

Promptuarium

Diuini iuris & vtriusq; humani. Pontificij & Cęsarei celebriores eiusdem Diuini iuris, & historias / & sententias, humanis iuribus tum annotatas tum elucidatas, sub alphabetica serie complectens: a Ioanne Montholonio Eduensi, humanorum iurium doctore, ad Dei honorem & studiosorũ vtilitatem elaboratum & duobus Tomis absolutum.

PARISIIS
In ædibus Henrici Stephani,
1 5 2 0

Cum gratia et priuilegio.

Joannis Montholonij Eduensis

in diuini & vtriusq; humani iuris Promptuariū, ad suos vnice sibi dilectos fratres, Franciscum, pontificię cęsareęq; censurę doctorē, Parisini senatus aduocatum, Nicolaū, iudicem apud Eduos cancellarium, Lazarum, Cabiloneum fiscalem patronum, in ea iurium professione licēciatos, & Gulielmū Mōtholoniū, in eis iuribus doctorali laurea proxime insigniēdū, nūcupatoria pręfatio.

SOlent qui pro ediscendis iurium sāctionibus/varia peragrarunt literarię negociationis emporia (Fratres amicissimi) vbi terminato studio/delectum ab eis locum applicuerunt/ne marcido quodam ocio tabescētes, publicę sannę/ popularive cachinno pateāt: nonnullos sui studij indices actus exercendos assumere. Alios nempe patrocinandis inhiare causarum dubietatibus/alios pro sopiendis iusticię ęquilibrio cōtrouersijs/ ad subeundas anhelare iudicum partes / alios vero propulsatis litium inuolucris/aut docētis obeūdo munia/aut calcographorum typis literaria quędam credendo/suam inuulgare doctrinam conspicimus : non ꝙ aurę sint popularis cupidi/ sed quia neminem esse conijciūt/qui addubitet eatve inficias/nedū illa quę rationis expertia sunt animalia/sed & hominem, ratione preditū qua cęteris longe lateq; pręstat animātibus/hominū causa fuisse procreatum / nullumq; subesse eorum adiuuandorum suffragium/eo quod ipsis ad animi parandum cultū ac locupletandas animę vires impenditur/generosius aliquod aut consultius. Quę omnia vbi animo mecum reputassem / ac iterum & iterum mente reuoluissem: nouissimam tandem ingenij exercendi institutionem optimam esse ratus/& ecclesiasticę meę professioni plausibilem/interpretis munus cumprimis obeundum esse censui. Quo a me diebus non paucis vtcunq; expleto : scaturierunt plurima/quę vt calcographis incudibus nonnulla committerem/ nō tam suadere q̄ persuadere visa sunt. Animaduertendum siquidē imprimis occurrebat: declinandam esse inanis ocij perniciosissimam luem/quam vt cūctarum exterminium virtutum ita omnium augurabar fomitem esse/altricemq; viciorum. Talētum pręterera (quantuluncunq; id esset) quod michi a domino creditum acceperam/ non suffodiendum/sed vberiore decuplandum esse fœnore, Euangelica veritate cōmonebar. Deniq; genuinus amor quo vos vnicos mihi fratres (instar pię memorię/parentis nostri Nicolai Montholonij, dum superstes ageret regij in Diuionēsi senatu patroni) totos iuribus immersos/& ab ipsis prope modū incunabulis mancipatos & addictos, sum semper vere sincereq; prosecutus: nō minore me stimulo coarctabat. Volebam enim suffectum esse quippiam quod perenne pignus esset, ac perpetuum fraternę nostrę beneuolentię pręse ferret monimentum. Ad hęc nostrorum extimulabar euolutione iurium / in quibus perq̄ multas diuini iuris sententias/& esse citatas/& tum ab ipsis/ tum ab eorum glossemati-

bus/tum vero ab ipsorum interpretibus/elucidatas circunlustrabam:alias proinde pla=rasq esse coniectans,que iurium possent explicari decisionibus,annotari ve/& ita futu=rum/ vt omniũ applausu humana nostra iura/ celebriora redderetur illustrioraq:tanq̃ hoc progressu non modo iurgijs forensibus apud iudicum subsellia ventilandis / sed & diuinis declarandis sermonibus/esse apprime conducibilia monstrarentur. Accedebat & alia huic nouissime subsidiaria ratio/q cum fuerint hactenus/ sintq ista procul du=bio tempestate complures/magno omnium eulogio/vtriusq censure gnari/& non inter eos tãtum qui ciuilem sortiti sunt administrationem/sed & inter illos qui ecclesiasticam sequentes functionem, Dei obsequio peculiarius deuouentur: nihilo tamen secius ne vnum quidem audiebam adfuisse/qui hũc humanis iuribus honorẽ elaborasset impen=dere/vt ea permixtam habere (idq copiosiore numero) diuinam sapientiam/ & multi=plices eius enucleare sententias / ac cęteris pene omnibus enodandis coaptari posse pa=te aceret/ tametsi compertum esset exploratumq satis/ hanc humanorum iuriũ cum di=uino connexionem/tum gratissimam permultis/ tum vtilissimam futuram. Mihi it. q hijs rationibus non parum acto/occurrit & aliud/quo suscipiendæ huius connectendo=rum iurium prouincię/perurgens calcar adijciebatur. Enimuero dum nostram quina=riam esse fraternitatem/me vero solũ sacris initiatum/ versarem animo/& seculari vestra meaq ecclesiastica professione/penitius animaduersa/satis esse censuissem / quatuor vos ancipitem iudiciorum aleam experiri/ & vel patrocinantium calculo/ vel iudicum albo insignes reddi:ne ipse (alijs ad rem attẽtis) in vmbraculis domesticis desidia torperẽ/ Pontificio Cesareoq studio (in quo tecum obseruande mi Francisce/ cui ab ipsis cre=pundijs/fui nanciscendarum literarum socius datus / etsi non eandem habens/ sed nec postea consecutus ingenij acrimoniã/per varias & eas quidem famatissimas iuriũ dia=tribas/multos annos absumpseram ad tẽpus aliquod postergato/deiloquium cœpi bi=bliorum volumen euoluere.Quo ab eius capite ad calcem lecto/ & excerptis inde cele=brioribus sententijs.ipsas (vt essent inuẽtu peruię) ordine cẽsui alphabetico contexen=das.Quod vbi non sine labore meo multo factitatum est:exactis aliquot diebus qui=bus cum animi reluctamine quibusdam cõtentiosi fori negotijs alligabar/ prȩmemora=tas rationes animo repetens/prętactamq alphabeticam complurium ex sacrę scripturę aurifodina depromptarũ/ & historiarum/& sententiarum congeriem/accurratius ęqui=librans,cœpi in eo in quo hæsitabũdus fluctuabam pedem figere/firme incõcusseq sta=tuens ei diuinarum sententiarum collectioni si non Cesareum/ Pontificium saltem ius adiungere/& quid in eo cuius meminerant diuinę sententię sacri canones decreuissent ostẽdere.In quo moliẽdo operępretiũ me facturũ/vel ea ratione cõiectaui:q ipsi impri=mis decreti canones sint ex diuinis / magna ex parte literis deprõpti/ & ab ecclesię do=ctorũ grauissimis sententijs/ & aliorũ sanctorum memorabilibus dictis/'nõ minus fru=gifere q̃ solerter excerpti.Quas etiã decretales vocitant/ ipsarumq librum sextũ/& cle=mentinas constitutiones/ac Pontificum extrauagantes/plęraq diuini iuris sensa citare/ & ea varijs adaptare casibus/nemo est in ea re scius qui probe non nouerit.Ipsã deniq totam Pontificię eruditionis structuram/nedum ciuilium esse seu politicorũ / sed & in=ternorum morum studiosissimam/ nullus recte negauerit. Constututũ ob id dum apud me foret/binarium hoc emoliri:tu mi Francisce collaudans quod insignis mihi amicus insuaserat/non soli binario sed excudendo potius ternario operam probasti impenden=dam/sicuti canonicum ita ciuile diuino cẽsens esse permiscendum. Quo mihi facilime persuaso:in verbo vestro (dixi) Laxabo rethe. Neq enim visum est a pietate alienum:

feculares literas/si ita sunt ciuiles leges vocitandę/diuinis immiscēdas assumere. Quādo quidem nec electionis vas/gentiumq; doctor Paulus / dicta poetarū (quorum libri plerisq; frequenter obscœnis scatent) diuinis suis scriptis interserere/vel indignū censuit vel abhorrens. Quod & Hieronymum fecisse in confesso est. Euoluendis nempe Ethnicorum/ gentiliumve libris/se ideo contestatur aliquando deuotum/ vt Propheticas fulciat assertiones/ atq; communiat/ comprobans ea quę a prophetis ante secula multa prædicta sunt/tam Grecorum/q̄ Latinorum/& aliorum gentilium literis cōtineri. Non ergo iure refragabitur quispiam, Cęsareas etiam leges recte diuinis permisceri posse: cum poeticis/vel hoc argumento/& dignitate prestent & vtilitate/ q; sacratissimæ dicuntur/ ac deitus promulgatæ/ ipsarumq; sententia & sanctissima/& nullo questu nūmario/ afferatur estimanda. Proinde boni consulens hęc omnia/solius diadis cōsideratione seclusa/ triadem in monade conficiendam/trinum videlicet ius eodem prōptuario esse claudendum mihi persuasi. Sed rei difficultate cū ingenij mei imbecillitate collata / deterrebar/ atq; quorundam obgannientium mihi, q; praxin non amplexarer/& ea in re meæ professionis hominum tramites non emularer/echinatis captiosisq; blatterationibus/hebetior reddebar. tandē tamen Dei optimi maximiq; lapide sūpto de altari forpice tāgit & mūdat labia imperfecti/& hominis os aperit & implet illud cōfisus auxilio/elōgaui fugiēs & māsi in solitudine/id cui9 memini ternariū cū extorto quodā ptinaci studio elaborandū sumēs. Ei enim quā iam habebā diuinarū sententiarū cōpagini/ anno octauo decimo supra millesimū quingētesimū/ius vtrūq; humanū adorsus sum copulare/sicq; canonicarū & legalium in ius diuinū annotationū/exordiū facere. Quarū ad calcem deductioni (adiuuante me dño qui sperantiū in se suffulcit fortitudinem) tam assiduū indefessumq; studiū impēdi : vt eas hoc tēpore & ad metā vsq; perductas / & sat elimatis emūctisq; ac emaculatis calcographię formulis/procusas habuerim. Quod eo feci prodiuius , quo in mea (vt dicitur) arena versari videbar: cū sim professione ecclesiasticus & nihil nisi forsan admodū tenue deprōpturus essem/ quod non apud nostros exhaurirē iurecōsultos, seu a sacris exhaustū doctoribus/ iurecōsultorū decisionibus cōfirmarē . Quo factū est vt non omnes quas optauerā diuini iuris sententias annotauerim. Neq; enim (vt perfricta frōte rem vti est nō diffitear) occurrebat mihi semper vel vtriusq; vel alterius humani iuris decisio/qua eas donarē. Hoc vero erat apud me iampridem sācitū:nihil expromere/nisi quod a nostris emanare iuribus probaretur. Non ob id tamen minus eas nullis suffultas annotationibus scribēdas censui:partim vt auctiore officio singulos demererer/partim vt quispiā alius exurgeret/qui vel mea emulatione , humana iura diuinis vt dignioribus/ancillari faciēs,& sentētias nō annotatas annotaret/& quas inueniret annotatas locupletaret/& alias exactiori suo studio annotādas decerperet. Quid vero interim me mouerit vt huic iuriū vnioni/quam alij Collectaneū/alij Cōciliariū/ alij Symphonian/alij autē Prōptuarium appellandum censebāt: Prōptuarij designauerim nomen, deiloquus ipse Psaltes Prōptuaria (inquiēs) eorū plena eructantia ex hoc in illud, adaperiat. Etenim neq; ipsas diuini recōditorij sentētias, a solo limine seu frōtispicio salutaui, sed eas pleno (vt aiunt) cornu, habita tamen eius dictionis ratione cui subscribūtur, exprōpsi: neq; sola canonum legūq; caluitia, frontes ve, aut capita (vt fieri assolet) citaui, sed (vt plurimū) plenum censui transcribendū contextū, vt & scopo meo (quem ad ostendēda fixerā humana iura diuinis extricandis esse cōsentanea) apertius facerem satis, & ijs maxime qui libraria iurium nostrorum suppellectile carerent, copiose prospicerem. Eructat autē hoc promptuarium ex hoc ius in illud:quia eis diuinæ

sophię sententijs/ q̄ canonicā spectāt materiā/ Canonicū: quę ciuilē/ Cęsareū: quę vtrāq3: & hoc & illud accōmodat/ non hijs solum quę ex diuina penu deprōpta sunt, per humana iura aperiendis inuigilans/ sed etiam quid in eo de quo sermo habetur a diuino, humana ipsa iura statuerint ostendens. Q3 si in compluribus iuridicis, qui dilatari potuissent articulis/ Laconicam fuerim breuitatem complexus: non est cur vituperio dandum sit. id namq3 est glossatorum omniū (ne dicam exactorum interpretum) peculiare munus: compendio magis q̄ cumulationi desudare. Allucinor attamē si in hijs me quippiā eorum quę ad eruendam erant veritatem necessaria/ prętermisisse contigerit: nisi forte & hij ipsi omiserint quorum vestigijs inhęsi. In hac quippe prima lucubrationū mearum farragine/ aliena, suis sollicito studio latebris euulsa, persępe, propria raro disseminaui/ malens sub aliorum velamine q̄ cum sola mea nuditate ab emulis & mordaculis suggillari. In quos etsi me prolapsurum satis conijcio: tamen studiosorum omniū (quibus vel in hoc ipsum consului vt impendiosis eos laboribus leuarem) candida comitate fretus/ hanc primam studiorum meorum fœturam/ ac laborū primitias/ pręcocesq3 fructus/ vestris (dilectissimi fratres) nominibus nuncupo. Simul vt fraternę nostrę sit amicitię pignus, simul vt saltem post epotas feriarum (vt aiunt) lucernarum fuligines/ sacris introspiciendis dogmatibus oblectemini magis atq3 magis, deniq3 vt literarum studiosos/ literaria accessione promereamur. Quos ante dicendi exitum pręmonitos velim: vt quas compererint sententias nullis annotationibus dotatas / non perfunctorie / sed defixius lectitent /, pensantes an aliquo scribi possint posteriore loco. Quas enim priore / indotatas reliqui: eas (vt multum) posteriore dotaui. Hoc volebam: nescij ne essent. Valete. Parisiis. 8. Calendas Nouembris. 1520.

¶ Dictionum quibus celebriores diuini iuris & hiſtoriæ & ſententiæ/ipſarumq; per humana iura annotationes ſubſcribuntur Index alphabeticus.

Finis.

¶ Promptuarij diuini iuris et vtriusque humani, celebriores eiusdem Diuini iuris, & historias, & sententias, humanis iuribus tum annotatas tum elucidatas, sub alphabetica serie complectentis, a Ioanne Montholonio Eduensi, Pontificij & Cęsarei iuris doctore, ad Dei honorem & studiosorum vtilitatem elaboratí. Tomus primus.

Exodi.28.a. **Aaron.** ¶ Applica [a] ad te (dixit dominus ad Moysem) Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel vt sacerdotio fungantur michi Aaron/ Nadab/ & Abiu/ Eleazar & Itamar: faciesque [b] vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. Et loqueris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentię vt faciant vestes Aaron: in quibus sanctificatus ministret michi. Hęc autē erunt ve-

A ¶ Applica ad te Aaron fratrem tuum/ cum filijs suis: vt sacerdotio fungātur michi. Sūmorum pōtificum reliquorumque sacerdotum institutio/ est in veteri testamento inchoata/ & in nouo plenius cōsummata. Summi etenim pontifices & minores sacerdotes a deo sunt instituti per Moysem. qui ex pręcepto domini/ Aaron in summum pōtificē: filios vero eius vnxit ī mīores sacerdotes. Postea vero Dauid cum ministeria domus domini ampliaret/ ianitores & cantores instituit. Porro Salomon quendam exorcizandi modum inuenit: quo dœmones adiurati ex obsessis pellebantur corporibus. Huic officio mancipati exorcistæ vocati sunt. De quibus dominus in euangelio. Si ego in Belzebuth eijcio dœmonia: filij vestri in quo eijciunt? Hæc omnia in nouo testamento ecclesia imitata/ habet ianitores suos quos Ostiarios appellamus. Pro cantoribus Lectores & Cantores instituit. Exorcistas aūt nomine antiquo & officio permanēte recepit. Pro filijs vero Aaron oēs infra summū potificem sacerdotium administrantes sunt consecrati. inter eos vero quædā discrepātia habita est: vt alij appellentur simpliciter sacerdotes: alij archipresbyteri: alij episcopi seu metropolitę: alij primates: alij patriarchę: alij summi pontifices. Horum discretio a gentilibus maxime introducta est: qui suos flamines: alios simpliciter flamines: alios archiflamines: alios prothoflamines appellabant. Simpliciter vero maiorum & minorum sacerdotum discretio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordiū. q duodecī apostolos/ tāq maiores sacerdotes. Septuagitaduos discipulos/ q̄si minores sacerdotes instituit. Petrū vero/ quasi in summum sacerdotem elegit. dum ei prę omnibus/ & pro omnibus claues regni cœlorum tribuit: & a se petra Petri nomen ei imposuit: atque pro eius fide (.i. pro ecclesia sub eius nomine) se specialiter rogasse testatus est: & vt cæteros confirmaret sibi/ subiunxit; dicens. Ego pro te rogaui Petre: vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Hanc eandē formam apostoli secuti in singulis ciuitatibus episcopos & presbyteros ordinauerūt. Leuitas aūt ab apl'is ordinatos legimus. Quorum maximus fuit beatus Stephanus. Subdiaconos & Acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit. tex. est. de præmissis omnibus. 21. disti. in prin. Quę omnia declarantur vberius post Isidorum Ethymologiarū. lib. 7. cap. 12. in cap. 1. eadem distinct. Fuit autem hæc sacerdotum institutio vniuersæ reip. q̄ vtilissima. Siquidem publicæ interest habere per quos fiant sacrificia quibus dei cum populo reconciliatio petatur: purę que preces offerantur: quod sacerdotum esse munus dicit tex. in cap. Ipsi sacerdotes. 1. quæst. 1. & in auten. Quo. opor. episco. in princip. colla. 1. vnde & dicit Vlpianus iureconsultus in l. 1. §. fi. ff. de iusti. & iure. Publicum ius. i. vtilitatem publicam in sacerdotibus versari. Ex quo subinferri solet sacerdotem non esse simpliciter priuatam/ sed potius publicam personam. proindeque posse (vt publicus aliquis notarius posset) alteri stipulari. Non tamen in omni materia sed in spirituali/ & animam concernente. vt est bo. tex. & ibi notāt Hostien. & Panor. in vlti. colum. in ca. Dudum. de conuer. coniuga. & in cap. fi. Qui cle. vel. vo. & notat Panor. in cap. fi. in glo. fina. de sepul. & Bal. in l. Rationes. ad fi. C. de proba. Et facit tex. qui reputatur sing. in §. Quantum vero. in auten. Qui mo. na. effi. legi. colla. 7. vbi scriptura sacerdotis tribus testibus subscripta habetur in materia matrimonij & dotis: pro scriptura tabellionis. quem tex. dicit Baldus alibi non reperiri in §. Quibus. col. 2. versi. Item non obstat. in. 1. constitutione Codicis. Istud tamen/ q scilicet sacerdos (vt persona publica) alteri stipuletur: intelligit Panor. in d. cap. Dudum in vlti. col. esse verum: modo sit sacerdos parrochialis. secus dicens esset in alio sacerdote. Allegāt tex. quem ad hūc effectum dicit singularem in cap. Quamq̄. de vsu lib. 6. vbi sacerdos/ qui promissionem super vsurarum acceptat restitutione/ debet esse parrochialis. Sed præceptor meus do. Iason in d. l. 1. §. fi. colum. 1. ff. de iusti & iure/ tenet contrarium/ dicens: q contra hanc limitationem Panor. est tex. in d. cap. Dudum. de conuer. coniuga. & in d. cap. fi. Qui cle. vel vo. vbi fit sermo de promissione facta in manibus sacerdotis non parrochialis: quam tamen textus dicit esse obligatoriam. Et ita tenendo. non obstat textus in d. c. Quamq̄. Quia respondetur/ iuxta doctrinam glosæ in cle. 1. in verb. Præsidentes. in fi. de rescrip. q quando in lege vel canone aliquis casus particularis exprimitur ratione frequentioris contingentiæ: non ideo alius casus censetur exclusus. prout etiam de hoc est bo. glosa. in l. Vnica. in verb. Sponsam. C. de rap. virgi. & notat idem Iason allegans glo. in d. verb. Præsidentes. in auten. Ex testamēto. colum. penul. C. de collat. Tex. autem in d. ca. Quamq̄. facit mentionem de sacerdote parrochiali ratione frequentioris vsus. quia scilicet frequentius contingit/ q sacerdos parrochialis aduocetur/ q̄ alius. igitur alios sacerdotes non curatos non censet excludere. Hęc Iason in d. §. fi. cum quo transeo: q̄uis tenēdo opi. Panor. quæ probari videtur in d. capi. Quamq̄. responderi posset ad d. c. Dudum. de conuer. coniu. & ad d. capi. fi. Qui cle. vel vo. q ita ibi statuitur propter fauorem religionis/ vtrobique enim agebatur de iam facta religionis professione reuocanda: quæ vtique reuocata fuisset nisi valida extitisset in manu sacerdotis non parrochialis facta promissio. merito igitur pro eius validitate fuit conclusū intuitu ipsius religionis seu pfessionis iam factę: quæ nō minus fauorabilis esse videtur/ q̄ dos mulieris cuius dotis fauore cōiter concluditur/ alterū posse alteri stipulari, vt est bo. tex. in l. Gayus. ff. solu. ma. & in l. Pactū. C. de pac. cōuentis. per quē ita Iason. in l. Stipulatio ista. §. alteri. col. 1. versi. 5. Limita. ff. de ver. oblig. b ¶ Faciesque vestem

ſtimenta quę faciant. Rationale & ſuperhumerale / tunicam & lineam ſtrictam / cidarim & balteum. Facient veſtimēta ſancta fratri tuo Aaron & [c] filiis eius: vt ſacerdotio fungantur michi. Accipietq́ [d] aurum & hyacinthum & purpuram / coccumq́ bis tinctum & byſſum. Facient [e] autem ſuperhumerale de auro / & hyacintho / & purpura: coccoq́ bis tincto & byſſo retorta opere polymito. Duas oras iūctas habebit in vtroq́ latere ſummitatum / & in vnum redeant. Ipſa quoq́ textura & cuncta operis varietas erit ex auro & hyacintho & purpura / coccoq́ bis tincto & byſſo retorta. Sumeſq́ duos lapides onychinos: & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael: ſex nomina in lapide vno: & ſex reliqua in altero / iuxta ordinem natiuitatis eorum. Opere ſculptoris & cęlatura gemmarum: ſculpes eos nominibus filiorū Iſrael incluſos auro atq́ circundatos: & pones vtroq́ latere ſuperhumeralis / memoriale filijs Iſrael. Portabitq́ Aaron nomina eorum coram domino ſuper vtrumq́ humerum ob recordationem. Facies & vncinos ex auro: & duas cathenulas auri puriſſimi ſibi inuicem cohęrentes quas inſeres vncinis. Rationale [f] quoq́ iudicij facies opere polymito iuxta texturam ſuperhumeralis / ex auro hyacintho & purpura / coccoq́ bis tincto & byſſo retorta. Quadrangulum erit & duplex. Menſuram palmi habebit / tam in longitudine q̄ in latitudine: ponesq́ in eo quatuor ordines lapidum. In primo verſu erit lapis ſardius: & topazius / & ſmaragdus / in ſecundo carbunculus / ſaphirus / & iaſpis. In tetio ligurius / achates / & amethiſtus. In quarto chriſolitus / onychinus / & berillus. Incluſi auro erunt per ordines ſuos: habebuntq́ nomina filiorum Iſrael. Duodecim nominibus cęlabuntur / ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duodecim tribus. Facies in rationali cathenas ſibi inuicem cohęrentes / ex auro puriſſimo. Et duos annulos aureos quos pones in vtraq́ rationalis ſūmitate: cathenaſq́ aureas iūges annulis qui ſunt in marginibus eius: & ipſarum cathenarum extrema duobus copulabis vncinis in vtroq́ latere ſuperhumeralis / quod rationale reſpicit. Facies & duos ānulos aureos quos pones in ſummitatibus rationalis / & in oris quę e regione ſunt ſuperhumeralis / & poſteriora eius aſpiciunt. Nec non & alios duos annulos aureos qui ponendi ſunt in vtroq́ latere ſuperhumeralis deorſum quod reſpicit contra faciem iuncturæ inferioris / vt aptari poſſit cum ſuperhumerali: vt ſtringatur rationale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis. Vitta hyacinthina vt maneat iunctura fabrefacta: & a ſe inuicem rationale & ſuperhumerale

ſanctam Aaron. &cæ. Iubet dominus veſtem ſanctam / varios item ornatus Moyſes habeat quia multimodis virtutibus ſplendere debet vita pontificis: vt gradui conferat decorem: quem ab eo non accepit. Non enim loca: ſed vita & mores / ſanctum deo faciunt ſacerdotem. vnde ex officio ſuſcepto: non licentiam peccandi: ſed neceſſitatem viuendi ſe nouerit aſſecutum. Ita textus. 40. diſtinct. in fine princi. tanto nempe ſtudio maiore / omnigena ſe virtute monſtrabilem debet pontifex exhibere: q̄to / ſi deuiet / plures ſuo exemplo peſſum eunt. Si enim papa ſuæ & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur / inutilis & remiſſus in ſuis operibus / & inſuper a bono taciturnus / innumerabiles populos cateruatim ſecum ducit primo mancipio gehēnæ cum ipſo plagis multis inæternum vapulaturos. Ita textus in capi. Si papa. eadem diſtinct. Trahitur quippe vita pontificis (immo & cuiuſlibet prælati) facile a ſubditis in exēplum cap. Magnę de vo. q. a ſunt / vt ſignū ad ſagittam poſiti. cap. Qualiter & quādo. 2 de accuſa. Et facit qd protrito dicitur adagio. Regis ad exemplum totus cōponitur orbis. notat glo. in cap. Ex merito. 6. quæſt. 1.

c ❡ Et filijs eius. Nedum Aaron / ſed & eius filij / in veteri teſtamento variis ex domini pręcepto veſtib9 / ornati leguntur. quia etiam minores ſacerdotes mīris decoros eſſe decervirtutibus / vt eſt celebris textus Iſidori in capi. His igitur in. §. interdicimus & in §. clericos in auten. de ſanctis epiſco. colla. 9. cum ſimilibus de quib9 dicam in verbis Diacones / Præſbyter & Sacerdos.

d ❡ Accipientq́ aurum & hyacinthum &c. In ſacerdotum ornamentis aurū & præcioſi colores poni iubentur. quia dicit glo. ordin. Nichil vile ac ſordidum in ſacerdotis ore vel opere debet apparere: ſed cuncta: quæ agit / loquitur / & cogitat coram hominib9 & interni arbitri cōſpectui oportet eſſe glorioſa. capi. Oportet vel ſi. Cauere em̄. 83 diſtinct. ca. Valentinianus. paolo poſt princip. 63. diſtinct. & d. capi. His igitur. 23. diſtinctio.

e ❡ Facient autē ſuperhumerale &cę. Quia in humeris onera portamus ſuperhumerale pontificis labores bonorum operum / quæ iugiter coram domino ferre debet / oſtendit. Quod bene primo faciendum præcipitur. quia qui ad ſacerdotium magiſteriumq́ populi dei / promouentur. primum eorum opera cognoſcantur. vt dum hoc quod foris patet / omnibus irreprehenſibile apparuerit / integritas cordis & fidei ſinceritas probetur: ſicq́ probati promoueantur. capi. in ſcripturis. 8 quæſt. 1. iuncto cap. Qui epiſcopus. 23. diſtin. & §. 1. in auten. de ſanctis epiſco. colla. 9. & facit tex. in cap. Nichil. de elec. & in l. Si quemq̄ cum ſimilibus. C. de epiſcopis & clericis. & eſt bo tex. in capi. Poſtq̄. de elect. & in cap. ſi. eodem titu. libr. 6.

f ❡ Rationale quoq́ iudicij facies. &c. Rationale hoc / erat ornamentum quoddam pontificale: quo ſcilicet eius pectus ornabatur. quod quadrangulum erat. vnius palmi menſuram habens: & decem lapides auro incluſos continens: & hoc per ordines quatuor / tres tantum per ſingulos. in quibus ſculpta erant filiorum Iſrael nomina duodecim. Fiebat aūt ex quatuor: ſcilicet purpura / cocco bis tincto / biſſo retorta / & auro / in eo cōtinebātur hæc duo nomīa / manifeſtatio / & veritas. vel doctrina & veritas. vel indicium & veritas. Erat igitur rationale quadrangulum ſignificans / q̄ debet inter quatuor diſcernere / inter verum & falſum / ne deuiet in credendis: & inter bonum & malum / ne deuiet in agendis. Erat autem duplex quia debet diſcernere / pro duobus: pro ſe ſcilicet & populo: ne ſi cæcus / cæcum duxerit / ambo in foueam cadant. Habebat & quatuor ordines lapidum / ſignificans: q̄ pontifex quatuor debet principales virtutes habere / iuſticiam videlicet fortitudinem / prudentiam / & temperantiam. In ſingulis autē ordinibus habebat tres lapides deſignans q̄ pontifex in primo ha-

bere debet fidem/ spem/ & charitatem. In secundo modestiã mansuetudinem & benignitatem. In tertio pacem/ misericordiam & largitatem. Et in quarto vigilantiam/ solicitudinem & longanimitatem. Ita de isto rationali loquitur apud canonistas Archidiaco. in capi. Qui ecclesiasticis. colum. 2. in verb. Rationale. 36. distinct.
g ¶ Pones in doctrinam iudicij doctrinam & veritatem &c. Sacrarum literarum oportet episcopum habere peritiam. vnde in veteri testamento inter cætera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore. in quo scribebatur/ manifestatio & veritas. quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis. Non enim sufficit prælatis bona conuersatio & morum honestas/ nisi addatur sciẽtia doctrinæ. Textus est stadicens in d. capi. Qui ecclesiasticis. §. Ecce in princip. & in versic. Ex quibus omnibus. 36. distinct. De hac materia dicã longe extensius in verbo Episcopus. vbi peculiaris sedes.

nequeãt separari. Portabitq; Aarõ nomina filiorũ Israel in rationali iudicij super pectus suum quando ingredietur sanctuarium memoriale coram domino in æternum. Pones [g] autem in rationali iudicij doctrinam & veritatem: quę erunt in pectore Aaron quando ingredietur coram domino: & gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo/ in conspectu domini semper. Facies & tunicã superhumeralis totam hiacinthinam: in cuius medio supra erit capitium/ & ora per girum eius textilis: sicut fieri solet in extremis vestium partibus/ ne facile rũpatur. Deorsum [h] vero ad pedes eiusdem tunicę per circuitum quasi mala punica facies ex hiacintho & purpura/ & cocco bis tincto & bysso retorta mixtis [k] in medio tintinnabulis: ita vt tintinnabulũ sit aureũ & malũ punicũ/ rursumq; tintinnabulũ aliud aureũ & malũ punicũ. Et vestietur ea Aarõ in officio ministerij/ vt audiatur sonitus quãdo ingredietur & egredietur sãctuariũ in conspectu domini/ & nõ moriatur. Facies & laminã de auro purissimo in qua sculpes opere cœlatoris sãctũ dño. Ligabisq; eã vitta hiacinthina & erit super thiaram imminẽs [m] fronti põtificis. Portabitq; [n] Aaron iniquitates eorum quę obtulerunt & sanctificauerunt filij Israel in cunctis

h ¶ Deorsum vero ad pedes eiusdem tunicę &c. Hinc dicit textus in ca. penul. in fi. 23. distin. Oportet clericos secundum Aarõ talarem vestem induere: vt sint in habitu ornato. Et facit textus vbi ponitur conciliaris constitutio in capi. Clerici officia. paulo post princip. de vita & honest. cleri. dum ibi dicitur. Clausa desuper clerici deferant indumenta; nimia breuitate/ vel longitudine non notanda. Et de hoc etiam: q scilicet clericorum vestis talaris esse debeat: est glosa in clementina. 2. §. finali. in verb. Videatur. eodem titu. Ex quo liquet non esse vsquequaq; verum: quod dicit glo. fina. in fine. in clementi. 1. de electi. dum dicit formam habitus clericorum secularium non esse iure expressam. quis idem videatur tenere Panormita. in capi. Transmissam. in. 4. notabi. de electio. quia immo expressa est respectu superioris tunicæ: quam ius dicit debere esse talarem vt legitur in d. c. pe. & etiam respectu clausuræ in parte superiori: vt in d. cap. clerici officia. vbi ita dicit Panor. paulo ante. fi. hoc vero seruetur in clericorum vestibus vt plus æquo nec fulgidæ sint/ nec sordidæ vt etiam ait Hiero. Nec affectatæ sordes/ nec exquisitæ deliciæ laudes pariunt. Tex. est Hieronymum citans. 41. distin. in princip. vnde & in Gangrensi legitur concilio. Ornatum præter corporis diligentiam infucatum laudamus. dissolutos autem & fractos vestibus non recipimus cap. Parsimoniam. in princip. eadem dist. Conclusiue igitur tenneatur; quod in Carthaginensi concilio/ in hæc verba legitur. Sicut in cibis mores eorum cũ quibus viuimus obseruare monemur/ sic & de indumentis intelligendum est: quia quis contemptis his cum quibus viuit lautiora sibi vel austeriora præ cęteris indumenta vel alimenta quærit/ aut intemperans sui/ aut superstitiosus est. cap. fina. versicu. Sicut ergo. 41. distinct. & ita etiam tenet specula. in titu. de aduo. sub rubricella. Quales vestes habere debeant aduocati. hoc tamen (seruandam scilicet esse a quolibet eorum cõsuetudinem cum quibus viuitur) itellige/ modo statui suo/ & honestatiq; conueniat: neq; enim religiosus cum seculari degens/ seculariter indui debet. vide Panor. in d. cap. Clerici. paulo ante fi. de. vita & hone. cleri. Et facit cap. fi. in princip. de obser. ieiu. vbi festo domini natalis occurrente sexta feria non possunt carnibus vesci/ qui sunt regulares/ tametsi possint alij omnes: etiam cum ipsis viuentes. si tamen voto non sint astricti. Igitur &c.

i ¶ Per circuitum quasi mala punica facies &c. Cum rector se ad loquendum præparat/ sub quanto cautelæ studio loquatur/ attendat: ne si inordinate ad loquendũ rapitur: erroris vulnere corda audientium feriantur. & cum fortasse sapientem se videri desiderat/ virtutis compagem insipienter abscindat. Hinc namq; veritas dicit in Marco. Salem in vobis/ & pacẽ habete inter vos. Per salem quippe verbi sapientia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur: magnopere metuat/ ne eius eloquio/ audientium vnitas confundatur. Hinc est/ q in sacerdotis veste (iuxta diuinam vocem) tintinabulis mala punica coniungũtur. Quid ergo per mala punica/ nisi fidei vnitas designatur nam sicut in malo punico/ vno exterius cortice multa interius grana muniuntur: sic innumeros sancta ecclesiæ populos vnitas fidei contegit quos intus diuersitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquẽdum proruat hoc quod iam præmisimus/ per semetipsum veritas discipulis clamat in Marco. Habete salem in vobis & pacem inter vos: ac si figurate per habitum sacerdotis dicat. mala punica tintinabulis iungite: vt per omne/ quod dicitis veritatem fidei cauta obseruatione teneatis. Textus est per præmissa omnia hunc locum declarans: & sumptus ex pastorali Gregorij cap. 15. in capi. Sit rector. versicu. Sed cum rector. 43. distinct.
k ¶ Mixtis in medio tintinabulis. vide annotationem precedentem.
l ¶ Et vestietur ea Aaron &c. Moysi præcipitur vt tabernaculũ sacerdos ingrediẽs tintinnabulis ambiatur: vt videlicet prædicatoris voces habeat/ ne superni inspectoris iudicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est. Vt audiatur sonitus/ quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu domini; & non moriatur. Sacerdos naq; ingrediens/ vel egrediens moritur: si de eo sonitus non audiatur. quia iram contra se occulti iudicis erigit; si sine prædicationis sonitu incedit. Apte autem tintinabula vestimentis illius describunt insculpta. Per vestimenta enĩ sacerdotis quid aliud q recta opera debemus accipere (propheta testante: qui ait in psal. 136. Sacerdotes tui induantur iustitiam. Vestimentis itaq; illius tintinabula inhærent; si vitæ viam cum linguæ sonitu/ ipsa quoq; opera sacerdotis clament. Ita dicit tex. in d. cap. Sit rector. versi. Hinc Moysi præcipitur. 43. distin.
m ¶ Imminens fronti pontificis. Lamina in qua sanctum domini nomen sculptum est/ fronti pontificis imminet. quia seposita omni amittendę humanæ gratiæ formidine: Loqui libere recta debet. d. cap. Sit rector. in princip. & ea nedum in occulto: sed & in aperto profiteri ac defensare. in fronte namq; domini nomen gerere: est eius fidem aperte in confesso habere. bo. ẽ tex. in cap. Vnico. col. fi. versi. in fronte. de sacr. vnct.
n ¶ Portabitq; Aarõ iniquitates &c. Tãtæ debet industriæ sacerdos esse/ tanti vt meriti: vt cũcta ppl'i pctã portet. Pro

muneribus & donarijs suis. Erit autem lamina semper in fronte eius: vt placatus sit ei dominus. Stringesq; tunicam bysso: & thiaram byssinã facies: & baltheum opere plumarij. Porro filijs Aaron tunicas lineas parabis & baltheos/ac thiaras in gloriam & decorem: vestiesq; his omnibus Aaron fratrem tuum & filios eius cum eo. Et [o] cunctorum consecrabis manus/sanctificabisq; illos vt sacerdotio fũgantur michi. Facies [p] & fœminalia linea: vt operiãt carnem turpidinis suę a renibus vsq; ad fœmora: & vtentur eis Aaron & filij eius quando ingredientur tabernaculum testimonij: vel quando appropinquant ad altare: vt ministrẽt in sanctuario/ne iniquitatis rei moriãtur. Legitimum sempiternum erit Aaron & semini eius post eum.

¶ Quędam consecrationis Aaron & filiorum eius ritum concernentia videre potes Exodi nono & vigesimo capite/& Leuitici octauo.

¶ Videns populus q; moram faceret descendendi de mõte Moyses/ congregatus aduersus Aaron: ait. Surge fac nobis deos qui nos pręcedant. Exodi. 32. a.
Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra Aegypti/ignoramus/quid acciderit ei. Dixitq; [q] ad eos Aarõ. Tollite inaures aureas de vxorum filiorumq; & filiarum vestrarum auribus/& afferte ad me. Fecitq; populus quę iusserat/ deferens inaures ad Aaron. Quas cum ille accepisset: formauit opere fusorio & fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixeruntq;. Hi sunt dij tui Israel qui te eduxerunt de terra Aegypti. Quod cum vidisset Aaron/ędificauit altare coram eo/& pręconis voce clamauit: dicẽs. Cras solemnitas domini est. Surgẽtesq; mane/ obtulerũt holocausta & hostias pacificas: & sedit populus manducare & bibere/& surrexerunt ludere.

¶ Reliquum contextum huius secũdi &. 30. capitis quo Moysem vitulum cõminuisse/Aaronq; q; eum conflasset arguisse/ & in populum durã dicitur animaduersionẽ exercuisse/trãscribã in verbo Moyses: ibi vide.

¶ (Nadab & Abiud Aarõ filijs igni cœlesti perẽptis: vt legitur Exodi. 10 Leuiti. 10. d.
In principio: & infra in verbo ignis) Hircum [e] qui oblatus fuerat pro peccato cum quęreret Moyses/exustum repperit. Iratusq; cõtra Eleazar & Ithamar filios Aaron/ qui remanserant: ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto quę sancta sanctorum est/ & data

eis supplicet/ & suis ea precibus delere studeat & abstergere. vnde & dictum est. Sacerdotes peccata populi mei comedent d. cap. Ipsi sacerdotes. 1. quæst. 1. de quo dicam in verb. Sacerdos.

o ¶ Et cunctorum consecrabis manus. Ex hoc infertur a canonistis Moysem/sacerdotem fuisse/tametsi non hostias: sed vota offerret pro populo. glo. est in cap. Sacrosancta. in verb. Moyses. 22. distin. & in cap. 1. in verb. Ordinatus. 66. dist. & 21. dist. in princip. in verb. Et minores. Neq; enim aliter consecrandorum sacerdotum fuisset ei munus iniunctum/ sicut nec aliter delibãdi sacra vnctiõe tabernaculi datum ei fuisset officiũ: quod tamen datũ ei fuisse legim9/prout est textus ex Exodi primo/ & tertio capite sumptus. in cap. 1. in princip. de consec. dist. 1. siquidẽ pręmisse nequeunt cõsecratiões ab alijs q̃ a sacerdotib9 fieri/immo nec hodie ab omnibus/sed a solis episcopis. vide glo. & ibi doc. in d. cap. Transmissam. de elec. & textum in d. c. Vnico. de sacra. vnc. Ampliora circa sacerdotalium manuum consecrationem dicam. in verb. Mans.

p ¶ Facies & fœminalia linea/ &c. 1. Tu abstinẽdum etiã ab vxorio amplexu: his q sacerdotio fruituri sunt intimabis: ita vt quicunq; sacerdotes fieri/& altari seruire volunt/sponte sua desistant serui esse vxorum: si non semper: tũc saltẽ/quãdo ad sacra explẽda/ tabernaculũ testimonij sunt igressuri. Et si enim priscis temporib9/vxoris vsus pter sobolis successionẽ fuerit sacerdotibus relaxatus. quia non ex alia tribu q̃ ex Aaron ad sacerdotium cuipiam accedere permittebatur tamen cum tabernaculũ pro sacris explendis erãt ingressuri/castimonię studebant/ab vxorijs etiã abstinentes amplexibus. text9 est in capi. Tenere. 31. distin. Hodie vero/ quia iam non in successione generis/ sed in perfectiõe vitę & sinceritate sciẽtiæ Electio muneris. i. officij sacerdotalis quęritur/perpetua sacerdotibus castitas imperatur. ita tex. in cap. Recurrat. paulo ante finem. 32. quæst. 4. vnde dicit tex. in c. Eos. 31. dist. Eos ad sacrificia fas est admitti qui vel etiam cum vxore/non exerceãt carnale officium. & idem probatur in. §. hæc autem. de deo/ versi. Sed & ipsam vxorẽ. in auten. Quomõ opor. episc. colla. 1. cũ multis similibus de quib9 in verbis Diacones/Episcop9 & Sacerdos. Dissuasu tñ Panutij confessoris Nicena synodus nichil in hac parte sanciuit. sed hoc (a proprijs. s. vxoribus sacerdotes abstinere) in vniuscuiusq; eorũ voluntate/non necessitate permisit. c. Nicena synodus. 31. dist. Et ita adhuc oriẽtalis seruat ecclesia/quia Gręci sacerdotes mrĩmonio vtuntur copulato/licet iam ordinati matrimonia non sortiãtur. c. Aliter cũ glo. ibi. 31. dist. & c. Cũ olim. & ibi per docto. de cleri. cõinga.

q ¶ Dixitq; ad eos Aarõ. Tollite inaures &c. Aaron q fratri coadiutor datus est: vt esset os eius ad populũ: vt pee eũ signa fierent in Aegypto: qui ex oĩi filiorũ Israel multitudine solus a dño electus est: vt pontificatu ante eũ fungeretur qui populo cũ thuribulo incendio se opposuit & iram dei placauit/ in vituli cultura consensũ populo adhibens/deũ offendit. Ita tex. in c. Vt cognouerũt. §. 1. versi. an charitatem non habebat Aaron: de pœ. dist. 2. & in c. Si post. §. Econtra. 50. dist. Tametsi eñ Aaron timore perterritus/populũ ad occidendũ/ pronũ esse sciens/conflãdo vitulo consenserit/non ideo tamẽ dici debet eũ non peccasse/qa potius oĩa mala: immo & ipsam mortem perpeti debuit q̃ malo consentire. c. Ita ne. 32. q. 2. c. Sacris. de his quę vi metusve cau. fiunt. & ita etiam dicit Archid. in d. §. Econtra. in verb. Conflatũ.

e ¶ Hircũ q oblatus fuerat pro pctõ cũ quęreret Moyses exustũ reperit &c. Pro huius sententię ethico seu morali sensu: Nota celebrẽ tex. q verbatim sumpt9 est ex Adamantio/citato hic per gl. or. in c. Inter hęc hyrcũ. 1. de pœni. dist. 3. vbi iuncta glo. in verb. Nõ peccare dicit. vere exustio hirci suffocationẽ pœnitẽtię per adueniẽtem culpã significat. Nã nõ peccare solis dei est: sed raro inuenies q se corrigat: rara cõfessio pctĩ: rara pœnitẽtia: repugnat natura: & verecũdia: quia obnoxia est culpę oĩs raro. Et quis erubescit pctm̃ confiteri: dũ magis pręsentia cogitat/q̃ futura: vult Moyses peccati vacuã reperire animã vt exuuias erroris deponat: & culpę nuda sine sui pudore discedat: sed irrationabilis impetus puenit: & flãma celerrimi mot9 alam depascit/ & exurit eius innocẽtiã. Præpõderant eñ futuris psentia. serijs iucũda/ & lęta tristib9: & pperata tardiorib9. velox eñ iniqtas/q̃ ad nocendũ occasionẽ suggerit. Lenta virtus & cunctatrix ante iudicat/q̃ incipit: quid decorũ: quid honestũ. iniquitas omnia præcipitat. pigra & verecunda pœnitẽtis/q̃ pręsentiũ pudore pmitur (solis eñ intendit futuris) cõsiderãs/q; eorũ spes sera/ & tardus fruct9: iterim precurrit ipudẽtia & spe psentiũ

pœnitentia excluditur: & affectus eius exuritur/ & aboletur. Quærit eam lex: & non inuenit. Combusta est enim in feruore & fumo iniquitatis. inde irascitur & dicit deuorandam fuisse pœnitētiam in sancta sanctorum/ Sacerdotes quasi segnes increpās. Respondet Aaron prouidum debere esse sacerdotale iudicium. Nec male sanæ cōscientię facile esse credendum id muneris/ ne fiat nouissimus error peior priore. vase enim fœtido/ vel oleum/ vel vinum facile corrumpitur. Quomodo aūt poterat vbi ignis alienus erat/ peccatū exuri in conspectu domini: cui omnia aperta sunt. Quasi dicat. non cōplacet deo/ qui iniustitiā corde inclusam tenet/ & se pœnitentiam agere perhibet. Ignis alien9/ libido/ auaritia/ omnis praua cupiditas. Hic ignis exurit/ non mundat. Qui ergo mundari vult: ignem alienum remoueat. Illi igni se offerat/ qui culpam exurit: nō hominem/ hic ignis siccauit Emorroissę sanguinē profluētem. hic siccauit culpam latronis. Ignis enim consumens est/ sanat enim simpliciter & pure confitentes. Hæc ibi. vel aliter declara: vt p glosam summariā in cap. Inter hæc hyrcum. 2. de pœni. dist. 3. vbi glo. declarando illum textum (qui est Esitij hunc scripturæ locum explanantis) dicit ꝙ Moyses hyrcū exustum reperit: signat ꝙ sicut post filiorum Aaron/ qui ignem offerebant alienum/ subitā mortem: non remansit hostia/ quæ significat spiritum sanctum: sed est cōsumpta. Sic post eorum mortem/ q in spiritumsanctum peccāt in eorum obstinatione/ aut misericordię redēptoris diffidentia/ ac suę salutis desperatione decedentes/ non relinquitur hostia pro eorum peccatis. quia nullū sacramentum eis prodest: cū sine vera pœnitētia decedāt. Qui autē impœnitens moritur: omnino moritur/ & æternaliter cruciatur. dicit Augustinus in ca. fi. in fine. de pœni. dist. 7.

s ¶ Absq; liberis. Quia hodie vt iam tactum est sacerdotibus omnimoda castimoniæ præcipitur obseruatio si officij eis incumbentis immemores/ lubricitati se dedāt/ indeq; prolē habeant: recte absq; liberis defungi dicētur. tametsi ea prole adhuc superstite moriantur. Ex complexu enim nephano proles suscepta/ nec filij commoda/ nec appellationem sortitur: sed omni: tum successiuo commodo/ tum filij appellatione censetur indigna. auten. Ex complexu. C. de inces. nup. Ex æquitate tamen canonica/ etiam eiusmodi proli debentur alimenta. cap. Cum haberet. de eo qui duxit in matrimo. quā pol. per adul. & si aliunde sacerdos non habeat. poterit prolem sic nepharie susceptam de beneficij reditibus alimentare. Notat Panor. in c. Coniugatus. in fine. de Conuer. coniuga.

vobis vt portetis iniquitatem multitudinis: & rogetis pro ea in conspectu domini: prę sertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta & comedere debueratis eam in sanctuario/ sicut prę ceptū est mihi? Respondit Aaron. Oblata est hodie victima pro peccato/ & holocaustum coram domino: mihi autē accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam aut placere domino in cerimoniis mente lugubri? Quod cum audisset Moyses: recepit satisfactionem.

Numeri. 3. a. ¶ Hę sunt generationes Aaron & Moysi/ in die qua locutus est dominus ad Moysem in monte Synai. Et hęc nomina filiorum Aarō. Primogenit9 eius Nadab/ deinde Abiu & Eleazar & Ithamar. Hęc nomina filiorum Aaron sacerdotū qui vncti sunt/ & quorū replete & cōsecratę manus vt sacerdotio fungerētur. Mortui sunt enim Nadab & Abiu cū offerrent ignem alienū in cōspectu domini in deserto Synai[s] absq; liberis: functiq; sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo.

¶ De Aaron & Marię suę sororis contra Moysem vxorem eius Aethiopissam murmuratione: vide Nu. 10. & infra in ver. Maria soror Moysi.

Nume. 16. g. ¶ (Ira domini cōtra populū iam exorta ꝓpter factā ab eo cōtra Moysem & Aaron murmurationē) Dixit Moyses ad Aarō. Tolle thuribulum: & hausto igne de altari mitte incensum de super/ pergens cito ad populū/ vt roges pro eis. Iā enim egressa est ira a dño: & plaga deseuit. Quod[t] cū fecisset Aaron/ & cucurrisset ad mediā multitudinē quā iam vastabat incendium: obtulit thimiama: & stans inter mortuos ac viuentes/ pro populo deprecatus est: & plaga cessauit. Fuerunt autē qui percussi sunt quatuordecim milia hominum & septingenti/ absq; his qui perierant in seditione Chore. Reuersusq; est Aaron ad Moysem ad hostium tabernaculi fœderis/ postq̄ quieuit interitus.

Nu. 17. a. b. c ¶ Locutus est dominus ad Moysem: dicens. Loquere ad filios Israel: & accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum virgas duodecim: & vniuscuiusq; nomē superscribes virgæ suę. Nomen autē Aarō erit in tribu Leui: & vna virga cunctas eorum familias continebit. Ponesq; eas in tabernaculo fœderis corā testimonio/ vbi loquar ad te. Quem ex his elegero/ germinabit virga eius: & cohibebo a me querimonias filiorū Israel quibus cōtra vos murmurāt. Locutusq; est Moyses ad filios Israel: & dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. Fueruntq; virgę duodecim absq; virga Aaron. Quas cum posuisset Moyses coram domino in tabernaculo testimonij/ sequenti die[v]

t ¶ Quod cū fecisset Aarō & cucurriss3 ad mediā multitudinē &c. Aarō (dicit Greg.) vt irā dei placaret/ thuribulū sūpsit atq; inter viuentes & mortuos stetit. quia sacerdotis est negotiū deo orationē fundere: & pro iustis/ ne cadant: & pro peccatoribus/ vt resurgant. vnde dicit textus in capi. 1. in fi. 31. distin. ꝙ sacerdotibus omnibus quotidiana orandi necessitas incūbit: proindeq; magnam eis inesse debere mundiciam: vt libere cunctis diebus vitæ suę orationi possint vacare. & idem probatur in cap. Sacerdotibus. in princip. eadem dist. & in auten. Quo opor. epis. in princip. Vel (secundum Isidorum) Aarō thuribulum accipiens occurrit quassationi: & stans in medio viuorum & mortuorum letalem plagā obiectu suo/ quasi quidam murus excludit. Iste sacerdos. s. Christus/ qui ruinam mortis in mundo aspiciens/ occurrit a summo cœlo: venitq; obuius/ quasi gigas ad currendam viam: stetitq; inter viuos & mortuos. quia natus & mortuus est. sicq; thuribulum passionis accipiens: & in odorem suauitatis prętendens suspendit ignis ęterni perniciem: & inimicam pertulit mortē. prout hæc oīa de Christo dicunt in cle. 1. in prin. de sū. tri. & in epistola. Reddētes honorē. versi. Oēs vero. C. eodē.

v ¶ Sequēti die inuenit germinasse virgā Aaron &c. Cū sacerdotiū Aaron/ q de tribu Leui fuerat/ despiceret dignusq; ali9 q offerret holocausta crederet: duodecim virgę iuxta. 12. trib9 in tabernaculo poni iubent: & virga Leui viruit: & qd virtutis Aaron in mu

nere haberet/ostendit. In quo innuitur (dicit Gregorius) ꝙ omnes qui vsq; ad finem mundi iacemus in morte/quasi virgæ reliquæ in ariditate remanemus. Sed cũctis virgis in ariditate remanentibus/virga Leui ad florem rediit: quia corpus dñi/veri: scilicet sacerdotis/in mortis ariditate positum/in florem resurrectionis erupit. i. reliquis omnibus corporum resurrectionem vsq; ad finem seculi expectantibus: solus Christus surrexit/nullo postea tempore moriturus: sicq; nullam vnq̃ resurrectionem habiturus: quia scimus & certum habemus & spe immobili retinemus/quia Christus resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. dicit textus in capi. Semel 1. in prin. de consec. dist. 2.

x ℭEt quiescãt querelę eorum a me/ne moriãtur. Non igitur facile fiant contra papam/qui locũ sortitur Aaron murmurationes iniustæ/ne mors animę (q̃ corporis morte deterior ẽ) incurratur. Nemo enĩ vnq̃ apostolico culmini manus obuias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit/nisi qui de se voluit iudicari. Ita textus in capi. Patet profecto. paulo post princi. 9. quæstio. 3. & facit textus in capi. In memoriam. in princip. & in cap. Nulli fas §. 1. cum mult... ...ius. 19. distinct. vide quod dicam in verb. Concilium/super illud. Iudæi concilium fecerunt vt Iesum dolo tenerent. Et in verb. præceptũ super illud prouer. 6. Conserua præcepta patris tui.

regressus inuenit germinasse virgam Aarõ in domo Leui: & turgentibus gemmis eruperãt flores: qui folijs dilatatis in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios Israel: videruntq; & receperunt singuli virgas suas. Dixitq; dominus ad moysem. Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii: vt seruetur ibi in signum rebellium filiorum Israel: &[x] quiescant querelę eorum a me ne moriãtur. Fecitq; Moyses sicut pręceperat dominus.

ℭ(Aaron & Moyse in aquarum iuxta domini verbum de petra eductione factis incredulis: vt habetur Nume. 20. b. & infra in verbo Moyses). Nume. 20. d.
Locutus est dominus ad Moysen: dicẽs. Pergat Aaron ad populos suos. Nõ enim intrabit terrã quã dedi filijs Israel: eo[y] ꝙ incredulus fuerit ori meo ad aquas cõtradictionis. Tolle Aaron/& filium eius cũ eo: & duces eos in montẽ Hor. Cunq; nudaueris patrẽ veste sua: indues[z] ea Eleazarum filium eius: & Aaron colligetur & morietur ibi. Fecit Moyses vt pręceperat dominus: & ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. Cunq; Aarõ spoliasset vestib9 suis: induit eas Eleazarũ filiũ eius Illo mortuo in mõtis supercilio: descẽdit cum Eleazaro. Omnis autem

y ℭEo ꝙ incredulus fuerit ori meo. Hic nota tex. in d. ca. vt cognouerunt. §. 1. versicu. An charitatem. de pœniten. distinct. 2. vbi dicitur/an charitatem non habebat Aaron. quando populo cum thuribulo se opposuit: & iram dei placauit. & tamen ad aquas contradictionis iram domini aduersum se postea prouocauit. Sicq; citatur hic locus/ꝙ charitas semel habita/q̃tũuis perfecte/potest in hac terrea peregrinatione deperdi. sed in patria/vbi habetur perfectissime/non perditur. vide tex. in d. cap. Vt cognouerunt: plerasq; alias ad hunc effectum diuini iuris hystorias citantem.

z ℭInduas ea Eleazarum filium eius: vt sic ante eius mortem filium suum sui pontificalis honoris successorem videat. An autem hodie posset filius legitimus institui in põtificatu/seu beneficio quod ab eius patre fuisset immediate possessum. Tex. est probans ꝙ non: in cap. Pręsentium. in cap. Conquęrente. in cap. Quoniam. in. cap. Ad extirpandas. & in cap. Michael de filijs pres by. quod est verum etiam si quis haberet dispensationem legati apostolici. solus enim papa in hoc casu dispensat. Tex. est. cum glo. pe. in fi. in cap. Dilectus filius eodem titu. Sed difficultas est an hæc prohibitio immediatę successionis (quæ habet locum in filijs) habeat etiam locum in nepotibus. dici potest breuiter ꝙ aut quæritur de nepotibus descendentibus per rectam lineam: sicut est filius filij. aut de collateribus: sicut est filius fratris. Si primo modo: potest nepos institui in beneficio aui/viuente patre suo: & sic viuente filio ipsius aui/glo. est/quæ ita debet intelligi in capi. Apostolica. in gl. 1. versicu. sed certe potest. 8. quæsti. 1. quia hoc casu cessat prohibitiõis ratio. ideo enim filius in ecclesia paterna prohibetur institui: ne hæreditaria successio locum sibi videatur vendicare in beneficijs ecclesiasticis. contra capi. Per venerabilem/qui filij sint legi. Non enim isto casu successio cõsiderari potest. quia si consideraretur/non nepos; sed filius haberet/tanq̃ gradu proximior. Patre autem mortuo nepos in aui beneficio non posset institui; nisi saltem dispensaretur a papa: quia subintrat locum filij. l. Gallus. §. Nunc de lege Velleya. ff. de libe. & posthu. & tanq̃ proximior succedit auten. in successione. C. de suis & legi. hęre. Si vero quæratur de nepote collaterali (vt de filio fratris) talis nepos/& viuo/& mortuo patre/in aui beneficio succedere potest vt est bo. tex. in cap. Ex parte. 1. de offi. delega. in cap. Non sine. de arbi. & in capi. Accedens de accusa. Ita distinguit Hostien. in cap. Ex transmissa. de filijs pres by. & Henri. Bouhic. in d. c. Ad extirpandas. Nec ob ꝙ etiam in nepote ex fratre possit considerari successio hæreditaria: quia nepoti ex filio/debetur aui successio. ita ꝙ extraneũ non potest eo pretermisso hæredem instituere: nisi ex causis ingratitudinis. ex quibus filio posset extraneũ præferre. §. aliud quoq; capitulum in auten. vt cum de appella. cog. colla. 9. notatur in cap. Quintauallis de iureiu. sed nepoti ex fratre non sic debetur successio. potest enĩ frater extraneũ quẽcunq;/modo non sit turpis persona/ipsi & etiam eius patri qui frater est/præferre. l. Fratres. §. Consanguinei. C. de inoffi. testa. Ex præmissis sequitur: ꝙ etiam de iure communi sine aliqua dispensatione/nepos ex filia/potest aui materni beneficium habere/siue adhuc superstes sit eius mater/siue non. nam non potest dici ꝙ iste nepos hoc habeat iure successionis: cum illa scilicet mater sua/per quam iungitur auo suo ipsum beneficium habere non possit. Nam illi repelluntur/quorum repelluntur auctores. cap. Licet ex quadam de testi. cap. Fraternitatis de hęre. Et ita tenet Henri. in d. cap. Ad extirpandas. vbi subiungit post Hostien. in d. cap. Ex transmissa. ꝙ ea/quæ dicta sunt de beneficio paterno respectu filij/ꝙ scilicet filius in eo institui non potest. procedit etiam in beneficio filij respectu patris. quia etiã pater in filij beneficio nõ potest institui. qa sicut fili9 patri succedit/sic & pater filio: tametsi ordĩe turbato l. Nã etsi parentibus. ff. de inoffi. testa. & sicut filius a patre priuari non potest: ita nec pater a filio: nisi causa subsistat. alias sicut filio datur quærela contra patris testamentum: ita etiam datur patri contra testamentum filij. §. illud quoq; & §. sequen. & §. sancimus. in auten. vt cum de appella. cog. colla. 9. cum ergo eadem ratio sit in vtroq;. ergo idem ius capi. Translato de constitu. l. illud. ff. ad l. Aquil. Henri. tamen hanc Hostien. sententiam non tenet/dicens. iura prohibitiua in filijs loquentia/nõ esse extendenda ad parentes. quia cum sint odiosa/sunt restringenda cap. Odia. de regu. iur. in. 6. ca. Non nulli. de rescrip. in antiq. l. Cum quidam. ff. de lib. & posthu. Qua etiam ratione/Glo. in d. cap. Apostolica. 8. quæst. 1. simpliciter tenet/hanc prohibitionem immediate successionis in beneficio paterno/in solis filijs locum habere: nõ autem in nepotibus/nec distinguit an filius decesserit/vel non decesserit. quæ opinio satis probabiliter teneri posset. Suprascripta tamen opinio Hostien. tam respectu nepotum/q̃ respectu filiorum communior est. & eam refert & sequitur Archid. in d. cap. Apostolica.

a ¶Fleuit super eo triginta tribus dieb⁹. An/& quomodo mortuos lugere licitũ sit: vide quod dixi in verb. Dormire, super illud Pauli. Nolite contristari de dormientibus/sicut & cæteri &c.

b ¶Moyses & Aaron in sacerdotibus domini &c. Ex hoc psalmographi versu satis constat Moysem sacerdotẽ fuisse/ licet non hostias sed vota offerret. prout dicit glo. in allegato c. Sacrosancta. 22. dist.

c ¶Et fœmoralia. Poterant tamen Aaron & eius filij vti copula in matrimonio/iuxta tamen ea quæ habentur in iam citato cap. Tenere. 31. dist. Nec ob id minus casti dici poterant. quia vxorem immoderato affectu secluso cognoscere caste ẽ viuere. d. c. Nicena. versi. Surgens. eadẽ dist. vnde & mulier conuolans ad nuptias/nõ ideo perdit legatum sibi factum sub conditione: si caste vixerit. notat Bar. i l. mulier. §. Cũ pponebatur. ff. ad Trebel. & in l. 1. C. de secũ. nup. & Panor. in cap. Quod a te. de cleri. coniuga. & in capi. Vt clericorum mores. in. 1. col. de vita & honest. clericorũ Et de hoc per Are. i. §. iuris præcepta sunt hæc insti. de iusti. & iure. Dixi secluso immoderato affectu. quia adulter est in suam vxorem ardentior amator: idest qui in eius sic exardescit amorẽ vt affectum gerat cũ ea commiscendi/etiam si sua vxor non esset: sed aliena. Tex. ẽ Hiero. cum glo. in verb. Amator. in c. Origo. 32. q. 4.

multitudo videns occubuisse Aaron: fleuit [a] super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

Nume. 33. e. f ¶Ascendit Aaron sacerdos in montẽ Hor iubente domino: & ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorũ Israel ex Aegypto: mense quinto/prima die mensis cum esset annorum centum viginti trium.

Psalmo. 98. b ¶Moyses [b] & Aaron in sacerdotibus domini: & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius. Inuocabant dominum & ipse exaudiebat eos: & in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius: & preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propicius fuisti eis & vlciscens in omnes adinuentiones eorum.

Ecclesiasti. 45 a. b. c. & d. ¶Aaron fecit dominus coram se excelsum: & similem sibi de tribu Leui. Statuit ei testamentũ ęternum: & dedit illi sacerdotium gẽtis: & beatificauit illum in gloria. Et circũcinxit eum zona iusticię: & induit eum stolã glorię: & coronauit eum in vasis virtutis. Circũpedes & [c] fœmoralia & humerale posuit ei: & cinxit [d] illũ tintinabulis aureis plurimis in giro: dare sonitum in incessu suo/auditũ facere sonitum in tẽplo in memoriam filij gẽtis suę. Stolam sanctã auro & hiacintho & purpura opus textile: viri sapiẽtis iudicio & veritate prediti. Torto cocco opus artificis gẽmis pręciosis figuratis in ligatura auri & opere lapidarij sculptis in memoriam: secundum numerũ tribuũ Israel. Corona [e] aurea super mitram eius/expressa signo sanctitatis: & gloria honoris: & opus virtutis desiderio oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia vsq ad orientem. Non est indutus illa alienigena aliquis: sed tantum filij ipsius soli/& nepotes eius per omne tempus. Sacrificia [f] ipsius cõsummata sunt igni quotidie. Cõpleuit Moyses manus eius: & vnxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamẽtũ ęternũ: & semini eius sicut dies cœli: fungi sacerdotio: & habere laudem: & glorificare populũ suũ in nomine suo. Ipsum elegit ab omni viuente offerre sacrificium deo incensum: & bonũ odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illis in pręceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum: docere Iacob testimonia: & in lege sua lucem dare Israel. Quia contra illum steterunt alieni: & propter inuidiam circundederunt illum homines in deserto qui erant cum Datham & Abiron: & [g] congregatio Chore in iracundiam. Vidit dominus deus & non placuit illi: & consumpti sunt in impetu iracundię. Fecit illis monstra: & consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit Aaron gloriam: & dedit illi hęreditatem: & [h] primitias frugum terrę diuisit illi. Panem ipsius in primis parauit in satietatem: nam & sacrificia domini edent quę dedit illi & semini eius. Cęterum [i] inter gentes non hęreditabit: & pars non est illi in gente. Ipse est enim pars eius & hęreditas.

d ¶Et cinxit eum tintinabulis. Declara per tex. superius transcriptum in c. Sit tector. 43. dist.

e ¶Corona aurea super mitram ei⁹. De mitris/secundum ius humanum/ dixi in verb. Mitra.

f ¶Sacrificia ipsius cõsummata sunt quotidie. An sup sacrum nostrum sacrificium (quod eucharistię est) consummandũ sit quotidie. est bo. tex. Augustini in cap. Quotidie. de conse. distinct. 2. dum ibi dicitur. Quotidie Eucharistiæ communionẽ accipe/nec lando nec vitupero (Et subiungitur). Si dixerit quispiam non quotidie accipiendam eucharistiam/ali⁹ affirmat quotidie: faciat vnusquisq quod secundum fidem suã pie credit faciendum. Nec enim litigauerunt inter se/ aut quisq eorũ se alteri proposuit Zacheus & ille Centurio cum alter eorum gaudens in domo sua susceperit dominũ. alter dixit. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. ambo saluatorem honorificantes: quis nõ vno modo. ambo peccatis miseri. ambo misericordiam consecuti. Hęc ibi. Omnibus tamen dñicis diebus cõmunicandum hortatur Augustin⁹: modo mẽs in affectu peccandi non sit. Nam si adhuc habet voluntatem peccandi: grauari magis dico (ait Augustinus) q̃ purificari. Et ideo q̃uis quis peccato mordeatur: peccandi tamen de cętero non habeat voluntatem: & cõmunicaturus satisfaciat lachrymis & orationibus/& confidens de dñi miseratione/accedat ad eucharistiam intrepidus & securus. Ita textus in d. c. Quotidie. paulo post princi. de conse. dist. 2. cætera vide in verb. Quotidie.

g ¶Et congregatio Chore in iracundiã. Recurre ad verbum Chore.

h ¶Et primitias frugum terrę diuisit illi. An adhuc hodie sicut sacerdotibus decimę debentur: ita & debeantur primitię/tractant doct. in capi. 1. de deci. dicam post eos in verb. Primitiæ.

i ¶Cæterum inter gentes non hęreditabit &c. Cum hodie sacerdotes multa inter laycos possideant; & cum eis hęreditates diuidant: dicebant quidam hoc tẽpore decimas sacerdotib⁹ nõ deberi: sed istorũ opinio p Panor. & alios damnat in ru. de deci. p mltos tex. ibidẽ p eos citatos

Abba. ¶ Abba[k] pater (dixit Christus ad patrem orans) omnia tibi Marci.14.b.
possibilia sunt: transfer calicem hunc a me.
¶ Non accepistis spiritum seruitutis in timore: sed accepistis spiritū a- Ad Ro. 8.c.
doptionis filiorum dei in[l] quo clamamus abba pater.
¶ Quoniam estis filii dei: misit deus spiritū filij sui in corda vestra cla- Ad Gala.4.a
mantem Abba pater.

Abel. ¶ Adam cognouit vxorem suam Euam: quę cōcepit & peperit Genesis.4.a.
Cain: dicens. Possedi hominem per deū. Rursumq; peperit fratrem eius
Abel. Fuit autem Abel pastor ouium: & Cain agricola.
¶ Reliqua Abel hystoriam concernentia: vide in verbo Cain.
¶ Fide[m] plurimam hostiam Abel q̄ Cain obtulit deo: per quam testi- ab Heb.11.a.
monium consecutus est esse iustus/ testimonium prehibente muneribus
eius deo/ & per illam defunctus adhuc loquitur.

Abigail. ¶ Nomen viri Abigail: Nabal. Erat autē Abigail mulier 1. Regū.25.a
prudentissima & speciosa. Porro vir eius durus & pessimus & maliciosus.
¶ (Reiecta per Nabal maritum Abigail/ famulorum Dauid cibos expe-
tentium supplici postulatione: ob idq; cōcepto per Dauid vlciscendi vo-
to: vt legitur.1.Regum.25. b). Abigail vxori Nabal nunciauit vnus de
pueris[n] suis: dicens. Ecce Dauid misit nuncios de deserto vt benediceret 1. Regum.25.
domino nostro: & auersatus est eos. Homines isti boni satis fuerūt no- c.&.d.
bis: & non molesti: nec quicq̄ aliquando petijt omni tempore quo fui-
mus conuersati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam nocte q̄ in
die omnibus diebus quibus pauimus apud eos greges. Quamobrem cō-
sidera & recogita quid facias: quoniam completa est malicia aduersus vi-
rū tuū/ & aduersus domū tuā: & ipse est fili⁹ Belial: ita vt nemo possit ei
loqui. Festinauit igitur Abigail: & tulit ducētos panes: & duos vtres vini
& quinq; arietes coctos: & quinq; sata polētę: & cētū ligaturas vuę passæ: &
ducētas massas caricarū: & imposuit sup asinos: dixitq; pueris suis. Prece
dite me: & ecce post tergū sequar vos. Viro[o] autē suo Nabal nō indicauit.
¶ Cum vidisset Abigail Dauid: festinauit & descēdit de asino: & procidit 1.Re.25.d.e.
corā Dauid super faciem suā: & adorauit super terrā/ & cecidit ad pedes

quibus adde bo. tex. in cle. Capientes. versi. Illos etiam de sen. excō. dū ibi dicitur religiosos qui aliqua vt audientes a decimarum ecclesijs debitarū solutiōe retrahāt/ in sermonibus suis vel alibi pferre presumunt/ excōicationis subiacere sentētię decernimus ipso facto. Certū est aūt tunc multa iam fuisse a sacerdotibus possessa: igitur &c. de hac materia vide protensi⁹ in verb. Decima.

k ¶ Abba/ pater. Hęc duo idē significant. Alterū tamen Syrum est vel Hebraicū: alterum vero gręcū & latinū: vt dicet annotatiōe sequēte. pōt aūt circa hęc verba p iure hūano notari: q̄ hodie abbates patres/ seu patres abbates eos vocam⁹: qui religionibus cœnobiticis presunt. c. fi. de regula. & est bo. glo. in cle. 1. in verb. Abbates de rescriptis. Et licet hoc nomē Abbas nomē est honoris & dignitatis. c. Indēnitatib⁹ §. verum. in verb. A dignitate de elec. lib. 6. Tamen est etiam nomen sollicitudinis: vt per Panor. in c. Causam. q̄ de iudicijs. immo dicit glo. in ca. Tuam. in verb. Non ascendat de æta. & quali. q̄ abbatis nomen potius est nomen sollicitudinis: q̄ nomen honoris. Isti aūt qui multis præsunt regularibus locis/ non solum patres abbates/ sed & quandoq; vocantur magni priores. quādoq; ministri/ & quandoq; generales. Quomodocūq; vero vocentur/ Viennensi concilio cautum est/ ne occasiōe prioratuum seu aliorum locorum subditorum eisdem/ aliquē auctoritate literarum apostolicę sedis/ vel legatorum ipsi⁹ quomodolibet valeāt conuenire. Nisi vbi/ & corā quibus prioratuum & locorum ipsorum prioribus aut alijs gubernatoribus hoc liceret. Nec occasione locoꝝ ad mensas pertinētium eorundē aliud ipsis super hoc liceat/ q̄ si loca sic præmissa speciales sub eis gubernatores haberēt. Si quis aūt aliquē contra hæc vexare presumpserit: in expensis sibi & interesse p iudicē/ corā quo vexatio fiet huiusmodi/ cōdēnetur: omnisq; processus contra præmissa habitus sit irritus/ ipso iure. Ita textus in d. cle. 1. de rescrip. Cautū item est per Gregorium. 9. vt fugitiuos suos/ & eiectos de ordine suo requirāt sollicite annuatim/ Tex. est in d. c. fi. de regula.

l ¶ In quo clamamus Abba pater. Hinc dicit tex. in c. Hæc aūt. §. Ex his omnibus. in fi. 23. q. 4. in lege Populus rudis seruili timore pœnarū cogebatur. vnde & legem in pedagogū accepit. in euangelio aūt populus gratię liber & adultus/ filiali amore/ hæreditatis certitudine/ ad cultum diuinę seruitutis inuitatur. vnde cum quidam legē/ quasi coercentem prædicarēt esse tenendam: simul cum gratia (ait apostolus) non accepistis spiritū seruitutis. iterū in timore: sed accepistis spiritū adoptionis filiorū: in quo clamamus Abba pater. Hæc tex. de quo apliora dicentur in verb. Euāgeliū. Circa hęc aūt verba Abba pater. dicit Archi. in d. c. Hęc aūt. in fine. q̄ scdm glo. ad Gala. est hebraicū/ sed in interptationibus dicit̄ q̄ est nomen Syrum non Hebraicum. Papias vero dicit q̄ Syrum est & Hebręum. Pater aūt Grecū est & latinum. Est ergo sensus istorum verborum. Clamamus abba pater. q̄ Hæbræi & gentiles vnam adoptionem hæreditatis sortiti sunt per spiritumsanctū. Ideo ponitur vnum nomē scdm diuersas linguas idē significans: quia qd est abba hebraice: hoc est pater Grece & latine. Hęc Archi.

m ¶ Fide plurimā hostiam Abel q̄ Cain obtulit deo. Neq; enim in omnipotentis dei iudicio/ quid: sed a quo detur/ inspicitur. Hinc scriptū est. Respexit deus ad Abel & ad munera eius: ad Cain autem & ad munera eius non respexit. dicturus quippe quia dominus respexit ad munera: pmisit sollicite/ quia respexit ad Abel. Ex qua re patēter ostenditur/ q̄ non offerens a muneribus: sed munera ab offerente placuerunt. dona quippe iniquorum non probat altissim⁹/ nec respicit in oblationibus eorum: nec in multitudine sacrificiorū/ propiciabitur peccatis eorum. Tex. est ita dicens in c. Scriptum est. 14. q. 5. Astipulatur aūt huic sententiæ id/ quod legitur Marci. 12. de vidua: quæ sola duo minuta offerens/ plus alijs dedisse dicitur. Non enim dn̄s/ q̄tum: sed qua mente/ quaue affectione detur: considerat. Tex. est vbi citatur dictæ viduę commendatio. in cap. Consideret. de pœni. dist. 5. de quo in verb. Iesus. Marci. 12.

n ¶ Vnus de pueris suis. i. de suis seruis. Puerum enim aliquem nedum ab ætate aut filiatione: sed etiam ab obsequio dicimus. Notat Archid. in cap. Si quælibet. in fi. 22. quæst. 2.

o ¶ Viro aūt suo non indicauit. Iure humano pōt vxor/ si qua bona extra dotē habeat: alicui donare/ etiā irreqsito mariti cōsensu/ siue marito inscio & pœnitus ignorāte. Tex. est/ & ibi Bal. in l. velles necne. C. de reuoca. dona. & in l. si constante C. de do. inter vi. & vxo. sed quia de cōsue-

tudine/marito inscio vxor non potest contrahere: non potest etiam marito inscio donare vel trāsfgēre. quia donatio & trāsactio saltem large dicuntur esse contractus. vt est glossa celebris in l. Contractus. in gl. 1. & ibi expresse Bal. col. versi. Quid enim si statutum dicit. C. de fi. instru. & in l. fi. C. de reb. alie. non alie. Et intellige: q̄ non potest donare/non solum inter viuos/sed nec etiam causa mortis. vt notat Bal. in c. 1. in prin. col. 4. versi. Quarto si Vasallo de prohi. feu. alie per Frede. quia donatio causa mortis habet vim contractus: & magis accedit contractui q̄ vltimæ voluntati. de quo per Bal. paulū de cas. & Alex. in l. 2. ff. de lega. 1. & ange. arcti insti. de do. in pri. in. 1. col. cum simi libus allegatis per do. Boerium in suo cōmento consuetudinum Bituricēsi. in ti. de con sue. iur. stā perso. §. 4. in gl. incipiente. istud videtur superfluum/ de bonis aūt mariti vel dotalibus nō debet vxor donare: pręsertim marito contradicente. etiam si donare velit in eleemosynā vide Bar. in l. 1. in fi. ff. re. amo. Panor. i c. Si quis De furtis. in ca. Constitutis. in pri. de pcur. & gl. i c. Quod deo pari. 33. q. 5. i verb. Hūc.

eius: & dixit. In [p] me sit domine mi hęc iniquitas. Loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis: & audi verba famulę tuę. Ne ponat oro domin⁹ meus rex cor suum super virū istū iniquum Nabal: quia secundū nomē suū stultus est/ & stulticia est cū eo. Ego autē ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nūc ergo domine mi viuit domin⁹: & viuit anima tua/qui prohibuit te ne venires in sanguinem: & saluauit animam tuam tibi. Et nunc fiant sicut Nabal inimici tui & qui querūt domino meo malū. Qua propter suscipe benedictionē hanc quam attulit ancilla tua tibi domino meo: & da pueris qui sequūtur te dominū meū.

1. Regū. 25. f. ℭAit Dauid ad Abigail. Benedictus dn̄s deus Israel/qui misit te hodie in occursū meū: & benedictū eloquiū tuū: & benedicta tu quę prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem/& vlciscerer me manu mea. Alioquin viuit [s] dn̄s me⁹ Israel q prohibuit me ne malū facerē tibi: nisi cito venisses in occursū michi: nō remāsisset Nabal vsq; ad lucē matutinā mingēs ad parietē. Suscepit ergo Dauid de manu eius oia quę attulerat ei: dixitq; ei. Vade pacifice i domū tuā: ecce audiui vocē tuā & honoraui faciē tuā.

1. Regum. 25. f. & g. ℭVenit Abigail ad Nabal: & ecce erat ei cōuiuiū in domo eius quasi cōuiuiū regis: & cor Nabal iucundū. Erat enim ebrius nimis: & nō [t] indicauit ei verbum pusillum aut grande vsq; mane. Diluculo autē cum digessisset vinum Nabal/indicauit ei vxor sua verba hęc. Et emortuum est cor eius intrinsecus: & factus est quasi lapis. Cumq; pertransissent decem dies: percussit dominus Nabal: & mortuus est.

1. Regū. 25. g ℭCū audisset Dauid mortuū Nabal: ait. Benedict⁹ [v] dn̄s qui vindicauit causā opprobrij mei de manu Nabal: & seruū suū custodiuit a malo: & maliciā Nabal reddidit dominus in capur ei⁹. Misit ergo Dauid: & locutus [x] est ad Abigail vt sumeret eam sibi in vxorem. Et venerunt pueri Dauid ad Abigail in Carmelum: & locuti sunt ad eum: dicētes. Dauid misit nos ad te vt accipiat te sibi in vxorē. Quę consurgēs adorauit prona in terram: & ait. Ecce famula tua sit in ancillā vt lauet pedes seruorū domini mei. Et festinauit & surrexit Abigail: & ascendit super asinum & quinq; puellę ierunt cū ea pedissequę eius: & secuta est nūcios Dauid/ & facta est illi vxor. Sed & Achinoen accepit Dauid de Iezrael & fuit

p ℭIn me sit domine hæc iniquitas. Pro mariti delicto/non est vxor corporaliter punienda: etiam de eius cōsensu/si corporis mutilatio/vel membrorum ei inferretur detrūcatio: cum nemo sit domin⁹ membrorum suorum. l. Liber homo. ff. ad l. Aquil. & c. Cōtingit interdum. de senten. excō. ciuiliter etiam nisi ei⁹ adfuerit consensus/ vxor p marito vel quispiam alius pro alio non tenetur. immo qui alium pro alio exigit: idipsum quicquid fit i quadruplum vim passo reddit. Necnon & ab actione pro qua talia præsumit/ cadit. Tex. est in l. 1. iūcta auten. Et oino. C. ne vxor. p mari.

q ℭQuia secundū nomen suum stultus est. Ex alicuius nomine seu appellatione/nōnunq̄ pro eius vel stultitia vel prudētia sumimus argumentum. vt satis late dicit Panor. in ca. Cum sedm. col. 2. de pbē. & ē bo. tea. cū gl. in l. lacta §. si vero nois ferendi. ff. ad Trebel. de hac materia vide i verb. Nomē: sup illud Salo. Curā habe de bono noie.

r ℭViuit dn̄s de⁹ Israel. Viuit dn̄s. erat iuramentū in veteri testamēto fieri solitū. Tex. ē in c. Et iurabūt. 22. q. 1. de quo i verb. Iurare.

s ℭNon remansisset Nabal &c. pro ea quam gerebat Dauid homicidij cōmittendi voluntate/nisi maleuolus eius animus diuino fuisset permissu præpeditus peccauit. tametsi ad actum non processerit: quia in diuino iudicio reum quemlibet facit rea sua mens. cap. Si propterea. cum se. de pœniten. dist. 1.

t ℭEt non indicauit ei verbum pusillum aut grande. Et id quidem cōsulto: quia ebrij crimina cauere nō possunt. Nā quę ebrij cauent: per ebrietatem ignorantes cōmittunt; nesciunt quid loquantur; iacent sepulti. Ita tex. in c. Sane. 15. q. 1. Et ideo vere ebrius testificari non potest/nec testari seu testamentū facere. Bal. in c. 1. in fi. de testi. & in ca. A crapula. de vita & ho. cle. Et contractus ab ebrio factus non valet. dicit glo. in c. Vnusquisq; in verb. Quod ebrius. 22. q. 4. immo contrahens cū ebrio dicitur dolo contrahere. Bal. in l. dolum. in fi. C. de dolo. Si tamen Nabal ebrius vxori suę Abigail aliquid intulisset iniurię: non fuisset vsquaq; excusatus: quia ebrietas non in totū excusat a delicto. vt est bo. tex. & ibi Bar. in l. Respiciēdū §. delinquunt. ff. de pœnis. facit tamē q̄ delinquēs ordinaria delinquentiū pœna non punitur: quia nō est in dolo. l. Oīne delictum §. per vinum. ff. de re mili. de hac materia vide vberius in verb. Ebrius.

v ℭBenedictus dominus qui vindicauit causam opprobrij mei &c. An & quomodo liceat iustis de diuina in iniustos seueritate gaudere: vide in verb. Lauare: super illud psal. Letabitur iustus cum viderit vindictam &c.

x ℭLocut⁹ est ad Abigail: vt sumeret eam sibi vxorem. Hic notare potes id quod dicit Io. And. in c. Si inter. de sponsa. q̄ vbi agitur de matrimonio inter aliquas personas contrahendo prius debet masculus voluntatē suam q̄ fœmina declarare: quis nonnunq̄ seruetur contrarium. vt ibi per Panor. de quo reseruo aptiori loco dicendum.

y ℭEt fuit vtraq; vxor eius. Nulli vnq̄ licuit insimul plures vxores habere/nisi cui fuit diuina reuelatione cōcessum: qui mos qn̄q; interdn̄ etiā fas cēsetur: per quā sicut Iacob a mēdacio/ Israelite a furto/ & Sanson ab homicidio/sic & patriarchę & alij viri iusti qui plures leguntur simul habuisse vxores: ab adulterio excusantur. Ita textus in cap. Gaudemus. versi. Nec vlli. de diuortijs. & idem probatur in cap. Obijciuntur. cum glo. prima ibi. 32. quæst. 4.

vtraqꝫ vxor eius. Saul autem dedit Michol filiam suam vxorem Dauid alio viro Phalti filio Lais qui erat de Gallim.

Abrã. ℭVixit Thare septuagita ãnis/ & genuit Abrã & Nachor & Arã. Genesis.11.d

ℭDuxerunt Abram & Nachor vxores. Nomen vxoris Abram/ Sarai. Et nomen vxoris Nachor/ Melcha filia Arã patris Melchę & patris Iescħę. Erat [z] autẽ Sarai sterilis: nec habebat liberos. Tulit itaqꝫ Thare Abram filium suum & Loth filium Aram filium filij sui/ & Sarai nurum suam vxorem Abram filij sui: & eduxit eos de Hur Chaldeorum vt irent in terram Chanaam. Veneruntqꝫ vsqꝫ Aram/ & habitauerunt ibi. Ge.11.in fi.

ℭDixit autẽ dominus ad Abram. Egredere de terra tua de cognatione tua & de domo patris tui: & veni in terra quã monstrauero tibi. Faciãqꝫ te in gentem magnam/ & benedicam tibi: & magnificabo nomẽ tuum/ erisqꝫ benedictus. Benedicam benedicẽtibus tibi: & maledicã maledicentibus tibi: atqꝫ [a] in te benedicentur vniuersę cognationes terrę. Genesis.12.a

ℭEgressus est itaqꝫ Abram sicut pręceperat ei dominus: & iuit cum eo Loth. Septuaginta quinqꝫ annorũ erat Abrã cum egrederetur de Aram. Tulitqꝫ Sarai [b] vxorẽ suam: & Loth filiũ fratris sui/ vniuersamqꝫ substãtiam quam possederat/ & animas quas fecerãt in Aram: & egressi sunt vt irent in terram Chanaam. Cumqꝫ venissent in eam/ pertransiuit Abram terram vsqꝫ ad locum Sichem/ & vsqꝫ ad conuallem illustrẽ. Chananeus autem tũc erat in terra. Apparuit autẽ dominus Abrã: & dixit ei. Semini tuo dabo terrã hanc. Qui ędificauit ibi altare dño qui apparuerat ei/ & inuocauit ibi nomẽ eius: Et inde trãsgrediẽs ad montẽ qui contra erat orientem Bethel: tetendit ibi tabernaculum suũ ab occidẽte habens Bethel/ & ab oriente Hai. Aedificauit quoqꝫ ibi altare domino: & inuocauit nomen eius. Perrexitqꝫ Abrã vadens/ & vltra progrediens ad meridiem. Gene.12.b.c.

ℭFacta est autem fames in terra: descẽditqꝫ Abrã in Aegyptum vt peregrinaretur ibi. Pręualuerat enim fames in terra. Cumqꝫ prope esset vt ingrederetur Aegyptum: dixit Sarai vxori suę. Noui qꝫ pulchra sis mulier: & qꝫ cum te viderint Aegyptij/ dicturi sũt: vxor illius est. & interficiẽt me & te reseruabunt. Dic [c] ergo obsecro te qꝫ soror mea sis/ vt bene sit michi propter te: & viuat anima mea ob gratiam tui. Gene.12.c.d

ℭCum itaqꝫ ingressus esset Abram Aegyptũ: viderunt Aegyptij mulierem qꝫ esset pulchra nimis. Et nunciauerunt principes Pharaoni: & laudauerunt eam apud illum: & [d] sublata est mulier in domum Pharaonis. Genesis.12.d

z ℭErat autem Sarai sterilis. Non ideo tamen minus sana (nisi corporis vicio sterilitas obueniret) dici poterat. l. Quæritur. §. de sterili. ff. de edi. ędic. Neqꝫ per eius maritum dimitti. cap. Tantum. 32. quæsti. 7. Neqꝫ in lege euangelica per aliquam ipsius/ aut summi pontificis permissionem excusari quo minus eius maritus in crimen incideret adulterij si alteri etiã sola suscipiẽdę ꝓlis causa cõmisceret. Notat Bal. in c. Lator. de sẽ. & re. iudi. de hac materia vide pleni⁹ in verb. Sterilis.

a ℭAtqꝫ in te benedicent vniuersæ cognatiões terræ. Hinc dicit tex. in ca. Recurrat. §. his ita respondet. 32. q. 4. ꝓmissũ erat Abrahę qꝫ in semine ei⁹ bñdicerent omnes gentes.

b ℭTulitqꝫ Sarai vxorem suam. An de iure hũano vxor virum suum peregrinantem sequi teneatur: dici potest breuiter qꝫ vxor maritum suum quem matrimonij contracti tempore sciebat esse vagabundũ/ sequi tenetur. ca. Vnaquęqꝫ in princip. & ibi glo. 13. qst. 2. alioqui/ si ignorabat/ nõ tenetur eum sequi/ etiam si ex causa vagaret honestissima. Bo. est tex. in c. Quod super. versi. de mulieribus iũcto. c. Ex multa. §. Quod autem. de voto. nisi se alio transferret/ mutare volens domicilium suum: quia tũc sequi tenetur. l. fi. §. Idẽ rescripserũt. ff. ad municipa. Posset tamen in contractu matrimonij pactũ apponi vt vir cum vxore morari teneatur in certo loco. Quo casu si ex mera volũtate vellet vir domicilium mutare: non teneretur vxor sequi. secus si causa necessaria mutandi domicilij superuenisset: quia tunc teneretur seq/ non obstante pacto: immo etiam non obstante pœna promissa si fieret contrariũ: quia hoc casu pœna videt contra libertatem & honestatẽ matrimonij: quia alter sine altero existens/ posset fornicari. Ita Panor. in cap. 1. Qui matri. accu. possunt. immo quando necessaria superuenit: nedum vxor virũ/ sed & vir vxorẽ sequi tenetur. dicente Alexan. tertio in c. 1. in prin. de coniu. lepro. mandamus quaten⁹ vxores viros/ & viri vxores q̃ lepræ morbum incurrunt/ sequantur: & vt eis cõiugali affectione ministrẽt sollicitus exhortatiõib⁹ inducere nõ postponas &c. de quo dic lati⁹: vt in verb. Leprosus. de spõsa aũt/ de futuro cõiter tenetur/ eam non teneri vt sponsũ sequatur. immo si sponsus recedat/ põt sponsa libere cũ alio contrahere: etiã si sponsalia fuissent iurata. modo tñ non esset spes de ꝓximo sponsi reditu. Tex. est quẽ ita ibi declarat Panor. in c. de illis. de sponsa. de iure tñ ciuili debet sponsa spõsum expectare per biẽnium quo effluxo nubere põt alteri. l. 2. C. de sponsa. ergo & multomagis nubere poterit alteri si effluxũ sit trienniũ. Ita loquitur tex. in l. 2. C. de repudijs. intellige nisi necessario sponsi redit⁹ prępediret impedimẽto: tũc eñ debet spõsa impedimẽti finẽ ꝓstolari. Tex. est in l. sępe. ff. de sponsalib⁹.

c ℭDic ergo obsecro te qꝫ soror mea sis. Sed q̃ritur quare dicat Augu. in c. Primũ. 22. q. 2. non esse mentiendũ pro tẽpali vita alicui⁹/ cũ legat qꝫ Abram descendẽs in Aegyptũ: rogauit Sarã vt sororem ei⁹ se esse mentiret: dicẽs. Noui quidẽ qꝫ pulchra sis mulier: & qꝫ cũ viderint te Aegyptij/ dicturi sunt: vxor illi⁹ est: & interficient me/ & te reseruabũt. dic ergo obsecro qꝫ soror mea sis &c. Sed Abrã non mendaciũ dixit: sed verũ tacere voluit. vñ idẽ Augu. ait/ in q̃stionibus Genesis. Quęrit cur patriarcha mentiri voluit vt diceret Sarã sororẽ suã/ & non poti⁹ deo cõmisit q si vellet eius pudicitiã apud Pharaone seruare posset. sed veritatẽ voluit celari/ non mendaciũ dici. soror eñ dicitur/ quia filia fratris erat. Et in hoc ostenditur qꝫ nemo debet tentare deũ suum dum habet quod rationabili consilio faciat: fecit qd potuit: qd nõ potuit/ deo cõmisit. in quẽ sperauit nec eũ fides aut spes fefellit. si aũt interrogatus/ vxorẽ suã indicaret: duas res deo cõmitteret & vitã suam & vxoris pudicitiam. Tex. est de pręmissis in c. Vtilẽ. §. fi. iuncto princi. c. seq. 22. quęst. 2.

d ℭEt sublata est mulier in domũ Pharaonis. His verbis secundũ glo. inter. Sarai in Pharaonis domum inuita perhibetur esse ducta. vnde excusatione digna fuit: nec adultera censenda si inuita fuisset cognita. Non enim in adulterium quępiã incidit/ nisi volũtaria. c. In lectũ. 34. q. 2. l. pe. ff. de adul. Nec inquinat corp⁹ nisi de cõsensu mẽtis. nã si [illegible] manu mea thura

ponas/ & per manum meam sacrificium facias: deus non attendit qui & deridet. de consensibus enim & voluntatibus iudicat deus. Ita tex. 32. quæsti. 5. in fine. prin. & facit c. 1. cū. 5. seq. ea. cau. & quęstio.

e ℭ Abram vero bene vsi sunt propter illam. Quia Sarai/ Abram se sororem esse dixerat: conticens q esset vxor/ fuerat abducta per Pharaonis principes: vt iuxta patrię morem aliquo tempore asseruata pudice: cōptiorq; effecta: pharaonis fieret vxor. Qua ratione Abram velut futurus regi affinis honorifice excipiebatur. Neq; enim dicendum est q fuerit Sarai per

Abrā[e] vero bene vsi sunt propter illā. Fuerūtq; ei oues/ & boues/ & asini & serui/ & familię/ & asinę/ & cameli. Flagellauit autē dominus Pharaonem plagis maximis: & domum eius propter Sarai vxorē Abram. Vocauitq; Pharao Abrā: & dixit ei. Quid nam est hoc quod fecisti michi? Quare non indicasti michi q vxor tua esset? Quam ob causā dixisti esse sororem tuam: vt tollerem eam michi in vxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua: accipe eam & vade. Pręcepitq; Pharao super Abram viris: & deduxerunt eum & vxorem eius & omnia quę habebat.

Genesis. 13. a. ℭ Ascendit ergo Abrā de Aegypto ipse & vxor eius/ & omnia quę habebat: & Loth cū eo ad australem plagam. Erat autē diues valde in[f] possessione auri & argēti. Reuersusq;[g] est per iter quo venerat a meridie in Bethel vsq; ad locum vbi prius fixerat tabernaculū inter Bethel & Hai: in loco altaris quod fecerat prius/ & inuocauit ibi nomen domini.

ℭ De Rixa inter Abrę & Loth pastores suborta/ ipsorumq; Abrę & Loth separatione: vide in verbo Loth. Genesis. 13. b. c.

Genesis. 13. d ℭ Dixit dominus ad Abram postq̄ diuisus est ab eo Loth. Leua[h] oculos tuos in directum: & vide a loco in quo nunc es ad aquilonē & meridiem ad orientē et occidentem. Omnem terrā quam conspicis tibi dabo/ & semini tuo vsq; in sempiternū: faciamq; semen tuum sicut puluerem terrę. Si quis potest hominū numerare puluerē terrę: semē quoq; tuū numerare poterit. Surge ergo & perambula terrā in longitudine & in latitudine sua: quia tibi daturus sum eam. Mouēs igitur tabernaculū suum Abrā: venit & habitauit iuxta cōuallem Mambrę/ quę est in Ephron: ædificauitq;[i] ibi altare domino.

Gene 14. c. d ℭ Cum audisset Abram captum videlicet Loth fratrē suum (a regibus quatuor) numerauit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo: & persecutus est eos vsq; Dā. Et diuisis socijs irruit super eos nocte: percussitq; eos & persecutus est vsq; Soba & Phœnicē/ quę est ad leuam Damasci: reduxitq; omnē substantiā & Loth[k] fratrem suum cum substantia illius: mulieres quoq; & populum. Egressus est autem rex Sodomorū in occursū eius/ postq̄ reuersus est a cæde Chodor/ Lacinor & regum qui cum eo erāt in valle sabbę/ quę est vallis regis. At vero Melchisedech[l] rex Salē pferēs panē & vinū (erat enim sacerdos dei altissimi) benedixitq;[m] ei: & ait. Benedictus Abrā deo excelso qui creauit cœlum & terrā: & benedictus deus excelsus quo protegēte hostes in manibus tuis sūt. Et[n] de-

Pharaonē ipudice cognita. & quia dissimulabat Abrā vt aliqui nonnunq̄ mariti faciunt/ lautius tractaretur & humanius. Ita nēpe Abrā grauissime deliqsset: qa patronus est turpitudinis qui celat crimē vxoris. dicit tex. in c. 1. in fi. 31. quæsti. 1. c. Si vir. de adulte. l. 2. & l. sine metu. C. eodē. de quo lōge diffusius in ver. Vxor.

f ℭ In possessiōe auri & argenti. Et sic appellatio possessionis nedū respectu immobiliū/ sed & respectu mobiliū verificat. put etiā est bo. tex. cū glo. in l. 1. C. de cōmuniū. re. aliena.

g ℭ Reuersusq; est p iter quo venerat &c. Abram describitur reuersus per iter quo venerat a meridie &c. quia veris dei cultoribꝰ/ licet nox instet & persecutio/ non refrigescit tamē diuini cultus intentio. put est bo. tex. in capit. Suggestum. 7. quæsti. 1.

h ℭ Leua oculos tuos. Mystice. Qui ea quæ a dño recipit tēporalia bona sibi vult prodesse: necesse est in cœlestibus suum cōtuitum figat; ne scilicet terrenorum dulcedine allectꝰ/ in sui veniat obliuionem creatoris. Ita enim perniciē omnimodā/ sua sibi bona adferrent/ grauioremq; suam redderēt damnationem. c. Pręcipue. 11. quēsti. 3. c. Sunt quidam. 25. quæstio. 1. capit. Homo christianus. in fin. 40. distinctio.

i ℭ Aedificauitq; ibi altare domino. Non in quibuslibet locis aut quomodocūq; quis vult/ licita est altaris ædificatio. Africano nāq; cōcilio legitur. Placuit vt altaria q̄ passim p agros & per villas tanq̄ memorię martyrum cōstituuntur/ in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyris conditę probantur: ab episcopis qui eisdem locis pręsunt (si fieri pōt) euertant. Si aūt hoc propter tumultus populares non sinitur: plebes admoneantur ne illa loca frequentent: vt qui recte sapiunt/ nulla ibi superstitione deuicti teneātur. (Et subiungitur.) Quę per somnia & inanes quasi reuelationes quorūlibet hominū vbicūq; constituuntur altaria/ omnino repro bantur. De hac conciliari cōstitutiōe. tex. est in c. Placuit. de consecra. distin. 1.

k ℭ Loth fratrem suū. Loth fratris Abram filius erat; sicq; ipsius Abram erat nepos ex fratre. Vocatur autē hic frater/ consuetudine scripturæ quæ etiam fratrum filios/ fratres vocat. Vnde & Iacobus dicebatur frater domini; quia dñs & Iacobus/ duarū erāt sororū filij. c. Iacobus. cū glosa ibi. de consecra. distinct. 1.

l ℭ Melchisedech proferens panē & vinū &c. Hinc dicit textus in c. Accipite. de cōsecra. distin. 1. postq̄ typicū pascha fuit cōpletū/ & agni carnes cum discipulis suis Christus comederat: assumpsit panē qui cōfortator est hominis: & ad verū paschę transijt sacramētū. vt quomodo in prefiguratiōe eius Melchisedech panē & vinū offerens/ fecerat: ipse quoq; in veritate sui corporis & sanguinis repręsentaret. Et sentit tex. in c. In calice ibi cum gl. in ver. Vinū. & in ver. Obtulit. vinū hoc limphatū fuisse: vt sic figura cōgruat veritati secūdum quam mittuntur in calicem vinum & aqua. & hoc quidē ex domini institutione. vt videtur bene probari in c. In sacramento. eadem distinct. vbi Carthaginensis concilij ponitur constitutio in hæc verba. In sacramento corporis & sanguinis domini nichil amplius offeratur q̄ quod ipse dominus tradidit: hoc est panis & vinum aqua mixtum. Hæc ibi.

m ℭ Benedixit ei. Sicut maior minorem (dicit glo. interli.) pro qua est tex. cū glo. in c. Denique. in princi. vbi citatur hęc benedictio Melchisedech. 21. distinc.

n ℭ Dedit ei decimas ex omnibus. Hic nota textū in ca. Decimas. 2. 16. q. 7. vbi Maguntinensis concilij ponitur subsequens constitutio. Decimas deo & sacerdotibus dei dandas/ Abrā factis/ & Iacob

promissis insinuatur: & omnes sancti doctores commemorant. Cætera vide in verbo Decimam.

o ¶Non accipiam ex omnibus quæ tua sunt &c. Exceptis his &c. Abram de belli pręda nichil accipit: sed stipẽdia militantium excipit/ & partes eorum qui pariter cum eo pugnauerunt. Partim iustitiam suam demonstrans. Partim stipẽdia legitime pugnantibus debita non abnegans. Pro hac (quæ glo. or. est) declaratione/ tex. est sumptus/ ex Ambrosio in li. 1. de patriarchis. in c. Dicat aliquis. 23. quæst. 5. vbi dicitur. Dicat aliquis eum ipse vicerit/ quomodo dixit Abram ad regem Sodomorũ. Nichil sumã abs te/ cum pręda vtiq; in potestate victoris fuerit: decet militarẽ disciplinã vt regi seruẽtur oĩa: sane his qui secũ fuissent ĩ adiumẽtũ fortasse sociati/ partem emolumẽti tribuendã asserit tãq̃ mercedẽ laboris. Ideoq; qui Abrã sibi mercedẽ ab hoĩe nõ q̃siuit: a deo accepit. sicut legim⁹ scriptũ quia post hæc verba factũ est verbum dñi ad Abrã in visu: dicẽs. Noli timere: ego protegã te: & merces tua erit magna valde. Hęc ibi. Glosa aũt ibidẽ q̃ scda ẽ l ordine: dicit videri eã litterã q̃ẽ Ambrosij sibijpsi esse cõtradicẽtẽ/ cum primo dicat oĩa esse victoris: postea/ oĩa esse regis. Cui cõtradictiõis obiectiõi rñdens glo. dicit. ꝙ Abrã nõ suberat isti regi: nec de regno suo erat seu sub eo non militabat. Ideo pda erat in sua potestate. Alioqui si nõ fuisset sua: nõ potuisset ide decimas dedisse Melchisedech sacerdoti. sed si sub aliquo militetur pda tota dñi est: sed ipse tenet æqualiter diuidere scdm personarum qualitates. ca. Ius militare. 1. distin. Quod ergo dicit ꝙ de iure gentiũ nostra fiũt q̃ capim⁹ in bello. l. Naturale. §. vlti. ff. de acq. re. do. Verum est sed cõmutabiliter: tenet enĩ capiens dño dare vt diuidat scdm cuiusq; merita. d. c. Ius militare. p cętera Recurre ad verbũ Bellũ.

p ¶Noli timere Abrã &c. Vide text. in d. capi. Dicat. paulo post princi. 23. q. 5. de quo superiore parma annotatione.

dit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodomorum ad Abram. Da michi animas: cętera tolle tibi. Qui respondit ei. Leuo manum meã ad dominum deum excelsum possessorem cœli & terrę ꝙ a filo subteginis vsq; ad corrigiam caligę non [o] accipiam ex omnibus quę tua sunt: ne dicas ego ditaui Abram: exceptis his quę comederũt iuuenes & partibus virorum qui venerunt mecum Aner Eschol & Mambre. Isti accipiant partes suas.

¶His itaq; transactis: factus est sermo domini ad Abram per visionem: Ge. 15. a. & b
dicẽs. Noli [p] timere Abram: ego protector tuus sum: & merces tua magna nimis. Dixitq; Abrã. Domine deus quid dabis michi? Ego vadam absq; liberis: & filius procuratoris domus meę/ iste Damascus Elyezer: addiditq; Abram. Michi autem non dedisti semen: & [q] ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimq; sermo domini factus est ad eum: dicens. Non [r] erit hic heres tuus: sed qui egredietur de vtero tuo/ ipsum habebis heredem. Eduxitq; eum foras: & ait illi. Suspice cœlũ & numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit Abram deo: & reputatum est illi ad iusticiam.

¶De iterata ipsi Abram terrę promissione a domino facta: signoq; pro- Gene. 16. a
missionis per eum petito & obtento: Vide Genesis. 15. b. c. d.

¶Sarai vxor Abram non genuerat sibi liberos: sed habẽs ancillã Aegyptiam nomine Agar: dixit marito suo. Ecce conclusit me dominus ne parerem: ingredere ad ancillam meam: si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumq; ille acquiesceret deprecanti: tulit Agar Aegyptiã ancillam suam post annos decem q̃ habitare cœperat in terra Chanaam: & dedit eam viro suo vxorem/ qui [s] ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns: despexit dominam suam: dixitq; Sarai ad Abram. Inique agis contra me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum/ quę videns ꝙ conceperit/ despectui me habet. Iudicet dominus inter me & te. Cui respondens Abram. Ecce (ait) ancilla tua in manu tua est: vtere ea vt libet. Affligẽte igitur eam Sarai/ fugam iniit & c. vt in verbo Ancilla.

¶Peperit Agar Abrę filium: qui vocauit nomẽ eius Hismael. Octogin- Gene. 16. d.
ta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Hismaelem.

¶Postq̃ vero nonaginta et nouem annorum esse cœperat: apparuit ei Gene. 17. a. b

q ¶Et ecce vernacul⁹ meus heres me⁹ erit. Iure humano licet dño qui soluẽdo nõ est/ in testamẽto seruũ suũ cũ libertate hæredẽ instituere vt liber fiat/ heresq; ei sol⁹ & necessari⁹. Si modo ei nemo alius ex eo testamẽto hæres extiterit: aut q̃a nemo hæres scriptus sit: aut quia is q script⁹ est qualibet ex causa heres ei non extiterit. Idq; lege Eliescentia puisum est & recte. valde eñ pspiciendum erat vt egentes hoĩes quib⁹ alius heres ea ituturus nõ esset: vt vel seruũ suũ necessariũ heredẽ haberet q latui factur⁹ esset creditorib⁹: aut hoc eo nõ faciẽte creditores res hereditarias serui noĩe vendãt: ne iniuria defunct⁹ afficiat. Ita tex. in §. 1. insti. Qui ex cau. ma. li. vel nõ. & idem probat in l. Ei qui soluẽdo. in fine. cũ l. seq. ff. de here. insti. & in l. 1. C. de neces. ser. here. insti. Idẽ iuris est & si sine libertate. i. libertate expressim nõ relicta seruus heres institut⁹ est. Quod iustiniana cõstitutio nõ solũ in dño qui soluẽdo nõ est: sed generaliter cõstituit noua humanitatis ratiõe. vt ex ipa scriptura institutiõis etiã libertas ei cõpetere videat. Cũ nõ ẽ verisimile eũ quẽ heredẽ sibi elegit: si pteriserit libertatis dationẽ/ seruũ remanere voluisse & neminẽ sibi heredẽ fore. dicit tex. in §. Idẽq; iuris insti. Qui ex cau. ma. li. vel nõ. & i l. Quidã. C. de ne. seruis. here. insti.

r ¶Non erit hic heres tuus: sed q egrediet ex vtero tuo/ ipsum habebis heredẽ. Seruus ita demũ dño suo/ necessarius heres fit: si a dño instituat. §. 1. insti. de here. quali. & dif. l. Si alienũ. ff. de here. insti. fili⁹ aũt qui in potestate patris est/ patri efficit suus hæres & necessari⁹/ siue instituatur siue nõ instituat: vt quia pater intestatus decedat/ suus quidẽ/ quia domesticus heres est/ & viuo quoq; patre quodãmodo dñs existimat. Vnde etiã si quis intestatus moriatur; prima causa est in successiõe liberorũ. Necessari⁹ vero/ quia omnino siue velit tam ab intestato q̃ ex testamẽto ex. l. 12. tabularũ heres fit. Sed tñ pretor permittit ei volẽti se abstinere vt possit. Nõ quidẽ vt habeat necessitatẽ adire pretorẽ: sed sufficit/ si se nõ immisceat. pút de pmissis est tex. cũ glo. in verbo Permittit. in §. sui aũt hæredes. insti. eodẽ ti. in l. Ei qui se. ff. de ac. here. & in l. 1. C. Si minor se ab hæredi. abstinuerit.

s ¶Qui ingressus est ad eã. Non est adulter Abrã: si viuente vxore/ ancillæ iungit. q̃a nondũ pmulgata erat lex euãgelij vni⁹ vxoris. & genus suũ multiplicãdũ audierat: sed per quã mulierẽ nesciebat. quia Sarã sterilẽ nouerat. Non fuit etiã in coitu libidinosa voluptas/ sed prolis habẽdæ pia charitas/ pro hac sententia (q̃ est glo. ordi.) est text⁹ celebris in c. Recurrat. §. his ita in fi. iuncto versi. fina. & capitulo seq. 32. q. 4. vbi dicit pmissum erat Abrahæ: ꝙ in

deus. Dixitq; ad eum. Ego deus omnipotēs. Ambula [t] coram me & esto perfectus. Ponamq; fœdus meum inter me & te: & multiplicabo te vehemēter nimis. Cecidit Abrā pronus in faciē. Dixitq; ei deus. Ego sum: & ponam pactum meum tecum: erisq; pater multarū gentium. Nec [tt] vltra vocabitur nomen tuū Abram: sed appellaberis Abraam: quia patrē multarum gentium constitui te. Faciamq; te crescere vehemētissime: & ponam te in gentibus: regesq; ex te egrediētur. Et statuam pactum meū inter me & te: & inter semen tuum post te in generationibus suis fœdere sempiterno: vt sim deus tuus & seminis tui post te. Daboq; tibi & semini tuo post te terram peregrinationis tuę: omnē terram Chanaam in possessionem ęternam: eroq; deus eorum.

Genesis. 17. c.d. vsq; ad fi. ¶ Dixit iterum deus ad Abraam. Et tu ergo custodies pactum meum: & semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactū meum quod obseruabitis inter me & vos: & semē tuum post te. Circūcidetur [v] ex vobis omne masculinum. &c. Vt infra in verbo Circuncidere.

¶ Dixit quoq; deus ad Abraam. Sarai [x] vxorem tuam non vocabis Sarai: sed Saram. Et benedicā ei: & ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum. Eritq; in nationes: & reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraam in faciem suam: & risit in corde suo: dicens. Putas ne centenario nascetur filius: & [y] Sara nonagenaria pariet? Dixitq; ad dominum. Vtinam Hismael viuat coram te. Et ait dominus ad Abraam. Sara vxor tua pariet tibi filium: vocabisq; nomen eius Isaac. Et constituam pactum meum illi in fœdus sempiternum: & semini eius post eum. Super Hismael quoq; exaudiui te: ecce benedicam ei: & augebo & multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit: & faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad Isaac quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero. Cumq; finitus esset sermo loquentis cum eo: ascendit [z] deus ad Abraam. Tulit autem Abraam Hismael

semine ei⁹ benedicerētur oēs gentes. pmiserat se quoq; daturū semini ei⁹ terrā peregrinationis suę. Cū ergo cęteris in idolatria relictis/ Abrā & filios ei⁹ in peculiarē populū sibi dn̄s elegisset: rite multarū fœcunditate mulierū populi dei multiplicatio q̄rebatur. quia in successiōe sanguinis erat successio fidei. Non ergo Abrā/ aut Iacob deliquit: quia p̄ter vxorem / filios ex ancilla q̄siuit. vnde Ambrosi⁹ scribit in libro de patriarchis/ dixit Sarai ad Abrā. Ecce cōclusit me dn̄s/ vt nō pariam &c. Sed cōsidera primū q Abram ante legē Moysi: & ante euāgeliū. Nondū ergo interdictū adulteriū videbat̄. pœna criminis ex tēpore legis est: q̄ crimē inhibuit. Nec ante legē vlla est rei dānatio: sed ex lege. Nō ergo in legē cōmisit Abraā: sed legē p̄uenit. de⁹ aūt ī Paradiso coniugiū fundauerat/ nō adulteriū dānauerat (expresse sc; phibendo ne secda vxor supinduceret/ q̄uis bene tacite p illa verba: Relinquet homo patrē & matrē/ & adhærebit vxori suæ. vt est tex. i c. Gaudemus. §. qa vero de diuor.) Habes primā Abraæ defensionē. Secūda illa est. q nō ardore aliquo vanæ succēs⁹ libidinis: nō petulātis formæ captus decorę ancillæ cōtubernio/ cōiugalē posthabuit thorū: sed studio q̄rendę posteritatis: & ppagādę sobolis. adhuc em̄ post diluuiū raritas erat humani generis. Erat etiā religiōis ne q̄s nō reddidisse videret̄ debitum. hæc text⁹. quē declara vt ibi per glossas. Aduerte tn̄: q aliam rationē adulterij p Abrā nō cōmissi dat textus in c. Gaudemus. §. Quia vero de diuor. De quo vide s̄. in ver. Abel in. i. anno. Scdo aduerte: q hodie antiquorum exemplo nō licet alicui p̄ter cōiugale debitū fœcūditatē in aliqua q̄rere: cū illorū cōiugia/ nostrorū æquētur vel p̄ferant̄ virginitati. & īmoderat⁹ vsus coniugij nostri tēporis turpitudinem fere imitet̄ fornicatiōis illi⁹ tēporis. Ita tex. in d.c. Recurrat. in fi. 32. q. 4. & facit tex. in c. Si vxorē. in prin. 34. q. 5.

t ¶ Ambula corā me: & esto perfect⁹. Cū Abrā esset diues valde in possessiōe auri & argēti: vt iam visū est. His verbis satis pbat̄ abrenūciationē tēporaliū nō esse cōsequēdæ perfectiōi necessariā. de quo vide in ver. Perfect⁹. Vbi aptior sedes.

tt ¶ Nec vltra vocabitur nomen tuū Abrā: sed vocaberis Abraā. Iure humano sicut initio nois/ p̄nominis/ cognominis causa recognoscēdi singulos priuatis libera est. Ita eorū mutatio innocētib⁹. i. nō fraudulenter mutātib⁹/ periculosa nō est. Mutare itaq; nomen vel p̄nomē siue cognomē quisquis liber est sine aliqua fraude licito iure pōt nullo ex hoc præiudicio futuro. tex. est in l. Vnica. C. de muta. no.

v ¶ Circūcidet̄ ex vobis omne masculinū &c. Recurre ad verbū Circūcidere/ vlteri⁹ tn̄ aduerte: q circūcisio p̄cepta dicit̄ in signū: vt sc; p eā fideles discernent̄ ab alijs: vel in signū interioris circūcisiōis vel in signū futuri baptismi. glo. est in c. Ab exordio. in ver. Signū. 35. dist. vnde dicit ibi Archi. paulo ante finē: q Christi aduētu nō est pprie deleta circūcisio: sed adimpleta/ in suo significato: sc; in baptismo. iuxta illud eūāgeliū. Nō veni soluere legē: sed adimplere. vel scdm eūdē Archid. ibi p̄cepta est circūcisio in fortissimum memoriale inter deū & hominem. vnde legitur Gene. 17. hoc est pactū quod obseruabitis inter me & vos: & semen tuū post te. Circūcidetur ex vobis omne masculinū &c. Et vt dicit Io. Chry. Circūcisio poti⁹ in mēbro genitiuo fit: q̄ in alijs. ad designādū: q omne pctm̄ vitandū est. Nā omne peccatū est libido. large sumpto vocabulo. Membrū vero illud p̄cipuū est libidinis instrumētū. & p̄cipitur tn̄ remoueri superflua pellis ad notandū: q tn̄ superflua delectatio debet vitari. Hęc Archi.

x ¶ Sarai vxorem tuā non vocabis Sarai: sed Saram. Quid hoc sibi vult: q in sobolis pmissiōe/ nomini Abraæ vna litera adijcitur/ quia qui vocabat̄ Abram pręnunciat̄ vocādus Abraam. Sarę aūt nomini demitur vna/ cum Sarai dicta/ Sara præcipiatur appellanda. An dici possit/ hoc ideo fieri quia in sobolis procreatiōe maior est viri: q̄ mulieris opatio. vn̄ & proles fœminea vicio ascribitur paterno/ nō materno. vt est bo. tex. in l. lex. 12. tabularum. paulo ante fi. C. de legi. hęre. Per quem ita præceptor meus do. Iason. in l. Maximum viciū. col. 2. C. de libe. prętę. vnde etiam licet Hostien. sentire videatur: q ad prolis generationem requirit̄ seminis emissio ex parte vtriusq;/ viri scilicet & mulieris/ quod quidam medici tenuerunt. tamen communis opinio medicorum est in contrarium scilicet vt semen mulieris necessario non concurrat ad generationem. Ita Panor. in c. Fraternitati. de eo qui duxit in ma. quam pol. per adul.

y ¶ Et Sara nonagenaria pariet. Iure humano mulier annos nata plures quinquaginta/ præsumitur amplius non parere: & si peperit eius partum appellat lex ciuilis mirabilem. casus est in l. Si maior quinquagenaria. C. de legi. hære.

z ¶ Ascendit deus ad Abraam. Idest Abraæ inuisibilem se prębuit. Quandoq; etiam deus respectu hominū ascendere dicitur. quia tanto ipse nobis sublimior ostenditur: q̄to noster animus rebus infirmis separatur. dicit textus in cap. Dum sanctam in fi. de pœniten. distinct. 2.

a ¶ Cunctos mares. Quęri solet: quomodo fœminę saluabātur: q̄ nō circūcidebātur. Dici pōt: ꝙ fide & hostiarū oblatione. sicut & ante datū circūsionis p̄ceptū masculi saluabātur. Ita glo or. hic. ꝑ qua est bo. tex. & satis apertus in c. Quod aūt de conse. distin. 4. b ¶ Cucurrit in occursum eorū. Studio hospitalitatis hoc in exēplū relinquēs nobis. Nobis dico prę cęteris qui in dn̄i sortem vocati: ei⁹ obsequio peculiatius deuouemur. Exēplo eīm Abraę monētur clerici: vt hospitales sint: vt est tex. 42. dis. versi. Ordinand⁹. Dum ibi dicitur. Ordinād⁹ sacerdos ad memoriā reuocet: quomodo Abraam & Loth p hospitalitatis opera deo placere / & angelos recipere meruerunt. Abrae etiā exēplo non esse in exhibenda hospitalitate habēdū delectum personarū admonet Chrysostom⁹ ī c. Quiescamus. versi. Si vero. eadē distin. Si scrutator esset (inquiens) Abraam circa refugientes ad se / nunq̄ angelos hospitio recepisset. Fortassis cū nō reputasset eos angelos: sed cū reliquis repulisset. sed qm̄ vniuersos recipiebat / suscepit & angelos. Nō eīm ex vita eorum / quos accipis / mercedē tibi retributur⁹ est de⁹: sed ex volūtate / & honorificentia multa / & mīa / & bonitate. hęc ibi. c ¶ Adorauit ī tra & dixit. Dn̄e &c. Tres vidit / & vnū adorat. Deū trinū designās & vnū: trinū ī psonis: vnū in essentia substātia seu natura. c. 1. de sum. tri. Hęc aūt tria vltīa exprimim⁹ ad maiorem expressionem. Si eīm ad diuinā essentiam habeat respect⁹ q̄si mathematice seu abstracte non reducta cōsideratione ad psonas sic est essentia. Si considerēt concrete habito respectu ad personas / sic est substantia: quia in qualibet psona substat. Si vtroq; modo quasi in consideratiōe vniuersali / sic est natura: quia naturale est diuinæ essentię ꝙ sit vna: & ꝙ in ea sint psonæ. simplex tn̄ est impartialis & indiuisibilis. glo. est cui⁹ sunt hæc omnia in clemē. 1. in verbo Omnibus. de sum. trinita. d ¶ Tulit quoq; butyrum & lac / & vitulū quē coxerat: & posuit coram eis. Hinc dicit text. in ca. Sexto die. versicu. At nō Abraam. 36. distinc. Abraam vina in suo conuiuio non ministrabat: sed immolabat vitulū / butyrū / & lac: etiā angelis hospitib⁹ exhibebat. e ¶ Quare risit Sara &c. Arguitur Sara (dicit Augusti.) quia risit & non Abraam cū similiter riserit: quia illius risus admirationis fuit. Huius dubitationis / quod dijudicare potuit qui corda hominū nouit. c. Nunquid Cain. in fi. de pœni. distinc. 1. c. fi. in fi. de consti. dist. 1. & c. Consuluisti. versicu. Occulta. 2. q. 5. ū similibus. f ¶ Clamor Sodomorū & Gomorræ venit ad me. Ex euidētia supple. publicati flagitij q̄ accusatore nō eget. Ita dicit gl. interli. cui astipulaē text⁹ in c. Euidētia. de accusa. dum ibi dicitē. Euidētia patrati sceleris nō indiget clamore accusatoris. Quod dictū Panor. ibi & alij doc. intelligūt in notorio facti permanētis: secus esse dicentes in notorio facti trāseuntis: per tex. in c. 2. versi. manifestū. de verb. signi. Ex quo etiā dicto infert ibidē Fely. ad notabile dictum Baldi in l. 1. in. 2. col. C. vt quæ desunt. aduo. vbi dicit ꝙ stante statuto vt iudex sup lęsi vulnere nō pnunciet ante auditā medicorū relationē. poterit nichilomin⁹ nō expectata medicorū relatiōe pnūciare cicatricē remāsurā si illud sit notoriū. g ¶ Aggrauatū est nimis. Ex cōsuetudine (dicit gl. interli.) quasi supposito lapide. Pro hoc dicto nota textū in c. Mala cōsuetudo. 8. distin. vbi dicitur. Mala consuetudo nō minus q̄ perniciosa corruptela vitanda est & abijcienda: q̄ nisi citi⁹ radicitus euellaē / in priuilegiorū ius ab impijs assumitur &c. Et facit tex. in c. fi. in prin. de cōsue. dum ibi dicitur. Tanto grauiora sunt peccata: q̄to diutius infœlicem animā detinēr alligatā. Et idem probatur in c. Cum in ecclesiæ. de simo. & in cap. Cum haberet. de eo qui duxit in ma. quam pol. per adulte. h ¶ Descendam & videbo vtrum clamorē &c. Dn̄s

filium suum: & omnes vernaculos domus suę: vniuersosq; quos emerat: & [a] cunctos mares ex omnibus viris domus suę: & circuncidit carnē prępūtij eorū statim in ipsa die sicut pręceperat ei deus. Abraam nonaginta & nouem annorum erat quando circuncidit carnem prępūtij sui: & Hismael filius suus tredecim annos impleuerat tēpore circūcisionis suę. Eadem die circuncisus est Abraam: & Hismael filius eius: & omnes viri domus illius: tam vernaculi q̄ empticij & alienigenę pariter circūcisi sūt.

¶ Apparuit autem Abraę dominus in conualle Mambrę sedenti in Ge. 18. a. b.
hostio tabernaculi sui: ī ipso feruore diei. Cūq; eleuasset oculos: apparuerunt ei tres viri stātes prope eum. Quos cum vidisset: cucurrit [b] in occursum eorum de hostio tabernaculi sui: & [c] adorauit in terra: & dixit. Domine si inueni gratiam in oculis tuis: ne transeas seruum tuum: sed afferam pauxillum aquę & lauentur pedes vestri: & requiescite sub arbore. Ponamq; bucellam panis: & confortetur cor vestrum / postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt. Fac vt locutus es. Festinauit Abraam in tabernaculum ad Saram: dixitq; ei. Accelera tria sata simile commisce: & fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit: & tulit inde vitulum tenerrimū & optimum: deditq; puero: qui festinauit & coxit illum. Tulit [d] quoq; butyrum & lac & vitulum quem coxerat: & posuit corā eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cunq; comedissent dixerunt ad eum. Vbi est Sara vxor tua. Ille respondit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Reuertens veniam ad te tēpore isto vita comite: & habebit filiū Sara vxor tua. Quo audito. Sara risit post hostium tabernaculi. Erāt autem ambo senes / prouectęq; ętatis & desierāt Sarę fieri muliebria. Quę risit occulte dicens. Postq̄ consenui & dominus meus vetulus est: voluptati operā dabo? Dixit autē dominus ad Abraam. Quare [e] risit Sara vxor tua: dicēs. Nū vere paritura sū anus? Nunquid deo est quicq̄ difficile? iuxta condictum reuertar ad te hoc eodē tēpore vita comite & habebit Sara filium. Negauit Sara dicens. Non risi timore perterrita. Dominus autem. Non est (inquit) ita: sed risisti.

¶ Cum ergo surrexissent inde viri / direxerūt oculos cōtra Sodomam / & Ge. 18. b. in fi c. & d. p to.
Abraam simul gradiebatur deducēs eos. Dixitq; dominus. Num celare potero Abraam quę gesturus sum? cum futurus sit in gētem magnam ac robustissimā: & benedicēdę sunt in eo omnes nationes terrę. Scio enim ꝙ pręcepturus sit filijs suis & domui suę post se: vt custodiāt viam domini: & faciāt iudicium & iusticiam: vt adducat dominus propter Abraam omnia quę locutus est ad eum. Dixit itaq; dominus. Clamor [f] Sodomorum & Gomorreorum multiplicatus est: & peccatum eorū aggrauatū [g] est nimis. Descendam [h] & videbo: vtrū clamorem qui venit ad me / opere

vt a precipitatione iudicij cõpesceret: mala Sodomę prius voluit ꝓbare q̃ iudicare. Ita glo. interli. & idẽ dicit text⁹ hoc dictũ citãs in c. De⁹. 2. q. 1. in c. Qualiter & qñ. de accusa. in ca. Licet Hely. de simo. de quo vide satis plene in istorũ verborum annotatiõe in ver. Clamor. i ℂDimittã omnino ꝑpter eos. Et sic ꝑpter bonos malis permixtos/ parcit̃ nõnunq̃ malis. ꝓut etiã satis videt̃ ꝓbari in c. Romana. §. In vniuersitatẽ. de sen. excõ. in. 6. Dum ibi dicit tex. in vniuersitatẽ vel collegiũ ꝓferri excõicatiõis sentẽtiã penit⁹ ꝓhibem⁹: ne cõtingat innoxios hmõi sentẽtia irretiri. Et facit qd apud legistas dici solet aliquẽ rõne cõionis cũ alio/ bñficiũ habere: qd alioqui ex sola sua persona non esset habitur⁹. vt ẽ bo. tex. licet vulgat⁹ i l. Si cõmunẽ. i prin. ff. Quẽad. serui. amit. de quo vide in casu notabili Saly. in l. 3. C. ꝓ socio. Et adde tex. in capit. Sacris. in fi. de sepul.

compleuerint: an non est ita vt sciam. Conuerteruntq; se inde/ & abierũt Sodomã. Abraam vero adhuc stabat coram domino: & appropinquans ait. Nũquid perdes iustum cũ impio? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate/ peribunt simul: & nõ parces loco illi propter quinquaginta iustos/ si fuerint in ea? Absit a te vt rem hãc facias: & occidas iustũ cum impio: fiatq; iustus sicut impius. Non est hoc tuũ qui iudicas omnẽ terrã. Nequaq̃ facias iudiciũ hoc. Dixitq; dñs ad eũ. Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos/ in medio ciuitatis: dimittã [i] omni loco ꝑpter eos. Respõdit Abraã/ & ait. Quia semel cœpi/ loquar ad dñm meũ cũ sim puluis & cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinq; fuerint: delebis propter quadraginta quinq; vniuersam vrbẽ? Et ait. Non delebo si inuenero ibi quadraginra quinq;? Rursũq; locut⁹ est ad eũ. Si autẽ quadraginta ibi inuenti fuerint: quid facies? Ait. Non percutiã propter quadraginta. Ne queso (Inquit) indigneris dñe si loquar. Quid si ibi inuẽti fuerint triginta? Respõdit. Nõ faciã/ si ibi inuenero trigita. Quia semel (ait) cœpi: loquar ad dñm meũ. Quid si ibi inuẽti fuerint viginti? Ait. Non interficiã propter viginti. Obsecro (inquit) ne irascaris dñe/ si loquar adhuc semel. Quid si inuẽti fuerint ibi decẽ? Dixit. Nõ [k] delebo ꝑpter decẽ. Abijt dñs postq̃ cessauit loqui ad Abraã: & ille reuersus est in locum suum.

Gene. 19. e. f. ℂAbraam consurgens maue vbi steterat prius cum domino: intuitus est Sodomam & Gomorram & vniuersam terrã regionis illius. Viditq; ascendentem fauillam de terra quasi fornacis fumũ. Cũ enim subuerteret ciuitates regionis illius/ recordat⁹ [l] est Abraę: & liberauit Loth de subuersione vrbium in quibus habitauerat.

Ge. 20. a. b. c. ℂProfectus inde Abraã in terrã australem habitauit inter Cades & Sur & peregrinatus est in Geraris. Dixitq; [m] de Sara vxore sua/ soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Gerarę: & tulit eam. Venit autẽ deus ad Abimelech per somniũ nocte & ait illi. En [n] morieris propter mulierẽ/ quã tulisti. Habet enim virũ. Abimelech vero non tetigerat eam/ & ait. Dñe num gentẽ ignorãtẽ & iustam interficies? Nõne ipse dixit michi? Soror mea est. Et ipsa ait? Frater me⁹ est. In simplicitate cordis mei/ & mũdicia manuũ mearũ feci hoc. Dixitq; ad eũ deus. Et ego scio/ ꝙ simplici corde feceris: & ideo custodiui te/ ne peccares in me: & [o] non dimisi vt tangeres eam. Nũc ergo redde viro suo vxorẽ: & orabit pro te: quia propheta est: & viues. Si autẽ nolueris reddere: scito/ ꝙ morte morieris tu/ & oĩa/ quę tua sunt. Statimq; de nocte consurgẽs Abimelech/ vocauit omnes seruos suos: & locutus est vniuersa verba hęc in auribus eorũ. Timuerũtq; omnes viri valde. Vocauit autẽ Abimelech etiã Abraã: & dixit ei. Quid fecisti nobis? Quid peccauimus in te? quia induxisti super me & super regnũ meũ peccatũ grãde. Quę nõ debuisti facere/ fecisti nobis. Rursumq; expostulãs ait. Quid vidisti/ vt hoc faceres? Respondit Abraã. Cogitaui mecũ/ dicens. Forsitã nõ est timor dei in loco isto: & interficienr me propter vxorem meam. Alias autẽ/ & vere soror mea est/ filia [p] patris mei/ & non filia matris meę: & duxi eam in vxorem. Postq̃ autẽ eduxit me deus de domo patris mei: dixi ad eam. Hanc misericordiam facies mecum in omni loco ad quem ingrediemur: dices/ ꝙ frater tuus sim.

Gene. 20. d. ℂTulit igitur Abimelech oues/ & boues/ & seruos/ & ancillas/ & dedit Abraæ. Redditq; illi Saram vxorem suam: & ait. Terra corã vobis est/

k ℂNõ delebo ꝑpter decẽ. Vsq; ad decem iustos/ nõ perire Sodomã dicit: qa quisquis is fuerit q in decẽ pceptorũ decalogi custodia ambulasse fuerit inuẽt⁹/ nõ peribit. tametsi alia nõ habuerit supererogatiõis opera. ꝓut de hoc est bo. tex. in d. c. 1. in fi. de sum. trini.

l ℂRecordat⁹ ẽ Abraę & liberauit Loth. Innuit scriptura (dicit glo. or.) magis meritis Abraę deũ liberasse Loth/ q̃ ꝓprijs. In p̃senti enim seculo nedũ alienis cõsilijs: sed & meritis possum⁹ adiuuari. c. In p̃senti. in princip. 13. quæst. 2.

m ℂDixitq; de Sara vxore sua. soror mea est. Vide qd sẽtẽtię cõsimili annotatum est s̄. eodẽ. Gene. 12.

n ℂEn morieris propter mulierẽ. Cõminãdo dicit vt caueat/ nõ affirmãdo. Alioqui euenisset qd affirmasset: qa incommutabilis de⁹ est/ stabilisq; manẽs dat cũcta moueri. c. Incõmutabilis. in prin. 22. q. 4. hoc tñ declara p ea q̃ habent̃ in verbis De⁹ & Mutare. super illud. Nõ est de⁹ vt homo vt mentiatur: neq; vt fili⁹ hominis vt mutetur.

o ℂEt non dimisi vt tãgerẽs eã. Nõ hoc solũ (extẽse loquẽdo) est adulteriũ cum aliena peccare cõiuge: sed & omne qd nõ habet potestatẽ coniugij: tñ loc⁹ iste docet graui⁹ esse crimẽ vbi celebrati cõiugij iura temerant̃/ & vxoris pudor soluitur. Ideoq; cũ p̃tẽderet Abimelech ꝙ vxorẽ alienã esse ignorauerit/ quã sororẽ suã esse vir ipse dixit: r̃ndit ei dñs. Et ego cognoui qa puro corde fecisti hoc: & peperci tibi vt nõ peccares in me: ꝑpter hoc nõ sum pass⁹ te tãgere eã. Vñ cognoscim⁹ velut præsulẽ custodẽq; esse deũ cõiugij/ q nõ patit̃ alienum thorũ pollui. Text. est de p̃missis q est Augustini i c. Nemo. §. 1. 32. quæstio. 4.

p ℂFilia patris mei & nõ filia matris meę. Erat

vbicunq; tibi placuerit: habita. Sarę autē dixit. Ecce mille argēteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamē oculorū ad oēs/ qui tecum sunt: & quocunq; perrexeris: memento te deprehensam. Orāte [q] autem Abraā sanauit deus Abimelech/ & vxorem/ ancillasq; eius: & pepererūt. Cōcluserat enim dñs omnē vuluam domus Abimelech/ propter Sarā vxorē Abrae.

❡ Visitauit [r] autem deus Saram: sicut promiserat: & impleuit quę locutus est. Concepitq; & peperit filium in senectute sua: tēpore quo prędixerat ei deus. Vocauitq; Abraā nomē filii sui (quē genuit ei Sara) Isaac. Et circūcidit eū octauo die: sicut prçceperat ei deus/ cū cētū esset ānorū. Hac quippe ętate patris natus est Isaac. Dixit Sara. Risum fecit mihi deus. quicunq; audierit: corridebit michi. Rursumq; ait. Quis auditurus crederet Abraā: q̄ [s] Sara lactaret filiū/ quē peperit ei iā seni? Creuit igitur puer & [t] ablactatus est. Fecitq; Abraā grāde cōuiuiū in die ablactationis eius. Genesis.21.a

❡ Cum vidisset Sara filiū Agar ægyptię ludenē [v] cū Isaac filio suo/ dixit ad Abraā. Ejce [x] ancillam hanc/ & filiū eius. Non [y] enim erit hęres filius ancillę cum filio meo Isaac. Dure accepit hoc Abraam pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero & super ancilla tua. Omnia quę dixerit tibi Sara/ audi vocē eius: quia in Isaac vocabitur tibi semen. Sed & filium ancillę faciam in gentē magnā: quia semen tuū est. Surrexit itaq; Abraā mane/ & tollens panem & vtrē aquę imposuit scapulę eius: tradiditq; puerum: & dimisit eam. Gene.21.b.

❡ De inito inter Abram & Abimelech fœdere Vide Genesis.21.c.

❡ Abraam plantauit nemus in Bersabee: & inuocauit ibi nomen domini dei ęterni: & [z] fuit colonus terrę Palestinorum diebus multis. Genesis.21.d

❡ Tentauit [a] deus Abraam: & dixit ad eum. Abraā Abraā. At ille respōdit. Adsum. Ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitū/ quem diligis/ Isaac & vade in terrā visionis: atq; ibi offeres eum in holocaustū super vnum montium/ quem monstrauero tibi. Igitur Abraam de nocte cōsurgens strauit asinum suum/ ducens secum duos iuuenes/ & Isaac filium suum. Cunq; concidisset ligna in holocaustū/ abijt ad locum/ quem prçceperat ei deus. Die autē tertio eleuatis oculis vidit locū procul: dixitq; ad pueros suos. Ge.22.a.b.c

ergo Sara soror cōsanguinea/ non aūt vterina ipsius Abrae: quā nichilominus potuit vxorē ducere: quia needū erant tales nuptię phibitæ. Ita glo. or. sentit hic post Hiero. quē citat. Alij vero dicūt Saram fuisse nō filiā patris Abraæ/ sed filiā fratris/ filiam scz Aram vnius ex Abraæ fratribus: ex quo & Loth Abraæ nepos descendit. Et hanc nouissimā sentētiā sequitur textus. 35. q. 1. in prin. in versi. Abraam. & glo. ibidē in versi. fina. in ver. Sororis. Et ita tenēdo tex. iste scdm glo. or. esset intelligendus vt Sara diceret filia patris Abraæ & nō matris. i. filia sibi cōiuncta ex paterno nō ex materno latere: quia scz erat filia fratris/ patris Abraæ. put dicit textus in d. princi. 35. quęsti. 1.

q ❡ Orante aūt Abraā sanauit deus Abimelech. Circa hęc verba notādus ē tex. in c. fi. in prin. 33. q. 1. vbi dicit. Si per sortiarias atq; maleficias artes/ occulto/ sed nūq̄ iniusto dei iudicio permittēte/ & diabolo pparāte cōcubitus nō sequitur: hortādi sunt quibus ista eueniūt vt corde contrito & spū humiliato/ deo & sacerdoti de oībus peccatis suis purā cōfessionem faciant: & pfusis lachrymis & largioribus eleemosinis & orationibus atq; ieiunijs dño satisfaciāt: & p exorcismos ac cętera ecclesiasticę medicinę munia ministri ecclesię tales q̄tū dñs annuerit/ qui Abimelech ac domū eius Abrae orōnibus sanauit/ sanare pcurēt. hęc ibi.

r ❡ Visitauit deus Sarā sicut pmiserat. &c. Archi. in c. Vnaquęq;. §. Item Ioseph moriēs. 13. q. 2. multiplices diuinæ visitationis modos colligit. Inter quos hūc enumerās dicit dñm nos visitare dum tēporale nobis exhibet beneficiū quod expetimus. vt hic. Vide alios in ver. Visitare. in. 1. annota.

s ❡ Sara lactaret filiū. De matribus an filios suos lactare debeāt/ nō aūt eos lactādos (qd plerq; faciunt) alijs cōmittere: dicā in ver. Anna mater Samuelis.

t ❡ Ablactatus est. Quo tempore debeat puer ablactari/ vide in verbo Samuel. 1. Regum. 1. d.

v ❡ Ludētē cū Isaac. Istud exponūt quidā de ludo pernicioso: dicētes q̄ Hismael idolis ludos faceret. Ita glo. or. circa quā aduerte q̄ glo. & Hostiē. in c. Lator. in prin. de homici. sentiūt q̄ immo loquātur hęc verba de ludo licito. Dicūt eñ. Nota licitū esse aliqñ ludere: sicut de Isaac legit. Textus tñ iuncta gl. in ver. Seducere. in alle. c. Recurrat. versi. Ismael. 32. q. 4. Idē sentit qd gl. or. hic. Dicit quippe ibidē tex. Ismael erexit ceruicē & voluit seducere fratrē suū/ ludēs cū illo. Et glo. in verb. Seducere. dicit q̄ Ismael luteas faciebat imagines: & cogebat Isaac eas adorare.

x ❡ Ejce ancillā & filiū eius. Hinc dicit August. in c. Quātumlibet. in prin. 47. dist. Quātumlibet vigilet disciplina domus meę: homo sum: & inter hoīes viuo: nec michi arrogare audeo: vt domus mea melior sit/ q̄ domus Abrae. cui dictū est. Ejce ancillā & filiū eius. hæc ibi. Et dicit tex. eiusdē Augustini. in d. c. Recurrat. versi. Ismael 32. q. 4. Ismael de Agar ancilla natus expulsus est ab hereditate. Et idē Augustinus in c. Ismael. 56. dist. dicit. Ismael/ vt separet a populo dei/ nō obfuit mater ancilla: sed obfuit fraterna discordia. Nec pfuit potestas vxoris/ cuius magis filius erat. qa p ipsius iura cōiugalia: & ex ancilla seminatus erat: & ex ancilla susceptus est. Videt aūt hęc erectio/ Saracenorū a dei regno exclusionē pfigurare. Saraceni eñ dicūtur/ q nec nouū recipiūt/ nec vetus testamētū: qui nō se ab Agar ancilla Abraæ de qua fuit eorū origo Agarenos vocari volunt: sed potius a Sara vxore & libera/ se Saracenos appellauerunt. Ita Archi. in d. c. Ismael. 56. dis.

y ❡ Nō eñ erit filius ancillę cū filio liberæ. Annota. vt in verbo Heres.

z ❡ Colonus terrę Palestinorum. Diebus multis fuit Abraam terrę Palestinorum colonus. i. habitator seu incola. vel colonus. i. terram ibi colens ad tempus/ non autem colonus erat ascripticius. quia inde non potuisset egredi vt fecit. l. Colonos nunq̄. in fi. l. Cum satis. C. de agri. & censi. li. 11. De multiplici autem colonorum specie vide per glo. in Rub. C. eodem. & per Panor. in capi. Indicatum. de immu. eccle.

a ❡ Tētauit deus Abraam. Huic dicto videt obstare: quod dicit Iacobus. neminem deus tentat. sed ibi tentare suasionem signat ad peccandum: hic vero bonitatis probationem. Qz autē primam non faciat superbonus dominus clarum est. & satis dicitur in c. Non est q̄ cuiq̄. 15. quæsti. 1. Qz vero faciat secūdā. est tex. ex Deuteronomio sumptus in c. fi. circa fi. 26. quæsti. 5. dum ibi citatur illud Deutero. 13. Tentat vos dominus deus vester: vt palam fiat/ vtrum diligatis eum/ an non. Vnde dicit textus istis verbis inhærens in c. Si quælibet. §. Quandoq;. 22. q. 2. Quandoq; aliquid iubendo significamus velle fieri: quod tamen fieri nolumus: sed experimentum obedientiæ quærimus. sicut Abraam a deo tētatus legitur: cū iussus est immolare filium/ quem dominus nolebat ab eo occidi. vnde Ambrosius. Nō volebat deus a patre immolari filium suum: nec impleri hoc munus volebat: qui ouem pro filio immolandam obtulit. sed

tentabat affectū patris/si dei pcepta filio preferret. Hæc ibi. b ¶ Dixitq; ad pueros suos. Expectate hic &c. Abraā loquēs ad pueros suos: dicens. Sedete hic cū asino. Ego & puer illuc vsq; perāsibim⁹/& cū adorauerim⁹/reuertemur ad vos. Licet aliud se facturū deliberaret. tñ excusatur a mendacio. Vnde Ambrosi⁹ in lib. de patriarchis. Prophetauit Abraam quod ignorabat. Ipse sol⁹ disponebat redire/immolato filio: sed dñs per os ei⁹ locut⁹ est/qd parabat. Captiose aūt. i. caute loquebat Abraam cū seruulis/ ne cognito negocio/aut impediret eū aliquis/aut gemitu obstreperet/aut fletu. Ita textus cū glo. in verbo Captiose. in d. ca. Si quælibet. §. Abraam quoq;. 22. quæsti. 2.

c ¶ Arripuit gladiū/ vt imolaret filiū suū. Abraā filiū occidere volēs / nō infregit dñi pceptū: tāetsi negatiuū/Non occides/etiā si Abrae tempore fuisset iam id pceptū expressim datum. In omni namq; pcepto dñi/ sua semp cēsetur auctoritas excepta. ho. est tex. in c. Gaudemus. versic. Nec vlli vnq̄ licuit. de diuor. & tex. Romdus. in hoc pcepto. Non occides/loquēs. in c. Si nō licet. versi. Sed his exceptis. 23. quæsti. 5.

d ¶ Nō extendas manum tuā &c. q. d Affectum tuū exquisiui: nō factū exegi: tētaui mentē tuā: si etiā filio dilectissimo nō parceres propter me. Nō aufero/ qd ipse dedi. nec heredē inuideo/quē largit⁹ sum/non habēti. Ita ex his verbis infert tex. in d. c. Si q̄libet. versi. finali. 22. quæsti. 2.

e ¶ Quia fecisti hanc rem &c. Hinc dicit August. in d. c. Si non licet. §. Sed & his exceptis. versi Et Abraā 23 q. 5. Abraā nō solū nō est culpatus crudelitatis crimine: verūetiā laudat⁹ ē noīe pietatis / ꝙ voluit filiū nequaq̄ scelerate/ sed obedienter occidere. Et in capi. Lex eterna/ eadē causa & quest. dicit idē Augu. Lex æterna ita medio quodam loco posuit aliqua: vt in eis vsurpādis merito reprehendaē audacia ī exequēdis. Iure laudeē obediētia/ Abraā si spōtane⁹ in occidēdo filio motus fuisset execrabilis haberetur. At iubenti deo obsecundans/ famulatus est. hęc ibi. Quā autem pœnam quisquis voluntarie filiū occideret pmereaē: declarat text⁹ in l. Pœna parricidij. ff. ad l. Pōpe. de Par. & in l. 1. in fi. C. de his. qui fili. occi. Si qs filij aut filiæ (inquiens) fata præparauerit/ siue clam: siue palam id enixus fuerit: pœna parricidij punietur: neq; gladio/ neq; ignibus/ neq; vlla alia solēni pœna subiugetur. sed insutus culeo cum cane/ & gallo gallinaceo/ & vipera/ & simia / inter eas ferales angustias comprehensus serpentiū contubernijs misceatur: & vt regionis/qualitas tulerit: vel in vicinū mare/ vel in amnem proijciatur: vt omni elementorum vsu viuus carere incipiat & cœlū/superstiti terra/ mortuo auferatur. Hęc ibi.

f ¶ Venitq; Abraā vt plāgeret & fleret eā. Iure humano vxores viros suos lugere debent. sed viri vxores suas possunt quidē/sed nō tenētur lugere. tex. est cū glo. in l. Decreto. C. ex qui cau. infa. irro. & in l. Vxores. in prin. ff. eodē. de hac materia dicā plenius in verbo Dauid. g ¶ Date michi ius sepulchri. Potest quis etiā iure humano sepulchrū propriū in ecclesia vel cœmeterio habere q̄tū sc3 ad vsum ita ꝙ eo inuito nemo alter ibidem sepeliri possit. Notat Panor. in c. 1 in. 4. no. de sepultu. & in c. pe. col. 1. eodē ti. Et p hoc est bo. tex. apud legistas in l. 2. §. Preter. & in l. Is q intulit. ff. de relig. & sump. fune. Vnde dicit text⁹ in l. 3. §. Si quis in hereditariū. ff. de sepul. viola: si quis in hereditariū sepulchrū inferat/ q̄uis hæres/ tñ pōt sepulchri violati teneri/si forte cōtra voluntatē testatoris intulit. Licet eñi cauere testatori / ne quis eo inferaē / rescripto imperatoris Antonini caueē. Seruari etem voluntatem eius oportere. Ergo si cauit vt vnus tñ hæredum inferat/ seruabitur vt solus inferat. hęc ibi. Vrgente tñ necessitate posset aliquis in alieno sepulchro tumulari. Et idē dicendū est in sedilibus seu banchis: q̄ nōnunq̄ layci in ecclesijs sibi vendicant. Ita cōcludūt Hostien. & Panor. in d. c. pe. subiungentes/ꝙ inuito episcopo tale ius sepulchrorū/ vel sediliū/ nō pōt aliquis sibi vēdicare. immo etiā dicit Archi. in c. Precipiendum. 13. q. 2. ꝙ poterit eps ex causa aliquē in alterius sepulchro sepelire/quod dictū allegat sigulare Ludo. Ro. in sing. suis. sing. 685.

h ¶ Quin in monumēto ei⁹ sepelias mortuū. Quod prius sepulchrū vocauit. Nūc monumētū vocat. aduerte tamen: ꝙ iure humano/ verbis pprie sumptis Sepulchrū & Monumētū/ secernūtur/ pbatur in l. 2. §. Purus. versi. Sepulchrū & versi. Monumentum. ff. de reli. & sump. fune. & in l. Monumentum. ff. eodem. vbi dicitur. Monumētum generaliter res est memorię causa/ in posterum tradita. In qua si corpus/ vel reliquiæ inferātur fiat sepulchrum. Si vero nichil eorum feratur erit monumentum memorię causa factum. quod gręci zenotaphium appellant.

Expectate [b] hic cum asino. Ego & puer illuc vsq; properantes: postq̄ adorauerimus/reuertemur ad vos. Tulit quoq; ligna holocausti & imposuit super Isaac filium suū. Ipse vero portabat in manibus ignem & gladiū. Cūq; duo pergerēt simul/dixit Isaac patri suo. Pater mi. At ille respōdit. Quid vis fili. Ecce (inquit) ignis & ligna. Vbi est victima holocausti? Dixit autē Abraā. Deus prouidebit sibi de victima holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter: venerūtq; ad locum/quem ostēderat ei deus. In quo ędificauit altare: & desuper ligna cōposuit. Cunq; alligasset Isaac filium suū/posuit eū in altari super struē lignorū. extenditq; manū / & [c] arripuit gladiū: vt immolaret filiū suū. Et ecce angelus domini de cœlo clamauit dicēs. Abraā/Abraā. Qui respōdit. Adsum. Dixitq; ei. Nō [d] extēdas manum tuā super puerū: neq; facias illi quicq̄. Nunc cognoui: ꝙ timeas dominū: & nō pepercisti vnigenito filio tuo ppter me. Leuauit Abraā oculos suos: viditq; post tergū arietē inter vepres hęrentē cornibus: quem assumēs obtulit holocaustū pro filio. Appellauitq; nomē loci illius. Dominus videt. Vnde vsq; hodie dicitur. In monte dñs videbit. Vocauit autem angelus dñi Abraā secūdo de cœlo: dicens. Per memet ipsū iuraui (dicit dñs) quia [e] fecisti hanc rem: & nō pepercisti filio tuo vnigenito ppter me. Benedicā tibi: & multiplicabo semen tuū/sicut stellas cœli/& velut arenā quę est in littore maris. Possidebit semē tuū portas inimicorū suorum: & benedicentur in semine tuo omnes gentes terrę/quia obedisti voci meę.

Gene. 22. d. ¶ Reuersus est Abraam ad pueros suos: abierūtq; Bersabee simul/ & habitauit ibi.

ge. 23. a. b. c. d ¶ Vixit Sara centum viginti septem annis: & mortua est in ciuitate Arbee: quę est Ebrō in terra Chanaam. Venitq; Abraā [f] vt plāgeret & fleret eam. Cūq; surrexisset ab officio funeris/ locutus est ad filios Beth: dicēs. Aduena sum & peregrinus apud vos: date [g] mihi ius sepulchri vobiscū: vt sepeliā mortuū meū Responderūtq; filij Beth dicentes. Audi nos domine. Princeps dei es apud nos/in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuū. Nullusq; te prohidere poterit: quin [h] in monumento sepelias mortuum tuū. Surrexit Abraā & adorauit populū terrę filios videlicet Beth. Dixitq; ad eos. Si placet animę vestrę vt sepeliam mortuum meū:

audite me: & intercedite apud Ephron filium Seor: vt det mihi ſpeluncā Duplicem/quam habet in extrema parte agri ſui. Pecunia [l] digna tradat eam mihi coram vobis in poſſeſſionē ſepulchri. Habitabat autē Ephron in medio filiorum Beth. Reſponditq; Ephron ad Abraā cunctis audientibus/qui ingrediebantur portam ciuitatis illius: dicens. Nequaq̄ ita fiet mi domine: ſed tu magis auſculta/quod loquor. Agrum trado tibi & ſpeluncam/quę in eo eſt/pręſentibus filijs populi mei. Sepeli mortuum tuū. Adorauit Abraā corā domino/& populo terrę: & locutus eſt ad Ephron circunſtante plebe eius. Quęſo/vt audias me. Dabo pecuniam pro agro: ſuſcipe eam: & ſic ſepeliam mortuum meū in eo. Reſponditq; Ephron. Domine mi: audi me. Terra/quam poſtulas quadringētos ſiclos argenti valet. Iſtud eſt precium inter me & te. Sed [k] q̄tum eſt hoc? Sepeli mortuū tuum. Quod cū audiſſet Abraam appēdit [l] pecuniam (quā Ephron poſtulauerat) audientibus filijs Beth quadringentos ſiclos argenti probatę monetę publicę. Confirmatuſq; eſt ager quōdam Ephronis (In quo erat ſpelunca Duplex reſpiciēs Mambre/tam ipſe q̄ ſpelunca/& omnes arbores eius/in cūctis terminis eius per circuitum) Abrę in poſſeſſionem/videntibus filijs Beth: & cunctis qui intrabant portam ciuitatis illius. Atq; ita ſepeliuit Abraam Saram vxorē ſuam in [m] ſpelunca agri Duplici/quę reſpiciebat Mābre: hęc eſt Hebrō in terra Chanaā. Et cōfirmat⁹ eſt ager & antrum/quod erat in eo/Abrę in poſſeſſionē monumēti a filijs Beth.

¶ De Abraam mittente ſeniorem domus ſuę ſeruum ad accipiendam ex propria cognatione/filio ſuo Iſaac vxorem/vide Gene. 24. in principio.

¶ Abraam aliam [n] duxit vxorē nomine Cethurā. quę peperit ei Zamram & Ieſſam/& Madam/& Madiā/& Ieſboch & Sue. Ieſcha quoq; genuit Saban & Dadan. Filij Dadan fuerūt/ Aſſurim & Lathuſin & Laomen. At vero ex Madiam ortus eſt Epha & Apher & Enoch & Abida & Heldaa. Omnes hi filij Cethurę. Deditq; [o] Abraam cuncta que poſſede- ge.23.a.b.c.d

l ¶ Pecunia digna tradat eā michi corā vobis &c. An loc⁹ ꝓ ſepeliēdo mortuo vendi poſſit: breuiter diſtingui pōt cōſiderādo tres ſpecies locorū. Quidā em̄ eſt locus oīno priuatus: vt qa necdū ad vſum eccleſiæ deputat⁹: & talis indubie vendi pōt/etiā vt ibi cœmeteriū fiat vel eccleſia. 12. q. 2. c. Aurū. Alius eſt loc⁹ nō oīno priuat⁹: vt qa iam effect⁹ eſt religioſus p alicui⁹ hoīs ſepulturā/in eo de volūtate dñi factā. l. 2. C. de reli. & ſump. fu. Et talis iure ciuili vēdi nō pōt: quia īmediate quatenus corp⁹ tāgit eū locū/deſinit eſſe in dñio alicui⁹. l. Quāq̄. ff. de. aqua. plu. ar. Iure aūt canonico videt̃ ꝙ per ſolā mortui in aliquo priuato loco ſepulturam/loc⁹ nō efficiatur religioſus. ar. bo. in ca. Adhoc. de relig. domi. vbi patet ꝙ hoſpitale nō effici t̃ religioſū ſi ſolū fuit ędificatū auctoritate priuata: ſed pōtificis auctoritas debet interuenire. Et ita tenēt gl. & Archi. ſ c. In eccl̃iaſtico. 13. q. 2. & Inno. in d. c. pe. de ſepul. vñ videt̃ ꝙ talis locus vendi poſſet. Alius & terti⁹ eſt loc⁹ iā vſui ſepulturę deputat⁹: vt eſt cœmeterij vel eccleſiæ locus. & talis īdubie vēdi nō pōt: ita ſcʒ ꝙ nemo ibi ſepeliri poſſit niſi prius aliquo p̄cio exoluto: hoc em̄ īiquū eſt & non tolerādū/etiā ex antiqua conſuetudine q̄ potius dicenda eſt corruptela. Caſus eſt in d. ca. pe. De ſepul. in c. Suā. & in ca. Cū in eccleſię. de ſimo. Immo nec poſt ſepulturā pōt aliqd exigi per viā actiōis: q̄uis ſpōte oblatū poſſit recipi. Legitur enim in cōcilio Varēſi. Pręcipiēdū eſt ſecūdū canonum auctoritatē/ vt de ſepulchris & hominib⁹ ſepeliendis nichil muneris exigant: niſi forte q ſepelit̃/viuēs intulerit eccleſiæ: in cui⁹ atrio ſepelit̃ aliquid de ſuis rebus tribuere/aut etiā poſt mortē ipſi⁹ illi quib⁹ cōmiſſum eſt/ei⁹ eleemoſynā facere/de reb⁹ illius aliqd ſpōte dare voluerint. & tñ nullatenus aliquid a p̄ſbyteris eccleſiæ illius exigat̃/ ſiue ab illis qui locis & villis p̄ſunt. Ita tex. in c. Præcipiēdū. in prin. 11. q. 3. Officiū tñ iudicis pōt implorari poſt ſepulturā: vt iuxta laudabilē cōſuetudinē ſpōtaneę nō per exactiōes aliquas introductā aliquid ꝓ ſepultura ſoluat̃. Tex. eſt in ca. Ad apoſtolicam. de ſymo. & notat Bar. in l. Priuilegia. C. de ſacro. eccle.

k ¶ Sed q̄tum eſt hoc? ſepeli mortuū tuum. Ephron nō aſſētit Abrę pecuniā ꝓ ſepulchri loco offerēti. Sed offert ſe daturū locū gratis. Vñ Gregori⁹ ad Ianuariū ſcribēs ep̄m: dicit in regiſtro. Quæſta eſt nobis Nereida fœmina clariſſima quot ab ea ſolidos ꝓ filiæ ſuæ ſepultura fraternitas veſtra velit exigere. Hoc aūt viciū & nos/poſtq̄ deo auctore ad ep̄at⁹ honorē acceſſimus/de eccleſia noſtra oīno vetuim⁹: & per primā denuo cōſuetudinē nequaq̄ vſurpari permiſimus: memores/qa dū Abraā a filijs Ephron/hoc eſt a filijs Seor/ſepulchrū precio ad humādū corpus cōiugis poſtularet: premiū accipere renuit: ne cōmodū de cadauere videret̃ conſecutus. Si ergo tantæ cōſideratiōis pagan⁹ vir fuit: q̄tomagis nos q ſacerdotes dicimur/hoc facere nō debem⁹. Vñ hoc auariciæ viciū ne ī alienis denuo tētari p̄ſumat̃ admoneo. ſed ſi qñ aliquē in eccl̃ia veſtra ſepeliri cōceditis: ſiquidē parētes ipſi⁹ ꝓximi vel hæredes ꝓ luminarib⁹ ſpōte quid offerri voluerint/accipere nō vetamus. Peti vero aut aliqd exigi oīno ꝓhibemus: ne qd valde irreligioſum eſt aut venalis (qđ abſit) dicat̃ eccl̃ia: aut vos de humanis videamini mortib⁹ gratulari ſi ex eorū cadaueribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendiū. Præmiſſa q̄ Gregorij ſunt/habētur in c. Quæſta. 13. quæſti. 2.

l ¶ Appēdit pecuniā ſuāquā Ephron poſtulauerat. Poſtq̄ p̄cio vict⁹ eſt Ephron vt ſepulchrū vēderet & acciperet argētum: licet cogēte Abraā: vau/littera q̄ apud illos ꝓ o/legitur: ablata de ei⁹ noīe eſt: & ꝓ Ephron appellat⁹ eſt Ephran/ſignificāte ſcriptura nō eū fuiſſe cōfirmatū/pfectæq; virtutis qui potuerit vēdere memoriā mortuorū. Sciāt igit̃ q ſepulchra vendūt volūtarie nec cogunt̃ vt accipiāt p̄ciū: ſed a nolētib⁹ quicq̄ extorquent/mutari nomē ſuū & perire qddā de merito eorū: cū etiā ille rep̄hendat̃ occulte qui inuit⁹ accepit. tex. eſt ita dicēs in c. Poſtq̄. 13. q. 2. Et ita etiam dicit gl. or. hinc. glo. etiā interlinearis idem ſentiens dicit. Primū dict⁹ ē Ephron. j. confirmatus & perfectus. Poſt venditam ſepulturam/Ephran. j. imperfectus & infirmus. & ita etiam dicūt gloſæ in verbis Ephron & Ephran. in d. c. Poſtq̄. 13. q. 2.

m ¶ In ſpelūca agri Duplici. In hac Duplici ſpelūca ſepulti ſunt tres patriarchę cū vxorib⁹ ſuis trib⁹/Abraā ſcʒ & Sara/Iſaac & Rebecca/Iacob & Lia: p̄ter Adā & Euā vxorē ſuā. Ita text⁹ (qui Hieronymi eſt in c. Ebron. 13. q. 2. vbi gl. in ver. Duplici.) dicit illā ſpelūcā Duplicē appellatā: quia duo receptacula habuit. In vno recipiebātur maſculi: in altero autē fœminę. Hæc gl. vbi tñ Archid. dicit ꝙ in vno dñi/in altero ſerui/recipiebantur.

n ¶ Abraā aliam duxit vxorem nomine Cethurā. Poſt mortē Sarę/Abraam Cethurā duxit vxorē: ne ſecundū Aug. Chriſtiani putarent eſſe pc̄tm̄ poſt mortem vxoris aliam ducere. 32. q. 4. in prin. in verſi. Sed ſicut. vbi glo. in ver. Cethuram: dicit hanc Cethurā fuiſſe Agar matrē Hiſmaelis quæ binominis fuit. quia vocata Agar & vocata Cethura. & ita etiam refert hic Hieronymus per glo. or. citat⁹. Hebræos dicere. Cætera dic vt annotatiōe ſequente.

o ¶ Deditq; Abraā cūcta q̄ poſſederat Iſaac. Filijs aūt cōcubinarū &c.

rat Isaac: filijs autẽ concubinarũ largitus est munera. Et separauit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret ad plagã orientalem. Fuerũt autẽ dies vitę Abraę, cẽtũ sepuaginta quinq; anni. Et deficiẽs mortuus est in[p] senectute bona, prouectęq; ętatis & plenus dierũ: cõgregatusq; est ad populum suũ: & sepelierũt eũ Isaac & Ismael filij sui in spelunca Duplici, quę sita est in agro Ephrõ filij Seor Ethi e regione Mambre quam emerat a filijs Beth. Ibi[q] sepultus est ipse & Sara vxor eius.

Eccl.44.d. ℭAbraã[r] magnus pater multitudinis gẽtiũ: & nõ est inuẽtus similis illi in gloria. Qui cõseruauit legẽ excelsi: & fuit in testamẽto cũ illo. In carne ei9 stare fecit testamẽtũ: & in tẽtatione inuẽt9 est fidelis. Ideo iureiurãdo dedit illi gloriã i gẽte sua. Crescere illũ quasi terrę cumulũ, & vt stellas exaltare semẽ ei9: & hęreditare illos a mari vsq; ad mare: & a flumine vsq; ad terminos orbis terrę. Et Isaac eodẽ modo fecit ppter Abraã patrẽ ei9.

ℭReliqua quę de Abraam scribenda supersunt, inferioribus locis aptioribus scribentur: in verbi scilicet filius. Ad galathas.4.c. Iesus. Ioan.8.g Lazarus. Lucę.16.c. & Melchisedech. Ad Hebręos.7.a.

Psalmo.5.b. **Abominari et Abominatio.** ℭVirum sanguinum & dolosum abominabitur dominus.

Psal.118.r. ℭIniquitatẽ odio habui & abominatus sum: legem autẽ tuam dilexi.

Prouer.3.d. ℭAbominatio est dñi ois[s] illusor: & cũ simplicibus sermocinatio eius.

Prouer.15.b. ℭAbominatio est dño via impij: qui sequitur iusticiã diligitur ab eo.

Prouer.15.c. ℭAbominatio domini, cogitatiões malę: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

Prouer.17.c ℭQui[t] iustificat impiũ, & qui condẽnat iustum: abominabilis est vterq; apud deum.

Eccl.13.c. ℭSicut abominatio est supbo humilitas: sic & execratio diuitis pauper.

ℭAlias sentẽtias quere in verbis Arrogãs. Prouer.16.a. Detractor. Prouerbiorum.14. a. Homo. Lucę.16.d. Mendatiũ. Prouer.12.d. & Pondus Prouerbiorum.20.b.

2. Regũ.13.d **Absalon.** ℭAbsalon oderat Ammon fratrem suum eo[v] q; violasset Thamar sororem suam.

2.Regũ.13.g. ℭFecit Absalon post tempus biẽnij conuiuium, quasi conuiuium regis: pręcepitq; pueris suis: dicẽs. Obseruate, cũ temulẽtus fuerit Ammon vi-

Hic aduerte scdm Ni. de Lira q; Sara erat vxor principalis Abraę. Alię aũt etiã erãt vxores: sed q̃a nõ ita principales: vt Sara, cõcubinę vocant: quia ex cõsuetudine scripturę vxores plerũq; cõcubinæ appellant. Quod dictũ declarãdũ videt vt dicam9 eas vxores esse principales q̃ solẽniter accipiebãtur. Quę vero nõ solẽniter, dicam9 esse cõcubinas tãetsi in veritate sint vxores. tex. est hãc declarat onẽ pbãs (& ibi in terminis dicit Archi. in veteri testamẽto vxorẽ cõcubinã vocari, vt patet in libro Iudicũ) in c. Olb9 §. Cõcubina.34. dist. probat & meli9 hęc declaratio in c. Christiano. cũ gl. ibi. eadẽ. dist. vbi dicit text9 (q est Isidori) Christiano non dicã plurimas, sed nec duas simul habere licitũ est: nisi vnã tm̃ aut vxorẽ, aut certe loco vxoris (si cõiũx deest) cõcubinã. j. (dicit gl.) mulierẽ nõ solẽniter ductã, ita tm̃ q; mutu9 matrimonij cõsensus interuenerit. Neq; em̃ cõcubinã liceret habere. Et ita etiã concubinã sc3 eam vocari q̃ vxor est, sed min9 solẽniter ducta intelligat. dũ dicit in concilio Toletano. de quo in c. Is qui. eadẽ dist. Is q non habet vxorẽ, & p vxore cõcubinã habet: a cõione non repellat. tm̃ vt vnius mulieris aut vxoris aut cõcubinę sit cõiũctione content9. Hæc ibi. Et ad hoc etiã facit: qđ notat p gl. i c. Meretrices. in fi.32.q.4. dũ dicit q; nũq̃ etiã ante decalogum licitũ fuit alicui habere cõcubinã. An aũt iure humano licitũ esset patri totã suã hæreditatẽ vni ex filijs date, alijs certa q̃dã munera dando, dic q; sic: modo ea munera ascẽdant vsq; ad legitimã & dẽtur titulo institutionis. Vide text. & ibi plene p moder. in auctẽ. nouissima. C. de inoff. testa. & in §. Aliud quoq; capitulũ. in aucten. vt cũ de appella. cognosci. colla.9. Q3 si minus legitima fuerit relictũ, poterit agi ad supplemẽtũ. l. Quoniã in priorib9 C. de inoffi. testa. Si vero etiã tota legitima nõ fuerit relictã titulo institutionis poterit intẽtari. quęrela & testamẽtum rũpi. d. §. Aliud quoq;. ita, q; non sufficeret eã esse relictã titulo fideicommissi vniuersalis. bo. est text. in l. Ita tamẽ. §. Qui rogat9. ff. ad Trebel. iuncta. l. 1. §. 1. ff. de bo. pos. contra. ta. Licet contrarium teneat gl. in l. Scim9 §. Cũ aũt. in ver. Celebrari. C. de inoffi. testa. pręmissa intellige, qñ pater testamẽtũ faceret. In alia em̃ volũtate, q̃ testamẽtaria, sufficit filio relinquere legitimã quoquo titulo. tex. est in. §. 1. in auctẽ. de triẽ. & se. & Notat glo. in. §. fi. in verb. Iure legati. insti. de inoffi. testa. [p] ℭ In senectute bona puectęq; ætatis &c. Hinc dicit text9 in c fi 84. dis. Cum nõgentis & ampli9 annis ab Adã vsq; ad Abraã vixisse hoies legant9. Nullus alius primus appellatus est p̃sbyter. j. senior. nisi Abraã, qui multo paucioribus vixisse annis legitur. [q] ℭ Ibi sepult9 est ipse & Sara vxor ei9. De hac cõmuni Abraę & Sarę sepultura loquit. tex. In quarta pxima superiore annotatiõe trãscript9 in c. Ebron.13.q.2. In cui9 fi. infert hęc cõclusio. Quos cõiũxit vnũ cõsortiũ, cõiungat vnũ sepulchrũ. Et idẽ sentit text9 in c. Vnaquæq;. in prin. ea cau. & q̃st. de hoc reseruo cumulati9 dicẽdũ in ver. Sepelire. [r] ℭ Abrã magn9 pater multitudinis &c. Hac sentẽtia ponit quoddã vitæ Abraæ cõpẽdiũ cui9 declaratio satis est ex tam dictis manifesta. [s] ℭ Ois illusor. Vide q̃ istis verbis annotabuntur. in verbo Illusor. [t] ℭ Qui iustificat impiũ &c. Simile dicit text9 in c. Si quis dixerit.11.q.3. Si quis dixerit iustũ, iniustũ: & iniustũ, iustũ. Abominabilis est vterq; apud deũ. Similiter qui sanctũ, dicit, non sanctũ. Et rursus non sanctũ, asserit sanctũ. Abominabilis est apud deũ. Hinc post Esayã dicit tex. in c. Ve qui dicitis. eadẽ can. & q̃st. Ve qui dicitis bonũ, malũ: & malũ, bonũ: ponẽtes tenebras, lucẽ: & lucẽ, tenebras. Aduertẽdũ tñ est. quia licet, qui iustificat impiũ: & qui cõdẽnat iustũ. Abominabilis sit vterq; apud deũ. tñ sancti9 est impunitũ relinquere facin9 nocẽtis: q̃ innocentẽ dãnare. Ita tex. in l. Absentẽ in prin. ff. de pœ. [v] ℭ Eo q; violasset Thamar sororẽ suã. In quo facto & incestũ cõmisit, & stuprũ. Incestũ ppter cõsanguinitate. Stuprũ ppter ipsi9 Thamar violatę virginitatẽ c. 2. §. Stuprũ. & §. Incest9.36. quæst. 1. de vtroq; autem crimine dicam cumulatius loco suo.

no:& dixero vobis. Percutite eū& interficite. Nolite [x] timere. Ego enim sum qui prçcipio vobis. Roboramini & estote viri fortes. Fecerunt [y] ergo pueri Absalon aduersus Ammon sicut prçceperat eis.

¶Absalon fugiēs abijt ad Ptholomai filiū Ammiur regē Gessur. Luxit 1.Regū.13.g.
ergo Dauid filium suū Ammon multis diebus. Absalon autē cū fugisset & venisset in Gessur/fuit ibi tribus annis cessauitq; rex Dauid persequi Absalon: eo q; consolatus esset super Ammon interitu:

¶(Interuentu mulieris thecnitis) Reuersus est Absalon in domū suā & 2.Regū.14.f
faciem regis nō vidit. Porro sicut Absalon vir non erat pulcher in omni Israel & decorus nimis a vestigio pedis vsq; ad verticem nō erat in eo vlla macula & qñ tōdebat capillū (Semel aūt in anno tōdebat: qa grauabat eū cesaries). Pōderabat capillos capitis sui ducētis siclis pōdere publico. Nati sunt aūt Absalō filij tres: & filia vna nomine Thamar elegantis formç. Mansitq; Absalō in hierusalem duobus annis: & faciem regis non vidit.

¶Misit itaq; Absalō ad Ioab vt miteret eum ad regē. Qui noluit venire 1.Regū.14.g
ad eū. Cūq; secūdo misisset & ille noluisset venire ad eū: dixit seruis suis. Scitis agrum Ioab iuxta agrū meū habētem messem hordei. Ite [z] igitur & succendite eum igni. Succenderunt ergo serui Absalon segentem igni. Et venientes serui Ioab scissis vestibus suis dixerunt. Succenderunt serui Absalon partem agri igni. Surrexitq; Ioab & venit ad Absalon in domū eius & dixit. Quare succenderunt serui tui segetem meam igni? Et respondit Absalon ad Ioab. Misi ad te obsecrans vt venires ad me & mitterem te ad regem & diceres ei. Quare veni de Gessur. Melius michi erat ibi esse. Obsecro ergo: vt videam faciem regis: q; si memor est iniquitatis meç/interficiat me. Ingressus itaq; Ioab ad regē/nūciauit ei omnia hçc. Vocatusq; est absalon: & intrauit ad regem: & adorauit super faciem terrç coram eo. Osculatusq; est rex Absalon.

¶Absalon post suam/cum Dauid eius patre reconciliationem cœpit in eum machinari/viasq; quçrere: quibus ipsum a suo posset regno deturbare. Prout videri potest. 2. Regum. 15. a. b.

¶Ingressus [a] est Absalon ad concubinas patris sui corā vniuerso Israel. 2.Regū.16.d

¶Accidit vt occurreret Absalon seruis Dauid/sedens mulo. Cūq; ingressus fuisset mulus subter cōdensam quercum & magnam/adhçsit [b] caput eius quercui. Et illo suspenso inter cœlum & terram: mulus (cui insederat) pertransiuit. &c. vt. 2. Regum. 18. b.

¶Tulit Ioab tres lanceas in manu sua: & infixit eas in corde absalon. 2.Regū.18.d
Cunq; adhuc palpitaret hçrens in quercu: cucurrerūt decem iuuenes armigeri: & percutientes interfecerunt eum. Cecinit autem Ioab buccina: & retinuit populū ne persequeretur fugiētem Israel: volens parcere multitudini. Et tulerūt Absalon & proiecerūt eū in saltu/in foueā grandē: & comportauerunt super eum aceruum lapidum magnum nimis.

¶Absalon erexerat [c] sibi (cum adhuc veniret) titulum qui est in valle 2.Regū.18.f
regis dixerat enim. Nō habeo filiū. Et hoc erit monimētū nominis mei. Vocauitq; titulū noie suo: & appellatur. Man⁹ Absalō: vsq; in hanc diē.

¶Cçtera vide in verbo Dauid.

x ¶Nolite timere. Ego enim sum &c. Timere debuerunt. Neq; enim serui/ illicitis dominorum præceptis obtemperantes excusantur. l. Seruos. C. ad l. Iuliani. de vi. publi. c. Iulianus c. Qui resistit. in fi. 11. quæsti. 3. cum similibus. de quibus plene dicam in verbo Dūs. super illud Pauli serui obedite dūis carnalib⁹. y ¶Fecerunt ergo pueri Absalon &c. Hic nota textū in c. Sicut. §. Necesse. 47. dist. vbi dicitur Dauid. erga filios bonitatem/non disciplinæ seueritatem exercens/ eorum iuuentutem experimento didicit esse perniciosam: quorū pueritiā vaga licentia permisit esse voluptuosam. Vn⁹ q̄ppe eorum stupro corrūpens sororem suam: a fratre eius Absalone videlicet/īter epulas/quas fratrib⁹ parauerat/ obtrūcatus est. Absalon vero postq̄ veniā a patre obtinuit de regno illum expulit: & ad concubinas ei⁹ ingressus est. Demum per inuia deserti patrē persequēs/ quercui inhçsit: atq; ita suspēsus/interijt. Hçc ibi.

z ¶Ite igitur & succēdite eum igni. De eorum pœna/ qui frumentorū aceruos exurunt/ est textus in l. Qui Edes. ff. de incen. rui. nau. de quo & gñaliter. de pœna incēdiatiorū/vide in verb. Sanson. Iudicū. 14. c.

a ¶Ingressus est ad cōcubinas. Ex hoc facto poterat Absalō / iure humano inspecto/exhçredari. tex. ē. in. §. Aliud quoq; capitulū. versi. Causas. ibi si nouercç suç/aut cōcubinç pr̄is filius sese īmiscuerit. ī auctē. vt cū de appel. cognosci. colla. 9.

b ¶Abhæsit caput ei⁹ quercui. Absalon ambiens regnū patris / inter cœlū & terrā mansit suspensus. quia ambitiosus nec in terra. j. inferiori statu contētus est manere: nec cœlū. j. altitudinem quā appetit cōsequit̄. sed semp in vana spe & pēdulo cōmorat̄. Hanc ethicā seu moralē declarationē ponit religios⁹ pater. Io. Raulin⁹. In suis quadragesimæ sermonibus. in. 1. ser. feriæ secūdç post secūdā dñicam. Pro q̄ declaratiua sententia bene facit/qd notat Hostiē. post Ber. in c. Quia intm̄. de p̄bē. vbi dicit/ q; ambitio ē crux ambiētium: q̄ licet oēs torqueat/omnib⁹ placet. Et hoc etiā/qd hic de Absalone dr̄. citat contra ambitiosos Archi. in c. Oēs. paulo post princi. 47. dist. vbi/ p expli cāda ambitiosi natura fimbrias dilatās dicit Ambitiosus semp est pauid⁹ / semp attēt⁹ ne qd dicat aut faciat qd ī oculis hoīm displiceat humilitatē simulat / & honestatē mentit̄/ affabilitatē exhibet/benignitatē ostendit / subsequit̄ & obsequit̄/ cunctos honorat/ vniuersis inclinat frequētat curias/ visitat optimates / assurgit & amplexat̄/applaudit & adulat̄/prōpt⁹ & fœcūdus est vbi placere cognouit/ remissus & tepid⁹/vbi putauerit displicere/improbat mala/detestat̄ iniqua. sed alia cū alijs p̄bat & improbat/vt iudicet̄ idone⁹/vt reputet̄ accept⁹/vt laudet̄ ab oīb⁹/vt a singulis approbet̄. Hçc Archi. ī d. c. Oēs. vbi adhuc ampliora dicit: q̄ videātur.

c ¶Erexerat sibi titulū/cū adhuc viueret &c. Ista tituli erectio est etiā p̄missa iure ciuili tex. est in l. Statuas. C. de reli. & sump. fu. de quo dicā in ver. Arma. & diffusius in verb. Sepultura.

videatur Panor. de elec. Et quia sicut in curia principis cessat lex Iulia ambitus: ita etiã cessat simonia in curria papę. l.1. vbi Bar. notat. ff. Ad l. Iuliam. de ambitu. Viderit tñ qui sic eligitur: an quoad districtũ iudicem cuius vices in terris gerit/ tutus habeatur. o ¶ Et per uerse quidẽ: quia regis officiũ est vtilitatẽ publicã suæ priuatæ ante ponere vt est textus in l.1. §. fi. C. de cadu. tollen. vbi dicitur. Quod communiter omnibus prodest/ hoc rei priuatæ nostræ vtilitati prępferendũ esse censemus: nostrũ esse proprium/ subiectorũ cõmodum existimãtes. De hoc aũt: an sc; & quãdo vtilitas publica debeat præferri priuatę: tractant Bar. & moderni in l.1. ff. solu. ma. & dicetur loco suo.

societate functus est legatione legitima ciuium iura destituens praua instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere: & optimos quosq; epheborũ in lupanaribus ponere.

2. mac. 4 d ¶ Cum cognouisset Antiochus alienum se a negociis regni effectum: ꝓpriis [o] vtilitatibus consulens/ profectus inde venit Ioppen/ & inde Hierosolymam. Et magnifice ab Iasone & ciuitate susceptus cum facularũ luminibus & laudibus ingressus: & inde in Phœnicẽ exercitum cõuertit. Et post triẽnii tempus misit Iason Menelaũ supradicti Simonis fratrem portantem pecunias regi: & de negociis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius: in semetipsum retorsit summum sacerdotium/ superponens Iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisq; a rege mandatis/ venit nihil quidem habens dignum sacerdotio: animos vero crudelis tyrãni & ferę beluę iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captiuauerat: ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

2. mac. 5. a ¶ Antiochus secundam profectionem parauit in Aegyptum. Contigit autem per vniuersam Hierosolymorum ciuitatẽ videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes auratas stolas habẽtes & hastas/ quasi cohortes armatas/ & cursus equorum per ordines digestos/ & cõgressiones fieri cominꝰ/ & scutorum motus/ & galeatorum multitudinẽ gladiis districtis/ & telorum iactus/ & aureorum armorum splendorẽ omnisq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum mõstra [p] cõuerti. Sed cum falsus rumor exisset tanq̃ vita excessisset Antiochus: assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est ciuitatem/ & ciuibus ad murum conuolantibus ad vltimum appræhensa ciuitate Menelaus fugit in arcem.

2. mac. 5. d ¶ Antiochus mille & octingentis ablatis de templo talentis/ velociter Antiochiam regressus est: existimans se prę superbia terram ad nauigãdum/ pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem prępositos ad affligendam gentem. Hierosolymis quidem Philippum genere Phrygem: moribꝰ crudeliorem eo ipso a quo cõstitutus est. In Gazarim autem Andronicum & Menelaum: qui grauius q̃ ceteri imminebant ciuibus. Cumq; appositus esset contra Iudęos: misit odiosum principem Apollonium cũ exercitu viginti & duobꝰ milibus: præcipiens eis omnes perfectæ ætatis interficere/ mulieres ac iuuenes ac virgines vẽdere [q]. Qui cum venisset Hierosolymam pacem simulans quieuit vsq; ad diem sanctum sabbati: & tũc feriatis [r] Iudæis/ arma capere suis pręcepit. Omnesq; simul qui ad spectaculũ processerant trucidauit/ & ciuitatem cum armatis discurrẽs ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabæus qui decimus fuerat/ secesserat in desertum locum: ibiq; inter feras vitam in montibus cũ suis agebat/ & fœni cibo vescentes demorabantur/ ne participes essent coinquinationis.

2. mac. 6 a ¶ Non post multum temporis misit Antiochus rex senem quendam Antiochenum qui compelleret Iudęos vt se transferrent a patrijs & dei legibus: contaminare [s] etiam quod in Hierosolymis erat templũ/ & cognominari Iouis Olympij/ & in Garizim prout erant hi qui locũ inhabitabant Iouis hospitalis. Pessima autem & vniuersis grauis erat malo-

p ¶ Monstrorũ materiam tractant legistę in l. nõ sũt liberi. ff. de sta. hominũ. & aliquid per canonistas in c. Quoniã de offi. ordi. & dicetur in verbo monstrum.

q ¶ De iure humano possunt etiã qui capiuntur in bello vendi: cũ efficiãtur serui capiẽtiũ. vt notant Cano. in c. sicut. de iureiu. & Bar. in l. hostes. ff. de cap. Et idẽ si in bello capti nõ essẽt/ vel alias effecti serui vendentis. quia ahduc venditio valeret: dummodo ẽptor nesciret eos esse liberos. Si enĩ sciret: non valeret vẽditio. Tex. est ẽ in l. Et liberi hoĩs. & in. l. liberi hominis. iun cta l. si in emptiõe. §. liberum hoĩe;. ff. de cõ. emp.

r ¶ Quãuis Iudæi essent propter sabbatum feriati: poterant tamen ipsos inuadẽtibus licite resistere. quia dispositum de sabbato sanctificando nõ impedit quin possit occurri necessitati. vt est textus in c. licet. & in c. cõquestus. de ferijs. & in l.2. et. 3. ff. eoẽ. Et i specie ꝙ cũ armis resisti possit etiã die feriato: ẽ tex i. c. si nulla. 23. q̃sti. 8. et facit notabilr decisio. Io. de ligna. in trac. de iusto bello. vbi dicit/ ꝙ si sacerdos celebrãs inuadatur: iuste dimittit celebrationẽ/ vt se defẽdat. & si se defendendo occidit aggressorem suũ: põt incõtinenti redire ad altare/ & officium perficere. Et hoc dictum refert & sequitur Panor. in c. clerici. in princ. de vita & hones. cle.

s ¶ 23. q̃sti. 5. c. Remittunt: versi. per Antiochum. & ibi glosa dicit Antiochum tempore Machabęorũ Hierusalẽ cepisse/ & templum polluisse.

rum incursio. Nam templum [t] luxuria & comessationibus gentiũ erat
plenum/& scortãtium cum meretricibus [v] : sacratisq; ędibus mulieres se
vltro ingerebant/ intro ferentes ea quæ non licebat. Altare etiam plenũ
erat illicitis: quæ legibus prohibebantur. Neq; autem sabbata custodie=
bãtur/neq; dies solennes patrij seruabantur: nec simpliciter se quisq; Iu
dęum confitebatur [x] . Ducebantur autem cum amara necessitate in die
natalis regis ad sacrificia: & cum Liberi sacra celebrarentur/ cogebãtur
hedera coronati Libero circumire. Decretum autẽ exiit in proximas gẽ
tilium ciuitates: suggerẽtibus Ptolomęis/vt pari modo & ipsi aduersus
Iudæos agerent vt sacrificarent/eos autem qui nollent transire ad insti=
tuta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseria. Duæ enim mu=
lieres delatę sunt natos suos circũcidisse: quas ad vbera infantibus sus=
pensis cũ publice per ciuitatẽ circũduxissent/per muros pręcipitauerũt.
¶ Antiochus inhoneste reuertebatur de Perside : intrauerat enim in eã 2. mac. 9 c
quę dicitur Persipolis/et tentauit expoliare tẽplum/& ciuitatẽ opprime
re/sed multitudine ad arma concurrente/in fuga versi sunt. Et ita conti
git: vt Antiochus post fugam turpiter [y] rediret. Et cum venisset circa
Egbathanam: recognouit quę erga Nichanorem & Timotheum gesta
sunt. Eleuatus autem in ira/arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fu=
gauerant posse in Iudæos retorquere : ideoq; iussit agitari currum suũ
sine intermissiõe agens iter/cœlesti cum iudicio perurgente/eo q; ita su=
perbe [z] loquutus est se venturum Hierosolymam/& congeriẽ sepulchri
Iudæorum eam facturum. Sed qui vniuersa conspicit dominus deus Is=
rael: percussit [z] eum insanabili & inuisibili plaga. Vt enim finiuit hunc
ipsum sermonem: appręhendit eum dolor dirus viscerum/& amara in=
ternorum tormenta. Et quidem satis iuste : quippe qui multis & nouis
cruciatibus aliorum torserat viscera / licet ille nullomodo a sua malitia
cessaret. Super hoc autem superbia repletus/ignem spirans animo in Iu
dæos/& præcipiens accelerari negocium: cõtigit illum impetu euntem
de curru cadere/& graui corporis collisione mẽbra vexari. Isq; qui sibi
videbatur etiam fluctibus maris imperare / supra humanum modũ su=
perbia repletus & montium altitudines in stathera appendere: nũc hu=
miliatus ad terram in gestatorio portabatur / manifestam dei virtutem
in semetipso contestans. Ita vt de corpore impii [a] vermes staturirent/ ac
viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiam illius & fetore
exercitus grauaretur. Et qui paulo ante sydera cœli contingere se arbi=
trabatur: cũ nemo poterat pp̃ter intolerantiã fetoris portare. Hinc igi
tur cœpit ex graui superbia deductꝰ ad agnitionẽ sui venire/diuina ad=
monitus plaga : per momenta singula doloribus suis augmenta ca=
pientibus . Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset: ita ait. Iu=
stum est subditum esse deo: & mortalem non paria deo sentire. Ora=
bat autẽ hic scelestus dñm: a quo nõ esset misericordiã cõsequuturus.
Et ciuitatem ad quam festinans veniebat vt eam ad solum deduceret/

t ¶ Et sic templũ pollurbatur: et iure humano indigeret recõciliatione. prout est tex. in c. fi. de conse. eccle. vel alta. & in c. vnico. in pric. eodẽ ti. lib 6. Et in tẽplo sic polluto non debẽt missę vel alia diuina decãtari. Si tñ aliquis celebraret: non propterea efficeretur irregularis. vt est textus apertus in c. is qui in ecclesia de sen. excõ. in. 6. Si tamẽ pollutio fuisset occulta/ vt quia secrete aliquis fuisset scortatus in ecclesia: non esset opus recõciliatione. Ita dicit glo. in d. c. Vnico. in verbo pollui. & Panor. in d. c. fi. de conse. eccle. vel alta. v ¶ Idẽ si cũ proprijs vxoribus. Quia etiã ex coitu vxorio polluit ecclesia q̃tũ ad hoc vt recõciliatione indigeat. ita concludit glo. in c. vnico. in verbo seminis. de. conse. eccle. vel alta. ĩ. 6. Et idẽ sentiunt glo. in c. qm̃. in verbo oportuno. & in c. Apostolus. in verbo fraudari. 33. questi. 4. quæ dicit q; in ecclesia vir non debet vxori reddere debitũ. Contrariũ tñ q; sc; per coitũ vxoriũ ecclesia non polluatur: tenent glo. & Archi. In c. Ecclesijs. in verbo cuiuslibet. de conse. distinc. 1. Cuius aũt expẽsis reconciliatio fieri debeat: resolutio ẽ/ q; si sciatur is cuius facto ecclesia fuit polluta/ & est soluendo/ reconciliatio fiet eius expensis. Si vero nesciatur/ aut non sit soluendo/ cessante consuetudie vel statuto/ rector & parociani pcurabunt ep̃z. vt est bonꝰ tex. in c. cũ sit Romana. de simo. preciũ tñ pro reconciliatione faciẽda non debet episcopus accipere. vt est glo. quæ reputatur singularis. in c Nullus ep̃s. in verbo restituat. 1. questi. 3. Hanc resolutionẽ ponit Panor. ie. pposuisti. col. fi. in fi. de cõse. eccle. vl alta. x ¶ Quod tñ fieri debebat. q2 corde creditur ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. vt dicit tex. (pꝰ ap̃z) in c. vnico §. Quia vero. in fi. de sacra. vnct. & est optimꝰ tex in c. primũ. ĩ pricip. 22. q̃sti. 2. vbi dicit tex. primũ capitale mẽdaciũ & longe fugiẽdũ est qd fit ĩ doctrina religiõis ad qd nulla cõditione qs d; adduci. y ¶ Quia fuga in rege vl nobili milite turpis ẽ: innuit hic tex. Cõmuniter cõcludit/ q; si qs inuadatur: non tenetur fugere. sed defendere se põt/ etiã si fugiẽdo posset euadere. Ita tenent Bar. Ange. & Saly. in l. 1. C. vñ vi Bal. in c. fi. 2. col. de consue. & ti. c. 2. de vita & ho. cle. Et dicit do. meꝰ Iason in l. vt vim. colũ. fi. in fi. ff. de iusti. & iure. q; ista est cõis opinio/ sed; do. Alexã. in cõsi. suis. cõsi. 109 icipiẽte viso. lib. primo. z ¶ Antiochi superbiã declarat tex. in c. Remittũtur. versi. per Antiochũ. 23. q̃sti. 5. vbi dicit tex. Per Antiochũ cum idolatriã Iudaicæ plebis dñs puniret/ & pacẽ quam ex lege dei abiecta & ex sacris nationũ assũptis q̃rebant illis in perniciem verteret: quia dei dispositionẽ ignorans/ suæ facultatis deuastationẽ illiꝰ plebis attribuit/ iprecat in eũ ppheta dicẽs. Effũde irã tuã in gẽtes q̃ te nõ nouerũt/ & i regna q̃ nõ iuocauerunt nomẽ tuũ/ ne forte dicãt in gentibꝰ vbi est deus eorum. a ¶ Huius Antiochi exuberãs afflictio/ & eiusdẽ decessus angustiarum & dolorum plenus: principibus fastu & crudelitate tumẽtibus exẽplo sint.

b ℭNota ergo Antiochi pœnitētiā extrema sua necessitate factā non profuisse. de quo an scilicet in extremis facta pœnitētia prosit: vide textū celebrē in c. Nullus expectet. de pœni. dis. 7. & textū solēniorem in c. si quis positus. eadem distinc. vbi Augustinus cuius est ille tex. dicit. Si quis positus in vltima sua necessitate suæ ægritudinis voluerit accipere pœnitentiā/ & acceperit/ & mox reconciliaretur/ & si hinc vadit: fateor vobis/ nō illi negamus quod petit/ sed non psumimus ꝙ bene hinc exit. si securus hinc exierit: ego nescio. pœnitentiam dare possumus: securitatem autē dare non possumus. non dico dānabitur: sed nō dico liberabitur. Vis ergo a dubio liberari/ vis quod incertū est euadere/ age pœnitentiā dū sanus es. si sic agis: dico tibi ꝙ securus es/ q2 pœnitentiam egisti eo tēpore/ quo peccare potuisti. Si autem vis agere pœnitētiā/ quando iam peccare non potes: peccata te dimiserunt/ non tu illa. Et idē sentit Aug. in c. si quis autem. in princ. eadē dis. vbi dicit tex. Baptisatus ad horā: secur9 hic exit. Fidelis bene viuens: securus hinc exit. Agens pœnitentiā & recōciliat9 cū sanus est/ & postea bene viuens: securus hic exit. Agēs pœnitētiā ad vltimū & recōciliat9: si securus hic exit/ ego nō sū securus. vñ securus sū: dico/ & securitatē do. vnde securus nō sum: pœnitentiam dare possum/ securitatem dare non possum.

ac sepulchrum congestorum faceret: nunc [b] optat liberam reddere/ & Iudęos (quos nec sepultura quidem se dignos habiturum sed auibus ac feris diripiendos traditurum/ et cum paruulis exterminaturum dixerat) æquales nunc Atheniensibus facturū pollicetur [c]. Templum etiam sanctum quod prius expoliauerat/ optimis donis ornaturum: & sancta vasa multiplicaturum/ et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prę̄staturum. Super hęc & Iudęum se futurū/ & omnem locum terrę perambulaturum/ & prędicaturum dei potestatē. Sed non cessantib9 doloribus (superuenerat enim cum iustum dei iudicium) desperans scripsit ad Iudęos in hūc modum deprecationis epistolam hęc cōtinentem. Optimis ciuibus Iudæis plurimam salutē & bene valere & esse felices rex & princeps Antiochus. Si bene valetis & filij vestri/ & ex sententia vobis cuncta sunt: maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus/ vestri autem memor/ benigne reuersus de Persidis locis & infirmitate graui appręhensus/ necessarium duxi pro communi vtilitate curam habere: non desperans memetipsum/ sed spem multam habens effugiendi infirmitatē. Respiciens autem ꝙ & pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum/ ostendit qui post se susciperet principatum/ vt si quid contrarium accideret aut difficile nunciaretur/ scientes hi qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur/ ad hæc considerans de proximo potentes quosq & vicinos tēporibus insidiātes et euentū expectantes: designaui filium meum Antiochū regem quem sæpe recurrens in superiora regna multis vestrū cōmendabam/ & scripsi ad eum quæ subiecta sunt. Oro itaq vos & peto memores beneficiorū publice & priuatim: vt vnusquisq cōseruet fidem ad me & ad filium meum. Confido enim eū modeste & humane acturum: & sequentem propositum meum/ cōmunem vobis fore. Igitur homicida & blasphemus pessime percussus: & vt ipse alios tractauerat peregre in mōte/ miserabili [b] obitu vita functus est. Transferebat autem corpus Philippus collectaneus eius: qui metuens filium Antiochi/ ad Ptolomęum Philometorem in Aegyptum abijt.

c ℭAn autem de iure humano talis pollicitatio seu votū factū timore mortis (prout fecit Antiochus) obligaret vouētem seu promittentem: conclusio est. ꝙ si fiat votum seu promissio timore mortis nō casualis nec naturaliter contingētis sed timore mortis violētę/ vt quia aliquis vult interficere nisi promittat seu voueat: talis promissio seu votū nō obligat. c. i. de his quę vi metusve causa fiūt. l. interpositas. C. eodē ti. cū m̄ltis s̄lib9. Si vero fiat votū timore mortis casualis vel naturaliter & deo volēte cōtigētis/ vt timore naufragij incēdij vel infirmitatis grauissimę ex q̄ verisimiliter mors timet: tale votū obligat. Ita pbat tex. & ibi notat Panor. in .2. no. in c. litter arū. de voto & in c. sicut nobis. & ibi plene Panor. de regula.

Antiquus et antiquitas.

Iob.12.b. ℭIn ātiquis est sapiētia: & in multo tempore prudētia [d].

Psal.76.a ℭCogitaui dies antiquos: & annos ęternos in mente habui.

Psal.78.b ℭNe memineris dñe iniquitatū nostrarū ātiquarū: cito anticipent nos

d ℭQuia in antiquis est sapientia & in multo tempore prudentia: iura humana multū deferunt ātiquis. Dicūt eī attēdēda esse eorū puerbia. vt ē bon9 tex. in l. si chorus. §. 1. ff. de lega. 3. & glo. in c. Cū in iuuētute. in ver. senilē. de psūp. Pręsūptionē p eis esse psertim q̄tū ad castitatē. vt ē tex. in c. fraternitatis 34. dis. Eos esse honorib9 p cęteris honorādos. l. semp. in princ. ff. de iure imu. notat Bar. in l. 1. ff. de albo scribē. & in l. 2. C. de decu. li. 10. & canonistę in c. statuim9. de maio. & obe. Hinc est ꝙ p causis decidēdis seniores sunt cōsulendi. c. de quibusdā. in fi. 20. dis. Et ātiquorū sētētia i dubio est āplectēda. c. dño sancto. in fi. 50. dis. Et iuuenes ātiquis pro eorū eruditiōe sūt tradēdi. c. oīs ętas. 12. q̄sti. 1. Et ad ipos mittit p habēdo iuramēto. l. ad egregias. ff. de iureiu. cū glo. 1. Et ipsis i testimonio magis credit. glo. & docto. in c. licet ex quadā de testib9. Et apud eos claues & istrumēta coīa debent custodiri. l. fi. ff. de fide instru. l. cū pōt. §. pater plurib9. ff. de lega. 2. & l. fi q̄ sūt sanctiores. ff. Fami. hercis. Et i accusādo pferunt. 35. q̄sti. 6. c. cōsāguineos. Et i allegādo/ primo loco. vt in eccl'iastico. Loq̄re maior natu: decet enī te. Et ita notat Bal. in l. obseruare. §. āteq̄ vero. ff. de offi. pcō. Et pro isto dicto facit bo. tex. cū glo. in. c. sciēdū in princi. 26. q̄sti. 4. et tex. in l. clarū. C. de aucto. pręstan. & in l. fi §. filij. C. de bo. q̄ lib. Vbi ātiqui psumūtur magis tēperatiores iuuenib9. Hic iure canonico & ciuili statuitur ętas maturior vt ad dignitates aut bñficia promotio fiat. c. cū in cūctis. in pric. de elec. clemē. ne in agro. in pric. de statu. mona. l. Nulla. et aucten. Diaconissā. C. de epi. & cle. & ē bo. tex. i l. Nōm. §. 2. ff. de decu. & i l. ad rēp. in pric. ff. de mu. & hono. vbi ān9. 25. exigit āteaq̄ ad reip. administrationē aliqs admittatur. Et in laudē antiquorū dicit Bal. in c. 1. in pric. de renūci. ꝙ plus valet vmbra senis q̄ arma iuuenis. De istis aūt ātiquorū priuilegijs videātur aliqua p Archi. in dicto. c. dño sancto. in fi. 50. distinc. & Ludo. Ro. in l. si vero. §. de viro. in 53. fallen. ff. solu. ma.

e ¶ 12. queſti. 2. c. in legibus. 7. queſti. 1. c. Siquis. epiſcopus. in fi. & textus in l. 2. & fi. ff. de termi. mo. vbi terminos antiquos inuertētibus/ exiliū/ in opus publicum dānatio/ verbera/ & mulcta pecuniaria indicuntur. ætatibus tamen & perſonæ conditionibus penſatis. f ¶ Pro hoc dicto eſt bonus tex. in l. Decernimus. C. de ſacro. eccle. & in l. fi. in prīci. C. de edic. di. ad. tollē. quos tex. ad hoc allegat Albericꝰ ī dictionario ſuo. ī verbo āntiquitas. g ¶ Huius dicti meminit glo. in c. prædixerat. in verbo in geneſi. de pœni. diſtinc. 1. & ipſum declarans dicit hoc dictū ita eſſe capiēdū acſi diceretur. Spiritus meꝰ idest indignatio mea/ non remanebit in hoie/ ingternū idest non erit æterna: qz caro ē. i. fragilis eſt. h ¶ De humano iure/ meta ſeu periodus vitæ hoīs dr̄ eſſe cētū annorum. bonus eſt tex. cum gloſa in l. fi. C. de ſacro. eccle. & in l. an vſufructꝰ ff. de vſufru. Et ita etiam dicit glo. (licet illos tex. non alleget) in extrauaganti. Antiquorum. in verbo confitebūtur. colū. 3. de pœni. & remiſ. vbi dicit gloſa. Periodꝰ humanę vitæ/ annū cēteſimū niſi i pauciſſimis non excedit i ¶ Et ſic videtur filios portare debere iniquitatem patrū. cū tamē ſcriptū ſit. Anima quæ peccauerit ipſa morieť. filius nō portabit iniquitatē patris. etc. De hac materia videri pōt gloſa quę ample & ſatis clare loquitur. 1. queſti. 4. in ſūma. & 24. queſti. 3. in ſūma. Et diffuſe annotatū eſt ſupra in verbo anima. k ¶ An dies āni cœpti habeať pro āno/ itaq̄ ānus cœptus habeať pro cōpleto: glo. eſt & ibi Panor. i c. cū cūctis. in verbo exegerit. de elec. glo. in clemē. gn̄alē. de ętate & qua. glo. & doc. in l. qua ętate. ff. de teſta. & Bar. notabiliter in l. ſicui legať. ff. de lega. 1. Et reſolutio cois: eſt vt in fauorabilibꝰ/ cœptꝰ pro cōpleto habeat/ alias nō. Et notādū eſt/ q̄ ſicut ānus qn̄q̄ poniť p die vt hic & in c. hoc ipm. 33. q̄ſti. 4. ita etiā dies ſumiť p anno. Vt ē glo. in c. relatum. 37. diſ. & p ſeptimana. vt eſt textus cū gloſa in c. tenere. 31. diſtinc.

miſericordię tuę: quia pauperes facti ſumus nimis.

¶ Non tranſgrediaris terminos antiquos [e]: quos poſuerunt patres tui. Puer. 22. d

¶ De antiquis amicis & antiquis gigantibus: vide ſupra in verbo amicitia/ et infra in verbo gigas.

¶ Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens: & in prophetis vacabit. ecci. 39. a.
Et infra Sapiens.

¶ Nunquid non veſtra hæc eſt quæ gloriabatur a diebus priſtinis in antiquitate eſaię. 23. b
ſua? (dixit dominus de Tyro ciuitate)

¶ Quod antiquatur [f], & ſeneſcit: prope interitum eſt. Heb. 8. d.

Anus et anilis.

¶ Ineptas & aniles fabulas deuita. Exerce autem teipſum 1. tim. 4. b
ad pietatem.

¶ Seniorem ne increpaueris: ſed obſecra vt patrem/ iuuenes vt fratres/ anꝰ vt ma- 1 tim. 5. a.
tres/ iuuenculas vt ſorores in omni caſtitate.

¶ Tu loquere quę decent ſanam doctrinā. Senes: vt ſobrij ſint/ pudici/ prudētes/ Tit. 2. a.
ſani in fide/ in dilectione/ in patientia. Anus ſimiliter: in habitu ſancto/ non criminatrices/ non multo vino ſeruientes/ bene docentes vt prudentiam doceant.

Annus.

¶ Non permanebit ſpiritus meus [g] in homine ingternum: quia ca- Gene. 6. a
ro eſt. Eruntq̄ dies vitę illius: centum [h] viginti annorum.

¶ Septimo anno ſabbatum erit terræ requietionis domini. Agrum non ſeres: Leui. 25. a
& vineam non putabis. Quæ ſponte gignit humus non metes/ & vuas primitiarum tuarum non colliges quaſi vindemiam: annus enim requietionis eſt. Sed erunt vobis in cibum tibi et ſeruo tuo/ et mercennario tuo/ & aduenæ qui peregrinatur apud te: iumentis tuis & pecoribus oīa quę naſcuntur præbebunt cibū.

¶ Loquutus eſt dominus ad Moyſen & Aarō: dicēs. Vſq̄quo multitudo hęc peſ- Nūe. 14. c
ſima murmurat contra me? Querelas filiorum iſrael audiui. Dic ergo eis. Viuo ego ait dominus. Sicut loquuti eſtis audiēte me: ſic faciā vobis. In ſolitudine hac iacebūt cadauera veſtra. Omnes qui numerati eſtis a viginti annis & ſupra/ & murmuraſtis contra me/ non intrabitis in terram ſuper quam leuaui manum meam vt habitare vos facerem: pręter Caleb filium Tephone/ & Ioſue filium Nun. Paruulos autem veſtros de quibus dixiſtis q̄ prędę hoſtibus forent/ introducam: vt videant terram quæ vobis diſplicuit. Veſtra cadauera iacebūt in ſolitudine. Filij veſtri erunt vagi in deſerto annis quadraginta: & portabunt [i] fornicationem veſtrā donec conſumantur cadauera patrum in deſerto iuxta numerū quadraginta dierū quibus conſideraſtis terram. Annus pro die imputabitur [k]/ & quadragita annis recipietis iniquitates veſtras/ & ſcietis vltionem meam: quoniam ſicut loquutꝰ ſum ita faciam omni multitudini huic peſſimæ quæ conſurrexit aduerſum me in ſolitudine hac/ & deficiet et morietur.

¶ Tu (deus) dies ſuper dies regis adiicies: annos eius vſq̄ in diem generationis & Pſal. 60. b
generationis.

¶ Anni noſtri ſicut aranea meditabūtur: dies annorum noſtrorum in ipſis ſep- Pſal. 89. c.
tuaginta anni. Si autem in potētatibus/ octoginta anni/ & amplius eorū labor & dolor: quoniam ſuperuenit manſuetudo & corripiemur.

l ¶ Similis est textus in l. semper. in princ. ff. de iu. immu. vbi dicit tex. Semper in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit. Nāq maiores nostri pene eundem honorem senibus quē magistratib⁹ tribuebāt. De priuilegijs seu prerogatiuis senectutis: annotatū est. §. in verbo antiquus. vbi videatur.

m ¶ Facit quod notat glosa in c. fi. in verbo antiquiores. de consue. in. 6. vbi dicit glosaq canonici dicuntur ātiquiores non ætate sed receptione. & idem notat in c. statuimus. de maio. & obe.

psal 101.a ¶Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt / tu autem permanes: & omnes sicut vestimētum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur: tu autem idem ipse es / & anni tui non deficient.

prou. 5. b. ¶Ne des alienis honorem tuum / & annos tuos crudeli: ne forte impleātur extranei viribus tuis / & labores tui sint in domo aliena / & gemas in nouissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum.

puer. 10 d ¶Timor domini apponet dies: et anni impiorum breuiabuntur.

eccēs. 11. d ¶Si annis multis vixerit homo / & in his omnibus lætus fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum / qui cum venerint vanitatis arguentur præterita.

eccēs. 12. a ¶Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuę: anteq̄ veniat tempus afflictionis tuæ / & appropinquēt anni de quibus dicas nō mihi placēt.

Sapię. 4 b ¶Senectus[l] venerabilis est non diuturna: neq annorum[m] numero cōputata.

ecci. 18. a. ¶Numerus dierū hominū vt multū centū[n] anni / quasi guttę aquæ maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ sic exigui anni in die æui.

ecci. 25. a. ¶Mulieris bonę beatus vir: numerus enim annorum illorum duplex.

esaię. 38 d ¶Recogitabo[o] tibi domine omnes ānos meos: i amaritudine aię meę.

1. thimō. 5 b ¶Vidua eligatur non minus sexaginta annorum[p]: quæ fuerit vnius viri vxor / in operibus bonis testimonium habens. Reliqua supra in verbo Aman.

hester. 6 a **Annales.** ¶Nocte duxit rex Assuerus insomnem: iussitq ibi afferri hystorias & annales priorum temporum. Quę cum illo præsente legerentur: ventum est ad illum locum vbi scriptum erat quomodo nunciasset Mardocheus insidias Bagathā & Thares eunuchorū regem Assuerū iugulare cupientium. Quod cum audisset rex: ait. Quid pro hac fide honoris ac premij Mardocheus consequutus est? Dixerunt ei serui illius ac ministri. Nihil omnino mercedis accepit.

psal. 60. a **Anxiari anxius et anxietas.** ¶A finib⁹ terræ ad te domine clamaui[q]: dum anxiaretur cor meum / in petra exaltasti me.

psal. 142 a ¶Anxiatus est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.

ecci. 5. a. ¶Noli anxius esse in diuitiis iniustis: non enim proderūt tibi in die obductionis & vindictæ.

baruc. 3. a ¶Nunc domine omnipotēs deus Israel: anima in angustijs / & spiritus anxiat⁹ clamat ad te. Audi domine & miserere / quia deus es misericors: & miserere nostri / quia peccauimus ante te.

n ¶ Tex. est cū glosa in l. fi. C. de sacro. eccle. in princ. & in l. An vsufructus. ff. de vsufructu. & . §. dictum est.

o ¶ Quomodo recogitare debeamus annos nostros: docet Augustinus in cap. consyderet. de pœni. distic. 5. vbi dicit textus Augustini. Cōsyderet peccator qualitatem criminis in loco / in tempore / in perseuerantia / i varietate personę / & quali fecerit hoc tētatiōe / & in ipsi⁹ vitij multiplici executiōe. Oportet enim pœnitere fornicantem secundum excellentiam sui status aut officij / aut secūdū modum meretricis / & i modo sui corporis. et qualiter suam turpitudinem peregit / si i loco sacrato / aut cui debuit excellentiam fidei / vt sūt domus dñorum aut aliorum multorum. si in tēpore orationi constituto vt festiuitates sanctorum & tempora ieiunij. Consyderet q̄tū perseuerauerit: & defleat quod perseueranter peccauit. & q̄ta virt⁹ fuerit in pugnatiōe. Et subiungitur. Aiaduertere etiam oportet & animaduertendo deflere / animam proximi: quā deo fornicator eripuit / vel ereptam in malo confirmauit etiam q exemplum extitit mali in operatione sui criminis / cui magis pfuisset. Dolendū est etiā & dolore purgādum: nō solum quia peccauit / sed quia se virtute priuauit. Nam licet speret se consecuturū veniam: dolere tamen potest quia nō promeruit vnde rēmunerari confidat. Anxietur & doleat q effugiens de præteritis pœnam / miser tamen non inde expectet gloriam. defleat etiam: quoniam offendens in vno factus est omniū reus. Ingratus enim extitit: qui plenus virtutibus deū nō omnino timuit. In hoc enim quisq peccator fit culpabilior: quo est deo acceptior. Hæc textus dicti cap. consyderet. vbi de hac materia diffusius videri pōt.

p ¶ 20. questi 1. c. iuuenculas. vbi Gregorius nullā nisi sexagenariam in abbatissam debere eligi decernit. Glosa tñ ibi istud intelligendū dicit de sexagenaria nō ętate sed perfectione continentię. Debet enim quæ in abbatissam eligitur / eē virgo. Vnde vidua q̄tūcūq caste vixerit: in abbatissam promoueri non potest. Ita Panor. in c. Cum in cūctis. in princ. in. 3. colū. de elec. Et est bonus tex. in d. c. iuuenculas. Aetas aūt in promouēda in abbatissam necessaria / est annus tricesimus completus. c. indēnitatibus. in princ. de elec. lib. 6. Sed ius ciuile videtur exigere annos plures quinquaginta / aut saltem quadraginta. vt est textus in l. Nulla. & in Auctēn. Diaconissam. C. de episco. & cleri. vbi dicit textus. Nulla nisi emersis quinquaginta annis secundum præceptum apostoli ad Diaconissarum consortium transferatur. Et subiungitur. Diaconissam in sanctam ecclesiam non obseruari præcepimus quę minor sit annis quadraginta / aut si ad secundas peruenerit nuptias.

q ¶ Quod anxietas clamare compellat: bonus est textus de iure ciuili in Auctēn. vt defunc. seu fu. eorum. col. §. in princ. ibi. Ille anxiatus clamare cœpit: donec cū violētia compressum reliquisset spiritus.

Apparere et apparitio. ¶Ne glorioſ⁹ appareas [r] corā rege: & in loco magnatorum ne ſteteris. Melius eſt enim vt dicatur tibi aſcē de: q̃ ꝙ humilieris coram principe. proū.25.a

¶Non apparebis [s] āte conſpectum domini vacuus. eccſ.35.a.

¶Apparuit gratia dei & ſaluatoris noſtri omnibus hominibus/ erudiens nos vt abnegantes impietatem & ſæcularia deſyderia/ſobrie/ iuſte/ & pie viuamus in hoc ſęculo/expectantes beatam ſpem & aduentū gloriæ magni dei & ſaluatoris domini noſtri Iheſu Chriſti: qui dedit ſemetipſum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate/& mundaret ſibi populum acceptabilem/ſectatorem bonorum operum. ad titū.2.c

¶Nunc filij [t] dei ſumus: & nōdū apparuit [t] quid erimus. Scimus quoniam cū apparuerit/ſimiles ei erimus: quoniā videbimus eum ſicuti eſt. Et omnis qui habet hanc ſpē in eo: ſanctificat ſe/ſicut & ille ſanctus eſt. i.ioā.3.a.

¶In hoc apparuit filius dei: vt diſſoluat opera diaboli. i.ioā.3 b.

¶De apparitiōib⁹ factis Abraę & Iacob: vide ſupra Abraā &.i.Iacob

Appellare. ¶Cęſarē (ait Paul⁹) appello. [v] Et diffuſius īfra Paul⁹. actuū.25 d

¶Agrippa rex de Paulo loquens: dixit Feſto. Dimitti poterat [x] homo hic: ſi non appellaſſet ad Cęſarem. actuū 26 g

Aperire et apertio. ¶Lacū aperuit [y] & effodit eum: & incidit ī foueam [z] quam fecit. pſal.7.d.

¶Inclinabo in parabolā aurē meā: aperiā in pſalterio ꝓpoſitionē meā. pſal.48 a

¶Domine labia mea aperies: & os meū annunciabit laudem tuam. pſal.50. d

¶Aperite michi portas iuſtitiæ/ & ingreſſus in eas confitebor domino: hæc porta domini/iuſti intrabunt in eam. pſal.117.c

¶Vox dilectiſſimi mei pulſantis Aperi mihi ſoror mea/amica mea/columba mea/immaculata mea: quia caput meum plenum eſt rore/& cincimi mei guttis noctium. Cāti.5.a.

¶Peſſulū oſtij mei aperui dilecto meo: at ille decliauerat atq; trāſierat. Cāti.5 b.

¶Datus inſipientis nō erit vtilis tibi: oculi enim illius ſeptemplices ſūt. ecci.20.b.

r ¶Si appareas ſumatur hic ꝓ præſumaris: bonus eſt tex. in hoc verbo et ipſius declaratione iſti cōformis in c. ſcriba. in verbo apparet. de. præſump. s ¶De conſecra. diſtinc. 1. c. Omnis Chriſtianus. vbi dicit textus qui eſt Gregorij. Omnis Chriſtianus procuret ad miſſarū ſolennia aliquid deo offerre. & ducere ad memoriā quod deus per Moyſem dixit. Nō apparebis in conſpectu meo vacuus. An aūt iſtud ſit conſilij/ an vero præcepti: vide notabiliter Panor. in Rub. de parochijs. vbi poſt ſanctū Thomā ſecūda ſecūdę. queſti. 86. concludit ꝙ eſt præceptū in quatuor caſibus. Primus: ſi ratione cenſus debet fieri. puta qua aliquid tenetur ab eccleſia ratione cuius ſoluitur oblatio nomīe cenſus. Secūdus caſus ē: ſi quis eſt obligatus ex teſtamēto vel inter viuos. c. q̃to. de cēſib⁹. Tertio. ſi ſacerdos indiget: quia ex quo impendit ſpiritualia/ debet conſequi temporalia facit c. ſi epīs. de offi. ordi. lib. 6. & in c. 1. & c. de his. de eccle. edifi. Non tamen ſacerdos ob denegationē oblationū debet ſubſtrahere ſpiritualia: ſed ſuperior parochianos compellere debet. Et idē & ſic quarto caſu: qñ eſſet cōſuetudo de oblationibus faciendis. quia ad illā laudabilē conſuetudinem obſeruandā poſſet implorari officiū ſuperioris. bonus eſt textus. in c. Ad apoſtolicam. Et ita notat ibi Panor. de ſimo. & in l. priuilegia et ibi Bar. C. de ſacro eccle. Ita cōcludit Panor. in d. Rub. & dicet i verbo oblatio. t ¶Pro huius ſentētię declaratione videat bonus tex. in c. ſi ex bono. colū. 2. & .4 de pœni. diſtīc. 4. vbi dicitur. Sūt quidā qui filij dei ꝓpter ſuſceptā vel tēporaliter gratiā/ dicūtur a nobis (nec ſūt tñ) filij dei. de qb⁹ ait Ioānes. Ex nobis exierūt: ſꝫ ñ erāt ex nobis. Quod ſi fuiſſet ex nobis: māſiſſēt vtiq; nobiſcū. ſed quia nō māſerūt nobiſcū: iā non ſunt ex nobis. Et ſubiūgit. Appellamus hos & electos Chriſti diſcipulos & dei filios: quos regeneratos & pie viuere cernimus. ſed tunc vere ſunt quod appellātur: ſi manſerint in eo propter quod ſic appellantur. Si autem perſeuerentiam non habent/ ideſt in eo quod cœperūt eſſe nō manēt: non vera appellantur propter quod appellantur & non ſunt. apud deū enim hoc non ſunt: cui notum eſt quod futuri ſunt/ ideſt ex bonis mali. hæc tex. v ¶Quid ſit appellare ad aliquē ſeu appellatio: videatur per glo. 2. queſti 6. in ſumma. & notabiliter Panor. in Rub. de appella. & dicit Vlpianus iurecōſultus in l. 1 in princ. ff de appella. Appellandi vſus q̃ ſit verus & frequēs q̃q; neceſſarius: nemo eſt qui neſciat. Interponitur aūt a iudice minore ad maiorē: vt fecit Paulus qui a Feſto appellauit ad Cæſarem. Et iſtud appellare ſcꝫ ad ſuperiorem: eſt de ſubſtantia appellationis. vt eſt caſus/ & ibi notatur in c. 2. de conſue. lib. 6. Et aduertendum eſt: ꝙ loquēdo de iure ciuili/ oportebat Cęſarem eſſe immediatū ſuperiorē Feſti. iure eni ciuili appellari nō pōt etiā ad prīcipem omiſſo medio. Tex eſt in l. imperatores. ff. de appella. licet ſecus ſit de iure canonico: quia appellari poteſt ad papā omiſſo medio. Textus eſt in c. ad Romanam 2 queſti. 6. licet nō ad aliū ſuperiorē. vt eſt tex. in c. Romana. §. 1. de appella. in. 6 niſi aliud haberet conſuetudo: quia valeret. vt ibi ꝓbabitur. & in c. referente. cū glo. de appella in Antiq. & c. ſi duobus. eodē ti. Cōſuetudo eni tribuit iuriſdictionē nō hñti. c. cū cōtigat. de fo. cōpe. An aūt ſi appelletur ad ſuperiorē omiſſo medio/ & coram iudice ad quē appellatū eſt procedat parte aduerſa non opponēte/ an valeat ꝓceſſus: gloſa. 1. in c. dilecti. & ibi Panor. tenent ꝙ ſic. de quo tñ videat quod ibi late ſcribit do. me⁹ Decius col. 1. & 2. x ¶Idē eſſe videt de iure poſitiuo tā canonico q̃ ciuili: quia appellatione pēdēte nihil eſt innouādū. l. vnica. ff. Nil noua. appel pen. c. Non ſolū. de appella. in. 6. Sed tñ quia dimiſſio Pauli appellantis/ & ſic innouatio (de qua in hoc textu) fauorē appellantis cōcernebat: poterat fieri appellatione nō obſtante tex. eſt in c. Cū ceſſante. de appella. & in c. ſi a iudice. eodē ti. li. 6 alias aūt: attentata per iudicē pendēte appellatione ſūt nulla. vt eſt tex. in. c. Sup q̄ſtionū. §. ſi. de. offi. dele. & reuocātur de facto: vt de facto fuerūt attētata. c. nō ſolū. de appel. in. 6 De hac tñ materia diffuſius videri pōt qd notat in c. cū teneamur. de appel in antiq. y ¶Lacus aperitur: qñ ad p̄ſtinū ſuum ſtatum reducitur. ſicut in ſimili/ via dicitur aperiri: qñ ad veterē latitudinē altitudinēq; reſtituit. ꝓut dicit tex. in l. pria. 1. Rñ ſi de via publi. z ¶Quō & qñ de iure ciuili incidat aliquis in foueā quā fecit: eſt bon⁹ tex. in l. Qui foueas. ff. ad l. aquę. vbi dicit. Qui foueas vrſorū ceruorūq; cauſa capiēdorū faciūt: ſi in itinerib⁹ fecerint in eoq; aliquid deciderit/ factūq; deterius eſt. lege aquilia obligati ſunt. At ſi in alijs locis vbi fieri ſolēt fecerit: nihil tenetur. Hæc tamen actio ex cauſa danda eſt: ideſt ſi neq; denūciatū eſt neq; ſciuerit aut ꝓuidere non potuit.

a ¶ Appetitus & cōcupiſcentia ſonant in malum. Signant eni volūtatē qua non obſeruatis rationis limitibus malum expetimus. Ita apud canoniſtas dicit Panor. In prohe. Grego. incipiente rex pacificus. in ſexto no. Et pro hoc ē bo. tex. in c. ſi quis iraſcitur. 13. q̄ſt. 2. in princ. in verbo appeto hęreditatē. b ¶ De apibus meminit tex. apud canoniſtas in c. Nūcios. de deci. in e in apibus. 7. q̄ſti. 1. & in c. Nūq̄. circa me. de coſe. diſtic. 5. & eſt glo. i c le. 1. in verbo apicē. de inreiu. vbi Car. dicit ꝙ apes dicūtur a b a quod eſt ſine et pes q2 ſine pennis & pedib⁹ naſcantur

Exigua dabit/ & multa iproperabit: & apertio oris illius inflāmatio eſt.

ecci.31.b. ¶ Supra menſam magnam ſediſti: non aperias ſuper illam faucem tuā prior. Nō dicas ſi multa ſunt: quæ ſuper illam ſunt. Lati⁹ ifra mēſa.

apo.3.b. ¶ Angelo Philadelphiæ eccleſiæ ſcribe. Hęc dixit ſanctus & verus qui habet clauē Dauid: qui aperit & nemo claudit/ claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te oſtium apertum quod nemo poteſt claudere: quia modicam habes virtutem. Et ſeruaſti verbum meum: & non negaſti nomen meum.

apoca.5b ¶ Dignus es domine aperire librum & ſoluere ſignacula eius: quoniam occiſus es/ & redemiſti nos deus in ſanguine tuo ex omni tribu & lingua & natione. Diffuſius infra in verbo liber.

geñ.4.g. **Appetitus**[a] **et appetitor.** ¶ Nonne ſi bene egeris (ait dñs ad Cain) recipies? Sin autem male: ſtatim in foribus peccatum tuū aderit? Sed ſub te erit appetitus eius: & tu dominaberis illius.

petri.4.d ¶ Nemo veſtrū patiatur quaſi homicida/ aut fur/ aut maledicus/ aut alienorum appetitor. Et infra in verbo pati/ diffuſius.

Iudic.4.b **Apis.** b ¶ Examen apum in ore leonis erat: ac fauus mellis.

pſal. 17.b ¶ Circundederunt me ſicut apes/ & exarſerunt me ſicut ignis in ſpinis: & in nomine domini quia vltus ſum in eos.

ecci.11.a. ¶ Breuis in volatilibus eſt apis: & initium dulcoris habet fructus illius.

ecci.10.b. **Apoſtatare.** ¶ Initium ſuperbię hoīs/ apoſtatare c a deo: q̄m ab eo qui fecit illū receſſit cor eius/ quoniā initiū omnis peccati eſt ſuperbia.

ecci.19.a. ¶ Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes/ & arguunt ſenſatos.

mat.10.a. **Apoſtolus.** ¶ Duodecim apoſtolorū d nomina ſunt hæc. Primus Simon qui dicitur Petrus/ et Andreas frater eius/ Philippus/ & Bartholomę⁹/ Iacob⁹ zebedęi/ et Ioānes frater ei⁹/ Thomas/ et Mathæ⁹ publican⁹/ & Iacob⁹ Alphęi/ et Thadę⁹/ Simō Chananę⁹/ & Iudas Scariothes.

c ¶ Apoſtatare proprie dicitur: qui recedit a fide. l. 1. & l. hi qui ſanctā. & p totū ti. C. de apoſtatis. dicit tñ glo. in c. 1. in verbo apoſtaſia. de apoſta. triplicē eſſe apoſtaſiam. Primā: qua receditur a fide. Secūdā: qua inobediens oſtenditur. & tertiā: qua ab ordine ſuo ſeu religionis pfeſſione recedit. Et circa hāc tertiā ſpeciē dicit notabiliter Inno. in c. ſi. de renū. & in c. intelleximus. 1 ſi. de ętate & quali. ꝙ religioſus incurrit apoſtaſiā: quādo recedit a monaſterio inconſulto ſuo ſuperiore/ & non intrat aliud monaſteriū. Quia tūc etiā ſi retinuerit tonſuram & habitū: apoſtata eſt. Si vero aliud monaſteriū intret: nullam incurrit apoſtaſiā. & hoc dictū ſequitur Panor. in d. c. 1. 1. col. de apoſta. & in c. ſi. eodem titu. & glo. in c. ex parte. in glo. 1. de tēpo. ordi. Et eſt aduertēdū/ quia nedū religioſi tonſurā & habitū dimittentes ſunt apoſtatæ: ſed etiā clerici ſæculares. c. cū ę. & ibi. per Panor. de apoſta. Et poſſunt carcerari & affligi: donec habitū temere dimiſſum reſumāt. c. a nobis. eodem ti. de apoſta. Et de apoſtatis & eorū pœna eſt bonus tex. in c. btūs. 3. q̄ſti 4. vbi dr. Btūs pdeceſſor nr Clemēs vir aplic⁹ & ſpū dei plenus/ vna cū reliqs ſctis collegis ſuis ſtatuit/ dicēs. Accuſādi vel teſtificādi licētia denegetur his: qui Chriſtianę religionis & nols dignitatē & ſuæ legis vel ſui ppoſiti normam aut regulariter prohibita neglexerint. Tranſgreſſores eu1 ſpōte legis ſuæ/ eiuſq; violatores: apoſtatę noīautur. Hæc tex. Pro maiori tamē pœnarū in quas incurrunt apoſtatæ/ declaratione: videndū eſt quod notat Panor. in d. c. 1. col. 2. de apoſ. vbi dicit ꝙ aut loquimur de apoſtata perfidię/ qui ſcʒ fidem relinquit: & talis punitur vt hereticus. Vt eſt bonus tex. quē ipſe nō allegat/ in l. ſi. in ſi. C. de apoſ. Et ſpecialius loquēdo dicit tex. in l. hi qui ſanctā C. eodē. ti. Hi qui ſanctā fidē perdiderūt & ſanctū baptiſma heretica ſuperſtitione pphanauerūt: a conſortio omniū ſegregati/ teſtamēti nō habeāt factionē. Nulli in hęreditate ſuccedāt. A nemine ſcribant hęredes. quos etiā præcipimus procul abijci ac longius mādari: niſi pœnę viſū fuiſſet eſſe maioris/ verſari inter homines & hominum carere ſuffragijs. Sed nec vnq̄ in ſtatū priſtinū reuertātur: nec flagitiū morū oblitterabit pœnitētia. Et in l. apoſtatarū. eodē ti. dicit tex. Apoſtatarū ſacrilegū nomē ſingulorū vox cōtinuę accuſatiōis inceſſet: & nullis finita tēporibus huiuſmodi criminis arceatidago. Teſtādi aut donādi aliquid nō habeāt facultatē. Sed nec vēditiōis ſpecie/ facere legi fraudē ſiuantur/ totūq; ab inteſtato Chriſtianitatē ſectātibus propinquis potiſſimū deferatur. Hęc tex. Quia tamen tales apoſtatæ heretici cenſentur: hodie bona eorum ad propinquos q̄uis Chriſtianos & proprios filios nō deferuntur. Vt eſt bonus tex. in Aucten. Gazaros. C. de hære. & in c. Vergentis. eodem ti. in Antiq. & in c. ſtatutum. eodem ti. in 6. Si vero loquamur de apoſtata inobedientię/ qui ſcilicet ſuperiori ſuo contumaciter non vult obedire: & tunc diuerſimode punitur ſecundum qualitatem inobediētiæ prout annotabitur in verbo obedientia. Si autem loquamur de apoſtata ſtatus ſui ſeu religionis aut ordinus: tunc ſi ſęcularis eſt q ſtatū ſuū dimittit/ eſt excōmunicandus/ & carceri mācipād⁹/ donec habitū reſumat. Tex. ē in c. pe. de apoſta. Regularis aūt ē excomunicat⁹ ipo facto: vt ē tex. in c. vt periculoſa. Ne cle vel mona. li. 6. Et a tali excoīcatione non pōt abſolui ab abbate ſuo vt notāter dicit Fely. in c. Paſtoralis. §. pterea. colū. 3 de offi. ordi. Et facit quod notat Panor. in c. monachi. de ſen. excō. vbi dicit ꝙ abbas nō pōt monachos ſuos abſoluere ab excōmunicatione canonis: niſi in caſib⁹ a iure exp̄ſſis. quia talis abſolutio ē epis reſeruata. pnt eſt tex. in c. Nuper. de ſent. excō. Quod vero cleric⁹ ſęcularis apoſtata ſui ſtatus nō ſit excōmunicat⁹ ipſo facto: glo. eſt no. in c. ſi quis ex clericis. in verbo ſit anathema. de vita & honeſ. cle. & 23. diſ. in c. ſi quis ex clericis. i verbo anathema. & in d c. vt periculoſa. in verbo ipſo facto. Ne cle. vel mo. lib. 6. d ¶ De electiōe apoſtolorū & 72. diſcipulorū videat textus apud canoniſtas in c. in nouo. 21. diſ. & ibi dicit ꝙ epi in locum apoſtolorū/ pſbyteri vero in locū diſcipulorum ſucceſſerunt.

audite me: & intercedite apud Ephron filium Seor: vt det mihi speluncā Duplicem/quam habet in extrema parte agri sui. Pecunia [i] digna tradat eam mihi coram vobis in possessionē sepulchri. Habitabat autē Ephron in medio filiorum Beth. Responditq; Ephron ad Abraā cunctis audientibus/qui ingrediebantur portam ciuitatis illius: dicens. Nequaq̄ ita fiet mi domine: sed tu magis ausculta/quod loquor. Agrum trado tibi & speluncam/quę in eo est/pręsentibus filijs populi mei. Sepeli mortuum tuū. Adorauit Abraā corā domino/& populo terrę: & locutus est ad Ephron circunstante plebe eius. Quęso/vt audias me. Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam: & sic sepeliam mortuum meū in eo. Responditq; Ephron. Domine mi: audi me. Terra/quam postulas quadringētos siclos argenti valet. Istud est precium inter me & te. Sed [k] q̄tum est hoc? Sepeli mortuū tuum. Quod cū audisset Abraam appēdit [l] pecuniam (quā Ephron postulauerat) audientibus filijs Beth quadringentos siclos argenti probatę monetę publicę. Confirmatusq; est ager quōdam Ephronis (In quo erat spelunca Duplex respiciēs Mambre/tam ipse q̄ spelunca/& omnes arbores eius/in cūctis terminis eius per circuitum) Abrahę in possessionem/videntibus filijs Beth: & cunctis qui intrabant portam ciuitatis illius. Atq; ita sepeliuit Abraam Saram vxorē suam in [m] spelunca agri Duplici/quę respiciebat Mābre: hęc est Hebrō in terra Chanaā. Et cōfirmat⁹ est ager & antrum/quod erat in eo/Abrahę in possessionē monumēti a filijs Beth.

℃De Abraam mittente seniorem domus suę seruum ad accipiendam ex propria cognatione/filio suo Isaac vxorem/vide Gene. 24. in principio.

℃Abraam aliam [n] duxit vxorē nomine Cethurā. quę peperit ei Zamram & Iecsam/& Madam/& Madiā/& Iesboch & Sue. Iescha quoq; genuit Saban & Dadan. Filij Dadan fuerūt/Assurim & Lathusin & Laomen. At vero ex Madiam ortus est Epha & Apher & Enoch & Abida & Heldaa. Omnes hi filij Cethurę. Deditq; [o] Abraam cuncta que possede- ge. 23. a. b. c. d

i ℃Pecunia digna tradat eā michi corā vobis &c. An loc⁹ p sepeliēdo mortuo vendi possit: breuiter distingui pōt cōsiderādo tres species locorū. Quidā em̄ est locus oīno priuatus: vt qa necdū ad vsum ecclesiæ deputat⁹: & talis indubie vendi pōt/etiā vt ibi cœmeteriū fiat vel ecclesia. 12. q. 2. c. Aurū. Alius est loc⁹ nō oīno priuat⁹: vt qa iam effect⁹ est religiosus p alicui⁹ hoīs sepulturā/in eo de volūtate dn̄i factā. l. 2. C. de reli. & sump. fu. Et talis iure ciuili vēdi nō pōt: quia īmediate quatenus corp⁹ tāgit eū locū/desinit esse in dn̄io alicui⁹. l. Quāq̄. ff. de. aqua. plu. ar. Iure aūt canonico videt̄ q per solā mortui in aliquo priuato loco sepulturam/loc⁹ nō efficiatur religiosus. ar. bo. in ca. Adhoc. de relig. domi. vbi patet q hospitale nō effici̅t religiosū si solū fuit ędificatū auctoritate priuata: sed pōtificis auctoritas debet interuenire. Et ita tenēt gl. & Archi. in c. In eccl̄iastico. 13. q. 2. & Inno. in d. c. pe. de sepul. vn̄ videt̄ q talis locus vendi posset. Alius & terti⁹ est loc⁹ iā vsui sepulturę deputat⁹: vt est cœmeterij vel ecclesiæ locus. & talis īdubie vēdi nō pōt: ita sc3 q nemo ibi sepeliri possit nisi prius aliquo p̄cio exoluto: hoc em̄ iniquū est & non tolerādū/etiā ex antiqua consuetudine q̄ potius dicenda est corruptela. Casus est in d. ca. pe. De sepul. in c. Suā. & in ca. Cū in ecclesię. de simo. Immo nec post sepulturā pōt aliqd exigi per viā actiōis: q̄uis spōte oblatū possit recipi Legitur enim in cōcilio Varēsi. Pręcipiēdū est secūdū canonum auctoritatē/vt de sepulchris & hominib⁹ sepeliendis nichil muneris exigant: nisi forte q sepelit̄/viuēs tulerit ecclesiæ: in cui⁹ atrio sepelit̄ aliquid de suis rebus tribuere/aut etiā post mortē ipsi⁹ illi quib⁹ cōmissum est/ei⁹ eleemosynā facere/de reb⁹ illius aliq̄d spōte dare voluerint. & in nullatenus aliquid a p̄sbyteris ecclesiæ illius exigat̄/ siue ab illis qui locis & villis p̄sunt. Ita tex. in c. Præcipiēdū. In prin. 11. q. 3. Officiū tn̄ iudicis pōt implorari post sepulturā: vt iuxta laudabilē cōsuetudinē spōtaneę nō per exactiōes aliquas introductā aliquid p sepultura soluat̄. Tex. est in ca. Ad apostolicam. de symo. & notat Bar. in l. Priuilegia. C. de sacro. eccle.

k ℃Sed q̄tum est hoc? sepeli mortuū tuum. Ephron nō assētit Abrahę pecuniā p sepulchri loco offerēti. Sed offert se daturū locū gratis. Vn̄ Gregori⁹ ad Ianuariū scribēs epm̄: dicit in registro. Quæsita est nobis Nereida fœmina clarissima quot ab ea solidos p filiæ suæ sepultura fraternitas vestra velit exigere. Hoc aūt viciū & nos/postq̄ deo auctore ad epat⁹ honorē accessimus/de ecclesia nostra oīno vetuim⁹: & per primā denuo cōsuetudinē nequaq̄ vsurpari permisimus: memores/qa dū Abraā a filijs Ephron/hoc est a filijs Seor/sepulchrū precio ad humādū corpus cōiugis postularet: premiū accipere renuit: ne cōmodū de cadauere videret̄ consecutus. Si ergo tantæ cōsideratiōis pagan⁹ vir fuit: q̄tomagis nos q sacerdotes dicimur/hoc facere nō debem⁹. Vn̄ hoc auariciæ viciū ne aliēnis denuo tētari p̄sumat̄ admoneo. sed si qn̄ aliquē in eccl̄ia vestra sepeliri cōceditis: siquidē parētes ipsi⁹ p̄ximi vel hæredes p luminatib⁹ spōte quid offerri voluerint/accipere nō vetamus. Peti vero aut aliqd exigi oīno p̄hibemus: ne qd valde irreligiosum est aut venalis (qd absit) dicat̄ eccl̄ia: aut vos de humanis videamini mortib⁹ gratulari si ex eorū cadaueribus studeatis quærere quolibet modo compendiū. Præmissa q̄ Gregorij sunt/habētur in c. Quæsita. 13. quæsti. 2.

l ℃Appēdit pecuniā suā quā Ephron postulauerat. Postq̄ p̄cio vict⁹ est Ephron vt sepulchrū vēderet & acciperet argētum: licet cogēte Abraā: vau/littera q̄ apud illos p o/legitur: ablata de ei⁹ noīe est: & p Ephron appellat⁹ est Ephran/significāte scriptura nō eū fuisse cōfirmatū/pfectæq; virtutis qui potuerit vēdere memoriā mortuorū. Sciāt igit̄ q sepulchra vendūt volūtarie nec cogunt̄ vt accipiāt p̄ciū: sed a nolētib⁹ quicq̄ extorquent/mutari nomē suū & perire qddā de merito eorū: cū etiā ille rep̄hendat̄ occulte qui inuit⁹ accepit. tex. est ita dicēs in c. Postq̄. 13. q. 2. Et ita etiam dicit gl. or. hinc. glo. etiā interlinearis idem sentiens dicit. Primū dict⁹ ē Ephron. i. confirmatus & perfectus. Post venditam sepulturam/Ephran. i. imperfectus & infirmus. & ita etiam dicit glosæ in verbis Ephron & Ephran. in d. c. Postq̄. 13. q. 2.

m ℃In spelūca agri Duplici. In hac Duplici spelūca sepulti sunt tres patriarchę cū vxorib⁹ suis trib⁹/Abraā sc3 & Sara/Isaac & Rebecca/Iacob & Lia: p̄ter Adā & Euā vxorē suā. Ita text⁹ (qui Hieronymi est in c. Ebron. 13. q. 2. vbi gl. in ver. Duplici.) dicit illā spelūcā Duplicē appellatā: quia duo receptacula habuit. In vno recipiebātur masculi: in altero autē fœminę. Hæc gl. vbi tn̄ Archid. dicit q in vno dn̄i/in altero serui/recipiebantur.

n ℃Abraā aliam duxit vxorem nomine Cethurā. Post mortē Sarę/Abraam Cethurā duxit vxorē: ne secundū Aug. Christiani putarent esse pc̄tm̄ post mortem vxoris aliam ducere. 32. q. 4. in prin. in versi. Sed sicut. vbi glo. in ver. Cethuram: dicit hanc Cethurā fuisse Agar matrē Hismaelis quæ binominis fuit. quia vocata Agar & vocata Cethura. & ita etiam refert hic Hieronymos per glo. or. citat⁹. Hebræos dicere. Cætera dic vt annotatiōe sequente.

o ℃Deditq; Abraā cūcta q̄ possederat Isaac. Filijs aūt cōcubinarū &c.

rat Isaac: filijs autē concubinarū largitus est munera. Et separauit eos ab Isaac filio suo/dum adhuc ipse viueret ad plagā orientalem. Fuerūt autē dies vitę Abraę/cētū sepuaginta quinqꝫ anni. Et deficiēs mortuus est in [p] senectute bona/prouectęqꝫ ętatis & plenus dierū: cōgregatusqꝫ est ad populum suū: & sepelierūt eū Isaac & Ismael filij sui in spelunca Duplici/quę sita est in agro Ephrō filij Seor Ethi e regione Mambre quam emerat a filijs Beth. Ibi [q] sepultus est ipse & Sara vxor eius.

Eccl.44.d. ¶Abraā [r] magnus pater multitudinis gētiū: & nō est inuētus similis illi in gloria. Qui cōseruauit legē excelsi: & fuit in testamēto cū illo. In carne ei9 stare fecit testamētū: & in tētatione inuēt9 est fidelis. Ideo iureiurādo dedit illi gloriā i gēte sua. Crescere illū quasi terrę cumulū/& vt stellas exaltare semē ei9: & hęreditare illos a mari vsqꝫ ad mare: & a flumine vsqꝫ ad terminos orbis terrę. Et Isaac eodē modo fecit ꝓpter Abraā patrē ei9.

¶Reliqua quę de Abraam scribenda supersunt/inferioribus locis aptioribus scribentur: in verbi scilicet filius. Ad galathas.4.c. Iesus. Ioan.8.g Lazarus. Lucę.16.c. & Melchisedech. Ad Hebręos.7.a.

Abominari et Abominatio.

Psalmo.5.b. ¶Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus.

Psal.118.r. ¶Iniquitatē odio habui & abominatus sum: legem autē tuam dilexi.

Prouer.3.d. ¶Abominatio est dñi oīs [s] illusor: & cū simplicibus sermocinatio eius.

Prouer.15.b. ¶Abominatio est dño via impij: qui sequitur iusticiā diligitur ab eo.

Prouer.15.c. ¶Abominatio domini/cogitatiōes malę: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

Prouer.17.c ¶Qui [t] iustificat impiū/& qui condēnat iustum: abominabilis est vterqꝫ apud deum.

Eccl.13.c. ¶Sicut abominatio est supbo humilitas: sic & execratio diuitis pauper.

¶Alias sentētias querę in verbis Arrogās. Prouer.16.a. Detractor. Prouerbiorum.14.a. Homo. Lucę.16.d. Mendatiū. Prouer.12.d. & Pondus Prouerbiorum.20.b.

Absalon.

2.Regū.13.d ¶Absalon oderat Ammon fratrem suum eo [v] ꝙ violasset Thamar sororem suam.

2.Regū.13.g. ¶Fecit Absalon post tempus biēnij conuiuium/quasi conuiuium regis: pręcepitqꝫ pueris suis: dicēs. Obseruate/cū temulētus fuerit Ammon vi-

Hic aduerte scdm Ni. de Lira ꝙ Sara erat vxor principalis Abraę. Alię aūt etiā erāt vxores: sed q̄a nō ita principales: vt Sara/cōcubinę vocanť: quia ex cōsuetudine scripturę vxores plęrūqꝫ cōcubinæ appellanť. Quod dictū declarādū videť vt dicam9 eas vxores esse principales q̄ solēniter accipiebātur. Quę vero nō solēniter/dicam9 esse cōcubinas tāetsi in veritate sint vxores. tex. est hāc declarat onē ꝓbās (& ibi in terminis dicit Archi. in veteri testamēto vxorē cōcubinā vocari/ vt patet in libro Iudicū) in c. Oīb9. §. Cōcubina. 34. dist. probať & meli9 hęc declaratio in c. Christiano. cū gl. ibi. eadē. dist. vbi dicit text9 (q̄ est Isidori) Christiano non dicā plurimas/sed nec duas simul habere licitū est: nisi vnā tm̄ aut vxorē/ aut certe loco vxoris (si cōiūx deest) cōcubinā. j. (dicit gl.) mulierē nō solēniter ductā/ ita tm̄ ꝙ mutu9 matrimonij cōsensus īteruenerit. Neqꝫ em̄ cōcubinā liceret habere. Et ita etiā concubinā scꝫ eam vocari q̄ vxor est/ sed min9 solēniter ducta intelligať. dū diciť in concilio Toletano. de quo in c. Is qui. eadē dist. Is q non habet vxorē/ & ꝓ vxore cōcubinā habet: a cōione non repellať. tm̄ vt vnius mulieris aut vxoris aut cōcubinę sit cōiūctione content9. Hæc ibi. Et ad hoc etiā facit: qd notať p gl. ī c. Meretrices. in fi. 32. q. 4. dū dicit ꝙ nūq̄ etiā ante decalogum licitū fuit alicui habere cōcubinā. An aūt iure humano licitū esset patri totā suā hæreditatē vni ex filijs dare/ alijs certa q̄dā munera dando/ dic ꝙ sic: modo ea munera ascēdant vsqꝫ ad legitimā & dētur titulo institutionis. Vide text. & ibi plene p moder. in auctē. nouissima. C. de inoff. testa. & in. §. Aliud quoqꝫ capitulū. in auctēn. vt cū de appella. cognosci. colla. 9. Qꝫ si minus legitima fuerit relictū/ poterit agi ad supplemētū. l. Quoniā in priorib9. C. de inoffi. testa. Si vero etiā tota legitima nō fuerit relicta titulo institutionis poterit intētari. quęrela & testamētum rūpi. d. §. Aliud quoqꝫ. ita/ ꝙ non sufficeret eā esse relictā titulo fideicommissi vniuersalis. bo. est text. in l. Ita tamē. §. Qui rogat9. ff. ad Trebel. iuncta. l. 1. §. 1. ff. de bo. pos. contra. ta. Licet contrarium teneat gl. in l. Scim9. §. Cū aūt. in ver. Celebrari. C. de inoffi. testa. pręmissa intellige/qn̄ pater testamētū faceret. In alia em̄ volūtate/q̄ testamētaria/ sufficit filio relinqui legitimā quoquo titulo. tex. est in. §. 1. in auctē. de triē. & se. & Notat glo. in. §. fi. in verb. Iure legati. insti. de inoffi. testa. p ¶In senectute bona ꝓuectęqꝫ ætatis &c. Hinc dicit text9 in c. fi. 84. dis. Cum nōgentis & ampli9 annis ab Adā vsqꝫ ad Abraā vixisse hoīes legam9. Nullus alius primus appellatus est p̄sbyter. j. senior. nisi Abraā/ qui multo paucioribus vixisse annis legitur. q ¶Ibi sepult9 est ipse & Sara vxor ei9. De hac cōmuni Abraę & Sarę sepultura loquiť. tex. In quarta ꝓxima superiore annotatiōe trāscript9 in c. Ebron. 13. q. 2. In cui9 fi. inferť hęc cōclusio. Ques cōiūxit vnū cōsortiū/cōiungat vnū sepulchrū. Et idē sentit text9 in c. Vnaquæqꝫ. in prin. ea cau. & q̄sti. de hoc reseruo cumulati9 dicēdū in ver. Sepelire. r ¶Abrā magn9 pater multitudinis &c. Hac sentētia ponič quoddā vitæ Abraæ cōpēdiū. cui9 declaratio satis est ex iam dictis manifesta. s ¶Oīs illusor. Vide q̄ istis verbis annotabuntur. in verbo Illusor. t ¶Qui iustificat impiū &c. Simile dicit text9 in c. Si quis dixerit. 11. q. 3. Si quis dixerit iustū/iniustū: & iniustū/iustū. Abominabilis est vterqꝫ apud deū. Similiter qui sanctū/dicit/non sanctū. Et rursus non sanctū/ asserit sanctū. Abominabilis est apud deū. Hinc post Esayā dicit tex. in c. Ve qui dicitis. eadē cau. & q̄st. Ve qui dicitis bonū/malū: & malū/bonū: ponētes tenebras/lucē: & lucē/tenebras. Aduertēdū tn̄ est. quia licet/ qui iustificat impiū: & qui cōdēnat iustū. Abominabilis sit vterqꝫ apud deū. tn̄ sancti9 est impunitū relinquere facin9 nocētis: q̄ innocentē dānare. Ita tex. in l. Absentē in prin. ff. de pœ. v ¶Eo ꝙ violasset Thamar sororē suā. In quo facto & incestū cōmisit/& stuprū. Incestū ꝓpter cōsāguinitate. Stuprū ꝓpter ipsi9 Thamar violatę virginitatē c. 2. §. Stuprū. & §. Incest9. 36. quæst. 1. de vtroqꝫ autem crimine dicam cumulatius loco suo.

videatur Panor. de elec. Et quia sicut in curia principis cessat lex Iulia ambitus: ita etiã cessat simonia in curia papę. l. 1. vbi Bar. notat. ff. Ad l. Iuliam. de ambitu Viderit tñ qui sic eligitur: an quoad districtũ iudicem cuius vices in terris gerit/ tutus habeatur. o ℭ Et peruerse quidẽ: quia regis officiũ est vtilitatẽ publicã suæ priuatæ ante ponere vt est textus in l. 1. §. fi. C. de cadu. tollen. vbi dicitur. Quod communiter omnibus prodest/ hoc rei priuatæ nostræ vtilitati pręferendũ esse censemus: nostrũ esse proprium/ subiectorũ cõmodum existimãtes. De hoc aũt: an scȝ & quãdo vtilitas publica debeat præferri priuatę: tractant Bar. & modernĩ in l. 1 ff. solu. ma. & dicetur loco suo.

societate functus est legatione legitima ciuium iura destituens praua instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere: & optimos quosqȝ epheborũ in lupanaribus ponere.

2. mac. 4 d ℭCum cognouisset Antiochus alienum se a negociis regni effectum: propriis [o] vtilitatibus consulens/ profectus inde venit Ioppen/ & inde Hierosolymam. Et magnifice ab Iasone & ciuitate susceptus cum facularũ luminibus & laudibus ingressus: & inde in Phœnicẽ exercitum cõuertit. Et post triẽnii tempus misit Iason Menelaũ supradicti Simonis fratrem portantem pecunias regi: & de negociis necessarius responsa perlaturum At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius: in semetipsum retorsit summum sacerdotium/ superponens Iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisqȝ a rege mandatis/ venit nihil quidem habens dignum sacerdotio: animos vero crudelis tyrãni & ferę beluę iram gerens Et Iason quidem qui proprium fratrem captiuauerat: ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

2. mac. 5. a ℭAntiochus secundam profectionem parauit in Aegyptum. Contigit autem per vniuersam Hierosolymorum ciuitatẽ videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes auratas stolas habẽtes & hastas/ quasi cohortes armatas/ & cursus equorum per ordines digestos/ & cõgressiones fieri comin⁹/ & scutorum motus/ & galeatorum multitudinẽ gladiis districtis/ & telorum iactus/ & aureorum armorum splendorẽ omnisqȝ generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum mõstra [p] cõuerti. Sed cum falsus rumor exisset tanq̃ vita excessisset Antiochus: assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est ciuitatem/ & ciuibus ad murum conuolantibus ad vltimum appræhensa ciuitate Menelaus fugit in arcem.

2. mac. 5. d ℭAntiochus mille & octingentis ablatis de templo talentis/ velociter Antiochiam regressus est: existimans se prę superbia terram ad nauigãdum/ pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem prępositos ad affligendam gentem. Hierosolymis quidem Philippum genere Phrygem: morib⁹ crudeliorem eo ipso a quo cõstitutus est. In Gazarim autem Andronicum & Menelaum: qui grauius q̃ ceteri imminebant ciuibus. Cumqȝ appositus esset contra Iudęos: misit odiosum principem Apollonium cũ exercitu viginti & duob⁹ milibus: præcipiens eis omnes perfectæ ætatis interficere/ mulieres ac iuuenes ac virgines vẽdere [q]. Qui cum venisset Hierosolymam pacem simulans quieuit vsqȝ ad diem sanctum sabbati: & tũc feriatis [r] Iudæis/ arma capere suis pręcepit. Omnesqȝ simul qui ad spectaculũ processerant trucidauit/ & ciuitatem cum armatis discurrẽs ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabæus qui decimus fuerat/ secesserat in desertum locum: ibiqȝ inter feras vitam in montibus cũ suis agebat/ & fœni cibo vescentes demorabantur/ ne participes essent coinquinationis.

2. mac. 6 a ℭNon post multum temporis misit Antiochus rex senem quendam Antiochenum qui compelleret Iudęos vt se transferrent a patriis & dei legibus: contaminare [a] etiam quod in Hierosolymis erat templũ/ & cognominari Iouis Olympii/ & in Garizim prout erant hi qui locũ inhabitant Iouis hospitalis. Pessima autem & vniuersis grauis erat malo-

p ℭ Monstrorũ materiam tractant legistę in l. nõ sũt liberi. ff. de sta. hominũ. & aliquid per canonistas in c. Quoniã de offi. ordi. & dicetur in verbo monstrum.

q ℭ De iure humano possunt etiã qui capiuntur in bello vendi: cũ efficiãtur serui capiẽtiũ. vt notant Cano in c. si cut. de iureiu & Bar. in l. hostes ff. de cap. Et idẽ si in bello capti nõ essẽt/ vel alias effecti serui vendentis. quia adhuc venditio valeret: dummodo ẽptor nesciret eos esse liberos. Si eni sciret: non valeret vẽditio. Tex. est ẽ in l. Et liberi hoĩs. & in. l. liberi hominis. iuncta l. si in emptiõe. §. liberum hoieȝ. ff. de cõ. emp.

r ℭ Quãuis Iudæi essent propter sabbatum feriati: poterant tamen ipsos inuadẽtibus licite resistere. quia dispositum de sabbato sanctificando nõ impedit quin possit occurri necessitati. vt est textus in c. licet. & in c. cõquestus. de feriis. & in l. 2. et. 3. ff. eoẽ. Et ĩ specie ꝙ cũ armis resisti possit etiã die feriato: ẽ tex in c. si nulla. 23 qsti. 8. et facit notabil decisio. Io. de ligna. in trac. de iusto bello. vbi dicit/ ꝙ si sacerdos celebrãs inuadatur: iuste dimittit celebrationẽ/ vt se defẽdat. & si se defendendo occidit aggressorem suũ: põt incõtinenti redire ad altare/ & officium perficere. Et hoc dictum refert & sequitur Panor. in c. clerici. in princ. de vita & honest. cle.

a ℭ 23. qsti. 5. c. Remittuntur: versi. per Antiochum. & ibi glosa dicit Antiochum tempore Machabęorũ Hierusalẽ cepisse/ & templum pollutisse.

rum incursio. Nam templum[t] luxuria & comessationibus gentiũ erat plenum/& scortãtium cum meretricibus[v]: sacratisq; ędibus mulieres se vltro ingerebant/ intro ferentes ea quæ non licebat. Altare etiam plenũ erat illicitis: quæ legibus prohibebantur. Neq; autem sabbata custodiebãtur/neq; dies solennes patrij seruabantur: nec simpliciter se quisq; Iudęum confitebatur[x]. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: & cum Liberi sacra celebrarentur/ cogebãtur hedera coronati Libero circumire. Decretum autẽ exiit in proximas gẽtilium ciuitates: suggerẽtibus Ptolomęis/vt pari modo & ipsi aduersus Iudæos agerent vt sacrificarent/eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseria. Duæ enim mulieres delatę sunt natos suos circũcidisse: quas ad vbera infantibus suspensis cũ publice per ciuitatẽ circũduxissent/per muros precipitauerũt.

❡Antiochus inhoneste reuertebatur de Perside: intrauerat enim in eã 2. mac.9 c
quę dicitur Persipolis/et tentauit expoliare tẽplum/& ciuitatẽ opprimere/ sed multitudine ad arma concurrente/in fuga versi sunt. Et ita contigit: vt Antiochus post fugam turpiter[y] rediret. Et cum venisset circa Egbathanam: recognouit quę erga Nichanorem & Timotheum gesta sunt. Eleuatus autem in ira/arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugauerant posse in Iudæos retorquere: ideoq; iussit agitari currum suũ sine intermissiõe agens iter/cœlesti eum iudicio perurgente/eo q̃ ita superbe[z] loquutus est se venturum Hierosolymam/& congeriẽ sepulchri Iudæorum eam facturum. Sed qui vniuersa conspicit dominus deus Israel: percussit[z] eum insanabili & inuisibili plaga. Vt enim finiuit hunc ipsum sermonem: appræhendit eum dolor dirus viscerum/& amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste: quippe qui multis & nouis cruciatibus aliorum torserat viscera/ licet ille nullomodo a sua malitia cessaret. Super hoc autem superbia repletus/ignem spirans animo in Iudæos/& præcipiens accelerari negocium: cõtigit illum impetu euntem de curru cadere/& graui corporis collisione mẽbra vexari. Isq; qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare / supra humanum modũ superbia repletus & montium altitudines in stathera appendere: nũc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur / manifestam dei virtutem in semetipso contestans. Ita vt de corpore impii[a] vermes staturirent/ ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiam illius & fetore exercitus grauaretur. Et qui Paulo ante sydera cœli contingere se arbitrabatur: eũ nemo poterat ꝓpter intolerantiã fetoris portare. Hinc igitur cœpit ex graui superbia deduct⁹ ad agnitionẽ sui venire/diuina admonitus plaga: per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset: ita ait. Iustum est subditum esse deo: & mortalem non paria deo sentire. Orabat autẽ hic scelestus dñm: a quo nõ esset misericordiã cõsequuturus. Et ciuitatem ad quam festinans veniebat vt eam ad solum deduceret/

t ❡Et sic templũ pollnebatur: et iure humano indigeret recõciliatione. prout est tex. in c. fi. de conse. eccle. vel alta & in c. vnico. in pric. codẽ ti. lib 6. Et in tẽplo sic polluto non debẽt missę vel alia diuina decãtari. Si tñ aliquis celebraret: non propterea efficeretur irregularis. vt est textus apertus in c. is qui in ecclesia de sen. excõ. in. 6. Si tamẽ pollutio fuisset occulta/ vt quia secrete aliquis fuisset scortatus in ecclesia: non esset opus recõciliatione. Ita dicit glo. in d. c. Vnico. in verbo pollui. & Panor. in d. c. fi. de conse. eccle. vel alta. v ❡Idẽ si cũ proprijs vxoribus. Quia etiã ex coitu vxorio polluit ecclesia q̃tũ ad hoc vt recõciliatione indigeat. ita concludit glo. in c. vnico. in verbo seminis. de. conse. eccle. vel alta. i. 6. Et idẽ sentiunt glo. in c. qm̃. in verbo oportuno. & in c. Apostolus. in verbo fraudari. 33. questi. 4. quæ dicũt q̃ in ecclesia vir non debet vxori reddere debitũ. Contrariũ tñ q̃ sc; per coitũ vxoriũ ecclesia non polluatur: tenent glo. & Archi. In c. Ecclesijs. in verbo cuiuslibet. de conse. distinc. 1. Cuius aũt expẽsis reconciliatio fieri debeat: resolutio ẽ/ q̃ si sciatur is cuius facto ecclesia fuit polluta/& est soluendo/ reconciliatio fiet eius expensis. Si vero nesciatur/ aut non sit soluendo/cessante consuetudie vel statuto/ rector & parociani ꝓcurabunt epũ. vt est bon⁹ tex. in c. cũ sit Romana. de simo. preciũ tñ pro reconciliatione faciẽda non debet episcopus accipere. vt est glo. quæ reputatur singularis. in c Nullus eps. in verbo restituat. 1. questi. 2. Hanc resolutionẽ ponit Panor. i c. ꝓposuisti. col. fi in fi. de cõse. eccle. vł alta. x ❡Quod tñ sic ridebebat. q2 corde creditur ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. vt dicit tex. (ps apl;) in c. vnico. §. Quia vero. in fi. de sacra. vnct. & est optim⁹ tex. in c. primũ. ĩ pricip. 22. q̃sti. 2. vbi dicit tex. primũ capitale mẽdaciũ & longe fugiẽdũ est qd fit ĩ doctrina religiõis ad qd nulla cõditione qs d; adduci. y ❡Quia fuga in rege vł nobili milite turpis ẽ: innuit hic tex. Cõmuniter cõcludiť/ q̃ si qs inuadatur: non tenetur fugere. sed defendere se põt/ etiã si fugiẽdo posset euadere. Ita tenent Bar. Ange. & Saly. in l. 1 C. vñ vi Bal. in c. fi. 2. col. de consue. & ti. c. 2. de vita & ho. cle. Et dicit do. me⁹ Iason in l. vt vim. colũ. fi. in fi ff. de insti. & iure. q̃ ista est cõis opinio/ sed; do. Alexã. in cõsi. suis. cõsi. 109 icipiẽte viso. lib. primo. z ❡Antiochi superbiã declarat tex. in c. Remittũtur. versi. per Antiochũ. 23 q̃sti. 5. vbi dicit tex. Per Antiochũ cum idolatriã Iudaicæ plebis dñs puniret/ & pacẽ quam ex lege dei abiecta & ex sacris nationũ assũptis q̃rebant illis in perniciem verteret. quia dei dispositionẽ ignorans/ suæ facultatis deuastationẽ illi⁹ plebis attribuit/ iprecať in eũ ꝓpheta dicẽs. Effũde irã tuã in gẽtes q̃ te nõ nouerũt/ & i regna q̃ nõ iuocauerunt nomẽ tuũ/ ne forte dicãt in gentib⁹ vbi est deus eorum. a ❡Huius Antiochi exuberãs afflictio/ & eiusdẽ decessus angustiarum & dolorum plenus: principibus fastu & crudelitate tumẽtibus excẽplo sint.

ac ſepulchrum congeſtorum faceret : nunc [b] optat liberam reddere/ & Iudęos (quos nec ſepultura quidem ſe dignos habiturum ſed auibus ac feris diripiendos traditurum/et cum paruulis exterminaturum dixerat) æquales nunc Athenienſibus facturũ pollicetur [c]. Templum etiam ſanctum quod prius expoliauerat / optimis donis ornaturum: & ſancta vaſa multiplicaturum/et pertinentes ad ſacrificia ſumptus de redditibus ſuis pręſtaturum. Super hec & Iudęum ſe futurũ/& omnem locum terrę perambulaturum/& prędicaturum dei poteſtatẽ. Sed non ceſſantib9 doloribus (ſuperuenerat enim eum iuſtum dei iudicium) deſperans ſcripſit ad Iudęos in hũc modum deprecationis epiſtolam hęc cõtinentem. Optimis ciuibus Iudæis plurimam ſalutẽ & bene valere & eſſe felices rex & princeps Antiochus . Si bene valetis & filij veſtri / & ex ſententia vobis cuncta ſunt: maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate conſtitutus/veſtri autem memor/benigne reuerſus de Perſidis locis & infirmitate graui apprehenſus/ neceſſarium duxi pro communi vtilitate curam habere: non deſperans memetipſum/ſed ſpem multam habens effugiendi infirmitatẽ. Reſpiciens autem ꝙ & pater meus quibus temporibus in locis ſuperioribus ducebat exercitum/oſtendit qui poſt ſe ſuſciperet principatum / vt ſi quid contrarium accideret aut difficile nunciaretur/ſcientes hi qui in regionibus erant cui eſſet rerum ſumma derelicta non turbarentur/ ad hæc conſyderans de proximo potentes quoſq; & vicinos tẽporibus inſidiãtes et euentũ expectantes : deſignaui filium meum Antiochũ regem quem ſæpe recurrens in ſuperiora regna multis veſtrũ cõmendabam/ & ſcripſi ad eum quæ ſubiecta ſunt. Oro itaq; vos & peto memores beneficiorũ publice & priuatim: vt vnuſquiſq; cõſeruet fidem ad me & ad filium meum. Confido enim eũ modeſte & humane acturum: & ſequentem propoſitum meum/cõmunem vobis fore. Igitur homicida & blaſphemus peſſime percuſſus: & vt ipſe alios tractauerat peregre in mõte/miſerabili [b] obitu vita functus eſt. Transferebat autem corpus Philippus collectaneus eius: qui metuens filium Antiochi/ad Ptolomęum Philometorem in Aegyptum abijt.

Iob.12.b. **Antiquus et antiquitas.** ℂIn ãtiquis eſt ſapiẽtia: & in multo tempore prudẽtia [d].

Pſal.76.a ℂCogitaui dies antiquos: & annos ęternos in mente habui.

Pſal.78.b ℂNe memineris dñe iniquitatũ noſtrarũ ãtiquarũ: cito anticipent nos

b ℂNota ergo Antiochi pœnitẽtiã extrema ſua neceſſitate factã non profuiſſe. de quo an ſcilicet in extremis facta pœnitẽtia proſit: vide textũ celebrẽ in c. Nullus expectet. de pœni. diſ. 7. & textũ ſolẽniorem in c. ſi quis poſitus. eadem diſtinc. vbi Auguſtinus cuius eſt ille tex. dicit. Si quis poſitus in vltima ſua neceſſitate ſuæ ægritudinis voluerit accipere pœnitentiã/ & acceperit/ & mox reconciliaretur/ & ſi hinc vadit: fateor vobis/ nõ illi negamus quod petit/ ſed non pſumimus ꝙ bene hinc exit. ſi ſecurus hinc exierit: ego neſcio. pœnitentiam dare poſſumus: ſecuritatem autẽ dare non poſſumus. non dico dãnabitur: ſed nõ dico liberabitur. Vis ergo a dubio liberari/ vis quod incertũ eſt euadere/ age pœnitentiã dũ ſanus es. ſi ſic agis: dico tibi ꝙ ſecurus es/ q2 pœnitentiam egiſti eo tẽpore/ quo peccare potuiſti. Si autem vis agere pœnitẽtiã/ quando iam peccare non potes: peccata te dimiſerunt/ non tu illa. Et idẽ ſentit Aug. in c. ſi quis autem. in princ. eadẽ diſ. vbi dicit tex. Baptiſatus ad horã: ſecur9 hic exit. Fidelis bene viuens: ſecurus hinc exit. Agens pœnitentiã & recõciliat9 cũ ſanus eſt/ & poſtea bene viuens: ſecurus hic exit. Agẽs pœnitẽtiã ad vltimũ & recõciliat9: ſi ſecurus hic exit/ ego nõ ſũ ſecurus. vñ ſecurus ſũ: dico/ & ſecuritatẽ do. vnde ſecurus nõ ſum: pœnitentiam dare poſſum/ ſecuritatem dare non poſſum.

c ℂAn autem de iure humano talis pollicitatio ſeu votũ factũ timore mortis (prout fecit Antiochus) obligaret vouẽtem ſeu promittentem: concluſio eſt. ꝙ ſi fiat votum ſeu promiſſio timore mortis nõ caſualis nec naturaliter contingẽtis ſed timore mortis violẽtę/ vt quia aliquis vult iterficere niſi promittat ſeu voueat: talis promiſſio ſeu votũ nõ obligat. c. I. de his quę vi metuſve cauſa fiũt. l. iterpoſitas. C. eodẽ ti. cũ mľtis ſlib9. Si vero fiat votũ timore mortis caſualis vel naturaliter & deo volẽte cõtigẽtis/ vt timore naufragij incẽdij vel infirmitatis grauiſſimę ex q̃ veriſſimiliter mors timet: tale votũ obligat. Ita pbat tex. & ibi notat Panor. in .2. no. in c. litterarũ. de voto & in c. ſicut nobis. & ibi plene Panor. de regula.

d ℂQuia in antiquis eſt ſapientia & in multo tempore prudentia: iura humana multũ deferunt ãtiquis. Dicũt eĩ attẽdẽda eſſe eorũ puerbia. vt ẽ bon9 tex. in l. ſi chorus. §. 1. ff. de lega. 3. & glo. in c. Cũ in iuuẽtute. in ver. ſenilẽ. de pſũp. Pręſũptionẽ p eis eſſe pſertim q̃tũ ad caſtitatẽ. vt ẽ tex. in c. fraternitatis. 34. diſ. Eos eſſe honorib9 p̃ cęteris honorãdos. l. ſemp. in princ. ff. de iure imu. notat Bar. in l. 1. ff. de albo ſcribẽ. & in l. 2. C. de decu. li. 10. & canoniſtę in c. ſtatuim9. de maio. & obe. Hinc eſt ꝙ p cauſis decidẽdis ſeniores ſunt cõſulendi. c. de quibuſdã. in fi. 20. diſ. Et ãtiquorũ ſẽtẽtia ĩ dubio eſt ãplectẽda. c. dño ſancto. in fi. 50. diſ. Et iuuenes ãtiquis pro eorũ eruditiõe ſũt tradẽdi. c. omis ętas. 12. q̃ſti. 1. Et ad ipos mittit p habẽdo iuramẽto. l. ad egregias. ff. de iureiu. cũ glo. 1. Et ipſis ĩ teſtimonio magis credit. glo. & docto. in c. licet ex quadã de teſtib9. Et apud eos claues & iſtrumẽta coia debent cuſtodiri. l. fi. ff. de fide inſtru. l. cũ põt. §. pater plurib9. ff. de lega. 2. & l. ſi q̃ ſũt ſanctiores. ff. Fami. hercis. Et ĩ accuſãdo pferunt. 35. q̃ſti. 6. c. cõſãguineos. Et ĩ allegãdo/ primo loco. vt in eccľiaſtico. Loq̃re maior natu: decet eni te. Et ita notat Bal. in l. obſeruare. §. ãteq̃ vero. ff. de offi. pcõ. Et pro iſto dicto facit bo. tex. cũ glo. in. c. ſciẽdũ in princi. 26. q̃ſti. 4. et tex. in l. clarũ. C. de aucto. pręſtan. & in l. ſi §. filij. C. de bo. q̃ lib. Vbi ãtiqui pſumũtur magis tẽperatiores iuuenib9. Hic iure canonico & ciuili ſtatuitur ętas maturior vt ad dignitates aut bñficia promotio fiat. c. cũ in cũctis. in pric. de elec. clemẽ. ne in agro. in pric. de ſtatu. mona. l. Nulla. et auctẽ. Diaconiſſã. C. de epi. & cle. & ẽ bo. tex. ĩ l. Nõ tm̃. §. 2. ff. de decu. & ĩ l. ad rẽp. in pric. ff. de mu. & hono. vbi ãn9. 25. exigit ãteaq̃ ad reip. adminiſtrationẽ aliqs admittatur. Et in laudẽ antiquorũ dicit Bal. in c. 1. in pric. de renũci. ꝙ plus valet vmbra ſenis q̃ arma iuuenis. De iſtis aũt ãtiquorũ priuilegijs videãtur aliqua p Archi. in dicto. c. dño ſancto. in fi. 50. diſtinc. & Ludo. Ro. in l. ſi vero. §. de viro. in 53. fallen. ff. ſolu. ma.

e ¶ 12. questi. 2. c. in legibus. 7. questi. 1. c. Si quis episcopus. in ff. & textus in l. 2. & ff. ff. de termi. mo. vbi terminos antiquos inuertentibus/ exiliū/ in opus publicum dānatio/ verbera/ & mulcta pecuniaria indicuntur. ætatibus tamen & personæ conditionibus pensatis. f ¶ Pro hoc dicto est bonus tex. in l. Decernimus. C. de sacro. eccle. & in l. fi. in prici. C. de edic. di. ad. tollē. quos tex. ad hoc allegat Albericꝰ i dictionario suo. i verbo ātiquitas. g ¶ Huius dicti meminit glo. in c. prædixerat. in verbo in genesi. de pœni. distinc. 1. & ipsum declarans dicit hoc dictū ita esse capiēdū acsi diceretur. Spiritus meꝰ. idest indignatio mea/ non remanebit in hoie/ inęternū idest non erit æterna: q2 caro ē. i. fragilis est. h ¶ De humano iure/ meta seu periodus vitæ hoīs dr esse cētū annorum. bonus est tex. cum glosa in l. fi. C. de sacro. eccle. & in l. an vsufructꝰ ff. de vsufru. Et ita etiam dicit glo. (licet illos tex. non alleget) in extrauaganti. Antiquorum. in verbo confitebūtur. col. 3. de pœni. & remis. vbi dicit glosa. Periodꝰ humanę vitæ/ annū cētesimū nisi i paucissimis non excedit i ¶ Et sic videtur filios portare debere iniquitatem patrū. cū tamē scriptū sit. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. filius nō portabit iniquitatē patris. etc. De hac materia videri pōt glosa quę ample & satis clare loquitur. 1. questi. 4. in sūma. & . 24. questi. 3. in sūma. Et diffuse annotatū est supra in verbo anima. k ¶ An dies āni cœpti habeat pro āno/ itaq āņus cœptus habeat pro cōpleto: glo. est & ibi Panor. i c. cū cūctis. in verbo exegerit. de elec. glo. in clemē. gñalē. de ętate & qua. glo. & doc. in l. qua ętate. ff. de testa. & Bar. notabiliter in l. si cui legat. ff. de lega. 1. Et resolutio cois: est vt in fauorabilibꝰ/ cœptꝰ pro cōpleto habeat/ alias nō. Et notādū est/ q sicut ānus qñq ponit p die vt hic & in c. hoc ipm. 33. qsti. 4. ita etiā dies sumit p anno. Vt ē glo. in c. relatum. 37. dis. & p septumana. vt est textus cū glosa in c. tenere. 31. distinc.

misericordię tuę: quia pauperes facti sumus nimis.

¶ Non transgrediaris terminos antiquos [e]: quos posuerunt patres tui. Puer. 22. d

¶ De antiquis amicis & antiquis gigantibus: vide supra in verbo amicitia/ et infra in verbo gigas.

¶ Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens: & in prophetis vacabit. Et infra Sapiens. ecci. 39. a.

¶ Nunquid non vestra hæc est quæ gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? (dixit dominus de Tyro ciuitate) esaię. 23. b

¶ Quod antiquatur [f], & senescit: prope interitum est. Heb. 8. d.

Anus et anilis.

¶ Ineptas & aniles fabulas deuita. Exerce autem teipsum ad pietatem. 1. tim. 4. b

¶ Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem/ iuuenes vt fratres/ anꝰ vt matres/ iuuenculas vt sorores in omni castitate. 1 tim. 5. a.

¶ Tu loquere quę decent sanam doctrinā. Senes: vt sobrij sint/ pudici/ prudētes/ sani in fide/ in dilectione/ in patientia. Anus similiter: in habitu sancto/ non criminatrices/ non multo vino seruientes/ bene docentes vt prudentiam doceant. Tit. 2. a.

Annus.

¶ Non permanebit spiritus meus [g] in homine inęternum: quia caro est. Eruntq dies vitę illius: centum [h] viginti annorum. Gene. 6. a

¶ Septimo anno sabbatum erit terræ requietionis domini. Agrum non seres: & vineam non putabis. Quæ sponte gignit humus non metes/ & vuas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam: annus enim requietionis est. Sed erunt vobis in cibum tibi et seruo tuo/ et mercennario tuo/ & aduenæ qui peregrinatur apud te: iumentis tuis & pecoribus oīa quę nascuntur præbebunt cibū. Leui. 25. a

¶ Loquutus est dominus ad Moysen & Aarō: dicēs. Vsqquo multitudo hęc pessima murmurat contra me? Querelas filiorum israel audiui. Dic ergo eis. Viuo ego ait dominus. Sicut loquuti estis audiēte me: sic faciā vobis. In solitudine hac iacebūt cadauera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis & supra/ & murmurastis contra me/ non intrabitis in terram super quam leuaui manum meam vt habitare vos facerem: pręter Caleb filium Tephone/ & Iosue filium Nun. Paruulos autem vestros de quibus dixistis q pręde hostibus forent/ introducam: vt videant terram quæ vobis displicuit. Vestra cadauera iacebūt in solitudine. Filij vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta: & portabunt [i] fornicationem vestrā donec consumantur cadauera patrum in deserto iuxta numerū quadraginta dierū quibus considerastis terram. Annus pro die imputabitur [k]/ & quadragita annis recipietis iniquitates vestras/ & scietis vltionem meam: quoniam sicut loquutꝰ sum ita faciam omni multitudini huic pessimæ quæ consurrexit aduersum me in solitudine hac/ & deficiet et morietur. Nūe. 14. e

¶ Tu (deus) dies super dies regis adiicies: annos eius vsq in diem generationis & generationis. Psal. 60. b

¶ Anni nostri sicut aranea meditabūtur: dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potētatibus/ octoginta anni/ & amplius eorū labor & dolor: quoniam superuenit mansuetudo & corripiemur. Psal. 89. c.

l ¶ Similis est textus in l. semper. in princ. ff. de iu. immu. vbi dicit tex. Semper in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit. Nãq maiores nostri pene eundem honorem senibus quē magistratib⁹ tribuebãt. De priuilegijs seu prerogatiuis senectutis: annotatũ est. §. in verbo antiquus. vbi videatur.

m ¶ Facit quod notat glosa in c. fi. in verbo antiquiores. de consue. in. 6. vbi dicit glosaq canonici dicuntur ãtiquiores non ætate sed receptione. & idem notatur in c. statuimus. de maio. & obe.

psal. 101. ¶ Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt / tu autem permanes: & omnes sicut vestimētum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur: tu autem idem ipse es / & anni tui non deficient.

proũ. 5. b. ¶ Ne des alienis honorem tuum / & annos tuos crudeli: ne forte implcãtur extranei viribus tuis / & labores tui sint in domo aliena / & gemas in nouissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum.

puer. 10 d ¶ Timor domini apponet dies: et anni impiorum breuiabuntur.

eccēs. 11. d ¶ Si annis multis vixerit homo / & in his omnibus lætus fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum / qui cum venerint vanitatis arguentur preterita.

eccēs. 12. a ¶ Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuę: anteq veniat tempus afflictionis tuæ / & appropinquēt anni de quibus dicas nō mihi placēt.

Sapię. 4 b ¶ Senectus [l] venerabilis est non diuturna: neq annorum [m] numero cōputata.

ecci. 18. a. ¶ Numerus dierũ hominũ vt multũ centũ [n] anni / quasi guttę aquæ maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ sic exigui anni in die ęui.

ecci. 25. a. ¶ Mulieris bonę beatus vir: numerus enim annorum illorum duplex.

esaię. 38 d ¶ Recogitabo [o] tibi domine omnes ãnos meos: i amaritudine aię meę.

1. thim. 5 b ¶ Vidua eligatur non minus sexaginta annorum [p]: quæ fuerit vnius viri vxor / in operibus bonis testimonium habens. Reliqua supra in verbo Aman.

hester. 6. a **Annales.** ¶ Noctē duxit rex Assuerus insomnem: iussitq ibi afferri hystorias & annales priorum temporum. Quę cum illo præsente legerentur: ventum est ad illum locum vbi scriptum erat quomodo nunciasset Mardocheus insidias Bagathã & Thares eunuchorũ regem Assuerũ iugulare cupientium. Quod cum audisset rex: ait. Quid pro hac fide honoris ac pręmij Mardocheus consequutus est? Dixerunt ei serui illius ac ministri. Nihil omnino mercedis accepit.

psal. 60. a **Anxiari anxius et anxietas.** ¶ A finib⁹ terræ ad te domine clamaui [q]: dum anxiaretur cor meum / in petra exaltasti me.

psal. 142 a ¶ Anxiatus est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.

ecci. 5. a. ¶ Noli anxius esse in diuitiis iniustis: non enim proderũt tibi in die obductionis & vindictæ.

baruc. 3. a ¶ Nunc domine omnipotēs deus Israel: anima in angustijs / & spiritus anxiat⁹ clamat ad te. Audi domine & miserere / quia deus es misericors: & miserere nostri / quia peccauimus ante te.

n ¶ Tex. est cũ glosa in l. fi. C. de sacro. eccle. in princ. & in l. An vsufructus. ff. de vsufructu. &. §. dictum est.

o ¶ Quomodo recogitare debeamus annos nostros: docet Augustinus in cap. consyderet. de pœni. distic. 5. vbi dicit textus Augustini. Cōsyderet peccator qualitatem criminis in loco / in tempore / in perseuerantia / i varietate personę / & quali fecerit hoc tētatiōe / & in ipsi⁹ vitij multiplici executiōe. Oportet enim pœnitere fornicantem secundum excellentiam sui status aut officij / aut secũdũ modum meretricis / & i modo sui corporis. et qualiter suam turpitudinem peregit / si i loco sacrato / aut cui debuit excellentiam fidei / vt sũt domus dñorum aut aliorum multorum. si in tēpore orationi constituto vt festiuitates sanctorum & tempora ieiunij. Consyderet q̃tũ perseuerauerit: & defleat quod perseueranter peccauit. & q̃ra virt⁹ fuerit in pugnatiōe. Et subiungitur. Aiaduertere etiam oportet & animaduertendo deflere / animam proximi: quã deo fornicator eripuit / vel ereptam in malo confirmauit etiam q exemplum extitit mali in operatione sui criminis / cui magis pfuisset. Dolendũ est etiã & dolore purgãdum: nō solum quia peccauit / sed quia se virtute priuauit. Nam licet speret se consecuturũ veniam: dolere tamen potest quia nō promeruit vnde rèmunerari confidat. Anxietur & doleat q effugiens de præteritis pœnam / miser tamen non inde expectet gloriam. defleat etiam: quoniam offendens in vno factus est omniũ reus. Ingratus enim extitit: qui plenus virtutibus deũ nō omnino timuit. In hoc enim quisq peccator fit culpabilior: quo est deo acceptior. Hæc textus dicti cap. consyderet. vbi de hac materia diffusius videri pōt.

p ¶ 20. questi 1. c. iuuenculas. vbi Gregorius nullã nisi sexagenariam in abbatissam debere eligi decernit. Glosa tñ ibi istud intelligendũ dicit de sexagenaria nō ętate sed perfectione continentię. Debet enim quæ in abbatissam eligitur / eē virgo. Vnde vidua q̃tũcũq caste vixerit: in abbatissam promoueri non potest. Ita Panor. in c. Cum in cũctis. in princ. in. 3. colũ. de elec. Et est bonus tex. in d. c. iuuenculas. Aetas aũt in promouēda in abbatissam necessaria / est annus tricesimus completus. c. indēnitatibus. in princ. de elec. lib. 6. Sed ius ciuile videtur exigere annos plures quinquaginta / aut saltem quadraginta. vt est textus in l. Nulla. & in Auctēn. Diaconissam. C. de episco. & cleri. vbi dicit textus. Nulla nisi emersis quinquaginta annis secundum præceptum apostoli ad Diaconissarum consortium transferatur. Et subiungitur. Diaconissam in sanctam ecclesiam non obseruari præcepimus quę minor sit annis quadraginta / aut si ad secundas peruenerit nuptias.

q ¶ Quod anxietas clamare compellat: bonus est textus de iure cinili in Auctēn. vt defunc. seu fu. eorum. col. 5. in princ. ibi. Illę anxiatus clamare cœpit: donec eũ violētia comptessum reliquisset spiritus.

Apparere et apparitio. ¶Ne gloriosus appareas [r] corã rege: proũ.25.a
& in loco magnatorum ne steteris. Melius est enim vt dicatur tibi ascẽ-
de: q̃ ꝙ humilieris coram principe.

¶Non apparebis [s] ãte conspectum domini vacuus. eccl.35.a.

¶Apparuit gratia dei & saluatoris nostri omnibus hominibus/ erudi- ad titũ.2.c
ens nos vt abnegantes impietatem & sæcularia desyderia/sobrie/ iuste/
& pie viuamus in hoc sęculo/expectantes beatam spem & aduentũ glo
riæ magni dei & saluatoris domini nostri Ihesu Christi: qui dedit se-
metipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate/& mundaret
sibi populum acceptabilem/sectatorem bonorum operum.

¶Nunc filij dei sumus: & nõdũ apparuit [t] quid erimus. Scimus quo- i.ioã.3.a.
niam cũ apparuerit/similes ei erimus: quoniã videbimus eum sicuti est.
Et omnis qui habet hanc spẽ in eo: sanctificat se/sicut & ille sanctus est.

¶In hoc apparuit filius dei: vt dissoluat opera diaboli. i.ioã.3 b.

¶De apparitiõibus factis Abraę & Iacob: vide supra Abraã & .ĩ. Iacob

Appellare. ¶Cęsarẽ (ait Paulus) appello. [v] Et diffusius ĩfra Paulus. actuũ.25 d

¶Agrippa rex de Paulo loquens: dixit Festo. Dimitti poterat [x] homo actuũ 26 g
hic: si non appellasset ad Cęsarem.

Aperire et apertio. ¶Lacũ aperuit [y] & effodit eum: & incidit ĩ psal.7.d.
foueam [z] quam fecit.

¶Inclinabo in parabolã aurẽ meã: aperiã in psalterio ꝑpositionẽ meã. psal.48 a

¶Domine labia mea aperies: & os meũ annunciabit laudem tuam. psal.50.d

¶Aperite michi portas iustitiæ/ & ingressus in eas confitebor domino: psal.117.c
hæc porta domini/iusti intrabunt in eam.

¶Vox dilectissimi mei pulsantis Aperi mihi soror mea/amica mea/co- Cãti.5.a.
lumba mea/immaculata mea: quia caput meum plenum est rore/& cin
cimi mei guttis noctium.

¶Pessulũ ostij mei aperui dilecto meo: at ille decliauerat atq; trãsierat. Cãti.5. b.

¶Datus insipientis nõ erit vtilis tibi: oculi enim illius septemplices sũt. ecci.20.b.

r ¶Si appareas sumatur hic ꝑ præsumaris: bonus est tex. in hoc verbo et ipsius declaratione isti cõformis in c. scriba. in verbo apparet. de. præsump. s ¶De consecra. distinc. 1. c. Omnis Christianus. vbi dicit textus qui est Gregorij. Omnis Christianus procuret ad missarũ solennia aliquid deo offerre. & ducere ad memoriã quod deus per Moysem dixit. Nõ apparebis in conspectu meo vacuus. An aũt istud sit consilij/ an vero præcepti: vide notabiliter Panor. in Rub. de parochijs. vbi post sanctũ Thomã secũda secũdę. questi. 86. concludit ꝙ est præcepti in quatuor casibus. Primus: si ratione census debet fieri. puta qua aliquid tenetur ab ecclesia ratione cuius soluitur oblatio nomie census. Secũdus casus ẽ: si quis est obligatus ex testamẽto vel inter viuos. c. q̃to. de cẽsib9. Tertio. si sacerdos indiget: quia ex quo impendit spiritualia/debet consequi temporalia. facit c. si ep̃s. de offi. ordi. lib. 6. & in c. 1. & c. de his. de eccle. edifi. Non tamen sacerdos ob denegationẽ oblationũ debet substrahere spiritualia: sed superior parrochianos compellere debet. Et idẽ & sic quarto casu: qñ esset cõsuetudo de oblationibus faciendis. quia ad illã laudabilẽ consuetudinem obseruandã posset implorari officiũ superioris. bonus est textus. in c. Ad apostolicam. Et ita notat ibi Panor. de simo. & ĩ l. priuilegia. et ibi Bar. C. de sacro. eccle. Ita cõcludit Panor. in d. Rub. & diceť ĩ verbo oblatio. t ¶Pro huius sentẽtię declaratione videať bonus tex. in c. si ex bono. colũ. 2. & .4. de pœni. distĩc. 4. vbi dicitur. Sũt quidã qui filij dei ꝑpter susceptã vel tẽporaliter gratiã/ dicũtur a nobis (nec sũt tñ) filij dei. de qb9 ait Ioãnes. Ex nobis exierũt: sꝫ ñ erãt ex nobis. Quod si fuissẽt ex nobis: mãsissẽt vtiq; nobiscũ. sed quia nõ mãserũt nobiscũ: iã non sunt ex nobis. Et subiũgiť. Appellamus hos & electos Christi discipulos & dei filios: quos regeneratos & pie viuere cernimus. sed tunc vere sunt quod appellãtur: si manserint in eo propter quod sic appellantur. Si autem perseuerentiam non habent/ idest in eo quod cœperũt esse nõ manẽt: non vere appellantur propter quod appellantur & non sunt. apud deũ enim hoc non sunt: cui notum est quod futuri sunt/ idest ex bonis mali. hæc tex. v ¶Quid sit appellare ad aliquẽ seu appellatio: videatur per glo. 2. questi. 6. in summa. & notabiliter Panor. in Rub. de appella. & dicit Vlpianus iurecõsultus in l. 1. in princ. ff. de appella. Appellandi vsus q̃ sit verus & frequẽs q̃q; necessarius: nemo est qui nesciat. Interponitur aũt a iudice minore ad maiorẽ: vt fecit Paulus qui a Festo appellauit ad Cæsarem. Et istud appellare scꝫ ad superiorem: est de substantia appellationis. vt est casus/ & ibi notatur in c. 2. de consue. lib. 6. Et aduertendum est: ꝙ loquẽdo de iure ciuili/ oportebat Cęsarem esse immediatũ superiorẽ Festi. iure enĩ ciuili appellari nõ p̃ot etiã ad prĩcipem omisso medio. Tex est in l. imperatores. ff. de appella. licet secus sit de iure canonico: quia appellari potest ad papã omisso medio. Textus est in c. ad Romanam. 2. questi. 6. licet nõ ad aliũ superiorẽ. vt est tex. in c. Romana. §. 1. de appella. in. 6. nisi aliud haberet consuetudo: quia valeret. vt ibi ꝓbabitur. & in c. referente. cũ glo. de appella. in Antiq. & c. si duobus. eodẽti. Cõsuetudo enĩ tribuit iurisdictionẽ nõ hñti. c. cũ cõtigat. de fo. cõpe. An aũt si appelletur ad superiorẽ omisso medio/ & coram iudice ad quẽ appellatũ est procedať parte aduersa non opponẽte/ an valeat ꝓcessus: glosa. 1. in c. dilecti. & ibi Panor. tenent ꝙ sic. de quo tñ videať quod ibi late scribit do. me9 Decius col. 1. & .2. x ¶Idẽ esse videť de iure positiuo tã canonico q̃ ciuili: quia appellatione pẽdẽte nihil est innouãdũ. l. vnica. ff. Nil noua. appel. pen. c. Non solũ. de appella. in. 6. Sed tñ quia dimissio Pauli appellantis/ & sic innouatio (de qua in hoc textu) fauorẽ appellantis cõcernebat: poterat fieri appellatione nõ obstante. tex. est in c. Cũ cessãte. de appella. & in c. si a iudice. eodẽ ti. li. 6. alias aũt: attentata per iudicẽ pendẽte appellatione sũt nulla. vt est tex. in. c. Sup q̃stionũ. §. si. de. offi. dele. & reuocãtur de facto: vt de facto fuerũt attẽtata. c. nõ solũ. de appel. in. 6. De hac tñ materia diffusius videri p̃ot qd̃ notať in c. cũ teneamur. de appel. in antiq. y ¶Lacus aperitur: qñ ad p̃stinũ suum statum reducitur. sicut in simili/ via dicitur aperiri: qñ ad veterẽ latitudinẽ altitudinẽq; restituiť. put dicit tex. in l. pria. 1. Rñ ff. de via publi. z ¶Quõ & qñ de iure ciuili incidat aliquis in foueã quã fecit: est bon9 tex. in l. Qui foueas. ff. ad l. aquę. vbi dicit. Qui foueas vrsorũ ceruorũq; causa capiẽdorũ faciũt: si in itineribus fecerint in eoq; aliquid deciderit/ factũq; deterius est: lege aquilia obligati sunt. At si in alijs locis vbi fieri solẽt fecerit: nihil tenetur. Hæc tamen actio ex causa danda est: idest si neq; denũciatũ est neq; sciuerit aut ꝓuidere non potuit.

a ¶Appetitus & cõcupiſcentia ſonant in malum. Signant eni volũtatẽ qua non obſeruatis rationis limitibus malum expetimus. Ita apud canoniſtas dicit Panor. In prohe. Grego. incipiente rex pacificus. in ſexto no. Et pro hoc ẽ bo. tex. in c. ſi quis iraſcitur. 13. q̃ſti. 2. in princ. in verbo appeto hereditatẽ. b ¶De apibus meminit tex. apud canoniſtas in c. Nũcios. de deci. in c. in apibus. 7. q̃ſti. 1. & in c. Nũq̃. circa me. de cõſe. diſtic. 5. & eſt glo. i cle. 1. in verbo apicẽ. de iureiu. vbi Car. dicit ꝙ apes dicũtur ab a quod eſt ſine et pes q2 ſine pennis & pedib⁹ naſcantur

Exigua dabit/ & multa ĩproperabit: & apertio oris illius inflãmatio eſt.

ecci.31.b. ¶Supra menſam magnam ſediſti: non aperias ſuper illam faucem tuã prior. Nõ dicas ſi multa ſunt: quæ ſuper illam ſunt. Lati⁹ ĩfra mẽſa.

apo.3.b. ¶Angelo Philadelphiæ eccleſiæ ſcribe. Hęc dixit ſanctus & verus qui habet clauẽ Dauid: qui aperit & nemo claudit/ claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te oſtium apertum quod nemo poteſt claudere: quia modicam habes virtutem. Et ſeruaſti verbum meum: & non negaſti nomen meum.

apoca.5.b ¶Dignus es domine aperire librum & ſoluere ſignacula eius: quoniam occiſus es/ & redemiſti nos deus in ſanguine tuo ex omni tribu & lingua & natione. Diffuſius infra in verbo liber.

Appetitus[a] et appetitor.

geñ.4.g. ¶Nonne ſi bene egeris (ait dñs ad Cain) recipies? Sin autem male: ſtatim in foribus peccatum tuũ aderit? Sed ſub te erit appetitus eius: & tu dominaberis illius.

petri.4.d ¶Nemo veſtrũ patiatur quaſi homicida/ aut fur/ aut maledicus/ aut alienorum appetitor. Et infra in verbo pati/ diffuſius.

Apis.

Iudic.4.b [b] ¶Examen apum in ore leonis erat: ac fauus mellis.

pſal.117.b ¶Circundederunt me ſicut apes/ & exarſerunt me ſicut ignis in ſpinis: & in nomine domini quia vltus ſum in eos.

ecci.11.a. ¶Breuis in volatilibus eſt apis: & initium dulcoris habet fructus illius.

Apoſtatare.

ecci.10.b. ¶Initium ſuperbię hoĩs/ apoſtatare[c] a deo: q̃m ab eo qui fecit illũ receſſit cor eius/ quoniã initiũ omnis peccati eſt ſuperbia.

ecci.19.a. ¶Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes/ & arguunt ſenſatos.

Apoſtolus.

mat.10.a. ¶Duodecim apoſtolorũ[d] nomina ſunt hæc. Primus Simon qui dicitur Petrus/ et Andreas frater eius/ Philippus/ & Bartholomę⁹/ Iacob⁹ zebedęi/ et Ioãnes frater ei⁹/ Thomas/ et Mathæ⁹ publican⁹/ & Iacob⁹ Alphęi/ et Thadę⁹/ Simõ Chananę⁹/ & Iudas Scariothes.

c ¶Apoſtatare proprie dicitur: qui recedit a fide. l. 1. & l. hi qui ſanctã. & p totũ ti. C. de apoſtatis. dicit tñ glo. in c. 1. in verbo apoſtaſia. de apoſta. triplicẽ eſſe apoſtaſiam. Primã: qua receditur a fide. Secũdã: qua inobediens oſtenditur. & tertiã: qua ab ordine ſuo ſeu religionis ꝓfeſſione recedit. Et circa hãc tertiã ſpeciẽ dicit notabiliter Inno. in c. fi. de renũ. & in c. intelleximus. ĩ fi. de ętate & quali. ꝙ religioſus incurrit apoſtaſiã: quãdo recedit a monaſterio inconſulto ſuo ſuperiore/ & non intrat aliud monaſteriũ. Quia tũc etiã ſi retinuerit tonſuram & habitũ: apoſtata eſt. Si vero aliud monaſteriũ intret: nullam incurrit apoſtaſiã. & hoc dictũ ſequitur Panor. in d. c. 1. ĩ. 1. col. de apoſta. & in c. fi. eodem titu. & glo. in c. ex parte. in glo. 1. de tẽpo. ordi. Et eſt aduertẽdũ/ quia nedũ religioſi tonſurã & habitũ dimittentes ſunt apoſtatæ: ſed etiã clerici ſæculares. c. tuę. & ibi. per Panor. de apoſta. Et poſſunt carcerari & affligi: donec habitũ temere dimiſſum reſumãt. c. a nobis. eodem ti. de apoſta. Et de apoſtatis & eorũ pœna eſt bonus tex. in c. btũs. 3. q̃ſti. 4. vbi dr. Btũs p̃deceſſor nr Clemẽs vir apl'ic⁹ & ſpũ dei plenus/ vna cũ reliq̃s ſctis collegis ſuis ſtatuit/ dicẽs. Accuſãdi vel teſtificãdi licẽtia denegetur his: qui Chriſtianę religionis & noĩs dignitatẽ & ſuæ legis vel ſui ꝓpoſiti normam aut regulariter prohibita neglexerint. Tranſgreſſores eni ſpõte legis ſuæ/ eiuſq violatores: apoſtatę noĩantur. Hæc tex. Pro maiori tamẽ pœnarũ in quas incurrunt apoſtatæ/ declaratione: videndũ eſt quod notat Panor. in d. c. 1. col. 2. de apoſ. vbi dicit ꝙ aut loquimur de apoſtata perfidię/ qui ſcꝫ fidem relinquit: & talis punitur vt hereticus. Vt eſt bonus tex. quẽ ipſe nõ allegat/ in l. fi. in fi. C. de apoſ. Et ſpecialius loquẽdo dicit tex. in l. hi qui ſanctã. C. eodẽ. ti. Hi qui ſanctã fidẽ perdiderũt & ſanctũ baptiſma heretica ſuperſtitione ꝓphanauerũt: a conſortio omniũ ſegregati/ teſtamẽti nõ habeãt factionẽ. Nulli in hęreditate ſuccedãt. A nemine ſcribant hęredes. quos etiã præcipimus procul abijci ac longius mãdari: niſi pœnę viſũ fuiſſet eſſe maioris/ verſari inter homines & hominum carere ſuffragijs. Sed nec vnq̃ in ſtatũ priſtinũ reuertãtur: nec flagitiũ morũ oblitterabit pœnitẽtia. Et in l. apoſtatarũ. eodẽ ti. dicit tex. Apoſtatarũ ſacrilegũ nomẽ ſingulorũ vox cõtinuę accuſatiõis inceſſet: & nullis finita tẽporibus huiuſmodi criminis arceat idago. Teſtãdi aut donãdi aliquid nõ habeãt facultatẽ. Sed nec vẽditiõis ſpecie/ facere legi fraudẽ ſinantur/ totũq; ab inteſtato Chriſtianitatẽ ſectãtibus propinquis potiſſimũ deferatur. Hęc tex. Quia tamen tales apoſtatæ heretici cenſentur: hodie bona eorum ad propinquos q̃uis Chriſtianos & proprios filios nõ deferuntur. Vt eſt bonus tex. in Auctẽ. Gazaros. C. de hære. & in c. Vergentis. eodem ti. in Antiq. & in c. ſtatutum. eodem ti. in 6. Si vero loquamur de apoſtata inobedientię/ qui ſcilicet ſuperiori ſuo contumaciter non vult obedire: & tunc diuerſimode punitur ſecundum qualitatem inobediẽtiæ prout annotabitur in verbo obedientia. Si autem loquamur de apoſtata ſtatus ſui ſeu religionis aut ordinus: tunc ſi ſęcularis eſt q ſtatũ ſuũ dimittit/ eſt excõmunicandus/ & carceri mãcipãd⁹/ donec habitũ reſumat. Tex. ẽ in c. pe. de apoſta. Regularis aũt ẽ excomunicat⁹ ipo facto: vt ẽ tex. in c. vt periculoſa. Ne cle vel mona. li. 6. Et a tali excoĩcatione non põt abſolui ab abbate ſuo vt notãter dicit Fely. in c. Paſtoralis. §. p̃terea. colũ. 3 de offi. ordi. Et facit quod notat Panor. in c. monachi. de ſen. excõ. vbi dicit ꝙ abbas nõ põt monachos ſuos abſoluere ab excõmunicatione canonis: niſi in caſib⁹ a iure exp̃ſſis. quia talis abſolutio ẽ epĩs reſeruata. ꝓut eſt tex. in c. Nuper, de ſent. excõ. Quod vero cleric⁹ ſęcularis apoſtata ſui ſtatus nõ ſit excõmunicat⁹ ipſo facto: glo. eſt no. in c. ſi quis ex clericis. in verbo ſit anathema. de vita & honeſ. cle. & 23. diſ. in c. ſi quis ex clericis. i verbo anathema. & in d. c. vt periculoſa. in verbo ipſo facto. Ne cle. vel mo. lib. 6.

d ¶De electiõe apoſtolorũ & 72. diſcipulorũ videat textus apud canoniſtas in c. in nouo. 21. diſ. & ibi dicit ꝙ epĩ in locum apoſtolorũ/ p̃ſbyteri vero in locũ diſcipulorum ſucceſſerunt.

¶Quo ritu viuendi Ihesus Apostolos suos viuere voluerit: vide infra in
verbo Ihesus.

¶Eduxit Ihesus apostolos in Bethaniam: et eleuatis manibus suis be- Lucæ vltimo.g.
nedixit eis. Et factum est/ dum benediceret illis/ recessit ab eis & fereba-
tur in cœlum: & ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalē cum gaudio
magno/ et erant semper in tēplo laudantes & benedicētes deū.

¶Nō est seruꝰ maior dño suo: neq̧ apostolꝰ maior est eo qui misit [f] illū. Ioā.13.b.

¶Ego (inquit Paulus) sum minimus apostolorum: qui non sum dignꝰ Ad corin. 15.b.
vocari apostolus/ quoniam persequutus [g] sum ecclesiam dei.

¶Pseudo apostoli sunt operarij subdoli: transfigurantes se in apostos- Ad corin. 11.c.
los Christi. Et non mirū: ipse enin sathanas trāsfigurat [h] se in ange-
lum lucis.

¶Paulus apostolus non ab hominibus neq̧ per hominē: sed per Ihesū ad galat.a
Christum & deum patrē qui suscitauit eum a mortuis.

¶Cum complerentur dies Penthecostes: erant omnes apostoli pariter ī actuū.2.a
eodem loco. Et factus est repente de cœlo sonus tanq̄ aduenientis spiri
tus vehementis: & repleuit totam domū vbi erant sedentes. Et apparue
rūt illis dispartitæ linguę tanq̄ ignis: seditq̧ supra singulos eorum. Et
repleti [i] sunt omnes spiritu sancto: & cœperūt loqui varijs linguis/ put
spiritussanctus dabat eloqui illis. Erant autē in Hierusalem habitantes
Iudæi viri religiosi: ex omni natione quæ sub cœlo est. Facta autem hac
voce/ conuenit multitudo/ et mente confusa est: quoniam audiebat vnus
quisq̧ lingua sua illos loquentes. Stupebant antē omnes & mirabātur:
dicentes. Nōne ecce omnes isti qui loquūtur/ Galilæi sunt? Et quomo-
do nos audiuimus vnusquisq̧ linguam nostrā in qua nati sumus? Par-
thi et Mœdi et Elamitę et qui habitāt Mesopotamiā/ Iudęā/ & Capado-
ciam/ Ponthum/ & Asiam/ Phrygiam/ et Pamphiliam/ Aegyptū/ et partes
Lybiæ quę est circa Cyrenem/ & aduenæ Romani/ Iudæi quoq̧ & Pro-
seliti/ Cretes/ & Arabes: audiuimus eos loquētes nostris linguis magna-
lia dei. Et ibidem de his qui ob linguarū diuersitatē apo-
stolos ebrios putauerunt/ & a Petro fuerunt increpati videri potest.

¶Multa prodigia & signa per apostolos in Hierusalē fiebant: & metus actuū.2.g
erat magnus in vniuersis. Omnes etiam qui credebant erant pariter: &
habebant omnia communia [k]. Possessiones & substantias vēdebant: &
diuidebant illa omnibus/ prout cuiq̧ opus erat.

¶Virtute magna reddebāt apl̄i testimonium resurrectiōis Ihesu Chri- actuū.4.g
sti domini nostri: & gratia magna erat in omnibus illis. Neq̧ enim quis
q̄ egens erat inter illos. Quotquot enim possessiones agrorum aut do-
morū erant/ vendentes [l]: afferebantur precia [l] eorum quę vendebāt/ an
te pedes apostolorum. Diuidebatur aūt singulis: prout cuiq̧ opus erat.

f ¶Apostoli græce/ latine missi dicuntur: quia Christus misit eos ad prædicandum. c. qui ecclesiasticos §. Ecce. versi. hinc etiam prius apostolos. 36. distinc. g ¶Cap. consuetudo. in fi. 8 distinc. vbi obiter fit mentio de hoc dicto. h ¶26. questi. 5. c. Epi. versi. siquidem ipse sathanas. et c. Nec mirū. paulo post mediū. & de regula. c. licet. §. Quocirca. in fi. & ne cleri. vel mo. c. Non magnopere. in princ. & diffuse annotatū ē in verbo angelus. i ¶76 distinc. c. igitur. ibi. post acceptū. vbi dicit tex. q̧ post acceptū sancti spūs donū/ & sic post istū diē pēthecostes salubriter & necessarie cōsuetudo est introducta ieiunij. vt si quid forte inter ipsa festiuitatis gaudia negligēs libertas & licentia immoderata præsūpserit: hoc religiosę abstinentię censura castiget. Et de hoc die Pēthecostes notabiliter loquitur textꝰ in c. Nosse credo. 76. distinc. vbi dicit tex Nosse credo vos fratres/ nō minore lętitia celebramus diē pēthecostes: q̄ diē sāctum paschę celebrare curauimus. Tunc enī sicut mō fecimus ieiunauimꝰ sabbato/ vigilias celebrauimus/ orationibus percontanter institimꝰ. vnde necesse est vt similē obseruātiā similis lætitia subsequatur. Et de hac etiam celebritate pēthecostes est bonus tex. in c. de ieiunio. versi. & hoc sciendū. eadē dis. vbi posita regula ieiuniorū quatuor tēporū: dicit textꝰ. Sciendū ē q̧ siquando ieiuniū mensis iunij in vigilia pēthecostes secūdū prædictam regulā euenerit: nō ibi celebrandum erit sȝ ī ipa hebdomada solēni pēthecostes. quia vigilia simul & ieiuniū celebrari non debent. & tunc propter solēnitatē sancti spiritus diacones dalmaticis induātur: & alleluia decātetur/ & flectamus genua nō dicat. De quo etiā festo pēthecostes meminit tex. in c. 2. de ferijs. & in c. Capellanus. eodē ti. vbi dicit tex. q̧ a septuagesima vs q̧ ad. 7. dies post pēthecostes nuptię non celebrantur.

k ¶Et sic bonorū communitas est de iure diuino. Et ita sentit tex. iuris canonici 8. distinc. in princ. & in c. Quo iure. in princ. &. 12. questi. 1. c. dilectissimis. c. scimꝰ. c. Nolo. & c. nō dicatis. Et per totā illā causam & questionē amplissime disseritur: an vita cōmunis sit ꝑsertim a clericis amplexāda. De bonorū aūt cōmunitate quo iure sit introducta: tractat notāter Bar. apud legistas in l. Ex hoc iure. in princ. ff. de iusti. & iure. vbi probatur q̧ dñia rerū distincta sunt a iure gētium. Et de hac materia vidēdum est quod satis diffuse annotabitur in verbo cōmunio. l ¶De hac bonorū venditione & allatione precij ante pedes apostolorū loquitur notabiliter tex. in c. dilectissimis. 12. questi. 2. vbi hęc dicūtur quę hic. De immutatione autē istius primæuę cōstitutionis loquitur textus in c. vidētes. eadē causa & questi. vbi dicit textus. Videntes summi sacerdotes & alij atq̧ leuitę & reliq fideles plus vtilitatis posse cōferre si hęreditates & agros quos vendebant/ ecclesijs quibus præsidebant episcopi/ traderēt/ eo q̧ ex sūptibus eorū tam pręsentibus q̄ futuris tēporibꝰ plura & elegantiora pstare possent fidelibꝰ cōmunē vitā ducētibꝰ/ q̄ ex precio ipsorū: cœperūt prędia & agros quos vēdere solebāt matricibꝰ ecclesijs tradere & ex sumptibus earū viuere. Ipsæ vero res in ditione singularū parochiarū epōrū qui locū tenent apostolorū/ erāt. et sunt vsq̧ adhuc/ et futuris sēper dn̄t esse tēporibus: ex quibꝰ epi et fideles dispēsatores

eorũ/oĩb⁹ coi vita degere volẽtib⁹ministrare cũcta necessaria dñt/pnt meli⁹ potuerit/vt nẽo ĩ eis egẽs ĩueniat. Hęc tex. [m] De hoc dicto est tex. notabilis in c. Si dominus. versi. si bonũ est. II. questi. 3. vbi dicit text⁹. Si bonũ est quod præcipit imperator: iubentis exequere voluntatem. Si malum: responde. oportet deo magis obedire q̃ hominibus. Et ad idem est textus in c. Non semper. in c. Iulianus. in c. Qui resistit. eadẽ causa & quæsti. & ĩ c. si is qui pręest. eadem causa & questi. vbi dicit textus. Si is qui præest fecerit/aut cuiq̃ quod a domino prohibitum est facere iusserit/vel quod pęceptum est pręterierit/vel prætertire mandauerit: sancti Pauli apostoli sententia ei ingerenda est dicentis. Etiam si nos aut angelus de cœlo euãgelizauerit vobis pręterq̃ quod vobis euangelizauim⁹: anathema sit. [n] Huius dicti meminit Archi. in c. dũ sanctam. colũ. 2. de pœni. distin. 2. Et aduertendũ est q̃ in locũ apostolorũ dicuntur hodie esse religiosi quoad coiem vitã. vt est bonus textus in c. dilectissimis. versi. Coia vita. 12. questi. I. & in c. ex auctoritate. & ibi glosa. 16. questi. 2. Quãtum vero ad dignitatem: in locum eoruz successerũt episcopi. Tex. est in c. in nouo. 21. distinc. Quantum autem ad confectionem corporis Christi: in ipsorũ locũ successerunt presbyteri. Bonus est textus in c. Absit. in princ. II. q̃st. 3. Et de apostolis notandus est textus in c. Ita dominus. 19. distinc. vbi dicit tex. Dominus noster Ihesus Christ⁹ humani generis saluator instituit: vt veritas quę antea legis & prophetarũ pręconio continebatur/per apostolicam tubã in salutem vniuersitatis exiret. sicut scriptũ est. In omnẽ terram exiuit sonus eorũ: & in fines orbis terrę verba eorũ. Sed huius muneris sacramẽtum ita dominus ad omnium apostolorũ officiũ pertinere voluit: vt i beatissimo Petro oim apostolorũ sũmo principaliter collocaret. vt ab ipso quasi a quodã capite dona sua velut in corpus oia diffunderet: vt extoetem se itelligeret diuini mysterij esse/q ausus fuisset a Petri soliditate recedere. Hęc tex. De apostolis etiã loquens text⁹ in c. Omnino. 31. distic. dicit. Sanctos apostolos legimus vxores suas circunduxisse: beato Paulo apostolo dicente. Nũquid non habemus potestatem mulierem vt sororem circunducendi sicut & frater dñi & Cephas? Vide insipiẽa: quia non dixit. Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem amplectendi: sed circunducendi. i. vt mercede prędicationis sustentaretur ab eis. Nec tamen deinceps vlterius foret carnale inter eos coniugium. De apostolis etiam dicit textus in c. consilium. in princi. de obser. ieiu.

Actuum 5. d. Exurgens princeps sacerdotum/& omnes qui cum illo erant/repleti zelo: iniecerũt manus in apostolos/& posuerũt eos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris/& educens eos: dixit. Ite: & stantes loquimini in tẽplo plebi oĩa verba vitæ huius. Qui cum audissent/intrauerunt diluculo in templum: & docebãt. Adueniens autem princeps sacerdotum/& qui cum eo erãt/conuocauerunt concilium/& omnes seniores filiorum Israel: et miserunt ad carcerem vt adducerentur. Cum autẽ venissent ministri et aperto carcere non inuenissent illos: reuersi nunciauerũt dicentes. Carcerẽ quidem inuenimus clausum: cum omni diligẽtia/& custodes stantes ante ianuas: aperiẽtes autem neminẽ intus inuenimus. Vt autem audierunt hos sermones magistratus templi & principes sacerdotũ: ambigebant de illis quidnam fieret. Adueniens autem quidã nunciauit eis: quia ecce viri quos posuistis in carcerem/sunt in tẽplo stantes & docẽtes populũ. Tunc abijt magistratus cum ministris: & adduxit illos sine vi. Timebant eni populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent eos/statuerunt in cõcilio: & interrogauit eos princeps sacerdotum dicens. Præcipiendo præcepimus vobis/ne doceretis in nomine isto: & ecce replestis Hierusalẽ doctrina vestra/& vultis introducere super nos sauguinẽ hominis isti⁹. Respondẽs aũt Petrus & apostoli: dixerũt. Obedire oportet deo [m] magis q̃ hominibus. Deus patrum nostrorũ suscitauit Ihesum: quẽ vos interemistis/suspendentes in ligno. Hunc principem & saluatorem deus exaltauit dextera sua: ad dandam pœnitẽtiam Israel/& remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum: & spiritus sanctus quẽ dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hæc cũ audissent dissecabantur: & cogitabant interficere illos. Surgẽs autem quidã in concilio Pharisęus/nomine Gamaliel/legisdoctor/honorabilis vniuersę plebi/iussit foras ad breue homines ferri: dixitq; ad illos. Viri Israelitę attendite vobis super hominibus istis: quid acturi sitis. Ante hos eni dies extitit Theodas dicens se esse aliquem/cui cõsensit numerus virorũ circiter quadringentorum: qui occisus est/& omnes qui credebãt ei dissipati sunt & redacti ad nihilum. Post hunc extitit Iudas Galilæus in diebus professionis/& auertit populum post se: & ipse perijt/& omnes quotquot cõsenserũt ei dispersi sunt Et nunc itaq; dico vobis: discedite ab hominib⁹ istis/& sinite illos. Quoniã si est ex hominibus consilium: hoc opus dissoluetur. Si vero ex deo est: nõ poteritis dissoluere illud/ne forte & deo repugnare videamini. Consenserũt autem illi. Et conuocantes apostolos/cæsis denũciauerunt ne omnino loquerentur in nomine Ihesu: et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant [n] gaudentes a conspectu concilij: quoniã digni habiti sũt pro nomine Ihesu contumeliam pati. Omni autem die non cessabãt in templo & circa domos docentes & euangelizantes Ihesum Christum.

Apo. vlti. **Apocalypsis.** Prophetiæ libri (apocalypsis) si quis aliqd apposuerit: apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetię huius: auferet deus partem eius de libro vitæ/& de ciuitate sancta/& de his quæ scripta sunt in libro isto.

Omnium apostolorū vigiliæ sunt in obseruatione ieiunij celebrandæ præter vigilias apostolorum Philippi & Iacobi/ & beati Ioānis euangelistæ: quoniam eorum solēnitas infra solēnitatem paschalem/ istius autem infra natalem celebratur. Dicūt tamen glosa & docto. ibi: ꝙ in ieiunio isto seruanda est consuetudo patriæ. & ita etiam probat ibi textus in versi. de festiuitate. o ℂ Bonus est tex istum exornās in c. Quia ex sola. in fi. 24. quæsti. 1. vbi dicitur. Sola ecclesia est quæ intra positos validos charitatis cōpage custodit. Vnde & aqua diluuij arcā quidē ad sublimiora sustulit: omnes autem quos extra arcā inuenit extinxit. p ℂ 23. q̄sti. 5. c. qd ergo in princi. & diffusius videatur in verbo diluuium.

Aqua. Diuisit deus aquas quæ erant sub firmamēto: ab his quæ erāt super firmamentum. Genesis .1. a

ℂCongregationes aquarum appellauit deus Maria. 1. a.

ℂFactum est diluuium quadraginta diebus super terram: & multiplicatæ sunt aquæ/ & eleuauerūt arcam in sublime a terra. Vehemēter [o] enim inundauerunt: et omnia repleuerunt in superficie terræ. Porro arca ferebatur super aquas: [o] et aquæ præualuerunt nimis super terram/ opertiꝗ sunt omnes montes excelsi sub vniuerso cœlo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Cōsumptaꝗ est omnis caro quæ mouebatur super terram: volucrum/ animantium/ bestiarum/ omniumꝗ reptilium/ quæ reptant super terrā. Vniuersi homines & cuncta in quibus spiraculū vitæ est in terra: mortua sunt. Et deleuit [p] deus omnem substantiam quæ erat super terram ab homine vsꝗ ad pecus/ tā reptile q̄ volucres cœli: & deleta sūt de terra. Remāsit aūt solus Noe [q]: & qui cum eo erant in arca. Obtinueruntꝗ aquæ terrā centum quinquaginta diebus. 7. c.

ℂDixit dominus ad Moysen. Dic ad Aarō. Tolle virgam tuam/ & extende manum tuam super aquas Aegypti et super fluuios eorum & riuos ac paludes et omnes lacus aquarum/ vt vertantur in sanguinem [r]: & sit cruor in omni terra Aegypti tam in ligneis vasis q̄ in saxeis. Fecerūt Moyses & Aaron: sicut præceperat dominus Et eleuās virgam/ percussit aquam fluminis coram Pharaone et seruis eius quæ versa est in sāguinem [rr]: & pisces qui erant in flumine mortui sunt. Cōputruitꝗ fluuius & nō poterant Aegyptij bibere aquam fluminis: & fuit sanguinis in tota terra Aegypti. Et supra in verbo Aaron. Exo. 7. c.

ℂAit dominus ad Moysen. Antecede populum/ & sume tecū de senioribꝰ Israel: & virgā qua percussisti fluuiū/ tolle in manu tua/ & vade. En ego stabo coram te ibi supra petrā Oreb: percutiesꝗ petrā [a]/ & exibit ex ea aqua vt bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus israel. 17. b.

ℂHæc sunt quæ gignūtur in aquis: & vesci licitum est. Omne quod habet pennulas & squāmas tam mari q̄ in fluminibus & stagnis/ comedetis. Quicquid autem pennulas & squāmas non habet eorū quæ in aquis mouentur/ & viuit: abominabile vobis execrandumꝗ erit. Vide diffusius infra comedere. Leui. 11. b

ℂDe aquis amarissimis in quas inijciuntur maledicta pro spiritu zelotipiæ sopiendo: vide infra in verbo zelotipia.

ℂLoquutus est dominus ad Moysen dicens. Tolle virgam/ & congrega populum tu & Aaron frater tuus: & loquimini ad petram coram populo Israel/ & illa dabit aquas. Cūꝗ eduxeris aquam de petra: bibet omnis multitudo & iumēta eius. Tulit igitur Moyses virgam quæ erat in conspectu domini sicut præceperat ei/ cōgregata multitudine ante petram. Dixitꝗ eis. Audite rebelles & increduli. Num de petra hac vobis aquā poterimus eijcere? Cūꝗ eleuasset Moyses manum: percutiēs virga bis silicē: egressæ [t] sunt aquæ largissimæ: ita vt populus Israel bi- Numeri 20. b.

q ℂ 6. distinc. c. Non est peccatū §. his ita respondetur. versi. Ius vero consuetudinis. in verbo extinctū. vbi dicit textus. In diluuio propter hoim raritatem humanum genus fere videbatur extinctum.

e ℂ Videantur annotata supra i verbo Aarō.

rt ℂ Textus qui Ambrosij est in c. Reuera. de conse. distinc. 2. exēplis præter naturā nititur ostēdere: ꝙ i altaris sacramēto substantia panis & vini in corpus & sanguinē Christi cōuertatur. & inter cætera citat hoc exemplum: dicēs. Currebant Aegypti flumina puro meatu aquarū: & subito de fontiū venis sanguis cœpit erūpere. non erat potus in fluuiis. Rursus ad prophetæ p̄ces cruor cessauit fluminum: aquarum natura remeauit.

s ℂ Videatur quod statim annotabitur. Numeri 20.

t ℂ Hoc exēplo mōstratur non mirū debere videri: si post verba sacramentalia/ substantia panis & vini in substantiā corporis & sanguinis Christi conuertatur. Ita citatur hic tex. de consecra. dis. 2. c. reuera. in princi. in verbo ex petra aqua fluxit. & i versi. Sitiebat populus. Et de hoc est tex. no. in c. i calice. i pri. ea dē causa & q̄sti. vbi tex. qui Ambrosij ē dicit. Sacerdos verbo dei tangit petrā: & fluit aqua/ & bibit populus dei. Redundat aqua in calice: salit sanguis in vitā æternā. De hac etiam aquarum ex petra egressiōe loquitur tex. de celebra. missa. c. in quadā. versi. sed nec vera. vbi dicitur ꝙ hæc effluxio aquæ de petra fuit figura eius quod in euangelio scribitur/ aquam a Christi latere profluxisse. & in c. reuera. versi. sitiebat populus. de conse. distinc. 2. Vt ostēdatur credendū esse (etsi præter naturā) substātiā panis & vini in corpus & sanguinē Christi conuerti: ponderatur hæc egressio aquæ de petra. & dicitur. Sciebat populus patrū. tetigit Moyses petrā: & aqua de petra fluxit. Nūquid non præter naturam operata est gratia: vt aquam vomeret petra quam non habebat natura? Hanc etiam aquæ egressionem de petra fuisse signū sanguinis Christi dicit glosa. 2. in c. Inquit apostolus. de conse. distinc. 2. Et dicit glo. in d. c. in ca-

lice.eadem diſtinc. Tradunt Hebrȩi ꝙ aqua de petra quam Moyſes bis percuſſit ſaliẽs vſquequaꝙ/ populum per deſertum ambulantem ſequuta eſt. v ℂ Pro effectu & elucidatione iſtorum verborum/ videndi ſunt textus in c. vt cognouerunt. verſi. An non charitatem habebat de cuius ſpiritu. de pœni. diſtinc. 2. & in c. Nabuchodonoſor. verſi. Cum ſuperna 23. quęſti. 4. Dicit enim tex. de Moyſe loquens in d.c. vt cognouerũt. An non charitatem habebat de cuius ſpiritu dominus accepit & ſuper ſeptuaginta ſeniores iſrael præpoſuit. qui tamen ad aquã contradictionis de dei potentia ſiue de eius benignitate dubitans/ cum cętera certa fide promiſiſſet producturus aquam de petra diffidenter excrepuit/ dicẽs. Nũquid de petra hac poterovobis educere aquã? quod nulli leue videatur cum in pœnã delicti eius ſibi & Aaron a domino dictum ſit. Quia non exaudiſtis vocem meam vt glorificaretis me coram filijs Iſrael: non introducetis populũ hunc in terram quam dedi eis. Textus vero in d.c. Nabuchodonoſor dicit. Cũ ſuprna idignatio ſeſe (vt ita dixerim) medullitus mouet: hanc opinio vel appoſitio humana non remouet. nec ſe cuiuſlibet vtiliter deprecatio obijcit: cum ſemel deus aliqd ab intimis iraſcendo diſponit. Hinc eſt enim ꝙ Moyſes qui reatum totius plebis apud dominũ ſuis precibus terſit/ dũq ſe obicẽ obtulit/ diuinæ iracundiæ vim placauit. & ad petram Oreb veniens/ & pro aquæ exhibitione diffidẽs: repromiſſionis terram ingredi domino iraſcẽte nõ potuit. x ℂ Tranſeuntibus etiã filijs Iſrael: dũ rediſrent ex Aegypto/ ſiccatũ eſt mare. vt legitur Exodi. 14. c. & ẽ tex. de cõſe. diſtinc. 2. c. reuera. verſi. circũcluſus. vbi dicit textus. Circuncluſus erat vndiq populus Hebręorum/ hinc Aegyptijs vallat⁹/ inde mari clauſus. virgã leuauit Moyſes. ſeparauit ſe aqua/ & in murorũ ſpeciẽ ſe cõgelauit/ atq inter vndas via pedeſtris apparuit. Et dicit ibi glo. i verbo ſeparauit. ꝙ aquæ ſeparatio fuit in 12. diuiſiões: vt q̃libet tribus p ſuas turmas īcederet. y ℂ Per hũc tex. dicit tex. apd Cano. ī c. delicię. 42. diſtic. ꝙ viles cibi appetenter accepti impediunt profectũ abſtinentię. Et hoc ex eo ſumitur (vt ibi dicit Auguſtinus cuius eſt ille tex.) quia Dauid aquã/ male concupiram effudit. Alibi autem dicit textus in c. vt cognouerunt. verſi. Quomodo charitatem. de pœni. diſtinc. 2. ꝙ Dauid aquam illam coram deo libauit. prout dicit hic textus. z ℂ De conſe. diſtinc. 3. c. aquam ſale conſperſam. vbi dicit textus. Si ſale aſperſo per Heliſęum prophetam ſterilitas aquę ſanata eſt: quantomagis diuinis precibus ſacratus ſal ſterilitatem rerum aufert humanarum & coinquinatos ſanctificat & purgat/ bona multiplicat/ & inſidias diaboli auertit/ & a phantaſmatis verſutijs homines defendit. a ℂ 1. quæſti. 1. c. ſicut Eunuchus. vbi Auguſtinus auctor illius tex. dicit. Ignis ſacrificij qui per ſeptuaginta annos Babylonicę captiuitatis ſub aqua vixerat: extin.

beret & iumenta. Dixitq dominus ad Moyſen & Aaron. Quia nõ credidiſtis[v] mihi vt ſanctificaretis me corã filijs Iſrael: nõ introducetis hos populos in terram quã dabo eis. Hęc eſt aqua contradictionis: vbi iurgati ſunt filij Iſrael contra dominum/ & ſanctificatus eſt in eis.

Ioſue. 4 a ℂ Defecerunt aquę: Iordanis ante arcam fœderis domini[x] cũ tranſiret eum.

Ioſue. 4. c ℂ Cum aſcẽdiſſent de Iordane portãtes arcã fœderis dñi/ & ſiccam humum calcare cœpiſſent: reuerſæ ſunt aquæ Iordanis in alueũ ſuum/ & fluebant ſicut ante conſueuerant.

Iudicum 15. d. ℂ Aperuit dominus (ſitiente & clamante ad eum Sanſone) molarem dẽtem in maxilla aſini: & egreſſæ ſunt ex eo aquę. Et infra Sanſon.

2. re. 23. c. ℂ Deſyderauit Dauid aquam de lacu: & ait. O ſi quis[y] mihi daret potum aquę de ciſterna quæ eſt in Bethleem iuxta portam? Irruperunt ergo tres fortes caſtra Philiſtinorũ/ et hauſerunt aquam de ciſterna Bethleem quę erat iuxta portam: & attulerunt ad Dauid. At ille noluit bibere: ſed libauit eam domino/ dicens. Propitius ſit mihi dominus: ne faciã hoc. Num ſanguinem hominum iſtorum qui profecti ſunt/ & animarũ periculum bibam? Noluit ergo bibere.

4. re. 2. b. ℂ Tulit Helias palium ſuum & inuoluit illud/ & percuſſit Iordanis aquas quę diuiſæ[x] ſunt: & tranſierunt ipſe & Helyſęus per ſiccum[x].

4. re. 2. d. ℂ Dixerunt viri ciuitatis Hiericho ad Helyſęum. Ecce habitatio ciuitatis huius optima eſt ſicut tuipſe domine ꝓſpicis: ſed aquę peſſimę ſunt[z] & terra ſterilis. At ille ait. Afferte mihi vas nouũ: & mittite in illud/ ſal. Quod cum attuliſſent: egreſſus ad fontem aquarum miſit iu illum ſal/ & ait. Hęc dicit dominus. Sanaui aquas has: & nõ erit vltra in eis mors neq ſterilitas. Sanatę ſunt ergo aquæ vſq in diem hanc: iuxta verbum Helyſęi quod loquutus eſt.

2. macha. 1. c. ℂ Cum prætериſſent anni multi/ et placuit deo vt mitteretur Neemias a rege Perſidis: nepotes ſacerdotum qui abſconderant miſit ad requirendum ignem[a]/ & ſicut narrauerũt nobis non inuenerũt ignem/ ſed aquã craſſam. Et iuſſit eos haurire/ & afferre ſibi: & ſacrificia quæ impoſita erant aſpergi ipſa aqua/ & ligna/ et quæ erant ſuperpoſita. Vtq hoc factum eſt/ & tempus affuit quo ſol refulſit qui prius erat in nubilo: accẽſus eſt ignis magnus/ ita vt omnes mirarentur.

2. macha. 1. g. ℂ Cum conſumptum eſſet ſacrificium: ex reſidua aqua Neemias iuſſit lapides maiores perfundi. Quod vt factum eſt: ex eis flamma accẽſa eſt/ ſed ex lumine quod refulſit ab altari conſumpta eſt.

Iob. 37. b. ℂ Flante deo concreſſit gelu: & rurſum latiſſimæ funduntur aquę.

Pſalmus 17. b. ℂ Aqua tenebroſa (eſt) in nubibus aeris.

17. e. ℂ Miſit dñs de ſummo & accepit me: & aſſumpſit me de aquis multis.

28. a. ℂ Vox dñi ſuper aquas: de⁹ maieſtatis itonuit/ dñs ſuper aquas multas.

76. d. ℂ Viderunt te aquę deus/ viderunt te aquæ/ & timuerunt: & turbatę ſunt abyſſi.

ctus est/ Iasoni Antiocho vendente sacerdotiū. quod significauit spiritus sancti ignem non lucere in ecclesiasticis sacramentis. & ibi glo. in verbo non lucere/ meminit huius aquæ crassæ de qua in hoc textu. Circa quem videndus est etiā tex. i c. fi. & ibi glo. in verbo sine igne. de celebra. missa. b ℂ De isto exitu aquarū ratione pūaricatæ diuinę legis loquitur tex. (qui in huius textus declarationem videatur) in c. irrisor. versi. Multi. de pœni. distinc. 3. vbi dicit. Multi lachrymas indesinēter fundūt: & peccare non desinunt. Quosdā accipere lachrymas ad pœnitētiā cerno/ & effectū pœnitentię non habere: quia inconstātia mentis/ nō recordatione pcti lachrymas fundunt. nūc vero reminiscente vsu/ ea quę fleuerunt iterando committunt. Esaias de peccatorib⁹ dicit. Lauamini: mūdi estote. Lauatur & mundus est: qui & prętesita plāgit/ & flenda iterum non admittit. Lauatur & non est mundus: q plāgit q̄ gessit/ nec deserit/ & post lachrymas ea quæ deseruerat repetit. Hæc textus. De hac autē materia dicetur diffusius in verbo lachrymę.
c ℂ Si hac sentētia cōsulatur vt qui docti sūt/ in plures doctrinam suā partiantur & diuidant: videatur bonus tex. in c. reuernmini. i fi. 16. q̄sti. 1. vbi dicit. Qui doct⁹ est si intelligens largitorem deum/ & agens his gratias per quos a deo eruditus est humiliauerit se/ & in horreum dei tulerit cibos/ hoc est scripturę alimenta in ecclesijs populis ministrauerit: statim aperientur super eum catharactæ cœli/ & effundetur pluuia spiritualis. & mandabit nubibus suis/ vt pluant super eum imbrem: & abundantia rerum omniū perfruetur. Hæc textus.
d ℂ Manifesta quantum ad aliquam præsumptionē & coiecturā. Vere enī scire cor hominis seu cogitatiōes iternas: solius dei est/ vt annotabitur in verbo cor.
e ℂ Text⁹ qui Hieronymi est/ i c. oib⁹. 24. q̄sti. 1. Ecclesiā appellat puteum aquarum viuētium. Et ibi glosa in verbo puteus. dicit φ hoc est propter occulta mysteria q̄ solis sanctis per reuelationē spiritus sancti aperta sunt.
f ℂ Videantur annotata in verbo elemosyna
g ℂ Si hæc sententia velit φ vnicuiq; datū est liberum arbitrium/ vt vel bonū agat vel malū: videat bo. glo. in c. Qui episcop⁹. In verbo conditionē. 23. dis. vbi dicit glo. φ diabolus habet liberū arbitriū: sed ad malū tantū. similiter angel⁹ habet liberū arbitriū: sed ad bonū tātū. homo aūt habet liberū arbitriū/ ad bonū & ad malū. Et de hoc vltio allegat glo. bonū & amplū tex. qui videri pōt in c. Nabuchodonosor. 23. questi. 4. h ℂ 88. dis. c. eijciens. in fi. vbi dicit tex. Homo qui non ostendit imaginē dei: reprobus est. vnde Esaias ait ad Hierusalē. Caupones tui miscent vinū cū aqua. i ℂ Super omnes aquas: id est super oēs populos

ℂExitus aquarū deduxerūt oculi mei: quia non custodierūt [b] legē tuā. Psal. 118.
ℂAquæ quę super celos sunt: laudent nomen domini. Psal. 14. a.
ℂBibe aquam de cisterna tua: & fluenta putei tui. Prouerb. 5. c.
ℂDeriuentur [c] fontes tui foras: & in plateis [c] aquas tuas diuide. 5. c.
ℂAquę furtiuę dulciores sunt: et panis absconditus suauior. 9. d.
ℂQui dimittit aquam/ caput est iurgiorum: & anteq̄ patiatur contume 17. c
liam/ iudicium deserit.
ℂAqua profunda verba ex ore viri: et torrens redundans fons sapiētię. 18. a.
ℂSicut aqua profunda: sic consilium in corde viri. 20. a.
ℂAqua frigida bona est animæ sitienti: & nuncius bonus de terra lon 25. d.
ginqua.
ℂQuomodo in aquis resplendent vultus prospicientium: sic corda ho- 27. c.
minum manifesta [d] sunt prudentibus.
ℂSoror mea fons hortorum: puteus aquarum [e] viuentium quæ fluūt Canti. 4 d
impetu de Libano.
ℂAquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem: nec flumina ob Cāti. 8. c.
ruent illam.
ℂIgnis in aqua valebat supra suam virtutem: & aqua extinguentis na- Sapię. 19 d
turę obliuiscebatur.
ℂIgnem ardētem extinguit aqua/ & elemosyna [f] resistit peccatis: & de⁹ Ecci.
protector est eius qui reddit gratiam. 3. g
ℂApposuit tibi [g] de⁹ aquā et ignē: ad quod volueris [g] porrige manū tuā. 15. d.
ℂInitium necessariæ rei vitę hominū: aqua/ ignis/ ferrum/ sal/ lac/ et pa- 39. d.
nis similagineus/ & mel/ & botrus vuę/ & oleum/ & vestimentū. Hęc oia
sanctis in bona: sic et impijs & peccatoribus in mala conuertentur.
ℂVinum tuum mixtum est [h] aqua (O Hierusalem) Esaiæ 1. f.
ℂBeati qui seminatis super ōnes [i] aquas: imittētes sedē bouis & Asini. 32. g.
ℂEgeni & pauperes quærunt aquas/ & non sunt: lingua eorum siti a- 41. d.
ruit. Ego dominus exaudiam eos: deus Israel non derelinquā eos. Ape
riam in supremis collibus flumina: & in medio camporum fontes. Po-
nam desertum in stagna aquarum: & terram inuiam in riuos aquarum.
ℂOmnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argētum prope- 55. a.
rate/ emite/ & comedite. Venite: emite absq; argento & absq; vlla cōmu
tatione vinum & lac. Et infra in verbo argentum.
ℂCum effuderis esurienti animam tuam/ & animam afflictam replene- 59. c
ris: orietur in tenebris lux tua/ & tenebrę tuæ erunt sicut meridies/ & re-
quiem tibi dabit dominus deus tuus semper/ & implebis splendoribus
animam tuam/ & ossa tua liberabit/ & eris sicut hortus irriguus/ & sicut
fons aquarum cuius non deficient aquæ.
ℂDuo mala fecit populus meus (ait dominus) Me dereliquerunt fontē Hieremiæ
aquæ viuę: & foderunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non va- 2. a.
lent aquas.
ℂQuid tibi vis in via Aegypti: vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi 2. d.
cum via Assyriorum: vt bibas aquam fluminis?

Hieremiæ 9.a. ℭQuis dabit capiti meo aquam/ & oculis meis fōtem lachrymarū: & plorabo die ac nocte interfectos populi mei?

15.d. ℭFacta est mihi Hierusalē (ait dn̄s) quasi mendaciū aquarū infidelium.

17.b. ℭRecedentes a te domine in terra describentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium dominum.

18.c. ℭ Nunquid euelli possunt aquæ erumpentes frigidæ et defluentes? Quia oblitus est mei populus meus/ frustra libantes et impingentes in vijs suis & in semitis sęculi vt ambularent per eas in itinere non trito: vt fieret terra eorum in desolationem/ & in sibilum sempiternum.

47.a. ℭEcce aquæ ascendent ab aquilone/ & erunt quasi torrens inundans: & operient terram & plenitudinem eius/ orbem & habitatores eius.

Thren̄. 3.f. ℭDiuisiones aquarum deduxit oculus meus in contritione filię populi mei.

3.f. ℭInundauerunt aquę super caput meun: dixi perii.

5.a. ℭAquam nostram pecunia[k] bibimus: ligna nostra precio comparamus.

4.c. ℭAquam in mensura bibes/ sextam partem hin: a tempore vsq; ad tempus bibes illud.

Ezechiel. 12.e. ℭFili hominis panē tuum in conturbatione[l] comede: sed & aquam tuam in festinatione & mœrore[l] bibe. Hæc dicit dominus deus ad eos qui habitant in Hierusalem. Panem suum in solitudine comedent/ et aquam suam in desolatione bibent: vt desoletur terra a multitudine propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et ciuitates quæ nunc habitantur desolatæ erunt/ terraq; deserta: & scietis quia ego dominus.

16.a. ℭQuando nata es (Hierusalē) in die ortus tui non est precisus vmbilicus tuus: & in aqua non es lota in salutem/ nec sale salita/ nec inuoluta pannis.

21.b. ℭCum dixerint ad te (fili hominis) quare tu gemis? dices. Pro auditu: quia venit & tabescet omne cor/ & dissoluentur vniuersę manus/ & infirmabitur omnis spiritus/ & percuncta genua fluent aquæ.

34.e. ℭHæc dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus & pecus/ arietem & hircum. Nonne satis erat vobis: pascua bona depasci? Insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris: & cum purissimā aquam biberetis/ reliquam pedibus vestris turbabatis.

47.a.b. ℭConuertit me ad portam domus: et ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientem. Facies enim domus respiciebat ad orientem. Aquæ autē descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit me per viam portæ aquilonis: & couuertit me ad viam foras portam exteriorem/ viam quæ respiciebat ad orientem. Et ecce aquæ redundantes a latere dextro: cū egrederetur vir ad orientem qui habebat funiculum in manu sua/ & mensus est mille cubitos/ & traduxit me per aquam vsq; ad talos. Rursumq; mensus est mille: & traduxit me per aquam vsq; ad genua. Rursumq; mensus est mille: & traduxit me per aquam vsq; ad renes. Et mēsus est mille/ torrentem quem non potui pertransire: quoniā intumuerunt aquæ profundæ torrētis qui non potest trāsuadari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Et eduxit me: & conuertit ad ripam torrentis. Cūq; me conuertissem: ecce in ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraq; parte. Et ait ad me. Aquæ istę quę egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis/ & descendūt ad plana deserti/ intrabunt mare/ & exibunt: & sanabuntur aquę. Et omnis anima viuens quę serpit/ quocūq; venerit torrens/ viuet: & erūt pisces multi satis postq̄ venerint illuc aquę istę. Et sanabuntur & viuent omnia ad quæ venerit torrens: & stabūt super illa piscatores.

marci.9.f ℭQuisquis potum dederit vobis (dixit Christus ad discipulos) calicem aquæ frigidę in nomine meo/ quia Christi estis: amen dico vobis/ non perdet mercedem suam.

hāc declarationē ponit tex. in c. Cū Marthę. versi. verū inter opiniones. ibi. Nā cum aquę multę/ populi multi sint. de cele. missa.

[k] ℭQuod aqua aliqn̄ sit vænalis/ & q̄ tunc veniat in legato alimentorū: tex. est in l. 1. ff. de ali. & ciba. lega. In quib9 autem regionibus vendatur: textus est in l. Mela. §. Quidam ff. eodem ti. vbi dicitur q̄ venditur in Africa & Aegypto.

[l] ℭCanonistę/ panem qui in cōturbatiōe comeditur/ & aquam quę bibit i mœrore/ vocāt panem doloris & aquam angustię. Tex. est i c. Nouimus. §. fi. de verbo. signi. vbi dicit tex. Mandamus vt in perpetuum carcerem ad agendam pœnitētiam ipsum concludas/ pane doloris & aqua angustiæ sustētandum: vt commissa defleat/ & flēda vlteri9 nō committat. Et idem probatur in c. a nobis. de aposta. Et dicetur in verbo Carcer.

¶Amen dico tibi (ait Christus ad Nicodemũ) nisi quis renatus[m] fue-rit ex aqua & spiritu sancto: non potest introire in regnum dei. Ioannis 3.a.

¶Omnis qui bibit ex aqua hac (ait Christus) sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei: fiet in eo fons aquę[n] saliẽtis in vitam æternam. Et diffusius vide infra in verbo Ihesus. 4.b.

¶Misit Ihesus aquam in peluim: & cœpit lauare pedes discipulorũ/ & extergere lintheo quo erat præcinctus. Et infra in verbo Ihesus. 13.a.

¶Vnus militũ lancea latus (Ihesu) aperuit: & cõtinuo exiuit[o] sanguis & aqua. Et infra in verbo Ihesus. 19.f.

¶Noli adhuc aquam bibere[p]: sed modico vino vtere ꝓpter stomachũ tuum & frequentes tuas infirmitates. 1.tio.5.d.

Aquila.

¶Circunduxit dominus Iacob/ & custodiuit quasi pupillã oculi sui/ sicut aquilla prouocans ad volãdum pullos suos & super eos volitans expandit alas suas: & assumpsit eum atq; portauit in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit: & non erat cum eo deus alienus. deu.32.b.

¶Saul & Ionathas amabiles erant & decori valde in vita sua: in morte quoq; non sunt diuisi/ aquilis velociores & leonibus fortiores. 2.re.1.d.

¶Nunquid ad præceptum tuũ domine eleuabitur aquila: & in arduis ponet nidum suum? Iob.39.c.

¶Renouabitur[q] vt aquilæ iuuentus tua. Psal.101.

¶Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quia facient si bi pennas quasi aquilæ/ & volabunt in cœlum. Prouerb. 23.a.

¶Tria sunt difficilia mihi/ & quartũ quod penitus ignoro: viam[r] aquilę in cœlo/ viam colubri super petram/ viam nauis in medio mari/ & viam viri in adolescentia. Talis est & via mulieris adulteræ: quę comedit/ & tergens os suum dicit non sum operata malum. 30.c.

¶Vbicunq; fuerit corpus: ibi congregabuntur & aquilę. Vide infra in verbo corpus. Matthæi

¶De animali habente faciem Aquilæ[s]: vide Ezechielis.1.c.& Apoca. 4. et infra in verbo vidi.

m ¶Pro hac sententia videndus est bonus tex. in c. filius. in fi. de cõse. distinc.4. vbi dicit text⁹ Qui nõ sunt baptisati: inter non credentes iudi cantur ex euangelio Ioannis. dum dicitur. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto: nõ potest intrare in regnũ dei. Quare aũt fiat mentio spiritus sancti: declarat textus in c. per aquã. eadem distinc. vbi dicit textus. Qui per aquã baptismi transit/ non moritur: sed exurgit. non omnis tamẽ aqua sanat sed illa quæ habet gratiam Christi. Aliud ẽ elemẽtũ: aliud cõsecratio Non sanat aqua: nisi spiritus sãctus descendat/ & aquam illã consecret. Quod vero hæc sententia euangelica omnes indifferenter respiciat: est tex in c. maiores. colũ 2. de baptis. vbi dicit text⁹. Sicut sine distinctiõe qualibet/ mosayca lex clamabat. Anima cuius præputij caro circuncisa non fuerit: peribit de populo suo. ita nunc indistincte vox intonat euangelica. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto: nõ intrabit in regnum dei. ab hac generalitate nec sexum nec ętatem excludẽs. Hinc dicit tex. nota. in c. firmissime. de conse. distinc.4. Firmissime tene & nullatenus dubites: nõ solum homines ratione vtentes/ verumetiam paruulos qui siue in vteris matrum viuere incipiunt & ibi moriuntur/ siue iam de matrib⁹ nati sine sacramẽto baptismi (quod datur in nomine patris & filij & spiritus sancti) de hoc sęculo transeunt/ sempiterno igne puniendos. quia etsi peccatum propriæ actionis nullum habent: originalis tamen peccati dãnationem carnali conceptione traxerunt. Quis autem sit iste sempiternus ignis quantũ ad paruulos: dici solet ꝙ est pœna carentiæ. quia semper erunt in tenebris: & carebunt visione dei. vt est textus in c. Nulla. eadẽ distinc. iuncta glo. in verbo manent. Et textus in c. regenerãte. eadem distinc. illam pœnam carentię appellat mitissimam respectu aliarum pœnarum. Et subiungit ibi textus. Fallit & fallitur: qui paruuloa sine baptismo decedẽtes in damnatione pręedicat nõ futuros. Fortius probat textus. in c. Non vt apponeres. de baptis. ꝙ prædicta procedunt: etiam si imminente extrema necessitate/ & aqua deficiẽte/ paruulus esset baptisatus conspersione saliuę. quia talis nõ habetur pro baptisato/ & non intrabit in regnum dei/ propter istam euangelicam sententiam quæ requirit elementum id est aquam.

n ¶De hoc dicto est textus notabilis in c. Charitas est aqua. in prin. de pœni distinc.2. vbi dicit tex. Charitas est aqua de qua dominus ait in euangelio. Qui biberit aquam quam ego dabo ei: non sitiet in æternum. Reprobus autem cum ęternis sit mancipatus incendijs: in eternum sitiet. quomodo bibet aquam viuam/ aut quomodo potabit aquam salientem in vitam ęternã: qui quasi plumbeus demersus in ima/ pœnas luit damnationis ęternę?

o ¶Quid per aquam & sanguinem qui ex Christi latere profluxerunt/ significatum fuerit: tangitur obiter per textum in c. Cum Marthę. §. Quæsiuisti. in prin. de cele. missa. vbi dicit textus. Aliquibus videtur ꝙ cum de latere Christi dno pręcipua fluxerint sacramẽta/ redẽptionis in sanguine/ ac regenerationis in aqua/ in illa dno vinum & aqua quę cõmiscetur in calice/ diuina virtute mutantur: vt in hoc sacramento plene sit veritas & figura. Et dicit textus notabilis. in cle 1. paulopost princi. de sũ. tri. & fi. catho. Christus non solũ affigi cruci/ & in ea mori voluit: sed etiam emisso iam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum. vt exinde profluentib⁹ vndis aquę & sanguinis/ formaretur vnica ac immaculata ac virgo sancta mater ecclesia coniunx Christi. Huius etiam profluxus sanguinis & aquę a Christi latere demonstratur vtilitas: de consec. distinc.2. c.1. in fi. vbi dicit textus. Non debet in calice domini aut vinum solum aut aqua sola offerri. sed vtrumq; mixtum offeratur: quia vtrumq; ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. Et eãdem repręsentationem sentit textus in c. Non oportet. eadem distinc. vbi dicitur. Non oportet aliud aliquid in sacramẽto offerri pręter vinũ & aquam & panẽ quę in typo Christi benedicuntur. quia dum in cruce Christ⁹ penderet: & de corpore eius sanguis effluxit & aqua.

p ¶De hac sententia Pauli est textus in c. Sint tibi ieiunia pura. de consecra. distinc.5. vbi dicit tex. Sint tibi ieiunia pura/ cõtinua/ moderataq; id est quotidie esurire & quotidie prãdere. Apostolus inquit. Noli adhuc aquã bibere: sed modico vtere vino propter infirmitates tuas.

q ¶De conse. dis.2. c. in quib⁹. vbi glo. in ver. aquilę. dicit istud dictũ intelligi de ãgelis/ aut fidelib⁹ quorũ iuuẽtus vt aquilę renouat.

r ¶Videãtur annotata in verbo via.

s ¶Ioãnes euangelista fuit in visione aĩalis habẽtis aquilę faciẽ ꝑfigura-

tus: quia cœpit euangelium ſuum a diuinitate Chriſti. Sicut enim aquila cunctis auibus altius volat/ & irreuerberatis oculis ſolis radios intuetur: ſic Ioannes altius cæteris aſcendit. qui dicens/ In principio erat verbum & verbum erat apud deum & deus erat verbũ: dum in ipſam diuinitatis ſubſtantiã intendit/ quaſi more aquilæ oculos fixit in ſolem. Iſta ſunt verba gloſę in cle. i. in verbo Ezechiel. circa fi. de ſumma tri. & fi. catho. t ℭHoc dicto monemur non ſolum non detrahere: ſed etiã detrahentes non audire. ita per hoc dictum ſentit Archi. in c. Ex merito. in fi. 6. queſti. 1.

Iob. 37. d **Aquilo.** ℭAb aquilone aurũ venit: et a deo formidoloſa laudatio.
Puer. 25. d ℭVentus [t] aquilo diſſipat pluuias: & facies triſtis linguã detrahentem.
Cãti. 4. g. ℭSurge aquilo/ & veni hauſter/ perfla hortum meum: & fluent aromata illius.
Ecci. 43. c. ℭFrigidus ventus aquilo flauit: & gelauit criſtallus ab aqua.
Hieremiæ 1. c. ℭAb aquilone pandetur omne malum ſuper omnes habitatores terrę.
4. b. ℭMalum ego adduco ab aquilone & contritionem magnam.

deu. 7. a. **Ara.**[v] ℭAras ſeptem gentium ſubuertite (dixit dominus ad filios Iſrael) & confringite ſtatuas/ lucoſq́ ſuccidite/ & ſculptilia cõburite: quia populus ſanctus es domino deo tuo.
1. macha. 2. e. ℭDe Matathia qui trucidauit Iudæum ſuper aram: vide. 1. Machabęorum. 2. & infra in verbo Matathias.
Actuum 17. c. ℭPreteriens (ait Paulus ad Athenienſes) & videns ſimulachra veſtra: inueni & aram in [x] qua ſcriptum erat Ignoto deo.

Iob. 8. c. **Aranea.** ℭSpes hypocritę [y] peribit: deo non placebit vecordia ſua: & ſicut tela aranearum fiducia eius.
Pſal. 38. c. ℭTabeſcere feciſti domine ſicut araneam animam eius: veruntamen vane conturbatur omnis homo.
Pſal. 89. c ℭAnni noſtri ſicut aranea meditabuntur.
Eſaię. 59. a ℭTelas araneæ texuerunt.
Oſee. 8. b. ℭIn aranearum telas erit vitulus Samariæ: quia ventum ſeminabũt/ & turbinem metent.

deu. 22. b. **Arare.** ℭNon arabis [z] in boue ſimul & aſino.
Iudi. 14. d ℭSi non araſſetis (ait Sanſon ad Philiſteos) in vitula mea: non inueniſſetis propoſitionem meam. Et latius infra in verbo Sanſon.
Puer. 20 a ℭPropter frigus piger arare noluit. Mendicabit ergo æſtate: & non dabitur illi.
Hieremiæ 26. f. ℭSion quaſi ager arabitur.
1. cori. 8 b ℭDebet in ſpe qui arat [a] arare: & qui triturat/ in ſpe percipiendi fructꝰ.

Ecci. 38. c **Aratrum.** ℭQui tenet aratrum & qui gloriatur in iaculo: ſtimulo boues agitat/ & cõuerſatur in operibus eorum/ & enarratio eius in filijs taurorum. Cor ſuum dabit ad verſandos ſulcos: & vigilia eius in ſagina vaccarum.
Lucę. 9. g ℭNemo mittens manum ſuam ad aratrum/ & reſpiciens [b] retro: aptus eſt in regno dei.

Amos 9. d **Arator.** ℭEcce dies venient (dicit dominus) & compræhendet arator meſſorem/ & calcator vuæ metentem ſemen.

3. Eſdrę 8. c. **Arbiter.** ℭTu Eſdras ſecundum ſapientiam dei conſtitue [c] iudices & arbitros [c] in tota Syria & Phœnice/ & omnes qui legem dei non nouerunt doce: vt quotquot tranſgreſſi fuerint legem/ diligenter plectantur.

v ℭFuit in Caſſino mõte Apollinis ara: quã ſanctus Benedictus curauit demoliri. & ibi ordinem ſuum fũdauit. Tex. eſt apud Canoniſtas in c. gñaliter. §. oſtẽdit ergo Hieronymꝰ 16. q̃ſti. 1. x ℭDe iſta ara dicata ignoto deo: vide glo. in c. turbat. ĩ verbo magiſter. in pri. 37. diſ. vbi gloſa ponit conuerſionẽ Dionyſij Areopagitę fuiſſe factam prædicante Paulo/ & oſtendẽte quiſnã eſſet ille ignotus deus cui hæc ara dicabatur. y ℭVideantur quæ annotabuntur in verbo hypocrita. z ℭNon arabis in boue & aſino. i. homines diuerſę profeſſionis in vno officio non ſituabis. Ita iſtũ tex. declarat textꝰ in c. in noua. circa mediũ. 16. q̃ſti. 7. vbi ex hoc dicto diſponitur vt laici nõ cõſtituãtur œconomi aut vicarij ep̃orũ. & idem etiã diſponit ĩ c. Iudicatũ. 89. diſ. & in c. 2. de ętate & quali. quod eſt intelligẽdũ reſpectu ſpiritualiũ. Laicꝰ enĩ põt reſpectu tẽporaliũ cõſtitui œconomꝰ ſeu ꝓcurator eccl̃ię. vt eſt tex. in c. quęrelam ne præla. vi. ſuas. Et notãt glo. & panor. in c. 1. de ſindi. Ita etiã vt ſ. dictũ eſt declarat iſtũ tex. gloſa in c. cum cauſam. de elec a ℭFacit c. Cũ ex officij. de p̃ſcrip. & cũ ſcdm apoſtolũ. in prin. de p̃ben. vbi ponit̃ ſile dictũ. Qui altario ſeruit de altari viuere debet. de quo ĩ verbo altare. b ℭHoc dictum allegat̃ cõtra eos q vota ꝑ eos emiſſa nõ reddũt. Ita allegat̃ per tex. in c. Magnę. circa pri. de voto. Itẽ cõtra eos q baptiſati alteri ſectę adhærẽt. Ita allegat̃ per glo. fi. in c. quidã. de apoſta. Item cõtra religioſos ambitioſos. Ita allegat̃ per tex. in c. quorũdã. in prin. de elec. in. 6. Et hoc dictũ exponẽdo dicit textus ſolennis in c. pennata. de pœni. diſtinc. 2. Manum in aratrum mittere: eſt quaſi per quendam compunctionis vomerem ad proferẽdos fructus terrã ſui corporis aperire. Sed retro poſt aratrũ reſpicit: qui poſt exordia boni operis ad mala reuertit̃ quæ dereliquit. quodq; electis dei minime contingit: recte per prophetã dicit̃/ non reuertebant̃ cũ incederẽt. c ℭArbiter/ iudex/ & arbitrator quomodo differant: ponunt Canoniſtę in c. Quĩtauallis de iureiu. Et de arbitro/ & arbitratore eſt glo. & ibi pa. in c. Cauſã. q̃ de elec. Et reſolutio breuis hęc eſt vt iudex dicatur qui a lege vel principe iudi-

tur siue morte/siue cruciatu/siue etiam pecuniȩ mulctatione vel abductio ne. Et latius infra iudex.

Arbor[1]. ¶ Iam securis [c] ad radicem arborum posita est. Omnis er- Matthæi 3.c.
go arbor [c] quȩ nõ facit fructum bonum excidetur: & in ignem mittet.
¶ Omnis arbor [f] fruct⁹ bonos facit: mala autem [f] arbor malos fructus 7.c.
facit. Nõ potest [f] arbor bona malos fructus facere: neq; arbor mala fru
ctus bonos facere. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excide
tur: [g] & in ignem mittetur.
¶ Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum: aut facite arborẽ 12.c.
malam & fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor agnoscitur.
¶ Mane reuertens Ihesus in ciuitatem Bethaniȩ: esuriit. Et vidẽs fici ar- 21.b.
borem vnam secus viam: venit ad eam. Et nihil inuenit in ea nisi folia tã
tum. Et ait illi. Nũq̃ [h] ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefa-
cta est continuo ficulnea. Et latius infra in verbo Ihesus.
¶ Ab arbore fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit/& 24.c.
folia nata: scitis quia prope est æstas. Et supra in verbo Aduentus.

Arca. ¶ Fac tibi arcam [i] (dixit dominus ad Noe) de lignis lȩuigatis. Gene. 6.c
Mansiunculas in arca facies/& bitumine linies intrinsecus & extrinse-
cus: & sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arcȩ/quin
quaginta cubitorum latitudo/& triginta cubitorum altitudo illius. Fe-

candi potestatẽ habet. Arbiter qui habet ab hoĩe & ordinẽ iuris seruare tenet. Arbitrator qui etiã ab homine: sed ad iuris obseruationẽ non deuincit. Hȩc tamen sententia de arbitris proprie sumptis loqui non potest duplici ratione. Tum primo quia arbitri eliguntur a partibus: nec ad eos nisi ex mera voluntate recurritur/ nisi in casibus specialib⁹. qui sunt in c. cum speciali. de appella. in c. suspitionis. de offi. dele. & in c. si clericus. 11. questi. 1. In quibus casibus potius vocantur iudices q̃ arbitri, vt notat Bar. in l. fi. C. de iudi. hic autem eligunt a superiore. & proinde adeos vt ad iudices esset recurrendũ. Tũ secũdo. quia arbitri non possunt mulctare/ sumẽdo mulctare ꝓprie p pœna pecuniaria applicanda fisco vel ecclesiæ. vt ẽ tex. il. arbiter intra certũ diẽ. ff. de arbi. nec obstat tex. i l. Nõ ex oib⁹. ff. eodẽ. vbi dĩ. ꝙ arbiter mulctare põt. quia mlctare sũit ĩproprie ꝓ cõdẽnare ad pœnã pecuniariã applicandam parti. Hȩc autem sententia vult vt arbitri mulctent sicut iudices. & sic condẽnando ad pœnam applicãdam fisco. igĩ &c. Tũ tertio: quia arbitri de causis criminalibus & arduis nõ cognoscũt: saltẽ non decidunt prout est tex. in l. non distinguendus. §. Iulianus. 3. §. de libera li. cĩ. ff de arbi. & i c. pe. cẽ glo. ibi de resti. inte. Hac vero sentẽtia tales causȩ videt eis permissȩ. Igĩ &c. d ¶ Quid arboris appellatione veniat: text⁹ ẽ Vlpiani iureconsulti in l. vitem. ff. Arbo. fur. cesa. vbi dicit. Vitem arboris appellatione cõtineri: plerique veterum ȩstimauerunt. Hederȩ quoq; & arundines/ arbores non male dicentur. Idemq; de salicto dicendum est. Sed & si quis saligineas virgas/ instituendi salicti causa defixerit/ hȩ; anteq̃ radices egerint succidantur aut euellãtur: recte Pomponius scribit non posse agi de arboribus succisis/ cum nulla arbor proprie dicatur: quȩ radices non conceperit. Quod si quis ex seminario/ id est stirpitus arborem transtulerit eam/ q̃uis nondum comprȩhenderit terram: arborem tamen videri Pomponius lib. 19. ad Sabinũ probat. Ideo ea quoq; arbor esse videtur cuius radices desinũt viuere: q̃uis adhuc terra contineatur. Quã sententiã labeo quoq; probat. Labeo etiam eam arborẽ recte dici putat q̃ subuersa a radicibus etiam nunc reponi potest/ atq; ita translata est vt reponi possit. Stirpem etiam oleȩ arborẽ esse magis est: siue iam egerit radices siue nondum. Hȩc Vlpianus. e ¶ Hoc dictum allegatur cõtra eos qui nihil fructus afferũt in statu suo: imo statũ suũ & ad ipsum pertinẽtia peruertũt. quia tales sunt arbores infructuosæ ad quarum radices securis dicitur esse posita. Istam declarationẽ sentit textus in c. q̃uis. in fi. de decimis. & in c. alia. in princi. 16. questi. 1. f ¶ Videatur bonus text⁹ isti satis conformis in l. Quod si nolit. §. qui mãcipia. ff. de edi. edic. vbi dicit tex. Qui mãcipia vendunt: nationem cuiusq; in venditione pronunciare debent. plerũq; enim natio serui/ aut prouocat aut deterret emptorẽ. Iccirco interest nostra scire nationẽ. Præsumptũ eñi est quosdam seruos bonos esse q nationis sunt non insamatȩ: quosdã malos videri/ quia ea natione sunt quȩ magis infamis est. hec tex. & glo ibi in verbo non infamate. allegat hoc dictũ. Non potest arbor mala bonum fructum facere. g ¶ Arbor quȩ inutiliter terram occupat/ digna excidi & in ignem mitti censetur. vt terra quȩ sub nociua occupatione inutilis arboris sterilis habebatur/ per nouam plantationem ad fructificandũ culturam recipiat congruentem. Ita dicit glo. conformiter ad hanc sententiã in c. 1. i verbo infructuosos/ de schisma. in 6. h ¶ 24. quȩsti. 3. c. cũ ergo. versi. in euangelio. etiã vbi allegat hic tex. ꝓ dilutione dubietatis qua petit. an maledictũ fieri possit. & in c. Vnico. in prici. de schisma l. 6 allegatur. ꝙ homo in dei ecclesia fructũ non ferens/ succidendus est ab ea. i ¶ Pro huius Arcæ Noe mystica declaratione: est textus notabilis in extrauagan. vnam sanctam. versi. vna nempe fuit. de maio. & obe. vbi dicit textus. Vna fuit diluuij tempore arca Noe vnam ecclesiam præfigurans: quæ in vno cubito consummata vnum (Noe videlicet) gubernatorẽ habuit & rectorẽ. extra quam omnia subsistentia super terrã legimus fuisse deleta. Et dicit ibi glosa solẽnissima aduertẽdum esse ꝙ arca Noe dei ecclesiam figurabat sex modis. Primo ex eius vacillatione. Nam sicut illa arca ferebatur super aquas fluctuantes: sic ecclesia militans in hoc sæculo non sine fluctuationibus requiescit. Secũdo ex eius materia. Nã sicut ex ligno fabricata est arca/ & per lignum ibi saluatæ sunt animȩ: sic ex ligno crucis dependet salus ecclesiȩ. Tertio ex eius proportione. Nam (vt Augustinus ait) ꝓportio illi⁹ arcȩ erat ꝓportio corporis humani. Erat enim sexies siue sex vicibus magis longa q̃ lata: & decies longior q̃ alta. trecẽtorum enim cubitorũ erat longitudo. quinquaginta: latitudo. & triginta altitudo eius. sic & corpus humanũ dispositum est vt sit decies longũ q̃ grossum/ & sexies longũ q̃ latũ. & hoc figurabat ecclesiã cuius redẽptor fact⁹ homo ad saluandos hoĩes venit. Quarto Arca figurat ecclesiã: si consyderem⁹ eius ostiũ qd positũ fuit ex latere. Nã & Christo in cruce latus fuit apertũ: vnde fluxerũt sacramẽta/ per quȩ dicit ecclesia esse formata. Quinto arca significabat ecclesiã: si consyderemus ei⁹ cõpositionẽ. Fuit eñi cõposita ex lignis quadratis. quod ad stabilitatẽ ecclesiȩ pertinet. Corpus eñi quadratũ (cuiusmodi est taxill⁹) ex quacũq; parte vertat stat. Sexto Arca illa significabat ecclesiã: si consyderemus distinctionẽ ei⁹. erat eñi bicamerata tricamerata. secundũ eñi coĩem modũ ponẽdi bicamerata erat inferius: tricamerata superius. Duȩ aũt erãt camerȩ inferiores: vna apothecaria/ & alia sentinaria vbi stabãt immunditiȩ. Tres aũt erãt cameræ superiores. in quarũ vna erãt aĩalia mitia: in alia imitia. in media vero hoĩes & aues.

nestrã in arca facies: & in cubito consummabis summitatem eius. Ostium autẽ arcæ pones ex latere deorsũ. Cœnacula et tristega facies in ea.

Geñ.6.d. ¶Ponam fœdus meum tecum (dixit dominus ad Noe) & ingredieris [k] arcam tu & filii tui/vxor tua & vxores filiorum tuorum tecum. Et ex cũctis animantibus vniuersæ carnis bina induces in arcam: vt viuant tecũ masculini sexus & fœminini.

7.a. ¶Dixit domin⁹ ad Noe Ingredere tu & omnis domus tua in arcam: te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles septena & septena/masculum et fœminam: de animãtibus vero immundis [l] duo et duo/masculum et fœminam. Sed et de volatilibus cœli septena & septena/masculum et feminam: vt saluetur semen super faciem vniuersę terrę.

7.b. ¶Ingressus est Noe & filij eius/vxor eius & vxores filiorum eius cum eo in arcam: propter aquas diluuii.

7.d. ¶Arca Noe ferebaẗ super aquas [m] quadraginta dieb⁹ & totidẽ noctib⁹.

8.a. ¶Requieuit arca Noe mense septimo/vigesimoseptimo die mensis super montes Armenię. Cętera quæ concernunt hanc arcam: Vide infra in verbo Noe.

Exo.25.b ¶Loquut⁹ est dominus ad Moysen dicens. Loquere filijs Israel. Faciẽt mihi sanctuarium/ et habitabo in medio eorum iuxta/omnẽ similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi et omnium vasorũ in cultum eius: sicq; faciatis illud. Arcam de lignis sethim compingite (dixit dominus ad filios Israel) cuius longitudo habeat duos & semis cubitos/latitudo cubitum et dimidium/ & altitudo cubitum similiter ac semissem: et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris. Faciesque supra coronam auream per circuitum/ et quatuor circulos aureos/ quos pones per quatuor arcę angulos: duoq; circuli sint a latere vno & duo in altero. Facies quoq; vectes de lignis sethim: & operies eos auro inducesq; per circulos qui sunt in arcę lateribus/vt portetur in eis: qui semper [n] erunt in circulis/nec vnquam extrahẽtur ab eis. Ponesq; in arca testificationem quam dabo tibi. Facies & propiciatorium de auro mũdissimo. Duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius: & cubitum ac semissem latitudo. Duos quoque cherubim aureos & productiles facies ex vtraq; parte oraculi. Cherub vnus sit in latere vno: & alter in altero. Vtrumq; latus propiciatorii tegant/ expandentes alas et operiẽtes oraculum: respiciãtq; se mutuo versis vultibus in propiciatorium quo operienda est arca/in qua pones testimonium quod dabo tibi.

Iosue.3.a ¶Transierunt pręcones per castrorum medium: & clamare cœperunt. Quando videritis arcam fœderis domini dei vestri/& sacerdotes stirpis leuiticæ portantes eam: vos quoq; consurgite/ & sequimini præcedentes. Sitq; inter vos et arcam spacium cubitorum duum milium: vt procul magis videre possitis/& nosse per quam viam igrediamini/quia prius non ambulastis per eam. Et cauete ne appropinquetis [nn] ad arcam.

Sic & ecclesia (vt Augustinus tradit) est bicamerata: quia composita ex Iudæis & gentibus/siue ex Iudæis & Græcis/vt noie græcorũ intelligamus gẽtes. Est tricamerata: quia ex trib⁹ filijs Noe omnes hoies sunt reparati/ ex quibus facta est ecclesia. Ista itaq; arca quę sex modis ecclesiam figurabat/inferius erat ampla/superius stricta/in vno cubito consũmata/per vnũ rectorem gubernata. ex quib⁹ pñt sumi duę rationes quib⁹ dicimus esse de necessitate salutis subesse summo põtifici. Nã eccl'a inferi⁹ ẽ magnæ latitudinis q: multi sunt p̃lati inferiores: superi⁹ restringiẗ/q: pauciores sũt prę lati superiores. Vel inferi⁹ est magnæ latitudinis quia multi subditi sunt laici: superius restringiẗ/quia pauciores sunt prælati. Et in vno cubito consũmatur: q: in vno summo põtifice terminatur. Sicut ergo tota illa arca stabat sub vno cubito: sic tota ecclesia stat sub sũmo pontifice. Et sicut extra arcã nõ erat sal⁹/ & quicquid saluabatur erat sub illo cubito: sic extra ecclesiã nõ est sal⁹/ & quicquid saluatur est sub sũmo põtifice. Scda ratio adhoc idẽ sumitur non solũ si consyderem⁹ vnitatẽ cubiti/sed etiã si cõsyderemus vnitatẽ rectoris. Nã sicut totius arcę erat rector vnus Noe/ & nihil saluabatur nisi sub eo: sic toti⁹ eccl'ę rector ẽ vn⁹ sũm⁹ põtifex/ & nihil saluaẗ nisi sub ipso. Hęc sũt ṽba prædictę glo. in d. extrauagãti: vnã sanctã. q̃ fateẗ esse sũpta ex Augustino. 15. & .26. de ciuitate dei.

k ¶Inclusio facta in arcã per quã generis humani saluatio facta est/ signabat generis humani redẽptionẽ per inclusionẽ diuinitatis & humanitatis faciendã esse. Ita dicit Ioan. And. pater canonistarũ in c. 1. §. vna vero. & ibi pa. i. 2. col. de sũ. tri. & fi. catho. l ¶32. q̃sti. 1. c. Nuptię vbi diuus Ambrosius auctor illius tex. dicit. In arca Noe oĩa aĩalia quęcũq; bina ingrediunẗ: imũda sunt. Impar numerus est mũdus (vt sic virginitatẽ nuptijs esse expetibiliorẽ monstreẗ) quãq̃ in duplici numero intelligaẗ & aliud sacramẽtũ quod nec in bestijs quidẽ & imundis auib⁹ bigamia cõprobata sit. Bina eni & bina ingrediunẗ ĩmunda/& septena q̃ mũda sũt: vt haberat Noe post diluuiũ qd ipari nũero stati offerre posset. m ¶Videaẗ tex. ĩ c. q: ex sola. ĩ si. 24. q̃sti. 1. vbi diciẗ. Sola eccl'ia ẽ quę ĩtra se positos valida charitatis cõpage custodit. Vnde & aqua diluuij arcã quidẽ ad sublimiora sustulit: oẽs autẽ quos extra arcam inuenit extĩxit. n ¶36. dis. c. Qui eccl'iasticis. §. eccle. versi. hinc etiã. vbi dicit tex. Vectes qb⁹ arca portabaẗ iugiter ãnulis erãt iserti: vt cũ arca eẽt portãda/ nulla esset vel fieret mora de itromittẽdis vectib⁹ q: p̃dicatores per quos eccl'ia circũferẗ sacris litteris sẽper debẽt insistere: ne tũc q̃rant discere cũ ex officio alios debeãt docere. nn ¶Sic etiã Magũtino cõcilio sãcitũ ẽ: ne laici sec⁹ altaria q̃ñ sacra mysteria celebrãẗ stare vel sedere iter clericos p̃sumant. Sz pars q̃ cãcellis ab altari diuidiẗ tm̃ psallẽtib⁹ pateat clericis. Tex. ẽ cui⁹ hęc ṽba sũt. ĩ c. 1. de vita & hones. clerico. & idem statuit Clemẽs papa. vt est tex. in c. Sacerdotũ. de conse. distic. 2. Et sother papa/ fœminis etiam si deo secratę sint seu monachę ne incẽsum circa altaria deferãt inhibuit. tex. ẽ ĩ c. Sacratas. 23. distinc.

o ℂ 1. quæstio. 4. c. ecclesia. versi. Itē pec cato Israelitarum, vbi dicit textus. Peccato Israelitarum arca dñi Philistijs tradita est.

ℂPugnauerūt Philistiim/& cęsus est Israel: & fugit vnusquisq; in tabernaculum 1.reg.4.c
suū. Et facta est plaga magna nimis: & ceciderunt de Israel triginta milia pedi-
tum/& arca ° dei capta est.
ℂTulerunt Philistiim arcā dei/& intulerunt eā in templū Dagon: & statuerūt eā 5.a.
iuxta Dagon. Cūq; surrexissēt diluculo Azotii altera die: ecce Dagon iacebat p-
nus in terra ante arcā domini. Et tulerunt Dagon / & restituerunt eum in locum
suum: rursumq; mane die altera consurgentes/inuenerunt Dagon iacētem super
faciem suam in terra coram arca domini. Caput autem Dagon & duę palmę ma
nuū eius abscissę erant super limē. Porro Dagon solus truncus remanserat in lo-
co suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon/& oēs qui ingrediun
tur templum eius super limen Dagon in Azoto vsq; in hodiernum diem.

oo ℂ An liceat a diuinis cōsilium expetere: dicetur in verbo ariolus. & in verbo diuinatio.

ℂPropter captam arcā fœderis domini aggrauata est manus dñi super Azotios: 5.b.
& demolitus est eos. Et percussit in secretiori parte natium Azotum & fines eius.
Et ebullierūt villę & agri in medio regionis illius: et nati sūt mures/& facta est cō
fusio mortis magna in ciuitate. Vidētes aūt viri Azotii huiuscemodi plagā: dixe
rūt. Non maneat arca dei Israel apud nos: quoniā dura est manus eius super nos
& super Dagō deū nostrū. Et mittentes cōgregauerūt oēs satrapas Philistinorū
ad se: & dixerūt. Quid faciem⁹ de arca dei Israel? Rñderūtq; Gethęi. Circūducatᷓ
arca dei Israel. Et circūduxerūt arcā dei Israel. Illis autē circūducentibus eam/fie

p ℂ Percussit dñs Philisteos ꝑpter arcā. non q2 arca eēt mala: sed quia ipi mali erāt & indigni eā videre. Et ad hoc ē bonus text⁹ in fi̅ſi iii. c. Et sancta. de conse. distic. 2. vbi dicit. Sancta bonis sunt ad salutem: malis ad iudicium. Vnde apl'us. Qui mādu cat & bibit indigne iudiciū sibi manducat & bibit. nō quia res illa mala est: sed quia malus male accipit quod bonum est. Non enī mala erat buccella quę Iudæ data est a domino. Salutem medicus dedit: sed quia ille indign⁹ erat accipere/ad pniciē sui accepit. Hæc text⁹. Et ita etiam dicit textus. in c. sicut Iudas. eadem distin.

bat manus dñi dei per singulas ciuitates interfectionis magnæ nimis: & percutie-
bat viros vniuscuiusq; vrbis a paruo vsq; ad maiorē/et cōputrescebant prominē-
tes extales eorū. Inierūtq; Gethęi cōsiliū: & fecerūt sibi sedes pelliceas. Miserūt
ergo arcā dñi in Accarō. Cūq; venisset arca dñi in Accarō: exclamauerūt Accaro
nitę dicentes. Adduxerūt ad nos arcā de Israel: vt interficiant nos & populū no-
strū. Miserūt itaq; & congregauerunt omnes satrapas Philistinorū. Qui dixerūt.
Dimittite arcā dei Israel/& reuertatur in locū suū: vt nō interficiat nos cū popu-
lo nostro. Fiebat enim pauor mortis in singulis vrbibus: & grauissima valde ma
nus domini dei. Viri quoq; qui mortui non fuerāt percutiebātur in secretiori par
te natiū: & ascendebat vlulatus vniuscuiusq; ciuitatis in cœlū.
ℂFuit arca dñi in regione Philistinorū septē mensibus. Et post hæc vocauerūt 6.a.
Philistiim sacerdotes & diuios: °° dicētes. Quid faciem⁹ de arca dei? Indicate no-
bis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis arcam
dei Israel/nolite dimittere eam vacuam: sed quod debetis reddite ei pro peccato/
et tunc curabimini/& scietis quare non recedat manus eius a vobis.
ℂPhilistiim tollentes duas vaccas quæ lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrū/ 6.c.
vitulosq; eorum concluserunt domi: & posuerunt arcam dei super plaustrum/&
capsellam quæ habebat mures aureos/& similitudinem anorum Ibant autem in
directum vaccæ per viam quę ducit Bethsames/& itinere vno gradiebantur per-
gentes et mugientes: & non declinabant neq; ad dextram neq; ad sinistram. Sed
& satrapæ Philistiim sequebanᷓ vsq; ad terminos Bethsames. Porro Bethsamitæ
metebant triticū in valle: et eleuantes oculos viderunt arcā/et gauisi sunt cum vi-
dissent. Et plaustrū venit in agrum Iosue Bethsamitę: & stetit ibi. Erat autem ibi
lapis magnus Et conciderunt ligna plaustri: vaccasq; imposuerunt super ea ho-
locaustum domino. Leuitæ autem deposuerunt arcā dei & capsellā quæ erat iu-
xta eā in qua erāt vasa aurea: & posuerūt super lapidē grandē. Viri autem Beth-
samitę obtulerunt holocausta: & immolauerunt victimas in die illa domino. Et
quinq; satrapæ Philistinorū viderunt: & reuersi sunt in Accaron in die illa.
ℂPercussit[p] dñs de viris Bethsamitib⁹ eo ꝙ vidisset arcā dñi: & percussit de po- 6.d.
pulo septuaginta viros/& quinq; milia plebis. Luxitq; ꝑplūs: eo ꝙ dñs percussisset
plebē plaga magna. Et dixerūt viri Bethsamitę. Quis poterit stare i cōspectu dñi
dei sc̄ti hui⁹: et ad quē ascēdet a nobis? Miserūtq; nūcios ad hitatores Cariathia-
rim: dicētes. Reduxerunt Philistijm arcā dñi: descendite/et reducite eam ad vos.

q ℭ Ludere sumitur hic in bonam partem. quādoq; tamē sumit in malā: vt dicetur in verbo ludere vbi videatur.
r ℭ In huius historiæ declarationem & effectum videndus est bonus tex. in c. plerisq; .§. Item legitur. 2. questi. 7. vbi dicit. Legit in libro regū/ q cū arca dñi reduceret de Gabaa in Hierusalē: a bob⁹ recalcitrantibus arca inclinata est. cui dū Oza Leuita manū adhiberet vt eā erigeret: a dño pcussus interijt. Per arcā: plati intelligunt. Per Ozā: subditi. Per inclinationē arcę: casus itelligunt platorū. per illū q manū adhibuit: itelligūt reprehēdētes vel accusantes vitā doctorū. qui a dño percussi itereūt. Sicq; vt platos a subditis nō accusādos. Sz his ita rñdet. Verū ē p arcā significari platos: & p Ozā subditos. Illud vo falsū ē q p iclinationē arcæ cas⁹ significet platorū. Aliud ē eni iclinari vel descēdere: aliud cadere. Legit ei q saluator nr se inclinauerit/ sicut qn digito scribebat i terra: & de mōtibus frequēter descēderit. Inclinatio ergo vel descēsio: humilitatem significat. qua spirituales nonnūq carnalibus condescēdūt: vt eorū infirmitati cōpatiant iuxta illud apostoli. Quis infirmat & ego nō infirmor? Hoc etiā significauerūt āgeli: quos Iacob vidit scalam descendētes. de his per prophetā dicit. Inclinauit cœlos & descēdit. Per arcā ergo inclinatā intelligūtur plati q subditorū culpā misericorditer portāt & eorū infirmitati humiliter cōpatiūt. Vn̄ bene dicit q bobus recalcitrātibus arca inclinata est. Boues quippe recalcitrātes: subditos significant suis doctorib⁹ non obedietes. quib⁹ dū prælati compatiūt: quasi bobus recalcitrātib⁹ arca inclinat. Leuita q manū adhibuit: significat illos q compassionem in prælatis suis reprehendūt/ eosq; in seueritatis amaritudinē erigere volūt. Vn̄ bn̄ Leuita esse Oza dr. Oza quippe robust⁹ dr. Illi eni robusti dicūt: qui cū de sua iustitia psumūt/ misericordiā peccātibus negandā putāt/ & ipēdētes reprehēdūt. Vn̄ a dño pcussi itereūt: q3 iudiciū sine mia erit illis qui nolūt facere miā3 delinquētib⁹. cū per Salomonē dicatur. Noli esse nimis iust⁹ quia ē nimis iustus q perit i iustitia sua. Hæc tex. s ℭ De peni. dis. 2. c. cognouerūt .§. Itē oponit. versi. Quō charitatē. vbi hęc vba ponūt. & glo. ibidē i verbo vilior. exponit. i. humilior. Hos aūt qui viliores (vt Dauid) effici volūt: deridēti pnibet tex. i c. I. circa me. 21. qst. 4. vbi dicit tex. Si iuēti fuerit deridētes eos q vilib⁹ & religiosis vestib⁹ amicti sūt: p epithimiā corrigāt.

2.re.6.a. ℭ Cōgregauit Dauid oēs electos ex Israel trigita milia. Surrexitq; Da
uid & abiit/ & vniuersus populus qui erat cum eo de viris Iuda: vt addu
cerent arcam dei/ super quā inuocatū est nomē dñi exercituū sedentis in
cherubi super eā. Et imposuerūt arcā dei super plaustrū nouū. Tulerūt
q; eā de domo Amiadab q erat i Gabaa. Oza aūt & Haio filij Amiadab
minabāt plaustrū nouū. Cūq; tulisset eā de domo Aminadab qui erat i
Gabaa custodiēs arcā dei: Haio præcedebat arcā dei/ Dauid aūt et oīs i Isrl
ludebāt q corā dño in oibus lignis fabrefactis/ & citharis/ & lyris/ & tym
panis & sistris & cymbalis. Postq; aūt venerūt ad arcā Nacor/ extendit
Oza r manum ad arcam dei/ & tenuit eā: quoniā calcitrabāt boues &
declinauerant eā. Iratusq; est indignatiōe dñs cōtra Ozam/ & percussit
eū super temeritate: qui mortuus est ibi iuxta arcā dei. Contristatus est
autem Dauid: eo q percussisset dominus Ozam Et vocatum est nomē
loci illius percussio Ozę: vsq; in diem hanc.
2.reg.6.b ℭ Extimuit Dauid: dicēs. Quō igredictur ad me arca dñi? Et noluit di
uertere ad se arcā dñi in ciuitatē Dauid: sed diuertit eā in domo Obede
dō Gethęi. Et habitauit arca dñi in domo Obededō Gethęi tribus men
sibus: & benedixit dominus Obededō & omnē domū eius.
2.reg.6.c. ℭ Nunciatū est regi Dauid q benedixisset dñs Obededō & oīa ei⁹ pter
arcā dei. Dixitq; Dauid. Ibo: & reducā arcā cū bñdictiōe i domū meā.
Abiit ergo Dauid/ & adduxit arcā dei de domo Obededō In ciuitatē Da
uid cū gaudio: & erāt cū Dauid septem chori & victima vituli. Cūq; trā
scēdisset q portabāt arcā dñi sex passus/ immolabāt bouē/ ouē & arietē/
& Dauid percutiebat in organis armigatis/ & saltabat totis viribus ante
dñm. Porro Dauid erat accinctus Ephot lineo: & Dauid & oīs domus
Israel ducebāt arcā testamēti dñi in iubilo & in clangore buccinarum.
2.reg.6.c. ℭ Cū intrasset arca dñi in ciuitatē Dauid Michol filia saul pspiciēs per
fenestrā vidit regē Dauid subsiliētē atq; saltātē corā dño/ & despexit eū
in corde suo. Et introduxerūt arcam dñi: & imposuerūt eā in loco suo
in medio tabernaculi quod tetēderat ei Dauid. Et obtulit Dauid holo
causta & pacifica corā dño. Cūq; cōplesset offerēs holocausta & pacifi
ca: bñdixit pplo in noie dñi exercituū. Et partit⁹ est vniuersę multitudi
ni Isrl tā viro q̄ mulieri singulis collyridā panis vnā/ & assaturā bubalę
carnis vnā/ & similā frixā oleo. Et abiit omnis populus vnusquisq; i do
mū suā Reuersusq; est Dauid vt benediceret domui suę: & egressa Mi
chol filia Saul in occursum Dauid/ ait. Quā gloriosus fuit hodie rex Is
rael discooperiens se āte ancillas seruorū suorū/ & nudat⁹ est quasi si nu
deturvnus de scurris. Dixitq; Dauid ad Michol. Viuit dominus/ quia lu
dam ante dominum qui elegit me potius q̄ patrē tuū/ et q̄ omnem domū
eius: & præcepit mihi vt essem dux super omnē populū dñi in Israel. Et
ludā/ & vilior s fiam plusq̄ factus sum/ & ero humilis in oculis meis: &
cū ancillis de quibus loquuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol fi
liæ Saul non est natus filius vsq; in diem mortis suæ.
2.reg.6.c. ℭ Venerunt cuncti senes de Israel/ & tulerunt arcam sacerdotes/ & por
tauerunt arcam domini / et tabernaculum fœderis/ & omnia vasa sanctu
arii/ quæ erant in tabernaculo: et ferebāt ea sacerdotes et Leuitę. Rex au
tem Salomon & omnis multitudo Israel quæ conuenerat ad eum/ gradie
batur cum illo ante arcam: & immolabant oues & boues absq; æsti

matione & numero. Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis domini in locum suum ante oraculum templi in sanctum sanctorum: subter alas cherubim. Siquidem cherubim expandebant alas super locum arcæ: & protegebant arcam & vectes eius desuper.

¶ In arca fœderis nõ erat aliud nisi duę tabulę lapideę quas posuerat in 3.re.b.
ea Moyses in Oreb: quando pepigit dominus fœdus cum filiis Israel/cũ egrederentur de terra Aegypti.

¶ Arca testamenti circuntecta erat ex omni parte auro: in qua erat vrna Hebrę.9.a
aurea habens manna [t]/& virga [t] Aaron quę fronduerat/& tabulæ testamenti/super quæ erant cherubim glorię obumbrantia propiciatorium.

¶ In arca Noe pauci idest octo animę saluæ factę sunt per aquam. 1 pe.3.d.

Arcanum.

¶ Qui ambulat [v] fraudulenter: reuelat arcana. Qui au= puer.11.b
tem fidelis est: celat [x] amici commissum.

¶ Qui denudat arcana amici fidem perdit: & non inueniet amicum ad ecci.27.c.
animum suum.

¶ Paulus audiuit arcana [y] verba: quę non licet homini loqui. Et in= 2.cori.12 a
fra in verbo Paulus.

Archangelus.

¶ Dominus in iussu & in voce archangeli [z] & in 1.thes.4.f
tuba dei descendet de cœlo: & mortui qui in Christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui viuimus qui relinquimur/ simul rapiemur cum illis in nubibus/obuiam Christo in aera: & sic cum domino erimus. Itaq; cõsolamini inuicem in verbis istis.

¶ De Michaele archangelo: vide Iudę vnico. cap. & supra in verbo an Iudę.1.
gelus. Et infra in verbo Michael.

Arcus.

¶ Arcum meum ponam in nubibus cœli: & erit signum fœ Gen.9.b.
deris inter me & inter terram (dixit dominus ad Noe) Cumq; obduxero nubibus cœlum/apparebit arcus meus ĩ nubibus: & recordabor fœderis mei vobiscum & cum omni anima viuente quæ carnem vegetet/& non erunt vltra aquæ diluuii ad delendam vniuersam carnem.

¶ Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ vibrauit (dñs) arcũ suũ tetẽdit & para Psal.7.e.1
uit illum. Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardẽtibus effecit.

¶ Ecce peccatores intenderunt arcum [a]: parauerũt sagittas suas vt sa= 10.a.
gittent in obscuro rectos corde.

¶ Posuisti domine vt arcum æreum brachia mea. 17.e.

¶ Non in arcu meo sperabo: & gladius meus non sanabit me. 43.b.

Ardere. [b]

¶ Apparuit dominus Moysi in flamma ignis & medio ru Exo.3.a.
bi: & videbat ꝙ rub9 [c] arderet & nõ cõbureret. Diffusius infra Moyses.

¶ De monte qui ardebat: vide. Deute.4.b. Et infra in verbo mons. deu.4.b.

¶ Ignis succensus est in furore meo (dicit dominus) et ardebit vsq; ad in= deu.32.c.
ferni nouissima.

¶ Cũ ãbulaueris in igne (dicit dñs ad Iacob) nõ cõbureris & flãma non esaię.43.a
ardebit in te: quia ego dominus deus tuus sanctus Israel saluator tuus.

t ¶ 45.distin. c.disciplina.versi. miscẽda est. vbi Gregorius cuius est ille tex. dicit. Miscenda est lenitas cum seueritate/faciendũq; est quoddã ex vtroq; tẽperamentũ: vt neq; multa asperitate exulcerentur subditi neq; nimia benignitate soluantur. Hoc nimirũ illa tabernaculi arca significat: in qua cum tabulis/ virga simul & mãna est. quia cum scripturę sacrę scientia est in boni rectoris pectore: si est virga districtionis/ sit & manna dulcedinis. Hęc Greg.
v ¶ Hoc dictum ponitur in c. Qui ambulat. in prin.5.questi.5. x ¶ Celat & celare tenet/ si vel illud in confessione audiuerit/ vel sub secreto sibi dictũ sit: nisi forsan produceretur in testem. quia licet primo casu (quando scilicet sciuit amici commissum in cõfessione) nõ teneatur reuelare/ immo absq; piurio iurare possit se nescire: tamen in secundo casu (quando scilicet sciuit sub secreto) tenet reuelare/ etiam si iurasset de non reuelando. Ista ẽ cõclusio panor. & canonistarũ in c. si sacerdos. de of. or. & ĩ c. oĩs vtriusq; sex9. de peni. & remis. de quo ẽ in ver. amicus.
y ¶ Sicut regni cœlestis arcana dicit Paul9 nõ licere hoĩ loq: sic dicit lex ciuil/ regni subcœlestis et mũdani arcana loquẽda seu scrutãda nõ esse. Tex. ẽ ĩ l. mercatores. ĩ pri. C. de cõmer. & merca. vbi dcit tex. Mercatores tã ĩperio nr̃o q̃ persarũ regi subiectos vltra ea loca in quib9 fœderis tp̃e/ cũ memorata ratione nobis cõuenit/ nũdinas exercere minime oportet: ne alieni regni qd nõ cõuenit scrutẽt arcana. Et eodẽ modo lex canõica dicit arcana cõsilij seu pcessus ĩ hæresis materia facti nõ esse loquẽda: & loquẽtib9/ pœnã ĩdicit. Tex. est ĩ c. fi. versi. Et vt eorũdẽ. de hęre. in 6. vbi dr. Vt accusatorũ & testiũ criminis hęresis piculis accurati9 occurrat: permittim9 ꝙ episcop9 vel ĩquisitores secretũ possint indicere illis qb9 pcessũ hmõi explicabũt. & ĩ eos si arcana cõsilij seu pcess9 sibi sub secreto ab eisdẽ ep̃o vel inqsitorib9 patefctã/ pter eoꝝ licẽtiã alijs patefecerint: excõicatiõis sniam quã ex secreti violatiõe facto ipso incurrãt/ si eis expedire videbit pmulgare. Hęc tex.
z ¶ 89 dis. c. fi. ĩ fi. vbi dicit tex. Q archãgeli sunt & archãgeli: liquet q non sũt ęq̃les/ s3 ĩ ptãte & ordie differũt alt ab altero Et de iure ciuili tex. ẽ de duob9 archãgelis loquẽs ĩ Auctẽ. iusiu. qd p̃s. ab his q admi. accep. ĩ pri. vbi dr. Iuro p sctõs archãgelos Michaelẽ & Gabrielẽ. a ¶ Alibi dicit de pctõrib9 ꝙ sũt sicut arc9 dolosus q reflectit cõtra dñ3 suũ. Tex. ẽ cũ expositiõe Archi. ĩ c. vę eis. de peni. dis.4. b ¶ Circa hoc verbũ ardere notanda est cõis & vulgata sententia: de qua habet tex. in c. Multi. in fi. 2. q̃sti.1. vbi dicit tex. Illi quos monemus agere pœnitẽtiã/ non quærant sibi comites ad supplicia: nec gaudeãt q plures inueniãt sibi similes. Nã ppterea non minus ardebũt quia cũ multis ardebunt.
c ¶ Hanc rubi ardentis & non cõburentis historiã ponit Archi. in c. sunt q abstineant. col. 2. de pœni. dis.1.

d ℭ Onerosa est arena: presertim si sumatur vt a legistis sumitur/pro loco scilicet quo aliquis constituitur ad pugnandū cum bestijs.prout est tex.in l.in arenam.in prin.C.de inoffi.testa. e ℭ De arida loquitur. tex in c. pluit.de pœni.distinc.3. vbi dicit. Pluit dominus super vnam ciuitatem/& super alteram non pluit:& eandē ciuitatem ex parte compluit & ex parte aridam reliquit. Hęc tex. De quo videat diffusius in verbo pluere. f ℭ Die sabbato seu die festo pietatis opera seu act⁹ spirituales permissi sūt nedū iure diuino vt hic:sed etiā iure canonico & ciuili. vt est nota. tex. cū glo.1 c. cōquestus.in fi. de ferijs. & in l.2.1 pri. C.eodē ti. Hic ē q̄ scholasticis & alijs dū modo non pro lucro temporali pricipaliter/stu lere lici tum est diebus dn̄icis & festis. vt cōcludit pa.in c.1.col.2.de ferijs. & est glo.in l.pe.ff.eodē.& in l.oēs iudices. C.eodē ti. Et facit bo.tex.in c.vtinā3.76.dis.&i c.Nūq̄. in pri.de cōse.dis.5.

puer.27.a **Arena.** ℭ Graue est saxum/& onerosa [d] arena: sed ira stulti vtraq; grauior.

Sapię.7.a ℭ Omne aurū in comparatiōe sapiētię arena est exigua. Infra in verbo sapientia latius.

eccl.1.a. ℭ Arenam maris & pluuię guttas/& dies sæculi quis dinumerauit?

18.b. ℭ Sicut calculus arenæ:sic exigui anni in die ęui.

22.b. ℭ Arenam & salem & massam ferri facilius est ferre:q̄ hominē imprudentem & fatuum & impium.

Ro.4 d. ℭ Sic erit semē tuū:sicut stellę cœli/& arenę maris (dixit dn̄s ad Abraā)

Geñ.1.a. **Aridus et arida.** ℭ Vocauit deus aridam [e] terram.

marci.3.a ℭ Introiuit Iesus in synagogam/& erat ibi homo habens manum aridam:et obseruabant eum si sabbatis curaret/vt accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam. Surge in mediū. Et dixit eis. Licet sabbatis [f] benefacere an male: animā saluam facere an perdere? At illi tacebant. Et circūspiciens eos in ira:contristatus est super cæcitate cordis eorū. Dixitq; hoi. Extēde manū tuā. Et extēdit. Et restituta ē man⁹ illi.

Lucę23.e. ℭ Si in viridi ligno hæc faciunt:in arido quid fiet?

3.re.10.d. **Argentum.** ℭ Non erat argentum [g] nec alicuius precii putabatur in diebus Salomonis:quia classis regis per mare cum classe Hyram semel per tres annos ibat in Tharsis/deferens inde argentum & aurum & dentes elephantorum/& simias/& panos.

Geñ.17.a ℭ Erat Abraam diues [h] valde in possessione auri & argenti. Et supra in verbo Abraam.

Psal.11.b. ℭ Eloquia domini eloquia castra:argētum [i] igne examinatum/probatum terræ purgatum septuplum.

Psal.67.g ℭ Increpa feras arundinis cōgregatio taurorum in vaccis populorum: vt excludant eos qui probati sunt argento.

puer.22.a ℭ Melius est nomen bonum q̄ diuitiæ multę Super argentum enim & aurum gratia bona.

puer.27.c ℭ Quomodo probatur in conflatorio argentum/& in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantium.

Canti.1.c ℭ Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.

Sapię.7.a ℭ Tanq̄ lutum æstimabitur argentum in conspectu sapientię.

eccl.47.c ℭ Collegisti (O Salomon) quasi aurichalcum/aurū:& vt plumbum cōplesti argentum.

esaię.1.f. ℭ Argentum tuum (Hierusalem) versum est in scoriam:et vinum tuum mixtum est [k] aqua.

esaię.55.a ℭ Omnes sitientes venite ad aquas:& qui non habetis argentum propere/emite/& comedite. Venite:emite absq; argento & absq; vlla cōmutatione vnum & lac. Quare appendistis argentum nō in panibus:& laborem vestrum non in saturitate?

esaię.60.c ℭ Pro ære afferā aurum/& pro ferro afferam argentum/ & pro lignis æs/& pro lapidibus ferrum:dixit dominus.

baruch3 b ℭ Vbi sunt qui argentum thesaurizant/& aurum in quo confidunt homines: & non est finis [l] acquisitionis eorum? Qui argentum fabricant

g ℭ Aduertendū est hic q̄ sub simplici appellatiōe argētati non venit argētū monetatū. Tea.ē nota.& ibi Bar.in l.qui tus.2.§.1 ff. de auro & argēto leg a. Et sic quod hic dicit:intelligēdū videt de argento facto nō aūt de argēto mōetato. h ℭ Diues erat Abraā sed cū operib⁹ bonis/propterea q̄ dn̄o grat⁹: qui diuites cū iustitia & opib⁹ bōis nō abijcit.dicit text⁹ in c.hæc aūt in fi. 30.dis. Illos autē abijcit dn̄s de quib⁹ loquit tex. in c.sicut.i pri. 47. dis. vbi dicit tex. Mens auari semel vinculis cupiditatis astricta: semper aurū/sēper argentū videt/ semper redit⁹ cōputat. grati⁹ intuet aurū q̄ solē.ipsa ei⁹ oro & supplicatio ad deū aurū q̄rit. i ℭ Argentum etiam aliqn̄ sumit p eloquētia humana.vt est bo.tex.i c.legimus.versi. legitur etiā.37.dis.vbi dicit. Legit q̄ præcepit dn̄s filijs Israel vt expoliarēt Aegyptios auro & argēto. Moraliter instruens/ vt siue aurum sapiētię siue argentū eloquētię apud poetas inuenire mus.in vsum salutiferę eruditionis vertamus. k ℭ 88.dis.c. Eijciens in fi.& annotatū ē i verbo aqua. l ℭ Circa hūc tex nō est ptereūdus bo. tex.in c.sicut. i pri.47. distic.vbi dicit tex. Sicut hi qui per insaniā mēte trāsiati sūt/nō iā res ipsas/sed phātasias passionis suę vident:ita etiam mēs auari semel vinculis cupiditatis astricta/semper aurū/sēper argentū videt/semper reditus computat/gratius intuetur aurū q̄ solem.ipsa eius oratio & supplicatio ad deū aurū quęrit.

f.iij.

m ℂ Facit bo.tex.in c.omnes.versi.sępe.47.distinc.vbi dicit tex. Sępe nuditatē/defectionem/famēq; pro acquirendis diuitijs atq; honoribus tolerant homines:& earum rerum spe se per abstinentiā cruciant/ad quas adipiscendas festinant. n ℂ Istud dictū procedit vt iacet.& sic solo cortice litterę inspecto/in monachis proprietarijs. Tales enim cum eorum auro & argēto extra monasterium debēt in sterqulinio sepeliri. Tex.est nota.in c.cum ad monasteriū.versi.Quod si proprietas.de sta.mo.Et idem in canonicis regularibus.quia vt proprietas est inhibita monachis: ita etiam est inhibita canonicis regularibus. Tex.est apertus in c.super quodā.eodē ti. o ℂ 50.distinc.c. Et purgabit.in princi. vbi tex.ponit hæc sola verba.& purgabit filios leui.sed glo.ibi ponit sententiam integram.

& soliciti sunt/[m] nec inuentio est operum illorum: exterminati sunt & ad inferos descenderunt/& alij loco eorum exurrexerunt.

ℂArgentum eorum foris proijcietur:& aurum eorum in sterquiliniū[n] erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. ezechielis 6.c.

ℂDe scelere filiorum Israel qui vendiderunt iustum pro argento: vide Amos.2.capite. Et infra in verbo tres & tria.& in verbo Scelus.

ℂCōticuit ois populus Chanaan:& disperierunt oēs inuoluti argēto. sopho.1.c

ℂMeum est argentum:et meum est aurum (dicit dominus exercituum) Agge.2.b

ℂDominus exercituum sedebit conflans & emundans argētum:& purgabit[o] filios Leui/& colabit eos quasi aurum & argentum. Et supra in verbo Aduentus. malachiæ 3.d.

ℂIudas Machabæus duodecim milia drachmas argenti misit Hierosolymam[p] offerri pro peccatis mortuorum. Et diffusius infra in verbo Iudas Machabeus. 2.macha. 12.g.

Arguere.

ℂNon oderis fratrem tuum in corde tuo/sed publice argue eum:[q] ne habeas[r] super illo peccatum. Leui.19.d

ℂVias meas in conspectu domini arguam (dicit Iob) & ipse erit saluator meus. Iob.13.c.

ℂQui arguit deum: debet & respondere ei. Iob.39.d.

ℂQui erudit derisorem/ipse iniuriā sibi facit:& qui arguit impium/sibi maculam generat. puer.9.b.

ℂNoli arguere derisorem: ne oderit te. Arguet sapientē: & diliget te. puer.9.b

ℂQui arguunt laudabuntur:& super ipsos veniet benedictio. puer.24.c

ℂQuā bonū est arguere/q̄ irasci:& confitentē in oratione nō phibere. Eccl.20.a

ℂIn conuiuio vini non arguas proximum. Eccl.31.d

ℂPeccantes coram omnibus argue:[s] vt cęteri timorem habeant. 1.timo:1.c

ℂArgue/obsecra/in omni patientia[t] et doctrina. 2.tio.4.a

ℂArgue cum omni imperio. Ad ti.2.f.

p ℂ Ex hoc textu satis patet orandū esse seu offerendum pro mortuis. Pro quibus aūt mortuis orationes seu oblatiões prosunt: declarat textus Augustini in c. Temp⁹. 14.questi.2. vbi dicit textus. Negādū nō est defunctorū animas pietate suorum viuentiū releuari: cū pro illis sacrificiū mediatoris offert/vel elemosynę fiunt in ecclesia. Sed hæc eis psunt: qui cum viuerēt/ hęc sibi vt postea possent prodesse meruerūt. Est etei quidam viuendi modus nec tam bonus vt non requirat ista: nec tā malus vt ei ista post mortē non prosint. Est vero talis in bono: vt hæc non reqrat. Et ē rursus talis in malo: vt nec his valeat (cum hæc vita trāsierit) adiuuari. Quocirca omne hoc meritum comparat: quo possit post vitam releuari quispiā & grauari. Et post pauca. Cum sacrificia altaris siue quarūcūq; elemosynarū pro baptisatis oibus offerunt: pro valde bonis gratiarū actiones sunt/pro non valde malis propiciationes sunt/pro valde malis/etsi nulla sint adiumenta mortuorum/tamen viuorum consolationes sunt. q ℂ De correctione fratris: dicetur in verbo corripere. In hac tamen sententia aduertendū est q; verbum arguere sumi potest pro accusare: prout etiam aliquando sumit in iure humano. vt est tex.in §.impuberes.insti.de suspec.tuto.& in l.diu⁹.2.circa medium.ff.de custo.reo. Vel pro modeste increpare: prout sumitur in c. Qualiter & quādo.versi.& quia nō possunt.de accusa. Et ita sumēdo/notandū venit p elucidatione huius sentētię illud quod dicit pa.in c. Nouit.col.2.de iudi. vbi quęrit an de omni peccato siue occulto siue manifesto sit arguēd⁹ proxim⁹ publice iuxta & secūdū formam sentētię euāgelicę/si peccauerit in te frater tuus. Dicit resoluendo q; si peccatū est manifestū: debet argui proximus & pręsertim a prælato.& ita potest loqui hæc sentētia: vt est bo.tex.in c.sed illud.in pri.45.dis.vbi dicit. Illud non ociose trāscurrendū est/q; vno peccāte ira dei super omnē populū venit. Hoc quō accidit qñ sacerdotes qui populo pręsunt erga delinquentes beniuoli videri volunt/& verētes peccantiū linguas: ne forte male de eis loquant. sacerdotalis seueritatis imemores nolūt complere qđ scriptū ē/peccantē corā oibus argue. Si vero peccatū est occultum)sed non oino/q; probari potest: tūc primo debet argui priuatim.& si non corrigatur: debet postea argui publice. Si vero esset oino occultū/ita q; probari non posset: debet priuatim argui (quia forte arguens lucrabit animā fratris: sed publice non. vt est bo.tex.in c.plęrūq;.in prin.2.questi.7.vbi dicit. Plęrumq; boni viri propterea sufferunt aliorū peccata & tacent: q; sępe deserunt a publicis documētis quibus ea quę ipsi sciunt iudicibus probare non possunt. ista est mens panor.in c.nouit. r ℂ Pro hoc dicto est bo.tex.in c.q̄tę.in fi.de sen.excō.vbi dicit. Nō caret scrupulo societatis occultæ: qui manifesto facinori desinit obuiare. De quo videatur quod annotabit in verbo consentire super illud Pauli. Digni sunt morte/ non solum qui ea faciūt: sed etiam qui consentiunt facientibus. s ℂ 45.distinc.c.sed illud. vbi per hanc Pauli sententiam ostenditur/in populum iram dei desæuire: cum prædicator delinquentes palpat & non corripit. Et pro huius sententiæ declaratione est bonus textus.in c.si peccauerit.2.quæsti.1.vbi secreta peccata/publice non esse arguenda dicitur. Si enim (dicit ibi textus) solus nosti q; peccauit/& eum vis coram omnibus arguere: non eris corrector erroris/sed proditor.& supra annotatum est. t ℂ 45.distinc.c.1.in fine.& c.cum beatus. vbi textus per hanc sententiam leniter castigandum esse præmonens/dicit. Leniter castigatus: reuerentiam exhibet castiganti .Asperitatis aūt nimiæ increpatio: nec increpationem recipit/nec salutem.

Ad hebrę. 12.b. ¶Fili mi noli negligere diſciplinam domini: neq; fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus caſtigat:[v] flagellat autem omnē filium quem recipit.

Iudę. 1. c. ¶Ecce veniet dominus in ſanctis milibus ſuis facere iudiciū contra omnes: & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt/ & de omnibus duris quę loquuti ſunt contra deum peccatores impii.

Apoca. 3. f ¶Ego quos amo (dicit Chriſtus) arguo & caſtigo.

Argumentum.

Sapię. 8. b ¶Sapiēs ſcit verſutias ſermonum: & diſſolutiones argumentorum[x].

ad hebre. 11. a. ¶Fides: eſt ſperandarum ſubſtantia rerum/ argumentum non apparentium. Et late infra in verbo fides.

Ariolus.

Leui. 19. f. ¶Non declinetis ad magos[y] nec ab Ariolis aliquid ſciſcitemini: vt polluamini per eos.

Leui. 20. a ¶Anima quę declinauerit ad magos & ariolos/ & fornicata fuerit cum eis: ponam faciem meam cōtra[a] eam/ & interficiā illam de medio populi ſui.

1. re. 15. e. ¶Quaſi peccatū ariolandi[b] eſt repugnare: & quaſi ſcelus idolatrię nolle acquieſcere

1. re. 28. a. ¶Saul abſtulit magos & ariolos de terra: & occidit eos qui phitones habebant in ventre.

eſa. 44. d ¶Ego ſum dominus irrita faciens ſigna demoniorum: & ariolos in furorem vertens.

¶De ariolis & magis: vide cętera quę ſcribi poſſēt infra magus.

Arma[c] et armatura.

1. re. 31. d. ¶Poſuerunt Philiſtijm arma Saulis interfecti in templo aſtaroth: corpus vero eius ſuſpenderunt in muro Bethſan.

Pſal. 34. a ¶Apprehende (domine) arma & ſcutum: & exurge in adiutoriū mihi.

1. macha. 13. d. ¶Aedificauit Simō ſuper ſepulchrum[d] patris ſui et fratrum ſuorum: ędificium altum[d] viſu/ lapide polito retro & ante. Et ſtatuit ſeptem pyramidas/ vnam contra/ vnam patri & matri/ & quatuor fratribus: & his circumpoſuit columnas magnas/ & ſuper colūnas arma[e]/ ad memoriam ęternam/ & iuxta arma naues ſculptas quæ viderentur ab hominibus nauigantibus mare.

v ¶23. queſti. 4. c. ea vindicta. paulo poſt princi. vbi ponitur hic textus./ x ¶De verbo. ſignifi. c. forus. verſi. argumētum. vbi dicit tex. Argumentū nunq̄ teſtibus/ nunq̄ tabulis dat probationem: ſed ſola inueſtigatione inuenit veritatem. Vnde dictum eſt argumentum: quaſi argute inuentum. y ¶De iſtis ariolis/ aruſpicibus/ & magis/ habetur apud Canoniſtas. 26. queſti. 3. & queſtione. 4. quaſi per totum. & in c. 1. dictę queſtionis quartæ dicitur/ ariolos vocatos eſſe propterea: q circa aras idolorum/ nepharias preces emittunt/ & funeſta ſacrificia offerūt/ hiſq; celebritatibus dęmonum accipiunt reſponſa. Et apud legiſtas eſt textus i l. Nemo aruſpicem. C. de maleſi. & mathema. & ibi glo. i verbo ariolum. dicit/ ariolum dictum quaſi aris vel altaribꝰ & ſacrificijs dęmonum deſeruiētem. De iſtis autē ariolis/ magis/ aruſpicibꝰ/ & ſimilibꝰ diuinationis artē exercentibus: dicet in verbo diuinatio. a ¶De iure Canonico/ qui magos/ aruſpices/ diuinos/ ſeu ariolos conſulunt: eliminandi ſūt ab eccleſia. cap. Nō oportet c. ſi quis epus. & c. Epiſcopi. in prin. 26. q̄ſti. 5. & notant glo. & doctores in c. 1. de ſortilegijs. De iure autē ciuili deportātur & corū bona fiſco adijciuntur. l. Nullus aruſpex. C. de male. & mathe. Magi vero/ aruſpices/ diuini/ & arioli/ ſupplicio capitali deduntur: & ab eis ſepoſito cuiuſcūq; dignitatis priuilegio per tormēta ſeu q̄ſtiōes veritas eruit. Tex. ē i l. nēo. i fi. iuncta l. Et ſi excepta. C. de maleſi. & mathema. b ¶Circa hanc ſententiam videat bonus textus in c. ſciendum. in fine. 8. queſti. 1. vbi dicitur. Si quaſi peccatum ariolādi eſt repugnare & quaſi ſcelus idolatrię nolle acquieſcere: ſola eſt quę fidei meritū poſſidet obediētia/ ſine qua quiſq; infidelis eſſe conuincitur/ etiam ſi fidelis eſſe videatur. Et dicit textus in c. ſi qui ſūt presbyteri. in fi. 81. diſ. Samuele teſtante peccatum ariolandi eſt non obedire: & ſcelus idolatriæ non acquieſcere. peccatum paganitatis incurrit: quiſquis dum Chriſtianum ſe eſſe aſſerit/ ſedi apoſtolicæ obedire contemnit.

c ¶Quid veniat appellatione armorum: textus eſt in l. armorum appellatio. ff. de verbo. ſigni. vbi dicit tex. Armorum appellatio non vtiq; tantum ſcuta & gladios & galeas ſignificat: ſed & fuſtes & lapides. Et apud Canoniſtas ita etiam dicit gloſa in c. Ita quorundam. in verbo ferrum. in fi. de Iudæis. & in c. ſi perfodiens de homicidio. & eſt bonus tex. in l. ſi pignore. §. furē. verſi. Teli. ff. de fur. Dicit tamen glo. reputata ſingu. in Auctēn. de armis. §. pe. in verbo minores. colla. 6. cultellum ſcindendis pennis deputatum: appellatione armorum non venire.

d ¶Iſtud ornare ſcilicet ſepulchrum ſuum vel ſuorum/ & ſic ſolenne ſepulchrum facere: permittitur etiam vtroq; iure humano. De iure enim canonico bonus eſt textus in c. Animæ. in fi. 13. queſti. 2. vbi dicit textus. Curatio funeris/ conditio ſepulturæ/ pompa exequiarum/ magis ſunt viuorum ſolatia q̄ ſubſidia mortuorum. Si aliquid prodeſt impio ſepultura precioſa: oberit pio vilis aut nulla. Non ideo tamen contemnenda ſunt aut abijcienda corpora defunctorum/ maximeq; iuſtorum. Et de iure ciuili eſt textus expreſſior in l. Statuas. C. de religio. & ſumpti. fune. vbi dicit textus. Statuas ſepulchro ſuperimponere vel monumento quod te extructurum profiteris/ ornamenta: quæ putas ſuperaddere non prohiberis. dicit tamen Innocē. in c. ſacris. in vltimo no. de ſepul. q peccatori ſepultura precioſa nocet: quia punietur propter delictum præſumptionis. Et pro hoc eſt bonus textus. in c. Cum grauia. in fine. 13. quæſti. 2. vbi dicit textus. Quos peccata ſumma deprimunt. ad maiorem cumulum damnationis potius q̄ ad abſolutionem eorū corpora in eccleſijs ponūtur. e ¶In ſequētis paginę prin. ānotatio ponit.

e ℭ Hæc arma quę nomine vulgato dicūt insignia/potest quilibet priuatus prout vult assumere/ & ea pro voto se cernere. Alterius aūt arma siue arma ab alio iam delecta/sumi non possūt: si illius aut reip. prçiudiciū vertatur. Ita apud Canonistas concludit panor. in c. dilecta. col. 2. de excessi. p̄la. & apd legistas. Bar. in tractatu suo de insignibus & armis. Immo dicit Bal. in l. 2. C. Quæ res vendi non possunt. ꝙ si quis arma seu insignia alterius qui eis lōgo tēpore vsus fuerat vsurpauerit: tenetur pœna falsi. f ℭ De hoc armo dextro loquitur tex. notabilis de sacra vnctione. c. vnico. §. Vn̄ in veteri. vbi dicit̄ ꝙ rex seu princeps vngitur in humero seu in armo. in quibus principatus congrue designatur: iuxta illud qd̄ legitur. Factus est pricipatus super humerum eius. Ad quod significandum (vt ibi dicit text⁹) Samuel ante Saul (qui rex p̄destinat⁹ erat) fecit poni armum.
g ℭ Sic dicit tex. iuris ciuilis in l. vnica. in princi. C. de priua. car. Nephādissimorū hominū arrogantia modis oībus opprimatur.
h ℭ Et albuginē dicitur habere in oculo vt dicit tex. no. ī c. hinc etenī. versi. albuginē. 49. dis. vbi dicitur. Albuginem habet ī oculo: qui veritatis lucē videre nō sinitur/ qui arrogantia sapiētię seu iustitię excęcat. Pupilla nāq; oculi nigra videt/ albuginem tolerās nihil videt. quia videl3 sensus hūanę cogitatiōis si stultū se peccatorē q; itelligit: cognitionē intimæ claritatis appræhendit. Si aūt sibi candorē iustitię seu sapientię tribuit: a luce supnę cognitionis se excludit. & eo claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat: quo se apud se per arrogātiā exaltat. Hæc tex.
i ℭ De superbia ānotabit̄ diffuse ī ver. supbia. dū aūt hic dr̄ arrogantē ī ira opari supbiā notādus est textus. 46. dis. c. 1. ī princi. vbi dicit tex. Hoc habet ꝓpriū doctrina arrogātiū: vt humiliter nesciāt inferre q̄ docēt/ & recta q̄ sapiūt etiā recte ministrare nō p̄nt. & eadē dis. i pri. dr̄. Nihil est impudenti⁹ arrogātia rusticorū: qui garrulitatē auctoritatē putant/ & parati ad lites ī subiectos tūide ītonāt.
l ℭ Ab aromatibus aromatarij dicti sūt: de quibus singulariter loquens Abbas antiquus in c. 1. de emp. & vēdi. dicit ꝙ si in eorum officio fraudes committūt: ipsi q̄uis laici/ poterūt puniri per ep̄m. Et illd̄ dictū refert & seqt̄ Ludo. Ro. ī sing. 526. incipiēte. fui interrogatus. & Fely. ī c. Irrefragabili. §. 1. colum. 1. de offi. ordina.

ℭ Illi quidem armis confidūt (ait Iudas Machabæus) simul & audacia. 2. macha. 8. d.
Nos autem in omnipotēte domino qui potest & veniētes aduersus nos & vniuersum mundum vno nutu delere/ confidimus.
ℭ Ambulemus per arma iustitiæ a dextris & a sinistris. 2. cori. 6 b
ℭ Arma militiæ nostrę non carnalia sunt: sed potētia deo ad destructionem munitionum/ consilia destruentes & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei/ & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. 2. cori 10 a
ℭ Induite vos armaturā [e] dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Quoniam nō est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates/ aduersus mundi rectores tenebrarum harum/ cōtra spiritalia nequitię in cœlestibus. Propterea accipite armaturam dei: vt possitis resistere in die malo/ & in omnibus perfecti stare. Ephe. 6. c

Armiger. ℭ De Saule quem armiger suus interfecit: vide. 1. regū. 31. d. et infra in verbo Saul.

Armus. ℭ De armo [f] dextro posito ante Saulem: vide. 1. regum. 1. cap. b. et infra in verbo Saul.

Arrogans. ℭ Disperge domine superbos in furore tuo/ & confūde eos: & respiciens omnem arrogantem humilia [g]. Iob. 40. b
ℭ Abominatio domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit/ non erit innocens. puer. 16 a.
ℭ Superbus & arrogās vocat̄ indoctus [h]: qui in ira operatur superbiā [i]. puer. 21. d
ℭ Melior est patiens arrogante. Eccēs. 7. b
ℭ Dies domini exercituum super omnem superbum & excelsum/ & super omnem arrogantem: & humiliabitur. esaiæ. 2. c.
ℭ Dixistis: nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati sunt facientes impietates/ & tentauerunt deum/ & salui facti sunt. malachiæ 3. d.

Arrogantia et arrogāter. ℭ Arrogantiam/ & superbiam/ & viam prauam/ & os bilingue detestor (dicit sapientia) puer. 8. b.
ℭ Visitabo (dicit dominus) super omnem qui arroganter ingreditur super limē in die illa: qui complēt domū domini dei sui iniquitate & dolo. sopho. 1. b

Aromata. ℭ De aromatibus [l] per Sabam reginam Salomoni oblatis: vide. 3. regum. 10. d. & infra in verbo Salomon.
ℭ Quæ est ista quę ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhę et thuris/ & vniuersi pulueris pigmentarij? Cantico 3. b.
ℭ Quam pulchræ sunt mammæ tuæ soror mea spōsa. Pulchriora sunt vbera tua vino: & odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. 4. c.
ℭ Surge aquilo/ & veni auster/ perfla hortū meū: & fluēt aromata illius. 4. g.
ℭ Veni in hortum meum soror mea sponsa: messui myrrham meam cū aromatibus meis. 5. a.
ℭ Genæ dilecti mei: sicut areolę aromatum consitæ a pigmentarijs. 5. d
ℭ Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum: vt ibi pascatur in hortis/ & lilia colligat. 6. a.
ℭ Dilecte mi: assimilare caprę hinnuloq; ceruorum super montes aro- 8. b.

¶De mulieribus quæ emerunt aromata pro vngendo corpore Ihesu: vide Mathei 26.c. Et infra in verbo Maria Salome.

ioā.19.g. ¶Acceperunt corpus Ihesu (Ioseph ab Arimathia & Nicodemus) & ligauerunt eum lintheis cum aromatibus/ sicut mos [m] est Iudæis sepelire.

Esdrę.7.c **Artaxerxes.** ¶Ego Artaxerxes rex statui atq; decreui omibus custodibus arcæ publicæ/ qui sunt trans flumen: vt quodcūq; petierit a vobis Esdras sacerdos scriba legis dei cœli/ absq; mora detis vsq; ad argēti talenta centum/ & vsq; ad frumenti choros centum/ & vsq; ad vini bathos centum/ & vsq; ad bathos olei centū/ sal vero absq; mensura. Omne quod ad ritum dei cœli pertinet tribuatur diligēter in domo dei cœli: ne forte irascatur cōtra regnū regis & filiorū eius. Vobis quoq; notū facimus de vniuersis sacerdotibus/ & leuitis/ & cātoribus/ & ianitoribus/ Nathinneis & ministris domus dei huius: vt vectigal [n] & tributum [n] & annonas [n] nō habeatis potestatē imponendi [n] super eos. Tu autem Esdra secundum sapientiam dei tui quæ est in manu tua: constitue iudices & præsides vt iudicent omni populo qui est trans flumen/ his videlicet q nouerūt legem dei tui. Sed & imperitos docete libere. Et omnis qui nō fecerit legem dei tui/ & legem regis diligenter: iudicium erit de eo/ siue in mortem [o]/ siue in exiliū [o]/ siue in condēnationem [o] substātię eius/ vel certe in carcerem [o].

Esdrę.7.b ¶Hoc est exemplar epistolæ edicti: quod dedit rex Artaxerxes Esdrę sacerdoti scribę erudito in sermonib9 & in pręceptis domini & cerimoniis eius in Israel. Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti scribę legis dei cœli doctissimo salutem. A me decretum est: vt cuicūq; placuerit in regno meo de populo Israel & de sacerdotibus eius & de leuitis ire in Hierusalem/ tecum vadat. A facie enim regis & septem consiliatorum eius missus es: vt visites Iudæam & Hierusalem in lege dei tui quæ est in manu tua/ & vt feras argentum & aurum quod rex & consiliatores eius sponte obtulerunt deo Israel/ cuius in Hierusalem tabernaculum est. Et omne argentum & aurum quodcūq; inueneris in vniuersa prouincia Babylonis/ & populus offerre voluerit/ et de sacerdotibus qui sponte obtulerit domui dei sui quę est in Hierusalem/ libere accipe: & studiose eme de hac pecunia vitulos/ arietes/ agnos/ & sacrificia/ & libamina eorum/ & offer ea super altare templi dei vestri quod est in Hierusalem. Sed & si qd tibi & fratribus tuis placuerit de reliquo argento & auro vt faciatis iuxta voluntatem dei vestri: facite. Vasa quoq; quæ dantur tibi in ministerium domus dei tui: trade in conspectu dei in Hierusalem. Sed & cętera quibus opus fuerit in domo dei tui q̃tumcunq; necesse est vt expendas: dabis de thesauro et de fisco regis [p]/ & ame.

Sapię.7.c **Artifex.** ¶Omnium artifex docuit me sapientiam.

eccl.9.d. ¶In manu artificum [q] opera laudabūtur: & principes populi in sapiē=

m ¶De modo sepeliendi Iudęorū: dicetur in verbo sepelire.

n ¶Istud etiam concilio lateranē sancitum est: vt est casus in c. Nō minus. de immu. eccle. & in c. aduersus. eodem ti. vbi dicit tex. Aduersus cōsules & rectores ciuitatum vel alios qui ecclesias & ecclesiasticos viros/ tallijs/ seu collectis & exactiōibus alijs aggrauare nitūtur/ volens immunitati ecclesiasticę Lateranēse conciliū puidere: p̄sumptionē huiusmodi sub anathematis districtione prohibuit/ trāsgressores & fautores eorū excōmunicatiōi subiacere p̄cipiēs/ donec satisfactionē ipēderint cōpetētē. Et apd matum. legistas est text9 & ibi doctores in l. placet. C. de sacro. eccle. & in l. ad instructiones. C. eodem ti. vbi a quibus sint de iure ciuili & a quibus nō sint imunes ecclesię & ecclesiasticę personę: declaratur. Dicit ei tex. i d. l. placet. Placet rationabilis cōsilij tenore perpēso districta moderatione perscribere: a quibus specialiter necessitatib9 vrbiū ecclesiæ singulariū habeātur immunes. prima quippe vsurpationis illius contumelia depellenda est: ne prædia vsibus cœlestium secretorū dedicata/ sordidorū munerum fece vexētur. Nil extraordinarium ab hic superindictū ve flagitetur/ nulla translationū solicitudo signetur. Postremo nihil præter canonicam illationem quā aduentitiæ necessitatis sarcina repentina poposcerit/ eius functionibus ascribatur. Si quis contrauenerit: p9 debitę vitationis acrimoniam quę erga sacrilegos iure p̄menda est/ exilio perpetuæ deportatiōis subdatur. Et in d. l. ad istructiōes. dicit textus. Ad instructiones itinerū pontiūq; etiam diuinas domos & venerabiles ecclesias ascribim9. Hæc tex. i. De hac tñ materia dicetur absolutius/ loco suo.

o ¶Istę pœnę mortis/ exilij cōdenationis substantię/ & carceris/ imponuntur etiā iure humano. i primis enim de pœna mortis est tex. in l. 3. C. de episc. audien. vbi dicit tex. Homicida qd fecit semper expectet. & alibi frequētissime probat hanc pœnam mortis imponi. De iure aūt canonico vbi fit mentio mortis/ & dicitur aliquē tali pœna puniendū: intelligitur de pœna excōmunicationis. Tex. est notabilis & ibi Panor. in c. per. venerabilem. Qui filij sint legi. De exilij aūt pœna q imponatur tā de iure canonico q̃ ciuili: textus est i l. t. §. i. ff. de effracto. In l. 2. ti. de publi. iudi. in c. i. in fi. de calū. & in cā beatus. 45. distinc. De pœna pecuniaria: tex. est in l. illicitas. §. fi. ff. de offi. pręsi. in l. fi. ff. de in ius vocā. & in c. licet. cū ibi notatis. de pœnis. De pœna vero carceris: tex. ē in c. quis. de pœnis in. 6. in c. Nouimus. de verbo. signi. & in l. incredibile. C. de pœnis.

p ¶Quod rex habeat fiscū: tex. est per totum titulū. ff. de iure fisci. Quod aūt ecclesia etiā fiscum habeat: probatur in cle. 2. in verbo fiscum. de hære. & notāt glo. & Panor. in c. Quia diuersitatē. de cōces. p̄ben. & Bal. in Auctēn. Bona damnatorum. C. de bonis damna. & in Rubri. ff. de priuile. credi.

q ¶Artifices qui dicātur/ & qua immunitate gaudeāt: est tex. notabilis. in l. i. C

tia sermonis sui/in sensu vero seniorum verbum.

Arundo et arundineus. ¶Increpa feras arundinis cõgrega Psal.27.d
tio taurorũ in vaccis populorũ: vt excludãt eos qui probati sun argẽto
¶Plectentes Iudęi coronã de spinis/posuerũt super caput Ihesu/ & arũ Mat.27.d
dinem in dextera eius: et genuflexo ante eũ illudebant ei/dicentes. Aue
rex iudeorũ. Et expuentes in eũ acceperũt arundinẽ: & percutiebant eũ.
¶Percutiebant Iudæi caput Ihesu arundine & cõspuebant eum: & po- Mar..15 b
nentes genua adorabant eum.
¶Dixit Ihesus de Ioanne baptista ad turbas Iudęorum Quid existis in Lucę.7.d
desertum videre? arundinem [qq] vento agitatam? Et latius infra in
verbo Ioannes baptista.

Aruspex. ¶Iozias rex deleuit aruspices:[r] quos posuerunt reges Iu- 4.re.23.b
da.

Assare et assus. ¶Non comedetis ex agno paschali crudum qd/ Exo.12.b
nec coctum aqua: sed assum tantum igni. Et supra in verbo Agnus.
¶Assauerunt sacerdotes Iudæorum phase super ignem: iuxta quod in 2.pa.35.b
lege præceptum est.
¶Obtulerunt Christo discipuli eius partem piscis[s] assi & fauum mel- Lucę.24.f
lis. Et infra in verbo Ihesus.

Ascendere. ¶Ascendit deus in iubilo: & dominus in voce tubę. Psal.46 b
¶Iter facite ei qui ascendit[t] super occasum: dominus nomen illi. Psal.67.a
¶Ascendũt montes & descendunt campi in locum quem fundasti eis. Psal.103.b
¶Ascendunt vsq ad cœlos & descendunt vsq ad abyssos: & anima eo- Psal.106 c
rum in malis tabescebat.
¶Melius est vt dicatur tibi ascẽde huc: q̃ vt humilieris coram principe. Prou.25.a
supra in verbo Apparere.
¶Quę est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromati Canti.3.c
bus myrrhę & thuris/& vniuersi pulueris pigmentarij?
¶Ascendam in palmam: & appræhendam fuctus eius. Canti.7 c
¶Quæ est ista quæ ascendit de deserto delicijs affluens: innixa super di Canti.8 b
lectum suum?

de excu. artif. li. 10. vbi dicit tex. Artifices artiũ breui subdito cõpręhensarum per singulas ciuitates morãtes ab vniuersis muneribus vacare pręcipimus: siquidem in discendis artibus ociũ sit accommodandum/ quo magis cupiãt & ipsi peritiores fieri & suos filios erudire. Et ẽ notitia ista. Architecti/ medici/ pictores/ statuarij/ marmorarij/ lecticarij seu arcuarij/ clauicarij/ quadrigarij vel quadratarij quos gręco vocabulo poetas appellãt/ structores idest ędificatores/ sculptores/ ligni muscarij/ deauratores/ albini quos græci conatas appellant/ argentarij/ barbãcarij/ diatrecarij/ ærarij/ fusores/ signarij/ fabricarij/ bracharij/ sparticarij/ atq librarores/ figuli qui græce dicuntur ceranei/ aurifices/ nitrarei/ plumbarij/ specularij/ eborarij/ pelliones/ carpentarij/ sculptores/ dealbatores/ clusores/ trigarij/ signarij/ bralearij/ idest pentaburgæ. Hęc text⁹. Isti autem etsi omnes artifices sint. tñ est iter eos delectus Quia inter artifices etiã eiusdẽ artis longa differentia est & ingenij & naturę/ & doctrinę & istitutionis. Et ideo si nauẽ a se fabricãdã qs pmiserit vł isulã ędificãdã fossãve faciendã/ & hoc specialiter actum est vt suis operis id perficiat si deiussor ipse ędificãs vel fossam fodiens non consentiente stipulatore/ nõ liberabit reum. Ita dicit tex. in l. inter artifices. i princ. ff. de solu. De imunitate vero & enumeratione aliquorũ aliorum artificũ: est tex. qui videri potest in l. fi. ff. de iure immu. Et in materia artificũ notãdũ ẽ qd dicũt Bar. & Io. de platea in l. bachu. C. de murile. li. 11. vz q artifices suas artes cã lucri falsãtes idest maculãtes/ vt textores q pãnos debiles faciũt/ & continctores qui pannos in tinctura destruũt: tenẽtur partibus ad interesse/ & puniuntur. facit tex. in l. itẽ quæritur §. gemma. & §. si fullo. ff. loca. & in l. 3. §. sed si qd merces. ff de cri. stel. Secundo est notãdum q artifices non possũt assumere officia prouincialia nec alias dignitates. Textus est in l. si cohartatis. versi. fz si. C. de cohar. li. 12. & l. ne qs. C. de digni. eodẽ li. Tertio & vltimo est aduertẽdũ: q dũ superius p l. 1. C. de excu. artif. lib. 10. medici inter artifices mẽorati sunt: intelligi debet de medicis animaliũ/ non aũt de medicis hominũ. qz tales potius nũerãtur inter professores q̃ inter artifices. Ita sentit glosa in d. l. 1. in verbo medici.

qq ¶Arundo est frutex aquaticus qui ad vẽtũ facile mouet. Vnde de his qui in re fragili sperãt/ dicit q sperant in baculo arũdineo. Hinc dictũ est. Baculus arundineus rex Aegypti. sup quem si aliquis innixus fuerit: confringet & perforabit manũ innitẽtis. Ita dicit tex. in pric. 23. questi. 3. versi. Itẽ sicut legit. Et de arũdine notabiliter loquit tex. in l. ligni. §. lignorũ appellatiõe. ff. de lega. 3. vbi dicit q i Aegypto arũdines p lignis coburũtur. r ¶Videat quod ẽ in verbo Ariolus de aruspicib⁹/ magis/ & ariolis ãnotatũ est. & adde q aruspex dicit ab aue & inspicio: qz ex auiũ garritu/ momẽtorũ sunt vel horarũ inspectorea/ vt quo puncto aliquid inchoãdũ sit edicant Ita dicit glo. i. l. nullus. C. de male. & mathema. Et dicit tex. notabilis i ne. Nec mirũ. versi. aruspicinę. 26. questi. 6. Aruspicinã artẽ prim⁹ Aetruscis tradidisse dicit quidã Tages. Hic ex animis aruspiciã dictauit: & postea nõ apparuit. Nam dicit fabulose/ arãte quodã rustico subito ex glebis exilijsse: & aruspicinã dictasse qua die mortu⁹ est. quos libros Romani ex ætrusca lingua in propriã mutauerũt. Hęc tex. s ¶Huius piscis meminit tex. in c. 1. in fi. 41. dist. vbi dicit tex. Sanius quisq maluerit more domini pisce vesci: q̃ lenticula more Esau nepotis Abraæ/ aut ordeo more iumẽtorũ. t ¶De ascensiõe Christi meminit tex. apud Canonistas in c. firmiter credimus. in fine principij. de summa tri. & fide catho. & in c. fi. de consecra. distinc. 3 & in c. Conquestus. de ferijs. In dicto enim c. 1 dicit textus. Resurrexit Christus a mortuis & ascẽdit in cœlũ. Sed descendit in anima & resurrexit in carne/ ascenditq pariter in vtroq: venturus in fine sęculi iudicatur⁹ viuos & mortuos/ & redditurus singulis secũdum opera sua tam reprobis q̃ electis. Textus autem in d. c. fi. dicit trinitatem non ascendisse: sed tantũmodo filium. Tex. vero in d. c. conquestus. inter cęteros dies quibus strepitus iudicialis cessare debet: ascensionis diem connumerat.

v ¶ Archidiaconus in c. Charitas eſt aqua. circa pric. de pœniten. diſtinc. 2. pro intellectu huius euãgelicæ ſententiæ opponit. Nam filius hominis qui eſt in cœlo ſecundũ humanã naturã non deſcendit de cœlo: quia corpus nõ attulit a cœlo/ ſed accepit ſupple in vtero deiparę virginis Mariæ. Videtur ergo ꝙ corpus eius in cœlũ non aſcẽderit. Item ſancti aſcendũt in cœlũ: & tamen non deſcẽdunt. Ad primũ reſpondet poſt Aug. ꝙ non obſtat: quia corpus eſt tanq̃ veſtimẽtum. vnde ſi aliquis aſcẽdit nudus de monte/ & aſcendit veſtitus: dici poteſt/ Nemo aſcẽdit niſi

ioan. 3. b. ¶ Nemo aſcendit [v] in cœlum niſi qui deſcendit [v] de cœlo: filius hominis qui eſt in cœlo.

ioã. 10. a. ¶ Qui nõ itrat per oſtiũ in ouile/ ſed aſcẽdit [x] aliũde: ille fur eſt & latro.

ioã. 20. d. ¶ Dixit Iheſus Marię Magdalenæ/ noli me tangere: nondũ enim aſcẽdi ad patrem. Vade autem ad fratres meos: & dic eis. Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum: deum meum & deum veſtrum.

¶ De aſcẽſu in Hieruſalem/ in montem/ in templum/ de angelis item aſcendentibus & deſcendẽtib9: vide in verbis ſuis. Et ſpecialiter de Chriſto qui pluries aſcendit in montem: vide in verbo Iheſus.

Aſcenſio.

pſal. 83. b. ¶ Beatus vir cuius eſt auxilium abs te domine. Aſcenſiones [y] in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum: i loco quem poſuit.

amos. 9. b ¶ Dominus ædificat in cœlo aſcenſionem ſuã/ & faſciculum tuum ſuper terram fundauit.

Aſia.

actuũ. 16 a ¶ Tranſeuntes Paulus & Timotheus Phrygiã & Galatię regionem: vetati ſunt a ſpiritu ſancto loqui verbum dei in Aſia.

actuũ 19 e ¶ Si Paulo credimus: deſtrui incipiet maieſtas Dianæ quam tota Aſia & orbis colit.

Aſſiduus et aſſiduitas.

ecci. 6. g. ¶ In mandatis dei maxime aſſiduus [z] eſto: & ipſe dabit tibi cor/ & concupiſcentia ſapientię dabitur tibi.

ecci. 7. b. ¶ Noli velle mentiri [a] oẽ mendaciũ. Aſſiduitas [b] eñi illius nõ eſt bona.

ecci. 9. a. ¶ Cum ſaltatrice [c] ne aſſiduus ſis nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illius.

ecci. 11. a. ¶ Non eſt ei bene qui aſſiduus eſt in malis: & elemoſynas non danti.

ecci. 23. b. ¶ Iurationi nõ aſſueſcat os tuũ: multi enim caſus in illa. Nominatio vero dei nõ ſit aſſidua in ore tuo/ & noibus ſanctorũ nõ admiſcearis: quoniã non eris immunis ab eis. Sicut enim ſeru9 interrogat9 aſſidue a liuore nõ minuitur: ſic oĩs iurans & nominans in toto a pctõ non purgabiť.

ecci. 27. b. ¶ In medio inſenſatorum ſerua verbum tempori: in medio autem cogitantium aſſiduus eſto.

ecci. 30. a. ¶ Qui diligit filium ſuum aſſiduat illi flagella: [e] vt lętetur in nouiſſimo ſuo/ & non palpet proximorum oſtia.

qui deſcendit. ſic eſt in ꝓpoſito. deſcendit ratione diuinæ naturę: aſcendit ratione hũanæ/ & ratiõe vtriuſq; eſt in cœlo. & idem dicitur aſcendere & deſcendere propter eandem hypoſtaſin ſiue propter idẽ ſuppoſitum in quo vniuntur illę naturæ. Ad ſecũdũ dicendũ eſt ꝙ hic aſcendere ſumiť pro aſcẽdere ꝓpria virtute nõ aliũde data. & ſic ſolus Chriſtus potuit aſcẽdere: nõ alij ſancti. Hæc Archidi.

x ¶ 23. queſti. 4. c. Tres perſonas. in princ. & tex notabilis in c. relatum. de iure. pa. vbi dicit textus. Perſonæ quæ non intrant per oſtium/ ſed aſcendunt aliunde: indignę ſunt paſtoris nomie vel pręrogatiua gaudere. Et dicit tex. qui ſatis adſtipulatur iſti/ in c. dudum. l. 2. de elec. ꝙ tales cõmittũt furtũ vel rapinam. & idem probat tex. in c. Non ſurẽ 7. q̃ſti. 1.

y ¶ De aſcenſionibus in corde diſpoſitis: legitur text9 in c. dũ ſancta. circa princ. de pœni. diſtic. 2. vbi dicit tex. Si gradus in cordis aſcẽſione non eſſent: Pſalmiſta non diceret. Ambulabunt de virtute in virtutem. Hæc tex. De quo videatur diffuſius in verbo bñdictio.

z ¶ Aſſidu9 eſt in mandatis dei: qui de eis cogitat/ eaq; ſeruat & cuſtodit horis/ temporibus/ & locis debitis & oportunis. Ad hoc facit tex. cum glo. in verbo aſſidue. in c. de quibuſdam. 36. diſtinc. & eſt bonus textus qui videri poteſt in c. ſignificatum. circa finem. de præben. & in c. 1. in verbo aſſidue. de offi. Archi. Et facit bonus textus in l. ſi quis ita legauerit. ff. de condi. & demonſ. vbi probatur ꝙ ad probandũ aliquẽ eſſe continue cum alio/ non requiritur ꝙ probet eũ eſſe cũ eo omni momento tẽporis: ſed ſatis eſt ꝙ probetur eũ eſſe debitis temporibus.

a ¶ 22. queſti. 5. c. cauete. Vbi dicit tex. Cauete fratres mẽdaciũ. quia omnes qui amãt mandaciũ: filij ſunt diaboli. Alias annotationes vide in verbo mendaciũ.

b ¶ Mendaciũ enim quo aut iocamur/ aut proximo ſine alterius detrimento conſulimus/ non habet magnam culpã/ tametſi non ſit ſine culpa. vt notabiliter dicit tex. in c. Ne quis arbitratur. verſi. duo ſunt genera. 22. queſti. 2. Tamẽ ſi in iſtis mendacijs aliquis fuerit aſſiduus: poterit in magnam culpam tranſire. Bonus eſt textus in c. vnũ orariũ. §. Alias ea domũ. 25. diſtinc. vbi ebrietas quę de ſe venialis ẽ/ ſi aſſidua ſit: efficitur mortalis. Sic ergo in propoſito/ ad quod facit illud quod dicit gloſa in cap. ita argo. in verbo conſuatudinem. 22. q̃ſti. 1. vbi dicit gloſa. ꝙ aſſiduitas facit aliquid eſſe peccatũ quod alias non eſſet.

c ¶ Hæc ſententia pręſertim vendicat ſibi locũ in his qui iam ſunt ad aliquẽ ex ſacris ordinibus promoti. Tex. eſt in c. preſbyteri. 34. diſtinc. Vbi dicit textus. Preſbyteri/ diacones/ ſubdiacones/ vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non eſt/ etiã aliarũ nuptiarũ euitent conuiuia: nec his cœtibus miſceãtur/ vbi amatoria cãtãtur & turpia/ aut obſceni motus corporũ choreis & ſaltationibus efferuntur. ne auditus & obtuitus ſacris miniſterijs deputati: turpiũ ſpectaculorum atq; verborũ contagiõe polluãtur. Hæc etiã ſentẽtia maxime locũ habet in monialibus. Eis eni ſpecialitar inhibetur choreas frequẽtare. vt eſt tex. in clemen. Attendẽtes. de ſtatu. mona.

d ¶ Vide annotationes poſitas. J. in verbo iuramentũ. Sed peculiariter q̃tũ ad hunc textũ notandus eſt interim bon9 tex. in c. ita ergo. 22. q̃ſti. 2. vbi dicit tex. Ita præcepiſſe dñm intelligitur ne iuraret/ naquiſq; ſicut bonũ appetat iuſiurandũ: & aſſiduitate iurandi ad periurium per cõſuetudinẽ delabatur. Quapropter qui ĩtelligit nõ ĩ bonis ſed in neceſſarijs iurationẽ habẽdã: refrenet ſe q̃tũ põt/ vt non ea vtatť niſi neceſſitas cogat/ v3 cũ vider pigros eẽ hoies ad credẽdũ qđ eis vtile ẽ credere/ niſi iuratiõe firmet.

e ¶ Videat tex. iſti ſatis cõformis in c. cũ Beatus. verſi. Salomon. 45. diſ. vbi dicit poſt Salomonẽ. Pereunte filium

tuum virga: & liberabis animam eius a morte. f ¶ De elec.cap. vbi periculum.§.fi. lib.6.vbi glosa Io. monachi.hanc Iacobi sententiā citat Cuiꝰ autē effectꝰ sit iusti deprecatio: ānotabitur in verbo Oratio. g ¶ Inimici eni sunt a nobis diligendi: dicit glo.in c.timorē.in verbo puto.de pœni.dis.2. De quo & quomō intelligatur: dicetur in verbo inimicus.& ibi textus ad hoc peculiares allegabūtur. h ¶ Qua ratione fames contingat: declarat textꝰ notabilis in c.Reuertimini.paulo ante fi.16.questi.1.vbi dicit textꝰ. Si quādo fames & pœnuria & rerū omniū egestas opprimit mūdum: sciamus hoc ex ira dei descendere qui se in pauperibus si non accipiāt elemosynā fraudari queritur sua possessione. Quandoqꝫ tn̄ deꝰ exercet fame patriarchas etiā pios & religiosos. vt est tex.in c. non omnis. versi. Exercet. 5 questi. 5. De ista materia famis dicetur diffusius in verbo fames.

¶Cum viro sancto assiduus esto: quemcūqꝫ cognoueris obseruantem timorem dei/ cuius anima est secundum animam tuam. eccl.37.c.

¶Verbum nequam immutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur/ bonum & malum/ vita & mors/ & dn̄atrix illorum est assidua lingua. eccc.3.c.7

¶Multum valet deprecatio [f] iusti assidua. iacobi.5.c

Assimilari. ¶Ad te domine clamabo / deus meus ne sileas a me/ nequando taceas a me: & assimilabor descendentibus in lacum. Psal.27.a

Asinus et asina. ¶Si occurreris boui inimici tui/ aut asino errāti: reduc eum. exodi.23 a

¶Si videris asinum odientis te iacere sub onere/ non pertransibis: [g] sed subleuabis cum eo. exodi.23a

¶De asina Balaā: vide. Nūeri.22.Et .ī. ī verbo āgelꝰ. et .ī. ī verbo Balaā

¶Inuentam maxillam id est mandibulā asini quæ iacebat accipiens Sāson interfecit in ea mille viros: & ait. In maxilla asini/ in mandibula pulli asinarum deleui eos: & percussi mille viros. iudicū.15.c

¶Sitiens valde Sanson clamauit ad dominū: & ait. Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam atqꝫ victoriam: & en siti morior/ incidamqꝫ in manus incircūcisorum Aperuit itaqꝫ dominus molarem dentem in maxilla asini: & egressæ sūt ex eo aquę. Quibus haustis refocillauit spiritum: & vires recepit. Et infra in verbo Sanson iudicū15d

¶Facta est fames [h] magna in Samaria: & tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argenteis. Et latius infra fames. 4.reg.6.b

¶Fragellum ęquo/ & chamus asino/ & virga [i] in dorso imprudentium. Prou.26 a

¶Misit Ihesus duos discipulos: dicens eis. Ite in castellum quod contra vos est: & statim inuenietis asinam alligatam/ & pullum cū ea. Soluite: & adducite mihi. Et si quis aliquid vobis dixerit: dicite quia dominus his opus habet: & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est: vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite filię sion. Ecce rex tuus venit sibi mansuetus: sedens super asinam & pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli/ fecerunt sicut præcepit illis Ihesus Et adduxerunt asinam [k] & pullum / et imposuerunt super illos vestimenta sua: et eum desuper sedere fecerūt. Diffusius infra. Ihesus. Mār.21.a

Asper. ¶Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus: & non permanebit in illa excors. eccl.6.c.

¶Erunt praua in directa: & aspera in vias planas. esaię.40 a

¶Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet dominus. Psal.65.d

Aspicere. ¶Prospexit deus de excelso sancto suo: dominus de celo terram aspexit. Psal.101.c

¶Respice in me dn̄e: et miserere mei secūdū iudiciū diligētiū nomē tuū. Psal.118 b

Astra. [l] ¶Ecce nūc multiplicauit te Israel/ dn̄s deus tuus sicut astra cœli. deu.10.g.

i ¶ Facit c. Non omnis. in princ.5. questi.5. vbi dicit. Nō omnis qui parcit amicꝰ est / nec omnis qui verberat inimicꝰ est. meliora eni sunt vulnera amici: q̄ volūtaria oscula inimici. Melius ē cū seueritate diligere: q̄ cū lenitate decipere. Et dicit tex.in c. non osculatur. eadem causa & q̄stione. Nō osculatur semper pater filiū: sꝫ aliquādo castigat. Ergo quando castigatur qui diligit: tunc circa eū pietas exercetur. Habet eni & amor plagas: q̄ dulciores sunt cū amarissimę inferunt. dulcior est enim religiosa castigatio: q̄ blāda remissio. k ¶ Glosa in c. Crucis de cōsecra.dis. 3.quęrit. Quare crucis festum celebremus in qua dn̄s fuit dehonestatꝰ: & nō festum Asinæ in qua fuit honoratus? Et huic dubietati respondens dicit q̄ laus dn̄o exhibita ī asina/ mundana fuit/ cuius ratio haberi non debet. sed in cruce: humana redēptio facta est.
l ¶ Canonistę ex astris astrologos dictos autumant: quia scilicet ex astrorū inspectione augurātur. Tex. est in c.1. versi. Astrologi. 26. q̄sti. 4. & nonnūq̄ vocantur genetalici ꝓpter nataliciorum cōsyderationes dierum. Et magi dici possunt sicut de his legitur in euāgelio / qui natum Christum annunciauerunt. Dicūtur & mathematici. Et ipsorum sciētia vsqꝫ ad Christum fuit concessa: vt Christo ędito nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretetur. Ita dicit Augustinus in dicto c.1.& idem Augustinus in c. sors nō est. versi. fina.26.questi 3.dicit. Astronomia seu etiā Astrologia apud catholicos in dissuetudinē abijt. quamdum propria curiositate his nimis erant intenti: minus vacabant his quæ saluti animarum erant accommodata. Dicit tamen Panor. post. Io. An.in c. Ex tuarum.de sortile. q̄ exercentes Astrologiam & ex astrorum inspectione alicuius complexionem prædicentes / non peccant: si modo nullam necessitatem credant. sed tantum inclinatio-

nem quandam. Et dicit ibi Panor. sanctum Thomam ita tenere. Et de hoc est glo. solēnis in c. Nō licet Christianis 26. questi. 5. quæ dicit. Rusticis ventos & lunæ dispositionem consyderare non est prohibitum: nec medicis astra pro deligendo potionū & minutionū tempore congruo. Illi enim (dicit ibi glosa) reprobantur: qui credunt inesse necessitatem superiorib9. quia licet superiora sunt signa rerum: nō sunt necessaria causa earum. De hac autem Astrologia est tex. apud legistas in l. Item apud labeonem §. Si quis Astrologus. ff. de iniurijs. & glosa in §. Item Romæ grā-

esa. 14. d. ¶ In cœlum conscēdā (dicebat Lucifer [m]) Supra astra dei exaltabo soliū meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascēdam super altitudinem nubium: & similis ero altissimo.

Iob. 5. a. **Astutia.** ¶ Deus appræhendit sapientes in astutia [n] eorum: & consilium prauorum dissipat.

puer. 8. a. ¶ Intelligite (ait sapientia) paruuli astutiam: [n] & insipientes aīaduertite.

1. ad cori. ¶ Scriptum est. Compræhendam sapientes in astutia eorum.

2. ad cori. 4. a. ¶ Non simus ambulantes in astutia: neq; adulterantes verbum dei. Et infra in verbo Verbum.

2. ad cori. 11. a. ¶ Timeo ne sicut serpēs [o] Euam seduxit astutia [o] sua: ita corrumpātur sensus vestri/ & excidant a simplicitate quæ est in Christo Ihesu.

puer. 13. c. **Astutus.** ¶ Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est aperiet stultitiam.

puer. 14 b ¶ Innocens credit omni verbo: astutus consyderat gressus suos.

puer. 15. a ¶ Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes astutior fiet.

puer. 27 b ¶ Astutus videns malū/ absconditus est: paruuli autem transeuntes sustinuerunt dispendia.

ecci. 18. d ¶ Omnis astutus cognoscit sapientiam: & inueniēti eā dabit cōfessionē.

ecci. 23. b. **Assuescere et assuetus.** ¶ Iurationi [p] non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Et latius supra in verbo assiduus.

ecci. 23. b. ¶ Indisciplinosę loquelæ non assuescat os tuum: est enim ī illa verbum peccati.

ecci. 23. c. ¶ Homo assuetus [q] in verbis improperii: in omnibus diebus suis non erudietur [q].

Assuerus. ¶ De Assuero rege videat̄ supra in verbo aman. Et infra in verbo Hester.

psal. 88. c **Assumptus et assumptio.** ¶ Domini est assumptio nostra: & sancti Israel regis nostri.

marci vltimo. g. ¶ Dominus quidē Ihesus postq̄ loquutus est apostolis: assumpt9 [r] est in cœlum & sedet a dextris dei.

4. reg. 11 a **Athalia.** ¶ Athalia mater Ochosiæ videns mortuum filium suum/ surrexit: & interfecit omne semen regium. Tollens autem Iosaba filia re

matici. Iusti. de excusa. tuto. Archidiaconus etiam in c. Si quis cleric9. 26. questi. 1. quęrit in specie an diuinatio quæ fit per astra sit illicita. Et resoluendo dicit ꝙ si qs cōsyderatiōe astrorū vtatur ad præcognoscendos futuros casuales vel fortuitos euētus/ vel etiam ad p̄cognoscendū futura opera hominū per certitudinem: procedit hoc ex vana & falsa opinione. Et tunc operatio dęmonis se imiscet. Vnde erit diuinatio supstitiosa & illicita. Si vero aliquis vtatur cōsyderatione astrorum ad præcognoscendū futura quę ex cœlestib9 causantur corporibus/ puta siccitates/ pluuias/ & alia huiusmodi: non erit illicita diuinatio. Hęc Archi. Et dicit tex. in c. Legimus. §. hinc etiā Ambrosius. 37. distinc. In Daniele & in Salomone ostēdit deus se esse auctorem totius eloquentiæ et sapiētię. quod infideles nō putant: quia non legūt in euangelijs & prophetis astrologiam/ & alia huiusmodi quæ despecta sunt/ quia nil valent ad salutem/ sed mittunt in errorem. Hæc tex.

m ¶ De Lucifero & eius superbia est tex. copiosissim9 in c. princ. de pœni. distic. 2. & dicetur in verbo Lucifer. vel in verbo. Vehemot.

n ¶ Astutia est cū aliquis ad sequendū aliqd siue bonū/ siue malū falsis vijs seu simulatis vtit̄ Vñ proprie accipit̄ in malū. Ita dicit Albe. de Rosate in dictionario suo. in verbo astutia. & pro hoc est bona glo. in §. si vero qdā. in verbo astu. dū exponit. i. dolo vel malicia. in auctē. de testib9. colla. 7. & in l. 2. i verbo astute dū exponēdo dicit astute idest maliciose. C. de legibus. Quādoq; tamen astutia accipitur in bonum propter similitudinē ei9 ad sapiētiā seu cautelā. & ita accipit̄ dū dicit̄. Intelligite paruuli astutiā. & ad hoc etiā est bon9 tex. cū glo. in verbo sapiēter ī l. qśitū. ff. de cōdi. & demons.

o ¶ Astutia ascribit̄ serpēti: & simplicitas ascribit̄ colūbę. bon9 ē tex. in c. ex merito. in fi. 6. qśti 1. vbi dicit̄. Habeāt oēs simplicitatē colūbę/ ne cuiq̄ machinētur dolos: & serpentis astutiā/ ne aliorū supplātent̄ insidijs.

p ¶ Vidat̄ qd huic sētētię ānotatū est in verbo assidu9.

q ¶ Coformis est bon9 tex. in c. Mala. 4. distinc. vbi dicitur. Mala cōsuetudo nō minus q̄ perniciosa corruptela abijcienda & vitāda est. q̄ nisi citi9 radicitus euellatur: in priuilegiorū ius ab impijs assumitur. & incipiūt pręuaricatiōes & varię p̄sūptiōes celerrime nō cōpressę p legib9 venerari & priuilegiorū more perpetuo celebrari. Hęc tex.

r ¶ De assumptione seu ascensione Christi in cœlū annotatū est in verbo ascēdere in princ. vbi videatur. De assumptione vero deiparę virginis/ matris eius Marię loquūtur canonistę in c. ne innitaris. de constitu. Et p̄serti Inno. Hostiēsis Panor. & ibi cōcludūt opinionē cōmunē & ab ecclesia approbatā esse/ ꝙ nedū in aīa sed & in corpore fuit assūpta. ita dicūt tenuisse Aug. licet Hieronym9 nichil certi reliqrit. Dicūt etiā canonistæ celebritatē assūptionis beatæ Marię esse celebriorem cunctis alijs ipsius celebritatibus/ & ob id permittunt tempore generalis intetdicti vt pos

gis Ioram/soror Ochosię/Ioas filium Ochosię/furata [s] est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur / & nutricem eius de triclinio: & abscondit eum a facie Athalię/vt non interficeretur/eratq; cum ea sex annis clam in domo domini.

¶Athalia regnauit super terram septem annis. Anno autem septimo 4.reg.11.
misit Ioiada pontifex: & assumens centuriones & milites introduxit ad se in templum domini/pepigitq; cum eis fœdus. Et adiurans eos in domo domini / ostendit eis filium regis: & pręcepit illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrum introeat sabbato/& obseruet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Seir / & tertia pars sit ad portam quæ est post habitaculum scutariorum: & custodietis excubias domus Mesa. Duę vero partes e vobis oēs egrediētes sabbato custodiant excubias domus domini circa regem: & vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit tēplū domini/interficiatur: eritisq; cum rege introeunte & egrediente. Et fecerūt cēturiōes sicut pręceperat eis Ioiada sacerdos. Et assumētes singuli viros suos qui igrediebant ad sabbatū cū his q egrediebāt e sabbato: venerūt ad Ioiadā sacerdotē. Qui dedit eis hastas & arma regis Dauid: quę erāt i domo dñi. Et steterūt singuli hñtes arma i manu sua: a parte tēpli dextera vsq; ad partē sinistram altaris & ędis circa regē. Produxitq; filium regis: & posuit super eum diadæma & testimonium. Fecerūtq; eū regē & vnxerunt: & plaudentes manus dixerunt. Viuat rex. Audiuit autem Athalia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum domini/vidit regem stātem super tribunal iuxta morem/ & cantores / & turbas prope eum / omnemq; populum terræ lætantem / & canentem tubis/& scidit vestimenta sua clamauitq;. Coniuratio [t] /coniuratio. Præcepit autem Ioiada centurionibus qui erant super exercitum: & ait eis. Educite eam extra septa templi: & quicūq; eam sequut9 fuerit/ feriat gladio. Dixerat enim sacerdos. Non occidatur in templo [v] domini. Imposueruntq; ei manus/& impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium: & interfecta est ibi.

Attendere. ¶Quando sederis vt comedas coram principe: diligenter attende [x] que posita sūt āte faciē tuā. Et infra comedere. vbi lati9. puer.23.a
¶Attende in labiis tuis ne forte cadas / & adducas amimæ tuæ inhono ecci.1.g.

sent in assumptionis festo campanę pulsari/ & ianuis apertis alta voce diuina officia decantari / quod tamen nulli alteri beatæ Marię celebritati tribuitur. Textus est in c. Alma. versi. in festiuitatibus. de sen. excō. lib. 6. Argumēto etiā celebrioris hui9 diei assūptionis est: q in eius profesto indictū est ab ecclesia ieiuniū. quod tamē in cęteris: spontaneū est. Casus est in c. 1. de obserua. ieiuniorū. s ¶Non tamē tenetur lege fauia de plagiarijs. licet eos decernat puniendos qui filiū alienum furantur/ seu supprimunt. cessat enim plagium: quando ad occultationem seu substractionē filij alieni aliquis ducit iusta ratione. Tex. ē vbi hęc oia sūt in l. plagij criminis accusatio. iuncta l. fi. C. ad l. fa. de plagia. de quo dicetur diffusius in verbo furtum.

t ¶Coniuratio: est pluriū contra aliquē vel aliquos illicita facta iuratio. Quæ si fiat sine iuramento: dicitur conspiratio. Ita dicit Archi. in c. cōiurationum. 11. quest. 1. Quæ autem sit coniurantiū seu conspirantium pœna: declarat textus in c. conspirationum crimina. cū tribus sequē. eadē causa & questi. vbi dicitur clericos deponēdos esse/ laicos aūt excōmunicādos. De iure aūt ciuili est bonus textus. i c. hac edictali §. cōuenticulas. de pace tenē. i vsi. feu. vbi dicit tex. Conuēticulas in ciuitatibus/ & omnes coniurationes & extra etiā occasiōe parētelæ & inter ciuitatem & ciuitatem/ & inter personam & personam modis omnibus fieri prohibemus / & in præteritū factas cassamus / singulis cōiuratorū pœna vnius librę auri puniendis. Quod sit coniuratio facta fuerit cū tumultu seu seditione populi: dicit tex in l. denūciamus. in fi. C. de his qui ad eccle. confugiunt. q est pœna vltimi supplicij. Textus aūt i l. Si quis aliquid. §. Auctores. ff. de pœnis. dicit auctores seditionis & tumultus populo concitato pro qualitate dignitatis aut in furcam tollūtur/ aut bestijs subijciuntur/ aut in insulam deportantur. In odium vero huius criminis participes admittuntur immo coguntur testificari. textus est in c. fi. de testi. cogen. Aduertendum est tamen quia licet cōiurationes & conspirationes sint illicitæ: tñ aliquādo cōiuratio seu cōspiratio(si large sumatur) pōt esse licita. vt si clerici inter se iurēt q tenebunt se simul/ & nō permittent epm dilapidare bona ecclesiæ / vel q nō recipiēt excoicatū/ vel hęretico non obedient. tales enim cōiurationes nō sūt viciosæ. bonus est tex. cū glosa in verbo discesserunt. in c. sane thessalonicensis. 10. questi. 7. Et notat. Panor in c. exhibita co. 2. de iudi. & Archi. in c. si qui clericorū. 11. qsti 1. vbi tñ dicūt cauendū esse ne sub hoc ptextu cōspiratio viciosa nutriatur. & dicit Inno. in c. 1. de schisma. q in dubio psumitur cōtra cōspiratores. Et in materia ista notandus est etiā textus in l. 2. C. de seditiosis. vbi dicit tex. In nullis locis aut ciuitatibus/ tumultuosis clamoribus cuiuspiā interpellatio contumeliose procedat: nec ad solā cuiusq inuidiam petulantia verba iactentur. Sciturus his qui hmōi voces emiserint/ mouerintq; tumult9 se quidē fructū ex his quæ postulāt nullatenus habituros: subdēdos aūt pœnis his quas de seditionū & tumultus auctoribus vetustissima decreta sanxerunt. v ¶Hæc tēpli immunitas vtroq; iure positiuo cōprobata est: immo & aucta. & ē casus in c. inter alia. de immu. eccle. vbi dicit tex. Si liber hō ad ecclesiā cōfugerit: qtūcūq; grauia crimina perpetrauerit/ nō est violēter ab ecclesia extrahēdus. nec inde dānari debet ad mortē vel ad pœnā: sed rectores ecclesiarū sibi obtinere debēt mēbra & vitā. Est tñ casus singularis in quo nedū extrahere ab ecclesia sed etiā occidere permittitur. Quando scilicet in casibus (in quibus ecclesiæ immunitas nō suffragatur. De quibus habet in d. c. inter alia. & in l. 2. C. de his qui ad eccle. cōfu.) vellet is q ad ecclesiā cōfugisset/ extrahere eū volētib9 reniti. quia tūc manu armata extrahi pōt. & si in pugna occidat: ipsius impunita erit occisio. Tex. est solennis apud legistas in l. si seru9. paulo ante fi. C. de his qui ad eccle. confu. x ¶Attēde. i. cū solicitudine aduerte. ita istud verbū declarat Ar

ratione / & reuelet deus abscōsa tua/& in medio synagogę elidat te:qm̄ accessisti maligne ad dn̄m/& cor tuum plenum est dolo et fallacia.

ecci. 6 b. ¶Ab inimicis tuis separare:& ab amicis tuis attende.

eccl.11. d. ¶Attende tibi a pestifero (fabricat eni mala) ne inducat super te subsannationem in perpetuum.

eccl.18. d. ¶Homo sapiens in omnibus metuit :& in diebus delictorum attendet ab inertia.

eccl.29.d. ¶Recupera proximum secundū virtutē tuā: & attende tibi ne incidas.

eccl.32. g. ¶Qui credit deo / attendit mandatis:& qui confidit in illo / non minoratus erit.

eccl.34. a ¶Quasi qui appræhendit vmbram & persequitur ventum:sic qui attēdit[y] ad visa mendacia.

eccl.35.a ¶Sacrificium salutare est attendere mandatis / & discedere ab omni iniquitate/& propiciationem litare sacrificus super iniustitias : & deprecatio pro peccatis /recedere ab iniustitia.

esa. 51. a. ¶Attendite ad petram vnde excisi estis:& ad cauernā vnde pręcisi estis.

esa.51.a. ¶Attendite ad Abraam patrem vestrum/& ad Saram quę peperit vos: quia vnum vocaui eum/et benedixi ei/et multiplicaui eum.

esa. 51.b. ¶Attēdite ad me popule meus:& tribus mea me audite. Quia lex a me exiet:& iudicium meum in lucem populorū requiescet.

threñ.1.d ¶O vos omnes qui transitis per viam/attendite:& videte si est dolor sicut dolor meus. Et infra in verbo dolor.

luc.21. f. ¶Attendite vobis:ne forte grauentur corda vestra in crapula/[z] & ebrietate / & curis huius vitæ/& superueniat in vos repentina dies illa iudicii. Tanq̄ laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terræ Et infra in verbo dies.

1. ad timo theū.4.d ¶Attende lectioni/exaortationi & doctrinę.

1. ad timo theū.4.d. ¶Attende tibi[a] & doctrinę:insta in illis Hoc enim faciens:& teipsum saluum facies/et eos qui te audiunt.

actuū.17d **Athene.** ¶Paulus cum Athenis Silam & Timotheum expectaret:incitabatur spiritus eius in ipso/videns idolatriæ deditam ciuitatem.

actuū.17e **Athenienses.** ¶Athenienses omnes & aduenæ hospites ad nihil aliud vacabant:nisi aut dicere aut audire aliquid noui Stans autē Paulus in medio Ariopagi:ait. Viri Athenienses per omnia quasi superstitiosos vos video Præteriens enim & vidēs simulachra vestra: inueni & aram in qua[b] scriptum erat ignoto deo. Et vsq; ad calcem capituli diffusius habetur de verbis Pauli ad Athenienses.

2.ioā.1.d. **Atramentum.**[c] ¶Plura habens vobis (ait Ioannes) scribere:nolui per chartam & atramentum. Spero enim mę futurum apud vos / & os ad os loqui:vt gaudium vestrum plenum sit.

3.ioā.1.d. ¶Multa habui tibi scribere (ait Ioannes) sed nolui per atramentum & calamum scribere tibi. Spero enim protinus te videre:& os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

psal.64.a **Atrium.** ¶Beatus quem elegisti.& assumpsisti (domine) inhabitabit

chi. in c.1.de sen. & re.iudi li.6. y ¶Facit bonus tex.in c.epi.paulo ante finē.26.questi 5.vbi dicit tex. Quis in somnijs & nocturnis visionibus non extra se ipsum deducitur: & multa videt dormiendo quæ nūq̄ vigilando viderat?quis vero tam stultus & hebes sit: qui hæc omnia quæ in solo spiritu fiunt/etiam in corpore accidere arbitretur? z ¶De vita & honesta.cleri.c.A crapula.vbi præceptū hoc p̄sertim a clericis obseruandum esse cauetur. Et dicit tex.in c.ecclesiæ principes. 36.distinc.An nō est confusio & ignominia/ Ihesum cruxifixum pauperē & esurientem fartis prædicare corporibus:& ieiuniorum doctrinam rubētes buccas/ tumētiaq; ora proferre?& in c. si. eadē distinc. Agathinensis concilij sanctione dicitur. Ante omnia clericis vetetur ebrietas:quę omnium viciorum fomes ac nutrix est. Et annotabitur cumulatius in verbo crapula.

a ¶Ex hoc dicto & alijs ibidem citatis dicit tex.in c. Qui ecclesiasticis paulo ante finem.36. distinc. liquido colligi q̄ non sufficit prælatis bona conuersatio & morū honestas: nisi addat sciētia doctrinæ Et ideo dicit textus per istam sententiam Pauli in c.1.38.dis. Ignorantia mater cūctorū errorū maxime in sacerdotib[9] dei euitāda ē: qui docendi officiū in populo dei susceperūt. Sacerdotes eni legere sanctas admonentur scripturas: Paulo apostolo dicēte ad Timotheū. Attēde lectioni/ & exhortationi & doctrinæ. Sciant ergo sacerdotes sāctas scripturas & canones/ & omne opus eorū in prædicatione & doctrina consistat: atq; ædificent cunctos tā fidei sciētia q̄ operū disciplina.

b ¶De hac ara ignoto deo dicata:glo. ē apd canonistas in c. Turbāt. in verbo magister.37. distinc. quę ponit hystoriā quæ habetur actuū .7.

c ¶Atramētū apud legistas vocat encaustū. tex. est qui ponit casum notabile. in l. sacri affatus. C.de diuer.rescrip. vbi dicit tex. Sacra affata quoscūq; nostræ mansuetudinis in quacūq; parte paginarum scripserit auctoritas / non alio vultu penitus aut colore nisi purpurea tātūmodo inscriptione lustrentur:scz vt cocti muricis & stricti conchilij ardore signentur. Hanc autē sacri encausti cōfectionem nullis sit licitum aut concessum habere aut quęrere/ aut a quocūq; sperare: eo qui videlicet hoc aggressus fuerit: tyrannico spiritu/post præscriptionem bonorum omnium capitali nō immerito pœna plectendo.

d ¶ Glosa in c. necessaria 12. questi. 1. in verbo atrio. dicit atrium pro cimeterio poni. Et ita fortasse hic sumi potest: cum eos solos quos domin⁹ elegi/ non autem quos reprobauit/ iuuet inhabitatio cimeterij / seu sepultura in cimeterio. vt ē bon⁹ tex. cū glo. in verbo sepeliātur. in c. Cū grauia. 13. questi. 2. e ¶ In atrio: in ecclesia seu in vnitate ecclesię/ extra quam adorationes factæ prodesse non possūt c. Quia ex sola. in fi. & c. odi & proteci. 24. questi. 1. Aliquando tñ atrium nō pro ecclesia ipsa vel ipsius vnitate sumitur: sed pro cimeterio/ vel vestibulo / seu loco adhærenti ipsi ecclesiæ. vt est textus qui videri pōt in c. si quis ī atrio. & in c. id cōstituim⁹. 17. questi. 4. Inde dicuntur atriarij: qui custodiunt atria l. 1. §. Caupones. ff. Nau. cau. sta.

f ¶ De iudicib⁹ qui auaritiā odisse debent / sic vt munerū concupitores aut acceptores non sint: vide ānotata in verbo iudex.

g ¶ Bene petitur cor nō iclinari in auaritiā: quia auaritia excęcat hominē. vt est tex. in extraua. execrabil' versi. porro. de pręben. Reddit hominē insatiabilem. c. sicut hi. in prin. & ibi glo. 47. distic. Impedit ne detur remissio peccatorū. c. remissionē. in princ. 1. questi. 1 Et repellit aliquem a promotione. vt est bonus tex. cū glo. in verbo tenacē. 85 distinc. Et dicit Archi. in d. c. sicut. col. 1. ꝙ auaritia ē mala/ peior / pessima. Mala: quia cruciat. Ecclesiastici 2. Quid proderit homini de vniuerso labore suo/ & afflictiōe qua cruciat⁹ ē sub sole? Peior: q2 nō satiat. Ecci. 14. c. Insatiabilis ē ocul⁹ cupidi. Pessima: q2 excæcat. Exemplo Thobię qui excæcatus fuit stercore hyrūdinis: per quod temporalia designātur. Dicit. tex. no. in audiē. vt iudi. sine quoquo suffra. versi. ē quoq; hoc sacrorū. colla 2. vbi dī Est hoc sacrorū eloquorum mirabile & verum: ꝙ auaritia omnium sit mater malorū/ maxime qñ nō priuatorū s3 iudicū inhęret animab⁹. Et in materia auaritię ē notāda glosa in c. ex parte. in verbo prodigalitatis. de cōsue. vbi dicitur differentiā esse inter prodigum / auarum/ & largū. Quia prodigus dicitur: qui dat danda & non danda. Auarus: qui retinet retinēda & nō retinenda. Largus vero: qui mediū tenet inter vtrūq;. De qua differentia videatur diffusius in verbo pdigus. Notetur tñ quod dicit Panor. in d. c. ex parte. colū. 2. in fi. post Ciceronē in secundo officiorū. Non ita claudenda est res familiaris/ vt eam benignitas aperire nequeat: nec ita aperienda/ vt omnib⁹ pateat. Et subiungitur. Habenda est ratio rei familiaris. quam quidem delabi sinere/ flagitiosum est: sed ita vt illiberalitatis auaritię ꝙ absit suspitio. h ¶ 1. questi. 1. Cū omnis. vbi dicit tex. Cū ois auaritia idolorū sit seruitus: quisquis hanc (& maxime in dandis ecclesiasticis honorib⁹) vigilāter nō præcauet/ infidelitatis perditioni subijcitur/ etiā si tenere fidem verbis (quam negat facto) videatur. Auaritiā etiā esse idolorū seruitutē: dicitur in c. sicut vrgeri. in fi. 1. questi. 1. & in c. auaritię. in princ. de eloc. lib. 6. Et hæc auaritia satis etiā sopita est / & improbata iure ciuili per ti. ff. & C.

in atriis [d] tuis.

¶ Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Psal. 83. e

¶ Melior est dies vna in atriis tuis (domine) super milia. Psal. 83. c.

¶ Tollite hostias & introite in atria domini: adorate dominum in atrio sancto eius. Psal. 95. b

¶ Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem. psal. 121. a

Attonitus. ¶ Qui attonitis oculis cogitat praua: mordēs labia sua perficiet malum. puer. 16. d

Auaritia. ¶ Prouide de omni plebe (dixit Ietro ad Moysē generū suum) viros sapientes & timentes deum/ in quibus sit veritas/ & qui oderint auaritiam [f]: & constitue ex eis tribunos/ & centuriones/ & quinquagenarios/ & decanos/ qui iudicent populum omni tēpore. exodi. 18 d

¶ Inclina domine cor meum in testimonia tua: & non in auaritiam [g]. psal. 118. e

¶ Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam: qui autem odit munera/ viuet. puer. 5. c.

¶ Qui odit auaritiam: longi fient dies eius. puer. 28. c

¶ Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante: aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem/ qui proiicit auaritiam ex calumnia / & excutit manus suas ab omni munere. esaiæ. 33. c

¶ Omnes in viam suam declinauerunt: vnusquisq; ad auaritiam suam a summo vsq; ad nouissimum. esaię. 56 g

¶ A minore quippe vsq; ad maiorem omnes student auaritiæ. hiere. 6. c.

¶ Auaritia in capite omnium est. Ideo ego dominus nouissimum eorū in gladio interficiam. Non erit fuga eis: et qui fugerint ex eis non saluabuntur. Si descenderint vsq; ad infernum: inde manus mea educet eos. Et si ascenderint vsq; ad cœlum: inde detraham eos. Et si abscōditi fuerint in vertice Carmeli: inde scrutās auferam eos. Et si celauerint se ab oculis meis in profundo maris: ibi mandabo serpenti & mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis: ibi mandabo gladio & occidet eos. Et ponā oculos meos super eos in malū: & non in bonū. amos. 9. a

¶ Vę qui congregat auaritiā malā domui suæ/ vt sit in excelso nidus eius/ & liberari se putat de manu mali. abac. 2. c.

¶ Videte (ait Ihesus) & cauete ab ōni auaritia: quia non in abundantia cuiusq̄ vita eius est ex his quæ possidet. lucę. 12. b.

¶ Omnis auaritia nec nominetur in vobis. ad ephæ. 5. b.

¶ Mortificate membra vestra quæ sunt super terram: fornicationem/ immunditiam/ libidinem/ concupiscentiam malam/ et auaritiam quę est simulachrorum [h] seruitus. ad coloss. 3. a

Ad legē Iuliā. de ambitu. Quā aūt sit in ecclesiasticis dānata: liquet ex tex. Hieronymi in c. Diaconi.§. Nūc aūt. 93. dis. vbi dicit. Ex quo i ecclesijs sicut in Romano iperio creuit auaritia. perijt lex de sacerdote/ & visio de propheta. Singuli quoqꝫ per potentiā coepiscopalis nominis quā sibi ipsi illicite absqꝫ ecclesia vendicauerunt/ totū quod leuitarū est/ in suos vsus redigūt nec hoc solū quod sibi ascriptū est vēdicāt: sed cūctis auferūt vniuersa. Mendicat infelix in plateis clericus: & seruili operi mācipatus/ publicā a quolibet poscit elemosynā. qui ex eo magis despicit a cūctis: quo miser & desolat9/ iuste putatur ad hanc ignominiā deuenisse. Solus eps incūbit bonis/ solus vtitur ministerio/ solus eps vniuersa vēdicat/ solus partes inuadit alienas/ solus occidit vniuersos. Hinc propter auaritiā sacerdotū: sæpe odia consurgunt. hinc eni accusantur a clericis. hinc principiū litis. hinc detractionis causa. hinc origo fit criminis. Hæc Hiero. in dicto c. Diaconi

i ℭ Facit bon9 tex. in c. sicut. col 2. 47. dis. vbi dicit. Quis tā iniust9/ tā auarus: q̄ qui multorum alimēta/ nō suū vsū sed abundātiā & delicias facit (neqꝫ eni min9 est criminis hn̄ti tollere: q̄ cū possis & abūdās sis/ indigētibus denegare Esuriētiū panis est quē tu detines/ nudorū indumētū ē quod tu recludis: & miserorū redēptio est & absolutio/ pecunia quā tu in terrā defodis. Tātorū ergo inuadere te scias bona: q̄tis possis pr⸗stare q̄d tegis.

k ℭ Idem probat textus in extraua. Execrabilis. in princ. de pr⸗bē. & bonus tex. cū glo. in c. sicut. in princ. 47. distinc. vbi dicit tex. Sicut hi qui per insaniā mente trāslati sūt/ nō iā res ipsas/ sꝫ phātasias passiōis suæ vident: ita etiā mens auari semp vinculis cupiditatis astricta/ semp aurū semp argētū videt/ semper redit9 cōputat/ gratius intuet aurū q̄ solē/ ipsa eius oratio & supplicatio ad deū aurū q̄rit. interdū etiā vsur⸗ arte nequissima ex ipso auro aurū nascit: sed nec satietas vnq̄ nec finis aderit cupiditati.

l ℭ Vide ānotata in verbo auaritia. inulti mo notabili.

m ℭ Hæc verba audax & audacia vt frequentius quid sinistri & temeritatis important. Tex. est in auctē. habita. versi. hac igitur generali. C. ne fi. pro pa. in l. 1.§. fi. in fi. ff. Si pars hære. pe. in l. Quātæ audaci⸗. in pric ff de publi. & l. si quis in tāta. i pri c. C. vñ vi. Quādoqꝫ tñ i bono sumūtur. vt est bon9 tex. & ibi glo. i l. Gall9.§. videdū. i fi. ff. de libe. & posthu. Et p resolutione dicit Hen. Bouhic. i c. tāta. in. 4. dis. de excess. p̄la. ꝙ audacia q̄ versat circa illicita damnat: & vocat temeritas. audacia vero q̄ versat circa licita/ laudat & approbat. Ita Henri. vbi. s. & i c. qua frōte. i pric. de appel.

n ℭ De iudicijs. c. nouit. versi. ceterū. &. 26. q̄sti. 7. c. sacerdos in pric. & bo. tex. in c. pe. de p̄bēdis. vbi ꝑpter hāc rationē statuit vt clerici ignobiles & nō eminētis sciēti⸗ admittātur ad p̄bēdas eccl̄iarū/ etiā in quibus statuto aut cōsuetudine soli nobiles admitti solēt.

nn ℭ 29. dis. c. sciēdū. vbi dicit tex. Pl⸗raqꝫ capitula ex causa/ ex psona/ ex loco/ ex tēpore/ cōsyderāda sūt: quorū modi q̄ medullit9 nō indagant/ i erroris labyrinthū nōnulli intricādo impigūtur: cū āte iudicant q̄ intelligāt/ ante inculpāt q̄ iterādo lecta pquirāt. Hæc Isidor9 auctor dicti c. sciēdū.

puer. 1. c. **Auarus.** ℭSemitæ omnis auari animas possidentium rapiunt.

prou̅. 29. a ℭRex iustus erigit terram: vir auarus destruet eam

ecces. 5. b. ℭAuar9 nō iplebit pecunia: et q amat pecunias fructū nō capiet ex eis

ecci. 10. b. ℭAuaro nihil est scelestius: [i] & nihil est iniquius q̄ amare pecuniā[k]. Hic enim & aiam suam vænalem habet: qm̄ in vita sua proiecit intima sua.

Ephe. 5. b ℭHoc scitote: intelligētes ꝙ omnis fornicator/ aut immundus/ aut auar9 quod est idolorū seruit9 [l]/ nō habet h⸗reditatē in regno Christi et dei.

ecci. 8. d. **Audax.** ℭCum audace [m] non eas in via: ne forte grauet mala sua in te. Ipse em̄ secundū volūtatē suā vadit: & simul cū stultitia illi9 peries.

ecci. 8. d. ℭCum audace non eas in desertum/ quoniam quasi nihil est ante illum sanguis: & vbi non est adiutorium elidet te.

ecci. 22. a. ℭPatrem & virum confundit filia audax/ et ab impiis non minorabitur: ab vtrisqꝫ autem inhonorabitur.

deu. 1. c. **Audire.** ℭQuod iustum est iudicate (dicit Moyses electis in tribunos/ centuriones/ et quinquagenarios ac decanos) siue ciuis sit ille/ siue peregrinus/ nulla erit distantia personarum. Ita paruū audietis vt magnum: nec accipietis [n] cuiusq̄ personam/ quia dei iudicium est. Quo si difficile vobis visum aliquid fuerit: referte ad me/ & ego audiam.

deu. 32. a. ℭAudite cœli quæ loquar: audiat terra verba oris mei. Vbi latius.

psal. 44. c ℭAudi filia & vide/ & inclina aurem tuam/ & obliuiscere populum tuū & domum patris tui: & concupiscet rex decorem tuum.

psal. 80. b ℭAudi pp̄lus meus & cōtestabor te: Israel si audieris me/ non erit in te deus recēs/ neqꝫ adorabis deū alienū.

psal. 80. c. ℭSi popul9 me9 audisset me/ Israel si in viis meis ābulaset: pro nihilo inimicos eorū hūiliassem nec super tribulātes eos misissē manū meā.

psal. 84. b ℭAudiā quid loquatur in me dn̄s de9 qm̄ loquet pacem in plebē suam.

prou̅. 15. d ℭAuris qu⸗ audit increpationes vit⸗: in medio sapientū cōmorabitur.

prou̅. 18. c ℭQui pri9 r̄ndet q̄ audiat [nn]: stultū se esse demōstrat & cōfusiōe dignū

prou̅. 29 b ℭPrinceps qui libenter audit verba mendacii: omnes ministros habet impios Et infra in verbo princeps.

ecces. 4. d ℭCustodi pedē tuū ingrediens domū dei: & appropinqua vt audias.

prou̅. 28. b ℭQui declinat aures suas ne audiat legē: oratio eius erit execrabilis.

sapi⸗. 1. c. ℭAuris cœli audit oia: & tumultus murmurationū non abscondetur.

ecci. 11. a. ℭPriusq̄ audias ne r̄ndeas verbū: & in medio seniorū ne adiicias loqui.

ecci. 24. c. ℭQui audit me (dicit sapientia) non confundetur: & qui operātur in me non peccabunt.

ecci. 32. b. ℭAudi tacens: & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.

esa. 1. a. ℭAudite cœli & aurib9 percipe terra: qm̄ dn̄s loquut9 est. Filios enutriui & exaltaui: ipsi aūt spreuerūt me Cognouit bos possessorē suū et asin9 pr⸗sepe dn̄i sui: Israel aūt me nō cognouit/ & populus me9 nō itellexit.

o ℭ Si audite sumatur hic pro obedite: tex. est huic expositioni fauens in l. arbiter ex compromisso. cũ glo. in verbo audiens. ff. de recep. arbi. & in l. sciendũ. in princ. ff. de edi. edic. p ℭ 93. dis. c. legimus. vbi glo. in verbo filius. meminit huius vocis hic est filius me⁹. &c. q ℭ De hac angelica ad Mariã salutatiõe loquitur glo. in cle. 1. in verbo virginali. de sũ. trini. & fi. catho. dicens ꝙ Eua fuit mulierũ superbissima/ Maria autem humillima. vnde conuerso noĩe Euę dictũ est ad Mariã Aue. r ℭ 24. questi. 1. c. oĩs. vbi Bedæ super hoc tex. inseritur expositio: & diuũ Ioannẽ id facto mõstrasse qđ verbo edocuerat mõstraꝶ. Narrat eñ (dicit ibi tex.) de Ioanne/ auditor eius sanctissimus vir & martyr sãctissim⁹ Polycarp⁹ Smyrnęorũ antistes/ qꝫ tp̃e quodã cũ apđ Ephesum balneas lauandi grã fuisset ingressus/ & vidisset ibi Cherinthum exire: cõtinuo discessit non lot⁹. dicẽs. Fugiam⁹ hinc: ne & balneę ipsæ nos corrũpãt/ in qb⁹ Cherinth⁹ lauaꝶ inimicus veritatis. Et hac sentẽtia Ioãnis/ suffulti & innitẽtes canonistę/ excõmunicatos nõ esse salutandos dicũt. vt est bon⁹ tex. cũ glo. 1. i c. Sicut apostoli. & in c. Excõicatos. ibi. nec aue eis dicat. 11 q̃sti. 3. Quid aũt si fuerit salutati & p̃ser ti ab eo qui plenã habet ipsorũ absoluẽdorũ potestatẽ/ an censeant absoluti: tex. ẽ qui ꝓbat ꝙ nõ in cle. Si sũmus pontifex. de sen. excõmu. s ℭ 6 questi. 1. c. inuitare. in fi. vbi exẽplo Dauid (qui dixerat. Ego dixi i abũdãtia mea nõ mouebor in ęternũ: & statĩ subiũxit auertisti faciem tuã a me & fact⁹ sũ conturbat⁹) admonemur ne meritis nostris amplius q̃ par sit cõfidam⁹: ne statim dei permissu in p̃cipitiũ labamur. t ℭ Bñ monet propheta vt auertam⁹ oculos a muliere cõpta: qꝛ nõ solo affectu & tactu/ sed aspectu quoqꝫ appetiꝶ & appetit cõcupiscẽtia fornicarũ. nec dici possũt animos hẽre pudicos/ q oculos habẽt impudicos: qꝛ impudicus oculus impudici cordis ẽ nũci⁹. & cũ se sibi inuicẽ etiã tacente lingua cõspectu mutuo corda nũciãt ipudica & secũdũ cõcupiscẽtiã carnis alterutro delectãtur ardore/ etiã in itactis ab imũda violatiõe corporibus: fugit castitas ipsa de morib⁹. Ita dicit tex. qui est Augustini in libro de christiana fide. in c. Nec solo. 34. questi. 5.

ℭAudite insulę & attendite populi de longe. Dominus ab vtero vocauit me/ de vẽtre matris meę recordatus est nominis mei: & posuit os meum quasi gladium acutum. In vmbra manus suę protexit me/ & posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me/ & dixit mihi. Seruus meus es tu Israel: quia in te gloriabor. esaię. 49. a.

ℭAudite me qui sequimini quod iustum est: et quæritis dominum. Attẽdite ad petrã vnde excisi estis: & ad cauernam laci de qua pręcisi estis. esa. 51. a.

ℭAudite [o] audiẽtes me/ & comedite bonũ: et delectabitur in crassitudine aĩa vrã. Inclinate aurẽ vestrã/ & venite ad me: audite [o]/ & viuet aĩa vrã. esa. 55. a.

ℭQui audit audiat/ et qui quiescit quiescat: quia domus exasperans est. eze. 3. g.

ℭOmnis qui audit verba mea hęc/ et facit ea: assimilabitur viro sapienti qui ędificauit domum suã supra petram/ et descendit pluuia/ & venerunt flumina/ & flauerũt vẽti & irruerunt in domũ illã/ et nõ cecidit: fundata eni erat supra petrã. Et oĩs qui audit verba mea & nõ facit ea: similis erit viro stulto q ędificauit domũ suã super arenã/ et descẽdit pluuia/ & venerũt fluia/ et flauerũt vẽti/ & irruerũt i domũ illã/ & fuit ruina ei⁹ magna. mat. 7. d.

ℭQui habet aures audiendi audiat. mat. 13. b.

ℭIdeo in parabolis loquor turbis (ait Christus) quia vidẽtes nõ vidẽt & audiẽtes nõ audiũt neqꝫ intelligũt: vt adimpleaꝶ in eis ꝓphetia Esaię dicẽtis. Auditu audietis et nõ intelligetis: et vidẽtes videbitis & nõ videbitis. mat. 13. b.

ℭ(In trãsfiguratione Christi) audita [p] est vox de nube dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui: ipsum audite. mat. 17. a.

ℭQui vos audit: me audit (dicit Christus ad discipulos.) lucę. 10. c.

ℭDe parabola seminantis agrum adaptata ad audiẽtes verbum dei: vide Lucæ. 8. a. Et late infra in verbo semen agri.

ℭSicut audio iudico (dicit Christus) & iudicium meũ iustum est. Ampliora de auditiõe verbi/ & de auditiõe vocis: vide ifra verbũ. &. ĩ. vox. ioã. 5. e.

Aue. ℭIudas accedens ad Ihesum dixit. Aue rabbi. mat. 26. e.

ℭVeniebant Iudęi ad Christum: & dicebant. Aue rex Iudæorum. ioã. 19. a.

ℭIngressus angelus ad Mariam: dixit. [q] Aue gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Et infra Maria virgo. lucę. 1. c.

ℭSi qs venit ad vos et hãc doctrinã nõ affert: nolite recipere eũ i domũ nec aue [r] ei dixeritis. Qui eni dixerit illi aue: cõicat operib⁹ ei⁹ malignis. 2. ioã. 1. c.

Auertere. ℭNoli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ita enim fiet: vt nec auertatur a te facies domini. thob. 4. b.

ℭDixit i corde suo (pctõr) oblit⁹ ẽ de⁹: auertit faciẽ suã ne videat i finẽ. psal. 9. f.

ℭAuertisti faciẽ tuã a me (dñe) & factus sũ cõturbat⁹. [s] Et. §. abũdãtia. psal. 29. b.

ℭNe auertaꝶ humilis fact⁹ cõfusus: pauper et inops laudabũt nomẽ tuũ. psal. 73. d.

ℭAuerte oculos meos (dñe) ne videãt vanitatẽ: in via tua viuifica me. psal. 118. e.

ℭRogationẽ cõtribulati ne abiicias: & non auertas faciẽ tuã ab egeno. eccl. 4. a.

ℭAb inope ne auertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quęrentibus tibi retro maledicere. eccl. 4. a.

ℭAuerte faciẽ [t] tuã a muliere cõpta: & ne circũspicias speciẽ alienam. eccl. 9. b.

ℭPropter inopiã multi deliq̃rũt: & q q̃rit locupletari auertit oculũ suũ. eccl. 27. a.

v ℭ Immo nõ tm̃ qui aufert/ sed & qui denegat panẽ seu alimẽta ei quẽ alimẽtare teneꝶ: diciꝶ occidere. Bonus est tex. in c. necare. ff. de agnos. libe. vbi diciꝶ. Necare videꝶ nõ tm̃ qui partũ præfocat: sed etiã is qui abiicit/ & qui alimoniã denegat & is qui publicis locis misericordię causa exponit quã ipse non habet.

ecci.41.d. ℂNe auertas faciem tuā a proximo tuo : et ab auferendo partē & nō restituendo.

esa.50.c. ℂFaciem meā non auerti ab increpantibus et cōspuentibus in me dñe deus auxiliator meus: & ideo nō sum confusus. Infra corpus. Cetera quę respiciūt auersionē faciei et oculorū: vide.ī.facies.&. .oculus.

3.reg.9.b **Auersio.** ℂSi auersione auersi fueritis/non sequentes me nec custodientes precepta mea & cerimonias quas preposui vobis/et cetera. Et late infra in verbo dii.

puer.1.d. ℂAuersio paruulorū interficiet eos: & ꝓsperitas stultorū perdet illos.

ecci.41.d ℂErubescite a respectu mulieris fornicarię: & ab auersione vultus cognati. Et ibidem multo amplius. Et infra in verbo Erubescere.

hiere.14.a ℂSi iniquitates nostræ responderint nobis (domine) fac propter nomē tuum: quoniam multę sunt auersiones nostræ.

psal.103.d **Auferre.** ℂAuertente te domine faciem tuam/turbabuntur : aufe-res spiritum eorum & deficient/& in puluerem suum reuertentur.

psal.118.c ℂAufer a me dñe opprobriū et cōtēptū : quia testimonia tua exqsiui.

ecci.34.d ℂQui aufert in sudore panē: quasi qui occidit proximum suum.

amos.5.f. ℂAufer a me tumultum carminum tuorum: & cantica lyrę nō audiā. Et reuelabitur quasi aqua iudicium: & iustitia quasi torrens fortis.

marci.4.c ℂQui habet dabit illi: & qui nō habet etiā quod habet auferet[x] ab eo.

geñ.49.b ℂNon auferetur sceptrum de Iuda/& dux de femore eius: donec veniat qui mittendus est/& ipse erit expectatio gentium.

puer.22.c **Augere.** ℂQui calumniatur pauperem vt augeat[y] diuitias : dabit ipsi ditiori & egebit.

deu.18.c. **Augures.** Gentes istę quarum possidebis terram/augures[z] & diuinos[a] audiunt: tu autem a deo tuo aliter institutus es.

esa.47.d ℂStent et saluent te augures cœli. Qui contēplantur sydera/& supputabant menses/vt ex eis annunciarent ventura tibi : ecce facti sunt quasi stipula/ ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flāmæ: non sunt prunę quibus calefiant/nec focus vt sedeant ad eū.

hiere.27b ℂVos nolite audire ꝓphetas vestros/et diuinos[a] / et sōniatores / & augures / et maleficos/q dicunt vobis nō inseruietis regi Babylonis: quia mendacium prophetant vobis/vt longe faciant vos de terra vestra/& eiciant vos et pereatis.

nūe.27.d **Augurium.** ℂNō est augurium[b] in Iacob: nec diuinatio in Isrł.

deu.18.b. ℂNō inueniatur in te qui lustret filium suū aut filiam ducēs per ignē: aut qui ariolos sciscitetur/& obseruet sōnia atq; auguria / ne sit maleficus nec incantator/neq; phytones cōsulat nec diuinos/et quærat a mortuis veritatē. Oia eni hæc aboiat dñs: et propter istiusmodi scelera delebit gentes in introitu tuo (Dixit dominus ad populū Israel).

ecci.34.a. ℂDiuinatio erroris/& auguria mendacia/ et somnia malefacientium: vanitas est.

ecci.37.d. **Auidus et auiditas.** ℂNoli auidus esse in omni epulatione: & non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit

x ℂAufertur alicui quod non habet: quando impeditur habere illud quod se habiturū sperabat. Istam declarationem sentit tex. cum glosa Ioannis & Archi. in c. Guilisarius. in verbo clericalis. 23. questi. 4. y ℂAugere proprie dicitur respectu q̄titatis: ampliare vero respectu precij seu valoris. Ita probat tex. cū glo. in l. iubemus nulli in verbo augere. & ampliare. C. de sacro eccle. z ℂDe auguribꝰ meminit tex. iuris ciuilis in l. Nemo aruspicē. C. de male. & mathema. & vide quæ annotata sūt in verbo Ariolus. a ℂDe diuinatione est optimus textus in c. Nūq̄. in princ. 1. q̄sti. 1. vbi dicit tex. Nunq̄ diuinatio in bonā partē accipitur. Et dicit textꝰ in c. igitur. in princ. 26. questi. 4. Genus diuinationis a Persis fertur esse allatū. Varro aūt diuinationū quattuor dicit esse gñā/ terrā/ aquā/ aerem/ ignē. Hinc geomāciā/ hydromāciā/ pyromanciā/ aeromāciā / dicta autumant. Diuini autē dicti sūt quasi deo pleni. diuinitate eni se esse plenos simulant: & astutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectāt. Alibi aūt tex. in c. vino inebriantur. 37. distinc. diuinos eos esse q coniectura mentis suæ incerta futurorum quasi vera ꝓnunciant absq; diuinorum auctoritate verborum. Et dicit ibi Archi. q̄ tales diuini de iure canonico excōmunicanł. c. 1. 26. questi. 5. & de iure ciuili decapitanł. l. nemo. in fi. C. de male. & mathe. b ℂDe augurio & Auguribꝰ est optimꝰ tex. augustini in c. igitur. in princ. 26. questi. 4. vbi dicit tex. Augures sūt: qui volatꝰ auiū et voces intendunt/ aliaq; signa rerum vel obseruationes improuisas hominibus occurrētes ferūt. Iidem sūt & auspices. nā & auspicia sunt: quæ iter facientes obseruāt. Dicta autem sunt auspicia/ quasi auium spicia: & auguria quasi auium garria idest auiū voces & linguæ. Itē augurium quasi auigerium : quod aues gerunt. Duo aūt sunt genera auspiciorū. Vnū ad oculos: alterū ad aures ptinēs. ad oculos: scilicet volatꝰ. ad aures: vox auiū. Hæc dictū c. igit. De istis aūt auspicijs & augurijs loquitur etiā glo. in l. fi. in verbo auspicia. C. de interdic. dicēs q̄ veteres per inspectionē & garritū auiū singula negocia inchoabāt. & inde dictū est augurium. De augurio etiā loquił tex. in c. Quod aūt ait 22. q̄sti. 2. & in c. si quis clericꝰ. 25. q̄sti. 5. vbi dł. Si qs clericꝰ monachꝰ vel secularis diuinatiōes vel auguria crediderit obseruāda: cū his qui cū eo crediderint ab ecclesię cōmunione pellātur. Cætera videātur in verbo diuinatio.

infirmitas[c]: & auiditas appropinquabit vſq; ad coleram.

Auis. ℭSi de auibus oblatio holocauſti fuerit domino: de turturib⁹ leuiti.1.d.
& pullis columbæ offeret eam ſacerdos ad altare. Et retorto ad collum
capite/ac rupto vulneris loco/decurrere faciet ſanguinem ſuper crepidi
nem altaris: veſiculam vero gutturis et plumas pijciat prope altare ad
orientalē plagā in loco in quo cineres effūdi ſolēt. Cōfringetq; aſcellas
ei⁹ et nō ſecabit/neq; ferro diuidet eā: & adolebit ſuper altare/lignis ig=
ne ſuppoſito. Holocauſtū eſt & oblatio ſuauiſſimi odoris dño.
ℭHęc ſunt quę de auibus comedere non debetis/& vitanda ſunt vobis: leuiti.11.b
Aquilam/& Griphem/et halietum/& miluum/ac vulturem iuxta gen⁹
ſuum/et omne coruini generis in ſimilitudinem ſuam Struthionem/ &
noctuā/& larū/et accipitrē iuxta gen⁹ ſuū/bubonē/& mergulū/& ibim/
& cygnum/& onocratalum/et porphyrionem/& herodionem/& chara=
driū iuxta genus ſuum/vpupam quoq;/& veſpertilionem.
ℭOmēs aues mundas comedite. Immundas ne comedatis: Aquilā (ſc; deu.14.b.
vt ſupra articulo proximo) Nycticoracem quoq; et charadrium. Et oē
quod reptat et pēnulas habet/immūdū erit: nec comedetur.
ℭQui nitit̄ mēdacijs: hic paſcit vētos. Idē autē ipſe ſeqtur aues, volātes. puer.10.a
ℭSicut auis ad alta tranſuolans/et paſſer quolibet vadens: ſic maledi= prou.26.a
ctum[d] fruſtra prolatum/in quempiam ſuperueniet
ℭSicut auis tranſmigrans de nido ſuo: ſic vir qui dereliquit[e] locū ſuū. puer.27.b
ℭAuis quæ trāſuolat in aere cui⁹ nullū inuenit̄ argumētū itineris illi⁹ ſapię.5.b.
ſed tm̄ ſonitus alarū verberans leuē vētū/ & ſcindēs per vim itineris ae=
rē cōmotis alis trāſuolauit: & poſt hoc nullū ſignū inuenit̄ itineris illi⁹.
ℭSicut qui dimittit auem de manu ſua: ſic qui dereliquiſti proximū tuū
& non cum capies. Non illum ſequeris: quoniam longe abeſt. Effugit ecci.27.c.
enim quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima ei⁹. Vltra eū
non poteris colligare: & maledicti eſt concordatio.
ℭSicut decipula plena auibus: ſic domus eorum plenæ ſunt dolo.
ℭNunquid auis diſcolor[f] hæreditas mea mihi? nūquid auis tincta per hiere.5.g
totum? dicit dominus. hiere.12.c
ℭNūquid cadet auis in laqueum terræ abſq; aucupe?

Aura. ℭCum audiſſent Adam & Eua vocem domini dei ambulan= amos.3.b
tis in paradiſo ad auram poſt meridiem: abſcōdit[g] ſe Adam & vxor ei⁹
a facie domini dei in medio ligni paradiſi. Et diffuſius ſupra Adā.
ℭStatuit procellam eius in auram: & ſiluerunt fluctus eius. geñ.3.b.

Auris. De perforatione auris[h] ſerui: vide. Exo.21.a. Et īfra Seru⁹.
ℭAuris verba probat: & guttur eſcas diiudicat. iob.34.a.
ℭSacrificium & oblationē noluiſti: aures autem perfeciſti mihi. pſal.39.b.
ℭQui plantauit aurem non audiet: et qui finxit oculū non conſyderat pſal.93.b
ℭAures habent et non audient: neq; enim eſt ſpiritus in ore ipſorum. pſal.134.d
ℭSicut qui apprehendit auribus canem: ſic qui tranſit impatiens/& cō= prou.26.c
miſcetur rixę alterius. Et infra in verbo canis.
ℭSepi aures[i] tuas ſpinis/& linguam nequam noli audire: & ori tuo fa ecci.28.d.
cito oſtia/et ſeras auribus tuis.
ℭQui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinem/ & claudit oculos ſuos eſaię.33.c

c ℭPro huius tex. annotatione videndus eſt optimus tex. Hieronymi in c. nec tales. circa ſi. de conſe. diſ.5 vbi dicit tex. Galenus vir doctiſſimus/interpres Hippocratis/ athletas quorū vita & ars ſagina eſt/ dicit in exhortatione medicinæ/nec viuere poſſe diu nec ſanos eſſe: animaſq; ita nimio ſanguine & adipibus quaſi luto innuolutas nihil tenue/ nihil cœleſte/ ſed ſemper de carnibus eructare & ventris ingluuiē cogitare. Et conformiter etiā ad hanc ſentē tiam ſapiētis facit bon⁹ tex. in c. Nec tales. verſi. Hippocras. de conſecra. diſ.5. vbi dicit tex. Hippocras amphoriſmis opimis docet/ & craſſa & obeſa corpora q̄ creſcendi menſurā impleuerint (niſi cito ablatione ſanguis minuant̄) in paralyſin & peſſima morborū gña erumpere. Econtrario aūt morbos obcrapulā enatos per abſtinentiam curari dicit tex. in c. legimus. eadē diſ vbi dicit̄. Legim⁹ quoſdā in morbo articulari & podagræ humorib⁹ laborātes ad ſimplicē menſā & pauperes cibos redactos conualuiſſe. d ℭMaledictū fruſtra prolatū i quēpiā ſuperueniet. ideſt maledictū iniuſte platū in aliquē/ redūdabit ſeu cōuertet̄ i pnicię pferētis. Iſtā declarationē ſentit tex. Auguſtini i c. illd. 11. q̄ſti. 3. vbi dicit̄ Illd plane nō temere dixeri/ q̄ ſi qſq̄ ſi delin̄ fuerit anathematizat⁹ iniuſte: poti⁹ ei oberit q facit q̄ qui hāc patit̄ iniuriā. ſpūs eni ſāctus hitās in ſāctis p quē quiſq; ligatur aut ſoluitur: immeritā nulli ingerit pœnā. & ſubiūgit̄. Salomō dicit. Sicut auis in incertū volās & paſſer quolibet vadēs: ſic maledictū fruſtra platū venit ſup eū q miſit illū. e ℭDerelinq̄re locū ex temeritate vel leuitate: i prudētis eſt. derelinquere vero ex ſpūs iſtigatiōe & ratiōe āplioris profect⁹ ſpiritualis: ē prudētis. Tex. eſt i c. duę ſūt. i ſi. 18. queſti 2. & facit c. licet. de regula. De quo dicetur diffuſius in verbo locus. f ℭSimile videt̄ qd dicit̄. Nō indues veſtē laua liuoq; cōtextā. nō arabis cū boue & aſino. De quib⁹ dictis annotatū eſt i verbo Arare.
g ℭVideant̄ ānotata in verbo. Adā.
h ℭAuris andicat̄ eſſe mēbrū hois ita q; vbi eſt āputādū mēbrū p aliquo delicto/ ſufficiat aurē amputari: poſuūt legiſtę in l.2. ff. de publi. iudi. Ange i audiē. vt nulli iudi. & Bal. in l. data opera C. qui accu. nō poſſunt. Et cōcludunt q; ſic. qualitate tamen delicti penſata.
i ℭHoc dictū citat Archidi. in c. Ex merito. in ſi. 6. queſti. 1. vbi multa ponit ad commendationē taciturnitatis q̄

ne videat malũ/iste in excelsis hitabit: muniméta saxorũ sublimitas ei⁹.
hiere.19.a ℭEcce ego inducam afflictionem super locum istum: ita vt omnis qui audierit illam tinniant aures eius/eo q dereliquerunt me.

ℭDe Petro qui amputauit auriculam:[k] vide. Lucæ.21.e. Cætera vide supra in verbo audire: et infra Petrus.

2.reg.23.a **Aurora.** ℭDñatur hominum iustus dominatur in timore dei. Sicut lux auroræ oriente sole mane absq nubibus rutilat: et sicut pluuiis germinat herba de terra.

iob.24.c. ℭSi subito apparuerit aurora/adulteri arbitrantur vmbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant.

iob.38.b. ℭNũquid post ortũ tuũ præcepisti diluculo: aut ostẽdisti auroræ locũ suũ?

Psal.73.c ℭTuus est dies et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem.

cãn.6.d. ℭQuæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens: pulchra vt luna/electa vt sol/terribilis vt castrorum acies ordinata?

gen.2.b. **Aurum.** ℭFluuius egrediebat̃ de loco voluptatis ad irrigãdũ paradisũ: qui inde diuidit̃ in quatuor capita. Nomẽ vni Phison. Ipse est q circuit oẽm terrã Euilath: vbi nascitur aurũ[l]/et aurũ terræ illi⁹ optimũ ẽ.

3.reg.7.g ℭFecit Salomõ oĩa vasa in domo domini aurea[m]/altare aureũ/& mẽsam super quam ponerẽtur panes propositionis auream/et candelabra aurea quinq ad dextram/et quinq ad sinistram contra oraculum ex auro puro/et quasi lilii flores/et lucernas desuper aureas/& forcipes aureos/et hydrias/et fuscinulas/& phialas/& mortariola de auro purissimo/ & cardines ostiorum domus interioris sanctisanctorum et ostiorum domus templi ex auro erant.

ℭDe auro quod offerebatur Salomoni per singulos annos: vide. 3. Regum.10. capite. Et infra in verbo Salomon.

iob.23.b. ℭProbauit me dominus quasi aurum quod per ignem transit.

iob.28.a. ℭHabet argẽtũ[n] venarũ suarũ pricipia: & auro loc⁹ est ĩ quo cõflat̃.

iob.28.a. ℭLocus sapphyri/lapides eius: & glebæ illius aurum.

iob.28.c. ℭNon dabitur aurum obrizum pro sapientia: nec appendetur argentum in commutatione illius.

iob.31.c. ℭSi putaui aurum robur meum/& obrizo dixi fiducia mea: pro frumẽto oriatur mihi tribulus/& pro ordeo spina. Vbi latius.

iob.37.d. ℭAb aquilone aurum venit: & a deo formidolosa laudatio.

iob.41.d. ℭVehemot sternet sibi aurum[o] quasi lutum.

videri possunt/& dicentur loco aptiori. k ℭ De amputatione auriculæ per Petrum: est bonus tex. istius declaratiuus in c. si Petrus.24 questi.1. vbi dicit tex. Si Petrus volens percussit aurẽ: docuit q aurẽ in spem habere non deberent/quã in ministerio non habebant. sed bonus dñs & ipse refundit auditũ: secũdum prophetica dicta demonstrans & ipsos si conuertantur/posse sanari qui passione Christi vulnerati sunt/eo q omne peccatũ in ministerio fidei abluatur. Tollit ergo Petrus aurem. quare Petrus? quia ipse est qui accepit claues regni cœlorum. Ille enim condẽnat qui & absoluit: qui ligandi atq soluendi idẽ adeptus est potestatem. Tollit autem aurem male audientis: tollit aurẽ gladio spirituali/aurem interiore male intelligẽtia. Caueamus ne cui tollatur auricula: dum legit̃ passio dñi. Si aũt ad diuinitatẽ eius referimus ĩfirmitatẽ corporeæ passionis: exciditur auricula. exciditur a Petro qui non passus est Christum prophetam æstimari, sed dei filiũ docuit fideli cõfessione signari. Hæc tex. d.c. Si Petr⁹. De qua etiã amputatiõe auris loquit̃ tex in c. cũ a Iudæis. 23. questi 8. Et de hoc vberius in verbo Petr⁹.

l ℭAuri appellatiõe non venit signatũ seu pecunia signata: sed tantũ id aurũ quod in massa ẽ/ vel in corpore nõ pecunioso. Tex. est apud legistas l. Cũ aurũ. in pric. ff. de Au. & argẽ. leg. Et facit. tex. in l. Quintus. in.2.§.ff. eodem.

m ℭDe conse. dis 1. in pri. in versi. Salomõ. &.12. q̃sti.2. in c. Gloria epi. vbi ista hodie in ecclesijs facienda non esse Hieronymus existimat. dicit ei. Multi ædificant parietes/& colũnas ecclesiæ substrahũt. marmora nitẽt auro/laquearia splẽdẽt/ gẽmis altare distinguit: & ministrorũ Christi nulla est electio. Neq vero mihi aliqs opponat/diues in Iudæa templum/ mensam/patellas/cyphos/mortariola/& cætera ex auro fabricata. tunc hæc probabantur a domino: quando sacerdotes hostias immolabant/ & sanguis pecudũ erat remissio peccatorum. quamq hæc oĩa pcesserint in figurã. Scriptũ est aũt propter nos/in quos fines sæculorũ deuenerũt. Nũc vero cũ paupertatẽ dom⁹ suæ pauper dñs dedicauit: portem⁹ crucẽ/& delicias lutũ putemus. Hæc Hiero. in dicto c. Gloria. Et Ambro. in c. aurũ in pric. eadẽ causa & q̃sti. dicit. Aurũ habet ecclesia/ nõ vt seruet: sed vt eroget & subueniat in necessitatib⁹. Quid est opus custodiri quod nihil adiuuat? An ignoramus q̃tũ auri atq argenti de templo domini Assyrij sustulerũt? Nonne melius conflat sacerdos pro alimonia pauperum/si aliqua subsidia desint: q̃ si sacrilegus cõtaminat & asportat hostis? Nõne dicturus est dominus. Cur passus es tot inopes fame mori? Certe habebas aurum vnde ministrasses alimoniã. Cur tot captiui in captiuitatem ducti nec redẽpti ab hoste occisi sunt? Melius fuerat vt vasa viuẽtium seruares q̃ metallorum. His nõ potes respõsum referre. Quid enim dices? Timui ne templo dei ornatus deesset. Respondeo. Aurũ sacramenta nõ quærũt: neq auro placẽt quæ auro nõ emũtur. ornat⁹ sacrorũ/redẽptio captiuorũ est: & vera illa sunt vasa pciosa q̃ redimunt aĩas a morte. ille verus thesaurus est dñi: qui operatur quod sanguis ei⁹ operat⁹ est. Hæc Ambro. n ℭ Hoc dictũ Salomonis ponit glo. in c. ferrũ. in glo. prima 50. distinc.

o ℭ De pœni dis.2. c. multi. in fi. & c. seq. in princ. vbi Gregorius hũc textũ Iob exponẽs dicit. Cur leuiathã aurũ hoc est viros sãctitatis claritate fulgẽtes/ quasi lutũ sibi vitijs coinquinãdo substernit? Quia aurũ qd prauis ei⁹ suasionib⁹ quasi lutũ sterni potuit. Aurũ ante dei oculos nũq̃ fuit. qui enim seduci quandoq non reuersuri possunt: quasi habitam sanctitatem ante oculos hominum videntur amittere. sed eam ante oculos dei nunq̃ habuerunt. Hæc Gregorius. & dicetur in verbo Vehemot.

p ¶ Vt aurũ non oĩno diligẽdũ est. sic nec etiã omnino contẽnẽdum est. Et ideo solius est principis aurũ spargere. vt dixit textus. in auctẽ. de consulib⁹. §. Spargere. colla. 4 & est glo. in l. 2. in verbo patimur. C. de cõsu. li. 12.
q ¶ Nõ iustificabit: supple q2 iustitiam quã alijs exhibere tenetur, auri dilectione allectus nõ exhibebit. Pauper enĩ dum non habet quod offerat in iudicio: non solum audiri contẽnitur, sed etiã contra veritatem opprimitur. Cito violat auro iustitia, nullaq; reus pertimescit culpam quam redimere nimis existimat. Ita dicit tex. Isidori in c. pauper. 11 questi 3.

¶ Non inueniet fraudulẽtus lucrum: & substãtia hois erit auri preciũ. puer. 12. d

¶ Quomodo probatur in conflatorio argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantium. prouẽ. 27. c

¶ Omne aurum in comparatione sapientię arena est exigua. sapie. 7. a

¶ Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia: et homini liuido ad quid aurum? ecci. 14. a.

¶ Pone thesaurum tuum in præceptis altissimi: & proderit tibi magis q̃ aurum. Et infra præceptum.

¶ Qui aurum [p] diligit, non iustificabitur: [q] et qui insequitur consũptionem replebitur ex ea. ecci. 13. a.

¶ Multi dati sũt i auri casus: et facta est in specie ipsius perditio illorũ. cci. 13. a.

¶ Lignum offensionis est aurum sacrificantium. Væ illis qui sectantur illud: et omnis imprudens deperiet in illo. ecci. 13. a

¶ Beatus diues qui inuentus est sine macula: et qui post aurũ nõ abiit, [r] nec sperauit in pecunia et thesauris. Quis est hic et laudabim⁹ eũ? Fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo, & perfectus inuentus est: & erit illi gloria æterna. Qui potuit transgredi et non est transgressus: & facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino: & eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. ecci. 31. a.

¶ Gemmula carbunculi in ornamento auri: & comparatio musicorum in conuiuio vini. ecci. 32. a.

¶ Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi: sic numerus musicorum in iocundo & moderato vino. ecci. 32. b.

¶ Assumite disciplinam in multo numero argẽti: et copiosum aurum [s] possidete in ea. ecci. 51. d.

¶ De magis qui obtulerunt aurum Ihesu nato: vide Mathæi. 2. Et infra in verbo magi.

¶ Pro ære afferam aurum [t], et pro ferro afferam argentũ, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum. esa. 60. c.

Auster.

¶ Nonne vestimenta tua calida sunt: cum perflata fuerit terra austro. iob. 37. c.

¶ Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum? iob. 39. c.

¶ Transtulit austrum de cœlo: & induxit in virtute sua africum. psal. 77 c.

¶ Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem: in quocunq; loco ceciderit, ibi erit. eccẽs. 11. b

¶ Surge aquilo, & veni auster, perfla hortũ meũ: & fluẽt aromata illius. cãti. 4. d.

¶ Qui habitatis terram austri: cum panibus occurrite fugienti. esa. 21. d.

¶ Dicam aquiloni, da: et austro, noli prohibere. esa. 43. a.

¶ Ciuitates austri clausę sunt: et non est qui aperiat. hiere. 13. c

¶ Deus ab austro veniet: et sanct⁹ de monte Pharam. abac 3a.

¶ Regina austri [v] surget in iudicio cum viris generationis huius, & condẽnabit illos: quia venit a finibus terrę audire sapientiam Salomonis. lucę 11. d.

¶ Cum videritis austrum flantem: dicitis quia ęstus erit & fit. lucæ. 12. g

r ¶ Quod est q̃difficillimũ. quia vt dicit notabiliter Archi. in c. hæc autẽ. in fi. vbi citat Hieronymũ 30. distic. Diuitias habuisti: requiẽ perdidisti. Dum vigilas: augmentũ diuitiarũ cogitas. Dũ dormis: latronẽ somnias. In die solicitus, i nocte pauid⁹: & sic semp pauidus. Et pro hoc dicto est bonus tex. in c. sicut. in princ. 47. distin. De quo tex. dictũ est s. in verbo auarus. Istud autem, post aurum scilicet non abire, & in pecunia & thesauris non sperare: ecclesiasticos viros præ cęteris respicit. prout est bon⁹ tex. in c. aurum habet ecclesia. & in c. Gloria epi. 12. questi. 2. de quibus textibus videatur. s m. hinc dicit elegans tex. in l. si quẽq. circa me. C. de epis. & cle. Quis locus tutus, & quæ causa poterit esse excusata: si veneranda dei templa pecunijs expugnẽtur? Quẽ murũ integritatis, aut vallũ fidei prouidebimus: si auri sacra fames penetralia veneranda proserpit? Deniq; quid cautũ esse poterit, aut securũ: si sanctitas incorrupta corrumpitur? Cesset altaribus imminere prophanus ardor auaritiæ: & a sacris adytis repellat piaculare flagitium. Hæc. tex.

a ¶ Aurum fortasse non incongrue hic sumitur pro sapientia: sicut etiã nõnũq̃ sumitur apud canonistas. vt est bon⁹ tex. Gregorij. in c. pricipiũ. versi. aurũ op⁹ decoris tui. de pœni. dis. 2. & est glo. in c multi. i verbo aurũ. eadẽ distic.

t ¶ Inter metalla q̃ hic numerantur, preciosissimũ est aurũ: & post ipsum est argentum. Ita dicit textus in auctẽ. De cõsuli. §. hæc itaq; versi. Spargere. colla. 4. Et circa hoc dictũ Esaiæ notari potest glosa in l. mortuorũ. C. de relig. & sũp. fune. quæ dicit q̃ si ęs iungatur auro: aurũ polluitur.

v ¶ De hac regina austri loquit tex. Hieronymi in c. vereor. 8. q̃sti 1 dicẽs. Vereor quõ regina austri veniẽs a finib⁹ terræ audire sapiẽtiã Salomonis iudicatura est hoies tẽporis sui. Et Archi. ibi dicit q̃ ẽ iudicatura cõparatiõe melioris vitę: nõ aũt iudicij potestate.

michc.7 a **Autumnus.** ℭVę mihi: quia factus [x] sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ

iudę. 1. a. ℭArbores autumnales infructuosę quę dicātur: habeť & infra vę.

2. para. 19. a **Auxilium.** ℭIosaphat regi Iuda occurrit Hieu filius Anani vidēs: & ait ad eum. Impio prębes [y] auxilium/ et his qui oderunt dominum amicitia iūgeris: & idcirco iram quidem merebaris. [y] Sed bona opera [yy] inuenta sunt in te: eo ꝙ abstuleris lucos de terra Iuda/ & præparaueris cor tuum vt requireres dominum deum patrum tuorum.

Psal.48.c ℭAuxilium eorum veterascet i inferno a gloria eorum.

Psal.59.c. ℭDa nobis (domine) auxilium de tribulatione: quia vana salus hoīs.

psal.70.b ℭDeus meus in auxilium meum respice.

Psal.83.b ℭBeat⁹ vir cuius est auxiliū abs te (dn̄e) .Et supra ascensio: vbi latius.

psal.120.a ℭAuxilium meum a domino: qui fecit cœlum et terram.

osee.13.c. ℭPerditio [z] tua Israel ex te: tantummodo in me auxilium tuum (dixit dominus)

ad heb. 4.d. ℭAdeamus cum fiducia ad thronū gratię dei: vt misericordiam consequamur/ & gratiam inueniamus/ in auxilio oportuno.

leuiti.2.c. **Auunculus.** [zz] ℭDe pœna coeuntis cum vxore auunculi: vide Leuitici .20 et infra in verbo coire.

2 par.14.c **Auxiliari.** ℭDomine non est apud te vlla distantia: vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus.

ad heb.2d ℭIn eo in quo passus est ipse et tentatus: potens est (dominus) eis qui tētantur auxiliari. Et vide infra in verbo tentare.

Azimus. ℭDe festo azimorum: vide Exo. 23 b. Et infra festum.

ℭDe comestione azimorum: vide. Exo. 23. b. Et infra comedere.

x ℭHoc dictum prophetæ Textus in c. & hoc diximus. versi. Item ipse per Ozee. 16. questi. 7. sentit intelligendum de saluatore nostro Ihesu Christo. Ibi enim posito imprimis hoc dicto ꝓphetico subiungitur. Cū intellexeris Ihesum dicentē talia & lugentem peccata nostra: aspice simul & illud quod in euangelio scribitur. Cū vidisset Hierusalē stetit & fleuit super eā: & dixit Quia si cognouisses & tu. Et si rationabiliter fleuit super Hierusalem: rationabili⁹ fleuit super ecclesiā/ ędificatā quidem vt esset domus orationis/ factā aūt propter turpia lucra speluācā in latronū. Hæc tex.

y ℭEt sic auxiliator ipsi venit puniēd⁹. Verū aūt eadem pœna qua is cui se exhibet auxiliatorē: tex. est apud canonistas i c 1. de oīn delega. & ibi glo. & glo. in cle. 1. & ibi Cardi. de immu. eccle. & est tex. in c. sicut dignū. versi. illi etiam de homicidio. & in c. excōmunicamus. §. Credētes. de hęre. lib. 6. Et apd legistas est tex. in l. 1. in fi. C. de cri pecula. in l. raptores. versi. Qui itaꝗ. C. de epis. & cle. i l. furti. §. Ope. & in l. is q opē. ff. de furtis & i l. 1. C. de his qui latro. occul. Et resolutio illorum textuum & doctorum scribentium est: ꝙ puniendus est eadem pœna/ si auxilium suum dederit delicto causam proximā. secus si tantum causa remotā: quia tunc mitius punitur. Et ita loquitur textus in d. c. sicut dignum. versi. illi etiā. Vel si ex statuto specialis pœna imponeret auxiliatori. quia tūc pœna principaliter delinquētis non plecteretur. Vt legistę concludunt in d. l. Is qui opem. Et cano. in dicto. c. 1. de oīn. dele. Et circa hunc textum qui loquitur de auxilio præstito in bello: notandū est solenne dictū Inno. in c. sicut. le. 2. de iureiu. vbi dicit ꝙ auxilium præstans in bello iniusto: non habet actionē ad impendia vel dāna recuperanda. Et illud dictū sequitur ibi Panor. colū pe. De hac aūt materia auxilij videndū est quod late annotatur in verbo consensus.

yy ℭSic ergo in punitione malorū habetur ratio præteritorum bonorum. quod verū est q̄tū ad hoc vt mitior pœna pro malis perpetratis imponi debeat. non aūt q̄tū ad hoc vt pœna pro malis debita omnino absorbeatur. Istam declarationem probat textus cum glo. in verbo bonorum. in c. hoc nobis. de pœni. distinc. 4. vbi dicit. Hoc nobis maxime consyderādū est: quia cum mala committimus/ sine causa bōa nostra transacta reuocamus. quoniam in perpetratione malorū nulla debet esse fiducia præteritorū bonorū. de pertuso quippe saculo aliūde exit qd aliūde mittitur. quia indiscretę mētes mercedē quæ ex bono acquiritur non aspiciūt quō ex malo opere perdatur. Hęc textus. quē glosa declarans dicit non esse habendam fiduciā bonorū vbi mala adsunt: qui ꝑ malis punietur/ licet mitius sit puniend⁹. vel etiā non esse habendam fiduciā quoad vitam ęternam consequendam: licet quo ad pœnā mitiorem subeundā possit haberi fiducia.

z ℭSimile est quod dicit psalmista. Spiritus vadens & non rediens. cadit quippe homo de per se: sed ex se solo non resurgit. Ita dictum psalmistę declarat glosa i c. cōuertimini. in glo. ma. circa fi. de pœni distinc. 1.

zz ℭAuunculus & patruus quomodo inuicē secernantur: satis protritū est. Quandoꝙ tamen auunculus/ patruus vocať: & patruus auunculus. vt est bon⁹ tex. & ibi ponunt legistę. in l. 1. C. de succes. edic. Et sunt in tertio gradu consanguinitatis. & in successione nepotū præferuntur consobrinis qui gradu sunt posteriores. textus. est. in l. Auunculo. C. communia. de succes. & in. §. tertio & §. quarto Iusti. de gradu cogna.

Finis Litterę. A.

a ℭ Babylonia ciuitas erat in Chaldęa regione/ vt dicit glosa in c. si Paulus. in verbo Chaldæorū. 32. questi 5. Et dicit Archidi. in c. fina. 6. dis. ꝙ Babylonia fuit ędificata in eo loco in quo cōfusio linguarū facta est. Dicit etiā idem Archidi. in c. in salicib⁹. de pœni. distinc. 3 ꝙ Babylon quatuor significat. Prio mūdū. vt Esaię Babylon dilecta mea posita es mihi in miraculū. Itē populū gētiū. vt in psal. Memor ero Raab & Babylonis sciētiū me. Item collectionē malorum. Apo 18. cecidit Babylon magna & facta ē habitatio dęmoniorum. Itē cōfusionē de peccato. Micheę. 4. Veniēs vsq ad Babylonē ibi liberaberis. Hęc. Archidi.

BAbylon. [a] ℭSuper flumina Babylonis [b] illic sedimus et fleuimus: dum recordaremur tui sion. psal. 136 a

ℭFilia Babylonis [c] misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. psal. 136. b

ℭErit Babylon illa ciuitas gloriosa i regnis inclyta i superbia Chaldęorum subuersa: sicut subuertit dominus Sodomam & Gomorram. Non habitabitur vsq in finem: et nō fundabitur vsq ad generationem & genertaionem. Nec ponet ibi tentoria Arabs/ nec pastores requiescent ibi: sed quiescēt ibi bestiæ. Et replebūtur domus eorum draconibus/ & habitabunt ibi struthiones: & pilosi saltabunt ibi/ & respondebunt ibi vlulæ in ędibus eius/ & syrenæ in delubris voluptatis. esa. 13. g.

ℭPerdam Babylonis nomen/ & reliquias/ & germen/ et progeniem (dixit dominus). Et ponā eam in possessionem hericii/ et in paludes aquarum: & scopabo eam in scopa terēs (dixit dominus exercituum). esa. 14 f.

ℭBabylon dilecta mea posita es mihi in miraculum. esa. 21. b.

ℭCecidit cecidit Babylon: & omnia sculptilia [d] deorum eius contrita sunt in terra. esa. 21. c.

ℭLeuate signum/ prædicate/ & nolite celare: dicite capta est Babylon/ cōfusa est Bel/ victus est Merodach/ cōfusa sunt oia sculptilia [d] eorum. hiere. 50 a

ℭOmnis qui transibit per Babylonem stupebit: & sibilabit super vniuersis plagis eius. Pręparamini contra Babylonem per circuitum. Omnes qui intenditis arcum debellate eum. Non parcatis iaculis: quia domino peccauit. Clamate aduersus eam: vbiq dedit manum. Ceciderunt fundamenta eius/ destructi sunt muri eius: quoniam vltio domini est. Vltionem accipite de ea. Sicut fecit: [e] facite ei. Disperdite satorem de Babylone: & tenentem falcem in tempore messisa facie gladij columbę. hiere. 50. c

ℭHæc dicit dominus. Ego suscitabo super Babylonem et super habitationes eius qui cor suum leuauerunt contra me/ quasi ventum pestilentē: et mittam in Babylonem ventilatores/ & ventilabunt eam et demolientur terram eius. hiere. 51. a

ℭCalix aureus Babylon in manu domini inebrians omnem terram. De vino eius biberunt omnes gentes: et ideo commotę sunt. Subito cecidit Babylon/ & contrita est. Vlulate super eam/ tollite resinam ad dolorem eius: si forte sanetur. Curauimus [f] Babylonem et nō est sanata. Derelinquamus eam/ et eamus vnusquisq in terram suam: quoniā peruenit vsq ad cœlos iudicium eius/ & eleuatum est vsq ad nubes. hiere. 51 a

ℭSi ascenderit Babylō in cœlum/ & firmauerit in excelso robur suum: ad me venient vastatores eius. Dixit dominus. hiere. 51. f

ℭMur⁹ Babylonis ille latissimus suffossione suffodietur/ et portę eius excelsę igne comburentur: et labores populorum ad nihilum/ et gētiū in ignem erunt & dispenbunt. hiere. 51. g

ℭSustulit vnus angelus fortis lapidem quasi molarē magnum/ & misit in mare: dicens. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna: & vltra iam nō inuenietur. Et vox citharœdorum & musicorum/ & tibia canentium/ et tuba non audietur in te amplius: et omnis artifex/ omnisq ars non inuenieť in te āplius/ et vox molæ nō audieť in te āpli⁹ & lux lucernę nō lucebit in te amplius/ & vox sponsi & sponsæ non audietur apo 18. f.

b ℭ De conse. dis. 1. c. hi duo. in princ. vbi dicit tex. Alleluia & gloria in excelsis deo in septuagesima intermittunt: quia peccato hominis veteris a conuentu angelicę iubilationis expulsi/ in huius miserę vitæ Babylonem super flumina eius sedemus & flemus/ dū recordaremur illius sion i qua deū decet hymnus.

c ℭ De pœni. distic. 3. c. in salicib⁹. paulo ante fi. vbi dicit tex. qui Ambrosij est. Miseratus Dauid animā tentamentis diabolicis oppressā: ait Filia Babylonis misera. Vtiq Babylonis filia est anima quę dei filia desijt esse: cui tñ medicū iuitat dicens. Beat⁹ qui tenebit & allidet paruulos suos ad petrā: hoc est qui infirmas & lubricas cogitationes elidit ad Christū qui oēs irrationales mot⁹ sui reuerētia & descriptione comminuit. Hęc. Ambro.

d ℭ De hac prophetali simulachrorū euersionis prædictione meminit tex. Augustini in c. sciendum §. Nōnūq. versi. quid ergo. 26. questi. 4.

e ℭ Notanda sunt hæc verba: quia id sonant quod iurib⁹ humanis dicitur/ aliquem esse puniendum similitudine supplicij/ cum scʒ aliquē falso accusauit. Sicut ei fecit seu facere voluit/ sibi faciendū est: itaq ea pœna plectetur/ qua aliū curauit esse plectēdū. Ita dicit tex. in c. quisquis. & in c. Qui crimē. 2. qsti. 8. & in c. 1. & 2. de calūnia. & in l. fi. C. de accusa. Et dicetur. ¶. calūniator.

f ℭ Curatur Babylon & nō sanatur: qñ flet homo peccator peccata q̄ cōmisit/ sed tamē post fletum ad ea iterum cōmittenda velut canis ad vomitū reuertiť. Bonus est tex. in c. lauamini. de pœni. dis. 3. vbi dicit. Post lauacrū mūdus esse negligit: qsquis post lachrymas vitę innocentiā non custodit. Lauanť ergo nec mūdi sūt: q cō-

missa flere nõ desinũt/sed rursus flenda committunt. Et in c. Irrisor. in fi. eadem distinc. dicit textus. Lauatur & mũdus est: qui & præterita plãgit/ & flenda iterũ non admittit. Lauatur & non est mundus: quę plangit q̃ gessit/ nec deserit/ & post lachrymas ea quæ fleuerat repetit. g ¶ De baculo pastorali quo episcopi vtũtur: textus est cum duabus glosis in c. vnico. §. fi. in verbo hystoriam. & in verbo mysticam rationem. de sacra vnctione. & ibi de hoc baculo Hostien. in vlti. colũ. notabiliter loquitur.

adhuc in te: quia mercatores tui erãt principes terrę/ & in bñficijs eius erraucrunt omnes gentes / & in ea sanguis prophetarum et sanctorum inuẽtus est et omnium qui interfecti sunt in terra.

Geñ. 32. c. **Baculus.**[g] ¶ In baculo meo (dicebat Iacob) transiui Iordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.

¶ De agno paschali qui a tenentibus baculos in manib9 erat edendus: vide Exodi. 12. Et supra in verbo agnus.

Psal. 22. a ¶ Virga tua[h] et baculus tuus domine: ipsa me cõsolata sunt.

Tobi. 5. d ¶ Cum profectus esset Tobias: cœpit mater eius flere/ & dicere. Baculũ senectutis nostræ tulisti: & transmisisti a nobis.

Zacha. 8. a ¶ Viri baculus in manu eius præ multitudine dierum.

Nu. 22. b. **Balaam.** ¶ Balac rex Moab misit nuncios ad Balaam filium Beor/ ariolum/ qui habitabat super flumen terræ filiorum Ammon: vt vocarẽt eum/ et dicerẽt. Ecce egressus est populus de Aegypto qui operuit superficiem terrę: sedens contra me. Veni igitur/ & maledic populo huic qui fortior me est: si quo modo possim percutere/ et eijcere cum de terra mea. Noui enim q̃ benedictus sit cui benedixeris: & maledictus in quẽ maledicta congesseris.

22. c. ¶ Perrexerunt seniores Moab/ & maiores natu Madiã: habentes diuinationis[i] precium in manibus. Cumq; venissent ab Balaam/ & narrassent ei omnia verba Balac: ille respondit. Manete hic nocte: et respõdebo quod dixerit mihi dominus. Manentibus autem illis apud Balaam: venit deus/ et ait ad eum. Quid sibi volũt homines isti apud te? Respondit. Balac filius Sephor/ rex Moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de Aegypto/ operuit superficiẽ terrę. Veni & maledic ei: si quo modo possim pugnans abigere eum. Dixitq; deus ad Balaam. Noli ire cum eis: non maledicas populo/ quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes. Ite in terram vestram: quia prohibuit me de9 venire vobiscũ. Reuersi principes dixerũt ad Balac. Noluit Balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores q̃ ante miserat misit. Qui cum venissent ad Balaam: dixerunt. Sic dixit Balac filius Sephor. Ne cuncteris venire ad me. Paratum habeo honorare te: & quicquid volueris dabo tibi. Veni: et maledic populo isti. Respõdit Balaam. Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri: non potero immutare verbum domini dei mei / vt vel plus vel minus loquar. Obsecro vt hic maneatis etiam hac nocte: vt scire queã quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo deus ad Balaam nocte: & ait ei. Si vocare te venerunt homines isti: surge/ et vade cum istis/ ita dũtaxat vt quod tibi pręcepero facias.

Nu. 22. e. ¶ Surrexit Balaam mane: & strata asina sua/ profectus est cũ nũciis regis Moabitarum. Et iratus est deus. Stetitq; angelus domini in via cõtra Balaam/ qui sedebat asinæ: & duos pueros habebat secum. Cernẽs asina angelum stantem in via euaginato gladio/ auertit se de itinere: & ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaã / & vellet ad semitam reducere: stetit angelus in angustiis duarum maceriarum / quibus vineæ cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti: & attriuit sedẽtis pedem. At ille iterum verberabat eam: & nihilominus angelus ad locum angustum transiens/ vbi nec ad dextram nec ad sinistram poterat de-

h ¶ 45. dis. c. disciplina. versi. hinc etiam Dauid. vbi Gregorius illi9 textus auctor dicit. Virga percutimur & baculo sustentamur. Sit ergo districtio iustitię quę feriat: sit & consolatio baculi quę sustentet. Sit amor/ sed non emolliẽs: sit rigor/ sed non exasperãs. Sit zelus ĩmoderate sęuiẽs: sit pietas/ sed nõ plusq̃ expediat parcẽs. Et de hoc baculo correctionis loquens textus. 45. distinc. in prin. dicit. Innocentis absq; sermone conuersatio q̃tum exemplo prodest: tantũ silentio nocet. Nam latratu canum/ & baculo pastorum/ lupi sunt arcendi. Quomodo aũt in correctione sit virga iungẽda cum baculo/ id est misericordia cum seueritate: dicetur diffusius ĩfra in verbo corripere.

i ¶ In huius textus nedum exornationẽ sed etiam elucidationẽ/ notandus est bonus textus in c. Nũq̃. 1. questi. 1. vbi dicitur. Nunq̃ diuinatio in bonam partem accipitur. videbatur quidẽ sibi esse ꝓphetę: sed quia pecuniam accipiebant/ pecunia eorum facta est diuinatio. Cum ergo secũdum Hieronymũ boni prophetæ non munera prophetię accipiebãt sed stipes tabernaculi/ mali aũt quia accipiebãt/ ꝓphetiam quę deierat donum in diuinationem quę diabolica est conuertebant: quid aliud colligitur/ nisi ꝙ in simoniacis nulla spiritualis gratia cooperatur? Cum enim in sacramẽtis neq; qui plantat/ neq; qui rigat est aliquid/ sed qui incrementum dat deus? quis operatur in eis, si dominus qui incrementum dat / in eis non lucet/ sed est ociosus? Hæc textus. in d. cap. Nũq̃.

uiari/ obuius stetit. Cũq; vidisset asina angelum stantem: concidit sub pedibus sedentis. Qui irat⁹ vehemẽtius cædebat fuste latera eius. Aperuitq; [k] dñs os asinę: & loquuta ẽ. Quid feci tibi? Cur percutis me ecce iam tertio? Respondit Balaam. Quia commeruisti: et illusisti mihi. Vtinam haberẽ gladiũ vt percuterẽ te? Dixit asina. Nõne animal tuũ sum: cui semper sedere cõsueuisti vsq; in pręsentem diem? Dic quid simile vnquam fecerim tibi. At ille ait. Nunq̃. Et protin⁹ aperuit dominus oculos Balaam: et vidit angelum stantem in via euaginato gladio/adorauit q; eum pronus. Cui angelus. Cur (inquit) tertio verberas asinam tuam? Ego veni vt aduersarer tibi: quia peruersa est via tua / mihiq; contraria. Et nisi asina declinasset de via/ dans locũ resistẽti: te occidissẽ/ et illa viueret. Dixitq; Balaam. Peccaui: nesciens q; tu stares contra me. Et nũc si displicet tibi vt vadam: reuertar Ait angelus. Vade cum istis: & caue ne aliud q̃ pręcepero tibi loquaris.

¶Iuit (Balaam) cum principibus (regis Moabitarum) Quod cum audis- Nu.22.g.
set Balac: egressus est in occursum eius in oppido Moabitarũ/ quod situ est in extremis finibus Arnõ. Dixitq; ad Balaam. Misi nuncios vt vocarent te. Cur non statim venisti ad me? An quia mercedẽ aduentui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit. Ecce adsum. Nunquid loqui potero aliud: nisi quod deus posuerit in ore meo? Perrexerũt ergo simul: & venerunt in vrbem quæ in extremis regni eius finibus erat. Cumq; occidisset Balac boues et oues: misit ad Balaam & prĩcipes qui cum eo erant/ munera. Mane autem facto/ duxit eum ad excelsa Baal : et intuitus est extremam partem populi.

¶Dixit Balaam ad Balac. Aedifica mihi hic septem aras: et para totidẽ Nu 23. a.
vitulos/ eiusdemq; numeri arietes. Cumq; fecisset iuxta sermonem Balaam: imposuerunt simul vitulum et arietem super arã. Dixitq; Balaam ad Balac. Sta paulisper iuxta holocaustum tuum/ donec vadam si forte occurrat mihi dominus: & quodcũq; imperauerit loquar tibi. Cumq; abiisset velociter: occurrit illi deus/ loquutusq; ad eum Balaam. Septem (iquit) aras erexi: et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autẽ posuit verbum in ore eius: & ait. Reuertere ad Balac : & hæc loquaris. Reuersus inuenit stantem Balac iuxta holocaustum suum/ & omnes prĩcipes Moabitarum: assumptaq; parabola sua dixit. De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum de montibus orientis Veni (inquit) & maledic Iacob: propera/ & detestare Israel. Quomodo maledicam [l] cui nõ maledixit deus? Qua ratione detester: quem dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum: & de collibus consyderabo illum. Populus solus habitabit: & inter gentes non reputabitur Quis dinumera-

k ¶2. questi. 7. c. secuti sunt. in princi. vbi ex hoc textu dicit q; docti ab indoctis/ clerici a laicis/ nõnunq̃ merito redarguuntur: qui tamẽ comparantur Balaam qui verbis asinę contra naturam loquentis corrigitur/ nec tamen a proposito praui itineris retardat. & in c. Nos si incompetenter. §. item cum Balaam. versi. his ita respondetur. eadẽ causa & questione dicitur per asinam subditos significari/ & per Balaam prędatos/ & hoc exemplo formã dari subditis humiliter renitendi prędatis: si eis quippiam quod vero ratiõis dictamini refragetur/ pręcipiant. Et pro hac sententia est tex. apert⁹ i c. Iulian⁹. i c. Qui resistit. in c. imperatores. in c. Nõ semper malũ. & in c. si dñs. 11. questi. 3. Vtrum autẽ asina Balaam intellexerit qđ dixit: Archidiaconus in dicto c. secuti. in. 1. colũ. dicit quosdam dicere/ illud exquirendum non esse/ sed dei iudicio committendum.

Transit tamen cum cęteris eam quod locuta est intellexisse dicentibus. De hac etiam repręhensione Balaam per asinã suam loquitur textus. in c. Cum ex iniũcto. circa fi. de hęre. vbi dicit. Nõ est simplicibus sacerdotibus etiã scholaribus detrahendũ: cum in eis sacerdotale officiũ debeat honorari. propter quod dominus in lege præcepit/ diis non detrahes: sacerdotes intelligẽs qui propter excellentiã ordinis & officii dignitatẽ/ deorum nomine nuncupantur. Nec quisq̃ suæ præsumptionis audaciã illo defendat exẽplo/ q; asina legitur repręhẽdisse prophetã: vel q; dominus ait. Quis ex vobis arguet me de pctõ? cum aliud sit fratrẽ in se peccantem occulte corripere (quod quisq; tenet efficere scdm regulã euãgelicã) in quo casu sane potest intelligi q; Balaam fuit correptus ab asina: et aliud est fratrẽ suũ delinquentem repręhendere manifeste: quod vtiq; nulli licet secundum euangelicã veritatẽ. Nã q etiã dicit frĩ fatue: reus erit gehennę ignis. Rursus. Aliud est q; prælat⁹ sponte de sua confisus innocentia subditorum se accusationi supponit (in quo casu domini verbum debet intelligi) & aliud est q; subditus non tam animo repræhendendi q̃ detrahendi exurgit temerarius in prędatum: cum ei potius incumbat necessitas obsequendi. Hęc textus. Per quem liquet/ quando instar asinę Balaam liceat subditis prælatos corripere. de quo videantur plures notabiles textus. 2. quæsti. 7. a c. Paulus dicit. vsq; ad fi. quęstionis. & quod notatur in c. ex parte. & in c. Illa pręposítorum. de accusa. Eis autem qui admoniti a proposito praui itineris non retardantur/ apertissime nomen congruit ciuitatis: de qua Balaam venisse perhibetur. Bosornamq; carneus siue in tribulatione positus interpretatur. Neq; enim alia magis causa luxuriosis extat/ verbum veritatis amore pecuniæ vel desyderiorum temporalium adulterare: q̃ quia carnis se concupiscentiis mancipauunt. Sed & nomen ipsius Balaam qui van⁹ populus siue præcipitans interpretatur: talibus conuenit. Qui enĩ agnitã veritatis viã deserit: quid nisi vanus populus sunt? Hęc sunt verba text⁹. in d. c. secuti. circa mediũ. 2. qsti. 7.

l ¶Quando maledicere permissum sit: tex. est in c. Cum ergo. versi. distinguendum est. 24. questi. 3. vbi dicit textus duplex esse maledictum. Vnũ quod prodit ex vltionis fomite & odio. alterum quod manat ex fonte iustitię. hoc permissum est: illud vero prohibitum. Et de duobus istis maledictis est etiam text⁹ huiusce materię declaratiuus in c. cum sancti viri. eadem causa & quęstione. De prima autem maledicti specie tex. est apud legistas in l. vnica. C. Si

quis imperator maledixerit. Et de hac materia dicetur copiosius in verbo maledictio. Et ex hoc textu satis colligit: eum excommunicandum non esse: qui apud deum pro excommunicando non habetur. Aduertendũ est tamen: quia si excõmunicetur / habebitur pro excommunicato quoad ecclesiam. ita q; si moriatur non habita absolutione / non sepelietur in cimiterio: nec ecclesia orabit pro eo saltem specialiter. Ita probatur per textũ cum glo. in verbo tolerare. in c. litteras. §. Quod si non habeat. & ibi panor. colũ. 5. de resti. spolia. Et ita etiam sentit textus in c. Etsi ad tẽpus. 11 questi. 3. vbi dicitur. Si dixerit sentẽtiã procõsul in Cyprianũ: aliud est sella terrena / aliud tribunal cœleste. Ab inferiori accipit sententiam: a superiore coronam. De hac autẽ materia notant Canonistæ: vbi est bonus textus. in c. ab excõmunicato. De rescrip. & dicetur cumulatius loco suo.

re possit puluerem Iacob: & nosse numerũ stirpis Israel? Moriatur aia mea morte iustorum: & fiant nouissima mea horum similia. Dixitq; Balac ad Balaã. Quid est hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis vocaui te: et tu ecõtrario benedicis [m] eis. Cui ille respondit. Nõ aliud possum loqui: nisi quod iusserit dominus.

Nu.23.c. ¶ Dixit Balac. Veni mecum in alterum locum vnde partem Israel videas et totum videre non possis: & inde maledic ei. Cumq; duxisset eũ in locũ sublimẽ super verticem montis Phasga: ædificauit Balaam septem aras / et impositis supra vitulis atq; arietibus dixit ad Balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum: donec ego obuius pergam. Cui cũ dominus occurrisset / posuissetq; verbum in ore eius: ait. Reuertere ad Balac: & hæc loqueris ei. Reuersus inuenit eum stantem iuxta holocaustum suũ: et principes Moabitarum cũ eo. Ad quem Balac. Quid (inquit) loquutus est dominus? At ille assumpta parabola ait. Sta Balac et ausculta: audi fili Sephor. Non est deus quasi homo vt mẽtiatur: nec vt filius hominis vt mutet [n]. Dixit ergo et non faciet: loquutus est et non implebit? Ad benedicendum [o] adductus sum: benedictionem prohibere [o] nõ valeo. Non est idolum in Iacob: nec videtur simulachrum in Israel. Dominus deus eius cum eo est: & clangor victorię regis in illo. Deus eduxit illũ de Aegypto: cuius fortitudo similis est Rhinocerotis. Nõ est augurium in Iacob: nec diuinatio in Israel. Tẽporibus suis dicetur Iacob & Israeli: quid operatus sit deus. Ecce populus vt leena consurget: & quasi leo erigetur. Non accubabit donec deuoret prædã: & occisorũ sanguinem bibat. Dixitq; Balac ad Balaã. Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille. Nõne (ait) dixi tibi: q; quicqd mihi deus iperaret hoc facerẽ.

Nu.23.d. ¶ Ait Balac ad Balaã. Veni et ducã te ad aliũ locũ: si forte placeat deo vt inde maledicas eis. Cumq; duxisset eũ super verticẽ montis Phogor qui respicit solitudinẽ: dixit ei Balaam. Aedifica mihi hic septem aras: & para totidem vitulos / eiusdẽq; numeri arietes. Fecit Balac vt Balaam dixerat: imposuitq; vitulos & arietes per singulas aras.

Nu.24.a ¶ Cum vidisset Balaã q; placeret domino vt benediceret Israel / nequaquã abiit vt ante perrexerat / vt auguriũ quæreret: sed dirigens cõtra desertũ vultũ suũ / et eleuans oculos / vidit Israel in tentoriis cõmorantem per trib9 suas. Et irruẽte in se spiritu dei: assũpta parabola ait. Dixit Balaã filius Beor / dixit homo cuius obturatus est oculus / dixit auditor sermonũ dei qui visionẽ omnipotentis intuitus est / qui cadit et sic aperiũtur oculi eius. Quã pulchra tabernacula tua Iacob / & tentoria tua Israel: & valles nemorosę vt horti iuxta fluuios irrigui / vt tabernacula quæ fixit dñs / quasi cedri super aquas. Fluet aqua de situla eius: et semen illius erit in aquas multas. Tolletur ppter Agag rex eius: & auferetur regnũ illius. Deus eduxit illum de Aegypto cui9 fortitudo similis est Rhinocerotis. Deuorabunt gentes hostes illius: ossaq; eorum confringent & perforabunt sagittis. Accubans dormiuit vt leo: & quasi leena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi / erit et ipse benedictus: qui maledixerit tibi / in maledictione reputabitur.

m ¶ Sic etiã nonnunq; cõtingit: vt qui putatur benedicere maledicat / dicente domino. maledicam benedictionibus vestris. Text9 est i c. si qui presbyteri. 81. distinc. de quo dicetur in verbo benedictio. n ¶ Et ideo dicit Archidiacon9 in c. dicat. 23. questi. 5. q; apd deum non est tempus. q; vbi temp9: ibi mutatio. Dicit tamen textus in c. Nouit. de pœni. distinc. 1. Nouit dominus mutare sententiã: si tu noueris emendare delictum. & in c. si agamus. eadem dis. dicit textus. Si agamus pœnitentiam: ipsũ quoq; deum suæ pœnitebit sententiæ. & in c. incõmutabilis. 22. q̃sti. 4. dicit. Incõmutabilis de9 / idem semp existens / deiq; sũma natura / sua in sacris litteris legitur mutasse pposita: & pro misericordia tẽperasse sententiam. Et subiũgitur. Sic per Hieremiam dicit deus. Repente loquar aduersum gentem & aduersum regnum: vt eradicem / & destruã / & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa a malo suo: agam & ego pœnitentiã a malo quod cogitaui vt facerem eis. Hæc textus supra allegati. quorum primus est Ambrosij. secũdus: Hieronymi. & tertius: concilij Toletani. Pro resolutione videantur quæ huic sentẽtię annotabũtur in verbo mutare. o ¶ Videt q; prohibere poterat. quia (vt sentit tex. nota. in c Nabuchodonosor. versi. nõ ergo. 23. questi. 4.) necessitatẽ correctionis vel obdurationis diuina prædestinatio seu pręscientia non facit: cum boni per gratiam corrigantur / & libero arbitrio mali pereant. Nec enim quia prædestinatio seu præscientia dei falli non potest / necessario eueniunt quę prędestinantur vel prescciuntur / sicut nec necessario prędestinantur vel præsciuntur quę futura sunt: sed quia bona absq; eius gratia / mala præter eius scientiam euenire nõ possunt. Hęc textus.

¶ Iratus Balac contra Balaam: complosis manibus, ait. Ad maledicen Nu.24.c.
dum inimicis meis vocaui te: quibus ecõtrario tertio benedixisti. Reuer-
tere ad locum tuum. Decreueram quidem magnifice honorare te: sed
dñs priuauit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balac. Nonne
nūciis tuis quos misisti ad me dixi: si dederit mihi Balac plenã domũ su-
am argẽti & auri, nõ potero preterire sermonẽ dñi dei mei, vt vł boni vł
mali quid proferam ex corde meo, sed quicquid dñs dixerit hoc loquar?
Veruntamen pergens ad populum meum dabo tibi consilium quid po
pulus tu⁹ populo huic faciat extremo tẽpore. Sũpta igiť parabola rur-
sum ait. Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est ocu-
lus, dixit auditor sermonum dei qui nouit doctrinam altissimi & visio-
nes omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum,
sed non modo: intuebor eum, sed non prope. Orietur stella ex Iacob, &
consurget virga ex Israel, & percutiet duces Moab, vastabitq; omnes fi-
lios Seth: et erit Idumæa possessio eius. Hæreditas Seir cedet inimi-
cis suis: Israel vero fortiter aget. De Iacob erit qui dominetur & per-
dat reliquias ciuitatis. Cumq; vidisset Amalech: assumens parabolam
ait. Principiũ gentium Amalech: cuius extrema perdentur. Vidit quoq;
Cineum: et assumpta parabola ait Robustum quidem est habitaculum
tuum Sed si i petra posueris nidũ tuũ, & fueris electus de stirpe Cyn:
q̃diu poteris permanere? Assur enim capiet te. Assumptaq; parabola:
loquutus est. Heu quis victurus est: quando ista faciet deus? Venient in
trieribus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntq; Hebreos: et ad ex-
tremum etiam ipsi peribunt. Surrexitq; Balaam, et reuersus est in locũ
suum: Balac quoq; via qua venerat rediit.

Balista. [p] ¶ De balistis et machinis: vide Macha.6. cap. et infra in verbo machina.

Balsamum. ¶ Sicut cinnamomum et balsamum [q] aromatizans ecci.24.b
odorem dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris.
¶ Quasi balsamum non mixtum odor meus est (dixit sapientia.) ecci.24.b

Baptizare. ¶ Qui baptizatur [r] a mortuo, et iterum tãgit mortuũ: ecci.34.d.
qd proficit lauacro illius? Sic homo qui ieiunat i peccatis suis, et iterum
eadẽ faciens: quid proficit humiliando se? orationẽ illius quis exaudiet?
¶ Exibat ad Ioannem baptistam Hierosolyma et omnis Iudæa & om- mat.3.b.
nis regio circa Iordanẽ: & baptizabantur [s] ab eo in Iordane, confiten-
tes peccata sua.
¶ Ego quidem baptizo vos in aqua [t] in pœnitentiam (dicebat Ioannes) mat.3.d.

p ¶ Balista differt ab arcu. Bonus est tex. & ibi notant legistę in l. fi. ff. de iure imu. Et de balistis est textus notandus apud canonistas in c. vnico. de sagitta. Vbi dicit tex. Artem illam mortiferam & odibilem Balistariorum & sagittariorũ, aduersus Christianos & catholicos exerceri de cætero sub anathemate prohibemus. Hãc tamen prohibitionem Io. An. panor & coĩter canonistę declarant vt locũ sibi vendicet in bellis iniustis. In bellis aũt iustis, Balistarũ, machinarum, arietũ, & cęterorum id genus telorum, non est vsus inhibit⁹: cum in bellis iustis etiam per insidias possit hostis debellari. c. dominus. 23. q̃sti. 2. De clerico autẽ q̃ balistari⁹ esse vel balistarijs preesse non debeat: tex. est in c. sententiam sanguinis. & ibi Innocẽ. & panor. in. 4. colũ. Ne cle. vel mona.

q ¶ Per balsamũ odor famę exprimitur ꝓpter quod dicitur. Sicut balsamũ aromatizans odorẽ dedi. Ita dicit tex. in c. vnico. in. 1. col. de sacra. vnc. Vbi etiam dť chrisma ex oleo & balsamo cõfici, & chrismate episcopũ inungi: vt & interius oleũ id est nitorem conscientię quantũ ad deum, & exterius habeat balsamũ id est odorẽ famæ quoad ꝓximũ. Et de balsamo loquens textus in c. statuim⁹. in pri. 1. questi. 1. dicit. Statuimus vt sicut pro dedicandis basilicis & dãdis ordinibus nihil accipiẽdum est: ita etiã pro balsamo nihil p̃sbyteri chrisma accepturi dent. Episcopi itaq; de facultatibus ecclesiæ balsamum emant. Et in c. placuit vt nullus. eadem causa & questi. dicit tex. Placuit: vt nullus episcoporum pro modico balsami quod benedictũ pro baptismi sacramẽto per ecclesias datur (quia singuli tremissem pro ipso exigere solent) aliquid vlterius exigat. ne forte quod pro salute animarũ per inuocationẽ spiritus sancti consecratur: sicut Simon magus donum dei pecunia voluit emere, ita nos dãnabiliter venundemur.

r ¶ Iste tex. no. declaratur per textũ in c. baptizantur. de pœni. dis. 3. vbi dicit tex. Baptizãtur a mortuo: qui mundant se fletibus a peccato. Sed post baptisma mortuũ tangit: qui culpas post lachrymas repetit. & ibi glo. exponit a mortuo id est a mortalibus peccatis. Et tex. c. seq. dicit Incassum quippe bonum agitur: si ante vitę terminũ deseratur. Et ad eundẽ effectũ sunt textus aperti in c. irrisor. in c. qui admissa. 1. & 2. & in c. lauamini. eadem dis.

s ¶ 1. questi. 1 c. dedit. Et dum hic dicitur ꝙ baptizabanť confitentes peccata sua: aduertendũ est quia verus baptismus etiã in adultis tollit omne crimen originale, veniale, & actuale, absq; preambula cõfessione exteriori, licet interior contritio adesse debeat, saltẽ in adultis. Tex. est in c. Sine pœnitentia. iuncto c. Agunt homines. de conse. distinc. 4. & est glo. nota. in c. regenerãtur. & ibi bonus tex. eadẽ dis. Quod tamen dictũ est per baptismũ tolli omne crimen: intelligitur quoad deũ, non aũt q̃tum ad illum cui aliquid ius erat quęsitum propter crimen commissum. glo. est nota in c. gaudem⁹ in glo. fi. de diuor. Neq; etiã q̃tũ ad rẽp. quia nõ obstãte baptismo poterit accusari de criminibus ante baptismũ cõmissis: ne crimina (prout expedit reip.) remaneãt impunita. Ita tenet panor. in c. de his, col. 1. in fi. de accusa.

t ¶ Et sic baptismus Ioãnis erat corporis ablutiuus & non animę. Et ita vult textus in c. non regenerabatur. in prin de conse. dis. 4. Ioãnis enim ablutio per aquã, non erat baptism⁹: sed baptismi assuefactio. glo. ẽ in c. ex quo. de conse. dis. 4. Et ob id baptizati a Ioãne, poterant iterũ bapti-

zari c.aliud.paulo post prin.de conse.distinc.4 Quod si fuisset verus baptismus: iterari non posset. Immo secundū canonistas/iterans baptismum: ab omni officio & beneficio est deponendus. Tex.est.in c.fi.in fi. de baptismo. De iure autem ciuili si iteretur baptismus: qui rebaptizat/sacerdotij priuatione mulctatur.l.1. C. Ne sacrum baptis. reite.& hoc si per iuris errorem fecerit. Si vero id spontanee & scienter egisset: vltimo venit supplicio percellendus. Tex.est in l.2.in fi. C.eodem titu.

Qui autem post me venturus est/fortior me est: cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni.

Mat.3. d. ¶Venit Ihesus a Galilæa ad Iordanem: vt baptizaretur [v] ab eo. Vide infra in verbo Ihesus.

ioan.1.c. ¶Qui misit me baptizare in aqua (dicebat Ioannes baptista) ille mihi dixit. Super quem videris spiritum descendentem/& manentem super eū: hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi: et testimonium perhibui quia hic est filius dei.

ioan.4.a. ¶Audierunt Pharisei ꝙ Ihesus plures discipulos facit & baptizat q̄ Ioannes: q̄q̄ Ihesus non baptizaret [x] sed discipuli eius.

1.cori.1.b ¶Gratias ago deo meo (dicebat Paulus) quia neminem vestrum baptizaui [y] nisi Crispū & Caiū: ne quis dicat ꝙ in nomine meo baptizati sitis. Baptizaui autem et Stephanæ domum. Cæterū nescio si quem vestrum baptizauerim. Non enim misit me Christus baptizare: sed euangelizare.

Actuū.2.f ¶Pœnitentiā agite [z] & vnusquisq vestrū baptizetur (ait Petrus) in nomine Ihesu Christi [a]/in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum spiritus sancti.

Mat.28.g **Baptizans.** ¶Euntes docete omnes gētes (dixit Christus ad discipulos suos) baptizantes eos in nomine patris [b] et filii & spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quęcunq mandaui vobis.

Baptizatus. ¶De Ihesu baptizato: vide Math.2 d. Et infra Ihes9.

v ¶ Voluit Christus baptizari: vt omnes humilitatis gradus impleret/vtq aquā baptizandis cæteris sanctificaret.c. Nunq̄. de cōsecra. dis.4. pa. in c.fi. in fi.eodem ti. & glo. in c.per aquam. de conse. distic.4.& apud legistas est glo.solēnis in Auctē. iusiurādum quod p̄sta. ab his. in princi.in verbo Christum.

x ¶ De conse. dis.4. c.Quādo. vbi dicit tex. Ihesus non baptizabat per se ipsum sed per discipulos suos.

y ¶ Circa hoc verbū aduertendū est ꝙ de iure humano nullus aliū debet baptizare vel ipsum de sacro fonte leuare: qui possit esse pater suus carnalis. & sic qui pręcedat baptizandum in plena pubertate: id est in 18. annis. Ita dicit notabiliter panor. per illum textum. & per bonam rationem. in c. debitum in .2. nota. de baptismo. & illud dictū refert & sequitur dominus meus Iason. in l.3. §. ex contrario.ff.de acqui. posses. Et de necessitate non requiritur imersio: sed sufficit ꝙ baptizans effundat aquam super corpore baptizandi/lauando totū corpus/vel maiorem partem/vel saltē caput. ita dicit glo. in d.l.3. in prin. in verbo quālibet.ff.de acqui. pos. & Inno.& post eum panor. in d.c. debitum. i fi. de bap. & sufficit quātalibet pars aquæ: vt dicit glo. in c.vulgaris.in glo.1.de conse dis.1. Immo etiā secundum cōmunem opinionē non requiritur ꝙ aqua fundatur super capite: sed sufficit ꝙ fundatur super aliqua parte corporis/etiam super pede. ita tenet glo. in c. proprię. in verbo trium miliū. de conse. distinc.4. Potest autē hæreticus baptizare tempore necessitatis. glo. est in c. quāto. de consue. Et in c.non est de voto.& facit tex. in c.si qui apud illos.& in c.seq. iuncta glo. in verbo salutem. de cōse. dis.4. Et idem dicendum est in laico: quia necessitatis tempore baptizare pōt. Etiam si sit mulier. textus est in c. Mulier. de cōse.dis.4 & in c.quod quidam. versi.quod si laicus.1.questi.1. Et ratione baptismi oritur cognatio spiritualis inter baptizātem & baptizatum/inter baptizātem & patrem ac matrem baptizati/inter baptizantem & baptizātis filios etiam illicite susceptos/ & inter baptizatum & vxorem baptizātis. Quę cognatio potens est nedū impedire matrimonium contrahendum: sed etiam dirimere iam contractum. Textus est vbi ista omnia probantur in c.1.de cogna.spi.in.6. iuncto c.fi. eodem titu. in antiq. Cętera quę concernunt materiā baptismi/videri possunt per totam.4. distinctionē in titu. de conse. Nō est tamen pręternittendus textus solēnis in c.baptismi vicem. eadem dis. vbi Augustinus cuius est ille textus/loquitur de alio duplici baptismo/flaminis scilicet & sanguinis/ dicēs. Baptismi vicem aliquando implere passionē/ de latrone illo cui non baptizato dictum est hodie mecum eris in paradiso/beatus Cyprianus non leue documentū assumpsit. Quod etiam atq etiam consyderans/inuenio non tātum passionem pro nomine Christi id quod baptismo deerat posse supplere: sed etiam fidem confessionemq cordis/si forte ad celebrandum mysterium baptismi in angustijs temporum succurri non potest. Neq enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est: sed pro meritis facinorum suorū. Neq quia credidit passus est: sed dum pateretur credidit. Quantum itaq valeat etiam sine visibili sacramento baptismi/ quod ait apostolus Corde creditur ad iustitiam/ ore autem confessio fit ad salutem: in illo latrone declaratū est. sed tūc impletur inuisibiliter: cū mysterium baptismi non contemptus religionis/sed articulus necessitatis excludit. Hæc textus.

z ¶ Hæc verba ponuntur in textu. c. Hęc autem §. ex his omnibus. in fi.23. questi.4.& ex eis & quiqusdam alijs diuini iuris sententijs dicitur. ꝙ licet in lege populus rudis seruili timore pœnarū cogeretur/vnde legem in pædagogum accepit: tamen in euangelio populus gratiæ/liber & adultus/filiali amore/hęreditatis certitudine ad cultum diuinæ seruitutis inuitatur. Hæc etiam verba Petri ponuntur in c.proprie.§.fi.de consecra.distinc.4.ad effectum.de quo ibi videri potest.

a ¶ Glosa in c.1.in verbo in nomine patris, de bap.& glo. in c.a quodam. in verbo trinitatis. de consecra. dis.4. dicunt hanc formā baptizandi in solo nomine Christi fuisse in primitiua ecclesia concessam propter Christi nominis amphiationem. Subiūgunt tamē ꝙ hodie sub hac forma baptismus dari non debet: sed si daret valeret. In hoc tamē panor. & communiter Canonistę in dicto c.1. tenent contrarium dicentes baptismum non valere si fieret hodie sub solo nomine Christi. quia forma data est: vt fiat sub trium personarum nomine/patris scilicet & filij & spiritus sancti. vt statim dicetur in verbo baptizans. Vnde si recedatur a forma: baptismus valere nō debet. Vtroq eni iure positiuo ciuili & canonico/ex non obseruatione formæ sequitur actus annullatio. cap.cum dilecta. vbi per canonistas de rescrip. & l.1.C. de libe.& posthu.

b ¶ Ex istis euangelij verbis/baptismi forma substantialis seu necessaria data est: pront dicit textus. in cap. Non vt apponeres. de baptismo. Alia vero quæ fiūt & dicunt in baptismo instituta fuerunt ab ecclesia: & non sunt

¶Qui crediderit et baptizat9 fuerit: salu9 erit. Et. j. credere. vbi diffusi9 marci 16 b

Baptisma. ¶Vnus dominus/ vna fides/ vnum baptisma. ephe. 4. a

Baptismus. ¶Fuit in deserto Ioannes baptizans: & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. marci. 1. a

¶Baptismo quo ego baptizor: baptizabimini c (dixit Christus). mat. 10. f.

Barrabas. ¶Habebat Pylatus vnum vinctum insignem qui dicebatur Barrabas. Congregatis ergo Iudæis: dixit Pylatus. Quem vultis dimittam vobis: Barrabam an Ihesum qui dicitur Christus? At illi dixerunt. Barrabam. mat. 27. b

Barba. ¶De lepra quæ oritur in barba: vide Leuitici. 13. & latius infra in verbo Lepra.

¶Non in rotundum attondetis comam: neq; radetis barbam. Leui. 19. f.

¶Tulit Ammon seruos Dauid/ rasitq; dimidiam partem barbæ eorū/ & præscidit vestimenta eorum medias vsq; ad nates: & dimisit eos. 2. reg. 10 a

Et infra latius in verbo Dauid.

Barnabas. ¶De Barnaba qui ductus est in simulationē Petri: vide ad Galatas. 2. capite. Et infra in verbo Paulus.

¶Barnabas interpretatur filius consolationis. Actu. 4. g.

¶Ministrātib9 dño & ieiunātib9 d apostolis: dixit illis spiritus sanctus. Segregate mihi Saulum et Barnabam in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes & orantes/ imponentesq; eis manus: dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a spiritu sancto abierunt Seleuciam: & inde nauigauerunt Cyprum. Et cum venissent Salaminam: predicabāt verbum dei in synagogis e Iudæorum. Habebant autem & Ioannem in ministerio. Et cum perambulassent vniuersam insulam vsq; ad Paphum: inuenerunt quendam virum magum pseudo prophetam Iudæum/ cui nomen erat Barieu/ qui erat cum proconsule Sergio Paulo viro prudente. Hic accersitis Paulo et Barnaba desyderabat audire verbū dei. Resistebat autē illis Elymas magus: sic enim interpretatur nomē eius quærens auertere proconsulem a fide. Saulus autem qui et Paulus/ repletus spiritu sancto: intuēs in eum dixit. O plene omni dolo et omni fallacia fili diaboli/ inimice omnis iustitiæ: non desinis subuertere vias domini rectas? Et nunc ecce manus domini super te: et eris cæcus/ non videns vsq; ad tempus. Et confestim f cecidit in eum caligo & tenebræ: et circuiens quærebat qui ei manum daret. Tūc proconsul cum vidisset factū: credidit admirans super doctrina domini. Actu. 13. a

¶Paulus & Barnabas contradicentibus Iudæis his quæ a Paulo dicebantur: constanter dixerunt. Vobis oportebat primum loqui verbum dei: sed quoniam repellitis illud/ & indignos g vos iudicatis æternæ vitæ/ ecce cōuertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis dominus. Posui te lucem in gentibus: vt sis in salutem vsq; ad extremum terræ. Audiētes autem gentes gauisæ sunt/ & glorificabant verbum domini: & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Disseminabāt autem verbum domini per vniuersam regionem. Actu. 13. g

de substātia: sed de solēnitate. ita in terminis dicit pa. in c. si. in. 1. no. de presby. nō baptis. & in c. 1. i. 1. no. de bap.
c ¶ Hæc verba/ Christi sunt ad apostolos suos/ filios zebedei. Ex quibus satis excerpi potest: apostolos baptismo Christi fuisse baptizatos. Et de hoc est textus Augustini in c. Quando ab Hierosolymis. iuncta glo in verbo magis. de conse. dis. 4.
d ¶ De ieiunio apostolorum est textus in c. vtinam. 76. dis. vbi dicit tex. qui Hieronymi est. Vtinam omni tēpore ieiunare possemus: quod in actibus apostolorū diebus penthecostes & die dominico apostolum Paulum & cum eo credentes fecisse legimus. Hæc Hie.
e ¶ De synagogis Iudæorum quō adhuc hodie tolerētur inter Christianos: ē tex. ī c. Iudæi. De Iudæis. vbi dicit tex. Sicut legalis diffinitio Iudæos nouas nō patitur erigere synagogas: ita eas sine inquietudine veteres habere permittit. Et est vberior textus in c. Cōsuluit. eodem ti. vbi dicit textus. Iudæos de nouo cōstruere synagogas vbi non habuerunt/ pati non debes. Verū si antiquæ corruerint/ vel ruinā minātur/ vt eas reædificent potest æquanimiter tolerari: non autē vt exaltent/ aut ampliores/ aut preciosiores faciant q̄ antea fuisse noscūtur. Qui vtiq; hoc pro magno debent habere q; in veteribus synagogis & suis obseruantijs tolerantur. Ad effectum etiā supradictū est bonus tex. apud legistas in l. in synagoga. C. de Iudæis.
f ¶ Videantur textus 45. dis. c. cum beatus. §. salomon. versi. hinc etiā Paulus. & c. quid crudele. ī fi. 23. questi. 4. & bonus tex. in c. Quod Christus. versi. sic etiā Paul9. eadē causa & q̄sti. vbi dicit tex. Paulus dū a suo contēptu pia admonitione & multimoda cōmendatione sui/ Corinthios reuocaret: magū illum Elymam qui credituros a fide retrahebat/ cæcitate percussit. vt cæteri perterriti prædicationē eius non impedirēt/ sed in Christum credentes/ animæ cæcitatem effugerēt. Et q; Paulus ita agēdo nihil crudelitatis exercuerit/ imo multū misericordiæ: est bo. tex. in d. c. quid crudele. in fi. vbi dicit tex. Apostolus non crudeliter sed amicabiliter tradidit hominem sathanæ in interitū carnis: vt spūs ei9 salu9 sit in die dñi nostri Ihesu Christi. Tradidit & alios: vt discerent non blasphemare.
g ¶ Quod indignis subtrahat quandoq; verbū dei: est bonus tex. in c. in mādatis. in prin. 43. dis. vbi dicit tex. In mandatis habemus/

vt venientes ad ciuitatem/ discamus prius quis in ea dignus sit vt apud eum cibum sumamus. q̃to magis nosse oportet quis qualisve sit cui immortalitatis verba credenda sunt. Soliciti enim debemus esse ne margaritas nostras mittamus ante porcos. Et de hoc dicto Pauli & Barnabę videant q̃ annotabunt in verbo conuertere. h ❡7.q̃sti.1.c. Aduersitas.§. vnde Augustinus ait. vbi varijs sacrę scripturę textibus licitam esse persecutionis fugam monstrat. Et in c. sciscitaris. eadẽ causa & questione. De hac tamen materia/ quomodo scilicet seu quibus casibus persecutiones salua cõscientię integritate possim⁹ effugere: glo. est ampla & magistratlis q̃ videri potest ĩ d.c. Aduersitas.§. Hoc etiã.7.q̃sti.1.

Act.13.g ❡Iudæi concitauerunt mulieres religiosas & honestas & primos ciuitatis: & excitauerunt persequutionem in Paulum & Barnabam / & eiecerũt eos de finib⁹ suis. At illi excusso puluere pedũ i eos: venerũt Iconium.

14.a. ❡Factũ est in Iconio/ vt Paulus & Barnabas simul introierent synagogã Iudæorum: & loquerent̃ ita vt crederet Gręcorum & Iudæorũ copiosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt Iudæi: suscitauerunt & ad iracundiam concitauerunt animos gẽtium aduersus fratres. Multo igitur tẽpore demorati sunt fiducialiter agẽtes in domino: testimonium perhibente verbo gratiæ suæ/ dãte signa & prodigia fieri per manus eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis: & quidem quidam erãt cum Iudeis/ quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impet⁹ gentilium & Iudæorum cum principibus suis vt contumelijs afficerent & lapidarent eos: intelligentes confugerunt h ad ciuitates Lycaonię/ Lystram/ & Derbẽ/ & vniuersam in circuitu regionem/ & ibi euangelizantes erant. Et commota est omnis multitudo in doctrina eorum.

14.b. ❡Paulus et Barnabas morabantur in Lystris: et quidã vir Lystris infirmus pedibus sedebat i claudus ex vtero matris suę q nunq̃ ambulauerat. Hic audiuit Paulum loquentem. Qui intuitus eum et vidẽs quia fidem haberet vt saluus fieret: dixit magna voce. Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit et ambulauit. Turbæ autem cum vidissent quod fecerat Paulus: leuauerunt vocem suam/ Lycaonice dicentes. Dũ similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant Barnabam Iouem: Paulum vero Mercurium/ quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoq̧ Iouis qui erat ante ciuitatem/ tauros & coronas ante ianuas afferens cum populis: volebat sacrificare. Quod vbi audierunt apostoli Barnabas et Paulus: conscissis tunicis suis exilierunt in turbas/ clamantes & dicentes. Viri quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines/ annunciantes vobis ab his vanis conuerti ad deum viuum qui fecit cœlum et terram et mare & omnia quæ in eis sunt/ qui in pręteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens de cœlo dans pluuias & tempora fructifera/ implens cibo & lętitia corda eorum. Et hoc dicentes: vix sedauerunt turbas ne sibi immolarent.

14.d. ❡Superuenerunt quidam ab Antiochia & Iconio Iudęi: & persuasis turbis lapidantes Paulum traxerunt extra ciuitatem/ ęstimantes eum mortuum esse. Circũdantibus autem eum discipulis/ surgens intrauit ciuitatem: et postera die profect⁹ est cum Barnaba in Derben. Cumq̧ euãgelizassẽt ciuitati illi/ & docuissent multos: reuersi sunt Lystram et Iconiũ et Antiochiam/ confirmantes animas discipulorum/ exhortantesq̧ vt permanerent in fide/ & quoniã per multas tribulatiões k oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illos per singulas ecclesias presbyteros/ & orassent cum ieiunationibus: commendauerunt eos domino in quem crediderunt. Transeũtesq̧ Persidiam venerunt in Pamphiliam: & loquẽtes verbum domini in Pergen descenderunt in Italiam/ & inde nauigauerunt Antiochiam. Vnde erant traditi gratię dei in opus quod compleuerunt. Cum autem venissent & congregassent ecclesiam: retulerunt quanta fecisset deus cum illis/ & quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati autem sunt tempus non modicum cum discipulis.

15.b ❡Quidam descendẽtes de Iudęa docebant fratres: quia nisi circũcidamini l secũdum morẽ Moysi/ non potestis saluari. Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ aduersus illos: statuerunt vt ascenderent Paulus & Barnabas & quidam alii ex aliis ad apostolos & presbyteros in Hierusalem super hac quæstione.

i ❡Mystice loquendo claudus est q quidẽ quo pergere debeat aspicit: sed p infirmitatẽ mentis/ vitę vias perfecte non valet tenere quã videt. quia videlz quis ad virtutis stadiũ dum fluxa consuedine nõ erigitur: quo desyderiũ eius nitit/ illuc gressus operis efficaciter nõ sequũtur. Ita dicit tex. i c. hinc eteni. versi. Claudus.49 distinc.

k ❡1. q̃sti.3.c. saluator paulopost prin. vbi posito dicto Pauli oportet hereses esse. subiungitur. Oportet nos cũ propheta ex aduerso cõsurgere: & murũ opponere pro domo Israel/ & cũ apostolo per tribulatiões intrare in regnum dei.

l ❡Christicolarũ circũcisio nedum nõ est ad salutem necessaria/ sed etiam nullatenus est permissa: etiam si inter eos fiat quibus circuncisio-

Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant Phœnicen et Samariam / narrantes conuersionem gentium: & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent Hierosolymã / suscepti sunt ab ecclesia & ab ap̃lis & senioribus / annunciantes quãta deus fecisset cũ illis.

℄Paulus & Barnabas (apostolorum epistolam quæstionis super circuncisione dissolutiuam deferentes) descenderunt Antiochiam. Et congregata multitudine tradiderunt epistolam: quam cum legissent / gauisi sũt super consolatione Actu.15.f.

℄Paulus & Barnabas demorabantur Antiochię: docentes & euangelizantes cum aliis pluribus verbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam Paulus. Reuertentes visitemus [m] fratres per vniuersas ciuitates in quibus predicauimus verbum domini quomodo se habeãt. Barnabas autem volebat secum assumere & Ioannem qui cognominabatur Marcus: Paulus autem rogabat eum / vt qui discessisset ab eis de Pamphilia / & non esset cum eis / in opus non debere recipi. Facta est autem dissensio ita vt discederent ab inuicem: & Barnabas quidem assumpto Marco nauigaret Cyprum / Paulus vero electo Syla profect⁹ est / traditus gratię dei a fratribus. Perambulabat autem Syriam & Ciliciam: confirmans ecclesias / præcipiens custodire pręcepta ap̃lorũ & seniorũ. Actu.15.g.

Beatus. ℄Beatam me dicent omnes mulieres (dicebat Lya) Et infra in verbo Lya. Geñ.30.b

℄Beatus homo qui corripitur a domino. Iob.5.c.

℄Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum / & in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentiæ non sedit. Psal.1.a.

℄Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta [n] sunt pc̃tã. 31 a.

℄Beatus vir cui nõ imputauit dñs peccatũ: nec est in spiritu ei⁹ dolus. 31.a.

℄Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem elegit deus in hereditatem sibi. 32 c.

℄Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Et plenius infra in verbo Egenus. 40.a.

nis lex data fuit. Casus est solẽnis de iure ciuili in l. Iudæi. C. de Iudæis, vbi dicit text⁹. Iudæi & bonorum proscriptione & perpetuo exilio dãnabũtur: si nostrę fidei hominẽ circũcidisse eos vel circundendum mandasse constiterit. De qua materia cumulatius dicetur in verbo circuncisio. m ℄ Sic etiam episcopi qui in locum apostolorum successerũt (vt est textus in c. in nouo. 21. dis.) debẽt eorũ exẽplo visitare dioceses suas / & de ecclesijs & plebib⁹ sibi commissis diligenter inquirere quomodo se habeant / prout dicit hic tex. De qua episcoporũ visitatione est textus solennis in c. Episcopum. & in c. seq. 10. q̃sti. 1. vbi dicit textus. Episcopũ per cũctas dioceses parochiasq́ suas p singulos annos ire oportet: vt requirat quõ vnaquęq́ basilica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut languore detentus / aut alijs occupationibus implicatus adimplere nequiuerit: p̃sbyteros probabiles aut diacones mittat / qui reditus basilicarũ & reparationes / & ministrantiũ vitã inquirant. Visitantes autẽ episcopi quid a clericis suis exquirere debeant / & quid eos docere: in cõcilio Bracarensi sic statutum legitur. Placuit omnib⁹ episcopis: vt p singulas ecclesias episcopi per dioceses ambulãtes primũ discutiant clericos quomodo ordinem baptismi teneant / vel missarũ / vel qualiter q̃q́ officia in ecclesia pagãt. & si recte quidẽ inuenerint: deo gratias agant. si autẽ minime: docere debent ignaros / & hoc modis omnib⁹ pręcipere sicut aliqui canones iubent / vt ante 20. dies baptismi ad purgationem exorcismi catechumini currãt. In quibus viginti diebus õnino catechumini symbolũ qd est credo in deũ patrẽ omnipotentẽ / specialiter doceantur. Postq̃ ergo hæc suos clericos discusserint vel docuerint episcopi: alia die conuocata plebe ipsius ecclesiæ doceant illos / vt errores fugiãt idolorum vel diuersa crimina / id est homicidium / adulterium / periurium / falsum testimonium / & reliqua peccata mortifera / & quod nolũt sibi fieri alteri ne faciant / & vt credant resurrectionẽ omniũ / & diem iudicij in quo vnusquisq́ secũdũ opera sua receptur⁹ sit. & sic postea ep̃s de ecclesia illa proficiscat ad aliã. Hęc tex. dictorũ duorũ capitũ. Tex. aũt moderni iuris in c. Romana. §. sane huiusmodi. de censibus. in 6. de forma in visitationib⁹ obseruanda loquẽs dicit. Huiusmodi impẽsurus officium / proposito verbo dei quęrat de vita & cõuersatione ministrantiũ in ecclesijs & locis alijs diuino cultui deputatis ac cæteris quæ ad officium ipsum spectant absq́ coactione & exactione qualibet iuramenti: ad ipsorum emendationem per salubria monita nunc leuia nunc aspera / secundum datam sibi a deo prudentiam diligenter intendens. Quod si de aliquibus orta fuerit infamia: contra eos ordinarijs ipsorum vt super his diligenter inquirant denunciet si viderit expedire. Notoria vero crimina quæ examinatione non egent (cum super his merito notari possit ordinariorum negligentia) libere corrigat / pœnam pro illis debitam infligendo. Hæc dictus §. sane. De procurationibus vero quæ superioribus visitantibus dari debent non obstante quacunq́ præscriptione (vt est textus in c. Cum ex officij de præscriptioni. & c. venerabili. de censib⁹) qũo soluẽdę sint: est tex. in c. felicis. de cẽsibus. in 6. vbi dicit tex. Felicis recordationis Gregorius papa decimus prædecessor noster prohibuit in concilio Lugdunẽ. ne aliqui ob procurationẽ sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniã pręsumerẽt / vel etiã recipere a volente. Verum quoniã rerũ experiẽtia nos instruxit ex hoc tam personis visitãtibus q̃ locis & ecclesijs visitatis multa incõmodorũ dispendia prouenire: concedimus vt patriarchę / archiepiscopi / episcopi / & alij quibus ex officio competit visitare a volentibus ecclesiarum & locorum visitatorum rectoribus seu personis pecuniam licite recipere valeant pro sumptibus moderatis faciendis in victualibus / diebus quibus visitationis officiũ personaliter exercebũt: adijcientes q́ non liceat visitanti nisi vnam procurationem recipere vna die siue vnicum locũ visitauerint siue plura / etiam si locus quilibet visitatus sufficeret ad procurationẽ integram persoluendã. Hęc tex. d. c. felicis. n ℄ De pœni. dis. 2. c. Ille rex tantus. versi. peccatũ aut donatur. vbi textus qui est Ambrosij dicit. Peccatum aut donatur / aut deletur / aut tegitur. donatur per gratiam. deletur per crucis sanguinẽ. Tegitur per charitatẽ. Glosa autẽ ibidẽ in verbo tegitur. dicit / peccatũ quod est in voluntate donari / peccatum originale deleri / peccatum actuale tegi. Et de istis peccatis actualibus dicit psalmographum loqui dum dicit. Beati quorum remissę sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata.

Psal. 64.a ℭBeatus quē elegisti & assumpsisti (dñe) inhabitabit in atriis[o] tuis.
85.a ℭBeati qui habitant in domo tua (dñe) in scl'a sęculorū laudabunt te.
83.b ℭBeatus vir cuius est auxilium abs te (dñe) ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrimarū in loco quē posuit. Etenī bñdictionē dabit legislator/ibūt de virtute[p] in virtutē: videbitur deus deorum in sion.
88.c ℭBeatus populus qui scit iubilationem.
105.a ℭBeati qui custodiunt iudiciū: & faciūt iustitiam in omni tempore[q]
126.a ℭSicut sagitte in manu potētis: ita filij excussorū. Beat⁹ vir qui impleuit desideriū suū ex ipsis nō cōfundet cū loquet inimicis suis in porta.
119.a ℭBeati immaculati[r] in via: qui ambulant in lege domini.
118.a ℭBeati qui scrutantur testimonia dñi: in toto corde exquirunt eum.
127.a ℭBeati omnes qui timent dominū: qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarū quia manducabis: beatus es/& bene tibi erit. Vxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuę. Filij tui sicut nouellę oliuarū: in circuitu mensę tuę Ecce sic benedicetur homo qui timet dñm.
puer.3.b. ℭBeatus homo qui inuenit sapientiam: & qui affluit prudentia.
puer.28. ℭBeatus homo qui semper est pauidus. Et infra in verbo pauidus.
Eccēs.10 d ℭBeata terra cuius rex nobilis est: & cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendū & nō ad luxuriam.
Ecci.14 h ℭBeatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo: & non est stimulatus in tristitia delicti.
25.b ℭBeatus homo qui habitat cum muliere sensata: & qui lingua sua non est lapsus/& qui non seruiuit indignis se.
25.b ℭBeatus vir qui inuenit amicū verū: & qui enarrat iustitiā auri audiēti
25.b ℭBeatus homo cui donatū est habere timorem dei.
31.b ℭBeatus diues qui inuentus est sine macula: et qui post aurū nō abiit[s]/ nec sperauit in pecunia & thesauris. Et latius supra in verbo aurum.
esaię.32 d ℭBeati qui seminatis super oēs aquas[t]: immitētes pedē bouis & asini.
mat.5. ab ℭVidens Ihesus turbas conscendit in montem: & cū sedisset accesserūt ad eū discipuli ei⁹/& aperiens os suū docebat[v] eos dicens. Beati[x] pauperes spū: qm̄ ipsorū est regnū cœlorū. Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā Beati qui lugēt[y] qm̄ ipsi consolabūtur. Beati qui esuriūt[z] & sitiunt iustitiā: qm̄ ipsi saturabūtur. Beati misericordes[a]: qm̄ ipsi miam cōsequētur. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. Beati pacifici:[b] qm̄ filii dei vocabutur. Beati qui[c] persecutionē patiūtur ꝑpter iustitiā: qm̄ ipsorū est regnū cœlorū. Beati estis cū[d] maledixerit vobis hoies/ & perse

o ℭVideat qd super hoc dicto annotatū est in verbo atriū. p ℭVideat qd annotabit in verbo bñdictio.
q ℭPanor. in c. 1. col. 2. de ferijs/dicit ad hæc verba omni tēpore subaudiendū esse scilicet cōpetenti. quia diebus festis præsertim solēnibus & dominicis iudices debent esse quieti: & a strepitu iudiciorū cessare. l. omnes iudices l. oēs dies. & l. dies festos. C. de ferijs. & c. 1. eodē ti. Aliqñ tñ etiā istis diebus iudices nō cessant. Vt qñ piculū ē in mora. vel quia instantia est tēpore peritura vt dicit panor. in c. fi col. pe. de iudi. per bonū tex. in d. l. ōnes iudices. i fi. C. de ferijs. vel qꝛ qui puniendus est/est latro famosus: & in eius differēda punitione periculum vertit. vt in l. prouinciarum. C. eodē. Idē si periculū nō sit in mora. sed sint causę miserabilium personarum. quia pietas facit/ vt diebus festis iudices possint ꝓcedere. Tex. est in c. cōquestus. de ferijs. Causę tñ matrimoniales/ bñficiales/ decimales/ & vsurarū/licet pię videant: dieb⁹ festis seu ferijs in honorē dei indictis expediri non pñt. Bon⁹ est tex. in cle. sępe. cū glosa. in verbo ob necessitates. de vbo. signi. De hac materia/q scilicꝫ act⁹ dieb⁹ festis expediri possint: videri potest cumulatius per cano. in d. c. 1. & in c. fi de ferijs. r ℭHuius psalmi meminit glosa titularis superscriptionis i c. pria cōsolatio. de peni. dis. 3. dicens ꝙ a beati immaculati. vsqꝫ ad dñm cuꝫ tribularer. est vnic⁹ psalmus habens duas & viginti distictiones/ quarꝫ quęlibet versus octo complectit. sicqꝫ psalm⁹ beati immaculati. duos & viginti octonarios habet. Et ptopterea canonistæ citantes doctores sacros super dicto psalmo beati immaculati. citant eos secundū numeros octonariorū: vt probat supscriptio dicti c. prima cōsolatio in qua citat Ambrosius in. 14. octonario. s ℭVideātur annotata in verbo aurum. t ℭSuper omnes aquas id est super oēs populos, istam declarationē ponit tex. apud cano. in c. cum marthę. versi. Verū inter opiniones. ibi. Nā cum aquę multæ populi sunt multi: iuxta qd legit. Beati qui seminatis super oēs aquas. de cele. missa.
v ℭ. 39. distinc. in princi. ibi. exemplo igitur Christi qui turbas sequentes non solum verbo docebat. Et de hoc sermone dñi in monte obiter meminit textus in c. sic enim. versi. his de causis factū est. 28. questi. 1. x ℭDe istis pauperibus spiritu loquitur text⁹ notabilis in c. sacerdos. in prin. 1. questi. 2. vbi dicit text⁹. Sacerdos cui dispensationis cura cōmissa est/ nō solū sine cupiditate sed etiā cū laude pietatis accipit a populo dispēsanda & fideliter dispēsat accepta: qꝛ oia sua aut parētibus reliquit/ aut pauperib⁹ distribuit/ aut ecclesię rebus adiūgit & se in numero pauperū paupertatis amore cōstituit. vt vnde pauperib⁹ subministrat: inde & ipse tanq̄ pauper volūtarius viuat.
y ℭDe peni. dis. 1. c. fleat. vbi dicit tex. Fleat pro te mater ecclesia: & culpā tuā lachrymis lauet. videat te Christus mœrentem & dicat tibi. Beati tristes quia gaudebitis.
z ℭDe consecra. distinc. 2. c. Accesserunt. in fi. vbi dicit textus. Habent impij epulas suas/ habent & pij suas. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiā. a ℭDe hoc dicto meminit tex. in c. hæc autē §. ex his. versi. hęc vero a leuitate. 23. qsti. 4. b ℭPacifici. 23. questi. 1. c. Noli existimare. circa me. vbi dicit tex. Esto bellādo pacific⁹; vt eos quos expugnas/ ad pacis vtilitatem vincendo perducas. Beati enī pacifici (ait dñs) qm̄ filij dei vocabuntur.
c ℭPersecutione 43. dis. c. scim⁹. vbi ꝑpter subsānationē/ aut aliā persecutionē/ doctor a docēdo/ vel cōtionator a cōtionādo cessare nō debet. Subiungit rō: qꝛ beati qui persecutionē patiūt ꝑpter iustitiā. De qua etiā ꝑpter iustitiā persecutione est textus in c. Si ecclesia. 23. questi. 4. & questi. 5. c. ad fidem. in fi. & de renū. c. Nisi cum pridem §. 1.
d ℭMaledixerint. 93. dis. c. sacerdotes. vbi textus hic inseritur. & glosa in verbo maledixerint. dicit beatos esse

quibus maledicitur: non q ex maledictione benedictio sequatur: sed quia maledictionem illatam æquanimiter seu patiēter sustinent. Hinc dicit textus Augustini in c. qui iustus. 11 questi. 3. Qui iustus est, si maledicatur: p̄miū illi redditur. Quā etiā declarationē cōprobat Ambrosius in c. Quod Christ⁹. versi. Hinc etiā Petrus. ibi. contumelias sibi illatas cū gaudio suscipiebat. 23. quest. 4. e ¶ In cœlis 1. questi. 1. c. teneamus. in fi. vbi dicit tex. Erant christiani qui nō poterāt facere qd faciebat Petr⁹, imo nec qd faciebat Simon mag⁹: s3 inde gaudebāt q̄ noīa eorū scripta sunt in cœlis

quuti vos fuerint, & dixerit oē malū aduersum vos mētiētes ꝑpter me. Gaudete & exultate: qm̄ merces vr̄a copiosa est in cœlis[e]. Et. i. Ihesus.
¶ Beatus est: qui nō fuerit scandalizatus in me (dicit Christus) mat. 11. a.
¶ Beat⁹ ille seruus quē cū venerit dn̄s, eū inuenerit sic facientē (vigilan mat. 24. d
tē scilicet) Amē dico vobis: qm̄ super omnia bona sua constituet eum.
¶ (Audito Ihesu) extollēs vocē quædā mulier de turba dixit illi. Beat⁹ Luc. 11. d
vēter qui te portauit: & vbera quæ suxisti. At ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt verbum dei: & custodiunt illud.
¶ Cum facis conuiuiū, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & bea 14. c.
tus eris: quia nō habent retribuere tibi. Retribuetur eñ in resurrectione iustorum Et infra in verbo Cœna & in verbo Conuiuium.
¶ Beatus qui manducabit panem in regno dei. 14. d.
¶ Beati qui non viderunt & crediderunt (dicit Christus ad Thomam) ioan. 20. g
Et vide diffusius infra in verbo Thomas.
¶ Beatus[f] qui nō iudicat semetipsum in eo quod probat. Ro. 14. d.
¶ Oportet meminisse verbi domini Ihesu: quoniam ipse dixit, beati⁹ ē Actu. 20. g
est magis dare q̄ accipere.[g]
¶ Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cū probatus[h] fuerit, ac iaco. 1. b.
cipiet coronā vitę quā repromisit deus diligentibus se.
¶ Qui perspexerit in lege perfectæ libertatis, et permanserit in ea, non iaco. 1. d.
auditor obliuiosus factus sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Apocaly.
¶ Audiui vocem de cœlo dicētem mihi Scribe. Beati mortui qui in do 14. c
mino moriuntur. Amodo enim iam dicit spiritus, vt requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos.
¶ Beatus qui vigilat & custodit vestimenta sua: ne nudus ābulet, & vide 16. f
ant turpitudinem suam.
¶ Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. 19. b.
¶ Beatus & sanctus: qui habet partē in resurrectione prima. Et. i. vidi. 20. b.
¶ Beatus qui custodit verba prophetiæ libri huius. 22. b.
¶ Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni: vt sit potestas eorum in ligno vitæ, et per portas intrent in ciuitatem.

Beemoth. ¶ Vide in verbo Vehemoth.

Belial. ¶ Venerunt filii Belial: idest filii absq̄ iugo. iudi. 19. f.
¶ Quę conuentio[i] Christi ad Belial? 2. cori. 6. c

Bellum. ¶ Si exieris ad bellū contra hostes tuos, & videris equitatus & curr⁹, & maiorē q̄ tu habeas aduersarii excercitus multitudinē, non timebis eos, quia dn̄s deus tuus tecū est. Appropinquante autē prę lio stabit sacerdos[k] ante faciē: & sic loquetur ad populū.[k] Audi Israel. Vos hodie cōtra inimicos vestros pugnam cōmittitis. Non pertimescat

f ¶ Hāc sententiā Pauli declarat tex. in c. omnes deinceps. versi. hinc etiā ap[ostolu]s 26 t. q̄sti. vbi dicit tex. Apostolus ait. Beatus qui nō iudicat semetipsum in eo qd probat. qui nō facit damnabilē semet ipsum: aliter faciēdo q̄ probet esse faciendum.
g ¶ De istis verbis Ihesu loqnūtur textus, sed tm̄ transeunter. 16. q̄sti. 1. c. prędicator. & de celebra. missa. c. Cū Marthę versi. sane multa. in quo versi. glo. in verbo beatius. ponit duo carmina huic Christi sentētię alludentia. Temporibus nostris quicūq̄ placere laborat: detrahat, querat, plurima, pauca, nihil.
h ¶ Similis sentētia ponit in c. nisi cū pridē. §. verū. de renūcia. vbi dicit tex. Beati sunt qui persecutionem patiūt propter iustitiā: qm̄. cū probati fuerint, accipiēt coronā vitę quā repromisit deus diligentibus se.
i ¶ Belial apostata īterp̄tat. ita dicit glo. in c. recusatus. in v̄bo belial. de peni. dis. 1. & ibi ponit text⁹. 2. ad corin 6. Quę conuentio Christi ad belial?
k ¶ Et sic iure diuino possūt sacerdotes bellis iteresse & pugnātes hortari. Quod etiā admittūt iura canonica: vt ē tex. & ibi glo. fi. in c. igit. 23. q̄sti 8. Et ita etiā tenet glo. pe. i c. sciscitaris. 7. q̄sti. 1. facit tex. in c. Maximian⁹. 23 q̄sti. 3. & est bo glo. i c fi. i verbo nō vadit. 36. dis. Quod itelligendū est de bellis iustis. Iniustis aūt īteresse nō debēt. et si iter sūt, & interficiat aliqs: efficiūt irregulares. Ita Inno. & panor. i c. petitio. de homici. Pugnare vero nō possunt etiā in bello iustissimo: & sic cōtra infideles catholicorū terrā impugnātes. Tex. ē in d. c. petitio. & i c. ex multa. de voto. Et pariter i bellis etiā iustis duces aut capitanei esse nō possūt. Ita cōcludit pa. post Hostiē in c. sniasq̄ iguinis. colū. 4. Ne cle. vel mona. Quod aūt bellū iustū dicat: est tex. in c. 1. 23. q̄st. 2. vbi dicit tex. Iustū ē bellū: qd ex edicto gerit de reb⁹ repetēdis, aut ꝑpulsandorū hoīs cā. Quod vero eo casu quo bellū iustū est, militādo placeri deo possit: tex ē in c. Noli existimare. in prin. 23. q̄sti. 1. & q tūc etiā insidijs liceat hostē vincere: tex. est in c. 2. versi. Cū autē iustū bellū. 23. q̄sti 2. Et apud legistas q̄ bella dicant iusta: tractat Bar. in l. ex hoc iure i 1. col. ff. de iusti. & iu & i l. hostes. i 3. col. ff. de capti. Et notādū ē q i bellis nihil debet attētari contra principis voluntatē: alias q attētauit. punit, etiā si res ꝑspere successerit. Tex. ē multū singularis i l. desertorē §. in bello. ff. de re. mi & vbi bellū iustū ē: pōt christianis inuocare auxiliū i fideliū saltē i subsidiū. vt p multas rōnes cōcludit pa. i c. Quod sup his. i vlti col. de voto. Et an dieb⁹ feriatis i honorē dei licita sint bella: dictū ē aliqd s. i v̄bo Antioch⁹. sed ibi dictis addat bo. tex. in c. si nulla. 23. q̄sti. 8. vbi dicit tex. Si nulla vrget necessitas: nō solū quadragesimali tp̄e

ſed etiam omni tēpore eſt a ꝑlijs abſtinendū. Si autē ineuitabilis vrget importunitas: nec quadraſimali tēpore pro defenſione tam ſua ꝙ patrię ſeu legū paternarū/ ē bellorū ꝓculdubio ꝓparationi parcendū. ne videlicet deū videatur homo tentare: ſi habet quod faciat & ſuę ac aliorū ſaluti conſulere non ꝓcurat/ & ſanctę religionis detrimenta nō pręcauet. Hæc text⁹. Præterea quia & hic & frequentiſſimis veteris teſtamenti locis fit mētio de bello: notandus eſt bonus textus qui Gregorij eſt in c. niſi bella. 23. queſti. 1. vbi dicit. Niſi bella iſta carnalia figurā ſpiritualiū bellorū gererēt: nunꝗ (vt opinor) iudaicarū hiſtoriarū libri diſcipulis Chriſti qui venit pacem docere/ legēdi in eccleſijs/ fuiſſent ab apoſtolis traditi.

cor veſtrū/ nolite metuere / nolite cedere/ nec formidetis eos: quia dominus deus veſter in medio veſtri eſt/ & pro vobis contra aduerſarios dimicabit/ vt eruat vos de periculo. Duces quoqꝫ per ſingulas turmas audiente exercitu proclamabunt. Quis eſt homo qui ædificauit domū nouam/ & nō dedicauit eā? Vadat & reuertatur in domū ſuā: ne forte moriatur in bello/ & alius dedicet eā. Quis eſt homo qui plantauit vineam/ & nedum fecit eā eſſe cōmunē/ & de qua veſci oībus liceat? Vadat & reuertatur in domū ſuā: ne forte moriatur in bello/ & alius homo ei⁹ fungatur officio. Quis eſt homo qui deſpondit vxorem/ et non accepit eā? Vadat & reuertatur in domū ſuā: ne forte moriatur in bello/ & alius homo accipiat eā. Quis eſt homo formidoloſus & corde pauido? Vadat et reuertatur in domū ſuam: ne pauere faciat corda fratrū ſuorum / ſicut ipſe timore perterrit⁹ eſt. Cūqꝫ ſiluerint duces exercitus/ & finē loquendi fecerint vnuſquiſqꝫ ſuos ad bellādū cuneos preparabit.

¶ De modo expugnādę ciuitatis i bello: vide deu. c. 20. et ī expugnatio.

2. reg. 11. d ¶ Varius euentus eſt belli: & nunc hunc/ nunc illū conſumit gladius.

1. pa. 22. b. ¶ Multū ſāguinē effudiſti/ & pluria bella bellaſti: nō poteris ędificare [l] domū noī meo/ tanto effuſo ſanguine coram me (dicit dn̄s ad Dauid.)

1. macha. 3. g. ¶ Melius eſt nos mori in bello: ꝗ videre mala gentis noſtræ & ſanctorum Sicut autem fuerit voluntas in cœlo: ſic fiat.

1. mahab. 4. b. ¶ Non cōcupiſcatis ſpolia/ quia bellum contra nos ē: ſed ſtate nunc cōtra inimicos noſtros & expugnate eos/ & ſumetis poſtea ſpolia[m] ſecuri. Et diffuſius infra in verbo Concupiſcere.

pſal. 143 a ¶ Benedictus dominus deus me⁹ qui docet manus meas ad prælium[n]: & digitos meos ad bellum[n].

Pſal. 67. g ¶ Diſſipa domine gentes[n] quæ bella volunt.

puer. 24 a ¶ Cogitatiōes cōſilijs roborātur: & gubernaculis tractāda ſunt bella.

marci. 13 a ¶ Cū audieritis bella & opiniones bellorum: ne timueritis Oportet eni hæc fieri: ſed nondū finis. Exurget eni gens cōtra gentē: & regnū ſuper regnū: et erunt terrę motus per loca/ & fames. Et diffuſius. s. Aduētus.

l ¶ Textus hic ponitur 1. queſti. 7. c. 2 circa prin. Et circa hunc textū eſt gloſa ſolennis in c. 1 §. Qualiter. in verbo ꝓhibitus. de conſe. diſ. 1. vbi glo. demirat/ quare Dauid ob bella geſta templū ędificare prohibitus ſit: cū Moyſes qui homicida fuit. c. Non inferenda. 23. queſti. 3. eccleſiā & ecclię miniſtros conſecraſſe legatur. Reſpondens gloſa dicit ꝙ Dauid etſi fuerit in veteri teſtamento: fuit tamē noui teſtamenti pręfigurator. 32. quæſti 1 c. qd autem. Ideo in iſtius tēporis figura dictū eſt ei. Nō poteris ędificare &c. Hodie enim qui homicidij aut facto/ aut præcepto/ aut cōſilio/ aut euitabili defenſione conſcius fuit: a promotione repellitur c. ſi quis viduā. vbi bonus textus 50. diſtinc.

m ¶ An capta in bello iuſto/ efficiantur capiētium: tex. eſt hic qui videtur probare ꝙ ſic. Quod de iure poſitiuo procedit indubie. De hoc eni eſt tex. i c. Ius militare. ī ſl 4 & ibi gloſa. 1. diſtinc. & in l. 1. in princip. ff. de acqui. poſſeſ. Et dicit Bal. in c. 1. in. 4. colum. de mili. vaſſal. qui contu eſt. ꝙ iſtud procedit etiam in foro conſcientię. Et iſtud procedit nedum in bonis captis: ſed etiam in hominibus. quia capti efficiuntur ſerui capientium; etiam ſi ſint Chriſtiani. Ita Inno. & alij canoniſtæ in c. ſicut de iureiuran. Quod tamen conſuetudo non approbat. vt apud legiſtas dicit Bar. in l. hoſtes. ff. de capti. & poſtli. re. & apud Canoniſtas pa. in c 1. in. 1. no. de conuer. infide. Licet autem capta/ capientium efficiantur: tamen belli duci exhiberi debent/ vt ipſorum inter milites (ſingulorum meritis & qualitatibus penſatis) partitio fiat. Tex. eſt in dicto c. ius militare. 1. diſtinc. & in l. Si quis pro redemptione. C. de dona. Et ita etiam tenet gloſa in c. dicat aliquis. 23. quæſti. 5. Hactenus dicta/ in bonis mobilibus procedunt. bona enim immobilia ab hoſtibus capta/ non capientium vel militum ſunt: ſed fiſci. gloſa eſt ordinaria in l. diuus. in verbo captiuorum. ff. de iure fiſci.

n ¶ Iſtis prophetę ſentētijs ſatis innuit: militare ſeu bellare/ aliqn̄ illicitū eſſe/ & aliqn̄ licitū. Illicitū quidē: qa bellū perditionē animę & corporis & ſubſtantiæ inducit. Ita dicit glo. in l. 1. in verbo quicquid. C. publi. lętitię &c. li. 12. Licitū: quia bellū geritur vt pax acquirat. c. noli exiſtimare. 23 queſti. 1. Quando autem bella licita ſint & quādo illicita: eſt bo. tex. in d. c. noli. in pri. & in c. quid culpant. eadē cauſa & queſtione. vbi dicit tex. Quid culpant in bello? an qꝛ moriunt quādoqꝫ morituri: vt dominent in pace victuri? Hoc repręhēdiſſe: timidorū eſt/ non religioſorum. Nocendi cupiditas/ vlciſcēdi crudelitas/ implacatus atqꝫ implacabilis animus/ feritas rebellandi/ libido dominādi/ & ſi qua ſimilia: hęc ſunt quę in bellis iure culpant. quę plerūqꝫ vt etiā iure puniant/ aduerſus violētias reſiſtentium ſiue deo ſiue aliquo legitimo imperio iubēte gerenda ipſa bella ſuſcipiunt a bonis: cū in eo rerū humanarū ordine inueniunt vbi eos vel iubere aliquid tale vel in talibus obedire iuſte ipſe ordo conſtringitur. Vnde neqꝫ Ioānes ab armis iubet diſcedere milites/ & Chriſtus tributa Cæſari monet reddi: qꝛ propter bella neceſſario militi ſtipendium prębetur. Ordo aūt ille naturali mortaliū paci accōmodatus hoc poſcit: vt ſuſcipiēdi belli auctoritas atqꝫ conſilium penes principes ſit. Sed ſi humana cupiditate bellū geritur: nō nocet ſanctis/ in quos non habet quiſꝙ poteſtatē niſi deſup datā. Nō ei ē ptās niſi a deo ſiue iubēte ſiue ſinēte. Ergo vir iuſt⁹ (ſi forte etiā ſub rege homie ſacrilego militet recte pōt illo iubente bellare: ſi vice pacis ordinē ſeruans qd ſibi iubet vel non eſſe contra dei pręceptū certū eſt vel vtrum ſit/ certū non eſt. ita vt fortaſſe reum faciat regē iniquitas imperandi: innocentē autem militē oſtendat ordo ſeruiendi. Hęc tex. Et aduertendum eſt ꝙ bello exiſtente licito/ ſi quis deſtruat vineas vel ſegetes/ nō grauatur conſcientia ſua; etiam reſpectu decimę quę debetur eccleſię. Ita dicunt Ioan. An. & panor. in c. Cōmiſſum. de deci.

o ¶ In bello/& carnali vt in eorū agonibus seu martyrijs/& spirituali vt in dęmonū tentamētis/quę sunt bella spiritualia: & pro eorū cognitiōe & expugnatione/bellorū historias legit ecclesia. vt hęc notabiliter probant in c. nisi bella. 23. questi. 1. vbi dicit tex. Nisi bella ista carnalia figurā spiritualiū bellorum gererent nunꝗ (vt opinor) Judaicarū historiarū libri discipulis Christi qui venit pacē docere/legendi in ecclesijs/fuissent ab apostolis traditi. Quomodo eni bellorum eis proficeret ista descriptio: quib⁹ dicitur ab Ihesu/pacem meam do vobis/pacem relinquo vobis?

¶ Sancti fortes facti sunt in bello° Et latius infra in verbo sanctus. hebre. 11 g

Benedicere. ¶ Benedixit deus diei septimo: & sanctificauit illū/ quia in ipso cessauerat ab omni opere suo quod creauit deus vt faceret. Gen̄. 2. a.
¶ De Isaac qui bn̄dixit Iacob: vide Gen̄. 27. a. infra Isaac. Et. ī. Jacob.
¶ Omni tempore benedic deum/& pete ab eo vt vias tuas dirigat: et omnia consilia tua in ipso permaneant. Tob. 4. d.
¶ Saluum fac populum tuum domine: & benedic hęreditati tuę. Et rege eos & extolle illos vsq; in æternum Psal. 27. g
¶ Benedicā dominū in omni tempore: semper laus eius in ore meo. 33. a.
¶ Benedicat nos deus deus noster/benedicat nos deus: & metuant eum omnes fines terrę. 66. g
¶ Benedixisti domine terram tuam: auertisti captiuitatem Iacob. 101 a.
¶ Benedic anima mea dn̄o: & oīa quę intra me sunt nomini sancto eius 102. a.
¶ Benedic^p aīa mea dn̄o: & noli obliuisci oēs retributiones eius. Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat oēs infirmitates tuas 102. a.
¶ Benedicite domino omnes angeli potentes virtute: facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius. 102. a.
¶ Bn̄dicite dn̄o oēs virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatē eius. 102. d.
¶ Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis ei⁹ benedic anima mea domino. 102. d.
¶ Benedic anima mea dn̄o: domine deus me⁹ magnificat⁹ es vehemēter. 103. a.
¶ Maledicent illi^q (domine) & tu benedices. 108. d.
¶ Dominus memor fuit nostri: & benedixit nobis. 113. c.
¶ Benedixit (dominus) domui Israel: benedixit domui Aaron. 113. d.
¶ Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. 113. d.
¶ Nō mortui laudabūt te dn̄e: neq; oēs qui descendunt in infernū. Sed nos qui viuimus benedicimus domino: ex hoc nunc & vsq; in sęculum. 113. d.
¶ Anima quæ benedicit impinguabitur. puer. 11. d
¶ Qui pronus est ad mīam/bn̄dicet: de panib⁹ enim suis dedit pauperi. puer. 22 b
¶ Qui benedicit proximo suo voce grandi/de nocte consurgens: maledicenti similis erit. puer. 27 b
¶ Timēti dn̄m bene erit in extremis: & in die defunctionis suę bn̄dicet. Eccī. 1. b.
¶ Sapientia inter benedictos benedicetur. Ecci. 24. a
¶ Seruos suos vocauit deus nomine alio: in quo qui benedictus est super terram / benedicetur in deo Amen. Esa. 65. d.
¶ (Sidrac^r/Misac/& Abdenago ob neglectam statuæ aureæ adorationem præcepto Nabudonosor regis missis in fornacem ignis ardētis:) non cessabant qui miserāt eos ministri regis succēdere fornacem napta & stuppa/& pice/ & malleolis. Et effundebat flamma super fornacem cubitis quadragita nonē: & erupit/& incēdit quos repperit iuxta fornacē de Chaldęis. Angelus aūt dn̄i descendit cum Azaria & sociis eius in fornacē/& excussit flammam ignis de fornace/& fecit medium fornacis quasi ventū roris flantē: & non tetigit eos omnino ignis/neq; contristauit/nec quicꝗ molestię intulit. Tunc hi tres quasi ex vno ore laudabant Danie. 3. e

p ¶ De hac sententia Psalmistæ est bonus textus in c. Iteratur. de consecra. disti. 4. vbi dicit textus. Licet omnia peccata sint donata in baptismo: infirmitas tamen peccati adhuc in carne remanet. Vnde Psalmista. Benedic anima mea domino qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis/ qui sanat omnes infirmitates tuas.

q ¶ Quod maledictio ipiorū sit pijs & iustis ī benedictionē: tex. est cū glo. in verbo maledixerint. in c. sacerdotes. 93. dis. & in c. qui iustis. in prin. 11. questi. 3. & annotatū est in verbo beatus. super illa euāgelica sentētia. Beati estis cū male dixerit vobis hoies. Vltra tamen ibi annotata aduertēdū est ꝙ hęc sentētia ꝓphetæ facit optime pro iniuste excoīcatis: vt scilicet apud deū nō ligent/ꝗuis apud ecclesiā ligati videant. De quo est textus. in c. si qs non recto. 24. questi. 3. vbi dicitur. Si quis non recto iudicio eorū qui p̄sunt ecclesię depellat & foras mittat: si ipse ātea non exijt/hoc est si non ita egit vt mereret exire/ nihil lędit in eo ꝙ nō recto iudicio ab hominibus videtur expulsus. & ita fit vt interdu; ille qui foras mittitur/intus sit: & ille foras/qui intus videtur retineri. Et idem probatur. in c. Quomodo. in c. cum est illata. in c. Temerariū. in c. quid obest. & in c. sancti. 11. quęsti. 3. Sicut autem qui maledicitur ab homine/quandoq; benedicitur a deo: ita etiam qui benedicitur ab homie/ qn̄q; maledicitur a deo. Textus est in c. Ridiculum. eadem causa & questione. vbi dicitur. Ridiculū est vt cū mundū esse dicamus: qui vinculis peccatorum suorum ligatus est. propter hec solum ꝙ episcopus dicitur habere huiusmodi potestatē vt soluti ab eo soluti sint in cœlo.

r ¶ De historia Sidrac/Misac & Abdenago/est tex. notabilis in c. imperatores. 11. q̄sti. 3. vbi dicit tex. Imperatores si in errore essent (qd absit) & pro errore suo cōtra veritatē leges daret per quas iusti ꝓbarent & coronarent: nō tn̄ faciendū est qd illi iubēt. q2 de⁹ ꝓhibet. sicut fecerat Nabuchodonosor vt aurea statua adoraret. q2 facere noluerūt: deo talia prohibēti placuerūt. Quādo autē iperatores veritatē tenēt/& pro ipsa cōtra errorē iubēt: qd quisquis cōtēpserit ipse sibi iudiciū acquirit. Et subiūgit. Sicut fecit & ipse Nabuchodonosor post miracula salutis triū

puerorū cōmotus atq̧ mutat⁹: pro veritate cōtra errorē edictum propoſuit/ vt quicūq̧ blaſphemarēt deum Sidrac/ Miſac/ & Abdenago/ in interitum irent & domus eorum in diſperſionem. De hac etiam hiſtoria loquitur tex. in c. quando vult deus. circa medium. 23 quęſti. 4. vbi dicitur. Nabuchodonoſor rex decreuit dicens. Quicūq̧ dixerint blaſphemiam in deum Sidrac/ Miſac/ & Abdenago: in interitu erunt/ & domus eorū in diſperſionē. De eadē adhuc hiſtoria eſt notabilis tex. in c. Nō inuenit. eadē cā & q̄ſtione. vbi dicit tex. In lege Nabuchodonoſor vtrūq̧ tempus

et glorificabant/ & benedicebant deum in fornace/ dicentes.
Benedictus es domine deus patrum noſtrorum: & laudabilis & glorioſus & ſuperexaltatus in ſęcula.
Et benedictum nomen gloriæ tuę ſanctum: & laudabile & ſuperexaltatum in omnibus ſęculis.
Benedictus es in templo ſancto gloriæ tuæ: & ſuperlaudabilis et ſupergloriosus in ſæcula.
Bn̄dict⁹ es in throno regni tui: & ſuperlaudabilis & ſuperexaltat⁹ i ſcl̄a.
Benedictus es qui intueris abyſſos/ & ſedes ſuper cherubim: & laudabilis et ſuperexaltatus in ſęcula.
Benedictus es in firmamēto cœli: & laudabilis & glorioſus in ſęcula.
Benedicite om̄ia opera dn̄i dn̄o: laudate & ſuperexaltate eum in ſęcula.
Benedicite angeli dn̄i dn̄o: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
Benedicite cœli domino: laudate [s] & ſuperexaltate eum in ſæcula.
Benedicite aquę oēs quę ſuper cœlos ſunt dn̄o: laudate & ſuperex. &c.
Benedicite omnes virtutes domini domino: laudate & ſuperexalta. &c.
Benedicite ſol & luna dn̄o: laudate & ſuperexaltate eum in ſęcula.
Benedicite ſtellæ cœli domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſęcula.
Benedicite imber & ros dn̄o: laudate & ſuperexaltate eum in ſęcula.
Benedicite omnis ſpiritus dei domino: laudate et ſuperexaltate eū. &c.
Benedicite frigus & ęſtas domino: laudate et ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicite rores & pruina domino: laudate & ſuperexaltate eū in ſcl̄a.
Benedicite gelu & frigus dn̄o: laudate et ſuperexaltate eum in ſæcula.
Benedicite glacies & niues dn̄o: laudate & ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicite noctes & dies domino: laudate & ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicite lux & tenebrę domino: laudate & ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicite fulgura et nubes dn̄o: laudate & ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicat terra dn̄m: laudet et ſuperexaltet eum in ſæcula.
Benedicite montes et colles dn̄o: laudate & ſuperexaltate eum in ſcl̄a.
Benedicite vniuerſa germinantia in terra domino: laudate & ſu. &c.
Benedicite fontes domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſęcula.
Benedicite maria et flumina domino: laudate & ſuperexaltate eū i ſcl̄a.
Benedicite cete & omnia quę mouentur in aquis domino: laudate. &c.
Benedicite omnes volucres cœli domino: laudate et ſuperexaltate. &c.
Benedicite omnes beſtię & pecora domino: laudate et ſuperexalta. &c.
Benedicite filii hominum domino: laudate & ſuperexaltate eū in ſcl̄a.
Benedicat Iſrael dn̄m: laudet et ſuperexaltet eum in ſęcula.
Benedicite ſacerdotes domini dn̄o: laudate & ſuperexaltate eū in ſcl̄a.
Benedicite ſerui domini domino: laudate & ſuperexaltate eū in ſęcula.
Benedicite ſpiritus & animę iuſtorum domino: laudate & ſuperex. &c.
Benedicite ſancti & humiles corde domino: laudate et ſuperexalta. &c.
Benedicite Anania Azaria Miſael domino: laudate & ſuperexalta. &c.
Qui eruit nos de inferno & ſaluos fecit de manu mortis: & liberauit nos de medio ardentis flammę & de medio ignis eruit nos.
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in ſęculum mīa eius.
Benedicite omnes religioſi [t] domino deo deorum/ laudate & confitemini ei: quia in omnia ſęcula miſericordia eius.
Lucę.6.d ¶ Vę vobis cum benedixerint vobis omnes homines. ſecundum hoc enī

pręfiguratū eſt/ & quod ſub apoſtolis habuit/ & quod nunc habet eccleſia. Tēporibus itaq̧ apoſtolorum & martyrū illud implebatur: qd̄ figuratum eſt quādo rex memoratus pios & iuſtos cogebat adorare ſimulacrum/ & recuſantes mittebat in ignem. nunc illud impletur: quod paulo poſt eodem rege figuratū eſt cū conuerſus ad adorādū deū verū decreuit in regno ſuo. vt qcūq̧ blaſphemaret deū Sidrac/ Miſac/ & Abdenago: pœnis debitis ſubiaceret. Pri⁹ ergo tp̄s illius regis ſignificabat priora tp̄a regū infidelium quos patiebāt Chriſtiani p impijs. poſteri⁹ vero tp̄s eiuſdē regis ſignificabat tp̄a regū fideliū quos patiūt ipiſ p Chriſtianis.

s ¶ Laudandus eſt deus: & ōnia in ei⁹ laudem faciēda ſunt. Tex. eſt in c. 1. de offi. cuſto. in fi. & ideo ſtatuit eccleſia vt Gloria patri & cætera ad laudem dei pertinentia ſingulis diebus decātarentur. Ita dicit text⁹ in c. qm̄. in fi. de ferijs.

t ¶ Etſi ab oīb⁹: p̄cipue tamē a ſacerdotib⁹ & religioſis benedicendus eſt & laudādus de⁹: c. generalr. in prin. 16. queſti. 2. c. ſicut ſacerdotes. in fi. 2. queſti. 7. & in c. te quidē. 11. q̄ſti. & toto ti. Ne cle. vel mona. in antiq. &. 6. Et dicetur i verbo ſacerdos. Aduertat tamē in materia bn̄dictionis q̧ ſacerdos etiā ep̄o ſuo p̄n̄te poteſt poſt miſſam bn̄dictionē ſimplicē dare: niſi ep̄s velit bn̄dicere. Tex. eſt cū glo. in c. ecce. 95. diſ. Bn̄dictionē tn̄ ſolēnē (q̄ fit iſtis verbis. hūiliate vos ad bn̄dictionē. &. ſit nomen dn̄i benedictū/ pręmiſſis) dare nō pōt. c. miniſtrate. 26. queſti. 6. Et ante benedictionē ſacerdotis nō debet populus ea die qua ad miſſam audiendā teneret/ ab eccleſia recedere. Tex. eſt i c. miſſas. de cōſe. diſ. 1. vbi dicit. Miſſas die dn̄ico ſęcularibus totas audire ſpeciali ordine pręcipimus. ita vt ante benedictionē ſacerdotis egredi populus non pręſumat. quod ſi fecerint: ab ep̄o publice cōfundant.

faciebant pseudo prophetis patres eorum.

¶Benedicite persequētibus [v] vos: benedicite/ & nolite maledicere [v]. Ro.12.c.

¶Maledicimur & benedicimus: persequutionem patimur & sustinem⁹ 1.cori.4.c

¶Si bn̄dixeris spiritu: quis supplet locū idiotę? Quomodo dicet Amen 1.co.14.c
super tuam benedictionem: quoniam quid dicas nescit?

¶Qui ex fide sunt: benedicentur cum fideli Abraam. Gala.3.b.

Benedictus. ¶Benedictus domin⁹ die quotidie: prosperum iter Psal.67.d
faciet nobis deus salutarium nostrorum.

¶Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc & vsq; in sęculum. psal.112.d

¶Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium: et 143.a.
digitos meos ad bellum [x].

¶Benedictus vir qui confidit in domino: & erit dominus fiducia eius. hiere.7.a.
Et diffusius infra in verbo confidere.

¶(Ihesu Hierusalem intrante) qui pręibant [y] et qui sequebantur clama marci.11.b
bant dicentes. Osanna filio Dauid: benedictus qui venit in nomine do-
mini. Bn̄dictū quod venit regnū patris nostri Dauid. Osāna i excelsis.

¶Benedicta tu inter mulieres: & benedictus fructus vētris tui (dicit He- Lucę.1.e.
lizabeth ad Mariam.) Et diffusius infra in verbo Maria virgo.

¶Benedictus dn̄s de⁹ Israel quia visitauit & fecit redēptionē plebis suę. Lucę.1.g.

¶Benedictus deus & pater domini nostri Ihesu & Christi/ pater miseri- 2.cori.1.a
cordiarum/ & deus totius cōsolationis: qui consolatur nos in omni tri-
bulatione nostra. Et vide infra in verbo Consolari. Vbi diffusius.

¶De benedicto ligno: infra lignum.

Benedictio. ¶De Iacob qui subtraxit fratri suo Esau benedictio
nē paternā [z]: vide Geñ.27 c. Et infra in verbo Isaac & in verbo Iacob.

¶Deus omnipotens benedicet tibi (dicit Iacob ad filiū suum Ioseph) be- Geñ.49.c
nedictionibus cœli desuper/ benedictionibus abyssi iacētis deorsum/ be
nedictionibus vberū & vuluę. Benedictiones patris tui confortatę sunt
benedictionibus patrū eius: donec veniret desyderiū colliū ęternorum;
Fiant in capite Ioseph & in vertice Nazaręi inter fratres suos.

¶Benedictionē dabit legislator: ibunt [a] de virtute in virtutē. psal.83.d.

¶Aperis manū tuā dn̄e: & imples omne animal benedictione. 144.d.

¶Bn̄dictio domini super caput iusti: os aūt impiorū operit iniquitatē. puer.10.b

¶Benedictio domini diuites facit: nec sociabitur eis afflictio. puer.10 d

¶Qui abscondit frumenta maledicetur in populis: benedictio autem puer.11.d
super caput vendentium.

¶Maledicam [b] (dicit dominus) benedictionibus vestris. mala.2.a.

¶Qui semiat i bn̄dictionib⁹ [c]: de bn̄dictionib⁹ et metet. Et.i.semiare. 2.cori.9 b

¶Ex ipso ore procedit [d] benedictio & maledictio. Iaco.3.c.

v ¶24. qsti.3.c. Certū est. in fi. & c. cū sācti. i fi eadē cā & qstione. vbi hac snia pbat/ vltionis aio maledicendū nō esse. Quod aūt iustitię zelo/ maledictū nōnunq̄ possit inferri: varijs sacrę scripturę sentētijs ostēdit. in c. Cū ergo. §. sed qui p psecutorib⁹. eadē cā & qstione. & in d. c. cū sācti. in pri vbi dicit. Cū sācti viri maledictionis sentētiā psererunt: nō in hāc ex voto vltionis/ sed ex iustitię examie prorūpūt. Intus subtile iudiciū respiciūt: & mala foris surgētia quam maledictione ferire debeāt cognoscūt. & eo maledicto nō peccāt: in quo ab ęterno iudice nō discordant. Dū aūt hic dr/ vt persequētib⁹ nos bn̄dicam⁹: videātur annotata in verbo inimicus. x ¶Videatur qd ānotatū est in verbo bellum. y ¶Glo. inc. multi. in verbo trinitatis. de cōse. disti. 4. ponit hæc verba.
z ¶Circa benedictionē & maledictionē paternā vel maternam/ notādum est q pater relinquendo aliqd filio p sua benedictiōe/ nō videt ei relinquere iure istitutionis: q3 benedictio patris nō operat institutionē. Ita dicit Alex de imola. in l. uam qd. §. Non ois. col. 3. versi. Quid autē si pater dixit. ff. ad sena. trebel Et illud dictū refert & sequit do. me⁹ Iason i Auctē. Nouissima. in 9. col. C. de inoffi. test.. Et idem est ecōtrario. Sicut ei benedictio pris nō operat institutionē: ita etiā maledictio non operat exhęredationē/ etiā si fiat ex iusta cā exhæredatiōis. vt q3 dicat pr/ maledico filiū: quia me verberauit. Ita singulariter tenet Bal. in phe. decre. in vlti. col. & do. Iason in d. Aucten. nouissima. i 9. col. & i Aucten. non licet. in. 1. col. C. de libe. pręte. de quo dicet in vbo maledictio.
a ¶De peni. dis. 2. c. dū sanctā. paulopost pri. vbi dicit tex. q Gregorij ē. Nō mirū si de virtute i virtutē grad⁹ sūt: qn ipsa vnaqq; virt⁹ quasi qbusdā gradib⁹ auget/ & sic p incremēta meritorū ad sūma pducit. Alia nāq; sūt exordia vtutis: aliud virtutis pfectus/ aliud pfectio. Hęc Grego. i d. c. dū sctām. vbi diffuse de virtutū gradib⁹ differit.
b ¶81. dis. c. si q presbyteri. vbi dicit tex. Si qui presbyteri in pctō suo perseuerāt: null⁹ vestrū eorū psumat audire officiū. q3 bn̄dictio eorū vertet i maledictionē: & oro in peccatū: testāte dn̄o per pphetā. Maledicā (inqt) benedictionib⁹ vestris. Hęc aūt verba pphetę exponit tex. i c. maledicā. 1. qsti. 1. sic inquiēs Maledicā bn̄dictionib⁹ vris. hoc est. qcquid vobis bn̄dicit: per me erit maledictū. alibi tex. in c. Multi secularių. in fi. eadē causa & qsti. aliter exponēs dicit. Maledicā bn̄dictionib⁹ vris: hoc est. his q nunc meis bn̄dictionib⁹ possidetis seu qcqd a vobis bn̄dicit/ maladicā. de hoc aūt an scs psbyteri in pctō pseuerātis audire officiū liceat: dicet late i verbo concubina. vbi videat. c ¶De peni. & remis. c. Cū ex eo. paulo post priu. vbi tex. de indulgētijs loquēs/ pro ipsarū cōmēdatione adducit hāc sniam apli. d ¶A quo aūt ore pcedat seu cui incūbat bn̄dicere/ aliqd ānotatū est. s. i verbo bn̄dicere. sz addat vidēd⁹ bo. tex. in c. denique. 21. dis. vbi dr. Hodie i Romana ecclia q magistra est oim ecclīarū/ cōsuetudo ipretermissa seruat: ita vt nullus sacerdos (maiore suo nō inuēte sacerdote) cuiuslibet rei bn̄dictionē dare nitat/ sed anterior stās ad pnunciādū aliquā lectionē/ bn̄dictionē qdē postulat/ sed ei quilibet inferior non audet benedicere. Cur hoc? Nunquid benedicere peccatum est? Absit. de maledicis enim non benadicis dicit apostolus: quia regnum dei non possidebunt. sed per hoc innuitur quātę censurę freno inferiores quiq; a suis pposītis/ iudicādi coercediq; sūt: si hi nec etiā bn̄dicendi ius vllū penit⁹ obtineat. Hęc tex. Scdo addat

Psal. 124.a **Benefacere.** ℭBenefac domine bonis & rectis corde.

puer. 11.c. ℭBenefacit [e] anime suæ vir misericors.

28.d ℭQui cognoscit in iudicio faciem/non benefacit: iste & pro bucella panis deserit veritatem.

eccl. 12. a. ℭFili si benefeceris/scito [f] cui feceris: & erit gratia in bonis tuis multa.

12.a. ℭBenefac iusto: & inuenies retributionem magnam/& si non ab ipso certe a domino.

12.a. ℭBenefac humili/& ne dederis [g] impio: phibe panes illi dare/ ne in ipsis potentior te sit.

14.b. ℭAnte mortem benefac amico tuo: & secundum vires tuas exporrigens da pauperi.

14.b. ℭSi habes benefac tecum: & deo dignas oblationes offer.

esaię. 1. c. ℭQuiescite agere peruerse: & discite benefacere.

mat. 5. g. ℭBenefacite his [g] qui oderunt vos/& orate pro persequentibus/& calũniantibus vos: vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est.

ioan. 3. d. ℭQui benefacit/ex deo est: qui aũt malefacit/nõ videt deum.

2. macha. 6.c. **Beneficium.** ℭMulto tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere/sed statim vltiones adhibere: magni beneficii [h] est indiciũ.

hebrę. 13. c **Beneficentia.** ℭBeneficentiæ & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostiis promeretur deus.

Deu. 6 c. **Beneplacitum.** ℭFac quod beneplacitum est & bonum [i] in cõspectu domini: vt bene sit tibi.

Psal. 88. c ℭIn beneplacito tuo (domine) exaltabitur cornu nostrum.

psal. 146. ℭBñplacitũ est dño super timẽtes eũ: & in eis qui sperãt super mĩa ei9.

Eccl. 1. d. ℭBeneplacitũ est dño fides & mãsuetudo: & adiplebit thesauros illius.

2. d. ℭQui timent dominum: inquirent quæ beneplacita sunt illi.

2. d. ℭIn tribus beneplacitũ est spũi meo: quę sunt pbata corã deo & hoĩb9. Cõcordia fratrũ/ amor pximorũ/ & vir & mulier sibi bene cõsentiẽtes.

34. c. ℭNon sunt beneplacitæ subsannationes iustorum.

35. a. ℭBeneplacitũ est domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.

40. d. ℭAurũ & argẽtũ & cõstitutio pedũ: & super vtrũq consiliũ bñplacitũ.

coloss. 3. d ℭFilii obedite parẽtibus per oĩa [k]: hoc enim beneplacitũ est in domino.

textus in c. 1. de supplen. negli. prela. vbi dicit. Statuimus vt si episcopus tertio cum humilitate ac deuotione sicut conuenit requisitus substitutos abbates benedicere forte renuerit: eisdem abbatibus liceat proprios monachos benedicere/& alia quę ad officiũ huiusmodi pertinent exercere/ donec ipsi episcopi suã duritiã recogitent/& abbates benedicere nõ recusent. Hęc tex. De benedictione aũt abbatissę quę etiã fit per eõm: loquitur tex. in cle. attendẽtes. §. statuimus. de sta. mo. vbi dicit. Statuimus vt quęuis ad regimen abbatiarũ assumptę/in monasterijs in quib9 abbatissę sunt solitę benedici/infra annũ a suę confirmationis tẽpore cõputandũ/munus benedictionis suscipiãt. alioqn a iure suo (nisi subsit causa rationabilis) prorsus se nouerint cecidisse: per illos ad quos id pertinet puisione de abbatissis/ monasterijs/ ipsis canonice faciẽda. Hæc text9. Glo. aũt ibi in verbo benedici. dicit q minus iuris tribuit bñdictio abbatissę q̃ abbatis. qa abbas bñdict9/ monachos benedicit. d. c. 1. de sup. neg. pla. Et cõfert minores ordines. c. Cũ cõtingat. de ętate & quali. qd nõ facit abbatissa. c. noua. de pœni. & re. Et ita etiã dicit pa. in c. Mẽinim9. i vlti. no. de accusa. e ℭVelle nõ sufficit: sed oportet benefacere. Tex. est i c. Nõ satis. 86. dis. vbi dicit. Non satis est bene velle: nisi studeas etiam bene facere. neq satis est iterũ bene facere: nisi id ex bono fõte procedat/ hoc est ex bona voluntate proficiscatur. f ℭQuod in benefaciendo non sit attendenda persona cui benefacimus: est tex. ĩ c. Si cupis 15. q̃sti. 1. in c. q̃ pio. 1 q̃sti. 2. ĩ c. qm̃ multos. 11. questi. 3. & in c. si qs despicit. in si. 42. dis. vbi dicit textus. In hospitalitate non est habẽdus delectus personarũ: sz indifferẽter quibuscũq sufficimus/ hospitales nos exhibere debemus. Vnde p responsione ad hunc textũ qui videtur obstare: videnda est glosa solennis in c. quiescamus. in verbo postulat. 42. distinc.

g ℭCirca hanc sententiam euangelicam videatur textus in c. Cum in lege. 23. questi. 4. vbi dicitur. Cum in lege scriptum sit diliges amicum & odio habebis inimicum tuum: accepta tunc licentia iustis fuerat/vt dei suosq aduersarios quanta possent virtute comprimerent/ eosq in ore gladij ferirent. Quod in nouo proculdubio testamento compescitur: cum per semetipsum veritas predicat dicens. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. h ℭBeneficiũ (vt volunt Iuristę) si extense sumatur prout hic sumi debet/ dicit omnis beniuola actio gaudium tribuens capienti. Textus est in c. 1. Qui mo. feu. amit. in vsi. feu.. Et notat panor. in c. nõnulli §. sunt & alij. in verbo restringendæ. de rescrip. & in c. ad audientiam. 2. in princi. eodem titu. De beneficio autem proprie sũpto qd sub ei9 appellatiõe veniat: ponũt canonistę i Rub. de rescrip. vbi videat. Inquãtũ autẽ dicit iste tex. magni bñficij esse indiciũ stati vltiones adhibere: aduertẽdũ ẽ qa tex. Augustini i c. Hoi. §. Ecõtra. versi. i tertia. 1. q̃sti. 4. vr innuere q nõ. ĩmo pctõr punitionẽ differre: sit magnę clemẽtię idiciũ. Dicit ei ibi tex. In tertia & q̃rta gñatiõe pct̃m patrũ se dñs cõminat in lege filijs redditurũ: nõ i ęqualitate iudicij vt alij peccẽt/& alij puniãt/ sz magnitudine clemẽtię dũ sẽp expectat ad pœnitẽtiã. & qd i pria gñatione delinquit nõ prius corripit & emẽdat: nisi & tertia & q̃rta gñatio euenerit. De hoc dicet i verbo gñatio. i ℭIure hũano satis fuisset dixisse fac qd bñplacitũ est/ absq eo q hęc verba & bonũ fuissẽt adiecta: q bñplacitũ nõ iportat liberã volũtatẽ/ sz volũtatẽ bonã seu arbitrio boni viri & rectę rõnis dictamini consonã. Et iõ si i cõpromisso dicat vt arbitri/ causã decidãt scdm bñplacitũ eorũ: intelligit de bñplacito recto/ non autem de beneplacito libero. Ita notat do. panor. in c. verum. in verbo beneplacito. de foro compe. & facit bonus text9. in l. Thais. §. sororem. ff. de fidei liberta. k ℭAn in omnibus & per omnia sit per filios parentibus obediendum: videatur quod annotabitur in verbo filius.

Benignus et benignitas. ℭExaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum: respice in me. Psal.68.d

ℭDominus dabit benignitatem: & terra nostra dabit fructum suum. psal.84.d

ℭBenignus est spiritus sapientiæ. Et infra Sapientia. Sapię.1.c.

ℭAltissimus benignus est super ingratos [l] & malos. Lucę.6.f.

ℭCharitas benigna est. Et latius infra Charitas. 1.cori.13.b

ℭIgnoras quoniam benignitas dei ad pœnitētiam te adducit? secundū autem duritiam tuam/ & impœnitēs cor thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii dei/ qui reddit vnicuiq; secūdum opera eius. Ro.2.a.

ℭEstote inuicem benigni/ misericordes: donantes inuicem/ sicut et deus in Christo donauit vobis. ephe.4

ℭVxores adolescentulæ [m] benignæ sint & subditæ viris suis. ad titū.2.a

ℭApparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei non ex operibus iustitiæ quę fecimus nos: sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit per lauacrū regenerationis & renouationis spiritus sancti/ quem effudit in nos abunde/ per Ihesum Christum saluatorem nostrum. Vt iustificati gratia ipsius: hæredes simus secundum spem vitæ æternæ in Christo Ihesu domino nostro. 3.b.

ℭFructus spiritus est benignitas. Et latius infra in verbo fructus. Gala.5.d.

ℭOportet episcopū benignū [n] esse. Et latius infra in verbo episcopus. ad titū.1.

Beniamin. ℭCum parturiret Rachel/ ob difficultatē partus periclitari cœpit: dixitq; ei obstetrix. Noli timere: quia & hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore/ & imminēte iam morte: vocauit nomen filij sui Bēnoni idest filius doloris mei. Pater vero appellauit eum Beniamin: idest filius dextrę. Cętera historiam Beniamin cōcernētia: vide Genesis.42.43.44.& 45. Et infra in verbo Ioseph vbi satis late. Geñ.35.c.

ℭEx tribu Beniamin duodecim milia signati. Et infra i verbo tribus. Apo.7.a.

Bestia. ℭProducat terra (dixit deus) animā viuentē in genere suo: iumēta/ & reptilia/ & bestias terrę secundum species suas. Factumq; est ita. Et fecit deus bestias [o] terræ iuxta species suas: iumenta/ & omne reptile terræ in genere suo. Geñ.1.c.

ℭCarnem quæ a bestiis fuerit pręgustata/ nō comedetis: sed projicietis canibus. exo.22.d.

ℭAnima quę tetigit aliquid immūdum: siue quod occisum est a bestia. & cætera. Et infra in verbo immunditia. exo.5.g

ℭSi iustus fis/ bestias terrę non formidabis: sed cum lapidibus regionū pactum tuum/ & bestiæ terrę pacificę erunt tibi. Iob.5.d.

ℭNe tradas domine bestiis animas confitentes tibi. psal.73.d.

ℭLeo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. puer.30.d

ℭSi secundum hominem ad bestias [p] pugnaui Ephesi: quid mihi pro- 1.cori.15.d

l ℭSimile dicit tex. in c. hęc aūt §. ex his. 23. q̄sti. 4. Deus solē suū oriri facit sup bonos & malos: pluit super iustos & iniustos. m ℭVideatur quod annotabitur in verbo vxor. n ℭFacit quod dicit textus 45. dis. in prin. vbi dicitur. Non oportet episcopū ita esse irascibilem vt percutiat/ qui debet esse patiens: sed sequatur eū qui dorsum posuit ad flagella. Et in c. Episcopū. eadem dis. dicit. Episcopū percutientē fideles delinquētes/ aut infideles inique agentes/ et per huiusmodi volentē timeri/ deijci ab officio suo pręcipimus: quia nunq̄ nos docuit hoc dominus/ sed ecōtrario ipse cū percuteretur nō repercutiebat/ cum malediceretur non maledicebat/ cum pateretur nō cōminabatur. Hæc tex. Non debet tamē episcopi bēignitas esse nimia: vt scilicet a disciplina & correctione oīno separetur. In cunctis eni rectoribus vtraq; suminopere sunt tenenda/ vt nec in disciplinæ vigore benignitatē māsuetudinis/ nec rursus in māsuetudine districtionē deserant disciplinę: quatenus nec a cōpassione pietatis obdurescant cū contumacem corrigunt/ nec disciplinæ vigorē molliāt cū infirmorum animos cōsolantur. Ita dicit text9 in c. sunt nonnulli. paulo post prin. eadē dis. & idē probat diffusus tex. qui videri potest in c. disciplina. eadem distinc. o ℭVideatur text9. 35. dis. in c. sexto die. in princ. vbi dicitur. Sexto die bestiæ sunt creatę: & cum bestijs orta est edēdi potestas & vsus escarum. Et ibi Archi. dicit bestias (verbo ppriē sūpto) dici animalia maiora seu effera: q̄ dicuntur bestię quasi vastiæ a vastando seu sęuiendo/ vel quia vasta habent corpora. sed tamen bestiæ quandoq; dicuntur omnia animalia terræ: quorum tria sunt genera hic expressa/ iumenta scilicet/ reptilia/ & bestię. Iumenta sunt ad opus aut vsum hominis/ quasi iuuamenta. Reptilia & bestię ad exercitium. Et reptiliū tria sunt genera. Trahentium: vt vermes qui se ore trahunt. Serpentium: vt colubri qui vi costarū se rapiūt. Repentium pedibus: vt lacertæ. Hęc Archi. p ℭDe pugnātibus ad bestias: est notabilis tex. in l. 1. §. Item senatusconsulto. ff. de postulan. vbi dicit tex. Senatusconsulto apud iudices pedaneos postulare prohibetur calūniæ publici iudicij damnatus: & qui operas suas vt cum bestijs depugnaret locauerit. Bestias autē/ accipere debemus ex feritate magis q̄ ex animalis genere. Nam quid si leo sit sed mansuetus: vel alia dētata mansueta/ ergo qui locauit solus notatur siue depugnauerit siue non. Quod si depugnauerit: cum non locasset operas suas/ non tenebitur. non enim qui cum bestijs pugnauit/ tenebitur: sed qui operas suas in hoc locauit.

q ¶ Bethania interpretatur domus obedientiæ: & significat ecclesiã. Ita apud canonistas dicit Archi. in c. quos si libet. in fi. de pœni. distinc. 1. r ¶ Quod Christus in Bethleem minima ciuitate nasci voluerit: multũ facit ad ea quæ dicũt text⁹ in c. nos qui præsumim⁹. in c. Non loca. in c. illud. & in c. Qualibet. 40. distinc. vbi probatur loca non esse inspicienda sed merita. s ¶ Si vero immoderate: fatuus eris & insipiens. quia luxuriosa res est vinum: & tumultuosa ebrietas. Ita dicit tex. in c. luxuriosa. 35. distinc. & dicit tex. in c. Sexto die. versi. in principio. eadẽ distic. vinũ nec suo pepercit auctori: sʒ illi⁹ ebrietas nobis suadet sobrietatẽ &c. vt in verbo Noe. t ¶ De cõsecra. distic. 5. c. sint tibi ieiunia. & c. Beñ Xp̃us. paulo ante finem. de iuretură. & ibi glo. in verbo modico vino. & annotatũ est ĩ verbo Aqua. v ¶ Biblus est species papyri vnde oli fiebant chartę & libri. Theca vero idẽ est quod depositio. inde bibliotheca. librorũ depositio. & bibliothecarius / idest librorũ depositarius. qui etiã cãcellari⁹ dicitur. Ita dicit Archi. ic. Adrianus. 63. distic. & de bibliotheca & eius significatione (tametsi satis nota) ẽ text⁹ apd legistas in l. librorũ. versi. libris autem. ff. de lega. 3. in l. labeo. ff. de cõtrah. ẽp. & in l. Quæsitum. §. instructo. ff. de fun. instruc. & instru. lega. x ¶ Quia hic dicat sapiẽtiã os bilingue detestari: videat bonus tex. ĩ c. sitrector. versi. prouo-

dest: si mortui non resurgunt? (dicebat Paulus.)
¶ De visione aliquarum bestiarum: vide infra in verbo vidi.

mat.21.b. **Bethania.**[q] ¶ Ihesus relicta Hierosolyma abiit foras extra ciuitatem in Bethaniam: ibiq; mansit.
ioan.11.c. ¶ Erat Bethania iuxta Hierosolymam quasi stadiis quindecim.

geñ.48.b **Bethleem.** ¶ Ingrediebar Ephratẽ (dicit Ioseph) & sepeliui Rachel iuxta viam Ephratę/ quæ alio nomine appellatur Bethleem.
micheę.5d ¶ Tu Bethleem Ephrata paruulus es in milibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel: & egressus eius ab initio a diebus ęternitatis.
mat.2.a. ¶ Natus est Ihesus in Bethleem[r] Iudę in diebus Herodis regis. Et infra in verbo Ihesus.
mat.2.a. ¶ Herodes sciscitabatur a magis vbi Christus nasceretur. At illi dixerũt ei. In Bethleem Iuda Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu Bethleẽ terra Iuda. nequaq̃ minima es in pricipibus Iuda Ex te enim exiet dux qui regat populũ meũ Israel.

iob.15.b. **Bibere.** ¶ Abominabilis & inutilis homo bibit quasi aquam iniquitatem.
psal.74.b ¶ Calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc ĩ hoc: verũ tamen fęx eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terrę.
psal.10.g. ¶ De torrente in via bibit: propterea exaltabit caput.
prouẽ.5.c. ¶ Bibe aquam de cisterna tua: & fluenta putei tui.
puer.9.b. ¶ Venite: comedite panem meum & bibite vinũ quod miscui vobis (ait sapiẽtia.)
cãti.5.a. ¶ Comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meũ cum lacte meo. Comedite amici & bibite: & inebriamini charissimi.
eccl.24.c ¶ Qui edunt me adhuc esurient: & qui bibũt me adhuc sitient. (ait sapientia)
eccl.31.c. ¶ Si in medio multorum sedisti: prior illis ne extendas manũ tuam/ nec prior poscas bibere. Et infra mensa vbi latius.
eccl.31.d. ¶ Aequa vita in hominibus. Vinũ in sobrietate si bibas illud moderate[s]: sobrius eris. Et infra vinum.
esa.51.f. ¶ Eleuare eleuare/ consurge Hierusalem quę bibisti de manu domini calicem iræ eius. Vsq; ad fundum calicis soporis bibisti: & potasti vsq; ad fæces.
esa.62.c. ¶ Qui congregabunt (triticum) illud comedent: & laudabunt dominũ. Et qui cõportant vinum: bibent illud in atriis sanctis meis. (dicit dominus).
esa.65.c. ¶ Ecce serui mei comedẽt: & vos esurietis. Ecce serui mei bibẽt: et vos sitietis. Dicit dominus. Et diffusius infra in verbo seruus.
mat.26.c. ¶ Dico vobis (ait Christus in cœna ad discipulos) nõ bibã amodo de hoc genimine vitis: vsq; ĩ diem illum cum illud bibam vobiscum nouũ in regno patris mei. Et infra in verbo Ihesus.
1.ad tio. 5.d. ¶ Noli adhuc aquam bibere[t]: sed modico vino vtere propter stomachũ tuum & frequẽtes infirmitates tuas. Cætera vide infra in verbo calix & in verbo vinũ.

Bibliotheca.[v] ¶ De regali bibliotheca quæ erat in Babylone: vide Esdrę .5.d. et .6.a.
¶ Neemias constituẽs bibliothecã cõgregauit de regionib⁹ libros & prophetarũ
2.mac.2.d & Dauid & epistolas regum & de donarijs.

puer.8.b. **Bilinguis.** ¶ A rogãtiã/ & superbiam/ & viam prauam/ & os bilingue[x] detestor. (ait sapientia).

dendū quoq; est .43. dis. vbi dicitur. Prouidendū est solicita intentiōe rectoribus: vt ab eis non solū praua nullomodo/sed nec recta quidē nimie & inordinate proferantur. quia sæpe dictorū virtus perditur: cū apud corda audientium loquacitas incauta oportunitate leuigatur. & auctorē suū hæc eadem loquacitas inquinat: qui seruire auditoribus ad vsum profectus ignorat. Et subiungitur. Qui fluxum seminis sustinet: immūdus asseritur. quia multiloquio subdit⁹ ex eo sese inquinat: quod si ordinate promeret/ prolem rectę cogitationis ædere in audiētiū corde potuisset. dūq; incautus per loquacitatē defluit: non ad vsū generis sed ad imūditiā semē fundit. Vnde Paulus quoq; cum discipulū de instantia prædicationis ammoneret: dixit ad Timotheū epla. 2. Prędica verbum/ insta oportune/ & importune. Dicturus importune/ pmisit oportune: quia scz apud auditoris mentē/ ipse sua vilitate se destruit/ si habere importunitas oportunitatē nescit. Hæc textus.

y ℂ De hoc blasphemi supplicio meminit textus in c. Quid ergo. in fi. 23. questi. 5. & in c. quęrat. paulo post princ. de pœni. distinc 3.

z ℂ Blasphem⁹/ qui scilicet aliquid impiū de deo vel eius sāctis dicit: de iure canonico/ si clericus est deponitur / si laicus excōmunicat. Tex. est in c. si quis per capillū. in pric. 2. questi. 1. De iure aūt ciuili punit pœna mortis. Tex. est in Auten. vt non luxu. contra na. paulo ante fi colla. 6 Ista est canonistarū cōclusio in c. 2. (vbi fori interioris pœna cōtra blasphemos ponit) extra. de maledi. Et ita etiā trāseunt legistę/ in l. vnica. C. Si quis impera. maledix.

a ℂ Huius percussionis meminit glo. in c. remittūtur. in verbo Semnacherib. 23. qsti 5.

b ℂ 25. dis. c. qualis. vbi dicit Gregorius cui⁹ est ille textus. Si quis in spiritum sanctū blasphemias dixerit: neq; in hoc sęculo remittitur ei/ neq; in futuro. Et glo. ibidē in verbo blasphemias. dicit. Qui peccat per impotentiā: dicitur peccare in patrē. Qui per ignorātiā: in filiū. Qui vero ex cōtēptu/ seu per propriā malitiā: in spiritū sāctū. Et hoc peccatū irremissibile est. idest nō ita facile vt pcedētia remittit. Vt ei dicit Archi. in d. c. quid ergo. colū 2. 23. questi. 5. peccatū blasphemiæ ponētis in cœlū os suū/ omni pctō horribilius ē. Et dicit Archi. Hieronymū ita dicere super Esaiā.

ℂVerba bilinguis quasi simplicia: & ipsa proueniunt quasi ad interiora ventris. proū. 18. b

ℂSuper furem est confusio et pœnitētia/ & denotatio pessima super bilinguem: susurratori aūt odium & immicitia & contumelia. ecci. 5. d.

ℂImproperium & contumeliam malus hæreditabit: & omnis peccator inuidus & bilinguis. ecci. 6. a.

Blasphemare et blasphemia.

ℂIurgat⁹ est qdā ī castris cū viro Israelite. Cūq; blasphemasset nomen domini/ & maledixisset ei/ adductus est ad Moysen: miserūtq; eum in carcerē donec nossent quod iuberet dominus. Qui loquutus est ad Moysen: dicens. Educ blasphemum extra castra: & ponant omnes qui audierunt/ manus super caput eius/ & lapidet [y] eum populus vniuersus. leuiti. 24 c

ℂQui blasphemauerit nomen dn̄i/ morte moriatur [z]: lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi/ siue ille ciuis/ siue peregrinus fuerit. leuiti. 24 c

ℂAngelus domini percussit in castris [a] Semnacherib regis Assyriorū centum octoginta quinq; milia (ob ipsius Semnacherib & suorum blasphemiam). Cumq; diluculo surrexissent/ vidit omnia corpora mortuorū: & recedens abiit. Et reuersus est Semnacherib rex Assyriorum: & mansit in Niniue. Cumq; adoraret in templo Nesrach deum suum/ Adramelech & Sarasar filii eius percusserunt eum gladio/ fugerūtq; in terram Armeniorum: & regnauit Asaradon filius eius pro eo. 4. reg. 19 g

ℂRex Semnacherib epistolas scripsit plenas blasphemiæ in dominum deum Israel ad Ezechiam regē Iuda: & misit dominus angelum suum qui percussit omnem virum robustum & bellatorem & principem exercitus Semnacherib regis Assyriorum. Reuersusq; est cum ignominia in terrā suā. Cūq; ingressus esset domum dei: filij sui qui egressi fuerūt de vtero eius/ interfecerunt eum gladio. 2 parali. 32. d.

ℂ(Ob blasphemiā Nicanoris ducis belli: & ipse & hominum suorum trigintaquinq; milia prostrati sunt) et lingua ipsius Nicanoris blasphemi pręcisa est/ & particulatim auibus data. 2. ma. 15. f

ℂOmne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autē blasphemię [b] nō remittetur. Et quicūq; dixerit verbum cōtra filium hominis/ remittetur ei: qui autem dixerit verbum cōtra spiritum sanctum/ non remittetur ei/ neq; in hoc sęculo neq; in futuro. mat. 12. c.

ℂPrinceps sacerdotum (audito Ihesu se filiū dei dicente) scidit vestimenta sua dicens. Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nūc audistis blasphemiam? mat. 26. f.

ℂOmnia dimittentur filiis hominum peccata & blasphemię quib⁹ blasphemauerunt. Qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum: nō habet remissionem in æternum/ sed reus erit æterni delicti. marci. 3. d

ℂOmnis blasphemia tollatur a vobis cum omnni malitia. Ephe. 4 g

ℂDeponite blasphemiam & turpem sermonem de ore vestro. Collo. 3 b

ℂFidem & bonam conscientiam quidam repellētes/ circa fidem naufragauerunt: ex quib⁹ est Hymenęus & Alexander/ quos tradidi [c] Sathanę/ vt discant non blasphemarę. 1. tio. 1. g.

ℂAdmone illos principibus & potestatibus subditos esse/ dicto obedire ad titū. 3 a

c ℂ Huic consonū est quod dicūt Canonistę/ blasphemū (si laicus sit) vinculo excōmuni-

& ad omne opu bonum paratos esse/ neminem [d] blasphemare/non litigiosos esse sed modestos/omnem ostẽdẽtes mãsuetudinẽ ad oẽs hoĩes.

gen̄. 1. d. **Bonus et bonum.** ℭ Vidit deus cuncta quæ fecerat: & erant valde bona.

ℭ De ligno scientię boni & mali: vide genesis. 2 Et infra in verbo lignũ.

2 paral 19a ℭ Impio prębes auxilium [e]/& his qui oderunt deum amicitia iungeris / & idcirco iram quidem domini merebaris: sed bona opera inuẽta sunt in te. (Dicit propheta ad Hieroboam.)

tob. 4. d. ℭ Pauperem vitam gerimus: sed multã bona habebimus si timuerimus deum/& recesserimus ab omni peccato/& fecerimus bene.

tob. 2. b. ℭ Sacramẽtum regis abscondere bonum est: opera autem dei reuelare & confiteri honorificum est.

iob. 2. c. ℭ Si bona suscepimus de manu domini: mala cur non sustineamus.

iob. 21. b. ℭ Ducunt impii in bonis dies suos: & in puncto [f] ad inferna descendũt Et infra in verbo impius: vbi late.

iob. 30. d. ℭ Expectabam bona & venerunt mihi mala: pręstolabar lucem & eruperunt tenebræ.

psal. 13. a. ℭ Non est qui faciat bonũ: non est vsq ad vnum.

psal. 15. a. ℭ Dixi dño deus meus es tu: quoniã bonorum meorum non eges.

psal. 26. ℭ Credo videre bona domini in terra viuentium.

psal. 33. c. ℭ Diuites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem dominum non minuentur omni bono.

psal. 33. c. ℭ Diuerte a malo [g] & fac bonum [g]: inquire pacẽ & persequere eam.

psal. 38. a. ℭ Obmutui & hũiliatus sum/& silui a bonis: & dolor meus renouatus est.

psal. 117 b ℭ Bonum est confidere in dño: q̃ confidere in homine.

psal. 117 b ℭ Bonum est sperare in domino: q̃ sperare in principibus.

psal. 132. a ℭ Ecce [h] q̃ bonum & q̃ iocundum: habitare fratres in vnum. Et latius infra in verbo frater.

prou̅. 18. d ℭ Qui inuenit mulierem bonam inuenit bonum: & hauriet iocunditatẽ a domino. Et infra Mulier.

prou̅. 18. d ℭ Qui expellit mulierem bonam: expellit bonum. Et infra Mulier.

prou̅. 22. a ℭ Melius est nomen [i] bonum q̃ diuitiæ multę: super argentum enim &

cationis esse innodandũ. vt est casus in d. c. Si quis pet capillũ. in princ. 21. questi. 1. Et dum hic dicitur paulũ quosdam sathanæ tradidisse vt discerẽt nõ blasphemare: textus est in c. qui peccat. & in c. quid crudele in fin c. 23 q̃sti 4. d ℭ De blasphemis in papã est tex. in c. 1. de maledi. vbi dicit tex. Quia nobis per litteras retulisti q cũ clericus multis coram astantibus verba quędam in depressionem officij & beneficij nostri protulit: ipsum a temeritate sua cõpescas/ vt pœna illius alijs terrorẽ incutiat/ ne de cætero contra Romanã ecclesiã in talia verba prorumpat. De blasphemis aũt in regẽ seu iperatorẽ: tex. est l. l. vnica. C. Si quis ipera. male. vbi dicit tex. Si quis modestię nescius/ & pudoris ignarus/ improbo petulantiq maledicto noĩa nostra crediderit lacessẽda/ ac temulentia turbulentus obtrectator temporũ nostrorũ fuerit: eum pœnę nolumus subiugari/ neq durũ aliquid neq asperũ sustinere. Quod si id ex leuitate processit: cõtẽnẽdũ ẽ. si ex isania: miseratione dignissimũ. si ab iniuria: remittẽdũ. Vnde integris omnibus hoc ad nostram scientiã referatur: vt ex personis hominũ dicta pensemus/ & verũ prætermitti an exquiri debeat cẽseamus. Et sic ex istis duobus textibus liquet q de iure canonico blasphemans in principẽ punitur ab ordinario iudice suo: de iure aũt ciuili remittit puniendus ad pricipẽ. Sed difficultas est: an ipsemet princeps iniuriã sibi illatam punire possit. de quo dicendũ est vt per Panor. in c. cũ venissent & ibi p moderniores canonistas de iudi. & per eundẽ Panor. in d. c. 1. de maledicis. per glo. in c. Romana. de appel. in 6. & per. Inno. in. c. ex parte. de verbo. signi.

e ℭ Hic tex. loquitur de fideli ad infidelis auxiliũ veniẽte Quid autem ecõtrario si infidelis veniat ad auxiliũ fidelis: Panor. in c. quod super his de voto & voti redẽp. tenet q bello iusto existẽte/ potest fidelis auxiliũ ab infideli petere. Et ita transeũt canonistę. f ℭ Hoc dictũ Iob vendicat sibi locũ in sũme malis/ seu in decedẽtibus in peccato mortali. Alij asit seu aliorũ aĩæ in abdita quædã receptacula recipiũtur purgandę. Tex. est. in c. Tempus 13. questi. 2. de quo vidẽdũ est quæ scripta sunt in verbo Anima. in fi. g ℭ Dici potuisset. Diuerte a bono & fac melius. & pręserti vbi quis melius agere deliberasset: quia tunc faciendo bonũ/ non liberatur omnimode. Tex. est in c. Qui bona in princ. 17. questi. 1. vbi dicit textus qui est Hieronymi. Qui bona agunt/ si meliora agere deliberant/ & post deliberata non faciunt: licet in bonis prioribus perseuerent/ in conspectu tñ dei ceciderunt ex deliberatione. Et ad eũdem effectũ est bonus tex. qui videatur in c. Nuptiarũ. 27. questi. 1. & in c. Non mediocriter. de conse. dis. 5. vbi dicit tex. Nõ mediocriter errant: qui magno bono præferunt mediocre bonũ. Nonne rationabiliter homo dignitatẽ amittit: qui vel ieiunium charitati/ vel vigilias pręfert sensua integritati (vt propter innocẽtiã immoderatã atq indiscretã psalmorũ vel officiorum decantationem/ aut amentiæ aut tristitię notã incurrat) &c. h ℭ 3. questi. 1. c. Nulli. in fine. vbi dicit tex. Qui ex vestro fuerit collegio/ & ab auxilio vestro se substraxerit: magis schismaticus q̃ sacerdos esse probabit. Ecce enim (inquit propheta) q̃ bonũ est & q̃ iocundũ habitare fratres in vnũ. Illi vero non habitant in vnũ: qui fratrum se solatio substrahunt/ aut (quod deterius est) fratribus insidias aut laqueos ponũt. i ℭ Et ideo dicit tex. in c. Non sunt audiendi. 11. q̃sti. 3. Nõ sũt audiẽdi siue viri sancti siue fœminę: qui quando depræhenduntur in aliqua negligentia per quã fit vt in aliquam veniant suspitionem vnde suam vitam longe abesse sciunt/ dicunt coram deo sufficere sibi conscientiam/ existimationẽ hominum non solum impudenter verũ etiam crudeliter contẽnentes. cum occidant animas aliorum siue blasphemantiũ viam dei: quibus secundum suam suspitionem quasi turpis quæ casta est displicet vita sanctorum/ vel etiam cum excusatione imitantium non quod vident sed quod putant. proinde quisquis a criminibus flagitiorum atq facinorum vitam suã custodit/ sibi benefacit: quisquis autẽ etiam famam/ & in alijs est misericors. Nobis eni necessaria vita nostra: alijs fama nostra. Hęc textus. Cętera quæ hic de sa-

mal transcribi possent: dicentur in verbo fama. k ¶ Pro hoc dicto est tex citans sententiam Iacobi apostoli in c. si enim. cons. 3. de poeni. dis. 2 vbi dicit textus. Nos multa peccamus omnes: & nemo mūdus a peccatis/ nec infans si vnius diei quidem fuerit vita eius. Quis enim gloriabitur castū se habere cor: aut quis confidet/ mundū esse a peccatis? l ¶ Facit bon9 tex. in c. Cōsyderet. versi. defleat. de poeni. dis. 5. vbi dicit tex. defleat peccator: q̄si offendens in vno/ factus est omniū reus. De qua sententia quæ est Iacobi apostoli: dicetur in verbo reus.

aurum gratia bona

¶Non est homo iustus in terra qui faciat bonum & non [k] peccet. eccēs. 7. c

¶Qui in vno [l] peccauerit: multa bona perdet. eccēs. 9. d

¶In bonis nondes querelam. ecci. 18. d.

¶Ante hoiem vita & mors/ bonū & malū: quod placuerit illi dabit ei. ecci. 15. d.

¶Mulieris bonę btūs vir: nūer9 enī ānorū illorū duplex. Et. I. mulier. ecci. 2. a.

¶Bona bonis creata sunt ab initio: sic nequissimis bona & mala. ecci. 39. c.

¶Bonus est dominus sperantibus in eum: animę quærenti illum. threñ. 3 c.

¶Bonum est pręstolari cū silentio salutare dei. threñ. 3. d.

¶Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. threñ. 3. d.

¶Indicabo tibi o homo quid sit bonum/ & quid dñs requirat a te. Vtiq̄ facere iudiciū/ & diligere misericordiā/ & solicitū ambulare cū deo tuo. micheę 6c

¶Ihesus cuidam dicēti sibi/ magister bone/ quid faciam vt vitam eternā percipiam: dixit. Quid me dicis bonum? Nemo bon9: nisi vnus deus. mat. 10. b

¶Esurientes deus impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. lucę 1. e.

¶Procedent qui bona fecerint/ in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt/ in resurrectionem iudicii. ioā. 5. e.

¶Qui dicūt faciamus mala vt veniāt bona: horum damnatio iusta est. ad ro. 3. d.

¶Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum: his qui secūdum propositum vocati sunt sancti. ad ro. 8. f.

¶(Sitis) bona prouidētes nō tm̄ corā deo: sed etiā corā oibus [m] hoibus. ad ro. 12. d

¶Vis non timere potestatem? bonum fac: & habebis laudem ex illa. Et latius infra in verbo potestas. ad ro. 13. a

¶Bonum facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus nō deficiētes. Ergo dum tempus habem9/ operemur bonum [n] ad omnes: maxime autem ad domesticos fidei. ad gal. 6 b

¶Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonū est sectamini inuicem & in omnes. 1. ad thes. 5. c.

¶Oia pbate/ quod bonū est tenete: ab oi specie mala [o] abstinete vos. 1. ad thes. 5. d.

¶Sciētı [p] bonum facere/ & non facienti: peccatum est illi. iacobi. 4.

Bonitas. ¶Spera [q] in domino & fac bonitatem/ & inhabita terrā: & pasceris in diuitijs eius. psal. 36. a.

¶Aperiēte te (dñe) manum tuā: omnia implebuntur bonitate. psal. 103. d

¶Bonitatem & disciplinam doce me domine: quia mādatis tuis credidi. psal. 118. i

¶Sētite de dño in bonitate: & in simplicitate cordis q̄rite illū. Et. I. dñs. sapię. 1. a.

¶Fructus spiritus bonitas est. Et infra in verbo fructus: vbi diffusius. ad gal. 5. d

Bos. ¶Si bos cornu percusserit virum aut mulierem/ & mortui fuerint: lapidibus [r] obruetur/ & nō comedentur carnes eius/ dominus quoq̄ bouis innocēserit. Quod si bos cornupeta [s] fuerit ab heri & nudiustertius/ & cōtestati sunt dñm eius/ nec reclus erit eū/ occideritq̄ virū aut mulierē: bos lapidib9 obruetur/ & dominū illi9 occidēt [s]. Quod si preciū fuerit ei impositū: dabit pro aia sua q̄cquid fuerit postulat9. Filiū quoq̄ et filiā si cornu percusserit: simili sententię subiacebit. Si seruū ancillāq̄ inuaserit: triginta siclos argenti dabit dño/ bos vero lapidib9 opprimet exo. 21. c.

m ¶ 12. q̄st. 1. c. Nolo. vbi Augustin9 hanc Pauli sententiam declarans/ dicit duo esse nobis necessaria: bonā conscientiā propter nos/ & bonā famā ppter proximos. Et ideo qui conscientiæ confidens negligit famā: crudelis est. Hæc autem etsi omnibus/ epis tñ apprime necessaria sunt. Chrismate eni vngitur eps qd conficitur ex oleo & balsamo mystica ratione. per oleū nāq̄ nitor conscientię designatur: per balsamū vero odor bonæ famę exprimitur. Vngit ergo eps chrismate: vt & interius nitorem cōscientiæ q̄tum ad deū/ & exterius habeat odorem famæ quo ad proximū. Ita dicit textus notabilis in c. vnico. paulo post princ. de sa. vnc.

n ¶ De sacra vnctione. in c. vnico. in fi. princ. vbi dicitur eporum manus inūgi: vt operet bonū ad omnes/ maxime autem ad domesticos fidei.

o ¶ De vita & ho. cle. c. cū ab omni. in princ.

p ¶ De poeni. dis. 2. c. si eni. paulo post princ. vbi hæc verba ponūtur.

q ¶ Non ab re subiūgitur vt fiat bonitas quādo speratur in dño: quia frustra speraretur si nō fieret. prout est bon9 tex. in c. illd. versi. illud añt. de cle. excō. mi. vbi dr̄. Quod sub spe venię diuina sibi fecit postq̄ se a nobis excōmunicatū nouerat celebrari & cōmunioni fideliū igessit se poti9 cōtra eū facere credimus q̄ pro eo cum sub fiducia pœnitentię non debuerat deliquisse.

r ¶ Et ita irrationale animal rationale interficiēs mori debet. Quod etiā iura positiua cauēt. vt est tex. qui bene facit in c. mulier & omne pecus. 15. q̄st. 4. vbi dicit tex qui Augustini. est. Pecora inde credendū est iussa interfici/ quia tali flagitio cōtaminata indignam replicāt facti memoriam. Et apud legistas istud firmat Ludo. Ro. in l. 2. C. qui testa. fa. possunt. & in l. si viro. §. de vero. in. 17. fallētia. ff solu. ma.

s ¶ Bos cornupeta est animal vitiosum. l. bouē cornupetā. in princ. ff. de edi. edic. Et dāni per eum dati ratione/ contra eius dñm agitur. l. 1. §. Itaq̄. ff. si qua pauperi. fe. dicat. At si hominē interfecerit/ q eius dominus mori debeat/ iure positiuo cautū non est: sed dāno pecuniario mulctari debet. Tex. est in l. hi enim. versi. de

inde. cū l. seq. & seq. ff. de edi. edic. vbi dicit tex. Ediles aiūt/ neqs canē/ verrē/ vel minorē aprū/ lupū/ vrsum/ pātherā/ leonē/ & gnāliter aliud qd noceret aīal siue soluta sint siue alligata/ vt cōtineri viculis quominꝰ dānū ferāt non possint qua vulgo iter fiet ita habuisse velit/ vt cuiq̄ nocere dānū ve dari possit/ si aduersus ea factū erit/ & hō liber ex ea re perierit: solidi ducēti pstabūtur. Hęc tex. Et p hac snia ē aliꝰ bo. tex. in l. Idē iuris est. §. Mulionē. ff. ad l. aq. In hac aūt materia/ qn̄ sc3 dn̄s teneat rōne dāni per aīal suū illati: notādus est sūmarius tex. Insti. Si qua pau. fecis. di-

exodi. 21 g ¶ Si bos alienus bouē alterius vulnerauerit t/ & ille mortuus fuerit: vendēt bouē viuū et diuidēt preciū/ caudauer aūt mortui inter se dispartiēt. Si autē sciebat q bos cornupeta t esset ab heri & nudiustertius/ & nō custodiuit eū dn̄s suus: reddet bouē pro boue/ & cadauer integrū accipiet.

¶ De boue q cecidit i cisternā ab alio factā: vide exo. 21. d. & .J. cisterna

¶ De eo qui furatur bouē vide. Exo 22. a. et infra in verbo furari.

deute. 15 d ¶ Non operaberis in primogenito bouis. Et infra operari.

deu 22. d. ¶ Non arabis v in boue simul & asino.

deute. 25 b ¶ Non ligabis x os bouis triturantis in area fruges tuas.

iob. 6. a ¶ Nūquid mugiet bos cum ante pręsepe plenum steterit?

iob. 6. a. ¶ Iob erant quinquaginta iuga boum. Et infra in verbo Iob.

puer. 14 a ¶ Vbi non sunt boues/ pręsepe vacuum est: vbi autem apparēt plurime segetes/ ibi manifesta est fortitudo bouis.

ecci. 22. a. ¶ De stercoribus boum lapidatus est piger. Et infra piger.

ecci. 38. c. ¶ Qui tenet aratrum/ & qui gloriatur in iaculo: stimulo boues agitat/ et cōuersatur in operibus eorū/ & enarratio eius in filiis taurorum.

esaię. 1. a. ¶ Cognouit bos possessorem suum/ & asinus pręsepe dn̄i sui: Israel autem me non cognouit (ait dn̄s) & populus meus non intellexit.

1. ad cori. 9 b. ¶ Nunquid de bobus y cura est deo?

Brachium.

2. para. 32. b. ¶ Cum illo est brachium carneum: nobiscum autem dominus deus noster qui auxiliator est noster/ pugnatq3 pro nobis.

iob. 38. b. ¶ Brachium excelsum confringetur.

psal. 17. c. ¶ Posuisti vt arcum ęreum brachia mea.

psal. 36. c. ¶ Brachia peccatorum conterentur.

psal. 36. c. ¶ Redemisti dn̄e in brachio tuo populū tuū: & filios Iacob & Ioseph.

psal. 78. c. ¶ Secundū magnitudinē brachii tui posside filios mortificatorum.

esa. 51. c ¶ Consurge/ consurge: induere fortitudinem brachium domini.

hiere. 17 a ¶ Maledictus homo qui confidit in homine/ yy et ponet carnem brachium z suum: & a domino recedit cor eius. Et latius infra Confidere.

ioan. 12. f. ¶ Brachium domini cui reuelatum est?

Brauiū.

ad cori 9 d Oēs qdē i stadio currūt: sed vnꝰ accipit brauiū. J. currē.

Breuis et breuiatus.

iob. 14. a. ¶ Breues dies hoīs sunt. Et infra hō.

iob. 20. a. ¶ Laus impiorum breuis est. Et infra impius

ecci. 10. b. ¶ Breuem languorem pręcidit medicus. Et infra medicus.

ecci. 25. c. ¶ Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Et infra mulier.

ad ro. 9. b ¶ Verbum breuiatum faciet dominus super terrā. Et infra verbum. Cætera vide in substantiuis.

catur. p totū. vbi dr̄ Aīaliū noīe quę rōne caret si qua lasciuia/ aut feruore aut feritate pauperiē fecerit: noxalis actio lege 12. tabularū pdita ē. quę aīalia si noxę dedātur: pficiunt reo ad liberationem quia ita lege 12. tabularū scripta est. vtputa si equꝰ calcitrosus/ calce pcusserit: aut bos cornupetere solitꝰ/ cornupetierit. Hęc aūt actio in his q̄ contra naturā mouent locū hēt. Cęterū si genitalis sit feritas: cessat actio. Deniq3 si vrsus fugerit a dn̄o/ & sic nocuit: nō pōt dn̄s cōueniri. quia desijt dn̄s esse: vbi fera euasit. Pauperies aūt est dānū sine iniuria facientis datū: nec eni pōt aīal iniuriā fecisse dici: qd sēsu caret. Hęc quidē ad noxalē ptinent actionē. Cęterū sciēdū ē/ edilicio edicto phiberi nos canē/ verrē/ aprū/ vrsū/ leonem/ ibi hēre: qua vulgo iter sit. & si aduersus ea factū erit/ & nocitū libero hoī esse dicat: qd bonū & equum iudici videt tāti dn̄s cōdēnet/ cæterarū vero rerū q̄tū dānū datū sit/ dupli. pręter has aūt actiones edilicias/ & de pauperie locū habebit. nūq̄ ei actiones pserti pœnales de eadē re cōcurrētes alia aliā cōsumit. Hæc tex.

t ¶ De iure canonico si bos cornupeta dānū dederit ex pambula culpa dn̄i: tenet dn̄s ad itegrā dāni illati restitutionē. Tex. ē i c. Si bos alienꝰ. & in c. fi. §. 1. versi qd tn̄ ad liberationē nō pficit. de iniurijs. Si vero nulla pręierit dn̄i culpa: liberatur dādo bouē qui dānū intulit. Tex. est in c. fi. §. Quod si aīalia tua. i pric. de iniurijs. Et idē est de iure ciuili. vt est bonꝰ casꝰ in l. 1. in princ. iuncto versi. Quod si pter loci iniquitatē. ff. si quadru. paupe. fecis. dicat. Quod vtiq3 pcedit vbi bos/ qui dānū dedit/ aggressus ē. Si vero is q dānū dedit/ nō fuit aggressus: nō tenet dn̄s. Tex. ē in l. §. Cū arietes ff. si qua. pau. fe. dicat. & idē si de neutriꝰ aggressiōe cōstaret. bonꝰ est tex. i l. Sciētiā. §. cū strამēta. ff. ad l. aquil. per quē textū ita dicit glo. hāc materiā declarās. in dicto c. Si bos. & glo. in d. §. cū arietes. v ¶ Videāt ānotata ad hāc sentētiā. J. in verbo arare. x ¶ 13. q̄sti. 1. c. 1. versi. itē nō alligabis. vbi p boues triturātes/ clerici significari dicunt. quibꝰ decimarū solutio ē faciēda: ne os bouis triturātis alligari videat. Et dicit tex. in c. extirpandę. in fi. de pben. cū os bouis ligari nō debeat triturātis/ s3 q altario seruit de altari viuere debeat: statuimꝰ vt (cōsuetudine qualibet epī vel patroni seu cuiuslibet alteriꝰ nō obstāte) portio psbyteris sufficiēs assignet. y ¶ 15. q̄sti. 1. c. firmissime. §. ex eo aūt. vbi glo i verbo bobus. dicit deo de bobꝰ curā nō esse quoad vitā ęternā/ s3 bene q̄tum ad tpalē/ puidēdo eis necessaria iuxta illud. Oīa expectāt a te dn̄e vt des illis escā i tpe oportuno. yy ¶ 22. q̄sti. 3. in pric. versi. ipsi ei. vbi dicit tex. Iudęi captiui dicti sunt q2 spem suę liberationis nō in solo deo sed in hoīe posuerūt/ & vide. J. cōfidere.

z ¶ Quandoq3 tn̄ licite quis ponit carnē/ brachiū suū: vt est bonus tex. in c. sex differētiæ sunt. §. Itē vasa sacra. versi. Sicq3 aliud. 23. q̄sti 3. Hinc est q vbi deficit ecclesiastica potestas: recurrit ad brachiū seculare. tex. est in c. Nec

Cadauer. ℭIoseph præcepit seruis suis medicis: gen.50.a.
vt aromatibus cõdirent patrem suũ mortuum. Quis
bus iussa explentibus transierunt quadraginta dies:
iste quippe mos erat cadauerum conditorum.
ℭCadauera nõ cõtigetis: quia immũda sunt vobis. leui.11.a.
ℭNon permanebit[a] cadauer appensi in ligno: sed in deute.21.g
eadem die sepeliatur[a] / quia maledict9 a deo est qui pẽ
det in ligno.

Cayphas. ℭCayphas (Iudęorum concilio aduersus Ihesum con= ioã.11.g.
gregato) dixit Vos nescitis quicq̃ nec cogitatis: quia expedit vobis vt
vnus moriatur homo pro populo / & nõ tota gens pereat. Hoc autem a
semetipso non dixit: sed cum esset [b] pontifex anni illius prophetauit.

Cain. ℭFuit Abel pastor ouiũ: & Cain agricola. Factũ est aũt post geñ. 4.a.
multos dies vt offerret [c] Cain de fructib9 terrę mũera dño: Abel quoq̧
obtulit de primogenitis gregis sui & de adipib9 eorũ. Et respexit dñs ad
Abel & ad munera ei9: ad Cain aũt et ad mũera illi9 nõ respexit [d]. Ira=
tusq̧ est Cain vehementer / & concidit vultus eius: dixitq̧ dñs ad eũ.
Quare iratus es: & cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris / recipi=
es: sin autem male / statim in foribus peccatum tuum aderit? Sed sub te
erit appetitus tuus: & tu dominaberis illius Dixitq̧ Cain ad Abel fra=
trem suũ. Egrediamur foras. Cũq̧ essent in agro: cõsurrexit Cain ad=
uersus fratrem suum Abel / & interfecit [e] eum. Et ait dominus ad Cain.
Vbi est [f] Abel frater tuus? Qui respondit. Nescio [g]. Nunqd custos fra=
tris mei sum ego? Dixitq̧ ad eum. Quid fecisti [h]. Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terra Nunc igitur maledictus [i] eris super terrã: quę
aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum
operatus fueris eam non dabit fruct9 suos: vagus [k] & profugus eris su
per terram. Dixitq̧ Cain ad dominum Maior est [k] iniquitas mea q̃ vt
veniam merear. Ecce eijcis me hodie a facie terræ / et a facie tua abscon=

licuit. in fi. & ibi glo. 17. distinc. in c. petimus. 11. questi. 1. & in c. de liguribus. 23. questi. 5. Et notat per doc. in c. cũ non ab homine. de iudi. Et est bo. tex. in c. vt officiũ. de hære. li. 6. a ℭDe iure positiuo corpora seu cadauera dãnatorũ quibuslibet petentibus ad sepulturã danda sunt. Tex. est in l. fi. ff. de cada. puni. & in l. Obnoxios. C. de reli. & sump. fu. Et dicit tex. Vlpiani iureconsulti in l. 1. in princ. ff. de cada. pu. diuũ Augustũ obseruasse: vt eorũ qui capite dãnarẽtur / cadauera cognatis eorũ petentibus nõ negaret. Et ita etiã dicũt canonistæ in c. Ex parte. 2. de sepul vbi etiã cõcludũt talib9 ad mortẽ dãnatis ecclesiastica sacramẽta neganda non esse / per tex. i cle 1. de pœni. & remis. & ibi. glosã in verbo pœnitẽtiæ.

b ℭ1. questi. 1. c. dictũ est vbi Augustin9 auctor illius tex. dicit. Quãta dignitas sit sacerdotalis ordinis vel officij / hic aduertamus: q̧ dictũ est de nequissimo Caypha interfectore saluatoris inter cętera. Hoc aũt a seipso non dixit: sed cũ esset pontifex anni illius prophetauit. Per quod ostẽditur spiritũ sanctũ datorem gratiarum nõ semper personã sequi digni vel indigni: sed ordinem traditionis.

c ℭDe consecra. dis. 2. c. Si credis. vbi dicit glo. Cain recte obtulisse / sed non recte diuisisse: quia nõ simplici corde. & ideo de frugibus terræ obtulit: quia eius sacrificium cõtaminatũ erat terrena contagiõe & operatiõe.

d ℭ90. dis. c. Neq̧. vbi tex. q̧ diui Cypriani ẽ / dicit. Neq̧ ad Cain neq̧ ad munera eius respexit de9. Neq̧ enim habere placatũ deũ poterat: qui cũ fratre non pacem sed zeli discordiam habebat. Et dicit Grego in c. In grauibus. 7. questi. 1. in omnipotentis dei iudicio non quid sed a quo detur inspicitur. Hinc est qđ scriptũ est. Respexit deus ad Abel & ad munera ei9: ad Cain aũt & ad munera eius nõ respexit. Dicturus quippe / q2 dñs respexit ad munera / p̃misit solicite / q̧ respexit ad Abel. ex qua re patẽter ostenditur: quia nõ offerẽs a muneribus / sed munera ab offerente placuerunt. Hæc Grego. in d. c. in grauibus & in c. scriptũ. in princ. 24 questi 5.

e ℭLameth etiã (tametsi cæcus) Cain interfecit. 15. questi 1. c. illud. §. sed obijcitur. Et de hac malitia Cain meminit tex. notabilis 7. questi. 1 c. aduersitas. §. cũ aũt. versi. vnde Gregorius. vbi dicit tex. Abel esse renuit: quẽ Cain malitia non exercet.

f ℭHuius interrogationis dei ad Cain meminit glo. de pœni. dis 5. in summa. vbi dicit glosa. Dicunt quidam confessionem sacramẽtalem institutã fuisse in paradiso statim post peccatũ / dicente dño ad Adã. vbi es? Ideo enim quæsiuit: vt ipso confitente peccatũ / daret forma alijs imposterum confitendi. Sed quia in illa interrogatione / dominus minus expresse videbatur ad confessionem monuisse: ideo post exquisiuit a Cain fratricida expressius. Vbi est Abel frater tuus? In hac tamẽ difficultate / an scilicet sacramentalis confessio iure diuino fuerit instituta / an vero iure positiuo: videndũ est quod notat Panor. in c. Omnis vtriusq̧ sexus. colũ. 5. de pœni. & remis. & quod dicetur in verbo confessio.

g ℭDe pœni. distinc. 1. c. Serpens. vbi dicit Ambrosius. Cain qui voluit crimen negare / indignus iudicatus est qui puniretur in peccato: sed remissus est sine præscriptione pœnę: fortasse non tam reus maiori crimine parricidij q̃ sacrilegij. illud enim commisit in fratrẽ: quod deo credidit mentiendũ / dicens. Nescio. Nunquid ego custos fratris mei sum? Et ideo accusatori diabolo / eius accusatio reseruata est: vt cũ eo & eius ãgelis flagelletur / qui cum hominibus noluit flagellari. Et dicit textus in c. quis aliquãdo. in fi. de pœni. distinc. 1. Hypocrita conuincitur: qui sicut Cain peccatũ suum reticendo supprimere quærit.

h ℭDeus (etsi omniũ cognitor) primo voluit probare & videre: vt a præcipitatione iudicij compesceret litigãtes. Dicit eni. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Ita dicit glo. in extraua. Rem nõ nouam. in verbo non obstantibus. colũ. 3. in ti. de do. & con.

i ℭ24 questi. 3. c. cũ ergo. §. sed qui pro persecutoribus. versi. Cain quoq̧. vbi dixit tex. Cain quia primę præuaricationi fratricidiũ adiunxit: sententiam maledictionis a domino reportauit.

k ℭDe pe. distinc. 1. c. voluissent. §. Ex his ita p. versi. Cain. vbi dicit textus. Cain cum primę præuaricationi fratricidiũ addidisset. similiter a dño a culpa requisitus est / dum diceretur ei. Vbi est Abel frater tuus? Sed quia superbus peccatum suum confiteri noluit: potius mendaciter negando deũ fallere conatus est / dicens. Nũquid custos fratris mei sum ego? indignus venia iudicatus est. Vnde in desperationis profundũ mersus est: dũ ait.

dar/ & ero vagus & profugus in terra. Omnis igitur qui inuenerit me: occidet me. Dixitq; ei domin9. Nequaq̃ [l] ita fiet: sed omnis qui occiderit Cain/in septuplũ punietur. Posuitq; dominus in Cain signũ: vt nõ interficeret eum qui inuenisset eũ. Egressusq; [m] Cain a facie domini: habitauit profugus in terra ad orientalem plagam Eden.

gen. 4. c. ¶Cognouit Cain vxorem suam quę concepit & peperit Enoch: & ædificauit [n] ciuitatem/ vocauitq; nomen eius ex nomine filij sui Enoch.

heb. 11. a. ¶Fide plurima hostiã Abel q̃ Cain obtulit deo. Et plenius. s. Abel.

lucę. 1. d. ¶Væ illis qui in via Cain abierunt. Et infra væ: vbi copiosius.

iob. 6. a. **Calamitas.** ¶Vtinam appenderentur peccata quibus iram merui/ & calamitas [o] quã patior/in stathera: quasi arena maris hęc grauior appareret (dicebat Iob.)

exo. 12. b. **Calciamentum.** ¶(Calciamenta habere debebant in pedib9 qui edebant agnum pascalem.) Et latius supra in verbo agnus.

ruth. 1. b. ¶Hic erat mos antiquitus in Israel inter propinquos. Vt si quando alter alteri suo iure cedebat: vt esset firma concessio/soluebat homo calciamentum suum & dabat propinquo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Et infra in verbo cessio.

esaiæ. 3. d. ¶Auferet dominus ornamentum calciamentorum: & tinulas & torques. &c. Et infra ornamentũ

lucę. 10. b. ¶Nolite portare sacculum neq; peram neq; calciamenta (dicit Christus ad discipulos.) Et vide. Math. 10 Et infra late in verbo Ihesus.

ioan. 1. d. ¶Post me venturus est/qui ante me factus est: cuius ego nõ sum dign9 vt soluam eius corrigiam calciamenti [p] (dicebat Ioannes de Christo.) Et infra Ioannes baptista.

apoc. 3. c **Calidus.** ¶Scio opera tua: quia neq; frigid9 es neq; calidus. Vtinã frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es/ & nec frigidus nec calidus: incipiam te euomere ex ore meo. Quia dicis q; diues sum & locupletatus/ & nullius egeo/ & nescis quia tu es miser & miserabilis & pauper & cęcus & nud9: suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatũ/ vt locuplex fias & vestimentis albis induaris / vt non appareat confusio nuditatis tuę/ & collyrio [q] inunge oculos tuos vt videas.

Calefieri. ¶De Dauid qui opertus vestibus non calefiebat: vide. 3. Regum. 1. a & infra in verbo Dauid.

ecces. 4. c. ¶Si dormierint duo/fouebuntur mutuo: vnus quomodo calefiet?

iob. 36. b. **Callidus.** ¶Simulatores [r] & callidi prouocãt iram dei: neq; clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorũ: & vita eorum inter effœminatos.

puer. 12. c ¶Fatuus statim indicat irã suã: qui aũt dissimulat iniuriam/ callid9 est.

prou. 14 a ¶Sapientia callidi est intelligere viam suam.

prou. 22. a ¶Callidus [s] videt malum; & abscondit se.[s]

aduẽ. 12 b **Caliga.** [t] ¶Præcingere: & calcia te caligas tuas (dicit angelus ad

Maior est iniquitas mea q̃ vt veniã merear. Vagus & profugus exijt a facie dñi: significãs eos qui peccata sua confiteri dissimulant/ diuinæ miserationis indiguos haberi. l ¶Sic igitur iure diuino homicidã etiã qualificatũ qualis erat Cain quia fratricida erat/ auctoritate propria non licet interficere. Quod etiã satis cautũ est iuribus humanis. Vt est bonus. tex. in l. Nullus. C. de Iudęis. & in cle. 1. arguendo a speciali de homicid. & bene probatur per dictũ argumentũ a speciali in l. 1. & . 2. C. Quando li. vnicuiq; siue iudi. se vindi. m ¶De pœni distinc. 1. c. Et venit. versi. Sed & Cain. vbi Cain exemplo monstratur peccatores a facie dñi fugere.

n ¶6. distinc. c. Non est peccatũ. §. his ita respõdetur. versi. ius vero consuetudinis. vbi dicit textus. Ius consuetudinis post naturalem legẽ exordiũ habuit: ex quo homines conuenientes in vnum cœperũt simul habitare. quod ex eo tẽpore factũ esse creditur: ex quo Cain ciuitatẽ ædificasse legitur.

o ¶De pœni. dis. 1. c. sũt qui arbitrantur. vbi glosa in verbo solue. meminit huius dicti Ioãnis baptistæ.

p ¶Calamitas dicit quasi cadamitas. Cũ enĩ quis e prospero ĩ aduersum statũ dilabitur: calamitatem dicit incurrisse. glo. est ita exponens in §. 1. in verbo calamitas. insti. de ingenuis.

q ¶Pro istorũ verborũ declaratione videat bonus tex. in c. huic etenim. versi. lippus. 49. dis. vbi dicit Lippus est cui9 sensum natura exacuit. sed conuersationis prauitas confundit. Cui bene per angelũ dicitur in Apocalypsi. Collyrio inunge oculos tuos: vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungimus: cum ad cognoscendũ veri luminis claritatẽ/ intellectus nostri aciẽ medicamine operationis bonę adiuuam9. Hæc tex.

r ¶Facit quod dicit Io. mo. post Gregorium in c. Auaritiæ. de elec. li. 6. vbi dicit q; simulata ęquitas duplex est iniquitas. Et hanc simulationẽ dãnat etiã glosa i cle. ad nostrã. in verbo sanctitatis. de hęre. allegans sententiã Tullij i officijs. totius iniustitiæ nulla capitalior: q̃ eorũ (qui cũ maxime fallunt) id agunt vt boni viri esse videantur. De hac aũt materia dicet in verbo simulatio.

s ¶Abscõdit se callidus seu dissimulat. Calliditas enim etiã iure humano: proprie cõmittitur in tacendo: fallacia vero cõmittitur in dicendo. Ita dicit glo. in auctẽ. de testi. in verbo calliditate. colla. 6. t ¶A caliga venit caligatus. de quo loquntur textus in l. A caligato milite. C. de nup. vbi

dicit glo. Caligatū militē dici quasi habentem ocreas ferreas. v ℭ Pro hac sententia est bonus tex. in c. clericus qui seruit. 12. questi. 1. vbi dicitur Qui dn̄m possidet / & cū propheta dicit dominus pars mea: nihil extra dn̄m habere potest ꝙ si quippiam aliud habuerit præter dn̄m: pars eius non erit dominus. verbi gratia si aurū / si argētum seu possessiones / si variam supellectilē: cū istis partibus non dignatur dn̄s fieri pars eius. Hęc tex.
x ℭ De consecra. distinc. 2. c. in calice. circa mediū. vbi glosa in verbo inebrians. exponendo dicit. idest dās obliuionem delectationū.

Petrum). Et vide infra Petrus.

Caligare. ℭ De oculis qui caligant prę senio: vide. 3. regum. 14. Et infra Oculus.

Caligo. ℭ Oculus adulteri obseruat caliginem / dicens non me videbit oculus: & operiet vultum suum. Et latius supra in verbo adulter. Iob. 24. c.

Calix. ℭ Pluet super peccatores laqueos: ignis / sulphur / & spiritus procellarum pars calicis eorum. Psal. 10. b.

ℭ Dominus [v] pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam mihi. Psal. 15. b.

ℭ Impinguasti in oleo caput meū: et calix [x] me⁹ iebriās q̄ pręclar⁹ est? Psal. 22. b

ℭ Hunc humiliat et hunc exaltat (dn̄s) quia calix in manu dn̄i vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: veruntamen fęx eius non est exinanita / bibent omnes peccatores terrę. Psal. 74.

ℭ Quid retribuam dn̄o pro omnibus quę retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam: & nomen dn̄i inuocabo. Psal. 115. a

ℭ Quicunq̧ potum dederit vni ex minimis istis calicē aquę frigidę tantum in nomine discipuli: amen dico vobis / non perdet mercedē suam. Et vide infra in verbo merces. math. 10 g

ℭ Potestis bibere calicem quem ego bibitur⁹ sum? (ait Christ⁹ ad filios zebedei). Dicunt ei Possum⁹. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis: sedere autē ad dextram meā vel sinistram nō est meū dare vobis / sed quibus paratum est a patre meo. Et vide infra in verbo Ihesus. math. 20 c

ℭ Ihesus accepto calice [y] gratias agens dedit (discipulis) & biberūt ex illo omnes: & ait illis. Hic est sanguis [z] me⁹ noui testamenti: qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et vide infra Ihesus. mar. 14. c

ℭ Ihesus accepit calicē [y] postq̄ cenauit: dicens. Hic est calix nouū testamentum in meo sanguine: qui pro multis effundetur. Lucę. 22. b

ℭ Ihesus positis genibus in terrā: orabat dicens. Pater / si vis trāsfer calicem istum a me: veruntamen nō mea voluntas sed tua fiat. Et vide infra Ihesus. Lucę. 22. c

ℭ Calix benedictionis cui benedicimus nonne cōmunicatio sanguinis Christi est? 1. cor. 10. d

ℭ Non potestis [a] calicē dn̄i bibere & calicem dęmoniorum. 1. cor. 10. e

Caluus. ℭ Ascēde calue / ascende calue (dicebant pueri illudentes Helysęo.) 4. reg. 2. d

Calumniari. [b] Non calumnientur me superbi. Psal. 118. q

ℭ Qui calumniatur egentem / exprobrat factori eius: honorat autē eū / qui miseretur pauperis. puer. 14. d

ℭ Qui calūniat̄ pauperem vt augeat diuitias suas: dabit ipsi ditiori et egebit. puer. 22. c

v ℭ De hoc calice quo super sacrum altaris mysteriū celebratur: loquitur notabiliter tex. in c. vasa. de Cōse. distic. 1. vbi dicit tex. vasa in quibus sacrosancta conficiunt̄ mysteria: calices & patenę. De quibus bonifacius martyr & episcopus interrogat⁹ si liceret i vasculis ligneis sacramenta conficere: respondit. Quondā sacerdotes non aureis sed ligneis vasculis vtebantur. zepherin⁹ 16. Romanus ep̄s / patenis vitreis missas celebrare constituit. Deinde Vrban⁹ papa oia mysteria sacra fecit argentea. In hoc enim sicut & in reliquis cultib⁹ magis & magis / per incrementa temporū / decus succreuit ecclesiarum. Nostris ei diebus qui serui / patrisfamilias famus / ne decus matris ecclesiæ minuatur / sed magis cumuletur & amplificet̄: statuimus vt deinceps null⁹ sacerdos sacrum mysterium corporis dn̄i nostri Ihesu Christi i ligneis vasculis vllo modo conficere p̄sumat / ne vnde placari debet inde irascatur de⁹. Hęc tex. d. c. vasa. Textus autē i c. vt calix. eadē dis. dicit. Vt calix dn̄i cū patena si nō ex auro: omnino ex argento fiat. Si qs aūt tā pauper est: saltē vel stanneū calicem habeat. De ære aut ex auricalco nō fiat calix: q2 ob vini virtutē eruginem facit / pariterq̧ vomitū prouocat. Nullus autem in ligneo aut vitreo calice p̄sumat missam cantare. Et ita secundū hunc nouissimum textū resoluit hāc materiā Panor. in c. fi. in fi. de celebra. missa. p⁹ glo. ibi. Aduertēdū est tamē & singulariter ꝙ si simpliciter fuerit ecclesię legatus calix: intelligetur de calice aureo vl̄ saltē de calice argenteo / nō aūt de aliquo alio metallo. Tex. est reputat⁹ singularis in l. Ticia. §. fi. ff. de au. & arg. lega. Quē textū cōmēdat Ludo. Ro. in singu. suis. & in repeti. aucten. similiter. versi. 22. fallit. C. ad l. falci. z ℭ De consecra. distinc. 2. c. quia corpus. & c panis est in altari. eadem distinc. vbi dicit tex. Vinū cū aqua i calice mixtū / fit sanguis cōsecratione verbi cœlestis. Et subiūgitur. Sanguinis similitudinē bibis: vt nullus horror cruoris sit / & preciū tamen redemptionis operetur. a ℭ Simile est quod dicit̄ in c. Acutius. in fi 26. dis. Nemo potest duobus dn̄is seruire. & in c. fi. 49 dis. vsq̧ quo claudicas in duas partes. De quo dicetur in verbo seruire. b ℭ Calūniari secūdū ius hūanū est falsa crimina sciēter intēdere. l. 1.

§.calũniari. ff. ad sena. turpi. & bene probatur in c. 1. & secũdo de calũ. & vide in verbo calũniator. Differt autẽ calũniari a prẹuaricari & tergiuersari: quia calũniari (vt dictũ est) est falsa crimia intendere. Prẹuaricari vero est vera crimina abscõdere. Tergiuersari aũt in vniuersũ ab accusatione desistere ita dicit tex. in l. 1 in princ. ff. de pua.
c ¶ Annotabitur in verbo vidua. d ¶ Idẽ iuribus humanis disponitur. imo de calũnia proximo non faciẽda saltẽ in iudicio/ volũt vt iuramentũ exigatur/ vel in litis exordio vel in quacũq eius parte. et hoc nedũ in tẽporalibus: sed etiã in spiritualibus causis. Tex. est apertus in c. 1 in princ. & §. 1. de iura. calũ. in sexto. imo etiã nedũ de calũnia iurat in ciuilibus: verũ etiã iuratur in criminalib⁹ causis. vt notatur in l. 1. C. eodem ti. & per Panor. in c. 1 col. 3 eodem ti. in antiq.
e ¶ De iure positiuo calũniator punitur similitudine supplicij. Text⁹ est in c. quisquis. & in c. Qui crimen. 2 questi. 8. & in c. 1 & 2 de calũnia. & notatur in l. athletas. §. calũniator. ff de his q no. infa. Et est tex. 11 fi na C. de accusa. Dicitur autem calũniator qui falsa crimina scienter intendit l. 1 §. calũniari. ff. ad sena turpi. Calũniatoribus itaq pœna l. rhemia irrogatur. Sed non vtiq qui non probat quod intendit: protinus calũniari videtur. nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscentis permittit: qui reo absoluto/ de accusatoris incipit consilio quẹrere/ qua mente ductus ad accusationem processit. Et si quidem eius iustum errorem repererit: absoluat eũ: si vero in euidenti calũnia eũ deprẹhenderit: legitimã pœnã ei irroget. quorũ alterutrũ ipsius verbis pronũciationibus manifestatur. Nã si quidẽ iudex ita pronũciauerit/ nõ probasti: pepercit ei. Si aũt pronunciauit/ calũniatus es: condẽnauit eũ. Et q̃uis nihil de pœna subiecerit: tamẽ legis potestas aduersus eum exercebitur. Nã vt Papinianus respõdit/ facti quidẽ quẹstio in arbitrio iudicãtis: pœnẹ vero persecutio nõ eius voluntati mãdatur: sed legis auctoritati reseruat. Ita notabiliter dicit tex. in l. 1. §. calũniatoribus. ff. ad sena. turpilia. An autem calũniator sit infamis: notat Archi in c. infames. 3. questi 7. vbi sentit q sic/ saltẽ quando est condẽnatus calũniator in crimine quod publicum est. Et pro hoc est ibi bonus tex⁹tus qui videri potest. Excusat tñ quis a calũnia/ siue ne dicatur calũniator: quãdo probauit suã per vnũ testem intẽtionẽ/ etiã si ille testis nõ faciat bonã pbationem. Vt quia non sit omni exceptione maior: vel quia non deponit de facto principali. quia ad excusandum a calũnia: non requiritur plena vel etiã semiplena probatio perfecta. Ita dicit Panor in c cum dilecti. in 4. col. de elec.
f ¶ Albe. de rosate in dictionario suo in verbo Camelus dicitq Camelus sumit pro fune. & q ita i hoc dicto euãgelico sumit. Et sic etiã cõcludit vocabulariũ grẹcũ. g ¶ 1. 2. q̃sti. 1. c. Glo. epi. vbi de istis cãdelabris & cẹteris aureis quẹ in tẽplo fiebãt. de quib⁹ ãnotatũ ẽ. s. in verbo aurum vbi vidaatur.

puer. 28. c ¶ Hoiem q calũniat aiẹ sanguinẽ: si vsq ad locũ fugeritis nemo sustiet.
zacha. 7. c ¶ Viduã [c] et pupillum/ & aduenam & pauperem/ nolite calumniari.

psal. 118. a **Calumnians.** ¶ Non tradas me domine calumniantibus me.
puer. 28. a ¶ Vir pauper calũniãs pauperes: similis ẽ imbri vehemẽti i quo rixat fames.
hiere. 21. d ¶ Eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte ingrediatur vt ignis indignatio mea/ & succendatur/ & non sit qui extinguat ꝓpter malitiam studiorum vestrorum.
luc. 6. d ¶ Orate pro calumniantibus vos.

leui. 19. c. **Calumnia.** ¶ Nõ facies calũniã [d] ꝓximo tuo: nec vi opprimes eũ.
psal. 118. c ¶ Redime me a calumnijs hominum: vt custodiam mandata tua.
puer. 28. c ¶ Dux indigens prudẽtia: multos opprimet per calumniam.
eccl. 26. a. ¶ A tribus timuit cor meũ/ & in quarto facies mea metuit: delationẽ ciuitatis/ & collectionẽ ppli/ & calũniã mẽdacẽ/ & super mortẽ oĩa grauia.
esaiẹ. 54 d ¶ Recede procul a calumnia/ quia non timebis: & a pauore/ quia nõ appropinquabit tibi.

psal. 71. a. **Calumniator.** ¶ Dominus humiliabit calũniatorem [e].

esa. 60. a. **Camelus.** ¶ Inundatio camelorũ operiet te: dromedarij Madiã & Epha. Et vide infra in verbo Hierusalem.
¶ De Iob qui tria milia camelorum habebat: vide Iob. 1. a. Et ĩfra Iob.
mat. 19. c. ¶ Facilius est camelum per foramẽ acus transire [f]: q̃ diuitem intrare in regnum cœlorum. Et vide infra Diues.

Caminus. ¶ De camino humiliationis: vide Eccl. 2 a. Et infra Humilitas & humiliatio.
Esa. 48. a ¶ Elegi te in camino paupertatis.

psal. 95 c. **Campus.** ¶ Gaudebunt campi: & omnia quẹ in eis sunt. Et exultabũt oĩa ligna syluarũ a facie dñi quia venit: qm̃ venit iudicare terrã.
psal. 103. b ¶ Ascendunt mõtes/ & descendunt campi: in locum quem fundasti eis.
canti. 2. a. ¶ Ego flos campi & lilium conuallium.

exo. 37. d. **Candelabrũ.** ¶ In templo/ talentum auri appẽdebat: candelabrũ cum omnibus vasis suis
2. para 4 b ¶ Fecit Salomon candelabra aurea [g] decẽ/ & posuit ea in tẽplo: quinq a dextris & quinq a sinistris. Et supra in verbo Aurũ et Aureus. Cẹtera vide infra in verbo Lucerna.

mat. 6. a. **Canere.** ¶ Cum feceris eleemosynam: noli tuba canere.
Et ifra in verbo Eleemosyna: vbi diffusi⁹. Cẹtera ifra i verbo Carmẽ.

1. para. 6 c **Cantor.** ¶ Constituit Dauid cantores domus domini ex quo collocata est arca: & ministrabaut coram tabernaculo testimonij canẽtes/ donec ẹdificaret Salomõ domum domini in Hierusalem.

¶Dixit Dauid principibus leuitarum vt constituerent de fratribus suis cantores iu organis musicorum/nablis videlicet & lyris/& cymbalis: vt resonaret in excelsis sonitus letitię. 1.para15b

Canticum. ¶In die mandauit dominus misericordiã suam/et no ęc canticum eius. psal.41.b

¶Cantate domino canticum nouum: cantate domino omnis terra. psal 95 a.

¶Cantate domino canticum nouum: quia mirabilia fecit. psal.97.a

Cantare. ¶Cantabo domino qui bona tribuit mihi: & psallã nomini domini altissimi. psal.12.g.

¶Quomodo [a] cantabimus canticum domini in terra [b] aliena? psal.136.a

¶Acetum in vitro: qui cantat carmina corde pessimo. proũ.25.c

¶De cantu galli: vide Mathęi.26.d.&.g. Et infra in verbo gallus.

Canis. ¶Canem [c] mortuum persequeris: & calicem viuũ (dixit Dauid ad Saulem.) 1.reg.24d

¶(Canes Iezabel: ex domus suę fenestra pręcipitatam/& vngulis equorum cõculcatã [d] comederũt.) Et de hac Iezabel habetur supra Achab. 4.reg.9.g

¶Canis Thobię (ipso in domũ suã reuertente) pręcucurrit: et quasi nũcius adueniens blandimento suę caudę gaudebat. tob.11.b.

¶Circundederunt me canes multi: tauri pingues obsederunt me. psal.21.c.

¶Erue a framęa deus animam meam: et de manu canis animam meã. psal 21.e.

¶Dixit dñs. Ex Basan conuertam: cõuertam in profundum maris. Vt intingat pes tuus in sanguine: lingua canũ tuorũ ex inimicis ab ipso. psal.67.c

¶Sicut canis [e] qui reuertitur ad vomitum suum: sic imprudens qui iterat stultitiam suam. proũ.26.b

¶Sicut qui appręhendit auribus canem: sic qui transit impatiens/& cõmiscetur rixę alterius. proũ.26.c

¶Melior est canis viuus leone mortuo. ecces.9.b

¶Speculatores cęci omnes/ nescierunt vniuersi/canes muti nõ valẽtes [f] latrare: videntes vana: dormientes & amantes somnia/ & canes impudentissimi nescierunt saturitatem. esaię.56.d

¶Qui mactat pecus: quasi qui excerebrat canem. esa.66.a.

¶Nolite sanctũ dare canib9 [g]: neq; mittatis margaritas vestras ãte porcos/ne forte conculcent eas pedibus suis & canes cõuersi dirũpant vos. mat.7.a.

¶Nõ est bonũ sumere panẽ filiorũ [h]: & mittere canib9 [h]. Et ĩfra Ihesus mat.15.c.

a ¶De cãtore loquitur textus apud canonistas in c.inter dilectos.de fi.instru & probat q ei9 est prouidere de successore. & dicit textus in c.1.92.distinc. deo magis corde q̃ voce esse cantandum Nec in tragœdiarum modum (dicit ibi textus) guttur & fauces medicamine liniendę sunt: vt in ecclesia theatrales moduli audiantur & cantica. Et in c.2.eadẽ distinc. dicit textus. Cantor deũ moribus stimulat: cũ populũ vocibus delectat. Et q Dauid cantores instituerit: textus est .21. distinc. in princ. in versi. postea vero. vbi dicit tex. Dauid cũ ministeria domus dñi ãpliaret: ianitores & cãtores instituit. Cui a sit de cãtoribus & cãtandis in ecclesia disponere incũbat: tex. est in c.plebis. versi. ad primicerium 25.distinc. vbi dicit tex. Ad primiceriũ pertinẽt Acolythæ/ exorcistę/ Psalmistę/ atq; lectores: signũ quoq; dandum pro officio clericorum/ pro vitę honestate/ & officiũ cantandi & sollicite peragẽdi lectiones/ psalmũ/ laudes/ responsoria officiorum quis clericorũ dicere debeat. ordo quoq; & modus canẽdi in choro p solennitate & tpe. b ¶Hũc tex. declarans Ambro. in c. in salicibus/ in princ. de pœni. dist ic.3. dicit. Si caro mẽti repugnat nec subdita est animi gubernaculo & mentis iperio: aliena est terra quę non domat exercitio cultoris. & tũc fructus non potest charitatis/ pœnitẽtię/ & pacis afferre. Melius est ergo tũc quiescere q̃ exercere. c ¶De pœni. dis 2.c. vt cognouerit.§. opponit ver. quõ etiã charitatẽ nõ hẽbat. vbi hæc verba Dauid ad Saulẽ ponũtur. d ¶Tex. est idẽ probans in c. Achab. in princ. de pœni. distinc.3. e ¶De pœni. dis.3.c. irrisor. vbi est tex. istũ exornans & declarans. dicit eni ibi textus. Irrisor est nõ pœnitens: qui adhuc agit qd pœnitet/ nec videt deũ poscere subditus/ sed subsannare sup b9. Canis reuersus ad vomitũ: est pœnitẽs ad peccatũ. Et ad hunc effectũ est alius bo tex. in c. ille pœnitẽtiã. eadẽ distinc. vbi dicit Ille pœnitentiã digne agit: qui sic prætereita mala deplorat/ vt futura iterũ nõ cõmittat. Nã qui plãgit peccatũ/ & iterũ admittit peccatũ: quasi si quis lauet laterẽ crudũ/ quẽ q̃tomagis abluit tanto magis lutũ facit.
f ¶43. dis.c. sit rector. in princ. vbi dicit tex. Sępe rectores improuidi hũanã amittere gratiã formidãtes/ loqui libere recta pertimescũt: & iuxta veritatis vocem nequaq̃ gregis custodiæ/ pastorũ studio/ sed mercẽnariorũ vitę deseruiunt. quia veniente lupo fugiunt: dũ se sub silẽtio abscõdũt. Hinc nãq; per prophetã dñs eos increpat dicẽs. Canes muti/ nõ valẽtes latrare. Hæc tex. dicti c. sit rector. qui Gregorij est. Alibi tex. in c. qui nec 2. q̃sti.7. plat os subditorũ culpã dissimulãtes appellat canes impudicos. g ¶43 dis.c. in mandatis. in princ. & notabilis tex in c. nolite recedere. in fi. 11. quęsti.3. vbi tex. (istis euangelij verbis prius citatis) dicit. Cũ indigni audiũt verum dei/ neq; vt fideles discedũt ne ppermanẽt vt fideles/ sed p ipecta mysteriorũ notitia/ & fidei nostrę secretioribus perscrutatis/ cõuersi postmodũ ipugnãt nos/ & contradictiõibus suis corda nostra dirũpunt: cõculcãtes verbi dñici margaritas/ & ornamẽta fidei maculãtes Et in c.q̃ñ. eadẽ cã & q̃stioe/ dicit notabiliter tex q Hieronymi est. Quãdo vir ecclesiastic9 & prudẽs atq; itelligẽs/ multas ipietates in ea q vocat dom9 dei esse cognouerit/ & nõ solũ multas/ sed etiã socios & q opprimere possũt iustitiã/ & intãtũ doctorũ rabiẽ pcessisse vt accipiãt preciũ i iudicio/ & oĩa pro mũerib9 faciãt/ pauperes deuitent in portis/ & audire cõtẽnãt/ caueat in illo tẽpore ne det sanctũ canib9/ & ne mittat margaritas ante porcos/ qui cõuersi cõculcẽt eas. Tex. vero in d.c. in mãdatis. dicit. In mandatis habemus/ vt veniẽtes ad ciuitatẽ discam9 prius quis in ea dign9 sit: vt apud eũ/ cibũ sumam9. q̃to magis nosse oportet quis qualisvę sit cui immortalitatis verba credẽda sũt. Soliciti enĩ debem9 esse: ne margaritas nostras mittam9 ante porcos.
h ¶Pro hac sentẽtia bon9 est tex. in c. Si cupis. in fi. 16. q̃sti.1. vbi dicit tex. Pręter victũ & vestimẽtũ & manifestas necessitates nihil cuiq̃ tribuas: ne filiorũ panes/ canes comedant.

i ¶ Facit tex. in l. semper. in princ. ff. de iure imu. De quo dicetur in verbo senex. k ¶ Textus est de isto dicto excerptus in c. si. 84. dis. vbi dicit. Moysi præcipitur vt eligat psbyteros idest seniores: vnde & in prouerbijs dicitur Gloria senũ est canicies. l ¶ De conse. distinc. 2. c. in calice. circa mediũ. & annotatũ est in verbo calix. m ¶ Hoc dictũ interseritur in c. sunt plurimi. §. verũ. 6. questi. 1. n ¶ Caput nõ ab re comparat auro. Vt enim aurum cęteris omnibus metallis preciosius est & excellentius/ prout annotatũ est supra in verbo aurum: ita etiam caput: cęteris mẽbris excellẽtius est. Tex. est qui bene probat/ in l. cum in diuersis. ff. de reli. & sump. fune. Et sumit excellentia ratione cerebri & ratione faciei. Ratione cerebri: quod dicit esse mẽbrum diuinũ/ tãq̃ fons sensus & intellectus. vt dicit Bal. i c. 1. §. adhæc. col. 2. versi. porro. de pace iura. fir. Rõne vero faciei: quia ẽ ad imaginem pulchritudinis cœlestis hominibus data. Et ideo non debet quis i facie puniri seu maculari. Ita dicit textus in l. si quis in metallũ. in fi. C. de pœnis. Et de hac excellẽtia capitis sup alia membra/ notant Panor. & Fely. in c. cum nõ liceat. in prin. de pscrip. o ¶ De iureiu. c. Et si Christus. Et vide annotata in verbo iurare. p ¶ De sacra vnctione. c. vnico. §. J. in verbo ieiunare. q ¶ De celebra. missa. c. in quadã. versi. per hoc aũt. vbi dicit textus. Per hoc q̃ iclinato capite Xp̃s tradidit spiritũ/ de quo voce magna clamauerat. Pater in man⁹ tuas commendo spiritum meũ: manifeste probat q̃ ipse spiritũ habebat non solũ flatum vitalem sed animam rationalem. de qua prædixerat. Tristis est aĩa mea vsq̃ ad mortem. r ¶ 33. q̃sti. 5. c. cũ caput. vbi dicit tex. qui Hieronymi est. Cum caput mulieris sit vir/ caput autem viri Christus: quæcunq̃ vxor non subijcitur viro hoc est capiti suo/ eiusdem criminis rea est: cuius & vir si non subijciatur capiti suo/ hoc est Christo. Et subiũgit. Si ea mulier q̃ Christiana ẽ & ex lege dei subiecta viro/ imperare desyderat: verbũ domini blasphematur. cum etiã gentiles fœminę/ viris suis seruiãt cõi lege naturæ. s ¶ De consecra. distinc. 1. c. nullus ep̃s. vbi dicit textus. Null⁹ episcopus aut psbyter seu diaconus ad missarum solẽnia celebrãda pręsumat cum baculo intrare/ aut velato capite altario dei assistere: quoniam apostolus prohibet virum velato capite orare in ecclesia. Et si temere pręsupserint: communione priuentur.

leui. 19. g. **Canus.** ¶ Coram cano [i] capite cõsurge: & honora personã senis [i].
sapię. 4. b. ¶ Cani sunt sensus hominis/ & ętas senectutis vita immaculata.
ecci. 6. c. ¶ A iuuẽtute tua excipe doctrinam: & vsq̃ ad canos inuenies sapiẽtiã.
proũ. 20. d. **Canicies.** ¶ Exultatio iuuenum fortitudo eorũ: & dignitas senũ canicies [k].
ecci. 25. a. ¶ Quam speciosum est caniciei iudicium.
iudic. 20. b. **Capillus et capillatura.** ¶ Inter habitatores Gabaa septingenti erant viri fortissimi ita sinistra vt dextra pręliantes: & sic fundis lapides ad certum iacientes/ vt capillum quoq̃ possent percutere/ & nequaq̃ in alteram partem ictus lapidis deferretur.
2. reg. 4. f. ¶ Quando tondebat Absalon capillum: (Semel autem in anno tondebatur: quia grauabat eum cęsaries) põderabat capillos capitis sui ducẽtis siclis pondere publico. Et supra in verbo Absalon.
canti. 4. a. ¶ Capilli tui sicut greges caprarum: qui ascenderũt de monte Galaad.
mat. 10. d. ¶ Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.
luc. 21. d. ¶ Capillus de capite vestro nõ peribit. (dicit Christus ad discipulos).
1. petri. 3. a. ¶ Mulierũ nõ sit extrinsecus capillatura/ aut circũdatio auri/ aut indumenti aut vestimentorum cultus. Et infra mulier.

Captiuitas. ¶ De Thobia qui in captiuitate posit⁹/ viam virtutis non deseruit: vide. Tho 1. a Et infra Thobias.
psal. 13. c. ¶ Cũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis suę: exultabit Iacob/ & lętabitur Israel.
psal. 125. a. ¶ In conuertendo dñs captiuitatem syon: facti sumus sicut consolati.
2. cori. 10. b. ¶ Simus in captiuitatẽ redigentes omnẽ intellectũ in obsequiũ Christi.
geñ. 3. c. **Caput.** Mulier conteret caput tuum (dixit deus ad serpentem) & tu insidiaberis calcaneo eius. Et infra Mulier.
¶ De cano capite: vide Leui. 19. Et supra in verbo Canus.
psal. 20. a. ¶ Posuisti domine in capite eius coronam de lapide precioso.
psal. 22. b. ¶ Impinguasti dñe i oleo caput meũ: et calix me⁹ inebriãs q̃ preclar⁹ ẽ.
psal. 140. b. ¶ Oleum peccatoris non impinguet caput meum.
cãti. 2. b. ¶ Lęua eius sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me.
canti. 5. c. ¶ Caput [m] (dilecti mei) aurum [n] optimum est.
ecci. 25. c. ¶ Non est caput nequius super caput colubri.
esaiæ. 1. b. ¶ Omne caput languidum/ & omne cor mœrens: a plãta pedis vsq̃ ad verticem capitis non est in eo sanitas.
mat. 5. f. ¶ Per caput [o] tuum non iurabis. Et infra in verbo Iurare.
mat. 6. g. ¶ Cum ieiunas: vnge [p] caput tuum. Et infra Ieiunare. vbi late.
lucæ. 9. g. ¶ Vulpes foueas habent/ & volucres cœli nidos: fili⁹ autẽ hominis nõ habet vbi caput suũ reclinet. Et infra in verbo Ihesus.
ioã. 19. f. ¶ Inclinato capite Ihesus emisit spiritum [q]. Et infra in verbo Ihesus.
1. cori. 11. a. ¶ Omnis viri caput [r] Christus est/ caput [r] autẽ mulieris vir: caput [r] vero Christi deus. Omnis vir orans vel prophetans velato capite [s]: de-

t ℭ 33. questi. 5. c. hæc imago. vbi inseruntur hæc verba/ & apertius loquendo dicitur ibi. Mulier ideo velet caput suum: quia non est gloria aut imago dei. Quæ verba/ glosa finalis declarans dicit. Mulier nõ est gloria dei. idest deus non gloriatur per ipsam sicut per virum. Nam per eam prima præuaricatio est inducta. Et dicit textus in c. mulier. in princ. eadem causa & questione. mulierẽ debere velare caput suũ triplici ratione. Tũ primo: quia non est imago dei. Tum secũdo: vt viro ostendatur subiecta. Tum tertio: quia præuaricatio per illam inchoata est.

turpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite: deturpat caput suum. Vnum enim est ac si decaluetur. Nam si non velatur mulier: tondeatur. Si vero turpe est mulieri tõderi aut decaluari: velet caput suum. Vir quidem nõ debet velare caput suũ: quoniam imago [t] & gloria dei est. Mulier autem: gloria viri est. Non enim vir ex muliere est: sed mulier ex viro est. Etenim non est creatus vir propter mulierẽ: sed mulier propter [v] virum. Ideo debet mulier velamẽ habere super caput suum: et propter angelos.

ℭ Deus Christum dedit caput [x] super omnem ecclesiam: quę est corpus ipsius/ et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. apha.1.g.

Carbo. ℭ Non dicat peccator se non peccasse: quoniam carbones ignis comburet super caput eius/ qui dicit non peccaui coram domino deo et gloria ipsius. 4. esdrę. vltimo. c.

ℭ Ascendit fumus in ira eius/ & ignis a facie eius exarsit: carbones [y] succensi sunt ab eo. psal.17.b.

ℭ Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute: cum carbonibus desolatorijs. psal.119.a

ℭ Non incendas carbones peccatorum/ arguens eos: & ne incẽdaris flãma ignis peccatorum illorum. eccl.8.c.

Carcer. ℭ Ioseph traditus est in carcere vbi vincti [z] regis custodiebãtur: & erat ibi clausus. Et infra Ioseph vbi diffuse. geñ.39.d.

ℭ Educ domine de carcere animã meam: & de manu canis vnicã meã. psal.141b

ℭ De Ioanne baptista qui in carcerem missus fuit: vide Math. 14. Et infra Ioannes baptista.

ℭ De Petro in carcerẽ misso: vide Actuũ. 12. a. Et ĩfra in verbo Petrus.

ℭ Missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem [a]: vt tentemini. apo.2.c.

Charitas. ℭ Vniuersa delicta aperit charitas. puer.10.b

ℭ Melius est vocari ad olera cum charitate: q̃ ad vitulum saginatum cum odio. puer.15.b

ℭ Aquę multę non potuerunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam. cāti.20.g.

ℭ Quando abundabit iniquitas: refrigescet charitas multorum. Et infra in verbo Aduẽtus. mat.24.b

v ℭ 33. questi. 5. c. si. vbi dicit text⁹. Vir ita caput est mulieris: vt nulla vota abstinentię vel religiosę conuersationis liceat sibi sine eius licẽtia deo offerre. Et si viro permittẽte repromissa fuerit: non licet ei votũ opere complere/ cum vir voluerit reuocare promissum. Vota vero continẽtię ita alteri⁹ permissu ab altero valẽt offerri: q̃ post permissionem non valẽt in irritũ deduci. De istis tamen votis vxorũ: vide quę ãnotantur. ¶. in verbo votum.

x ℭ De sacra. vnc. c. vnico. is̃. principij. & de heret. c. vergentis. paulo post princ. vbi istud dicitur.

y ℭ Carbones succẽduntur: quando crimina iam sopita suscitat. Textus est no. in c. Cum in iuuentute. circa medium. de pur. cano.

z ℭ Non autem vinctę saltem de iure humano: quia masculus & fœmina in eodẽ carcere poni non debẽt. Bonus est tex. in c. diffinimus. 18. q̃sti. 2. & notat Io. an. i. c. q̃uis. de pœnis. in. 6. & est no. tex. i l q̃uis. C. de custo. reo. vbi dicit. Quãuis vnũ carceris conclaue permixtos secum criminosos includat: hac lege sancimus / vt etiam si pœnę qualitas pmixtione iniungenda est: sexũ tamen disparem diuersa claustrorũ tutamina habere iubeantur. Hęc tex. Immo hodie ex nouo iure auctẽticorũ/ mulieres prohibentur carcerari/ saltem in carceribus quorum masculi custodiam habent. prout est notabilis textus in auctẽn. Nouo iure. C. eodem titu vbi dicitur. Nouo iure nulla mulier neq̃ in causa ciuili neq̃ criminali in carcerem mittatur aut viris tradatur: ne castitati iniurietur. Sed si de grauissimo crimine accusatur: in monasterium vel assisterium mittatur / aut honestis mulieribus tradatur/ a quibus custodiatur donec causa manifestetur.

a ℭ De pœni. distinc. 2. c. si enĩ. versi. Ioannes apostolus. ibi. ecce missurus est. vbi hæc verba ponũtur. Circa quę notandũ est/ ius positiuum quo cauet vt iudices & ecclesiastici & sęculares possint pro crimina/ aliquẽ carceribus mãcipare. Tex. est in c. vt fame. de sen. excõ. in c. Si clericos. eodẽ ti. li. 6. i cle 2. §. sane. de here. in l. 1. ff. de exhi. reis. & l. 1. & toto ti. ff. de custo. reo. De iure tamen ciuili carcer non est nisi ad custodiam/ nõ aũt ad pœnam: saltem vt frequẽti⁹. l. incredibile. C. de pe. l. aut dãnũ. §. solent. ff. eodẽ ti. Sed de iure canonico est ad pœnam. c. q̃uis. de pœnis. in. 6. Et ideo dicit tex. in c. nouim⁹. de verbo. signif. q̃ iudex ecclesiasticus clericũ delinquẽtem/ in arctissimo carcere recludere potest: vt mors sit sibi solatium/ & vita tormẽtum. Et idẽ probat tex. in. c. a nobis. de aposta. Nõ debet tamen superior vitam carcerati vsq̃ adeo extenuare: q̃ propter nimiã vitę arctitudinẽ vel carceris asperitatem/ verisimiliter moriatur. alias incurreret irregularitatem. Ita singulariter notat. do. abbas Panor. & cũ eo cõmuniter transeũt canonistæ/ in d. c. nouim⁹. de ver. signi. in c. cum non ab homine. in fine. de iudi. & in d. c. a nobis. de aposta. Et si carceratus reperiatur mortuus in carcere: p̃sumitur mortu⁹ ppter arctitudinẽ carceris/ seu ex culpa custodis/ nisi pbetur cõtrariũ. Glosa est in l. cum ita legatur. §. species. in verbo heredis. ff. de lega. 2. Pro debito autem ciuili seu pecuniario non põt aliquis carcerari: neq̃ de iure ciuili neq̃ de iure canonico. Textus est in c. 2. de pigno. & glosa in l. 3. §. tutores. ff. de suspec. tuto. De quo tamen videndum est quod scribit Panor. in c. 2. de pigno.

roma.5.a ¶Charitas dei diffusa [b] est in cordibus nostris: per spiritũ sanctum qui datus est in nobis.

ro.5.b. ¶Cõmendat charitatem suam deus in nobis. Quoniã si cũ adhuc peccatores essemus secundum tempus/ Christus ꝑ nobis mortuus est: multo igitur magis nũc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus/ recõciliati sumus deo per mortem filij eius: multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius.

ro.8.g. ¶Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? an ãgustia? an fames? an nuditas? an periculũ? an persecutio? an gladius? Sicut scriptũ est Qua propter mortificamur tota die: ęstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus: propter eũ qui diligit nos. Certus [c] sum enim: quia neq͡ mors/ neq͡ vita/ neq͡ angeli/ neq͡ principatus/ neq͡ virtutes/ neq͡ instantia/ neq͡ futura/ neq͡ fortitudo/ neq͡ altitudo/ neq͡ profundũ/ neq͡ creatura alia/ poterit nos separare a charitate dei/ quę est in Christo Ihesu domino nostro.

1.cori.8a ¶Scientia inflat [d]: charitas vero ędificat [d].

1.cori.13a ¶Si linguis hominum loquar & angelorum/ charitatem autem non habeam: factus sum velut ęs sonans/ aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam/ & nouerim mysteria omnia/ & omnem sciẽtiam/ et si habuero omnem fidẽ [e] ita vt montes transferam/ charitatem autẽ non habuero: nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas/ & si tradidero corpus meum ita vt ardeã [f]/ charitatem autẽ non habuero: nihil mihi prodest.

1.cori.13b ¶Charitas patiens est/ benigna est/ charitas non æmulatur/ non agit [g] perperam/ non inflatur/ non est ambitiosa/ non querit quę sua sunt/ non irritatur/ non cogitat malum/ non gaudet super iniquitate/ cõgaudet autem veritati. Omnia suffert/ omnia credit/ omnia sperat/ omnia sustinet/ charitas nunq̃ excidit [h]: siue prophetię euacuabuntur/ siue linguę cessabunt [i]/ siue scientia destruetur.

1.cori.13d ¶Nũc manẽt fides/ spes/ charitas/ tria hęc: maior [k] aũt horũ ẽ charitas.

1.cori.16c ¶Omnia vestra in charitate fiant.

2.cori.5.c ¶Charitas Christi vrget nos: ęstimantes hoc/ quoniã si vnus pro omnibus mortuus est/ ergo omnes mortui sunt. Et infra mortuus.

Gal.5.a. ¶Fructus spiritus: est charitas. Et latius infra in verbo Fructus.

ephe.4.a. ¶Obsecro vos ego vinct⁹ in domino: vt digne ambuletis vocatiõe qua vocati estis/ cum oĩ humilitate et mansuetudine/ cum patiẽtia supportãtes inuicem in charitate/ soliciti seruare vnitatẽ spiritus in viculo pacis.

philip.1.b ¶Veritatem faciẽtes in charitate/ crescamus in illo per omnia qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum per omnẽ iũcturã subministrationis secundum operationem in mensurã vniuscuiusq͡ mẽbri

b ¶11. questi.3.c. illud. & in c. ecclesiæ charitas. de conse. distinc.3. vbi dicit tex. Ecclesiæ charitas quæ per spiritum sanctum diffunditur in cordibus: eorum qui participes sui sunt peccata dimittit/ eorum qui non sunt tenet.

c ¶2. questi 7. c. Paulus. vbi glo. in verbo sciret. ponit hoc dictũ Pauli. & de eodẽ dicto est bonus tex. in c. adhuc perfidi instant. in fi. de pœni. distinc.3.

d ¶De renũciatione. c. nisi cum pridem. §. pro defectu. vbi dicit tex. Etsi desyderanda sit eminens scientia in pastore: in eo tamen est competens toleranda. quia secundum apostolum scientia inflat/ charitas autem ędificat. Et ideo impfectũ sciẽtię põt supplere pfectio charitatis.

e ¶De conse. dis.4. c. solet. circa me. vbi glo. in verbo fidem. quærit quõ tãta fides haberi potest sine charitate? Et respondens dicit ꝙ nõ posset haberi: nisi miraculose. sicut etiã nonnũq̃ contingit malos prophetizare. vt est tex. in c. prophetauit 1. questi 1. & dictũ est. s. in verbo Cayphas.

f ¶1. questi.1. c. vide q̃tum bonum. vbi textus qui Hieronymi est/ dicit. Vide q̃tũ bonũ est charitas. Si ita martyriũ fecerim⁹/ vt nr̃as velimus ab oĩb⁹ reliq̃s honorari/ & si opinionẽ vulgi sectãtes intrepidi sanguinem fuderimus/ & substantiam nostram vsq͡ ad mendicitatem propriam dederimus: huic operi non rã premium q̃ pœna debet/ & perfidię magis tormentasũt q̃ corona victorię. Hęc Hiero. De isto autem dicto Pauli meminit etiã glo. in c. firmissime. de hęreti. in verbo mors.

g ¶11. questi.3. c. illud. vbi dicitur. Per spiritum sanctum diffunditur charitas in cordibus nostris: quę non agit perperam. Et in c. vbi sana fides. conformiter ad hęc. verba dicit tex. Vbi charitas non est: non potest esse iustitia. dilectio eni proximi malum non operatur. quã si hęretici haberent: non dilaniarent corpus Christi quod est ecclesia.

h ¶De pœni. dis.2. c. charitas nunq̃. vbi hęc verba ponũtur. Quæ exponẽs glosa dicit. Charitas nũq̃ excidit sc3 in hac vita. in futuro eni fides conuertetur in sciẽtiam/ Spes in rem/ Charitas autem augebitur.

i ¶Glosa. in c. si quis diacon⁹. in verbo dicturi. 50. dis. dubitare videtur circa hoc dictum Pauli. petit enim an post hanc vitã sermones cessabunt. Et dicit videri ꝙ sic: per istum textum Pauli. Subiungit tamen ꝙ cõtrarium dicit propheta inquiẽs. Exultationes dei in gutture eorum. Tandem resolueus dicit. Quicquid sit: tunc nullus accusabit aliũ/ sed sola conscientia accusabit quẽlibet.

k ¶De charitatis laude & excellentia loquitur textus apprime notãdus/ in c. charitas est. de pœni. distinc.2. vbi dicit textus. Charitas est recta voluntas/ & ab omnibus terrenis ac præsentibus prorsus aduersa: iũcta vero deo inseparabiliter/ & ignita igne quodam spiritus sancti/ a quo est & ad quẽ refertur incensa/ inquinamenti omnis extranea/ corruptionis nescia/ nulli vicio mutabilitatis obnoxia/ supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa/ affectionũ omnipotentissima/ diuinæ contemplationis auida/ in omnibus semper inuicta/ summa actionum bonarum/ salus morum/ finis cœlestium præceptorum/ mors criminum/ vita virtutum/ virtus pugnantium/ palma viciorum/

anima sanctarum mentiū/causa meritorū bonorū/præmiū perfectorum/ sine qua nullus deo placuit/ cū qua ali-quis peccare non potuit nec poterit/ fructuosa in pœnitētibus/ lęta in proficientibus/ gloriosa in perseuerātibus/ victoriosa in martyribus/ operosa in omnib9 omnino fidelib9/ ex qua quicquid est boni operis viuet. Hæc Prosper in libro de contemplatiua vita: qui dicti textus auctor est. Prædicta autem intelligenda putauerim de charitate perfectissima/ quæ in hac vita haberi non potest. vt dicit tex. in c. Charitas in quibusdam. de pœni. distinc. 2.

augmentum corporis facit in ędificationem sui in charitate.

¶Hoc oro/ vt charitas vestra magis abundet in omni sciētia/ & in omni sensu: vt probetis potiora/ vt sitis synceres & sine offensa in diē Christi/ repleti fructu iustitię per Ihesum Christum in gloriam & laudem dei. philip. 1. b

¶Finis pręcepti [l] est/ charitas de corde puro/ & consciētia bona/ & fide non ficta. Et infra in verbo Doctor. 1. timoth. 1. a.

¶Consideremus inuicē in prouocationem charitatis & bonorū [m] operum: non deserentes collectionem nostram sicut consuetudinis est quibusdam/ sed consolantes/ & tantomagis q̄to videmus approquantem diem. heb. 10. d.

¶Charitas fraternitatis maneat in vobis: & hospitalitatis [n] nolite obliuisci. heb. 13. a

¶Sitis ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem cōtinuam habentes: quia charitas [o] operit multitudinem peccatorum. petri. 4. c.

¶Qui seruat verbum Christi: vere in hoc charitas dei perfecta est. 1. ioā. 1. d.

¶Si quis diligit mundum: non est charitas patris in eo. Et infra Mundus. 1. ioā. 2. c.

¶Videte qualem charitatē dei dedit nobis pater: vt filij dei nominemur et simus. 1. ioā. 3. a.

¶Charissimi diligamus nos inuicē: quia charitas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suum: ex deo natus est/ & cognoscit deum. Qui nō diligit non nouit deum: quoniam deus charitas [p] est. 1. ioā. 4. b

¶In hoc apparuit charitas dei in nobis: q̄m ipsum filiū suū vnigenitū misit deus in mūdum/ vt viuamus per eū. Et hoc est charitas/ non quasi nos diligerimus deum: sed ipse prior [q] dilexit nos/ & misit filium suū propiciatorem pro peccatis nostris. 1. ioā. 4. b

l ¶De pœni. dis. 2. c. charitas ē. ibi. finis cœlestiū p̄ceptorū. & vide ī supiori pxia ānotatiōe.

m ¶An bona opera semper in charitate fieri debeant/ an vero etiam extra charitatem facta p sint: dicendū ē breuiter/ q bona opera etiā extra charitatē facta psūt ad quinq. Primo q̄tū ad minus suppliciū subeūdū. De hoc ē tex. Augustini. in c. si quis aūt. quod ē c. fi. de pœni. distinc. 3. vbi dicit. Si quis nō habens charitatē (quæ pertinet ad vnitatē spirit9 & vinculum pacis quo catholica ecclesia congregata cōnectit) ī aliquo schismate constitutus/ ne christū neget patitur tribulationes/ āgustias/ famē/ siti/ nuditatē/ persecutionē/ pericula/ carceres/ vincula/ tormenta/ gladiū & flammas/ bestias/ vel ipsam crucē timore gehēnę & ignis ęterni: nullomodo ista culpanda sūt. immo vero & hæc laudāda est patientia. Non eī dicere poterimus melius ei fuisse vt Christū negādo nihil eorū pateretur quæ passus est/ confitendo: sed ęstimandū est fortasse tolerabilius ei iudicium futurum/ q̄ si Christum negando nihil eorū pateretur. Vnde illud quod ait apostolus/ Si tradidero corpus meum ita vt ardeam/ charitatē aūt non habuero: nihil prodest. nihil prodesse intelligatur ad regnū cœlorū obtinendū nō ad extremi iudicij tolerabilius suppliciū subeūdum Hæc tex. Secūdo: talia bona prosunt ad bonū tēporale obtinēdū. Tex. est in c. cauēdū. de pœni dis. 3. vbi dicit. Cauēdū nobis est: vt si forte aliquid boni agimus/ in præsenti sæculo remunerationem accipiamus. ne forte dicatur nobis. Receperūt mercedē suā. Nisi enī diues (supple malus) aliquod bonū egisset vnde in præsenti sæculo remunerationem accepisset: nequaq̄ Abraam ei diceret. Recepisti bona in vita tua. Tertio: talia bona prosūt adhoc vt deus citius illustret cor hominis ad veram pœnitētiā. Tex. est qui est Gregorij in c. falsas. de pœni. dis. 5. vbi dicitur. Si culpa grauiori irretitus ad pœnitētiam venerit/ vel qui bona alterius iniuste detinet/ vel qui odiū in corde gerit recognoscat se veram pœnitentiam non posse peragere/ per quā ad ęternam vitam peruenire valeat nisi negociū relinquat/ vel officiū deserat/ vel odium ex corde dimittat et cętera: ne tamē desperet/ interim quicquid boni poterit facere hortamur vt faciat: vt oīpotens deus cor illius illustret ad pœnitentiam. Hęc textus. Istas autem tres vtilitates bonorum extra charitatem factorum ponit glosa in c. Quod quidam. in verbo pœnitentiæ. de pœni. & remis. vbi pro faciliori eorum memoriæ commendatione subijcit hoc distichon. Quæ cum mortali bona fiunt: dant bona terræ. Cor faciūt humile: minuunt tormenta gehennę. Panor. vero ibidem subiungit alias duas vtilitates. Quarto ergo talia bona habent effectum: q dæmon non habet tantam potestatē in peccatore aliquando bona operante/ sicut in corpore omnino subdito peccatis/ & bonis operibus vacuo. Vnde legitur in dialogo Gregorij & in glosa. c. postea. de conse. distinc. 4. q diabolus Iudæo qui se signo crucis signauerat obesse non potuit: sed solum dixit. Inueni vas vacuum sed signatum. Quinto valent talia opera seu bona extra charitatem facta q̄tum ad acquirendam assuefactionem bonorū operum. Sicut etiam baptismus Ioannis valebat pro assuefactione veri baptismi. prout est tex. in c. non regenerabantur. de conse. distinc. 4.

n ¶De hospitalitatis materia habetur per textus varios. 13. distinc. per to. Cū primis autē notandus est impræsentiarum textus in c. Si quis despicit. in fi. eadem distinc. vbi dicit. In hospitalitate nō est habēdus delectus personarum: sed indifferenter quibuscunq sufficimus/ hospitales nos exhibere debemus.

o ¶1. questi. 1. c. multę sunt. in fi. vbi dicit textus. Charitas quæ operit multitudinem peccatorū/ propriū donū est catholicæ vnitatis & pacis. nec est in omnibus donum eius: quia nec omnes sunt eius. Et de hoc dicto Pauli est etiam textus in c. qui sacramento. 22. questi. 4. & in c. ipsa pietas. paulo ante. fi. 23. questi. 4.

p ¶11. questi. 3. c. abijt. paulo post princ. vbi dicit textus. Cū aliqui societatem fraternitatis/ aliqua discordię peste commaculant: deum produnt/ quia deus charitas est.

q ¶De conse. distinc. 2. c. iteratur. in fine. vbi conformiter ad hanc sententiam dicitur. Semper est mors Christi per sæculi vitam posteris annuncianda: vt discant qua charitate dilexit suos/ qui pro eis mori dignatus est. cui omnes debemus vicem repē

dere charitatis. quia ad hoc nos prior dilexit/cum essemus gehennę filij: vt diligeremus eum/iam a morte liberati.
r ℂ 23. questi. 4. c. Quis nos potest. in fi. vbi tex. hic inseritur. Et dicitur q licet perfecta charitas foras mittat timorem: tamen Paulus pœna corporis ad euangelium coactus intrauit/ & plus illis omnibus qui solo verbo vocati sunt/in euangelio laborauit. Et circa hoc dictum aduertendũ est q in hac vita / tametsi perfectissima charitas haberi non possit: perfecta tamẽ potest haberi. De quo/quãdo scilicet perfecta charitas & quando imperfecta dicatur: videatur bonus textus qui Augustini est / in c. Qui vult facere cũ tribus sequentibus. de pœni. distinc 2. vbi dicitur. Ipsam charitatem apostolus Petrus nondũ habebat/quãdo timore ter dñm negauit: & tñ (q̃uia parua & imperfecta) non deerat ei charitas / quãdo dicebat. Animã meam pono pro te. Et subiũgitur. Si quis tantã habuerit charitatẽ / vt paratus etiã sit pro fratribus mori: perfecta est illa charitas. Sed nũquid mox vt nascitur/iã prorsus perfecta est? Vt perficiatur: nascitur. cũ fuerit nata: nutritur. Cũ fuerit nutrita: roboratur. Cũ fuerit roborata: perficitur. Cũ ad perfectũ venerit: quid dicis? Mihi viuere Christus est: & mori lucrum. Subiungitur adhuc. Sicut seta introducit filum: ita timor introducit charitatem. Crescit charitas: minuit timor. & econuerso. Forte nata ẽ in te charitas/sed nondũ perfecta: noli desperare/ nutri eam ne forte suffocetur. Charitas in quibusdã perfecta est/ in quibusdã imperfecta. perfectissima aũt in hac vita haberi non potest. Hæc tex.

1 ioã. 4. c. ℂSi diligimus inuicem: deus in nobis manet / & charitas eius in nobis perfecta est.

1 ioã. 4. c. ℂDeus charitas est: & qui manet in charitate/in deo manet & de⁹ i eo.

1 ioã. 4. d ℂIn hoc perfecta est charitas dei nobiscum / vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est/ & nos sumus in hoc mundo.

1 ioã. 4. d ℂTimor nõ est in charitate: sed perfecta r charitas foras mittit timorẽ quoniam timor pœnam habet. Qui autẽ timet: nõ est perfectus in charitate.

1 ioã. 5. a. ℂHęc est charitas dei: vt mandata eius custodiamus. Et infra mãdatũ.

amos. 5. g **Carmen.** ℂAufer a me tumultum s carminum tuorum: & cantica lyrę tuę non audiam.

ℂDe libro in quo scriptę erant lamentationes / & carmen/ & vę: vide Eze. 2. in fine/ et in verbo liber.

gen. 2. d. **Caro.** ℂHoc nũc os t ex ossib⁹ meis/ & caro de carne mea (dicit Adã de Eua ex costa sua in mulierẽ ędificata. Et supra in verbo Adam.

gen. 6. a. ℂNõ permanebit v spiritus me⁹ in homine in ęternum (dicit deus) quia caro est.

gen. 9. a. ℂCarnem cum sanguine non comedetis.

ℂDe carne preputij circuncidenda: vide Gene. 17 b. & infra in verbo Circuncisio.

2. reg. 5. a. ℂOs tuũ & caro tua sumus (dixerũt filij Israel ad Dauid) Et. 1. Dauid

psal. 15. c. ℂProuidebam dominũ in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commouear. Propter hoc lętatum est cor meũ / & exultauit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

psal. 64. a ℂAd te (domine) omnis caro veniet.

psal. 108 d ℂGenua mea infirmata sunt a ieiunio: & caro mea immutata est propter oleum.

psal. 83 a ℂCor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

eccles. 12 d. ℂFrequens meditatio: carnis afflictio est.

eccl. 13. d. ℂOmnis caro ad similem sibi coniungetur.

eccl. 14. c. ℂOmnis caro sicut fœnum veterascet/ & sicut folium fructificans in arbore viridi.

eccl. 14. c. ℂAlia generãtur & alia deijciuntur: sic generatio carnis & sanguinis alia finitur & alia nascitur.

eccl. 31. c. ℂVigilia honestatis tabefaciet carnes: & cogitatio eius auferet somnũ.

esa. 58. c. ℂCarnem tuam x ne despexeris (ait dominus omnipotens.)

Hiere. 17 a ℂMaledictus homo qui confidit in homine: & ponit carnem brachiũ suum. Et latius infra in verbo Confidere & in verbo Maledictus.

mat. 16. c. ℂVos quem me esse dicitis? (dixit dominus Ihesus loquens ad discipulos suos) Respõdẽs Simon Petrus dixit. Tu es Christus xx fili⁹ dei viui.

s ℂFacit pro huius dicti declaratione bonus tex. in c. Nõ mediocriter. de cõsacra. distinc. 5. vbi dicit tex. Melior est quies q psalmorũ decantatio cum cordis puritate ac serenitate/ ac spirituali hilaritate: q̃ totius psalterij modulatio cum anxietate cordis atq tristitia.

t ℂVideat quod annotatũ est. s. in verbo Adam.

v ℂGlo. in c. prædixerat. in verbo ingenesi. de pœni. distic 1. hunc textum declarans dicit. Spiritus meus idest indignatio mea. non permanebit in homine in ęternum/idest non erit æterna: quia homo caro est/idest fragilis est.

x ℂ13. questi. 2. c. Non æstimemus. vbi dicit textus. Corpori humano quicquid impenditur/non est præsidium salutis sed humanitatis officium: secundum effectum quo nemo vnq̃ carnam suam odio habuit. Et circa hanc sententiam videatur quod statim annotabitur ad Ephesios. 6.

xx ℂDe hac confessione Petri de Christo: est bonus textus cum glosa in verbo confessio. in c. Memor. 24. questi. 1. vbi dicitur. Memor sum me sub illius nomine ecclesiæ pręsidere: cuius confessio a dño Ihesu Christo glorificata est/cuius & fides nullam hęresin fouet vnq̃/sed quidem omnes hæreses destruit. Hæc textus. vbi glosa in verbo confessio. dicit illũ textũ loqui de ista confessione. Tu es Christus filius dei viui.

y ¶ Glo. in c. 1. in verbo spirituale. de conse. distinc. 2. dicit spirituale corpus dici posse corpus Christi: quia nihil habuit quod ei obstaret. vnde ianuis clausis intrauit ad discipulos. Palpabilẽ se exhibuit: quod non faceret spiritus/ quia spiritus carnem & ossa non habet. z ¶ Hoc dictũ ponitur per glo. in c. quid est hoc. 50. distinc. a ¶ 31. questi. 1 c. quũ. in fi. & c. 1. 33. questi. 4. vbi inserũtur hęc verba. b ¶ De consecra. distinc. 3. c. Christus. vbi dicit textus q̄ per hæc verba ostenditur q̄ Christus est panis pro mundi vita. non solum secundum verbum quo viuunt omnia sed etiam secundum carnem assumptã p̄ mundi vita. humana eni caro q̄ erat peccato mortua/ carni mundę vnita & incorporata/ vnũ cũ illo effecta viuũt de spiritu ei⁹: sicut vnũ corpus de suo spiritu. Et de hoc euãgelico dicto est etiã tex. in c. verũ. eadẽ dis. vbi text⁹ qui Augustini est dicit. Quõ magnũ erit/ panis quẽ ego dabo caro mea est pro mũdi vita: nisi vera sit caro? sed quia Christum fas vorari dentibus nõ est: voluit dñs hũc panem & vinũ in mysterio vere carnem suam & sanguinem suũ consecratione spiritus sancti potentialiter creari/ & quotidie pro mundi vita mystice imolari. vt sicut de virgine per spiritũ sãctũ vera caro sine coitu creat: ita per eũdem ex substantia panis & vini mystice idem corpus Christi consecretur. Ambrosius etiã circa hanc euangelicam sententiã dicit in c. oĩa. eadem distic. Licet figura panis & vini videatur: nihil tamen aliud q̄ caro Christi & sanguis post consecrationem credendum est. Vnde ipsa veritas ait ad discipulos. panis quem ego dabo caro mea est pro mũdi vita. Est (vt mirabilius loquar) non alia plane q̄ quæ nata est de Maria & passa in cruce/ & resurrexit de sepulchro. Hæc inq̄ ipsa est/ et ideo Christi caro est/ quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur/ et cum digne accipitur/ vitam vtiq; ęternam in nobis operatur. Panem quidem istum quem sumim⁹ in mysterio/ illũ vtiq; intelligo panẽ/ qui manu sancti spirit⁹ formatus est in vtero virginis/ & igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorũ factus est cibus hominũ. vnde ipse ait. Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Et itẽ. Panis quem ego dabo/ caro mea est pro mundi vita. Ex his nãq; duabus sententijs apte datur intelligi: quia panis iste & ille/ non duo sed vnus panis & vna caro/ procul dubio vnũ corpus efficitur/ illud vere/ illud sane/ quod sumptũ est de virgine/ quod passum est & sepultum/ quod surrexit & in cœlũ ascẽdit/ & sedet ad dexterã dei patris/ & quod est venturũ iudicare viuos & mortuos. Hęc Ambro.

Respondẽs autem iesus: dixit. Beatus es Simon Bariona: quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi/ sed pater meus qui in cœlis est. Et diffusi⁹ infra in verbo Petrus.

¶ Spiritus promptus est: caro autem infirma. marci. 4. c

¶ Spirit⁹ carnem[y] & ossa nõ habet: sicut me videtis habere. (dicit Christus ad discipulos.) lucę. 24. f.

¶ Verbum caro[z] factum est. Et infra verbum: vbi diffusius. Ioan. 1. d.

¶ Quod natum est ex carne/ caro est: & quod natum est ex spiritu/ spiritus est. ioã. 3. c.

¶ Ego sum (dicit Christus) panis viu⁹ qui de celo descendi[a]. Si quis mãducauerit ex hoc pane: viuet in eternum. Et panis meus quẽ ego dabo: caro mea[b] est pro mundi vita. Litigabant ergo Iudei ad inuicem: dicẽtes. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Ihesus. Amen amen dico vobis. Nisi mãducaueritis[c] carnem filij hominis/ & biberitis eius sanguinẽ: nõ habebitis [c] vitam in vobis. Qui manducat meam carnem/ & bibit meum sanguinem: habet vitam ęternam. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro eni[d] mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem/ & bibit meũ sanguinem: in me manet & ego in illo. ioã. 6. f.

¶ Spiritus est[e] qui viuificat: caro non prodest quicq̄. ioã. 6. g.

¶ Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati/ & de peccato dãnauit peccatum in carne: vt iustificatio legis impleretur in nobis/ qui non secundum carnem ambulamus/ sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt/ quę carnis sunt sapiunt: qui vero secundum spiritum sunt/ quę sunt spiritus sentiunt. Nã prudẽtia carnis mors est: prudentia autem spiritus vita & pax. Quoniam sapientia carnis inimica est deo: legi enim dei non est subiecta/ nec esse potest. Qui autem in carne sunt: deo placere non possunt. Ro. 8. a.

¶ Debitores sum⁹ nõ carni: vt secundũ carnẽ viuam⁹. Si eni secundum carnẽ vixeritis: moriemini. Si autẽ spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis. Quicũq; enim spiritu dei aguntur: hi sunt filij dei. Ro. 8. a.

c ¶ Et sic videtur iste textus innuere/ sacramentum eucharistiæ esse sacramentũ necessitatis: cũ sine eo vita æterna haberi nõ possit. Et ita etiã dicit glo. in c. veniens. in verbo necessaria. de transac. & in c. remissionem §. sed notãdũ. in verbo necessitatis. 1. questi. 1. Et dicit glosa in d. c. veniens. ideo dici sacramentũ necessariũ: quia sine eo/ non potest homo saluari/ si ipsum habere potuit & habere contẽpsit. Quam declarationẽ sequuntur ibi doctores & in c. q̃to. de consuetu. d ¶ De consecra. dis. 2. c. dupliciter. vbi dicit tex. Hieronymi. Dupliciter intelligitur caro Christi & sanguis. Vel spiritualis illa atq; diuina: de qua ipse ait. Caro mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus. Et. Nisi meam carnẽ comederitis/ & biberitis sanguinem meũ: nõ habebitis vitã ęternã. Vel caro mea ea quę crucifixa est/ & sanguis qui militis effusus est lancea. Textus etiã in c. in Christo pater. paulo post pric. eadẽ dis. de his Christi verbis loquẽs/ dicit. Ipse Christus ait. Caro mea vere est esca: & sanguis me⁹ vere est potus. Qui edit carnẽ meã/ & bibit sanguinẽ meũ: in me manet/ & ego in eo. De veritate ergo carnis & sanguinis nõ relictus est ãbigendi locus. Nunc enim & ipsius domini professione/ & fide nostra/ vere caro est & vere sanguis est: & hæc accepta atq; hausta efficiunt/ vt & nos in Christo & Christus in nobis sit. e ¶ Hæc sententia ponitur in c. si ex bono. paulo ante fi. de pœni. dis. 4. & ibi glosa in verbo spiritus dicit. idest/ spiritualis intellectus. f ¶ 82. distinc. c. proposuisti. paulo ante fi. & ibi glo. in verbo in carne. exponit/ idest carnaliter viuentes.

g ¶ De conse. dis.5.c. Non mediocriter. in fi. vbi ex hoc textu argumẽto sũpto a cõtrario dr carnis curã in necessarijs faciendam esse. Alia videant in verbo cura. h ¶ Archi. in c. deniq3.4. dis. dicit q licet pisces sint carnes/ vt in dicto apostoli. Alia est caro pecorum/ alia volucrũ/ alia pisciũ: tamen quibus esus carnium est inhibitus/ non censet inhibitus esus pisciũ/ q2 naturaliter frigidi sunt. Cẽsent tñ inhibita oua/ lac/ & caseus: q2 semẽtinã trahunt originẽ a carne. Ita dicit tex. in d.c. deniq3. versi. par aũtẽ. 4. dis. Dicit tñ pa. in Rub. de obserua. ieiuniorũ. colũ.3.

Ro 13.d ¶ Carnis curã ne feceritis in desiderijs[g].

1.co.15.c. ¶ Non omnis caro eadem caro:[h] sed alia hominum/ alia pecorum/ alia volucrum/ alia autem piscium[h].

1.cor.15.f ¶ Caro & sanguis: regnũ dei possidere non possunt.

2.cori.5.c ¶ Nos ex hoc neminẽ nouimus secundum carnẽ: & si agnouimus secũdum carnem Christum/ sed nunc iam non nouimus.

2.co.10.a ¶ In carne ambulantes/ non secundum carnem militamus: nam arma militię nostrę carnalia sunt/ sed potẽtia deo &c. Et vide. s. i verbo arma

Gala.5.c ¶ Spiritu ambulate[i]: & desideria carnis[i] nõ perficietis.

Gala.5.c ¶ Caro[k] enim concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. Hęc enim sibi inuicẽ aduersantur: vt nõ quęcũq3 vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini[l]: non estis sub lege.

post Archi. in c. Rogationes. de conse. dis.3. q dictũ c. deniq3. in eo qd dicit abstinentes a carne/ debere abstiere ab ouis/ lacte/ & caseo: esse intelligẽdum de tẽpore quadragesimali. quia ista licite sumunt in alio tempore: licet ieiunetur/ & a carnibus abstineatur. Et illo tẽpore quo licite sumunt oua: licet abstineatur a carnib9/ potest etiã sumi sagimen. glo. ẽ notabilis ĩ c. presbyter. in verbo sagimine. 82. distinc. & glosa in c. Admonere. i verbo carnẽ. 33. q̃sti.2. quę fortius dicit q prohibitis carnib9/ lardum non censet esse prohibitum. Et pro illa glosa est bonus text9 in l.1. C. de eroga. mil. anno. lib.12. vbi probat carnes & lardũ esse species distinctas. ex quo dicit ibi Bar. q appellatione macellatoru3 carniũ non veniunt macellatores lardi. Et aduertendũ est q licet vltra cõmunes dies ieiuniorũ esus carnium ex generali consuetudine diebus sabbatis inhibeatur: tñ non inhibetur de iure cõmuni. Tex. est cum glosa. in c. de esu carniũ. de conse. distic.3. & in c.2. §. item de illis. de obser. ieiunio. Et ad c. sabbato. de conse. disti. 3. vbi ieiuniũ pręcipi vr in sabbato: cõiter respondet q consilij est/ & non pręcepti. Sexta tamen feria etiã iure communi disponente/ a carnibus debet abstineri: nisi ea die natalis domini celebritas occurrerit. q2 ob reuerentiã vesci carnib9 permissum esset. Tex. est ĩ c. fi. de obser. ieiu. Vbi excipiunt vouẽtes & religiosi: quia tales sexta feria etiã si occurrerit natalis festũ/ debẽt abstinere. vt ibi dicitur. Quod tamẽ non procedit: si infirmitatis necessitas aliud exposcat. quia exigente infirmitate: etiã tẽpore quadragesimali esus carniũ licitus est. Ita probat textus in c.2. in fi. de obser. ieiunio. Fallit in Cartusiensibus: qui etiã infirmitatis tempore astringuntur voto abstinere a carnibus. Vbi tamen periti medici dicerent vitã alicuius Cartusiensis infirmi non posse sine esu carniũ restaurari: tunc non obstãte regula seu voto deberet carnes comedere. Sicut enim iuramentum propter euitandũ mortis periculũ non ligat: ita nec votũ cũ paribus passib9 ambulent. vt notat in c.1. & in c. debitores. de iureiu. & c. licet. &c. Magne. de voto. Ita notabiliter concludit panor. in c. si vero. col.2. de iureiu. Aduertendum est vlterius q monachi/ nedum sexta feria sed etiam quolibet alio die debent carnibus abstinere. vt est textus in c. carnẽ. de conse. distinc.4. vbi dicit tex. Carnem cuiq̃ monacho nec gustandi nec sumendi est concessã licentia. non q creaturam dei iudicemus indignam: sed q carnis abstinentia vtilis & apta monachis ęstimetur/ seruato tamẽ moderamine pietatis erga ęgrotos. Quod si quis monachus violauerit/ & contra sanctionem regulę vsumq3 veterem vesci carnibus pręsumpserit: sex mensiũ spacio retrusioni & pœnitentię subiacebit. De qua etiam carnium prohibitione monachis facta est bonus textus in c. Cum ad monasteriũ. de sta. mo. vbi dicitur. In refectorio nullus omnino carne vescatur/ nec in quibusdam solennitatibus (sicut aliquando fieri consueuit) conuentus exeat cum abbate/ paucis ibi relictis/ vt extra refectorium edant carnes: cum illis diebus præcipue regularis disciplina sit studiosius obseruanda. Sed nec extra refectorium: nisi in infirmatorio esum carnium credant sibi licere. Quanq̃ ex indulgentia possit abbas interdum aliquos fratrum nunc hos nunc illos prout necessitas postulauerit aduocare: ipsisq3 secum in camera sua melius & plenius exhibere. Dicit tamẽ dominus Cardinalis in d.c. cum ad monasterium. se cõsuluisse q in monasterijs in quibus a tẽpore imemoriali fuit esus carnium in vsu habitus/ impune possunt monachi vti carnibus: donec monasteriũ aliter reformet. quia ex quo non fuerunt adinuẽtores/ nec apparet ex qua causa hoc fuerit introductum: potest præsumi q ex causa legitima/ quia tempus ĩmemoriale habet vim tituli. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua. quo & est & priuilegij c. super quibusdam. de verbo signifi. Si tamen monasteriũ reformaret/ debent reformationi parere: vt concludit panor. in c. super eo. de regula. & moderni in c. ad nostram. de appella. & est bona glosa in c.1. de sta. mo. li.6. & in c. quod omnes. de regu. iuris. eodẽ li. Et licet ab omnib9 carnibus monachi debent abstinere: ab hedinis tamen principaliter abstinebunt/ quia hedinę carnes prouocant dæmones. ita dicit glosa in c. fi. in verbo triginta. in fi. 32. quęsti.2. Alijs autem a monachis esus carniũ: nisi certis diebus est omnino permissus. immo qui carnibus vtẽtes damnant: sunt excõmunicandi. Textus est in c. si quis carnem. 30. distinc. quia etiam Christus carnibus vtebatur: vt est bonus textus in c. accipite. de consecra. distinc.2. i ¶ Similis est textus Hieronymi in c. Nunq̃. paulo post principium: de consecra. distinc.5. vbi dicitur. Ama scientiam scripturarum: & carnis vitia non amabis. k ¶ Glosa in c. perfecta. in verbo cogit. de pœni. distinc.1. citat hoc dictum. Dicit enim. Sensualitas semper rationi repugnat. Vnde apostolus. Caro concupiscit aduersus spiritum: & econuerso. l ¶ In exornationem huius dicti videndus est notabilis textus in c. duæ sunt. in fi. 19. quęsti.2. vbi dicitur. Spiritus dei lex est: & qui spiritu dei agunt/ lege dei ducunt. Et quis est qui spiritusancto possit resistere digne? Quisquis igit hoc spiritu ducitur: etiam episcopo suo contradicẽte eat liber nostra auctoritate. Iusto eni lex non est posita: sed vbi spiritus dei/ ibi libertas. & si spiritu dei ducimini: non estis sub lege. Et pro effectu huius dicti est etiã notabilis textus in c. licet. in prin. de regula. vbi dr. Licet quibusdã monachis & canonicis necnon hospitalarijs & tẽplarijs a sede apostolica sit indultũ ne postq̃ aliquis professus fuerit apud eos ad alium locum possit ipsis inuitis arctioris etiã religionis prętextu transire/ vt vnusquisq3 secundum apostolũ in ea vocatione permaneat in qua dignoscit esse vocatus. Quia tamen vbi spiritus dei est/ ibi libertas/ & qui spiritu dei aguntur non sunt sub lege/ q2 lex non est posita iusto: ea ratione videtur hoc illis esse cõcessum/ ne quis ex temeritate vel leuitate in iacturã vel iniuriam sui ordinis sub prætextu maioris religionis ad aliũ ordinẽ transuolaret/ sicut frequẽter a multis cõstat esse præsumptũ/ non quidẽ vt ei licẽtia denegetur/ qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandã: vt nõ ficte sed vere ad frugem melioris vitæ

valeat transmigrare. Talis ergo postq̃ a prelato suo transeũdi licentiã postulauerit/ ex lege priuata que publice legi praeiudicat absolutus/ libere potest sanctioris vite propositum adimplere: non obstãte proterua indiscreti cõtradictione prelati. quia priuilegiũ meretur amittere: qui concessa sibi abutitur potestate. Hec textus. m ¶ Glosa in c. Omnino. in verbo vt mercede. 31. dis. dicit per istam sententiã Pauli/ beneficiatũ posse vxorem & filios de beneficijs ecclesiasticis enutrire: si aliunde facultas non suppetat. Et ita etiã tenẽt panor. & cõmuniter canoniste in c. coniugatus. in fi. de conuer. cõiu. ãpliantes istud procedere etiam in filijs illegitimis. quia licet in eorum susceptione peccatũ sit: tamen sunt enutriendi etiã de reditibus ecclesiasticis/ si aliunde non habeat/ propter equitatem. c. Cum haberet. de eo qui dux. ĩ ma. quã pollu. per adul. Per hoc etiam dictũ Pauli/ glosa in c. decẽter. in glo. ma. in prin. 89. distinc. sentit episcopũ ecclesiastica officia propinquis dare posse/ si digni sint. imo dicit panor. quẽ alij canoniste sequunt/ q epũs parentib9 suis pauperibus & dignis poti9 prouidere deb3 q̃ extraneis. Ita dicit panor. per illũ textũ in c. dilecto. de prebẽdis. Et panormitanũ sequit in hoc dicto preceptor meus Decius. in c. Cum M. Ferrariẽsis. in 3. no. de cõsti. De hac denique sententia Pauli est bo. tex. in c. Non existimemus. 13. questi. 2. vbi dicitur. Corpori humano quicquid impẽditur non est presidiũ salutis: sed humanitatis officiũ secundum effectum quo nemo vnq̃ carnem suam odio habuit.
n ¶ Archi. in c. vnum orarium §. alias ea demum. colũ. 1. 25. distin. dicit carnem ideo foeno cõparari: quia vt foenũ in humido positum putrescit/ ita caro posita in delicijs. Ideo Matthaei. 14 dicitur q turba iussa est discumbere super foenum: quia super carnem nostrã debemus discũbere & eam calcare.

¶ Manifesta sunt opera carnis/ quae sunt fornicatio/ immundicia/ impudicitia/ luxuria/ idolorum seruitus/ veneficia/ immundicie/ contentiones/ emulationes/ ire/ rixe/ dissensiones/ secte/ inuidie/ homicidia/ comessationes/ ebrietates/ & his similia que predico vobis: quoniam qui talia agũt/ regnum dei non consequentur. Gala. 5. d.

¶ Qui sunt Christi: carnem suam crucifixerũt cũ vicijs et cõcupiscẽtijs. 5. d.

¶ Nemo vnq̃[m] carnem suam odio habuit/ sed nutrit & fouet eam: sicut et Christus ecclesiam/ quia membra sumus corporis ei9/ de carnib9 eius et ossibus eius. Ephe. 5. f.

¶ Induite vos armaturam fidei/ vt possitis stare aduersus insidias diaboli: quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem. Et latius supra in verbo Armatura. 6. b

¶ Gloriamur in Christo Ihesu/ & nõ ĩ carne fiduciã habẽtes: q̃q̃ & ego habeam confidentiam in carne. Philip. 3. a

¶ Omnis caro vt foenum:[n] & omnis gloria eius velut flos foeni. 1. petri. 1 d

¶ Omne quod est in mundo/ aut est concupiscentia cordis/ aut concupiscentia oculorum/ aut superbia vite. Et infra in verbo Mundus. Ioan. 2. b.

Castigare et castigatio.

¶ Benedico te deus pater: quia tu castigasti me/ & tu saluasti me. Tho. 11. d

¶ Deus castigauit nos propter iniquitates nostras: & ipse saluabit nos propter misericordiam suam. Tho. 13. a

¶ Castigans castigauit me dominus: & morti non tradidit me. psal. 117. c

¶ Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo: obtinuerunt diuitias. Et dixi. Ergo sine causa iustificaui cor meũ: & laui inter innocentes manus. Et fui flagellatus tota die: & castigatio mea in matutinis. Psal. 72. c

¶ Castigasti me domine & erudit9 sum: quasi iuuẽculus indomitus. Hie. 31. c.

¶ Castigo corpus meum (dicebat Paulus) & in seruitutẽ redigo: ne forte cũ alijs predicauerim[p]/ ipse reprobus inueniar. 2. co. 9. d.

¶ Quẽ diligit dñs castigat:[q] flagellat autem omnẽ filium quem recipit. hebre. 12 c

Castitas et castus.

¶ Confortatum est cor tuum (dixit populus Israel ad Iudith) eo q castitatẽ[r] amaueris & post virum tuum alterũ nescieris. Ideo &[r] manus domini confortauit te: ideo eris benedicta Iudith 15. d.

o ¶ Videatur textus in c. si Paulus. 32. questi. 5. vbi dicitur. Si Paulus apostolus vas electionis & praeparatus in euangelio Christi/ ob carnis aculeos & incentiua vitiorũ/ reprimit corpus suum/ & seruituti subijcit ne alijs predicans ipse reprobus inueniatur/ & tamen vidit aliam legẽ in suis membris repugnantem legi mentis suae/ & captiuantem se in lege peccati/ si post nuditatẽ/ ieiunia/ fames/ carceres/ flagella supplicia/ in semet reuersus exclamat/ infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius: tu te putas securum esse debere? p ¶ Hinc dicit textus in c. Oportet. 8. questi. 1. in fi. predicatorẽ debere esse vite irreprehensibilis. & c. 1. 38. dis. dicit tex. Sciant sacerdotes sanctas scripturas/ & omne opus eorum in praedicatione & doctrina consistat: atq; edificent cunctos tam fidei scientia q̃ operũ disciplina. Et dicit tex. notabilis in c. infames. in fine 3. questi. 7. Cui9 vita despicitur: restat vt eius predicatio contẽnatur. & in c. Qui sine peccato est. eadem causa & q̃stione dicitur. Prius illi purgãdi sunt per quos aliorum culpe feriuntur: vt ipsi iam mundi per vltionem veniant qui aliorum vitia corrigere festinant. Et in c. iudicet. eadem causa & q̃stione dicit textus. Iudicet ille de alterius errore: qui non habet in seipso quod condẽnet. Iudicet qui non agit eadem quae in alio putauerit punienda: ne cum de alio iudicat ipse ferat sententiam. q ¶ Per hanc Pauli sententiã quam citat Augustinus cuius est ille textus. in c. Ea vindicta. 23. questi. 4. dicitur/ eam vindictam q̃ valet ad correctionẽ non prohiberi. Et idem vult textus iuris ciuilis in l. vnica. C. de emenda. seruo. & in l. vnica. C. de emẽda. propinquo. de quo dicetur in verbo corripere. r ¶ De castitatis effectu ac emendatione/ notabiliter loquitur textus in c. hoc solum. 33. quest. 5. vbi dicitur. Dico q quo modo absq; ceteris operib9 virginitas sola non saluat: sic omnia opera absq; virginitate/ puritate/ continentia/ castitate/ imperfecta sunt. Et dicit Archi. in c. 2. colũ. 2. 12. questi. 2. q castitas dat alijs virtutibus firmum & stabile fundamentum. vt probat in Auten. Quomodo opor. episc. §. Neq; autem. colla. 2. Quae etiã quodãmodo repraesentat statũ coelestẽ. Vnde beatus Bernardus. Quid castitate decorius: que in hoc mor-

talitatis loco & tempore quendā statum Imortalitatis gloriæ repræsentat. Hīc autem castitatis viam esse arctissimā/ & non nisi deo inspirante dari: probat notabilis textus in c. de his. 28. dis. vbi dicit tex. Si aliquibus gratia castitatis deo inspirāte placuerit/ & promissionem castimonię suę absq; cōiugali necessitate sese spoponderint seruaturos: hij tāq̄ appetitores arctissimę vię leuissimo dn̄i iugo subdant. De difficultate etiā huius vię castitatis loquēs tex. i. c. Quia sāctitas. i fi. 50. dis. dicit sine carnali delicto paucos ieniri.

inęternum. Et late infra in verbo Iudith.

1. tio. 4. c. ¶Exemplum esto fidelium in verbo/in conuersatione/ in charitate / in fide/in castitate [s].

Sapię. 4 a ¶O q̄ pulchra est casta [t] generatio cum claritate.

1. tio. 5. a ¶Obsecra iuuenculas vt sorores in omni castitate.

mat. 19. b **Castrare.** ¶Sunt eunuchi [v] qui seipsos castrauerūt propter regnū cœlorum. Et vide infra in verbo Eunuchus.

psal. 1. a **Cathedra.** ¶Beatus vir qui non abijt in consilio impiorū/et in via peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentię nō sedit. Sed in lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte.

mat. 23. a. ¶Ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos: dicens. Super cathedrā [x] Moysi sederunt scribę & pharisęi. Omnia ergo quęcunq; dixerint vobis/seruate & facite: secundū opera vero eorum nolite facere. Dicūnt enim & non faciunt. Et diffusius in verbo Pharisęus.

eccl. 7. a. ¶Noli quęrere ab homine ducatum: neq; a rege cathedram honoris.

Lucæ. 11. f ¶Vę vobis pharisęis: qui diligitis primas cathedras in synagogis/& salutationes in foro.

ecci. 4. d. **Catena.** ¶De carcere / catenisq; interdū quis egreditur ad regnū: & alius natus in regno/inopia consumitur.

Actuū. 12 a ¶Petrus tenebatur in carcere vinctus catenis duabus.

Cauda. ¶De Samsone qui caudas vulpium iunxit ad caudas: vide Iudicum. 15, a. Et in verbo Samson.

Iob. 40. b ¶Vehemot stringit caudam suam quasi cedrum. Et infra Vehemot.

Ecci. 9. d. **Cauere.** ¶Secundū virtutem tuam/caue te a proximo tuo: & cū sapientibus et prudentibus tracta.

26. b. ¶Ab omni irreuerentia oculorum filię caue: & non mireris si te neglexerit. Et diffusius infra in verbo filia.

32. d. ¶A filijs tuis caue: & a domesticis tuis attende.

41. d ¶Caue ab amicis de sermonibus improperij/& cum dederis ne improperes.

mat. 16. a. ¶Cauete a fermento pharisęorum et saducęorum.

Lucę. 12. b ¶Cauete ab omni auaritia: quia non in abundātia cuiusq̄ vita eius est ex his quæ possidet.

eccl. 26. d. **Caupo.** ¶Non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

s ¶Quia per epistolā Pauli ad Timotheū/omnium sacerdotū Christi numerus eruditur vt dicit notabilis tex. in c. miramur. versi. vbi est illa beati Pauli apostoli sententia. 61. distinc. ex hac sententia satis apparet sacerdotes prę cęteris debere castitatē amplexari & obseruare. Hinc dicit tex. q̄ Bedę est. i c. Sacerdocib⁹. 31. dis. Sacerdotibus vt semper valeant altari assistere: semper ab vxorib⁹ est abstinendū/semperq; castitas obseruanda pręcipitur. Et in c. eos. eadē distinc. dicit text⁹. Eos ad sacrificia fas est admitti; qui vel etiā cū vxore nō exerceant carnale cōmercium. Immo nedum castitas sacerdotibus pręcipitur: sed etiam pręcipit oib⁹ in ordine sacro cōstitutis. Et ideo q; subdiaconatus est hodie sacer ordo / prout est textus cum glo. in c. a multis. de ætа. & quali. subdiaconibus castitas est pręcepta. Tex. est in c. 1. 32. dis. Vbi dicitur. Omniū sacerdotum tam excellens est electio: vt hęc quę in alijs membris ecclesiæ vacant a culpa/in illis tamen habeant illicita. Cum ei extra clericorum/ id est ordinū sacrorum constitutis/nuptiarum societati & procreationi filiorū studere sit liberum: ad exhibendam tamen perfectę continentiæ puritatem nec subdiaconibus carnale cōnubium quidem concedit. Et in c. Nemo ad sacrū. eadē dis. dicit tex. Nemo ad sacrū ordinē permittat accedere: nisi aut virgo/aut ꝓbatę castitatis/& q̄ vsq; ad subdiaconatū vnicam & virginem vxorē habuerit. Et idem etiā probat tex. iuris ciuilis in Auctēn. multo magis. C. de epis. & cle. Cætera videant in verbo concubina.

t ¶Huius dicti meminit Archi. in c. 2. col. 2, 12. questi 2. ex eo inferens castitatē esse vnū de his quæ illis inesse debent qui in perfecta vnitate viuere volunt. Casta autē generatio dicitur etiā inter coniugatos: q; castitas nedum in virginali statu est/sed etiam in viduali. Textus est in c. nicena, 31. distin. & notat glo. in c. cōuiuia. 44. dis. Et ideo dicit notabiliter panot. in c. quod a te, in glo. 2. de cleri. coniu. & in c. vt clericorum mores. in 1. col. de vita & honesta. cle, q; transeundo ad secunda vota vxor non perdit relictū/ sibi factū sub cōditione/si caste vixerit. Et idem dicunt legistę pręsertim Bartho. in l. mulier. §. Cum proponeret. in fi. ff. ad sena, trebel. & in l. 1. C. si secū nup. mulier.

v ¶De istis eunuchis qui se castrauerūt propter regnum cœlorum: est notabilis textus in c. Qui sitit. circa medium. 33. questi. 5. vbi dicit textus. Alios hominum facit eunuchos natura/alios vis hominū. Mihi (ait dominus) illi eunuchi placent quos castrauit volūtas non necessitas. libēter eos in meo recipio sinu: qui seipsos castrauerūt propter regnum cœlorum/ & ob meum cultum noluerunt esse quod nati sunt. Cætera videantur in verbo eunuchus.

x ¶Circa hanc sententiam videatur bonus textus in c. Non quales. 1. questi. 1. vbi dicitur. Non quales sacerdotes domini sunt/sed quid de domino loquantur: est vobis magnopere prouidendum. nec in vicarijs beati Petri aposto

li vobis est attendendum quid sint: sed quid pro correctione ecclesiarum/ quid pro salute vestra satagant. Nec enim illos inferiores dicetis scribis & pharisaeis sedentibus super cathedram Moysi: de quibus dominus precepit dicens. Queçunq dixerint vobis facite: secundũ opera eorũ nolite facere. Ergo iperator consydera. si illos dixit audiendos q super cathedrã Moysi sedebant: q̃to potius q super cathedrã Petri residentes esse existimas obaudiẽdos. y ℭ Pro huius sniç & aliarũ sub hoc verbo cõprçhensarũ declaratiõe aduertẽdũ est: q cã multipliter sumit. Primo ei sumit pro iudiciali cõflictu. Nã causa est quç habet in se controuersiam dicendo positam cũ certarũ personarũ interpositione/ scilicet iudicis/ actoris/ & rei. Et sic sumitur i c. forus. §. causa. de verbo. signi. & in c. causam quç de offi. dele. Et ita etiã sumi potest in hac sentẽtia. Secundo. Causa sumitur pro vtilitate. vt ẽ bo. tex. in l. itẽ veniunt. in prin. ff. de peti. hære. Et sic sumi põt dum dicitur. Exurge domine deus in causam meã. & cũ dicitur. Causã tuã tracta cũ amico tuo. Tertio. sumitur causa pro titulo seu origine. & ita accipi potest dum dicitur. Infandorum idolorum cultura omnis mali causa est. l. Nec vllam. in prin. ff. de peti. hçre Quarto sumitur pro ratione vt in l. 1 ff. de regu. iuris. & sic sumitur ibi. Nihil in terra sine causa fit. Alios quinq modos quib9 hoc verbum causa sumi potest/ ponit Hostien. in c. cum dilecti. col. 3 versi. Et nota q cã. de accusa. z ℭ Hanc verberũ pœnam iudices etiã ecclesiastici possunt infligere. vt est tex. I c. in archiepiscopatu. de rap. in c. fraternitas. 12. quæsti. 2. & in c. illi qui. iuncta glo. in verbo religiosus. 5. q̃sti. 5. Cauere tñ debent a duobus. Primo ne verbera ad sanguinem vsq procedãt. c. his a quib9. & ibi glosa i verbo oprç cipiant 23. quæsti 8. Secundo/ q verbera non infligant per laicos. quia iudices ecclesiastici clericos a laicis verberari facientes/ etiam causa disciplinæ/ excõmunicati sunt. textus est valde celebris in c. vniuersitatis. de sen. excom.

Causa. ℭSi fuerit cã [y] inter aliquos/ & interpellauerint iudices: quẽ iustum esse perspexerint/ illi iustitiç palmam dabunt: quem impium cõdemnabũt impietatis. Sin autẽ eũ qui peccauerit dignũ viderint plagis: prosternẽt/ & coram se facient [z] verberari. Pro mensura [a] peccati erit & plagarum modus. Ita dũtaxat vt quadragenarium numerum nõ excedant: ne fede laceratus/ ante oculos tuos obeat frater tuus. deu. 25. a.

ℭExurge & intende iudicio meo deus meus: & dominus meus in causam meam Iudica me deus & discerne [b] causam meã de gẽte nõ sancta: ab homine iniquo & doloso erue me. Psal. 34. d

ℭEijce derisorẽ [c]: & exibit cũ eo iurgiũ/ cessabũtq causç & cõtumeliç. psal. 42. a

ℭNihil in terra sine causa [d] fit. puer. 22. b

ℭCausam tuam tracta cum amico tuo: & secretũ extraneo ne reueles. 25. b.

ℭIudicium determinat causas [e]. 26. b

ℭNouit iustus causam pauperis. Et infra in verbo Iustus/ vbi latius. 29. b

ℭInfandorũ idolorum cultura: omnis causa mali est. sapiç 14 d

ℭAdolescẽs loquere i tua cã: vix cũ necesse fuerit. Et lati9. I. Adolescẽs ecci. 32. b

ℭPupillo non iudicant: & causa viduç nõ ingreditur ad illos. esaiç 1. f.

ℭCausam viduç non iudicauerunt/ causam pupilli non direxerunt: & iudicium pauperũ [1] nõ iudicauerunt Nunquid super his non visitabo [f] (dicit dominus) aut super gentẽ huiuscemodi nõ vlciscetur anima mea? hebre. 5 g

ℭDe Pilato qui non inueniebat causam mortis in Christo: vide Luce 23. a. Et infra in verbo Ihesus. Et in verbo Pilatus.

Cecus. ℭSi cçcus [g] fuerit homo: nõ accedet offerre hostias domino/ nec panes deo suo. Et latius infra in verbo Macula. . Leuitici 21. d.

ℭSi cçcum [h] fuerit animal/ nõ offeretis dño: nec adolebitis ex eo super altare domini. 22. c.

ℭMaledictus: qui errare facit cçcum in itinere. deu. 27. c.

ℭProposuerat Dauid premiũ qui percussisset Hiebuseũ & tetigisset domatum fistulas: & abstulisset cçcos & claudos/ odientes animam Dauid 2. re. 5. b.

a ℭ Idem est de iure positiuo: quia pœna est commensuranda delicto. vt notãt Canonistæ in c. Ba litteris. de cõstitu. & legistæ in l. Rescriptum ff. de his qui vt indig. b ℭ De cõse. dis. 2. c. credere. in fi. vbi dicit tex. Inueniet illic. s. in altaris sacramẽto vitã qui hic discernit cã suam. c ℭ 5. questi. 4. c. in loco. in fi. vbi hæc verba citantur. d ℭ Sic dicũt legistç Omne esse habet ortũ a cã. vt citat Bal. in Ru. ff. si cer. peta. in. 2. col. Differt autẽ causa ab occasione. q causa cõsistit in iure: occasio autẽ in facto. Vel causa rõnabilis est: occasio vero irrationabilis. Ita notat Hostieñ. Et eũ coiter sequunt alij canonistç i c. solitç. de maio. & obe. Et Archi. & Dominicus in c. consequẽs. 11. dis. Aliã tamẽ differentiã inter cãm & occasionẽ ponit Io. An. in c. post trãslationẽ. de renũ. dicẽs q in practica vidit dubitari & obtineri q causa in dubio p̃sumit finalis: occasio vero p̃sumit ipulsiua. De hoc tñ/ an scilicet cã prçsumat finalis vel ipulsiua: videat qd notat per Bar. in. l. 2. ff. de dona. & per pa. & Philip. frãcũ. in c. Cũ cessãte. de appella. e ℭ Aliter dicũt Canonistç. Causas eni iustitia nõ autẽ iudicio dicũt terminari. Tex. est in c. forus. de verbo. signi. vbi dicit tex. causa a casu quo venit dr. Est eni materia & origo: negocij nedũ discussionis examine patefacta. quæ dũ pponit: causa est. dũ discutit: iudiciũ. dũ finit: iustitia. Vocat aũt iudiciũ quasi iurisdictio: & iustitia quasi iuris status. Et ita etiã dicit pa. in rub. de iudi. col. 1. Aduertendũ est tñ: q iudiciũ sumit qñq pro sentẽtia. vt notat Bal. in l. 1. per illũ tex. C. si aduer. rem. iudi. & notãt moderni in rub. C. de iudi. Et sic etiã iure humano recte dici potest q iudiciũ determinat causas. f ℭ De cã pauperũ loqt glo. prima i c. imprimis. 1. q̃sti. 1. dicẽs q cã pauperis prius tractanda est q̃ causa diuitis. g ℭ Hũc tex. declarãs Gregori9 in pastorali suo cuius verba ponuut in c. 1. versi. cçcus. 49. dis. dicit. Cçcus est: qui supernç lucẽ contẽplationis ignorat. qui prçsentis vitç tenebris pressus/ dũ vitã vẽturã nequaq̃ diligẽdo cõspicit: quo gressus operis porrigat nescit. Hinc eteni per pphetãtẽ Annã dr in 1. regũ. pedes sanctorũ suorũ seruabit: & ipij in tenebris cõticescẽt. Et circa hũc tex. est bo. tex. in c. vsq adeo. in fi. 33. dis. vbi dicit tex. Si corpore sauciatũ fortassis aut debilẽ nequaq̃ sancta cõtingere lex diuina permisit: q̃to magis doni cœlestis dispẽsatores esse nõ cõuenit (qd est deteri9) mẽte percussos? Vtrũ autẽ tex. hic secundũ litterç cortice acceptus/ hodie pcedat/ ita q cçcus id est oculis aut altero carens a pmotione repellat: tex. est pbans q sic/ in c. 2. de cor. viciatis. & ita etiã sentit do. abbas pa. in c. si. eodẽ ti. h ℭ Circa has sentẽtias aduertendũ q nedũ cçcũ aial phibet offerri

sed etiam animal claudum & languidum. prout est bo. tex. ist as prohibitas oblationes declarans in c. si. 45. dis. vbi posita hac sentētia. Si offeratis cęcū animal: nōne malū est? subiungit. Cæcū animal offert: qui ordinat indoctum in locum docti/ magistrūq; facit qui discipulus esse poterat. Claudū offert/ qui lucra terrena quęrētem locat: vtpote pedem in diuersa ponentē/ vnum in diuinis/ alterū in carnalibus. cui potest inferri illud de libro regū. Vsquequo claudicas in duas partes? Languidū offert/ qui vitiosum habet pro religioso: quiq; tardū & pigrū probat patientē. indiguus est enim dare deo: quod dedignat homo. Hæc textus.

Idcirco dicitur in puerbio. Cęcus & claudus non intrabunt in templū.

¶De Thobia qui cęcus effectus est: vide Thob.2. Et infra Thobias.

Iob.29.c. ¶Oculus fui cęco: & pes claudo (dicebat Iob).

psal.45.b ¶Dominus illuminat cęcos.

esaię.42.c ¶Surdi audite: & ceci intuemini ad videndum. Quis cęcus: nisi seruus meus? Et surdus: nisi ad quē nūcios meos misi? Quis cęcus: nisi qui venundatus est? Et quis cęcus: nisi seruus domini?

mala.1.b. ¶Si offeras [i] cæcum ad immolandum: nonne malum est?

mat.15.b ¶Sinite [i] illos (dixit Christus de phariseis) Cęci [i] sunt & duces cęcorum. Cęcus autē [k] si cæco ducatum pręstet: ambo in foueam cadunt.

¶De cęcis illuminatis a Christo: vide Marci.6. et Lucæ.7. Et infra in verbo Ihesus.

Cessio.

Ruth.4.b ¶Hic erat mos antiquitus in Israel iter ppinquos. Vt si quādo alter alteri suo iuri cedebat: vt esset firma concessio/ soluebat homo calciamentum suum/ & dabat propinquo suo. Hoc erat testimoniū cessionis in Israel.

Cedrus.

eccl.24.b ¶Quasi cedrus exaltata sum in libano: & quasi cypressus in monte syon.

psal.103.c ¶Saturabuntur ligna campi/ & cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.

Celare.

puer.11.b ¶Qui fidelis est: celat [l] amici cōmissum. Et supra Amicus.

puer.12.d ¶Homo versutus celat sciētiam.

puer.17b ¶Qui celat delictum/ quęrit amicitias: qui altero sermone repetit/ separat fœderatos.

puer.25.a ¶Gloria dei est celare verbum: & gloria regum inuestigare sermonem.

Eccl.20.b ¶Melior est q celat insipientiā suā: q̄ homo qui abscōdit sapientiā suā.

Celum et celi.

Geñ.1.a. ¶Vocauit deus firmamentum cœlum.

deu.32.a. ¶Audite cœli quę loquor: audiat terra verba oris mei.

2.re.22.b. ¶Inclinauit cœlos/ & descendit: et caligo sub pedibus eius.

2 pa.2.b. ¶Si cœlū [m] & cœli cœlorum capere eum nequeūt (dicebat Salomon de deo) q̄tus ego sum vt possim ędificare ei domum.

Iob.9.a. ¶Deus extendit cœlos solus.

15.b. ¶Etiam cœli [n] non sunt mundi in conspectu domini.

26.c. ¶Columnę cœli contremiscunt & pauent ad nutum domini.

38.c ¶Nunquid nosti ordinem cœli: & pones rationem eius in terra?

38.d. ¶Quis enarrabit cœlorū rationē: & cōcentū cœli quis dormire faciet?

psal.18.a. ¶Cœli enarrāt gloriam dei: et opera manuū eius annūciat firmamētū.

18.b. ¶In sole posuit dñs tabernaculum suum: & ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit vt gigas ad currendam viam: a summo cęlo egressio eius.

i ¶De hoc dicto est bonus tex. l c inter verba laudantiū. 11. questi. 3. vbi dicit textus. Si qui satisfieri sibi ex veritate noluerint: habes consolationē/ quā aspicias in euāgelio. Cū enim dño dictū fuisset/ Scis q̄ audito hoc verbo scādalizati sunt Iudęi. Respōdit. Sinite illos. cæci sunt & duces cęcorum.

k ¶38 dis. c. Quę ipsis vbi enūeratis his quæ a sacerdotibus sciri debēt subiungitur. Ex his oībus si vnum defuerit: sacerdotis nomen vix in eo cōstabit. q̄ valde periculosę euangelicæ minæ sunt: quibus dicit. Si cęcus cęco ducatū pręstet: ambo in foueam cadūt. Et de hoc euangelico dicto est etiā bo. tex. in c. post translationē paulo post pri. de renū. Et pro effectu huius tex est bona decisio i c. Qui vult. in prin. 6 dis. vbi dicit. Qui vult confiteri peccata sua: vt inueniat gratiā quęrat sacerdotē scientem ligare & soluere. ne cum negligēs circa se extiterit: negligat ab illo q eū misericorditer monet & petit/ ne ambo in foueā cadant: quā stultus euitare noluit. Et dicit tex. in c. qd quidā. in si. 1. questi. 1. Si cęcus cæco lucernę ministret veritatē: neuter ideo magis suam illumiat cęcitatē. Et glo. ibi in verbo cæco. ponit duo carmina satis trita. Si cęcus cęcū conetur ducere secum. In foueam ductor primum cadet inde secutor.

l ¶Si tamen produceretur in testem: nō deberet celare. Alias esset falsus testis: & teneretur crimie falsi. quod cōmittitur non solū in dicēdo falsum: sed etiā in tacendo verū. vt est tex. in c. 1. de cri. fal. in l. Paulus. Et ibi Bar. C. de falsis. Et notatur in c. 1. de testi. cogen. Cætera quæ huic sententiæ annotari possent: annotata sunt supra in verbo amicus.

m ¶Si cœlum possit hoc loco sumi & pro cœlestis magnitudine imperij/ & pro his qui vitę suę sublimitate cęteros supergrediuntur: videatur glo. ponens hāc declarationem in l. si. in verbo cœlum. C. de sum. tri. & si. catho.

n ¶Similis est. textus. in c. principiū. §. si. de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Astra non sunt munda in conspectu domini. Et glosa ibi in verbo astra. exponit astra pro angelis.

o ¶De hoc dicto est glosa notabilis in c. Quia corpus. de consecra. distinc. 2. in verbo currebat. vbi glosa dicit. Christus currebat id est festinabat redimere nos per passionem. iuxta illud. exultauit vt gigas ad currēdā viā.

p ¶ 21. dis. c. Intantū. vbi dicit tex. Sancti patres apud Calcedonem/Dioscorū Alexandrinū antistitē inter cætera idcirco potissimum sine vlla restitutione dānauerunt: quia ponens in cœlum os suū lingua eius transeunte super terram excoīcationem in sanctū Leonē papam dictauit. q ¶ Tametsi terram dederit deus filijs hominū: tamen domini est terra & plenitudo eius vt est tex. ex psalmista sumptus. in c. quo iure 8 dis. & tex. no. in c. tua. 2. de deci. vbi dicit textus. Deus cuius est terra/ & plenitudo eius orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo: deterioris cōditionis esse nō debet q̄ dominus temporalis. &c.

¶ Verbo dñi cœli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Psal. 32. b
¶ Posuerunt in cœlum [p] os suum: & lingua eorum transiuit in terra. 72. b.
¶ Dominus in cœlo parauit sedē suā: & regnū ipsius oībus dñabitur. 102. d
¶ Extendit (dominus) cœlū sicut pellem: et tegit aquis superiora eius. 103. a
¶ Ascendunt vsq; ad cœlos/ et descēdunt vsq; ad abyssos: anima eorū in malis tabescebat. 106. c
¶ Cœlum cœli domino: terram autem [q] dedit filijs hominum. 113. d
¶ Laudate (dominū) cœli cœlorū: & aquę quę super cœlos sunt laudent nomen domini. 148. a
¶ Dominus sapientia firmauit terram: & stabiliuit cœlos prudentia. puer. 3. b.
¶ Quis ascendit in cœlum atq; descendit? puer. 30. a
¶ Quæ in cœlis sunt quis inuestigabit? sapię 9 d.
¶ Species cœli in visione glorię. eccl. 43. a
¶ Species cœli gloria stellarum: mundum illuminans in excelsis dñs. 43. b
¶ Helias verbo domini cōtinuit cœlum. 48. a
¶ Quis mensus est pugillo aquas: & cœlos palmo ponderauit? esaię. 40 c
¶ Rorate cœli desuper/ & nubes pluāt iustum: aperiatur terra & germinet saluatorem. 45. b
¶ Leuate in cœlū oculos vestros/ & videte sub terra deorsum: quia cœli sicut fumus liquescent/ & terra sicut vestimētum atteretur/ et habitatores eius sicut hęc interibunt. 51. b
¶ Altitudinē cœli/ & latitudinē terrę/ & pfūdū abyssi/ quis dimēsus est? eccl. 1 a.
¶ Ecce ego creo celos nouos/ & terram nouam: & non erunt in memoria priora. esa. 65. c.
¶ Hec dicit dñs. Cœlum sedes mea: terra autem scabellū pedū meorū. esa. 66. a.
¶ Nunquid non celum & terram ego implebo (dicit dominus) hiere. 23. e
¶ Dabo pdigia in cœlo & in terra: sanguinē & ignem & vaporē fumi. Iohel. 2. d
¶ (Baptisato [r] Ihesu) aperti sunt ei cœli: & vidit spm̄ [r] dei descēdentem sicut columbā/ et venientē super se. Et ecce vox de cœlo dicēs. Hic est filius meus dilectus: in quo mihi complacui. Et infra Ihesus. mat. 3 g.
¶ Nolite iurare per cœlum: quia [s] thronus dei est. Et infra Iurare. mat. 5. a
¶ (Rogantibus Ihesum phariseis & saduceis vt signum de cœlo ostēderet) respondens ait. Facto vespere dicitis/ serenum erit: rubicūdum est enim cœlū. Et mane/ hodie tempestas: rutilat enim triste cœlū. Faciē ergo cœli dijudicare nostis: signa autem temporum non potestis scire. mat. 16. a.
¶ Precibus Helię clausum est cœlum annis tribus & mensibus sex. Lucę. 4. d
¶ Cœlū [t] & terra transibūt (dixit Christus) verba autē mea nō trāsibūt. Lucę. 21. f.
¶ De Paulo qui fuit raptus ad tertiū cœlū. vide. 2. co. 12. Et ifra Paulus 2. co. 12. d.
¶ De Petro qui vidit cœlum apertum: vide Actuum. 10. b. Et infra in verbo Petrus.
¶ De his quę testimonium dant in cœlo: vide. 1. Ioañ. 5. b. Et infra in verbo Testimonium.
¶ Vidi cœlum nouum & terram nouam. Primum enim cœlum & prima terra abijt: et mare iam non est. apo. 21. b.
¶ Adueniet dies dñi sicut fur: i quo cœli magno ipetu trāsiēt/ elementa vero calore soluētur/ terra aūt & omnia quæ in ipsa sunt opera exurēt. 2. pe. 3. c.

r ¶ De consecra. distinc. 4. c. per aquam. vbi textus qui Ambrosij est/ dicit. Christus ante descendit/ vt baptizaretur: secutus est spiritus sanctus vt nunq̄ ipse sanctificationis mysterio egere videretur: sed vt sanctificaret ipse/ sanctificaret & spiritus sanctus. Et dicit textus qui est Chrysostomi in c. Nōq̄. eadem dis. Nunq̄ aqua baptismi/ purgare peccata credentium posset: nisi tactu dominici corporis sanctificata fuisset.

s ¶ De iureiu. c. & si Christus. vbi dicit tex. Quāuis non sit per creaturam iurandum: si tamen iuretur per creaturam/ seruandum est quidem/ dummodo sit licitum quod iuratur. Quia teste veritate/ qui iurat in cœlo: iurat in throno dei. Cætera videantur in verbo iurare.

t ¶ 35. questi 10. circa princip. vbi dicit textus. Verbum domini validum est/ forte/ & durabile/ & immutabile/ & perseuerabile/ non momentaneum/ nō transitorium. Ait enim per se ipsa veritas quæ deus est. Cœlum & terra transibunt: verba autē mea non transibunt. Et glosa ibi in verbo transibunt. hoc dictum declarans dicit. Cœlum & terra transibunt non quoad essentiam/ sed quoad formam de qualitate in qualitatem. Et Archidi. ibidem exponens aliam partem huius dicti/ dicit. Verba mea non transibunt: id est non exeunt sine effectu.

Celestis. te.

¶ Si terrena dixi vobis/ & non creditis: quomodo si di Ioan. 3. b.

l.cori.15.f xero vobis celestia/credetis? (dixit Christus ad Iudęos).

ℂPrim⁹ homo de terra terrenus: secũdus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus/tales & terreni: et qualis cœlestis/tales & cœlestes. Igiť sicut portauimus imaginem terreni: portemus & imaginem cœlestis.

philip.2.b ℂIn nomine Ihesu omne genu flectatur: cœlestium/terrestrium/& infernorum. Et latius infra Ihesus.

3 esdre.3.a **Cena.** ℂRex Darius fecit cœnam magnã omnibus vernaculis suis/ et omnibus magistratibus Mœdię & Persidis/ & omnibus purpuratis/ et prętoribus/& consulibus/& prępectis ab illo/ab India vsq̃ Aethiopiã centum viginti septem prouincijs.

marci.6.c ℂHerodes natalis sui cœnam fecit. Et infra latius in verbo Herodes.

marci.12.d ℂScribę amant primos discubitus in cœnis.

Lucę.14.c ℂCum facis prandium aut cœnam/ noli vocare amicos tuos/ neq̃ fratres tuos/neq̃ cognatos/neq̃ vicinos/neq̃ diuites: ne forte & ipsi te reinuitent/& fiat tibi retributio. Sed cũ facis conuiuiũ/voca pauperes/ claudos/& cęcos/& beatus eris: quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi: in resurrectione iustorum.

Lucę.14.d ℂHomo quidam fecit cœnam magnam/& vocauit multos: & misit seruum suũ hora cœnę dicere inuitatis [v] vt venirent: quia iam parata sunt oia. Et cœperunt simul oẽs excusare. Primus dixit ei. Villã [v] emi: & necesse habeo exire & videre illam. Rogo te: habe me excusatum. Et alter dixit. Iuga [v] boũ emi quinq̃: & eo probare illa. Rogo te: habe me excusatum. Et alius dixit. Vxorem [v] duxi: et ideo non possum venire. Et reuersus seruus nunciauit hęc dño suo. Tunc iratus paterfamilias: dixit seruo suo. Exi cito in plateas [v] & vicos ciuitatis: & pauperes/ac debiles/ et cęcos/& claudos/introduc [v] huc. Et ait seruus. Domine/ factum est vt imperasti: et adhuc locus est. Et ait dominus seruo. Exi in vias & sepes [v] et compelle [x] intrare: vt impleatur dom⁹ mea. Dixi autẽ vobis: q̃ nemo virorum illorum qui vocati sunt/gustabit cœnam meam.

Ioã.12.a. ℂIhesus venit Bethaniã: vbi Lazarus fuerat mortuus quẽ ipse suscitauit. Fecerunt autẽ cœnam ibi: et Martha ministrabat/ Lazar⁹ vero erat vnus ex discumbentibus. Et infra Lazarus.

ℂDe cœna a qua surrexit Ihesus vt pedes discipulorũ lauaret: vide Ioan.13.a. Et infra in verbo Ihesus.

ℂDe discipulo qui recubuit in cœna super pectus Ihesu: vide Ioã.21.f. Et infra in verbo Discipulus.

l.cori.10.f ℂSi quis vocat vos infidelium ad cœnam/& vultis [y] ire: omne [y] quod vobis apponitur manducate/nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit/hoc immolatum est idolis: nolite manducare [z] ꝑpter illũ qui indicauit/et propter conscientiã. Conscientiã aũt dico non tuã: sed alterius. Vt quid enim libertas mea iudicatur ab aliena consciẽtia?

v ℂPro huius parabolæ effectu & exornatione est textus notabilis in c. Displicet. in fi. 23. questi. 4. vbi dicit textus. Vtitur ecclesia potestate vt non solum inuitet sed etiam cogat ad bonũ. Hęc dominus significare volebat: qui quãuis haberet magnã potestatem/ prius tamen elegit commendare humilitatẽ. Hoc etiam in illa conuiuij similitudine satis euidenter ostenditur: vbi misit ad inuitatos/& venire noluerunt. & ait seruo. Exi cito in vias/plateas/ & vicos ciuitatis: & pauperes ac debiles/cæcos/& claudos introduc huc. Et ait dño seruus. Factum vt imperasti: & adhuc locus est. Et domi nus seruo ait. Exi ĩ vias & sepes: & compelle intrare vt impleatur dom⁹ mea. Vide nunc quemadmodum de eis qui primo venerant dictum est/ introduc eos: nunc dictum est compelle. Ita significata sunt primordia ecclesię adhuc crescẽtis: vt essent per vires etiã compellendi. Hæc textus. Archidiaconus autẽ ibi notabiliter declarãs hanc parabolã: dicit istos qui se excusauerunt per villam/iuga boum/ & vxorem/ repulsos fuisse a cœna magna/ per quã intelligitur regnum cœleste. Vnde versus. Villa/boues/ vxor regnum clausere btis. Et per ista tria intelligũtur illa tria generalia peccata quę fere totum mundum interficiunt/ scilicet superbia per illum qui emit iuga boum/ Auaritia per illũ qui emit villas. Luxuria per illũ qui duxit vxorẽ. De istis tribus dicit Ioãnes in ep̃la sua. Oẽ qd ẽ in mũdo: aut est cõcupiscentia carnis/ aut cõcupiscẽtia oculorũ/ aut superbia vitę. Dum añt dixit seruo. Exi cito i plateas &c. tangit Iudęos/ qui tanq̃ ciues legẽ/ prophetas/& eloquia dei habebant/ statuta supernę ciuitatis scientes. quos quidẽ de ciuitate ad nuptias vult vocari: sine cõpulsione tamẽ. Vnde dicit. Introduc huc. nõ dicit compelle intrare/ vt de alijs statim sequitur. nã nihil ad nos de his quæ foris sunt. extra. de diuor. c. gaudemus. sed per hoc quod dicit q̃ exeat in vias & sepes: notat hæreticos & schismaticos. per sepes enim schismatici designantur: qui schismatum spinis incõsutilem domini tunicã/ id est ecclesiæ vnitatẽ lacerant. & isti tanq̃ de foro ecclesiæ sunt cogendi intrare/& fidem seruare quam in baptismo receperunt. Hæc Archi. x ℂ23. questi. 4. c. ipsa pietas. in prin. & c. Nimiũ. & c. displicet. in fi. In quibus textibus per hanc euãgelij sententiã dicitur/ nonnũq̃ aliquos ad bonũ faciendum nedũ inuitandos/ sed etiam cogendos esse. Et annotatum est annotatione proxima.

y ℂGlosa in c. si quis carnem. 30. dis. dicit hanc Pauli sententiam hodie non procedere. Non enim licitum est Christiano cum infideli comedere. Tex. est. I c. omnes. in prin. 28. quest. 1. vbi dicit tex. Omnes clerici siue laici/ Iudęorum cõuiuia vitent: nec eos ad conuiuiũ quisq̃ accipiat. Et ita etiam per textum dicti c. omnes. tener panor. in c. q̃ sit. in 2. no. de Iudęis. Et facit textus in l. vnica. C. Ne Christia. manci. z ℂ23. questi. 4. c. Sicut. in prin. vbi dicit Augustinus cuius est illa textualis decisio. Satius est fame mori q̃ idolaticis vesci. Quod tamen dictum Augustini

¶Conuenientibus vobis in vnum: iam non[a] est dñicam[b] cœnam man= 1.cori.11.f
ducare. Vnusquisq; enim suam cœnam presumit ad manducandum.
Et latius infra in verbo Manducare.

¶Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. apo.19.b

¶De Angelo quem vidit Ioannes dicentem omnibus auibus quę vola=
bant per mediũ cœli. Venite et congregamini ad cœnam magnã dei. vi=
de Apo. 19. c. in fi. Et infra in verbo Vidi.

Census. ¶Melius est corpus validum: q̃ census[c] immensus. ecci.30.b.

¶Non est census super censum salutis corporis. ecci.30.c.

¶De respõsione Ihesu ad interrogãtes an liceret dare censum[c] Cęsari:
vide Math. 22. b. Et infra in verbo Ihesus.

Cera. ¶Sicut fluit cęra a facie ignis: sic pereant pctõres a facie terrę. Psal. 67. a

¶Montes sicut cęra fluxerunt a facie domini. 96. a.

Cerimonie. ¶Quomodo potui placere dño in cerimonijs[d] mẽte Leui.10.
lugubri? (dicebat Aaron.) Et supra Aaron.

¶Tribum Leui pones (dixit dominus ad Moysem) super tabernaculũ nume.1. a
testimonij/& cuncta vasa eius/& quicquid ad cerimonias [d] pertinet.

¶Mihi mãdauit (dixit Moyses ad filios Israel) vt docerem vos cerimo= deu.4.b.
nias[d]/& iudicia quę facere debetis in terra quam possessuri estis.

Certare et certamen. ¶Vsq; ad mortẽ certa pro iustitia/& de= ecci.4. d.
us expugnabit pro te inimicos tuos.

¶Certa bonum certamen fidei. 1.tio.6.c.

¶Qui certat in agone: nõ coronabitur nisi legitime certauerit. 2.tio.2 a.

¶Bonum certamen certaui/fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi 2.tio.4.b
corona iustitię: quam reddet michi dñs in illa die iustus iudex/non solũ
autem mihi/ sed & omnibus qui desiderant aduentum eius.

¶Deponentes omne pondus & circunstans nos peccatum/per patien= hebre.12 a
tiã curramus ad propositum nobis certamẽ: aspicientes in auctorem fi=
dei & consummatorem Ihesum/qui proposito sibi gaudio sustinuit cru
cem/confusione cõtempta. Recogitate eñi eum qui talem sustinuit a pec
catoribus aduersus semetipsum contradictionem: vt nõ fatigemini ani=
mis vestris deficiẽtes. Nondũ enim vsq; ad sanguinẽ restitistis aduersus
peccatũ repugnantes: & obliti estis cõsolationis/qui vobis tanq̃ filius lo
quitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam dñi: neq; fatigeris dũ
ab eo argueris. Quem eñi diligit dominus castigat: flagellat [e] autẽ om=
nem filium quem recipit.

Certus. ¶Hoc pro certo habet omnis qui colit te (dñe) q; vita eius Tho. 3. d.

glo. ibi in verbo procedere dicit intelligendum: vbi ad idoli venerationem comederẽtur idolatica/ alias in extrema necessitate/ esus idolaticorum non videretur inhibitus: cum necessitas legem non habeat. l. 2. §. cum in eadem. ff. ad l. Rho. de iactu. & c. si quis propter necessitatem. ff. de furtis. a ¶Per hoc dictũ Pauli dicit textus in c. quando. 2. 44. dis. conuentus seu congregationes quę fiunt vt crapulæ studeatur/ re ræhendi. b ¶In cœna domini non lautius vt plerisq; faciunt sed temperantius epulandũ est. Tex. est in c. Non oportet. in fi. de consecra. distinc. 3. Nec nisi semel sumendus est cibus. & cõtraria consuetudo corruptela est. Textus est cũ glo. in verbo ieiuniũ. in c. non liceat. eadem dis. Et dicta die chrisma singulis annis conficiendum est. Text⁹ est in c. Ilis. eadem dis. c ¶Quid sit census: notat Archi in c. Quęsitum est. in. 2. col 1. q̃sti. 3. & resolutio est vt dicatur quędã annua pręstatio quę superiori fit ratione prędiorũ possessorũ/ aut etiã ratione superioritatis. Facit bonus textus in c. prohibem⁹. & in c. preterea, de censi. et in l. ętatẽ & in l. forma. ff eodem ti. Et dicit pa. in c 2. versi. Item notat q; solutio. de cẽsi. q; solutio tributi seu census nõ est inprobata lege canonica/ imo est præcepta. Etiam lege diuina. tũ q; Christus soluit: tũ q; dixit. Reddite quę sunt Cęsaris Cęsari. Et est differẽtia iter cẽsum & pẽsionẽ. q; cẽsus soluimus de re nostra: pensionem autem de re aliena. Ita notat pa. in c. constitutus. colũ. 3. de relig. domi. Et ibi subiungit aliã differẽtiã inter censum & pẽsionem. q; ratione census nõ soluti non potest fieri expulsio a re cuius occasione census debet: sed tantũ agi potest ad solutionem census. Sed si pẽsio non soluatur per biẽnium vel triẽniũ: expelli poterit qui pensionem non soluit. Tex. est in c. potuit. de locato. in l. 2. C. de iure. emphi. & in l. Quæro §. iter locatorẽ. ff. locati. Et hanc differẽtiã ponit etiam Bar. in l. 1. ff. de publica. Et dicunt Hostieñ. & panor. in c. fi. de causa posses. & propri. & Fely. in c. ad audientiam. colum. 7. versi. pro differentia. de pręsũp. q; solutio census aliquando denotat subiectionẽ. c. Omnis aĩa. de censi & c. Cum venissent. de resti. spolia. Aliquãdo exẽptionẽ. c. constitutus. de reli. do. Et aliqñ ptectionẽ. c. recepimus. de priuile. Et dicit glo. in Ru. C. de cẽsitis & cesito. q; cẽsus tributũ & publica pensitatio idẽ sunt. d ¶Glosa in c. Qui syncęra. In verbo cerimonię. 45. dis. dicit cerimonias esse sacrificia Iudęorũ: & sic dici / quia cereis exercebãtur. Archidiaconus vero in dicto c. Qui syncęra. in 2. col. dicit cerimonias appellari vel a carẽdo quia Iudęi carebant seu abstinebant a quibusdam escis. vel a ciros quod est manus & monos quod est lex. quia legalia seu cerimonialia in opere manuum consistebant. Glosa autem in c. Non est peccatum. §. his ita. 6. distinc. dicit q; de cerimonialibus ratio reddi non potest quare ad litteram sint mandata. Hæc tamen cerimonialia ab aduentu Christi cessauerunt. & ea obseruantes mortaliter peccãt: immo incurrũt idolatriã vel quasi. Ita dicit Archi. post Hieronymũ & Origenẽ in d. c. Qui syncęra. 45. dis. Non erant tamen in lege Moysi sine effectu: quia per ipsa dimittebantur peccata venialia. Ita dicit glo. in c. Quod autem. in verbo mundabantur. 32. questi. 1. e ¶23. q̃sti. 4. c. ea vindicta. & vide supra castigare.

f ℭ 2. q. 7. c. Paul⁹. vbi glo. i v̄bo sciret. mēinit hui⁹ dicti. & de eodē v̄bo. tex. i c. Adhuc perfidi. in fi. de pœni. dis. 4.
g ℭ Hāc ppheticā snia; declarās tex. i c. pricipiū. versi. hui⁹ pricipat⁹. de pœni. dis. 2. dicit. Pricipat⁹ luciferi celsitudinē ppheta intuēs: adiūgit. Tu Cherub extēt⁹ &c. Cherub qppe plenitudo sciē iterp̄taf. & idcirco iste cherub dr: q trāscēdisse cūctos scia nō dubitaf q i medio ignitorū lapidū pfectus ābulauit. qz iter āgelorū corda charitatis igne succēsa/clarus glia cōditionis extitit quē bn̄ extentū ac ptegentē dicit oē ei qd ptegim⁹ obūbram⁹. qz cōparatiōe claritatis suę obūbrasse cęterorū claritatē credit. ipse fuisse extētus & ptegens reperit. reliquos eni quasi obūbrādo operuit: q eorū magnitudinē excellētia maiore trāscēdit. Et subdit. De hoc cherub idcirco tā mira in qb⁹ fuit & q amisit insinuantur: vt hoi ostēdat qd ipse si superbiat de electionis suę culpa passur⁹ sit/si ferięndo illu pcere noluit quem creādo i glia tātę claritatis eleuauit. Cōsideret ergo hō elat⁹/ qd i terra mereai sūāgelis ᵽlatus in cœlo p̄ternitur. Hęc tex. i d. c. pricipium.

si in probatione fuerit coronabitur/si autem in tribulatiōe fuerit liberabitur/ & si in correptiōe fuerit ad misericordiā tuā venire licebit. Et lati⁹ ifra in verbo dn̄s.

Ro. 8. g. ℭCertus [f] sum: q neq̄ mors/neq̄ vita/neq̄ angeli/neq̄ principat⁹/ neq̄ virtutes/ neq̄ instantia/neq̄ futura/neq̄ fortitudo/neq̄ altitudo/neq̄ pfūdū/neq̄ creatura alia poterit nos separare a charitate dei quæ est in Christo Ihesu. Et. g. Charitas.

2. thi. 1. a. ℭScio cui credidi: et cert⁹ sū qa potēs est depositū meū seruare i illū diē iust⁹ iudex

2. pe. 1. c. ℭCertus sum q velox est depositio tabernaculi mei (dicebat Petrus) secūdū quod dominus noster Ihesus significauit mihi.

Cherub et cherubi.

Gen. 3. d. ℭCollocauit deus ante paradisum voluptatis/cherubim & flammeum gladium atq̄ versatilem: ad custodiendam viam ligni vitę.

Exo. 25. b ℭDuos cherubim facies (dixit dominus ad Moysen) aureos & pductiles ex vtraq̄ parte oraculi: cherub vnus sit in latere vno/et alter in altero.

Exo. 37. a ℭFecit Beseleel duos cherubim ex auro ductili/quos posuit ex vtraq̄ parte ppiciatorij: cherub vnum in summitate vnius partis/& cherub alterū in summitate partis alterius/ duos charubim in singulis summitatib⁹ propiciatorij/extendentes alas et tegentes propiciatorium seq̄ mutuo & illud respicientes.

3. reg. 8. a. ℭCherubi expādebāt alas super locū arcę: & ptegebāt arcā/& vectes ei⁹ desuper.

Psal. 17. b ℭAscendit super cherubim et volauit: volauit super pennas ventorum.

psal. 79. a ℭQui sedes super cherubi/manifestare corā Effraim / Beniamin & Manasse. Excita potentiam tuam & veni: vt saluos facias nos.

ℭDe Hieremia qui vidit cherubi: vide Hiere. 10. per totū. & infra in verbo Vidi.

Eze. 28. d ℭTu cherub[g] extētus & ptegens & posui te in mōte sancto dei/in medio lapidum ignitorū. Ambulasti perfectus in vijs tuis a die cōditionis tuę: donec inuēta est iniquitas in te. In multitudine negociationis tuæ repleta sūt interiora tua iniquitate & peccasti: & eieci te de monte sancto dei/et perdidi te o cherub ptegēs de medio lapidum ignitorū Et eleuatū est cor tuū in decore tuo/perdidisti sapientiā tuā in decore tuo: in terrā pieci te ante faciē regū/dedi te vt cernerēt te/in multitudine iniquitatū tuarū & iiquitate negotiatiōis tuę polluisti sctificationē tuā. Producā ergo ignē de medio tui q comedat te: et dabo te i cinerē super terrā i cōspectu oīm vidētiū te. Oēs q viderit te i gētib⁹ obstupescēt super te: nihili factus es & nō eris iperpetuū.

Ceruus.

Iob. 7. a. ℭCeruus desiderat vmbram.

psal. 41. a ℭSicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus.

Psal. 103. c ℭMontes excelsi ceruis: petra refugium herinacijs.

Cāti. 2. b. ℭSimilis est dilectus meus capreę hinnuloq̄ ceruorum.

Ceruix.

Deu. 10. d ℭCeruicem vestram ne induretis amplius.

Iob. 13. b. ℭMemoria vestra comparabitur cineri: & redigentur in lutum ceruices vestrę.

Ecci. 30. b ℭCurua ceruicem filię tuę in iuuentute. Et infra Filia.

Ecci. 38. b ℭTristitia cordis flectit ceruicem. Et infra in verbo Cor: & in verbo Tristitia.

Cesar.[h]

Mat. 22. b ℭDe rn̄siōe Ihesu ad iterrogātes an liceret dare cēs⁹ Cęsari/vide mat. 22.

ℭDe edicto quod exijt[a] a Cęsare Augusto: vide Lucę. 2. a. Et. i. i verbo Edictū (b

ℭDe Iudęis q dixerūt se nō habere regē nisi Cęsarē: vide Ioā. 19. &. infra. Rex.

ℭDe Paulo qui appellauit ad Cęsarē: vide Actuū. 25. Et infra in verbo Paulus.

Cessare.

puer. 19. d ℭNon cesses audire doctrinam.

h ℭ Glo in pri. digest. oīg i verbo Cæsar. dicit a cęsare Augusto quēlz ipatorē appellatū fuisse cęsarē. Iuliū eni ipatorē q & dict⁹ ē Augusť dicit cæsarē vocatū vł qz de vētre matris cęs⁹ fuit vel q ventrē mris fecit apire: vt videret locum in quo cōcept⁹ fuit. vel ab euētu q Cæsareā deuicit/ sicut & alias plures pūcias. Bal. autē ibi col. 3 dicit. q Cæsar fuit ppriū nomē Iulij Cęsaris qd sibi ipositū fuit qz int in pru obijt & ipsa secato vtero lucē vidit. nē p: nō videt matrē: vt nō videret supiorē se qnē natura in hoc genuerat vt oīa Cęsar essent. Hęc Bal. Cū quo satis couenit Io. fa. i ti. phemij iustitu. i v̄bo Cęsar. subiūgit eni q etiā dict⁹ fuit Cęsar qz iā magnā cæsariē pilorū hēbat: cū a mr̄is ventre fuit extract⁹. a ℭ De hoc edicto qd exijt a Cęsare Augusto loqť Archi. i c. Magnū i prī. 81. qst. 4. dicens q hoc edicto

fuit primo statutū a Cęsare Augusto vt tributa soluerenť. Quę an soluenda sint ab ecclesia: est bonus tex. in c. Tributū. 21. questi. vlti. & dicet in verbo tributū. k ℭ Hic aduertendū est q cibi appellatione venit etiā potus. & sic sola cibi mētio sufficiēs erat. Ita Archi. in c. in qbus. de conse. dis. 2. nō venit tñ appellatione cibi vestiariū aut calciariū: quis bñ veniat appellatione alimētorū. glo. est no. i c. epūs. 10. q. 2. & est optimus tex. in l. Diarija. ff. de ali. & ciba. leg. vbi dicit. Cibarijs legatis neq habitationē neq vestiariū neq calciariū deberi palā est. l ℭ Hoc dictū cōgruit prěserum clericis. quia arma clericorū sunt lachrymę. vt est textus in c. cōueniot. 23. q. 4. m ℭ Quod etiā inimicis cibaria sint administrāda: bon⁹ est text⁹ in c. qnicūq. §si. sed sicut. 17 questi. 4. & in c. hęc aūt. §. ex his oib⁹. 23. q. 4 n ℭ Pro huius sententię limitatione tex. est notabilis in c. Nō cogāť 41. dis. vbi dicit Augustinus. Nō cogātur diuites pauperū cibis vesci / vtāť cōsuetudie infirmitatis suę: sed doleant aliter se nō posse sustētari. Si cōsuetudinē mutāt / ęgrotāt. vtanť supflua / dēt paupib⁹ necessaria. vtātur pciosis. dēt pauperib⁹ vilia. Et hāc eandē declarationē sentit tex. & ibi glo. i verbo cibarijs in l. seruis vrbanis. ff. de lega. 3. Et idē etiam voluit pa. in c. Cū instātia. in. 1. col. de cēsibus. Et i maiorē elucidationē huius tex. videať tex. solēnis i c. Quisquis. 41. dis. vbi dicit text⁹. Fieri pōt vt sine aliquo vicio cupiditatis vel voracitatis pciosissimo cibo sapiēs vtať: insipiēs aūt fœdissima gulę flāma in vilissimū olus ardescat. & sanius quisq maluerit more dñi / pisce vesci: q lenticula more Esau nepotis Abraę / aut ordeo more iumētorū. Nō enī ppterea continētiores nobis sunt plęręq bestię: q vilioribus alanť escis. Nā in oib⁹ huiuscemodi rebus non ex earū rerū natura quibus vtimur: sed ex cā vtēdi & more appetendi / vel probandū vel iprobandū est qd facim⁹ Et tex. qui eiusdē est sententię / in c. delicię. eadem dis. vbi dř. Delicię qbusdā absq desyderio percipiātur nō officiunt: & viles cibi appētet accepti ipediūt profectū abstinētię. Dauid enī aquā male cōcupitam effudit: & Helias carnē comedit. Dicit etiā tex. de tēperantia in cibis sumendis obseruāda loquens in c. nihil ei. de cōse. dis. 5. Nihil sic iocundū est sicut cibus bene digest⁹ aut decoct⁹. Nihil sic salutē / nihil sic sensuū acumē operať / nihil sic ęgritudinē fugat: sicut moderata refectio. Sufficiētia qppe cū nutrimēto & sospitatē sil pcreat & voluptatē: abūdantia vero morbū facit & molestias ingerit & ęgritudines generat. Quod enī fames facit: hoc etiā plenitudo ciborū / magis aūt & multo peiora. Fames quippe in paucis dieb⁹ aufert hoiem & liberat eū de hac vita pœnali. Excessus vero ciborū cōsumit & cōputrescere facit corpus humanū / & macerat ęgritudine diuturna: & tunc eū morte crudeli cōsumit. o ℭ Pro hoc dicto est bo. tex. in c. sicut. 32. q. 4. vbi dicit tex. Satius ē fame mori: q idolaticis vesci. De cui⁹ dicti declaratiōe vide qd annotatū ē. s. i verbo cœna. p ℭ Sic e ē qd dř post Pauiū apřm i c. Quicūq suffragio. in fi. 12. q 2. vbi dř. Dignus ē mercēnari⁹ mercede sua. q ℭ Vt faciam voluntatē patris mei: id est vt peccatores cōuersi & pœnitētes saluet. Ita istū tex. declarat tex. i c. Iter hęc hyrcū. l fi. de pœni. dis. 3. Et circa hūc tex ē etiā bo. tex. i c 1. 12. dis vbi dicit tex. Sicut dei fili⁹ venit facere volūtatē pris sui: sic & vos iplere volūtatē mris vrę / q ē ecclīa. r ℭ De cōse. dis. 2. c. dupliciter. vbi dicit tex. q Hieronymi est. Dupliciter intelligiť caro Christi & sās

ℭ Qui iustus est tribuet: & non cessabit. puer. 21. d

ℭ Si spiritus potestatem habentis descenderit super te / locū tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima. eccēs. 10. a

Cibare et cibus. ℭ Omne quod mouetur & viuit: erit vobis in cibum. Quasi olera virentia tradidi vobis omnia: excepto q carnē cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum / & de manu hominis. Geñ. 9. a.

ℭ De aialibus non assumēdis in cibū ex lege Mosaica: vide late Leui 11.

ℭ Anima nostra (dicebant filij Israel de manna loquentes) iam nauseat super cibo isto leuissimo. Nu. 21. b.

ℭ De cibo Salomōis per singulos dies: vide. 3. Reg. 4. c. Et. i. Salomō.

ℭ Vtor (dixit Angelus ad Thobiā) cibo [k] inuisibili / & potu qui ab hoibus videri nō potest. Et supra Angelus. & infra Thobias. Tho. 12. d

ℭ Si is q aderat me super me magna loquutus fuisset: abscōdissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus et notus me⁹ / qui me cum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu. psal. 54. c

ℭ Cibabis nos domie pane lachrymarū [l]: & potū dabis nobis i lachrymis in mensura. Psal. 79. a

ℭ Si esurierit inimicus tuus: ciba [m] illū. Et infra Inimicus: vbi lati⁹. puer. 25. c

ℭ Sufficiat [n] tibi lac caprarū in cibos tuos: & in necessaria domus tuæ et ad victum ancillis tuis. 27. d

ℭ Formicę populus infirmus pręparat in messe cibum sibi. 30. d

ℭ Ante obitū tuū operare iustitiā: qm̃ nō est apud iferos inuenire cibū. Eccl. 14. c

ℭ Omnem escam māducabit venter: & est cibus cibo melior. Fauces cōtingunt cibum: & cor insensatum verba mendacia. 36. c.

ℭ Multi de populo Israel diffinierunt apud se vt non manducarent immunda: & elegerunt magis mori [o] q cibis coinquinari immundis. 1. Macha. 1. in fi.

ℭ Iudas Machabęus secesserat i desertū locū / ibiq iter feces viā in mōtib⁹ ante suis agebat: & fœni cibo vescentes demorabanť / ne participes fierent coinquinationis. Et infra Iudas Machabęus. 2. macha. 5. f.

ℭ Dignus [p] est operarius cibo suo. Mat. 10. b

ℭ Rogabant discipuli Ihesum: dicentes. Rabbi: māduca. Ille aūt dixit eis. Ego cibū habeo māducare quē vos nescitis Dicebāt ergo discipuli adiuicē. Nūquid aliqs attulit ei māducare? Dixit eis Ihesus. Me⁹ cib⁹ [q] est vt faciam voluntatem eius qui misit me / vt perficiam opus eius. Ioā. 4. b.

ℭ Operamini non cibum qui perit / sed qui permanet in vitam ęternam: quem filius hominis dabit vobis. Hunc enim pater signauit deus. Ioā. 9. c.

ℭ Caro mea vere est cib⁹ [r]: & sanguis meus vere est pot⁹ (dixit Christ⁹). Ioan. 6. f.

ℭ Si propter cibum frater tuus cōtristatur: iam nō secundū charitatem Ro. 14. c.

guis. Vel ſpiritualis illa atq; diuina: de qua ipſe ait. Caro mea vere eſt cibus: & ſanguis meus vere eſt potus. Vel ea quę crucifixa eſt: & ſanguis qui militis eſt effuſus lancea. Et annotatū eſt in verbo caro. s ℭ Iure poſitiuo/criminoſorum ſocietas in cibo reperitur interdicta: ſi vel infideles ſint/ vel hæretici/ vel excōmunicati. De infidelibus ꝙ interdictū ſit cibos cū eis ſumere: textus eſt in c. Omnes in prin. 28. queſti. 1. & notat panor. in c. q̄ ſit. de Iudæis. De hęreticis eſt bonus textus in c. excōmunicamus. §. Credentes. de hære. & in Auten. credentes. C. eodem titu. De excōmunicatis vero eſt textus in c. in pręſentia. in verbo in mēſa. de ſen. ex. Et facit textus argumēto ſumpto a ſpeciali in c. Cum voluntate. §. prędicatores. in ſi. eodem titu. t ℭ De cauteriata conſcientia loquitur tex. in c. didici. 2. queſti. 7. & ibi. glo. in verbo cauteriatam. exponit cauteriatam id eſt vulneratam vel aduſtam ignoto erroris cauterio. v ℭ Hinc dicit tex. in c. ſi quis carnē. 30. diſ. Si quis carnē manducantē ex fide cū religione præter ſanguinē & idolo imolatā & ſuffocatam crediderit condēnandū tanq̄ ſpem non habentem: qui eam manducat / Anathema ſit. x ℭ De cilicij pœnitentia: eſt textus apud canoniſtas i c. pœnitentes. in prin 50. diſ. De qua etiā pœnitentia cilicij loquitur textus in c. Qui ſanctus. verſi. qui autem. de pœni. diſtinc. 1. vbi dicit. Sacerdos qui peccator eſt & quem remordet propria conſciētia: cilicio pœnitētię accingatur/ & plangat vel propria delicta vel ppli. y ℭ 37. diſtinc. c. legimus. verſi. hinc etiā. vbi dicit tex. Origenes per cyniphes & ranas quib⁹ Aegyptij ſūt percuſſi vanam dialecticorū garrulitatē & ſophiſtica argumēta intelligit. Archidiaconus autem exponens dicit in. 1. colū. ſuę interpretationis in illud caput/ ꝙ cyniphes ſunt muſcæ adeo ſubtiles/ vt viſum niſi acute cernentis effugiant: & corpus acerbo terunt ſtimulo. z ℭ Hui⁹ ſentētię pſalmographi meminit textus in c. Si quis diaconus. paulo poſt prin. 50. diſtinc.

a ℭ Quid ſit circūcidere: declarat gloſa iuris ciuilis in l. circuncidere. ff. ad l. cor. de ſicca. dicens ꝙ circuncidere eſt pellem quæ eſt in ſummitate virgæ naturalis circumcirca incidere. Hæc autem circuncīſio Iudęis in Iudęos permiſſa eſt: non in alterius religionis homines. Tex. eſt in dicta l. Circuncidere. ff. de ſicca. vbi contrarium molientibus infligitur pœna caſtrātiū. q̄ qualis ſit: declarat text⁹ in l. lege cornelia §. ſi. ff. eodem. vbi dī pœnā talium capitalem eſſe. Et dicetur in verbo eunuchus. Hæc aūt capitalis pœna interpretat exilij perpetui. vt eſt caſus ſolennis in l. Iudæi. C. de Iudęis Vbi dicit textus.

ambulas. Noli cibo tuo illum perdere: ꝑ quo Chriſtus mortuus eſt.

1. cori. 5. d ℭ Scripſi vobis non commiſceri/ ſi is qui frater nominatur inter vos/ eſt fornicator/ aut auarus/ aut idolis ſeruiēs/ aut maledicus/ aut ebrioſus/ aut rapax: cum hmōi nec cibum [s] ſumere.

Coloſ. 2. c ℭ Nemo vos iudicet in cibo aut in potu.

1. tio. 4. a ℭ In nouiſſimis temporibus diſcedent quidā a fide: attendētes ſpiritib⁹ erroris & doctrinis demoniorū/ & in hypocriſi loquentiū mendaciū & cauteriatam [t] habentiū ſuam cōſcientiā/ prohibentiū nubere / abſtinere a cibis [v]/ quos deus creauit ad percipiendum cū gratiarum actione fidelibus & hijs qui cognouerūt veritatē. Quia omnis creatura dei bona eſt/ et nihil reijciendum quod cum gratiarum actione percipitur: ſanctificatur enim per verbum dei & orationem.

Hebre. 5 d ℭ Cum deberetis magiſtri eſſe propter tēpus/ rurſum indigetis: vt vos doceamini quę ſint elementa exordij ſermonū dei/ & facti eſtis quibus lacte opus ſit nō ſolido cibo. Oīs enī qui lactis eſt particeps expers eſt ſermonis iuſtitię: paruulus eſt enī. Perfectorū aūt eſt ſolidus cibus: & eorū q̄ ꝑ cōſuetudine exercitatos habēt ſenſus ad diſcretionē boni ac mali.

Cilicium. ℭ De Achab rege qui humiliat⁹ operuit carnem cilicio: vide. 3. Regum. 21. g. Et ſupra in verbo Achab.

4. re. 6. f. ℭ Vidit omnis populus cilicium quo veſtit⁹ erat Benadab rex Syrię ad carnem intrinſecus.

ℭ De Iudith vidua quę veſtita erat cilicio: vide Iudith. 8. a. Et. 9. Iudith.

pſal. 34. b ℭ Cum mihi moleſti eſſent teſtes iniqui: induebar cilicio.

mat. 11. c. ℭ Vę tibi Corozain/ vę tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro & Sidone factę eſſēt virtutes q factę ſūt i vobis/ oli i cinere & cilicio [x] pœnitētiā egiſſēt. Verūtā dico vobis: Tyro & Sydoni remiſſi⁹ erit in die iudicij q̄ vobis.

pſal. 150. a **Cymbalum.** ℭ Laudate dn̄m in cymbalis beneſonātib⁹/ laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis ſpiritus laudet dominum.

1. pa. 15. c. ℭ In reductiōe Arcę fœderis: erāt cātatores/ i cymbalis ęneis cōcrepātes

Exo. 8. d. **Cyniphes.** ℭ Extēdit Aaron virgā/ percuſſitq; puluerē terrę & facti ſunt Cyniphes [y] in hominib⁹ & iumētis. Omnis puluis terre verſus eſt in Cyniphes per totam terram Aegypti. Malefici autem incātationibus ſuis non potuerunt Cyniphes educere. Et ſupra in verbo Aaron.

Iob. 42. a **Cinis.** ℭ Ago pœnitentiam in fauilla et cinere (dicebat Iob).

Pſal. 101 b ℭ Cinerem [z] tanq̄ panē manducabam: & potū meum cū fletu miſcebā.

Eccl. 10. b ℭ Quid ſuperbis terra & cinis?

Eccl. 17. d ℭ Omnes homines ſunt terra & cinis.

ℭ De rege ciuitatis Niniue qui pœnitentiam egit in cinere: vide Ionę. 3. Et infra in verbo Ionas.

Gen. 17. b **Circuncidere et circuncīſio.** ℭ Hoc eſt pactū meū quod obſeruabitis inter me & vos/ & ſemen tuum poſt te (dixit dn̄s ad Abraam) Circūcidetur [a] ex vobis omne maſculinū/ & circūcidetis carnē præpu-

tij vestri: vt sit signū fœderis inter me & vos. Infans octo dierum circū-cidetur in vobis. Omne masculinū in generationibus vestris tam vernaculus q̄ emptitius circuncidetur: & quicunq; non fuerit de stirpe vestra. Eritq; pactum meum in carne vestra: in fœdus ętemū. Masculus cuius preputij caro circuncisa non fuerit: delebitur [b] aīa illa de populo suo.

¶Tertia die circuncisionis grauissimus vulnerum dolor erat. Gen̄.34.d

¶Circuncidite præputium cordis vestri. Deu.10.d

¶Circuncidet dominus deus cor tuū/ & cor seminis tui: vt diligas dn̄m deum tuum ex toto corde tuo & in tota anima tua/ vt possis viuere. 30.b.

¶Ait dominus ad Iosuę. Fac tibi cultros lapideos: & circūcide secūdo filios Israel. Fecit quoq; quod iusserat dn̄s: & circuncidit filios Israel in colle preputiorū. Hęc autē causa est secūdę [c] circuncisionis. Oīs populus qui egressus est de ęgypto generis masculini vniuersi bellatores viri/ mortui sunt in deserto per longissimos vię circuitus: qui omnes circuncisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per.xl.annos itineris latissimæ solitudinis incircuncisus fuit: donec consumerētur qui nō audierant vocē dn̄i/ & quibus ante iurauerat vt ostenderet eis terram lacte et melle manantē. Horū filij in locū successerunt patrum/ et circūcisi sunt a Iosue: quia sicut nati fuerant in præputio erant/ nec eos in via aliquis circunciderat. Postq̄ autē omnes circūcisi sunt: manserunt in eodē castrorum loco donec sanarētur. Iosue.5 a

¶De circuncisione Ihesu: vide Lucę.2. Et infra in verbo Ihesus.

¶Circūcisio pdest si legē obserues: si aūt pręuaricator legis sis/ circūcisio tua prępuptiū facta [d] est. Si igitur prępuptiū iustitias legis custodiat: nōne prępuptiū illius in circūcisionē reputabitur? & iudicabit id quod ex natura est prępuptiū legē consummans te qui per litteram & circuncisionē pręuaricator legis es? Neq; enī qui in manifesto Iudęus est/ neq; quæ in manifesto est circūcisio: sed qui in abscondito Iudęus est/ & circuncisio cordis in spiritu nō littera/ cuius laus non ex hominibus sed ex deo. Ro.2 d.

¶Circūcisus aliquis vocatus est? non adducat preputium. In preputio autem aliquis vocatus est? non circūcidatur. Circuncisio nihil [e] est/ preputium nihil est: sed obseruatio mandatorum dei. 1.co.7.d.

¶Si circuncidamini: Christus vobis nihil [f] pderit. Testificor autē rursus omni homini circuncidenti se: qm̄ debitor est vniuersę legis faciēdę. Gala.5.a.

¶Quicunq; volunt placere in carne: hi cogunt [g] vos circūcidi tantum/ Gala.6.c.

Iudęi & bonorum proscriptione & perpetuo exilio damnabuntur: si nostrę fidei hominem circūcidisse eos vel circūcidendum mandasse constiterit. Et idem vult tex. in l. vnica. iūcta glosa in verbo capitali. C. ne Christ⁹ mācip. Cuius autem effectus esset circuncisio in lege Mosaica: ponit panor. & sequunt alij Canonistæ in c. Maiores. colum. 2. de baptismo. Vbi dicit q̄ tollebatur per eam peccatum/ & damnationis euitabatur periculum. Quando vero seu quo tempore inuenta fuerit circuncisio/ & quo tempore finierit: est bonus textus Hieronymi in c. ab exordio. 35. distin. vbi dicit tex. Ab exordio cōditionis hūanę nec carnibus vescebamur/ nec dabamus repudiū/ nec pręputia nobis eripiebant in signū. Post diluuiū aūt cū datione legis datę per Moysē quā implere nullus potuit/ carnes ingestę sunt ad vescendū/ & repudij concessa duritia/ & cultellus circūcisionis appositus: quasi dei munus plus in nobis creauerit q̄ necesse est. Postq̄ autē Christ⁹ venit in fine tēporū/ et Oetiā reuolat ad A.1. extremitatē retraxit ad principiū: nec repudiū nobis dare permittit/ nec circūcidimur/ nec comedimus id ē suademus nō comedere carnes. Hæc tex. De pœna autē circūcidentiū est etiā textus apud canonistas in c. plerię. de conse. distinc. 4. vbi dicit text⁹. Plerię ex Iudęis qui dudū ad Christianā fidē promoti sūt/ nūc blasphemātes Christum/ nō solū Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur: sed etiā abominandas circuncisiones exercere. De quib⁹ consultu pijssimi ac religiosissimi dn̄i nostri Sisemundi regis hoc sanctum decreuit concilium vt hiūci transgressores pōtificali auctoritate correcti/ ad cultum Christianę dignitatis reuocent: vt quos ppria voluntas non emendat/ animaduersio sacerdotalis coerceat. Eos autem quos circuncidūt si filij eorū sint/ a parētum cōsortio separent: si serui/ pro iniuria corporis sui/ libertati tradantur. Hæc tex. Quare autē circuncisionis præceptū datum fuerit: ponit tex. in c. omnis qui diligit. circa fi. de pœni. dis. 1. vbi dicitur. Circuncisio data est Abraæ in signū iustitiæ: non in causam iustificationis.

b ¶De baptismo c. maiores. & conse. dis. 4. c. Si baptizata. vbi hoc circuncisionis pręceptū ponitur. Et eius effectus habetur in c. quod autē. & in c. seq. eadē dis. vbi dictus qui Gregorij est/ videtur probare circuncisionem tūc illum effectū habuisse quem hodie habuit baptismus. Sed pa. & cōmuniter canonistę in c. maiores. de bap. intelligunt illos tex. quātum ad peccati sublationem/ non autem quantum ad conferendam gratiam/ seu quātū ad apertionem ianuæ paradisi. Et ita etiam dicit glosa in dicto c. ab exordio. in verbo implere. 35. dis. & annotatū est proxima annotatione.

c ¶Huius secundæ circuncisionis meminit textus Hieronymi in c. Sed & illud. 26. questi. 3. Et ibi dicit glosa q̄ populus circuncisus fuit a tempore Abraæ vsq; ad illud tempus quo populus exiuit de Aegygto. Sed postea non fuerunt circuncisi quadraginta annis quibus fuerunt in deserto. Sed cum transierūt Iordanem/ denuo præceptum fuit vt vnusquisq; circunciderētur. Et dicit ibi Archidiaconus/ q̄ hæc circuncisio facta per Iosue vocatur secunda circuncisio: non q̄ in ea aliquis fuerit bis circuncisus/ sed quia fuit secundum præceptum datum de circuncisione faciēda.

d ¶Circuncisio tua præputium facta est: id est circuncisus es pręputio/ & non in corde. Cum tamen dixerit legislator. Circuncidite præputia cordis vestri. Istam declarationē ponit glosa in c. finali. in verbo præputium. 22. quęsti. 2.

e ¶Nihil est: id est non proficit ad salutem. Glosa est ita declarans in c. circuncisio. de pœni. distinc. 2.

f ¶35. questi. 9. c. sententiam. in verbo legimus. & c. sic enim. paulo post medium. 28. questi. 1.

g ¶Qui cogūt circūcidi seu circuncidūt puniunt vtroq; positiuo iure. Vt de iure ciuili tex. est in l. Iudęi. C. de Iu-

vt crucis Christi persecutionem nõ patianť. Neq̃ eñi qui circuncidunť legẽ custodiunt: sed volunt vos circuncidi vt in carne vestra gloriẽtur.

Psal.11.b. **Circuitus.** ¶In circuitu[h] impij ambulant.

psal.49.a ¶Ignis in conspectu dñi exardescet: & in circuitu eius tẽpestas valida.

psal.88.a ¶Deus qui glorificatur in cõsilio sanctorũ magnus est: & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

Tho.4.d **Chirographum**[i]. ¶Indico tibi fili mi (dixit Thobias ad filiũ suum) dedisse me decem talenta argẽti dum infantulus esses / gabelo in Rages ciuitate Medorũ: & chirographum ei9 apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum peruenias: & recipias ab eo supramemoratum pondus argenti / & restituas ei chirographum suum.

1.Esdre. 1.a. & 3.a. **Cyrus.** ¶Cyrus Persarum rex anno primo regni sui iussit ędificari domum dñi in Hierusalem quę est in Iudęa.

Cisterna. ¶De Ioseph qui fuit missus in cisternã: vide Geñ.37.c. Et infra in verbo Ioseph.

Exo.21.d ¶Si quis aperuerit cisternã[k] & foderit / & non operuerit eam / cecideritq̃ bos aut asinus in eam: reddet dñs cisternę precium iumentorum / quod autem mortuum est ipsius erit.

Hiere.2.b ¶Duo mala fecit popul9 me9 (dixit dñs) Me dereliquerũt fontẽ aquę viuę: & foderũt sibi dissipatas cisternas quę cõtinere non valent aquas.

Hiere.6.b ¶Frigidam facit cisterna aquam suam.

1.re.16.d. **Cithara.** Quãdocũq̃ spiritus domini malus arripiebat Saul: Dauid tollebat citharam[l] & percutiebat manu sua / & refocillabat Saul / & lenius habebat Recedebat enim ab eo spiritus malus.

Iob.30.d. ¶Versa est (dicebat Iob) in luctum cithara mea: & organum meum in vocem flentium.

psal 32.a. ¶Cõfitemini dño in cithara: in psalterio decem chordarũ psallite illi.

psal.42.b ¶Cõfitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis es anima mea / et quare conturbas me?

1.co.14.b ¶Quæ sine aia sunt vocẽ dantia / siue tibia / siue cithara: nisi distinctionẽ sonituũ dederit / quomodo scietur id quod canitur / aut quod citharizať?

puer.19.d **Cito.** ¶Qui timet hominem: cito corruet.

Eccl.8.b. ¶Quia non profertur cito cõtra malos sentẽtia: absq̃ timore vllo filij hominum perpetrant mala.

Eccl.19.a ¶Qui cito credit: leuis est corde. Et infra Credere.

2.thess.2.a ¶Non cito moueamini a vestro sensu. Et ibi latius.

dęis. i l.vnica. C. Ne christia.mã. & in l.circũcidere.ff. ad l.corne. de sicca. Et de iure canonico est tex. in c. plerīq̃. de conse. distinc.4. vbi dicit tex. Iudęos ad Christianã fidem ꝓmotos si aliquos circũcidant esse ad cultũ Christianę religionis reuocãdos. Bos autẽ quos circuncidũt / si filij eorũ sint / a parẽtũ cõsortio separãdos: si serui / ꝓ iniuria corporis sui libertati tradẽdos. Et idẽ de seruis circũcisis libertate donãdis probat tex. in c. nulla. versi. si vero Christiani. 54. dis. & notať in c.2. de Iudæis. h ¶Glosa in cle. i. in verbo choreas. dicit hoc dictũ cõtra chorizãtes qui in suis saltib9 circuitũ tenẽt allegari posse. Et aduertendum est ꝙ circuitus nedum iure diuino vitari debet sed etiam vtroq̃ iure positiuo. Tex. est no. in cle. auditor. in fi. de rescrip. in l. Ne in arbitris. in fi. C. de arbitris. in l. fi. ff de adop. & in l. dñs testamẽto. ff. de cõdi. indebiti. vbi Bar. colũ. fi. prosequiť hanc materiã circuitus / quãdo scilicet sit euitãdus & pręsertim in iudicijs: videať ibi per eũ. i ¶Quõ & quando chirographũ de iure humano probet vel non probet debitum aut eius solutionẽ: tex. est no. in l. fi. cum Auctẽ seq. C. Si cer. pe. vbi dicit. Super chirographarijs instrumentis hęc pro cõmuni vtilitate facienda duximus / vt si quis pecuniã credere supra quinquaginta libras auri voluerit / vel super reddito debito securitatem accipere: cũ amplius sit memorata quãtitate / sciat nõ aliter debere chirographũ a debitore vel a creditore accipere / q̃ si testimoniũ triũ testium probatę opinionis per suas subscriptiones idem chirographum capiat. Nã si citra hũoi obseruationẽ chirographũ pro pecunijs mẽoratã auri q̃titatẽ excedẽtib9 pferať: minime hoc admitti a iudice oportet. Quod ĩ futuris creditis vel debitorũ solutionib9 locũ hře oportet. Hęc tex. dictę l. In tex. aũt Auctẽ. dicit. Nouo iure quinq̃ testes adhibẽdi sunt / si fiat cõtract9 ab iperito litterarũ ĩ ciuitate & ĩ scriptis & excedat librã auri. Nã si quis facere quemlibet contractum voluerit ex non scripto: manifestum est quia aut per testes aut per iusiurandum fidẽ percipiet / actore quidẽ testes deducẽte / pulsato aũt iurãte aut referẽte / sicut iudex deposuerit. In agris aũt quæ hactenus valuerint apud eos & nũc sunt firma. Hęc tex. De debito etiã ꝑ chirographũ loquiť tex. q̃ videri põt ĩ l. vnica. ĩ fi. C. Etiã ob chiro. pecu. pig. reti. pos. Et aduertẽdũ ẽq̃ simpliciter appellatiõe chirographi / venit nõ solũ ipsa tabula seu papir9 chirographaria: sʒ debitũ ĩ chirographo cõtẽtũ. Et ideo legato vť vẽdito chirographo: debitũ chirographariũ videť esse vẽditũ seu legatũ. Tex. ẽ ĩ l. q̃ chirographũ. ff. de leg. 3. vbi dř. Qui chirographũ legat: nõ tm̃ de tabulis cogitat / sʒ etiã de actiõib9 quarũ ꝑbatio tabulis cõtineť. Appellatiõe ei chirographi vti nos ꝑ ipsis actiõib9 palã ẽ / cũ vẽditis chirographis intelligim9 nomẽ venisse. k ¶Idẽ cautũ ẽ vtroq̃ iure positiuo. vt est tex. vbi hęc verba ponũt ĩ c.2. de iniurijs. & in l. Qui foueas. ff. ad l. aquiliam. & ĩ l. queadmodũ. in pri. ff. eodẽ ti. Vbi tñ tex. istud limitat & dicit nõ ꝑcedere vbi cisterna seu fouea facta esset nõ in itinere publico sed in loco medio particulari. Quã limitationẽ admittũt canonistę in d. c. 2. de iniurijs. l ¶De cithara Dauid loquitur textus in c. vt cognouerunt. §. Opponitur. versi. Quomodo charitate non habebat qui irrisus. de pœni. distinc. 2. De quo dicetur in verbo Dauid.

ℭManus cito [m] nemini impoſueris: neqꜫ cōmunicaueris [n] pc̄tis alienis 1. tio.5.d.

Ciuitas. ℭCain ędificauit [o] ciuitatem: et vocauit nomē eius ex no mine filij ſui Enoch. Geñ.4.d.

ℭSeparauit Moyſes tres ciuitates trans Iordanem ad orientalē plagā: vt confugiat ad eas qui occiderit nolēs proximū ſuū/ nec ſibi fuerit ini micus ante vnū & alterū diē/ & ad harū aliquā vrbium poſſit euadere. deu.4.g.

ℭFluminis impetus lętificat ciuitatem dei. pſal.45.a

ℭVidi iniquitatē & contradictionem in ciuitate/ die ac nocte circūdabit eā ſuper muros eius iniquitas/ & labor in medio eius et iniuſtitia [p]/ & nō defecit de plateis eius vſura & dolus. 54.b

ℭFundamēta eius in montibus [q] ſanctis: diligit dn̄s portas ſyon ſuper omnia tabernacula iacob Glorioſa dicta ſunt de te: ciuitas dei. Memor ero Raab & Babylonis: ſcientiū me. Ecce alienigenę & Tyrus & popu lus Aethiopum: hij fuerūt illic. Nunquid ſyon dicet homo & homo na tus eſt in ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus. Dn̄s narrabit in ſcripturis populorū & pricipū horū q fuerūt ī ea. Sicut lętātiū oīm: hītatio ē ī te. 86.

ℭNiſi dominus cuſtodierit ciuitatē: fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. 126.a.

ℭIn bonis iuſtorum exaltabitur ciuitas. puer.11.b

ℭFrater qui adiuuatur a fratre: quaſi ciuitas firma. 18.c.

ℭHomines peſtilentes diſſipant ciuitatē: ſapiētes vero auertūt furorē. 29.a

ℭHanc ſub ſole vidi ſapiētiam/ & ꝓbaui maximā: ciuitas parua & pau ci in ea viri. Venit contra eam rex magnus & vallauit eā/ extruxitqꜫ mu nitiones per gyrum/ & perfecta eſt obſidio: inuentuſqꜫ eſt in ea vir pau per & ſapiens/ & liberauit vrbem per ſapientiam ſuam/ & nullus dein ceps recordatus eſt hominis illius pauperis/ & dicebam ego meliorē eſſe ſapientiam fortitudine. Quomodo ergo ſapientia pauperis contempta eſt: et verba eius non ſunt audita? Verba ſapientium audiuntur in ſilen tio: pluſq̄ clamor principis inter ſtultos. Eccl.9.d.

ℭNoli [r] circunſpicere in vijs ciuitatis: nec oberraueris in plateis illius. 9.b.

ℭQualis rector [s] eſt ciuitatis: tales & inhabitantes in ea. 10.a

ℭCiuitates inhabitabuntur per ſenſum prudentium. 10.a.

ℭA tribus timuit cor meum: & in quarto facies mea metuit. Delaturā ciuitatis/ & collectionē ppl̄i/ & calūniā mēdacē/ ſuper mortē oīa grauia. 26.a

ℭIn neq̄ſſimo pane murmurabit ciuitas: & teſtioniū neq̄tię illi⁹ verū ē 31.c.

ℭIn die illa erūt quinqꜫ ciuitates in terra ęgypti: loquentes lingua Cha naan & iurantes dominum exercituum. Ciuitas ſolis vocabitur vna. Eſa.19.c.

ℭCiuitatem ſublimen dominus humiliabit: humiliabit eam vſqꜫ ad ter ram/ detrahet eam vſqꜫ ad puluerem. Eſa.26.a.

ℭCiuitas munita deſolata erit: ſponſa relinquetur & dimittetur quaſi deſertum. Ibi paſcetur vitulus/ & ibi accubabit: & cōſumet ſummitates eius. In ſiccitate meſſis illius conterentur mulieres venientes & docentes eam. Non eſt enim populus ſapiens: propterea nō miſerebitur eius qui fecit eam/ et qui creauit eum non parcet ei. Eſa.27.c.

ℭQuomodo ſedet ſola [t] ciuitas plena populo? Facta ē quaſi vidua/ do mina gentium: princeps ꝓuinciarū facta eſt ſub tributo. BETH. Plo hiere.21.d

m ℭDe elec.c.Cū nobis olim. & in c.ſi.eodem titu.lib.6 vbi ex hac Pauli ſentētia deciditur ad electionis con firmationem non niſi præambula ſolēnitate ibidē inſerta eſſe perueniedū. n ℭQuid ſit cōmunicare peccatis alie nis: videatur in verbo cōmunicare. vbi etiā inuenietur quid ſit manus alicui cito imponere. o ℭ6. diſtinc. c. Non eſt peccatū. verſi. Ius vero. Vbi dicit tex. ex iſto tp̄e ędificatę per Caim ciuitatis homines ſimul habitare cœpiſ ſe. Et in hac materia eſt aduertendū ꝙ appellatione ciuitatis non tm̄ veniūt ea quę cingunt muris ſeu illa quę muro rum ambitu continent. ſed etiam veniunt ſubur bia & ſūt extra muros. Facit tex. in l.1. §. Cum vrbem. ff. de offi. pręfec. vr. Et notat Bar. in l.2. ff. de ver. ſigni. quod eſt verum in materia larga vel indifferenti. In mate ria enim ſtricta/ appella tione ciuitatis nō venit niſi illud qd muris cingi tur: niſi forſan diſpoſi tio loquens de ciuitate aliter redderetur eluſo ria. quia tunc ſuburbia comprehēduntur. Tex. eſt celebris i c. ſi ciuitas. de ſen. excom. In 6. & notat panor. in c. Ro dulphus. col.2. de reſcri ptis. Et licet coīter dicat eam dici ciuitatem quæ epiſcopū habet: tamen de eſſe ſeu ſubſtātia ciui tatis non eſt ꝙ epiſcopū habeat. Bonus eſt tex⁹ in c.1. de priuilegijs & in c. Epiſcopi. 80 diſtic. vbi dicit textus. Ep̄s nō ad modicam ciuitatē ne vileſcat nomē ep̄i/ ſed ad honorabilem locū titu lādus eſt & denoiand⁹. p ℭDe iſtis trib⁹ refugij ciuitatib⁹ eſt glo ſa no. apud cano. in c. Illa cauēda ſunt. in ver bo legis. 15. queſti.1. q ℭHęc pſalmiſtę ſnia declarat a textu ſolēni i c. fundamēta in prin. de elec. lib.6. vbi dicit tex. Fundamēta militātis ec cleſię in montib⁹ ſctīs ꝓ pheta rememorans per mōtes apoſtolos & p̄dica tores patēter iſinuat: quib⁹ tota hm̄oi ędificij fabrica cōfidenter inni tit/ quæ firmę baſes ec cleſię ſuper fundamēto p̄ ter qd nemo alid pōt po nere qd eſt Chriſtus Ihe ſus veluti ſūmo angula lari lapide ſolidēt. vt ve ritas q̄ antea legis & ꝓ phetarū ꝑconia vehebat per apl̄icā tubā in ſalu tē vniuerſitatis exiret. ſi cut ſcriptū ē. In oēꜫ ter rā exiuit ſonus eorum. r ℭHęc ſnia monachos p̄ cęteris reſpicit. vt ē bo. tex. i c. Si cupis. i pri.16. q̄ſt.1. Vbi dr̄. Si cupis eſſe qd diceris/ monachus ſcilicet/ id eſt ſolus: quid facis in vrbibus (quæ vtiqꜫ non ſunt ſolorū habitacula ſed multorū. s ℭSic ē qd dr̄ i c. Qualiter & q̄n.2. circa me. de accu. ꝙ plat⁹ ē velut ſignū poſitū ad ſagittā. t ℭHui⁹ dicti Hie remię mēinit tex. ī c. ſi. paulo an̄ finē. 15. diſ. Et glo. ī c: ſi peccauerit. ī glo. mag. 2. q.1. dicit ꝙ i iſto tex. hęc dictio ſola excludit mltitudinē: ſed nō excludit paucos. Et ſic dū dixit Hieremias/ Quō ſedet ſola ciuitas: itelligit. i. cū paucis.

rans plorauit in nocte: & lachrymę eius in maxillis eius. Nõ eſt qui cõſoletur eam ex omnibus charis eius. Omnes amici eius ſpreuerũt eam: et facti ſunt ei inimici. GIMEL. Migrauit Iudas ꝑpter afflictionem & multitudinem ſeruitutis: habitauit inter gentes/ nec inuenit requiẽ. Omnes perſecutores eius appręhenderũt eam: inter anguſtias. DELETH. Vię ſyon lugent: eo ꝙ non ſunt qui veniant ad ſolennitatẽ. Omnes portę eius deſtructę/ ſacerdotes eiꝰ gemẽtes/ virgines eius ſqualidæ: & ipſa oppreſſa amaritudine. HE. Facti ſunt hoſtes eius in capite/ inimici eius locupletati ſunt: quia dñs locutus eſt ſuper eam/ propter multitudinem iniquitatum eius. Paruuli eius ducti ſunt in captiuitatẽ: ante faciem tribulantis. VAV. Et egreſſus eſt a filia ſyon omnis decor eius. Facti ſunt principes eius velut arietes non inuenientes paſcua: & abierũt abſq; fortitudine ante faciem ſubſequentis.

Aba. 2. c. ¶Vę qui ędificat ciuitatem in ſanguinibus: & pręparat vrbem in iniquitate. Nũquid non ſunt hæc a dño exercituum? Laborabũt enim populi in multo igne: & gentes in vacuum/ & deficient.

mat. 10. c. ¶In quãcũq; ciuitatem aut caſtellum intraueritis (dixit Chriſtus ad diſcipulos) interrogate quis in ea dignus [v] ſit: & ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domũ/ ſalutate eam: dicentes. Pax huic domui. Et ſi quidẽ fuerit domus illa digna/ veniet pax veſtra ſuper eam: ſi autem nõ fuerit digna/ pax veſtra reuertetur ad vos. Et quicunq; nõ receperit vos/ neq; audierit ſermones veſtros: exeuntes foras de domo vel ciuitate excutite puluerem de pedibꝰ veſtris. Amẽ dico vobis/ tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorreorum in die iudicij: q̃ illi ciuitati.

Lucę. 10. c ¶In quãcũq; ciuitatem intraueritis (dixit Chriſtus ad diſcipulos) & ſuſceperit vos/ mãducate quę apponũt vobis: et curate infirmos qui in illa ſunt/ & dicite illis. Appropinquabit in vos regnum dei. In quãcũq; aũt ciuitatem intraueritis & non ſuſceperint vos: excũtes in plateas eius/ dicite. Etiam puluerem qui adhęſit nobis de ciuitate veſtra extergimus in vos: tamẽ hec ſcitote quia appropinquabit regnũ dei. Dico vobis: quia Sodomis in die illa remiſſius erit q̃ illi ciuitati.

Apo. 21. ¶Vidi ciuitatem magnam Hieruſalem nouam deſcendẽtem de cœlo: a deo paratam ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Ibidem latius vidẽdum eſt. Et infra in verbo Vidi.

Apo. 21. f. ¶Ciuitas dei non eget ſole neq; luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminabit eam/ & lucerna eius eſt agnus.

Deu. i. c. **Ciuis.** ¶Quod iuſtũ eſt iudicate: ſiue ciuis [x] ſit ille ſiue peregrinus.

Ephe. 2. d ¶Iam non eſtis hoſpites & aduenę: ſed eſtis ciues ſanctorum & domeſtici dei/ ſuperędificati ſuper fundamẽtum Apoſtolorum & Prophetarũ/ ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Iheſu/ in quo omnis ędificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino/ in quo & vos coędificamini in habitaculum dei in ſpiritu ſancto.

Geñ. 18. c. **Clamor et clamare.** ¶Dixit dñs. Clamor Sodomorũ & Gomorreorum multiplicatus eſt: & peccatũ eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcendam [y] & videbo vtrum clamorem [y] qui venit ad me/ opere cõple-

v ¶43. diſtinc. c. In mandatis. in prin. vbi dicit tex. Origenis. In mandatis habemus: vt venientes ad ciuitatem diſcamus prius quis in ea dignus ſit: vt apud eũ/ cibũ ſumamꝰ. quãto magis noſſe oportet quis qualiſve ſit is cui immortalitatis verba credẽda ſunt? Soliciti ei debemꝰ eſſe: ne margaritas nr̃as mittamus ante porcos x ¶Iure humano/ appellatione ciuium continent̃ non ſolum ciuitatenſes: ſed etiam qui ſunt comitatiui ſeu de territorio ciuitatis. Ita apud Canoniſtas notat panor. in c. Rodulphus. col. 3. verſi. venio ad tertiũ. de reſcrip. & eſt glo. optima in c. 1. in verbo alienigenas. de vſu. lib. 6. Et eſt bonus tex. apud legiſtas in l. q ex vico. ff. ad mu. & in l. Qui in cõtinentibus. ff. de ver. ſignifi. Et notat Bar. ĩ l. 2. col 2. ff. eodem. Quæ autẽ faciãt ſeu conſtituant aliquem ciuem alicuius ciuitatis: videatur notabilis tex. & ibi late per Bar. in l. 1. ff. ad municipa. y ¶Ex hac diuini iuris auctoritate & alijs ſimilibus ibidẽ citatis dicit tex. in c. qualiter/ & quãdo. 2. de accuſa. manifeſte probari ꝙ non ſolum cũ ſubditus verum etiã cũ pręlatus excedit: ſi per clamorem & famã ad aures ſuperioris peruenerit/ non quidẽ a maliuolis & maledicis/ ſed a prouidis & honeſtis/ non ſemel tantũ ſed ſæpe quod clamor inuit debet corã eccleſię ſenioribus veritatẽ diligentius perſcrutari. Vt ſi rei popoſcerit qualitas: canonica diſtrictio culpã feriat delinquẽtis. non tãq̃ idem ſit accuſator & iudex: ſed quaſi denunciãte fama vel deferẽte clamore/ officij ſui debitũ exequatur. Et idem ſentit textus in c. Cum dilecti. in princi. ibi. per frequentem clamorem. eodẽ ti. & c. licet hely. eod̃. Nã eni iuxta canonicas ſanctiones. de ſimo. Et ſic iure diuino & iure canonico/ ꝓcedente clamore iſamãte aliquẽ põt fieri contra eum inquiſitio ſpecialis. De iure autem ciuili quãuis generalis inquiſitio fieri poſſit/ l. iuſtiſſimos. C. de offi. recto. proui. & l. congruit. ff. de offi. præſid. tamen ſpecialis nõ videtur eſſe permiſſa. vt eſt bonus textus ĩ l. reſcripto. §. ſi accuſatorem. ff. de mu. & hono. Et hoc niſi in caſibus in quibus accuſatio fieri poteſt ſine metu calumnię. Vnde quia officialis ſeu procurator regius excuſatur a calumnia: ad eius denunciationẽ ſpecialis inquiſitio fieri poteſt. l. ea quidẽ. C. de accu. Ita dicit Bar. in l. 2. §. ſi publico. ff. de adul. tñ do. meus Deciꝰ in Rub. de iudicijs tenet ꝙ imo etiã de iure ciuili ꝓcedẽte iſamia ſeu clamore famoſo põt ad inqſitionẽ ſpecialẽ ꝓcedi. & r̃ndet ad d. §. Si accuſatorẽ. vt ibi ꝑ eũ.

uenit an non est ita/vt sciam [z].

ℭNon est oblitus dominus clamorem pauperum. Psal. 9. b.

ℭDeus me⁹ clamabo per diem/& non exaudies: & nocte/& non ad insipientiam mihi. 21. a

ℭDomine deus clamaui ad te: et sanasti me. 29. a

ℭDomine deus meus in die clamaui: & nocte coram te. 87. a.

ℭClamauerunt ad dominum cum tribularent̃/ & de necessitatibus eorum liberauit eos. 108. a.

ℭAd dominum cum tribularer clamaui: & exaudiuit me. 119. a.

ℭClama [a] ne cesses/quasi tuba exalta vocem tuam: & annũcia populo meo scelera eorum/& domui Iacob peccata eorum. Esa. 58. a.

ℭAñq̃ clamẽt electi mei ego exaudiã: adhuc illis loquẽtib⁹ ego audiã. Esa. 65. d.

ℭCirca horam nonam clamauit Ihesus voce magna: dicens. Hely hely lamaazabthani. &c. Et vide infra in verbo Ihesus. mat. 27. c.

ℭIhesus cum clamore valido & lachrymis offerens: exauditus est pro sua reuerentia. Et infra latius in verbo Ihesus. Hebre. 5. c

Claritas. ℭHabebo propter sapientiam claritatẽ ad turbas: & honorem apud seniores. Sapię. 8. b

ℭAlia claritas solis/alia claritas lunę/alia claritas stellarum. Stella eñi a stella differt in claritate: sic & resurrectio mortuorum. 1. cori. 15. c

ℭClaritas dei illuminabit ciuitatem eius. Et supra ciuitas. Apo. 21. f.

Clarificare. ℭ(Dixit Ihesus) Pater clarifica nomen tuũ. Venit ergo vox de cœlo: dicẽs. Et clarificaui [b]: & iterũ clarificabo. & ibi pleni⁹. Ioã. 12. e.

ℭ(Cum exisset Iudas a cœna) dixit Ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis: & deus clarificatus est in eo. Si de⁹ clarificatus est in eo/& deus clarificauit eum in semetipso: & continuo clarificabit eum. Ioã. 13. d.

ℭIhesus subleuatis oculis in cœlum: dixit: Pater venit hora: clarifica filiũ tuũ vt fili⁹ tuus clarificet te. (Et subiungit) Ego te clarificaui super terrã: opus cõsũmaui quod dedisti mihi/ vt faciã. Et nũc clarifica me tu pater apud temetipsũ: claritate quã habui priusq̃ mũd⁹ fieret. Ioã. 17. a. in pri. Et paulopost prin. paucis itermedijs (quæ videri pñt) omissis. Ioã. 17. a.

Claudus. ℭSi claudus [c] fuerit homo de semine Aaron: nõ accedet offerre hostias dño/nec panes deo suo. Et latius infra Macula. Leui. 21. d.

ℭSi claudũ [d] fuerit primogenitũ tuũ: nõ imolabit [d] domino deo tuo. deu. 15. g.

z ℭ Pro effectu istorũ verborũ vidẽdus ẽ tex. 2. q̃sti. 1. c. deus oĩps. vbi dicit. Deus oĩps cui nihil est absconditũ/sed ei oĩa manifesta sunt anteq̃ fiant: no ideo hęc Sodomorũ mala inquirere dignatus est q̄ ea ignoraret/sed vt nobis exẽplũ daret ne pręcipites in discutiendis & iudicãdis negocijs essemus/& ne mala ꝓximorũ prius q̃q̃ ꝓsumat eredere q̃ probare. Cuius exemplo monemur ne ad proferendam sententiam vnq̃ pręcipites simus: aut temere indulgẽterq̃ probata/idiscussa quoquo modo iudicemus. dicente veritatis voce. Nolite iudicare: & non iudicabimini. Hęc text⁹ dicti c. deus oĩpotẽs. Cui satis applaudet textus iuris ciuilis in l. 1. & 2. C. de senten. ex pericu. reci. vbi textus præcipit iudicibus: vt non subitas sed ponderatas sententias ferant.

a ℭ 43. dis. c. sit rector. vbi textus per hãc Esaię sententiam dicit sacerdotes prædicatiõis scios esse debere. Si enim (dicit ibi textus) sacerdos prędicationis est nescius: quam tibi clamoris vocẽ daturus est prǽco mutus? Et Archidi. ibi notabiliter declarans hanc Esaię sententiam/ dicit q̄ hoc verbum Esaię dicitur prędicatori & annũciatori verbi diuini. In quo iniungitur prędicationis actio/suadet prędicationis continuatio/ & exprimitur prędicationis modificatio. Prædicationis actio: cum dicitur. Clama. Ideo eñi clamare debet prædicator: vt tepiditatẽ auditorũ excitet/ & proteruitatẽ increpet/quod non nisi clamando perficit. Prædicationis continuatio suadetur: cum dicit. Ne cesses. Cessare ei non debet actio ꝓdicatoris: q2 nõ cessat militia tẽtatoris/animas ad mortẽ trahentis. prouer. 24. Qui trahuntur ad interitũ: liberare ne cesses. Eccle. 11. Mane semina semen tuum: & vespere non cesset manus tua. Prædicationis modifica tio exprimit: cum dicit. Quasi tuba exalta vocẽ tuam. In exaltatiõe eñi vocis/ auctoritas datur intelligi. Esaiæ. 40. Super montem excelsum ascende/ tu qui euãgelizas Syon. Exulta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas Hierusalem. Sed dicit quasi tuba: quia sicut tuba vtimur ad deterrendũ aduersarios/& ad confortandũ amicos/ & aliomodo sonatur secundum diuersitatem illorum quibus sonus emittitur: ita vox prædicatoris inflecti debet/ vt plus vel minus exaltet iuxta audientium qualitatem. Vnde apostolus. Si incertam vocem det tuba: quis parabit se ad bellum? Ita & vos nisi manifestum sermonem dederitis quomodo scietur idquod dicitur? Vel ideo dicit sicut tuba: id est sciat prædicator se non suo spiritu sed spiritu siue inflatu dei inspirãtis loqui: sicut tuba non suo sed inflantis spiritu/emittit sonum. Hęc Archidiaconus.

b ℭ De consecratione distinc. 3. c. finali. vbi dicit textus Augustini/hanc vocem clarificaui & iterum clarificabo non fuisse eiusdem trinitatis: sed tantummodo patris vocem fuisse ad filium factam/quãuis pater & filius & spiritus sanctus sicut inseparabiles sunt ita inseparabiliter operentur.

c ℭ Hunc textum declarans textus Gregorij in c. hinc etenim. versi. Claudus vero. 49. distinc. dicit. Claudus est/qui quo pergere debeat aspicit: sed per infirmitatem mentis / vitæ viam perfecte non valet tenere quam videt. quia videlicet quis ad virtutis statum dum fluxa consuetudine non erigitur: quo desyderium eius nititur/illuc gressus operis efficaciter non sequuntur.

d ℭ Claudum offert: qui lucra terrena quęrentem locat: vtpote pedem in diuersa ponẽtem/ vnum in diuinis/ alterum in carnalibus. cui potest inferri illud de libro regum. Vsq̃quo claudicas in duas partes? Hęc sunt verba text⁹ in c. si. versi. claudum. 49. distinc. Et de ceis dictum est supra in verbo Cęcus.

e ¶Glosa in princ.no.tex.20.distinc.dicit clauem esse potestatem sacerdotalẽ per quam soluitur & ligatur. & vnicam clauẽ esse dicit: sed duos effectus habere/potestatis scilicet & scientiæ. Panor. tamen post Anto. de bu. in c. 1.§.vna vero in.1.col.de sũ.trini.& fi.catho.& in c.licet.de vitãda.col.1.de elec.& in c.tanta.in.1.no.de exces. p̃la.dicit duas esse claues Petri/alteram potestatis/ & alteram scientiæ/seu districtionis: vnamq̃ sine altera nõ prodesse: quia quod dicit papã omnia posse: intelligitur/claue discretionis non errante. Et ita etiam claues Petri esse plures/dicit Cardinalis i cle 1.i pric.de sepultu.

iob.19.c. ¶Oculus fui cęco: & pes claudo (dicebat Iob)

proũ.26.a ¶Claudus pedib9 & iniquitatẽ bibẽs: qui mittit verba per nũciũ stultũ.

proũ.26.a ¶Quõ pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecẽs est stulto gl̃ia.

mat.11.a. ¶De claudis a Ihesu curatis: vide Math.11.a. Et infra Ihesus.

mat 16.c. **Clauis.** ¶Tibi dabo (dixit Christus ad Petrũ) claues [e] regni cœlorum. Et latius infra in verbo Petrus.

apo.1.d. ¶Ego sum primus & nouissimus/ & viuus & fui mortuus/ & ecce sum viuens in sęcula sęculorum: & habeo claues mortis & inferni.

apo.3.b. ¶Sanctus et verus habet clauẽ Dauid: & aperit & nemo claudit/ & claudis & nemo aperit.

ioã.20.f. **Clauus.** [f] ¶Ostendit Ihesus in manibus suis fixuram clauorum.

exo.33.d. **Clemens et clementia.** ¶Clemens ero in quem mihi placuerit (dixit dominus)

hester.13 a ¶Cum plurimis gẽtibus imperarem/ & vniuersum orbem meę ditioni subiugassem (dixit Artaxerxes) volui nequaq̃ abuti potẽtię magnitudine/sed clementia [g] et lenitate gubernare subiectos: vt absq̃ vllo terrore vitam silentio transigentes/optata cunctis mortalibus pace fruerentur.

proũ.11.c. ¶Clementia pręparat vitam: & sectatio malorum/mortem.

proũ.16.b ¶Clementia [g] regis: quasi imber serotinus est.

puer.20.d ¶Mia & veritas custodiunt legẽ: & roboratur clemẽtia [g] thronus eius.

¶De clementia dei: vide sępe infra in verbo Misericordia.

psal.67.a **Clerus.** [h] ¶Si dormiatis inter medios cleros: pennę colũbę deargentatę/ & posteriora dorsi eius in pallore auri.

1.petri.5 a ¶Pascite qui in vobis est gregem dei/ puidentes non coacte sed spontanee/ neq̃ turpis lucri [i] gratia sed volũtarie/ neq̃ vt dñantes i clero [k] sed forma facti gregis ex animo: & cũ apparuerit princeps pastorũ [k] percipietis immarcessibilem glorię coronam.

f ¶Clau9 in iure humano quandoq̃ sumitur pro apostemate. Text9. est cum glo. in l. Qui clãuũ. i pric. ff. de edi. edic. vbi dicitur. Qui clauum habet: morbosus ẽ. Vbi glo. in verbo Clauũ. exponit idest apostema.

g ¶Circa istas sentias quæ de regis clementia loquuntur/ notanda sũt ea q̃ notabiliter scribit Albericus de rosate i l 1. in.1.col. C. de sũ.tri. & fi. catho. vbi dicit q̃ clementia est lenitas siue inclinatio animi superioris aduersus inferiores i pœnis exigendis siue imponendis. Et subijcit q̃ apum regina aculeũ non habet/ceteræ non sic: ad indicãdum q̃ plus clemẽtiæ requiritur in superiobus q̃ in inferiorib9. Et propterea dicit Valeri9. li.1. enarrans clementiã Scipionis q̃ licet egregiũ sit pricipi hostẽ vincere: maioris tamen laudis est scire misereri. Et dicit Seneca li.1. de clementia. Nullum sic decet clementia: sicut principẽ. Hinc dicitur q̃ nil tam peculiare est imperiali maiestati. sicut humanitas per quam solam dei seruatur imitatio. Ita dicit textus in l. fi. in fi. C. de dona. inter vi. & vxo. Et in l. imperialis. circa pric. C. de nup. dicit tex. imperatoris. Credimus nos debere dei beniuolẽtiam & circa genus humanum nimiam clementiã q̃tum nostrę naturę possibile est imitari: qui quotidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur/ & pœnitentiam suscipere nostrã/ & ad meliorẽ eã statum deducere. Et text9 celebris in auctẽ. vt iudi. sine quoquo suffra. §. itaq̃ deo. circa princ. colla.3. dicit. Legem propterea posuimus: vt & iustitiam (q̃ in lege est) valeamus dño deo vouere/ & nosmetipsos & nostrum commendare imperiũ & non videamur despicere homines oppressos: quos nobis tradidit deus/ vt eis per omnia parcamus/ eius sequentes benignitatẽ. De hac etiam clemẽtia loquens Albericus de rosate in l. in ipsius. in princ. C. fami. her. dicit q̃ de clementia fecit Seneca duos pulchros libros ad Neronem: qui cũ clementiam non haberet/ eum coegit ad mortem eligendã. Dicit tamen idem Albericus in d. l. 1. col. 1. de sũ. tri. & fi. catho. q̃ clementia cũ temperamento exercenda est. Allegat bonum tex. in l. respiciendum. in princ. ff. de pœnis. vbi dicitur. Respiciẽdũ est iudicanti: nequid aut durius aut remissius constituatur q̃ causa deposcit. Nec enim aut seueritatis aut clementię gloria affectanda est: sed perpenso iudicio prout quæq̃ res expostulat statuendũ est. Hæc tex.

h ¶Appellatione cleri/ q̃nq̃ compręhenditur solum capitulum ecclesię cathedralis. vt est notabilis glosa. quam ibi notat Panor. in c. cum apostolica. in verbo cleri. de his quę fiunt a præla. Et est bonus textus in c. cũ clerici. de verbo. signi. Hic tamen quia materia fauorabilis est/ late sumitur: vt omnes existentes de clero cõpręhendãtur. sicut etiã dicũt canonistę q̃ licet i materia stricta appellatiõe clericorũ nõ veniãt nisi cõstituti in minorib9: tñ i larga veniũt etiã canonici & existẽtes in dignitate & maiorib9 ordinib9. vt notat Panor. in c. 2. de coha. cle. & mulie. & in c. bone. 1. in princ. de postula. pręla.

i ¶16. questi. 1. c. prędicator. vbi dicit textus. Diffinim9 epm nullatenus turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis/ expetere aurum vel argentum aut aliã speciem a pręsbyteris vel clericis vel monachis qui sub ipso sunt. Ait enim apostolus Petrus. Pascite. &c.

k ¶Circa hæc verba videatur tex. 95. distinc. c. esto subiectus. vbi dicit textus qui Hieronymi est. Episcopi: sacerdotes sciant se esse/ non dominos. honorent clericos quasi clericos: vt ipsis quasi epis honor deferatur. Et subiungitur. Pessimę consuetudinis est in quibusdam ecclesijs tacere pręsbyteros & præsentibus epis non loqui: quasi eis inuideant/ aut eos dedignentur audire. Sed si aliquid (vt inquit apostolus Paulus) fuerit reuelatum sedenti: prior taceat. Gloria patris est filius sapiens. Gaudeat eps in iudicio suo: cum tales elegerit sacerdotes. Et dicit textus dicto textui Hieronymi satis consonus. in c. 1. in fi. 10. questi. 3. Parochiales clerici seruili more in aliquibus operi-

bus episcopo seruire nõ cogantur .quia scriptũ est. Neq; vt dñantes in clero. l ℂ12.questi.1 c.1. vbi dicit tex. Omnis ętas ab adolescentia in malũ prona est. Nihil incertius q̃ vita adolescentiũ. Et ob hoc constituere oportuit: vt si qui impuberes aut adolescentes in clero existunt: omnes in vno conclaui cõmaneant/ vt lubricæ ætatis annos non in luxuria/ sed in disciplinis ecclesiasticis agant/ deputati probatissimo seniori/ quem & magistrũ doctrinę & testem vitæ habeant. m ℂ Facit bonus textus in c. Nunquid Cain. de pœni. distinc. 1. vbi dicit text9. Ipse dominus testatur & dicit. Scient omnes ecclesiæ quia ego sum scrutator renũ & cordis. Et glosa ibidẽ in verbo cordis. exponit idest cogitationũ. Et subiungit q; Augustinus super illũ locũ/ Scrutãs corda & renes deus/ exponẽdo dicit. De9 scrutat̃ corda/ idest qd q̃sq; cogitat: & renes idest quod quẽcũq; delectat. Et dicit tex. i c. i citate. de vsu. Cogitationes hominum omnipotẽti deo nequeunt occultari. Et i c. erubescãt. in fi. 32. distinc. dicit tex. Secretorũ cognitor deus & iudex est. Et tex. i c. cõsuluisti. circa medium. 2. q̃sti. 5. dicit. Occulta crimina & icognita illi sũt reliquẽda: qui sol9 nouit corda filiorum hominũ. n ℂ Et recte quidẽ. q2 (vt notabiliter dicit text9 Augustini in c. nec solo. 32. q̃sti. 5.) nõ solo affectu & tactu sed aspectu quoq; appetit̃ & appetit concupiscentia fœminarũ. Nec dicatis vos aĩos habere pudicos / si oculos habeatis impudicos: quia ipudicus oculus/ ipuidci cordis est nũcius. Hæc tex. S. allegat9 quem pro hoc dicto Iob/ allegat Archi. in c. ex merito. in fine 6. questi. 1. o ℂ De pœni. dis. 1. c. super tribus. vbi dicit text9. qui est Hieronymi. Peccatũ est cogitasse quę mala sunt. Quod videt̃ intelligendũ/ vbi cogitationes voluntarię sunt. alias si sint inuolũtarię/ & nihil in eis delectationis quęratur: peccatum non icurritur. vt est tex. notabilis in c. sed pensãdum. 6. dis. vbi dicit tex. Cũ malignus spirit9 suggerit in mentem peccatum: si nulla peccati delectatio sequatur/ peccatũ omnino perpetratũ non est. Cũ vero delectari caro cœperit: tunc peccatũ incipit nasci. si aũt etiam ex deliberatione consentit: tũc peccatum cognoscitur perfici. In iure aũt positiuo/ solę cogitationes non puniuntur: quando statur in meris finibus cogitationum. Tex. est Vlpiani iureconsulti in l. Cogitationis pœnã. ff. de pœnis. vbi dicit tex. Cogitationis pœnã nemo meret̃. Et est tex. similis in c. cogitatio. de pœni distinc. 1. De quo tamen potest videri quod late scribunt doctores legistę in d. l. cogitationis. ff. de pœnis. p ℂ 1. questi. 1. c. per Esaiã vbi dicit tex. Augustini. Spiritus sanctus. in ecclesiæ præposito vel ministro sic inest:

Clypeus.

ℂRegnãte Roboã/ venit Sesac rex Aegypti i Hierusalẽ: et recedẽs tulit secum clypeos aureos quos fecerat Salomõ: pro quibus fecit rex ęneos/ & tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebãt vestibulum pallatij. Cũq; introiret rex domũ dei/ veniebant scutarij et tollebant eos: iterũq; referebant eos ad armamentariũ suum. 2. paral2.

ℂDei sermo: clypeus est omnibus sperantibus in se. proũ. 30. a

ℂRefulsit sol in clypeos aureos & ęreos: & resplenduerunt montes ab eis/ et resplenduerunt sicut lampades ignis. 1. macha. 6. c.

ℂCogitare. cogitans. cogitatio. et cogitatus.

ℂSẽsus & cogitatio hũani cordis: i malũ ꝓna sũt ab adolescẽtia [l] sua. geñ. 8. a.

ℂCogitato in corde tuo q; dominus ipse est deus in cœlo sursum/ & in terra deorsum: & non est alius. deute. 4. f

ℂRecedant vetera de ore vestro: quia deus scientiarum dominus est: et ipsi pręparantur cogitationes. 1. reg. 2. a.

ℂOĩa corda scrutat̃ [m] dñs: & vniuersas mentiũ cogitatiões [m] intelligit. 1. parali. 28. a.

ℂDeus dissipat cogitationes malignorum: ne possint implere manus eorum quod cœperant. iob. 5. b.

ℂDies mei transierunt: cogitationes meę dissipatę sunt/ torquentes cor meum. Noctẽ verterũt in diem: & rursum post tenebras spero lucem. iob. 17. c.

ℂCogitationes meę varie succedunt sibi: & mens in diuersa rapitur. iob. 20. a.

ℂScio domine quia omnia potes: & nulla te latet cogitatio. iob. 42. a.

ℂPepigi fœdus cum oculis [n] meis: vt ne cogitarem quidẽ de virgine. iob. 31. a.

ℂIniquitatem meam annunciabo: & cogitabo pro peccato meo. psal. 37. d.

ℂMulta fecisti tu dñe de9 me9: & cogitatiõib9 tuis nõ est q̃ similis sit tibi. psal. 39. b.

ℂDominus scit cogitationes hominum: quoniam vanę sunt. psal. 93. b.

ℂCogitaui dñe vias meas: & conuerti pedes meos in testimonia tua. psal. 118. h

ℂIn omnibus vijs tuis cogita dñm: et ipse diriget gressus tuos. proũ. 3. a.

ℂEgo sapientia habito in consilio: & eruditis intersum cogitationib9. proũ. 8. b.

ℂQui confidit in cogitationibus suis: impie agit. proũ. 12. a

ℂCogitationes impiorum eradicabuntur. proũ. 15. a

ℂDissipantur cogitationes/ vbi non est consilium: vbi vero sunt plures consiliarij: confirmantur. proũ 15. c

ℂMultę cogitatiões in corde viri: volũtas autẽ dei iętternũ permanebit. proũ. 19. c

ℂQui cogitat mala facere/ stult9 vocabitur: cogitatio eñ stulti/ peccatũ. proũ. 24. a

ℂIn cogitatione tua regi non detrahas/ & in secreto cubiculi tui nõ maledixeris diuiti: quia & aues cœli portabunt vocem tuam/ et qui habent pennas annũciabunt sententiam. ecceś. 10. d

ℂPeruersę cogitatiões separãt [o] a deo: ꝓbata aũt virt9 corripit isipiẽtes sapię. 1. a.

ℂSpiritus sanctus disciplinę effugiet fictum [p] : & auferet se a cogitationibus quę sunt sine intellectu. sapię. 1. a.

ℂIn cogitationibus impij interrogatio erit. Et ibi latius. sapię. 1. a.

ℂVenient in cogitatione peccatorum suorum timidi: & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum. sapię. 4. a

vtſi fictus non eſt operetur per eũ & eius mercedem in ſalutem ſempiternam/ & eorũ etiam regenerationem vel ędificationem qui per eum ſiue conſecrãtur ſiue euangelizant. Si aũt fictus eſt quoniam veriſſime ſcriptum eſt. Spiritus ſanctus diſciplinę effugiet fictum. deſit quidem ſaluti eius/ & aufert ſe a cogitationibus eius quę ſunt ſine intellectu. miniſterium tamen eas non deſerit quod per eum ſalutẽ operatur aliarum. q ℭ zelus hic pro inuidia ponitur. Et ita etiam ſumitur quandoq; apud canoniſtas. vt eſt bonus textus in c. Neq; ad Cain. in princ. 90. diſtinc. de hac aũt inuidia dicetur ĩ verbo inuidia.

ſapię.9.c. ℭQuis poterit cogitare quid velit de9? Cogitatiões enim mortalium timide: & incertę prouidentię noſtrę.

ſapiæ 9.d ℭTerrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Et infra in verbo corpus.

eccl. 6. a. ℭNon te extollas in cogitatione animę tuæ velut taurus: ne forte eliſdatur virtus tua per ſtultitiam/ & folia tua comedat/ & fructus tuos perdat/ & relinquaris velut lignum aridum in eremo

eccl. 6. d. ℭCogitatũ tuũ habe in preceptis dei/ et in mãdatis illius maxime aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor/ & concupiſcentia ſapientię dabitur tibi.

eccl.16.d. ℭQui minoratur corde/ cogitat inania: & vir imprudens & errans cogitat ſtulta.

eccl.30. d. ℭzelus q & iracũdia minuũt dies: & aũ tẽpus/ ſenectã adducet cogitat9.

eſa. 55. a. ℭDerelinquat impius viam r ſuã/ & vir iniquus cogitationes ſuas/ & reuertatur ad dñm/ & miſerebitur eius: et ad deum noſtrum/ quoniã multus eſt ad ignoſcendũ. Non enim cogitationes meę/ cogitationes veſtrę neq; vię meę/ vię veſtrę (dixit domin9) Quia ſicut exaltãtur cœli a terra: ſic exaltatę ſũt vię meę a vijs vris/ & cogitatiões meę a cogitatiõib9 vris

hiere.29.c ℭScio cogitationes quas ego cogito ſuper vos (dicit dñs) cogitationes pacis et nõ afflictionis: vt dem vobis finem Et patientiã: & inuocabitis me & viuetis/ & orabitis me & ego exaudiã vos/ quęretis me & inuenietis

hiere.32.d ℭDeus eſt incompręhenſibilis s cogitatu.

micheę 2.a ℭVę qui cogitatis inutile & operamini malum in cubilibus veſtris.

mala.3.a. ℭQuis poterit cogitare diem aduentus dei, Et latius ſupra Aduẽtus.

mat.15.b. ℭDe corde exeũt cogitationes malę. Et infra in verbo. Cor: vbi latius.

lucę.2.c. ℭTuã ipſius animã (dixit Simeõ ad Mariã virginẽ) pertrãſibit gladius: vt reuelẽtur ex multis cordibus cogitationes. Et infra Maria virgo.

lucę.6.b. ℭObſeruabant ſcribę & phariſei Iheſum ſi in ſabbato curaret: vt inuenirent vnde accuſarent eum. Ipſe vero ſciebat cogitationes eorum.

lucę.24.f. ℭQuid turbati eſtis: & cogitationes aſcendunt in corda veſtra? (dixit Chriſtus ad diſcipulos euntes in Emaus.)

Ro.2.c. ℭCum gentes quę legem non habent/ naturaliter ea quę legis ſunt faciunt: eiuſmodi legem non habentes ipſi ſibi ſunt t lex/ qui oſtẽdũt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis/ teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum/ & inter ſe inuicem cogitationum accuſantiũ aut etiã defendẽtium in die cum iudicabit deus occulta hominũ ſecundum euangeliũ meum per Iheſum Chriſtum.

2.cori.3.a ℭNon ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra a deo eſt.

1.petri 4a ℭChriſto paſſo in carne/ vos eadẽ cogitatiõe armamini. Quia qui paſſus eſt in carne deſijt a peccatis/ vt non iam deſiderijs hominum: ſed voluntate dei quod reliquum eſt in carne viuat temporis.

nũe.27.b **Cognatus et cognatio.** ℭFilię Salphaad dixerunt. Date nobis poſſeſſionẽ inter cognatos patris noſtri. Retulitq; Moyſes cauſam earũ ad iudiciũ dñi: qui dixit ad eũ. Iuſtã rẽ poſtulãt filię Salphaad. Da eis poſſeſſionẽ inter cognatos v patris ſui: & ei in hęreditate ſuccedãt.

r ℭArchidiaconus in c. nõ ſolum. 32. queſti. 7. dicit viam impij ſeu peccatoris peſſimam eſſe propter ſeptem vicia. Peſſima eni eſt primo via luxurioſi: quia vicina ẽ inhoneſtati. vt probat in d. c. nõ ſolũ. Vnde dicit Aug. Sicut ſuperbia ĩ cœlo fecit diabolum: ſic luxuria in terra facit porcũ. Item via guloſi: quia eſt polluta contagijs. 35. diſtic. c. eccleſię. & c. ſexto die. Item via auari: q2 laqueis eſt perplexa. 47. diſtin. ſicut. Item via accidioſi. q2 plena eſt ocioſitate. de conſe. diſtinc. 5. c. nũq̃. Item via inuidi: quia eſt circunſepta anguſtijs. 6. q̃ſt. 1. c. ex merito. & c. deteriores. Item via ſuperbi: quia vicina eſt p̃cipitijs. Hæc Archi.

s ℭDe ſũma. tri. & fi de catho. in verbo incompræhenſibilis & ibi glo.

t ℭ19. queſti. 2. c. duę ſunt. vbi tex. poſita legis publicę diffinitiõe dicit. lex priuata eſt: quę inſtinctu ſancti ſpiritus in corde ſcribitur. Sicut de quibuſdam dicit apoſtolus. qui habent legem dei ſcriptam in cordibus ſuis. & alibi. Cum gentes legem non habent: ſi naturaliter quæ legis ſunt faciunt/ ipſi ſibi ſunt lex. Si quis ergo horum in eccleſia ſub epiſcopo populum retinet & ſæculariter viuit/ & afflatus ſpiritu ſãcto in aliquo monaſterio vel regulari canonica ſaluare ſe voluerit: quia lege priuata ducit/ nulla ratio exigit vt lege publica conſtringatur. dignior eſt enim lex priuata q̃ publica. Hæc tex. De quo etiã legis priuatæ priuilegio eſt textus. & ibi per canoniſtas in c. licet. de regula.

v ℭIdem eſt de iure poſitiuo. quia hodie ſublata eſt differẽtia agnationis & cognationis q̃tũ ad hoc vt ſuccedãt fœminę pariter cum maſculis ſi in pari gradu ſunt. Textus eſt in l. maximũ vitium. verſi. ſancimus. C. de libe. præte. & in l. lege. 12. tabularum. C. de legi. here. quod eſt verum etiam q̃tum ad dignitates. vt eſt tex. & ibi per abba. in c. ſignificauit. de reſcrip. niſi eſſent dignitates feudales: quia de iure cõmu-

ni non succederent.c 1.§.filia.de succes.feu. Secus de consuetudine gallicana secundū quam fœmina succedit oībus dignitatibus feudalibus præterq̄ in regno. vt est bonus textus in c.dilecti.de arbitris.& notat Ioan.fabri in auctē. ingressi. C.de sacro eccle. Qui autem dicantur cognati/ & quot modis sumatur cognatio: est notabilis tex.in l. nō facile.§.Cognati.&.§. Cognationis substantia. ff.de gradibus. vbi dicit textus. Cognati ab eo dici putantur: ꝙ quasi vna communiter vel nati/ vel ab eodem orti progenitive sint. Cognationis substantia bifaria apud romanos intelligitur. Nam quædam cognationes iure ciuili/ quædam iure naturali cōnectūtur. Nōnunq̄ vtroq; iure concurrente & naturali & ciuili copulatur cognatio. Et quidem naturalis cognatio: per se sine ciuili cognatione intelligitur: quæ per fœminas descendit/ quæ vulgo liberos peperit. Ciuilis autem per se/ quę etiā legitima dicitur: sine naturali fit cognatione per adoptionē. Vtroq; iure consistit cognatio: vt cū iustis nuptijs contractis copulat. Sed naturalis quidem cognatio hoc ipso nomine appellatur. Ciuilis quoq; cognatio licet ipsa quoq; per se plenissime hoc nomine vocetur: proprie tamen agnatio vocatur/ videlicet q̄ per mares cōtingit. Hęc textus d. l. nō facile. Cū quo textu concordat tex⁹ insti.de legi.agna.suc. §.1.& §.cęterum. vbi etiam probatur agnatos distingui a cognatis: ex eo ꝙ agnati dicantur qui p̄ virilis sexus personas cōiunguntur/ cognati vero qui per fœminas. Et aduertēdū est ꝙ siue hāc sententiam iuris diuini dicam⁹ loqui de proprijs cognatis idest de coniunctis per lineā fœmineā/ siue de cognatis largo mō .i. etiā de cōiūctis per lineā masculinā: quod in ea deciditur/ locum habet etiam & iure humano. quia licet olim fœminę nō admitterentur cum agnatis ad succedēdū alicui agnato nisi & ipsę agnatę essent/ immo nec semper admittebantur cum agnatis licet essent agnatę (vt probatur in d.§.cęterū.& in d.l.lege.12 tabularum.C.de legi.hęre.) tamen hodie admittuntur etiam cum agnatis nō solum si sunt agnatæ (vt est casus in d.§.cæterum.in fi.& in d.l.lege) sed etiam si sunt cognatæ. vt est tex.in.§.Hoc etiam addēdū. Insti. de legi. agna.intela.& in l.meminimus. C.de legi.here. Hodie enim vt dictum est agnationis & cognationis differētia sublata est. De quo videatur qd notat Bar.ī l.q se p̄fis.col.fi.C.vnde liberi. Est aūt & alia cognatio q̄ vocaꝛ cognatio spūalis: q̄ oriꝛ ex duob⁹ sacramentis/ baptismo sc; et cōfirmatiōe.vt est casus in c.1.de cogna.spi.ī 6. De qua cognatiōe q2 text⁹ iste nō loqtur: videaꝛ qd̄ notat Panor.in Ru.de cogna.spiri.in āntiq.& in c.martinus.eodem ti. Et in materia cognationis carnalis adhuc notetur/ ꝙ licet de iure cōmuni cognati cum agnatis admittantur: tamen hodie in plerisq; locis per statuta municipalia seu per consuetudines locorum disponitur/ vt cognati & præsertim fœminæ non succedant quando aliqui agnati & præsertim masculi reperiūtur. De quo statuto loquitur Bartho. qui videatur in l.1.ff.de legi.intela. Et ratio dictorum statutorum est vt hereditates in familia seu in his qui sunt de eodem nomine remaneant. Quæ ratio iusta est & consulens vtilitati publicę: vt est tex.solennis in l.1.§.denūciare.versi.publicę ei interest.ff.de ven.inspi. Est & alia tertia cognatio quæ vocatur cognatio legalis: quę oritur ratione adoptionis vel arrogationis. De qua cognatione est textus Insti.ff.&.C.de adop.& in c.per adoptionem.30.questi.3.& in c.vnico.& ibi per Panor.de cogna.lega.

¶Si per odium quis hoīem impulerit/ vel iecerit quippiam in eum per insidias/ aut cum esset inimicus manu percusserit/ & ille mortuus fuerit: percussor homicidij reus erit. Cognatus occisi statim vt inuenerit: eum iugulabit.[x] Et ibidē latius. Et infra occidere: vbi vide. nūeri.35.b

¶Erubescite ab auersione vultus cognati. Et infra Erubescere. ecci.41.d.

¶Non est propheta sine honore: nisi in patria sua/ & in domo sua/ et in cognatione sua. mar.6.a.

¶Peperit Elizabeth: & audierunt cognati & vicini eius quia magnificauit dn̄s misericordiam suam cum illa/ & cogratulabantur ei. Et factum est in die octauo/ venerūt circūcidere puerum/ et vocabant eum nomine patris sui zachariā: & respondens mater eius dixit. Nequaq̄: sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Et infra latius in verbo Ioannes baptista. lucæ.2.e.

¶Exi de terra tua/ & de cognatione tua: & veni in terram quam monstrauero tibi (dixit dominus ad Abram). Et latius supra Abram. actuū 7.a.

Cognominare.cognominatus.& cognomen[y].

¶De⁹/ Iacob cognominauit Israel. 4.reg 17 a

¶Iudas cognominabatur Scarioth. lucæ.21.a

¶Domino cognomen est deus israel. ecci.47.c

¶Ioseph qui vocabatur Barnabas: cognominatus est iustus. actuū.1.d.

¶Simon cognominabatur Petrus. actuū.10 a

¶Ioannes cognominabatur Marcus. actuū.12.c

Cognoscere.cognitus.et cognitio.

¶In hoc cognoui quoniā voluisti me (dn̄e) quoniam nō gaudebit inimicus me⁹ super me. psal.41.c.

¶Quoniā non cognoui litteraturā[z]: introibo in potētias domini/ memorabor iustitię tuę solius. psal.70.c.

¶Existimabam vt cognoscerē: hoc labor est ante me: donec intrem in sanctuarium/ dn̄i & intelligam in nouissimis eorum. psal.72.c.

¶Vir insipiens non cognoscet: & stultus non intelliget hęc. prouī.12.b

x ¶De iure positiuo istud permissum non est. vt est bonus textus in l.nullus. C.de Iudęis.in l.1.C.ne quis in sua causa.& in l.1.& fi. arguendo a speciali. Quando liceat vnicuiq; sine iudi.se vindica.& bonus textus in c.2.&.3.de homi.

y ¶Hæc cognomina sunt inuenta ad eos recognoscendos de quibus ex eorum nominibus proprijs certa cognitio haberi non posset. vt est bonus textus in l.ad recognoscendos. C.de ingenuis & manu. Et ponit Bar.in.1.cōsti.ff.in.2.col.versi.Quæro si necesse.

z ¶88.distinc.c.Quoniam. Vbi dicit textus.qui Augustini est/ aliquos codices loco verbi huius/ litteraturam/ habere negociationem. Et idem dicit textus in c.consequens & in c eijciens.eadem distinc. Et secundum hāc litteram dicit textus Chrysostomi in d.c.eijciens. Nullus Christianus mercator esse debet: aut si voluerit esse/ proijciat

de eccleſia. dicente propheta. Quia non noui negociationem: introibo in potentias domini. Quod Chryſoſtomi dictum intelligendum eſt: prout habetur in c. Quid eſt aliud eadē diſtinc. vbi dicit textus. Negociatores illi abominabiles exiſtimantur: qui iuſtitiam dei minime conſyderātes/ per immoderatum pecuniæ ambitū polluunt merces ſuas/ plus eas periurijs onerando q̄ precijs. Alioqui ſi recte negocientur: approbātur vtroq̄ poſitiuo iure. vt in ti. de emp. & vendi. & in ti. C. de commer. & merca.

prou̅. 12. b ❡Ex doctrina [a] ſua cognoſcitur vir: qui autem vanus & excors eſt/ patebit contemptui.

prou̅. 28. c ❡Qui cognoſcit in iudicio faciem non bene facit: iſte & pro bucella panis deſerit veritatem.

ecci. 19. d ❡Ex viſu cognoſcitur vir: & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus.

hie 17. b. ❡Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile: quis cognoſcet illud? Et infra in verbo Cor.

mat. 7. b. ❡Attendite a falſis prophetis: qui veniunt ad vos in veſtimētis ouium/ intrinſecus autē ſunt lupi rapaces A fructibus [b] eorū cognoſcetis eos.

mat. 12. c. ❡Ex fructu arbor cognoſcitur.

luc̨. 24. c. ❡Diſcipuli euntes in Emaus: cognouerunt Iheſum in fractione panis. Et infra in verbo Iheſus vbi late.

ioā. 10. c. ❡Ego cognoſco oues meas: & cognoſcunt me meç (dicebat Chriſtus) Et latius infra in verbo Ouis.

ioā. 17. a. ❡Hęc eſt vita ęterna (dicebat Chriſtus ad patrem) vt cognoſcāt te ſolū deum verum/ & quem miſiſti Iheſum Chriſtum.

ad ro. 1. d. ❡Cum cognouiſſent deum/ non ſicut deum glorificauerūt aut gratias egerunt: ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis/ & obſcuratū eſt inſipiēs cor eorum. Dicentes enim ſe eſſe ſapientes: ſtulti [c] facti ſunt.

ro. 11. d. ❡Quis cognouit ſenſum domini: aut quis conſiliarius eius fuit?

1. cori. 2 b ❡Sapientiam loquimur inter perfectos/ ſapientiam vero non huius ſęculi/ neq̄ principum huius ſęculi qui deſtruuntur: ſed loquimur dei ſapientiam in myſterio quæ abſcondita eſt/ quam prædeſtinauit deus ante ſęcula in gloriā noſtram/ quā nemo principū huius ſęculi cognouit [d] Si enim cognouiſſent: nunq̄ dominum glorię crucifixiſſent.

1. cori. 13 c ❡Ex parte cognoſcimus: & ex parte prophetamus. Cū autem venerit quod perfectum eſt: euacuabitur quod ex parte eſt.

2. tim̄. 2. c ❡Cognouit dn̄s q ſūt ei⁹: & diſcedit ab iniq̄tate oīs qui iuocat noīe dn̄i

2. pe. 1. a. ❡Gratia vobis & pax adimpleaē in cognitiōe dei & xp̄i Iheſu dn̄i noſtri.

2. pe. 3. d. ❡Creſcite in gratia & cognitiōe dn̄i noſtri & ſaluatoris Iheſu Chriſti.

1 ioā. 5. d. ❡Scimus quoniam filius dei venit: & dedit nobis ſenſum vt cognoſcamus deum verum/ & ſimus in vero filio eius.

rō. 7. b. ❡Peccatum non cognoui: niſi per legem. Nam cōcupiſcētiam [e] neſciebam: niſi lex diceret. Non concupiſces.

Coinquinare et coinquinatio.

ecci. 13. a. ❡Qui tetigerit [f] picē/ coinquinabitur ab ea: & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam.

ecci. 21. d. ❡Suſurro coinquinabit animā ſuam. Et infra latius Suſurro.

1 mac. 1. d ❡Elegerūt aliqui ex Iudeis magis mori: q̄ cibis [g] coiquinari immūdis. Et vide ſupra in verbo Cibus.

mat. 15. b. ❡Quę procedūt de ore/ de corde exeunt: & ea coinquinant hominem. Non lotis [h] autem manibus manducare: non coinquinat hominem. Vide latius infra in verbo Cor.

2. pe. 2. d. ❡Si refugiētes [i] coinquinationes mundi/ in cognitione dn̄i noſtri & ſaluatoris Iheſu Chriſti/ his rurſus impliciti ſuperātur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius [k] enim erat eis non cognoſcere viā

a ❡Hinc dicit textus in c. fi. §. pariter. 43. diſtinc. Qui ea dicit quę ab auditoribus non valent intelligi: non ad eorū vtilitatem ſed ſui oſtētationem facit.

b ❡De regu. iure. c. 2. in fi. vbi dicit textus. Quod ſcriptū eſt/ Ex fructibus eorum cognoſcetis eos: de manifeſtis dictum eſt quæ non poſſūt bono animo fieri vt ſtupra/ blaſphemię/ furta/ ebrietates/ & ſimilia. de quib⁹ nobis pmittiē iudicare.

c ❡Iſti albuginē dicuntur habere in oculo/ vt dicit tex. no. ī c. 1. verſ. albuginem. 49. diſtinc vbi dicit tex. Albuginem habet in oculo: qui veritatis lucem videre nō ſinitur/ qui arrogātia ſapiētiæ ſuę iuſtæ execaē. papilla nāq̄ oculi nigra videt: albuginē tolerās/ nihil videt. q2 vꝫ ſenſus hūanæ cogitatiōis ſi ſtultū ſe peccatoiēq̄ itelligit: cognitionē intimę claritatis appręhendit. ſi autem ſibi candorem iuſtitię ſeu ſapientię tribuit: a luce ſupnę cognitionis ſe excludit. & eo claritatem luminis nequaq̄ penetrat: quo ſe apud ſe per arrogātiam exaltat. ſicut de quibuſdā dicitur in epiſtola ad Romanos. Dicētes ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt.

d ❡Gloſa in c. ſi quid veri. i verbo dęmonū. 37 diſtinc. dicit q̄ perfectam cognotionem non habuerunt: ſed aliqualem. Et de hoc dicto Pauli loquiē etiā glo. in c. Vtilem. in gloſa. fi. 22. queſti 2.

e ❡c. nā & cōcupiſcētiā. in pric. de conſtitu. & dicetur in verbo concupiſcentia.

f ❡Simile legiē in c. arrhianos. 1. q̄ſti. 1 verſi. ītē legiē. vbi dicit tex. Qui tetigerit imūdum: immundus erit.

g ❡Vide annotata .ſ. in verbo cibus.

h ❡Hui⁹ dicti meminit glo. in c. inter verba. in verbo. verbo 11. queſti. 3. & in c. niſi cum pridē. §. pro graui. in verbo hoc verbo. de renū.

i ❡Hæc ſententia ponitur in c. ſi refugientes. de pœni. diſtinc. 4. & Archi. ibi exponit hæc verba. coinquinationes mūdi. id eſt coinquinationes aię & corporis quas mūdus immittit.

k ❡Similis eſt textus in c. Quidam. in fi. de apoſta. vbi dicit

tex. Minus malum existit/ viam domini non agnoscere: q̃ post agnitam retroire. Et dicit text⁹ in c. scimus. in fi. 12. questi. 2. Melius est non vouere: q̃ votum prout melius potest non perficere. Cui textui satis est conformis textus in c. magnę. de voto. l ❡ Glo. in l. non sunt liberi. in glo. 1. in fi. sentit istud nonnũq̃ contingere/ etiam dum mulieres concipiunt: vt scilicet partum similē ei rei quam intuentur seu cogitant concipiant. m ❡ Idem vtroq̧ positiuo iure cautũ est: vt ã notatũ est. §. in ver. adulteriũ. n ❡ Istud etiã arctissime & sub gladij vltoris intermiuatiõe prohibēt iura ciuilia. Vt ē solēnis textus in l. cum vir nubit in fœminã. C. de adulte. vbi dicit. Cũ vir nubit in fœminã vires porrectu-rã quid cupiat vbi sexus perdidit locum/ vbi scel⁹ est id quod non proficit scire/ vbi venus mutatur i alterã formã/ vbi amor q̃ritur nec videt. Iubem⁹ ergo insurgere leges/ ar-mari iura gladio vlto-re: vt exq̃sitis pœnis sub dantur infames qui sunt vel q̃ futuri sũt rei. Hæc tex. In hac etiã materia est bonus textus in l. 1. §. Remouet. in verbo mu-liebria passus. ff. de postu lando Et dicit text⁹. in l. isti quidem. paulo an-te fi. ff. quod me. causa. q̧ in masculo metus patien di coitũ/ maior esse debet q̃ metus mortis. De hoc etiam crimine quod so-domiticũ dici solet/ loq-tur tex. in auctẽ. vt nõ lu. con. na. colla. 6. & di cit q̧ ratione huius crimi nis ciuitates cum homi-nibus perierunt. Et pro-pterea decernit: vt eo pec cãtes/ vltio supplicio pu-niantur. De iure aũt ca-nonico tametsi hoc cri-men grauissimum cense-tur (vt est textus Augusti ni in c. adulterij crimen. in princ. & in c. flagitia. in fine. 32. questi. 7. & in c. vt clericorũ mores. in princ. de vita & hones. cle.) tamē mitius punit q̃ puniat a iure ciuili. put probatur in c. clerici. de exces. prę la. vbi dicit tex. Quicũq̧ illa incontinentia quę est cõtra naturã (ppter quã ira dei venit in filios diffidētiæ/ & quinq̧ ciuitates igne consumpsit) deprę hensi fuerint labo-rare. si clerici fuerint/ deijciantur a clero/ vel ad agendam pœnitentiam in monasterijs detradantur si laici: excō-municationi subdantur/ & a cetu fidelium fiant penitus alieni. Alibi dicit text⁹. iuris canonici in c. in archiepisco patu. de rapto. q̧ peccantes hoc crimine etiã si Iudæi seu infideles sint/ possunt etiam per iudicem ecclesiasticum pe cuniaria pœna mulctari/ & flagellis affici: ea tamen moderatione adhibita/ q̧ flagella in vindictã sanguinis transi-re minime videantur. o ❡ Textus est huic similis apud canonistas in c. mulier. 15. questi. 1. vbi dicit textus. Mulier q̃ accesserit ad pecus/ & vult ascēdi ab eo: interficietis mulierē/ & pecus morte moriat. rei enim sunt. de quo tex. videat apud legistas qđ notat do. nr⁹ Iason in l. Imperiũ colũ. 12 ff. de iuris. cũ iudi. Quare autē pecus cũ rō-nis sit expers/ occidat: declarat textus Augustini in c. firmissime. in fi. 15. questi. 1. vbi dicit text⁹. Sacræ legis aucto-ritate animalia iubentur interfici: non propter conscientiam peccati/ sed quia refricant memoriam facti Et idem vult textus in d. c. mulier. in fine. De hoc antem dicto iuris diuini est textus expressus in c. reos sanguinis. §. Sed obij citur. 23. q̃sti. 5. p ❡ Idē dicit tex. Augustini apud canonistas in c. si paulo post princ. 31. distinc. vbi dicitur. Mu lieres cũ in menstruis consuetis detinent/ viris suis misceri prohibētur: ita vt lex sacra morte illũ feriat/ qui ad mē struatã mulierē accedit Et archidiaconus ibi dicit istud prohiberi duplici ratione. Prio q2 sanguis menstruus adeo execrabilis & imũdus est/ sicut ait Iuli⁹ solinus in libro de mirabilibus mũdi: vt eius contactu fruges nõ germinēt/ arescãt arbusta/ moriãtur herbę/ amittãt arbores fruct⁹/ nigrescãt aera/ & si canes inde ederēt in rabiē efferant. Se-cũdo. quia menstrui tempore concepti fetus/ testãte Hieronymo vitiũ sanguinis cõtrahũt: ita vt leprosi & Elephã tici ex hac corruptione nascantur. Hæc Archi. Et dicit textus in d. c. fina. non solũ nõ esse cõmiscendum cũ vxore mēstrua: sed nec etiã cũ vxore quæ peperit/ nisi tēpore purgatiõis effluxo. de quo dicet in verbo debitũ q ❡ Idem est de iure positiuo. q2 nedũ ratiõe consanguinetatis: sed etiã ratione affinitatis phibet cõmixtio. c. 1. de consang. & affi. & l. licet. C. de incest. nup. cũ similib⁹. Quod aũt nati ex tali cõmixtione prohibita non dicantur liberi seu fi-lij: tex. est nota in l. si quis vetiti. in princ. & in auctē. ex cõplexu. C. de incest. nup. Ius tñ canonicũ agnoscit eos fi-lios. & eos patribus alimētãdos decernit. Tex. est in c. cũ haberet. de eo qui dux. in vxo. quã pol. per adulte.

veritatis: q̃ post agnitionem/ retrorsum conuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.

Coire et coitus.

❡ Tollens Iacob virgas populeas virides/ & amygdalinas/ & ex platanis/ ex parte decorticauit eas: detractisq̧ corticibus in hijs quę spoliata fuerant candor apparuit/ illa vero quæ integra fuerant viridia permãserunt/ atq̧ in hũc modũ color effectus est varius. Posuitq̧ eas in canalibus vbi effundebatur aqua: vt cum venissent greges ad bibendum/ ante oculos haberent virgas/ & in aspectu earum conciperent. Factumq̧ est vt in ipso calore coitus oues intuerētur [l] virgas: et parerent maculosa & varia & diuerso colore respersa. Gen. 30. f.

❡ Ad vnum coitum Thamar concepit. Gen. 38. c.

❡ Cũ vxore proximi tui/ nõ coibis [m]: nec seminis mixtiõe maculaberis. Leui. 18. c.

❡ Cum masculo non cõmiscearis coitu fœmineo/ quia abominatio est: et cum omni pecore non coibis/ nec maculaberis cum eo. Leui. 18. c.

❡ Qui dormierit cũ masculo [n] coitu fœmieo: vterq̧ operat⁹ est nephas/ morte moriatur/ sit sanguis eorum super eos. Leui. 20. b

❡ Qui cũ iumēto & pecore coierit/ morte [o] moriat: pec⁹ quoq̧ occidite. Leui. 20. c.

❡ Qui coierit cum muliere in sexu menstruo [p]/ & reuelauerit turpitudinem eius/ ipsaq̧ aperuerit fontem sanguinis sui: interficientur ambo de medio populi sui. Leui. 20. c.

❡ Qui coierit cũ vxore patrui vel auũculi sui/ & reuelauerit ignominiã cognationis suę [q]: portabũt ambo peccatũ suũ/ absq̧ liberis morietur. Leui. 20: d

❡ Iumenta tua non facies coire: cum alterius generis animantibus. Leui. 19. d

Collaphus.

❡ De Ihesu qui collaphis cęsus est: vide Math. 26. Et infra in verbo Ihesus.

Colere.

❡ Tentati sunt patres nostri: vt probarentur si vere colerent deum suum. Iudith. 8 c

❡ De colentibus deos & idola: vide Sapi. 15. Baruch. 6. Et alibi sępe. vt infra in verho Dij. & infra in verbo Idola.

r ℭ Quot sint coloni/ & de eorum differẽtiis/ notat Bar. in. l si apes. §. i. in vlti. colũ. ff. de furtis. vbi dicit quosdam esse colonos ad tẽpus non modicum/ quosdam ad modicum tempus. Et istos esse in triplici differentia. Aliqui eni colunt nũmis/ aliqui pro pẽsione in alia materia non habita ratione ad fructus fundi/ & alij pro pensione ex fructibus fundi. Et apud canonistas de istis colonis & diuersis eorum speciebus tractat Panor. in c. iudicatũ de imu. eccle. vbi videat s ℭ De iure positiuo/ indigenę & coloni seu incolę peregrinantis non est eadem ratio. l. 2. & 3 C. de incolis. lib. 10. & l. scire. ff. ad municipales. Secus si nõ peregrinaretur sed haberet firmã sedem in ciuitate: quia tunc ipsius & indigenę eadem esset rõ. Tex. i d. l. 2. i fi. C. de inco. & in l. icola et his. & in l. incola iã mũeribꝰ. ff. ad municipa.

gen. 19. g. **Colonus.** ℭAbraam fuit colonus terrę Palestinorum.

exo. 12. c. ℭEadem lex erit indigenę [x]/ & coloni qui peregrinatur [a] apud vos.

mat. 12. c. **Colligere.** ℭQui non colligit mecum (dixit dominus) spargit.

ioã. 6. b. ℭColligite quæ superauerũt fragmẽta: ne pereãt. Et infra Fragmẽtũ.

mat. 13. d. ℭColligite primum zizania [t]/ & alligate ea in fasciculos ad comburẽdũ: triticum autem congregate in horreum meum.

psal. 64. c **Collis.** ℭPinguescẽt speciosa deserti: & exultatiõe colles accigent. Induti sunt arietes ouium/ & valles abundabunt frumento: clamabunt etẽm hymnũ dicent.

psal. 71. a. ℭSuscipiant montes pacem populo: & colles iustitiam.

canti. 2. b. ℭEcce iste venit saliens in montibus: transiliens colles.

esa. 41. d. ℭTriturabis mõtes & cõminues/ & colles quasi puluerẽ pones/ vẽtilabis eos & vẽtꝰ tollet eos/ & turbo disperget eos: & tu exultabis i dño & in sãcto Israel lętaberis.

eze. 36. a. ℭHęc dicit dominus deus montibus & collibus/ rupibus & vallibꝰ. Ecce ego induco super vos gladium: & disperdam excelsa vestra. &c.

luce. 3. b. ℭOmnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur.

psal. 22 a. **Collocare.** Dñs regit [v] me & nihil michi deerit: i loco pascuę ibi me collocauit

psal. 42. a ℭCollocauit me i obscuris sicut mortuos sęculi: & anxiatꝰ est super me spũs meꝰ.

eccl. 9 b. **Colloquium.** Colloquiũ mulieris q̃si ignis exardescit. Et infra mulier.

1. cori. 15 b ℭCorrumpunt [x] bonos mores colloquia mala.

Color. ℭQꝫ color i leproso cõsiderãdꝰ sit: vide Leui. 13. Et. ĩ. late Leprosꝰ.

Coluber. ℭDe virga Aarõ quę versa est in colubrũ: vide exo. 4. a. et. ĩ. Aarõ.

iob. 26. d. ℭSpũs dñi ornauit cœlos/ & obstetricãte [y] manu eiꝰ eductus est coluber y tortuosꝰ

prou. 30 c ℭViã colubri supra petrã Salomon se dicebat ignorare. Et vide infra in verbo Via

eccẽs. 10. b ℭQui dissipat sepem: mordebit eum coluber.

eccl. 21. a. ℭQuasi a facie colubri/ fuge peccata: & si accesseris ad illa/ suscipient te.

ecci 25. c. ℭNon est caput nequius super caput colubri.

Esa. 14. g. ℭDe radice colubri egredietur regulus: & semẽ eius absorbens volucrem.

canti. 2. c. **Collum.** ℭPulchrę sunt genę tuę sicut turturis: & collum tuũ sicut monilia.

canti. 4. b ℭSicut turris Dauid collum tuum quę ędificata est cum propugnaculis.

cãti. 4. c. ℭVulnerasti cor meum soror mea: vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum et in vno crine colli tui.

canti. 7. b ℭCollum tuum sicut turris eburnea.

eccl. 33. d. ℭIugum & lorum curuant collum durum: et seruũ inclinãt operationes assiduę.

eccl. 41. d ℭCollum vestrum subijcite iugo sapientię.

michee. 2 a ℭCogito super familiam istam malũ: vnde non auferetis colla vestra & non ambulabitis superbi/ quoniam pessimum est.

abacuc. 3 a ℭPercussisti caput de domo impij: denudasti fundamentum eius vsqꝫ ad collum.

gen. 8. c. **Columba.** ℭEmisit Noe columbã post coruũ: vt videret si iã cessassent aquę super faciẽ terrę. Quę cũ nõ inuenisset vbi requiesceret pes eius/ reuersa est [z] ad eũ in arcã: aquę enim erant super terrã. Extenditqꝫ manũ suã: & apprehensam intu

t ℭVide quæ annotãtur. ĩ in verbo zizania.

v ℭVersiculꝰ hic ponitur ĩc. i cali ce. de conse. dis. 2.

x ℭFacit bonus textꝰ in c. sępe. in princ. 28. q. sti. 1. vbi dicit tex. Sępe malorũ consortia bonos corrumpũt. Et hoc dictũ Pauls allegat glo. in c. turbat. in verbo indidisset. 37. distinc. & in clemen. 1. in verbo colloquia. de celebra. missa.

y ℭHuius dicti meminit Hostiẽn. in c. magnę. de voto

z ℭDe hac reuersiõe columbæ in arcam/ loquit tex. in c. vnicꝰ per frõtis. de sacra vnc. vbi dicit tex. Colũba i qua spiritus sanctꝰ super Christũ in baptismo descendit/ ad vespe rũ in cathaclismo reuertẽs/ ramum rettulit virẽtis oliuę. Et ibi Panor. dicit septem in columba proprietates inueniri/ septem spiritus sancti donis attributas/ contra septẽ peccata mortalia Caret enim felle/ &

visum recuperat: per quod intellectus contra luxuriam. Nullū ledit: & per hoc cōsiliū cōtra auaritiam. Alienos pullos nutrit: et per hoc pietas contra inuidiam. Gemitum habet pro cantu: & per hoc timor contra superbiam. Iuxta fluuiū morat: & per hoc sciētia cōtra irā. Grano puro vescit: & per hoc sapiētia cōtra gulā. In petra nidificat: & per hoc fortitudo cōtra acidiā. Hæc Panor. a ℭ 7.q.1.c aduersitas.§.cū aūt. versi. hinc idē in psalmo. vbi pro hui⁹ tex. declaratiōe dr. Colūba a molestijs q̄rit auolare/ sed nō dilectionē amittit/ semperq̧ gemit. Sic bonus vult se separare corpore nō amore ab his quibus nō pōt prodesse. sed si aliqñ ligatur non visco cupiditatis/ sed cura et officio vt desere re non possit:

lit in arcam Expectatis autē vltra septē diebus alijs: rursum dimisit colūbā ex arca Atilla venit ad eū ad vesperam: portans ramū oliuę virētibus folijs/ in ore suo. Intellexit ergo Noe q̧ cessassent aquę super terrā. Expectauitq̧ nihilomin⁹ septē alios dies/ & emisit columbam: quę non est reuersa vltra ad eum.

ℭ De duobus pullis colūbarū offerendis: vide Leui. 5. b. & Lucę. 1. d. Et infra in verbo Oblatio. & in verbo Ihesus.

ℭ Famis tēpore vēdebatur in Samaria quarta pars cabi stercoris columbarū quinq̧ argenteis. Et vide infra in verbo Fames. 4. reg. 6. f

ℭ Quis dabit mihi pennas sicut columbę [a]: & volabo & requiescam? psal. 54. b

ℭ Si dormiatis inter medios cleros: pennę columbę deargentatę/ & posteriora dorsi eius in pallore auri. psal. 72. c

ℭ Ecce tu pulchra es amica mea/ ecce tu pulchra: oculi tui columbarum. canti. 1. d.

ℭ Surge/ ppera amica mea/ speciosa mea et veni: colūba mea i foramib⁹ petrę/ in cauerna macerię canti. 2. d

ℭ Vna est columba [b] mea: vna est matri suę electa. cāti. 6. c.

ℭ Sicut pullus hyrundinis/ sic clamabo: meditabor vt columba. esa. 38. c.

ℭ Qui sunt isti qui vt nubes volant: & quasi columbę ad fenestras suas? esa. 60. b.

ℭ Estote sicut columba nidificans in summo ore foraminis. hiere. 48 d

ℭ Baptizato Ihesu descēdit super eū spūs dei q̄si colūba [c]. Et vide ifra Ihes⁹. mat. 3.

ℭ Estote [d] prudētes sicut serpētes: & simplices sicut colūbę [d] (dixit xp̄s ad discip̄los) 1. mat. 10 b

ℭ Ihesus intrauit in templū dei/ & eijciebat omnes vēdentes & emētes in templo: & mensas nummulariorum/ & cathedras vendentium columbas [e] euertit. mat. 21. b.

Columna. ℭ Dn̄s precedebat filios Israel ad ostēdendā viam per diē in colūna nubis/ & per noctē in colūna ignis vt dux esset itinere vtroq̧ tēpore. Nūq̄ defuit columna nubis per diem: nec columna ignis per noctem coram populo. exo. 13.

ℭ De columnis domus Salomonis: vide. 3. Reg. 7. a. Et infra in verbo Domus.

ℭ Columnę cœli contremiscunt & pauent ad nutum dei iob. 26. c.

ℭ Liquefacta est terra & omnes qui habitant in ea: ego confirmaui columnas eius. psal. 74. a

ℭ Sapientia ędificauit sibi domum/ excidit columnas septem. Et infra Sapientia. prouē. 9.

ℭ Ferculū fecit sibi rex Salomō de lignis libani: colūnas eius fecit argēteas reclinatoriū aureū/ ascēsum purpureū/ media caritate constrauit propter filias Hierusalē. cātı. 3. d.

ℭ Crura dilecti mei columnę marmoreę quæ fundatę sunt super bases aureas. canti. 5. d

ℭ Ego (dixit Sapientia) in altissimis habitaui: & thronus meus in columna nubis. ecci. 24. a

ℭ Iacobus/ Ioānes/ & Cephas/ qui videbantur columnę esse/ dexteras dederunt mi chi (dixit Paulus) & Barnabę societatis/ vt nos in gentes ipsi autem in circūcisionē tantum/ vt pauperum memores essemus. gala. 2. b.

ℭ Hęc tibi scribo fili Timothee: sperās me venire ad te cito. Si autem tardauero vt scias [f] quomō oporteat te in domo dei conuersari quæ est in ecclesia dei viui/ colū 1. timo. 3. d

tūc dicat. cupio dissolui & esse cum Christo: sed manere i carne/ necesse ē pꝑter vos. & sic est meritū ex desyderio b ℭ Colūba quandoq̧ ponit pro homine miti & innocēte. vt est bonus tex. in c. nō omnis 2. questi. 7. Q ñq̧ pro spiritu sancto. vt in c. aliud. de cō se. distic. 4. Quādoq̧ p gratia spiritꝰ sancti. vt i c. saluator. 1. q. 3. Et qñq̧ pro ecclesia. vt est bonus text⁹ in d. c. alid. vbi dr. Ecclesiæ vnitas significat in colūba de q̄ dictū ē. Vna ē columba mea: vna ē matri suæ electa. c ℭ Videat bo. tex. in c. baptism⁹. de cōse. dis. 4. vbi dr. Colūbā attēdo p quā mihi dr/ hic est qui baptizat. an aūt eadē fuerit colūba q̄ super Ihesū baptizatum descendit/ & quæ cathaclismi tēpore/ ramū attulit oliuę virētis: tex. ī c. vnico. §. p frontis. in fi. de sacra. vnc videt velle q̧ sic. Sed glo. ibidē cōtrariū dicit. & ad textū respondet: vt ibi per eā. Et de hac colūba loquitur tex. in c. fi. de conse. distinc. 5. & ibi glosa in verbo colūbę. dicit hāc colūbā q̄ in Christi baptismo descēdit fuisse verā colūbā q̄ nec prius nec postea cōparuit/ sed in suā materiā redijt. d ℭ Hic euangelicus sermo ponit in c. qui ecclesiasticis. §. ecce. versi. hinc etiā. 36. dis. & declaratur per textum Gregorij in c. Ex merito. in fi. 6. questi. 1. vbi dicit textus. Habeant omnes simplicitatē columbę/ ne cuiq̄ machinent dolos: & serpētis astutiā/ ne aliorū supplantentur insidijs. Et eandē declarationē ponit text⁹ qui Hieronymi est/ in c. si cupis. 16. q̄sti. 1. e ℭ 16. q̄sti. 7. c. & hoc dixim⁹. §. & arbitror vbi dicit textus Origenis. Arbitror cōuenire verbū dei de vēditorib⁹ colūbarū/ eis qui tradūt ecclesias auaris & tyrānis & indisciplinaris & irreligiosis ep̄is aut presbyteris. Alibi aūt text⁹ in c. quibusdā. §. scim⁹. 1. q̄sti. 1. dicit q̧ colūbas vēdere/ est de spiritu sācto quē deus omnipotēs consubstantialē sibi per impositionē manuū hominibus tribuit/ comōdū tēporale percipere.

ℭ Similis est tex. in c. ostiari⁹. 23. distinc. vbi probat textus in ostiarij ordinatiōe debere ei instructionē fieri quō

oporteat eũ in domo dei cõuerſari. Et de epo dicit tex. in c. cũ in cũctis. in pric. de elec. Epſ ad curã aliorũ poſit⁹ in ſe ipſo debet oñdere qualiter alios in domo dei oportet cõuerſari. g ℭ Comã. i. longos ſeu ptenſos crines Ita declarat apud cano. do. Cardi. in cle. 1. §. 1. de ſta. mona. Et idem quod hic / decernit ius canonicum. vt eſt text⁹. in c. nõ liceat. 2. verſi. Nec oportet. 23. diſ. vbi dicit tex. Non oportet clericos comã nutrire & ſic miniſtrare: ſed atton ſo capite & auribus patentibus. Et de hoc etiã decreto / de coma a clericis nõ enutriẽda: eſt tex. in c. cleric⁹ neq₃ comã. & i c. clericis. de vita & ho. cle. & i c. prohibete. cũ. duob⁹. ſeq. 23. diſ.

leui. 19. f. **Coma.** ℭIn rotundum non attondetis comam.
canti. 5. c. ℭComę dilecti mei ſicut elatę palmarum: nigrę quaſi coruus.
canti. 7. b ℭComę capitis tui ſicut purpura regis iuncta canalibus.
eze. 44. f. ℭCaput ſuum Sacerdotes & leuitę non radẽt / neq₃ comam g nutrient: ſed tondentes attondent capita ſua.
1. cori. 11. c ℭEt ipſa natura docet vos / q vir qdẽ ſi comã nutriat / ignominia eſt illi: mulier h vero ſi comã nutriat gl'ia ẽ illi / qm̃ capilli p velamiẽ ei dati ſũt

exo. 12. b. **Comburere et combuſtio.** ℭEx agno paſchali ſi quid reſiduum fuerit: igne cõburetis.
leui. 16. a. ℭQuicqd ex hoſtia pacificorũ reſiduũ fuerit: i diẽ tertiũ igne cõburetis
deute. 7. a ℭAras ſubuertite / confringite ſtatuas / lucoſq₃ ſuccidite / & ſculptilia cõburite: quia populus ſanctus es domino deo tuo.
ioſue. 7. c. ℭQuicunq₃ in hoc facinore (participij anathematis) inuentus fuerit / deprehenſus comburetur i igni cum omni ſubſtãtia ſua: quoniam preuaricatus eſt pactum domini / & fecit nephas in Iſrael.
2. para. 21 d ℭMortuus eſt rex Ioram in infirmitate peſſima: & non fecit ei popul⁹ ſecundũ morem combuſtionis / exequias ſicut fecerat maioribus eius.
pſal. 45. c ℭArcum conteret deus & confringet arma: & ſcuta comburet igni.
mat. 3. c. ℭVeſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem & cibus ignis
eſaię. 9. b. ℭVẽtilabrum in manu dñi & permũdabit aream ſuam: & cõgregabit triticum in horreum ſuũ / paleas k autem comburet igne inextinguibili.
heb. 6. b. ℭTerra ſępe veniẽtẽ ſuper ſe bibẽs imbrẽ / & germinãs herbã oportunã illis a qb⁹ colit / accipit bñdictionẽ a deo: pferẽs autẽ ſpinas l ac tribulos reproba eſt / & maledicto pxima / cui⁹ conſummatio in cõbuſtionẽ l erit.
actuũ. 16 d ℭ(Audita Pauli predicatione) multi ex eis qui fuerãt curioſa ſectati / cõtulerunt libros: & combuſſerunt eos coram omnibus.

geñ. 2. c. **Comedere.** ℭEx omni ligno paradiſi comede (dixit dñs ad Adã) De ligno autem ſcientię boni & mali ne comedas m. In quacunq₃ eñi die comederis ex eo: morte n morieris.
geñ. 32. g. ℭNon comedunt neruũ filij Iſrael / qui emarcuit in femore Iacob / vſq₃ in pręſentem diem: eo q tetigerit neruũ femoris eius / & obſtupuerit.
exo. 12. b. ℭAgnum comedetis feſtinanter. Et infra in verbo Agnus.
exo. 13. a. ℭSeptem dieb⁹ veſceris azima: & in ſeptimo die erit ſolẽnitas dñi. Azima comedetis ſeptem diebus: nõ apparebit apud te aliquid fermentatũ / nec in cunctis finibus tuis.
exo. 29. a. ℭSi remanſerit de carnibus cõſecratis ſiue de panibus vſq₃ mane: cõbures reliquias igni. Non comedentur: quia ſanctificata ſunt.

h ℭ Hoc dictũ Pauli allegat per glo 1. in c. p hibete. 23. diſtic. & de iure canonico vſq₃ adeo dictũ iſtud vendicat ſibi locũ: q ſi mulier religioni iudicans cõuenire / comã ſibi ãputauerit tanq̃ reſolues ius ſubiectiõis / excoicari põt. Tex ẽ ſing. i c. q̃cũq₃. 30. diſ. qd eſt intelligendũ in mulierib⁹ ſecularibus. Alię ei q̃ deuouent ſe mõaſterio: tẽderi debẽt. ita declarat glo. i cle. attẽdẽtes. i ver. cornutis. de ſta. mo. & pa. in c. ſi qs ex cle. de vita & ho. cle. i ℭ De iure poſitiuo ſeu hũano cõburit qui falſam principis monetã fabricat. tex. eſt in l. 2. in fi. C. de falſa mo. Qui aruſpex eſt ſeu diuinator. l. 3. C. de male. & mathema. Qui ſeruus ẽ & coit cũ dña ſua. tex. eſt in l. 1. in princ. C. de mulie. quæ proprijs ſer. ſe imiſcent. Qui ſeruilis cõditionis exiſtens / raptus crimen cõmittit vel cõmittentibus auxiliat. Tex. eſt in l. vnica verſi. penul. C. de rap. virgi. Qui eſt procurator Cæſaris / & facit concuſſiones indebitas. talis eni publice viuus cõcrematur. ita dicit tex. in l. vniuerſi. in fi. C. vbi cauſę fiſca. Qui iudæus eſt / & recedentẽ a iudaiſmo vt dei cultũ amplexet perſequitur. talis enim mox flãmis dedẽdus eſt / & cũ omnibus ſuis participibus concremandus. ita dicit textus in l. 2. in fi. C. de iudæis. Qui rũpũt aggeres nili vel eius aquã vltra ſolitũ occupant. iſti eni flãmis in eo loco cõſumunt: in quo vetuſtatis reuerẽtiã & ppemodum ipſius imperij appetierunt ſecuritatẽ. ita dicit tex. in l. vnica. C. de nili agge. nõ rũpen. Qui falſũ inſtrumẽtũ imunitatis cõſcripſit. Tali enim / flãma ſuppliciũ eſt. tex. eſt in l. 1. in princ. C. de imu. nemi. cõce. lib. 10. Qui barbaris facultatẽ depdationis in romanos dedit / vel factã cũ eis diuiſit. iſti eni viui cõburunt. Tex. ẽ in l. ſi quis a barbaris. in. fi. C. de re mili. li. 10. Qui ędes aceruũve frumẽti iuxta domũ poſitũ cõbuſſerit. hic ei vinct⁹ & verberatus / igni necari iubet. Tex. eſt in l. Qui ędes. in princ. ff. de incen. ru. naufra. Qui trãſfugę ſunt vel cõſiliorũ principis renũciatores. iſti nãq₃ etiã viui exurũtur. Tex. eſt in l. aut dãnũ. §. hoſtes. & in l. ſi quis aliquid ex metallo. §. 1. ff. de pœnis. Qui ſacrilegi ſunt. poſſunt eni qñq₃ pro qualitate criminis & cõditione pſonę viui cõburi. Tex. eſt in l. ſacrilegij pœnam. verſi. Et ſcio multos. ff. ad l. Iuliã. pecula. k ℭ Paleas id eſt peccatores. Hæc declaratio pbatur in c. quiſquis. 24. q̃ſti. 1. & in c. cũ baptizat de cõſecra. diſtinc. 4. l ℭ Simile eſt qd hẽtur in c. Alia. in princ. 16. q̃ſti. 1. & in c. q̃uis. in fi. de deci. vbi dicit arborẽ infructuoſã tanq̃ inutilẽ eſſe ſuccidẽdã. m ℭ Hui⁹ inhibitionis rationẽ ponit tex. Gregorij in c. quid ergo. verſi. ſciẽdũ. 11. q. 3. vbi dicit tex. Aliqñ p obediẽtiã debet bonũ qd agit itermitti. Neq₃ eĩ i paradiſo arbor mala extitit quã de⁹ hoi ne cõtingeret interdixit: ſed vt meli⁹ per obediẽtię meritũ / hõ bñ cõdit⁹ creſceret. & dignũ fuerat vt etiã a bono phiberet: quaten⁹ tãto veri⁹ hoc quod ageret virt⁹ eſſet q̃to & a bono ceſſans auctori ſuo ſe ſubditũ & humilẽ exhiberet. Et de hac inhibitiõe loquit etiã tex. ſed obiter / in c. ad mẽſam. §. euidẽter. verſi. ſic & Adã. 11. q̃ſti. 3. & in clemẽ. Si dñm. verſi. dedit igit nobis. de reli. & vene. ſancto.
n ℭ Morte morieris / id eſt ſeparaberis a gratia dei. Qui eni per mortale peccatũ a gratia dei ſeparantur: dicũ-

tur mori. bonus est tex. in c. qui sine.26.q̄sti.2. & in c. si quis vsuram. in verbo vita non viuit.14. questi.2. Et istam mortem hominis / scʒ a gratia dei separationē / appellāt canonistę mortē ciuilē. vt notabiliter dicit Panor. in c. per venerabilem. in vlti. no. Qui filij sint legi. & in c.1. versi. dantur & alij intellectus. de homici.

o ¶ Istorū immūdorū quorū esus ex lege Mosaica prohibitus fuit / meminit glosa in c. nuptiæ. in verbo imūda.32. questi.2.

p ¶ Nota hoc loco præcepta & mādata pro eodem sumi. canonistæ tamen & legistę secernūt mādata a præceptis: dicentes maioris esse effectus quod præcipitur q̄ quod mādatur. vt est bona glosa in c. dudum. in glosa.1. in fi.18. q̄sti.2. dū dicit / mandatum expirare morte mādātis / sed nō p̄ceptū. & glo. in l. sæpe. ff de offi. pręsi. dicit commissionem factā per verbū mādo esse delegabilē: nō aūt eā q̄ facta esset per verbū præcipio. Et glo. in c. cū aliquib⁹ in verbo cōcedimus facultatē. de rescrip. li.6. dicit pricipē præcipiētē iudici ordinario vt de aliqua causa cognoscat / videri cū facere iudicem delegatū in aliqua causa. q̄uis secus sit in principe mandante. vt est tex. in c. licet. de offi. ordi. De istis autē omnibus videatur cumulatius per Fely. in c. eam te. i.8.&.9. colū. de rescrip.

q ¶ Istud vt scilicet cū comederimus vel saturati fuerim⁹ / dñi nō obliuiscamur / a p̄sbyteris p̄sertim cœnobiticis pręreliq̄s obseruādū venit. q2 etiā eo tēpore quo comedunt & saturantur / obliuisci nō debēt. Text⁹. est nota. in c. Quādo aūt.44. dis. vbi dicit tex. Quādo veniūt p̄sbyteri ad aliq̄d cōuiuiū: aliquis prior illorū versū ante mensam incipiat & cibū bn̄dicat / & tūc secūdū ordinē sedeāt / alteri alter honorē p̄bētes. Per vices cibum & potū bn̄dicāt: & aliq̄s de illorū clericis aliquid de sācta scriptura legat. Post refectionē similiter hymnū dicant ad exēplū domini: sicut in cœna fecisse legitur. Et tex. in c. p reuerētia. eadē distic. dicit. Pro reuerentia dei & sacerdotū id vniuersa constituit synodus: vt q a solent crebro mēsis ociosæ fabulæ interponi / in oi sacerdotali cōuiuio lectio diuinarū scripturarū imisceatur. per hoc eī & aiæ ędificantur ad bonū / & fabulę nō necessarię p̄hibent. & dicet diffusi⁹ i verbo cōuiuiū.

r ¶ Istud / de eleemosynis faciēdis intelligi pōt. Etsi. eni oi die / tñ p̄serti dieb⁹ festis fieri dñt: cum sint tales dies in pietatis operibus exercēdi. vt est tex. l.3. l. Oēs. & l. fi. C. de ferijs. & c.1. & c. cōquestus. eodē ti.

¶ Hęc sunt aialia quę comedere debetis (dicit dn̄s ad Moysem & Aarō vt diceret filijs Israel). Omne quod habet diuisam vngulam & ruminat in pecoribus: comedetis. Quicquid autē ruminat & habet vngulam / sed non diuidit eam sicut camelus / & cętera: nō comedetis illud / & inter immunda [o] reputabitis. Cyrogilus qui ruminat vngulamq̄ non diuidit: immundus est. Lepus quoq̄: nam & ipse ruminat / sed vngulam non diuidit. Et sus: qui cum vngulam diuidat / nō ruminat. Horum carnibus non vescemini. Nec cadauera cōtingetis: quia immūda sunt vobis. Hęc etiam sunt quę gignunt in aquis & vesci licitū est. Omne quod habet pēnulas & squamas tā in mari q̄ i fluminibus & stagnis: comedetis. Quicquid autem pennulas & squamas nō habet eorū quę in aquis mouentur et viuunt: abominabile execrādūq̄ erit vobis. Carnes eorū non comedetis. Et morticina vitabitis. Cūcta quę non habēt pēnulas & squamas in aquis: polluta erunt. Hęc sunt quę de auibus comedere nō debetis: & vitāda sunt vobis. Aquilam / & Gryphem / & aliptum / & miluū / ac vulturem iuxta genus suum / & oē coruini generis in similitudinē suā / strutionem / & noctuam / & larum / & accipitrem iuxta genus suū / bubonem / et mergulū / et cygnū / et ibin / et onocrotalū / et porphirionem / herodionem / et caradrion iuxta genus suum / vpupam quoq̄ & vespertilionē. Omne de volucribus q̄uod graditur super quatuor pedes: abominabile erit vobis. Quicquid autē ambulat quidē super quatuor pedes sed habet longiora retro crura per quę salit super terrā: comedere debetis. Leui.11.c. & per totum. latius de aialibus imūdis ad esū ex lege Mosaica. leui.11.a.

¶ Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes siue per humū trahitur non comedatis: quia abominabile est. leui 11.g.

¶ Si dixeritis / Quid comedem⁹ anno septimo / si nō seuerimus neq̄ collegerimus fruges nostras? Dabo benedictionē meam vobis āno sexto: et faciet fruct⁹ triū annorū. Seretisq̄ anno octauo / et comedetis veteres fruges vsq̄ ad nonum annum: donec noua nascantur edetis vetera. leui.25.c

¶ Si in preceptis [p] meis ambulaueritis: comedetis panem vestrū in saturitate. Quod si non audieritis me / nec feceritis omnia mādata [p] mea (dixit dn̄s) sed spreueritis leges meas / & iudicia mea contempseritis: comedetis & nō saturabimini. Et si nec per flagella mea audieritis me / sed ambulaueritis contra me: & ego incedam aduersus vos in furore cōtrario / et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra / ita vt comedatis carnes filiorum vestrorū & filiarum vestrarū. Et. I. in verbo Preceptū. leui.26.a.

¶ Cum comederis [q] / & saturatus fueris: caue diligēter ne obliuiscaris [q] dn̄i dei tui qui eduxit te de terra ęgypti & de domo seruitutis. deu.6.c.

¶ De Helia cui dixit angelus / Surge & comede: grādis enim tibi restat via. vide 3. Reg.19.b. Et infra in verbo Helias.

¶ De Iezabel regina cuius carnes canes comederunt: vide.3. Reg.21.g. Et infra in verbo Iezabel.

¶ Ite (dixit Esdras ad populū) comedite pīguia & bibite mulsū / & mittite [r] partes eis q nō pręparauerūt sibi: qa dies sc̄tūs dn̄i est. Et. I. Dies. esdræ.8.c

¶ Panem tuum cum esurientibus & egentibus comede. thobię.4.c

¶ Anteq̄ comedam suspiro (dixit Iob) & quasi inundantes aquę sic rugitus me⁹: quia timor quē timebā euenit mihi / & quod verebar accidit. iob.3.g.

¶ Nocte os meum perforatur doloribus (dixit Iob) & qui me comedūt iob.30.c.

s ℂHoc dictū ponitur per tex. in c. qui peccat. paulo post princ. 24. questi. 4. & ibi. glo. in verbo zelus. exponēdo dicit zelus domus tuæ comedit me. idest amor quē habui ad templū: fuit mihi causa inuidiæ propter quā Iudei occiderunt me. Et istis verbis vtitur tex. ad notabilē effectū in c. fi. de custodia eucha. vbi dicit tex. Quia zelus nos comedit domus dei: firmiter prohibemus/ ne supellectilia in ecclesijs admittātur/ nisi propter hostiles incursus/ aut incendia repentina/ seu alias necessitates vrgētes/ ad eas oporteat haberi refugiū. Sic tñ vt necessitate vrgente res ī pstina loca reportētur.

non dormiunt.

psal.68.b ℂExtraneus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meę. Quoniā zelus [s] domus tuę comedit [a] me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

psal.101.a ℂPercussus sum vt fœnum/ et aruit cor meum? quia oblitus sum comedere panem meum.

psal.105.e ℂInitiati sunt Beelphegor: & comederunt sacrificia mortuorum.

puer.23.a ℂQuādo sederis vt comedas cū pricipe/ diligēter attēde q̄ sunt apposita añ faciē tuā: et statue cultrū in gutture tuo/ si tñ habes in ptāte aiam tuā

prouē.23.a ℂNe comedas cum homine inuido/ & ne desideres cibos eius: qm̄ in similitudinem arioli & coniectoris existimat quod ignorat. Comede & bibe dicet tibi: & mens eius nō est tecum. Cibos quos comederis euomes: et perdes pulchros sermones tuos.

prouē.24.b ℂComede fili mi mel quia bonū est: & fœnum dulcissimū gutturi tuo.

puer.25.b ℂMel [t] inuenisti comede quod sufficit tibi: ne forte satiat⁹ euomas illud

prouē.25.d ℂSicut qui mel multum comedit non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis/ opprimetur a gloria.

prouē.30.b ℂEst generatio quę pro dentibus gladios habet: & commandit molaribus suis vt comedat inopes de terra/ & pauperes ex hominib⁹. Sāguisugę duę sunt filię dicentes affer. affer.

eccles.2.d. ℂNonne melius est comedere/ & bibere/ & ostēdere animę suę bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est?

eccles.5.b. ℂVbi multę sunt opes: multi et qui comedunt eas.

eccles.5.b. ℂDulcis est somnus operanti siue parum siue multum comedat: saturitas [b] autem diuitis non finit eum dormire.

eccles.6.a. ℂEst aliud malum quod vidi sub sole: & quidem frequēs apud homines. Vir cui dedit deus diuitias & substātiam/ & nihil deest animę suę ex omnibus quę desiderat: nec tribuit ei potestatem deus vt comedat ex eo sed homo extraneus vorauit illud. Hoc vanitas/ & magna miseria est.

eccles.9.b. ℂComede in lętitia [x] panem tuum/ & bibe cum gaudio [x] vinum tuum: quia [y] deo placent opera tua.

eccles.10.c ℂVę tibi terra cuius principes mane comedunt.

cant.5.a. ℂComedi fauum cum melle meo: & bibi vinum cum lacte meo. Comedite amici mei & bibite: & inebriamini charissimi.

esaiæ.1.c. ℂSi volueritis & audieritis me/ dixit dominus. bona [z] terrę comedetis.
ℂDe filio virginis qui butyrum & mel comedet vt sciat reprobare malum & eligere bonum: vide Esa.7.c. Et infra in verbo Virgo.

esaię.36.e ℂMisit me dñs meus ad viros qui sedent in muro: vt comedant stercora sua & bibant vrinam pedum suorum (dixit nūcius regis Nabuchodonosor ad regem Ezechiam missus).

esaiæ.5.e. ℂNolite timere opprobriū hoīs/ et blasphemias eorū ne metuatis: sicut ei vestimētū sic comedet eos vermis [a]: & sicut lanā sic deuorabit eos tinea

esaiæ.55.a ℂAudite audientes me (dixit dominus) & comedite bonū: & delectabitur in crassitudine anima vestra.

esaię.56.a ℂOua [b] aspidum ruperunt: & telas araneę texuerūt. Qui comederit de ouis eorum morietur: & quod confotum est erumpet in regulum.

hiere.19.c ℂVnusq̄sq; carnes amici sui comedet in obsidiōe/ & in angustia in qua

t ℂMel hoc loco sumi pōt pro dulcedine hūanę eloquētię: prout aliqñ sumi pōt. vt dicit tex. in c. legimus. versi. in leuitico. 37. dis. Nō ei vult dominꝰ vt in humana eloquētia mltū delectemur. vt est no. tex. ī d. c. legimꝰ. in pric. vbi dicit tex. Legimus de beato Hieronymo/ q cum libros legeret Ciceronis/ ab angelo vehemēter est correptus eo q vir Christianꝰ/ paganorū figmentis intenderet

v ℂHinc dicit notabiliter Archi. citans Augustinū in epistola ad Damasum. Periculosa ē in diuitijs suauitas/ periculosa sublimitas/ timor perpetuus/ labor infructuosus sine prouidētia/ & finis cū pœnitētia. Et dicit Gregorius/ diuitiarum saturitatem perniciosam demonstrans. Cōtinuꝰ successꝰ tēporaliū: ęternę dānationis est indiciū. Ista ponit Archi. ī c. qd ergo. in pric. de pœni dis. 3.

x ℂFacit qd de Lazaro sanctaiū Marthę & Magdalenę germano fratre scribitur ic. q̄tuslibet: ī fi. de pœni. dis. 1. vbi. dr. Lazarꝰ celebrata resurrectionis glā lętꝰ ad cœnā venit. Et aduertēdū ē q lz ī hoc textu lætitia & gaudiū pro eodē sumi videantur: tñ Archi ic. Ecclesiasticis ī pric. 12. q̄sti. 2. dicit lętitiam a gaudio differre q2 gaudium ē exultatio aī ī his q̄ digna sūt exultatiōe: lętitia vero ē effrenata lętitia. aī q̄ modū nesciat/ & ī his quoq; q̄ vicijs sūt mixta letat. Vl gaudiū aī ē exltatio: lętitia aūt ē exltatio verborū atq; mēbrorū.

y ℂSile est qd legitur ī c. teneam⁹. 1 q. 1. q̄sti. 1. vbi dicit tex. Erant Christiani q nō poterāt facere qd faciebat Simō magus. Sz ide gaudebāt/ quia nomina eorū scripta erāt in cœlis.

z ℂFacit tex. ic. cū Marthę. §. verū de cele. missa. vbi dr q vetus testamētū tēporalia pmittebat.

a ℂVermis/ idest scrupulus cōscientię. Vñ scriptū est. Vermis eorū nō morietur ī ęternū. de quo dicto est tex. in. c. Quoniā in quibusdā. in q. 19. q̄sti. 3.

b ℂQuid sit ouū/ & de eiꝰ virtute/ notat Archi. in c. deniq;. col. 1. 4. dis. & dicet. in verbo ouum.

concludent eos inimici eorum/& qui querunt animas eorum.

¶Ergo ne comedēt mlieres fructū suū: paruulos ad mēsuram palmę? threñ.2 g

¶Patres comedent [e] filios suos in medio tui Hierusalem: & filij come- Eze. 5. c.
dent [e] patres suos.

¶De pastoribus ecclesię qui gregis sui lac & lanā comedūt: vide Eze. 34. Et infra in verbo Pastor.

¶De rege Nabuchodonosor qui fœnum vt bos comedit: vide ifra Nabuchodonosor.

¶Peccata populi mei comedent [d] (dixit dominus ad sacerdotes). osee. 4. b.

¶Phariſęi & oēs Iudęi nisi crebro lauerint manus/nō manducāt/tenen marci. 7 a
tes traditionē seniorū: & a foro veniētes/ nisi baptizētur nō comedūt.

Comessator. ¶Qui comessatores pascit: confundit patrem suum. puer. 28 b

Comessatio. ¶De filio qui comessationibus vacat puniendo: vide puer. 23. c.
Deut. 21. d Et infra in verbo Filius.

¶Noli esse in conuiuijs [e] potatorum / nec in comessationibus eorū qui carnes [f] ad vescendum conferūt [f]: quia vacantes potibus & dantes symbola consumentur/& vestietur pannis dormitatio.

¶Abijciamus opera tenebrarum/& induamur arma lucis: sic vt in die ro. 13. d.
honeste ambulemus/non in comessationibus [g] & ebrietatibus/nō in cubilibus & impudicitijs/ non in cōtentione & ęmulatione. Sed induimini dominū Ihesum Christū: & carnis [h] curam ne feceritis in desiderrijs.

¶Sufficit prӕteritū tempus ad voluntatem gentium consummandam 1. pe. 4. a.
hijs qui ambulauerunt in luxurijs/desiderijs/vinolētijs/cōmessationib9/ potationibus/ebrietatibus & illicitis idolorum cultibus: in quo admirātur non cōcurrētibus vobis in eandē luxurię confusionē blasphemātes/ qui reddent rationē ei qui paratus est iudicare viuos & mortuos.

Commemoratio. ¶Ihesus accepto pane gratias egit: & fregit/ lucę. 22. b.
et dedit discipulis suis/ dicens. Hoc est corpus [i] meū quod p vobis datur. Hoc facite [k] in meam commemorationem. Ibidem latius.

¶In hostijs cōmemoratio peccatorum per singulos annos fit. heb. 10. a.

Commendare. ¶Si quis commendauerit [l] amico pecuniā [m] aut

c ¶Patres de iure positiuo possunt dici comedere filios suos: qn̄ eos vēdūt vt comedant. quod/ vēdere sc3 filios proprios: permissū est patribus quando volunt vendere vt comedāt/ idest vt occurrant necessitati fames qua pmuntur. Tex. est nota. in l. 2. C. de pa. qui filios distra. vbi dicit textus. Si quis propter nimiā paupertatem egestatemq; victus causa filiū filiāve vendiderit: (vēditione in hoc tantūmō casu valente) emptor obtinendi ius seruitij habeant facultatē. liceat aūt ipsi qui vendidit vel qui alienat9 est aut cuilibet alij ad ingenuitatē eū propriā repetere: mō si aut pciū offeratur quod potest valere//aut mancipiū pro huiusmodi pręstet. Hęc tex. Ista tñ facultas vendēdi non est cōcessa matri. secūdū glo. ibi/ quā doc. sequuntur. per bonū textū in l. trāsactione. C. de transac. Nec etiam pmissa est filio. quia cū illa lex sit exorbitana & contra ius naturale vt ibi doctores dicūt: debent seruari in suis terminis/non aūt ad alios extendi arg. ff. solu. ma. l. si vero. §. de viro. Et sic lz ista sētētia iuris diuini possit pcedere de iure hūmano/ inqtū loquitur de patribus comedētib9 filios: tñ nō procedit saltem iuxta hāc interptationē eo respectu quo loquitur de filijs comedētibus patres.

d ¶Hoc dictum propheticū ponit̄ i c. pastor. 8. q̄sti. 2. & declarat̄ p tex. in c. ipsi sacerdotes. 1. q. sti. 1. vbi dicit textus. Ipsi sacerdotes pro populo interpellant/ & peccata populi comedūt: quia suis precibus ea delent atq; consumūt. & q̄to digniores fuerint: tanto facili9 in necessitatibus pro quibus clamant exaudiūtur. Et eādē declarationē ponit tex. in c. nulli. 3. q. sti. 1.

e ¶Similis est textus in c. Nō oportet. 44. distinc. vbi dicit tex. Nō oportet ministros altaris vel quoslibet clericos aut etiā laicos Xp̄ianos ex symbolis (q̄ vulg9 comessalia appellat) conuiuia celebrare.

f ¶Carnes in comessationibus ad vescendum cōferre: est absentium vitia in conuiuijs recitare seu aliorū vitia notare. Ita notabiliter dicit Archi. hanc sententiā declarans in c. Ex merito. in fine. 6. questi 1. Et sic hac Salomonis sentētia dānātur cōuiuia in quibus absentiū vita mordetur. Quӕ cōuiuia satis etiā improbantur per textū in c. Cōuiuia. 44. dis. vbi dicit text9. Conuiuia tunc ex charitate veraciter prodeūt: cū in eis nulla absentiū vita mordetur/ nullus ex irrisione reprӕhenditur. Et glo. prima ibi ponit duo carmia/ q̄ diximꝰ mōstrātia. Quisquis amat dictis absētū rodere vitā: Hāc mēsā vetitā nouerit esse sibi.

g ¶Hanc Pauli sententiā allegat tex. 44. dis. in princ. & ex ea infert comessationes nō solū sacerdotibus/sed etiā laicis noxias esse: qui festiuos & solennes dies non aliter se digne celebrare putant/ nisi comessationibus deseruiant.

h ¶Vide quod huic sententiӕ annotatū est. s. in verbo caro.

i ¶Istorū verborū meminit tex. in c. Quia corpus. paulo post princ. de conse. distinc. 2. vbi dicitur. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo secreta potestate conuertit: ita dicens. Accipite & comedite: hoc est corp9 meū. Et de eisdem verbis loquitur text9 in c. reuera. eadem dis. vbi dicit tex. Ipse clamat dn̄s Ihesus. Hoc est corpus meū. Ante benedictionē verborū cœlestiū alia species noīatur: post cōsecrationē corp9 signatur.

k ¶Circa hӕc verba videndus est tex. in c. scriptura. in princ. de cōse. dis. 2. & in c. iterat̄. in pric. iūcto versi. itē iterat̄. eadē dis. vbi dicit tex. Iterat̄ quotidie hӕc oblatio: licet Christus semel passus in carne per vnā eādēq; mortis passionē semel saluauerit mūdū. & hoc ob cōmemorationē passiōis Christi sicut ipse ait. Hoc quotienscūq; feceritis: in meā cōmemorationē facite.

l ¶Cōmēdare hoc loco & secūdū vtrūq; ius positiuū/ idē est qd deponere/ seu in custodiā dare. Tex. est in l. cōmēdare. ff. de ver. signi. in l. luci9. ff depositi. Et in c. Ne quis arbitretur. circa fi. 22. q̄sti. 2 Et est glo. q̄ ita declarat in c. Nemo deinceps. in verbo cōmēdare. de elec. in. 6.

m ¶Vtroq; etiā iure positiuo/ cōmendatio seu depositū cadit in pecunia. Tex est in c. 1. de depo. & in l. desyderiū. cū l. seq. C. depositi. Et si fuit data signata seu i sacculo/ & ille qui recepit eā custodiēdam / ea vtat̄: tenetur furti ad duplum. Textus est in l. si depositi. C. depo. & in l. si sacculum. ff. eodem. Si vero sine obsignatione data fuerit/ s3 solum in numerato: tenetur ad tātūdem restituēdum. Textus est in l. die sponsaliorum. §. Qui pecuniam. ff. depositi.

vas in custodiam/& ab eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inuenit fur duplū [n]. Si latet fur: domin9 domus applicabit ad deos [o]/& iurabit [p] ꝙ non extenderit manū in rem ꝓximi sui ad perpetrandā fraudem tam in boue q̄ in asino & oue ac vestimēto & qcq̄d dānū iferre pōt. Ad deos vtriusq̧ causa perueniet: & si illi iudicauerit: duplū [q] restituet ꝓximo suo

exo.22.b. ¶Si quis cōmendauerit ꝓximo suo bouem/asinū/ouē/& omne iumētū ad custodiā/& mortuū fuerit/aut debilitatū/vel captum ab hostibus/nullusq̧ hoc viderit: iusiurandum erit in medio ꝙ non extenderit manū ad rem proximi sui. Suscipietq̧ dn̄s iuramentum: & ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatū fuerit: restituet [r] damnū domino. Si comestū a bestia: afferat ad eum quod occisum est/& non restituet.

psal.30.b ¶In manus tuas commēdo spiritū meū: redemisti me dn̄e de9 veritatis

lucæ.23.f. ¶Ihesus clamans voce magna: ait. Pater in manus tuas commendo spiritum [s] meum. Et hęc dicens expirauit.

2.cori.10d ¶Qui gloriatur: in domino [t] glorietur. Nō enim qui seipsum commēdat/ille probatus est: sed quem deus commendat.

2.timo.2a ¶Quę audisti a me: hęc commenda fidelibus hominibus qui erunt idonei & alios docere.

1.pe.4.d. ¶Hi qui patiuntur secundum voluntatem dei: fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

Commisceri.

leui.21.c. ¶Non cōmisceat pontifex id est sacerdos magn9 stirpem generis sui vulgo gentis suę: quia ego dn̄s qui sanctifico eum.

nūeri.36b ¶Nubant filię Salphaad quibus volunt/ tantū vt suę tribus hoībus ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes em̄ viri ducent vxores de tribu & cognatione sua: & cunctę fœminę de eadem tribu maritos accipiant: vt hęreditas permaneat [v] in familijs nec sibi misceantur tribus/ sed ita maneant vt a dn̄o separatę sunt.

puer.20.b ¶Ei qui reuelat mysteria/& ambulat fraudulenter/ & dilatat labia sua: ne cōmiscearis.

Et aduertendū: ꝙ in hac materia/quando scilicet pecunia aut alię res deponūtur/& postea reperiuntur perditæ/ notabiliter loquitur Bal. in Ru. C. depositi. in princ. vbi q̄rit. Pone ꝙ depono penes aliquē fardellū sigillatū. ille apud quē depono/ exhibet dissigillatum. dico ꝙ ibi erat magna q̄titas pecunię: & ꝙ p̄sumit dissigillatū ab ipso. Ipse hoc negat. q̄ritur quid iuris? Rn̄det Bal. ꝙ in hoc articulo arbitriū & æquitas iudicis desyderat. Nā si quidē sua natura potuit dissigillari/puta quia ibi erat sigillū cerę/& persona depositarij est fide digna: nō præsumit dol9/ nec iuratur in litem quę res ibi fuerint. sed probandum est per testes vel scripturam. vt est bon9 textus. in l.1.§. si cista. ff. depo. Si vero apparet verissimile ꝙ est dissigillatum facto hoīs: tūc statur deponentis iuramento modificato nō effrenato secūdū qualitatē personarū. Argu. in l. si quādo. C. Vnde vi. & in c. si quod me. cau. ita Baldus vbi. s. Sed Bartho. i l.1.§. .fi. ff. fur. adū. nau. caupo. stabu. sentit istud quod dictū est ꝙ stabitur iuramento deponētis/ q̄ res essent in fardello/habere locū q̄n constaret ꝙ fardellū fuisset dissigillatū dolo depositarij. Tūc eni verū est ꝙ statur deponentis iuramento. et ita loquit tex. in d. l. si q̄n & i d. c. si. vbi notat Inno. q̄d me. cau. sed si de dolo expresse non cōstaret nō recurreret ad iuramētū deponentis. sed iudex posset tormētare eos qui erāt in domo: & ꝓcedere sup hoc sūmati. vt. C. de naufra. l. quotiēs & dicit Bar. se ita obseruasse de facto: cū talis casus accidisset Pisis. n ¶De iure positiuo fur tenetur ad duplū si sit fur nō manifest9. si vero sit fur manifestus: tenetur ad quadruplū. tex. est i. §. pena furti. insti. de obli. quæ ex delic. nas. Et apud canonistas notat Panor. in c. ex litteris. circa fi. de fur. De hac tn̄ materia/ quę sc3 pœna furib9 a iure positiuo īponat: videdū est q̄d diffusius annotabitur in verbo furtū. o ¶Deos: idest sacerdotes. Ita istum textū declarat tex. Gregorij in c. sacerdotib9 versi. nā diuinis eloquijs. 11. q̄sti. 1. p ¶De iure positiuo nō recurritur ad iuramētū: si reb9 suis saluis existētib9 depositas amiserit. quia ex eo ipso ꝙ res suę saluę sunt/ & depositas amisisse dicit: p̄sumit in dolo & ad earū restitutionē debet cōdēnari. Tex. est in c. bona fides. in princ. de depo. i l. Quod nerua. ff. eodē. i l.1. C. locati. & in l. si vt certo. §. Quod vero senectute. ff. cōmodati. Vbi vero ista p̄sūptio doli non subesset: teneret ꝓbare se amisisse res depositas. l. si creditori. C. de pigno. ac. §. fi. insti. q mo. re. cōtra oblig. Et hoc ꝓbato esset absoluendus: nisi ille q dedit in custodiam/ probaret dolū vel latā culpam interuenisse. De alia eni culpa leui vel leuissima nō tenet depositari9: nisi in certis casibus. tex. est vbi illi casus ponūtur i d. c. bona fides. versi. de culpa. de depos. q ¶Idē est de iure positiuo/ tex. est in l. si depositi. cū glo. in verbo furti. C. depositi. r ¶De iure positiuo nō restituet dānū: nisi dolo suo vel lata culpa/ idest magna & supina neglīgētia quæ dolo cōparatur (vt est tex. i l. magna negligētia. ff. de ver. signi.) furtū fuerit factū. casus est i d. c. bona fides. versi. de culpa. arguēdo a speciali. ff. de depo. & in l.1. in princ. C. eodē ti. Si tn̄ iste tex. intelligeret de aīali cōmodato/ nō aūt de aīali cōmendato seu dato in custodiā: etiā de iure positiuo restitueret dānū/ quocūq̧ idest ex quacūq̧ culpa furtū cōtigisset. quia de iure positiuo cōmodatari9 tenetur de dolo/ lata leui & leuissima culpa. Tex. ē in l. si vt certo. §. nūc videdū. ff. cōmo. & in c.1. in princ. de cōmo. s ¶De cele. missa. c. in quadā. paulo post princ. vbi ponitur hic tex. et dicitur per eū probari Christū habuisse spiritum nedū vitalē sed & rationale: de quo prius dixerat Tristis est aīa mea vsq̧ ad mortē. t ¶Hinc dicit Archidiaconus in c. adijcimus. in princ 16. q̄sti. 1. Qui doctus est: glorietur de scientia sua i dn̄o/ nō in se ipso. De quo dicto Archi. est tex. in c. Reuertimini. paulo ante fi. eadem causa & q̄sti vbi dicit tex. Si quis doctus & eruditus in lege dn̄i potest alios erudire: non debet suę assignare prudētię ingenioq̧ quod possidet, sed gratias agat primū dn̄o qui cuncta largitur: deinde sacerdotib9 ei9 ac ministris a quib9 doct9 est. Si ei nō egerit gratias/ sed sciētiam vēdicauerit sibi: in penuria maledicetur. &c v ¶Hæc etiā considera tio de hęreditatibus permanendis in familia: habetur de iure positiuo. vt est textus solennis in l 1. §. Quiuis. versi. Sed & si seruus. ff. de ventre inspi. vbi dicit textus. Publicæ interest partus non subijci: vt ordinum dignitas familiarumq̧ salua sit.

¶Cum detractoribus non commiſceearis. puer.24.c

¶Scripſi vobis in epiſtola: ne cõmiſceamini fornicarijs. Non vtiq̃ for nicarijs huius mũdi/aut auaris/aut rapacibus/aut idolis ſeruiẽtib⁹: alioquin debueratis de hoc mũdo exijſſe. Nũc autẽ ſcripſi vobis non cõmiſceri. Si is qui [x] frater noĩat inter vos/eſt fornicator/aut auar⁹/aut idolis ſeruiẽs/aut maledic⁹/aut ebrioſus/ aut rapax: cũ hmõi nec cibũ ſumere. 1.cori.5.c

¶Si quis nõ obediat verbo veſtro/per epiſtolam hunc notate: & nõ cõmiſceamini [y] cũ illo/vt cõnfundatur. Et nolite quaſi inimicũ exiſtimare: ſed corripite vt fratrem. 2.theſ.3.d

Commodare.

¶Fratri tuo abſq̃ vſura ꝛ id quo indiget commodabis [a]: vt benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo/in terram ad quam ingredieris poſſidendam. deute.23.d

¶Tota die miſeretur & commodat: & ſemen illius in benedictione erit. pſal.36.e

¶Iocundus homo qui miſeretur & commodat/diſponit ſermones ſuos in iudicio: quia ineternum non commouebitur. pſal.111.a.

¶De amico qui rogat amicum vt cõmodet ei tres panes: vide Lucę.11. a. Et ſupra in verbo Amicus.

Commorari.

¶Auris quæ audit increpationes vitę: in medio ſapientum commorabitur. puer.15.d

¶Timor dñi ad vitã: & ĩ plenitudĩe cõmorabiť abſq̃ viſitatiõe peſſimi. puer.19.d

¶Vir qui errauerit a via doctrinę: in medio gigantum commorabitur. puer.21.b

¶Cõmorari leoni & draconi/magis placebit: q̃ habitare cũ mľiere neq̃ ecci.25.c.

¶In medio mulierum noli commorari [b]. ecci.42.c.

Commouere commotus et commotio.

¶Prouidebã dñm in cõſpectu meo ſemper: qm̃ a dextris eſt mihi ne commouear. pſal.15.b.

¶Rex ſperat in domino/& in miſericordia altiſſimi non cõmouebitur. pſal.20.b.

¶Cõmouiſti terrã dñe & cõturbaſti eã/ſana cõtritiões ei⁹: q̃a cõmota ẽ. pſal.59.a.

¶Iuſtus ineternum non commouebitur. Et infra Iuſtus. prouẽ.10.d

¶Lingua tertia multos commouit pacem habentes. Et infra Lingua. ecci.28.b.

¶Non det in commotionẽ pedem tuum: neq̃ dormitet qui cuſtodit te. pſal.120.b

Comparare comparatus et comparatio.

¶Nunq̃d deo comparari poteſt homo: etiam cum perfectę fuerit ſcientię? iob.22.a.

¶Nõ ẽ poteſtas ſuper terrã quæ cõpareť ei q̃ fact⁹ eſt vt nullũ timuerit iob.41.g.

¶Homo cum in honore eſſet non intellexit [c]: comparatus eſt iumentis inſipientibus/& ſimilis factus eſt illis. pſal.48.c.

x ¶Hic textus declaratur per textũ Chryſoſtomi in c. Ad mẽſam. in princ. 11. queſti. 3. vbi dicit textus. Dũ inquit Paulus. Si quis frater &c. fratrẽ in hoc loco omnẽ fidelẽ ſimpliciter intellige/nõ monachũ tantũ. Quid aũt eſt quod fraternitatẽ vocat: niſi lauachrũ regenerationis/quod facit poſſe vocari deum patrem? Hæc textus. Dũ aũt Paulus hoc loco dicit cibum non ſumendũ cum fornicarijs aut auaris: videatur quod annotatũ eſt. ſ. in verbo cibus. & ibi dictis addatur ꝙ licet olim cũ paganis comedere liceret (vt eſt tex. in d. c. Ad mẽſam.) tñ hodie non licet. vt eſt glo. q̃ coĩter tenetur/in d. c. ad menſam & in c. q̃ ſit. in ver. vti liceat. de Iudęis.

y ¶De iure poſitiuo p hęc verba/ nõ cõmiſceamini cũ illo/ſeu nõ cõĩcetis illi/ſimpliciter plata: nõ cẽſetur illata excõicatio. ſecus: ſi proferantur cũ iſta adiectione/donec abſoluatur. quia ꝓpter hãc adiectionẽ præſumiť vinculũ. Argu. in l. decẽ. ff. de ver. obli. vbi priuatio p̃ſupponit habitum. Item ſecus: ſi pferrenť poſt factũ apparatũ excõmunicandi. Ita Panor. ĩ c. ſuper ſpecula. per illũ textũ. Ne cle. vel mona. Item ſecus: quo ad forũ animę. quia licet in foro iudiciali præſumam⁹ in partẽ benigniorẽ vt non iſerať excõicatio per illa verba: ĩ foro tñ pœnitẽtiali p̃ſumim⁹ in ptẽ ſeueriorẽ. vt notat Inno. ĩ c. cum tu. de teſti. & glo. no. ĩ c. 1. de ſeruti. ita iſtã materiã declarat Panor. in c. 1. col. 10 de iudi.

z ¶Videãť ãnotata. ĩ. ĩ verbo. vſura.

a ¶Iure poſitiuo iſpecto verbũ cõmodabis interp̃tãdũ eſt p mutuabis. qꝛ cõmodatũ non cadit in rebus q̃ vſu cõſumũtur l. 3. §. fi. ff. cõmo. In quibus tñ rebus ꝓprie cõtrahiť vſura/ & nõ alijs. vt notat Panor. in ru. de vſuris. col. 1.

b ¶Pro hui⁹ text⁹ exornatione & declaratione videantur annotata in verbo mulier. & interim notetur celebris tex. in c. hoſpitiolũ tuũ. 32. diſ. vbi dicit tex. Hoſpitiolũ tuũ aut raro aut nũq̃ mulierũ pedes terãt: quia non põt toto corde cũ deo habitare/ qui fœminarũ acceſſib⁹ copulatur. Fœmina conſcientiã ſecũ pariter habitantis exurit. Nũq̃ de mulierũ formis diſputes. Fœminæ: nomen tuũ neſciant. Fœminã quam bene videris conuerſantẽ/mẽte dilige: non corporali frequẽtia. Et dicit tex. (qui iſtũ p̃ſertim in clericis vendicare ſibi locũ demonſtrat) in c. pe. de coha. cle. & mulie. Cũ clericis non permittas mulierculas habitare: niſi forte de illis pſonis exiſtãt in quibus naturale fœdus nihil permittit ſeui criminis ſuſpicari. Et clarior tex. in c. interdixit. 32. diſ. dicit. Interdixit ſancta Synod⁹: nõ ep̃o/nõ p̃ſbytero/non diacono/nõ ſubdiacono/ non alicui omnino qui in clero eſt/ licere ſubintroductã habere mulierẽ: niſi forte aut matrẽ/ aut ſororẽ/ aut auitam/ aut etiam eas idoneas perſonas quæ careant ſuſpitione. Hęc tex. Et apud legiſtas eſt tex eiuſdẽ ſentẽtiæ in l. Eũ qui probabilẽ. cũ auctẽ. ep̃o. C. de de epiſ. & cleri.

c ¶Hõ debet elaborare vt ſe intelligat. vt ſcꝫ noſcat quid ſit/quia aĩal rõnale mortale. Mortale: ne ĩ ſuperbiã leueť. Rõnale ne in deſperationẽ labať. Hinc dicit Bernard⁹. A te tua cõſyderatio inchoet: ne fruſtra extẽdaris ad alios te neglecto. Noueris licet oĩa miniſteria/ lata terræ/ alta cœli/ profunda maris. ſi te neſcieris: ſimilis eris viro ędificanti ſine fũdamento/ ruinã faciens non ſtructurã. Vñ etiã Aug. ait in perſona dñi. O hõ ſi te videres: tibi diſpliceres & mihi placeres. ſed qꝛ te nõ vides: tibi places/ & mihi diſplices. Sed venient dies in q̃bus mihi & tibi diſplicebis. mihi: quia dãnaberis. & tibi: quia ardebis. Iſta ponit Archi. in c. Qui vult. paulo ante fi. de pœni. diſtic. 3. & idẽ Archi. in c: cauẽdũ. eadẽ diſ dicit poſt Hiero. Nũq̃ tuta eſt hũana fragilitas. & q̃to in virtutibus creſcim⁹: tanto amplius timere debem⁹/ ne de ſublimiori corruam⁹. quia q̃to gradus altior: tanto caſus grauior. Vnde dicitur. Homo cum in honore eſſet. &c.

d ¶De hac Pauli illatione. Si filij: & heredes. an de iure positiuo procedat: videatur quod diffuse annotatũ est .§.in verbo heres. Et interim notetur textus Ambrosij in c. dicat.in princ.32. questi.4. vbi simili illatione dicit. An ei ille filius heres non est: ergo neq̃ filius est. e ¶Hæc pauli sententia ponitur in c. saluator.in princ.1 q̃sti.3. f ¶Archidi.in c. consyderandum.50.distinc.ponit istud dictũ. & subiũgit, q hoc dictũ intelligitur de Christo. Et declarando dicit. Impossibile est eum scire afflictorũ afflictiones hominum: qui afflictionis experimentum non habuit / & sensibiliter oia non sustinuit. Christ⁹ vero non solum per hoc q deus / omnia sciuit: sed per hoc q homo / similia sustinuit. Et pro effectu eliciendo ex hac apostoli sententia videatur bon⁹ textus. in c. Recedite.in princ.45.distic. vbi dicit textus. Boni rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitates pensantes / magis per humilitatis & mansuetudinis leuamentum student peccantes ab erroris laqueo eruere: q̃ per austeritatẽ in foueã perditionis nutantes repellere. Et dicit textus in c. vera iustitia. in princ. eadem distinc. Vera iustitia compassionẽ habet: falsa vero dedignationem. Et dicit textus solẽnis / huiusq̃ sententiæ plurimũ exornatiuus / in d.c. consyderandum.50. distinc. Cõsyderãdum nobis est / cur omnipotens de⁹ eũ quẽ cũctę ecclesiæ præferre disposuerat: ãcillę vocẽ pertimescere / & seipsum negare permisit. Quod nimirũ magnæ esse actũ pietatis dispensatione cognoscimus: vt is qui futur⁹ erat pastor ecclesiæ / in sua culpa disceret qualiter alijs misereri debuisset. Prius itaq̃ eũ ostendit sibi & tunc prępofuit cæteris: vt ex sua infirmitate cognosceret q̃ misericorditer alienas ĩfirmitates toleraret.

puer.3.b. ¶Preciosior est cunctis opibus sapiẽtia: & omnia quę desyderantᵗ / huic non valent comparari.

eccl.6.b. ¶Amico fideli nulla est comparatio: & non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius.

ecci 32.c. ¶Peccator homo secundũ voluntatẽ suam inueniet comparationem.

ad ro.8.c. **Compati.** ¶Ipse spiritus testimoniũ reddit spiritui nostro: q sum⁹ filij dei. Si autẽ filij [d]: & heredes. Heredes quidẽ dei / coheredes aũt Christi: si tamẽ compatimur / vt & cõglorificemur. Existimo eñi q non sunt cõdignæ [e] passiões hui⁹tẽporis: ad futurã gloriã quę reuelabiᵗ in nobis

1.cori.12 c ¶Si quid patitur vnum membrum: compatiuntur omnia membra.

heb.4.d. ¶Non habemus[f] pontificẽ qui nõ possit cõpati infirmitatibus nostris: tentatũ autem per omnia pro similitudine absq̃ peccato. Adeam⁹ ergo cum fiducia ad thronum gratię eius: vt misericordiam consequamur / & gratiam inueniamus in auxilio oportuno.

mar.1.b. **Compellere.** ¶Spiritus compulit Ihesum in desertum.

lucę.14.c. ¶Exi in vias & sepes / & compelle intrare: vt impleatur domus mea. Et latius supra Cœna.

psal.101.c **Compes et compeditus.** ¶Dñs de cœlo in terram aspexit. Vt audiret gemitus compeditorum: vt solueret filios interemptorum.

psal.145 b ¶Dominus soluit compeditos: dominus illuminat cęcos.

psal.149 b ¶Gladij ancipites in manibus sanctorũ: ad faciẽdã vindictã in nationibus / increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus [g]: & nobiles eorum in manicis [g] ferreis.

gen.2.a **Complere.** ¶Cõpleuit de⁹ die septimo opus suũ quod fecerat: & requieuit die septimo ab vniuerso opere quod patrarat.

puer.13.d ¶Desyderium si compleatur: delectat animam.

hiere.23.d ¶Ecce turbo dñicę indignationis egredietur: & tempestas erumpẽs super caput impiorũ veniet. Nõ reuertetur furor dñi: vsq̃ dũ faciat et vsq̃ dum compleat cogitationes cordis sui.

exo.30.g. **Componere compositus et compositio.** ¶Talẽ olei cõpositionẽ nõ facietis i vsus vestros: quia sanctũ est dño. Et ĩfra Oleũ

iudith. 16 b. ¶Iudith se componenti cõtulit dñs splẽdorẽ: qm̃ ois sua cõpositio [h] nõ ex libidine / sed ex virtute pendebat. Et vide infra Iudith.

iob.9.a. ¶Non iustificatur homo compositus deo.

psal.143 a. ¶Filię eorum compositę (sunt) & circũornatę vt similitudo templi.

puer.16.c ¶Fauus mellis composita verba.

eccẽs.12.d ¶Cum esset sapientissimus Ecclesiastes / docuit populum: & enarrauit quę fecerat / & inuestigatus composuit parabolas multas.

Computare. ¶A quo tempore computentur fructus cũ redimiᵗ possessio vendita: vide Leui.25.d. & infra redimere.

lucæ.14.f ¶Quis ex vobis volens turrim ędificare: nonne prius cõputat sumptus qui necessarij sunt / si habeat ad perficiendũ? Et vide infra Edificare.

ro.14.c. **Communis et communio.** ¶Scio & cõfido in dño Ihesu: quia nihil cõmune per ipsum nisi ei qui existimat qd cõe esse / illi cõe est.

Heb.13.c. ¶Bñficẽtię & cõmunionis nolite obliuisci: talib⁹ eñi hostijs p̃meretᵘ de⁹

g ¶Cõpedes: catenæ sunt seu vincula pedum. Manicę: manuũ. glo. est quæ citat istum textum in clemẽ.1. in verbo manicis. de here. Paria aũt sunt / aliquẽ cõpedib⁹ teneri vel parietibus, vt ẽ tex. i l succurrit. in ff. ff. ex q cau.maio. & est glo. in c. nuper. de sen. excõ.

h ¶Facit qd dicit tex. in c. parsimoniã. 41. dis. vbi di. Ornatũ p̃ter corporis diligẽtiã infucatũ laudam⁹. & in c. ff. eadẽ. dis. dicit tex. Sicut in cibis mores eorũ / cũ quib⁹ viuim⁹ obseruare monemur: sic & de indumentis intelligẽdũ est.

i ¶ Hæc bonorũ cõio cõmendatur per textũ in c. 1. versi. Cõis vita .12. questi 2. vbi dicit tex. Cõis vita oĩbus necessaria est: & maxime his qui deo irreprehensibiliter militare cupiũt/ & vitã apl'orũ eorũq; discipulorũ imitari voluẽt. Cõis enim vsus oĩm quæ sunt in hoc mũdo cõis esse oĩbus debuit. sed per iniquitatem alius hoc dixit esse suũ/ & alius istud: et sic inter mortuos facta est diuisio. Hæc tex. Ista aũt bonorũ coĩtas clericis pferti vtilis est: eãq; (vt dicit tex. in c. duo sunt gña .12. q. 1.) signat rasio capitis ipsorũ/ quę tpaliũ est depositio. Et dicit tex no. in c. cui portio. in fi. eadẽ cã & q̃sti. Hęc vera est sacerdotis fuga/ abdicatio domesticorũ: et q̃dã alienatio charissimorũ: vt suis se abneget/ q deo seruire elegerit. Istã vero bonorũ coitatẽ iure naturali proditam fuisse/ dicit textus. 8. distinc. in princ. cui⁹ hęc verba sũt. Iure naturali oĩa sũt cõmunia oĩbus. Quod non solũ inter eos cõseruatũ credit de quibus legitur/ Multitudinis credentiũ erat cor vnũ & aĩa vna: verũ etiam ex pręcedenti tẽpore a philosophis traditũ inuenit. Vnde apud Platonem illa ciuitas iustissime ordinata tradit: in qua quisq; proprios nescit affectus. Cui sententiæ consonus est tex. Augustini ic. Quo iure. eadem distic. vbi dicit tex. Vñ quisq; possidet quod possidet? nonne iure humano? Nam iure diuino/ dñi est terra & plenitudo eius. Pauperes & diuites vna terra supportat. Dominus de vno limo fecit & paupes & diuites. Iure ergo humano dicit/ Hæc villa est mea/ hic seruus est meus/ hæc domus mea est. Istud etiã/ rerũ scз dñia distincta fuisse iure humano: voluit tex. apud legistas i c. Ex hoc iure. & ibi late per doctores. ff. de iusti. & iure.

¶ Omnes qui narrabant/ erant pariter: & habebãt omnia communia [i]. Possessiones & substantias vendebant: & diuidebant illa omnibus put cuiq; opus erat. Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in tẽplo/ & frãgentes circa domos panẽ: sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis/ collaudantes deũ & habentes gratiã ad omnẽ plebem. Dñs autem agebat qui salui fiebant quotidie in idipsum. actuũ. 2. g.

¶ Multitudinis [i] credentiũ erat cor vnũ & aĩa vna: nec quisq̃ eorũ quæ possidebãt qcq̃ suũ esse dicebat/ sed erãt illis oĩa cõia [i]. Et supra Apl's. actuũ. 4. f

¶ Petro dicẽti/ nunq̃ mãducaui omne cõe & immũdũ: dixit vox Quod deus purificauit: tu cõmune ne dixeris. Et latius. I. in verbo Cornelius. & in verbo Petrus. actuũ. 10 b

Cõmunicare. ¶ Sapiam sine fictiõe didici: & eã sine iuidia coĩco [k] sapię. 7. b

¶ Non communices homini indocto: ne mala de progenie tua loquaf. ecci. 8. a.

¶ Qui communicauerit [l] superbo: induet superbiam. ecci. 13. a.

¶ Pondus super se tollit: qui honestiori se/ communicat. ecci. 13. a.

¶ Quid cõicabit cacabus ad ollam? qñ se colliserint confringentur. ecci 13. a.

¶ Sicut communicabit lupus agno aliquando: sic peccator [m] iusto. ecci. 13. c.

¶ Cõicet is qui catechizatur [n] verbo: ei qui se catechizat [n] in oib⁹ bonis gala. 6. b.

¶ Nolite cõicare [o] operib⁹ ifructuosis tenebrarũ: magis aũt redarguite ephe. 5. e.

¶ Manus cito nemini iposueris: neq; cõmunicaueris [p] peccatis alienis. 1. timo. 5 d

¶ Si quis venit ad vos/ & hanc doctrinã (sc Christi) nõ affert: nolite recipere eũ in domũ/ nec aue [q] ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue: communicat operibus eius malignis. 2. ioã. d.

Communicans et communicatio. ¶ Quę communicatio sancto homini ad canem? aut quę pars bona diuiti ad pauperem? ecci. 13. e.

¶ Mulier zelotipa: flagellum linguę omnibus communicans? ecci. 26. b.

¶ Simus necessitatibus sanctorum communicantes. ro. 12 b.

¶ Calix benedictionis cui benediximus: nonne cõicatio Christi est? 1. cori. 10 d

k ¶ Sapiẽtiã seu doctrinã esse cæteris coicãdam dicit etiã tex. no. in c. Reuertimini. 16. q̃sti. 1. in fi. vbi dicit tex. Si quis doctus intelligens largitorem deũ/ & agens his gratias per quos a deo eruditus est humiliauerit se/ & in horreum dñi tulerit cibos/ hoc est scripturæ alimẽta in ecclesijs populis ministrauerit: statĩ aperient super eũ catharactę cœli/ & effũdet pluuia spiritualis/ & mãdabit nubibus suis vt pluãt sup eũ imbrẽ/ & abũdãtia rerũ omniũ perfruet.

l ¶ Similis est tex in c. Quisquis in fi. 23 questi. 4 vbi dicit. Quõ incorruptus poteris permanere: qui corruptis sociaris? Quãdo aũt dicaf quis sociari corruptis/ seu superbis: declarat tex. i c. ita plane. eadẽ cã & q̃sti. vbi dicit tex. ita sociaf quis malis: si mali aliquid cũ eis cõmittit/ aut cõmittentibus fauet. si aũt neutrũ facit: nullomõ sociatur.

m ¶ Peccator iusto non coicat/ supple spiritualiter. Corporaliter aũt sic. Quia peccatores a iustis non sunt semper corporaliter segregandi: licet bene spiritualiter. Tex. est istã declaratione scutiẽs in c. 1. 23. q̃sti 4. vbi dicif. Tolerãdi sũt mali pro pace: ne corporaliter ab eis recedaf sed spiritualiter. Spiritualiter aũt exire: ẽ facere quod ptinet ad correctionẽ malorũ/ q̃tũ licet pro gradu cuiusq;. Et dicit tex. in c. Tu bon⁹. eadẽ causa & questio. Tu bonus tolera malũ. Nã & Christus Iudam cũ sciret furẽ esse tolerauit: & ad p̃dicãdũ misit/ eiq; cũ alijs eucharistiã dedit Et notabilis tex. in c. A malis. eadẽ causa. & questi. dicit. A malis semp corde disiũgimini. Ad tẽpus caute corpore copulamini. Duobus modis non te maculat malus: si ei nõ cõsentias/ & si redarguas. Hoc non est coicare. Coicaf qñ facto eius cõsortiũ volũtatis vel reprobatiõis ei⁹ adiũgif. Neq; ergo cõsentiẽtes sitis malis vt approbetis/ neq; negligẽtes vt nõ arguatis/ neq; superbiẽtes vt insultanter arguatis. Hæc tex.

n ¶ Catechizatur idest instruitur. ita declarat glo. in c. 1. versi. Itẽ apostolus. vbi hæc verba ponuntur. 13 q̃sti 1 Et ita per istã sententiã Pauli videtur iure diuino permissũ doctoribus: vt a suis scholasticis mercedẽ exigãt. Quod etiã admittũt iura positiua. vt est bon⁹ textus in l. Aquilius regul⁹. circa me. ff. de dona. et est glo. solẽnis in c. de quibusdã. in verbo magistri. 37. dis. & in c. Quia nõnullis. de magis. vbi Panor. dicit istud verũ esse: nisi salariũ cõpetens hẽret a publico quia tunc exigere nõ posset mercedẽ a scholasticis. An aũt posset ab offerentibus accipere: videtur tex. q sic in l. Archiatri. C. de professo: & medi li 10.

o ¶ Bon⁹ ẽ. tex in c. A malis in fi. 23. q̃sti. 4. de quo tex. vide s hoc verbo. I.

p ¶ Videãtur ãnotata s. in verbo cito. quib⁹ pro hui⁹ sententiæ declaratiõe addatur tex. in c. Miramur 61. dis. vbi dicitur. Quid est cito man⁹ imponere: nisi ãte maturitatẽ ętatis/ ante tẽpus examinis/ ante tẽp⁹ emeritũ obediẽtię/ ãte experiẽtiã disciplinæ/ sacerdotalem honorẽ tribuere nõ cõprobatis? Et qd est coicare peccatis alienis: nisi talẽ effici ordinãtẽ/ qualis est q nõ meruit ordinari? sicut ei boni opis sibi cõparat fructũ q rectũ tenet in eligendo sacerdote iudiciũ: ita graui semetipsum afficit damno/ qui ad suæ dignitatis collegiũ sublimat indignum. Hæc tex. supra allegatus. Cui similis est in c. Quid est manus. 78. dis.

q ¶ Videantur annotata supra in verbo aue.

r ¶24.quest.3.c.Cū quibus. Vbi dicit tex.cum socijs perfidorū non licet habere conuentū. dicente psalmista. Non sedi cum concilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo. Nec ecclesiastici moris est: cū his qui pollutam habēt cōmunionē permixtā cum perfidis/misceri concilium. s ¶55.distinc.c fi.in prin.vbi dicit textus. Euāgelica admonitio iracundiam nec vsq ad verbum furentem prosilire permittit: sed si racha fratri suo quis dixerit/reus est gehennæ ignis. Per hoc autem euangelicum dictum/dicit textus in c.homicidium.iuncta glosa in verbo aperuit. de pœniten.distic.1. non solum homicidium esse corporis peremptionē/sed & omnem iniquum motū ad nocendum fratri: in homicidij genere deputari.

psal.25.c. **Concilium.**[r] ¶Non sedi cum cōcilio vanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo.

Psal.39.c. ¶Non abscondi misericordiam & veritatem tuam a concilio multo.

puer.26.d ¶Qui operit odium fraudulenter: reuelabitur malicia eius in concilio.

Hiere.6.c ¶Effunde super paruulū furorem: & super concilium iuuenū simul.

Mat.5.c. ¶Qui dixerit fratri suo Racha[s]/reus erit cōcilio: qui autē dixerit fatue/ reus erit gehennę ignis.

Mat.10b. ¶Cauete ab hominibus (dixit Christus ad discipulos) tradēt enī vos in cōcilijs/& in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad prēsides & ad reges ducemini ꝓpter me: in testimoniū illis & gentibus. Cū autē tradēt vos/ nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enī vobis in illa hora quid loquamini. Nō enī vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.

Mat.26.a ¶Iudei concilium fecerūt[t]: vt Ihesum dolo tenerēt. Dicebāt autē. Nō in die festo. Ne forte tumultus fieret in populo.

Actuū.4.c ¶Principes & seniores & scribę cōgregati aduersus Petrum & Ioanē/ iusserunt eos extra concilium secedere: & conferebant adinuicem. Et ibi latius: & in verbo Petrus.

Geñ.38.c. **Concipere.** ¶Ad vnum coitum mulier concepit.

psal.7.o. ¶Ecce parturit iniustitiam: concepit dolorem/et peperit iniquitatem.

50.b. ¶Ecce in iniquitatibus[v] cōcept⁹ sum: & in pc̄tis cōcepit me mater mea

Esa.7.c. ¶De virgine dictum est. Ecce virgo concipiet & pariet filium. &c. Et vide infra in verbo Virgo.

26.c. ¶Sicut quę concepit cum appropinquauerit ad partum/dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus. A facie tua dn̄e concepimus: & quasi parturiuimus & peperimus spiritum salutis.

Iaco.1.b. ¶Concupiscētia cū cōceperit: parit pc̄m̄. Et latius infra Cōcupiscētia

Ecci.32.c. **Conceptio.** ¶Pręcurre prior in domū tuā: & illic aduocare/& illic lude/& age conceptiones tuas/& non in delictis & verbo superbo.

t Quis concilium facere seu congregare possit: habet apud Canonistas per textus multos in 17.& 14.distinc. Et conclusio est/ꝙ generale seu vniuersale cōciliū auctoritate papę cōgregari debet: alioqui ratum non est/nec concilium meret dici sed conuēticulū seu cōciliabulum. Text⁹ est aptus in c. Regula.in fi. & in c.Multis.in princi. 17.dis. Et notant glo.& docto.in c.Quod trāslationem. de officio lega. & i c.significasti.de elec. Est tamen concilium supra papam in concernētibus fidē. vt est textus cum glo. in c. Anastasi⁹ 19.dis. Et vbi scandalizaret vniuersalem statū ecclesię. prout est glo. quæ tenetur a canonistis i c. si papa.49.distin. Circa quā materiā late scribit Ludo.Ro.in tribus suis vltimis consilijs. Et pa. & alij i d.c. significasti. & docto.in.c. in fidei fauorē. de hęre.in 6. Fuerunt autem quatuor pricipalia concilia: quę instar euangeliorum vnisalis ecclesia veneratur & seruat. vt est tex.in c.post translationem.§.1.de renunciatio.& in c. Sicut.in princi.15 distinc. vbi dicit textus qui Gregorij est. Sicut sancti euangelij quatuor libros: sic quatuor concilia suscipere & venerari me fateor. Nicenum scilicet: in quo peruersum Arrhij dogma destruitur. Constātinopolitanū quoq: in quo Eunomij Macedonij error cōuincitur. Ephesinū etiam primū: in quo Nestorij impietas iudicatur. Calcedonēse etiā: in quo Euticetis & Dioscori prauitas est reprobata. Hęc tota deuotiōe amplector/integerrima approbatione custodio: q in his velut in quadrato lapide/sanctę fidei structura consurgit/& cuiuslibet vitę cōmunis atq actionis norma cōsistit. Hæc Gregori⁹. De istis vero quatuor concilijs diffusius habetur in c.1.eadem distinc.& in c. Prima autem synodus, 16.distic. Quo autem tempore generalia ecclesię concilia congregari cœperint: declarat textus in d.c.1,15.distinc.in prin. vbi eorum initium sub imperatore Constantino fuisse dicitur. Et in fine dicti c. vnde concilij nomen originem sumpserit declaratur. Dicit enim ibi tex. Concilij nomen tractū est ex more Romanorū. Tempore enim quo agebātur causę/ conueniebant omnes in vnū: & cōmuni intentione tractabant. Vnde & conciliū a coī intētione dictū est: quasi cocilium. & consilium quasi considium.d. in l.litteram transeunte. Vel concilium dictum est a cōmuni intentione: eo ꝙ in vnum dirigant omnem mentis intuitum. Supercilia etenim oculorum sunt. Vnde qui sibimet dissentiunt/non agunt conciliū: quia non cōsentiunt in vnum. Hæc textus. De specialibus vero concilijs/prouincialibus scilicet & episcopalibus: sunt textus qui videri possunt.18.dis.per totū.& in c.Graue.de prębendis.& in c.sicut olim.de accusa. Pręmissa de concilijs ecclesiasticis loquuntur. De concilijs autem sęcularibus loquitur Bar.in l.2.C.de decu.lib.10. vbi loquitur de concilio ciuitatis/dicens ꝙ debet conuocari in loco publico & cōsueto & cū sono tubæ per pręconem de mādato potestatis/vel cū sono cāpanę. Et factū sine cōuocatione nō valet. Et dicit Bar. in l. aliud.§. Refert. ff.de iure fisc. in l.quod maior.ff.ad municipa.& i l.2.ff.de decre. ab ordi.facien. ꝙ debēt adesse duę partes cōsiliariorū: alias non valet concilium. Et istud ꝓbatur per tex.clarū in l.Nulli.in fi.ff. qd cuiusq vni.no.& in l. Nominationum. C.de decu. li.10. Et dicit panor.in c. Cū omnes.de constitu.ꝙ ista est cōmunis opinio canonistarū & legistarū. Et ita etiā dicit pręceptor me⁹ Philipp⁹ Deci⁹ in d.c. Cū oēs.colū.pe.versi.postremo.in ista materia.vbi late deducit hanc materiā: an scilicet duę partes adesse debeāt.& tandē cōcludit opinionē coiem esse ꝙ sic. v ¶De pe.dis.2.c.si enim.§.Eligat.versi. Quis enim gloriabitur. vbi dicit tex. Quis gloriabitur castū se habere cor? aut quis cōfidet mundum esse a peccatis? Tenent rei in similitudinem prævaricationis Adę. Vnde & Dauid. Ecce (ait) in iniqui

tatibus conceptus sum: & in delictis peperit me mater mea. De qua etiam psalmistę sententia dicit textus in c. fina. in fi. de pœni. distin. 4. Propheta q̃uis fide & sacramento circuncisionis ab originali peccato se mundatū cognosceret: tamen adulterio & homicidio quod commiserat/ illud remisisse intelligens/ non sine causa inter cætera ipsum confitetur & dicit. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. Glo. tamen ibi in verbo conceptus. quā canonistę sequūtur/ dicit originale peccatū non esse cōfitendū: sed ideo post baptismū reuiuiscit. et de eo peccator cōqueritur. q̃ (vt dicit ibi Archidiaconus) hominē impellit ad talia: q̃ si faciat/ ita erit hō morte ęterna dignus ac si baptismum non habuisset. Et textꝰ in c. vir cum propria vxore. 33. quest. 4. dicit. Licita admixtio coniugij sine voluptate carnis non pōt fieri: voluptas ipsa sine culpa esse non pōt. Non enim de adulterio vel fornicatiōe/ sed de legitimo matrimonio susceptus erat: qui dicebat. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. Et glosa ibi in verbo iniquitatibus. dicit per hoc dictum psalmistę Theologos dicere plura esse originalia peccata.

Concordia. ¶ Potestas et terror apud eum est qui facit cōcordiā [x] in sublimibus suis. Iob. 25. a.

¶ In tribꝰ bn̄placitū est spūi meo quę sunt pbata corā deo & hoibꝰ: cōcordia [y] fratrū/ & amor pximorū/ & vir & mulier sibi bn̄ cōsentientes. Eccl. 25. a

Concubina. ¶ Dedit Abraam cuncta quę possederat Isaac: filijs autem concubinarum [z] largitus est munera. Et supra Abraam. Gen̄. 25. a

x ¶ Deus qui facit concordiam in sublimibus: facit & concordiam in inferioribus. Et ad hunc finem sicut in suis sublimibus officia distincta esse voluit: ita voluit esse distincta in inferioribꝰ. Tex. est notabilis in c. fi. 89. distinc. vbi dicit textus. Ad hoc dispensationis puisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos: vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent/ & potiores minoribus dilectionē impenderent/ vera concordia fieret. neq; enim vniuersitas/ alia poterat ratione subsistere: nisi huiusmodi magnus eam differentię ordo seruaret. Quia vero quæq; creatura in vna eademq; qualitate gubernari vel viuere non potest: cœlestium militiarum exemplar nos instruit. quia dum sunt angeli/ sunt & archāgeli: liquet quia non sunt ęquales/ sed in potestate & ordine (sicut nostis) differunt alter ab altero. Hic tamen concordiæ finis qui in officiorum distinctione speratur: nonnunq̃ peruersus reperitur. vt est textꝰ in c. licet. 2. in fine. 45. distinc. vbi dicitur. Dum dominari magisquā consulere subditis placet/ homo inflat in superbiam: & quod prouisum est ad concordiam/ tendit ad noxam. Et in hac materia concordię videatur bonus textꝰ in c. Archiepiscopus. 9. questi. 3. vbi dicitur. Archiepiscopus nihil de episcoporū causis aut alijs cōmunibus iuxta statuta apostolorum absq; cunctorum illorum agat consilio: nec illi assumant/ nisi quantū ad suas pertinet parochias sine suo cōsensu. quoniā tali concordia gaudet altissimus: & gloriatur in membris suis. y ¶ Vt fratrum concordia placens acceptaq; est: sic fratrum discordia odiosa & damnabilis est. vt probat tex. no. in c. oblationes. 90. dis. vbi dicitur. Oblationes dissidentium fratrum: neq; in sacrario neq; in gazophilacio recipiantur. Et dicit textus qui Cypriani est/ in c. Neq; ad Caim. eadem distinc. Neq; ad Caim/ neq; ad munera eius respexit deus. Neq; enim habere placatum deum poterat: qui cum fratre non pacem sed zeli discordiam habebat Quam sibi igitur pacē promittunt inimici fratrum? quæ sacrificia se celebrare credunt æmuli sacerdotum? Tales etiam si occisi in confessione nominis Christi fuerint: macula ista nec sanguine abluitur (inexpiabilis enim & grauis culpa discordiæ) neq; passione purgatur. Textus etiam in c. studendū. eadem distinc. concordiam fratrum optandam esse demonstrans/ dicit. Studendum est episcopis: vt dissidentes fratres siue clericos siue laicos ad pacem magisq̃ ad iudicium coerceant. Et dicit textus in c. si quis. eadem dis. Si quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo/ satisfaciēte eo qui contristauit: acerrimis maceretur in edijs/ vsq; dū gratāti aīo satisfactionē recipiat. Fortiꝰ dicit tex. in c. fi. in fi. eadem dis. Vos cum fratribꝰ cōcordare & opē facere vicissim/ mādamꝰ. Nā si hoc agere cito neglexeritis & vicissim reconciliari non studueritis: ab apostolica sede & totiꝰ ecclesiæ cōmunione vos pelli non dubitetis. z ¶ Concubina proprie dicitur: quæ soluta est/ & a soluto retinetur vnica in domo/ indubitato affectu/ vxoris loco. Istā declarationē sentiūt. Pa. et alij canonistę in c. Innotuit. de elec. & ita etiā probat tex. in Auctēn. de tri. & semis. §. Consyderemus. versi. Talibus enī solis. colla. 3. & Bartho. in l. pe. in fi. ff. de concubi. Et ita sumēdo/ concubinarū vsus de iure ciuili/ primo fuit permissus aut saltē toleratꝰ. l. in cōcubinatu. & ibi per legistas. ff. de concubi. Postea tn̄ prohibitꝰ saltē indirecte: quia leges castitatis sunt amatrices. vt in Auctē. Qui. mo na. effi. sui. §. illud. Et est bo. tex. in Auctē. de leno. §. Sancimus igitur. colla. 3. Et ita apud canonistas concludit pa. in c. Cū sit generale. col. pe. de fo. compe. De iure autem canonico indubium est concubinatum esse prohibitum. Tex. est in c. Nemo sibi blandiatur. 32. questi. 4. & notat panor. in Rub. de adulte. Quod si concubinam largius sumamus/ scilicet pro soluta quę tenetur etiam a ligato: talium concubinarum vsus/ etiam iure ciuili prohibitus est tam in ligatis matrimonio/ q̃ in ligatis ordine seu clericis. De ligatis matrimonio bonus est textus cū glosa. & ibi Bal. in l. 2. C. de ince. nup. De ligatis ordine/ textus est notabilis. in l. Eū qui. C. de episco. & cleri. De iure autem canonico certum est talium vsum immo & cohabitationem esse clericis inhibitam. prout per discursum totius 32. distinc. cauetur. & in c. 1. & in c. Clericos. de coha. cle. & mulie. Quod si prohibitioni contrauenietes / concubinas teneant: moneri possunt. & si non acquieuerint: suspendi aut etiam deponi id est perpetuo ab altaris ministerio remoueri possunt. c. sicut. & ibi panor. & c. Si autem. de coha. cle. & mulie. Et idem sentit textus iuris ciuilis in Auctēn. Sed neq; curialem. C. de epis. & cleri. Ante autem eorum suspensionem vel depositionem/ audientes eorum missas aut officia/ non peccant: tribus concurrentibus. Primo q̃ non sint notorij notorietate iuris. vt quia non constat. eos esse concubinarios per sententiam/ vel per eorum cōfessionē sponte in iudicio factam. Si enim constaret: vitandi essent etiam in officijs ecclesiasticis. c. vestra. & c. fi. de coha. cleri. & mulie. Secundo q̃ non constet eos esse tales/ per talem facti euidentiam quę nulla pōt tergiuersatione celari. Talis enim euidentia faceret vt vitari deberēt. Textus est in d. c. vestra. in fi. & in c. fi. in fi. de coha. cle. & mulie. & bonus tex. in c. Nullus. in verbo indubitāter. 32. dis. Tertio q̃ superior nō monuerit ne eorum missæ vel officia audiantur. quia tali monitioni standum esset: & contrauenienspeccaret. c. Qui resistit. 11. q. 3. An autem filijs concubinarum donatio fieri possit: tex. est in Auctēn. licet. C. de natura libe. vbi dicit tex. Licet patri sine legitima prole seu parente cui relinqui necesse est decedēti/ naturalibus totam substātiam suam vel inter viuos largiri vel in testamēto transmittere. Quod si parentes duntaxat ei supersint: legitima parentibus relicta/ reliquū inter naturales distribui permittitur. Ab intestato vero cum desit soboles ciuilis/ nec superstit coniūx legitima/ si naturales ex concubina extant quę sola fuerit ei indubitato affectu coniuncta: in duas paternę substantię vncias succedant vt matri inter eos virilis portio si superest detur. Existētibus autem filijs legitimis non potest eis dari seu relinqui: nisi sola vncia. Textꝰ est in §. ne igitur tale fieri. in Auctēn. Qui mo. na. eff. sui. colla. 7. Et idem est de iure canonico. vt notat panor. in c. Cum haberet. de eo qui duxit in vxo. quam pol. per adul. & in c. tanta. Qui filij sunt legi. An tamen iste textus iuris diuini de concubinis loquatur prout de iure positiuo sumi solent: Theosophorum

est. Sed apud canonistas dicit Archi. in c. Audite. §. concubinas. 34. dis. Cōcubinam in iure diuino sæpe sumi pro vera vxore. Et aduertendum est circa clericum tenentem concubinam/ quia licet compelli possit/ vt eam expellat/ vt dictum est: tamē non debet cogi eam abiurare hoc est iurare de non redeūdo ad eam. quia esset timor periurij. Ita dicit textus in c. clericos. de coha. cle. & mulie. vbi dicit panor. in 3. no. ꝙ vbi sunt multi concubinarij in dioecesi alicuius episcopi: episcopus non debet omnes suspēdere seu excoīcare: sed incipere debet a principalioribus/ vt eorum exēplo alij terreantur. Pro quo dicto est bonus tex. in c. latores. de cle. excō. mi. Et notandū est ꝙ clericus cōcubinę suę nihil donare pōt vel in testamēto relinqre. Ita notabiliter cōcludit pa. i c. 1. col. 1. de cleri. ęgro. & apud legistas Bar. limitā do illum tex. in l. affectionis. ff. de dona. & in l. donationes in concubinam. ff. eodem. & plenius in l. miles ita. §. mulier. ff. de testa. mili. Et si clericus notorie teneat concubinam: censetur suspēsus ipso iure. & ideo nec eligi nec eligere potest. Ita sentit Inno. in c. sicut. in verbo suspendat. de coha. cle. & mulie. & Archi. in c. præter hoc. in prin. 32. distinc.

¶De Absalon qui ingressus est ad concubinas patris sui: vide supra in verbo Absalon sub quota. 2. Reg 16. in fi.

3. reg. 11. a ¶Fuerūt Salomoni vxores quasi reginę septingētę/ & cōcubinę trecētę

Cāti. 6. b. ¶Sexaginta sunt reginę & octoginta concubinę: & adolescentularum non est numerus.

¶Concupiscere concupiscens et concupiscentia.

Exo. 20. c ¶Non cōcupisces [a] domū ꝓximi tui/ nec desiderabis vxorē eius: nō seruum/ non ancillam/ nō bouem/ non asinum/ nec omnia quę illius sunt.

Nu. 11. g. ¶Adhuc carnes coturnicum erāt in dētibus filiorū Israel/ nec defecerat hmōi cib⁹: & ecce furor dñi concitatus in populū percussit eū plaga magna nimis. Vocatusq̧ est ille locus Sepulchra cōcupiscētię: ibi enim sepelierunt populum qui desiderauerat carnes.

Tho. 3. c. ¶Tu scis dñe (dicebat Sara filia Raguelis) quia nunq̄ concupiui virū: et mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia.

Psal. 83. a. ¶Concupiscit & deficit anima mea in atria domini.

psal. 61. c. ¶Rapinas nolite concupiscere.

puer. 6. c. ¶Non concupiscat pulchritudinē eius (s. mulieris malæ) cor tuū: ne capiaris in nutibus illius.

Ecci. 18. d ¶Post concupiscentias [b] tuas non eas: & a volūtate tua auertere. Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis.

Ecci. 21. a ¶Concupiscētia spadonis deuirginauit iuuēculā: sic qui facit per vim iudicium iniquum.

Ecc. 20. a. ¶Aufer a me dñe vētris cōcupiscentias [c] / & cōcubit⁹ [c] concupiscentiæ ne appręhendāt me: & animo irreuerēti & infrunito ne tradas me.

Ecci. 25. d ¶Non concupiscas mulierem in specie.

Mat. 4. b. ¶Non concupiscatis spolia (dicebat Iudas Machabeus ad milites) quia bellum contra nos est: sed state nunc cōtra inimicos nostros & expugnate eos/ & sumetis postea spolia [d] securi.

Ro. 6. b. ¶Non regnet peccatū [e] in mortali corpore vestro: vt obediatis concupiscentijs eius.

Gala. 5. c. ¶Caro cōcupiscit aduersus spm̄: spūs autē aduersus carnē. Et. s. Caro

Gala. 5. d. ¶Qui sunt Christi: carnē suā crucifixerunt cum vitijs & cōcupiscētijs.

Iaco. 1. b. ¶Vnusquisq̧ tentatur [f]: a cōcupiscētia sua [f] abstractus & illect⁹. Deinde concupiscentia [f] cum cōceperit/ parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit/ generat mortem.

Iaco. 4. a. ¶Vnde bella & lites in vobis? nōne ex cōcupiscētijs vestris quæ militāt in mēbris vestris? Cōcupiscitis: & nō habetis. Occiditis & zelatis: & nō potestis adipisci. Litigatis & belligeratis: & nō habetis ꝑpter quod non postulatis. Petitis & non accipitis: eo ꝙ male petatis/ vt in concupiscētijs vestris insumatis.

a ¶De constitu. c. Nā & concupiscentiam. vbi probatur hui⁹ præcepti diligentem obseruationem/ cætera omnia pctī absorbere. & de hac concupiscentiæ prohibitione est textus in c. si de rebus. in fi. & in c. qd aūt. in fi. 23. questi. 7.

b ¶De hoc dicto est textus notabilis in c. virum. 47. distinc. vbi dicit textus. Virum catholicum & pręcipue domini sacerdotē sicut nullo errore iplicari: ita nulla oportet cupiditate violari. dicēte scā̄ scriptura. Post concupiscentias tuas non eas. Mens etiā potentiæ auida/ nec abstinere nouit a vetitis/ nec gaudere concessis/ nec pietati adhibere consensum.

c ¶Recte sapiens primo ventris concupiscētias postea concupiscentias cōcubitus petit a se abdicari. qa (vt dicit bonus textus Hieronymū citās. 44. dis. in princi.) venter & genitalia sibimetipsis vicina sūt: vt ex vicinitate membrorum confœderatio intelligat viciorum. Hinc Nabuzardam princeps cocorū muros Hierusalem destruxisse legitur: quia venter cui multitudo cocorū deseruit/ ędificia virtutum ad solum redigit. Hæc textus.

d ¶An spolia capta in bello efficiant capientiū: videndū est qd annotatur in verbo bellum. e ¶Hæc Pauli snia obiter allegat per tex. in c. ponderet. in fi. 50. distinc. & in c. Non ex quo. circa medium. de consecra. distinc. 4.

f ¶Quod concupiscentia quæ manet in finibus tentationis/ non sit peccatum prout hic innuitur: bonus est textus in c. Si concupiscentia. 15. questi. 1. vbi dicitur. Si concupiscentia vel inobedientia quę adhuc in membris moribundis habitat/ pręter nostrę voluntatis legem quasi sua lege mouetur/ si absq̧ culpa est in corpore dormientis: q̄to magis absq̧ culpa est in corpore non consentientis? Quod autem nemo ad culpam trahatur nisi ductus propria volūtate/ vt sentit iste tex. est textualis decisio in c. Nō est ꝙ cuiq̄. eadē causa & questione. vbi dicit tex. Nō est ꝙ cuiq̄ nostrā ascribamus ęrūnam: nisi nostrę volūtati. Nemo nostrū tenet ad culpā: nisi volūtate ꝓpria deflexerit. Et sub-

fungitur. Voluntarium sibi militem elegit Christus: voluntarium sernum sibi diabolus auctionatur/ & acquirit suo sui. Neminem iugo seruitutis astrictum possidet: nisi se ei prius peccatorum ęre vendiderit.
g ℭ De hac sentētia Ioānis notabiliter loquitur Archi. in c. displicet. 23 questi. 4. de quo videatur quod annotatum est in verbo cœna. v. h ℭ 1. qsti. 4. c. Ecclesia. §. his itaq. versi. Animalia. vbi dicit textus. Animalia ægyptiorum & possessiones eorum & primogenita grandine & morte consumpta sunt: vt in illis puniantur quorū fertilitate lętabantur/ & vt daret intelligi q mund⁹ pibit & cōcupiscētia ei⁹.

ℭAn putatis quia inaniter scriptura dicit? Ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis. Iaco. 4 b

ℭEfficiamini diuinę consortes naturę: fugiētes eius quę in mūdo est cōcupiscentię corruptionem. 2. pe 1. b.

ℭOmne [g] quod est in mūdo: cōcupiscetia carnis est/ & cōcupiscētia oculorum/ & superbia vitę quæ non est ex patre sed ex mundo est. Et mundus transit [h]: & concupiscentia eius. 1. io. 2. c.

Condemnare condemnatus et condemnatio.

ℭAd vnius [i] testimonium nullus condemnabitur. Nu. 35. d.

ℭCondemnati erunt omnes qui blasphemauerunt te (Hierusalem). Tho. 13. c.

ℭSi iustificare [k] me voluero: os meum condemnabit me. Iob. 9. c.

ℭLoquar in amaritudine animę meę: dicam deo/ noli me condemnare. Iob. 10. a.

ℭDeus non condemnabit frustra: nec omnipotēs subuertet iudicium. Iob. 34. a.

ℭCum iudicatur/ exeat condemnatus: & oratio [l] eius fiat in peccatum. psal. 108 a

ℭQui iustificat [m] impiū/ & cōdemnat [m] iustum: abominabilis est vterq; apud deum. puer. 17. c

ℭCondemnat iustus mortuus [n] viuos [n] impios: & iuuentus celerius cōsummata/ longam vitam iniusti. Sapi. 4. c.

ℭHos tanq̄ pater monens probasti: illos autem tanq̄ durus rex interrogans condemnasti. Sapi. 11. b.

ℭCum sit timida conscientia: data est in omniū condemnationem. Et latius infra in verbo Conscientia. Sapi. 17. c

ℭNolite condemnare [o]: & non condemnabimini. Lucę. 6. f.

ℭDe eo quod dixit Ihesus ad mulierem adulterij accusatam/ Mulier nemo te cōdēnauit: nec ego te cōdēnabo [p]. vide Ioan. 8. b. & .ī. Ihesus.

ℭIn quo alium iudicas/ teipsum condemnas [q]: eadem enim agis quę iudicas. Et infra Iudicare. Ro. 2. a.

ℭNon sicut per vnū peccatū: ita & donū. Nā iudiciū quidē ex vno i cōdemnationē: gratia autem ex multis delictis in iustificationē. Et ibi lati⁹. Ro. 5. c.

ℭDeus qui iustificat: quis est qui condemnet? Ro. 8. f.

i ℭ Idem est de vtroq; iure positiuo. Textus est in l. iurisiurādi in fi. C. de testibus. vbi ampliaf hæc sententia: vt procedat etiam si ille vnus testis esset in dignitate. Dicit enim ibi textus. Vni⁹ omnino testis responsio non audiatur: etiam si preclarę curię honore pfulgeat. Et idem probat textus de iure canonico in c. Cū a nobis. in pri. de testibus. vbi dicit tex. Districtius inhibem⁹: oe vnius iudicis quātęcūq; fuerit auctoritatis verbo credaf/ siue super testamētis/ siue super quibusdam alijs contractibus quęstio agitef. Vnus tn̄ testis licet probationem plenam non faciat: facit semiplenam: quę sufficit ad delationem iuramenti necessarij seu suppletiui probationis. Tex. est in c. fi. & ibi late per canonistas de iureiu. in l. in bonę fidei. C. de reb⁹ credi & in l. admonēdi. ff. de iureiu. & dicetur in verbo testis.
k ℭ Hęc sententia inserta est i c. Si enī. versi. Et beat⁹. de peni. dis. 2.
l ℭ Hoc dictum declarans textus Hieronymi in c. Nihil inde. de peni. dis 3. dicit. Si quādo frater sic in fratrē peccat vt emendare valeat qd peccauit: potest ei diuinit⁹ dimitti. si autē permaneāt opera: frustra voce assumif pœnitētia. Hoc ē qd dicif. Oratio ei⁹ fiat in peccatū. m ℭ Similis est tex. in c. si quis dixerit. 11. q. 3. vbi dicit tex. Si quis dixerit iustum iniustū/ & iniustū iustū: abominabilis est vterq; apud deū. Similiter q sanctū dicit nō sanctū & rursus non sanctū asserit sanctū: abominabilis est apud deū. Et pro effectu hui⁹ tex vt scilicet sciat an iusti condēnatio ei noceat: videaf tex. cū glo. in c Temerariū. eadē causa & qsti. vbi df. Temerariū iudiciū plerūq; nihil nocet ei de quo temere iudicaf. Ei autē qui temere iudicat: ipsa temeritas necesse est vt noceat. Et glo. in verbo plerūq;. dicit tale iudiciū nocere: si contēnaf. Et dicit tex. in c quid obest. eadē causa & questi. Quid obest homini q ex illa tabula vult eū delere humana ignorātia: si de libro viuentiū nō deleat iniqua consciētia? Et i c. etsi ad tēpus. eadē causa & qsti. dicit tex. Et si dixerit sententiā procōsul in Cyprianū: aliud est cella terrena/ aliud ē tribunal cœleste. Ab inferiore accipit sententiā: a superiore coronā. Et in c. senti. dicit tex. qui Augustini est. Senti de Augustino quicquid libet: sola me in oculis dei cōscientia nō accuset n ℭ Et sic videf q mortui sciāt ea quę agunf a viuis. De quo est notabilis tex. Augustini in c. fatendū. 13. q. 2. vbi dicit tex. Fatendū est/ nescire quidē mortuos quid hic agaf dum hic agif: postea vero audire ab eis qui hinc ad eos moriēdo pergūt/ non quidē oia: sed quæ sinunf etiā isti meminisse/ & quæ illos quib⁹ hęc indicanf oportet audire. Possunt & ab angelis qui reb⁹ quę hic agūtur pręsto sunt audire aliquid mortui: qd nūc quēq; illorū audire debere iudicat/ cui cūcta subiecta sunt. Hęc tex. d. c. fatendū. Dum aūt iste tex. dicit iustos mortuos condēnare viuos impios: an possit intelligi de hijs spiritib⁹ qui credunf ad viuos redire/ & eos ppter nō impletas eorū volūtates vexare? de quib⁹ spiritib⁹ ita loqf Archi. in d. c. fateodū. Quidā ex mortuis ad viuos rapi pñt: nō per ppriā naturā sed per diuinā potentiā. Vtrū tn̄ ista fiāt per eorū pręsentiā/ aut per angelos suscipiētes eorū personā: affirmare nō audeo. Deus ei oīps q est vbiq; pręsens: per angelica ministeria vsquaq; diffusa pōt hoibus ita pręberę solatia/ quib⁹ in huius miseria vitę iudicat esse prębenda. Hæc Archi. qui dicit ista esse verba Augustini. o ℭ Similis est tex. in Mattheo relatus. 23. questi. 1. in prin. vbi dicitur. Nolite iudicare: & nō iudicabimini. p ℭ Circa hunc tex. videat bo. tex. in c. Quod autē. paulo ante fi. 32. questi. 1. vbi dicit tex. Posteaq̄ Christus ait adulteræ nec ego te condēnabo. Vade: deinceps noli peccare quis non intelligat maritum debere ignoscere. qd videt ignouisse deū? q ℭ Silis est tex. in c. Multi sacerdotes. paulo ante finē. 40. dis. vbi dicit tex. bene docendo/ & male viuendo: deum instruis quomo

do te debeat condēnare. r ¶ Quando de iure positiuo sit hęreticus vitandus: annotabitur in verbo hęreticus. s ¶ Hinc dicit textus in c. Qui sine. in prin 26. questi 3. Qui sine saluatore salutem vult habere/ & sine vera sapientia ęstimat se prudentem fieri posse: non sanus sed ęger/ non prudens sed stultus / in ęgritudine assidua laborabit/ & in cęcitate assidua stultus & demens permanebit. t ¶ Facit tex. in c. & venit. in prin. de pœni. distic 1. vbi dicit textus. Peccatores a conspectu dei fugiūt. Et subiungitur. Exit a facie dei: qui indignus est conspectu eius. sancti autem mādūcant & bibūt in cōspectu dei: & ōnia quę agūt/ in conspectu dei agunt.

ad titū. 3. c ¶ Hęreticum [r] hoīem post primam et secūdā correptionē deuita: sciens/ qa subuersus est qui hmōi est/ & deliquit cū sit pprio iudicio cōdēnatus

Confidere confidens confidentia et confidēter.

Deu. 33. c. ¶ Amantissimus dñi habitabit confidenter: in eo quasi in thalamo tota die morabitur/ & inter humeros illius requiescet.

iudith. 9. b ¶ Isti confidunt in multitudine sua/ & in virtutibus suis / & in contis et in sagittis suis & in lanceis gloriantur : & nesciunt quia tuipse es deus noster q conteris bella ab initio/ & dñs nomē est tibi. Erige brachiū tuū sicut ab initio: & allide virtutem eorum in virtute tua Et ibidem latius.

psal. 10. a. ¶ In domino confido: quomodo dicitis animę meę/ transmigra in mōtem sicut passer?

24. a. ¶ Ad te dñe leuaui animā meam: deus meus in te cōfido non erubescā.

117. a. ¶ Bonum est confidere in domino: q̄ confidere in homine.

124. a ¶ Qui confidunt in domino sicut mons syon: non commouebitur in eternum qui habitat in Hierusalem. Mōtes in circuitu eius: & domin9 in circuitu populi sui/ ex hoc nunc & vsq; in sęculum.

134. a ¶ Similes illis fiant qui faciunt ea/ (simulachra scilicet gentium) & omnes qui confidunt in eis.

145. a. ¶ Nolite cōfidere in principib9: neq; in filijs hoīm in quib9 nō est sal9 [s]

puer. 10. b ¶ Qui ambulat simpliciter: ambulat confidenter.

11. d. ¶ Qui confidit in diuitijs suis: corruet.

12. a. ¶ Qui confidit in cogitationibus suis: impie agit.

14. c. ¶ Sapiens timet & declinat a malo: stultus autem transilit & confidit.

17. b. ¶ Expedit magis occurrere vrsę raptis fœtibus: q̄ fatuo confidenti sibi in stultitia sua.

28. a. ¶ ¶ Fugit [t] impius nemine persequēte: iustus autem quasi leo confidens absq; terrore erit.

28. d. ¶ Qui confidit in corde suo: stultus est.

Sapi. 3. b. ¶ Qui confidunt in deo/ intelligēt veritatem/ & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum & pax est electis eius.

Sapi. 14. d ¶ Dū confidunt homines in idolis quę sine itellectu & sine anima sunt: male iurantes noceri se non sperant.

Ecci. 11. c. ¶ Confide in deo & mane in loco [v] tuo: facile est eñi in oculis dei subito honestare pauperem.

Ecci. 16. a ¶ Antiqui gigantes destructi sunt/ confidentes suę virtuti. Et latius infra in verbo Gigas.

Ecci. 32. d ¶ Qui credit deo/ attēdit mādatis: & qui cōfidit in illo/ nō minorat9 erit

Esa. 42. c. ¶ Confundantur confusione qui confidunt in sculptili: qui dicunt conflatili/ vos dij nostri.

hierę. 17 b ¶ Hęc dicit dominus. Maledictus homo qui confidit [x] in homine/ & ponit carnē brachiū suū: & a dño [x] recedit cor eius. Erit enim quasi mirice in deserto/ & non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis & inhabitabili.

hiere. 17 b ¶ Benedictus vir qui confidit in domino: & erit domin9 fiducia eius. Et erit quasi lignū quod trāsplantaē super aquas / quod ad humorē mittit radices suas: & non timebit cū venerit ęstus/ & erit foliū eius viride/ & in tēpore siccitatis non erit solicitum/ nec aliquando desinet facere fructū.

v ¶ Mutatio tamen loci plęrunq; non mediocriter valet/ & pserti volentib9 conuerti ad pœnitentiā. Tex. est notandus in c. valet. 81. distic. vbi dicit tex. Valet iterdū conuersis pro salute animę suę/ mutatio loci Plęrūq; eni dū mutatur locus: mutaē mentis affectus. Congruū est ergo/ inde etiam corporaliter euelli: vbi qsq; illecebris deseruiuit. Nā locus vbi quisq; praue vixerit: in conspectu mentis apponit qd sępe ibi quisq; cogitauit vel gessit. Hoc textus. Interdū tñ loci mutationem nocere probat text9 qui videri pōt in c. Quorundā. in prin. 74. dis. & i l. Si vt proponis. 2. C. Quo & quando iudex.

x ¶ A dño recedit cor eius. Si enim cor non recedat a dño: bonū est cōfidere i hoīe/ & ab eo auxiliū petere. tex. est isti9 declaratiu9 in c. sex differentię sunt. §. Itē vasa sacra. versi. Sicq; aliud. 23. questi. 3. vbi dicit text9. Aliud ē suffragiū ab hoīe: petere tāq̄ a ministro iustitię vt mala volūtas aduersantiū ei9 ministerio careat effectu/ & bonorū volūtas ei9 suffragio sortiatur effectū: aliud spem suam a deo in hominem trāsferre: vt aduersa quę inferūē a deo ad vitę correctionē/ humano pellāē auxilio/ nulla præcedēte correctione. Et subiungitur. Petere solatium ab hoīe vt malis facultas delinquendi adimaē/ vt ecclia pacē adipiscaē/ vt aliquis multorū vtilitati seruet: vtile est & honestum. Dissimulare vero: est grauissimū. Hinc de Paulo legit/ φ cū quidā Iudęorū iurassent se nō comesturos panē nisi eū interficerēt: petijt milites a ptore quorū psidio illesus seruaret ab iniuria Iudęorū/ nō suę voluptati sed oīm vtilitati victurus.

y ℭ Videãtur annotata in verbo patientia. z ℭ Ex hoc dicto psalmographi dicit textus in c. ponderet. versi. nos vero. 50. dis. Errant qui putant sacerdotes post lapsum/ si condignam egerint pœnitẽtiam/ domino non posse ministrare/ & suis honoribus frui: si bonam deinceps vitam duxerint/ & suum sacerdotiũ digne custodierint. quia propheta Dauid pœnitentiã agens dixit. Redde mihi lętitiam salutaris tui: & spiritu principali confirma me. Ipse nãq; post pœnitentiam/ & alios docuit & sacrificium deo obtulit: dans exemplum doctoribus sanctæ ecclesiæ/ si lapsi fuerint & cõdignã pœnitentiam deo gesserint/ vtrumq; facere posse/ docere & sanctificari. Hęc text9. in d. c ponderet. & eandem sententiã ponit tex. in c. Cum exaudiero. eadem distinc.

ℭ Iudas Machabęus: milites suos ne hostiũ multitudinẽ metuerẽt hortabatur. Nam illi quidem armis confidũt (dicebat) nos autem in omnipotente domino qui potest & veniẽtes aduersum nos & vniuersum mũdum vno nutu delere confidimus. 2. machab 8. d.

ℭ Si quis confidit Christi se esse: hoc cogitet iterum apud se/ quia sicut ipse Christi est/ ita & nos. 2. co. 10. b

ℭ Nolite amittere cõfidentiam vestram: quę magnam habet remunerationem. Patientia [y] enim vobis necessaria est: vt voluntatem dei facientes reportetis promissionem. hebre. 10 g

Confirmans confirmatus et confirmatio.

ℭ Brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Psal. 26. e.

ℭ Redde [z] mihi lętitiam salutaris tui: & spiritu [a] principali cõfirma me. Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur. 50. c.

ℭ Manda deus virtuti tuę: confirma hoc quod operatus es in nobis. 67. f.

ℭ Panis: cor hominis confirmat [b]. 103.

ℭ Quęrite dominum & confirmamini: quęrite faciem eius semper. 104.

ℭ Confirma me domine in verbis tuis. 118. d.

ℭ In te (dñe) cõfirmat9 sũ ex vtero: de vẽtre matris meę tu es me9 ꝓtector 70. b

ℭ Dissipantur cogitationes vbi non est consilium: vbi vero sunt plures consiliarij/ confirmantur. puer. 15. e

ℭ Pœnitẽtibus dedit dominus viam iustitię: & confirmauit deficientes sustinere/ et destinauit illis sortem veritatis. Eccl. 17. c

ℭ Testamentum suum confirmauit dominus super caput Iacob. Eccl. 44. in fine.

ℭ Ego rogaui [c] ꝓ te (dixit dñs ad Simonem Petrũ) vt non deficiat fides tua. Et tu aliquãdo conuersus: confirma [c] fratres tuos. Lucę 22. c.

ℭ Fidelis deus est: qui confirmabit vos & custodiet a malo. 2. thess. 3 a

ℭ Volo te confirmare: vt curent bonis operibus pręesse qui credũt deo. ad titũ. 3 c

a ℭ Spiritu confirmamur secundum canonistas: quando recipim9 confirmationis sacramẽtum. textus est in c. Nouissime. de conse. dis. 5. vbi dicit tex. A sũmo sacerdote per impositionẽ manus/ paraclitus traditur baptizato: vt roboretur per spiritum sanctũ ad prędicãdũ alijs donũ quod in baptismate consecutus est per gratiam/ vitæ donatus ęternę. Signatur enim baptizatus cum chrismate in sũmitate capitis per sacerdotem/ per põtificem vero in fronte: vt in priori vnctione significetur super ipsum spiritus sancti descensio ad habitationẽ deo consecrandã. In secunda quoq;: vt eiusdem spiritus sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sãctitatis & scientiæ & virtutis venire in hominem declaretur Hæc textus. Qua autem obseruatione & honestate suscipiendum sit hoc sacramentum: declarat textus in c. vt ieiuni. eadem distinc. vbi dicit textus. Vt ieiuni ad confirmationẽ veniãt perfectę ętatis/ vt moneantur ad confessionem facere prius/ vt mundi donum spiritus sancti valeant accipere. Et in c. vt episcopi. eadem dis. dicitur. Vt episcopi non nisi ieiuni per impositionem manuũ spiritum sanctum tradant: statutum est exceptis infirmis & morte periclitãtibus. Et q a solis episcopis conferri possit: est tex. in c. Manus. eadẽ dis. vbi dicitur. Manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est: quod ab alijs perfici non potest/ nisi a summis sacerdotibus. Nec tempore apostolorum ab alijs q̃ ab ipsis apostolis legitur aut scitur peractum esse: nec ab alijs q̃ qui eorum tenent locum vnq̃ perfici potest aut fieri debet. Nam si aliter præsumptum fuerit: irritum habeatur & vacuum/ & inter ecclesiastica nunq̃ reputabitur sacramẽta. Et dicit textus in c. quãto. de consue. nõ valere consuetudinem in contrariũ: q scilicet ab alijs q̃ ab episcopis conferri possit. Et textus in c. dictum est. & in c. de homine. de conse. distinc. 5. dicit hoc sacramentum non nisi semel accipiendum esse. Et q sit sacramentum necessitatis/ ita scilicet q sine eo salus haberi nõ possit si contẽnatur: tenet glosa in c. remissionem. §. sed notãdum. 1. quæsti. 1. & in c. veniens. de transac. Et coĩter doctores in d. c. quãto. de consuetu. Et tempore generalis interdicti sicut pueri possunt baptizari: sic & baptizati ad confirmationem in frontibus possunt sacro chrismate deliniri. Ita dicit tex. in c. Responso. in fi. de sen. excõ. Et per hoc sacramentum inducitur cognatio spiritualis: potens ad impediendum ne contrahatur matrimoniũ/ & ad iam contractum dirimendum. Textus est in c. 1. de cogna. spiri. li. 6. Et sicut plures non debent tenere baptizandum in baptismo: sic etiam dicendum est in confirmatione. Tex. est in c. non plures. de conse. distinc. 4. Et qui non est baptizatus vel confirmatus: alium in confirmatione tenere non debet. Text9 est in c. in baptismate. eadem distinc. b ℭ Similis est sententia in c. Accipite. de conse. distinc. 2. vbi dicit text9. Panis confortator est hominis. c ℭ 21. distinc. in prin. in versi. petrum. vbi dicit textus. Petrum quasi in summum sacerdotem Christus elegit: dum ei prę omnibus & pro omnibus claues regni cœlorum tribuit. & a se petra/ Petri nomen sibi tribuit: atq; pro eius fide se specialiter rogasse testatus est. Et vt ipse cæteros confirmaret sibi: subiunxit dicens. Ego pro te rogaui Petre: vt non deficiat fides tua. & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. De qua etiam Christi rogatione pro fide Petri: textus est in c. maiores. in prin. de bap. vbi dicit textus. Maiores ecclesiæ causas pręsertim articulos fidei contingentes ad Petri sedem referendas intelligit: qui eum quærenti domino quem discipuli dicerent ipsum esse respondisse notabit/ & pro eo dominum exorasse ne deficiat fides eius. Hoc tamen quod hic dicitur Christum orasse pro Petro: Canonistæ intelligunt/ id est pro ecclesia in persona Petri. & sic pro Petro orauit velut pro capite ecclesiæ: vt non deficeret fides eius scilicet fides ecclesię. Ita istam materiam interpretatur glosa in c. a recta. in verbo nouitati. in fi. 24. questi. 1. Panor. in c. Maiores. col. 2. de bap. & in c. significa-

uit.colũ.3.de elec.& ibi concluditur Christi rogationem pro fide Petri/operatam fuisse ꝙ ecclesia vniuersalis errare non potest: non autem ꝙ Petrus & eius successores nõ possint errare (qui a papa potest esse hereticus: & de heresi per conciliũ ecclesię condẽnari.c.si papa.49.dis.& ibi glosa. d ¶ Et ibi quomodo de iure positiuo c[onfirmetur] annotabi̅t. e ¶ In confessione sacramentali/de qua tex. hic non loquitur (quia secundũ canonistas [...] Theologi aliter dicãt) sacramẽtalis cõfessio pocius ẽ iducta ex quadã vniuersalis ecclię traditiõe q̃ ex nouo vel veteri testamento: vt concludit glosa de pœni.dis.5.in summa.& panor.in c.oĩs vtriusq; sex⁹.col.5.de pœ.& remis.) iniquitates aliorũ confitẽdę non sunt. vt pbat tex.in d.c.oĩs.ĩ verbo sua.& ibi pa.ĩ 2 no.

hebre 6 d ¶Homines per maiorem sui iurant: & omnis cõtrouersię eorũ finis ad confirmationem est iuramentum.

1.pe.5.c. ¶Deus omnis gratię qui vocauit nos in ęternam suam gloriã in Christo Ihesu modicum passos: ipse perficiet/confirmabit/solidabitq;.

¶Quomodo testamentum confirmetur: vide infra Testamentum [d]

¶Confiteri confitendum confessus & confessio.

1.esdrę. 9.a ¶Conuenerunt filij Israel in ieiunio & in saccis/& humus super eos: & separatum est semẽ filiorum Israel ab omni filio alienigena. Et steterũt et cõfitebãtur [e] peccata sua/& iniquitates [e] patrũ suorũ: & cõsurrexerũt ad standũ/& legerũt in volumine legis dñi dei sui. Quater in die/& quater in nocte confitebantur: & adorabant dominum deum suum.

Tho.13.b. ¶Cum timore & tremore confitemini domino: regemq; sæculorũ exaltate in operibus vestris.

Psal.6.b. ¶Cõuertere dñe & eripe animã meã: saluũ [f] me fac ppter misericordiã tuã. Quoniã nõ ẽ ĩ morte q meẽor sit tui: ĩ iferno [f] aũt qs cõfitebi̅t tibi?

7.d. ¶Confitebor dño scdm̃ iustitiã eius: & psallam nomini dñi altissimi.

31.b. ¶Dixi cõfitebor [g] aduersum me iniustitiam meam domino: & tu remisisti [g] impietatem peccati mei.

34.c ¶Cõfitebor tibi (dñe) in ecclesia [h] magna: in populo graui laudabo te.

41.b. ¶Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me. Spera in deo/quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & deus meus.

42.ĩ fi. ¶Cõfitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis.&c.vtš.pxĩe.

66.a. ¶Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi [i] omnes.

73 d. ¶Ne tradas bestijs animas confitẽtes tibi: & animas pauperum tuorũ ne obliuiscaris in finem.

75.b. ¶Cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquię cogitationis diem festum agent tibi.

88.a. ¶Cõfitebũ̅t cœli mirabilia tua (dñe) etenĩ veritatẽ tuã ĩ ecclia sanctorũ

94.a. ¶Pręoccupemus faciem dñi in confessione: & in psalmis iubilemus ei.

99.b. ¶Populus dñi & oues pascuę eius introite [k] portas eius in cõfessione [k] et in psalmis iubilemus ei.

108.ĩ fi. ¶Confitebor dño nimis in ore meo: & in medio multorũ laudabo eũ.

110.a. ¶Cõfitebor tibi (dñe) ĩ toto corde meo: ĩ cõsilio iustorũ & cõgregatiõe

f ¶ Ex hoc tex. Gratianus in c. Conuertimini.§. Item a mortuo. de pœni.dis.1. nititur ostendere sola cõtritione peccatum deleri. Dicitur ei ibidẽ. Pœnitẽs ille qui timore octauę resurrectionis territus exclamauerat. Domine ne in furore tuo arguas me/neq; ĩ ira tua corripias me: postea supplicans aiebat. Saluum me fac propter misericordiam tuã. quoniam non est in morte q memor sit tui. ĩ inferno aũt nullus tibi cõfitebi̅t. Si ergo null⁹ confitebitur tibi/nisi resuscitat⁹/nemo autem viuit æternę gehennę filius & perpetua dãnatione dign⁹: patet ꝙ anteq̃ quisq; confiteatur peccatũ/a reatu suę preuaricationis quo ęterna sibi debebantur supplicia/ per gratiã internę compunctionis absoluitur. Hæc textus.d. versi. Itẽ a mortuo. De hoc tamẽ/an scilicet sola cordis contritiõe peccata deleant̃: vidẽdus est amplissimus tex.in c.voluissent. de pœni. dis.1. vbi concludi̅t ꝙ non.& ibi auctoritatib⁹ iuris diuini contrariũ innuẽtibus respõdetur. Et text⁹ ĩ c.si.notabiliter loquẽs ĩ hac materia dicit. Quidam deo solũmodo confiteri debere pctã dicũt: vt Gręci. Quidã vero sacerdotib⁹ confitenda esse percensent: vt tota fere sancta ecclesia. Quod vtrũq; nõ sine magno fructu intra sanctã fit ecclesiã: ita dũtaxat/vt deo qui remissor est pctõrũ/pctã nr̃a confiteamur (Et hoc perfectorũ est) & cũ Dauid dicamus. Delictũ meum cognitũ tibi feci: & iniustitiã meã non abscondi &c. Sed tñ apl̃i institutio nobis sequẽda est: vt cõfiteamur alterutrũ peccata nostra/& oremus pro inuicẽ vt saluemur. g ¶ Tex. hic poni̅t in c.dixi confitebor.de pœni. distinc.1. & ibidẽ adduci̅t pro assertiua parte eius quęstionis qua petit/an sola cõtritione peccata absq; alia exteriori cõfessione deleant̃. Quia tñ cõis est resolutio ad peccatorũ deletionẽ/exteriorẽ confessionẽ requiri (vt est tex. multis diuini/iuris auctoritatibus innitens in c.voluissẽt §. Ex hijs itaq; apparet.de pœni.distinc.1.& in c. Omnis vtriusq; sexus. de pœni.& remis.) huic psalmographi sententię respondet text⁹. in c. Quis aliquando.de pœni.distinc.1.dicẽs/hoc verbum remisisti interpretandum esse pro remissibilem fecisti. Et Archi.ibi.dicit ad cõfessionis integritatẽ septẽ requiri: quę ex isto dicto prophetę notari pñt. Debet eni imprimis esse deliberata. vnde dicit. Dixi/id est firmiter ppo sui & deliberaui. Debet esse itegra. vnde dicit. Cõfitebor.ĩ. simul non diuisim. Debet esse apta. vnde dicit. Fatebor: id est aperte manifestabo. Debet esse amara siue accusatoria. vnde dicit. aduersum. Debet esse propria. vnde dicit me. Debet esse verecũda. vnde dicit. iniustitiã. Debet esse volũtaria. vnde dicit. meam. Hæc Archid. Confessionis aũt tres partes pręcipuas ponit tex. in c. perfecta pœnitẽtia.de pœni.distinc.1.& in c.pfecta pœnitẽtia.de pœni. dis.3. vbi dr̃. In corde cõtritio/in ore cõfessio/in opere tota humilitas: hęc est fructifera pœnitẽtia. h ¶ Sacramentalis cõfessio non est necessario in ecclia faciẽda. Facta tñ in ecclia maioris est meriti: q̃ facta extra eccliam. vt est bo.tex. cũ glo.in verbo in priuatis.in c.parsimoniã.41.dis. i ¶ De iure positiuo Gręci ppl̃i licet teneant̃ ad peccatorũ cõtritionẽ: nõ tñ tenent ad eorũ exteriorẽ cõfessionẽ sacramẽtalẽ. q̃ ordinationẽ ecclię de exteriori sacramẽtali cõfessione faciẽda nõ admiserũt. glo. est de pœni.dis.5.in sũma. quã seq̃t pa.in d.c. Oĩs vtriusq; sex⁹.col.5.de pœni.& re. k ¶ Pro effectu huius dicti videat̃ tex.in c.voluissent.§.hinc idem ppheta.de pœni.distinc.1.vbi dr̃. Propheta ait.

¶Confitebor tibi (dñe) qm̃ exaudisti me: & factus es mihi in salutem. Psalmus.

¶Confitemini dño quoniã bon⁹: quoniam in eternũ misericordia eius. 117 in fi.

¶Confitebor tibi domine in directiõe cordis: in eo quod didici iudicia iusticie tue. 118.a.

¶Media nocte surgebam ad confitendum [l] tibi (domine) super iudicia iustificationis tue. 118.h.

¶Educ (dñe) de custodia animã meam ad confitẽdum nomini tuo. Me expectant iusti: donec retribuas mihi. 141.i fi.

¶Precinite dño in confessione: psallite deo nostro in cithara. 146.b.

¶Qui abscondit scelera sua non dirigetur: qui autem confessus fuerit et reliquerit [m] ea/ misericordiam consequetur. puer.28.c

¶Non cõfundaris [n] cõfiteri peccata [o] tua: & ne subijcias [p] te oi homini pro peccato. Eccl.4.d.

¶In partes vade seculi sancti: cũ viuis & dantibus cõfessionẽ deo. Nõ demoreris i errore impiorũ. Ante mortẽ [q] cõfitere. A mortuo quasi nihil perit cõfessio. Confiteberis viuẽs/ viuus & sanus [q] cõfiteberis/ & laudabis deum: & gloriaberis in miserationibus eius. Ecci.17.d

Introite portas eius in confessione. ostendens ad portas misericordie non nisi per confessionẽ peccati aliquẽ posse attingere. l ¶Hoc dictum psalmiste citatur & declaratur per Archi. in c. presbyteri. 91. distinc. vbi dicit. sanctos patres octo horas principales delegisse pro persoluẽdis deo laudibus. & inter ceteras elegisse mediã noctẽ: q̃ media nocte Christus natus est. Media nocte exterminator angelus percussit priogenita Aegypti. Media nocte Christus vẽturus est ad iudiciũ. Iuxta illud. Media autẽ nocte clamor factus est. ecce sponsus venit: exite obuiam ei. Media nocte comprehensus est/ & ligatus & collaphisatus. Et media nocte infernũ spoliauit. Hec Archidia. qui etiam hanc sententiam notabili⁹ declarat i c. imitare. col. t. 6. q. 1. vbi dicit. Aliqui orant in primo noctis: vt muniant se contra spiritua les nequitias. Alij in media nocte: vbi quieta sũt omnia. Alij i aurora: cũ iam recreata est natura. Sed meli⁹ est q̃ in media nocte. iuxta illud. Media nocte surgebam &c. Est enim orandũ media nocte propter sex causas. Vna est: propter Christi exemplũ. vnde dicit Ambrosius super illũ versi. Media nocte. q̃ domin⁹ pernoctauit in oratiõe: vt nos pprio ad orationem inuitaret exemplo. Secunda causa est propter secretũ. Vnde Mat. 6. Cum oraueris: intra cubiculũ tuum. Tertia propter silentiũ. Vnde in Threnis. Sedebit solitarius: & tacebit. Quarta: quia tunc cessant impedimenta rerum visibilium. Quinta: propter spiritualium nequitiarum impetum. Vnde Ambrosius. Tunc spirituales nequitiæ omne nephas suadere contendunt: quando nullus culpe arbiter/ nullus criminis cõscius/ nullus potest esse testis erroris. Tunc varias disceptationes peccatori dormienti infundunt. Prouidendũ est ergo: vt eo tempore quo potes vincere: nequaq̃ vincendi tempus amittas. Surge igitur ad precandũ deum illa hora: qua tentator consueuit irruere/ qua solet aduersus tentationes graues remedium venire cœleste. & ista est. Sexta causa: quia tunc facilius descendit ad nos dei beneficiũ. Vnde Sapi 18. dicitur. Dum medium silentiũ tenerent omnia/ & nox in suo cursu iter perageret: omnipotẽs sermo tuus domine de regalibus sedibus venit. Hæc Archi. m ¶Reliquerit: ita scilicet q̃ propositum habeat ea iterũ nõ cõmittendi. Si enim propositũ haberet ea iterũ committendi: quãuis de iure positiuo audienda esset sua confessio/ & pœnitentia ei in spem future emendationis iniungenda/ tamen non esset ei danda absolutio. quia confessio sua: veniæ meritoria non fuit. textus est notabilis vbi ista probant in c. Quod quidam. de pœ. & remis. n ¶Non confundaris: ita videlicet q̃ pre confusione retraharis a confessione peccatorũ. Quia (vt dicit tex. in c. voluissent. §. Caim quoq̃. de pœni. distinc. 1.) qui peccata sua confiteri dissimulant: diuinæ miserationis indigni habentur. In confessione tamen confusio seu verecundia adesse debet: immo erubescẽtia seu confusio est maxima pars pœnitentie. vt est bonus tex. in c. Quem pœnitet. in prin. de pœni. distinc. 1. vbi dicit tex. Qui per vos peccastis/ per vos erubescatis: erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. Et de hoc est glosa notabilis in c. perfecta pœnitentia. in verbo fructifera. eadem distinc. o ¶Peccata: scilicet omnia. c. omnis vtriusq̃ sexus. in pri. de peni. & remis. Esset enim inutilis aut saltẽ non meritoria confessio: si quedã confiteremur/ & quedã scienter celaremus. vt est tex. solẽnis qui Augustini est/ in c. sunt plures. in prin. de peni. distinc. 3. vbi dr. Sũt plures quos peccasse pœnitet/ sed non omnino/ reseruantes sibi quedam in quibus delectentur: non animaduertentes dominũ simul mutum & surdum a demonio liberasse. per quod docet nos: nunq̃ nisi de oĩbus sanari. Si enim vellet peccata ex parte reseruari: habẽti septẽ dæmonia potuit proficere sex expulsis. Expulit autem septem: vt omnia crimina simul eijciẽda doceret. Legionẽ aũt ab alio eijciens/ neminem reliquit de omnibus qui liberatũ possideret: ostẽdens q̃ si etiam peccata sint mille/ oportet de omnib⁹ pœnitere. Hec tex. Augustini. Immo non sufficeret omnia cõfiteri diuersis/ partem vni & partẽ alteri: sed vni & eidem sunt omnia cõfirenda. Vt tenet panor. per illũ textum in d. c. omnis. in primo no. An autem etiã de venialibus sit confitendũ: glo. in c. perfecta penitentia. de peni. distinc. t. tenet q̃ non/ nisi in genere. Glo. tamen in d. c. omnis. in verbo omnia. & ibi panor. colũ. 2. in fi. consulunt/ vt si etiam subeat recordatio pctõꝝ venialiũ confiteamur: & presertim ea que in cõsuetudinem ducunt. Que vero sunt venialia pctã: textus solẽnis in c. vnũ orariũ. §. Criminis. versi. Que aũt sint minuta. 25. dis. multa ex eis enumerant/ quæ videri possunt. p ¶De iure etiã positiuo/ non oĩ homini subijcere nos possumus seu confiteri de peccatis: sed proprio sacerdoti confitendum est. dicto c. omnis. de pœni. & remis. Quis autẽ dicatur proprius sacerdos: tractant ibidem canoniste/ concludẽtes hos proprij sacerdotis apppellatione cõprehẽdi/ præsbyter parochialis/ eius vicarius/ eps/ eius vicari⁹/ legatus natus aut creatus in prouincia & Archipresbyter. ita panor. & alij in d. c. Oĩs. vbi de hac materia diffusius videri põt. q ¶Ante mortem id est anteq̃ constituaris in vltimo mortis periculo. Istam declarationem sentit tex. Augustini in c. 2. de peni. distinc. 2. vbi dicit textus. Vis quod incertum est euadere? age penitentiam dum sanus es. Si sic agis: dico tibi quia securus es. quia penitentiam egisti: eo tempore quo peccare potuisti. Si autem vis agere penitentiam quãdo iam peccare non potes: peccata te dimiserunt non tu illa. Hec Augustinus in d. c. 2. in cuius principio dicit. Si quis positus in vltima necessitate sue egritudinis voluerit accipere penitẽtiã & accipit: fateor vobis/ nõ illi negamus qd petit/ sed non presumimus q̃ bene hinc exit. si securus hinc exierit ego nescio. penitentiã dare possumus: securitatem autem dare non possumus. non dico damnabitur: sed non dico/ liberabitur. Et hæc eadem sentit Augustinus in c. si quis autem. & in c. Nullus expectet. eadem distinc. vbi dicitur. Periculosissimũ est & interitui vicinum: ad mortem protrahere penitentiæ remedium. Nec hijs obstare potest impetrata in extremis a latrone peccatorũ venia. q̃ vt dicit tex. in d. c. nullus. licet latro veniã meruerit: in fine de omni crimine nõ tamẽ dedit baptizatis peccandi & perseuerandi auctoritatẽ. tunc enim baptizatus est: qui tũc primum in cruce Christum confessus est.

r ¶An in susceptione baptismi sit in adultis pambula cõfessio necessaria: annotatũ ẽ i verbo baptism⁹. vbi videat. s ¶Huius sentẽtię meminit tex. in c. Adhuc perfidi instant de pœni. dis. 3 & in c. vnico §. Quia vero. in fi. de sacra vnc. vbi dicit tex. In fronte vngit baptizatus: vt libere confiteat quod credit. quia corde creditur ad iustitiã: ore con fessio fit ad salutẽ. memor eius qđ dñs ait. Qui me cõfessus fuerit corã hoibus &c. Declarat aũt hęc sentẽtia per textũ in c. Aestimant. cũ duob⁹ sequeñ. 11 questi 3 vbi ostendit q deũ nedũ verbis sed etiã factis negam⁹: & ipsum nedum

Eccl. 20. a ¶Quam bonum est arguere/q̃ irasci: & confitentem in oratione non prohibere?

39. a. ¶Sapiens: in oratione confitebitur domino.

39. b. ¶Confitemini domino in voce labiorum vestrorum/ & in canticis labiorum/ et in citharis: & sic dicetis in confessione. Opera domini vniuersa: bona valde. In verbo enim eius stetit aqua sicut congeries: & in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in pręcepto ipsius placor fit: & nõ est minoratio in salute ipsius. Opera omnis carnis coram illo: & non est quicq̃ abscõditum ab oculis eius. A sęculo & vsq in sęculum respicit: & nihil est mirabile in conspectu eius.

Esa. 12. a. ¶Confitebor tibi dñe quoniam iratus es mihi: conuersus est furor tuus/ & consolatus es me. Ecce deus saluator meus/ fiducialiter agam & nõ timebo quia fortitudo mea & laus mea dominus/ & factus es mihi in salutem.

Esa. 38. d. ¶Non infernus confitebitur tibi (dñe) neq mors laudabit te: non expectabũt qui descendunt in lacum/ veritatem tuam.

Mat. 3. a. ¶Baptizabãt a Ioãne baptista in Iordane: cõfitẽtes[r] peccata sua. Et. j. Io. baptista

Mat. 10. d. ¶Omnis qui confitebitur[s] me corã hominibus: confitebor & ego eũ (dixit Christus) coram patre meo qui in cœlis est. Qui autem negauerit me coram hominib⁹: negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis est.

Mat. 11. d. ¶Ihesus dixit. Confitebor tibi pater domine cœli & terrę: quia abscõdisti hęc a sapientib⁹ & prudẽtib⁹/ & reuelasti ea paruulis. Ita pater: quoniã sic placitũ fuit añ te

Ro. 10. b. ¶Quid dicit scriptura? Prope est verbũ in ore tuo: & in corde tuo. Hoc est verbũ fidei quod prędicam⁹. Quia si cõfitearis in ore[t] tuo dñm Ihesum/ & in corde[t] tuo credideris q deus illum suscitauit a mortuis: saluus eris. Corde[t] enim creditur ad iustitiam: ore[t] autem confessio fit ad salutem.

philip. 2. a ¶Omnis lingua cofiteatur quia dñs Ihesus in gloria est dei patris. Et infra Ihesus

1. tio. 6. c. ¶Certa bonum certamen fidei/ appręhẽde vitam ęternam in qua vocatus es/ & cõfessus bonam confessionem coram multis testibus.

ad titũ. 1. in fine. ¶Confitẽtur se nosse deum/ factis[v] autẽ negant: cum sint abominati & incredibiles/ & ad omne opus bonum reprobi.

hebre. 4. i fine. ¶Habentes põtificem magnum qui penetrauit cœlos Ihesum filiũ dei: teneamus anchoram spei nostrę confessionem.

Iaco. 5. d. ¶Cõfitemini[x] alterutrũ pc̃tã vestra/ et orate pro inuicẽ vt saluemini. Et j. Oro.

1. Ioã. 1. d. ¶Si confiteamur peccata nostra: fidelis est et iustus dñs vt remittat nobis peccata nostra/ & emundet nos ab omni iniquitate.

Iosue. 1. c. **Confortare confortans et confortatus.** ¶Ecce pręcipio tibi: cõfortare & esto robustus (dixit dñs ad Iosue) Noli metuere/ & noli timere: quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quęcunq perrexeris.

2. re. 11. d. ¶Conforta bellatores tuos aduersus vrbem/ vt destruas eam: & exhortare eos.

Psal. 26. d ¶Expecta dominum/ viriliter age/ & confortetur cor tuum: & sustine dominum.

psal. 138. c ¶Nimis honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum.

147. a. ¶Lauda Hierusalem dñm: lauda deum tuum Syon. Quoniam confortauit seras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te.

Esa. 35. b. ¶Dicite pusillanimes/ confortamini: & nolite timere. Ecce deus noster vltionem adducet retributionis: deus ipse veniet/ & saluabit nos.

Esa. 41. b ¶Vnusquisq proximo suo auxiliabitur: & fratri suo dicet/ Confortare.

Esa. 41. b ¶Confortauit Faber ęrarius percutiẽs malleo/ cũ qui cudebat tunc tẽporis dicẽs glutino/ bonum est. & confortauit eum clauis/ vt non moueatur. Et tu Israel serue

verbis sed factis confitemur. Dicit ei tex⁹ in d. c. Aestimant. Quotiẽscũq vincimur a vicijs atque pc̃tis: totiẽs deum negam⁹. & ecõtrario quotiẽs bonũ qđ agim⁹: deũ cõfitemur.

t ¶Et sic nedũ corde credi: sed & ore cõfiteri necessũ ẽ. Et ideo dicũt canonistę nõ licere p quẽcũq metũ Christũ negare: tametsi corde nõ negat Bo. ẽ tex. cũ glo. i verbo negare. in c. Nõ solũ 11. q. 3. & facit tex. i c. nolite tiere. i fi. 11. q. 3. & i c. primũ. i pri. 22. q. 2. vbi dicit tex. Primũ ẽ capitale mẽdacium & lõge fugiẽdũ qđ fit in doctrina religiõis: ad qđ mẽdaciũ nulla cõditione qs debet adduci. Et de hac sentẽtia Pauli ẽ etiã tex. in c. vnico. §. qi vero. in fine. de sacra vnc.

v ¶De hoc dicto aplĩ textus ẽ Hieronymi i c. aestimãt. in pri. 11. q. 3. vbi dicit tex. Aestimãt qđã i eo tm̃ deũ negari: si in persecutione qs a gẽtib⁹ cõprehẽsus/ se cõfiteri renuerit esse christianũ. Ecce tñ apl's i oib⁹ q̃ peruersa sũt: factis deũ asserit negari. Et subiũgit. Quotiẽscũq vicimur a vicijs atq pc̃tis: totiẽs deũ negam⁹. x ¶Glo. de pœni. dis. 5. in sũma dicit hoc dictũ Iacobi nõ fuisse ab initio nisi consilij: sed postea ex ordinatiõe ecclesię i pceptũ trãsijsse. Et idẽ sẽtit pa. i c. ois. in. 1. q. extra glo. de pœ. & re.

y ¶ In hui⁹ sentētię exornationē tex. est notabilis qui Augustini est/ in c. Quod dicit. 41. dis. vbi dicit tex. Non interest oino qd alimentorū sumas vt succurras necessitati corporis: dūmodo cōgruat in generib⁹ alimentorū hijs cū quib⁹ tibi viuendū est. Neq; quantū sumas interest multū. cū videamus aliorū stomachū citius saturari cibis/ & eos tū illi ipsi paruo quo satiant/ ardēter & intolerabiliter & oino turpiter inhiare: alios autē paulo plus poculo quidē saturari / sed tolerabiliter inopiā perpeti/ vel ante horā positas epulas/ si id in tpe aut opus sit aut necesse sit/ cū tranqllitate aspicere neq; tāgere. Magis ergo interest nō qd vel q̄tū alimētoꝝ p cōgruētia hominū atq; personę suę & pro suę valitudinis necessitatequis accipiat: sed quāta facilitate & seueritate animi careat / cum eis vel oportet vel necesse est carere. vt illud ī aio christiani cōpleat: quod apostus dicit. Scio & min⁹ habere scio & abūdare. vbiq; & ī omnibus imbutus sū & saturari & esurire/ & abūdare & penuriā pati. Oia possū in eo q me confortat. Hæc textus.

z ¶ 76. dis. c. ieiunium. ꝟsi. ieiunium quarti. vbi aliqd ;de hac tabularū cōfractione.

a ¶ De istis ciuitatib⁹ refugij / glo. ē apud canonistas. i c. Illa cauēda. in ꝟbo legis. 15 questi. 1.

b ¶ Hinc dicit notabilis tex. i c. fi. in fi. 47. distic. Mouere nos nō debēt cōuitia pditorū quomin⁹ a via recta & a certa regula nō recedamus quā apostolus istituit dicēs Si hoib⁹ placerem: Christi seruus nō essem.

meus Iacob quem elegi/ semen Abraam amici mei/ in quo appręhendi te ab extremis terrę/ & a longinquis eius vocaui te/ & dixi tibi. Seruus me⁹ es tu: elegi te. & nō abieci te. Ne timeas: quia ego tecum sum. Ne declines: quia ego deus tuus. Cōfortaui te & auxiliatus sum tibi: & suscepit te dextera iusti mei.

¶ Bonus dominus & confortans in die tribulationis: & sciens sperantes in se. Naū. 1. b.

¶ Confortabo domum Iuda/ & domum Ioseph saluabo (dixit dominus). zacha. 10 b

¶ Ihesus positis genibus orabat dicens. Pater si vis transfer calicem istum a me: veruntamen non mea volūtas/ sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de cœlo cōfortans eum. Et infra in verbo Ihesus. Lucę. 22. c

¶ Vigilate/ state in fide/ viriliter agite & confortamini/ & oia vestra in charitate fiāt 1. co. 16. c.

¶ De cętero fratres confortamini in domino & in potentia virtutis eius. Ephe. 6. c.

¶ Scio [y] humiliari/ scio & abundare vbiq; & in omnibus institutus sum: & satiari et esurire/ & abundare & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me cōfortat. Veruntamen benefecistis: communicantes tribulationi meę. ad philip. 4. b.

¶ Confortare in gratia quę est in Christo Ihesu. 2. tio. 2. a.

¶ Omnes me dereliquerunt/ non illis imputetur: dominus michi affuit & confortauit me/ vt per me prędicatio impleatur. 2. tio. 4. c.

Confringere.

¶ Moyses proiecit de manu tabulas & confregit [z] eas ad radicem montis. Et infra latius in verbo Moyses. Exo. 32. f.

¶ Arcum conteret dominus/ & confringet arma: & scuta comburet igni. Psal. 45. b

¶ Molas leonum confringet dominus. 57. b.

¶ Omnia cornua peccatorum confringam: & exaltabuntur cornua iusti. 74. i fine.

Confugere.

¶ Cum confugeritis in vrbes mittam pestilētiam in medio vestri: & trademini in manibus hostium (dixit dn̄s ad non obseruātes precepta sua.) Leui. 26. d

¶ Separauit Moyses tres ciuitates [a] trās Iordanē ad orientalē plagam vt cōfungiat ad eas qui occiderit nolēs proximū suū. Et supra Ciuitas. Et infra Occidere. Deū. 4.

Confundere confusus et confusio.

¶ De turri in cuius ędificatione facta est confusio linguarum: vide Gene. 11. a. Et infra Turris.

¶ Qui oderunt te domine/ induantur confusione. Iob. 8. ifi.

¶ Disperge domine superbos in furore tuo/ & confunde eos. Iob. 40. a

¶ Ad te domine leuaui animam meam: deus meus in te cōfido nō erubescā. Neq; irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te/ non confundentur. Psal. 24. a

¶ Confundantur omnes iniqua agentes: superuacue. 24. a

¶ In te domine speraui non cōfundar in ęternum: in iustitia tua libera me. 30. a.

¶ Accedite ad (dominum) & illuminamini: & facies vestrę non confundentur. 33. b.

¶ Nouit dominus dies immaculatorum: & hęreditas eorum in ęternū erit. Nō cōfundētur in tēpore malo/ & in tēpore famis saturabūtur: quia peccatores peribūt. 36. d.

¶ Confundantur & reuereantur simul qui quęrūt animā meam vt auferant eam. 39. d.

¶ Deus dissipauit ossa eorū qui hoibus placēt [b]: cōfusi sunt quoniā de⁹ spreuit eos 52. b.

¶ Ne auertatur humilis factus cōfusus/ pauper & inops laudabūt nomē tuū (dn̄e) 73. d.

¶ Confundantur oēs qui adorant sculptilia: & qui gloriantur in simulachris suis 96. a.

¶ Tunc non confundar: cum perspexero (domine) in omnibus mandatis tuis. 118. a.

¶ Confundantur & conuertantur retrorsum: omnes qui oderunt Syon. 128. a

¶ Qui stertit in ęstate/ filius est confusionis. puer. 10. a

¶ Os stulti/ confusioni proximum est. puer. 10. c

¶ Qui comessatores pascit/ confundit patrem suum. puer. 28 b

c ¶ Similis est tex. Isidori in c.1.29.distinc.vbi dicit tex. Sciendum est ꝙ pleraq; capitula ex causa/ex persona/ex loco/ex tempore/consyderāda sunt: quorum modi quia medullitus non indagantur/in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur/cum anteiudicant ꝙ intelligant/ante inculpant ꝙ iterando lecta perquirunt. Et in fi. dicit etiam tex.in c.Eorum.11.questi.3. Intellige parcius: & tunc increpa. Anteꝙ audias non reprehendas. Alioquin(vt ibi dicit glo.in verbo intellige)dici poterit.sicut praue intellexisti: sic praue respōdes. d ¶ Simile est quod in materia opprobrij notat Archi.in c.nullus itaq;.1.questi.1.vbi dicit quoddam esse opprobrium culpæ quo contēnimur a deo & ab angelis eius: et aliud opprobrium probationis quo scilicet affligimur vt probemur. & istud adducit gloriam & honorem. Istud etiam dictum intelligi potest de duplici cōfusione; quę dum est facienda/sacramentalis confessio haberi potest. De qua duplici cōfusiōe: dictū est in verbo confessio. i versi. Nō cōfūdaris e ¶ Sic econtra gloria patris est fili⁹ sapiēs. Ita dicit tex. post Salomonem in c.Estó subiectus.in fi.95.distinc. f ¶ Bene monet sapiens ne amicum salutare cōfundamur: quia si nō salutaremus/inimicitiæ argumētum videremur exhibere. Qui enim aliū non salutat: eius inimicus pręsumitur.vt est bon⁹ tex.in c. Cum super. de offi.delega.per quem ita dicit glosa in c.Cum Adrianus.in verbo salutādū.63.dis. De quo diffusi⁹ dicet̃ i v̈bo salutare. g ¶ Hęc iprecatio prę cęteris respicit prælatos.quia (vt dicit textus in c.pręcipue.11.quæsti.3.)scire pręlati debent ꝙ si peruersa vnꝙ perpetrant/tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla trāsmittūt. Vnde necesse est vt tāto se cauti⁹ a culpa custodiāt: quāto per praua ꝙ faciūt nō soli moriunt̃. Et dicit tex. i c.Magnæ.circa prin. de voto. Quod agit̃ a p̄latis: facile trahit̃ a subditis i exēplū. Iuxta qd dñs inquit ad Moysem i leuitico. Si sacerdos qui est vnct⁹ peccauerit: faciet delinquere populum. h ¶ Quot ad faciendā cōgregationē requirātur: glo.ē i c.1.in verbo duo. de elec. vbi per illū textū

Prouer.18 d ¶ Qui pri⁹ respōdet[c] ꝙ audiat: stultū se esse demōstrat & cōfusiōe dignū
Eccl.2.c. ¶ Respicite filij nationes hominum: et scitote quia nullus sperauit in domino & confusus est.
4.c. ¶ Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio[d] adducens peccatum: & est confusio[d] adducens gloriam & gratiam.
20.c. ¶ Est qui perdet animam suam prę confusione/ & ab imprudenti persona perdet eum/personę autem acceptione perdet se.
20.c
21.d. ¶ Est q prę confusione ꝑmittit amico: & inueniet eum inimicū gratis.
20.d. ¶ Homo peritus confundetur a persona potentis.
¶ Mores hominum mendacium sine honore: & confusio illorum cum
22.a. ipsis sine intermissione.
22.a. ¶ Confusio patris[e] est de filio indisciplinato.
22.d. ¶ Patrē & virū confundit audax filia. Et supra Audax Et.I.Filia.
41.a. ¶ Amicum salutare[f] non confundaris.
¶ Non duplices sermonem auditus de reuelatione sermonis abscōditi:
Esa.1.g. et eris vere sine cōfusione/& inuenies gratiā in conspectu omniū hoim.
Esa.42.c. ¶ Confundantur ab idolis quibus sacrificauerunt.
hiere.17 b ¶ Confundantur confusione qui confidunt in sculptili/ qui dicunt conflatili vos dij nostri.
hiere.17.c ¶ Domine omnes qui te derelinquunt cōfundentur/ recedētes a te in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentiū dnm.
¶ Cōfundāt̃ q me persequūt̃/& nō cōfūdar ego: paueāt illi & nō pauea ego. Indue super eos diē afflictionis: & duplici cōtritiōe cōtere eos dñe.
Danie.3 d ¶ Ne confundas nos domine/ sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam & secundum multitudinem misericordię tuę: & erue nos in mirabilibus tuis/& da gloriā noī tuo dñe. Et confundant̃ oēs qui ostendūt[g] seruis tuis mala/confundātur in oīpotētia tua/ & robur eorū conterat̃: & sciant quia tu es dominus deus solus & gloriosus super omnē terrā.
2.co.4.c. ¶ Humiliamur: sed non confundimur. (dicebat Paulus).

Gen.1.a. **Congregare et congregatio.** ¶ Dixit deus. Congregent̃ aquę quę sub cœlo sunt in locū vnū/& appareat arida. Et factum est ita Et vocauit deus aridā terrā: et cōgregationes aquarū appellauit maria.
Iob.15.d. ¶ Congregatio[h] hypocritę sterilis est.
Psal.38.b. ¶ Thesaurizat[i](homo) & ignorat cui congregabit ea.
73.a. ¶ Memor esto domine congregationis tuę: quam possedisti ab initio.
110.a. ¶ Cōfitebor[k] tibi dñe i toto corde meo: i cōsilio iustorū & cōgregatiōe[k]

dicit glo. duos facere cōgregationē.& illā glo.seq̃t bar.i.l.ꝑtor.2.ff.vi.bo.rap.& idē dicit glo. i c.1.in verbo cōgregatio.10.q.1.esse in collegio: qz etiā duo faciūt collegiū. Sec⁹ in familia/qz ad faciēdū familiā requirunt̃ tres ad min⁹. l.detestatio.i fi.ff. de v̈bo.signi. Sec⁹ etiā i poplo/gēte/plebe/& turba. Ad hoc ei vt popul⁹/gēs/plebs/aut turba cōstituat̃: decē hoies requirunt̃. Bo.ē tex.& ibi Bar.i d.l.ꝑtor.2.ff.vi.bo.rap.& pa.i d.c.1.col.2.de elec. Et in q̃tū dictū ē duos facere collegiū sicut cōgregationē: videt̃ tex.in cōtrariū.i l. Necatius.ff.de verbo.signi.vbi vident̃ requiri tres. Ideo dici pōt ꝙ de iure canonico ad collegiū faciēdū sufficiūt duo: sed de iure ciuili requirunt̃ tres. Ita resoluit pa.in d.c.1.col.1.i fi.& ibi ponit rationē diuersitatis ꝙ videat̃. i ¶ Videat̃.bo.tex.in c.Nonne.in prin.iuncto cū fi.37.dis.vbi dicit̃. Nōne vobis videt̃ in vanitate sensus/& obscuritate mētis igredi: qui diuitias per phas & nephas quęrit:qui adulatur regibus:hereditates captat alienas/& opes congregat quas in momēto cui sit relicturus ignorat? k ¶ An confiteri seu laudare dominū in congregatione/salubrius sit ꝙ laudare seu cōfiteri dominū in solitudine: videri potest bonus tex.in c.Illud.7.questi.1.vbi probatur poti⁹ optandā esse congregationem/ꝙ solitudinem. Alibi vero textus in c.Qui vere.in princi.16.questi.1.solitariam vitam cōmendat.& in c. Quando.de pœni.distin.1.dicit textus. Quando Adam solus erat/non est pręuaricatus: quia mens eius adhęrebat deo. Dicit tamen tex. apertus in c.in omnibus.81.distinc. Melius duo ꝙ vnus.similiter & fidelius & tutius res geritur. Væ enim vni: quia nō est qui erigat eum. Et idem sentit tex.in c. Monachi.in prin.de statu mona.vbi dicitur. Monachi in maiori conue-

tu, aut cum aliquibus fratribus maneant: nec soli inter sęculares homines / spiritualium hostium conflictum expectent. Salomone dicente. Væ soli: quia cum ceciderit non est qui subleuet eum.

l ℭ Viro etiam iusto: licet congregare vt det ei qui placet deo/ seu vt eroget pauperibus. bonus est textus in c. Gloria. in prin. 12 questi. 2. vbi dicitur. Gloria episcopi/ est pauperum operib⁹ prouidere: ignominia sacerdotis/ est proprijs studere diuitijs. Et textus in c. aurum. in prin. eadem causa & questio. dicit. Aurum ecclesia habet: non vt seruet/ sed vt eroget & subueniat in necessitatibus. m ℭ Simile videt̃ qđ dicit psalmista Dormierũt sommũ suũ/ & nihil inuenerũt: omnes viri diuitiarũ in manibus suis. De quo dicto meminit Hostiensis in c. Quærentes. de offi. delega. & dicetur loco suo. n ℭ Ad quẽ spectet cõgregare existẽtes de aliqua congregatiõe seu collegio: tractãt Innocen. & panor. in c. 1. de maio. & obedien. & idem panor. in c. Cũ nobis. col. pe. de elec. Et apud legistas Bar. in l. 1. ff. de albo scribẽ. & in l. 2. C. de decu. lib. 10. Et cõclusio est/ inspiciendam esse consuetudinem: qua non subsistente & capite deficiente/ ad antiquiorem spectat congregatio. vbi vero pro precib⁹ deo offerendis congregãdus est populus/ prout tex. hic loqui videtur: incumbit epõ loci vt populum cõgreget/ & processionem indicat. ad quã tamẽ accedere/ non possunt religiosi cõpelli: saltem ex leui causa. Text⁹ est in c. Nimis graue. de excess. prę la. Quẽ textum ad istum effectum cõmendat panormi. in c. dilectus. col. pe. de offi. ordi. Quod tamen dictum est/ congregationem esse faciendam per antiquiorem: an indistincte procedat/ videatur per Petrum de Aucha. in repe. c. 1. in. 15. charta. versi. secundo quæro. de cõsti. & per Fely. satis diffuse in hac materia loquentẽ in c. Cum omnes. colũ. penul. versi. sed dubium est. eodem ti. de consti. o ℭ Sanctificari debet ieiunium. tũ quia vt dicit textus in c. ieiunium. in prin de conse. distinc. 5. ieiunium magnum & generale est abstinere ab iniquitatibus/ & ab illicitis voluptatibus sęculi. tum quia (vt dicit textus in c. nihil. eadem distinctione) Nihil prodest ieiunare & orare / & alia religionis bona agere / nisi mens ab iniquitate/ & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Inquantum tamen hæc prophetica sententia loquitur de senibus & paruulis: est aduertendum. quia si sumatur ieiunium pro ieiunio spirituali/ pro abstinentia scilicet ab omnibus illicitis: quod hic de ieiunio dicitur senibus & paruulis congruit. Quod si ieiunium sumatur pro ieiunio corporali: tũc hęc clausula de ieiunio loquẽs/ nõ est ad senes debilitatos/ & ad paruulos id est vno anno & viginti minores referenda/ quia tales ad ieiunia non tenentur. Ita concludit panor. in Rub. de obser. ieiunio. col. 2. & Archidiaconus in c. pronunciandum. colũ. 1. de consecra. distinc. 3.

p ℭ Facit quod notat Archidiaconus post Augustinum in c. Accusatores suspecti. 3. questi. 5. vbi dicit. Miser est omnis animus auari. victus amicitia rerum mortalium: dilaniatur cum eas amiserit. & tunc sentit miseriã: quia miser erat anteq̃ sentiret. Auari autem miseria declaratur per textũ in c. sicut hi. in prin. 47. distinc. vbi dicitur. Sicut hi qui per insaniam/ mente translati sunt/ non iam res ipsas sed phantasias passionis suæ vident: ita etiam mens auari semel vinculis cupiditatis astricta/ semper aurum/ semper argentum videt/ semper reditus computat/ gratius intuetur aurum q̃ solem/ ipsa eius oratio & supplicatio ad deum/ aurum quęrit.

q ℭ Mittit mercedes in pertusum sacculum: qui occasione bonorum quæ facit/ ad mala aliqua perpetranda redditur audacior. Ita sentit textus notabilis qui Gregorij est/ in c. hoc nobis. in fi. cum c. seq. de pœnitentia distinctione 4. vbi dicit textus. In perpetratione malorum nulla debet esse fiducia præteritorum bonorum. De pertuso quippe sacculo aliũde exit/ quod aliũde mittitur: quia indiscretæ mentes/ mercedem quæ ex bono acquiritur/ non aspiciunt quomodo ex malo opere perdatur.

ℭ Formica congregat in ęstate quod comedat. Et latius infra Formica puer. 6. b.
ℭ Qui congregat in messe/ filius sapiens est: qui autem stertit in ęstate/ filius est confusionis. 10. a.
ℭ Qui congregat thesauros lingua mendacij: vanus & excors est/ & impingetur ad laqueos mortis. 21. a.
ℭ Qui coaceruat diuitias vsuris & fœnore liberali: in pauperes congregat eas. 28. b.
ℭ Multę filię congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. 31. d.
ℭ Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam/ & sciẽtiam/ & lætitiam: peccatori autẽ dedit afflictionem & curam superfluã vt addat et cõgreget [l]/ & tradat [l] ei qui placuit deo. Sed & hoc vanitas est: & cassa solicitudo mentis. Eccẽs. 2. d
ℭ Congregationi pauperum affabilem te facito. Eccl. 4. a.
ℭ Qui aceruat ex animo suo iniuste/ alijs congregat [m]: & in bonis illius alius luxuriabitur. 14. a.
ℭ Quę in iuuẽtute tua nõ cõgregasti/ quomõ in senectute tua inuenies? 25. a.
ℭ Laborauit diues in congregatione substantię: & in requie sua replebitur bonis suis. 31. a.
ℭ Sacerdotes/ vocate cœtum/ congregate senes/ omnes habitatores terrę in domũ dei vestri/ & clamate ad dñm/ a/ a/ a/ diei: quia prope est dies domini/ & quasi vastitas a potente veniet. Iohel. 1. c.
ℭ Canite tuba in Syon/ sanctificate ieiuniũ [o] vocate cœtum/ cõgregate populũ/ sanctificate ecclesiam/ coadunate senes [o]/ cõgregate paruulos [o]/ et suggentes vbera. Egrediatur sponsus de cubili: & spõsa de thalamo suo. Et ibi latius. Iob. 2. d.
ℭ Cum conuertero captiuitatem Iuda & Hierusalem: congregabo omnes gentes/ & deducam eas in vallem Iosaphat. Et disceptabo cũ eis ibi super populo meo & hęreditate mea Israel: quos dispersẽrũt in nationibus/ & terram meam diuiserunt/ & super populum meũ miserũt sortem. Et ibi latius. Iohel. 3. a
ℭ Vę qui congregat auaritiam [p] malam domui suę: vt sit in excelso nidus eius/ & liberari [p] se putat de manu mali. Aba. 2. b.
ℭ Qui mercedes congregauit: misit [q] eas in sacculum [q] pertusum. Aggei. 1. b

r ¶ Simile eſt quod dicitur in c. ſi. in ſi.20. diſtinc. vbi dicit textus. Vetus promiſſor dominus ait. Si duo ex vobis vel tres conueniunt ſuper terram in nomine meo: de omni re quancũq; petierint/ fiet illis a patre meo. Et dicit text9 in c. Cum ſcriptura .in ſi.1.queſti.1. Credo adeſſe dominũ Iheſum inuocatum precibus ſacerdotũ: qui ait. Vbi fuerit duo vel tres cõgregati in nomine meo: ibi ſum in medio eorum. Et textus in c. Alienus.1. Rñ.24. queſti.1. ponit notabilem effectum huius doctrinę Chriſti. dicit enim ibi tex. Dominus cũ diſcipulis ſuis ait (vt vnanimitatẽ ſuaderet & pacem) dico vobis quia ſi duo etc. oſtendit non multitudini ſed vnitati deprecantiũ plurimũ tribui. Si duo (inquit) ex vobis conuenerint. Vnanimitatẽ prius poſuit: concordiam pacis ante præmiſit. Quomodo autem poteſt ipſe cũ aliquo conuenire: qui cum corpore ipſius eccleſię/ & cũ vniuerſa fraternitate non conuenit (Quomodo autem poſſunt duo vel tres in nomine Chriſti colligi: quos cõſtat a Chriſto & eius euangelio ſeparari (Hęc tex. d. c. Alienus. cui ſatis aſtipulatur tex. ad hoc dictum euangelicum eandem declarationẽ ſentiens in c. Neq; ad Cain. 90. diſtinc. vbi dicit textus. An ſecum eſſe Chriſtũ cum collecti fuerint opinantur hij: qui extra eccleſiã Chriſti colliguntur (Tales etiam ſi occiſi in cõfeſſione nominis Chriſti fuerit: macula iſta nec ſanguine abluit/ inexpiabilis ei & grauis culpa diſcordiæ/ neq; paſſione purgatur.

Mat.18.c ¶ Dico vobis (Dixit Chriſtus ad diſcipulos). Si duo [r] ex vobis conſenſerint ſuper terram/ de omni re quãcunq; petierint: fiet illis a patre meo qui in cœlis eſt. Vbi enim ſunt duo [r] vel tres [r] cõgregati in nomine meo: ibi ſum in medio eorum.

mat.24.c. ¶ Vbicunq; fuerit corpus [s]: illic congregabuntur & aquilę [s].

mat.24.c ¶ Plangent omnes tribus terrę/ & videbunt filiũ hominis venientẽ in nubibus cœli cum virtute multa & maieſtate: & mittet angelos ſuos cũ tuba & voce magna/ & congregabunt electos eius a quatuor ventis cœli/ a ſummis cœlorum vſq; ad terminos eorum.

mat.25.c. ¶ Cum venerit filius hominis in maieſtate ſua & omnes angeli eius cũ eo: tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuę Et congregabuntur ante eũ omnes gẽtes: & ſeparabit [t] eos abinuicem/ ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis [t]. Et ſtatuet oues quidem a dextris: hœdos autem a ſiniſtris. Et ibi latius Et infra in verbo Filius hominis.

Coniungere.

Eccl.2.d. ¶ Coniungere deo & ſuſtine: vt creſcat in nouiſſimo vita tua.

Eccl.13.c. ¶ Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungetur.

Eſa.5.b. ¶ Vę qui coniungitis domum ad domũ: & agrum agro copulatis vſq; ad terminum loci.

mat.19.a. ¶ Quos deus coniunxit [v]: homo non ſeparet [v].

Actu.10.d ¶ Abominatum eſt viro Iudęo: coniungi aut accedere ad alienigenam.

Coniunx et coniugium

Deu.7.a. ¶ Non inibis cũ gẽtibus fœdus/ nec miſereberis earum/ neq; ſociabis [x] cum eis coniugia [x]. Filiam tuam non

s ¶ Hanc euangelicam ſentẽtiam poſitam in c. quoniã vetus. circa me. 24 queſti.1. declarat Archi. ibi dicẽs. Vbi fuerit corpus/ id eſt Chriſtus cum corpore: ibi congregabunt aquilę/ id eſt ſancti in reſurrectione renouati. t ¶ Hæc euangelica ſententia: de extremo iudicio venit intelligenda. Tunc enim Chriſtus viuorum iudex & mortuorũ ſeparabit oues ab hœdis/ id eſt iuſtos ab iniuſtis. Ita declarat Hoſtieñ. in c. quęſitũ. de tẽpo. ordi. v ¶ Pro effectu huius ſententię eſt bonus tex. in c. Ebron. in ſi. 13. queſti. 2. vbi dicit. Quos coniunxit vnum coniugiũ/ coniũgat vnũ ſepulchrum: quia vna caro ſunt. & quos deus coniungit: homo non ſeparat. Et dicit tex. in c. ſunt qui. 27. queſti. 2. Sunt qui dicũt religionis gratia coniugia debere ſolui. Verum ſciẽdum eſt ſi hoc lex humana conceſſit: lex tamen diuina prohibuit. Per ſe enim veritas dicit. Quos deus coniũxit: homo non ſeparet. Et in c. ſcripſit. eadem cauſa & queſti. dicit tex. Scripſit nobis Theberga regina ſe regia dignitate vel maritali copula velle exui: & ſola vita priuata eſſe contentã deſyderare. Cui nos ſcripſimus/ non aliter hoc fieri poſſe: niſi eãdem vitam coniunx eius Lotharius elegerit. Nam licet ſcriptum ſit/ quos deus coniunxit homo non ſeparet: deus tamẽ & homo ſeparat/ quãdo diuini amoris intuitu/ ex conſenſu vtriuſq; cõiugis matrimonia diſſoluunt. Hęc textus d. c. ſcripſit. Qui eſt intelligẽdus: quãdo matrimoniũ eſt cõſummatũ carnali copula. quia ſi adhuc conſummatũ non eſſet: liceret vtriq; coniugatorum (altero etiã inuito & non ingrediente religionem neq; vouente continentiã) religionem ingredi. Tex. eſt in c. verum. de conuer. coniu. & bon9 textus in c. ex publico. in ſi. eodem titu. vbi dicit. Quod dñs in euãgelio dicit/ non licere viro vxorẽ ſuã dimittere niſi ex cauſa fornicationis: intelligendum eſt ſecundum interpretationem ſacri eloquij de his quorum matrimonium carnali copula eſt conſũmatum/ ſine qua confirmari non põt. pro interpretatione etiã huius ſentẽtię euãgelicę/ videndus eſt tex. in c. Quos deus. 33. queſti. 2. vbi dicit tex. Quos deus coniũxit: homo nõ ſeparet. Quęris quomodo (ſubaudi/ Violẽter/ ſine lege/ abſq; ratione/ quos deus coniunxit homo non ſeparet. Non enĩ homo ſeparat: quos pœna condẽnat/ quos reatus accuſat/ quos maleficiũ coartat. Et pro vberiori effectu iſtius ſententię videat adhuc tex. in c. inter corporalia. verſi. Cum ergo. de tranſla. epiſ. vbi dicitur. Cum fortius ſit ſpirituale vinculum q̃ carnale: dubitari nõ debet quin omnipotens deus ſpirituale coniugiũ quod eſt inter epiſcopũ & eccleſiã ſuo tantũ iudicio reſeruauerit diſſoluẽdum/ qui diſſolutionem etiam carnalis coniugij quod eſt inter virũ & fœminã ſuo tantum iudicio reſeruauit/ præcipiens. vt quos deus coniunxit homo non ſeparet. Hæc tex. Procedit autẽ hæc ſententia: etiam ſi alter cõiugũ in fornicationem vel ſpiritualem qualis eſt hęreſis/ vel carnalẽ laberet. q2 vinculũ matrimoniale quo deus eos coniũgit non eſſet diſſoluendũ: licet thori ſeparatio fieri poſſit. Tex eſt in c. q̃ſiuit. & in c. q̃to. verſi. ſi vero. de diuor. Si tñ ambo eſſent fornicati: nedũ vinculũ nõ diſſolueret/ ſed etiã ſeparatio quoad thorũ denegaret. Tex. ẽ i c. ſi. de adul. vbi dicit tex. Cũ paria crimina cõpẽſatione mutua deleant: vir fornicator/ fornicationis obtẽtu/ ſuæ vxoris non poteſt conſortium declinare. De quo habetur apud legiſtas in l. viro atq; vxore. ff. ſolu. ma. & dicet i verbo debitũ. x ¶ Sic etiam non licet hodie Chriſtianis inire coniugia cum Iudæis vel gentilibus. Tex. eſt in c. Caue. 28. queſti. 1. vbi dicitur. Caue Chriſtiane: gentili aut Iudæo filiam tuam tradere. Caue inq̃ gentilem vel Iudæam/ atq; alienigenam hoc eſt omnem hęreticam & alienam a fide tua accipere tibi vxorem. Et dicit textus iuris ciuilis in l. Ne quis. C. de Iudęis. Ne quis Chriſtianam mulierem in cõiugem Iudęus accipiat: neq; Iudęę Chriſtianus coniugiũ ſortia-

dabis filio eius/nec filiam illius accipies filio tuo: quia seducet[y] filiũ tuũ ne sequatur me/ et vt magis seruiat dijs alienis/irasceturq̧ furor domini et delebit te cito.

¶Audi me (dixit Angelus ad Thobiam) & ostendã tibi qui sunt quibus preualere potest demoniũ. Hi nãq̧ qui coniugiũ[z] ita suscipiunt vt deũ a se & a sua mente excludant/& suę libidini ita vacẽt sicut equus & mulus quibus nõ est intellectus: habet potestatem demoniũ super eos. Tu autem cum acceperis coniugem/ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea: & nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Prima autem nocte: incenso iecore piscis fugabitur demoniũ Secũda vero nocte: in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte: benedictionẽ cõsequeris. Transacta aũt tertia nocte accipies virginem cum timore domini amore filiorum magisq̃ libidine ductus: vt in semine Abraę/benedictionem in filijs consequaris. Tho. 6. d.

¶Noli timere (dixit Angelus ad Ioseph) accipere Mariã coniugẽ tuã. Vbi latius. Et infra in verbo Ioseph. Mat. 1. d.

Consanguineus.

¶ Dixit dñs ad Moysem. Loquere ad sacerdotes filios Aaron: & dices ad eos. Ne cõtaminetur sacerdos in mortib9 ciuiũ suorũ/nisi tãtum in consanguineis[a]/ac propinquis[a]/ supra patrẽ et matrẽ/& filium & filiã/fratrẽ quoq̧ & sororem virginem quę non est nupta viro: sed nec in principe populi sui contaminabitur. Leui. 21. a.

Conscius et conscientia.

¶Est qui promittit & quasi gladio pungitur conscientię: lingua autem sapientium sanitas est. Puer. 12. c.

¶Frequenter preoccupant pessima redarguẽte conscientia. Cum enim sit timida conscientia: data est in omnium condemnationem. Sẽper eni presumit seua: perturbata conscientia. Sapię. 17 c

¶Bona est substantia[b]: cui non est peccatum in conscientia[b]. Eccl. 13. c.

¶De gentibus quę legem non habent/quibus consciẽtia reddit testimoniũ: vide ad Roma 2. c. & supra i verbo Cogitare. Et ifra i verbo Lex

¶De esca in cuius esu conscientia proximi offenditur: vide. 1. Co. 8. b. c et. d. Et late infra in verbo Esca.

tur. Nam si quis aliquid huiusmodi admiserit: adulterij vicem cõmissi huiusmodi crimen obtinebit/ libertate in accusandum publicis quoq̧ vocibus relaxata. Hæc tex. Prędicta tamen sunt intelligenda ab initio. quia ex post facto si scilicet matrimonium esset inter duos infideles contractum/ valeret: licet alter eorum ad fidem cõuerteretur. Tex. est in c. de infidelibus. in c. quanto. & in c. gaudemus. de diuor.

y ¶ Hoc casu/ cum scilicet alter coniugum qui infidelis est vult seducere fidelem & pertrahere vt derelinquat deum suum: qui fidelis est/ ad secunda si voluerit vota transibit. Et in hoc casu intelligimus qd dicit apostol9. Si infidelis discedit/ discedat. frater enim vel soror nõ est seruituti subiectus in huiusmodi. Et canonem etiã in quo dicitur. Cõtumelia creatoris: soluit ius matrimonij circa eũ qui relinquitur. Ista sũt verba textus in c. Quanto. versi. si enim alter infidelium. de diuor. Secus: si nolit pertrahere seu seducere fidelem / sed cum eo sine contumelia creatoris velit cohabitare. q2 poterit. nec fideli permittitur cum alio cõtrahere. vt probat tex. in d. c. quãto. Si tamẽ qui cõuersus est ad fidem esset mulier: inhiberet̃ ei cohabitatio viri sui infidelis. quia mulier (vt fragilis) facile traheret̃ in viri ĩfidelitatẽ. Tex. ẽ i c. Iudei. 28. questi. 1. vbi dicitur q̧ hoc casu proles cõmunis erit associãda matri conuersæ. & idem respectu prolis dicendum in patre: vt scilicet associetur patri conuerso. Tex. est in c. 2. de cõuer. infide.

z ¶ Circa hanc sentẽtiam videatur quod diffuse annotatũ est in verbo angelus / in annotatione istorum verborum angeli ad Thobiam.

a ¶ Textus hic cõsanguineos & propinquos pro eisdem esse sumẽdos innuere videtur. Et ita etiam in iuribus humanis sentit textus. & ibi notat pa. in vlti. no. in c. Quotiẽs. de testibus. & bo. tex. in l. officiales. in fi. C. de epis. & cle. & in l in fide cõmissi. §. Cũ Pollidi9. in verbo ꝓpinqua sua. iũcta glo. in verbo necessitudini. ff. de vsuris. Et licet iste tex. cõsanguineos restrigat ad patrẽ & matrẽ/ filiã & filiũ/ fratrẽ & sororẽ virginẽ: tamẽ iure humano/cõsanguinei dicunt̃ oẽs q sanguine cõiũcti sũt. vt notat cardi. in cle. 1. in. 11. q. de cõsan. & affi. Quãdoq̧ tñ iure hũano cõsanguineorũ appellatio restringit̃ tm̃ ad fratres. vt est bo. tex. i l. post cõsanguineos. in pri. ff. de suis & legi. hęre. Quãdoq̧ ad quartũ gradũ: vt ĩ matrimonijs. ita ꝓbat̃ i c. Nõ debet. de cõsã. & affi. Quãdoq̧ ad gradũ decimũ vt i successionibus. Tex. ẽ i §. fi. de succes. cogna. Quãdoq̧ ad septimũ gradũ vt in testimonijs. glo. ẽ in l. si fœia. in verbo iniuriã. C. ad turpil. & idẽ dicit glo. in c. postremo. de appel. qñ agit̃ de recusãdo iudice tãq̃ suspecto ratione cõsanguinitatis. quia cõsanguinitas attendet̃ vsq̧ ad septimũ gradũ. De hoc tñ dicat̃ vt ibi per pa. col. 2. & per ꝑceptorẽ meũ do. Iasonẽ/ ĩ l. q iurisdictiõi pręest. in. 1. colũ. ff. de iuris. omnium iudi. vbi concludit in materia recusationis consanguinitatem esse inspiciendam vsq̧ ad eum gradum quo successiones deferuntur/& sic vsq̧ ad gradum decimum.

b ¶ De iure humano seu positiuo/ substantia habetur absq̧ eo q̧ habeatur peccatum in conscientia: quãdo est acquisita etiam per prescriptionem. dummodo tamen legitima sit: id est bona fide et iusto titulo cœpta & terminata. quia hoc modo quæsita substantia retineri potest absq̧ peccato: licet post perfectam præscriptionem superueniret mala fides. Ita concludit Inno. in c. Cura. in fi. de iu. pa. & pa. in c. Vigilanti. de prescrip. Et apud legistas Bal. in Auten. adhęc in. 1. col. C. de vsu. & do. me9 Iason in. §. sed iste. in antepe. col. insti. de ac. Secus esset dicendũ in substãtia acquisita per sententiam. quia si postea victor cognoscat sententiam fuisse iniustam: non potest illam substãtiam retinere in foro conscientię. Ita Inno. & panor. in c. quia plęriq̧. de imu. eccle. Quę autem sit ratio diuersitatis inter id quod quęritur per sententiã/& id quod quęritur per prescriptionem: ponit pręceptor meus Philippus Decius in c. Nouit colũ. 7. de iudi. vbi videatur. Quid autem sit dicendum in substantia acquisita in deprędatione hostiũ/ an ratione talis non habeat peccatũ in consciẽtia: Bal. in c. 1. in. 4. col. de mili. vassal. qui cõtu. est. dicit q̧ talis acquisitio valet etiam in foro conscientię, de quo videat̃ supra in verbo bellum. Et in hac materia notetur quod

dicit panor.in c.1.in fi.de resti.in inte.vbi dicit q ad hoc vt substantiã quesitã ex contractu meo possim retinere in foro conscientie: satis est q cõtractus tenuerit de iure gentiũ. vt quia sine aliqua deceptione interuenit verus consensus tradentis. tũc enim acquirens tutus est in foro conscientie: licet debita solẽnitas non fuerit obseruata. Ita panor. vbi supra. & sequit preceptor meus Philippus Deci9. in c. Quoniam contra. in vlti. no. de proba. Secus/ si aliqua deceptio interuenisset: quia non licet bono viro aliquem etiam in quadrante decipere. glo. est in l. semper in contractibus. ff. de regu. iu.

1.co.4.a. ¶Nihil mihi conscius [c] sum/ sed non in hoc iustificatus [c] sum: qui autẽ iudicat me dominus est.

1.co.10.f. ¶Oẽ quod ĩ macello venit mãducate: nihil ĩterrogãtes ꝓpter cõsciẽtiã.

1.co.10.f. ¶Si quis vocat vos infideliũ ad cœnam/ & vultis ire: omne [d] quod vobis apponitur manducate/ nihil interrogantes propter conscientiam [d]. Si quis autem dixerit/ hoc immolatum est idolis: nolite manducare propter illum qui indicauit & ꝓpter cõscientiã. Cõscientiam dico non tuã/ sed alterius. Vt quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?

1.co.1.c. ¶Gloria nostra hec est: testimonium [e] conscientie [e] nostre.

2.co.4.a. ¶Habẽtes hanc administrationem iuxta quod misericordiam cõsecuti sum9 nõ deficim9: sed abdicam9 [f] occulta dedecoris non ambulantes in astutia/ neq3 adulterantes verbum dei: sed in manifestatione veritatis/ cõmendantes nosmetipsos ad omnem consciẽtiam hominum coram deo.

ad titum 1.in fine. ¶Omnia munda [g] mundis: coinquinatis [g] autem & infidelibus nihil est mundum/ sed inquinate sunt eorum mens & conscientia.

hebre.13.c ¶Orate pro nobis. Confidimus enim q bonam consciẽtiam habemus: in omnibus bene volentes conuersari.

Actu.24.d ¶Studeo sine offendiculo conscientiam [h] habere bonam ad deum & ad homines semper.

c ¶Pro effectu hui9 dicti videatur bonus text9 in c. adhuc perfidi inst it. versi. quapropter de pœni. distinc. 3. vbi dicit textus. Eliminãdus est ab ecclesia: qui vnq̃ pœnitẽtib9 negat indulgentiã/ Non enim inquirit quid apostolus senserit qui dixit. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. sentiens etiã iustis peccata solere contingere. Nõ se confirmabat absq3 peccato: qui se cognouit ĩdissolubili vinculo charitatis iunctum Christo. Nisi enim sciret iustos sepe venire ad veniã: quomodo dubitaret se peccare/ qui sciebat se spiritũ dei habere/ & intentione mundissima seruire? Hæc textus. Huius etiam sentẽtie Pauli meminit glosa in c. Paulus. 2. questi. 7.

d ¶Huius sententie declarationem vide supra in verbo cœna. & ibi dictis adde/ q ideo dicit hic nihil interrogari debere propter conscientiã: quia si cũ scrupulo conscientiæ manducaret putans non esse manducãdum/ peccaret. Omne enim qd non est ex fide: peccatũ est. c. Quoniã omne. de prescrip. Istam declarationẽ ponit Archi. in c. si quis carnem. in prin. 30. distinc. e ¶Simile est quod notatur per glo. in c. Ille rex. in verbo conscientiã. in fi. de peni. distin. 3. vbi post Horatium dicit glosa. Nil cõscire sibi/ nulla pallescere culpa: supple/ Gloria nostra est. Simile etiam est quod dicit Augustini textus in c. senti. 11. questi. 3. vbi dicitur. Senti de Augustino quicquid libet. sola me in oculis dei conscientia non accuset. Hinc dicit tex. Gregorij in c. in cũctis. eadem causa & questi. In cũctis que in hac vita aduersa ꝓueniunt: sola est (sicut nostis) oĩpotẽtis dei districtio pensanda/ atq3 ad cor propriũ semper recurrend. vt ibi lingua implicet: vbi consciẽtia non accusat. Quẽ ei consciẽtia defendit: liber est inter accusationes. Et liber sine accusatione esse non potest: si sola que interius addicit conscientia accuset. Hæc tex. Aduertendum est tamen/ quia vbi sinistram aliorum de nobis suspitionem tollere possumus: solum testimonium conscientiæ nostræ non debet si nobis sufficere. Quia propter nos conscientia nostra nobis necessaria est: fama autem propter proximos. Et qui cõdens conscientiæ negligit famam: crudelis est. Ita dicit textus. qui Augustini est in c. Nolo. in prin. 12. questi. 1 & c. Non sunt audiendi. 11. questi. 3 Et hanc declarationem sentit etiam notabilis textus in c. inter verba laudantium. eadem causa & questione. vbi dicitur. Inter verba laudãtium siue vituperantium/ ad mentem semper recurrendum est. et si non in ea inuenitur bonũ qd de nobis dicitur: magnã tristitiam generare debet. & rursum si nõ in ea inuenitur malum quod de nobis homines loquũtur: in magnam debemus letitiam prosilire. Quid enim: si non omnes laudant & conscientia liberos nos demonstret? Habemus Paulum dicentem. Gloria nostra hec est: testimoniũ consciẽtiæ nostre. Iob quoq3 dicit. Ecce in cœlo testis meus. Si ergo est nobis testis in cœlo/ testis in corde: dimittamus stultos loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt: nisi q in puluerem sufflant/ & in oculos suos terram excitant/ vt vnde plus detractionis perflant: inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen etiam sunt ipsi & tranquille admonendi/ eisq3 satisfieri modis omnibus debet: scientes quid de Iudæis veritas dicat. Ne forte scandalizemus eos. Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint: habes consolationem quam aspicias in euangelio. Cum enim domino dictum fuisset/ scis quia audito hoc verbo scandalizati sunt Iudæi: respondit. Sinite illos. Ceci sunt & duces cæcorum. Paulus quoq3 apostolus admonet dicens. Si fieri potest: quod ex vobis est/ cum omnib9 pacem habẽtes. Dicturus cum omnibus pacem habeamus: hoc difficile esse perspiciens/ præmisit si fieri potest. & subiũxit quod fieri potest: cum dicit quod ex vobis est. quia si nos charitatem erga odientes seruare cupimus: etsi illi nobiscũ pacem non habent/ nos tamen cum illis sine dubio habemus. Hec textus. Istud autem testimonium conscientiæ quoad nos: & odorem bone fame quoad proximos/ presertim habere debent episcopi. vt est textus hanc Pauli sententiam citans in c. vnico. versi. hoc igitur chrismate. de sa. vnc.

f ¶Facit quod annotatum est annotatione proxima.

g ¶Pro effectu huius textus videatur bonus textus in c. Proposuisti. versi. Nam sic Paulus. 82. distinc. vbi dicit. Sacerdotes quibus sacrificandi & orandi iuge officium est: semper debebunt a carnali consortio abstinere. Quia si contaminatus fuerit carnali concupiscentia: quo merito se posse exaudiri credit? cum dictum sit. Omnia munda mũdis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum/ sed coinquinata est eorum mens & consciẽtia. Et dicit textus in c. dominus. §. Item nos dicimus. 1 questi. 1. Nos dicimus tale cuiq3 sacrificium fieri: qualis accedit vt offerat/ & qualis accedit vt sumat. & eos de sacrificijs talium manducare: qui ad illud tales accedunt quales & illi sunt. Itaq3 si offerat deo malus/ & accipiat inde bonus: tale cuiq3 est/ qualis quisq3 fuerit. quia & illud scriptum est. omnia munda mundis. h ¶Simile est quod habetur in c. nolo. in princi. 12. questi. 1. vbi dicit textus. Nolo vt aliquis de vobis inueniat male viuendi occasionem. Prouidemus enim bona (vt ait apostolus) non solum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus.

i ¶ Hoc dictũ ponit tex. in c. Qui ecclesiasticis paulo ante fi. 36. distinc. vbi dicitur. Petrus cum rectoribus ecclesię scriberet: ait. Parati esse debetis reddere rationẽ omni poscenti vos satisfactionẽ de ea fide & spe quę in vobis est. Et glo. ibi in ꝟbo satisfactionẽ. dicit ex hoc dicto Petri argumentũ sumi/ ꝙ plati tenent respõdere ad oẽs: qz debent differre a subditis/ quantũ granũ a palea. Et idem sentit glo. in c. si qñ. de rescrip. in verbo rationabilẽ. Dicũt tñ ibi docto. & Archi. in dicto c. q ecclesiasticis. in fi. ꝙ si episcopus minus sit eruditus: ab alio doceri contẽnere non debet.

¶ Hęc est gratia dei: si ꝓpter cõsciẽtiã sustinet qs tristitias patiẽs iniuste — 1. pe. 2. c.
¶ Dñm Christũ sanctificate in cordib⁹ vestris/ parati [i] semper ad satisfactionem omni poscenti vos/ rationẽ de ea quę in vobis est spe & fide: sed cũ modestia & timore conscientiam habentes bonam: vt in eo quod detrahunt[k] de vobis confundantur[k] qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem. — 1. pe 3. c.

Consecrare consecratus et consecratio.

¶ Quicquid habueris masculini sexus: consecrabis domino. Vbi latius. — Exo. 13. b.
¶ De obseruandis ex lege Mosaica in hijs qui in sacerdotio consecrantur: vide Exo. 29. — Exo. 29.
¶ Tabernaculũ & oĩa vnctiõis oleo cõsecrabis [l]: vt sint sancta sanctorũ — Exo. 40 b
¶ Moyses fundens oleũ super caput Aaron[m] vnxit eũ & cõsecrauit[m]. filios quoqꝫ eius oblatos cõsecrauit. Et infra Moyses. — Leui. 8. b.
¶ Locut⁹ est dñs ad Moysem dicẽs. Ego dñs. Dic ad Aaron & ad filios ei⁹ & posteros eorũ. Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea — Leui. 22. a

vt est textus cum glo. in c. Non oportet 18. distinc. De hoc dicto Petri dicet cumulatius in verbo rõ. k ¶ Videatur qd annotatũ est supra hoc ꝟbo. c. l ¶ De hac per Moysem facta tabernaculi & alio eum ad cultũ dei spectantium consecratione: tex. est in c. 1. de conse. dis. 1. vbi dicit text⁹. Tabernaculum Moysem (domino pręcipiente) fecisse & sacrasse cum mensa & altaribus eius & ęreis vasis & vtensilibus ad diuinũ cultum explẽdum legim⁹: & non solũ diuinis precibus ea sacrasse/ sed etiã sancti olei vnctione (domino iubente) perlinisse nouimus. Hęc text⁹. Ista autem tabernaculi seu ecclesię cõsecratio fieri potest nõ solũ festis sed etiam priuatis dieb⁹. Textus est in c. 2. in fi. de conse. eccle. vel alta. licet aliæ consecrationes/ episcoporum scilicet aut virginum/ non nisi dominicis & certis diebus festis fieri possint. put est textus in c. 1. de tempo. ordi. & in c. deuotis virginibus. 20. quęsti. 1. & in c. quod die dominico. 75. distinc. Et istę consecrationes ecclesiarum/ episcoporum/ aut virginum/ non nisi ab episcopis consecratis fieri possunt. c. aqua. vbi notatur de consecra. eccle. vel alta. & notatur in c. suffraganeis. de elec. m ¶ Hinc dicit textus 21. distinc. in prin. Summi pontifices & minores sacerdotes a deo sunt instituti per Moysem: qui ex pręcepto domini Aaron in summum pontificem/ filios eius vnxit in minores sacerdotes. Hęc autem consecratio in episcopis necessaria est. Licet enim aliquis sit in episcopum electus & confirmatus: tamen ea quę ordinis sunt episcopalis/ vt clericos ordinare/ chrisma conficere/ clericos deponere/ virgines benedicere/ & ecclesias & altaria consecrare non cõsequitur/ nisi post habitam consecrationem. Tex. est cum glo. in c. transmissam. de elec. Vnde cõmuniter dicunt canonistæ ꝙ consecratio episcopalis est ordo: cum in consecratione potestatẽ spiritualẽ consequat quã prius non habebat. & ideo iura de episcopali cõsecratione loquẽtia: qñqꝫ dicunt epm consecrari/ qñqꝫ vero epm ordinari. Textus est in c. quod die dñico. 75. di. Theologi tñ dixerunt ꝙ non erat ordo/ sicut nec ipsa tonsura. vnde ipsi dicunt septẽ esse ordinea. nos aũt Canonistę dicimus nouẽ: quia nos cõputamus primã tonsuram/ & consecrationẽ seu ordinem episcopalẽ. Ita dicit pa. in c. Cũ i cũctis. §. Cũ vero. colũ. 1. de elec. Et est bo. tex. ꝓbans cõsecrationẽ esse ordinẽ in c. cleros. 21. distinc. & in c. quotiens. in verbo sui ordinis. de pur. cano. & est glosa formalis dicens nouẽ esse ordines secundũ canonistas/ in prohemio sexti/ in verbo epm. Et debet consecratio peti infra tres menses a tempore confirmationis numerandos. Tex. est in c. ordinationes. 75. distinc. vbi ritus/ hora/ & dies consecrationis faciendæ ostenduntur. Dicit enim ibi textus. Ordinationes epõrum auctoritate apostolica ab omnibus qui in eadem prouincia fuerint episcopis sunt celebrandę: qui simul conuenientes/ seruitium cum precibus celebrent/ manus cum sanctis euangelijs imponentes/ dominica die hora tertia orantes/ sacraqꝫ vnctione (prophetarum exemplo regum capita perungentium) eos more apostolorum & Moysi vngentes. quia omnis sanctificatio constat esse in spiritusancto: cuius virtus inuisibilis sancto est chrismati permixta. & hoc ritu solẽnem celebrent ordinem. Tempus autem consecrationis/ triũ mẽsium spacio claudatur: vltra quod nisi necessitate cogente/ epõrum consecrationes post electionem supra confirmatam differre non licet. Hęc textus. Quot vero epõs consecrationi alicuius episcopi oporteat adesse: cõmunis resolutio est tres esse necessarios si fiat sine archiepõ de ipsius permissu. prout fieri põt iuxta tex. in c. suffraganeis. de elec. Si autem fiat ab archiepiscopo: duo cum ipso requiruntur episcopi. Ista probantur in c. si archieps. iuncto c. seq. de tempo. or. & est bonus tex in c. fi 66. distinc. vbi dicitur hanc formam a tribus episcopis consecrandorum epõrum formam ab apostolis fuisse datam. Non põt tñ Archiepũs de consecrando aliquo episcopo se intromittere: nisi primitus pallium receperit. Tex. est in c. quod sicut paulo ante fi. de elec. & probatur in d c. suffraganeis. Et facit tex. in c. Nisi. de aucto. & vsu pallij. Et licet in consecratione facienda/ missa dici soleat: tamen non est de substãtia consecrationis. vt late concludit glo. quã cõmuniter omnes sequũtur. in d. c. Quod sicut. & in d c. ordinationes. in verbo tertia. 75. distinc. Est autẽ vtile electo in episcopũ habere tres menses ad consecrationẽ petendam. quia interim de beneficijs quę antea obtinebat disponere potest. qd nõ posset post consecrationẽ vel effluxũ tẽpus cõsecrationis. quia ex tũc vacat ipso iure & non prius. Tex est & ibi per docto. in d. c. Cũ in cũctis. §. Cum vero. de elec. Hæc de cõsecratione epõrum qui loco Aaron successerunt. De consecratione autẽ minorũ sacerdotũ qui successerunt loco filiorum Aaron/ notandũ est ꝙ etiam a solis episcopis fieri potest. vt notatur in c. quanto. de consue. Potest tamẽ ab vnico epõ fieri. c. cum quidã in verbo episcopũ. de tempo. or. Sed in solis quatuor tẽporibus/ vel sabbato sancto/ vel sabbato in passione. Tex. est in c. de eo aũt. de tẽpo. or. Quod si fiat extra hęc tpa: licet valeat cõsecratio/ suspẽdit tñ cõsecratus. d. c. Cũ quidã. & c. Consultationi tuę. eodẽ ti. Et consecrari debẽ in presbyterũ est in anno xxv. Minorẽ aũt ea ętate nõ debet eps cõsecrare etiã cũ dispẽsatiõe sua: qꝛ cõis cõclusio canonistarũ ẽ ꝙ eps circa hãc ętatẽ dispẽsare non põt. Ita probat text⁹ cũ glo. in cle. gñalẽ. de ęta. & qua. & est bo. tex. arguendo a speciali in c. vnico. eodẽ ti. lib. 6. & notat pa. in c. Cũ in cũctis. §. inferiora. colũ. 2. de elec. in antiq. Quod si aũt illã ætatẽ aliquis ordinet seu cõsecret: consecrans ab ordinũ collatione/ cõsecratus aũt ab ordinis executione suspẽdit vsqꝫ ad ætatẽ legitimam. bonus est textus in c. vel non est compos. de tẽpo. or. Si tamẽ consecratus in minori ętate se immisceret executioni ordinis: non efficeretur irregularis. Ita in terminis notat cardi. in d. cle. generalem. in 6. questi. de ęta. & quali.

n ¶ Simile est quod in nouo testamento dicitur. Probet aūt seipum homo: & sic de pane illo edat & de calice bibat. Quo dicto ostenditur/ non omni consecrato consecratis vti esse permissū: sed prius ab omni immūdicia emūdare se debere. ita probat tex in c. qui scelerate viuunt. & in c. timore. de cōuse. distinc. 2.

o ¶ Pro effectu huius dicti videatur textus in c. Nulli. 12. questi. 2. vbi dicitur. Nulli liceat ignorare: omne quod dño consecratur/ siue fuerit homo/ siue animal/ siue ager/ vel quicquid semel fuerit consecratum/ sanctum sanctorū erit dño/ & ad ius pertinet sacerdotum. propter quod inexcusabilis erit omnis qui a dño & ecclesia cui cōpetunt aufert/ vastat/ & inuadit vel eripit. Hæc tex. Pro maiori tñ huius dicti effectu & declaratione/ notandus est textus copiosus in c. ad hæc. de relig. do. vbi dicit. Si locus ad hospitalitatis vsū & pauperum prouisionem fuerit (sicut moris est) auctoritate pōtificis destinatus: cum sit religiosus/ nō debet mūdanis vsibus deputari. sicut de vestibus & ligneis vasis & alijs vtensilibus ad cultū religionis per pōtificem deputatis antiqua consuetudo indubitanter obseruat: & venerabiliū patrum edocent sanctiones. Et dicit tex. in c. semel deo dicatum. de regu. iur. lib. 6. Semel deo dicatū: nō est ad vsus humanos vlterius trāsferendum. Et idem sentit textus apud legistas in l. si quis sepulchrū. §. senatusconsulto ff. de relig. & sump. fu. vbi dicit. Senatusconsulto cauet: ne vsus sepulchrorum permutatiōibus polluatur. idest ne sepulchrū/ alterius conuersationis vsum accipiat. Quod etiā disponit textus contrafacientibus ducentorum aureorū pœnam imponendo. in l. 3. §. si quis in sepulchro. ff. de sepul. vio. Pro ampliori aūt ornatu huius dicti/ videri potest cumulatius quod notat Io. an. in d. c. semel deo. de regu. iu. in. 6.

quę consecrata [n] sunt/ & quę obtulerūt filij Israel domino in quo est immundicia/ peribit [n] coram domino.

leui. 27. d. ¶ Quicquid semel fuerit cōsecratum [o]: sanctū sanctorum erit domino.

nūeri. 6. ¶ Vir siue mulier cū fecerint votum vt sanctificētur: & se voluerint dño consecrare: vino [p] & oī quod inebriare [p] potest abstinebūt [p]. Vbi latius de lege istorum consecratorum qui & nazarei: videri potest.

1. para. 10. c. ¶ Arma Saulis consecrauerunt Philistijm in phano dei sui.

ecci. 25. a. **Consentire consentiens et consensus.** ¶ In trib⁹ bene placitum est spiritui meo: quę sunt probata corā deo & hominib⁹. Cōcordia [q] fratrū/ & amor pximorū/ & vir & mulier sibi bene cōsentiētes.

Ro. 1. d. ¶ Qui mala agunt/ digni sunt morte: non solū qui ea faciunt [r]/ sed etiā qui consentiunt [r] facientibus.

1. cori. 7. a ¶ Nolite fraudare [s] inuicem (dixit Paulus ad coniugatos) nisi forte ex cōsensu vt vacetis orationi: & iterum reuertimini in idipsum/ ne tentet

p ¶ Rationē huius abstinentię ponit tex. 35. distinc. in princ. vbi dicitur. Ministri templi prohibentur vinum & siceram bibere/ ne ebrietate cōtaminētur corda eorum: vt sensus eorū vigeat semper/ & tenuis sit. vel quia vēter mero æstuans facile despumat in libidines. Vnde Noe ebrietate nudauit femora. Loth quē Sodoma non vicit: vina vicerunt. Et idem sentit textus in c. ecclesię. in c. venter. in c. vinolētum. & in c. luxuriā. eadem distinc. de quo dicetur vberius in verbo vinum.

q ¶ Videatur quod annotatū est huic sententiæ in verbo concordia.

r ¶ Quod agētes & consentientes pari pœna puniantur: est bonus textus in c. 1. de offi. dele. & in c. notū. 2. qsti. 1. in fine. alibi tñ tex. in c. Qui aliorū. 24. questi. 3. & in c. qui consentit. 11. questi. 3. videt ꝙ velle cōsentientes grauius delinquant & puniantur q̄ agentes. Ideo pro resolutione dici potest/ vt dicit glo. magistralis in d. c. 1. in verbo pœna. de offi. dele. ꝙ quadrupliciter aliquis dicitur consentire: negligendo sc3/ consulendo/ defendendo/ & cooperando. Negligendo: vt qñ potest obuiare delicto seu crimini/ & non obuiat. & tunc licet talis sit in culpa/ quia non caret scrupulo societatis occultę qui manifesto facinori desinit obuiare/ dicit tex in c. quātę. de sen. excō. tamen mitius punitur/ q̄ agens. Ita dicit glo in d. c. 1. quā Panor. ibi dicit cōmuniter teneri de iure cononico. de iure autem ciuili licet quis possit obuiare delicto si velit: tñ si nolit obuiare/ non tenetur. bonus est tex. in l. metū. §. sed licet. ff. quod me. cau. iuncta l. fi. §. fi. ff. de cōdi. ob tur. causam. inducendo vt per glo. in d. c. q̄tæ. de sen. excō. fallit in eo qui esset superior respectu personarū volentiū delinquere. quia talis obuiare debet. glo. est in l. culpa caret. ff. de regu. iuris. et notat Bal. in l. nullus. C. de sū. trini. & fide catho. Aut si delictū esset committendū in personam superioris. quia subditus sciens tenetur obuiare si possit/ & reuelare. alias punitur pœna capitis. Ita dicit mirabiliter Bar. in l. vtrū. ff. de parri. Quod dictū dicit Fely. in dicto c. 1 de offi. dele. in. 2. col. esse seruandum in practica. Si vero aliquis consentiat consulendo: tunc licet glo. in d. c. 1. simpliciter dicat ꝙ consulens mitius punitur q̄ agēs: tamen distingui solet/ an agens alias erat facturus. et tunc mitius puniatur. An non erat alias facturus: & tūc pari pœna punietur. facit textus in c. sicut dignum. §. Quia vero. de homi. Et late notatur per Io. an. in c. nullus ex consilio. de reg. iuris. in. 6. De hoc tamen/ an scilicet sit adhibenda illa distinctio/ an alias erat facturus vel non: videatur quod notat Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniu. Et multę remissiones in ista materia videantur per præceptorem meum do. Iasonem. in. §. Oēs autem. colū. 2. insti. de actio. & videatur quod ānotatur infra in verbo consiliū. h. Si autem consentiat defendendo: tunc grauius delinquit & punitur q̄ agens. Ita loquitur text⁹. in d. c. Qui aliorum. 24. questi. 3. & in dicto qui consentit 11. questi. 3. quod verū est in maioribus criminibus. in alijs aūt punitur solum eadem pœna. ita Panor. in d. c. 1. colū. 3. versi. quartū mēbrum. de offi. dele. Quod si aliquis consentiat cooperando idest auxilium præbendo: an teneatur eadem vel maiori pœna/ videatur quod annotatum est. s. in verbo auxilium.

s ¶ Ex hoc dicto Pauli dicit textus in c. ante trienniū in fi. 31. distic. Si (vt ait Paulus) ab vxoribus est cessandum vt expeditius orationi vacemus: ministris altaris quibus quotidiana necessitas orādi incūbit/ nunq̄ coniugali officio vacare permittitur. Hæc textus. De hoc autem/ an scilicet orationis tempore abstineri debeat: dicetur diffusius in verbo oratio. Sed inq̄tum hęc sententia loquitur de abstinētia copulæ carnalis ex mutuo consensu coniugatorum: notandum est ꝙ maritus & vxor etiam remanendo in sęculo/ & post matrimoniū carnali copula consummatum/ possunt ex se ipsis continentiam perpetuam vouere. glosa. est in c. veniens. de regula. & in. coniugatus. de conuer. coniu. & in c. charissimus. eodem ti. Et alteri volenti contra votum venire non tenetur alter consentire. c. quod deo pari. 33. questi. 5. etiam si alter continentiam non seruaret. quia propter peccatum alterius/ nō debet alter assumere occasionem peccandi. Vnde dicit Inno. in c. dudum. de conuer. coniuga. ꝙ si post factum mutuum votum continētiæ coniuges commiscerentur: proles esset illegitima. De quo dicto est bona glo. in c. ministri. 81. distinc. Et ita etiam dicit Panor. in dicto c. charissimus. in fine. Si aūt alter tantum voueret continētiam: valeret votum quoad se/ & sic non posset exigere debitum. Sed non quoad alterum: & sic debitum teneretur reddere. bonus est tex. in c. quidam. de conuer. coniuga. etiam si alter voto alterius præbuisset consensum. quia

vos sathanas propter incontinētiam vestram. Hęc autem dico secundū indulgentiam: non secundum imperium.

Conseruare. ¶Conserua me dñe quoniam speraui in te: dixi domino deus meus es tu/ quoniam bonorum meorum non eges. psal 15.a.

¶Si volueris mandata conseruare: conseruabunt te. eccl.15.d.

¶Timenti deum non occurrent mala: sed in tentatione deus illum conseruabit t & liberabit a malis. eccl.33.a.

¶Maria virgo conseruabat omnia verba hęc/ conferens in corde suo. Vide infra in verbo Maria virgo. luce.2.g.

Considerare et considerans. ¶Cōsiderat v peccator iustū et querit mortificare eum: dñs autē nō derelinquet eum in manibus ei9/ nec damnabit v eum cum iudicabitur illi. psal.36.f.

¶Respicit dominus vias hominis: & omnes gressus eius considerat. prou.5.d.

¶Qui obseruat ventū/ non seminat & qui cōsiderat nubes/ nunq̄ metet. eccles.11.b

¶Si preoccupat9 x fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spirituales estis hmōi instruite in spiritu lenitatis/ considerans teipsum x ne et tu tenteris. galat.6.a

¶Si quis auditor est verbi & non factor y: hic comparabitur viro cōsideranti vultum natiuitatis suę in speculo. Cōsiderauit enim se et abijt: & statim oblitus est qualis fuerit. iaco.1.d.

Consiliari consilium et consiliarius. ¶Cōsiliū Achitofel quod dabat in diebus illis: quasi si quis consuleret deū. Sic erat oē consilium Achitofel cum esset cum Dauid/ & cum esset cum Absalon. Achitofel dedit consilium Absalon/ dedit & ei cōsiliū Chusi Arachites: et dixit Absalon & omnes viri Israel. Melius est cōsiliū Chusi Arachite consilio Achitofel. Dñi autē nutu dissipatum z est consilium Achitofel vtile: vt induceret dominus super Absalon malum. 2.reg.16.f

¶Achitofel videns q̄ non fuisset factū cōsiliū suū/ strauit asinum suū/ surrexitq̄ & abijt in domum suam/ & in ciuitatem suam: & disposita domo sua suspendio a interijt. 2.reg.17.c

¶Roboam reliquit b consilium senum/ & cum iuuenibus tractare cœpit qui cum eo nutriti fuerant & erant in comitatu illius. At illi respōderūt ei vt iuuenes & nutriti cū eo in delicijs. Et ibi lati9. Et. ſ. i verbo Roboā. 2.reg.17f

intelligitur vt ille non teneatur exigere/ non autem vt non teneatur reddere. Ita Panor. in c.1. col.2. & in d. c. charissimus. de conuer. coniuga. Quid aūt si velint vouere continēciam exeundo a sæculo/ an possit: annotatū est .§. in verbo caro. & ibi videatur. t ¶Conseruator tentatorum deus est: & hoc de iure poli. iure aūt fori seu humano/ conseruator tentatorum/ seu iniurias & molestias patientium vt pupillorum/ viduarum/ aduenarum/ & aliarum miserabilium personarum: est princeps seu imperator/ et eius. vt e. l bonus tex. in l. vnica. C. qñ impe. inter pupil. & viduas. in c. ex parte. b. & in c. ex tenore. de foro compe. in c. licet. de censibus. & in c. significantibus. de offi. delega. & isti sunt conseruatores ordinarij. De alijs autem conseruatoribus qui apostolici conseruatores dicuntur: loquitur textus in c. 1. de offi. dele. lib. 6. vbi dicit eos de manifestis iniurijs cognoscere. ad alia aūt quę iudicialem exigunt indaginem: suā non posse extēdere potestatē. & in c. fi. eodem ti. multa alia in materia istorum conseruatorū apostolicorū statuūtur: quę videri possunt/ quia textus apertus est/ & satis copiosus. v ¶Pro eliciendo effectu ex hoc dicto psalmistę bonus est textus in c. non imperpetuum. 24. questi 3. vbi dicitur. Nō iperpetuū dānamur: cū iniuste iudicamur dicente psalmista. Nec damnabit eū cum iudicabitur illi. Et dicit textus in c. 1. in pric. de re iudi. lib. 6. Aeterni tribunal iudicis illū reū nō habet: quem iniuste iudex cōdēnat. teste propheta nec dānabit eū cū iudicabitur illi. x ¶Textus in c. pōderet. 50. distic. huic sententiæ innitens dicit. Si aliquis lapsus quoquo modo fuerit: & portem9 eū/ & fraterno corripiamus affectu sicut ait beatus apostolus. Si p̄occupatus fuerit homo in aliquo delicto. &c. & textus no. in c. postulatus. 3. q̄sti 8. dicit ex hac sententia Pauli/ cum quælibet proximorū errata conspicimus: non hæc ante reprehendēdo iudicemus/ q̄ ad cōscientiā nostram humiliter reuersi/ digito eam discretionis solerter exculpem9/ & quid in ea conditori placeat/ quid ve displiceat examiatione dirimamus. iuxta illud apostoli. si p̄occupatus fuerit hō in aliquo delicto. &c. y ¶Hoc dictum Iacobi ponitur in c. si enim. versi. rursus idem Iacobus ait. de pœni. dis. 2. & ex eo mōstratur fidem non sufficere: nisi etiam adsint opera fidei. z ¶Achitofel cōsiliū licet vtile/ non fuit secutus Absalon. Et etiā de iure positiuo nō tenebatur ipsum sequi: etiam si ipse Absalon sine Achitofel consilio nihil agere deberet. quia qui tenetur facere cū consilio alterius: licet teneatur petere cōsiliū illius/ nō tñ illius cōsiliū tenet sequi. Text9 est in c. cū olim. in fi. de arbi. & in l. Titium & Meuiū. & ibi Bar ff. de admi. tuto. & notat Bar. in l. 1. § si plures. ff. de exerci. & Panor. in c. cū in veteri. in. 3. colū. de elec. hinc probat notabilis tex. in c. 1. de capel. mona. q̄ licet actus debeat explicari consilio alterius: nō ideo tñ minus dicitur pendere a barbitrio explicantis. a ¶Videatur q̄ annotatū est §. in verbo Achitofel. & ibi allegatis addatur bon9 tex. in l. si quis filio exhæredato. §. proinde. ff. de iniu. rup. & irri. testa vbi dicit tex. Eorū qui magis mori q̄ damnari maluerint ob cōsciētiā criminis: testaméta irrita cōstitutiōes faciant licet in ciuitate decedant. Quod si quis tædio vitæ vel valitudinis aduersæ impatiētia vel iactatiōis vt quidam philosophi mortē sibi consciuerunt: in ea causa sunt/ vt testaméta eorū valeant. Hæc tex. d. legis. per quem declaratur ista sententia in verbo disposita domo sua. quia vt ex dicto textu cōstat/ dispositio quam fecit Achitofel de domo sua/ valuit: tametsi suspendio mortem sibi cōsciuerit. b ¶Hinc dicit glo. in c. peruenit. in verbo cōsilia. 84. distinc. Qui bono cōsilio non acquiescit: amittere debet dignitatē/ exemplo Roboā qui senioribus nō credidit. iste aūt Roboam qui malo iuuenū cōsilio credidit/ nō potuit excusari a culpa: etiam si actus suos eorum cōsilio explicare debuisset. Quia qui consilio alterius aliquid explicare debet: non excusatur/ si illius malum consilium sequutus fuerit. Ita panor. in c. Cum in veteri. colū. 4. de elec.

& ideo dicit Bar. in l. si cōuenerit. ff. de re. iudi. q iudex non excusatur: si tulerit sententiā iniquā ex co[n]silio aliquorum/ etiam partium consensu in consiliaros acceptorum. Et ideo dicit cautos iudices facere debere vt pa[r]tes cōsentiant: vt sequatur cōsiliū consiliariorum ab ipsis electorum. c ¶ Istud de cōsiliarijs malis intelige: qui etiam iure humano puniūtur: vt est casus in c. tanta. in fi. 86. distinc. Consiliarij aūt boni: & in hoc & in futuro sæculo præmiantur. tex. est in c. bonæ rei. 12. questi. 2. vbi dicitur. Bonę rei dare consilium: & presentis habet vitæ subsidiū/ & ęternę remūe[ra]tionis expectare cernit p̄miū. d ¶ In exornationem huius dicti bene facit tex. in c. fi. versi. pariter. 43. distinc. vbi dicit tex. Obseruare debet sacerdos: ne indignis nō intelligētibus secreta mysteria/ sua prædicatione reserare incipiat. Qui ei ea docet quæ ab auditoribus nō valent intelligi: non ad eorum vtilitatē sed sui ostentationem facit. Vnde in expositione Beati immaculati. dicit. Vitiū animi est indignis secreta vulgare: quod fit vel loquacitate incauta dum sine iudicio volat irreuocabile verbū/ vel adulatione vt ei placeat cui secreta reuelat/ vel iactatione scientiæ vt plura scire videat. Hęc tex. e ¶ Vide quod in huius sententiæ exornatione ānotatū ē. s. in verbo congregatio. f ¶ Hui9 dicti meminit Hostien. in c. prudentiā. §. 1. de offi. dele. & glo. in cle. 1. in verbo comprobatur. de sen. excō. Et satis huic dicto astipulatur tex. in d. c. prudentiā. in fi. 1. respon. de offi. dele. vbi dicitur. Fuit antiqua sedis ap[osto]licę p[ro]uisio: vt causarum cognitiones duob9 q̄ vni/ & tribus q̄ duob9 diligentius delegaret. cū sicut canones testantur/ integrum sit iudiciū: qd plurimorum sententijs cōfirmatur. Et dicit tex. in c. duobus. in fi. 20. dis. Facilius inuenitur: quod a pluribus senioribus q̄rit. Et text9 in l. fi. paulo ante fi. C. de fideicō. dicit. Lex ne quid falsitatis incurrat per duos forte testes compositū testamētum/ maiorem numerū testium expostulat: vt p[er] āpliores hoies perfectissima veritas reueletur. g ¶ Quia textus in cle. 1. paulo āte fi. de senten. excō. dicit integrum esse iudiciū: quod plurimorum sententijs comprobatur. prout etiā dicit tex. in c. prudentiam. in fi. 1. respon. de offi. dele. & in c. extra conscientiam. in princ. 64. distic. glosa in d. cle. 1. pro con-

thob. 3. c. ¶ Non est in hominis potestate consilium tuum (domine).

thob. 4. d ¶ Omni tempore benedic deum/ & pete ab eo vt vias tuas dirigat: & omnia consilia tua in ipso permaneant.

iob. 5. c. ¶ De9 appręhēdit sapientes in astutia eorū: & consiliū prauorū dissipat

iob. 12. c. ¶ Adduxit dn̄s consiliarios [c] in stultum finem/ & iudices in stuporem.

iob. 18. b. ¶ Arctabuntur gressus virtutis impij/ & pręcipitabit eū consilium suū: immisit enim in rete pedes suos/ & in maculis eius ambulat.

iob. 26. b. ¶ Cui dedisti consilium? forsitan illi qui non habet [d] sapientiā & prudentiam tuam ostendisti [d] plurimā.

iob. 42. a. ¶ Quis est iste qui celat consilium absq; scientia?

psal. 1. a. ¶ Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum/ & in via peccatorū nō stetit: et in cathedra pestilentię non sedit.

psal. 1. d. ¶ Non resurgunt impij in iudicio: neq; peccatores in cōsilio iustorum.

psal. 12. a. ¶ Quādiu dn̄e ponā cōsilia in aīa mea: dolorem in corde meo per diē?

psal. 32. b. ¶ Dn̄s dissipat consilia gentiū: reprobat autē cogitationes populorum et reprobat consilia principū. Consilium autem domini in ęternum manet: cogitationes cordis eius in generatione et generationem.

psal. 65. a. ¶ Venite: & videte opera dei/ terribilis in consilijs super filios hominū.

psal. 88. b. ¶ Deus glorificatur in consilio sanctorum.

psal. 110. a ¶ Cōfitebor tibi dn̄e i toto corde meo: i cōsilio iustorū & cōgregatiōe [e]

psal. 118. c ¶ Testimōia tua (dn̄e) meditatio mea est: & cōsiliū meū iustificatiōes tuę

puer. 1. c. ¶ Despexistis omne consiliū meū (dixit sapientia) & increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in interitu vestro ridebo: & subsannabo cum vobis id quod timebatis euenerit. Et infra Sapientia vbi latius.

proū. 8. c. ¶ Ego (sapientia) habito in cōsilio: & eruditis intersum cogitationibus.

puer. 11. b ¶ Salus est [f]: vbi multa consilia.

proū. 12. a ¶ Cogitationes iustorum iudicia: & consilia impiorum fraudulenta.

proū. 12. c ¶ Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est/ audit consilia.

puer. 12. c ¶ Qui pacis ineunt consilia: sequitur eos gaudium.

proū. 13. b ¶ Qui agunt omnia cum consilio: reguntur sapientia.

proū. 13. c. ¶ Astutus omnia agit cum consilio.

proū. 15. c ¶ Dissipātur [g] cogitationes/ vbi non est consilium [g]: vbi vero sunt plures consiliarij/ confirmantur [g].

proū. 19. c ¶ Audi consilium/ & suscipe disciplinā: vt sis sapiēs in nouissimis tuis.

proū. 20. a ¶ Sicut aq̄ p[ro]funda sic cōsiliū in corde viri: sed hō sapiēs exhauriet illud

proū. 20. c ¶ Cogitationes cōsilijs roborant: & gubernaculis tractāda sunt bella.

proū. 21. d ¶ Non est sapientia/ non est prudentia/ non est consilium contra dn̄m.

proū. 27 b ¶ Bonis amici consilijs anima dulcoratur.

ecceś. 12. d ¶ Verba sapientum sicut stimuli/ & quasi clauum in altū defixi: quę per magistrorum consilium data sunt a pastore vno.

sapię. 9. c ¶ Quis hominum poterit scire consilium dei?

ecci. 6. a. ¶ Multi pacifici sint tibi: & consiliarius sit tibi vnus de mille.

ecci. 8. d ¶ Cū fatuis cōsiliū nō habeas: nō eīm poterūt diligere nisi quę eis placēt

ecci. 8. d. ¶ Coram extraneo ne facies consilium: nescis enim quid pariet.

ecci. 15. c. ¶ Deus reliquit hoiem in manu cōsilij sui. Et lati9 ifra i verbo Homo.

ecci. 21. c. ¶ Consilium sapientis sicut fons vitę permanet.

ecci. 25. a. ¶ Quam speciosum canicici iudiciū? & presbyteris cognoscere consiliū

firmatione illorum textuum allegat hanc sententiā Salomonis. h ¶ Hac sententia clare probatur iure diuino eum puniri: qui dat malum consilium. Quid aūt sit dicendum iure humano: videtur tex. in c. nullus ex consilio. de regu. iu. in. 6. probareq; non puniatur nisi consiliū dolosum sit seu fraudulentum. In hac tñ materia breuiter dici pōt ꝙ si consiliū detur circa cōtractū vel quasi tunc non obligat consulentem. l. 2. in fi. ff. Man. vbi dicit tex. Nemo ex consilio obligatur: etiam si non expediat ei cui datur. quia liberum est cuiq; apud se explorare an expediat sibi consiliū. Si tñ consulens dolose dedisset malū consiliū: teneretur actione de dolo ei cui dedit. tex. est in l. Quod si cum scires. ff. de dolo. in l. cōsilij. ff. de regul. iur. & in l. ideoq; §. si ca. isi. ff. Man. vbi Bar. & in l. 2. eo. ti. & l. 1. ex maleficijs §. si iudex. ff. de ac. & obli. ex hoc infert aduocatos & cōsultores non teneri ex malo consilio: nisi dolose fuerint versati. & ita transit spe. in ti. de requi. consilij. §. s. versi. cōsiliarij. viderit tñ imperiti si non palpentur: cū imperitia culpę ascribatur. l. imperitia. ff. de regu. iur. sed Bar. in d. §. si iudex. sentit culpam imputari iudici cuius officiū necessarium est & ad quē necessario recurrit. sed nō aduocato aut consultori ad quem non nisi voluntarie recurritur. Sed attēta hac ratione/ etiā medici imperitia non ascriberetur culpę: nec ex ea teneretur. Cuius cōtrariū dicitur in §. imperitia in insti. ad l. aqui. Et si necessitas saltem causatiua cōsideretur in medico: eadem in aduocato videtur consideranda. Si vero cōsilium detur circa maleficium vel quasi: tunc licet consulens non teneatur ei cui dedit consiliū (vt dicit glo. in d. c. nullus ex consilio. in fi.) tamen tenetur ei cōtra quē dedit consilium. & puniri pōt ea pœna qua is qui fecit actū: si is qui actum fecit non fuisset alias facturus. si aūt fuisset alias idest etiam sine consilio facturus. nō punitur eadem pœna/ sed tamen punietur. Ista distinctio probatur in c. sicut dignum. §. Quia vero. de homi. in l. non solum. §. si mandato. ibi. alias nolenti. ff. de iniurijs. & per glo. in §. ope. in verbo. recte insti. de obli. quæ ex delic. nas. & in l. 1. §. persuadere. ff. de ser. corrup. in verbo factur us. & notat glo. & Bar. in l sępe. in verbo condici pōt. ff. de ver. sig. & ita etiā late cōcludit Saly. in l. 1. col. 4. versi. quęro secundo. C. de rap. vir. Et licet Bar. in d. l. non solū. §. si mandato in fi. ff. de iniur. dicat illam distinctionem/ esset facturus vel non faciendam non esse: tamen cōmuniter tenetur illa distinctio. & dictum Bar. dum vult consulentem delictū semper teneri: intelligi potest q̄tum ad aliqualem pœnam/ non tamen vt teneatur eadem pœna. quia q̄tum ad hoc seruāda est prędicta distinctio. & ita istam materiam resoluit præceptor meus Philip. Decius post multos quos allegat in c. 1 col. 6. versi. an secundo mēbro. de offi. dele. i ¶ Simile est quod dicitur in c. ne innitaris. in pric. de consti. vbi dicit tex. post apostolū. Non innitaris prudentiæ tuæ. De quo dicto dicetur in verbo prudentia.

¶Facienti nequissimum consilium [h] super ipsum deuoluetur [h]: & non agnoscet vnde adueniet illi. ecci. 27. d.

¶Non affligas temetipsum in cōsilio [i] tuo.

¶Vir consilij non disperdet intelligentiam. ecci. 30. c.

¶Fili sine consilio [k] nihil facias: & post factum non pœnitebis. ecci. 32. d.

¶Noli cōsiliari cum socero tuo: & a zelantibus te absconde consilium. ecci. 32. d.

¶Omnis consiliarius prodit consiliū: sed est consiliarius in semetipso. ecci. 37. a.

¶A consiliario malo serua animam tuam/ prius scito quę sit illius necessitas/ & quid ipse in animo suo cogitabit: ne forte mittat sedē in terrā/ et dicat tibi/ Bona est via tua/ & stet ecōtrario videre quid tibi eueniat. ecci. 37. b. ecci. 37. b.

¶Cum viro irreligioso tracta [l] de sanctitate/ & cū iniusto de iustitia/ & cum muliere de hijs quę ęmulatur/ cum timido de bello/ cum negociatore de traiectione/ cum emptore de venditione/ cum viro liuido de gratijs agendis/ cum impio de pietate/ cū inhonesto de honestate/ cum operario [l] agrario de omni opere [l]/ cum operario annuali de cōsummatione anni/ cum seruo pigro de multa operatione. Nō attendas hijs in omni cōsilio sed cum viro sancto assiduus esto: quēcūq; cognoueris obseruantem timorem dei cuius anima est secūdū animā tuā. Quicūq; titubauerit in tenebris non condolebit tibi: & cor boni consilij statue tecū/ non est enim tibi aliud plus illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera q̄ septem speculatores sedētes in excelso ad speculandum. Et in hijs omnibus deprecare altissimum: vt dirigat in veritate viam tuam. ecci. 37. b.

¶Ante omnem actum/ verbū verax pręcedat te: & ante omnem actum consilium stabile. ecci. 37. d.

¶Aurū & argētū & cōstitutio pedum: & super vtrūq; cōsiliū bñplacitū ecci. 40. c.

¶Paruulus natus est nobis/ & filius datus est nobis: & factus est principatus [m] super humerū eius/ & vocabitur nomen eius/ admirabilis/ consi- esaię. 9. b.

k ¶ Sine consilio supple prudētū aut litteratorū. Immo etiam quandoq; imprudentū & illiteratorum consiliū requirendum est. vt est bo. tex. cum glo. 1. in c. ad nostram. de consue. vbi Panor. post Io. An. dicit imprudentes nōnunq̄ in aliqua re habere intellectum magis eleuatū q̄ oēs prudentes. Et ponit exemplum de fatuo Parisiensi qui decidit quæstionem miro modo inter tabernarium & quēdam pauperem a quo tabernarius volebat extorquere pecuniam/ quia comederat panem ad odorem assati. nam soluit illi ex sono vnius denarij turoñ. quam quęstionem (vt ibi dicit Panor.) nō potuisset Cato melius decidere ad satisfaciendum animis imprudentiū. Et ad pręmissa facit bonus tex. in l. potior is. C. de offi. rec. prouin. in princ. & in c. esto subiectus. in fine 93. distinc. l ¶ Nota ergo iure diuino in consilio requirendo habēdā esse rōnem materiæ quæ consulitur. & ita etiā dicitur in iure humano/ ꝙ vbi agitur de aliquo casu consulendo: recurrendū est pro consilio ad peritos in arte quā casus consulēdus respicit. Bo. est tex. in c. ꝓposuisti. in verbo testimonio septē mulierū. de ꝓba. in c. ex litteris. de fri. & male. in l. 1 §. 1. ff. de ven. inspi. in l. nemini. circa me. C. de aduo. diuer. iudi. & in c. significasti. de homi. & est glo. in §. ꝑterea. insti. de re. di. Vnde dicit notabiliter Domi. in c. statutū. in pric. in vl. col. de rescrip. in. 6. ꝙ cōsiliarius merus legista recusari pōt in causa mere spirituali. Et idē q̄ñ causa esset multū subtilis/ & in apicibus iuris ciuilis/ & acciperetur consiliarius vnus grossus & rudis canonista: quia recusari posset. vt notat Bal. in l. fi. in. 56. questi. C. de hęre. insti. De hac aūt materia/ quādo scilicet ad peritos in arte recurritur: videantur plura notabilia dubia decisa per Panor. & dñm meū Deciū in d. c. proposuisti. de proba. m ¶ Textus in c. vnico. §. vnde in veteri. de sacra vnc. ex hoc dicto Esaię dicit. Principes non vngūtur in capite sed in brachio siue humero vel in armo: in quibus principatus congrue de-

signatur. Iuxta illud quod legitur. Factus est principat⁹ super humerū eius. n ¶ Idem dicit tex. in c. 1. in pric. de sū. tri. & fi. catho. vbi dicitur. Firmiter credimus/ & simpliciter confitemur: φ vnus solus est verus de⁹/ ęternus/ immensus/ & incōmutabilis/ incōpræhensibilis/ omnipotens/ & ineffabilis/ pater filius & spiritussanctus.
o ¶ Vide quod annotabitur in verbo iudicare. p ¶ Nota igitur: φ in virginitate viuere non est præcepti sed consilij. Et sic sentit hæc sententia Pauli/ ea quæ consilij sunt non esse præcepti seu obligatoria. & ita etiam

liarius/ deus fortis/ pater futuri sęculi/ princeps pacis. Et ibi latius. Et infra in verbo Paruulus.

¶ De spiritu consilij: vide Esa 11. a. Et infra in verbo Spiritus in bono

Esaię.47 d ¶ Defecisti in multitudine consiliorum tuorum.

hiere.32.d ¶ Deus magnus est consilio/ & incomprehensibilis [n] cogitatu.

lucæ.7.d. ¶ Pharisęi & legisperiti consilium dei spreuerunt.

1.cori.4.a ¶ Nolite ante tempus iudicare [o] quoadusque veniat dñs/ qui & illuminabit abscondita tenebrarum / & manifestabit cōsilia cordium: & tūc laus erit vnicuique a deo. Et infra in verbo Iudicare.

1.cori.7.d ¶ De virginibus preceptum dñi non habeo/ consilium [p] autem do tanq̄ misericordiam consecutus a domino vt sim fidelis.

actuū.5.g ¶ Si est ex hominibus/ cōsilium hoc/ aut opus/ dissoluetur: si vero ex deo est/ nō poteritis dissoluere illud/ ne forte & deo repugnare videamini (dixit Gamaliel ad Iudeos.) Vbi plenius. Et infra in verbo Cornelius.

Consolari consolans consolatus consolatio et cō solator.

2.reg.10.a ¶ Misit Dauid ad Amon regem: consolans eum per seruos suos super patris interitu. Et vide latius infra in verbo Dauid.

2.reg.12.f ¶ Dauid mortuo filio suo paruulo/ cōsolatus [q] est Bersabee vxorē suā. Et infra in verbo Dauid.

thob.1.c. ¶ Thobias quotidie pergebat per omnē cognationē suam & consolabatur eos: diuidebatque vnicuique prout poterat de facultatibus suis.

iudith.8.c ¶ Expectemus humiles cōsolationem dñi: & exquiret sanguinē nostrū de afflictionibus inimicorum nostrorū/ & humiliabit omnes gentes quę cunque insurgunt contra nos/ & faciet illas sine honore dñs deus noster.

iob.6.b. ¶ Hęc mihi sit cōsolatio: vt affligens me dolore domin⁹ nō parcat/ nec contradicam sermonibus sancti.

iob.7.c. ¶ Si dixero/ consolabitur me lectulus meus & releuabor loquens mecū in strato meo: terrebis me per somnia/ & per visiones horrore cōcuties.

iob.16.a. ¶ Audiui frequenter talia (dicebat Iob ad amicos eum consolantes) consolatores [r] onerosi omnes vos estis. Nunquid habebūt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestū est si loquaris? Poterā & ego similia vestri loqui. Atque vtinam esset anima vestra pro anima mea: cōsolarer & ego vos sermonibus/ & mouerē caput meum super vos. Et ibi latius.

dicit tex. in c. si. in si. 24. questi. 1. vbi dicit. Quādo consiliū datur: offerētis arbitriū est/ vbi præceptum necessitas est seruientis vt obediat. Et idē sentit text⁹ in c. denique. in si. 4. distinc. vbi dicitur. Decretū necessitatem facit: exhortatio aūt liberam volūtatem excitat. Et de hoc est glo. in c. 1. in verbo statuta. de consti. Et idem dicendum est: vbi diceretur aliquid de honestate debere fieri. quia sicut constitutio loquens per modum consilij non obligat: ita etiam non obligat constitutio loquens per modū honestatis. Ita Inno. & Panor. in c. t. de vita & ho. cle. Hæc regulariter procedunt. tamen in tribus casibus lex consilij obligat. Primus est: vbi quis astringit se cōsilijs. vt faciunt religiosi qui obligātur ad tria consilia: paupertatis sc3/ castitatis/ & obedientiæ. c. cū ad monasteriū. cū similibus. de sta. mo. ad alia aūt consilia regulariter non tenētur. vt probat in clemē. Exiui de paradiso. de verbo. sig. & notat Panor. vbi videatur in dicto c. cū ad monasteriū. Secund⁹ casus est: qn̄ quis venit cōtra legem consilij ex contemptu. quia tūc peccat. vt est bona glo. in c. quis aūr 10. distinc. quā multū notat dñic⁹ ibi/ & Panor. & moderni in d. c. 1. de consti. Quando autem aliquid dicatur agi ex cōtēptu: dicetur i verbo cōtēptus. Tertius casus est quādo lex continet consiliū reuerentiæ. quia obligat. Tex. est cum glo. in verbo consilio. in c. ad aures. de ætate & quali. & in cle. 1. in verbo hortamur. de testi. Dicitur aūt consiliū reuerentiæ: primo quando aliquid consulitur ob reuerentiam/ sed non habet præcisam prohibitionem. vt est tex. in c. testamentum. cum glo. in verbo humiliter. 6. distinc. & in c. sponsus. 30. questi. 5. Et tale consiliū obligat cōtrauenientes ad veniale: sed nō ad mortale. vt notat Archi. in d. c. testamentū. Secundo: qn̄ materia est necessaria/ sed tn̄ in ea ponuntur verba consilij & non præcepti. & tale consilium inspecta materia potius q̄ verbis obligat ad mortale. c. 2. de maio. & obedi.
q ¶ Et merito. Debent enim esse socij passionū & consolationū: quia participes sunt diuinę atque humanę domus. dicit tex. in l. aduersus. C. de cri. expi. hære. r ¶ De hac onerosa consolatione / & alijs consolationū speciebus/ loquitur notabiliter Archi. in c. prima consolatio. de pœni. distinc. 3 vbi dicit φ triplex est consolatio. Temporalis sc3: vt lucæ. 6. Vę vobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestrā. Et hæc est omnino damnosa: quia impedit consolationem spiritualem. delicata est enim spiritualis consolatio: & non datur admittentibus alienam. Item vana est. vt zach. 12. vane consolabuntur. Item onerosa: propter fastidij generalitatem. vnde Aug. Bonum temporale dilectū vilescit cum aduenit. Iob. 16. Consolatores onerosi omnes vos estis. Secunda est consolatio spiritualis. de qua Esa. 49. Cōsolatus est dñs populum suum. Hæc debetur humilibus. 2. ad corin. 7. Qui consolatur humiles: consolatus est nos. Item lugentibus. Esa. 57. Reddidi consolationes ipsis & lugentibus eius. Item deū timentibus. vnde de Simeone legitur Luce. 2. Simeon iustus & timoratus expectans consolationem Israel. Tertia consolatio: est consolatio cœlestis. de qua Esa. 66. In Hierusalē consolabimini. & hæc consolatio est appetēda. propter quod monemur ad hanc Esa. 40. Cōsolamini consolamini popule meus. Item & plenissima. Esa. 66. Vt repleamini ab vberibus consolationis eius. Item preciosissima Esa. 64. Oculus nō vidit deus absque te quæ præparasti ex-

pectantibus te. Item longissima. Esa. 35. Lętitia sempiterna super capita eorum. Hæc Archi. s ¶ Facit notabilis textus Hieronymi. in c. Regum. in princ. 23. questi. 5. vbi dicitur. Regum officium est proprium: facere iudicium atq; iustitiam/ & liberare de manu calũniantium vi oppressos/ et peregrinis pupillisq; & viduis qui facilius opprimũtur a potentibus prębere auxilium. Et ita etiam imperator mœrentiũ seu miserabiliũ personarum exhibet se consolatorem. in l. Vnica. C. Quando impe. inter. pupil. & vi. vbi dicit. Si pupilli vel viduę aliquæ/ fortunę iniuria miserabiles/ iudiciũ nostrę serenitatis orauerit/ præsertim cum alicuius potentiam perhorrescũt: cogantur eorum aduersarij examini nostro sui copiam facere. t ¶ Videatur quod annotatum est. s. in verbo baculus. v ¶ Simile statuitur iure hũano: vt scz qui angustiatur in corde suo/ cõsolationis loco aliquid sibi pbeatur. vt est no. tex. in l. iure succursũ est. in pric. ff. de iure do. vbi dicitur. Iure succursum est patri/ vt filia amissa/ solatij loco succederet/ si redderetur ei dos ab ipso pfecta: ne & filiæ amissæ & pecuniæ dãnum sentiret. Est etiã simile quod dicit. Ad quẽ spectat onus: & emolumentũ spectare debet. 12. qsti. 2. c. Ecclesiasticis. & 15. qsti. 6. c. de lapsis. et. C. de furtis. l. Apud antiquos. cũ similibus allegatis. per Hostiẽ. in c. 1. colũ. 2. de sepultu. Et propius ad istam sententiam psalmistæ facit bonus tex. in c. schismatici dicũt. in princ. 23. questi 6. vbi dicit. Schismatici dicunt. Cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent apostolum Paulum. Agnoscãt in eo prius cogentem Christũ postea docentẽ. prius serientem: postea consolãtem. x ¶ Consolatio dat humilibus. vt p Archi. in c. prima consolatio. de pœni. distinc. 3. & annotatum est. s. hoc verbo. r. y ¶ Si hæc Salomonis sententia de ploratu seu luctu ac infirmitate spirituali intelligi possit: astipulatur ei bonus tex. in c. Recedite. 45. distic. vbi dicit. Boni rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitatem pensantes: magis per humilitatis & mansuetudinis leuamentum student peccantes ab erroris laqueo eruere/ q̃ per austeritatem in foueam perditionis nutantes propellere. Vnde doctor gentium/ factus sum (inquit) infirmis infirmus. z ¶ Videatur quod annotabitur in verbo oratio. post Io. an. in cle. vnica. in verbo orationes. de reliq. & venera. sancto. a ¶ Horum verborum Esaię meminit tex. in c. fi. in fi. 15. distinc. & notabiliter do. Archi. in c. pria. consolatio. de pœni distinc. 3. & videatur. s. hoc verbo. r. b ¶ De consolatione lugentium/ dictum est aliquid. s. hoc verbo. r. c ¶ De hac consolatione quę fit per fidem & gratiam spiritualem: loquitur notabilis tex. in c. fina. 45. dis. vbi dicitur. Tenere vos & omnes fideles oportet eum qui secundum doctrinam fidelis est sermonẽ: vt potens sit consolari in doctrina sancta/ & contradicẽtes redarguere/ & recte viuentes atq; etiam rectam fidem tenẽtes consolidare. d ¶ Ex istis verbis apostoli dicit tex. in c. 1. de sepul Nulli negamus propriam eligere sepulturam & etiam alienã. Sed quia dignus est operarius mercede sua: tertiam partem sui iudicij illi ecclesiæ dari censemus/ in qua cœlesti pabulo refici consueuit. vt iuxta apostolum sint consolationum socij: vt fuerunt passionũ. Et est simile quod dicitur. Ad quem spectat onus: spectare debet & cõmodum. de quo dictum est. s. hoc verbo. r.

¶ Cum sederem (dicebat Iob) quasi rex [s] circũstãte exercitu/ eram tamẽ mœrentium consolator [s]. iob. 29. g.

¶ Virga tua (domine) & baculus [t] tuus: ipsa me consolata sunt. psal. 22. a.

¶ Sustinui qui simul cõtristaret & nõ fuit: qui cõsolaretur & nõ inueni. psal. 68. c.

¶ Renuit cõsolari anima mea: memor fui dei & delectatus sum/ & exercitatus sum/ & defecit spiritus meus. psal. 76. a

¶ Secundum multitudinem dolorũ [v] meorũ in corde meo: consolationes [v] tuę (domine) lętificauerunt animam meam. psal. 93. d.

¶ Memor esto verbi tui seruo tuo (domine) in quo mihi spẽ dedisti. Hęc me cõsolata [x] est in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me. psal. 118. g

¶ Memor fui iudiciorum tuorum a sęculo domine: & consolatus sum. psal. 118. g

¶ Fiat misericordia tua vt consoletur me: secũdũ eloquiũ tuũ seruo tuo psal. 118. k

¶ Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuum: dicẽtes quãdo cõsolaberis me? psal. 118. l

¶ In cõuertẽdo dñs captiuitatem Syon: facti sumus sicut cõsolati. Tũc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione. psal. 125. a

¶ Nõ desis plorantibus [y] in cõsolatione/ & cum lugẽtibus [y] ambula/ & non te pigeat visitare infirmum [y]: ex hijs enim in dilectione firmaberis. ecci. 7. d.

¶ Oratio [z] humiliantis se nubes penetrabit: & donec propinquet nõ cõsolabitur/ & non discedet donec altissimus aspiciat. ecci. 35. d.

¶ In requie mortui requiescere fac memoriam eius: & cõsolare illum in exitu spiritus sui. ecci. 38. c.

¶ Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi: conuersus est furor tuus/ & consolatus es me. esa. 12. a.

¶ Consolamini [a] cõsolamini populе meus: dicit deus vester. Loquimini ad cor Hierusalem/ & aduocate eam: quoniã cõpleta est malitia eius/ dimissa est iniquitas illius. Et ibi latius. esa. 40. a.

¶ Audierunt quia ingemisco ego: & non est qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt malũ meũ: lętati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis: & fiant similes mei. threñ. 1. g

¶ Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur [b]. mat. 5. a.

¶ Desidero videre vos/ vt aliqd impartiar vobis gratię spiritualis ad cõfirmandos vos: id est simul consolari [c] in vobis per eam quę inuicem est fidem vestram atq; meam. Ro. 1. b.

¶ Benedictus deus & pater dñi nostri Ihesu Christi/ pater misericordiarum/ & deus totius consolationis: qui cõsolatur nos in omni tribulatione nostra/ vt possimus & ipsi cõsolari eos qui in omni pressura sunt/ per exhortationem qua exhortamur & ipsi a deo. Quoniam sicut abundãt passiones [d] Christi in nobis: ita & per Christũ abundat consolatio [d] no 2. cori. 1. a

ſtra. Siue autē tribulamur pro veſtra conſolatione/ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione & ſalute quę operatur tolerantiam earūdem paſſionum quas & nos patimur/vt ſpes noſtra firma ſit pro vobis: ſciētes quoniam ſicut ſocij paſſionum [d] eſtis/ſic eritis & conſolationis [d].

1.theſſ.5.c ℭConſolamini [e] inuicem: & ędificate [e] alterutrum.

1.theſſ.5.d ℭCorripite inquietos/conſolamini puſillanimes/ſuſcipite infirmos: patientes eſtote ad omnes.

Conſpuere.

ℭDe Iheſu in cuius faciem Iudęi conſpuerunt [f]: vide Mar.14.g.& 15.b. Et infra Iheſus.

Cōſumere cōſumens cōſumptus et cōſumptio.

gen.35.d. ℭIſaac conſumptus ętate: mortuus eſt. Et infra Iſaac.

deute.5.d ℭDominus deus tuus: ignis conſumens eſt.

iob.4.b. ℭVidi eos qui operantur iniquitatem & ſeminant dolores & metūt eos/ flante deo periſſe/& ſpiritu irę eius eſſe conſumptos.

ſapię.5.c ℭIn malignitate noſtra/conſumpti [g] ſumus.

eccl.17.c. ℭLaqueo peribunt qui oblectantur caſu iuſtorum: dolor autem conſūmet illos anteq̄ moriantur.

eccl.31.a. ℭQui inſequitur conſumptionem: replebitur ex ea.

Conſummare conſummatus et conſummatio.

pſal.7.c. ℭConſumetur nequitia peccatorum & diriges iuſtum: ſcrutās [h] corda et renes deus.

pſal.58.c. ℭDe execratione/& de mendacio annunciabuntur in conſummatione in ira conſummationis: & non erunt.

pſal.118.m ℭOmnis conſūmationis vidi finem/latum mandatum tuum nimis.

ſapię.3.d ℭFilij adulterorū [i] in cōſummatione erūt. Et ſupra Adulter vbi lati9.

ſapię.4.c ℭConſummatus [k] in breui/ expleuit tēpora multa: placita eñi erat deo anima illius. Propter hoc pperauit educere [k] illum de medio iniquitatū. Populi autem videntes & non intelligentes/ nec ponentes in pręcordijs talia: quoniam gratia dei & miſericordia eſt in ſanctos eius/& reſpectus ſuper electos illius.

ſapię.6.c ℭCogitare de ſapientia: ſenſus eſt conſummatus.

ſapię.6.c ℭCuſtoditio legum/conſummatio incorruptionis eſt: incorruptio autē facit eſſe proximum deo.

ſapię.9.b ℭSi quis erit conſummatus inter filios hominum: ſi fugerit ab illo ſapientia dei/in nihilum computabitur.

eccl.18.b. ℭNon eſt minuere neq̧ aducere/nec eſt inuenire [l] magnalia dei. Cū cōſummauerit [l] homo/tunc incipiet: & cum quieuerit/ operabitur.

e ℭNota ergo/conſolationem quam proximis debemus/debere eſſe ędificatoriam. Ea enim quę deſtructoria eſt/& nō ędificatoria: deſolatio dicit/& nō cōſolatio. tex. eſt vnus i hac materia in c. filij vel hęredes. de hæte. in. 6. vbi dicit tex. Filij vel hæredes illorum qui dum in ęgritudinis lecto decūberent/ petierunt hęreticos cōſolaturos vt ab eis per manus impoſitionem conſolationem reciperent ſecundum peſſimam conſuetudinem eorūdem / ſicq; viā fuerunt vniuerſæ carnis ingreſſi: ad probandū q ipſi defuncti conſolationem illā immo verius deſolationem nō ſanę mentis effecti ſuſceperint / vel poſt perditam iam loquelam/cum tamē moris ſit (vt dr̄ apd eos) q nullū taliter conſolentur qui non ſit ſanę mentis & memoriam habeat ordinatā / admitti nō debent ſi dum viuebant diffamati erāt de hęreſi vel ſuſpecti aut légitime con ſtiterit q ſanę mentis exiſtentes huiuſmōi hæreticos petierāt. Alioquin admitti poterunt prædicti filij vel hæredes ad probādum præmiſſa. non tamen per vxores/filios/familiares/ vel de ſuis aliquos/ſed per teſtes alios fide dignos & ſpecialiter fidei zelatores.

f ℭIn opprobriū ſeu ignominiam olim in faciem conſpuebatur. Ita probat tex. no. in c. oli. in princ. 8. queſti. 1. vbi dicit tex. Olim iuſſus eſt frater pręmortui fratris vxorem ducere: vt nō ſibi ſed illi ſuſcitaret ſobolē/ eiuſq nomine vocaret quod inde naſceretur. Quod ſi recuſaret: diſcalciatus vno pede/ conſpui ſolebat in faciem.

g ℭHinc dicit tex. in c. Nūquid. in fi. de pœni. diſtinc. 1. Sciēt omnes eccleſiæ quia ego ſum ſcrutator renum et cordis. & glo. ibi in verbo cordis. ponit Auguſtini expoſitionē i hęc verba. Scrutatur corda & renes. Scrutatur corda/ ideſt qd qſq cogitat / & renes / ideſt quod quemq; delectat. Et ita etiā iura humana/ cordium ſcrutatorem deum appellant. vt eſt extus. in c. 1. in pric. Ne ſede vacan. &. in c. Erubeſcant. in fi 32. diſtinc. & alibi ſæpe.

h ℭCōſumpti ideſt corrupti vl̄ mortui. Vtro q enim mōdo verbū conſumere accipitur. vt probat in l. Vnica. C. de famoſ. libel. iūcta l. Videamus. ff. quod me. cauſa.

i ℭVideatur quod annotatū eſt. ſ in verbo Adulter.

k ℭAliquando tñ aliqui ex bono in malū deficientes moriūtur. Nec tñ q̄rendū eſt cur illos deus cum fideliter & pie viuerent/ non tñ de vitę huius rapuit periculis: ne malicia mutaret intellectum eorū/ & ne fictio deciperet animā eius. Ita dicit tex. Aug. in c. Si ex bono. in princ. de pœni. diſ. 4. qui tex. omnino videatur: quia copioſe & notabiliter loquitur in hac materia. Aliquando etiā malos aliquos ſtatim deus conſummat: de quibus loquitur tex. Hieronymi in c. quid ergo. in princ. 21. queſti. 5 dicens. Dñs eſt qui creauit mūdum/ & conſūmationem eius faciet. Quod ſi vobis videtur crudelis & rigidus & cruētus q in diluuio genus deleuit humanū/ſuper Sodomam & Gomorram ignē & ſulphur pluit/ Aegyptios ſubmerſit in fluctibus/ Iſraelitarū cadauera proſtrauit in eremo: ſcitote eū ideo ad pręſens reddidiſſe ſupplicia/ ne in æternū puniret. Hæc Hiero. in Naum prophetam. & in d. c. quid ergo.

l ℭSimile eſt quod dicit poſt apoſtolū in c. ſi ex bono. in princ. de pœni. diſtinc. 4. Quam inſcrutabilia ſunt iudicia dei: & inueſtigabiles viæ eius (vt ibi diffuſe videatur/ q dei magnalia nimis profunde non ſunt perſcrutanda.

¶Stuppa collecta/ synagoga [m] peccantium: & cōsummatio [m] illorum/ flamma ignis. ecci. 21.b.

¶Consummatio timoris dei: sapientia & sensus. ecci.21.c.

¶Sine mendacio [n] consummabitur verbum regis. eccl.34.a.

¶In aperiendo manus suas lętabitur: & sic preuaricatores in cōsumma tione tabescent. ecci 40.c.

¶Simile est regnū cœlorū sagenę missę [o] in mare & ex omni genere pi= sciū [o] congreganti: quam cum impleta esset educentes & secus littus se= dentes/elegerunt bonos in vasa sua/malos aūt foras miserūt. Sic erit in consummatione sęculi. Exibūt angeli & separabunt [o] bonos de medio iustorū & mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus & stridor dentiū. mat.13.f.

¶Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationē [p] sęculi (dixit Christus ad discipulos). mat. 28.g

¶Cum in cruce accepisset Ihesus acetum: dixit. Consummatum est. ioā. 19. f.

¶Christus semel in cōsummatione sęculorum ad destitutionem pecca= ti per hostiam suam apparuit. heb.9.g.

¶Omnes testimonio fidei probati nō acceperunt repromissionem: deo pro nobis melius aliquid prouidente/ vt nō sine nobis consummarent. heb. 11. d.

Consurgere.

¶Vsq; quo piger dormies? Quādo cōsurges ex som no tuo? Et ibi latius. Et infra in verbo Dormire. prou.6.b.

¶Bene consurgit [q] diluculo/qui quęrit [q] bona. prou.11.d

¶Vę qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam: & potādum vsq; ad vesperam vt vino ęstuetis. esaię.5.c.

¶Consurge consurge: induere fortitudinem brachium domini. Cōsur ge sicut in diebus antiquis/in generationibus sęculorum. esa.5.c.

¶Si consurrexistis cum Christo: quę sursum sunt quęrite/vbi Christus est in dextera dei sedens. Quæ sursū [r] sunt sapite: non quę super terrā. col. 3. a.

Consuetudo.

¶Non est in loco nostro cōsuetudinis: vt minores ante tradamus ad nuptias (dixit Laban ad Iacob). gen.29.c.

¶Iuxta cōsuetudinē [t] terrę egypti in qua habitastis nō facietis/ & iuxta morem [t] regionis Chanaam ad quam ego introducturus sum vos/ non agetis [t]: nec in legitimis eorum ambulabitis (dixit dominus ad filios Is= rael per os Moysi.) leui.18.a.

¶Factum est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis: & post te non erit fornicatio. In eo enim q; dedisti mercedes/& mer cedes [v] non accepisti: factum est in te contrarium. eze. 16. d.

¶Est cōsuetudo (dixit Pilat9 ad Iudęos) vt vnū dimittā [x] vobis i pascha ioā. 18. a.

m ¶Quorum peccantium consummatio sit flamma ignis: videatur quod annotatum est satis diffuse. s. in ver= bo comburere. De synagoga aūt peccātiū dicetur in verbo synagoga. n ¶App'auit hæc sentētia verbis Chri= sti. Cœlum & terra transibunt: verba aūt mea non transibunt. Quorū annotatio videatur. s. in verbo Cœlum. o ¶De sagena seu retibus dñi in quibus boni pisces recipiūtur & mali: loquitur tex. in c. Quisquis. in si. 24. questi.1. vbi dicit. Nec propter paleam relinquimus aream domini/ nec propter pisces malos rūpimus retia dñi/ ne q; propter hœdos in fine separandos deserim9 gre gem domini. Et idem di cit tex. in c.1. in si 23. q.7. p ¶De cōsūmatione sęculi loquitur tex. in c. quid ergo. in princ 23 q. 5. vbi dicit. Dñs est qui creauit mundum: & con= summationē eius faciet. q ¶Satis conforme est quod dicit in textu vul= gato in l. pupillus. in si. ff. de his quæ in frau. cre= dito. vbi dicit. Si vigila= ui: meam conditionē me liorem feci. quia ius ciui= le vigilantibus scriptum est. r ¶Textus in c. sicut in sacramentis. in princ. iuncta glo. in ver= bo apostolicus. de conse. distinc. 4. dicit. Quidam viuūt animales: qui pro ficere sibi nolunt ad per= cipienda quæ sunt spiri= t9 dei. ad quod hortatur sermo apostolicus: dum dicit. Quæ sursum sūt sa pite. s ¶De hac si= liarum primogenitarum in nuptijs sortiendis pręlatione iuxta morem seu consuetudinem patriæ. est glo. in c. vnico. §. Ia= cob ergo. i verbo primo= genitarū. 29. questi. 1. De cæteris autē iuribus pri= mogenituræ tam secun= dum ius q̄ cōsuetudinē: dicetur in verbo primo= genitus. vbi videatur. t ¶Mos & consuetu do: verbis proprię sum= ptis differunt. Mos eni dicitur respectu obserua tionis vetustæ: consuetu do aūt dicitur etiam ha= bito respectu ad obserua tionē nouiter cœptam. Ita sentit Archi. i c. Mos est. 1. distinc. Sępe tamen confunduntur. Et si ob= seruatio in vsum seu con suetudinem deducta ma= la sit/ & veritati seu re= ctæ rationi cōtraria: nō est obseruanda/ siue longęua sit siue non. prout hic probatur. Et est tex. idem probans in c. si consuetudinem. 8. dis stinc. vbi dicitur. Si consuetudinem fortassis opponas: aduertendum est quod dñs dicit Ego sum via/ veritas/ & vi ta. non dixit/ ego sum consuetudo: sed veritas. Et certe (vt beati Cypriani vtamur sententia) quælibet consuetudo q̄tūuis vetusta/ q̄tūuis vulgata/ veritati omnino est postponenda: & vsus qui veritati est contrarius/ est postponen= dus. Hoc etiam clare probatur & dicitur in c. Mala consuetudo. in c. veritate. in c. Qui cōtempta. in c. frustra in c. consuetudo. & in c. fina. eadem distinc. Et apud legistas est tex. idem probās in l. consuetudinis. C. quę sit lōga con= sue. & facit tex in l. quod vero contra. ff. de legi. Et dicit tex. in c. fi. de consue. consuetudinem rationi contrariam non consuetudinem sed corruptelam dici. Quæ aūt sint consuetudines rationi contrariæ/ & a legibus & canonib9 improbatæ: videantur per modernos multa cumulata in l. de quibus. ff. de legibus. per Panor. in d. c. fi. de consue. & per do. meum. Philip. deciū. in Rub. dicti tituli de consue. in vlti. col. vbi notabiliter loquitur. Inijruni vero hac sententia innuitur/ eorum consuetudinem quibuscū versamur non esse seruandam: intelligēdum est de praua con= suetudine. Alias enim debemus nos conformare consuetudini eorū cum quibus viuimus: vt est tex. in c. illa. circa

me.12. distinc. vbi dicitur. Quod neq; contra fidem catholicam neq; contra bonos mores esse conuincitur: indifferēter est habendum/ & pro eorum inter quos viuitur societate seruandum est. Augustinus idem auctoritate Ambrosij asserit: dicens. Mater mea Mediolanum me secuta inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem: cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de ea re beatissimum Ambrosium episcopum. At ille ait. Cum Romā venio/ sabbatum ieiuno: cum Mediolani sum/ non ieiuno. Sic & tu ad quamcunq; forte ecclesiam veneris/ eius morem serua: si cuiq; non vis esse scandalum/ nec quemq̄ tibi. Hoc cum matri renūciassem: libenter amplexa est. Hæc textus. Et dicit idem Augustinus in c. Quisquis. in princ. 41. distinc. Quisquis rebus prætereuntibus restrictius vtitur q̄ sese habent mores eorum cum quibus viuit: aut intemperans/ aut superstitiosus est. quisquis vero sic eis vtitur / vt metas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat: aut aliquid significat/ aut flagitiosus est. Hæc textus.

y ¶ Mercedes quas pro earum prostitutiōe meretrices accipiunt/ non accipiunt turpiter: tametsi turpiter faciant ꝙ sint meretrices. Ita dicit textus in l. Idemq; §. sed quod meretrici. ff. de condi. ob tur. causam. vbi propterea statuitur: vt mercedes eis datæ repeti non possint. Et idem etiam dicit glosa in c. Ea transmissa. de deci. ꝙ meretrix de suo quæstu & elemosynam facere / & decimam soluere potest. Et dicit Bal. in l. 1. in 1. col. C. de condi. ob tur. causam. ꝙ potest de suo quęstu testari/ & ꝙ ab hęredibus non auferetur per fiscum vel ecclesiam tanq̄ turpe lucrum. Et idem tenet Bal. & disputat in c. Cum decorem. de vita & hones. cle. & ibi subiungit ꝙ si consanguinei meretricis velint ꝙ non possit contrahere nec testari: debent facere ꝙ sibi interdicatur bonis per iudicem suum. iuxta textum in l. Et mulieri. cum glo. ibi. ff. de cura furio. Et ista etiam post Bal. dicit do. meus Iason in d. §. sed ꝙ meretrici. vbi ponit omnia pręmissa. Et quod dictum est meretrici posse interdici bonis: tenet etiam do. meus Philip. Decius in c. pastoralis de iudi. vbi omnino videatur: quia satis ample loquitur.

z ¶ Hæc cōsuetudo de vno vincto in paschali celebritate remittendo: est cōformis iuri communi/ & ab ipso ampliatur & limitatur. Textus est bene solennis in l. 3. C. de epis. audi. vbi dicit textus. Vbi primus dies paschalis extiterit: nullum teneat carcer inclusum/ omnium vincula dissoluantur. Sed ab his secernimus eos: quibus contaminari potius gaudia lætitiamq; communem si dimittantur animaduertimus. Quis enim sacrilego diebus sanctis indulgeat? Quis adultero/ vel stupri vel incesti reo: tempore castitatis ignoscat? Quis non raptorem virginis in summa quiete & gaudio cōi persequatur? Instantius nullam accipiat vinculorum requiem: qui quiescere sepultos quadam sceleris immanitate non sinit. Patiantur tormenta veneficus/ maleficus/ adulter/ violatorq; monetę. Homicida/ patricida: quod fecit semper expectet. Reus etiam maiestatis de domino: aduersus quem talia molitus est/ veniam sperare non debet. His ergo tali strictione dānatis/ indultū serenitatis nostrę eo pręcepti fine concludimus: vt remissionem venię crimina nisi semel commissa non habeant/ nec in eos liberalitatis augustæ referatur humani-

1.cori.11.c ¶Decet mulierem non velatā orare deum. Nec ipsa natura docet vos: ꝙ vir quidem si comam [y] nutriat/ ignominia est illi. Mulier vero si comā nutriat/ gloria est illi: quoniā capilli ꝓ velamine ei dati sūt. Si quis autē videtur contentiosus esse: nos talem cōsuetudinem non habemus neq; ecclesia dei.

actuū.25.d ¶Non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem: priusq̄ is qui accusatur pręsentes [z] habeat accusatores / locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina quę ei obijciuntur.

1.mach.8.c **¶Consulere.** ¶Romani [a] curiam fecerūt sibi/ & quotidie consulebant trecentos viginti: consilium agentes semper de multitudine vt quę digna sunt gerant. Et infra in verbo curia.

¶Contemnere. Cōtemptus. Contemptor. Et Contemptibilis.

¶De dei comminationibus in eos qui pręcepta sua cōtemnunt: vide leui. 26. b. Et latius infra in verbo Pręceptū.

nūe.15.d. ¶Anima quę per superbiā [b] aliquid commiserit: siue ciuis sit ille/ siue peregrinus/ quoniam [b] aduersum dominum rebellis fuit/ peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit/ [b] & pręceptū illius fecit irritum: idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam.

1.reg.2.f. ¶Quicunq; honorificauerit me (dicit dominus) glorificabo eum: qui autem contemnunt me/ erunt ignobiles.

psal.118.a ¶Adolescētulus sum ego & cōtēptus: iudicia tua (dn̄e) nō sum oblitus.

psal.118.c. ¶Aufer a me (dn̄e) opprobriū & cōtēptū: quia testimonia tua exquisiui.

nitas qui impunitatem veteris admissi/ non emēdationi potius q̄ cōsuetudini deportauerint. Hęc textus. Qui tamen in eis delinquentibus quos dicit diebus paschalibus & solennibus non dimittēdos/ intelligendus est: vt carceri teneantur/ nō autem vt supplicio tradantur. quia diebus in honorem dei feriatis executio/ pręsertim criminalis fieri non debet. c. 1. in fi. de ferijs. & l. pe. ff. eodē. & dictum est. s.

y ¶ Videantur annotata in verbo Coma.

z ¶ Idem lege ciuili disponitur. Debent enī accusatores esse præsentes/ aut saltem contumaciter absētes/ & sic pro pręsentib⁹ haberi/ anteq̄ ad sententiam procedatur: alioqui sententia est ipso iure nulla. Tex. est. in l. Si accusatoribus. C. de accusa. Et apud canonistas est textus. ea ista sententia factus in c. Non oportet. 3. quæsti. 9. vbi dicit. Non oportet quemlibet iudicari vel dānari: priusq̄ legitimos habeat pręsentes accusatores/ locūq; defendendi accipiat ad abluēda crimina. Et tex. in c. habet. in fi. eadē causa & questi. declarat hec verba/ locūq; &c. idest inducias ecclesiasticas. Quas aūt circūstātias accusator exhibere debeat accusatori: est tex. clar⁹ qui videri potest/ in l. libellorū. ff. de accu. & in c. qualiter & qn̄. 2. §. debet eodem ti.

a ¶ Videātur quæ annotabūtur in verbo Romani.

b ¶ Ista sentētia in verbo superbiā/ iunctis illis verbis verbū ei dn̄i cōtēpsit/ videt ꝓbare ꝙ is qui aliquid facit per superbiā: dicit facere ea cōtemptu. quod canonistę intelligunt esse verum: vbi sola superbia seu solo aīo parēdi suæ superbæ voluntati faceret. & sic faceret sine aliqua causa particulari: sꝫ ex sua sola volūtate. tūc ei ꝓprie dicit aliquis facere ea cōtēptu. Si vero moueret ea aliqua cā ꝗuis mala/ vt ea cōcupiscētia vel ira: tūc excusaret a cōtēptu. Ita dicit Archi. in c. quicūq; 6. dis. Cardi. in cle. 1. in. 3. no. da sepul. Chaldæ. in consi. suis. cōsi. 4. in ti. de sen. excō. & est bona glo. in c. Metropolitanū. in glo. 2. versi. Ex cūtemptu. 2. questi. 7. Et post alios idem tenet dominus meus Philipp⁹ Decius. in c. 1. in. 2. glosa in. 2. lec. de consti.

Et idem etiam sentiunt glo. iuris ciuilis in l.satis.in glosa.1.ff.de in ius vocan.& in l 1.in glosa. ma.in fi.ff.si quis in ius voca.non ierit. Est autem magni effectus/scire an aliquid fiat ex contemptu/an sine contemptu: quia ratione contemptus multa culpantur/ qui cessante contemptu non culparentur / aut saltem non ita grauiter culparētur. vt per multa exempla quæ videri possunt/ probat & ostendit Fely.in d.c.1.col.7.in 3.fallentia.circa me.de cōsti. Hinc est ꝙ dicit glosa no. in c.qualis. in verbo blasphemias.25.distinc.ꝙ ille qui peccat ex contemptu : dicitur peccare in spiritũ sanctum/ cum ex sola obstinatione peccare videatur.

¶Qui vanus & excors est: patebit contemptui. prou.12.a
¶In itinere contemptorum : vorago est. prou.13.c
¶Impius [c] cum in profundum peccatorum venerit/ cōtemnit [c]: sed sequitur eum ignominia & opprobrium. prou.18.a
¶Viro qui corripientem dura ceruice contemnit / repentinus ei superueniet interitus: & eum sanitas non sequetur. prou.29.a
¶In duobus contristatum est cor meum: & in tertio iracūdia mihi aduenit. Vir bellator deficiens per inopiam/ & vir sensatus contemptus: & qui transgreditur a iustitia ad peccatum / deus parauit eum ad romphęam. eccl.26.d.
¶Cum fatigatus desieris contemnere: contemneris. esa.33.a.
¶Quomodo si contemnat mulier amatorem suum: sic contempsit me domus Israel (dicit dominus). hiere.3.f.
¶Irritū fecistis pactū Leui (dicit dominus exercituum ad sacerdotes) propter quod ego dedi vos cōtemptibiles [d] / & humiles oībus populis: sicut non seruastis vias meas/& accepistis faciem in lege. mala.2.b.
¶Videte: ne contemnatis vnum ex hijs pusillis. Dico enim vobis: quia angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in cœlis est. mat.18.b.
¶Ignobilia mūdi/& contemptibilia [e] elegit deus/& ea quę non sunt/vt ea quę sunt destrueret [e]: vt non glorietur omnis caro in cōspectu eius. Et infra eligere.vbi latius. 1.cori.1.d
¶Nemo adolescētiam tuam contemnat [f]. Et [g] in verbo adolescentia. 1.tio.4.c.
¶Qui fideles habēt dominos: non contēnant. Et latius īfra in verbo dominus. 1.tio.6.b.

¶Contemplari & contemplatio.

[g] ¶Oculi domini cō= 2.para16c

c ¶Hoc dictum in obstinatos & apostolicę sedi rebelles allegatur per textū in c Nec licuit.17.distinc. Et ex hoc dicto dicit Archi.in c. quicūq. 61.distic.ꝙ licet iteratio delicti non arguat aliquem fecisse ex contemptu: tamen frequentia peccati dispositiue inducit ad cōtemptum.

d ¶Sacerdotes nō modo ob eorū crimina contemptibiles redduntur vt hic dicitur: sed etiam ob eorum multitudinem seu turbam copiosam. Textus est in c.legimus.paulo ante finē.93.distinc. Vt autem a contemptu caueant: admonet apostolus inquiens. Nō vituperetur ministerium nostrum. De quib9 apostoli verbis est text9 in notabili proposito/in c. Oportet. paulo post princ.81.distinc.

e ¶Simile est quod notat Panor.in c.1.col.fi.de cōsti. vbi dicit ꝙ vnius sententia etiam deterioris seu contemptibilioris quandoq destruit seu præficitur opinioni multorum etiam sapientum. quia sępe deus reuelat paruulis: quod abscondit sapientibus. & ad hoc allegat bonū textum quem dicit esse sing. in li.1.§. Sed neq. C.de vete.in enucle. Et facit etiam id quod notabiliter dicit idem Panor.in c.Ad nostram.colū.2. de cōsue. vbi dicit ꝙ quandoq parum sapientes habēt in certa re magis eleuatum intellectum / & acutius sciūt decidere vnū casum: q̄ omnes sapientes.

f ¶Adolescentiam præsertim eruditam et honestam non esse contēnendam: probat etiam notabilis text9 in c.fi.38.distinc. vbi dicit tex. Nullus episcopus propter opprobrium senectutis vel nobilitatē generis a paruulis vel minimis eruditis/ si quid forte est vtilitatis aut salutis inquirere negligat.

g ¶Contemplari deum/seu vitam contemplatiuam eligere: melius est q̄ in vita actiua manere. vt est nota. textus hanc vitam contemplatiuam cōmendans/in auten.de mona.in princ colla.3.vbi dicit textus. Conuersationis monachalis vita sic est honesta / sic commendare nouit deo ad hoc veniētem hominem: vt omnem quidem eius humanam maculam detergat/purum autem declaret ac rationabili natura decentem & plurima secundum mētem operantem & humanis cogitationibus celsiorem. Et ita etiam contemplatiuam vitam actiuę esse præferēdam dicit Archi.in c.in scripturis.col.1.8.questi.1.& in c.Qui episcopatū. eadem causa & quæstione. dicit ꝙ de vita actiua & contemplatiua disputans Augustinus sic loquitur. Vna flagellatur malis: ne extollatur in bonis.altera tanta plenitudine gratiæ caret omni malo: vt sine vlla tentatione superbiæ cohæreat summo bono. Vna: bona & mala discernit. Altera: sola quę bona sunt discernit. Ergo vna bona est: sed adhuc misera. altera: melior & beata. Aliquādo tamen actiua contemplatiuæ præferenda est. vt probat text9 notabilis in d.c.in scripturis.§. Quies itaq. 8.questi.1. vbi dicitur. Quies nobis ex corde appetenda est: & tamen pro multorum lucro aliquando postponenda. Nam sicut toto desyderio debemus occupationem fugere: ita (si desit qui prædicet) occupatiōis onus libenti necesse est humero subire. Quod ex duorum prophetarum opere docemur: quorum vnus prædicationis officium vitare conatus est/& alter appetijt. Nam mittenti se domino Hieremias respondit dicens. A.a.a.domine deus/ ecce nescio loqui: quia puer ego sum. Et cū omnipotens deus ad prædicandum sibi personam quæreret dicens/ quem mittā? & quis ibit ex vobis? vltro se obtulit Esaias dicens. Ecce ego: mitte me. En ab vtrisq exterius diuersa vox prodijt: sed non a diuerso fonte dilectionis emanauit. Duo quippe sunt præcepta charitatis: amor dei/& proximi. Per actiuam igitur vitam prodesse proximis cupiens Esaias: officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam vero Hieremias amori conditoris sedule inhærere desyderans: ne mitti ad prędicandum debeat contradicit. Quod ergo laudabiliter vn9 appetijt: hoc laudabiliter alius expauit. Iste: ne tacitæ contemplationis lucra loquendo perderet. Ille: ne dāna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtrisq est subtiliter intuendū: quia & is qui recusauit plenę nō restitit/ & is qui mitti voluit ante se per altaris calculum purgatū vidit. ne aut nō purgat9 adire quisq mysteria sacra audeat: aut quem superna gratia elegit/sub humilitatis specie/superbe contradicat. Hęc textus. d.§. Quies itaq.

templantur vniuersos: & prębent fortitudinem hijs qui corde perfecto credunt in eum.

iob.3.c. ¶Ex quo deus absconderit vultum: quis est qui contempletur eum?

prou.15.a ¶In omni loco oculi domini contemplantur [h] bonos et malos.

¶De Iacob qui posuit virgas coram grege/ vt in earum contemplatione conciperent: vidit Gene.30.g. Et supra in verbo concipere.

iob 9.a. ¶**Contendere et contentio.** ¶Si voluerit homo cōtendere cum deo: non poterit respondere ei vnum pro mille.

iob.39.d. ¶Adiecit dominus & locutus est ad Iob. Nunquid qui contendit cum deo: tā facile conquiescit? Vtiq qui arguit deum: debet & respōdere ei.

prou.3.d. ¶Non cōtēdas aduersū hominem frustra: cū ipse tibi nihil mali fecerit.

prou.20.a ¶Honor est homini qui separat [i] se a contensionibus [i]: omnes autem stulti miscentur contumelijs.

prou.19 b ¶Vir sapiens si cum stulto contenderit: siue irascatur siue rideat/ non inueniet requiem.

eccles.5.f. ¶Quis futurus est/ iam vocatum est nomen eius: & scitur ꝙ homo sit/ & non possit [k] contra fortiorem se in iudicio contendere.

eccl.8.a. ¶Nō cōtendas cū viro locuplete: ne forte ecōtra constituat litem tibi.

mat.5.f. ¶Audistis quia dictum est. Oculum pro oculo: dentem pro dēte. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis percusserit te in dextrā maxillam tuam/ prębe [l] illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere & tunicam tuam tollere/ dimitte ei & pallium.

Alio etiam casu contemplatiuæ vitæ actiuam esse præferendā censet tex. in c. nisi cū pridem.§. Verum si propter alias causas. versi. Quippe si ꝗtocūq. de renū. vbi dicitur. Cū propter charitatē te deceat animā tuā pro subditis tuis ponere: nulla occasione dūmodo proficere illis possis & si non omnibus/ tn̄ multis/ ab eorum regimine te conuenit excusare. Et subiungitur. Nec putes ꝙ ideo Martha malam partem elegerit quæ circa plurima satagebat, quia Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea. quoniam licet illa sit magis secura: ista tamē magis est fructifera. Et licet illa sit magis suauis: hęc tamē magis vtilis/ cum in fœcunditate sobolis lippitudo Liæ Rachelis pulchritudini sit prælata. ꝗuis simul & contemplatiuus esse valeas & actiuus/ legislatoris exēplo qui nūc ascendebat in mōtem vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate/ nunc descendebat in castra vt cum vtilitate maiori necessitatibus populi prouideret. Monemus itaq vt laborem pastoralis regiminis nō recuses: ne fortassis ad pedes suos cū Maria spernerent te recipere/ qui sibi apud se diuertenti spreuisses cum Martha solicita ministrare. Hæc tex. Præter casus aūt textib⁹ s. allegatis comprehensos: aliū casum ponit Fely. in c. in pręsentia. col. 20. de proba. in quo contemplatiuæ actiua vita p̄fertur. quando scilicet pater haberet filios pauperes non valentes sibi victū quęrere nisi ex labore patris: vel econtra si filius haberet patrem pauperem ex solo labore filij viuentē. quia tunc contēplatiua vita non debet actiuę pręferri. Allegat ad hoc bonum tex. in c.1.30. dist. vbi dicitur. Si qui filij parentes maxime fideles deseruerint occasione dei cultus/ hoc iustū esse iudicantes/ & non potius debitum honorem parentibus reddiderint vt hoc ipsum in eis veneretur quod fideles sint: anathema sint. Et dicit Fely. sanctum Thomam ita tenere. Alias aūt (nisi in casibus p̄missis) regulariter verum est actiuę vitę contemplatiuam esse pręferendam. Bonus est tex. qui loquitur in casu satis dubitabili. in c. duę sunt. in fi 19.q.2. vbi dicit tex. Si quis in ecclesia sua populū retinet & sęculariter viuit/ si afflat⁹ spiritussancto in aliquo monasterio uel regulari canonica/ saluare se voluerit: quia lege priuata ducit/ nulla ratio exigit vt lege publica constringatur. Et subiūgitur. Quisquis igitur hoc spiritu ducit: etiam episcopo suo contradicēte erit liber nostra auctoritate. h ¶Hinc dicit tex. in c. Hęc aūt.§. Ex his omnibus.23 q.4. diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos/ vt sitis filij patris vestri qui solem suum oriri facit super bonos & malos/ & pluit super iustos & iniustos. i ¶De eo autem qui se a contentionibus non separat loquitur bonus tex. in c.1. de pœni. distinc 2. vbi dicitur. Si quis semel notatus fuerit contentionis vitio/ & rursus in hoc ipsum inciderit: sciat se primam causam ex qua cōtentio nascitur in interioribus medullis habere reconditam. Et Archi. ibi declarando quid sit contētio/ dicit Augustinū dicere ꝙ contētio est impugnatio veritatis agnitę cū fiducia clamoris. Hoc aūt contentionis vitium inhibetur pręsertim clericis. vt est bonus tex. in c. didici. paulo ante finē.1.q.7. Et monachis. tex. est in c. si quis monachus.90. distinc. Et de prohibita cōtentione est bonus tex. in c. in loco.5.q.4. vbi dicitur. In loco benedictionis consedentes dn̄i sacerdotes/ nullus debet aut indiscretis vocib⁹ perstrepere aut quibuslibet tumultib⁹ perturbare. nullus etiā fabulis vanis aut risibus agi: & quod est deterius obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere. Et subiūgitur. Debet quicquid aut consedentiū consultationibus agitur aut ab accusantium parte ꝓponitur/ sic mitissima prolatione verborum ꝑferri: vt nec contentiosis vocibus audientes perturbent/ aut iudicij vigorē tumultu eneruent. k ¶Simile est quod dicitur in l.3 in princ. ff. de aliæ iudi. mu. causa far. vbi dicit tex. Potētioribus pares esse nō possumus. Fortior aūt seu potentior dupliciter cōsyderari potest. Quandoq enim fortior dicit ratione officij seu dignitatis p̄cipuę. Quandoq vero dicit fortior ratione nobilitatis/ vel diuitiarū aut amicorū. De qua materia/ & an cū eis sit contendedū: videat quod late notat Panor. in c. fi. de alię iudi. mu. cau. fac. l ¶Circa hanc sententiam dum sentit vt his qui vel nostro corpori vel rebus nostris molestias inferūt nō resistam⁹: vidēdū est quod notauit Panor. & cōmuniter oēs canonistę. in c.1. de cōsti. vbi concludunt ista nō esse p̄cepti sed consilij: saltem respectu fori contētiosi. possumus eni & propter tuitionē corporis & ꝓpter tuitionem rerum alteri resistere etiam vsq ad mortē eius si aliter corp⁹ aut bona tueri non possumus. Istud probatur in l. vt vim. ff. de iusti. & iu. in l. sentētiā.§. Qui cū aliter. ff. ad l. aquil. in l.4.§. lex.12. tabularum. ff. eodem. in l. furem. ff. de sicca. in c. si perfodiens. de homi. & notatur in l.1. C. Vnde vi. Hæc procedunt in sęcularibus. Clerici aūt pro defensione rerum non possunt resistere vsq ad alterius mortem. text⁹ est in c. suscepim⁹. de homici. secūdo ista non procedunt in foro conscientiæ: quia absq peccato bona nostra alium occidēdo tueri nō possumus. Ita sentit glosa in dicta l. vt vim. in verbo iure. in princ. & ibi ita eam declarat do. Iason. ff. de insti. & iu. & Panor. in c.2. de homi. Pro defensione tamen corporis nedum proprij sed etiam alieni licitum est resistere etiam vsq ad alterius mortem nedum in foro exteriori sed etiam in foro conscientiæ. Ita Panor. in c. olim.1. in.6. col. versi. sed nunquid sit licitum de resti. spo. & facit bonus textus. in c. dilecto. de sen. excommunicationis in.6.

Clericus tamen qui pro corpore alterius defendendo aliquem occidet et/ incurret et irregularitatem: licet secus esset si occideret pro defendendo corpore proprio. Textus est cum glo. in verbo summ. in cle. i. de homi. Et quod non peccet occidens pro defensione alterius qui aliter euadere non potest: glosa est in §. i. in verbo hactenus. 23. questi. 8. & est bonus tex. in c. non in inferenda. 23 questi. 3. vbi dicit tex. Non in inferenda sed depellēda iniuria: lex virtutis est. Qui enim non repellit iniuriam a socio si potest: tam est in vitio q̃ ille qui facit. Vnde sanctus Moyses hinc prius orsus est tentamenta imbellis fortitudinis. Nam cū vidisset Hebręum ab Aegyptio iniuriam accipiētem / defēdit: ita vt Aegyptium prosterneret atque in arena absconderet. Salomon quoque ait. Eripe eū qui ducit ad mortē. Haec tex. Et ita etiā sentit. Inno. in c. si vero. i. de sen. excō.

¶Contēdite intrare per angustam portā [m]: quia multi (dico vobis) quęrunt intrare & non poterunt. lucæ. 13. f.

¶Facta est contentio inter Christi discipulos: quis eorum videtur esse maior. Dixit aūt eis. Reges gentium dominantur eorum: et qui potestatē habent super eos benefici vocantur. Vos autē non sic [n]. Sed qui maior est in vobis/ fiat sicut minor: & qui pręcessor est/ sicut ministrator. lucæ. 22. c

¶Reddit deus vnicuique iuxta opera eius. His quidem qui secundū patientiam boni operis/ gloriam et honorem & incorruptionem quęrentibus vitam ęternam: his autem qui sunt ex contentione [o] & qui non acquiescunt [o] veritati/ credunt autem iniquitati/ ira et indignatio in omnē animam hominis operantis malum/ Iudęi primum/ et gręci. ad ro. 2. b.

¶Frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles. Et latius. infra in vero iudicium [p]. 1. cori. 6. b

¶Sic currite [q]: vt compręhendatis. [q] Omnis enim qui in agone contēdit/ ab omnibus se abstinet: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant/ nos autem incorruptam. Et latius infra in verbo currere. 1. cori. 9. g

¶Adhuc carnales estis. Quum enim sit inter vos zelus & contētio: nō ne carnales estis & secūdū hominem ambulatis? Quum enim quis dicat Ego quidem sum Pauli/ alius autē ego Apollo: nonne homines estis? 1. cori. 3. a

¶Opus carnis: est contentio Et late supra in verbo caro. gala. 5. d.

¶Quidam ex contentione Christum annunciant: nō syncere existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. philip. 1. c

¶Nihil per contētionem neque per inanem gloriam sed in humilitate superiores sibi inuicem simus arbitrantes: non quę sua [r] sunt singuli considerantes sed et ea quę aliorum. philip. 2. a

¶Noli contendere verbis [s]: ad nihil enim vtile est / nisi ad subuersionem audientium. 2. ti. 2. a.

¶Stultas quęstiones [t] & genealogias & contentiones & pugnas legis deuita: sunt enim inutiles et vacuę. ti. t. 3. c.

¶Si zelum amarum habetis/ & contētiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista sapientia desursū descēdēs a patre luminū: sed terrena/ animalis/ diabolica. Vbi eni zelus & cōtētio: ibi inconstantia/ & omne opus prauum. iaco. 3. c.

¶Contritus et contritio.

¶Cor cōtritum [v] & humiliatum deus non despicies. psal. 50. d.

¶Commouisti terram & conturbasti eam: sana contritiones eius quia psal. 59. a.

m ¶Videantur quę annotabūtur in verbo Porta. n ¶Hinc dicit textus in c. consuetudo. 16. questi 6 predicatores suos veritas nihil per cōtentionem agere pręcipit. Maioritas autē in quibus & circa quæ tēdat: dicetur in verbo maior.

o ¶Isti qui non acquiescunt veritati cognitæ/ sed eam cum clamore impugnant: proprie vocantur contensiosi, vt declarat Archi. i c. 2. de pœni. distinc. 2. & 3. annotatum est.

p ¶Et ibi annotabit.

q ¶Simile est quod dicit tex. in prohe. insti. in fi. vbi dicit Iustinianus imperator. Vosmetipsos sic eruditos ostendite: vt spes vos pulcherrima foueat/ posse nostrā remp. in partibus eius vobis credendam gubernari. De alijs aūt quæ huic dicto possent aptari: dicetur in verbo Corona.

r ¶Sunt tamen plerique qui quæ sua sunt nō aūt q̃ aliorū vel Ihesu Christi sunt consyderāt. prout est bonus textus in c. licet nōnūq̃. 45. distinc. in c. nosse. 63 distinc. in c. sūt in ecclesia. 8. questi. 1. & in dicto capite. sūt in ecclesia. Quisnam sua cōsyderare dicat declarans tex. dicit. Sua quęrunt: qui temporalia commoda sequuntur/ lucris inhiant/ honorem ab hominibus appetunt.

s ¶Hæc admonitio Pauli/ secundum ius humanum respicit principaliter causarū patronos seu aduocatos. de quibus conformiter ad hāc sententiam dicit textus in l. Quisquis. versi. ante omnia. C. de postulam. Ante omnia vniuersi aduocati ita prębeāt patrocinia iurgantibus/ vt non vltra q̃ litiū poscit vtilitas in licentiam conuiciandi & maledicēdi temeritatē prorumpant/ agant quod causa desyderat/ temperent se ab iniuria. Nam si quis adeo procax fuerit vt non ratione sed probris putat esse certandū: opinionis suę imutationē patiet. t ¶Aliter sumitur hoc loco verbū quęstiones: q̃ sumat in ti. ff. de quæstionibus & in c. quęstionē in pric 12. q. 2. de quo in verbo q̃stio.

v ¶Da hoc dicto est tex. in c. sacrificiū de pœni. dis. 1. & ex eo arguit solā cōtritionē ad peccatū delēdū sufficere/ quod verū est dūmōheat ppositū de exteriori cōfessione faciēda tēpore ab ecclesia ordinato. sūt eni tres partes pœnitentiæ q̃ loco & tēpore debent adesse. bonus est tex. in c. perfecta. eadē dis. vbi dicit tex. In corde cōtritio/ in ore cōfessio/ in ope tota hūilitas: hęc est fructifera pœnitētia. & idē dicit tex. in c. perfecta. de pœni. dis. 3 & dicit tex. i c. si. i fine. 22. q. 1. Si quis perpetrato piurio aut quolibet alio criminali peccato timēs pœnitētiā lōgā ad cōfessionē venire noluerit/ ab ecclesia repellendus est/ siue a cōmunione & cōsortio fideliū: vt nullus cū eo comedat neque bibat neque in domo sua eū recipiat. & i c. nō dubito. paulo āte fi. de cōse. dis. 4. dicit tex. Sicut bono Catechumino baptismus deest ad regnū cœlorū capessendū/ sic malo baptizato vera cōfessio. merito aūt dictū est cōtritionē sine cōfitendi proposito non dalere peccatum; quia sine confitendi proposito non est contritio vera Cōtritio enim dicitur esse dolor volūtarie assumptus cum proposito confitendi. Ita Archi. in d. c. perfecta. in princ.

x ¶ Quod ergo dicitur cõtritione peccata dimitti: intelligitur/ idest deus in contritione dimittit. Neq̃ enim cordis contritione neq̃ oris confessione peccata dimittũtur: sed gratia dei. vt est bonus tex. in c. Nemo tollit. de cõse. distinc. 4. sed ipsa cordis contritio signum est peccata esse dimissa: sicut exterior satisfactio signũ est cordis contritionis. gratia enim præcedit contritionẽ: & cõtritio remissionẽ. Vnde remissio est attribuenda causę quæ est causa causæ. Ita dicit glo. notabilis de pœni. distinc. 1. in summa.

commota est.
psal.146.a ¶ Dominus sanat [x] contritos corde: & alligat contritiones eorum.
prouẽ.16.c ¶ Contritionem [y] pręcedit superbia: & ante ruinam exaltabitur spiritus.
esa.61.a. ¶ Spiritus dñi super me: eo ꝙ vnxerit [z] me. Ad annũciandum mãsuetis misit me vt mederer cõtritos corde/ & prędicarem captiuis indulgentiã et clausis apertionem/ vt pręedicarem annũ placabilem dño & diem vltionis deo nostro/ vt consolarer omnes lugentes/ vt ponerem fortitudinem lugentibus Syon/ & darem eis coronam pro cinere/ oleum gaudij pro luctu/ pallium laudis pro spiritu mœroris.
threñ.3.c. ¶ Cui eomparabo te vel cui assimilabo te filia Syon? magna [a] est enim velut mare contritio [a] tua. quis medebitur tui?
ezec.34.a ¶ Sanabo contritiones eorum/ diligam eos spõtanee: quia auersus est furor meus ab eis.

Continere continens et continentia.

1.reg.21.a ¶ Si de mulieribus agitur: continuimus [b] nos ab heri & nudiustertius (dixit Dauid ad Abimelech sacerdotem). Et vide infra in verbo Dauid: vbi diffusius.
¶ Quod tribus primis nuptiarũ diebus cõtinẽdum [c] sit: vide Tho. 6. d. Et supra in verbo Coniugium: vbi late. Et in verbo Angelus.
sapiæ.1.b ¶ Spiritus domini repleuit orbem terrarũ: & hoc quod cõtinet omnia/ scientiam habet vocis.

y ¶ Cõtritio si hic sumatur pro dolore de peccatis assumpto prout regulariter sumitur: pbatur hoc dicto cõtritionẽ de omni peccato esse habẽdam/ si appellatiõe superbię omne peccatũ continetur. Vt notabiliter dicit Archi. in c. Quis aliqñ. col. fi. de pœni. dis. 1. Si autẽ sumatur pro humiliatione seu abiectione & depressione: probat hoc dictũ omnes superbos tãdẽ a deo humiliãdos seu abijciendos & deprimendos. de quo est solẽnis textus qui de superbia & depressione primi angeli loquitur/ in c. principium. de pœni. dis. 2. vbi paulo ante fi. dicitur. De primo angelo idcirco tam mira in quibus fuit & quę amisit/ insinuantur: vt homini ostendatur quid ipse si superbiat de electionis suę culpa passurus sit/ si feriendo illi parcere noluit quem creando in gloria tantæ claritatis eleuauit. & vt consyderet homo elatus: quid in terra mereatur/ si angelis prælatus in cœlo prosternitur.

z ¶ Ponitur hoc dictum in c. vnico. de sacra vnc. de quo dicetur in verbo. vngere.

a ¶ An contritio debeat esse magna/ Archi. in c. Ecce. in fi. de pœni. distinc. 1. sentit ꝙ sic. dicit enim ꝙ debet esse amara propter delectationem in cogitatione illicita. Amarior propter consensum. Amarissima propter opus perpetratum. & in c. perfecta. eadem distinc. dicit ꝙ dolor contritionis debet esse acer: quia offendimus deum creatorem. Acrior: quia offendimus patrem nostrum cœlestem/ qui nos pascit multipliciter. Acerrimus: quia offendimus redemptorem nostrum cœlestem/ qui nos liberauit proprio sanguine a vinculis peccatorum/ crudelitate dæmonum/ & acerbitate gehennæ. In c. autem. in actione. eadem distinc. quærit in specie an contritus debeat magis velle esse in inferno q̃ peccare. & allegat Anselmum dicentem ꝙ aliquis magis debet eligere esse in inferno sine culpa: q̃ in paradiso cum culpa. quia innocens in inferno non sentiret pœnam: peccator in paradiso non gauderet dei gloria. Postea dicit secundum beatum Thomam ꝙ contritus in generali tenetur magis velle pati quãcunq̃ pœnam: q̃ peccare. & hoc ideo: quia contritio nou potest esse sine charitate/ per quam omnia dimittũtur peccata: ex charitate autem homo plus diligit deum: q̃ seipsum. Peccare aũt. est contra deum facere. Puniri autem: est pati aliquid contra seipsum. Vnde charitas hoc requirit: vt quamlibet pœnam homo contritus præeligat culpæ. sed in speciali descendere ad hãc pœnam vel illam non tenetur. immo stulte faceret quis: si seipsum vel alium solicitaret super huiusmodi particularibus pœnis. quia terribilia in particulari consyderata: plus terrent. & ideo descendere ad hanc consyderationem huiusmodi particularium: esset inducere omnes in tentationem/ & præbere occasionem peccandi. Hæc Archi. Hostiensis vero in c. Omnis vtriusq̃ sexus. col. 6. versi. Sed q̃ta debet esse contritio. de pœni. & remis. dicit ꝙ ad contritionem sufficit si quis doleat quia deum offendit. Nam si doleret non de offensione dei sed forte de infamia quam incurrit/ vel quia propter hoc honorem suum amisit: talis pœnitentia non esset sufficiens/ neq̃ digna. 50. distinc. c. vt constitueretur. Sed & q̃uis quilibet teneatur potius omnia mala sustinere q̃ malo consentire (vt. 32. questi. 5. Ita ne) nullum tñ obligamus ad hoc vt tantam contritionem debeat habere/ ꝙ potius vellet omnem pœnam sustinere q̃ peccasse in præterito vel peccare in futuro. Nam peccatum commissum iam præterijt. Vnde contritio tanta præsens: cum eo quod iam factum est/ veraciter adaptari non potest. Sed nec tenetur homo illius esse constantię/ vt credere teneatur ꝙ potius sustineret mortem q̃ peccare in futurũ/ si necessitas alterius sibi incũberet: q̃uis si præsens esset necessitas/ tunc deberet eligere nec peccare. Quantum etiam ad futurum tempus sperare debet ꝙ aut illa necessitas non veniet: aut ꝙ dñs dabit cum tentatione prouentum. Et sicut humilitatis est timere in talibus: sic verę fidei & spei est/ nũq̃ de dei potentia vel misericordia desperare. Vnde & in oratione dñica petimus. & ne nos inducas in tẽtationẽ. Et dicit Augustinus. Proijce te in deum: nec enim ita crudelis est/ vt se substrahat/ & te cadere permittat. Sed & discretionis est tales tentationes fugere: sicut Christus nos docuit fugiẽs in Aegyptum. Hæc Hostiẽsis.

b ¶ Hæc verba dicta sunt a Dauid vt sibi & suis sancti panes ab Abimelech sacerdote/ edẽdi darentur. Vnde ex eis sumit notabilis effectus per textũ in c. 1. 33. questi. 4. vbi dicit textus. Si panes propositionis ab his qui vxores suas tetigerũt comedi nõ poterãt: quãto magis ille panis qui de cœlo descendit non potest ab his qui coniugalibus paulo ante hęsere complexibus/ violari atq̃ contingi. & in c. Quotienscũq̃. eadem causa & questi. dicitur. Quotienscũq̃ dies natalis domini aut reliquę festiuitates aduenerint: non solum a concubinarum consortio/ sed etiam a proprijs vxoribus abstinendum est. Et ideo sacerdotibus vt semper valeant altari insistere/ semper ab vxoribus est abstinendum: semperq̃ castitas obseruanda præcipitur. Ita dicit textus in c. sacerdotibus. 31. distinc. & idem probatur. in c. teneri. in c. nam sicut. in c. eos. & in c. Si laicus. 31. distinc.

c ¶ Videatur quod annotatum est in verbo Angelus. Thob. 6.

¶Facienti nequissimum consilium [h] super ipsum deuoluetur [h]: & non eccl. 27. d.
agnoscet vnde adueniet illi.
¶Non affligas temetipsum in cõsilio [i] tuo.
¶Vir consilij non disperdet intelligentiam. eccl. 30. c.
¶Fili sine consilio [k] nihil facias: & post factum non pœnitebis. eccl. 32. d.
¶Noli cõsiliari cum socero tuo: & a zelantibus te absconde consilium. eccl. 32. d.
¶Omnis consiliarius prodit consiliũ: sed est consiliarius in semetipso. eccl. 37. a.
¶A consiliario malo serua animam tuam/ prius scito que sit illius neces- eccl. 37 b.
sitas/ & quid ipse in animo suo cogitabit: ne forte mittat sedẽ in terrã/ et eccl. 37. b.
dicat tibi/ Bona est via tua/ & stet ecõtrario videre quid tibi eueniat.
¶Cum viro irreligioso tracta [l] de sanctitate/ & cũ iniusto de iustitia/ & eccl. 37. b.
cum muliere de hijs que emulatur/ cum timido de bello/ cum negociato-
re de traiectione/ cum emptore de venditione/ cum viro liuido de gratijs
agendis/ cum impio de pietate/ cũ inhonesto de honestate/ cum operario [l]
agrario de omni opere [l]/ cum operario annuali de cõsummatione anni/
cum seruo pigro de multa operatione. Nõ attendas hijs in omni cõsilio
sed cum viro sancto assiduus esto: quecũq; cognoueris obseruantem ti-
morem dei cuius anima est secũdũ animã tuã. Quicũq; titubauerit in te-
nebris non condolebit tibi: & cor boni consilij statue tecũ/ non est enim
tibi aliud plus illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera q̃ septem
speculatores sedẽtes in excelso ad speculandum. Et in hijs omnibus de-
precare altissimum: vt dirigat in veritate viam tuam.
¶Ante omnem actum/ verbũ verax precedat te: & ante omnem actum eccl. 37. d.
consilium stabile.
¶Aurũ & argẽtũ & cõstitutio pedum: & super vtrũq; cõsiliũ bñplacitũ eccl. 40. c.
¶Paruulus natus est nobis/ & filius datus est nobis: & factus est princi- esaie. 9. b.
patus [m] super humerũ eius/ & vocabitur nomen eius/ admirabilis/ consi-

firmatione illorum textuum allegat hanc sententiã Salomonis. h ¶Hac sententia clare probatur iure diuino eum puniri: qui dat malum consilium. Quid aũt sit dicendum iure humano: videtur tex. in c. nullus ea consilio. de regu. iu. in. 6. probareq́ non puniatur nisi consiliũ dolosum sit seu fraudulentum. In hac tñ materia breuiter dici põtq́ si consiliũ detur circa cõtractũ vel quasi tunc non obligat consulentem. l. 2. in fi. ff. Man. vbi dicit tex. Nemo ea consilio obligatur: etiam si non expediat ei cui datur. quia liberum est cuiq; apud se explorare an expediat sibi consiliũ. Si tñ consulens dolose dedisset malũ consiliũ: teneretur actione de dolo ei cui dedit. tex. est in l. Quod si cum scires. ff. de dolo. in l. cõsilij. ff. de regul. iur. & in l. ideoq́. §. si ea. ifi. ff. Man. vbi Bar. & in l. 2. eo. ti. & l. 1. ea maleficijs §. si iudex. ff. de ac. & obli. ea hoc infert aduocatos & cõsultores non teneri ex malo consilio: nisi dolose fuerint versati. & ita transit spe. in ti. de requi. consilij. §. 1. versi. cõsiliarij. viderit tñ imperiti si non palpentur: cũ imperitia culpe ascribatur. l. imperitia. ff. de regu. iur. sed Bar. in d. §. si iudex. sentit culpam imputari iudici cuius officiũ necessarium est & ad quẽ necessario recurrit. sed nõ aduocato aut consultori ad quem non nisi voluntarie recurritur. Sed artẽ ta hac ratione/ etiã medici imperitia non ascriberetur culpe: nec ex ea teneretur. Cuius cõtrariũ dicitur in. §. imperitia insti. ad l. aqui. Et si necessitas saltem causatiua cõsideretur in medico: eadem in aduocato videtur consideranda. Si vero cõsilium detur circa maleficium vel quasi: tunc licet consulens non teneatur ei cui dedit consiliũ (vt dicit glo. in d. c. nullus ex consilio. in fi.) tamen tenetur ei cõtra quẽ dedit consilium. & puniri põt ea pœna qua is qui fecit actũ: si is qui actum fecit non fuisset alias facturus. si aũt fuisset alias idest etiam sine consilio facturus: nõ punitur eadem pœna/ sed tamen punietur. Ista distinctio probatur in c. sicut dignum. §. Quia vero. de homi. in l. non solum. §. si mandato. ibi. alias nolenti. ff. de iniurijs. & per glo. in. §. ope. in verbo. recte. insti. de obli. quæ ex delic. nas. & in l. 1. §. persuadere. ff. de ser. corrup. in verbo facturus. & notat glo. & Bar. in l. sepe. in verbo condici põt. ff. de ver. sig. & ita etiã late cõcludit Saly. in l. 1. col. 4. versi. quero secundo. C. de rap. vir. Et licet Bar. in d. l. non solũ. §. si mandato in fi. ff. de iniur. dicat illam distinctionem/ esset facturus vel non faciendam non esse: tamen cõmuniter tenetur illa distinctio. & dictum Bar. dum vult consulentem delictũ semper teneri: intelligi potest q̃tum ad aliqualem pœnam/ non tamen vt teneatur eadem pœna. quia q̃tum ad hoc seruãda est predicta distinctio. & ita istam materiam resoluit præceptor meus Philip. Decius post multos quos allegat in c. 1 col. 6. versi. in secundo mẽbro. de offi. dele. i ¶Simile est quod dicitur in c. ne innitaris. in pric. de consti. vbi dicit tex. post apostolũ. Non innitaris prudentiæ tuæ. De quo dicto dicetur in verbo prudentia. k ¶Sine consilio supple prudẽtũ aut litteratorũ. Immo etiam quandoq; imprudentũ & illiteratorum consiliũ requirendum est. vt est bo. tex. cum glo. 1. in c. ad nostram. de consue. vbi Panor. post Io. An. dicit imprudentes nõnunq̃ in aliqua re habere intellectum magis eleuatũ q̃ oẽs prudentes. Et ponit exemplum de fatuo Parisiensi qui decidit quæstionem miro modo inter tabernarium & quẽdam pauperem a quo tabernarius volebat extorquere pecuniam/ quia comederat panem ad odorem assati. nam soluit illi ex sono vnius denarij turoñ. quam questionem (vt ibi dicit Panor.) nõ potuisset Cato melius decidere ad satisfaciendum animis imprudentũ. Et ad premissa facit bonus tex. in l. potioris. C. de offi. rec. prouin. in princ. & in c. esto subiectus. in fine 93. distinc. l ¶Nota ergo iure diuino in consilio requirendo habẽdã esse rõnem materiæ quæ consulitur. & ita etiã dicitur in iure humano/ q̃ vbi agitur de aliquo casu consulendo: recurrendũ est pro consilio ad peritos in arte quã casus consulẽdus respicit. Bo. est tex. in c. ꝓposuisti. in verbo testimonio septẽ mulierũ. de ꝓba. in c. ex litteris. de fri. & male. in l. 1. §. 1. ff. de ven. inspi. in l. nemini. circa me. C. de aduo. diuer. iudi. & in c. significasti. de homi. & est glo. in. §. preterea. insti. de re. di. Vnde dicit notabiliter Domi. in c. statutũ. in pric. in vl. col. de rescrip. in. 6. q̃ cõsiliarius merus legista recusari põt in causa mere spirituali. Et idẽ qñ causa esset multũ subtilis/ & in apicibus iuris ciuilis/ & acciperetur consiliarius vnus grossus & rudis canonista: quia recusari posset. vt notat Bal. in l. fi. in. 16. questi. C. de here. insti. De hac aũt materia/ quãdo scilicet ad peritos in arte recurritur: videantur plura notabilia dubia decisa per Panor. & dñm meũ Deciũ in d. c. proposuisti. de proba. m ¶Textus in c. vnico. §. vnde in veteri. de sacra vnc. ex hoc dicto Esaie dicit. Principes non vngũtur in capite sed in brachio siue humero vel in armo: in quibus principatus congrue de-

liarius/ deus fortis/ pater futuri sęculi/ princeps pacis. Et ibi latius. Et infra in verbo Paruulus.

¶ De spiritu consilij: vide Esa 11.a. Et infra in verbo Spiritus in bono

esaię.47.d ¶ Defecisti in multitudine consiliorum tuorum.

hiere.32.d ¶ Deus magnus est consilio/ & incomprehensibilis [n] cogitatu.

lucæ.7.d. ¶ Pharisęi & legisperiti consilium dei spreuerunt.

1.cori.4.a ¶ Nolite ante tempus iudicare [o] quoadusq; veniat dn̄s/ qui & illuminabit abscondita tenebrarum / & manifestabit cōsilia cordium: & tūc laus erit vnicuiq; a deo. Et infra in verbo Iudicare.

1.cori.7.d ¶ De virginibus pręceptum dn̄i non habeo/ consilium [p] autem do tanq̄ misericordiam consecutus a domino vt sim fidelis.

actuū.5.g ¶ Si est ex hominibus/ cōsilium hoc/ aut opus/ dissoluetur: si vero ex deo est/ nō poteritis dissoluere illud/ ne forte & deo repugnare videamini (dixit Gamaliel ad Iudęos.) Vbi plenius. Et infra in verbo Cornelius.

Consolari consolans consolatus consolatio et cōsolator.

1.reg.10.a ¶ Misit Dauid ad Amon regem: consolans eum per seruos suos super patris interitu. Et vide latius infra in verbo Dauid.

2.reg.12.f ¶ Dauid mortuo filio suo paruulo/ cōsolatus [q] est Bersabee vxorē suā. Et infra in verbo Dauid.

thob.1.c. ¶ Thobias quotidie pergebat per omnē cognationē suam & consolabatur eos: diuidebatq; vnicuiq; prout poterat de facultatibus suis.

iudith.8.c ¶ Expectemus humiles cōsolationem dn̄i: & exquiret sanguinē nostrū de afflictionibus inimicorum nostrorū/ & humiliabit omnes gentes quę cunq; insurgunt contra nos/ & faciet illas sine honore dn̄s deus noster.

iob.6.b. ¶ Hęc mihi sit cōsolatio: vt affligens me dolore domin⁹ nō parcat/ nec contradicam sermonibus sancti.

iob.7.c. ¶ Si dixero/ consolabitur me lectulus meus & releuabor loquens mecū in stratu meo: terrebis me per somnia/ & per visiones horrore cōcuties.

iob.16.a. ¶ Audiui frequenter talia (dicebat Iob ad amicos eum consolantes) consolatores [r] onerosi omnes vos estis. Nunquid habebūt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestū est si loquaris? Poterā & ego similia vestri loqui. Atq; vtinam esset anima vestra pro anima mea: cōsolarer & ego vos sermonibus/ & mouerē caput meum super vos. Et ibi latius.

signatur. Iuxta illud quod legitur. Factus est principat⁹ super humerū eius. n ¶ Idem dicit tex. in c.1. in pric. de sū. tri. & fi. catho. vbi dicitur. Firmiter credimus/ & simpliciter confitemur: q̄ vnus solus est verus de⁹/ ęternus/ immensus/ & incōmutabilis/ incōprahensibilis/ omnipotens/ & ineffabilis/ pater filius & spiritussanctus.

o ¶ Vide quod annotabitur in verbo iudicare. p ¶ Nota igitur: q̄ in virginitate viuere non est pręcepti sed consilij. Et sic sentit hæc sententia Pauli/ ea quæ consilij sunt non esse præcepti seu obligatoria. & ita etiam dicit tex. in c.fi. in fi. 14. questi.1. vbi dicit. Quādo consiliū datur: offerētis arbitriū est/ vbi præceptum necessitas est seruientis vt obediat. Et idē sētit text⁹ in c. deniq;. in fi. 4. distinc. vbi dicitur. Decretū necessitatem facit: exhortatio aūt liberam volūtatem excitat. Et de hoc est glo. in c. 1. in verbo statuta. de consti. Et idem dicendum est: vbi diceretur aliquid de honestate debere fieri. quia sicut constitutio loquens per modum consilij non obligat: ita etiam non obligat constitutio loquens per modū honestatis. Ita Inno. & Panor. in c.1. de vita & ho. cle. Hæc regulariter procedunt. tamen in tribus casibus lex consilij obligat. Primus est: vbi quis astringit se cōsilijs. vt faciunt religiosi qui obligātur ad tria consilia: paupertatis sc3/ castitatis/ & obedientiæ. c. cū ad monasteriū. cū similibus. de sta. mo. ad alia aūt consilia regulariter non tenētur. vt probat in clemē. Exiui de paradiso. de verbo. sig. & notat Panor. vbi videatur in dicto c. cū ad monasteriū. Secund⁹ casus est: qn̄ quis venit cōtra legem consilij ex contemptu. quia tūc peccat. vt est bona glo. in c. quis aūt 10. distinc. quā multū notat dn̄ic⁹ ibi/ & Panor. & moderni in d.c.1. de consti. Quando autem aliquid dicatur agi ex cōtēptu: dicetur i verbo cōtēptus. Tertius casus est: quādo lex continet consiliū reuerentiæ. quia obligat. Tex. est cum glo. in verbo consilio. in c. ad aures, de ætate & quali. & in cle. 1. in verbo hortamur. de testi. Dicitur aūt consiliū reuerentiæ: primo quando aliquid consulitur ob reuerentiam/ sed non habet præcisam prohibitionem. vt est tex. in c. testamentum. cum glo. in verbo humiliter. 6. distinc. & in c. sponsus. 30. questi. 5. Et tale consiliū obligat cōtrauenientes ad veniale: sed nō ad mortale. vt notat Archi. in d.c. testamentū. Secundo: qn̄ materia est necessaria/ sed tn̄ in ea ponuntur verba consilij & non præcepti. & tale consilium inspecta matetia potius q̄ verbis obligat ad mortale. c.2. de maio. & obedi.

q ¶ Et merito. Debent enim esse socij passionū & consolationū: quia participes sunt diuinę atq; humanę domus. dicit tex. in l. aduersus. C. de cri. expi. hære. r ¶ De hac onerosa consolatione/ & alijs consolationū speciebus/ loquitur notabiliter Archi. in c. prima consolatio. de pœni. distinc. 3 vbi dicit q̄ triplex est consolatio. Temporalis sc3: vt lucæ. 6. Vę vobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestrā. Et hæc est omnino damnosa: quia impedit consolationem spiritualem. delicata est enim spiritualis consolatio: & non datur admittentibus alienam. Item vana est. vt zach. 12. vane consolabuntur. Item onerosa: propter fastidij generalitatem. vnde Aug. Bonum temporale dilectū vilescit cum aduenit. Iob. 16. Consolatores onerosi omnes vos estis. Secunda est consolatio spiritualis. de qua Esa. 49. Cōsolatus est dn̄s populum suum. Hæc debetur humilibus. 2. ad corin. 7. Qui consolatur humiles: consolatus est nos. Item lugentibus. Esa. 57. Reddidi consolationes ipsis & lugentibus eius. Item deū timentibus. vnde de Simeone legitur Lucę. 2. Simeon iustus & timoratus expectans consolationem Israel. Tertia consolatio: est consolatio cœlestis. de qua Esa. 66. In Hierusalē consolabimini: & hæc consolatio est appetēda. propter quod monemur ad hanc Esa. 40. Cōsolamini consolamini popule meus. Item & plenissima. Esa. vl. Vt repleamini ab vberibus consolationis eius. Item pręciocissima Esa. 64. Oculus nō vidit deus absq; te quæ præparasti ex-

¶Cum sederem (dicebat Iob) quasi rex [s] circũstãte exercitu/ eram tamẽ iob.29.g.
mœrentium consolator [s].

¶Virga tua (domine) & baculus [t] tuus: ipsa me consolata sunt. psal.22.a.

¶Sustinui qui simul cõtristaret & nõ fuit: qui cõsolaretur & nõ inueni. psal.68.c.

¶Renuit cõsolari anima mea: memor fui dei & delectatus sum/ & exer- psal.76.a
citatus sum/ & defecit spiritus meus.

¶Secundum multitudinem dolorũ [v] meorũ in corde meo: consolatio- psal.93.d.
nes [v] tuę (domine) lętificauerunt animam meam.

¶Memor esto verbi tui seruo tuo (domine) in quo mihi spẽ dedisti. Hęc psal.118.g
me cõsolata [x] est in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me.

¶Memor fui iudiciorum tuorum a sęculo domine: & consolatus sum. psal.118.g

¶Fiat misericordia tua vt consoletur me: secũdũ eloquiũ tuũ seruo tuo psal.118.k

¶Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuum: dicẽtes quãdo cõsolaberis me? psal.118.l

¶In cõuertẽdo dñs captiuitatem Syon: facti sumus sicut cõsolati. Tũc psal.125.a
repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

¶Nõ desis plorantibus [y] in cõsolatione/ & cum lugẽtibus [y] ambula/ & ecci.7.d.
non te pigeat visitare infirmum [y]: ex hijs enim in dilectione firmaberis.

¶Oratio [z] humiliantis se nubes penetrabit: & donec propinquet nõ cõ- ecci.35.d.
solabitur/ & non discedet donec altissimus aspiciat.

¶In requie mortui requiescere fac memoriam eius: & cõsolare illum in ecci.38.c.
exitu spiritus sui.

¶Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi: conuersus est furor esa.12.a.
tuus/ & consolatus es me.

¶Consolamini [a] cõsolamini populc meus: dicit deus vester. Loquimi- esa.40.a.
ni ad cor Hierusalem/ & aduocate eam: quoniã cõpleta est malitia eius/
dimissa est iniquitas illius. Et ibi latius.

¶Audierunt quia ingemisco ego: & non est qui consoletur me. Omnes threñ.1.g
inimici mei audierunt malũ meũ: lętati sunt quoniam tu fecisti. Adduxi
sti diem consolationis: & fiant similes mei.

¶Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur [b]. mat.5.a.

¶Desidero videre vos/ vt aliqd impartiar vobis gratię spiritualis ad cõ- Ro.1.b.
firmandos vos: id est simul consolari [c] in vobis per eam quę inuicem est
fidem vestram atq̧ meam.

¶Benedictus deus & pater dñi nostri Ihesu Christi/ pater misericordia- 2.cori.1.a
rum/ & deus totius consolationis: qui cõsolatur nos in omni tribulatio-
ne nostra/ vt possimus & ipsi cõsolari eos qui in omni pressura sunt/ per
exhortationem qua exhortamur & ipsi a deo. Quoniam sicut abundãt
passiones [d] Christi in nobis: ita & per Christũ abundat consolatio [d] no

pectantibus te. Item longissima. Esa.35. Lętitia sempiterna super capita eorum. Hæc Archi. s ¶Facit notabilis textus Hieronymi. in c. Regum. in princ. 23. questi. 5. vbi dicitur. Regum officium est proprium: facere iudicium atq̧ iustitiam/ & liberare de manu calũniantium vi oppressos/ et peregrinis pupillisq̧ & viduis qui facilius opprimũtur a potentibus prębere auxilium. Et ita etiam imperator mœrentiũ seu miserabiliũ personarum exhibet se consolatorem. in l. Vnica. C. Quando impe. inter. pupil. & vi. vbi dicit. Si pupilli vel viduę aliquæ/ fortunę iniuria miserabiles/ iudiciũ nostrę serenitatis orauerit/ præsertim cum alicuius potentiam perhorrescũt: cogantur eorum aduersarij examini nostro sui copiam facere. t ¶Videatur quod annotatum est. s. in verbo baculus. v ¶Simile statuitur iure hũano: vt sc; qui angustiatur in corde suo/ cõsolationis loco aliquid sibi pbeatur. vt est no. tex. in l. iure succursũ est. in pric. ff. de iure do. vbi dicitur. Iure succursum est patri/ vt filia amissa/ solatij loco succederet/ si redderetur ei dos ab ipso pfecta: ne & filiæ amissæ & pecuniæ dãnum sentiret. Est etiã simile quod dicit. Ad quẽ spectat onus: & emolumentũ spectare debet. 12. q̃sti. 2. c. Ecclesiasticis. &. 16. q̃sti. 6. c. de lapsis. et. C. de furtis. l. Apud antiquos. cũ similibus allegatis. per Hostieñ. in c. 1. colũ. 2. de sepultu. Et propius ad istam sententiam psalmistæ facit bonꝰ tex. in c. schismatici dicũt. in princ. 23. q̃sti 6. vbi dicit. Schismatici dicunt. Cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent apostolum Paulum. Agnoscãt in eo prius cogentem Christũ postea docentẽ. prius ferientem: postea consolantem. x ¶Consolatio dat humilibꝰ. vt p Archi. in c. prima consolatio. de pœni. distinc. 3. & annotatum est. s. hoc verbo. r. y ¶Si hæc Salomonis sententia de ploratu seu luctu ac infirmitate spirituali intelligi possit: astipulatur ei bonus tex. in c. Recedite. 45. distic. vbi dicit. Boni rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitatem pensantes: magis per humilitatis & mansuetudinis leuamentum student peccantes ab erroris laqueo eruere/ q̃ per austeritatem in foueam perditionis nutantes propellere. Vnde doctor gentium/ factus sum (inquit) infirmis infirmus. z ¶Videatur quod annotabitur in verbo oratio. post Io. an. in cle. vnica. in verbo orationes. de reliq. & venera. sancto. a ¶Horum verborum Esaię meminit tex. in c. fi. in fi. 15. distinc. & notabiliter do. Archi. in c. pria. consolatio. de pœni distinc. 3. & videatur. s. hoc verbo. r. b ¶De consolatione lugentium/ dictum est aliquid. s. hoc verbo. r. c ¶De hac consolatione quę fit per fidem & gratiam spiritualem: loquitur notabilis tex. in c. fina. 45. dis. vbi dicitur. Tenere vos & omnes fideles oportet eum qui secundum doctrinam fidelis est sermonẽ: vt potens sit consolari in doctrina sancta/ & contradicẽtes redarguere/ & recte viuentes atq̧ etiam rectam fidem tenẽtes consolidare. d ¶Ex istis verbis apostoli dicit tex. in c. 1. de sepul. Nulli negamus propriam eligere sepulturam & etiam alienã. Sed quia dignus est operarius mercede sua: tertiam partem sui iudicij illi ecclesiæ dari censemus/ in qua cœlesti pabulo refici consueuit. vt iuxta apostolum sint consolationum socij: vt fuerunt passionũ. Et est simile quod dicitur. Ad quem spectat onꝰ: spectare debet & cõmodum. de quo dictum est. s. hoc verbo. r.

c ¶ Nota ergo/consolationem quam proximis debemus/debere esse ędificatoriam. Ea enim quæ destructoria est/& nō ędificatoria: desolatio dicit/& nō cōsolatio. tex. est vtilis i hac materia in c. filij vel hęredes. de hære. in. 6. vbi dicit tex. Filij vel hæredes illorum qui dum in ęgritudinis lecto decūberent/petierunt hęreticos cōsolaturos vt ab eis per manus impositionem consolationem reciperent secundum pessimam consuetudinem eorūdem / sicq̧ viā fuerunt vniuersæ carnis ingressi: ad probandū q̄ ipsi defuncti consolationem illā immo verius desolationem nō sanę mentis effecti suscepe- rint / vel post perditam iam loquelam/cum tamē moris sit (vt dr̄ apd eos) q̄ nullū taliter consolentur qui non sit sanę mentis & memoriam habeat ordinatā / admitti nō debent si dum viuebant dif famati erāt de hęresi vel suspecti aut légitime con stiterit q̄ sanę mentis exi- stentes huiusmōi hæreti- cos petierāt. Alioquin admitti poterunt prædicti filij vel hæredes ad probā dum præmissa. non ta- men per vxores/filios/fa miliares/ vel de suis ali- quos/sed per testes alios fide dignos & specialiter fidei zelatores.

stra. Siue autē tribulamur pro vestra consolatione/siue exhortamur pro vestra exhortatione & salute quę operatur tolerantiam earūdem passionum quas & nos patimur/vt spes nostra firma sit pro vobis: sciētes quoniam sicut socij passionum [d] estis/sic eritis & consolationis [d].

1. thess. 5. c ¶ Consolamini [e] inuicem: & ędificate [e] alterutrum.

1. thess. 5. d ¶ Corripite inquietos/consolamini pusillanimes/suscipite infirmos: patientes estote ad omnes.

Conspuere.

¶ De Ihesu in cuius faciem Iudęi conspuerunt [f]: vide Mar. 14. g. & 15. b. Et infra Ihesus.

Cōsumere cōsumens cōsumptus et cōsumptio.

gen. 35. d. ¶ Isaac consumptus ętate: mortuus est. Et infra Isaac.

deute. 5. d ¶ Dominus deus tuus: ignis consumens est.

iob. 4. b. ¶ Vidi eos qui operantur iniquitatem & seminant dolores & metūt eos/ flante deo perijsse/& spiritu irę eius esse consumptos.

sapiæ. 5. c ¶ In malignitate nostra/consumpti [g] sumus.

eccl. 27. c. ¶ Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum: dolor autem consumet illos anteq̄ moriantur.

eccl. 31. a. ¶ Qui insequitur consumptionem: replebitur ex ea.

Consummare consummatus et consummatio.

psal. 7. c. ¶ Consumetur nequitia peccatorum & diriges iustum: scrutās [h] corda et renes deus.

psal. 58. c. ¶ De execratione/& de mendacio annunciabuntur in consummatione in ira consummationis: & non erunt.

psal. 118. m ¶ Omnis consūmationis vidi finem/latum mandatum tuum nimis.

sapiæ. 3. d ¶ Filij adulterorū [i] in cōsummatione erūt. Et supra Adulter vbi lati9.

sapiæ. 4. c ¶ Consummatus [k] in breui/ expleuit tēpora multa: placita enī erat deo anima illius. Propter hoc pperauit educere [k] illum de medio iniquitatū. Populi autem videntes & non intelligentes/ nec ponentes in pręcordijs talia: quoniam gratia dei & misericordia est in sanctos eius/& respectus super electos illius.

sapiæ. 6. c ¶ Cogitare de sapientia: sensus est consummatus.

sapiæ. 6. c ¶ Custoditio legum/consummatio incorruptionis est: incorruptio autē facit esse proximum deo.

sapiæ. 9. b ¶ Si quis erit consummatus inter filios hominum: si fugerit ab illo sapientia dei/in nihilum computabitur.

eccl. 18. b. ¶ Non est minuere neq̧ aducere/nec est inuenire [l] magnalia dei. Cū cōsummauerit [l] homo/tunc incipiet: & cum quieuerit/ operabitur.

f ¶ In opprobriū seu ignominiam olim in faciem conspuebatur. Ita probat tex. no. in c. oli. in princ. 8. questi. 1. vbi dicit tex. Olim iussus est fra ter pręmortui fratris vxorem ducere: vt nō sibi sed illi suscitaret sobolē/eius q̄ nomine vocaret quod inde nasceretur. Quod si recusaret: discalciatus vno pede/ conspui solebat in faciem.

g ¶ Hinc dicit tex. in c. Nūquid. in fi. de pœni. distinc. 1. Sciēt omnes ecclesiæ quia ego sum scrutator renum et cordis. & glo. ibi in verbo cordis. ponit Augustini expositionē i hęc verba. Scrutatur corda & renes. Scrutatur corda/ idest qd q̄sq̧ cogitat: & renes / idest quod quemcūq̧ delectat. Et ita etiā iura humana/ cordium scrutatorem deum appellant. vt est extus. in c. 1. in pric. Ne sede vacan. &. in c. Erubescant. in fi 32. distinc. & alibi sæpe.

h ¶ Cōsumpti idest corrupti vl̄ mortui. Vtroq̄ enim mōdo verbū consumere accipitur. vt probat in l. Vnica. C. de famos. libel. iūcta l. Videamus. ff. quod me. causa.

i ¶ Videatur quod annotatū est. s. in verbo Adulter.

k ¶ Aliquando tn̄ aliqui ex bono in malū deficientes moriūtur. Nec tn̄ q̄rendū est cur illos deus cum fideliter & pie viuerent/non tn̄ de vitę huius rapuit periculis: ne malicia mutaret intellectum eorū/& ne fictio deciperet animā eius. Ita dicit tex. Aug. in c. Si ex bono. in princ. de pœni. dis. 4. qui tex. omnino videatur: quia copiose & notabiliter loquitur in hac materia. Aliquando etiā malos aliquos statim deus consummat: de quibus loquitur tex. Hieronymi in c. quid ergo. in princ. 21. questi. 5 dicens. Dn̄s est qui creauit mūdum/& consūmationem eius faciet. Quod si vobis videtur crudelis & rigidus & cruentus q̄ in diluuio genus deleuit humanū/super Sodomam & Gomorram ignē & sulphur pluit/Aegyptios submersit in fluctibus/ Israelitarū cadauera prostrauit in eremo: scitote eū ideo ad pręsens reddidisse supplicia/ ne in æternū puniret. Hæc Hiero. in Naūm prophetam. & in d. c. quid ergo.

l ¶ Simile est quod dicit post apostolū in c. si ex bono. in princ. de pœni. distinc. 4. Quam inscrutabilia sunt iudicia dei: & inuestigabiles viæ eius! Et ibi diffuse videatur/ q̄ dei magnalia nimis profunde non sunt perscrutanda.

m ¶ Quorum peccantium consummatio sit flamma ignis: videatur quod annotatum est satis diffuse .s. in verbo comburere. De synagoga aūt peccātiū dicetur in verbo synagoga. n ¶ App'au sit hæc sentētia verbis Christi. Cœlum & terra transibunt: verba aūt mea non transibunt. Quorū annotatio videatur .s. in verbo Cœlum. o ¶ De sagena seu retibus dñi in quibus boni pisces recipiūtur & mali: loquitur tex. in c. Quisquis. in fi. 24. questi. 1. vbi dicit. Neq; propter paleam relinquimus aream domini/ nec propter pisces malos rūpimus retia dñi/ neq; propter hœdos in fine separandos deserim⁹ gregem domini. Et idem dicit tex. in c. 1. in fi 23. q. 7. p ¶ De cōsūmatione sęculi loquitur tex. in c. quid ergo. in princ 23 q. 5. vbi dicit. Dñs est qui creauit mundum: & consummationē eius faciet. q ¶ Satis conforme est quod dicit in textu vulgato in l. pupillus. in fi. ff. de his quæ in frau. credito. vbi dicit. Si vigilaui: meam conditione meliorem feci. quia ius ciuile vigilantibus scriptum est. r ¶ Textus in c. sicut in sacramentis. in princ. iuncta glo. in verbo apostolicus. de conse. distinc. 4. dicit. Quidam viuūt animales: qui profitere sibi nolunt ad percipienda quæ sunt spiritu⁹ dei. ad quod hortatur sermo apostolicus: dum dicit. Quæ sursum sūt sapite. s ¶ De hac filiarum primogenitarum in nuptijs sortiendis pręlatione iuxta morem seu consuetudinem patriæ: est glo. in c. vnico §. Iacob ergo. i verbo primogenitarū. 29. questi. 1. De cæteris autē iuribus primogenituræ tam secundum ius q̄ cōsuetudinē: dicetur in verbo primogenitus. vbi videatur. t ¶ Mos & consuetudo: verbis proprię sumptis differunt. Mos enī dicitur respectu obseruationis vetustæ: consuetudo aūt dicitur etiam habito respectu ad obseruationē nouiter cœptam. Ita sentit Archi. i c. Mos est. 1. distinc. Sępe tamen confunduntur. Et si obseruatio in vsum seu consuetudinem deducta mala sit/ & veritati seu rectæ rationi cōtraria: nō est obseruanda/ siue longęua sit siue non. prout hic probatur. Et est tex. idem probans in c. si consuetudinem. 8. distinc. vbi dicitur. Si consuetudinem fortassis opponas: aduertendum est quod dñs dicit Ego sum via/ veritas/ & vita. non dixit/ ego sum consuetudo: sed veritas. Et certe (vt beati Cypriani vtamur sententia) quælibet consuetudo q̄tūuis vetusta/ q̄tūuis vulgata/ veritati omnino est postponenda: & vsus qui veritati est contrarius/ est postponendus. Hoc etiam clare probatur & dicitur in c. Mala consuetudo. in c. veritate. in c. Qui cōtempta. in c. frustra in c. consuetudo. & in c. fin. eadem distinc. Et apud legistas est tex. idem probās in l. consuetudinis. C. quę sit lōga consue. & facit tex in l. quod vero contra. ff. de legi. Et dicit tex. in c. fi. de consue. consuetudinem rationi contrariam non consuetudinem sed corruptelam dici. Quæ aūt sint consuetudines rationi contrariæ/ & a legibus & canonib⁹ improbatæ: videantur per modernos multa cumulata in l. de quibus. ff. de legibus. per Panor. in d. c fi. de cousue. & per do. meum. Philip. deciū. in Rub. dicti tituli de consue. in vlti. col. vbi notabiliter loquitur. In q̄tum vero hac sententia innuitur/ eorum consuetudinem quibuscū versamur non esse seruandam: intelligēdum est de praua consuetudine. Alias enim debemus nos conformare consuetudini eorū cum quibus viuimus: vt est tex. in c. illa. circa

¶Stuppa collecta/ synagoga [m] peccantium: & cōsummatio [m] illorum/ flamma ignis. — ecci. 21. b.

¶Consummatio timoris dei: sapientia & sensus. — ecci. 21. c.

¶Sine mendacio [n] consummabitur verbum regis. — eccl. 34 a.

¶In aperiendo manus suas lętabitur: & sic preuaricatores in cōsummatione tabescent. — eccl. 40. c.

¶Simile est regnū cœlorū sagenę missę [o] in mare & ex omni genere piscium [o] congreganti: quam cum impleta esset educentes & secus littus sedentes elegerunt bonos in vasa sua/ malos aūt foras miserūt. Sic erit in consummatione sęculi. Exibūt angeli & separabunt [o] bonos de medio iustorū & mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus & stridor dentiū. — mat. 13. f.

¶Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationē [p] sęculi (dixit Christus ad discipulos). — mat. 28. g

¶Cum in cruce accepisset Ihesus acetum: dixit. Consummatum est. — ioā. 19. f.

¶Christus semel in cōsummatione sęculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. — heb. 9. g.

¶Omnes testimonio fidei probati nō acceperunt repromissionem: deo pro nobis melius aliquid prouidente/ vt nō sine nobis consummarent. — heb. 11. d.

Consurgere.

¶Vsq; quo piger dormies? Quādo cōsurges ex somno tuo? Et ibi latius. Et infra in verbo Dormire. — prou. 6. b.

¶Bene consurgit [q] diluculo/ qui quęrit [q] bona. — prou. 11. d

¶Vę qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam: & potādum vsq; ad vesperam vt vino ęstuetis. — esaię. 5. c.

¶Consurge consurge: induere fortitudinem brachium domini. Cōsurge sicut in diebus antiquis/ in generationibus sęculorum. — esa. 5. c.

¶Si consurrexistis cum Christo: quę sursum sunt quęrite/ vbi Christus est in dextera dei sedens. Quæ sursū [r] sunt sapite: non quę super terrā. — col. 3. a.

Consuetudo.

¶Non est in loco nostro cōsuetudinis: vt minores ante tradamus ad nuptias (dixit Laban ad Iacob). — gen. 29. c.

¶Iuxta cōsuetudinē [t] terrę egypti in qua habitastis nō facietis/ & iuxta morem [t] regionis Chanaam ad quam ego introducturus sum vos/ non agetis [t]: nec in legitimis eorum ambulabitis (dixit dominus ad filios Israel per os Moysi.) — leui. 18. a.

¶Factum est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis: & post te non erit fornicatio. In eo enim q; dedisti mercedes/ & mercedes [v] non accepisti: factum est in te contrarium. — eze. 16. d.

¶Est cōsuetudo (dixit Pilat⁹ ad Iudęos) vt vnū dimittā [x] vobis i pascha — ioā. 18. a.

me.12.distinc. vbi dicitur. Quod neqꝫ contra fidem catholicam neqꝫ contra bonos mores esse conuincitur: indifferẽter est habendum/ & pro eorum inter quos viuitur societate seruandum est. Augustinus idem auctoritate Ambrosij asserit: dicens. Mater mea Mediolanum me secuta inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem: ceperat fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de ea rẽ beatissimum Ambrosium episcopum. At ille ait. Cum Romã venio/ sabbatum ieiuno: cum Mediolani sum/ non ieiuno. Sic & tu ad quamcunqꝫ forte ecclesiam veneris/ eius morem serua: si cuiq̃ non vis esse scandalum/ nec quemq̃ tibi Hoc cum matri renũciassem: libenter amplexa est. Hæc textus. Et dicit idem Augustinus in c. Quisquis. in princ. 41. distinc. Quisquis rebus prætereuntibus restrictius vtitur q̃ sese habent mores eorum cum quibus viuit: aut intemperans/ aut superstitiosus est. quisquis vero sic eis vtitur / vt metas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat: aut aliquid significat/ aut flagitiosus est Hæc textus.

v ¶ Mercedes quas pro earum prostitutiõe meretrices accipiunt/ non accipiunt turpiter: tametsi turpiter faciant ꝙ sint meretrices. Ita dicit textus in l. Idemqꝫ. §. sed quod meretrici. ff. de condi. ob tur. causam. vbi propterea statuitur: vt mercedes eis datæ repeti non possint. Et idem etiam dicit glosa in c. Ex transmissa. de deci. ꝙ meretrix de suo quæstu & elemosynam facere / & decimam soluere potest. Et dicit Bal. in l. 1. in. 1 col. C. de condi. ob tur. causam. ꝙ potest de suo questu testari/ & ꝙ ab heredibus non auferetur per fiscum vel ecclesiam tanq̃ turpe lucrum. Et idem tenet Bal. & disputat in c. Cum decorem. de vita & hones. cle. & ibi subiungit ꝙ si consanguinei meretricis velint ꝙ non possit contrahere nec testari: debent facere ꝙ sibi interdicatur bonis per iudicem suum. iuxta textum in l. Et mulieri. cum glo. ibi. ff. de cura furio. Et ita etiam post Bal. dicit do. meus Iason in d. §. sed ꝙ meretrici. vbi ponit omnia premissa. Et quod dictum est meretrici posse interdici bonis: tenet etiam do. meus Philip. Decius in c. pastoralis de iudi. vbi omnino videatur: quia satis ample loquitur.

x ¶ Hæc cõsuetudo de vno vincto in paschali celebritate remittendo: est cõformis iuri communi/ & ab ipso ampliatur & limitatur. Textus est bene solennis in l. 3. C. de epis. audi. vbi dicit textus. Vbi primus dies paschalis extiterit: nullum teneat carcer inclusum/ omnium vincula dissoluantur. Sed ab his secernimus eos: quibus contaminari potius gaudia lætitiamqꝫ communem si dimittantur animaduertimus. Quis enim sacrilego diebus sanctis indulgeat? Quis adultero/ vel stupri vel incesti reo: tempore castitatis ignoscat? Quis non raptorem virginis in summa quiete & gaudio cõi persequatur? Instantius nullam accipiat vinculorum requiem: qui quiescere sepultos quadam sceleris immanitate non sinit. Patiantur tormenta veneficus/ maleficus/ adulter/ violatorqꝫ monete. Homicida/ patricida: quod fecit semper expectet. Reus etiam maiestatis de domino: aduersus quem talia molitus est/ veniam sperare non debet. His ergo tali strictione dãnatis/ indultũ serenitatis nostre eo precepti fine concludimus: vt remissionem venie crimina nisi semel commissa non habeant/ nec in eos liberalitatis augustæ referatur humaninitas qui impunitatem veteris admissi/ non emẽdationi potius q̃ cõsuetudini deportauerint. Hec textus. Qui tamen in eis delinquentibus quos dicit diebus paschalibus & solennibus non dimittẽdos/ intelligendus est: vt carceri teneantur/ nõ autem vt supplicio tradantur. quia diebus in honorem dei feriatis executio/ presertim criminalis fieri non debet. c. 1. in fi. de ferijs. & l. pe. ff. eodẽ. & dictum est. s.

1.cori.11.c ¶Decet mulierem non velatã orare deum Nec ipsa natura docet vos: ꝙ vir quidem si comam [y] nutriat/ ignominia est illi. Mulier vero si comã nutriat/ gloria est illi: quoniã capilli ꝓ velamine ei dati sũt. Si quis autẽ videtur contentiosus esse: nos talem cõsuetudinem non habemus neqꝫ ecclesia dei.

actuũ.25 d ¶Non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem: priusq̃ is qui accusatur presentes [z] habeat accusatores / locumqꝫ defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciuntur.

1.mach.8 c ¶**Consulere.** ¶Romani [a] curiam fecerũt sibi/ & quotidie consulebant trecentos viginti: consilium agentes semper de multitudine vt que digna sunt gerant. Et infra in verbo curia.

¶Contemnere. Cõtemptus. Contemptor. Et Contemptibilis.

¶De dei comminationibus in eos qui precepta sua cõtemnunt: vide leui. 26. b. Et latius infra in verbo Preceptũ.

nũe.16.d. ¶Anima que per superbiã [b] aliquid commiserit: siue ciuis sit ille/ siue peregrinus/ quoniam [b] aduersum dominum rebellis fuit/ peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit/ [b] & preceptũ illius fecit irritum: idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam

1.reg.2.f. ¶Quicunqꝫ honorificauerit me (dicit dominus) glorificabo eum: qui autem contemnunt me/ erunt ignobiles.

psal.118.a ¶Adolescẽtulus sum ego & cõtẽptus: iudicia tua (dñe) nõ sum oblitus.

psal.118 c. ¶Aufer a me (dñe) opprobriũ & cõtẽptũ: quia testimonia tua exquisiui.

y ¶ Videantur annotata in verbo Coma.

z ¶ Idem lege ciuili disponitur. Debent enim accusatores esse præsentes/ aut saltem contumaciter absẽtes/ & sic pro ꝑsentibus haberi/ anteq̃ ad sententiam procedatur: alioqui sententia est ipso iure nulla. Tex. est. in l. Si accusatoribus. C. de accusa. Et apud canonistas est textus. ex ista sententia factus in c. Non oportet. 3. questi. 9. vbi dicit Non oportet quemlibet iudicari vel dãnari: priusq̃ legitimos habeat presentes accusatores/ locũqꝫ defendendi accipiat ad abluẽda crimina. Et tex. in c. habet. in fi. eadẽ causa & questi. declarat hec verba/ locũqꝫ &c. id est inducias ecclesiasticas. Quas aũt circũstãtias accusator exhibere debeat accusatori: est tex. clarus qui videri potest/ in l. libellorũ. ff. de accu. & in c. qualiter & qñ. 2. §. debet. eodem ti.

a ¶ Videãtur quæ annotabũtur in verbo Romani. b ¶ Ista sentẽtia in verbo superbiã/ iunctis illis verbis verbũ ei dñi cõtẽpsit/ videt ꝓbare ꝙ is qui aliquid facit per superbiã: dicit facere ex cõtemptu. quod canoniste intelligunt esse verum: vbi sola superbia seu solo aio parẽdi suæ superbæ voluntati faceret. & sic faceret sine aliqua causa particulari: sꝫ ex sua sola volũtate. tũc ei ꝓprie dicit aliquis facere ex cõtẽptu. Si vero moueret ex aliqua cã q̃uis mala/ vt ex cõcupiscẽtia vel ira: tũc excusaret a cõtẽptu. Ita dicit Archi. in c. quicũqꝫ. 6. dis. Cardi. in cle. 1. in. 3. no. de sepul. Chaldæ. in consi. suis. cõsi. 4. in ti. de sen. excõ. & est bona glo. in c. Metropolitanũ. in glo. 2. versi. Ex cõtemptu. 2. questi. 7. Et post alios idem tenet dominus meus Philippus Decius. in c. 1. in. 2. glosa in. 2. lec. de consti.

Et idem etiam ſentiunt glo. iuris ciuilis in l.ſatis.in gloſa.1.ff.de in ius vocan.& in l 1.in gloſa ma.in fi.ff.ſi quis in ius voca.non ierit. Eſt autem magni effectus/ſcire an aliquid fiat ex contemptu/an ſine contemptu: quia ratione contemptus multa culpantur/ qui ceſſante contemptu non culparentur/ aut ſaltem non ita grauiter culparētur. vt per multa exempla quæ videri poſſunt/ probat & oſtendit Fely.in d.c.1.col.7.in 3. fallentia.circa me.de cõſti.Hinc eſt ꝙ dicit gloſa no. in c.qualis. in verbo blaſphemias.25.diſtinc.ꝙ ille qui peccat ex contemptu : dicitur peccare in ſpiritũ ſanctum/ cum ex ſola obſtinatione peccare videatur.

¶Qui vanus & excors eſt: patebit contemptui. proũ.12.a
¶In itinere contemptorum :vorago eſt. proũ.13. c
¶Impius[c] cum in profundum peccatorum venerit/ cõtemnit[c]: ſed ſequitur eum ignominia & opprobrium. proũ.18.a
¶Viro qui corripientem dura ceruice contemnit/ repentinus ei ſuperueniet interitus: & eum ſanitas non ſequetur. proũ.29.a
¶In duobus contriſtatum eſt cor meum: & in tertio iracũdia mihi aduenit. Vir bellator deficiens per inopiam/ & vir ſenſatus contemptus : & qui tranſgreditur a iuſtitia ad peccatum/ deus parauit eum ad romphęam. eccl.26.d.
¶Cum fatigatus deſieris contemnere: contemneris. eſa.33.a.
¶Quomodo ſi contemnat mulier amatorem ſuum : ſic contempſit me domus Iſrael (dicit dominus). hiere.3.f.
¶Irritũ feciſtis pactũ Leui (dicit dominus exercituum ad ſacerdotes) propter quod ego dedi vos cõtemptibiles[d] / & humiles oĩbus populis: ſicut non ſeruaſtis vias meas/& accepiſtis faciem in lege. mala.2.b.
¶Videte: ne contemnatis vnum ex hijs puſillis. Dico enim vobis: quia angeli eorum ſemper vident faciem patris mei qui in cœlis eſt. mat.18.b.
¶Ignobilia mũdi/& contemptibilia[e] elegit deus/& ea quę non ſunt/vt ea quę ſunt deſtrueret[e]: vt non glorietur omnis caro in cõſpectu eius. Et infra eligere.vbi latius. 1.cori.1od
¶Nemo adoleſcētiam tuam contemnat[f]. Et[g] in verbo adoleſcentia. 1.tio.4.c.
¶Qui fideles habēt dominos: non contēnant. Et latius ĩfra in verbo dominus. 1.tio.6.b.

¶Contemplari & contemplatio.

[g] ¶Oculi domini cõ= 2.para16c

c ¶Hoc dictum in obſtinatos & apoſtolicę ſedi rebelles allegatur per textũ in c Nec licuit.17. diſtinc. Et ex hoc dicto dicit Archi.in c. quicũꝙ.61. diſtinc.ꝙ licet iteratio delicti non arguat aliquem feciſſe ex contemptu: tamen frequentia peccati diſpoſitiue inducit ad cõtemptum.

d ¶Sacerdotes nõ modo ob eorũ crimina contemptibiles redduntur vt hic dicitur: ſed etiam ob eorum multitudinem ſeu turbam copioſam. Textus eſt in c.legimus. paulo ante finē.93. diſtinc. Vt autem a contemptu caueant: admonet apoſtolus inquiens. Nõ vituperetur miniſterium noſtrum. De quibꝰ apoſtoli verbis eſt textꝰ in notabili propoſito/in c. Oportet. paulo poſt princ.81.diſtinc.

e ¶Simile eſt quod notat Panor.in c.1.col. fi.de cõſti. vbi dicit ꝙ vnius ſententia etiam deterioris ſeu contemptibilioris quandoꝙ deſtruit ſeu præficitur opinioni multorum etiam ſapientum. quia ſępe deus reuelat paruulis: quod abſcondit ſapientibus. & ad hoc allegat bonũ textum quem dicit eſſe ſing. in li.1.§. Sed neꝙ. C.de vete.in enucle. Et facit etiam id quod notabiliter dicit idem Panor.in c.Ad noſtram.colũ.2. de cõſue. vbi dicit ꝙ quandoꝙ parum ſapientes habēt in certa re magis eleuatum intellectum / & acutius ſciũt decidere vnũ caſum: ꝗ omnes ſapientes.

f ¶Adoleſcentiam præſertim eruditam et honeſtam non eſſe contēnendam: probat etiam notabilis textꝰ in c. fi.38. diſtinc. vbi dicit tex. Nullus epiſcopus propter opprobrium ſenectutis vel nobilitatē generis a paruulis vel minimis eruditis/ ſi quid forte eſt vtilitatis aut ſalutis inquirere negligat.

g ¶Contemplari deum/ ſeu vitam contemplatiuam eligere: melius eſt ꝗ in vita actiua manere. vt eſt nota. textus hanc vitam contemplatiuam cõmendans/in auten.de mona.in princ colla.3. vbi dicit textus. Conuerſationis monachalis vita ſic eſt honeſta / ſic commendare nouit deo ad hoc veniētem hominem: vt omnem quidem eius humanam maculam detergat/purum autem declaret ac rationabili natura decentem & plurima ſecundum mētem operantem & humanis cogitationibus celſiorem. Et ita etiam contemplatiuam vitam actiuę eſſe præferēdam dicit Archi.in c.in ſcripturis.col.1.8.queſti.1.& in c.Qui epiſcopatũ. eadem cauſa & quæſtione. dicit ꝙ de vita actiua & contemplatiua diſputans Auguſtinus ſic loquitur. Vna flagellatur malis: ne extollatur in bonis, altera tanta plenitudine gratiæ caret omni malo: vt ſine vlla tentatione ſuperbiæ cohæreat ſummo bono. Vna: bona & mala diſcernit. Altera: ſola quę bona ſunt diſcernit. Ergo vna bona eſt: ſed adhuc miſera. altera: melior & beata. Aliquãdo tamen actiua contemplatiuæ præferenda eſt. vt probat textꝰ notabilis in d.c.in ſcripturis.§. Quies itaꝙ. 8. queſti. 1. vbi dicitur. Quies nobis ex corde appetenda eſt; & tamen pro multorum lucro aliquando poſtponenda. Nam ſicut toto deſyderio debemus occupationem fugere: ita (ſi deſit qui prædicet) occupatiõis onus libenti neceſſe eſt humero ſubire. Quod ex duorum prophetarum opere docemur; quorum vnus prædicationis officium vitare conatus eſt/ & alter appetijt. Nam mittenti ſe domino Hieremias reſpondit dicens. A. a. a. domine deus/ ecce neſcio loqui: quia puer ego ſum. Et cũ omnipotens deus ad prædicandum ſibi perſonam quæreret dicens/ quem mittã? & quis ibit ex vobis? vltro ſe obtulit Eſaias dicens. Ecce ego: mitte me. En ab vtriſꝙ exterius diuerſa vox prodijt: ſed non a diuerſo fonte dilectionis emanauit. Duo quippe ſunt præcepta charitatis: amor dei/ & proximi. Per actiuam igitur vitam prodeſſe proximis cupiens Eſaias: officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam vero Hieremias amori conditoris ſedule inhærere deſyderans: ne mitti ad prędicandum debeat contradicit. Quod ergo laudabiliter vnꝰ appetijt: hoc laudabiliter alius expauit. Iſte: ne tacitæ contemplationis lucra loquendo perderet. Ille: ne dãna ſtudioſi operis tacendo ſentiret. Sed hoc in vtriſꝙ eſt ſubtiliter intuendũ: quia & is qui recuſauit plene nõ reſtitit/ & is qui mitti voluit ante ſe per altaris calculum purgatũ vidit. ne aut nõ purgatꝰ adire quiſꝙ myſteria ſacra audeat: aut quem ſuperna gratia elegit/ ſub humilitatis ſpecie/ ſuperbe contradicat. Hęc textus. d.§. Quies itaꝙ.

templantur vniuersos: & prębent fortitudinem hijs qui corde perfecto credunt in eum.

iob.3.c. ¶Ex quo deus abſconderit vultum: quis eſt qui contempletur eum?

proū.15.a ¶In omni loco oculi domini contemplantur [h] bonos et malos.

¶De Iacob qui poſuit virgas coram grege/ vt in earum contemplatione conciperent: vidit Gene.30.g. Et ſupra in verbo concipere.

iob 9.a. ¶**Contendere et contentio.** ¶Si voluerit homo cōtendere cum deo: non poterit reſpondere ei vnum pro mille.

iob.39.d. ¶Adiecit dominus & locutus eſt ad Iob. Nunquid qui contendit cum deo: tā facile conquieſcit? Vtiq͂ qui arguit deum: debet & reſpōdere ei.

proū.3.d. ¶Non cōtēdas aduerſū hominem fruſtra: cū ipſe tibi nihil mali fecerit.

proū.20 a ¶Honor eſt homini qui ſeparat [i] ſe a contenſionibus [i]: omnes autem ſtulti miſcentur contumelijs.

proū.19 b ¶Vir ſapiens ſi cum ſtulto contenderit: ſiue iraſcatur ſiue rideat/ non inueniet requiem.

ecclē.5.f. ¶Quis futurus eſt/ iam vocatum eſt nomen eius: & ſcitur ꝙ homo ſit/ & non poſſit [k] contra fortiorem ſe in iudicio contendere.

eccl.8.a. ¶Nō cōtendas cū viro locuplete: ne forte ecōtra conſtituat litem tibi.

mat.5.f. ¶Audiſtis quia dictum eſt. Oculum pro oculo: dentem pro dēte. Ego autem dico vobis non reſiſtere malo. Sed ſi quis percuſſerit te in dextrā maxillam tuam/ prębe [l] illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere & tunicam tuam tollere/ dimitte ei & pallium.

q

Alio etiam caſu contemplatiuæ vitæ actiuam eſſe præferendā cenſet tex. in c. niſi cū pridem. §. Verum ſi propter alias cauſas. verſi. Quippe ſi q̄tocū͂q. de renū. vbi dicitur. Cū propter charitatē te deceat animā tuā pro ſubditis tuis ponere: nulla occaſione dūmodo proficere illis poſſis & ſi non omnibus/ tñ multis/ ab eorum regimine te conueniat excuſare. Et ſubiungitur. Nec putes ꝙ ideo Martha malam partem elegerit quæ circa plurima ſatagebat, quia Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea. quoniam licet illa ſit magis ſecura: iſta tamē magis eſt fructifera. Et licet illa ſit magis ſuauis: hęc tamē magis vtilis/ cum in fœcunditate ſobolis lippitudo Liæ Rachelis pulchritudini ſit prælata. quis ſimul & contemplatiuus eſſe valeſs & actiuus/ legiſlatoris exēplo qui nūc aſcendebat in mōtem vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate/ nunc deſcendebat in caſtra vt cum vtilitate maiori neceſſitatibus populi prouideret. Monemus itaq͂ vt laborem paſtoralis regiminis nō recuſes: ne fortaſſis ad pedes ſuos cū Maria ſperneret te recipere/ qui ſibi apud ſe diuertenti ſpreuiſſes cum Martha ſolicita miniſtrare. Hæc tex. Præter caſus aūt textib⁹ ſ. allegatis compræhenſos: aliū caſum ponit Fely. in c. in preſentia. col. 20. de proba. in quo contemplatiuæ actiua vita p̄fertur. quando ſcilicet pater haberet filios pauperes non valentes ſibi victū quęrere niſi ea labore patris: vel econtra ſi filius haberet patrem pauperem ex ſolo labore filij viuentē. quia tunc contēplatiua vita non debet actiuę pręferri. Allegat ad hoc bonum tex. in c. 1. 30. diſt. vbi dicitur. Si qui filij parentes maxime fideles deſeruerint occaſione dei cultus/ hoc iuſtū eſſe iudicantes/ & non potius debitum honorem parentibus reddiderint vt hoc ipſum in eis venerētur quod fideles ſint: anathema ſint. Et dicit Fely. ſanctum Thomam ita tenere. Alias aūt (niſi in caſibus p̄miſſis) regulariter verum eſt actiuę vitę contemplatiuam eſſe pręferendam. Bonus eſt tex. qui loquitur in caſu ſatis dubitabili. in c. duę ſunt. in ſi. 19. q. 2. vbi dicit tex. Si quis in eccleſia ſua populū retinet & ſęculariter viuit/ ſi afflat⁹ ſpiritu ſancto in aliquo monaſterio uel regulari canonica/ ſaluare ſe voluerit: quia lege priuata ducit/ nulla ratio exigit vt lege publica conſtringatur. Et ſubiūgitur. Quiſquis igitur hoc ſpiritu ducit: etiam epiſcopo ſuo contradicēte erit liber noſtra auctoritate. h ¶Hinc dicit tex. in c. Hęc aūt §. Ex his omnibus. 23 q. 4. diligite inimicos veſtros: beneſacite his qui oderunt vos/ vt ſitis filij patris veſtri qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos/ & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. i ¶De eo autem qui ſe a contentionibus non ſeparat loquitur bonus tex. in c. 1. de pœni. diſtinc 2. vbi dicitur. Si quis ſemel notatus fuerit contentionis vitio/ & rurſus in hoc ipſum inciderit: ſciat ſe primam cauſam ex qua cōtentio naſcitur in interioribus medullis habere reconditam. Et Archi. ibi declarando quid ſit contētio/ dicit Auguſtinū dicere ꝙ contētio eſt impugnatio veritatis agnitę cū fiducia clamoris. Hoc aūt contentionis vitium inhibetur pręſertim clericis. vt eſt bonus tex. in c. didici. paulo ante finē. 1. q. 7. Et monachis. tex. eſt in c. ſi quis monachus. 90. diſtinc. Et de prohibita cōtentione eſt bonus tex. in c. in loco. 5. q. 4. vbi dicitur. In loco benedictionis conſedentes dñi ſacerdotes/ nullus debet aut indiſcretis vocib⁹ perſtrepere aut quibuſlibet tumultib⁹ perturbare. nullus etiā fabulis vanis aut riſibus agi: & quod eſt deterius obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere. Et ſubiūgitur. Debet quicquid aut conſedentiū conſultationibus agitur aut ab accuſantium parte p̄ponitur/ ſic mitiſſima prolatione verborum p̄ferri: vt nec contentioſis vocibus audientes perturbent/ aut iudicij vigorē tumultu eneruent. k ¶Simile eſt quod dicitur in l. 3 in princ. ff. de aliæ iudi. mu. cauſa fac. vbi dicit tex. Potētioribus pares eſſe nō poſſumus. Fortior aūt ſeu potentior dupliciter cōſyderari poteſt. Quandoq͂ enim fortior dicit ratione officij ſeu dignitatis p̄cipuę. Quandoq͂ vero dicit fortior ratione nobilitatis/ vel diuitiarū aut amicorū. De qua materia/ & an cū eis ſit contendēdū: videat quod late notat Panor. in c. ſi. de alię iudi. mu. cau. fac. l ¶Circa hanc ſententiam dum ſentit vt his qui vel noſtro corpori vel rebus noſtris moleſtias inſerūt nō reſiſtam⁹: vidēdū eſt quod notant Panor. & cōmuniter oēs canoniſtę. in c. 1. de cōſti. vbi concludunt iſta nō eſſe p̄cepti ſed conſilij: ſaltem reſpectu ſori contētioſi. poſſumus enī & propter tuitionē corporis & p̄pter tuitionem rerum alteri reſiſtere etiam vſq͂ ad mortē eius ſi aliter corp⁹ aut bona tueri non poſſumus. Iſtud probatur in l. vt vim. ff. de iuſti. & iu. in l. ſententiā. §. Qui cū aliter. ff. ad l. aquil. in l. 4. §. lex. 12. tabularum. ff. eodem. in l. furem. ff. de ſicca. in c. ſi perfodiens. de homi. & notatur in l. 1. C. Vnde vi. Hæc procedunt in ſęcularibus. Clerici aūt pro defenſione rerum non poſſunt reſiſtere vſq͂ ad alterius mortem. text⁹ eſt in c. ſuſcepim⁹. de homici. ſecūdo iſta non procedunt in foro conſcientiæ: quia abſq͂ peccato bona noſtra alium occidēdo tueri nō poſſumus. Ita ſentit gloſa in dicta l. vt vim. in verbo iure. in princ. & ibi ita eam declarat do. Iaſon. ff. de iuſti. & iu. & Panor. in c. 2. de homi. Pro defenſione tamen corporis nedum proprij ſed etiam alieni licitum eſt reſiſtere etiam vſq͂ ad alterius mortem nedum in foro exteriori ſed etiam in foro conſcientiæ. Ita Panor. in c. olim. 1. in 6. col. verſi. ſed nunquid ſit licitum de reſti. ſpo. & facit bonus textus. in c. dilecto. de ſen. excommunicationis in. 6.

Clericus tamen qui pro corpore alterius defendendo aliquem occideret/ incurreret irregularitatem: licet secus esset si occideret pro defendendo corpore proprio. Textus est cum glo. in verbo suum. in cle. 1. de homi. Et q̄ non peccet occidens pro defensione alterius qui aliter euadere non potest: glosa est in. §. 1. in verbo hactenus. 23. questi. 8. & est bonus tex. in c. non in inferenda. 23. questi. 3. vbi dicit tex. Non in inferenda sed depellēda iniuria: lex virtutis est. Qui enim non repellit iniuriam a socio si potest: tam est in vitio q̄ ille qui facit. Vnde sanctus Moyses hinc prius or sus est tentamenta imbellis fortitudinis. Nam cū vidisset Hebręum ab Aegyptio iniuriam accipiētem / defēdit: ita vt Aegyptium prosterneret atq̄ ī arena absconderet. Salomon quoq̄ ait. Eripe eū qui ducit ad mortē. Hæc tex. Et ita etiā sentit. Inno. in c. si vero. 1. de sen. excō.

m ℂ Videautur quę annotabūtur in verbo Porta. n ℂ Hinc dicit textus in c. consuetudo. 16. questi 6 predicatores suos veritas nihil per cōtentionem agere præcipit. Maioritas autē in q̄bus & circa quæ tēdat: dicetur in verbo maior. o ℂ Isti qui non acquiescunt veritati cognitæ/ sed eam cum clamore impugnant: proprie vocantur contensiosi. vt declarat Archi. ī c. 2. de pœni. distinc. 2. & ſ. annotatum est. p ℂ Et ibi annotabit. q ℂ Simile est quod dicit tex. in prohe. insti: in fi. vbi dicit Iustinian⁹ īperator. Vosmetipsos sic eruditos ostendite: vt spes vos pulcherrima foueat/ posse nostrā remp. in partibus eı⁹ vobis credendam gubernari. De alijs aūt quæ huic dicto possent aptari: dicetur in verbo Corona.

r ℂ Sunt tamen plerīq̄ qui quæ sua snut nō aūt q̄ aliorū vel Ihesu Christi sunt consyderāt. prout est bonus textus in c. licet nōnūq̄. 45. distinc. in c nosse. 63 distinc. in c. sūt in ecclesia. 8. questi. 1. & in dicto capite. sūt in ecclesia. Quisnam sua cōsyderare dicat declarans tex. dicit. Sua quęrunt: qui temporalia commoda sequuntur/ lucris inhiant/ honorem ab hominibus appetunt.

s ℂ Hæc admonitio Pauli/ secundum ius humanum respicit principaliter causarū patronos seu aduocatos. de quibus conformiter ad hāc sententiam dicit textus in l. Quisquis. versi. ante omnia. C. de postulam. Ante omnia vniuersi aduocati ita prębeāt patrocinia iurgantibus: vt non vltra q̄ litiū poscit vtilitas in licentiam conuiciandi & maledicēdi temeritatē prorumpant/ agant quod causa desyderat/ temperent se ab iniuria. Nam si quis adeo peocax fuerit vt non ratione sed probris putat esse certandū: opinionis suę imutationē patiet. t ℂ Aliter sumitur hoc loco verbū quęstiones: q̄ sumat in ti. ff. de quæstionibus & in c. quęstionē in pric 12. q. 2. de quo in verbo q̄stio.

v ℂ De hoc dicto est tex. in c. sacrificiū de pœni. dis. 1. & ex eo arguit solā cōtritionē ad peccarū delēdū sufficere/ quod verū est dūmō hēat ꝓpositū de exteriori cōfessione faciēda tēpore ab ecclesia ordinato. sūt eni tres partes pœnitentiæ q̄ loco & tēpore debent adesse. bon⁹ est tex. in c. perfecta. eadē dis. vbi dicit tex. In corde cōtritio/ in ore cōfessio/ in ope tota hūilitas: hęc est fructifera pœnitētia. & idē dicit tex. in c. perfecta. de pœni. dis. 3 & dicit tex. i c. si. ī fine. 22. q. 1. Si qa perpetrato piurio aut quolibet alio criminali peccato timēs pœnitētiā lōgā ad cōfessionē venire noluerit/ ab ecclesia repellendus est/ siue a cōmunione & cōsortio fideliū: vt null⁹ cū eo comedat neq̄ bibat neq̄ in domo sua eū recipiat. & i c. nō dubito. paulo āte fi. de cōse. dis. 4. dicit tex. Sicut bono Catechumino baptism⁹ deest ad regnū cœlorū capessendū/ sic malo baptizato vera cōfessio. merito aūt dictū est cōtritionē sine cōfitendi proposito non delere peccatum: quia sine confitendi proposito non est contritio vera. Cōtritio enim dicitur esse dolor voluntarie assumptus cum proposito confitendi. Ita Archi. in d. c. perfecta. in princ.

ℂ Contēdite intrare per angustam portā [m]: quia multi (dico vobis) quęrunt intrare & non poterunt. lucæ. 13. f.

ℂ Facta est contentio inter Christi discipulos: quis eorum videtur esse maior. Dixit aūt eis. Reges gentium dominantur eorum: et qui potestatē habent super eos benefici vocantur. Vos autē non sic [n]. Sed qui maior est in vobis/ fiat sicut minor: & qui pręcessor est/ sicut ministrator. lucæ. 22. c

ℂ Reddit deus vnicuiq̄ iuxta opera eius. His quidem qui secundū patientiam boni operis/ gloriam et honorem & incorruptionem quęrentibus vitam ęternam: [h]is autem qui sunt ex contentione [o] & qui non acquiescunt [o] veritati/ credunt autem iniquitati/ ira et indignatio in omnē animam hominis operantis malum/ Iudęi primum/ et gręci. ad ro. 2. b.

ℂ Frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles. Et latius infra in vero iudicium [p]. 1. cori. 6. b

ℂ Sic currite [q]: vt comprehendatis. [q] Omnis enim qui in agone contēdit/ ab omnibus se abstinet: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant/ nos autem incorruptam. Et latius infra in verbo currere. 1. cori. 9. g

ℂ Adhuc carnales estis. Quum enim sit inter vos zelus & contētio: nōne carnales estis & secūdū hominem ambulatis? Quum enim quis dicat Ego quidem sum Pauli/ alius autē ego Apollo: nonne homines estis? 1. cori. 3. a.

ℂ Opus carnis: est contentio Et late supra in verbo caro. gala. 5. d.

ℂ Quidam ex contentione Christum annunciant: nō syncere existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. philip. 1. c

ℂ Nihil per contētionem neq̄ per inanem gloriam sed in humilitate superiores sibi inuicem simus arbitrantes: non quę sua [r] sunt singuli considerantes sed et ea quę aliorum. philip. 2. a

ℂ Noli contendere verbis [s]: ad nihil enim vtile est / nisi ad subuersionem audientium. 2. ti. 2. a.

ℂ Stultas questiones [t] & genealogias & contentiones & pugnas legis deuita: sunt enim inutiles et vacuę. ti. 3. c.

ℂ Si zelum amarum habetis/ & contētiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista sapientia desursū descēdēs a patre luminū: sed terrena/ animalis/ diabolica. Vbi eni zelus & cōtētio: ibi inconstantia/ & omne opus prauum. iaco. 3. c.

ℂ Contritus et contritio.

ℂ Cor cōtritum [v] & humiliatum deus non despicies. psal. 50. d.

ℂ Commouisti terram & conturbasti eam: sana contritiones eius quia psal. 59. a.

x ¶ Quod ergo dicitur cõtritione peccata dimitti: intelligitur/ideſt deus in contritione dimittit. Neq enim cordis contritione neq oris confeſſione peccata dimittũtur: ſed gratia dei. vt eſt bonus tex. in c. Nemo tollit. de cõſe. diſtinc. 4. ſed ipſa cordis contritio ſignum eſt peccata eſſe dimiſſa: ſicut exterior ſatiſfactio ſignũ eſt cordis contritionis. gratia enim præcedit contritionẽ: & cõtritio remiſſionẽ. Vnde remiſſio eſt attribuenda cauſę quæ eſt cauſa cauſæ. Ita dicit glo. notabilis de pœni. diſtinc. 1. in ſumma.

commota eſt.

pſal. 146 a ¶ Dominus ſanat [x] contritos corde: & alligat contritiones eorum.

prou. 16. c ¶ Contritionem [y] pręcedit ſuperbia: & ante ruinam exaltabitur ſpiritꝰ

eſa. 61. a. ¶ Spiritus dñi ſuper me: eo q vnxerit [z] me. Ad annũciandum mãſuetis miſit me vt mederer cõtritos corde/& prędicarem captiuis indulgentiã et clauſis apertionem/vt prędicarem annũ placabilem dño & diem vltionis deo noſtro/vt conſolarer omnes lugentes/vt ponerem fortitudinem lugentibus Syon/& darem eis coronam pro cinere/oleum gaudij pro luctu/pallium laudis pro ſpiritu mœroris.

threñ. 3. c. ¶ Cui comparabo te vel cui aſſimilabo te filia Syon? magna [a] eſt enim velut mare contritio [a] tua. quis medebitur tui?

oſeę. 14. a ¶ Sanabo contritiones eorum/diligam eos ſpõtanee: quia auerſus eſt furor meus ab eis.

Continere continens et continentia.

1. reg. 21. a ¶ Si de mulieribus agitur: continuimus [b] nos ab heri & nudiuſtertius (dixit Dauid ad Abimelech ſacerdotem). Et vide infra in verbo Dauid: vbi diffuſius.

¶ Quod tribus primis nuptiarũ diebus cõtinẽdum [c] ſit: vide Tho. 6. d. Et ſupra in verbo Coniugium: vbi late. Et in verbo Angelus.

ſapiæ. 1. b ¶ Spiritus domini repleuit orbem terrarũ: & hoc quod cõtinet omnia/ſcientiam habet vocis.

y ¶ Cõtritio ſi hic ſumatur pro dolore de peccatis aſſumpto prout regulariter ſumitur: ꝓbatur hoc dicto cõtritionẽ de omni peccato eſſe habẽdam/ſi appellatiõe ſuperbię omne peccatũ continetur. Vt notabiliter dicit Archi. in c. Quis aliqñ. col. fi. de pœni. diſ. 1. Si autẽ ſumatur pro humiliatione ſeu abiectione & depreſſione: probat hoc dictũ omnes ſuperbos tãdẽ a deo humiliãdos ſeu abijciendos & deprimendos. de quo eſt ſolẽnis textꝰ qui de ſuperbia & depreſſione primi angeli loquitur/in c. principium. de pœni. diſ. 2. vbi paulo ante fi. dicitur. De primo angelo idcirco tam mira in quibus fuit & quę amiſit/inſinuantur: vt homini oſtendatur quid ipſe ſi ſuperbiat de electionis ſuę culpa paſſurꝰ ſit/ſi feriendo illi parcere noluit quem creando in gloria tantæ claritatis eleuauit. & vt conſyderet homo elatus: quid in terra mereatur/ſi angelis prælatus in cœlo proſternitur.

z ¶ Ponitur hoc dictum in c. vnico. de ſacra vnc. de quo dicetur in verbo. vngere.

a ¶ An contritio debeat eſſe magna/Archi. in c. Ecce. in fi. de pœni. diſtinc. 1. ſentitq ſic. dicit enim q debet eſſe amara propter delectationem in cogitatione illicita. Amarior propter conſenſum. Amariſſima propter opus perpetratum. & in c. perfecta. eadem diſtinc. dicit q dolor contritionis debet eſſe acer: quia offendimus deum creatorem. Acrior: quia offendimꝰ patrem noſtrum cœleſtem/qui nos paſcit multipliciter. Acerrimus: quia offendimus redemptorem noſtrum cœleſtem/qui nos liberauit proprio ſanguine a vinculis peccatorum/crudelitate dæmonum/& acerbitate gehennæ. In c. autem. in actione. eadem diſtinc. quærit in ſpecie an contritus debeat magis velle eſſe in inferno q̃ peccare. & allegat Anſelmum dicentem q aliquis magis debet eligere eſſe in inferno ſine culpa: q̃ in paradiſo cum culpa. quia innocens in inferno non ſentiret pœnam: peccator in paradiſo non gauderet dei gloria. Poſtea dicit ſecundum beatum Thomam q contritus in generali tenetur magis velle pati quãcumq pœnam: q̃ peccare. & hoc ideo: quia contritio non poteſt eſſe ſine charitate/per quam omnia dimittũtur peccata: ex charitate autem homo plus diligit deum: q̃ ſeipſum. Peccare aũt: eſt contra deum facere. Puniri autem: eſt pati aliquid contra ſeipſum. Vnde charitas hoc requirit: vt quamlibet pœnam homo contritus præeligat culpæ. ſed in ſpeciali deſcendere ad hãc pœnam vel illam non tenetur. immo ſtulte faceret quis: ſi ſeipſum vel alium ſolicitaret ſuper huiuſmodi particularibus pœnis. quia terribilia in particulari conſyderata: plus terrent. & ideo deſcendere ad hanc conſyderationem huiuſmodi particularium: eſſet inducere omnes in tentationem/& præbere occaſionem peccandi. Hæc Archi. Hoſtienſis vero in c. Omnis vtriuſq ſexus. col. 6. verſi. Sed q̃ta debet eſſe contritio. de pœni. & remiſ. dicit q ad contritionem ſufficit ſi quis doleat quia deum offendit. Nam ſi doleret non de offenſione dei ſed forte de infamia quam incurrit/vel quia propter hoc honorem ſuum amiſit: talis pœnitentia non eſſet ſufficiens/neq digna. 50. diſtinc. c. vt conſtitueretur. Sed & q̃uis quilibet teneatur potius omnia mala ſuſtinere q̃ malo conſentire (vt. 32. queſti. 5. Ita ne) nullum tñ obligamus ad hoc vt tantam contritionem debeat habere/q potius vellet omnem pœnam ſuſtinere q̃ peccaſſe in præterito vel peccare in futuro. Nam peccatum commiſſum iam præterijt. Vnde contritio tanta præſens: cum eo quod iam factum eſt/veraciter adaptari non poteſt. Sed nec tenetur homo illius eſſe conſtantię/vt credere teneatur q potius ſuſtineret mortem q̃ peccaret in futurũ/ſi neceſſitas alterius ſibi incũberet: q̃uis ſi præſens eſſet neceſſitas/tunc deberet eligere nec peccare. Quantum etiam ad futurum tempus ſperare debet q aut illa neceſſitas non veniet: aut q dñs dabit cum tentatione prouentum. Et ſicut humilitatis eſt timere in talibus: ſic verę fidei & ſpei eſt/nũq̃ de dei potentia vel miſericordia deſperare. Vnde & in oratione dñica petimus. & ne nos inducas in tẽtationẽ. Et dicit Auguſtinus. Projce te in deum: nec enim ita crudelis eſt/vt ſe ſubſtrahat/& te cadere permittat. Sed & diſcretionis eſt tales tentationes fugere: ſicut Chriſtus nos docuit fugiẽs in Aegyptum. Hæc Hoſtiẽſis.

b ¶ Hæc verba dicta ſunt a Dauid vt ſibi & ſuis ſancti panes ab Abimelech ſacerdote/edẽdi darentur. Vnde ex eis ſumitur notabilis effectus per textũ in c. 1. 33. queſti. 4. vbi dicit textus. Si panes propoſitionis ab his qui vxores ſuas tetigerũt comedi nõ poterãt: quãto magis ille panis qui de cœlo deſcendit non poteſt ab his qui coniugalibus paulo ante hęſere complexibus/violari atq contingi? & in c. Quotienſcũq. eadem cauſa & queſti. dicitur. Quotienſcũq dies natalis domini aut reliquę feſtiuitates aduenerint: non ſolum a concubinarum conſortio/ſed etiam a proprijs vxoribus abſtinendum eſt. Et ideo ſacerdotibus vt ſemper valeant altari inſiſtere/ſemper ab vxoribus eſt abſtinendum: ſemperq caſtitas obſeruanda præcipitur. Ita dicit textus in c. ſacerdotibus. 31. diſtinc. & idem probatur. in c. teneri. in c. nam ſicut. in c. eos. & in c. Si laicus. 31. diſtinc.

c ¶ Videatur quod annotatum eſt in verbo Angelus. Thob. 6.

ℭVt sciui quoniã aliter non possum esse [d] cõtinens nisi deus det/& hoc ipsum erat summa sapientia scire cuius esset hoc donum: adij dominum et deprecatus sum illum. sapiæ.8.f.

ℭInuestiga sapientiam & manifestabitur tibi: & continens factus ne derelinquas eam. ecci.6. c.

ℭQui timet deum faciet bona/& qui continens est iustitię appręhendet illam: & obuiabit illi quasi mater honorificata/& quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Et ibi latius. Et infra Iustitia. ecci.15. a.

ℭOmnis ponderatio/non est digna [e] continentis animę. ecci.26.c.

ℭMiserere aię tuę placẽs deo/et cõtine & cõgrega cor tuũ in sctitate ei⁹ ecci.30.d.

ℭRazias qui pro affectu pater Iudęorum appellabatur/multis temporibus continentię [f] propositum tenuit in iudaismo: corpusq; & animam tradere contentus pro perseuerantia. 2. macha. 14. f.

ℭSi non se cõtinent [g]/nubãt: melius est enĩ nubere q̃ vri. Et. [l]. Nubere.

ℭOportet episcopum continentem [h] esse. Et latius ibi. Et infra Epũs. 1.cori.7.b tit.1.b

Contentus. ℭFilij Leui nihil aliud possidebũt: decimarũ [i] oblatione contenti. Et supra in verbo Aaron. Et infra in verbo Decima. leui.18.d.

ℭContenti [k] estote stipendijs vestris (dixit Io. ba. ad Milites). Et infra in verbo Ioannes baptista. lucæ.3. c.

ℭEst quęstus magnus: pietas cum sufficientia [l]. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubiũ quia nec auferre quid possumus. Habẽtes autem alimẽta/& quibus tegamur: hijs cõtenti [m] simus. Nam qui volunt diuites [n] fieri: incidunt in tẽtationem/& in laqueum diaboli/ & de- heb.13.b.

d ℭ Quod cõtinentia seu castitas non nisi deo inspirante detur et seruetur: probat etiã bonus tex. in c. de his. 28. distinc. vbi dicitur. Si aliquibus gratia castitatis deo inspirante placuerit/& promissionem castimoniæ suæ absq; coniugali necessitate sese spopõderint seruaturos: hij tanq̃ appetitores arctissimę vię leuissimo dñi iugo subdantur. Hinc dicit tex. in c. Quia sanctitas. in fi. 50. distinc. sine carnis cõtagione paucos inueniri. Et text⁹. deũ auctorẽ esse continentiæ demonstrãs in c. Qui sitit. 33. q. 5. dicit. Apostoli vxoris onere contemplato si talis est (inquiunt) non expedit nubere. quorũ dñs sententiã pbãs: recte (ait) quidẽ sẽtitis q̃ nõ expedit hoi ad cœlorũ regna tendenti accipere vxorẽ: sed difficilis res est/ & nõ oẽs capiũt verbũ istd/ verũ qb⁹ datũ est. e ℭ Istã sñiam sapientis declarat notabiliter Hostiẽ. i c. 1. ĩ fi. de voto. vt sc; intelligat i cõtinẽtia spũali. talis enim cõtinentia nullã recipit cõmutationẽ/ nullam redemptionem: quia pro nullo bono peccatũ cõmitti debet. vt late dicit glo. i c. quod ait. in verbo periculosissime. 14. dis. Et facit bon⁹ tex. i c. 1. ibi. cũ tale dãnũ. de conuer. infide. Continẽtia aũt corpalis q̃uis voti ua: cõmutationẽ recipit seu redemptionẽ. Vnde si aliquis rex Sarracenorũ magnæ potẽtiæ cũ toto regno suo paratus sit baptizari & conuerti ad dñm dũmodo papa det sibi in vxorẽ aliquã sanctimonialem q̃uis velatã & deo cosecratã: poterit papa cũ tali sctimoniali dispensare. Ita dicũt Hostieñ. & Panor. i d. c. 1. de voto. Vbi tñ Hostiẽ. col. 2. ĩ fi. dicit q̃ talis sctimonialis nõ debet pcurare nec appetere: sed ex sola charitate & amore reip. cõsẽtire. Et qd dictũ est de dispẽsatiõe cũ moniali: tenet etiã Archi. in c. sũt qdã. 25. q. 1. dicẽs. B. Tho. & magistrũ sententiarũ ita tenere. Et subiungit idẽ esse in clerico existẽte in sacris. f ℭ Nota continentiæ ppositũ. Ad continentiam eni: non solũ corporis sed etiã mentis integritas adesse debet. Tex. est in c. si paulus. 32. q. 5. vbi dicit tex. Virgines malæ: sunt virgines carne/ non spũ. Immo dicit tex. in c. reuera. eadem causa & questi. Nõ potest cato ante corrũpi: nisi mens fuerit ante corrupta. & in c. Tolerabilius. eadem causa & questi. dicitur. Tolerabilius est carnẽ virginẽ/ q̃ mentem habere. Vtrũq; bonũ: si liceat. si non liceat: saltem non homini casti sed deo simus. Virgo enim/ prostitui potest: adulterari non potest. Hæc tex. Isti aũt qui animo impudici sunt: licet corpore sint casti/ dicũtur ponderosi. Tex. est in c. 1. §. fi. 49. distinc. vbi dicit tex. Põderosus est qui turpitudinem opere non exercet/ sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderatione grauatur in mente. qui nequaq̃ quidem vsq; ad opus nepharium rapitur/ sed eius animus voluptate luxuriæ sine vllo repugnationis stimulo delectatur.

g ℭ Similis est textus Augustini in c. Nuptiarum. 1. respon. 27. questi. 1. vbi dicit tex. Filiorũ procreationi operã dare/ non canino more per vsum promiscuũ fœminarum/ sed honesto ordine coniugali: est in homine probandus affectus. & ipsum tñ laudabilius transcendit & vincit: cœlestia cogitans animo Christianus. Sed qm̃ (sicut ait dominus) non omnes capiũt verbũ hoc: qui potest capere capiat. qui se non continet: nubat. h ℭ Quod hoc loco dicitur de epo: pcedit in omnibus constitutis in sacris ordinibus. vt tex. in c. 1. & 32. distinc. & in c. si quis eorũ. eadem dis. vbi dicit. Si quis eorum qui ad clerũ accedunt/ voluerit nuptiali iure mulieri copulari: hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Et in dicto. c. 1. in fi. dicit tex. Nec leuitico aut p̃sbyterali honore/ aut episcopali excellentia quisq̃ idoneus existimetur: qui se a voluptate luxuriæ necdũ refrenasse detegitur. i ℭ Videatur quod annotabit in verbo decima: & quod annotatũ est. s̃. in verbo Aaron. 2. k ℭ De hac militũ per Ioannẽ Baptistã admonitione loquit tex. in c. in singulis. 86. dis. vbi dicit tex. Ioãnes baptista militibus responsum dedit/ ne calũnias faciãt/ ne prędã requirant: docens idcirco stipendia constituta militiæ/ nę dũ sũpt⁹ q̃ritur/ prędo grassetur. Et horũ verborũ effect⁹ ponitur per textũ i c. paratã. 23. q̃sti. 3. vbi dicit. Si christiana disciplina oĩa bella culparet: hoc poti⁹ consiliũ salutis petentib⁹ in euangelio diceret vt abijceret arma/ seq; militiæ oĩno subtraherẽt. dictũ est aũt eis. Neminẽ cõcusseritis: estote cõtẽti stipẽdijs vr̃is. Quib⁹ ppriũ stipẽdiũ sufficere debere p̃cepit: militare vtiq; nõ phibuit. l ℭ Sufficiẽtia quõ attẽdat: notat i c. cũ adeo. de rescrip. i c. cũ secũdũ apostolũ. de pbẽ. & i c. cõquerẽte. de cle. nõ resi. & dicet in verbo sufficiẽtia. m ℭ Pro exornatione & effectu hui⁹ sentẽtię bon⁹ est tex. in c. eps. in pric. 10. q. 2. vbi dr̃. Eps hẽat ptãtẽ i reb⁹ ecclesię: vt dispẽset necessitatẽ hñtib⁹ cũ oĩ reuerẽtia & timore dei. pticipare etiã eũ oportet q̃ necessaria sũt: si tñ ipse aut q cũ eo sũt frẽs idiguerit aliquo/ vt necessitatẽ nullomõ patiant/ secũdũ apl̃z sctm̃ dicẽtẽ. Victu tm̃ & tegumẽto his cõtẽti sim⁹. & i c. Si cupis. in fi. 16. q. 1. dicit tex. Pręter victũ & vestimẽtũ & manifestas necessitates nihil cuiq̃ tribuas: ne filiorũ panes canes comedãt. Istud aũt p̃serti clericos respicit. vt pbat tex. in c. duo sũt. 12. q. 1. vbi dr̃. Rasio capitis clericorũ: est oĩm tpaliũ depositio. Illi ei victu & vestitu cõtenti/ nullã iter se ppriętatẽ hñtes: dñt hẽre oĩa cõmunia. Et dicit glo. in c. Quia nos p illũ tex. in fi. de testa. q̃ de iure cõmuni clerici de bonis ecclesiæ testari nõ pñt: quia solo victu & vestitu dñt esse cõtẽti. De quo dicet diffusi⁹ in verbo testamẽtũ/ aut alio loco vbi meli⁹ quadrabit n ℭ Videnat quæ ãnotabuntur in verbo desyderiũ.

o ℭ Videantur annotata in verbo cupiditas. p ℭ Per hæc verba (sint contenti pręsentibus) quandoq̃ testatores loquũtur in testamẽtis eorũ. Sed dictis verbis non obstantibus / possunt qui iubentur esse contenti: legitimam vel falcidiã aut trebellianicã detrahere. bo. est tex. cũ glo. in l. Quoties. C. fami. her.
q ℭ Videatur annotata in verbo grauis. r ℭ Quia iustus cõtrarius est impijs: cognito quis iustus dicat / cognoscet quis dicat impius seu iniust⁹. cũ de iure hũano contrariorũ eadẽ sit disciplina. c. hospitiolũ. in

sideria multa inutilia & nociua quę mergũt hoïes in interitũ & perditionẽ. Radix enim oim malorũ est cupiditas [o] : quã quidã appetentes errauerũt a fide / & inseruerũt se dolorib⁹ multis. Tu autẽ o hõ dei hec fuge.

heb. 13. b. ℭ Sint mores sine auaritia: contenti [p] pręsentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neq̃ derelinquã: vt confidenter dicamus. Domin⁹ mihi adiutor est: non timebo quid faciat mihi homo.

iob. 7. d. **Contrarius.** ℭ Quare domine posuisti me contrarium tibi / & factus sum mihimetipsi grauis [q] ?

sapię. 2. c. ℭ Circũueniamus iustum (dicũt impij) quoniam inutilis est nobis / & cõtrarius [r] est operib⁹ nostris. Et improperat nobis peccata legis: & diffamat in nos peccata disciplinę nostrę. Et infra Iustus / vbi latius.

ecci. 25. d. ℭ Mulier si primatum habeat: contraria [s] est viro suo.

Contradicere et contradictio. ℭ De voto mulieris cui contradicit pater vel maritus: vide. Nũe. 30. Et infra in verbo Votum.

nũeri. 20 d ℭ Pergat Aarõ ad populos suos (dixit dñs ad Moysem) Non enim intrabit terram quã dedi filijs Israel: eo q̃ incredulus [t] fuerit ori meo ad aquas contradictionis.

psal. 17. f. ℭ Eripies me de cõtradictionibus populi: cõstitues me in caput gentiũ.

psal. 54 b. ℭ Pręcipita domine diuide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem / & contradictionem in ciuitate.

proũ. 18. c ℭ Contradictiones comprimit sors. Et infra in verbo Sors.

esa. 45. b. ℭ Vę qui contradicit [v] factori suo: testa de samijs terrę. Nunquid dicet lutum figulo suo / quid facis: & opus tuum absq̃ manibus est?

lucę. 2. e. ℭ Ecce positus est hic in signũ cui cõtradicetur (dixit Simeon de Christo). Et latius infra in verbo Maria virgo.

heb. 12. a. ℭ Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes.

exo. 22. c. **Contristari et contristatus.** ℭ Aduenam [x] nõ cõtristabis / nec affliges eum: aduenę enim & ipsi fuistis in terra ęgypti.

thob. 2. c. ℭ Thobias non est contristatus q̃ plaga cęcitatis euenerit ei: sed immobilis in dei timore permansit / agẽs gratias deo omnib⁹ diebus vitę suæ.

tho. 10. a. ℭ Cœpit cõtristari nimis Thobias / & Anna vxor eius cũ eo: & cœperũt ambo simul flere / eo q̃ die statuto minime reuerteretur fili⁹ eorũ ad eos.

psal. 54. a ℭ Contristatus [y] sum in exercitatione mea: & conturbatus sum a voce inimici & a tribulatione peccatoris.

psal. 68. e. ℭ Sustinui qui simul cõtristaretur & nõ fuit: qui cõsolaret / & nõ inueni

proũ. 12. d ℭ Non contristabit [z] iustum quicquid ei acciderit.

ecci. 26. d. ℭ In duobus contristatum est cor meum: & in tertio iracũdia mihi aduenit. Vir bellator deficiens per inopiã / vir sensatus contemptus: & qui transgreditur a iustitia ad peccatum / dominus parauit eum ad rõphęã.

fi. 31. dis. & insti. de his q̃ sui sũt vel aliẽ iur. i pric. Et si iustus bonus est ergo iniustus malus. quia datis duobus contrarijs si vnũ bonũ sit: alterum malũ est. Ita arguit tex. in d. c. Hospitiolum in fi. vbi dicit. Si bonum est mulierem non tangere: ergo malũ est mulierẽ tãgere. s ℭ Cõtraria tamen esse nõ debet: sed obediens & subseruiẽs / vt annotatũ est. s. in verbo coma. t ℭ De hac Aaron ad aquas contradictionis incredulitate: tex. est qui videri põt / in c. vt cognouerũt. §. an nõ charitatẽ habebat. de peni. dis. 2. v ℭ Iure humano satis dici põt q̃ cõtradicere dr̃ factori suo: qui ei nõ consentit / licet expresse non cõtradicat. Textus est & ibi Bar. in l. inuitum. in princ. ff. de serui. vrba. prædi. Pro exornatione aũt hui⁹ sẽtentiæ est bon⁹ tex. in c. Quã præposterũ. 13. q. 2. vbi dicitur. Quã p̃posterũ est / q̃q̃ peruersum: vt cũ dei volũtatẽ postulemus / quando vocat nos & accersit nos de hoc mũdo / non statim voluntatis ei⁹ imperio paream⁹ / obnitimur / & reluctam⁹: & pertinaciũ more seruorum / ad cõspectũ dñi cum tristitia & mœrore perducimur: exeuntes istinc necessitatis vinculo / non volũtatis obsequio: & volumus ab eo præmijs cœlestib⁹ honorari / ad quem venim⁹ inuiti. Hæc tex.
x ℭ De aduena non constristãdo / sed potius fouendo: est bonus tex. apud legistas i Auctẽ. omnes pegrini. C. cõmunia de succes. vbi dicit text⁹. Omnes peregrini & aduenę libere hospitẽt vbi voluerint: & hospitati / si testari voluerit / de reb⁹ suis ordinãdis liberã habeãt facultatẽ / quorũ ordinatio incõcussa seruet̃. Si vero intestati decesserint / ad hospitem nihil pueniat: sed bona ipsorũ per manus ep̃i loci / tradãtur (si fieri põt) hęredibus / vel in piascausas erogẽtur. Hospes vero si aliquid de bonis taliũ cõtra hãc constitutionẽ habuit: triplũ ep̃o restituat / quibus ei visum fuerit assignandum / non obstante statuto aliquo aut consuetudine quæ hactenus contrariũ inducebant. Si qui autem contra pręsũpserint: eis / rebus suis testandi interdicimus facultatẽ. vt in eo puniantur in quo delĩquerunt: put culpæ qualitas exegerit puniẽdi. Hęc tex.
y ℭ Si hęc sint verba p̃phetę in persona Christi: bon⁹ est tex. pones cõsimilẽ Christi sentẽtiã. Tristis est aĩa mea vsq̃ ad mortem. in c. in quadã. de cele. missa. z ℭ Cõtristari secundũ deũ de suis scz vel aliorũ culpis possũt etiã iusti. Bon⁹ est tex. in c. Affectũ. 26. q. 7. Vnde dicit tex. qui est Leonis papæ in c. multũ stupet. in fi. 3. q. 6. Sicut multum nos ea q̃ a te pie sũt curata lętificant: ita nimiũ ea q̃ perperam sunt gesta contristant.

a ¶ De hoc dicto Christi est tex. in c. in quadam. paulo post princ. de cele. missa. b ¶ De tristitia quæ vertitur in gaudium: est textus. in c. hi duo. in fi. de conse. distinc. 1. vbi dicitur. Septuagesima qñ lapsus protoplasti in ecclesia recitatur / Alleluia nouem hebdomadas intermittimus / sc3 vsq3 in pascha: vbi Christ⁹ resurgēs a mortuis / tristitiam nostram in gaudium vertit / & alleluia nobis reddit. Et dicit tex. in c. ieiunium quarti. versi. pe. 76. distic. Cum reuersus fuerit ad nos dominus / & cogitauerit vt benefaciat nobis: omnis tristitia vertetur in gaudium / & fames pristina sermonis domini / præsentia doctrinarum eius & cœlestis panis saturitate compensabitur. De gaudio autem quod in tristitiam vertit: est tex in c. Cum multa. paulo ante §. 86 distinc.

¶ Ihesus assumpto Petro & duob⁹ filijs zebedei / cœpit cōtristari & mœstus esse: & dixit eis. Tristis [a] est anima mea vsq3 ad mortem. mat. 26. d.

¶ Ihesus circūspiciens Phariseos in ira: cōtristatus est super cecitate cordis eorum. mar. 3. a.

¶ Amen amen dico vobis (dixit Christus ad discipulos) quia plorabitis et flebitis vos: mundus autem gaudebit. Vos autem contristamini: sed tristitia [b] vestra vertetur in gaudium. Et ibidem latius. ioã. 16. d.

¶ Contristatus est Petrus: quia Ihesus dixit ei / tertio. Amas me. ioã. 21. e.

¶ Statui hoc ipsum apud me: ne iterum in tristitia venirē ad vos. Si enī ego contristo vos: & quis est qui me letificat / nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis: vt nō cum venero / tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere / confidēs in omnibus vobis / quia meum gaudium omniū vestrum est. Nam ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas: nō vt cōtristemini / sed vt sciatis quam charitatem habeam abundātius in vobis. Si quis autem contristauit me: non me cōtristauit / sed ex parte vt non onerem omnes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est / obiurgatio hec que fit a pluribus: ita vt econtrario magis donetis & consolemini / ne forte abundātiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos / vt cōfirmetis in illum charitatem. 2. cori. 2. a

¶ Si contristaui vos in epistola: nō me pœnitet. Etsi pœniteret vidēs q̄ epistola illa & si ad horam vos contristauit / nunc gaudeo: non quia contristati estis / sed quia cōtristati estis ad pœnitentiam. Contristati enī estis secundū deum: vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundū deum tristitia est / pœnitentiā in salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundū deū cōtristari [c] vos q̄tam in vobis operatur solicitudinem: sed defensionē / sed idignationē / sed timorē / sed desideriū / sed emulationē / sed vindictā. 2. cori. 7 b

Controuersia.

¶ Cum fuerit controuersia [d]: stabūt sacerdotes [e] et leuite in iudicijs meis & iudicabunt. eze. 44. f.

¶ Homines per maiorem sui iurant [f]: et omnis cōtrouersie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. heb. 6. d.

Cōtumax.

¶ De filio i patrē cōtumace: vide Deu. 21. d. Et. 3. Fili⁹.

¶ Qui delicate a pueritia nutrit seruū suū: postea sentiet eū cōtumacē [g]. pro. 29. a

¶ Contumax [h] non sis et incredibilis timori domini. [h] eccl. 1. d.

c ¶ Glosa. in c. affectum. in verbo operatus est. 26. questi. 7. exponendo istum textū dicit. Cōtristari secundum deum operatur solicitudinem de futuris peccatis.

d ¶ Iure humano cōtrouersia fieri dicitur etiam ante litem cōtestatā. vt est bonus tex. in l. diuus. in princ. ff. de peti. here. per quem ita dicit Bar. in l. Amplius nō peti. ff. rem ra. ha. Et dicit moueri controuersia nō tm̄ agendo: sed etiam resistendo. glo. est in l. non solū. §. si status. ff. de procu. & in l. Lucius licius ticius. §. Tres hæredes. ff. ad trebel. & facit bonus tex. in l. Si controuersia. C. de euic.

e ¶ Sacerdotes ergo & existentes in sacris iure diuino iudices esse possunt: quod verum est etiam iure humano. tex. est in l. oēs. & in auctē. causa que fit cum monacho. C. de episco. & cleri. in c. cum decorem. de vita & ho. cle. in c. 1. de sen. & re. iudi. in. 6 cum infinitis similibus. Debēt tñ a sententijs sanguinis abstinere. c. sētētiā sāguis. Ne cle vel mo. cū vulga.

f ¶ Videatur quod annotabitur in verbo iuramentum.

g ¶ Ne ergo dñs seruum sentiat contumacē: corrigat eum / & emēdet. iuxta id quod etiam iure humano sibi conceditur. l. Vnica. in princ. C. de emen. seruo. §. fi. insti. de his qui sui sūt vel aliæ iur. Et notat glo. in c. si alterius. in verbo iudicari 7. questi. 1 vbi dicit idem esse in mercenario vt sc3 dñs possit eum corrigere.

h ¶ Dñi spiritualis: dei sc3 / vel eius vicarij pape / cui omnes obedire oportet. c. 1. 12. distinc. & c. in memoriam. 19. distinc. vbi dicit tex. Licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum: tamen feramus & pia deuotiōe toleremus. Et in c. Enīuero. eadem distinc. dicit tex. qui est Stephani pape. Quia in speculum & exemplum / Romana ecclesia cui nos Christus preesse voluit / præposita est ab omnibus: quicquid statuit / quicquid ordinat / perpetuo quidē & irrefragabiliter obseruandū est, & in c. Nulli. eadem distic. dicitur. Sit ruinæ suæ dolore prostratus: quisquis apostolicis voluerit cōtraire decretis. nec locū deinceps inter sacerdotes habeat: sed exors a sancto fiat ministerio / nec de eius iudicio quisq̄ postea curā habeat. Si etiā hæc sentētia de dñis tēporalibus intelligat: procedit qd in ea dicitur etiā in repositiuo / quo iubetur ne dñis aliquid p̄cipientibus cōtumaces simus aut inobedientes. vt est tex. in c. qui resistit. 11. q̄sti. 3. & dicetur diffusius in verbo dñs. Inq̄tū aūt fit hic sermo de cōtumace: aduertendū est q̄ de iure hūano contumacia p̄prie sumit p̄ inobediētia q̄ fit iudici aliquid mādāti seu p̄cipiēti. Et est duplex: ficta scilicet & vera. De qua materia videat in c. 2. de do. & cōtu. in c. eñ qui. eo. ti. in. 6. & in l. fi. ff. de in inte resti. & alibi dicet: vbi peculiarius aptabit.

i ¶ Proferre contumeliā dicit qui in verba iniuriosa seu alterius dehonorationē respiciētia p̄cedit. l. 1. i pric. ff. de iniu. p̄prie eni cōtumelia fit in verbis. vnde cōtumeliosus dicit q̄ p̄cept⁹ est ad verba timoris & supbie p̄ferēda in cōuitiū aliorū. ita dicit Archi. in c. puto. in pric. 2. q. 7. in c. si qs sacerdotū. in pric. 11. q. 1.

k ¶ Contumelia enim fit verbis superbis & tumidis. vt annotatū est annotatione proxima. l ¶ Textus in c. in loco. in fi. 5. questi. 4. innitens huic sentētiæ dicit. Quicunq; aut tumultu aut contumelijs vel risibus consilium perturbauerit: iuxta diuinę legis edictū quo pręcipitur Eijce derisorem & exibit cum eo iurgium &c. cū omni dedecore de confessione abstractus a cōmuni cœtu secedat/ & trium dierum excōmunicationis sententiam ferat.
m ¶ Si hęc Salomonis sententia de Christo intelligatur: videndus est i ei⁹ exortatione bonus tex. in c. suggestū. circa me. 7 questi. 1. vbi dicit textus. Fratres charissimi/ non vos afflictionum amaritudo a pio mentis vestrę proposito coerceat recedere: consyderantes quāta pro absolutiōe nr̄i & liberatiōe creator dn̄sq; & redēptor noster pertulerit/ quibusve contumelijs se afficiendum tradiderit vt nos a vinculis potestatis diabolicę liberaret.

Puer. 10. c **Contumelia et contumeliosus.** ¶ Qui profert contumeliam [i]: insipiens.

11. a. ¶ Vbi fuerit superbia: ibi erit & contumelia [k].

12. b. ¶ Qui suauis est viuit in moderationibus: in suis monitionibus relinquit contumeliam.

20. a. ¶ Horror est homini qui separat se a cōtentionibus: omnes autem stulti miscentur contumelijs.

22. b. ¶ Eijce [l] derisorem/ & exibit cum eo iurgium: cessabuntq; cum eo causę et contumelię.

Sapię. 2. c ¶ Contumelia [m] & tormento interrogemus eum (dixerunt impij de iusto) vt sciamus reuerentiam eius/ & probemus patientiam illius. Et infra in verbo Iustus: vbi latius.

4. a. ¶ Erunt impij decidentes sine honore: & in contumelia inter mortuos in perpetuum.

Eccl. 3. c. ¶ Ne glorieris in cōtumelia patris [n] tui: non est enim tibi gloria sed cōfusio [n]. Et infra in verbo Filius.

6. a. ¶ Improperium & contumeliam malus hęreditabit.

8. b. ¶ Ne contra faciē stes contumeliosi: ne sedeat quasi insidiator ori tuo.

19. d. ¶ Est correptio mendax in ira contumeliosi [o].

21. d ¶ Stultitia hominis auscultare per ostiū: & prudēs grauabit cōtumelia.

22. a. ¶ Filia prudēs: hęreditas est viro suo. Nam quę confundit: in contumeliam fit genitoris.

22. d. ¶ Ante ignem camini vapor & fumus ignis inaltatur: sic & ante sanguinem maledicta & contumelię & minę [p].

¶ De hijs qui fœnore seu mutuo accepto/ dum tempus redditionis aduenit reddunt contumeliā: vide Eccli. 29. a. b. Et late infra in verbo Fœn⁹

Michee 7 b ¶ Ab ea quę dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam [q] facit patri / & filia consurget aduersus matrem suam/ nurus aduersus socrum suam/ & inimici hominis domestici [r] eius.

2. co. 12. c. ¶ Placeo mihi in infirmitatibus meis/ in contumelijs [s]/ in necessitatibus/ In persecutionibus/ in angustijs pro Christo (dicebat Paulus).

1. tio. 1. c. ¶ Prius blasphemus fui & persecutor & contumeliosus: sed misericor=

n ¶ Contumelia patris/ confusio est filij. & econtra. Contumelia filij est/ confusio seu contumelia patris. Tex. est in l. 1. §. si. ff. de iniu. An autem pater iniuriā factam filio remittere possit non tantum quoad se sed etiam quoad filium: videat quod notat Bar. in l. sed si vni⁹. §. filio fa. ff. de iniu. in l. si fine. ff. rē. ra. ha. in l. lucius. ff. solu. ma. & in l. in personam. ff. de pac.

o ¶ Quis dicatur cōtumeliosus: notat Archidiacon⁹ in c. puto. 2. questi. 5. & in c. si quis sacerdotum. 11. questi. 3. & dictū ē in prima annotatione hui⁹ verbi. Bo. aūt est tex. istā sniaꝫ declarās in c. vera iustitia. 45. distinc. vbi dicit tex. Vera iustitia compassionē habet: falsa vero dedignationē/ quāuis & iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agitur typo superbię: aliud quod zelo disciplinæ. Indignantur etenī sed non dedignātes sūt. At cōtra hi qui de falsa iustitia superbire solēt/ cæteros quosq; despiciūt: nulla infirmantib⁹ misericordia condescendūt/ & quo se peccatores esse non credūt eo deterius peccatores fiūt. Hęc tex. Alius etiā tex. in c. recedite. eadem dis. istū notabiliter explanat. Ibi enim dicit. Recedite (inquiūt aliqui) recedite polluti. Abire: nolite nos tāgere. nobiscū nolite cōmunicare. Talis loquela non illuminat cæcum/ non sanat ęgrotū/ non curat infirmū: sꝫ magis occidit atq; i desperationē periclitantē mittit. Boni etei rectores ex sua infirmitate/ aliorū infirmitates pēsantes/ magis per hūilitatis & māsuetudinis leuamētū studēt peccātes ab erroris laqueo eruere: ꝙ per austeritatē in foueā perditionis nutātes propellere. Hęc tex. qui satis ostēdit mendacē in ore esse contumeliosi correctionē. Sed tn̄ pro apertiori mendacis hui⁹ correctionis ostensione: videat bo. tex. in c. licat nonnūꝙ. eadē distinc. Vbi dicit Licet nonnūꝙ accidant ꝙ in sacerdotibus sunt repręhendēda personis: plus tn̄ erga corrigēdos agat beniuolētia ꝙ seueritas/ plus exhortatio ꝙ cōminatio/ plus charitas ꝙ potestas. sed ab his qui quę sua sūc quęrūt nō quæ Iesu Christi: facile ab hac lege discedit: & dū dominari magisꝙ consulere subditis placet: honor inflat in superbiā: & qđ prouisū est ad concordiā/ tendit ad noxam. p ¶ Sicut contumelię sunt in verbis: ita etiā minę. panor. in c. 1. in 3. no. de offi. dele. Et quod hic dicit minas & cōtumelias esse pręābulas ad sanguinē: facit ad quęstionē legistarū/ an si aliquis reperiat occisus/ præsumat ab eo occisus q sibi mortē minatus fuerar. In qua ꝗstiōe dicit Bal. i l. si. ff. de hære. insti. ꝙ non: nisi esset talis minas suas exequi solitus. Et istud/ inspiciendam scilicet esse consuetudinem personæ inferētis minas: tenet etiā Bar. in mutū. C. quod me. cau. & panor. & alij canonistę. in d. c. 1. de offi. delega. & in c. Causā matrimonij. in 2. col. eodē ti. q ¶ Si contumelia propriesumat scꝫ pro graui conuitio vt nocat Archi. in c. puto. 2. q. 7. filius contumeliā faciens pr̄i/ pōt ab eo exhęredari. Text⁹ est in Auten. vt cū de appel. corn̄ §. Causas. in pri. colla. 9. An autē pater pro cōtumelia sibi illata per filiū/ possit cōtra eū agere actione iniuriarū: videt tex. ꝙ nō/ saltē si fili⁹ sit in ptāte patris. in l. lis nulla. ff. de iudi. vbi dicit tex. Lis nulla nobis esse pōt cū eo quē in ptāte habem⁹.
r ¶ Videant quę annotabunt in verbo domesticus. s ¶ Contumelias ꝓprias etiā Petrus patienter sustinebat nec vindicabat. vt dicit tex. in c. Quod Christus. §. potest. 23. questi. 4. Sed dubitatio est/ an istud sit preceptū con

diā dei cōsecut⁹ sum/quia ignorās [t] feci in incredulitate (dicebat Paul⁹)
¶In magna domo non solū sunt vasa aurea & argentea: sed & lignea 2.tio.2.d.
et fictilia/ & quędam in honorem/ quędam autem in contumeliam.
¶Apostoli ibant gaudentes a conspectu concilij: quoniam digni habiti Act.5.g.
sunt pro nomine Ihesu contumeliam [v] pati.

Conturbare conturbatus et conturbatio. ¶Miserere Psal.6.a.
re mei dñe/ quoniā infirmus sum: sana me dñe/ quoniā conturbata sunt
omnia ossa mea
¶Auertisti faciem tuam a me (domine) & factus sum conturbatus. 29.a.
¶Quare tristis es anima mea/ & quare cōturbas [x] me? Spera in deo quo 41.b.
niam adhuc confitebor illi salutare vultus mei/ & deus meus.
¶Contristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus [y] sum a voce 54.a.
inimici & a tribulatione peccatoris.
¶Pauper sum ego & in laboribus a iuuentute mea: exaltatus autem hu .87.c
miliatus sum & conturbatus.
¶Domus iusti plurima fortitudo: & in fructibus impij conturbatio. Puer.7.a
¶Ihesus stetit in medio discipulorum: & dixit eis. Pax vobis. Ego sum: Luc.24.f
nolite timere. Conturbati vero & cōterriti: existimabāt se visum videre.

Connubium. ¶Honorabile sit cōnubium [z] in omnibus/ & tho-
rus immaculatus: fornicatores enim & adulteros iudicabit dominus. hebre.13 a

Conuenire et conuentio. ¶Astiterunt reges terrę & princi-
pes conuenerunt in vnum aduersus dñm: & aduersus Christum eius. psal.2.a.
¶Volatilia ad sibi similia [a] conueniunt: & veritas ad eos qui operantur
illam reuertetur. Eccl.27.b
¶Nunquid ambulabunt duo pariter: nisi conuenerit eis? Amos.3.a
¶Conuenite/ cōgregamini gens nō amabilis: priusq̄ pariat iussio quasi Sopho.2.a
puluerē transeuntē diem/ anteq̄ veniat super vos ira furoris domini/ an-
teq̄ veniat super vos ira indignationis domini.
¶Anteq̄ conuenirent [b] Ioseph & Maria: inuenta est in vtero habens de Mat.1.c.
spiritusancto. Et late infra Maria virgo.
¶Simile est regnum cœlorū homini patrifamilias: qui exijt primo ma- Mat.20.a
ne conducere [c] operarios in vineam suā. Cōuentione [d] autem facta cum
operarijs ex denario diurno: misit eos in vineam suam. Et egressus cir-
ca horam tertiam/ vidit alios stantes in foro ociosos: & dixit illis. Ite &
vos in vineam meam: & quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abie
runt. Iterum autem exijt circa sextam & nonam horā: & fecit similiter.
Circa vndecimam vero exijt & inuenit alios stantes: & dixit illis. Quid

tumelias scilicet ab alijs illatas non vindicare/ sed patienter sustinere. Canonistę & leges istæ dicunt q̄ rancorem tenemur dimittere/ sed contumelię satisfactionem dimittere non tenemur. ita dicit glosa in c. quia presulatus. 1. questi. 4. in c. Et qui emendat. 45. distinc. & in c. 1. de maledi. immo dicit glosa in c. si quis contristatus. 90. distinc. q̄ bene facit qui dimisso rancore agit actione iniuriarum ad consequendam contumeliæ satisfactionem. Et idem dicit glosa in c. si is qui. in verbo possumus. 23. questi. 4. Hinc dicit panormi. in c. 1. de iniu. & Anto. de bu. in c. de his. de accusa. Et Bar. in l. si tibi §. Quedā. in fi. ff. de pac. q̄ confitēs sacerdoti & iniurias sibi illatas remittens: rancorem tantum/ & non satisfactionē censetur remisisse. De quo tamen Bar. se remittit ad Theologos.

t ¶Videant annotata in verbo ignorans.

v ¶Huius dicti meminit textus. 23. questi. 3. in prin. in versi. sic etiā. de primis. vbi dicit tex. De primis credentibus legit q̄ rapinam suorū bonorum cum gaudio suscipiebāt non quęrētes sibi aliorū patrocinia: sʒ gaudentes quoniā digni iudicebant pro noīe Ihesu contumeliam pati.

x ¶Si propheta velit his verbis animā suā a varijs cōturbationibꝰ excutere: videat bo. tex. Hieronymi qui vt idem faciamus nos admonet/ in c. nunq̄. circa prin. de cōse. dis. 5. vbi dicit tex. Non vacet mens tua varijs perturbationibꝰ: quæ si pectori insederint/ dominabūt tui/ & te deducent ad delictū maximū.

y ¶Si propheta velit dicere se cōturbatū quia vidit iustos a peccatoribus tribulari: videat bonus tex. in c. Quid ergo. de pœni. dis. 3. vbi dicit: Quādo videm⁹ malignū ditescere/ non subruamur: et qñ videm⁹ bonos mala pati/ non turbemur. q2 non pōt vel malus in oib⁹ malꝰ esse/ sed habet aliqua bona: neq̄ bonus in omnibꝰ esse bonus/ sʒ habet aliqua peccata.

z ¶Pro hac Imaculatione thori coniugalis & ei⁹ districta obseruatione videatur tex. in c. si vxorē. 34. q̄sti. 5. vbi dicit. Si vxorem quis habeat sterilem siue corpore deformē/ siue debilē mēbris/ vel cęcam/ vel claudā/ vel surdā/ vel si quod aliud/ siue morbis/ siue laboribus doloribusq̄ confectā/ & quicquid excepta fornicationis causa cogitari potest/ vehemēter horribilem: pro societate fideq̄ sustineat. Hęc tex. qui Augustini est.

a ¶Simile est qd dr. Oīs hō simili suo sociabit. de quo videat bo. tex. in c. in noua actione. 16. q. 7. & quod notat Hostien. in c. transmissam. de elec.

b ¶Hæc verba declarant per tex. in c. Quod dicit. de ver. sig. vbi dicit tex. Quod dr anteq̄ conuenirēt non seq̄ vt postea conuenirēt: sed scriptura qd factum non sit ostendit. & de hoc dicet diffusius in verbo Maria virgo.

c ¶Conducere dicitur operarios: qui eorū operas ad certū tempus & vsum sibi exhibendas retinet. locare vero dicit: qui ea exhibet. Conductio enim/ accipientē: locatio vero/ tradentē respicit. Bon⁹ est textus in l. quero §. inter locatorē. ff. locati. & in l. dñs horreorū. §. Qui contra. cū similibꝰ. ff. eodē.

d ¶Conuentio est nomen valde generale. l. 1. versi. Conuentionis. ff. de pac. vbi dicit tex. Conuentionis verbum generale est ad oīa pertinens de quibus negocij contrahendi transigendiq̄ causa consentiūt/ qui inter se agunt. Nam sicuti cōuenire dicunt qui ex diuersis locis in vnū locum colligunt & veniūt: ita qui ex diuersis animi motibus in vnum consentiunt. i. in vnam sententiā decurrunt. Hæc tex. Dum autem hic

textus dicit. Cõuentione facta: intelligi poteſt ſecundũ ius humanum etiã per pactũ nudum. i. per promiſſionẽ ſimplicem factã operarijs abſq eorum ſtipulatione. Verbum enim conuentio complectitur & denotat nedum promiſſionem cũ ſtipulatione factam: ſed etiã ꝑmiſſionẽ nudã. Tex. eſt in l. lecta. in verbo conuenit. & ibi Bar. ff. ſi cer. pe. de quo tamen late loquitur ibi do. meus Iaſon. in 3. col. vbi videatur. Et per eundẽ in Ru. ff. de ver. obliga. in 1. col.
e ℂ Hinc dicit tex. in c. finali. in ſi. de magiſtris. Singulo denario fraudari nõ debẽt in vinea dñi operãtes. Et glo.

hic ſtatis tota die ocioſi? Dicunt ei: quia nemo nos conducit. Dixit illis. Ite & vos in vineam meam. Cum ſero autem factum eſſet: dixit dñs vineę procuratori ſuo. Voca operarios/ & redde illis mercedem: incipiẽs a nouiſſimis vſq ad primos. Cum veniſſent ergo qui circa vndecimam horam venerant/ acceperunt ſingulos denarios: venientes autem & primi arbitrati ſunt ꝙ plus eſſent accepturi. Acceperunt autẽ & ipſi ſingulos [e] denarios: & accipientes murmurabant aduerſus patrẽfamilias/ dicẽtes. Hi nouiſſimi vna hora fecerũt: & pares illos nobis feciſti qui portauimus pondus diei & ęſtus. At ille reſpõdens: vni eorũ dixit. Amice: non facio tibi iniuriã [f]. Nõne ex denario conueniſti mecũ? Tolle quod tuum eſt: & vade. Volo autem & huic nouiſſimo dare ſicut & tibi. An nõ licet [g] mihi quod volo/ facere? An oculus tuus nequã eſt quia ego bonus ſum? Sic erunt nouiſſimi primi: & primi nouiſſimi. Multi eñ ſunt vocati [h]: pauci vero electi.

2. cori. 6. c ℂ Quæ conuentio [i] Chriſti ad Belial?

psal. 63. a **Conuentus.** ℂ Protexiſti me domine a conuentu [k] malignantiũ: a multitudine operantium iniquitatem.

eccl. 10. b ℂ Exhonorauit dominus cõuentus malorũ: & deſtruxit eos vſq in finẽ.

Iaco. 2. a ℂ Si introierit in conuentum [l] veſtrum vir annulum aureũ habẽs in veſte candida/ introierit autem & pauper in ſordido habitu/ & intẽdatis [l] in eũ qui indutus eſt veſte pręclara/ & dixeritis ei/ Tu ſede hic bene/ pauperi autẽ dicatis/ Tu ſta illic/ aut ſede ſub ſcabello pedum meorum: nõne iudicatis apud voſmetipſos & facti eſtis iudices cogitationũ iiquarũ?

Conuertere conuertens conuerſus et conuerſio.

thob. 13. b ℂ Conuertemini peccatores/ & facite iuſtitiã coram domino: credentes ꝙ faciat vobiſcum miſericordiam ſuam.

Iob. 5. a. ℂ Voca ſi eſt qui tibi reſpondeat: & ad aliquẽ ſanctorum [m] conuertere.

psal. 7. c. ℂ Niſi cõuerſi fueritis gladium ſuum vibrauit dominus: arcum ſuum tetendit & parauit illum.

ff. ibi & Hoſtieñ. dicunt vltimũ tantum acceptuꝛum quantũ primũ. pro quo dicto eſt hic bo. tex. & in c. Cum omnes. de conſtitu. vbi iuniores canonici antiqs in pceptione fructuũ ſũt coæquãdi.
f ℂ Simile eſt qd dr iure hũano. Volẽti & cõſẽtiẽti non fit dolus neq iniuria. l. cũ donationis. C. de tranſac. Et facit hæc ſententia ꝙ liberor ſoluẽdo quod cõuentũ eſt: licet ſine conuentione pl⁹ exigi potuiſſet. Quod ẽt procedit ſecundum iura humana: vt eſt bo. tex. in l. in cauſæ. 2. verſ. Idẽ Pomponius ait. ff. de mino. vbi dicit textus. Põponius ait/ in precio emptionis & vẽditionis naturaliter licere contrahentibus ſe circũuenire. Et facit tex. in l. 2. C. de reſcin. ven. & in c. Cum dilecti. de emp. & vendi. vbi pꝛobatur ſatis eſſe ꝙ emptor ſoluat precium conuentũ: dũmodo venditor non fuerit decept⁹ vltra dimidiũ iuſti pcij. Prædicta procedũt fraude ceſſante: & ſic vbi ſolũ interuenit in conuentione deceptio re ipſa/ non autem ex propoſito. Si eñ ex propoſito interueniſſet: non videret liberari/ ſaltem in foro conſcientię ſoluendo qd conuentum eſt, quia non licet bono viro aliquẽ vel in quadrante decipere. glo. eſt quæ ad hoc ſolet allegari. in l. ſemper. in contractibus. in ſi. ff. de regu. iuris.
g ℂ Sic dicitur iure humano. Suę quiſq rei moderator eſt & arbiter. Ita dicit tex. in l. in re mãdata. C. mandati. qd verũ videt/ etiã abutẽdo. ꝑut eſt bo. tex. in l. ſed & ſi lege. §. cõſuluit. ibi. cũ re ſua ſe abuti putãt. ff. de peti. hęre. dũmodo tamẽ rẽ ſuã nõ oino abſumat. Expedit eñ reip. ne re ſua quis male vtatur. Ita dicit tex. i. §. ſed et minor aſperitas. inſti. de hijs qui ſui ſunt vel alieni. h ℂ Cõformiter ad hanc ſententiam dicit textus in. c. ſi ex bono. circa me. de pœni. diſtin. 4. Qui non perſeuerauerũt: fuerunt ex multitudine vocatorum. ex paucitate autẽ electorum non fuerunt. i ℂ Hinc dicit tex. in. c. reſuſcitatus. de peni. diſtin. 1. Si deus animam inhabitet: ergo tẽplum ſpiritusſancti facta eſt/ ergo illuminata eſt/ ergo a tenebris peccatorum expiata eſt/ ergo templũ diaboli eſſe deſiuit quę ad lucem venit/ cuius reſpectus tenebras fugat. Nulla enim (vt ait Apoſtolus) conuento Chriſti ad Belial. Nulla participatio luci ad tenebras. Nulla cõmunicatio iuſtitię & iniquitatis. Nullus conſenſus templo dei cũ idolis. Hęc tex. k ℂ Conuentus malignantium iure ciuili conuenticulę vocatur. Bo. eſt tex. qui tales cõuẽticulas inhibet/ in. l. conuenticulam. C. de epiſ. & cle. vbi dicit tex. Conuenticulam illicitam etiam extra eccleſiam in priuatis ędibus celebrari prohibemus: pręſcriptionis domus periculo imminẽte ſi domin⁹ eius in ea clericos nouam ac tumultuoſam conuenticulam celebrantes ſuſcepit. Harũ etiã conuenticularum inhibitionem facit tex. in. c. 1. §. cõuenticulas. de pace tenen. & iure. for. in vſu feudo. Quos etiã malignantium conuentus ius canonicum appellat conuenticula neutraliter/ vel etiam cõciliabula. Tex. eſt in. c. clericus hęreticorũ. 24. queſti. 3. et in. c. multis. t. reſpon. 17. diſtin.
l ℂ Cœtus/ conuentus/ & congregatio: a coeundo id eſt a conueniendo dicuntur. Hinc conuentus eſt nuncupatus: ꝙ ibi omnes conueniunt in vnum. Ita dicit tex. in. c. 1. in ſi. 15. diſtin. Et facit hęc ſententia Iacobi non eſſe a conuentibus ſeu capitulis/ iſtorum exteriorũ/ diuitiarum ſcilicet & paupertatis/ vel nobilitatis & ignobilitatis/ ſcecedentium ad eos habendam eſſe rationem. De quo eſt textus ſolennis in. c. venerabilis. de pręben. vbi improbatur conſuetudo capituli ꝙ non niſi liberos et nobiles in eorum cœtum admitterent. Et dicitur attendendum ꝙ non generis/ ſed virtutum nobilitas vitęq honeſtas gratum deo faciunt & idoneum ſeruitorem: qui ad ſuę eccleſię requiem non multos ſecundũ carnem nobiles & potentes elegit/ ſed ignobiles ac pauperes. eo ꝙ non eſt perſonarum acceptio apud ipſum. m ℂ Videantur annotata in verbo Sanctus.

n ¶ Archidi. in. c. semel. 2. de peni. distin. 2. dicit q agnum typicum Iudei ad vesperā conuertendi esurient. iuxta hoc dictum Psal. Conuertentur ad vesperam: & famē patient vt canes. &c. o ¶ Cōuersio cordis dicitur quasi cordis vndiq versio: quando scilicet cor nostrum vndiq a malo ad deum vertimus. Ita probat textus in. c. conuertimini. de peni. distin. 1. p ¶ Conuertentur animę beatę in requiem suam perfectam in fine sęculi: facto iudicio. Amodo enim requiescēt a laborib9 suis. Ita Archi. in. c. pśbyter. circa mediū. 91. distinc. q ¶ Ex hoc dicto satis pbatur pacē ideo inter homines nō esse: quia deo displicent sua pręcepta non seruātes. Et ita etiam dicit glo. in. c. ad apostolicę in verbo pace. in fine. de re iudi. li. 6. & ibi ponit glosa alias quiq causas ppter quas pax iter homines nō habetur. de quib9 causis dicetur in verbo pax. r ¶ Hinc dicit textus in. c. nullus expectet. de peni. disti. 7. Nullus expectet quādo peccare nō potest. Arbitrij quęrat libertatē/ vt delere possit cōmissa: non necessitatē. Qui pri9 itaq a peccatis relinquit q ipse reliquit ea: nō libere sed quasi necessitatem condēnat. Et subiūgit. Illi q cū potuerūt/ nunq cōuerti voluerūt: confitētes cum iam peccare nequeunt/ nō sic facile acqrūt quod volūt s ¶ Qui timet timore filiali quē gignit amor Qui enim seruili timore conuertitur: non dicitur proprie cōuerti. Tex. est no. in. c. nullus expectet. §. quod quis. de peni. di. 7. vbi dicit tex. Cōuertit qui totus & omnino vertitur. qui iam pœnas nō timet/ sed ad bonum domini festinat tendere. t ¶ Quę sciētia stulta dici possit: videatur bonus tex. in. c. nōne. 27. dis. vbi dicitur. Nōne vobis videt in vanitate sensus/ & obscuritate mētis ingredi: qui dieb9 ac noctib9 i dialectica arte torquetur/ qui physicus perscrutator oculos trās cœlos leuat/ & vltra pfundum terrarū & abyssi in quoddam inane demergit/ qui iambum seruet/ qui tantā metrorū syluā in suo studiosi9 corde distinguit & congerit? Hęc tex. Et dicet diffusius in verbo scientia. v ¶ Sic est qd dicit zacharias relat9 p glo. i. c. cōuertimi. i glo. ma. circa capiī. de pēi. di. 1. Surge qui dormis & exurge a mortuis: & illmiabit te Xps. x ¶ Cōuertit homo: si de9 eū conuertat. Alioqui: nō. quia de hoie dictum est. Spiritus vadens & non rediens. i. homo labitur de per se: sed per se solum non resurgit. Istā declaratione sentit glo. in dicto. c. conuertimini. in glo. ma. in fi. de peni. distinc. 1.

¶ Conuertetur dolor eius in caput eius: & in verticem ipsius iniquitas Psal. 7. d.
eius descendet.
¶ Conuertantur peccatores in infernū: oēs gētes quę obliuiscunt deū. 9. b.
¶ Reminiscentur & conuertentur ad dominum vniuersi fines terrę: & 21. f.
adorabunt in conspectu eius vniuersę familię gentium.
¶ Conuertentur [n] ad vesperam/ & famem patientur vt canes: & circuibunt ciuitatem. 58. b
¶ Venite: & videte opera dei terribilis in cōsilijs super filios hominum. 65. a
Qui cōuertit mare in aridā/ in fluie pertrāsibūt pede: ibi lętabūt i ipso
¶ Quantas ostendisti mihi dñe tribulationes multas & malas: & cōuersus viuificasti me/ & de abyssis terrę iterum reduxisti me? Multiplicasti 70. d.
magnificentiam tuam: & conuersus consolatus es me.
¶ Deus conuerte nos: & ostende faciem tuam/ & salui erimus. 79. a
¶ Audiā quid loquat in me dñs de9: qm loquet pacē in plebē suam. Et 84. b
super sanctos suos/ & in eos qui conuertuntur [o] ad cor.
¶ Cōuertere aīa mea in requiē [p] tuam: quia dñs benefecit tibi. Quia eripuit aīam meā de morte/ oclos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu. 89. c.
¶ Cogitaui vias meas & conuerti pedes meos in testimonia tua. 118. h.
¶ In conuertendo dñs captiuitatē Syon: facti sumus sicut cōsolati. Tūc 125. a
repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.
¶ Conuertere domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro. 156. b
¶ Cū placuerit [q] dño vię hominis/ inimicos quoq eius cōuertet [q] ad pacē puer. 16. a
¶ Non tardes conuerti [r] ad dñm/ & ne differas [r] de die in diem. Subito Eccl. 5. c
enim veniet ira illius/ & in tempore vindictę disperdet te.
¶ Cor superborū bōa i mala cōuertēs insidiat/ & i electis iponet maculā Eccl. 11. d.
¶ Conuertere ad dñm & relinque peccata tua: precare ante faciē dñi & Eccl. 17. e
minus offendicula. Reuertere ad dñm/ & auertere ab iniustitia tua: & nimis odito execrationē/ & cognosce iustitias & iudicia dei/ & sta in sorte
propositionis et orationis altissimi dei.
¶ Quam magna misericordia dñi & ppiciatio illius cōuertētibus ad se? Eccl. 17. d
¶ Qui timet deum conuertetur [s] ad cor suum. Eccl. 21. b
¶ Ego sū dñs cōuertēs sapiētes retrorsum: & sciētiā eorū stultā [t] faciēs Esa. 44. c
¶ Cōuertimini ad me & salui eritis oēs fines terrę: qa ego de9 & nō ē ali9 Esa. 45. d
¶ Conuertimini filij reuertētes dicit domin9: quia ego vir vester/ & assumā vos/ vnū de ciuitate & duos de cognatiōe/ & introducā vos in Syon/ hiere. 3. d.
et dabo vobis pastores iuxta cor meū/ & pascēt vos scientia & doctrina.
¶ Hęc dicit dñs. Si conuerteris conuertam [v] te & ante faciem meam stabis: & si separaueris preciosum a vili/ quasi os meum eris. Conuertentur hiere. 15. d
ipsi ad te: & tu non conuerteris ad eos.
¶ Conuerte me (dñe) & cōuertar [x]: quia tu dñs deus meus. Postq enim hiere. 30. c
cōuertisti me egi pœnitētiā: & postq ostēdisti mihi percussi femur meū.
¶ Reducam conuersionem terrę sicut a principio dicit dominus. hiere. 33. b
¶ Cōuerte nos domine ad te & conuertemur: innoua dies nostros sicut Thre. 5. d
a principio.
¶ Speculator si annunciaueris impio/ & ille non fuerit conuersus ab im Eze. 3. e. f
pietate sua/ & a via sua impia: ipse quidem ab impietate sua morietur/ tu

y ℂ In exornationem & declarationem huius sentẽtię videatur tex.in c.qui recedit. de peni.distin.I.vbi dicit tex.Peccata dimissa redire dicuntur quia quisquis post acceptam remissionẽ peccatorũ ad vomitũ redierit: tãto grauius punietur/ q̃to magis benignitate dei abusus/ singulorũ remissionis acceptę ingratus extitit. Et in.c. hoc nobis.eadem distinc.dicit textus.Hoc nobis maxime cõsiderandum est: quia cũ mala committim⁹/ sine causa bona nostra transacta reuocamus/ quoniã in perpetratione malorũ nulla debet esse fiducia preteritorũ bonorũ. Et dicit

autem animam tuã liberasti. Sed & si cõuersus y iustus a iustitia sua fuerit/ & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum corã eo .Ipse morietur: quia non annunciasti ei.In peccato suo morietur & non erũt y in memoria iustitię eius quas fecit/ sanguinẽ vero eius de manu tua requiram. Si autem tu annũciaueris iusto vt non peccet iustus/ & ille non peccauerit viuens viuet/ quia annunciasti ei/ & tu animam tuam liberasti.

Ezech.18. ℂConuertimini z & agite pœnitẽtiã ab omnibus iniquitatibus vestris: et non erit z vobis in ruinam iniquitas. Proijcite a vobis omnes iniquitates vestras in quibus preuaricati estis: & facite vobis cor nouum/ & spiritum nouum. Et quare moriemini domus Israel: quia nolo a mortẽ morientis/ dicit dñs deus .Sed vt conuertatur & viuat. Reuertimini & viuite

Eze.33.c. ℂImpietas impij non nocebit ei / in quacunq̧ b die conuersus fuerit ab impietate sua: & iustus non poterit viuere in iustitia sua/ in quacũq̧ die peccauerit. Et ibi latius & infra iustus.

Osee.14.a ℂConuertere Israel ad dominum deum tuum: quoniã corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba/ & conuertimini ad dominũ: & dicite ei. Omnẽ aufer iniquitatem/ et accipe bonũ: & reddemus vitulos labiorum nostrorum.

tex, post beatum Petrum in.c. Si refugientes .eadẽ distin. Si refugientes coinquinationes mundi in cognitiõe dñi nostri saluatoris Ihesu christi/ his rursus implicati superãt facta sunt ei⁹ posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illi non cognoscere viam iustitię: q̃ post cognitionẽ retrorsum cõuerti ab eo quod illis traditum est sancto mãdato. Et q̧ licet iustus cœptam iustitiã deserat: tunc tamen verus iustus et nõ putatiuus diceret. Textus est in.c.hanc societatẽ. versi. sicut ergo. eadem distinc. vbi dicit. Quãuis iusti recedẽdo a iustitia futuri filij sint perditionis eternę: cũ tamẽ pie & fideliter viuũt/ vere sunt filij dei & iusti & eterna beatitudine digni. vnde auctoritas nõ ait. Si auerterit se iustus a iustitia quam videbatur habere: sed sua/ scilicet quã veraciter habet. q̧ autẽ rationẽ quare de⁹ iustos a iustitia sua recedere pmittit/ expetere nõ debeam⁹: est notabilis & elegãs text⁹/ in.c.si ex bono. i pri. eadẽ distinc. vbi formata quæstione/ cur deus aliquos cum fideliter & pie viuerent/ non tamen de vitę huius rapuit periculis: ne malitia mutaret intellectum eorum/ & ne fictio mutaret intallectũ eorum: subiungitur. Sicut coguntur omnes fateri nobiscũ donum dei esse vt finiat homo vitã istam anteq̃ ex bono mutetur in malũ: ita etiã cur id alijs donetur alijs non donetur/ coguntur ignorare nobiscum. z ℂ Pro exornatione huius sententię videat bonus textus Chrysostomi in.c.talis.de pe.di.3.vbi di. Talis (mihi crede) talis est erga hoĩes pietas dei. nunq̃ spernit pœnitentiam: si ei syncere & simpliciter offeratur. etiam si ad summũ quis perueniat malorũ/ & inde tamen velit reuerti ad virtutis viam: suscipit & libenter amplectitur: facit omnia quatenus ad priorẽ reuocet statũ: & (quod est adhuc prestantius & eminentius) etiam si non potuerit quis explere in presenti satisfaciendi ordinem/ quantulãcũq̧ tamen & quamlibet breui tempore gestam non respuit pœnitentiã. Suscipit etiam ipsam nec patitur q̃uis exiguę conuersionis perdere mercedẽ. Hoc enim mihi indicat Esaias vbi de populo Iudęorum talia quędã dicit. Propter peccatum modice conturbaui eum & percussi eum & auerti faciem meã ab eo: contristatus est & ambulauit tristis/ & sanaui eum & consolatus sum eum. Hęc tex. a ℂ Pro eliciendo effectu huius sententię/ tex. est in.c. hi qui.3.quęsti.4. vbi dicitur. Hi qui Episcopos suos persequuntur & amouere nituntur iniuste contra apostolicã auctoritatem/ et si a morte phibentur dicẽte dño. Nolo mortem peccatoris: sed vt conuertatur & viuat. Perpetua tamen proculdubio notantur infamia. &c. Et tex. in c. his a quib⁹.23.quęsti.5. inhibitione facta personis ecclesiasticis de iudicio sanguinis non agitãdo & cõtrauenientibus pœna imposita: subiungit. His tamen exeuntibus ex hac vita cõmunio non est neganda ppter dñi misericordiã qui non vult peccatoris mortem/ sed vt conuertat & viuat. Et ex hac sententia dicit textus in c. pe.26.quęsti.6. pœnitentiam moriẽtibus negandam nõ esse: quia nõ vult dñs mortẽ pctõris. &c. b ℂ Textus in.c. his qui.26.q.6. innititur huic sentẽtię. & ex ea dicit His qui tẽpore necessitatis & in periculi vrgentis instantia presidiũ pœnitentię & modum reconciliationis implorãt/ nec satisfactio interdicenda est/ nec reconciliatio deneganda: quia misericordię dei nec mensuras possumus ponere/ nec tempora diffinire. Apud quem nullas patitur venię moras conuersio: dicente dei spiritu per Ezechielem pphetam. Cũ cõuersus ingemueris: tunc saluus eris. Et in c.si presbyter .eadẽ causa & quęsti. dicit tex. Si presbyter pœnitentiã moriẽtibus abnegauerit/ reus erit animarũ: quia dñs dicit. Quacũq̧ die conuersus fuerit peccator: vita viuet/ & nõ morietur. Et vberior tex .in c.pe. eadem causa & q̃sti. dicit. Agnouimus pœnitentiam morientibus denegati: nec illorũ desiderijs annui/ qui obitus sui tempore hoc animę suę cupiunt remedio subueniri. Horremus (fateor) tantę impietatis aliquẽ inueniri/ vt de dei bonitate desperet: quasi non possit ad se quouis tempore concurrẽti succurrere/ & periclitãtẽ sub onere peccatorum hoĩem redimere quo se velle desiderat expediri & liberari. Quid hoc (rogo) aliud est/ q̃ morienti mortẽ addere: eiusq̧ animã sua crudelitate na absoluta possit esse occidere (cum dñs ad subueniẽdũ gratissimus inuitat ad pœnitentiã: sic promitteus peccatori. In quacũq̧ die cõuersus. &c. Sed ad huius sententię declarationẽ: vidẽdus est adhuc bonus tex. in c. nullus expectet. §. quod q̃uis .da peni. distin. 7. vbi dicitur q̧ Ezechiel dicit conuersum & nõ tantum versum viuere. Vertitur a peccato: qui iã vult dimittere peccatũ. Conuertit: qui totus et oĩno vertitur/ qui iã pœnas nõ timet/ sed ad bonũ dñi festinat tẽdere. Quę cõuersio si cõtigerit alicui etiã in fine: desperandum nõ est de eius remissione. Sed quoniã vix vel raro est tam iusta conuersio: timeudũ est de pœnitẽte sero. quẽ eni morbus vrget/ & pœna terret: ad veram vix venit satisfactionẽ/ maxime cũ filij quos illicite dilexit sunt presentes/ vxor & mũdus ad se vocet. Multos solet serotina pœnientẽtia decipere: sed quĩ deus semper potẽs est/ sẽper etiã in morte iuuare valet quibus placet. Cum itaq̧ opus sit non hoĩs sed dei/ fructifera pœnitẽtia: inspirare eã potest quãdocũq̧ vult/ & remunerare ex sua misericordia quos potest dãnare ex iustitia. Sed quoniã multa sũt quæ impediunt & languentẽ retrahũt/ periculosissimũ est & interitui vicinum ad mortẽ protrahere pœnitẽtię remediũ. Sed magnum est cui deus tunc inspirat. Si quis enim est qui per veram pœnitentiam expectat dei clementiã: maiorẽ

sentiet dei bonitatem sua nequitia. Sed si etiam sic conuersus fuerit: vita viuet & non morietur. Non promittimus tamen q euadet omnem penam. Nam prius purgandus est igne purgationis: quia in aliud seculum distulit fructū cōuersionis. Hęc tex. c ¶ Istis verbis/ verę cōuersionis seu pœnitentię proprietas ac natura demonstratur. dū enim dicit in toto corde: ostenditur conuersum nedū de preteritis dolere debere/ sed etiam a futuris criminibus precauere. de quo est tex. in. c. pœnitentia est. 3. de peni. distin. 3. vbi dicit. Pœnitentia/ est mala preterita plāgere & ea

¶ Dicit domin9. Cōuertimini [c] ad me in toto corde [c] vestro/ in ieiunio [c]/ & in fletu [c] & in planctu [c] & scindite [d] corda vestra / & nō vestimēta vestra: & conuertimini ad dominum deum vestrum/ quia benignus & misericors est & prestans super malicia. Quis scit si conuertatur & ignoscat: & relinquat post se benedictionem? Iohel.2.d

¶ Conuertimini [e] ad me ait dominus exercituum: & cōuertar [e] ad vos dicit dominus exercituum. Ne sitis sicut patres vestri ad quos clamabant prophete priores: dicentes. Hęc dicit dominus exercituum. Cōuertimini de vijs vestris malis/ & de cogitationibus vestris pessimis: et non audierunt neq attenderunt ad me dicit dominus. zacha.1.a

¶ De Ioanne Baptista dictum est per angelum. Multos filiorum Israel conuertet ad dominū deum ipsorū. Et latius infra in vero Io. bap. Luce.1.b.

¶ Si septies in die peccauerit in te frater tuus / & septies die conuersus [f] fuerit ad te/ dicens pœnitet me: dimitte [f] illi. Luc.17.b

¶ Paulus & Barnabas dixerunt ad Iudeos. Vobis oportebat primum loqui verbū dei. Sed qm̄ repellitis [g] illud/ & idignos vos iudicatis æternę vitę: ecce conuertimur ad gentes. Actu.13.g

¶ Conuersari. Conuersatus. & Conuersatio.

¶ Date ex vobis (dicit Moyses ad filios Israel) viros sapiētes & gnaros/ et quorū cōuersatio [h] sit probata in tributus vestris: vt ponam eos vobis principes. Deut.1.b

iterum nō cōmittere. Et in. c. Irrisor. eadē dis. dicit textus. Irrisor est nō pœnitēs: qui adhuc agit quod pœnitet nec videt deum poscere subditus/ sed subsānare superb9/ canis reuersus ad suū vomitū est penitēs ad pctm̄. dū vero dr in ieiunio & fletu & plāctu: ostēdit conuersū debere ex pteritis peccatis voluntariā pœnam accipere. de quo est tex. in c. pœnitentia est. 2 de peni. distin. 1. vbi dicit. Pœnitentia est quędam dolētis vindicta: puniēs in se quod dolet cōmisisse. d ¶ Text9 in. c. porro. §. hoc idē/ alias est/ in c. scidite. de peni. dis. 1. dicit. Propheta ait. Scidite corda vestra et non vestimēta: ostendens contritionē cordis quę in eiusdē scissiōe intelligitur/ nō in cōfessione oris quæ pars est exterioris satisfactionis (quā scissuram vestiū nominauit/ a parte totum intelligēs) peccata dimitti. Et Archi. ibi post Hugo. dicit. apte per scissuram vestimētorū exteriorē satisfactionē intelligi. Quia sicut vestimentorū scissio inutilis est nisi fiat per distinctionem & proportionē eius qui debet vestiri: ita etiā satisfacere exterius. i. confiteri exterius nō pdest nisi pcedat scissio cordis. i. cōtritio scdm cuius motū & modū sequit oris cōfessio & operis satisfactio q scissura vestiū appellat. e ¶ Hęc pphetæ sentētia ponit i. c. porro. §. hoc idē. versi. cōuertimi. Alias ē in c. conuertimini. de peni. distin. 1. et ex ea ibidem inferēdo subiungitur. Si cor nostrū vndiq a malo ad deum vertitur: mox suę conuersionis fructū meretur/ vt de9 ab ira sua ad misericordiā conuersus/ peccati prestet indulgētiam cuius primo preparabat vindictam. Dū autē hoc loco ex conuersione nostra deū ad nos conuerti insinuatur: notādus est bonus tex. in c. nouit. eadē dis. vbi dicit text9. Nouit dn̄s mutare sentētiā: si tu noueris emendare delictum. Et in c. si agamus. eadē dr. dicit tex. Si agamus pœnitentiam: ipsum quoq deū suę pœnitebit pœnitētię. Et in. c. incōmutabilis. 22. q̄sti. 4. dicit. no. textus. Incōmutabilis de9 idemq semper existēs/ deiq summa natura/ semper sua in sacris literis legitur mutasse proposita: & pro misericordia tēperasse sententiam. Sic subiungit sic per Hieremiam dicit deus. Repente loquatur aduersum gentē & aduersum regnum: vt eradicē & destruam & disperdā illud. Si penitentiā egerit gens illa a malo suo: agam & ego penitētiā a malo quod cogitaui vt facerem eis. Pro effectu etiam huius sententię videatur bonus tex. in. c. si aliquis. §. ecce. 26. quęsti. 6. vbi dicit. Si necessitate mortis peccator vrget & Episcopus ita remotus est q presbyter eū consulere non possit: negabo pœnitentiā morienti? & beneficiū reconciliationis non prestabitur penitenti quem conuersum deus recipit ad veniam: iuxta illud. Cōuertimini ad me & ego cōuertar ad vos. &c. f ¶ Quomodo iniuriam nobis facientibus remittere debeamus: notant legistæ & psertim Bar. & dn̄s meus Iason in. l si tibi decem. §. quędā. ff. de pac. & Panor. & Anto. de butrio in c. 1. de iniu & annotatum est in verbo cōtumelia. Et quia hęc sententia Euāgelij dicit/ vt remittamus si conuersus frater noster dixerit. Penitet me: notandū est vltra ea q supra annotata sunt in verbo contumelia id quod in hac materia dicit Bar. in d. l. si tibi decem. §. quędam. in fi. vbi dicit q quis non tenetur remittere inimico suo: nisi petenti. & aliter signū amicitię non tenetur ei ostendere/ sicq verificatur quod dicitur in oratione dn̄ica. Dimitte nobis debita nostra/ sicut & nos dimittimus debitoribus nostris/ quasi dicat. sicut nos dimittimus petenti: ita tu dimitte. Hęc Bartho. qui dicit Magistrū sententiarum ita dicere in. 4. distin. 30. et tandem dicit hanc materiam Theologis esse relinquendam.

g ¶ Hanc dicit textus in c. futuram. in prin. 12. q̄sti. 1. Futuram ecclesiam Apostoli in gētibus preuidebant: idcirco predia in Iudæa minime sunt adepti/ sed pcia tantūmodo ad fouendos egentes. Et tex. in. c nisi cum pridem. §. pter autem maliciam plebis. de renū. ex hoc dicto Apostolorū dat effectum notabilem. dicit enim. Propter maliciā plebis cogitur interdum prælatus ab ipsius regimine declinare/ quoniam plebs durę adeo ceruicis existit ut pfice re nequeat apud ipsum sed pter eius duritiā quo magis satagit eo magis iusto iudicio deficere permittatur. dicente dn̄o per pphetam. Linguam tuam adherere faciā palato tuo/ quia domus exasperans est: & Apostoli leguntur dixisse Iudæis. Ecce conuertimur ad gentes: quia verbi dei vos indignos fecistis.

h ¶ Qualis debeat esse principis seu magistratus populū regētis cōuersatio: declarat tex. no. in. l. obseruandū. ff. de offi. pſi. vbi dicit. Obseruandum est ius reddenti vt in adeundo quidem se facilem pbeat. sed cōtemni se nō patiatur. Vnde mandatis adijcitur ne psides prouinciarū in vlteriorem familiaritatem prouinciales admittant. Nam ex cōuersatione æquali contēptio dignitatis nascit. Sed & in cognoscendo neq excandescere aduersus eos quos malos putat neq pcibus calamitosorum illachrymari oportet. Id enim nō est constātis & recti iudicis cuius animi motū vultus detegit. Et summatim ita ius reddi debet: vt auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat. Hæc tex.

i ℭ Si hęc sententia velit imitanda esse presbyterorum .i. antiquorũ seu seniorũ prouerbia (Presbyter enim senior interpretatur/ vt est tex. in. c. fi. 84. distinc). huic sentẽtię astipulatur tex. in l. si chorus. §. 1. ff. de leg. 3. & glo. in. c. cum in iuuentute. in verbo ad senilem. in fi. de presump. Si vero velit conuersandum esse cũ sapientibus senibus vt inde eorum prouerbia. i. sententias discamus: videatur bonus textus quo ista sententia ampliatur/ in c. Iudęorũ. 28. q̃sti. 1. vbi dixit textus. Iudęorũ filios vel filias/ supple fideles decernimus deputãdos aut monasterijs/ aut Christianis mulierib⁹ ac viris deũ timentibus: vt sub eorum cõuersatione cultum fidei discãt/ atq; in melius ĩstituti tam in morib⁹ q̃ in fide ꝓficiãt.

Thob. 14. in fi. a ℭ Omnis cognatio Thobiæ & omnis generatio eius in bona vita & in sancta conuersatione permansit: ita vt accepti essent tam deo q̃ hominibus & cunctis habitantibus in terra.

Sapiẽ. 8. c ℭ Non habet amaritudinem conuersatio sapientiæ/ nec tedium conuictus illius: sed letitiam & gaudium.

Eccl. 8. c. ℭ In prouerbijs sapientum presbyterorum [i] conuersare.

Eccl. 18. c. ℭ Ante languorem humilia te: & in tempore infirmitatis ostende conuersationem tuam.

Eccl. 39. a ℭ Sapiens in absconditis parabolarum conuersabitur.

Eccl. 41. b ℭ Filij abominationum [k] sunt filij peccatorum [k]: & qui cõuersantur [l] secus domos impiorum.

baruc. 3. d ℭ Deus adinuenit omnem viam disciplinæ/ & tradidit illam Iacob puero suo & Israel dilecto suo: post hęc in terris visus est/ & cum hominibus conuersatus [m] est.

Galat. 3. c. ℭ Audistis conuersationem meam aliquando in Iudaismo: quoniã supra modum persequebar [n] ecclesiam dei & expugnabã illam [n] / & proficiebam in iudaismo supra cũctos coętaneos meos in genere meo/ abũdantius ęmulator existens paternarum mearum traditionum. (Dicebat Paulus de seipso).

Philip. 3. in fi. ℭ Nostra conuersatio in cœlis est: vnde etiam saluatorem expectamus dominũ nostrũ Ihesũ qui reformabit corpus humilitatis nostrę. Et infra in verbo corpus.

1. tio. 4. c ℭ Exemplum esto fidelium in verbo [o] & in conuersatione [o]. Vbi latius. Et infra in verbo exemplum.

Heb. 13. b ℭ Mementote prępositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei: quorum intuentes [p] exitum conuersationis [p] imitamini fidem.

Heb. 13. c. ℭ Orate pro nobis. Confidimus enim: quia bonam cõscientiam habemus in omnibus bene volentes conuersari.

Iaco. 3. c. ℭ Quis sapiens [q] & disciplinatus inter vos? ostendat [q] ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientię.

k ℭ Filij peccatorũ sunt filij abominationũ seu abominãtur a dño: quando ad eos paterna flagitia/ hereditaria successione descẽdũt. ita dicit textus in. c. cœnomanẽsem. 56. distinc.

l. ℭ Quod sec⁹ domos impiorũ cõuersandũ nõ sit: admonemur etiã per bonũ tex. in c. ad hęc. de Iudęis. vbi dixit textus. Omnib⁹ Christianis qui sunt in iurisdictione nostra penitus iterdicatis ne iudęorũ seruitio se assidue ꝓ aliqua mercede exponãt. quod etiã obstetricibus & nutricib⁹ eorũ prohibere curetis: ne infantes Iudęorũ in eorũdem domib⁹ nutrire pręsumant. quoniam Iudęorum mores & nostri in nullo concordãt: & ipsi de facili ob cõtinuam cõuersationem & assiduam familiaritatẽ ad suã suspitionẽ & ꝑfidiã simpliciũ aĩos ĩclinarẽt. Et dicit tex. in. c. si epi. 28. questi. 1. Sępe malorũ cõsortia/ etiam bonos corrumpũt. de quo dicetur in verbo corrumpere.

m ℭ De conuersatione dei in terris loquitur textus in. c. scire debet. 76. distin. vbi dr. In dominica resurgẽs saluator/ reuersus est ad homines: & post resurrectionem cum hoĩbus cõmoratus est/ ęqualis eorũ. Et in. c. ieiuniũ. in fi. de conse. distin. 5. dicit textus. Dñs post resurrectionẽ. 40. dieb⁹ conuersatus est in terra cum discipulis suis. Et in c. exemplum. in prin. 12. questi. 1. dicit textus. Exemplũ dñi accipite conuersantis in terra.

n ℭ De hac Pauli in dei ecclesiã persecutione loquitur tex. in c. quis nos potest. circa prin. 23. questi. 4. vbi dicit text⁹. Cum dñs Petrum & alios Apostolos verbo solo euocasset: Paulũ ecclesię suę postea magnũ ędificatorẽ/ sed horrendũ antea vastatorem non solum voce compescuit/ verũetiam potestate prostrauit/ atq; in infidelitatis tenebris sęuientem/ ad desiderandum lumen cordis vt surgeret prius cęcitate corporis percussit.

o ℭ Circa hoc dictum Pauli ad Timotheum notandus est in primis bonus tex. in c. miramur. §. ꝙ si quibuslibet. 61. distinc. vbi dicit tex. ꝙ in beati Pauli Apostoli per spiritum dei emissa pręceptione in persona Timothei omnium sacerdotũ Christi numerus eruditur. Ex hoc enĩ textu coniuncto cũ hoc dicto Pauli satis ostẽditur omnes sacerdotes exemplo esse debere in verbo & conuersatione. Hinc dicit notabilis textus in c. multi. 40. distin. Si bene vixeris: o sacerdos/ & bene docueris: populum instruis. Si bene docueris/ & male vixeris: tui solius condemnator eris. Nam bene viuendo & bene docẽdo/ populũ instruis quomodo viuere debeat: bene autem docendo & male viuendo/ deum instruis quomodo te debeat condemnare. & tex. no. in c. Valẽtinianus. 63. distin. specialiter de Episcopi cõuersatione loquens dicit. Cum vellet Imperator Valẽtinianus catholicum deo ordinante in ecclesia Mediolanensi consecrari Episcopũ: euocans episcopos/ hęc eis locutus est. Nostis aperte eruditi diuinis eloquijs qualem oporteat esse pontificem: & quia non decet eum verbo solo sed etiã conuersatione gubernare subiectos/ & totius semetipsum imitatorẽ virtutis ostendere/ testemq; doctrinę conuersationem habere bonam. Talem itaq; in pontificali constituite sede: cui & nos qui gubernamus imperiũ/ syncere nostra capita submittamus/ & eius monita (dũ tanq̃ homines delinquimus) necessario veluti curantis medicamina suscipiam⁹. Hęc tex.

p ℭ Quod prępositorum conuersationem subditi intueantur: est textus in c. qualiter & quando. 2. de accusa. vbi dicit textus ꝙ pręlati sunt velut signum positi ad sagittam. De quo dicetur in verbo Prępositus.

q ℭ Similis est textus in c. non sunt audiendi. 11. q̃sti. 3. vbi dicitur. Non sunt audiendi siue viri sancti siue fœminę: qui quando depręhenduntur in aliqua negligentia per quam fit vt in malam veniant suspitionem/ vnde suã vitã longe abesse sciunt/ dicunt corã deo sufficere sibi cõscientiã: existimationẽ hoim nõ solũ impudenter/ sed etiem

crudeliter cōtēnētes. & in c. nolo. in prin. 12. q̄sti. 2. dicit text⁹. Nolo vt aliqs de vobis inueniat male viuēdi occasionem. Prouidemus enim bona (vt ait Apostolus) non solum coram deo: sed etiam coram hominibus.

r ¶ Videantur annotata in verbo Sanctus. s ¶ Videantur annotata in verbo Redimere.

t ¶ Vt conuersationem inter gentes quibuscum versamur habeamus bonam: admonemur etiam per textum in. c. fi. paulo ante fi. de statu mo. & facit tex. in c. in Lateranensi. in de pręben. Et modum cōuersandi cū eis cum quibus viuimus: ostēdit textus in c. fi. 41. distinc. vbi dicitur. Sicut in cibis mores eorum cū quibus viuimus obseruare monemur: sic & de indumētis intelligēdū est. Quisqs enī cōteptis his cū quib⁹ viuit/ lautiora sibi vel austeriora prę cęteris indumenta vel alimenta q̄rit: aut intemperans sui aut superstitiosus est. & idē dicit text⁹ in c. quisquis. in prin. eadē disti.

v ¶ Quid sit conuitium facere seu conuitiari: declarat tex. in l. item apud labeonē. §. fecisse cōuitiū. ff. de iniurijs. vbi dicitur. Fecisse cōuitium non tantū is videtur qui vociferatus est: verum is quoq; qui concitauit ad vociferationē alios/ vel qui submisit vt vociferaret. Ex his apparet nec omne maledictum cōuitium esse: sed illud solū quod cum vociferatione dictum est/ & siue vnus siue plures dixerint/ & qd i cœtu dictū est. quod autem non in cœtu nec vociferatione dicitur: conuitium nō pprie dicitur/ sed infamandi causa dictū esse. Hæc text⁹. Quādoq; tamen conuitij appellatiōe venit omne maledictum etiam sine vociferatione illatum. vt est bo. tex. in. l. si non cōuitij. C. eodē ti. de iiurijs.

x ¶ Cōcordatio tamen facta p̄sumitur etiā post conuitium: quando amicus cōuitium passus non irascitur nec mouet sed cum amico risit/ lusit et motu pprio comedit vt prius. Ista enī dissimulatione cōuitiū remissū esse censetur. tex. est i §. fi. in prin. insti. de iniu. in l. non solum. §. 1. ff. eodem. vbi dr. Iniuriarum actio ex bono & ęquo ē: et dissimulatiōe abolet. Siquis enim iniuriā dereliq̄rit/ hoc est stati passus ad animū suū nō reuocauerit: postea ex pœnitentia iniuriam remissam non poterit recolere. Hæc tex. per quam etiā ita dicunt canonistæ p̄sertim dñs Hostieñ. in c. 1, in fi. de iniu.

y ¶ Quid faciendū sit vt sapienter dicamur conuiuere: est bon⁹ tex. in c. quisqs. in prin. 41. distin. vbi dr. Quisquis rebus p̄tereūtibus restricti⁹ vtitur q̄ sese hñt mores eorū cū qnib⁹ viuit: aut intemperans/ aut superstitiosus est. Quisquis vero sic eis vtitur vt metas cōsuetudinis bonorum inter quos versatur excedat: aut aliquid significat/ aut flagitiosus est. Et dicit textus. in c. quæ contra. in princi. 8. distinc. Turpis est omnis pars: vniuerso suo non congruens.

z ¶ Sic nō licet Christianis cū Iudæis comedere: & pphanū putatur hmōi cōuiuiū. Tex. est in c. Omnes. in prin. 28. q̄sti. 1. vbi dicit textus. Oēs deinceps clerici siue laici/ Iudæorū cōuiuia vitent: nec eos ad cōuiuiū quisq̄ accipiat. quia cū apud Christianos cōibus cibis nō vtant: indgnū atq; sacrilegū est eorum cibos a Christianis sumi/ cum ea quæ Apostolo permittente nos sumimus/ ab illis iudicentur immūda/ ac si inferiores incipiant esse Christiani q̄ Iudæi: si nos quæ ab illis imponuntur vtamur/ illi vero a nobis oblata contemnant.

¶ Succincti lumbos mentis vestrę/ sobrij/ perfecti sperate in eam quę offertur vobis gratiam in reuelationem Ihesu Christi: quasi filij obedientiæ/ non configurati prioribus ignorantiæ vestrę desyderijs/ sed secūdū eum qui vocauit vos sanctum/ vt & ipsi in omni conuersatione sancti r sitis quoniam scriptum est. Sācti r eritis: quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum vniuscuiusq; opus: in timore/ incolatus vestri tempore conuersamini. / scientes q̄ non corruptibilibus auro vel argento redempti s estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis/ sed precioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati Christi/ pręcogniti quidem ante mundi constitutionē/ manifestati autē nouissimis temporibus propter vos qui per ipsum fideles estis in deo qui suscitauit eum a mortuis/ & dedit ei gloriam vt spes vestra & gloria esset in deo. 1. petr. 1. c

¶ Obsecro vos tanq̄ aduenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desyderijs quę militant aduersus animam conuersationem t vestram inter gentes habentes bonam: vt in eo quod detractant de vobis tanq̄ de malefactoribus/ ex bonis operibus vos consyderantes glorificent deum in die visitationis. Et est similis sētētia. 1. petri. 3. c. quā vide. s. cōsciētia 1. pe. 2. a. c

¶ Conuitiari & Conuitium.

¶ Est amicus qui odium & rixam & conuitia denudabit. Ecci. 6. a.

¶ Non omni homini manifestes cor tuum: ne forte inferat tibi gratiam falsam & conuitietur v tibi.

¶ Qui conuitiatur amico: dissoluet amicitiam. Eccli. 8. in fi.

¶ Si aperuerit amicus os triste/ non timeas: est enim cōcordatio excepto cōuitio x/ & improperio/ & superbia/ & mysterij reuelatione/ et plaga dolosa. In hijs omnibus effugiet amicus. Et supra Amicus. Eccli. 22. c Eccl. 22. d

¶ Qui cum Ihesu crucifixi erant: conuitiabantur ei. Et infra Ihesus. Mat 26. c

¶ De eo qui mutuo accepto tempore redditionis conuitiatur: vide Ecclesiastici. 29. b. Et infra in verbo fœnus.

¶ Conuiuere.

¶ Proposui sapientiam adducere mihi ad conuiuendum y: sciens quoniam mecum communicabit de bonis/ & erit allocutio cogitationis & tedii mei. Sapi. 8. b.

¶ Si cōmortui sumus/ et conuiuemus: si sustinemus/ & conregnabimus. 2. Tim. 2. c

¶ Conuiua. Conuiuās. & Conuiuium.

¶ De Loth qui duobus Angelis fecit conuiuium: vide Genesis. 19. a. Genc. 9. a

¶ Fecit Abraam grande conuiuium/ in die ablactationis Isaac filij sui. Ge. 43. g.

¶ Illicitum est Aegyptijs z comedere cū Hebreis z: et prophanum z putatur huiuscemodi conuiuium. Iudi. 14. c

3.Reg.3.c. ¶Rex Salomō obtulit holocausta in Hierusalē: & fecit victimas pacificas & grande conuiuium [b] vniuersis famulis suis.

hestar.1.b ¶Assuerus tertio anno imperij sui fecit grāde conuiuium cunctis principibus & pueris suis fortissimis Persarum & Mœdorū inclytis & pręfectis prouinciarum coram se: vt ostenderet diuitias glorię regni sui/ac magnitudinem atq; iactātiam potentię suę/ multo tempore/centum videlicet & octoginta diebus. Cūq; implerētur dies cōuiuij/inuitauit omnem populum qui inuentus est in Susis a maximo vsq; ad minimum: & iussit septem diebus conuiuium pręparari in vestibulo horti & nemoris quod regio cultu & manu cōsitum erat. Et pēdebant ex omni parte tētoria aerei coloris ac carbasini & hiacynthini sustētata funibus byssinis atq; purpureis: qui eburneis circulis inserti erant & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoq; aurei & argentei super pauimentū Smaragdino & pario stratum lapide disposita erant: quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui inuitati erant/aureis poculis: & alijs atq; alijs vasis sibi inferebantur. Vinum quoq; vt magnificētia regia dignum erat/abūdans & præcipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret [c] ad bibendum: sed sicut rex statuerat pręponēs mensis singulos de pricipib9 suis/vt sumeret vnusquisq; quod vellet Vasthi quoq; regina fecit conuiuium fœminarum in pallatio vbi rex Assuerus manere consueuerat.

¶De filijs [d] Iob qui faciebant conuiuium [d] sororibus suis: vide Iob.1. Et infra Iob.

puer.15.b ¶Secura mens est quasi iuge conuiuium.

puer.23.c ¶Noli esse in conuiuijs potatorum / nec in comessationibus corū qui carnes ad vescendū conferunt [e]: quia vacantes potibus & dantes symbola consumentur/ & vestietur pannis dormitatio.

Eccles.7.a ¶Melius est ire ad domum luctus: ꝙ ad domum cōuiuij. Et latius infra in verbo domus.

Eccl.9.b ¶Viri iusti sint tibi conuiuę [f]/& in timore dei sit tibi gloriatio: & in sensu sit tibi cogitatus dei/& omnis enarratio tua in pręceptis altissimi.

Eccl.29.b ¶Non comprimaris in conuiuio vino. Intellige quę sunt proximi tui ex teipso. Vtere quasi homo frugi hijs quę tibi apponuntur: vt non cum manducas multum/ odio habearis. Cessa prior causa disciplinæ...

b ¶De conuiuijs quę holocaustorū seu festorum diebus fiunt. loquitur textus. 44. distinc. in fine principij dicens. Sunt comessationes non solum sacerdotibus sed etiam laicis noxię: qui festiuos & solennes dies non aliter se digne celebrare putant/nisi comessationibus deferuiāt. Et tex. in c. comessationes. in prin. iuncta glo. in verbo putantur. dicit. Comessationes & ebrietates ita concessę & licitę putantur: vt in honore beatissimorum Martyrum nō solum per solennes dies (quod vnusquisq; lugēdum videat qui hęc nō carneis oculis inspicit) sed etiam quotidie celebrentur. Hęc tex. Si tamen conuiuia etiam diebus festis ex charitate fiant non ex voluptate: satis tolerātur. prout est bo. textus in c. cōmunia conuiuia. eadem distin. Vnde dicit notabilis textus apud legistas in l. vt prophanos. C. de paganis. Vt prophanos ritus iam salubri lege summouimus: ita festos conuentus ciuium & cōmunem omniū licētiā nō patimur summoueri. Vnde absq; vllo sacrificio atq; vlla superstitione damnabili exhiberi populorū voluptates secūdum veterem cōsuetudinē/ iniri etiam festa & cōuiuia (si quando exigunt publicata vota) decernimus.

c ¶Abusus fuisset si qui nolētes coegissent ad bibēdū. prout est tex. in c. a crapula. de vita & ho. cleri. vbi dicit text9. Abusum illum penitus decernimus abolēdum: quo in quibusdā partib9 ad pot9 ęquales suo modo se obligāt potatores. & cętera.

d ¶De istis conuiuijs filiorum Iob est bonus tex. in c. sicut. §. necesse. versi. vñ de btō Iob 47. disti. vbi dr̄. De beato Iob legitur/ꝙ p filijs suis quotidiana offerebat deo sacrificia; offerēs holocausta per singulos. quos tāta charitatis per fectio i vnum cōstrinxit: vt quisq; eorū in suo die cōuiuium fratribus pręparaet/ & ad exultādū secum tres sorores suas pariter inuitaret. Hęc textus.

e ¶Circa hanc sententiam Pauli videndus est bonus textus isti sententię satis conformis in c. nō oportet. 44. distic. vbi dicit text9. Nō oportet ministros altaris vel quoslibet clericos aut laicos Christianos de symbolis (quę vulgus comessalia appellat) conuiuia celebrare. Quid autem sit carnes ad vescendum conferre: declarat Archi. in c. ex merito. in fi. 6. questi. 1. vbi dicit/ꝙ carnes in comessationibus ad vescendum conferre: est absentibus in conuiuijs detrahere. quam in conuiuijs absentiū detractionē satis improbat textus in c. communia. 44. distinc. vbi glosa. 1 ponit hoc dysthichon.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

f ¶Hac sententia notari possunt ea quę conuiuijs ex charitate factis adesse debent. De quibus notabiliter loquitur tex. in c. conuiuia cōmunia. 44. distinc. vbi dicitur. Conuiuia communia quę ex intentione impendēdę charitatis fiunt: recte vestra fraternitas in suis epistolis laudat. sed tamen sciendum est/ quia tūc ex charitate veraciter prodeunt: cum in eis nulla absentium vita mordetur/nullus ex irrisione reprehenditur/ nec in eis inanes secularium negociorum fabulę sed verba sacrę lectionis audiuntur. cum non plus ꝙ necesse est seruitur corpori: sed sola eius infirmitas reficitur/ vt ad vsus exercendę virtutis habeatur. Itaq; si vos in vestris cōuiuijs hęc agitis: abstinētiū fateor magistri estis. Hęc textus. Alius autē textus in c. quando. specialius loquens de conuiuijs presbyterorū/ eisq; adhuc alia adesse debere demonstrans; dicit. Quando veniunt presbyteri ad aliquod cōuiuium: aliquis prior illorum versum ante mensam incipiat/ & cibum benedicat/ & tunc secundum ordinem sedeant alter alteri honorem prębētes: Per vices cibum & potum benedicant: & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Post refectionem similiter hymnum dicant ad exemplum domini sicut in cœna fecisse legitur: & se contineant omnes presbyteri: maxime in talibus locis vt non vituperetur ministerium eorum. Hęc textus.

g ¶ Ne offendas supple non solum conuiuantes tecum: sed etiam animam tuam & corpus tuum. Animam: quia ventris ingluuies animam prouocat facile ad luxuriam/ & omne opus bonū dissoluit. Vnde Hieronymus. Vēter & genitalia sibimetipsis vicina sunt: vt ex vicinitate mēbrorum cōfœderatio intelligatur viciorū. Ita dicit tex. 44. distin. in prin. Corpus: quia Hippocrates amphorismis opimis docet crassa & obesa corpora quę crescendi mēsuram impleuerunt/ nisi cito ablatiōe sanguinis minuantur/ in paralysin & pessima morborum genera erumpere. Vnde Galenus vir doctissimus interpres Hippocratis athletas quorum vita et ars sagina est/ dicit in exhortatione medicinę nec viuere posse diu nec sanos esse: aīasq; ita nimio sanguine & adipib⁹ quasi luto inuolutas/ nihil tenue/ nihil cœleste/ sed semper de carnibus eructare/ & ventris ingluuiē cogitare. Hęc sunt verba textus in c. nec tales. de conse. disti 5. Et de hac materia dicetur diffusius in verbo Crapula.

nę/ & noli nimius esse: ne forte [g] offēdas. Et si in medio multorum sedisti: prior illis ne poscas bibere.

¶ Gemmula tabernaculi in ornamento auri: & comparatio musicorū in conuiuio vini. Ecci.31.a

¶ Faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc/ conuiuium pinguium/ cōuiuium vindemię/ conuiuium pinguium medullatorum/ vindemię defecatę. Esa.25.c.

¶ Vidit Ihesus publicanum nomine Leui sedētem ad teloneū: & ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus surgēs secutus est eū. Et fecit ei [h] cōuiuium magnum Leui in domo sua: & erat turba multa publicanorū et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Lucę.5.f.

¶ Cum facis conuiuium voca pauperes/ debiles/ claudos/ & cęcos: & beatus eris/ quia non habent retribuere tibi. Retribuetur eni tibi in resurrectione iustorum. Et supra in verbo cœna. Luc.14.d

¶ Hij sunt in epulis suis maculę conuiuantes sine timore semetipsos pascentes. &c. Iudę.1.d.

Coquere. Non coques hœdum in lacte matris suę. Et infra in verbo hœdus. Exo.23.b

Cor. ¶ Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. Et lati⁹ infra in verbo diligere. Deut.6.a

¶ Tibi (qui mandata dei non obseruas) dabit dominus cor pauidum. Et ibi latius/ & infra mandatum. Deu.28.g

¶ Circuncidet dominus deus tuus cor tuum & cor seminis tui: vt diligas dominum deum tuum ex toto corde tuo/ & in tota anima tua/ vt possis viuere. 30.b

¶ Homo videt ea quę patent [i]: dominus autem intuetur [i] cor. 1.Re.16.a

¶ Dedit deus Salomoni sapientiam & prudentiam multum nimis: et latitudinem cordis/ quasi arenam quę est in littore maris. 3.Re.4.d

¶ Si quis cognouerit plagam cordis sui/ & expanderit manus suas in domo hac (dicebat Salomon orans in templo) tu exaudies de cœlo in loco habitationis tuę/ & repropiciaberis/ & facies vt des vnicuiq; secundū omnes vias suas sicut videris cor eius. Quia tu nosti [k] solus cor omnium filiorum hominum: vt timeant te cunctis diebus quibus viuunt super faciem terrę. 3.Re.8.d.

¶ Sit cor nostrum perfectum cum domino deo nostro: vt ambulemus in decretis eius/ & custodiamus mandata eius sicut & hodie. 3.Re.8.g.

¶ Oculi domini contemplantur vniuersam terram: & prębent fortitudinem hijs qui corde perfecto credunt in eum. 2.Pa.16.g

¶ Et mihi est cor sicut et vobis: nec inferior vestri sum (dicebat Iob ad amicos). Iob.12.a.

¶ Deus immutat cor principum populi terrę: & decipit eos vt frustra ambulent per inuium. Iob.12.d.

¶ Dies mei transierunt: cogitationes meę dissipatę sunt/ torquentes cor meum. Iob.17.b

h ¶ Quia Christus pontifex noster & sacerdos secundum ordinem Melchisedech conuiuijs interfuit: absonum non videtur si pontifices seu episcopi & sacerdotes/ et multo minus si cęteri clerici honestis cōuiuijs nōnūq̄ intersint: prout eis canones permittūt in c. nō oportet. 1. & in c. nulli episcopi. 42. distin. vbi dicitur. Nō oportet ministros altaris vel quoslibet clericos ad agapē vocatos partes tollere propter iniuriam quę ex hac occasione ecclesiastico ordini poterit deputari. Et subiungitur. Nulli episcopi vel clerici in ecclesia conuiuentur: nisi forte transeuntes hospitiorū necessitate illic reficiant. & idē ꝓbat tex. a cōtrario sūpt⁹ i c. a crapula de vita & ho. cle. in pri. et i fi. vbi dr̄. A crapula & ebrietate om̄es clerici diligenter abstineant. vnde vinum sibi temperēt et se vino: nec ad bibendum quispiam incitetur. Si quis autē super his se culpabilem exhibuerit: nisi a superiore cōmonitus satisfecerit/ ab officio vel beneficio suspendat.

i ¶ Hinc est q̄ homo solum de patentibus iudicat: deus autem etiā de occultis quę sibi velut occultorum inspectori relinquenda sunt. Tex. est no. in c. si quandoq; a sacerdotibus. versi. cōfessio. 15. questi. 6. vbi dicit textus. Pessimum est de suspitiōe aut extorta cōfessione quemq̄ iudicare: cum magis sit inspector cordis domin⁹: q̄ operis. Nō potest autē humano condēnari examine: quē dominus suo reseruat iudicio. Si omnia nanq; in hoc sęculo vindicata essent: locū diuina iudicia nō haberēt.

k ¶ Text⁹ est idē dicēs in c. nūquid Cain. in fi. de peni. distinc. 1. In c. fi. in fi. de cōse. distin. 1. in c. 1. circa me. 15. questi. 6. in c. consuluisti. versi. occulta. 2. questi. 5. & in. c. si presbyter. 26. questi. 6.

l ¶ Si Iob istis verbis velit dicere/ si iustius viuere nō possum iustitiā saltēquam cœpi tenere nō deseram: videatur bonus tex in simili in c. omnes sęculi huius in fi 47. distic. vbi dicit textus. Si nequaq̄ amplius potestis: saltem tales estote in fructu bonorū operum/ quales fuistis dudum in actione victorum. Nec debiliores vos habeat sancta libertas aeris: quos in carne validos habuit vsus temera voluptatis. m ¶ Emouet cor de loco suo i. de vna cogitatione in aliam. Est enim cor hominis vagum & mobilius omni mobili: nec est homo adeo fortis/ qui vagas cogitationes euitat.

Iob.17.a. ¶ Iustificationem [l] meam quam cœpi tenere non deseram [l]: neq̧ enim repręhendit me cor meum in omni vita mea.

Iob.3.a ¶ Si declinauit gressus meus de via / & si sequutus est oculus meus cor meum/ & si in manibus meis adhęsit macula: seram & alius comedat/ et progenies mea eradicetur.

Iob.37.a. ¶ Expauit cor meum: & emotum [m] est de loco suo.

Psal.4.a. ¶ Filij hominum vsq̧quo graui corde: vt quid diligitis vanitatem & queritis mendacium?

4.a. ¶ Irascimini & nolite peccare: quę dicitis in cordibus vestris & in cubilibus vestris compungimini.

7.d. ¶ Consumetur nequitia peccatorum & diriges iustum: scrutās [n] corda et renes deus.

9.c. ¶ Propter quod irritauit impius deum: dixit enim in corde suo / non requiret.

psal.9.in ¶ Deyderium pauperū exaudiuit dominus: pręparationē cordis eorū audiuit auris tua.

16.a. ¶ Probasti cor meum domine/ & visitasti nocte: igne me examinasti/ & non est inuenta in me iniquitas.

21.c. ¶ Factum est cor meum tanq̄ cera liquescens: in medio ventris mei.

23.c. ¶ Quis ascēdet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde: qui non accepit in vano animam suā/ nec iurauit in dolo proximo. Hic accipiet benedictionē a domino: et misericordiam a deo salutari suo.

38.a. ¶ Cor meum cōturbatum est in me: dereliquit me virtus mea & lumē oculorum meorum/ & ipsum non est [o] mecum.

38.a. ¶ Cōcaluit cor meū intra me / & i meditatione [o] mea exardescet ignis.

39.c ¶ Compręhēderunt me iniquitates meę: & non potui vt viderem. Multiplicatę sunt super capillos capitis mei: & cor [p] meum dereliquit me.

43.d ¶ Si obliti sumus nomen dei nostri / & si expādimus manus nostras ad deum alienū: nōne deus requiret ista? ipse eni nouit [q] abscōdita cordis.

50.c ¶ Cor mundum crea in me deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

50.in f. ¶ Sacrificium [r] deo spiritus contribulatus: cor contritum [t] & humiliatum deus non despicies.

Ita dicit Hostien. in c. dolentes. de cele. missa. ex hoc inferens q in distractionib⁹ quę occurrūt tēpore quo persoluunt horas seu officiū diuinū/ nō peccat mortaliter: licat scdm eū peccetur venialiter/ saltem vbi adest negligentia. De qua mataria dicet statim sup illo Psal. Cor meum non est mecum.

n ¶ Huius sententię effectū & declarationem ponit tex. cū glosa in c. Nunquid. in ii. de pani. distin i. vbi dicit textus. Qualē te inuenit dn̄s cū vocat: talē pariter & iudicat. q̄m ipse testatur & dicit. Scient oēs ecclesię quia ego sum scrutator renū & cordis. Et glo in verbo cordis. allegat hoc dictū. Scrutans corda & renes de⁹. & post Augustinum exponēdo dicit. Scrutans corda/ id est qd quisq̧ cogitat: & renes/ id est quod quęcunq̧ delectat.

o ¶ Istud/ s corda scilicet deuotionē concalescere & ignē exardescere in meditationa: ostēdit orationem mentalē cum cordis eleuatione efficaciorē esse vocali. Vn̄ Augusti. Quid prodest strepitus verborū: si mutum est cor? & Grego. in mora. Veracirer orare: est amaros in compunctione gemitus nō verba cōposita resonare. Et ibidē. Animarū verba sunt ipsa desyderia in quibus tātoquis minus clamat/ q̄to magis desyderat. Hęc ponunt & allegāt per glo. in cle. si dn̄m. in verbo orationes. paulo ante mediū. de reliq. & va. sanc. Et dicit text⁹ in c. 4. 92. distin. Audiat hi quib⁹ in ecclesia est psallēdi officiū/ deo nō voce sed corde cātādū. et ibi glosa declarās dicit textu velle magis cordis deuotiōe q̄ cordis iubilatiōe esse deo cantādū. Et ponit hoc dystichon. Non vox sed votum/ non chorda sed musica sed cor/ Non clamans sed amans cantat in aure dei.

p ¶ Ex hoc dicto psalmistę notatur omodam et cōtinuam attentionē non esse in oratione necessariam. Licat em̄ dicat Gregori⁹. Illam orationem deus non audit cui ille qui orat nō attēdit: tamen dicunt Theologi hoc intelligendū quādo attētio nullomō orationi cōiungit. Ita dicit glosa in cleman. si dn̄m. in glo. ma. circa me. de reliq. & vane. sanc. subiūgans ex hoc dicto psal. satis esse q attētio maneat per virtutē: qd est quando cū bona intētione qs ad orationē accedit/ at si in psecutione mens ad alia rapiat. Semper aūt primę intentionis vis permanet: nisi tanta sit euagatio/ q attētio omno deperaat. & tūc locus esset ei quod dicit Cyprianus libro de oratione dn̄ica. Quomodo audiri te a deo postulas: cum ipse te nō audias? Et qd dicit Cassian⁹. Nunq̄ orat quisquis attā flexis genibus his vacatione distrahitur. Hęc sunt verba glo. in .d. clemen. Si dn̄m. q ¶ Videant text⁹ cōformes supra hoc verbo/ in annotationa. k. t ¶ Huius dicti pphetici ponit notabilis effect⁹ per textū in c. pōderat. in fi. 50. distin. vbi dicit Propheta Dauid post pœnitētiā & alios docuit & sacrificiū deo obtulit: dās exēplū doctorib⁹ sanctę ecclesię si lapsi fuerint & cōdignā pœnitētiā deo fecerint/ vtrūq̧ facere posse docere & sanctificari. Docuit enim qn̄ dixit. Docebo iniquos vias tuas & impij ad te cōuertent. Sacrificiū deo obtulit p se: dū dicebat Sacrificiū deo spūs cōtribulat⁹: cor cōtritū & humiliatū de⁹ no despicies. Et text⁹ in c. vt cognouerūt. colū. 3. de peni. distin. 2. de eisdam verbis loquēs dicit. Propheta q̄ grauiter deliquerit/ nullus ignorat: qui bersabee adulterium / & Vrię homicidium admisit. Cuius pœnitentiam ii sine charitate domino obtulit: veram cordis contritionem habebat.

Quomodo ergo sacrificium cordis contriti & spiritus domino promittere audebat: dicens: Si voluisses sacrificium dedissem.&c. et Sacrificium deo spiritus contribulatus.&c.

s ¶ Glosa in c.8 in verbo incomprehensibilis. de sum. tri. & fi. ca. allegat hoc dictū psal. ad demonstrandā dei incōprehensibilitatē. Et bene facit quod dicit tex9 in c. dū sanctā. in fi. de peni. distin. 2. vbi dicit tex. Dñs ac redēptor noster mēbris suis intrantibus perducit ad se/ & ascendit per gradus eius: quia nobis pficientibus eo amplius nobis exaltatur/ qui altus et incomprehēsibilis esse cognoscitur. In virtutū quippe nostrarū gradibus ipse ascendere dicitur: quia tanto ipse nobis sublimior ostenditur/ q̄to noster animus a rebus infimis separatur.

t ¶ De ascensionib9 quę in corde fiunt seu disponūtur: loquit tex. in c. dū sāctā i pri. de peni. dist. 2. vbi dicitur. Si gradus in cordis ascensione nō essent: psalmista non diceret. Ambulabunt de virtute in virtutem. Nec mirū si de virtute in virtutem gradus sint: quando ipsa vnaquęq virtus quasi quibusdā gradib9 augetur/ & sic per incremēta meritorū ad summa pducit. alia nāq sūt exordia virtutis/ aliud virtutis pfect9/ aliud pfectio. Hęc tex. Sūt etiā ascēsiōes in vicijs: prout est text9 in c. sicut tribus. eadē disti. vbi dicitur. Trib9 gradibus ad peccatū peruenit: suggestione/ delectatione/ & cōsensione. Et ipsius etiā peccati tres sūt differētię: et in corde/ in facto/ & in cōsuetudine. Hęc tex. De hac etiā materia videat s. in verbis Ascensio. & benedictio.

v ¶ De vero pane q confirmat cor hois: loquitur bonus tex. in c. accipite. de conse. distinc. 2. vbi dr. Postq̄ typicū pascha fuit cōpletū/ & agni carnes cū Apostolis Christus comederat: assūpsit panem qui confortator est hois/ & ad verum paschę trāsit sacramētum.

x ¶ Si hęc sententia de cœlestib9 laborib9 intelligi possit sic vt velit dicere hoies terrenos humiliari. i. debiles reddi quādo p cœlestibus reb9 labores sunt assumendi: videatur bon9 text9 qui Gregorij est/ in c. omnes. 47. disti. vbi dixit text9. Omnes huius sęculi dilectores i terrenis reb9 fortes sunt: in cœlestibus reb9 debiles. Nā pro tēporali gloria vsq ad mortē desudare appetunt: & p spe perpetua/ nec parum in labore quidē subsistūt. pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant: et pro cœlesti mercede vel tenuissimi verbi ferre cōtumelias recusant. terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione vero corā dño vel vnius hore momēto lassant. Sępe nuditatē/ deiectionē/ famē p acquirendis diuitijs atq honoribus tolerant/ et earū etiā spe se per abstinentiā cruciāt/ ad quas adipiscendas festinant: superna aute laboriose quęrere tanto magis dissimulant/ q̄to magis retribui ea tardius putant. Hęc tex.

¶Paratum cor meum deus/ paratum cor meum: cantabo/ & psalmum dicam domino. Psal.56.b

¶In corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestrę concinnant. Psal.57.a

¶Precium meum cogitauerūt repellere: ore suo benedicebant/ & corde suo maledicebant. Psal.61.a

¶Accedet homo ad cor [s] altum: & exaltabitur [s] deus. 63.b

¶Inflammatum est cor meum/ & renes mei commutati sunt: & ego ad nihilum redactus sum/ & nesciui. 73.c

¶Cor meum & caro mea exaltauerunt in deum viuum. 83.a

¶Beatus vir cuius est auxilium abs te (domine) ascensiones [t] in corde suo disposuit in valle lachrymarum/ in loco quem posuit. 83.a.

¶Hodie si vocē domini audieritis: nolite obdurare corda vestra/ sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto/ vbi tentauerunt/ me patres vestri probauerunt & viderunt opera mea. 94.b

¶Vinum lętificet cor hominis: & panis [v] cor hominis confirmet [v]. 103.b

¶Lętetur cor quęrentium dominum. 104.a

¶Humiliatum [x] est in laboribus [x] cor eorum. 106.b

¶Paratum cor eius sperare in domino/ confirmatum est cor eius: non commouebitur donec despiciat inimicos suos. 111.b.

¶In corde meo abscondi (domine) eloquia tua: vt non peccē tibi. 118.b

¶Inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. puer.2.a.

¶Omni custodia serua cor [y] tuum: quia ex ipso vita procedit [y]. puer.4.d

¶Cor machinans cogitationes pessimas odit dominus. Et infra in verbo odire. 6.a.

¶Qui adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Et latius supra in verbo adulter. 6.d

¶Virga in dorso eius qui indiget corde. 10.b

¶Cor impiorum pro nihilo est. 10.c

¶Qui indocti sunt: in cordis egestate morientur. 10.c

¶Qui despicit amicum suum: indigens corde est. 11.b

¶Abominabile domino cor prauum: & voluntas eius in hijs qui simpliciter ambulant. 11.c

¶Cor quod nouit amaritudinem animę suę: in gaudio eius non miscebitur extraneus. 14.b

¶In corde prudentis requiescit sapiētia [z]: & indoctos quosq erudiet. 14.d

y ¶ Sicut ex corde vita procedit: sic etiam ex corde procedit viciū & pręsertim q̄tum ad deū: quia deus interrogat cor & nō manū. Tex. est no. in c. si quid inuenisti 14. q̄sti. 5. vbi dr. Si quid inuenisti & nō reddidisti: rapuisti q̄tū potuisti. quia pl9 nō inuenisti: ideo plus nō rapuisti. qui alienū negat si posset & tolleret: deus cor interrogat nō manū. Hęc tex. Et dicit tex. i c. si ppterea. de peni. distin. 1. Si ppterea nō facis furtū quia times ne iudiceris: intus in corde fecisti/ reus furti teneris & nil tulisti.

z ¶ Sapiēs indoctos quosq erudiet. Hinc dicit tex. in c. super specula. de magistris. Ab ecclesiarū pręlatis & capitulis ad theologicę pfessionis studiū aliqui docibiles destinentur: qui cum docti fuerint/ in dei ecclesia velut splēdor fulgeāt firmamēti. ex quibus postmodū copia possit haberi doctorū: qui velut stellę in perpetuas ęternitates mānsuri/ ad iustitiam valeant plurimos erudire. Hęc tex.

puer.15.b ¶Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi [a] deijcitur spiritus.
puer.15.d ¶Qui acquiescit increpationibus: possessor est cordis.
puer.16.b ¶Cor hominis disponit viã suã: sed domini [b] est dirigere gress9 [b] suos.
17.c. ¶Qui peruersi cordis ẽ nõ iuenit bonũ: & q vertit liguã / incidit ĩ malũ.
18.b. ¶Anteq̃ conteratur exaltatur cor hoĩs: & anteq̃ glorificet̃ humiliatur.
21.a ¶Sicut diuisiones aquarum / ita cor regis [c] in manu domini. Quocũq; voluerit inclinabit illud.
21.a ¶Omnis via viri recta sibi videtur appendit autem corda [d] dominus.
22.b ¶Qui diligit cordis mũditiã / ꝓpter gratiã labiorũ suorũ: hẽbit amicũ regem.
22.c. ¶Stultitia colligata est in corde pueri: & virga [e] discipline fugabit eã.
25.a. ¶Cœlum sursum & terra deorsum: & cor regum inscrutabile.
25.c. ¶Sicut tinea vestimento / & vermis ligno: ita tristitia [f] viri nocet cordi.
27.b. ¶Vnguento & varijs odoribus delectatur cor.
Eccẽs.5.a ¶Ne temere [g] quid loquaris: neq; cor [g] tuum sit velox ad proferendũ [g] sermonem coram deo. Et latius infra in verbo loqui.
Eccẽs.7.a ¶Cor sapientum vbi tristitia est: & cor stultorum vbi lętitia.
Cãtic.4.c ¶Vulnerasti cor meum soror mea / sponsa: vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum / & in vno crine colli tui.
Cãti.5.a ¶Ego dormio [h]: & cor meum vigilat [h].
Cãtic.8.b. ¶Pone me vt signaculum super cor tuum / vt signaculũ super brachiũ tuum: quia fortis est vt mors dilectio [i] / dura sicut infernus æmulatio.
Eccl.1.b ¶Timor dñi delectabit cor: & dabit lætitiã & gaudiũ ĩ lõgitudĩe dierũ.
1.c. ¶Religiositas custodiet & iustificabit cor: iocũditatẽ atq; gaudiũ dabit
Eccl.1.d ¶Ne accesseris ad dominum duplici corde.
Eccl.1.d. ¶Attende a labijs tuis ne forte cadas / & adducas animę tuæ inhonorationem / & reuelet deus absconsa tua / & in medio synagogæ elidat te: qm̃ accessisti maligne ad dominũ / & cor tuũ plenũ est dolo & fallacia.
2.a. ¶Deprime cor tuum & sustine / & inclina aurem tuam & suscipe verba intellectus: & ne festines in tempus obductionis.
2.c ¶Vę duplici corde / & labijs scelestis / & manibus malefaciẽtibus: & peccatori terram ingredienti [k] duabus vijs.
2.c. ¶Vę dissolutis corde qui non credunt deo: & ideo non ꝓtegent̃ ab eo.
3.d. ¶Cor durũ [l] habebit male in nouissimo [l]: & q amat piculũ ĩ illo pibit

a ¶Videantur annotata in verbo Animus. b ¶Pro effectu huius sententię videatur textus notabilis in c. sicut. in fi. 47 dist. vbi dicit textus. Iustus pater nõ polluitur ex vicijs filiorũ: si nõ erit quod sibi imputetur. cũ enim gressus hominis a domino dirigantur / nec sint in homine eius vię: corripere quidem po-est / corrigere autẽ nõ valet. pulsare potest: nõ apertre. manus cõprimere: nõ animũ mutare. Hęc tex. c ¶Hęc sentẽtia ponit in epl'a. Inter claras. C. de sum. tri. & fi. ca. vbi dr̃. Diuina potẽtia pietatẽ regiã in ardore fidei / in deuotione mẽtis / in integro religionis studio sine defectu sui in longiora tẽpora conseruet. hoc enim sanctis credim9 ecclesijs expedire. scriptũ est enĩ. Labijs regit rex. Et iterũ. Cor regis ĩ manu dei est: & vbi voluerit inclinabit illud. Hęc tex. Et diffusi9 videat quod annotabit in verbo rex.

d ¶Sic est quod hẽtur in c. si quid inuenisti. in fi. 14. q. 5. dũ ibi dr̃. De9 cor iterrogat & ñ manũ e ¶Huic sniĩę cõsonat qd hẽtur i c. cũ beat9. ĩ fi. 45. distin. vbi dr̃. Salomõ ammonet / dicẽs. Percute filiũ tuũ virga: & liberabis animã ei9 a morte. Hinc etiã beatus Gregorius scribit ĩ dialogo / Beatũ Benedictũ / quendam monachum virgam percutiendo sanasse: quẽ crebra admonitione curare nõ poterat. Hęc tex. f ¶Videãtur annotata in verbo Tristitia.

g ¶Circa hanc sententiã videdũ est oĩno qd dicit Panor. in c. litteraturam de voto vbi dicit post beatũ Thomã scda scdę. q̃sti. 88. ꝙ tria necessaria sũt ad obligatione voti seu sermonis coram deo prolati. Primo deliberatio. Secũdo propositum. Tertio promissio verbalis aut mẽtalis. Non enĩ ad hoc vt quis obligetur sufficit solum propositum etiam pręcedente deliberatione: nisi sequatur ꝓmissio / falsẽ corde facta. Et eodem modo sola ꝓmissio / non valet: nisi p̃cedat deliberatio cũ ꝓposito / etiã respectu religiõis. Ita dicit dñs Panor. in d. c. litteraturã. Cõtrariũ tñ in hoc vltimo dicto tenet Io. an in c. dudũ. de couer. coniu. & sua opinio videtur ꝓbari per hanc sententiã. ideo enĩ videtur ꝓhibere ne temere sermonẽ ꝓferam9 corã deo: ne ex tali ꝓlatione q̃uis temeraria & sic sine deliberatione facta obligemur. Cõsulantur theologi. h ¶Glosa 6. distin. in summa dicit quosdã peccare etiã doi miẽdo. allegat istã sentẽtiã qua apparet etiã corpore dormiẽte aiam nõnunq̃ vigilare. De hoc videantur annotata in verbo Dormire. i ¶Videantur annotata in verbo Dilectio. k ¶De eo qui igredit̃ terram duab9 vijs / loquitur tex. in c. ex parte tua. in fi. de regula. vbi p̃misso ꝙ aliqui sunt habitũ gerentes regularem qui tamen nolũt regulariter viuere: dicit textus. Mandamus quatenus quoslibet tibi lege diocesana subiectos qui pręcdicto modo terram duabus vijs ingredi non verent̃: vt postq̃ per annũ gestauerint habitũ monachalẽ / regulã scdm formã ordinis profiteantur & seruent / ecclesiastica censura cõpellas. De hoc etiã terrã duabus vijs ingrediẽte: est textus in c. quidam de aposta. vbi dr̃. Quidam sicut accepim9 qui ad sacri vndã baptismatis volũtarie accesserũt veterẽ hoiem oĩno non exuunt vt nouo perfecti9 induant̃: cũ prioris rit9 reliquias retinentes / Christianę religionis decorẽ tali cõmixtione confundãt. Cũ autem maledictus sit homo qui terra duabus vijs ingredit̃ / & indui veste nõ debeat lino lanaq; cõtexta: statuimus vt per p̃latos ecclesiarũ talis obseruãtia veteris ritus oĩmode compescatur. vt quos Christianę religioni liberę voluntatis arbitriũ obtulit / salutiferę coactionis necessitas in eius obseruatione conseruet: cum minus malũ existat / viam dñi nõ agnoscere / q̃ post agnitam retroire. Hęc tex. l ¶Quis cor durũ dicat habere: colligitur ex bono textu in c. sunt plures. circa me. de peni. dist. 3. vbi dr̃. Satis durus est: cuius mẽtis dolorẽ oculi carnis nequeũt declarare. Sed sciat culpabiliter se durum: qui deflet damna temporis vel mortem amici / & dolorem peccati non ostendit in lachrymis. Ostẽditur etiam durities cordis / & quę in nouissimo male habebit. in fine dicti textus. vbi dicitur. Qui inter flagella duriores & deteriores sunt sicut Pharao qui flagellatus a domino durior effectus est / pręsentibus eterna connectunt: vt temporale supplicium sit eis eternę damnationis initium.

m ¶ Simile est quod dicit in Apocalypsi. Qui in sordibus est: sordescat adhuc. De quo dicto est textus in.c. qtulibet.in fine.47.distinc.

n ¶ Videatur quod supra hoc verbo annotatum est.k.

o ¶ Simile dicit in Apocalypsi. Qui iust9 e: iustificet adhuc. De quo dicto est text9 in.c. qtulibet. in fine.47. distinc.

p ¶ Similis sententia annotata est in principio sententiarum huius dictionis Cor. in annotatione.k.quę incipit Textus est.& cętera.

q ¶ Videatur quod annotabitur in verbo credere.

r ¶ De hilaritate/ gaudio/ & iocunditate: videantur annotata in locis suis.

s ¶ Textus est in.c. nunq. paulo post pri. de conse.distin.5. qui isti sententię satis astipulat. ibi em dicit. Nō vacet mēs tua varijs perturbationibus: quę si pectori insederit dñabunt tui / & te deducēt ad delictum maximum.

t ¶ Corde deus magis q̄ labijs est honorandus. Hinc dicit text9 in c.nunq.in prin. de cōse. distin.5. Dicatur ad verbū oratio sine intermissiōe.vigilet sēsus: nec sit vagis cogitationibus patens. corp9 pariterq; almus tēdat ad dñm. Et in hac materia videat bona glo.in cle.si dñm.in verbo ofones.paulo āte me diū.de reli.& ve.sanc.

v ¶ Textus qui Cypriani est in c.si.8. disti. innitens isti sententię dicit. Si solus Christus audiēdus est: non debem9 attēdere quid aliquis ante nos faciēdum putauerit/ sed quid primus qui ante omnes est/ Christus prior fecerit. Neq; em hominum consuetudinem sequi oportet/ sed dei veritatem: cū per Esaiam pphetam loquatur deus. Sine causa colūt me: mādata & doctrinās hominum docentes.

¶Cor neq̄ grauabitur ī dolorib9: & peccator [m] adijciet [m] ad peccādū. Ecci.3.d.
¶Cor ingrediens [n] duas vias non habebit successus: & prauum cor in illis scandalizabitur. Ecci.3.d:
¶Cor sapientis intelligetur in sapientia. 3.d.
¶Sapiens cor & intelligibile abstinebit se a peccatis: & in operibus iustitię successus [o] habebit. 3.d.
¶Cogitatū tuū habe in preceptis altissimi / & ī mādatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor/ & cōcupiscētia sapiētię dabitur tibi. Ecci.6.in fi.
¶Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiā falsam/ & conuitietur tibi. Ecci 8. in fi.
¶Cor hominis immutat faciem illius/ siue in bono siue in malo. Ecci.13. d
¶Vestigiū cordis boni & faciem bonam difficile inuenies & cū labore. Ecci.13. in fi.
¶Omne cor intelligitur [p] a deo: & vias illius quis intelligit? Ecci.16. c
¶Qui cito credit [q]: leuis corde est/ & minorabitur. Ecci.19. a
¶Qui timet deum: conuertetur ad cor suum. Ecci.21. b
¶Cor fatui quasi vas confractum: & omnem sapientiam non tenebit. Ecci.21.c
¶In ore fatuorum/ cor illorum. Et infra fatuus.
¶Sicut palee in excelsis & cœmenta siue impensa posita contra faciem venti non permanebunt: sic & cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistit. Ecci.22.c
¶Sicut ornatus arenosus in pariete lympido: sic & cor trepidum in cogitatione fatui omni tempore non metuet. Ecci.22.c
¶Pungens oculum deducit lachrymas: & qui pungit cor profert sēsū. 22.c.
¶Diuitis & pauperis cor bonū: in omni tēpore vultus illorum hilaris [r]. 26.a.
¶Non est census super censum corporis: & non est oblectamentum super cordis gaudium [r]. 30.c.
¶Iocunditas [r] cordis hęc est vita hominis: sine defectione sanctitatis. 30.d.
¶Sicut parturientis cor tuum phātasias [s] patitur: nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio/ ne dederis [s] in illis cor tuum. 34.a
¶Cor prauum dabit tristitiam: & homo peritus resistet illi. 36.d
¶Cor boni consilij statue tecum. 37.c
¶Verbum nequam immutabit cor / ex quo partes quatuor oriuntur/ bonum et malum/ vita & mors/ & dominatrix illorū est assidua lingua. 36.d
¶Qui tenet aratrum & qui gloriatur ī iaculo/ stimulo boues agitat: & cōuersatur in operibus boum/ & narratio eius in filijs taurorum. Cor suum dabit ad versādos sulcos: & vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber & architectus qui mortem tanq̄ diem transigit/ qui sculpsit signacula sculptilia / & assiduitas eius variat picturam: cor dabit illi similitudinem picturæ/ & vigilia sua perficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem & consyderans opus ferri/ vapor ignis vrit carnes eius / & in calore fornacis concertatur/ vox mallei innouat aurem eius / et cōtra similitudinem vasis oculus eius: cor suum dabit in consummationem operum/ & vigilia sua ornabit imperfectionē. Sic figulus sedēs ad opus suum/ conuertens pedibus suis rotam/ qui in solicitudine positus est semper propter opus suum/ & innumera est omnis operatio eius in brachio suo formabit lutū/ & ante pedes suos curuabit virtutem suā: cor suum dabit vt conformet linitionē/ & vigilia sua mūdabit fornacē. 38.d.
¶Vinum & musica letificant cor: & super vtraq; dilectio sapientię. 40.c.
¶Possedi cum sapientia cor ab initio: propter hoc non derelinquar. 45.c.
¶Dixit dominus. Eo q͏ appropiquat populus iste ore suo/ & labiis suis glorificat me/ cor [t] autem eius lōge est a me/ & timuerunt me mandato hominum [v] & doctrinis [v]: ideo ecce ego addam vt admirationem fa= Esa.29.d

x ¶ Hoc dictum ponit Hostien. in c. licet. in fi. de regu. Ex eo inferens quod in his quę in animo cōsistunt/ recurrit ad iuramentum eius de cuius aio & intentione agitur: quia aliter sciri nō possunt. De quo dicto est glo. in §. sed iste. in glo. mag. paulo ante mediū. insti. de acti. & in l. atqui natura §. cū me absente. in verbo cōmittat. ff. de negocijs gestis. Et annotabitur diffusius in verbo iuramentū. y ¶ Alibi dr quod deus scrutatur non solū cor/ sed etiam renes. prout annotatum est supra in annotatione quæ incipit. Huius sententię effectum. &c.

ciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius: & intellectus prudentium eius abscondetur.

Esa.29.e. ¶ Vę qui profūdi estis corde/ vt a domino abscondatis consilium: quorum sunt in tenebris opera/ & dicunt quis vidit nos? & quis nouit nos? Peruersa est hęc cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogitet/ & dicat opus factori suo non fecisti me/ & figmentum dicat fictori suo non intelligis.

Hier.17.b ¶ Prauū est cor hominis [x] & inscrutabile [x]. Quis cognoscit illud? Ego dominus scrutās cor/ & probās renes [y]: qui do vnicuiqȝ iuxta viam suā/ et iuxta fructum adinuentionū suarum.

Thre.2.f. ¶ Consurge/ lauda [z] in nocte: in principio vigiliarum effūde sicut aquā cor tuum in conspectu domini.

Ezec.18.g ¶ Facite vobis cor nouum [a] & spiritum nouum.

Ezec.38.a ¶ Eleuatum [b] ē cor tuum/ & dixisti deus ego sum & in cathedra dei sedi in corde maris / cum sis homo & non deus: & dedisti cor tuum quasi cor dei. Propterea hęc dixit dominus deus. Eo quod eleuatum est cor tuū quasi cor dei: idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium / & nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ tuę/ & polluent decorem tuum. Interficient & detrahent te: & morieris in interitu occisorum in corde maris. Ezechie. 38 .a. in principio. & b. paulo post princi. intermedijs omissis quę videri possunt.

Iohel.2.c ¶ Cōuertimini ad me ī toto corde vestro. Et latius [s] ī verbo cōuertere.

Math.5.a ¶ Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt.

5.d ¶ Omnis qui viderit mulierem [c] ad concupiscendum eam: iam mœchatus est in corde suo.

6.c. ¶ Vbi est thesaurus tuus: ibi est cor [d] tuum.

11.d. ¶ Discite a me (dixit Christus) quia mitis sum & humilis corde.

15.a. ¶ Hypocritę: bene prophetauit de vobis Esaias dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem [e] eorum longe est a me.

Mat.15 b ¶ Quę procedunt de ore/ de corde exeunt: & ea coinquinant hominem. De corde [f] enim exeunt cogitationes malæ/ homicidia/ adulteria/ fornicationes/ furta/ falsa testimonia/ & blasphemię. Hęc sunt quę coīquināt hominē: nō lotis autem manibus māducare/ nō coinquinat hominem.

Lucę.6.g ¶ Bonus homo de bono thesauro cordis profert bonum: & malus homo de malo thesauro pfert malū. Ex abūdātia eni cordis os loquitur.

¶ De circūcisione cordis: vide supra in verbo circūcidere. & ad ro. 2. d.

Rom.10.c ¶ Si confitearis in ore tuo dominum Ihesum Christum/ & in corde tuo

z ¶ De laudibus deo persoluendis in nocte/ et pręserti nocte media: annotatum est satis diffuse supra in verbo confiteri super illd psalmistę. Media nocte surgebā ad cōfitendum tibi De laudib9 autē psoluēdis in principio vigiliarum & alijs horis diei: diffuse loqnt Archi. in c. presbyter. 91. distin. De quo dicetur in verbo laudare.

a ¶ Facite vobis cor nouum. id est virtutibus innouatum. Ita declarat glosa in c. nec quē q̄. in verbo Cor nouum. de consecra. distin. 4.

b ¶ Ista dicta sunt de primo angelo seu lucifero: de quo ē plen9 tex. in c. principiū. de peni. distin. 2. Et dicet in verbo Vehemoth.

c ¶ Textus est huius sententię declaratiuus in c. qui viderit. 32. q̄sti. 5. vbi dicit. Qui viderit mulierē ad concupiscēdam eam: iā mœchatus est in corde suo. quia ex gręco vocabulo/ adult mœch9 dr/ cum non aliena coniūx sed mulier videri prohibetur: aperte veritas ostendit quia etiam solo visu cum turpiter vel innupta cōcupiscit/ adulteriū perpetratur. Quod tamē plerūqȝ ex loco vel ex ordine cōcupiscentiū discernit: quia sicut hūc in sacro ordine studiosa concupiscentia: sic illum adulterij iquinat culpa. Et dicit tex. no. in c. Nec solo. eadē cā & q̄sti. Nec solo affectu & tactu/ sed aspectu quoqȝ appetitur et appetit concupiscētia fœminarum. Nec dicatis vos animos habere pudicos/ si habeatis oculos impudicos quia impudicus oculus/ impudici cordis est nuncius. Et cū se sibi inuicē/ etiā tacēte lingua/ cōspectu mutuo corda nūciāt impudica/ & secundum concupiscentiam carnis alterutro delectātur ardore: etiā in intactis ab immūda violatione corporibus/ fugit castitas ipsa de moribus. Hęc textus. d ¶ Astipulatur huic sententię id quod dicit textus qui est Ambrosij/ in c. sicut. in prin. 47. distin. vbi dicitur. Sicut hi qui per insaniā mente translati sunt/ nō iam res ipsas sed phātasias passionis suę vident: ita etiam mens auari semper vinculis cupiditatis astricta/ semper aurū/ semper argentū videt/ semper reditus cōputat/ grati9 intuetur aurū q̄ solem/ ipsa eius oratio & supplicatio ad deū aurū quęrit. e ¶ Videatur annotatio quę paulo superius posita est signata. t. f ¶ Circa hanc sententiā videatur textus in c. 1. in fi. 15. q̄sti. 6. vbi dr. Confessio criminū non compulsa sed spontanea fieri debet: ipso testante qui ait. Ex corde pcedunt homicidia/ adulteria. & cętera. q̄ sunt ad hęc pertinētia. Nec tantū attēdēda sūt q̄ fiāt/ q̄tum/ quo aio fiant. Amplius enim respicit de9 ad cogitationes & spōtaneas volūtates: q̄ ad act9 qui per simplicitatē aut necessitatē fiūt. Hęc tex. Quod autē hęc omia de corde exeant & tūc tantum imputentur: satis probat text9 in c. sed pensandū. 6. dist. vbi dr tribus modis oē pctm̄ impleri: suggestione scilicet/ delectatione/ & consensu In suggestione: peccati semē est. In delectatione: nutrimētū. In cōsensu: pfectio. Et spāliter de mala cogitatiōe quod nō coinquinet nisi ratio cōsentiat: est text9 in. d. c. sed pensandū. versi. cū eni. vbi dr. Cū malign9 spūs pctm̄ suggerit ī mētē: si nulla pcti delectatio sequat/ pctm̄ oino ppetratū nō ē. De cęteris aūt hic enūeratis videat ī locis suis.

credideris quod deus illum suscitauit a mortuis: saluus eris. Corde [g] enim creditur ad iustitiam: ore [g] autem confessio fit ad salutem.

¶ Oculus non vidit/ nec auris audiuit/ nec in cor hominis ascendit: quę preparauit dominus hijs qui diligunt illum. Roñ.10.c

¶ Optimũ est gr̃a stabillire cor: nõ escis quę nõ profuerũt ãbulãtib9 i eis. 1. Cor.2.e

¶ Multitudinis credentiũ erat cor vnũ & anima vna. Et [g] cõmunio. Heb.13.b.

¶ Suscitauit dñs Dauid regem: cui & testimoniũ [h] perhibẽs dixit. Inueni Dauid filiũ Iesse/ virũ secũdũ [h] cor meũ: q faciet oẽs volũtates meas. Actuũ.4.f Actu.13.d

¶ De eo qui putat se religiosum esse/ & non refrenat linguam suam/ sed seducit cor suum: vide Iaco.j. in fi. Et infra religiosus.

¶ Purificate corda duplices animo. Iaco.4.b

¶ Si reprẽhenderit nos cor nostrum: maior est deus corde nostro/ & nouit [i] omnia charissimi. Si cor nostrum non reprẽhenderit nos: fiduciã habemus ad deum/ & quicquid petierimus accipiemus ab eo/ quoniam mandata eius custodimus/ & ea quę sunt placita coram eo facimus. 1. Ioã.3.d.

Chore.

¶ (Ob factam cõtra Moysem & Aaron murmurationem) dirupta est terra sub pedibus Chore/ [k] Dathan/ et Abiron: & aperiẽs os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia eorum. Descẽderũtque [k] viui in infernum/ opperti humore: & perierunt de medio multitudinis. Nũe.19.e

Corrigere & Correctio.

[l] ¶ Disciplina tua dñe correxit me. Psal.7.e.

¶ In quo corrigit adolescẽtul9 viã suam: in custodiẽdo sermones tuos. 118.b.

¶ Plus proficit correctio [l] apud prudẽtẽ: q̃ decem [m] plagę apud stultũ. puer. 7.c

¶ Melior est manifesta correctio [n]: q̃ amor [n] absconditus. 27.a.

¶ Virga [o] atque correctio tribuit sapientiam: puer autem qui dimittitur voluntati suę confundit matrem suam. 29.c.

¶ Vidisti hominem velocem ad loquendum: stultitia magis speranda est q̃ illius correctio. 29.c.

g ¶ Videantur quæ huic sententię annotata sunt in verbo Confessio. h ¶ Quod de Dauid dñs testimoniũ perhibuerit: tex. est etiam in c. noli. 23. q̃sti. 1. vbi dicitur. Noli existimare neminem deo placere posse qui armis bellicis ministret. In hijs erat sanctus Dauid cui dñs tam magnũ perhibuit testimoniũ. Et in c. vt cognoscerẽt. §. opponit. versi. nunquid etiã. de peni. distin. 2. de eodẽ testimonio loquens dicit. nunquid Dauid charitatem non habuit: super quẽ spiritus dñi a die vnctionis directus est? An forte diceretur directus esse super eum: vt extunc gratiã prophetãdi haberet/ non vt ex eo gratiã diuinę dilectionis acciperet? quod absurdum plane videt de eo sentire: de quo dñs ait. Inueni hoiem secũdũ cor meum. De hoc etiam testimonio est tex. apert9 i c. si enim. col 8. versi. Dauid. eadẽ disti. Et dicet i verbo Dauid. i ¶ Tex. est similis in c. fi. in fi. de conse. disti. 1. & alibi sępe. vt ennotatũ est in principio huius dictionis/ in annotatione signata. h. k ¶ De punitione Chore/ Dathen/ & Abyron/ loquit tex. in c. deniq. §. quia vero. 7. q̃sti. 1. vbi dr̃. Chore/ Dathan/ et Abyron cum sacerdote Aaron & Moyse eundẽ deũ nouerant/ pari lege & religione viuẽtes: vnum & verũ deum qui colendus atque inuocãd9 fuerat inuocabãt. tamẽ quia loci sui ministeriũ transgressi & cõtra Aarõ sacerdotem qui sacerdotium legitimũ dignatione dei atque ordinatione perceperat/ sacrificãdi sibi licentiã vẽdicauerũt: diuinit9 percussi/ pœnas statim pro illicitis conatibus pendentunt. nec potuerunt rata esse & proficere sacrificia: irreligiose et illicite & cõtra ius diuinę dispositionis oblata. Thuribula quoque ipa in qbus incensum illicite fuerat oblatũ (ne in vsum de cętero esset sacerdotib9/ sed poti9 indignationis & vltionis diuinę memoriam corrigendi posteris exhiberet) iussu dñi cõflate et que in igne purgata in laminas ductiles producuntur/ & assignãtur altari: scdm qd loquitur scriptura diuina. Memoriale (inquit) filijs Israel: vt non accedat quisq̃ alienigena qui nõ est ex semine Aaron/ imponere incensum ante deum/ vt non fit sicut Chore. Hęc tex. De hac etiam punitione bonus est tex. 24. q̃sti. 3. in prin. 2. rñ. vbi dr̃. Dathẽ & Abyron: auctores schismatis fuerũt contra Moysem & Aaron. Nec tantũ ipsi soli: sed omnis substantia eorum cum ipsis descendit ad inferos. Hęc tex. Textus preterea in c. licet de vitanda. de elec. meminit etiam huius punitionis: dicẽs. Si quis de tertię partis (supple Cardinalium) nominatione. i. electione confisus/ quia de ratione esse non potest/ sibi nomen Episcopi. i. Papę vsurpauerit: tam ipse q̃ hi qui eũ receperint excõicationi subiaceant/ & totius sacri ordinis priuatione mulctentur. ita vt viatici etiã eis nisi tantum in vltimis cõmunio denegetur: & si non resipuerint/ cũ Dathan & Abyron quos terra viuos absorbuit/ recipiant portionem. Hęc tex. Istis itaque textibus liquet/ hanc Chore/ Dathan & Abyrõ hystoriam in schismaticos allegari: de quibus & eorũ pœna est amplus & apertus textus qui videri potest/ in c. vnico. de schisma. li. 6. & in c. 1. & 2. eodẽ ti. in antiq. Et de eisdẽ est tex. & ibi Panor. in c. quia diligẽtia. col. 1. de elec. vbi cõcluditur eos esse ineligibiles/ etiã postq̃ ad ecclesię vnitatẽ reuersi sunt: licet electio de eis facta possit ex dispẽsatione cõfirmari. Et dicit glo. q̃ reputatur sing. 24. q̃sti. 1. in prin. i verbo qui vero. circa fi. quod schisma nõ põt esse sine heresi: nisi forte in summo põtifice/ vt si duo crearent & ambo crederent ecclesiam esse apud se. Et de eisdẽ loquens textus in c. alienus est. in prin. eadẽ cã & q̃sti. dicit. Alienus est/ prophanus est/ hostis est/ habere non potest deũ patrem: quisquis vniuersalis ecclesię non tenet vnitatem. Secundo ex hac Chore/ Dathan/ & Abyron punitiõe liquet q̃ sit crimẽ grauissimũ summos põtifices & eorũ facta temerarie seu leniter iudicare. Hinc dicit tex. in c. aliorũ. i pri. 9. q̃sti 3. Aliorũ hoim cãs de9 voluit p hoies terminare: sed sedis aplicę psulẽ suo sine q̃stione reseruauit arbitrio. voluit bti Petri Apli successores/ cœlo tñ debere innocẽtiã: & subtilissimi discussoris indagini inuiolatã hẽre cõscientiam. Hęc tex. Circa tñ hãc materiã videãt annotata in verbo Cõcilium. l ¶ Quę in correctiõis materia possent hic dici: videãt in verbo Corripere. m ¶ Quẽ tñ verbalis correctio nõ emẽdat illere plage nõnũq̃ emẽdãt vt cõtigit i mõacho de quo loquit text9 post beatũ Gregoriũ. in c. cũ beat9 §. Salomon. 45 distin. vbi dicitur. Beatus Gregorius scribit in Dialogo beatũ Benedictũ quẽdã monachũ virga dcutiẽdo sanasse: quẽ crebra admonitione curare nõ poterat. n ¶ Videantur annotata huic sententię in verbo Amor. o ¶ Sic dicit text9 post Salomonẽ in c. cũ beat9. 45. distin. Salomon ammonet dicens. Percute filium tuum virga: & liberabis animam eius a morte.

p ℭ Videantur annotata in verbo Adulatio. q ℭ Videatur quod huic sententiæ annotatū est in verbo Contumeliosus. r ℭ Istud dictum Ioannis baptistę de Christo ponitur per glo. in c. sunt qui arbitrantur. in verbo solue. in fi. de pœni. distinc. 1. s ℭ Quam vtile sit nobis vt aliqua patiamur/ & hic a domino corripiamur: ponit diffuse Archi. in c. Aduersitas. 7. questi. 1. Et annotatum est §. in verbo Angustia. vbi videatur.
t ℭ De istis verbis loquitur textus in c. Conuertimini §. Item a mortuo. de pœni. distinc. 1. vbi dicitur. Pœni-

eccēs.1. d. ℭPeruersi difficile corriguntur: & stultorum iufinitus est numerus.
eccēs.7. a. ℭMelius ē a sapiēte corripi: q̄ stultorū adulatiōe [p] decipi.
eccēs.7. a. ℭPer tristitiam vultus/corrigitur animus delinquentis.
ecci.16. b. ℭSecundum misericordiam suam sic correctio illius hominis secundū opera sua iudicat.
ecci.19. b. ℭQui odit correctionem: minuetur vita.
ecci.19. d. ℭEst correctio [q] mendax in ira contumeliosi.
ecci.21. a. ℭQui odit correctionem: vestigium est peccatoris.

esaiæ.5. g **Corrigia.** ℭNon soluetur cingulū renum ei9: nec rumpetur corrigia calciamenti eius.
ioā.1. d. ℭNon sum dignus [r] vt soluam eius corrigiam calciamenti (dicebat Ioannes Baptista de Christo).

Corripere. Corripiens. Correptus & Correptio.

3. reg.1. a. ℭAdonias filius Dauid ex Saith/eleuabatur: dicens. Ego regnabo. Fecitq; sibi currum & equites/ & quinquaginta viros qui currerent ante eum: nec corripuit eū pater suus aliquando dicens/ quare hoc fecisti.
iudith.8 c ℭNō vlciscamur nos pro hijs quę patimur [s]: sed reputātes peccatis nostris hęc ipsa supplicia minora esse flagella domini quasi serui qui corripimur/ad emēdationē & nō ad perditionē nostrā euenisse credamus.
iob.5. e. ℭBeatus homo qui corripitur [s] a domino. Increpationē [s] ergo domini ne reprobes: quia ipse vulnerat & medet/ percutit & man9 ei9 sanabūt.
iob.36. b. ℭReuelabit deus aurem hominum vt corripiat: & loquetur vt reuertātur ab iniquitate. Si audierint & obseruauerint: complebūt dies suos in bono/ & annos suos in gloria. Si autem non audierint: transibunt per gladium/& consumentur in stultitia.
psal.6. a. ℭDomine ne in furore [t] tuo arguas [t] me: neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine: quoniam infirmus sum.
psal.38. c. ℭA fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem.
psal.93. b. ℭQui corripit gentes non arguet?
psal.140 d ℭCorripiet [v] me iustus in misericordia [v]/& increpabit me: oleū autem peccatoris non impinguet caput meum.
proū 3. b. ℭDisciplinam domini fili mi ne abijcias: ne deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit [x] dominus corripit: & quasi pater in filio complacet sibi.
proū.15. b ℭNon amat pestilens eum qui se corripit.
proū.28. d ℭQui corripit [y] hominem/ gratiam postea inueniet apud eū: magis q̄ ille qui per linguę blādimenta decipit.

tens ille qui timore octauæ resurrectionis territ9 exclamauerat. Dn̄e ne in furore tuo arguas me neq; ī ira tua corripias me. postea supplicās aiebat. Saluum me fac propter miam tuam: qm̄ non est ī morte q memor sit tui. v ℭ Hoc dicto psalmistæ faciendam esse cū mia correctionem satis innuitur. De quo est tex. no. in c. duo ista. 28. q. 4. vbi dicitur. duo ista nomina cum dicim9 homo peccator: non vtiq; frustra dicuntur. Quia peccator est: corripe. quia homo: miserere. nec omnino liberabis hominē: nisi eum persecutus fueris peccatorem. Et dicit text9 in c. disciplina. 45. distinc. Disciplina vel misericordia multum destituitur: si vna sine altera teneatur. sed circa subditos inesse debet rectorib9 & iuste consulens misericordia/ & pie sęuiens disciplina. Et in c. Omnis. eadē dis. dicit tex. Ois q iuste iudicat: statheram ī manu gestat. In vtroq; pēso iustitiā & miā portat. sed per iustitiam reddit peccati sententiam: per misericordiā/ peccati temperat pœnam. vt iusto libramine quædā per equitatem corrigat: quędam vero per misericordiam ingulgeat. Et in c. Sunt nonnulli. eadem distinc dicit tex. Sunt nōnulli ita districti/ vt etiā omnem mansuetudinem benignitatis amittāt: & sunt nonnulli ita mansueti/ vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraq; sūmopere sunt tenenda: vt nec in disciplinæ vigore benignitatē mansuetudinis/ nec rursus in mansuetudine districtionem deserant disciplinæ. quatenus nec a compassione pietatis obdurescant/cum contumacem corrigunt: nec disciplinę vigorem molliāt/ cū infirmorum animos cōsolantur. Regat ergo vigor disciplinæ mansuetudinem/ & mansuetudo ornet sermone vigorē: & sic alterum commendetur ex altero/ vt nec vigor sit rigidus/ nec mansuetudo dissoluta. Hæc tex. Et aduertendū est q vbi circa alterū/ disciplinā scʒ vel miam/ esset transiliēdū: melius esset propter miam rationē reddere q̄ propter crudelitatē. Ita dicit tex. in c. Alligant. in fi. 26. q. 7. x ℭ Tex. in c. Ea vidicta. 23. q. 4. meminit hui9 dicti: dicens. Perfectio dilectionis ipsius dei patris imitanda nobis proponitur: cū dicit. Diligite inimicos vestros/ benefacite his qui oderūt vos: & orate p his q vos persequūtur. Et tn̄ de ipso dicit per pphetā. Quē diligit dn̄s/ corripit: flagellat aūt omnē filiū quē recipit. De istis etiā verbis est tex. in c. Cum in iuuentute. in princ. de purga. cano. Et dicit tex. i c. nō putes. 23. q. 5. Nō putes te tūc amare seruū tuū/ qn̄ eū nō cędis: aut tūc amare filiū tuū/ qn̄ ei nō das disciplinā/ aut tūc amare vicinū tuū qn̄ eū nō corrigis. Nō est ista charitas: sʒ lāguor. Ferueat charitas ad emēdandum & corrigendum. Si sunt boni mores/ delectēt: si aūt mali/ emēdent. Hæc tex. y ℭ Ad quos spectet alios corripere: bon9 est tex. in c. duo ista. 23. q. 4. vbi dicitur. Officio correctiōis/ nominis inuigilet disciplina/ sicut cuiq;

¶Probata virtus corripit insipientes. sapię. 1. a

¶Qui ludibrijs & increpationibus non sunt correpti: dignum dei iudicium experti sunt. sapię.12.d

¶Vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus. ecci..10.d

¶Priusq̃ interroges[z] ne vituperes[z] quemq̃: & cum interrogaueris[z]/corripe iuste. ecci.11.a.

¶Qui odit correptionem: minuetur vita. ecci.19.b.

¶Corripe amicum ne forte non intellexerit/& dicat non feci: aut si fecerit/ ne iterum addat facere. ecci.19.d.

¶Corripe[a] pximũ ne forte nõ dixerit: & si forte dixerit/ne forte iteret. ecci.19.c.

¶Quã bonum est correptum manifestare pœnitentiam? sic enim effugies[b] voluntarium[b] peccatum. ecci.20.a.

¶Peccator homo vitabit correptionem: & secundum volũtatem suam inueniet compunctionem. ecci.32. c.

¶Corripe[c] me domine/veruntamen in iudicio & non in furore[c] tuo: ne forte ad nihilum reducas me. hiere. 10d

¶Si peccauerit[d] in te frater tu⁹: vade & corripe[d] eum inter te et ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem non te audi- mat.18.a

regenti apta & accommodata est: non solum episcopo regẽti plebem suam/sed etiam pauperi regenti domũ suam/ diuiti regenti familiam suã/marito regenti coniugem suã/ patri regenti prolem suã/iudici regenti prouinciã suam/ & regi regenti gentem suam. Et dicit tex. in seruorum correctione modum statuens/in l. vnica. C. de emen. ser. Si virgis aut loris seruum dñs afflixerit/ aut custodię causa in vincula coniecerit: dierum distinctione siue interpretatione depulsa/ nullum criminis metum mortuo seruo sustineat. Nec vero immoderate suo iure vtat: sed tunc reus homicidij sit/si voluntate eum ictu fustis aut lapidis occiderit/vel certe telo vsus lœthale vuln⁹ infixerit/aut si suspendi laqueo præceperit/vel iussione terra pcipitandum esse mandauerit/aut veneni virus infuderit/ vel dilaniauerit pœnis publicis corpus/ ferarũ vnguibus latera persecando/ vel exurẽdo oblatis ignibus membra/ aut tabescentes artus atro sanguine permixta sanie defluẽtes prope vt ipsis adegerit cruciatibus vitam relinquere/ sæuitia immanium Barbarorum. Hæc tex. Quod autẽ etiã propinquis propinquos corrigere liceat: est tex. i l. Vnica. C. de emen. propin. vbi dicitur. In corrigendis minoribus propinquis pro qualitate delicti senioribus propinquis tribuimus potestatem: vt quos ad decora domesticæ laudis exempla non prouocant/ saltem correctoris medicina compellat. Neq; nos in puniẽdis minorum vitijs potestatem in immẽsum extendi volumus: sed iure patrio auctoritas corrigat propinqui iuuenis reatum/& priuata animaduersione compescat. Hæc textus. De correctione vero plebis & clericorum episcopis permissa: est textus no. in c. irrefragabili. de offi. or. vbi dicitur. Irrefragabili constitutione sancim⁹: vt ecclesiarum p̄lati ad corrigẽdũ subditorũ excessus/ maxime clericorum/& reformandos mores prudenter ac diligenter intendant/ ne sanguis eorum de suis manibus requirat. Vt autem correctionis & reformationis officium libere valeant exercere/decernimus vt executionem ipsorũ nulla cõsuetudo vel appellatio valeat impedire: nisi formam in talibus excesserint obseruandam. Excessus tamen canonicorum cathedralis ecclesię qui consueuerunt corrigi per capitulũ ipsum vel per epm/in illis ecclesijs quę talẽ hactenus consuetudinem habuerũt: ad commonitionẽ vel iussionẽ epi corrigantur infra terminum competentẽ/ ab eo præfigendum. Alioquin extunc eps deum habens præ oculis/ipsos vt animarũ cura requirit/ per censuram ecclesiasticam corrigere non postponat. Hęc tex. Quod vero etiam subditi suos prælatos possint aliquando corrigere: tex. est in c. sicut. 2. questi. 7. vbi dicitur. Sicut laudabile discretũq; est reuerẽtiam & honorẽ exhibere prioribus: ita rectitudinis & dei timoris est/si qua in eis sunt quæ indigeut correctione/nulla dissimulatione postponere. ne totum (quod absit) morbus inuadat: si languor non fuerit curatus in capite. Hæc textus.

z ¶ Circa hanc sententiam videatur bonus tex. in c. Eorum. 11. q. 3. vbi dicit. Eorũ qui accusantur causas discutere non licet/ priusq̃ canonice vocati ad synodum veniant: & præsens per præsentem agnoscat veritatem & intelligat quę ei obijciuntur. quod & per sapientiam Salomonis dicitur. Anteq̃ scruteris nõ repręhendas: intellige parcius/& tunc increpa. Anteq̃ audias non repręhendas. Hæc tex. Et in c. si. in si. 15. q. 8. dicit tex. Hieronymus sacræ scripturæ concordans ait. Priusq̃ audias ne iudicaueris quẽquam: atq; ante probationem accusationis illatæ neminem a tua communione suspendas. quia non statim/qui accusatur reus est: sed qui conuincitur/criminosus.

a ¶ De correctione proximi a proximo: est textus in c. Nõ putes. 23. q. 5. cuius decisio. s. posita est in annotatione. x. b ¶ Et sic effugiet omne peccatũ: quia nullum est peccatũ nisi voluntariũ. prout est no. tex. 15. questi 1. paulo post princ. vbi dicitur. Vsq; adeo peccatũ volũtariũ est: vt nisi sit volũtariũ/ nullomodo peccatum sit. & hoc quidem adeo manifestum est: vt nulla huic doctorũ paucitas/ nulla indoctorum turba dissentiat. Quare aut negandum est peccatum cõmitti: aut fatendũ est cum voluntate commiti. Hæc textus. c ¶ Simile est quod dicit psalmista. Dñe ne in furore tuo arguas me. etc. De quo dicto est tex. in c. Cõuertimini. §. Item a mortuo. de pœni. distinc. 1. &. s. annotatum est annotatione secunda in hoc verbo. d ¶ Correctionẽ fraternã cui⁹ meminit ista sentẽtia/ vocant canonistę denũciationẽ euãgelicam. & de ea habent duos text⁹ pręcipuos. Alterũ in c. si peccauerit. 2. questi. 1. vbi dicitur. Si peccauerit in te frater tu⁹: corripe eũ inter te & ipsum solũ. Quare? quia in te peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scis quia peccauit. quia enim secretum fuit quando in te peccauit: secretum quare cum corrigis quod peccauit in te? Nam si solus nosti qz peccauit in te/& eũ vis corã omnibus arguere: nõ eris corrector erroris/sed proditor. Alterum vero pręcipuum textum habent in c Nouit. in princ. de iudi. vbi dicitur. Non putet aliquis q̄ iurisdictionẽ illustris regis Francorũ perturbare aut minuere intendamus: cum ipse iurisdictionẽ nostram nec velit nec debeat impedire. Sed cum dñs dicat in euangelio. Si peccauerit in te frater tuus vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si te non audierit: adhibe tecum vnũ vel duos/vt in ore duorum vel trium stet omne verbum. Quod si non audierit: dic ecclesiæ. Si autem ecclesiã non audierit: sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et rex Angliæ sit paratus sufficienter ostendere q̄ rex Francorũ peccat in ipsũ/ & ipse circa eum in correctione processit secundum regulam euangelicam/ & tandem quia nullomodo profecit dixit ecclesiæ: quõ nos qui sumus ad regimen vniuersalis ecclesię supernã dispositione vocati/mandatum diuinum possumus non exaudire vt non procedam⁹ secundũ formam ipsius. etc. Hæc tex. In ista autẽ materia breuiter est aduertẽdũ q̄ licet glo. ma. in d. c. si peccauerit. & Inno. in d. c. nouit. teneant hanc correctionẽ esse de p̄cepto q̃tum ad pręlatos/sed q̃tum ad alios esse de consilio: tamẽ communior opi. est q̄ quoad omnes est de pręcepto. Sed quia pręceptum est affirmatiuũ: non obligat nisi pro tempore/& loco/& debitis circũstãtijs obseruatis. Ita Ar

chi.in d.c.ſi peccauerit.col.2.Panor & do meus Deci⁹ in d.c.nouit Et pro hoc dicto eſt bonus textus.in c.Cum ex iniuncto.verſi.Quis ex vobis.ibi.quod quiſq; tenet efficere.de hęre. Poteſt aũt hæc correctio omitti.Aliquando meritorie. vt quãdo omittitur ex charitate/quia ſcilicet veriſſimiliter putamus correctionem non prodeſſe/ ſed ex ea proximũ effici deteriorem. Tunc enim omitti debet: ſicut etiam iniunctio grauis pænitentię dimittitur/ ſi timeatur ꝙ peccator amplius peccabit.prout eſt bonus textus in c.Alligant 26.queſti.7.Et ita Archi.in d.c.ſi peccauerit.col.2.concludens/ allegat Auguſtinũ idem tenere.prout etiam idẽ tenent magis communiter doc.in d.c.Nouit.In quibus locis videantur alia diffuſe ſcripta circa hanc materiam:quia longum eſſet ſcribere.& hæc materia theologorũ magis eſt ꝙ canoniſtarum.

erit: adhibe tecum adhuc vnũ vel duos/ vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbũ. Et ſi non audierit te:dic eccleſię.Si autem eccleſiam non audierit:ſit [c] tibi ſicut ethnicus & publicanus.

1.cori.11 g ¶Dum iudicamur/a domino corripimur:vt non cum hoc mundo dãnemur. Et latius infra in verbo iudicare.

1.theſſ.5.c ¶Corripite inquietos.

2.theſſ.3 d ¶Si quis non obedierit verbo noſtro per epiſtolam hanc / notate: & non conuiſceamini [f] cum illo vt confundatur. Et nolite quaſi inimicũ exiſtimare:ſed corripite vt fratrem.

actuũ.10 a **Cornelius.** ¶Vir erat in Cęſarça nomine Cornelius/cẽturio cohortis quę dicit Italica: religioſus & timens deũ cum omni domo ſua/ faciẽs eleemoſynas multas plebi/ & deprecans deum ſemper. Is vidit in viſu manifeſte quaſi hora diei nona angelum dei introeuntem ad ſe:& dicentem ſibi. Corneli.At ille intuens eũ:timore correptus dicit. Quis es domine?dixit autem illi. Orationes tuę & eleemoſynę [g] aſcenderunt in conſpectu dei. Et nũc mitte viros in Ioppẽ/& accerſi Simonem quẽdam qui cognominatur Petrus: hic hoſpitatur apud Simonem quendam coriarium. Hic dicet tibi:quid te oporteat facere.

actuũ.10 b ¶Cũ diſceſſiſſet angelus qui loquebatur Cornelio:vocauit duos domeſticos ſuos/ & militem metuentem dominum ex hijs qui illi parebãt. Quibus cum narraſſet omnia: miſit illos in Ioppen. Poſtera autem die iter illis facientibus/& appropinquantibus ciuitati/ aſcẽdit Petrus in ſuperiora vt oraret circa horam ſextam : & cum eſuriret voluit guſtare. Parãtibus autem illis/cecidit ſuper eum mentis exceſſus: & vidit cœlum apertum / & deſcendens vas quoddam velut lintheum magnum quatuor initijs ſubmitti de cœlo in terram/ in quo erant omnia quadrupedia & ſerpẽtia terrę/& volatilia cœli. Et facta eſt vox ad eum. Surge Petre & accede: & manduca . Ait autem Petrus. Abſit domine:quia nunꝗ manducaui omne commune & immundũ. Et vox iterum ſecundo ad eum. Quod deus purificauit: tu commune ne dixeris . Hoc autem factum eſt per ter: & ſtatim receptum eſt vas in cœlum. Et dum itra ſe hęſitaret Petrus quidnam eſſet viſio quam vidiſſet: ecce viri qui miſſi erãt a Cornelio inquirentes domum Simonis/aſtiterunt ad ianuam.

actuũ.10 c ¶Petro cogitante de viſione: dicit ſpiritus ei. Ecce viri tres quęrunt te: ſurge itaq; & deſcende/ & vade cum eis nihil dubitans/ quia ego miſi illos. Deſcendẽs autem Petrus ad illos:dixit Ecce ego ſum quem quęritis:quę cauſa eſt propter quam veniſtis?Qui dixerunt. Cornelius Centurio iuſtus & timens deum / & teſtimonium habens ab vniuerſa gente Iudeorum: reſponſum accepit ab angelo ſancto accerſiri te in domum ſuam/& audire verba abs te.Introducens ergo eos:recepit hoſpitio. Sequenti autem die ſurgens :profectus eſt cum illis.

actuũ.10 d ¶Cum introiſſet Petrus / obuius venit ei Cornelius: & procidens ad pedes eius adorauit eum. Petrus vero eleuauit eum:dicẽs. Surge: & ego ipſe homo ſum. Et loquens cum illo intrauit: & inuenit multos qui con

c ¶ Sicut ethnic⁹ & publican⁹:ideſt. Sicut gẽtilis & publicus peccator . & vitãdi ſũt. ſaltẽ i eis q actib⁹ ſpũalib⁹ . vt de gẽtili ꝓbatur i c.ſicut ſatius 23.queſti.4 & de publico peccatore in c . veſtra & c. ſi.de coha . cle. & mulie. & annotatum eſt.ſ. in verbo concubina . Hãc expoſitionẽ ad hæc verba dant Panor. i d.c.Nouit . col 5 & ibi Hoſtieñ. col.2. Et ꝑ iſta declaratiõe ẽ bon⁹ tex . in c.Nonne in princ. 1. queſti.1. Dicũtur autem iſti/ethnici ab ethna quĩ mõs eſt in Arabia vel vt alij dicũt in Sicilia/& eſt mons valde fructiferus/ habens os latiſſimum & profundiſſimũ ita vt terminus & finis eius nullomodo videri poſſit.& ex illius ore a tẽpore beatę Agathæ bis exiuit ſiue proceſſit ingens: ignis& multa mala fere incredibilia fecit i his locis quæ pertranſiuit.& longe deteriora feciſſet: ſi non fuerent merita beatę Agathę cũ cuius reliquijs & velo deuotiſſime populus proceſſionaliter iuit. ꝓut iſta p Panor . referũtur in d.c.Nouit col. 5. Et in dicto monte ethna cõtinuo viget ignis . vnde peccatores iſti/ethnici vocãtur : qa ſicut mõs ille cõtinue comburitur/ ſic illi perpetuo igne cremabuntur.Ita Hoſtieñ. in d c.Nouit . col.2 . Et Panor.ibidẽ colũ . 5.Aduertẽdũ eſt tñ quia poſt denũciationẽ eccleſiæ factã nõ debet ſic denũciatus ſimpliciter vitari niſi ab eo qui denunciauit qui vitare debet. vt deberet vitare gentilẽ vel infidelẽ: vel niſi eccleſia ꝓceſſiſſet ad excõicationẽ iſti⁹ denunciati.qz tũc vitari deberet ab oib⁹ vt alter excõicat⁹. Iſta eſt magis cõis reſolutio doctorũ in d.c.Nouit.& inter modernos ita ſentit ꝓceptor me⁹ Deci⁹.ibidẽ.colũ.15.verſi. ſcdo Abbas.poſt Hoſtieñ.. f ¶ Cõmiſceamini . videantur quæ annotata ſũt.ſ. i verbo Cõmiſceri. g ¶ Orationes & elemoſynæ. Videant quę in materia elemoſynę & orationis ãnotabunt .j. in verbo Elemoſyna in verbo Oratio.

uenerant. Dixitq; ad illos. Vos scitis: quomõ abominatũ sit viro Iudęo coniungi aut accedere ad alienigenas. Sed ostendit mihi deus neminẽ communem aut immũdum dicere hominem: propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo: quã ob causam accersisti me? Et Cornelius quę viderat & audierat narrauit. Petrus vero iussit eum et cęteros qui cum eo erant baptizari. Et ibidẽ diffusius videatur.

Cornu et Cornutus. ¶Dixi iniquis/ nolite inique agere: & delinquẽtibus nolite extollere cornu. Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui aduersus deum iniquitatem. psal.74.

¶Omnia cornua peccatorũ confrigam: & exaltabuntur cornua iusti. psal.74.

¶In beneplacito tuo (domine) exaltabitur cornu nostrum. psal.74.g

¶Constituite diem solennem in condensis: vsq; ad cornu altaris. psal.117 d

¶De visionibus animalium habentiũ cornua: vide Apo.5.13.&.17. infra in verbo vidi.

¶De Moyse cui9 facies apparuit cornuta: vide Exo.34.d. Et.3. Aarõ

Coronare & corona. ¶Vita hominis si in probatione fuerit: coronabitur. thob.3.d.

¶Posuisti domine super caput eius/ coronam de lapide precioso. psal.20.a.

¶Benedices coronę ãni benignitatis tuę: & cãpi tui replebũt vbertate. psal.64.e

¶Mulier diligens: corona est viro suo. proũ.12.a

¶Corona sapientium: diuitię eorum. proũ.14.c

¶Corona dignitatis: senectus quę in vijs iustitię reperietur. proũ.16.d

¶Corona senum: filij filiorum. proũ 17.a

¶Egredimini filię Sion: & videte regem Salomonen in diadẽmate[h] quo coronauit[h] illum mater sua in die despõsationis illius/ & in die lętitię cordis eius. cant.3.d.

¶Veni de libano sponsa mea/ veni de libano: veni coronaberis de capite Amana/ de vertice Sanyr/ & Hermon/ de cubilibus Leonum/ de montibus pardorum. cãti.4.c.

¶Corona sapientię: timor domini. eccl.1 c.

¶Corona senum: multa peritia. Et infra Senex vbi latius. eccl.25.a.

¶Corona aurea super caput Aaron. Et latius supra Aaron. eccl.45. b

¶Iudęi coronam[i] de spinis posuerũt super caput Ihesu. Et latius infra in verbo Ihesus. mat.27.d

¶De currente vt coronam[k] accipiat: vide.1.cor.1.d. Et infra currere.

¶Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit/ accipiet coronam[l] vitę/ quam repromisit deus diligentibus se. iob.1.b.

¶Esto fidelis vsq; ad mortem: & dabo tibi coronam vitę[l]. apo.2.c.

¶De muliere in cuius capite erat corona stellarũ duodecim: vide Apocalyp.12. Et infra in verbo vidi.

Corpus. ¶Sapientia non habitabit in corpore subdito peccatis. Et latius infra Sapientia. sapię.1.a.

¶Cum essem magis bonus/ veni ad corpus coinquinatum: & vt sci- sapię.8.d.

h ¶Glosa in cle.1.§.Nos itaq. in verbo Diadęma. de iureiu. dicit diadæma esse Coronã imperialem seu regiam de auro factam. et in hoc etiã differre a corona: quia diadæma fit de auro/ corona aũt de quocũq; metallo Et circa hanc sententiam aduertẽdum est q etiam de iure humano omnis rex & imperator coronantur: sed rex vnica corona/ imperator autem tribus/ ferrea sc3/ argentea/ & aurea. Ferrea: qua fortitudo denotatur vt vincat rebelles/ & infideles conculcet. Argentea: qua mundities & claritas ostenditur/ vt puræ sit & mundæ cõscientiæ. Aurea vero: qua excellẽtia monstratur/ vt cæteris regib9 & principibus & potentatu & iustitia excellẽtior esse laboret. Ita dicit glo. in d. cle 1.§.nos itaq. in verbo vestigijs. de iureiu. Et de istis coronis diffusius loquit Albericus ĩ dictionario suo/ ĩ verbo. Corona. vbi videat.

i ¶Archi. in c. prohibete. 23. distinc. dicit q gẽtiles ad ignominiam raserunt Petro caput desuper in modum sphærę: ipse vero hoc vertit in memoriam dñicæ passionis qui spineam coronam in capite portauit. put hic dicit. Et ita etiã hac ratione coronam a clericis deferri institutũ. Ita Archi. i d. c. prohibete. vbi tñ alias rationes delationis coronæ per clericos subrũgit. In qua materia est glosa ãpla in cle.1 in verbo tonsuram. de vita & ho. cle. quæ dicit q clericis deputatis ad diuina mysteria competit rasura & tonsura in modum coronæ ratione figuræ: quia corona est signũ regni & perfectionis/ cum sit circularis/ carens angulo. In signum carentię sordium: quia vbi angulo/ ibi sordes. Sic ergo & alios virtutibus regere/ & sordibus mundare debent: & sic in deo regnabunt. vt dicit text9. in c. duo sunt. 12. q.1. Per rasurã aũt ex parte superiori capilli substrahuntur: ne mens ipsorum per occupationes tẽporales retardetur a contemplatione ministeriorum diuinorum. Sũmitas enim capitis: est eminentia mẽtis. Per ipsius ergo denudationem: mentis eleuatio designatur. Tonsura vero ex parte inferiori capillos tondet vsq; ad reuelationẽ sensuũ visus & auditus: ne sc3 oculi vel aures ipediantur. Et est signũ q specialiter pscindenda sunt ab eis vitia cordis & corporis: ne intuitũ diuinorum impediãt. Et ita debet eis corona cœlestis. Ita glo. in d. cle. 2.

k ¶Coronã. i. gloriã curs9 seu victorię. Et ita etiã coronã legistę interpretanť. prout est bon9 tex. cũ glo. in l. Cõmodis. ff de re. iudi. & in l. C. 1. de athle. li. 10.

l ¶Hanc coronã vitæ Archi. in c. Etsi ad tẽpus. 11. q.3. appellat coronã triũphi: & dicit specialiter deberi martyribus.

m ℭ Videātur annotata.§ in verbo Continēs. n ℭ Huic sententiæ annotatū est.§ in verbo Animal. o ℭ Ita etiam dicitur iure humano. Talis quisq̄ pręsumitur: in quali habitu reperitur. prout est tex. in c. si vero. 2. de sen. excō. & in c. in audientia. eo. ti. & in l. Item apud Labeonē. §. Si quis virgines. ff. de iniu. de quo dicetur diffusius in verbo Habitus. p ℭ Videantur annotata in verbo Oculus. q ℭ Huic sententiæ annotatum est in verbo Aduent⁹. & in verbo Aquila. r ℭ Circa hæc verba Christi notandus est impręsentiarum bonus tex. in in c. Quia corpus. de conse. distinc. 2. vbi dicitur. Quia corp⁹ assumptū ablaturus erat Christ⁹ ab oculis / & illaturus syderibus: necessarium erat vt in die cœnę / sacramentū nobis corporis & sanguinis consecraret. vt coleretur iugiter per mysteriū: quod semel offerebat in precium. vt quia quotidiana & indefessa currebat pro omnium salute redēptio: perpetua esset redemptiōis oblatio / & perennis victima illa viueret in memoria / & semper pręsens esset in gratia vera / vnica & perfecta hostia / fide æstimanda nō specie / neq̄ exteriori censenda visu / sed interiori affectu. vnde cœlestis confirmat auctoritas. q2 caro mea vere est cibus: & sanguis me⁹ / vere est potus. recedat ergo omne infidelitatis ambiguū. qm̄ quidem qui auctor est mūeris: ipse est etiā testis veritatis. nam inuisibilis sacerdos visibiles creaturas i substantiā corporis & sanguinis sui verbo secreta potestate cōuertit / ita dicens. Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Ergo sicut ad nutū pręcipiētis dn̄i / repente & ex nihilo substiterūt excelsa cœlorum / profunda fluctuum / vasta terrarū: ita pari potestate vbi pręcipit virt⁹ / seruit effect⁹. Hæc textus.

ui q̄ aliter non possē esse continens[m] nisi deus[m] det / & hoc ipsum erat summa sapientia scire cuius esset hoc donum: adij dominum / & deprecatus sum illum.

sapię. 9. c. ℭ Corpus quod corrumpitur aggrauat[n] animam: & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.

eccl. 7. c. ℭ Filię tibi sunt: serua corpus illarum. Et infra filia.

eccl. 19. d. ℭ Amictus corporis / & risus dentium[o] / & ingressus hominis enunciāt de illo.

esa. 50. c. ℭ Corpus meū dedi percutientibus / & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus deus auxiliator meus: & ideo non sum confusus. Et infra facies.

mat. 6. c. ℭ Lucerna corporib⁹ tui / est ocul⁹[p] tuus. Si ocul⁹ tuus fuerit simplex: totū corpus tuum lucidū erit. Si autem oculus tuus fuerit neq̄: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumē quod in te est tenebrę sūt: ipse tenebrę quantę erunt?

mat. 10. d. ℭ Nolite timere eos qui occidūt corpus. &c. vt math. 10. d. Et ī timere.

mat. 24. c. ℭ Vbicunq̄[q] fuerit corpus: ibi congregabuntur & aquilę.

mat. 27. f. ℭ Ihesu in cruce mortuo multa corpora sanctorum surrexerunt.

marci. 4. g ℭ Hoc est corpus[r] meum (dixit Christus pane accepto cum ipsum benedixisset). Et vide late supra in verbo cœna sub cota. 1. Co 11.

ioā. 2. d. ℭ Soluite tēplum hoc: & in tribus diebus excitabo illud (dixit Ihesus) Dicebat autem de templo corporis sui.

ad ro. 1. c. ℭ Tradidit illos deus in desyderia cordis eorum / in immunditiam / vt cōtumelijs afficiant corpora sua in semetipsis: qui commutauerunt veritatem dei in mendacium / & coluerūt & seruierūt creaturę potiusq̄ creatori / qui est benedictus in sęcula amen. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominię. Nam fœminę eorum immutauerunt naturalem vsum in eum vsum qui est contra naturam. Similiter autem & masculi relicto naturali vsu fœminę / exarserunt in desyderijs suis in inuicem: masculi[s] in masculos turpitudinem operantes / & mercedē quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes.

ro. 6. b. ℭ Non regnet peccatum in vestro mortali corpore: vt obediatis concupiscentijs eius.

ro. 7. d. ℭ Infelix[t] ego homo (dicebat Paulus) quis me liberabit[t] de corpore mortis huius? Scientia dei per Ihesum Christum dominum nostrum.

s ℭ De speciebus peccati contra naturam hac sententia enumeratis: videndi sunt textus in c. adulterij. in c. flagitia. & in c. vsus naturalis. est. 32. questi. 7. in primis enim dicit textus in d. c. Adulterij. Adulterij malum vincit fornicationē: vincitur aūt ab incestu. Sed omniū horū est pessimum quod cōtra naturam fit. vt si vir membro mulieris non ad hoc concesso voluerit vti. Vsus enim naturalis si vltra modum probabitur: in vxore quidem veniale peccatum est / in meretrice dānabile. sed illud quod contra naturam est: execrabiliter fit in meretrice / sed execrabilius in vxore. Tantū eni valet ordinatio creatoris & ordo creaturæ: vt in rebus ad vtendum cōcessis cum modus exceditur / longe tolerabilius fit q̄ in eis quæ concessa non sunt / vel vnus vel rarus excessus. Et in c. flagitia. dicit tex. Flagitia quę sunt cōtra naturam / vbiq̄ & semper repudianda atq̄ puniēda sunt: qualia Sodomitarum fuerunt. quæ si omnes gentes facerent: eodem criminis reatu diuina lege tenerentur / quæ non sic fecit homines vt se illo vterētur mō. Videtur quippe ipsa societas quæ cū deo nobis esse debet violari: cū eadē natura cuius ipse auctor est / libidinis peruersitate polluitur. Textus aūt in d. c. vsus. dicit. Vsus naturalis / & licitus est sicut in cōiugio: & illicitus sicut in adulterio. Contra naturam vero semper illicitus est & flagitiosior atq̄ turpior / quem sanctus apostolus & in masculis & in fœminis arguebat: dānabiliores volens intelligi q̄ si in vsu naturali vel adulterādo vel fornicando peccarent. Hæc textus. De iure aūt ciuili de hoc crimine contra naturā sunt textus in l. cum vir nubit in fœminam. C. de. adul. & in auctē. vt non luxu contra naturam. §. 1. De quibus & ceteris hanc materiam concernentibus videatur diffusius. §. in verbo Coire.

t ℭ De hoc dicto Pauli loquitur textus. 15. questi. 1. in princ. §. Ex volūtate. versi. ex carnis infirmitate. vbi dicitur. Ex carnis infirmitate procedunt quæ naturę languore fiunt quæ nisi imputarētur ad pœnam / nequaq̄ apostolus lege carnis grauatus diceret. Infœlix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?

v ¶ De rationabilitate obsequij nostri videatur bonus tex. in c. Nō mediocriter .de conse. distinc. 5. vbi dicitur. Non mediocriter errant qui bono magno pręferunt mediocre bonū. Non ne rationabiliter homo dignitatem amittit: qui vel ieiunium charitati/ aut vigilias praefert sensus integritati? vt propter innocentiam immoderatā/ atq; indiscretam psalmorum vel officiorū decantationē: aut amentiae aut tristitiae notam incurrat? Quapropter melior est quinq; psalmorum decantatio cum cordis puritate ac serenitate ac spirituali hilaritate: q̄ totius psalterij modulatio cum anxietate cordis atq; tristitia. Haec textus.

¶ Obsecro vos per misericordiam dei: vt exibeatis corpora vestra hostiam viuentē/ sanctam/ deo placentem/ rationabile[v] obsequium vestrū. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri/ vt probetis quę sit voluntas dei bona/ & beneplacens/ & perfecta. ro. 12. a.

¶ Sicut in vno corpore multa membra habemus/ omnia autē membra non eundem[x] actum habēt: ita multi vnum corpus sumus in Christo/ singuli autem alter alterius membra. ro. 12. b.

¶ Ego sum absens corpore: presens autem spiritu. 1. cori. 5. a

¶ Nescitis quoniam corpora[y] vestra mēbra[y] sunt Christi? Tollens ergo membra[y] Christi: faciam membra[y] meretricis? Absit. An nescitis/ quoniam qui adhęret[y] meretrici/ vnū corpus efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne vna. 1. cori. 6. c

¶ Castigo[z] corpus meū/ & in seruitutē redigo: ne forte cum alijs predicauerim[z]/ ipse reprobus efficiar. corin. 9. g

¶ Sicut corpus[a] vnum est & membra[a] habet multa/ omnia autem mēbra corporis cum sint multa/ vnum tamē corpus sunt: ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus/ siue Iudęi/ siue gētiles/ siue serui/ siue liberi: & omnes in vno spiritu potati sumus/ nam & corpus non est vnum membrum sed multa. Si dixerit pes/ quoniam non sum manus non sum de corpore: non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris/ quoniam nō sum oculus non sum de corpore: non ideonō est de corpore. Si totum corpus[a]/ oculus: vbi auditus[a]? Si totum auditus: vbi odoratus? Nunc autem posuit deus membra/ vnumquodq; eorum in corpore: sicut voluit. Quod si essent omnia vnum membrum: vbi corpus? Nūc autem multa quidem membra: vnū autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui/ opera tua non indigeo/ aut iterum caput pedibus/ non estis mihi necessarij: sed multomagis quę videntur membra corporis infirmiora esse necessaria sunt/ & quę putamus ignobiliora membra esse corporis/ hijs abundantiorem honorem circūdamus. Et quę inhonesta sunt nostra/ abundantiorem honestatē habent: honesta autem nostra nullius egent. Sed deus temperauit corpus/ ei[b] cui deerat/ abundantiorem tribuendo honorem: vt non sit schisma in corpore/ sed in idipsū pro inuicem solicita sint membra. Et si quid patitur vnum membrum/ compatiūtur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum/ congaudent omnia 1. cori. 12. b

x ¶ Pro effectu huius sententię videatur textus notabilis i c. singula 89. distinc. vbi dicitur. Singula ecclesiastica officia singulis quibusq; personis sigillatim committi iubemus. sicut eni in vno corpore multa membra habemus/ omnia aūt membra non eūdē actū habēt: ita in ecclesiae corpore multa mēbra sunt secūdum veridicam Pauli sententiam. in eodēq; spirituali corpore conferendum est hoc officium vni: alij cōmittendū est illud. neq; enim q̄tumlibet exercitatae vni personę vno tempore/ duarū rerum officia commmittēda sunt: quia si totū corpus est oculus/ vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia & robur corporis seruat/ & pulchritudinē repręsentat: ita varietas personarum/ per diuersa nihilominus distributa officia/ & fortitudinē & venustatem ecclesiae dei manifestat. Et sicut idecorum est in corpore humano vt alterum mēbrū alterius fungat officio: ita nimirum noxiū simul q̄ turpissimū est/ si singula rerū ministeria personis totidem non fuerint distributa. Hęc text9. An autem istud verū sit generaliter/ vt sicut in corpore humano singula membra non eundē actum habent nec idem officiū exercent/ ita etiam dicendū sit in corpore ecclesiae & in corpore reip. vt singula officia singulis personis non aūt plura vni sint cōmittenda: videantur boni textus in l. Nemo. C. de offi. asses. in l. quisquis. C. de postu. libertus. §. praescripto. versi. sed eodem tempore. ff. ad muni. in c. Cū singula. de praeben. in. 6. in c. de multa. eodem ti. & in cle. si plures. eodem ti. in clemen. cum similibus allegatis per do. meū Deciū in c. Ex litteris. col. 7 de proba. vbi per eum omnino videatur quomodo sit in hac materia concludendum. de qua dicetur loco magis apto.

y ¶ Textus isti sententiae innitēs in c. in eo. in pric. 32. questi. 4. dicit. In eo fornicator maioris criminis est: quia tollit membra Christi/ et facit ea membra meretricis. Erunt quippe duo in carne vna. Qui non est fidelis/ nec credit in Christo: membra sua facit membra meretricis.

z ¶ Huic sententiae duplex annotatio facta est in verbo castigare vbi videatur.

a ¶ Conformis est huic sententiae/ textualis decisio in c. Singula. quod est caput. 1. 89. distinc. de quo textu. §. proxime dictum est. & facit textus in c. cum ex iniuncto. paulo post princ. de hęre. de quo textu statim dicetur.

b ¶ Sic etiam non debet esse schisma in corpore ecclesiae: & ipsum ponentes vel eis fauentes & adhęrentes grauissime puniuntur. vt per totum ti. de schismaticis. in. 6. & in antiquis. & aliquid annotatum est. §. in verbo Chore. sed ibi dictis addatur bonus textus. in c. schisma. in princ 24 questi. 1. vbi dicitur. Schisma siquidē ipsum quod graecum nomen est/ scissuram sonat. Sed in vnitate scissura esse non potest: non ergo vnitati coicat qui schismaticis coicat. partes sibi fecerunt: & ab eo quod vnū est semetipsos segregantes/ spiritum non habent. quibus omnibus illud efficitur/ vt quia in vnitate vnum non sint/ vt quia in parte esse voluerunt/ vt quia spiritum nō habent: corporis Christi sacrificium habere non possint. Et de istis schismaticis loquens tex. in c. Quicūq. eadem causa &

membra. Vos autem estis corpus [c] Christi / & membra de membro: et quosdam [d] quidem posuit deus in ecclesia primo apostolos / secundo prophetas / tertio doctores / deide virtutes / exinde gratias curationū / opitulationes / gubernationes / genera liguarum / interpretationes sermonū. Nunquid omnes apostoli? Nunquid omnes prophetę? Nunquid omnes doctores. Nunquid omnes virtutes? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguis loquūtur? Nūquid omnes interpretantur? Aemulamini [e] autem charismata meliora.

1.cori.15 c ¶ Dicet aliquis. Quomodo resurgent [f] mortui? & quali corpore [f] venient? Insipiens tu: quod seminas non viuificatur / nisi prius moriatur. Et quid seminas? Non corpus quod futurum est seminas: sed nudum granum / vt puta tritici aut alicuius cęterorum. Deus autem dat illi corpus sicut vult: & vnicuiq; seminum proprium corpus. Non omnis caro [g] eadem caro [g]: sed alia hominum / alia pecorum / alia volucrum / alia autē piscium. Et corpora cœlestia / & corpora terrestria: sed alia quidē cœlestium gloria / alia autem terrestrium. Alia claritas solis / alia claritas lunę / & alia claritas stellarum: stella enim a stella differt i claritate. Sic & resurrectio mortuorū seminatur in corruptione: surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget i gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale. Si est corpus animale: est & spirituale.

2.cori.4 c ¶ Deijcimur / sed non perimus: semper mortificationem Ihesu Christi in corpore nostro circunferentes / vt & vita Ihesu manifestetur in carne nosta mortali.

2.cori.5.c ¶ Omnes manifestari [g] nos oportet ante tribunal Christi: vt referat g vnusquisq; propria corporis prout gessit / siue bonum siue malum.

2.cori.12 a ¶ Scio hominem (dicit Paulus de seipso) ante annos quatuordecim (siue in corpore siue extra corp9 nescio / de9 scit) raptum [h] huiusmodi vsq; ad tertium cœlum. Et scio huiusmodi hominem (siue in corpore siue extra corpus nescio / deus scit) quoniam raptus est in paradisum: & audiuit arcana verba quę non licet homini loqui.

galat.6 d. ¶ De cętero nemo mihi molestus sit (dicit Paulus). Ego enim stigmata domini Ihesu in corpore meo porto.

col.1.c. ¶ Adimpleo ea q̄ desūt passionū Christi i corpore [i] eius quod ē ecclesia.

1.thess.5 a ¶ De9 pacis sanctificet vos p omnia: vt integer spirit9 [k] vester & anima & corpus sine querela in aduētu domini nostri Ihesu Christi seruetur.

iudę.1.c. ¶ Cum Michael archangelus [l] / cum diabolo disputās altercaretur de Moysi corpore: non est aūsus iudiciū inferre blasphemię / sed dixit imperet tibi deus.

& questi. dicit. Quicūq; ab vnitate fidei vel societatis Petri apostoli quolibet modo semetipsos segregauerūt: tales nunc nec vinculis peccatorum absolui / nec ianuam possunt regni cœlestis ingredi.

c ¶ Canonistę dicunt q; omnes fideles possunt appellari vnum corpus siue vna ecclesia per fidem & charitatem siue perfectionem gratię. vt in c.2. de sū. tri. & fi. catho. cuius corp9 est Christus. 3. questi. 4. c. Engeltrudam. in fi. itaq; alter alteri9 onera portat. c. ponderet. 50. dis. Q̄nq; etiā apud eos / corp9 dicitur vnū capitulū siue collegiū habēs sigillū / actorē & arcā cōmunē. Tunc enim dicitur corpus. vt probatur per textū. cum glo. i c. dilecta. de excess. prela. vbi etiā glo. ponit alias acceptiones huius termini corpus: q̄ videri possunt.

d ¶ Huic sententiæ adhęrens textus in c. cū ex iniūcto. versi. sicut ei. de hære. dicit. Sicut multa sunt membra corporis / omnia vero nō eundem actū habēt: ita multi sunt ordines in ecclesia: sed non omnes idem habent officium. quia secundū apostolū alios dominus dedit apostolos / alios prophetas / alios autem doctores &c. & in c. sicut in vno corpore. eosdem ti. dicit textus. Cum nonnulli laici pdicare p̄sumant / & verendum nimis existat ne vicia sub specie virtutum subintrent: nos attendentes q; doctorum ordo est in ecclesia dei quasi præcipuus / mandamus quatenus cum alios dñs apostolos dederit / alios prophetas / alios vero doctores / interdicas laicis vniuersis cuiuscūq; ordinis censeantur vsurpare officium prædicandi.

e ¶ Videantur annotata in verbo Aemulari.

f ¶ Tex. in c. 1. colū. 2. de sū. tri. & fi. catho. dicit. Omnes tam reprobi q̄ electi cū suis pprijs resurgent corporib9 quę nunc gestant: vt recipiāt secūdum opera sua siue bona fuerint siue mala. Et dicit ibi Panor. col. 5. q; corp9 vniuscuiusq; adepturi gloriam dotabit quattuor dotibus / agilitate / subtilitate / claritate / & impassibilitate. & idē dicit Archi. in c. si nō licet. 23. q. 5. in fi. Et tex. i c. Qui episcopus paulo ante fi. 23. dis. dicit credēdum esse huiusmodi quam gestamus carnis & non alterius resurrectionem.

g ¶ Tex. in c. cum ex eo. de pœni. & remis. dicit ex istis verbis sumi formā bullarum quæ dantur eleemosynarum quęstoribus. Ea siquidem (dicit ibi textus) talis est forma. Quoniam (vt ait apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi / recepturi prout in corpore gessim9 siue bonum fuerit siue malum: oportet nos diē messionis extremę / misericordiæ operibus præuenire ac ęternorum intuitu seminare in terris quod reddente dño cū multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis. &c.

h ¶ Circa hanc sentētiam notādus est bon9 tex. Augustini in c. satēdum. in fi. 13. questi. 2. vbi dicit. Multi ad viuos aliquos ex mortuis venire credūt: sicut econtrario Paulus ex viuis in paradisum raptum esse diuina scriptura testatur. Alia viedantur in verbo Paulus.

i ¶ Ecclesiam corpus Christi appellat etiam textus in c. Engeltrudam. 3. questi. 4. & glo. in c. dilecta. in verbo Corpus. de excessi. præla.

k ¶ Videantur annotata. s. in verbo Anima.

l ¶ Videantur quæ huic sententiæ annotata sunt in verbo Angelus.

Corrumpere & Corruptio.

¶ Non derelinques animã meã in inferno: nec dabis sanctum [m] tuum videre corruptionem [m]. psal.15.c.

¶ Quę vtilitas [n] in sanguine meo: dum descendero in corruptionem [n]? psal.29.c.

¶ Corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Et ibi latius/ & supra in verbo corpus. sapię.9.d.

¶ Memento quoniam omnes in corruptione sumus. ecci.4.b.

¶ Modicum fermenti totam massam [o] corrumpit. 1.cori.5.d

¶ Corrumpunt bonos mores/ colloquia [p] mala. 1.cori.15 d

¶ De Christo scripsit propheta: q̄ neq̧ derelictus est in inferno/ neq̧ caro eius vidit corruptionem. actuũ.2.d

Chorus.

¶ Locutus est Ezechias ad omnem chorum [q] leuitarũ. 2.para.30.d.

¶ Laudate dominum in tympano et choro: laudate eum in chordis et organo. psal.150 a

Coruus.

[r] ¶ Noe aperiẽs fenestram arca quam fecerat: dimisit coruum qui egrediebatur & non reuertebatur [s] donec siccarẽtur aquę super terram. Et infra Noe. geñ.8.b.

¶ De Helia qui pascebatur a coruis: vide.3.Regum.17. Et infra in verbo Helias.

¶ Quis pręparat coruo escam suã? quoniam pulli eius clamant ad dominum deum vagientes/ eo q̄ non habeant cibos. iob.38.g.

¶ Dominus dat iumentis escam ipsorum: & pullis coruorum inuocantibus eum. psal.146b

¶ Comę eius quasi elatę [r] palmarum: nigrę quasi coruus. canti.5.c.

¶ Consyderate coruos/ quia non seminãt neq̧ metunt/ quibus non est cellarium neq̧ horreum/ & deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis illis. lucæ.12.c.

Coruscatio.

¶ Illuxerũt coruscationes [t] tuę orbi terrę: commota est & contremuit terra. psal.76.d

¶ Fulgura coruscationem & dissipabis eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos. psal.143 b

¶ Ante grandinẽ preibit coruscatio: & ante verecundiã preibit grã. eccl.32.b.

¶ Imperio suo accelerat deus niuem: & accelerat coruscationes emittere iudicij sui. ecci.43.b

m ¶ Huius sententiæ meminit glo. in c. Et hoc diximus. versi. Qui enim consyderat. in verbo Descendo.16. questi.7. sentiens hanc sententiam intelligendam de Christo qui iam non moritur eu q̄ mors vltra non dñabit.

n ¶ Pro huius sententiæ effectu est textus no. in. c. Et hoc diximus. versi. Qui enim consyderat.16. questi.7. vbi dicitur. Qui consyderat in multis ecclesijs Christianorum peccata: inuenimus arbitrãtes quęstum esse pietatẽ. Et cum deberẽt de euãgelio viuere (secundum quod viuere decet seruos dei) hoc non faciũt: sed diuitias & multas possessiones acquirunt. Nõne dices speluncam latronum factam esse sub illis ecclesiam: vt recte dicat Christ⁹ ad eos ꝓpter dissipationẽ ecclesiæ? Quæ vtilitas i sãguie meo: dũ descẽdo in corruptionẽ?

o ¶ Hinc dicit text⁹ qui Hieronymi est in c. Resecandę.24. questi.3 resecandę sunt putridæ carnes/ & scabiosa ouis a caulis repellẽda: ne tota dom⁹/ massa/ corpus/ & pecora ardeant/ corrũpant/ putrescant/ intereant. Et dicit textus conformiter ad hanc sententiam in c. sed illud. circa me.45. distinc. Sicut ex vna oue morbida/ vniuersus grex inficitur: sic & vno fornicãte vel aliud quodcũq̧ scelus committente plebs vniuersa polluit. Istud autẽ quod dicit Paulus/ modicũ fermenti totam massam corrumpere: præsertim procedit vbi fermentũ est in capite seu pastore. quia vulnerato pastore: quis curãdis ouibus adhibet medicinam? aut quomodo populũ orationis clypeo tueatur: qui iaculis hostium sese feriendum exponit? aut qualem fructum de se producturus est: cui graui peste radix infecta est? Ita dicit text⁹ in c. fert. paulo post mediũ.1. questi 1.

p ¶ De hoc dicto Pauli est glosa in c. Turbat. in verbo ididisset.37. dis. quę dicit Paulum hęc verba a Terẽtio sumpsisse. Hanc etiam sententiam Pauli ponit glosa in cle. 1. in verbo colloquia. de cele. missa.

q ¶ Pro elucidatione istarum sentẽtiarum videatur bo. glo. in l. cũ eiusdem. in verbo Chorus. ff. de edi. edic. vbi dicit q̄ chorus quandoq̧ ponitur pro numero personarum ad psallendum destinatum cum quodã instrumẽto quod dicitur chorus. & sic accipit in l. si chorus. in princ. ff. de lega.3 qñq̧ ponitur pro mensura/ quandoq̧ pro loco/ & quandoq̧ pro vento. Vnde dicit. Cantat dulce chorus: bacchatur flamine chorus. Est mensura chorus/ locus/ & ordo chor⁹. Ita dicit glo. s. allegata. Cętera quæ hic. dici possent: videãtur in verbo Laudare.

r ¶ Pro omnibus sentẽtijs huic vocabulo coruus subscriptis videatur Archi. in c. Nõ o is.2.q.7. vbi dicit q̄ corui quandoq̧ significant prophetas & apostolos qui nigri fuerunt propter multas tribulationes & persecutiones. Canti.5. Comę eius quasi elatę palmarũ/ nigrę quasi coruus. Item quoslibet sanctos pauperes mũdo contẽptibiles: Lucę.12. Consyderate coruos quia nõ seminant neq̧ metunt/ quibus non est cellariũ neq̧ horreum/ & deus pascit illos. Item bonos prædicatores & doctores. Iob.38. Quis præparat coruo escam suam quando pulli eius clamant ad deum? Item Corui dicuntur carnales. Geñ.8. Emisit Noe coruum qui egrediebatur & non reuertebatur. Item corui dicuntur pœnitentes. vnde.3. Regum.17. legitur q̄ corui pascebant Heliam. Item corui dicũtur gentiles. vnde in psal. Qui dat iumentis escam ipsorum & pullis coruorũ inuocãtibus eũ. Hęc Archi. Glosa vero ibi dicit q̄ coruo malus p̄soyter cõparat in viciorũ nigredine/ in muta seu rauca voce/ in voracitate scilicet mortuorũ & oblationũ/ in fetore spũs/ in garrulitate/ & in furto.

s ¶ Tametsi dicat hic coruũ nõ reuersũ donec siccarẽtur aquę: nõ tñ sequitur q̄ coruus reuersus fuerit post siccatas aquas Adhoc. est bonus tex. cũ glo. istud dictũ citante/ in c. Quod dicitur. de verbo. signifi.

t ¶ Si hæc sententia applicari possit Ihesu transfigurationi in qua resplenduit facies eius sicut sol/ & vestimenta eius facta sunt sicut nix/ & audita est vox de nube dicens hic est filius me⁹ in quo mihi

bene cõplacui ipſũ audite et audientes diſcipuli ceciderunt in faciẽ ſuã & timnerũt valde prout legitur Math. 17. a. & b. in prin. coruſcatio ſumeret hic pro ſplẽdore ſeu illuſtratione. Et ita ſumẽdo eſt tex. iſti declarationi fauẽs in auctẽ. de cõſu. colla. 3. & in c. t. circa me. de reli. et vene. ſan. h 6. v ℭ Crapula dr̃ imoderata voracitas cibi. & dr̃ crapula quaſi cruda epula: q2 hoies ita velociter epulãtes/ perfecte nõ digerũt ſed materiã indigeſtã emittũt. ita dicit Panor. i c. a crapula i 2. no. de vita & ho. cle. & eandẽ declarationẽ ſentit Archi. in c. teſtamẽtũ. i pric. 6. diſ. Cõ

psal. 77. g ℭExcitat⁹ eſt tanq̃ dormiẽs (dñs)

Crapula ⁊ Crapulatus. tanq̃ potẽs crapulatus a vino.

eccl. 37. g. ℭPropter crapulã[v] multi obierũt: qui abſtinẽs[x] ẽ adijciet vitã. Et. ꝫ. eſca

luc. 21. f. ℭAttendite vobis: ne forte grauentur corda veſtra crapula & ebrietate & curis huius vitę/& ſuperueniat in vos repentina dies.

Cras ⁊ Craſtinum.

prou. 3. d. ℭNe dixeris amico tuo vade & reuertere/& cras dabo tibi: cũ ſtatim poſſis dare.

27. a. ℭNe glorieris in craſtinum: ignorans quid ſuperuentura pariat dies.

10. b. ℭRex hodie eſt: & cras morietur.

20. b. ℭHodie fœneratur quis/ et cras expetit: et odibilis eſt homo hmõi.

esa. 22. d. ℭComedamus & bibamus: cras enim moriemur.

56. g. ℭVenite ſumam⁹ vinũ & impleamur[z] ebrietate: & erit ſicut hodie ſic et cras/& multo amplius.

ma. 2. g. ℭA verbis viri peccatoris ne timueris: quia gloria ei⁹ ſterc⁹ & vermis eſt. Hodie extollitur/& cras non inuenietur: quia conuerſus eſt in terrã ſuam/et cogitatio eius non periit.

mat. 6. g. ℭNolite ſoliciti[a] eſſe in craſtinum. Craſtinus eni dies ſolicitus erit ſibipſi. Sufficit diei malicia ſua.

iaco. 4. c. ℭEcce nunc qui dicitis/hodie aut craſtino ibimus in illam ciuitatem/& faciemus ibi quidem annum/ & mercabimur/ & lucrum faciemus: qui ignoratis[b] quid erit in craſtinũ. Quę eſt enim vita noſtra? vapor eſt ad modicum parens: & deinceps exterminabitur.

Creare. creãs. creatus ⁊ creator.

gen. 1. a. ℭIn principio creauit deus cœlũ & terrã: terra autem erat inanis et vacua: & ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas

psal. 50. c. ℭCor mũdũ crea in me deus: & ſpiritũ rectũ innoua in viſcerib⁹ meis.

103. d ℭEmitte ſpiritũ tuum (domine) & creabũtur: et renouabis faciẽ terrę.

148. ℭDeus dixit[c] & facta ſunt: ipſe mandauit & creata ſunt.

eccles. 12. a ℭMemẽto creatoris tui in diebus iuuentutis tuę: anteq̃ veniat tempus

formiter itaq; ad hæc verba Salomonis videaſ bonus tex. i c. Nec tales. circa. me. de cõſe. diſ. 5. vbi dicit. Morbi ſaturitate nimia concitãtur/ multiq; impatẽtia gulę vomitu remediant: & quod turpiter ingeſſerũt turpi⁹ egerunt. Hippocrates ãphoriſmis opimis docet & craſſa & obeſa corpora q̃ creſcendi menſurã impleuerũt/ niſi cito ablatiõe ſanguinis minuantur/ in paralyſin & peſſima morborũ gña erũpere: & idcirco neceſſariã eſſe demptionẽ vt rurſus habeãt in quo poſſint creſcere. non eni manere in vno ſtatu potuit corporũ natura: ſed aut ſemp creſcere aut decreſcere/ nec poſſe viuere animã niſi creſcẽdi rapax ſit. Vnde Galen⁹ vir doctiſſim⁹ interpres Hippocratis athletas quorũ vita & ars ſagina eſt dicit in exhortatione medicinę nec viuere poſſe diu/ nec ſanos eſſe/ animaſq; ita nimio ſãguine & adipibus quaſi luto inuolutas/ nihil tenue/ nihil cœleſte ſed ſẽper de carnibus eructare & vẽtris ingluuiẽ cogitare. Hæc tex. Et in c. Nihil. in ſi. eadẽ diſtinc. dicit tex. Abũdãtia ciborũ morbũ facit/& moleſtias ingerit/& ęgritudines generat. Quod enim fames facit: hoc etiã plenitudo ciborũ/ magis aũt & multo peiora. fames quippe in paucis dieb⁹ aufert hominẽ/& liberat eũ de hac vita pœnali. exceſſus vero ciborũ cõſumit & cõputreſcere facit corpus humanũ/ et macerat ęgritudine diuturna/& tunc eũ morte crudeli cõſumit. Hæc textus. x ℭ Circa hæc verba vidend⁹ eſt tex. in c. Nihil. in princ. de conſe. diſ. 5. vbi dicitur Nihil ſic iocundũ eſt ſicut cib⁹ bñ digeſtus aut decoctus/ nihil ſic ſalutẽ/ nihil ſic ſenſuũ acumẽ operaſ/ nihil ſic ęgritudinẽ fugat: ſicut moderata refectio. ſufficientia quippe cũ nutrimẽto: & ſoſpitatẽ ſimul pcreat & voluptatẽ. Et in c. legimus. eadẽ diſ. dicit tex. Legim⁹ quoſdã morbo articulari/& podagrę humoribus laborãtes/ proſcriptione bonorũ ad ſimplicẽ mẽſã & pauperes cibos redactos cõualuiſſe. caruerãt eni ſolicitudine diſpenſandę dom⁹ & epularũ largitate quæ corpus frangunt & animã. Hæc textus.

y ℭ Hęc ſentẽtia Pauli viros eccleſiaſticos p̃ cęteris cõcernit. vt eſt bo. tex. in c. vinolẽtũ. in princ. 35. diſ. vbi dicit Vinolentũ ſacerdotẽ & apoſtol⁹ dãnat/ & vetus lex phibet. Quos etiã eccleſiaſticos ius humanũ vt ebrietatẽ fugiãt & crapulã/ cõmonet prout eſt tex. apert⁹ in c. a crapula. de vita. & ho. cle. & 35. diſ. in ſi. princ. Et dicit tex. in c. eccleſię pricipes. eadẽ diſ. Eccleſię principes qui delicijs affluũt & inter epulas atq; laſciuia pudicitiam ſeruare ſe credũt/ propheticus ſermo deſcribit q eijciẽdi ſũt de ſpacioſis domib⁹ lautiſq; cõuiuijs & multo labore epulis congeſtis. & ſi vis ſcire quo eijciẽdi ſũt ppter malas cogitatiões & opa ſua: euãgeliũ lege/ in tenebras ſcꝫ exteriores vbi erit fletus & ſtridor dẽtiũ. An nõ cõfuſio & ignominia eſt Ihesũ Chriſtũ pauperẽ & eſurietem ſartis p̃dicare corporibus & ieiuniorũ doctrinã rubẽtes buccas tumẽtiaq; ora proferre? Si in apoſtolorũ loco ſum⁹/ nõ ſolũ ſermonem eorũ imitemur/ ſed etiã cõuerſationẽ & abſtinẽtiã. Hęc tex. De curis autẽ hui⁹ ſeculi q ſe hijs iuoluere nõ debeãt eccleſiaſtici: ſunt tex. multi ſub ti. ne cle vel mo. in antiq. & 6. Et apud legiſtas eſt no. tex. in l. conſulta diualia. C. de teſta & l. repetita. C. de epiſ. & cle. vbi dicitur. Abſurdũ eſt clericis imo etiã opprobrioſũ: ſi peritos ſe velint oſtendere diſceptationũ eſſe foreſiũ. z ℭ Videaſ tex. i c. ſi ei. eol. 8. de pœni. diſ. 2. vbi dr̃. Quis nõ libẽter audiat/ comedam⁹ & bibam⁹: & in ęternũ regnabim⁹? a ℭ Pro interpretatione huius ſententiæ videaſ tex. no. qui Aug. ẽ in c. habebat. 12. q. 1. vbi dicitur. Habebat dñs loculos/ a fidelib⁹ oblata cõſeruans: & ſuorũ neceſſitatibus & alijs indigẽtib⁹ tribuebat. Tũc primũ eccleſiaſticę pecunię forma eſt inſtituta: & vt intelligerem⁹ quod p̃cepit nõ eſſe cogitãdũ de craſtino/ nõ ad hoc fuiſſe p̃ceptũ/ vt nihil pecunię ſeruet a ſctis/ ſed ne deo ppter iſta ſeruiat/ & ppter inopię timorẽ iuſtitia deſeraſ. Hęc tex. b ℭ Hinc dicit tex. in c. Corripiant. circa me. 24. q. 3. Ipſa q dãnatio nominatur quã facit epiſcopale iudiciũ/ qua pena i eccleſia nulla maior eſſe põt: ſi de⁹ voluerit in correctiõne ſaluberrimã cedere atq; pficere. Neq; ei ſcim⁹ qd cõtingat ſequẽti die. c ℭ Hęc verba inſerũt textui Gregorij in c. ſi. 35. q. 10. circa me. & ibi glo. hęc verba exponẽs dicit ea ſonare perinde acſi diceret. Sicut leua fuit deo dicere: ita & leue fuit facere. de quibus etiam verbis videantur annotata diffuſius in verbo dicere.

afflictionis tuę/ & appropiquent anni de quibus dicas nō mihi placēt.
¶Prior omniū creata est sapientia: & intellectus prudentię ab ęuo. ecci.1.a.
¶Vnus est altissimus creator omniū / omnipotēs/ & rex potens / & me= 1.b
tuendus nimis/ sedens super thronū illius/ & dominans deus. Ipse crea=
uit [d] sapiētiam in spiritusancto: & vidit/ & dinumerauit/ & mensus est.
¶De⁹ creauit [d] de terra hoīem: et secūdū imaginē [e] suā fecit illū. Et.ī.hō 17.a.
¶In oīb⁹ requiē q̄siui: & ī hęreditate dn̄i morabor. Tūc p̄cepit & dixit 24.a
mihi. Creator oīm et q creauit [f] me requieuit [f] ī tabernaclo meo: et dixit
mihi. In Iacob inhita/ & ī Israel hereditare: et ī electis meis mitte radices
¶Ab initio & ante secula creata sum / & vsq; ad futurum seculum non 24.b.
desinam: & in habitatione sancta coram ipso ministraui. Et sic in sion
firmata sum: & in ciuitate sanctificata similiter requieui/ & in Hierusa=
lem potestas mea. Et radicaui in populo honorificato: & in partes dei
mei hereditas illius/ & in plenitudine sanctorum detentio mea.
¶Qui viuit inęternum: creauit [d] omnia simul. 18.a.
¶Dn̄o deo an̄q̄ crearēt/ oīa sūt agnita: sic & post perfectū respexit oīa. 23.c.
¶Nequius oculo/ quid creatum est? 31.b.
¶Altissimus creauit de terra medicinam [g]. Et late infra medicina. 38.a.
¶Bona bonis creata sunt ab initio: sic nequissimis bona & mala. 39.c.
¶Sunt spiritus qui ad vindictā creati sunt. Et infra spiritus 39.d.
¶Ego dominus & non est alter: formans lucem & creans tenebras/ esa.45.a.
faciens pacem & creās [h] malum. Ego dominus faciens omnia hec.
¶Ecce ego creo cœlos nouos & terram nouam Et supra cœlum 65.c.
¶Creauit dominus nouum [i] super terram. Fœmina circūdabit virū [i]. hiere.31.d
¶Nunquid nō deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisq; mala.2.c.
nostrum fratrem suum: violans pactum patrum nostrorum?
¶Renouamini [k] spiritu mētis vestrę: & induite nouum hominem [k] qui ephe.4.f.
secundum deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.
¶Qui omnia creauit deus est. 3.a.

Creatura.

¶A magnitudine speciei & creaturę [l]: cognoscibiliter sapię.13.b
poterit creator horum videri.
¶Creaturę dei in odium factę sunt/ & in tentationē animę hominum: sapię.14.f
et in muscipulam pedibus insipientium.
¶Creatura tibi factori deseruiens/ exardescit in tormentum aduersus 16 d.
iniustos: & lenior fit ad benefaciendū hijs qui in te confidunt (domine).
¶Omnis creatura ad suū genus ab initio refigurabatur: deseruiēs tuis 19.b.

d ¶Pro istis sententijs videndus est tex. in c. firmiter credimus. de sū. tri. & fi. ca. vbi dicitur Firmiter credim⁹ ac simpliciter confitemur q̄ vnus solus est verus deus ęternus. &c. qui est vnū vniuersorū principiū/ creator omnium visibiliū & inuisibiliū/ spiritualiū & corporaliū. qui sua oīpotenti virtute simul ab initio temporis vtrāq; de nihilo condidit creaturā / spiritualem & corporalē/ angelicam videlicet & mūdanā/ ac deinde humanā quasi communē ex spiritu & corpore cōstitutā. Hęc tex. Et dicit glo. in c. pricipiū. in verbo primus de pœni. dis.2. p hāc sentētiā Salomonis. Qui viuit inæternū creauit omnia simul. q̄ licet lucifer dicatur primus angel⁹ creatus: tamē non fuit prius cæteris creat⁹/ sed oēs fuerūt simul creati. Vnde dicit ibi Archi. q̄ i illa distinctione operū quę memorant in princ. Genesis/ non designatur successio temporis: sed ordo naturæ. Et idē sentiens glosa ī c. sexto die. 35 distinc. dicit q̄ oīa simul creata fuerūt. quia tn̄ non potuerunt omnia simul dici: scriptura vult distinctione dierū. Et ita etiā dicit glo. in d. c. 1. in verbo simul. de sū. tri. & fi. ca. Sed Panor. ibi referēdo abbatem antiquū/ dicit q̄ deus creauit omnia sil ī materia iformi: sed ea cū dierū distinctione deduxit ī formā e ¶Notetur bo. text⁹. in c. dānam⁹. de sū. tri. & fi. ca. vbi dr̄. Inter creatorē & creaturā nō pōt tāta silitudo notari: qui īter eos sit maior dissilitudo notanda. f ¶Quia hāc sententiā in deiparæ virginis Mariæ cōmēdationē ex eo sūptā q̄ Christ⁹ in ei⁹ vtero humanū corp⁹ assumpsit/ catholica legit ecclesia: videat tex. ī cle. 1 circa princ. de sū. tri. & fi. ca. vbi dicit. Aperte cū sancta matre ecclesia confitemur vnigenitū dei filiū in his omnibus in q̄bus de⁹ pater existit/ vna cū patre ęternaliter subsistētē: partes nostræ naturę simul vnitas (ex quibus in se verus deus existens/ fieret verus hō) humanū vid3 corp⁹ passibile & animā intellectiuā/ seu rationalē/ ipsū corp⁹ vere/ per se/ & essētialiter informantē assūpsisse ex tēpore in virginali thalamo ad vnitatē suæ hypostasis & psonę. Hęc tex. g ¶Videātur quę annotabūtur in verbo Medicina. h ¶Tex. in c. Quidā. versi. Colliciani. 24. q 3. dicit Collicianos a quodā Collicio sic nominatos esse hæreticos qui dicebāt deū nō facere mala. contra illud quod scriptū est Ego dn̄s creās malū. Hęc tex. Archi. aūt in c. illa. in fi. 15. q. 1. dicit q̄ deus facit malū aduersitatis: sed nō malū puersitatis. i ¶Hostieñ. in c. 1. col. pe. de sū. tri. & fi. ca. dicit. Quācito verbū caro factū fuit: anima cū corpore simul vnita fuit / et statim pfect⁹ fuit vir. vn̄ Hiere. 31. Fœmina circūdabit virū. Et sic in momēto ver⁹ de⁹ & verus hō fuit. Hęc Hostieñ. q etiā in d. c. 1. col. 3. dicit. Adā sine hoīe & fœmina creat⁹ ē/ Eua de hoīe sine fœmina/ Ihes⁹ de fœmina virgine sine hoīe nat⁹. Quod horū nō nouū? quod horū nō mirabile? k ¶De renouatiōe spūs ē bo. tex in c. Nō ex quo. de cōse. dis. 4. vbi dr̄. Nō ex quo q̄sq; baptizat/ oīs vet⁹ infirmitas in eo absumit: s3 renouatio īcipit ad renouationē oī3 pctōrū/ & itelligētiā & opationē spūaliū. cętera vero ī spe sūt donec fiāt ī re. qd erit in resurrectiōe. Nā in baptismo quis fiat plena remissio peccatorū: nedū tn̄ plena est nouitas & pfecta mutatio/ q2 adhuc remanet corruptio nō solū in corpe/ sed etiā in aīa/ qui ē hō interior. in quo si pfecta esset nouitas: nō diceret apostol⁹ q̄ de die ī die renouat. Hæc tex. Alius aūt tex. isti sentētię Pauli cōformior in c. Quō. versi Et paulo post. de pœni. dis. 2. dicit. Expoliātes veterē hoīem induite nouū: qui renouat in agnitione fidei secūdum imaginē eius qui creauit eū. l ¶Quia creaturę creatoris sunt repræsentatiuę vt hic / statuūt iura humana/ vt sicut per creatorem ita etiā per creaturas iurare nō liceat: tex. est in c. Etsi Christus. de iureiu. & bo. tex. in c. si quis p capillū. 22. q. 1. vbi dicitur. Si quis per creaturas iurauerit: acerrime castigetur: & iuxta id quod synodus diiudicauerit pœniteat.

præceptis vt pueri tui custodirētur illesi. Nam nubes castra illorū obū brabat/ & ex aqua quę ante erat/ terra arida apparuit/ & in mari rubro via sine impedimēto/& cāpus germinās de ꝓfundo nimio: per quē ois natio transiuit quę regebat tua manu/videntes tua mirabilia & mōstra.

ecci.24.a ¶Ego ex ore altissimi ꝓdij (dixit sapiētia) priogenita aň oēm creaturā

ecci.36.c. ¶Da testimonium (domine) quia ab initio creaturę tuę sunt.

marci.16d ¶Euntes in vniuersum mundum (dixit Christus ad discipulos) prędicate Euangelium omni creaturę.

ro.8.d. ¶Expectatio creaturę reuelationē filiorū dei expectat. Vanitati [m] eni creatura subiecta est nō volēs/ sed ꝓpter eū qui subiecit eū in spe: quia & ipsa creatura liberabitur a seruitutę corruptionis i libertatē glorię filiorū dei. Scimus eni ꝙ ois creatura ingemiscit/&parturit vsq̧ adhuc.

colo.1.c. ¶Christus est primogenitus omnis creaturę: quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cœlis & in terra/visibilia & inuisibilia.

1.tio.4.a ¶Omnis creatura [n] dei bona est: & nihil reijciendum quod cum gratiarum actione suscipitur.

heb.4.d. ¶Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu dei.

1.pe.2.c. ¶Subiecti estote [o] oi humanę creaturę propter deū. Et infra subiectus.

geň.15.b. **Credere. Credens & Creditus.** ¶Credidit [p] Abraham deo [p]: & reputatum est illi ad iustitiam. Et latius supra Abraam.

2.pa.16.b ¶Oculi domini contemplantur vniuersam terram: & prębent fortitudinem hijs qui perfecto corde credunt [p] in eum [p].

2.pa.20.e ¶Credite in domino deo vestro: & securi eritis. Credite prophetis ei⁹: et omnia euenient vobis prospera.

thob.13.b ¶Conuertimini peccatores & facite iustitiam: credentes quia faciat vobiscum misericordiam suam.

psal.26.d. ¶Credo videre bona domini in terra viuentium.

psal.77.c ¶Ira dei ascendit in Israel: quia non crediderunt in deo/ nec sperauerunt in salutari eius.

psal.115.a ¶Credidi propter quod locutus sum: ego autē humiliat⁹ sum nimis.

proũ.14 b ¶Innocens credit [q] omni verbo: astutus consyderat gressus suos.

ecci.2.a. ¶Crede deo & recuperabit te: & dirige viam tuam/& spera in illum.

ecci.2.b. ¶Qui timetis dominum/ credite illi: & non euacuabitur merces vestra.

m ¶Circa hanc sententiā euangelicam videatur bonus tex. in c. fi.§. charitas. versi. sicut ergo. de pœni. dis. 2. vbi dicitur. Sicut eius comparatione qui mutabilitatē nescit/ omnis creatura viciosa dicitur/ quia mutabilitatis est capax/ iuxta illud. Non rustificabitur in cōspectu tuo ois viuens. & astra nō sunt munda in conspectu eius. sic comparatione eius creaturæ q̄ mutationem non recipit/ omnis creatura quę permutatur/ non vera sed vana esse probat. Vnde ois hō mendax dicit & vanitati silis factus. Hinc etiā eccēs. Cūcta q̄ sub sole sūt idest quę temporū vicissitudinē recipiunt: nō tātummodo vanitas quę oi creaturę ratione mutabilitatis inest/ sed etiā vanitas vnitatum varietate permutationis quē recipiunt/ esse dicūt.

n ¶Tex. i c. fi. i fi. de pœni. di. 2. dicit cōformiter ad hāc sn̄iaȝ ōis creatura suo mō bona & vera esse dr̄.

o ¶De hac sententia est bonus tex. in c. magnū. i fine. 11. q. 3. & in c. satagendū. in princ. 25. q. 1. Et annotabitur vberius/ in verbo subiectus.

p ¶Aliud est credere deo/ aliud credere deū/ & alid credere i deū. Glo. est in c. prima igitur. in glo. fi. de cōsecra. dis. 4. q̄ subijcit hoc dystichon. Crede deo credasq̧ deū: plus credo valere Si credas in eū q̄ꝙ ei vel eum.

q ¶In huius tex. interpretationē videatur tex. Ambrosij in c. innocēs. 22. q. 4. vbi dicit. Innocens credit oī verbo. nō vituperāda facilitas/ sed laudanda voluntas. Hoc ē innocentem esse: ignorare quod noceat. & si circūscribitur ab aliquo de omnibus tamen iudicat qui fidē esse in oībus arbitrat. Hæc tex. Aduertēdū ē tn̄ ꝙ i foro exteriori seu contētioso nō excusatur qui credul⁹ est: immo plerūq̧ ei imputatur. l. Miles. §. pe. ff. de adul. Auctē. hodie. C. eodē c. relatū. Qui filij sunt legi. l. nimia credulitate. C. de ac. & obli. & l. cum plures. §. seruū meū. ff. de ac. & obli. Secūdo aduertēdū ē ꝙ bona q̄ de alijs dicūtur facile possum⁹ credere. Et ita loquit̄ hęc sn̄ia. Mala aūt nō facile credēda sūt. Tex. est i c. nō solū. in pric. 11. q. 3. vbi dicit. Nō solū ille reus est qui malū de alio ꝓfert: sed etiā is qui aurē cito criminibus ꝓbet. Et hoc mō istā sententiā declarat Archi. i c. q̄ magnū. in fi. 23. q. 4. Tertio aduertēdū est ꝙ licet bona q̄ dicūtur facile possim⁹ credere: tn̄ si ꝑiudiciū nostrū respiciant ad ea credēda nō tenemur. Et ideo si denūciatū est mihi ꝙ sū relict⁹ tutor aliquorū pupillorū: i testamēto eorū patris nō teneor credere/ nisi mihi ōndat istrumētū testamēti/ vel mihi fides fiat per legitimos testes. nec teneor si antea pupilli dānificentur: ex eo ꝙ nō credidi nec suscepi eorū tutelā. Ita dicit singulariter Bar. i l. Quidā decedēs. §. fi. ad fi. ff. de admi. tuto. Et eodē mō si sit mihi denūciatū sententiā esse latā cōtra me: nō teneor credere. nec mihi currit tēpus ad appellādū: nisi tenorē sētētię mihi intimet in scriptis. Ita specu. in ti. de apel. §. Qualiter. versi. caue etiā. Et pariter fili⁹ nō tenet credere patri asserēti se esse debitorē alicui⁹ in ꝑiudiciū legitime: alias filij possēt eorū legitima de facili fraudari. ita Bar. in l. cū quis decedēs. §. codicillis. i. 1. col. ff. de lega. 2. Antho. de Bu. i c. q̄uis. de re iudi. Aliqn̄ etiā ea q̄ dicūtur nō solū nō tenemur credere: sȝ etiā credere nō possum⁹ aut debemus/ vt si respiciāt ꝑiudiciū tertij. Vn̄ si aliquis etiā in articulo mortis cōstitut⁹ dicat se esse vulneratū ab aliquo: iudex non debet ei credere/ nisi adsint alia adminicula. Tex. est aptus in l. si quis in graui. §. si quis moriēs. ff. ad sena. Sylle. de quo tex. notabiliter. loquit̄ Bal. qui videt̄ pōt in c. 1. in verbo vassalli non iētiā in ti. de pace constan. in vsi. feudo. Et eodē modo non creditur iudici asserenti in extremis se tulisse falsam sententiā: quia hoc esset in ꝑiudicium tertij/ scȝ illius qui obtinuit sentētiā. Ita Bar. in d. §. si quis moriēs. vbi Bar. idem dicit esse in teste qui dicit se tulisse falsum testimonium: quia ei credi non debet. Et idē est in notario asserēte se confecisse falsum instrumētum: quia etiā ei non debet credi. Ita Paulus de castro in l. seya. in princ. per illum tex. ff. ad velle. Et idem in electorib⁹ qui dicerent se elegisse aliquem simoniace: non eni eis credendum est. Ita inno. in c. cū dilectus de consue. De istis & alijs amplioribus in materia credulitatis videatur quod late scribit præceptor meus Iason in princ. l. 1. in. 1. 2. & 3. col. ff. de eo per quem fac. erit.

¶ Vę dissolutis corde qui nō credūt deo: & ideo non protegenī ab eo. ecci.2.c.
¶ Si possides amicū/in tētatiōe posside illū: & ne facile credas ei teipsū. ecci.6.a.
¶ Odibili non credas te in toto corde tuo. ecci.7.c.
¶ Non credas inimico [r] tuo inęternum. Et latius infra Inimicus. ecci.12.b.
¶ Qui cito [s] credit: leuis corde est/& minorabitur. ecci.19.a.
¶ Non omni [s] verbo credas. ecci.19.c.
¶ Non credas te vię laboriosę: ne ponas animę tuę scandalum. ecci.32.d.
¶ Qui credit deo: attendit mandatis. ecci.32.d.
¶ Quis credidit auditui nostro? & brachium domini cui reuelatum est? esa.53.a.
et ascendet sicut virgultum coram eo: & sicut radix de terra sitienti.
¶ Nolite credere amico: & nolite cōfidere i duce. Ab ea q̄ dormit i sinu micheę.7c
tuo custodi claustra oris tui: qa fili9 [t] cōtumeliā facit pr̄i/et filia cōsurget
aduers9 matrē suā/nur9 aduers9 socrū suā & inimici hois domestici eis.
¶ Si potes credere (dixit Ihesus ad quendam) omnia possibilia sūt cre- mar.9.d.
denti. Et cōtinuo exclamās pater pueri cum lachrymis aiebat. Credo [v]
domine: adiuua incredulitatem meam.
¶ Oia quęcūq3 orātes petitis: credite [x] qa accipietis/ & euenient vobis. marci..11c
¶ Euntes [y] (dixit Christus ad discipulos) in vniuersum mundum prę- mar.16.d
dicate Euāgeliū omni creaturę. Qui crediderit [z] & baptizat9 fuerit/sal-
uus erit. Qui vero non crediderit: [z] cōdēnabitur. Signa autem eos qui
crediderint hęc sequētur. In nomine meo dęmonia eijciēt [a]/ linguis lo-
quentur nouis/ serpētes tollent/ & si mortiferum quid biberint non ei9
nocebit/super ægros manus [b] imponent & bene habebunt.
¶ Sunt qui cum audierunt/ cum gaudio suscipiūt verbum: & hij radi- lucæ.8.b.
ces non habent/ qui ad tēpus credunt/ & in tempore tētationis recedūt.
¶ Si Moysem & prophetas non audiunt: neq3 si quis ex mortuis resur- lucæ.16.g
rexerit credent. Et vide infra in verbo Lazarus.
¶ Si terrena dixi vobis (dixit Christus ad Iudęos) & non creditis: quo- io..b.
modo si dixero vobis cœlestia/credetis?
¶ Qui credit in Ihesum: nō iudicatur. Qui autem non credit/iam iudi- ioā.3.b.
catus est: quia non credidit in nomine vnigeniti filij dei.
¶ Qui credit in filium [d]: habet vitam ętęrnam Qui autē incredulus est ioā.3.g.
filio: non videbit vitam/ sed ira dei manet super eum.
¶ Qui verbum meum audit/& credit ei qui misit me: habet vitam ęter- ioā.5.d.
nam (dixit Christus).

r ¶ Inimico nr̄o nedū credere tenemur ipsi/sed nec etiā alij credere ei possūt in piudiciū nr̄m: q2 inimic9 nō est idoneus testis cōtra inimicū. Tex. est in c. Cū oporteat. de accu. de quo dicet vberius in verbo Inimicus. s ¶ Videaī annotata .§. in ānotatiōe. q. t ¶ Videatur ānotata .§. in verbo Cōtumelia. v ¶ Circa hāc sn̄iam euāgelicā vidēdus est tex. in c. dū sanctā. col. 2. de pœni. dis. 2. vbi dr̄. Quidā venit ad dn̄m qui curare filiū suū voluit: sed requisitus an crederet respondit. Credo dn̄e: adiuua incredulitatem meā. Pensat ergo quod dicitur. Si credebat: cur incredulitatē dicebat? si vero incredulitatē se hēre nouerat: quō credebat? Sed q2 p occultā ispirationē grę meritorū suorū gradibus fides crescit: vno eodēq3 tpe/is qui nōdū pfecte crediderat/ sil' & credebat & icredulus erat. Hæc tex. x ¶ Hoc dictū euangelicū vt orationē doceat esse cū fide faciendā/ allegat Io. an. in cle. 1. in glo. ma. de reli. & vene. sanc. De quo dicet in verbo Oratio. y ¶ De istis verbis Christi ad apl'os loquūtur tex t9 in c. iii nouo. versi. cæteri. 21. dis. & in c. Qui ecclesiasticis. §. Ecce. versi. hinc etiā pri9 apostolos. ibi. Sic etiā post resurrectionē. 36. dis. vbi dicitur. Christ9 post resurrectionē prius apl'is suis sensū aperuit & scripturas explanauit: & postea dixit eis. Euntes in mūdū vniuersū. &c. z ¶ Videatur tex. in c. cito. paulo p9 pric. 1. q. 1. vbi dr̄. Ihesus Christ9 per lauacri regenerationē oib9 remissionē dedit pctōrū. Et in c. Maiores. versi. caute tn̄ notādū est. de bap. dicit tex. in hui9 sētentię declaratione. Etsi originalis culpa remittebat per circūcisiōis mysteriū/ & dānationis periculū vitabat: non tn̄ perueniebatur ad regnū cœlorū qd vsq3 mortē Christi fuit oib9 obseratū. Sed per sacramentū baptismi Christi sanguie rubricati/culpa remittit/vitatur periculū/ & ad regnū cœlorū etiā puenit: cui9 ianuā/ Christi sanguis fidelibus suis misericorditer reserauit. Absit enī vt vniuersi paruuli pereant/quorū quotidie tanta multitudo morit: qn̄ & ipsis misericors deus qui neminē vult perire aliqd remediū pcurauerit ad salutē. Et subiūgit. Et ideo tota illa auctoritas. Qui crediderit & baptizāt9 fuerit. &c. cū nō possint credere paruuli sed adulti/ de adultis est intelligēda: ne ad alios pria & ad alios secūda clausula referaī. q̄uis nōnulli cōcedāt q paruuli credāt nō per vsū s3 per hītu fidei quē suscipiūt in baptismo. sicut & alia multa verba secundū cōmunē vsum loquendi non ad actū sed ad aptitudinē referūt. Hæc tex. Et aduertēdū est q in adultis de qb9 (vt vult dictū c. maiores) hæc auctoritas loquiī: credulitas debet esse operibus informata. fides enī sine operibus mortua est. Ista in declarationē sentit tex. in c. 1. in fi. de sū. tri. & fi. catho. vbi dicit. Nō solū virgines & cōtinētes: verūetiā coniugati per rectā fidē & operationē bonā placētes deo/ ad æternā merētur beatitudinē peruenire. De quo dicetur in verbo fides.

a ¶ Circa ista verba videatur tex in c. si nō sctificatur. circa mediū. de cōse. dis. 4. vbi dr̄. Verba euāgelica sine quib9 nō pōt baptism9 cōsecrari/tātū valēt: vt per illa sic euacuētur q̄cūq3 i prece viciosa cōtra regulā fidei dicūtur/ quēadmodū dęmoniū/ Christi noie excludit. b ¶ Quid sit manū iponere: est bo. tex. in c. Man9 ipositio. i pric. 1. q. 1. vbi dr̄. Man9 ipositio qd aliud est: nisi orō sup hoiem (& ibi glo. in verbo ipositio. ponit multiplicē manuū ipositionē: & iter cęteras dicit quādā esse curatoriā/ de qua dictū est. Super ægros man9 imponēt: & bn̄ habebunt. c ¶ Circa hęc verba vidēd9 est tex. in c. bn̄dict9 de9. versi. Similiter. de pœni. dis. 4. vbi dicit. Secūdū p̄scientiā deleri: est ad mortē nō ad vitā p̄sciri qd & ipm ab ęterno factū est. Vn̄ dn̄s in euāgelio. Qui credit in me hab3 vitā ęternam Qui aūt nō credit/ iudicat9 ē. idest (dicit glo.) iudicari p̄scit9 est. d ¶ Quid aute de filio credi debeat: est bo. tex. tus in c. 1. versi. Et tandē. de sū. tri. & fi. ca. vbi dicit tex. Vnigenit9 dei filius Ihesus Christus a tota trinitate cōmuniter incarnatus/ ex Maria semper virgine/spiritus sancti cooperatione conceptus/ verus homo factus/ ex anima rationali & humana carne compositus/ vna in duabus naturis persona: viam vitę manifestius demonstrauit.

ioā.6.d. ¶Qui credit in me: non sitiet ineternum (ait Christus).

ioā.10.g. ¶Si mihi nō vultis credere (dixit Christus) operibus [e] credite: vt cognoscatis & credatis quia pater in me est/ & ego in patre.

ioā.11.c. ¶Qui credit in me (dixit Christus) etiāsi mortuus fuerit viuet. Et omnis qui viuit & credit in me: non morietur ineternum.

ioā.12.d. ¶Dum lucem habetis credite in lucem: vt filij lucis sitis.

ioā.12.f. ¶Qui credit i me (dixit Christus) nō credit in me/ sed i eū qui misit me.

ioā.14.a ¶Creditis in deum? & in me credite (dixit Christus ad discipulos).

ioā.20.g. ¶Quia vidisti me Thoma credidisti (dixit Christus ad Thomam) Beati qui non viderunt & crediderunt. Et latius infra in verbo Thomas.

ro.3.a. ¶Quid amplius iudeo/ aut que vtilitas circūcisionis? Multum quidem per omnem modum. Primum quidem: quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt: nunquid incredulitas eorum fidem dei euacuauit? Absit.

ro.10.b. ¶Corde creditur ad iustitiam: ore autem [f] confessio fit ad salutem.

ro.10.c. ¶Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt?

1.cori.1.c ¶Quia in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam deum: placuit deo per stultitiam [g] predicationis saluos facere credentes.

1.corī.13.c ¶Charitas omnia credit. Et vide supra charitas vbi latius.

heb.11.b. ¶Credere oportet accedētē ad deū q͞a est: & inq͞rētib9 se remūerator sit

iacobi.2.c ¶Credis quia vnus est deus? Bene facis. Et dæmones credūt [h]: & contremiscunt. Et latius infra in verbo fides.

1.pe.4.d. ¶Tempus est [i] vt incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis: quis finis eorum qui non credunt dei Euangelio?

1.ioā.4.a ¶Nolite omni [k] spiritui credere: sed probate [k] spiritus si ex deo sint. Et ibi latius & infra spiritus in bono.

1.ioā.5.a ¶Quis est qui vicit mundum: nisi qui credit/ quia Ihesus [l] est filius dei?

Qui cum secundum diuinitatē sit immortalis & impassibilis: idē ipse secūdū humanitatē factus est mortalis & passibilis. qui etiā pro salute humani generis in ligno crucis passus et mortuus: descēdit ad inferos/ resurrexit a mortuis/ descēdit ad iferos/ q͞ descēdit i aia: & resurrexit i carne. ascēdit q͞ pariter in vtroq͞. venturus in fine sæculi iudicare viuos & mortuos: & redditurus singulis secundum opera sua tā reprobis q͞ electis. Hæc tex. Cui addatur vidēdus bon9 tex. in cle.1. in princ. eodem ti. vbi dicitur. Cū sancta matre ecclesia cōfitemur vnigenitū dei filiū i his omnibus in quibus deus pater existit/ vnacum patre eternaliter subsistentē/ partes nō͞ nature simul vnitas (ex quib9 in se verus deus existens / fieret verus homo) humanū videlicet corpus passibile & animā intellectiuā seu rationalē ipsum corpus vere per se & essentialiter informātē assumpsisse ex tempore in virginali thalamo ad vnitatem suæ hypostasis & personæ. Et q͞ in hac assumpta natura ipsum dei verbū nō solū affigi cruci/ & i ea emori voluit: sed etiā emisso iā spū perforari lancea sustinuit latus suum/ vt exinde profluētibus vndis aque & sanguinis formaret vnica ac immaculata virgo sancta mater ecclesia coniūx Christi/ sicut de latere primi hoīs soporati Eua sibi in cōiugiū est formata: vt sic certe figuræ primi & veteris Ade qui secūdū apostolum est forma futuri/ in nostro nouissimo Adā idest Christo veritas respōderet. Hæc tex. De istis etiā de filio dei credendis loquit tex. apud legistas in ep͞la. inter claras. col.2. de sū. tri. & fi. catho. vbi dicit. Confitemur dñm nostrū Ihesū Christū vnigenitū filiū & verbū dei & dñm nostrū ante sęcula & sine tēpore de patre natū/ in vltimis dieb9 descēdisse de cœlis/ & incarnatū ex spiritu sancto/ & sancta atq͞ gloriosa virgine & dei genitrice Maria natū/ & hoiem factū & crucifixū/ vnū esse sanctæ & consubstātialis trinitatis & coadorandū & cōglorificādū p͞ri & sancto spū. Nec eni aliū/ dei verbū: aliū/ Christū cognoscim9: sed vnū atq͞ eūdē ipsū cōsubstātialem nobis/ eūdē ipsū secūdū hūanitatē passibilē carne/ eundē ipsū impassibilē deitate. Vt eni est in diuinitate perfectus: ita idē ipse & humanitate perfect9 est. In vna eni substantia deitatē suscipim9 & confitemur. De istis aūt verbis euangelicis & eorū effectu est bo. tex. in c. Charitas est. aqua versi. Itē dñs. de pœni. 2. vbi dicitur. Dñs ait. Dico vobis q credit in me habet vitā ęternā. Qui ergo no habet vitā ęternā: in Christū nō credit. in Christū vero credit: q charitatē habet. In Christū quippe credere: est amando in ipsū tēdere. Hæc est fides (vt diffinit apostol9) q͞ per dilectionē operatur. huic duntaxat remissio delictorū p͞mittitur. Quod si charitas a fide Christianorū seiungi neq͞t/ cui sc͞z sola venia p͞mittitur: quō q charitatē nō habuerit/ fidē Christianorū habuit: idest in Christū credidit? Hæc tex. e ¶Quod opera testimoniū de aliquo p͞hibeāt: est etiā bo. tex. in c. quod dei timorē. in pric. de sta. mona. vbi dicitur. Quod dei timorem præ oculis habeas / ex fructib9 tuis colligit euidēter: q͞ cū opa q̄ facis/ testimoniū perhibeāt veritati. f ¶Videant annotata supra i verbo cōfessio. g ¶Simile videt qd habet in c. pe. de pręben. vbi dr. Nō generis sed virtutū nobilitas/ vitę q͞ honestas gratū deo faciūt & idoneū seruitorē: ad cui9 regime nō multos scdm carnē nobiles & potentes elegit/ sed ignobiles ac paupes. h ¶Tex. est isti sentētię cōformis in c. si enim. col. 3. de peni. distinc. 3. vbi dr. Non grande putemus/ vnum deum nosse: cum & dęmones credant & contremiscant. Cętera annotabuntur in verbo dęmon.

i ¶De hoc dicto est textus qui videri potest in c. & purgabit. in princi. 50. distinc.

k ¶De p͞batiōe spūs videatur tex. isti9 sentētię exēplificatiuus in c. cū in iuuētute. versi. licet igitur. de pręsūp. vbi dicitur. Licet rex Vngarię epm nobis per nūcios & litteras de tali crimine (.s. incestus) detulisset/ postulans vt malū hmōi p͞niciosū exemplo de Vngarica ecclesia tollerem9: quia tñ ei9 suggestio nō de charitatis radice procedere videbatur/ noluim9 aures nostras quasi malignis detractiōibus inclinare. Sed vt p͞barem9 si spiritus esset ex deo: Autiēsi epo dedimus in mādatis vt prudēter & caute a cœptis indagaret vtrū p͞fatū epm crederet tali rabie respersum. &c. Et de hac sententia loquens Archi. in c. Innocēs. paulo post pric. 22. q. 4. dicit eā itelligēdā i cōcernētibus salutē. q2 in talibus nō oī spūi credēdum est allegat textū in c. quiescamus. in princ. 42. dis. vbi dicitur. Si quis in clero electū se esse dicat/ si sacerdotē se noiet: scrutare. non enī sine periculo in talibus idiscussa communicatio est.

l ¶Quid de Ihesu dei filio credi debeat: allegati sunt boni textus. s. in annotatione. d. Sed tamen addatur notabilis tex. in c. Qui epus. paulo post princ. 23. dis. vbi dicitur. Incarnationē diuina nō in patre neq͞ in spiritu sancto factam sed in filio tantū credat: vt qui erat in diuinitate dei patris filius/ deus verus ex patre / esset & verus ho-

¶Qui credit in filium dei: habet testimonium dei in se. Qui vero non credit filio: mendacem facit eum/quia non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. 1.ioã.5.c.

Crescere. ¶Masculum & fœminam deus creauit: benedixitq; illis dicẽs. Crescite [m] & multiplicamini: & replete terram. Et infra Homo. 1 ioã.5.a.

¶Non crescas [n] (dicit Iacob ad Ruben filium suum primogenitum) quia ascendisti cubile patris tui/& maculasti stratum eius gen.1.d.

¶Illum oportet crescere: me autem minui. (dixit Io. Bap. de Christo). gen.49.a

Crimen. Criminator & Criminatrix. ¶Accusauit Ioseph fratres suos apud patrem crimine pessimo. ioã.3.d.

¶Non eris criminator nec susurro in populis. gen.37.a.

¶Diacones ministrent: nullum crimen [o] habentes. Et infra Diacones leui.19.c.

¶In nouissimis diebus erunt homines criminatores. 2.tio.3a.

¶Oportet episcopum esse sine crimine [o]. Et latius infra episcopus. t.tũ.1.c.

Crinis. ¶De Samsone qui deceptus a muliere/ permisit vt raderẽtur septem crines eius: vide Iudicum.16.c. Et infra Samson.

¶Hester omnia loca in quibus antea letari consueuerat/criniũ [p] laceratione compleuit. hest.14.a

¶Vulnerasti cor meum soror mea / spõsa: vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum/& in vno crine colli tui. cãti.4.c.

¶Volo mulieres esse in habitu ornato: cum verecũdia & sobrietate ornantes se/& non in tortis crinibus. Vbi latius. Et.I. in verbo mulier. 1.tio.2.c.

Cruciare. Cruciatus & cruciatio. ¶Pater Abraham miserere mei: quia crucior in hac flãma (dicebat diues sepultus ĩ inferno). Infra Lazarus: vbi diffusius. luce.16.f.

¶Nouit deus pios de tentatione eripere: iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos. 2.pe.2.c.

¶Fortioribus [q] fortior instat cruciatio. Et infra in verbo potẽs late. sapiẽ 16.a

mo ex matre/carnem ex matris visceribus habens/& animam humanam rationabilẽ/simulq; in eo vtriusq; naturæ deus & homo/vna persona/vnus filius/vnus Christus/vnus deus creator omniũ quæ sunt/ & auctor & rector/ & deus cum patre & spiritu sancto oĩm creaturarũ / qui passus sit pro salute nostra/carnis passione/& mortuus vera corporis sui morte/resurrexit vera suę carnis receptione/& vera aiæ resũptione/ in qua veniet iudicare viuos & mortuos

m ¶Circa hæc verba videatur bo.tex.32.q 2. in fi.princ.& in c.1. ĩ pric. vbi dicit. Cõiugiũ: ppagationis/ nõ explẽdę libidinis cã a deo ĩstitutum est. Hæc nãq; fuit benedictio in cõiugijs. Crescite & multiplicamini. Vñ Ambrosius super Lucã. Pudor est fœminis / nuptiarũ præmia non habere: quibus hæc sola idest præcipua cã est nubendi

n ¶De maledictione illata Rubẽ qui maculauerat thorũ parentis: est tex. qui videri põt. in c. Si igitur. versi. relege veteres libros. 24.q.3. Et aduertendũ est q; de iure humano filius qui maculando thorũ patris/ nouercę suæ vel concubinę patris sese imiscẽdo: põt exhæredari. Tex. est in Auctẽ. vt cũ. de appel. cognos.§. Aliud quoq; capitulũ. versi. Cãs. colla. 9.

o ¶Pro elucidatione istarũ sentẽtiarũ notandus est tex. in c. vnũ orariũ. versi. Ac primũ a pontificali. cũ glo. ĩ verbo criminis. 25. distinc. vbi dicit. Qualẽ oporteat eũ esse qui in epm eligitur est ordinandus/diligenter inuestigemus: apostoli regulã secuti quã in hmõi re Timotheo & Tito scribit dicens. Oportet epm irrepħensibilẽ esse idest nõ obnoxiũ repræhẽsioni. hoc ad Timotheũ .3.c. Ad titũ autem .1. Oportet epm sine crimine esse. quod (vt Hieronymus scribit ad Oceanum) idem est. Noĩe autem criminis quodlibet peccatũ itelligitur: sed nõ sic supra accipitur in auctoritate ad Titũ. Vnde in eadem epľa Hieronym9 dicit. Res cõtra naturã pene est: vt sine peccato aliquis sit. Sed talis eligat: cui9 cõparatione cęteri grex dicãtur. In epľa vero ad Titũ/crimẽ vocat criminale peccatũ vel (p idest) criminalis ĩfamia. Et subiũgitur. Quod aũt sine crimine iubet esse qui in epm eligitur: nõ ante baptisma/sed post baptismũ intelligẽdũ est/vt a tẽpore scʒ baptismatis nullius criminis cõsciẽtia mentẽ eius remordeat. Vñ Hieronymus scribit in eadẽ epľa ad Titũ. Criminis appellatio alias late patet cõplectẽs omne peccatũ quod ex deliberatione pcessit. Alias ea demum significat: quę semel cõmissa/ ad dãnationẽ sufficiũt. Multa eni ex deliberatione pcedũt. q̃ nisi sępius reiterata & in consuetudinem fuerint deducta: q̃uis grauent post mortẽ/ nõ tñ æternaliter perdũt. Quia etsi quadã ratiõe crimina appellent: tñ mortifera & capitalia nõ sunt. Hæc tex. Pro istis etiã sentẽtijs & earũ elucidatione est bo. tex. Aug. in c. Apostolus. 81. dis. vbi dicitur. Apostol9 Paulus qñ elegit ordinãdos vel p̄sbyteros vel Diacones/& quicũq; ordinãdus est ad p̄positurã ecclesię: nõ ait. si quis sine peccato est. hoc eni si diceret: oĩs hõ reprobaret/ & null9 ordinaret. Sed ait. sine crimine est. sicuti est homicidiũ/ adulteriũ / aliqua imũdicia fornicatiõis/ furtũ/ fraus/ sacrilegiũ/ & cętera hmõi. Crimẽ ei est graue peccatũ accusatiõe & dãnatione dignissimũ. Quilibet itaq; horũ implicat9 ordinari nõ debet. vel si iã ordinat9 ãte tẽpus/ vel si post temp9 suę ordinationis aliquod eorũ admisisse cõuincit: suscepti gradus officio priuabit. Hæc tex. Et apud legistas q; crimina dicãtur ppric ea sola q̃ ex aĩo pueniunt/ & in quib9 adest voluntas nocẽdi: est bo. glo. ĩ l.1. in glo.1. C si aduer. delic.

p ¶De pœna mulieris lacerãtis seu abscidẽtis sibi crines marito reluctante: est bo. tex. i c. Quicũq;.30. dis. vbi dicit. Quęcũq; mulier religioni iudicãs cõuenire/ comã sibi ãputauerit quã de9 ad velamẽ eius & ad memoriã subiectionis sibi dedit/ tãq̃ resoluẽs ius subiectionis: anathema sit. De pœna autẽ ei9 q alteri9 crines lacerat: videat bon9 tex. in c.1.§. si quis aliquẽ cœperit. ĩ titu. de pace tenen. vbi dicit. Si qs aliquẽ ceperit/ & absq; sãguinis effusione fustib9 pcusserit/ vel crines eius aut barbã expilauerit: decẽ libras ei cui iniuria illata esse videt pro cõpositiõe impẽdat/ & iudici viginti libras persoluat.

q ¶Circa hanc sententiã videat bo. tex. in c. pcipue (qd est caput. quartũ). 11. questi.3. vbi dicit. Deteri9 in populis p̄lati delinquũt: ac per hoc ipsi crudelius q̃ cæteri puniunt. quia (vt ait beatus Gregori9) scire pręlati debent/ q; si peruersa vnq̃ perpetrant: tot mortibus digni sunt/ quot ad subditos suos perditionis exempla transmittũt. Vnde necesse est vt tanto se cautius a culpa custodiant: q̃to per praua quæ faciunt non soli moriũtur.

apo.9.b ¶Cruciatus eorũ: vt cruciatus hois/ cũ percutit hominem. Et. J. vidi.

iosue 8.f. **Crux Crucifigere & crucifixus.** ¶Iosue regẽ Hay suspẽdit in patibulo vsq; ad vesperam & solis occasum Preceptiq; Iosue & deposuerũt cadauer ei⁹ de cruce [r]: proiecerunt q; in ipso introitu ciuitatis/ cõgesto sup eo magno aceruo lapidũ q permanent vsq; in pñtẽ diẽ.

2.reg.21.c ¶(Gabaonitę pro iniuria per Saulem eis illata septem viros de genere suo crucifixerunt [r]).

math.10d ¶Qui non accipit crucem suam & sequitur me: non est me dignus.

mat.16.d. ¶Si quis vult post me venire abneget [s] semetipsũ: & tollat crucem suã/ et sequatur me.

mar.15.b ¶Pilatus respõdens Iudęis/ ait illis. Quid vultis faciam regi Iudęorũ? At illi iterum clamauerunt. Crucifige [t] eum. Pilatus vero dicebat illis. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant. Crucifige eum.

lucę.9.c. ¶Si quis vult post me venire: abneget semetipsum/ & tollat crucẽ suã quotidie/ & sequatur me. Qui enim voluerit animã suã saluam facere: perdet illam. Nã qui perdiderit aiam suã propter me: saluã faciet illã.

lucę.14.f. ¶Qui non baiulat crucem suam/ & venit post me: non potest meus esse discipulus.

ioã.19.d. ¶Pilatus Iudeis Ihesum tradidit vt crucifigeretur. Susceperunt autẽ Ihesum. Et baiulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur Caluarię locum/ hebraice aũt golgotha/ vbi crucifixerũt [v] eum: & cum eo alios duos hinc & hinc/ medium autem Ihesum.

ioã.19.c. ¶Stabant iuxta crucem [x] Ihesu: mater eius/ & soror matris eius Maria Cleophæ/ & Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Ihesus matrem & discipulum stãtem quem diligebat: dixit matri suæ. Mulier: ecce filius

r ¶Crux erat olim pœna reorũ: vt hic. Dicitur enim crux a cruciatu. Tex. est inc. Nulli. in fi. 3. questi. 1. Hodie autem est gloria & exaltatio bonorũ & ipsorum profecto aduersus insidias & machinamẽta diaboli. vt est bonus textus in c. postea signatione. de conse. distinc. 4. vbi dicitur. Signatur baptizandus signaculo sanctæ crucis tã in corde q̃ in fronte: vt ab eo tempore apostata diabolus in vase suo pristino/ suę interemptionis cognoscẽs signaculum/ iam sibi deinceps illud sciat esse alienũ. Hęc tex. Et propterea omnia sacramenta: crucis signaculis perficiũtur. vt est textus in c. Nunquid. de conse. distinc. 5. vbi dicitur. Nũquid nõ oia charismata sacerdotalis mysterij/ crucis figura perficiũtur? Nũquid baptismatis vnda nisi cruce sanctificata/ peccata relaxet? Et vt cętera ptereamus: sine crucis signaculo quis sacerdotij gradus ascendit? Hæc tex. Quõ autem faciendũ sit crucis signaculum: declarat Archi. in c. ecclesiasticarũ. paulo post princ. 11. dis. dicens q pro repræsentatione crucifixionis Christi debem⁹ in fronte crucẽ terminare in sinistro nostro latere: quia iudęi prius crucifixerunt manũ dextram q̃ sinistram. Et est signũ crucis tribus digitis exprimẽdũ: quia sub inuocatione trinitatis imprimitur. De qua dicit propheta. Qui appẽdit tribus digitis molẽ terræ. Itaq; a superiori descẽdat inferius: & a dextra trãseat in sinistrã. Hęc Archi. Glo. tñ in d. c. Nunquid. in verbo Crucis. dicit. Auctoritas illa docet nos facere signũ crucis. Egressus ei⁹ a patre/ regressus eius ad patrẽ. excursus eius vsq; inferos/ recursus ad sedem dei. Et sic docemur terminare per dexteram partẽ prout obseruatur. Quãuis aũt textus qui est Augustini in d. c. Ecclesiasticarũ. versi. Quæ enim. 11. distinc. sentiat nullam scripturã/ salutiferæ crucis signaculo fideles insigniri docuisse. tñ glo. ibi dicit q immo videtur signum crucis traxisse originẽ a veteri testamento. Quia cũ Angel⁹ deberet occidere primogenita Aegypti: præceptũ est filijs Israel vtrũq; postẽ liniri de sanguine agni admodũ Thau litteræ q̃ est in modũ crucis. Et dicit q Iacob cancellatis manib⁹ suis bñdixit filijs Ioseph scz Effraim & Manasse. Hęc glo.

s ¶Abneget semetipsũ. i. volũtatẽ pprtã: & tollat crucẽ suã/ idest pœnitẽtiã sibi assumat. Ita declarat. Archi. in c. habebat. 12. q. 1.

t ¶Circa istã sentẽtiã videat tot⁹ tex. in c. periculose. de pœni. dis. 1. vbi dicit. Periculose decipiũtur qui ęstimãt eos tãtũ homicidas esse qui manib⁹ hoiem occidũt & nõ poti⁹ eos per quorũ consiliũ & fraudẽ & exhortationẽ homines extinguunt. Nam Iudæi nequaq̃ proprijs manib⁹ Christũ occiderũt. sicut scriptũ est. nobis nõ licet interficere quẽq̃. sed tñ illis mors dñi imputat: quia ipsi lingua eũ interfecerũt dicẽtes. Crucifige/ Crucifige eũ. Vnde vn⁹ euãgelista dixit dñm esse crucifixũ hora tertia/ alius hora sexta: quia Iudæi crucifixerũt eũ hora tertia lingua/ milites hora sexta manib⁹.

v ¶Hora sexta milites Ihesum crucifixerũt manib⁹: hora aũt tertia Iudæi crucifixerunt eũ lingua. Tex. est supra proxima ãnotatione allegat⁹ in c. periculose. de pœni. distinc. 1. Et in c. Nocte sancta. in fi. iũcta glo. in verbo crucifixus. de cõse. distinc. 1. Aduertendũ est aũt q mystice loquẽdo dñm crucifigũt: qui eũ in suis sacerdotibus persequũtur. Ita dicit tex. in c. Nulli. in fi. 3. questi. 1.

x ¶De cruce Domini nostri Ihesu loquitur textus apud canonistas in c. Crucis dñi. de conse. distinc. 3. vbi dicitur. Crucis dñi nostri Ihesu Christi quæ nuper nobis gubernacula sanctę Romanę ecclesiæ tenentibus/ quinto nonas Maij inuenta est: prædicto die inuentionis festum vobis solenniter celebrare mandamus. Et circa hanc crucẽ notanda est in primis solennis glo. Io. an. in cle. 1. in verbo cruci. de sũ. tri. & fi. catho. vbi dicitur q quadruplex fuit causa quare Christus crucis mortem elegit. Primo vt in illa pendens in aere/ se inter deum & hominem mediatorem ostenderet. Secundo vt damna quę obuenerant per lignum primis parentibus vetitũ: per lignũ crucis restauraret. Tertio vt diabolum qui per lignum vincebat: per lignum superaret. Et quarto vt euidenter ostenderet p quib⁹ restaurandis patiebatur: scilicet pro supernis angelorum ruinis replendis/ pro iustis de limbo educendis/ p amicis colligendis/ & p inimicis recõciliandis. Primũ designatur per brachium superius. Secundũ per inferius. Tertiũ per dextrum. Quartum per sinistrum. Fertur etiam crux quatuor genera lignorum habuisse: scilicet Cedrum in stipite/ palmam in palo/ per longum cypressum in ligno ex transuerso/ oliuam in tabula super crucem loco quarti brachij. Et dat versus. Ligna crucis: palma/ cedrus/ cypressus/ oliua. Hęc Io. an. Scdo notãdus est tex⁹ in c. si canonici. §. fi. de offi. ordi. li. 6. vbi tex. crucẽ i terrã pijci i signũ cessatiõis a diuinis phibet/ subijciẽs vt i eos q cõtra fecerit taliter procedat dura sentẽtia/ q̃ delinquẽtes sic puniat grauiter q alios a similiũ psumptione cõpescat. Tertio notet tex⁹ apud legistas in l. Vnica. C. Nemini liceat signũ saluatoris. vbi dr. Cum sit nobis cura diligens per omnia superni

minimis religionem tueri: signum saluatoris Christi nemini licere vel in solo/ vel in silice/ vel in marmore/ humi positis/ insculpere/ vel pingere/ sed quocunq; reperitur tolli/ grauissima pœna mulctando eū qui contrariū statutis nostris tentauerit specialiter imperam⁹. Quarto est aduertendū id quod dicit glo. in c. postq̄. i verbo interēptionis. de conse. distinc. 4. vbi dicit/ in commēdatione crucis/ diabolum nō potuisse cuidam Iudæo nocere: quia se signauerat seu supra se fecerat crucis signū. s; dixisse. Inueni/ vas vacuū sed signatū. De qua hystoria loquitur etiā Panor. i c. quod qdā. de pe. & re. Cætera videant i ānotatiōe. z.

tuus. Deinde dixit [y] discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

¶ Iudęi quoniam parasceue erat: noluerunt vt remanerēt in cruce cor- ioā. 19. f.
pora. Et latius infra in verbo crura.

¶ Non misit me Christus baptizare (dicit Paulus) sed euangelizare: nō 1. cori. c.
in sapientia verbi vt non euacuetur crux Christi. Verbum enim crucis percūtibus quidē stultitia est: hijs autē qui salui fiunt idest nobis/ dei virtus [z]. Scriptū est enim. Perdam sapientiam sapientium: & prudentiam prudentium reprobabo.

y ¶ De istis Ihesu verbis ad Mariam & Ioannem loquitur textus in c. priusq̄. in fi. cū. c. seq. 27. questi. 2. vbi dicitur. Sicut Mariam cōmendauit Christus ipsi discipulo: sic & angelus copulauit sponso non in fœdus solenne coniugij/ sed in consortiū cōmunis habitaculi. Si enī cognouisset eā & loco habuisset vxoris (supple. cognitę) quō illam dominus quasi absq; solatio & nihil penitus habentem discipulo commendasset/ iubens illi vt eam reciperet in suam (Hæc tex. z ¶ Quia dei virtus in cruce est: datur eis crux qui vel in hereticos vel in nostræ fidei inimicos bellum assumūt. Et vocantur crucesignati. Habentq; varia priuilegia. prout est tex. in c. excommunicamus. §. Catholici. de hęre. vbi dicitur. Catholici qui crucis assumpto caractere/ ad hęreticorum exterminium se accinxerint: illa gaudēt indulgentia/ illoq; sancto priuilegio sint muniti/ quę accedētibus in terræ sanctæ subsidiū conceduntur. De priuilegijs aūt præfatorū crucesignatorum/ & fauore negocio pro quo militant exhibēdo/ facta est decretalis: de qua in litteris apostolicis quotidie fit mentio. Et est talis. Cupiētes ecclesiarū prælatos/ necnō clericos vniuersos & in merito & in pręmio habere participes & consortes/ ex cōmuni approbatione concilij statuimus: vt omnes omnino clerici tam subditi q̄ prælati vicesimam ecclesiarū prouentuū vsq; ad trienniū integre conferant in subsidium terræ sanctę/ per manus eorum qui ad hoc fuerint apostolica prouidentia ordinati. quibusdā religiosis exceptis ab hac pręstatione merito eximendis: illisq; similiter qui assumpto vel assumendo crucis Christi signo sunt personaliter profecturi. Nos aūt & fratres nostri sanctæ Romanę ecclesiæ Cardinales plenariam decimam persoluemus. Sciātq; se omnes adhoc fideliter obseruandum/ per excōmunicationis sententiam obligatos: ita q; illi qui fraudem scienter commiserint/ sententiam excōmunicationis incurrant. Sane quia in isto iudicio cœlestis imperatoris obsequijs inhærentes/ speciali decet prærogatiua gaudere: cū tempus proficiscendi annū excedit in modico/ crucesignati a collectis vel tallijs alijsq; grauaminib⁹ sint imunes. quorum personas & bona post crucem assumptā sub beati Petri & nostra protectione suscipimus: statuentes vt sub episcoporum & archiepiscoporum ac omniū p̄ӡlatorum ecclesiæ dei consistant/ proprijs adhoc nihilominus protectoribus specialiter deputandis. & ita donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscant: integra maneant/ & quieta. Et si quispiam contra præsumpserit: cēsura ecclesiastica compescatur. Si qui vero proficiscentiū illuc ad præstandas vsuras tenētur iuramento astricti: creditores eorum vt remitant præstitum iuramentum/ & ab vsurarum exactione desistant/ eadem pręcipimus districtiōe compelli. Quod si quisq̄ creditorum eos ad solutionem coegerit vsurarū: eum ad cōstitutionem eorum simili cogi animaduersione mandamus. Iudęos vero ad remittendas vsuras per sęcularem compelli præcipim⁹ potestatem: & donec illas dimiserint/ ab vniuersis Christi fidelibus eis omnino cōmunio denegetur. His aūt qui Iudęis debita soluere nequeūt in pręsenti sic principes sæculares vtili delatione prouideāt: q; post iter acceptū vsquequo de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur/ vsurarum incōmoda non incurrant. compulsis Iudæis prouentus pignorum quos interim ipsi perceperint/ in sortem (deductis expensis necessarijs) cōputare. cum huiusmodi beneficiū non multū videatur habere dispēdij: quia solutionem sic prorogat q; debitum non absorbet. Porro ecclesiarum pręlati qui in exhibenda iustitia Crucesignatis & eorū familiæ negligentes fuerint: sciant se grauiter puniendos. Cęterum quia cursarij & pyratę nimis impediunt subsidium terræ sanctæ capiendo & spoliando euntes ad illam/ redeuntes ab ipsa: nos ipsos & principales adiutores & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus. sub interminatione anathematis inhibentes nequis cum eis scienter cōmunicet in aliquo venditionis vel emptionis contractu: & iniūgentes rectoribus ciuitatum & locorum suorū vt eos ab hac iniquitate reuocēt/ & compescāt. Alioquin quia nolle perturbare impediētes nihil aliud est q̄ fauere/ nec caret scrupulo societatis occultę qui manifesto facinori desinit obuiare: i personas & terras earū per ecclesiarū prælatos seueritatē ecclesiasticā volumus & pręcipimus obseruari. Et subiungitur. Quia vero adhoc negocium exequendum est q̄ maxime necessariū vt pricipes & populi Christi/ pacē obseruēt: sancta vniuersali synodo statuimus vt saltē per quadriēniū in toto orbe Christiano pax generaliter obseruetur. itaq; per ecclesiarū prælatos/ discordantes reducant ad veram pacē aut treugam inuiolabiliter obseruādam. & qui acquiescere contempserint/ per excōmunicationem in personas & interdictum in terras/ arctissime compellantur: nisi forte tanta fuerit inimicorum malitia q; ipsi tali non debeant pace gaudere. Quod si forte censuram ecclesiasticam vilipenderint: poterunt non immerito formidare ne per auctoritatem ecclesię tanq̄ in perturbatores negocij Crucifixi/ sęcularis potentia inducatur. Nos ergo de omnipotētis dei misericordia/ & de apostolorum Petri & Pauli auctoritate cōfisi/ & ex illa quam nobis licet indignis contulit deus ligandi atq; soluendi potestate/ omnibus qui laborem istum in proprijs personis subierint & expensis/ plenam suorum peccatorum de quibus veraciter fuerint corde contriti & ore confessi/ veniam indulgemus: & in retributionem iustorum salutis eternæ pollicemur augmentum. Eis aūt qui non in personis proprijs illuc accesserint/ sed in suis dūtaxat expensis iuxta facultatem & qualitatem suā viros idoneos destinauerint/ & illis similiter qui licet in alienis expensis/ in proprijs tamen personis accesserint: plenam suorum concedimus veniā peccatorū. Huius quoq; remissionis volumus & concedimus esse participes iuxta quantitatem subsidij/ & deuotionis affectū/ omnes qui ad subuentionem ipsius terræ de bonis suis congrue ministrabunt/ aut circa prædicta consiliū & auxilium impenderint oportunum. Omnibus etiam pie proficiscentib⁹ in hoc opere/ sancta & vniuersalis synodus orationū & beneficiorum suorum suffragium impartit: vt eis digne proficiant ad salutem. Datū Lateran. 19. Februarij pontificatus nostri anno decimo octauo. Prædicta decretalis/ præmissa in fauorem Crucesignatorū cōplectēs: non est impressis decretalibus inserta. sed eam ponit Hostiensis in c. ad liberandam. vbi ponitur vna pars dictę decretalis: quę q̄m Crucesignatos nō respicit: omissa ē. de Iudęis. i ātiq. & ibidē etiā Io. de anania ponit ista Crucesignatorū priuilegia

1.Cor.2.a ¶Non iudicaui me scire aliquid inter vos (dicit Paulus) nisi Ihesum Christum/ & hunc crucifixum.

1.Co.2.b. ¶Dei sapientiam nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent [a]: nunq̄ dominum glorię crucifixissent.

Gala.2.d. ¶Christo confixus sum cruci. Viuo autem iam non ego: viuit vero in me Christus. Quod autem nunc viuo in carne: in fide viuo filij dei qui dilexit me & tradidit seipsum pro me.

Gal 5.fi. ¶Qui sunt Christi: carnē suā crucifixerunt cū vitijs & cōcupiscentijs.

Gala.6.d. ¶Mihi absit gloriari/ nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi: per quē mihi mundus crucifixus est/ et ego mundo.

Phili.2.b. ¶Humiliauit semetipsum Christus: factus obediens vsq̄ ad mortem/ mortem autem crucis. Et latius infra in verbo Ihesus Christus.

Phili.3.d. ¶Multi ambulant quos sepe dicebam vobis: nunc autem & flens dico inimicos crucis Christi/ quorum finis interitus/ quorum deus vēter est/ et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt.

Heb.12.a ¶Ihesus proposito sibi gaudio/ sustinuit crucem: confusione contempta. Et latius supra in verbo certamen.

2.Pa.28 b Crudelis & Crudelitas.

[b] ¶Occidistis eos atrociter: ita vt ad cœlum pertingeret vestra crudelitas.

puer.5 b. ¶Ne des annos tuos crudeli. Et latius supra in verbo annus.

puer.11.c. ¶Benefacit animę suę vir misericors: qui autem crudelis est [c]/ etiā propinquos abijcit.

puer.12.b ¶Nouit iustus iumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.

Crudus.

Quod de agno Paschali non esset comedendū quid crudum: vide exo.12. Et supra late in verbo Agnus.

Canti.5.d Crura.

¶Crura illius: columnę marmoreę quę fundatę sunt super bases aureas.

Ioan.19.f ¶Iudęi quoniam parasceue erat/ vt non remanerent in cruce corpora (supple Ihesu & latronum crucifixorum) sabbato: rogauerūt Pilatum/ vt frangerentur eorum crura/ & tollerentur. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura/ & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Ihesum autem cum venissent/ vt viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura/ sed vnus militum lancea latus eius aperuit/ & continuo exiuit [d] sanguis et aqua. Et infra Ihesus.

Ge.49.a. Cubare. Cubile & Cubiculum.

¶Nō crescas [e] (dixit Iacob ad Ruben primogenitum suum) quia ascendisti cubile patris tui. Et latius supra in verbo Crescere.

psa.149.a ¶Exultabunt sancti in gloria: lętabuntur in cubilibus suis.

Canti.1.b ¶Indica mihi quem diligit anima mea/ vbi pascas/ vbi cubes i meridie: ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

a ¶Glo. in c. si quid verius. 37 distin. dicit Iudęos cognouisse de Christo q̄ filiꝰ dei esset/ sed imperfecte. Si em̄ perfecte cognouissent: nunq̄ eum crucifixissent.

b ¶Iure humano crudelitas multipliciter incurritur. In primis em̄ dicit textus in c. nolo. paulo post princip. 12. questi. 1. Qui confidēs conscientię/ famam negligit: crudelis est. Secundo crudelis dicitur: qui quod debet facere non facit sine strepitu iudiciorū ita pbat tex in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. vbi dicitur. Qui sine cotentioso proposito vel vlla mora rem restituere noluerit/ sed expectato iudiciorū strepitu/ et multis vtriusq̄ certaminibus habitis post lōgū tempus ex sententia iudicis vix reddiderit: crudelitatem eius pœna competēti aggredimur. Tertio crudelitatis arguitur qui venena sterilitatis pcurat. Bo. est tex. ic. aliquando. 32. questi 2. vbi dicit. Aliquando eousq̄ peruenit hęc libidinosa crudelitas vel libido crudelis: vt etiā sterilitatis venena procuret/ & si nihil valuerit cōceptos fœtus intra viscera aliquo modo extinguat aut fundat/ volēdo suam plem prius interire q̄ viuere/ aut si i vtero viuebat occidi anteq̄ nasci. Quarto crudelis est imo crudelitatē oim pdonū superat qui res ecclesię quę pauperū sunt/ defraudat. tex. est in c. gloria episcopi. versi. amico. in fine. 12. q̄sti. 2 Quito crudelis est: qui delinquēte phibere valens nō prohibet. bonus est textꝰ in c. ipa pietas. versi. itē molestꝰ. 23 questi. 4. vbi dr. Molestꝰ est medicꝰ furēti phrenetico/ & pater indisciplinato filio: ille ligando/ iste cędēdo/ sed ambo diligēdo. si aūt illos negligāt/ et perire permittāt: ista potius falsa māsuetudo est crudelitas. Sexto crudelis ē: qui paupes fœnoribus trucidat seu opprimit. & ei ęquiparat qui diuiti aliqua substrahit seu rapit. tex. est in c. qd dicā de vsuris. 14. q̄st. 4. Quādoq̄ tamen econtra tio crudelitas videtur q̄ non est. vnde iudices crimina punientes/ crudeles non sunt sed pij. Crimina enim p deo punire nō est crudelitas sed pietas. ita dicit textus in c. legi. circa mediū. 23 q̄sti. 8. Hinc dicit notabilis textus Hieronymi in c. nō est crudelis. 23 q̄sti. 5. Nō est crudelis qui crudeles iugulat: sed crudelis ideo vocatur quia crudelis patiētibus esse videtur. Nā latro suspēsus patibulo crudelē iudicē putat. Hęc. tex.

c ¶De iure hūano corpora nō ponunt in patibulo diebus feriatis in honorem dei: sed prius posita non deponuntur/ nisi ab aliquibus in sepulturam petantur. Ista probantur in c. 1. de ferijs iuncta. l. 1. & 2. ff. de cadaueri. puni. & dictum est aliq̄to diffusius in verbo Cadauer.

d ¶Quid aquę & sanguinis profluxus a Christi latere significauerit: dictum est supra in verbo aqua vbi videat.

a ¶Videatur quod annotatum est in verbo Crescere.

¶In secreto cubiculi tui non maledixeris diuiti. Et latius infra diues. eccēs.10.d

¶Cum oraueris/intra in cubiculum tuum: & clauso ostio ora patrem Mat.6.a.
tuum. Et latius infra orare.

¶Quod in aure [f] locuti estis in cubiculis: predicabitur in tectis. Et Luce.12.a
latius infra Reuelari.

Culpa. ¶Non grandis est culpa [g]: cum quis furatus fuerit. Et la- puer.6.d
tius infra in verbo furari vbi videatur.

Cunctari. ¶Noli cunctari in tempore angustie. Ecci.10.d

Cupere. ¶Melius est videre qd cupias: q̄ desyderare quod nescias. Eccēs.6.d

Cupidus & Cupiditas. Alius nauigare cogitās/ & per feros Sapi.14.a
fluctus iter facere incipiēs: ligno portante se fragilius lignū inuocat. Il-
lud eni cupiditas acqrēdi excogitauit: & artifex sapiētia fabricauit sua.

¶Viro cupido & tenaci: sine ratione est substantia. Ecci.14.a

¶Insatiabilis [h] oculus cupidi in parte iniquitatis: nō satiabitur donec Ecci.14.b
consumat arefaciens animam suam.

¶Non efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem prouocantes/inuicem Gala.5.a
inuidentes.

¶Oportet episcopum non cupidum [i] esse. Et late infra episcopus. 1.Tim.3.a

¶Radix omniū malorum est cupiditas [k]: quam quidam appetentes er- 1.Ti.6.b.
rauerūt a fide/& inseruerūt se doloribus multis. Et late supra cōtēt9.

Curare. ¶Ora dominum & ipse curabit te. Et infra infirmitas. Ecci.38.a.

¶Ecce homo habens manum aridam: & interrogabant (pharisei) Ihe- Mat.12.b
sum/dicētes. si licet sabbatis curare [l]/ vt accusarent eum. Ipse autem di
xit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem vnam/ & si ceciderit
hec sabbatis in foueam: nonne tenebit & leuabit eā? Quāto magis me-
lior est homo oue. Itaq3 licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini: ex-
tende manum tuam. Et extendit: & restituta est sanitati sicut altera.

¶Afferebant ad Ihesum omnes male habentes & dæmonia habentes: Marc.1.d
et erat omnis ciuitas congregata ad ianuam domus in qua erat. Et cu-
rauit multos qui vexabantur varijs languoribus. Et late de curatio-
nibus per Ihesum factis infra in verbo Ihesus.

¶Solicite cura teipsum solicitum exhibere deo operarium inconfusibi 2.Tim.2.c
lem/recte tractantem verbum [m] veritatis.

¶Ad apostolos concurrebat multitudo vicinarum ciuitatum Hierusa Actuū.5.c
lem: afferētes ægros & vexatos a spiritibus immundis/ qui curabantur
omnes. Et supra apostolus.

Curatio. ¶Si spiritus potestatem habentis ascēderit super te/ locū eccēs.10.a
tuum ne dimiseris: quia curatio cessare faciet peccata maxima.

f ¶Circa hanc sententiam videatur tex. in c. nolite timere. 11. questi. 3. vbi dicitur. Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus: ne forte propter timorem mortis non libere dicatis quod audistis/ nec fiducialiter predicetis omnib9
quod in aure soli audistis. Hec tex. De quo dicetur vberius in verbo Predicare. g ¶Iure humano triplex
reperitur culpa. Est enim quedam lata/ quedā leuis/ & quedam leuissima. Lata: est non facere quod quilibet faceret.
Leuis: est non facere quod diligens faceret. Leuissima: est non facere quod diligentissimus faceret. Istam declaratio
nem sentit glosa reputa
ta singularis in §. preterea
in verbo debet. isti. qui.
mo. re. contra. obliga. et
Bar. i. l. quod nerua. ff.
de po. & in l. si vt certo.
§. nunc videndum. ff. cō
mo. & sic culpa ē i cōmit-
tēdo: sed tamē vt plurī-
mū est in cōmittēdo. put
in hac sententia. Et segni
tia est in omittendo. istā
differentiam inter culpā
et segnitiam ponit glosa
in l. si nulla. in verbo cul
pa. C. d pigno. ac. Et ad
uertendum est q culpa q
est i cōmittendo/ maior
est q̄ ea q̄ ē in omittēdo.
glo. est que cōiter tenet
in l. si mora. ff. solu. ma.
Cetera que principaliter
concernunt istam sentē-
tiā dicent i verbo furari.
h ¶Circa cupidita-
tis materiā vidēda sunt
annotata in verbo aua-
ritia/ & in verbo concu-
piscentia. Et signāter vi
deatur textus citatus in
verbo auaritia. i c. sicut
hij. 47. distinc. qui mul-
tū alludit isti snie. Insa-
tiabilis est ocul9 cupidi.
i ¶Hinc dicit textus
47. distin. in prin. Cupi
di ab Aplo ordinari p̄hi-
bentur: quia tales de fa-
cili a iusto deuiarēt. Et i
c. virum catholicum. ea-
dē distin. dicit textus. Vi
rū catholicū & precipue
dñi sacerdotem sicut nul
lo errore iplicari/ ita nul
la oportet cupiditate vi-
olari, dicente sancta scri
ptura. Post concupiscen
tias tuas non eas. Mens
etiam potētie auida/ nec
abstinere nouit a vetitis
nec gaudere cōcessis/ nec
pietati adhibere cōsēsū.
Et i c. dilectissimi. 8. ques
sti. 2. sicut in epo: ita i eli
gentibus eū abesse debe
re cupiditatē mōstratur.
dicit enim ibi text9. Di-
lectissimi filij/ officij no-
stri cēsura cōmōet: sua-
dem9 vt i suscipiēdi anti
stitis cā null9 vestrū ne-
glecta vtilitate cōi suo lu
cro pspiciat. ne si quisq̄ ppria cōmoda appetit: friuola estimatione fallat, quia nec libero iudicio preferendā sibi p-
sonam examinat mens: quam cupiditas ligat. Hec tex. k ¶De hac sententia est bonus tex. in c. bonorū. 47.
distinc. vbi dicit. Bonorum auctori inherere aliter non valemus: nisi cupiditatem a nobis que omniū malorum ra-
dix est/ abscidamus. Et in c. quia radix. de pent. distin. 2. dicit textus qui est Augustini. Quia radix omniū malorum
est cupiditas/ & radix oim bonorū est charitas/ & simul ambo esse nō possunt: nisi vna euulsa fuerit alta plātari nō
potest. Et i c. bonorū. dicit Archi. post Senecā. Ferocissima cupiditas pestis ē: q solet egenos facere quos capit/ quia
finē qrēdi nō inuenit. l ¶Videant annotatiōes i verbo Arid9. &. j. in verbo sabbatū. m ¶Quod verbū
veritatis/recte tractari debeat: videat bon9 textus in c. si. versi. pariter. 43. distin. vbi dr. Obuiare debet sacerdos ne

indignis nõ intelligentibus secreta mysteria/sua prędicatione reserare incipiat. Qui enim ea dicit quę ab auditoribus non valent intelligi: non ad eorum vtilitatem/sed sui ostentationem facit. vnde in expositione Beati immaculati dicit. Vicium animi est indignis secreta vulgare: quod fit vel loquacitate incauta dũ sine iudicio volat irreuocabile verbum/vel adulatione vt ei placeat cui secreta reuelat/vel iactatione scientię vt plura scire videatur. in quibus omnibus ꝓfecto datur intelligi quãta debet esse discretio in prędicatione sacerdotis: qua si forte caruerit/tanq̃ torto naso sacerdotalis officij iudicatur idign⁹. Hęc textus.

psal.54.b **Cura.** Iacta super dominum curam tuam/& ipse te enutriet: & non dabit ineternum fluctuationem iusto.

Eccęs.2. ¶Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam & scientiam et lętitiam: peccatori autem dedit afflictionem/& curam superfluam/vt addat & congreget & tradat ei qui placuit deo. Sed & hoc vanitas est: et cassa solicitudo mentis.

Eccęs.5.a ¶Multas curas sequuntur somnia.

Sapi.6.a. ¶Aequaliter est deo cura de omnibus.

Sapie.6.c ¶Cura disciplinę dilectio est: & dilectio custodia legum illius est.

Ecci.32.a ¶Rectorẽ [n] te posuerunt/noli extolli/esto [n] in illis quasi vnus ex ipsis. Curam [o] illorum habe: & sic consydera/& omni cura tua explicita recumbe/vt lęteris propter illos/& ornamẽtum gratię accipias coronam/ et dignationem consequaris corrogationis.

Ecci.41.c ¶Curam habe de bono nomine [p]: hoc enim magis permanebit tibi q̃ mille thesauri preciosi & magni.

Roma.3. ¶Curam [q] carnis ne feceritis in desyderijs.[q] Et supra caro.

1.Ti.5. a. ¶Si quis suorum & maxime domesticorum curam [r] nõ habeat: fidem negauit/& est infideli deterior.

2.Pet.1.b ¶Vos omnem curam subinferentes ministrate in fide vestra virtutem/in virtute autem scientiam/in scientia autem abstinentiam/in abstinentia autem patientiam/im patientia autem pietatem/in pietate autem amorem fraternitatis/ĩ amore autem fraternitatis charitatẽ. Hęc enim si vobiscum assint & superent: non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri Ihesu Christi cognitione.

Ecci.3.c. **Curiosus.** ¶In pluribus operibus dei [s] ne fueris curiosus: non est enim tibi necessarium ea quę abscondita sunt videre oculis tuis.

Canti.1.a **Currere.** ¶Trahe me post te: currem⁹ in odorẽ vnguẽtorũ tuorũ.

Esa.40.g ¶Qui sperãt in domino: current & non laborabunt. Et vide in verbo sperare vbi copiosius.

n ¶Circa hãc sententiam videatur textus in c. esto subiect⁹.45.distinc. vbi dr. Esto subiectus pontifici tuo & quasi parẽtẽ animę ama. Sed episcopi/sacerdotes sciant se esse nõ dominos: honorent clericos quasi clericos/vt ipsis episcopis a clericis quasi episcopis honor deferatur. Scitum est enim illud oratoris Domicij. Cur ego (inquit) te habeam vt principẽ: cũ tu me nõ habeas vt senatorẽ? Hęc textus. Circa quę videat qd notat Pañ. abbas ĩ c. grauẽ. in 1. no. de excess. pręla. vbi dicit ꝙ licet clericus possit appellare episcopũ/dñm suum: tamẽ nõ est necessariũ/sed satis ẽ ꝙ appellet eũ suũ ꝑlatũ.

o ¶Cura aliquorũ potest haberi dupliciter. Vno modo respectu corporũ & bonorũ. & ita sumit in ru.ff. de re. eo. qui sub tute. & cura sũt. Alio modo respectu animarũ. & ista dupliciter adhuc põt haberi. Vno modo respectu fori pœnitẽtialis. & hęc dicitur haberi quãdo quis astringitur ad dandum sacramenta sub cura sua positis: & illi tenentur ab eo recipere. tunc enim proprie dicit habere curam animarũ. ita dicit glosa quę cõiter tenetur ĩ clem. dudum. in verbo impendant. in fi. de sepul. Panor. in c. dudũ. in.9.no. de elec. & in c. de multa. colũ. fi. de prębẽ. et do. meus Philipp⁹ deci⁹. in c. ad aures. colũ.2. de rescrip. Secundo dicit haberi cura animarũ respectu fori contẽtiosi: quando scilicet aliquis ratione beneficij quod habet/potest exercere iurisdictionẽ spiritualẽ/vt excõicare/interdicere/suspendere/absoluere. & similia. Hoc enim casu etiã dicitur haberi cura animarũ. Hęc tex. no. in. d. c. dudum.2. in versi. sed cũ in iure. de elec. vbi dicitur. Cum in iure cõfessus fuerit ꝙ Archidiaconus Ambianeñ. de cõsuetudine suspendit/excõicat/& absoluit presbyteros/& priores/& parochiales ecclesias interdicit/necnõ visitat & inquirit quę videat inquirenda/& ꝓcurationes ratione visitationis recipit: euidenter apparet ꝙ curam habet animarum annexam. Hęc tex. qui bene ꝓbat ꝙ siue cura animarũ primo modo sumat/siue scdo modo: beneficiũ dicit esse beneficium curatũ. Et ita etiam dicit ibi Panor. & glosa in extraua: execrabilis. ĩ verbo quę alias. colũ. fina. & in verbo animarũ. in princi. de pręben. & Inno. in c. cum satis. vbi notabiliter loquitur de offi. archi.

p ¶Videantur annotationes in verbo Nomen.

q ¶Textus est istius elucidatiuus in c. nẽ mediocriter. in fi. de conse. distin.5. vbi dicit. Audiant qui ea quę necessaria sunt corpori/substrahunt illud quod per ꝓphetã dñs loquitur. Ego dñs odio habens rapinã holocaustorum. De rapina vero holocaustũ offert: qui temporaliũ bonorum siue ciborum nimia egestate vel manducandi vel somni penuria corpus suum immoderate affligit. videat itaq̃ quid Apostolus dicat. Carnis curam ne feceritis in concupiscentijs seu desyderijs. Hęc textus.

r ¶Hoc dictum Apostoli citat textus in c. sicut. §. necesse. versi. hinc etiam Paulus.47. distin. vt ostẽdat filiorum et cęterorum domesticorum correctionem non esse dissimulandam.

s ¶Quod curiositas in operibus dei reprobetur: videantur multa adducta per Fely. in c. si quando. versi. circa reddendam rationẽ. de rescrip. vbi inter cętera allegat illud Augustini contra Pelagium. Inscrutabilia & incomprehensibilia nolo vt interroges, quia quod lego credo & veneror/non autẽ discutio. Quid autẽ sit curiositas: declarat Archi. in c.1. de postula. pręla. li.6. dicens/(post Hugonem de sancto Victore) ꝙ curiositas est intellectus humani libidinosa ꝓstitutio/quãlibet veritatem amplexãs & primę veritatis fluenta adulterans. Prima enim veritas quę de⁹ est/sola est spõsa intellectus humani. Hęc Archi. Quod vero curiositas nedũ in operibus dei/sed etiã in cęteris plurimis vituperet: est bonus tex. cum glo. in

¶Nescitis ꝙ hij qui in stadio currũt: omnes quidem currunt/sed vn⁹ [t] accipit brauiũ? Sic currite vt comprehendatis. Omnis enim qui in agone contẽdit/ab omnibus se abstinet: & illi quidem vt corruptibilem coronã accipiãt/nos autẽ incorruptã. Ego igitur sic curro nõ quasi in incertũ/ sic pugno non quasi aerem verberãs: sed castigo [v] corp⁹ meum & in seruitutẽ redigo / ne forte cũ alijs predicauerim ipse reprob⁹ efficiar. 1. Cor.15.

¶Moysi dixit deus. Miserebor cui misert⁹ sũ: & misericordiã prestabo cui voluero. Igitur nõ volẽtis neq͂ currentis [x]/sed miserentis est dei. Roma.9.c

Cursor.

¶Dies mei velociores fuerunt cursore. Et infra dies. Iob.9.c.

¶Cursor leuis explicãs [y] vias suas/ onager assuetus in solitudine i desyderio anime sue attraxit ventum amoris sui. Hiere.2.c

Currus.

¶Salomon cõgregauit sibi currus [z] & equites: & facti sũt ei mille quadragenti currus/& duodecim milia equitum. 2. Par.1.d

¶Hij in currib⁹/& hij in equis: nos autẽ in nomine dei nr̃i sperauim⁹. psal. 19. b

¶Currũ Israel & aurigam eius (Heliseus Heliam vocabat). 4.Re.2.c.

Curuare & Curuus.

¶De inimico qui humiliatus vadit curuus: vide Ecclesiastici.12.c. Et infra in verbo inimicus.

¶Curua ceruicẽ filij [a] tui in iuuẽtute: & tunde latera ei⁹ dum infãs est. Et copiosius infra in verbo filius. Eccl.30. b

¶Iugum & lorum curuant collum durum. Et infra Iugum. Eccl.33.d.

¶Mihi (dixit deus) curuabitur omne genu [b]. Et infra Genu. Esa.45.d

Custodire. Custos & Custodia.

¶Nunquid custos [c] fratris mei sum? (dixit Cain ad dominum). Et late supra Cain. Gen̄.4. b

¶Custodi temetipsum & animam tuam solicite. Deut.4.b

¶Propter verba labiorum tuorum (domine) ego custodiui vias duras. Psal.16. a

¶A resistentibus dextre tue custodi me (domine) vt pupillam oculi. Psal.16.b

¶Custodit dominus omnia ossa (iustorũ) vnum ex hijs non cõteretur. 33.d

¶Posui [d] ori meo custodiam: cum consisteret peccator aduersum me. Obmutui & silui a bonis: & dolor meus renouatus est. 38. a.

¶Ecce non dormitabit [e] neq͂ dormiet qui custodit [e] Israel. Dominus custodit te: dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol nõ vret te: neq͂ luna per noctẽ. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat auimam tuam dominus. Dominus custodiat itroitum tunm & exitum tuum: ex hoc nunc & vsq͂ in seculum. psa.120. b

¶Nisi dominus custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eam. 126. a.

¶A custodia matutina vsq͂ ad noctem: speret israel in domino. 129. a.

¶Pone domine custodiam ori meo: & ostium circunstãtie labijs meis. 140. a.

¶Custodi me domine a laqueo quem statuerunt mihi: & a scandalis operantium iniquitatem. 140. c.

¶Educ de custodia animam meam (domine) ad confitendum nomini tuo. Me expectant iusti donec retribuas mihi. 141. in fi.

¶Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium/ iniuriam patienti= 145.b.

verbo curiositates. in clemen. 1.§. ceterum. de iureiu. in c. 2. de renũ. li. 6. in clemen. 14.§. q̃uis. de verbo. signi. & bonus tex. in l. doli mali. versi. diuersum. in fi. ff. de noua. vbi dr̃. In priuatis contractibus & pactionibus nõ facile scire petitor potest quid inter eum qui delegatus est & debitorẽ actum est aut etiam/ si sciat/ dissimulare debet: ne curiosus videatur. t ¶Quis autẽ accipiet Brauiũ? an dñs equi qui collapso dño suo primus venit ad brauiũ? an vero ille dñs qui simul cũ equo postea venit ad brauiũ? Ista est q̃stio quam decidit Bar. in l. 1.§. itẽ acquirimus. in. 2. colũ. ff. de acqui. possess. in l. 1.§. quæsitũ. ff. de aqua quo. & estiua. & i l. qui fundũ. ff. quẽad. ser. amit. De qua etiã questione scribũt Alexã. de imola. & p̃ceptor me⁹ Iason in. d.§. item acquirimus. et ibi cõcludunt ꝙ in dubio brauiũ censet positũ propter velocitatem cursus equi. vnde equo primo veniente: dño suo debetur brauium.

v ¶Videat annotatio facta huic dicto i verbo castigare.

x ¶Tex. est qui satis alludit isti sentẽtie in c. si enim. colũ. 6. versi. & paulo post. de peni. dist. 2. vbi dr̃. Nõ est volentis neq͂ currẽtis/sed dei miserentis & adiuuãtis: vt peruenire valeamus ad calcem.

y ¶De cursoribus sunt plures tex. apud legistas. i ti. C. de cursu publi. li. 12. Inter ceteros tamen p̱ velocitate cursoris notãd⁹ est tex. in l. 1. eodẽ ti. vbi dr̃. Equos q publico cursui deputati sunt/ non lignis vel fustibus/ sed flagellis tantũmodo agitari decernim⁹ pœna nõ defutura cõtra eum qui aliter fecerit.

z ¶De curribus & equis currulibus habitis olim in vsu: est bonus textus qui videri potest in l. nemo iudiciũ. C. de spectacu. li. 11.

a ¶Videantur quæ de filiorum correctione annotabũtur in verbo fili⁹

b ¶Annotabitur infra in verbo genu.

c ¶De istis verbis Cain/ videri possunt textus elucidatorij qui citati sũt. s. i verbo Cain.

d ¶Quod iust⁹ ori suo custodiã ponere debeat/ cum cõsistit peccator aduersus eũ: vidẽdus est etiam textus in c. qui scd̃m carnẽ nat⁹ est. 23. q̃sti. 4. vbi dr̃. Qui secũdũ carnẽ nat⁹ est/ persequebat spirituale: nunq̃ vero spiritualis carnalem persequitur/ sed ignoscit ei quasi rustico fratri.

e ¶Hoc dictũ psalmiste allegat p̱ prelatis qui a se/ vt pote Israel/ gregẽ scilicet dñi custodiẽtib⁹/ omnẽ negligẽtiã debent p̱pellere. ita allegat istud dictũ dñs Cardinalis Hostiensis in c. irrefragabili. in prin. de offi. ordi. & ibi est textus isti sententie sic declarata satis cõformis. dicit em̃ ibi. Irrefragabili cõstitutione sancim⁹/ vt ecclesiarũ prelati ad corrigendũ subditorum excessus maxime clericorũ/ & reprimẽdos mores/ prudẽter ac diligẽter attendant: ne san=

guis eorũ de suis manib⁹ requirat. Hęc text⁹. De quo dicet vberi⁹ in verbo pastor. Quid autẽ sit dormitare (morare loquẽdo) et quid dormire: dicet in verbo dormire. Si vero hęc sentẽtia possit etiã applicari ad eũ q in aliqua ecclesia particulari fungitur officio custodis: videatur bonus tex. in c. i. in prin. de offi. custo. vbi dicitur. Custos ecclesię cui ea quę ecclesię competunt custodienda cõmittuntur: oportet vt sui Archidiaconi iussioni in omnibus obediat. in canonicis horis signa tintinabulorũ pulsanda/ ipso Archidiacono iubente ab eo pulsentur. palia vel linteamina altaris seu cuncta vtẽsilia ecclesię indesinenter custodiat. lampades & laternas in accendẽdo seu extinguẽdo peruigil existat: ne supra modum lucendo oleum depereat/ aut min⁹ lucendo obscurior sit ecclesia. & omia cũ discretione agantur: quę noscitur omniũ virtutũ esse mater. Et i c. i. eodẽ ti. dicit tex. Custos solicitus debet esse de oĩ ornamẽto ecclesię/ & luminarijs siue incẽso: nec non panem & vinũ omni tempore pręparatum ad missam habere debet/ et per singulas horas canonicas signum ex consensu Archidiaconi sonare. & omnes oblationes seu eleemosynas seu decimas/ cum eiusdẽ tamen consensu absente episcopo inter fratres diuidat. Hęc tex. Quod si etiã hęc sententia possit intelligi de eo qui habet custodiã ecclesię vacantis rectore seu pastore/ vt scilicet tali pręcipiatur ne dormitet aut dormiat/ sed omni diligentia res & bona ecclesię custodiat: videatur omnino bonus textus in c. generali. vlti. rñ. de elec. in. 6. vbi dicitur. Qui ab ipsarum ecclesiarum cęterorumq locorum fundatiõe vel ex antiqua consuetudine iura sibi huiusmodi vendicãt/ gardiam scilicet/ custodiã vel regalia/ ab illorum abusu sic prudenter abstineant/ & suos ministros in eis solicite faciant abstinere: q ea quę nõ pertinent ad fructus siue reditus prouenientes/ vacationis tempore non vsurpent/ nec cętera quorum se asserunt habere custodiam dilabi permittant/ sed in bono statu conseruent. Hęc tex. Ad quem autem pertineat de iure communi custodia ecclesię seu beneficij vacantis: communis resolutio est q pertinet ad collatorem seu prouisorem ordinarium/ etiam si non sit episcopus. Glo. est. & ibi Panor. in c. cum vos. in verbo Oeconomos. de offi. ordi. Panor. in c. 2. in. §. colñ. de consuetu.

bus: dat escam esurientibus.

psa. 145. d ¶Dominus custodit aduenas/ pupillum [f] & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet.

pue. 16. c. ¶Custos animę suę seruat vitam suam.

puer. 19. b ¶Custos prudentię inueniet bona

puer. 21. c ¶Qui custodit os suũ & linguã suã [g]: custodit ab angustijs animã suã.

puer. 27. c ¶Qui custos est domini sui glorificabitur.

Ecci. 26. b ¶In filia nõ auertente se/ firma custodiã: ne inuẽta occasione abutat se.

Ecci. 42. c ¶Super filiã luxuriosã [h] cõfirma custodiam. Et lati⁹. j. in verbo Filia.

Mat. 27. g ¶Altera die quę est post parasceuen/ conuenerunt principes sacerdotũ et Pharisęi ad Pilatum: dicentes. Domine: recordati sumus/ quia seductor ille dixit. Adhuc viuẽs/ post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum vsq in diem tertium: ne forte veniãt discipuli eius & furentur eum/ & dicant plebi surrexit a mortuis/ & erit nouissimus error peior priore. Ait illis Pilatus. Habetis custodiã [i]: ite/ custodite sicut scitis. Illi autẽ abeũtes munierũt sepulchrũ: signãtes lapidẽ cũ custodib⁹.

Mat. 28. a ¶Prę timore (angeli qui reuoluit lapidem ab ostio monumẽti Ihesu) exterriti sunt custodes [k]: & facti sunt velut mortui. Respõdens autẽ angelus dixit mulierib⁹ (Marię scilicet Magdalenę & alteri Marię) quę venerant videre sepulchrũ. Nolite timere. Scio enim q Ihesum qui crucifixus est queritis: non est [k] hic/ sed surrexit sicut dixit. & c.

f ¶Videatur quod annotabitur in verbo pupillus.

g ¶Videãtur annotata in verbo lingua.

h ¶Annotabitur infra in verbo filia.

i ¶Custodia (proprie sumpto vocabulo) sumitur p carcere publico. Casus est in l. succurritur. in fi. ff. ex qui. cau. maio. Hic autem sumitur pro personis custodientibus. sicut etiã quandoq sumitur pro personis custoditis. prout est tex. cum glo. in verbo custodiarũ. in. l. solent. in prin. ff. de offi. procon. & lega. & in l. diuus. ff. de ferijs.

k ¶Custodibus imputatur: quando persona custodita euadit/ etiam si infimę esset seu plebeię cõditionis. Tex. est no. in l. ad cõmentariensem. C. de custo. reo. vbi dicitur. Nõ pudetis ad quem receptarum personarum custodia obseruatioq pertinet/ hominem abiectum atq vilem obijciendum iudici/ si reus modo aliquo elapsus fuerit: nã ipsum volumus eiusmodi pœna consumi/ qua obnoxius docebit fuisse qui fugerit. Hæc textus. qui tamen est intelligẽdus: vbi custodis culpa seu negligentia magna argui potest. alioqui si sine eius culpa seu negligentia euaserit (prout contigit in custodibus monumenti Ihesu) nihil est quod eis imputari possit. Textus est in l. milites. in prin. ff. de custo. reorũ. vbi dicitur. Milites si amiserint custodias: ipsi in periculum deducuntur. Nam diuus Adrianus Statilio Sedo legato rescripsit/ quoties quis custodiã militum euaserit/ exquiri oportere vtrum nimia negligentia militum euaserit/ an casu: et ita demũ afficiendos supplicio milites quorum custodiam euaserit/ si culpa eorum nimia depręhendatur. Alioquin pro modo culpę in eos statuẽdum est. Si vero fortuito id accidat: nihil in eum statuendum est. Hęc textus.

¶Finis huius literæ C.

D Amnare & damnatio. ℭCõsyderat [a] peccator iustum: & querit mortificare eũ. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Psal.36.d

ℭQui deuorant domos viduarum/simulantes [b] longã orationem: hij accipient [b] damnationem maiorẽ. Luce.20.

ℭAiunt quidam nos dicere/faciamus mala [c] vt veniant bona: quorum damnatio iusta est. Roma.3.a

ℭNihil damnationis est hijs qui sunt in Christo Ihesu: qui non secun dum carnem ambulant. Rom.8.a

ℭSi nosmetipsos [d] dijudicaremus: non vtiq̃ dijudicaremur. Dum iudicamur autẽ/a domino corripimur: vt non cum hoc mũdo dãnemur. 1.Co.11.g

Damnum. [e] ℭDe eo qui [f] ratione ignis immissi tenetur ad damnum illatum proximo: vide Exo.22.a.in.fi. Et infra in verbo ignis.

ℭQui negligit damnum propter amicum: iustus est. puer.12.d

ℭNon est bonum: damnum inferre iusto. puer.15.d

ℭQui impatiens est sustinebit damnũ: & cum rapuerit/aliud apponet. puer.19.c

Daniel. ℭTerra cum peccauerit mihi vt preuaricetur preuaricãs: extendam manum meam super eam/& conteram virgam panis eius/& immittam in eam famem/& interficiam de ea hominem & iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio eius/ Noe/Daniel/& Iob: ipsi [g] iustitia sua liberabunt animas suas. (Ait dominus exercituum). Eze.14.d

ℭNabuchodonosor rex (capta ciuitate Hierusalẽ) ait prepositis eunuchorum vt introduceret de filijs Israel & de semine regio & tyrannorũ pueros in quib9 nulla esset macula/decoros forma & eruditos omni sapientia/ cautos scientia & doctos disciplina/& qui possent stare in palatio regis: vt doceret eos literas / & linguam Chaldeorum. Et constituit eis rex annonam [h] per singulos dies de cibis suis/ &.de vino [h] vnde bibebat ipse: vt enutriti tribus annis/postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filijs Iude / Daniel/Ananias/Misael/ & danielis.1 a.b.c.

A ℭVideatur que huic sententie annotatio facta est in verbo consyderare. b ℭEt non mirum: cum equitas simulata duplex sit iniquitas/ & nulla deterior sit superbia q̃ ea quæ sub humilibus signis latet/ vt dicit Io. An. post Grego & Hiero. in c. auaritie. de elec. li 6. et dicit glo. in cle. ad nostram. in verbo sanctitatis. de here. post Tullrõ in li. de offi. Totius iniustitie nulla capitalior est: q̃ eorum qui cũ maxime fallant/id agunt vt viri boni esse videant. c ℭSicut non sunt facienda mala vt inde bona eueniant: sic etiam a nobis non sunt facienda mala minora vt in alijs maiora non eueniant. Tex. est istius sententie Pauli ampliatius in c. quod ait sodomitis. 14. distin. vbi dicitur. Quod ait Sodomitis Loth. Sũt mihi due filie que nondũ nouerũt viros. perducam illas ad vos: & vtimini illis sicut vobis placuerit. tantum in viros istos ne faciatis iniquũ. quoniã volebat pstituere filias suas hac compẽsatione vt viri hospites eius nihil a Sodomitis tale paterẽtur vtrũ admittenda sit compẽsatio flagitiorũ vel quorũcũq̃ peccatorum/ vt non faciam9 mali aliquid ne alius grauius malum faciat/ an potius perturbationi Loth non consilio tribuendum sit quod hic dixerit: merito queritur/ et nimirum periculosissime admittitur hec compensatio. Si autẽ pertorbationi humane tribuit et menti tanto malo permote: nullomodo imitãda est. Hec text9. qui Augustini est. Mala autẽ minora sunt a nobis nonnunq̃ perpetranda: vt in nobis maiora nõ eueniant. Bonus est textus in c. duo mala. i prin. 13. distinc. vbi dr. Duo mala licet oino cautissime sint precauenda: tamen si periculi necessitas vnum ex his perpetrare compulerit/ id debemus resoluere quod minori nexu noscitur obligari. & i c. nerui testiculorum. versi. est tamen. eadẽ distinc. dicit text9. Est q̃ ad destruẽdas Behemot versutias subtiliter fiat: vt cũ mens inter minora & maiora peccata cõstringit/ si oino nullus sine pctõ adit9 patet/ minora semp eligaot. quia & qui muros vndiq̃ ambitu ne fugiat clauditur: ibi se in fugã precipitat vbi breuior mur9 ingerit. Hinc etiã Paulus cũ quosdã in ecclesia incontinentes aspiceret: cõcessit minima vt maiora declinarent/ dicẽs. Propter fornicationẽ vnusquisq̃ suã vxorẽ habeat. Hæc text9. d ℭIstius sentẽtie Pauli meminit textus in c. tres. versi. tertia est actio. de peni. dis. 3. vbi dr. Tertia est actio pœnitentie: que p illis peccatis subeũda est q̃ legis decalogus cõtinet/ & de quib9 Apostolus ait. Si nosmetipsos dijudicaremus (supple secundum glo. ibi/ puniẽdo/ affligendo/ damnando nos de pctõ) nõn vtiq̃ iudicaremur. e ℭDamnũ dr ab ademptione seu diminutione pñmonij. Tex. est in l. 3. ff. de dam. infec. vñ si quis nõ cõsequatur lucrũ: nõ tñ propterea dr pati dãnũ. scdm glo. ibi quã Alexã. de imola intelligit/ dũmodo lucrũ nõ esset adhuc radicatũ. De lucro eñ radicato idẽ iudicam9 sicut de dãno. glo. est in l 1. §. si quis autẽ. ff. de iti. ac. q̃ priua Vt autẽ sit verũ dãnũ: oportet vt ab alio inferat. quia si ipsi patrimoniũ nostrũ diminuamus etiã alterius facto: nõ dicimur pati dãnũ. vñ expense litis nõ veniũt appellatione dãni. Tex. est & ibi Panor. in c. in nostra. de iniurijs. & notat dñs meus Decius in c. 2. io princi. de consti. f ℭDe isto etiã est textus in c. si egressus. de iniu. vbi dr. Si egressus ignis cõprehenderit aceruos frugũ siue stantes segetes in agris; reddet dãnũ qui ignẽ succenderit. Hæc tex. qui tñ intelligendus est nisi qui ignẽ succẽdisset nõ esset in culpa: quia tunc excusaretur put pbat text9 (declarãs qñ nõ est in culpa) in c fi. versi. fina. eodẽ ti. vbi dr. Licet qui occasionẽ dãni dat/ dãnũ dedisse videat: sec9 tñ est in illo dicendũ/ qui vt nõ accideret/ de cõtingẽtib9 nihil omisit. De hac etiã materia est tex. io l. qui occidit. §. in hac. ff. ad l. aqui. Et annotabit in verbo ignis. g ℭNon eñ iustus morit pro iniusto. dicẽte ppheta. Aĩa q̃ peccauerit ipsa morietur De quo videant q̃ scripta sunt supra in verbo anima. Immo non solum iusti propter impios nõ puniuntur vt hic sed etiã iniusti pp̃ter iustos remanẽt nõnũq̃ impuniti. put est bonus texts in c. infideles. in fi. 23. q̃sti 4 vbi dr. Quãdo multitudo est in scelere/ nec salua pace ecclesie mala puniri possunt: tolerãdi sunt potis q̃ violata pace ecclesie puniẽdi. h ℭAppellatione annone veniũt panis/ vinũ/ & carnes. ita pbat tex. iũcta ibi l. & ibi expsse. Io. de pla.

Azarias. Et imposuit eis prępositus eunuchorũ/ nomina [i]: Danieli Baltasar/ Ananię Sidrac/ Misaeli Misac/ & Azarię Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur [k] de mensa [k] regis/ neq; de vino [k] potus eius: & rogauit eunuchorũ prępositum ne cõtaminaretur. Dedit autem deus Danieli gratiam & misericordiam in conspectu prępositi eunuchorum: & ait princeps eunnchorum ad Danielem. Timeo ego dominum meum regem qui cõstituit vobis cibum & potum: qui si viderit vultus vestros macilẽtiores prę ceteris adolescentib9 cogęuis vestris/ condemnabitis caput meum regi. Dixit autem Daniel. Tenta nos obsecro seruos tuos diebus decem: & dẽtur nobis legumina [l] ad vescendũ/ & aqua [l] ad bibendum. Et contemplare vultus nostros & vultus puerorum qui vescuntur cibo regio: & sicut videris/ facies cum seruis tuis. Qui audito sermone huiusmodi tẽtauit eos diebus decem. Post dies autem decem: apparuerũt vultus eorum meliores & corpulentiores prę omnibus pueris qui vescebantur cibo regio.

Danie.1.c ℭDanieli deus dedit intelligentiã [m] omnium visionum & somniorũ.

Dani.2.g ℭ(Daniel Nabuchodonosor regis & inuenit sõnium & interpretatus est) Et tunc Nabuchodonosor rex cecidit in faciem suam: & Danielem adorauit/ & hostias & incensum pręcepit vt sacrificarẽt ei. Loquens ergo rex Danieli ait. Vere deus vester deus deorum est/ & dominus regũ reuelans mysteria: quoniam tu potuisti aperire hoc sacramentum. Tũc rex Danielem in sublime extulit/ & munera multa & magna dedit ei: & constituit eum principem super omnes prouincias Babylonis/ & pręfectum & magistrum super cunctos sapientes Babylonis. Daniel autẽ postulauit a rege: & constituit super opera [n] prouincię Babylonis/ Sidrac/ Misac/ & Abdenago/ ipse autem Daniel erat in foribus regis.

ℭDe alijs sõniorum per Danielem factis interpretationibus: vide Danielis 4. & 5. capi.

Da.5.i.f. ℭ(Somnij Balthasar regis interpretatiõe per Danielem facta) Indutus est Daniel purpura/ & circundata est torques aurea collo eius: & prędicatum est de eo ꝙ haberet potestatem tertius in regno suo.

Da.6.e.f. ℭ(Daniel per satrapas regis Darij accusatus/ missus est in lacum leonum) Dixitq; rex Danieli. Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te. Allatusq; est lapis vnus & positus super os laci: quem obsignauit [o] rex anulo suo & anulo [o] optimatũ suorũ ne quid fieret cõtra Danielẽ. Et abijt rex in domum suam: & dormiuit incœnatus. Cibiq; non sunt allati coram eo: insuper & somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens/ festinus ad lacum leonum perrexit: appropinquansq; lacui/ Danielẽ voce lachrymabili inclamauit/ & affat9 est eũ. Daniel serue dei viuentis: deus tuus cui seruis semper/ putas ne valuit te libera=

in l. 1. C. de eroga. mili. anno. li. 12. Nec obstat ꝙ hic facta mẽtione annonę enumeretur vinum specialiter: quia etiã de iure humano absurdum non est vt aliquibus generaliter enumeratis aliqua specialiter enumerentur/ & presertim quãdo illud quod specialiter enumeratur est quid notabile. prout erat vinum regium de quo in hac sententia. prout est est elegans textus in l. item apud labeonem. §. hoc edictum superuacuum esse. ver si. ea enim. ff de iniu. In veris em̃ terminis iuris/ species quæ continetur sub genere non venit appellatione generis: quando est species quæ habet aliquã notabilem qualitatem quã alię species illius generis regulariter non habent. & ideo specialiter debet enumerari. Bonus est textus. vbi ista decisio probatur i c. licet canon. iũcto c. statutum. de elec. li 6. vbi sub generali appellatione ecclesię parocialis non venit ecclesia parocialis collegiata. Et hoc ideo quia habet illã qualitatẽ collegij quam alię ecclesię parociales regulariter non habẽt.

l ℭ Ista nominũ mutatio licita est de iure humano: etiam si fiat ab ipsis a quorũ sunt nomina. Tex. est in l. vnica. C. de muta. no. vbi dr. Sicut initio nominis/ cognominis/ prenominis/ recognoscendi singulos impositio priuatis libera ẽ: ita eorũ mutatio innocẽtibus periculosa nõ est. Mutare itaq; nomen vel prenomẽ siue cognomẽ sine aliqua fraude/ licito iure si liber es: secũdum ea q̃ sępe statuta sũt minime prohiberis/ nullo ex hoc p̃iudicio futuro. Hęc tex.

k ℭ Circa hęc verba videatur bon9 tex. in c. qui de mẽsa. in prin. 37. distin. vbi dr. Qui de mẽsa & vino regis nolũt comedere ne polluãtur (vt dicit ibi glo. i.) Daniel/ Ananias/ Misael & Azarias: vtiq; si sapientiam atq; doctrinã Babyloniorũ scirent esse peccatum/ nunq̃ acquiescerẽt discere qđ nõ licebat. Discũt autẽ non vt sequant: sed vt iudicẽt atq; cõuertãt.

l ℭ Pro isto dicto Danielis ad eunuchorũ prępositũ: vidẽdus est text9 qui Hieronymi est in c. nec tales. in prin. de cõse. distin 5. vbi dicit. Nec tales accipiamus cibos: quos aut difficulter digerere aut comestos magno paratos & perditos labore doleam9. Olerũ/ pomorũ/ ac leguminũ facilior apparat9 est/ & arte impendijsq; cocorũ nõ indiget/ & sine cura sustentat humanum genus moderate sumptus: quia nec auide deuoratur quod irritamẽta gulę non habet/ & leuiori digestione decoquitur.

m ℭ Facit tex. in c. legimus. versi. sed ecõtra. 37. distin. vbi dr. Legitur ꝙ Moyses & Daniel omni sciẽtia Aegyptiorũ & Chaldęorũ eruditi fuerunt.

n ℭ Isti qui pręponunt super opera prouincię/ possent dici iure humano prępositi agentiũ in rebus: quos ius humanum non mediocriter priuilegiat. put est text9 qui videat (quia nimis diffusus vt transcribatur) in l. 1. & per totũ ti. C. de prin. agentibus in rebus. li. 12.

o ℭ Signare anulo alieno licitũ est/ etiã iure humano. Tex. est in §. possunt. insti. de testamẽ. et in l. ad testiũ. §. si ab ipso. ff eodẽ ti. quod est verũ: dũmodo signãs faceret mentionẽ ꝙ signauit alieno anulo. si eñ simpliciter signaret teneretur de falso. vt notat Paulus de castro in d. l. ad testiũ. & est bo. glosa in c. inter dilectos. in verbo delete. de fi. instru. Secũdo hoc verum in testamẽtis. Secus est in cõtractibus & p̃cipue magnarũ rerũ. ita di=

çit glosa in d.c. iter dilectos. in verbo delete. Io. Faber in d.§. possunt. Alex. de imola. in l. si vn⁹. C. de testa. et dñs meus Decius in c. significauit. in princi. de appel. Tertio hoc posset pcedere in teste vel in parte. Secus est in notario: quia talis proprio signo nō autem alieno signare debet scdm Paulum de castro in d. l. ad testiū. qui ad hoc allegat tea. qui parum facit in l. 1. §. sed consulto. ff de hijs quę in testa. dele. p ¶ Iure optimo missi sunt Danielis accusatores in lacum leonum: quia erant accusatores falsi qui secundum vtrūq ius humanū/ supplicij similitudine puniri debēt/ vt est text⁹ in l. fi. C. de accusa. & in c. q nō pbat. 2. qsti. 3. De quo diffusi⁹ dicet in verbo calūniator.

re a leonibus[r] Et Daniel regi respondens ait. Rex inęternū viue. Deus meus misit angelum suum & conclusit ora leonum/ & non nocuerunt mihi: quia coram eo iustitia inuenta est in me. Sed & coram te (rex) delictū non feci. Tūc vehemēter rex gauisus est super eo: & Danielem pręcepit educi de lacu. Eductusq est Daniel de lacu: & nulla lesio inuenta est in eo/ quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusauerunt Danielem/ & in lacum [p] leonum missi [p] sunt ipsi/ & filij [q]/ & vxores [r] eorum: & non peruenerūt vsq ad pauimentum laci donec arriperent eos leones/ & omnia ossa eorum comminuerūt (& iussit rex vt vniuersi tremiscerent & pauerent deum Danielis).

¶De quibusdā Danielis visionibus & somnijs: vide Danielis. 7. & sequentibus capitibus vsq ad. 12. inclusiue.

¶De duobus presbyteris qui in Susannę amorē exarserūt/ & a Daniele iudicati sunt [s]: vide Danielis. 13. Et late infra in verbo Susanna.

¶Erat Daniel conuiua regis/ & honoratus super omnes amicos eius. Dan. 14. a

¶Bel idolum (sacerdotum fraude manifesta) tradidit rex in potestatem Danielis: qui subuertit ipsum & templum eius. Dan. 14. d.

¶Erat draco magnus/ & colebant eum Babylonij: & dixit rex Danieli. Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit deus viuens: adora ergo eum. Dixitq Daniel regi. Dominum deum meum adoro/ quia ipse est deus viuens: iste autem non est deus viuens. Tu autem rex da [t] mihi potestatem: & interficiam draconem absq gladio & fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo Daniel picem & adipem & pillos/ & coxit pariter/ fecitq massas/ & dedit in os draconis: et diruptus est draco. Et dixit Daniel. Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonij/ indignati sunt vehementer: & congregati aduersum regem dixerunt. Iudęus factus est rex: bel destruxit/ draconem interfecit/ & sacerdotes occidit. Et dixerūt ad regem. Trade nobis Danielem: alioquin interficiemus te & domum tuam. Vidit ergo rex q irruerent in eum vehementer/ & necessitate cōpulsus tradidit eis Daniele: qui miserunt eum in lacum leonum/ & erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones septē/ & dabantur eis duo corpora quotidie/ & duę oues: & tunc non data sunt eis vt deuorarent Daniele. Erat autem Abacuc propheta in Iudęa: & ipse coxerat pulmentum/ & intriuerat panes in alueolo/ & ibat in campum vt ferret messoribus. Dixitq angelus domini ad Abacuc. Fer prandium quod habes/ in Babylonem Danieli/ qui est in lacu leonum. Et dixit Abacuc. Domine Babylonem non vidi: et lacum nescio. Et appręhēdit eum Angelus domini in vertice eius/ & portauit eum capillo capitis sui: posuitq eum in Babylonem super lacū in impetu spiritus sui. Et clamauit Abacuc dicens. Daniel serue dei: tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait Daniel. Recordatus es mei deus: & non dereliquisti diligentes te. et Surgensq Daniel comedit. Porro angelus domini restituit Abacuc cōfestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo vt fugeret Danielem: et venit ad lacum & introspexit. Et ecce Daniel sedēs in medio leonū: et exclamauit voce magna rex dicens. Magnus es domin⁹ deus Danie- Dan. vlti. c.f.g.

q ¶ Iure humano filij non puniuntur pena mortis p delicto a patribus cōmisso: etiam si delictum seu crimen esset crimē lesę maiestatis. Tex. est in l. quisquis. C. ad l. iuliā ma. De quo videat quod diffuse annotatum est supra i verbo anima. super illud pphetę. Aia quę peccauerit ipsa morietur.

r ¶ De iure humano/ vxores p maritorū delictis non puniunt etiam pecuniarie. Text⁹ est in l. ob maritorū culpam. C. ne vxor p marito. vbi dicitur. Ob maritorū culpam vxores iqnietari leges vetant. pinde rationalis noster si rea q a fisco occupatę sunt/ dominij tui esse pbaueris: ius publicum sequetur.

s ¶ De istis duobus presbyteris a Daniele iudicatis: est notabilis textus in c. nos si incompetenter. versi. itē Daniel. 2. qsti. 7. vbi dr. Daniel nulla legitima potestate funct⁹: iudices a populo constitutos de falso testimonio cōuicit/ & conuictos damnauit. Constat ergo q nullam potestatē habentes possunt redarguere dignitatib⁹ vel potestatibus sublimatos. Hijs ita respōdet. Miracula & maxime veteris testamēti sunt admirāda: nō in exemplū nec actionis trahenda. Multa eni cōcedebant tūc: q nunc penit⁹ phibent. Et subiungit. Exēplo ergo Danielis non solū accusandi vel redarguendi/ sed etiā iudicandi potestatē/ subditi sibi in platos vēdicarent: si illud in argumētū nec actionis liceret assumi quod nulla vnq auctoritate pmittit. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi/ q in nouissimis tpib⁹ suscitaret deus spm pueri iunioris/ illi⁹ videlicet de quo p pphetā dr. Puer nat⁹ ē nobis. Et iterū. Ecce puer me⁹: q iudices iniquitatis scribas scilicet & pharisęos falsis criminibus Susannā scilicet id est Ecclesiā accusantes/ & reā adulterij pnūciātes eorū Christū seqret/ cōuinceret ac cōdēnaret. Hęc tex.

t ¶ Non ab re petijt Daniel hāc potestatē sibi dari. Nō eni auctoritate ppria poterat id facere. put est bon⁹ text⁹

in l. nullus. C de Iudęis. vbi dr̃. Null⁹ tanq̃ Iudę⁹ cū sit innocens obteraẽ: nec expositū eū ad cōtumeliā religio qua
liscūq̧ pferat. Non passim eoꝝ synagogę vel habitacula cōcremētur/ vel perperā sine vlla ratione ledanẽ: cū aliogn
etiam si sit aliquis sceleribus implicitus: idcirco tñ iudicioꝝ vigor/ iurisq̧ publici tutela videẽ in medio cōstituta: ne
quisq̃ sibiipsi permittere valeat vltionē. v ℭ Videaẽ qd annotatū est supra in annotatione signata. q.
x ℭ Videaẽ qd huic sentētię annotatū est supra in verbo aia. y ℭ Dare: in iure humano multipliciter sumiẽ.

lis. Et extraxit eum de lacu leonū. Porro eos qui perditionis eius causa fuerant/ intromisit[v] in lacū: & deuorati sunt in momento coram eo.

Dare.

Iob.2.b ℭ Pellē[x] pro pelle & cūcta quę habet homo: dabit p aia sua.

Ecci.41.d ℭ Cum dederis[y]: ne improperes.

Math.5.g ℭ Qui petit a te/ da[a] ei: & volenti mutuare a te/ ne auertaris.

Mat.13.b. ℭ Qui hēt dabiẽ ei & abūdabit: q autē non hēt/ & qd hēt auferẽ ab eo.

Luce.6.f. ℭ Dimittite/ & dimittemini[z]: date/ & dabitur vobis.

Iaco.1.b. ℭ Si quis vestrū indiget sapiētia: postulet[a] a deo/ q dat omnibus affluēter & nō improperat/ & dabitur ei. Postulet autē in fide nihil[b] hesitans. Qui enim hęsitat: similis est fluctui maris qui a vento mouetur & circūfertur. Non ergo existimet homo ille q aliquid accipiat a domino.

Dauid.

Ruth vlt. ℭ Isai genuit Dauid regem.

1.Re.16.a ℭ Imple cornu tuum oleo (dixit dominus ad Samuelem) & veni vt mittam te ad Isai Bethleemitem. Prouidi enim in filijs eius mihi regem.

1.Re.16.b ℭ Fecit Samuel vt locutus est dominus/ & venit ad Isai: & sanctificauit eum & filios eius/ & vocauit eos ad sacrificium. Cumq̧ ingressi essent/ vidit Eliab: et ait. Non coram domino est Christus eius? Et dixit dominus ad Samuelē. Ne respicias[c] vultū ei⁹/ neq̧ altitudinem staturę eius: quoniā abieci eū. Nec iuxta intuitū hoīs ego iudico: homo enim videt ea quę patent/ dominus autem intuetur cor. Et vocauit Isai Aminadab et adduxit eū corā Samuel: qui dixit. Nec hunc elegit dñs. Adduxit autem Isai Samna: de quo ait. Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaq̧ septē filios suos corā Samuel & ait Samuel ad Isai. Nō elegit dñs ex istis. Dixitq̧ Samuel ad Isai. Nūquid cōpleti iā sūt filij? Qui respondit. Adhuc reliqu⁹ est paruulus: & pascit oues. Et ait Saul ad Isai. Mitte & adduc eū: nec ei dissimulem⁹ priusq̃ huc ille veniat. Misit ergo et adduxit eū. Erat autē ruff⁹ & pulcher aspectu/ decoraq̧ facie. Et ait dñs. Surge & vnge eū: ipse ē eni. Tulit ergo Samuel cornu olei & vnxit[d] eū i medio frm̃ ei⁹: & direct⁹[e] est spūs dñi a die illa i Dauid & deinceps.

mit. qñq̧ em̃ dare est accipietis facere. tex. est in. §. sic itaq̧. insti. de actio. & in l. nō videẽ. ff. de regu. iur. Quādoq̧ dare est remittere qd debeẽ. l. gñalr ff. de calū. l. si mulier. ff. de cōdi. ob cau. qñq̧ est cōmodare. l. si vt certo. §. nūc vidēdū. ff. cōmo. qñq̧ est tradere. l. si tibi. ff. de pscrip. ver. qñq̧ est pmutare vel cōpēsare l. de diffe. ff. de ver. sig. & oīb⁹ istis modis. hęc Salomonis sētētia satis pcedit.
z ℭ Hac snia euāgelica cōmonent psertim hij qui ad sacrosanctū accedūt eucharistię sacramētū. put est bon⁹ tex. i c. panē. de cōse. dist. 2. vbi dr̃. Panē de altari spūalr mādučare: ē inocētiā ad altare portare. Pctā & si sint quotidiana vel non sint mortifera āteq̃ accedatis dimittite debitorib⁹ vestris. Si dimittis: dimitteẽ tibi. Secur⁹ accede. Panis est & nō venenū. sed vide si dimittis: ne mētiaris deo/ quē nō fallis. mētiri deo potes: ipsum fallere non potes. Hęc textus.
a ℭ Hęc sentētia ponit in c. pdicator. 16. q̃st. 1. & in c. cū Marthę. in 1. col. de cele. missa. & ibi glo. ponit dystichō huic dicto satis applaudens. Tpib⁹ nr̃is qcūq̧ placelaborat: Det/ capiat/ q̃rat/ plurima/ pauca/ nihil. Hęc autē sentētia pręsertim in regib⁹ ac principib⁹ pcedit: quia vt dicit notabilis text⁹ in c. 1. de dona. hāc sibi quodāmō nobilitas legē ipōit vt debere se qd spōte tribuit existiet/ & nisi bñficijs suis creuerit nihil se fecisse putet.
b ℭ In fide nihil hęsitās. nō quia dubitet de fide/ seu de articulis fidei: sed quia non sperat firmiter se obtēturū quod petit. Si em̃ dubitaret de articulis fidei: hęretic⁹ censereẽ/ & pinde merito nihil impetraret. Tex. est in c. 1. de hęre. iuncto c. firmissime. versi. fina. eodē ti. vbi dr̃. Omni hoi qui ecclesię catholicę non tenet vnitatē neq̧ baptisin⁹/ neq̧ elemosyna q̃tūcūq̧ copiosa/ neq̧ mors p Christi nomine suscepta pficere poterit ad salutem.
c ℭ Similis est textus in c. pe. de prębeu. vbi dicitur. Non generis sed virtutum nobilitas vitęq̧ honestas gratū deo faciunt & idoneū seruitorem: ad cuius regimē non multos secundū carnem nobiles & potentes elegit/ sed ignobiles ac pauperes/ eo q nō est personarum acceptio apud ipsum.
d ℭ Circa hāc vnctionem Dauid & p ipsius et vnctionis cęterorum regū declaratione notandus est textus in c: vnico. versi. vñ in veteri. de sacra vnc. vbi dr̃. In veteri testamento non solum vigebatur sacerdos sed etiam Rex & Propheta: sicut in libro regum dominus pręcepit Helię. Vade & reuertere in domum tuam per/ desertum in Damascum. Cumq̧ perueneris illuc: vnges Azabel in regem super Syriam/ & Iesum filium Nausi vnges in regem super Israel/ Heliseum aũt filium Saphaat qui est de Abel/ vnges Prophetam pro te. Sed vbi Ihesus Nazaren⁹ quem vnxit deus spiritussancto sicut habetur in actibus apostolorum/ vnctus est oleo pietatis prę consortibus suis/ qui secūdū Apostolum est caput ecclesię quę est corpus ipsius principis: vnctio a capite ad brachiū est translata/ vt principes ex tunc non vngantur in capite/ sed in brachio siue humero vel in armo. In quibus principatus congrue designatur iuxta illud qd legiẽ/ Factus est principatus super humerū ei⁹. Et subiungiẽ. Refert inter pōtificis & principis vnctionem: quia caput pontificis chrismate consecratur/ brachiū vero principis oleo delinitur/ vt ostēdatur q̃ta sit differentia inter auctoritatem pontificis/ & principis potestatem. Hęc textus. De hac autem vnctiōe Dauid per Samuelē specialiter loquitur glo. in c. 1. in verbo exemplo. 75. distinc. Et dicit tex. in c. presbyter. 78. distinc. q Dauid & Salomon in adolescentia fuerunt vncti.
e ℭ De istis verbis loquitur tex. in c. vt cognouerunt. §. itē opponitur versi. nunquid etiam. de peni. distinc. 2. vbi dicitur. Nunquid Dauid charitatem nō habuit: super quem spiritus domini a die vnctionis directus est? An forte diceretur directus esse super eum: vt extūc gratiam prophetandi haberet/ non vt ex eo gratiam diuinę dilectionis acciperet? quod absurdum plane videtur: de eo sentire: de quo dominus ait. Inueni hominem secundum cor meum. Hęc textus.

¶Misit Saul nuncios ad Isai dicēs. Mitte ad me Dauid filiū tuum qui 1.Re.16.d
est in pascuis. Tulit itaqꝫ Isai asinū plenū panibus/ et lagenā vini/ & hœdū de capris vnū: & misit per manū Dauid filij sui Sauli. Et venit Dauid ad Saul: & stetit corā eo. At ille dilexit eū nimis: & fact9 est ei9 armiger. Misitqꝫ Saul ad Isai dicens. Stet Dauid in conspectu meo: inuenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocunqꝫ spiritus domini malus arripiebat Saul/ Dauid tollebat citharā & percutiebat manu sua: et refocillabatur Saul/ et leni9 habebat. Recedebat eni ab eo spūs mal9.

¶(Dauid contra Goliath Philistęū pugnare volenti) dixit Saul. Non 1.Re.17.d
vales resistere Philistęo isti/ nec pugnare aduersus eum: quia [f] puer es/ hic autem vir bellator ab adolescentia sua. Dixitqꝫ Dauid ad Saul. Pascebat seruus tuus patris sui gregē/ & veniebat leo vel vrsus/ & tollebat arietem de medio gregis/ & persequebar eos & percutiebam eruebamqꝫ de ore eorū: & illi cōsurgebāt aduersū me/ & appręhēdebā mētū eorū & suffocabā interficiebāqꝫ eos. Nā & leonē & vrsū iterfeci ego seru9 tu9. Erit igitur & Philistęus hic incircuncisus quasi vnus ex eis. &c.

¶Saul induit Dauid vestimētis suis/ & imposuit galeā ęreā super caput 1.Re.17.e
eius: & vestiuit eius lorica. Accinctus ergo Dauid gladio eius super vestē suā/ cœpit tētare si armatus posset incedere: nō ei habebat cōsuetudinē [g]. Dixitqꝫ Dauid ad Saul: nō possū sic incedere/ quia nō vsū habeo: et deposuit ea. Et tulit baculū suū quē sēper habebat i manib9 & elegit sibi quinqꝫ limpidissimos lapides de torrēte/ & misit eos i perā pastoralē quā habebat secū: & fundam manu tulit/ & prexit aduersū Philistęū. Verba Golię ad Dauid quę videri possūt: habent. 1. regū 17. f. i pri.

¶Cū surrexisset Philiste9 & veniret & appropinquaret cōtra Dauid/ fe 1.Re.17.f
stinauit Dauid & occurrit ad pugnā [h] ex aduerso Philistęi: & misit manū suā in perā/ tulitqꝫ vnū lapidē/ & fūda iecit/ & circūducēs percussit eū in fronte. Et infixus est lapis in fronte eius: & cecidit in faciem suā super terrā. Pręualuitqꝫ Dauid aduersū Philistęū in fūda/ & lapide: percussumqꝫ Philistęum interfecit. Cumqꝫ gladium non haberet in manu Dauid/ cucurrit & stetit super Philistęum: & tulit gladium eius & eduxit eum de vagina sua/ & interfecit eum/ pręciditqꝫ caput eius.

¶Cū egress9 eēt Dauid pcusso Philistęo/ tulit eū Abner/ & itroduxit co 1.Re.17.
rā Saule caput Philistęi hñtē i manu sua: & ait ad eū Saul. De q̄ pgenies o adolescēs? Dixitqꝫ Dauid fili9 serui tui Isai Bethleemitę ego sum.

¶Cū cōplesset Dauid loqui ad Saul: anima Ionathæ (filij Saulis) cōglu 1.Re.18.a
tinata est aīę Dauid/ & dilexit [i] eū Ionathas quasi aiam suā. Tulitqꝫ eū Saul i die illa & nō concessit ei vt reuerteret i domū patris sui. Inierūt aūt Dauid & Ionathas fœdus: diligebat [i] eñ eū quasi aiam suā. Nā expoliauit se Ionathas tunica qua erat indutus: & dedit eam Dauid & reliqua vestimēta sua vsqꝫ ad gladium/ & arcum suum vsqꝫ ad Balthceum.

f ¶Simile est quod dr in iure humano: Potētioribus pares esse non possumus. prout est textus vulgatus in l. 3. in prin. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. g ¶In iure humano aliud est ꝙ quis sit consuetus aliquid facere: aliud est ꝙ quis sit solitus. quia consuetus non dicit nisi fecerit pluries. l. 3. §. fi. C. de epis. audi. Solitus autē dr: etiam si semel tm fecerit. vt notat Bar. per illū tex. in l. mela. versi. sed si alimēta. ff. de ali. & ciba. lega. Et hanc differentiā posuit Bar. i l. 1. col. 2. C. quomodo & quando iudex. Et dicit Paulus de castro ibi ꝙ ista differentia cōmuniter tenetur: de eā tamen videndū est qd scribit dñs me9 Deci9 in Rub. de cōsuet. col. fi.

h ¶Hęc pugna Dauid & Golię Philistęi/ appellatur a iure humano duellū seu monomachia et est oīno illicita. prout est bo. tex. in c. monomachiā. 2. quest. 4. vbi dicit Monomachiā in lege nō assumimus/ quam pręceptā fuisse non reperim9: licet & quosdā iniisse legamus/ sicut Dauid sanctum & Goliam sacra pdit hystoria. nusq̄ tamē vt pro lege teneatur/ alicubi diuina sanxit auctoritas: cū hęc & hmōi sectātes deū solūmō tentare videāt. Hęc text9. De qua etiā phibitiōe duelli seu monomachię loquitur text9 q videri potest i c. 1. & 2. de purga. vulga. Et dicit tex. in c. 1. de cle. pugnan. in duello. Si clericus alicui spōte/ duellū obtulerit/ aut sponte susceperit oblatū: siue victor siue victus fuerit/ de rigore iuris est merito deponēdus. Sed q̄tūcūqꝫ eius in hoc grauis sit & enormis excessus/ euadere pōt depositionis sententiā/ si cū ipso suus episcopus duxerit misericorditer dispēsandū: dūmō ex ipso duello homicidiū vel mēbrorum diminutio non fuerit subsecuta. Et in c. 2. eodē. ti. text9 istā phibitionē amplians dicit. Henric9 pſbyter nobis hūiliter intimauit ꝙ cū laicū quēdā sup furto et sęculari placito cōuenisset: quia testes sui defecerūt/ pugilē scdm prauā terrę cōsuetudinē introduxit: qui reum vsqꝫ adeo ictib9 vulnerauit/ ꝙ coact9 est expirare. quia igi sup hoc nos cōsulere voluisti: ambiguitatē tuam rñsione hmōi remoueamus/ ꝙ tales pugiles homicidę veri existunt. Nec pdict9 sacerdos licet nō ipe sed ali9 p eo i duello pugnauit/ debet i sacris ordib9 ministrare: sicut tradūt sacrorum canonū istituta. hoicidiū aūt tā fctō q̄ pcepto siue cōsilio aut defensiōe nō ē dubiū ppetrari: poterit tñ cū eo circa hñdū bñficiū misericordit dispēsari. Hęc tex. Nō solū aūt iure pōtificio sed etiā iure cęsareo seu ciuili ihibitū ē duellū. Tex. ē i l. vnica. C. de gladia. li. 11. Quod verum ē si fieret nocēdi grā/ sec9 si grā cā & virtutis: hoc ei duellū satis pmittet put ē celebris tex. i l. q̄ actiōe. §. si qs i colluctatione. ff. ad l. aql. Dauid tñ q duellū iniit etiā nocēdi cā nō peccauit eo qa hoc fecit istinctu spūssci. Ita dicit glo. in d. c. monomachiā. 2. q̄sti. 4. vbi allegat bo. tex. i simi. i c. gaudem9. de diuor. vbi dr. Nec vlli vnq̄ licuit plēs simul vxores hre: nisi cui fuit diuina reuelatiōe cōcessū q mos qnqꝫ iterdū etiā fas cēset. p quā sicut Iacob a mēdacio/ Israelitę a furto/ & Sāson ab hoicidio: sic & pāriarchę & alij viri iusti q plēs sīt legūt huisse vxores/ ab adulterio excusāt. & ad hoc facit bo. tex. i c. noli existiare. 23. q̄. 1. vbi dr. Noli existiare nemine deo placere posse q armis bellicis ministrat. i his erat sāūs dauid cui dñs tā magnū phibuit testioniū. i ¶De effectu hui9 itimę amicitię videat quod annotatum est huic sententię in verbo amicitia. in prin.

k ℭ Glosa in c.s. in verbo prohibitus. in fi. de conse. distinc. 1. dicit Dauid homicidã fuisse. & in sui dicti pbationem adducit hoc dictum. Percussit Saul mille: & Dauid decẽ milia. De quo tñ videat infra occidere.
l ℭ Pro effectu istius quod hic dicitur Saulẽ pphetasse: videatur bonus textus in c. pphetauit. 1 q̃stio. 1. vbi dicit. Prophetauit Saul rea malus: cum etiã sanctũ Dauid persequeret. non ergo se iactent qui forte sine charitate habẽt sanctũ munus dei: sed videant qualem rationem sint habituri cum deo qui sanctis nõ sancte vtũtur. Ex his erũt qui dicturi sunt in iudicio. Et in noie tuo prophetauimus: quibus nõ dicetur/ Mẽtimini: sed Non noui vos. &c. Spũi ergo pphetię dicẽdi sũt habuisse: sed nõ meritũ. Hęc te.

1.Re.18.b ℭEgrediebatur Dauid ad omnia quęcunq; misisset eum Saul: & pru=
denter agebat. Posuitq; eum Saul super viros belli: & acceptus erat in
oculis vniuersi populi/ maximeq; in conspectu famulorum Saul.
1.Re.18.b ℭCũ reuerteretur percusso Philistęo Dauid/ & ferret caput eius in Hie
rusalem: egresssę sunt mulieres de vniuersis vrbibus Israel/ cãtãtes cho=
rosq; ducẽtes in occursũ Saul regis in tympanis letitię & i sistris/ & pręs
cinebant mulieres videntes atq; dicẽtes. Percussit Saul [k] mille: & Dauid
decem milia. Iratus est autem Saul nimis & displicuit in oculis eius iste
sermo: dixitq;. Dederunt Dauid decem milia / & mihi mille dederunt:
quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis/ Saul aspi=
ciebat Dauid a die illa & deinceps.
1.Re.18.c ℭInuasit spiritus dei malus Saul: & prophetabat [l] in medio dom⁹ suę.
Dauid autem psallebat manu sua sicut per singulos dies: tenebatq; lãs
ceam/ & misit eam putans q̃ configere posset Dauid cũ pariete. Et de=
clinauit Dauid a facie eius secundo: & timuit Saul Dauid/ eo q̃ domi=
nus esset cũ eo/ & a se recessisset. Amouit ergo eũ Saul a se: & fecit eũ tri=
bunum super mille viros. Et ibi de prudentia Dauid & aliquibus
verbis Saulis ad ipsum videri potest.
1.Re.18.d ℭDilexit Dauid Michol filiam Saul alteram: & nunciatum est Saul/ &
placuit ei. Dixitq; Saul. Dabo eam illi vt fiat ei in scandalum: & sit su=
per eum manus Philistinorum. Vbi quędam alia videãtur.
1.Re.18.f. ℭDixit Saul apud seruos suos. Sic loquimini ad Dauid. Non habet [m]
rex sponsalia [m] necesse: nisi [n] tantum centum pręputia Philistinorum
vt fiat vltio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat Dauid tradere in
manus Philistinorum. Cumq; renũciassent serui eius Dauid verba quę
dixerat Saul: placuit sermo i oculis Dauid vt fieret gener regis. Et post
paucos dies surgens Dauid abijt in Acharon cum viris qui sub eo erãt:
et percussit ex Philistijm ducentos viros / & attulit eorũ pręputia/ & an=
numerauit ea regi vt esset gener eius. Dedit itaq; Saul Michol filiã suã
vxorem: & vidit Saul & intellexit q̃ dominus esset cum Dauid. Michol
autem filia Dauid diligebat eum: & Saul magis cœpit timere Dauid.
Vbi quędam alia videantur.
1.Re.19.a ℭLocutus est Saul ad Ionatham filium [o] suum & ad omnes seruos su=
os: vt occiderent Dauid. Porro Ionathas filius Saul diligebat Dauid
valde: & indicauit Ionathas Dauid dicens. Quęrit Saul pater meus oc
cidere te. Quapropter obserua te quęso mane/ & manebis clam & abscõ

m ℭ Circa hęc verba aduertẽdũ est q̃ iure humano ista verba/ Nõ habet rea spõsalia necesse: perinde sonant ac si diceretur. Non habet rex necesse vt tu Dauid filię meę Michol quã vxorem petis/ spõsalia. i. donationem spõsaliciam(q̃ propter nuptias donatio vocatur) cõstituas. Iure em̃ humano sicut vxor dat marito dotẽ: ita marit⁹ dat vxori donationẽ propter nuptias p dotis securitate. Tea. est cũ glo. in auctẽ. dos data. C. de dona. ante nup. & in §. est & aliud. vbi per doc. insti. de dona. & bon⁹ textus in c. nuper. in fi. de do. iter vi. & vxo. vbi dr. Illud te nolum⁹ ignorare q̃ vxor dare dr viro dotem: vir autem vxori donationẽ ppter nuptias/ scdm legitimas sanctiones. Et hęc donatio propter nuptias alio nomie appellat dotaliciũ vxoris. vt est text⁹ cũ glo. in c. ex parte. B. de fo. cõpe. & in c. plerũq;. in verbo dotaliciũ. de do. iter vi. & vxo. q̃ autem vocet donatio spõsalicia: ẽ bonus textus cũ glo. in verbo sponsaliciam. in auctẽ. siue a me. C. ad sena. velle. Potest tamẽ de voluntate pris dotãtis remitti marito cõstitutio donatiõis ppt nupt. vt hic sed semel cõstituta remitti vel obligari aut alienari nõ potest etiã de cõsensu vxoris: nisi scdm formã que ponitur in auctẽ. siue a me. C. ad velle. vbi dr. Siue a me siue ab alio p me propter nuptias fiat donatio/ qd ex eacã est Imobile nec alienare nec obligare valeo: in hoc ergo contractus mulieris cõsensus nihil pficit quominus demus mulieri in rẽ actionem in spõsalitiã largitatẽ (id est donationẽ ppter nuptias) soluto matrimonio/ nisi ex secũdo post bienũ pfiteat/ & alię res viro sint quibus ei cõsuli possit. Absq; hijs enim neq; si frequẽter cõsentiat: ledet. Vir em̃ obligabit in alijs reb⁹ suis hui⁹ obligationis vel alienatiõis occasiõe: q̃ q̃tũ ad mulierẽ p nõ scripta habet. Idẽ in dote ẽ & multo poti⁹. Hęc tea.
n ℭ Quod Dauid paup & tenuis filiã regis Saul in vxorẽ ducturus: centũ pputia Philistinorũ dederit: bene facit p eo qd notat Bar. post glo. ibi. in l. si voluntate. C. de do. pmis. vbi dicit. q̃ si popularis seu plebeius accipiat aliquã nobilẽ in vxorẽ/ & cõfiteat se accepisse dotẽ quã tamẽ nõ accepit: q̃ tñ postea nõ poterit opponere exceptionem nõ numeratę dotis. iuxta titulũ. C. de do. cau. non nũe. et hoc ppter recõpensationẽ cũ nobilitate suę vxoris. & ita etiã tenet Bar. in l. si diuortio. ff. de ver. obliga. & Bal. in l. 2. §. fi. ff. si cer. pe. vbi dicit. idem esse qñ senex acciperet iuuenculã in vxorẽ/ & faceret instrumentũ dotis receptę: quia nõ haberet exceptionẽ nõ numeratę dotis ppter cõpensationẽ cũ vxoris iuuentute. Et cum Bar. & Bal. transit dominus meus Iason in l. fi. col. 2. versi. contra autẽ concludit Bar. in. 3. quęstione. C. de verbo. significa.
o ℭ Ionathas Saulis pri suo vt occideretur Dauid pręcipienti/ non tenebatur obedire/ & obediendo nec a crimine nec a pena homicidij fuisset excusatus: quia in atrocioribus nec seru⁹ domino/ nec filius patri debet obedire. l. seruus. C. de ac. & obliga. & est glo. solennis in l. liber homo. 2. ff. ad l. aqui.

p ¶ De iure humano tenebat annũciare: quia nõ caret scrupulo societatis occultę q manifesto facinori desinit obuiare. Dicit text⁹ in c. q̃rę. de sen. excõ. qđ dictũ pſertim ꝓcedit in subditis & domesticis/ & sic in vxore. put notabiliter sentit Bar. in l. vtrũ. ff. ad l. põpe. de parri. de quo videat diffuse in verbo cõsensus. q ¶ An Dauid exẽplo qui a facie Saulis eũ pſequẽtis fugit/ tribulationes fugere possim⁹: est bo. text⁹ in c. aduersitas. §. hoc etiã. versi. cũ vero. 7. q̃sti. 1. vbi dr̃. Cũ ſpũliter aliquis q̃rit: fugiat exẽplo Christi q a facie Herodis fugit in Aegyptũ/ fugiat exẽplo Pauli qui a fratribus per murum submissus est in sporta. vñ Augustin⁹ ait. Fugias minister Christi/ sicut Christ⁹ i ęgyptũ fugit: fugiat q ſpãliter q̃rit dũ per alios est firma salus ecclesię. Hinc etiã ait dñs discipulis. Si vos pſecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliã. Hinc etiã idẽ abscõdit se et exiuit de tẽplo qñ Iudęi lapides tulerũt vt iacerent in eũ. Hinc etiã Augustinus ait de eodẽ in psal. 34. Ecce elõgaui. Fugiẽs illud tãgit quod vitabat persequentes vt occasionẽ irę demeret/ & manebat in desertis orans in quo docebat nos i secreto cõsciẽtię gescere cũ a malis pręmimur. Hęc textus.

r ¶ Nõ habeo laicos panes id est panes q edi possũt a laicis. panes eñ ppositionis a laicis edẽdi nõ erãt vt est tex. qui bene facit ad declarationẽ istoꝵ verboꝵ in c. si. in prin. 10. q̃sti. 1. vbi dr̃. Hãc cõsuetudinẽ q contra sanctã ecclesiã catholicã augeri videt oino interdicim⁹: vt nullomodo vnq̃ vllo tẽpore oblationes q infra sanctam ecclesiam offerũtur sub dñio laicorũ detineantur/ sed tm̃modo sacerdotibus q quotidie dño seruire videt illis solis liceat comedere & bibere. qui in veteri testamento ꝓhibuit dñs panes sanctos comedere filijs Israel/ nisi tantũmodo Aaron & filijs eius. qui panes lõge erãt ab istis panibus qui nũc in sancta ecclesia offerũtur. quia illi sub vmbra legis erãt: q vero modo/ sub gratia sunt spiritus sancti toto mũdo euãgelio coruscãte. Hęc textus. s ¶ Pro effectu istorum verborũ videat bonus textus in c. tribus gradibus in fi. de conse. distinc. 2. vbi dr̃. Pręcipim⁹ ne vnq̃ extero clerico ecclesię siue laico de fragmẽtis oblationũ Christi ad mensam ponatur. vnde eñ scis tu qui passim sanctuarij panes indignis impendis: vñ nosti si a mulieribus mundi sunt? Hinc & Dauid ab Abimelech sacerdote interrogatus cũ panem sibi ad comedẽdũ posceret cũ se mundum ante triduum profiteretur/ panes propositionis manducauit. Hęc textus. Videatur etiã pro eliciendo effectu istorum verborum/ textus in c. sciatis. versi. item si panes. 33. q̃sti. 4. vbi dr̃. Si panes propositionis ab hijs q vxores suas tetigerant comedi nõ poterant: q̃to magis ille panis qui de cœlo descendit nõ potest ab hijs qui coniugalibus paulo ante hęsere complexibus/ violari atq; contingi. non q nuptias condemnemus: sed q eo tempore quo carnes agni manducaturi sumus/ vacare a carnalibus operibus debemus. Hęc textus. t ¶ Sic ergo vt famis necessitati occurreretur/ Abimelech dedit Dauid & suis panes propositionis edendos: alias. s. nisi immineenti necessitate non daturus. Et ita istum passum intelligit glosa in c. discipulos. de cõse. distinc. 5. Et hãc declarationẽ sentit text⁹ in d. c. discipulos. iũctus cũ text. in c. ideo permittẽte. versi. Apostolos quoq; cõtra litterã 25. q̃sti. 1. dicit eñ text⁹ in d. c. discipulos. Discipulos cũ per segetes trãseũdo euellerẽt spicas & ederent/ ipsius Christi vox innocentes vocat: quia coacti fame hoc fecerũt. Textus vero in d. c. ideo. dicit. Apostolos contra litteram sabbati per sata prętergrediẽtes/ spicas vellentes & confricantes manibus suis/ probabili exemplo Dauid Christus excusauit: dicens. Non legi-

deris. Et ibi diffusiora sunt de verbis Ionathæ ad Dauid & ad Saulem patrem suum.

¶ Placatus Saul voce Ionathæ iurauit. Viuit dñs: non occidet Dauid. 1. Re. 19. b
Vocauit itaq; Ionathas Dauid: & indicauit ei oĩa verba hęc. Et introduxit Ionathas Dauid ad Saul: & fuit ãte eũ sicut erat heri & nudiustertius.

¶ Factus est spiritus domini malus in Saul. Sedebat autẽ in domo sua 1. Re. 10. d
et tenebat lanceam/ porro Dauid psallebat manu sua: nisusq; est Dauid configere Saul in pariete. Et declinauit Dauid a facie Saul/ lancea autẽ casso vulnere perlata est i parietẽ: & Dauid fugit & saluat⁹ ẽ nocte illa.

¶ Misit Saul satellites suos nocte in domum Dauid: vt custodirent eũ 1. Re. 16. c
et interficeretur mane. Quod cum annunciasset [p] Dauid Michol vxor sua dicens/ nisi saluaueris te nocte hac/ cras morieris: deposuit eum per fenestram. Porro ille abijt & aufugit [q] atq; saluatus est. Tulit autẽ Michol statuam & posuit eam super lectũ/ & pellẽ pilosam caprarum posuit ad caput eius: & operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent Dauid: & respõsum est q ægrotaret. Rursumq; misit Saul nuncios vt viderẽt Dauid: dicens. Afferte eũ ad me in lecto: vt occidatur. Cumq; venissẽt nuncij: inuentum est simulachrum super lectum/ & pelles caprarum ad caput ei⁹. Dixitq; Saul ad Michol. Quare sic illusisti mihi: et dimisisti inimicũ meũ vt fugeret? Et respondit Michol ad Saul. Quia ipse locutus est mihi dicẽs. Dimitte me: alioquin interficiam te. Dauid autem fugiens [q] saluatus est.

¶ De renouatione fœderis Dauid & Ionathę/ vtq; Saul Ionatham excusantem Dauid/ opprobrijs confudit/ & lancea percutere voluit: vide primi regum. 20. f. & g.

¶ Venit Dauid in Nobe ad Abimelech sacerdotem: & dixit. Si quid habes ad manũ vel quinq; panes da mihi: aut qcquid inueneris. Et respondens sacerdos ad Dauid: ait illi. Non habeo laicos [r] panes ad manum: sed tãtum panẽ sanctũ. Si mũdi sunt pueri maxime a mulieribus [s] mãducẽt. Et respondit Dauid sacerdoti: & dixit ei. Et quidem si de mulieribus agitur: cõtinuimus nos ab heri & nudiustertius quando egrediebamur & fuerunt vasa puerorum sancta Porro via hęc polluta est: sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panen: neq; enim erat ibi panis [t] nisi tãtũ panes propositionis &c. 1. Re. 21. a b. et. c.
Ibide habetur de gladio Goliath Philistęi dato Dauid per Abimelech sacerdotem.

1. Re 21. d ftis quod fecerit Abimelech quando venit ad eum Dauid/ & dedit ei panes propositionis de quibus non licebat edere nisi solis sacerdotibus: & comedit ipse & pueri eius?

¶ Fugit [v] Dauid a facie saul: & venit ad Achis regẽ Geth. Dixeruntq́ serui Achis: cum vidissent Dauid. Nũquid nõ iste est Dauid rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes: percussit Saul mille/ & Dauid decem milia? Posuit autẽ Dauid sermones istos in corde suo/ & extimuit valde a facie Achis regis Geth: & mutauit [x] os suũ corã Achis. Et collabebatur inter manus eorum/ & impingebat in ostia porte: defluebãtq́ saliue ei⁹ in barbã. Et ait Achis ad seruos suos. Vidistis hominẽ insanũ v: q̃re adduxistis eũ ad me? An desunt nobis furiosi: quia intro

1. Re. 22. a duxistis istũ vt fureret me p̄sẽte/ dimittite illũ hic: ne igrediat̃ domũ suã.

¶ Abijt Dauid inde (idest a domo Achis) & fugit in speluncam odollam. Quod cum audissent fratres eius & omnis domus patris eius: descenderunt ad eum illuc. Et conuenerunt z ad eum omnes qui erant in angustia constituti & oppressi ære alieno & amaro animo: et factus est eorum princeps. Fueruntq́ z cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est Dauid inde in Malphat que est Moab: & dixit ad regem Moab. Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum: donec videam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manseruntq́ apud eum cunctis diebus quibus Dauid fuit in presidio. Dixitq́ Gad propheta ad Dauid. Noli manere i presidio: proficiscere et vade in terram Iuda. Et profect⁹ est Dauid: & venit i saltum Areth.

1. Re. 24. a. ¶ (Dauid existente in tutissimis locis Engaddi) assumẽs Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel/ perrexit ad inuestigandum Dauid & viros eius etiã super abruptissimas petras que solis ibicibus peruiæ sunt: & venit ad caulas ouium que se offerebant vianti. Eratq́ ibi spelunca: quam ingressus est Saul vt purgaret [a] vẽtrem. Porro Dauid et viri eius in interiori parte spelunce latebant: & dixerunt serui Dauid ad eum. Ecce dies de quã locutus est dominus ad te. Ego tradã tibi inimicũ tuũ vt facias ei sicut placuerit oculis tuis. Surrexit ergo Dauid & precidit [a] orã chlamydis eius silenter. Post percussit cor suũ Dauid eo q̄ abscidisset oram chlamydis Saul: dixitq́ ad viros suos. Propicius sit mihi dominus ne faciã hãc rẽ a domino meo Christo domini/ vt mittã manũ meã i eũ: quia Chr̃s dñi ẽ. Vbi ãpliora de Dauid videri possũt.

1. Reg. 24 ¶ Saul exurgens de speluca: pergebat cœpto itinere. Surrexit autẽ post

[v] ¶ Videatur quod annotatum est supra q. [x] ¶ Circa hanc simulationẽ Dauid & p̄ erudictione ex ea sumẽda: est bonus text⁹ in c. vtilem simulationem 22 q̃sti 2. vbi d̃r. Vtilem simulationem & in tempore assumendã Iesu regis Israel nos doceat exemplũ: qui cũ non potuisset interficere sacerdotes Baal nisi finxisset se idolum velle colere dicens. Cõgregate mihi omnes sacerdotes Baal. Rex Achab seruiuit ei i paucis: ego seruiã sibi in multis. Et Dauid quando mutauit faciẽ suam & abijt. Nec mirũ q̃uis iustos homines/ tamen aliqua simulare p̄ tempore ob suam & aliorũ salutẽ/ cũ & ipse dñs noster nõ habẽs peccatũ nec carnẽ peccati/ simulationem peccatricis carnis assumpsit vt condemnans in carne pcc̃m/ nos in se fateret iustitiã dei. Hec tex. de quo tamẽ an scilicet & quãdo licita sit simulatio: dicet i verbo simulare.

[v] ¶ Ex istis verbis regis Achis ratione eorũ q̃ per Dauid fiebãt emanatis/ satis colligitur vnus modus p̄sumendi aliquẽ esse isanũ seu furiosum: quando scilicet versatur seu operatur more insanorum seu furiosorum. Que p̄sumptio est etiam iure humano cõprobata. Qui eñi vel operantur vel loquuntur instar furiosorum: furiosi iudicatur. vt est no. textus in l. ob que vitia. in princi. ff. de edi. edic. & est bona glo. in l. nec codicillos. in glo. ma. circa fi. C. de codicil. & in l. si maritus. in verbo ferendus ff. solu. ma. & bonus textus in l. quidã in suo. ff. de condi. insti. De qua materia/ ex quibus scilicet actibus aliquis presumatur furiosus: satis diffuse loquitur dñs meus Iason qui videri potest in l. furiosum. col. 2. qui testa. fa. pos. & dicetur in verbo furiosus vbi peculiarior sedes. [z] ¶ Circa hanc sententiam videatur bonus textus in c. omnis qui. in prin. 7. questi. 1. vbi dicit. Omnis qui gemebat & vexabatur a Saul: fugiebat & veniebat ad Dauid. Si rex pijssimus atq́ iustissimus Dauid sciret peccatum esse fugientes persecutionem & trãseuntes de loco ad locũ/ & de ciuitate ad ciuitatem/ recipere tales: nequaq̃ reciperet/ nec secũ teneret/ neq́ in alijs ciuitatibus eos collocaret. Hec tex. [a] ¶ Quid hec ore chlamydis Saulis precisio facta per Dauid qui postea se ei fecisse cõdoluit significet: videatur bonus ac solennis textus in c. plerũq́. §. item obijcit. ver. si. itẽ in libro regum legitur. 2. q̃sti. 7. vbi dicit text⁹. In libro regum legitur q̃ cũ Dauid fugeret a facie Saul/ latuit in spelunca. in quã cũ Saul diuertisset ad purgandũ ventrem: Dauid p̄cidit orã chlamydis eius: quod se fecisse postea grauiter doluit & vehementer pœnituit. Saul a dño erat reprobatus: & ex inuidia/ Dauid persequebatur vt eum morti traderet. Dauid erat vir humilis & mitis/ Sauli a domino substitutus/ per Samuelem vnctus in regẽ/ sed tamẽ que precidit oram chlamydis Saulis/ grauiter fleuit: cum a Saule sola administratiõe vnctionis separetur. Vnde datur intelligi q̃ subditi q̃uis religiosi sint/ prelatos suos criminosos accusare non possunt. Nam per Saulem qui ventrem purgabat. prelati intelliguntur qui maliciam corde conceptam foras in opus producunt. Hec textus. Sed quia communis conclusio est prelatos accusari posse per subditos/ vt in c. ex parte. de accusa. subiungitur in d. c. plerumq́. §. his ita responderur. ver. si. item per Saulem. q̃uis per Saulem prelati intelligantur/ per Dauid subditi/ & Saul purgans ventrem eos significet qui maliciam corde conceptam foras in opus producunt: ta neñ in precisione chlamydis non significatur reprehensio peccati. Per chlamydem enim: regis potestas intelligitur. Hanc precidit: qui prelatum sentẽtia damnationis ferit. quod nulli subditorum licet. facta enim pastoris/ oris gladio. c. sententia dãnationis a subditis ferieda nõ sunt. Vel p̄ Dauid significatur q̃ nequitiã suorũ prelatorũ videtes/ maiora eorũ pc̃ã cõtẽnũt/ minima vero & leuia quasi extremã orã chlamydis p̄cidẽtes reprehẽdere & lacerare satagũt. Hec text⁹. De eo etiã q̃ Dauid orã chlamydis Saulis p̄cidisse condoluit. est text⁹ in c. dñs. circa mediũ. 2. q̃sti. 7. vbi d̃r. Si nõ habebat Saul sacramẽti sanctitatẽ: quid in eo Dauid venerabat̃? Nã eũ p̄pter sacramenti vnctionẽ & honorauit viuũ: & vindicauit occisum. E t quia vel p̃nitcu-

Dauid cū: & egressus de spelūca clamauit post tergum Saul/dicens. Dn̄e mi rex.
Et respexit Saul post se: et inclinans se Dauid pronus in terrā adorauit/ dixitq̧
ad Saul. Quare audis verba hominum loquentium/Dauid quęrit malum aduer-
sum te? Ecce hodie viderūt oculi tui q̧ tradiderit te dominus in manu mea in spe-
lunca/ & cogitaui vt occiderem: sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim. Non
extendam manum meam in dominum meum: quia Christus domini est. Quin
potius pater mi vide & cognosce oram chlamydis tuę in manu mea quomodo cū
prę̄scinderem summitatem chlamydis tuę nolui extendere manum meā in te: ani-
maduerte & vide quoniam non est in manu mea malum neq̧ iniquitas/ neq̧ pec
caui in te. (Et subiungitur) Quem persequeris[b] rex Israel/ quē persequeris? Canē
mortuū persequeris & culicē viuū. Vbi diffusius de sermonib9 Dauid ad Saulē.
ℭCum cōplesset Dauid sermones suos: dixit Saul. Nunquid vox hęc tua fili mi 1. Re.24. d.
Dauid? Et leuauit Saul vocem suā & fleuit: dixitq̧ ad Dauid. Iustior tu es q̄ ego:
tu enim tribuisti mihi[c] bona/ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti mihi ho
die quę feceris mihi bona: quomodo tradiderit me dominus in manu tua/ & non
occideris me. Quis enim cum inuenerit inimicum suum/dimittat eum in via bo-
na? Sed dominus reddat tibi vicissitudinē hāc: pro eo q̧ hodie operatus es in me.
Et nunc quia scio q̧ certissime regnaturus sis & habiturus in manu tua regnum
Israel: iura mihi domino/ ne deleas semen meum post me/neq̧ auferas nomen de
domo patris mei. Et iurauit Dauid Sauli. Abijt ergo Saul in domū suam: & Da-
uid & viri eius ascenderunt ad tutiora loca.

ℭDe ira Dauid in Nabal/prudentiaq̧ vxoris eius Abigail venientis obuiam Da
uid/& sermonibus suis ac muneribus eum lenientis: vide. 1. Regum. 25. & diffu-
se supra in verbo Abigail.

ℭDauid (mortuo Nabal) accepit Abigail vxorem/sed et Achinoen accepit Da- 1. Reg.25.
uid de Iezrael: & fuit vtraq̧ vxor eius. Saul autē dedit[d] Michol filiā suam vxo-
rē Dauid/alio viro[d] Phalti filio Lays qui erat de Gallim.

ℭ(Saul adhuc persecutus est Dauid) Videns autem Dauid q̧ venisset Saul post 1. Re.26. b
se in desertum: misit exploratores & didicit q̧ illuc venisset certissime. Et surre-
xit Dauid clam: & venit ad locum vbi erat Saul. Venerūt Dauid & Abisai ad po-
pulum nocte: & inuenerunt Saul iacentem & dormientem in tentorio/ & hastam
fixam in terra ad caput eius/Abner autem principē militię Saulis & populū/dor
mientes in circuitu eius. Dixitq̧ Abisai ad Dauid. Conclusit deus inimicum tu-
um hodie in manus tuas. Nūc ergo perfodiā eum in terra semel/& secundo opus
non erit. Et dixit Dauid ad Abisai. Ne[e] interficias eum Quis enim extendet ma
num suam in Christum domini: & innocens erit? Et dixit Dauid. Viuit dominus
quia nisi dominus percusserit eum/aut dies eius venerit vt moriatur/aut in prę̄liū
descendens perierit: propicius sit mihi dominus ne extendam manum meam in
Christum domini. Nūc igitur tolle hastam quę est ad caput ei9/ & ciphum aquę:
et abeamus. Tulit igitur Dauid hastam & ciphum aquę quę erat ad caput Saulis/
et abierūt: & non erat quisq̄ qui videret et intelligeret & euigilaret/sed omnes dor
mientes/quia sopor domini irruerat super eos.

ℭ(Saul vbi misericordiam Dauid in eum cognouit) clamauit et ait. Peccaui. Re 1. Re.26. b
uertere fili mi Dauid. Nequaq̄ enim vltra tibi maleficiā: eo q̧ preciosa fuerit aīa
mea i oculis tuis hodie. Apparet enim q̧ stulte egeri: & ignorauerim multa nimis.
Et respōdēs Dauid ait. Ecce hasta regis. Trāseat vn9 de pueris regis & tollat eā:
dn̄s autem retribuet vnicuiq̧ iuxta iustitiā suā & fidē. Tradidit enim te dn̄s hodie

lā ex eius veste absciadit: percusso corde trepidauit. Et text9 de hac cōtristatione Dauid ob precisam orā chlamydis Saulis loquēs in c. vt cognouerūt §. opponitur. versi. quomodo etiam. de peni. distin. 2. dicit. Quomodo charitatem nō habebat: qui q̄renti animā suam pepercit: quorā chlamydis suę p̄scidit. postea cor suum grauiter percussit clamās: quē p̄sequeris rex isrł? canē mortuum/ & culicem viuum. b ℭ Hęc verba dauid ad Saulē citātur per textū i c. vt cognouerunt. §. opponit. vers. quomodo etiam. de peni. disti. 2. de quo textu videat supra annotatiōe proxima. c ℭ Quia Dauid nō solum nō reddidit Sauli mala p malis/ sed etiā retribuit bona p malis/ prout hic dicit: aduertēdū est q̧ sex reperiuntur species seu differētię retributionis/ quę ponunt per textū solennē q̧ Augustinus est i c. sex sūt differetię. 23. q̄sti. 3. vbi dr. Sex differētię sunt (supple retributionū). Reddere bona p malis/ nō reddere mala p malis: hæc bonorū sunt/ & prius meli9. Nō reddere bona p bonis/ & reddere mala p bonis: hęc duo malorum sunt/ sed posterius deterius. Reddere bona p bonis/ & pro malis bona: hęc duo mediocrium sunt/ prius propinquum bonis/ & posterius propinquū malis. Hęc textus. d ℭ De isto loquitur tex. in c. quod autem. paulo ante finē. 32. questi. 1. ac quo infra dicetur. e ℭ De mansuetudine quā in Saulē Dauid exercuit: est textus in c. dominus. circa medium. 23. questi. 4. vbi dicitur q̧ Dauid honorabat Saul pp̄ter vnctiōis sanctitatem. per hoc concludens/ sacramenta dei nihil obesse mores malorū hominū: quo illa vel nō sint vel minus sancta sint.

f ℭAn Dauid exemplo/persequentiũ nos tribulationes si fugiendo declinare possimus/ fugere debeamus: videatur boni textus in c.suscitaris.& in c. aduersitas.7.q̃sti.1.et superiꝰ annotatũ est.q. Quid autẽ de eo qui actualiter inuaditur/& se defendendo potest inuasorẽ occidere/& fugiendo potest declinare/an fugere debeat: Bar.in l.vt vim.in fi.ff.de iusti.& iure.Bal.in c.1.in prin.de pace tenẽ.& in l.1.in.3.col. C.de edi.acti.& glosa in c.suscepimus.in verbo interimere.de homici.tenẽ at ꝙ debet fugere: saltem q̃n fugere potest sine periculo verecũdię. Sed idẽ

in manum meam: & nolui extẽdere [e] manum meã in Christum domini.Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis: sic magnificetur anima mea in oculis domini/ et liberet me de omni angustia. Ait ergo Saul ad Dauid.Benedictus tu fili mi Dauid: & quidem faciens facies/et potens poteris. Abijt autem Dauid in viam suam/& Saul reuersus est in locum suum.

1.Re.27.a ℭAit Dauid in corde suo Aliquãdo incidã vna die ĩ manꝰ Saul.Nõne melius est vt fugiã/& saluer in terra Philistinorũ [f]: & desperet Saul cessetq̃ me quęrere in cũctis finibus Israel? Fugiã [f] ergo manꝰ eius.Et surrexit Dauid & abijt ipse & sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth: & habitauit Dauid cũ Achis in Geth & ipse & viri eius & domus eius & duę vxores eius Achinoẽ Iesraelitis & Abigail vxor Nabal carmeli. Et nunciatum est Dauid ꝙ fugisset Dauid in Geth: et non addidit vltra quęrere eum.

ℭDe quibusdam prę lijs Dauid: vide.1.Regum.27.c.d.29.et.30.

1.Re.30.g ℭDauid(prę da contra hostes in quodã prę lio cõquisita) dixit.Aequa [g] pars erit descendentis in prę liũ & remanẽtis ad sarcinas: & similiter diuident.Et factum est hoc ex die illa: & deinceps constitutũ et prę finitũ/ et quasi lex in Israel vsq̃ in diem hanc.

1.Re.31.a. 2.Re.1.b. ℭ(Mors Saulis & Ionathę eius filij eodem prę lio contigit: qua nunciata Dauid) scidit vestimenta sua omnesq̃ viri qui erãt cum eo/& planxerũt [h] & fleuerunt et ieiunauerunt vsq̃ ad vesperam super Saul & super Ionatham filium eius/& super populũ domini & super domum Israel/ eo ꝙ corruissent gladio.

2.Reg.1.c ℭDauid ait (ad eum qui Saulis & Ionathę mortem sibi nunciauerat) Quare non timuisti mittere manum tuam vt occideres Christum domini? Vocansq̃ Dauid vnũ de pueris suis ait.Accedens irrue in eum.Qui percussit illum et mortuus est: & ait ad eum Dauid.Sãguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum [i] te dicẽs.Ego interfeci Christum domini.

2.Reg.2.a ℭConsuluit Dauid dominum dicens.Num ascendam in vnam de ciuitatibus Iuda? Et ait dominus ad eum.Ascẽde. Dixit Dauid.Quo ascendam? Et respondit ei.In Hebron.Ascendit ergo Dauid & duę vxores eius Achinoen Israelitis et Abigail vxor Nabal Carmeli/ sed & viros qui erant cum eo duxit Dauid singulos in domo sua/& manserunt in oppidis Hebron: veneruntq̃ viri Iuda & vnxerũt [k] ibi Dauid/vt regnaret super domum Iuda. Et per discursum illius capituli quędã alia de Dauid videri possunt.

2.Reg.3.a ℭNati sunt sex filij Dauid in Hebron: fuitq̃ primogenitus eius Ammon [l]/de Achinoen Israelitide/& post eũ Theleas de Abigail vxore Na

Bar.i l.1. C.vñ vi.tenet ꝙ immo nõ tenet fugere propter periculũ qd̓ euenire sibi posset ex fuga/ ꝓpter casurã vel alias.Et ita etiã tenẽt ibi Ange.& Saly.& Panor.ĩ c.significasti.2.de homi.in.2.col.vbi dicit ꝙ ista pars est verior de rigore iuris/sed tamen ꝙ alia opinio q̃ vultꝙ teneatur fugere/est tutior in foro animæ.

g ℭIure etiã humano prę da hostiũ debet a principe diuidi secundũ merita & qualitates personarum: tex.est ĩ c.ius militare.in fi.2.distinc. vbi dicit̃. De iure militari est/ prędę decisio/ & ꝓ personarum qualitatibꝰ et laboribꝰ iusta diuisio/ ac principis portio. De quo dictũ est supra in verbo bellum.in annotatione facta super verbo Spolia.

h ℭHuius ploratus et vindictę factę per Dauid de morte Saulis: meminit tex.in c.dñs.circa medium.ibi. vindicauit occisum.1.questi.1.& textus ĩ c.vt cognouerũt.§.opponitur. versi.quomodo.de peni.distinc.2. vbi dicit̃.Quomodo charitatem nõ habebat (Dauid) qui mortem inimici sui tam grauissime tulit?

i ℭDe iure humano ad inferẽdam pœnã mortis non sufficeret ꝙ quis ore proprio sponte fateretur se aliquem interfecisse: sed necesse esset vt alia adminicula concurrerent. tex.est in l.1.§.si quis vltro.ff.de q̃sti.vbi dr̃.Si qs vltro de maleficio (supple a se cõmisso) fateat̃ non semp ei fides habẽda est. nõnunq̃ eñ aut metu aut aliqua alia de causa in se confitẽtur. Et extat epistola diuoꝵ fratrum ad Vocumiũ saxam: qua cõtinetur liberãdum eum qui in se fuerat confessus/cuius post damnationem de innocẽtia cõstitisset. Hæc textꝰ.Et facit bonus textus in l.non tantum.ff.de appella.vbi probatur eum non esse audiendum qui vult perire: et ideo quemlibet pro cõdemnato ad mortem etiã eo inuito appellare posse. Sed si cum confessione aliqua adminicula cõtra hũc interfectorem Saulis concurrissent: potuisset etiam iure humano ad mortem damnari/tametsi diceret se interfecisse de voluntate ipsius Saulis in extremis constituti.quia etiã in violentem seu rogantem vt ita fiat: sanguinolentę aut iniuriosæ manus non sunt inijciendę. Textus est no.in c. contingit.de sen.excom.quia nemo est dominus membrorum suorum. prout est tex.in l.liber homo.2 ff.ad l.aqui.

k ℭDe vnctione Dauid & cęterorum regum: videatur quod annotatum est circa principium huius hystorię.

l ℭDe Ammon primogenito filio Dauid/et etiam de Absalon: textus est in c.sicut.§.necesse.versi.vnus quippe eorum.47.distinc.de quo videantur quæ scripta sunt supra in verbo Ammon.

bal Carmeli/porro tertius Absalō filius Maacha/filię Tholomai regis
Gessuc/quartus autem Adonias filius Agith/ & quītus Sapharias fili=
us Abithal/sextus quoq Iethraam de Egla vxore Dauid.
¶Misit Dauid nuncios ad Isboseth filium Saul: dicēs. Redde [m] vxorē
meam Michol quam despondi mihi: cētum preputijs Philisthijm. Misit 2. Reg.3.c
ergo Isboseth: & tulit eam viro suo Phaltiel filio Lais. Sequebaturq
eam vir suus plorans/vsq Bathurim: & dixit ad eum Abner. Vade &
reuertere: qui reuersus est.
¶(Abner militię Saulis principe per Ioab militię Dauid pricipem pro 2. Reg.3.f.
ditorie interfecto) dixit Dauid ad Ioab/& ad omnē populū qui erat cū g.
eo. Scindite vestimenta vestra & accingimini sacris: & plangite ante exe
quias Abner. Porro rex Dauid sequebatur feretrum. Cumq sepelisset
Abner in Hebrō: leuauit rex Dauid vocem suā & fleuit [n] super tumu=
lum Abner. Fleuit autem & omnis populus. Plangēsq rex & lugēs Ab=
ner: ait. Nequaq̄ vt mori solent ignaui: mortuus est Abner. Manus tuę
ligatę non sunt/& pedes tui non sunt compedibus aggrauati: sed sicut
solent cadere coram filijs iniquitatis sic corruisti. Congeminansq om=
nis populus fleuit [n] super eū. Cumq venisset vniuersa multitudo cibū
capere cū Dauid clara adhuc die: iurauit Dauid dicens. Hęc faciat mi=
hi deus & hęc addat: si ante occasum solis gustauero panem vel aliud
quicq̄. Omnisq populus audiuit: & placuerunt eis cuncta quę fecit rex
in conspectu totius populi.
¶De Dauid qui duos Isboseth filij Saulis interfectores occidi [o] prece
pit: vide. 2 Regum. 4. per totum.
¶Venerunt vniuersę tribus Israel ad Dauid in Hebron: dicentes. Ec=
ce nos os tuum & caro tua sumus: sed & heri & nudiustertius cum esset 2. Reg.5.a
Saul rex super nos/tu eras educens & reducens Israel. Dixit autem do=
minus ad te: tu pasces populum meū Israel/& tu eris dux super Israel.
Venerunt quoq & seniores Israel ad regem in Hebron/& percussit cū
eis rex Dauid fœdus i Hebron corā domino: vnxerūtq [p] Dauid in re=
gem supra Israel.
¶Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpisset: & quadra
ginta annis regnauit. In Hebron regnauit supra Iudam septem annis 2. Reg.5.a
et sex mensibus: in Hierusalem autem regnauit trigintatribus annis
super omnem Israel & Iudam.
¶Proposuit Dauid premium qui percussisset Hiebuseum & tetigisset 2. Re.5.b.
domatum fistulas: & abstulisset cęcos [q] & claudos odiētes animā Da=

m ¶Quod Dauid vxorem suam Michol post adulteriū per eam cum altero viro cōmissum requisierit: bene fa=
cit pro affirmatiua parte eius quęstionis qua petitur/ an maritus vxorē adulteram possit secum retinere. in qua cōtra
cōcluditur q si pœnitentiam non egerit/ sed in adulterio perseueret: retinere nō debet. Alioqui si egerit pœnitētiā/
et ab adulterio velit desistere: potest retinere. Tex. est in c. si vir. de adul. vbi dr. Si vir sciēs vxorem suam deliquisse q̄
non egerit pœnitētiam/ sed permanet in fornicatione/ & permanet cum illa: reus erit/ & eius peccati particeps. q si
mulier dimissa egerit pœ
nitentiā/ & voluerit ad
virum suum reuerti: de=
bet sed nō sepe recipere
peccatricem. Hęc text9.
Cui addatur bonus tex.
vbi citatur exemplū Da=
uid. in c quod autē. 32. q
sti 1. vbi dr. Quod tibi
durū videt vt post adul=
teriū reconcilietur con=
iunx si fides adsit: nō erit
tibi durum. Cur enim ad
huc reputam9 adulteros
quos credim9 vel baptis=
mate ablutos vel pœni=
tētia eē sanatos? Hęc cri
mina i veteri lege nullis
sacrificijs mūdabātur: q̄
in lege noui testamēti si=
ne mūdatione (supple le
gali) sed cū sols pœniten
tia mundantur. Et ideo
tūc omnino phibitū est
ab aliquo cōtaminatā ac
cipere vxorem q̄uis Da=
uid Saulis filiā quam pa
ter eiusdem mulieris ab
eo separatam dederat al
teri tanq̄ noui testamēti
prefigurator/ sine cūcta
tione receperit. Nūc aūt
posteaq̄ Christ9 ait adul=
terę/ nec ego te condem=
nabo. vade. deinceps no
li peccare. quis nō intel=
ligat maritū debere igno
scere qd videt ignouisse
deum amborum? nec iā
se debere adulterā dicere
cuius pœnitētis crimen
deletum est a deo? Hęc te
xtus/ qui Augustini est.
n ¶An & qn mortu
os seu pro mortuis flere
liceat: bon9 est tex. Chry
sostomi in c. vbicūq. 13.
q̄sti. 2. vbi dicit. Lugere
et deplorare & lamētari
eos qui ab hac vita dece=
dunt ea pusillanimitate
cōtingit. hoc autē ex de=
speratione futurę resur=
rectionis intelligitur. vn
de & Apostolus non sim
pliciter ait. Nolum9 vos ignorare de dormientibus vt nō contristemini: sed addidit sicut & cęteri q spē non habēt.
Pietatis nāq affectu & hūanitatis intuitu mortuos lugere nō phibemur sicut nōnullos sanctoꝝ/ alioꝝ exequijs pi=
as lachrymas impēdisse legim9. Hæc text9. De hac autē materia dicel diffusi9 in verbo mortu9 sup illd sapiētis. Sup
mortuū plora. o ¶Nō tn̄ hoc pcepto fact9 est Dauid trāsgressor pcepti diuini Nō occides: quia fecit vt superior
et auctoritate legis dicētis. Maleficos nō pateris viuere. Et Moyses q legē acceperat/ cultores idoli morte puniuit. Sa
muel etiā Agag pinguissimū regē i frusta cōcidit. Phinees quoq Iudęū cū Madianitide coeūtē gladio trāsfixit: qd est
ei reputatū ad iustitiā. Sic nōnulli in veteri testamēto inueniunt malos trucidasse: nec tn̄ trāsgressores legis/ sed de
fensores appellant. Prohibet ergo illo pcepto q̄sq sua auctoritate in necē alicui9 armari non legis iperio reos morti
tradere. Qui em publica potestate functus/ ipsius regis iperio malos punit: nec illi9 pcepti trāsgressor/ nec a cœlesti
patria alienus habeat. Ista sunt formalia verba text9 in c. reos sanguinis. vers. sed obijcit. 23. q̄sti. 5. Et de hac mate
ria videat vberius in verbo occidere. p ¶De vnctione Dauid & cęteroꝝ regū videat qd annotatū in pricipio
hui9 hystorię. q ¶Supna voce dictū ē etiā ad Moysē in Leuitico vt cęc9 & claudus nō offerret panes deo suo. Cęcus
aūt dr: q supnę luce cōteplatiōis ignorat/ q pn̄tis vitę tenebris pssus/ du lucē venturā nequaq̄ diligendo conspicit/ quo
gressus operis porrigat nescit. Claudus vero est: qui quidē quo pgere debeat aspicit/ sed per infirmitatē mentis/ vitę
viā pfecte nō valet tenere quā videt. quia videlicet qs ad virtutis studiū dū fluxa consuetudine nō erigit: quo desyde=

uid. Idcirco dicitur in prouerbio. Cęcus q & claudꝰ q nō intrabunt in templum. Habitauit autem Dauid in arce syon/& vocauit eam ciuitatē Dauid/& ædificauit per gyrum a mello & intrinsecus: & igrediebatur proficiens atq̧ succrescens/& dominus deus exercituum erat cum eo.

2.reg.5.c. ¶Cognouit Dauid quoniam confirmasset eum dominus regem super Israel: & quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. Accepit ergo Dauid adhuc cōcubinas et vxores de Hierusalem postq̄ venerat de Hebron: natiq̧ sunt Dauid & alij filij & filię Et hęc nomina eorum qui nati sunt ei in Hierusalem: Samua & Sobab & Nathā et Salomō & Iabaar & Elisua & Nepheg & Iaphia & Helisama & Helida & Helipheleth. Et ibidem videri potest de duabus victorijs Dauid contra Philisteos.

2.reg.16.g ¶ De Dauid qui reduxit arcam fœderis/lusitq̧ & saltauit coram ea/& obid a Michol eius vxore despectus est [r]: vide late.2 regum.26. per totum. Et supra in verbo Arca.

2.reg.7.b. ¶ (Dauid domum domino ædificare volēte) dixit dominus ad Nathā prophetam. Hęc dices seruo meo Dauid. Hęc dixit dominus exercituum. Ego tuli te de pascuis sequentem greges/ vt esses dux super populum meum Israel/& fui tecum in omnibus vbicūq̧ ambulasti/ & interfeci vniuersos inimicos tuos a facie tua / feciq̧ tibi nomen grande iuxta nomē magnorum qui sunt in terra: & ponam locūm populo meo Israel & plantabo eū/& habitabo cum eo/& non turbabitur amplius/nec addent filij iniquitatis vt affligant eum sicut prius ex die qua constitui iudices super populum meum Israel. Et requiem dabo tibi ab omnibꝰ inimicis tuis: prędicetq̧ tibi dominus quod domum faciat tibi dominus. Cūq̧ completi fuerint dies tui/& dormieris cum patribus tuis/suscitabo semen tuū post te: quod egredietur de vtero tuo & firmabo regnum eius. Ipse [s] ędificabit domum nomini meo: & stabiliam thronū regni eius vsq̧ in sempiternum. Ego ero ei in patrem: & ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit: arguam eum in virga virorū/ et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam nō auferam ab eo sicut abstuli a Saul quem amoui a facie mea: & fidelis erit domus tua & regnum tuum vsq̧ in ęternum ante faciem meam/ & thronus eius erit firmus iugiter. Secūdum omnia verba hęc /& iuxta vniuersam visionem istam sic locutus est Nathan ad Dauid.

2.reg.8.g ¶De varijs pręlijs Dauid in Philisteos: vide.2. Reg.8 per totum.

2.reg.9.c. ¶(Ad Miphiboseth qui claudus erat vtroq̧ pede & filius Ionathę filij Saulis) dixit Dauid. Ne timeas ꝙ faciēs faciam in te misericordiā propter Ionatham patrem tuum: & restituam tibi omnes agros patris tui/ et tu comedes panē in mensa mea semper. Et per totum capitulū de Dauid in Miphiboseth exuberantibus beneficijs videri potest diffusiꝰ.

2.reg.10.a ¶Factum est vt moreretur rex filiorum Ammon: & regnauit Anon filius eius pro eo. Dixitq̧ Dauid. Faciam misericordiam cum Anon filio Naas sicut fecit pater eius mecum misericordiā. Misit [t] ergo Dauid consolans eum per seruos suos super patris interitu. Cum autem venissent filij Dauid in terram filiarū Ammon: dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon dominum suum. Putas ꝙ propter honorem patris tui miserit Dauid ad te consolatores: & non ideo vt te inuestigaret /& exploraret ciuitatem & euerteret eā/misit Dauid seruos suos ad te? Tulitq̧ Anon seruos Dauid/ rasitq̧ dimidiam partem barbę eorum/& pręcidit vestes eorum medias vsq̧ nates: & dimisit eos. Quod cum nū-

riū eius nititur/ illuc gressus operis efficaciter non sequūtur. Ista sūt verba tex. qui est Greg. i c. hinc etei. circa pric. 49. dis.

r ¶ Videat tex. in c. vt cognouerunt. §. opponit. versi. Quō charitatē de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Quomodo charitatem non habebat: qui irrisus a Michol filia Saul eo ꝙ ante arcā dn̄i psalterium & citharam percutiens saltasset/ ait. Ludā & vilior fiam in oculis meis?

s ¶ Circa hāc sentētiā videat tex. in c. 1. versi. Qualiter. de consc. distinc. 1. vbi dicitur. Qualiter Dauid regum pijssimus amplificauerit cultū dei/ & templū dn̄i ędificare voluerit/sed propter multū sanguinē quē effuderat prohibitus est/ et ipse collegerat expensas/ Salomon quoq̧ filiꝰ eiꝰ quod ipse facere optauerat iubente & auxiliāte dn̄o perfecit / & tēplū cū altari & reliqua ad diuinū peragēdū cultū cōsecrauit: in libro regum legitur. Hæc tex.

t ¶ Isti qui per Dauid ad filios Ammon missi fuerant dicebant legati qꝛ hi legati dicūtur qui a principe vel papa mittūtur. ita dicit glosa in Rubri. C. de legatiōibꝰ. li. 10. Et ideo non illudi/ sed vt ipsius Dauid locū tenentes debebāt honorari. vt ē bo. tex. in c. grandi. circa me. de sup. negli prælat. li. 6. & facit in simili est no. textus in c. si. 93. distinc. vbi dicitur. Præcipimꝰ ne Diaconus quis etiā in dignitate hoc est in officio quolibet ecclesiastico sit: āte presbyterū sedeat: nisi cū locū habuerit proprij patriarchę aut Metropolitani sui pro aliquo. Tūc enim sicut illius locū tenens honorabitur. Et ad hoc facit etiā tex. in c. sane. 2. de offi. dele. et glo. in c. q̄ de causa. 2. q. 4. Et propterea iniuria eis facta/ ipsi Dauid facta cēsetur. quia regulare est ꝙ iniuria facta legato/ ipsi leganti seu mittēti facta videt. ita dicit Panor. in c. cū olim. in. 1. no. de offi dele. Vnde dicit Bal. in l. 1. col. 2. eodem ti. ꝙ occidens ambasiatorem reip. tenetur crimine lęsę maiestatis/ sicut si offēdisset rēp. De hac materia videat vberiꝰ per do. meū Deciū in d. c. sane. 2. de offi. delęg.

ciatum esset Dauid/misit in occursum eorum: erãt enim viri confusi tur
piter valde. Et mandauit eis Dauid. Manete in Hierico donec crescat
barba vestra: & tunc reuertimini. De bello autem
quod hac occasione gessit Dauid in filios Ammõ: vide per discursum.
dicti capitis.10.

¶Eo tẽpore quo solent reges ad bella ꝓcedere/misit Dauid Ioab & ser 2.reg.11.a
uos suos cũ eo & vniuersũ Israel: & vastauerunt filios Ammon/& obse
derũt Rabba/ Dauid autem remansit iu Hierusalem. Dum hęc ageren
tur/accidit quadam die vt surgeret Dauid de stratu suo post meridiem/
et deãbularet in solario domus regiæ: viditq; mulierem se lauantem ex
aduerso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Misit
ergo rex / & requisiuit quę esset mulier: nunciatumq; est ei ꝙ ipsa esset
Bersabee filia Heliam/vxor Vrię Ethei. Missis itaq; Dauid nuncijs tu=
lit eam: quę cum ingressa esset ad illum/dormiuit [v] cum ea. Statiq; san=
ctificata est ab immudicia sua / & reuersa est in domum suam concepto
fœtu: mittensq; nũciauit Dauid/& ait. Concepi. Misit autem Dauid ad
Ioab dicens. Mitte ad me Vriam Ethęum. Misitq; Ioab Vriam ad Da=
uid/& venit Vrias ad Dauid: quęsiuitq; Dauid ꝗ recte ageret Ioab &
popul⁹/& quomodo administraretur bellum. Et dixit Dauid ad Vriã.
Vade in domum tuam: & laua pedes tuos. Et egressus est Vrias de do=
mo regis: secutusq; est cũ cibus regius. Dormiuit autẽ Vrias ante portã
domus regiæ cũ alijs seruis domini sui: & non descẽdit ad domũ suã.
Nunciatumq; est Dauid a dicentibus: nõ iuit Vrias ad domum suam.
Et ait Dauid ad Vriam. Nũquid non de via venisti? Quare non descẽ=
disti in domum tuam? Et ait Vrias ad Dauid. Arca dei & Israel & Iuda
habitant in papilionibus / & dominus meus Ioab & serui domini mei
super faciem terrę manent: et ego ingrediar domum meam vt comedã
et bibam & dormiam cum vxore mea? Per salutẽ tuam [x] & per salutem
animę tuę/non faciam rem hanc. Ait ergo Dauid ad Vriam. Mane hic
etiam hodie: & cras dimittam te. Mansit Vrias in Hierusalem in die il=
la & altera: & vocauit eum Dauid vt comederet coram se & biberet: &
inebriauit eum. Qui egressus vespere dormiuit in stratu suo cum seruis
domini sui: & in domum suam non descendit. Factum est ergo mane/
et scripsit Dauid epistolam ad Ioab: misitq; per manum Vrię scribens
in epistola. Ponite Vriam ex aduerso belli vbi fortissimum est pręliũ:
et derelinquite eum/vt percussus intereat [v]. Igitur cũ Ioab obsideret vr=
bem/posuit Vriam i loco vbi sciebat viros esse fortissimos: egressiq; vi=
ri de ciuitate bellabant aduersum Ioab/ & ceciderunt de populo seruo=
rum/et mortuus [v] est etiam Vrias.

¶Audiuit vxor Vrię ꝙ mortuus esset Vrias vir suus & plãxit eũ: trãs= 2.reg.11.d
actoq; luctu [y] misit Dauid/ & introduxit eam in domum suam/ et facta

v ¶De hoc duplici/ adulterij sc3 & homicidij crimine commisso per Dauid: textus est in c. vt cognouerunt. colũ. 3. de pœni. distinc. 2. vbi dicit. Post tot innumerabilia diuinæ & supernę dilectionis indicia ꝗ grauiter Dauid deliquerit null⁹ ignorat: qui Bersabee adulteriũ/& Vrię homicidium admisit. De quibus etiã criminibus loquitur tex. in c. dñs. in pric. 56. dis. in c. si qua. 31. q. 1. in c. in totã. de pœni. dis. 3. in c. Voluissent. versi. Dauid quoq;. de pœni dis. 1. & i c. si peccatũ. & in c. seq. eadem distinc. de quibus textibus statĩ dicetur.

x ¶Hoc iuramẽto per salutẽ pricipis vel per geniũ pricipis/iutatur etiã iure humano: & iuramẽto sic facto contraueniẽs punitur. Tex. est no. i l. si duo patroni. §. si. ff de iureiu. vbi dicit. Si quis iurauerit in re pecuniaria per geniũ principis dare se non oportere/ & periurauerit &c. iperator nr cũ patre rescripsit fustibus cũ castigatũ dimittere. Et ita ei superdici. importune noli iurare. Hæc tex. Iurat aũt p geniũ principis: qui per pricipis maiestatem/ seu celsitudinẽ iurat. secundũ Albe. & Alex. ibi.

y ¶Iure humano iure sc3 ciuili antiquo vxoribus inhibitum erat ne nuberent ante transactũ tempus luctus. Alias incurrebãt infamiam / & ij etiã cũ quibus nubebãt. Tex. est in l. decreto. C. ex qui. cau. infa. irro. vbi dicitur. Intra temp⁹ quo mulieribus lugere maritum moris est/ m̃rimoniũ cõtrahere non permittitur. & si qua nuptias alias intra hoc tempus secuta ęst tã ea ꝗ is qui sciẽs eã duxit in vxorẽ etiãsi miles sit/ perpetuo edicto: labẽ pudoris cõtrahit. Et ideo dicit tex. in. l. Solet. ff. de his q no. ifa. Solet a pricipe ipetrari vt itra legitimũ tp̃s mulieri nubere liceat. Ampliat aũt & limitat hęc dispositio de nõ nubẽdo/ nisi trãsacto tp̃e luct⁹/ p tex. in l. liberorũ. versi. si & talis. & versi. Nõ solẽt. ff. codẽ. vbi dicit tex. Si talis sit maritus quẽ more maiorum lugeri non oportet: non posse eã nuptui infra legitimũ tempus collocari iubet. Prætor eni ad id tẽpus se rettulit: quo vir elugeretur qui solet elugeri propter turbationẽ sanguinis. Non solent autem lugeri (vt Necatius ait) hostes vel perduelliones dãnati/ neq; suspendiosi/ neq; qui manus sibi intulerint nõ tędio vitę sed mala conscientia. Si qua ergo post hmõi exitũ mariti se nuptijs collocauerit: infamia notat. Notatur etiã qui eam duxit: sed si sciens. ignorantia enim excusatur: non iuris sed facti. Hæc tex. Alijs etiã penis mulctat mulier nubens infra tempus luct⁹. de quibus habet in l. 1. C. de secun. nup. vbi dicitur. Si qua mulier nequaꝗ luctus religionem priori viro nuptiarũ festinatione prę stiterit: ex iure quidẽ notissimo sit infamis. præterea secundo viro vltra tertiam partem bonorũ non det: neq; ei testamento plusꝗ tertiã partem relinquat. Omniũ præterea hęreditatum / legatorum/ fideicommissorũ suprema voluntate relictorũ/ mortis causa donationũ sit expers. Hæc namq; omnia ab hæredibus vel cohæredibus aut ab intestato succedentibus vendi iubemus: ne in his in quibus correctionem morum induximus/ fisci videamur habere rationẽ. His etiam amittendis quæ prior maritus ei suprema voluntate reliquerit: quãꝗ hæc quę mulieri a priore viro relinquũtur/ & per immatutũ matrimoniũ vacuata esse cœperunt primo a decẽ

est ei vxor z/peperitq ei filium.

2.reg.12.c ¶Misit dominus Nathã prophetam ad Dauid: qui dixit ad eum. Hęc dixit dominus. Quare contempsisti verbum domini: vt faceres malum in conspectu meo/ Vriã Etheum percussisti gladio/ et vxorem illius accepisti in vxorem: & interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam obrem non recedet gladius de domo tua vsq in sempiternum: eo q despexeris me & tuleris vxorẽ Vrię Ethęi/ vt esset vxor tua. Itaq hęc dicit dominus. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua / & tollam vxores tuas in oculis tuis/ & dabo proximo tuo: et dormiet cum vxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel/ et in conspectu solis huius. Et dixit Dauid ad Nathan. Peccaui [a] domino. Dixitq Nathan ad Dauid. Dominus quoq trãstulit [a] peccatum tuum: non morieris. Ve-

personis edicto prætoris enũeratis ascendentibus & descendẽtibus. Ex latere autem vsq ad secuudũ gradum/ gradidus seruatis. deinde præsumi a fisco iubemus. Eandemq mulierem infamẽ redditam hereditates ab intestato vel legitimas vel honorarias non vltra tertiũ gradũ sinimus vendicare. Hæc tex. Textus aũt in l. 2. C. eodem ti. declarãs q̃tum sit seu esse debeat tempus luctus: dicit. Si qua ex fœminis perdito marito intra ãni spaciũ festinauerit nubere & c. omnia quę de prioris mariti bonis vel iure sponsaliũ vel iudicio defuncti coniugis consecuta fuerat/ amittat. Hæc tex. Istę tñ omnes penæ q̃ propter festinatas nuptias vxoribus a iure ciuili iponebant: sũt a iure canonico sublatæ. prout est text⁹ cum glosa in c. fina. de secũ. nup. i ãtiq. vbi dicit tex. Cum secũdum apostolũ mulier mortuo viro suo ab eius sit lege soluta/ & nubẽdi cui vult tñ in domino liberã habeat facultatẽ: nõ debet legalis infamiæ (. s. nec aliarum legaliũ penarũ) sustinere iacturam. quæ licet post viri obitum infra temp⁹ luctus scilicet vnius anni spaciũ nubat: concessa sibi tñ ab apostolo vtitur potestate/ cum in his presertim seculares leges non dedignentur sacros canones imitari. Hęc tex. Cętera quę concernunt dictũ apostoli de nubendo libere post mortẽ viri: dicentur. ĩ. in verbo Nubere. vbi videantur. z ¶ Dauid viuente Vria marito Bersabee commisit cũ ea adulteriũ: & in mortẽ eius viri Vriæ machinatus est. propterea videtur dicendũ q de iure humano non poterat cum ea matrimoniũ contrahere: quia adulterium coniunctũ cũ machinatione impedit matrimonium cõtrahendũ. prout est tex. apertus in c. super hoc. de eo qui duxit in vxo. quam pol. per adul. Vt hæc materia breuiter resoluatur; fiat regula affirmatiua talis. Qui superstite vxore sua cum alia muliere adulteriũ committit: potest vxore sua mortua cũ ea licite contrahere. Tex. est in c. significasti. in princ. de eo qui duxit. &c. Fallit primo: quãdo cum ista adultera matrimoniũ contraxisset viuente vxore legitima: Tunc enim non potest post mortẽ suæ vxoris eã ducere in vxorem; si adultera sciens eũ habere aliam vxorẽ cum eo contraxerit. Ita loquitur c. 2. in fi. eodẽ ti. Secus si erat ignorans: quia tũc eligitur via media/ vt volens possit cum eo contrahere/ sed inuita non cogatur. Ita loquitur c. 1. & c. veniẽs. eodẽ ti. Ista limitatio ampliatur: vt procedat etiã si prima vxor non fuisset carnaliter cognita. Tex. est in d. c. 2. eo. ti. Secundo ampliatur: etiam si prima vxor esset ab eo separata quoad thorum. Nam nihilominus remanet vinculũ matrimoniale: quod est sufficiens ad dirimendũ matrimoniũ contractũ cum adultera/ viuente prima vxore/ & impediendum contrahẽdum ea mortua. Tex est in c. Ex litterarum. eodẽ ti. Secundo limitatur quando adulter vel adultera machinati essent in mortẽ vxoris defunctæ vel viri defuncti: quia tunc impediretur contrahendũ matrimoniũ. Tex. est in d. c. super hoc. eodem ti. Nec obstat q Dauid cum Bersabee adulterium commisit & mortem Vrię machinatus est: & tamen eandem Bersabee postea duxit in vxorem. quia ad hoc factum Dauid/ respondet tex. in c. si qua fuerit. §. sed obijcitur. 31. q. 1. sic dicens. In veteri testamento multa permittebantur propter infirmitatem quæ euangelij perfectiõe eliminata sunt: sicut permittebatur quibuslibet dare libellũ repudij ne per odiũ funderet sanguis innoxius. Quod postea in euangelio dñs prohibuit: dicens vxorem a viro non esse dimittendã/ nisi causa fornicationis. Quędam etiam permittebantur causa infirmitatis & sacramenti futurorũ. sicut dñs permisit filijs Israel offerre animalia sibi in sacrificiũ quæ in Aegypto consueuerant immolare dęmonibus: malens ea sibi offerri q̃ idolis/ & vt essent illis sacramenta futurorũ. Sic & Bersabee permissa est duci in vxorem: non magis causa suæ infirmitatis q̃ significatione futurorũ. Hæc tex. dicti c. si qua vbi glo. in verbo significatione. declarat quæ futura per hanc cõmixtionẽ Dauid cum Bersabee significata fuerint. Tertio limitatur: quando quis vxore sua superstite fidẽ dedisset suę adulterę de ea ducẽda post mortẽ vxoris suę & viri sui. quia propter hanc fidem datam impediretur matrimoniũ contrahẽdum. Tex. est in d. c. significasti. in fi. eodẽ ti. Et sic resoluendo materiam ad hoc vt cum adultera sua prohibeatur aliquis contrahere requiritur vnũ de tribus/ vel machinatio mortis/ vel matrimoniũ de facto contractũ / vel fides data de contrahendo. Vnũ tamẽ ex istis tribus non sufficeret nisi etiam adesset adulteriũ. Tex. est in c. si. eodem ti. vbi probatur non sufficere matrimoniũ de facto contractũ/ nec etiam fides data de cõtrahendo. Quod aũt sola machinatio nõ sufficiat nisi etiam adsit adulteriũ: probatur in d. c. significasti. vbi quando fit mentio de machinatione: fit respectiue ad adulteriũ. & idem in c. si qua. viuente. 31. q̃st. 1. quod est verũ; nisi machinatio interuenisset ex parte vtriusq / respectu scilicet illius qui vult nubere cum vxore alterius in cuius mortem & ipse & vxor illius machinati sunt. quia tũc impediretur matrimoniũ: etiã si nullũ interuenisset adulteriũ. Tex. est no. in c. 1. in pric. de conuer. infi. a ¶ De hac pœnitentia Dauid & remissione peccati sui: tex. est in c. dñs. circa princ. 50. distinc. vbi dicitur. Omnem pœnitentiã recipit deus: & indulget per pœnitentiã peccata quæ iam facta sunt. Noui enim q Dauid fornicatorem & homicidam per pœnitentiã remiserit deus: & q dixerit de eo. Inueni hominem secũdũ cor meum. De qua etiã pœnitentia & remissione loquens textus in c. voluissent. col. 3. de pœni. distinc. 1. dicit. Dauid cũ adulteriũ cõmisisset & homicidiũ: nõ ante audiuit a propheta/ Transtulit dñs a te peccatũ tuũ: q̃ ipsũ peccatũ confiteret. prius eñi pphetę peccatũ redarguenti confessus est: & postea audiuit/ Transtulit dñs peccatũ tuũ a te. Textus præterea qui Gregorij est de eadem materia loquens in c. si peccatum. eadem distinc. dicit. Si peccatũ Dauid dñs transtulit tam detestabile: quid est q post omnia quæ de eodẽ peccato per prophetam a dño ei dicta sunt/ postmodũ tanta tolerauit/ sed proculdubio dñs delictũ sine vltione nõ deserit. Aut enim ipse hoc in se penitus punit: aut hoc deus cum homine vindicans percutit. Nequaq̃ igitur peccato parcitur: quia nullatenus sine vindicta laxatur. sicut enim Dauid audire post confessionem meruit/ Dñs trãstulit peccatũ tuũ/ & tamen post multis cruciatibus afflictus reatũ culpę quẽ perpetrauerat exoluit: sic nos salutis vnda a culpa primi hominis absoluimur / sed tamen reatum eiusdem culpę diluentes absoluti quoq adhuc carnaliter obimus: quia delicta nostra siue per nos siue per semetipsum resecat etiã cũ laxat. Ab electis enim suis iniquitatũ maculas studet temporali afflictione tergere: quas in perpetuum nõ vult in eis perire. Et in c. sicut primi. eadem distinc. dicit tex. Caro peccati etiã si remissis

runtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen domini: pro-
pter nomen hoc/filius [b] qui natus est tibi/morte morietur.
ℭPercussit dominus paruulum quem pepererat vxor Vriæ Dauid:& 2.reg.12.d
desperatus est/deprecatusq; est Dauid dominum pro paruulo/& ieiuna
uit [c] Dauid ieiunio/& ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt
autem seniores domus eius cogentes eum vt surgeret de terra: qui no-
luit/nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima [d] vt morere
tur infans: timueruntq; serui Dauid nunciare ei q̄ mortuus esset par-
uulus. Dixerunt enim. Ecce cum paruulus adhuc viueret/loquebamur
ad eum/& non audiebat vocem nostram: q̄tomagis si dixerimus mor-
tuus est puer/se affliget? Cum ergo Dauid audisset seruos suos mussitā-
tes/intellexit q̄ mortuꝰ esset infātulus: dixitq; ad seruos suos. Nū mor-
tuus est puer? Qui responderunt ei. Mortuus est. Surrexit ergo Dauid
de terra: & lotus vnctusq; est. Cumq; mutasset vestem/ingressus est do-
mum domini/& adorauit: & venit in domum suam/petiuitq; vt pone-
rent ei panem/& comedit. Dixerunt autem ei serui sui. Quis est sermo
quem fecisti? Propter infātē cū adhuc viueret ieiunasti & flebas: mortuo
autē puero surrexisti et comedisti panē. Qui ait. Propter īfātē cū adhuc
viueret ieiunaui & fleui: dicebā ei. Quis scit si forte donet mihi eū dn̄s:
et viuat īfās? Nūc autē quia mortuꝰ [e] est: quare ieiuno [e]? Nūqd potero
reuocare eū ampliꝰ? Ego vadā magis ad eum: ille vero nō reuertetur [f]
ad me. Et consolatus est Dauid Bersabee vxorem suam: ingressusq; ad
eam dormiuit cum ea/ que genuit filium/& vocauit nomē eius Salomō/
et dominus dilexit eum. Misitq; eum in manu Nathan prophete: & vo
cauit nomen eius amabilis domino/eo q̄ diligeret eum dominus.
ℭ(Ammon filius Dauid oppressit Thamar sororem suā: et cubuit cū 2.reg 13.d
ea). Cum autem audisset rex Dauid verba hec/contristatus est valde: &
noluit contristare [g] spiritū Ammon filij sui/quoniam diligebat eū/quia
primogenitus erat ei. Et latius supra in verbo Ammon.
ℭ(Absalon alter filiorum Dauid/Ammon fratrem suum ratione ince- 2.reg.13.f
stus cum Thamar sorore commissi interfici precepit.) Surgentesq; om-
nes filij regis ascenderunt singuli mulas suas: et fugerunt. Cumq; ad-
huc pergeret in itinere: fama peruenit ad Dauid/dicētes. Percussit Ab-

peccatis homo in ea iuste vixerit: non continuo meretur eam mortem non perpeti quam contraxit de propagine peccati. Tale enim aliquid nobis insinuatum est de patriarcha Dauid in libro regum: ad quē propheta cum missus esset/eiq; ob peccatū quod admiserat euentura mala cōminaretur: confessione peccati veniā meruit. respondente propheta: q̄ illud ei peccatū facinusq; dimissum sit: & tn̄ consecuta sunt quæ dn̄s cōminatꝰ fuerat/ vt sic humiliaretur a filio. Quare & nunc dicitur. Si deus propter peccatū illud fuerat cōminatus vt sic humiliaretur a filio: cur dimisso quod erat eis cōminatus impleuit/ nisi quia rectissime si dictū fuerit/ respōdetur remissionem illā peccati factā/ ne homo ad percipiendā vitā impediret æternā: subsecutū vero illud cōminationis exemplū: vt pietas hominis etiā in illa humilitate exerceretur atq; probaretur. Hęc tex. Sūt etiam alij tex. q videri possunt de hac pœnitentia Dauid & sui peccati remissiōe loquētes in c. totam. in c. ille rex tantus. & in c. illud vero. de pœni. distinc. 3.

b ℭ Sic ergo peccata patrū/ dn̄s nonūq̄ vlciscitur in filijs. De quo videatur quod habetur s. in verbo Anima.

c ℭ Ieiunauit Dauid non tantū pro infirmitate paruuli sui: sed etiam pro peccatis homicidio & adulterio ab eo cōmissis. Tex. est hoc ieiuniū Dauid declarans in c. hoc ipsū. versi. hoc autem quanq̄. 33. q. 2. vbi dicitur. Dauid de adulterio & homicidio depræhensus vnius hebdomadę ieiuniū deo legitur obtulisse.

d ℭ Tametsi tantum die septima mortuus sit infantulus Dauid: tamē dici potest mox vt natus est decessisse. & hoc ideo quia a natiuitatis tēpore nihil aut parum habuit valetudinis prosperę/ & ex infirmitate contracta decessit anteq̄ nomē aliquod sibi fuisset indictū/ vt pote cū tm̄ die octauo īdiceret. Tex. est Hieronymi qui fecit istā declarationē in c. Nā & ego. de ver. signi. vbi dicitur. Quare vnigenitū se Salomon nominat/ dicens/ nam & ego vnigenitꝰ fui coram matre mea/ quem tn̄ fratrem vterinum præcessisse scriptura testatur: nisi quia ille mox natus sine nomine quasi nūq̄ esset/ vita decessit.

e ℭ Cyprianus nedum de morte filiorum sed etiam de morte propria censet non esse contristandū. Dicit enī Cyprianus cuius verba ponuntur in c. q̄ preposterum. 13. q. 2. Quam præposterū est q̄q; peruersū: vt cum dei voluntatem postulemus/ qn̄ vocat nos & accersit nos de hoc mundo/ non statim volūtatis eius imperio pareamꝰ: obnitimur & reluctamus/ & pertinaciū more seruorū ad conspectum dn̄i cum tristitia & mœrore perducimur/ exeuntes istinc necessitatis vinculo non voluntatis obsequio: & volumus ab eo premijs cœlestibus honorati/ ad quē venimꝰ inuiti. Et subijcitur. Nobis quoq; ipsis minimis & extremis quoties reuelatū est q̄ frequēter atq; manifeste de dignatione præceptū est: vt contestarer assidue/ vt publice pdicarē/ fratres nō esse lugendos accersione dn̄ica de seculo liberatos cū sciamꝰ non amitti sed premitti recedentes precedere/ vt profici scentes & nauigātes solent. Hæc tex. Dicit etiam textus qui Chrysostomi est in c. vbicūq;. eadem causa. & questio. Lugere & deplorare & lamentari eos qui ab hac vita decedunt ex pusillanimitate contingit. Hęc tex. Qui tamen subijcit. Hoc ex desperatione futuræ resurrectionis intelligitur. Vnde & apostolus non simpliciter ait/ nolumus vos ignorare de dormientibꝰ vt non contristemini: sed addidit/ sicut & cæteri qui spem nō habent. pietatis nāq; affectu humanitatis intuitu mortuos lugere nō prohibemur: sicut nonnullos sanctorū/ aliorū exequijs pias lachrymas impendisse legimus.

f ℭ Dicit tamen textus Augustini in c. fatendū. 13. q. 2. Multi ad viuos/ aliquos ex mortuis venire credunt. sicut econtrario Paulum ex viuis in paradisum raptū esse diuina scriptura testatur. Et dicit ibi Archi. in fi. q̄ sicut deus Angelos ad nos mittit: ita & aīas mittere potest.

g ℭ Si vere filiū suū Ammon Dauid dilexisset: castigasset eū nec eius spiritum contristari timuisset. Quia vt notabiliter dicit textus Augustini in c. non omnis. 5. q. 5. Quis potest nos amplius amare q̄ deus: & tamen nos non solum docere suauiter/ verūetiam salubriter terrere non cessat

salon omnes filios regis: & non remansit ex eis saltem vnus. Surrexit
itaqꝫ rex Dauid/ & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram & om=
nes serui illius qui assistebant ei/ scideruntqꝫ vestimenta sua. Respōdēs
autem Ionadab filius Sēma fratris Dauid: dixit. Ne existimet domin⁹
meus rex ꝙ omnes pueri regis occisi sint: Ammon solus mortuus est:
quoniā in odio Absalon erat positus ex die qua oppressit Thamar so=
rorem eius. & c.
2.reg.13.f. ❡Luxit Dauid filium suum multis diebus. Absalon autem cum fu=
gisset/ & venisset in Gessur/ fuit ibi tribus annis: cessauitqꝫ rex Dauid
persequi Absalon/eo ꝙ consolatus [h] esset super Ammon interitu.
2.reg.14.g ❡(Interuentu Ioab & mulieris Thechnitis) vocatus est Absalon & in=
trauit ad regem Dauid & adorauit super faciem terrę coram eo: oscula
tusqꝫ [i] est rex Dauid Absalon.
2.reg.15.b d. ❡Dixit Absalon ad regem Dauid. Vadam & reddā vota mea quę vo=
ui domino in Hebron: vouens enim vouit [k] seruus tuus cū esset in Ges
sur Syrię/ dicēs. Si reduxerit [k] me domin⁹ in Hierusalē: sacrificabo do
mino. Dixitqꝫ ei rex Dauid. Vade ī pace. Et surrexit & abijt ī Hebrō.
Misit autem Absalon exploratores in vniuersas tribus Israel: dicens.
Statim vt audieritis clangorē buccinę: dicite. Regnabit Absalon in He
bron. Porro cum Absalon ierunt ducēti viri de Hierusalem vocati eū=
tes simplici corde: & causam penitus ignorātes. Accersiuit quoqꝫ Ab=
salon Achitofel Gilonitē cōsiliarium Dauid de ciuitate sua Gilo. Cūqꝫ
immolaret victimas: facta est coniuratio [l] valida/ populusqꝫ concurrēs
augebatur cum Absalon. Venit igitur nuncius ad Dauid dicens. To=
to corde vniuersus Israel sequitur Absalon. Et ait Dauid seruis suis
qui erant cum eo in Hierusalem: surgite & fugiamus [m]: neqꝫ enim erit
nobis effugium a facie Absalon. Festinate egredi: ne forte veniens oc=
cupet nos/ & impellat super nos ruinā/ & percutiat ciuitatem in ore gla
dii. Dixeruntqꝫ serui regis ad eum. Omnia quęcunqꝫ pręceperit domi=
nus noster rex: libenter exequimur serui tui. Egressus [m] est ergo rex &
vniuersa domus eius pedibus suis: & dereliquit rex decem mulieres cō=
cubinas ad custodiendā domum. Egressusqꝫ rex & omnis Israel pedib⁹
suis stetit procul a domo: & vniuersi serui eius ambulabāt iuxta eum/
et legiones Terethi & Pheleti/ & omnes Gethę pugnatores validi sexcē=
ti viri qui sequuti eum fuerant de Geth/ pedites pręcedebant regem. Di
xit autē rex ad Ethai Gethęum. Cur venis nobiscum? Reuertere & ha=
bita cum rege: quia peregrinus [n] es & egressus es de loco tuo Heri ve=
nisti: & hodie compelleris nobisum egredi. Ego autem vadam quo itu=
rus sum. Reuertere & reduc tecum fratres tuos: & dominus faciet tecū
misericordiam et veritatem/ quia ostendisti gratiam & fidem. Et respon
dit Ethai regi dicens. Viuit dominus/ & viuit dominus meus rex: quo
cunqꝫ loco fueris domine mi rex siue in morte/ siue in vita/ ibi erit ser=
uus tuus. Et ait Dauid Ethai. Veni & trāsi. Et transiuit Ethai Gethę⁹/
et rex/ & omnes viri qui cū eo erāt/ et reliqua multitudo. Omnesqꝫ fle=
bant voce magna: & vniuersus populus transibat. Rex quoqꝫ transgre
diebatur torrentē Cedron: & cunctus populus incedebat contra viam

mentis lenibus quibus deus omnes consolatur/ sępe etiam mordacissimū medicamentū tribulationis adiungit. Exercet fame patriarchas etiā pios & religiosos. non aufert ab apostolis stimulū carnis: vt virtutem in infirmitate perficiat. Et in c. non osculatur eadem causa & q̄stione. dicit tex. Quando castigatur qui diligitur: tunc circa eū pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas: quæ dulciores sunt cū amarissime inferuntur. Dulcior enī est religiosa castigatio: q̄ blanda remissio. Et in c. non vos iudicetis. eadem causa & questi. dicit text⁹ Augustini Nō vos iudicetis esse maliuolos quando crimen alterius iudicatis. magis quippe nocentes non estis iudicando crimē: q̄ si fratres vr̄os quos iudicādo corrigere potestis/ tacēdo perire pmittitis. Hæc tex.

h ❡Cōsolatus esset: & merito. Tristari enim nimiū de obeuntibus nō debem⁹: etiā pietatis seu humanitatis ītuitu: prout sentit bonus tex. in c. habent forsitā. 13. q. 2.

i ❡Osculari filiū est lenitatem & blandimenta ei ostendere. Istam declarationem sentit text⁹ Ambrosij in c. non osculatur. 5. q. 5. vbi dicit. Nō osculat semp filiū pater sed aliquando castigat.

k ❡Sic ergo votū deo fieri potest sub conditione. quod est verum etiā iure humano. prout est bon⁹ textus in c. vnico. in fi. 32 q. 8. per quem textum argumento sumpto a contrario ita concludit Panor. vbi satis diffuse loquitur in c. scripturę. col. 2. de voto.

l ❡Quō differat coniuratio a conspiratione annotatum est in verbo Athalia. vbi videatur.

m ❡De hac fuga Dauid a facie sui filij Absalon: meminit tex. in c. sicut. §. necesse versi. Absalon. 47. dis. vbi dicit. Absalon postq̄ veniam a patre obtinuit: de regno illum expulit. De cęteris etiā facto Absalon perpessis a Dauid est bon⁹ textus in c. si peccatū de pœni. dis. 1 vbi dicitur. Dauid audire post confessionem meruit/ Dn̄s trāstulit a te peccatū tuū: & tn̄ post multis cruciatibus afflict⁹ ac fugiēs/ reatū culpæ quem perpetrauerat absoluit Sic & nos salutis vnda a culpa primi hois absoluimur: sed tn̄ reatū eiusdē culpæ diluentes absoluti quoqꝫ adhuc carnaliter obimus. quia delicta nostra siue p nos siue per semetipsum resecat: etiā cū laxat. Ab electis enim suis iniquitatū maculas studet temporali afflictione tergere: quas imperpetuū nō vult in eis videre. Hæc tex.

n ❡Peregrinis fauorabiles debemus nos exhibere etiam iure hūano. vt est tex. notabilis in auth. Oēs peregrini. C. cōmunia. de successi. de quo videat in verbo Peregrin⁹.

olię quę respicit ad desertum . Venit autem & Sadoch sacerdos & vniuersi Le=
uitę cum eo portantes arcam fœderis dei : & deposuerunt arcam dei. Et ascendit
Abiathar: donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de ciuitate. Et
dixit rex ad Sadoch. Reporta [o] arcam dei in vrbem . Si inuenero gratiā in oculis
domini: reducet me & ostēdet mihi eam & tabernaculum suum. Si autem dixerit
mihi non places: pręsto sum/ faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad Sa
doch sacerdotem . O vidēs reuertere in ciuitatem in pace: & Achimas filius tuus
et Ionathas filius Abiathar/duo filij vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in
campestris deserti: donec veniat sermo a vobis indicās mihi. Reportauerunt ergo
Sadoch et Abiathar arcam dei in Hierusalē: & manserunt ibi. Porro Dauid ascē
debat cliuum oliuarum scandens & flens: nudis pedibus incedens / & operto ca=
pite. Sed & omnis populus qui erat cum eo : operto capite ascendebat plorans.

¶ Nūciatum est Dauid ꝙ Achitofel esset in coniuratione cum Absalon. Dixitq; 2.reg.15.g
Dauid. Infatua quęso (domine) consilium Achitofel. Cumq; ascēderet Dauid sū
mitatem montis in quo adoraturus erat dominum: ecce occurrit ei Chusi Aachi=
tes scissa veste/ & terra pleno capite: & dixit ei Dauid. Si veneris mecum/eris mihi
oneri: si in ciuitatem reuertaris & dixeris Absalon/seruus tuus sum rex/patere me
viuere/sicut fui seruus patris tui/sic ero seruus tuus: dissipabis consilium Archito
fel. Vbi in fine dicitur ꝙ veniente Chusi in ciuitatem: Absalon quoq; ingres=
sus est Hierusalem & Achitofel cum eo.

¶ Cum Dauid trāsisset paululum montis verticem: apparuit Siba puer [p] Miphi 2.reg.16.a
boseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati erant ducentis panibus
et centum alligaturis vuę passę & septem massis palatarum/et duobus vtribus vi=
ni. Et dixit rex Sibę Quid sibi volūt hęc? Respondit Siba. Domine mi rex/asini
domesticis regis vt sedeant/& panes & palatę ad vescēdum pueris tuis: vinum au
tem vt bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex. Vbi est filius domini tui? Re=
spondit Siba regi. Remāsit i Hierusalē dicēs. Hodie restituet mihi dñs Israel re=
gnū prīs mei. Et ait rex Sibę. Tua sūt omnia quę fuerūt Miphiboseth . Dixitq;
Siba. Oro vt inueniam gratiam apud te domine mi rex.

¶ Venit rex Dauid vsq; Bathurim . Et ecce egrediebat inde vir de cognatiōe do= 2.reg.16.b
mus Saul nomine Semei filius Gera: pręcedebatq; egrediens & maledicebat/ mit=
tebatq; lapides contra Dauid. Omnis autē populus & vniuersi bellatores a dex=
tro & a sinistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur Semei cū maledice
ret regi. Egredere egredere vir sanguinū: & vir belial. Reddidit tibi dñs vniuersū
sanguinē dom9 Saul: qm̄ inuasisti regnū p eo/ & dedit dñs regnū in manu Absa
lon filij tui/& ecce premunt te mala tua quoniam vir sanguinum es. Dixit autem
Abisai filius Saruiæ regi. Quare maledicit canis hic moritur9 domino meo regi?
Vadam & amputabo caput eius. Et ait rex. Quid mihi et vobis est filij Saruiæ?
dimittite [q] eum vt maledicat: domin9 enim pręcepit ei vt malediceret Dauid . Et
quis est qui audeat dicere: quare sic fecerit? Et ait rex Abisai & vniuersis seruis su
is. Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo quęrit animam meam: q̄to ma=
gis hic filius Iemini maledicet mihi? Dimitte [r] eum vt maledicat iuxta pręceptum
domini: si forte respiciat dominus afflictionem meam/& reddat [r] mihi dominus

o ¶ Et sic videtur reliquias de loco in locū transferendas non esse/prout etiā est bon9 textus in c. corpora sanctorum. de conse. distinc. 1. vbi dicitur. Corpora sanctorum de loco ad locū nullus transferre præsumat sine consilio principis vel episcoporū sanctaq; synodali sententia. Si tn̄ essent reliquiæ deferibiles: non videtur inhibitum ne de loco ad locū trāsferantur. prout post sanctum Thomā in secūda secūdæ. sub Rub. de supersti. tenet Albericus de rosate in dictionario suo. in verbo Reliquiæ sanctorum p ¶ Puer idest seruus. Et ita etiam sumitur quandoq; in iure hūano. vt ē tex. in l. seruis. in versi. Sed & pueris. ff. de lega. 3. & dicet in verbo Puer. q ¶ An sit ignoscendū ei qui maledicit regi seu pricipi: tex. est in l. vnica. C. si quis imperatori maledixerit. vbi dicitur. Si qs modestię nescius/& pudoris ignarus improbo petulantiq; maledicto nomina nostra crediderit lacessendá / ac temulentia turbulent9 obtrectator tēporū nr̄orum fuerit: eū penæ nolumus subiugari/ neq; durum aliquid neq; asperū sustiere. qm̄ si id ex leuitate processit cōtēnēdū est: si ex isania/ miseratione dignissimū. si ab iuria: remittēdum. Vnde integris omnib9 hæc ad nostram scientiā referātur/ vt ex personis hominū dicta pensem9: & vtrum pter mitti an exquiri debeāt censeamus Hęc tex. De hijs aūt qui maledicunt papæ: est text9 in c. 1. de maledi . vbi dicit. Quia nobis p literas retulisti ꝙ cū I. clericus multis corā astātibus verba quædam in depressionem officij & beneficij nostri ptulit/ ipm a temeritate sua cōpescas: vt pena illi9 alijs terrorem incutiat/ ne de cętero cōtra Romanā ecclesiā in talia verba prūpant. r ¶ Pro maledictione reddit dñs bonū: qn̄ maledictio ęquanimiter sustinet. bon9 est tex. in c. sacerdotes. 93. dis. vbi ponit dictū euāgelicū. Beati estis cū maledixerint vobis hoies. Et facit bon9 tex. in c. qui iust9. 11. q. 3. vbi dicit. Qui iust9 est: si maledicit pmiū illi redditur. & idem etiā sentit tex. in c. qd Christ9. versi. hinc etiā Petr9. 23. q. 4.

bonum pro maledictione hac hodierna.

2.reg.17a ¶Domini nutu dissipatum est (iuxta verbum Dauid) cõsilium Achitofel vtile: vt induceret dominus super Absalon malum (& sequutus est Absalon consilium Chusi Arachitę qui curauit Dauid non latere & effugit Dauid manus Absalonis).

2.reg.18.g ¶(Facto prelio ab exercitu Dauid in Absalonem & eius exercitũ/ Absaloneq; tribus lanceis confosso: dixit rex Dauid ad Chusi nunciũ victoria cõtra Absalonẽ cõsecuta ad eũ missũ) Est ne pax pucro Absalõ? Cui respõdens Chusi. Fiant sicut (inquit) puer inimici dñi mei regis: & vniuersi qui cõsurgunt aduersus eũ in malum. Contristatus [s] itaq; rex ascẽdit cœnaculum portę: & fleuit [s]. Et sic loquebatur vadens. Fili mi Absalon/ Absalõ fili mi Quis michi tribuat vt ego moriar [t] pro te Absalon fili mi/ fili mi Absalon? Et de interfectione Absalon videatur supra Absalon.

2.reg.19a ¶Nunciatũ est Ioab q; rex Dauid fleret & lugeret filium suum: & versa est victoria in luctum in die illa omni populo. Audiuit enim popul9 in die illa dici: dolet rex super filio suo. Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem: quomodo declinare solet popul9 vers9 & fugiẽs [v] de prelio. Porro rex operuit caput suũ: & clamat voce magna. Fili mi Absalon/ Absalon fili mi. Ingressus ergo Ioab ad regem in domum dixit. Confudisti hodie vultus omnium seruorum tuorum/ qui saluã fecerũt animam tuam & animam filiorũ tuorũ & filiarũ tuarũ/ & animam vxorũ tuarũ & animam concubinarum tuarum. Diligis [x] odientes te: et odio [x] habes diligentes te. Et respõdisti hodie quia non curas de ducibus tuis & de seruis tuis: & vere cognoui modo/ quia si Absalon viueret/ & omnes nos occubuissemus/ tunc placeret tibi Nũc igitur surge & procede: & alloquens satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi per dñm: q; si nõ exieris/ ne vnus quidẽ remãsurus sit tecũ nocte hac/ et peius erit hoc tibi q̃ oĩa mala q̃ venerũt super te ab adolescẽtia tua vsq; in pręsẽs.

2.reg.19b ¶Surrexit rex Dauid & sedit in porta. Venitq; vniuersa multitudo coram rege: Israel autem fugit in tabernacula sua. Omnisq; populus certabat in cunctis tribubus Israel dicens. Rex liberauit nos de manu inimicorum nostrorum/ ipse saluauit nos de manu Philistinorum: & nũc fugit de terra propter Absalon. Absalon autẽ quẽ vnximus super nos: mortuus est in bello. Vsq;quo siletis & non reducitis regẽ? Et consiliũ totius Israel venit ad regem. Rex vero Dauid misit ad Sadoch & Abiathar sacerdotes: dicẽs. Loquimini ad maiores [y] natu Iuda: dicẽtes. Cur venistis nouissimi ad reducẽdũ regẽ ĩ domũ suã? Sermo autẽ oĩs Israel peruenerat ad regẽ vt reducerent eũ in domũ eius: quia dixerat rex/ hęc dicetis ad populũ Iuda/ fratres mei vos os meũ [z]/ & caro mea vos. Quare nouissimi reducitis regẽ? Et Amasię dicite. Nõne os meũ & caro mea es? Hęc faciat mihi deus & hęc addat: si nõ magister militiæ fueris corã me oĩ tp̃e p̄ Ioab. Et iclinauit cor omniũ virorũ Iuda: miserũtq; ad regẽ dicẽtes. Reuertere tu & oẽs serui tui. Et reuers9 ẽ rex. Et venit vsq; ad Iordanẽ: & oĩs iuda venit vsq; ĩ galgala vt occurreret regi/ & traduceret eum Iordanem.

2.reg.19d ¶Semei fili9 Gera p̄strat9 corã Dauid rege/ cũ iã trãsisset Iordanẽ: dixit ad eũ. Ne reputes mihi dñe mi iniquitatẽ neq; memineris iniuriã serui tui ĩ die qua egress9 es dñe mi rex de Hierusalẽ: neq; ponas rex ĩ corde tuo. Agnosco ei seru9 tu9 peccatũ meũ: & idcirco hodie prim9 veni

s ¶De hoc luctu Dauid pro Absalon filij sui interfectione: tex. est in c. Quis enim. 23. q. 5. vbi dr̃. Domus Dauid aliter non meruit habere pacẽ: nisi Absalon filius eius in bello quod gerebat contra patrem/ fuisset extinctus. quanuis magna cura mandauerit suis vt eum q̃tũ possent/ viuũ saluũq; seruarẽt: & esset cui pœnitenti paternus affectus ignosceret. Quid ei tamẽ restitit nisi perditum flere: & sui regni pace acquisita/ suã mœstitiã consolari? Hæc tex.

t ¶Hoc dicto satis comprobatur quod dicit glosa. in l. Isti quidẽ. §. fina in verbo magis ff. quod me. causa. vbi glo. per illũ textũ dicentẽ q; ea quæ patri inferũt iustum metum/ excusant siue facta fuerint in persona liberorũ suorũ cum pro affectu parentes magis in liberis terreãtur/ dicit q; pater magis amat filium suum q̃ seipsum.

v ¶Qui fugit de prelio: debet merito declinare ne veniat in ciuitatẽ/ quia si prior ipse fugerit: propter exẽplũ quod cæteris militibus dedit/ capite puniendus est. Tex. est in l. Omne delictum. versi. Qui in acie. ff. de re milita.

x ¶Odientes diligere/ iustorũ est; odire vero diligentes/ est malorum. Bonus est tex. Augustini in c. sex differentiæ. 23. q̃sti. 3. de quo dictum est .s̄. in hac historia.

y ¶Ad maiores natu primo recurritur etiam iure hũano. c. de quibusdam. in fi. 20. distinc. c. dño sancto. 50. distinc. c. Consanguineos. in fi. 35. questi: 6. l. semp. in pric. ff. de iure imu. Et de hoc late annotatum est .s̄. in verbo Antiquus. super illud Iob. In antiquis est sapientia: & in multo tẽpore prudentia. vbi videatur.

z ¶Sic iure humano quos priceps p̄cipuos habet & lateri suo adhęrentes; partes corporis sui appellat. prout est text9 apertus in l. quisquis. circa princi. C. ad l. Iuliam maiesta.

a ¶ Qui instar Abisai filij Saruiæ / superiores ad exercendã in subditos seueritatis amaritudinem cõcitant: assimilantur Ozę qui dũ bobus recalcitrantibus arca inclinata esset / tetigit eam & mortuus est. prout legitur. 2. Regum. 6. Per arcam enim inclinatam intelliguntur superiores: qui exemplo Dauid / subditorum culpam misericorditer portant / eorumq́ fragilitati humiliter compatiuntur. Vnde bene dicitur ꝙ bobus recalcitrantibus arca inclinata est: boues quippe recalcitrantes subditos significant suis doctoribus non obedientes: quibus dum prælati seu superiores / compatiuntur: quasi bobus recalcitrantibus arca inclinatur. Oza aũt qui tetigit: subditos significat qui cõpassionẽ in superiorib⁹ suis repræhendunt / eosq́ in seueritatis amaritudinẽ erigere volũt. Vnde bene Oza dicitur: Oza quippe robũstus dicitur. Illi enim robusti dicũtur: qui cum de sua iustitia pręsumũt / misericordiam peccantibus negandam putant / & impendentes repręhendũt. Vnde a dño percussi intereunt: quia iudicium sine mia erit illis / qui nolũt facere misericordiam. Ita istam materiam declarat textus in c. plerũq. §. item legitur. 2. q. 7.

b ¶ Hominẽ morte dignũ potest rex vita donare. Sed illud facere non possunt inferiores: pręsertim qui iudicandi exercent officiũ. Non enim põt iudex ordinariam pœnam delicti vel minuere / vel in totum non imponere. prout est nota. tex. contra facientibus pœnam indicens / in l. seruos. in fi. C. ad l. Iul. de. vi. vbi dicitur. Iudices nosse oportet ꝙ graui infamia sit notandus: si violentiæ crimen apud se probatũ distulerit / seu omiserit / vel impunitati donauerit / aut molliorẽ q̃ præstituimus pœnam protulerit. Ad hoc etiam est textus solẽnis grauiorem pœnam iudicib⁹ cõtrariũ facientibus imponens in l. fi. in fi. C. ne sacrum. bap. reite. vbi dicitur. Nulli iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coertioni mandare: nisi ipse idẽ pati velit qd alijs dissimulando concessit. Quos duos tex. contra iudices ordinarias pœnas non imponentes / allegat Ludo. Ro. in sing. suis / sing. 77. & Fely. in c. de causis. in glo. i verbo infringas. de offi. dele. Sunt tamen dicti textus intelligendi qñ sine iusta causa iudex ordinariam delicti pœnam non imponeret. Subsistente enim iusta cã põt vel eã augere vel minuere: textus. est & ibi plene per glosam. & doc. in l. Quid ergo §. pœna grauior. ff. de hijs qui notã. infamia. Et ita tenet formaliter Inno. in c. 1. circa fi. de consti. tu. & pręceptor me⁹ Deci⁹ in d. c. de causis in. 1. no. de offi. dele.

de oĩ domo Ioseph / descẽdiq́ i occursum dñi mei regis. Respõdẽs vero Abisai fili⁹ Saruię: dixit. Nũqd ꝑ his verbis nõ occidet Semei q male dixit Chrõ dñi? Et ait Dauid. Quid mihi & vobis filij Saruię: cur efficimini [a] mihi hodie in sathã? Ergo ne hodie iterficietur vir in Israel? An ignoro hodie me factum regem super Israel? Et ait rex Semei. Nõ morieris. [b] Iurauitq́ ei.

¶ Miphiboseth quoq́ filius Saul descendit in occursum regis Dauid il- 2. reg. 19. d
lotis pedibus & intonsa barba: vestesq́ suas non lauerat a die qua egressus fuerat rex / vsq́ ad diem reuersionis eius in pace. Cumq́ occurrisset regi: dixit ei rex. Quare non venisti mecum Miphiboseth? Et respondens ait. Domine mi rex / seruus meus contempsit me: Dixiq́ ei / ego famulus tuus / vt sterneret mihi asinũ & ascendens abirem cum rege / claudus enim sum seruus tuus: isuper & accusauit [c] me seruum tuum ad te dominum meum regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es: fac quod placitum est tibi. Neq́ enim fuit domus patris mei nisi morte obnoxia domino meo regi: tu autẽ posuisti me seruũ tuum inter cõuiuas mensę tuę. Quid ergo habeo iustę querelę: aut quid possũ vltra vociferari ad regẽ? Ait ergo ei rex. Quid vltra loqueris? Fixum [d] est quod loquutus sum. Tu & Siba diuidite possessiones. Respondítq́ Miphiboseth regi. Etiã cuncta accipiet: postq̃ reuersus est dominus meus rex pacifice in domum suam.

¶ Berzellai quoq́ Galaadites / senex valde / descendens de Rogelim / tra- 2. reg. 19. c
duxit regem Dauid Iordanem: paratus etiam vltra fluuiũ prosequi eũ. Erat aũt Berzellai Galaadites senex valde / id est octogenarius [e]: & ipse prębuit alimenta regi cũ moraretur in castris / fuit quippe vir diues nimis. Dixit itaq́ rex ad Berzellai. Veni mecum vt requiescas in Hierusalem. Et ait Berzellai ad regẽ. Quot sunt dies annorum vitę meę: vt ascẽdam cum rege in Hierusalem? Octogenarius [f] sum hodie / nunquid vi-

c ¶ De seruis dños suos accusantibus / an scilicet in accusando audiri debeãt: est textus. in l. pe. C. qui accusa. non possũt. Vbi dicit tex. Si quis ex familiarib⁹ vel ex seruis cuiuslibet domus / cuiuscũq́ criminis delator atq́ accusator emerserit / eius existimationem caput atq́ fortunas petiturus / cuius familiaritati vel domini inhęserit: ante exhibitionem testium & ante examinationẽ iudicij in ipsa expositione criminũ atq́ accusatiõis exordio vltore gladio feriat. Vocẽ eni funestam intercidi oportet: potiusq̃ audiri. maiestatis autem crimẽ excipitur. Hęc tex. qui de verbo ad verbum ponit in c. fi. §. causa vero. versi. si quis enim ex familiaribus. 3. q. vlti.

d ¶ Fixum debet esse verbũ regis etiã iure humano. Et ideo si primo dederit vni castrum / & postea det ipsum alteri: secunda donatio est ipso iure nulla. Ita in terminis notat Bal. in l. 2. & ibi expresse Paulus de castro. C. de legibus. quod est verum: etiã si secundus cui donauit / primo appręhendat possessionem. quia lex. Quotiẽs. C. de rei. vendi. quæ vult secũdum donatorẽ præferri primo si primo / appręhenderit possessionem: non procedit in donatione facta a principe. Ita per multa fundamenta tenet singulariter Ludo. Ro. in cõsilijs suis. consi. 258. incipiẽte Circa ꝓmissam consultationẽ. Et dicit do. meus Iason in d. l. quotiens. col. 4. C. de rei. vendi. ꝙ in ista sententia non inuenit contradicentem. studet tñ contradicere per aliqua satis debilia ibidem per eum adducta.

e ¶ Iure humano non solum octogenarius dicit senex valde: sed etiã septuagenarius. Quinquagenarius enim dicit simpliciter senex: quia ab illa ætate senectus incipit & durat vsq́ ad annũ septuagesimu vbi senect⁹ desinit. & incipit seniũ: vbi est aliarũ ętatũ termin⁹. ita dicit glo. in prohe. sexti decre. in verbo perfectus. Et ideo licet quoad dispositionẽ. c. fi. vt li. nõ concess. vbi cauetur testes ad futurã rei memoriã examinari debere / qñ verisimiliter de eorũ morte timet recurrat ad arbitriũ iudicis / si solũmodo sint senes puta quẽquagenarij. tñ si sint septuagenarij: nõ stat arbitrio iudicis. quia ex tunc liquet oib⁹ timẽdũ esse de eorũ morte. Et ideo debet omino seruari dispositio illi⁹. c. Ita cõcludit. Panor. ibidẽ in. 6. colũ. versi. tertio pricipaliter q̃ro.

f ¶ Merito dicit Berzelai octogenarius.

Nūquid audire possū vocē cantorū atq̧ cantatricū? Senex enim: a leuitate morū & peruersitate operum se debet compescere & q̄to morti vicinior: tanto solicitior atq̧ timidior esse debet. Ita dicit nota. tex. in c. tanta. circa me. 86. dis.

g ¶ De iure hūano etiā ciuili qui plures habet concubinas odibilis dicit: & filij ex eis suscepti in nullo sibi succedunt. Tex. est in auct. de trien. & semisse. §. consyderem⁹. versi. si aūt cōfusa. colla. 3. vbi dicit. Si confusa concupiscētia ita flat vt alias introducat priori concubinas/ & multitudinē habeat cōcubinarū fornicātiū (sic enim dicere melius est) & ex eis filios faciēs: moriat multas simul relinquēs cōcubinas. odibilis quidē nobis est iste q talis est. procul aūt omnib⁹ modis ab hac lege (supple p quā filij eius si vnicā cōcubinā habuisset ad aliquā partē suę successionis vocabātur) expellatur. Et subiūgitur. Quia nos nō prębem⁹ luxuriantib⁹ sed caste viuētib⁹ legē. An aūt cocubina sumat hic & cęteris locis diuinę scripturę vt in iure humano de alijs cōcubinarum materiam cocernētibus: dictū est in verbo concubina.

gēt sēsus mei ad discernēdū suaue aut amarū/ aut delectare potest seruū tuū cib⁹ & pot⁹ vel audire [g] possū vltra vocē cātorū atq̧ [g] cātatricū [g]? Quare seruus tu⁹ sit oneri domino meo regi? Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum. Nō indigeo hac vicissitudine/ sed obsecro vt reuertar seru⁹ tuus: & moriar in ciuitate mea & sepeliar iuxta sepulchrum patris mei & matris meę. Est autē seruus tuus Chamaā: ipse vadat tecum domine mi rex/ & fac ei quicquid bonum tibi videtur. Dixit itaq̧ ei rex. Mecum transeat Chamaam/ & ego faciā ei quicquid placuerit: & omne quod petieris a me impetrabis. Cumq̧ transisset vniuersus populus & rex Iordanē/ restitit: & osculatus est rex Berzellai/ & benedixit ei/ & ille reuersus est in locum suum.

2.reg.20.a ¶ Accidit quoq̧ vt in Galgala esset vir Belial/ nomine Siba/ filius Bochri/ vir Iemine⁹: & cecinit buccina & ait. Nō est nobis pars in Dauid: neq̧ hereditas i filio Isai. Reuertere i tabernacula tua Israel. Et separat⁹ est oīs Israel a Dauid: sequutusq̧ ē Sibā filiū Bochri. Viri autē Iuda adheserūt regi suo a Iordane vsq̧ Hierusalē. Cūq̧ venisset rex Dauid in domū suā i Hierusalē/ tulit decē [h] mulieres cōcubinas [h] suas quas dereliqrat ad custodiēdā domū/ & tradidit eas i custodiā/ alimēta eis p̄bēs: & nō ē igress⁹ ad eas/ sed erāt clausę vsq̧ i diē mortis suę i viduitate [i] viuētes. Dixit aūt rex Amasę. Cōuoca mihi oēs viros Iuda i diē tertiū: & tu adesto p̄sēs. Abijt ergo Amasa vt cōuocaret Iudā: & morat⁹ ē extra palatiū quod ei cōstituerat rex. Ait autē Dauid ad Abisai. Nūc magis afflicturus est nos Siba filius Bochri q̄ Absalon. Tolle igitur seruos domini tui & persequere eum: ne forte inueniat ciuitates munitas/ & effugiat nos.

2.reg.21.a ¶ Facta ē quoq̧ fames in dieb⁹ Dauid trib⁹ ānis iugiter: & cōsuluit Dauid oraculū dn̄i. Dixitq̧ dn̄s. Propter Saul & domū ei⁹ sanguinū/ quia occidit Gabaonitas. Vocatis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro Gabaonitę nō erāt de filijs Israel/ sed reliquię Amorreorū. Filij quippe Israel iurauerāt [k] eis ne pimerēt eos: & voluit Saul pcutere eos zelo quasi pro filijs Israel & Iuda. Dixit ergo Dauid ad Gabaonitas. Quid faciā vobis? & qd erit vr̄i piaculū vt bn̄dicatis hereditati dn̄i? Dixerūtq̧ ei Gabaonitę. Nō ē nobis super argēto et auro q̄stio/ sed cōtra Saul & cōtra domū ei⁹: neq̧ volum⁹ vt iterficiat homo de Israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis vt faciā vobis? Qui dixerēt regi Virū q attriuit nos & opp̄ssit inīq ita delere debem⁹: vt nec vn⁹ qdē residu⁹ sit de stirpe ei⁹ i cūctis finib⁹ Israel. Dēt [l] nobis septē viri de filijs ei⁹ vt crucifigam⁹ eos dn̄o i Gabaa Saul quōdā electi dn̄i. Et ait rex Ego dabo. Pepercitq̧ rex Miphiboseth filio Ionathę filij Saul p̄pter iusiurādū dn̄i qd fuit iter Dauid et Ionatham filiū Saul. Tulit itaq̧ rex duos filios Respha filię Abia quos peperit Saul Armoni & Miphiboseth & quinq̧ filios Michol filiæ Saul quos genuerat Hadrieli filio Berzellai q fuit de Molati & dedit eos in manus Gabaonitarum q crucifixerunt [m] eos in montem coram domino/ & ceciderunt hi septem simul occisi in diebus messis primę incipiēte messione hordei.

h ¶ Si Dauid concubinis suis clausis dicebat inutilis eo q̄ amplī⁹ non ingrediebatur ad eas: recte dicunt etiam iure hūano in viduitate viuere/ tametsi Dauid esset adhuc superstes. quia mulier dici pōt vidua nedū qn̄ virū nō habet/ sed etiā qn̄ habet sed inutilē. glo. ē quę reputat sing. in l. plagiarij. i verbo orbitātes. C. ad l. fa. de plagia.

i ¶ Sic ergo ex peccato aliquorum nonnunq̄ punit dn̄s vniuersum populum. de quo est bonus text⁹ in c. sed illud. in fi. 45. distinc. vbi dicitur. Sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur: sic & vno fornicāte vel aliud quodcūq̧ scel⁹ cōmittēte plebs vniuersa (nōnūq̄ supple) polluitur. Et pp̄i⁹ ad ista verba propter Saul. &c. dicit bon⁹ tex. in c. ecclesia. versi. Itē popul⁹ qui peccato achor. 1. questi. 4. Popul⁹ qui peccato achor & filiorum Hely/ in manib⁹ hostium traditus est: significat populos corporaliter flagellari/ vt inter ipsa flagella/ peccata prælatorum tegantur.

k ¶ De isto iuramento gabaonitis præstito/ an fuerit obligatorium: dicet in verbo Gabaonitæ.

m ¶ Crux erat olim pœna reorū. Dicitur enim crux a cruciatu quem facit. prout est text⁹ in c. Nulli. in fine 3. questi. 1. Hodie aūt præmium est & exultatio iustorum: vt ānotatū est. §. i verbo Crux. vbi videatur.

l ¶ Hæc petitio gabaonitarū iure humano videbatur non admittēda: cum pro facto patris non teneatur filius etiā pecuniariter. put innuit. Rub. C. ne filius pro patre. & in l. patris. eodem ti. vbi dicitur. Patris nomine superstitis filium nec munerum ciuilium nec debiti personali posse conueniri constat actione. Nec obstat si dicatur peccatum Sau-

lisin Gabaonitas graue fuisse: quia etiam in grauissimis criminibus qualia sunt lesę maiestatis & hæresis/ non puniun tur filij pro patribus/ saltem pena mortis. Tex. est in l. quisquis. C. ad l. Iuli. maiest. Et diffuse annotatū est. s. in verbo Anima. super illud propheticū Anima quę peccauerit ipsa morietur. filius non portabit iniquitatem patris.

n ¶ Asportare ossa mortuorū de loco i locū sine iperiali cōcessiōe no licet de iure hūano. Tex. est in l. fi. C. de relig. & sūp. fu. Quod verum est: nisi nōdū tradita essent sepulturę. Tunc eni libere de loco i locū trāsferūtur. Tex. est in l. si necdū. C. eodē. hic idē est dicendū si tradita essent sepulturæ: sed iusta cā subesset trāslationis faciēdę de loco in locū. quia tunc fieri posset salrē auctore iudice loci. casus est in. l. 1. C. eode. vbi sic dicit. Si vi fluminis reliquię filij tui continguntur/ vel alia iusta & necessaria causa interuenit: ęstimatione rectoris prouincię/ trāsferre eas in aliū locū poteris.

o ¶ Iure hūano Abisai filius Saruiæ p̄sidiū qd regi suo Dauid exhibuit/ tenebat seu debebat exhibere: alioq puniendus veniebat. Tex. est notabilis in hac materia/ in l. Oē delictū. §. fina. ff. de re mili. vbi dr. Qui p̄positū suū no ptexit cū posset: i pari cā factori hn̄dus est. si resistere no potuerit: parcēdū est ei. Sed & in eos q p̄fectū cēturiæ a latronibus circūuētū deseruerūt: aiaduerti placuit. Hæc tex. Quō aūt aiaduertat seu puniat: tex. ē in l. 3. §. fi. ff. eodē. vbi dr. Qui præpositū suū ptegere noluerit/ vel deseruerit occiso eo: capite puniūt.

p ¶ Licet solita hois forma sit/ quos i manibus pedibusq digitos hēre: si tn̄ senos hēat aut plures vel pauciores quis/ nō ideo minus dr hēre hois effectū. Tex. ē clarus cū glo. i verbo pdigiosū. in l. nō sūt liberi. §. fi. ff. de sta. homi. iūcta l. qd dr. ff. de libe. & posthu.

q ¶ Blasphemare pprie dicimur: cū aliqd in cōtumeliā creatoris pferimus vt i auctē. vt nō luxuriērur cōtra naturā. §. t. & de hac blasphemia ānotatū est. s. i verbo blasphemare: vbi videat. Addat tn̄ bonus tex. in auctē. alearū vsus. in fi. C. de relig. & sūp. fu. vbi dicit tex. puideāt iudices vt a blasphemijs & piurijs q eorū inhibitiōibus dn̄t cōprimi/ oēs peuitus cōquiescāt. Aliqn̄ etiam dicimur blasphemare: qn̄ aliqd nō in dei sz i alicuius vel in aliquorū opprobriū pferimus/ vt hic. & pprie blasphemia in hoīem fit qn̄ alicui optamus malū de futuro. maledictū vero: cū optamus seu dicimus malū de p̄nti. Ita apud legistas dicit Bar. i l. Itē apud labeonē. §. Ait ptor. ff. de iniu. Quādoq etiā blasphemare dicimur diabolū. put ē tex. in c. si igit 24. q 3. vbi dr. Michael archāgelus no fuit ausus diabolo & certe maledictiōis dignissimo/ iudiciū iferre blasphemię.

r ¶ Circa hanc aquam a Dauid desyderatā quam postea noluit bibere: videatur bonus textus Augustini in c. delicię. 41. distinc. vbi dicit. Deliciæ quęlibet si absq desyderio percipiantur/ non officiunt: & viles cibi appetenter accepti/ impediunt profectum abstinentiæ. Dauid autem aquam male concupitam effudit. Alius etiam textus in c. vt cognouerunt. §. Quomodo charitatem. de pœni. distinc. 2. de eadē aqua loquens dicit. Quomodo charitatem nō habebas. qui aquam de cisterna Bethleem suorum periculo sibi oblatam non bibit/ sed coram dn̄o libauit?

¶ Tollēs Respha filia Ahia cilicium/ substrauit ibi supra petrā ab initio 2. reg. 21. b
messis donec stillaret aqua super eos de cœlo: & nō dimisit aues lacerare eos p diē/ neq bestias p noctē. Et nūciata sūt Dauid quę fecerat Respha filia Ahia concubina Saul: & abijt Dauid & tulit ossa Saul & ossa Ionathę filij eius a viris Iabes Galaad q furati fuerāt ea de platea Bethsan/ i qua suspēderāt eos Philistij cū iterfecissēt Saul i mōte Gelboe. Et asportauit[n] idē ossa Saul & ossa Ionathę filij eius: & colligētes ossa eorū qui affixi fuerant sepelierunt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filij eius in terra Beniamin in latere in sepulchro Cis patris eius. Fecerūtq omnia quę pręceperat rex: & repropiciatus est deus terrę post hęc.

¶ Factū est rursū prelīū Philistinorū aduersū Israel: & descendit Dauid 2. reg. 21. c
et serui eius cū eo/ & pugnabāt cōtra Philistijs. Deficiēte autē Dauid/ Iesbi denob q fuit de genere Arapha/ cuius ferrū hastę trecētas vncias appēdebat/ & accinctus erat ense nouo/ nisus est pcutere Dauid: p̄sidioq[o] ei fuit Abisai filius Saruię/ & pcursū Philistęū iterfecit. Tūc iurauerūt viri Dauid dicētes: iā nō egredieris nobiscū i bellū/ ne extinguas lucernā Israel.

¶ Secūdū bellū fuit i Gob cōtra Philisteos. Tūc pcussit Dauid Sobochai 2. reg. 21 d
de Vsathi Sephi de stirpe Arapha de gn̄re gigātū. Tertiū quoq fuit bellū in Gob cōtra Philisteos in quo pcussit Adeodatus filius saltus Polymitarius Bethleemites Goliad Gethęū/ cuius hastile hastę erat quasi liciatorū textiū. Quartū bellū fuit i Geth i quo vir fuit excelsus q senos[p] i manibus pedibusq hēbat digitos/ id ē vigīti quatuor: & erat de origine Arapha & blasphemauit[q] Isrl̄. Percussit aūt eū Ionathas filius Sāmaa fris Dauid. Hi 4. nati sūt de Arapha i Geth: & ceciderūt i manu Dauid & seruorū eius.

¶ Loquutus ē Dauid dn̄o verba carmis huius i die qua liberauit eū dn̄s de 2. reg. 22 a
manu omniū inimicorū suorū & de manu Saul: et ait. Dn̄s petra mea & robur meū: & saluator meus. Deus dn̄s fortis meus & sperabo i eū. Scutū meū & cornu salutis meę eleuator meus & refugiū meū saluator meus de iniquitate liberabis me. Laudabilē inuocabo dn̄m & ab iimicis meis saluus ero.

¶ Castra Philistinorū erāt posita i valle gigātū: & Dauid erat i p̄sidio. 2. reg. 23. c
Porro statio Philistinorum tunc erat i p̄sidio. Desyderauit ergo Dauid aquā[r] de lacu & ait. O si quis mihi daret potū aquę de cisterna q̄ est in Bethleē iuxta portā. Irruperūt ergo tres fortes castra Philistinorū: & hauserūt aquā de cisterna Betheleē q̄ erat iuxta portā/ & attulerūt ad Dauid. At ille noluit bibere: sed libauit eam domino dicens. Propitius sit mihi dominus ne faciam hoc. Nō sāguinem hominum istorum qui profecti sunt & animarum periculum bibam. Noluit[r] ergo bibere.

¶ Addidit furor domini irasci cōtra Israel/ cōmouitq Dauid in eis/ dicē 2. reg. 24 a
tē ad Ioab. Vade nūera Israel & Iudā. Dixitq rex ad Ioab pricipē exercitus suo. Perābula oēs tribus Israel a Dan vsq ad Bersabee: & numera populū vt sciā nūerū eius. Dixitq Ioab regi. Adaugeat dn̄s deus tuus ad populū tuū q̄tus nūc est: iterūq cētuplicet in cōspectu dn̄i mei regis. Sed quid sibi dn̄s meus rex vult i re huiuscemodi? Obtinuit aūt sermo

regis verba Ioab & princip ū exercitus. (Numeratiōe ergo facta) dedit Ioab nūerū descriptionis populi regi Dauid: & iuēta sūt de Israel octīgēta milia virorū fortiū q educerēt gladiū/ & de Iuda quigēta milia pugnatorū. Percussit autē cor Dauid cū postq̄ numeratus est populus: & dixit Dauid ad dominū. Peccaui [s] valde i hoc facto: sed precor dñe vt transferas iniquitatem serui tui/ quia stulte egi nimis.

2.reg.24b ℭSurrexit Dauid mane: & sermo dñi fact⁹ ē ad Gad pphetā & vidētē Dauid dicēs. Vade & loquere ad Dauid. Hęc dixit dñs. Triū tibi datur optio: elige [t] vnū qd volueris ex his vt faciā tibi. Cūq3 venisset Gad ad Dauid: nūciauit ei dicēs. Aut septē annis veniet tibi fames in terra tua/ aut tribus mēsib⁹ fugies aduersarios tuos & isti te persequētur/ aut certe tribus diebus erit pestilētia ī terra tua. Nunc ergo delibera: & vide quē respōdeā ei qui me misit/ sermonē. Dixit autē Dauid ad Gad. Coartor nimis: sed melius est vt incidam in manus dñi (multę enim misericordię eius sūt) q̄ ī manus hominū. Immisitq3 dñs pestilētiā in Israel de mane vsq3 ad tēpus cōstitutū: & mortui sūt ex populo [v] a Dan vsq3 ad Bersabee septuagita milia virorū. Cūq3 extēdisset manū suā āgel⁹ dñi super Hierusalē vt disperderet eā: misert⁹ ē dñs super afflictionē/ & ait āgelo percutienti populū. Sufficit nūc: cōtine manū tuā. Erat autē angelus domini iuxta aream Areuna [l]ebusei.

2.reg.24c ℭDixit Dauid ad dominū: cū vidisset angelū cędētē populū. Ego sū q peccaui & ego inique egi: isti [v] q oues sūt qd fecerūt? Vertat [v] obsecro manus tua cōtra me & cōtra domū patris mei. Venit autē Gad ppheta ad Dauid in die illa: & dixit ei. Ascende & cōstitue altare dño ī area Areuna Iebusei. Et ascēdit Dauid iuxta sermonē Gad quē pręceperat ei dñs. Cōspiciēsq3 Areuna aiaduertit regē & seruos ei⁹ trāsire ad se: & egressus adorauit regē pno vultu ī terrā/ & ait. Quid causę est vt veniat dñs me⁹ rex ad seruū suū? Cui Dauid ait. Vt emā [x] a te areā/ & ędificē altare dño/ & cesset [x] īterfectio quę grassatur ī populo. Et ait Areuna ad Dauid. Accipiat & offerat dñs meus rex sicut placet ei: habes boues in holocaustū/ & plaustrū & iuga boū ī vsū lignorū. Oīa dedit Areuna regi. Dixitq3 Areuna ad regē. Dñs de⁹ tu⁹ suscipiat votū tuū. Cui respōdēs rex ait. Nequaq̄ vt vis/ sed emā precio [y] a te: & nō offerā dño deo meo holocausta gratuita. Emit ergo Dauid areā & boues/ argēti siclis quinquaginta: & ędificauit ibi Dauid altare dño/ & obtulit holocausta & pacifica. Et propiciatus est dominus terrę: & cohibita est plaga ab Israel.

s ℭDe peccato p Dauid ī populi nūeratione cōmisso/ & pœna populo suo īflicta: tex. est ī c. vt cognouerit. §. Opponit. versi. fugerat. de pœni. dis. 2. vbi dr. Fugerat sanct⁹ Dauid odia Saul regis: nō reliquēs terras/ sed declināns cōtagia regis inimici & supbi. q2 mēs ei⁹ adhęrebat deo: cui sine charitate null⁹ adult⁹ adhęrere pōt. & tñ q̄ grauiter in populi dinūeratiōe postea deliq̄rit ipsi⁹ delicti pœna indicauit. De hoc etiā ē tex. ī c. ecclia. versi. itē. Dauid 1.q. 4. vbi dr. Dauid pplm nūerauit: quo pctō gladi⁹ dñi desęuit ī populū. Sed in lata gēte gloria regis ē: in diminutione plebis/ cōtritio pricipis. Qui ergo de nūerositate suę gētis superbuit: iure in eius diminutione punitus est.

t ℭIure hūano si tres aut plures pœnę p aliquo delicto alternatiue īponūtur/ vt ī hac sentētia/ ita q vna earū reus sit puniēdus: nō est electio rei/ sed est in arbitrio iudicis punire ea pœna quā elegerit. glo. est in c. fīnitatis. 34 dis. glo. 22. q. 1. ī sūma. glo. ī c. a crapula. ī verbo bñficio. de vita & ho. cle. & glo. in c. sicut. ī fi. de iude. & notat Bar. in l. 1. §. Expilatores. ff. de effracto. de quo videat qd scribit Fely. in c. iter cæteras. col. 3. de rescrip. Et licet hac sentētia detur optio de specie mortis subeūdę: tñ iure hūano nō possūt iudices reo morituro dare electionē/ qua specie mortis mori velit. Tex. est bñ celebris in l. Aut dānū. §. 1. versi. proinde. ff. de pœnis. vbi dicit. Liberā mortis facultatē cōcedēdi ius ipsi p̄sides nō hñt. Et ita diui fratres rescripserūt cōtra pmittētes liberā mortis facultatē.

v ℭCirca hæc verba Dauid/ videat bo. tex. Ambrosij in c. illud in princ. de pœni. distic 3. vbi dr. Illud q̄ admirabile est: q āgelo feriēte plebē se obtulit Dauid dicens. grex iste qd fecit? fiat man⁹ tua in me & ī domū pris mei. quo facto stati sacrificio dign⁹ iudicat⁹ ē q absolutiōe estimabatur indign⁹. Nec mirū si tali sua oblatiōe p pplo pcti sui adept⁹ est veniā: cū Moyses offerēdo se dño p plebis errore pctā deleuerit. Hæc tex.

x ℭIure hūano si Areuna petitiōi Dauid de vēdēda sibi area sua nō acqeuisset: potuisset ad id cōpelli triplici rōe. Pria/ fauore religionis cui⁹ cā area petebat. vt patet ibi. vt ędificē altare. Licet ei null⁹ rē suā vēdere regulariter cōpellat. l. nec emere. C. de iure delibe. tamen vbi adest fauor religionis/ cōpellit ad vēdēdū. Tex. ē q bñ pbat in l. si qs sepulchrū. ff. de relig. & sūp. fu. vbi dr. Si qs sepulchrū habeat/ viā aūt ad sepulchrū nō hēat/ & a vicino ire phibeat etc. p̄ses cōpellere debet iusto p̄cio iter ei p̄stare. ita tñ vt iudex etiā de oportunitate loci pspiciat ne vicin⁹ magnū patiat detrimētū. Hęc tex. Et ideo si qs hñs fūdū cōem cū alio/ velit ī eo ędificare ecclesiā: ille ali⁹ ptē suā ppter religiōis fauorē vēdere cōpellet. ita dicit Bal. ī l. fi. C. de cōi. ser. manu. Secūda ratio est fauore pietatis. vt patet ibi. vt cesset interfectio q̄ grassat in populo. vbi ei pietatis fauor adest: cōpellit aliquis rē suā vēdere. p hoc est bo. tex. in l. 1. versi. Et si plures. & versi. Sin aūt vno ex socijs. ibi. ad hāc rōnē pietatis. C. de cōi ser. ma. q2 ī versi. sin aūt vno ex socijs. pbat q vbi militat fauor libertatis/ dr militare fauor pietatis. In versi. vero si plures. dr. Si plures sint socij vno ex hijs libertatem īponere cupiēte seruo cōi/ statuim⁹. alios omnes necessitatem habere partes suas quas in seruo possidēt vendere ipsi q libertatem seruo imponere desyderat. Tertia rō est fauore vtilitatis publicę. vt patet ibi. q̄ grassatur ī populo. Subsistēte nāq3 vtilitate publica/ seu vt populo cōsulatur/ cōpellēd⁹ est priuat⁹ ad venditionē rei suę. Bon⁹ est tex. ī l. si locus. §. fi. ff. Quēad. serui amittan. vbi dr. Cū via publica vel fluminis īpetu vel ruina amissa est: vicin⁹ pxim⁹ viā p̄stare debet. Et ppterea dicit Bar. in l. annona. ff. de extra. cri. & ī l. 1. §. cura carnis. ff. de off. p̄fec. vr. q tēpore caristię/ nobilis hñs ānonā/ pōt copelli vēdere pplo etiā vili ori p̄cio. Et illud dictū refert & seqtur Do. me⁹ Iason ī d. l. nec emere. in. 1. limitatiōe. C. de iu. deli.

y ℭIure hūano satis fuisset dixisse sed emā/ absq3 hac adiectione p̄cio: q2 substātiale emptionis est p̄ciū/ ita q non dicitur quis emere nisi emat p̄cio. Tex. est ī. §. p̄ciū. Insti. de emp. & ven. Et ideo etiā satis fuisset fecisse mētionē p̄cij/ licet de emptiōe mētio scta nō fuisset. vt q a dixisset accipiā p̄cio. vbi eni fit mētio p̄cij: ibi in dubio p̄sumitur emptio. glo. est communiter approbata in l. si inter. in verbo estimate. versi. Quid aūt si non appareat. C. de iu. do.

¶Rex Dauid ſenuerat/ hēbatq; ætatis plurios dies: cūq; operiret̃ veſtib9 / nō cale 3.reg.1.a.
fiebat. Dixerūt ergo ei ſerui ſui. Queramus dn̄o nr̄o regi adoleſcētulā virginē: &
ſtet corā rege & foueat eū/dormiatq; i ſinu ſuo & calefaciat dn̄m nr̄m regē. Que=
ſierunt igitur adoleſcentulam ſpecioſam in omnibus finibus Iſrael: & inuenerūt
Abiſac Sunamitem/& adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra ni
mis. Dormiebatq; cum rege/& miniſtrabat ei: rex vero non cognouit [z] eam.
¶Dixit Nathan ad Berſabee matrem Salomonis. Nun audiſti ꝙ regnaueuerit 3.reg.1.b.
Adonias filius Agith: & dominus noſter Dauid hoc ignorat? Nūc ergo veni/ac=
cipe cōſiliū a me: & ſalua aīam tuā filijq; tui Salomonis. Vade & ingredere ad re
gē Dauid: et dic ei. Nōne tu dn̄e mi rex/iuraſti mihi ancillę tuę dicēs: ꝙ Salomō
filius tuus regnauit poſt me/& ipſe ſedebit i ſolio meo? quare ergo regnat Adoni
as? Et adhuc ibi te loquēte cū rege/ ego veniā poſt te: & cōplebo ſermones tuos.
¶Ingreſſa eſt itaq; Berſabee ad regē Dauid in cubiculo. Rex autem ſenuerat ni 3.reg.1.c.
mis: & Abiſac ſunamitis miniſtrabat ei. Inclinauit ſe Berſabee & adorauit regē:
Ad quam rex Quid tibi (inquit) vis? Quę reſpōdens ait. Domine mi [a] rex/ tu iu=
raſti per dominū deum tuum ancilę tuę: Salomon filius tuus regnabit poſt me/&
ipſe ſedebit in ſolio meo: & ecce nunc Adonias regnat/ te domine mi rex ignorā=
te. Mactauit boues/& piguia queq;/& arietes plurimos/& vocauit omnes filios re
gis/Abiathar quoq; ſacerdotem & Ioab principem militię: Salomonem autē ſer
uū tuum non vocauit. Veruntamē dn̄e mi rex in te oculi reſpiciūt totius Iſrael: vt
indices [b] eis quis ſedere debeat i ſolio tuo dn̄e mi rex poſt te. Eritq; cū dormierit
dominus me9 rex cū patrib9 ſuis: erimus ego & filius meus Salomō peccatores.
¶Adhuc Berſabee loquēte cū rege Dauid/ Nathā ꝓpheta venit: & nūciauerūt regi 3.reg.1.c.
dicētes. Adeſt Nathā ꝓpheta. Cūq; introiſſet i cōſpectu regis/et adoraſſet eū ꝓn9
i terrā: dixit Nathā. Dn̄e mi rex tu dixiſti [b] Adonias regnet [b] poſt me & ipſe ſede=
at ſup thronū meū. Quia deſcēdit hodie et imolauit boues etpiguia & arietes plu
rios/ & vocauit vniuerſos filios regis & pricipes exercit9/Abiathar quoq; ſacerdo
tē. Illiſq; veſcētib9 & bibētibus corā eo & dicētibus/Viuat rex Adonias: me ſeruū
tuū & Sadoch ſacerdotē/ & Banaiā filiu Ioiadę/ & Salomonē famulū tuū nō voca
uit Nūquid a dn̄o meo rege exiuit hoc verbū: et mihi nō indicaſti ſeruo tuo quis
ſeſſur9 eſſet ſuper thronū dn̄i mei regis poſt eū? Et reſpondit rex Dauid dicens.
Vocate ad me Berſabee. Quę cum fuiſſet ingreſſa coram rege/ & ſtetiſſet ante eū:
iurauit rex & ait. Viuit dominus qui eruit animā meam de omni anguſtia: quia
ſicut iuraui tibi per dominum deum Iſrael dicens / Salomon filius tuus regna=
bit poſt me/ & ipſe ſedebit ſuper ſoliū meū pro me: ſic faciā hodie. Summiſſoq;
Berſabee in terra vultu: adorauit regē dicēs. Viuat dn̄s meus rex Dauid i ęternū.
¶Dixit rex Dauid. Vocate mihi Sadoch ſacerdotē & Nathā prophetā & Banaiā 3.reg.1.e.
filiū Ioiadę. Qui cū ingreſſi fuiſſent corā rege: dixit ad eos. Tollite vobiſcū ſer=
uos dn̄i vr̄i/& imponite Salomonē filiū meū ſuper mulā meā & ducite eū in Giō:
& vngat eum ibi Sadoch ſacerdos & Nathan propheta in regem ſuper Iſrael/ et
canetis buccina atq; dicetis. Viuat rex Salomō. Et aſcendetis poſt eum & venietis
in Hierl̄m: & ſedebit ſuper ſoliū meū et ipſe regnabit pro me: illiq; pręcipiā vt ſit
dux ſuper Iſrael & ſuper Iudā. Et rn̄dit Banaias filius Ioiadę regi dicēs. Amē [c].
Sic loquat̃ dn̄s de9 dn̄i mei regis. Quō fuit dn̄s me9 cū dn̄o meo rege: ſic ſit cū Sa
lomone & ſublimi9 faciat ſoliū eius a ſolio dn̄i mei regis Dauid. Et.ī. Salomō/
¶Ingreſſi ſerui regis (vncto Salomone) benedixerūt dn̄o nr̄o regi Dauid dicētes. 3.reg.1.f.
Amplificet de9 nomē Salomonis ſup nomē tuū: et magnificet thronū eius ſuper
thronū tuū. Et adorauit rex Dauid [d] i lectulo ſuo: iſup & hęc loquut9 ē. Bn̄dict9
dn̄s deus Iſrael: qui dedit hodie ſedentem in ſolio meo videntibus oculis meis.

z ¶Et ita ꝑſumit̃ etiā iure hūano. Senilis etiā ętas aufert ꝑſūptionē icōtinētię/& cōtinētię prēſumptionē parat. Bo.e tex. i c. fraternitatis. 34. diſ. ſec9ſi nō adfuiſſet ſenilis ętas: q2 ſol9 cū ſola i acendo ꝑſumeret̃ eā cognouiſſe. caſus eſt in c. litteris. de ꝑſūp. vbi dicitur iſtā ꝑſūptionē rē violētā/& ſufficere ad incōtinētiā plene ꝓbādā. Et idē ſentit glo. in l. ſi vero nō remunerādi. §. ſi adoleſcēs luxurioſ9. ff. māda. a ¶Vxor maritū merito dn̄m appellat. Vxor ei marito cōcreſcit & ſentit eius fulgorē. Ita dicit tex t9 in l. ſi. circa me diū. C. de nup. & q2 vt dicit tex. i l. mulieres. C. de dignī. li. 12. Mulier honore mariti erigit̃/gn̄e nobilitat̃ forū et domiciliū ſequitur. Q n̄q;tn̄ marit9 vxorē dominā ſuā/ ſimpl'r vocat. vt eſt tex. i l. vxorē in princ. ibi. peto a te dn̄a vxor mea ff. de lega. 2. Quādoq; vocat eā dn̄am ſanctiſſimā. Tex. ē cū glo. in l. titia. §. Qui Marco. ff. de ann. lega Quandoq; etiā appellat eā dn̄am reuerēdiſſimā. tex. eſt i auctē vt iudi. ſine quoquo ſuffra. colla. 2. b ¶Iure hūano nō ē regis īdicare ſeu eligere vnū ex filijs ſuis quē voluerit vt regnet p9 eū: ſed per electionē eligit̃ rex i populo vt ꝓlat9 eligit̃ in eccleſia. Bon9 eſt tex. in c. Moyſes. 8. q. 1. De conſuetudine tn̄ debet regnū primogenito regis: nec defert̃ p electionē ſed per ſucceſſionē ad primogenitū regis. tex. ē & ibi Panor. in c. licet de voto. Quod aūt Dauid elegerit ſibi ſalomonē ſucceſſorem: illud fecit inſtinctu ſpiritus ſancti. ita dicit glo. i d. c. Moyſes. Vn̄ dicit tex. i c. ſi ergo. 8. q. 1. circa fi. propiquis agrorū & ꝑdiorū relinquat̃ heredi tas. Gubernatio populi illi tradat̃ que de9 elegit. De hac etiā materia di ꝗ̄ eſt ꝰ. in verbo Antioch9. c ¶Amē. i. fiat vel verū erit/ vel ſine defectu fiet. Ita declarat Panor. hāc dictionē i c. etſi Xps. de iureiu. & videat. ꝰ. i verbo Amē. d ¶Iure hūano/ pr̄ filio regi vel in magiſtratu poſito debet aſſurgere ſeu hono

rẽ exhiberẽ. qꝛ licet nõ oĩs magistrat⁹ filiũ a p̃ris ptãte liberet/ vt est casus in.§.filiusfamilias.iusti. Qui. mo.ius pa-
po.soluit: tñ in hijs q̃ publici iuris sunt/ patria potestas non attẽditur.l.filiusfa.ff.de hijs q sui sunt vel alie.iuris.

3.reg.2.a. ❡Appropinquauerunt autem dies Dauid vt moreretur: pręcepitq; Salomoni filio suo/dicens. Ecce ego egredior viam suam vniuersę terrę. Confortare & esto vir fortis: & obserua vt custodias mandata domini dei tui/vt ambules in vijs eius/& custodias cerimonias eius/ et pręcepta eius/& iudicia/& testimonia sicut scriptum est in lege Moysi/ vt intelligas vniuersa quę facis/& quocũq; te verteris/ vt confirmet dominus sermones suos quos loquutus est de me dicẽs. Si custodierint filij tui vias meas & ambulauerint corã me in veritate in omni corde suo & in omni anima sua: non auferetur tibi vir de solio Israel. Tu quoq; nosti quę fecerit mihi Ioab filius Saruię/quę fecerit duobus pricipib⁹ exercitus Israel/Abner filio Ner & Amasię filio Iether/quos occidit [f] & effudit sanguinem belli in pace/ & posuit cruorem prelij in baltheo suo qui erat circa lumbos eius/& in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuã: & non deduces caniciẽ eius pacifice ad inferos. Sed et filijs Berzellai Galaaditę reddes gratiam/ eruñtq; comedentes in mensa tua: occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalõ fratris tui. Habes quoq; apud te Semei filiũ Gera filij Iemini de Thaburi: q maledixit [f] mihi maledictiõe pessima/quãdo ibã ad castra. Sed quia descẽdit [f] mihi i occursũ cũ trãsirẽ iordanẽ/ et iuraui ei p dñm dicens/non interficiã gladio: tu noli pati eũ esse innoxiũ. Vir autẽ sapiens es vt scias quę facies ei: deducesq; canos eius cũ sanguine ad inferos.

3.reg.2.c. ❡Dormiuit Dauid cũ patribus suis: & sepultus [g] est in ciuitate Dauid. Dies autem quibus regnauit Dauid super Israel: quadraginta anni sũt. In Hebrõ regnauit septẽ annis: in Hierusalẽ tringinta tribus. Salomõ aũt sedit super thronũ Dauid patris sui: & firmatũ est regnũ eius nimis.

psal.77.a ❡Elegit dominus Dauid seruũ suum/& sustulit eum de gregibus ouium: de postfętantes accepit eum.

psal.131.a. ❡Memento domine Dauid: et omnis mansuetudinis eius.

eccl.47.a ❡Surrexit Nathã ꝓpheta in diebus Dauid. Et quasi adeps separat⁹ a carne: sic Dauid a filijs Israel Cũ leonibus lusit quasi cũ agnis: et i vrsis siĺr fecit/sicut i agnis ouiũ i iuuẽtute sua. Nũqd nõ occidit gigãtẽ: & abstulit opprobriũ de gẽte?In extollẽdo manũ/i saxo fũdę deiecit exultationẽ Golię: vbi iuocauit dñm oipotẽtẽ. Et dedit in dextra ei⁹ tollere hoiem fortẽ in bello: exaltare cornu gẽtis suę. Sic in decẽ milib⁹ gl̃ificauit eũ: et laudauit eũ in bñdictionib⁹ dñi i offerẽdo illi coronã gl̃ię. Cõtriuit ei inimicos vndiq;/& extirpauit Philistii cõtrarios vsq; in hodiernũ diẽ: cõtriuit cornu ipsorũ vsq; in ęternũ. In oi opere dedit confessionẽ sc̃tõ & excelso in verbo gl̃ię/de oi corde suo laudauit dñm/ & dilexit eum qui fecit illũ: et dedit illi cõtra inimicos potentiã. Et stare fecit cãtores [h] cõtra altare: & in sono eorũ dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus/ & ornauit tp̃a vsq; in consummationẽ vitę: vt laudarẽt nomen sanctũ dñi/ & amplificarent mane dei sanctitatem. Christus purgauit peccata ipsius/& exaltauit in æternum cornu eius: & dedit illi testamentum regni/et sedem glorię in Israel. Post ipsum surrexit filius sensatus: & propter illum deiecit omnem potẽtiam inimicorum.

mat.1.a. ❡Iesse genuit dauid regem: dauid autem rex genuit Salomonẽ ex ea quę fuit Vrię.

mar.2.d. ❡Nunquid legistis (ait Ihesus Iudęis discipulos suos spicas vellentes in sabbato accusantibus) quid fecerit Dauid quando necessitatem [i] habuit/qui & esurijt ipse & cum eo erant: quomodo introiuit in domum

Et ideo dicit tex.i l. ille a quo.§.fi. cũ pri.l.seq. ff. ad sena.trebel. Si qs filiusfamilias sit et mgr̃atũ gerat: p̃rem suũ in cuius ẽ ptãte cogere poterit suspectãdicentẽ hęreditatẽ adire et restituere. nã qd ad ius publicũ attinet: nõ seqt ius ptãtis. Hæc tex. [f] ❡Iure hũano si ꝓbatiões de occisione facta per Ioab/ vel maledictione facta per Semei non adessent aliunde q̃ ex attestatione Dauid q̃uis in extremis constituti: non esset contra eos ꝓcedendũ. Bonus est text⁹ in l. si quis in graui.§. si quis moriens.ff.ad sylle. vbi dicit tex. Si quis moriens dixerit a seruo vim mortis sibi illatã esse: dicẽdũ est non esse credẽdũ dño etsi moriens hoc dixit: nisi potuerit etiã cõprobari. Hæc tex. circa quem notabiliter loqtur do.me⁹ Iason i l.de dic. col.3.ff.qui satis cogan. & do.me⁹ Deci⁹.i c.Tertio loco.colũ.fi. de ꝓba. [g] ❡Textus in c. Vnaquęq;.13.q.2. varijs sacri eloquij exemplis ostẽdit sepulturã patrũ ꝓeligendam esse. Subijcit tñ exempla eiusdẽ sacri eloquij: quibus demonstrat liberũ esse filijs sepeliri i sepulchris p̃rm suorũ & liberũ esse eis/ alibi ꝓ locorũ & tp̃m oportunitate/corpi suo hospitiũ iuenire. De quo dicet in verbo sepelire & sepultura. [h] ❡Quod Dauid cantores instituerit: tex. est etiã.21. dis.in princ. versi.postea. vbi dicitur. Dauid cum ministeria dom⁹ dñi ãpliaret: ianitores & cantores instituit. Et de cantoribus videnda sũt ãnotata. s. in verbo Cantor. & ibi dictis addatur textus in c.cleros. versi. cãtor. eadẽ dis. vbi dicit tex. Cantor vocatus est: quia vocem modulat in cantu. Huius duo gñ̃a dicuntur in arte musica: sicut ea doctissimi hoies latine dicere potuerũt/ pręcẽtor & succentor. Præcentor: qui vocẽ p̃mittit i cãtu. Succẽtor aũt: q voce subseqnter canẽdo rñdet [i] ❡Etiã iure humano/ necessitas licitum facit quod alias esset illicitũ. c.si qs ꝓpter necessitatẽ. de fur.l.2.§.cũ in eadẽ nau.ff.ad l.Rho.de iactu.& facit tex.i l.2.C.de patri.q filios distra.vbi ꝓpter necessitatẽ fa

& ita etiã tenet glo. in c. dño sancto. in verbo necesse. in fine. 50. dis. & in c. exigũt in glo. 1. circa me. 1. q. 7. quarum glosarũ decisionẽ sequitur Panor. in c. si quis propter necessitatem. in fi. de furtis. & in c. cum causam. in. 3. col. de elec. & Fely. i c. 1. col. ff. de offi. iudi. & apud legistas do. Alexã. de imola. in l. 1. i. 23. col. ff. de offi. ei⁹ cui man. ẽ iuris.
v ¶ Omnes debitores vestros repetitis. An creditor debeat debitũ expetere/ an vero debitor teneatur offerre ei bo. ast tex. in l. magnam. C. de contra. & commit. stipula. vbi dicit. Si quis certo tẽpore facturũ se aliquid vel

esa.4.b. ¶Quid est (ait Christus) quod debui vltra facere vineę meę/ & nõ feci? An ꝙ expectaui vt faceret vuas: & fecit labruscas?

esa.58.a. ¶Ecce in die ieiunij vestri inuenitur volũtas vestra: & omnes [v] debitores vestros repetitis. Et diffusius infra in verbo ieiunium.

mat.18.c. ¶Assimilatum est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cœpisset rationem ponere: oblatus est ei vnus qui debebat ei decem milia talenta. Cum autem nõ haberet vnde redderet: iussit [x] eum dominus venũdari/ & vxorem [x] eius/ & filios [x]/ et omnia [y] quę habebat/ & reddi. Procidens autẽ seruus ille rogabat eũ: dicens. Patientiam habe in me: & omnia reddam tibi. Misertus autẽ dominus serui illius dimisit eum: & debitum dimisit ei. Egressus autẽ seruus ille inuenit vnum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios: & tenẽs suffocabat eũ/ dicẽs. Redde quod debes. Et procidẽs cõseruus ei⁹ rogabat eũ: dicẽs. Patiẽtiã habe in me: & oĩa reddã tibi. Ille autẽ noluit: sed abijt & misit [z] eũ in carcerẽ/ donec redderet debitũ. Vidẽtes autẽ cõserui ei⁹ quę fiebãt/ cõtristati sũt valde: & venerũt & narrauerũt dño suo omnia q̃ facta fuerãt. Tũc vocauit illum dñs su⁹: & ait illi.

datarum aliquid promittat (alias certam pœnam dabit) sciat debitor se minime posse ad euitandã pœnam adijcere ꝙ null⁹ eum admonuit: sed etiã citra vllam admonitionẽ eidem pœnę pro tenore stipulationis fiet obnoxius. cũ ea quæ promisit ipse in memoria sua seruare: non ab alijs sibi manifestari poscere debeat. Hæc tex. Qui (vt liquet) loquitur quando dies solutioni faciendę esset adiect⁹. si enim dies seu terminus ad solutionẽ faciẽdam non esset ꝑstitutus: non teneretur debitor offerre debitũ nisi interpellat⁹ per creditorẽ. l. si ex legati. ff. de verbo. obli. l. mora. ff. de vsu. cum si mi. Sed eo casu quo debitor tenet offerre/ vt post interpellationem expressam/ per admonitionem sc3 creditoris vel per interpellationem tacitam sc3 per lapsum diei pręfixę ad solutionem faciendam/ an debitor debeat deferre debitum ad domũ creditoris/ an vero creditor debeat ire ad recipiẽdũ debitũ ad domũ debitoris: ponit notabiliter Bar. in l. Itẽ illa. col. 1. versi. Tu distingue lati⁹ secũdum Guiller. ff. de consti. pe. & Panor. in c. significãte. colũ. fina. de pigno. Et eorũ resolutio est ꝙ si debitũ debeat respectu alicuius rei/ & debitor & creditor sint eiusdẽ fori: tunc debitor ibit ad creditorem. Si vero sint diuersi fori: tunc creditoris est ire ad debitorẽ. Vnde quia emphitheota debet canonem seu pẽsionem respectu rei emphitheotarię: si ipse & dñs sint eiusdẽ fori/ ibit ad dñm. si sint diuersi fori: offeret se soluturũ/ & dñs ibit ad eũ pro recipiẽda solutione. Si aũt debitũ non debeat respectu alicuius rei: tunc si debitũ seu solutio debiti respecit tantum commodum personæ/ debitor ibit ad creditorẽ. Quod si respiciat comodũ bursale seu patrimoniale/ & ex solutione aliquid acquirẽdum sit soluenti: tunc debitor ibit ad domũ creditoris. Alias creditor ibit ad debitorẽ: si sint diuersi fori. si vero sint eiusdem fori: ibit debitor ad creditorẽ. Hæc est Bar. & Panor. conclusio in locis. ꝰ allegatis. vbi allegant bona iura/ quę per eos videri possunt.
x ¶ Iussit eũ venũdari & vxorẽ & filios. Iure humano debitor nec se ipsum nec vxorẽ aut filios potest obligare suo creditori: sic sc3 ꝙ in persona sua vel vxoris aut filiorũ ius pignoris constituatur. ita ꝙ instar alterius pignoris venũdari possunt aut detineri in domo priuata vel carceribus. Tex. ẽ no. in c. 2. de pigno. vbi Panor. col. 1. dicit neminẽ se ad carceres obligare posse. Et idẽ tenet Bar. in l. alia §. eleganter. ff. solu. ma. Et de filijs ꝙ obligari seu pignorari non possint pro debito: tex. est in l. qui filios. C. Quæ res pig. obliga. pos. vbi dicit. Qui filios vestros vel liberos homines pro pecunia quam vobis credebat/ pignoris titulo accepit: dissimulatione iuris se circũuenit. cũ sit manifestũ obligationẽ pignoris non consistere: nisi in his quæ quis de bonis suis facit obnoxia. Et dicit tex. in l. fi. ff. eodẽ ti. Creditor qui sciens filiũfamilias a parente pignori accepit: relegatur. Et notabilis tex. in eos qui filios a patribus in pignus accipiũt emanatus/ in auctẽ. vt nulli iudi. §. Quia vero hmõi. colla. 9. dicit. Quia creditores filios debitorũ ꝑsumũt retinere/ aut in pignus/ aut in seruile ministeriũ aut in cõductionẽ: hoc modis omnib⁹ prohibem⁹. & iubemus vt si quis tale aliquid deliq̃rit: non solum debito cadat/ sed tantã aliã q̃titatẽ adijciat/ dandã ei qui retentus est ab eo aut parentibus eius/ & posthęc etiã corporalibus pœnis ipsum subdi a loci iudice/ quia personã liberã pro delicto ꝑsumpsit retinere aut locare aut pignorare. Hæc tex. qui est sub cõpendio transcriptus in auctẽ. Immo a debito. C. de act. & obliga. Quod dictũ est debitorẽ non posse etiam se ipsum obligare ad carceres. & sic ꝙ capi nõ põt pro debito pecuniario: verũ est/ q̃diu extãt bona mobilia vel immobilia. non enim potest perueniri ad capturam personæ: nisi in subsidiũ bonorũ deficientium sed in subsidiũ potest perueniri. & sic persona debitoris detineri nõ aliter. de hoc est bo. tex cũ glo. in verbo vincula. in l. 3. §. tutores. ff. de susper. tuto per quã ita tenẽt Bar. & Bal. in l. 1. C. qui bo. ce possunt. Bar. in l. Nemo carcerem. C. de exac. tribu. li. 10 Bal. in l. fi. ff. de in ius vocan. Do. me⁹ Iason in l. 1. in 3. colũ. ff de iusti. & iure. Panor. in c. quod ad consultationẽ. col. 6. in princ. de re. iudi. & late Do. Alexã. in l. a diuo Pio. §. in venditione. col. 3. & 4. ff. eodẽ ti. vbi dicit ꝙ in practica periculosũ esset recedere ab opinione glo. in. d. §. tutores volentis debitoris personã capi nõ posse nisi in subsidiũ. De consuetudina tñ Frãcię debitor capi non potest etiã in subsidiũ: nisi sit obligatus ad carcerea. Ita dicit Io. fa. in §. fi. iusti. de actio. & Stepha. aufrerius. in deci. capellæ Tholo. in deci. 412. col. 3. Si vero sit obligat⁹: tenet obligatio ꝑsertim vbi interuenit iuramẽtũ. ita dicit idẽ Io. fa. in §. fi. insti. de iure perso. et eũ sequit. Guido pape in deci. delphinalib⁹. deci. 61. in pric. dicẽs ꝙ ita obseruat de generali consuetudine patriæ delphinalis. immo in quibusdam locis debitores etiam nõ obligati ad carceres possunt ex vi statutorũ mũicipaliũ personaliter capi & illo casu poterũt capi etiã si confugerint ad ecclesiã quia ecclesia non dat immunitatẽ in debitis pecuniarijs: in quibus captura personę permittitur. ita singulariter dicit Oldral. in consi. suis. consi. 54. & habet in decisionibus Tholosanis deci. 412. col. 3.
y ¶ Et omnia quæ habebat. De iure hũano debitori non omnia bona sua sũt auferẽda seu in solidum & vsq; ad sacculum & peram conueniri nõ potest: sed deducitur ne egeat. Aliquid enim pro alimentis sibi relinquẽdum est. Tex. ẽ. in l. Qui bonis. ff. de cessi. bono. & notat per glo. & docto. i c. Odoard⁹. de solu. qd est verũ: nisi bona sua in fraudẽ creditorũ alienasset: q2 tũc vsq; ad sacculũ & perã posset exigi. Tex. est cũ glo. i l. fi. §. pe. ff. de his. quæ in frã. credi. z ¶ Misit in carcerẽ. Videant q̃ ãnotata sũt secũda ꝓxima ãnotatiõe sup illis verbis iussit eũ venũdari.

Serue nequam: omne debitum dimisi [a] tibi/ quoniam rogasti me. Nõne ergo oportuit & te misereri conserui tui: sicut et ego tui misertus sũ? Et iratus dominus eius tradidit [a] eum tortoribus: quoadusq̧ redderet vniuersum debitum. Sic et pater meus cœlestis faciet vobis: si nõ remiseritis vnusquisq̧ fratri suo de cordibus vestris.

¶Duo debitores erãt cuidam fœneratori (dixit Ihesus ad Simonẽ pha luce. 7. f.
riseum) vnus debebat denarios quingẽtos/ & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent: donauit [b] vtrisq̧. Quis ergo eum pl⁹ diligit? Respõdens Simon: ait. Existimo: quia is cui plus donauit. At (Ihesus) dixit ei. Recte iudicasti. &c.

¶Vos cum feceritis [c] omnia quę pręcepta sunt vobis (ait Christus) dici luce. 17. c
te. Serui inutiles sumus: quod debuimus facere/ fecimus.

¶Gręcis ac barbaris/ sapientibus & insipientibus debitor sum (ait Pau ro. 1. b.
lus) ita q̄ in me promptum est & vobis qui Romę estis euangelizare.

¶Ei qui operatur/ merces non imputatur secundũ gratiã sed secundũ ro. 4. a.
debitum: ei vero qui non operatur/ credenti autem in eum qui iustificat impiũ/ reputatur fides eius ad iustitiam secũdũ propositũ gratię dei. &c.

¶Fratres: debitores sumus non carni vt secumdum carnem viuamus. ro. 8. c.
Et latius supra in verbo Caro.

¶Reddite [d] omnib⁹ debita: cui tributum [d] tributum/ cui vectigal [d] ve- ro. 13. c.
ctigal/ cui timorem timorẽ/ cui honorem honorem. Nemini quicq̃ debeatis: nisi vt inuicem diligatis.

¶Vxori vir debitũ [e] reddat: similiter autẽ & voxr viro. Et infra vxor. 1. cori. 7. a

a ¶Omne debitum dimisi tibi &c. Iratus dñs tradidit eum tortoribus &c. Ex istis verbis arguit tex. de pœni. distinc. 4. in princ. peccatum semel dimissum aliq̄n redire vt pœna infligatur. Vnde dicit textus conformiter ad ista verba euangelica in c. Quęrat aliquis. §. illud. versi. criminis aũt detestatio. de pœni. dis. 3. Si propter fraternũ odium etiam quæ dimissa sunt replicantur ad pœnam: multomagis quæ non sunt dimissa/ ad vindictam reseruari probãtur. Et in c. qui diuini. de pœni. dis. 4. dicit text⁹. Qui diuini officij oblitus/ suas vult vindicare iniurias: nõ solũ de futuris pctis veniam nõ merebitur/ sed etiam pręterita quæ iam sibi dimissa credebat/ ad vindictam replicabũtur. Et in c. Quomodo. paulo ante fi. de conse. dis. 4. dicit tex. Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas non est: apertissime dñs in euangelio docet in illo seruo a quo dominus dimissum debitũ petiuit eo q̄ ille cõseruo suo debitũ nollet dimittere. Dicit tamẽ tex. in c. si illic. in pric. 23. q. 4. In abolitiõe/ remissa punitio non debet iterari/ diuinę sc3 imitatione clementiæ quæ dimissa peccata in vltionẽ redire nõ patitur. Pro resolutiõe/ notetur tex. in c. qui recedit. versi. auctoritates vero. de pœni. dis. 4. vbi dicit. Peccata dimissa redire dicũtur. non simpliciter vere redeant: sed quia quisquis post acceptam remissionem peccatorũ ad vomitum redierit/ tãto grauius punietur q̃to magis benignitate dei abusus/ singulorũ remissiõis acceptę ingrat⁹ extitit. Hęc tex. Vel peccata dimissa redeũt quoad effectũ quia perinde priuat quis gloria ppter sequens delictũ/ ac si nulla peccata essent dimissa. q2 scriptũ est. Qui totã legẽ obseruauerit/ offendit aũt in vno: fact⁹ est omniũ reus/ sc3 q̃tũ ad vitã ęternã. Sicut eñ si peccatis omnib⁹ esset inuolutus: ita si in vno tantũ maneat/ vitę ęternæ ianuã nõ intrabit. Ita dicit tex. l. c. fi. de pœni. dis. 5. & istũ secũdũ itellectũ ponit glo. de pœni. dis. 4. i sũma. i fi.

b ¶Donauit vtrisq̧. i. remisit. Remittere enim & dare q̃tũ ad effectũ paria sunt. l. si fundũ. §. Titio fundũ. ff. de lega. 1. cũ si. Vnde sicut iure hũano in donatione vltra trecentos aureos exigebatur insinuatio prout est tex. in l. sancimus. C. de dona. & adhuc hodie insinuatio requiritur si fiat donatio vltra quingẽtos aureos. vt est tex. in l. pe. in fi. C. eodẽ. Ita etiam necessaria esset insinuatio si fieret remissio debiti vltra quingẽtos aureos. Ita tenet glo. in l. si quis obligatione. ff. de regu. iuris Bar. in l. modestinus. in princ. ff de dona. Et ista est cõmunis opi. vt concludit Alexan. de imola in l. creditori. C. de pactis.

c ¶Vos cũ feceritis. Hoc dictum euangelicum/ citatur per glo. in c. si enim. de pœni. distinc. 2.

d ¶Tributũ/ vectigal. De tributo & vectigali videantur annotationes. s. in verbo tributum & in verbo vectigal. Notetur tñ pro hoc dicto apostoli/ tex. i c. si in morte longobardorũ. versi. fina. 23. q. 8. vbi dicitur. Sũt qui non contenti decimis & primitijs/ pręedia/ villas & castella & ciuitates possidẽt: ex quibus Cęsari debent tributa/ nisi imperiali benignitate immunitatem ab huiusmodi promeruerint. quibus a dño dicitur Reddite quæ sunt Cæsaris Cęsari: & quę sunt dei deo. Quibus idẽ apostolus. Reddite omnib⁹ debita: cui tributũ tributũ/ cui vectigal vectigal.

e ¶Debitũ reddat. Circa debitũ cõiugale videat tex. generaliter intelligens hanc apostoli sententiã in c. 2. in fi. de coniug. lepro. vbi dr. Si virũ seu vxorẽ leprosũ fieri contigerit/ & infirmus a sano carnale debitũ exigat: generali præcepto apostoli/ quod exigitur est solũdũ. cui præcepto nulla in hoc casu exceptio inuenitur. Hæc tex. qui videt g̃nalẽ regulã ex hoc apostolico dicto sumptã ponere: debitũ sc3 coniugale alteri ex coniugibus petẽti esse reddendũ. Quæ tñ regula fallit. Primo q̄n mrimoniũ non esset adhuc per interuẽtũ copulæ carnalis cõsũmatũ. quia tũc si alter coniugũ vellet religionẽ ingredi: nõ esset ad debitũ reddẽdũ cõpellẽd⁹. Tex. est in c. verũ. & in c. ex publico. de conuer. cõiuga. Secũdo fallit quãdo petẽti debitũ opponeret exceptio fornicationis carnalis seu adulterij: quia tunc is qui opponit non cogitur reddere. Bo. est tex. in d. c. 2. in princ. de coniu. lepro. & in c. dixit dñs. 32. q. 1. & c. Apostolus. 32. q. 7. quod est verũ nisi opponenti replicetur etiã de adulterio p eũ cõmisso. c. pe. & fi. de adul. Vel nisi fuisset cã imediata adulterij. qd opponit c. discretionẽ. de eo q cog. consig. vxo. suę. l. viro atq̧ vxore. ff. solu. ma. vbi notaẽ. Vel nisi adulteriũ oppositũ indigeret altiori indagine. quia ad hoc vt repellat petentẽ debitũ: oportet q̄ notoriũ sit vel saltẽ incõtinenti probabile. Tex. est in c. significasti. in fi. de diuor. Tertio fallit q̄n opponereẽ exceptio fornicationis spũalis. vt quia vir vel vxor debitũ petens/ infidelis est/ & alterũ/ vxorẽ sc3 vel virũ ad infidelitatẽ nititur trahere. quia tũc nõ cõpellit reddere. sed petere põt vt separeẽ. Tex. est in c. q̃to. de diuor. & in c. idolatria. & c. seq. 28. q. 1. Quarto fallit q̄n infirmitas supoeniẽs i altero cõiugum esset talis ac tãta q̧ debitũ reddere vel sibi reddi nõ posset: q2 ipossibiliũ nulla est obligatio. Ita Hostieñ. lo. au. & cõmuniter alij in d. c. 2. de cõiu. lepro. Quito fallit q̄n alter cõiugũ sciret ipedimẽtũ cõiugij ppter qd sine mortali pctõ nõ valeret carnale cõmerciũ exercere: q̃uis illud apud ecclesiã pbare non possit. q2 si illud sciat pro certo: debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere/ q̃ per carnale commercium/ peccatum operari mortale. Si vero non sciat pro certo/ sed credit: tunc distinguendum est/ an habeat conscientiam ex hmõi credulitate leui & temeraria/ an probabili & discreta/ et quidẽ ad sui pastoris consilium cõscientia leuis & temerarię credulitatis ex-

plosa: licite potest non solum reddere sed exigere debitũ cõiugale. Verum cum cõscientia pulsat animũ ex credulitate ꝓbabili & discreta/ ꝗuis non euidenti & manifesta/ debitum quidẽ reddere potest sed postulare nõ debet: ne alterutro vel contra legem coniugij vel contra iudicium conscientię cõmittat offensam. Ista omnia probãtur per textum cuius hæc sunt verba formalia. in c. inquisitioni. de sen. excom. Sexto fallit quando coniuges ob dubium qd ortum erat super matrimonio/ fuissent interdicti ab ecclesia ne cõmiscerent. quia stãte interdicto ecclesiæ/ alter alteri ad debitum non tenetur/ immo reddere nõ debet. tex. est in c. si de matri. contrac. cõtra. inter ecclíæ. Vbi in tali casu ꝑcipit cõiugib⁹ sub pena excõicatiõis ne cõmisceãt. Septimo fallit qñ i loco sacro vt ecclesia peteret debitũ: q ad reddendum non teneret. glo. est in c. quoniã. in verbo oportuno. 32. distinc. in c. ecclesijs. in glo. 2. 68. distinc. & in c. Apostolus. in verbo fraudari. 33. q̃sti. 4. Quarum tamẽ glosarũ decisionẽ Archi. in d. c. Apostolus intelligit: quãdo petens debitũ posset exire ecclesiam/ & alibi q̃ in ecclesia debitum petere. Si autẽ exire non posset/ seu secure extra ecclesiã debitũ petere: tunc reddendũ esset sibi debitum etiã in ecclesia. & ita etiã tenet Henri. Bouhic. in d. c. 2. col. 2. & dicit. S. Thomã & alios theologos ita tenere. Vbi tamẽ dicit ꝙ ꝗuis ratione loci sit facienda hæc distinctio an alibi peti possit vel nõ possit: tamẽ illa distinctio nõ fit in diebus. quia omni tẽpore etiã festo quo debitum petitur reddi debet: licet alio tẽpore peti posset. Nã ꝗuis in die solenni petens debitum sibi reddi. peccet: tamen si modis oĩbus insistat/ reddendum est. Et ita etiam tenet Hostieñ. in sum. super ru. de matrimonijs. §. quis sit effect⁹. versi. sed nunquid peccãt coniuges. & versi. seq. Fallit octauo quando mulier grauida exigeret vel ab ea exigeretur debitum. quia si timeatur verisimiliter de periculo aborsus: reddi nõ debet. Alias: sic. & pręsertim qñ mulier exigit. quia vsus matrimonij licitus non tñ est in officiũ sed etiã in remediũ/ & mulier grauida frequẽter plus appetit concubitum q̃ qñ non est pręgnãs. Ita post theologos quos allegat concludit Hẽri. bouhic. in d. c. inquisitioni. col. 2. versi. Aut ex parte alterius temporis. de sen. excõ. Honestius tamẽ est ꝙ tempore quo vxor grauida est abstineatur a debito coniugali: vt est elegãs tex. Hiero. in c. origo. in fi. 32. q̃sti. 4. vbi dr. Qui dicũt se cã reip. & gñis humani vxorib⁹ coiũgi/ & filios procreare/ imitẽt saltẽ pecudes: & postq̃ venter vxoris itumuerit/ nõ pdãt filios/ nec amatores se vxorib⁹ ꝓbeãt/ sed maritos. Nono fallit qñ mulier post ptũ exigeret vel ab ea exigeret debitũ ante purificationẽ: quia hoc casu videt ꝙ debitũ non sit reddendum. prout est bo. textus Augustini in c. ad eius vero concubitum. versi. hę autem sciant. 5. distinc. & in c. si causa. 33. questi. 4. Sed cõmuniter cõcluditur illa capitula loqui de honestate seu consilio. Et ideo dicendum est ꝙ petenti debitum reddi potest sine peccato: sed reddere nõ tenetur nisi de petẽtis fornicatione timeretur. Ita Henri. in d. c. inquisitioni. Decimo fallit qñ exigeretur debitum tempore mẽstruorũ vxoris: quia dicũt quidã ꝙ illo tempore reddi non debet: quia concipi possunt & cõcipi cõsueuerunt fœtus membris dãnati seu leprosi. pro hoc est bonus tex. & ibi Archi. in d. c. ad eius concubitũ. circa me. 5. distinc. Conclusio tamẽ cõmunis & securior est ꝙ quia exigere est in volũtate cõiugis/ sed reddere ẽ de necessitate iuris: primũ intẽdit Moyses prohibere tẽpore menstruorũ/ sed non scdm. ita Hẽri. in d. c. inquisitioni. colũ. 2. in fi. Vndecimo fallit qñ vir seu maritus seruus esset/ & dño a suis capitalibus inimicis mortis periculũ imineret. quia tunc dño auxiliũ petẽti poti⁹ debet obedire q̃ vxori petẽti debitum. Tex. est quẽ glosa & cõiter doc. ita intelligũt in c. 1. in fi. de cõiu. seruo. vbi cõcludit ꝙ alias id est nisi tale periculum imineat dño: prius reddet vxori debitũ/ q̃ dño seruitiũ. quia i mora modici tẽporis nõ fit dño præiudicium. &c.

1. Co. 9. b ¶ Debet [f] in spe qui arat arare: & qui triturat/ in spe fruct⁹ percipiendi.

1. Ioã. 2. a ¶ Qui [g] dicit se in Christo manere: debet sicut ille ambulauit / et ipse ambulare.

1. Ioã. 4. c ¶ Charissimi/ si Christus dilexit nos: & nos debem⁹ alterutrũ diligere.

Deu. 15. d **Debilis.** ¶ Si primogenitũ habuerit maculã/ vel claudum [h] fuerit vel cęcũ/ aut in aliqua parte deforme/ vel debile [i]: nõ immolabitur domino deo tuo: sed intra portas domus tuę comedes illud. Tam immund⁹ q̃ mundus similiter vescetur eo: quasi caprea & ceruo.

Mala. 1. d ¶ Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum: & votum [k] fa-

f ¶ Debet. id est potest. Et ita etiam iure humano verbum debet quandoq̃ exponitur. vt est tex. cũ glo. in l. obseruare. §. fi. ff. de offi. procon. & lega. et in. l. & post edictũ. ff. de iudi. Et ita exponendo istã sententiam facit optime pro eo qd notat glo. in c. cum essent. de simo. vbi dicit ꝙ clericus licite potest seruire episcopo vel alij spe futurę remunerationis in beneficijs ecclesiasticis. nec simonia cõmittit in tali spe/ cũ sine omni pactione vel conditione seruiat: dũmodo tamẽ principaliter hac intẽtione nõ seruiat/ nec episcopus directe ꝓ hoc seruitio ei puidere in beneficio intẽdat. alias nisi speraret remunerationẽ quare seruiret ei. Et ita etiam tenet glo. in c. quid proderit. 61. distin. Fortius dicit Hostieñ. in d. c. cũ essent. de simo. ꝙ episcopus potest clericũ accipere in seruitiũ/ & promittere ei certum quid annuatim donec ei puideat de beneficio tãti valoris/ nec ista pactio erit simoniaca. Dicit tamẽ ibidem Panor. ꝙ istud est intelligendũ duobus concurrentibus. Primo ꝙ nõ fiat specialis pactio de seruiendo post datũ beneficiũ ecclesiasticũ. Scdo ꝙ episcopus nõ moueatur principaliter ad dandum bñficiũ ratione seruitij ipsius clerici. sed quia alias est dignus & sic seruitiũ sit causa impulsiua/ & non finalis. Hęc Panor. Pro ista autem sententia Pauli videaur bonus tex. vbi plures similes sententię iuris diuini ponũtur in c. ecclesias. col. 3. 13. questi. 1. g ¶ Hęc sententia ponitur in c. si enim paulo post prin. de peni. distinc. 2.

h ¶ Claudũ vel cęcum. Quid significetur dum hic disponitur claudũ vel cęcũ animal immolãdum non esse: annotatũ est supra in verbo cęcus. & in verbo claudus. vbi videat. i ¶ Debile. Iure humano debilitas ꝓprie distinguit ab ęgritudine: vt colligitur i ru. de cleri. ęgro. vel debilitato/ põderando alternatiuã vel. quandoq̃ tamen eundem effectum pariunt debilitas et ęgritudo. vt in d. ru. de cle. ęgro. vel debi. vbi sicut clerico ęgroto fructus beneficij dãdi sunt: ita etiam clerico debilitato. Et idem ꝓbatur/ debilitatis scilicet et ęgritudinis eundẽ effectum esse/ in c. si qui testium. de testi. vbi dicitur. Si qui testes valitudinarij sint vel senes vel debilitate confecti/ ita ꝙ nõ possunt ad vestrã præsentiam adduci: ad ipsos recipiendos mittatis personas idoneas & discretas. Debilitatus autem ꝓprie dicitur: cui amputatum est aliquod membrum. Tex. est in l. si fugitiui. in verbo amputato pede debilitentur. C. de ser. fugi. et ibi Bal. i fi. Membrũ autem dicitur debilitatum: quando exercere non potest debitum officium. vt no. Bar. in. l. 1. in fi. ff. de publica. Et pro dicto Bar. est bo. tex. quiñsti sententię de debili non immolãdo bene respondet/ in c. 2. de cle. ægro. vel debi. vbi dicit textus. Presbyterum cuius duos digitos cum medietate palmę a prædone abscisos significasti/ missam non permittimus celebrare: quia nec secure ꝓpter debilitatẽ/ nec sine scãdalo ꝓpter deformitatẽ mẽbri/ hoc fieri posse cõfidimus. Homo tamen: propter membrum debilitatum nõ dicitur debilitatus. Bon⁹ est text⁹ per quem ita dicit ibi Angelus de perusio. in. l. non solum. versi. finge em. ff. de rei ven. & ita etiã dicit dñs meus Philip. Decius in c. si ꝓ debilitate. vbi fere omnia supradicta ponit. de offi. deleg.

k ¶ Votum. Videatur quod annotabitur in verbo votum.

ciens immolat debile domino.

Delbora. alias **Debbora.** ¶ Eodē tempore quo venit Iacob in Luzā/ mortua est Delbora nutrix Rebeccę/ & sepulta est ad radices Bethel subter quercum vocatumq́ʒ est nomen loci illius: quercus fletus. Gen.35.b

¶ Erat Delbora prophetes vxor Lapidoth/ quę iudicabat [l] populum in tempore (Iabin regis Chanaam) & sedebat sub palma quę nomine illius vocabatur/ inter Rama & Bethel in monte Ephraim / ascendebantq́ʒ ad eam filij Israel in omne iudicium. Quę misit & vocauit Barach filiū Abinoem de cedes Neptalim: dixitq́ʒ ad eum. Pręcepit tibi dn̄s deus Israel. Vade/ descende/ & duc exercitum in montem Thabor: tollesq́ʒ tecum decem milia pugnatorum de filijs Neptalim & de filijs zabulon. Ego autē adducā ad te in loco torrētis Cison Sisaram principem exercit⁹ Iabin & currus ei⁹/ atq́ʒ omnem multitudinem/ & tradam eos in manu tua. Dixitq́ʒ ad eam Barach. Si venis mecum/ vadam: si nolueris venire mecum/ non pergam. Quę dixit ad eum. Ibo quidem tecum: sed in hac vice victoria non reputabitur tibi / quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaq́ʒ Delbora: & perrexit cum Barach in cedes. Iudi.4.a.

¶ (Habita victoria contra Sisarā: cecinerūt Delbora & Barach cāticū) Iudi.5.a.

Et per discursum capitis habetur de illo cantico Delborę & Barach.

Decem. ¶ Obsecro (inquit Abraam) ne irascaris domine si loquar adhuc semel. Quid si inuenti fuerint Sodomis decem iusti? Dixit deus. Non delebo propter decem. Et supra Abraam. Gen.18.d

¶ Fuit cū dn̄o Moyses quadraginta dies & quadraginta noctes: panē non comedit & aquā non bibit/ & scripsit in tabulis verba fœderis decē. Exo.34.d

¶ Scripsit in tabulis (ait Moyses ad populum Israel) id iuxta quod pri⁹ scripserat verba decem / quę loquutus est dominus ad vos in monte de medio ignis/ quando populus congregatus est: & dedit eas mihi. Deu.10.a

¶ Sapientia confortauit sapientem super decem principes ciuitatis. Eccles.7.c

¶ In vētre matris meę figuratus sum caro (ait Salomon) decē mensiū [m] tempore coagulatus sum in sanguinem ex sanguine hominis/ & delectamento somni conueniente. Et infra in verbo homo. Sapie.7.a

¶ Memento quę ante te fuerunt: & quę superuentura sunt tibi. Hoc iudiciū a domino omni carni & quę superueniēt tibi in beneplacito altissimi: siue decem siue cētum siue mille anni. Non est enim in inferno accusatio vite. Eccl.41.a

Decima & Decimare. ¶ Dedit Abraam Melchisedech dei altissimi sacerdoti decimas ex omnibus. Et supra Abraam. Gen.14.d

¶ Cunctorum quę dederis mihi (Ait Iacob ad dominum) decimas offeram tibi. Et infra Iacob. vbi diffusius. Gen.28.

l ¶ Iudicabat. Iure humano permissum nō est fœminis iudicare/ seu iudicantis officio fungi. Tex. est apertus in l. fœminę. in prin. ff. de regu iuris. & in c. cū ptor. §. 1 ff. de iudi. in c. 3. §. tria sunt. 3 q̄sti. 7. & in c. militē. in fi. 33. questi. 5 Quod tamē non procedit in casu q ponit in c. dilecti. de arbi. vbi dr̄. Dilecti filij Abbas & cōuentus de stardinia Cisterciē. ordis. sua nobis querela monstrarūt/ q cum inter eos ex vna parte ac hospitalarios ex altera sup vsuario cuiusdā nemoris quęstio verteret: in reginam Francorū fuit cōpromissum vtrinq́ʒ/ q̄ causę meritis intellectis/ per arbitrium sententiam duxit diffinitiuam pmulgādā. Quāuis autē scdm regulā iuris ciuilis fœminæ a publicis officijs sint remotę/ & alibi dicat q licet summæ opiniōis existant: si arbitriū in se susceperint/ vel si patronę inter libertos suos interposuerint audientiā/ ab omni sint iudiciali examine separādę/ vt ex earum platiōe nulla pena aduersus earum contemptores nullaq́ʒ pacti exceptio hēat. Quia tn̄ iuxta consuetudinem approbatam quę p lege seruat in partib⁹ gallicanis/ fœminæ pcellētes in subditos suos ordinariā iurisdictionem habere noscūtur: mādamus quatenus hospitalarios/ vt arbitriū ipsum (psertim cum episcoporū fuerit psenna et consilio roboratum) sicut puide latū est/ & ab vtraq́ʒ parte sponte susceptum obseruent per penā i cōpromisso statutā/ appellatiōe postposita. Hæc tex. q bn̄ pbat mulieres pcellentes posse iudicare. Hinc dicit Ange. in consi. suis consi. 270. q vidit reginā Ioannam sedentē in solio p tribunali. Et licet istud q scilicet mulier pcellens possit iudicare/ itelligatur per glo in verbo regia. in c. cū deuotissimā. 12. q̄st. 2. et in. §. 1. in verbo mulieres. 15. q̄sti 3. pcedere solum de consuetudine: put loqt dictū c. dilecti. tn̄ istud pcedit etiā de iure cōmuni. quia licet fœmina vt fœia/ iudicare non possit: tn̄ si ad eam deferal dignitas ratione cuius cōpetat iurisdictio/ poterit iurisdictionē exercere. Ita notabiliter dicit Panor. p illū tex. in c. dilecta. in. 3. no. de arbi. & in c. significauit. de rescrip. Et ita forsitan intelligi potest quod hic dicit de Delbora prophetissa. Quod si esset cōsuetudo vt mulieres iudicarent: illa consuetudo esset seruanda non solū in mulieribus pręcellentibus sed etiam in alijs. quia q mulieres iudicare non possint: est inductū solū consuetudine. prout probat in d. l. cum pretor. §. 1. in verbo morbus. ff. de iudi. & in. d. c. t. §. tria in verbo morbus. 3 q̄sti. 7. Ergo cōtraria cōsuetudine potest induci cōtrariū. Ita tenet post alios per eū allegatos dn̄s me⁹ Deci⁹ in. d. l. 2. colū. 1. ff. de regu. iur.

m ¶ Decem mensium. Iure humano potest mulier decem mensibus & duobus diebus partum portare/ sed non plus: & ideo si marito mortuo/ eius vidua pariat post decem menses & duos dies/ partus non adiudicabitur marito defuncto/ neq́ʒ veniet ad eius hęreditatem. Tex. est in l. intestato. §. fi. ff. de suis & legi. here. quē textū ita intelligit glo. in. §. vnū. in auctē. de resti. & ea q parit. colla. 4 vbi tex. no. dicit q saltē. 11. mēse completo impossibile est q partus adiudicetur marito defuncto. Sicut autem mulier non potest nō parere post decem menses & duos dies; ita etiā

ſi pariat ante ſeptimū menſem/ nō poteſt patere partū ſaltē qui vitalis ſit. Secus ſi pariat in ſeptimo etiam ſolum inchoato per duos dies: quia talem partū medici iuſtum ſeu vitalem eſſe cenſent. Tex. eſt no. in d. l. inteſtato. §. fina. ff. de ſuis & legi. vbi dr. De eo qui. 182. die nat⁹ eſt/ Hippocrates ſcripſit/ & diuus Pius pōtificibus reſcripſit iuſto tē pore videri natum. &c. n ℂ Pro hac ſententia & cęterarū ſub hoc verbo Decima cōprehenſarū/ primo notandi ſūt prę cęteris tres boni textus: quoꝝ primus eſt in c. decimę. 16. q̄ſti. 1. Secūd⁹. in c. maiores. 16. queſti. 7. & terti⁹. in c. tua. de deci. Ex hijs eñ quidnam nos ad ſolutionē decimarū monere debeat: ſatis oſtendit. In primis nanq; dicit textus qui eſt Auguſtini. in c. decimę. Si decimā dederis: nō ſolum abūdātiam fructuū recipies/ ſed etiā ſanitatē corporis & animę conſequeris. Non igit dñs deus p̄mii poſtulat ſed honorem.

Exo.22.d ℂ Decimas [n] & primitias tuas non tardabis [o] offerre [p] (dicit dominus).

Leui.27.d ℂ Omnes decimę terrę/ ſiue de pomis [k] arborum/ ſiue de frugibus: domini [r] ſunt/ & illi ſanctificantur. Si quis autem voluerit redimere decimas ſuas: addet quintam partem earum.

De⁹ eñ noſter qui dignatus eſt totum dare: decimā a nobis dignatus eſt recipere/ nō ſibi ſed nobis ſine dubio profuturam. ſed ſi tardius dari peccatū eſt: q̄to magis potius eſt peccatū/ non dediſſe? Et ſubiungitur. Cū decimas dando/ & terrena & cœleſtia poſſis premia ꝓmereri: quare pro auaritia/ duplici benedictione fraudaris? Hęc eſt enim dei iuſtiſſima conſuetudo: & ſi tu illi decimā non dederis/ tu ad decimam reuoceris. Tex. aūt in d. c. maiores. dicit. Maiores noſtri ideo copijs omnibus abundabant: quia decimas deo dabant/ & cæſari cenſum reddebāt. modo autē quia diſceſſit deuotio dei: acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum deo decimas: modo autē tollitur totū. hoc tollit fiſc⁹: quod nō accipit Chriſtus. Text⁹ vero in d. c. tua. 2. (p̄miſſo prius/ quoſdā eſſe laicos/ ſumptus in agricultura factos in primis deducere volentes: quoſdā autē qui vitā clericorū tanq̄ abominabilē deteſtantes/ decimas eis propterea ſubtrahunt) dicit. Nimis ꝓfecto videt̃ iniquum: ſi decimę (quas deus in ſignū vniuerſalis dominij ſibi reddi pręcepit/ ſuas eſſe decimas & primitias aſſeuerans) occaſione p̄miſſa vel excogitata magis fraude diminui valeāt. cum deo debita ſit ſolutio decimarū: intantū vt ad eas clericis exhibendas quibus eas ipſe pro ſuo cultu cōceſſit/ laici ſi moniti reddere noluerint/ eccleſiaſtica ſunt diſtrictione cogendi. Secundo eſt aduertendū ꝙ quilibet decimas ſoluere tenet̃: niſi a p̄ſcriptione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus. Ita dicit tex. in c. a nobis. in prin. de deci. Et ideo etiam clerici tenētur ad decimas/ & nedū de bonis ſuis patrimonialib⁹: ſed etiā de bonis aſſignatis ꝓ dote ſuarum eccleſiarū. glo. eſt in c. 1. in verbo ſeruitio. de cenſi. quā Panor. ſequit̃ in c. 2. col. 3. de deci. & ibi ſatis diffuſe loquitur. imo etiā ad eas ſoluendas tenentur Iudęi: vt eſt tex. apertus in c. de terris. eodē ti. Nec ab eis ſoluendis paupertas excuſat. vt notat Panor. in c. cū homines. col. 2. eodē ti. nec etiā excuſaret conſuetudo contraria/ ſaltem a toto: quia decimę ſunt de iure diuino/ vt per multas auctoritates noui & veteris teſtamenti cōprobat ſolennis canoniſta Hēri. Bouhic. in c. peruenit. col. pe. de deci. & Hoſtieñ. in ſum. illi⁹ ti. in. 7. q̄ſti. Licet bñ excuſaret a tāto. ex approbatiōe papę. ꝓut eſt caſus i c. in aliq̄b⁹. i fi. & ibi glo. & doc. eodē ti. qđ eſt verū reſpectu fori cōtētioſi. reſpectu autem fori pœnitentialis/ conſuetudo de nō ſoluendo decimā excuſat. Ita Panor. poſt ſanctū Tho. in d. c. in aliquibus. in fi. Nec etiā turpitudo vitę ſoluere debētis/ nec etiā iniuſta acquiſitio eorum de quibus ſoluēda eſt decima/ excuſaret. Vnde etiā meretrix & quilibet alius iniuſte acquirens/ dūmodo ſit in eum tranſlatū dominiū/ ita ꝙ ceſſet repetitio: tenet̃ ad decimā. Iſta eſt reſolutio glo. & doc. in c. ex trāſmiſſa. de deci. & i c. nō eſt putāda. 1. q̄ſti. 1. vt dicet̃. Tertio ē aduertēdū ꝙ duplices ſunt decię. Quędā p̄diales: & iſtę notę ſūt. Alię dicūt̃ decię pſonales q̄ debēt̃ ex lucro ꝓueniēte ex artificio vel officio ſuo. Ita dicit glo. i c. Apſicę. de deci. Prædiales decię ſolui debēt illi eccl̃ię i cui⁹ territorio p̄dia ſita ſunt. bo tex. in c. quoniā. eodem ti. glo. in c. cū ſint hoies. in verbo diuerſę. & in c. cum hoies. in verbo parociani. eodē ti. Perſonales autē ſoluunt̃ illi eccleſię in qua quis percipit eccleſiaſtica ſacramēta. Ita dicit glo. in d. c. cū ſint. in verbo diuerſæ. Et iſte decimę perſonales ſunt etiam in pręcepto. Tex. eſt i c. ad apoſtolicę. eodē ti. Si tamen aliquis de fructibus a ſuo fundo vel a fundo per eū conducto perceptis ſoluerit decimam prędialē amplius de lucro qđ facit ratione illoꝝ fructuū deductis oībus expēſis: nō tenet̃ ſoluere decimā perſonalē. Ita cōcludit Panor. in d. c. cū ſint. col. 2. imo hodie ex gñali conſuetudine q̄ ſatis excuſat/ pſonales decimæ non ſunt de neceſſitate ſoluendę. ita dicit Bouhic. in c. paſtoralis. in prin. eodē ti. & cōmuniter doc. in d. c. in aliquib⁹. De primitijs autem dicetur in verbo primitię. o ℂ Non tardabis. Iure humano decimę perſonales ſunt ſoluēdę in fine anni propter lucra minima. incōueniens eñ eſſet ꝙ ſcriptor vel alius negociator ſingulis diebus deberet dare eccleſię decimā partem lucri ſui. Decimę autē p̄diales ſoluuntur cum fructus colligūtur. ita dicit glo. in c. reuertimini. in verbo annus. 16. queſti. 1. & ſequit̃ Panor. in c. peruenit. de deci. Et debent portari decimæ ad horrea eccleſię expenſis dñi non autem eccleſię. glo. eſt in d. c. reuertimini. in verbo horrea. & idem dicit Panor. in d. c. peruenit. p ℂ Offerre. Ad decimas ſoluendas tenent̃ laici etiā ſi moniti nō fuerint. Ita dicit Panor. allegando hanc ſententiā in d. c. peruenit. & ad hoc eſt bo. tex. & ibi notat Panor. in. 2. no. in c. cū homies. de deci. Nec ob. tex. in d. c. peruenit. qui videtur requirere monitionem. quia ibi requirit̃ monitio ad hoc vt excōicatio poſſit ferri. iuxta c. ſacro. de ſen. excō. non autē quo ad hoc vt fiat ſolutio. Dicit̃ eñ in d. c. cū hoies. ꝙ ſtatim fructibus collectis ſoluenda eſt decima. Vnde cū ibi tempus ſolutioni faciendę p̄figat̃: non eſt neceſſaria interpellatio. ꝓut ꝓbat bo. tex. in l. magnam. in fi. C. de cōtra. & cōmiſti. vbi probatur ꝙ tempus interpellat ꝓ hoīe: ita ꝙ vbi eſt pręſtitutū tempus ad ſoluendum/ ibi interpellatio ſeu monitio nō requiritur. q ℂ Siue de pomis arboꝝ ſiue de frugibus. Vt ſciatur de quibus ſolui debeat decima: notetur bo. tex. in c. nō eſt in poteſtate. de deci. vbi dr̃. Reuera ſicut ſancti patres in ſuis tradiderunt ſcripturis/ De vino/ grano/ fructibus arborum/ pecoribus/ hortis/ negociatiōe/ de ipſa etiam militia/ de venatione/ & de omnibus bonis decimę ſunt miniſtris eccleſię tribuendæ. et in c. peruenit. eodē ti. dicit tex. Mandamus quatenus parocianos veſtros monere curetis: & ſi opus fuerit ſub excōicationis diſtrictione cōpellere/ vt de ꝓuentibus molendinoꝝ/ piſcariarū/ fœno/ & lana/ decimas eccleſijs quibus debent̃ cū integritate perſoluāt. Hæc tex. Et ſi plures fructus diuerſi in eodē agro naſcantur: de omnibus ſoluenda eſt decima. et totiēs ſoluēda eſt: quotiens fructus naſcuntur/ etiam ſi plures naſcantur. ita probat textus in c. ex parte. 2. eodem ti.

r ℂ Dñi ſunt. Idē ꝓbat tex. in c. tua. 2. de deci. vbi dicit̃. Decimas deus in ſignū vniuerſalis dñij ſibi reddi pręcipit: ſuas eſſe decimas & primitias aſſeuerans. et ideo eccleſia pōt pro decimis agere rei vēdicatione: etiā anteq̄ ſint ſibi ſolutę/ tanq̄ earū dña. bo. eſt tex. & ibi glo. expreſſa in c. moderamine. in verbo vendicēt. 16. q̄ſti. 1. Et ideo ſi q̄ vaſtauerint vineas vel ſegetes ex quibus debebantur decimæ: poteſt agere ſtatim eccleſia pro intereſſe decimę. Nec eſt opus ꝙ expectet ceſſionem actionis ſibi fieri per dñm ſegetū vel vinearū: quod tñ eſſet opus ſi decimæ dicerent̃ tm̄ debitę eccleſiæ. vt no. Bar. in l. ſi ſeru⁹ certo die. ff. de ver. obli. Ita cōcludit Panor. in c. cōmiſſum. in fi. de deci. Poſſunt etiā peti decimæ per eccleſiā alio remedio q̄ rei vendicatione: conditione ſcilicet ex canone. quia obligatio de ſoluendis decimis eſt de cōſtitutione diuina: recepta & approbata a canone. vnde oritur actio perſonalis aduerſus debentē ſoluere: & nihilominus actio realis aduerſus detētatorē fructuū. ſicut dicimus in eo qui tenetur ex diſpo-

sitione testamẽtaris qui cõuenitur actiõe personali ex testamento & rei vendi.l.1.C.cõia.de lega.cũ si. ita Panor. in d.c.tua.col.pe. s ❡ Bouis & ouis & capre. Soluuntur ergo decimę de animalibus: quod verũ est etiã iure humano. put est tex.in d.c.non est.in verbo pecoribus.de deci. Et istę decimę quę soluuntur de aialibus/repu tantur decimæ prędiales: & ideo soluendę sunt illi ecclesię in cuius territorio magis cõtinue pascua capiunt.glo.est in c.ad apostolicę de deci.ꝙ si pro parte anni in territorio vnius ecclesię/ & ꝓ alia parte in territorio alterius eccle się/pascua capiant: diuident decimæ ęqualiter. Facit bo.tex.in c.2.§.fi.de sepul.in.6. Ea tamẽ aialia q̃ venatione/ aucupatiõe/ vel piscatio ne capiunt/ si quidẽ erãt inclusa in certo loco/ vt ferę in foresta/aues in co lumbario/& pisces i sta gno: decimæ ipsarum re putãtur ꝑdiales. Alias si erãt in libertate natura li/ reputantur persona les: quia i ipsis capiẽdis multũ idustrię requirit. Ita Inno. & Panor. i d. c.non est.

❡Omniũ decimarum bouis [s] & ouis [s] & capre [s] quę sub pastoris virga transeunt quicquid decimum venerit [t]: sanctificabitur domino. Nõ eligetur.[v] nec bonum nec malum: nec altero commutabitur. Si quis mutauerit: et quod mutatũ est & pro quo mutatũ ẽ/sãctificabitur domino. Leu.27.d

❡Filijs Leui dedi [x] omnes decimas Israel in possessionem pro [y] ministerio quo seruiũt mihi in tabernaculo fœderis (dicit domin⁹ ad Aarõ) vt non accedant vltra filij Israel ad tabernaculum/nec committant pec catum mortiferum solis filijs Leui mihi in tabernaculo seruientibus et portantibus peccata populi. Nũe.18.c

❡Nihil aliud possidebunt (leuitę) decimarum oblatione contẽti [z]: quas in vsus eorum & necessaria separaui. Nũe.18.d

t ❡Decimũ venerit. Et sic non est optio eius cui soluenda est decima/ nec etiam eius qui solue re debet/dare vel accipere ꝓ decima aial qd voluerit: sed illud aial qd decimũ natũ est seu decimũ venit/soluendũ est pro decima.nec cõmutari potest: alias vtrũq; debet. Ista est mẽs huius sententiæ: de qua est formalis textus in c.om nes decimæ.16.q̃sti.7. Et ita hanc sententiam intelligit Hostieñ.in sum.in ti.de deci.§.qualiter.versi. sunt autem personales.vbi etiam dicit hanc sententiam esse intelligendam: vbi apparet seu constat de aiali quod decimũ natũ est. Si enĩ non constet/vt quia plura aialia simul nata sunt: tũc nec melius peti potest/nec deterius solui/sed sufficit ꝙ soluat mediocre.vt in simili est bo.tex.in l. si quis venditor.§.fi.& in l.seq.§.illud sciẽdũ.ff.de edi.edic. Et est ex pressus textus Ambrosij in c.quicũq;.1.16.q̃sti.7.vbi dr. Quicũq; recognouerit in se ꝙ fideliter non dederit decimas suas: modo emendet qd min⁹ fecit.quid est fideliter dare/nisi vt nec peius nec min⁹ aliq̃ offerat? &c. Deteriora au tẽ deo nõ debent reddi: quia absurdũ est offerre deo qd dedignatur homo. vt notabiliter dicit text⁹ in c.si.i fi.49. distin. v ❡Non eligetur. Videantur annotata in proxima annotatione. x ❡Dedi. Istud etiã satis dr in c.1.in prin.in c.tua.2.circa me.& in c.cum non sit in homine.de deci.& de hoc dicto est tex.apert⁹ in c. ecclesias.§.his ita rñdetur.13.q̃sti.1.vbi dr. Decimę a deo cõstitutę sunt per Moysem:vt persoluerẽtur a populo filijs Leui pro ministerio in quo deseruiebant ei in tabernaculo. y ❡Pro ministerio. Decimę ergo debẽtur ra tione ministerij seu sacrificiorũ & p:ecũ quę offeruntur dño. Et sic cũ solis filijs Leui liceret ministrare in taberna culo: solis eis decimę debebantur.& ex cõsequenti debent etiã hodie solis clericis: nõ autẽ laicis/cum eis ministrãdi officium sit inhibitum. Imo si eas percipiant laici: dicunt percipere cũ periculo aiaꝝ suaꝝ. Tex.est in c.ꝓhibem⁹. in prin.de deci.& in c.quis.in prin.eodẽ ti. Et bo.tex.in c.1.in prin.16.questi.7.vbi dicit tex.qui est Gregorij. De cimas quas in vsum pietatis cõcessas esse canonica auctoritas demonstrat/a laicis possideri auctoritate apostolica ꝓ hibemus. siue enĩ ab episcopis/vel regibus/vel quibuslibet personis eas acceperint: nisi ecclesiæ reddiderint/sciãt se sacrilegij crimen cõmittere/& ęternæ dãnationis periculum incurrere. Hæc tex. In quatuor tamen casibus laici lici te percipiunt decimas. Primus est q̃n super eis leuandis seu percipiendis habẽt priuilegiũ apostolicũ.quia Papa po test habilitare laicũ super iure spũali obtinendo.vt notat in c.2.de iudi. Secũdus casus est quãdo laicus ꝓbaret eas esse sibi concessas in feudũ ante cõciliũ Lateranẽse/ab habẽte potestatẽ: & sic ab episcopo. Fuit autẽ celebratũ Late raneñ.cõciliũ ab Alexandro Papa.3.anno.1179. put notat Henri.bouhic.in c.cũ apostolica. de hijs q̃ fiũt a pla. & in c.quis.in.1.distinc.de deci.tunc enĩ licite eas tenerẽt.tex.est & ibi per doc.in d.c.cũ apostolicę. de hijs q̃ fiunt a pręla. Tertius casus est quando laici probarent ꝙ eas perceperunt vel sui prędecessores tanto tẽpore/cuius initij me moria non extaret: et cũ hoc allegarent se habere titulum eas percipiendi ante dictũ conciliũ Lateraneñ. Nam istis duobus concurrentibus/allegatione scilicet tituli ante conciliũ habiti/& perceptione per tẽpus imemorabile: ꝓsu mit veritas tituli allegati/ ita ꝙ aduersus ecclesias possunt se tueri. Ista est magis cõmunis resolutio doctoꝝ in d.c. cum apostolica.vbi ꝓsertim Anto.de bu.& Imo.ita resoluunt dicentes ꝙ hoc casu nõ erit opus probare de aliqua fa ma priuilegij vel tituli habiti ante conciliũ: nec etiam ꝙ ipse laicus decimas percepetit tanq̃ vassallus ecclesię. Et eã deni cõclusionem tenet Albe.in dictionario suo/in verbo decima.7.in versi.quid si nescit. Et late Alexan.in consi. sexto.incipiente. Viso themate.li.1.Andr.Barb.in cõsi.32.incipiẽte Sapiẽter scribit.li.2.& nouissime do.Io.Fräci scus Balbus.in suo solẽni tractatu pręscrip.in.5 parte.col.18.cum trib⁹ seq.vbi late examinat istam materiam. Et ita tandem resoluit. Quartus & vltimus casus est quando non agitur de ꝑiudicio ecclesię/sed solum de ꝑiudicio alte rius laici qui eas tenebat ante cõciliũ/et sic iuste qa etiã hoc casu alter laicus illas decimas licite tenebit ex ꝑscriptio ne cõmuni.ita singulariter dicit do.Cardi.in cõsi.146.incipiẽte.notum sit vniuersis.& in c.cũ causam.col.1. versi. limita secundo.de ꝑscrip.& dictus do.Io.Frã.Balbus.in suo tractatu ꝑscriptionũ.i.5.parte.colũ.21. Quod tñ dictũ est laicũ iuste tenere decimas ex priuilegio principali: intelligendũ est dũmodo iusta causa subesset priuilegij sibi cõ cedendi. Alias non esset tutus: saltem in foro conscientiæ. Ita sentit notanter Panor.in c.a nobis. de deci. per glo. in c.nõ est.de voto. z ❡Contenti. Panor.in ru.de deci.post Inno.& Io.an. q̃rit An adhuc hodie de cimę debeant: licet & ecclesię & clerici diuites sint? Et in primis dicit videri ꝙ non: per istam sententiam qua ꝑcipit clericis vt nihil aliud possideant/decimarũ oblatione cõtenti. Cũ ergo nunc aliud possideãt: videretur decimas nõ soluendas. sed verum est ꝙ Leuitę quibus soluendę decimę erãt debebant nihil possidere in terra ꝓmissionis: supple vendicando tanq̃ ꝓpriũ.sed si per alios eis fuisset oblatũ: possidere poterant.quia quicquid cõsecrabat dño: ad ius pertinebat sacerdotũ.vt legit Leui.27.capitulo. Vnde cũ eã q̃ hodie habẽt ecclesię/habeant ex oblationibus alioꝝ: merito adhuc decimæ debentur. Ista est mẽs doc.in d.ru.de decimis. Et eãdẽ opi.sequi glo.in c.1.eodẽ ti.in.6.et ꝓ batur per tex.ibi.vbi mãdat decimas solui. & tñ certũ est ꝙ iam illo tẽpore/ ecclesię locupletes erant & multa inter laicos possidebant. Et idẽ etiã mãdat per textũ/in cle.cupientes. versi.illos etiã.de pœnis. vbi dr. Illos religiosos qui aliqua.vt audiẽtes a decimarũ ecclesijs debitarum solutione retrahant/in sermonib⁹ suis vel alibi proferre ꝑsu mũt: excõmunicationis subiacere sententię decernimus ipso facto.

a ¶ Circa hāc sniam & sequētē/ qm̄ in eis duo noua gn̄a declarā ponunt: notādū est qd dicit textꝰ/ & cōiter doc. in c. 1. de deci. & signāter Hē. Bouhic q dilucidius loquit̄ q̄ cęteri/ ꝙ olim in veteri testamēto quatuor erāt gn̄a deciarū. Quędā eni erant decimæ quas populus debebat ex lege/ Leuiticę tribui. Et loco illarū sunt & succeſſerunt hodie illæ quas parociani debent parociali ecclesiæ. Et de istis loquunt̄ sententiæ p̄cedentes. Aliæ erant decimæ quas ex illis decimis a populo sic receptis Leuitæ dabant sacerdotibus: de quibus loquitur ista sententia. Et loco istarū decimarū sunt partes quas percipiūt Episcopi ab ecclesijs parocialibus vel q̄ dantur qn̄q; Papæ vel alicui principi sæculari de mādato ipsius.

Nūe. 18. d ¶ Loquutus est dominus ad Moysen dicēs. Pręcipe [a] leuitis atq; denūcia. Cū acceperitis a filijs Israel decimas quas dedi vobis/ primitias earum offerte domino/ id est decimam partem [b] decimę: vt reputetur vobis i oblationem primitiuorum. Tam de areis q̄ de torcularibus & vniuersis quorum accipitis: primitias offerte domino/ & date ea Aarō [b] sacerdoti. Oīa quę offertis ex decimis/ & in donaria domini separabitis:

Tertiæ erāt deciæ quas vnusquisq; de populo Israel separabat ad inuitādum sacerdotes/ & loco istarum sunt oblatiōes. Erant & aliȩ quartȩ decimæ q̄ pauperibus recōdebantur. & de istis pōt loqui sententia sequēs.

Ista est mēs textus & doctorum in d. c. 1. de decima. Quæ etiā quatuor decimarū genera enumerantur per glo. in c. ecclesias. in verbo seruus 11. questi. 1. vbi dicit ꝙ licet olim quatuor soluerent: tn̄ hodie nec vna sola bene soluitur/ et ideo multis malis affligimur. ꝑut dicit textus in c. reuertimini. 16. q̄. 1. t. b ¶ Decimā decimæ date Aaron sacerdoti. Loco huiꝰ decię quā dabāt Leuitæ/ Aaron sacerdoti: succedit decia quā de bn̄ficijs ecc̄lasticis Papa sępe exigit/ vel aliqbꝰ pricipibꝰ sclaribꝰ exigēdas ꝑmittit. Ita Hēri. bouhic in c. 1. ī prin. de deci. Et qm̄ hoc anno. 1518 indicta ē/ tāetsi ab hic quiquēniū bis aut ter idicta fuerit: in hac materia tanq̄ frequenti notandus est in primis bonus tex. in cle. si bn̄ficiorum. de deci. vbi dr̄. Si bn̄ficioꝝ decima cuiuis simpliciter cōcedat̄ ad tempus: scdm taxationem decimæ in illis partibus in quibus fiet conceſſio ad consuetā & ad monetā currentem cōmuniter ipsa decima leuari poterit et debebit. nec per collectores/ leuatores siue exactores ipsiꝰ decimę/ ecclesiarū calices/ libros & alia ornamēta diuinis officijs deputata ex causa pignoris vel distractionis capi vel recipi volumus nec distrahi/ seu quomodolibet occupari. Scdo ꝑ huius decimæ declaratione & vt sciatur de quibus & a quibus exigi poſſit aut debeat: notanda est diligenter extrauagans Bonifacij octaui q̄ incipit Declarationes. & posita est sub titulo de deci. vbi (præmiſſo prius ꝙ tunc decima fuerat imposita super ecclesijs & personis ecclesiasticis) dicitur. De reditibus & ꝓuentibus leprosariarū: domoꝝ dei & hospitaliū pauperꝝ: qui in vsus leprosoꝝ/ infirmoꝝ & pauperū cōuertunt: decima non soluetur. Moniales etiā alięq; regulares personę quarum reditus & ꝓuētꝰ ecc̄lastici adeo sunt tenues & exiles ꝙ de illis sustētari nō poſſunt/ sed ꝓ habēdo vitę suę sustētationē neceſſe habēt publice mēdicare/ & elemosynas publice petere: dictā decimā nō persoluēt. Secnlares quoq; clerici quoꝝ ecclesiastici reditꝰ & ꝓuentus annui summā .7. florenorū auri nō excedunt: eandē decimā nō p̄stabunt. Si vero vna persona plura habeat bn̄ficia: quorū nullū per se acceptū dictā summā .7. florenorū auri annuatim attingat/ simul tamen collecta in minimis ꝓuētibus summam memoratā excedant: quotquot vel q̄tūcūq; modica fuerint/ de omnibus & singulis decima persoluet̄. Sed nō soluetur de pitātijs monachoꝝ. Similiter de his quæ a Christi fidelibus relinquuntur ecclesijs: vt ex eis perpetui emant̄ reditus. Itē de exenijs p̄latis & alijs personis ecclesiasticis liberaliter factis decima non soluetur. Soluētiū decimā electioni seu arbitrio cōmittitur: vtrū ipsam velint soluere per totū tp̄us quo durabit decima: ꝓ rata ꝓuētuū quos singulis annis dicti tēporis ipsos percipere contigerit: an per ipsum tp̄s ꝓ rata cōis æstimationis ꝓuētuū eorūdē. Sed vna via electa nō licebit alicui variare ad aliā recurrēdo. Et fiat & redigat̄ per collectores in scriptis electio hmōi exp̄ſſe in prima solutione decimæ supradictæ: alioquin iuxta ęstimationē cōmunē per totū tp̄s soluere tenebuntur. Declaramus autē ꝙ hi qui elegerint soluere decimā ꝓ rata eoꝝ q̄ perceperit annuatim: vēdāt ꝓuētꝰ bn̄ficioꝝ suoꝝ q̄ personalē residentiam nō requirūt: & soluāt decimā ꝓ solo p̄cio qd receperint de eisdē. dū tn̄ cōtra hoc in fraudē decimę nihil oīno agat̄. Sed ecclesiastica persona q̄ in ecclesia sua vel bn̄ficio (qd residētiā personalē requirit) nō residet: sed facit in eodē per firmariū vel vicariū deseruiri: depntādo ipsi vicario vel firmario certā suoꝝ ꝓuētuū portionē: nō de vicariatꝰ seu firmarij portiōe: sed de vniuersis ipsius ecc̄liæ vel bn̄ficij ꝓuētibꝰ decimā exhibebit. Declaramꝰ etiā ꝙ de syluis seu nemoribꝰ q̄ nō cōsueuerūt vēdi nihil soluet: nisi forte aliquid de illis vēditū fuerit durāte decima. & tūc ęstimabit̄ q̄tū valere debēt annui reditꝰ partis vēditę scdm assisiā q̄ cōsueuerit fieri de nemoribꝰ in partibꝰ illis in quibꝰ nemꝰ situatū fuerit. & de sola ęstimatiōe decima persoluet̄: & nō de eo qd perciperet̄ de dictis syluis seu nemoribꝰ q̄ vēdi nō cōsueuerūt: nisi forte vēdant̄ durāte decia: qua tūc soluet̄ ex vēditiōe pascuagij seu herbagij aut alteriꝰ cōsimilis ꝓnētꝰ eorūdē nemoꝝ & syluarū. Et si nō vēdant̄ hmōi pascuagia et similia nō soluet̄ decima de his: ita tn̄ ꝙ in fraudē decimæ nihil contra hoc attentet̄. Idēq; de pascuis herbagijs & cōsimilibꝰ obuētiōibꝰ syluarū volumꝰ obseruari. De stagnis & piscarijs decima sic soluet̄ videlicet ꝙ fiet relatio de numero annoꝝ quibꝰ an̄ vēditionē vltimā vēdita nō fuerunt ad q̄titatē p̄cij ex ipsa vēditiōe vltima recepti: vt p̄cio diuiso in partes scdm annoꝝ terminū durāte decima/ soluat̄ decima ipsa de tot partibus p̄cij ex ipsa vēditione recepti quot fuerūt anni ꝑdicti. vt si forte sunt quinq; anni elapsi ex quo fuerat stagnū vēditū: & tūc vendat̄ ꝓ 100. flo. fiant de p̄cio. 5. partes. & pro tribus annis quibus durabit decima soluet̄ ipsa decima de tribus partibus p̄cij tn̄ videlicet. 60. flo. & multiplicabunt̄ & minuent̄ partes p̄cij ꝑut plures & pauciores fuerit dicti anni. De piscarijs autē fluminū & lacuū & venationibus si vendant̄ & syluis ceduis idē quod de stagnis fiet. De piscibus stagnoꝝ vel beluis garenarū quos ꝓ vsu vel esu suo consumi vel sine fraude donari cōtigerit: decima nō soluet̄. Et quia nōnulli obtinēt a monasterijs & ecclesijs prioratus: grangias: domos: reditus: pensiones & census in soluēda de hmōi decima credimus distinguendū: videlicet an talia in bn̄ficiū habeant̄: an ex cōtractu: an ex mera gratia. Si talia in bn̄ficiū habeantur: siue hoc sit conceſſum per se. apo. siue per ipsoꝝ monasterioꝝ vel ecclesiaꝝ personas: de illorū ꝓuentibꝰ soluetur decima. Cū autē obtinentur talia ex contractu: puta ad pensionē vel firmā annuā in qua non est facta gratia obtinenti: sed in hoc vterq; cōtrahentiū studuit cōditionē suam facere meliorē: perceptores pensionis vel firmę de ipsa pensione vel firma decimā exhibebunt. Si autē quis ante vel post cōceſſionē huius decimæ ad vitā ꝓpriā emit ꝓuentus prioratuū vel alioꝝ p̄dictoꝝ pro aliqua pecunia: ita ꝙ in hoc ei scienter gr̄a nō est facta: cōsyderabitur quantū extimatione cōi valeant annui ꝓuētus prioratus grangię domus terrarum seu redituū hmōi et scdm hoc ab illis quoꝝ est hoꝝ proprietas qui inde p̄cium pro futuro tempore receperint: per tres annos decima exhibebitur. Si autē in his gratia facta sit obtinentibus quia scienter pro minori precio q̄ valeant sunt talia vēdita vel locata: ipsi obtinentes & nō monasteriū vel ecclesia de illo in quo gratia facta est ipsis: & de reliquo illi quoꝝ ē proprietas: decimā exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris vel obsequij p̄stiti vel ꝑstandi talia sunt conceſſa: hi quoꝝ est illoꝝ proprietas in decimatione prouentuū suorū etiā hoꝝ prouentus merito numerabunt: & de illis (sicut de alijs quos pro certis suis vtilitatibus expendunt) decimā exhibe-

bũt: Quod ſi hæc per illos qui ea obtinebãt/ in alios ſunt trãſlata (quia res trãſit cũ onere ſuo) etiã circa illos quę pdiximus ſeruabunt. Nec deducentur expẽſę q̃ ꝑ monachis (qui in talibus prioratibus/ grangijs ſeu domibus in bñficiũ ſeu ex mera gra̅ conceſſis ex pacto teneri debẽt) fieri dinoſcuntur. Expẽſę aũt illoꝝ monachoꝝ vel perſonarũ q̃ teneri debent ex pacto in prioratibus grãgijs ſeu domibus ad iuſtã firmã ſeu penſionẽ cõceſſis/ ſiue determinatę ſiue non/ eſtimabuntur eſtimatione cõi: & tale eſtimationẽ monaſterij vel eccleſia cuius illoꝝ eſt ꝓprietas cũ ſuis ꝓuẽtibus decimabit. Prȩlati de ꝓcurationibus quas in victualibus percipiũt decimã nõ perſoluẽt: ſed qui eis p̃ſtant hmõi victualia/ in decimatione ſuorũ ꝓuentuũ & redituũ numerabũt: & soluẽt decimã de eiſdẽ. De illis autem ꝓcurationibus quas p̃lati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo/ & quas perciperent etiã ſi nõ viſitarent/ decimã p̃ſtare tenent. Prȩlatus autẽ qui ꝓcuratione (quã ſine viſitatiõe potuit de iure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit qd ſibi debet/ & de quo ſoluiſſet decimã ſi recepiſſet illud/ tenetur ex tali procuratiõe decimã exhibere. Si vero procurationem quã tm̃ in victualib9 licet percipi fortaſſe remittit: pſona eccleſiaſtica cui remiſſio facta eſt: hmõi victualia cũ alijs ꝓuentibus ſuis cũ ſoluet decimã ȩſtimabit: cũ etiam ſi non eſſet remiſſa hoc facere teneretur. In ſoluendo decimã ſupradictã ſolȩ expenſȩ neceſſarię quę fiunt in re ex qua fructus percipiũtur arãdo colendo & colligendo fructus ſine quibus non poſſunt inde fructus percipi deducent. Expenſȩ autẽ quæ fiũt in caſtroꝝ cuſtodibus: cũ fiunt extra rem: vel etiã in ȩdificijs conſtruendis vel conſeruandis nullatenus deducent: ſic vt nec illȩ quæ in villis tuendis fierent in guerris ſeu etiã caualcatis. De his quoq̧ q̃ conſiſtunt in iuriſditione mero imperio: regalibus: atq̧ ſimilibus ſoluetur decima deductis ſalarijs moderatis quæ ante conceſſionẽ decimȩ cõſueuerũt ſolui iudicibus & officialibus ſimilibuſq̧ perſonis ſine quibus iuriſditio & cętera ſimilia nequeunt expediri: ita tñ q̧ in fraudẽ decimæ nihil contra hoc penitus attentet. Sed expẽſȩ officialiũ iudicũ & conſimiliũ perſonarum factȩ in veſtibus ſiue victualibus minime deducent: ſicut nec alię expenſȩ ſimiles factȩ circa familiã p̃latoꝝ. Ratione autem ȩris alieni quo perſona ſoluens decimã obligata conſiſtit nihil de decima minuet: etiã ſi certe res eccleſiaſticȩ ꝓpter hoc a quoq̃ fuerint obligatȩ. Item de furnis & de molẽdinis decima p̃ſtabitur. Soluet autẽ de oblationibus ſiue fiãt pro bñdictione nubentiũ ſiue pro exequijs mortuorũ: necnon de prouẽtibus ſingulorum p̃lȩlatorum: & de emendis q̃ ab excõmunicatis recipiuntur. De legatis quoq̧ ſibi & alijs perſonis eccleſiaſticis non perſonarum ſed eccleſiarũ vel officiorum ratione relictis decima perſoluetur. Pro decima ſupradicta non exhibebitur pecunia niſi illa cõiter curreret de mandato dñi terrȩ & q̃ eſt moneta in locis in quib9 conſiſtent fruct9 et reditus vnde decima perſoluetur. nec aliqui pecuniã cambire cogentur eandem. Sed ſi ex probabilibus ſeu veriſimilibus p̃ſumptionibus apparuerit quiſq̃ penſatis eius prouentibus minus debito notabiliter de decima perſoluiſſe: ita q̧ ſuper hoc merito ſuſpectus debeat reputari: ex officio noſtro per viros idoneos deputandos a nobis faciemus inquiri ab illis qui ſuper hoc ſcire valeãt veritatem/ videlicet de conſilio dioceſani Epiſcopi vel alicuius deputãdi ab ipſo ſi ſit eius ſubdit9 & nõ aliter: ſi epiſcopus ipſe vel deputatus ab eo cõmode poſſit haberi: & tũc demũ & non prius ille cuius prouentus fuerint taliter ȩſtimati: pro eoq̧ minus ſoluerit etiã nominatim excõicabitur ſi eius contumacia exegerit: & viſum fuerit expedire. Epiſcopi autem & Abbates cęterȩq̧ perſonȩ eccleſiaſticȩ honorabiles non ſuſpectȩ ꝓprię conſcientię relinquantur: ita q̧ ſufficiat quo ad tales excõicationis ſententia q̃ nullo modo ſoluentes vel ſcienter adhibentes fraudẽ vel maliciã circa ipſius decimæ ſolutionem generaliter ꝓferetur. Super his autem fiet compulſio per cenſurã eccleſiaſticã prout nobis & illi cui hoc committendum duxerimus viſum fuerit expedire. Proferatur autem (ſi expediens viſum fuerit) excommunicatio generaliter vel ſpecialiter ĩ eos qui contra ſolutionem decimæ vel ſuorũ ȩſtimationem prouentuum cum fuerit facienda: fraudem vel maliciam ſcienter duxerint adhibendam. Fiet autem ſolutio decimæ non ex ipſis rebus quę percipiuntur de prouentibus ſed in pecunia numerata. Soluetur autem decima illis quos ad hęc contigerit deputari. Rector parocialis qui vrgente neceſſitate eccleſię: puta quia ipſe reſidendo perſonaliter in eadem per ſe non ſufficeret ipſi curę propter multitudinem parocianorum vel diuiſionem parocię ſuę: ſed neceſſe habet vnũ vel duos vel plures capellanos conducere: et eis propter victum ſalarium conſtituere: ſalarium huiuſmodi poterit in decimȩ ſolutione deducere: ſed ratione victus capellanorum ipſorum aliquid non deducet. Quod ſi in diuerſis ciuitatibus & diœceſibus: diuerſa beneficia obtineãtur: de vnoquoq̧ beneficio in ciuitate vel diœceſi in qua illud fuerit/ decima perſoluetur. De elemoſynis vero ſeu oblationibus datis ad opus fabricę/ maxime de his oblationib9 quę in ciuitatibus & aliquibus caſtris et locis dictarum prouinciarũ in ȩertis feſtiuitatibus in cãdelis & alijs conſueuerũt dari & offerri ad opus fabricȩ deputatis: decima non ſoluetur. Similiter nec de illis oblationibus quę colliguntur interdũ per laicos qui conſortiales dicũtur. interdũ per clericos: q̃ ad opus conſortij reducunt: & quę offeruntur vt luminaria in eccleſia cruces & calices fiant & reparent: & etiam ex illis pauperibus ſubueniatur & ſepeliãtur corpora pauperũ defunctoꝝ.

Prȩlati autẽ clerici exules cuiuſcunq̧ conditionis aut dignitatis exiſtant de ſuis ꝓuentibus eccleſiaſticis decimã perſoluent. Illȩ quoq̧ expenſȩ quæ fiũt ꝑ foſſatis & alias pro terris ȩdificãdis: vt vberiores fructus producãt: et illȩ quæ fiunt in conſeruãdis & reparãdis ædificijs molẽdinoꝝ: domorum ſeu apothecarum & ſimiliũ: & ex quibus fructus & penſiones recipiunt & niſi repararent fructus ex eis percipi non valerent: de decima hmõi minime deducentur. Nec etiã illȩ q̃ fiunt pro cuſtodia caſtrorum q̃uis fiant maiores ſolito. Inſuper de oblationibus minutiſſimis quas percipiũt eccleſiaſticȩ perſonȩ ratione eccleſiarũ ſuarũ ꝑ ſepulturis & dandis pœnitentijs decima perſoluetur. Et quia non occurrit nobis quin quotidianȩ diſtributiones ꝓuentus eccleſiaſtici ſint de diſtributionibus quæ dãtur in horis canonicis p̃ſentibus debere ſolui decimã declaramus. Illi quoq̧ qui deputati fuerint ad collectionẽ decimȩ cum eis qui debẽt ſoluere decimã: de aliqua certa ſumma ſoluenda ꝑ decima nequeunt cõuenire.

De fructibus arborũ & hortorũ ſoluetur decima. De his autẽ quæ conſumuntur vſu vel eſu aialium: ſi ſint eccleſiarũ ſoluetur decima: deductis expenſis neceſſarijs quę fiunt pro cuſtodia: ſi vero ſunt perſonarũ/ decima nõ ſoluetur. Tu ergo in his ſolũ deum & iuſtitiam ꝑ p̃miſſis prȩ oculis habẽs: ex p̃dictis declarationibus in decidẽdis hmõi dubitationibus quæ ꝑ parte leuiter decidi poterunt confirmationẽ accipias. ſuper maioribus vero deciſionem Apoſtoli oraculũ expectes. Volumus quoq̧ & p̃ſentium tibi auctoritate mandamus vt in vnãquãq̧ perſonã eccleſiaſticam deputatarũ tibi partium cuiuſcũq̧ ordinis conditionis vel dignitatis exiſtat quæ decimã ipſam nullo modo vel nõ integre ſcienter aut non ſcdm verum valorem fructuũ ſuorum perceptorum: ſiue non in terminis conſtitutis exhibuerit: ſeu in illorum exhibitione maliciã commiſerit ſiue fraudẽ: excõmunicationis ſententiam auctoritate noſtra ꝓmulges. Et etiam in ſingulos qui ſcienter impedimẽtum prȩſtiterint directe vel indirecte: publice vel occulte quominus decimæ prȩdictȩ ſoluantur. Et omnes & ſingulos qui hmõi ſententias latas incurrerint: per te & alios ſingulis diebus dominicis & feſtiuis campanis & candelis accenſis vſq̧ ad ſatiſfactionẽ condignam excõmunicatos publice nuncies: & facias ab omnibus publice euitari. Aggrauaturus alias manus tuas contra ipſos prout proteruiam & contumaciã exigere videris eorũdem. Quod ſi ſatiſfacere decreuerint: poſt plenam & integrã ſatiſfactionẽ ab hmõi excõicationib9 iuxta eccleſię formã abſoluas eoſdem: & diſpẽſes cũ eis ſuper irregularitãte: ſi taliter ligati non abſtinuerint a diuinis. Prouiſo hactenus q̧ contra decimã hmõi non ſoluẽtes nullatenus ſine ſpeciali madato Apoſto. ſe. inuocet brachiũ ſȩculare. Quoq̧ ad vaſa ſacra paramẽta: calices: cruces: & libros: aliaq̧ bona mo

bilia ad cultum deputata diuinum vel ad priuilegia ecclesiarū & monasteriorum aliorūq́ locorum ecclesiasticorum ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagnie kal. octobris. Pontificatus nr̄i anno.7. Hæc textus. dictę extrauagātis. In qua qm̄ nihil dr̄ an habentes solū capellanias seu beneficia altariū teneant ad istā decimā: noteẛ glo.1. in d. cle. si bn̄ficiorū. quę tenet ꝙ sic. Et dicit ibi do. Cardi. in.4. questi. in fi. ꝙ hęc decima papalis/est extraordinaria & nō est certa neq́ determinata a iure. determinatur tamē per consuetā taxationē. Et subiūgit ibi in.7. q̄stione ꝙ cō

optima [c] & electa erunt cuncta.

Deu.26.c ¶Quando compleueris decimam cunctarū frugum tuarum: anno decimarum tertio dabis leuitę/et aduenę/& pupillo/et viduę/ vt comedant intra portas tuas/& saturentur.

Mat.23.c. ¶Vę vobis Scribę & Pharisei hypocritę qui decimatis mentam & anetum & cyminum: & reliquistis quę grauiora sunt legis/iudicium & misericordiam & fidem. Hęc oportuit facere: & illa [d] non omittere.

Lucę.18.b ¶Ieiuno bis in sabbato (inquit Phariseus) & decimas do omniū quę possideo. Et infra Phariseus.

Hebr.7.a ¶Melchisedech sacerdoti dei summi decimas [e] omnium diuisit Abraā. Et supra Abraam.

He.7.a.b ¶Intuemini (ait Paulus) q̄tus sit hic cui & decimas dedit de pręcipuis/ Abraam patriarcha. Et q̄uidem de filijs Leui sacerdotium accipientes/ mādatum habēt decimas sumere a populo secundū legem/id est a fratribus suis: q̄q̄ & ipsi exierunt de lumbis Abrae. Cuius autem generatio non annumeratur in eis/decimas sumpsit ab Abraam: & hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine vlla autem contradictione: quod minus est/a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt: ibi autem contestatur/quia viuit. Et vt ita dictū sit per Abraam et Leui qui decimas [f] accepit decimatus est.

Psal.32.a. **Decere.** ¶Exultate iusti in domino: rectos decet collaudatio.

Psal.92. ¶Domum [g] tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

sueta dr̄: quando obseruata est per annos.40. et tūc non debet augeri etiā si bn̄ficia augerētur. Refert tamen quosdā aliter dicere/ vt ibi per eū. Panor. etiā de hac decima loquēs in c.2. col. fi. de deci. dicitq́ licet Hostien. ibidē dicat Papam decimas exigere posse a clericis & ecclesijs cū ipse habeat curā omniū: tamen ꝙ de potestate ordinaria hoc nō potest. Nā iure ordinatū est quibus debētur decimæ/sed exigit de potestate absoluta Ita dicit do. Abbas Panormitanus. in d.c.2.
c ¶Optima. Videatur quod annotatum est supra in annotatione q̄ signata est.s.
d ¶Illa nō omittere. Istis verbis innuitur: nedum mortalia peccata/sed etiam venialia esse cauenda. & idem innuitur in c. vnū orariū.§.criminis appellatio.25.distic. vbi ponit ratio duplex.

Prima est: quia venialia peccata ea sunt q̄ igne purgatorij purganda venisit. Secunda: quia nullum peccatū est adeo veniale/quod non fiat criminale dū placet. Et propterea consulunt glo.& Panor. in c. omnis vtriusq́ sexus. de peni. & remis. ꝙ nedū de peccatis mortalibus/sed etiam de venialibus peccatis homo confiteatur. De quo dictū est supra in verbo confiteri. e ¶Decimas diuisit Abraam. Hinc dicit textus in c. decimas.16. questi.7. Decimas deo & sacerdotibus dandas/Abraam factis insinuatur. f ¶Qui decimas accepit decimatus est. Sic etiā dicimus in iure humano ꝙ sacerdotes qui decimas accipiunt/decimanẛ.i. teneẛ soluere decimas: si supple p̄dia habeant sita in aliena parocia. Tūc eñ ad decimas teneẛ vt cęteri: etiam si illa prędia essent de dote suarū ecclesiarū. Ita tenent glo.& ibi Panor. in c.1. de censi. Et idem Panor. in c.2. col 3. (contra glosam ibi). de deci. vbi subiungit rationem esse: quia q̄uis in principio a lege diuina decimæ fuissent datæ clericis: tamē postea per vniuersalē ecclesiā distinguēdo iura ecclesiarū statutum est vt decimæ prædiales illi ecclesiæ parociali deberenẛ in cuius territorio sita sunt. prout late notatur in c. cum cōtingat. eodem titu. Vnde cum omnia prędia habuerint hoc onus annexum: licet tradantur a laicis/nouis ecclesijs: tamen debent trāsire cum onere suo. c. ex litteris. de pigno. Nam ecclesia nō est ædificanda cum pręiudicio alterius ecclesię: etiam respectu decimarum. vt est tex. in c. ecclesię. & in c. quicunq́.16. questi.1. & probatur arguendo a speciali in c. ad audientiam. de eccle. ędifi. Quod si clericorum prędia essent in propria parocia sita: ad decimarum solutionem non tenerentur. vnde Canonici habētes parociam in cuius limitibus/eorū prędia sita sunt: ad decimas soluendas administratori parocię non tenentur. Ita potest loqui tex. in d.c. 2. de deci. in prin. dum ibi dicitur. Nouum genus exactionis est: vt clerici a clericis decimas exigāt. quem textum ita intelligit ibi Panor col.3. & eundem intellectum sentit ibi do. Hostien. dum dicit ꝙ clerici ab ęqualibus nō exigūt/ quia leuitę a leuitis non exigebant: sed bene exigūt ab inferioribus. Quod autem etiam de prędijs datis in dotem ecclesię soluenda sit decima: tex. est melior de iure secundum Panor. ibi. in.1. no. in c. nuper. in prin. de deci. Sūt tamen aliqui religiosi a decimarum solutione immunes etiā ex priuilegio in corpore iuris inserto. put est tex. in c. ex parte tua. de deci. vbi dicit textus qui est Alexandri tertij. Prędecessor noster Hadrianus solis fratribus Cisterciēsis ordinis & Templarijs & Hospitalarijs decimas laborum suorū quos proprijs manibus vel sumptibus colūt indulsit. Cęteris vero vt de noualibus suis quæ proprijs manibus vel sumptibus colunt/& de nutrimentis animaliū suorum/& de hortis suis decimas non persoluant. quem sumus super his imitati. Hæc tex. Hodie tamen Cisterciēses & similes priuilegiati/de possessionibus quas acquisierunt post conciliū generale/vel de cętero acquirent/decimas soluere tenentur: si prius de illis possessionibus decimę soluebantur. Textus est clarus in d. c. nuper. de deci. Fuit autē concilium generale cuius meminit ille textus/celebratum anno.1215.17. anno pontificatus Innocētij: prout ibidē dicunt Io. An.& Panor. Sunt etiam leprosi cōmuniter viuentes priuilegiati: vt de hortis & nutrimētis animalium suorum/decimas soluere non cogantur. tex. est apertus in c.2. in fine. de eccle. ędific. Et sic Papa potest aliquos priuilegiare de decimis non soluendis: quia istud nō est tollere ius diuinum/sed limitare. Et ita etiam tenet glo. in c. a nobis. de deci. quam communiter omnes sequuntur. Non posset tamen omnes eximere a solutione decimarum: quia istud esset alterare vniuersalē statū ecclesię/quod Papa facere nō potest/ vt notatur in c. litteras. de resti. spolia. Vbi tamen decimę de facto non soluerentur/posset Papa in totum dispensare: non quidem tollēdo pręceptum decimarum/sed ex hac causa non soluentes tolerando vt peccatum non incurrant. ita dicit Panor, in d.c. a nobis. in fi. de deci. g ¶Domū. Tex. est ex hoc dicto sumptus in c. decet domū. de immu. eccle. li.6. vbi dicitur. Decet domū dn̄i sanctitudo: decet vt cuius in pace factus est locus/eius cultus sit cum debita veneratione pacificus,

Hęc tex. De quo & cęteris q̄ ibidē ex hac psalmographi sententia inferunt: dicet in verbo dom⁹. h ℭ Maior natu. Quod maioribus natu deferatur in multis etiam a iure positiuo: annotatū est diffuse supra in verbo antiquus. vbi videatur. i ℭ Omnem iustitiam. Circa hæc verba videatur bonus tex. qui est Ambrosij. in c. per aquam. paulo post prin. de conse. dist. c. 4. vbi dr. Cum Christus formā baptisinatis daret: venit ad Ioānem: & ait illi Ioannes. Ego a te debeo baptizari: & tu venis ad me? Respondit Ihesus. Sic decet nos implere omnē iustitiam.

ℭLoquere maior [h] natu: decet enim te. Ecci. 32. a

ℭNos i omni tempore (ait Ionathas Romanis & Spartiatis) sine intermissione in diebus solennibus & cęteris quibus oportet/ memores sum⁹ vestri in sacrificijs quę offerimus/ & in obseruationibus sicut phas est & decet meminisse fratrum. 1. mac. 12. d.

ℭEgo a te debeo baptizari (dicit Ioannes Baptista ad Christū) & tu venis ad me? Respondens autē Ihesus dixit ei. Sine modo: sic enim decet nos implere omnem [i] iustitiam. Math. 3. d

Decretum. ℭA me propositum est decretū [k] (ait rex Cyr⁹) vt omnis homo qui mutauerit iussionem/ tollatur lignum de domo ipsius/ erigatur & configatur in eo/ domus autem eius publicetur. 1. Esd. 6. b

Decipere. ℭNon mentiemini [l]: nec decipiet [m] vnusquisq̧ proximum suum. Leui. 19. c

ℭReuertenti Iephthe [n] in Maspha domū suā: occurrit ei vnigenita filia sua cum tympanis et choris: nō enī habebat alios liberos. Qua visa/ scidit vestimēta sua: et ait. Heu me filia mi: decepisti me & ipsa decepta es. Iudi. 11. f.

ℭQui iurat proximo suo & nō decipit [o]: qui pecuniam suam non dedit ad vsuram/ & munera super innocentem non accepit. Qui facit hęc: non commouebitur in ęternum. Et diffusius infra habitare. Psal. 14.

ℭGladium euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum vt decipiant pauperem et inopem/ vt trucident rectos corde. Psal. 36. c.

ℭVani filij hominū: mendaces filij hominum in statheris [p]/ vt decipiāt ipsi de vanitate in idipsum. Psal. 61. c

ℭImpius morietur/ quia non habuit disciplinam: in multitudine stultitię suę decipietur. puer. 5.

ℭSimulator ore decipit amicū suum: iusti autem liberabuntur sciētia. puer. 11. b

ℭIter impiorum decipiet eos. puer. 12. d

ℭQui decipit iustos in via mala/ in interitu suo corruet: & simplices possidebunt bona eius. puer. 28. d

ℭQui corripit [q] hominem/ gratiā postea inueniet apud eum: magis q̄ ille qui per linguę blandimenta decipit. puer. 28. b

Vide q̄ sit omnis iustitia. Christus ad baptismū descendit: non vt caro mūdaretur quā suscepit de nostra conditione. non enī ablutio peccati Christo necessaria fuit q peccatum non fecit: sed nobis erat necessaria q peccato eramus obnoxij. k ℭ Decretum prout regulariter sumit in iure humano/ est sententia qua iudex contractū futurū iustū fore decernit/ auctoritatē suam interponēdo/ vel aliquem in possessionē mittēdo/ vel mittendū declarādo. Facit tex. in l. si finita. §. Iulianus. & §. si forte. ff. de dam. infec. p quē tex. ita dicit glo. q̄ cōiter tenet. in c. 1. i verbo tractatus. in fi. de re. eccle. nō alie. li. 6. Et non debet interponi: nisi pręcedēte causę cognitiōe. l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eorum. Alias esset nullū: prout notanter scribit domin⁹ meus Iason in l. fi. col. 2. ff. de iusti. & iure. Quādoq̧ tamē sumit pro statuto seu ordinatione superioris: prout hic sumitur. Et ita accipitur in l. 1. §. fi. ff. quod quisq̧ iu. & in l 2 & in l. ambitiosa. & per totum ti. ff. de decre. ab ordi. facien. l ℭ Mentiemini. Circa hanc p̄hibitionē mēdacij videantur annotata in verbo mendacium. m ℭ Decipiet. Iure humano & respectu fori contentiosi permittit aut saltem toleratur deceptio vsq̧ ad dimidiam iusti precij. Si vero vltra dimidiā deceptio interuenerit: cogitur qui rē habuit/ vel rem reddere restituto sibi precio/ vel iustum precium supplere. Tex. est in l. 2. C. de rescin. vendi. & in c. cum dilecti. de emp. & vendi. iuncta l. in causę. §. pe. ff. de mino. Quod satis procedit vbi deceptio interuenit re ipsa seu ex industria negociatiua. si autem interueniat deceptio ex īdustria deceptiua seu dolosa: tunc etiā iure humano talis deceptio non tolerat/ etiā si longe sit minor dimidia iusti precij. l. & eleganter. in prin. & §. 1. ff. de dolo. & est glosa expssa in l. semper. in cōtractib⁹. ff. de regu. iur. q̄ dicit q̧ illa deceptio quę tolerat a iure/ nō est licita bono viro. De hoc tamen/ an scilicet & quomō deceptio infra vel vltra dimidiam iusti p̄cij toleretur: quia ampla est & diffuse admodū per doctores tractata/ & satis aliena est ab hac sententia: videat per Bal. in d. l. 2. C. de rescin. vendi. & per canonistas. in d. c. cum dilecti. per Panor. et ibi Fely. in c. cū causa. de testi. & per Io. de ana. in c. in ciuitate. in. 7. col. de vsuris. Quādoq̧ tamen etiam bonis viris licet alios decipere: etiā industria deceptiua. prout est bo. tex. in c. dn̄s noster. 23. questi. 2. vbi p̄bat bono viro licitū esse in bello iusto hostē suum decipere. vbi glo. idē dicit esse in aduocato fouēte iustā causam: quia aduersariū suū potest si pōt decipere. Immo etiā videt q̧ decipere possit iudicē: allegādo scilicet aliqua iura nō multū facientia ad causam. quia iudex p̄sertim indoct⁹ q̄nq̧ plus mouet ex iurib⁹ coloratis & nō cōcludentib⁹: q̄ ex oīno cōcludētibus. Ita dicūt Io. an. & Panor. in c. per tuas. per illū tex. qui filij sint legi. n ℭ Iephthe. De hystoria Iephthe/ & an recte existimauerit filiā deceptā: dicet in verbo Iephthe. o ℭ Non decipit. Iurans ergo & decipiens cōmouebit in ęternū. qd verū est vt late dicet in verbo iurare. p ℭ Statheris. Quid sit seipsum vel aliū in statheris decipere: bon⁹ est tex. in c. non afferamus. in prin. 24. q̄sti. 1. vbi dr. Non afferam⁹ statheras dolosas/ vbi appēdam⁹ qd volum⁹ p arbitrio nostro/ dicentes/ Hoc graue est/ hoc leue est: sed afferamus diuinam statherā de scripturis sacris tanq̄ de thesauris dn̄icis/ & in illa quod sit grauius appendamus. Hęc tex. q ℭ Textus est huic sententiæ satis alludēs in c. non vos iudicetis. 5. q̄sti. 5. vbi dicit Augustinus. Nō vos iudicetis esse maliuolos: quādo crimen alterius indicatis. Magis quippe nocentes estis nō indicādo crimē: q̄ si fratres vestros quos indicando corrigere potestis/ tacēdo perire

permittatis. Si eñ frater tuus vulnus habeat in corpore quod vult occultari cū timet secari: nōne crudeliter a te si-
letur/ & misericorditer indicatur? q̄to ergo potius debes manifestare crimen: ne deterius putrescat in corde.
r ℭ Simile est qd̄ dicit textus Augustini in c. nō ois. 5. questi. 5. vbi dr̄. Melius est cum seueritate diligere: q̄ cū le-
nitate decipere. s ℭ Qui te beatū dicunt: ipsi te decipiūt. &c. Circa hæc verba vidēdus est bon⁹ text⁹ Grego
rij. in c. sunt nōnulli. 46. distinc. vbi dicitur. Sunt nōnulli: qui dū malefacta hoim laudibus efferūt/ augēt quę incre

Eccēs.2. a ℭRisum reputaui errorem: & gaudio dixi quid frustra deciperis?
Eccēs.7.a ℭMelius est a sapiente corripi r: q̄ stultorum adulatione decipi r: quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla/ sic risus stulti.
Sapię.4.c ℭRaptus est iustus ne malitia mutaret intellectum ei⁹: aut ne fictio deciperet animam illius.
Esaię.3. c ℭPopule meus (ait dominus) qui te beatum s dicunt: ipsi te decipiunt/ et viam gressuum tuorum dissipant.
Esa.47.c ℭSapientia tua et scientia t tua (filia Babylon) hęc te decepit.
Danie.3.f ℭSemen Chanaam & non Iuda (ait Daniel alteri senum qui Susannā adulterij accusauerant) species decepit v te: & concupiscentia subuertit cor tuum. Et latius infra Susanna.
Osee.4. c ℭSpūs fornicationū decepit v filios Israel: & fornicati x sūt a deo suo.
Abac.2. c ℭQuomodo vinum potantem decipit y: sic erit vir superb⁹/ et non decorabitur. Vbi amplius.
2.mac.6.f ℭNon ætati nostrę dignū est (inquit Eleazar⁹ Iudęis) fingere vt multi adolescentiū arbitrantes Eleazarū nonaginta annorum trāsisse ad vitā alienigenarum/ & ipsi propter meam simulationem z & propter modicum corruptibilis vitę tēpus decipiantur: & per hoc maculam atq̄ execrationē meę senectuti conquirā. &c. Et latius. s in verbo Eleazarus.
Colo.2. a ℭNemo vos decipiat a in sublimitate sermonum.

Declarare & declaratio.

ℭDeclaratio b sermonū tuorum do-

pare debuerāt. Hinc eñ per pphetā dicitur. Vę his qui consuunt puluillos sub oi cubito man⁹: et faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis. Ad hoc quippe puluillus vel ceruical subcapite iacentis ponitur: vt molliter quiescat. Quisq̄s ergo male agentibus adulatur: puluillum sub cubito/ vel ceruical sub capite iacētis ponit. vt qui corripi ex culpa debuerat: in ea fultus laudib⁹/ molliter quiescat. Hinc rursus scriptum est. Ipse ædificabat parietem: illi autē liniebant eū. Paries quippe noie/ peccati duritia designatur. Aedificare ergo parietem: est contra se quēpiam obstacula peccati construere. Sed peccata liniūt: q pec cata perpetrantib⁹ adulantur. vt quod illi perverse agentes ædificant: ipsi adulātes quasi nitidum reddant. Sed sanct⁹ vir sicut mala de bonis non ęstimat: ita iudicare
bona de malis recusat/ dicens cū beato Iob. Absit hoc a me: vt iustos vos iudicem. donec deficiam: non recedam ab
innocentia mea. Hæc tex. t ℭ Scientia illa/ vere decipit hoiem: quæ ipsum superbire facit. tollit eñ sibi
ędificium charitatis. iuxta id quod legitur. Sciētia inflat: charitas vero ædificat. De quo est tex. in c. nisi cū pridem.
§. pro defectu. de renū. De hoc dicetur in verbo scientia.
v ℭ Decepit. Et ideo merito arguēdus fuit: quia nō multū distat in vitio/ vel decipere posse/ vel decipi. Ita di-
cit tex. qui est Hieronymi/ in c. si cupis. circa princip. 16. questi. 1. De quo dicatur vt ibi per glo.
x ℭ Fornicati sunt a deo suo. Fornicari a deo: est in hæresin seu idolatriā incidere/ & est fornicatio spiritua-
lis. de qua loquuntur textus in c. quæsiuit. & in c. q̄to. de diuor. & de ea dicetur in verbo fornicatio.
y ℭ Decipit. De deceptione vini est tex. in c. sexto die. circa me. 35. distinc. vbi dicit. In principio generis huma
ni ignorabatur ebrietas. Primus Noe vineā plantauit. dedit naturam: sed ignorauit potentiam. Itaq̄ vinum nec
suo pepercit auctori. Hæc tex. De quo dicetur diffusius in verbo ebrietas. z ℭ Simulationem. Simulatio
perniciosa/ quę alijs scilicet cedit in malū exemplum vt hic: dānatur. Alias: nōnunq̄ licitū est simulare. Tex. est in c.
vtilem. 22. questi. 2. de quo dicetur in verbo Simulare. a ℭ De deceptione in sublimitate sermonū: notan-
ter loquitur textus in c. suggestū. in fi. 7. questi. 1. vbi dicitur. Attendite vobis & omni gregi in quo vos spiritussan-
ctus constituit episcopos regere ecclesiā dei/ quā acquisiuit proprio sanguine saluator mūdi: vt nō sit qui vos deci-
piat aut seducat subtilitate sermonis: vt plebes vobis cōmissas relinquatis/ & alicui propter opprobriū malorum
hominū quieti vos tradatis: vt vos solūmodo saluetis/ & filios orphanos relinquatis. Hęc textus. Qui satis aperte
sentit aliquos nōnunq̄ deceptione aliorum induci ad religionis ingressum. Quę deceptio si fieret: nec religionis in-
gressum viciaret/ nec promissionem de ingrediendo etiam si ipsi ingressui vel promissioni de ingrediendo causam to
talē dedisset. glo. est no. & ibi Panor. in c. cū dilect⁹. qd me. causa. Si tñ ex pte religiosoꝵ ei⁹ religiōis quā decept⁹ fu
isset ingressus interuenisset: licet nō viciaret ingressus: viciaret dedicatio bonoꝵ ingressi. qa talis deceptio ipedit ne
bona ingressi applicēt monasterio. Tex. est qui reputatur sing. in c. cōstituit. 20. q. 3. vbi dr̄. Cōstituit sacer ipe cōuē-
tus (Magotiensis concilij) vt Episcopi siue Abbates qui non in fructu aiarū/ sed in auariciam & turpe lucrū inhian
tes/ quoslibet hoies circūueniēdo totonderunt/ & res eoꝵ tali persuasione surripuerūt: pœnitentię canonicę/ vt po
te turpis lucri sectatores/ subiaceant. Hi vero qui illecti coma deposuerunt: in eo qd acceperāt perseuerare cogant:
res vero eoꝵ hęredib⁹ reddantur. Hęc tex. Per quem etiā ita dicit Panor. in d. c. cum dilectus qd me. cau. & in c. in
nostra. super glo. in verbo dolo. de sepultu. De hac etiam deceptione in subtilitate sermonis/ ponitur aliud bonum
exemplum in l. quod si cū scires. ff. de dolo. vbi dr̄. Si enim scires aliquem facultatibus labi/ tui lucri causa/ affirmasti
mihi eum idoneum esse (vt supple pecuniam ei mutuam darem) merito aduersus te cum mei decipiendi gratia aliū
falso laudasti/ de dolo iudicium dandum est.
b ℭ Declaratio. Declarari possunt diuini sermones nedum diuinis/ sed etiam sæcularibus literis: prout satis
probatur in c. Legimus. circa me. 37. distin. vbi dicitur. Legitur q̄ pręcepit dominus filijs Israel/ vt Aegyptios spo
liarent auro et argento: moraliter instruens vt siue aurum sapientię/ siue argētū eloquētię/ etiā (supple apud poe-
tas) inueniremus/ in vsum salutiferę eruditionis vertamus. Et idem probatur in c. Turbat. versi. cum ergo. ea-
dē distinc. vbi dicitur. Sæculares literas quidam legunt ad voluptatem: poetarum figmentis/ aut verborum or-
natu delectati. quidam vero ad eruditionem eas addiscunt: vt errores gentilium legendo detestentur: & vtilia
quæ in eis inueniunt/ ad vsum sacræ eruditionis deuoti vertant. Tales: laudabiliter sæculares literas addiscunt.

mine/illuminat [c]: & intellectum dat paruulis.

¶ Dies domini declarabit/quia in igne reuelabitur: & vniuscuiusq; op9 quale sit/ignis probabit. 1. Cor. 3. c.

Declinare. ¶ Non declinabitis neq; ad dextrā [d] neq; ad sinistram/ sed per viam quam pręcepit dominns deus vester ambulabitis: vt viuatis & bene sit vobis/& protelētur dies vestri in terra possessionis vestrę. Deu. 5. i fi.

¶ Omnes declinauerunt/simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum/non est vsq; ad vnum. &c. Psal. 13. a.

¶ Declina [e] a malo & fac bonum [f]: & inhabita terram in sęculū sęculi. Psal. 36. e.

¶ Maledicti qui declinant a mandatis tuis domine. 118. c.

¶ Ne declines ad dextrā neq; ad sinistrā: auerte pedē tuū a malo. Vias eni quę a dextris [f] sunt nouit dñs: peruersę vero sunt q̄ a sinistris sunt. puér. 4. d

¶ Sapiens timet & declinat a malo: stultus transilit & confidit. 14. b.

¶ Qui declinat [g] aures suas ne audiat [g] legē: oratio ei9 erit execrabilis. 28. b

¶ Omnes nos quasi oues errauimus/ vnusquisq; in viam suam declinauit: & posuit [h] dominus in eo iniquitatem omnium nostrorum. Esa. 53. c.

Decor. ¶ Dñe dilexi decorē [i] domus tuę/& locū habitatiōis gl'ię tuę. Psal. 25. b

¶ Audi filia & vide/& inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum/et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus/& adorabunt eum. 44. c.

¶ Deus deorum dominus loquutus est: & vocauit terram. A solis ortu vsq; ad occasum: ex sion species decoris [k] eius. 49. a.

¶ Decor vitę est in sapientia: & vincula illius alligatura salutis. Eccl. 6. d.

¶ Virginem ne conspicias [l]: ne forte scandalizeris in decore illius. Eccl. 9. a.

Decrepitus. ¶ Non est misertus rex Chaldęorum adolescentis et virginis & senis nec decrepiti quidem/sed omnes tradidit in manus ei9: vniuersaq; vasa domus domini tam maiora q̄ minora/& thesauros templi & regis & principum transtulit in Babylonem. &c. 2. Parali. 36. c.

Vnde notanter dicit text9 Hieronymi. in c. qui de mēsa. §. si eadē di. Si quādo cogimur litterarū sęculariū recordari/& aliqua ex his discere q̄ olim omisimus: nō nostrę est voluntatis/sed vt ita dixerim grauissimę necessitatis/ vt pbemus ea quę a sanctis pphetis ante sęcula multa prędicta sunt/ tam Gręcorū q̄ Latinorū & aliorū gētiliū litteris cōtineri. Hęc tex. Inter cęteras autē sęculares litteras canonicę & ciuiles litterę diuinis sunt sermonibus declarādis aptissimę. Tum quia earū pcepta (quę sunt honeste viuere/ alterū non ledere/ ius suū vnicuiq; tribuere/ vt in §. iuris pręcepta sunt. hęc insti. de iusti. et iure. & in l. iustitia. §. iuris pręcepta. ff. eodem.) cōcordant cum diuinis. & propterea appellatur sciētia sanctissima: put est tex. in l. 1. §. proinde. ff. de varijs & extraor. cogni. Tū q̄a morali philosophia dignior est ac nobilior: habetq; cū theologia magnā cōsyderationē. vt late per Panor. in pfatiōe decretaliū/ col. 5. versi. quarto glo. principaliter quęrit.

c ¶ Illuminat. Pro hac illuminatione quam ex diuinis sermonib9 cōsequimur: videat bo. tex. in c. legim9. versi. Cassiodorus. 37. distic. vbi dr. Cassiodorus testat q̄ omnis splēdor rhetoricę eloquētię/ oīs modus poeticę locutionis / quęlibet varietas decorę pnūciationis a diuinis scripturis sumpsit exordiū. Hic etiā Ambrosi9 ait super epistolā Colossensium. Omnis ratio supnę sciētię vel terrenę creaturę/ in eo est qui est caput earū & auctor: vt qui hunc nouit/ nihil vltra q̄rat/ quia hic est perfecta virtus & sapiētia: & quicq̄d alibi q̄ritur/ hic perfecte inuenitur. Hęc textus.

d ¶ Neq; ad dextrā neq; ad sinistrā. Istorū verborū dclaratio diffuse videat isra i verbo dextra.

e ¶ Declina &c. De hoc dicto prophetico loquitur tex. in c. quis aliq̄n. paulo post prin. de peni. distinc. 1. vbi dicitur. Necessaria nō erat Petro certa satisfactio pcti sui: cui9 totū vitę tēpus obedientię impendebatur sui cōditoris. imitabat em̄ illud pphetıcū, Declina a malo & fac bonū. Hęc tex. Pro effectib9 autē & exēplis isti9 sententię q̄ idē sonat acsi diceretur/ nō sufficit a malo abstinere nisi etiā fiat quod bonum est: est bon9 textus in c. de forma. 22. questi. 2. vbi dr. q̄ Vassallus qui fidelitatem dño iurauit: nedum abstinere debet ne ei noceat/ sed etiā laborare oportet vt ei prosit. Alio etiam exemplo istud ostenditur in cle. cupientes. paulopost prin. de deci. vbi (posito hoc dicto/ Nō sufficit abstinere a malo: nisi fiat qd bonū est) cauet vt religiosi prędicantes nedū abstineant ab aliquo dicēdo propter qd audiētes a solutione decimarū retardentur: sed etiam vt eos ad ipsarum solutionē diligenter moneant. et inducant. Tertio exemplo istud idem ostenditur apud legistas in l. in illa stipulatione per te non fieri. ff. de verb. obli. vbi dr. In illa stipulatione per te nō fieri/ nō hoc solum significatur nihil te factnrū quo minus facere possim: sed curaturū vt facere possim. Hęc textus. Quē Bar. ibi summat per hoc dictū Nō sufficit abstinere a malo: nisi fiat quod bonum est.

f ¶ De vijs dextris & sinistris annotabitur infra in verbo dextra. vbi videatur.

g ¶ Satis astipulatur huic sententię dictum illud propheticum in persona domini. Tu scientiā repulisti a te: et ego te repellam/ ne sacerdotio fungaris mihi. De quo dicto est tex. in c. nisi cum pridem. §. pro defectu. circa prin. de renū.

h ¶ Posuit. Hinc dicit textus post Iaco. apostolum in c. si enim. colum 3. de peni. distin. 2. Cū peccatum non fecisset/ pro nobis ipsum peccatum se fecit deus. i. pœnam peccati pertulit. Et in c. cum Marthę. colum. 3. de cele. missa. dicit textus post Esaiam. Vere languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portauit.

i ¶ Hoc dictū tex. qui Hieronymi est in c. oībus consyderatis. 24. q̄sti. 1. sentit intelligendū de ecclesia. Nimiū tamē decorem ecclesiarnm non admittit idē Hieronymus: prout est apertus textus in c. gloria episcopi. versi. multi ędificant. 12. questi. 2. quem etiā nimium decorē satis improbat textus diui Ambrosij in c. aurū ecclesia habet. eadē causa. & questi. De quibus textibus dictum est supra in verbo aurum.

k ¶ Decoris. Decoris media correpta ponitur pro honore: & eius compositum est dedecus. At q̄n profertur media producta/ pro dulcedine ponitur: & dicit decor decoris. Ita dicit glo. per quā verbū hoc satis declarat/ in l. 1. in verbo decoris. ff. de postu.

l ¶ Conspicias: scilicet impudice. Non em̄ solo tactu & affectu: sed aspectu quoq; appetitur & appetit concupiscentia fœminarū. Nec animos possunt habere pudicos: qui oculos habent impudicos. quia impudicus oculus: impudici cordis est nuncius. Ita dicit textus Augustini in c. nec solo. 33. questi. 5.

Mar.25.d **Decurio.** ¶Cũ iam sero esset factũ: quia erat parasceue quod ẽ ante sabbatũ/ venit Ioseph ab Arimathia/nobilis decurio [m] q & ipse erat expectãs regnũ dei/& audacter introiuit ad Pilatũ/& petijt corp⁹ Ihesu.

Ecci.3.b. **Dedecus.** ¶Dedecus [n] filij: pater sine honore.

Ecci.23.c. ¶Omnis homo qui trãsgreditur lectum suum/ contemnens in animam suam/ & dicens quis me videt? tenebrę circundant me/ & parietes cooperiunt me/& nemo circunspicit me/ quem vereor?&c. erit dedecus omnibus: eo ꝙ non intellexit timorem domini Ibidem latius.

Ecci.33.c. ¶Omnis mulier relinquens virum suum/ & statuens hereditatẽ ex alieno matrimonio. &c. non tradent filij [o] eius radices/& rami eius non dabunt [o] fructum. Derelinquent in maledictum memoriam eius: & dedecus [p] illius non delebitur. Ibidem amplius.

3.Re.8 g. **Dedicare & dedicatio.** ¶Dedicauerũt [q] templum domini rex Salomon & filij Israel. Et subiũgitur. Fecit Salomon in tẽpore illo festiuitatẽ celebrẽ/ et omnis Israel cum eo multitudo magna ab introitu Emath vsq; ad riuum Aegypti/coram domino deo nostro septẽ dieb⁹ & septẽ diebus .j. quatuordecĩ diebus: & ĩ die [r] octauo dimisit populos

m ¶Iureconsultus in l.pupillos. versi.decuriones.ff.de verbo.signi.dicit. Decuriones quidã dictos aiũt: ex eo ꝙ in initio colonię cum deducerent/ decima pars eorũ qui deducerent/consilij publici grã conscribi solita sit. Et ibi glo. in verbo decima. dicit ꝙ decies decẽ eligebant: vt ex illis decem meliores eligerent q dicebant decuriones. Hodie autẽ: cõsiliarij ciuitatũ/ decuriões vocãt. Ita dicũt glo. & Bar. ĩ ru. C. de decu. li.10. De quoꝝ decurionũ officio et potestate tractat Bar. (vbi videri põt) in l. ambitiosa.ff.de decre.ab ordi.fa. Notet tñ pro ordine inter decuriões obseruãdo/ tex. Vlpiani iureconsulti in l.1.ff. de albo scrib. vbi dicit. Decuriones in albo ita scriptos esse oportet: vt lege municipali pręcipit. sed et si lex cessat: tũc dignitates erunt spectandę vt scribãtur eo ordine quo quisq; eorũ maximo honore municipio functus est. vtputa qui duũuiratũ gesserunt si hic honor pręcellat/ & intra duũuirales antiquissim⁹ quisq; prior/ deinde hi qui eoꝝ secdo post duũuiratũ honore in rep. fũcti sunt/ ꝑ ut quisq; ĩ ordinẽ venit. In sẽtẽtijs quoq; dicẽdis idẽ ordo seruãd⁹ ẽ: quẽ ĩ albo scribẽdo diximus.

n ¶Hęc sentẽtia de iure humano procedit etiã ecõtrario. quia sicut ignominia patris/ dedec⁹ est filij: ita ignominia filij dedecus est patris. ĩmo generali⁹ loquendo/ignominia vnius de parẽtela: est dedecori cęteris oĩbus. Tex. est & ibi glo. exꝑssa in verbo generi. in auctẽ. de .nup. §.1. colla.3. & in l. vnica. circa medium. C. de sena. clau. tollen Et est tex. bene solenuis circa hanc sententiã in l.1. &.2.ff.de libe.cau. vbi dicitur. Si is qui in possessione seruitutis cõstitut⁹ est/ litigare de conditione sua nõ patit (quod forte sibi suoq; generi vellet aliquã iniuriam inferri) in hoc casu ęquum est quibusdã personis dare licẽtiam pro eo litigare/ vtputa parenti/ qui dicat filiũ in sua potestate esse. Nam etiam si nolit filius/ pro eo litigabit. Sed & si in potestate non sit/ parenti dabitur hoc ius: quia semper parentis interest filiũ seruitutem non subire. versa eñi vice dicem⁹ liberis parentũ etiã inuitoꝝ eãdẽ facultatem dare. Nec eñi modica filij ignominia est: si parentem seruũ habeat. Idcirco visum est cognatis etiã hoc dari debere: quoniã seruitus eoꝝ ad dolorem nostrũ iniuriamq; nostram porrigitur. Hęc tex.

o ¶Circa hęc verba dũ eis innuitur filios adulteroꝝ fructum nõ esse daturos: videatur bonus tex. quo hęc sentẽtia ampliatur/ in c. si gens Angloꝝ. 56. distinc. vbi dicitur. Si gẽs anglorũ (sicut per istas ꝓuincias diuulgatũ est/ & nobis in Frãcia & in Italia improperatur/ & ab ipsis paganis nobis obijcitur) spretis legalibus cõnubijs adulterando & luxuriãdo instar Sodomiticę gentis fœdam vitam duxerit: de tali cõmixtione meretricũ ęstimandũ est degeneres populos & ignobiles & furentes libidine fore ꝓcreandos/ & ad extremũ vniuersam plebem ad deteriora & ignobiliora vergentẽ/ & nouissime nec bello sęculari fortem/ nec in fide stabilem/ & nec honorabilem hominibus/ nec deo amabilem esse vẽturam. sicut alijs gentibus Hispanię & ꝓuincię Burgundionũ populis contigit: quę sic a deo recedẽtes fornicatę sunt/ donec iude talis criminum vltrices pœnas per ignorãtes leges dei etiã per Sarracenos venire & sæuire permisit. Hæc tex. Intelligantur tamen ꝓmissa in adulterorũ filijs ad quos paterna flagitia descenderunt: alioqui nihil imputat adulteroꝝ filijs ꝙ de adulterio nati sint. prout probatur per tex. apertos in c. vndecũq;. cum quinq; sequentibus. eadem distinc.

p ¶Dedecus. In argumentũ dedecoris & ignominię/ pãni abscindunt adulteris añ & retro in quibusdã locis. ꝓut est textus cum glo. in verbo caluatos. in c. de benedicto. 32. questi. 1. Cętera dicuntur vt supra in verbo adulter.

q ¶Circa dedicationem templi seu ecclesię notandum est breuiter: ꝙ de iure humano/ dedicatio seu cõsecratio ecclesię ab eo Episcopo faciẽda est/ q in loco in quo cõstructa ẽ/ iura episcopalia exercebat. Tex. est ĩ c.1. de relig. do. Et fieri põt tam diebus dñicis q̃ priuatis seu non festis. c.2. in fi. de conse. eccle. vel alta. Nõ debet tamen dedicari seu cõsecrari: nisi competenti dote prius assignata. Alioqui is qui eam dedicari fecerit: tenebit & compelletur ad assignationem dotis competẽtis. & in subsidium compelletur episcopus qui dedicauit. Tex. est cum glo. per Panor. declarata in c. cum sicut. de conse. eccle. vel alta. Et hęc obligatio transit ad heredem: prout tenet ibi glo. quam Panor. sequitur/ & dicit notandam pro constructoribus capellarũ. Non debent autem episcopi aliquid pro ecclesijs dedicandis accipere ex pacto pręcedente. c. statuimus. in prin. 1. q̃sti. 1. Et postq̃ ecclesia dedicata est: solennitas dedicationis ecclesię est solenniter singulis annis facienda. Tex. est in c. solennitates. 1. & .2. de consecra. dist. 1. Et ecclesia quę semel dedicata est: amplius in vsum sęcularis habitationis conuerti nõ debet. c. qui semel. 19. questi. 3. Amplius etiam non debet dedicari seu cõsecrari: nisi ĩ certis casibus. ꝓut est textus in c. ecclesijs. de cõse. dist. 1. vbi dr. Ecclesijs semel deo cõsecratis nõ debet iterũ cõsecratio adhiberi: nisi aut ab igne exustę/ aut sanguinis effusione aut cuiusq; semine pollutę fuerint. quia sicut infans a qualicũq; sacerdote in noĩe patris & filij & spiritussancti baptizat⁹ non debet iterum baptizari: ita nec locus deo dicatus iterum consecrandus est/ nisi propter eas causas quas superius nominauimus/ si tamẽ fidem sanctę trinitatis tenuerint qui eam consecrauerint. Hęc textus. Qui ampliatur per Panor. in c. proposuisti. col.2. de cõse. eccle. vel alta. vt dũ loquitur de parietibus combustis locum habeat/ etiã si parietes nõ fuerint exusti/ nec etiã simul & semel corruerint/ sed successiue. ita ꝙ oĩb⁹ refectis oĩb⁹ parietũ cõsyderatis: parietes de nouo refecti sint. quia adhuc isto casu indigẽt recõsecratiõe & idẽ si dubitetur an ecclesia fuerit cõsecrata: vt quia nec certa scriptura/ nec testes existũt a quibus consecratio sciri possit. quia tũc absq; vlla dubitatione cõsecranda est. nec talis trepidatio facit iterationem: qm̃ nõ mõstratur esse iteratũ quod nescitur esse factũ. Ita dicit textus in c. solẽnitates. 1. versi. si. de cõse. distic. 1.

r ¶In octauo die supple secundi septenarij. & sic de decimo

¶Fecerunt filij Iſrael ſacerdotes & leuitę & reliqui filiorũ tranſmigra-tioni/ ſdedicationem domus dei in gaudio: & obtulerunt [s] in dedica-tione domus dei vitulos cẽtũ/arietes ducentos/agnos quadringẽtos/hir-cos caprarũ ꝑ peccato totius Iſrael duodeci iuxta nũerũ tribuũ Iſrael. 1.Eſd.6.c

¶In dedicatione muri Hieruſalem/requiſierunt leuitarum principes le-uitas de omnibus locis ſuis: vt adducerent eos in Hieruſalem/& facerẽt dedicationem & lętitiam in actione gratiarum & cãtico/& in cymbalis/ pſalterijs et citharis. 3.Eſ.u.b

¶Fecerunt Iudas Machabęus & populus Iſrael dedicationem [t] altaris diebus octo: & obtulerunt holocauſta cum lętitia et ſalutaria laudis. Et ornauerũt faciẽ tẽpli coronis aureis & ſcutulis: & dedicauerũt portas & paſtophoria/& impoſuerũt eis ianuas. &c. Et. s. latius in verbo altare. 1.Mac.4.g.

Deeſſe. ¶Dominus regit [v] me & nihil mihi deerit: in loco paſcuę ibi me collocauit. Pſal.22.a.

¶Loquut9 ſum in lingua mea: notum fac mihi domine finem [x] meum/ et numerum dierum [y] meorum quis eſt: vt ſciã quid deſit mihi. 38.a.

¶In multiloquio [z] non deerit peccatum: qui autem moderatur labia ſua/prudentiſſimus eſt. Pꝛer.10.c

¶Non deſis plorantibus in conſolatione: & cum lugentibus ambula. Ecci.7.d.

¶Ihesus (quęrenti ſibi quidnam ageret vt vitã ęternam poſſideret/dicẽ-tiq; ſe mãdata cuſtodiuiſſe a iuuentute ſua) dixit. Adhuc vnũ tibi deeſt. Omnia quęcunq; habes vende [a]/& da pauperibus: & habebis theſaurũ in cœlo: & veni/ſequere me. Lucę.18.d

¶Quando miſi vos (ait Ihesus diſcipulis) ſine ſacculo et pera & calcia-mentis: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. 22.d.

Defendere & defenſio. ¶Defendite viduã [b] (dicit dominus). Eſaię.1.e.

¶Iudicio defendet dominus cauſam Iſrael: vt exterreat terram/ & com-moueat habitatores Babylonis. Hier.50.f.

¶In prima mea defenſione [c] nemo mihi affuit: ſed omnes me dereli-querunt. Non illis imputetur [c]. Dominus autem mihi aſtitit/et confor-tauit me: vt per me prędicatio impleatur/& audiant omnes gentes. Et li-beratus ſum de ore leonis. Liberauit me domin9 ab omni opere malo/ et ſaluum faciet in regnum ſuum cœleſte: cui gloria in ſęcula ſęculo-rum Amen. 2.Ti.4.c.

quinto. ita declarat gloſa in c.1. verſi. Salomon. vbi iſta ſententia ponitur de conſe. diſtinc. 1.

s ¶Et obtulerũt. An diebus ſolẽnibus ſint p parocianos oblatiões neceſſario faciẽdę: tractat Panor. in rub. de paro. & dicet īfra in verbo oblatio.

t ¶Dedicationẽ altaris. Quõ ſint altaria dedicãda ſeu cõſecrãda: tex eſt in c. altaria. 2. de conſe. diſtin. 1 vbi dicit. Altaria placuit non ſolũ vnctiõe Chriſmatis/ ſed etiã ſacerdotali benedictione ſacrari. Et de hac altaris dedicatione loquẽs text9 in c. nullus pſ̄byter. de cõſe. diſtinc. 1. dicit. Nullus pſ̄byter in eccleſia cõſecrata aliud altare erigat: niſi qd ab epõ loci fuerit ſanctificatũ/ vel permiſſum/ vt ſit diſtinctio iter ſacrũ & nõ ſacrũ. Nec dedicationẽ fingat: niſi ſit. ꝙ ſi fecerit: degradetur ſi cleric9 eſt. ſi vero laicus: anathematizet. Hæc textus. In altari autẽ dedicato an debeãt poni aliquę reliquię/ & an ſine reliquijs dedicari debeãt aut tolerari: tex. eſt in c. placuit. eadẽ diſ. vbi dicitur. Placuit vt altaria q̃ paſſim per agros & p villas tanq̃ memoriæ martyrũ cõſtituunt/ in quibus nullum corpus aut reliquię martyris cõditę ꝓbant: ab epiſcopis q eiſdẽ locis pręſunt/ ſi fieri põt euertantur. Si autẽ hoc propter tumult9 populares nõ ſinitur: plebes admoneantur ne illa loca frequentẽt. vt qui recte ſapiunt/ nulla ibi ſuperſtitiõe deuicti teneant. Et oĩno nulla memoria martyrum probabiliter accipiat: niſi aut vbi corpus & reliquię certę ſunt / aut vbi origo alicuius habitationis vel poſſeſſionis vel paſſionis fideliſſima origine traditur. Nã quę per ſomnia & inanes quaſi reuelatiões quorũlibet hominũ vbicunq; conſtituuntur altaria: omnino reprobantur. Hæc tex. Non eſt autem altare ſemel conſecratum/ iterum conſecrandũ ſeu dedicãdum: niſi in certis caſibus. De quibus annotatũ eſt ſupra in verbo altare. g. vbi videat.

v ¶Huius ſententię pſalmographi meminit gloſa in c. in calice. de conſe. diſtinc. 2.

x ¶Finem. i. morte. & ita etiam quandoq; ſumitur in iure humano: vt eſt tex. clarus in. §. deinceps. in prin. in auctẽ. de nup colla. 4. y ¶Numerum dierum ſuorum certitudinarie nemo ſcit: quia licet mors certa ſit/ eius tamen dies incertus eſt. vt probat textus ſatis vulgatus in l. 1. §. 1. ff. de condi. & demon. z ¶Videantur annotata in verbo multiloquium. a ¶Vende. Tex. 14. queſti. 1. in prin. horũ verborũ Chriſti meminit. ibidem tñ ante hæc verba vade & vende. &c. pręponuntur hęc. Si vis perfectus eſſe. Et ita etiam pręponunt in euãgelio Matthęi. Mat. 19. ſic ꝙ iſtud vnum/ vendere ſcilicet oia & dare pauperibus/ non deeſt: niſi hijs qui volunt eſſe perfecti. Et ex conſequenti videtur per hanc ſententiam neminem poſſe eſſe perfectũ: niſi abrenũciet omnibus quę poſſidet. Cuius tamen contrarium innuitur in illud Geneſis. 17. Abraam ambula coram me: & eſto perfectus. cum ſit certum ꝙ Abraam erat diues valde in poſſeſſione auri & argenti: vt legitur Gene. 13. a. Pro reſolutione videatur ꝙ annotabitur in verbo perfectus. b ¶Viduam. Videantur annotata in verbo vidua.

c ¶An de iure humano aduocatis imputet/ qui cũ poſſunt/ nõ adſunt defenſioni alioꝝ: Bal. i l. ſi furioſi. C. de nup. dicit ꝙ aduocat9 ꝓ pauperibus tenetur patrocinari ſeu conſulere gratis. ſicq; ſentit pauperes eſſe gratis defendẽdos: alias ꝙ imputet aduocato nõ defendẽti. Et idẽ ſentit do. me9 Iaſon. i. §. tripli. col. pe. inſti. de actio. Vbi autẽ diuites ſunt: nõ tenet aduocat9 gratis defendere. vt ẽ bo. tex. i l. 1. §. i honorarijs. ff. de va. & extra. co. & eſt glo. i c. 2. §. arcent. in verbo cõtractũ. 3. q̃ſti. 7. Dicit tamẽ textus cũ glo. in d. l. 1. §. nomine palmarij. verſi. licita. ff. de va. & extra. cogni. ꝙ licita ac iure permiſſa q̃titas pro ſalario aduocati: nõ eſt niſi q̃titas cẽtũ aureoꝝ ꝓ tota vna cã. Hęc ꝓcedũt i iudicijs. Extra iudiciũ aũt/ an q põt teneat aliũ defendere ſaltẽ ab iiuria corporali: Bar. i. l. vt vi. in fi. ff. de iuſti. & iure. tenet ꝙ nõ. Mouetur optima rõne. Nã pecunia data ei q aliqd gratis facere tenebat: repeti põt. l. ſi. in

prin.ff.de cōdi.ob tur.cau. sed pecunia alicui data pro alio defendendo: repeti non potest put est tex.in l.metum. §.sed licet.ff.quod me.causa. ergo non tenebatur defendere. In foro tamen conscientię qui potest, tenetur alium defendere. vt concludūt cōiter canonistę in c.q̄tę. de sen.excō. & ita etiā dicit do.me⁹ Iason l d l.vt vim.in pe.colū. Subditi tñ alienę potestati: eū in cuius potestate sunt, tenent etiā respectu fori cōtentiosi defendere. immo etiam tenent reuelare iniuriā quā sciunt parari aduersus illos quorū potestati subijciunt. prout notanter Bar.cōcludit in l.vtrum.ff.de parri. De quo videat qd annotatū est supra in verbo cōsensus. d ℭ Iure humano deficiūt scrutātes scrutinio: vel qñ eum quem indignū sciunt, dignum esse respondent. vt pbatur in c.vnico, in fi. de scru in ordi. fa. Vel qnando imminente vacatione dignitatis electiuę, & electa via scrutinij, aliquid de substātialib⁹ hui⁹ viæ ptermittūt. tūc ei viciat scrutiniū, et deficiūt scrutantes scrutinio. put pbat per tex. glosam. & doctrinā Panor. ibi l c. quia pter. de elec. De quo dicet diffusi⁹ l verbo scrutiniū vbi pecularis sedes.

Deficere & defectio.

Psal 38.c. ℭA fortitudine man⁹ tuę ego defeci in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem.

Psal.63.b. ℭScrutati sunt iniquitates: defecerunt [d] scrutantes scrutinio.

Psal.67.a ℭSicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie dei.

Psal.68.a ℭDefecerunt oculi mei: dum spero in deum meum.

Psal.70.b ℭNe proijcias me domine in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.&c.

76.a. ℭRenuit consolari anima mea: memor fui dei & delectatus sum & exercitatus sum, & defecit spiritus meus.

77.d. ℭDefecerunt in vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.

89.b. ℭDefecimus in ira tua domine: & in furore tuo turbati sumus.

103.d ℭAuertente te domine faciem tuam turbabuntur: auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur.

118.g. ℭDefectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legē tuā (dñe)

puer.3.b. ℭDisciplinam domini fili mi ne abijcias: nec deficias cum ab eo corriperis. Et supra corripere. Vbi latius.

Eccl.30.d ℭIocunditas cordis hęc est vita hominis: & thesaurus sine defectione sāctitatis & exultatio viri est longęuitas.

Gala 6.c. ℭBonū faciētes nō deficiamus [e]: tpe enim suo metemus, nō deficiētes.

Ephe.3.c. ℭPeto (inquit Paulus) ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis: quę est gloria vestra.

Thess.3.c. ℭVos fratres nolite deficere [f] benefacientes.

Apoc.2.a. ℭPatientiam habes & sustinuisti propter nomen meū: & non defecisti.

Eccl.4.a. **Defraudare.** ℭFili elemosynā [g] pauperis ne defraudes: & oculos tuos ne transuertas a paupere.

Eccl.7.c. ℭSeruus [h] sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua: non defraudes illum libertate, neq; inopem derelinquas illum.

14.c. ℭNon defrauderis [i] a die bono: & particula bonę diei nō te pretereat.

31.d ℭQuid defraudat vitam? mors. Et infra vinum.

34.d ℭPanis egentium [k], vita pauperis est: qui defraudat illum, homo sāguinis [k] est. Et infra pauper.

Eccl.37.c ℭQui sophistice loquitur odibilis est: in omni re defraudabitur. Non est enim illi data a domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est

Luc.19.b ℭStās zacheus dixit ad Ihesum. Ecce dimidiū bonorum meorum dñe

e ℭNon deficiamus. id est diabolicę ditioni nos subdentes, et bonū cœptū deserentes, nō recedamus a dño deo nostro. Pro hac interpretatione facit bonus textus. apud legistas in l. amissione.§.qui deficiūt. ff.de capi.diminu. vbi dicit. Deficere dicūt qui ab his quorū sub iperio sūt desistūt, & in hostiū numero se cōseruant. In q̄rū antē hac sentētia ad bonā pseuerātiā hortamur: videatur quod annotabitur in verbo pseuerare.

f ℭNō ab re monemur, ne deficiamus bñ faciētes: quia si auerterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatē, nunqd viuet? Oēs iustitię quas fecerat nō recordabunt: i peccato suo moriet, & nō erūt in memoria iustitię eius quas fecerit. ita dicit textus, post Ezechielē, l c. si auerterit. de pœni.distinc.4.

g ℭVideant q̄ annotabūt l verbo elemosyna

h ℭVideant annotata in verbo seruus.

i ℭVidet dici posse hac sentētia nos admoneri: ne vnū diē vitę nostrę tametsi is vltim⁹ sit, sine studio pretereamus. vnde videat bonus tex. licet vulgatus in l. apud Iulianum.ff.de fidei libet. vbi dicit Pomponius iureconsultus. Ego discendi cupiditate quam solam viuendi rationem optimam in octauum & septuagesimum annum ętatis duxi: memor sum eius sentētię qua dixisse fertur Iulianus. Et si alterum pedem in tumulo haberem: adhuc addiscere quidem vellem. Hæc textus.

k ℭTextus in c.immolans.14.questi.5.ex hoc dicto & alia simili Salomonis sentētia factus, dicit. Qui offert sacrificium de substantia pauperis: quasi qui victimat filium in conspectu patris. Panis egentium: vita pauperis est. qui defraudat illum: homo sanguinis est. Hæc textus. Sicq; liquet ex hac sententia & tex. illo, mortem pauperis fame morientis, diuiti qui elemosynam dare noluit imputari. Et ita etiam sentit textus. in c. pasce. 86. distinc. vbi dicitur. Pasce fame morientem. quisquis enim pascendo hominem seruare poteris, si non paueris, fame occidisti. Et istud secundum Archi. ibi, procedit etiam si pauper excommunicatus sit. quia quantum ad hunc actum elemosynæ, excommunicatio attendi non debet. prout est textus apertus (& ibi glosa in verbo dare. in fine. sentit istam ampliationem) in c. quoniam. in fine. 11. questi.3. Hæc autem satis procedunt etiam de iure ciuili, prout est bonus textus, vbi istud satis probatur in l. necare.ff. de libe. agnos. vbi dicitur. Necare videtur non tantū qui partum pfocat: sed etiam is qui abijcit, & qui alimoniam denegat, & is qui publicis locis misericordię causa exponit quam ipse nō habet. Hæc textus.

dopauperibus: & si quid aliquem defraudaui [l]/reddo quadruplum [l].

Defunctus. ¶Sancta & salubris est cogitatio/pro defūctis [m] exo= 2.Mac.12.g.
rare: vt a peccatis soluantur.

¶Fide plurima hostiam Abel q̄ Cain obtulit deo: per quam testimo= Heb.11.a.
nium [n] cōsequutus est esse iustus / testimoniū perhibēte muneribus eius
deo: & per illam defunctus [o] adhuc loquitur.

Delectare. ¶Nō delectaris dn̄e(inquit Sara filia Raguelis) in per= Tobię.3.d
ditionibus [p] nostris: quia post tempestatem tranquillum facis/& post la
chrymationem et fletum exultationem infundis. &c.

¶Nunquid deus audiet clamorem hypocritę/cū venerit super eum an= Iob.27.b
gustia? Aut poterit in oīpotente delectari: & inuocare deū omni tēpore?

¶Anima mea exultabit in domino: & delectabitur super salutari suo. Psal.34.b

¶Delectare [q] in domino: & dabit [q] tibi petitiones cordis tui. Psal.36.a

l ¶ Ista redditio quadrupli ꝑpter defraudationē/est iure humano facienda/ in aliquibus casibus positis in.§. quadrupli.insti.de actio.vbi dicitur. Quadrupli agit veluti furti manifesti. Itē de eo cū me. causa factū sit/& de ea pecunia quę in hoc data sit: vt is cui datur⁹ calūnię causa negociū alicui faceret vel nō faceret. Itē ex lege cōdictitia nostra/cōstitutio oritur in quadruplū cōdēnationem imponēs his executorib⁹ litiū/qui cōtra nostrę cōstitutionis normā a reis quicq̄ exegerint. Hæc tex. Ex cuius fine habet casus notabilis. in quo propter defraudationē redditio quadrupli necessaria est. de quo casu clari⁹ loquitur tex. in.§. Et hoc quoꝙ pręcipimus. in auctē. vt litigan. iurent. &c. colla.9. vbi dr̄. Pręcipimus ab oībus iudicibus tam militarib⁹ q̄ ciuilib⁹ in oī loco nostrę reip. custodiri/vt neq̄ magistratijs neq̄ pręfectiarijs neq̄ alij cuicūq̄ executori concedat aliquid amplius a quacūq̄ persona sportularū/seu salarioꝝ noīe percipere: q̄ nostris legib⁹ declaratū est. nec si sacrā nostrę tranquillitatis ꝓferant iussionem. sed si quidē inuenerit aliquid amplius exigētem: licentiam habeant & cōprehendere hūc & includere/& quadruplum exigere/quo plus acceperit/ vt simplū quidē dānū passo reddatur/ triplū vero inferat ęrario. Hęc tex. Dicūt tñ Io. Fa. & Io. de platea i d.§.quadrupli.ꝙ quadrupli exactio cōtra nūcios seu executores plus debito salario exigētes hodie locū non habet. fatent tñ ꝙ debent puniri extraordinarie officio iudicis: qui debet illicitas exactiones cohibere.l.illicitas.in prin.ff.de offi.pręsi. Quę punitio extraordinaria indubitāter fieri debet in eos executores: q̄ se asserūt habere cōmissionē pignorādi alique/ vel eū personaliter capiendi/ vel inferendi aliquod aliud grauamen/& ꝑpterea huius timore aliquid a partibus accipiunt. nā tales etiā criminaliter puniri possunt: quia cōmittunt crimen cōcussionis. Pro hoc est bonus tex. in l.1.ff.de cōcussionibus. vbi dr̄. Si simulato p̄sidis iussu concussio interuenerit: ablatū hmōi terrore restitui pręses ꝓuincię iubet/ & delictum coercet. Et est bo. tex. quē ibi Bar. notat in l palatinos. i fi. C.de colla. fundo. fisca. lib.11. Talib⁹ etiā executorib⁹ pōt de facto resisti per partes quas indebite volunt vexare. vt est bonus tex. et ibi Bar. in l. ꝓhibitū. C.de iure fisci. li.10. De istis autē verbis zachei ad Christū: est tex. apud canonistas in c. in antiquis.12. questi.2. vbi dicitur. In antiquis ecclesię statutis decretū est: vt qui aliena inuadit/ nō exeat impunitus: sed cū multiplicatiōe omnia restituat. Vnde in euangelio scriptum est/ꝙ si aliquid defraudaui: reddo quadruplum. Hęc textus.

m ¶ De agenda cura pro defunctis notabiliter loquitur tex. Augustini in c. nō ęstimemus.13. questi.2. vbi dr̄. Non ęstimem⁹ ad mortuos pro quibus curā gerimus peruenire/ nisi quod eis siue altaris/siue orationū/ siue elemosynarū sacrificijs solenniter supplicamus: q̄uis non pro quibus fiunt omnibus prosint/ sed his tñ pro quibus dum viuunt cooperantur vt prosint. sed quia non discernimus qui sint/ oportet ea pro regeneratis oībus facere: vt nullus eorum prętermittat ad quos hęc bn̄ficia possint & debeant peruenire. Melius enim supererunt ista his quibus nec obsunt nec prosunt: q̄ deerūt quibus prosunt. Diligentius tamen facit hoc quisq̄ ꝓ necessarijs suis: quo pro illo fiat similiter a suis. Hęc tex. Dicit etiam textus qui Gregorij est in c. animę defunctorū. eadem cau. & questi. Animę defunctorum quatuor modis soluunt: aut oblationibus sacerdotum/ aut p̄cibus sanctorū/ aut charorū elemosynis/ aut ieiunio cognatorū. Hęc tex. Illud autē ꝙ Augustin⁹ in d.c. non ęstimemus. innuit etiā pro malis defunctis esse orādū: debet itelligi de hijs quos certū nō est seu euidēs/ in pc̄ō mortali decessisse. Si em̄ notū seu euidēs eēt eos in mortali pc̄ō decessisse: pro eis non esset orandū. De talibus enim dicit Hieronymus: ic.i pn̄ti. eadē cā & q̄sti. In pręsenti sęculo scimus siue oratiōibus siue consilijs inuicē posse nos adiuuari: cum autem ante tribunal Christi venerimus/ nec Iob/ nec Daniel/ nec Noe/ rogare posse pro quoq̄/ sed vnūquēq̄ portare onus suum. Quod dictū dicit textus ibidem in fine de impœnitentibus accipiendū esse. de quibus(vt ibi dicit textus). Propheta dicit. Non dabit deo placationem suam: nec precium redemptiōis animę suę. & ideo frater nō redimet eū: sed laborabit in ęternum/ et viuet adhuc in finem. Et conformiter ad p̄missa dicit textus in c. pro obeuntibus. eadem causa & quęstione. Pro obeuntibus consuluisse cognoueris si liceat pro eis oblationes offerri. Sic sancta tenet ecclesia/ vt quisq̄ ꝓ mortuis vere Christianis offerat oblatiōes: atq̄ pręsbyter eorum faciat memoriā. & q̄uis peccatis omnes subiaceamus: congruit vt sacerdos pro mortuis catholicis memoriā faciat & intercedat/ nō tamē pro impijs/ q̄uis Christiani fuerint: tale quid agere licebit. Hęc tex. Vnde specialiter loquendo dicit notabilis textus in c. placuit.23. questi.5. Placuit vt hi qui sibijpsis volūtarie aut per ferrū aut per venenū aut per p̄cipitiū aut per suspēdiū/ aut quolibet modo inferūt mortē: nulla prsus ꝓ illis in oblatione cōmemoratio fiat. neq̄ cū psalmis ad sepulturā cadauera eorū deducantur. multi enim sibi hoc per ignorantiā vsurpāt. Similiter & de his placuit fieri: qui ꝓ suis scelerib⁹ moriunt. impœnitentes subaudiat. Hęc tex. Et in c.2. in prin. de furtis. dicit textus. Fures & latrones si in furādo & dep̄dando occidunt: visum est ꝓ eis nō esse orandū. Et in c.1. circa prin. de reliq. & vene. sancto. dicit. tex. Vix pro hoībus in ebrietatib⁹ perēptis ecclesia ꝑmittit orare. dicit em̄ Apostol⁹. Ebriosi regnū dei nō possidebūt.

n ¶Per quā. Fide ergo seu ꝑpter fidē nō autē ꝑpter munera iustitię testimoniū cōsecutus est Abel. ꝓ quo est bo. tex. Gregorij in c. scriptū est.1. q̄sti.5. de quo videat supra i verbo Cain.d.

o ¶ Iure hūano vt ꝑpter fidē defūcti/ defunct⁹ adhuc loqt: ita ēt ꝑpter ifidelitatē. ꝑinde em̄ re⁹ ifidelitatis/ dānat defunct⁹/ vt dānaret viuus: saltē q̄tū ad ei⁹ bona. & sic q̄tum ad id i quo defūct⁹: dānari pōt. Tex. ē i l. ex iudicioꝝ. ff. de accusa. & i.§. iterdū. versi. ꝓ cōtrariū. insti. de hęredi. q̄ ab i testa. defe. vbi ꝓbat icrimie lesę maiestatis. & sic i crimie ifidelitatis defunctū dānari. an aūt etiā i alijs crimib⁹/ defūct⁹ q̄nq̄ dānet: videat late ꝑ glo. i d.l. ex iudicioꝝ. & ꝑ Bar. i l.q a latrōib⁹.§.1.ff. de testa.

p ¶ In ꝑditiōib⁹. Istd satis attestat ipse sermo diuin⁹. Nolo mortē pc̄ōris(iquiēs) sed vt magis cōuertat & viuat. de quo ē text⁹ i c. agnouim⁹.26. q̄sti.6. i c. hi q epōs. i pri.3. q̄sti.4. i c. his a qb⁹. i fi.23. q̄.8. & i c. admonere. col.2.33.q.2.

q ¶ Facit qd dicit textus Hieronymi in c. nō mediocriter. circa mediū. de cōse. disti.5. vbi dr̄. Melior est quisq̄ psalmoꝝ decātatio cum cordis puritate ac serenitate ac sp̄uali hilaritate: q̄ totius psalterij modulatio cū anxietate cordis atq̄ tristitia.

Psal.89.d ¶Repleti sumus mane misericordia tua: exultauim⁹ & delectati sumus in omnibus diebus nostris.

Psal.91.a ¶Delectasti me dñe i factura tua: & in operib⁹ manuū tuarū exultabo.

Psa.103.d ¶Iocūdum sit deo eloquium meum: ego vero delectabor in domino.

puer.8.d ¶Delectabor per singulos dies (ait sapientia) ludens corā domino omni tēpore: ludēs in orbe terrarum / & delicię meę esse cum filijs hominū.

puer.20.a ¶Luxuriosa [t] res / vinū: & tumultuosa ebrietas. Quicunq; his delectat: non erit sapiens.

Eccl.1.b. ¶Timor domini delectabit cor: & dabit lętitiam et gaudium in longitudine dierum. Et infra timor.

Eccl.26.c ¶Gratia mulieris sedulę delectabit virū suū: & ossa illi⁹ impiguabit.

Esa.55.a. ¶Audite audientes me & comedite bonum: & delectabitur in crassitudine anima vestra. Et supra in verbo audire.

Esa.58.d. ¶Si auerteris a sabbato pedē tuū / facere volūtatē tuā in die sancto meo / & vocaberis sabbatū delicatū et sanctū dñi gloriosum / & glorificaueris eū dū non facis vias tuas / & nō inuenitur volūtas tua vt loquaris sermonē: tunc delectaberis super dño / & sustollā te super altitudines terrę / & cibabo te hęreditate Iacob patris tui. Os enim domini loquutum est.

Psa.15.18 Delectatus Delectatio & delectabilis.

¶Notas mihi fecisti vias vitę / adimplebis me lętitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsq; in finem.

76.a. ¶Renuit cōsolari anima mea: memor fui dei & delectatus sum / & exercitatus sum / & defecit spiritus meus.

Ecclēs.11.c ¶Dulce lumen: & delectabile est oculis videre solem.

Sapię.8.d ¶Immortalis est in cogitatione sapientia / & amicitia illius delectatio [s] bona: & in operibus manuum illius honestas sine defectione.

Deu.28.f. Delicię Delicatus. & Delicate.

¶Homo delicat⁹ [t] in te & luxurios⁹ valde inuidebit fratri suo & vxori q̄ cubat in sinu suo: ne det eis de carnibus filiorū suorū quas comedet [v] / eo q̄ nihil aliud habeat in obsidione & penuria qua vastauerūt te inimici tui intra oēs portas tuas

Deu.28.f. ¶Tenera mulier & delicata quę super terram ingredi non valebat / nec pedis vestigium figere propter molliciem & teneritudinem nimiam / inuidebit viro suo qui cubat in sinu eius: super filij & filię carnibus & illuuie secundinarum quę egrediuntur de medio feminum eius & super liberis qui eadem hora nati sunt.

Hest.15.b ¶Cum Hester regio fulgeret habitu & inuocasset omnium rectorem & saluatorem deum: assumpsit duas famulas & super vnam quidem innitebatur quasi prę delicijs & nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens / altera autem famularum sequebatur dominam defluentia in humum indumenta sustentans. &c.

Psa.138.b ¶Dixi forsitam tenebrę conculcabunt me: & nox illuminatio mea in delicijs [x] meis. &c.

puer.8.d. ¶Delicię meę cum filijs hominum (ait sapientia). Et supra delectari.

puer.19.c ¶Erudi filium tuum & refrigerabit te: & dabit delicias animę tuę.

t ¶Hoc dictum ponitur in c. luxuriosa. 35. distin. & annotabit in verbo ebrietas.

s ¶Cum in delectatione bona amicitia sapiētię esse dicat: satis innuit in delectatione mala esse inimicitiam sapientię. Quod an generaliter verū sit: videat bonus tex. in c. sed pensandū. 6. distin. vbi dr. Pensandū est an cogitatio in suggestione / an in delectatione / vel (qd magis est) in peccati cōsensu ceciderit. Tribus em̄ modis implet omne peccatū: videlicet suggestione / delectatione / consensu. Suggestio quippe fit per diabolū / delectatio per carnē / cōsensus per spiritū: quia et prio culpā serpēs suggessit / Eua delectata est velut caro / Adā vero velut spirit⁹ cōsēsit. Et necessaria est magna discretio inter suggestionē & delectationē / & iter delectationē atq; cōsensū. Iudicē sui faciat aim p̄sidē. Cum em̄ malign⁹ spirit⁹ peccatū suggerit in mētē: si nulla peccati delectatio sequat / peccatum oino perpetratū nō est. Cum vero delectari caro cœperit: tūc pctm̄ incipit nasci. Si autē etiā ad cōsensū ex deliberatiōe cōsentit: tunc pctm̄ cognoscit perfici. In suggestione ergo / pcti semē est. in delectatiōe: fit nutrimētū. in cōsensu fit pfectio. Et sępe contingit vt hoc qd malign⁹ spirit⁹ seminat in cogitatione: caro in delectationē trahat / non tn̄ anim⁹ eidē delectationi cōsentiat. & cū caro delectari sine aio nequeat: ipse tn̄ anim⁹ carnis voluptatib⁹ reluctās in delectatiōe carnali aliquomō ligat inuitus / vt et ex ratione cōtradicat nec cōsentiat / & tn̄ ea delectatione ligat⁹ sit / sed ligatū se vehemēter ingemiscat. Hęc tex.

t ¶Delicatus homo dici potest: qui nec aliqd minimū quod voluptuosum nō sit experiri vult. Sicut illū debitorē dicimus delicatū: qui nec minimū de eo quod debet vult soluere. cui etiā iura ciuilia dicūt nō esse fauendū. put est tex. & ibi glo. i verbo audiat. q̄ satis pbat istā declarationē in l. si seruos. in ß. ff. de pigno. ac.

v ¶Comedet. Quō filij scdm ius humanū a patrib⁹ comedi dicāt: videat supra i verbo comedere vbi ānotatum est.

x ¶Quę delicię culpabiliter / & q̄ inculpabiliter assumant: pbat bo. tex. 41 di. in pri. iūcto c. delicię. eadē disti. vbi dr. Hieronym⁹ ait. Nec affectatę sordes nec exquisitę delicię: laudes pariūt. quod tā de vestib⁹ q̄ de cibis intelligēdū est. delicię aūt quęlibet si absq; desyderio pcipiant nō officiūt. hęc tex. Quod vero ad ciboℯ delicias relinquēdas nō sint diuites delicati cōpellēdi: est bo. tex. in c. nō cogant. eadē dist. vbi dr. Nō cogant diuites pauperū cibis vesci / vtant cōsuetudine infirmitatis suę: sed doleāt aliter se nō posse sustētari. Si consuetudinē mutant: ęgrotant. Vtātur superfluis: dent inopibus necessaria. vtantur preciosis: dent pauperibus vilia.

¶Qui delicate a pueritia sua nutrit seruum[y] suum : postea illum sen- Puer.29.d
tiet contumacem.

Delinquere & delinquens.

¶Dulcis & rectus dominus: p-
pter hoc legem dabit delinquentibus in via. Psal.24.b

¶Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum/delinquent[z]. Psal.33.d.

¶Redimet dñs animas seruorũ suorũ: & nõ deliquẽt oẽs q sperãt i eo. Psa.33.i fi

¶Dixi custodiam[a] vias meas: vt non delinquam[a] in lingua mea. 38.

¶Dixi iniqs nolite iniq̃ agere: & deliquẽtib⁹ [b] nolite exaltare cornu [b]. 74.a.

¶Priusq̃ humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui. 118.i.

¶Melior est ira risu: quia per tristitiã vultus corrigit anim⁹ deliquẽtis. Eccẽs.7.a

¶Propter inopiã[c] multi deliquerunt[c]: & qui querit locupletari/auer- Ecci.27.
tit oculum suum.

Delictum.

¶Ne reminiscaris domine delicta[c] mea (ait Tobias) Tobię.3.a
vel parentum meorum.

¶Delicta quis intelligit[d]? ab occultis[e] meis munda me domine: & ab Psal.18.d
alienis parce seruo tuo. Si mei non fuerint dominati: tunc immaculat⁹
ero/& emundabor a delicto maximo.

¶Delicta iuuentutis meę/& ignorantias[f] meas ne memineris domine. Psal.24.b

¶Delictum[g] meũ cognitũ tibi feci: & iniustitiã meã nõ abscondi. 31.b

¶Deus tu scis insipientiã meã: & delicta mea a te non sũt abscondita. 68.b

¶Qui celat[h] delictum/quęrit amicitias: qui altero sermone repetit/sepa- Puer.17.b
rat fœderatores.

¶Felix est sterilis[i]: & incoinquinata quę nesciuit thorum in delicto[i]. Sapię.3.c

¶Fili ne in multis sint actus tui: & si diues[k] fueris/non eris immunis Ecci.11.b
a delicto.

¶Beatus vir qui non est lapsus[l] verbo ex ore suo: & non est stimulat⁹ Ecci.14.a

y ¶Videantur annotata in verbo seruus. z ¶An delinquere & peccarẽ idem sint: annotabit in verbo delictũ. a ¶Vię nostrę diligenter sunt custodiendę/vt in lingua nõ delinquamus: quia in lingua facillime delinquitur/dicẽte scriptura. perfectus est vir qui in lingua nõ offendit. De quo dicto est glo. in c. si em̃. col. 3. in verbo. impia. de peni. distin. 2. vbi Archi. citato Salomone dicente. In manibus linguę vita & mors: subiungit ꝙ propterea lingua nostra circuncidenda est cultello discretiõis (c. nolite exaltare). Dici potest istis verbis nos admoneri: ne (vt fragilitatẽ nostrã ac in delinquendo procliuitatẽ cognoscentes) de bonis operib⁹ nostris extollamur ac superbiam⁹ pquo videat bo. tex. i c. imitare Petrũ 6. q̃sti. 1. vbi dr. Imitare Petrũ tertio dicentem. dñe tu scis quia amo te. Etem̃ quia tertio negauerat tertio confitetur. sed negauit in nocte/confitet in die. Hęc autẽ ideo dicta sũt: vt sciam⁹ neminẽ iactare se nõ debere. Nã & si Petrus lapsus est quia dixit Et si alij scãdalizati fuerint in te sed ego nõ: qs alius iure de se psumat? deniq; & Dauid quia dixerat/ Ego dixi in abundatia mea nõ mouebor inęternũ: eam sibi iactãtiam obfuisse confitetur dicẽs. Auertisti faciẽ tuã a me: & factus sum cõturbatus. Hæc textus.

b ¶Hinc dicit notabilis text⁹ Gregorij in c. fi. in princi. 12. questi. 2. Religiosam vitam eligẽtibus congrua nos oportet cõsyderatiõe perspicere: ne cuiusq̃ necessitatis occasio aut desides faciat/aut robur (qd absit) cõuersatiõis ĩfringat.

c ¶Delictũ & peccatũ an idem sint: glo. prima in c. si peccatũ. de peni. distinc. 1. dicit ꝙ istis vocabulis Gregorius indifferenter vtitur. Quod & cõi vsu loquendi fit. Subiungit tamen ꝙ Augustinus in quęstionibus Leuitici/ differentiã notat dicẽs. Declinare a bono: est delictum. malũ vero facere: est peccatũ. Vnde apparet: ꝙ peccatũ/mali est perpetratio/delictũ autẽ est boni desertio. Delictũ quippe dr quasi derelictum. vel delictum appellat pprie quod ignoranter fit: peccatum vero quod scienter. Ita dicit glo. in d. c. si peccatũ. I. Glo autẽ in auctẽ. qua in prouincia. in verbo delinquit. C. vbi de cri. agi. opor. simpliciter dicit ꝙ delictum sine animo fit/peccatum autem ex animo. Glo. vero in l. 1. in verbo delictũ. C. si aduer. delic. dicit ꝙ delictũ est genus generalissimũ omnia peccata cõprębendens: siue ex animo veniant siue non. Crimẽ autẽ seu peccatũ est genus subalternũ: continet em̃ sub se furtum/homicidiũ/adulteriũ/& alia q̃ ex animo fiunt. i. conscientia. Sed prima differentia quę Augustini est/verior videtur. & eam etiam sequitur Hostieñ. vt statim dicetur.

d ¶Intelligit. Circa ista verba prophetę/videatur qd notat Hostieñ. in c. sicut dignũ. col. fi. in fi. de homi. vbi dicit ꝙ peccata in omittendo cõmissa/dicuntur delicta quasi derelicta/de quibus pauci confitentur: quia ea non intelligunt. ps. Delicta quis intelligit (& tamen qui phibuit peccatũ quod est facere malum: prohibuit & delictum qd est omittere bonum. ps. Declina a malo & fac bonum. Hęc Hostieñ. e ¶Tex. in c. si enim. col. 1. de peni. distinc. 1. dicit ꝙ omne peccatum a diabolo fit. glosa autem ibidem dicit illud intelligẽdum/habito respectu ad primũ pctm̃ qd diabolo suggerẽte factũ est & omne peccatũ ppagatũ est alioqui frustra diceret per psalmistã. Ab occultis meis mũda me: cũ supple per illa verba innuat aliqua esse occulta q̃ ex solo peccatore absq; diaboli instigatione oriunt. f ¶De istis verbis & p eoꝝ effectu videat bon⁹ tex. in c. de his. 30. q̃sti. 1. vbi dr. De his qui filiastros suos ad cõfirmationẽ corã Epis tenent/id est q filios vxoris suę de priori viro dũ chrismant ab Epis sup se sustinẽt/si insciẽtia fiat: licet sit pctm̃/nõ tñ vsq; ad separationẽ cõiugij punied⁹ est. Lugeãt tñ & digna pœnitẽtia hoc diluentes dño dicant. Delicta ignorantię nrę ne memineris. g ¶Circa hãc sententiã psalmistę videat textus in c. fi. de peni. distic. 1. vbi dicit. Deo qui remissor est pctõꝝ/cõfiteamur peccata nostra: vt cũ Dauid dicam⁹. Delictũ meũ cognitũ tibi feci. &c. h ¶Celat. An delictũ celare/sit volũtatis vel necessitatis: videatur annotata supra in verbo celare. & in verbo amic⁹. i ¶Felix dr sterilis: habita ratione earũ quę cõcipiunt in delicto. Alioqui sterilis/maledicta seu ignominiosa potius diceretur q̃ felix: quia in lege dicebatur/ Maledicta sterilis quę non reliquerit semen super terram. Ita dicit textus in c. recurrat. §. his ita respõdetur. 32. questi. 4. & glosa in c. nuptiarum. in verbo legis. 27. questi. 1. Et ideo dicit textus Ambrosij in c. pudor. in princi. 32. questi. 2. Pudor est fœminis nuptiarum pręmia non habere: quibus hęc sola id est pręcipua causa est nubendi.

k ¶Videantur quę huic sententiæ annotabuntur in verbo diues. l ¶Alibi dicitur/Perfectus est qui in lingua non offendit. De quo dicto est glo. in c. si enim. in verbo impia. de peni. distinc. 2. & dictum est supra eodem. a.

m ¶ Circa hanc sententiam Pauli videatur bonus tex. in c. cum Marthę. versi. sed tales ex eo. de cele. missa. vbi dicit. Si quia sacramētū altaris figura est/ veritas esse negetur: ergo nec mors nec resurrectio Christi/ cum figura sit/ veritas est credenda. Siquidem mortem & resurrectione Christi/ similitudinem & imaginem esse apostolus manifestat/ Christus (inquiens) mortuus est pro delictis nostris & resurrexit propter iustificationem nostram. Hæc tex.

n ¶ Non sicut delictum. &c. Simile est quod dicit in vtroque iure humano/ Odia restringi/ fauores cōuenit ampliari. Vt est tex in c. odia. de regu. iuris i.6. & l. cū quidam. i ff. ff. de libe. & posthu. cū similibus.

in tristitia delicti.

ecci.19. b. ¶ Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum/ noli denudare.

ro.4. g. ¶ Ihesus Christus traditus est ꝓpter delicta [m] nostra: & resurrexit propter iustificationem nostram.

5. c. ¶ Non sicut [n] delictum: ita & donū. Si enim vnius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei & donum i gratia vnius hominis Ihesu Christi/ in plures abundauit.

5. c. ¶ Non sicut per vnum/ peccatum: ita & donum. Nā iudicium ex vnó in condēnationem: gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim in vnius delicto mors regnauit per vnum: multo magis abundantia gratię & donationis & iustitię accipientes in vita regnabunt per vnum Ihesum Christum. Igitur sicut per vnius [o] delictum in omnes homines in cōdemnationem: sic et per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem.

5. d. ¶ Lex subintrauit vt abundaret [p] delictum: vbi autem abundauit delictum/ superabundauit & gratia.

gala.6. a. ¶ Fratres si pręocupatus [q] homo fuerit in aliquo delicto: vos qui spirituales estis/ huiuscemodi instruite in spiritu lenitatis/ consyderās teipsū ne & tu tenetris.

heb.7. d. ¶ Christus non habet necessitatem quotidie quēadmodum sacerdotes [r] prius pro suis delictis hostias offerre/ deinde pro populi: hoc enim fecit semel/ seipsum offerendo.

3. esdre. 4c **Demens.** ¶ Multi dementes [s] facti sūt propter vxores suas/ & serui facti sunt propter illas: & multi perierunt & iugulati sunt/ & peccauerunt propter mulieres. &c. Et infra mulier.

leui.17. b. **Demones & demonium.** ¶ Nequaq̄ vltra immolabunt filij Israel hostias suas demonibus [t] cum quibus fornicati sunt.

o ¶ Per vni⁹ delictū in omnes homines. Istud quod hic dicitur/ ex vno scilꝫ in omnes homines peccatū transijsse: procedit etiā respectu paruulorum. prout est bon⁹ tex. in c. placuit vt quicunq̄. de conse. distin. 4. vbi dicit. Placuit vt quicunq̄ paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat/ aut dicit in remissionē peccatorū eos baptizari/ sed nihil ex Adā trahere originalis peccati quod lauacro regenerationis expietur/ vnde fit cōsequens vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorū nō vera sed falsa intelligatur; anathema sit. quī nō aliter intelligendū est quod ait apostolus. Per hoiem vnū intrauit peccatū in mundū/ & per peccatum mors/ & ita in omnes homines pertransijt in quo omnes peccauerūt: nisi quēadmodū ecclesia catholica vbiq̄ diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiā paruuli qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc cōmittere potuerūt/ ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur: vt in eis regeneratione mundet quod generatione traxerunt. Hæc tex.

p ¶ Vt abūdaret delictum. Hoc loco vt stat consecutiue non autē causatiue. perinde enim sonant hæc verba acsi dictum esset. legem & eius præuaricationem secutum est delictū. Istam declarationem sentit glosa. 1. in c. Būdictio. 1. q. 1. q ¶ Tex. est de hac Pauli sententia factus in c. Ponderet 2. respō. 50. distinc. vbi dicitur. Si aliquis lapsus quoquomodo fuerit: & portemus eum/ & fraterno corripiamus affectu. sicut ait beatus Apostolus. Si præoccupatus fuerit homo. &c. r ¶ Sacerdotes. An sacerdotes quotidie debeant celebrare: bonus est tex. Augustini in c. Quotidie. de conse. distinc. 2. vbi dicitur. Quotidie eucharistię cōmunionē accipere nec laudo nec vitupero. Et subiungitur. Si dixerit quispiā non quotidie accipiendā eucharistiam: alius affirmat quotidie. faciat vnusquisq̄ quod secundū fidē suā pie credit faciendum. Nec enim litigauerunt inter se/ aut quisq̄ eorū se alteri præposuit/ zacheus & ille Centurio: cum alter eorum gaudens in domo sua susceperit dn̄m/ alter dixit/ O dn̄e non sum dignus vt intres sub tectū meū. ambo saluatorē honorificantes: q̄uis non vno modo. Hæc tex. Et in hac materia notetur quod dicit Panor. in c. significatum. per illum tex. de præbē. vbi dicitur ꝙ non valet institutio beneficij per quā aliquis arctaretur ad celebrandum quotidie/ absq̄ eo scilicet ꝙ aliū loco suo posset aliquando subrogare.

s ¶ Dementes. Demens secundum ius humanū proprie dicit: qui furiosus quidem non est/ sed propter mentis defectum quid velit vel nolit/ exprimere nescit aut non potest. Tex. est. in c 1. §. si vero episcopus. de cleri. ægro. li. 6. Aliquando tamen dementis & furiosi idem est effectus: vt est bonus tex. in l. tam dementis. C. de epis. Audien. vbi dicitur. Tam demētis q̄ furiosi liberi cuiuscūq̄ sexus possunt contrahere legitimas nuptias: tam dote q̄ donatione propter nuptias a curatore eorum pręstanda. &c. Et in c. Aliquos. 15. q. 1. dicit tex. Aliquos scimus subito demētes factos/ ferro/ fuste/ lapidibus/ morsib⁹/ multis nocuisse/ quosdā etiā occidisse: captos aūt idustria & iudicijs oblatos minime reos factos/ eo ꝙ non voluntate/ sed impellente vi nescio qua hæc gesserint nescientes.

t ¶ Demones cum quibus fornicati sunt. De hijs qui cum demonibus fornicātur/ loquitur bon⁹ tex. in c. Epi §. Illud etiā. 26 q. 5. vbi dicit. Illud non est omittendum ꝙ quædam scelaratę mulieres retro post sathanā conuersæ/ demonum illusionibus & phantasmatibus seductę credūt se & profitentur cum Diana nocturnis horis dea paganorū/ vel cum Herodiade/ vel cum innūera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias/ & multarū terrarum spacia intempestę noctis silentio pertransire/ eiusq̄ iussionibus obedire velut dn̄ę/ & certis noctibus ad ei⁹ seruitiū euocari. Sed vtinam hæ solæ in perfidia sua perijssent/ & non multos secū ad infidelitatis interitū pertra-

xissent. Nam & innumera multitudo hac falsa opinione decepta/ hæc vera esse credunt: & credendo a recta fide deuiant/ & errore paganorum inuoluuntur. cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnũ deũ arbitrant. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo dei omni instantia prædicare dñt: vt sciant hæc omnino falsa esse, & non a diuino sed a maligno spiritu talia phantasmata mentibus fideliũ irrogari arbitramur. Hæc tex.

¶Angelus Raphael dixit Tobię. Audi me: & ostendam tibi quibus tobiæ.6.d
pręualere potest dæmonium [x]. Hi nanq̧ qui coniugium [y] ita suscipiũt
vt deũ a se & a sua mente excludant/ & suę libidini ita vacẽt sicut equus
et mulus quibus non est intellectus: habet potestatem dęmonium super
eos. Et latius infra in verbo Tobias. Et supra in verbo coniugiũ.

¶Scuto circundabit te veritas domini: nõ timebis a timore nocturno. psal.90.b
A sagitta volante a die/ a negocio perambulante in tenebris: ab incursu & dęmonio meridiano.

¶Syrij obtulerunt Ihesu omnes male habentes varijs languoribus & mat.4.d.
tormentis compręhensos/ & qui dęmonia [z] habebãt/ & lunaticos & paralyticos: & curauit [z] eos. Et infra Ihesus.

¶Multi dicent mihi (ait Ihesus) in die iudicij: domine domine nonne in mat.7.c.
nõie tuo prophetauimus? & in nõie tuo dęmonia eiecimus? & in nõie tuo multas virtutes fecimus? & tũc cõfitebor illis: quia nũq̃ [a] noui vos.

¶Infirmos curate (ait Ihesus duodecim discipulis) mortuos suscitate/ le mat.10.a.
prosos mundate/ dęmones eijcite. Gratis [b] accepistis: gratis date.

¶Vespere facto cum occidisset sol/ afferebãt Galilęi ad Ihesum omnes mar.1.d.
male habentes/ & dęmonia habentes/ & erat oĩs ciuitas congregata ad ianuam: & curauit multos qui vexabãtur varijs languoribus/ & dęmonia multa eijciebat/ & non sinebat [c] ea loqui/ quoniam sciebãt eum.

¶Dedit Ihesus discipulis potestatem curandi infirmitates/ & eijciendi 3.b.
dæmonia. &c.

¶Scribę qui ab Hierosolymis descenderant dicebant: quoniam Ihesus 3.c.
Beelzebub habet/ & quia in principe dęmoniorum eijcit dęmonia.

¶Surgens Ihesus mane prima sabbati/ apparuit primo Marię Magda 16.c.
lenę de qua eiecerat septem [d] dęmonia.

¶In synagoga erat homo habens dęmonium immũdũ: & exclamauit lucæ.4.e.
voce magna dicens. Sine: quid nobis & tibi Ihesu Nazarene? venisti [e] perdere nos. Scio te quia sis sanctus dei. Et increpauit illum Ihesus: di-

x ¶Dęmoniũ. Archi. in c. 2. col. 2. in princ. 12. questi. 1. dicit differentiam eã esse inter dęmoniũ & dæmonem q̃ est inter turbã & hominẽ. nam dęmoniũ est collectio seu congregatio dæmonum de aliquo peccato tentantiũ: dæmon vero est diabolus particularis. y ¶Coniugiũ. Videantur ãnotata huic sententię. §. in verbo Angelus. z ¶Dęmonia habebãt & curauit eos. De dęmonijs eiectis per Christum/ loquitur textus ad notabilẽ effectũ in c. sunt plures. in princ. de pœni. distinc. 3. vbi dicit. Sũt plures quos peccasse pœnitet sed non omnino/ reseruantes sibi quædã in quibus delectentur: nõ animaduertentes dñm simul mutum & surdum a dæmonio liberasse. per quod docet nos nũq̃ nisi de omnibus sanari. Si eĩ vellet peccata ex parte reseruari: habẽti septẽ dæmonia/ potuit proficere sex expulsis. expulit aũt septẽ: vt oĩa crimina sĩt eijcienda doceret. Legionẽ autẽ dęmonũ ab alio eijciens/ neminẽ reliquit de omnibus qui liberatũ possideret: ostendens q̧ si etiã peccata sint mille/ oportet de omnibus pœnitere. Laudatus est enĩ dñs: q̧ eiecto dęmonio locutus est mutus. &c. Hęc tex. qui est Augustini. a ¶Non noui vos. De istis verbis loquitur. tex. in c. prophetauit. 1. questi. 1. vbi dicitur. Erunt qui dicturi sunt in iudicio: In nomine tuo prophetauimus: quibus non dicetur Mẽtimini/ sed Non noui vos. Spiritum ergo prophetiæ dicẽdi sunt habuisse: sed nõ meritum. Hęc tex. b ¶Gratis. Videantur annotata in verbo Gratis. c ¶Non sinebat ea loqui. Dęmones enim nihil nisi deo permittente possunt agere. Bonus est tex. in c. Nec mirũ. col. 2. versi. nec ideo quisq̧. 26. questi. 5. vbi dicitur. Nullus credere debet quoslibet magicis artibus aliquid facere posse sine permissu dei: qui omnia quę fiunt/ aut iusto iudicio facit/ aut permissu suo ita fieri sinit.

d ¶Septẽ dæmonia. Nullibi memini me legisse ita speciatim vt de Maria Magdalena: q̧ Christus ab aliquo septẽ dæmonia eiecerit. Proinde videri potest textus hæc septem dęmonia satis declarans/ in c. sunt plures. in princ. de pœni. distinc. 3. De quo dictũ est. §. z. e ¶Venisti perdere nos. His verbis innuitur/ dæmones futuram in dñi nostri Ihesu Christi passione/ humani generis redemptionem/ aliquõ cognouisse. Ideo nõ incõgrue potest hoc loco dubitari an dæmones futura prænoscant. de quo dubio est tex. solẽnis Augustini in c. sciẽdũ. 26. q. 4. vbi dicitur. Sciendum est hãc esse naturam dęmonum: vt aerij corporis sensu terrenorum corporũ sensũ facile præcedant. celeritate etiam propter aerij corporis superiorem mobilitatem: non solum cursus quarũlibet rerum vt hominum vel ferarum/ verũetiam volatus auium incomparabiliter vincant. quibus duabus rebus q̃tũ ad aerium corpus attinet/ præditi/ hoc est acumine sensus & celeritate motus: multo ante cogitata nũciant/ quæ homines pro sensus terreni tarditate mirentur. Accessit etiam dęmonibus per tam longum tempus quo eorũ vita protenditur/ rerum longe maior experiẽtia: q̃ potest hominibus propter breuitatem vitę prouenire. Per has efficacias quas aerij corporis natura sortita est/ nõ solũ multa futura prędicunt dęmones: verũetiã multa faciunt. quę q̃m hoĩes dicere nõ possũt/ aut facere/ eos dignos: quibus seruiãt & quibus honores diuinos deferant arbitrantur. instigante maxime vitio curiositatis propter amorem felicitatis falsæ atq̧ terrenę, & excellentiæ temporalis. Nunc igitur q̃m de diuinatione dæmonum quęstio est: primum sciendum est illos ea plerumq̧ pręnũciare quæ ipsi facturi sunt. accipiunt enim sępe potestatem morbos immittere/ & ipsum aerem vitiando morbidum reddere: & in peruersis atq̧ amatoribus terrenorum commodorum malefacta suadere/ de quorum moribus certi sunt q̧ sunt eis talia suadentibus consensuri. suadent enim eis miris & inuisibilibus modis per illam subtilitatem/ corpora hominũ non sentientiũ penetrãdo & se cogitationibus eorum per quædam imaginaria visa miscendo siue vigilãtium siue dormientium. Aliquando autem non quæ ipsi faciunt: sed quę naturalibus signis futura pręnoscunt (quæ signa in ho-

cens. Obmutesce: & exi ab eo. Et cũ proiecisset illud dęmonium in medium exijt ab illo: nihilq̧ eum nocuit. &c.

luce.4.g. ℭCum sol occidisset/ omnes qui habebãt infirmos varijs languorib9/ ducebant illos ad Ihesum: at ille singulis manũ imponens curabat eos. Exibant autem dęmonia a multis clamantia & dicentia: quia tu es filı9 dei. Et increpãs nõ sinebat [f] ea loqui: quia sciebãt ipsũ esse Christũ.

luce.9.a. ℭConuocatis Ihesus duodecim apostolis: dedit illis virtutem & potestatem super [g] omnia dęmonia/ & vt languores curarent. &c.

luce.11.b. ℭErat Ihesus eijciens dęmonium: & illud [h] erat mutum. Et cum eiecisset dęmonium/ loquutus est mutus: & admiratę sunt turbę. Quidam autem ex eis dixerunt. In Beelzebub principe dęmoniorum eijcit dęmonia. Et alij tentantes/ signum de cœlo quęrebant ab eo: ipse autem vt vidit cogitationes eorum/ dixit eis. Omne [i] regnũ in seipsum diuisũ desolabitur: & domus super domum cadet. Si autem & sathanas in seipso diuisus est: quomodo stabit regnum eius/ quia dicitis in Beelzebub me eijcere dęmonia? Si autem ego in Beelzebub eijcio dęmonia: filij vestri [k]/ in quo eijciũt? ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito dei eijcio dęmonia: profecto peruenit in vos regnum dei. &c.

ioã.8.f. ℭNonne bene diximus [l] nos (aiunt Iudęi ad Christum) quia Samaritanus es tu & dęmonium habes? Respondit Ihesus. Ego dęmonium non habeo: sed honorifico patrem meum/ & vos inhonorastis me.

iacobi.2.d ℭTu credis quoniam vnus est deus? bene facis. Et dęmones credunt [m]: et contremiscunt.

psal.24.a **Demonstrare.** ℭVias tuas domine dęmonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

minum sensus venire non possunt) ante prædicunt. Neq̧ enim quia præuidet medicus quæ pręuidere nequit hui9 artis ignarus: ideo tamen diuinus habendus est. Quid autem mirum: si quemadmodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie/ seu bonas seu malas futuras præuidet valitudines/ sic dæmones in aeris affectione sibi notas nobis ignotas futuras præuident tempestates? Aliquando etiam hominum dispositiones non solum voce prolatas/ verũetiam cogitatione conceptas cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore/ tota facilitate prædicunt: atque hic etiam multa futura pręnunciant. & alios qui ista disposita non nouerunt/ fallunt & studio fallendi & inuida voluntate: qua hominum errore lætantur. Sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant/ id agunt/ vt inter pretib9 suis/ signorumq̧ suorũ coniectoribus culpa tribuat: qñ ipsi decepti fuerit vel mentiti. Nonnũq̃ vero ipsi maligni spũs & illusores hominũ/ atq̧ salutis eorum inuisores/ solent prædicere defectũ culturæ suæ & idolorum ruinam: quatenus pręscij videãtur quid i singulis regnis aut locis venturũ/ & quid aduersi suę factioni cõtigere possit. Quod etiam illi qui gentiliũ hystorias legunt/ non ignorant. Quid ergo mirum: si rum imminẽtẽ templorum & simulacrorũ euersionem quã prophetę dei summi tanto ante prædixerũt/ serapis dęmon alicui cultorum suorũ hoc de proximo prodidit/ vt suam quasi diuinationẽ recedens vel fugiens cõmendaret? Hæc tex. Augu. Et subiũgitur. Quod autem hominum dispositiones cogitatione conceptas per exteriora signa diabolus depręhendat: non firma ratione videtur approbatum. Vnde idem Augustinus ait in lib. 2. retractionum: cuius verba ponuntur in c. si. eadem causa & quęstione. Quodã loco dixi dæmones aliquando hominum dispositiones non solum voce prolatas/ verũetiã cogitatione conceptas cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore/ tota facilitate prædicere. Rem dixi occultissimam: audaciori assertione q̃ debui. Nam peruenire ista ad notitiã dęmonũ per nonnulla etiam experimenta compertum est. sed vtrum quędem signa dentur ex corpore cogitantium illis sensibilia/ nos autẽ latẽtia/ an alia vi spirituali ista cognoscant: aut difficillime potest ab hominibus/ aut oĩno nõ potest inueniri. Hęc tex. f ℭNõ sinebat. Videantur quę istis verbis annotata sunt. §. eodẽ. c. g ℭSuper oĩa dęmonia. Et sic exorcistas eos fecit. oĩsq̧ qui eijcien torum dæmonum potestatẽ recipiũt: exorcistę dicũtur. Tex. est ita inferens ex hoc dicto. 21. distĩ. in princ. in versi. Porro. vbi dicitur. Salomon quẽdam modum exorcizandi inuenit quo dæmones adiurati ex obsessis corporibus pellębantur. Huic officio mancipati: Exorcistę vocati sunt. de quibus dñs in euangelio. Si ego in Beelzebub eijcio dęmonia: filij vestri & exorcistę in quo eijciunt? Hæc tex. h ℭEt illud erat mutũ. De hac eiectione dęmonij muti/ loquitur tex. in c. sint plures. in princ. de pœni. dis. 3. de quo textu videatur. §. eodẽ. 2. i ℭOmne regnũ in seipsum diuisum. &c. Videatur quod annotabitur in verbo diuisus.

k ℭFilij vestri. Filij vestri: idest exorcistę. Ita declarat tex. 21. distinc. in princ. versi. porro. De quo textu diffusi9 videatur. §. eodem. g. l ℭNonne bene diximus. &c. Hęc verba Iudęorum ad Christum ponũtur in c. nõne. de p̃sump. vbi etiam ponitur Christi respõsio. Ego dęmonium non habeo. Et ibidem infertur q̧ Christus de duob9 sibi illatis alteri tm̃ respondendo/ alterum tacendo visus est concessisse. Sicq̧ ex hac Christi responsione sumitur regula. q̧ qui ex duobus illatis alterum negat: reliquum affirmare p̃sumitur. De qua etiam regula est bonus tex. apud legistas in l. Cũ p̃tor. in princ. ff. de Iudi. vbi dicit. Cũ p̃tor vnũ ex pluribus iudicare vetat: cęteris id committere videtur. Hæc autem regula procedit etiã ecõtrario. sicut enim qui vnum negat/ reliquũ videtur affirmare: ita qui vnũ affirmat/ reliquum videtur negare. Tex. est in l. Cũ ita legatur. ff. de condi. & demon. vbi dicitur. Qui Titio nubere iubetur: cæteris omnibus nubere prohibetur. Et hoc idem satis probatur in l. Maritus. in fi. C. de procu. & in l. Cũ lex. ff. de legibus. m ℭDæmones credunt. Similis est sententia in c. Si enim. colũ. 3. de pœni. distin. 2. vbi dicitur. Non grande putemus/ vnum deũ nosse: cum & dæmones credant & contremiscant. Et glo. ibi arguit ex eo q̧ dęmon credit/ ipsum operari bonum. Glosa tamen in c. qui episcopus. in verbo cõditionem. in princ. videt tenere contrariũ dũ dicit q̧ dęmon habet liberum arbitrium/ sed tantum in malũ. Vnde pro resolutione & vt sciatur q̃nam sit fides existẽs in dęmone: videatur quod notat Panor. in rubri. de sum. tri. & fi. catho. col. 2. vbi dicit. Iacob9 de alberga refert/ magistrum sentẽtiarum & alios theologos tenere/ dæmones non habere fidem etiam informem: quia fides potest habitare in prauo/ illum in bonum inducendo. quod non est in dæmone: quia non potest amplius illum trahere ad bonum. Item fides informis prout est fides/ sapit naturam fidei formatæ: & sic fides etiam infor-

mis est volnntaria certitudo. vnde licet praui hoies voluntarie credant: dæmon tñ non credit/quia ei⁹ credere est contremiscere. Nam deliberato valle/dæmon vellet deum non esse: nec articulos fid .1. Hæc Panor.
n ℭ Quam audiat. Videatur quod annotatum est in verbo Audire. o ℭ Debitum. Videantur quæ ibidem annotata sunt. p ℭ Censum. In materia census videantur quę annotata sunt in verbo census.
q ℭ Abortiuum. De hijs qui dant causam abortioni/quomõ puniatur: est bon⁹ tex. in l. si quis aliquid. §. Qui abortionis. ff. de pœnis. vbi dicitur. Qui abortionis aut amatoriũ poculũ dant/etsi dolo non faciunt: tamen quia mali exempli res est/humiliores in metallum dãnantur/honestiores in insulã amissa parte bonorũ relegãtur. Quod si ex eo mulier aut homo perierit: summo supplicio afficiãtur. Et in l. si mulierem. ff. ad l. cor. de sicca. dicit text⁹. Si mulierem visceribꝰ suis vim intulisse quo partum abigeret (idest faceret abortum) constiterit: eam in exiliũ præses prouincię exiget. Et in l. diuus. ff. de extra. crimi. dicit textus. Diu⁹ Seuerus & Anto. rescripserunt eã quæ data opera abegerit partum (idest abortiuum fecerit) a pręside in tẽporale exilium dandam. indignũ enim videri põt: impune eam maritum liberis fraudasse. Hæc tex. vbi Bar. post glo. ibi dicit istud/muliere scilꝫ aborti uo causam dãtem nõ puniri nisi exilio/esse intelligendum qñ partus eius nondum fuisset animat⁹. & sic ante dies. 40. in masculo/ vel ante dies. 80. in fœmina. vt notat glo. 5. dis. in princ. in verbo 40. & Panor. in c. si aliquis. in princ. de homici. Si autem iam animatus fuisset: teneretur lege Pompeia de parricidijs/velut proprium filium interficiens. l. 1. ff. ad l. Pompe. de parrici. Et hæc distinctio Bar. de partu animato vel non animato: probatur per textum in c. sicut ex litterarum. in fi. de homi. in c. quod vero. & in c. Moyses. 32. q. 2. De istis etiam dantibus causam abortioni: est notabilis textus Augustini in c. Aliquando. eadem cau. & qstı. vbi dicitur. Aliquando eousq; peruenit libidinosa crudelitas vel libido crudelis: vt etiam sterilitatis venena procuret. & si nihil valuerit/conceptos fœtus intra viscera aliquõ extinguat aut fundat: volendo suã prolẽ prius extinguereq̃ viuere. aut si in vtero viuebat: occidi anteq̃ nasci prorsus. si ambo tales sint: coniuges non sunt. & si ab initio tales fuerunt: non sibi per cõnubium sed per stuprum potius cõuenerunt. si autem ambo non sunt tales: audeo dicere/aut illa quodammodo est mariti meretrix/aut ille adulter vxoris. Hæc textus. Aduertendum est tamẽ q mulier dãs causam abortioni/quis partus eius nondum esset animatus: tñ si pecunia accepta abortiuũ procurauerit/ punitur pœna capitis. Tex. est in l. Cicero. ff. de pœnis. vbi dicitur. Cicero in oratione pro Cluentio/rescripsit Milesiam quandam mulierem cum esset in Asia: q ab hęredibus suis acceptapecunia partum sibi medicamentis ipsa abegisset/ rei capitalis esse dãnatã. Hæc tex. quem Bar. in d. l. diuus. ff. de extra. crimi. intelligit in partu non animato.

ℭ Qui prius respondet q̃ audiat [n]: stultum se esse demonstrat & confusione dignum. puer. 18. c

ℭ Pater diligit filium: & omnia demonstrat ei quę ipse facit. Et maiora his demonstrabit ei opera: vt vos miremini. ioã. 5. d.

Denarius. ℭ Egressus seruus ille cui dimiserat dominus decẽ milia talenta: inuenit vnum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum/dicens Redde quod debes. &c. Vt supra in verbo debere & debitum [o]. Vbi latius. mat. 18. d.

ℭ Licet censum [p] dari Cęsari (dixerunt Pharisęi ad Ihesum) aut non? Cognita autem Ihesus nequitia eorum/ait. Quid me tentatis Hypocritę? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerũt ei denarium. &c. Vt infra Ihesus. mat. 22. b.

Dens. ℭ Si rixati fuerint viri/ & percusserit quis mulierem pregnãtem/& abortiuum [q] quidem fecerit / sed ipsa vixerit: subiacebit damno q̃tum maritus mulieris expetierit/ & arbitri iudicauerint. Si autem mors ei⁹ fuerit subsequuta: reddet animã [r] pro anima/oculũ [r] p oculo/ dentẽ [r] pro dente. &c. Et infra Percutere: latius. exodi. 21. c

ℭ Dentẽ si excusserit quispiã seruo [s] vel ancillę suę: dimittet eos liberos. exo. 21. c.

ℭ Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuium: sicut [t] fecit sic fiet ei. Fracturam pro fractura/oculum pro oculo/dentẽ pro dente restituet. &c. leui. 24. c.

ℭ Non misereberis testis mẽdacis: sed animam pro anima/oculum pro oculo/dentẽ pro dente/manum pro manu/pedem pro pede/exiges. deute. 19. g

ℭ Dẽtes tui (amica mea) sicut greges tõsarũ quę ascenderũt de lauacro. canti. 4. a

ℭ Dentes tui (amica mea) sicut greges ouiũ quę ascẽderunt de lauacro. cãti. 6. b.

ℭ Filij hominũ: dẽtes [x] eorũ arma et sagittę/& ligua eorũ gladi⁹ acut⁹. eccl. 19. d.

r ℭ Animam pro anima. &c. De hac impositione pœnę obseruata similitudine delicti: bonus est tex. in c. quod debetur. 14. q. 1. vbi dicitur. Lex modum figens: pœnam talionis instituit. & tex. in c. sex differẽtiæ sũt. paulo post pric. 23. questi. 3. dicit. Reddere mala pro malis conuenit etiã bonis. vnde & Lex modũ vltionis statuit: oculum pro oculo. quæ si dici potest/ iniustorũ iustitia est: non quia iniqua est vltio quã lex statuit/sed quia vitiosa ẽ libido vlciscẽdi. magisq; ad iudicem pertinet/hoc inter homines discernere: q̃ bonũ hominẽ sibi expetere. Hic enim malum pro malo redderet. iudex vero non: sed delectatione iustitiæ/iustũ pro iniusto. quod est bonum pro malo. quod etiam deus iudex facit. Hęc tex. Cui satis alludit tex. ex euãgelio sumptus/in c. Hæc aũt. §. ex his oibus. 22. q. 4. vbi dicitur. Christus in euãgelio dicit. Audistis quia dictũ est in lege: quẽ modũ vltionis lex statuit/oculũ pro oculo / dẽtẽ pro dente! Ego aũt hãc vicissitudinẽ tollẽs/& ad mansuetudinẽ/& charitatis perfectionẽ vos inuitans: dico vobis. Nolite resistere in malo: sed diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderũt vos: vt sitis filij patris vestri/ qui solẽ suũ oriri facit super bonos & malos/ & pluit super iustos & iniustos. s ℭ Seruo vel ancillæ. An pro iniuria per dñm seruo suo vel ancillę illata/seruus donet libertate: annotabit̃ J. in verbo seruus. vbi videatur.
t ℭ Sicut fecit sic fiat ei. Videatur quod annotatũ est in secũda annotatione proxima. v ℭ De pœna testis mendacis: annotabit̃ in verbo testis. x ℭ Pro effectu huius dicti pphetici est bonus tex. in c. periculose. in fi. de pœni. dis. 1. vbi dicit. Qui Christũ tradidit: ille etiã interfecit eum/dño dicente. maius peccatum habet qui me tradidit tibi. Vnde Psalm⁹. Filij hominũ: dentes eorum arma & sagittę/& lingua eorũ gladius acutus. Quę verba. glo. ibi declarans: dicit per dentes/conuitia Iudęorum in Christum intelligi. per sagittas: consilia. per gladiũ

acutum: clamores/ seu voces quibus clamabant/ crucifige crucifige eū. De effectu etiam istorum verborum notabiliter loquens textus Augustini in c. Noli putare, eadem distinc. dicit. Noli putare te non esse homicidam: quando fratri mala persuades. Si fratri tuo mala persuades: occidis. Et vt scias quia occidis: audi Psalm. stā. Filij hominū: dētes eorum arma & sagittę/ & lingua eorum machera acuta .i. gladius. y ℂ Amictus corporis & incessus hoīs &c. Textus est isti sententiæ plurimū conformis in c. fi. 41. distinc. vbi dicitur. Sicut in cibis mores eorum cum quibus viuim⁹ obseruare monemur: sic & de indumētis intelligendum est. Vt enim alibi dicitur. Quisquis contemptis his cum quibus viuit/ lautiora sibi vel austeriora p̄ ceteris indumenta vel alimenta quæritiaut intemperans fuit aut superstitiosus est. In incessu autem debet esse sacerdos ornatus: vt grauitate itineris/ mentis maturitatē ostendat. Incompositio enī corporis (vt Augusti. ait) inæqualitatem indicat mentis. Vnde hystoriographus ille cum eius mutabilitatem describeret/ cuius cōsciētia excitata curis mentem vastabat inter cętera hoc etiam notabile indicauit/ dicens. Incessus eius/ modo citus/ modo tardus. Hæc tex.

psal. 6. a. ℂ Amictus [y] corporis & risus dētiū: & ingressus [y] hoīs enūciāt de illo.

leui. 6. a. **Depositum. nomen.** ℂ Loquut⁹ est domin⁹ ad Moysem: dicens. Anima quę peccauerit/ & cōtempto domino negauerit [z] proximo suo depositum quod fidei eius creditū fuerat/ vel si aliquid extorserit [a]/ aut calumniā [b] fecerit/ siue rē perditam inuenerit [c]/ & inficians insuper peierauerit/ & quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus solent pec-

z ℂ Negauerit proximo suo depositum. De iure humano/ qui depositum negat/ seu restituere non vult deponenti: ad eius restitutionem cum infamiæ periculo vrgetur. Ita dicit tex. in l. Qui depositū. C. depo. Depositi enim restitutio est adeo præcisa: q̄ ad eam impediendam exceptiones quæ regulariter in alia materia admitti solent/ non admittuntur. Tex. est bene singularis in l. pe. C. eodem ti. vbi dicitur. Si quis vel pecunias vel res quasdam per depositionis acceperit titulū eas volenti ei qui deposuerit/ reddere illico modis omnib⁹ compellatur. nullāq; cōpensationē vel deductionem vel doli exceptionem opponat/ quasi & ipse quasdā contra eū qui deposuit actiones personales vel in rem vel hypothecariam prætendens: quum non sub hoc modo depositum accepit vt nō concessa ei retentio generetur/ & contractus qui ex bona fide oritur ad perfidiam retrahatur. Sed etsi ex vtraq; parte aliquid fuerit depositū: nec in hoc casu compensationis præpeditio oriatur. sed depositę quidem res/ vel pecuniæ ab vtraq; parte q̄ celerrime sine aliquo obstaculo restituantur: ei videlicet primū cui primus hoc voluerit/ & postea legitimæ actiones/ integrę quoq; ei reseruentur. Hęc tex. Cui similis est textus apud canonistas (tametsi non ita diffusus) in c. bona fides. §. fi. de depo. Immo restitutio depositi sic est necessaria: q̄ tertia persona veniens ex transuerso/ extra iudicium non potest eam prohibere alioqui punitur: vt habetur in auctē. Sed iam cautū est. C. depo vbi dicitur. Cautū est ne quis extrinsecus depositario interdicat depositi restitutionē. qua subsecuta/ depositor possidens pulsari poterit ab eo qui interdixit. Si contra factum fuerit/ dānum quodcūq; acciderit/ ei qui vim passus est/ pręstabitur ab eo qui interdixit/ necnon & tertia centesimę vsurarum nomine ex quo facta est hmōi contestatio. Hæc tex. Quid autem si res data in depositum sit perdita/ an & quando depositarius teneat: annotatum est. s̄ in verbo Cōmēdare. super prima sentētia illi verbo subscripta. In quatuor tñ casibus licite denegatur deponenti/ rerum depositarum restitutio. Primus si dominus rei depositæ concurrat in petendo cum deponente. tunc enim potius domino q̄ deponenti restituetur. Secus si non concurreret: quia tunc deponenti licet non domino/ sed furi vel latroni/ depositi restitutio facienda esset. Tex. est satis diffusus qui videri potest in l. bona fides ff. depositi. Secūdus casus est quando deponentis bona post depositū factum fuissent publicata. quia tunc non deponenti sed fisco fieret restitutio depositi. tex. est in d. l. bona fides. Tertius casus est quando fur deposuit apud eum qui subripuit. tunc enim non vrgetur depositarius ad depositū restituendū. Tex. est in d. l. bona fides. Quartus & vltimus casus est qū aliquis gladium deposuit postea furiosus factus ipsū repetit. tūc eni manifestū est non esse reddendum/ ne vel se occidat vel alium: donec sanitas ei restituatur. Ita dicit tex. in c. ne quis arbitretur. versi. illud vero 22. q̄sti. 2. Quid autem sit depositum: tex. est in l. 1 in princ. ff. eodem. vbi dicitur. Depositum est quod custodiendum alicui datum est: dictū ex eo q̄ ponitur. Præpositio enim de auget depositum: vt ostendat totum eius fidei commissū quod ad custodiam rei pertinet. a ℂ Pecuniam extorserit. De iure etiam humano pecunia extorta pro redditione depositi repeti potest. Tex. est in l. fi. ff. depo. vbi dicitur. Potes agere depositi cum eo qui tibi non aliter q̄ nummis a te acceptis depositum reddere voluerit: q̄uis sine mora incorruptum reddiderit. Hæc tex. Immo talis pecunia ne dum per actionem depositi repeti potest: vt probatur in d. l. fina. sed etiam repeti potest per conditionem ob turpē causam: quæ competit pro eo repetendo quod datur ad habendam restitutionem eius quod gratis restitui debet. vt est casus in l. fi. ff. de condi. ob turp cau. & in l. fina. C eodem titu. b ℂ Calūniam. Calūniam: idest dolum. Depositarius enim etiam de iure humano tenetur de dolo & lata culpa. §. pręterea Insti. Qui. mo. re. cōtra obli. cum similib⁹. Ideo si fecerit calūniam in restituēdo/ idest si rem depositam dolo suo deteriorauerit: agi potest contra eum/ etiam si rem depositam iam restituerit. & agetur actione pristina: perinde ac si non restituisset. Tex. est in l. 1. §. si res deposita. ff. deposi. vbi dicitur. Si res deposita deterior reddatur: quasi non reddatur agi depositi potest. Cum enim deterior redditur: potest dici dolo malo redditam non esse. Hæc textus.

c ℂ Rem perditam inuenerit. Quō de iure hūano teneat qui rē alienā perditā vel non perditā inuenit & abscondit: tex. est in l. falsus. §. Qui alienū. ff. de furtis. vbi dicitur. Qui alienum quid iacens in terra lucri faciendi causa sustulit/ furti obstringitur: siue scit cuius sit/ siue ignorauit. Nihil enim ad furtum minuendū facit: q̄ cuius sit ignoret. Quod si domin⁹ id dereliquit/ furtum nō fit ei⁹: etiam si ego furandi animum habuero. Nec enim furtum fit: nisi sit cui fiat. In proposito aūt nulli fit: quippe cum placeat/ Sabbini & Cassij sentētia ęstimantium statim nostram desinere rem esse quam derelinquimus. Sed etsi non fuit derelictum/ putauit tamen derelictum: furti non tenetur. Sed si neq; fuit/ neq; putauit/ iacens tamen tulit non vt lucretur sed redditurus ei cuius fuerit: non tenetur furti. Proinde videamus si nesciet cuius esset. Si tamen tulit quasi redditurus ei qui desyderasset vel qui ostēdisset rem suam/ an furti obligetur: & puto non obligari eum solere. Plerīq; etiam putant hoc facere vt libellum proponat cōtinentem inuenisse se & redditurum ei qui desyderauit: hij ergo ostēdunt se non animo furandi fecisse. Hæc tex⁹. Textus etiam de hac materia loquēs in c. si quid inuenisti. 14. questi. 5. dicit. Si quid inuenisti/ & non reddidisti: rapuisti: q̄tum potuisti fecisti. quia plus nō inuenisti: ideo plus non rapuisti. Qui alienum negat si posset et tolleret: deus cor interrogat/ & non manum. Hæc tex. Aliquando tamen bona inuenta efficiūtur inuentoris vel in totū vel pro parte. Vt in casu l. vnice. C. de thesauris. li. 10. vbi probatur q̄ si quis in suo loco thesaurum. i. cōdita ab ignotis dominis vetustiori tempore mobilia inuenerit: suus in totum efficitur/ nisi per incantationes inuenisset. quia tūc publicaretur. Si vero inuenerit in alieno non data ad hoc opera sed fortuito: dimidia efficitur ipsius inuentoris/ & dimidia domini loci. Et idem probatur in §. Thesaurus. insti. de rerum diui.

care homines : conuicta delicti reddet [d] omnia quę per fraudem vo-luit obtinere/ integra/ & quitā [d] isuper partem dño cui dānū intulerat.

¶ O Timothee depositum custodi: deuitans prophanas vocum nouitates/ & oppositiones falsi nominis scientię/ quam quidem promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum amen. 1.tio.6.a

¶ Scio cui credidi: & certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem iustus iudex. 2.tio.1.c.

¶ Bonum depositum custodi per spiritum sanctū qui habitat in nobis. 2.tio.1.d.

Depopulator & depopulatio.

¶ Qui incredul⁹ est/ infideliter agit: & qui depopulator [e] est/ vastat. esaię.21.a

¶ Qui vocat aquas maris & effundit eas super faciē terrę/ dominus nomen est eius: qui subridet vastitatem/ & super robustum et depopulationem super potentem affert. amos.5.c.

Deprauare.

¶ Qui deprauat vias suas: manifestus erit. puer.10.b

¶ Cogitatus sensati in omni tempore vel metu [f] non deprauabitur. eccl.22.b.

¶ Charissimi satagite immaculati & inuiolati ei inueniri in pace: & domini nostri Iesu Christi longanimitatem salutem arbitramini/ sicut & charissimus frater noster Paulus secūdū datam sibi sapientiam scripsit vobis. Sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his in quibus sūt quędam difficilia intellectu quę indocti & instabiles deprauant [g]/ sicut et ceteras scripturas/ ad suam ipsorum perditionem. 2.pe.3.d.

Deprecari & deprecans.

¶ Offer holocaustum (ait dominus ad Aaron) & deprecare pro te & populo. leuiti.9.b

¶ Homo nascitur ad laborem [h]: & auis ad volatum. Quamobrem ego deprecabor dominum: & deum ponam eloquium meum. iob.5.b.

¶ Deprecabitur [i] homo deum: & placabilis [i] ei erit/ et videbit faciem ei⁹ in nubilo/ & reddet homini iustitiam suam. iob.33.b.

¶ Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. psal.63.a.

¶ Iudicabit dominus populum suum: & in seruis suis deprecabitur. psal.134.c

¶ Qui dat pauperi/ nō indigebit: q despicit depcātē/ sustinebit penuriā. prouerb.28.d

¶ Nō erubescit loqui cum illo qui sine anima est: & pro sanitate quidē infirmum deprecatur/ & pro vita rogat mortuum/ & in adiutorium inutilem inuocat/ & pro itinere petit ab eo qui ambulare nō potest/ & de acquirendo & de operando & de omnium rerum euētu petit ab eo qui in sapię.13.d

a ¶ Reddet omnia. &c. & quintam. &c. De iure humano/ qui depositum negat: non tenetur nisi in simplum/ idest ad id in quo deponenti dānum facit. nisi depositum fuerit ex necessitate factum. puta tempore tumultus/ incendij/ ruinę/ vel naufragij. nam istis casibus/ depositarius negans depositum: tenetur ad duplum. i. ad dānum illatū & adhuc ad tantumdem. Textus est magistralis in l.1.§. merito. ff. depositi. vbi dicitur. Eum deponere tumultus vel incendij vel cæterarum causarum gratia intelligendum est: qui nullam aliam causam deponendi habet q̄ imminens ex causis suprascriptis periculum. Hæc autē separatio causarum iustā rationem habet. quippe cum quis fidē eligit/ nec depositum redditur: contentus esse debet simplo. cum vero exigente necessitate deponat: crescit perfidię crimen/ & publica vtilitate coercendum est vindicandę reipublicę causa. Est enim inutile (idest contra vtilitatē publicam & deponētiū) in causis huiusmodi fidem frangere. Hæc tex. Cum quo concordat tex. in §. Sequens in fi. iuncto §. Quadrupli. versi. sed furti. Insti. de acti. Qui vero rem inuentam inficiatur seu negat: tenetur ad duplum si furtū cōmiserit. alias: tenetur ad simplum. Pœna enim furti saltem non manifesti/ est dupli: prout ānotatum est. s. in verbo commēdare. & dicetur in verbo furtum. Quando aūt inueniens rem perditam & occultans committat furtū: videatur per textū i l. falsus. §. Qui alienum. ff. de fur. de quo textu dictū est. s. in annotatione proxima.

e ¶ Depopulator vastat. Istos depopulatores vastantes agros alienos/ ius humanū impune permittit occidi. Tex. ē in l. i. C. Quando li. eat vnicuiq; sine iudice se vindi. vbi dicitur. Liberā resistendi cunctis tribuim⁹ facultatem: vt quicunq; militum vel priuatorum ad agros nocturnus populator intrauerit/ aut itinera frequentata insidijs aggressionis obsederit/ permissa cuiq; licētia digno illico supplicio subiuget/ & morte quam minabatur excipiat: & id quod intendebat incurrat. Melius est enim in tempore occurrere: q̄ post exitum vindicare. Hæc tex.

f ¶ Metu non deprauabitur. Huic sententiæ conformis est decisio textualis in c. sacris. in fi. Quod me. cau. vbi dicit. Pro nullo metu debet quis mortale peccatum incurrere. Et in c. Ita ne 32. questi. 5. dicit tex. Cū pudicitia vt virtus animi comitē habeat fortitudinē: potius quælibet mala tolerare decernat/ q̄ malo consentire. Et in c. si quis coactus. 22. q. 5. dicitur. Si quis coact⁹ pro vita redimēda vel pro qualibet causa vel necessitate periurat: quia plus corpus q̄ animā dilexit/ tres quadragesimas pœniteat. Alij vero iudicāt tres anos: vnā ex his in pane & aqua. Et textus in c. Quisquis metu. 11. q. 3. dicit. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatē occultat: iram dei super se prouocat/ quia magis timet hominē q̄ deū. Hæc tex. Quando aūt extra peccata excuset metus: dicetur aliquid. j. in verbo Metus.

g ¶ Deprauant. Isti qui sacras scripturas deprauāt: dicuntur vino inebriari. Tex. est. Hieronymi in c. Vino inebriantur. 37. dis. vbi dicit. Vino inebriantur: qui scripturas sacras male intelligunt atq; peruertunt.

h ¶ Laborem. Videantur annotata in verbo Labor.

i ¶ Deprecabitur. &c. & placabilis. &c. Io. An. in cle. si dominum. in glosa. ma. circa fi. de. reli. & vene. sanc. de exauditione deprecationum seu orationum loquens dicit. Preces quæ recte fiunt: inefficaces esse non possunt. Ex duobus enim vnum indubitanter sperare debemus: aut dabit nobis deus quod petimus/ aut quod nouit esse vtilius. Orans quippe: misericorditer auditur/ & misericorditer non auditur. Quod enī infirmo sit vtile: melius nouit medicus q̄ ęgrotus. Et subiungit. q effectum orationis experti sunt in italia. Quā-

do enim cum versibus illis/ Exurgat deus. &c. cœpit ecclesia contra rebelles orare/ perempti & exterminati sunt: quasi subito qui censura ecclesiastica & armis bellicis iampridem domari non potuerunt. Et ad premissa bene facit 36 dis.c.vlti. vbi dicitur. ꝙ orante Moyse vincebat populus: vincebatur aũt dum demittebat manus. Hæc Io. An. vbi. supra. vbi etiam diffusius loquitur. & dicetur. j. in verbo Oratio. k ℭ De pristinis deprecare. Hæc deprecatio per quã quis compũctus pro commissis veniam deprecatur: vocatur obsecratio. Ea vero per quam fit ascensus intellect⁹ in deũ/ vel per quam aliquid deo vouetur vel offertur: vocat oratio. Ea autẽ per quã constitutus in spirit⁹ feruore pro alijs solet emittere: vocatur postulatio. Ea demum per quã mens deo se refert per excessũ/ recolendo præterita dei beneficia/ vel contẽplando præsentia/ vel prospiciendo futura: vocat gratiarũ actio. Ita dicit glosa Io. An. i d. cle. si dñm. in verbo Orationes. in princ. de reliq. & vene. sanc. Et aduertendũ est ꝙ licet principaliter depcandus sit deus pro vere salutiferis/ vt pro remissione peccatorum vt hic: tamen etiam deprecari potest pro bonis temporalibus. non vt finem cõstituamus in illis: sed vt sint adminicula beatitudinis consequendę. vt scilicet quasi instrumẽtaliter nobis deseruiant ad sustentationem vitæ corporalis exercẽdę per act⁹ virtuosos. Ita dicit Io. An. i glo. s. allegata cõl. 2. in princ.
l ℭ Non superbi. sed humilium. &c. Et sic ex hac sententia videtur ꝙ peccatorũ deprecatiões/ tanꝗ deo non placentes non exaudiantur. de quo Io. An. in glosa sua i cle. si dominũ. in verbo orationes. col. 1. dicit post. sctm̃ Thomã per eum allegatũ/ ꝙ si peccator petit aliquid inq̃tũ peccator. j. secundum desyderium peccati: non auditur a deo ex mia/ sed qñq; exauditur ex vindictã: dum permittitur amplius ruere in peccata. Vnde secundũ Aug. deus quædam negat propicius: quæ concedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desyderio bonæ naturæ: de⁹ exaudit nõ quasi ex iustitia quia talis non meretur/ sed ex pura mia/ si tñ alia concurrant ad orationẽ requisita. de quibus dicetur in verbo Oratio. m ℭ Deprecationem eorum exaudiet. De exauditione deprecationis/ aliquid annotatum est. s in verbo deprecari. sed ibi dictis addatur pro hac sentẽtia qua dicit / Volũtatẽ timẽtiũ se faciet dñs & deprecationẽ eorũ exaudiet. ꝙ Theodosius imperator senior suis deprecationibus ad deũ seu orationibus miraculosam victoriã obtinuit contra Eugeniũ & Arbogasten: quorũ exercitus iacula vehementissimus ventus retorquebat in ipsos/ & iacula partis Theodosij vltra mensuram humani ictus impingebat in illos. Et hoc voluit ipse Claudian⁹ poeta qui tunc florebat/ dicens. O nimiũ dilecte deo cui militat ęther: Et coniurati veniunt ad classica venti. Hoc aũt obtinuit ipsius Theodosij oratio quę talis fuisse legit. Omnipotẽs de⁹ tu nosti ꝙ in noĩe Christi filij tui iuste (vt puto) pręlia suscepi. sin aliter: in me vindica. sin aũt cum iusta causa & in te cõfisus huc veni: porrige dexteram tuis/ ne forte dicant gentes vbi est deus eorum. Prædicta ponuntur per glo. in d. clemẽ. si dominũ. in verbo Orationes. colũ. fi. in fi. de reliq. & vene. sancto. n ℭ Recedere. Si ei ab iniustitia nõ recedatur: deprecatio facta pro peccatis parũ prodesse videtur. quia vt dicit textus Isidorj in c. irrisor. in princ. de pœni. distic. 3. Irrisor est nõ pœnitẽs/ qui adhuc agit quod pœnitet: nec videt deũ poscere subdit⁹/ sed subsãnare superbus. Et ideo dicit tex. Augustini in c. reperiuntur. in fi. eadẽ distinc. Facil⁹ inueni qui recte seruauerit innocentiã: ꝗ qui cõgrue egerit pœnitentiã. quia supple pœnitentem/ oportet recedere a peccatis consuetis seu mutare vitam. quod est (vt ibidẽ dicit glo.) sũme difficile. o ℭ Deprecationem lesi exaudiet. Sic etiam principes seu dñi tẽporales lesorũ/ deprecationes debent exaudire: etiam si lesi qui depcantur/ a dñis proprijs le-

omnibus est inutilis.

ecci. 21. a. ℭ Fili peccasti/ non adijcias iterum: sed et de pristinis deprecare [k] vt tibi dimittantur.

ecci. 28. a. ℭ Relinque proximo tuo nocẽti te: & tũc deprecãti tibi peccata soluẽt.

esaię. 11. c. ℭ Radix Iesse qui stat in signum populorum: ipsum gentes deprecabũtur/ & erit sepulchrum eius gloriosum.

Deprecatus & deprecatio.

iudith. 9 g ℭ Non superbi [l] ab initio placuerunt tibi dñe: sed humiliũ & mansuetorũ [l] sẽper tibi placuit depcatio.

iob. 8. a. ℭ Etiã si filij tui peccauerũt deo/ & dimisit eos in manu iniquitatis suę: tu tamen si diluculo cõsurrexeris ad deum/ & omnipotentem fueris deprecatus/ si mundus & rectus incesseris: statim euigilabit ad te/ & paratũ reddet habitaculum iustitię tuę intãtum / vt si priora tua fuerint parua / et nouissima tua multiplicentur nimis.

psal. 21. c. ℭ Timeat dominũ omne semen Israel: quoniam non spreuit nec despexit deprecationem pauperis.

60. a. ℭ Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi meę. &c.

118. h ℭ Deprecatus sum faciem tuã domine in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

118. y. ℭ Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. &c.

141. a. ℭ Voce mea ad dominũ clamaui: voce mea ad dominũ depcat⁹ sũ. &c.

144. d ℭ Volũtatem timentium se faciet dominus: & deprecationem [m] eorum exaudiet/ & saluos faciet eos.

ecci. 21. a. ℭ Deprecatio iusti ex ore vsq; ad aures perueniet: & iudicium festinato adueniet illi.

25. a. ℭ Deprecatio pro peccatis: est recedere [n] ab iniustitia.

25. c. ℭ Nõ accipiet dñs personã in pauperẽ: & deprecationẽ lesi exaudiet [o].

38. d. ℭ Deprecatio artificum in operatione artis: accõmodãtes animas suas et conquirentes in lege altissimi.

philip. 1. a ℭ Gratias ago deo meo (inquit Paulus) in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis/ cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in euãgelio Christi a prima die vsq; nunc: confidens in hoc ipsum/ quia qui cœpit in vobis op⁹ bonum perficiet vsq; in diem Christi Ihesu.

¶Multum valet[p] deprecatio iusti assidua. iacobi.5.c

Deprimere & deprimens. ¶Sapientia venditum iustum nõ derelinquit: sed a peccatoribus liberauit eum/ descenditq; cum illo in foueam. Et in vinculis nõ dereliquit illum/donec afferet illi sceptrum regni & potentiam aduersus eos qui eum deprimebant: & mendaces ostẽdit qui maculauerunt illum/& dedit illi claritatem ęternam. sapię.10.c

¶Fili deprime cor tuum: & sustine & inclina aurem tuam & suscipe verba intellectus/& ne festines in tempus obductionis.&c. eccl.2.c.

¶Incuruabitur homo & hũliabit vir: & oculi[q] sublimiũ deprimentur. esaię.5.[d.]

¶Dissolue[r] colligationes impietatis solue fasciculos deprimẽtes: dimitte eos qui confracti sunt liberos/& omne opus dirumpe. 58.b.

Deprehensus. ¶Sacerdotis filia deprehẽsa si fuerit in stupro[s]/ et violauerit nomen patris sui: flammis[t] exuretur. leui.21.[b.]

¶Si deprehẽsus fuerit homo solicitans[v] fratrem suũ de filijs Israel/& vendito[v] eo acceperit precium: interficietur[v]/& auferes malum de medio tui. deu.24.b

¶Sicut noxius[x] est qui mittit sagittas & lanceas in mortem[x]: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo/ & cum fuerit deprehensus dicit proũ.26.b

si fuerint. interest enim etiam ipsorummet dominorũ: ne auxiliũ contra eorum sęuitiam/ vel famẽ/vel intolerabilẽ iniuriam/ denegetur hijs qui iuste deprecãt. Ita dicit textus in §. sed & maior asperitas. in fi. insti. de hijs qui sui sunt vel alie. iuris. p ¶Valet. De valore deprecationis seu orationis/notabiliter loquitur glosa in cle. si dominũ. in verbo Orationes. col.2. in fi. de reliq. & vene. sanc. vbi dicit q̃ oratio valet ad vincendas tentationes. Vnde Hiero. super Math 14. In tentationem intrat: qui orare negligit. Et Aug. Oratio: est orãti pręsidium/ aduersario incendium/ Angelis solatium/deo gratum sacrificiũ. nam principaliter valet contra vicia spiritualia. Vnde Hiero. super illd Mat. 17. Hoc genus dęmoniorum nõ eijcitur nisi oratione & ieiunio. dicit. Ieiunio sanãtur pestes corporis: oratione vero/pestes mẽtis Valet etiam oratio pro facili impetratiõe: vt an notatũ est s̃. eodem. m. &. s̃ in verbo deprecari. i. vbi videatur. q ¶Oculi.&c. Hęc verba Esaię ponũtur in c. vę qui dicitis. in fi. 11. questi 3 r ¶Dissolue colligatiões.&c. Pro effectu istorum verborum est bonus tex. in c. auctoritatem. in pric. 15. q 6. vbi dicitur. Ab omnibus iuramentis & cuiuscũq; obligationibus quibus illi sese coacti violẽtia impiorũ obligauerant absoluimus.&c sicut per prophetam dñs dicit. Dissolue colligationes impietatis. s ¶Stupro. Quæ sit pœna stupri de iure positiuo: dicetur in verbo Stuprum.

t ¶Qui de iure humano propter crimina ab eis commissa flammis exurantur: dictum est satis diffuse. s̃. in verbo Cõburere. vbi videatur. v ¶Solicitãs.&c. Si hęc verba intelligi possint de solicitante idest inducẽte aliũ ad peccãdũ: vided⁹ est in iure positiuo tex. de hac materia loquẽs in l. Aduersus. C. de furtis. vbi dicit. Aduersus eũ quẽ seruũ solicitasse dicis: si eũ deterioris animi fecit/ serui corrupti agere potes. Quod si solicitatũ occultauerit: etiam furti cum eodem agere potes. Et notabilis textus in hac materia in l. si quis seruo. C. eodem ti. dicit. Si quis seruo alieno suaserit vt aliquam rem dñi surriperet/ & ad se defferret/ seruus autem hoc domino manifestauerit/ & domino concedẽte res eius ad iniquum hmõi suasionis auctorem pertulerit/& ipse in furtus fuerit rem detinens: quali teneat actione is qui rem susceperit/ vtrũ ne pro occasione furti/ an pro seruo corrupto quia eum corrumpere voluerit/ an nõ solum furti sed etiam corrupti serui is obligetur: veteres dubitauerunt. Nobis itaq; eorum altercationes decidentibus: placuit non solum furti actionẽ/sed etiã serui corrupti contra eum dare. Licet eni seruus deterior minime factus est: tñ consilium corruptionis ad perniciem probitatis serui introductũ est. vt quẽadmodum secũdum iuris regulas furtum quidem non est commissum(quia is videtur furtum committere qui contra dñi voluntatem res eius contractat. ipse aũt doli actione propter dolum suum tenetur)ita si serui corrupti contra eum actio propter dolũ suũ vitiũ non ab re extẽdatur/ vt sit ei pœnalis actio imposita tanq̃ re ipsa fuisset seruus corrupt⁹: ne ex hmõi impunitate/ & in aliũ seruum qui possit facile corrumpi/ hoc facile pertentet. Hæc tex. Si vero etiã hęc verba possint intelligi de solicitante alium/ idest solicite aliũ furante/ & postea vendente: videat textus in l. Alienũ. C. eodẽ ti. vbi dicitur. Alienũ seruũ sine voluntate dñi qui sciens vẽdiderit/ seu donauerit/ vel alio alienauerit: nihil dño diminuere potest. Et si contractet vel apud se detineat: etiã furtũ facit. Hæc tex. Alibi autem tex. in l. 1. C. ad l. fauiã. de plag. & in l. Eũ qui. C. eodẽ ti. probat tales solicitantes. i. furantes seruos vel filios alienos/ committere etiã crimẽ plagij. Quod aliquando punitur pœna capitis. vt est tex in §. Est & inter publica, insti. de publi. iudi. & in l. fi. C. ad l. fauiã. de plag. vbi dicit. Si quis eiusmodi(criminis plagij) reus fuerit oblatus posteaquam super crimine claruerit: seruus quidem vel libertate donatus bestijs subijciatur, ingenuus autem gladio consummatur. Hęc tex. Et ita hoc secũdo modo intelligendo hæc verba: verbum interficietur(quod statim subiungitur) verificari potest etiam iure humano. Et licet ea quæ proxime dicta sũt/ exemplificata sint in seruis: procedũt tamẽ etiam in liberis. q2 etiã q liberũ hoiem substrahit: cõmittit crimẽ plagij. vt est cas⁹ clar⁹ in l. Abductũ. & in l. liberũ. C. eodẽ ti.

x ¶Noxius. An de iure positiuo noxius sit qui mittit sagittas seu lanceas in mortẽ/ idest qui mittendo sagittas/ lanceas/ aut aliud id genus/ alium interficit: bonus est textus in §. 1. in fi. Insti. de lege aqui. vbi dicitur. Si quis dũ iaculis ludit vel exercitatur/ transeuntem seruũ tuum traiecerit: distinguitur. Nam si id a milite in campo eo vbi solitum est exercitari/ admissum est: nulla culpa eius intelligitur. Si alius tale quid admisit: culpæ reus est. Idem iuris est de milite: si in alio loco q̃ qui ad exercitandum militibus destinatus est/ id admiserit. Et istud etiã bene probatur in §. Item si putator. eodem ti. vbi dicitur. Si putator ex arbore deiecto ramo seruum tuum transeuntem occiderit: si prope viam publicam aut vicinalem id actum est/ neq; proclamauit vt casus euitari possit: culpæ reus est. Sed si proclamauit/ nec ille curauit præcauere: extra culpam est putator. Aeque extra culpam esse intelligitur: si seorsũ a via forte vel in medio fundo cædebat/ licet non proclamauit: quia in eo loco/ nulli extraneo ius fuerat versandi. Hæc tex. Ista tamen sententia Salomonis quæ de verbo ad verbum ponitur in c. 8. de præsũp aliter ibi per glo. & docto. interpretatur. Dicũt enim Salomonem istis verbis(noxius est qui mittit sagittas vel lanceas in mortẽ) velle dicere q̃ habens animũ nocẽdi/ si peruenit ad actũ exteriorem it tenetur/ licet effectus non fuerit subsecutus. vt hic patet in eo qui emittit lanceã vel sagittã in aliquẽ qui ex hoc solo iudicat nocẽs: licet mors nõ fuerit subsecuta. Et istud apud legistas clare ꝓbatur in l. is qui cũ telo. C. ad l. corne. de sic. & in l. si quis no dicã rapere. C. de epis.

& cle. Vnde dicit Panor. in d. c. 1 in. 2. no. q ista sententia Salomonis bene facit pro decisione questionis quã ponit Io. An. in regula in obscuris de regn. iuris in. 6. q si existens in vno territorio percutit sagitta seu lancea vel lapide existentem in alio territorio: potest ratione huius delicti conueniri in vtroq loco. scz vbi delictũ inchoauit mittendo sagittã vel lãceã. quia ea hoc dicit nocens vt hic. & etiã vbi delictũ cõsummauit: vt clare probatur in c. fi. de fo. cõpe. Est ergo præuentioni locus inter iudices vtriusq loci. y ℂ Ludens feci. Nota ergo / q in delictis nõ admittitur excusatio ludi: quia ludus noxius in culpa ẽ. l. Nã ludus. ff. ad l. aqui. Et quia in delictis in dubio psumit malus animus seu dolus / nisi doceat de contrario: prout est bonus tex. in l 1. & ibi glo. C. ad l. corne. de sicca. Et ideo dicit Bar. in l. Inter oẽs. §. recte. ff. de fur. q si cõtractans rem alienam ignorante dño / allegat q credebat dñm consentire. non auditur. sed est psũptio furti: nisi hec præsumptio alia presũptione vincat. Et ex istis verbis dicũt Hostien. Panor. & alij in d. c. 1. q qui in aliquo festo faciũt cõtra aliquẽ / aliqd carmẽ famosum seu ignominiosum: non excusantur propter occasionẽ ludi. z ℂ Quòd de iure humano possit probari / mulierem esse deprçhensam in adulterio: bonus est tex. qui omnino videat in c. litteris. de præsum. vbi dr. Litteris fraternitatis tuæ receptis / nobis innotuit q cum. P. ab A. muliere quam in vxorẽ acceperat peteret separari: accusatores matrimonij produxerũt testes firmiter asserentes q postq mulier cum prędicto viro contraxerat matrimonium: cõsanguineum viri eiusdẽ solũ cum sola / nudum cum nuda / in eodẽ lecto iacentem / ea vt credebant intentione vt eã agnosceret carnaliter / viderunt multis locis secretis & latebris adhoc commodis & horis electis: consultationi tuæ taliter respõdemus / q ex hmõi violenta & certa suspitione fornicatiõis (idest adulterij) potest sententia diuortij pmulgari. Hæc tex. Et apud legistas de hac materia notat Bar. q videri põt in l. capitẽ quinto. ff. de adul.

ioã. 8. a. ludens y feci.

ℂ Adducũt ad Ihesum Scribę & Pharisęi mulierem in adulterio deprçhensã / & statuerunt eam in medio: & dixerunt ei. Magister / hęc mulier modo deprehensa z est in adulterio. &c. Vt infra Ihesus.

Derelinquere. Derelinquens. et Derelictus.

2. para. 15. a. ℂ Audite me Asa & oĩs Iuda & Beiamin (ait Azarias) dñs vobiscum: quia fuistis cum eo. Si quęsieritis eũ / inuenietis: & si autem dereliqueritis eum / derelinquet vos.

2. para. 32. g. ℂ In omnib9 operibus suis fecit Ezechias prospere quę voluit. Attamẽ in legatione principum Babylonis qui missi fuerant ad eum vt interrogarent de portẽto quod acciderat super terram: dereliquit eum domin9 vt tentaretur / & nota fierent omnia que erant in corde eius.

psal. 21. a. ℂ Deus deus respice in me: quare me dereliquisti: lõge a salute mea verba delictorum meorum.

g. 9. ℂ Sperent in te qui nouerunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quęrentes te domine.

26. c. ℂ Adiutor meus esto ne derelinquas me: neq despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit me.

36. e. ℂ Iunior fui etenim senui: & non vidi iustũ derelictum nec semen eius quęrens panem.

36 e. ℂ Dominus amat iudicium / & non derelinquet sãctos suos: in ęternum conseruabuntur.

37. b. ℂ Cor meum conturbatum est / dereliquit me virtus mea & lumen oculorum meorum: & ipsum non est mecum [a].

70. b. ℂ Ne proijcias me domine in tempore senectutis: cum defecerit [b] virt9 mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi et q custodiebant animam meam: consilium fecerunt in vnum dicentes. Deus dereliquit eum / persequemini & comprçhẽdite eum: quia non est qui eripiat.

eccl 13. a. ℂ Si largitus fueris / diues assumet te: & si non habueris / derelinquet te.

29. c. ℂ Bona repromissoris sibi ascribit peccator: & ingratus [c] sensu derelinquit liberantem se.

esaie. 55. c ℂ Derelinquet impi9 viam [d] suam / & vir iniquus cogitationes suas. Et reuertatur ad dominum / & miserebitur eius: & ad deum nostrũ / quia multus est ad ignoscendum. &c. Vt supra in verbo cogitatio.

zacha. 11 d ℂ Dixit dñs ad me (ait zacharias) Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti: quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit / dispersum non quęret / & contritum non sanabit / & id qnod stat non enutriet / & carnes pinguium comedet / & vngulas eorum dissoluet.

a ℂ Non est mecum. Videantur quæ his verbis annotata sunt. S. in verbo Cor.

b ℂ Cum defecerit virtus mea. &c. Nedum orãdum est vt cum defecerit virtus / nostra non derelinquamur a domino / vt hic: sed etiam cum virtus nostra non defecerit. quippe cum sine dei adiutorio nihil possumus attentare: prout est tex imperatoris Iustiniani in l. 1. in princ. C. de vete. iure. enu. vbi imperator. de se loquẽs ait. Ita animos nostros ad dei omnipotẽtis erigimus adiutorium: vt neq armis confidamus / neq nostris militib9 / neq bellorum ducibus / vel nostro ingenio / sed omnem spem ad solam referamus summę prouidentiam trinitatis. Vnde & mundi totius elementa processerunt / & eorum dispositio in orbem terrarum producta est. Hæc tex.

c ℂ Ingratus De materia ingratitudinis: videatur in verbo Ingratus.

d ℂ Viam Videatur quod huic sententiæ annotatum est in verbo Cogitatio.

O pastor et dolum derelinquēs [e] gregem gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius: brachiū eius ariditate siccabitur/ & oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

¶ In prima mea defēsione nemo mihi affuit (ait Paulus) sed omnes me 2. tio. 4. c
derelinquerunt. Non illis [f] imputetur. Et supra defensio.

Deridere. Derisor & derisus.

¶ Qui deridetur ab amico iob. 12. a.
suo sicut ego (ait Iob) inuocabit deum: & exaudiet eū. Deridetur [g] enim iusti simplicitas: lampas contempta apud cogitationes diuitum parata ad tempus statutum.

e ¶ Derelinquens. Derelinquere gregem prohibent etiā iura humana pastoribus: pfigendo tamen certum tēpus quo derelinquere possūt. Tex. est no. in §. Et illud etiā. in Auctē. Quō oporteat episcopos. colla. 1. vbi dicit tex. Illud diffinimus/ vt nemo deo amabiliū episcoporū foras a sua ecclesia plusq̄ per totum annū deesse audeat: nisi hoc per imperialem fiat iussionē. tunc enī solū erit inculpabile. Sed sacratissimos patriarchas vniuscuiusq̄ dioceseos cōpellentes deo amabiles epos suis inhęrere sanctissimis ecclesijs & non longo itinere separari/ neq̄ in peregrinis dimorari velle/ neq̄ sanctissimas ecclesias neglige re/ neq̄ annū excedere/ quē & ipsū propter misericordiā constituimus. Si vero vltra annū errauerit/ & dereliquerit/ et nō ad epatum remeauerit p priū/ neq̄ imperialis eū aliqua (sicut pdiximus) detineat iussio: tunc si quidem sit Metropolita/ circa ecclesiasticā dispositionem segregatū regionis illius patriarcha reuocet quidem cū legitimis inclamationibus/ seruans vbiq̄ sacrarū regularum obseruationē. Si vero maneat per omnia inobediens: expellatur a sacro episcoporum choro/ & aliū introducat hmōi & reuerentia & verecūdia & honestate dignū. Si vero non Metropolita/ sed aliquorū epōrū aliquis sit qui errauerit: hæc omnia a Metropolita fiant. Nemo enim eorū talem suscipiat occasionē: si dixerit propterea proprias derelinquera ecclesias propter litiū cās/ aut aliarum rerū propriarum/ aut ad sacras ecclesias respiciētiū. Hoc ei non habet decentē rationē: vt cū multitudine quā necesse est episcopum habere/ ministeria lustrent peregre & expendant. &c. Hæc tex. Cui conformis est tex. in §. interdicimus. 1. in auctē. de eccle. titu. colla. 9 Præmissa procedūt de benignitate iuris ciuilis. Iure enim canonico pastores ad magis continuam residentiā tenētur: vt satis probat tex. in c. si quis in clero. 7. q. 1 vbi dicitur. Si quis in clero cōstitutus/ ab ecclesia sua diebus solēnib⁹ defuerit/ idest natiuitate dñi/ Epiphania/ Pasca/ vel Penthecoste: dū potius sęcularibus lucris studet q̄ seruitio dei parere/ cōuenit vt triennio a cōmunione suspēdatur. Et in c. peruenit. eadem causa & questi. dicit tex. Peruenit ad nos/ Pigmeniū Amalphicanę ciuitatis episcopū in ecclesia residere nō esse contentum: sed foris per diuersa loca vagari. Idcirco hac tibi auctoritate pręcipim⁹/ quatenus hoc de cętero facere nō pręsumat: sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. quē si forte non emēdari post tuā interminationē cognoueris: in monasteriū eum deputare/ & nobis modis oībus curabis indicare. vt quid facere debeas: nostra iterū præceptiōe cognoscas. Dicit etiā tex. in c. Epos. de cōse. distinc. 3. Eps si infirmitate nō fuerit ipeditus: ecclesiæ cui proximus fuerit. i. ecclesię suæ epali deesse non debet. Et de Archiepo qui longo tempore ecclesiā suā deseruarat/ scripsit Innocēn⁹ terti⁹ capitulo suo. Discretioni vrę mādam⁹ (inquiēs) quaten⁹ (nisi forsan iā redierit) post mēsē a receptione pñtiū/ personā vobis idoneā i archiepm eligatis. Ita dicit tex. in c. Qualiter. in fi. de cleri. nō residen. Immo nō solum iura canonica arctant pastores ad non derelinquendū gregē seu ecclesias suas/ sed etiā quoslibet clericos bñficiatos: quia de iure cōmuni oīa bñficia requirūt residentiā si dent in titulū/ licet secus si darentur in stipendium. Ita notat Panor. in c. fi. in. 1. col. de cle. non resid. & Do. meus Decius in c. Ad aures. in. 3. col. de rescrip. Et est bon⁹ tex. in c. ad hęc. in fi. de prębē. & melior tex. in c Quia nōnulli. in fine. de cle. nō resi. vbi dicit. Cum ecclesia vel ecclesiasticū ministeriū cōmitti debuerit: talis ad hoc persona quęrat quæ residere in loco/ & curā eius per se ipsam valeat exercere. Quod si aliter actū fuerit: & qui receperit quod cōtra sacros canones acccepit amittat/ & qui dederit largiendi potestate priuetur. Prædicta sunt vera: nisi subsit iustū impedimētum non residendi. c. ex parte. & c. inter quatuor. de cle. non resi. Iustum autē ipedimētum reputat: si bñficiatus sit in seruitio epī sui, c. de cętero. eodē ti. Vel in seruitio papę. c. cum dilectus. eodē ti. Vel i studio in vniuersitate famosa. c. tuę fraternitatis. eodē ti. Vel in prosecutiona negociorū ecclesiæ. c. Ex parte. eodē ti. Vel in infirmitate cōstitutus: q2 talis habetur pro præsente/ etiā q̄tū ad distributiones quotidianas. Tex. est in c. vnico. in fi. eodē ti. li. 6. Vel nisi sit cōsuetudo ecclesię q bñficiatus ad residentiā personalē non teneatur: quia in absentia potest quis percipere bñficiū sine peccato/ si consuetudo sit. Ita dicit glosa in c. cū omnes. in verbo cōsuetudinē. de constitu. Quæ glosa satis procedit in beneficio simplici. in beneficio aūt curato non valeret talis cōsuetudo/ siue esset consuetudo de non percipiendis fructib⁹ beneficij curati in absentia nō dato vicario: quia esset consuetudo onerosa ecclesię & irrationalis. Siue esset cōsuetudo de percipiēdis. &c. dato vicario: quia in tali beneficio habetur respect⁹ ad industriā personę Igit. &c. c. fi. de offi. dele. Sed in bñficio simplici valet talis cōsuetudo etiā nō dato vicario: duobus tñ cocurrentib⁹. primo q ecclesia seruitoribus nō indigeat: q2 cōsuetudine nō obstante esset cogēdus ad residētiā. vt est bon⁹ tex. in c. pe. de cle. nō resi. Secūdo q nō vaget bñficiat⁹: alias nō obstāte cōsuetudine nō excusaret. Ista est cōclusio Dñi abbatis Panor. in repe. c. extirpādæ. §. q2 vero. col. 15. de præbē. Aduertendū est tñ: quia videt dici posse q aliqua honesta causa nō residendi subsistēte/ cōsuetudo de no residēdo dato vicario/ & cocurrēte superioris auctoritate vel tolerantia/ satis excusaret etiā respectu beneficij curati: vt in simili dicit in c. 2. de pœni. & remis. in. 6. vbi reprobat cōsuetudo disponens vt quis possit alteri q̄ proprio sacerdoti confiteri sine ipsius permissione. Et tñ quotidie videm⁹ inter præsbyteros etiā simplices seu nō bñficiatos obseruari vt sibi inuicē exhibeāt cōfessionis sacramētū/ & illud a superioribus toleratur. non est autē dicendum eos nō esse recte confessos. igitur. &c. Vel nisi beneficiatus habeat plura benaficia ex dispēsatione. quia tunc nō potest cōpelli ad residendū pcise in vno/ sed pōt residere in quo voluerit/ vel nūc in vno & nūc in alio. Glo. est in c. non pōt. in ver. retinere. de pbē. in. 6. nisi bñficia essēt iequalia: q2 tūc debet residere in maiori. bo est tex. in c. extirpādę. §. quia vero. & ibi Panor. col. 2. de pręben. in antiq Vel nisi beneficiatus habeat subditos diuersę linguę a sua: quia tunc per vicarium seruire potest. Tex. est in c. qm̄. de offi. ordi. Idem si velit peregrinari peregrinationem terrę sanctę: quia hac ratione permittitur ei ecclesiam suam deserere/ etiā si prelatus sit & regularis seu pfessus. tex. ē clar⁹ in c. fi. de voto. f ¶ Non illis imputetur. Videātur q̄ huic sētētię ānotata sūt diffuse. j. in verbo defēsio. g ¶ Deridetur. De derisione simplicitatis iustorū/ & q̄nā sit iustorū siplicitas: est bo tex. i c. 1. circa me. 11. q. 4. vbi dr. Radice amaritudinis exorta/ cōtaminatio facta est i ecclesia catholica/ a pianos calūniātiū hęreticorū. Hi q hāc recepert: nō solū imaginarias scripturas aboiati sūt i sed etiā oēm reuerētiā repulerūt/ eos q religiose ac pie viuūt oſēdētes. ac p hoc cōpletur i eis qd scriptū est. Abomiatio est peccatoris dei cultus. Igitur si iuuēti fuerit deridentes eos qui vilibus & religiosis vestibus amicti sunt: per epithimiū corrigātur. Priscis enim temporibus/ omnis sacratus vir: cum mediocri veste conuersabatur. Omne quippe quod non propter neces-

sitatē sui sed propter venustatē accipitur/elationis habet calūniam: quēadmodū magnus ait Basilius. Sed neq; ex sericis teaturis vestē quis variatā induebat: neq; apponebat variorū colorū ornamenta in sūmitate vestiū. Audiebant enim: quia qui mollibus vestiūtur/in domibus regum sunt. Hæc tex. h ℭ Arguere. Hoc dictū Salomonis citat Archi. in c. si peccauerit. col. 4. in. 6. q. 2. q. 1. ad pbādū q fraterna correctio omitti debet: vbi de deterioratione correcti timet. Dicit eni/hanc sententiam velle/non esse timendum ne tibi derisor cū arguit molestias ingerat vel cōtumelias: sed hoc potius prouidendū ne tract⁹ ad odium inde peior fiat. Et ita etiam magis cōmuniter tenent canonistę in c. Nouit. de iudi. vt dictum est. s. i verbo Corripere.

iob. 30. a. ℭNunc derident me iuniores tempore (ait Iob) quorum non dignabar partes ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo: & vita ipsa putabantur indigni. &c.

psal. 21. b. ℭOmnes videntes me deriserunt me: loquuti sunt labijs & mouerunt caput.

43. c. ℭPosuisti nos domine opprobrium vicinis nostris/subsannationem/et derisum his qui in circuitu nostro sunt.

prouē. 9. b ℭQui erudit derisorem/ ipse iiuriā sibi facit: & qui arguit impium/ sibi maculam generat.

9. b. ℭNoli arguere [h] derisorem ne oderit [h] te.

14. a. ℭQuęrit derisor sapientiam & non inuenit: doctrina prudētiū facilis.

19. d. ℭTestis [r] iniquus deridet iudicium: & os impiorū deuorat iniquitatē.

19. in fi. ℭParata sūt derisorib⁹ iudicia [k]: & mallei pcutiētes stultorū corporib⁹.

22. b. ℭEijce [l] derisorē & exibit cū eo iurgiū / cessabūtq; causę & cōtumelię.

sapię. 5. a. ℭHi sunt quos aliquando habuimus in derisum (dicunt qui iustos angustiauerunt) & in similitudinem improperij. Et infra iustus.

eccl. 13. b. ℭConfundet te in cibis suis diues donec te exinaniat bis et ter: & in nouissimo deridebit te.

hiere. 9 b. ℭVnusquisq; se a proximo suo custodiat/& in omni fratre suo nō habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit/ & omnis amicus fraudulenter incedet/& vir fratrē suū deridebit/& veritatē non loquentur.

gen. 18. c. Descendere.

ℭDixit dominus Clamor [m] Sodomorū & Gomorrę multiplicatus est: & peccatum eorum aggrauatum est nimis. Descendam: & videbo vtrum clamorem qui venit ad me/ opere compleuerint/ an non est ita/vt sciam.

iob. 7. b. ℭSicut cōsumitur nubes & pertransit: sic qui descendit [n] ad inferos nō

r ℭ Testis iniquus. &c. Textus qui Augustini est i c. 1. de crimi. falsi. de iniquo seu falso teste loquens/ dicit. Falsidic⁹ testis: i tribus personis est obnoxius. Primū deo: cuius præsentiam cōtēnit. Inde iudici: quē mentiēdo fallit. postremo innocenti: quē falso testimonio ledit. Hæc tex. Cętera quæ in materia testium possēt hic dici: dicent in verbo Testis.

k ℭ Iudicia. Hęc sententia præ cęteris locum habet in derisoribus suorū superiorū. quia vt dicit tex. no. in c. sentētia. 2. q. 7. Sētētia Chan filij Noe/ dānātur qui suorū doctorū vel præpositorū culpā prodūt: ceu Chan q verenda patris nō operuit / sed irridenda monstrauit.

l ℭ Eijce &c. Videat qd huic sententiæ annotatū est. s. i verbo Contumelia. vbi pro effectu huius sententiæ allegatur teatus in c. in loco. in fi. 5. q. 4. vbi dicit. Quicūq; aut tumultu aut contumelijs vel risibus consiliū perturbauerit: iuata diuinæ legis edictū (quo præcipitur Eijce derisorem & exibit cū eo iurgium. &c.) cum omni dedecore de consessione abstract⁹/a communi cetu secedat.

m ℭ Clamoe. &c. Videantur quæ diffuse annotata sunt huic sententiæ. s. in verbo Clamor.

n ℭ Qui descendit ad inferos nō ascendet. Istis verbis satis innuitur: eos qui dānātur / nullis postea oblationibus aut sacrificijs redimi posse. immo nec ascendere vnde descenderunt: idest pœnam eorum propter oblatiōes aut sacrificia non diminui. Et propterea videatur quod notabiliter dicit Archidiaconus in c. Tempus. 13 q 2. in vlti. col. vbi dicit q quis magistri canonū per illū textū qui Augustini est/ teneant dānatorū pœnā precibus seu oblationibus aut sacrificijs diminui: tamē Theologorū sententia est in cōtrariū. pro qua allegat glosam positā in epistola Pauli ad Thessa. 4. vbi dicit. Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus. &c. q dicit/ pro eis qui sine fide cooperāte per dilectionē corporibus exierūt/ frustra impēdi pietatis officia: cū dū hic essent/ nō misericordiā sibi thesaurizauerint/ sed irā. Allegat etiā rōnē: quia oēs qui in inferno sunt/ extra charitatē sunt q facit bona ecclesiæ esse cōia. Et subiūgit q propterea in inferno nulla est redēptio: neq; quantū ad pœnę mitigationē/ neq; qnātū ad eorū liberationē. Et ita dicit esse tenendū etiam secūdū canonistas per bonū teatū in c. vnū orarium. §. Alias ea demū. versi. Quicūq; ei. 25. distinc. vbi dicitur. Quicūq; aliquod de istis peccatis (supple mortalib⁹) in se dñari cognouerit/ & non seipsum digne emendauerit. &c. ęterna illū flāma sine vllo remedio cruciabit. Pro qua etiā opi. est bo. tex. in c. fi. in fi. de pœni. distic. vlti. vbi dicitur. Qui ipœnitēs morit: oino morit/ & æternaliter cruciat. Qui eni impœnitēs finit: si semper viueret/ semper peccaret. at dei est misereutis: q operat finē peccandi. ob hoc etiā sine fine torquebitur: quia nūq virtute ditabit/ semp plenus iniquitate/ semper sine charitate/ torqbitur sine fine. Hęc tex. Pręmissa indubitanter procedūt in valde malis/ idest in hijs qui dānātur: qa valde mali erant. Sed an procedāt in mediocriter malis/ idest in hijs qui decedūt in peccatis mortalib⁹/ sed leuioribus: tex. Augustini in d. c. tempus. in fi. 13. q. 2. videt sentire q nō. Dicit eni q suffragia seu pces/ oblatiōes aut sacrificia: sunt p mediocriter malis ppiciationes. Sed tex. Innocentij tertij in c. Cum marthę. in fi. de cele. missa. relinquit istud sub dubio. Panor. tamen ibidem colū. fi. cōcludit q imo etiā pro decedētib⁹ in peccatis mortalibus leuiorib⁹/ ecclesię suffragia pdesse nō possūt: pee tea. s. allegatos q indistincte loquūtur nō distinguēdo inter peccata mortalia grauia & leuia. Et quia tex. i c. pro obeūtib⁹. 13. q. 2. qd vult p decedētib⁹ in peccato mortali orādū nō esse: similiter indistincte loquit: nec iter leuia & grauia peccata mortalia distinguit. Et ita tenēdo put teneri debet: non obstat tex. in d. c. Tep⁹. dū ibi dicit/ suffragia esse propiciatiōes pro non valde malis. i. pro mediocriter malis. quia mediocriter mali nō dicūtur illi qui decedūt in peccatis mortalibus leuibus: tales enim simpliciter dicendi sunt mali. Sed illi dicuntur mediocriter mali / qui decedūt cum multis peccatis venialibus: pro quib⁹ si orētur/ ppiciatur deus/ vt pœna purgatorij eis diminuat. Ita Panor. in d. c. Cum Marthę. colū. fina.

o ℭ Nec reuertetur. Dicit tñ tex. qui Augustini est in c. fatēdum in fi. 16. q. 5. Multi ad viuos aliquos ex mortuis venire credunt: sicut econtrario Paulū ex viuis in paradisum raptum esse diuina scriptura testatur.
p ℭ Huius dicti meminit Archi. in c. Tempus. 13. q. 2. q ℭ Quæ vtilitas. &c. Hæc verba: verba Christi sunt de suarum creaturarū deprauatione conquerentis/ sicq; frustra suū se sanguinem sudisse dolentis. Tametsi eni Christus in corrūptionē nō descendat/ sicut scriptū est Non dabis sanctū tuū videre corruptionem: tamen dicit se descēdere in corruptionē propter corruptionem membrorum/ quia omnes corrumpuntur & inficiunt peccatis. Istā declarationem sentit textus Origenis in c. Et hoc diximus. circa. me. 16 q 7. qui tex. deductus est. §. in verbo Corruptio. r ℭ Si ascēdero. Tex. in c. Et venit. de pœni. dis. 1. dicit. Pctōres a cōspectu dei fugiunt. Glosa aūt ibidē dicit/ q tametsi fugiāt/ frustra fugiunt: quia scriptū est. Si ascēdero in cœlū/ tu illic es: si descēdero in infernum/ ades. s ℭ Nisi q descēdit. Videantur quæ pro horum verborū declaratione dicta sunt. §. in verbo Ascēdere. v. t ℭ De ascēsione Christi annotatū est aliquid. §. in verbo Ascēdere. t. v ℭ Nō deserā. Iure hūano hęc verba non deseram/ sic essēt interpretanda. Non deserā idest non dimittā nō solū imperpetuū/ sed nec etiam ad tempus. plus eī est non deserere q̄ non derelinquere. quia derelinquere respicit perpetuā dimissione: deserere vero/ temporariam. Ista notat Bar. in l. Qui agros. in princ. C. de omni agro deserto. lib. x. x ℭ Deserit disciplinā. Iure hūano ista sentētia clare procedit in his q disciplinam militarē sub qua erant constituti deserunt. Tales eni & egestatem incurrunt & ignominiā: vt est bonus textus/ quā isti egestatē & ignominiā incurrant/ satis declarans/ in l. 1. C. de deserto. li. 12. vbi dicit. Si quis forte desertorē agro tecto ve susceperit/ atq; apud se diu passus fuerit delitescere: actor quidē vel procurator locis q hoc sciēs prudensq; cōmiserit/ capitali supplicio subiuget. dñs vero (si huius rei cōsci9 fuerit) prędij in quo latuerit desertor amissione puniatur. Si quis aūt desertorē pdiderit mediocris loci: ingenuus imunitate potiatur. Neq; solū de his loquimur q pxime signis fœlicibus applicati/ militię rudimenta timuerint: verūetiā qui stepēdijs militarib9 degenerē latebrā pbuisse mōstrātur. Desertor aūt habebit: q̄squis belli tp̄e abierit a signis horū. qui sponte pcessit: peccati anterioris suppliciū nō timebit. Si vero flagitiosa ignauia delitescat/ per eū in cui9 domo fuerit/ vigilātib9 extrinsec9 quoq; officijs publicis vbicūq; corept9/ seueritati iudicis offerat/ degñs mortis gladiū subiturus. sin aūt rector prouinciæ ppositā seueritatē vel grã vel dissimulatiōe distulerit: patrimonij atq; ęstimatiōis dāno subijciat/ & in officij priores capitaliter vindicet. Hęc tex. Et de eadē materia loquēs tex. in l. No oēs. §. Qui in pace. ff. de remilita. dicit. Qui in pace deseruit: eques gradu pellēd9 est/ pedes militiā mutat. In bello idē admissū/ supple desertiōis: capite puniēdū est. Dicit tñ tex. i d. l. Nō oēs. i pri. Nō oēs desertores siliter puniēdi sūt: sed habet & ordinis & stipēdiorū ratio/ & grad9 militię vel loci muneris deserti & anteactę vitę/ sed & nūeri si sol9 vel cū altero vel cū pluribus deseruit/ aliudve quod crimē desertione adiūxerit. Itē tp̄is quo in desertione fuerit & eorū quæ postea gesta fuerunt. Sed etsi fuerit vltro reuersus non cū necessitudine: non erit eiusdē sortis. Hæc tex. y ℭ Veritatē. An aliquo casu veritas deseri possit: videat bo. glo. in c. Qui scādalizauerit. de regu. iu. in antiq. & dicet. §. in verbo Veritas. z ℭ A malitia inhabitantiū. Nō ergo loci bonitatē vel malitiā respicit de9: sed bonitatē vel malitiā habitātiū in loco. Nō eī loca creatori nro nos pximos faciunt: sed nos aut merita bona coniūgunt/ aut mala disiūgunt. Ita dicit textus in c. non loca. 40. dis. Et in c. nos qui præsumus. ea dem distinc. dicit tex. nos qui pręsumus/ non ex locorū dignitate sed morū nobilitate innotescere debemus; nec vrbiū claritate/ sed fidei puritate.

ascendet: nec reuertetur [o] vltra in domum suam/ neq; cognoscet eum amplius locus eius.

ℭ Vbi est nunc prestolatio mea (ait Iob) & patientiam meam quis consyderat? in profundissimum infernum descendent omnia: putasne saltem ibi erit requies mihi? iob. 17. d.

ℭ Tenent tympanum & citharam/ & gaudent ad sonitum organi/ & ducunt [p] in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt. 21. b.

ℭ Quę [q] vtilitas in sanguine meo: dum descendo [q] in corruptionem. psal. 29. b.

ℭ Si ascendero [r] in cœlū/ tu illic es (dñe) si descēdero [r] ad infernū/ ades. psal. 138. b

ℭ Domine inclina cœlos tuos & descēde: tange montes & fumigabūt. 143 a.

ℭ Qui applicabitur mulieri clamosę & stultę/ descēdet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea/ saluabitur. pro. 9. i fi.

ℭ Quis ascendit in cœlum atq; descendit? &c. 30. a.

ℭ Si filius dei es (dicebant Iudęi ad Christum) descende de cruce. mat. 27. e.

ℭ Nemo ascendit in cœlum: nisi qui descēdit [s] de cœlo filius hominis qui est in cœlo. ephe. 4. b.

ℭ Ascendens [t] Ihesus in altum/ captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus. Quod autem ascēdit: quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terrę? Qui descēdit: ipse est & qui ascendit super omnes cœlos/ vt adimpleret omnia.

Deserere & deserens.

ℭ Laudate dominum deū nostrū (inquit Iudith ciuibus suis) qui non deseruit sperantes in se/ & in me ancilla sua adimpleuit manū suā quā promisit domui Israel. &c. Et infra Iudith. iudith. 13 c

ℭ Iustificationem meam quam cœpi (ait Iob) tenere: nō deseram [v]. &c. iob. 27. a.

ℭ Egestas & ignominia ei qui deserit [x] disciplinā: qui autem acquiescit arguenti/ glorificabitur. prou. 13. c

ℭ Doctrina mala deserētiū viam vitę: qui increpationes odit/ morietur. 15. b.

ℭ Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit: iste & pro bucella panis deserit [y] veritatem. 28. e.

ℭ Ab vno sensato inhabitabitur patria: & a tribus impijs deseretur. eccl. 16. a.

Desertum.

ℭ Posuit dominus flumina in desertum/ & exit9 aquarum in sitim: terram fructiferam in salsuginem a malitia [z] inhabitatiū in ea. Posuit desertū in stagna aquarū: & terrā sine aqua i exit9 aquarū. psal. 103. d

a ¶ Audace. Videantur quæ in materia audaciȩ dicta sunt .§.in verbo Audax.

psal.135.b ¶ Confitemini dño dominorum: qui traduxit populũ suũ per desertũ.
câti.3.b. ¶ Quȩ est ista quȩ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhȩ/& thuris & vniuersi pulueris pigmentarij?
8.b. ¶ Quȩ est ista quȩ ascendit de deserto: delicijs affluens/innixa super dilectum suum?
eccli.8.d. ¶ Cum audace [a] non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illũ sanguis/& vbi non est adiutorium elidet te. Et supra audax.
mat.3.a. ¶ Venit Ioannes Baptista predicans in deserto Iudȩȩ: dicens. Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorũ. Et.j.Ioan.Bap.
11.a. ¶ Quid existis in desertum videre (ait Ihesus ad turbas de Ioanne) arundinem vento agitatam?&c. Vt infra Ioannes Baptista.
marci.1.b ¶ Spiritus expulit Ihesum in desertum: & erat in deserto quadraginta diebus & quadraginta noctibus/& tentabatur a sathana. Et infra in verbo Ihesus. latius

exo.20.c. **Desyderare & desyderans.** ¶ Nõ cõcupisces [b] domũ proximi tui (ait dominus) nec desyderabis vxorẽ [c] eius: non seruũ/non ancillam/non bouem/non asinum/nec omnia quȩ illius sunt.
iob.37.b. ¶ Ceruus desyderat vmbram/frumẽtũ desyderat nubes: & nubes spargunt lumen suum.
psal.14.a ¶ Quemadmodum desyderat ceruus ad fontes aquarum: ita desyderat anima mea ad te deus.
puer.21.b ¶ Anima impij desyderat malum: non miserebitur proximo suo.
23.a. ¶ Ne desyderes de cibis eius: in quo est panis mendacij.
24.a. ¶ Ne ȩmuleris viros malos/nec desyderes [d] esse cũ eis: quia rapinas meditatur mens eorum/& fraudes labia eorum loquuntur.
aecces.6.a. ¶ Est aliud malum quod vidi sub sole & quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias & substãtiam et honorem/& nihil deest animȩ suȩ ex omnibus quȩ desyderat: nec tribuit ei potestatem deus vt comedat ex eo/sed homo extraneꝰ vorabit illud. Hoc vanitas & miseria magna est.
ecces.6.d ¶ Melius est videre quod cupias: q̃ desyderare quod nescias. Sed & hoc vanitas est: & prȩsumptio spiritus.
câti.2.a. ¶ Sub vmbra illius quem desyderauerã sedi: & fructus eius dulcis gutturi meo.
ad ro.8.c. ¶ Qui scrutatur corda/scit quid desyderet spiritꝰ: quoniam secũdũ deũ postulat pro sanctis.
1.tess.4.d ¶ Rogamus vos fratres vt honeste ambuletis ad eos qui foris sũt: & nullus aliquid desyderetis.
1.tio.3.a. ¶ Si quis episcopatum [e] desyderat: bonum opus desyderat.
apo.9.b. ¶ In diebus illis quȩrent homines mortem & non inuenient eam: & desyderabunt [f] mori/ & fugiet mors ab eis.

b ¶ Concupisces. Quando rei alienȩ concupiscentia prohibita non censeatur: videatur bonus textus in c. Si de rebus. circa inc. 23.q.7. vbi dicitur. Si qua iam præcisi possidere cœpistis/& vobis ablata/ nobis dominus deus dedit: nõ ideo cõcupiscimus aliena. quia illius imperio cuius sunt omnia / facta/sũt nostra/& iuste nostra sunt. Vos enim vtebamini ad præcisionẽ nos ad vnitatem. Alioquin & primo populo dei possent illi objicere alienæ rei concupiscentiam: qui diuina potestate ab eorum facie qui ea terra male vtebantur expulsi sunt/& ipsi iudȩi a quibus ablatum est regnum secundum verbũ domini/& datum est gẽti facienti iustitiã/possunt objicere alienȩ rei concupiscentiam quia Christi ecclesia possidet vbi persecutores Christi priꝰ regnabant. Hæc tex.

c ¶ Nec desyderabis vxorem. Qui enim viderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mœchatus est in corde. vt dicit tex. Post Mattheũ in c. Qui viderit. 3. q̃str. 5. Et dicit tex. Augustini ĩ c. si cui. in princ. de pœni. distinc. 1. Si cui nõ cõtingat facultas concũbẽdi cum coniuge aliena/tamẽ planũ sit eũ aliquõ cupere/& si potestas detur esse facturum: non minus reus est q̃ si in ipso facto dep̃henderet. Hæc tex.

d ¶ Nec desyderes Qui enĩ cũ malis versabitur malus erit: & qui tetigerit picẽ / inqnãbit ab ea. dicit Archi. pꝰ Salomonẽ in c. Ecclesias. ĩ fi. 13.q.1.

e ¶ Pro interpretatione huius dicti: videatur bonꝰ tex. in c. Qui episcopatũ. 8.q.1. vbi dr. Qui ẽpatũ desyderat bonum opꝰ desyderat. Exponere voluit apostolus quid sit episcopatꝰ: q2 nomẽ est operis non honoris. Græcũ est enĩ/atq; inde dictũ vocabulũ: q2 ille q præficit/illis quibus præficit superintẽdit/curam eorũ sc3 gerens. Scopos quippe intentio est. Ergo episcopos si velimꝰ/ latine supintẽdẽtes possumꝰ dicere: vt itelligat nõ se ẽpm q præesse dilexerit/nõ p̃desse. Hȩc tex. Circa istã etiã sententiã Pauli videat bo. tex. ic. displicet. vers. s3 neq;. 23. q.4. vbi dicit. Tu qui neminẽ existimas cogẽdum ad bonũ: attẽde quid dixerit apostolꝰ. Qui ẽpatũ desyderat: bonũ opꝰ desyderat. & tñ multi vt ẽpatũ suscipiãt: tenẽtur/inuiti p̃ducũtur/includunt/patiũtur inuiti mala q̃ nolũt/donec eis adsit volũtas suscipiẽdi operis boni. Hȩc tex. Cȩtera q̃ hic dici posset: dicent. ĵ. in verbo Eps.

f ¶ Desyderabũt mori. &c. Iure etiã hũano desyderãt aliqui mori: & fugit mors ab eis. Nõ ei debet audiri/mori volẽs: nisi eã aliqd morte dignũ egisse cõstiterit. Tex. est in l. 1. §. si quis vltro. ff. de q̃stio. De quo tex. dictũ est. §. in verbo Dauid. Et ideo dicit tex. Vlpianiurecõsulti bñ notãdꝰ in l. nõ tñ. ff. de appel. Nõ tñ ei qui ad supplicũ ducit/ p̃uocare p̃mittit: verũ alij quoq; noie eiꝰ. non tñ si ille mãdauerit: verũ quisquis aliꝰ p̃uocare voluerit. Neq; distinguit: vtrũ necessarius eiꝰ sit necne. Creat aũt hũanitatis ratio: oẽm p̃uocationẽ audiri debere. Ergo etsi ipse acquiescet sentẽtiȩ/nec q̃rimꝰ cuius intersit: quid ergo si resistat qui dãnatus est/ aduersus prouocationẽ/ nec vault admitti eius appellationẽ perire festinans? adhuc putẽ differendum supplicũ. Hæc textus.

Desyderium & desyderabilis.

¶Abstulit deus quasi vent⁹ iob.30.c.
desyderium meum: & velut nubes pertransit salus mea.

¶Abominabilis homini fit in vita sua panis: & animę illi⁹ cibus ante 33.c.
desyderabilis.

¶Laudatur g peccator in desyderijs animę suę: & iniquus benedicitur. psal.9.d.

¶Desyderium pauperum exaudiuit domin⁹: & pręparationem cordis 9.g.
eorum audiuit auris tua.

¶Desyderium cordis eius tribuisti ei domine: & volūtate labiorū eius 20.a.
non fraudasti eum.

¶Dn̄e ante te oē desyderiū meū: & gemitus me⁹ a te nō est abscōditus. 37.b.

¶Desyderium peccatorum peribit. 111.in fi.

¶Melior est sapientia h cunctis opibus p̄ciosissimis: & omne desydera- prou.8.b.
bile ei non potest comparari.

¶Quod timet impius veniet super eū: desyderium suum iustis dabitur. 10.d.

¶Desyderium iustorum omne bonum est: pręstolatio impiorū furor. 11.c.

¶Desyderium impij monumentum est pessimorum: radix autem iusto 12.b.
rum proficiet.

¶Desyderium si compleatur, delectat animam: detestātur stulti eos qui 13.d.
fugiunt mala.

¶Desyderia occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius 21.d.
operari.

¶Extollentiā oculorum meorum (domine) ne dederis mihi: & omne eccl.23.a.
desyderium i auerte a me.

¶Species mulieris exhilarat faciem viri sui: & super omnem concupi- 36.d.
scentiam hominis superinducet desyderium.

¶Ego veni (ait Gabriel ad Danielem) vt indicarem tibi: quia vir desy- dan.9.f.
deriorum es.

¶Carnis curam ne feceritis in desyderijs k. ro.13.ī fi.

¶Spiritu ambulate l: & desyderia l carnis non perficietis. Et supra gala.5.c
in verbo Caro.

¶Qui volunt diuites fieri: incidunt m in tentationem & in laqueum 1.tio.6.b
diaboli, & desyderia m multa et inutilia, & nociua, quę mergūt homines
in interitum & perditionem.

¶Iuuenilia desyderia fuge: sectare vero iustitiam, fidem, spem, charita- 2.tio.2.d.
tem, & pacem cum his qui inuocant dominum de corde puro.

¶Sunt qui penetrāt domos, & captiuas ducunt mulierculas n oneratas 2.tio.3.b.

g ¶Hunc psalmographi versiculum citat textus Augustini in notabili proposito in c. donare. 86. distic. vbi dicitur donare res suas histrionibus: vicium est immane, nō virtus. & scitis de talibus q̄ sit frequēs fama cum laude: quia laudatur peccator in desyderijs animę suę, & qui iniqua gerit benedicitur. h ¶Sapientia. De ciuili sapiētia textus est similis sententię in l.1. versi. proinde. ff. de varijs. & extra. cogni. vbi dicitur. Est quidem res sanctissima ciuilis sapientia: sed quæ precio nūmario non veniat ęstimanda. i ¶Omne desyderiū: supple quo in superbiam erigar, & ab humilitate desciscā. Tale enim desyderiū nō immerito petim⁹ vt a nobis auertatur: quia (vt dicit notabilis text⁹ Chrysostomi) quicūq; desyderauerit primatum in terra: inueniet cōfusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi cōputabit: qui de primatu tractauerit. Nec vnusquisq; festinet quomodo alijs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam nō qui maior fuerit in honore inter homines ille est iustior, sed qui fuerit iustior ille maior. Hæc text⁹. k ¶Desyderijs. i. delicijs & voluptatib⁹. & sic prohibet apostol⁹ superflua: non autem necessaria. ita hanc sententiam intelligit textus Hieronymi in c. Nō mediocriter. in fi. de conse. distinc. 5. de quo textu dictū est. s. in verbo Caro. l ¶Simile est quod dicit textus Hieronymi in c. Nūq̄. in princ. de cōsecra. distic. 5. vbi dicit. Ama scientiam scripturarum: & carnis vicia non amabis. m ¶Incidunt. Radix enim omniū malorū est cupiditas: dicit text⁹ post apostolum. in c. bonorū. 47. distinc. & qui sic incidit in tentationem & desyderia diuitiarum: impetiginem dicit habere in corpore. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat: & absq; occupati tędio excrescēs membrorū faciem decoram fœdat. quia etiā auaritia, capti animam dum quasi delectat: exulcerat. dum adipiscēda quisq; negocia cogitationi obijcit: inimicitias accendit, & dolorem in vulnere non facit: quia ęstuanti animo ex culpa abūdātiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum quoq; virtutum per hanc pulchritudo deprauat. & quasi totum corpus exasperat: quia per vniuersa vicia animū supplantat. Paulo attestante qui ait ad Timo. Radix omnium malorum est cupiditas. Ista sunt formalia verba Gregorij in c. 1. versi. impetiginē quoq; habet in corpore. 49. distinc. n ¶Mulierculas. De istis mulierculis quę ducuntur varijs desyderijs & erroribus: videatur bonus text⁹ Augustini in c. Episcopi. versi. illud etiam. 26. q. 5. vbi dicitur. Non est omittendum q̄ quædam sceleratæ mulieres retro post sathanā conuersę, dęmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur cum Diana nocturnis horis dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spacia intempestę noctis silentio pertransire, eiusq; iussionibus obedire velut dominę, & certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinam hę solæ in perfidia sua perijssent: & nō multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta hæc vera esse credunt, & credēdo a recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur: cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitrantur. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo dei omni instantia prædicare debent: vt nouerint hæc omnino falsa esse, & non a diuino sed a maligno spiritu talia phātasmata mentibus fidelium irrogari. Si quidem ipse sathanas

qui tranſfigurat ſe in angelum lucis/cum mentem cuiuſcū[q] mulieris reperit/ & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit: illico tranſformat ſe in diuerſarū ſpecies figurarū at[q] ſimilitudines/ & mentē(quam captiuatam tenet)in ſomnijs deludens/modo læta/modo triſtia/modo cognitas/modo incognitas perſonas oſtendens/per que[q] deuia deducit.& cum ſolus ſpiritus hoc patitur: infidelis hoc non in animo/ſed in corpore euenire opinatur. Hæc tex.

peccatis/ quę ducuntur varijs deſyderijs: ſemper diſcentes [o]/& nun[q] ad ſcientiam veritatis peruenientes.

Tit.2.c. ¶Abnegantes impietatem & ſęcularia deſyderia: ſobrie & iuſte & pie viuamus in hoc ſęculo.&c.

1.pe.1.c. ¶Succincti lumbos mentis veſtrę/ſobrij perfecti ſperate in eam quę offertur vobis gratiam in reuelationem Iheſu Chriſti: quaſi filij obedientię/non configurati prioribus ignorantię veſtrę deſyderijs/ ſed ſecundū eum qui vocauit vos ſanctū/vt & ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis/ quoniam ſcriptum eſt. Sancti [p] eritis: quoniam ego ſanctus ſum.

1.pe.2.b. ¶Chariſſimi: obſecro vos tan[q] aduenas et peregrinos abſtinere vos a carnalibus deſyderijs quę militant aduerſus animam.&c. Et ſupra in verbo abſtinere: & diffuſius in verbo conuerſari.

Deſinere.

ioā.34.d. ¶Pater mi probetur Iob vſ[q] ad finē: ne deſinas ab homine iniquitatis qui addidit ſuper peccata ſua blaſphemiam.

ſapię.5.c. ¶Tan[q] ſagitta emiſſa in locum deſtinatum/diuiſus aer continuo in ſe reduſus eſt vt ignoretur tranſitus illius: ſic & nos nati continuo deſinimus eſſe/& virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere/ in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.

eccl.23.c. ¶Homo nequam in ore carnis ſuę nō deſinet: donec incendat ignem.

1.pe.4.b. ¶Qui paſſus eſt in carne deſijt [r] a peccatis: vt non iam deſyderijs hominum/ſed voluntate dei quod reliquum eſt in carne viuat temporis.

Deſolatus.

1.tío.5.a. ¶Quę vere vidua eſt & deſolata [s]/ſperet [t] in deum: & inſtet obſecrationibus & orationibus nocte ac die.

Deſperare & deſperatio.

2.reg.2.f. ¶Exclamauit Abner ad Ioab: et ait. Nū vſ[q] ad internitionem tuus mucro deſæuiet? An ignoras [q] periculoſa ſit deſperatio [v]?

o ¶Diſcentes. De hijs qui ſemper diſcunt/& nū[q] ad ſcientiam veritatis perueniunt/loquitur tex. Auguſtini in c. Nec mirū.col.2.26. queſti.5. vbi Auguſtinus poſitis multis diuinationum ſpeciebus quibus a diabolo illuduntur/dicit. His portentis per diabolorum fallaciam illudit curioſitas humana: quādo impudenter appetūt ſcire quod nulla ratione competit eis īueſtigare. Et hæc poteſtas immundis ſpiritib9 ideo datur: vt peruerſos ſibi aptent/ hoc eſt prauos homines ſeducāt/illos ſc3 qui ſpernunt veritatē & credunt mendacio / et qui iuxta Pauli ſententiam onerati peccatis ducuntur varijs deſyderijs/ſemper diſcentes/ nū[q] ad ſcientiæ veritatem peruenientes. Hæc tex.

p ¶Sancti. Videant̄ ānotata in verbo Sctūs.

q ¶Deſinim9 eſſe. De breuitate vitæ hoīs dicetur ī verbo Homo.

r ¶Deſijt. Sic ergo deſinere dicitur: quod nū[q] cœpit. Hic eni Chriſtus dicit̄ deſijſſe a peccatis: cum tamen certo certius ſit ipſum nū[q] peccaſſe. Et ita etiā verbum deſinere qn[q] ſumitur in iure humano: vt ſcilicet illud dicat̄ deſinere quod nū[q] cœptum eſt. Tex. eſt ī.l.3.§.deſinere.ff. vſuſf. quēad.caueat. vbi dicitur. Deſinere pertinere vſūfructū accipiemus: etiam ſi nec cœperit pertinere.& committitur nihilomin9 ſtipulatio(ſupple de re reſtituenda cum deſierit vſuſfructus)quaſi deſinat pertinere quod nec cœperit. Hæc tex. Et eodē mō/quando[q] aliquis dicitur amittere illud quod nū[q] habuit. vt eſt tex. clarus cum glo. in c. Quorūdam. in fi.23.diſ. in c. quia iuxta. in verbo ſacerdotio.5.q.6. in c. Conſilia.17.diſtinc.& .23.q.4. Guiliſarius. Regulariter tamē nō dicit̄ aliquid deſinere/ niſi cœperit: cum finis dicatur reſpectu principij. Tex. eſt in l. non poteſt videri deſijſſe.ff. de regu. iuris. vbi dicit̄. Non pōt deſijſſe habere: qui nū[q] habuit. Et idem ſentit text9 in notabili caſu in l. titio vſuſfructus.ff. de condi. & demon. vbi dicit̄. Titio vſuſfructus ſerui legat9 eſt. etſi ad eū pertinere deſijſſet: libertas ſeruo data eſt. Titius viuo teſtatore deceſſit. libertas non valet: quia conditio nec initiū acceperit. Ergo & ſi viueret Titius/ & capere nō poteſt: idem dicendū eſt. Deſijſſe enim nō videt̄: quod nec incœpit. Hæc tex.

s ¶Deſolata. Deſolata vidua dici poteſt: quæ eſt depauperata/vel a potioribus ſuis amicis & parentibus relicta: nō tñ omnino deſtituta. ſicut etiā monaſteriū dicit̄ deſolatū quod eſt depauperatū/vel a monachis relictū: nō tñ omnino deſtitutū. prout notat Hoſtieñ. declarando illū textum in c. Quia monaſterium. de religio. domibus.

t ¶Speret. Non iniuria monetur vidua deſolata/ vt ſperet in deū/& inſtet orationib9: ſolus eni deus res omnino deſperatas donare/& conſūmare ſuę virtutis magnitudine poteſt. Ita dicit textus Iuſtiniani imperatoris in l. 1. paulo poſt princ. C. de vete. iure. enucle.

v ¶Deſperatio. Deſperatio ideſt ſui ipſius interfectio(de qua deſperatione loquitur hęc ſententia)iure ciuili ſatis tolerabatur: cum quis ad eam tędio vitę/ vel impatientia doloris mouebatur. Secus ſi mouebatur ad eam faciendam ex cōſciencia criminis commiſſi/ ſeu metu pœnę propter ſuum delictum incurrendę. Tali enim caſu bona interficientis ſeipſū applicabātur fiſco. Tex. eſt clarus in l.1. C. de bonis eorū qui mor. ſibi conſciue.& in l. fi. in prin. iuncto.§. ſi quis tędio vitę.ff eodem ti.& dictum eſt. ſ. in verbo Achitofel. Et idem dicēdum eſt ſi quis ſeipſum attētat interficere: quia talis etiam de iure ciuili impunitus remanere non debet. Tex. eſt in d. l. fi. verſi. Sic autem hic diſtinguitur.ff. eodem. vbi dicitur. Quęritur an is qui ſibi manus intulit & nō perpetrauit/ debeat puniri? Nā oino puniēdus eſt: niſi tędio vitę/ vel impatientia alicuius doloris coactus eſt hoc facere. & merito ſi ſine cauſa ſibi manus intulit: puniēdus eſt. Qui enim ſibi non pepercit: multo minus alij parceret. Hęc tex. De iure autē canonico quōcun[q] ideſt ex quacun[q] cauſa quis ſeipſum interficiat: homicida cenſetur/& grauiſſime delinquit. Tex. eſt ſumptus ex Auguſtino. li.1. de ciuitate dei. in c. ſi non licet.23.q.5. vbi dicitur. Si non licet alicui priuata poteſtate hominem occidere innocentem / cuius occidendi licentiam lex nulla concedit: profecto etiam qui ſeipſum occidit/homicida eſt. & tanto nocentior cum ſe occiderit: [q]to innocentior in ea cauſa fuit qui ſe occidendum putauit.

Et subiungit. In sanctis canonicisq; libris nobis nusq; diuinitus pceptū permissumve reperiri pōt: vt vel ipsius adipiscendæ immortalitatis/ vel ipsius mali cauendi curandive causa nobismetipsis necem inferamus. Nam prohibitos nos esse intelligendū est: vbi lex ait. Non occides. præsertim quia non addidit proximū tuū. &c. Hæc text9. Et dicit tex. in c. non est. eadē causa & questi. Non est nostrum mortem accipere: sed illatam ab alijs libēter accipere. Vnde & in persecutionibus non licet mihi propria perire manu/ absq; eo id est etiā si aliter castitas periclitetur: sed percutiēti colla submitere. Hęc tex. quē in dictione absq; ita declarandū sentit Archi. ibi. & Panor. in c. ex parte. in. 2. nota. de sepul. vbi generaliter dicit per illū tex. in c. non licet. q; non debet quis seipsum occidere/ ne alias peccet in corpus suū/ vel propter molestias/ vel propter passiones huius sęculi vitandas. Et ideo textus gnāliter loquens in c. placuit. 23. q. 5. dicit. Placuit/ vt hi qui sibiipsis voluntarie/ aut per ferrum/ aut per venenum/ aut per pcipitium/ aut per suspendium/ vel quolibet modo inferunt mortem: nulla prorsus pro illis in oblatione cōmemoratio fiat/ neq; cū psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur. Hæc tex.

x ℭ Non desperes. De deo amico nr̄o (vtpote cum sic dilexerit nos vt vnigenitum suum daret) hæc sententia intelligi pōt/ ita q; eius sēsus sit/ si deum nostrum etiam grauissime offenderimus/ non desperemus. est enim regressus ad ipsum: quandoquidē misericordię eius non est numerus. Et sic de desperatione idest diffidentia veniæ ppter peccata nostra/ loqui pōt hæc sentētia. vnde videatur bonus tex. Augustini in c. Agnouimus. 26. q. 6. vbi dicit. Horremus tantę impietatis aliquem inueniri/ vt de dei bonitate desperet: quasi nō posset ad se quouis tēpore concurrenti succurrere/ & periclitantē sub onere peccatorū hominē redimere. Et difficit tex. in c. 1. de pœni. distinc. 7. Nemo desperandus est/ dum in hoc corpore cōstitutus est: quia nonnūq; quod diffidētia ætatis differtur/ consilio maturiore perficitur. Hæc textus. Quo satis innuitur non esse desperandum de dei misericordia: etiam si quis seipsum emendare non possit vel non velit. Quod etiā fatetur Gregorius qnid tunc agēdum sit demonstrans: prout legitur in textu qui Gregorij est in c. falsas pœnitentias. circa me. de pœni. distinc. 6. vbi dicitur. Qui bona alterius iniuste detinet/ vel qui odium in corde gerit: recognoscat se veram pœnitentiam nō posse peragere per quam ad ęternam vitam peruenire valeat/ nisi odium ex corde dimittat/ vel bona quæ iniuste abstulit restituat. Ne tamen desperet: interim quicquid boni poterit facere/ hortamur vt faciat/ vt omnipotens deus cor illius illustret ad pœnitentiam. Hęc tex. Istius aūt desperationis seu diffidentię de peccatorum venia/ causam præbent nonnūq; pastores seu rectores aut superiores/ qui subditis suis in aliqua grauiora peccata lapsis/ recedite (inquiūt) recedite polluti. Abite: nolite nos tāgere. Nobiscū nolite cōmunicare. Talis loquela non illuminat cæcū/ non sanat ęgrotum/ non curat infirmū: sed magis occidit/ atq; in desperationem periclitantē mittit. Ista sunt verba Hieronymi super Hieremiā/ quæ ponūtur in c. Recedite. 45. distinc.

y ℭ Videatur quod annotatū est huic sententiæ. s̄. in verbo Amicus.

z ℭ Aperuit. De fœcūditate Lię/ & sterilitate Rachelis: est notabilis tex. in c. Nisi cū pridē. col. fi. de renūci. vbi dicit. Ista scz vita cōtēplatiua magis suauis ē/ illa scilicet vita actiua magis vtilis: cū in fœcunditate sobolis lippitudo Lię Rachelis pulchritudini sit prelata. Hæc tex. De ista etiam materia in eodē pposito cōtēplatiuę scz & actiuę vitæ loquēs tex. in c. licet. de regula. paulo ante fi. dicit. Vnigenit9 dei filius Ihesus Christus: nō de Rachele secundū carnē nat9 est/ sed de Lia. Vñ qñ pōt epūs pdesse pariter & pesse: nō debet (occasione supple vitę cōtēplatiuæ) licētiā postulare aut etiā obtinere. Hæc tex.

a ℭ Indumentū. Paupertatis aut religionis ratione non habentes indumentū/ vel habentes sed vile vel abiectū: nedum despici/ sed nec etiam derideri debēt. Tex est in c. 1. circa me. 21. q. 4. de quo tex. videatur. s̄. in verbo Deridere.

b ℭ Non despicies. Videatur quod huic sententię annotatum est supra in verbo Cor.

c ℭ Despicitur. Satis conforme est huic sententiæ adagium illud metricum. Non bene conueniunt/ nec in vna sede morantur Maiestas et amor. De quo adagio in notabili proposito loquitur Hostiensis in c. Ioannes. de cleri. coniuga. Et quoniam ambulantes recto itinere despiciuntur ab eo qui infami graditur via: si plures domum conduxerint/ & eorum aliquis via infami gradi incipiat: cum alij recto itinere/ velint ambulare/ poterunt eum expellere/ etiam si esset inter eos conuentio ne infra certum tempus separentur. Bonus est tex. in l. si cōuenerit. in fi. ff. pro socio. per quem ita decidit Ange. Areti. in. §. fi. Insti. de loca. & cōduc. Et ad hoc facit etiā tex. cū glo. in l. Nē

ℭ Elegit suspēdiū anima mea (inquit Iob) & mortem ossa mea. Desperaui: nunq; vltra iam viuam. iob. 7. c.

ℭ Erudi filium tuum ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. proū. 16. c

ℭ Si desperaueris in die angustię lapsus: imminuetur fortitudo tua. 24. a.

ℭ Ad amicū si pduxeris gladiū/ nō desperes [x]: ē enī regress9 ad amicū. eccl. 22. c.

ℭ Denudare [y] amici mysteria: desperatio est animę infelicis. 27. c

Despicere. ℭ Agar ancilla Sarai concepisse se videns: despexit dominam suam. &c. Vt supra Agar. Et infra Sarai. gen. 16. a.

ℭ Vidēs dominus q; Rachel despiceret Liam: aperuit [z] vuluam eius/ sorore sterili permanente. &c. Vt infra Lia & Rachel. 29. f.

ℭ Stulti despiciebāt me (ait Iob) & cū ab eis recessissē/ detrahebāt mihi. iob. 19. c.

ℭ Si despexi pretereuntem (ait Iob) eo q; non habuerit indumentum [a]/ et absq; operimento pauperem: &c. pro frumento oriatur mihi tribul9/ et pro ordeo spina. 31. b.

ℭ Timeat dominum omne semen Israel: quoniam non spreuit neq; despexit deprecationem pauperis. psal. 21. e.

ℭ Adiutor meus esto/ ne derelinquas me: neq; despicias me deus salutaris meus. 26. c

ℭ Cor contritum et humiliatum deus non despicies [b]. 50. d.

ℭ Exaudiuit pauperes dominus: & vinctos suos non despexit. 68. g.

ℭ Opera manuum tuarum domine ne despicias. 137. in fi.

ℭ Sapientiam atq; doctrinam/ stulti despiciunt. proū. 1. a.

ℭ Qui despicit amicū suū/ indigēs corde est: vir autem prudēs tacebit. 11. b.

ℭ Ambulans recto itinere & timens deum: despicitur [c] ab eo qui infami graditur via. 14. a.

aliter.ff.de vſu. & habita. vbi glo. dicit ꝙ ſcholaris ſocius cum alijs nõ poteſt in cameram cõem ganeas inducere. d ℭ Exprobrat. Paupertatẽ enim dñs & factor noſter deus dedicauit: vt eſt notabilis textus Hieronymi ic. gloria epiſcopi in ſi. principij .12. q̃ſti.2. vbi dicitur. Cũ paupertatẽ domus ſuę/ pauper dñs dedicauit: portemus crucẽ et delicias lutum putemus. e ℭ Inſipientiũ. Circa hanc ſententiã videatur bonus textus in c. in mãdatis. verſi. ſi vero .43. diſtinc. vbi dr̃. Si quis in his q̃ palam ſunt peccatis inuolutus permanet inquinatus: non me oportet aliquid de ſecretioribus & remotis diuinę ſcientię proloqui/ ſed magis proteſtari & cõuenire illum/ vt peccare de

pue.17. a ℭQui deſpicit pauperem/ exprobrat [d] factori eius: & qui in ruina lętatur alterius/ non erit impunitus.

puer.23. b ℭIn auribus inſipientium [e] ne loquaris [e]: quia deſpicient doctrinam eloquij tui.

28.d. ℭQui dat pauperi/ nõ ĩdigebit: q̃ deſpicit deprecãtẽ/ ſuſtinebit penuriã.

30.c. ℭOculum qui ſubſannat patrem/ & qui deſpicit partum matris ſuę: ſuffodiant eum corui de torrentibus/ & comedant eum filię aquilę.

Eccẽſ.7.b ℭConſydera opera dei: ꝙ nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit [f].

Cãti.8. a. ℭQuis mihi det fratrem meum ſuggentẽ vbera matris meę: vt inueniã te ſolum foris/ & deoſculer te/ & iam nemo deſpiciat?

8.c. ℭSi dederit homo omnem ſubſtantiam dom9 ſuę pro dilectione: quaſi nihil deſpiciet [g] eam.

Ecci.2. b. ℭQuis inuocauit dominum: et deſpexit illum?

8.b. ℭNe deſpicias [h] hominẽ auertentẽ ſe a peccato: neq; improperes [h] ei.

8.b. ℭNe deſpicias narrationem preſbyterorum [i] ſapientium: & in prouerbijs [i] eorum conuerſare.

10.c.ĩ fine ℭGloria diuitum honoratorum & pauperum: timor dei eſt. Non deſpicere [k] hominem iuſtum pauperem/ & nõ magnificare [k] virum peccatorem diuitem.

Ecci.30.b ℭNon des filio poteſtatẽ in iuuentute: & ne deſpicias [l] cogitatus illius.

31. ppe ſi. ℭIn conuiuio vini non arguas proximum: & non deſpicias eum in iocunditate illius. &c.

ſinat/ & actus ſuos a vitijs emẽdet. Quod ſi ingeſſerit/ & prouocauerit nos dicere ea quę eũ minus recte agẽtẽ nõ oporteat audire: prudẽter eũ debemus eludere. Nã nihil oino reſpondere/ auditorũ cauſa vtile nõ videtur: ne forte æſtiment nos rñſiõis penuria declinare certamẽ/ & fides eorũ ledaẽ nõ ĩtelligẽtiũ ꝓpoſitũ noſtrũ. Hęc tex. f ℭ Deſpexerit. Nullũ tamen deſpicit deus: niſi peccatis ſuis deſpectionẽ merentibus. vt eſt bonus textus Auguſtini in c. Nabuchodonoſor. verſi. cũ vero. 23. q̃ſti. 4. vbi dr̃. Cũ aliquos a deo aut traditos deſyderijs ſuis ãt obduratos legim9 aut relictos magis ꝑdis ſuis: hoc ipſos meruiſſe ꝓfitemur. q̃a talia ipſorũ crimina ꝓceſſerunt: vt ipſi ſibi pœnam debuerint/ qua eis etiã ſupplicũ verteret in reatũ. atq; ita nec de iudicio dei q̃rimur/ quo deſerit meritos deſeri: & mię ei9 gr̃as agim9/ qua liberat nos meritos liberari. Hęc tex. g ℭ Deſpiciet. Et nõ mirũ: valida eſt eñ vt mors dilectio. hoc eſt/ virtuti mortis dilectio comparaẽ: quia nimirũ mentem quam ſemel ceperit/ a delectatione mũdi funditꝰ occidit. Ita dicit tex. qui Gręgorij eſt/ in c. valida. de peni. diſ. 2.

h ℭ Non deſpicias. ſupple quia peccator fuit. non eñ debet in aliquo deſpici qd fuit: quia iam incipit eſſe quod non fuit. vt dicit tex. in c. ferrum. in ſi. 50. diſtinc. Immo qui peccauit/ & poſtea auertens ſe a peccato dignã pœnitentiã egit: cõmendabilior videtur q̃ qui non peccauit/ & ꝓpterea nullam pœnitẽtiam egit. Bonus eſt textus in c. fidelior. in prin. eadẽ diſtic. vbi dr̃. Fidelior factus eſt Petrus poſtq̃ fidẽ ſe ꝑdidiſſe defleuit: atq; iõ maiorẽ gr̃am cepit q̃ amiſit. Et ideo data paritate in oĩbus cęteris/ potius qui peccauit & digne pœnituit/ eligẽdus eſſet: q̃ qui ſemper bonus fuit. glo. eſt in eius principio ita ſentiẽs in d. c. fidelior. ĩ verbo gratiã. Quã quãdo in vtroq; datur paritas/ meritorum: ſequiẽ Dñicus ibidẽ & Fely. in c. Eã te. col. ſi. 10. de reſcrip. & in quo c. eam te. eſt bonus textus pro hac ſententia Salomonis. & ꝑ effectu ex ea eliciendo. ibi eñ caueẽ vt qui ſe ab infidelitatis peccato auertit ſeu cõuertit poſſit ad eccleſiaſtica bñficia ꝓmoueri. ibiq; ſcribẽdo collatori dicit Papa cõformiter ad hanc Salomõis ſententiã. Pro eo ꝙ talis Iudęus fuit: ipſum dedignari nõ debes. Illud tamẽ non procederet in peccato hęreſis. Si eñ Chriſtianus incidat in hęreſin: licet ab ea poſtea ſe auertat/ nõ poterit ad eccleſiaſtica beneficia ꝓmoueri. Facit bo. tex. in c. 1. ĩ fi. 1. q̃ſti. 7. Nõ ꝓcederet etiam quod dr̃ in d. c. eam te. in Iudęo qui nouiter ab infidelitatis crimine ſe auertiſſet/ ſeu cõuertiſſet. Extat namq; apoſtolicũ pręceptũ dicẽs. Nõ neophitũ: ne forte elatus in ſuperbiam/ in iudiciũ incidat & in laqueum diaboli. Ita dicit tex. in c. 1. 48. diſtinc. De quo dicetur diffuſius in verbo epiſcopus.

i ℭPreſbyterorũ. Preſbyter interpretatur ſenior/ moribus ſcilicet q̃uis non ętate: quia non propter decrepitã ętatem vel ſenectutem/ ſed ꝓpter ſapientiã/ Preſbyteri nominanẽ. Ita dicit tex in c. ſi. 84. diſtinc. Quia tamẽ (vt in Iob legitur) in antiquis eſt ſapientia/ & in multo tempore prudentia: dũ hęc ſententia noiatim loquitur de preſbyteris ſapientibus/ an dici poſſit ꝙ habuit reſpectũ etiam ad ętatem grandęuam. ꝙ ſi ſic: videaẽ textus iſti ſententię ſatis conformis in l. ſi chorus. §. 1. ff. de le. 3. & glo. in c. cum in iuuentute. in verbo ſenilẽ. de preſump. De quibus textu et glo. dictum eſt ſupra in verbo antiquus. d. k ℭ Non deſpicere. & nõ magnificare. Deſpicientibus hominem iuſtum/ & magnificantibus virum peccatorẽ/ imprecatur Eſaias dicens. Vę his qui dicũt dulce amarum/ & amarum dulce: ponentes/ tenebras lucem/ & lucem tenebras. Et iterũ. Vę qui dicitis bonum malũ & malũ bonum. De quibus Eſaię imprecationibus eſt textus in c. ſi quis hominem. iuncto c. ſeq. in prin. 11. queſti. 3. l ℭ Ne deſpicias. Si his verbis velit Salomon dicere/ neminem q̃uis ſuperiorem/ inferioris doctrinam debere deſpicere: videt9 eſt bonus textus in c. ſi. 38. diſtinc. vbi dicitur. Nullus epiſcopus: ꝓpter opprobrium ſenectutis/ vel nobilitatẽ gñis a paruulis vel minimis eruditis ſi qd forte ẽ vtilitatis aut ſalutis/ inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit/ & diſcere atq; agere bona recuſat: magis diaboli q̃ Chriſti membrum eſſe oſtenditur/ & potius infidelis q̃ fidelis eſſe mõſtraẽ. Hęc text9. Et dicit tex. Auguſtini de ſe loquentis. in c. ſi habes. 23. q. 4. Si tibi qd iuſte fiat/ dñs reuelauit: nequaq̃ iuuenilem ætatem tuam & honoris eccleſiaſtici rudimenta contẽno. Senex enim a iuuene/ & epiſcopus tot annorum a collega necdum anniculo/ paratus ſum doceri. Et in c. de Conſtantinopolitana. 22. diſtinc. dicit Gregorius papa. De Conſtãtinopolitana eccleſia quod dicunt/ quis eam dubitat ſedi apoſtolicę eſſe ſubiectã? tamẽ ſi quid boni vel ipſa vel altera eccleſia habet: ego etiam minores meos quos ab illicitis prohibeo/ in bono imitari parat9

sum. Stultus enim est qui se in eo primum existimat: vt bona quę viderit/ discere contemnat. m ¶ Videant annotata ī verbo vidua. n ¶ Infirmitate. Iure etiã humano in infirmitate sua nõ debet quis seipsum despicere. Ideo qui infirmus est/ si medicinã sibi dari phibeat: non est ei acquiescẽdũ/ immo talis pręsumitur furiosus. glo. est no. in c. pudendũ. 83. distinc. de qua apud legistas meminit & eam sequit̃ Alexan. de imola. in l. quis. in fi. ff. solu. ma. & diffusius dicet infra in verbo medicina. o ¶ Fili. &c. Circa hãc sententiã videantur quæ annotata sunt supra in verbo defunctus. & infra in verbo lachrymę. & ĩ verbo sepultura. p ¶ Carnẽ tuam ne despexeris. Huic sẽtẽtię facta est annotatio q̃ videri potest supra in verbo caro. q ¶ Videant q̃ dicet̃ in verbo sacerdos. r ¶ Hoc dictũ pphęticũ ponit̃ in c. cũ marthę. col. 2. de cele. missa. s ¶ Si seduxerit. Seduxerit/ idest persuasione dolosa ad volendum ac cõsentiẽdũ induxerit. Istã declaratione sentit glosa in regula. scienti. de regu. iuris. lib 6. Idẽ tamẽ dicẽdũ esset/ si spõte virgo consensisset suę defloratiõi: quia adhuc hęc sententia pcederet. Ita tenẽt Panor. Io. de ana. & cõiter doc. in c. 1. (qd oĩmode ex ista sententia factum est) de adulte. Virgo em̃ q̃tũcunq; volens semper p̄sumit̃ decepta ac seducta. vt est notabilis textus ĩ l. 1. circa fi. C. de rap. virgi. vbi dr̃ Hoc ipsum velle mulieris: ab insidijs nequissimi hois qui meditat̃ rapinã inducitur. nisi etem̃ eam solicitauerit/ nisi odiosis artibus circũuenerit: nõ facit eam velle in tantũ dedecus sese prodere. Hæc textus. t ¶ Virginem/ si p virgine cõiter habeatur ĩ qui eã seduxit nõ potest allegare eã non virginẽ/ saltẽ vt sibi credat̃. immo virgini seductę/ allegãti se fuisse virginẽ/ credet̃: nisi doceat̃ de cõtrario. quia ratiõe delicti: transfert̃ on⁹ probãdi in seductorem. Facit bonus textus in c. continuebatur. de desponsa. impu. per quem textum idẽ dicit Panor. in d. c. 1. colũ. 1. de adul. v ¶ Necdum despõsatã. Si enim desponsata esset: censeretur iam nupta. et haberet locũ pœna adulterij: quia adulterium nedum in nupta/ sed etiam in sponsa committitur. immo necdum committitur in sposa de pręsenti: sed etiam in sponsa de futuro. prout est bonus textus in l. si vxor. versi. diuus Seuerus. ff. de adulte. vbi dicitur. Diuus Seuerus & Antonius rescripserunt etiã in sponsa hoc idem vindicãdum: quia nec matrimonium qualecũq;/ nec spem matrimonij violare permittitur. Hæc tex. Et ita etiam tenet glosa in c. quẽadmodum. in verbo sponsa. de iureiu. & Panor. in c. discretionem. in. 3. no. de eo qui cogno. consan. vxo. suę. x ¶ Dormierit. id est vigilando corruperit. Ita declarant communiter docto. in d. c. 1. de adulte. & probatur hęc declaratio in c. significasti. eodem ti. y ¶ Dotabit & habebit. Ista copulatiua resoluenda est in disiunctiuam. sufficit enim q̃ virginem seductam dotet/ vel ducat in vxorẽ. idest/ si eligat dotare: non tenetur in vxorẽ ducere. & si eligat in vxorem ducere: non tenetur dotare. sed tamen tenebitur/ eam acsi dotata esset alimentare/ & propter dotem non acceptam uon poterit expellere. Istam declarationem sentiunt Hostiensis et Ioannes and. et Henricus Bouhic in c. 2. de adulte. Panormitanus tamen in dicto c. 1. in 3. notabili. & Ioannes de platea. in dicto c. 2. in. 3. no. tenent q̃ tenetur ad vtrumq;: saltem quando elegit eam in vxorem ducere. quia ipsa siue ei nubat qui eã seduxit/ siue alteri: non debet remanere sine dote. Et ista opi. videtur ęquior. Pręmissa procedũt: vbi is qui seduxit/ potest & vult virginem seductam dotare/ vel vxorem ducere & dotare. Quod si non velit/ vel non possit dotare nec vxorẽ ducere: tunc de iure ciuili relegat̃/ aut si est vilis persona fustigat̃. Text⁹ est in §. 2. insti. de publi. iudi. De iure autem canonico corporaliter castigatus secundum q̃ iudici ęquũ visum fuerit/ in monasteriũ retrudi debet ad agẽdam pœnitentiam. de quo nulla sit ei egrediendi facultas. Tex. est in d. c. 2. in fi. de adul. Si vero non velit vel nõ possit vxorem ducere/ sed bene velit dotare: tunc euitabit pœnam detrusionis in monasterium. sed tamen euitare non debet castigationẽ: quia non solũ bursa/ sed etiã persona quę deliquit/ puniri debet. Ita panor. in d. c. 2. de adul.

¶ Non despiciet dominus preces populi: nec viduam [m] si effundat lo- Ecci. 35. c
quelam gemitus. Et infra vidua.

¶ Fili/ in tua infirmitate [n] non despicias teipsum: sed ora dominum/ & Ecci. 38. a
ipse curabit te.

¶ Fili [o] in mortuũ produc lachrymas/ & quasi dira pass⁹ incipe plora- 38. b.
re: & secundum iudicium contege corpus illius/ & non despicias sepulturam illius.

¶ Cum videris nudum/ operi eum: & carnem tuam ne despexeris [p]. Esa. 58. c.

¶ Dicit dominus exercituum ad vos. O sacerdotes [q] qui despicitis no- Mala. 1. b
men meum: & dixistis in quo despeximus nomen tuum? offertis super altare meum panem pollutum/ & dicitis in quo polluim⁹ te? in eo quod dicitis/ mensa domini despecta est. Et infra Sacerdos.

¶ Nũquid non deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisq; Mala. 2. c.
nostrum/ fratrem suum: violans pactum patrum nostrorum?

¶ Custodite spiritum vestrum: & vxorem adolescentię tuę noli despi- Mala. 2. d
cere. Cũ odio habueris eam dimitte: dicit dominus deus Israel. Operiet autem iniquitas vestimentũ eius: dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum: & nolite despicere.

Despectus participium & despectio. ¶ Audi de⁹ noster 2. esd. 4. a
(dixit Neemias) quia facti sumus despectui. Conuerte opprobrium super caput eorum: & da eos in despectionem in terra captiuitatis.

¶ Miserere nostri domine miserere nostri: quia multũ repleti sum⁹ de- psal. 122. a
spectione. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abũdãtibus/ et despectio superbis.

¶ Non est species domino neq; decor. Et vidimus eũ/ & non erat aspe- Esa. 53. a.
ctus: & desyderauim⁹ eum despectum & nouissimum virorum/ virum dolorum & scientem infirmitatem. Et quasi absconditus vultus eius & despectus: vnde nec reputauimus eum. Vere lãguores [r] nostros ipse tulit: & dolores nostros ipse portauit. &c. Vbi latius.

Desponsata. ¶ Si seduxerit [s] quis virginem [t] necdum desponsa- Exo. 22. c.
tam [v]/ dormieritq; [x] cum ea: dotabit [y] eam/ & habebit [v] eam vxorem. Si

z ¶ Cõſueuerũt. Et ſic ĩ dote cõſtituẽda debet attẽdi cõſuetudo loci. qđ an ſit ſẽp verũ: dicet ĩ verbo dos. Sed reſpe-ctu hui⁹ ſniç ẽ aduertẽdũ ꝙ Io. an. Pañ. & Hẽ. bouhic. in d. c. 1. de adul. dicũt ꝙ iſta dos dẽt dari nõ ſolũ hito reſpectu ad dotẽ ſolitã dari virgib⁹: ſed ẽt ad dotẽ ſolitã dari defloratis: cũ certũ ſit ꝙ minor dos ſufficit virgini ꝗ defloratę. Et ſic ad iſtã ſniam dñ dicit ꝙ ſeducẽs reddet pecuniã quã virgies accipe cõſueuerũt: ſubaudiẽdũ ẽ defloratæ. Quia tñ hæc ſubauditio ſatis videt extranea: Io. de platea. in d. c. 1. colũ. 2. dicit ꝙ opi. doctoꝝ ſupra recitata procedit vbi

pater virginis dare noluerit: reddet pecuniã iuxta modum dotis quam virgines accipere conſueuerunt z.

Deu.22.d ¶ Si in agro reppererit vir puellam quę deſponſata eſt/ & apprehendẽs concubuerit cum ea: ipſe morietur [a] ſolus/ puella nihil patietur/ nec eſt rea mortis [b]. Quoniam ſicut latro cõſurgit contra fratrem ſuum & occidit animan eius: ita & puella perpeſſa eſt. Sola erat in agro & clamauit: & nullus affuit qui liberaret eã. Et latius infra in verbo Puella.

Ge.46.if **Deteſtari.** ¶ Deteſtantur Aegyptij omnes paſtores ouium.

Heſt.14.c ¶ Adiuua me ancillam tuam (ait Heſter) nullum aliud auxilium habentem niſi te domine: qui habes omniũ ſciẽtiam/ & noſti quia oderim gloriam iniquorum/ & deteſter cubile incircũciſorum & omnis alienigenę.

puer.13.ã ¶ Verbũ mẽdax [c] iuſtus deteſtabitur: impius autẽ confũdit & cõfũdet.

13.d. ¶ Deteſtantur ſtulti: eos qui fugiunt mala.

14.c ¶ Qui dicũt [d] ĩpio iuſt⁹ es: maledicẽt eis populi/ & deteſtabũt eos [e] trib⁹

exod.22.d **Detrahere.** ¶ Dijs [f] nõ detrahes (dicit dñs) & principi populi tui

ſeducẽs (patre & ſeducta conſentiẽte) nollet ſeductã in vxorẽ ducere/ ſed eligeret eam dotare. tũc enim verũ eſt ꝙ dabit dotẽ: prout defloratis dari ſolẽt. ꝙ ſi ſeducẽs vellet eam ducere & dotare/ & pater nollet: tunc nõ tenetur niſi ad dotem virginibus aſſignari ſeu dari cõſuetã/ ꝑut dicit hęc ſententia.

a ¶ Morietur. Idem eſt de iure ciuili. Vi eñ virginẽ/ aut deſponſatã opprimẽs: & mortis ſupplicio/ & alijs pœnis punitur. De quib⁹ eſt text⁹ ſolẽnis in l. 1. C. de rap. virgi. vbi dr. Raptores virginũ honeſtarum vel ingenuarum ſiue iam deſpõſatę fuerint ſiue nõ/ vel quarũlibet viduarũ fœminarũ licet libertinæ vel ſeruę alienę ſint: peſſima criminũ peccantes/ capitis ſupplicio plectendos decernimus. Et maxime ſi deo fuerint virgines vel viduę dedicatę: qđ non ſolum ad iniuriã hominũ/ ſed ad ipſius oĩpotentis dei irreuerentiã cõmittitur/ maxime cũ virginitas vel caſtitas corrupta reſtitui non põt. Et merito mortis dãnant ſupplicio: cum nec ab homicidij crimine hmõi raptores ſint vacui. Ne igiẽ ſine vindicta talis creſcat inſania: ſancimus per hanc generalẽ cõſtitutionẽ. vt hi qui hmõi crimen cõmiſerint/ & qui eis auxiliũ tempore inuaſionis prębuerint: vbi inuẽti fuerint in ipſa rapina/ & adhuc flagrante crimine compręhẽſi/ et a parentib⁹ virginũ ingenuarũ vel viduarũ vel quarũlibet fœminarũ/ aut earum cõſanguineis aut tutorib⁹ aut curatorib⁹ vel patronis vel dñis cõuicti/ interficiant. Quę multo magis obtinere ſancimus contra eos qui nuptas mulieres auſi fuerit rapere: quia duplici crimine tenẽt tam adulterij ꝗ rapinę/ & oportet acerbius adulterij crimẽ ex hac adiectione puniri. Quibus cõnumerauimus etiã eũ qui ſaltẽ ſpõſam ſuã per vi cape auſus fuerit. Hęc tex. In cui⁹ vlteriori diſcurſu ſubiũgit: ꝙ etiã tales raptores puniũt amiſſione oĩm bonoꝝ/ ſi rapuerit mulierẽ ĩgenuã/ & ei applicant bõa ipſi⁹ raptoris. Et idẽ ĩ auxiliatorib⁹ ipſoꝝ. De iure autẽ canonico hęc pœna mortis itelligit pœna excõicatiõis. Excõicant eñ raptores: & a cõione fideliũ pellitur. c. 2. c. raptores. c. ſi qs virginẽ. 36. qſti. 2. Et ad publicã pœnitentiã cõpelluntur. c. raptor. & c. ſtatutũ. 27. queſti. 2. Et aduertendũ ꝙ licet de iure ciuili iſta ſententia poſſit habere locũ etiã in eo qui rapuiſſet ſibi deſponſatã/ vt ꝓbat in d. l. vnica. verſ. quibus cõnñerauimus. C. de rap. virgi. tñ ſecus eſt de iure canonico etiam vt ſiat punitio pœnę mortis ciuilis tñ. i. excõicationis. quia in ſpõſa ꝓpria nõ cõmittit rapt⁹. textus eſt in c. cum cauſa. in prin. de rapto. b ¶ Mortis. ſubaudi nedũ corporalis/ ſed neq etiã ſpũalis. i. alicuius peccati mortalis. Nõ eñ peccat virgo q̃ violẽter corrũpit. immo quãdo corp⁹ virginis violẽter corrumpit: ſi pudicitia mentis ſeruetur illeſa/ caſtitas duplicat. ſicut beata Lucia fertur dixiſſe Paſchaſio. Si inuitam me feceris violari: caſtitas mihi duplicabit ad coronã. Hęc ſunt verba textus. 32. queſti. 5 in prin. & in c. ad deũ. ĩ ſi. eadem cauſa & qſti. dicit tex. Oĩs violẽtia (libidinoſa) nõ pro corruptionis turpitudine/ ſed ꝑ paſſionis vulnere deputabit. Tantũ eñ valet in mẽte integritas caſtitatis: vt illa iuiolata/ nec in corpore poſſit pudicitia violari. ſuppleimputabiliter. Et expreſſior textus in c. nõ põt. in ſi. eadẽ cauſa & qſtione. dicit. Mũda a contagione aĩa: caro non peccat. Hæc tex. Aduertendum eſt tamẽ/ quia virgo corrupta violẽter tametſi non peccauerit: tamen virginibus mente & corpore incorruptis coęquari nõ debet. Tex. eſt no. in c. ille autem, eadem cauſa & queſti. vbi dr. Illę famulę dei q̃ integritatẽ pudoris oppreſſione barbarica perdiderunt/ laudabiliores erũt in humilitate ac verecũdia: ſi ſe incõtaminatis nõ audeant cõparare virginibus. quis eñ omne peccatum ex voluntate naſcatur/ & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui: minus tamẽ hoc illis oberit/ ſi quod potuerũt animo nõ amittere/ ſe doleant vel corpore perdidiſſe. Hæc tex. c ¶ Hæc tota ſententia ponitur in c. ſi. circa ſi. 5. qſti. 5. Ea antẽ q̃ hic poſſent annotari: videant in verbo mentiri & mendacium. d ¶ Circa hanc ſentẽtiam: videat bonus textus in c. ſi quis hominem. 11. queſti. 3. vbi dicitur. Si quis hominem qui ſanctus non eſt ſanctum eſſe crediderit (id eſt aſſeuerauerit) & dei eum iunxerit ſocietati: Chriſtũ violat cuius mẽbra ſumus. Et ſubiñgitur. Qui in Chriſti corpore errat et labitur/ aſſerens mẽbrum eius eſſe ſanctũ cũ non ſit: videat quali crimine obnoxius fiat. Eſaias eñ dicit. Vę eis qui dicunt dulce amarum/ & amarum dulce: ponentes tenebras lucem/ & lucem tenebras. Dulce/ puto eſſe ſanctimoniã: Amarũ/ quod ſanctimoniæ contrarium eſt. Hæc tex. e ¶ Deteſtabuntur/ ideſt abominabuntur ſeu execrabũt. Ita verbũ deteſtari declarat Archi. in c. deteſtãda. in pri. de cõceſſ. ꝑb. li. 6. & in c. vnico. de ſtatu regſa eodẽ li. f ¶ Dijs/ ideſt ſacerdotibus. Iſtam declarationem facit tex. in c. ſacerdotibus. 11. qſti. 1. vbi de honore ſacerdotibus impendendo notabiliter loquens dicit. Diuinis eloquijs ſacerdotes aliquando dij/ aliquando angeli vocantur. vnde ſcriptum eſt. Dijs non detrahes, ſcilicet ſacerdotibus. Et propheta dicit. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciẽtiam ideſt iuſtitiam: & legem exquirent ex ore eius/ quia angelus domini exercituum eſt. Quid igitur mirum: ſi illos (o imperator Maurici) veſtra pietas dignetur honorare/ quibus in ſuo eloquio honorem tribuens/ eos aut angelos aut deos ipſe etiam appellat deus? Eccleſiaſtica quoq hiſtoria teſtatur: quia cum pię memoriæ Conſtantino/ principis ſcripto/ oblatę accuſationes contra epiſcopos fuiſſent: libellos quidem accuſationis accepit/ & eoſdem q accuſati fuerãt epiſcopos conuocans/ in eorum conſpectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite/ & inter vos cauſas veſtras diſponite: quia dignũ non eſt vt nos iudicemus deos. In qua ſententia ſibi magis pręſtitit ex humilitate: q̃ illis aliquid pręſtitit ex reuerentia impenſa. Ante eum quippe pagani iure publico principes fuerunt: qui

non maledices.

❡Ore ad os loquor Moysi(dicit dominus ad Aaron & Mariam) Palã: & non per ænigmata & figuras deum videt. Quare ergo non timuistis detrahere [h] seruo meo Moysi? Iratusq; contra eos abijt. &c. Et infra in verbo Maria soror Moysi. Nũe.12.b

❡Qui retribuũt mala pro bonis/detrahebãt mihi: qm̃ seq̃bar bonitatẽ. Psal.37.d

❡Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam. 108.a.

❡Qui detrahit alicui regi [i]/ ipse se in futurum obligat: qui autem timet prȩceptum/in pace versabitur. puer.13.b

❡Excogitat iustus de domo impij: vt detrahat impios a malo. 21.b.

❡Si mordeat serpẽs in silẽtio: nihil eo min⁹ habet q occulte detrahit [k]. eccẽs.10.c

❡In cogitatione tua regi [l] ne detrahas/ & in secreto cubiculi tui nõ maledixeris diuiti: quia & aues cœli portabunt vocem tuam/ & qui habent pennas annuncibunt sententiam. 10.fine 4

❡Nolite detrahere [m] alterutrũ fatres mei. Qui enim detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum: detrahit legi/ & iudicat legem. Si autem iudicas legem: non es factor legis/ sed iudex. &c. Iaco.4.c.

Detrahens. Detractor & Detractio.

❡Confundantur et deficiant detrahentes animȩ meȩ: operiantur confusione & pudore qui quȩrunt mala mihi. Psal.70.b

❡Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar [n]. 100.a.

❡Remoue [o] a te os prauum: & labia detrahentia sint procul a te. puer.4.d

❡Cogitatio stulti peccatum est: & abominatio hominum detractor. 24.a.

verum deum nescientes/ deos ligneos & lapideos colebant/ & tamẽ eoꝝ sacerdotibus honorẽ maximũ tribuebãt. Quid ergo mirũ/ si Christianus imperator veri dei sacerdotes honorat: dum principes pagani honorem impendere eoꝝ sacerdotibus nouerunt/ qui dijs ligneis & lapideis seruiebant? Hȩc tex. Cui cõsimilis est in c. futuram. circa me. 12. q̃sti. 1. Hanc etiam sententiam de sacerdotibus intelligendã sentit tex. notabilis in c. cum ex iniuncto. circa me. de hȩre. vbi dr̃. Licet scientia sit valde necessaria sacerdotibus ad doctrinã/ quia iuxta verbum ꝓphetic̃ũ Labia sacerdotis custodiũt sciẽtiam & legem exquirunt ex ore ei⁹: nõ est tñ simplicibus sacerdotib⁹ etiã scholasticis detrahendũ. cum in eis sacerdotale officiũ debeat honorari: ꝓpter qd dñs in lege prȩcepit. Dijs nõ detrahes. sacerdotes intelligens: qui propter excellẽtiam ordinis/ & officij dignitatem/ deoꝝ noie nũcupantur. Hæc textus.

g ❡Principi. Videãtur annotata in verbo princeps.

h ❡Detrahere. De detractione Marię sororis Moysi/ cõtra Moysẽ: loquit̃ text⁹ in c. hoc ipsum. versi. nã legit. 33. q̃sti. 2. de quo dicet̃ in verbo Maria soror Moysi.

i ❡Regi. Videantur q̃ in materia iuriũ regiorũ annotabunt̃ infra in verbo rex.

k ❡Detrahit. Cũ ergo serpẽtis morsus multum obsit: cõstat ex hac sententia eos qui detrahũt/ multum eis nocere quibus detrahũt. Quod etiã inuitur aperte iure humano: vt est tex. in c. deteriores. 6. q̃sti. 1. vbi dicitur. Deteriores sunt qui doctorum vitam moresq; corrumpunt: hijs qui substãtias alioꝛũ prȩdiaq; diripiunt. Ipsi enim ea quȩ extra nos sunt/ licet nostra sint/ auferunt: nostri vero detractores & morum corruptores nostroꝝ siue qui aduersus nos armantur/ ꝓprie nosipsos decipiũt/ & ideo iuste infames sunt. Et dicit textus in c. summa iniquitas. in prin. eadem cã & q̃stione. Summa iniquitas est detrahere. Hinc dicit Hieronymus per Archi. in d. c. summa. relatus. Lingua detractoris: bestijs ferocitate/ volucribus velocitate/ serpentibus virulentia prȩcellit. Et textus in c. homicidioꝝ. 1. de peni. distinc. 1. dicit. Homicidioꝝ tria genera dicebat esse beatus Petrus: & pœnam eoꝝ parilẽ fore dicebat. Sicut eñi interfectores fratrum: ita detractores quoq; eorum/ eosq; odiẽtes/ homicidas esse manifestabat. Quia & qui occidit fratrem suum/ et qui odit/ & qui detrahit ei: pariter homicida esse mõstratur. Hæc tex. Et aduertendum q; qui detrahit: nocet/ seu diminuit famã alterius/ quãdoq; directe/ quandoq; indirecte. Directe quidẽ quadrupliciter. Vno modo: qñ falsum imponit alteri. Secũdo: qñ peccatum auget suis verbis. Tertio: qñ occultum reuelat. Quarto: qñ id quod est bonum/ dicit mala intentione factum. Indirecte autem: vel negando bonũ alterius/ vel bonũ maliciose reijciendo. Ita notãter dicit Archi. in d. c. deteriores. in prin. Tenetur autẽ qui detrahit/ ad famȩ restitutionẽ/ altero de duobus modis. Primo: qñ detraxit falsum dicendo & iniuste. tunc enim tenetur famam restituere: cõfitendo se falsum dixisse. Secũdo: qñ detraxit/ verũ dicẽdo sed iniuste: puta cum aliquis prodit crimen alterius contra ordinem debitum. quia tũc tenetur ad restitutionem q̃tum potest: sine mẽdacio tamen/ dicẽdo scilicet se male dixisse/ vel iniuste diffamasse. aut si hoc facere non possit: debet autem vt melius potest/ recompensare. Ita dicit Archi. in d. c. summa iniquitas. in fine. 6. questi. 1.

l ❡Regi ne detrahas. Quãtum sit periculi regibus detrahere: ex eo satis arguitur/ q; Moysi principi populi soror ei⁹ detrahens/ illico stigmate leprȩ percussa est. Cũq; peteret Moyses vt emũdaretur: prȩcepit eã dñs extra castra septẽ diebus egredi/ & post emũdationem rursus eam in castra admitti. vt habet̃ Nu. 12. & est textus in c. hoc ipsum. versi. nã legitur. 33. questi. 2.

m ❡Nolite detrahere. Similis est sententia in c. ex merito. circa me. 6. q̃sti. 1. vbi dr̃. Parcant singuli detractioni linguȩ/ custodiãtq; sermones suos: & sciãt quia cuncti qui de alijs loquuntur/ sua sententia iudicabuntur. Officium ergo singulorum sit dilectissimi/ non solũ oculos castos seruare: sed & linguam. nec quid in cuiusq̃ domo agat: alia domus vnq̃ per eos nouerit. Hæc textus.

n ❡Persequebar. Circa hanc sententiam prophetȩ/ videatur bonus textus in c. nimium. circa medium. 23. q̃sti. 4. vbi dicitur. Si semper esset culpabile persecutionem facere: non scriptum esset in sanctis libris. Detrahentẽ secreto proximo suo hũc persequebar. Aliquando ergo qui eam patitur iniustus est: & qui eam facit iustus est. Hæc tex. Et in c. Qui peccat. in prin. eadem causa & questio. dicit tex. Quia interrogas quȩ sit ratio persequẽdi: vicissim te interrogo cuius sit vox in psalmo dicentis: Detrahẽtem secreto proximo suo hunc persequebar? Quȩre itaq; causã et modũ persecutionis: & noli tanta imperitia malorum persecutiones generaliter reprȩhendere. Non enim persequimur vos: nisi quemadmodum veritas persequitur veritatem. Hȩc textus.

o ❡Remoue. Hac sentẽtia monemur vt detrahentes fugiamus: nec eis libenter aures prȩbeamus. Ad quod etiã obeũdũ monet nos textus Gregorij in c. ex merito. in princi. 6. q̃sti. 1. vbi dicitur. Caueat vnusquisq;/ ne aut linguã aut aures habeat prurientes: idest ne aut ipse alijs detrahat/ aut alios detrahẽtes audiat. Hȩc tex. Vnde dicit tex.

in c.non solum.in prin.11 questi.3. Non solum ille reus est qui falsum de alio profert: sed etiam is qui aurē cito criminibus prebet. Et beatus. B.per Archi.in d.c.ex merito.citatus dicit. Detrahere vel detrahētē audire/ quod horū dānabilius sit: nō facile dixerim. Propterea vt ibidē subiungit Archid.pro his qui detractiones libenter audiūt/ dicit Salomon. Noli esse in comessationibus eorum qui carnes ad vescendū conferūt. Cuius sentētię declaratio videat̄ s.in verbo comessatio. p ℭ Nō cōmiscearis. Videātur ānotata ānotatione s. pxima.

Pue.24.c ℭ Time dominū fili mi et regem: & cum detractoribus non commiscearis [p]. Quoniam repente consurget perditio [q] eorum: & ruinam vtriusq₃ quis nouit?

25.d. ℭ Ventus aquilo dissipat pluuias/ & facies tristis [r] linguam detrahentē.

Sapię.1.c. ℭ Custodite vos a murmuratione quę nihil prodest / & a detractione parcite [s] linguę: quoniam sermo obscurus in vacuum nō ibit [t]. Os autē quod mentitur occidit [v] animam.

Ecci.38.b ℭ Fac luctum secūdum meritum mortui [x]: vno die vel duobus propter detractionem.

42.b. ℭ Super filiam luxuriosam [y] confirma custodiam: nequando faciat te in opprobriū venire inimicis a detractione in ciuitate & obiectione plebis/ & confundat te in multitudine populi.

1.Co.12.g ℭ Susurrones & detractores sunt deo odibiles [z].

1.tim.3.b. ℭ Timeo ne forte cum venero nō quales volo inueniam vos/ & ego inueniar a vobis qualem non vultis: ne forte contentiones/ æmulationes/ animositates/ dissētiones/ detractiones [a]/ susurrationes/ inflationes/ seditiones sint inter vos.

1.Pet.2.a ℭ Mulieres oportet esse pudicas/ nō detrahētes/ sobrias/ fideles in oib9.

Mat.16.d ℭ Deponentes omnem malitiam/ & omnem dolum/ & simulationes/ et inuidias/ & omnes detractiones [a]/ sicut modo geniti/ infantes rationabiles/ sine dolo lac concupiscite: vt in eo crescatis in salutem/ si tamen gustatis quoniam dulcis est dominus.

Phili.3.b. **Detrimentum.** ℭ Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: animę [b] vero suę detrimentum patiatur?

Rom.1.d. ℭ Quę mihi fuerunt lucra (inquit Paulus) hęc arbitratus sum propter

q ℭ Perditio. Hinc dicit textus ī c.detractores.in pri.3.q̄sti.4. Detractores: diuina auctoritate eradicādi sunt. Et hanc detractoꝶ perditionem satis ostēdens text9 in c.inter verba laudantiū.circa me.11. questi 3. dicit. Quid aliud detrahentes faciunt/ nisi q̄ in puluerē sufflāt/ & in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus detractiōis perflant/ inde magis nihil veritatis videant? Et dicit textus notabilis in c. accusatio. circa me.2. questi.7. Si detractores quorūcūq₃ grauiter iudicantur/ & in perditionis laqueū cadūt: multomagis laceratores & detractores famuloꝶ dei damnātur/ & in barathrum (nisi se correxerit/ & per eorū satisfactionem cōdignam ęgerit pœnitētiā) indubitanter vaduut/ & vidicib9 flāmis exurūt. r ℭ Facies tristis. Hoc dicto monemur: vt si qn̄ detrahentiū societati misceamur/ faciē tristē dū detrahūt mōstremus: vt sic eoꝶ detractiōes displicere nobis ostēdam9. Ad hūc effectum allegat hāc sniam Archid. i d c. ex merito.circa fi.6.q.1. s ℭ Parcite. Similis est sententia in c. ex merito.in prin.6. questi.1. de qua dictū est supra.o. Ideo aūt a detractiōe debemus linguę parcere: quia nihil prodest ieiunare/ & orare/ & alia religionis bona agere; nisi mens ab iniquitate/ & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Ita dicit tex. in c. nihil.de cōse.distinc.5. t ℭ Non ibit. Videat̄ bonus textus in c.quotiens.22.questi.5. vbi dicitur. Quoties loquimur/ aut non in oportuno tēpore/ aut nō in oportuno loco/ aut non vt cōuenit audientibus totiens sermo malus pcedit de ore nostro ad destructionē eorum qui audiunt. Cōsyderemus itaq₃ quid loquamur: quia pro omni ocioso verbo reddituri sum9 rationē in die iudicij. Hæc textus. v ℭ Occidit. Hinc dicit textus in c.nemo peritorū.11.q̄sti.3. Nemo peritorū aut prudentū putet: q̄ minus sit periculum in verbis lingua mentiendo/ q̄ manibus sanguinē fundēdo. Cętera quę huic sentētię possent annotari: videātur in verbo mentiri. x ℭ Mortui. Videantur q̄ annotabuntur infra luctus. & infra mortuus. y ℭ Luxuriosam. Videatur quod de muliere luxuriosa annotabitur in verbo luxuriosus. z ℭ Deo odibiles. Circa hanc sententiam videatur quod dicit Archi.in c. summa. in prin.6.questi.1. vbi dicit q̄ detractores ad accusationes episcoporum non sunt admittendi. vt est textus in c. detractores.3.questi.4. De quibus dicit Apostolus ad Ro.1. Detractores deo odibiles sunt. Et in Psal. dr̄ de istis. Quę perfecisti destruxerunt.i.bona opera quæ deus perficit destruunt in alijs/ q̄tum in se est. Hæc Archi.

a ℭ Detractiones. Detractio: de iure humano nedū fit verbis sed etiā scriptis. imo detractio scripta est iuribus humanis plurimū improbata: & sub acerrimarū pœnarū interminatiōe phibita. put de iure canonico est tex.in c.1 5. q̄sti.1. vbi dr̄. Qui in alteri9 famā/ publice scripturā aut verba cōtumeliosa cōfinxerit/ & repert9 scripturā nō pbauerit: flagellet̄. Et q eā pri9 iuenerit/ rūpat: si nō vult auctoris facti cām icurrere. Et i c. si q. i pri. eadē cā & q̄stiōe dr̄ Si q iuēti fuerit famosos libellos i ecclesia ponere: anathematizent̄. De iure aūt ciuili ē text9 grauiorē pœnā iponēs in l.vnica.C.de famo.libel. vbi dr̄. Si qs famosū libellū/ siue domi/ siue i publico/ siue i quocūq₃ loco/ ignar9 repit: aut corrūpat priusq̄ alter iueniat/ aut nulli cōfiteat̄ inuētū. Si vero nō stati easdē chartulas vel corrupit/ vel igni cōsumpserit/ sed vi earū manifestauerit: sciat se quasi auctorē hmōi delicti capitali sentētię subiugādū. Hmōi aūt libellus: alteri9 opinionē nō ledat. Hęc tex. q recitatiue ponit i d.c.si.5.q̄sti.1. Et dicit tex. notabilis ampliās istā materiā in l.lex cornelia.§.si qs librū.ff.de iniurijs. Si qs librū ad īfamiā alicui9 ptinentē scripserit/ cōposuerit/ ędiderit/ dolo ve malo fecerit quo qd eoꝶ fieret: etiā si alteri9 noīe ędiderit/ vel sine noīe vt de ea re agere liceret/ & si cōdēnat9 sit qui id fecit/ intestabilis ex lege esse iubet. Eadē pœna ex senatuscōsulto tenet̄ is: q librū aliud ve qd sine scriptura in notam aliquorū pduxerit. Itē qui emendū/ vendendū ve curauerit. Et ei qui indicasset/ siue liber/ siue seruus sit: p modo substātię accusatę psonę/ ęstimatione iudicis p̄ciū cōstituit̄. Seruo forsitan etiā libertatem p̄standā. Quid eīm si publica vtilitas ex hoc emergit? Hęc tex. b ℭ Animę. Satis cōformiter ad hāc sententiā facit text9 in l. sancimus. in fi. C. de sacro. eccle. vbi dr̄/ animas hois quibuscūq₃ causis vel vestimentis p̄ferri. Et magis specificus textus pro hac sententia videatur in c. Matthęus. de simo. vbi (supposito p vero q̄ de volūtare electi ad dignitatē ecclesiasticā fuerit data pecunia cōtradicēti vt a cōtradictiōe desisteret/ q ppterea destitit) dicit̄. Multū tibi cōsulis o electe/

si administrationem celeriter ac sponte dimittas: illius verbi memor existens. Nil pdest homini si vniuersum mūdū lucret: animę vero suę detrimentū patiaṫ. Hęc text⁹. c ℂ Fabulas. Merito monemur vt ineptas & inanes fabulas deuitemus: quia de omni verbo ocioso reddituri sumus rationē in die iudicij. c. quoties. in si. 22. questi. 5. de quo textu dictū est supra hoc verbo. x. d ℂ Vaniloquia. Archid. in allegato c. ex merito. in prin. dicit q̄ quis de causis aliqs dr̄ loquax seu linguosus. Ex multiloquio scilicet/ ex falsiloquio/ ex stultiloquio/ ex vaniloquio/ & ex appetitu loquendi sine necessitate. De quo dicetur in verbo linguosus.
e ℂ Videātur annotata in materia contētionis supra in verbo contentio.
f ℂ Hęreticū. Videāt quę annotabunt in verbo hęreticus.
g ℂ Ruina est. Sic dicit text⁹ in c. licet vniuersis. in princ. de voto. Licet vniuersis liberū sit arbitriū in vouendo: vsq̄ adeo tn̄ solutio necessaria est post votum/ vt sine proprio salutis dispēdio alicui non liceat resilire. Hæc textus. De hac materia dicetur diffusi⁹ in verbo votum.
h ℂ Deuota. Deuotio pprie dr̄ qn̄ intern⁹ ī deū affectus per exteriores actus demonstratur. Ita sentit glo. Io. an. i c. 1. i verbo fideli. de sum. trini. & fi. catho. Legistę tn̄ attēdūt deuotionem etiā respectu principis sęcularis: dicentes gentes eas esse pricipi deuotas/ quę ipsi obediunt & pcepta sua exequūtur & faciunt. Tex. est cū glo. in l. allegatis. in verbo deuotarū. C. de vectiga. & cōmis. Et ideo tributum qd pricipi soluit/ vocat quandoq̄ apud legistas deuotio: vtpote cum per ipsius promptam solutionē internus in principē affectus demōstret. Tex. est cū glo. in l. mediterraneę. & in l. in fraudem. i verbo deuotionis. C. de anno. & tribu li. 10.

Christum detrimenta. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Ihesu Christi domini mei: propter quem omnia detrimentū feci & arbitror vt stercora/ vt Christū lucrifaciā. &c.

Deuitare. ℂ Fili conserua tempus: & deuita a malo. Ecci. 4. c.
ℂ Ineptas & aniles fabulas [c] deuita: exerce autem teipsum ad pietatem. 1. tio. 4. b
ℂ Adolescentiores viduas deuita. Et infra vidua latius. 1. tio. 5. b
ℂ Prophana & vaniloquia [d] deuita: multum enim proficiunt ad impietatem/ & sermo eorum vt cancer serpit. 2. tio. 2. c.
ℂ Stultas et sine disciplina questiones deuita: sciens quia generāt lites. 2. tio. 2. d
ℂ Stultas quęstiones/ et genealogias/ & contentiones [e] / & pugnas legis deuita: sunt enim inutiles et vanę. Tit. 3. c.
ℂ Hęreticum [f] hominem / post vnam & secūdam correptionem deuita: sciēs quia subuersus est qui eiusmodi est/ & delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus. Tit. 3. c.

Deuotare. ℂ Ruina ē [g] hoi deuotare sāctos: & post vota retractare. puer. 20. d

Deuouere & deuotus. ℂ Egressa omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi: obtulerunt mente promptissima atq̄ deuota [h] primitias domino/ ad faciendum opus tabernaculi testimonij. Exo. 35. c.
ℂ Obtulit vniuersa multitudo hostias / & laudes/ & holocausta / mente deuota [h]. 2. pa. 24. g
ℂ Appręhensum deosculatur iuuenem meretrix: & procaci vultu blanditur/ dicens. Victimas pro salute deuoui hodie: reddidi vota mea. pUer. 7. c.

Deus. ℂ In principio creauit deus cœlum et terram. &c. Genē. 1. a.
ℂ Dixit dominus ad Moysem. Ecce constitui te deum Pharaonis. &c. Exo. 7. a.
ℂ Nō est deus quasi homo vt mentiatur [i] (ait Balaā ad Balach) nec filius hominis vt mutetur [i]. Nūe. 23. c.
ℂ Non est alius deus vel in cœlo vel in terra (ait Moyses) qui possit facere opera tua/ & comparari fortitudini tuę. Deut. 3. d.
ℂ Domin⁹ deus tuus (ait Moyses), ignis cōsumens est: deus æmulator. 4. d.
ℂ Domin⁹ ipse est deus in cœlo sursū/ & in terra deorsū: & non est ali⁹. 4. f.
ℂ Audi Israel. Dominus deus vester: vnus [k] est. 6. a.

i ℂ Mētietur. mutetur. Tametsi deus sit incōmutabilis/ vt neq̄ mentiaṫ neq̄ muteṫ/ vt hic: tn̄ sępe sua in sacris litteris legitur mutasse proposita/ & p misericordia temperasse sententiam. Ita dicit textus in c. incōmutabilis. 22. questi 4. & in c. nō semper. eadē cā & q̄stione dicit tex. Nō semper pmissa omnia solueuda sunt. Deniq̄ ipse dn̄s frequenter suā mutat sententiam. Et in c. si agamus de peni. distin. 1. dicit tex. Si agamus pœnitentiā: ipsum quoq̄ deum suę pœnitebit sententię. Et in c. nouit. eadē distinc. dr̄. Nouit dn̄s mutare sententiā: si tu noueris emēdare delictum. & in c. quā obrē. eadē dist. dicit textus. Quod dei sententia nōnunq̄ permutetur/ facile ostēditur exemplo Regis Ezechię quē Esaias dixit esse moriturum: & Niuitarū/ quibus dictum fuerat/ adhuc quadraginta sunt & Niniue subuertetur. & tn̄ ad preces Ezechię & Niniue/ dei sentētia mutata est. Hęc textus. vbi glo. in verbo mutata. resoluendo materiā/ dicit q̄ sentētia dei mutaṫ non per iudicij veritatē/ sed eorum mutatione qui conuersi per pœnitentiā meruerunt liberari.
k ℂ Vnus est. Vnus est deus: & nihilominus trinus. Vnus in substantia: trinus in personis. De quo vidēdus est bonus textus Augustini in c. si. de cōse. distinc. 3. vbi dicit Augustin⁹. Omnes quos potui legere qui ante me scripserunt de trinitate q̄ deus est: diuinorū librorum veterū & nouorum catholici tractatus hoc intēderunt secūdum scripturas docere/ q̄ Pater & Filius & Spiritussanctus vnius eiusdē substantię inseparabili ęqualitate diuinā insinuant vnitatem. Ideoq̄ nō sunt tres dij: sed vnus deus. q̄uis pater filium genuerit/ & ideo filius nō sit qui pater est: filiusq̄ a patre sit genitus/ et ideo pater non sit qui filius. spiritusq̄ sanctus nec pater sit nec filius/ sed tantūmodo patris & filij spiritus/ & patri & filio etiā ipse coęqualis & ad trinitatis pertinens vnitatem: nō tn̄ eandē trinitatē natā de virgine Maria/ & sub Pontio pilato crucifixam & sepultā tertia die resurrexisse/ & in cœlū ascendisse: sed tm̄modo filiū, nec eandē trinitatem descendisse in specie columbę super Ihesum baptizatum/ aut die penthecostes post ascēsionē dn̄i sonitu facto de cœlo quasi ferret flatus vehemens & linguis diuisis velut ignis: sed tantūmodo spiritū sanctū. Nec eandē trinitatem dixisse de cœlo. Tu es filius meus dilectus/ siue cū baptizatus fuerit a Ioanne/ siue in

monte quando cū illo erant tres discipuli/ aut quādo sonuit vox de cœlo dicens/ Clarificaui & iterum clarificabo: sed tantūmodo patris vocem fuisse ad filiū factam/ q̄uis pater & filius & spiritussanctus sicut iseparabiles sunt/ ita inseparabiliter operētur. Hæc tex. De hac etiā dei vnitate in essentia seu substantia/ & trinitate in personis: loquit textus in c.1. in prin. de sum. tri. & fi. catho. vbi dicit. Firmiter credimus/ & simpliciter cōfitemur: q̄ vnus solus est verus deus/ ęternus/ immēsus & icōmutabilis/ incōpręhensibilis & ineffabilis/ pater & filius & spiritussanctus. Tres

Deu 10.b ℭDominus deus vester ipse est deus deorum/ & dominus dominantiū[l]
deus magnus et potens & terribilis. Qui personā non accipit [l]/ nec munera: facit iudicium pupillo [m] & viduę [m]/ amat peregrinum & dat ei victum atq; vestitum.

Deu.32.a ℭDate magnificentiā deo nostro: dei perfecta sunt opera/ & omnes vię eius iudicia. Deus fidelis/ & absq; vlla iniquitate.

2.Re.14.d ℭNon vult deus perire [n] animam (ait mulier Techinitis ad Dauid) sed retractat cogitans/ ne penitus pereat qui abiectus est.

4.Re.5.d ℭVere scio (ait Naamā ad Helyseū) q̄ nō sit alius deus in vniuersa terra nisi tantum Israel.

2.Pa.15.a ℭAudite me Asa & omnis Iuda & Bēiamin. Domin9 vobiscū est: quia fuistis cum eo. Si quesieritis eum/ inuenietis [o]: si autem dereliqueritis eū/ derelinquet vos. Transibunt autē multi dies in Israel absq; deo vero & absq; sacerdote/ absq; doctore & absq; lege.

2.Pa.25.c ℭDei est & adiuuare & in fugam conuertere.

Tobi.1.b ℭFilium suum Tobiam ab infātia timere deū docuit Thobias senior: et abstinere ab omni peccato.

Iudit.8.b ℭNon quasi homo (inquit Iudith ad presbyteros Cābri & Charmi) sic deus comminabitur: neq; sicut filius hominis ad iracundiam [p] inflammabitur. Et infra in verbo Iudith.

Psal.7.c. ℭDeus iudex iustus fortis & patiēs [q]: nūquid irascit per singulos dies: Nisi conuersi fueritis: gladium suum vibrauit/ arcum suum tetendit & parauit illū. Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardētib9 effecit.

17.c. ℭIn deo meo transgrediar [r] murum deus meus impolluta via eius/ eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.

quidem personę: sed vna essentia/ substātia seu natura simplex oino. Pater a nullo/ filius a patre solo/ ac spiritussanct9 pariter ab vtroq; absq; initio semp ac sine fine. Pater generās/ filius nascēs/ et spiritussāctus pcedēs: consubstantiales & coęquales & coomnipotentes & coęterni. vnū vniuersoꝶ principiū. creator omniū visibiliū & inuisibiliū/ spūaliū & corporaliū &c. Hæc textus. Textus etiā in l.1. circa prin. C. de sum. tri. & fi. catho. de eadē vnitate & trinitate loquens dicit. Secundū apostolicā disciplinam euangelicāq; doctrinā pr̄is/ & filij & spiritussācti vnā deitatē sub pari maiestate & sub pia trinitate credamus. Postremo circa hanc materiam vnius veri triniq; dei: notetur oino text9 in c. dānam9. versi. nos autem. de sum. tri. & fi. ca. vbi dr̄. Sacro approbante cōcilio credimus & confitemur cū Petro q̄ vna quędam summa res est/ incōpręhensibilis quidem & ineffabilis quę veraciter est pater & filius & spiritussanct9/ tres simul psonę ac sigillatim q̄libet earūdē. & ideo in deo solūmodo trinitas est nō quaternitas: quia q̄libet triū personarū est illa res videlicet substantia/ essentia seu natura diuina/ q̄ solū est vniuersoꝶ principiū/ pręter quod aliud inueniri nō potest. & illa res nō est generans neq; genita nec pcedens: sed est pater q̄ generat & filius qui gignitur & spiritussanctus qui procedit/ vt distinctiones sint in personis/ & vnitas in natura. Licet igitur alius sit pater/ alius filius/ alius spiritussanctus: non tn̄ aliud sed id qd̄ est pater & filius & spūssctūs/ idē oino vt sedm orthodoxam & catholicam fidem cōsubstantiales esse creduntur. Pater em̄ ab ęterno filiū generādo suam substātiā ei dedit. Iuxta quod ipse testat. Pater qd̄ dedit mihi mai9 omnibus est. Ac dici non potest q̄ partem substantię suę illi dederit/ et partē ipse sibi retinuerit: cum substantia patris indiuisibilis sit vtpote simplex oino. sed nec dici potest q̄ pater in filiū transtulerit suam substantiam generando/ quasi sic dederit eā filio q̄ nō retinuerit ipsam sibi: alioquin desijsset esse substantia. Patet ergo q̄ sine vlla diminutione filius nascendo substantiam patris accepit: & ita pater & filius habent eandē substantiam. & sic eadem res est pater & filius/ necnō & spiritussanctus ab vtroq; procedens. Hęc textus.

l ℭPersonam nō accipit. Idem/ q̄ scilicet deus nō sit personarum acceptor/ dicit text9 in c. venerabilis. de pręben. de quo dicetur in verbo persona. m ℭPupillus. Nedum deus iudiciū pupillo facit: sed etiā ab hominibus faciendum pręcipit. vnde dicit textus in c. defensionis. in prin. 87. Defensionis proprię desolatis auxilio & qui suis actib9 adesse p ętatis ifirmitate nō pn̄t/ exoratū pōtificē decet subuenire: quia pupillis & viduis tuitionem etiā diuinitas iussit īpendi. Hæc tex. Cætera q̄ hic annotari pn̄t tā de iure canonico q̄ ciuili: annotabūt in verbo pupillus. & in verbo vidua. n ℭPerire. Videant annotata huic snię supra in verbo aīa. & ibi dictis addat bonus text9 in c. quia diuinitatis. de peni. distin. 1. vbi dr̄. Quia diuinitatis natura est clemēs/ magisq; ad indulgētiā q̄ ad vindictā pna/ quia nō vult mortē pctōris/ sed vt cōuertat & viuat: si quis post lapsum pctōꝶ ad verā pœnitentiā se cōuertit/ cito a misericordi iudice veniā ipetrabit. Hęc tex. Et i l. iperialis paulo p9 prici. C. de nup. dicit text9/ isti etiā snię mltū alludēs. Credim9 dei beniuolētiā & circa gen9 hūanū nimiā clemētiā q̄tū nr̄ę naturę possibile ē imitari: q̄ quotidianis hoim pctis semp ignoscere dignat & pniam suscipientiam/ & ad meliorē eā statū deducere. Hęc tex. o ℭInuenietia: etiā supple si i pfundū pctoꝶ icideritis. q̄a talis est erga hoies pietas dei vt nūq̄ spernat pniam si ei syncera & simplr̄ offerat/ etiā si ad sūmū qs puēiat maloꝶ. imo q̄tulacūq; & quolibet breui tp̄e gestā nō respuit deus pœnitētiā/ sed suscipit ipsam. nec patit q̄uis exiguę cōuersionis pdere mercedē. Ita dicit text9 Chrysostomi in c. talis. de peni. dist. 3. p ℭIracūdiā. Quod si aliqn̄ de9 ad iracūdiā inflāmari vel ad furorē dicat/ aut alia silia deo attribuant q̄ sunt hois: loquit scriptura p silitudinē nō autē pprie. Ita sentit text9 in c. odi & pieci. circa mediū. 24. q̄sti. 1. q ℭPatiēs. De dei patiētia erga pctōres/ est bon9 text9 in c. hoi. §. econtra. 1. q̄sti. 4. vbi dr̄. In tertia & quarta gn̄atione pctm̄ patrū se dn̄s cōminat in lege filijs redditurū/ nō in ęqualitate iudicij sed magnitudine clementię: dum semper expectat ad pœnitentiā. & quod in pria gn̄atione delinquit/ nō pri9 corripit & emēdat: nisi & tertia & quarta gn̄atio euenerit. Hęc tex. De quo dicet ifra i verbo gn̄atio. r ℭTrāsgrediar. Deus em̄ est: q̄ res pœnit9 desperatas donare & cōsummare suę virtutis magnitudine pōt. Ita dicit tex. in l. 2. paulo post prin. C. de ve. iure enucle. & in l. 2. circa pri. C. eodē ti. dicit tex. Erat mirabile Romanā sanctionē ab vrbe cōdita vsq; ad

nostri imperij tēpora quę pene in mille & quadringentos annos decurrunt/intestinis plijs vacillātē/hocq̧ imperiales cōstitutiones extendentē/in vnā reducere cōsonantiā: vt nihil neq̧ cōtrariū/neq̧ idē/neq̧ simile in ea iueniat/ vt ne geminę leges pro reb9 singulis positę vsq̄ appareāt. Nāq̧ hoc cœlestis quidē ꝓuidētię peculiare fuit: humanę vero imbecillitati nullomodo possibile. Hæc tex. s ℭ Deus manifeste veniet &c. Hęc tota sententia videt loqui de scđo aduētu Christi ad iudiciū: quo scilicet veniet iudicaturus viuos & mortuos/ & redditurus singulis opera sua tam reprobis q̄ electis. qui oēs cum suis ꝓprijs resurgēt corporib9 quæ nūc gestant: vt recipiant scđm opera sua/ siue bona fuerint siue mala/ illi cū diabolo pœnā perpetuā/ & isti cū Christo gloriā sempiternam. De quo iudicio hęc tantilla dicit text9 in c.1. circa me. de sum. tri. & fi. catho. & diffusi9 dicet ī verbo dies. vbi videat.

Quoniam quis deus pręter dominum? aut quis deus pręter deū nostrū? deus qui precinxit me & posuit immaculatam viam meam.

ℭDeus deorū dominus loquut9 est & vocauit terram. A solis ortu vsq̧ ad occasū ex syon species decoris eius. Deus [s] manifeste veniet [s] de9 noster & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: & in circuitu eius tempestas valida. Aduocauit cœlum desursum: & terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius qui ordinant testamentum eius super sacrificia/ & annunciabunt cœli iustitiam eius: quoniam de9 iudex est. Psal.49.a

ℭDeus [t] rex noster ante secula: operatus [t] est salutem in medio [t] terrę. Psal.73.c

ℭDeus in sancto via tua quis deus magnus sicut deus noster tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populo virtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum filios Iacob & Ioseph. 76.c.

ℭDeus quis similis erit tibi/ ne taceas neq̧ compescaris [v] deus. Quoniā ecce inimici tui sonuerunt: & qui oderunt te extulerunt caput. 82.a.

ℭDeus stetit in synagoga deorum [x]: in medio autem deos [x] dijudicat. 81.a.

ℭDeus vltionum [y] dominus: de9 vltionum libere egit. 93.a.

ℭExaltare super cœlos deus: & super omnem terram gloria tua. 107.b.

ℭDeum time [z] & mandata eius obserua: hoc est omnis homo. Cūcta [a] quę sūt adducet de9 in iudicium pro omni errato: siue bonum siue malum sit. Eccēs.12.

ℭDeus mortem non fecit: nec lętatur [b] in perditione viuorum. Creauit enim vt essent omnia: & sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Sapiæ.1.c

ℭEcce deus saluator meus: fiducialiter agam & nō timebo. Quia fortitudo mea & laus mea dominus: & factus est mihi in salutem. Esa.12.a.

ℭExpectat dominus vt misereatur vestri: & ideo exaltabit parcens vobis/ quia deus iudicij dominus. Beati omnes qui expectant eum. Esa.30.d

t ℭ Opat9 ē &c. Dici pt q̧ his verbis Dauid spū prophetico de dño & redemptore nostro Ihesu Christo loqui velit/ & dicere ipsum operatum fuisse salutem nostrā in medio terrę/ id est pro operāda salute nostra (q̄uis ipse deus esset ante secula) ex tempore assumpsisse corpus humanum in vtero virgis Marię/ ꝓut etiā sancta veritas euangelica testat. Vñ videat text9 iuris ciuilis q satis fauet isti itellectui i epła Victor Iustinianus. co. lū.1. de sum. tri. & fi. catho. vbi dr. Vnigenit9 filius & verbū dei ante secula & sine tēpore de patre natus/ idē ipse/ & in vltimis diebus descēdēs de cœlis/ icarnat9 ex spiritusancto & sancta atq̧ gloriosa semper virgine et dei genitrice Maria/ & homo factus dñs noster Ihesus Christus: ꝓprie & vere deus est. Ideo & sanctā atq̧ gloriosam virginē Mariā proprie & vere dei matrē esse dicimus: nō quia deus verbū/ principiū ex ipsa sumpserit/ sed quia in vltimis diebus descēdit de cœlis/ & ex ipsa incarnatus & homo factus & natus est/ supple ꝓ salute nostra. Hęc textus. Dicit textus papalis in cle.1. in prin. eodem ti. Confitemur vnigenitū dei filiū in his oibus in quibus deus pater extitit/ vna cū pře ęternaliter subsistētem/ partes nostrę naturę simul vnitas/ ex quibus in se verus deus existens fieret (supple ꝓ salute nřa) verus homo: humanū videlicet corpus passibile & aīam intellectiuā seu rōnalē ipsum corpus vere per se & essentialiter informantē assumpsisse ex tempore in virginali thalamo ad vnitatē suę hypostasis et personę. Hæc textus. v ℭ Neq̧ compescaris. Sic ergo vindicta maloꝝ desyderari potest. De quo videatur textus in c. ea vindicta. in prin. & paulopost mediū. 23 q̄sti. 4. vbi dr. Ea vindicta q̄ valet ad correctionē/ nō prohibetur: q̄ etiam ad misericordiā pertinet nec impedit illud ꝓpositū quo quisq̧ paratus est ab eo quē correctū esse vult plura perferre. sed huic vindictę inferendę non est idoneus: nisi qui odiū quo flagrare solent qui se vindicare desyderant/ dilectionis māsuetudine superauerit. Et subiūgitur. Inde est q̧ Helias morte multos affecit ꝓpria manu/ et igne diuinitus impetrato: qđ & alij multi & magni viri eodē spiritu consulendo rebus humanis non temere fecerūt. De quo Helia cum exemplum dedissent discipuli cōmemorantes quid ab eo factum sit/ vt etiam ipsis daret potestatē petendi ignem ad cōsumendum eos qui sibi hospitiū non prębuerant: repręhendit dñs in eis non exemplū ꝓphetę sancti/ sed ignorantiā vindicandi q̄ adhuc erat in rudibus animaduertentes eos nō amare correctionem/ sed odio desyderare vindictā. Hęc tex. Cętera q̄ hic dici possent videant i verbo vīdicta. x ℭ Quos scriptura deos appellet: videat qđ annotatū ē i verbo detrahere. sup illa snia. Dijs nō detrahes. & q̄ annotabunt in verbo dij. y ℭ Vltionum. Quia deus/ dominus est vltionum: auctoritate propria nos vlcisci non debemus/ etiam si tales simus qui iniurias alijs illatas vlcisci et debeamus & possimus. Prout est bonus tex. in c. de occidendis. cū glo. ī verbo pro se. in fi. 23. q̄sti. 5. & in c. inter querelas. 23. q̄sti. 4. vbi papa scribens episcopo qui aliquē pro iniuria propria excommunicauerat dicit. Nil te cogitare de cœlestibus ostendis/ sed terrenam te habere cōuersationem significas: dū pro vīdicta proprię iniurię (quod sacris regulis prohibetur: maledictionē anathematis inuexisti. Vnde de cętero oīno esto circūspect9 atq̧ solicit9: & talia cuiq̄ ꝓ defensione ꝓprię iniurię inferre denuo nō ꝓsumas. Nā si tale aliqđ feceris: in te scias postea esse vindicandum. Hęc tex. De hac etiā materia videant q̄ annotabunt i verbo vindicta. z ℭ Time. Timēd9 ē de9. De9 eñ hebraice/ latine dr timor: eo q̧ ab oib9 timeri debet. Ita dicit Archi. in c. estimāt. in pri. 11. q̄sti. 3. a ℭ Cūcta/ supple etiā si tm̄ sint verba ociosa: quia de oī verbo ocioso reddituri sum9 rationē ī die iudicij. ꝓut dicit text9 (post euangeliū) in c. quoties. 22. q̄sti. 5. de quo textu dictū est supra in verbo detrahere. b ℭ Nec lętatur. De9 eñ est q dixit: Nolo mortē peccatoris sed vt magis cōuertat & viuat. de quo dicto apud canonistas tex. est in c. hi qui. 3. q̄sti. 4. in c. his a quib9. 23. q̄sti. 8. & in c. pe. 26. q̄sti. 6. De quib9 textib9 videat supra in

verbo conuertere.2. e ℭ Pusillanimes. videantur annotata in verbo pusillanimis. d ℭ Abscōditus.
Deus nō iniuria dī abscōditus. Quādoquidem etiā cegitatu est incōprehēsibilis.c.1 in prin.de sum tri.& fi.catho.
e ℭ Nomen. Albericus de rosate in dictionario suo in verbo deus. post Dyonisiū de diuinis noibus/dicit deū
varijs nominibus nominari. Quandoꝙ em̄ dicitur Eli.i.fortis. Quādoꝙ Eloe.i dn̄s deus noster. Quādoꝙ Elon.i.
excelsus. Quādoꝙ Sabaoth.idest dn̄s exercituū. Quādoꝙ Adonay/idest robustꝰ/& ad oia sufficiēs. Quādoꝙ Emma

Esa.35.b. ℭ Dicite pusillanimes[e] /cōfortamini: & nolite timere. Ecce deus noster vltionem adducet retributionis: deus ipse veniet/et saluabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum: & aures surdorum patebunt.

Esa.45.b ℭ Tātum in te est deus: & non est absꝗ te deus. Vere tu es deus abscon ditus [d]: deus Israel saluator.

54.b. ℭ Dominabitur tui qui fecit te/dominus exercituum nomē [e] eius: & redemptor tuus sanctus Israel/deus omnis terrę vocabitur.

Hier.10.b ℭ Dominus deus verus est: ipse deus viuens [f] / & rex sempiternus [f]. Ab indignatione eius commouebitur terra: & non sustinebunt gentes cōminationem eius.

Mat.6.c. ℭ Non [g] potestis deo seruire & mammonę.

19.a. ℭ Quod deus coniunxit [h] (dicit Christus) homo non separet [h].

22.c. ℭ De resurrectione mortuorū nun legistis (dixit Ihesus Saduceis) quod dictum est a deo dicēte vobis? Ego sum [i] deus Abraham [i]/deus Isaac/et deus Iacob [i]. Non est deus mortuorum: sed viuentium.

Lucę.3.b. ℭ Dico vobis (ait Ioannes Baptista ad turbas) quia potēs est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrae. &c.

18.d. ℭ Interrogauit Ihesum quidam princeps: dicens. Magister bone: quid faciēs/vitam eternam possidebo? Dixit autem ei Ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus [ii] nisi solus deus.

20.d. ℭ Reddite [k] quę sunt Cęsaris [k] Cęsari (dixit Ihesus ad principes sacerdotum & scribas) & quę sunt [k] dei deo.

Ioā.1 b. ℭ Deum nemo vidit [l] vnꝗ̄.

nuel.i.nobiscum deus. Quandoꝙ Tetragrāmaton: id est dn̄s. Quādoꝙ Theos vel Atheos/quod est videre vel currere: qa omnia videt & oia percurrit. Et hoc vltimū ponit Archid. in c. estimat. in princi.11.questi.3.

f ℭ Viuens. & Sempiternus. Deus qui hoc loco viuens & sempiternus dicitur: iure humano appellatur immortalis. prout est textus clarꝰ in l. Iulia. ff. ad l. Iuliam peculatꝰ. & in c.1. cū fi. de sum. tri. & fi. ca.

g ℭ Non potestis. etc. Hinc dicit textus in c. acutius. in fi. 26. distin. Sicut duobꝰ dominis seruire/ sic ab vno domino apostatare atꝙ in alterius superstitionem ire nō licet. Cętera annotanda annotabuntur in verbo dominꝰ. super illud. Nemo potest duobus dn̄is seruire.

h ℭ Videāt ꝗ̄ huic sententię annotata sunt supra in verbo coniūgere.

i ℭ Deꝰ Abraā etc. Circa hęc verba bonꝰ textꝰ i c.
recurrat. in princi.32.questi.4. vbi dicitur. Recurrat animus noster ad Abraam Isaac & Iacob. In istis tribus inue-
nimus parere liberas/parere ancillas. inuenimus ibi partus liberarum: inuenimus etiam ibi partus ancillarum. in
uenimus rem miram in istis generatiōibus ancillarum & liberarum: quatuor scilicet genera hominum/ in quibus
completur figura totius populi Christiani/ vt nō sit mirum ꝙ in tribus illis dictum est. Ego sum deus Abraam/deus
Isaac/deus Iacob. In omnibus enim Christianis: aut per malos nascunt̄ boni/ aut per bonos nascūtur mali/ aut per
bonos boni/ aut per malos mali. Amplius istis quatuor generibus non potest inueniri. Hęc textus.
ii ℭ Bonus. Bonitate scilicet incommutabili. Talem enim solus deus habet: cum beatus Iob angelos quoꝙ &
omnem creaturam peccare posse commemoret. & de cœlo ceciderit Lucifer: de quo Saluator dicit in euangelio. Vi-
debam Sathanam quasi fulgur de cœlo cadentem. Vnde si altissima illa sublimitas cecidit: quis cadere non possit?
si in cœlo ruina: ꝗ̄to magis in terra est? Omnis ergo creatura ex pręcepto dei/ id est secundum pręceptum & auctori-
tatem diuinę scripturę sub vitio est: nō ꝙ omnes peccent/ sed quia omnes peccare possunt. Ita dicit textus. per quē
hęc declaratio de bonitate incommutabili probatur/ in c. si enim. colum. pe. & fina. de peni. distin.2. An tamē ad-
huc dici possit nedum hanc sententiam loqui de bonitate incommutabili/ sed etiam de bonitate propria & non ali-
unde ꝗ̄ a seipso habita / et hoc propter intemeratam dei genitricem Mariam/ quam pleriꝙ dicūt (quibus assentio)
post dei nostri in virginali suo vtero conceptionem nedum non peccasse/ sed nec etiam peccare potuisse/ & sic boni-
tatem habuit incommutabilem: non tamen a seipsa/ sed aliunde/ id est a deo sibi datam.
k ℭ Quę Cęsaris Cęsari. Quę Dei Deo. Pro effectu istorum verborum facit in primis bonus textus in c. conue-
nior. colum.2.23.questi.8. vbi Ambrosius cuius est ille textus dicit. Noli grauare te o Imperator/ vt putes te in eis
quæ diuina sunt aliquod ius habere. Noli te extollere: sed si vis diutius imperare/ esto deo subiectus. Scriptum est
enim. Quę dei deo: quæ Cęsaris Cęsari. Ad imperatores pallatia pertinent: ad Sacerdotes ecclesię. Publicorum tibi
menium ius commissum est: non sacrorum. Secūdo facit textus in c. si in morte Longobardorum. in fi. eadem causa
et questi. vbi dicit̄. Sunt qui non contenti decimis & primitijs/ pędia villas & castella & ciuitates possident: ea qui-
bus Cęsari debent tributa/ nisi imperiali benignitate immunitatem ab huiusmodi promeruerint. quibus a domino
dicitur. Reddite quæ sunt Cęsaris Cęsari/ & quę sunt dei deo. Tertio facit textus in c. militare. versi. item dominus.
23. questi.1 vbi dicitur. Dominus dixit. Reddite quæ sunt dei deo/ & quæ sunt Cęsaris Cęsari. Igit̄ quod Cęsar prę-
cipit ferendum est: quod imperat tolerandum est. Quarto bene facit notabilis textus in c. pe. de cle coniu. vbi Ho-
norius tertius. H. quondam Anglorum Reginę scribens dicit. Ex parte tua fuit propositum ꝙ nonnulli litterati ter-
rę tuę/ habitu & tonsura clericali relictis/ publice ducunt vxores: vt tamen consuetis iustitijs & debitis obsequijs re
defraudent/ tonsuram reassumunt abiectam. Quidam etiam accepta/ prima tōsura similiter contrahunt & eandem
tonsuram deferunt vt eo pretextu excusari valeant a pędictis. Cum igitur reddenda sint quæ sunt Cęsaris Cęsari/
et quæ sunt dei deo: ęquanimiter duximus tolerandum vt a talibus iustitias debitas velut ab alijs vxoribus exigas
et seruitia consueta. Hæc textus. Cætera quæ in materia tributorum Regibus & Principibus etiam vtroꝙ iure hu
mano soluendorum dici possent/ dicentur in verbo tributum. & in verbo vectigal. vbi est locus tractandæ huic ma-
terię aliqꝰto aptior.
l ℭ Vidit. Hoc dictū allegat̄ per glo. in c. Moyses. in verbo locutꝰ. 8. ꝗ̄sti. 1. subiūgēs ꝙ quia Moyses scribit̄ vidisse

se posteriora dei: quidā dicūt φ vidit deū in specie visibili. sed tñ φ videt obstare dictū Io. deū nemo vidit vnq̄. Pro quo dicto videat bona glosa Io. an. in clemen. ad nfm. versi. Quinto φ qlibet. in verbo nō indiget. de hęreti vbi dr. illud quod est proprium superioris naturę/ nō potest natura inferior assequi: nisi per actionē superioris naturę cui⁹ Illud est propriū. sicut nec aqua potest fieri calida nisi per actionem ignis. Videre autem deum per essentiam/ in quo

¶Sic deus dilexit mūdum/ vt filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit [m] in eum/ non pereat/ sed habeat vitam ęternā. Non enim misit deus filium suum in mundum vt iūdicet [n] mūdum: sed vt saluetur [n] mundus per ipsum. etc. Ioā. 3. b.

¶De bono opere non lapidamus te (dicebāt Iudęi ad Christum) sed de blasphemia: & quia tu homo [o] cum sis/ facis teipsum deum [o]. &c. Ioā. 10. f

¶Reuelatur ira dei de cœlo super omnem impietatem & iniustitiam hominum [p] eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent: quia quod notū est dei/ manifestū est illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enī ipsius/ a creatura mundi per ea quę facta sunt/ intellecta conspiciuntur: sempiterna quoq; eius virtus & diuinitas/ ita vt sint iexcusabiles. Quia cum cognouissent deū / non sicut deum glorificauerūt/ aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis/ & obscuratum est insipiēs cor eorum. Dicentes [q] enim se esse sapientes: stulti facti sunt. Ro. 1. b. c.

¶Si deus [r] pro nobis: quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo nō pepercit / sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cū illo omnia nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos dei? De⁹ [s] qui iustificat: quis est qui condemnet [s]? &c. Rom. 8. f.

¶Deus qui diues est in misericordia [t]/ propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos / & cum essemus mortui peccatis: conuiuificauit nos in Christo/ cuius gratia estis saluati/ & cōresuscitauit/ & consedere fecit in cœlestibus in Christo Ihesu/ vt ostēderet in sęculis superueniētibus abūdātes diuitias gratię suę/ in bonitate sup nos in Christo Ihesu. Grā enī estis saluati p fidē: & hoc nō ex vobis. Dei enī donū [v] est/ nō ex operib⁹: eph. 2. a. b

perfecta beatitudo consistit/ soli deo est propriū. Nulla igitur natura itellectualis potest deū per essentiam videre: nisi deo hoc faciente. Hęc Io. an.

m ¶ Credit in eum. i. qui ea quæ ipse pręcepit/ facit & adimplet. Nō enī dicit in deū credere/ qui credit deū esse/ vel ea quę pcepit esse vera: nisi etiā ea quæ præcepit faciat & adimpleat. Aliud enī est credere deū/ aliud credere deo/ et aliud credere i deū. Multi nāq; & deum credunt & deo: qui tamē non credunt in deū. glo. est in c. prima igitur. in glo. fina. de conse. disti. 4. & annotatū est supra in verbo credere.

n ¶ Vt iudicet. &c. idest vt sit mundo in occasionem iudicij/ sed potius vt sit ei in occasionē saluationis. Vult enī omnes saluari & neminē perire. Sed si aberrauerint homies a lege dei: a filio quē misit de⁹ i terris iudicabūtur. quia pater omne iudicium dedit filio/ qui propterea veniet in fine sęculi iudicaturus viuos & mortuos. c. 1. i fi. de sum. tri. & fi. catho. & dicet in verbo iudiciū.

o ¶ Homo. deū. Ihesus Christus nō solū perfect⁹ & ver⁹ hō: sed etiam perfectus est & verus deus. Et contrarium asserētes/ vt hæretici anathematizantur. Tex. est in c. cū Christus. de hære. vbi dicitur. Cum Christus perfectus deus & perfectus sit homo: mādamus quatenus sub anathemate interdicas/ ne quis de cætero audeat dicere Christum nō esse aliquid secundum quod homo. quia sicut Christus verus est deus: ita verus est homo/ ex anima rationali & humana carne subsistens. Hæc textus.

p ¶ Hominū. Hoīes isti qui veritatem dei in iniustitia detinent/ qui scilicet cū viam cognoscāt qua ambulare debeant/ contrariā sequunt: & cum ingeniū habeāt ad exercitiū bonoꝝ actuum aptissimū/ ipsum prauis aut vanis et inutilibus addicūt & deuouēt: lippi vocantur. prout est bo. tex. in c. 1. versi. lippus. 49. distinc. vbi dr. Lippus est: cuius ingenium ad cognitionē veritatis emicat/ sed tamen hęc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis papillæ sanæ sunt: sed humore defluenti/ infirmantes palpebrę grossescunt. quoꝝ quidā quia infusione crebra atteritur/ & acies papillę vitiatur/ & sunt nōnulli quorum sensum carnalis vitę operatio sauciat: qui studere ac videre recta subtiliter per ingenium poterant/ sed vsu prauoꝝ actuū caligātur. Lippus itaq; est: cuius sensum natura exacuit/ sed conuersationis prauitas cōfundit. Cui bñ per angelū dicitur in Apocalypsi. Collyrio inunge oculos tuos: vt videas. Collyrio quippe oculos/ vt videamus inungimus: cū ad cognoscēdam veri luminis claritatem/ intellectus nostri aciem medicamine operationis bonæ adiuuamus. Hæc tex.

q ¶ Dicentes &c. Pro annotatione huius sententię videantur quæ circa eā scripta sunt supra in verbo cognoscere.

r ¶ Si deus p nobis &c. Similis est sententia Gregorij in c. in cunctis. in prin. 11. questi. 3. vbi dicitur. In cunctis quę in hac vita aduersa proueniunt/ sola est (sicut nostis) olpotētis dei districtio pensanda/ atq; ad cor propriū semper recurrendum: vt nullius ibi lingua implicet. i. ppter nullius linguā implicitum se credat/ vbi conscientia non accusat. Quem enī conscientia defendit: liber est inter accusationes. Hæc tex. Et in c. custodi. eadem cā & quęsti. cōformiter ad hanc sententiā dicit textus. Custodi intus innocentiam tuam: vbi nemo opprimit causam tuam. pręualebit in te falsum testimoniū: sed apud hoies. Nūquid apud deū valebit: vbi cā tua dicēda est! Quādo de⁹ erit iudex: ali⁹ testis q̄ cōsciēntia tua nō erit Inter iustū iudicē & cōsciam tuā. Noli timere nisi cām tuā. Hęc tex. Iō dicebat Augustin⁹. Sēti de Augustio quicqd libet. sola me in oculis dei cōscia non accuset. Ita dicit tex. in c. senti. eadē cā & q̄sti. Si tñ nedū deo/ sed etiā hoib⁹ bonā de nobis existimationē possim⁹ dare: dāda est. put pbat text⁹ apt⁹ i c. nō sunt audiēdi. eadē cā & q̄sti. quia q confidēs cōsciē/ negligit famā: crudelis ē. dicit tex. in c. nolo. 12. q̄sti. 1. Et annotatum est supra in verbo conscientia

s ¶ Cōdēnet. Facit qd dicit Augustin⁹ i c. & si ad tps. 2. q̄sti. 3. vbi dr. Si dixerit sniam pcōsul i Cyprianū: aliud est sella terrena/ aliud est tribunal cœleste. ab iferiore accipit sniam: a supiore coronā. Hęc tex. Pro ista etiā snia vidēdę sunt decisiones textuales allegatę. §. annotatione proxima.

t ¶ Misericordia. De misericordia dei/ videantur quę scribentur infra in verbo misericordia.

v ¶ Dei enī donū. Omnia nobis ex dono dei pueniūt. Vñ sacerdotiū et imperiū ex qb⁹ tot⁹ mūd⁹ regit: dicunt esse dei dona, vt est tex. clar⁹ i auctē. quo. opor. epis. colla. 1. q̄uis tñ imperiū sit donū dei: dr esse apd imperatorē nō immediate a deo/ sed ab ecclesia. Ab initio enī deus vtrūq; gladiū dedit Petro per hęc verba. Pasce oues meas. In quibus nō distinguitur de modo pascendi. Postea tñ exercitiū gladij temporalis transfluit in imperatorē. Ita cōcludūt

glo. & ibi doctores in c.nouit.in glo.2.de iudi. & glosa ampla in c.causam.quę.2.in verbo lege.qui filij sint legi. Vnde Bar.in l.1 .§.1.ff.de requi.reis. refert Dātem Philosophū esse damnatum de hæresi: quia dicebat imperatorē non habere imperium ab ecclesia. Ludouicus tamen imperator fecit constitutionem: qua di'posuit/vt quicunq; diceret imperiū esse a Papa/& non immediate a deo/censeretur reus lęsę maiestatis. Ita refert preceptor meus Decius in d.c.nouit.colū.5.de iudi. x ℭGlorietur. De suis vel intellectualibus vel exterioribus bonis gloriari non licet in seipso:sed in deo/in quo est thesaurus omnis scientię & sapiētiæ.dicit tex.in c.legimus.in fi.37.distin. Et ad cuius honorē omnia facienda sunt.c. ad honorem.in prin.de aucto.& vsu.pallij. Vnde dicit Imperator in aucten.

vt ne quis glorietur [x]. Ipsius enim sum9 factura/creati in Christo Ihesu in operibus bonisquę preparauit deus vt in illis ambulemus.

Eph.4.a. ℭVnus est deus & pater omnium:qui super omnes/& per omnia/& in omnibus nobis.

Phili.2.b ℭDe9 est qui operatur in vobis & velle & proficere [y]:pro bona volūtate.

Phili.3.d. ℭMulti ambulant (ait Paulus) quos sępe dicebam vobis. Nunc autem & flens dico: inimicos crucis Christi/quorum finis interitus/quorū de9 venter est/& gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt.

1.Ioā.1.a. ℭDeus lux est:& tenebrę in eo non sunt vllę.

1.Ioā.4.c ℭCharissimi/si deus dilexit [z] nos:& nos debem9 alterutrum diligere [z].

1.Ioā.4.c ℭDeū nemo vidit vnq̄. Si diligimus [z] inuicem: deus in nobis manet/& et charitas eius in nobis perfecta est.

1.Ioā.4.c ℭQuisquis confessus fuerit quoniā Ihesus est filius dei: deus in eo manet & ipse in deo. Et nos cognouimus:& credidimus charitati quā habet deus in nobis. Deus charitas [a] est:& qui manet in charitate/in deo manet/& deus in eo.

1.Ioā.4.d ℭNos diligamus [z] deum: quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniā diligo [z] deum/& fratrem suum oderit: mēdax est. Qui enim non diligit [z] fratrem suum quē videt: deum quem non videt/quomodo potest diligere? Et hoc mādatum habemus a deo: vt qui diligit [z] deum/ diligat & fratrem suum.

Actu.17.c ℭDe ara Atheniensium quam Paulus inuenit dicatam ignoto deo: habetur Actuum.17.c.et supra in verbo Ara: vbi videatur.

apoc.19.b ℭDeum adora [b]. Et supra adorare.

Dij.

Exo.20.d ℭDixit domin9 ad Moysē. Hęc dices filijs Israel. Vos vidistis q̄ de cœlo loquutus sim vobis. Non facietis deos argenteos: nec deos aureos facietis vobis.

22.d ℭDijs [c] non detrahes:& principi populi tui non maledices.

22.d ℭDeos conflatiles non facies tibi.

Deut.4.a ℭNec est alia natio tam grandis quę habeat deos appropinquātes sibi: sicut deus noster adest [d] cunctis obsecrationibus nostris.

3.Reg.9 b ℭSi auersione [e] auersi fueritis/vos & filij vestri/nō sequētes me/nec cu-

de priui.do.here. mulie. nō ōstan. colla.8. vnam nobis esse in omni reip. nostrę & imperij vita in deo spem credimus: sciētes quia hęc nobis & aię et imperij dat salutē. Vnde & legislatiōes nostras inde pendere competit/ et in eā respicere:& hoc eis principiū esse/& medium & terminum. Hæc textus.

y ℭProficere. Sine igitur dei auxilio in quauis re pficere non possumus. Vnde dicit textus Augustini in c. qui sine. 26.questi.3. Qui sine saluatore/salutem vult habere/& sine vera sapientia ęstimat se prudentem fieri posse: nō sanus sed æger/nō prudēs sed stultus/in ægritudine assidua laborabit/& in cęcitate noxia stultus & demens permanebit.

z ℭCirca istas sententias quæ de dilectione loquuntur: videātur annotata in verbo diligere.

a ℭCharitas. Videātur annotata in verbo charitas.

b ℭAdora. Adoratur solus deus adoratiōe latrię: quę est cultus seu seruit9 soli deo debita. prout est glo. in clemē. si dominū. in verbo seipsum. de reli. & vene.sanct. Et in hac adoratione latrię tria exiguntur: charitas dilectionis multitudo sacrificiorū/& venetatio. Ita dicit glo. in c. venerabiles. in verbo cultu. de confe. distin.3. c ℭVideantur quæ huic sententiæ annotata sunt supra in verbo detrahere.

d ℭAdest. Deus noster adest nobiscū quotidie reali & corporali pręsentia i altaris sacramēto: quia sicut est verus dei filius dominus noster Ihesus Christus/non quemadmodum hominis per gratiam/sed quasi filius ex substantia patris: ita vera est ipsius caro (sicut ipse dixit) quam accipim9/& verus sanguis eius/potus quem sumimus. Et licet figura panis & vini videatur: nihil tamen aliud q̄ caro Christi & sanguis post consecrationem credēdum est. Vnde ipsa veritas ait ad discipulos. Caro mea est pro mundi vita. Et vt mirabilius loquar/non alia plane q̄ quæ nata est de Maria & passa in cruce & resurrexit de sepulchro. hæc inq̄ ipsa est. panis enim angelorum factus est cibus hoim. Vnde ipse ait. Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Et item. Panis quem ego dabo caro mea est pro mūdi vita. Ex hijs nāq; duabus sententijs aperte datur intelligi quia panis iste & ille nō duo sed vnus panis & vna caro/procul dubio vnum corpus efficitur illud vere illud sane quod sumptum est de virgine/quod passum est & sepultū quod q; resurrexit/& in cœlum ascendit/& sedet ad dexteram dei patris/& quod est venturū iudicare viuos & mortuos. Ista sunt verba textus in c. omnia quæcunq;. iuncto c. sicut est verus. de consecra. distinc.2.

e ℭAuersione. Hæc auersio qua aliquis derelicto vero deo ad idolorum culturam conuertitur: vtroq; iure humano dici potest Apostasia. in quam incidentes/grauissimis pœnis plectūtur: vt diffuse annotatum est supra in verbo apostatare. vbi videatur. Et ibi dictis addatur q̄ licet regulariter criminosus post mortem suam accusari nō possit/l.2.C.si sen. appel. mors inter. l. ex iudicio℞. in princi.ff. de accusa. cū simi. tamē criminosus hoc crimine auersionis seu apostasię post mortem suā vsq; ad quinquenniū potest accusari. Tex. est in l.2.C. de aposta. vbi dr. Si quis defunctū violatę atq; desertę Christianę religionis accusat/eūq; ad sacrificia tēplo℞ trāsijsse cōtendit/ eaq; gratia testari minime potuisse cōfirmat: intra iuge quinquennium quod inofficiosis actionibus constitutum est/ proprias exigat

actiones. Hęc textus. Secundo specialiter circa istos Christianam fidē nedū prophanantes/ sed etiā ad sacrificia idolorum seu deoꝝ alienoꝝ trāseuntes; addatur videndus bonus text⁹. in l pe. & finali. C. de paga. vbi dicitur. Nemo venerantis adorantisq; aio delubra quę olim iam clausa sunt reseret. Absit a sęculo nostro infandis execrādisq; simulachris honorē pristinū reddi/ redimiri sacris temploꝝ impios postes/ prophanos aris accēdi ignes/ adoleri in iis dē thura/ victimas cędi/ pateris vina libari/ & religionis loco existiari sacrilegiū. Quisquis autem contra hanc serenitatis nostrę sanctionē/ et contra interdicta sanctissimarū veterū constitutionū sacrificia exercere tentauerit: apud publicum iudicem reus tanti facinoris legitime accusetur/ & cōuictus proscriptionem omniū bonorū suorum/ & vltimū supplicium subeat. Conscij etiā ac ministri sacrificiorum: eandem pœnā quę in illum fuerit irrogata/ sustineant. Quod si vir clarissimus rector prouincię post accusationē legitimam/ & post crimē in cognitione cōuictum/ tātum scelus dissimulauerit vindicare: quinquaginta librarū auri ipse/ iudex etiam & officium eius confestim fisco nostro inferre cogatur. intā tum autem huiusmōi facinora volumus esse resecanda: vt etiā si in alieno pdio vel domo aliquid tale perpetratur/ scientib⁹ videlicet dominis/ prędiū quidē vel dom⁹ sanctissimis iurib⁹ ęrarij addicentur. domini vero/ pro eo solo ꝙ scientes consenserint sua loca talibus contaminari sceleribus: si quidem dignitate vel militia aliqua decorantur/ amissione militię vel dignitatis/ necnon rerum suarum proscriptione/ plectant. priuatę vero cōditionis vel plebei cōstituti/ post cruciatus corporis/ operib⁹ metallorum perpetuo deputētur exilio. Hæc text⁹.

stodientes mandata mea/ & cerimonias quas proposui vobis/ sed abieritis & colueritis [e] deos alienos/ & adoraueritis [e] eos: auferā Israel de superfici e terrę quā dedi eis/ & tēplū quod sanctificaui nomini meo proijciam a conspectu meo. Eritq; Israel in prouerbium & in fabulam cunctis populis: & domus hęc erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam/ stupebit & sibilabit: & dicet. Quare fecit dñs sic terrę huic/ & domui huic? & respondebunt. Quia dereliquerūt dominum deum suum qui eduxit patres eorum de terra Aegypti/ & secuti sunt deos alienos/ & coluerunt eos & adorauerunt: idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc.

¶ Auerterūt mulieres cor Salomonis. Cūq; iam esset senex: deprauatū 3.Re.11.a
est cor eius per mulieres/ vt sequeretur deos alienos. &c.

¶ Magnus domin⁹ & laudabilis nimis & horribilis super omnes deos. 1.Pa.16.c
Omnes enim dij populorum idola: dominus autem cœlos fecit.

¶ Dij fortes terrę vehementer eleuati sunt. Psal. 46.

¶ Deus stetit in synagoga deorum [f]: in medio autem deos [f] dijudicat. Psal. 81.e.

¶ Ego dixi: dij [f] estis & filij excelsi omnes. Vos autē sicut homines moriemini: & sicut vnus de principibus cadetis. 81.b

¶ Non est similis tui in dijs domine: & non est secundum opera tua. 85.b.

¶ Magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis super omnes deos. 95.a.
Quoniam omnes [g] dij gētium dęmonia [g]: dominus autem cœlos fecit.

¶ Ego cognoui ꝙ magnus est dominus: & deus noster prę oībus dijs. 134.b

¶ Vani [h] sunt omnes homines in quibus non subest [h] scientia dei: & de his quę non videntur bona/ non potuerūt eum intelligere qui est. Neq; operibus attendentes cognouerunt quis esset artifex: sed aut ignem/ aut spiritum/ aut citatum aerem/ aut gyrum stellarum/ aut nimiam aquam/ aut solem & lunam/ rectores orbis terrarum/ deos putauerunt. Quorū & si specie delectati deos putauerūt: sciāt q̄to his dominator eorū speciosior est. Speciei enim generator: hęc omnia cōstituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sūt: intelligāt ab illis/ quoniam qui hęc fecit fortior est illis. A magnitudine enim speciei & creaturę: cognoscibiliter poterit horum creator videri. Sapię.13.a

¶ Dij qui cœlos & terram non fecerunt: pereant [i] de terra & de his quę sub cœlo sunt. Hier.10.b

f ¶ Deorū. deos. dij. Panor. in c. t. col. 2. de sum. tri. & fi. catho. dicit ꝙ noīatio deoꝝ: vel ab adoptione/ vel ab opinione errātiū sumitur. Aliqui enim dij dicūtur per adoptionem/ seu per diuinitatis supra cęteros participationē: vt ibi. Ego dixi: dij estis. et ibi. Omnes dij gentium dęmonia. Quod autem hęc verba (Ego dixi/ dij estis.) de sacerdotibus qui diuinitatis sunt prę cęteris participes/ intelligantur: est bonus textus (quem Panor. nō allegat) in c. 1. in fine 17. distin. vbi dicitur. Si peculiares in publicis iudicijs/ libellis vtūtur appellatorijs: q̄to magis sacerdotibus hęc eadem agere licet/ qui super illos sunt/ de quibus dictū est. Ego dixi: dij estis.

g ¶ Oēs dij gētiū dęmōia. Pro hac psalmistæ sentētia: videatur bon⁹ text⁹ ex Augustino sumptus in libro de ciuitate dei. in c. qui sine. 26. questi. 2. vbi dicitur. Qui sine saluatore salutem vult habere/ & sine vera sapientia ęstimat se prudentem fieri posse: non sanus sed ęger/ non prudens sed stultus/ in ęgritudine assidua laborabit/ & in cęcitate noxia stultus & demens permanebit. Ac perinde omnis inquisitio & omnis curatio quę a diuinis vel magicis artibus vel ab ipsis dęmonijs in idolorum cultura expetitur: mors potius dicēda est q̄ vita. & qui eā sectant/ si se nō correxerint: ad ęternā perditionē tendūt/ psalmista dicēte. Oēs dij gentiū dęmonia sunt: qui ꝑ deceptos homines/ alios decipere quotidie gestiunt/ vt perditionis suę alios faciant participes. Hęc textus.

h ¶ Vani sunt. Omnis eñ ratio supnę sciētię/ vel terrenę creaturę/ in eo est qui est caput earū & auctor. vt qui hūc nouit/ nihil vltra q̄rat: quia hic est pfecta virtus & sapiētia. & in Daniele & Salomone ostēdit infidelibus se esse auctorē toti⁹ eloquētię & sapiētię: quod infideles nō putāt/ quia nō legūt in euāgelijs & ꝓphetijs astrologiā & alia huiusmōi q̄ despecta sunt. quia nil valēt ad salutē: sed mittūt in errorē. et dū his studēt curā alię nō hñt. q̄ vero Christū nouit/ thesaurum sapientiæ & scientiæ inuenit: quia id nouit quod vtile est. Ita dicit textus satis conformiter ad hanc sententiam in c. legimus. in fi. 37. distinc.

i ¶ Pereāt. Deorū nomē sic de terra perijt: ꝙ assertionis iuratorię ꝑ deos vt ꝑ apollinē vel dianā aut iouē/ nō est slā-

dū velut illusoriæ prout est bonus textus in l. non erit.§.sed & si quis.ff.de iureiu De quo dicetur in verbo iurare.
k ℭ Vnus. Videantur quę de vnitate dei annotata sunt supra in verbo deus.in princi. & ibi allegatis addat bonus tex.in.l 2. C.de sum.tri & fi.catho.vbi dicit. Is catholicę religionis vetus cultor accipiēdus est: qui omnipotē tē deū/ Christū & filiū dei vno noīe cōfitetur/deum de deo/lumen ex lumine/qui spiritum sanctū quē ex summo rerum parente speramus & accipim⁹/negando nō violat, apud quē intemeratę fidei sensus viget: & incorruptę trinitatis indiuisa substantia. Hæc tex. l ℭ Conuertimini. Hæc ad deoꝝ culturā cōuersio inhibita est etiā iure ciuili. vt est casus in l.fi.in prin. C.de paga. vbi dr. Nemo ea quæ sępius Paganę superstitionis hominibus interdicta sunt/audeat pertētare: sciēs ꝙ crimē publicū cōmittit/qui hęc ausus fuerit perpetrare. De pœna autē taliū: textus est in l pe. C. eodem ti. De quo textu videat supra hoc verbo e.

1.Co.8.a. b. ℭScimus ꝙ nullus est deus nisi vnus [k]. Nam & si sint qui dicantur dij/ siue in cœlo/siue in terra (siquidem sunt dij multi & domini multi) nobis tamen vnus est pater ex quo omnia & nos in illo/ & vnus dominus Ihesus Christus per quem omnia & nos per ipsum.

Gala.4.b ℭIgnorantes deum:his qui natura non sunt dij seruiebatis. Nunc autem cum cognoueritis deum/ imo cogniti sitis a deo:quomodo conuertimini [l]iterū ad infirma & egena elemēta/ quibus denuo seruire vultis?

Actu 14.b ℭTurbę cum vidissent quod fecerat Paulus: leuauerūt vocem suā Lycaonice dicentes. Dij similes facti hominibus descenderunt. Et vocabāt Barnabā/Iouem: Paulum vero Mercurium/quoniam ipse erat dux verbi. Et supra in verbo Barnabas.

m ℭ Deuteronomiū. Archi. in c. si ergo. 1 p. l. 8.questi.1. dicit ꝙ deuteronomiū interpretat secunda lex pro quo dicto allegat bonū textū qui videndus est pro cōmendatione deuteronomij. in c. per venerabilem §. rationibus. versi. sane. Qui filij sint legi. vbi dicitur. Cū deuteronomiū lex secunda interpretet: ex vi vocabuli cōprobatur/ vt quod ibi decernitur/in nouo testamento debet obseruari. Hęc textus.

Deuteronomium.

Deu.17.d ℭPostꝗ sederit rex i solio regni sui:describet sibi deuteronomium legis. &c. Et infra in verbo rex.

Iosue.8.g ℭScripsit Iosue super lapides/deuteronomium [m] legis Moysi:quod ille digesserat coram filijs Israel.

Dextera.

Nūe.20.c ℭGradiemur [n] via publica (ait Moyses ad regē Edō) nec ad dextram [n]/nec ad sinistram [n] declinantes/donec transeamus terminos tuos.&c.

n ℭ Gradiemur. Iure etiā hūano/ gradi debet via publica nō declinando ad dextrā vel sinistrā/ id est non quęrendo vias insolitas. alias imputat ei qui cum posset ire per viam publicā & solitā/ iuit per viam insolitam: etiam si id faceret vt iter suū redderet breui⁹. Textus est no. cū glo. in l. eos.§.fi ff. ad l. corne. de fal. i verbo/falso duplomate vias cōmutauit. Et ita etiā in notabili ꝓposito tenet Bar. in l. cū proponas per illū textū. C. de nauti. fœno .vbi dicit ꝙ si mercator tradidit merces mulioni qui in itinere derobet: non tenet mulio si iuerit per viā solitā. Si aūt iuisset per viā insolitā: teneret. Et ideo

iudicū.3.b ℭDeus suscitauit filijs Israel saluatorem vocabulo Aioth/ filium Gera filij Iemini:qui vtraꝗ manu pro dextera vtebatur.

Psal.15.i f ℭDelectationes in dextera tua domine vsq in finem.

Psal.20. b ℭDextera tua (domine) inueniat omnes qui te oderunt.

43.a. ℭNon in gladio suo populi possederunt terram / & brachium eorum non saluauit eos:sed dextera tua & brachium tuum domine/ & illuminatio vultus tui/quoniam complacuisti in eis.

141.b ℭConsyderabā ad dexterā/ & videbā: & non erat qui cognosceret me.

143.b ℭEmitte domine manum tuam de alto/ eripe me & libera me de aquis multis: & de manu filiorum alienorum. Quorum os loquutum est vanitatem: & dextera eorum/dextera iniquitatis.

117.c ℭDextera domini fecit virtutem/ dextera domini exaltauit me:dextera domini fecit virtutem.

puer.3.b. ℭLongitudo dierum in dextera (sapientię) & in sinistra illius diuitiæ & gloria.

dicit Bar. in l.1.§.1.ff.de his qui deie. vel effu. ꝙ per illū tex. decisa est quęstio Florentinorum. Nā inter Florētinos et Vbaldinos cōuentū erat ꝙ Vbaldini tenerēt vias securas. Nam illa pmissio Vbaldinoꝝ debet itelligi de vijs solitis:non autem de insolitis. Pręmissa procedunt & a fortiori ratione: quando via insolita esset longior via solita. quia via solita breuior/.pro via insolita longiori omitti non debet. Vnde nuncij communes quibus soluitur salarium pro numero miliariorum/ debent habere salarium facta commēsuratione per viam publicam seu solitam: nō autem per viam obliquam magis longinquam. Ita Bal. in l. non solum. in princip per illum textum. ff. de excusatio. & Bar. in l. qui fiscales. C. de naucula. lib. 10. Quod est verum: nisi via solita esset periculosior. tunc enim quis breuior esset/ posset omitti: & accipi via insolita/ꝗuis longior. prout est bonus textus in l.1.§. pe. in fi. ff. si quis cautio. Per quem ita cōcludit dominus meus Iason in l.1. vbi ponit omnia pręmissa & alia multa notabilia in hac materia:ꝗ videri possunt. ff. eodē titu. si qs cautio. o ℭ Ad dextra. Si dici possit ꝙ declinare ad dextrā/ est actū bonum mala intentione facere: videatur quod notat bona glosa. in c.2. de colliu. deleg. in verbo qualitas. quę dicit ꝙ deus nō est remunerator nominum sed aduerbiorum. hoc est non remunerat deus bonum quod fit: sed quod bene fit. Vnde non remunerat Iudęos qui crucifixerunt Christum: licet mors Christi bona fuerit. Deus enim cor interrogat & non manū: dicit textus in c. si quid inuenisti. in fi 14. questi. 5. Nec cōsyderat quę fiunt: sed quo animo fiūt: dicit textus in c.1. in fine. 15. questi. 6. Vnde dicit textus Hieronymi in c. vide quitum. 1. questi. 1. Si ita martyrium fecerimus id est sustinuerimus/ vt nostras velimus ab omnibus reliquias honorari/ & si in opinionem vulgi sectantes/ intrepidi sanguinem fuderimus/ et substātiam nostram vsq ad mendicitatem propriam dederimus: Huic operi

non tam premium q̃ pœna debetur/& perfidię magis tormenta sunt q̃ corona victorię. Hæc textus. Si vero etiam dici possit/declinare ad dextram esse peccata maloꝝ nimia seueriter vindicare: videatur tex. in c. serpẽs. in fi. de peni. distin. 1. vbi dr. Salomon ait. Noli esse nimis iustus. debet em̃ iustitiã tẽperare moderatio. Et ideo dicit textus in c. disciplina. 45. distin. circa prin. Miscẽda est lenitas cũ seueritate/ faciẽdũq; quoddã ex vtroq; tẽperamẽtũ: vt neq; multa asperitate exulcerent subditi/neq; nimia benignitate soluanť. Hæc textus. p ℭ Ad sinistrã. Si dici possit q ad sinistrã declinare/est in faciẽdo malo actu ad pręterita bona respicere: videať textus Gregorij in c. hoc nobis. et in c. sequẽti. de peni. distin. 4. vbi dr. Hoc nobis maxime cõsyderãdũ est/quia cũ mala cõmittimus: si nec cã bona nostra transacta reuocamus. qm̃ in perpetratione maloꝝ nulla debet esse fiducia p̃teritoꝝ bonoꝝ. De pertuso quippe sacculo aliunde exit/ quod aliũde mittit: quia indiscretę mẽtes mercedẽ q̃ ex bono acquirit/ nõ aspiciũt quomodo ex malo ope perdatur. Hæc text⁹. Si autẽ etiã dici possit/ Declinare ad sinistram/esse oblatis duobus malis accipere quod maius est: videatur text⁹ in c. nerui testiculoꝝ. versi. est tñ. 14. distinc. vbi dr. Cũ mens inter mi̇ora & maiora peccata constringit: si omino null⁹ sine pc̃ō adit⁹ patet/minora semp eligat. quia & q muroꝝ vndiq; ambitu ne fugiat clauditur: ibi se i fugã p̃cipitat/ vbi breuior mur⁹ igerit. Si vero etiã dici posiit/ declinare ad sinistrã/esse in pc̃ōꝝ cogitatione sic cõpũgi q hõ in desperationem adducat: videant q̃ annotata sũt. s. i verbo desperare. a. Quod si adhuc dici possit/ Declinare ad sinistrã / esse aduersitates sęculi ęquanimiter nõ ferre: videanť mulrę diuini iuris hystorię ad patiẽtiã nos cõmonentes. 23 q̃sti. 3. in prin. et q̃ annotabunť infra i verbo patientia.

ℭNe declines ad dexteram neq; ad sinistram [p]. puer.4.d

ℭCor sapientis in dextera eius: & cor stulti in sinistra illius. eccles.10.a

ℭLęua (dilecti mei) sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me. Cãti.2.b.

ℭSi consurrexistis cum Christo/quę sursum sunt quęrite/vbi Christus est in dextera dei sedẽs/quę sursum [q] sunt sapite/ non quę super terram. Colo.3.a.

Dextre. pluraliter.

ℭCadent [r] a latere tuo mille: & decẽ milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Psal.90.b

ℭDixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos/scabellum pedum tuorum. psal.109.a

ℭVias quę a dextris sunt nouit dominus: peruersę vero sunt quę a sinistris sunt. puer.4.d

ℭCũ venerit fili⁹ hominis in maiestate sua/& oẽs angeli cum eo: tũc sedebit [s] super sedem maiestatis suę/& congregabuntur ante eum omnes gẽtes/& separabit eos ab inuicẽ sicut pastor segregat oues ab hœdis [a]. Et statuet oues quidem a dextris suis: hœdos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei: possidete paratum vobis regnum a cõstitutione mundi. Esuriui enim: & dedistis mihi manducare. Sitiui: & dedistis mihi bibere. Hospes eram: & collegistis me. Nudus: & operuistis me. Infirmus: & visitastis me. In carcere eram: & venistis ad me. &c. Et infra in verbo filius hominis. Mat.25.d

ℭCrucifixi sunt cum Ihesu duo latrones: vnus a dextris / & vnus a sinistris. Mat.27.c

ℭExhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. &c. per arma iustitię a dextris & a sinistris. 2.Co.6.b

ℭCum cognouissent gratiam quę data est mihi/Iacobus & Ioannes & Cephas/qui videbantur colũnę esse: dexteras [t] dederũt mihi/& Barnabę societatis/ vt nos in gentes/ipsi autẽ in circuncisionẽ tantum/vt pauperum memores essemus. Gala.2.b.

Diabolus.

ℭAdductis duobus viris filijs diaboli [v]: fecerunt ciues habitantes cum Naboth sedere contra eum. At illi/scilicet vt viri diaboli: dixerunt contra eum testimonium coram multitudine. 3.Re.21.d

ℭCõstitue dñe super eum peccatorem: & diabolus stet [x] a dextris eius. Psa.108.a

q ℭ Quę sursum sunt. Circa hoc dictũ videatur textus in c. sicut in sacramentis. cum glosa. ibi. de conse. distin. 4. de quo textu dictũ est supra in verbo consurgere.

r ℭ Cadẽt. &c. Dici potest pphetã hac sentẽtia innuere q inter eos malos seu peccatores quorum aliqui mundanis aduersitatibus premuntur/ alij bonis & voluptatibus terrenis abundant/ pauciores esse casuros de hijs qui patiuntur aduersa/ q̃ de hijs quibus solum obueniunt psperaslicet nulli eorũ qui casuri sunt sint appropinquaturi ad dñm. vñ p prio dicto videant quę de tribulationis vtilitate annotata sunt supra in verbo angustia. Pro scdo autem videatur notabilis textus in c. paratus. in fine 23. questi. 1. vbi dicitur. Nihil est infelicius felicitate peccantium: qua penalis nutritur impunitas/& mala voluntas velatur/interior hostis roboratur. Hæc textus.

s ℭ Sedebit Quia hæc sententia de extremo iudicio loquens/dicit Christum sessurum in sede maiestatis suę: notandum est q iure humano iudices sententias prolaturi sedere debent. Facit bonus textus in l. 2. §. in bonorum. ff. quis ordo. in bo. posses. serue. in §. sedebunt. in auctẽ. de iudi. & in l. 1. cum glo. C. de offi. ciuil iudi.

a ℭ Hœdis. De hac segregatione ouium ab hœdis loquens textus in c. t. in fine. 23. questi. 7. dicit. Nonnullos toleramus quos corrigere vel punire non possumus: neq; propter hœdos in fine segregandos deserimus gregem domini. Hæc textus.

t ℭ Dexteras. Hostieñ. in c. nisi cum pridem. colum. penul. de renun. dicit citando hanc sententiam: q iungere dextras/solet esse signum confœderationis/quo vtebantur antiqui cum confœderabantur inuicem.

v ℭ Filijs diaboli. Falsi testes dicunt speciales filij diaboli/ tũ quia vt diabolus multis sic falsus testis multis insidiatur. prout est textus apertus in c. 1. in princip. de crimine falsi. tum quia diabolus dicitur esse pater mendacij. poui dicit veritas euangelica: & est tex. cum glo. in verbo spiritum mendacij. in c. gratia. 1 questi. 1.

x ℭ Stet a dextris. Textus iuncta glo. in c. Ihesus. 50. distinc. de Iosue loquens qui vxorem habebat idola colentem dicit. Astat diabolus a dextris eius.

Sapię.2. ¶Inuidia diaboli mors [y] intrauit in orbem terrarum. Imitātur autem illum: qui sunt ex parte illius.

Eccl.21.d ¶Dum maledicit impius diabolum: maledicit ipse animam suam.

Abac.3.b. ¶Egredietur diabolus ante pedes eius: & steut/ & mensus est terram.

Mat.4.a. ¶Ductus est Ihesus in desertum a spiritu: vt tētaretur a diabolo. Et cū
b. & Lucę ieiunasset quadraginta [z] diebus/ & quadragīta noctibus: postea esurijt.
4.a.&.b. Et accedens tētator dixit ei. Si filius dei es: dic vt lapides isti panes fiāt. Qui respondens dixit. Nō in solo pane [a] viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem/ & statuit eum super pinaculum templi: & dixit ei Si filius dei es: mitte te deorsum [b]. Scriptum est enim: quia angelis suis mādauit de te/ & in manibus tollēt te/ ne forte offēdas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Ihesus rursum .Scriptum .est Non tētabis [c] dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi & gloriam eorum/ & dixit ei. Hęc omnia dabo tibi: si cadens adoraueris [d] me. Tunc dixit ei Ihesus. Vade sathana. Scriptum est enim. Dominū deum tuum adorabis [d]: & illi soli seruies. Tūc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt/ & ministrabant [e] ei.

Mat.13.e. ¶Inimicus [f] q seminauit zizania (ait Chrs discipulis suis) est diabolus.

y ¶ Mors. id est peccatū. Licet enī diabolus & alij dęmones a deo quidē natura creati boni/ per se facti sint mali: tamē homo diaboli suggestione peccauit. Ita dicit text⁹ in c.1. circa prin. de sum. tri. & fi. ca. Et bonus text⁹ in c. sicut nostis. de cōse. distin. 4. vbi dr. Paruuli exufflantur & exorcisanl: vt pellat ab eis diaboli potestas inimica/ q decepit hoiem/ vt hoies possideret. z ¶ Quadraginta. De istis quadraginta diebus ieiunij Christi loquēs textus in c. quadragesima. de cōse. distin. 5. dicit. Vt facer numer⁹. 40. dierū adimpleat/ quē saluator noster sacro suo ieiunio cōsecrauerat quatuor dies prioris hebdomadæ (ante scilicet primā quadragesimę dnicā) tollant/ id est quarta feria q caput ieiunij subnotat/ & quinta feria sequēs/ sexta feria/ et sabbatū. Hæc textus. Cętera q̄ hic dici possēt: dicent i verbo ieiunare. a ¶ Solo pane. Circa hanc sententiā videat bonus tex. in c. inter cętera. de offi. ordi. vbi dr. Inter cętera q ad salutē spectant populi Christiani: pabulū verbi dei per maxime sibi noscit esse necessariū. quia sicut corpus materiali/ sic aia spiritualis cibo nutrit e o q nō in solo pane viuit homo/ sed i oi verbo quod pcedit de ore dei. Vnde cū sępe cōtingat q epi ppter suas occupationes multiplices/ vel inualitudines corporales/ aut hostiles incursus/ seu occasiones alias (ne dicamus defectū scientię: quod in eis reprobandū est oino nec de cętero tolerandū) per seipsos nō sufficiūt ministrare verbū dei populo/ maxime per amplas dioceses & diffusas: generali constitutione sancimus vt epi viros idoneos ad sanctę pdicationis officiū salubriter exequēdū assumāt/ potentes in opere & sermone/ qui plebes sibi cōmissas vice ipsorū cū per se idē nequiuerint/ solicite visitandas/ eas verbo ędificēt & exemplo. quibus ipsi cum indiguerint/ cōgrue necessaria subministrent: ne p necessariorū defectu cōpellātur desistere ab incœpto. Hęc tex. b ¶ Mitte te deorsum. Panor. in c. 1. colū. 4. de sum. tri. & fi. catho. dicit q diabolus qnq dęmon vocat quasi deorsum ruēs: vt illud habeat in noie quod habet in voluntate. Nā nitit hoies quos seducit/ deorsum trahere: nō autē admonat sursum ascendere. iuxta illud euāgelij. Si filius dei es: mitte te deorsum. Hæc Panor. c ¶ Non tentabis. Text⁹ in c. qritur. in prin. 23. q̄sti. 2. dicit cōformiter ad hāc sententiā. Nemo debet tentare deū suū: dū habet quid rationabili cōsilio faciat. Et idē pbat text⁹ in c. monomachiam. in fine. 2. questi. 5. & in c. si nulla necessitas. in fi. 23. questi. 8. & dicetur in verbo tentare.
d ¶ Adoraueris. & adorabis. Circa hæc verba videatur textus in c. Nec mirum. col. 3. 26. q̄sti. 5. vbi textus de Saule loquēs dicit. Putās Samuelē/ adorauit diabolum: vt fructum fallaciæ suæ haberet sathanas. Ad hoc enim nititur: vt adoretur quasi deus. Si enim Samuel ei vere apparuisset: nō vtiq vir iustus permisisset se adorari/ qui prædicauerat dominū solum esse adorandū. Hæc tex. e ¶ Ministrabant. Textus q Augustini est in c. exēplū. 12. q. 1. de hac angelorū ministratione loquēs: dicit. Quare Christus habuit loculos cui angeli ministrabant: nisi quia ecclesia ipsius loculos habitura erat? f ¶ Inimicus. In parabola pro cui⁹ declaratione hæc verba Christi subiecta sunt. fit mētio de inimico homine zizaniā superseminante. Et sic tametsi diabolus hoc loco inimicus simpliciter appelletur: tamē voluit ei Christus/ inimici hominis appellationem dare/ vt sic interpretatio cōgrnat rei interpretatæ. Et ita sentit tex. in c. licet de vitanda. de elec. vbi glosa in verbo inimicus homo. dicit diabolum/ dictū esse hominē ab euētu: quia hominē deuicit. sicut imperator dictus est Aphricanus ab euētu: quia deuicit Aphricam. Merito autē dici inimicus: quia hoibus inimicat & insidiat/ quærēs semper quē deuoret/ vt ibi annotat. 1. Petri. 5. Alia etiā pleraq noia sortit diabolus ab euētu: vt notabiliter scribat Archi. in c. neruī. in prin. 35. distin. vbi dicit q diabolus qnq vocat Leuiathan/ qd interptat vectis: quia malleus est vniuersę terrę. Vel serpens in aquis: quia in mari huius sęculi versatur volubili astutia. Vel additamētū eorū/ scilicet hoim: quia a primis hoibus incipiēs/ oibus addit & apponit culpā. seu eorū scilicet priorū parentū quos fecit peccatores. & semper postea addit alios numero aorū/ cōstituēdo eos similiter peccatores. Quādoq dr hostis versut⁹: quia habet mille nocēdi modos/ quib⁹ conat a pricipio ruinę suę vnitatē ecclię rescidere/ charitatē vulnerare/ sctorū operū dulcedinē iuidię felle inficere/ & oib⁹ mōis humanū gen⁹ euertere & pturbare. Dolet enī satis et erubescit: charitatē quā i cœlo neqt habere/ hoies cōstātes ex lutea materia/ tenere i terra. Vñ oportet (qtū fragilitati nrę cōcedit) vt oēs adit⁹ nocēdi ei⁹ versutię muniam⁹: ne mors igrediatur p portas nras. Hęc sunt verba formalia text⁹ in c. 1. paulo post pri. 16. q̄sti. 1. Quādoq dr hostis antiqu⁹: & hoc ppter logā experiētiā nocēdi. Tex. est in c. habet. 2. q̄sti. 5 vbi dr. Habet hoc ppriū antiq hostis inuidia: vt quos iprobo(actnū ppetratiōe/ deo sibi resistēte/ deijcere nō valet: opinionē eorū/ falsa ad pñs simulando dilaceret. Quādoq dr neqssim⁹ hostis. vñ Apls. Sumētes scutū fidei i oib⁹: quo possim⁹ neqssimi hostis tela extinguare. Et sic dr ppter ei⁹ neqtiā. Quādoq dr supb⁹. vñ dr i Iob. 26. c. Prudētia pcussit supbū. Et i psal. Abscōderūt supbi laqueū mihi. et sic dr ppter supbiā quā i cœlo cōmisit: dicēs. Ascēdā i cœlū: & ero silis altissimo. Quādoq dr mēdax: ppter primā falsitatē quā dixit/ cū ait primis parētib⁹. Nequaq moriemini. Ge. 3. & Io de eo dr i Ioāna Mēdax est: & pr ei⁹. Quādoq dr hoicida: ppter primā mortē quā itulit hūano gñi. Vñ scriptū est Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarū. Quādoq dr pctōr: ppter peccādi assiduitatē. Vñ Psal. Ne tradas me a desyderio meo pctōri. id est diabolo. Et alibi. Custodi me dñe de manu peccatoris. i. diaboli. Quādoq dr imundus: ppter sordes pctōrū. Lucę. 11. Cum immundus spiritus exierit ab homine &c. Quandoq dr malign⁹: ppter nocendi artem & voluntatē.

Vnde in Psal. Ad nihilū deductus est in conspectu eius malignus. & alibi. Declinate a me maligni. Quādoq; dr̄ mancipiū: quia mancipatus est gehēnę. Textus est cū glo. in verbo mācipio. in c. si papa. 40. distinc. Quādoq; dr̄ magister elationis: ꝑpter singularē suā elationem. Tex. est in c. 1. in fi. 46. distinc. Quandoq; dr̄ Beelzebub: prout est tex. ex euāgelio sumptus. 21. distinc. in princi. Quādoq; dicit̄ Behemoth/ qd interpretatur animal immundū: quia diabolus ꝑpter superbiā a cœlesti beatitudine tanq̄ immundū aīal/ alienus factus est. c. principiū. cū glo. in verbo Behemoth. de peni. distin. 2. Quādoq; dr̄ isidiator. propter insidias quas parat hoībus. Tex. est in c. quāuis. ibi. Ne ergo languente pastore/ grex (qd absit) insidiatoris laniandus dētibus exponatur. 7. q̄sti. 1. Quādoq; dicit̄ Leo: quia aliq̄n aperte sęuit. Et quandoq; dicit̄ Draco: quia aliq̄n occulte persequit̄/ transfigurādo se in angelū lucis. Textꝰ ē i c. aduersitas. §. cū vero. versi. Est ergo. 7. q̄sti. 1. vbi dr̄. Est ꝑsecutio iusti: vel a Leone i impetu/ vel a Dracone in insidijs. vbi glo. exponit de diabolo. Hæc Archi.

g ¶ Maledicti. Videatur textꝰ satis cōformis huic maledictioni in c. vident. 86. disti. vbi dicit̄. Vę miseris/ si se non correxerint: quia qui vidēt venatorem & delectant̄/ videbūt saluatorē & tristabuntur. Hæc tex.

h ¶ Diabolus est. Hinc dicit textꝰ ic. Christus. circa me. 1. questi. 1. Deus traditorē suū diabolum nominauit.

¶ Dicet rex his qui a sinistris erunt: discedite a me maledicti [g] in ignem æternum/ qui paratus est diabolo & angelis eius. &c. Mat. 25. d

¶ Nōne ego vos duodecim (ait Ihesus discipulis) elegi: & ex vobis vnꝰ diabolus [h] est? Dicebat autē de Iuda Simonis Scariothis: hic enim erat traditurus eum/ cum esset vnus ex duodecim. Ioā. 6. i fi

¶ Vos ex patre [i] diabolo estis (ait Ihesus Iudęis) & desyderia patris vestri vultis facere. Ioā. 8. e.

¶ Nolite dare locum diabolo. Ephe. 4. f

¶ Induite vos armaturam dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli. &c. Vt supra armatura. Ephe. 6. b

¶ Oportet episcopum non neophitum [k] esse: ne in superbiam elatus/ in iudicium incidat diaboli. Et infra/ episcopus/ diffusius. 1. Tio. 3. a

¶ Qui volunt [l] diuites fieri: incidunt in tentationem/ et in laqueum diaboli/ & desyderia [l] multa & inutilia/ et nociua/ quę mergunt homines in interitum et perditionem. 1. tio. 6. b.

¶ Subditi estote deo: resistite [n] autem diabolo: & fugiet [n] a vobis. Iaco. 4. c

¶ Sobrij estote/ et vigilate: quia aduersarius [m] vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit quęrens quem deuoret. Cui resistite [n] fortes in fide: sciētes eandem passionem ei quę in mundo est vestrę fraternitati fieri. 1. Petr. 5. c

¶ Qui facit peccatum/ ex diabolo est: quoniam ab initio [o] diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei: vt dissoluat opera diaboli. 1. Ioā. 3. b

¶ In hoc manifesti sunt filij dei: & filij diaboli. Omnis qui nō est iustꝰ/ non est ex deo: & qui non diligit fratrem suum. 1. Ioā. 3. b

i ¶ Ex patre diabolo. Pro istoꝝ declaratione verboꝝ bonus est textꝰ in c. cito turpē. versi. cū ergo Giezi. 1. questi. 1. vbi dr̄. Iudęi ex patre diabolo sunt: nō vtiq; carnis successione/ sed criminis. k ¶ Non neophitū. Circa hanc Apostoli sententiā videat̄ oīno textus. 48. distin. in princi. vbi dr̄. Prohibent̄ neophiti in episcopos ordinari: vt qui heri erat catechuminꝰ/ hodie nō fiat epūs. qui heri erat in theatro: hodie nō sedeat in ecclesia. q vespe erat in circo: hodie nō ministret altario. qui dudū fuerat fautor histrionū: hodie non sit consecrator virginū. Causa autē huiꝰ ꝓhibitionis/ est scdm Apl̄m: ne elatus in superbiā/ tanq̄ religio Christiana plurimū eo indigeret/ incidat in ruinam diaboli. Momentaneus nāq; sacerdos nescit hūilitatē obseruare & modos personarū/ vel sese cōtemnere. Nō ieiunauit/ nō fleuit/ non se correxit/ nō pauperibus erogauit. In arrogātiā autē q̄ est ruina diaboli incidūt: qui in puncto horę necdum discipuli fiunt magistri. Et sicut Innocentius ait/ Miserū est eū fieri magistrū: qui necdū se didicit esse discipulū. Hęc textus. Cętera q̄ dici possent dicent̄ infra episcopꝰ. l ¶ Qui volūt &c. Videant̄ q̄ huic sniæ annotata sunt supra i verbo desyderiū. m ¶ Quia aduersariꝰ &c. Pro hac sententia est bonꝰ textꝰ in c. nulli dubiū est. circa prin. 3. q̄sti. 1. vbi dr̄. Diabolus nō cessat circuire q̄rēs quē deuoret/ & q̄rere quos ex fidelibꝰ ꝑdat/ & maxime illos quos ardetiores in seruitio saluatoris/ eiq; familiares inuenerit. familiares dico eos: quos sacrari & in ordine Apostolatus cōstitui voluit. Hęc tex. Vt melius autē possit diabolus aliquē decipe: sępe se trāsfigurat in angelū lucis. c. nec mirū. col. pe. 26. q̄sti. 5. vbi dr̄. Pręstigiū sathanę plurimos fallit: & bonos habere se in potestate cōfingit. Quod Apl̄s iter cętera ostēdit dicēs. Ipse sathanas trāsfigurat se in angelū lucis. Hęc textꝰ. De hac autē diaboli in lucis angelū transfiguratione dictū est supra in verbo angelus. vbi videat̄. Et aduertēdū ē ꝙ etiā de hac sentētia Petri/ est textꝰ in c. sunt plurimi. §. verū. 6. q̄sti. 1. vbi Archidiaconus eā exponēdo dicit ꝙ ex eo ꝙ in hac snia diabolus appellat̄ leo: satis innuit ꝙ sit fortis. Vn̄ in Iob dr̄ ꝙ nō est potestas super terrā q̄ ei valeat comparari. Ex eo vero ꝙ rugiēs dr̄: ĩnuit̄ ꝙ terribilis sit & crudelis. qd etiā innuit̄ in illis verbis. q̄rens quē deuoret. ꝑut dicit idē Archi. in d. c. nulli. in prin. 3. q̄sti. 1. Vnde Hiere. 6. Crudelis est & nō miserebit̄. Ex eo autē ꝙ dicit/ circuit: ostendit̄ eius astutia. Qui em̄ castrū vult oppugnare: nō venit per rectā viā/ sed ambulat per circuitū. Vn̄ in Iob legit̄ de sathana q dicit deo. Circuiui terrā & perambulaui eā. Vbi dicit Grego. Terrā circuit: quando terrena corda circūuenit vt bona tollat/ mala inferat/ inserta cumulet/ cumulata perficiat: & perfectos in iniquitatibus socios secum acquirat. Hæc Archid. n ¶ Resistite. Diabolus licet fortis sit vt leo: tamē neminem vincere potest/ nisi volentem. Ideo monemur vt resistamus. Possumus enim resistere. Vnde dicit Ambrosij textus. in c. non est. 26. questi. 1. Non est ꝙ cuiq̄ nostram ascribamus ęrumnam: nisi nostrę voluntati. Nemo nostrum tenetur ad culpā: nisi voluntate propria se deflexerit. Non habēt crimen: quę inferuntur reluctantibus. Volūtaria tantum commissa: sequitur delictorum inuidia/ quam in alios deriuamus. Volūtarium sibi militem elegit Christus. voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur: & acquirit suo iuri. Neminem iugo seruitutis astrictum possidet: nisi se ei prius peccatorū ęre vendiderit. Hæc textus. o ¶ Ab initio. Creatus tamen fuit bonus: sed postea per se & ex propria malitia peccauit. prout est textus. in c. 1. versi. diabolus enim. de sum. tri. & fi. catho. Ideo fuit eius peccatum irremediabile/ nō autem peccatum hominis: duplici ratione. Tū quia homo alio scilicet diabolo instigāte peccauit. Ideo per alium iuuari potuit. Secundo: quia totum genus humanum ex peccato Adę peccauerat: sed nō tota angelica natura peccato diaboli. Ita dicit glosa in c. voluissent. §. ex hijs. in verbo reuocabatur. de peni. distinc. 2.

p ¶ Non est ausus. Ex eo q Michael Diabolo & certe maledictionis dignissimo non est ausus iudiciũ inferre blasphemiæ: erudimur ne simus ad maledicendũ faciles. vt est tex. in c. si igitur. 24. questi. 3 De quo tex. dictum est .§. in verbo Angelus. in annotatione huius sententię. q ¶ Missurus est. De hoc dicto Ioãnis tex. est in c. si ci. versi. Ioannes apostolus. de pœni. distinc. 2. r ¶ In carcerem. Istis verbis annotatio satis diffusa facta est in verbo Carcer. vbi videatur. s ¶ Draco. De hoc nomine draconis quo diabolus nõnũq vocatur/ & alijs ipsius nominib9: dictũ ẽ diffuse. §. codẽ. f.

iudę. 1. c. ¶ Cum Michael archangelus cum diabolo disputans / altercaretur de Moysi corpore: non est [p] ausus iudicium inferre blasphemię/ sed dixit. Imperet tibi deus.

apo. 2. a. ¶ Angelo Ephesi ecclesię scribe. Hęc dicit qui tenet septẽ stellas in dextera sua: qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum Ecce missurus [q] est diabolus aliquos ex vobis in carcerẽ [r] vt tentemini: et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis vsq ad mortem: & dabo tibi coronam vitę.

apo. 12. b. ¶ Proiect9 est draco [s] illę magnus qui vocatur diabolus/ et sathanas qui seducit vniuersum orbem: & proiectus est in terram/ & angeli eius missi sunt cum eo. Et diffusius de hac hystoria in verbo Michael.

apo. 12. c. ¶ Vę terrę & mari: quia descẽdit diabolus ad vos habens iram magnã/ sciens q modicum tempus habet.

1. tio. 3. b. **Diacones.** ¶ Diacones [t] oportet esse pudicos [v] / non bilingues [x] / nõ multo vino [y] deditos / nõ turpe [z] lucrum sectantes: habentes mysteriũ [a] fidei in conscientia pura. Et hi autem probentur [b] primum: & sic mini

t ¶ Diacones. Qui sint diacones seu diaconi/ & q subdiacones seu subdiaconi: videat tex. in c. Cleros. versi. leuitę. 21. dis. vbi dicit. Leuitę: ex nomine auctoris sunt vocati. de Leui enĩ/ leuitę exorti sunt: a quibus in templo dei/ mystici sacramenti mysteria explebantur. Hi græce diacones/ latine ministri dicitur: quia sicut in sacerdote consecratio/ ita in diacono ministerij dispensatio habetur. Hypodiacones græce/ quos subdiacones dicimus/ qui ideo sic appellantur: quia subiacẽt præceptis & officijs leuitarum. Oblationes enĩ in templo dñi a fidelibus ipsi suscipiunt/ & leuitis supponendas altaribus deferunt. Hi apud Hebręos Nathanei vocãtur. Hæc tex. De quibus etiã diaconib9 loquẽs amplior textus in c. Diaconi sunt. 93. distinc. dicit. Diaconi sũt quos in apocalypsi legimus: septẽ Angeli ecclesiarũ hi sunt septem candelabra aurea. hi sunt voces tonitruorũ: virtutũ operatione præclari/ humilitate præditi/ quieti/ humiles/ euangelizantes pacem/ annũciantes bona/ dissentiones & rixas & scandala resecantes/ docentes / soli deo colloquentes in templo/ nihil penitus de mundo cogitantes / dicentes patri & matri non noui vos/ & filios suos non agnoscentes/ sacerdotibus ministrãtes. quia diaconi ita se pr̃sbyteris/ sicut ep̃is ministros esse cognoscãt. dicit tex. in c. diaconi ita. eadem distinc. Et sunt tanq oculi ep̃i oberrantes/ circũlustrantes cũ verecundia actus toti9 ecclesiæ/ perscrutantes si quem viderint vicinũ præcipitio & proximum esse peccato vt referant hoc ad ep̃m. & ita ep̃o suggerere quæ ad cultum ecclesiæ & disciplinam eius pertinent: diaconibus cura est. Ita dicit text9 in c. diaconi ecclesiæ. eadem distinc. Ad diaconum etiam pertinet assistere sacerdotibus: & ministrare in omnibus quæ agũtur in sacramẽtis Christi/ in baptismo siue in chrismate/ & patena/ & calice/ oblationes quoq offerre/ & disponere in altari/ cõponere etiã mẽsã dñi atq vestire/ crucẽ ferre / & prędicare euãgeliũ/ & ap̃lm ad populũ. Nã sicut lectorib9 vetus testamẽtũ: ita diaconib9 nouũ prædicare p̃ceptũ est. Ad ipsũ quoq pertinet officiũ p̃cũ/ & recitatio noim/ ipse p̃monet aures hẽre ad deũ/ ipse hortat clamare/ ipse donat pacẽ & ipse ãnũciat. Hæc sunt verba textus in c. perlectis. versi. ad diaconũ. 25. dis. Spectat etiã ad eũ in missa euãgeliũ cãtare: qñ subdiacon9 cantat ep̃lam. si vero subdiaconus cantet prophetiam: diaconus cãtabit epistolam. Ita dicit glosa in c. Vt quisq in verbo epistolã. de vita & ho. cleri. v ¶ Pudicos. Idem est in subdiaconibus. Vt enĩ diaconatus: ita subdiaconatus obligat ad castitatẽ. Textus est in c. Erubescãt. 32 distinc. vbi dicitur. Erubescãt impij/ & aperte intelligant iudicio sancti spiritus eos qui modo in sacris tribus gradibus scilicet pr̃sbyteratu/ diaconatu/ subdiaconatu/ positi/ mulierculas nõ abiecerint & caste non vixerint/ excludendos ab eorũdem graduũ esse dignitate. Hæc tex. Vnde dicit tex. in c. Si quisquã de coha. cle. & mulie. Si quisquam sacerdotũ/ idest pr̃sbyter/ diaconus/ subdiaconus/ de quacũq fœmina criminę fornicationis suspectus/ post primam secũdã & tertiã admonitionem inueniatur fabulari/ & aliquõ conuersari cum ea: excõmunicationi subdatur. fœmina vero canonice iudicetur. Hæc tex. Cętera quæ hic dici possent: videantur. §. in verbo concubina. x ¶ Nõ bilingues. Facit tex. in c. Clericũ scurrilẽ. 46. distinc. vbi dicit. Clericũ scurrilẽ/ & verbis turpibus ioculatorẽ/ sancimus ab officio esse retrahẽdũ. Et ad idem facit celebris textus in c. sit rector. versi. p̃uidẽdũ quoq. 43. distinc. De quo tex. videatur. §. in verbo Bilinguis. y ¶ Vino deditos. Text9 in princ. 35. distic. hæc verba declarans dicit. Ministri templi prohibentur viñũ & sicerã bibere: ne ebrietate grauẽtur corda eorũ/ vt sensus eorũ vigeat semper & tenuis sit. Vel quia vẽter mero ęstuãs: facile despumat in libidines. Vñ Noe ebrietate nudauit femora: Loth aũt quẽ Sodoma non vicit/ vina vicerunt. Quod aũt vinolẽtus minister seu diaconus/ esse prohibetur: non semel sed frequẽter vino repletus debet intelligi. Hæc textus.

z ¶ Turpe lucrũ. De hoc turpi lucro ad quod diacones ambulare non decet: loquitur tex. in c. si. 86. distinc. vbi dicitur. Peruenit ad sãctam synodum/ quia de his qui in clero cõnũerãtur/ quidam propter turpis lucri gratiã/ aliorum possessionũ conductiões/ & causas sęculariũ suscipiũt/ & a sacris officijs se per desidiã separant: ad domos autẽ sęculariũ concurrunt/ & substantiarũ earũ gubernationes auaritię causa suscipiunt. Decreuit igitur sancta vniuersalis vel magna synod9/ neminẽ horũ deiceps/ hoc est ep̃m/ siue clericũ/ aut monachũ/ cõducere possessiones/ aut misceri sęcularibus possessionibus posse: nisi forte qui legibus ad minorũ ætatis tutelas siue curationes inexcusabiles attrahantur/ aut cui ipsius ciuitatis ep̃s ecclesiarũ rerũ cõmiserit gubernacula/ & orphanorum atq viduarum quę indefẽsę sunt / aut earũ personarũ maxime q ecclesiastico indiget adminiculo propter dei timorẽ. Si quis vero transgressus fuerit hęc pręcepta: ecclesiasticę correctioni subiaceat. Hęc tex. Circa quẽ videantur multi alij textus idem statuentes. 88. distin. per totã. & in c. 1. 2. & in c. sed nec procurationes. in c. secũdũ. & in c. sicut. Ne clerici vel mona. De quibus dicetur in verbo lucrũ. a ¶ Mysterium fidei. &c. Etsi oĩbus diaconibus/ tamẽ & cęteris in ordine sacro cõstitutis / fidem & religionem oportet adesse: cum de hijs dictum sit. Sãcti estote: quoniam ego sanctus sum. De quibus verbis dicetur in verbo sanctus. b ¶ Probentur. Simile est qd alibi dicit apostol9. Man9 cito nemini imposueris. Cuius dicti declaratio ponitur per tex. in c. Miramur. 61. dis. De quo textu dictũ est

strent/ nullum crimen [c] habentes.

¶Diacones sint vnius vxoris [d] viri : qui filijs suis bene pręsint [e] & suis 1.tio. 3.c.
domibus. Qui enim bene ministrauerint [f] : gradum bonū sibi acquirēt/
et multam fiduciam in fide/ quę est in Christo Ihesu.

Diadema. ¶Egredimini filię Siō : & videte regem Salomonem cāti.3.d.
in diademate [g] quo coronauit illū mater sua in die despōsationis illi9/
et in die lętitię cordis eius.

¶Accipient iusti regnum decoris/ & diadęma speciei de manu domini : sapię.5.c.
quoniā dextera sua teget eos/ & in brachio sācto suo defendet illos. &c.

¶Quibus vellent auxilio esse Romani vt regnarent/ regnabāt: quos au 1.mac.8.b
tem vellent/ regno deturbabant/ & exaltati sunt valde. Et in oībus istis
nemo portabat diadęma: nec induebatur purpura vt magnificaretur in
ea. Et infra Romanus.

Diana. ¶Demetrius quidam nomine argentarius/ faciens ædes ar= actuū.19 c
genteas Dianę/ pręstabat artificibus nō modicum quęstum: quos con=
uocans & eos q eiusmodi erant opifices/ dixit. Viri/ scitis quia de hoc ar
tificio est nobis acquisitio: & videtis & auditis quia non solū Ephesi/ sed
pene totius Asię Paulus hic suadens auertit multā turbā/ dicens. Quo=
niam non sunt dij qui manibus fiunt. Non solum autem hęc periclita=
bitur nobis pars in redargutionem venire: sed & magnę Dianę templū
in nihilum reputabitur/ sed & destrui incipiet maiestas eius quam tota
asia & orbis colit [h]. His auditis/ repleti sunt ira: & exclamauerunt dicen
tes. Magna: Diana Ephesiorum. &c.

in verbo cōmunicare. Cętera quæ hic possent allegari: videātur in verbo Episcopus. c ¶Nullum crimen. Pro his verbis videatur omnino tex. in c. 81. distinc. vbi dicitur. Apostolus Paulus qn̄ elegit ordinandos vel p̄sbyteros vel diacones/ & quicūq; ordinandus est ad præpositurā ecclesiæ: non ait. si quis sine peccato est. hoc enim si diceret: omnis homo reprobaretur/ & nullus ordinaretur. Sed ait. sine crimine est: sicuti est homicidiū/ adulterium/ aliqua immūdicia fornicatiōis/ furtū/ fraus/ sacrilegiū/ & cętera huiusmōi. Crimē aūt est graue peccatū: accusatione & dānatione dignissimū. Hæc tex. Cętera quæ hic dici possent: videant̄ .§. in verbo crimen. d ¶Vnius vxoris virū. Videt̄ ergo: ꝙ q vxorē habet/ possit ad diaconatū/ & cōsecutiue ad p̄sbyteratum promoueri. De quo videatur textus in c. si. in princ. 31. distinc. vbi dicitur. Aliter se oriētalium traditio habet ecclesiarū: aliter huius sanctę Romanę ecclesię. Nā earū sacerdotes/ diaconi/ aut subdiaconi: i matrimonio copulant̄. i. copulato vtūtur. Isti9 aūt ecclesiæ vel occidentaliū nullus sacerdotū a subdiacono vsq; ad ep̄m licētiam habeat coniugium sortiendi. Hæc tex. cum quo satis cōcordat text9 in c. cū olim. circa me. de cle. coniuga. vbi dicitur. Orientalis ecclesia votū continentiæ non amisit: qm̄ orientales in minoribus ordinib9 cōtrahūt/ & in superiorib9 vtūtur matrimonio iam cōtracto. Et sic hęc sn̄ia Pauli/ hn̄do respectū ad oriētalē ecclesiā/ pōt referri ad tp̄s ordinatiōis: s3 nō habendo respectū ad ecclesiam occidentalem. quia nullus coniugatorū qui est de ecclesia occidentali/ est ad sacros ordines promouēd9: nisi saltem de licentia coniugis religionem ingredientis/ vel in sæculo remanentis/ absq; tn̄ suspicione incontinētię/ vt quia senex est/ & perpetuā castitatē vouet se seruaturam. Ita probatur in c. Coniugatus. & ibi glo. & Panor. de cōuer. cōiuga. & in c. seriati. 32. dis. Quod si coniugatus faciat se promoueri ad diaconatū vel aliquē ex ordinibus sacris: non valet promotio. & punitur sic promotus: prout habetur in solenni extrauaganti. Io. 22. quæ incipit anti quæ. de voto & vo. redemp. vbi dicit̄. Auctoritate apostolica districtius inhibentes/ sancimus ne quispiam durante matrimonio nondū etiā consummato/ aliquem de sacris ordinibus præsumat suscipere: nisi prout sacris ordinibus nouerit conuenire. vt supple supradictū est in versi. nisi saltem. Quod si secus a quoq̄ forsitā attentatū fuerit: ordinam9ꝙ nec m̄rimonio soluto in sic suscepto ordine ministrare/ nec ad superiores ordines prouehi/ nec ad aliqd beneficium vel officiū ecclesiasticū valeat promouerit: nisi aliquā de religionibus approbatis (quarū professio ad castitatis custodiā & abdicationē temporaliū & sui superioris obedientiam suos professores astringat) ipsum canonice contigerit ingredi/ ac eius regulā expresse vel tacite profiteri. Quo casu diocesan9 super præmissis & singulis præmissorū cum eo dispensare valeat: nisi sit aliud canonicū quod obsistat. Ad ingressum aūt hmōi sic ordinatū : si matrimoniū consummatū nō fuerit/ per diocesanum instanter moneri p̄cipimus & induci. Quod si forsitā renuerit adimplere: ipsum (si spōsa eius institerit) per censurā ecclesiasticā compellendū decernimus/ contractū matrimonium consummare. Hęc tex. Non referendo aūt hæc verba vni9 vxoris virū ad tempus promotionis/ sed ad tempus ante promotionē/ & sic intelligendo prout cōmuniter a canonistis intelligitur ꝙ apostol9 per hęc verba voluerit/ vt qui promouetur ad diaconatum vel alium ordinem sacrum/ non fuerit plurium/ sed tantum vnius vxoris vir: hæc sententia clare procedit etiam respectu ecclesię occidētalis. quia solum monogamus/ idest qui vnicam vxorem habuit/ non aūt bigamus vel trigamus/ qui scilicet duas/ tres vel plures habuit vxores: permittitur ordinari. Textus est in c. 1. 2. 3. 4. & fina. vbi hæc apostoli verba declarantur. 26. distinc. Immo dicit notabilis textus in c. 2. de biga. In bigamis/ contra apostolum dispensare non licet: vt debeant ad sacros ordines promoueri/ vel in eis si promoti fuerint remanere. De hoc tamē/ an scilicet & per quem possit cum bigamis dispensari: dicatur vt ibidem per Panor. & alios. Cętera que hic dici possent: videantur in verbo episcopus. e ¶Bene pręsint. Circa hęc verba/ videatur textus in c. sicut rector. §. Necesse. 47. distnc. vbi dicitur. Necesse est vt ille qui ordinandus est/ suę domui sit bene prępositus. i. si in laicali habitu vxorem habuit vel filios a vitijs ad virtutum studia & verbo & exemplo prouocet. vt quod postea præcepturus est populis: prius exigat a domesticis. Et subiūgitur. Iure qui domui suæ nescit pręesse: ordinari prohibetur. quia qui in re minima de qua sibi familiarior debet cura inesse/ fidelis non est: quomodo in ecclesia dei vbi tot sunt & alieni/ solicitam diligentiam exibebit? f ¶Ministrauerint. Videantur annotata in verbo ministrare. g ¶Diadęmate quo coronauit. Differentia inter diadęma & coronā posita est supra in verbo corona. vbi videat̄. h ¶Colit. Dianā coli a paganis/ seu esse deam paganorū: dicit tex. clarus in c. episcopi. versi. illud etiā, 26. q. 5. De quo tex. dictū est .§. in verbo dęmō. vbi videatur.

psal.32.b. **Dicere.** ¶Deus dixit [i] & facta [i] sunt: ipse mandauit & creata sunt.

38.a. ¶Dixi custodiam [k] vias meas: vt non delinquam in lingua mea.

prou.24.c ¶Qui dicunt [l] ipio iust9 es/ maledicēt ei populi: & detestabūt eos trib9.

eccl.5.a. ¶Ne dicas/ coram angelo non est prouidētia: ne forte iratus dominus contra sermones tuos/ dissipet cuncta opera manuum tuarum.

8.a. ¶Omne quod voluerit faciet [m] deus/ & sermo illius potestate plen9 est: nec dicere ei quisq̃ potest/ quare ita facis?

5.a. ¶Ne dixeris/ est mihi sufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictę & obductionis.

5.a. ¶Ne dixeris/ peccaui/ & quid mihi accidit triste? altissimus enim est patiens [n] redditor.

5.b. ¶Ne dicas/ miseratio domini magna est: multitudinis peccatorū meorum miserebitur.

7.a. ¶Ne dicas/ in multitudine [o] munerum meorum respiciet deus: & offerente me deo altissimo munera mea suscipiet.

11.c. ¶Ne dicas/ sufficiens [p] mihi sum? & quid ex hoc pessimabor?

11.c. ¶Ne dicas/ quid est mihi opus: & quę erunt mihi ex hoc bona?

15.c. ¶Non dixeris/ per deum abest: quę enim odit ne feceris. Non dicas/ ille me implanabit: non enim necessarij sunt deo homines impij.

20.c. ¶Ex ore fatui reprobabitur parabola: nō eni dicit illā in tēpore [q] suo.

eccl.43.c. ¶Multa dicimus/ & deficimus in verbis: consummatio autem sermonum ipse est dominus.

mat.10.c. ¶Quod dico [r] vobis in tenebris (ait Ihesus discipulis suis) dicite in lumine: & quod in aure auditis/ prędicate super tecta.

geñ.1.a. **Dies singulariter & pluraliter.** ¶Factum est vespere & mane dies [a] vnus.

exo.13.a. ¶Mementote dei huius (ait Moyses ad populum Israel) in qua egressi estis de Aegypto & de manu seruitutis: quoniā in manu forti eduxit vos dominus de loco isto/ vt non comedatis fermentatum panem.

i ¶Dixit & facta sunt. Hæc verba Psalmistę citantur per tex. in c. panis est in altari. & in c. Reuera. col. fi. de conse. distinc. 2. ad ostendendum q panis & vinū post verborū sacramentaliū prolationem/ in corporis & sanguinis Christi substantiā conuertātur. Imprimis eni dicit tex. in d. c. Panis est in altari. de conse. distinc. 2. Vbi sacrificium conficitur: iam non suis sermonibus sacerdos/ sed vtitur sermonibus Christi. ergo sermone Christi hoc conficitur sacramētū. Quis sermo Christi? Hic: quo facta sunt omnia. iussit dñs: & facta sunt cœlum & terra & mare. Vides ergo quō operatori9 sit sermo Christi? Si tanta vis est in sermone dñi Ihesu/ vt inciperet esse qd non erat: q̃tomagis operatorius est vt sint q̃ erāt & in aliud cōmutentur. Et in c. Reuera. paulo ante fi. eadem distinc. dicit tex. De totius mundi operibus legisti: quia ipse dixit & facta sunt: ipse mādauit & creata sūt. Sermo igitur Christi qui potuit ea nihilo facere qd non erat? non potest ea quæ sūt/ in id mutare qd non erant? non enim minus est dare q̃ mutare.

k ¶Custodiā. Huic sententiæ facta est annotatio quæ videri potest. s. in verbo Custodia.

l ¶Dicūt. &c. Videant q̃ huic dicto ānotata sūt. s. in verbo detestari.

m ¶Faciet. Dicit tñ Hieronymus in c. si Paulus. versi. Quęso caue. 32. questi. 5. Audacter dicam cum omnia possit deus: suscitare virginem nō potest post ruinā. valet quidem liberare de pœna: sed non valet coronare corruptam.

n ¶Patiens. Et ideo in tertia & quarta generatione peccata patrū se dñs cōminatur in legem filijs redditurum: non in æqualitate iudicij vt alij peccent & alij puniantur/ sed magnitudine clementię dum semper expectat ad pœnitentiam. & quod in prima generatione delinquitur/ non prius corripit & emendat: nisi & tertia & quarta generatio euenerit. Ita dicit tex. qui Augustini est/ in c. Homini. §. Econtra. versi. in tertia. 1. questi. 4. de quo dicetur. s. in verbo generatio.

o ¶Ne dicas. Quia (vt dicit Hieronymus in c. Odi & proieci. in fi. 24. q. 1) deus non sacrificiorum magnitudinem/ sed offerentium merita causasq diiudicat. Vnde & vidua quę in corbanā duo minuta miserat/ omnibus a saluatore præfertur: quia dñs non ea quæ offeruntur/ sed voluntatem respicit offerentiū. Hæc tex.

p ¶Sufficiens. Si hæc sententia intelligatur de sufficientia virtutis: ratio eius est. quia in via dei non progredi: regredi est. scriptū quippe est. Ambulabunt de virtute in virtutem. De quo dicto est textus in c. dum sanctam. col. 1 de pœni. distinc. 2.

q ¶In tempore suo. Facit bonus textus in c. sit rector. versi. prouidendum. 43. distinc. vbi dicit. Sępe dictorū virtus perditur: cum apud corda audientiū loquacitas/ incauta oportunitate leuigatur.

r ¶De hoc dicto Christi ad discipulos: est tex. in c. cum ex iniuncto. de hęreti. & in c. Nolite timere. 11. q. 3. De quibus textibus dicetur in verbo prędicare.

a ¶Dies vnus. Quia hac sententia dicitur diē vnū ex vespere & mane consistere: notandum est q iure humano quintuplex reperitur dies. Quidam est naturalis: ex vigintiquatuor horis constans. & cōpræhēdit vtrāq partem noctis: ita q incipit a media nocte/ & alia media nocte finit. prout de hoc est textus apertus in l. more Romano. ff. de ferijs. Secundus dies vocatur dies artificialis: eo q artificio iure distinguitur a nocte & dicitur dies artificialis a mane: & sic qñ sol est super terram vsq ad vesperas. & iste dies nihil cōpræhendit de nocte & de hoc die loquitur tex. in c. si perfodiens. de homi. et l. furē. ff. de sicca. in l. 4. ff. ad l. aqui. cū similibus vbi agitur an fur diurnus occidi possit. Tertius dies vocatur dies legalis seu emergens: qui computatur de momento ad momentum. ita q non habet principiū certum. sed aliquando tardius/ aliquando citius incipit. Eo tamen momento quo incipit: eo momento finitur. vtputa statuuntur a lege decem dies ad appellandum. q̃ primū est lata sententia: etiam si feratur media die/ in illo momento medię diei incipiunt isti. 10. dies. & in momento medię diei decimi finiunt. l. 1. §. dies. versi. Quid ergo. ff. qñ appel. sit. Et notatur in auctē. hodie. C. de appel. Quartus dies vocatur dies cōuentionalis. de quo scilicet partes conueniunt. Et siquidē eius initiū & terminus a partibus præfigantur: seruari debet quod conuentum est. qm contractus ex conuentione partiū legē accipiunt. l. 1. §. si conuenerit. ff. deposi. Si vero nil cōuētum est: intelligitur de die 24. horarū. Bon9 est textus qui videri potest in l. Eum qui certarum. in princ. & in l. Qui hoc anno. ff. de ver. obli. Fallit: quando propter subiectam materi

am aliter esset dicendum. vt si quis operarios conduceret pro certo salario singulis diebus. nam intelligitur de die artificiali/ & sic a summo mane vsq ad vesperas: & non de die naturali/ quia noctis tempore operę laboratorię regulariter non præstantur. Vt est bonus tex. in l. 1. in fi. ff. de ope. liber. & in l. 2. in fi. ff. de annu. lega. Quintus dies vocatur dies ecclesiastica: eo q ea quæ ecclesiastica sunt principaliter concernat. Et incipit diuersimode secūdum diuersas materias. Vnde qrum ad indulgentias: incipit a vesperis vigilię/ & cōtinuatur vsq ad vesperas diei sequētis iclusiue vt notat Cal. in tractatu de eccle. iterdic. in. 6. membro. q. 56. Idē aliqñ qtū ad diuina officia. Vnde qz die assūptionis permittuntur diuina officia celebrari nō obstante interdicto ecclesiastico: itelligit a vespe ris vigiliæ vsq ad vesperas diei iclusiue. Tex. est cū glosa in verbo assumptionis. in c. fina. §. Adijcimus. de sen. excō. in. 6. Quantū vero ad festorū celebrationē: qñq a vesperis/ & qñq a mane/ vel etiam a media nocte in quo debet multū attēdi consuetudo regionis: prout: est textus. clarus in c. 2. in princ. de ferijs. vbi per Panor. & alios de hac materia diffusi9 videri pōt/ & per Do. meū Do. Iasonē in l. more romano. col. 1. vbi præmissa congerit. ff. de ferijs. & per Bar. in l. 2. §. fi. ff. de verbo. signi.

¶Ingressus Moyses mediū nebulę/ ascendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus & quadraginta noctibus. exod. 24. in fi.

¶Loquutus est dominus ad Moysem dicens. Loquere filijs Israel & dic ad eos. Hę sunt ferię t domini: quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis opus: dies septimus v (quia sabbati requies est) vocabitur sāct9 v/ omne x opus nō facietis in eo. leui. 23. a.

¶Loquutus est dominus ad Moysem dicēs. Decimo die mensis huius septimi/ dies expiationum erit celeberrimus/ & vocabitur sanctus. Affligetisq animas vestras in eo: & offeretis holocaustum dño. Omne opus seruile nō facietis in tempore diei huius: quia dies propiciationis est/ vt propicietur dominus deus vester. leui. 23. e.

¶Die nouo mensis septimi a vespere y vsq ad vesperum celebrabitis sabbata vestra: dixit dominus ad Moysem. leui. 23. e.

¶Loquutus est dñs ad Moysem dicēs. Loquere filius Israel. A quintodecimo die mēsis huius septimę erūt ferię tabernaculorum/ septē dieb9 domino. Dies primus vocabitur celeberrimus atq sanctissimus: omne opus z seruile non facietis in eo. Et septē diebus facietis holocausta do- leui. 23. f.

t ¶Feriæ. Videantur quæ de ferijs annotabuntur in verbo Ferię. v ¶Dies septim9. Qui vocatur hic dies septimus. & sic sabbatū vocatur hodie dies primus. & sic dies dñicus qui loco sabbati successit. glo. est & ibi Panor. in c. licet. in glo. 1. de ferijs. et est bon9. tex. in c. peruenit. in princ. de conse. dis 3. vbi præcipitur ne dies septimus / idest dies sabbati/ sed dies primus/ idest dies dñicus ferietur. ideo aūt dies dñicus sanctus habetur: quia tantis diuinarū dispensationū mysterijs consecratus est/ vt quicquid a dño est insigne constitutum/ in huius diei dignitate sit gestū. In hac die: mundus sumpsit exordiū. in hac: per resurrectionem & mors interitū/ & vita accepit principiū. Ita dicit textus in c. quod die dñico. in fine. 75. distinc. x ¶Omne opus. Sic dicit tex. in c. ieiunia. in fi. de conse. distinc. 3. Die dominica nihil aliud agendum est: nisi deo vacandum. nulla operatio in illa die sancta agatur: nisi tantum hymnis & psalmis & canticis spiritualibus dies illa transigatur. Et in c. 1. de ferijs dicit tex. Omnes dies dñicos cū oi veneratione decernimus obseruari / & ab omni illicito opere abstinere: vt in eis mercatū minime fiat/ neq placitum/ neq aliquis ad mortē vel ad pœnam iudicet. Et in l. oēs iudices. in princ. C. eodem ti. dicit tex. Omnes iudices/ vrbanęq plebes/ & artium officia cunctarum/ venerabili die solis (idest die dñico) quiescāt. Et in l. dies festos. 1. Respon. C. eodem. dicitur. Dominicū diem ita semper honorabilē decernimus venerandū: vt a cunctis executionibus excusetur. Nulla quēq vrgeat admonitio: nulla fideiussionis flagitetur exactio. Taceat apparitio: aduocatio delitescat. Sit ille dies a cognitionibus alienus. Præconis horrida vox silescat. Respirent a cōtrouersijs litigantes: & habeant fœderis interualla. Et subiungitur. Nec huius religiosæ diei ocia relaxantes / obscœnis quēq patiantur voluptatibus detineri. Nihil eodem die sibi vendicet scena theatralis/ aut circēse certamen / aut ferarū lachrymosa spectacula. Etiam si in nostrū ortum aut natalem celebranda solēnitas euenerit: differatur. Amissionem militię/ præscriptionēq patrimonij sustinebit: si quis vnq hoc die festo spectaculis interesse/ vel cuiuscūq iudicis apparitor ptextu negocij publici seu priuati/ hæc q lege hac statuta sunt crediderit temerāda. Hæc tex. Ex pręmissis igit textibus cum hac sententia iunctis habetur regula: q die dñico ab omni opere cessandum est. Hæc regula primo non procedit in operibus intellectus/ puta in [illegible] & contēplatiōe. licitū est enim etiā dñico die studere/ & cōtēplari nedū diuina sed etiam literas humanas: dū[illegible]do debitis horis intendatur seruitio diuino/ & non fiat principaliter propter lucrum temporale. ita tenent cōmuniter docto. in d. c. 1. de ferijs. & est glo. idē sentiens in d. l. Oēs in verbo artiū. C. de ferijs. & in l. penul. in verbo militarē. ff. eodē. Secūdo nō procedit hæc regula propter imminentē necessitatem: quia etiam die dñico rei tēpore peritura licitū est intendere. Bonus est tex. in c. licet. in fi (vbi ponitur vnum exēplū) de ferijs. dicit enī ibi textus. Indulgemus vt liceat parocianis vestris diebus dñicis & alijs festis pterq in maiorib9 anni solēnitatibus si alecia terræ se inclinauerint eorū captioni ingruente necessitate intēdere. ita q post factam capturam ecclesijs circūpositis & Christi pauperibus congruā faciāt portionē. Tex. est etiā vbi ponitur aliud exemplū in d. l. oēs. versi. fi. C. de ferijs. vbi dicitur. Die solis (idest die dñico) ruri positi agrorū culturę/ libere licēterq inseruiāt: qm frequēter euenit vt non alio aptius die frumenta sulcis/ & vineę scrobibus cōmendentur. ne occasione momenti: pereat cōmoditas cœlesti pietate cōcessa. Tex. est præterea vbi ponit aliud exemplū in l. prouinciarū. C. eodem vbi dicitur. Prouinciarū pręsides moneantur vt in quæstionibus latronū & maxime hysanrorum nullū quadragesimarū vel venerabilē paschalū diē existimēt excipiendū ne differat sceleratorū proditio cōsiliorū. quæ per latronū tormenta quęrēda est: cū facillime in hoc sūmi numinis speratur venia / per quod multorū salus & incolumitas pcurat. Tertio nō procedit pietate cōtrariū suadēte: qz in exercitio piorū actuū/ dierū distinctio nō est habenda. c. conquestus circa fi. de ferijs vbi videatur Panormitanus. col. 3. hunc casum examinans & aliquos alios casus fallentiales enumerans.

y ¶A vespere. &c. Circa hæc verbo videatur bonus text9 in c. 2. de ferijs. vbi dicitur. Licet scriptum sit. De vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra. Festorum tamē pricipium & finis iuxta eorū qualitatē & diuersarū regionum cōsuetudinē debet attendi. & sicut magnitudo dierū exigit prius incipere & tardius terminari Hęc tex.

z ¶Opus. Videātur annotata. s. eodē. x. Et pro ampliatione dictorum ibi & annotatione huius sententiæ quę prohibitionē operis seruilis factam respectu diei dominicæ/ amplięt ad aliam diem solēnē: videatur c. Conquestus.

mino. Dies quoq; octauus erit celeberrimus atq; sāctissimus: & offeretis holocaustum domino/est enim cetus atq; collectę. Omne opus [z] seruile non facietis in ea.

leui.23.g. ℭA quintodecimo ergo die mensis septimi quādo cōgregaueritis omnes fructus terrę vestrę (dixit dominus ad Moysem) celebrabitis ferias domini septem diebus. Die primo & die octauo erit sabbatum/id est requies. Sumetisq; vobis die primo fructus arboris pulcherrimę/ spatulasq; palmarum/& ramos ligni densarum frondium/ & salices de torrēte: & lętabimini coram domino deo vestro/ celebrabitisq; solennitatem eius septem diebus per annum. &c.

deu.32.c. ℭIuxta est dies perditionis & adesse festinant tempora.

iosue.10.c ℭStetit sol in medio cœli (in die qua tradidit dominus Amorreum in cōspectu filiorum Israel) & non festinauit occumbere spacio vni⁹ diei. Non fuit ātea & postea tam lōga dies: obediēte domino voci hominis/ et pugnante pro Israel (dicit Iosue).

1 par.29 c ℭDies nostri (inquit Dauid) quasi vmbra super terrā/& nulla ē mors.

iob.3.a. ℭAperuit Iob os suū & maledixit diei suo & loquutus est. Pereat dies in qua natus sum: & nox in qua dictū est/conceptus est homo. Dies illa vertatur in tenebras/nō requirat eum deus desuper: & nō illustretur lumine. Obscurēt eū tenebrę & vmbra mortis: occupet eum caligo/& inuoluatur amaritudine.

iob.7.a. ℭMilitia [a] est vita hominis super terram: & sicut mercenarij dies eius.

7.b. ℭDies mei (ait Iob) velocius transierunt q̄ a textente tela succiditur: & consumpti sunt absq; vlla spe.

7.d. ℭParce mihi domine (inquit Iob) nihil enim sunt dies [b] mei. &c.

9.d. ℭDies [b] mei velociores fuerunt cursore (dicit Iob) fugerūt & non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naues poma portantes: sicut aquila volans ad escam.

21.b. ℭDucunt [c] impij in bonis dies suos: & ī puncto ad inferna descendūt.

psal.18.a. ℭDies [d] diei eructat verbum: & nox [d] nocti indicat scientiam.

21.a. ℭDeus meus clamabo per diem & non exaudies: & nocte & non ad insipientiam mihi.

54.in fi. ℭViri sanguinum & dolosi non dimidiabunt [e] dies suos.

60.in fi. ℭSic psalmum dico nomini tuo deus in sęculum sęculi; vt reddam vota mea de die in diem.

71. ℭConuertetur populus meus hic: & dies pleni inuenientur in eis.

77.d. ℭDefecerūt [f] in vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.

de ferijs. vbi est textus festa enumerans/quibus ab operibus seruilibus/ saltē a strepitu iudiciario abstineri debet. Quāuis enim (dicit ibi textus) non prorogari/ sed expediri deceat quęstiones: debet tamē iudicialis strepitus dieb⁹ conquiescere feriatis/ qui ob reuerentiā dei noscuntur esse statuti. scilicet natalis domini/ sancti Stephani/ Ioannis euāgelistæ/ Innocentum/ sancti Syluestri/ circumcisionis / epiphaniarum/ septem diebus dominicæ passionis/ resurrectionis cū. 7. sequentibus/ Ascensionis/ Penthecostes/ cum duobus qui sequuntur/ natiuitatis Ioannis Baptistæ/ festiuitatū omniū gloriosę virginis/ & apostolorum/ & pręcipue Petri & Pauli/ beati Laurētij/ dedicatiōis beati Michaelis/ solēnitatis omnium sanctorū/ ac dieb⁹ dominicis/ cęterisq; solēnitatibus quas singuli epi in suis diocesibus cū clero & populo duxerint solenniter venerādas. Quibus vtiq; solēnib⁹ ferijs/ nisi necessitas vrgeat/ vel pietas suadeat/ vsq; adeo cōuenit ab hm̄ōi abstinere: vt consentiētibus etiam partibus nec processus habitus teneat / nec sententia quam contingit diebus hm̄ōi promulgari. Hæc tex. Text⁹ aūt qui generalior est (vtpote qui de omni opere seruili loquatur) in c. licet. in pric. eodē ti. dicit. Tā veteris q̄ noui testamenti pagina/ septimū diem ad humanam quietē specialiter deputauit: & tā eū q̄ alios dies maiestati altissimę deputatos/ necnon natalicia sanctorū martyrum ecclesia decernit obseruāda / & in his ab omni opere feriali cessandum. Hæc tex. De festiuitatibus etiā feriandis: est text⁹ amplus qui videri potest in c. 1. de cōsecra. distinc. 3.

a ℭMilitia. idest tētatio. quasi velit Iob dicere. dū homo viuit: nō est absq; tentatione. Istā declarationē sentit tex. in c. si enim. colū. pe. de pœni. distinc. 2. & in c. si ex bono. colū. 1. de pœni. distinc. 4.

b ℭDies. Quoniā (vt istis sententijs liquet) dies hominis festinanter abeunt / & vsq; adeo breues sunt vt nihil esse dicātur: Ioannes faber in pohemio institutionū post. Ber. quē citat dicit. Vigilātissime obseruate/quid scire magis priusve oporteat. Tempus enim breue est. idcirco tu qui cum timore & tremore tuam ipsius optare salutem pro tēporis breuitate festinas: ea prius scire/ ampliusq; curato quę senseris viciniora saluti. Nā secundū Senecā/ Dementia est/ superuacua addiscere in tanta tēporis egestate. Hæc Io. fa.

c ℭDucunt. Huius dicti meminit Archi. in c. Tempus. 13. q. 2.

d ℭDies diei. & nox nocti. dici pōt q̄ istis verbis velit psalmista dicere/ q bon⁹ est/ bono: qui malus est/ malo viro secreta sua aperit. Vñ videat textus in c. nerui testiculorum. paulo post princ. 13. distinc. vbi dicit. Qui mundi hui⁹ appetit amicitias: cuilibet alteri similē sibi ducenti vitam/ q̄ secreta illius omni silentio contegat / iureiurando cōstringit. &c. Hæc tex. Videatur etiam bonus textus in c. in noua. circa mediū. 16. q. 7. vbi dicitur. Cohęrere & coniungi non possunt: quibus studia & vota sunt diuersa.

e ℭNon dimidiabūt. Facit bonus textus apud legistas in l. 3. circa me. C. de epis. au. vbi dicitur. Veneficus/ malefic⁹/ adulter/ violatorq; monetę/ homicida/ patricida; quod fecit/ semper expectet.

f ℭDefecerunt. Deficiūt in vanitate dies eorum: qui in vanis disciplinis & ad salutem non vtilibus ætatem consumūt. Quid enim congeritur ad virtutū cumulū: & in quo excitatur animus ad salutem/ per verborum grammaticalium diligentias/ metrificantum pedes/ logicorum fallacias/ rhetoricorū ornat⁹/ musicorum modulos/ Arithmeticorū numeros/ geometrarum mensuras &/ Astrologorum diuinationes? Potius ei

¶Melior est dies vna in atriis tuis deus super milia. psal.83. c.
¶Mille anni ante oculos tuos (domine) tanq̄ dies hesterna q̄ preteriit. 89.
¶Omnes dies nostri defecerūt: & in ira tua defecim⁹ Anni nostri sicut aranea meditabūtur: dies annorū nostrorū in ipsis septuagīta anni Si autē in potētatibus/ octogita āni: & āpli⁹ eorū labor & dolor. 89.c.
¶Non auertas faciem tuam a me domine: in quacunq; die tribulor/ inclina ad me aurē tuā. In quacūq; die inuocauero te: velociter exaudi me. Quia defecerūt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremiū aruerūt. 101.a.
¶Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui. 101.b.
¶Hęc est dies quam fecit dominus: exultemus & lętemur in ea. 11.7?
¶Constituite diem [g] solennem in condensis: vsq; ad cornu altaris. 117.d.
¶Quot sunt dies serui tui: quādo facies de persequētibus me iudiciū? 118.k.
¶Ordinatione tua domine perseuerat dies: quoniā oia seruiunt tibi. 118.m.
¶Per diem sol non vret te: neq; luna per noctem. 120: a.
¶Lōgitudo dierū in dextera sapiētię: & in sinistra illius diuitię & gl'ia. proū.3. b.
¶Omnes dies pauperis mali: secura mens quasi iuge conuiuium. 15.b.
¶Ne glorieris in crastinum: ignorans quid superuentura pariat dies. 27.a.
¶Qui odit [k] auaritiam: longi fient dies eius. 28.c.
¶Melius est nomen bonum/ q̄ vnguenta preciosa: & dies [l] mortis/ die [l] natiuitatis. eccēs.7. a
¶Ne tardes [m] conuerti ad dominum: & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius: & in tempore vindictę disperdet te. eccl.5.b.
¶Quare [n] dies diem superat/ & iterum lux lucem/ & annus annū/ a sole ad solem? A domini scientia separati sunt facto sole: & pręceptum custodiente per dei sapiētiam diuidūtur. Et immutauit tempora/ & dies festos ipsorum: & in illis dies festos celebrauerunt ad horam. &c. eccl.33. a.

sunt onus & sarcina ad beatitudinem q̄ subsidiū. Vnde Hiero. In vanitate sensus/ & obscuritate mentis ingredit: qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur. Dicit tex. in c. Nonne. 37. distinc. Hæc sunt verba. lo. fab. in p. he. insti. colū. 1.

g ¶Ad cornu altaris. Qui vsq; ad altaris cornu possint/ & qui nō possint/ aut saltē nō debeant accedere: videatur textus in c. 1. de vita & ho. cle. vbi dicit. Vt laici secus altare q̄n sacra mysteria celebrant stare vel sedere inter clericos nō p̄sumant. Sed pars illa quæ cancellis ab altari diuiditur/ tantū psallentibus pateat clericis. Ad orādū vero & cōmunicādū laicis/ & fœminis sicut mos ē/ pateant sancta sctōrū. Et in c. 1. versi. fina. de coha. cle. & mulie. vbi dicitur. Prohibendum est vt nulla fœmina ad altare p̄sumat accedere: aut infra cancellos stare siue sedere. Et in c. sacratas. 23. dis. vbi dicitur. Sacratas deo fœminas vel monachas/ sacra vasa vel sacratas palas penes vos contingere/ & incēsum circa altaria deferre/ perlatū est ad apostolicam sedē. quę omni repręhensione plena esse & vituperatione nulli recte sapientū dubium est. Quapropter huius sanctę sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare q̄ citius poteritis cēsemus. Et ne pestis hæc latius diuulgetur: per omnes prouincias abstergi citissime mandamus.

g ¶Diem solēnem. Dies solēnes existimant/ dies natalis dn̄i/ paschę/ penthecostes/ & assumptionis. prout est bonus text⁹ in c. fi. §. Adiicim⁹. versi. in festiuitatibus. & ibi Archidiacon⁹/ de sen. excō. in. 6. multū tamē in assignatiōe dierum solēnium attenditur locorū cōsuetudo. ar. tex. in c. 2. de feriis. Vnde Romę sunt tres dies reputati solēnes q̄tū ad processionē papalem: scilicet dies iouis hebdomadę sanctę/ dies ascensionis/ & festum dedicationis/ Basilicarū Petri & Pauli. ita dicit glo. in cle. 1. in verbo solēnes. de iudi.

i ¶Crastinū. Videantur quæ. s. annotata sunt in verbo Crastinus.

k ¶Odit. Odire autem quilibet debet cū sit causa omniū malorū & maxime cū iudicum inhęret animabus. Dicit tex. in auctenti. vt iudi. sine quoquo suffra. §. Cogitatio. Et quisquis hanc & presertim in dandis ecclesiasticis honoribus diligēter non pręcauet: infidelitatis perditioni subiicitur/ etiam si tenere fidem verbis (quā negat facto) videatur. dicit tex. in c. cum omnis. 1. q. 1.

l ¶Dies mortis die natiuitatis. Hæc sentētia secundum corticem litterę procedit clare in hiis de quibus loquitur textus in c. A nobis. de aposta. & in c. nouimus. de verbo. signi. Quibus scilicet propter nimias miserias mors est solatium/ & vita suppliciū. Quod si hæc sententia loquatur de morte iustorū/ & velit dicere mortem eorum per quam nascuntur ad ęternam gloriam/ meliorem esse natiuitate eorum per quam nati fuerunt ad mundanam miseriam: videatur bonus tex. in c. sane quod circa. mediū. 24. q 3. vbi probatur mortem iustorum haberi gloriosam & pro eorum natali celebrari. & ita istam sententiam declarat Archi. in c. valida. in princ. de pœni. distinc. 1.

m ¶Tardes. Circa hāc sententiam videatur solēnis textus Augustini in c. Nullus expectet. de pœni. distinc. 7. de quo textu dictum est. s. in verbo Confessio. q. & in verbo Conuertere. e. vbi videatur.

n ¶Quare dies. An hac sententia ponatur eorum interrogatio qui petūt. Quare de duobus iuste viuentibus vnus dari nit perseuerare & in iniustitia moritur/ alter vero perseuerat? An etiam in versi. a dn̄i scientia. ponatur ad questionem responsio/ vt sc3 sans sit deum ita voluisse eos separare: nec aliam rationem nisi dei voluntatem adduci posse. Quod si hoc & illud velit Salomon dicere: videat celebris textus Augustini in c. si ea bono. col. 1. & pric. sequens. de pœni. distinc. 4. vbi dicitur. Si (pro quia) aliqui ex bono in malū deficientes moriūtur: respondeant si possunt/ cur illos deus cum fideliter & pie viuerent/ non tamen de vitę huius rapuit periculis/ ne malitia mutaret intellectum eorum/ & ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit? An eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horū nisi peruersissime ac insanissime dicitur. Cur ergo non fecit: respondeant qui nos irrident quando in talibus rebus exclamamus. q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius: & inuestigabiles viæ eius? Nunquid enim non donat deus hoc quibus voluerit? aut vera illa scriptura mentitur quę de morte velut immatura hominis iusti ait. Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius. & ne fictio deciperet animā eius. Cur igitur hoc tam magnum beneficium aliis dat deus/ aliis non dat? apud quem non est iniquitas neq; acceptio personarum/ & in cuius potestate est q̄diu quisq; in hac vita manet quæ tentatio dicta est super terram? Sicut ergo coguntur fateri donum dei esse vt finiat homo dei vitam istam antēq̄ ea bono mutetur in malum: cur aūt id aliis donetur aliis non detur/ ignoratur. id tamen donum dei esse in bono perseuerantiam fateantur nobiscum: & cur aliis detur aliis non detur/ sine murmure aduersus deum dignentur ignorare nobiscum. Hæc textus.

o ¶Dies. Quia istę sententię prophetice ad tempus finalis iudicii possunt accommodari: videantur quæ in eius materia annotabuntur. j. eodem. q.

p ¶Diem. Dies etiam iure humano nõnunq̃ ponitur pro anno. vt est teatus in c. hoc ipsum. circa princ. 33. q. 2. vbi teatus de septẽnali pœnitẽtia loquens dicit. Caro sacerdotis dũ superbię dedita/sordidissimis cogitationũ maculatur cõragius: extra castra septem diebus hoc est extra collegiũ ecclesię septem annis pronciatur. Hæc tea. Et ita etiam diem pro anno accipi notat glo. in c. tenere. in verbo Anno. 31. distinc. Quod clare procedit in vltimo die anni: quia vltimus dies anni licet tãtũmodo cœptus/ habetur pro toto anno. prout est casus in l. qua ætate. ff. de testamẽ. vbi licet ad ptãtẽ testamẽtum condendi exigatur in masculo ann⁹. 14. cõplet⁹: tñ si vltima die anni. 14. fecerit testamentũ/ valebit. q̃ annus decimusquartus dicit̃ cõpletus: si vltimus dies iceptus est. Et idem notatur per glosam & Aretinũ in. §. præterea insti. Quib. nõ est permis. fa. testamẽ. Immo etiã de iure ciuili q̃n q̃ primus dies anni habetur pro toto anno: vt est tea. in l. Ad rẽp. ff. de mune. & hono. vbi fauore reip. vt ad eam regendã aliquis admittatur/ prima dies sui anni. 25. habetur pro toto anno. ita q̃ perinde admittitur ac si completus esset annus su⁹ vigesimusquint⁹. Et idẽ q̃n agit̃ de fauore filij respectu hæreditatis paternæ: vt cum pater instituit extraneũ grauando eum vt restituat hæreditatẽ suã filio suo/ cũ habebit annũ. 20. quia propter fauorem filij prima dies anni. 20. habebitur pro toto anno ita q̃ restituanda erit sibi hæreditas patris ac si haberet annũ. 20. cõplectũ. Tea. est no in l. qui filiũ. §. Sabin⁹. ff. ad sena. trebel. Et ita etiam dicit glosa. in l. 3. §. minorẽ. ff. de minoribus.

q ¶Quoniam hęc sententia & multę sequẽtes hac litera. q. super signatę/diei finalis iudicij videntur accõmodandę: pro annotatione earum notetur imprimis quod dicit Arch. in c. vereor. 8. q. 1. vbi dicit quadruplex reperiri iudiciũ. Aliud enim est iudiciũ auctoritatis/ & tali iudicio iudicat papa/iudicante delegato suo/ quia non sua sed delegantis potestate fungitur. c. sane. de offi. dele. & istud primũ iudicium erit iudicium toti⁹ trinitatis in vltimo iudicio. Aliud est iudiciũ ministerij: & tali iudicio iudi

esa.13.b. ¶Vlulate: quia ppe est dies [o] domini: quasi vastitas a dño veniet. Propter hoc omnes dissoluentur: & omne cor hominis contabescet & conteretur. Torsiões & dolores tenebũt: quasi parturiẽtes dolebũt. Vnusquisq; ad proximum suum stupebit: facies conbustę vultus eorum.

13.b. ¶Ecce dies domini veniet crudelis & indignationis plenus/ & irę furorisq;/ad ponendam terram in solitudinem/& peccatores eius conterendos de ea: quoniã stellę cœli & splẽdor earũ non expãdẽt lumẽ suũ &c.

22.b. ¶Dies interfectionis & conculcationis & fletuum domino deo exercituum in valle visionis.

eze.4.b. ¶Diem [p] pro anno: diem inquam pro anno dedi tibi.

iohel.2.a ¶Cõturbentur omnes habitatores/quia venit dies [q] domini: quia prope est dies tenebrarum & caliginis/dies [q] nubis & turbinis. Quasi mane expansum super montes populus multus & fortis. Similis ei non fuit a principio: & post eum non erit vsq; in annos generationis & generationis. Ante faciem eius ignis vorans: & post eum exurens flamma. Quasi hortus voluptatis terra corã eo: & post eum solitudo deserti/ neq; est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorũ aspectus eorum: & quasi equites sic currẽt. Sicut exitus quadrigarum super capita montium exiliẽt/ sicut sonitus flammę ignis deuorãtis stipulã: velut populus fortis præparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murũ. Viri in vijs suis gradiẽtur: & nõ declinabũt a semitis suis. Vnusquisq; fratrem suũ non coarctabit: singuli in calle suo ambulabũt. Sed et per fenestras cadent: & non demolientur. Vrbẽ ingredientur: in muro current. Domos conscendent: per fenestras intrabũt quasi fur. A facie eius contremuit terra/moti sunt cœli: sol & luna obtenebrati sũt/ & stellę retraxerũt splendorẽ suũ. Et dñs dedit vocem suam ante faciẽ exercitus sui: quia multa sunt nimis castra eius/ quia fortia & faciẽtia verbũ eius. Magnus eni dies dñi & terribilis valde: & quis sustinebit eũ?

iohel.2.g ¶Sol [q] cõuertetur in tenebras/& luna in sanguinem: ante q̃ veniat dies domini magnus & terribilis.

amos.5.f. ¶Vę desyderantibus [q] diem domini. Ad quid eam vobis? Dies domini ista tenebrę: & nõ lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis/& occurrat ei vrsus/& ingrediat̃ domũ: & innitatur manu sua super parietẽ & mordeat eum coluber. Nunquid non tenebrę dies domini: & non lux & caligo/& non splendor in ea?

abdię.d.e ¶Non despicies in die fratris tui/ in die peregrinationis eius: & non lętaberis super filios Iuda in die perditionis eorum/& non magnificabis os tuum in die angustię. Neq; ingredieris portam populi mei in die ruinę eorum/neq; despicies & tu in malis eius in die vastitatis illius & non emitteris aduersus exercitũ eius in die vastitatis illius: neq; stabis in exitibus vt interficias eos qui fugerunt. Et non concludes reliquos eius in die tribulationis: quoniam iuxta est dies [q] domini super omnes gentes.

micheę.3.c ¶Occũbet sol super pphetas (dicit dñs) & obtenebrabit̃ super eos dies.

sopho.4.b ¶Silete a facie domini dei: quia iuxta est [q] dies domini. Quia pparauit dominus hostiam: sanctificauit vocatos suos. Et erit in die hostię domini. Visitabo super principes & super filios regis & super omnes qui induti sunt veste peregrina. Et visitabo super omnem qui arrogãter in-

greditur ſuper limen in die illa : qui compleuit domum domini dei ſui in iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit domin⁹ vox clamoris a porta piſcium & vlulatus a ſecunda & contritio magna a collibus.

ℭIuxta [q] eſt dies [q] domini magn⁹: iuxta eſt/ & velox nimis. Vox dei domini amara: tribulabitur ibi fortis. Dies irę/ dies illa: dies tribulationis et anguſtię/ dies calamitatis & miſerię/ dies tenebrarum & caliginis/ dies nebulę & turbinis/ dies turbę et clangoris ſuper ciuitates munitas & ſuper angulos excelſos. Et tribulabo hoies / et ambulabūt vt cæci : quia domino peccauerunt. Et effūdetur ſanguis eorum ſicut humus/ & corpora eorum ſicut ſtercora: ſed & argentum eorum & aurum non poterit liberare eos in die irę domini. In igne zeli eius deuorabitur omnis terra: quia cōſūmationem cū feſtinatione faciet cūctis habitātib⁹ terrā. sopho.1.c

ℭConuenite [q] / congregamini gens non amabilis priuſq̃ pariat iuſſio/ et viſio quaſi puluerē tranſeuntē diē: anteq̃ veniat ſuper vos ira furoris domini/ anteq̃ veniat ſuper vos ira indignationis domini. 2.a.

ℭQuerite [q] dominum omnes manſueti terrę / quia iudicium eſtis operati: quęrite iuſtum/ quęrite manſuetum ſi quo modo abſcondamini in die furoris domini/ quia Gaza deſtructa erit & Aſcalō in deſertū. Azotum in meridie eijcient: & Accharum eradicabitur. 2.a.

ℭQuis deſpexit dies paruos? zacha.4.c

ℭQuis poterit [q] cogitare diem aduentus domini? & quis ſtabit ad vidēdū eū? Ipſe eni quaſi ignis cōflās & quaſi herba fullonum. Et ſedebit conflans & emūdans argentum/ & purgabit [r] filios Leui: et colabit eos quaſi aurum & quaſi argentum/ et erunt domino offerētes ſacrificia in iuſtitia. Et placebit dño ſacrificiū Iuda & Hieruſalē ſicut dies ſęculi: et cut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio/ & ero teſtis velox maleficis/ et adulteris/ & periuris/ & qui calumniantur mercedem mercennarij/ et humiliāt viduas et pupillos/ & opprimunt peregrinum/ nec timuerunt me (dicit dominus exercituum). mala.3.a.

ℭEcce [s] dies veniet ſuccenſa quaſi caminus: et erunt omnes ſuperbi/ et omnes facientes impietatem/ ſtipula. Et inflammabit eos dies veniens dicit dñs exercituū: quę nō derelinquet eis radicē & germē. Et orietur [t] vobis timētib⁹ nomē meū/ ſol iuſtitię et ſanitas ī pēnis eius : et egrediemini et ſalietis ſicut vitulus de armēto. Et calcabitis impios cum fuerit cinis/ ſub plāta pedū vrorū/ in die quā ego facio. dicit dñs exercituum. mala.4.a

ℭEcce ego mittā vobis Heliā prophetam āteq̃ veniat dies domini magnus et horribilis : et conuertet cor patrum ad filios/ et cor filiorum ad patres eorum/ ne forte veniam & percutiam terram anathemate. mala.4.b

cat delegatus / quia eius miniſterium electū eſt. & iſtud erit filij dei : cui pater dedit omne iudiciū. vt Io. 5. Aliud eſt iudiciū approbationis: & tali iudicio iudicant clerici epo cauſas agente. Et iſtud erit apoſtolorū. quia vos qui ſecuti eſtis me. &c. Mat. 19. Aliud eſt iudicium operationis ſeu quod fit vitæ cōparatione. tali modo iudicantur mali a bonis/ & peiores a malis. Et iſtud iudiciū fiet in vltimo iudicio a iuſtis/ & a mediocriter malis: prout eſt tex. in d.c. vereor. vbi dicit. Vereor (ideſt verecūdor) quō regina auſtri veniēs a finibus terrę audire ſapientiā Salomonis iudicatura eſt hoies temporis ſui: & viri Niniuitę acta pœnitētia ad prędicationem Ionę condēnabunt eos qui maiorē etiam Iona ſaluatorem contēpſerunt. Hæc Archi. Secūdo notetur tex. de hoc iudicio loquēs in c. aliorum. circa me. 9. q. 3. vbi dicit Nolite ęſtimare eas animas inquiſitionis non habere formidinē: quas deus præ cęteris ſuo reſeruauit examini. Non habet ille apud eum de allegationis nitore ſubſidiū: quando ipſorū factorum vtitur eo teſte / quo iudice. Tertio notetur textus in c. Qualis. 25. diſtinc. vbi dicitur. Qualis hinc quiſq; egreditur: talis in iudicio apparebit/ vel repræſentabitur. Sed tamē de quibuſdā culpis eſſe ante iudiciū/ purgatiōis ignis credēdus eſt: pro eo q̄ veritas dicit. Quia ſi quis in ſpiritū ſanctū blaſphemias dixerit: neq; in hoc ſæculo remittet ei / neq; in futuro. in qua ſententia datur itelligi: quaſdā culpas i hoc ſęculo/ quaſdā in futuro poſſe relaxari. Quod aūt de vno negatur : conſequēs intellectus pateat q2 de qbuſdā cōcedit. ſed tn̄ vt p̄dixi/ hoc de paruis minimiſq; peccatis fieri poſſe credēdū eſt: ſicut eſt aſſidu⁹ & ocioſus ſermo/ immoderat⁹ riſus/ vel peccatū curę familiaris. quod vix ſine culpa vel ab ipſis agitur: qui culpā qualiter declinare debeāt ſciūt. quæ etiam poſt mortē grauāt ſi adhuc in vita poſitis minime in morte fuerint relaxata. Quarto notet textus in c. ſacerdotibus in fine. 11. q. 1. vbi dicit. Neſcimus adhuc qualis quiſq; i terribili iudicio dei futur⁹ ſit. Etei Paul⁹ egregi⁹ p̄dicator dicit. Nolite āte tēp⁹ iudicare: quoaduſq; veniat dñs. &c. Nā ſunt multa q̄ de iudicio illi⁹ hoies ignorāt: q2 fortaſſe quæ vos laudatis ille reprehendet. & quæ vos reprēhēditis ille laudabit. Vltio notet tex. i c. 1. col. 2. de ſū. tri. & fi. ca. vbi dr. Vēturus eſt. ſupple Chriſt⁹ in fine ſęculi/ iudicatur⁹ viuos & mortuos/ & redditurus ſingulis ſecūdū opera ſua tā reprobis q̄ electis. illis: cū diabolo pœnā perpetuā. iſtis: ſecū gloriā ſēpiternā. Cętera q̄ hic poſſēt ānotari: videātur. J. in verbo iudiciū. r ℭEt purgabit. Circa hoc verbū & ſequētia: videat bon⁹ tex. Hieronymi. in c. Et purgabit. 50. diſ. vbi poſito hoc dicto/ & purgabit filios Leui/ ſubiūgit. In filijs Leui oēm ſacerdotalē itellige dignitatē. Si aūt ſacerdotes purgādi ſūt & colādi/ vt purum aurū remaneat & argentū: quid de cęteris eſt dicēdū ſq cū emēdati fuerint & colati: tūc offerent deo iuſta ſacrificia. & placabit deo ſacrificiū eorum quod offertur p̄ Iuda & Hieruſalē: hoc eſt pro his qui dñm cōfitentur/ & pacē eius mēte cōſpiciūt ſicut dies ſęculi & ſicut āni ātiqui. hoc eſt vt quō in principio placuerūt deo: ſic poſt peccatū & pœnitentiam placere incipiant/ cū fuerint peccatorū ſorde purgati. Hęc textus. s ℭEcce dies. Videat annotatio. s. eodem. q. t ℭOrietur. &c. Circa hæc verba videndus eſt bonus tex. in c. qm̄ vetus. circa medium. 24. q. 1. vbi dicitur. In occidente ſol iuſtitię oritur. in oriente autē/ lucifer ille qui ceciderat ſupra ſydera poſuit thronum ſuum.

v ℭ Non preteribunt. Pro huius sententiæ annotatione videatur tex. in c. 1. circa. princ. 25. q. 4. vbi dicitur. Est verbum dñi validū/ forte/ durabile/ & immutabile/ & perseuerabile/ non momētaneū/ non transitorium. Ait enim per seipsa veritas quę deus est. Cœlū & terra transibunt: verba aūt mea non trāsibunt. x ℭ Nisi solus pater. Et sic nescit filius. quod est verum ratione humanitatis: sed bene scit ratione diuinitatis. Ita declarat Archi. 26. q. 1. in prīc. Vel filius nescit supple ad reuelandū nobis. Ita Archi. in c. si sacerdos. col. 2. de pœni. distinc. 6. sicut in simili dicitur in sacerdote qui q̄uis sciat peccatū sibi confessum: tñ dicitur nescire q̄tū ad reuelandū. Ita ꝙ si in testem producatur vt reuelet: potest simpliciter iurare se nescire. vt cōmuniter concluditur in c. si sacerdos. de offi. ordi. & in c. ois vtriusꝙ sexus. de pœni. & remis.

mat.4. b. ℭNisi breuiati fuissēt dies illi/ non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi. Et diffusius supra in verbo aduentus.

24. c. ℭCœlum & terra transibunt (dicit Ihesus) verba autem mea non preteribunt v. De die autem illa & hora nemo scit/ neꝙ angeli cœlorum: nisi solus x pater. Sicut autem in diebus Noe: ita erit & aduentus filii hominis. Sicut eni erant in diebus ante diluuiū comedentes & bibētes/ nubētes & nuptui tradentes/ vsꝙ ad eū diē quo intrauit Noe in arcā/ & nō cognouerūt donec venit diluuiū/ & tulit oēs: ita erit & aduēt9 filii hois.

25. a. ℭVigilate: quia nescitis diem neꝙ horam.

marci. 1. b ℭErat Ihesus in deserto quadraginta diebus & quadragīta noctibus: et tentabatur a sathana.

1 cori. 3. c ℭDies domini declarabit/ quia in igne reuelabitur: & vniuscuiusꝙ op9 quale sit ignis probabit.

1. cori. 4 a ℭMihi (inquit Paulus) pro y minimo est/ vt a vobis iudicer/ aut ab humano die: sed neꝙ meipsum iudico.

2. cori. 6. a ℭTempore accepto exaudiui te (dicit dominus) & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus z acceptabile/ ecce nūc dies salutis: nemini dantes vllam offensionem/ vt a non vituperetur ministerium nostrum

gala. 4. b. ℭDies b obseruatis/ & mēses b/ et tēpora b & annos b: propterea (supple timeo) ne forte sine causa laborauerim in vobis.

ephe. 5. d. ℭVidete fratres quomodo caute ambuletis/ non quasi insipientes/ sed vt sapientes: redimentes tempus/ quoniam dies mali sunt.

y ℭ Pro minimo est. &c. Tex. est hæc verba citans in c. Beatus. 6. q. 1. vbi dicitur. Btūs Petrus præcipiebat/ cunctorum sacerdotū vitā superiorē sanctioreꝙ ac discretā a sæcularibus & laicis hominibus esse: & spirituales atꝙ sacerdotes super carnales ac laicos semper constituere & fore dicebat debere. quoniā si boni supple simus/ & eorū calūnias vitare non possimus: pro minimo esse nobis debet/ vt a talibus arguamur & iudicemur/ vel ab humano die. Cętera quæ hic annotari possent/ videantur. s in verbo Cōsciētia. super illud apli. Gloria nr̄a hæc est: testimoniū cōsciētię nrę.

z ℭ Ecce nūc temp9 acceptabile. Hæc verba Ambrosius accommodat tempori quadragesimali dicens. Ecce nunc temp9 acceptabile adest: in quo confessio animā a morte liberat/ confessio aperit paradisum/ confessio spem saluādi tribuit. Vnde scriptura dicit. Dic tu iniquitates tuas: vt iustificeris. Ita dicit textus qui est Ambrosii in sermone quadragesimę. in c. Ecce nūc tēpus. de pœni. distinc. 1.

a ℭ Vt nō vituperet. &c. Hæc verba sacerdotes præ cęteris respiciūt: & pro eorū instructiōe accōmodant. Tex. est in c. Quando. 1. 44 distinc. vbi dicitur. Se contineant oēs presbyteri/ maxime in locis cōuiualibus/ vt non vituperetur ministeriū eorū. & in c. oportet. 81. distinc. vbi dicit. Neꝙ hoc silere debeo (quod cū graui animi tristitia & amaritudine dico) sacerdotes cū fœminis habitare cōspicio. quod nefariū est dicere vel audire: & contra canonū sancita. vbi eni talis fuerit cōmorantiū habitatio: antiqui hostis stimuli non desūt. ideoꝙ admonendi sunt: vt non antiqui hostis decipiātur fraude: quatenus iuxta apostoli vocē non vituperetur ministerum nostrū. Et in c. si mala fama 2. q. 5. vbi dicit. Si mala fama de p̄sbytero exegerit/ & accusatores ac testes legales defuerint: ne contra apostolum infirmorū corda percutiantur/ & ne vituperetur ministeriū nostrū/ ne vel securiores p̄sbyteri existentes licentius in peccatū plabant/ secūdū decreta maiorū cū denominatis sibi vicinis p̄sbyteris quos scimus se nolle peierare/ sacramēto famā suā purget. Et in c. significasti. de adulteriis. vbi dicit. Significasti nobis quēdā p̄sbyterum cū alterius coniuge intra ecclesiā dormiuisse: quæ se & illū cuidā sacerdoti hmōi delictū publice confessos fuisse tibi detexit. & hoc ipsū idē sacerdos nomē adulteri celans in pn̄ia tua dixit. Super quo quid fieri debeat: cū negāte adultero mulier in confessione persistat/ consiliū requisisti. Ideoꝙ mādam9 quaten9 cōdignā pœnitentiā p̄fatę imponens adulteræ/ ecclesiā per aspersionē aquę bn̄dictę/ recōciliare pcures: pdicto aūt sacerdoti ne cōtra apostolū infirmorū corda mala fama ipsius percutiant/ & ne vituperet ministeriū nr̄m/ neꝙ securiores p̄sbyteri existētes in pc̄m licētius plabāt/ cū vicinis qui neꝙ p̄sbyteris quos se nolle peierare cognoueris/ iuxta arbitrium tuum purgationem indicas.

b ℭ Dies obseruatis. &c. Circa hāc sētētiā Pauli vidēdus est celebris tex. Aug. in c. pe. 26 q. 7. vbi dicit. Quis existimaret q̄ magnū pc̄m sit/ dies obseruare & mēses & ānos & tp̄a/ sicut obseruāt q certis dieb9 siue mēsib9 siue ānis volūt aut nolūt aliqd inchoare eo ꝙ secundum vanas doctrinas hominum fausta vel infausta existiment tempora: nisi hui9 mali magnitudinē ex timore apl̄i pēsarem9 q talib9 ait. Timeo ne sine cā laborauerī i vobis. Et tex. Martini papę in c. Nō licet. eadē cā & ques. vbi dr̄. Nō licet iniquas obseruatiōes agere/ calēdarū & ociis vacare/ neꝙ lauro aūt viriditate arborū cingere domos. ois ei hęc obseruatio paganorū ē. Et tex. zacharię papę. i c. si qs calēdas. eadē cā & q̄stione. vbi dr̄. Si qs calēdas Ianuarii ritu paganorū colere vł aliqd noui pl9 facere ꝓpter nouū ānū/ aut mēsas cū lapadib9 vel epulis i domib9 p̄parare/ & p vicos & plateas cātatores & choros ducere p̄sūpserit: anathema sit. Et tex. q Aug. ē i c. nō obseruetis. eadē cā & q̄st. vbi dr̄. Nō obseruetis dies q dn̄r Aegyptiaci/ aut calēdas Ianuarii i qb9 cātilenę q̄dā & comessatiōes & adinuicē dona donāt q̄si i pricipio āni boni fati augurio/ aut aliquot mēses aut tp̄a aut dies & ānos aut lunę solisꝙ cursū: qa q has & q̄scūꝙ diuinatiōes aut facta auguria obseruat/ aut attēdit/ aut cōsētit obseruātib9 iuntiluret sine cā: magis ad sui dānationē q̄ ad salutē tēdit. Hęc tex. supra allegati. circa quos tñ & p̄serti eos q de donis q dāt i Ianuarii calēdis loquūtur: ē aduertēdū ꝙ talia dona satis pmissa sūt vbi ois sinistra opinio tolleret. itaꝙ nihil ex eis habitis faustū & nihil ex eis nō habitis infaustū p̄sumeret sed solū darentur vł gr̄a cuiusdā honestę liberalitatis vel amicitię cōseruādę. in ista ei obseruatiōe dicerū satis est ꝙ tollat superstitio. Ita sentit Archi. in d. c. nō licet. & i d. c. nō obseruetis. Et est bo. tex. talia dona permittēs vbi bona intētiōe fiūt/ in l. laudabile. in pric. C. de aduo. diuer. iudicū. vbi dr̄. Laudabile vitæꝙ hominū necessariū aduocatiōis officiū maxime pricipalibus p̄miis oportet remunerari. ideoꝙ iubem9 clarissimos viros fisci p

tempore patronos fori tuę celſitudinis/ſolenni die feſtiuitatis kalendarum iannariarū ipſins tantummodo anni p quem tale peragunt officiū inter ſpectabiles ſacri noſtri conſiſtorij comites diuina noſtrę ſerenitatis manu ſūcti co ſequi ſolatia Hęc tex vbi glo. dicit talia dona ſtrenas vocari Et idē dicit glo in c. legēt epiſcopi. 37. diſtinc. in ver bo ſtrenam. & Archi. in d. c. Non obſeruetis. vbi dicit q̄ ſtrenæ dicuntur quaſi ſeorſum a trena idest lamētatione: quia hilariter dari debent. Vbi etiam abeſt oīs ſuperſtitio/in menſe maio frondes aut virides arbores offerre per miſſum eſt. put eſt tex. cū glo. in. l. vnica. C. de manima. li. 11. vbi gloſa dicit idē eſſe in reginis q̄ mēſe maij fiunt in Bononia/ put etiā fiūt in Gallia. Et facit bon⁹ tex. in l. vt prophanos. in fine. C. de paganis. vbi dicitur. Abſq̧ vllo ſacrificio atq̧ vlla ſuperſtitiōe dānabili exhiberi populorū voluptates ſecūdū veterē cōſuetudinem/ iniri etiā feſta & conuiuia ſi quādo exigunt publicata vota/ decernimus. Hæc tex. Dies autem ęgyptiacos ſic dictos quia Aegyptij inuenerūt vt qui talibus diebus aliquid inchoaret malum haberet exitum/ q̄ſuis improbatos/ vt pote cū habeant ſuperſtitionē annexam: tamē patit ecclesia in kalēdarijs ſignari/ nō vt eos obſeruem⁹/ ſed vt Aegyptiorū errorē cognoſcamus & reprobemus. prout in ſimili dicit tex. in c. legimus. 2. 27. diſ. vbi dicit. Legimus aliqua ne negligant/ legimus ne ignoremus/ legimus nō vt teneamus ſed vt reprobemus. Et in c. fi. verſi Paulatim. 7. diſ. dicit tex Paulatim antiquę leges vetuſtate atq; i curia aboluerunt: quarū etſi iam nullus eſt vſus/ notitia tñ neceſſaria eſt.
e ℂ Dies dñi ſicut fur. Videantur q̄ ſcripta ſūt. ſ eodē. q. d ℂ Siue vigilem⁹. &c dici pōt q̄ his verbis admonemur: vt quicquid agimus vel omittimus/ illud agamus vel omittam⁹ ad laudē dei. Vñ videatur bo. tex. & ſatis apt⁹ idē inuēs i c. 1. i fi. de offi. cuſto. & i c. Ad honorem. in princ. de aucto. & vſu pallij.
e ℂ Nō cito moueamini Hinc dicit tex. in c. licet. in princ. de regula. q̄ priuilegiū cōceſſū quibuſdā monachis & canonicis/ necnon hoſpitalarijs & tēplarijs/ ne poſtq̄ aliquis profeſſus fuerit apud eos ad aliū locum poſſit ipſis inuitis arctioris etiam religionis obtētu trāſire/ vt vnuſquiſq̧ ſecūdū apoſtolū in ea vocatione permaneat in qua dinoſcitur eſſe vocat⁹: ea ratione videtur conceſſū ne quis ex temeritate vel leuitate in iacturā vel iniuriā ſui ordinis ſub p̄textu maioris religionis ad aliū ordinē trāſuolaret/ ſicut frequenter a multis conſtat eſſe præſumptum f ℂ In verbo tēpus. ibidē ānotabit.
ff ℂ Nō deſerētes collectionē noſtrā. Si tñ quis collectionē ſuā .i. cōgregationē monaſticā quā elegit/ vellet etiam poſt pfeſſionē iā factam deſerere/ nō vt collectiōi ſuę derogaret/ ſed vt apud alios vitā duceret arctiorē: nō eſſet moleſtandus. quia charitas eſt ſons proprius: cui non cōmunicat alienus. Ita dicit tex. in c. licet quibuſdā in fi. de regula. g ℂ Videantur annotata. ſ. eodem. q. h ℂ Apud dñm. Omnia eni ſūt ante oculos dei nuda & aperta. dicit tex. in c. deus omnipotēs. in princ. 2. q. 1. & in c. preſbyter. in fi. 2. q. 5. Et ſatis cōformiter ad hāc ſentētiā Petri/ dicit Archid in c. dicit. circa princ. 23. q. 5. q̄ ſcriptura diuina nō curat de tēporibus: cum apud deum nō ſit tempus. quia vbi tempus: ibi mutatio. & vbi mutatio: ibi ſenectus. & vbi ſenectus: ibi defectus. vnde cū apud deum non ſit defectus: ſequitur arguendo a primo ad vltimum/ q̄ apud eum non eſt tempus. Hæc Archi.

ℂ Accipite armaturam dei: vt poſſitis reſiſtere in die malo/ & in omnib⁹ perfecti ſtare. ephe. 6. c.

ℂ Ipſi diligēter ſcitis: quia dies domini ſicut fur in nocte ita veniet. Cū enim dixerit pax pax: tunc repentinus eis ſuperueniet interitus ſicut dolor in vtero habētis/ et non effugient. Vos autem fratres non eſtis in tenebris/ vt vos dies ille tanq̄ fur comprehendat: omnes enim vos filij lucis eſtis/ & filij diei. 1. theſſ. 5. a

ℂ Nos qui diei ſumus/ ſobrij ſimus: induti loricam fidei et charitatis/ & galeam ſpem ſalutis. Quoniam non poſuit nos deus in iram: ſed in acquiſitionem ſalutis per dominum noſtrum Iheſum Chriſtum/ qui mortuus eſt pro nobis/ vt ſiue vigilemus [d] ſiue dormiamus/ ſimul cum illo viuamus. 1. theſſ. 5 b

ℂ Rogamus vos fratres per aduentū domini noſtri Iheſu Chriſti & noſtrę cōgregationis in ipſū: vt non cito moueamini [e] a veſtro ſenſu/ neq̧ terreamini/ neq̧ per ſpiritum/ neq̧ per ſermonē/ neq̧ per epiſtolam tāq̄ per nos miſſam/ quaſi inſtet dies domini. 2. theſſ. 2 a

ℂ Hoc ſcito (ait Paulus ad Timotheum) quia in nouiſſimis dieb⁹ inſtabunt tempora periculoſa: & erūt homines ſeipſos amantes/ cupidi/ elati/ ſuperbi/ blaſphemi. &c. Vt infra in verbo tempus [f]. 2. tio. 3. a.

ℂ Conſyderemus inuicem in prouocationem charitatis & bonorū operū: non deſerētes [ff] collectionē noſtrā ſicut conſuetudinis eſt quibuſdā/ ſed conſolantes/ & tanto magis q̄to videritis appropinquantem diem. heb. 10. e.

ℂ Apoſtolis ſuis prębuit Iheſ⁹ ſeipſum viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumentis: per dies quadraginta apparens eis/ & loquēs de regno dei. Et infra Iheſus. Vbi diffuſius. actuū. 1. a

ℂ Tempora quidem huius ignorantię deſpiciens deus/ nunc annunciat hominibus vt omnes vbiq̧ pœnitentiā agant: eo q̄ ſtatuit diem in quo iudicaturus [g] eſt orbem in æquitate/ in viro in quo ſtatuit fidem prębēs omnibus/ ſuſcitans eum a mortuis. 17. g.

ℂ Hoc primum ſcitote: q̄ venient in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores/ iuxta proprias cōcupiſcentias ambulantes/ dicētes. Vbi eſt promiſſio aut aduētus eius? Ex quo enim patres dormierunt: oīa ſic perſeuerāt ab initio creaturę. Latent enim eos hoc volentes q̄ cœli erāt prius et terra de aqua/ & per aquam conſiſtens dei verbo per quę ille tunc mūdus inundatus aqua perijt. Cœli autem qui nunc ſunt in terra eodem verbo repoſiti ſunt igni reſeruati in diem iudicij perditionis impiorum hominum. Vnū vero hoc nō lateat vos chariſſimi: quia vnus dies apud dominum, [h] ſicut mille anni/ & mille anni ſicut dies vnus. 2. petri. 3 a

i ¶ In die mandauit. &c. Dici potest q hac sententia monemur vt vtroq tempore/ prosperitatis scз & aduersitatis/ inuocemus dñm. Sed tñ in prosperitate plus simus in dei timore: in aduersitate aũt/ plus in dei amore. Vnde videaẽ pro ratione primi dicti/ tex. in c. Paratus. circa fi. 23. q. 2. vbi dr. Nihil est infelici9 felicitate peccantium: qua pœnalis nutrit ipunitas/ & mala volũtas velut interior hostis roboratur. Pro ratione aũt secũdi: videaẽ tex. in c. Aduersitas. in princi. 7. q. 1 vbi dicit. Aduersitas quæ bonis votis obijcit: pbatio virtutis est/ non indiciũ reprobationis.

2. pe. 3. c. ¶ Adueniet dies dñi sicut fur: in quo cœli magno ipetu transiẽt: elemẽta vero calore soluẽtur/ terra aũt & oia quę in ipsa sunt opera/ exurẽtur.

psal. 41. b. **In die.** ¶ In die [i] mãdauit dñs misericordiã suã: & nocte cãticũ ei9.

49 c. ¶ Inuoca [k] me i die tribulationis (ait dñs) & eruã te/ & honorificabis me

118. x. ¶ Septies [l] in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitię tuę.

eccl. 11. c. ¶ In die bonorum ne immemor sis malorum: & in die malorum ne immemor sis bonorum.

luce. 17. a. ¶ Si septies [m] in die peccauerit in te frater tu9 (ait Ihesus ad discipulos) et septies in die conuersus fuerit ad te dicens/ penitet me: dimitte illi.

ioan. 11. b ¶ Nõne duodecim (ait Ihesus discipulis suis) sunt horę diei/ Si quis ambulauerit [n] in die/ nõ offendit: quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte: offendit quia lux non est in ipso.

prou. 13. a **Differre & differentia.** ¶ Spes quę differẽ [o] affligit animam. Lignum vitę: desyderium veniens.

29. b. ¶ Totũ spiritũ suũ profert stultus: sapiẽs differt & reseruat in posterũ.

Cui9 etiã dicti ratio innuitur in c. sciscitatus. i fi. 7. q. 1. vbi dicit. Qui recte viuũt: si dei iudicio/ presentis temporis cõmoda fortassis amittant/ futuræ vitæ se sperent gaudia absq ambiguitate pcipere sẽpiterna.

k ¶ Inuoca me. Circa hanc sententiã videãtur q annotata sũt. s. in verbo Angustia. super illud psalmistę. Tribulatio & ãgustia inuenerũt me.

l ¶ Septies in die. Pro huius sententię elucidatiõe ẽ tex. i c. psbyter. versi. Itẽ ex dictis. 91 dis. vbi dr. Septenarius diuinę laudi sacratus numerus a nobis sic ipletur: si matutini/ primę/ tertię/ sextę/ nonę/ vesperi/ completorij tp̃e/ nræ seruitutis officia persolnam9. qa de his dixit propheta. Septies in die laudẽ dixi tibi. Nã de nocturnis vigilijs ipse idem propheta ait. Media nocte surgebã ad cõfitẽdũ tibi. Hęc tex. q (vt sentit ibi Archi.) dũ loquiẽ de nocturnis vigilijs: intelligitur de matutinis simplicib9. i. vsq ad laudes. dũ vero loquiẽ de matutinis: intelligitur de laudibus quę oli dici solebãt separati. i. p9 nocturnas vigilias seu simplices matutinas dictas media nocte. q2 postea dicebanẽ matutinę laudes in diluculo. Antiqui ei patres/ octo horas iter diẽ & noctẽ ad laudẽ dei prę cęteris elegerũt/ q sũt priuilegijs multis in signũ infinitę: scз mediã noctẽ/ diluculũ/ primã/ tertiã/ sextã/ nonã/ vesperas/ & cõpletoriũ. Mediã noctẽ: quia media nocte Christus natus est. media nocte: exterminator ãgelus percussit primogenita ęgypti. media nocte: Christus venturus est ad iudiciũ. vnde illud. Media nocte: clamor factus est. Ecce spõsus venit. exite obuiam ei. Media nocte: etiã cõprehensus est & ligatus & collaphisatus. media nocte: infernũ spoliauit. Diluculũ: quia diluculo illusus est Christus/ & Petri misertus/ & resurrexit/ & stetit in littore/ & rete piscibus impleuit/ & tali hora deus mũdum creauit/ & angelos/ qui statim vt creati sunt/ in laudem sui creatoris eruperunt. & in eadem hora populum Israeliticum per mare rubrum transduxit: ægyptios submersit. Primam: quia tali hora a iudæis Pilato Christus traditus fuit. & eadem hora ab angelis nunciata est mulieribus resurrectio. & eadem hora Marię Magdalenæ apparuit & septem discipulis/ & oues petro commendauit. Tertiam: quia ea hora Christus crucifixus est linguis iudæorũ/ & eadẽ flagellatus/ eadẽq spũs sctũs super discipulos missus. Sextã: quia ea hora Christ9 cruci affixus est/ & tenebrę factæ sup vniuersã terrã/ & in die ascẽsionis suæ cũ discipulis discubuit. Nonã: q2 ea hora discipulis videntib9 cœlos ascẽdit/ p persecutoribus orauit/ & ad patrẽ clamauit/ & spũm emisit/ & lanceat9 de latere sui corporis duo sacramenta nrę salutis scз aquã baptismatis & sanguinẽ nrę redẽptionis eduxit. eadẽ hora velũ tẽpli scissũ est/ petræ scissæ sũt/ terra mota est/ monumẽta aperta sunt/ & latro saluat9 est. Vesperas: q2 ea hora de cruce depositus est. eadẽ hora cũ discipulis cœnauit/ & pedes eorũ lauit/ & sacramẽtũ corporis & sanguinis sui sub specie panis & vini illis tradidit. & eadẽ hora in die resurrectiõis in Emaus in fractione panis cognit9 fuit. Cõpletoriũ: quia ea hora in sepulchro positus fuit. & eadẽ hora clausis ianuis stetit i medio discipulorũ & dixit. pax vobis. In cõpletorio etiã cõplemẽtũ gaudij sanctorũ repsentam9: quod erit in fine sæculi facto iudicio. Amodo ei reqescẽt a laboribus suis. Hęc Archi. De istis etiã septẽ horis loquiẽ tex. q videri põt in c. 1. i pric. de cele. missa. vbi Henric9 Bouhic. col. 1. ponit sequẽtia carmia q aliqua istis horis facta mysteria cõplectũtur: licet aliq ex dictis mysterijs Archi. aliter assignet.

In matutino dãnatur tempore Christus.
Quando surrexit: primã canit ordo fidelis.
Tertia cum canitur: tunc est cruciamina passus.
Sexta sunt tenebræ per mundi climata factæ.
Emissus nona diuinus spiritus hora.
Vespere claudũtur Christi sacra membra sepulchro.
Christo bis sena custodia ponitur hora. idest hora completorij.

An aũt omnes ad laudes deo istis septẽ horis dicẽdas vniformiter teneanẽ/ & de cęteris horarum materiã cõcernẽtibus: videaẽ. j. in verbo Laus.

m ¶ Si septies. Videaẽ quod isti sentẽtiæ annotatũ est. s. in verbo Cõuertere.

n ¶ Ambulat in die. &c. dici potest q ambulare in die/ est ambulare spiritualiter: ambulare vero in nocte/ est ambulare carnaliter. Vnde videatur bo. tex. qui bene pbat istã declarationẽ l c. solitę. colũ. 2 de maio. & obed. vbi dicitur. Ad firmamentũ cœli hoc est vniuersalis ecclesiæ fecit deus duo magna lumiaria. i. duas instituit dignitates quæ sunt pontificalis auctoritas & regalis potestas. Sed illa quę præest diebus idest spiritualibus/ maior est: quæ vero noctibus idest carnalibus/ minor. &c. prout dicetur. j. in verbo Luminare.

o ¶ Spes quę aufertur. An hęc sententia possit contra eos accõmodari qui spem boni alicuius agendi conceperunt/ sed tamen ex aliqua diffidentia illud complere differunt/ vt scз ex tali dilatione anima eorum angustietur: q si sic: videatur pro talium afflictione seu angustia temperanda/ bonus textus. in c. Ancillam. in fine. 32. q. 2. vbi dicitur. Nemo desperandus est q diu in hoc corpore constitutus est: quia nonnũq quod diffidentia ętatis differtur/ consilio maturiore perficitur. Et ita etiã dicit textus in c. 1. de pœni. distinc. 7. Pro quorum etiam afflictione leuanda facit textus in l. sciendum. in princ. ff. de vsu. vbi dicitur/ q non omne quod deferendi causa fit/ annumerãdum est morę. & idem dicit glo. in c. cum post. in verbo protractam. de elec.

ℭNon tardes [p] conuerti ad dominum: & ne differas de die in diem. ecci.5.b.
Et supra in verbo dies: & in verbo conuertere: & vtrobiq; diffusius.
ℭFacile est (ait Iudas Machabę⁹) cõcludi mltos i manu paucorũ: & nõ 1.mach.3b
ē differētia in cõspectu dei cœli/liberare in multis & in paucis. Quoniã
nõ in multitudine [q] exercitus victoria belli: sed de cœlo [q] fortitudo est.

Difficilis & Difficile aduerbium. ℭNunquid (ait Sara) deo gen̄. 8. b.
quicq̃ est difficile?
ℭQuid agendum sit/vbi aliquid difficile [r]/& ambiguum occurrit iudi=
candum: videatur deute. 17. b. et infra in verbo iudicium.
ℭTria sũt difficilia mihi/ & quartum [s] penitus ignoro: viam aquilę in proū.3.c.
cœlo/viam colubri super terram/viam nauis in medio mari/ & viam vi=
ri in adolescentia Talis est & via mulieris adulterę: quę comedit/& ter=
gens os suum dicit non sum operata malum.
ℭCunctę res difficiles: non potest eas homo explicare sermone. ecēs.1.b.
ℭPeruersi difficile [t] corriguntur: & stultorum infinitus est numerus. 1.c.
ℭFuniculus [v] triplex: difficile rumpitur. 4.c.
ℭDuę species difficiles & periculosę mihi apparuerũt. Difficile exuitur eccl.26. in fine.
negocians [x] a neglıgētia: & non iustificabit [y] caupo a peccatis labiorũ.
ℭNon erit domine tibi difficile (ait Hieremias) omne verbum. &c. hiere.32.c
ℭDiues [z] (ait Ihesus) difficile intrabit in regnũ cœlorũ. Et infra diues. mat.19.c.
ℭQuam difficile qui pecunias habent (ait Ihesus discipulis suis) in re= marci.10 c
gnum dei introibunt?

p ℭNon tardes. Videatur annotatio huic sententiæ facta. s. in verbo Cõuertere. & ibi dictis addatur tex. qui
de eis qui cõuersionem eorum ad mortē vsq; differunt loquens dicit in c. Id circo in fin. de pœni. dis. 7. Non dignus
est in morte accipere solatium: qui se non cogitauit moriturum. q ℭDe cœlo fortitudo est. Hinc dicit tex.
in l. 1. in pric. C. de vete. iure enu. Ita nostros animos ad dei omnipotentis erigim⁹ adiutoriũ: vt neq; armis confida
mus/neq; nostris militibus/neq; bellorum ducibus/vel nostro ingenio/ sed omnem spem ad solã referamus summę
puidentiã trinitatis/ vñ
& mundi totius elemēta
pcesserunt/& eorũ dispo
sitio in orbem terrarum
producta est. Hæc tex.
r ℭDifficile. Iure
humano vbi difficile ali-
quid occurrit iudicandũ/
superior consulit: prout
& scdm formã q̃ habet
in l. 1. C. de rela. vbi di-
cit. Si quis iudicũ duxe-
rit esse referendum/ ni-
hil inter partes pronun-
ciet: sed magis super quo
hæsitandum putauerit/
nostram consulat scienti
am. Et subiũgitur. Quo-
ties aũt ad nostram scien
tiam iudex se polliceat
relaturum/cõsultationis
exemplum litigatoribus
illico edi apud acta iube-
at: vt si cui forte relatio
minus plena vel contra-
ria videatur/is refutato-
rias preces similiter apud
acta sine aliqua frustrati-
ua dilatione offerat Et
text⁹. in auctēn. de iudi.
§. fi. colla. 7. dicit. Si qd
audiētes iudices putaue-
rint esse dubium: damus
eis licentiã de his nũciare
vt discant quæ necessaria sunt/ & ita quod agendum est explicent/& faciant iusta simul &
nobis & consulere nos/
rationabilia iudicia. Hæc textus. Ista autem consultatio quæ fit super difficili occurrenti per iudicem inferiorem a
superiore: vocatur in iure/relatio. Aliquando tamen iudices non consulunt superiorem: sed recurrunt ad consili-
um sapientum. Et ideo speculator posuit titulum de rela. & titulũ de requisitione consilij. Cętera annotabuntur
.j. Iudiciũ. s ℭQuartũ. scilicet viam viri in adolescentia. Ex hac sententia Salomonis dicit glo. in c.
Ex studijs. in verbo intellige. de p̄sump. q; tametsi ex bona conuersatione in adolescentia/futuram bonam in sene
ctute conuersationem præsumi possit: tamen illud pro certo sciri non potest/cum post illa tria quæ Salomon asserit
difficilia/quartum quasi reputat impossibile. viam sc3 viri in adolescentia. per hoc innuens: q; vere inuestigari non
potest. Hæc glo. t ℭDifficile. Difficile aduerbiũ quãdoq; idē est q; impossibile. prout notat glosa in l. Mo-
ra. in verbo difficilis. ff. de vsu. & in l. de illo. in verbo difficile. ff. pro socio. & hoc modo non sumitur in hac sentē-
tia. quia q̃diu quis in corpore constitutus est: de eius correctione desperari non debet. dicit tex. in c. Ancillam. in fi-
ne. 32. q. 2. & in c. 1. in fi. de pœni. distic 7. Et potest deus quouis tempore concurrenti ad se succurrere: & periclitã
tem sub onere peccatorum hominem redimere. dicit tex. in c. Agnouimus. 26. q. 6. Et si non potest quis explere in p̄
senti satisfaciendi ordinem: quãtulãcũq; tamen & quãlibet breui tēpore gestam nõ respuit deus pœnitentiam. dicit
textus Chrysostomi in c. Talis. de pœni. distinc. 3. Quandoq; vero difficile sumitur pro vix. vt est tex. cũ glo. in c. q̃-
tũlibet. in fi. 47. dis. & hoc modo hic sumi potest. Non enĩ facilis est vitæ hominũ mutatio: sed cum animæ magno
fit labore. dicit tex. in auctē. de mona. paulopost princi. col. 3. v ℭFuniculus triplex. Pro effectu istorũ ver
borum/ videatur textus in c. 1. de treuga. & pa. vbi dicit. Si quis treugas frangere p̄sumpserit: post tertiã admonitio
nē si nõ satisfecerit/su⁹ eps̄ sententiã excõmunicatiõs dictet in eũ/& scriptã vicinis episcopis annũciet. quorũ nul-
lus excommunicatum in cõmunione recipiat: immo scriptã sententiam quisq; confirmet. Et qm̄ funiculus triplex
difficile rumpitur: præcipimus vt epi ad solum deũ & ad salutem populi habentes respectũ/ omni trepidatione se-
posita/ad pacē firmiter tenendam/mutuũ sibi consiliũ & auxiliũ prębeant/neq; hoc alicuius amore vel odio pręter-
mittant. &c. x ℭNegocians. Videãtur quæ de negociatoribus dicentur. j. in verbo Negociatio.
y ℭNon iustificabit. Iure humano hæc sententia potest intelligi vt velit q; caupo qui viatores hospitando
recipit/non iustificabit a peccatis labiorũ. i. difficile potest se iustificare quominus de perditis rebus viatorum suo
rum teneatur: perinde acsi verbis expressis rerum perditarũ custodiam in se recepisset. Ideo videatur textus ampli
ans istud pcedere etiam in nautis qui recipiũt traijciendos/& stabularijs qui permittũt iumenta apud eos stabula-
ri/in l. 1. in princ. iuncto versi. fi. ff Nau. cau. stabula. vbi dicit. Ait prętor. Nautę/caupones/stabularij quod cuiusq;
saluũ fore receperint: nisi restituant/in eis iudiciũ dabo. Recipiunt aũt saluũ fore: prout sentit textus in d. versi. fi-
na. eo ipso q; in nauim/stabulam/vel cauponã aliqua inferuntur. Est vero istius statuti maxima vtilitas: quia ne-
cesse est plerũq; eorũ fidē sequi/resq; custodię eorũ cõmittere. Nec quisq̃ putet grauiter hoc aduersus eos cõstitutũ.
nã est in ipsorũ arbitrio (supple ab initio) ne recipiant. & nisi hoc esset statutũ: materia daret/ cum furibus aduer-
sus eos quos recipiunt coeũdi. cũ nec nunc quidem abstineãt ab hmõi fraudibus. Ita dicit tex. in d. l. 1. versi. maxi-
ma vtilitas. Et dicit tex. bñ expressus pro interp̄tatione hui⁹ sentētię in l. nauta. ff. eodē. Nauta/& caupo/& stabula
rius mercedem accipiũt/non pro custodia: sed nauta vt traijciat/caupo vt viatores manere in caupona patiatur/
stabularius vt permittat iumenta apud eum stabulari. & tamen custodię nomine ex locato tenentur
z ℭDiues. Videantur pro annotatione istarum sententiarum quæ annotata sunt. j. in verbo Diues.

a ¶ Digito dei. Cum diuina scriptura de deo loquens/membra sibi attribuit vt hic: hũano more loquitur. Nõ enim deus cum incorporeus sit/habet membra distincta. ita dicit glosa in c. Odi & proieci. in verbo similitudine. 24 q 1. & est bo. tex. in c. Quidã. versi. Anthropomorphitæ. 24. q. 3. vbi dicitur. Anthropomorphitę dicti pro eo ꝙ simplicitate rustica deũ habere humana mẽbra quæ in diuinis libris scripta sunt arbitrãtur (Anthropos enim græce latine homo interpretatur) ignorantes vocem dñi qui ait / spiritus est deus. incorporeus est enim. nec enim mẽbris distinguitur: nec corporis mole censetur. Hæc textus. b ¶ Senos. Circa hunc hominẽ senos digitos habentẽ: videri potest tex. in l. non sunt liberi. §. fi. ff. de sta. ho. vbi dicitur. Partus qui membrorũ hũanorum officia ampliant (vt dicit ibi glosa) quia sex digitos habuit in manu: aliquatenus videtur effectus/ & ideo inter liberos cõnumerabitur.

exo. 8. c. **Digitus.** ¶ Dixerunt malefici ad Pharaonem. Digitus dei est hic. Et infra in verbo Moyses diffusius.

31. in fine. ¶ Dedit dominus Moysi in monte Sinai duas tabulas testimonij scriptas digito [a] dei.

2. reg. 21. d ¶ Quartũ bellũ Dauid fuit in Geth: in quo vir fuit excelsus qui senos [b] in manibus pedibusq; habebat digitos/ id est viginti quatuor/ & erat de origine Arapha/ & blasphemauit Israel.

iob. 21. a. ¶ Attendite me (ait Iob) & obstupescite: & superponite digitum ori vestro. & cetera.

prou. 6. a. ¶ Homo apostata vir inutilis/ graditur ore peruerso/ annuit oculis/ terit pede/ digito loquitur/ prauo corde machinatur malum: & omni tẽpore iurgia seminat.

7. a. ¶ Fili liga legem meã in digitis tuis (ait dominus) scribe illam in tabulis cordis tui.

14. d. **Dignus & dignitas.** ¶ In multitudie [c] populi/ dignitas regis: et in paucitate plebis/ ignominia est principis.

16. d. ¶ Corona dignitatis senectus [d]: quę in vijs iustitię reperitur.

20. ppe fi. ¶ Exultatio iuuenum/ fortitudo eorum: & dignitas senum/ canicies [d].

eccẽs. 9. a. ¶ Nescit [e] homo vtrum amore/ an odio dignus sit: sed omnia in futurũ seruantur incerta/ eo ꝙ vniuersa æque eueniant iusto et impio/ bono et malo/ mundo & immundo/ immolanti victimas & sacrificia contemnenti.

10. b. ¶ Est malum quod vidi sub sole/ quasi per errorẽ egrediens a facie principis: positum stultum [f] in dignitate sublimi/ & diuites sedere deorsum.

c ¶ In multitudine. Pro effectu istius sententiæ Salomonis est bon9 textus in c. Ecclesia. versi. item Dauid. 1. q. 4. vbi dicitur. Dauid populum numerauit quo peccato gladius dñi deseuit i populũ. Sed in lata gente/ gloria regis est: in diminutione plebis/ cõtritio pricipis. Qui ergo de numerositate suę gentis superbiuit: iure in eius diminutione punitus est. Hæc textus.

d ¶ Senectus. Canicies. Textus est istis sentẽtijs satis respondẽs in c. si. 84. dis. vbi dicit. Moysi p̃cipitur vt eligat p̃sbyteros idest seniores. Vnde & in prouerbiis dicit. Gloria senum: est canicies. Hic vero canicies sapientiã designat: de qua scriptũ est. Canicies hominũ: prudentia est. Hæc textus. e ¶ Nescit. Textus est similis sententiæ in c. sacerdotibus. in fine. 10. q. 1. vbi dicitur. Nescim9 quis in terribili iudicio dei qualis futurus sit. Nã sunt multa q̃ de iudicio illius homines ignorãt: quia fortasse quæ vos laudatis/ ille reprehendet: & quæ vos reprehenditis/ ille laudabit. Et facit bon9 tex. in c. Cũ percussio. 7. q. 1. vbi dicitur. Cum percussio corporalis imminet: vtrum pro purgatione an pro vindicta contingat/ dei iudiciũ in hoc ignoratur. f ¶ Positum stultũ. Qui de iure humano poni non debeant in dignitate laicali: bonus est tex. in l. Nequis. C. de dignita. lib 12. vbi dicitur. Ne quis ex vltimis negociatoribus vel monetarijs abiectisq; officijs/ vel deformib9 ministerijs/ stationarijs olq; officiorũ fece diuersisq; pastis turpibusq; lucris: aliqua frui dignitate pertẽtat. sed & si quis meruit repellat: repulsos aũt etiã pprijs reddi cõsortijs oportebit. Et i l. 2. C. eo. ti. dicit tex. Neq; famosis & notatis/ & quos scel9 vitę aut turpitudo inquinat & quos ifamia ab honestiorũ cetu segregat: dignitatis portę patebũt. Hæc tex. De dignitatibus aũt ecclesiasticis qui i eis poni nõ debeãt loquit tex. i c. cum in cũctis. in princ & in. §. Inferiora. de elec. vbi probatur ꝙ sicut episcopatũ/ ita etiam inferiora ministeria puta Decanatum/ Archidiaconatũ/ & alia quæ curã animarũ habent annexam/ nullus omnino suscipere debet: nisi qui iam vigesimũ annum etatis attigerit/ & scientia & moribus cõmendandus existat. Et in c. de multa. in fi. de p̃ben. dicit tex. In eadem ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere præsumat: etiam si curam non habent animarum. Circa sublimes tamen & litteratas personas quæ maioribus beneficijs sunt honorandæ: cum ratio postulauerit/ per sedem apostolicam poterit dispẽsari. Hæc textus. Quod si quis stultũ seu indignũ in dignitate posuerit: talis grauissime delinquit vt est tex. in c. miramur. circa mediũ. 61. distic. vbi dicitur. Sicut boni operis sibi cõparat fructũ/ q rectũ tenet in eligẽdo iudiciũ: ita graui semetipsũ afficit dãno/ qui ad dignitatẽ sublimat indignũ. De quo etiã ponẽte indignũ i dignitate: est tex. i c. Nihil ẽ. de elec. vbi dr. Nihil est qd ecclię dei magis officiat: q̃ ꝙ indigni assumãtur prelati ad regimẽ animarum. Volentes igitur huic morbo adhibere necessariam medelam: irrefragabili cõstitutione sancimus: quatenus cum quisquam ad regimem animarum fuerit electus/ is ad quẽ pertinet ipsius confirmatio/ diligenter examinet & electionis processum & personam electi. vt cum omnia rite concurrerint: munus ei confirmationis impendãt. Quod si secus fuerit incaute presumptum: non solum deijciendus est indigne promotus/ verumetiam indigne promouẽs puniendus. Ipsum quoq; decernimus hac animaduersione puniri: vt cum de ipsius constiterit negligentia (maxime si hominem insufficientis scientię/ vel inhonestę vitę/ vel ętatis illegitimę approbauerit) non solum confirmandi primum successorem illius careat potestate/ verumetiam (ne aliquo casu penã effugiat) a pceptiõe pprij beneficij suspendat/ quousq; (si æquũ fuerit) indulgẽtiã valeat pmereri. Si vero cõuict9 fuerit/ in hoc per malitiam excessisse: grauiori subiaceat vltioni. Hęc tex. Vltra quẽ p penis istorum ponẽtiũ idignos i dignitate: videat tex. satis clar9 i d. c. Cũ i cũctis. §. fi. de elec. & in c. Si cõpromissaris. eo. ti. li. 6. vbi eligẽtibus scienter indignũ/ imponit pœna priuatiõis iuris eligẽdi p prima electione occurẽte. Et dicit Bar. in

l. si patronus. in fi. ff. de confir. tuto. ꝙ in dubio præsumuntur elegisse scienter nisi doceant de ignorantia eorum. Et aduertēdū est ꝙ vt indigni non facile ponantur in dignitate: statuūt iura ꝙ qui eligitur ad aliquam dignitatē/ teneatur declarare incapacitatē suam si aliquam habeat. alias nedum repellitur a dignitate: sed etiam pœna condigna punitur. Tex. est & ibi notabiliter per Bar. in l. 2. C. si ser. aut liber ad decu. aspi. li. 10. de quo etiam notat Panor in c. innotuit. col. 2. de elec. ff ℭ Dignū fructū. De istis verbis Ioannis Baptistę notabiliter loquitur textus in c. Quis aliquando. colū. penul. de pœni. distinc. 1. vbi dicitur venientibus ad se turbis Ioannes Baptista

ℭFacite (dixit Ioannes Baptista) fructum ff dignum pœnitentię. mat. 3. b.
ℭQui post me venturus est (ait Ioannes Baptista) fortior me est: cuius non sum g dignus calciamenta portare. 3. c.
ℭDomine non sum h dignus (ait Centurio ad Christum) vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo/ & sanabitur puer meus. 8. a.
ℭDignus est (ait Ihesus) mercennarius cibo suo. 10. b.
ℭIn quamcunq; ciuitatem aut castellum intraueritis (dixit Ihesus discipulis suis) Interrogate i quis in ea dignus sit: & ibi manete donec exeatis. Intrantes autē in domum/ salutate eam dicentes. Pax k huic domui. Et si quidem fuerit domus illa digna/ veniet pax vestra super eam: si autem non fuerit digna/ pax vestra reuertetur ad vos. 10. b.
ℭQui amat l patrem aut matrem plus q̄ me (ait Ihesus) non est me dignus. Et qui amat filiū aut filiam super me: non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam/ et sequitur me: non est me dignus. 10. d.
ℭEgo sum minimus apostolorum (ait Paulus) qui non sum dignus vocari apostolus/ quoniam persequutus sum ecclesiam dei. 15. b.
ℭQui bene pręsūt presbyteri/ duplici m honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo & doctrina. 1. tio. 5. c.
ℭQuicunq; n sunt sub iugo serui/ dominos suos omni honore dignos arbitrētur: ne nomē domini & doctrina blasphemetur. 1. tio. 6. a. Et. J. Dñs.

non ait simpliciter/ facite pœnitentiam vel fructus pœnitentię: sed addidit dignos vt pro qualitate vulneris pctōrū/ qualitas offeratur bonorum operum: non enim par debet esse fructus boni operis eius qui parum vel nihil deliquit: atq; eius qui grandia cōmisit. ille tanq̄ nullius criminis cōscius sibi vsum in rebus licitis præbet: hunc tanq̄ multis aggrauatum etiam a licitis tēperare oportet. Hæc tex.
g ℭ Non sum dignus. Sic est apud Lucā. Non sum dignus vt soluā eius corrigiam calciamenti. De quo dicto est glo. in c. sunt qui arbitrantur. in verbo solue. de pœni. distinc. 1.
h ℭ Domine nō sum dignus. Textus est hæc verba notabili proposito accommodans. in c. Noli existimare. 23 q. 1. vbi dicit. Noli existimare neminē deo placere posse qui armis bellicis ministrat. in his erat sanctus ille cēturio qui domino dixit. Non sū dignus vt intres sub tectū meū. Et dicit tex. hæc verba citans in c. Quotidie. circa pric. de. Cōse. dis. 2. Si dixerit quispiā nō quotidie accipiendam Eucharistiam: alius affirmat quotidie. faciat vnusquisq; quod secundum fidem suam pie credit faciendum. Nec enim litigauerunt inter se/ aut quisq̄ eorum alteri se præposuit/ zachęus & ille centurio: cum alter eorum gaudens in domo sua susceperit dominum/ alter dixit. O domine nō sum dignus vt intres sub tectū meum. Ambo saluatorem honorificantes: quis non vno modo. i ℭ Interrogate. Pro effectu istorum verborū bonus est textus Origenis in c. In mādatis. in princ. 43. distinc. vbi dicitur. In mādatis habemus: vt venientes ad ciuitatem/ discamus prius quis in ea dignus sit/ vt apud eū cibū sumamus. Quāto ergo magis nosse oportet quia qualis ve sit cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim debemus esse: ne margaritas nostras mittamus ante porcos. &c. Hęc etiam sententia allegatur per textum in c. Ecclesia. col. 3. 23. q. 1. pro his qui ecclesiæ parociali decimas dicebant esse soluendas/ contra eos qui tametsi sacramenta non administrātes volebant decimas percipere. dicit enim ibi textus. In persona presbyterorum parocialium/ dñs dixit discipulis suis. in quācūq; domum intraueritis: in eadem manete/ edentes & bibentes quæ apud illos sunt. Cum aūt intraueritis: primū dicite. pax huic domui. Nos domū hanc ingressi sumus & ei pacem obtulimus: vos aūt quasi ociosi alieno cibo pasci gaudetis.
k ℭ Pax huic domui. Videantur quæ in materia pacis annotabūtur. J. in verbo Pax.
l ℭ Qui amat. Non solū deus supra patrē & matrem/ filium & filiā/ sed etiam supra nos ipsos a nobis amandus est: alioqui/ verum amandi seu diligendi ordinem peruertimus. Tex. est in c. charitas est vt mihi videt. col. 2. de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Illi peruertunt/ nec modum diligendi custodiunt: qui aut mundum qui contēnendus est diligunt/ aut corpora sua minus diligenda plus diligunt/ aut proximos suos non sicut seipsos/ aut qui deū plusq̄ seipsos non diligunt. Hæc tex. Cętera quæ hic dici possunt: dicentur in verbo diligere. m ℭ Duplici honore. Hæc verba declarantur per glosam in c. Ecce ego. vbi ponitur hoc dictum. 95. distinc. Dicit enim hunc duplicem honorem attendendū respectu duplicis generis hominū/ laicorum scilicet & clericorum. quia presbyteri de quibus hæc sententia loquitur/ non solum a laicis sed etiam a clericis sunt honorandi. Vel hic duplex honor attēdatur respectu duplicū bonorum/ spiritualium & temporaliū: quia & in spiritualibus debet eis obediri/ & temporalia debent eis administrari. quia scriptum est. Sumite psalmum & date tympanū. Hæc glosa.
n ℭ Quicūq;. &c. Hugolinus per hanc sententiam apostoli dicebat ꝙ si seruus alicuius pagani efficiatur Christianus: ꝙ nihilominus debet dño suo seruire/ cum ista sententia generaliter loquat. & sic secundum eum licet paganus non possit fieri de nouo dñs Christiani: tñ si dñs erat/ pōt nō obstāte Christianitate serui sui/ eius dñs remanere. Ita dicit glo. referendo hanc opi. Hugo. in c. Generalis q̄relę. §. fi. in verbo. Iudęus. in fine. 54. dis. Contra tamē hanc opinionem Hugolini est tex. apertus in l. deo nobis. §. his ita dispositis. versi. in præsenti aūt. C. de epis. & cle. vbi dicitur. Decernimus vt si quis ex iudęis vel paganis vel hæreticis/ habuit seruos nōdum catholicę fidei sanctissimis mysterijs imbutos/ & prædicti serui desyderauerint ad orthodoxam fidem venire: postq̄ catholicę ecclesię sociati fuerint/ in libertatem modis omnibus ex præsenti lege eripiant. & eos tam iudices prouinciarum q̄ sacrosanctę ecclesię defensores/ necnon beatissimi episcopi defendant: nihil pro eorum precijs penitus accipientibus dominis. Hæc textus. Non obstat hæc sententia: quia loquitur in seruis remanentibus seruis. de talibus enim scriptum est. Subditi estote dominis: non tantum bonis/ sed etiam discholis. Sed non loquitur Paulus de seruis qui ex aliqua speciali ratione puta ratione Christianitatis efficiūtur liberi. Tales enim ad seruiendum noluit Paulus astringere. Istam declarationem sentit glosa in d. l. deo nobis. §. his ita. in verbo Eripiantur.

o ℭ Diligebat Ioseph. Pro annotatione huius sententię de patris in filium dilectione loquentis & multarũ subsequentium: notetur solẽnis glosa in c. Non est sine culpa. de regu. iuris. lib 6. vbi dicit ꝙ proprie loquendo inter deũ & hominẽ est religio / inter prelatũ & subditũ obedientia / inter maiorẽ & minorẽ reuerẽtia / inter cõsanguineos pietas / inter dñm & seruũ seruitium / inter patronũ & libertũ obsequiũ / inter hominẽ & hominẽ officiũ / inter patrem aũt & filiũ dilectio. p ℭ Videantur quæ annotabuntur. ĩ. in verbo generatio. q ℭ Sicut teipsũ.

Diligere & Diligens.

gen. 24. in fine. ℭ Isaac introduxit Rebeccam in tabernaculum Sarę matris suę / & accepit eam vxorẽ: & intantum dilexit eã / vt dolorem qui ex morte matris eius acciderat / temperaret.

37. a. ℭ Israel diligebat [o] Ioseph super omnes filios / eo ꝙ in senectute genuisset eum: fecitq; ei tunicam polymitam. Et infra Ioseph.

exo. 20. a. ℭ Ego sum dominus deus tu9 fortis zelotes (dicit dominus populo Israel) visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem [p] eorum qui oderũt me: & faciens misericordiam in milia his qui diligunt me / & custodiunt precepta mea.

leui. 19. c. ℭ Diliges amicum tuum sicut [q] teipsum. Ego dominus.

deute. 6. a ℭ Diliges dominum deum tuum ex toto [r] corde tuo (dicit dominus) & ex tota anima tua / & ex tota fortitudine tua.

2. reg. 13. d ℭ Noluit Dauid contristari spiritum Ammon filij sui: quoniam diligebat [s] eum / quia primogenitus erat ei. Et supra Ammon.

3. esdre. 4c ℭ Diligit [ss] homo vxorem suã (ait Tertius adolescens regi Dario) magisq̃ patrem aut matrem. Et infra mulier latius.

psal. 10. b. ℭ Qui diligit iniquitatem: odit [t] animam suam.

32. a. ℭ Diligit dominus misericordiam & iudicium.

44. b. ℭ Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem: propterea vnxit [v] te deus de9 tuus oleo lętitię prę consortibus tuis.

77. d. ℭ Dilexerunt deum in ore suo: & lingua sua mentiti sunt ei.

86. a. ℭ Diligit dominus portas Sion: super omnia tabernacula Iacob.

96. b. ℭ Qui diligitis dominum odite malum: custodit dominus animas seruorum suorum / de manu peccatoris liberabit eos.

118. x. ℭ Pax [x] multa diligentibus legem tuam domine: & non est illis scandalum.

121. b. ℭ Rogate quę ad pacem [x] sunt Hierusalem: & abundantia diligentibus te.

144. d. ℭ Custodit dominus omnes diligentes se: & oẽs peccatores disperdet.

prou. 1. c. ℭ Vsq; quo paruuli diligitis infantiã? & stulti ea quę sibi sũt noxia cupient: & imprudentes odibunt scientiam?

3. b. ℭ Quem diligit [y] dominus corripit: & quasi pater in filio cõplacet sibi

Amicos & proximos sicut nos diligimus: qñ nõ propter aliquas vtilitates nostras / non propter sperãda beneficia vel accepta / non propter affinitates vel consanguinitates / sed propter hoc tãtum ꝙ naturę nostrę sũt participes diligim9. Quãdo etiã ad mores bonos & ęternam vitam consequendam sicut nobis eorum saluti consulimus / quando nos in eorum periculis & pctis cogitam9 / & sicut nobis subueniri optarem9 / ita eis subuenimus aut si facultas defuerit / volũtatẽ subueniendi tenemus. Ita dicit tex. in c. charitas est vt mihi videt. §. Item proximos. & §. Item proinde. de pœni. distinc. 2.

r ℭ Ex toto corde. &c. Præceptum de diligẽdo deo ponitur in c. Omnis. in fi. 3. distic. Dũ aũt hic dicitur vt deum diligamus ex toto corde: videatur bonus textus in c. charitas est vt mihi videtur. col. 1. de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Si charitatem deo exhibeamus / & proximo de corde puro & consciẽtia bona / & fide non ficta: facile peccato resistimus / bonis omnibus abũdam9 / sęculi blandimenta contemn9 / & omnia quę difficilia sunt humanę fragilitati vel aspera / etiam cum dilectione perficimus / si tamen deum charitate perfecta quæ nobis ab illo est / ex toto corde & ex tota anima & ex totis viribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat: ex qua minus diligit deum. quoniam si ex toto corde diligamus: nihil erit in nobis vnde peccati desyderijs seruiamus. Et quid est deum diligere: nisi illi copulari / animo concipere fruendæ visionis eius affectũ / peccati odium / mundi fastidium / diligere etiam proximum quem in se censuit diligẽdũ / in ipso amore seruare legitimum modum / nec peruertere dilectionis ordinem cõstitutum. illi vero peruertunt / nec modum diligendi custodiũt: qui aut mundum qui contẽnẽdus est diligũt / aut corpora sua minus diligenda plus diligunt / aut proximos non sicut seipsos / aut qui deum plusq̃ seipsos forte non diligunt. Hæc textus.

s ℭ Videatur quod huic sententiæ annotatum est. s̃. in verbo Dauid.

ss, ℭ Diligit. i. diligere debet. quia scriptum est. Relinquet homo patrem & matrem: & adhęrebit vxori suę. Quibus verbis annotatio facta est. s̃. in verbo Adã. 1.

t ℭ Odi. Circa hanc sententiã psalmistę videatur bona glo. in c. Qui vult ordinatim. in verbo placeam9. de pœni. distinc. 3. vbi dicit glosa. Falluntur in peccatis perseuerantes: qui per largas elemosynas fructum vel pœnę se ęstimant impunitatem emere. Quia qui diligit iniquitatem: odit animam suam. Qui aũt odit animã suam: non est misericors sed crudelis. Si igitur vult dare elemosynam per quam sit munda eius anima: odiat eam secundum sæculum / & diligat eam secundũ deum / non diligendo iniquitatem.

v ℭ Vnxit. Videatur quæ annotabuntur in verbo Vngere.

x ℭ Pax. pacẽ. Videantur quæ in materia pacis annotabũtur in verbo Pax. y ℭ Quẽ diligit. &c. Huic sentẽtiæ facta est ãnotatio. s̃. in verbo Corripere. sed ibi dictis addas bo. tex. in c. parat9. paulo post mediũ. 23. q. 1. vbi dr. Agẽda sũt multa etiã cũ inuitis quadã benigna asperitate plectendis quorũ poti9 vtilitati cõsulendũ ẽ q̃ volũtati. Nã in corripiendo filiũ q̃tũlibet aspere: nũq̃ profecto patern9 amor amittit. Et ic. pdest seueritats. in fi. 23. q. 5. dicit. tex. Et plectendo & ignoscendo / hoc solum bene agitur: vt vita hoim corrigatur. ꝙ si tanta est peruersitas &

¶ Ne dimittas sapiētiam/ & custodiet te: dilige eam/ & conseruabit te. proū.4.a

¶ Ego diligentes me diligo [z] (ait sapientia) & qui mane vigilauerint ad me/ inuenient me. 8.b.

¶ Omnes qui oderunt me (dicit sapientia) diligunt mortem. 8.in fine.

¶ Argue sapientem: & diliget te. Et supra arguere. 9.b.

¶ Qui diligit disciplinam/ diligit scientiam: qui autem odit increpatio‑nes meas/ insipiens est. 12.a.

¶ Qui parcit [a] virgę/ odit filiū suū: qui autē diligit illū/ instanter erudit. 13.ppe fi.

¶ Omni tēpore diligit [b] qui amic⁹ est: & frater in angustijs cōprobat. 17.c.

¶ Qui possessor est mētis diligit animam suam: & custos prudentię in‑ueniet bona. 19.b.

¶ Noli diligere somnum [c] ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos & saturare panibus. 20.b.

¶ Qui diligit epulas/ i egestate [d] erit: q amat vinū & pignia/ nō ditabit. 21.c.

¶ Qui diligit cordis mūditiam: propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. 22.b.

¶ Meliora [e] sunt vulnera diligentis: q̄ fraudulenta oscula odientis. 27.a.

¶ Diligite iustitiam qui iudicatis terram. &c. Et infra iudicare. sapię.1.a.

¶ Concupiscite o reges sermones meos (ait sapientia) & diligite illos: & habebitis disciplinam. Clara est & quę nūq̄ marcescet sapiētia: & facile videtur ab his qui diligunt eam/ & inuenitur [f] ab his qui quęrunt illam. sapię.6.b.

¶ Neminem diligit deus: nisi qui cum sapientia [g] inhabitat. 7.d.

¶ Si iustitiam quis diligit & labores huius: magnas habet virtutes. 8.b.

¶ Diligis deus omnia quę sunt/ & nihil [h] eorum odisti [h] quę fecisti: nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. 11.d.

impietas (vt corrigendis reis nec disciplinæ/ nec veniæ remedia suffragent: ab omni tamen intentione atq̧ consciētia quam deus cernit siue seueritate siue lenitate non nisi officiū dilectionis impleatur. Et in c. si vos contra ecclesiam. in fine. eadem causa & quæsti. dicit text⁹. Illi qui vos pro tanto scelere tam leniter dānorum admonitionibus vel locorū vel bonorum vel pecunię/ vel priuatione deterrendos coercendosq̧/ vt cogitantes quare ista patiamini/ sacrilegium vestrum cognitum fugiatis/ & ab æterna dānatione liberemini: diligentissimi rectores/ & pijssimi consultores deputantur. Et i. c. non vos. in pric. eadē causa & quęsti. dicit tex. Non vos hominū vaniloquia retardent/ dicentiū quia persecutionē ecclesia faciat: dū vel ea q̄ cōmittuntur reprimit/ vel animarū salutem requirit. Errant hmōi rumoris fabulatores. nō persequitur: nisi qui ad malū cogit. Qui vero malū vel factū iam punit/ vel prohibet ne fiat: nō persequitur iste sed diligit.

z ¶ Diligētes me diligo. Istud/ diligentes scilicet diligere: pcedit ex instictu quodā naturali/ & ex quadam obligatione quæ iure humano antidoralis dicitur: ab anti quod est contra/ & doros donatio/ quasi contraria donatio. Natura eni impellimur: vt nobis benefacienti benefaciamus/ etiam sine vllo rationali intellectu. quia hæc antidoralis obligatio quę ex instinctu naturæ procedit: cadit etiam in brutis vt inquit Nico. de Neapo. insti. de obliga. i prici. Ex hac tamē obligatione antidorali (tametsi ex natura prodeat absq̧ alia cōuentione) oriuntur in iure multi notabiles effectus: quos copiose congerit præceptor meus do. Iason in l. Ex hoc iure. in. 9. 10. 11. 12. & 13. colū. ff. de iusti. & iure. vbi videatur. a ¶ Qui parcit virgę. &c. Meliora sunt vulnera. &c. Pro istis sententijs Salomonis: videndus est tex. (de quo supra sepe dictū est sed nunc diffusius recitabit) in c. nō oīs. & in c. sequēti. 5 questi. 5. vbi dicitur. Nō omnis qui parcit/ amicus est: nec oīs qui verberat/ inimicus est. Meliora enim sunt vulnera amici: q̄ volūtaria oscula inimici. melius eni est cum seueritate diligere: q̄ cū lenitate decipere. Vtilius esurienti panis tollitur/ si de cibo securus iustitiam negligat: q̄ esurienti panis frāgatur/ vt iniustitię seductus acquiescat. Et qui phræneticū ligat/ & qui letargicū excitat: ambobus molestus ambos amat. Quis potest nos amplius amare q̄ deus? & tamen nos non solū docere suauiter/ sed etiā salubriter terrere nō cessat. Fomētis lenibus quibus deus omnes cōsolatur: sæpe etiam mordacissimū medicamentū tribulationis adiungit. Exercet fame patriarchas/ etiā pios & religiosos. populū cōtumacē pœnis grauioribus agitat. nō aufert ab apostolo stimulū carnis/ tertio rogatus: vt virtutē in infirmitate perficiat. Noueris aliquando furē/ auertēdis pecoribus pabulū spargere: & pastorem aliqn̄ flagello ad gregem pecora errantia reuocare. Non osculatur semper pater filiū: sed aliquādo castigat. Ergo qn̄ castigatur qui diligitur: tunc circa eū pietas exercetur. Habet eni & amor plagas suas: quæ dulciores sunt/ cum amarissimæ inferuntur. Dulcior enī est religiosa castigatio: q̄ blāda remissio. Hæc tex. b ¶ Qui amic⁹ est. Amicū intellige nō leui notitia cōiūctū: sed cui fuerūt iura cū pr̄efamilias honestis familiaritatis quæsita rationib⁹. prout a iureconsulto diffinitur in l. latę culpę §. Amicos. ff. de verbo. sig. Talis eni amic⁹ cōsāguineis æquatur: immo eis p̄ponderat. prout est bo. tex. in l. Cū allegas. in fi. C. de castrē. pe. li. 12. Quod si amici appellatio largius sumat/ vt ad leuē etiā notitiā extendat: quod hic dicitur/ non vsq̧quaq̧ procedet. De tali quippe amico dicit tex. in l. Tutori. i pric. C. de nego. gest. Sufficit: si cui vel in paucis amici labore cōsulat. c ¶ Opprimat. Vigilātib⁹ nāq̧ & nō dormientibus: iura subueniūt. dicit tex. vulgatus in l. pupillus. ff. de hijs q̄ in frau. credi. d ¶ Egestate. Simile videt quod alibi dicit Salomō. Noli esse in cōuiuijs potatorū/ nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendū conserūt: quia dantes symbola consumentur. Cuius dicti annotatio videatur. s. in verbo Conuiuiū. e ¶ Meliora. Hęc sententia annotata est. s. eodem. a. f ¶ Inuenit. Facit bonus tex. in c. Qui ecclesiasticis. §. Ecce. versi. Salomon. 36. dis. vbi dicit. Salomon: nō diuitias/ non longa tēpora huius vitę/ sed sapientiā a deo expetijt/ & impetrauit. g ¶ Cū sapiētia. An hęc verba de Christo q vera est sapiētia & in quo oēs thesauri sapientię & scientię absconditi sunt. c. legim⁹ in fi. 37. distinc. possint intelligi? Quod si sic: videat bo. tex. isti sententię satis coformis in c. Omnis. 24. q. 1. vbi dicit. Oīs qui recedit & nō permanet in doctrina Christi/ hic deū nō habet: qui vero permanet in doctrina Christi/ hic & filiū & patrē habet. Hęc textus. h ¶ Nihil odisti. Glosa in c. Et dixit. in verbo sanctificata. de conse. distinc. 2. hanc sententiā Salomonis accommodat declarationi eius sententię qua dicit. Abominabiles sunt victimę impiorū. Dicit eni φ impiorū victimę sūt abominabiles: nō quin bona sit omnis creatura & a deo dilecta (quia scriptu est. nihil eorū odisti quę fecisti) sed q̄tū ad offerētes/ quia praua intentione offerunt. Et glo. in c. iteratur. in glo. fi. eadem distinc. hæc eadē verba adaptat declarationi alterius sententiæ: dicens φ id quod scriptū est/ φ Christus dilexit nos cū essemus filii irę: nō est intel‑

ligendum ꝙ dilexerit nos in eo ꝙ filij irę eramus/sed dilexit nos in eo ꝙ eramus creaturę suę. Vnde dicitur. Nihil eorum odisti q̄ fecisti. i ℂ Qui timetis. diligite. Circa hęc verba aduertendū est ꝙ tametsi triplex reperiatur timor/seruilis scilicet qui respicit pœnam/initialis qui respicit p̄mij auersionem/& filialis qui respicit offensam/ ꝑut notat glo. in c. eū qui. in verbo formidine. de pręben. in .6. tamen quilibet timor ex amore procedit. Seruus em̄ qui timet timore seruili/timet pœnā/quia diligit se. Mercenarius qui timet timore initiali/timet amissionem p̄mij: quia diligit lucrū. Filius autē qui timet timore filiali/timet offensam patris: quia diligit patrem/scilicet deū ꝓpter se principaliter. timet em̄ separari a patre/et semp vult esse cum eo: non habens principaliter oculū ad fugiēdā aduersitatē/& cōsequendā ꝓsperitatē/ licet secundario ad vitandū pœnā & cōsequendū p̄miū hoc faciat. Ita dicit Archi. in c. sicut seta. in fi. de peni. distin. 1. Et sic cū hęc sētētia timētes dn̄m non moneat vt diligant se/nec vt diligāt p̄miū/sed vt diligant deū: satis cōstat eam de filiali timore principaliter loqui. Cætera infra in verbo timor.

ℂ Qui timetis [i] dominū/diligite [i] illum: & illuminabūtur corda vestra.

Ecci. 2. b. ℂ Qui diligunt dominum: conseruabunt verbum illius.

Ecci. 4. b. ℂ Qui sapiētiam diligit/diligit & vitam: & qui vigilauerint ad illam/cōplectentur placorem eius.

Ecci. 13. c. ℂ Omni [k] vita tua dilige deum: & inuoca illum in salute tua.

Ecci. 13. c. ℂ Omne animal diligit simile [l] sibi: sic & oīs peccator proximum sibi.

13. c.

27. c. ℂ Dilige proximum: & coniungere fide cum illo Quod si denudaueris absconsa illius: non persequeris post eum. Et latius infra proximus.

30. a. ℂ Qui diligit [m] filium suū/assiduat illi flagella: vt lętetur in nouissimo suo/& non palpet proximorum ostia.

34. b. ℂ Spes timentium deum in saluantem illos: & oculi dei in diligētes se.

osee vltio ℂ Sanabo [n] contritiones filiorū Israel/diligam eos spōtanee: quia auersus [n] est furor meus ab eis.

Amos. 5. d ℂ Odite malum & diligite bonū/& constituite in porta iudicium: si forte misereatur dominus deus exercituum reliquijs Ioseph.

Mala. 1. a ℂ Onus verbi domini ad Israel in manu Malachię ꝓphetę. Dilexi vos dicit domin9. Et dixistis in quo dilexisti nos? Nōne frater erat Esau Iacob? dicit dominus: [o] & dilexi Iacob/ Esau autem odio habui. &c.

Mat. 5. g. ℂ Audistis [p] quia dictum est antiquis. Diliges proximū tuum: & odio [p] habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis (ait Christus) Diligite inimicos [p] vestros / benefacite his qui oderunt vos / & orate pro persequentibus & caluūiantibus vos: vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est/ qui solem suum oriri facit super [q] bonos et malos / & pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis [r] eos qui vos diligunt: quā mercedem habe-

k ℂ Omni vita. Perseuerādū est in dei dilectione: si et vere esse/& vere appellari dei filij velim9. Qui em̄ nō habent perseuerantiā: sicut non vere discipuli Christi/ita nec vere filij dei fuerunt etiā quando esse videbantur et ita vocabātur. Ita dicit textus Augustini in c. si ex bono. col. pe. de peni. distinc. 4. l ℂ Simile sibi. Facit textus in c. i noua actione. 16. q̄sti. 7. vbi dicit. In vno eodēq̧ officio nō debet dispar esse ꝓfessio. quod etiā in lege diuina ꝓhibet dicēte Moyse. Nō arabis in boue simul & asino. id est homines diuersę ꝓfessionis in vno eodēq̧ officio non sociabis. Vnde oportet nos & diuinis libris & sanctoꝝ patrū obedire p̄ceptis: cōstituentes vt qui in administrationibus sociātur pōtificib9/nec ꝓfessione discrepēt nec habitu. Nam cohęrere & cōiungi nō possunt: quibus studia & vota sunt diuersa. m ℂ Qui diligit. &c. Pro huius sententiæ annotatione: videantur annotata supra eodē. 2. &. a. n ℂ Sanabo cōtritiones. quia &c. Facit text9 in c. quiescamus. versi. rursus. de peni. distin. 1. vbi dr̄. Bona agenti se asserit deus polliceri indulgentiā/& minas in clementiā cōmutare. rursum asserit polliceri/si male fecerit suā mutare sententiā: non in hoīes/sed in opera q̄ mutata sunt. neq̧ em̄ deus hoībus irascitur: sed vitijs. Et in c. nouit. eadē distin. dicit textus. Nouit deus mutare sententiā: si tu noueris emēdare delictū. Et idē ꝓbat in c. si agam9. in prin. eadē dis. De hac materia diffusi9 videat supra in verbo deus. super illud exodi. Nō est deus vt homo/ vt mentiatur: neq̧ vt filius hominis/ vt mutetur.

o ℂ Esau odio habui. De hoc odio Esau: loquitur textus in c. ecclesia. in fi. 1. q̄sti. 4. vbi dr̄. Odiū Esau (vt Malachias testat) transiuit ad Idumęos. Nec tn̄ hoc exēplo ꝓbat teneri peccato alioꝝ: nisi imitatores nequitiæ eorum. Quicūq̧ em̄ de semine Esau & cęteroꝝ/ ad deū cōuersi/paternā malitiā testati sunt: nō odiū sed dei clemētiā experti sunt. p ℂ Audistis quia dictū est. Circa hęc verba Christi ad discipulos: notetur textus in c. cum in lege. in prin. 23. q̄sti. 4. vbi dr̄. Cū in lege scriptū sit. Diliges amicū tuū: & odio habebis inimicū tuū: accepta tunc licētia iustis fuerat vt dei suosq̧ aduersarios q̄ta possent virtute cōprimerent/eosq̧ in ore gladij ferirēt. Quod in nouo procuidubio testamento compescitur: cum per semetipsam veritas p̄dicat dicēs. Diligite inimicos vestros: benefacite hijs qui oderunt vos. De istis etiam verbis est textus in c. hęc autem. §. ex his omnibus. eadem causa & questi. & in c. nō pot. versi. p̄cepta. eadē cā & q̄sti. declarat q̄nā debeat esse inimicoꝝ dilectio. Dicit em̄ ibi tex. Pręcepta euāgelica de dilectione inimicoꝝ & misericordia impendenda ꝓximis exhortationes quoq̧ Ap̄li de cibandis vel potādis inimicis nō catenus intelligendę sunt: vt peccandi relaxet impunitas/sed vt delinquēti correctio & naturę ministretur subsidiū donec p sentētiā iudicis adēpta spe correctiōis maloꝝ tollat exercitiū. In hoc ergo iubemur diligere inimicos & misereri eoꝝ vt de eoꝝ ꝑditiōe dolcam9/eoꝝ salutē desiderem9/& ꝑ eoꝝ correctione quotidie laboremus & orem9. Hęc tex. q ℂ Super bonos. Circa hęc verba videat tex. i c. fi. 28. di. vbi Papa ad vulgaros scribēs dicit. Consulendū decernitis: vtrū p̄sbyterū hn̄tem vxorē debeatis sustētare & honorare: an a vobis proijcere? In quo respondem9: q̄m licet ipsi valde sint reꝑhensibiles/ nos tn̄ deū conuenit imitari/qui solē suū oriri facit sup bonos & malos &c. Et in c. intantū. de peni. distin. 3. vbi dr̄. Intantū hominū iniquitas aliq̄n ꝓgredit: vt etiā post actā pœnitentiā/post altaris recōciliationē/ vel similia vel grauiora cōmittant. & tn̄ deus facit etiam super tales oriri solem suū: nec minus tribuit q̄ antea tribuerat largissima munera vitę & salutis. Et in c. nec quemq̄. circa me. de conse. distin. 4. vbi dr̄. In baptismate Spūssanct9 nō dimēsurat: sed super credētes tot9 infundit. Nā si dies oībus ęqualiter nascit/ & si sol sup omnes pari & ęquali luce diffundit: q̄tomagis Christus sol & dies verus/in ecclesia sua lumē vitę æternę pari ęqualitate largitur? r ℂ Si diligitis eos. Pro hac sententia videndus est textus in c. sex differētię. 23. q̄sti. 4. in versi. reddere bona ꝑ bonis. vbi dr̄. Reddere bona ꝑ bonis/& ꝑ malis mala: hęc duo mediocriū sunt. prius: ꝓpinquū bonis. qd̄ Christus nō arguit: sed plus oportet dicit/quia et ethnici hoc faciunt. Posteri9:

ropinquū malis. Cōuenit tamen etiā bonis. Vnde & lex modū vltionis statuit/ oculum p oculo: quę si dici potest/ iniustoꝝ iustitia est. nō quia iniqua est vltio quā lex statuit: sed quia iniqua est supple vltiosa libido vlcisc ēdi. magisq; ad iudicē pertinet hoc inter hoīes discernere: q̄ bonū hoīem sibi expetere. Hic em̄ malū pro malo redderet: iudex vero non. sed delectatione iustitię iustum pro iniusto quod est bonum pro malo/ quod etiam deus iudex facit.

bitis? Nonne & publicani hoc faciūt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum: quid amplius facitis? Nonne & ethnici [r] hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti: sicut & pater vester cœlestis perfectus est.

¶Interrogauit Ihesum vnus ex Pharisęis: tentans eum. Magister/ quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Ihesus. Diliges dominum deū tuū ex toto [s] corde tuo/ & in tota [s] anima tua/ & in tota mēte tua: hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut [t] teipsum. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & prophetę. Mat.22.d

¶Si diligitis eos qui vos diligunt: quę vobis est gratia? Nā & peccatores diligentes se diligunt. Et si benefeceritis his qui vos diligunt: quę vobis est [v] gratia? Siquidem et peccatores [x] hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis [y] recipere: quę gratia est vobis? Nā & peccatores peccatoribus fœnerātur vt recipiant æqualia. Veruntamen diligite inimicos vestros/ benefacite/ & mutuum date/ nihil inde sperātes [z]: et erit merces vestra multa. Lucę.6.e.

¶Remittuntur ei [a] peccata multa (ait Ihesus Simoni de peccatrice loquens) quoniam dilexit [a] multum. Cui autem [b] minus dimittitur: min9 Lucę.7.g

s ¶ Ex toto corde/ & in tota anima/ & in tota mente tua. Pro annotatione istorū verborū videatur textus celebris in c. chatitas est. col.1. &.2. de peni. disti. 2. de quo textu. dictū est supra in prin. annotationū sententiarum huius verbi diligere. r. Sed ibi dictis addatur: q̄ deū ex toto corde/ tota aīa/ et tota mente diligere licet oibus/ principaliter tamen cōuenit episcopis. Tex. est ic. 1. col. 1. de sacra vnc. vbi dicit. Caput epī vngitur balsamo charitatis: vt eps diligat deum ex toto corde/ & ex tota aīa/ & ex tota mēte sua/ & proximū suum sicut seipsum. Secūdo addatur: q̄ illi pprie plusq̄ se dicunt deum diligere/ qui p eius amore/ suę ad temp9 saluti nō parcūt/ seipsos tribulationibus ac periculis tradunt/ nudari facultatib9 pprijs/ patrię suę extorres fieri/ parentibus ac vxoribus & filijs renunciare parati sunt. & (vt totum dicam) ipsam mortem corporis non solum non refugiunt/ sed etiam libenter excipiunt: ambientes a corporis sui vita/ magisq̄ a deo vita vitę suę discedere. Ita dicit textus in d. c. charitas. versi. fina. de peni. distinc. 2. Tertio addatur q̄ causa diligendi deum/ est ipse deus: modus autē ipsum diligendi/ est sine modo eū diligere. et ideo ppter se est diligēdus: vel quia nil iustius/ vel quia nil diligi fructuosius potest. Ita dicit Archid. in c. 1. 30. distinc.

t ¶ Sicut teipsum. Quid sit pximū sicut seipsum diligere: annotatum est in principio sententiaꝝ huius verbi diligere. q. Sed ibi annotatis addatur textus in c. debet. 23. q̄sti. 4. vbi dr. Debet homo diligere pximū suū sicut seipsum: vt quē potuerit hominē beneficētia/ consolatione vel informatione doctrinę/ vel disciplinę coertione adducat ad colendum deū. Hec tex. Et aduertendū est q̄ hęc dictio sicut/ nō iportat oīmodā identitatē/ vt scilicet nō plus vel prius nobis q̄ pximis debeamus succurrere: quia immo vera & ordinata charitas incipit a seipso. Et ideo qui vult ordinate dare elemosynā: a seipso debet incipere/ & eā sibi primo dare. dicit textus Augustini in c. qui vult. de peni. distin. 3. Et hāc declarationē sentit textus in c. si non licet. circa me. 23. questi. 5. vbi dicitur. Falsum testimoniū cū vetaret lex: falsum (inquit) testimoniū non dices aduersus proximum tuū. Nec ideo tamen si aduersus seipsum quisq̄ falsum testimoniū dixerit/ ab hoc se putauerit crimine alienum. Quoniā regulam diligendi proximū a semetipso accepit/ cum scriptum est. Diliges proximū tuū sicut teipsum. Et ideo dicit textus in l. pręses. C. de serui. & aqua. Durum est & crudelitati proximū: ex tuis prędijs aquę agmen ortū sitientib9 agris tuis ad aliorum vsum propagari. Hęc textus.

v ¶ Quę vobis est gratia. Sic dicitur in iure humano: q̄ qui benefacienti benefacit/ non videtur impēdere aliquid gratię/ seu aliquā donationem aut liberalitatem exercere. Vt satis probatur in l. quod autē. §. si vir & vxor. ff. de dona. inter vi. & vxo. in l. si donatione. cū glo. C. de colla. & in auten. Vnde si parens. C. de inoffi. testa. vbi maritus qui prohibetur donare vxori/ & pater qui prohibetur donare filio: possunt gratia remunerandi benefacta ab ipsis recepta eis benefacere. x ¶ Peccatores hoc faciunt. Videatur quod annotatum est supra eodē. r.

y ¶ Recipere speratis. Supple etiam tantūdem. i. q̄ alio tempore tantūdem tibi mutuabit/ & deducitis illud in pactum. Ex tali enim mutuo cum tali pactione facto contrahitur vsura. glo. est no. ita sentiens in c. 1. in glo. fina. in si. 14. questi. 3. et Panor. in c. consuluit. in vlti. colū. de vsu. Et apud legistas ita etiā tenet do. me9 Iason in l. ex hoc iure. col. antepe. versi. decimusquintus effectus. ff. de iusti. & iu. Vel recipere speratis supple aliquid vltra sortem. tales enim qui mutuant sub illa spe: etiam si illā spem non deducant in pactum/ laudandi non sunt sed improbandi. Tex. est no. i d. c. 1. 14. q̄sti. 3. vbi dr. Si fœneraueris pecuniā/ siue triticū/ siue vinū/ siue oleū/ siue quodlibet aliud: si plusq̄ dedisti expectes recipere/ fœnerator es/ & in hoc improbandus non laudandus. Cętera quę hic dici possent: videantur infra in verbo fœnus. & in verbo vsura. z ¶ Nihil inde sperantes. Suple principaliter. Secundario em̄ aliquid sperare non est malū: & sic quādo sine tali spe fuisset alias mutuaturus. alias cōmitteretur vsura. Tex. est vbi ponit et declaratur hoc dictū euangelicum in c. cōsuluit. cum glo. in verbo sperantes. de vsuris. Cętera videantur in verbo mutuū. Et ita debet intelligi qd annotatū est supra annotatione proxima.

a ¶ Remittuntur ei peccata multa. &c. Iuxta istud testimoniū veritatis de peccatrice quę ipsius pedes lauerat perhibentis. Dimissa sunt ei peccata multa: quoniā dilexit multum. quidam asserebant non nisi per charitatē & in charitate peccata dimitti: & sic paruulis qui nec sentiunt nec consentiunt/ & charitatem non habent/ q̄ sentientib9 et consentientibus tantū infunditur: peccatum non dimitti in baptismo. Sed tamen ex vi litterę satis patet hāc auctoritatē intelligendā esse tantūmodo de adultis: qui habent multitudinem peccatorum: cum de paruulis nō possit intelligi/ qui peccato tantū originali tenentur. Hęc sunt verba textus in c. maiores. col. 1. versi. asserunt enim paruulis. & col. 2. versi. absit enim vt vniuersi paruuli pereant. de baptismo.

b ¶ Cui minus dimittit min9 diligit. Sicut cui minus dimittit minus diligit: ita cui plus dimittit/ plus diligit. Tex. est ex euāgelio sumptus in c. septies. in si. de peni. distin. 3. Quia cui plus donatur/ plus amari p̄sumitur: & sic plus amare seu diligere debet. Ita dicit glo. in c. principium. in verbo vidua. de peni. distinc. 2.

diligit. Et latius infra Maria Magdalena.

Ioā.13.a. ❡Cum dilexisset Ihesus suos qui erat in mundo: in finem dilexit eos.

Ioā.13.d. ❡Mādatum nouum do vobis (ait Ihesus discipulis suis) vt diligatis inuicem sicut [c] dilexi vos: vt et vos diligatis inuicē. In hoc cognoscēt oēs quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis [d] adinuicem.

14.b ❡Si diligitis me (dixit Christus discipulis) mandata mea seruate.

14.c. ❡Qui [e] habet mandata mea & seruat ea (dicit Ihesus) ille est qui diligit me. Qui autem diligit me/diligetur a patre meo: et ego diligam eum/& manifestabo [f] ei meipsum.

14.c. ❡Si quis diligit me/sermonem meum seruabit: & pater me⁹ diliget eū/ et ad eum veniemus [g]/& mansionem apud eum faciemus [g]. Qui non diligit me: sermones meos non seruat. Et infra in verbo sermo.

15.c. ❡Hec mando vobis (dicit Christus) vt diligatis inuicē. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem odio habuit. Si de mundo fuissetis: mundus quod suū erat diligeret. Quia vero de mundo non estis/sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus.

17.d. ❡Pater dilexisti me (ait Christus) ante constitutionē [h] mundi.

17.in fine ❡Pater notum feci (discipulis meis) nomen tuum (ait Ihesus) & notum faciam: vt dilectio qua dilexisti me in eis sit/& ego in ipsis.

Rom.8.e ❡Scimus (inquit Paulus) quoniam diligentibus [i] deum/ omnia cooperantur in bonum his qui secundum [i] propositum vocati sunt sancti.

Ro.13.c. ❡Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicē diligatis. Qui enim diligit proximum: legem impleuit [k]. Nam non adulterabis/nō occides/non furaberis/non falsum testimoniū dices/non concupisces/& si quod est aliud mandatū: in hoc verbo instauratur/diliges proximū tuum sicut teipsū.

1.Cor.8.a ❡Si quis diligit deum: hic cognitus est ab eo.

2.Co.9.b ❡Hilarem datorem diligit deus.

Eph.5.e.f ❡Viri diligite vxores vestras: sicut et Chr̄s dilexit ecclesiam [l]/ & seipsū tradidit pro ea vt illam sāctificaret/ mundās eam lauacro aquę in verbo vitę/vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam/aut aliquid huiusmodi/ sed vt sit sācta et immaculata. Ita &

e ❡Sicut dilexi vos. Id est ad eū finē diligatis inuicē ad quem vos dilexi: vt scilicet alter alterius salutē ęternā optet & operetur. Hęc declaratio bene probat in c. non potest.§.precepta. versi. iubemur ergo.23. questi 4. De quo textu videat supra eodē. p. d ❡Habueritis supple in finē: sicut & Christus in finem dilexit suos. Appellamus enī hos Christi discipulos & dei filios: quos regeneratos & pie viuere cernimus. sed tunc vere sunt qd appellant: si manserint in eo ppter quod sic appellant. Si autē perseuerantiā non habent. i. in eo quod cœperunt esse/ non manēt: non vere appellātur propter quod appelantur/& nō sunt. Apud daū enī hoc nō sunt: cui notū est qd futuri sūt i. ex bonis mali. Ita dicit text⁹ in c. si ex bono. colum. pe. de peni. disti. 4.

e ❡Qui habet mandata mea. &c. Archi. ī c. charitas est. colū. 2. de peni. dist in c. 2. dicit. Circa hanc sententiam. Si quis petat quid sit diligere deum: respondeat. est mandata eius seruare. vt Io. 14. Qui habet mandata mea. &c.

f ❡Manifestabo ei meipsum. Circa hęc verba/textus est vidēdus in c. species. in fi. de consec. disti 2. vbi dr̄. In fine cuiusdā missę oratur & dicitur. Perficiāt in nobis quęsumus dn̄e tua sacramenta quod cōtinēt. vt quę nūc specie gerimus/ rerū veritate capiamus. Postulat qppe sacerdos: vt corpus Christi qd sub specie panis & vini nūc geritur/manifesta visione sicut reuera est quandoq capiatur. De qua visione dn̄s in euāgelio secundū Ioānem ait. Qui diligit me/ diligetur a patre meo: & ego diligā eū/ et manifestabo ei meipsum. Hęc textus.

g ❡Veniemus. faciemus. Hae numeri pluralis locutiōe/ dei patris et filij diuersitas personarū/ non antē diuersitas substātię seu essentię designatur: vt pote cum sint pater filius & spiritussanctus cōsubstantiales/coęquales/ coomnipotentes/& coęterni. dicit textus in c. 1. in prin. de sum. tri. & fi. catho. & dictum est supra in verbo deus. super illud exodi. Dominus deus tuus vnus est.

h ❡Ante constitutionem mūdi. Vnigenitus enim filius & verbum dei ante sęcula et sine tempore de patre natus est: tametsi idem ipse in vltimis diebus descendens de cœlis incarnatus sit ea spiritusancto et sancta atq gloriosa semper virgine & dei genitrice Maria. Sicq secundum diuinitatem ante sęcula est: licet secundum humanitatem ex tempore assumpserit corpus humanum in virginali thalamo/ ad informationem suę hypostasis & personę. pront hęc ab omnibus vere catholicis ea fide tenentur & tenenda scribuntur nedū per Romanos pontifices/ sed etiam per imperatores. vt est tex. in cle. 1. circa princi. de sum. tri. & fi. catho. & in epistola inter claras. col. 3. versi. Et quoniam vnigenitus. C. eodem ti.

i ❡Diligentibus deum. &c. Pro effectu & elucidatione huius sententię: tex. est notabilis cū glo. in verbo proficere. in c. Talibus. de peni. distin. 2. vbi dicitur. Diligentibus deum omnia cooperātur in bonum: vsq adeo prorsus omnia/ vt etiam si qui eorum deuiāt & exorbitant/ etiā hoc ipsum faciet eis proficere in bonum/ occasionaliter scilicet/ quia post lapsum fortiores resurgunt. c. fidelior. 50. distin. Vel propter pœnam quam ex deuiationa subeunt/ proficiunt: quia cum pœna affliguntur/ se cognoscentes humiliātur. Hęc textus cum glo. Et dicit textus in c. Apostolus. in princi. eadem distin. Apostolus sciens nōnullos diligere deum/ & in eo modo vsq in finem non perseuerare: mox addidit/ his qui secundum propositum vocati sunt sancti.

k ❡Legē impleuit. Quia Christus sicut ver⁹ & pfectus est deus: ita verus ast et perfectus hō. c. cū Christus. de heręti. Et non illi tantum proximi nostri credendi sunt/ quos nobis gradus sanguinis iungit: sed etiā omnes naturę nostrę participes. vt dicit textus in c. charitas est. paulo ante finem. de peni. distin. 2. Et qui Christum diligit: diligit et patrem et spiritumsanctū/ cum sint vna & eadē indiuidua substātia. c. 1. de sum. tri. & fi. ca. sequit clare q diligens proximū/ diligit deum. & sic adimplet omne pręceptum: cum in his duobus pręceptis lex pendeat & prophetę.

l ❡Ecclesiam. Videantur quæ annotabuntur huic sententię infra in verbo ecclesia.

m ℭ Sicut corpora sua. Hoc dictum Apostoli citat textus in c. sicut. §. necesse. 47. distin. & ipsius ratio satis colligitur ex textu in c. si. in princi. 33. questi. 5. vbi dr. Non est ociosum/ seu non sine causa & ministerio factū est: q̄ nō de eadē terra in qua plasmat⁹ est Adam/ sed de ipsius Adę costa facta est mulier. hoc em̄ supple ideo factū est: vt sciremus vnam in viro & in muliere corporis esse naturā/ vnū fontē generis humani. Ideo nō duo a principio facti vir et mulier/ nec duo viri neq̄ duę mulieres: sed primū vir/ deinde ex eo mulier. n ℭ Seipsum diligit. Quandoquidem vir & mulier duo sunt ī carne vna: vt habet in Genesi. & in c. debitum. de bigamis/ et dictū est supra in verbo Adam: vbi videatur.

viri debent diligere vxores suas vt corpora [m] sua. Qui suam vxorē diligit: seipsum [n] diligit. Nemo enim vnq̄ carnem [o] suam odio habuit: sed nutrit [p]/ et fouet eam.

ℭ Ipsi vos a deo didicistis (ait Paulus) vt diligatis inuicem. 1. tes. 4. b

ℭ Quē diligit dn̄s castigat [q]: flagellat autē omnem filium quē recipit. Heb. 12. b

ℭ Animas vestras castificantes in obedientia charitatis in fraternitatis amore simplici ex corde inuicem diligite attentius renati non ex semine corruptibili/ sed incorruptibili per verbū dei viui & permanētis in ęternum/ quia omnis caro vt fœnum [r]/ & omnis gloria eius tanq̄ flos fœni. 1. Pet. 1. d

ℭ Qui diligit fratrem suū: in lumine manet/ & scandalum in eo nō est. Qui autem odit fratrem suum/ in tenebris est/ & in tenebris ambulat & nescit quo eat: quia tenebrę obcęcauerunt oculos eius. 1. Ioā. 2. d

ℭ Nolite diligere mundum: neq̄ ea quę in mundo sunt. Si quis diligit mundum: non est charitas patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo: concupiscentia [s] carnis est/ & concupiscentia oculorum/ & superbia vitę quę non est ex patre/ sed ex mundo est. Et infra mundus. 1. Ioā. 2. c.

ℭ Nos scimus quoniam trāslati sumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: manet [t] in morte. 1. Ioā. 3. c.

ℭ Filioli mei non diligamus verbo neq̄ lingua/ sed [v] opere & veritate. 1. Ioā. 3. d.

ℭ Charissimi diligam⁹ nos inuicem: quia charitas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suū: ex deo natus est & cognoscit deum. Qui nō diligit non nouit deum: quoniam deus charitas [x] est. 1. Ioā. 4. b

ℭ In hoc est charitas dei in nobis: non quasi nos dilexerimus deum/ sed quoniam ipse [y] prior dilexit nos/ & misit filium suum propitiatorem p̄ peccatis nostris. 1. Io. 4. b.

ℭ Charissimi si Christus dilexit nos: & nos debem⁹ alterutrū diligere. Deum [z] nemo vidit vnq̄. Si diligimus inuicem: deus in nobis manet/ & charitas eius in nobis perfecta est. 1. Ioā. 4. c

o ℭ Carnē suā. Videatur qd huic dicto annotatū est. s̄. i verbo caro. p ℭ Nutrit & fouet. Si istis verbis sētiat Apostol⁹ maritū debere vxorem suā alere immo & fouere. i. nedū vxori sanę/ sed etiā ifirmę debere de necessarijs prouidere/ & post eius mortem/ funeris impensas facere: pro primo dictoq̄ scilicet maritus vxori sanę & infirmę de necessarijs p̄uidere debeat/ videat textus cum glosa in l. si ab hostibus. §. si vir vxori. ff. solu. ma. Pro secūdo autē dicto & eius intellectu & modificatione: videatur tex. in l. an eum. cū trib⁹ paruis sequentibus. iuncta l. quod si nulla. ff. de reli. & sumpt. fu. vbi dr. In eū ad quē dotis noīe quid puenit/ dat prętor funerariā actionē. Aequissimū enim visum est antiquis/ mulieres quasi de patrimonijs suis/ ita de dotibus funerari: et eū qui morte mulieris dotē lucratur/ in funus cōferre debere/ siue pater mulieris est/ siue marit⁹. Sed si nondū pater dotem recuperauerit: vir solū cōueniatur reputaturus patri quod eo noīe pręstiterit. Impēsa em̄ funeris ęs alienum dotis est. Ideoq̄ etiā dos sentire hoc ęs alienum debet. Quod si nulla dos esset: tunc omnē impēsam patrē p̄stare debere Attilicin⁹ ait/ aut hęredes eius mulieris. Quod si neq̄ hęredes habeat/ neq̄ pater soluendo sit: maritū inq̄tū facere potest (sancim⁹ supple) p̄ hoc conueniri. ne iniuria eius videatur quondam vxorem eius insepultā relinqui. Hęc tex. q ℭ Castigat. De hoc dicto Pauli est textus in c. ea vindicta. col. 1. 23. q̄sti. 4. De quo videat̄ supra in verbo castigare. Et de materia huius sentētię annotatū est supra eodem sup illud sapientis. Quem diligit dominus corripit &c. r ℭ Vt fœnum. Annotabitur infra in verbo fœnum. s ℭ Omne quod est in mundo. Hanc Ioannis sententiā notabiliter declarat Archid. in c. displicet. 23. questi. 4. De qua declaratione videatur supra in verbo cœna v. t ℭ Manet in morte. Ex hoc dicto Ioannis/ textus in c. Omnis qui nō diligit. in princi. de peni. dis. 1. arguit contra eos qui sacramentalē cōfessionem esse semper ad remissionem peccati necessariam dicebāt. Dicit enim ibi textus. Omnis qui nō diligit deū: in morte manet. si ergo viuit: & diligit. si diligit: dilectio est in corde. dilectio autē/ in malo non est. Est em̄ proprius fons bonoꝝ in quo non cōmunicat alienus. ergo bonus est iste factus per gratiam ante confessionē peccati. Non ergo malus est bonus em̄ et malus: aliquis simul esse non pōt. Quod si malus non est: mēbrū diaboli nō esse probatur. nec ergo est dignus gehēna quę diabolo & mēbris eius solūmodo debetur: sicut ęterna beatitudo solūmodo mēbris Christi paratur. Non ergo in cōfessione peccatum remittitur: qd iam remissum esse probatur. Hęc textus. Sed quia ad oīmodam peccati remissionē cōmuniter cōcluditur cōfessionē sacramentalem necessariā esse/ saltem in voluntate/ vt scilicet intēdat quis confiteri tēpore ab ecclesia cōstituto: pro dilutione istius argumenti videat̄ textus in c. quis aliquādo. colū. 3. versi. ad hunc etiam articulū. de peni. distinc. 1. v ℭ Sed opere et veritate. Archi. in c. sicut hij. col. 2 47. distin. ex istis verbis p̄bat opinionē quā tenet/ elemosynā scilicet esse de p̄cepto. dicit em̄. Cū proximi dilectio sit in p̄cepto: necesse est oīa illa esse siue cadere sub pręcepto/ sine quib⁹ dilectio p̄ximi nō cōseruat̄. Ad dilectionē autē p̄ximi: pertinet vt ei nō solū velim⁹ bonū/ sed vt etiā operemur scdm illud. 1. Io. 3. Nō diligam⁹ lingua neq̄ verbo sed opere & veritate. Istud aūt operari respicit potissimū necessitatē. vn̄. 1. Io. 3. Qui viderit fratrē suū necesse hn̄tē: si clauserit viscera sua ab eo/ quomō charitas dei manet i illo? Igit̄ elemosynę datio est in p̄cepto. Hęc Archi. De hoc tn̄/ an. s. elemosyna sit de p̄cepto: videat̄. ī. i verbo egen⁹. i. 1. ānotatiōe. x ℭ Deus charitas est. Huic sentētię facta est annotatio. s̄. in verbo charitas vbi videat̄. y ℭ Ipse prior &c. Circa hęc verba bon⁹ est tex. in c. iterat̄. in fi. de cōse. dis. 2. vbi dr̄. Semp est mors Christi p̄ sęculi vitā posteris annūciāda: vt discant qua charitate dilexit suos q̄ p̄ eis mori dignat⁹ ē. cui oēs debem⁹ vicē repēdere charitatis: q̄a adhoc nos prior dilexit cū essem⁹ gehēnę filij/ vt diligeremus eū iā a morte liberati. Hęc tex. z ℭ Deū nō vidit vnq̄. Isti snię annotatū est supra ī verbo de⁹. vbi videat̄.

1.Ioā.4.d ℭNos diligamus deum: quoniam deus prior [a] dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum/et fratrem suum oderit: mēdax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt: deum quem non videt/quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo: vt qui diligit [b] deū/ diligat [b] & fratrem suum.

1.Ioā.5.a ℭOmnis qui [c] diligit eum qui genuit: diligit [c] & eum qui nat9 est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei: cum deum diligamus/& mandata eius faciamus.

Tobi.8.b **Dilectus & Dilectio.** ℭNunc domine tu scis (inquit Tobias) quia non luxuriȩ causa accipio sororem meam cōiugem: sed sola [d] posteritatū dilectione / in qua benedicatur nomē tuum in sȩcula sȩculorū.

Cāti.2.a. ℭSicut malus inter ligna syluarum: sic dilectus meus inter filios.

Cātic.2.c. ℭ Similis est dilectus meus capreȩ hinnuloq; ceruorum. En ipse stat post parietē nostrū: respiciēs per fenestras/prospiciēs per cancellos. En dilectus me9 loquitur mihi. Surge/propera amica mea/ columba mea/ formosa mea: et veni. Iā enim hyēs transijt: imber abijt et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis aduenit. Vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos: veneȩ florentes dederūt odorē suum. Surge/propera amica mea/ speciosa mea & veni: colūba mea in foraminibus petrȩ/in cauerna macerieȩ. Ostende mihi faciem tuam / sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis/ & facies tua decora.

Cā.2.in fi ℭDilectus meus mihi & ego illi: q pascitur inter lilia donec aspiret dies et inclinent̄ vmbrȩ. Reuertere [e]: similis esto dilecte mi capreȩ hinnuloq; ceruorum super montes Bethel.

5.a.i fine ℭVox dilecti mei pulsantis. Aperi mihi [f] soror mea/amica mea/columba mea/ immaculata mea: quia caput meū plenū est rore/ & cincini mei guttis noctiū. Expoliaui [f] me tunica mea: quomodo induar illa? Laui pedes meos: quomodo inquinabo illos?

5.b.c.d. ℭDilectus meus misit manum suam per foramen: & vēter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi vt aperirem dilecto meo. Manus [g] meȩ di

a ℭ Prior. Videatur secunda superior annotatio. v. b ℭ Qui diligit deū: diligat & fratrē suū. Sicut ergo dilectio pximi dependet a dilectione dei. hinc dicit textus in c. charitas est vt mihi videt̄. colū. 2. de peni distin. 2. Quid est deū diligere: nisi illi copulari/ aīo concipere fruendȩ visionis eius affectum/ peccati odiū/ mundi fastidiū/ diligere etiam proximū/ quem in se censuit diligendum? c ℭ Omnis qui diligit eū qui genuit &c. Et sic qui patrem diligit/ diligit & filiū. Pater enim & filius: censentur vna & eadē persona. l. si quis duobus. C. de impu. et alijs substi. §. ei qui iusti. de inuti. stipula. imo appellant̄ vna & eadē caro. vt dicit text9 in c. cōtradicim9. §. hac auctoritate. 35. questi. 3. De qua materia satis ample loquitur do. meus Iason. id. l. si quis. col. 1. i fi. et colū. seq. C. de impube. &c. d ℭ Sola posteritatis dilectione. Similis est textus Ambrosij i c. pudor est. 32. q̄sti 2. vbi dicitur. Pudor est fœminis nuptiarū p̄nia nō habere: quibus hȩc sola est causa nubendi. Hȩc tex. Sed ibi et hic dictio sola/ nubendi causā p̄cipuā exprimit: sed alias causas non excludit. Nuptias eñ etiā luxuriȩ sedandȩ causa/ seu propter eliminandū illicitū carnis motū licet cōtrahere: vt pbat text9 in c. si non oīs. §. his ita. versi. secunda eadē cā & questi. Hinc dicit text9 in c. quicquid. versi. debent ergo. eadē cā & q̄sti. Debent sibi cōiugati nō solum ipsius sexus cōmiscēdi fidē liberoꝶ pcreādorū causa q̄ prima est humani generis in ista mortalitate societas: sed etiā infirmitatis inuicē excipiendȩ/ ad illicitos cōcubitus euitandos/ mutuā quodāmodo seruitutē, vt etiam si alteri eorū perpetua cōtinētia placeat: nisi ex alterius consensu fieri nō possit. Hȩc text9. e ℭ Reuertere. Vt amica. i. aīa dicit ad dilectū. i. ad deū suū qui ad tēpus eā videbat̄ deseruisse/ Reuertere dilecte mi: sic nō solū dilect9 sed etiā tota cœlestis curia tam pie tam dulciter hortantur aīam dicētes. Reuertere reuertere Sunamitis: reuertere reuertere vt intueamur te. Nota quater reuertere: pp̄ter quatuor genera peccatoꝶ. Dicūt ergo. O Sunamitis. i. o aīa captiua/ quā scilicet diabolus pp̄ter delicias huius mūdi captiuā trahit ad inferos/ reuertere a peccato prauȩ cogitationis. reuertere a peccato locutionis. reuertere a peccato operationis. reuertere a peccato prauȩ cōsuetudinis. Reuertere per cordis cōtritionē. reuertere per oris confessionē. reuertere per operis satisfactionem. reuertere per bonȩ vitȩ cōtinuationē. Hȩc sunt verba Archid. in c. agite. in princi. de peni. distin. 1. f ℭ Aperi mihi. &c. Expoliaui me tunica. etc. Si dici possit/ hȩc verba cōtra eos accōmodari posse qui voce Christi seu ecclesiȩ eius sponsȩ ad peccatorū cōfessionē faciendā cōmoniti/ per erubescentiā aut superbiā dū meliores videri volunt q̄ sint/ ad peccatoꝶ confessionē nō accedūt: videatur textus p erubescētia in c. quē pœnitet. in prin. de peni. distin 1. vbi dr̄. Qui per vos peccastis/ per vos erubescite: erubescētia eñ ipsa partē habet remissionis. Et subiūgit̄. Iustitia sola dānat: sed dignus est mīa/ qui spirituali labore petit gratiā. Laborat eñ mēs patiēdo erubescētiā. Et qm̄ verecūdia magna est pœna: q erubescit pro Christo/ fit dignus mīa. Vñ apparet quia q̄to plurib9 cōfitebit̄ in spe veniȩ: tanto facilius cōsequit̄ veniā remissionis. Pro supbia aūt videat̄ text9 in c. quis aliq̄n. versi. fina. eadē dist. vbi dr̄. Taciturnitas peccati: ex superbia nascit̄ cordis. Ideo eñ peccatū suū qsq; celare desyderat: ne iniqtas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputet̄ apud homines foris: qualē se iādudū exhibuit diuino conspectui. quod ex fonte supbiȩ nasci: nulli dubiū est. Species etenī supbiȩ: est se velle videri iustū q peccator est. atq; hypocrita cōuincitur: qui ad imitationē primoꝶ parērū tergiuersatione verboꝶ/ peccata sua leuigare contēdit/ vel (sicut Cain) peccatum suum reticendo penitus supprimere q̄rit. Vbi autē superbia regnat vel hypocrisis: humilitas locū habere non potest. Sine humilitate vero/ alicui veniam sperare non licet. Nec ergo vbi taciturnitas confessionis: venia est speranda criminis. Hȩc textus.

g ℭ Manus meȩ. &c. Textus in c. vnico. versi. hoc vnguento. de sacra. vnc. citans hȩc verba dicit. Hoc vnguēto caput & manus episcopi consecrātur. Per caput enim: mens intelligitur. iuxta illud. Vnge caput tuum: & faciem tuam laua. Per manus: opera intelliguntur, iuxta illud. Manus meȩ distillauerunt myrrham.

h ¶ At ille declinauerat. &c. & non inueni. &c. Hęc verba contra differentes eorum cōuersionē ad mortē vsq; pos sunt allegari. pinde videat celebris text9 Augustini in c. nullus expectet. de peni. distin. 7. De quo dictū est supra in verbo cōfessio. q. Vbi etiā alij textus ad eundē effectū citantur. Sed tamē addatur bonus textus in c. idcirco. in fine. de peni. distin. 7. vbi dr. Qui primum in infirmitate atq; periculo incipiunt deprecari: rogare illos nō delicti pœnitētia sed mortis vrgētis admonitio cōpellit. nec dignus est in morte accipere solatiū: qui se nō cogitauit moriturū.

stillauerunt myrrhā: & digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo: at ille declinauerat [h] atq; transierat. Anima mea liquefacta est: vt dilectus loquutus est. Quęsiui/et non inueni [h] illum: vocaui/et non respondit [h] mihi. Inuenerunt me custodes qui circuierunt ciuitatē: percusserunt me/et vulnerauerūt me/tulerunt pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filię Hierusalem: si inueneritis dilectum meum/vt nuncietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto: o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tu9 ex dilecto: quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus/et rubicūdus: electus ex milibus. Caput eius aurum optimū: comę eius sicut elatę palmarū/nigrę quasi coruus. Oculi [i] eius sicut colūbę super riuulos aquarum/quę lacte sunt lotę/& resident iuxta fluenta plenissima [i]. Genę illi9 sicut areolę aromatum consitę a pigmentarijs. Labia eius lilia distillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles aureę plenę hiacynthis. Venter eius eburne9: distinctus sapphyris. Crura illius colūnę marmoreę: quę fundatę sunt super bases aureas. Species eius vt Libani/electus vt Cedri/guttur illius suauissimum: & totus desyderabilis. Talis est dilectus meus: & ipse est amicus meus filię Hierusalem.

¶ Quo abijt dilectus tuus o pulcherrima mulierum? quo declinauit dilectus tuus? & quęremus eum tecum. Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum: vt ibi pascatur in hortis/et lilia colligat. Ego dilecto meo: et dilectus meus mihi qui pascitur inter lilia. Cātic. 6. a

¶ Guttur tuum sicut vinum optimū/dignum dilecto meo ad potandū: labijsq; & dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo: & ad me conuersio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum: commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas: videamus si floruit vinea/si flores fructus parturiunt/si floruerunt malapunica: ibi dabo tibi vbera mea. Mādragorę dederunt odorem suum in portis nostris. Omnia poma noua et vetera dilecte mi seruaui tibi. 7. c. d.

¶ Quę est ista quę ascendit de deserto delicijs affluens: innixa super dilectum suum? 8. b.

¶ Fortis [k] est vt mors dilectio: dura sicut infernus æmulatio. 8. b.

¶ Si dederit homo omnem substantiam domus suę pro dilectione: quasi nihil despiciet [l] eam. 8. c.

¶ Dilectio dei: honorabilis sapientia. Eccī. 1. c.

¶ Timor [m] dei initium dilectionis eius: fidei autem initium agglutinandum est ei. Eccī. 25. c.

¶ Vinum et musica letificāt cor: & super vtraq; dilectio sapientię.

¶ Maiorem [n] hac dilectionem nemo habet (dicit Christus) q̄ vt animā suam ponat pro amicis suis. Ecci. 40. c / Ioā. 15. b.

¶ Dilectio: sit sine [o] simulatione. Rom. 12. c

i ¶ Oculi. Pro istorum elucidatiōe verborū tex. est notabilis cum glo. in c. qui ecclesiasticis. §. ecce. in fine. 56. distin. vbi dr. In canticis cāticorū / oculi per quos plati ecclesię intelligūtur/ assimilantur colūbis q̄ habitant iuxta fluenta plenissima. Vnde dicit ibi glosa. Prelati sedebūt iuxta fluenta euangeliorum & sacrę scripturę. & sicut colūba sedet ex natura iuxta aquā/ vt in ea videat vmbrā superuenietis accipitris/ & sic sibi pcaueat: sic platus sibi per scripturam euangeliorum cōtra hęreticos pcauebit.

k ¶ Fortis est &c. Hanc sententiā declarat textus Gregorij in c. valida de peni. distinc. 2. vbi dr. Valida est vt mors dilectio. virtuti etenim/ mortis dilectio comparatur: quia nimirū metem quā semel cœperit/ a delectatione mūdi funditus occidit. Hęc textus.

l ¶ Despiciet. Et nō mirū. Sicut enim sine via null9 peruenire pōt quo tendit: ita sine dilectiōe seu charitate q̄ dicta est via/ nō possunt homines abundare sed errare. Ita dicit textus in c. Charitas est, col. 1. de peni. distin. 2.

m ¶ Timor &c. Dici potest hanc sniam q ex timore seruili quo timet offendi de9 ppter penā/ peruenit ad timore filialē quo timet offendi de9 ppter dilectionē. Vn videat Archi. q istud tenet in c. sicut seta. de peni. distin. 2. & ibidē est textus isti sententię satis cōformis. Dicit enim ibi. Sicut seta itroducit filū: ita timor itroducit charitatē.

n ¶ Maiorem &c. Textus in c. qui vult facere. de peni. distic. 2. paulo post prici. istā sentētiā citans dicit. Quādo martyres illa magna fecerunt mādata: magna vtiq; voluntate id est magna charitate fecerunt. De qua ait dn̄s. maiorem charitatē nemo habet &c. Et textus in c. nisi cū pridem. §. verū. versi quippe si q̄tocūq; de renūciatio. dicit. Si q̄tocū q; virtutum flore pręfulgeas (o episcope) & in te nō habeas charitatem: nihil te comprobaris habere. Nulla siquidē maior poterit esse charitas: q̄ vt animā suā ponat quis pro amicis suis. Cum autem propter hāc te deceat animā tuā pro subditis tuis ponere: nulla occasione (dūmodo proficere illis possis/ & si non oibus tamen multis) ab eorum regimine te cōuenit excusare. Et in c. quis nos potest. in prin. 23. questi. 4. dicit textus. Quis nos potest amplius amare q̄ Christus: qui animā suam posuit pro oibus suis?

o ¶ Sine simulatione. Si enim cum simulatione esset: non dilectio/ sed perniciosa pestis diceretur. quia totius iniustitię nulla capitalior est: eorum qui tum cum maxime fallunt/ id agunt vt boni viri esse videant. dicit glosa post Tullium/ in cle. ad nostrā. in verbo sanctitatis. de hęreti.

p ¶ Cum diligentia. Iure etiā humano debent iudices iudicandi officiū cū diligētia exercere: alioqui eorū negligentia per alios iudices supplet. Tex. est in c. ex tenore. in fi. & in c. ex trāsmissa. in fi. de fo. cōpeten. & in c. q̄to. in fine. de offi. ordi. Immo posset iudex ab officio iudicaturę deponi: vbi nimia in eo negligētia dephēderet. Text⁹ est in auctē. statuimus. in fi. C. de epis. & cleri. q ¶ Diligenter exerce. &c. Si hac sentētia moneamur vt non prius ędificationē domus nostrę. i. eleuationē nostrā ad summos gradus & honores petamus/ q̄ diligenter exercuerimus agrū nostrū. i. q̄ infimis nosipsos & virtutē exercendo ꝓbauerimus: videatur bonus et notabilis tex. in c. fi. 1 fi. 48. distin. vbi dr. Ordinate ad ordines. i. honores ascendēdū est. Nam casum appetit: qui ad summi loci fastigia postpositis gradib⁹ ꝑ abrupta q̄rit ascensum. Scimus enī ꝙ ędificati parietes non prius lignorū pōdus accipiunt/ nisi a nouitatis suę humore siccētur: ne si ante pondera q̄ solidētur accipiant/ cunctā simul ad terrā fabricā deponant. Et dicit textus in l. vt gradatim. i prin. ff. de mūe. & ho. Vt gradatim honores deferant edicto/ & vt a minoribus ad maiores ꝑueniatur: epistola diui Pij ad Ticianum exprimitur.

Rom.13.c ¶ Dilectio proximi: malum non operatur.

Ephe.5.a ¶ Estote imitatores dei sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos/ & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis.

2.tio.1.b. ¶ Non dedit nobis deus spiritum timoris: sed virtutis/ et dilectionis/ & sobrietatis.

Diligentia & Diligenter.

2.pa.19.b ¶ Sit timor dei vobiscum (ait Iosaphat iudicibus Iuda) & cum diligentia [p] cuncta facite.

Pue.24.d ¶ Prepara foris opus tuum/ & diligenter [q] exerce agrum tuum: & post ea ædifices domum tuam.

Pue.27.d. ¶ Diligenter [r] cognosce vultum pecoris tui: tuosq̄ greges consydera. Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur tibi in generatione generationum.

1.tio.3.a. ¶ Si quis [s] domui suę bene pręesse nescit: quomodo ecclesiæ dei diligētiam habebit.

Diluculum & Diluculo.

Psal.45.b ¶ Deus in medio eius non commouebitur: adiuuabit eam deus mane [t] diluculo.

Psal.56.b ¶ Exurge gloria mea/ exurge psalterium & cithara: exurgā diluculo.

118.t. ¶ Pręuenerūt oculi mei ad te (dn̄e) diluculo [v]: vt meditarer eloquia tua.

Puer.11.d ¶ Bene consurgit diluculo qui quęrit bona: qui autem inuestigator malorum est/ opprimetur ab eis.

Eccl.39.a ¶ Cor suum tradet sapiēs ad vigilandum diluculo [y] ad dominum/ qui fecit illum: & in conspectu altissimi deprecabitur [v].

Diluuium.

Gene.6.c ¶ Ecce ego adducam [x] (dicit dominus ad Noe) aquas diluuij super terram/ vt interficiam omnem [y] carnem in qua spiritus vitę est subter cœlum: et vniuersa quę in terra sunt consumentur.

Gene.7.b ¶ Ingressus est Noe & filij eius/ vxor eius & vxores filiorum ei⁹ cum eo in arcam: propter aquas diluuij.

Gene.7.b ¶ Cum transissent septem dies: aquę diluuij inundauerūt super terrā.

r ¶ Diligēter agnosce. Hoc dictū Sapientis allegat Archid. in c. iudicet. paulo āte fine. da peni. distin. 1. ad hoc ꝙ proprio sacerdoti pctā sunt semel in anno cōfitēda/ etiā si ea fratri mēdicāti cōfessa fuerint: quia vultū pecoris sui debet diligenter id est semel in anno iuxta c. oīs vtriusq̄ sexus. de penitē. & remis. agnoscere. Hęc tn̄ opinio Archi. ē hodie reprobata. Si enī qs fuerit confessus fratribus habentibus gn̄alē potestatē audiendi cōfessiōes iuxta clemen. dudū. de sepul. nō tenet iterū ad ea in paschate cōfitēda ꝓprio sacerdoti. Tex. est (vbi cōdēnat vn⁹ doctor Parisiensis qui contrarium asseruerat) in extrauaganti Io. 22. qui incipit. Vas electionis. in ti. de hęreti. Hoc etiam allegans in notabili proposito dominus Hostien. in c. exposuisti. circa princi. de corpo. vitia. dicit. Quia vitiati corpore ꝓhibentur ad ordines promoueri: consulo episcopo ordines celebrāti ꝙ diligenter palpet & consyderet & etiā numerat faciē totam/ aures/ nares/ & oculos/ pedes & manus/ & digitos: memor illius ꝓuerbiorū. 27. d. Diligenter attende vultū pecoris tui. Talia enī diligenter examinanda sunt: nec timeat facere discalciari ꝓmouendos: quia reperiuntur pedes lignei. vnde & quandoq̄ cōtingit pede mutilatū promoueri. Hęc Hostien. s ¶ Si quis domui suę &c. Hęc verba ponunt in c. sicut. §. necesse. 47. distin. & ibi est textus isti sententię bene respondens qui dicit. Necesse est vt ille qui ordinandus est/ suę domui sit bene ꝓpositus. i. si in laicali habitu vxorē habuit vel filios/ a vitijs ad virtutū studia & verbo & exemplo prouocet: vt qd postea pręcepturus est populis/ postea exigat a domesticis. t ¶ Mane diluculo. De matutino & de diluculo: videantur quę annotata sunt supra in verbo dies super illud Psalmistæ. Septies in die laudem dixi tibi.

v ¶ Diluculo. Quare in diluculo meditandus sit seu orandus deus: notat Archid. in c. presbyter. 91. distin. et dictum supra in verbo dies.

x ¶ Adducam. De hac comminatione diluuij notabiliter loquitur textus in c. prędixerat. circa medium. de peni. distin. 1. vbi dicitur. Legimus centum & viginti annos pœnitentię constitutos ante diluuium. quia tamen tanto tempore hoc est centum annis noluerunt agere pœnitentiam: nequaq̄ expectat vt et viginti alij anni compleantur/ sed infert aute quod postea fuerat comminatus. y ¶ Super omnem carnem. Quia paucę id est octo tantum animę ab aquis diluuij saluatę sunt: dicit omnem carnem deleturum. & ita etiam textus in c. quid ergo. in pri. 23. questi. 5. vbi dicitur ꝙ deus in diluuio genus deleuit humanum. Alibi tamen textus in c. quomodo. circa mediū. 32. questi. 1. non ita generalitar loquens/ dicit Lamech sanguinarius atq̄ homicida/ primus vnam carnem in duas diuisit vxores. & fratricidium supple a Cain commissum & bigamiam Lamech eadem cataclysmi id est diluuij pœna deleuit. De altero septies: de altero septuagesies septies vindicatum est. Et in c. fina. circa fi. 6. distinc. dicit textus consuetudinis in diluuio propter hominum raritatem fuisse extinctum.

¶Factum est diluuium quadraginta diebus super terram: & multiplicatę sunt aquę/& eleuauerunt arcam Noe in sublime [z] a terra. Vehementer enim inundauerunt: & omnia repleuerunt in superficie terrę. Et diffusius supra in verbo aqua. Gene.7.c

¶Statuā pactum meum vobiscum (dixit dominus ad Noe & filios ei9) et nequaq̄ vltra interficietur omnis caro aquis diluuij: neq̄ erit deinceps diluuium dissipans terram. Gene.9.b

¶Pro impietate orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno [a]. Veruntamē in diluuio aquarum [a] multarum ad eum nō approximabūt [a]. Psal.31.b

¶Noe inuentus est perfectus iustus: & in tēpore iracundię factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terrę: cum factum est diluuiū. Testamēta sęculi posita sūt apud illū: ne deleri possit diluuio ois caro. eccl.44.c

¶Sicut erant hoīes in diebus ante diluuiū comedentes et bibētes/nubētes & nuptui tradentes/vsq̄ ad eū diē quo intrauit Noe in arcā/& nō cognouerunt donec venit diluuiū & tulit oēs: ita erit & aduētus filij hois. mat.24.d

¶Edebāt homines & bibebant/vxores ducebant & dabātur ad nuptias vsq̄ in diem qua intrauit Noe in arcā: & venit diluuiū & perdidit [b] oēs. Lucę.17.f

Dimicare.

¶Erit sicut sōnium visionis nocturnę multitudo omnium gentiū quę dimicauerunt contra Ariel: & omnes qui militauerūt et obsederunt & pręualuerunt aduersus eam. Et sicut sōniat esuriens & comedit/ cū autē fuerit expergefact9 vacua ē aīa ei9/& sicut sōniat sitiēs et bibit/& postq̄ fuerit expergefactus lassus adhuc sitit/& aīa eius vacua est: sic erit multitudo omniū gentiū quę dimicauerūt cōtra mōtē [c] Siō. Esa.29.b.

Dimidius.

¶Ego dixi in dimidio dierum meorū: vadam ad portas inferi. Esa.38.b

¶Stans zachęus dixit ad Ihesum. Ecce dimidium bonorū meorum do pauperibus: & si quid aliquem defraudaui/reddo [d] quadruplum. Lucę.19.b

Dimittere.

¶Qui dimittit aquam [e]/caput est iurgiorum: & anteq̄ patiatur contumeliam/iudicium deserit. puer.17.c

¶Amicum tuum & amicum patris tui ne dimiseris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuę. 27.b.

¶Virga atq̄ correctio tribuit [f] sapientiam: puer autem qui dimittitur voluntati suę/ confundit matrem suam. 29.c.

¶Cum alius laboret in sapiētia et doctrina & solicitudine: homini ocioso [g] quęsita dimittit. Eccēs.2.d

z ¶In sublime. De hac arcę eleuatione in sublime/ loquens textus in c. quia ex sola. in fi. 24. q̄sti. 1. dicit. Sola ecclesia est quę intra se positos validos charitatis compage custodit. Vnde & arca diluuij/ arcā quidē ad sublimiora sustulit: oēs autē quos extra arcā inuenit/extinxit. a ¶In tempore oportuno. Non approximabūt. q̄m hac prophetica sentētia videt innui innuat preces sctōꝝ nobis vel hoc adhuc sęculo degētib9 vel i grā dñi mortuis pdesse posse/ mortuis autē extra gratiā. i. in peccato mortali nullatenus pdesse: videatur textus in c. in p̄senti. 13. q̄sti. 2. vbi dr̄. In pręsenti sęculo scimus siue orationibus siue consilijs anuicem posse nos adiuuari. cū aūt āte tribunal Christi venerimus: nec Iob/ nec Daniel/ nec Noe/ rogare posse pro quoq̄/ sed vnūquēq̄ portare onus suū. Et hoc de impœnitētibus accipiendū est. De quibus pphetа dicit. Nō dabit deo placationē suam/ nec preciū redēptionis aię suę: & ideo frater nō redimet eū/ sed laborabit in ęternum & viuet adhuc i fine. Hęc text9. Hūc tñ versi. Verūtñ i diluuio aquarū etc. Aliter exponit glosa. in c. non sanat. 1. questi. 1. dicens. q̄ perfidi seu hęretici in diluuio aquarum multarum: id est in multiplicitate suarū sentētiarū nō approximabunt ad deū. Vel aliter. In diluuio aquarū mltarū nō approximabūt hoīes ad deū. i. in solo baptismate non saluabunt: nisi eoꝝ baptismati dei gratia fuerit adiuncta. Et hunc intellectū secūdū satis sentit textus in d. c. Non sanat. vbi dicitur. Non sanat baptism9 perfidoꝝ/ nō mundat sed polluit/ qui in diluuio aquarū ad dñm nō approximabūt. b ¶Perdidit omnes. Videatur qd̄ ānotatum est supra eodem. y. c ¶Contra montem Sion. Quoniā hęc sentētia satis innuere videt eorū omnia opera qui contra mōtē Sion id est ecclesiā dimicant (quales sūt hęretici & schismatici.) in nihilū tandem redire seu p nullis ac inutilib9 haberi: videat bonus text9 i c. didicim9. 1 prin. 24. q̄sti. 1. vbi dr. Didicim9: oēs oīno hęreticos & schismaticos nil habere potestatis & iuris. Et in c. 1. de schismaticis dicit. textus. Ordinationes ab Octauiano & Guidone hęresiarchis factas et ab ordinatis ab eis/ irritas esse cēsemus: adijciētes vt qui dignitates ecclesiasticas seu bñficia per dictos schismaticos acceperint/ careant impētratis. Alienationes quoq̄ q̄ per eosdem schismaticos seu per laicos factę sunt omni careāt firmitate: & ad ecclesias sine omni onere reuertantur. Et in c. fraternitatis. de hęre. dr̄. Cum Cœlestinus atq̄ Pelagius in Ephesina synodo sint dānati: quō poterūt illa capitula recipi/ quoꝝ dānant auctores? Cętera quę hic dici possent: videant. s. in verbo hęreticus. d ¶Reddo quadruplū. Videntur diffusa annotatio istis verbis facta supra in verbo defraudare. e ¶Qui dimittit aquā. Hac sētētia notari videat hij q vino forti bibēdo assuescētes ipm aqua nō diluūt. Tales eñ facile prūpunt in iurgia & cōtumelias: etiā anteq̄ puocent. Et de hoc est etiā bon9 text9 in c. luxuriosa. 25. dis. vbi dr̄. Luxuriosa res est vinū/ & cōtumeliosa ebrietas. & i c. vētos. eadē disti. dicit text9. Vbi ebrietas ibi libido & furor. Cętera videant i verbo ebrietas. f ¶Tribuit sapiētiam. Hinc beat9 Gregori9 in dialogo scribit beatū Bñdictū quēdā monachū virga pcutiēdo sanasse: quē crebris admonitionib9 curare nō poterat. Ita dicit text9 in c. cū beat9. circa me. 45. disti. g ¶Hoi ocioso: id est negligēti voluntatē/ defuncti cuius habet possessiones. adimplere: quæ tñ ociositas seu negligētia si vltra annum protrahatur a loci episcopo debet defuncti voluntas adimpleri. prout est casus apertus in c. nos quidem. de testamē. & in l. nulli. C. de episcop. & cleric. De quo dicetur diffusius loco suo.

h ¶ Occulte. Hinc dicit textus in c. t. coniū. t. 2. questi. t. Attende quēadmodū iustus Ioseph tanto flagitio quod de vxore sua fuerat suspectus/ tanta benignitate pepcit: anteq̄ sciret vn̄ illa conceperat quā grauidā senserat/ & se ad illā nō accessisse nouerat. Restabat igit certa adulterij suspitio. & tn̄ ipse quia nō nouerat (dicit euāgeliū) Ioseph cū esset iustus & nollet eā diuulgare vel traducere: voluit occulte dimittere eā. Ergo corripiēda ipsa sunt coēā oib⁹ quę peccātur corā oib⁹. Ipsa vero corripiēda sunt secretius: q̄ peccant secretius. Hęc textu

Mat.1.c ¶ Ioseph vir Marię/ cum esset iustus & nollet eam traducere: voluit occulte [h] dimittere eam. &c. Vt infra Maria virgo.

Mat.5.e ¶ Dictum est (ait Christus) Quicunq; dimiserit vxorem suam: det ei libellū [i] repudij. Ego autem dico vobis: quia omnis [k] qui dimiserit vxorem suā excepta fornicationis causa: facit eam mœchari. Et qui dimissam duxerit: adulterat. Cętera q̄ hic scribi possent de dimissione vxoris: videantur infra in verbo discedere.

Mat.6.b. ¶ Pater dimitte [l] nobis debita nostra: sicut [c] et nos dimittim⁹ debitoribus nostris.

i ¶ Libellū repudij. De iure ēt ciuili ex certis causis libellū repudij dare licitū erat. Quis etiā solo cōsensu licita matrimonia possēt cōtrahi: contracta tamen non nisi misso repudio dissolui poterant. Solutionem etenim matrimonij difficiliorē debere eē: fauor imperabat libero eū. Causę autem repudij saluberrima lege apertius designantur. Sicut enim sine iusta causa dissolui matrimonia iusto limite ius ciuile phibebat: ita aduersa necessitate pressum vel pressam/ quis is infausto/ attamē necessario auxilio voluit liberari. ¶ Si qua igitur maritū suū adulterum aut homicidā aut veneficum: vel certe cōtra imperium aliquid molientem/ vel falsitatis crimine cōdemnatum inuenerit: si sepulchrorum dissolutorem/ si sacris ędibus aliquid subtrahētē: si latronē vel latronū susceptorē vel abactorē aut plagiariū: vel ad cōtēptū sui domus vel suę ipsa inspiciēte cū impudicis mulieribus (qd maxime etiā castas exasperat) cetū ineūtē: si suę vitę veneno aut gladio/ aut alio simili mō insidiantē/ si se verberib⁹ (q̄ ingenuis aliena sunt) afficientē pbauerit: tūc repudij auxilio vti necessariā ei ius ciuile pmittebat libertatē/ & cās discidij legib⁹ cōprobare. Vir quoq; pari fine claudebat: nec licebat ei sine causis apti⁹ designatis ppriā repudiare cōiugē. Nec vllo mō expellere: nisi adulterā vel veneficā/ aut homicidā/ aut plagiariā/ aut sepulchrorū dissolutricē/ aut ex sacris ędib⁹ aliqd subtrahentē/ aut latronū fautricē: aut extraneorū virorū se ignorāte vel nolēte cōuiuia appetētē/ aut ipso inuito sine iusta & pbabili cā foris scilicet pnoctantē: nisi circēsibus vel theatralib⁹ ludis vel arenarū spectaculis in ipsis locis in qb⁹ hęc assolēt celebrari se phibēte gaudētē/ vel nisi sibi veneno/ vel gladio/ vel alio simili mō insidiatricē: vel cōtra iperiū aliqd machinātib⁹ consciam seu falsitatis crimini se imiscentē inuenerit/ aut manus audaces sibi pbauerit ingerentē. Tūc eni necessariā ei discedēdi pmittebat facultatē: & cās discidij legib⁹ cōprobare. ita dt tex. i l. cōsēsu. C. de repu. k ¶ Ois q dimiserit. Circa hic sniam videdus est i pris tex. in c. 2. de cōiug. lepro. vbi dr. Quoniā nemi licet excepta cā fornicatiōis vxorē dimittere: cōstat q si mulier lepra pcussa fuerit/ seu alie graui ifirmitate detenta/ nō est a viro ppterea separāda/ vel etiā dimittēda. Secūdo videat text⁹ in c. sunt qui. in prin. 27. q̄st. 2. vbi dr. Sunt qui dicūt religionis grā cōiugia debere solui verū sciēdū est/ si hoc lex humana cōcessit: lex tamē diuina phibuit. per se eni veritas dicit. Non licet dimittere vxorē excepta cā fornicationis. Tertio notet tex. in c. quod aūt. §. ecce. eadē cā & q̄sti. vbi dr. Impossibilitas coeundi si post carnalē copulā inuēta fuerit in aliquo/ nō soluit coniugiū: si vero ante carnalē copulā depręhēsa fuerit/ liberū facit mulierē aliū virū accipere. Vnde apparet illos nō fuisse cōiuges: alioquin nō liceret eis ab iuicē discedere/ excepta causa fornicationis. Quarto notetur etiā tex. in c. gaudem⁹ versi. qui autē de diuor. vbi dr. Qui secundū ritū suū legitimā repudiauit vxorē: cum tale repudiū veritas in euāgelio reprobauerit/ nunq̄ ea viuēte poterit aliā etiā ad fidē Christi conuersus habere/ nisi post cōuersionē ipsius illa renuat cohabitare cū ipso/ aut etiā si consentiat non tn̄ absq; contumelia creatoris/ vel vt eū pertrahat ad mortale peccatū. In quo casu/ restitutionē petēti quis de iniusta spoliatione constaret/ restitutio negaret: quia scdm Apostolū frater aut soror non est in hmōi subiectus seruituti. Quia si cōuersū ad fidē & illa cōuersa sequat/ añq̄ ppter cās p̄dictas legitimā ille ducat vxorē/ eā recipe cōpellet: quis quoq; secūdū euāgelicā veritatē/ qui duxerit dimissā/ mœchat. non tn̄ dimissor poterit obijcere fornicationē dimissę p eo q nupsit alij post repudiū: nisi alias fuerit fornicata. Hęc tex. Ex p̄dictis quatuor textib⁹ quatuor modis hęc euāgelica snia declarat. Prio vt pcedat etiā si in altero cōiugū ifirmitas icurabilis & cōtagiosa supueniat. vt pbat in d. c. 2. de cōiu. lepro. Scdo etiā si ipedimētū oriat ppter qd vnū ex bonis cōiugij haberi nō possit/ puta ipedimētū coeūdi. vt in d. c. qd aūt. Tertio etiā si alter cōiugū religionē vellet igredi vt i d. c. sunt q. De quo tn̄ dicat vt dictū est. s. i verbo cōiūgere. sup illd. Quod de⁹ cōiūxit: hō nō separet. Et quarto etiā si repudiū esset licite missū iter aliquos scdm ritū eorū: vt qa pagani erāt. quia ad fidē Christi cōuersus nō capiet aliā sed adhęrebit repudiatę. vt in d. c. gaudem⁹. Hęc snia sic declarata pcedit vbi eēt verū mr̄imoniū. Sec⁹ si tm̄ nō putatiuū: vt qa erat aliqd impedimētū/ ppter qd mr̄imoniū subsistere nō poterat. qa ipedimēto pbato separant: put pbat i d. c. qd aūt. dū loquit de impotētia coeūdi nō suborta de nouo/ sed exn̄te añ mr̄imoniū initū: quia tale ipedimētū ipedit mr̄imoniū valere. vt est casus apt⁹ i d. c. qd aūt. & i c. 2. & c. ex lris. d frigi. & male. Nō tn̄ ppter tale ipedimētū/ nisi eēt olno notoriū/ sepabūt cōiuges statī: sed cohitabūt sil' trienio. p⁹ qd iurabūt cū septia manu ppiquorū vel viciorū deficiētib⁹ ppinqs/ q nō potuerit cōmisceri. quo facto sepabūt. Tex. ē i c. laudabile. de frigi. & mala. & i l. i causis. cū auctē. seq. C. de repudijs. l ¶ Dimitte nobis debita nr̄a. Pro elucidatiōe istorū verborū text⁹ ē bn̄ notād⁹ in c. tres sunt. versi. est eni pnia. de peni. distin. 1. vbi dr. Est pnia hūiliū & bonorū fideliū pœna quotidiana: i qua pectora cōtūdim⁹ dicētes. dimitte nobis debita nr̄a. Neq; eni ea dimitti nobis volum⁹/ q̄ dimissa i baptismo nō dubitam⁹: sed illa vtiq; q̄ hūana fragilitate quia parua/ tn̄ crebra subrepūt. q̄ si collecta cōtra nos fuerit: ita nos grauabūt & opprimēt/ sicut vnū aliqd grāde pctm̄. Quid eni iterest ad naufragiū/ vtrū vno grādi fluctu nauis opiat & obruat: an paulati subrepēs aqua i setinā/ & p negligētiā culpā derelicta atq; cōtēpta ipleat nauē atq; submergat? ppter hęc ieiunia/ elemosynę/ & orōes iuigilāt: in qb⁹ cū dicim⁹/ dimitte nobis debita nr̄a/ manifestam⁹ nos hr̄e qd nobis dimittat/ atq; i his verbis hūiliātes alas nr̄as quotidianā quodāmō agere pniam nō cessam⁹. Hęc text⁹ q Augustini ē. Cui cōformis est text⁹ Chrysostomi. in c. de quotidianis. i prin. de peni. dis. 3. & i c. abhuc pfidi instāt. in fi. eadē dis. & in c. iterat. circa me. de cōse. distin. 2. m ¶ Sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Circa hęc verba vidēdus est textus in c. panem. de cōse. distin. 2. De quo textu dictum est supra in verbo debitor. Videndus est etiam textus in c. de quotidianis. de peni. distinc. 3. in fi. vbi dr. Quēadmodū dicitur veraciter/ dimitte nobis debita nostra/ quoniam non desunt quę dimittūtur: ita veraciter dicatur sicut & nos dimittimus debitoribus nostris/ id est fiat quod dicit/ quia & ipsa elemosyna est veniā petentibus olno ignoscere. Vltimo p maiori effectu istorū verborū notet textus in c. dixit dn̄s. de peni. distic. 4. vbi dr. Dixit dn̄s. Dimitte: & dimittet tibi. sed ego prius dimisi: dimitte vel postea. Nam si nō dimiseris/ reuocabo te:

¶ Si dimiseritis [n] hominibus peccata eorum (ait Ihesus) dimittet et vobis pater vester cœlestis delicta vestra: si autem non dimiseritis hominibus/nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Mat.6.b.

¶ Dñe permitte me (ait vn⁹ de discipulis ad Ihesū) primū ire/& sepelire patrē meū. Ihesus aūt ait illi. Sequere me: & dimitte [o] mortuos sepelire mortuos suos. Mat.8.c.

Dirigere. ¶ Dñe/deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. Psal.5.b

¶ Dirige me domine in veritate tua & doce me: quia tu es deus saluator meus/ & te sustinui tota die. 24.a

¶ Diriget [p] dominus mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. 24.b

¶ Legē pone mihi domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos. 26.d

¶ Vtinam dirigantur vie meę ad custodiendas iustificationes tuas! Tūc non confūdar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo φ didici iudicia iustitię tuę. 118.a

¶ Gressus meos dirige secundum eloquium tuum domine: vt non dominetur mei omnis iniustitia. 118.k

¶ Vir linguosus [q] non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu. 139.c

¶ Dirigatur [r] oratio mea sicut incensum in conspectu tuo domine: eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum. 140.a

¶ In omnibus vijs tuis cogita dominum: & ipse diriget gressus tuos. puer.3.a.

¶ Siplicitas iustorū diriget eos: & supplātatio peruersorū perdet illos. 16.b

¶ Cor hominis disponit viā suā: sed domini [s] est dirigere gress⁹ suos. pue.16.b

¶ Qui abscondit [t] scelera/non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea/misericordiam consequetur. 28.b.i fi.

Discedere. De vētre matris meę de⁹ me⁹ es tu: ne discesseris a me. Psal.21.b

¶ Discede ab iniquo: & deficient mala abs te. Eccl.7.a.

¶ Aduocatus a potentiore discede ex hoc enim magis te aduocabit. Eccl.13.a.

¶ His qui matrimonio iūcti sunt pręcipio (ait Paulus) non ego/ sed dominus: vxorem a viro non discedere [v]. Quod si discesserit: manere [x] innuptam/aut viro suo reconciliari/et vir vxorem non [y] dimittat. 1.cor.7.b

et quicquid dimiserā/replicabo tibi. n ¶ Si dimiseritis &c. Circa hanc sententiā videaē bo. tex. Augustini.ic.dixit dñs.de peni. distin.4.de qno dictū est .ī.annotatione prima. o ¶ Sine mortuos. &c. Id est dimitte terrenos hoies terrena sequi: et sequere cœlestia. put etiam iure humano admonentur oēs quibus pcęteris congruit dñm sequi/vt sunt clerici. Tex. est in c.1. & quasi per totū.ne cle.vel mo.& l.ii.cōsulta diualia. C.de testa. p ¶ Diriget mansuetos. De hac mansuetorū directione notabiliter loquitur textus qui Augustini est/in c.vos aūt.16.qsti.1.vbi dr. Si qua opera vestra (fratres) in ecclesia desyderauerit: nec elatione auida suscipiatis/ nec blādiēte desidia respuatis. sed miti corde obtemperetis deo cū māsuetudine: portantes eū qui nos regit/q dirigit in iudicio/qui docet māsuetos vias suas. nec ocium vestrū necessitatibus ecclesię pponatis. cui parturienti si nulli boni ministrare vellent: quomō nasceremini nō inueniretis. Hęc textus.
q ¶ Linguosus. Videaē q annotabuntur infra ī verbo linguosus.
r ¶ Dirigaē. Merito petimus vt orones nostrę in conspectu dñi dirigantur. Non eñ omnis oratio dirigiē: quia nōnunq̄ nobis nō profutura petimus. De quo videatur qd late notatur per glo. in clemen. vnica. in glo.ma.colū.ii.de reliq. et vene.sau.& dicetur infra in verbo oratio.
s ¶ Dñs est. Hinc dicit text⁹ in c.si eñ.colū.6.de peni. distinc.3. Nō est volētis neq currētis/sed dei miserentis & adiunātis: vt puenire valeamus ad calcē. t ¶ Qui abscōdit &c. Huic sentētię annotatū est supra in verbo cōfiteri. vbi videaē. v ¶ Nō discedere. Videaē qd annotatū est supra in verbo dimittere.k. x ¶ Manere innuptā. Iure humano/si vxor a viro discesserit auctoritate ppria: nō sufficit φ innupta velit manere/sed marito patēti dabet restitui/etiā si allegaret impedimentū legitimū ppter qd matrimoniū subsistere nō poterat. Tex est.in c.porro.de diuor.& in c.de illa.eodē ti. Quod si discessisset auctoritate ecclesię: ipsa volēs marito volenti restitueretē/sed nolēs nō cōpelleretē redire/nec marit⁹ nolēs acceptare. Tex.est in c.de benedicto.& in c.qd autē.32.questi.2.
y ¶ Nō dimittat. Supple auctoritate ppria. alias cōpelleret ad eā redire: nisi in casu q ponitē in c. significasti. de diuor. vbi (pręmisso φ quidam vxore sua sine iudicio ecclesię dimissa/ p eo φ suggestū sibi fuerat ipsam incestum cum quodā cōsanguineo suo cōmisisse viculo fuit ppter hoc excōicatiōis astrict⁹. Verū mulier nō cōtinuit/sed sobolē de alio viro suscepit: nec minus postulabat viro restitui/asserēs se ab ipso iniuste dimissā/& eidē sibi materiā adulterādi dadisse) dr. Cōsultationi tuę taliter rñdem⁹. φ si notoriū est mulierē ipam adulteriū cōmisisse: ad eā recipiēdā pfat⁹ vir cogi nō debet/nisi cōstaret ipm etiā cū alia adulteriū cōmisisse Hęc tex. Quod si iusta subsit cā dimittēdi/vt q̄a vxor fornicata ē: vir pōt eā auctoritate ecclię dimittere. vt visū est .ī. l verbo dimittere Immo nō solū pōt sed etiā debet dimittere. Sicut eñ crudelis & iniqu⁹ est q castā dimittit vxorē: sic fatu⁹ est & iniust⁹/q retinet meretricem. Patronus eñ turpitudis est: q celat viciū vxoris. Ita dicit tex. in c.1.32.qsti.1.& l c.dixit dñs.eadē cā & qsti. dicit tex. Cū vxor vnā carnē l aliā diuiserit/& se fornicatiōe a marito separauerit: nō debet teneri ne virū quoq sub maledicto faciat.dicēte scriptura. Qui tenet adulterā: stult⁹ ē & isipiēs. Et i c.si qs vxorē.eadē cā & q.dicit tex. Si qs vxorē suā scit adulterā/& nō vult dimittere eā/sed in matrimonio habere: trib⁹ annis pœniteat. Pręmissa pcedūt vbi marit⁹ vere & p certo sciret vxorē adulterā: vt q̄a eā i adulterio dephēdisset. quia postea retinēdo eā secū/cōtrahit crimē lenocinij. vt est casus rotundus in l.2.in princi. C.de adul. secus si nesciret pro certo: sed tantum suspicaretur adulteram. Ex hac enim suspitione si violenta sit/q̄uis possit a marito peti separatio (vt est tex. in d.c.dixit dñs. in princi.32.questi.1. et in aucten. vt liceat matri & auię.§.fi.) tamen non tenetur petere. Textus est in d.l.secunda, in fine. C.de adulte.

quia potest obnubilare patiētiā suā prętextu incredulitatis: vt ibidē dicit glosa in verbo suspectam. Secundo ꝓmissa procedūt: vbi vxor in adulterio perseueraret. ꝙ si adulterij sui eā pœniteat: potest maritus eā q̄uis adulteram retinere. Suadetur tñ ei: ꝙ sępe mulieri ad adulteriū redeūti/ & dicenti se pœnitere/ non credat. De hoc est textus apertus in c. 2. de adulte. z ¶ Si qua mulier fidelis. Pro bona huius sentētię Apostoli elucidatione notetur text⁹. in c. q̄to. de diuor. vbi dr. Distinguimus an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam cōuertatur/ vel ex duobus fidelibus alter labat in heresin/ vel decidat in gētilitatis errorē. Si em̄ alter infideliū coniugū ad fidem catholicā conuertatur/ altero vel nullomodo/ vel nō sine blasphemia diuini nois/ vel vt eū pertrahat ad mortale peccatū ei cohabitare volēti: qui relinquit/ ad scda si voluerit vota transibit. Et in hoc casu intelligit qd ait Apostolus. Si īfidelis discedit/ discedat: frater em̄ vel soror non est subiectus in hmōi. Si vero alter fideliū cōiugū vel labatur in heresin vel trāseat ad gētilitatis errorem; nō credimus ꝙ in hoc casu is q relinquitur/ viuēte altero possit ad scdas nuptias cōuolare/ licet in hoc casu maior appareat cōtumelia creatoris. Nam etsi matrimoniū verū inter infideles existat: non tñ est ratum. inter fideles autē verum & ratum existit: quia sacramētū fi dei qd semel est admissū/ nūq̄ amittitur/ sed ratū efficit coniugij sacramētū/ vt ipsum in cōiugib⁹ illo durāte perduret. Nec obstat ꝙ a quibusdā forsan obijcitur/ ꝙ fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa priuari: cū in multis casib⁹ id cōtingat/ vt si alter coniugū incidarur. Per hanc autē responsionē/ quorundā malitię obuiat: qui in odiū coniugum vel qn̄ sibiiuuicē displicent/ si eas possent in tali casu dimittere/ simularent heresin vt ab ipsa nubentibus coniugibus resilirent. Hęc textus. Cui cōformis est text⁹ in c. gaudemus. versi. qui autē secundū ritū suum. eodem ti. de quo textu dictum est supra in verbo dimittere. k. De hac etiam materia sunt plures textus. 28. questi. 1. per totū. quos nō transcribo: quia textus in d. c. q̄to. satis resoluit hanc materiā.

1. Cor. 7. c ¶ Si qua mulier z fidelis habet virum infidelem/ & hic consentit habitare cum illa: non dimittat [a] virum. Sā̄ctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem: & sā̄ctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filij vestri immundi essent: nunc autē sancti sunt. Quod si infidelis discedit [b]: discedat. Non enim subiectus est frater vel soror in huiusmodi. &c.

1. tio. 4. a ¶ In nouissimis temporibus discedent quidam a fide/ attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in hypocrisi loquentium mēdacium/ & cauteriatā [c] habētiū suam conscientiam/ prohibentium nubere/ abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiēdum cum gratiarū actione fidelibus/ & his qui cognouerunt veritatē. Et latius s. in verbo cib⁹.

Deu. 4. b. **Discere.** ¶ Dominus loquutus est mihi (ait Moyses) dicens Cōgrega ad me populum Israel: vt audiant sermones meos/ & discant timere me omni tempore quo viuent in terra/ doceantq; filios suos.

Deut. 5. a ¶ Audi Israel (ait Moyses) cerimonias atq; iudicia quę ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea/ & opere [d] complete.

Deu. 17. d ¶ Postq̄ sederit rex [e] in solio regni sui: describet sibi deuteronomiū legis huius in volumine/ accipiens exemplar a sacerdotibus leuiticę trib⁹/ et habebit secum/ legetq; illud omnibus diebus vitę suę/ vt discat timere dominum deum suum/ & custodire verba & cerimonias ei⁹ quę in lege precepta sunt.

psal. 118. a ¶ Confitebor tibi domine in directione cordis: in eo ꝙ didici iudicia iustitię tuę.

puer. 17. c ¶ Qui euitat discere [f]: incidet in malum.

Eccēs. 1. d ¶ Ecce magn⁹ effectus sum (ait Ecclesiastes) & pręcessi omnes sapien=

a ¶ Non dimittat. Hęc verba cōsilij sunt/ nō pręcepti. Potest em̄ fidelis mulier petere vt separetur a viro infideli: & ecōtra vir fidelis/ vt separetur ab vxore infideli. sed neuter eoꝝ tenetur illam separationē petere. Ita hęc verba sentit esse declaranda textus in c. idolatria. in princi. 28. questi. 1. vbi dicit. Idolatria quam sequunt infideles/ & q̄libet noxia superstitio: fornicatio est. Dñs aūt permisit causa fornicationis vxorem dimitti. sed quia permisit & nō iussit: dedit Apostolo locū monendi/ vt qui voluerit non dimittat vxorē infidelem/ cū quo sic fortassis possit fidelis fieri. Hęc tex. Vel hęc verba sunt ꝓhibitiua ꝓprij iudicij/ nō autē iudicij ecclesię. i. volūt ꝙ fidelis infidelē non dimittat iudicio suo: q̄uis bene possit dimittere iudicio ecclesię. Alias si iudicio ꝓprio dimiserit: cogitur ad eū reuersum ab infidelitate redire. Secus si dimiserit iudicio ecclesię: quia ad ipsum q̄uis ab infidelitate reuersum redire non cōpellitur. Tex. est vbi hęc omnia probantur/ in c. de illa. de diuor. b ¶ Discedit discedat. Hęc verba declarat tex. in c. si infidelis. in prin. 28. questi. 1. vbi dr. Si infidelis (dicit Apostolus) discedat: nō est seruituti subiectus frater aut soror in hmōi. id est si infidelis noluerit esse cū coniuge sua fideli: hic cognoscat fidelis suam libertatē/ nec ita se subiectū putet seruituti/ vt ipsam dimittat fidē/ ne coniugem amittat infidelē. Hęc tex. Qui dum dicit/ Si infidelis noluerit &c. est intelligēdus vt dicat infidelis nolle siue nolit simpliciter habitare cū fideli/ siue velit sed nō sine contumelia creatoris. Istā declarationē sentit tex. in allegato c. q̄to. de diuor. de quo dictū est supra. z. c ¶ Cauteriatam. id est vulneratā/ vel adustam ignoto erroris cauterio. Ita exponit glosa in c. didici. in verbo cauteriatā. 1. questi. 7. d ¶ Et opere complete. Non enim scire sufficit: nisi & ea quę sciuntur/ opere compleantur. & ideo seruus qui scit voluntatem domini sui/ & facit nō digna: plagis vapulabit multis. Seruus vero qui nescit voluntatem dñi sui/ & facit nō digna: plagis vapulabit paucis. Dicit textus post euāgelium in c. ea vindicta. paulo post prin. 23. questi. 4. e ¶ Rex. Videant quę huic sententię annotabunt infra in verbo rex. f ¶ Euitat discere. De istis qui discere euitant seu negligunt/ loquit textus in c. fi. in fi. 38. distinc. vbi dr. Qui rebelliter viuit/ & discere atq; agere bona recusat: magis diaboli q̄ Christi membrum esse ostenditur/ & potius infidelis q̄ fidelis esse monstratur. Et in c. de Cōstantinopolitana. circa prin. 22. distin. dicit tex. Stultus est qui se in eo primū existimat: vt bona quę viderit discere contemnat. Hinc Augustinus iuuenem alloquēs dicit. Iuuentutem tuā et ecclesiastici honoris rudimēta nequaq̄ contemno. Senex enim a iuuene/ & episcopus tot annorum a collega necdum anniculo paratus sum doceri. Et in l. apud Iulianum. ff. de fideicom. liber. refertur de quodam qui de se loquēs dicebat. Etiam si alterum pedem in tumulo haberem: adhuc discere vellem.

tia qui fuerunt ante me in Hierusalem: & mens mea contēplata est multa sapienter/ & didici/ dediq; cor meū vt scirem prudentiam atq; doctrinam: erroresq; [g] & stultitiam [g].

¶ Ad vos o reges [h] sunt hi sermones mei: vt discatis sapientiam/ & non excidatis. Sapię.6.b

¶ Sapientiam sine fictione didici: & sine inuidia communico [i]/ & honestatem illius non abscondo. Sapię.7.b

¶ Ante iudicium para iustitiam tibi: & anteq̄ loquaris [k]/ disce. Eccl.18.c

¶ Vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit enarrabit intellectum. Eccl.34.b

¶ Misereamur [l] impio: & non discet iustitiam facere. Esa.26.b.

¶ Discite [m] a me (dicit Christus) quia mitis sum & humilis corde. Mat.11.d

¶ Ego (inquit Paulus) didici in quibus sum sufficiens esse. Phil.4.c

¶ Fidem & bonam conscientiam quidam repellentes/ circa fidem naufragauerunt: ex quibus est Hymeneus & Alexander/ quos tradidi [n] sathanę: vt discant non blasphemare. 1.tio.1.id

¶ Si qua vidua filios aut nepotes habeat: discat primum domum suam regere/ & mutuam vicem [o] reddere parentibus. 2.tio.5.a.

g ¶ Erroresq; & stultitiam. Quomodo seu ad quem finem liceat errores & stultitiā .i. libros errantiū & stultorum seu libros stultos & erroneos discere: videat textus in c. turbat. 37. distin. vbi dr̄. Turbat acumē legentiū & deficere cogit qui eos a legendis secularibus libris omnimodis existimat prohibendos: in quibus si qua inuēta sunt vtilia quasi sua sumere licet. Alioquin Moyses & Daniel/ sapiētia & litteris ęgyptiorū chaldęorūq; non paterētur erudiri: quorum tn̄ superstitiones simul & delicias horrebāt. & in c. legimus .2. eadē distin. dr̄. Legimus aliqua ne negligantur/ legimus ne ignoremus/ legimus non vt teneamus sed vt repudiemus. & in c. qui de mēsa. eadē disti. dicit tex. Quidā discunt aliqua nō vt sequantur: sed vt iudicēt atq; cōuincāt. Vel vt dicit tex. i d. c. turbat in fi. quidā legūt gētilium libros: vt errores ipsorū legēdo detestentur/ et vtilia quę in eis inueniunt/ ad vsum sacrę eruditionis deuoti vertant. Quod si alio fine puta ex sola curiositate vel alio fine deteriori discerētur errores/ vel hereticorum aut gētiliū libri: non essent qui sic discerent/ inculpabiles. Hinc legimus de beato Hieronymo/ q̄ cū libros legeret Ciceronis: ab angelo est percussus/ eo q̄ vir Christianus paganorū figmentis intēderet. Hinc etiā filius ille prodigus reprehendit: qui de siliquis quos porci mādūcabāt/ ventrē suū repleri cupiebat. prout hęc recitantur per textum in c. legimus .1. 37. disti. Et ita potest loqui textus in l. culpa. C. de male. & mathe. vbi dr̄. Culpa similis est: tam phibita discere/ q̄ docere. & in l. quicūq; in fi. C. de hęre. vbi legentes discendi studio/ hereticorū libros: decē libris auri fisco applicandis puniuntur.

h ¶ Videantur quę de regum eruditione annotabuntur in verbo rex.

h ¶ Cōmunico. De Sapientia cęteris cōmunicāda: facta est annotatio huic sentētię supra in verbo cōicare. sed ibi dictis addatur: q̄ istud/ scilicet sapiētiā discitam cōicare/ competit presertim ecclesiasticis. prout est bo. tex. in c. his igitur. in fine. 23. distin. vbi dicitur. Tales debent esse qui diuinis cultibus sese mācipandos studēt: scilicet vt dum scientię operam dant/ doctrinę gratiā populis administret.

k ¶ Anteq̄ loquaris disce. Similis est sentētia Hieronymi in c. sic viue. 16. q̄sti. 1. vbi dicitur. Multo tempore disce q̄ postea doceas. Hinc dicit textus in c. relatū. 37. distin. Diligenter obseruādū est: vt lex dei cū legitur/ non secundū ppriam ingenij virtutē vel intelligentiā legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis quę possunt trahi ad eū sensum quem sibi vnusquisq; sponte presumpserit: sed non oportet. nō enim sensum extrinsecus alienū & extraneū debetis quęrere/ vt quoquomodo ipsum ex scripturarū auctoritate confirmetis: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis oportet. Et ideo sciētiam oportet ab eo discere scripturarū/ qui eam a maioribus secundū veritatē sibi traditam seruat: vt & ipse possit eam quā recte susceperit/ competenter asserere. Cum em̄ ex diuinis scripturis integram quisq; & firmā regulam veritatis susceperit: absurdum nō erit si aliquid etiam ex eruditione cōmuni ac liberalibus studijs quę forte etiam in pueritia attigit/ ad assertionem veri dogmatis conferat. Ita tamē: vt vbi vera didicit/ falsa & simulata declinet. Hęc textus.

l ¶ Misereamur impio. &c. Quod misericordia impio exhibita/ sibi noceat vt hic dicitur: est etiā bonus textus in c. ne amisso. 23. q̄sti. 4. vbi dr̄. Ne sis pauperi in mala causa misericors. cuius si parcis sacello percutis cor: & tanto nequiorē reddis q̄to iustū sibi fauere videt. Quod vero talis misericordia etiam alijs noceat: textus est in c. est iniusta. in fine. 23. q̄sti. 4. vbi dr̄. Nonne iudex cū indulget indignos ad prolapsionis contagiū prouocat vniuersos (facilitas enim venię: incentiuū tribuit delinquendi. Hęc tex.

m ¶ Discite a me. Pro effectu huius sententię: videndus est bonus textus in c. qui scit. 2. questi. 6. vbi dr̄. Qui scit se quibusdam prepositū/ nō moleste ferat aliquē sibi esse prelatum: sed obedientiā quā exegerit/ etiam ipse depēdat. & sicut nō vult grauis oneris sarcinas ferre: ita non audeat alijs importabile pōdus imponere. Discipuli em̄ sumus humilis & mitis magistri: dicētis/ discite a me quia mitis sum & humilis corde. Hęc tex.

n ¶ Tradidi Sathanę. Tex. est de hac per Paulū punitione facta loquens in c. quid crudele in fi. 23. questi. 4. vbi dr̄. Apostolus nō crudeliter sed amicabiliter tradidit hominē sathanę in interitū carnis: vt spiritus eius saluus sit in die dn̄i nostri Ihesu Christi. tradidit & alios vt discerent non blasphemare. Hęc tex. Quid autē sit hoiem tradere sathanę: declarat texts Hieronymi in c. audi. 11. questi. 3. vbi dr̄. Dupliciter etiā nūc tradunt hoies de ecclesia in potestatem zabuli. Primo cū delictum alicuius manifestū sit ecclesię/ et de ecclesia per sacerdotem pellitur: vt notatus ab oībus/ erubescat & cōuertatur. Secūdo cū peccatū eius nō est manifestū hoibus: deus autē qui videt in abscondito/ perspiciens eius mentē & aīm vicijs ac passionibus seruiētem/ & in corde eius non se diligi/ sed aut auaritiam aut libidinem aut iactantiam vel alia huiusmodi/ istum talem dn̄s tradidit sathanę. Quomodo autem tradidit eum sathanę? Discedit a mente eius/ & auertit se & refugit a cogitationibus eius malis & desyderijs eius indignis: & relinquit domū eius vacuam. Hęc textus. Ideo aūt per excommunicationem & per peccatum dicitur homo tradi sathanę: quia excōmunicato & malo homine diabolus vtitur velut pecore suo/ siue in eis habet diabolus potestatem velut in pecore suo. Ita dicit tex. in c. miramur. in fi. 24. questi. 1. et est in glo. in d. c. audi. in verbo sathanę.

o ¶ Mutuam vicem. De mutua vice parētibus reddenda/ est bo. tex. in l. siquis a liberis. in prin. & §. vtrū aūt. ff. de liber. agnos. vbi pbat q̄ sicut filij inopes a parētibus diuitibus: ita parētes inopes a filijs diuitibus alendi sunt.

p ¶ Sciens a quo didiceris. Id est cognoscens/ & gratias agēs ei a quo didicisti. Ista declaratio pbatur per notabilē textū in c. reuertimini. in fine. 16. questi. 1. de quo textu videat supra in verbo cōicare. in pria annotatione.

q ℭ Vt nō sint infructuosi. Tales infructuosi: dicunt arbores infructuosę/ ad quarū radices securis dicitur esse posita. tex. est in c. quis in fi. de deci. & in c. alia. in prin. 16. questi. 1. r ℭ Super magistrū. Pro effectu horum verborū videatur notabilis textus in c. qualis. 8 questi. 1. vbi dicitur. Qualis erit ędificatio discipuli: si itelligat magistro se esse maiorem? Vnde nō solū episcopi/ presbyteri/ & diacones debent magnopere puidere vt cunctū populū cui psident/ cōuersatione/ sermone ac scientia/ pręeant: verūetiam & inferioe gradus/ exorcistę/ Lectores/ Custodes ędiū/ Acolythi/ & oēs omnino q domui dei deseruiūt. quia vehementer ecclesiā destruit: meliores laicos eē q clericos. Hęc text⁹. Et dicit text⁹ in sacerdotes. 6. qsti. 1. Populus a sacerdotibus docendus est & corripiēdus: non ipsi ab eo/ quia nō est discipulus sup magistrū. Et i c. oues. eadē causa & qsti. dr. Oues pastorē suū non reprehendant/ plebs epm non accuset: quia nō est discipulus supra magistrum.

1. Tio. 3. d. ℭ Permane in his quę didicisti/ et credita sūt tibi: sciēs a p quo didiceris.

Titū. 3. d. ℭ Discant & vestri bonis operibus pręesse (ait Paulus ad Titum) ad vs⁹ necessarios: vt non sint q infructuosi.

Hebr. 5. d ℭ Cum Christus esset filius dei/ didicit ex his quę passus est obedientiā: et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi/ causa salutis ęternę/ appellatus a deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech.

Mat. 3. c. **Discipulus.** ℭ Non est (ait Christus) discipulus super r magistrū: nec seru⁹ super dominum suum. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius: & seruo sicut dominus eius.

Mat. 12. a ℭ Abijt Ihesus per sata sabbato: discipuli s autem eius esurientes/ coeperunt vellere spicas & manducare. Pharisei autem videntes: dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciūt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Nun legistis quid fecerit Dauid quādo esurijt/ & qui cum eo erant? quomō itrauit i domū dei/ & panes ppositiōis comedit quos nō licebat ei edere/ neq; his q cū eo erāt/ nisi solis sacerdotib⁹/ &c. Et. i. sabbatū.

Mat. 26. f ℭ Discipuli omnes relicto Ihesu fugerunt.

Luc. 5. f ℭ Quare discipuli Ioannis (dixerunt Scribę & Pharisei ad Ihesum) ieiunant frequenter/ & obsecrationes faciunt similiter & Phariseorum: tui autē edunt et bibūt? Quibus ipse ait. Nunquid potestis filios sponsi dū cū illis est sponsus: facere ieiunare? Venient autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus: tunc ieiunabunt in illis diebus.

Luc. 14. f ℭ Si quis venit ad me (ait Christus) & non odit t patrē suum & matrē/ et vxorem & filios et fratres & sorores/ adhuc autem & animam suam: nō potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suā/ et venit post me: non potest meus esse discipulus.

Ioā. 13. d. ℭ In hoc cognoscēt omnes (ait Ihes⁹ discipulis suis) quia discipuli mei estis/ si dilectionem habueritis inuicem.

Ioā. 18. d. ℭ Pontifex interrogauit v Ihesum de discipulis suis: et de doctrina ei⁹. &c. Vt infra Ihesus.

Ioā. 19. e. ℭ Cum vidisset Ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat: dixit matri suę. Mulier x: ecce filius tuus. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit y eam discipulus in suam.

Ioā. 19. g. ℭ Rogauit Pilatū Ioseph ab Arimathia/ eoq; esset discipul⁹ Ihesu/ occultus z autem propter metum Iudęorum: vt tolleret corpus Ihesu. &c.

s ℭ Discipuli &c. De hac hystoria annotatū est. s. i verbo Dauid. 1 si. vbi videat. Cętera annotabūt i verbo sabbatū

t ℭ Qui non odit & cętera. Qui non odit. id est q nō postponit amorē patris/ matris/ filioꝝ/ &c. amori dei. Ita declarant hęc verba per glo. 24. questi. 1. in princi. in versi. Itē qui nō odit. Et ideo si quis cū patre/ matre/ filio/ fratre/ aut sorore/ sine contumelia creatoris cohabitare nō possit: patrē/ matrē/ filios/ fratres/ & sorores/ debet dimittere. c. si infidelis. 28. qsti. 1.

v ℭ Interrogauit Ihesum de discipulis. De discipulis suis poterat Ihesus iterrogari: qa magister phibere debet testimoniū de vita & doctria discipuli. prout est bonus textus in l. nemini. circa mediū. C. de aduo. diuer. iudiciorum. & glo. in c. 1. in verbo magistrū. 12. qsti. 1. Et ideo quādo aliquis discipulus est pmouendus ad doctoratū: debet pñtari a magistris seu doctorib⁹ suis/ q de ei⁹ peritia debēt cū iuramēto deponere. Ita Panor. in c. pposuisti. in fi. de pba. & Bar. in phe. ffoꝝ. in prin. Et ita seruat Papię. vbi gradū sum adeptus/ q̄uis nō ita seruet Padue/ neq; Senis/ neq; Pisis/ neq; Florētię. put do. me⁹ Deci⁹ refert in d. c. pposuisti. in fine. subiungens se scire quia in illis quatuor vniuersitatib⁹ publico interpretandorum iurium munere functus est prout etiam me audiēte fungebatur in celeberrima Papiensi (quam alij Ticinensem vocant) Achademia in anno domini quingentesimo septimo/ quingētesimo octauo/ quingētesimo nono/ & quingentesimo decimo supra millesimum.

x ℭ Mulier. Sic ergo mlieris appellatio/ nedū corruptę sed etiā virgini cōpetit: cū virginū flos & liliū/ Christi mr/ mulier appellet. Et ita etiā iura hūana virginē appellāt aliqñ mulierē. put ē casus i l. mulieris. ff. de ver. signi. & notat glo. in c. mulier. 22. qsti. 2.

y ℭ Accepit eā in suā. Vel quia Ioseph passiōis tpe iā defunct⁹ erat vt dicebat Petrus comestor. put refert glo. in c. si em. 27. qst. 2. Vel qa Ioseph nūq̄ cognouerat eā. Nā si vir iust⁹ eā cognouisset: nū q̄ a se discedere passus esset. Nec dñs q vxorē pceperat a viro nō recedere nisi cā fornicatiōis/ cōmēdās eā discipulo/ auctor diuortij fuisset. put dicit Ambrosi⁹ relat⁹ p tex. i c. qd autē. circa fi. 27. qsti. 2. Et qa si cognouisset eā/ & loco habuisset vxoris: quō illā dñs quasi absq; solatio & nihil penit⁹ hñtē discipulo cōmēdasset/ iubes illi vt eā recipet in suā. Ita dicit tex. in d. c. si em. eadē cā & qsti. q in illis verbis quasi absq; solatio & nihil penit⁹ hñtē/ satis videt pbare opinionem Petri manducatoris/ q scilicet passionis tempore Ioseph decessisset. et ita sentit ibi Archidiaconus.

z ℭ Occultus. Vbi periculum immiuet in assertione suę professionis seu cultus: non tenetur quis suum cultum prodere. Et nihilominus cultus suus q̄uis occultus sibi prodest/ nisi forsan interrogaretur. quia tunc non obstante periculo/ cultum suum debet profiteri. quia corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutē. prout hęc notabiliter probantur in c. primum. in princi. 22. questi. 2.

Et latius infra in verbo Ioseph ab Arimathia.

¶Dixit Ihesus Petro: sequere me. Conuersus Petrus vidit illum disci-
pulum quem diligebat [a] Ihesus sequentem/qui et recubuit [a] in cœna su Ioã. vltio in fine.
per pectus eius: & dixit. Domine: quis est qui tradet te? Hũc ergo cum
vidisset Petrus: dixit Ihesu. Domine: hic autẽ quid? Dixit ei Ihesus. Sic
eum volo manere donec veniã. Quid [b] ad te? Tu me sequere. Exijt er-
go sermo iste inter fratres: quia discipulus ille non moritur. Et non di
xit ei Ihesus non moritur: sed sic eum volo manere donec veniam/quid
ad te. Hic ẽ discipul⁹ ille qui testimoniũ perhibet de his: & scripsit hęc.

Disciplina & disciplinatus.

¶Cor eorũ lõge fecisti a disci- Iob.17.a.
plina [c]: propterea non exaltabuntur.

¶Apprehendite disciplinam: nequando irascatur dominus/& pereatis Psal.2.c.
de via [d] iusta.

¶Disciplina tua domine correxit [e] me in finem: & disciplina tua ipsa Psal.17.e
me docebit.

¶Bonitatem [f]/et disciplinam/& scientiam [f]/doce me domine: quia man Psal.118.i
datis tuis credidi.

¶Audi fili mi disciplinã patris tui/& ne dimittas legẽ matris tuę: vt ad- Prover.1.a.
datur gratia capiti tuo.

¶Disciplinam domini fili mi ne abijcias: nec deficias cum ab eo corri- Prover.3.b.
pieris. Et latius supra in verbo corripere.

¶Impius morietur quia non habuit disciplinam: & in multitudine stul Prover.5.11
titię suę decipietur.

¶Qui diligit [g] disciplinam/diligit scientiam: qui autem odit increpatio 12.a.
nes/insipiens est.

¶Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit 13.c.
arguenti glorificabitur.

¶Audi consiliũ/& suscipe disciplinã: vt sis sapiens in nouissimis tuis. 19.c.

¶Stultitia colligata est in corde pueri: & virga disciplinę fugabit eam. 22.c.

¶Noli subtrahere [h] a puero disciplinam: si enim percusseris eũ virga [h]/ 23.b.
non moriet̃. Tu virga [h] percuties eũ: & animã eius de inferno liberabis.

¶Sapiẽtiam et disciplinã qui abijcit/infelix est: & vacua est spes illorũ. Sapię.3.c.

a ¶Quem diligebat qui et recubuit. Circa hęc verba videat̃ notabilis textus in c. legim⁹. colũ.2.93. disti. vbi textus citare volens auctoritatẽ Ioãnis apostoli & euãgelistę de quo hęc sententia loquitur/dicit. Clangat tuba euãgelica filius tonitrui quem Ihesus plurimũ amauit: qui de pectore saluatoris/doctrinarũ fluenta potauit. Hęc tex.

b ¶Quid ad te? Glo. in c. si. in verbo vtiliter. 23. questi. 1. dicit ꝙ si episcopus alicui precipiat ire Romã/ pro vtilitate ecclesię/qui se excuset/dicens/ Mittatis illũ qui ditior me est: respondeat ei episcopus sicut Christus respõdit Petro. Cum eñ dñs diceret Petro. Tu me sequere: respondit Petr⁹. Dñe hic aũt qd? demonstrato Ioãne. & dixit ei dñs. qd ad te? sic eũ volo manere donec veniam. Hęc glo.

c ¶A disciplina. Pro annotatiõe huius sentẽtię & cęterarum sub hoc verbo cõprehensarum: notandũ venit id quod de disciplina scribit Archidiaconus in c. consuetudo. colũ.2. in princi. 1. distin. vbi dicit post Hugonem de sancto Victore quem allegat/ꝙ disciplina est bona & honesta conuersatio: cui parũ est non male facere/ sed studet etiã in his quę bene agit/ irreprehensibilis apparere. & vt dicit Isidorus/disciplina a discẽdo nomẽ accepit. vñ et scientia dici potest. vñ dicit Augustinus ꝙ disciplina est rerũ quarũcũꝗ scientia. Hęc Archi.

d ¶De via iusta. Etiam in via iusta debet adesse disciplina. i. scientia recte operandi: vt scilicet non solũ ea fiant q̃ iusta sunt/sed etiam fiãt iuste/quia deus nõ est remunerator noim sed aduerbiorum. dicit glossa in c. 1. de collu. de teg. & satis late dictũ est supra ĩ verbo dextra. sup illud. Nõ declines ad dextram neꝗ ad sinistram. Vt etiã ea quę iusta sunt prudenter fiant/ nec cũ mollicie nimia nec cũ nimia seueritate: quia disciplina vel misericordia multum destituitur: si vna sine altera teneatur. sed circa subditos inesse debet & iuste consulens misericordia/& pie sequens disciplina. Ita dicit textus in c. disciplina. in princip. 45. distinc.

e ¶Correxit. Disciplina sumitur aliquando pro correctione: prout est textus cum glo. in verbo disciplinã. in c. quidam. 5. qsti. 1.

f ¶Bonitatem &c. Quia non solum sufficit in presenti a peccatis abstinere/sed de preteritis oportet dolere/& a futuris cauere: ideo hac sententia monemur vt a deo bonitatem petamus respectu status presentis/ disciplinam respectu preteriti/& scientiam respectu futuri. Hęc declaratio probatur in c. non sufficit. de peni. distinc. 1. iuncto c. ille pœnitentiam. de peni. distinc. 3. dicit enim textus in d. c. non sufficit. Non sufficit mores in melius commutare/et a preteritis malis recedere: nisi etiam de his quę facta sunt satisfaciat domino per pœnitentię dolorem/ per humilitatis gemitum/per contriti cordis sacrificium/cooperantibus elemosynis & ieiunijs. Textus autem in d. c. ille pœnitentiam. dicit. Ille pœnitentiam digne agit: qui sic preterita mala deplorat/ vt futura iterum non committat.

g ¶Qui diligit disciplinam diligit scientiam. Possunt hęc verba etiam referri ad eum qui dat disciplinam: vt velint ꝙ qui alijs dat disciplinam. i. qui alios delinquentes corripit/ diligit. i. debet diligere sciẽtiam. i. vt nõ solũ puniant̃ q delinquũt: sed etiã vt instruãtur. Et ita intelligẽdo/ text⁹ est huic sentẽtię sic declaratę cõformis in c. ad fidẽ. 23. qsti. 5. vbi circa prin. dr̃. Vltrix male viuẽdi disciplina ꝑpostera est: nisi cura ꝓcedẽs bene viuẽdi doctrinã ꝓtẽdat.

h ¶Noli substrahere. Erãt qdã dicẽtes hoiem puersum esse suę relinquẽdũ volũtati/& ab eo disciplinã substrahẽdã: quos Augustin⁹ ĩ c. displicet. 23. qsti. 4. varijs ĩnijs ĩprobãs/ hac ꝑ cęteris adijcit. dicit eñ ibi text⁹. Si volũtas mala semp suę ꝑmittẽda est libertati: quare monet̃ pr̃ in scripturis sc̃tis filiũ dur̃ nõ solũ verbis corripe/sed etiã latera ei⁹ tũdere/ vt ad bonã disciplinã coact⁹ ac domit⁹ dirigat̃. vñ idẽ Salomõ ait. Tu ꝑcutis eũ virga: aiam aũt ei⁹ liberas a morte. Hęc tex. De hac etiã Salomõis snia est text⁹ clar⁹ in c. cũ beat⁹. versi Salomõ. 45. distin. Et ꝓ accõmodãda ad bonũ effectũ hac snia/ est tex. ĩ c. ea vindicta. circa me. 23. qsti. 4. vbi dr̃. Ea volũtate qs aliũ vidicet/ qua pr̃ paruulũ suũ flagellat: quẽ tñ ꝑ ętatẽ nõ põt odisse. hinc eñ satis apparet posse peccatũ amore potius vindicari/ q̃ impunitum relinqui: vt illum quem vindicat non pœna miserum/sed correctione beatum esse velit.

i ¶ Disciplinę dei. Merito disciplina dicitur esse dei: quia tunc tantū ex correctiōe proficit homo/ cū miseretur deus atq adiuuat. qui facit quos voluerit etiam sine correctione proficere: prout dicit notabilis textus in c. sicut nō est. 23. questi. 4. in fi. Et in c. sicut. in fi 47. distin. dicit tex. Cū gressus hoīs a dn̄o dirigātur/ nec sint in homine vię eius: corripere quidē potest/ corrigere autē nō valet. pulsare potest: nō aperire. manus cōprimere: nōn aīm mutare.

k ¶ Cibaria & virga & onus asino. His verbis instruimur: quā corporis nostri curā debeam⁹ gerere. Tria em̄ sunt ei a nobis puidēda. Primo cibaria. i. necessaria ad vitę sustētationē. Odio em̄ habet dn̄s rapinā i holocaustū. De rapina vero holocaustum offert: qui tēporali bonorum siue ciborū nimia egestate vel māducādi vel somni penuria corpus suum immoderate affligit. put notabiliter dicit textus Hieronymi in c. nō mediocriter. in fi. de cōse distin. 5. Secundo virga puidēda est corpori. i. correctio seu castigatio per opera pœnitentię. Hinc dicebat Paulus, Castigo corpus meū: & in seruitute redigo. c. si Paulus. 32. q̄sti. 5. Tertio puidendū est onus. i. exercitiū bonorum operū: quia fides sine operib⁹ mortua est. Istā declarationē ad hāc sententiā sentit text⁹ cū glosa in c. charitas est vt mihi videtur. versi. corpus. de peni. disti. 2. vbi dicit textus. Corpus nostrū quia pars nostri est: ad hoc nobis diligēdum est/ vt saluti eius ac fragilitati naturaliter cōsulam⁹/ & agam⁹ quaten⁹ spiritui nostro ordinate subiectum/ ad ęternā salutē excepta imortalitate & incorruptiōe perueniat. Hęc textus. vbi glo. ī verbo subiectum. dicit asino seu iumēto nr̄o. i. corpori tria esse exhibēda: saccū & sic onus/ paleā & sic cibaria/ & flagellū/ & sic virgā.

Sapię. 8. a ¶ Doctrix est sapientia disciplinę dei [i]: & electrix operum illius.

Ecci. 1. a ¶ Disciplina sapientię cui reuelata est/ et manifestata? & multiplicationē ingressus illius quis intellexit?

Ecci. 33. d ¶ Cibaria [k]/ et virga/ & onus asino: panis/ et disciplina/ et opus seruo. Operatur in disciplina/ & quęrit requiescere: laxa manus illi/ & quęrit libertatem.

Ecci. 40. d ¶ Vir disciplinatus et eruditus custodiet se.

. 41. c. ¶ Disciplinam in pace [l] conseruate.

vltimo. d. ¶ Appropiate [m] ad me indocti (ait sapientia) & congregate vos in domum disciplinę. Quid adhuc retardatis? Et quid dicitis in his? Animæ vestrę sitiunt vehemēter. Aperui os meū: & loquutus sum. Comparate vobis sine argento sapientiam/ & collum vestrum subijcite iugo eius/ & suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim inuenire eam. Videte oculis vestris: quia modicum laboraui/ & inueni mihi multam requiē. Assumite [m] disciplinam in multo numero argenti: & copiosum aurum possidete in ea.

Esa. 53. c. ¶ Disciplina pacis nostrę super [n] (Ihesum) & liuore eius sanati sumus.

Ephe. 6. a ¶ Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate [o] illos in disciplina/ et correctione domini.

Heb. 12. b. ¶ Fili mi noli negligere disciplinā domini: neq fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit [p] dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.

Heb. 12. c. ¶ In disciplina perseuerate: tanq̄ [q] filijs vobis offert se deus. Quis enim filius quem nō corripit pater? Quod si extra disciplinam estis/ cui⁹ participes facti sunt omnes [r]: ergo adulteri & non filij estis.

l ¶ ¶ In pace. Id est in verbis māsuetis & lenibus. Tametsi em̄ quidā dū disciplinā volunt impendere/ recedite (dicant) polluti/ recedite/ abite/ nolite nos tangere/ nobiscū nolite cōicare: talis tn̄ loquela non illuminat cęcū/ non sanat ęgrotū/ nō curat ifirmū/ sed magis occidit atq in desperationē periclitantē mittit. Ideo boni rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitatē pensantes: magis per humilitatis & māsuetudinis leuamentū student peccantes ab erroris laqueo eruere/ q̄ per austeritatē in foueā perditionis nutantes ppellere. Vnde doctor gentiū. Factus sum (inquit) infirmus infirmis. Hęc sunt verba Hieronymi in Hieremia: q̄ ponuntur in c. recedite. 45. distinc. de quibus dictum est etiam supra in verbo desperare.

m ¶ Assumite &c. Similē cōmonitionē & pmij ppositionē facit imperator specialiter de disciplina legali. in §. finali. in prohe. insti. iuncto. §. fi. in fi. in auten. de hęre. & fal. colla. 1 vbi dr̄. Sūma ope/ & alacri studio has leges nostras accipite/ & vosmetipsos sic eruditos ostēdite: vt spes vos pulcherrima foueat toto legitimo opere perfecto posse etiam nostrā remp. in partibus eius vobis credendam gubernari. leges enim: neminem in egestate viuere/ nec in anxietate mori permittunt.

r ¶ Super Ihesum. Hinc dicit textus in c. cum marthę. col. pe. de cele. missa. Absit a fideliū cordib⁹ error iste/ vt Christus nec vere mortuus sit/ nec vere resurrexerit: cum propheta de ipso testetur/ q vere languores nostros ipse tulit/ et dolores nostros ipse portauit.

o ¶ Educate illos in disciplina. &c. Hęc sententia pręsertim eos filios respicit: qui de Christi patrimonio seu beneficijs ecclesiasticis aluntur. Tales em̄: pręcęteris curare debēt patres in vera disciplina & correctione educari. Tex. est Hieronymi in c. legant. 37 distin. vbi dicitur. Legāt episcopi atq presbyteri qui filios suos sęcularibus erudiunt litteris/ & faciunt illos comœdias legere/ & mimorum turpia scripta cantare/ de ecclesiasticis sumptibus forsitan eruditos. et quod in corbanam virgo vel vidua vel substantiam suam totam effundens quilibet pauper obtulerat: hoc in calendarū strenam/ & saturnalium sportulam/ & mineruale munus/ grāmaticus & orator: aut in sumptus domesticos aut in templi stipes/ aut sordidum conuertit in lucrum. Heli sacerdos ipse sanctus fuit. sed quia filios suos non erudiuit in omni disciplina & correctione: supinus cecidit & mortuus est. Hęc textus. Cætera huic sententię & similibus de correctione filiorum loquentibus annotanda: videantur infra in verbo filius.

p ¶ Quem diligit castigat. Pro annotatione huius sententię: videantur ea quę circa eam scripta sunt supra in verbo castigare. & in verbo diligere.

q ¶ Tanq̄ filijs. Sicut deus nos punit vt filios/ seu more boni patris: ita Iudex eos quos punit/ debet vt filios i. officium in eos paternum exercēs/ punire. Tex. est in c. 1. versi. imple. 23. questi. 5. vbi dicitur. Imple Christiane iudex pij patris officium: sic succensere iniquitati memineris/ vt non in peccatorum atrocitatibus vlciscendi libidinē/ sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem.

r ¶ Omnes. Quod in oēs filios suos deus disciplinā exerceat: tex. est etiā bene notandus in c. nō oīs. versi. qs pōt nos ampli⁹ amare. 5. q̄sti. 5. De quo textu videat supra in verbo diligere. sup illud. Quē diligit dn̄s/ castigat. &c.

s ¶ Omnis disciplina. &c. Pro elucidatione hui⁹ sentẽtię per exemplũ familiare: videat bon⁹ tex. in c. nimiũ. 1. rñ. 23. q̃sti. 4. vbi dr̃. Si quisq̃ inimicũ suũ periculosis febribus phreneticũ factũ currere viderit in pręcipitiũ: nõne tũc potius malũ p malo redderet / si sic eũ ire permitteret / q̃ si corrigendũ curandumq; ligaret? & tñ tuuc ei molestissimus & aduersissim⁹ videretur qñ vtilissimus & misericordissim⁹ extitisset: sed plane salute reparata tãto ei vberius gratias ageret / q̃to minus sibi pepercisse sensisset. Hęc textus. t ¶ Disciplinatus. i. dest disciplinantis

¶ Ois disciplina [a] in pręseuti quidẽ videtur nõ esse gaudij sed mœroris: postea autẽ fructum paratissimum exercitatis per eã reddet iustitię. Heb. 12. d

¶ Quis sapiens & disciplinatus [t] inter vos? Ostendat [v] ex bona cõuersatione operationem suam in mansuetudine sapientię. Iaco. 3. c.

Discretio. ¶ Perfectorum est solidus cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habeãt sensus ad discretionem [x] boni ac mali. Et diffusius supra in verbo cibus. Heb. 5. iii

Discordia. ¶ Odit domin⁹ [y] eum qui seminat inter fratres discordias. Et infra in verbo odire puer. 6. c.

¶ Qui meditatur discordias / diligit rixas: & qui exaltat os suum / quęrit ruinam. puer. 17. c

¶ Qui prouocat rixas: producit discordias. pu. 30. iii

Discubitus. ¶ Cauete a scribis (ait Ihesus ad discipulos) qui volũt in stolis ambulare / et salutari in foro / & in primis cathedris sedere in synagogis / & primos discubitus in cœnis: qui deuorãt domos viduarũ sub obtentu prolixę orationis. Hi accipient [z] prolixius iudicium. Mar. 12. d

Dissimulare. ¶ Timor quem timebam euenit mihi (ait Iob) & quod verebar accidit: nonne dissimulaui [a]? nonne silui? nonne quieui? Et venit super me indignatio tua (domine) Iob. 3. iii.

¶ Fatuus statim indicatiram suã: qui autem dissimulat [a] iniuriam / callidus est. puer. 12. c.

¶ Misereris omnium domine: quia omnia potes / et dissimulas [b] peccata hominum propter pœnitentiam. &c. sapię. 12. d

seu correctoris officiũ gerẽs. Tali em̃: prę cęteris incũbit bene & laudabiliter conuersari. Tũ quia cui⁹ vita despicit / restat vt eius p̃dicatio contemnat. vt dicit Gregorius relatus per textũ ic. in fames. i ñ. 3. questi. 7. Tũ quia qui bene sederit sup cathedram / honorem accipit cathedrę: qui vero male sederit / iniuriã facit cathedrę. Ideoq; malus sacerdos / de sacerdotio suo crimen acquirit / nõ dignitatẽ: in iudicio enim suo sedet. Et si quidẽ bene vixerit / & bene docuerit: populũ istruit. Si male vixerit / & bene docuerit: sui solius condẽnator erit. Nam bene viuendo / & bene docendo / populũ instruit quomodo viuere debest: bene autẽ docendo / & male viuendo / deũ instruit quomodo seipm debeat condemnare. Ita dicit textus Chrysostomi ic. multi sacerdotes. 40. distin.

v ¶ Ostendat. Licet em̃ oĩbus duę res necessarię sint / bona cõscientia quo ad eos / & bona fama quo ad proximos (vt dicit textus in c. nolo. in princi. 12. questi. 1) tñ sapiẽtib⁹ & disciplinatis illę duę res sunt potissimũ necessarię / vt satis patet ex supradictis in annotatioe p̃xima. Et ideo episcopus cui correctionis incũbit officiũ (c. irrefragabili. in prin. de offi. ordina.) debet habere odorẽ famę. i. bonũ testimoniũ & ab hijs qui sunt intus & ab hijs qui sunt foris / vt cortina cortinã trahat. Ita dicit textus in c. vnico. col. t. de sacra vncti. x ¶ Ad discretionẽ. Discretio etiam iure humano vbertim cõmendat. dr̃ em̃ esse mater oĩm virtutũ. put est textus clarus in c. p̃sentiũ. circa medium. 1. q̃sti. 5. & in c. 2. de offi. custo. & est necessaria p̃sertim prędicatori: ne scilicet indignis nõ intelligẽtibus / secreta mysteria reserare incipiat. c. si. §. pariter. 4. distin. & ne nõ solum praua: sed nec recta quidẽ nimie & inordinate ab eo p̃ferant. c. sit rector. col. si. 43. distin. Necessaria est etiã confessori in ligando & soluendo. vt est casus in c. si is qui. in si. 23. questi. 4. Omnibus autẽ necessaria est ad vitanda vitia / & virtutes amplexandas: vt est bonus textus in c. hinc etenim. col. 2. 49 distinc. y ¶ Odit dñs. Pro ratione huius dicti bon⁹ est textus in c. abijt Iudas. versi. multi hodie. 12. questi. 3. vbi dicitur. Multi hodie scelus Iudę qui deũ ac magistrũ dñmq; suum pecunia vendidit / velut imane & nefariũ exhorrẽt: nec tamen cauẽt. Nam cum societatem fraternitatis aliqua discordię peste cõmaculant: deum produnt / quia deus charitas est. Cęteraq́ ę cõcernũt discordiã fratrũ: videant satis diffuse supra in verbo cõcordia. y.

z ¶ Hij accipient prolixius iudicium. Et non mirum. Simulata enim ęquitas / duplex est iniquitas: quia facit malum & abutitur bono. glo. est ita dicens in clemen. 1. in verbo sanctitatis. de religi. domibus.

a ¶ Dissimulaui. Pro hac & cęteris sententijs huic verbo dissimulare subscriptis / aduertendum est q̃ iure humano quadruplex reperitur dissimulatio. Quędam est pia & vtilis: de qua est tex. in c. vtilẽ. in prin. 22. distinc. 2. vbi dicitur / etiam iustos homines aliqua nõnunq̃ simulare ob suam & aliorum salutem: cum & ipse dominus noster nõ habens peccatum nec carnem peccati / simulationem peccatricis carnis assumpsit. vt condemnãs in carne peccatum: nos in se faceret iustitiam dei. Hęc textus. Et de hac dissimulatione loqui potest hęc sententia & duę sequentes. Secũda est dissimulatio perniciosa. de qua loquitur vltima sentẽtia huius verbi. et de hac ponitur vnum aliud exemplũ in c. cauete. 22. questi. 5. vbi dicitur. Non solum in falsis verbis: sed etiam in simulatis operibus mendacium est. Mendacium namq; est: se Christianum dicere / et opera Christiani non facere. Tertia est dissimulatio discreta: quæ satis conuenit cum prima specie dissimulationis. Et de hac est bonus textus in c. a malis. 23. questi. 4. vbi dicitur. A malis semper corde disiungimini: ad tempus caute corpore copulamini. Quarta est dissimulatio detestabilis: vt quando superiores ea peccata quæ corrigere possunt dissimulatione tolerant. de qua loquitur textus in c. officij. 24. questi. 1. vbi dicitur. Officij nostri consyderatione / non est nobis dissimulare / non est tacere libertas; quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit.

b ¶ Dissimulas peccata hominum. Hinc dicit textus in c. homini. §. econtra. versi. in tertia. 1. questi. 4. In tertia & quarta generatione peccatum patrum se dominus commiuatur in lege filijs redditurum: nõ in ęqualitate iudicij vt alij peccent & alij puniantur / sed magnitudine clementię. dum semper expectat ad pœnitẽtiam: & quod in prima generatione delinquitur / nõ prius corripit & emẽdat / nisi & tertia & quarta generatio euenerit. Hęc text⁹.

c ℭ Dissimulauerit. supple dicere veritatē: quā ipse in testē corā iudice productus iurauerat se dicturum. Talis enim & in se delinquit deierando: & in proximum/ ipsum ex veritatis taciturnitate ledendo. Immo dicitur tribus obnoxius: deo sc3 cuius præsentiā cōtēnit/ iudici quē mētiendo fallit/ & proximo quem ledit. Tex. est in c. 1. de crimi. falsi. d ℭ In astutia. Videatur quod annotatū est. s. in verbo Astutia. e ℭ Hominibus placēti. Hominibus placere in malū/ idest hominibus placendo malum facere/ seu a via recta recedere: perniciosum est & improbatū. vt hic & in c. si. i si. 47. dis. vbi dicitur. Mouere nos non debent conuitia perditorum: quominus a via recta & a certa regula non recedamus/ quā apostol⁹ instituit dicens. Si hominibus placerem: Christi seruus nō essem. Placere aūt hominibus circa id quod bonū est vel indifferens/ non est perniciosū: sed laudabile & honestū. quia quisquis rebus ꝑtereūtibus restrictius vtitur/ ꝗ sese habent mores eorum cum quib⁹ viuit: aut intēperās aut superstitiosus est. quisquis vero sic eis vtitur vt metas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat: aut aliquid significat aut flagitiosus est. dicit tex. Augustini in c. 1. in princ. 41. distinc.

ecci. 23. b. ℭ Si iurans frustrauerit fratrē/ delictū illius super ipsum erit: & si dissimulauerit [e] delinquit dupliciter/ & si in uacuum iurauerit non iustificabitur. Et infra iurare: vbi latius.

iob. 5. c. **Dissipare.** ℭ Deus dissipat cogitationes malignorū: ne possint implere manus eorum quod cœperant.

5. c. ℭ Deus apprehendit sapientes in astutia [d] eorum: & consilium prauorum dissipat.

psal. 52. b. ℭ Deus dissipauit ossa eorū qui hominibus [e] placent: cōfusi sunt quoniam deus spreuit eos.

67. g ℭ Dissipa (domine) gentes quę bella [f] volunt.

prou. 15. c ℭ Dissipantur [g] cogitationes vbi non est consilium: vbi vero sunt plures consiliarij/ confirmantur.

20. d. ℭ Dissipat [h] impios rex sapiens: & incuruat super eos fornicem.

25. d. ℭ Ventus aquilo dissipat pluuias: & facies [i] tristis linguā detrahētem.

29. b ℭ Homines pestilētes dissipāt ciuitatē: sapientes [k] vero auertūt furorē.

29 c. ℭ Cum prophetia defecerit/ dissipabitur populus: qui vero custodit legem/ beatus erit.

18. b. **Dissolutus.** ℭ Qui mollis & dissolut⁹ [l] est in opere suo: frater est sua opera dissipantis.

19. c. ℭ Pigredo immittit soporem: & anima dissoluta esuriet.

eccl. 2. c. ℭ Vę dissolutis corde qui non credūt deo: & ideo nō protegētur ab eo.

esa. 35. a. ℭ Confortate [m] manus dissolutas: & genua debilia roborate.

luce. 12. c. **Dispensator & Dispensatio.** ℭ Quisputas est fidelis dispēsator et prudens (ait dominus ad Petrum) quem constituit dominus su

f ℭ Bella volunt. Velle bella nocēdi cupiditate/ vlciscendi crudelitate/ implacato atq; implacabili animo/ feritate rebellandi/ aut libidine dominādi: malū est. c. quid culpatur. in princ. 23. q. 1. Secus si pręmissa absint. quia etiam apud veros dei cultores/ ipsa bella quę pacis studio geruntur vt mali coerceantur & boni subleuētur: pacata sunt. dicit tex. in c. apud veros. eadem causa. & q̄sti. Cętera videantur. s. in verbo Bellū. g ℭ Dissipantur cogitationes. &c. Videatur quod huic sententiæ annotatum est. s. in verbo Consiliarius. g sed ibi dictis addatur tex. in l. Dubiū non est. C. de repudijs. vbi dicit. Dubiū nō est omnia omnino quæ cōsilio recte geruntur: iure meritoq; & effectu & firmitate niti. h ℭ Dissipat impios. &c. Textus est huic sententię satis conformis in l. Congruit in pric. ff. de offi. prę̄si. vbi dicit. Congruit bono & graui præsidi curare vt pacata atq; quieta prouincia sit quam regit. quod non difficile obtinebit: si solicite agat vt malis hoīb⁹ prouīcia careat/ eosq; cōquirat. Nā & sacrilegos/ latrones/ plagiarios/ fures/ cōquirere debet: & prout quisq; deliquerit/ in eum animaduertere: receptatoresq; eorū coercere/ sine quibus latro diutius latere nō potest. Hęc tex. i ℭ Facies tristis. Videatur annotatio quę huic sententiæ facta est supra in verbo detrahere. e. k ℭ Sapientes. Videtur dici posse/ sapientes hoc loco posse accipi pro dominis seu superioribus ciuitatum aut prouinciarū: quorū incumbit officio furores seu discordias ac rixas inter suos subiectos sedare. Prout est tex. clar. in c. discordantes. 90. distinc. & in l. æquissimū. versi. cur enim ff. de vsufruc. l ℭ Dissolutus. Licet omnes debeant: religiosi tñ præ cęteris ne dissoluti sint cauere debent. Tex. est in c. cū singula. in princ. de præben. in. 6. Hinc dicit textus Hieronymi in c. nūq̄. circa fi. de consc. distinc. 5. Aegyptiorum monasteria hunc morē seruant/ vt nullum absq; opere & labore suscipiant: non tam propter victus necessaria/ q̄ propter animę salutem/ ne vagentur perniciosis cogitationibus/ & ad instar fornicantis Israel omni transeunti diuaricent pedes suos. Hæc textus. m ℭ Cōfortate manus. &c. Similis est sentētia apud Paulū ad Heb. 12. Remissas manus & soluta genua erigite. De qua meminit textus ꝑ istius etiā sentētiæ elucidatiōe vidēdus in c. hinc etei. versi. Claudus. ibi. quia videlicet. 49. distinc. vbi dicit. Qui ad virtutis stadium dum suaa cōsuetudine nō erigitur: quo desyderium ei⁹ nititur illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc Paulus dicit ad Hebręos. Remissas manus & soluta genua erigite. n ℭ Quisputas est. &c. Circa hāc sētētiā notet imprimis tex. in c. Si sacerdos. in princi. de pœni. distic. 1. vbi dicitur. Interrogationes diuini eloquij non semper negationem īferūt: sed potius difficultatē vel raritatē notāt. vt est illud euangelij. Quisputas est fidelis dispensator & prudens. Hęc tex. Ex quo satis liquet/ ꝙ tametsi difficile sit & rarū: tñ hæc duo fidelitas & prudētia dispensatoribus adesse debent. Quod est verū: siue eos dicamus dispēsatores qui ꝑlati sunt et curā habent animarum/ siue qui habent ius dispensandi. i. ex causa relaxandi dispositionē iuris cōmunis. Primis enim idest curam animarū habentibus ꝙ hęc sint necessaria: est bonus text⁹ in c. Cum sit ars artiū. de ętate & qualitate. & in c. cū in cūctis. in princ. & §. inferiora. de elec. Quod vero etiam secundis dispensatoribus. i. dispensationes seu relaxatiōes a iure cōmuni dantibus ista necessaria sint: probat bonus text⁹ cum glo. in c. requiritis §. nisi rigor. 1. q. 7. vbi dicitur. Rigor disciplinę quādoq; relaxatur ex dispensatione misericordiæ. multorum enim crimina sunt dānabilia: quæ tamen ecclesia tolerat pro tempore/ pro persona/ intuitu pietatis/ vel necessitatis/ siue vtilitatis/ et pro euētu rei. Hęc tex. vbi glo. dicit: ꝙ dispensare est diuersa pensare. Nā omnia hæc

per familiam suam: vt det [o] illis in tempore tritici mensuram. Beatus [p] ille seruus: quem cum venerit dominus inuenerit ita facientem. Vere dico vobis: quia supra omnia que possidet/ constituet illum.

¶ Sic nos existimet [q] homo (ait Paulus) vt ministros Christi & dispēsatores ministeriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores: vt fidelis quis inueniatur. &c. 1.cor.4.a

¶ Vę mihi [r] (ait Paulus) si non euāgelizauero. Si enim [s] volēs hoc ago/ mercedem habeo: si autem inuitus/ dispensatio mihi credita est. 1.cori.9.c

¶ Mihi omnium sāctorum minimo (ait Paulus) data [t] est gratia hęc in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi/ & illuminare omnes quę sit dispensatio sacramenti absconditi a sęculis/ in deo qui oīa creauit vt innotescat prīcipatibus & ptātibus in cœlestibus per ecclesiā multiformis sapiētia dei secūdū pręfinitionē sęculorū in Christo Ihesu dño nr̄o/ in quo habem⁹ fiduciā & accessum in cōfidentia per fidē eius. ephe.3.b.

¶ Christi factus sum ego (inquit Paulus) minister secundum dispensationem [v] dei quę data est mihi in vobis: vt impleam verbū dei mysteriū quod absconditum fuit a sęculis et generationibus. colo.1.d.

¶ Vnusquisq; sicut accepit gratiam/ in alterutrum illam administrātes: sicut boni dispensatores [x] multiformis gratię dei. 1.pe.4.c.

Displicere. ¶ Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas/ & in ruina eius ne exultet cor tuū: ne forte videat dominus & displiceat ei & au- eccēs.5.a.

de quib⁹ fit mentio in hoc textu/ pēsare debet: qui dispensare vult. Et sic in eo fidelitas exigitur cū prudentia: ad discutiendam & discernendam causam dispēsandi/ an iusta sit vel iniusta. Si enim sine causa iusta dispensaret: nō esset immunis a peccato/ etiam si esset papa qui dispensaret. prout notat Panor. in c. per venerabilē. in pric. Qui filij sunt legi. & in c. de multa. colū.3. de præben. Et eodē modo non esset tutus quoad deum is cū quo dispensasset. Ita Panor. post Hostieñ. in c. dudum.2. in.8. colū. de elec. & glo est. in c. non est. in verbo adimplere. de voto. quam allegat singularē Panor. in c. significasti eodē ti. Et aduertendū est q̄ loquendo de istis dispensatoribus/ licet omnes fideles essent & prudētes: adhuc tn̄ verū esset/ raros esse dispēsatores. quia si canon simpliciter loquatur dicēs aliquid fieri nō posse: solus papa poterit dispensare. Quod si non simpliciter loquatur/ sed dicat aliquid fieri nō posse nisi ex dispensatione: tunc etiam episcop⁹ poterit dispensare. quia ex quo cōditor. canonis nō retinuit sibi dispensandi facultatē: censetur eam epīs pmisisse. Ita Inno. per illū textum in c. dilectus. de tempo. ordi. & est glo. & ibi Panor. ī c. quisquis. in verbo fiat. de elec. Et idem Panor. in c. dudū.2. in.7. col. eodem ti. Inferioribus aūt ab epīs/ puta abbatibus aut alijs p̄latis/ dispensatio nūq̄ censetur permissa: nisi expresse & specialiter permittat a iure. Ita Inno. in c.2. de eo q̄ furti. ordi. suscep. Et Panor. in c.2. in.2. col. de postula. p̄la. cætera q̄ materiam dispensationū concernunt non transcribo/ vt occurram euagationi: sed ea videri pn̄t per Panor. in repetitiōe. c. extirpādę. §. Quia vero. de præben. & in c. at si clerici. §. de adulte. & ibi diffuse per p̄ceptorē meū Deciū/ de iudi. & per glo. bene solēnē in hac materia in d. c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q.7. & aliquid. ſ. eodē. v.

o ¶ Vt det. Hinc dicit tex. in c. fi. in princ. 43. dis. Dispensatio est nobis cœlestis seminis iniūcta: vę si nō sparserimus/ væ si tacuerimus. Et in. c. sit rector. in princ. eadē dis. dicit tex. Sæpe rectores improuidi humanā amittere gratiā formidātes/ loqui libere recta pertinescūt: & iuxta veritatis vocē nequaq̄ gregis custodiæ pastorū studio sed mercennariorū vice deseruiūt. q2 veniente lupo fugiūt: dū se sub silētio abscōdūt. hinc per prophetā dn̄s eos increpat dicens. Canes muti: non valentes latrare. p ¶ Beatus. Et ideo dicit apostolus. Qui bene præsunt presbyteri: duplici honore digni sunt. de quo dicto est tex. in c. Ecce ego. 95. distinc. q ¶ Existimet homo. Qui ergo alijs pręsunt: oportet pręcęteris nedū de bona cōscientia/ sed etiam de bona fama esse solicitos. put etiam dicit tex. in c. Vnico. col.1. de sacra vnctione. & dictū est supra in verbo Cōscientia. super illud apostoli. Gloria nostra hæc est: testimoniū cōsciētiæ nr̄æ. vbi videatur. r ¶ Vę mihi. Hinc dicit tex. in c. fi.43. distinc. Cū electionis vas formidet & clamet/ Væ mihi si nō euangelizauero: q̄to magis cuilibet exiguo metuēdū est! Proinde nō leue discrimē incūbit pōtificibus/ siluisse quod cōgruit. s ¶ Si eni volens hoc ago. &c. idest si iniūctū mihi euangelizādi officiū adipleā volūtarie & ex dilectiōe/ & sic necessitati adiūgā volūtatē & dilectionē: mercedē habeo. Sin vero inuitus tm̄ adipleā: alijs p̄sū nō mihi. q̄ppe cū volūtariū militē diligat deus. dicit tex. bn̄ p̄bās secūdā partē hui⁹ declarationis in c. nō est q̄ cuiq̄. 15. q.1. Propria aūt parte q̄ sc3 merces ei debeat q̄ necessitat⁹ agit/ sed necessitati adiūgit volūtatē: vidēda est bona glo. ī cle. si dn̄m. in verbo seipsū. de reliq. & vene. sanc. q̄ plus vult. tali sc3 necessitato agēti etiā ex volūtate deberi mercedē maiorē q̄ deberet ei qui agit simpliciter ex voluntate. ponit exēplū in duob⁹ faciētibus idem opus meritoriū: sed alter ex voto facit & sic necessitatus: alter sine voto & sic ex sola volūtate: quia faciēs ex voto/ plus meret. t ¶ Data est. Vt ergo liceat euangelzare idest p̄dicare inuestigabiles diuitias Christi: oportet q̄ data sit gratia. i. q̄ iniūctū sit euāgelizādi officiū. put etiā de hoc est cōstitutio cōciliaris in c. Excōmunicamus. §. Quia vero. de hęreti. vbi dr̄. Quia nōnulli sub specie pietatis virtutē ei⁹ iuxta q̄d ap̄ls ait abnegātes/ auctoritatē sibi vēdicat p̄dicādi/ cū idē apostol⁹ dicat quō p̄dicabūt nisi mittātur! oēs q̄ p̄hibiti vel nō missi p̄ter auctoritatē ab apostolica sede vel catholico epō loci susceptā publice vel priuati p̄dicatiōis officiū vsurpare p̄sūpserint: excōmunicatiōis vinculo innodētur/ & nisi q̄citius resipuerint/ alia cōpetēti pœna plectant. Hęc tex. v ¶ Secūdū dispensationē dei. Secūdū aūt dispēsationē vicarij dei sc3 papę q̄ nō puri hoīs sed veri dei vicē gerit in terris (vt dicit tex. in c. q̄to. paulo post princ. de trāsla. episco.) nō aūt per dispēsationē alterius cuiuscūq;/ Christi & eius sponsę ecclesiæ efficiunt ministri. quibus dispēsatur super obtinendis plurib⁹ beneficijs curā animarū hn̄tibus annexā. talem eni dispēsationem solus papa cōcedit. put est bon⁹ tex. in c. dudū.2. in.2. col. & ibi Panor. in 10. nō. de elec. & idē Panor. in c. extirpādę. §. Quia vero. in.10. colū. de p̄bē. vbi dicit istud verū esse: vbi peteret dispensatio p̄pter personę p̄rogatiuas principaliter. Secus si pricipaliter peteret p̄pter fauorē ecclesiarū. quia tūc (videt) posset epīs dispēsare/ per textū in c. sactorū. 70. distinc. Et eodē mō solus papa dispensare pōt vt minor annis 25. Christi minister efficiat per adeptionē bn̄ficij curati/ vel per adeptionē dignitatis etiā curā aīarū nō hn̄tis si sit minor ānis. 20. Tex. est in c. vnico. de ętate. & quali. lib.6. Alios casus specialiter papę reseruatos ponit glo. in c. Quod translationē. de offi. lega. x ¶ Sicut boni dispēsatores. Facit quod habet in c. sit rector. & in c. fi. 43. distinc. de quib⁹ dictū est. s. eodē. o.

z ¶ Ne moreris. reddere supple: nisi ex iusta causa & superioris auctoritate. Non enim est voti dicendus transgressor: qui quod vouit auctoritate superioris distulit adimplere. Ita probat text⁹ in c. Non est. in princ. de voto. Alias aūt idest sine iusta causa solutio voti vltra diē in vouendo præfixū differri non potest/ etiā si vouens medio tempore efficeret eps/ & vouisset intrare religionē. quia religionē iuxta votū suū ingredi debet/ & electionē sui relinquere. Tex. est celebris in c. per tuas. eodē ti. a ¶ Stulta promissio. Promissionis stultitia arguitur ex duobū. Primo si facta est de aliquo malo perpetrādo. vt est tex. in c. si publicis. 22. q. 4. vbi dicit. Si publicis sacramentorum gestis a quibuslibet illicita vel non bona extitisset cōditio allegata/ qua aut iugulare animā patris/ aut gerere cōpelleret stuprū sacratissimę virginis: nūquid nō tolerabilius esset stultę promissiōis vota reijcere/ q̄ per inutiliū pmissionū custodiā/ exhorrēdā criminū arguere mensuram! Hæc tex. Secūdo pmissio stulta dicitur: qn̄ est de re derisoria/ vt de non pectinando caput in sabbato vel similia/ talia ei etiam si fierēt ihonorē dei: obseruanda non sunt. prout est bonus tex. in c. peruenit. de consecra. dis. 2. & facit tex. in c. si peierabis. in fine. 22. q. 4 vbi dicitur. Stulta vota frangēda sunt.

ferat ab eo iram suam.

ecclēs. 5. a. ¶ Si quid vouisti deo/ ne moreris [z] reddere: displicet enim ei infidelis & stulta [a] promissio.

puer. 16. b **Disponere & Dispositio.** ¶ Cor hoīs disponit viam suā: sed domini [b] est dirigere gressus eius.

24. a. ¶ Vir sapiēs [c] fortis est/ & vir doctus robustus & validus: quia cum dispositione initur bellum/ & erit salus vbi multa consilia

sapiē. 3. a ¶ In paucis iusti vexati/ in multis bene disponentur: quoniam deus tentauit eos/ & inuenit illos dignos se.

8. a. ¶ Attingit sapientia a fine vsq; ad finē fortiter: & disponit oīa suauiter.

12. c ¶ Cum sis iustus/ iuste omnia disponis: ipsum quoq; qui non [d] debet puniri condemnas/ & exterum æstimas a tua virtute.

ecci. 9. c. ¶ Omnis sapientia timor dei: & in illa timere deum/ & in omni [e] sapientia dispositio legis.

esa. 38. a. ¶ Aegrotauit Ezechias vsq; ad mortem: & introiuit ad eū Esaias filius Amos propheta/ & dixit ei. Hęc dicit dominus. Dispone [f] domui tuę: quia morieris tu/ & non viues.

lucę 22. c. ¶ Ego dispono vobis (ait Christ⁹ ad discipulos) sicut disposuit mihi pater meus regnū: vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo/ et sedeatis super thronos iudicantes [g] duodecim tribus Israel.

iob. 13. a. **Disputare. Disputans & Disputatio.** ¶ Ad omnipotentem loquar (inquit Iob) & disputare cum deo cupio: prius vos ostendens fabricatores mendacij & cultores peruersorum dogmatum.

21. a. ¶ Nūquid contra hominem disputatio mea est (inquit Iob) vt merito [h] nō debeam contristari?

ecclēs. 3. a. ¶ Cuncta fecit deus bona in tempore suo / & mūdum tradidit disputationi eorū: vt non inueniat [i] homo opus quod operatus est deus ab initio vsq; ad finem.

b ¶ Domini est dirigere gressus. Videat quod ānotatū est. s. in ver. dirigere. & ibi dictis addat tex. in c. sicut. in fi. 49. distinc. De quo textu videatur. s. in verbo Disciplina. 1. c ¶ Vir sapiēs fortis est. &c. Pro hac sētētia qua satis innuit vtile esse vt viri togati & sapientes ac docti bellis adsint/ cū nō solis armis sz etiā sapientū cōsilijs hostes expugnentur: satis bene facit quod dicit textus in prohemio insti. Imperatoriā maiestatem non solum armis decoratā/ sed etiam legibus oportere esse armatam: vt vtrūq; tempus & bellorū & pacis recte possit gubernari. &c. d ¶ Qui non debet puniri. supple secūdū iudiciū humanū. Multa enim quæ homines laudant / deus repræhendet: & quæ ipsi repręhēdūt/ deus laudabit. prout dicit tex. in c. sacerdotibus. in fine. 11. q. 1.

e ¶ In omni sapientia dispositio legis. Lex eni debet esse honesta/ iusta/ possibilis secūdū naturā & secūdū consuetudinē patrię/ loco temporiq; cōueniēs/ necessaria & vtilis. manifesta quoq;: ne aliquid per obscuritatē incautū cōtineat. nullo priuato cōmodo: sed pro cōi ciuiū vtilitate cōscripta. Ita dicit tex. Isidori i c. Erit aūt lex. 4. dis. f ¶ Dispone domui tuę. Videatur annotatio. j. in verbo Ezechias. g ¶ Iudicātes. Istud iudicium quo sūt iudicaturi cum Christo eius apostoli: vocatur iudicium approbationis. vt notat Archi. in c. vereor 8. q̄sti. 1. & dictum est s. in verbo dies. q. h ¶ Vt merito. &c. Merito qui contra hominem non disputat sed cōtra deum/ fidem catholicam in dubium reuocando/ & de ea publice disputando/ debet contristari: talis enim grauissime punitur. prout est casus in l. Nemo clericus. C. de sū. tri. & fi ca. vbi dicitur. Nemo clericus/ vel militaris/ vel alterius cuiuslibet conditionis/ de fide Christiana publice turbis coadunatis & aduenientibus tractare conetur in posterū: ex hoc tumultus & perfidię occasionē requirēs. Nā & iniuriā facit iudicio reuerendissimę synodi: si quis semel iudicata ac recte disposita reuoluere & publice disputare cōtēderit. Et subiungitur. In contēptores huius legis/ pœna nō deerit: quia nō solū cōtra fidē vere expositā veniūt/ sed etiā Iudęis & paganis ex huiusmodi certamine prophanant veneranda mysteria. Igitur si cleric⁹ erit q publice tractare de religione ausus fuerit: cōsortio clericorū remouebitur. Si vero militia prędītus sit: cingulo spoliabitur. Cæteri etiā huiusmodi criminis rei/ si quidē liberi sint: de hac sacratissima vrbe repellantur/ pro vigore iudiciario etiā cōpetētibus supplicijs subiugādi. Si vero serui: seuerissimis animaduersionibus plectentur. Hæc textus. Qui (vt ex eius serie satis liquet) loquitur: qn̄ quis perfidiæ suæ sustinēdę causa/ vel gratia reuocandi in dubium fidem catholicam/ vellet disputare. Secus si disputare vellet ad cōfusionē hæreticorū/ vel ad veritatē clarificādā: quia talis disputatio esset permissa. Ita dicit Inno. in c. 2. in fi. de sū. tri. & fi. catho. Et est bo. glo. in c. nos ad fidē. in verbo inuēta. 96. distinc. i ¶ Non inueniat. Sunt enim inscrutabilia dei iudicia/ & incōpræhensibiles viæ eius. dicit textus post apostolū in c. si ex bono. in princi. de pœni. distinc. 4. Hinc dicit psal. Ascendet homo ad cor altum: & exaltabitur deus. Quod dictum pro incōpræhēsibilitate dei allegat glosa in c. 1. in verbo incompræhensibilis. de sū. tri. & fide catho.

k ¶ Disputantes cū Stephano. Viro catholico qualis erat Stephanus/ licet etiā iure humano cum infidelibus disputare adeorū malitiā cōuincēdā: & hac ratione libros infideliū legere. Bonus est tex. in c. Qui de mensa. circa me. 37. dis. dū ibi dicitur. Discūt quidā gentiliū libros: nō vt sequātur/ sed vt iudicent atq; cōuincāt. quō si quispiā aduersus Mathematicos velit scribere imperitus matheseos: risui pateat. et aduersus Philosophos disputat: si ignorat dogmata philosophorū. Discūt ergo ea mēte: qua & Moyses omnē sapientiā Aegyptiorum didicerat.

¶ Surrexerunt quidā de synagoga quę appellabat Libertinorū/ & Cyrenensium/ & Alexādrinorum/ & eorum qui erant a Cilicia et Asia/ disputantes [k] cum Stephano: & non poterant resistere sapientię & spiritui qui loquebatur. Et infra Stephanus. actuū. 6. c.

¶ Loquebatur Paulus gentibus: & disputabat [l] cum Gręcis. 9. c.

¶ Disputabat [l] Paulus Athenis in synagoga cum Iudęis & colentibus: et in foro per omnes dies ad eos qui audierant. 17. d.

¶ Cum Michael [m] Archāgelus cum diabolo disputās altercaretur de Moysi corpore: non est ausus iudicium inferre blasphemię. &c. Et infra in verbo Michael latius.

Distantia. ¶ Quod iustum est iudicate. Siue ciuis sit ille/ siue peregrinus: nulla erit distantia personarū. Et. j. in verbo iudicare [n] latiꝰ. deute. 4. c

¶ Domine non est apud te vlla distantia/ vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus: adiuua nos domine deus noster. 2. par. 14. g

¶ Inter sanctum & prophanum non habuerūt sacerdotes Hierusalem distantiam/ inter pollutum & mundum non intellexerūt [o]/ & a sabbatis meis auerterunt oculos suos: & conquinabar in medio eorū dicit dñs. eze. 22. f.

Distribuere. ¶ Fatuus neq; quod habēdum erat directo [p] sensu distribuit: similiter & quod non erat habendum. eccl. 20. c.

¶ In die consummationis dierū vitę tuę/ & in tempore exitus tui: distribue [q] hęreditatem tuam. 33. c.

¶ Si distribuero [r] (inquit Paulus) in cibos pauperum omnes facultates meas/ & si tradidero corpus meum ita vt ardeam/ charitatem autem nō habuero: nihil mihi prodest. 1. cori. 13. a

Diu & Diuturnus. ¶ Senectus venerabilis est non diuturna [s]: neq; annorum numero computata. sapię. 4. b

¶ Tetigit & iustos tentatio mortis/ & commotio in eremo facta est multitudinis: sed non diu [t] permansit ira tua domine. &c. 18. d.

Diuersorium. ¶ Peperit Maria filium suum primogenitum [v]/ & lucę. 2. a.

l ¶ Disputabat. Videatur annotatio supra proxima.

m ¶ Cū Michael &c. Huic sentētię facta est ānotatio quę videri potest. s. in verbo Angelus.

n ¶ In verbo iudicare vbi annotabitur.

o ¶ Non intellexerūt. Debuerūt tamē itellexisse: quia ignorātia mater cunctorū errorū/ maxime in sacerdotibus deuitāda est: qui docēdi officiū in populo dei susceperūt. Ita dicit tex. in c. 1. 38. de quo diffusius dicetur loco suo.

p ¶ Directo sensu distribuit. Quādo directꝰ sensꝰ ī distribuēdo seruetur et quādo nō seruetur: vidē. est bonus tex. in c. Dominus nō vult. cū tribus sequētibus. 86. distinc. vbi dicitur. Dominꝰ nō vult simul effūdi opes sed dispensari: nisi forte vt Heliseus qui boues suos occidit & pauit pauperes ex eo qd habuit/ vt nulla cura teneret domestica/ sed relictis omnibꝰ in disciplinā se propheticā daret. Est probāda autē & alia liberalitas: vt proximos seminis tui ne despicias/ si egere cognoscas. Melius est enim vt ipse subuenias tuis quibus pudor ē ab alijs sūptum deposcere/ aut alicui postulare subsidium necessitatis: non tamē vt illi ditiores fieri velint ex eo qd tu potes conferre inopibus. causam enim natura præstat: non gratia. neq; enim propterea te deo dedicasti vt illos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras/ & precio miserationis peccata tua redimas. Et subiungitur. Consyderanda est etiam in largiendo ętas atq; debilitas. Nōnūq̄ & verecundia: quæ ingenuos prodit natales/ vt senibus plus largiaris/ qui sibi iam nequeūt victū q̄rere. Similiter & debilitas corporis promptius est adiuuanda. & si quis ex diuitijs cecidit in egestatem sine suo vicio: sed aut latrocinijs/ aut proscriptione/ aut calūnijs quæ habebat amisit. Pulchra etiā liberalitas est/ in ipso pauperis dato mēsuram tenere/ vt abūdes pluribus: nec conciliandi fauoris gratia vltra modū fluere. &c. Hæc tex.

q ¶ Distribue hæreditatem. Quō distribuenda sit hæreditas/ seu quibus sit relinquenda: dicet. j. in verbo hęreditas. Sed iuxta hanc sententiam quæ dat liberam facultatem disponendi de bonis suis tempore mortis imminētis: notetur textus satis conformis in l. 1. C. de sacro. eccle. vbi dicit. Habeat vnusquisq; licentiā/ præsertim supple sanctissimo catholico venerabiliq; concilio/ decedens bonorū quod optauerit relinquere: & non sint cassa iudicia eius. nihil enim est quod magis hominibus debeatur: q̄ vt supremæ volūtatis (post quā iā aliud velle non possunt) liber sit stylus/ & licitū quod iterū nō redit arbitriū. Hæc tex.

r ¶ Si distribuero. &c. Huic sententię facta est sufficiens annotatio. s. in verbo Charitas. f. vbi videatur.

s ¶ Non diuturna. Et ideo dicit tex. in c. fi. 84. distinc. ꝙ licet presbyter interp̄tetur senior: tñ non p̄pter decrepitam ætatem vel senectutē/ sed propter sapiētiā p̄sbyter nominatur.

t ¶ Non diu permansit. Dictio diu sumit hoc loco pro modico tēpore. in iure aūt humano: multipliciter accipit. Quandoq; eni accipitur pro biēnio: vt est tex. cum glo. in verbo diu. in l. fi. in princ. ff. de re iudi. Quandoq; pro tribus mensibus. tex. est cū glo. in verbo diu. in c. lectis. 63. distinc. Quandoq; pro decē annis: vt est tex. in l. si cū fideicōmissaria. §. Aristo. ff. Qui & a quibus ma. libe. non fi. Quandoq; pro trienio: vt probatur in l. 1. in princ. ff. de vsuca. Quandoq; ponitur pro vno anno. vt in l. 1. §. Largius. & §. quibus. ff. de succes. edic. Et quādoq; pro septem mensibus: vt est bonus tex. in c. 1. versi. illa aūt. de frigi. & malefìcia.

v ¶ Primogenitū. Ex eo ꝙ Christus appellatur primogenitus Mariæ: quidam peruersissime suspicant ipsam & alios filios habuisse: cū tñ mos diuinarum scripturarum sit vt primogenitū non vocent quem fratres sequūtur: sed eum qui primo natus fuit. ita dicit tex. qui Hieronymi est in c. Ioseph. de

verbo.signi. & idem probat textus in l.ex duobus.in fine.princ ff.de vulga. & pupil. eũ scilicet primogenitum seu primũ dici post quẽ nemo sequitur/seu qui primo natus fuit.prout etiã istud probatur in l.proximus. ff.de ver.sig.
x ❡ In prȩsepio. Fuit ergo Christus a suȩ natiuitatis principio/paupertatis exẽplũ. vnde dicit textus Hieronymi in c.Gloria epi.12.q.2. Cũ paupertatem domus suȩ pauper dñs dedicauerit: portemus crucẽ/& delicias lutum putemus. y ❡ Diuerso semine. Simile est quod dicitur. Non arabis in boue simul & asino.& non indues vestem lana linoq; cõtextã. Quæ omnia perinde sonant: ac si diceret. homines diuersȩ professionis in vno officio simul non sociabis. Text⁹ est ita declarans in c.in noua.16.q.7.& in c.cũ causam.de elec.

pannis eum inuoluit: & reclinauit eum in prȩsepio [x]/quia nõ erat ei locus in diuersorio.

leui.19.d. **Diuersus.** ❡Agrum tuum nõ seres diuerso [y] semine.

❡Non habebis in sacculo diuersa põdera [z] maius et minus: nec erit in
deute.25d domo tua modius maior & minor. Et infra pondus

gen.13.a. **Diues & Ditior.** ❡Abraham erat diues valde in possessione auri & argenti. Et supra Abraham. Latius.

36.b. ❡Diuites erant valde Esau & Iacob/& simul habitare non poterãt: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum/prȩ multitudine gregum.

2.para18a ❡Fuit Iosaphat diues & inclytus multum: & affinitate coniunctus est Achab. Descenditq; post duos annos ad eum in Samariam.

2.para.32f ❡Fuit Ezechias diues & inclytus valde: & thesauros [a] sibi plurimos cõgregauit/& argenti & auri/ & lapidis preciosi/ aromatum & armorum vniuersi generis/ & vasorum magni precij/apothecas quoq; frumẽti/vini & olei/& prȩsepia omnium iumẽtorum/ caulasq; pecoribus/et vrbes sex ædificauit. Habebat quippe greges ouium & armentorũ innumerabiles: eo q; dedisset ei dominus substantiam multam nimis.

iob.12.a. ❡Deridetur [b] iusti simplicitas: lampas cõtempta apud cogitationes diuitum parata ad tempus statutum.

27.d. ❡Diues [c] cum dormierit/nihil secum auferet: aperiet oculos suos & nihil inueniet. Apprȩhẽdet eum quasi aqua inopia: nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum vẽtus vrens & auferet: & velut turba rapiet eum de loco suo. Emittet super eum & non parcet/de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas: & sibillabit super illum intuens locum eius.

psal.33.b. ❡Diuites eguerunt [d] & esurierunt: inquirentes autem dominum non minuentur omni bono.

48.a. ❡Simul in [e] vnum diues & pauper.

z ❡ Pondera. Videantur ãnotata.s.in verbo Pondus.
a ❡ Thesauros. Quid sit thesaur⁹/ & an liceat thesaurizare: dicetur in verbo Thesaurus.
b ❡ Deridetur. Huic sententiæ facta est satis diffusa annotatio.s.in verbo Derideri.vbi videatur.
c ❡Diues. Tota hæc sentẽtia de malis diuitibus loquitur. Boni ei diuites multum secũ auferunt: & aperiẽtes oculos suos / plurimũ inueniunt. Quisquis ei de bonis suis nõ p̄sumit/superbiẽdo supple ex eis/ et facit ex eis miam cum non habentibus: securus expectat diem nouissimũ. ita dicit tex. Augustini i c.secũdũ.in fine.33.q.5.
d ❡ Eguerunt & esurierunt. Pro esurie et egestate diuitũ cognoscenda: bene facit quod post Hieronymũ dicit Archi. in c.Hȩc aũt.in fi.30.dis. vbi dicit. Diuitias habuisti: requiẽ perdidisti. dũ vigilas: augmẽtum diuitiarum cogitas.dum dormis: latronem somnias. in die solicitus/ in nocte pauid⁹: & sic semper mẽdicus. Hæc Archi.
e ❡ Simul in vnũ diues & pauper. Hæc sentẽtia videt dupliciter exponi posse. Primo. simul in vnũ diues & pauper: idest par fauor diuitib⁹ & pauperib⁹ exhibeatur. Ista declaratio probat in c.pe.circa fi.de p̄ben. In multis tamẽ casibus plus diuitibus fauetur q̃ pauperib⁹: iure humano vt ita fiat dictante. Primus casus est in honoribus seu administrationibus reip. subeũdis: quia poti⁹ dandȩ sunt diuiti q̃ pauperi. Est enim cõsyderandum an facultates eius cui datur reip. administratio/ sufficere possint muneri iniuncto. Tex.est in l.honor.§.de honoribus.ff.de mune.& hono. Secũd⁹ casus est in euitatione pœnȩ corporalis: quia diues quandoq; punitur in bonis/ vbi pauper propter defectũ bonorũ punitur in corpore. Tex.est in l.si quis id quod.in princ.& §.in seruos.ff.de iurisdi.omniũ iudi. vbi corrũpens album p̄toris/ si diues sit/ punitur pœna pecuniaria: si sit pauper/ punit pœna corporali. Tertius casus est in non p̄standa satisdatione: quia diues ad eam p̄standã non compellitur/ad quã tamen cõpellitur pauper. Tex.est in l.de creationib⁹.in fi.C.de epis.audiẽ.vbi q̃ a iudice dat curator furioso/si diues sit: nõ satisdat.sec⁹ si pauper. Quartus casus est in adoptiõibus. prout est tex.in l.nec ei permittitur.versi.Et primũ quidẽ.ff.de adop.vbi dicit. Primũ excutiendũ erit quȩ facultates pupilli sint/& quæ eius qui adoptare eum velit: vt extimetur ex comparatione earum/an salubris adoptio possit pupillo intelligi. Quintus casus est in exigenda dote constante matrimonio: quia marito vergente ad paupertatem potest exigi dos/ non aũt si diues permaneat. Tex.est in l.si constante.in princ.ff.solu.ma.& in l.in rebus.C.de iure dotium. Sextus casus est in testimonio ferendo: quia data omni alia paritate: plus creditur testimonio diuitis q̃ pauperis. Tex.est in l.3.in princ.ff.de testi. Septimus casus est in allegando hȩredem suspectũ. quia contra hæredẽ potest allegari suspitio/si pauper sit: si vero diues sit/non potest allegari. Text⁹ est in l.si creeditores. in pric. ff.de suspectis.tuto. Octauus casus est in expellenda præsumptione simoniȩ. quia facto dono per diuitem/ reijcitur præsũptio simoniȩ: vbi nõ reijceret si factũ esset per pauperem. Tex.est in c.Et si q̃stiones.de simonia. Nonus casus est in permissione donationis a tutore faciendȩ de bonis pupilli. quia si pupillus diues sit/donare potest aliquibus: quod facere non posset/si esset pauper. Tex.est in l.Cũ plures.§.Cũ tutor non rebus.ff.de admi.tuto. Decimus casus est in alimentis pupillo per suũ tutorem prȩstandis. Nã maiora pupillo diuiti p̄standa sunt q̃ pauperi. Quod si tutor hanc rationem diuitiarum & paupertatis non habuerit: imputabitur tutori. Tex.est in l.2.ff.vbi pupillus

h ℂNon finit. Idem notat Archi. post Hieronymū (licet hanc sententiam non allegat) in c. Hæc aūt. in fi. 30. distinc. & dictum est supra eodem. d. i ℂPositum. Qui poni non debeant in dignitatibus: dictum est supra in verbo Dignitas. f. k ℂNon despicere. & non magnificare. Istis verbis super hac sententia facta est anno tatio. ſ. in verbo Despicere. k, vbi videatur. l ℂNon eris. ſ. difficulter eris. Cura enim familiaris vix sine culpa vel ab ipsis agitur/ qui culpas qualiter declinare debeant sciunt. Ita dicit tex. Gregorij in c. quis. in fi. 25. dist.

proū. 22. c ℂQui calūniatur pauperem vt augeat diuitias suas: dabit ipsi ditiori & egebit.

28. a. ℂMelior est pauper ambulans in simplicitate sua: q̄ diues in prauis itineribus.

28. b. ℂSapiēs sibi videtur vir diues: pauper autem prudēs scrutabitur eum.

eccēs. 5. c. ℂSaturitas diuitis nō finit [h] eum dormire. Et. ſ. in verbo somnus.

eccēs. 10. b ℂVidi positum [i] stultum in dignitate sublimi: & diuites sedere deorsū.

ecci. 10. c. ℂGloria diuitum honoratorum et pauperum: timor dei est non despicere [k] hominē iustū pauperē/ & nō magnificare [k] virū peccatorē diuitē.

11. b. ℂFili ne in multis sint actus tui: & si diues [l] fueris/ nō eris [l] immunis a delicto.

13. a. ℂDitiori te ne socius [m] fueris.

13. a. ℂDiues iniuste egit et fremebit: pauper autem lesus/ tacebit.

13. c. ℂQue pars bona diuiti ad pauperē? Venatio leonis onager in eremo: sic et pascua diuitum sūt pauperes. Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic et execratio diuitis pauper.

13. d. ℂDiues commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit expelletur & a notis.

13. d. ℂDiuiti decepto multi recuperatores: loquutus est superba & iustificauerunt [n] illum.

13. d. ℂDiues loquutus est & omnes tacuerunt: & verbum illius vsq; ad nubes perducent.

25. a. ℂTres species odiuit anima mea/ & aggrauor valde animę illorū: pauperē [o] superbū/ & diuitem [p] mendacem/ & senem fatuum [q] & insensatū.

26. a. ℂDiuitis & pauperis cor bonū: in omni tempore vultus illorū hylaris.

30. c. ℂMelior est pauper sanus et fortis viribus: q̄ diues inbecillis & flagellatus malitia.

31. a. ℂLaborauit diues in congregatione substantię: & in requie sua replebitur bonis suis.

31. b. ℂBeatus diues qui inuentus est sine macula: & qui post aurū [r] nō abijt/ nec sperauit in pecunia et thesauris. Quis est hic & laudabimus eū? Fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probat⁹ est in illo/ & perfectus inuētus est: & erit illi gloria æterna. Qui potuit trāsgredi & non est trāsgressus/ & facere mala & nō fecit: ideo stabilita sunt bona illius in domino et elemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.

44. a. ℂLaudemus homines diuites in virtute [s] pulchritudinis studium habētes/ pacificātes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gētis suę gloriam adepti sunt: & in diebus suis habētur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum.

hiere. 6. g ℂNō glorietur [t] diues in diuitijs suis (dicit dominus) sed in hoc glorietur qui gloriatur scire & nosse me: quia ego sum dominus qui facio misericordiam/ & iudicium/ & iustitiam in terra.

m ℂSoci⁹ idest ęqualis. potentioribus eni nō possumus esse pares. dicit tex. vulgat⁹. i l. 3. i pric. ff. de alie. iudi. mu. cā fac. Vel socius. ſ. in societate bonorum: supple quando ditior te propter diuitias suas insolens redderet & rixosus. Cū tali eni rixoso non expedit inire vel initā conseruare societatem. Tex. est in l. si conuenerit. in fi. ff. pro socio.

n ℂIustificauerūt illū. Istis imprecatur Esaias dicens. Vę qui dicitis malū bonū: ponentes tenebras lucem. Text⁹ est ex Esaia sumptus in c. vę q dicitis. in princ. 11. q. 3.

o ℂPauperē superbum. Humilitas enim p̄ferti cōpetit pauperib⁹. & his abundantius: qui sæculo renūciantes/ paupertatis voto se astrigūt/ quales sunt monachi. de quibus propterea vt melius scilicet & syncerius suæ sint humilitatis obseruatores: dicitur in c. monach⁹. 16. q. 1. Monachus non docētis sed plāgentis habet officiū: qui vel se vel mūdū lugeat/ & dñi pauidus præstoletur aduentū. Et in c. Placuit. eadem causa & q̄sti. dicit. Monach⁹ sit claustro suo contētus. quia sicut piscis sine aqua caret vita: ita sine monasterio monach⁹. Sedeat itaq; solitarius & taceat: qz inūdo mortu⁹ est/ & deo viuit. Agnoscat nomen suū. Monos enim græce: latine est vn⁹. Achos græce: latine est tristis. vnde dicitur monachus. ſ. vnus tristis. Sedeat ergo tristis/ & officio suo vacet. Hæc textus.

p ℂDiuitem mēdacem. Mendacio enim suo diues facile decipit: quia verbum eius præsumitur esse verius q̄ verbum pauperis. put est bon⁹ text⁹ i l. 3 in pric. ff. de testib⁹.

q ℂSenē fatuū. Prudētia ei spectat peculiariter ad senes: quia in antiquis est sapientia/ & in multo tempore prudentia. c. de quibusdā. in fi. 20. dis. & c. dño. 50. distinc. r ℂPost aurū non abijt. Videatur quod istis verbis satis diffuse annotatū est supra in verbo Aurum. s ℂIn virtute. Istę diuitię quæ fundantur in virtute/ merito reddūt hominem eas habentem commendandum. Sunt eni verę diuitiæ quia (vt post Ber. dicit Archi in c. deteriores. 6. q. 1.) verę diuitię non sunt opes sed virtutes: quas quis in conscientia secum portat/ vt in perpetuū diues fiat.

t ℂNon glorietur in diuitijs suis. Nō esse gloriandū in diuitijs suis aut potentatibus/ sed in solo deo: satis ostendit imperator sic dicens in l. 1. in princ. C. de offi. præfec. p̄to. aphricę. Quas deo gratias/ aut quas laudes dño

nostro Ihesu Christo exhibere debeam⁹: nec mens nostra potest concipere/ nec lingua proferre. Multas enim a deo meruimus largitates/ & innumerabilia eiusdē circa nos beneficia confitemur: pro quibus nihil dignū nos egisse cognoscimus. Hæc tex. Cętera quæ hic dici possunt: videantur in verbo Gloriari. v ℭ Facilius est. &c. Circa huius sententiæ elucidationē notabiliter loquitur Archi. in c. sicut hij. colū. 1. 47. distinc. vbi dicit. Facili⁹ in hac sententia sonat minus positiuo sui contrarij: ita ꝙ facilius idem sonat ꝙ minus est difficile/ seu minus est impossibile. pōt

ℭHęc dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis quę qui possederant occidebant & non dolebant: et vendebant ea dicentes/ benedict⁹ dominus/ diuites facti sumus. zacha. 11. a

ℭAmē dico vobis (ait Christus ad discipulos) quia diues difficile intrabit in regnū cœlorum. Et iterum dico vobis. Facilius [v] est camelū per foramen acus transire: ꝙ diuitem intrare in regnum cœlorum. mat. 19. c. mar. 10. c.

ℭEsurientes impleuit (dominus) bonis: & diuites dimisit inanes. luc. 1. e.

ℭVę vobis diuitibus qui habetis [x] consolationem vestram. 6. d.

ℭDixit Ihesus similitudinem ad discipulos dicens. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se dicens. Quid faciam: quod nō habeo quo cōgregem fructus meos? Et dixit. Hoc faciā. Destruam horrea mea & maiora faciā: et illuc congregabo [y] omnia quę nata sūt mihi/ & bona mea/ & dicā animę meę. Anima habes multa bona posita i annos plurimos: requiesce/ comede/ bibe/ epulare. Dixit autē illi deus. Stulte [z] hac nocte animam tuā repetūt a te: quę autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat/ & non est in deum diues. 12. c.

ℭCum facis prandiū aut cœnam: noli vocare amicos tuos/ neq; fratres tuos/ neq; cognatos/ neq; vicinos/ neq; diuites/ ne forte & ipsi te reinuitēt/ et fiat tibi retributio. Sed cū facis cōuiuiū: voca pauperes/ debiles/ claudos/ & cęcos/ & beatus eris/ quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. 14. c.

ℭDeus qui diues est in misericordia: propter nimiā charitatem suā qua dilexit nos & cum essemus mortui peccatis/ conuiuificauit nos in Christo. &c. ephe. 2. a.

ℭQui volunt diuites fieri: incidunt in tentationem & in laqueum diaboli/ & desyderia [a] multa & inutilia & nociua quę mergunt homines in interitum & perditionem. 1. tim. 6. b.

ℭDiuitib⁹ [b] huius sęculi pręcipe non sublime sapere (ait Paulus ad Timotheum) neq; sperare [c] in incerto diuitiarum: sed in deo viuo qui pręstat nobis omnia abunde ad fruendum/ bene agere/ diuites fieri in operibus bonis/ facile tribuere/ communicare/ thesaurizare sibi fūdamentum bonum in futurum vt appręhendant veram vitam. 1. tim. 6. d.

enim facere deus vt Camelus transeat per foramen acus .s. nullo obstāte. Auarū vero qui nomina diuitis in verbis istis continetur siue intelligitur/ potest ponere in gloria de potentia/ sed non de iustitia. Fuerūt tamē qui dicerent in Hierusalē fuisse paruā portā ꝗ vocabat Acus: ad quā cū veniebant cameli pro compendio vię/ cū oneribus suis non poterant transire/ sed exonerati transibant/ & iterum receptis oneribus itinerabantur. Secundū hoc ergo similitudo notat in verbis pręmissis: nō impossibilitas. Oportet ei auarum amorē opū dimittere: si vult ingredi ad vitam. Hęc Archi. Albericus tamen de rosate in dictionario suo in verbo Camelus dicit ꝙ camelus in hac sententia sumit pro fune. & ita etiā dicūt gręci eruditi. x ℭ Qui habetis cōsolationem vestrā. Hinc dicit notabiliter Augustinus relatus per Archi, in c. Quid ergo. in fi. de pœni. distinc. 3. Qui exceptus est a passione flagellorū: exemptus est a numero filiorū. Et ibidē post Grego. quē citat: dicit. Cōtinuus successus tēporaliū: æternę reprobationis est indiciū. y ℭ Congregabo. Ambrosi⁹ relat⁹ in su per scriptiōe. c. sicut. 43. distic. in elucidationē huius verbi/ dicit. Dicet aliquis. quid iniustū est: si cū aliena non inuadā/ propria deligentius seruo? O impudēs: dic tu. Quid ꝑpria dicis? Quæ ex quibus reconditis in hūc mūdum detulisti? Quādo ingressus es in hanc lucē/ quādo de matris vētre existi: quibus facultatibus quęso/ quibus subsidiis stipatus ingressus es? Et post pauca. Nūquid iniquus est deus: vt nobis nō ęqualiter distribuat vitę subsidia? vt tu quidem esses affluans & abundans: alius vero deessent & egerent? An idcirco magis quia tibi voluit benignitatis suæ experimenta conferre: & alium per virtutem patiētiæ coronare? tu vero susceptis dei muneribus & in sinū tuū redactis nihil reputas agere iniquum: si tam multorum vitę subsidia solus obtineas? Quis autem tam iniustus/ tam auarus/ ꝗ qui tam multorū alimenta non suū vsū sed abūdantiā & delicias facit? neq; enim minus est criminis habenti tollere: ꝗ cū possis & abūdans sis/ indigentibus denegare. Esurientium panis est quem tu detines. Nudorum operimentum est quod tu recludis/ & miserorū redemptio est & absolutio: pecunia quam tu in terra defodis. Tantorū ergo te inuadere scias bona: ꝗtis possis præstare quod velis. Hęc Ambro. & transūptiue in d. c. sicut colū. 1. z ℭ Stulte hac nocte. &c. Circa hęc verba notetur quod dicit Archi. post Aug. in c. quid ergo. de pœni. dis. 3. vbi dicit. Periculosa est in diuitijs suauitas/ periculosa sublimitas/ timor perpetuus/ labor infructuosus/ studiū sine prouidentia/ finis cum pœnitentia. a ℭ Desyderia multa. Videatur quod istis verbis annotatum est in hac sententia. s. in verbo Desyderium. b ℭ Diuitibus huius sęculi ꝑcipe non sublime sapere. idest perseuerantibus in peccatis suis & terrena nimis amantibus/ secretiora fidei non annūcientur: sed ea solum ꝗ morū suorum emendationē concernunt. Tex. est Origenis pro hac declaratione in c. in mandatis. in fina. 43. distinc. vbi dicitur. Si quis in his quæ palā sūt peccatis innolutus permanet & inquinatus: nō me oportet aliquid de secretoribus & remotis diuinę scientię ploqui/ sed magis protestari & conuenire illum vt peccare desinat/ & actus suos a vitiis emendet. Quod si ingesserit se/ & prouocauerit nos dicere ea quæ eū minus recte agentem nō oporteat audire: prudenter eū eludere debemus. Nā nihil omnino respondere auditorū cā vtile non videtur/ ne forte ęstiment nos responsionis penuria declinare certamē/ & fides aorum ledatur non intelligentium propositū nostrū. Hęc tex.
c ℭ Neq; sperare in incerto diuitiarū sed in deo viuo. Illud fefellisse monstrauit imperator in l. 2. in princ. C. de

pręfec.pto. Aphri.vbi dicit. In nomine dñi nostri Ihesu Christi ad omnia consilia oēsq; actus semper per deū progredimur. Per ipsū ei iura imperij suscepim9/per ipsū pacē cū Persis inęternū confirmauim9/per ipsū acerbissimos hostes & fortissimos tyrānos deiecim9/per ipm multas difficultates superauim9/per ipsū & Aphricā defēdere & sub nīm ipēriū redigere nobis cōcessū ē/ per ipsū quoq; vt nro moderamine recte gubernet & firme custodiat cōfidim9. Hęc tex. d ☾Fœni. De cōparatione fœni ad diuitias: dicetur.j. in verbo Fœnū.

iaco. 1. b. ☾Glorietur frater humilis in exaltatione sua: diues autem in humilitate sua/quoniam sicut flos fœni [d] transibit. Exortus est enim sol cum ardore/& arescit fœnum & flos eius decidit/& decor vultus ei9 deperijt: ita & diues in itineribus suis marcescet.

2.b. ☾Audite fratres dilectissimi. Nōne de9 elegit [e] pauperes in hoc mūdo/ diuites in fide/& hęredes regni quod repromisit deus diligētibus se? Vos autem exhonorastis pauperē. Nonne diuites per potentiam opprimūt [f] vos: & ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod inuocatum est super vos?.

3.reg.10.d **Diuitię.** ☾Magnificatus est rex Salomon super omnes reges terræ diuitijs [g] et sapientia. Et infra Salomon diffusius.

2.par.17a ☾Confirmauit dominus regnum in manu Iosaphat: & dedit omnis Inda munera Iosaphat/factęq; sunt ei infinitę diuitię & multa gloria.

iob.20.b. ☾Diuitias [h] quas deuorauit euomet: & de vētre illi9 extrahet eas deus.

21.a. ☾Quare [i] impij viuūt(inquit Iob) subleuati sunt confortatiq; diuitijs? Et infra impius.

psal.36.a. ☾Spera in domino/& fac bonitatem/& inhabita terram: & pasceris in diuitijs eius.

36.c. ☾Melius [k] est modicum iusto: super diuitias peccatorum multas.

48.b. ☾Simul insipiēs [l] & stultus peribūt/ & relinquent alienis diuitias suas: et sepulchra eorum domus illorum in ęternum.

61.c. ☾Diuitię si affluant: nolite cor apponere.

75.a. ☾Dormierunt somnum suum: & nihil [ll] inuenerūt omnes viri diuitiarum in manibus suis.

prou.3.b. ☾Lōgitudo dierū in dextera sapiētię: & in sinistra illius diuitię & glia.

11.c. ☾Mulier gratiosa habebit gloriam: & robusti habebunt diuitias.

11.d. ☾Qui confidit in diuitijs suis/corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt.

c ☾Elegit pauperes. Idē dicit. in c. venerabilis. paulo ante finem. de pben. & facit quod habet in c. si excellentiam. versi. consiliū. 23. q. 4. vbi dicitur. Apud deum: nō gradus elegantior/sed vitæ melioris actio cōprobatur. Satis etiam conforme est quod habetur in c. nō loca 40. distinc. vbi dicit. nō loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt: sed nos aut merita bona cōiungūt/ aut mala disiungunt.

f ☾Opprimūt. Tex. est Isidori huic sentētiæ conformis in c. pauper. in pric. 11. q. 3. vbi dicit. Pauper dum non habet quid offerat iudicio: nō solū audiri cōtēnitur/sed etiam contra veritatem opprimit. g ☾Diuitijs & sapientia. Diuitię cū sapiētia. j. cum operibus bonis bonę sūt. Tex. est cum glo. in c. Hæc aūt. i fine. 30. distinc.

h ☾Diuitias quas deuorauit. &c. Hæc sententia potest contra vsurarios accommodari: q diuitias quas per vsurariam prauitatem deuorāt/ coguntur euomere. prout & secūdū quod habet in c. cū tu. de vsuris. vbi dicit. Manifesti vsurarij cogendi sunt vsuras his a quibus extorserūt vel corū hæredibus restituere/vel his nō superstitib9 pauperibus erogare/dūmō in facultatibus habeant vnde ipsis possint eas restituere: cum iuxta verbū beati Aug. nō remittatur peccatū/nisi restituat ablatū. Illi aūt qui non habent in facultatib9 vnde vsuras valeāt restituere/ non debent vlla pœna mulctari: cum eos nota paupertatis euidenter excuset. Possessiones vero quæ de vsuris comparatæ sunt/ debent vendi: & ipsarū precia his a quibus vsuræ sunt extortæ/ restitui. vt sic nō solū a pœna: sed etiam a peccato possint quod per vsurarū extorsionē incurrerant liberari. Hæc tex. Cętera dicent .j. in verbo. Vsura. i ☾Quare impij viuunt. Non est de facili dolendū de prosperitate malorū: prout docemur per bo. tex. Chrysostomi. in c. quid ergo. in princ. de pœni. distinc. 3. vbi dicit. Nemo vidēs malignos prosperitatē habere / turbetur: nō est hic retributio malignitatis neq; virtutis. At si aliquādo cōtingat vt aliqua sit retributio vel malitię vel virtutis/non tamen secūdū q dignū est/sed simpliciter veluti quidā gūstus iudicij vel iustitiæ: vt qui resurrectionē non credunt talibus doceantur. Quādo itaq; videm9 malignū ditescere/ nō subruamur: & qn videmus bonos mala pati/ non turbemur. Illic corona: illic supplicia. Est & alia ratio. quia non potest vel malus in omnib9 malus esse/sed habet aliqua bona: neq; bonus in omnibus esse bonus/sed habet aliqua peccata. Cū ergo prosperitatem malus haber: malo capitis sui est. Cū eni pro illis paucis bonis retributionē hic accipit: illic iam plen9 punieт. Hæc tex. An aūt aliquādo possit de malorū psperitate iuste doleri: dicet in verbo inuidia.

k ☾Melius est modicum iusto. &c. idest. Iustus melius satiatur paucis bonis: q̄ peccator plurimis. Ista declaratio probatur per textum in c. quid dicam. 14. questi. 4. vbi dicitur. Scriptum est. Fideli homini totus mundus (idest quęlibet minima pars mūdi) diuitiæ sūt: infideli aūt/ nec obolus. id est infidelis non satiatur etiā toto mūdo: sicut nō satiaretur solo obolo.

l ☾Insipiens & stultus. Insipientia & stultitia hijs potissimum diuitibus ascribitur: qui de bonis ecclesiasticis ditati/pauperibus diuitias suas non erogant/sed eis augmentandis parentum suorum amore seducti. plusq̄ par sit inuigilant. Bonus est textus Hiero. in c. Gloria episcopi. in princ. 12. questi. 2. vbi dicitur. Gloria episcopi/est pauperum opibus prouidere: ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs. Et in c. est probanda. in fi. 86. distinc. vbi dicitur. Non propterea te deo dedicasti vt parentes tuos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras / & precio miserationis peccata tua redimas. putant se parum poscere/ præmium quærunt tuum/ vitæ tuę adimere contendunt fructum: & accusant q eos diuites non feceris/cum te velint illi parentes/æternę vitæ fraudare mercede. Hæc textus. ll ☾Nihil supple veritatis aut boni operis. Istam declarationē ponit Hostieñ. in c. Quęrenti. colū. 2. de offi. deleg.

m ¶ Est quasi diues. Pro hac sententia videatur quod annotatum est. §. proxima annotatione.
n ¶ Redẽptio. Facit bonus textus Isidori in c. pauper. in fine. 11. q. 3. vbi dicit. Cito violatur auro iustitia. Nullamq; reus pertimescit culpam: quã redimere nummis existimat. o ¶ Melius est nomen bonum. &c. Simile est quod habetur Ecclesiastici. 4. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis tibi permanebit q̃ mille thesauri magni & p̃ciosi. De quo dictõ meminit Archi. in c. Nolo. in princ. (vbi vt de bono noie curam habeam⁹ admouemur) 12. q. 1.

¶ Est quasi diues [m] cum nihil habeat: & est quasi pauper cum i multis diuitijs sit. prou. 13. a

¶ Redemptio [n] animę viri diuitię suę: qui autem pauper est/ increpationem non sustinet. 13. b.

¶ Quid prodest stulto habere diuitias: cum sapiẽtiã emere non possit? 17. c.

¶ Diuitię addunt amicos plurimos: a paupere autem & hi quos habuit separantur. 19. a.

¶ Melius [o] est nomen bonum q̃ diuitię multę: super argentum enim & aurum gratia bona. 22. a.

¶ Qui calumniatur pauperem vt augeat diuitias suas: dabit ipsi ditiori & egebit. 22. c.

¶ Qui coaccruat diuitias vsuris & fœnore liberali: in pauperes [p] aggregat eas. 28. b.

¶ Mendicitatem et diuitias ne dederis mihi. Tribue [q] tantum victu meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandum / aut egestate compulsus furer [r] & periurem nomen dei mei. 30. b.

¶ Ne dederis mulieribus substantiam tuam: & diuitias tuas ad delẽdos reges. 31. a.

¶ Multe filię congregauerunt diuitias: tu superegressa [s] es vniuersas. 31. d.

¶ Auarus non implebitur [t] pecunia: & qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. eccles. 5. b.

¶ Quid prodest possessori: nisi q; cernit diuitias oculis suis. 5. c.

¶ Diuitię cõseruatę in malum domini sui: pereunt enim in afflictione pessima. 5. c.

¶ Vtilior [v] est sapientia cum diuitijs: et magis prodest videntib⁹ solem. 7. c.

¶ Vidi sub sole/ nec velocium esse cursum/ nec fortium bellũ/ nec sapientium panem/ nec doctorum diuitias/ nec artificum gratiam: sed tempus casumq; in omnibus. 9. c.

¶ Et si diuitię appetuntur in vita: quid sapiẽtia locupletius quę operatur omnia? sapię. 8. a.

¶ Diripite argentum diripite aurum: & non est finis diuitiarum ex omnibus vasis desyderabilibus. naũ. 2. c.

¶ Solicitudo [x] sęculi istius & fallacia diuitiarũ: suffocat verbum & sine fructu efficitur. mat. 13. c.

¶ O altitudo [y] diuitiarum sapientię & scientię dei: q̃ incomprẽhẽsibilia sunt iudicia eius/ & inuestigabiles vię eius? roma. 11. d

p ¶ In pauperes congregat eas. §. diuitias per vsurariam prauitatem acquisitas pauperibus debet erogare: illis a quibus vsuras accepit/ & eorum heredibus deficientibus. Textus est vbi istud probatur in c. cum tu de vsu. de quo textu dictũ. §. eodem. h. & dicetur. §. in verbo vsura. Et circa hãc sententiam videatur textus satis conformis in c. si. circa fi. 23. q. 7. vbi post Salomonẽ dicitur. Thesaurizant iustis diuitiæ impiorum.
q ¶ Tribue. Et sic videtur q; in orationibus nostris possimus a deo bona temporalia petere. quod verum est: non vt finem constituamus in illis/ sed vt sint adminicula beatitudinis consequendę/ vt scз quasi instrumentaliter nobis deseruiant ad sustentationẽ vitę corporalis exercẽdę ad act⁹ virtuosos. Ita dicit Io. An. in clemẽ. si dñm. in glo. mag. colũ. 2. de reliq. & vene. sancto.
r ¶ Furer. De eo qui egestate compulsus furatur: tex. est in c. si quis p̃pter necessitatem. de fur. vbi dicitur. Si quis propter necessitatem (supple non multum vrgentem) famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria/ vestẽ/ vel pecus: pœniteat hebdomadas tres. et si reddiderit: nõ cogat ieiunare. Hæc tex. de quo & cæteris quæ hic possent annotari: dicatur vt. §. in verbo Furari
a ¶ Tu supergressa es. Hæc verba in laudem intemeratę dei genitricis & virginis Mariæ possunt accõmodari. quandoquidem vniuersas fœminas immo creaturas oẽs & sanctitate & gratię plenitudine ac cęteris omnibus dotibus p̃celluit. vt potecũ nedum non peccauerit: sed nec etiam peccare potuerit. vt dicit glosa. in c. 2. in verbo miraculo. de conse. distinc. 4. & dei mater prę cęteris omnibus fuerit electa quadam singulari præcellentia. prout notat glo. in cle. 1. in verbo virginali. de sũ. tri. & fi. catho. t ¶ Non implebitur. Simile est quod dicit tex. in c. sicut hi. paulo post princ. 47. distinc. vbi dicitur. Nec satietas vnq̃/ nec finis aderit cupiditati.
v ¶ Vtilior est. Et ideo licet simpliciter melius sit philosophari q̃ ditari: tñ indigenti melius est primo ditari/ & postea philosophari. Ita dicit Archi. in c. Tria. 45. distinc. in fi. x ¶ Solicitudo. &c. Textus est isti sententię satis applaudens in c. Omnes seculi. in princ. 47. distinc. vbi dicitur. Omnes sæculi huius dilectores: in terrenis rebus fortes sunt/ in cœlestibus debiles. Nam pro temporali gloria vsq; ad mortẽ desudare appetunt: & pro spe perpetua nec parũ quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant: & pro cœlesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. Terreno iudici toto etiã die assistere fortes sunt: in oratione vero coram dño vel vnius horę momento lassantur. Sæpe nuditatẽ/ deiectionẽ/ famẽ pro acquirendis diuitijs atq; honoribus tolerant/ & earũ rerum spe se per abstinentiam cruciant ad quas adipiscendas festinant: superna aũt laboriose quærere tanto magis dissimulant/ q̃to magis ea retribui tardius putant. Hæc tex.
y ¶ O altitudo. &c. De hoc dicto apostoli textus est celebris qui Augustini est/ in c. si enim. colũ. 3. de pœni. distinc. 4. de quo textu videatur diffuse. §. in verbo. Dies. n.

z ¶ Diuitibus. &c. Videatur quod huic ſententię annotatum eſt ſupra in verbo Diues.

a ¶ Agite nunc diuites. Quoniã hæc ſententia (vt ex ea liquet) loquitur de diuitib⁹ qui ſuas diuitias male poſſident: notetur bonus text⁹ (quinã diuites diuitias male poſſideant declarans) in c. Quid dicam. 14 queſti. 4. vbi dicitur. Nonne omnes qui ſibi videntur gaudere conquiſitis / eiſq; vti neſciunt: alienum poſſidere conuincimus? hoc enim certe alienum non eſt: quod iure poſſidetur. Hoc autẽ iure poſſidetur: quod iuſte. & hoc iuſte: quod bene. Omne igitur quod male poſſidetur: alienum eſt. Male aũt poſſidet: qui male vtitur. Hæc textus.

1.tio.6.d. ¶ Diuitibus [z] huius ſeculi precipe non ſublime ſapere / neq; ſperare in incerto diuitiarum &c. Vt ſupra diues.

1.iaco.5.a ¶ Agite nunc diuites [a] / plorate vlulãtes in miſerijs veſtris quę aduenięt vobis: diuitię veſtrę putrefactę ſunt / & veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt. Aurum & argẽtum veſtrũ eruginauit: & erugo eorum in teſtimoniũ vobis erit / & manducabit carnes veſtras ſicut ignis / theſauriſatis irã in nouiſſimis diebus. Ecce merces [b] operariorum / qui meſſuerũt regiones veſtras quę fraudata eſt a vobis clamat: & clamor eorũ in aures domini ſabaoth introiuit. Epulati eſtis ſuper terram / & in luxurijs enutriſtis corda veſtra: in die occiſionis adduxiſtis & occidiſtis iuſtum / & non reſtitit vobis.

iob.15.d. **Ditare.** ¶ Non ditabitur impius / nec perſeuerabit [c] ſubſtantia eius: nec mittet in terra radicem ſuam.

puer.8.d. ¶ In vijs iuſtitię ambulo (inquit ſapientia) in medio ſemitarum iudicij / vt ditem diligentes me / et theſauros eorum repleam.

21.c. ¶ Qui diligit [d] epulas in egeſtate erit: qui amat vinum et pinguia / non ditabitur.

23.a. ¶ Noli laborare vt diteris: ſed prudentię tuę pone [e] modum.

28.c. ¶ Vir fidelis multum laudabitur: qui autem feſtinat [f] ditari / nõ erit innocẽs.

28.d. ¶ Vir q feſtinat ditari / & alijs inuidet: ignorat q; egeſtas ſuperueniet ei.

geñ.1.a. **Diuidere & diuiſus.** Diuiſit deus lucẽ a tenebris: appellauitq; lucem diem / et tenebras noctem.

1.a. ¶ Diuiſit deus aquas quę erant ſub firmamento: ab his quę erant ſuper firmamentum.

49.d. ¶ Beniamin lupus rapax mane comedet prædam / & veſpere diuidet [g] ſpolia.

b ¶ Merces operariorũ. De hijs qui mercedes mercẽnariorum retinent: dicetur. j. in verbo Merces. vbi videatur.

c ¶ Nec perſeuerabit. Circa hęc verba videatur quod notabiliter dicit Hoſtieñ. in c. procurationes. colũ. 2. de cenſi. vbi dicit quoſdam prælatos immodicas procurationes ab eccleſijs quas viſitant exigere: & in thecis reponere vt ex eis parentes ditentur. qui tamen quandoq; non ſolũ ex hoc ortis diſcordijs depauperantur: ſed etiã occiduntur. Crede ergo mihi / caue talia: quia nõ habet euentus ſordida præda bonos. Hæc Hoſtieñ.

d ¶ In egeſtate. ſupple & bonorũ fortunę / et bonorũ corporis / & bonorum animi. Bonorum fortunæ: quia vbi epulæ multę ſũt aut p̃cioſe / ibi ſumptus maior eſt / & bonorũ conſumptio bon⁹ eſt tex. in l. 2. ff. vbi pupillus edu. deb. Bonorũ corporis: quia abundantia ciborum morbum facit / & moleſtias ingerit / & ægritudines generat / cõſumitq; & computreſcere facit corpus humanum / & macerat ęgritudie diuturna. Textus eſt in c. Nihil. de conſe. diſtinc. 5. Bonorum animi: quia animæ nimio ſanguine & adipibus quaſi luto inuolutæ / nihil tenue / nihil cœleſte / ſed ſemper ventris ingluuiẽ cogitant. c. Nec tales. in fine. de conſecra. diſ. 5. & venter pinguis (vt ait Hiero.) craſſum ſenſum generat. Dicit tex. Hieronymum citans in c. fi. in fi. 44. diſtinc.

e ¶ Pone modum. vt tuæ ſoli prudentiæ non credas: ſed potius adhęreas alienis conſilijs. & ſcripturis a ſuperioribus emanatis. c. ne innitaris. in princ. de conſtitu.

f ¶ Qui feſtinat ditari. Simile eſt quod dicit apoſtolus. Qui volunt diuites fieri: incidunt in varias tentationes / & in laqueum diaboli / & in deſyderia multa. &c. De qua ſententia habetur. ſ. in verbo deſyderium. vbi facta eſt annotatio quæ videatur.

g ¶ Diuidet ſpolia. Quia Beniamin erat inter fratres ſuos / filios Iacob / natu minimus / & ei diuidendi munus iniungitur: poteſt addubitari an inter fratres ſpectet ad natu minimũ diuidere. In quo dubio breuiter dicendum eſt (omiſſa diuerſarum in hac materia ſententiarum recitatione) q; pro facienda hęreditatis diuiſione recurritur ad iudicem: nec aliquis ex fratribus habet electionẽ ſeu optionem ſibi deputatam a iure. Alioquin fruſtra textus dicerent diuiſionem iudicis officio experiri. inſti. de offi. iudi. §. ſi familię. & ff. fa. her. l. antepe. & l. plane. Vnde aut accipiendo portiones concordare debent iudice iubente. l. huiuſmodi. §. fi. ff. de lega. 1. Aut committetur diuiſio iudicio ſortis & fortunę: prout eſt caſus qui reputatur ſing. in l. 2. C. quando & qui. quar. pars debe. lib. 10. Et ita tenet Bar. in l. 1. C. de his qui ſe defe. lib. 10. Et notabiliter Ludo. Ro. in conſi. ſuis. conſi. 471 in fi. vbi ſubiungit q; ſi vni ex ipſis fratribus iudicio ſortis diuidentibus / ex ipſius ſortis infelicitate intolerabilis contingat deceptio: debet tunc ipſa diuiſio in melius reformari. Et ita etiã cõcludit Bal. in l. maioribus. C. cõmunia vtriuſq;. iudi. Et ſicut de iure non eſt ſtatutum quis debeat diuidere: ita etiam non eſt ſtatutum quis debeat poſt diuiſionem factam / partem ſuam primus eligere. vt concludit Panor. in c. 1. de paro. & Bar. in d. l. 1. C. de his qui ſe defe. Licet aũt minor fratrũ ſit æqualis fratribus tam in diuiſione q̃ in electione partis / vt ſupra dictum eſt: tamen non videtur æqualis q̃tum ad prouocationem diuiſionis. quia maior non poteſt prouocare ad diuiſionem. Tex. eſt no. in l. pe. C. de p̃dijs mino. Sed illud procedit vbi natu minor eſſet minor annis. 25. & alius vel alij fratres eſſent maiores. quia tunc verũ eſt q; minor non poteſt prouocare / ſaltem reſpectu proprietatis bonorum: reſpectu autem fructuum bene poteſt prouocare. Ita ſingulariter Io. An. in additionibus. ſpe. in Rubrica. de parocijs. Vel niſi iam fuiſſet prouocatus a maiore. quia eo caſu poſſet poſtea ipſe prouocare. gloſa eſt in l. inter pupillos. ff. de auctori. tuto. Si autem omnes fra-

¶Si comportauerit impius quasi terram argentū/& sicut lutum pręparauerit vestimenta: pręparabit quidem/sed iustus [h] vestietur illis/& argētum innocens diuidet. iob.27.c.

¶Diuiserunt sibi vestimenta mea: & super vestem meā [i] miserūt sortē. psal.21.d.

¶Seruus sapiens dominabitur filijs stultis: & inter fratres hęreditatem diuidet. puer.17.a

¶Lętabuntur gentes coram te/sicut qui lętantur in messe: sicut exultāt victores capta pręda/quando diuidunt [k] spolia. esaię.9.a.

¶Omne [l] regnū in se diuisum desolabitur: & dom⁹ supra domū cadet. lucę.11.c.

¶Erunt [m] ex hoc (ait Christus ad discipulos) quinq̧ in vna domo diuisi: tres in duo/& duo in tres diuidētur. Pater in filium & filius in patrē suum/mater in filiam & filia in matrem/socrus in nurum suam/& nur⁹ in socrum suam. 12.g.

¶Hoc dico (inquit Paulus) quod vnusquisq̧ vestrum dicit. Ego [n] quidem sum Pauli/ego autē Apollo/ego vero Cephę/ego autē Christi. Diuisus est Christus? 1.cor.1.b.

¶Qui cū vxore est: solicitus est quę sunt mūdi quomodo placeat vxori/& diuisus [o] est. Et infra vxor. 1.cori.7.g

Diuinare & Diuinatio.

¶Vir siue mulier in quibus phithonicus [p] vel diuinationis [p] fuerit spiri leuiti.20. in fine.

tres esset maiores: minor natu prouocare posset sicut natu maior. vt satis ₚbabitur in d.c.pe.arguēdo a cōtrario.

h ¶Sed iustus vestiet illis. Similedicit tex.post Salomonē in c.fi.circa fi.26.q.7. Thesaurizant iustis diuitię impiorum. de quo dictū est. §.in verbo diuitię.p.

i ¶Miserūt sortē. Circa hanc sentētiam: videatur quod annotabitur.J.in verbo vestimētū. Notetur tn̄ impn̄tiarū textus in c.sicut dn̄i vestimētū.16.q.7.vbi dicit. Sicut dn̄i vestimentū scissū nō est/ sed de eo sortiti sunt: ita nec ecclesia scindi debet/quia in vnitate tota consistit.

k ¶Diuidūt spolia. De iure militari est pręde decisio/& pro personarū qualitatibus & laboribus iusta diuisio/ac principis portio. Ita dicit tex.i c. ius militare.in fi.1 distinc. de quo dictū est. §.i verbo bellū.

l ¶Omne regnum &c. Circa hanc sententiam bonus est tex. Gregorij in c. Si ea.25.q.2. vbi dicitur. Si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt: non constructor sed euersor esse iuste cōprobarer/testante veritatis voce quæ ait. Omne regnum in se ipsū diuisū non stabit: & omnis sciētia aduersū se diuisa destruet. Hęc tex. Vbi glosa. in verbo diuisa. hanc sententiam accommodat ad testes īuicem diuisos idest sibi īuicē cōtrarios: vt scilicet taliū testiū testimoniū non sit stabile. Et idē & a fortiori rōne dicēdū esset in vno teste sibiipsi cōtrario: quia talis testis tanq̄ in seipso diuis⁹ nu llomōₚbat/imo tanquā falsarius puniri posset.l.eos.in princ.ff.de falsis. c. licet causam.circa me.de proba.

m ¶Erunt ex hoc.&c. Pro effectu huius sentētię videatur bon⁹ tex.28.q.1.§.1.vbi dicit. Inueniūtur auctoritates quibus probatur cōiugiū esse inter infideles. Quarū prima est illud euāgelij quod Christus ait. Erūt quinq̧ in vna domo: duo in tres/ & tres diuident in duos. Deinde cū personas illas enumeraret: vxorē in virū esse diuidēdā dixit & ecōuerso. Hęc tex qui ex hac sententia & alijs ibidē citatis probat matrimoniū subsistere inter duos diuisos.idest vnū fidelem & alterū infidelē. De quo videatur quod scriptū est supra in verbo discedere.2.

n ¶Ego quidē sū Pauli. &c. Pro istis verbis & eorum effectu bonus est tex.in c.olim.95. distinc. vbi dicitur. Olim idem erat presbyter qui et episcop⁹. & anteq̄ diaboli instinctu studia vel schismata in religione fierent/& diceret in populis ego sū Pauli/ego sū Apollo/ego aūt Cephę: cōmuni pr̄sbyterorū concilio ecclesię gubernabant. postq̄ aūt vnusquisq̧ eos quos baptizauerat suos esse putabat non Christi: in toto orbe decretū est vt vnus de presbyteris superponeret/& schismatū semina tolleretur. Hæc tex. Qui vt liquet accōmodat hanc sententiam vnitati sanctę & vnicę catholicę ecclesię Christi sponsæ. De qua vnitate dicit tex.in c.alienus.24.q.1. Alienus est/prophanus est/hostis est/habere nō pōt deū patrē: qui vniuersalis ecclesiæ nō tenet vnitatē.& in c. Quicūq̧. eadem causa & quęsti. dicit tex. Quicūq̧ ab vnitate fidei vel societatis Petri apostoli quolibet modo semetipsos segregauerint: tales nunc nec vinculis peccatorū absolui/ nec ianuā possunt regni cœlestis ingredi. De qua etiam vnitate ecclesię loquitur textus in epistola inter claras.colū.1.in princ.& col.fi.versi.sed quia gremium. C.de sū.tri.& fi.catho.

o ¶Et diuisus est. Pro effectu huius diuisionis: textus est in c.diuersis fallacijs.de cle.coniuga.vbi(pręmisso q̧ quidam erant clerici coniugati beneficia ecclesiastica tenentes)subiungitur. Cum vir cogitet quō placere possit vxori/et ideo minus quæ dei sunt valeat cogitare/cum quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatem/vt ei a quo stipendium recipit plenius famuletur: mandamus quatenus huiusmodi clericos beneficijs ecclesiasticis/quæ in tua diocesi sunt adepti/priues/appellatione remota, pręsertim cum rerum ecclesiasticarum substantia per tales soleat deperire. nisi forte eis vt talibus scienter contuleris ecclesiastica beneficia. quib⁹ eos nō per te sed per superiorē decernimus spoliandos. Hæc textus.

p ¶Phithonicus vel diuinationis spiritus fuerit. De hijs quę diuinationis materiā concernunt: aliqua dicta sūt supra in verbo Ariolus/in verbo Aruspex/& in verbo Augures. Vt tn̄ cumulatius habeat in hoc peculiari eius loco: notetur tex. Augustini multiplicem diuinatorum speciē declarās in c.1.26.q.4. vbi dicitur. Gen⁹ diuinationis a Persis fertur esse allatum. Varro autem dixit diuinationum quatuor esse genera: terrā / aquam/ aerem/et ignem. Hinc geomantiā/hydromantiā/piromantiā/aeromantiam/dicta antumant. Diuini dicti sunt quasi deo pleni. diuinitate enī se esse plenos simulāt: & astutia quadam fraudulenta/hominibus futura coniectant. Duo autē genera diuinationis sunt: ars et furor. Incantatores autem dicti sunt: qui artem verbis peragunt. Arioli vocati sunt: propterea q̧ circa aras idolorum/nepharias preces emittunt/& funesta sacrificia offerunt/ hisq̧ celebritatibus dęmonum accipiunt responsa. Aruspices nuncupantur: quasi horarum inspectores. Dies enim & horas in agendis negocijs operibusq̧ custodiunt: & quid per singula tempora obseruare debeat homo/intēdunt. Hi etiā exta pecudū inspiciunt: & ex eis futura prędicunt. Augures sunt: qui volatus auium & voces intendunt/aliaq̧ signa rerum vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt. Ijdem sunt & auspices. Nam & auspicia sunt quę iter facientes obseruant. Dicta aūt sunt auspicia quasi auium spicia: & auguria quasi auium garria / auiū voces & linguę. Item augurium quasi auigerium quod aues gerunt. Duo autem sunt genera auspiciorum: vnum ad oculos/ alterum ad aures pertinēs. Ad oculos/scilicet volatus: ad aures/vox auium. Phithonissę a Phithone Apolline nūcupatæ sunt: q̧ is auctor fuerit diuinandi. Astrologi dicti sunt: eo q̧ in astris augurantur. Genetalici appellati

ſunt: propter natalitiorum conſyderationes dierum. Geneſes enim hominum per. 12. ſigna cœli deſcribunt/ ſyderumq̧ curſus/ naſcentium mores/ actus/ & euentus prædicere conantur. id eſt quis/ quali ſigno fuerit natus/ aut quem effectum habeat vitæ qui naſcitur interprætantur. hi ſunt qui vulgo mathematici vocantur. cuius ſuperſtitionis genus conſtellationes latini vocant. ſ. nationes ſyderum/ quō ſe habeant cum quiſq̧ naſcitur. Primū aūt genus. ſ. ſtellarū interpretes: magi nūcupantur. ſicut de his in euāgelio legitur: qui natum Chriſtum annūciauerūt. Poſtea hoc nomine ſoli mathematici dicti ſūt cuius artis ſcientia vſq̧ ad Chriſtum fuit cōceſſa: vt Chriſto edito nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretetur. Horoſcopi dicti: φ horas natiuitatis hominum ſpeculētur diſſimili & diuerſo ſacto. Sortilegi ſunt: q ſub nomine ſictę religionis per quaſdam (quas ſanctorum ſeu apoſtolorum vocant) ſortes/ diuinationis ſcientiam profitentur/ aut quarūcūq̧ ſcripturarū inſpectione futura promittunt. Saliatores vocati ſunt: qui dū eis membrorū quęcūq̧ partes ſalierint/ aliquid ſibi exinde proſperū ſeu triſte ſignificari pdicunt. Hæc tex. Sunt etiā & aliqui diuinatores qui necromantici dicūtur. quorū ſcilicet precantationib⁹ videntur reſuſcitari mortui/ diuinare/ & ad interrogata reſpondere. Necros enim grece/ latine mortuus: Mantia/ diuinatio nūcupantur. ad quos ſuſcitandos cadaueri ſanguis adijcitur. Nam amare ſanguinē dæmones dicuntur. Ideoq̧ quotienſcūq̧ necromantia fit: cruor aquę miſcetur/ vt colore ſanguinis facilius prouocent. Sūt & aliqui qui vocantur hydromantici: ab aqua dicti. eſt enim hydromantia: in aquarum inſpectione vmbras dæmonū euocare/ & imagineas ludificationes eorum videre/ ibiq̧ ab eis aliqua audire. Ita de iſtis vltimus duobus diuinatoribus loquitur Auguſtini textus in c. nec mirum col. 1. 26. q. 5.

tus! morte [q] moriantur (dicit dominus ad Moyſem) lapidibus obruent eos: ſanguis eorum ſit ſuper illos.

nūeri. 22 b ℭPerrexerunt ſeniores Moab & maiores natu Madian: habentes diuinationis [r] precium in manibus.

23. d. ℭNon eſt augurium in Iacob: nec diuinatio in Iſrael.

prou. 16. b ℭDiuinatio in labijs regis: in iudicio errabit os eius.

eccl. 34. a. ℭDiuinatio [s] erroris/ & auguria mēdacia/ et ſomnia maleficentium: vanitas eſt:

eze. 13. a. ℭVident prophetę inſipientes Iſrael & diuinant mendacium/ dicentes

q ℭ Morte moriantur. De iure humano quō puniantur diuinatores: tex. eſt in c. aliquāti. 26. q. 5. vbi dicitur. Aliquāti clerici ſiue laici ſtudent augurijs: & ſub nomine ſictę religionis/ per eas quas ſanctorū patrū ſortes vocant/ diuinationis ſcientiam profitent/ aut quarūcūq̧ ſcripturarū inſpectione futura promittunt. Hęc quicūq̧ clericus aut laicus detectus fuerit vel cōſulere vel docere: ab eccleſia habeatur extranea. Et in c. ſi quis clericus. eadē cauſa & q̄ſti. vbi dicit. Si quis clericus/ monachus/ vel ſæcularis/ diuinationes vel auguria crediderit obſeruanda/ vel ſortes quas mentiūtur eſſe ſāctorū quibuſcūq̧ putauerint intimandas: cū his qui cū eis crediderint ab eccleſię cōmuniōe pellantur. Et in c. ſi quis eps. eadē cauſa. & quęſti. vbi dicit. Si quis epiſcop⁹/ aut p̄ſbyter vel diacon⁹ vel quilibet de ordinibus clericorum/ aruſpices/ incantatores/ aut hariolos/ aut certe augures/ vel ſortilegos/ vel qui profitentur artē magicam/ aut aliquos eorum ſimilia exercētes conſuluiſſe fuerit depræhenſus: ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus/ id eſt depoſitus/ monaſterij curā excipiat/ ibiq̧ pœnitentiæ perpetuæ deditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. Hęc tex. Et ſic iure canonico diuinatores vel diuinatorū conſilia petentes/ ſi laici ſunt: excōmunicātur. ſi clerici: ab eorum officio & bñficio deponuntur. Et ita etiā per tex. ſupra allegatos dicit gloſa in c. 1. in verbo quadraginta. de ſortile. De iure aūt ciuili quō puniantur tales: tex. eſt in l. nullus aruſpex. C. de Male & Mathę vbi dicitur. Nullus aruſpex/ nullus ſacerdos. id eſt doctor necromantiæ/ nullus qui huic ritui aſſolet miniſtrare/ ad limē alterius accedat: nec ob alterā cauſā ſed hmōi hominū amicitia quāuis vetus repellatur/ concremando illo aruſpice qui ad domum alienā acceſſerit/ & illo in inſulā deportando poſt adēptionē bonorū qui eū euocauerit ſuaſionibus vel præmijs. Et in l. nemo. circa ſi. eodē ti. vbi dicit. Sileat omnibus perpetuo diuinandi curioſitas. etenī ſupplicio capitis ferietur/ gladio vltore pſtrat⁹: quicūq̧ iuſſis noſtris obſequiū denegauerit. Et in l. Et ſi excepta. in ſi. eodem ti. vbi dicit. Si quis aliquam diuinandi artē in comitatu meo vel Cęſaris depræhenſus fuerit exercere: pſidio dignitatis exutus/ & cruciatus & tormēta non fugiat. Si vero conuictus fuerit/ & ad propriū facin⁹ detegētibus repugnauerit denegando: ſit equuleo deditus/ vngulisq̧ ſulcātibus latera/ perferat pœnas dignas facinore proprio. Hęc tex. Et ſic de iure ciuili/ diuinatorū pœna eſt mors. quę tñ quandoq̧ leuior/ ac qñq̧ grauior infertur: ſicut etiā iure canonico non ſemper imponitur clerico diuinatori vel diuinatores conſulenti illa grauis pœna depoſitionis/ ſed alia mitior. prout eſt textus in c. Ex tuarum. de ſortile. vbi (præmiſſo φ quidam ſacerdos ex ſimplicitate & bono zelo ad quēdam locum cum quodam infami acceſſerat vt inſpectione aſtrolabii furtū eccleſiæ poſſet recuperari) dicitur. Mādamus quatenus talem ei pœnitentiam imponas pro expiatione illius delicti: φ per annum & amplius ſi tibi viſum fuerit/ eum ab altaris miniſterio præcipias abſtinere. & ex tunc liberum ſit ei exercere officiū ſacerdotis. Hæc tex. Dicit etiam Panor. φ in foro eccleſiaſtico vltra pœnas in textibus iuris canonici ſupra allegatis contētas/ φ epiſcopus tales diuinatores & præſertim ſortilegos & magos poteſt dehoneſtare: vt puta mitrando vel ponēdo ad ſcalam cū vituperio/ & ponere extra dioceſim. Et pro hoc dicto allegat bonum textum in c. Epiſcopi. in princ. 26. queſti. 5. aduertendum eſt φ de punitione iſtorum non poteſt hęreticę prauitatis inquiſitor ſe intromittere: niſi ſaperent hęreſin manifeſtam. Textus eſt apertus in c. accuſatus. §. ſane cum negocium. de hære. in. 6. r ℭ Diuinationis precium. Secundum Hieronymum boni prophetæ munera prophetię nō accipiebant. Mali autem quia accipiebant/ prophetiam quæ dei erat donum/ in diuinationem quæ diabolica eſt cōuertebant. Ita dicit textus in c. nunq̄ verſi. cum ergo. 1. queſti. 1.

s ℭ Diuinatio erroris. &c. De varijs diuinationibus erroris/ augurijs/ & ſōnijs/ & vanitate ipſorum: tex. eſt Auguſtini in c. non obſeruetis. paulo poſt princ. 26. queſti. 7. ſic dicens. Qui quaſcunq̧ diuinationes aut facta auguria obſeruat/ aut attendit/ aut conſentit obſeruantibus inutiliter ſine cauſa: magis ad ſui dānationem q̄ ad ſalutē tendit. Siue per quoſdam numeros litterarum & lunę per pythagoricam necromantiam ęgrotantium vitam vel mortem vel proſpera vel aduerſa futura inquirunt/ ſiue qui attendunt ſomnialia ſcripta & falſa Danielis nomine intitulata & ſortes quæ dicuntur ſanctorum apoſtolorum/ & auguria auium/ aut aliqua pro domo facienda aut propter cōiugia copulanda/ aut in collectionibus herbarū carmina dicunt/ aut pictariolas pro quauis infirmitate ſcriptas ſuper homines & animalia ponunt præter ſymbolum & orationem dominicam/ aut magicis falſitatibus in grandinarijs & tempeſtatibus credunt/ qui talibus credunt aut ad eorum domum euntes aut ſuis domibus introducunt/ & interrogant: ſciant ſe fidem Chriſtianam & baptiſmum præuaricaſſe/ & talem paganum & apoſtatam id eſt retro abeūtem/ & dei inimicum iram dei grauiter in æternum incurriſſe/ niſi eccleſiaſtica pœnitentia emendatus deo reconcilietur. Hæc textus.

t ¶ Ipſe ędificabat parietē: illi aũt liniebant. &c. Pro elucidatione iſtorum verborum & eorũdem effectu: tex. eſt Gregorij in c. Sunt nõnulli. 46. diſtinc. vbi dicitur. Sunt nõnulli qui dum malefacta hominũ laudibus efferunt: augent quæ increpare debuerant. hinc ſcriptũ eſt. Ipſe ędificabat parietē: illi aũt liniebãt eũ. Parietis quippe nomine: peccati duritia deſignatur. Aedificare ergo parietem: eſt contra ſe quępiã obſtacula peccati conſtruere. Sed parietem liniunt: qui peccata perpetrãtibus adulantur, vt quod illi peruerſe agentes ędificant: ipſi adulantes quaſi nitidum reddant. Hæc tex.

ait dominus/cum dominus non miſerit eos: & perſeuerauerunt confirmare ſermonem. Nunquid non viſionem caſſam vidiſtis / & diuinationem mēdacem loquuti eſtis: et dicitis ait dominus/cum ego non ſim loquutus? Propterea hec dicit dñs deus: quia loquuti eſtis vana/ et vidiſtis mendacium: ideo ecce ego ad vos (ait dominus deus) & erit manus mea ſuper prophetas qui vident vana & diuinant mēdacium. In conſilio populi mei non erunt/ & in ſcriptura domus Iſrael non ſcribentur/nec in terram Iſrael ſcribentur/& ſcietis quia ego dominus deus: eo ꝙ deceperint populum meum/dicentes Pax pax/ & non eſt pax. Et ipſe [t] ædificabat parietem: illi autem liniebant eum luto abſq; paleis.

Diuinus & Diuinitas.

¶ Vos nolite audire prophetas veſtros & diuinos/et ſomniatores/et augures/et maleficos/ qui dicũt vobis non ſeruietis regi Babylonis: quia mēdacium [v] prophetãt vobis/ vt lõge faciant vos de terra veſtra/& eijciant vos/& pereatis. hiere.27.b

¶ Gladius ad diuinos Babylonis (dicit dominus) qui ſtulti erunt. 50.f.

¶ Nox vobis pro viſione erit: & tenebrę vobis ꝓ diuinatione. Et occũbet ſol ſuper prophetas: & obtenebrabitur ſuper eos dies. Et confundentur [x] qui vident viſiones: & confundentur diuini. michee.3.c

¶ Simulachra loquuta ſunt inutile/& diuini viderũt mendacium/& ſõniatores loquuti ſunt fruſtra/et vane conſolabantur. zacha.10.a

¶ Inuiſibilia dei a creatura mundi per ea quę facta ſunt intellecta conſpiciũt: ſẽpiterna quoq; eius virtus et diuinitas/ita vt ſint inexcuſabiles. ro.1.c.

¶ In Chriſto inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. col.2.b.

¶ Dignus eſt agnus qui occiſus eſt: accipere virtutem/& diuinitatem/ & ſapientiam/& fortitudinem/& honorem/& gloriam/et benedictionem. apoca.5.d

Docere & Docens.

¶ Nũquid deum docebit quiſpiam ſcientiã: qui excelſos iudicat? iob.21.c.

¶ Docebo [y] iniquos vias tuas domine: & impij ad te conuertentur. pſal.50.c.

¶ Qui miſericordiam habet: docet [z] & erudit quaſi paſtor gregem ſuũ. eccl.18.b.

¶ Qui docet fatuum: quaſi qui conglutinat teſtam. 22.a.

¶ Qui docet filium ſuum/laudabitur in illo: & in medio domeſticorum in illo gloriabitur. 30.a.

¶ Qui docet filium ſuum/in cœlum mittit inimicum: & in medio amicorum gloriabitur in illo. Et infra filius. 30.a.

¶ Doce filium tuum/& operare in illo: ne in turpitudinē illius offēdas. 30.c.

¶ Qui ſoluerit vnum de mãdatis iſtis minimis (ait Chriſtus diſcipulis) et docuerit ſic homines: minimus vocabitur in regno cœlorũ. Qui autem fecerit/et docuerit: hic magnus vocabitur in regno cœlorum. mat.5.d.

¶ Sabbatis ingreſſus Iheſus in ſynagogã docebat eos: & ſtupebant ſuper doctrina eius. Erat enim docens eos quaſi poteſtatem habens: & nõ ſicut ſcribę. marci.1.b

¶ Ibat Iheſus per ciuitates et caſtella/docens. lucę.13.e.

v ¶ Mendacium prophetãt vobis. Idem ſi verũ prophetarēt: quia adhuc audiendi ſeu ſequendi nõ eſſēt/ tales diuini/ ſõniatores/augures aut malefici. Ideo enĩ quiſq̃ nõ debet eis credere: q2 aliquãdo eueniũt quę ꝑdicunt/ aut ſanare videntur lãguidos/ aut ledere ſanos. quia hoc permiſſu dei fit: vt ipſi qui hoc audiunt vel vident/ probentur/ & appareat qua fide ſint vel deuotione erga deũ. ſicut in deuteronomio legit Moyſes ex verbo dei populo dei ꝑcepiſſe ita dicēs. Si ſurrexerit in medio tui propheta/ aut qui ſõniũ dicat ſe vidiſſe/ & ꝑdixerit ſignũ atq; portētum/ & euenerit quod locutus eſt/ & dixerit tibi/ eamus & ſequamur deos alienos quos ignoram9/ & ſeruiamus eis: nõ audies verba prophetæ aut ſomniatoris. quia tentat vos dñs deus veſter: vt palam fiat vtrũ diligatis eũ an non. &c. Vbi ſane intelligi voluit etiã illa q̃ a diuinãtibus nõ ſecũdũ deũ dicũtur/ ſi acciderint quę dicunt nõ ſint ſic accipienda vt ſiãt quæ præcipiũtur ab eis/ nec colantur quæ coluntur ab eis. nec ꝑter ſuam poteſtatem deus oſtendit eſſe ꝙ cõtingunt iſta: ſed quaſi q̃reretur cur ea permittat/ cãm tētatiõis expoſuit/ ad cognoſcendã vtiq; eorũ dilectionē vtrũ eã habeãt erga deũ ſuũ/ cognoſcendũ vero ab ipſis potiuſq̃ ab illo q ſcit omnia anteq̃ fiant. Hæc ſunt verba Auguſtini poſita in c. nec mirũ. col. fina. 26. q. 5.

x ¶ Confundentur. Videatur tex. in c. nõ obſeruetis. paulo poſt pric. 26. q 7. de quo dictũ eſt ſupra eodem. 6.

y ¶ Docebo iniquos vias tuas. &c. Circa hãc ſententiam videndus eſt bonus tex. in c. ponderet. paulo poſt me. 50. diſtinc. vbi dicitur. Dauid poſt pœnitentiam & alios docuit & ſacrificium deo abtulit: dans exemplum doctoribus ſanctæ eccleſiæ ſi lapſi fuerint/ & condignam pœnitentiam deo geſſerint/ vtrũq; facere poſſe docere & ſanctificari. Docuit enim quando dixit. Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur. Sacrificium deo obtulit pro ſe dum dicebat. Sacrificium deo: ſpiritus cõtribulatus. &c.

z ¶ Docet & erudit. Non ergo docere ſufficit: ſed oportet erudire/ ideſt ea dicere quæ audientes intelligere poſſint & ad eorum ędificationem conuertere. Qui enim ea docet quæ ab

auditoribus non valent intelligi: non ad eorum vtilitatem / sed a sui ostentationē facit. Textus est ita dicens in c. fina. §. Pariter. versi. Qui enim. 43. distinc. Et ideo dicit tex. in l. 1. in pric. C. de studiis. libera. vrb. Ro. lib. 11. Vniuersos qui vsurpantes sibi nomina magistrorū in publicis magistrationibus cellulisq; collectos vndecūq; discipulos circūferre consueuerunt: ab ostentatione vulgari præcipimus amoueri. Hæc tex. per quem dicit ibi Io. de platea in. 1. no. q̄ doctores nō ad vtilitatē scholasticorum legentes / sed ad pōpā & ostentationem vulgariū & magis vocis ornatui q̄ dubiorū declarationi intēdentes: incurrunt pœnam infamiæ & remotionis a lectura. Et idem concludit idem Io. de platea in l. grāmaticos per illum tex. C. de profes. & medi. lib. 10.

luce.19.g. ¶ Erat Ihesus docens quotidie in templo. &c.

ioan.7.b. ¶ Die festo ascendit Ihesus in templum: & docebat. Et mirabantur Iudei: dicentes. Quomodo hic litteras scit: cum non didicerit. Et infra doctrina. Latius.

14. d ¶ Paracletus spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo: ille (ait Christ9 ad discipulos) vos docebit [a] oīa / & suggeret vobis omnia quęcunq; dixero vobis.

18.d. ¶ Ego palam [b] loquutus sum mundo (ait Ihesus pontifici) ego semper docui in synagoga & in tēplo quo omnes Iudei conueniunt: & in occulto loquutus sum nihil.

ro.2.d. ¶ Qui alium doces: teipsum non [c] doces. Qui prędicas nō furandū [d]: furaris. Qui dicis non mœchādum: mœcharis. Qui abominaris idola: sacrilegium facis. Qui in lege gloriaris: per pręuaricationem legis deū inhonoras. Vbi amplius.

colos.3.d. ¶ Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia: docentes et commonētes vosmetipsos in psalmis et hymnis & canticis spiritualibus / in gratia cantantes in cordibus vestris domino.

1.tio.d. ¶ Docere mulieri [d] nō permitto (inquit Paulus) neq; dominari in virū: sed esse in silentio. Et infra mulier.

1.tio.6.a. ¶ Hęc doce & exhortare. Si quis aliter docet / et nō acquiescit sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi / & ei quę secūdū pietatē est doctrinę: superbus est / nihil sciens / sed lāguēs circa quęstiones & pugnas verborum / ex quibus oriuntur inuidię / cōtentiones [e] / blasphemię / suspitiones malę / conflictationes hominum mente corruptorum / & qui a veritate priuati sunt / existimantium quęstum esse pietatem &c.

Tit.2.a. ¶ Anus sint in habitu sancto: non criminatrices / nō multo vino seruiētes / bene docentes [f] vt prudentiam doceant.

heb.5.c. ¶ Cum deberitis magistri esse / propter tēpus [g]: rursum īdigetis / vt vos doceamini quę sunt elementa exordij sermonum dei / & facti estis quib9 lacte opus sit non solido cibo &c. Et latius supra in verbo cibus.

a ¶ Docebit omnia. Ea quæ spiritussanct9 docet sunt a p̄latis populo p̄dicāda. prout est textus in c. si. paulo post pric. 36. distinc. vbi dicitur. Prælatus populū doceat: sed illa doceat q̄ a deo ipse didicerat nō ex proprio corde vel humano sensu. sed quę sp̄ūssanct9 docet.

b ¶ Palā. Iure humano: istud sc3 palā docere / est necessitatis in hijs doctoribus qui habent stipēdia / & constituti sunt ad publice legēdū. Ita dicit Io. de platea in l. vnica. in princ. C. de studi. libe. vrb. Ro. lib. 11.

c ¶ Teipsum nō doces. Qui alios docet: seipsū ī primis debet docuisse. i. oportet eū nedū l'ris sed etiā bonis moribus splēdere. Alioqui quisquis es qui bene doces / & male viuis: tui solius cōdēnator eris. Nā bene docendo / & male viuendo: deū instruis quō te debeat cōdēnare. ita dicit textus in c. si. circa medium. 40. distinc. Hinc dicit text9 in l. magistros. in princ. C. de profes. & medi lib. 10. Magistros studiorū doctoresq; excellere oportet moribus primū / deinde facūdia. Hæc tex. per quē dicit Panor. in c. proposuisti colū. si. de p̄bati. q̄ scholaris in adeptiōe sui gradus potest reprobari nedum p̄pter defectū literaturę sed etiā propter defectū morum.

d ¶ Qui dicis nō furandū furaris. &c. Tametsi qui docet eo sit inquinatus crimine quod docet & hortatur effugiēdū: tamē debemus et recte docēti q̄uis male viuēti obtēperare. Non enim quales sint dn̄i sacerdotes / sed quid de dn̄o loquant: est nobis magnopere prouidēdū. Nec in vicarijs beati Petri apostoli nobis est attendendū quid sint: sed quid pro correctiōe ecclesiarū / quid pro salute nostra / satagant. Nec eni illos inferiores dicemus scribis & pharisęis sedentibus super cathedrā Moysi: de quibus dn̄s p̄cepit dicens. Quæcūq; dixerint vobis facite: secundū opera eorum nolite facere. Ita notabiliter dicit tex. in c. no quales. 1. q. 1. & dictū est s̄. in verbo cathedra. x.

dd ¶ Docere mulieri. Tex. est Ambrosij eiusdē effectus cuius hæc sentētia in c. mulierē. 33. q. 5. vbi dicitur. Mulierē cōstat subiectā dn̄o viri esse: & nullā auctoritatē hēre / nec docere posse. Et in c. Mulier. 23. dis. dicit tex. amplians hāc sentētiā. Mulier q̄uis docta & sancta: viros in cōuētu docere nō p̄sumat. Hęc tex. vbi Archi. dicit q̄ mulier docere nō potest publice. i. in ecclesia / ascēdēdo pulpitū & faciendo sermonē ad populū: sed si esset abbatissa / posset secrete in capitulo / vel claustro / vel choro docere suas monachas vel conuersas & etiā conuersos / & eis p̄dicare.

e ¶ Cōtētiones. Quas tn̄ verbi diuini p̄dicator debet effugere: quia p̄dicatores suos veritas nihil per cōtētionē agere permittit. Ita dicit textus in c. I. paulo post princ. 16. q. 1.

f ¶ Bene docētes. supple priuatim nō aūt publice: quia generale est dictum Apostoli. Docere mulieri nō permitto. Cui in hoc casu in mulieribus scilicet grādęuis nulla reperitur exceptio facta: & ideo generaliter est ītelligēdū. vt in simili est bonus textus in c. 1. in princ. de cōiug. lepro. de quo textu dictum est. s̄ in verbo debitum / super illud apostoli. Vir vxori debitum reddat.

g ¶ Propter tempus. Ista tn̄ ratione / quia scilicet deberet aliquis magister esse propter tempus. i. propter ętatem suam iam senio proximam / vel lōgum tempus literarum studijs iā impensum: non debet erubescere doceri etiam a minimis / exemplo Augustini dicentis. Ego senex: a puero nōdum anniculo paratus sum edoceri. prout est tex. in c. si habes. 24. questi 3 Hinc dicebat Seneca relatus per glosā in c. si. 38. distinc. nulla ætas ad discendum sera est. Et ibidem textus istud ampliat: etiam si is qui magister esse deberet propter tempus / esset episcopus. Nullus enim episcopus (dicit ibi textus) negligere debet propter opprobrium senectutis vel nobilitatem / generis / a paruulis vel minimis eruditis / si quid forte est vtilitatis aut salutis / inquirere.

h ¶Non docebit.dicens cognosce dñm. Hæc sententia bene facit pro eo quod dicũt Panor. & cõmuniter oẽs in Ru. de sũ.tri.& fi.catho.ꝙ nullus etiã laicus excusatur a cognitiõe vnius dei.j.quominus credat vnũ esse deũ creatorẽ oim/remuneratorẽ bonorũ/& punitorẽ malorũ. i ¶Vnctionẽ. Pro aliqua horũ verborũ elucidatiõe: videndus est tex.in c.vnico.in princ.de sacra vnct. vbi dicit. Scire te volumus duas esse species vnctiõis: exteriorem quæ materialis est et visibilis/& interiorẽ q̃ spũalis est & inuisibilis. Exteriore: visibiliter inungit corpus. Interiore: inuisibiliter inungit cor. De prima Iacobus apostolus ait. Infirmat qs ex vobis? īducat p̄sbyteros ecclesię/ & orẽt sup eũ/ vngẽtes eũ oleo ĩ nomine dñi: & oro fidei sanabit infirmũ. De secunda: Ioãnes apl's ait. Vos vnctionẽ quã accepistis ab eo/manet i vobis: & nõ necesse habetis vt aliquis doceat vos/sed sicut vnctio docet vos de oibus ita faciatis. Vnctio visibilis & interior: signũ est interioris & inuisibilis vnctiõis. Vnctio vero inuisibilis & iterior: nõ solũ ẽ signũ sed etiã sacramẽtũ.qr si digne sumit: vel agit/vel auget absq dubio qd designat. Hęc tex. k ¶Maneat in vobis. In bonis hoĩbus vnctio interior: j. spũssanctũs: parti manet in ęternum/ parti rediturus secedit. Manet quippe apud eos: vt bonis insistãt actibus/ volũtariã paupertatẽ diligant/mãsuetudinẽ consequãtur/pro æterno desyderio lugeãt/esuriãt & sitiãt iustitiã/miamq mũditiã cordis & tranquillitatẽ pacis ãplectãtur/sed etiã pro obseruatiõe iustitię persecutionẽ pati non vereantur/ ęlemosynis/orationibus/ieiunijs/ cęterisq fructibus spiritus insistere desyderent. Recedit aũt ad tempus: ne semper infirmos curãdi/mortuos resuscitandi/ dęmones eijciendi/vel etiã pphetãdi habeant facultatẽ. Manet sẽper: vt possint hẽre virtutes/& vt mirabiliter ipsi viuãt. Venit ad tpus: vt etiã alijs per miraculorũ signa quales sint intus effulgeãt. Ita dicit textus in c. Quęrẽdã. de pœni.dis.2.

¶Nõ docebit [h] vnusquisq proximum suum/ vnusquisq fratrem suũ/ dicens/ cognosce [h] dominum: quia omnes scient me a minore vsq ad maiorem eorum/ quia propitius ero iniquitatibus eorum/ & peccatorum eorum iam non memorabor. heb.8.d.

¶Vnctionem quã accepistis ab eo/ maneat [k] in vobis/ & non necesse habetis vt aliquis doceat vos/ sed sicut vnctio dei docet vos de omnibus & verum est/et non est mendacium. Et sicut docuit vos: manete in eo. &c. 1.ioã.2.d.

Doctor.

¶Vidi nec velocium esse cursum/nec fortium bellum/nec sapientium panem/nec doctorum [l] diuitias/nec artificũ gratiam: sed tẽpus casumq in omnibus. eccẽs.9.c.

¶Interrogauit Ihesum vnus ex Pharisęis legis doctor: tentans eũ. Magister: quod est mandatum magnum in lege? &c. Et.s. mandatum. mat.22.d.

¶(Parentes Ihesu) inuenerunt eum in templo sedentem in medio doctorum/ audientem illos & interrogantem eos. lucę.2.g.

¶Deus dedit quosdam quidem apostolos/ quosdam autem prophetas/ alios vero euangelistas/ alios autem pastores & doctores [o]/ad cõsummationem sanctorum in opus ministerij/ in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij dei/in virum perfectum/ in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Vt iam nõ simus paruuli fluctuantes: & circunferamur omni vẽto doctrinę in nequitia hominum/in nęquitia ad circunuentionem erroris. ephe.4.b

Doctrina.

¶Pones (ait dominus ad Moysẽ) in rationali iudicij doctrinam & veritatẽ: quę erunt in pectore Aaron/quando ingredietur coram domino/& gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu domini semper. exo.28.c.

l ¶Doctorũ diuitias. Doctorũ diuitias nõ eas solas putaueri accipiendas/quas vulgus in solis cõsistere bonis tẽporalibus autumat: sed eas potius imunitates/ prerogatiuas/ & honores quibus cæteros antecellũt. In primis enĩ doctores dicũtur habere dignitatẽ: quia doctoratus est dignitas. vt est bonus textus in c.q̃to.in verbo dignitatẽ.de magis.per quẽ ita dicit Panor.in c.postulasti.col.fi de proba.& do.meus Iason in l.2.ff.qd quisq iu. Et ideo infames sicut repellũtur a dignitatibus.l.1.C.de infami.li.10.ita etiã repellũtur a doctoratu/ put notat Bar.in.1.cõsti.Co.in.4.colũ.& Do.meus Decius in c.intelleximus.colũ.1 de iudi. Secũdo/ qa doctores ab oibus muneribus ciuilibus vel publicis imunes esse debẽt: & neq in pulcijs hospites recipere/ nec vllo fungi munere/ nec ad iudiciũ deduci/ nec eximi/ vel exhiberi/ aut iiuriã pati debẽt. Ita dicit textus in l.medicos.C.de pfesso.& medi.li.10. Tertio/quia iurisdictionẽ hñt inter scholares suos/ saltẽ nõ clericos & volẽtes. Tex.est in auct.habita.C.ne filius pro pa.& in pphe.ssorum §.fina. Quarto/qr patres sũt appellãdi. Tex.est in l.2.C.de offi.diuer.iudi. Quĩto/qr eis nõ debet vetari ingressus in curiã pricipis: sed p̄ alijs admitti dñt. Tex.est in l.fi.C.eodẽ ti. Sexto/ quia eorũ testimonio credi debet super peritia suorũ discipulorũ. Tex est in l.2.C.de aduo.diuer.iudi. Septimo/quia doctores q legerũt viginti annis/ efficiũtur pares comitibus & ducibus: & sic dici possũt spectabiles. Tex.est in l.1.in fi.cũ glo.in verbo vicaria.C.de professo.q i vrbe Cõstãtino.li.12. De quo notabiliter scribit Alexã.de imo.in l.1.in.7.colũ.ff.de iurisdi.oĩm iudi. Octauo/quia doctorũ interp̄tatiões sũt pbabiles: & eis stat nisi mõstrẽtur obuiare iuri.& velut probabiles excusant ab expẽsis. ita do.Car.in cle.1.in.4.colũ.de magistris. n ¶Audiẽtẽ & interrogãtẽ. Pro effectu istorũ verborũ tex. est in c. Qui ecclesiasticis. versi. Hinc etiã idem saluator.36.distinc. vbi dicitur. Saluator noster prius in medio doctorum sedit audiens illos & interrogans: & postea p̄dicare cœpit. quia prius quisq discere/ & postea p̄dicandi officiũ vsurpare debet. o ¶Alios doctores. Circa hęc verba bonus est textus in c.sicut in vno corpore.de hæreticis. vbi dicitur. Cum nõnulli laici prædicare præsumãt/& verendũ nimis existat ne vitia sub specie virtutum subintrent: nos attendentes ꝙ doctorum ordo est in ecclesia dei quasi præcipuus/mandamus quatenus cum alios dominus apostolos dederit/alios prophetas/ alios vero doctores/ interdicas laicis vniuersis cuiuscũq ordinis censeantur/ vsurpare officiũ prædicandi. Hæc tex. Et idem habetur in c.cum ex iniũcto.colũ.1 eodem.ti.
p ¶Doctrinã & veritatẽ. Hinc dicit tex.in c. Qui ecclesiasticis. paulo post princ.36.distinc. Sacrarũ literarũ oportet episcopum habere peritiã. Vnde in veteri testamento inter cætera ornamenta/ pontifex rationale ferebat in pectore/ in quo scribebatur manifestatio & veritas: quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis.

q ¶ Ex doctrina. Videat quod isti s verbis annotatū est supra in verbo cognoscere. r ¶ Dabit gratiam. De gratia quam ratione doctrinę bonę aliquis cōsequit: tex. est no. in c. quia nōnullis. de magistris. vbi dicit. Quia nonnullis ꝓpter inopiam / & legendi studium & oportunitas pficiendi subtrahit: in Lateranē. cōcilio pia fuit cōstitutione puisum / vt per vnāquāq; cathedralē ecclesiam magistro qui eiusdē ecclesię clericos aliosq; scholares pauperes gratis instrueret / aliqd cōpetens bñficium pberetur. quo & docentis releuaret necessitas: & via pateret discētibus ad doctrinam. Verū qm̄ in multis ecclesijs id minime obseruat: nos prędictū roborantes statutū / adijcimus vt nō solū in qualibet cathedrali ecclesia / sed etiā in alijs quarū sufficere poterunt facultates / cōstituat magister idoneus qui clericos ipsarū ecclesiarū gratis in grāmaticali facultate ac alios instruat iuxta posse. Sane metropolis ecclesia theologū nihilomin⁹ habeat: qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat / & in his pcertim informet q̄ ad curā aiarū spectare noscuntur. Assignetur autē cuilibet magistrorū a capitulo / vni⁹ pbendę puētus: et pro theologo a metropolitano tantūdē. nō ꝙ propter hoc efficiatur canonicus: sed tādiu redditus ipsos percipiat / q̄diu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus magistris ecclesia metropolis grauet: theologo iuxta modum pdictū ipa prouideat / grāmatico vero in alia ecclesia suę ciuitatis siue diocesis quę sufficere valeat / faciat puideri. Hęc tex. Et in c. fi. in fi. eodē ti. dicit tex.

Iob.12.d. ¶ Dn̄s commutans est labium veracium: & doctrinam senum auferens.

puer.1.a. ¶ Sapientiam atq; doctrinam stulti despiciunt.

puer.12.b ¶ Doctrina [q] sua noscitur vir: qui autem vanus & excors est / patebit contemptui.

puer.13.c. ¶ Doctrina bona dabit [r] gratiam: in itinere contemptorum vorago.

14.a. ¶ Quęrit derisor sapientiam & non inuenit: doctrina prudētiū facilis.

15.b. ¶ Doctrina mala deserētium viam vitę: q increpationes odit morietur.

16.c. ¶ Fons vitę eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas.

19.b. ¶ Doctrina viri per patiētiā [s] noscit: & gl'ia eius est iniqua prętergredi.

1.c. ¶ Vir qui errauerit a via doctrinę: in cetu gigantium commorabitur.

23.b. ¶ In auribus [t] insipientium ne loquaris: quia despicient doctrina eloquij tui.

23.b ¶ Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: & aures tuę ad verbam sciētię.

24.a ¶ In doctrina replebuntur cellaria: vniuersa substantia preciosa & pulcherrima.

24.b ¶ Comede fili mi mel / quia bonum est: & fauum dulcissimum gutturi tuo. Sic & doctrina sapientię / animę tuę: quā cum inueneris / habebis in nouissimis spem / & spes tua non peribit [v].

Ecci.4.d. ¶ In lingua [x] sapientia dinoscitur et sensus: & sciētia et doctrina in verbo sensati / & firmamentum in operibus iustitię.

Ecci.6.c ¶ Fili a iuuentute tua excipe doctrinam: & vsq; ad canos inuenies sapientiā. Quasi is qui arat & qui seminat accede ad eam / & sustine bonos fructus illius: in opere enim ipsius exiguū laborabis / & cito edes de generationibus illius.

Ecci.6.c. ¶ Sapientia doctrinę sęcundum nomen est eius: & non est multis manifesta. Quibus autem agnita est: permanet vsq; ad conspectum dei.

Docentes in theologica facultate / dū in scholis docuerint per annos quinq; / percipiāt de licētia sedis apostolicę prouentus pbendarū & bñficiorū suorū / nō obstante aliqua cōtraria consuetudine vel statuto. cū denario fraudari non debeāt: in vinea domini operātes. s ¶ Per patientiā. Sępe em̄ dictorum virtus perditur: cum apud corda audiētiū loquacitas / incauta oportunitate leuigat. & auctorē suum hęc eadē loquacitas inquinat: qui seruire auditorib⁹ ad vsum profectus ignorat. Vnde Paulus cū discipulū de instātia pdicationis ammoneret: dixit ad Timotheū epistola 2. Testificor corā deo & Christo Ihesu q iudicatur⁹ est viuos & mortuos / & p aduētū ipsi⁹ & regnū eius: pdica verbū / insta oportune & iportune. Dictur⁹ iportune / pmisit oportune: q a scilicet apud auditoris mentē ipse sua vtilitate se destruit / si habere importunitas oportunitatē nescit. Ita dicit tex. hęc verba / per patientiā / satis declarās in c. sit rector. §. puidēdū quoq; in prin. & versi. vn̄ Paulus quoq; 43. dis. Vel scd̄o doctrina viri cognoscit per patiētiam: quādo scilicet propter subsannationē vel persecutionem nō cessat doctor a docendo / vel pdicator a pdicando / sciens quia beati qui persecutionē patiunt propter iustitiam. Hanc declarationē sentit textus in c. scim⁹. 43. distin. Et facit textus in c. fi, 47. distin. vbi dr. Quod ad nos attinet: cōscientię nostrę conuenit semper dare operā / ne quis culpa nostra de ecclesia pereat. Si quis aūt vltro et crimine suo perierit / & pœnitētiā agere atq; ad ecclesiā redire noluerit: nos in die iudicij inculpatos futuros credimus qui eorū cōsulimus sanitati / illos solos in pœnis remansuros qui noluerint cōsilij nostri salubritate sanari. Nec monere nos debent cōuitia perditorū / quo minus a via recta & a certa regula non recedam⁹: quā Apostolus instituit dicēs. Si hoibus placerē: Christi seruus non essem. Hęc textus. t ¶ In auribus. &c. Pro hac sententia facit celebris textus Origenis supra frequēter allegatus in c. in mandatis. 43. distin. v ¶ Non peribit. Sicut enim stellas cœli nō extinguit nox: sic mētes fideliū & inhęrentes firmamēto sacrę scripturę nō obscurat mundana iniquitas. Ita dicit textus Hieronymi in c. sicut stellas. 38. distinc. x ¶ In lingua. Licet in lingua sapientia dinoscat: tn̄ si per ignorantiā grāmaticę artis aliquid viciosum proferant episcopi vel presbyteri: non ideo sunt a scholasticis despiciendi. quia morum vicia: magis q̄ verborū sunt pręcauēda. Et ꝓpterea dicit Augustin⁹ in libro de catechizandis rudibus / sedulo monēdos esse scholasticos: vt humilitatē induti Christianā / discāt nō contēnere quos cognouerint morū vitia magis q̄ verborū deuitare. his eīm maxime vtile est nosse: ita esse pręponēdas verbis sentētias / vt pręponitur animus corpori. ita fit vt malle debeant veriores q̄ disertiores audire sermones: sicut malle debēt prudētiores q̄ formosiores habere amicos. Nouerint nō esse voces ad aures dei sed animi affectum. ita em̄ non irridebūt: si aliquos antistites ministros ecclesię / forte animaduertūt / vel cū barbarismis vel soloecismis deum inuocare / vel eadem verba quę pronunciant non intelligere / perturbateq; distinguere. Non quia ista minime corrigenda sunt / vt populus ad id quod plane intelligit dicat Amen: sed quia pie tolleranda sunt ab eis qui didicerunt. Hęc sunt verba textus in c. quāuis. §. fina. cum c. sequen. 38. distinc. Cui conformis est textus qui est Augustini / in c. indignum. eadem distinc. Dum ibi dicunt. Indignum vehementer existimo: vt verba cœlestis oraculi restringam sub regulis donati.

¶Timuerunt me mādato hominum [y] & doctrinis: ideo ecce addam/ vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Esaię.29.c

¶Pariter insipientes & fatui probabuntur [z] doctrina vanitatis eorum. Hier.10.b

¶ (Die festo) ascendit Ihesus in templū: & docebat [a]. Et mirabātur Iudęi: dicētes Quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis Ihesus: et dixit. Mea doctrina nō est mea: sed eius qui misit me. Si quis voluerit volūtatē eius facere: cognoscet de doctrina mea/ vtrum ex deo an ego a meipso loquar. Ioā.7.b.

¶Habētes donationes secundū gratiam quę data est nobis deriuantes: siue prophetiam secundum rationem fidei/ siue ministerium in ministrādo/ siue qui docet [b] in doctrina &c. Ro.12.b.

¶Quęcunq; scripta sunt/ ad nostram doctrinam scripta sunt: vt per patientiam et consolationem scripturarum/ spem [c] habeamus. Rom.15.a

¶Iam non simus paruuli fluctuantes: & circunferamur omni vēto [d] doctrinę in nequitia hominum/ in astutia ad circunuentionem erroris. Ephe.4.c

¶Qui bene pręsunt presbyteri/ duplici [e] honore digni habeātur: maxime qui laborant in verbo et doctrina. 1.tio.5.c.

¶Quicunq; sunt sub iugo serui: dominos suos omni honore dignos [f] arbitrentur: ne nomen domini & doctrina blasphemetur. 1.tio.6.a.

¶Si quis aliter docet/ et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi/ & ei quę secundum pietatem est doctrinę: superbus est/ nihil sciens &c. Vt supra docere.

¶Tu loquere quę decent sanam [g] doctrinam. Tit.2.a.

¶Doctrinis [h] varijs et peregrinis nolite abduci. Heb.13.b.

Doctus. ¶Qui [i] docti fuerint/ fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiā erudiūt multos/ quasi stellę in perpetuas æternitates. Dan.12.a

y ¶Mandato hoim & doctrinis. Textus est istoꝝ verboꝝ satis declaratiuus in c.fi.in prin.8.distin.vbi dicit. Si solus Christus audiendus est: non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendū putauerit/ sed quid primus qui ante nos est Christus prior fecerit. Neq; em̄ hoim sequi oportet sed dei veritatē: cū per Esaiā pphetā loquat deus/ & dicat. Sine causa colūt mādata & doctrinas hoim. Hęc textus. Per quem cōstat: hanc sententiam/ de mandato & doctrinis hoim veritati diuinę contrauenientib⁹ esse intelligendam. Alioquin enim: mandata & doctrinas hominū superiorū nostrorū sequi debemus & amplecti. vt est textus clar⁹ vbi hęc declaratio pbat/ in c. Iulianus 11. q̄sti.3. et dicetur in verbo dn̄s, vbi videatur.

z ¶Probabunt. Facit bonus textus in c.cōuenientib⁹. versi. itē Tharasius.1.questi.7. vbi di. Maloꝝ doctoꝝ mala est doctrina.

a ¶Docebat. Sic ergo cum ois Christi actio nostra sit instructio: diebus festis licitū est docere. Quod idubie pcedit: qn̄ aliquis vult docere literas sacras/ vel alias nō prohibitas/ vel ad populū prędicādo/ vel etiam aliquibus eas gratis interptando/ cū talis act⁹ sit oino pius: qui die festo potest exerceri/ vt dictū est supra in verbo dies. An autē istud pcedat etiā qn̄ aliquis vult docere non gratis/ sed pmio pecuniario recepto: Panor. (cuius opinionē credo verā) in c.1.col.3. de ferijs. dicit q etiam die festo licitum est legere seu docere pro lucro/ dūmodo tamē principaliter nō moueat ad legendū vel docendū propter lucrū/ sed solum in quandā cōsequentiam seu secundariā & minus principaliter. Et ad hoc facit quod habet in c. significatū. depręben. vbi indistincte permittitur sacerdoti celebrare/ etiā die festo p pecunia: dūmodo pecunia nō sit finis principalis celebrandi/ sed tantūmodo secundarius. An autē liceat alijs diebus q̄ festis docere principaliter ppter pecuniā/ & sic salariū doctrinę a quibuscūq; exigere: tractat notabiliter Panor. in c. quia nōnullis. colū.2. de magistris. & dicet infra in verbo gratis. super illud euāgelicū. Gratis accepistis: gratis date. Aduertendū est tn̄: q ad hoc vt aliquis iudicet idone⁹ in docendo/ multę in eo qualitates adesse debent. Exigitur em̄ prio vt habeat peritiā docēdi. Scdo vt habeat facūdiā dicendi. Tertio: vt habeat subtilitatē interpretandi. Quarto: vt habeat copiam disserendi. Quinto: q sit approbatus ab habēte potestatē. Et sexto: q nedū in litteris/ sed etiā in moribus excellat/ & se coaptet ingenio discipuloꝝ seu audientiū. Hęc oia pbantur in l. vnica. C. de pfesso. qui in vrb. cōstātino. li.12. iuncta l. Magistros. C. de professo. & medi. li.10. & c. oportet. 8. questi.1. Et ista requisita ponit Panor. in c.1. col.2. de magistris.

b ¶ ¶Qui docet in doctrina. Oportet em̄ eū qui docet & instruit aias rudes/ esse talē: vt pro ingenio discentium semetipsum possit aptare/ & verbi ordinē p audiētis capacitate dirigere. Deberet ergo apprime esse erudit⁹ & doct⁹/ irrephēsibilis/ matur⁹/ & pauid⁹.i. timēs peccare. Ita dicit tex. cū glo. in verbo pauid⁹. in c. oportet. in prin. 8.q.1.

c ¶Spem habeam⁹. Sicut em̄ qui ea q̄ dei sunt nesciūt a dn̄o nesciuntur/ dicēte Paulo/ si quis ignorat ignorabitur: ita qui ea quę dei sunt sapiunt/ a dn̄o sapiuntur. Tex. est in c. qui ea. 38. distinc.

d ¶Circūferamur omni vento doctrinę. Textus in c. de his. in princ. 12. distinc. hęc Apostoli verba notabili pposito accōmodās dicit. De his qui cōtra apostolicā volūtatē circūferuntur omni vento doctrinę/ placuit sancto concilio: vt metropolitanę sedis auctoritate coacti/ vniuscuiusq; prouincię ciues rectoresq; ecclesiarū vnū eundēq; in psallendo teneāt modum/ quem a metropolitana sede cognouerint institutū.

e ¶Duplici honore. Videatur quod annotatum est supra in verbo dignus.

f ¶Dignior. Isti sententię facta est annotatio supra in verbo dignus quę videatur.

g ¶Sanam doctrinam supple & humilem. Humilis em̄ debet esse doctrina magistri seu docentis. Debet quippe magister humilis esse & benignus auditoribus & humiliter docere/ non cū austeritate & potentia: tamē ut possit corrigere/ & se satis grauē ostendere. ne dū nimiū seruatur humilitas: regēdi frangatur auctoritas. prout hęc pbantur in c.1. 46. distin. iuncto. c. q̄do necessitas 86 distinc. & est bonus textus cum glo.1. in c. humilis. de maio. & obedi.

h ¶Doctrinis varijs &c. Circa hanc sententiā vidēdus est bonus textus in c. nolite 24. distin. vbi di. Nolite errare fratres mei charissimi: doctrinis varijs & extraneis nolite abduci. Et instituta Apostoloꝝ & apostolicoꝝ viroꝝ canonesq; habetis. his fruimini: vt freti eis/ contra cuncta inimicoꝝ iacula persistere valeatis. Hęc tex.

i ¶Qui docti fuerit. &c. Hęc sentētia p fundamēto notabilis decisiōis assumit in c. fi. de magi. vbi di. Statuim⁹ vt ab ecclesiarū prelatis & capitulis ad theologicę pfessionis studiū aliqui docibiles destinentur quicū docti fuerint in dei ecclesia velut splendor fulgeant firmamēti ex quibus postmodū copia possit haberi doctoꝝ qui velut stellę in

perpetuas eternitates mansuri ad iustitiā valeant plurimos erudire. Hęc tex. Et facit tex. in auct. habita. ibi. quoꝝ sciētia mūdus illuminat. C. ne filius ꝑ pa. facit etiā text⁹ in c. si. § si. 24. questi. 3. vbi dr. Illi deo ꝓbati sunt: qui bene possunt docere. [k] ¶ In dolore paries. Circa hęc verba videatur oino bo. tex. in c. Si mulier. 5. distinc vbi dr. Si mulier eadem hora qua genuerit/ actura gratias intrat ecclesiam: nullo pōdere peccati grauat. Voluptas etem carnis nō dolor in culpa est. In carnis antē cōmixtione voluptas est: in ꝑlis vero partu dolor & gemitus. Vn̄ & ipsi primę mulieri dr. In dolore paries filios. Si itaq enixā mulierē ꝓhibem⁹ intrare ecclesiā: ipsam ei⁹ penā vertim⁹ in culpā.

Gene. 3. c. **Dolor.** ¶ In dolore [k] paries filios (dixit de⁹ Eue) & sub viri [l] potestate eris: & ipse dominabitur tui.

Iob. 10. d. ¶ Dimitte me (ait Iob) vt plangam paululum dolorem meū: anteq̄ vadam & nō reuertar/ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine/ terram miserię & tenebrarum/vbi vmbra mortis et nullus ordo/ sed sempiternus horror inhabitans.

Iob. 30. c ¶ Nocte os meū perforatur dolorib⁹: & qui me comedūt nō dormiūt.

Psal. 7. d. ¶ Ecce parturit [m] iustitiam: cōcepit [m] dolorem/et peperit [m] iniquitatē.

Psal. 7. d. ¶ Conuertetur dolor eius in caput eius: & in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

Psal. 17. a ¶ Circundederunt me dolores mortis/& torrentes iniquitatis cōturbauerunt me: dolores inferni circunderunt me / preocupauerunt me laquei mortis.

38. a. ¶ Obmutui [n] & hūiliat⁹ sū & silui a bonis: & dolor meus renouat⁹ est.

93. d. ¶ Secundum multitudinem [o] dolorum meorum in corde meo: consolationes tuę lętificauerunt animam meam domine.

puer. 10. b ¶ Qui annuit [p] oculo dabit dolorem: stultus labijs verberabitur.

pue. 14. b ¶ Risus dolore [q] miscebitur: & extrema gaudij luctus occupat.

19. b ¶ Dolor patris/fili⁹ stultus: & tecta iugiter perstillātia/litigiosa mulier.

Esa. 53. b. ¶ Desyderauimus Christum despectum/& nouissimum virorum: virū dolorum/& scientem infirmitatem &c. Vt supra despectus.

53. b ¶ Vere lāguores [r] nostros Christus tulit: & dolores, [r] nostros ipse portauit. Vbi diffusius.

Hier. 51. a ¶ Subito cecidit Babylon & contrita est: vlulate super eā/tollite resinā ad dolorem eius si forte sanetur. Et supra Babylon.

thren. 1. d ¶ O vos omnes qui transitis per viam/attendite: et videte si est dolor sicut dolor meus.

1. f. ¶ Audite obsecro vniuersi populi: & videte dolorem meum. Virgines meę & iuuenes mei abierunt in captiuitatem.

Psal. 5. b. **Dolus & Dolosus.** ¶ Virum sanguinum et dolosum abominabitur dominus: ego autem in multitudine misericordię tuę.

Hęc tex. Istoꝝ aūt verborum dei ad Euā meminit glosa in c. si serpēs. in verbo secuta. de peni. disti. 1. dicens/ ꝙ ille textus dū loquit de medicinali sententia dicens. Venialis i. digna venia culpa ē quā sequit ꝓfessio delictorū. Ideo nō desperata mlier quę non reticuit deo sed magis cōfessa peccatum est quā medicinalis sententia secuta est. loquit de hac sententia/ in dolore paries. &c. [l] ¶ Sub viri potestate eris. Quisnā sit effect⁹ huius potestatis quā vir habet in mulierem: tex. est in c. manifestū. in pri ci. 33 questi. 5. vbi dr. Manifestū est legem voluisse fœminā sub viro esse: sic vt nulla ei⁹ vota q̄ abstinentię causa vouent reddant/nisi auctor vir fuerit permittēdo. Hęc tex. Et i c. est ordo. eadē caus et qsti. vbi dr. Est ordo naturalis in oībus vt seruiant fœminę viris suis. Et in c. cū caput. eadē cā et qsti. vbi dr. Cū caput mulieris sit vir/caput autem viri Christus: quęcū ꝗ vxor nō subijcitur viro/ hoc ē capiti suo/ eiusdē criminis rea est/cuius vir si nō subijciat capiti suo/ hoc ē Christo. Nō tn̄ facit hęc ptās viri in vxorē/ ꝙ vxor de suis ꝓprijs bonis donare nō possit/ nisi cōsentiēte vel saltē ꝑsīte marito. Donatio em̄ facta p vxorē valet & tenet: nec rescidi potest pretextu absentię mariti & filioꝝ suoꝝ. Tex. est in l. velles. in si. C. de reuo. dona. Cętera q̄ hic dici possent: videantur infra/ vxor. votū. & potestas. [m] ¶ Ecce parturit iniustitiā. Conceptio doloris. i. peccati p quo cōtinuo debemus dolere: est in suggestiona. Parturitio iniustitię. i. peccati quod nos reddit iniustos: est in delectatione. Partus iniquitatis. i. peccati quo recedim⁹ ab equo & facim⁹ iniquū: est in cōsensu. Tex. est Augustini in c. sed pensandū. 5. distin. de quo textu diffuse dictū est supra in verbo delectatio. vbi videat. [n] ¶ Obmutui. &c. Hec sentētia potest hijs ꝑlatis accōmodari/ qui humanā gratiā amittere formidantes/ loqui libere recta pertimescunt: & iuxta veritatis vocē/ nequaq̄ gregis custodię pastoꝝ studio sed mercēnariorū vice deseruūt. qa veniēte lupo fugiūt/ dū se sub silentio abscondūt. Tales em̄ humiliātur: cū eos dn̄s increpans per Esaiam appellet canes mutos nō valētes latrare. Et eoꝝ dolor renouatur propter gregē suū quē perdūt: quia sicut incanta locutio in errorē ptrahit: ita indiscretū silentiū eos qui erudiri poterāt/ in errore derelinquit. & innocētis absq̄ sermone cōuersatio q̄tū exemplo prodest: tn̄ silētio nocet. Ita dicit textus qui partim Hieronymi est/ & partim Gregorij. 43. distin. §. 1. & ca. 1. in prin. [o] ¶ Secundū multitudinē, &c. Huic sententię facta est annotatio q̄ videri potest supra in verbo consolatio v. [p] ¶ Qui annuit oculo. &c. Id est qui cōniuētia oculoꝝ alteri peccāti cōsentit: punietur. non em̄ solis verbis: sed etiā capitis nutu/ & oculoꝝ cōniuentia/ cōsensus declarat. vt est bon⁹ text⁹ in l. nutu. in prin. ff. de lega. 3. iuncto c. nec solo. in prin. 35. qsti. 2. [q] ¶ Risus dolore miscebit. Pro exēplificāda hac sentētia: videat bon⁹ text⁹ in c. cū multa. 86. distin vbi Gregori⁹ cuidā Desyderio epo scribēs/ Cū multa (inqt) nobis de vris studijs fuissent nūciata tanta nostro cordi est innata lętitia/ vt negare ea q̄ sibi vestra fraternitas cōcedenda deposcit/ minime valerem⁹: sed post hoc peruenit ad nos fraternitatē vestrā grāmaticā quibusdā exponere. quā rē ita moleste suscepim⁹/ ac sum⁹ vehemēter aspernati: vt ea quę prius dicta fuerāt/ in gemitū & tristitiā verterem⁹. &c. [r] ¶ Vere languores. &c. De hoc dicto textus est clarus in c. cū marthę. colū. 2. de celebra. missa.

¶Vana loquuti ſūt vnuſquiſq; ad proximū ſuum: labia doloſa in corde & corde loquuti ſunt. Pſal.11.a.

¶Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in mōte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula: & operatur iuſtitiā. Qui loquitur veritatem in corde ſuo: qui non egit dolum [s] in lingua ſua. Pſal.14.a

Et infra habitare: vbi latius.

¶Erubeſcant impij & deducantur in infernū: muta fiant labia doloſa. Pſal.30.c.

¶Beatus vir cui nō imputauit dominus peccatum: nec eſt in ſpiritu [ss] eius dolus. Pſal.31.a.

¶Prohibe linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolum. Pſal.33.c.

¶Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos: ego autē ſperabo in te domine. 54.in fine

¶Dolus [t] in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt conſilia/ ſequitur eos gaudium. puer.12.c.

¶Teſtis fidelis non mentietur: profert autē mendacium doloſus teſtis. pue.14.a

¶Filio doloſo [v] nihil erit boni: ſeruo autē ſapienti proſperi erunt actꝰ/ et dirigetur via eius. pue.14.a

¶Stathera doloſa non eſt bona. Et infra pondus. 20.d.

¶Labijs ſuis intelligitur inimicus: cum in corde tractauerit dolos. puer.26.d

¶Dabit Chriſtus impios pro ſepultura/ & diuites pro morte ſua: eo q iniquitatē non fecerit/ neq; dolus [x] fuerit in ore eius/ & dominus voluit conterere eum in infirmitate. Eſa.53.c.

¶Sicut decipula plena auibus: ſic domus eorum plenę ſunt dolo. &c. Hiere.5.g

¶A propheta [y] vſq; ad ſacerdotem: cuncti faciunt dolum. Hier.6.b.

Dominus. ¶Adonai dn̄e deus magnus es tu (ait Iudith) & pręclarus in virtute tua: & quē ſuperare nemo poteſt. Tibi ſeruiat omnis creatura tua: quia dixiſti [z] & facta ſunt/ miſiſti ſpiritum tuum & creata ſunt/ et non eſt qui reſiſtat voci tuę. Montes a fundamentis mouebūtur cum aquis/ petrę ſicut cera liqueſcent ante faciem tuam: qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Vę genti inſurgenti ſuper genus meū. Dominꝰ enim omnipotēs vindicabit in eis: in die iudicij viſitabit illos. Dabit enim ignem & vermes & carnes eorum: vt vrātur et ſentiant vſq; in ſempiternum [a]. Iudith vltimo c.ſſ

s ¶Dolū in lingua ſua. Iure humano qs nō pſumit agere dolū in lingua ſua: etiā ſi appareat de cōtrario eiꝰ qd affirmauit: ſed opꝰ eſt q pbet. Tex. eſt clarus in l. & eleganter. §. fina. ff. de dolo. & in l. ſi qs affirmauerit. in verbo ſi callide hoc fecerit. ff. de dolo. Et iſta eſt cōis cōcluſio quā ſequit Alexāder de Imola. in l. dolū. C. de dolo. & Fely. in c. ſi aūt. col. 2. de reſcrip. Niſi forſan propter talē affirmationē aliqs enormiter lederet. qa ex enormi lęſione pſumit dolꝰ. Ita Bar. i l. fi. ff. de pto. ſtipula. & Fely. in c. in pſentia. in. 5. colū. de proba. Vel niſi pbaret affirmātē ſciuiſſe cōtrariū eiꝰ qd affirmabat/ et lucri ſui cā affirmaſſe: qa iſtis cōcurrētibꝰ dolꝰ pſumeret. Si eñ cū ſcires aliquē facultatibus labitui lucri gr̄a affirmaſti mihi idoneū eſſe (vt ei ſupple pecuniā mutuā darē) merito cū mei decipiēdi gratia aliū falſo laudaſti de dolo iudiciū contra te dandum eſt. Ita dicit textus in l. quod ſi cum ſcires. ff. de dolo.

ss ¶Nec eſt in ſpiritu eiꝰ dolus. De iure humano/ ſicut i verbis dolus pręſumit abeſſe niſi adeſſe pbetur/ vt dictum eſt ſupra annotatione pxima: ita etiā pſumit abeſſe in factis. ſic q aliqs faciēs nō pſumit facere doloſo ſpū: niſi pbet. Regulariter enim qui aliquem dicit eſſe in dolo: debet illud ex inſidijs perſpicuis pbare. Textus eſt in l. quotiēs. §. qui dolo. ff. de probati. & in l. dolū. C. de dolo. Fallit primo in eo qui ſcit ſe ad aliquid faciendū teneri & facere poteſt/ ſed nō vult. i tali eñ pſumit dolus. Textꝰ eſt in l. ſi pcuratorē. §. dolo. & in l. dolꝰ. ff. māda. Secundo fallit: qn̄ actus qui fit eſt de ſe malus. qa in faciēte talē actū/ puta homicidiū: pręſumit dolus abſq; alia probatiōe. Tex. eſt cū glo. in l. 1. C. ad l. corne. de ſicca. & in c. 1. de pſump. Tertio fallit: qn̄ actus qui publice ſolet fieri/ fieret clā. quia propter clandeſtinitatē pręſumeret dolus. Tex. eſt in l. fi. ff. de Ri. pup. & in l. nō intelligit. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci. Quarto fallit ratione qualitatis facti & perſonę: vt ſi aliquis multos debitores habens alienaret oīa bona ſua vel maiorē partē eo℞. talis eñ alienatio pſumeret doloſe facta/ p fraudādis ſcilicet creditoribꝰ. Tex. eſt in l. oēs. §. lucius. ff. q in frau. credi. & notat in. §. itē ſi qs. in fraudē. inſti. de actio.

t ¶Dolus in corde cogitantiū mala. i. qui mala cogitāt/ crimē cōmittūt: qn̄ ſupple cogitatio nō eſt in ſola ſuggeſtione/ vel in ſola delectatione/ ſed eſt etiā in cōſenſu. tunc eñ pprie cogitatio eſt dolus. i. crimē. Iſtā declarationē ſentit tex. Auguſtini in c. ſed pēſandū. in prin. 5. diſti. Quod aūt dolus dicat eſſe crimē: glo. eſt in l. 1. ff. de fideiuſſo. tuto. & eſt textus melior de iure in l. 1. §. plane. ibi. Proprij delicti pœnā ſubijt. ff. de tutelis & ra. diſtra. quē textū ad iſtū effectū allegat meliorē de iure do. meus Iaſon in l. iuſte poſſidet. in fi. ff. de acqui. poſſeſ.

v ¶Filio doloſo. Hęc ſentētia & cęterę ſub hoc verbo dolus cōpręhenſę & dolū improbātes/ loquunt de dolo malo. Eſt eñ quidā dolus qui appellat dolus bonus: qui nullo iure eſt improbatus. Tex. eſt cū glo. in c. 2. 23. q̄ſti. 2. vbi pbat auctoritate ſacrę ſcripturę/ Ioſue. 8. q per inſidias & per dolū licite poſſumꝰ vincere hoſtes noſtros. Et de hoc vtroq; dolo/ malo et bono: tex. eſt in l. 1. §. 2. ff. de dolo. vbi dr̄. Labeo diffinit dolū malū eſſe omnē calliditatē/ fallaciā/ machinationem/ ad circūueniendū/ fallendū/ decipiēdū alterū adhibitā. Et hęc Labeonis diffinitio vera eſt. Nō fuit aūt cōtētus Prętor dolū dicere/ ſed adiecit malū: qm̄ veteres eſſe bonū dolū dicebant. & pro ſolertia hoc nomē accipiebāt: maxime ſi aduerſus hoſtē/ latronēve quis machinet. Hęc tex. Cętera dicantur vt ibidē per doctores.

x ¶Neq; dolus fuerit in ore eius. Iſtud idē dr̄ in c. ſi eñ. §. eligat. de peni. diſtin. 2.

y ¶A propheta. &c. Satis conforme eſt huic ſentētię quod alibi dr̄. Perijt lex de ſacerdote: & viſio de ppheta. De quo dicto eſt tex. in c. diaconi ſunt. col. 2. 93. diſtin.

z ¶Dixiſti & facta ſunt. Circa hęc verba videatur boni textus in c. panis eſt in altari. & in c. reuera. de cōſecra. diſtin. 2. De quibꝰ dictū ē ſupra in verbo dicere. 1.

a ¶Vſq; in ſempiternū. Quare mali/ ſint in ſempiternū puniendi: tex. eſt Auguſtini in c. nullus expectet. in fi. de peni. diſtin. 7. vbi dr̄. Qui impœnitēs morit: oīno morit/ & ęternaliter cruciatur. Qui enim impœnitens morit: ſi ſemper viueret/ ſemper peccaret. at dei eſt miſe-

tentis: operatur finē peccandi: ob hoc sine fine torquebitur: quia nūq̄ virtute ditabitur. semper plenus iniquitate, semper sine charitate, torquebitur sine fine. Hęc tex. b ℭ Ipse iudicabit in ęquitate & iustitia. i. reddet singulis tā reprobis q̄ electis secundū opera sua siue bona fuerint siue mala. Illis: cū diabolo pœnā perpetuā. Istis: cum Christo gloriā sempiternā. c. 1. col. 2. de sum. tri. & fi. catho. c ℭ Adiutor est dn̄s in tribulatione. Videant quę satis diffuse annotata sunt supra in verbo angustia in prima annotatione.

Psal. 9. b. ℭ Dominus in æternum permanet. Parauit in iudicio thronum suum: et ipse iudicabit [b] orbē terrę in æquitate: iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor [c] in oportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui nouerunt nomen tuum: quoniam nō dereliquisti quęrētes te domine. Psallite domino qui habitat in sion: annunciate [d] inter gentes studia eius. Quoniam requirens [e] sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.

Psal. 12. f. ℭ Reminiscētur & conuertentur ad dominū vniuersę fines terrę: & adorabunt in conspectu eius vniuersę familię gentium. Quoniam domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.

psal. 46. a ℭ Domin⁹ excelsus, terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: & gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem Iacob quem dilexit.

67. e. ℭ Benedictus dominus die quotidie: prosperū iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster, deus saluos faciendi: & domini [f] domini exitus mortis.

81. in fine ℭ Cognoscant [g] gentes: quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.

99. a ℭ Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos & non ipsi nos. Populus eius & oues pascuę eius, introite portas eius in confessione [h]: atria eius in hymnis cōfitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus: in ęternum misericordia eius, & vsq; in generatione & generationem veritas eius.

117. a ℭ Confitemini dn̄o quoniam bonus: qm̄ in sęculum misericordia eius.

Psal. 117. a. b. c. d. ℭ Dicant nunc omnes qui timent dominum: quoniam in sęculum misericordia eius. De tribulatione inuocaui dominum: & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor: & ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino: q̄ sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me: & in nomine [i] domini quia vltus sum in eos. Circundantes circundederunt me: & in nomine [i] domini quia vltus sū in eos. Circunderūt me sicut apes, & exarserūt me sicut ignis in spinis: et in nomine domini quia vult⁹ [i] sum in eos. Impulsus euersus sum vt caderē: & dominus [k] suscepit me. Fortitudo mea & laus mea dominus:

ℭ Annunciate. Hęc annūciatio pręsertim incūbit p̄latis quos simili ammonitione dn̄s per Esaiam monet dicēs. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā. Pręconia quippe officium suscipit quisquis ad sacerdotium accedit: vt ante aduentū iudicis q̄ terribiliter sequitur, ipse scilicet declamādo gradiatur. Ita dicit tex. Gregorij in c. 1 colū. 2. 43. distinc.

e ℭ Requirens sanguinē. Requirit dn̄s a p̄latis sanguinē id est culpā suoꝝ subditoꝝ. Tex. est in c. irrefragabili. in princi. de offi. ordina. in c. fi. in prin. de regula. in c. cū ad monasteriū. in fi. de statu mona. Imitentur ergo Paulū dicentē. Mūdę sunt manus meę a sanguine oim vestrū. Nō enī subterfugi quominus annunciare oē consiliū dei vobis. Et sic mūd⁹ a sanguine eoꝝ nō esset: si eis dei cōsiliū annūciare noluisset. quia cū increpare delinquentes noluerit: eos proculdubio tacēdo pastor occidit. Ita dicit textus in c. ephesijs. 42. distinc.

f ℭ Dn̄i dn̄i exitus mortis. Ideo videtur duplicata dn̄i mētio: vt meminerimus rarissimā esse in morte emendationem seu pœnitētiā, & nō nisi ex speciali dei misericordia cōtingere. Quē enim morb⁹ vrget & pœna terret, ad verā vix venit satisfactionē: maximē cum filij quos illicite dilexit sint p̄ñtes, vxor & mundus ad se vocet. deus tn̄ qui semper potēs est, semp etiā in morte iuuare valet quibus placet: & remunerare ex sua misericordia, quos potest damnare ex iustitia. Hęc sunt verba Augustini quę ponuntur in c. nullus expectet. colum. 1. de peni. distin. 7.

g ℭ Cognoscāt. Hinc in missis dicitur a p̄sbyteris populū salutātib⁹ Dn̄s vobiscū. quod sumptū est ex veteri testamēto. sic enī legitur Booz salutasse messores suos. Quod aūt a populo respondetur, Et cū spū tuo: sumptū est ex ep̄la Pauli ad Timotheū. Episcopus tamēcū primo salutat populū, non dicit Dn̄s vobiscū, sed Pax vobis: quia hęc fuit prima vox Christi ad discipulos post resurrectionē. Ergo vt se ostendat vicariū Christi: sic dicit. Post vero dicit Dn̄s vobiscū: vt sic ostēdatur esse de numero alioꝝ sacerdotū. Ita dicit glosa in c. hoc quoq;. in verbo dn̄s vobiscū. de cōsecra. distin. 1. h ℭ In cōfessione. Hoc dicto ꝓphetico ostenditur: portas misericordię nō nisi per cōfessionē peccari aliquē posse attingere. Ita dicit textus in c. voluissent. §. hinc idē ꝓpheta. de peni. distinc. 1. & dictū est supra in verbo cōfessio. k. i ℭ In noīe dn̄i vltus sum in eos. Pro hoc dicto videatur quod annotatū est supra in verbo depcari. i. Et ibi dictis addatur bo. tex. quo in noīe dn̄i se in inimicos suos vltū cōfitetur imperator, in l. 1. paulo post princi. C. de offi. p̄fec. pręto. Aphricę. vbi dicit. Oīpotens deus per nos ꝓ sua laude et ꝓ suo noīe demōstrare dignatus est vnū qd excedit oīa mirabilia opera quę in sęculo nobis contigerunt: vt Aphrica per nos tā breui tēpore reciperet libertatē, antea cētū & quinq; annos a Vandalis captiuata, q aīaꝝ furrāt hostes simul & corpoꝝ. &c. Hęc tex.

k ℭ Impulsus euersus sum vt caderē: & dn̄s suscepit me. Impulsus euertitur vt cadat: qui ex amplissimis diuitijs ꝓlabitur in egestatē. quia inter oēs aduersitates fortunę, infelicissimū gen⁹ infortunij est fuisse felicē. put post Boetiū dicit glo. in c. cōsyderāda. 86. dist. Et nōnūq̄ infortuniū tale inducit hoiem ad casum peccati: dicēte Salomōe. Mēdicitatē ne dederis mihi; ne egestate cōpulsus furer, & piurē nomē dei mei. Suscipitur aūt a dn̄o, nec cadit, tāetsi euersus sit vt cadat: qn̄ euersionē suā patiēter & sine vlla in deū murmuratiōe sustiet. put ex m̄tis colligi pōt q̄ ꝓ vtilitate

tribulationis agnoſcẽdo adducit Archi. in c. aduerſitas. 7. q̃ſti. 1. l ¶ Furer. De eo qui egeſtate cõpulſus fura tur: tex. eſt in c. ſi quis ꝓpter neceſſitatẽ. de furtis. De quo dictũ eſt ſupra in verbo deus. m ¶ Ne accuſes. Vide atur annotatio iſtis verbis facta ſupra in verbo accuſare. q. n ¶ Simili pœna. De iure humano ſeruus nõ affligit ſibi pœna qua dñs: ſed lõge grauiori. aliter em̃ ſerui puniunt̃ q̃ liberi. Et maiores nr̃i: in oĩ ſupplicio ſeueri⁹ ſeruos q̃ liberos punierũt. Ita dicit text⁹ in l. aut facta. §. pſona. verſi. aliter. iũcta l. capitaliũ. §. fina. ff. de pœnis. Hĩc dicit tex. in l. ĩ ſeruoꝝ ĩ pri. ff. co. ti. Ex qb⁹ cauſis liber fuſtibus cędit̃: ex his/ ſeruus flagellis cędi/ & dño reddi iubet̃. Et ex quib⁹ cauſis liber fuſtib⁹ cęſus in op⁹ publicũ dãnatur: ex his ſeruus ſub pœna vinculoꝝ ad ei⁹ tẽporis ſpaciũ flagellis cęſus domĩo reddi iubet̃. Hęc text⁹. De iure etiã humano popularis ſeu plebei⁹ homo nõ punit̃ ſimili pœna qua punit̃ rex aut nobilis: quia mitius puniẽdus eſt nobilis q̃ ignobilis ſeu plebei⁹. in pœnis em̃ deferendũ eſt nobilitati ſeu dignitati. ꝓut eſt bo. tex. in c. ſane. 2. cum glo. ĩ verbo tẽperate. de off. dele. & notat Panor. in c. nouit. col. 2. de iudi. Vñ dicit Bar. ꝙ de cõſuetudine nobiles decapitãtur: vbi ignobiles ſuſpẽdunt̃. Ita Bar. in d. l. capitaliũ. §. ſerui. ff. de pœnis. De hoc tñ̃ articlo an ignobiles miti⁹ vł graui⁹ ãt ęqualr̃ puniant̃ q̃ nobiles: dicẽdũ ẽ vt dt Bal. ĩ l. nemo. C. de ſum. tri. & fi. ca. vbi dicit ꝙ qñ̃ꝙ dignitas ſeu nobilitas auget crimẽ: & tũc grauius punit̃. vt eſt caſus in l. pr̃ſbyteri. C. de epi. ſ & cle. Vbi pr̃ſbyteri ſupprimẽtes veritatẽ in iudicio mãdant̃ graui⁹ puniri q̃ cęteri: ex eo ꝙ magis delinquũt. Quãdoꝙ vero dignitas ſeu nobilitas minuit delictũ: & tũc miti⁹ punit̃. vt eſt tex. in d. l. nemo. in fi. C. de ſum. tri. & fi. ca. Vbi diſputãtes de fide catholica ſi plebei ſunt & ignobiles/ graui⁹ puniũt̃ q̃ alij. Quod ſi dignitas nõ minuat nec augeat delictũ: tunc ſi agatur de pœna corporali/ miti⁹ nobilis punietur q̃ ignobilis. ꝓut ſatis ꝓbatur in d. l. ĩ ſeruoꝝ. ff. de pœnis. Si vero agat̃ de pecuniaria: plus nobiles & diuites punient̃ q̃ paupes & ignobiles. l. illicitas. in fi. ff. de penis. o ¶ Dñs nomẽ eius. De varijs noĩbus dei dictũ eſt ſupra in verbo deus. vbi videat̃. p ¶ Dñs viuus. Soli deo ꝓprie cõgruit appellatio dñi viui: vtpote cũ ipſe ſolus immortalis ſit in ſęcula ſęculoꝝ. c. 1. de ſum. tri. & fi. catho. l. lege Iulia. ff. ad l. Iuliã peculat⁹. q ¶ Septimã diẽ. Hodie loco huius ſeptimę diei ſucceſſit dies dñicus: qui in veneratione haberi debet/ vt late dictũ eſt ſupra in verbo dies. in prin. vbi videatur. r ¶ Nemo põt duob⁹ dñis. &c. De hac ſnĩa ẽ bo. tex. in c. acuti⁹. in fi. 26. diſ. in c. 1. circa prin. 21. q̃ſti. 1. et ĩ c. reſuſcitat⁹. ĩ fi. 21. q. 2. & ic. tolle charitatẽ. verſi. itẽ ĩ euãgelio. de peni. diſt. 2. Et iõ nõ p̃t aliqs abſꝙ diſpẽſatiõe hẽre pl̃a bñ̃ficia/ nedũ curata/ ſed nec etiã ſimplicia: qñ̃ quodlibet de p ſe requirit reſidentiã. vt per Panor. ſatis late cõcludit in repe. c. extirpandę. §. qa vero. colũ. 14. de p̃ben. vbi cõcludit iſtud eſſe verũ: etiã ſi talia ſint bñ̃ficia quoꝝ vnũ p ſe nõ ſufficiat. qa aut illa nõ ſufficiẽtia ſupuenit ex poſt facto: & tũc debet alteri vniri. c. vnio. 10. q̃ſti. 3. aut a principio: et tũc imputãdũ eſt ſibi quare pmiſit ſe in eo intitulari. Vñ ſi ſibi nõ ſufficiat q̃rat victũ manib⁹ ſuis. c. cleric⁹ victum. 91. diſtic. Et eodẽ mõ nõ põt quis habere duo officia ſęcularia: ſi quodlibet de ſe reſidẽtiã requireret. Immo poti⁹ eſt inhabilis aſſumẽd⁹. l. gñ̃aliter. §. ſpurios. ff. de decu. Vñ aliqs nõ põt eſſe aſſeſſor & iudex. l. nemo. C. de aſſeſſo. Nec aduocat⁹ & iudex. l. quiſqs. C. de poſtulan. Nec iudex & notari⁹ cauſę: niſi forte in cauſis breuiorib⁹. vt notat Bar. in l. iubem⁹. §. ſane. C. de ſa. eccle. Nec ancian⁹ ſeu decurio vni⁹ ciuitatis/ põt eſſe Ancian⁹ ſeu decurio alterius ciuitatis. vt notat Bar. in l. duũuirũ. per illũ textũ. ff. de decurio. Cętera q̃ hic dici poſſent: videant̃ per do. meũ Deciũ in c. ex litteris. de ꝓbati. s ¶ Sed qui facit. Nõ ergo ſufficit fides & dei inuocatio: ſed exigunt̃ opera. quia fides ſine operib⁹ mortua eſt. c. ſi eñ. de peni. diſtin. 2. & dicet̃ ĩ verbo fides. t ¶ Nunq̃ noui vos. Circa hęc verba eſt bo. tex. in c. ꝓphetauit. in fine. 2. q̃ſti. 1. De quo dictũ eſt ſupra in verbo dęmoniũ. v ¶ Nõ eſt diſcipulus. &c. Huic ſentẽtię facta eſt annotatio. ſ. in verbo diſcipul⁹. ſed ibi dictis addat̃ ꝙ ſicut diſcipul⁹ nõ debet ſe pferre magiſtro/ aut ſeru⁹ dño ſuo: ita etiã nõ debet qs velle eẽ magr̃ niſi pri⁹ fuerit diſcipl̃s/ nec dñs niſi pri⁹ fuerit ſeru⁹. In magr̃m eñ aſſumi nõ debet: q formã diſcipuli nõ aſſumpſit. nec eſt p̃ficiẽd⁹: q ſubeſſe nõ nouit. Ita dicit tex. ĩ c. cũ in magr̃m. in prin. de elec. & debet añ eſſe diſcipl̃s: quiſqs doctor eſſe deſyderat. Dicit tex. in c. ſi. 59. diſt. Immo miſerũ eſt eũ fieri magiſtrũ: q nunq̃ fuit diſcipl̃s. Dicit textus in c. miſerũ. in prin. 61. diſt. Hinc dicit tex. in c. ſi clericat⁹. in prin. 16. q̃ſti. 1. Si clericat⁹ titillat deſyderiũ/ diſcas qđ poſſis docere: & rationabilẽ deo offeras hoſtiam. ne ſis miles priuſq̃ tyro/ ne prius magiſter ſis q̃ diſcipulus. x ¶ Vt ſit ſicut magiſter. Iure humano nec diſcipulus ſicut magiſter/ nec ſeruus ſicut dñs eſſe debet: immo & diſcipulus magiſtro & ſeruus dño debet ſubeſſe. Quandoquidẽ regulare eſt vt minores maiorib⁹ obediẽtiã debeãt exhibere. c. a ſubdiacono. 93. diſtin. Et vera iuſtitia eſt: vt miron

et factus eſt mihi in ſalutem.

¶Tribue tantum victui meo neceſſaria: ne forte ſatiatus illiciar ad ne- pue.30.b
gandum & dicam/ quis eſt dñs: aut egeſtate compulſus furer [l]/ & periu-
rem nomen dei mei.

¶Ne accuſes [m] ſeruum ad dñm ſuũ: ne forte maledicat tibi & corruas. 30.b

¶Simili [n] pœna ſeru⁹ cũ domino afflictus eſt: & popularis homo regi Sapię.8.b
ſimilia paſſus.

¶Dominus deus exercituum qui tangit terram & tabeſcet: & lugebũt amos.9.b
omnes habitantes in ea. Et aſcendet ſicut riuus omnis: & defluet ſicut
fluuius Aegypti. Qui ędificat in cœlo aſcenſionem ſuam: & faſciculũ
ſuum ſuper terram fundauit. Qui vocat aquas maris: & effundit eas ſu
per faciem terrę: dominus nomen [o] eius.

¶Magnificetur domin⁹ ſuper terminum Iſrael. Filius honorat patrẽ: Mala.1.b
et ſeruus dominum ſuum. Si ergo pater ego ſum: vbi eſt honor meus?
etſi dominus ego ſum: vbi eſt timor meus? dicit dominus exercituum.

¶Eſt dominus [p] viuus ipſe in cœlo potens: qui iuſſit agi ſeptimã [q] diẽ. 2.mac.15.a.

¶Nemo [r] poteſt duobus dominis ſeruire. Aut enim vnum odio habe- Mat.6.c.
bit/ & alterum diliget: aut vnum ſuſtinebit/ & alterum contemnet. &c.

¶Non omnis qui dicit mihi domine dñe/ intrabit in regnum cœlorũ: Mat.7.c.
ſed qui [s] facit volũtatem patris mei/ ipſe intrabit in regnum cœlorum.
Multi dicẽt mihi in illa die/ domine domine nonne in nomine tuo pro-
phetauimus/ & in nomine tuo dęmonia eiecimus/ & in nomine tuo vir-
tutes multas fecimus? & tunc confitebor illis: quia nunq̃ noui vos.

¶Non eſt diſcipul⁹ [v] ſuper magiſtrum: nec ſeruus ſuper dominũ ſuũ. Mat.10.c
Sufficit diſcipulo/ vt ſit ſicut [x] magiſter eius: & ſeruo ſicut dominus ei⁹.

seruiat maiori. dicit textus scdm vnam litteram in c. est ordo. cũ glo. in verbo maior. in fi. 33. questi. vi. Et facit tex. in l. vnica. C. de emen. ser. & in l. vnica. C. de emenda. ppinq. y ¶ Tu quis es. &c. Hac sententia noluit deus hoiem ab hoie iudicari ex arbitrio suspitiõis/ vel etiã extraordiario vsurpato iudicio: sed potius ex lege dei scdm ordinẽ ecclesię/ siue vltro cõfessũ/ siue accusatũ atq conuictũ. Hęc textus in c. multi corrigũt. paulo añ finẽ. 2. q. 1. Cui satis cõformis ẽ textus i c. deus oipotẽs. col. 2. eadẽ cã & qsti. vbi df. Nullũ añ verã iustãq pbationẽ/ iudicare aut dãnare debemus: manifeste Paulo apostolo dicente. Tu qs es qui iudicas alienũ seruum (suo em dño stat aut cadit. Et idẽ per oia dicit textus in c. nullũ. in pri. 3. qsti 5. Cętera videãt in in verbo iudicare.

Lucę.6 g. ¶Quid vocatis me domine domine (ait Christus) & nõ facitis quę dico?
Ro.14. a ¶Tu quis [y] es qui iudicas alienũ seruum? domino [z] suo stat aut cadit: stabit autem.

Ro.14.b. ¶Qui sapit diẽ [a]: domino sapit. Et qui manducat/ domino manducat: gratias enim agit deo. Et qui non manducat/ domino non manducat: et gratias agit deo. Nemo eni nostrum sibi viuit: & nemo sibi moritur. Siue enim viuimus/ domino viuimus: siue morimur/ domino morimur. Siue ergo viuimus siue morimur: domini sumus.

1.Cor.2.b ¶Dei sapientiam si cognouissent [b] principes huius sęculi: nunq̃ dominum glorię crucifixissent.

1.Co.8.b ¶Si sunt qui dicantur dij/ siue in cœlo/ siue in terra (siquidem sunt dij multi & domini multi) nobis tamen vnus est deus pater ex quo omnia et nos in illo/ & vnus dominus Ihesus Christus per quem omnia & nos per ipsum.

Gala.4. a ¶Quanto tempore heres paruulus est/ nihil differt a seruo/ cum sit dominus [c] omnium: sed sub tutoribus [d] & actoribus [e] est vsq ad prefinitum [f] tempus a patre [g].

Ephe.4.a ¶Vnus [h] dominus/ vna fides/ vnum baptisma. Et infra vnus.

eph.6. a b ¶Serui obedite [i] dominis carnalibus cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri: sicut Christo. Nõ ad oculum seruientes quasi hominibus placentes: sed vt serui Christi/ facientes voluntatem dei ex animo cum bona voluntate/ seruientes sicut domino/ et non hominibus. Scien

z ¶ Dño suo stat aut cadit. Id est si seruus steterit/ remunerabit a domino suo: si vero ceciderit/ iudicabit a dño suo. Ita hęc verba declarat glo. l c. nimis. de iureiu.

a ¶ Qui sapit diem. &c. Hac sententia satis innuitur: oia q̃ agimus vel omittimus/ in dei laudẽ agẽda esse vel omittẽda. put etiã est tex. in c. 1. in fi. de offi. cu.

b ¶ Cognouisset. Videat quod huic suię annotatũ est. S. i verbo crucifigere.

c ¶ Cũ sit dñs oim. Iura humano heres paruulus. i. infans/ vel minor infante/ efficit dñs oim bonoꝝ testatoris: postea q̃ tutor noie ipsius infantis vel minoris ifante adiuit hęreditatẽ. Solus em tutor hoc casu potest adire. tex. est in l. si infanti. C. de iure delibe. Quod si hęres paruulus esset maior ifante: ad hoc vt efficeret dñs hęreditatis sibi delatę/ ipsius volũtas esset necessaria. Et si quid eo nesciẽte tutor egerit: illi hęreditatẽ nõ potuit acquirere. tex. est in l. potuit in fine. C. eodẽ ti. & in l. pupillus. ff. de acqrẽ. hęre. solus tamen tutor posset petere bonoꝝ possessionẽ noie hęredis paruuli etiã maioris infante: put est textus qui ita cõiter intelligit (licet glo. ibi aliter dicat) in l. bonoꝝ. in princi. C. qui admitti ad bo. pos. possunt. Ipse tñ hęres paruulus etiã si sit maior infante/ neq hęreditatẽ adire/ neq bonoꝝ possessionẽ petere/ neq hęreditatẽ ex fideicõmisso suscipere aliter potest: nisi tutoris auctoritate/ quis illi lucrosa sit. tex. est in §. neq. insti. de aucto. tutoꝝ.

d ¶ Sub tutoribus. Tutela est vis atq potestas in capite libero: ad tuẽdũ eũ qui ppter ętatẽ se defendere nequit/ iure ciuili data ac permissa. Tutores aũt sunt: qui eã vim ac potestatẽ habẽt. Ita dicit textus i §. 1. & 2. isti. de tutelis. vbi subiungit q appellant tutores quasi tuitores ac defensores. sicut ęditui dicũt: qui ędes tuentur. Et hęc eadẽ habent in l. 1 in prin. ff. eodẽ. e ¶ Actoribus. Actores (put in hac sententia sumit) pprie dicunt quasi adiutores: quos scilicet ptor seu iudex permittit tutoribus cõstituere/ qui nõ põt sufficere administrationi tutelę/ ita tñ q suo periculo eũ cõstituat. Ita dicit textus in l. solet. in fi. ff. de tutel. Quãdo em tutor aduersa valitudine vel alia necessitate impedit quo minus negocia pupilli administrare possit/ & pupillus vel absit vel infans sit: quẽ velit tutor actorẽ/ periculo ipsius tutoris/ Prętor vel qui puincię pręest decreto cõstituet. Tex. est cuius hęc verba sunt in §. si. insti. de curatori. Cętera q̃ concernũt materiã actoris i. adiutoris dati tutori: videantur per Bar in l. actor. ff. rem ra. habe.

f ¶ Vsq ad pfinitũ tẽpus. Tutor em: ad certũ tempus/ & ex certo tẽpore/ & sub cõditione dari potest. Tex. est in §. ad certũ. insti. qui. da. tuto. testa. pos. Et tutores ad certũ seu prefinitũ tempus dati: finito eo deponũt tutelam. Tex. est in §. prerea. insti qui. mo. tute. fi. Quod si nullũ tps fuerit pfinitũ: pupilli pupillęq cũ puberes esse cœperint (qd in masculis est post annũ. 14. in fœminis post. 12. annos cõpletos) a tutela liberãt. tex. est insti. qui. mo. tutel. fini. in prin. Alijs etiã modis finitur tutela: de quibus dicetur infra in verbo tutor. g ¶ A patre Pater enim: instituto filio vel exhęredato tutorẽ dare potest. Mater autẽ nõ nisi instituto filio: quasi in rẽ potius q̃ in personã/ tutorẽ dare videat. Sed & inquiri eũ qui matris testamẽto datus est tutor/ oportebit: cũ a patre datus (quis minus iure datus sit.) tñ sine inquisitione cõfirmetur: nisi cã ppter quã datus videbat pmutata sit/ veluti si ex amico inimicus/ vel ex diuite pauperior effectus sit. Tex. est hęc omnia complectens in l. pater. ff de testa. tutela.

h ¶ Vnus dñs. &c. De hac triplici vnitate dicet infra in verbo vnus. vbi videatur. i ¶ Obedite. De iure humano & respectu fori cõtentiosi obediẽtia serui ad dñm sic habet in cõsyderatione: q ei parcitur si dño obediendo deliquerit/ si modo id in quo deliquit nõ habeat atrocitatẽ facinoris vel sceleris. tex. est in l. ad ea. ff. de regu. iur. Si vero atrocitatẽ habeat/ nõ excusatur: tñ mitius puniri debet. textus est in l. seruos. 2. respõ. C. ad Liu. de vi. publi. Hinc dicit textus in l. seruus. ff. de ac. & obli. Seruus nõ oibus rebus siue pœna/ domini dicto obediens esse solet: sicuti si dña hominem occidere/ aut furtum alicui facere seruũ iussisset. Quare quis dñi iussu seruus pirraticam fecisset: iudiciũ in eum post libertatẽ reddi oportet & quodcũq vi fecisset/ quę vis a maleficio non abesset. Ita oportet eũ pœnas dependere. Quę autẽ dicantur continere atrocitatẽ/ & q̃ non: dici potest/ omnia crimina capitalia seu mortalia atrocia esse/ venialia autẽ non atrocia. Ita sentit glo. in d. l. nam ad ea. ff. de regu. iuris. Respectu autem fori cõscientię/ in delictis obediendo non excusaretur seruus: prout satis sentit tex. in c. Si dñs. 11. questi. 3. vbi dicit. Si dñs ea iubet q̃ non sunt aduersa sanctis scripturis: subijciat dño seruus. si vero contraria precipit: magis obediat spiritus q̃ corporis dño. Et idẽ pbat in c. Iulians, in c. q oipotentẽ. in c. q resistit. & in c. imperatores. eadẽ cã & qsti.

k ¶ Hoc recipiet. Idem dicit textus in c.1.colū.2.de sum.tri.& fi.catho. l ¶ Siue seruus sit siue liber. Non enī est personarū acceptor deus: vt statim subijcit/& idē dicit textus post diuum eloquiū in c.nouit.in princi. de iudi.& in c.pe.in fi.de pœn.& dicet infra in verbo persona. m ¶ Remittentes. Olim respectu fori cōtentiosi apud oēs perę que gētes obseruabat: vt dn̄is in seruos vitę necisq; potestas esset. Sed hodie nullis hoīb9 licet sine causa legibus cognita in seruos suos supra modū sæuire. Nam ex cōstitutione diui Pij Antonij/qui sine cā seruum suū occiderit: nō minus puniri iubet/ q̄ si alienū seruū occiderit. Sed et maior q̄ ęquū sit asperitas dn̄o℞ eiusdē principis cōstitutione coercetur. Nā Antonius cōsultus a quibusdā pręsidib9 prouinciarū de his seruis qui ad ędem sacrā vel ad statuā pricipū cōfugiūt: pręcepit vt si intolerabilis videat sęuitia dn̄o℞/ cogant seruos suos bonis cōditionibus vendere/ vt p̄miū dn̄is daretur. Ita dicit textus cui9 hęc verba sunt/ in.§.1. & ī.§.2.in prin.insti. de hijs q sui sunt vel alie.iur. Quę autē sęuitia dn̄i in seruū permittatur: tex.est in l.vnica.C. de emē. seruo. De quo tex.dictū ē supra ī verbo corripere.y. vbi videatur.

tes quoniam vnusquisq; quodcūq; fecerit bonum/hoc recipiet [k] a domino: siue [l] seruus siue liber. Et vos domini eadem facite illis/remittētes [m] minas: scientes quia & illorum & vester dominus est in cœlis/ & personarum [n] acceptio non est apud deum.

¶ Domini quod [o] iustū est & æquum/seruis præstate: scientes quoniam et vos dominum habetis in cœlo. Colo.4.a

¶ Quicunq; [p] sunt sub iugo serui/ dominos suos omni honore dignos arbitrentur: ne nomen [q] domini & doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habēt dn̄os/non cōtēnāt/ quia fratres sūt: sed magis seruiāt quia fideles sūt & dilecti/quia bn̄ficij participes sūt. Hęc doce: & exhortare. 1.tio.6.a.

¶ Serui subditi estote in omni tempore dominis: non tantum bonis & modestis/sed etiam discholis [r]. 1.Petr.2.c

¶ Vidi cœlum apertum: & ecce equus albus/& qui sedebat super eū vocabatur fidelis et verax/& cum iustitia iudicat & pugnat. Oculi autē ei9 sicut flāma ignis/& in capite eius diadęmata multa: habens nomen scriptum quod nemo nouit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sāguine: et vocabitur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in cœlo sequebantur eum in equis albis/ vestiti byssino albo & mundo: & de ore eius procedit gladius [s] ex vtraq; parte acutus/vt in ipso percutiat gētes. Et ipse reget eas ī virga ferrea: & ipse calcat torcular vini furoris irę dei omnipotētis. Et habet in vestimento/& in femore suo scriptum: rex regum/& dominus dominantium.&c. Apoc.19.c

Domina.

¶ Sicut oculi ancillę in manib9 dominę suę: ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Psal.122.a

¶ Per tria mouetur terra: & quartum non potest sustinere. Per seruum cum regnauerit/per stultū cum saturat9 fuerit cibo/& per odiosam mu- puer.30.c

n ¶ Videatur qd annotatū est supra p̄xima annotatione scda: & qd annotabit in verbo persona.

o ¶ Quod iustum & ęquum est. Iure humano dat seruis.1.seruiētib9/ī seruitio℞ recōpensationē/ illud qd conuētū est: & ad illud compellit dn̄s actione locati. Si vero nihil conuētum est/sed apparet q̄ seruus noluit seruire gratis: dandū est ei illud qd iustū & ęquū est/ et ad illud dandū cōpelletur dn̄s actione pręscrip. verb. textus est vbi ista p̄bantur in l. si tibi polienda.ff.de pręscrip.verb.

p ¶ Quicunq;.&c. Videatur quod huic sententię annotatum est supra in verbo dignus. n.

q ¶ Ne nomen domini & doctrina blasphemetur. Pro effectu istorum verborum est bonus textus. in c.de iudęis.versi.qui autem.45.distinc. vbi dicitur. Qui pridem ad Christianitatem coacti sunt/ sicut factum est temporibus religiosissimi principis zizebuti/quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos/& baptismi gratiam suscepisse/& Chrismate vnctos esse/& corporis dn̄i extitisse participes: oportet vt fidem quam etiam vi vel necessitate susceperunt tenere cogantur. ne nomen dn̄i blasphemetur: & fides quam susceperunt vilis ac contemptibilis habeatur. Hęc textus. pro cuius declaratione: videatur textus. in c.maiores. colum.fi.de baptis.

r ¶ Discholis. Id est discordātibus a fide catholica. glosa est ita declarans hanc sententiam in l.ad ea.ff.de regu.iur. Si tamen seruus ad Christianitatem veniret: domino suo in Iudaismo seu paganitate remanente/tali domino discholo non teneretur seruus obedire/sed efficeretur liber propter Christianitatem. Nec hanc libertatis adeptionem prohibet hoc loco Apostolus Petrus. Ita dicit glosa in l.deo nobis.in verbo eripiantur.C.de epis.& cleri. Et idem dicendum est si dominus discholus id est discordans a fide catholica seruum Christianum de nouo sibi acquireret. quia etiam tali domino discholo nō tenetur obedire: immo liber efficitur. tex.est in c.mancipia.54.distin. et in l.vnica.C.ne Christia.man. Quod si seruus etiam discholus sit.1. a fide catholica discordans: domino discholo in omnibus pręterq̄ in atrocioribus delictis debet obedire. glo. est in d.l.ad ea.ff. de reg.iur. De quo videatur quod annotatum est supra eodem.1. Potest & hoc verbum discholis aliter intelligi: vt scilicet intelligatur de malis dominis siue catholici sint siue non. Seruus enim domino suo ex eo q̄ malus est substrahere obedientiam non debet: nisi pręciperet illicita. iuxta ea quę dicta sunt supra eodem.i.

s ¶ Gladius ex vtraq; parte acutus. Pro elucidatione istorum verborum bonus est textus in c.ex ore in princip.de priuile. vbi dicitur. Ex ore sedentis in throno procedit gladius bis acutus: quoniam ex ore Roma.pō. rectissima debet exire sententia/ quę contra iustitiam nulli parcat/ sed reddat vnicuiq; quod suum est. Hęc tex. Et sic gladius iustitię debet esse ex vtraq; parte bis acutus.1. ex vtraq; parte scindēs: vt scilicet personarum non habeatur acceptio/sed modo in vnam partem.1. actorem/modo in aliam partem.1. reum gladius vibretur/secundum q̄ iustitia videbitur exigere. Ita Panor. in d.c.ex ore.in princip.

t ¶ Rex regum & dominus dominantium. Rex regum et dominus dominantium/ Christus est.clemen. pastoralis.in fi. de re.iudi.c.tua.2.col.1.de deci. Sicut enim in potestatibus societatis humanę maior potestas minori ad obediendum pręponitur: ita deus omnibus.c.quę contra mores.in fi.8.distin.

v ¶ Per Ancillam cum fuerit heres domine sue. Ancilla dici potest heres domine sue: quando maritus amorem ancille sue prefert amori domine id est vxoris sue/ et ea vidente impudice cū ancilla conuersatur/ quod maxime etiā castas exasperat. dicit textus in l. consensu. paulo post princip. C. de repu. Et istud factum terra nō potest sustinere: id est nullomodo permitti debet in terra. Ab omni enim iure prohibetur/ ne ancille amorem amori vxoris preponēdo/ maritus cum ancilla commisceatur: quia sic adulterium committeret/ quod omni iure constat esse improbatum. vt dictum est supra in verbo adulter.

lierem cū in matrimonio fuerit assumpta/ & per ancillam [v] cū fuerit heres domine sue.

Esa.24.a ¶ Ecce dominus nudabit terrā/ & dissipabit eam/ & affliget faciem eius: et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos: & sicut seruus sic dominus/ & sicut ancilla sic domina eius. &c.

Hier.22.e ¶ Hec dicit dominus ad Ioachin filium Iosie regem Iuda. Non plangent eum. Ve frater & ve soror: non concrepabunt ei. Ve domine & ve inclyte.

Psa.144.c **Dominari et Dominatio.** ¶ Regnum tuum domine regnum omnium seculorum: & dominatio tua in omni generatione & generationem.

Puer.19.b ¶ Manus fortium dominabitur: q̄ autem remissa est/ seruiet tributis.

Puer.16.c ¶ Melior est [x] patiens viro forti: & qui dominabitur animo suo expugnatore vrbium.

Puer.16.d ¶ Seruus sapiens dominabitur filijs stultis: & inter fratres hereditatem diuidet.

Puer.17.a ¶ Non decent stultum diuitie/ nec seruum dominari principibus.

Eccle.8.b ¶ Interdum dominatur [y] homo homini in malum suum.

Colo.1.b. ¶ In deo condita sunt vniuersa: in coelis & in terra/ visibilia & inuisibilia/ siue throni [z]/ siue dominationes [z]/ siue principatus/ siue potestates [z].

1.Tio.2.d. ¶ Docere [a] mulieri non permitto: neq; dominari [b] in virum: sed esse in silentio.

Iude vnico.c. ¶ Facti sunt exemplum/ ignis eterni poenam sustinētes: hi qui carnem quidem maculant/ dominationem [c] autem spernūt/ maiestatem autem blasphemant.

x ¶ Melior est patiens viro forti. Hinc factū est illud distychon. Maxima virtutum patiētia pugnat inermis: Armatosq; viros vincere sepe solet. Item & aliud. Nobile vincendi genus est patientia. vincit Qui patit. si vis vincere: disce pati. Hec ponit Archidi. in c. suggestum. col. 1. 7. questi. 1. vbi etiam alia congerit de patientia que dicentur in verbo patiētia.

y ¶ Dominatur homo homini in malum suum. Istud in prelatis male viuētibus intelligi potest: quia eorum mala vita facile trahitur a subditis in exēplum. Dicit textus in c. magne. de voto. cum sint velut signū positū ad sagittā. c. qualiter & qn̄. 2. de accu. Et sic in malum suū dn̄antur: quia (vt ait beatus Gregorius) scire prelati debent/ q; si peruersa vnq̄ perpetrant/ tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est vt tanto se cautius a culpa custodiant: q̄to per praua que faciunt non soli moriuntur. Ita dicit textus in c. precipue. 11. questi. 3.

z ¶ Siue throni. De istis et alijs quinq; angelorum ordinibus: videatur textus in c. principium. versi. nonē dicit genera. de poeni. distinc. 2. de quo textu dictum est supra in verbo angelus. in princi. y.

Exo.22.a **Domus.** ¶ Si effringens [d] fur domum/ siue suffodiens fuerit inuen

a ¶ Docere. Videatur quod huic sententie annotatum est supra in verbo docere.

b ¶ Neq; dominari. Hinc dicit textus Hieronymi in c. cum caput. in fine. 33. questi. 5. Verbum domini blasphematur/ vel contemnitur dei prima sententia & pro nihilo ducitur / vel Christi infamatur euangelium: dum contra legem fidemq; nature/ ea que Christiana est & ea lege dei subiecta est viro imperare desyderat. cum etiam gentiles femine viris suis seruiant communi lege nature. Aliqua alia que hic possent dici videantur supra in verbo docere. in annotatione huius sententie.

c ¶ Dominationem autem spernunt. Quando dominatio sperni debeat & quando sperni non debeat: est bonus textus Augustini in c. qui resistit. 11. questi. 3. vbi dicitur. Qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. sed quid: si illud iubeatur quod non debeas facere? Hic sane contemne potestatem: ipsos humanarum legum gradus aduerte. Si aliquid iusserit curator: faciendum est. tamen si contra proconsul iubeat: non vtiq; contemnis potestatem/ sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor irasci: si maior prelatus est. Rursus. Si ipse cōsul aliquid iubeat/ & aliud iubeat imperator/ vel si aliud iubeat imperator & aliud deus: quid iudicas? Maior potestas: deus est. Da veniā o imperator. Tu carcerem: ille gehennam minatur. Hic iam tibi assumenda est fides tua tanq̄ scutum: in quo possis omnia ignea iacula inimici extinguere. Hec textus.

d ¶ Effringens domum. Hec sententia loquitur de fure domū alterius infringente. Quid autem si fur non effringeret sed alius/ non animo furādi sed alia ratione/ fures tamen domum effractam ingressi aliqua subtraxissent/ an talis effringens teneatur furti/ vel saltē aliqua alia poena: tex. est ponēs casum singularē/ in quo talis effringens nec furti tenetur/ nec alia poena/ in l. verum. versi. Et ideo. ff. de fur. vbi dicitur. Verum est: qui fores meretricis effre-

gerit libidinis cauſa/ & fures non ab eo inducti ſed alias inducti meretricis res egeſſerunt/ furti non teneri. An tamē vel fauia vel vi teneatur qui ſuppreſſit ſcortum libidinis cauſa: & non puto teneri. & ita etiam ex facto cum incidiſſet dixi. Hęc textus qui eſt Vlpiani.

e ℭ Non eris reus ſanguinis. Iure humano/ iſtud eſt intelligendum in fure nocturno: qui ſcilicet propter noctem cognoſci non poteſt. Talis enim reſpectu fori contentioſi impune occiditur/ ſi aliter res quas ſubſtrahit ſaluari non poſſint: etiam ſi non immineat periculū perſonę occidentis. Ita intelligitur tex. in l. itaꝙ. in princ. ff. ad l. aqui. Et idem dicendum eſt in fure diurno ſi nō cognoſcatur: itaꝙ aliter. i. niſi occidat/ res quas ſubſtrahit/ perdentur. tunc eīm furis etiam diurni licita eſt occiſio. Ita dicit Bar. in l. furem. ff. ad l. corn. de ſicca. & idem ſi ſe defēderet/ itaꝙ imineret periculū perſonę: niſi interficeretur. quia tūc poſſet occidi: licet cognoſceret. tex. eſt in l. ſi vt allegas. C. eodem ti. & ita textus in d. l. furtum. (dum dicit. Furem nocturnum ſi quis occiderit: ita demū impune feret/ ſi parcere ei ſine ſuo periculo non potuit.) eſt intelligēdus in fure nocturno cuiꝰ cognitio nō impediebatur propter noctem. ſi enim eſſet talis fur qui propter noctem impediretur cognoſci: poſſet occidi/ licet occidens potuiſſet ei parcere ſine periculo ſuę perſonę. quia ſatis eſt ꝙ adſit periculū rerū. vt notabiliter declarat Bart. quem alij ſequūtur in d. l. furem. Pręmiſſa procedunt in laicis & reſpectu fori contentioſi. ſecus enim dicendum eſt in clericis & reſpectu fori conſcientię. Nec enim clericis pro ſaluandis ſuis rebus licet occidere. c. ſuſcepimus. de homici. nec laicis in foro cōſcientię. bonus eſt tex. in c. 2. in verbo te tuaꝙ liberando. eodem ti. Et ſecundum ſupradicta/ debet intelligi textus in c. ſi perfodiens. de homici.

tus/ & accepto vulnere mortuꝰ fuerit: percuſſor/ nō erit [e] reus ſāguinis. Quod ſi orto [f] ſole hoc fecerit: homicidium perpetrauit/ & ipſe morietur [g]. Si non habuerit quod pro furto reddat: ipſe venūdabit [h]. Si inuētum [i] fuerit apud eum quod furatus eſt viuens/ ſiue bos/ ſiue aſinus/ ſiue ouis: duplum [k] reſtituet.

ℭ Qui vendiderit domum intra vrbis muros: habebit [l] licentiam redimendi donec vnus impleatur annus. Si non redemerit/ & anni circulus fuerit reuolutus: emptor poſſidebit eam/ & poſteri eius in perpetuum/ & redimi nō poterit etiam in iubileo. Sin autem in villa fuerit domus quę muros non habet: agrorum iure vendetur. Sin autem redēpta non fuerit: in iubileo reuertetur ad dominum ſuum. Leui. 25. e

ℭ Cogitaui (ait Dauid ad principes & prępoſitos Iſrael) vt ædificarem domum in qua requieſceret arca fœderis domini/ & ſcabellum pedū domini dei noſtri: & ad ędificandū omnia pręparaui. Deus autem dixit mihi. Non ædificabis [m] domum nomini meo: eo ꝙ ſis [n] vir bellator/ & ſāguinem fuderis. Sed & elegit dominus deꝰ Iſrael me de vniuerſa domo patris mei: vt eſſem rex in ſempiternum ſuper Iſrael. &c. 1. Pa. 28. a

ℭ Nunc quia elegit te dominus (ait Dauid ad Salomonem) vt ædificares domum ſanctuarij: confortare/ et perfice. &c. 1. Pa. 28. e

ℭ Dicitis (inquit Iob) vbi eſt domꝰ pricipis: & vbi tabernacula īpiorū? Iob. 21. d.

ℭ Domine dilexi decorem [o] domus tuę: & locū inhabitationis glię tuę. Pſal. 25. b c.

ℭ Vnam petij a domino/ hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitę meę. Pſal. 26. b

ℭ Beati qui habitant in domo tua domine: in ſęcula ſęculorum laudabunt te. 83. a. in fi.

f ℭ Quod ſi orto ſole hoc fecerit/ id eſt ſi furem diurnum occiderit. Ita declarat hęc verba beatus Auguſtinus/ cuius declaratio ponitur in c. ſi perfodiens. verſ. intelliguntur. de homici.

g ℭ Ipſe morietur. Iſtud eſt intelligendum: ſi fur diurnus cognoſcebatur/ nec erat fugitiuus. tunc enim non debet occidi: niſi telo ſe defenderet. Alias ſi non cognoſcebatur/ vel fugitiuus erat/ ita ꝙ aliter res non fuiſſent ſaluę: licita eſt ipſius occiſio/ ſaltem in laicis & reſpectu fori contentioſi. prout dictum eſt ſupra ſecunda proxima annotatione.

h ℭ Ipſe venundabitur. De iure humano deberet puniri corporaliter. quia qui in ęre non habet: luit in corpore. l. fi. ff. de in ius vocan. Qua autem pœna corporali fur puniri poſſit: dicetur infra in verbo fur.

i ℭ Si inuentum fuerit apud eum. &c. Talis apud quem res furtiua depręhenditur/ dicitur fur manifeſtus: ſi adhuc eam rem fur tenens/ viſus vel depręhēſus fuerit ſiue in publico/ ſiue in priuato/ vel a domino vel ab alio/ anteꝗ eo peruenerit quo deferre vel deponere deſtinaſſet. Sed ſi pertulit quo deſtinauit: tametſi depręhēdatur cum re furtiua/ non eſt manifeſtus fur. Ita dicit textus in §. furtorum autem. verſ. immo vlterius. inſti. de obli. quę ex qua. delic. naſ. Multo autem intereſt an ſit fur manifeſtus/ an vero non manifeſtus: quia pœna manifeſti furti tam ex ſerui ꝗ ex liberi perſona/ quadrupli eſt. pœna vero furti non manifeſti: dupli eſt. Ita dicit textus in §. cōceptum. in fi. inſti. eodem ti. & dicetur infra furtum.

k ℭ Duplum reſtituet. Hoc verum: ſi fur ſit non manifeſtus. ſi vero ſit manifeſtus: reſtituet quadruplum. vt dictum eſt ſupra annotatione proxima.

l ℭ Habebit licentiam redimendi. De iure redemptiuo dicetur plene infra in verbo redimere. vbi videatur.

m ℭ Non ędificabis. De iſta prohibitione loquitur textus in c. 1. verſ. qualiter. de conſecra. diſtinc. 1. vbi dicit. Dauid regum pijſſimus amplificauit cultum dei: & templum domini ędificare voluit. ſed propter multum ſanguinem quem effuderat prohibitus eſt: & ipſe collegit expenſas. Salomon autē filius eius/ quod ipſe facere optauerat/ iubente & auxiliante domino perfecit: & templum cum altari & reliqua ad diuinum peragendum cultū cōſecrauit.

n ℭ Eo ꝙ ſis vir bellator. &c. Vir bellator & ſanguinem fundens repellitur ab ędificanda domo domini. i. a promotione ad ordines eccleſiaſticos. quia licet bellare poſſit aliquis ſine aliqua culpa. c. noli exiſtimare. c. quid culpatur. & c. militare. 23. queſti. 1. tamen ratione homicidij etiam ſine aliqua culpa commiſſi/ contrahitur irregularitas quæ repellit a promotione. glo. eſt & ibi bonus textus in c. ſi quis viduā. in glo. 1. 50. diſtinc. & notatur in clemen. 1. de homici.

o ℭ Dilexi decorē. Huic ſentētię facta eſt annotatio ſupra in verbo decor. i. vbi videaſ. ſed ibi dictis addaſ: ꝙ hāc ſentētiā notabiliter declarat Archi. in c. oibꝰ. paulo poſt princ. 24. qſti. 1. dicens. Domine dilexi. i. toto animo con-

cupiui decorem domus tuę.i.sanctos qui sunt decor domus tuę hoc est sanctę ecclesię. Et vere dilexi decorem domus tuę: quia dilexi locū habitationis glorię tuę id est ecclesię: in qua habitat gloria tua.i.in qua habitāt sancti viri gloriosi nō in se sed in te. quia de hoc ꝙ de peccatoribus iusti facti sunt/ de seruis filij/ de impijs pij/ de damnandis in regnū assumpti/ nō gloriant in se sed ī te: quia sibi hoc nō ascribūt/ sed tibi. Et nota ꝙ ꝓpheta idē per locū accipit: qd superius per domū accepit. & idē per habitationē glorię tuę: quod superius per decorē domus tuę. Hęc Archid.

Psal.83.a ℭDomum tuam [p] decet sāctitudo (domine) in longitudinem dierum.

Psal.91.a ℭNisi dñs [q] ædificauerit domū: in vanum laborauerūt qui ędificāt eā.

psal.126.a ℭEcce nunc benedicite domino: omnes serui domini. Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri. &c.

puer.9.a ℭSapientia ædificauit sibi domum: excidit columnas septem. Et latius infra sapientia.

11.d. ℭQui conturbat domum suam/ possidebit ventos: & qui stultus est/ seruet sapienti.

12.b. ℭVerte impios & non erunt: domus autem iustorum permanebit.

14.b ℭDomus impiorum delebitur: tabernacula iustorum germinabunt.

15.b. ℭDomus iusti plurima fortitudo: & fructibus impij conturbatio.

puer.15.c ℭDomū superborum demolietur dñs: & firmos faciet terminos viduę.

15.c. in fi. ℭCōturbat domum suam qui sectatur [r] auaritiam: qui autem odit munera/ viuet.

17.a ℭMelior est bucella sicca cum gaudio: ꝙ̄ domus plena victimis cum iurgio.

17.c ℭQui altā facit [s] domum suam/ quęrit ruinam: & qui euitat discere/ incidet in mala.

19.b. ℭDomus & diuitię dantur a parentibus: a domino [t] autē proprie vxor prudens.

21.b ℭExcogitat iustus de domo impij: vt detrahat impios a malo.

24.a ℭSapientia ædificabitur domus: & prudentia roborabitur.

Eccle.7.a ℭMelius est ire ad domū luctus: ꝙ̄ ad domū conuiuij. In illa enim finis cunctorū admonetur hominū: & viuens homo cogitat quid futurū sit.

Eccl.11.d ℭNon omnem hominē inducas in domum tuam: multę enim sunt insidię dolosi.

21.a ℭDomus quę minus locuples est annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.

Eccl.21.b ℭQui ædificat [v] domum suam impēdijs alienis: quasi qui colligit lapides suos in hyeme.

p ℭDomū tuā. &c. Quę sāctitudo deceat domū dñi: declarat textus sub Gregorio in concilio gñali emanatus in c. decet domum. de immu. ecclē. li.6. sic dicens. Decet domū dñi sanctitudo/ decet vt cuius ī pace factus est locus/ eius cultus sit cū debita/ veneratiōe pacificus. Sit itaq ad ecclesias hūilis & deuotus ingressus/ sit ī eis qeta cōuersatio deo grata/ inspiciētibus placita: q cōsyderātes nō solū instruat sed & reficiat. Cōuenietes ibidē nomen illud qd est sup oē nomē: a quo aliud sub cœlo nō est datū hoibus in quo saluos fieri credētes oporteat: nomē videlicet Ihesu Christi q saluū faciet populū suū a pctis eorū exhibitiōe reuerētię spālis attollāt: & qd gñaliter scribit: vt in noīe Ihesu oē genu flectat: singuli singulariter in seipsis implētes: ꝑcipue dū agunt missarū sacra ministeria: gloriosum illd nomē qñcūq recolit: flectāt genua cordis sui: qd vel capitis inclinatione testent. attēdāt in locis eisdē intētus ꝑcordijs sacra solēnia. deuotis orōnibus insistat. nullus in locis eisdē ī qbus cū pace ac qete vota conuenit celebrari: seditionē excitet: clamationē moueat/ impetū vę cōmittat. Cessent in locis illis vniuersitatū & societatum quarūlibet cōcilia/ conciones/ & publica parlamēta. Cessent vana & multo fortius fœda & ꝓphana colloqa. Cessent cōfabulationes qlibet. Sint postremo qcunq alia q diuinū possunt turbare officiū: aut oculos diuinę maiestatis offēdere ab ipsis prorsus extranea: ne vbi pctōrū est venia postulāda: ibi peccādi detur occasio. aut dephēdant pctā cōmitti. Cessent in ecclesijs earūq cœmiterijs negociatiōes: & ꝑcipue nūdinarū. ac fori cuiuscūq tumultus: ois in eis secularium iudicioꝝ strepitus cōquiescat: nulla inibi causa per laicos criminalis maxime agitetur: sint loca eadem a laicorum cognitiōibus aliena. Hęc textus. cum quo satis concordat textus secundum veriorem lecturam in l.2. C. de sacrosan. eccle.

q ℭNisi dominus ędificauerit domum. &c. Qui enim sine saluatore salutem vult habere/ & sine vera sapientia ęstimat se prudentem fieri posse: non sanus sed ęger/ non prudens sed stultus/ in ęgritudine assidua laborabit/ et in cęcitate noxia stultus & demens permanebit. dicit textus Augustini sępe supra allegatus: quo satis declaratur hęc sententia in c. qui sine. 26. questi 3.

r ℭSectantur auaritiam. Videantur quę in materia auaritię annotata sunt supra in verbo auaritia. in verbo concupiscentia. & in verbo cupiditas.

s ℭQui altam facit. &c. Qui superbiam sequitur: subito decidit. exemplo Luciferi illius quem creādo dominus in gloria tantę claritatis eleuauit: & tamen ei superbo dominus parcere noluit. Quare considerēt homo elatus quid in terra mereatur: si angelis prelatus in cœlo/ prosternitur. Ita dicit textus in c. principiū. colum.3. de peni. dist.2.

t ℭA domino vxor prudens. De hoc dicto textus est in c. deinde. circa medium. 26. distin. & facit textus in c. cum per bellicam. ibi. a domino iungitur viro suo mulier. 34. questi. 1.

v ℭQui ędificat domum suam impendijs alienis. Iure humano cum aliquis in suo solo domum ex aliena materia (et sic impendijs alienis) ędificauerit: ipse intelligitur dominus ędificij. quia omne quod in solo ędificatur: solo cedit. Nec tamen ideo is qui materię dominus fuerat/ desinit esse dominus eius: sed tantisper neq vēdicare eā pōt/ neq ad exhibēdū agere/ ꝓpter legē 12. tabularū. qua cauet ne qs lignū alienū ędibus suis iūctū eximere cogatur sed duplū ꝓ eo ꝑstet p actione q vocat de Tigno iūcto. Appellatiōe aūt Tigni: ois materia significat ex qua ędificia

flunt. Quod ideo puisum est: ne ędificia rescindi necesse sit. Quod si aliqua ex causa dirutũ sit ędificiũ: poterit materię dñs (si non fuerit duplũ iam cõsecut⁹) tunc eam vendicare/ & ad exhibendũ agere de ea re. Et ea diuerso si quis in alieno solo ex sua materia domũ ędificauerit: illius fit domus cuius & solum est. Sed hoc casu materię dñs ꝓprietatem eius amittit: quia volũtate eius intelligitur esse alienata/ & nõ ignorabat se in alieno solo ędificare. & ideo licet diruta sit domus: materiã tamen vendicare non põt. Ita dicit textus qui bene declarat istã sententiã/ in §. cũ aliquis. cũ §. seq. isti. de re. di. Possunt etiã hęc verba impendijs alienis/ intelligi nõ ꝓ materia aliena sed pro pecunijs alienis: itaq; hęc snia loquatur de ędificãte domum pecunijs alienis inscio domino ipsarum pecuniarum. Talis enim nõ ędificat vtiliter. quia licet domus efficiatur sua: tamen statim cõpelli põt ad restitutionẽ pecuniarũ. Tex. est in l. si ex ea. C. de rei vendi. Immo si pecunię erãt militis/ vel minoris/ vł ecclię: posset ad arbitriũ militis minoris vel ecclię/ vł ad pecunias/ vel ad restitutionẽ ipsis dom⁹ ędificatę compelli. Tex. est in l. si vt ꝓponis. cum glo. i verbo negabit. C. eodem titu. x ℂ Pes fatui facilis in domũ ꝓximi. Iure humano nõ est facilis adit⁹ in domũ vel possessionẽ proximi: saltẽ ꝓximo reluctãte per agrũ eni alienũ ire vel agere: vicino minime licet. dicit textus in l. ꝑ agrũ. C. de serui. et aqua. nisi domus vel possessio alterius seruitutẽ debeat. quia tunc licitũ est vti seruitute: etiã inuito dño. put ꝓbaĩ in d. l. per agrũ. in prin. et notaĩ in §. ęq. insti. de actio. Vel nisi thesaurũ suũ in domo aliena abscõditum velit qrere: quia tũc licitum est. tex est in l. thesaurus. ff. ad exhiben. Vel nisi in domũ alterius fructus arboris eius ceciderint. l. vnica. ff. de glã. legẽ. Vel nisi qraĩ seruus fugitiuus. l. diuus ff. de ser. fugi. Vel nisi via publica destructa sit. l. si locus. §. si ff. quemadmo. serui. amit. Pręmissa ponũtur per glosam in c. 1. §. transire. in verbo fas est. in fine. 1. distin. y ℂ Rapina pauperis in domo vestra est. Intelligendo hanc sentẽtiã in hijs qui oppressores pauperum ac bona eoꝝ deprędantes in domo eoꝝ recipiunt & occultant: videndus est bonus textus quo remedio contra tales cõsulatur ostendens/ in l. 2. C de hijs qui latro. occul. vbi dř. Si qui latrones seu alijs criminibus obnoxij in possessione alterius degunt seu latitant: dñs possessionis si ꝑsto est/ aut ꝓcuratores si dñs abest/ seu primates possessionis/ vltro eos offerant. aut si scientes hoc sponte non fecerint: cõueniantur a ciuili officio/ vt tradant prouinciali iudicio eos qui requiruntur/ prout iuris est/ sub estimatione iudicis arguendos/ et pœnas post documenta congrua subituros. Si uero exhibere eos dñi vel ꝓcuratores aut primates possessionis distulerint: tunc ad detinendos eos a rectore prouincię oĩa ciuilia dirigant auxilia. Si autẽ ꝓpter multitudinẽ forte eoꝝ qui in prędio sunt/ ciuile adminiculum sufficere nõ posse cõstiterit/ & memorati audaces executoribus obiecerint manus/ vel alias parere distulerint: tunc iudex ꝓuincię memor periculi sui a viro deuoto tribuno seu primatibus militũ qui in locis sunt/ auxilium postulet. vt per militarẽ manũ correpti accusati sine damno ac lęsione cuiuslibet legibus offerantur: & conuicti pœnas subeant competentes. Et subiungitur. Dñi etiam prędiorum seu procuratores vel primates possessionum impunes non manebunt: si pręsentes & scientes vltro non obtulerint/ vel admoniti eos exhibere distulerint. Nam dominus quidem possessionis dñio priuabitur: procurator vero seu primates perpetuo exilio subiacebũt. Hęc tex. De qua etiã materia est tex. in l. 1. & . 2. ff. de recepta. z ℂ Vę qui cõiungitis. &c. Infelicitas istoꝝ qui cõiungunt domũ ad domũ/ & agrũ agro copulãt. i. qui finẽ cupiditati eoꝝ nõ imponunt: satis ostẽdit per celebrẽ textũ Ambrosij in c. sicut in prin. 47. distin. de quo textu dictũ est supra in verbo auar⁹. k. hoꝝ etiã infelicitatẽ demõstrat Archi. post Hiero. in c. hęc autẽ. in fi. 3. distin. de quo videatur supra in verbo aurum. t.

a ℂ Domus mea domus orationis vocabiĩ. De tẽplo per prophetam dicit deus. Domus mea: dom⁹ orationis vocabitur. Tex. est Origenis. in c. & hoc diximus, in prin. 16. questi. 7. Vnde vult hęc sentẽtia in ecclesija orãdũ esse: et alios actus seculares nõ esse in ea exercẽdos. put etiã disponitur per textũ diffusum in c. decet domũ. de imu. eccle. li. 6. de quo videaĩ supra eodẽ. p. b ℂ Frange esurienti panẽ tuũ. De corporalibus misericordię operib⁹/ de quib⁹ hęc sentẽtia loqtur/ tãgit Archi. in c. tria. in pri. 45. dist. dicẽs ea esse septẽ: scilicet pascere esurientẽ/ potare sitientẽ/ vestire nudũ/ recolligere hospitẽ/ visitare infirmũ/ redimere captiuũ/ & sepelire mortuũ. Quę oĩa subsequẽa carmẽ cõplectit. Visito/ poto/ cibo/ redimo/ tego/ colligo/ cõdo. Sũt & alia septẽ opa mię spũalia: scilicet docere ignorantẽ/ cõsulere dubitãti/ cõsolari tristẽ/ corrigere peccãtẽ/ remittere offẽdẽti/ portare onerosos & graues/ & ꝓ oib⁹ orare. Vñ vł⁹. Cõsule/ castiga/ solare/ remitte/ fer/ ora. Ita tñ q; sub eodẽ itelligaĩ cõsiliũ & doctria/ scdm Tho. Hęc Arc. c ℂ Carnẽ tuã ne despexeris. Pro annotatiõe hui⁹ snię videaĩ qđ annotatũ ẽ. s. in verbo caro. x. & plenius. m.

ℂ Tanq̃ domus exterminata sic fatuo sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba. Eccl. 21. c.

ℂ Pes fatui facilis [x] in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis. Eccl. 21. d

ℂ Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei: sic mulieris bonę species in ornamentum domus eius. Vbi amplius. Eccl. 26. c.

ℂ Si non in timore dñi tenueris te instãter: cito subuertetur domus tua. 27. a

ℂ Vos depasti estis vineam meam (ait dominus) & rapina [y] pauperis in domo vestra est. Esaię. 3. c.

ℂ Vę qui cõiugitis [z] domum ad domum: & agrum agro copulatis vsq; ad terminum loci. Nũquid habitabitis vos soli in medio terrę? In auribus meis sunt hęc: dicit dominus exercituum. Esa. 5. c

ℂ Omnem custodientem sabbatum ne polluat illud/ & tenentem fœdus meum/ adducam eos in montem sanctum meum: & lętificabo eos in domo orationis meę. Holocausta eorum & victimę eorum placebunt mihi super altari meo: quia domus mea [a] domus orationis vocabitur cunctis populis/ ait dominus. &c. 56. c.

ℂ Frange esurienti [b] panem tuum: & egenos vagosq; induc in domum tuã. Cũ videris nudum operi eum: & carnem tuã [c] ne despexeris. Tunc erũpet quasi mane lumen tuum/ & sanitas tua citius orietur: & anteibit faciem tuam iustitia tua/ & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis/ et domin⁹ exaudiet te: clamabis/ & dicet ecce adsum/ quia misericors sũ dominus deus tuus. 58. b. in fi.

ℂ Quę est ista domus quam ędificastis mihi? & quis est iste locus requietionis meę? Oia hęc manus mea fecit: & facta sũt vniuersa ista/ dicit dñs. 66. a

d ¶ Ecce qui veste pciosa.&c. Circa hanc sententiā & similē q habetur Math.11.a. Qui mollibus vestiuntur/in domibus regū sunt: videatur bo.tex.in c.1.versi.si.21.qsti.4.vbi dr. Priscis tēporibus ois sacratus vir cū mediocri aut vili veste cōuersabatur.oē quippe qd non propter necessitatē suā/sed propter venustatē accipitur: elationis habet calūniā/queadmodū magnus ait Basilius.sed neq ex sericis texturis vestē qnis varsatā induebat: neq apponebat varios colos ornamēta in summitate vestimētos. Audierāt eni: quia q mollib9 vestiunt/in domib9 regū sunt. Hęc textus.

Luc.7.d. ¶ Ecce [d] qui in veste preciosa sunt & delicijs (ait Christus) in domibus regum sunt.

Luc.9.d. ¶ In quācūq [e] domum intraueritis (dixit Ihesus apostolis suis) ibi manete: & inde ne exeatis. Et quicūq non receperint vos: exeuntes de ciuitate illa/etiam puluerē pedū vestrorū excutite in testimoniū supra illos.

Lu.10.a.b ¶ In quācunq [e] domum intraueritis (ait Ihesus apostolis suis) primum dicite/ pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis/ requiescet super illū pax vestra: sin autem/ ad vos reuertetur. In eadem autē domo manete/ edentes & bibētes quę apud illos sunt: dignus [f] est enim operarius mercede sua. Nolite trāsire de domo in domū. Et in quācūq ciuitatē intraueritis/& susceperit vos: māducate quę apponūt vobis. Et curate infirmos quę in illa sunt: & dicite illis/appropiquabit in vos regnū cœlorū.

Luc.11.c. ¶ Omne regnum in se diuisum [g] desolabitur (ait Christus ad turbas) & domus supra domum cadet.

Lu.11.c.d ¶ Cum immūdus [h] spiritus exierit de homine (ait Ihesus ad turbas) ambulat per loca inaquosa/quęrens requiem: & non inueniens/dicit. Reuertar in domum meam: vnde exiui. Et cum venerit inuenit eam scopis mundatam: & tūc vadit/& assumit septem alios spiritus secū nequiores se. Et ingressi habitāt ibi: & fiūt nouissima hois illius peiora priorib9.

Luc.12.e ¶ Hoc scitote (ait Chrs discipulis) quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret/vigilaret vtiq: & nō sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet.

Joā.2.e.. ¶ Ascendit Ihesus Hierosolymam: & inuenit in templo vendētes oues/ et boues/& columbas/et nummularios sedentes. Et cum fecisset [i] quasi flagellum de funiculis: omnes eiecit [i] de templo/oues quoq & boues/& nummulariorum effudit æs / & mensas subuertit. Et his qui columbas vendebant/ dixit. Auferte ista hinc: & nolite [i] facere domum patris mei domum negociationis.

e ¶ In quācūq domum.&c. De simili dicto qd scriptū ē Matthei 10. est textus in c. ecclesias. colū.3.t3.qsti.1. de quo dictū est supra i verbo dicere. Pro effectu aūt istarū sentētiarū videat bonus textus Ambrosij i c. quę dignior.24.questi.1. vbi dr. Quę dignior domus apostolicę pdicationis ingressu/q sancta Romana ecclesia? aut quis pferend9 magis videtur q Christ9 (qui pedes suis cōsueuit lauare hospitibus: & quoscūq sua recepit domo / pollutis nō patit habitare vestigijs? Et subiūgit. Fides ipri mis ecclesię qrenda est: in qua si Christ9 sit habitaculū/haud dubię legēdū est. si vero perfidus populus aut pceptor hereticus deformet habitaculū ecclesię: vitāda est hereticorū communio/fugienda synagoga censetur/excutiendus pedū puluis est/ ne fatiscētibus psidię sterilis siccitatibus tāq humi aridę arenosęq/mentis tuę vestigiū polluat. Hęc textus.

f ¶ Dignus est. Simile ē qd dicit Apls. Dign9 est mercēnarius mercede sua. de quo est tex. in c. Quicunq suffragio. 12. questi 2.

g ¶ Omne regnū. Huic sentētię facta est annotatio satis ampla supra in verbo diuisus.vbi videat.

h ¶ Cum immundus. Hac sententia innuitur eos qui a pristina eos via mala recedētes/pœnitētię viā sunt ingressi: si iterū desertam ab ipsis viam malam amplectantur/ deteriores fieri. Vnde videatur bonus textus Augustini in c.quātumlibet.in fine 47.distinc.vbi dicitur ab Augustino. Sicut difficile sum expertus meliores q qui in monasterio profecerunt: ita non sum deteriores expertus q qui in monasterio defecerunt.

i ¶ Et cum fecisset.&c. Pro effectu huius hystoricę sententię: vidēdus est tex.in c.ex multis.§. calcedonēse.1. questi.1.vbi dr. Calcedonense conciliū vnū ex principalibus concilijs/simili pœna condēnat eos qui ecclesię beneficium interuētu pecunię acquirūt: et eos qui sacram manus impositionem per quam spiritussanctus cōfertur/ mercari dinoscuntur. vtrosq eni auctoritate inexpugnabili: illos a beneficio/istos a sacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes & vendētes de templo eijciens: cathedras vendentium columbas euertit/ nummulariorū effudit ęs/ pręcepti sui auctoritate denuncias & dicens. Nolite facere domū patris mei domū negociationis. Illud quoq in eodē facto solicite consyderate q per totum textum sancti euangelij, nusq reperit dñm tāta seueritate/tam districta censura iustitię/peccantes corripuisse: cum non solum eloquio increpans/ verūetiā facto flagello de funiculis verberās/ omnes eliminauit de templo. aperte demonstrans: q tales negociatores non sicut cęteri peccatores sunt corripiendi/sed a templo dei id est a sancta ecclesia longius sunt proijciendi. Nā sicut per columbarum venditores/illi denotantur/qui sacram manus impositionē vendere conātur: sic per nūmularios ecclesiastici beneficij venditores designantur qui domū dei teste euangelio speluncā latronū efficiūt. Hęc tex. Et in c. saluator. colū.si eadem cā & qsti. vbi dicitur. Pensandum est qua pœna mulctētur qui iam deo & ecclesię oblata vendunt vel emunt: si cū flagellis a dei templo eiecti sint/ qui quę deo erant offerenda vendebant vel emebāt. Si de offerendos venditoribus vel emptoribus dictū est/ Vos fecistis domū patris mei domū negociationis & speluncā latronū: quid dicet de ecclesię iā oblatos vēditoribus vel emptoribus? Et in c. & hęc diximus. paulo post princi.16.qsti.7. vbi dr. Quod fecit Christus eijciēs vendētes & emētes de templo/ & mēsas nūmularios euertens/ cathedras vendentiū columbas dissipauit: ad correctionē populi fecit. vt nō p mundanis/ festiuitates in noie dei celebrēt/ nec emptionibus et vēditioib9 vacēt in loco nō cōpetēti In quo.nō debēt emere & vēdere: sed orationib9 tantū vacare atq cōgregari quasi in domo orationis. Arbitror autē tēplū dei ex lapidibus viuis cōstructum esse ecclesiā Christi. sunt autē multi in ea nō sicut cōdecet spūaliter viuētes/ sed scdm carnē militātes q & domū oronis de lapidib9 viuis cōstructā faciūt esse speluncā latronū artib9 suis/ nō ecclesia dei digni sed spelūca latronū. Qui eni cōsyderat in mltis ecclesijs talium Christianos pctā: inueniet arbitrātes qstū esse pietatē. & cū deberēt de euāgelio viuere/ scdm qd decet viuere fernos

dei/hoc non faciũt: ſed diuitias & multas poſſeſſiones acquirũt. Nõne dices ſpeluncã latronũ factam eſſe ſub illis ec cleſiam? Hęc tex. Et in d.c.& hoc diximus. colum. fi. verſi. & arbitror. vbi dr̃. Arbitror cõuenire verbum dei de venditoribus columbarũ/ eis qui tradũt eccleſias auaris & tyrãnis & indiſciplinatis & irreligioſis epiſcopis aut p̃ſbyteris. Hęc tex. Cętera q̃ hic poſſent applicari in materia ſimonię/ dicent̃ i annotatiõe huius ſentẽtię. ſ. i verbo Iheſus.
k ¶ In domo.&c. Hęc verba Chriſti ad diſcipulos ponunt̃ in c. nouit deus.§. porro. de peni. diſtinc. 4. vbi pro

¶Ait Iheſus diſcipulis ſuis. Nõ turbetur cor veſtrum. Creditis in deũ? Ioã.14.a.
et in me credite.. In domo [k] patris mei manſiones multę ſunt. Si quomo
do minus dixiſſem vobis/ quia vado vobis parare locum/ et ſi abiero &
preparauero vobis locũ: iterũ venio & accipio vos ad me ipſum/ vt vbi
ſum ego & vos ſitis. Et quo ego vado ſcitis: & viam ſcitis.

¶Scimus (ait Paulus) quoniam ſi terreſtris domus noſtra hui⁹ habita- 2.Cor.5.a
tionis diſſoluatur: ꝙ ædificationem ex deo habemus domum non ma-
nufactam/ ſed æternam in cœlis. Nã & in hoc ingemiſcimus habitatio
nem noſtram quę de cœlo eſt: ſuperindui cupiẽtes/ ſi tamen veſtiti & nõ
nudi inueniamur.

Domicilium.

¶Similis factus ſum pellicano ſolitudinis [l]/ & fa- Pſa.101.a
ctus ſum ſicut nycticorax in domicilio.

¶Melior eſt victus pauperis ſub tegmine aſſerum: q̃ epulę ſplẽdidę in Eccl.29.d
peregre [m] ſine domicilio.

Domeſticus.

¶Non timebit domui ſuę a frigoribus niuis: om- puer.vl.c
nes enim domeſtici [n] eius/ veſtiti ſunt duplicibus.

¶Noli eſſe ſicut leo in domo tua: euertens domeſticos tuos/ & oppri- Eccl.4.
mens ſubiectos tibi.

¶Qui docet filium ſuum/ laudabitur in illõ: & in medio domeſticorum Eccl.30.a
in illo gloriabitur.

¶A filijs tuis caue: & a domeſticis tuis attende. Eccl.32.d

¶Inimici hominis domeſtici eius. Mich.7.b

¶Si patrem familias Beelezebub vocauerunt (ait Chriſtus de Phariſęis Mat.10.c
loquens) q̃to magis domeſticos eius?

¶Si quis ſuorum/ & maxime domeſticorum [o] curam non habet: fidem 1.tio.5.a.
negauit/ & eſt infideli deterior.

ipſorum declaratione ſubiungit. Dicens Chriſtus In domo patris mei mãſiones multę ſunt. ſi quo minus dixiſſem vobis qa vado parare vobis locũ: oſtẽdit eos quibus loquebatur ſcriptos in libro vitę p̃deſtinatione. Subijciens vero/ ſi abiero & p̃parauero vobis locum.&c. oſtẽdit eos adhuc eẽ ſcribẽdos operatione. Et in c. in domo patris. eadem diſtin. poſitis iſtis verbis in domo patris mei mãſiones multę ſũt. dicit textus q̃ Auguſtini eſt. Domus dei/ Tẽplũ dei/ Regnũ cœlorum: ſunt hoĩes iuſti in quibus ſunt multę differentię. & hę ſunt mãſiões ipſi⁹ dom⁹.&c.
l ¶ Solitudinis. Videãtur quę circa hãc ſententiã annotabunt̃ in verbo ſolitudo.
m ¶ In peregre ſiue domicilio. Iure humano dici poteſt eos eſſe in peregre ſiue domicilio: q ſunt bñficiati beneficijs reſidentiã requirẽtibus/ et in eis nõ reſidẽt. Verũ eñ & ꝓpriũ domicilium clerici hñtis bñficiũ reſidentiã requirẽs: eſt in loco ſui beneficij/ ſcd̃m Innocẽ. Anto. de Butrio. & Panor. ĩ c. ex ore. de priuile. Et idẽ notãter dicit Bal. in l. ſenatores. ff. de ſena. & late Felyn⁹ ĩ c. dilectus. 2. col. 1. verſi. ſcda cõcluſio. de reſcrip. Quod ſi quis habeat plura bñficia requirẽtia reſidẽtiã: tũc talis dr̃ habere plura domicilia. glo. eſt in c. primatus. in verbo a collega ſuo. 71. diſtinc. glo. in c. qa intm̃. in glo. ma. in fi. de p̃ben. Quod eſt verũ: ſi vtriq; deſeruit nũc vni nũc alteri/ ita ꝙ quaſi ęqualiter in vtroq; reſidet. iuxta glo. in c. nõ põt. de pręben. in. 6. tunc eñ vtrobiq; ſortit̃ domiciliũ: vt ꝓ hoc eſt bo. tex. in l. aſſumptio.§. viris prudẽtibus. ff. ad municipa. & in c. 2. de ſepul. in. 6. Secus ſi vtriq; non deſeruiat. ſed ſit diſpenſatus vt alteri ſeruiat per vicariũ: tũc eñ in illo tm̃ bñficio cui deſeruit vel deſeruire tenet̃/ ſortit̃ domicilium: quia ſola reſidẽtia vel reſidendi neceſſitas eſt illa q̃ facit ſortiri domiciliũ. Ita iſtã materiã declarat Panor. in c. poſtulaſti. in. 1. colũ. de fo. cõpe. Et Fely. in d. c. dilectus. col. 2. verſi. tertia cõcluſio. de reſcrip. De hac autẽ materia/ qñ ſcilicet & ex quib⁹ aliquis ſortiat̃ domiciliũ/ quia ampla eſt & ſatis ab hac ſentẽtia aliena: ſufficiat remiſſiue ſcribere. Videant̃ ergo quę latiſſime cõgerit Fely. in d. c. dilectus. 2. in. 1. 2. & 3. char. de reſcrip. Panor. ĩ d. c. poſtulaſti. de fo. cõpe. glo. & docto. in c. cũ nullus. de tẽpo. ordi. in. 6. & late Bar. in l. 1. ff. ad municipa. & Panor in c. fi. de parocijs.
n ¶ ¶ Domeſtici eius.&c. Pro elucidatione huius ſententię & cęterarũ de domeſticis loquẽtiũ/ aduertẽdũ eſt: ꝙ de iure humano appellatiõe domeſticorum veniũt ſeruus/ libertus/ colon⁹/ mercẽnarius. l. p̃ſenti.§. ſane. C. de hijs qui ad eccle. cõfugiũt. & l. recipiẽdũ.§. furta. ff. de pœnis. Et gñali⁹ loquẽdo dici põt ꝙ oẽs domeſtici alicuius dicũt̃: oẽs qui ſub eius ſunt poteſtate. Itẽ famuli & mercẽnarij ſimul cũ eo habitãtes/ vel nõ habitãtes ſed frequẽtãtes domũ ſuã vt laboratores poſſeſſionũ. Ita Paulus de caſtro in l. etiã. in prin. C. de teſtibus. Et ꝓprie loquẽdo domeſtici alicuius/ ſunt hij qui ſunt vt famuli: qbus ſcilicet imperari põt rõne patrię vel dñicę poteſtatis. Ita dicit glo. in c. in litteris. de teſtibus. Et ideo quia caput mulieris eſt vir: vxor etiã dr̃ eſſe domeſtica viro. ſed vir nõ dr̃ eſſe domeſticus vxori: cũ ei famulari nõ teneat̃/ nec ſit ſub eius obedientia. Ita Paulus in d. l. etiã. in fi. C. de teſtibus. Cõpręhẽdunt̃ aũt p̃dicti hoc carmine Dr̃ aſcript⁹ perſona domeſtica ſeruus/ Vxor/ libertus/ famulus/ natuſq;/ colonus/ Et nurus/ et gener.
o ¶ Et maxime domeſticorum. Ex hoc dicto Apoſtoli dicit textus in c. ſicut.§. neceſſe. verſi. hinc etiã Paulus. 47. diſt. filiorum & aliorum domeſticorum correctionẽ nõ eſſe diſſimulandã. Per hoc etiã dictũ dicit Archi. in c. p̃cipimus. 12. q̃ſti. 1. ꝙ cũ epũs oĩbus indigẽtibus ꝓuidere debeat: multo magis illud facere debet fratrib⁹ & filijs ſuis canonicis. Videm⁹ eñ oĩa aĩalia iſti⁹ iuris peritia cẽſeri. dicit text⁹. iſti. de iure naturali/ gen. & ciuili. in fine pricipij. Et cõformiter ad hãc ſentẽtiã dicit tex. ĩ c. nõ ſatis. 1. rñ. 86. diſtin. Perfecta liberalitas: fide/ cã/ loco/ tẽpore cõmendatur/ vt primũ operet̃ circa domeſticos fidei. i. fideles. Per quẽ tex. hęc ſentẽtia dũ ſentit p̃cipuã eſſe de domeſticis curã hñdã: videt̃ intelligẽda in domeſticis fidelib⁹. Alioqui ſi infideles eſſent poti⁹ extraneis fidelib⁹ q̃ domeſticis infidelibus debet ſubueniri. Dicit tamẽ gloſa in c. 1. in verbo fideles. 30. diſtinc. ꝙ patrem qualiſcunq; ſit hoc eſt ſiue fidelis ſiue infidelis/ debemus pręponere extraneo etiam ſancto in his q̃ ſpectãt ad opus miſericordię/ in ꝓuidendo ei

in neceſſariis: niſi alter magis indigeat. tūc em̄ poti⁹ extraneo q̄ patri ſubueniēdū eſſet. Ambroſius tn̄ videt̄ cōtradicere huic opinioni in canticis/ in illo loco. ordinauit in me charitatē. Ait em̄. Multo℞ eſt charitas inordiata. quidam em̄: id quod eſt primū ponunt ſecūdū vel quartū. Primo nāq̧ diligendus eſt de⁹. Secundo parētes. Deinde filij. poſtea domeſtici: qui ſi boni ſunt/ malis filijs ſunt p̄ponēdi. Sed illa auctoritas intelligēda eſt de affectu interiori:

Donatio ꝛ Donum.

Gen̄.49.a ¶Rubē primogenit⁹ me⁹. (ait Iacob) tu fortitudo mea & pricipiū doloris mei: prior [p] in donis/ maior in īperio.

Iob.36.c. ¶Nō te ſuperet ira vt aliquē opprimas: nec multitudo donorū iclinet.

Pſal.71.b ¶Reges [q] Tharſis & inſulę munera offerēt: reges Arabum & Saba dona adducent.

P̄uer.18.c ¶Donum hominis dilatat [r] viā eius: & ante principes ſpaciū ei facito.

19.a ¶Multi colunt perſonam potentis: & amici ſunt dona tribuentis.

21.b ¶Munus [s] abſconditum extinguit iras: & donum in ſinu/ indignationem maximam.

Eccēs.5.d ¶Oi hoi cui dedit deus diuitias atq̧ ſubſtātiā/ ptātēq̧ ei tribuit vt comedat ex eis/ & fruatur parte ſua/ & lętet̄ de labore ſuo: hoc eſt donū dei.

Sapię.3.b ¶Donum [t] & pax/ electis domini.

Sapię.3.d ¶Spado [v] qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem/ nec cogitauit aduerſus deum nequiſſima: dabitur illi fidei donum electum/ et ſors in templo dei acceptiſſima.

Sapię.7.d ¶Sapientia infinitus Theſaurus eſt hominibus: quo qui vſi ſunt/ participes facti ſunt amicitię dei/ propter diſciplinę dona commendati.

Eccī.20.d ¶Exenia [x] & dona excęcāt oculos iudicum: & quaſi mutus in ore auertit correctiones eorum.

34.c ¶Dona iniquorum non probat altiſſimus: nec reſpicit [y] in oblationes iniquorum/ nec in multitudine ſacrificiorū eorū propitiabitur peccatis.

nō de bn̄ficio℞ exhibitione. Nā magis debemus extraneos bonos diligere q̄ ꝓpinquos malos: licet illis poti⁹ debeamus ſubuenire. Ita dicit glo. in dicto c.1. in verbo fidelis. Et ita etiā tenet Panor. in c. ſi quis. in.2. no. (vbi allegat alias gloſas idem tenētes) de hęreti. p ¶Prior in donis/ maior in imperio. Sic ergo videtur: ꝙ maior paternę hęreditatis portio debeat̄ filio primogēito. De quo reſeruo dicēdū ī ver. priogenitus. vbi dicēdi locus accōmodatior. q ¶Reges Tharſis. De iſtis regib⁹ q̄ attuleſt munera regi natō: dicet̄ .ī. in verbo rex. vbi videat̄. r ¶Dilatat viā ei⁹. Hęc verba poſſunt intelligi/ vt velint ꝙ homo liberalis ex vno dono dilatat̄ in aliud: & ꝓpterea nobiliū ac principū quibus p̄ſertim incumbit donare/ gratiā acquirit. Et ita intelligēdo/ bonus eſt textus idē ꝓbās ſcdm intellectū primū quē ponit ibi Panor. in c. 1. de dona. s ¶Indignationē maximā. Iure hūano/ ſi donū nō extinxerit idignationē maximā/ ſed in eā is qui donū recepit fuerit relapſus: poteſt donū reuocari. ſi tn̄ talis idignatio effecerit/ vt p⁹ donū acceptū/ donatari⁹ iiurias atroces ī donatorē effūdat/ vel man⁹ ipias īferat/ vl̄ iacturæ molē ex inſidijs ſuis q̄ nō leuē ſenſū ſubſtātię donatoris imponat/ vel vitę periculū aliqd ei intulerit/ vel quaſdā cōuētiones ſiue in ſcriptis donationi impoſitas ſiue ſine ſcriptis habitas quas donationis acceptor ſpopōderat/ minime iplere voluerit. Ex his em̄ cauſis in iudiciū dilucidis argumentis cognitiōaliter ꝓbatis/ donatiōes euerti cōcedunt: ne ſit cuidā licētia & alienas res cape & frugalitatē irridere donatoris/ & iteꝝ ipm̄ donatorē ſuaſq̧ res ꝑdere/ & p̄fatis malis ab īgrato donationis acceptore affici. Tex. eſt p̄miſſa oia ꝓbās in l. ſi. in prin. C. de reuo. dona. vbi etiā ꝓbat̄/ donatiōis ex. ṡ. memoratis cauſis reuocationē fieri nō poſſe ab hęrede donatoris: ſi donator tacuerit. et idē ꝓbat̄ in c. ſi. i ſi. de dona. Idē etiā dicēdū ē: ſi idignatio maxia donatarij effecerit vt donatorē iopē factū noluerit alimētare. pōt em̄ etiā ex hac cā/ donū factū reuocari. glo. eſt q̄ tenet̄ in d. l. ſi. i verbo voluerit. C. de reuo. dona. s ¶Munus. &c. Quia in hac ſnia ſit mētio de munere & de dono: notet̄ text⁹ in l. inter donū. ff. de verb. ſig. vbi dr̄. Inter donū & mun⁹ hoc intereſt: qd inter gen⁹ & ſpeciē. Nā gen⁹ eſſe donū Labeo ait: vel a dādo vel a donādo dictū. Mun⁹: ſpeciē. nā Mun⁹ eē donū cū cā: vtputa nataliciū nuptiarū. Hęc tex. Aliā etiā dr̄iam īter Mun⁹ & Donū ponit Hoſtieñ. ī c. et ſi q̄ſtiōes. col. 1. de ſimo. dicēs ꝙ donū dr̄ qn̄ exile eſt qd dat̄: munus vero qn̄ p̄cioſum. ſi tn̄ dona ſint frequētia: in mun⁹ trāſire pn̄t. vn̄ dicit lex ſolēt. in ſi. ff. de offi. ꝓcō. & le. ꝙ exenia ꝑducēda nō ſunt ad munerū qualitatē. Hęc Hoſtieñ. t ¶Donū & pax electis dn̄i. Dona electo℞ dn̄i ſunt p̄cipua ſeptē/ q̄ vocāt dona ſpūſſācti: & ſunt Timor/ Pietas/ Sciētia/ Fortitudo/ Cōſiliū/ Sapiētia/ & Intellect⁹. Tex. eſt in c. puenit. circa ſinē. 30. q̄ſti. 1. glo. in c. 1. in verbo ſeptenari⁹. de cele. miſſa. v ¶Spado. Iure hūano/ ſpadones dicunt̄: qb⁹ teſticuli ſeu genitalia abſciſſa ſunt cultello/ vel (vt cū gloſa ſic dixerim) ſpata. Glo. eſt in. §. ſed & illud. in verbo ſpadones. inſti. de adop. Aliqn̄ tn̄ gn̄ali⁹ ſumit̄ appellatio ſpadonis: vt ſcilicet cōp̄hēdat quoſcūq̧ vel natura/ vel morbo/ vel caſu. teſticulis ſeu genitalib⁹ aut virga mictoria carētes. Tex. eſt in l. ſpadonē. ff. de verb. ſigni. Et ſiquidē ſpado vnico teſticulo careat: pōt gn̄are. vt ē tex. quē do. me⁹ Iaſō ī d. §. ſed & illd. iſti. de adop. appellat mirabilē. ī l. pōponi⁹. ī ſine. ff. de edi. edic. Et iō etiā pōt mr̄imoniū cōtrahere. ꝓut ē tex. in l. ſi ſerua ſeruo. §. ſi. ff. de iure do. Et de tali ſpadone videt̄ itelligēda hęc ſnīa laudās ſpadonē de libidioſo ope nō cōpleto. Alioq̄ ſi loq̄ret̄ de Spadōe vtroq̧ genitali carēte: is non ex ope cōpleto ſed tm̄ ex reiecta libidioſi opis cōplēdi cogitatiōe/ videret̄ laudād⁹/ vtpote q̄ gn̄are ſeu gn̄ationis actū nō poſſit exercere. q̄ ꝓpterea a iure ciuili morboſ⁹ appellat̄. ꝓut ē text⁹ clar⁹ in l. ſin autē q̄s ita ſpado ē. ff. de edi. edic. Et iō talis ſpado vtroq̧ teſticulo carēs nō pōt mr̄imoniū cōtrahere. Ita Panor. ī c. 2. in ſi. de frigi. & male. x ¶Exenia. &c. Iſta ſentētia intelligi debet: vbi dona eſſent tā frequētia/ ꝙ in mun⁹ & ſic in aliqd magnū ſeu precioſum trāſirēt. Hāc declarationē ſentit Hoſtieñ. in c. & ſi q̄ſtiones. colū. 1 de ſimo. & Archi. in c. iudices. in prin. 1. q̄ſti. 1. Cętera q̄ hic dici poſſent: dicent̄ in verbo iudex. y ¶Nec reſpicit in oblationes iniquorum: hinc dicit text⁹ Gregorij in c. in grauib⁹. 3. q̄ſti. 7. In grauib⁹ pc̄is poſit⁹ dū ſuis premit̄/ aliena nō diluit. Cūctis em̄ liquet quia cū is diſplicet qui ad intercedendū mittitur: irati anim⁹ ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocatur. Scriptū quippe eſt. Victimę impio℞ abominabiles deo ſunt: vota iuſto℞/ placabilia. Neq̧ em̄ in oipotentis dei iudicio quid/ ſed a quo dat̄ inſpicit̄. Hic eſt qd ſcriptū eſt. Reſpexit de⁹ ad Abel & ad Munera ei⁹: ad Cain aūt & ad munera ei⁹ nō reſpexit. &c. vt ſupra, in verbo Cain. d. Et idem dicit textus in c. ſcriptum eſt. 14. queſti. 5. Et dicit notabilis textus in c. ſacroſancta religio. 1. queſti. 1. Quomodo ad diuini myſterij conſecrationem cœleſtis ſpiritus inuocatus adueniet (ſupple in vtilitate cōſecrātis vel alteri⁹ ꝓ quo orat) ſi ſacerdos & q̄ eū adeſſe dep̄cat̄/ criminoſis ſit plen⁹ actionib⁹ (hinc dt Pan̄. ī c. 2. colū. 1. de vita & ho. cle. ꝙ licet mal⁹ ſacerdos ita cōſiciat ſicut bon⁹. 1. q̄ſti. 1. c. multi. tn̄ facili⁹ exaudiū

tur boni sacerdotes q̃ mali. q̃to enim digniores: tanto facilius in necessitatibus ꝓ quibus clamant exaudiunt. c. ipsi sacerdotes. in fi. 1. q̃sti. 1. Immo dicit glo. 49. distin. in summa/ ꝙ si quis scienter et sponte malũ eligat sacerdotẽ/ & moribus suis cõformẽ: orationes sacę a tali sacerdote nocebũt et qui eũ ad orandũ elegerit. Et ita dicit intelligendũ dictũ Gregorij qd ibidẽ ponit & in d. c. in grauibus. 3. q. 1. dũ dicit Gregorius. Cũ is displicet qui ad intercedẽdũ mittit: irati animus ad deteriora puocat.

¶A deo est omnis medela: & a rege accipiet medicus donationem [z]. Ecci. 38. a
Et infra in verbo Medicus. latius.
¶Vę vobis duces & cęci (ait Christus ad Phariseos) qui dicitis quicũq; Mat. 23. b.
iurauerit per templum nihil est/ qui autem iurauerit in auro templi debi
tor est. Stulti & cęci. Quid enim maius est: aurum/ an templũ quod sã
ctificat aurum? Et quicunq; iurauerit in altari nihil est: quicunq; autem
iurauerit in dono quod est super illud/ debet. Cęci. Quid enim maiꝰ est:
donum/ an altare quod sanctificat donum?
¶Non sicut [a] delictum: ita & donum. Si enim vnius delicto multi mor Roma. 5. c
tui sunt: multomagis gratia dei & donum in gratia vnius hominis Ihe
su Christi in plures abundauit. Et nõ sicut per vnum/ peccatum: ita &
donum. Nam iudicium [b] ex vno in condẽnationem: gratia autẽ ex mul
tis delictis in iustificationem. Si enim in vnꝰ delicto mors regnauit per
vnum: multomagis abundantiã gratię & donationis & iustitię accipiẽ
tes in vita regnabunt per vnum Ihesum Christum? Et supra delictũ.
¶Sicut in vno corpore multa membra habemus/ omnia autem mẽbra Ro. 12. b.
non eundem [c] actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo/
singuli autem alter alterius membra/ habentes autem donationes secun
dum gratiam quę data est nobis differentes/ siue prophetiam secundũ [d]
rationẽ fidei/ siue ministeriũ in ministrãdo [e]/ siue qui docet in doctrina [f].
¶Vnusquisq; proprium donum habet ex deo: alius [g] quidem sic/ alius 1. Cor. 7. c
vero sic.
¶Ipsi in nobismetipsis respõsũ mortis habuimus/ vt non simus fidẽtes 2. Cor. 1. c
in nobis: sed in deo qui suscitauit mortuos/ q de tãtis periculis nos eri
puit & eruit. In quem speramus quoniã & adhuc eripiet/ adiuuantibus
et vobis in oratione pro nobis: vt ex multarum personis facierum eius
quę in nobis est donationis per multos gratię agantur pro nobis.
¶Gratia estis saluati per fidem: & hoc non ex vobis. Dei enim donum Ephe. 2. b
est/ non ex operibus: vt ne quis glorietur.
¶Vnicuiq; nr̃m data est gratia: secundũ mensurã donationis Christi. Eph. 4 b

Dormire pro quiescere & Dormiens.

¶Si i pręceptis Leui. 26. a
meis ambulaueritis. &c. dabo pacem finibus vestris (ait dominus). Dor
mietis: & non erit qui exterreat.
¶Accubans Iacob dormiuit vt leo: & quasi leęna quam suscitare nul Nũe. 24. b
lus audebit.
¶Si dormiero/ dico quando consurgam: & rursum expectabo vespe Iob. 7. a.
ram/ & replebor doloribus vsq; ad tenebras.
¶Nocte os meũ perforatur doloribus: & qui me comedũt nõ dormiũt. Iob. 30. c
¶Nunquid [h] qui dormit: non adijciet vt resurgat? Psal. 40. b
¶Misit deus misericordiam suam & veritatem suam/ & eripuit animã Psal. 56. a
meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus.
¶Dormierunt [i] somnũ suum: & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarũ Psal. 75. a

z ¶Donationẽ. Donatio medico facta si fiat etiã non loco salarij/ sed grã cuiusdã remũerationis maioris ꝓpter consecutam eius opera ꝓsperã valitudinẽ alr̃s. i. sine eius opa nõ cõsequibilẽ: est irreuocabilis/ etiã ꝓpter ingratitudinẽ. ꝓut est bonus textꝰ in l. si pater. §. fi. cũ glo. in verbo irreuocabilis. de dona. Ita etiã sentit do. meus Decius in c. nouit. colũ. 10. de iudicijs.

a ¶Nõ sicut delictũ: ita & donũ. Istis verbis facta est annotatio supra in verbo delictum. n. vbi videatur.

b ¶Iudiciũ ex vno in condẽnationem. i. ex vnius delicto protoplasti Adę/ oẽs traxerũt culpã. De quo videat supra in verbo delictum. o.

c ¶Nõ eundẽ actum habẽt. Pro effectu istorũ verborũ videat qd annotatũ est huic sententię supra in verbo corpus. a.

d ¶Secundũ rationẽ fidei. Prophetię q̃ nõ est scd̃m rationem fidei/ credi non debet. Legitur eñ in Deuteronomio/ Moysem ex verbo dei populo dei ita pręcepisse. Si surrexerit i medio tui ꝓpheta aut qui somniũ se vidisse dicat/ & prędixerit signũ atq; portetũ/ & euenerit qd locutus est/ et dixerit tibi/ eamus & sequamur deos alienos quos ignoramus/ & seruiamus eis: non audies verba ꝓphetę aut somniatoris. quia tẽtat vos dñs deus vr̃: vt palã fiat vtrũ diligatis eũ an nõ. Hęc verba citant̃ p textũ (vt doceat talibꝰ ꝓphetis fidei fundamẽto carẽtibꝰ nõ esse credẽdũ) in c. nec mirũ. circa fi. 26. q̃st. 5.

e ¶In ministrãdo. Qui ergo vocati sunt in ministerium: debent ministrare. De talibꝰ enim dicit textꝰ in c. fi. in prin. 43. distin. Dispẽsatio est nobis cœlestis seminis iniũcta. vę si nõ sparserimꝰ: vę si tacuerimus.

f ¶Qui docet in doctrina. Declaratio istoꝝ verboꝝ posita est. s. in verbo doctrina. b.

g ¶Alius quidẽ sic/ aliꝰ vero sic. Quosdã eñ dedit deꝰ Apostolos/ quosdã ꝓphetas/ alios vero euãgelistas/ alios aũt pastores. dicit textꝰ post Apl̃m in c. cũ ex iniũcto. in prin. & in c. sicut in vno. de hereti.

h ¶Nũquid. &c. Circa hãc sententiã bo. est tex. in c. põderet. circa mediũ. 5. dist. vbi dr̃. Nos indubitãter/ tã dñs sacerdotes q̃ reliquos fideles post satisfactionẽ dignã posse redire ad honorẽ credimꝰ: testãte dño p ꝓphetã. Nũquid qui dormit nõ adijciet vt resurgat? Hęc ibi. Cui sĩlis est i c. sacerdos. i pri. eadẽ cã & q̃sti.

i ¶Dormierũt somnũ suũ. Id ẽ voluptuose & ꝓ effrenis ai voto vixerũt: & tãdẽ nihil boni opis seu veritatis inueneñt i manibꝰ suis. Istã declarationẽ sẽtit Hostieñ. i c. quęcũ. col. 2. de. offi. deleg.

k ¶ Non dormitabit neq; dormiet. Dormire/ est peccare mortaliter: dormitare aũt/ est peccare venialiter. Ita declarat Hostieñ. in c. significasti. in princ. de adulte. & Panor. in c. I. in. I. no. eodem ti. Et ita intelligendo innuit hęc sententia: q̄ licet omnibus/ pręsertim tñ p̄latis curã alarũ habẽtibus incũbit nedũ mortalia sed etiã venialia peccata declinare. prout etiã satis innuitur in c. Oportet. in verbo irrep̄hensibilis. 8. questi. I. licet etiã dici possit: q̄ verbũ irrep̄hensibilis. solũ excludit criminalia peccata. vt dicet. J. in verbo Ep̄s. Alij tres modi quibus hæc sentẽtia potest elucidari: videantur. s. I verbo. Custodire. e.

in manibus suis.

psal. 120. a ¶ Non det in commotionẽ pedem tuum: neq; dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit [k] neq; dormiet: qui custodit Israel.

proũ. 3. c. ¶ Custodi legem meam (ait sapientia) atq; consilium meum: & erit vita animę tuę/ & gratia faucib⁹ tuis. Tũc ambulabis fiducialiter in via tua: et pes tuus non impinget. Si dormieris [l] non timebis: quiesces/ & suauis erit somnus tuus.

4. c. ¶ Non dormiunt impij nisi cum male fecerint: & nõ capitur somnus ab eis nisi supplantauerint.

6. b. ¶ Vsq; quo piger dormies? Quãdo consurges de somno tuo? Paululũ dormies/ paululũ dormitabis/ paululũ cõseres manus tuas vt dormias: & veniet [m] tibi quasi viator egestas/ & pauperies quasi vir armatus.

6. c. ¶ Cõserua fili mi pręcepta patris tui: & ne dimittas legem matris tuę. Liga ea in corde tuo iugiter: & circunda gutturi tuo Cũ ambulaueris/ gradiãtur tecũ: cũ [n] dormieris/ custodiant te/ & euigilãs loquere cũ eis.

eccẽs. 4. c. ¶ Vę soli [o]: quia cũ ceciderit/ non habebit subleuantem se. Et si dormierint duo: fouebuntur mutuo. Vnus quomodo calefiet?

5. c. ¶ Dulcis est somnus operanti/ siue parum siue multum comedat: saturitas [p] autem diuitijs non sinet eum dormire.

cãti 5. a. ¶ Ego dormio: & cor [q] meum vigilat.

esa. 5. g. ¶ Non est deficiens neq; laborãs in domino: non dormitabit neq; dormiet/ neq; soluetur cingulum renum eius/ neq; rumpetur corrigia calciamenti eius.

micheę 7 b ¶ Ab ea quę dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam [r] facit patri/ & filia consurget aduersus matrem suam/ nurus aduersus socrum suam/ & inimici hominis domestici eius.

l ¶ Si dormieris nõ timebis. Sapiens qui versatur in præceptis altissimi/ dormiens non debet timere: etiam si dormiendo contingat eũ aliquem actũ de se malũ/ puta homicidiũ cõmittere. Si eni sapiẽs fuit/ vt q2 sciebat cõditionẽ suã/ & ihibuit nequis in ei⁹ camera iaceret/ vel camerã suã clausit quæ postea aperta est: si dormiendo aliquẽ interficiat/ nullomõ tenet .s. nec pœna homicidij/ quia non est in dolo: nec aliqua alia pœna/ quia non est in culpa. Quod si sapiens nõ fuisset/ p̄monendo nequis in camera sua iaceret/ vel camerã suã claudendo: licet non teneretur pœna homicidij/ tamen teneretur alia pœna arbitrio iudicis sibi imponẽda propter suã culpã p̄ambulã. Ita istam materiã declarat notabiliter Bar. in l pe. ff. ad l. põpe. de parri. & Pe. de aucha. in cle. I. de homici. & nouissime dñs meus Iason in l. I. §. I. in 2. no. ff. de acquiren. possess. Videret etiã dormiens de homicidio teneri: vbi vigilans sapiens non fuisset/ vt quia se iactasset de aliquo interficiendo. quia si postea ipse dormiẽs eũ interficiat: nõ cẽseret imunis ab homicidio/ quia primũ propositũ intelligitur in eo durate. Pro hoc videtur bonus tex. in c. maiores. in fi. de bap. vbi dicitur. Dormiẽtes & amẽtes/ si priusq̃ incurrerẽt amẽtiã aut dormirẽt/ in cõtradictione (supple baptismi) persisterent: quia in eis intelligit contradictiõis propositũ perdurare/ si sic fuerint imersi/ charactere nõ suscipiunt sacramenti. Et in istis duobus casibus/ is qui dormiens interficit aliũ/ incurrit irregularitatẽ: quam tñ/ si nulla culpa posset imputari/ nõ incurreret. Ita do. Cardi. in d. cle I. col. 3. in. 6. q. de homi. Nec mirũ videri debet q̄ dormiens possit aliũ interficere. quia plerisq; contingit: vt dormientes surgãt & aliquid faciant/ perinde ac essent vigilãtes. prout do. Cardi. vbi supra refert de quodã anglico qui dormiens Parisius iuit de ecclesia sancti Benedicti vsq; ad flumẽ secanæ de nocte/ & ibi puerũ obuiũ factũ interfecit: reuersusq; dormiẽs lectũ intrauit. Et Bar. in l. vt vim. in. 3. colũ. ff. de iusti. & iure. refert q̄ quidã Pisanus dormiens armabat se: & ita dormiendo ibat cantans per ciuitatẽ.

m ¶ Veniet tibi quasi viator egestas. Hoc dictũ põt intelligi nedũ de egestate bonorũ tẽporalium (vigilantibus enim & non dormientibus obueniũt. vt est bonus tex. licet vulgatus in l. pupillus. ff. q̄ in frau credi. & facit tex in l. I. §. I. versi. sicut si dormienti. ff. de acqui. pos. & quod notat glosa. mag. in c. de iudęis. in fi. 45. distinc. vbi dicit possessionẽ non acquiri dormiẽti.) sed etiã potest intelligi de egestate bonorũ sp̄ualiũ. quia de de ipsis consequendis loquens tex. in c. sunt qui arbitrant. circa me. de pœni. distinc. I. dicit. Ipsi sõno minus indulgendũ est q̃ natura postulet.

n ¶ Cũ dormieris custodiant te. Etiã cum dormimus indigemus custodia: quia etiã eo tempore impugnamur a diabolo. Nõ eni dormitat neq; dormit: qui impugnat Israel. dicit beat⁹ Bernar. relatus per Hostieñ. in c. irrefragabili. in princ. de offi. ordi.

o ¶ Vę soli. Hinc dicit conciliaris cõstitutio posita in c. ĩ oĩbus. in fi. 81. distin. Solũ ad solã accedere: nulla religiõis ratio permittit. Melius em̄ duo q̃ vnus: similiter et fidelius & tuti⁹ res geritur. Vę em̄ vni: quia si ceciderit/ nõ est qui erigat eũ. Alia etiã conciliari cõstitutione de qua in c. illud. 7. q̄sti. I. ex hac Salomõis sentẽtia disponit: vt hij p̄sertim p̄sbyteri quibus perniciosa passio aut q̄libet corporis inualitudo occurrit/ habeant assistentẽ p̄sbyterũ q̄ cœpta sacramẽta expleat/ si eis aliqua necessitas ingruerit. Et in c. 2. de sta. mo. Lateranẽsis cõcilij constitutio dicit. Monachi singuli p villas et oppida aut per quascũq; parociales ecclesias nõ ponant: sed in maiori conuẽtu aut cũ aliquib⁹ fratribus maneant/ nec soli inter sęculares hoĩes spiritualiũ hostiũ conflictum expectẽt. Salomone dicente. Vę soli: quia cũ ceciderit/ nõ ẽ qui subleuet eũ Hęc textus.

p ¶ Saturitas diuitis. &c. Pro annotatione huius sentẽtię videat q̄d dictũ est supra in verbo comedere. v. & in verbo diues. h.

q ¶ Cor meũ vigilat. Sic ergo aĩa nostra nedũ dũ vigilamus sed etiã dũ dormimus operat: & capax est bonorũ & malorũ actuũ. De bonis q̄ sit capax: est bo. tex. in c maiores. in fi. de bap. vbi dicitur. Si dormientes prius catechumini extitissẽt/ & habuissẽt p̄positũ baptizãdi: tales ĩ necessitatis articulo cõsueuit ecclesia baptizare. De malis aũt glo. est. 6. dis. in sũ. dũ dicit quosdã peccare etiã dormiendo. de quo videatur quod dictũ est. s. eodẽ. l.

r ¶ Cõtumeliã facit patri. Videatur quod annotatũ est. s. in verbo Cõtumelia. & ibi dictis addatur/ q̄ licet pater cõtra filiũ actione iniuriarũ agere non

possit/ vt ibi dictū est: tñ castigare eū potest iure patrię potestatis/ acriore remedio vsurus si in patris cōtumacia perseuerauerit/ eūq pſidi prouinciæ oblaturus dicturo sententiam quam ipse quoq dici voluerit. Ita dicit tex. in l. 3. in fi. C. de pa. po. Secūdo addat q sicut patri in filiū non datur actio iniuriarū/ ratione contumeliæ illatæ: ita etiā filio saltē in potestate noti datur contra patrem. Tex. est in l prętor edixit. §. pterea. ff de iniurijs. Pręmissa procedūt de iure ciuili. De iure enim canonico posset pater in filiū & filius in patrē agere Ita dicit glosa in c. Quęritur. 2. q. 7. & i c. si ecclesia. in verbo Melius. circa fi 23. q. 4. & ita videtur transire Paulus de castro in l. lis nulla. in princ. ff. de iudi. sed Ludo. Ro. dicit illas glosas nullo iure probari.

¶ Cū surrexisset Ihesus ab oratione/ et venisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes prę tristitia. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite: orate [a] ne intretis in tentationem. lucę. 22. c.

¶ Lazarus [t] amicus noster dormit (ait Christus discipulis) sed vado vt a somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Domine: si dormit/ saluus erit. Dixerat autem Ihesus de morte eius: illi autem putauerunt quia de dormitione somni diceret. ioā. 11. b.

¶ Inter vos multi infirmi & imbecilles: & dormiunt multi. 1. cori. 11 g

¶ Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus: vt non contristemini [v] sicut & cęteri qui spem nō habent. Si enim credimus q Ihesus mortuus est & resurrexit: ita & deus eos qui dormierūt per Ihesum adducet cū eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini: quia nos qui viuimus/ qui residui sumus / in aduentu domini non preueniemus eos qui dormierunt. 1. theſſ. 4 c

¶ Non sumus noctis neq tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut & cęteri: sed vigilemus & sobrij simus. Qui enim dormiunt [x]/ nocte dormiunt: & qui ebrij sunt/ nocte ebrij sunt. Nos autem qui diei sumus/ sobrij simus: induti loricā fidei & charitatis/ & galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram: sed in acquisitionem salutis per dominum nostrū Ihesum Christum/ qui mortuus est pro nobis/ vt siue vigilemus siue dormiamus/ simul cum illo viuamus. 1. theſſ. 5 a

Dormire mori.

¶ Ecce nunc in puluere dormiam (inquit Iob) et si mane me quęsieritis non subsistam. iob. 7. i 8.

¶ Cum te consumptum putaueris: orieris vt lucifer/ & habebis fiduciā proposita tibi spe/ & defossus securus dormies. Requiesces: & non erit qui te exterreat. 11. d.

¶ Quomodo si recedāt aquę de mari/ & fluuius vacuefactus arescat: sic homo cum dormierit nō resurget [y] donec atteratur cœlum/ non euigilabit nec consurget de somno suo. 14. b.

¶ In pace in ipsum dormiam & requiescam: quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me. psal. 4. b.

¶ Nunquid qui [z] dormit non adijciet vt resurgat? 4. b.

Dormire Coire.

¶ Qui dormierit cum nouerca [zz] sua/ & reuelauerit ignominiā patris sui: morte moriātur [zz] ambo. Sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru [a] sua: vterq moriatur: quia scelus operati sunt. Sanguis eorum sit super eos. deute. 22 d

a ¶ Orate ne intretis in tētationē. Sic ergo valet oratio contra tentationes & machinamenta diaboli. prout etiā dicit glo. in cle. si dñm. in glo. ma. col. 2. de reliq. & vene. sancto. de quo dicetur in verbo Oratio.

t ¶ Lazarus. Videantur quæ ānotabuntur in verbo Lazarus.

v ¶ Vt non cōtristemini. Tex. in c. Qui diuina. paulo post princ. 13 qsti. 2. dicit. Prohibet nos apostolus sanct9 lugere defunctos: dicēs. De dormientibus nolo vos contristari sicut & cæteri qui spem nō habēt. Tex. aūt in c. vbicūq. eadem causa & qsti. declarans hoc apostolicū dictū/ & inhibitionē de lugendis mortuis ea eo sumptam: dicit. Apostol9 non simpliciter ait nolumus vos ignorare de dormientib9 vt non contristemini: sed addidit sicut & cæteri q spem nō habent. Pietatis namq affectu/ humanitatis intuitu/ mortuos lugere non prohibemur: sicut nōnullos sanctorū/ aliorū exequijs pias lachrymas impendisse legimus. Hæc tex. de quo & quibusdā alijs textibus q hic possent adduci: videatur. s. in verbo Dauid. 2. reg. 12 in annotatione quę icipit Cyprian9. &c.

x ¶ Qui dormiūt: nocte dormiūt. j. qui viuūt voluptuose: non in luce sed in tenebris ambulant. malorum enim vita dicitur in tenebris esse. vt bene probatur in c. si quis hominem. & c. seq. 11. questi. 3. y ¶ Non resurget donec atteratur. Videatur quod annotabitur in verbo Resurgere. z ¶ Nunquid qui dormit. &c. Pro effectu istorū verborum est textus. in c. ponderet. circa me. 50. distinc. de quo textu dictum est. s. in verbo dormire pro quiescere. h. vbi videatur. zz ¶ Dormierit cū nouerca sua morte moriatur. Iste cōmisit adulterium: quia alienum thorum violauit. Commisit & incestum: quia abusus est affine sua. c. 1. versi. adulterium. & versi. incestus. 36. questi. 1. Vnde videatur text9 notabilis in l. Si adulterium. cum incestu. ff. de adul. vbi probatur q licet de iure ciuili pro simplici adulterio mulier mitius puniat/ q vir (prout est casus in l. quis. in fi. iuncta. auten. Sed hodie. C. de adul & dictum est s in verbo Adulter. in 2. annotatione) tamen si adulterium iungatur cum incestu/ mulier vniformiter punitur cum viro. Quæ autem sit de iure canonico pœna incestus: dicetur super illis verbis dormit cum vxore patris. De iure autem ciuili de pœna incestus est bonus textus in auten. incestas. C. de inces. nup. vbi dicitur. Incestas nuptias cōtrahentium pœna/ est confiscatio bonorum tam cęterorum q dotis: exilium etiam/ & cinguli si quo potitur spoliatio. Verberatio quoq si vilis est: fœmina quoq talia scienter peccante/ simili pœna subiuganda. Substātia sic amissa liberis hoc ipso sui iuris effectis si quos habet legitimos applicetur: vt tamen pater inde ea eis alatur quibus non existentibus fisco defertur.
a ¶ Dormierit cum nuru sua. Videatur quod. s. proxima annotatione dictum est et quod dicetur. infra eodem. c.

aa ¶ Dormierit cum masculo coitu fœmineo. De iure ciuili talis dicit cōmittere stuprum. & punit vt adulter et sic pœna capitis Tex. est in l. Stuprū. §. fi. ff. de adul. Et nedū is qui cū masculo dormiuit coitu fœmineo: sed etiā qui domū præbuit vt cū eo dormiretur. Tex. est in l. qui domū. ff. Ad l. Iuliam. de adul. De iure aūt canonico quō talis puniatur/ & de cæteris quæ hic dici possent: dictū est. s. in verbo Coire. n. vbi videat. b ¶ Vterq morietur. Videatur quod annotatū est. s. in verbo Adulter. a. bb ¶ Dormit cū vxore patris. Filius

leui. 20. b. ¶ Qui dormierit [aa] cum masculo/coitu fœmineo: vterq operat⁹ est nephas/morte moriatur. Sit sanguis eorum super eos.

deu. 22. d. ¶ Si dormierit vir cum vxore alterius : vterq morietur [b]/ id est adulter et adultera.

27. c. ¶ Maledictus qui dormit [bb] cum vxore patris sui: & reuelat operimentum lectuli eius.

27. d. ¶ Maledictus: qui dormit [c] cum omni iumento.

27. d. ¶ Maledictus qui dormit cū sorore [d] sua: filia patris sui/vel matris suę.

27. d. ¶ Maledictus: qui dormit cum [e] socru sua.

27. d ¶ Maledictus [ee]: qui dormit cum vxore proximi sui.

psal. 68. f. **Dorsum.** ¶ Obscurentur [f] oculi eorū ne videant: & dorsum eorū semper incurua.

128. a. ¶ Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores : prolōgauerunt iniquitatem suam.

pū. 10. b. ¶ In labijs sapientis inuenitur sapientia: & yirga in dorso eius qui indiget corde.

26. a. ¶ Flagellum equo/& chamus asino: & virga in dorso imprudentium.

geū. 34. b. **Dos.** ¶ Augete [g] dotem (inquit Sichem filius Emor ad Iacob & filios eius) & munera postulate/ & libenter dabo quod petieritis. Tātum date mihi Dinam puellam hanc vxorem. &c.

qui patris thorū violat/ cū patris vxore dormiēdo: pōt exhæredari. Tex. est in. §. Aliud quoq capitulum. versi. Causas. in pric. in auctē. vt cum. de appel. cognos. colla. 9. & notat in c. quintaualle. de iureiurā. Deberet tamen nominati exhærēdari: qa exhæredatio nominati fieri debet. l. 3. & 2. ff. de libe. & posthu. & l. nominati. ff. de iuiust. rup. & irri. testa. Et eodē modo potest filius exhæredari: si dormiat cū concubina patris. vt probat tex. in d. §. causas. & dictū ē. s. in verbo Dauid. Si vero dormierit fili⁹ cū muliere a patre cognita/ quā tn̄ pater nec vxoris nec concubinæ loco tenebat/ & sic filius ignorabat factū patris: pœnitentia patri & filio iniungēda est / tali fornicaria sine aliqua spe coniugij remanente. Tex. est in c. fi. 34. q vlti. Iste etiā fili⁹ qui dormit cum patris vxore tāq incestuosus inhabilitatur ad matrimoniū cōtrahendū. Tex. est in c. si quis cū nouerca. in princ. 33 q. 7. Hæc est enim regularis pœna incestus: vt ipsū cōmittens non possit matrimoniū contrahere/ aut si iā cōtraxerit/ non possit exigere debitū. quis reddere teneat. c. 1. & 2. c. transmissę. & c. ex litteris. de eo qui cogno. consang. vxo. suę. Et solus papa potest dispensare: nisi ratione iuuentutis/ vel nisi nō esset cōmissū verū crimē incestus. vt quia aliquis dormiuisset cū cōsāguinea sponsę. quia his casibus permitteret epō dispensare. Ita Panor. in d. c. 1. in fi. de eo qui cog.

c ¶ Dormit cū omni iumento. Videat quod annotatū est supra in verbo Coire. o. d ¶ Sorore sua. idē si cū sorore vxoris suę. Quod eni talis etiā maledictus sit: est bonus tex. in c. qui dormierit. 33. q. 1. vbi dicit. Qui dormierit cū duabus sororibus/ & vna ex illis antea vxor fuerit: neutrā ex ipsis habeat/ nec ipsi adulteri vnq̄ in coniugio copulent. Hæc tex. Qui tn̄ dū dicit ꝙ neutrā habeat: debet respectu ei⁹ q̄ iā erat vxor/ intelligi respectu debiti ab ipsa per eū petēdi. ipse eni nūq̄ debitū petere potest: sed tamen si ab eo petatur reddere debet. Tex. est in c. tuę fraternitatis. de eo qui cogno. consan. vxo. suę. e ¶ Cū socru sua idest cum ea cuius filia tibi nupta est. Et idē est de priuigna tua. i. de ea cui⁹ mater tibi nupta ē. & idē de nuru tua. i. de ea quę filio tuo nupta est. Cū istis el dormire: pariter idest sub earūdē pœnarū interminatione prohibitū est. Tex est in c. si quis vidua. 33 questi. 7. Et si de facto cū talibus matrimoniū contraxerit/ efficitur infamis infamia iuris: quia etiam idem esset si cōtraxisset cum alia sibi non affine. cū regulare sit eos infamia notari: qui duas simul vxores accipiunt. immo & qui duas desponsant. prout est casus in l. 1. in fi. ff. de hijs qui no. infa. & in l. Eū qui duas. in princ. C. de adul. ee ¶ Maledict⁹ qui dormit cū vxore proximi sui. Videatur bon⁹ tex. (vnā pœnā sub hac maledictione cōphensā declarās) in c. qui despōsatā. in princ. 27. q. 2. vbi dicit. Qui desponsatā puellā proximi sui acceperit in cōiugē: Anathema sit ipsi & omnes cōsentiētes ei. quia secūdū legē dei mori decernit. Hęc tex. Cętera videant supra in verbo Adulter. in. 1. Annotatiōe.

f ¶ Obscurent. &c. Pro hac sententia videatur notabilis tex. in. c. ideo prohibetur. §. vt itaq. 37. distinc. vbi dicit. Imperitia sacerdotibus semper debet esse aduersa: qm̄ si per ignorātiā cæcitatis alijs ducatum pstare cœperint: ambo in foueā cadunt. Vnde dicit in psalmo. Obscurentur oculi eorū ne videant: & dorsū eorū semper incurua. Cū enim obscurantur illi qui pręeunt: ad ferenda onera peccatorū facile sequētes inclinant. Hæc textus.

g ¶ Augete dotē. supple a me sorori vſæ cōstituēdā. Qui eni virginē opprimit seu deflorat: si eā velit habere vxorē/ tenet etiā eā dotare. prout est cōmunis resolutio in c. 1. de adulte. & dictū est supra in verbo despōsata. in annotatione illorū verborū dotabit eā & habebit eā vxorē. Regulariter autē dotē non dat maritus vxori/ sed marito datur dos: quia dos nihil aliud est q̄ quoddā ius in se continēs id quod a muliere/ vel eius patre/ marito vel eius patri tradit vel pro tradito habet/ propter onera matrimonij sustinenda. Ita dicit Bar. (quē alij magis cōmuniter sequūtur) in. Rubrica. ff. solu. ma. colū. 2. Et dos q̄ marito dat vel ab eo cōstituit/ dicit esse propriū pſmoniū vxoris. put ē tex. apert⁹. in l. 3. §. sed vtrū. versi. proinde. in fi. ff. de mino. Et licet dos det propter onera matrimonij: tamē matrimoniū pōt esse sine dote. Tex. est in Auctē. prꝫterea. C. vnde vir & vxor. Nihilomin⁹ tamen qui aliquā iurauit accipere in vxorē / nō facta cōmemoratione dotis/ nō tenet eā accipere nisi dotē det: quia dos censet quid cōnexū matrimonio. Ita decidit Bal. in c. iurauit. col. 2. de pba. & sequit dn̄s me⁹ Iason in d. Auctē. prꝫterea colū. 2 Sed si matrimoniū esset simpliciter contractū/ nulla facta cōmemoratione bonorū dandorum marito in dotē: videret matrimoniū esse cōtractum sine dote. Ita Bal. in l. nulla. C. de iu. do. Vnde si mulier esset pauper: eā q̄uis indotatam/ teneret maritus alimentare/ nec eā posset expellere. alias mulier haberet quartā partē substātię mariti. vt est tex. cū glo. in Auctē. Qui. mo. na. effi. legi. §. pe. Et ponit Inno. in c. per vestras. in fine. de do. inter vi & vxo. Et ibi Panor in 2. no. Et est bona glo. in l. si cū dotē. §. finaūt in seuissimo. ff. solu. ma. Secus si mulier esset diues. nā tunc licet matrimoniū esset simpliciter contractū: tn̄ nisi daret dotem/ posset a marito expelli. Ita loquitur textus in l. fi. C. ad sena.

velle. & Bal. in l. fi. in 2. col. C. de sen. quæ sine certa qtī. prose. Quod si mulier contrahens matrimoniū / daret oīa bona sua marito non exprimendo an daret noīe dotis: tunc si vsa fuerit verbis significantibus ius siue translationē dominij / vt do tibi oīa mea / intelligitur dedisse ex causa dotis. Tex. est in l. Quod aūt in stipulatione. in verbo datione. ff. de iu. do. quē ita pōderat Bal. in d. l. Nulla. in princ. Aliter esset: si fuisset vsa verbis significantibus factum vt trado tibi omnia bona mea. tunc enī non videnī in dotē data. glo. est q̄ ita intelligit / in l. mulier. in glo. 1. de iure dotiū.

ℭSi seduxerit [h] quis virginem necdum desponsatam / dormieritq; cum exo.22.d.
ea: dotabit eam / & habebit eam vxorem. Si pater virginis dare noluerit:
reddet pecuniā iuxta modū dotis quā virgines accipere consueuerunt [i].
ℭPharao rex Aegypti ascendit / et cœpit Gazer / succenditq; eam igni / & 3.reg.9.g.
Chananeum qui habitabat in ciuitate interfecit: & dedit eam [k] in dotē
filię suę vxori Salomonis.

Draco. ℭFel draconum vinum eorū: & venenū aspidū insanabile. deute.32.a
ℭTu deus cōfirmasti i virtute tua mare: cōtribulasti [l] capita draconū in psal.73.c.
aquis. Tu cōfregisti capita draconis: dedisti eū escā populis Aethiopū.
ℭVisum [m] est signū in cœlo. Et ecce draco magnus / rufus / habēs capita apo.12.a
septē & cornua decē / & in capitibus suis septē diademata: & cauda eius
trahebat tertiā partē stellarū cœli / & misit eas in terram. Et draco stetit
ante mulierē quę erat paritura: vt cum peperisset / filium eius deuoraret.
Et peperit filium masculum: qui recturus erat omnes gētes in virga ferrea. Et infra vidi vbi diffusius.
ℭFactū est pręliū magnū in cœlo. Michael et archāgeli eius p̄liabātur 12.b.
cū dracone: & draco pugnabat & angeli eius / & nō valuerūt / neq; locus

h ℭSi seduxerit. Pro interpretatione huius sententię videant annotationes eidē factæ supra in verbo desponsata. vbi diffuse satis elucidatur hæc sententia.

i ℭCōsueuerūt. Et sic in dotis assignatione recurrit ad consuetudinē. quod est verū iure humano: nedū de cōsuetudine. j. de cōsueta seu solita pstatione dotis / habito respectu ad personā vxoris cui dos est assignāda / & etiā ad personam viri cui dos est tribuēda. vt l. cū post §. gener. ff. de iure do. & in l. 3. cū glo. in verbo videl. C. de do. pmis. sed etiā de consuetudine facta seu itroducta per solos laicos sup mō cōstituēdę dotis. q2 quāuis soli laici sup hijs q̄ cōcernūt substātiā mrimonij / nō possint facere seu introducere cōsuetudinē: tn̄ possūt cōsuetudinē seu statutū facere sup accessorijs mrimonij / puta super dote. Ita Inno. in c. 1. in fi. & ibi Panor. col. 1 & Fely. colū. 9 versi. Tertio fallit. de sponsa. k ℭDedit in dotē filiæ suę. De iure humano pater tenet dare dotē filię. alias cōpelli potest per iudicē. Tex. est in l. qui liberos. ff. de Ri. nup. quod est verū / etiā si filia diues sit: vt q2 habeat bona materna. q2 de bonis suis tenet pater dotare: nō habito respectu bonorū maternorū. glo. est in l. fi. in verbo intelligi. in fine. C. de dotis pmis. quā sequit do. me9 Iason in auctē. res q̄. colū. 4 C. cōia de lega. Et ideo si pater hn̄s administrationē bonorū maternorū filię suę pmittat dotē pro ea: intelligitur solum pmisisse de bonis suis / non autem de bonis maternis. Et idē: si pmittēdo dotē / expssisset q intelligebat dotare de bonis maternis & de bonis suis. idest ipsius patris. quia adhuc tenebit solū dotare de suis bonis: si sit soluendo alias si pauper sit: dabit dotē de bonis maternis. Tex. est vbi hæc oia pbantur in d. l fi. C. de do. pmissi. Ad matrē etiā superstitē qñq; spectat dotare filiā: vt si mater esset hæretica / & filia catholica Tex. est in l. Cognouimus. circa mediū. C. de hęreti. Et idē: si mater esset diues / & pater inops. tūc enī mater tenet dotare. Bon9 ē tex. in l. mater. C de iure do. Et notat Bar. in d. auctē. Res q̄. circa prīc. E cōtrario aūt filia quāuis diues / matrē egentē nō tenet dotare. bon9 est tex. in l. tutor. secūdū dignitatē. §. fi. ibi. Nec nuptiale munus. ff. de admi. tuto. Per quē textū ita dicit Bald. in l. 3. C. de pscrip. lon. tempo. Refert & sequit Iasō in dicta. Auctē. Res q̄. Et eodē mō etiam pr̄ aliqñ filiā nō tenet dotare / etiā si ipse diues sit: vt si filia sit naturalis tm̄. Textus est in l. Vxorem. §. pater naturalis ff. de lega 3 quod satis procedit de iure ciuili. de iure enim canonico tenetur ad eam dotandā: vt notat in. c. cū haberet. & ibi est bon9 tex. de eo qui dux. in vxo. quā pol. per adul. Regulariter aūt tenet pater dotare filiā: & nedū non maritatā vt supra dictum est / sed etiā iā nuptā seu maritatā. etiā (quod plus est) si filia nupsisset sine cōsēsu pris / imo pr̄e suo inuito & reclamāte. q2 de iure canonico (cui stat in materia matrimonij) cōsēs9 pris nō reqrit. c. sufficiat. i prī. 27. q 2. l prī. & notat isti. de nup. l prī. vñ sibi quāuis iā nuptę d3 dotē dare. Ita tenet glo. l c. de raptorib9. 36. q. 1. & in c. fi. 32. q. 2. nisi forsitā accepisset maritū turpē & ihonestā psonā. Tūc el ad eā dotādā pr̄ nō tenet. scdm glo. & ibi Archi. l d. c. de raptoribus. Et ita tenet Panor. in. c. 1. col. 1. de adul. De iure etiā ciuili pater filiā quāuis iā nuptā (eo tn̄ nō reclamāte) dotare tenet. glo. est i l. obligamur §. lege. ff. de ac. & oblig. quā seqt & dicit cōiter esse approbatā do. meus Iason i Auctē Pręterea. colū. 3. l prī. C. vnde vir & vxor. Et eā dicit singu. Bal. in c. iurauit. colū. 2. de probati. Quod si pater & mater pauperes sint / ita q filiam nō possint dotare: frater cōpellet eā dotare / saltē si sit eodē patre nata. glo. est & ibi bo. tex. in l. Cū plures. §. pe. ff. de admi. tuto. & in l. nō. oī. in verbo nulla ratione. C. eodē ti. Secus si esset vterina tm̄. quia frater sororē vterinā tm̄ nō cōpellitur dotare. vt pbatur in d. l. cū plures. §. pe. & notat do. me9 Iason in d. Auctē. Res quę. col. 2. Istud procedit etiā si frater clericus sit / quia cū frater laicus teneat ad dotādū sororē inopē: multo fortius clericus / qui ad exercenda pietatis opera plus tenet. Ita Panor. in c. peruenit. in. 2. no. de arbitris. vbi dicit q salua cōsciētia / poterit dotare etiā de redditibus ecclesiæ. Ad quod facit tex. de clerico loquēs / in c. Est pbanda. 86. distinc. vbi dicit. Meli9 est vt subueniaa tuis: quibus pudor est ab alijs sumptū deposcere / aut alicui postulare pręsidiū necessitatis.

l ℭCōtribulasti capita draconū i aqs. Dici potest q capita draconū dicunt i aqs cōtribulari: qñ pctā lachrymis mundant. put ea mundari dicit. tex. ic. fleat. de pœni. di. 1. Septē enī pctā mortalia per draconē designant ppter eius septē pprietates. Draco el ihabitat i speluncis vl aqs. & scdm hoc significat luxuriā & voluptatē carnis: p qua dicit de diabolo / Iob. 40. Sub vmbra dormit i secreto thalami i locis humentibus. Item eleuat se in aerem. & secūdum hoc significat superbiam: p qua contra superbum dicit Iob. 20. Si ascenderit vsq; ad cœlum superbia eius / & caput eius nubes tetigerit: quasi sterquilinū i fine perdetur. Item turbat aera. & secūdum hoc significat iudiciū et iram. Item aīal vorax est. & secūdum hoc significat gulam & auaritiam. quia auarus nō iplebit pecunia. puer. 5. Itē placitū habet enormē. & significat tristitiā. vnde in psal. Venenū aspidum sub labijs. &c. Item est aīal astutū occulte persequens. & sic significat fraudem & astutiā: de qua psal. Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Ita istam materiam declarat Archi. in c. Aduersitas. col pe. 7. qstī. 1.

m ℭVisum est signum. Factum est prælium. Pro annotatione istarum duarum sententiarum: videātur quæ in ipsarum annotationibus dicentur infra in verbo Vidi.

inuētus est eorū āplius ī cœlo. Et proiect⁹ est draco ille magnus/ serpēs ātiquus / qui vocatur diabolus & satanas / qui seducit vniuersum orbē. Et proiectus est in terrā: & angeli eius cū illo missi sunt. Et. I. Vidi.

proū. 12. in fine. **Ducere & Ductor.** ❡In semita iustitię/vita: iter autem deuium [n] ducit ad mortem.

deute.31.b ❡Dominus qui ductor est vester (ait Moyses ad Iosue) ipse erit tecum: non dimittet te nec derelinquet te Noli timere: nec paueas.

proū.16.d ❡Est via [o] quę videtur homini recta: & nouissima ei⁹ ducūt ad mortē.

24.b. ❡Erue [p] eos qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

mat.7.b. ❡Intrate per [q] angustam portā: quia lata porta & spaciosa via est quę ducit ad perditionem/ & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta [r] porta & arcta via est: quę ducit ad vitā! & pauci sūt q inueniūt eā.

geñ.49.b **Ducatus & Dux.** ❡Nō auferet (ait Iacob) scœptrū [s] de Iuda/ & dux de femore ei⁹: donec veniat q mittēd⁹ est/ & ipse erit expectatio gētiū

nūe.14.a ❡Dixerunt filij Israel alter ad alterum. Cōstituamus nobis ducem [t]: & reuertamur in ægyptum.

iob.29.b. ❡Quando procedebam ad portam ciuitatis. &c. (ait Iob) vocem suam cohibebant duces/ & lingua eorum gutturi suo adhęrebat.

n ❡Per deuiū ducit ad mortē. Iure humano hæc verba intelligi possunt vt velint. Qui iter deuiū sequens/ recto itinere cōtēnit āmbulare: ducetur ad mortē. idest velut contumax excōmunicari poterit/ & a recto itinere gradientiū cōione separari. Tex est bñ pbans hāc declarationē in c. per venerabilē col. fi. Qui filij sint legi. vbi dicit. Qui sedis aplicę sententiā superbiēs cōtēpserit: mori pcipitur. i. per excoicationis sentētiā velut mortuus a cōione fideliū separari. o ❡Est via q videt hoi recta. &c. Pro elucidatiōe hu⁹ snię. Vidēdus cū celebris tex. Greg. in c. Citius. paulo post pri. de pœni. dis.2. vbi dicit. Sæpe homo multis occulte peccatis inuoluitur: & in aliqua vna virtute magnus videtur. quæ ipsa quoq virtus inanescēs deficit: quia dū innotescit hoib⁹/ procul dubio laudatur/ eiusq fauor inhiantet appetitur. Vnde fit vt ipsa virtus āta dei oculos virtus non sit: dū abscondit quod displicat deo/ & prodit qd placet. Atq ideo diu ostensa charitas/ circa finē vitę perditur: quia cooperta superbia vsq in finē incorrecta retinetur. Alis elemosynis vacat/ & ppria distribuit sed tamen multis iniustitijs deseruit/ vel forta linguā in detractionibus exercet. Et fit plerūq: vt ia q misericors fuerit/ iuxta vitę suę terminū/ rapacitatis & crudelitatis stimulis inardescat. quod valde iusto iudicio agit/ vt perdat etiā ante hoies vnde hominibus placuit: quia hoc vnde deo displicuit/ corrigere nūq curauit. Alius patientiæ studet: sed inuidere alijs & seruare malitiā in corde non cauet. fit propterea impatiens: quia diu latuit dolens. Hij itaq: & per aliquid aurū sūt/ & per aliquid lutū sunt. atq hoc aurū quasi lutū sternit: qñ occultis peccatis exigentibus/ etiā virtus q publice clarue rat dissipatur. Hæc tex. Reliqua quæ hic dici possent: videantur annotatione proxima.

p ❡Erue eos qui ducūtur ad mortē. &c. An & quō de iure humano licitū sit eruere eos qui ducunt ad mortē: tex. est celebris in l. Addictos. C. de episc audi. vbi dicit. Addictos supplicio & pro criminū imanitate dānatos/ nulli clericorū vel monachorū eorū etiā quos synoditas vocant/ per vim ac vsurpationē vindicare liceat ac tenere: sed reos ad locū pœnæ sub persecutione per gentes nullus tueatur aut defendat. sed sesciat cognitor. 30. librarū auri mulctā/ & primates officij capitali esse sententia feriendos: nisi vsurpatio ista aut protinus vindicetur/ aut (si tanta clericorū vel monachorū audacia est/ vt bellū potius q iudiciū futurū existimet) ad clementiā nostrā cōmissa referantur/ vt arbitrio nostro mox seuerior vltio procedat. Ad epōrū sane culpā vt cętera redūdabit: si quid forte in ea parte regionis in qua ipsi populos Christianę religiōis doctrinæ insinuatiōe moderant/ ex his q fieri hac lege prohibuimus/ a monachis perpetratū esse cognouerint nec vindicauerint. Quibus in cā criminali humanitatis considerationa si tēpora suffragant: interponēdę puocationis copiā nō denegamus. Hæc tex. qui licet specialiter loquatur in clericis & monachis eruere volētibus: tñ pcedit in quibuscūq. Nemini eni licet eruere eū qui ducit ad mortē/ ex sentētia iudicis pambula: nisi per appellationis remediū. Tex. est qui generaliter loquit in l. addictos. C. de appella. Vnde dicit Bal. in d. l. addictos. in fi. C. de episc. audi. q eximens aliquē cōdēnatū per iudicē/ a manib⁹ iustitiæ. pōt puniri perinde ac si fideiussisset pro eo per tex. in l. fi. C. de ope. liber. Et facit tex. in l. quotiēs. C. de exac. tribu. li. 10. Immo etiā incidit in crimē lesę maiestatis: prout notat Bar. in l. 3. ff. ad l. Iul. maies. quod est verū: qñ cōdēnat⁹/ ab imperatore vel a rege seu principe nō recognoscente superiorē/ vel ab eius officiali eximeret. secus si eximatur cōdēnatus/ ab officiali alicuius ducis vel Marchiōis: quia tūc nō incidit in crimē lesæ maiestatis. Ita Io. fa. in. §. pœnales col. pe. insti. de actio. quē sequit do me⁹ Iason in l vnica. §. 1. col. fi. ff si quis ius di. nō obtēpe. In aliquib⁹ tñ casibus pōt erui qui ducit ad mortē/ etiā si a iudice cōdēnatus sit: aliter q vt eximendo eū a manibus iustitię. quos casus cōgerit Cepola in cautelis suis folio 1. & 2. de quibus dicet in ampliori huius sententiæ annotatione. i. in verbo Mors. q ❡Intrate per Augustā portā Nōnulli sūt qui mūdū nequaq funditus deserētes nō perseueraturi/ angustā hāc portā seu angustū iter accipiūt: sed ad quęrēdā angustā viā exēplo suo eos q perseueraturi sūt accedunt. Vnde plerūq contingit vt ipsū hoc quod bene vident viuere/ nō sibi sed potius solis electis viuāt: dū exēplis suis ad bene viuēdi studia perseueraturos alios ipsi nō perseueraturi puocāt. Sępe eni quosdā videm⁹ ad viā ingredi/ ad locū ppositū festinare: quos alij (quia euntes conspiciunt) sequuntur/ ac indeq pariter locum petunt. sed fit plerumq vt interuenta aliquo implicationis articulo post se redeant qui pręibāt & hi ad locum perueniāt q seqbant. Ita nimirum sunt illi q nō perseuerant: & viā sctitatis arripiunt. Idcirco eni virtutis iter nō perseueraturi inchoant: vt eis q perseueraturi sunt/ viā qua gradiunt ostēdant. Ita dicit tex. huic sentētiæ bene quadrans in c. citius. col 2. de pœni. distinc. 2. r ❡Quā angusta. Hinc dicit Vergilius Facilis descensus auerni. Sed reuocare gradum/ superasq euadere ad auras: Hoc op⁹/ hic labor est. pauci quos ęquus amauit Iupiter/ aut ardens euexit ad ęthera virtus. Hæc Vergiliana carmia citat glo. in c. citius. in verbo angustā. de pœni. dis. 2. s ❡Scœptrū. idest regnū seu imperiū. Tex. est vbi hęc declaratio pbat/ in Auctē. vt oēs obe. indi. prouincia. §. 1. t ❡Ducē. Iure humano/ qui a principe de ducatu aliquo inuestitus est/ dux solito more vocat. Qui vero de Marchia: Marchio. dicit aūt Marchia: quia Marcha vt plurimū iuxta mare sit posita. Qui vero de aliquo comitatu inuestitus ē: comes appellat. Qui vero a principe vel aliqua potestate de plebe aliqua vel plebis parte est inuestitus: Capitaneus appellat. qui pprie valuasores maiores olim appellabant. Qui vero a capitaneis antiquitus beneficiū tenent/ valuasores dicūt: qui au

¶Deus [v] dicit regi apoſtata: & vocat duces impios. iob.34.b.
¶Propter peccata terrę multi principes eius: & propter hominis ſapiẽ- proũ.28.a
tiam/& horum ſcientiam quę dicuntur/ vita ducis longior erit.
¶Dux indigens prudentia: multos opprimet per calumniam. 28.c.
¶Noli [x] quęrere ab homine ducatum: neq͂ a rege cathedram honoris. ecci.7.a.
¶Nolite credere amico: & nolite confidere in duce. michee 7 a
¶Cęcus [y] ſi cęco ducatum pręſtet: ambo in foueam cadunt. mat.15.b.

Dulcis & Dulcedo. ¶De comedẽte exiuit cib9: & de forti egreſ iudicũ 9 c
ſa eſt dulcedo.
¶Dulcis & rectus dñs: propter hoc legem dabit delinquẽtibus in via. pſal 24.b
¶Quã magna [z] mltitudo dulcedinis tuę dñe: quã abſcõdiſti timẽtib9 te 30.c.
¶Paraſti [a] in dulcedine tua pauperi deus. 67.b.
¶Fauus mellis compoſita verba: dulcedo animę/ſanitas [b] oſſium. proũ.16.d
¶Dulcis [c] eſt ſomnus operanti ſiue parum ſiue multum comedat: ſatu- ecceś.5.c.
ritas autem diuitis non ſinit eum dormire.
¶Dulce lumen: & delectabile eſt oculis videre ſolem. 11.c.
¶Verbum dulce multiplicat amicos/mitigat inimicos: & lingua eucha ecci.6.a.
ris in bono homine abundabit.
¶Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis: nõ fatigabit trãſgrediẽs vſq͂ ad finẽ 23.c.
¶Spiritus meus ſuper mel dulcis (inquit ſapientia) & hereditas mea ſu- 24.c.
per mel & fauum.

Duo. Due. ¶Relinquet [d] homo patrem ſuum & matrem: & adhę geñ. ppe finẽ.
rebit vxori ſuę/& erunt duo in carne vna.
¶Mathuſael genuit Lamech: qui accepit [e] duas vxores/nomẽ vni Ada/ 4.c.
et nomen alteri Sella.
¶Ex omnibus [f] animantibus mundis (dicit dñs ad Noe) tolles ſeptena 7.a.
et ſeptena/maſculum & fœminam: de animãtibus vero immundis duo
et duo/maſculum & fœminã. &c. Et.ꝫ.in verbo Arca: &.l. Noe.
¶Semel loquutus eſt de9/duo hęc audiui: quia poteſtas dei eſt/& tibi do pſal.61.in fine.
mine miſericordia/quia tu reddis [g] vnicuiq͂ iuxta opera ſua.

tem à valuaſoribus/ valuaſini.ſ. minores valuaſores appellanẽ. Ita dicit tex.in c.1.in princ. Quis dicaẽ dux/ Marchio/ comes.&c. in vſibus feudorum & glo.in c.fũdamẽta colũ.antepe.in verbo Marchio.de elec. lib.6. Sunt aũt duces de numero ſpectabiliũ.§.in Auctẽ.de appella.colla.4. v ¶Deus dicit regi. Eſt enĩ rex regũ & dominus dñantiũ.dicit tex. poſt diuinũ eloquiũ/in cle.paſtoralis.in fi de re.iudi.& in c.tua.2.de deci.& dictũ eſt.ꝫ.in verbo Dñs.t. x ¶Noli q͂rere ab hoĩe ducatũ.&c. Quicũq͂ ei deſyderauerit(ſupple ambitioſe/& vtilitatis aliorũ ratione non habita) primatũ in terra: inueni et confuſionem in cœlo. nec inter ſeruos Chriſti cõputabiẽ: qui de primatu tractauerit. Idcirco vnuſquiſq͂ feſtinet non quõ aliis maior appareat: ſed quõ oĩbus inferior videaẽ. qm̃ nõ qui maior fuerit in honore iter hoĩes/ ille ẽ iuſtior: ſed q fuerit iuſtior/ille maior. Ita dicit tex. in c.multi ſacerdotes.in fi. 40.diſ. y ¶Cęcus ſi cæco ducatũ præſtet. Huic ſentẽtię facta eſt ãnotatio. ꝫ. in verbo cęcus.k. Sed ibi dictis addaẽ bon9 tex.in c.Ideo prohibeẽ.§. vt ita q.37.diſtinc.de quo textu dictum eſt.ꝫ. in verbo Dorſũ.f. z ¶Quã magna multitudo.&c. Hoſtienſis.in c.licet.col.fi. de regula. dicit ꝙ charitas dicit fons propri9 cui nõ cõmunicat alienus: quia alienus ab ipſa charitate non poteſt percipere qualitatẽ vel q͂titatẽ influentiæ charitatis. ſeruatur eĩ & abſconditur habentib9 eam: dicente pſalmiſta. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ: quam abſcondiſti timẽtibus te. a ¶Paraſti in dulcedie tua pauperi de9. Pro huius ſententiæ elucidatione: videaẽ bonus.tex. in c.fi.col. fina.23. q.7. vbi diciẽ. Cum propheta diceret/ animalia tua habitabũt in ea/ ſcʒ hęriditate tua/oſtẽdẽs quõ ad ipſã habitationẽ perueniãt: ſubdit/in dulcediue tua quã tu ꝑparaſti pauperi deus. dulcedinẽ vocans ſuauitatẽ boni operis: q̃ bonũ fit nõ timore pœnę ſed delectatione iuſtitiæ. Cum ergo ſine hac dulcedine aĩalia in hæreditate nõ habitẽt: patet ꝙ nemo niſi inutiliter ad bonũ cogiẽ. Quicunq͂ enim ad bonum cogitur: ſolo timore nõ amore ducitur. non ergo ſunt mali cogendi ad bonũ. Sed his ita r̃ndeẽ. Si bonũ ad quod mali coguntur/ ſemper inuiti tolerarent/& nũq͂ voluñtarij ſeruirẽt: inutiliter cogerenẽ ad illud. Sed quia hũanę naturę eſt & ea quæ in diſſuetudinẽ ducũtur abhorrere/ & conſueta magna cuſtodia diligere: flagellis tribulationũ mali ſũt cohibẽdi a malo / & prouocãdi ad bonũ. vt dũ timore pœnę malũ in diſſuetudinẽ duciẽ/ abhorreaẽ: bonũ vero ex cõſuetudine dulceſcat. Hæc text9. Cætera q̃ hic poſſent dici circa operãtes bonũ ex timore: dicẽtur in verbo Timor.
b ¶Sanitas oſſiũ. Quõ corporis ſanitas/ proſit: diceẽ in verbo Sanitas. c ¶Dulcis eſt ſomnus.&c. Pro huius ſẽtẽtiæ ãnotatiõe videãtur q̃ eidẽ ãnotata ſunt. ꝫ.in verbo Comedere. & in verbo Diues. d ¶Relinquet hõ. &c. Iſti ſẽtẽtię facta eſt annotatio.ꝫ.in verbo Adã.1. vbi videaẽ. e ¶Qui accepit duas vxores. Quam graue crimen commiſerit Lamech/ duas vxores accipiendo: ſatis liquet ex eo quod ſcribit Nicolaus papa Lothario regi in c.An non.24.queſti.3.vbi dicitur. An non diſtricta vltione feriẽdus es/ qui in duabus vxoribus adulteriũ Lamech & flagitiũ imitatus eſſe dinoſceris: quod dñs nõ niſi poſt.77.gñationes ſuo ſalutifero interuẽtu deleuit/ cũ Cain fr̃icidiũ.7. gñatione aquis ablatũ ſit cataclyſmi ideſt diluuij. Hæc tex. Hodie aũt qui duas ſimul & eodem tempore accipit vxores/ vel duas ſponſas/ vel vnam ſponſam & aliam vxorem: efficitur infamis. prout eſt textus clarus. cum gloſa. in verbo vxores. in l. Eum qui duas. C. ad l.Iul. de adul. & in l.1. in fine. ff. de hijs qui no. infa. Mulier tamen quæ pro ſecunda vxore accepta eſt/ non punitur: ſi eum qui eam accepit ignorabat aliã vxorem duxiſſe. Immo proles de ſecunda vxore putatiue ſuſcepta/ erit legitima: & ſuccedet nedum matri ignorãti/ ſed etiam patri ſcienti. Tex. eſt no. in c. Ex tenore. Qui filij ſint legi. Et ita etiã tenet Baldus. in l. Qui cõtra coñ.2. C. de inceſ. nup. & do. meus Decius in c. inter cæteras. colũ.4. de reſcrip.
f ¶Ex omnibus animantibus. Ex eo ꝙ animalia munda iuſſit deus accipi in numero impari/ animalia vero immunda in numero pari: colligitur bonus effectus per textũ qui Auguſtini eſt/ in c. Nuptiæ.32.queſti.1. de quo textu dictũ eſt. ꝫ.in verbo Arca.l. vbi videatur.
g ¶Quia tu reddis.&c. Textus eſt idem dicens in c.2. paulo ante fi. de ſũ.tri.& fi.catho.

puer.30.a ¶Duo rogaui te ne deneges mihi anteq̄ moriar Vanitatē & verba mendacij longe fac a me: mendicitatē & diuitias ne dederis mihi. Tribue tātum victui meo necessaria: ne forte satiat⁹ illiciar ad negandum/& dicā quis est dn̄s/aut egestate compulsus furer [h] & periurem nomen dei mei

eccēs.4.c. ¶Melius est duos esse simul q̄ vnum: habent enim emolumētum societatis. Si vnus reciderit: ab altero fulcietur.

eccēs.4.c ¶Vę soli [i]: quia cum ceciderit/non habet subleuantem se. Et si dormierint duo: fouebūtur mutuo. Vnus quomodo calefiet? Et si quispiā preualuerit contra vnum: duo resistunt.

eccl.2.c. ¶Vę peccatori terram ingredienti [k] duabus vijs.

3.d. ¶Cor ingrediens duas [l] vias/non habebit successus: & prauicors in illis scandalizabitur. Et supra cor.

3.d. ¶Duę species difficiles & piculose mihi apparuerūt. Difficile exuit ne-

26. in fi. gociās a negligētia: & nō iustificabit caupo [m] a peccatis labiorū suorū.

33.b. ¶Duo contra [n] duo: & vnum contra vnum.

2.corī.13 a ¶In ore duorum [o] vel trium testium: stabit omne verbum.

lucę.2.f. **Duodecim.** ¶Cū factus esset Ihesus ānorū duodeci/ascēdētib⁹ parētib⁹ Hierosolymā secūdū cōsuetudinē diei festi/ cōsūmatisq; dieb⁹ cū redirēt: remāsit puer Ihesus i Hierusalē/et nō cognouerūt parētes ei⁹.

6.c. ¶Exijt Ihesus in montem orare: & erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies fact⁹ esset/vocauit discipulos suos: & elegit [p] duodeci ex ipsis quos & apostolos nominauit/ Simonem quē [q] cognominauit Petrū/ & Andreā fratrē eius/Iacobū & Ioannē/Philippū & Bartholomæū/Matthęum et Thomam/ Iacobum Alphęi/& Simonem qui vocātur zelotes/ Iudam Iacobi/& Iudam Scarioth qui fuit proditor.

ioā.11.b. ¶Nonne (ait Christus ad discipulos) duodecim [r] sunt horę diei?

apoca.7 a ¶Audiui numerū signatorū cētū quadragita quatuor milia ex oī tribu filiorū Israel. Ex tribu Iuda: duodecim milia signati. Ex tribu Ruben: duodecim milia signati. Ex tribu Gad: duodeci milia signati. Ex tribu Aser: duodeci milia signati. Ex tribu Neptali: duodeci milia signati. Ex tribu Manasses: duodeci milia signati. Ex tribu Simeō: duodeci milia signati. Ex tribu Leui: duodeci milia signati. Ex tribu Isachar: duodeci milia signati. Ex tribu zabulō: duodeci milia signati. Ex tribu Ioseph: duodeci milia signati. Ex tribu Bēiamin: duodeci milia signati.

apoca.12 a ¶Signum magnū [s] apparuit in cœlo. Mulier amicta sole/ & luna sub pedibus eius: & in capite eius corona stellarū duodecim. Et in vtero habens/& clamabat parturiens: & cruciatur vt pariat. Et latius.ī.Vidi.

h ¶Furer. Videātur annotata in verbo Furari. i ¶Melius est duos.&c. Vę soli.&c. Pro annotatione istarū sententiarū: videanē quæ isti sentētiæ Vę soli.&c. annotata sunt.ā.in verbo Dormire. k ¶Terrā duab⁹ vijs ingredieti. Iure humano/ terrā duabus vijs ingredil: qui suscepto habitu monachali/& eo per integrū annū delato/se ad carentiā proprij/ & cōtinētiā/ ac alias regulares obseruātias/ex eo q adhuc pfessionē nō fecit expressā/ allegat nō teneri. Text⁹ est in c.ex parte tua. de regula. Vel qui ex iudaico aut paganico ritu recedens/ baptismate ablutus est/sed tamē adhuc veterem hominem omnino non exuit: volens aliquas prioris ritus reliquias retinere. Tex. est in c.Quidam.de apostatis. de quo dictum est diffusius in ānotatione huius sententiæ.ā.in verbo.k.

l ¶Duas vias. Videatur quod.ā. annotatione pxima dictū est.

m ¶Non iustificabitur caupo. Huic sentētiæ facta est bona annotatio.ā in verbo difficile. vbi videanē.

n ¶Duo contra duo: & vnū cōtra vnū. Pro effectu horū verborum pōt videri textus in l. si quis in colluctatione.§.qua actiōe.ff. ad l. aquiliā. vbi dicit. Si quis in colluctatiōe vel in pancratio vel pugiles dū iter se exercentur/ alius aliū occiderit: si quidē in publico certamine/cessat aquilia.i. contra occisorē agi nō pōt ratione occisionis: quia glorię cā & virtutis/non iniurię cā videtur dānū datū. Hoc aūt in seruo nō procedit: qm̄ igenui solēt certare. Sed i filiosa. pcedit. Plane si cedētē.i. recedētē vulnerauerit: erit aqlię locus/ idest poterit cōueniri qui vulnus inflixit. Hæc tex. Per quē textū dicit præceptor me⁹ Deci⁹ in c.2. de cōsti. & in cōsi. suis. Consi.9. q stāte cōsuetudine q duo cōtra duos vel plures contra plures ludere possint cū pugnis vel ad brachia: put de ludo pugnorū est cōsuetudo Papię/ & i multis locis Italię. Quod si ludendo/seu iuicē pugnis vł brachijs cōcertando/ aliquis aliū interficiat: q talis non tenet. Et ita etiā tenet Florianus in l. Dolo malo. ff.de ser.corr.& alij plerique quos allegat prefat⁹ Decius i dicto cōsi.9.col. 2. Pręmissa pcedūt: qn̄ cōcertatio vnius cōtra vnū/duorū cōtra duos/vel pluriū cōtra plures fieret gr̄a virtutis exercendę/non alo nocēdi/nec occasione alicuius incertitudinis certificandæ. ita sc; q stante dubio vter ex duob⁹ foueret iustā cām: ille iustā cām intelligeret fouere: q in tali cōcertatione vinceret. Tūc enī talis cōcertatio intelligeretur prohibita. c.1.&.2 de cle.pug.in duello.& l. vnica. C. de gla. & dictū est.ā in verbo Dauid. folio.2. colū.2.h.

o ¶Duorū testiū. Iure hūano regulariter sufficiūt duo testes: etiā si ageret de pbādo crimine contra papā. Glo. est reputata singularis in c. psul 2.q.5. quā sequit & dicit singularē Panor. in c. At si clerici. in.2.no. de iudi. Et illā glosā tenet etiā do. me⁹ Deci⁹ in c. ex litteris.col.8.de pbati.& Panor. i c. cū esses.col.5.de testa. & in c. per tuas. in fi. de maio.& obe. Cętera dicent i verbo Testis. p ¶Elegit.12. ex ipsis. Hos.12. apl'os Christ⁹ elegit tanq̄ maiores sacerdotes/&.72. discipulos quasi minores sacerdotes instituit: Petrū vero quasi in sūmū sacerdotē elegit. Ita dicit tex. de quo vberi⁹ dicet in verbo Petrus. 21. dis. in princ. in versi. simpliciter vero. q ¶Simonē quē cognominauit Petrū.&c. Sicut btūs Petrus apl's/ prim⁹ fuit oim apl'orū/vt hic patet: ita & ecclesia suo noīe cōsecrata dn̄o instituēte prima est & caput cæterarū/& ad eā quasi ad matrē atq; apicē oēs maiores ecclesiæ causæ & iudicia epōrū recurrūt. Ita dicit tex. in c. dudū.3.q.6. r ¶Duodeci sūt horę diei. supple artificialis & in æquinoctiali tēpore: diei aūt naturalis sunt horę quatuor & viginti. de quo videat satis diffuse.ā. in verbo dies. circa princ.

s ¶Signū magnū.&c. Habebat ciuitas.&c. Istæ sententiæ annotabuntur. infra in verbo Vidi.

t ¶Duplici corde. Duplex cor nō dicitur habere qui verbū suū seu promissionē suā ex aliqua causa superueniē te mutat. Tex. est in c. ne quis arbitretur. in fi. 22. q. 2. vbi dicitur. Si cui gladius cōmendet/ & pmittat se redditurū/ cū ille qui cōmēdauerit poposcerit: si forte gladiū suū repetat furēs/ manifestū est non esse reddendū (ne vel se occidat vel aliū) donec ei sanitas restituat. Neq; hic habet duplex cor: quia ille cui cōmēdat9 est gladius / cū promittebat se redditurū poscenti/ non cogitabat furēte posse repetere. Hæc tex. v ¶Duplici lingua. Videantur annotata ĝ ānotatiōe pxima.

¶Habebat ciuitas sancta Hierusalem murum magnum & altum habē tem portas duodecim: & in portis angulos duodecim/ & nomina inscri pta q̄ sunt nomina duodecim tribuum Israel. Ab oriente portę tres/ab aquilone portę tres/ab austro portę tres/& ab occasu portę tres. Et mu rus ciuitatis habens fundamenta duodecim: & in ipsis duodecim nomi na duodecim apostolorū & agni .&c. Et diffusius .ſ. in verbo Vidi. apoca.21.b

Duplex & Duplum.

¶Nō timebit domui suę a frigoribus niuis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. prō.vltio.c

¶Cōtumax non sis & incredibilis timori domini: & ne accesseris ad illum duplici [s] corde. ecci.1.d.

¶Vę duplici [s] corde.&c. Vt supra in verbo Cor. 2.c.

¶Non ventiles te in omnem ventū/& non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua [v]. 5.b.

¶Non pecces [x] in multitudine ciuitatis/nec te immittas in populū/neq; alliges duplicia [y] peccata: nec enim in vno eris immunis. 7.a.

¶Vir duplex animo: inconstans est in omnibus vijs suis. iaco.1.b.

¶Emundate manus peccatores: & purificate [z] corda duplices animo. 4.c.

¶Reddite Babyloni sicut ipsa reddidit vobis: & duplicate duplicia secundum opera eius.&c. apo.18.a.

Durus & Duritia.

¶Maledict9 furor Simeonis & Leui (inquit Iacob) quia pertinax [a]: & indignatio eorum/quia dura. geñ.49.b

¶Responsio mollis frangit iram: seruo durus suscitat furorem. prou.15.a

¶Beatus [b] homo qui semper est pauidus: qui vero mentis est durę corruet in malum. 28.c.

¶Viro qui corripientem dura ceruice contemnit: repentinus ei superueniet interitus/& eum sanitas non sequetur. 29.a.

¶Fortis [c] est vt mors dilectio: dura sicut infernus æmulatio. canti 8.b.

¶Cor [d] durum habebit male in nouissimo. ecci.3.d.

¶Ne iteres verbum nequam et durum: & non minoraberis. 19.b.

¶Nouissime/recumbentibus vndecim apparuit Ihesus: & exprobrauit incredulitatem illorum et duritiam [e] cordis/ quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. mar.16.c.

¶Ignoras quoniam benignitas dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuā & impœnitēs cor tuum/thesaurizas tibi iram in die irę & reuelatiōis iusti iudicij dei: q [g] reddit vnicuiq; secundū opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis/gloriā & honorem & incorruptionem quęrentibus/vitam æternam: his autem qui sunt ex contentione/et qui non acquiescunt veritati/ credunt autem iniquitati/ira & indignatio/tribulatio & angustia. ro.2.a.

x ¶Non pecces in multitudine.&c. Huic toti sententiæ satis alludit tex. in c. Multi sacerdotes. in fi. 40. distinc. De quo dictū ēst supra in verbo ducatus. x.

y ¶Alligas duplicia peccata. Alligat sibi duplicia pctā / qui bñficiū acceptat curā aiarū habēs ānexā: quia sanguis subditorū de manib9 suis requiretur. Tex. est in c. irrefragabili, in princ. & ibi glosa allegat alios cōsimiles tex. de offi. ordina.

z ¶Purificate corda. Alioqui enim deo placere non potestis: qz deus duplicitatis est aspernator/ & simplicē intentionem cōsyderat / & tā ex parte recipientis promissionē q̄ ex parte præstantis verborū artē aspnat & odit. Ita dicit tex. in c. Qui peierare. §. Ex his. 22. q. 5.

a ¶Pertinax. i. perperā tenēs. Ita declarat Archi. in c. fundamenta. de elec. lib. 6. Et est pertinacia cōtraria obediētiæ & hūilitati. c. nisi cū pridē. §. 1. de renūcia. Cętera dicent ī verbo pertinax.

b ¶Beatus hō qui semper est pauid9. Isti sētētiæ satis applaudit textus Augustini in c. si. versi. fi. 5. distic. vbi dicitur. Bonarū mentium est ibi culpas suas agnoscere: vbi culpa non est.

c ¶Fortis est vt mors dilectio. Hæc sentētia declarata est supra in verbo dilectio. k. vbi videat.

d ¶Cor durū. Archi. in c. sunt plures. circa princ. de pœni. distic. 3. pro diffinitione cordis duri citat verba Bernardi ad Eugeniū papā/ cor durū describētis/ q̄ sunt hæc. Cor durū: est quod nec compunctione scinditur/ nec pietate mollit/ nec mouetur pcibus/ nec minis cedit. induratur ad flagella. ingratū est ad bñficia. ad cōsilia infidū. ad iudicia seuerū. i. crudele. inuerecūdū ad turpia. impauidū ad pericula. inhumanū ad humana. pteritorū obliuiscēs. pñtia nō curās. futura nō puidēs. Et (vt totū in breui cōcludā) ipsū est quod nec deū timet: nec hominē veret. Hæc Archi. Tex. aūt ibi dicit q̄ satis durus est: cui9 mēns dolorē/ oculi carnis nequnt declarare. Hæc tex. Cætera q̄ hic dici posset: videantur supra in verbo Cor. in annotatione huius sententiæ.

e ¶Duritiā cordis. Circa hæc verba videat bon9 tex. in c. veniā. circa me. 35. q. 9. vbi dicit. Tātis vr̄is assertionib9/ vobisq; tā bonis & tā charis nō dare cōsensum: oibus duris rebus durius arbitramur. Hæc tex.

f ¶Ignoras qm̄ benignitas dei. &c. Tex. est bñ cōformis huic sentētię in c. diaconi sunt. col. fi. 93. distinc. vbi dicit. Moderatio dei ac pietas solū nostrū reditū q̄rit: ac nos cupit lōga bonitate sua saluari. Si nō conuertimur/ si duri colli sumus/ si in peccatis vsq; ad mortē illicite perduramus: assidue peccantiū non miseretur deus. Hæc tex.

Finis literæ, D.

h ¶ Errare eos faciet quasi ebrios. De errore ebriorum notabiliter loquitur textus Ambrosij in c. sane. 15. q. 1. vbi dicitur. Quæ sobrij cauemus: per ebrietatē ignorantes cōmittimus. nesciūt enim quid loquātur qui nimio vino indulgent: sed iacent sepulti. Ideoq; si per vinū deliquerunt apud sapientes iudices/ venia quidē/ facta donant: sed leuitatis dānantur auctores. Hęc tex. Ex cuius fine glo. ibidē in verbo venia sentit q licet ebrius faciendo actum vitiosū delinquat: tamē propter errorem in quo est durāte ebrietate mitius punitur. Et pro hoc dictū est clarus textus apud legistas. in l. omne delictum. §. per vinum. ff. de re mili. Glosa tamen in d. c. sane in verbo damnantur. in

Ebrius & Ebriosus.

iob. 12. i ꝟ. ¶ Palpabunt principes quasi in tenebris & non in luce: & errare [h] eos faciet deus quasi ebrios.

psal. 106. c ¶ Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius: & oīs substātia eorum deuorata est.

puer. 20. a ¶ Luxuriosa [hh] res vinum: & tumultuosa ebrietas. Quicunq; his delectatur: non erit sapiens.

31. a. ¶ Nullum [i] secretum est: vbi regnat ebrietas.

eccl. 19. a. ¶ Operarius ebriosus non locupletabitur [k] [l] & qui spernit modica paulatim decidet.

26. b. ¶ Mulier [l] ebriosa/ ira magna: & cōtumelia/ & turpitudo illi9 nō teget.

31. d. ¶ Ignis probat ferrum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum.

31. d. ¶ Vinum in iocunditatem creatum est: & nō in ebrietatem [m] ab initio.

31. d. ¶ Ebrietatis animositas: imprudens offensio/ minorans [n] virtutē/ & faciens vulnera.

esa. 5. c. ¶ Vę qui consurgitis mane ad ebrietatem [o] sectandam: & potandū vsq; ad vesperum vt vino æstuetis.

fine, refert quosdam dicere q ebrius non puniatur de eo quod ebrius fecit: sed tantum pro eo q leuis fuit ad inebriationem. Veritas tamen est tam secundum legistas q canonistas: q imo puniri debet ratione delicti in ebrietate commissi: licet leuius puniatur. Ita Bar. in l. respiciendū. §. delinquunt. ff. de pœnis. Saly. in l. diuus traianus. C. ad l. Cor. de sicca. Panor. in c. 1. colū. 2. de maledi. & Bal. in l. 1. collū. pe. versi. Extra quæritur. C. Vnde vi. vbi fortius dicit q licet respectu fori exterioris seu cōtētiosi ebriusmitius puniat nō ebrius: tamen in foro interiori seu conscientiæ grauius delinquit. Theologi tamen tenent cōtrarium: vt videri potest per do. de gerso. in regulis moralibus. folio. 8. col. 3. in fi. & pro eorū opinione & opinione recitata per glo. in d. c. sane. q scilicet ebrius non puniat de delicto sed tātum de ebrietate: videtur esse bonus tex in c. inebriauerunt. 15. q. 1. vbi dicit. Inebriauerunt Loth filiæ eius: & se nescienti miscuerunt. Quapropter culpandus est quidem: non tñ qtū ille incestus/ sed qtū ebrietas illa meret. Secūdo. Ex eo quod ebrij dicūtur esse in errore: sequitur q ebrius nō potest matrimonium contrahere. cum in eo exigatur consensus/ vulgata. l. nuptias. ff. de reg. in c. 1. de despō. impube. li. 6. nihil aūt est tam cōtrariū cōsensui: q error. Et ita in terminis dicit pceptor me9 Decius in c. 11. in vlti. no. de testi. & in consi. suis. consi. 112. colū. 1. vbi tñ dicit q istud pcedit in omnino ebrio/ qui scz propter ebrietatem est oīno incōpos ingenij. Secus si esset tantū ingenij hebetis. talis eni ebrius potest ea facere in quibus verus consensus requiritur. vt notat Paulus de Castro per illum textum in l. si frater. C. qui testa. fa. pos. Et Io. fa. & Areti. in §. pterea. Insti. Qui. nō est permis. fa. testa. vnde quia probatio ebrietatis videt difficilis vt dicit Bal. in c. a crapula. de vita & hone. matrimoniū ab ebrio cōtractū/ iure cōmuni inspecto difficile retractaret. Hæc sūt verba pceptoris mei Decij in d. cōsi. 112. col 1. Alia quę hic dici possent: videant. s. in verbo Abigail. vv. hh ¶ Luxuriosa res vinū. &c. Tex. est de hac sententia factus in c. luxuriosa. 35. distinc. vbi Archi. dicit vinū vocari luxuriosam rem: quia est causa seu occasio & irritamentum luxurię. & cæterorum malorū. vinum eni immodica sumptū: rationē perturbat/ intellectum ebetat/ memoriā eneruat/ obliuionē inducit/ errorē infūdit/ & ignorātiā. Hinc dicit Augustin9 de ebrietate loquēs. Ebriatas aufert memoriā/ dissipat sēsum/ cōfūdit intellectū/ inuoluit linguā/ oculos obfuscat/ oia mēbra debilitat/ vitā cōminuit/ & omnē salutē exterminat. Hæc Archi. Et pro hac sētētia dū vocat vinū rē luxuriosam: est bon9 tex. in l. quę adulteriū. in verbo intemperantię vina. C. de adul. vbi glo. exponendo textū/ dicit vina vocari vina intēperātię: quia ex eis oritur intemperantia seu incontinentia. Vnde illud. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Venter enim mero ęstuans: facile dispumat in libidinē. Hæc glo. Notetur tamē pro elucidatione istorum verborū/ textus in c. luxuriam facit. 35. distinc. vbi dicitur. Luxuriam facit & nutrit vini perceptio nimia non natura.

i ¶ Nullū secretū est. Nesciunt enim ebrij quid loquantur: & proinde inter secretum & non secretū discernere nequeunt. Ita probat tex. in c. sane. 15. q. 1. k ¶ Non locupletabitur. Ebrietatibus eni & potationibus oia facile consumūtur dicit tex. in §. Nullus igitur. circa fi. in Auctēn. de consul. colla. 4. l ¶ Mulier ebriosa. Circa hāc sentētiā videatur bonus textus in l. Quę adulteriū. C. ad l. Iuliā. de adul. vbi dicitur. Quæ adulterium commisit: vtrū dña caupone/ an ministra fuerit/ requiri debebit. Et ita obsequio famulata serui vt ipsa plerūq; intēperātię pbuerit vina vt si dña tabernę fuerit/ nō sit a vinculis iuris excepta. Si vero potestatib9 ministeriū pbuit pro vilitate eius quæ in reatū deducit ab accusatione exclusa liberi qui accusātur abscedant cum ab his fœminis pudicitię ratio requiratur quæ iuris nexibus detinētur & matrisfamilias nomē obtinēt. Hę aūt immunes a iudiciaria seueritate & stupri & adulterij præstentur quas vilitas vitę dignas legū obseruatione non credit. Hæc textus.

m ¶ Non in ebrietate ab initio. Hinc dicit tex. in c. sexto die. circa me. 35. distinc. In principio generis humani ignorabat ebrietas. Primus Noe vineā plantauit. dedit naturā: sed ignorauit potētiā. Itaq; vinū nec suo pepercit auctori. sed illius ebrietas nobis suadet sobrietatem. Semel enim inebriatus est Noe. Vbi malū ebrietatis agnouit iumentum suum ad remedium temperauit nec effudit ad vitium. Hęc textus. n ¶ Minorans virtutem & faciēs vulnera. Facit tex. in c. sexto die. versi. legimus in fi. 35. dis. vbi dicitur. Fuit ebrietas origo incesti cōcubit9. pessimę regenerationis partus deterior. o ¶ Ebrietatē sectādā. Ebrietas tripliciter cōsyderari potest. Primo prout est quędā mētis obliuio q non nūq; incurrit ex vnica potatione & ita sumēdo ebrietas nō est peccatū. cū sine culpa nōnūq; pueniat & potius ascribit pœnę q culpę. Secūdo ebrietas cōsyderat prout est frequēs actus bibēdi & tunc si assidua sit & maxime i cognoscēte vi vini aut cognoscere debente pter assiduitatē inebriationis ē mortalis. Alias si nō sit assidua/ ē tñ venialis. Tex. ē cū glo. i c. vnū orariū. §. Alias ea demū versi. Et quis. 25. dis. Tertio cōsyderatur ebrietas put ē studiū ad inebriādū se vel ad alios: qd fit i qbusdam partib9 vbi ad pot9 ęquales suomodo se inuitant potatores. & ille iudicio talium plus laudatur: qui plures inebriat & calices fœcundiores exhaurit. prout

dicit text⁹ in c. a crapula. de vita & honesta. cle. & talis ebrietas mortalis est. Vnde de ista tertia specie ebrietatis & secunda supra declarata loqui potest hęc sententia dum dicit Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam. Ita istam materiam declarat Hostien. in summa tituli. de tempo. ordinan. col. 6. versi. tertia regula & glosa. in d. §. Alias. in verbo ebrietas. 25. distinc.

p ℭ Sacerdos & prophetę nescierunt præ ebrietate. Tametsi ab omnibus: a sacerdotibus tamen & cæteris inferioris gradus clericis ebrietas maxime deuitanda est. Primo: vt sensus cordis vigeat semper / & tenuis sit. 35. distic. in princ. Secundo: quia nedū ebrietas mētis inducit exiliū & libidinis prouocat incentiuū / vt dicit tex. in c. a crapula. de vita & ho. cle. sed etiā omniū vitiorū fomes ac nutrix est. dicit tex. in c. fi. in princ. 35. distinc. Tertio: quia vbi ebrietas ibi furor dn̄atur / cū tamen clericos deceat esse modestos. c. venter. in fine. 35. distinc. Quarto: quia sacerdotes & clerici p̄ cęteris honorari debent. c. solitę. de maio. & obedien. ebrietas asit faceret eos irrideri. c. sexto die. ibi. pietas lesa est: dū irridet ebrietas. eadē distic. Et propterea dicit tex. in c. nō oportet. 44. dis. Nō oportet clericos a p̄sbyteris vsq ad diaconos / & deinceps ordinis ecclesiastici vsq ad ministros / aut lectores / aut exorcistas / aut ostiarios / aut psalmistas / aut etiā eos q in proposito continentiæ sunt / tabernas nisi causa necessitatis intrare. Et idem probat tex. i c. nulli. & in c. clerici. eadē dis. Et eodem modo crapula debet a sacerdotibus & clericis vitari. Si eni laicis comessationes dānabiles sunt: multo magis sacerdotibus imputant ad gehēnam. venter eni pinguis (vt Hiero. ait) crassum sensum generat: cū sacer/totalis sēsus a: ō tra vigil esse debeat & tenuis. atq ideo edacitatis vitio obnoxij sacerdotes vngi non debent. Ita dicit text⁹. cuius hęc verba sunt in. c. fi in fi. 44. dis.

q ℭ Inebriabuntur & nō a vino. Inebriant a vino: qui scripturas sacras male intelligunt atq peruertunt. Sicera vero & non a vino inebriantur: qui abutunt sæculari sapientia & dialecticorū tendiculis. quæ nō tam tēdicula sunt appellanda q̄ phantasmata. i. vmbrę quędam & imagines quę cito pereunt & resoluūtur. Ita dicit tex. Hieronymi in c. Vino inebriantur. 37. distinc.

ℭ Vę qui potentes estis ad bibendum vinum: & viri fortes ad miscen-dam ebrietatem. esaiæ. 5. a.

ℭ Agitatione agitabitur terra sicut ebrius: & auferetur quasi tabernaculum vnius noctis. 24. c.

ℭ Vę coronę superbię ebrijs Ephraim: & flori decidenti glorię exultationis eius qui erant in vertice vallis pinguissimę errantes a vino. 28. a.

ℭ Pedibus cōculcabitur corona superbię ebriorū Ephraim. Et erit flos decidēs glorię exultationis eius qui est super verticem vallis pinguium quasi temporaneum ante maturitatem autumni. 28. a.

ℭ Hi pręvino nescierunt: & pręebrietate errauerūt. Sacerdos [p] & propheta nescierunt pręebrietate / absorti sunt a vino / errauerunt in ebrietate / nescierunt videntem / ignorauerunt iudicium. 28. b.

ℭ Obstupescite & admiramini / fluctuate & vacillate / inebriamini [q] & nō a vino / mouemini & nō ebrietate: quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. 29. c.

ℭ Audi hęc paupercula Hierusalem: & ebria non a vino. Hęc dicit dominator tuus dominus & deus tuus qui pugnauit pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis / fundum calicis indignationis meę: non adijcies vt bibas illum vltra. &c. 51. g.

ℭ Factus sum quasi vir ebrius / & quasi homo madidus a vino / a facie domini & a facie verborum sanctorum eius: quia adulterijs repleta est terra. &c. hiere. 23 b

ℭ Fornicatio et vinum / & ebrietas: auferunt [r] cor. osee. 4. c.

ℭ Expergiscimini ebrij / & flete / & vlulate omnes qui bibitis vinū in dulcedine: quoniam perijt ab ore vestro. iohel. 1. b.

ℭ Attendite vobis / ne grauētur corda vestra in crapula [s] & ebrietate & curis huius vitę: & superueniat in vos repentina dies illa. luce. 21. f.

ℭ Honeste ambulemus: non in comessationibus [t] & ebrietatibus: non in cubilibus & impudicitijs. &c. ro. 13. d.

ℭ Ebriosi [tt]: regnum dei non possidebunt. 1. cori. 6 b

ℭ Vnusquisq suam cœnam pręsumit ad manducādum: & alius quidē esurit / alius autem ebrius est. 1. cori. 11 c

ℭ Manifesta sunt opera carnis: quę sūt fornicatio. &c. homicidia / ebrietates / comessationes / & his similia. Et supra in verbo Caro latius. gal. 5. d.

r ℭ Auferunt cor. Quod ebrietas cor auferat: est bon⁹ tex. in c. sane. 15. q. 1. de quo textu dictū est. § eodē. g.

s ℭ Crapula. Ratio vitandæ crapulæ colligitur ex celebri textu in c. Nihil. & in c. ne tales. de consecra. dis. 5 de quo videatur §. in verbo Crapula.

t ℭ Non in comessationibus & ebrietatibus. Textus. 44. distinc. in princ. ex ista apostolica sententia decidit: q vbi ebrietas prohibetur / voracitas nequaq̄ permittitur. quia vtrūq inter opera tenebrarum apostolus commemorat scribens Romanis. non in comessationibus & ebrietatibus. Hæc textus.

tt ℭ Ebriosi regnum dei non possidebunt. Textus est huic apostolicę sententię innitens in c. 2. de reliq. & vene. sanc. vbi dicitur. Audiuimus q quidam inter vos diabolica fraude decepti / hominem quendam in potatione & ebrietate occisum quasi sanctum more infidelium venerantur: cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis / ecclesia permittat orare. dicit enim apostolus. Ebriosi: regnum dei non possidebunt. Illum ergo non præsumatis de cætero colere: cum etiam si per eum miracula fierent / non liceret vobis eum pro sancto absq auctoritate Ro. ecclesiæ. venerari. Hęc textus. qui procedit / dum dicit pro decedentibus in ebrietate non orari: quādo ebrietas esset assidua. tunc enim est mortale peccatum. cum quo qui decedit: non habet orationes ecclesię. c. pro obeuntibus. 13. questi. 2. Secus si esset ebrietas non assidua: tunc enim esset tantum veniale peccatum. & propterea pro eo oratiōes / & alia suffragia p̄dessent. c. animę defunctorum. eadem causa & quæsti.

1.thes.5.b ¶Qui dormiũt [v]/nocte dormiunt: & qui ebrij [x] sunt/ nocte ebrij sunt.

actuũ.2.b. ¶Non sicut vos æstimatis (ait Petrus ad Iudęos de apostolis loquẽs) hi ebrij sunt: cum sit hora diei tertia.

apo.17.b ¶Vidi mulierẽ ebriã de sãguine sãctorũ & de sãguine martyrũ Ihesu: & miratus sũ cũ viderẽ illam/ admiratione magna. &c. Et infra Vidi.

deute.23 a **Ecclesia.** ¶Non intrabit eunuchus [y] attritis vel amputatis testiculis & abscisso veretro/ ecclesiam domini.

deute.23 a ¶Non ingredietur [z] manzer [a] hoc est de scorto natus/ in ecclesiam domini vsq₃ ad decimam generationem.

1.reg.17.f ¶Nouerit vniuersa ecclesia hęc (ait Dauid) ꝙ non in gladio nec in hasta saluat dominus.

neemię 13.a. ¶Inuentum est scriptum in volumine Moysi/ ꝙ non debeant introire Ammonites [b] & Moabites in ecclesiam dei vsq₃ in æternum: eo ꝙ non occurrerit filijs Israel cũ pane & aqua/ & cõduxerũt aduersũ eos Balaã ad maledicẽdũ eis/ & cõuertit de⁹ noster maledictionẽ in benedictionẽ.

psal.21.e. ¶Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis dñe: in medio ecclesię laudabo te.

psal.21.f. ¶Apud te domine laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in cõspectu timentium eum.

v ¶Qui dormiũt: nocte dormiũt. Hæc sentẽtia declarata est.s. in verbo Dormire.

x ¶Qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt.i. sũt in caligine & tenebris itellect⁹ constituti. put etiã bñ pbaŧ in allegato c.sane.15.q̃sti.1. Et ppterea his pſertim qb⁹ sensus in vigore semp esse debet vt sacerdotib⁹ & clericis (iuxta tex.35. distic. in prin) infligiŧ ppter ebrietatẽ pœna nõ modica. put est tex. in c.eṗs 35.dist. vbi dŧ. Bṗs/ pbŕ/ aut diaconus ebrietati deseruiẽs: aut desinat/ aut certe dãnetur. Subdiaconus aũt/ lector/ aut cãtor similia faciẽs: aut desinat/ aut cõione priueŧ. Siliter & laicus. Hęc tex. qui loquiŧ de clerico frequẽter ebrio. Text⁹ aũt in c.si.eadẽ distin. de clerico nõ frequẽter ebrio loquẽs/ dicit Ante oĩa clericis veteŧ ebrietas: q̃ oĩm vitiorũ fomes ac nutrix est. Itaq₃ is quem ebriũ fuisse constiterit: aut triũ dierũ spacio a cõmunione submoueaŧ/ aut corporali subdaŧ supplicio. Hęc tex. Hodie tñ ppter ebrietatẽ nõ assiduã/ si monit⁹ nõ desistat: ab officio vel bñficio suspẽdiŧ. Tex. est in c. a crapula. in fine. de vita & ho cle. Et notat Henri. Bouhic. in c.si cõstiterit. in pric. de accusa. Militi aũt sæculari: ppter ebrietatẽ/ militię mutatio irrogaŧ. Tex. est clarus in l. Omne delictũ.§.per vinum.ff. de re milita.

y ¶Eunuchus. Videatur quæ de eunuchis dicentur.j. in verbo eunuchus.

z ¶Non ingredietur. De iure humano/ is qui per defectũ nataliũ qualis est Manzer (& idẽ in cæteris de quibus diceŧ annotatione proxima) ex dispensatione põt eṗi licite (si ei aliud cononicũ nõ obsistat) ecclesiam ingredi/ hoc est ad ordines promoueri minores/ & obtinere beneficiũ cui cura nõ imminet animarũ: dũ modo sit tale/ super quo per ipsũ eṗm valeat dispẽsari/ vt quia supple non est beneficiũ quod imediate tenuit ei⁹ pater/ nec beneficiũ quod de statuto aut cõsuetudine habeat ãnexũ sacrũ ordinẽ/ nec bñficiũ ad qd ex statuto iuramento & aplica auctoritate confirmato illegitimus recipi non possit. Pręmissa probanŧ per textũ cũ glo. & doctrina Ioan. monachi in c.1. in pric. de filijs pſby. lib.6. Ecclesiã aũt ingredi.j. ad maiores seu sacros ordines pmoueri/ vel beneficiũ curatũ aut aliud ex supra pxime specificatis obtinere nõ põt sine dispẽsatione apostolica. q̃ si sibi data fuerit simpliciter: ad vnicũ bñficiũ restringiŧ. Tex. est ista probans in d.c.1. in fine pricipij. & in §.1. de fi. pſby. li.6. Quod si taliter dispensatus/ vt sc₃ nõ obstante nataliũ defectu possit ad beneficiũ etiam curatũ pmoueri/ vidẽs dispensationẽ suam ad vnicum beneficiũ restringi/ dispensationẽ ipetret secũdã/ sup bñficiorũ pluralitatẽ. aṗli⁹ de suo nataliũ defectũ nõ facta mẽtione: talis dispẽsatio velut subreptitia nõ poterit ei suffragari. Tex. est in c.2. eodẽ ti. li.6. Pręmissa pcedũt/ etiã si quis nat⁹ esset ex vxore legitima: sed ad quã non licebat ingredi/ obstante expsso vel tacito voto castitatis de vxoris consensu emisso. Tex. est in c. literas. eodẽ ti. in antiq. Non procedũt aũt pmissa: vbi patiens defectũ natalium/ esset legitimatus. c.per venerabilem. in princ. Qui filij sint legi. & pſerti qñ legitimatio esset facta per subsequens matrimoniũ. iuxta c.tanta. eodẽ ti. tunc enĩ potest promoueri etiã ad episcopatũ: licet ad eũ obtinẽdũ requiratur de iure cõi/ ꝙ quis sit natus de legitimo matrimonio. c.cũ in cũctis. in princ. de elec. quia etiã in materia in qua requiriŧ natiuitas de legitimo matrimonio/ sufficit legitimatio per subsequens matrimoniũ. glo. est no. in c.innotuit. in verbo Cõiugata. de elec. Quam sequiŧ & cõmẽdat pceptor meus do. Iason in l.generaliter.§.fina. in vlti.col. C. de insti. & substi.

a ¶Manzer hoc est de scorto natus. Iste qui de scorto nasciŧ: vocaŧ etiã iure humano Manzer. put est glo. in c.nisi cũ pridẽ. colũ.3. in verbo manzeres. de renũ. vocatur tñ etiã alio noie/ scilicet vulgo q̃situs.j. cuius pater ignoratur: vtpote cũ de ea natus sit q̃ sui corporis q̃stũ faceret/ vel alias ex effreni voluptate sua plures admittit.§.nouissime. cũ glo. in verbo vulgo quęsiti. insti. de sena. orfi. Sunt autem & alij: qui propter natiuitatẽ eorũ/ ecclesiã itrare.j. ad ordines aut beneficia prohibentur promoueri. scilicet spurius/ Nothus/ & naturalis tantum. Spurius est: qui patrẽ ostendit/ sed talẽ quem habere nefas est. qui propterea potest etiam apellari vulgo quæsitus: cum paria sint patrem ostendere non posse/ vel posse sed non honeste. c.nepos proculo. cum glosa. de verbo. signi. Textus est de hoc spurio ita loqnẽs in l.vulgo q̃siti.ff. de sta. ho. Nothus diciŧ: qui natus est a soluto & soluta/ & sic a cõcubina sed extra domum retenta. Naturalis vero diciŧ: qui natus est a soluto & soluta in domo retenta vxoris loco/ & cum qua poterat ab ipso matrimonium contrahi. Ita istam materiam declarat Hostieñ. in d.c.nisi cum pridem. col.12. de renun. vbi pbat tex. ꝙ ad facilitatẽ dispensationis habendæ pro permissione intrandi ecclesiam/ idest ad ordines vel beneficia promouẽdi: est inter istos differentia. quia manzeres & spurij difficilius admittuntur q̃ nothi & naturales.

b ¶Ammonites & Moabites. Videtur dici posse ꝙ loco istorum Ammonitarũ & Moabitarum qui non occurrerunt filijs Israel cum pane & aqua/ & conduxerũt aduersus eos Balaam ad maledicẽdũ eis: possint itelligi schismatici/ hæretici/ & infideles/ qui filijs Israel catholico scilicet populo nedum non occurrunt eandem cum eis catholicam fidem tenentes/ sed etiam maledicunt ritum Christianę religionis ludibrio habentes & conuitijs insectantes. tales enim ecclesiam non intrant/ idest ab ecclesia non fouentur: sed ab ea donec resipuerint extorres sunt & alieni. Text⁹ est papæ ad imperatorẽ scribentis in epistola inter claras. circa fi. C. de sũ. tri. & fi. ca. vbi diciŧ. Aequũ est vt qui nostris minime obedientiam accommodant statutis/ ab ecclesiis habeanŧ extorres. Sed quia gremiũ suũ nũq̃ redeũtib⁹ claudit ecclesia: obsecro clemẽtiã vestrã/ vt si pprio deposito errore & praua intẽtiõe depulsa/ ad vnitatẽ ecclię reuerti voluerit/ in vra cõmuniõe receptis/ indignatiõis vrę remoueatis aculeos/ & nobis itercedẽtib⁹ benigni aĩ grãm cõdonetis. Hęc tex. cũ quo idẽ sẽtit tex. diffusus ĩ c.ad abolẽdã. de hære. Et dicit tex. in c. firmissime

eodem ti. Firmissime tene/et nullatenus dubites/omnem hereticũ vel schismaticũ/tãq̃(supple ab ecclesia & eius precibus)extorrem factũ/cũ diabolo & angelis eius æterni ignis incendio participandũ: nisi ante finem vitę/catholicę fuerit incorporatus & redintegratus ecclesię. Hæc tex. e ❡ Odiui ecclesiã malignantiũ. Pro hac & quibusdã alijs subsequẽtibus sententijs/venit notandũ q̃ variæ reperiũtur acceptiones huius termini ecclesia. Quandoq; enim sumitur pro congregatione seu collectione peccatorũ. Et sic hoc loco sumitur. prout dicit glo. in c. si. in verbo ecclesiam. Ne p̃la. vi. suas. Quandoq; sumitur pro congregatione seu collectione fidelium. Tex. est clarus in c. Ecclesia. in princ. de cõsecra. distinc. 1. Et sic sumi põt in sentẽtijs israscriptis. psal. 98. & psal. 149. & ecclesiastici 3. Quandoq; sumitur pro ipsa materiali ecclesia/& pro ipsius ecclesiæ parietib⁹ & ędificijs. glo. i cle. 1. de sen. excõ. & ita accipitur in c. de fabrica. in c ecclesię. i c. ecclesijs. de cõsecra. distic. 1. Quãdoq; sumitur pro prelatura ipsius ecclesiæ & sic sumitur in c. qm̃. ne p̃la. vi. suas. Et quandoq; sumit pro prouentibus ratione ecclesiæ obuenientibus. prout sumitur in c. quere lã. vbi glo. has acceptiones congerit. ne præla. vices suas.

❡Odiui ecclesiam malignantium [c]: & cum impijs non sedebo. psal. 25. b.

❡Confitebor tibi dñe in ecclesia magna: in populo graui laudabo te. 34 e.

❡In ecclesijs benedicite [d] deo domino de fontibus Israel. 67. f.

❡Cõfitebũt cœli mirabilia tua dñe: eteni veritatẽ tuã i ecclesia sãctorũ. 88. a.

❡Cantate domino canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctorum. 149. a.

❡Filij sapientię ecclesia iustorum: & natio illorũ obedientia & dilectio. eccl. 3. a.

❡Os prudentis [e] quęritur in ecclesia: & verba illius cogitabũt in cordibus suis. 21. e.

❡In ecclesijs altissimi sapiẽtia aperiet os suum: & in cospectu virtutis illius gloriabitur. 24. a.

❡Canite tuba in Syon/sanctificate [f] ieiunium: vocate cetum/cõgregate populum/ sanctificate ecclesiã/coadunate senes/congregate paruulos et suggentes vbera iohel. 2. d.

❡Ego dico tibi (ait Christ⁹ ad Petrũ) quia tu [g] es Petr⁹ & super hãc petrã ædificabo ecclesiam meam/& portę [h] inferi non pręualebunt aduersus eam &c. Et infra Petrus. mat. 16. c.

Quandoq; etiã sumitur ecclesia pro prælato ecclesiæ seu pro epo. Tex. est in c. scire debes. 7. q 1. Quandoq; accipitur pro viris ecclesiasticis. Tex. est in c. 1. 63. distinc. & sic potest accipi in sententia subscripta Iohel. 2 d. Quandoq; sumitur pro maiori parte capituli. Tex. est in c. Apostolica. 63. dis. & notat glo. has tres vltimas acceptiones enumerans in c. cum clerici. de verbo. signi. & in d. c. scire. 7. q. 1. d ❡ In ecclesijs benedicite dño. Orandũ est principaliter in ecclesia vt hic. & c. vnico. de purga. post partũ. & in c. decet domũ. cũ si. de immu. eccle. lib. 6. Sed tñ (vt dicit beat⁹ Bernardus libro meditationũ) vbicunq; fueris: intra temetipsũ ora. si longe fueris ab oratorio/ nõ q̃ras locũ: qm̃ ipse locus es. Ita dicit glo. referẽs Bernardũ in cle. si dñm in verbo orationes. col. 2. circa finẽ. de reliq. & vene. sancto. e ❡ Os prudentis q̃ritur in ecclesia. Tex. est quo hęc sentẽtia videt elucidari posse in c. cũ in cũctis. in princ. de elec. vbi dicit. In cũctis sacris ordinibus & ministerijs ecclesiasticis sunt ętatis maturitas/ grauitas morũ/ & literarũ scientia/ inquirẽda. & multo fortius in epo ecclesię hoc oportet inquiri: qui ad curã aliorũ positus/ in seipso debet ostendere qualiter alios in domo dei oportet conuersari. Cętera quæ hic dici possent: videantur in verbo Eps. f ❡ Sanctificate ieiuniũ. Videantur annotata in verbo Ieiunium.

g ❡ Tu es Petrus: & super hãc petrã ędificabo ecclesiã meã. Pro effectu istorũ verborũ Christi ad Petrũ: bon⁹ est tex. in c. in nouo. in prĩc. 21. distinc. vbi dicit. In nouo testamẽto post Christũ dñm a Petro sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo pontificatus in ecclesia Christi datus est id est promissus. dño dicente ad eũ. Tu es Petrus: & super hanc petrã ędificabo ecclesiã meã. Et in c q̃nis. eadẽ dis. vbi dicit. Quãuis vniuersę per orbẽ catholicæ ecclesiæ/ vnus thalamus Christi sit: tamẽ sancta Romana ecclesia catholica & ap̃lica nullis synodicis cõstitutis/ cæteris ecclesijs prælata est/ sed euangelica voce dñi & saluatoria nostri primatũ obtinuit. Tu es (inquiens) Petrus: & super hãc petrã ædificabo ecclesiã meã. Et in c. t. 22. dis. vbi dicit. Ro. ecclesiã solus ipse fundauit/ & supra petrã fidei mox nascẽtis erexit: qui beato Petro ęternę vitæ clauigero/ terreni simul & cœlestis imperij iura cõmisit. Et in c. fidelior. i si. 50. dis. vbi dicit. Petrus ꝓpter soliditatẽ deuotionis ecclesiarũ petra dicit: sicut ait dñs. Tu es Petr⁹: & super hãc petrã ędificabo ecclesiã meã. Petra enĩ dicitur/ eo q̃ primus in nationibus fidei fũdamẽtũ posuerit: & tanq̃ saxũ immobile/ totius corporis Christianitatis cõpagẽ moleq; cõtineat. Et in c. loquitur. 24. q. 1. vbi dicit. Loquit dñs ad Petrũ. Ego dici tibi: quia tu es Petrus/ & super hanc petrã ędificabo ecclesiã meã. Super vnũ ergo ędificat ecclesiam. Et q̃uis apostolis oĩbus parẽ potestatẽ tribuat/ & dicat. Sicut misit me pater: & ego mitto vos. accipite spiritũ sctm̃. tñ vt vnitatẽ manifestaret: vnitatis eiusdẽ originẽ ab vno incipiẽtẽ auctoritate sua disposuit. Hoc vtiq; erãt cæteri apostoli qd Petr⁹ fuit: pari cõsortio p̃diti/ & honoris & potestatis. sed exordiũ ab vnitate ꝓficiscit: vt ecc̃lia Xp̃i vna mõstret. Et in c. quia ex sola. eadẽ cã & q̃sti. vbi dr̃. Nisi q̃s fidei soliditatẽ tenuerit: diuinã p̃ntiã non agnoscit. De qua soliditate dñs dicit. Super hãc petrã ędificabo ecc̃liam meã. Sola q̃ppe ẽ: per quã sacrificiũ dñs accipiat libẽter/ q̃ pro errãtib⁹ intercedat fiducialiter. Et in c. sacrosctã. in prĩc 22. dis. vbi dicit. sacrosctã Romana & ap̃lica ecc̃lia: nõ ab ap̃lis sed ab ipso dño & saluatore nr̃o primatũ obtinuit: sicut beato Petro ap̃lo dixit. Tu es Petr⁹: & super hãc petrã ędificabo ecclesiã meã. Hæc tex. Ex p̃missis igit textib⁹ & alijs q̃ allegari potuissent/ liq̃t dñm & saluatorẽ nr̃um his verbis. Tu es Petr⁹ &c. vnitatẽ & primatũ Romanę ecc̃lię. i. vnitatẽ vniuersalis ecc̃lię apud Petrũ. i. Romanã sedẽ subsistere declarasse. Et ideo dicit iperator i ep̃la reddẽtes honorẽ. cui⁹ ep̃lę suscriptio ẽ Victor Iustinian⁹. C. de. sũ. tri. & fi. ca. Romana ecclesia caput ẽ oĩm sãctorũ ecclesiarũ. Et idẽ fatet iperator in auctẽ. de eccle. titu. in prĩci. colla. 9. Constat enĩ vniuersalẽ ecclesiã ideo vnã: quia in vniuersali ecclesia est vnũ caput supremũ cui oẽs obedire tenentur/ scilicet Papę. hoc illo statuẽte/ per quem reges regnant/ & legũ cõditores iusta decernunt. Est enĩ ecclesia militans exemplata diuinitus a triũphante. dicente Io. in apo. 21. Vidi Hierusalem sanctam nouã descendentem de cœlo. &c. Et Moysi dictũ est exo. 25. q̃ oĩa faceret secundũ exemplar sibi mõstratũ in monte. Cũ igitur in ecclesia triũphãte sit vnus princeps cuius obedientię tota ipsa ecclesia perfectissime est subiecta/ scilicet deus: necessario sequitur toti militanti vnum supremum principem pręsidere/ scilicet Papam cuius p̃ceptis omnes obedire tenentur. Ita dicit glosa (cuius hęc verba sunt in cle. ad nostrum. in verbo ecclesiæ. vbi etiam de hoc primatu Romanę ecclesię diffusius loquitur) de heret. h ❡ Et portæ inferi non pręualebunt aduersus eam. Hinc dicit textus in c. A recta. in si. 24. q̃stione. 1. Mater omnium ecclesiarum Christi Romana ecclesia per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicæ traditionis nunq̃ errasse probatur/ nec hereticis prauitatibus deprauata succubuit: sed vt in exordio normam fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis apostolorum Christi

ptincipibus/illibata fide tenus manet. Et in c. sede apostolica. eadem causa & qsti. dicit tex. In sede apostolica extra maculã semper est catholica seruata religio. Et in c. Hæc est fides. versi. fina. eadẽ causa & qsti. dicit tex. Sancta Romana ecclesia semper immaculata permansit domino prouidente/& beato apostolo Petro opem ferente in futuro manebit sine vlla hæreticorũ insultatiõe/atq; firma & imobilis ol tẽpore persistet. Hæc tex. i ℭSi peccauerit .&c. Huius sententię annotationes videantur. §. in verbo Corripere.

mat. 18. b. ℭSi peccauerit [i] in te frater tuus/vade: & corripe eũ inter te & ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem te nõ audierit: adhibe tecum adhuc vnum vel duos / vt in ore duorum vel triũ testium stet omnẽ verbum. Quod si nõ audierit eos: dic ecclesię. Si autem ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

1. cori. 11. e ℭNunquid domos habetis ad manducandum & bibendum: aut ecclesiam dei contemnitis/& confunditis eos qui non habent?

1. cori. 15. b ℭEgo sum minimus apostolorum (ait Paulus) qui nõ sum dignus vocari apostolus: quoniam persequutus [k] sum ecclesiam dei.

2. cori. 11. f ℭFui (dicebat Paul⁹) in frigore/ & nuditate: pręter illa quę intrinsecus sunt instantia mea/quotidiana solicitudo [l] omnium ecclesiarum.

ephe. 1. d. ℭDeus dedit Christũ caput super omnem ecclesiã quę est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

ephe. 5. d. ℭMulieres viris suis subditę sint / sicut domino: quoniam vir caput [m] est mulieris / sicut Christus [n] caput est ecclesię / ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est Christo: ita & mulieres viris suis in omnibus.

ephe. 5. e. ℭViri diligite vxores vestras: sicut et Christus dilexit ecclesiã/ & seipsũ tradidit pro ea vt illã sanctificaret/ mundans eam lauacro aquæ in verbo vitę / vt exhiberet [o] ipse sibi gloriosam ecclesiam nõ habentẽ maculam aut rugam/aut aliquid huiusmodi/ sed vt sit sancta & immaculata: ita & viri debent diligere vxores suas/vt corpora sua.

k ℭ Quoniã persecutus sum ecclesiam dei. Viderint qui ecclesiam persequũtur q̃ sibi timere debeant: cũ Paulus (de quo dñi voce dictũ erat. Vas electionis erit mihi iste) dicat se nõ dignũ vocari apostolũ/quia persecutus est ecclesiam dei. Vt aũt sciatur qui ecclesiã persequi dicantur: sufficiat imp̃sentiarũ bonus tex. vtpote qui huic nr̃o tempori multũ congruat/in c. clericis laicos. in princ. de imu. eccle. li. 6. vbi dicit. Clericis laicos infestos oppido/tradit ãtiquitas/ quod & præsentiũ experimẽta tẽporũ manifeste declarãt: dum suis finibus non cõtẽti nitũtur in vetitũ/ ad illicita frena relaxant/nec prudenter attendũt q̃ sit eis in clericos ecclesiasticasve personas & bona/ interdicta potestas/ ecclesiarũ prælatis/ ecclesijs/ ecclesiasticisq; personis regularibus & secularibus imponũt onera grauia ipsosq; talliant & collectas eis iponunt/ ab ipsis suorũ puẽtuũ vel bonorũ dimidiam/ decimã/ seu vigesimã/ vel quãuis aliã portionẽ aut quotã exigunt et extorquent: eosq; moliuntur multipharię subijcere seruituti/ sueq; submittere ditioni. Et (quod dolenter referimus) nõnulli ecclesiarum prelati ecclesiasticeq; personæ trepidantes vbi tripidãdũ non est/ transitoriã pacẽ q̃rentes/ plus timẽtes maiestatẽ temporalẽ offendere q̃ ęternã: taliũ abusibus nõ tã temerarie q̃ improuide acquiescunt/ sedis apostolicę auctoritate seu licentia non obtenta. Hæc tex. vbi glo. in verbo æternã: animat p̃latos in persecutores ecclesiæ: dicens. Faciãt p̃lati ecclesiarũ q; sint imitatores Nabuthe qui vineã suam cruore defendit: & imitentur Ambrosiũ dicentem. Vultis in vincula rapere/ vultis in mortem? voluntas est mihi. pro altaribus gratia immolaboe. A quibus aũt oneribus esse debeant immunes ecclesiæ & ecclesiasticæ personæ / & de pœna eorum qui contrarium moliuntur: text⁹ est amplus in c. 1. & in d. c. clericis. & in c. fi. de immu. eccle lib. 6. & in c. Aduersus. & in c. non minus. eodem ti. in antiq. & in l. placet. vbi satis late per p̃ceptorem meum Iasonem. C. de sa. eccle. & in l. 2. & Auctẽ. item nulla cõmunitas. C. de epis. & cleri. Aduertendum est tamen/ q; pœnæ censurarũ ipso facto/ quę in imponentes & in prelatos cõsentientes imponentibus tallias/ decimas/ seu alia onera bonis seu ecclesiasticis personis impositę erant: per d. c. clericis. sunt hodie sublatę per cle. vnicam. eodem titulo. pœnis statutis in c. aduersus. & in c. Non minus in suo robore permanentibus. vt scilicet incidant in excommunicationem/ posteaq̃ commoniti desistere noluerint: nec communioni reddantur / donec satisfactionem fecerint competentem.

l ℭ Solicitudo omnium ecclesiarum. Papa est vocatus in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis & ea consequẽti in vniuersalem solicitudinem: alij vero prelati sũt vocati in partem solicitudinis. Textus est vbi hęc probantur in c. ad honorem. de aucto. & vsu. pal. & in c. Qui se scit. 2. questi. 6.

m ℭ Vir caput est mulieris. Videatur quod annotatum est. §. in verbo Caput. r. sed ibi dictis addatur textus in c. fina. 33. questi. 6. vbi dicitur. Vbi melius viuit mulier q̃ vir: capite deorsum pendet domus. Si enim caput est vir: melius debet viuere q̃ mulier/ & p̃cedere in omnibus bonis factis vxorem suam. Cętera quę addi possent videantur in verbo Mulier.

n ℭ Christus caput est ecclesię. Idem dicit textus citans apostolum in c. vnico. col. 2. de sacra vncti. vbi etiam dicitur q; ecclesia est corpus Christi. & idem habetur in c. engeltrudam. in fi. 3. q 4. Et ideo dicit notabiliter Panor. in c. significasti. col. 2. de elec. q; omnes fideles vrbis constituunt vniuersalem ecclesiam: cuius caput & sponsus est Christus/ papa aũt est vicarius Christi & non vere caput ecclesię. Et ideo papa mortuo: ecclesia non est sine capite. prout etiam notat in terminis glosa in cle. ne Romani. in verbo non consonam. de elec.

o ℭ Vt exhiberet. Quomodo Christus exhibuerit ecclesiam: est textus in cle. 1. paulo post princ. de sũ. tri. & fi. ca. vbi dicitur. Christus emisso iam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum: vt exinde profluẽtibus vndis aquę & sanguinis/ formaretur vnica & immaculata ac virgo sancta mater ecclesia/ coniunx/ Christi/ sicut de latere primi hominis soporati Eua sibi in coniugium est formata. vt sic certę figurę primi & veteris Adę qui secundum apostolum est forma futuri: in nostro nouissimo Adam id est Christo veritas responderet. Hęc textus.

p ℭ Non habentẽ maculã aut rugã. Circa hęc verba bonus est tex. Hieronymi in c. ecclesia. de pœni. dis. 1. vbi dicit. Ecclesia Christi est: nõ habens maculã neq; rugã aut aliquid istiusmodi. Qui ergo peccator est aliqua sorde maculatus: de ecclesia Christi non potest appellari. possibile aũt est/ vt quõ ecclesia Christi q̃ pri⁹ rugam habuit & maculam & immũditiam/ & postea restituta est: ita & peccator currat ad medicum. quia non habẽt opus sani medico/

ſed male habentes: vt curentur vulnera ipſorum/ & fiant de eccleſia quæ eſt corpus Chriſti. Hæc textus.

q ¶ Chriſtus eſt caput corporis eccleſiæ. Videant annotata .§. eodē .n. r ¶ Si quis domui. &c. Hæc ſententia ſatis elucidat per textū in c. ſicut. in fi. 47. diſtinc. vbi dicit. Iure qui domui ſuę neſcit pēſſe: in epiſcopū ordinari prohibet. quia qui in re minima de qua ſibi familiarior debet cura ineſſe/ fidelis non eſt: quō in eccleſia dei vbi tot ſunt & alieni/ ſolicitā diligentiā adhibebit? Hæc tex. s ¶ In domo dei quæ eſt eccleſia. Quod eccleſia in ſacra ſcriptura dicat domꝰ dei/ & de alijs eccleſiæ noībus: eſt etiā bonꝰ tex. in c. Oībus. 24. q. 1. vbi dicit. Domus dei dicit ædificari ſupra firmā petrā: q vinea q colūba appellatur/ quæ ſpōſa pulchra ſine ruga & macula/ hortus concluſus/ fons ſignatꝰ/ & paradiſus cum fructu pomorū. Quę domꝰ etiam claues accepit ac poteſtatē ſoluēdi & ligādi. Hanc domū ſi quis corrigentē/ corripientē q contēpſerit: ſit tibi (inqt) ſicut ethnicus & publicanus. De hac domo dicit. Dñe dilexi decorē domꝰ tuę: & locū habitationis gloriæ tuę. et Qui habitare facit vnanimes ī domo. et Lętatus ſū in hijs quæ dicta ſūt mihi: in domū dñi ibimus. & Beati qui habitāt in domo tua dñe: in ſęcula ſęculorum laudabunt te. Hæc tex.

¶ Chriſtus eſt caput corporis [q] eccleſię qui eſt principium: primogenitus ex mortuis/ vt ſit in omnibus ipſe primatum tenens. coloſ. 1. c.

¶ Si quis [r] domui ſuę bene pręeſſe neſcit: quomodo eccleſię dei diligentiam habebit? 1. tio. 3. a.

¶ Hęc ſcribo fili Timothee: ſperans me venire ad te cito. Si autem tardauero: vt ſcias quomodo oporteat te in domo dei [s] cōuerſari quę eſt eccleſia dei viui/ colūna & firmamentum veritatis. 1. tio. 3. d.

¶ Si quis fidelis habet viduas [t]/ ſubminiſtret illis: vt non grauetur eccleſia/ vt his quę vere viduę ſunt ſufficiat. 1. tio. 5. c.

¶ Cum conſtituiſſent Paulus & Barnabas per ſingulas [v] eccleſias preſbyteros/ & oraſſent cum ieieiunationibus [x]: commendauerūt eos domino in quem crediderunt. actuū. 14.

Edere comedere.

¶ Non licet nobis (ait Tobias) aut edere [y] ex furto aliquid: aut contingere. tho. 2. d.

¶ Superbo oculo/ & inſatiabili corde: cum hoc [z] non edebam. pſal. 100 a

¶ Qui edunt panem fatui [a]: falſę linguę ſunt.

¶ Qui edunt [b] me (inquit ſapientia) adhuc eſurient: & qui bibunt me/ adhuc ſitient. eccl. 20. c. 24. c.

¶ Quis plantat [c] vineam: & de fructu eius non edit? 1. cori. 9. b

¶ Qui in ſacrario [d] operantur: quę de ſacrario ſunt edunt. 1. cori. 9. b

t ¶ Viduas. Videātur ānotata in verbo vidua. v ¶ Per ſingulas eccleſias. De iure etiā hūano ſingulis eccleſijs ſinguli pſbyteri dñt pēſſe: ita q vnus in duabus eccleſijs pſici non debet. prout eſt textus in c. Adhæc. in c. pterea in c. cū non ignores. in princ. & in c. de multa. cū ſimilibus. de pręben & in c. ſanctorū. & ibi glo. ponit hanc regulā. 70. diſ. Hæc regula fallit in ſex caſibus enumeratis per glo. 21. q. 1. in ſūma. Primus: qn̄ eccleſiæ tenues ſūt/ & propterea ſimul vniūtur. Tex. eſt in c. vnio. 10. q. 3. Secūdus: quando vna eccleſia datur in titulū/ & alia datur in commendā. Textꝰ eſt in c. qui plures. 21. q. 1. & in c. dudū. 2. de elec. Tertius eſt: qn̄ papa diſpenſat. quia ex cauſa poteſt diſpenſare: etiā vt plures dignitates/ perſonatus/ aut parociales eccleſię teneant. c. de multa. in fi. de pben. Quartus eſt: quando eccleſiæ ſeu beneficia eſſent ſimplicia/ & vnū per ſe non ſufficeret. quia cū epi diſpenſatione plura teneri poſſent. Ita Panor in c. cū iam dudū. in fi. col. de pben. Quintus eſt: propter raritatē hominū volētiū alicui eccleſiæ deſeruire. Tex. eſt in c. 1. in fi. & ibi glo. 21. q. 1. Et Sextus eſt: qn̄ vna eccleſia dependet ab altera. c. extirpandę. §. quia vero. de pręben. Pręmiſſi ſex caſus: in ſubſequētibus quatuor carminibus complectuntur. Eccleſias plures nullus de iure tenebit. Dependens/ tenuis/ rarus/ vel gratia Papæ/ Vtilitas vrgens/ & commendatio iuſta/ Plures eccleſias permittunt iſta teneri. Cætera q hic dici poſſent niſi prolixitati eſſet occurrendū: videantur per ſolennē repe. Panor. in d. c. Extirpandæ. §. quia vero. de pben. Notet tamē q incommoda ex eccleſiarum ſeu beneficiorum pluralitate in eadē perſona diſpenſatiue cōceſſa plerū q contingunt. inter cętera enim incōuenientia/ ſubſcripta ſequūtur. q videlicet interdū vnus qui vnicū quis modicū vix officiū implere ſufficeret/ plurimorū ſibi vendicat ſtipendia: quę multis literatis viris puritate ac teſtimonio bonę famę pollentibus qui mendicant/ poſſent abūde ſufficere/ ęqua diſtributione collata. Habentibus ipſa. parat vagandi materia. diuinus cultus minuitur. hoſpitalitas in ipſis beneficijs debita non ſeruatur. Et dū non ſunt ſui in vnaqua q regione rectores/ eccleſiarū detrahitur cōmodis & honori: q carentes defenſorum auxilio/ in iuribus ſuis & libertatibus multipliciter collabuntur. & ruinis patent ędificia nobilia: quę magnificentia extruxerat deceſſorū. Et quod amarius eſt dolendū/ animarum cura negligitur: & vitiorū ſentibus fomentum periculoſe pbetur. Ita dicit tex. in extrauagāti excecrabilis. de pręben. vbi ſubiungitur cōſtitutio qua ſupra memoratis incōmodis occurri poſſit. quam non tranſcribo: tum quia nota/ tum quia diffuſa eſt.

x ¶ Cum ieiunationibus. de ieiunio apoſtolorū dicetur infra in verbo Ieiunium.

y ¶ Aut edere ex furto. Videantur annotata in verbo furtum.

z ¶ Cum hoc non edebam. Cum quibus iure humano prohibeamur edere: annotatum eſt ſupra in verbo Cibus. s. vbi videatur.

a ¶ Falſę linguę ſunt. Et propterea alienum eſt a charitate/ edere panem fatui. quippe cum tunc conuiuia ex charitate veraciter prodeant/ cum in eis nulla abſentium vita mordetur/ nullus ex irriſione repræhenditur. dicit textus in c. Conuiuia cōmunia. 44 diſtinc.

b ¶ Qui edunt me: adhuc eſurient. Simile videtur quod dicitur in apocalypſi. Qui iuſtus eſt & iuſtificetur adhuc. De quo dicto eſt textus in c. quantūlibet. in fine. 47. diſtinc.

c ¶ Quis plantat vineam. &c. Facit bonus textus in c. cum ex officij. de præſcrip. vbi dicitur. Contra procurationem quæ ratione viſitationis debetur/ pręſcribi nequit: quia ſecūdum apoſtolum/ qui ſpiritualia ſeminat nō eſt magnum ſi metat carnalia. cum nemo cogatur ſuis ſtipendijs militare.

d ¶ Qui in ſacrario operantur. Lex enim dei præcepit. vt qui altario deſeruiunt/ paſcantur de ipſo. dicit textus iſti ſententiæ conformis/ in c. Ex his in fi. 12. queſti. 1. Et qui ad onus eligitur: repelli non debet a mercede. Vnde & clerici viuere debent de pīmonio Ieſu Chriſti cuius obſequio deputantur. dicit textus in c. cum ſecundum apoſtolum. in princ. de præben. Cętera videantur. ĩ. in verbo Euangeliū. 1.

e ¶ Edictū. Iure hūano edictū tripliciter sumi solet. Quādoq; pro lege gñali/seu pro pcepto regis vel alteri⁹ legē generalē cōdendi potestatē habētis. tex. ē in l. digna vox. in fi. C. de legi. Et ita sumi pōt in tribus subscriptis sententijs. Quādoq; sumitur pro citatione. Tex. est cū glo. in c. qm̄ freqnēter. §. in alijs. versi. Si vero post tēpus vt li. nō cōtes. & in l. Et post edictū. cū multis similibus. ff. de iudi. Et qñq; sumitur pro ordinatione seu constitutione rectorū seu magistratuū cuiuslibet cōmunitatis seu ciuitatis. Et ita sumitur in. §. ptorū quoq; edicta. insti. de iure na. gen. & ciui. Et istis duobus modis hoc loco non sumitur.

1. esdre. 5. c **Edictum.** ¶ Anno primo Cyri regis Babylonis/Cyr⁹ rex proposuit edictum [e]: vt domus dei ædificaretur.

luce. 2. a. ¶ Exijt edictum [f] a Cesare Augusto: vt describeretur vniuersus orbis. Hęc descriptio facta est a pręside Syrię Cyrino: & ibant omnes vt profiterentur singuli in suam ciuitatem.

heb. 11. c. ¶ Fide Moyses natus/occultatus est mensibus tribus a parentibus suis/eo q; vidissent elegantem infantem: & non timuerunt regis edictum.

geñ. 2. d. **Edificare & Edificatio** ¶ Aedificauit [g] dominus deus costā quam tulerat de Adam/in mulierem: & adduxit eam ad Adam.

geñ. 4. c. ¶ Aedificauit [h] Cain ciuitatem: vocauitq; nomen eius ex nomine filij sui Enoch.

iosue. 6. d ¶ Maledictus vir coram domino qui suscitauerit & ædificauerit ciuitatem Hierico. In primogenito suo fundamenta illius iaciat: & in nouissimo liberorum ponat portas eius.

iob. 22. d. ¶ Si reuersus fueris ad omnipotentem/ædificaberis: & longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.

psal. 126. a ¶ Nisi dominus [i] ædificauerit domum: in vanū laborauerunt qui ædificant eam.

puer. 14. a ¶ Sapiens mulier ædificat domum suā: insipiens extructam quoq; manibus destruet.

eccl. 21. b. ¶ Qui ædificat [k] domum suam impendijs alienis: quasi qui colligit lapides suos in hyeme.

hiere. 1. b. ¶ Ecce constitui [l] te (ait dominus ad Hieremiam) hodie super gentes & super regna: vt euellas & destruas/& disperdas/& dissipes/& ædifices/et plantes.

hiere. 22. d ¶ Vę qui ædificat [m] domū suam in iniustitia: & cœnacula sua nō in iudicio. Amicum suum opprimet frustra: & mercedem eius nō reddet ei. Qui dicit/ædificabo mihi domū [m] latam & cœnacula spaciosa: qui aperit sibi fenestras/& facit laquearia cedrina/pingitq; synopide.

hiere. 29. b ¶ Aedificate domos & habitate: & plātate hortos/& comedite fructum eorum.

abaccuk 2. ¶ Vę qui ædificat ciuitatē in sāguinib⁹: & pręparat vrbē in iniquitate.

roma. 14. d ¶ Quę ædificationis sunt: inuicem custodiamus.

roma. 15. a ¶ Vnusquisq; vestrum proximo suo placeat [mm] in bonum ad ædificationem.

f ¶ Exijt edictū a Cęsare Augusto. Archi. in c. magnū. 11. q. 1. dicit q; solutio tributi primo facta est sub Cæsare Augusto: a quo exijt edictum. &c.

g ¶ Aedificauit deus costā. De ratiōibus hui⁹ ædificatiōis de costa Adā in mulierē: videat diffusa annotatio. s. in verbo Adā. h.

h ¶ Aedificauit Cain ciuitatē. Videat quod annotatū. s. in verbo Ciuitas. in prima ānotatiōe. & ibi dictis addatur q; de iure cōmuni possūt homines de per se absq; principis auctoritate ædificare seu cōstruere ciuitatem. Bonus est tex. in l. opus nouū. in princ. ff. de ope. publi. & ita tenet Inno. in c. cum ab ecclesiarū. col. 1. de offi. ordi. Bar. ī l. Ex hoc iure. col. 3 ff. de iusti. & iure. in l 2. in fi. ff. de verbo. signifi. & ī l. fi. ff. de colleg. illi. Quod est verū: nisi ędificaret ciuitas ad æmulationē alterius ciuitatis. tunc enī nō liceret. tex. est in d. l. opus. & est glo. in verbo dñij. in l. per prouīcias. C. de ędif. priua. Vl nisi fieret ī loco limitropho. idest in limitibus imperij. quia tunc principis auctoritas requirit. Tex. est ī l. quicūq; castellorū. C. de fundis. limi. lib. 11.

i ¶ Nisi dñs ędificauerit domū. &c. Huic sententiæ facta est annotatio. s. in verbo dom⁹. q. vbi videat. k ¶ Qui ędificat domū suā īpedijs alienis. &c. Hęc sētētia declarata ē. s. ī ver. dom⁹. v. vbi videat. l ¶ Ecce cōstitui te. Circa hāc sentētiā videat tex. in c. Qui ecclesiasticis. §. Ecce. in pric. & versi. hinc etiā dñs. 36. distinc. vbi dicit. Sacrarū literarū oportet episcopū habere peritiā. hinc dñs prius posuit verba sua in ore pphetę: & postea cōstituit eū super gentes & regna/dicens ad Hieremiā. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te super gentes & regna. Et in c. solitæ. col. 2. de maio. & obe. vbi papa ad imperatorē scribens dicit. Potuisses prerogatiuā sacerdotij ex eo potius intelligere quod dictū est/nō a quolibet sed a deo/nō regi sed sacerdoti/nō de regis stirpe sed de sacerdotali prosapia descendēti. Ecce cōstitui te super gentes & regna: vt euellas & dissipes/ędifices & plātes. Hæc tex. Istud aūt/euellere scilicet & dissipare vitia/ędificare & plātare virtutes: incūbit psertim epīs & cæteris aiarū curā hñtibus. put est tex. in c. sit rector. & in c. fi. 43 distinc. & in c. qto. de his quæ fiunt a plā. sine cōsen. capi. & in c. 2. de offi. leg. lib. 6. cū similib⁹. m ¶ Aedificat in iustitia. Aedificare aūt in iustitia/idest de bonis suis iusteq̄sitis domos sūptuosas: hois est magnanimi. Tex est no. in l. 2. in fi. C. de pdi. & oibus reb⁹ naui. li. 11. Aedificare vero nō solū is qui nouū opus molitur intelligēdus est: verum is quoq; qui vult reficere. Ita dicit textus in l. 2. in fi. ff. de inferen. Quandoq; tamen vt in materia stricta reficere differt ab ędificare. prout est bonus tex. ī l. 3. §. reficere. ff. de iti. ac. q; priua. vbi dicitur. Reficere sic accipimus: ad pristinam formam/iter/& actum reducere. hoc est: ne quis dilatet/aut producat/aut deprimat/aut etiam exaggeret. Aliud est enim reficere: lōge aliud facere. Hæc textus.

mm ¶ Placeat in bonum. Placere aūt in malum non licet: dicente Apl'o. Si hominibus placerem: Christi seruus non essem. de quo dicetur in verbo Placere.

n ℭScientia inflat. &c. Et ideo imperfectũ scientiæ supplet perfectio charitatis. dicit tex. huic apostolicę sententiæ innitens in c. nisi cũ pridẽ. §. pro defectu. de verbo. signifi. o ℭ Cũ conuenitis vnusquisq̧ vestrũ. &c. Pro reuerentia dei & sacerdotũ constituit synodus: vt (quia solent crebro mensis ociosæ fabulæ interponi) omni sacerdotali conuiuio quo simul sacerdotes conueniũt/ lectio diuinarũ scripturarũ immisceatur. Per hoc enĩ & aĩæ ędificantur ad bonũ: & fabulæ non necessariæ phibent. Ita dicit tex. quo hęc sentẽtia potest elucidari/ in c. pro reuerentia. 44. distinc. & eandem declaratione & aliquãto diffusiorem sentit tex. in c. Quando aũt veniũt. eadem distinc. de quo dictũ est. s. i verbo Conuiuiũ. f.

ℭDei sumus adiutores: dei agricultura estis/ dei ædificatio estis. 1. cori. 3. b

ℭScientia [n] inflat: charitas vero ædificat. 1. cori. 8. a

ℭCum conuenitis [o] / vnusquisq̧ vestrum psalmum habet/ doctrinam habet/ apocalypsin habet/ linguam habet/ interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant. 1. cori. 14 e

ℭScimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur: q̧ ędificationem ex deo habemus domum non manufactam/ sed æternam in cœlis. 2. cori. 5. a

ℭHęc absens scribo: vt non pręsens durius agam secundum potestatẽ quam dominus dedit mihi in ædificationem/ & non in destructionem. 2. cori. 13. c

ℭSi quę [p] ego destruxi/ iterũ hęc reędifico: pręuaricatorẽ me cõstituo. gala. 2. d.

ℭIn Christo Ihesu omnis ædificatio constructa crescit [q] in templum sanctũ in dño: in quo & vos coędificamini in tabernaculũ dei in spũ sãcto. ephe. 2. d.

ℭChristus dedit quosdam [r] quidẽ apostolos/ quosdam autem prophetas/ alios vero euangelistas/ alios autem pastores/ & doctores ad consummationem sanctorũ in opus ministerij/ in ædificationẽ corporis Christi. &c. Et latius supra in verbo doctor. ephe. 4. c.

ℭConsolamini inuicem: & ædificate alterutrum sicut & facitis. 1. thess. 5 b

ℭSicut rogaui te vt remaneres Ephesi (ait Paulꝰ ad Timotheum) cum irẽ in Macedoniam: vt denunciares quibusdam ne aliter docerent neq̧ intenderent fabulis & genealogijs interminatis/ quę quęstiones pręstãt magis q̃ ædificationem dei quę est in fide. 1. tio. 1. a.

Edituus. ℭLeuitę qui lõge [s] recesserunt a me in errore filiorum Israel (dicit dominus deus) & errauerũt a me post idola sua/ & portauerunt iniquitatem suã: erunt in sanctuario meo æditui [t]/ & ianitores portarum domus/ & ministri domus. eze. 44. c.

ℭDisperdam nomina æedituorũ cũ sacerdotibus (dicit dominus) & eos qui adorant super tecta militiam cœli. &c. sopho. 1. b

Educare. ℭQuos educaui [v] & enutriui: inimicus meus consumpsit eos. thren. 2. in fine.

ℭVos patres nolite ad iracudiã prouocare filios vestros: sed educate [x] ephe. 6. a.

p ℭ Si quæ ego. &c. Tex. est bene conformis in c. pœnitentes. iuncto princ. c. sequẽtis. de pœni. distic. 3. vbi dicit. Pœnitẽtes (si tñ estis pœnitẽtes & non potius irridentes) mutate vitã/ recõciliamini deo: & vos cũ catena pascetis. Qua (inquis) catena? (qua ligaueris in terra: erũt ligata i cœlo. Audis ligaturã: & deo putas facere impostură. pœnitẽtiam agis/ genua figis: & rides & subsannas patiẽtiã dei. si pœnitẽtiã agis/ pœnites: si nõ pœnites/ pœnitens non es. si ergo pœnites: cur facis quod male fecisti? Si fecisse pœniteat: noli peccare. si adhuc facis: certe non es pœnitens. Irrisor enim est/ nõ pœnitẽs: qui adhuc agit quod pœnitet/ nec videt deũ poscere subditꝰ/ sed subsannare superbꝰ. Hęc tex. Et idẽ pbat in c. inanis. in c. qui admissa 1. & 2. i c. lauamini. i c. baptizantur & in c. incassum. eadem distinc.
q ℭ Crescit in templũ. &c. Qui enĩ Christũ nouit/ nihil vltra q̃rat q2 hic est perfecta virtus & sapientia. & quicquid alibi q̃rit: hic perfecte inuenit. Qui inq̃ Christũ nouit: thesaurũ sapiẽtiæ & scientiæ inuenit. & ideo satis potest crescere. Ita dicit tex. in c. legimus. in fi. 37. distinc.
r ℭ Quosdã quidẽ apostolos. Tex. est quo huius sententię elicitur effectus/ in c. sicut. & in c. cũ ex iniũcto. de hęre. de quo dictũ est. s. in verbo doctor. o. s ℭ Longe recesserũt a me. Secus si nõ recessissent. tunc enĩ inter ęditu os seu ianitores nõ fuissent annũerandi. Est enim leuitarũ seu diaconorũ officiũ honorabile in ecclesia dei: vt ꝓpte cũ primũ post ꝑsbyteros locũ sortiatur. c. statuimus. in princ. de maio. & obedi. Et est bo. tex. i c. nõ oportet. 93. distic. vbi dicit. Nõ oportet diaconũ corã ꝑsbytero sedere: sed iussione ꝑsbyteri sedeat. Similiter aũt diaconus honorẽ habeat a sequẽtibus: idest a subdiaconibus & ab omnibus clericis. t ℭ Aeditui & ianitores. Dauid cũ ministeria domꝰ dñi ampliaret: ianitores istituit. Et hoc in nouo testamẽto ecclesia imitata habet ianitores suos: quos ostiarios appellamus. Ita dicit tex. 21. distic. in princ. in versi. postea vero. & in versi. hęc oia. Ostiarij aũt. s. ianitores/ in veteri testamẽto electi sunt ad custodiam templi: vt nõ ingrederet in illud immũdus in oi re. Dicti aũt sunt ostiarij: q ꝑsunt ostijs tẽpli. Ipsi enĩ tenẽtes clauẽ oia intus extraq̧ custodiũt: atq̧ inter bonos & malos hñtes iudicium/ fideles recipiũt/ & respuũt infideles. Ita dicit tex. in c. cleros. in fi. eadẽ. distinc. & idẽ pbat tex. in c. perlectis. versi. Ad ostiariũ. 25. dis. Et ideo ostiarius cũ ordinat/ posteaq̃ ab Archidiacono fuerit instructꝰ qualiter in domo dei debeat cõuersari: ad suggestionẽ Archidiaconi tradat ei epũs claues ecclesię/ de altario dicẽs ei. Sic age/ sic viue: q̃si redditurus deo rõnẽ p his rebꝰ q̃ his clauibꝰ recludũtur. Hæc tex. in c. Ostiarius. 23 distinc. Isti itaq̧ ianitores dicuntur etiã æditui: q2 ędes tuent. §. 1. insti. de tute. l. 1. §. 1. ff. eodẽ. Appellãtur etiã custodes ędiũ. tex. est in c. Qualis. i fi. 8 q. 1. v ℭ Educari. Iure hũano educare nõ dr/ q ea sola ꝑstat q̃ ad cibos & potꝰ sũt necessaria: nisi etiã cętera q̃ ad victũ necessaria sũt/ vt vestiariũ/ calciariũ/ & hitationẽ: exhibeat. tex. est i l. fi. ff. de ali. & ciba. lega.
x ℭ Educate illos. Sic ergo videt q̧ filij apud p̃rem sint educãdi. Quod verũ est in filijs triẽnio maioribs. Triẽnio et minores: apud m̃rem sũt educãdi. l. Nec filiũ. C. de pa. po. & notat. glo. i c. a. in verbo triẽniũ. de cõuer. infide. vbi ponit hoc distychon. Mr alit puerũ trimũ/ trimoq̧ minorẽ. Maiorẽ vero pascere: pr̃ is erit. Si tñ pr esset paup/ & mr diues: cogeret mater educare filios etiã maiores. l. 1. §. Mulier. ff. de libe. agnos. & ẽ bo. tex. in hac materia/ in Auctẽ. Si pater. C. diuor. fac. apud quẽ liberi morari vel educari debeant. vbi dicitur. Si pater cãm diuortij ꝑstiterit: apud ma

trē ad secūda vota nō veniētem liberi nutriātur pr̄is expēsis. Si vero ecōtra: tūc apud pr̄em/ m̄ris expēsis/ nisi pater minus idoneus sit. tūc em̄ apud matrē locupletem alentur. Nam & locupletes filij coguntur matrem egentē alere. Hęc textus: qui pcedit & locū habet qualitercūq₃ fiat diuortiū/ siue de iure siue de facto. Vnde si propter adulterium mariti/ matrimoniū separaṫ quoad thorū: filij debēt ali a patre/ siue apud matrē patris expēsis. & idem: si pater de facto relinqueret vxorē suā. Ita dicit Panor. post Inno. in d. c. 2. in fine. de conuer. infide. vbi tex. loquens de patre ad fidē cōuerso/ matre in Iudaismo remanēte/ dicit filiū apud patrē educandū. quod dictū doctores intelligūt nedū in patre cōuerso: sed etiā in matre conuersa. Apud eā matrē cōuersam/ patre in Iudaismo remanēte/ filius expēsis patris esset educādus. Quod si patre & matre Christicolis pater decedat: educatio pupillorum nulli magis q̄ matri eorum (si nō victricū eis induxerit) cōmittēda est. Quādo autē iter eā & cognatos & tutores sup hoc orta fuerit dubitatio: aditus pręses pruincię/ inspecta personarū q̄titate & cōiūctione/ perpendet vbi puer educari debeat/ et apud quē morari debeat ex singulorū affectione/ & qui magis ad suspicionē ex spe successionis pprior sit extimabit. Si n autem extimauerit apud quem educari debeat: is necessitatē habebit hoc facere qd pręses iusserit. Text⁹ est vbi ista pbanṫ in l. 1. & . 2. C. vbi pupil. edu. deb.

illos in disciplina [y] & correctione domini.

1. tio. 5. b. ℭVidua eligatur [z] non minus sexaginta annorū. &c. Vt. ₇. Eligere.

3. Re. 15. b **Effeminatus.** ℭAbstulit Asa rex Iuda effœminatos de terra: purgauitq₃ vniuersas sordes idolorum quę fecerant patres eius.

Iob. 36. b. ℭMorietur in tempestate anima simulatorum & callidorū: & vita eorū inter effœminatos.

puer. 18. b ℭPigrum deijcit timor: animę autem effœminatorum esurient.

Esaię. 2. a ℭDabo pueros principes eorum (dicit dominus) & effœminati dominabuntur eis.

puer. 11. b **Effugere.** ℭEffugiet iustus de angustia.

19. a ℭTestis falsus nō erit impunitus: & qui mēdacia loquiṫ/ non effugiet [a].

Eccēs 7. d ℭQui placet deo/ effugiet [b] mulierē: qui aūt peccator est/ capieṫ ab illa.

Sapię. 1. b ℭSpiritus sanctus disciplinę effugiet fictum: & auferet se a cogitationibus quę sunt sine intellectu/ & corripietur a superueniente iniquitate.

Eccl. 16. b ℭNon effugiet [c] in rapina peccator: & non retardabit sufferentiam misericordiam facientis.

Eccl. 20. d ℭQui placet magnatis effugiet iniquitatem.

Rom. 2. a ℭExistimas hoc o homo omnis qui iudicas [d] eos qui talia agūt/ & facis ea: quia tu effugies iudicium dei?

1. thes. 5. a ℭCum dixerint pax & securitas: tūc repentinus eis superueniet interitus sicut dolor in vtero habentis/ & non effugient.

Hebr. 2. a ℭQuomodo nos effugiemus: si tantam neglexerimus salutem?

Marc. 6. b **Eger.** ℭVngebant [e] apostoli oleo multos ægros: & sanabantur.

mar. vlt. d ℭSuper ægros [f] manus imponent: & bene habebunt.

Psal. 15. a. **Egere & Egens.** ℭDixi domino deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges.

Psal. 33. b. ℭDiuites [g] eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominū non minuentur omni bono.

pue. 14. d. ℭQui calumniatur [h] egentem/ exprobrat factori eius: honorat autē eū qui miseretur pauperis.

puer. 22. c ℭQui calumniatur pauperem vt augeat diuitias suas: dabit ipsi ditiori & egebit.

Eccl. 10. c ℭMelior est qui operatur & abundat in omnibus: q̄ qui gloriatur & eget pane.

Eccl. 11. b ℭEst homo marcidus egens recuperatione plusq̄ deficiens virtute/ & abundans paupertate: & ocul⁹ dei respexit illū in bono/ & erexit eū ab

y ℭIn disciplina & correctione. Alioqui pater p nō facta filij educatione in disciplina & correctione/ nōnunq̄ puniṫ. Hely enim sacerdos ipse sanctus fuit. sed quia filios suos nō erudiuit in oī disciplina & correctiōe: supinus cecidit et mortuus est. Ita dicit tex. in c. legāt. in fi. 37. distinc. & habeṫ. 1. reg. 2. vt videbiṫ infra in verbo Hely.

z ℭVidua eligatur. Hęc sentētia annotabiṫ infra in verbo eligere.

a ℭNon effugiet. supple quin puniaṫ in hoc vel altero sc̄lo. quia quisquis esse aliqd genus mendacij qd peccatū nō sit putauerit: decipiet semetipsum turpiter/ cum honestū se deceptorē arbitretur aliorum. Ita dicit textus Augustini in c. primū est. in fine. 22. questi 2. Cętera in verbo mendaciū.

b ℭEffugiet mulierē. Et ideo legitur φ beatus Augustin⁹ nec cū sorore habitare cōsenserit: dicēs. quę cū sorore mea sunt: sorores meę nō sunt. Ita dicit tex. in c. legitur. 81. distin. Cętera in verbo mulier.

c ℭNon effugiet in rapina. Est enim permissum hoiem in rapina inuentum occidere: secundum tamen ea quę dicta sunt supra in verbo domus. in. 1. annotatione.

d ℭQui iudicas eos. &c. Qui alios iudicat male agentes: si male agat/ non effugiet iudiciū dei. Bene enim docendo/ & bene viuendo: populū instruit quomodo viuere debeat. Bene autē docendo/ & male viuendo: deū instruit quomodo debeat eū condemnare. Ita dicit textus Chrysostomi in c. multi sacerdotes. 40. dist.

e ℭVngebāt Apl̄i oleo. Hęc vnctio est vnctio visibilis & exterior: de qua Iacob⁹ apl̄s ait satis cōformiter ad hāc sniam. Infirmaṫ qs ex vobis: inducat p̄sbyteros eccl̄ię & orēt sup eū vngētes eū oleo in noie dn̄i: & or̄o fidei saluabit infirmū. De quo dicto apl̄i/ & hoc oleo infirmorum: est tex. in c. vnico. circa prin. de sacra vnc.

f ℭSuper ęgros manus imponēt. Videaṫ qd istis verbis annotatū est supra in verbo credere. b.

g ℭDiuites eguerūt. &c. Huic sententię facta est annotatio supra in verbo diues. vbi videaṫ.

h ℭQui calūniaṫ egentē: exprobrat factori eius. Text⁹ est satis cōformis isti snię in l. si qs ad declinādā. in fi. C. de epis. & cle. vbi facta cōstitutione de mō distribuēdi

legata pauperib⁹ relicta: dicit tex. In oīb⁹ hmōi casib⁹ cœlestes iracūdias sacrosanctarū rerū administratores expectet: si qualecūq; lucrū ex hmōi gubernationib⁹ sibi acquisierint/ vel si hoc cōmitti ab alio cōsenserint. Hęc textus.
i ℂ Mirati sunt. Locus erat admirationi: si industriā nō haberet ex qua facultates sibi obuētas posset cōquirere/ vel si eas subito cōquisisset. Quod si ex idustria haberet/ & paulatim ex egestate ad diuitias fuisset ꝑgressus: mirādū nō esset. ꝑut in notabili casu ꝓbat textus in l. si defunct⁹. C. arbi. tu. vbi dr̄. Pupillus: debitū qd a tutore petit alijs indicijs cōprobare debet. Nā ꝙ neq; ipse/ neq; vxor ei⁹ quicq̄ ante administrationē habuerit: nō idoneū hui⁹ continet indiciū. Nec pauperibus industria augmentū patrimonij qd laborib⁹ & multis casibus q̄ritur: interdictū est.
k ℂ Qui defraudat illum. &c. Hęc sentētia diffuse satis annotata est supra ī verbo defraudare. vbi videatur.
l ℂ Non egent qui sani sunt. Similis est sentētia apd Matthęū/ Matthęi. 9. b. Istarū autē sentētiarū effectus imprimis colligi pōt ex textu in c. multi. paulo post princi. 2. questi. 1. vbi dr̄. Nō possunt hoīes in hoc mūdo manētes/ nisi cū talibus scilicet malis viuere: nec eos pn̄t lucrifacere Christo/ si eoꝝ colloquiū conuiuiūq; vitauerit. Vnde dn̄s cū publicanis & peccatoribus comedens/ nō est (inquit) necessarius sanis medic⁹/ sed male habētibus. Scdo ex textu in c. ecclesia. in fine. de peni. distin. 1. vbi dicit. Peccator currat ad medicū: quia nō habēt opus sani medico/ sed male hn̄tes: vt curent & fiāt de ecclesia q̄ est corpus Christi. Tertio ex textu in c. adhuc ꝓfldi instāt. col. 2. de peni. distic. 3. vbi habito ꝓ cōstāti ꝙ Christ⁹ multos a varijs ac diuersis & repetitis lāguorib⁹ corporalib⁹ liberauit: subiūgit. Quomō corp⁹ qd vilius est & ab ipso dissimili⁹ sępe sanaret: & aīam digniorē & redēptā nō totiēs liberaret? Medicū se vocat: & nō sanis sed male habētib⁹ oportunū. sed qualis hic esset medicus: q malū iteratū nesciret curare? medicoꝝ em̄ est cēties curare: qui cęteris minor esset si alijs possibilia ignoraret. Hęc tex.
m ℂ Oēs peccauerūt & egēt. &c. Negāt ꝓinde veritatē seducti qui se absq; peccato audēt iactare. in multis em̄ offendim⁹ oēs: nec infans vni⁹ diei absq; peccato sup terrā esse pōt. Quapropter eliminādus est ab ecclesia q vnq̄ pœnitētib⁹ negat indulgētiā. nō em̄ inquirit qd Ap̄ls senserit q dixit. Nihil mihi cōsci⁹ sum/ sed nō in hoc iustificat⁹ sum: sentiens etiā iustis peccata solere cōtingere. Ita dicit text⁹ in c. adhuc ꝓfldi instāt. col. fi. de peni. distin. 3.
n ℂ Sicut egētes. &c. Circa hāc sententiā vidēdus est bon⁹ text⁹ in c. nimis. in prin. de exces. ꝓla. vbi dr̄. Religiosi viri abnegātes salubriter semetipsos elegerūt in pauꝑtate Christo pauperi ad placitū famulari/ tanq̄ nihil habētes & oīa possidētes. Hęc tex.
o ℂ Ego ꝑcipio tibi vt aperias. Sic ergo videt ꝙ eleemosyna sit de ꝑcepto. qd verū est in duob⁹ casib⁹. dare em̄ eleemosynā de supfluo: est in ꝑcepto. & similiter dare eleemosynā ei qui est in extrema necessitate. ꝑut est tex. in c. pasce 86. disti. Alias autē eleemosynā dare est de cōsilio: sicut & de quolibet meliori bono dant cōsilia. Ideo autē supflua de necessitate ꝑcepti/ sunt erogāda: quia licet istius sunt q̄tū ad ꝓprietatē/ tn̄ etiā alioꝝ sunt q̄tū ad vsum. ꝑut est bo. tex. in d. c. sicut. col. 2. vbi Archi. ita cōcludit. Pan. tn̄ in c. 1. col. 2. de emp. & vēdi. dicit ꝙ quis in clericis bn̄ficiatis eleemosyna sit de ꝑcepto/ qa ad exercēda charitatis opera/ bn̄ficia sūt instituta: tn̄ in laicis nō est de ꝑcepto nisi respectu necessitatis. i. nisi agat de eleemosyna dāda hoī in extrema necessitate cōstituto. Idē etiā Panor. in c. cū sit. in fi. de Iudęis. addit aliū casum in quo eleemosyna est de pręcepto scilicet in officiali hn̄te iurisdictionē q pl⁹ debito extorsit. qa ad illud paupib⁹ erogādū tenet: licet sit sec⁹ in aduocato. q licet bn̄faciat restituēdo: nō tn̄ tenet. Et ita etiā trāsit Inno. in c. quia plerīq;. in. 1. colū. circa mediū. de immu. eccle. Et eodē mō videret dicēdū ꝙ vbicūq; qs ꝓ restitutione faciēda tenet ad erogādū paupib⁹. (vt in casu c. cōsuluit. & silib⁹. de qb⁹ dicet in verbo restituere.) ꝙ tūc eleemosyna est de ꝑcepto.
p ℂ In die mala liberabit eū dn̄s. Eleemosyna em̄ a pc̄cō liberat/ & crimina eleemosynis redimunt. & medicamētū forti⁹ qd maxime operat in pœnitētia est eleemosyna. Sicut enim in pręceptis medicinę medicamentum herbas multas accipit/ vnam autem dominantissimam: sic in pœnitentia dominantior illa herba & potentior est & vniuersum ipsa efficit. Audi enim quid dicit scriptura. Date eleemosynam: & omnia munda sunt vobis. Hęc sunt verba textus in c. medicina. in fi. & in c. seq. de pœni. dist. 2.
q ℂ Et beatum faciat eum in terra. Pietas enim vtilis est ad omnia: promissionem habens vitę quę nunc est/ et futurę. dicit textus post Apostolum. 42. distin. in princip. in. §. ordinandus. versi. vnde & Apostolus.

humilitate ipsius/ & exaltauit caput eius/ & mirati [i] sunt in illo multi & honorauerunt deum.

ℂ Panis egētiū/ vita pauperis est: q defraudat [k] illū/ homo sanguinis est. Ecci. 34. d

ℂ Vbi non est mulier: ingemiscit egens. Ecci. 36. d

ℂ Non egēt (ait Christus ad scribas & Pharisęos) qui sani sūt medico: sed qui male habent. Lucę. 5. f

ℂ Omnes peccauerunt [m]: & egent gloria dei. Roma. 3. c

ℂ Sicut [n] egentes/ multos autem locupletantes: tanq̄ nihil [n] habentes/ & omnia possidentes. 2. Co. 6. b

ℂ Cum essem apud vos & egerem: nulli onerosus fui/ dicebat Paulus. 2. Co. 11. b

ℂ Circuierunt alij in melotis/ in pellibus caprinis/ egentes/ angustiati/ afflicti: quibus dignus non erat mundus. &c. Et infra Sanctus. Hebr. 11. g

ℂ Gratia magna erat in omnibus apostolis: neq; enim quisq̄ egens erat inter illos. actuū. 4. g

Egenus.

ℂ Non deerūt pauperes in terra habitationis tuę (ait dominus ad Moysem) idcirco ego pręcipio [o] tibi: vt aperias manum fratri tuo egeno & pauperi qui tecum versatur in terra. Deut. 15. b

ℂ Dominus suscitat de puluere egenū / & de stercore eleuat pauperem: vt sedeat cum principibus/ & solium glorię teneat. 1. Reg. 2. b

ℂ Erit egeno spes: iniquitas autem contrahet os suum. Iob. 5. c

ℂ Mane primo cōsurgit homicida/ interficit egenum et pauperem: per noctem vero erit quasi fur. Iob. 24. b

ℂ Omnes vias domini intelligere noluerunt impij: vt peruenire facerēt ad eum clamorem egeni/ & audiret vocem pauperum. Iob. 34. b

ℂ Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die [p] mala liberabit eum dominus. Dominus cōseruet eum/ et viuificet eum/ & beatum [q] Psal. 40. a

r ¶ Iustificate.i.bonam eoꝝ causam iustitia exigēte custodite. Alioqui si bona causa nō sit: ne sitis pauperi in mala causa misericordes. quia si parcitis sacello/idest paupertati: percutitis cor. & tanto nequiorē redditis: quanto vos sibi fauere videt. Ita probat textus qui Augustini est/in c.ne amisso.23.questi.4.
s ¶ Eripite. &c. An liceat eripere egenū & pauperē.i.hoiem auxilio destitutū de manu peccatoris.i.iudicis qui eum iniuste condēnauit: dictum est supra in verbo ducere. sup illud. Erue eos qui ducunt ad mortem. vbi videatur.

faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratum ei⁹ versasti in infirmitate eius.

Psal.81.a. ¶ Iudicate egeno & pupillo: humilem & pauperem iustificate [r].

Psal.81.a ¶ Eripite [s] pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate.

psal.108.c ¶ Libera me domine quia egenus & pauper sum ego: & cor meum cō turbatum est intra me.

puer.22.d ¶ Non facias [t] violentiam pauperi/quia pauper est: neq; conteras egenum in porta/quia iudicabit dominus causam eius/& configet [v] eos qui confixerant animam eius.

Eccēs.5.b ¶ Si videris calumnias egenorum & violēta iudicia/ & subuerti iustitiā in prouincia/ non mireris super hoc negocio: quia excelso excelsior est alius/et super hos quoq; eminentiores sunt alij/& insuper vniuersę terre rex imperat seruienti.

Eccl.4.a. ¶ Non auertas [x] faciem tuam ab egeno.

Esa.25.b. ¶ Fact⁹ es domine fortitudo pauperi: fortitudo egeno in tribulatione sua/spes a turbine/vmbraculum ab æstu.

Esa.41.d ¶ Egeni & pauperes quęrunt aquas & nō sunt: lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam [y] eos: deus Israel non derelinquam eos.

58.b. ¶ Frange esurienti panē tuū: & egenos vagosq; induc in domū tuā. Et diffusius supra in verbo domus.

Hier.22.d ¶ Iudicauit causam pauperis & egeni in bonum suum. &c.

Ezec.16.f ¶ Manum egeno & pauperi non porrigebant Sodoma & Gomorra/et eleuatę sunt/ & fecerunt abominationes coram me: & abstuli [z] eas sicut vidisti.

Ezec.22.g ¶ Populi terrę calumniabantur calumniam: & rapiebant violenter egenū/et pauperē affligebāt/& aduenā opprimebant calūnia absq; iudicio.

Soph.3.c. ¶ Derelinquam in medio tui populum pauperem & egenum: & sperabunt [a] in nomine domini.

Ioā.12.a ¶ Quare [b] hoc vnguentū non vęnijt trecentis denarijs (ait Iudas) & datum est egenis? Dixit autem hoc/ non quia de egenis pertinebat ad eū: sed quia fur erat/& loculos habens ea que mittebantur portabat.

2.Co.8.b ¶ Scitis gratiā domini nostri Ihesu Christi: qui propter vos egenus factus est cum esset diues/ vt illius inopia vos diuites essetis.

puer.3.d. **Egestas.** ¶ Egestas [d] a domo impij: habitacula autem iustorum benedicentur.

puer.6.b ¶ Si impiger fueris/veniet vt fons messis tua: & egestas lōge fugiet a te.

puer.10.a ¶ Egestatē operata est man⁹ remissa: manus autē fortiū/diuitias parat.

10.b ¶ Pauor pauperum: egestas eorum.

puer.10.c ¶ Qui indocti sunt: in cordis egestate morientur.

t ¶ Ne facias violētiam pauperi quia paup̄ est. Hoc p̄ceptum a malis iudicib⁹ persępe solet infringi. Pauper em̄ dū nō habet quid offerat in iudicio: non solum audiri cōtēmnitur/sed etiā contra veritatē opprimitur. put dicit text⁹ in c. pauper. 11. questi.3.
v ¶ Configet eos q̄ cōfixerunt aīam ei⁹. Temerariū em̄ iudiciū plerūq; nihil nocet ei de quo temere iudicatur: ei autē qui temere iudicat/ipsa temeritas necesse est vt noceat. dicit textus in c. temerarium. 11. questi.3.
x ¶ Nō auertas. Ita em̄ & iopię eius cōsules: et ad ęterna poteris gaudia peruenire. dicit text⁹ in c.cum ex eo. circa me. pe peni. & remis.
y ¶ Exaudiam eos. Pauperes ob denegatā eis a diuitibus eleemosynā/nedū dominantium dn̄s deus noster exaudit: sed etiā dn̄s terren⁹. possunt em̄ pauperes vt diuites cogant ad impartiendam eis eleemosynā/iudicis officiū iplorare: et officio iudicis diuites cōpelli ad eā dandā. put est glo. quę cōmuniter tenetur in c. exigūt. in glo. 1. in fine. 1. questi. 7.
z ¶ Manum egeno et pauperi non porrigebant. &c. et abstuli eas. &c. Facit bonus tex. in c. reuertimini. paulo ante finē. 16. questi. 1. vbi dicitur. Si quādo fames & penuria & rerū omnium egestas opprimit mūdū: sciamus hoc ex ira dei descendere qui se in pauperibus si nō accipiāt eleemosynā/ fraudari loquit̄ sua possessione. Hęc tex.
a ¶ Sperabunt in noīe dn̄i. Id est sperabūt se eleemosynā cōsecuturos facta ab eis petitione in noīe dn̄i. vt em̄ dn̄i nomē oībus tremendū venerandūq; haberi debet: sic eleemosynę largitio ad petitionē factā in noīe dn̄i est oībus ętatibus/oībus officijs necessaria/& ab oībus deferēda. nō publicanus/nō miles excipit̄: nō agricola/vel vrban⁹. diues aut pauper/oēs in cōmuni admonent̄: vt cōferāt nō habēti. Misericordia nāq;/plenitudo virtutū est: & ideo oībus proposita/perfecte forma virtutis/ne vestimētis alimētisq; suis parcāt. Misericordię tn̄ istius p possibilitate cōditionis humanę mēsura seruet: vt nō sibi quisq; totū eripiat/sed qd habet cū paupere partiat̄. Pręmissa p̄bant̄ per tex. no. in c. in singulis. 86. distinc.
b ¶ Quare hoc vnguentum. Videatur annotatio infra in verbo Iudas.
c ¶ Egenus factus est. Quod egenus p nobis factus sit dn̄s & plasmator noster Ihesus Christus: est etiā textus clarus in c. nimis. in princi. in verbo pauperi domino. de excel. pręla. & in c. gloria epi. circa medium. 12. questi. 2.
d ¶ Egestas a domino in domo impij. Facit bonus textus in l. bona fides. circa princi. ff. depositi. vbi dicitur. Male meritus: publice/vt exemplo alijs ad deterrenda maleficia sit/egestate laborare debet.

e ¶ Rapiunt non sua & semper in egestate sunt. Iure humano/rapiens non sua/semper in egestate est. Vel quia nō habet nisi aliena q̄ rapuit. & sic nulla bona dicit̄ habere. cū bona nō intelligant̄: nisi deducto alieno. l. nihil aliud. l. bonoꝝ. l. subsignatū. §. s. ff. de verbo. signi. & l. c ū autē. cū similibus. ff. de lega. 2. Vel quia qui res alienas rapit velut improbus fur: tenet̄ ad quadruplū/ad triplū scilicet pro pœna/ & ad simplū pro restitutione rerū ablatarū. & sic statim bona sua si que habeat possunt exhauriri. put hec pbant̄. insti. de vi. bonoꝝ rap. in princi. & l. 8. ff. eodem.

¶Alij diuidunt propria & ditiores fiunt: alij rapiunt[e] non sua/ & sem- puer. 11. d
per in egestate sunt.
¶Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit puer. 13. c
arguenti/ glorificabitur.
¶Vbi verba sunt plurima: ibi frequenter egestas. 14. c.
¶Noli diligere somnum: ne te egestas[f] opprimat. 20. b
¶Omnis piger in egestate est. 21. a.
¶Qui diligit epulas/ in egestate erit: qui amat vinum & pinguia/ non di 21. c.
tabitur[g].
¶Pauxillum manus cōseres vt quiescas: & veniet tibi quasi cursor eges- 24. in fine
stas tua/ & mendicitas quasi vir armatus. Et infra in verbo piger.
¶Qui operatur terram/ satiabitur panib⁹: qui autem sectatur[h] ocium/ 28. c.
replebitur egestate.
¶Vir q festinat ditari/ & alijs inuidet: ignorat q̄ egestas superueniet ei. 28. d
¶Tribue tātum victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar[i] ad ne- 30. b
gandum/ et dicam quis est dominus/ aut egestate cōpulsus furer/ & per-
iurem nomen dei mei.

Egyptus & Egyptius.

¶Ioseph ductus est in Aegyptum[k]: Gen. 39. a
emitq̄ eum Putiphar eunuchus Pharaonis / princeps exercitus sui / vir
Aegyptius/ de manu Hismaelitarum a quibus perductus erat.
¶Illicitum est[k] Aegyptijs comedere cum Hebreis: & prophanum pu- Gen. 43. g
tatur huiuscemodi conuiuium.
¶Detestantur Aegyptij omnes pastores ouium. Ge. 46. ii
¶Venient legati ex Aegypto: Aethiopia preueniet manus eius deo. Psal. 67. g
¶Onus Aegypti. Ecce dominus ascēdet super nubem leuem/ & ingre- Esa. 19. a.
dietur Aegyptū: & mouebuntur simulachra Aegypti a facie eius/ & cor
Aegypti tabescet in medio eius. Et cōcurrere faciam Aegyptios aduer-
sus Aegyptios/ & pugnabit vir contra fratrem suum/ & vir contra ami-
cum suum/ ciuitas aduersus ciuitatem/ regnū aduersus regnū/ & dirum-
petur spiritus Aegypti in visceribus eius / & cōcilium eius precipitabo.
Et interrogabūt[l] simulachra sua & diuinos suos & phythones & hario-
los. Et tradā Aegyptum in manu dominorum crudelium/ & rex fortis
dominabitur eorum: ait dominus deus exercituum.
¶Vbi nunc sunt sapiētes tui: o Pharao? Annūcient & indicēt tibi quid 19. b. c. d.
cogitauerit domin⁹ exercituum super Aegyptum. Stulti facti sunt prin
cipes Thaneos/ emarcuerūt principes Mempheos: deceperūt Aegyptū
angulum populorū eius. Domin⁹ miscuit in medio eius spiritum verti-
ginis. Et errare fecerūt Aegyptū in omni opere suo: sicut errat[m] ebrius
et vomens. Et non erit Aegypto opus quod faciat caput & caudam in-
curuantem & refrenantem. In die illa erit Aegyptus quasi mulieres: &
stupebunt & timebūt/ a facie commotionis manus domini exercituum/

f ¶Ne te egestas opprimat. Vigilātibus nempe subuenitur & nō dormientibus. dicit tex. vulgatus in l. pupillus. ff. q in frau. credi.

g ¶Nō ditabitur. Videātur que annotata sūt supra i verbo ditare.

h ¶Qui sectat̄ ocium: replebit̄ egestate. Facit tex. in c. 1. colū. 3. 13. questi. 2. vbi dr̄. Vos ociosi alieno cibo pasci gaudetis: videte ne in vobis vertatur illud. Vide quid faciat ociū & alien⁹ cib⁹.

i ¶Ne satiatus illiciar. Nimia em̄ bonorum terrenoꝝ felicitate: mala volūtas velut interior hostis roboratur. c. paratus. circa mediū. 23. questi. 1.

k ¶Emitq̄ eū Putiphar Eunuchus. Pro esse ctu istoꝝ verboꝝ est bonus tex. in c. sicut Eunuchus. in princi. 1. questi. 1. vbi dr̄. Sicut Eunuch⁹ fuit qui Ioseph comparauit: ita qui gratiā mercatur/ viuū semē nō habet siccis gēitalib⁹. Hec tex.

kk ¶Illicitū est. &c. Hec sententia annotata est supra in verbo cōuiuium. 2. vbi videatur.

l ¶Interrogabunt simulachra sua. &c. Circa hec verba vidēdus est bonus textus in c. sed & illud. §. est illud. 26. questi. 3. vbi dr̄. Est & illd opprobriū: Aegypti obseruare auguria/ requirere stellarū cursus/ & euētus ex his futuroꝝ rimari/ ceterisq̄ huiusmodi superstitionib⁹ implicare. Idolatrie nāq̄ mater est egyptus: ex qua certū est opprobria huiusmodi pullulare. que si susceperis/ et his te laqueis rursus illigaueris: tecū sine dubio opprobria egypti trahis. Hec text⁹. Hinc dicit tex. in c. non obseruetis. in prin 26. questi. 7. Nō obseruetis dies qui vocātur egyptiaci/ quos scilicet (vt ibidem dicit glosa) inuenerūt egyptij: volentes vt qui hijs diebus aliquid auspicaret̄/ malū haberet exitum/ sic superstitionē eoꝝ demōstrātes. Vnde vt ibi dicit Archi. Aegyptus interpretatur tenebrosa: quasi in tenebris erroris constituta. Est autē egyptus Lybie coniuncta. vt est tex. in §. illud. in auctē. de appel. et de prouincia seu diocesi Alexandrie. vt est textus in c. episcopi. 2. rñso. 6. questi. 2. Et habet Nilum fluuium amplissimum cuius aqua irrigandis terris propter pluuie penuriam deseruit. bo. est textus cum ibi no. in l. 1. C. de Nili agge. non rumpen. Suntq̄ mulieres egyptie fœcundissime: ita vt dicat textus in l. si pater. in fine. ff. de solu. fuisse mulierem ex egypto que quinq̄ simul peperit/ & eosdem habuit incolumes.

m ¶Sicut errat ebrius. De errore ebriorum dictum est supra in verbo ebrius. in prima annotatione.

quia ipse mouebit [n] super eam. Et erit terra Iuda/Aegypto in pauorē. Omnis qui illius fuerit recordatus: pauebit a facie consilij domini exercituum quod ipse cogitauit super eam. In die illa erunt quinq; ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan: & iurantes per dominum exercituum. Ciuitas solis vocabitur vna In die illa erit altare domini in medio terrę Aegypti/& titul⁹ domini iuxta terminum eius: & erit in signū & in testimoniū domino exercituū in terra Aegypti. Clamabūt [n n] enim ad dominū a facie tribulātis/ & mittet eis saluatorem & ppugnatorem qui liberet eos: & cognoscetur dominus ab Aegypto. Et cognoscent Aegyptij dominum in die illa/& colent eum in ostijs & in muneribus: & vota vouebunt domino/& soluent [o].

Esa.19.d. ¶ Percutiet domin⁹ Aegyptum plaga/ & sanabit eam: & reuertetur ad dominū & placabitur eis/ & sanabit eos. In die illa erit via de Aegypto in Assyrios/& intrabit Assyrius in Aegyptū: & Aegypti⁹ in Assyrios/ & seruiēt Aegyptij Assur. In die illa erit Israel terti⁹ Aegyptio & Assyrio: benedictio in medio terrę cui benedixit dominus exercituum dicēs. Benedictus populus meus Aegypti/& opus manuū mearum Assyrius: hęreditas autem mea Israel.

Esa.30.a. ¶ Vę filij desertores dicit dñs: vt faceretis consiliū & non ex me/ & ordiremini telam & non per spiritum meum/ vt adderetis [p] peccatum super peccatum/qui ambulatis vt descēdatis in Aegyptum / et os meum non interrogastis: sperantes auxiliū in fortitudine Pharaonis/habētes fiduciam in vmbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem: & fiducia vmbrę Aegypti in ignominiam.

Esa.30.b. ¶ Aegyptus frustra & vane auxiliabitur. &c.

Hier.42.c. ¶ Hęc dicit dominus exercituum de⁹ Israel. Si posueritis faciem vestrā vt ingrediamini Aegyptum/et intraueritis vt ibi habitetis: gladi⁹ quem vos formidatis/ibi cōpręhendet vos in terra Aegypti/ & fames pro qua estis soliciti adhærebit vobis in Aegypto/et ibi moriemini. Omnesq; viri qui posuerunt faciem suam vt ingrediantur Aegyptū / & habitēt ibi: morientur gladio/et fame/et peste. Nullus de eis remanebit: nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos.

Ezech.29. b.c. ¶ Erit terra Aegypti in desertum/& in solitudinē / & sciēt quia ego dominus: pro eo q̄ [q] dixeris (O Pharao) flilius me⁹ est & ego feci eū. Idcirco ecce ego ad te & ad flumina tua/ daboq; terram Aegypti in solitudinem gladio dissipatam a turre Sienes vsq; ad terminos Aethiopię. Nō pertransibit eam pes hominis/neq; pes [r] iumenti gradietur in ea: & non

n ¶ Mouebit super eā. De dei sup ęgyptios cōmotione: textus in c. quid ergo. in princi. 23. q̄sti. 5. obiter loquit dicens. Aegyptios deus submersit in fluctibus. n n ¶ Clamabunt ad dñm a facie tribulātis. &c. Cognoscet dñs ab ęgypto. Hęc sentētia bene facit p eo q̄d dicit Hieronymus sup Naum pphetā. & habetur in c. quid ergo. circa prin. 23 questi. 5. Sodomitas scilicet Aegyptios & Israelitas tēporaliter a deo punitos ne iterum punirent. Sed tamē hoc generaliter non est intelligendū. alioqui cuiq; sceleroso optandū esset vt cœlesti fulmine percussus aut aq̄s submersus aut a serpētibus vulneratus p peccatis suis diuinit⁹ interiret/ vt ęternos cruciatus breuis & momentanea pœna terminaret. Intelligit ergo illud Hieronymi de his tm̄ qui inter ipsa flagella pœnitētiā egerūt. prout hęc sentētia loquitur. quā & si breuē & momētaneā/ tm̄ non respuit deus sicut & illud pphetę. Non iudicat deus bis in idipsum. de his tantū intelligi oportet quos p̄sentia supplicia commutāt super quos nō consurget duplex tribulatio. Qui autē inter flagella duriores & deteriores fiūt/ sicut Pharao qui flagellatus a dño durior factus est/ presentib⁹ ęterna cōnectunt: vt tēporale supplicium sit eis ęternę dānationis initiū. Ita dicit textus in c. sunt plures. §. auctoritas. de peni. dis. 3.

o ¶ Et soluēt. Alioqui id est nisi soluerent: lōge cōsultius fuisset nō vouisse. cum minus malū existat viam dñi non agnoscere: q̄ post agnitā retroire. dicit text⁹ in c. quidam. in fine. de apostatia.

p ¶ Vt adderetis peccatū sup peccatū. Hęc sententia intelligi pōt de ambulātibus in via ęgypti i. consulentibus diuinos & magos ęgyptiorum/ et sic requirētib⁹ cōsiliū et nō ex deo/ & ordientibus telam & nō per spiritū dei. tales enī addunt peccatum sup peccatū: & velut ęgri stulti & cęci si se nō correxerit/ ad ęternā perditionem tendūt. Psalmista dicēte. Omnes dij gētiū dęmonia sunt: qui p deceptos homines alios decipe quotide gestiunt/ vt perditionis suę alios faciant participes. Hęc nāq; vanitas magicarū artiū: ex traditione maloꝝ angeloꝝ/ in toto orbe terraꝝ plurimis sęculis valuit per quandā scientiā futuroꝝ. Hęc probant per textum Augustini in c. qui sine 26. questi. 3.

q ¶ Pro eo q̄ dixeris. &c. Pharao vt draco magnus & crudelis/ erat in multos domini flagellū: sed ob ei⁹ superbiam/ domini expertus est vltionem. vnde videatur bonus textus in c. si. 23. questi. 5. vbi dicitur. Illi per quos deus punit. in eo q̄ puniunt/ deo seruire dicuntur in eo autem q̄ ignorantes/ se esse ministros irę dei/ impia vanitate superbiunt/ nec mercedem suę seruitutis a deo (nisi temporalem) inueniunt/ pœnā vero suę superbię nō effugiūt. Vnde cum dominus diceret ad prophetam de Nabuchodonosor. Quid dabo ei pro labore quo seruiuit mihi apud Tyrum statim subiunxit. Da/ hoc est datam sibi prouīcia Aegyptū & Aethiopiam. Cum autem in corde suo superbiens postea diceret/ Nonne hęc est Babylon quam ego condidi in robore regni mei. &c. statim immutauit deus rationabilem mentem eius/ & induit eum ferina bestialitate/ vt ab hominibus fugiēs cum bestijs fugeret. Hęc text⁹.

r ¶ Neq; pes iumenti gradietur in ea. Aegyptij: in eorum bonis propter ipsorum peccata persępe puniti sunt. Peccato enim Aegyptiorum/ possessiones eorum grandini traditę/ iumenta & primogenita eorum morte consumpta sunt: vt in illis punirent/ quorum facultate lętabātur. Ita dicit textus in c. ecclesia. versi. item peccato ęgyptiorum. iuncto versi. animalia vero ęgyptiorum. 1. questi. 4.

s ℭ Secessit in Aegyptū. Textus in c. aduersitas §. hoc etiam. versi. cū vero. 7. questi. 1. ex hoc dicto euangelico dicit. Cum platus specialiter qritur & per alios tuta esse potest ecclesię salus: fugiat exēplo Christi qui a facie Herodis fugit in ęgyptum. De quo dicetur in verbo fuga.

t ℭ Dereliquit. Etiam iure humano dominus seruum seu famulū ęgrotum derelinquere non debet: sed eum debet pascere tempore infirmitatis. prout est glosa communiter approbata in c. 1. in verbo ęgrotanti. de cleri. ęgro. immo etiam expensę pro curanda infirmitate famuli, sunt a domino faciendę si paruę sint. secus si magnę. Ita Bar. in l. si cum dotē. §. sin autē in sęuissimo. in fi. ff. solu. ma. & in l. legatis. ff. de ali. & ci. ba. lega. & idē dicit Alexan. de Imola. in l. de diuisione. §. impēdia. in. t. colū. ff. solu. ma. Immo nec licet dño a domo sua seruū etiam seruilis suę conditionis dum ęgrotat repellere: nisi iuxta formam a iure coucessā. alioqui punitur. prout de hoc habet tex. ęgregius in l. vnica. §. sed scimus. versi. talis seruus. C. de lati. liber. tollē. vbi dr. Talis seruus quē supple ęgritudine pclitātē a sua domo publice eiecerit dñs: neq eum procurans neq alij cōmendās cū esset ei libertas si nō ipse ad eius curā sufficeret in xenonē eū mittere vel quo poterat modo eum adiuuare libertate necessaria dño etiā nolente re ipsa donatus fiat illico ciuis Romanus nec adits in iura patronatus quondā dño refertur. Quē em̄ a sua domo suaq familia publice repulit neq ipse eū pcurans neq alij cōmendās, neq eū in venerabilē xenonē mittēs, neq cōsueta ei prębens salaria: maneat ab eo subst eiusq anima penitus segregatus tā in omni tempore vitę liberti, q̄ quū moriatur, nec nō postq̄ iam fuerit in fata sua concessus. Hęc textus. Cui cōformis est tex. in l. 2. ff. qui sine manu ad libe. pue. An autē tēpore infirmitatis debeatur famulo salariū: videtur textus q sic, in l. Cū hęres §. stichus si hęredi. ff. de statu libe. vbi tex. loquēs de seruo qui anno integro debebat seruire, dicit. Si quibusdā diebus aut valitudo aut alia iusta causa impedimento fuerit, quo minus seruiat: & hi anno imputādi sunt. seruire em̄ nobis intelligunt etiā hi quos curamus ęgros, qui cupientes seruire nobis propter aduersam valitudinem impediuntur. Hęc textus. Panor. tamen in c. 1. in fi. de cleri. ęgro. tenet contrarium. quia casus contingens in persona illius qui locabat operas suas: facit liberari conductorem a pręstatione mercedis. vt est bo textus in l. si cum vno. §. item cum quidam. ff. loca. vbi nauta qui recepit mercedem vt aliquos in naui sua eueheret: si casu periclitetur nauis, tenetur ad restitutionem mercedis. Et ita tenendo cum Panor. non obstat tex. in d. l. cū hęres. §. stichus. quia loquitur in seruo cui pro salario seruitij annui relicta erat libertas. Vnde fauore libertatis etiam dum ęgrotat intelligitur seruire. Alias autem id est vt debeatur aliud salarium: non intelligitur seruire. prout etiam tenent Io. an. Anto. de Butri. & Io. de Imola. in d. c. t. de cleri. ęgro. & idem sentit glo. in l. pe. in verbo casu. C. de condi. ob cau. & in l. 1. §. diuus. ff. de va. & extra. cogniti. & idem etiam tenet expsse Bar. in d. l. si vno. §. itē cū quidā. colum. fi. ff. loca. & in l. opere. ff. de vsu. lega. Sed contrariam opinionem q immo debeat salarium pro tempore infirmitatis: tenet Dominicus in c. 1. de cleri. non residen. in. 6. per illum tex. qui probat q licet distributiones quotidianę non debeant dari nisi actualiter seruientibus: tamen dari debent ęgrotis. Et hāc opi. tenet etiam Saly in l. licet. C. locati. Specul. in ti. de loca. §. postq̄. versi. quid si mercennarius. & glosa in l. arboribus. §. de illo. ff de vsufructu. Vnde pro resolutione dici potest q si famuli infirmitas breuis fuerit, salarium debetur: si longa, non debetur. Ita Io. an. in c. ad audientiam. de cle. non residenti. & ita etiam cum hac distinctione transeūt decisiones Tholosanę in questi. 360. De beneficiatis autem & pręsertim pręlatis etiam si sicut de iure, ita de consuetudine teneātur deseruire psonaliter: tñ siue ęgritudo eis superueniens temporaria sit, siue perpetua, tempore infirmitatis percipient redditus ecclesię. Sed ob perpetuam ęgritudinem datur eis coadiutor cui portio reddituum est assignanda. c. de rectoribus. c. ex parte. & c. fi. de clerico ęgro. Cętera quę hic dici possent: dicentur in verbo infirmus.

habitabitur quadraginta annis. Daboq terrā Aegypti desertam in medio terrarum desertarum: & ciuitates eius in medio vrbium subuersarū, et erūt desolatę quadraginta annis. Et dispergam Aegyptios in nationes: & ventilabo eos in terras. Quia hęc dicit dñs deus. Post finem quadraginta annorum cōgregabo Aegyptum de populis in quibus fuerāt dispersi, & reducā captiuitatē Aegypti: & collocabo eos in terra Phatures, in terra natiuitatis suę, in terra de qua sumpti sunt, & erunt ibi regnū humile inter cętera regna. Et erit humillima: et non eleuabitur vltra super nationes. Et imminuam eos ne imperent gentibus: neq erūt vltra domui Israel cōfidentia, docentes iniquitatem vt fugiant & sequātur eos: & scient quia ego dominus deus.

ℭ Dispergam Aegyptum in nationes (ait dominus) & ventilabo eos in terras: & scient quia ego dominus. Ezec. 30.

ℭ Angelus domini apparuit in somnis Ioseph: dicens. Surge, & accipe puerum et matrem eius, & fuge in Aegyptum, & esto ibi vsq dum dicam tibi. Futurum est enim: vt Herodes quęrat puerum ad perdendū eum. Qui cōsurgens accepit puerum et matrem eius nocte: & secessit s in Aegyptum. Et erat ibi vsq ad obitū Herodis: vt adimpleretur quod dictū est a domino per prophetā dicētē. Ex Aegypto vocaui filiū meū. Mat. 2. c.

Egrotare & Egrotus.

ℭ Nūciatum est Ioseph q ægrotaret pater suus: qui assūptis duobus filijs Manasse & Ephraim ire perrexit. Et infra Ioseph. Gen. 48. a

ℭ Dereliquit t me dñs meus (ait puer Aegyptius Dauidi ipsum interroganti) quia ægrotare cœpi nudiustertius. &c. 1. Re. 30. d

ℭ Factum est vt Absalon filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Ammon filius Dauid & deperiret in eā valde: ita vt propter amorem eius ægrotaret. &c. Vt supra Ammon. 2. Re. 13. a

ℭ Ægrotauit Ezechias vsq v ad mortem & orauit dominum. Exaudi- 2. Par. 32. f

v ℭ Vsq ad mortem. Dictio vsq stat hoc loco exclusiue. Non enim ex ea ęgritudine mortuus est Ezechias. vt videbitur infra in verbo Ezechias. Et ita etiam dictio vsq quādoq ponitur in iure humano. Eius enim natura est: vt nonnunq̄ stet inclusiue, & nonnunq̄ etiam exclusiue. prout notat Bar. in l. publicorum. §. ad crimen. in. 3. oppo. ff. de publi. iudi. & in l. patronus. §. 1. ff. de lega. 3.

x ¶ Cum vidisset. Videantur huic sententię annotata supra in verbo Abraam.
y ¶ Eijce derisorē.&c. Huic sentētię factę sunt annotationes supra in verbo contumelia & in verbo derisor.
z ¶ Cœpit eijcere vendentes & ementes. Quisnā sequatur effectus ex hac emētiū & vendentiū eiectione: videatur qd diffuse satis scriptū est supra in verbo dom⁹. 1. Vbi peculiares text⁹ de hac eiectione loquentes allegati sunt.
a ¶ Non neophytū. Hęc verba & cętera in hac sententia vberius declaranda declarabunt infra in verbo ep̄s.

uitq; eum/ & dedit ei signum: sed non iuxta beneficia quę acceperat retribuit/quia eleuatū est cor eius.&c. Vt infra Ezechias. vbi latius.

Nūeri. 2.a ¶ Dixit mihi Artaxerxes rex (ait Neemias) Quare vultus tu⁹ tristis est: cum te ægrotum non videam? Non est hoc frustra: sed malum nescio quod in corde tuo est.

ezec.34. a ¶ Quod infirmū fuit non consolidastis (ait dominus ad pastores Israel qui pascebant semetipsos) & quod ægrotum non sanastis &c. Vt infra in verbo pastor.

Gene.3. d **Eijcere.** ¶ Eiecit dominus Adam: & collocauit ante paradisum voluptatis Cherubim.&c. Vt supra Adam.

Gen. 21. b ¶ Cum [x] vidisset Sara filium Agar Aegyptię ludentem cum Isaac filio suo: dixit Abraā. Eijce ancillam hanc & filium eius: non enim erit heres filius ancillę cum filio meo Isaac.

puer.22. b ¶ Eijce [y] derisorē: & exibit cū eo iurgiū/ cessabūtq; causę & cōtumelię.

¶ Cętera quę hic scribi possent de eiectione demoniorum: videantur supra in verbo demonium. et infra in verbo fides.

Lucę.19. g ¶ Ingressus Ihesus in templum/cœpit [z] eijcere vendentes & ementes: dicens illis. Scriptum est quia domus mea domus orationis est: vos autem fecistis illam/speluncam latronum. Et supra in verbo Domus.

1.tio.3. a. **Elatus.** ¶ Oportet episcopum nō neophytum esse: ne in superbiā elatus [b]/ in iudicium incidat diaboli.

2.tio.3. a. ¶ In nouissimis dieb⁹ instabunt tēpora periculosa: & erūt hoīes seipsos amātes/cupidi/elati/superbi.&c. Vbi latius. Et infra in verbo Tēp⁹.

Nūe.20. d **Eleazar.** ¶ Tolle Aaron & filium ei⁹ cū eo (ait dominus ad Moysem) & duces eos in montem Hor. Cumq; nudaueris patrem veste sua/ indues [c] ea Eleazarum filium eius: & Aaron colligetur & morietur ibi. Fecit Moyses vt pręceperat dominus: & ascenderūt in montē Hor/coram omni multitudine. Cūq; Aaron spoliasset vestibus suis/ induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio: descenditq; cum Eleazaro.

2.Mac. 6. d.e.f.g. **Eleazarus.** ¶ Eleazarus vn⁹ de primioribus Scribarum/ vir ætate prouectus/& vultu decorus: aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimā [d] mortem/magis q̄ odibilē vitam complectens: voluntarie pręibat ad supplicium. Intuens autem

b ¶ Ne in sup̄biā elat⁹. Elatio in superbiā p̄pter adeptū nouū/ē gradū q̄plurimū odiosa: p̄sertim in hijs qui ex infimo statu ad superiorē euecti efferētes se ī sup̄biā/ eos qui eorū fuerūt fautores ac dn̄i cōtēnūt. put est bo. textus ponens notabilē casum i c. nullus. de cleri. nō ordi. vbi dicit. Si quis de seruis suis quē q̄ donauerit libertate/& ipsum in p̄sbyterū fecerit ordinari/ ille aūt postea in superbiam elatus/ dn̄o suo canōicas horas psallere noluerit: accusatus apud ep̄m qui ordinauit eum degradetur. Hęc textus. Qui autē p̄pter dignitatē/gradū vel gratiā superbus est/ nō abre dicit elatus: quandoquidē superbia ex elatione grad⁹/dignitatis aut gratię alicui factę suboritur. prout bene p̄batur in l. nullus. in fine. C. de Iudęis. vbi posita cōstitutione de Iudęis per Christicolas non offendendis subiūgit. Mouendū esse censemus ne Iudęi insolescāt/elatiq; sui securitate quicq̄ p̄cipites in Christianā reuerētiam vltionis admittant.

c ¶ Indues ea Eleazarū filiū eius. Iure humano filij sacerdotum q̄uis legitimi: i ecclesijs paternis ministrare/ vl' eas qualibet occasione obtinere nullaten⁹ possunt. et si obtinuerit: sunt ab eis sine dilatione remouendi. Tex. est in c. p̄ñtiū. & in c. conquerentē. rūcto c. ad extirpādas. de filijs p̄sby. Fallit primo: qñ aliqua persona media ministrasset. q̄a ecclesiam cui pater p̄fuit/ fili⁹ nō p̄hibet habere: si media ītercesserit p̄sona/ cui de dicta ecclesia fuerit p̄uisū. tex. est in c. ex trāsmissa. eodē ti. Scd̄o fallit in ecclesia cui pater de facto sed nō de iure (vt quia sine titulo) ministrauit. talē nāq; ecclesiam q̄uis ei pater imediate ministrauerit/ pōt filius habere. tex. est in c. cōstitut⁹. eodē titu. Tertio fallit in beneficio ecclesię cui pater etiā imediate p̄fuit. Licet em̄ fili⁹ ecclesiā patris post eū imediate tenere nō possit: tamē beneficiū in illa ecclesia poterit tenere/ etiā (qd̄ plus est) si pater illi ecclesię adhuc p̄esset. Vnde patre existēte ep̄o: fili⁹ su⁹ pōt esse in ecclesia cathedrali canonic⁹. Tex. est in c. ad hęc ex parte tua. eodē ti. Hoc verū: si fili⁹ sit legitim⁹. secus: si sit illegitimus. cū indecorū sit vt in altaris officio/ illegitim⁹ filius impudico patri ministret: in quo vnigenitus dei filius ęterno patri pro salute humani generis victimat. Ita dicit textus in c. cū decorē. eodē ti. Quarto fallit: vbi filius esset ab ap̄lica sede de tenenda paterna ecclesi a dispēsat⁹. Sec⁹ si ab alio q̄ a Papa emanasset dispēsatio. quia cū cōstitutio de filijs in ecclesijs paternis non promouendis sit conciliaris: inferior a Papa etiam si sit legatus de latere/ dispensare nō potest. Tex. est cū glo. in verbo nō obstante. in c. dilectus. eodē titu. cui glosę inq̄tū vult legatū etiā de latere dispēsare nō posse cōtra cōstitutionē cōciliarē/ est glosa cōformis in c. dilect⁹. in verbo cū se facultas. de p̄ben. & est bo. tex. & ibi notat Pauor. in. 2. colū. in c. dilecto. eodē ti. & gemī. in c. nemo deinceps. de elec. li 6.

d ¶ Gloriosissimā mortē. Merito quidē mors erat Eleazaro gloriosissima. siquidē boni de morte eis cōtingēte gaudere solent: quia mors sit eis carceris eductio/ hostis eiectio/ exilij terminatio. Ideo sancti cupiūt dissolui & esse cū Christo/ sicut Ap̄s. Vnde in psal. dr̄. Preciosa in cōspectu dn̄i mors sanctorū ei⁹. Ita Archi. in c. q̄ preposterū. 23. q̄. 1. in princ. Et

queādmodum oportet accedere patienter sustinens: destinauit non admittere [e] illicita propter vitę amorem. Hi autem qui stabāt iniqua [f] miseratione commoti/ propter antiquā viri amicitiam tollentes eū/secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat/ vt simularetur māducasse/sicut rex imperauerat de sacrificij carnib⁹/ vt hoc facto a morte liberaretur: & propter [g] viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cœpit ætatis [h] ac senectutis suę eminentiam dignam/ & ingenitę nobilitatis [i] caniciē/atq; a puero [k] optimę cōuersationis act⁹/et secundum sanctę & a deo conditę legis constituta: respondit cito/dicēs premitti se velle in infernum. Non enim ætati nostrę dignū est (inquit) fingere vt multi adolescentiū arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum trāsisse ad vitā alienigenarum/& ipsi propter meam [l] simulationē/ et propter modicū corruptibilis vitę tempus decipiantur/& per hoc maculam atq; execrationem meę senectuti conquirā. Nā & si [m] in pręsenti tempore supplicijs hominū eripiar: sed manū omnipotētis nec viuus nec defunctus effugiā. Quamobrem fortiter vitam excedēdo/ senectute [n] quidem dignus apparebo: adolescentibus autem exemplū forte relinquam/si prompto animo ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis [o] legibus/honesta morte perfungar. His dictis confestim ad suppliciū trahebatur. Hi autem qui eum ducebāt & paulo ante fuerant mitiores: in iram conuersi sunt propter sermones ab eo dictos/quos illi per arrogātiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur: ingemuit & dixit. Domine qui habes sanctam scientiam: manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari/duros corporis sustineo labores/secundū [p] animam vero/propter timorem tuum libēter hęc patior. Et iste quidē hoc modo vita decessit: non solum iuuenibus/sed et vniuersę gēti memoriā mortis suę ad exemplum virtutis & fortitudinis derelinquens.

Elephas.

¶ Intrauit Antiochus in Aegyptum in multitudine graui/in currib⁹/& Elephātis [q]/& equitibus/& copiosa nauiū multitudine. 1. Mac. 1. c

¶ Erat numerus exercitus Antiochi regis cētum milia peditū/& viginti milia equitum: & Elephanti triginta duo/docti ad prælium. 1. mac. 6. d

facit bo. tex. in c. sane quod. circa medium. 14. questi. 1. vbi pbat diem mortis bonoꝝ haberi pro natalicio eorum.

e ¶ Non admittere illicita ꝓpter vitę amorē. Habebat ergo Eleazar⁹ charitatē & eā quidē magnā: cū dei amorē vitę ꝓprię ꝑponeret. Quādo eū martyres illa magna fecerūt mādata: magna vtiq; volūtate id est magna charitate fecerūt. de qua ait dn̄s. Maiorē charitatē nemo habet: ꝙ vt aīam suam ponat quis ꝓ amicis suis. Ita dicit text⁹ q Augustini est/in c. q vult facere. paulo post prin. de peni. distin. 2. Et cū ipsam mortē corporis nō solū nō refugeret/ sed etiā libēter exciperet Eleazar⁹: ambiēs a corporis sui vita magisq; a deo vita vitę suę discedere/ deūq; plusq; se dubio procul diligebat. Ita pbat textus in c. charitas est vt mihi videt in fi. de peni. distin. 2.

f ¶ Iniqua miseratiōe. Iniqua erat hęc miseratio: quia erat fautrix mali. Vnde si quis latronē filijs depcātib⁹ motus et lachrymis cōiugis ei⁹ inflexus absoluēdum putat/ nō pōt hęc dici iusta misericordia: cū inocētes tradat exitio/qui liberat mltoꝝ exitia cogitātem. et vbi teneri debet mia: ibi maxime teneri debeat forma iustitię. Ita dicit textus Ambrosij in c. est iniusta. 23. questi. 4.

g ¶ Propter viri amicitiā. Hęc amicitia falsa erat non vera amicitia. Quādoquidē vere amic⁹ nō nisi honesta ac licita suadet amico. put est bo. tex. in l. latę culpę. §. Amicos. in verbo honestis rationib⁹. ff. de verbo. signi.

h ¶ Aetatis ac senectutis. Recte quidē Eleazarus cēsuit esse habēdā ętatis ac senectutis suę rationē. senex enī pręceteris se a moꝝ & operū ꝑuersitate cōpescere: & ꝙto mors vicinior efficit tāto solicitior atq; timidior esse debet. dicit textus i c. tāta. paulo post mediū. 86. distinc.

i ¶ Ingenitę nobilitatis. Recte etiā ab Eleazaro suę nobilitatis habita est ratio. quādoquidem quod a nobili & egregia persona delinquitur: & grauius est & ab alijs facilius trahit in exemplū. put est bonus tex. i c. ꝑpiue. 11. questi. 3. & in c. qualiter & qn̄. 2. colū. de accusa.

k ¶ A puero optimę cōuersationis actus. Et ideo ꝑsumptionē reliquerat oībus bonos etiā futuros suę senectutis actus: vtpote cū ea trāsacta vita discim⁹ quid de subsequēti alicuius cōuersatione pręsumamus. dicit textus in c. mādata. in fi. de ꝑsump.

l ¶ Propter meā simulationē. Hęc simulatio perniciosa fuisset simulāti: vtpote cū alijs vitiosam simulātis existimationē/ ac reprobum exemplū adduxisset. quo casu simulatio vitiosa est & improbata. put est bon⁹ textus in c. qd interrogasti. 27. disti. De quo & ceteris simulationis materiā cōcernētib⁹ videant infra in verbo simulare. vbi propria sedes.

m ¶ Et si in pn̄ti tēpore. &c. Textus est idē sentiens/ neminē scilicet ꝓpter declinādā hoīm supplicia/ malo cōmittēdo debere assentire/ i c. ita ne. 32. q̄sti. 2. dū ibi dr̄. Cū pudicitia vt virtus animi comitē habeat fortitudinē potius quęlibet mala tolerare decernat ꝙ malo consentire. Et ꝓpius ad istā sententiā facit text⁹ in c. primū. in prin. 22. q̄sti. 2. vbi dr̄. Ad mēdaciū in doctrina religionis nulla cōditione quis debat adduci.

n ¶ Senectute dignus apparebo. Senectute ergo dignus nō est qui senectute nō agit digna: sed talis miser senex dicitur: quia senectutē suā virtutibus & operibus bonis deuonēdam/ vitijs cōmaculat et deturpat. Tex. est vbi ista probantur in c. tāta. circa me. 86. distinc.

o ¶ Sanctissimis legibus. Nedū diuinę leges sed etiam humanæ sanctæ dicūtur: vtpote cum omnis lex sit inuentio quędam & donum dei. dicit textus in l. 2. ff. de legibus. & diuinitus sint leges etiam ciuiles per ora principū promulgatę. dicit textus in c. fina. 16. questi. 3.

p ¶ Secundum animam. Pręcepta enim patientię non tam ostentatione corporis ꝙ pręparatione cordis sunt retinenda: seu sunt magis ad pręparationē cordis ꝙ ad opus quod in aperto fit. prout est no. tex. i c. nisi bella. in fi. iuncto princip. c. sequentis. 23. questi. 1.

q ¶ Elephantes. Elephantes & Cameli/ iumentorum operam pręstant: natura q; eorum/ fera est. Textus est in l. 2. in fine. ff. ad l. aquil.

r ¶ Cōfidebat. Et temere quidē ac irreligiose. Ita eñ alns suos reges ac principes ad dei nipotentis erigere debēt adiutoriū: vt neq̧ armis cōfidāt/ neq̧ suis militib9/ neq̧ bellor ducib9/ vł pprijs igenijs/ sed oēm spē ad solā referāt summę puidētiā trinitatis. pnt sentit bo. tex. in l. i. in pri. C. de vete. iu. enucle. s ¶ Ab elemētis hui9 mūdi. Circa hęc verba & totā hāc sētētiā videat tex. i c. qdā. versi. Hermogeniani 24. q̄sti. 3 vbi dr. Hermogeniani hęretici dicti sunt/ ab Hermogene quodā sic vocati: qui materiā nō natura ītroducēs deo nō naturę eā cōparauit matrē q̧ elementor: Ideā appellauit. quos Aplš improbat. Hęc tex. t ¶ Elemēta vero calore soluent. Elemēta de quib9 loquit hęc sētētia/ sūt quatuor: scilicet aer/ ignis/ aqua & terra. Aer calid9 & humid9. ignis: calidus & sicc9. aqua: frigida & humida. terra: frigida & sicca. Aer: respondet sanguini. ignis: colerę. aqua: flegmę seu pituitę. terra: melācolię. Ita dicit glosa in pœmio insti. §. igit. in verbo elemēta. Et sunt hęc elemēta in vsū a supbeata trinitate nobis cōcessa. l. i. circa pri. C. de ve. iu. enucle. v ¶ Fac eleemosynā. Cū hęc sentētia per verbū impatiuū loquat: videret dicēdū q̧ eleemosyna sit de pcepto. quod tñ nō est vsq̧quaq̧ verū: vt dictū est supra in verbo egens. in. i. annotatiōe. x ¶ Quātū potueris. &c. Simile est quod dicit Ambrosi9 super Lucā/ & habet in c. in singulis. in § 86. distī. Misericordię

1 mac. 11. a. ¶ Lysias mēte effrenatus: in multitudine peditum & in milibus equitū et in octoginta elephantis confidebat [r].

Colo. 2. d **Elementum.** ¶ Si mortui estis cum Christo ab elementis [s] hui9 mundi: quid adhuc tanq̄ viuentes mundo decernitis?

Hebr. 5. d ¶ Cum deberetis magistri esse propter tempus/ rursum indigetis vt vos doceamini quę sunt elementa exordij sermonum dei: & facti estis quib9 lacte opus sit non solido cibo.

2. Pet. 3. c. ¶ Adueniet dies dñi sicut fur: in quo cœli magno impetu trāsiēt/ elemēta [t] vero calore soluētur/ terra aūt & oia quę in ipsa sunt opera exurētur

Tob. 4. b **Eleemosyna.** ¶ Ex substantia tua fac [v] eleemosynā/ & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet vt nec a te auertatur facies dñi. Quomodo [x] potueris: ita esto misericors. Si multū tibi fuerit/ abundāter tribue: si exiguū tibi fuerit/ etiam exiguum libenter impartiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam eleemosyna ab omni [y] peccato & a morte liberat/ & non patietur animam ire in tenebras.

Tob. 4. b ¶ Fiducia magna erit corā summo deo eleemosyna oībus faciētibus eā [z]

Tob. 12. b ¶ Bona est oratio [a] cum ieiunio/ & eleemosyna magis q̄ thesauros auri

ipsi9 p possibilitate cōditiōis hūanę mēsura seruet: vt nō sibi vnusquisq̧ totū eripiat/ sed qd habet cū paupere partiat. Hęc tex. Si tñ quis de sibi necessarijs aliquid substrahat vt in pauperes eroget: cōmendandus est. vt est bo. tex. in c. pulchra. in fine. eadē distinc. Hinc dicit textus in c. parsimonia. 41. distī. Bona opera q̄ supra vires in fratres paupere exerceentur/ scdm ecclesiasticas traditiones beatificamus. y ¶ Ab oi peccato & a morte liberat. Circa hęc verba bonus est tex. in c. mensa. in fi. de peni. dist. i. vbi dr. Eleemosyna a morte liberat. non vtiq̧ ab illa morte liberat quam semel Christi sanguis extinxit/ & a qua nos salutaris baptismi & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea quę per delicta postmodū serpit. Et i c. medicina. in prin. eadē distin. vbi dr. Medicina misericordię: tollit peccata magna. Si ergo pecuniā habes: redime peccatum tuū. Nō venalis est dñs: sed tuipse venalis es. Peccatis tuis venūdatus es: redime te operibus tuis/ redima te pecunia tua. Vilis est pecunia: sed preciosa est misericordia. z ¶ Omnibus faciētibus eā. Tametsi hęc verba vniuersalia sint: nō videt tñ q̧ comprehendant eos qui de iniuste acquisitis eleemosynā faciūt. quia nō est putāda eleemosyna: si pauperibus dispensetur qd ea illicitis rebus acquiritur. immo q hac intētione male accipit vt bene dispenset: grauat potiusq̧ iuuetur. Ita dicit textus in c. nō est putāda. in pri. i. questi. i. Qui pcedit: vbi rerū illicite acquisitarū de quibus fit eleemosyna/ nō habet dñiū faciēte eleemosynā/ vt quia furto aut rapina acquisiuit. vel si habet dñium/ tñ competit cōtra eū restitutio: vt quia acquisiuit per vsurā/ & sciunt personę a quibus substraxit & vsuras extorsit. Neutro eñ istor casuū potest de illicite acquisitis eleemosyna fieri. sunt eñ talia bona personis a quibus venerūt aut eorum heredibus restituēda. c. cōsuluit. de vsuris. c. nemo. 14. questi. 5. Hec dicit text9 Augustini in c. forte. eadē causa & q̄sti. Forte aliqs cogitat & dicit. Multi sunt Christiani diuites/ auari/ cupidi: nō habebo peccatū si suū illis abstulero/ & pauperibus dedero. vnde eñ illi nil boni agunt/ mercedem habere potero. Sed huiusmodi cogitatio a diaboli calliditate suggeritur. nam si totum tribuit pauperibus quod abstulerat: addit potius peccatum q̄ minuat. Et in c. denique. eadem causa & questi. dicit textus. Si non potest subuenire alteri nisi alter ledatur: commodius est neutrum iuuari q̄ grauari alterū. Et in c. neq̧ enim. eadem causa & questi. dicit textus Augustini. Neq̧ si agris inique ac perperam inuasis ita quisq̧ vtatur vt ex eorū fructibus largas eleemoynas faciat: rapinam iustificat. Hęc textus. Quod si rerum iniuste acquisitarū. i. modo turpi & inhonesto/ dominiū habeatur a faciente eleemosynam/ nec contra eum repetitio competat: fieri poterit eleemosyna de reb9 iiuste acq̄sitis. Vñ meretrices/ & hystriones/ de eor lucris eleemosynā facere pñt. Ita cōcludūt glo. Panor. & cōiter doctores in c. ea trāsmissa. de deci. & glo. in c. nō est putāda. i. q̄sti. i. & . 14. q̄sti. 5. in sūma. & pbat per textū in c. fi. in fi. eadē cā & q̄sti. Scdo hęc verba q̄uis vniuersalia nō cōprehēdūt eos q licet sint dñi rerū de q̄bus eleemosynā faciūt/ inspecto iure naturali: tamē nō sunt dñi inspecto iure positiuo/ vt sunt vxores. quę quia superstitibus earū maritis/ rerū dotaliū nō sunt dñę/ sed mariti ipsarū (vt est textus in l. doce ancillā. C. de rei vēdi.) nō possunt de reb9 dotalib9 eleemosynā facere/ saltē inuitis maritis. Ita Panor. in c. si quis. col. i. de fur. & i c. cōstitutis. col. i. de pcura. & Bar. in l. i. in fi. ff. rer amo. Maritis tñ nō cōtradicētib9 seu non prohibentibus/ possunt facere eleemosynā: cōformādo eā ad cōsciētiā maritor. i. faciēdo illā eleemosynā quā psumūt maritos velle/ & nō aliā. Ita Panor. in d. c. si qs. vbi etiā cōcludit q̧ si habeāt aliqua bona extra dotē: poterūt indistincte de eis eleemosynā facere. a ¶ Oratio cum ieiunio. Hęc duo/ oratio & ieiunium: sunt duę species satisfaciendi pro peccatis. Alia autem & tertia species est eleemosyna: vt sic iste ternarius contra nepharium ternarium diaboli opponatur/ de quo habetur. i. Io. 2. Omne quod est in mundo: aut cōcupiscentia carnis est/ aut concupiscentia oculor/ aut superbia vitę. Oratio: contra superbiam. Ieiunium: contra carnis concupiscentiam. Eleemosyna: contra concupiscētiā oculor. Et ad has tres species satisfactiōis reducunt oēs alię: sicut vigilię/ peregrinatiōes/ disciplinę. & etiā opa carnē affligētia reducūt ad ieiuniū. Oia opa misę reducūt ad eleemosynā: oia vero spūalia/ ad orōnē. p eleemosynā eñ: fit satisfactio de bonis exterioris substantię. per ieiuniū: de bonis corporis. per orationē: de bonis animę.

Et per hęc tria bene ordinatur homo. primo ordinatur ad deū: per orationē. ad pximū: per eleemosynā. & ad seipsum: per ieiuniū. Ista sunt verba Archi. quibus hęc sententia bene declaraƚ in c. q̄obrē. in princip. de peni. distin. 1. Aduertendū est tñ: quia eleemosyna habet vim satisfactionis completius q̄ oratio/ & oratio q̄ ieiuniū. Ideo dƚ. 1. ad Timo. 4. Corporalis exercitatio ad modicū vtilis: pietas autē ad oīa. Et ppterea eleemosyna magis indicitƚ/ vt vtilis medicina peccati: q̄ alia. Vñ Lucę. 11. Date eleemosynam: & oīa munda sunt vobis. Ita Archi. in c. non sufficit. in priu. de peni. distinc. 1. b ℭ A morte liberat. Videatur annotatio facta supra eodem. y.

recondere: quoniam eleemosyna a morte [b] liberat/ & ipsa est quę purgat peccata/ & facit inuenire vitam æternam.

ℭ Eleemosyna patris non erit in obliuione. Eccl. 3. b.

ℭ Ignem ardētē extinguit aqua/ & eleemosyna [c] resistit peccatis: & deus prospector est eius qui reddit gratiam. Eccl. 3. d.

ℭ Fili eleemosynam pauperis ne [d] defraudes: & oculos tuos ne trāsuertas a paupere. 4. a.

ℭ Exorare et facere eleemosynam ne despicias. 7. a.

ℭ Eleemosyna [e] viri quasi sacculus cum ipso/ & gratiam hominis quasi pupillam cōseruabit: et postea resurget/ & retribuet illis retributionem vnicuiq̧ in caput ipsorum/ & conuertet in inferiores partes terrę. 17. c.

ℭ Cōclude eleemosynā i corde pauperis: & hęc p te exorabit ab oī malo 29. b.

ℭ Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso. &c. vt supra. Super scutum potentis & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit. 29. c.

ℭ Eleemosynas (diuitis sine macula) enarrabit oīs ecclesia sanctorū. Et supra dines. 31. b

ℭ Rex cōsilium meum placeat tibi (ait Daniel ad Nabuchodonosor) et peccata [f] tua eleemosynis redime/ & iniqtates tuas misericordijs pauperum: si forsitam ignoscat deus delictis tuis. Dan. 4. f.

ℭ Cum facis eleemosynam/ noli tuba canere ante te: sicut hypocritę faciunt in synagogis & in vicis vt honorificentur [g] ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynā/ nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua/ vt sit eleemosyna tua in abscōdito: & pater tuus qui videt in ascondito reddet tibi. Mat. 6. a.

ℭ Quod superest [h] date eleemosynā: & ecce omnia [h] mūda sunt vobis. Lucę. 11. f.

c ℭ Eleemosyna resistit peccatis. In eleemosyna vt vim resistēdi peccatis maiorē habeat/ cōsyderāda sunt nōnulla: fides scilicet/ causa/ locus/ tēpus/ modus/ necessitudo/ ętas/ & debilitas. Fides: vt prio fiat circa domesticos fidei. nā & si oībus debeƚ misericordia: iusto amplius. Causa: vt ei qui sine vlla culpa sua miser est/ īprimis succurraƚ. Tēpus: vt tēpore maioris afflictionis vberior et prōptior eleemosyna fiat q̄ alio tēpore. Locus: vt potius detur in carcere positis q̄ extra carcerem degētibus. Modus: vt nō simul vni opes effundantur/ sed dispēsenƚ in plures. Necessitudo: vt prius parētes pauperes q̄ exteros pascamus. Aetas: vt senibus plus largiamur qui iā sibi nequeūt victū q̄rere. Debilitas: vt infirmis et corpore debilibus simus in dādo pcliuiores q̄ alijs. Pręmissa pbātur in c. nō satis in c. dñs. in c. est pbanda & in. c. cōsyderanda 86. distinc.

d ℭ Ne defraudes. Defraudare diciƚ eleemosynā paupis: q eo casu quo paupi teneƚ succurrere nō succurrit/ vt in casu extremę necessitatis. Et de tali dƚ. Panis egentiū vita pauperis: q defraudat illū/ hō sanguinis est. put est tex. ex Salomone sumptus in c. imolās. 4. questi. 2. e ℭ Eleemosyna viri quasi sacculus cū ipso. Tria sunt eleemosynarū gña de qbus hęc sentētia satis intelligi pōt. Vna est eleemosyna corporalis: dare quicqd poteris. Altera spūalis: dimittere a quo lesus fueris. Tertia: delinquētes corrigere/ & errātes in viā reducere veritatis. Ita dicit tex. in c. tria sunt gña. 45. distin. vbi Archi. exponēdo illū tex. dicit illa tria gña sub duobus primis cōtineri. Sūt em̄ duę principales eleemosynę. Nā qdā sunt corporales: & istę sunt septē/ scilicet pascere esuriētē/ potare sitientē/ vestire nudū/ redimere captiuū/ sepelire mortuū/ recolligere hospitē/ visitare infirmū. Quędā vero sunt spūales: & istę etiā sunt septē/ docere ignorātē/ cōsulere dubitāti/ cōsolari tristē/ corrigere peccātē/ remittere offendenti/ portare onerosos & graues/ & p oībus orare. Sūt autē eleemosynę spūales simpliciter potiores corporalibus. Primo: qa id qd exhibeƚ/ nobilius est: scilicet donū spūale qd pēminet corporali. Scdo rōne eius cui subuenitƚ: quia spūs nobilior ē corpore. Tertio q̄tū ad ipsos actus quibus subuenitƚ pximo: quia spūales actus sunt nobiliores corporalibus. Cōparādo tñ has eleemosynas scdm aliquē particularē casum/ pōt cōtingere q corporalis eleemosyna pferaƚ spūali: vt melius est fame morietē pascere q̄ docere. Hęc Archi. in d. c. tria. Et idē Archi. in c. duę sunt. in prin. eadē disti. ponit aliā rōnē qua spūalis eleemosyna simpliciter reddiƚ dignior corporali: qa scilicet spūalis eleemosyna valet ad salutē sine corporali/ cū scilicet nō est idigēs qui recipiat corporalē/ vel cū ipse nō habet corporalē quā cōferat indigēti. Secus de corporali: q̄ nunq̄ valet ad salutē sine spūali. Vñ Apl's. Si distribuero oēs facultates meas in cibos pauperū/ charitatē aūt nō habeā: nihil sum. Et ppterea dās eleemosynā nō vt refrigeret viscera idigētis/ sed vt careat tedio paupis iterpellātis: & rē pdit & meritū/ & venialiter peccat exasperādo pauperē. c. vnū orariū. §. crimis. versi. alias ea demū. paulo an̄ finē. 25. distin. & notāt glo. & Archi. in d. c. duę sūt. ꝯ si det eleemosynā nō ppter tediū paupis sed pricipaliƚ ppter vanā gloriā: nō solū nō mereƚ/ sed etiā peccat. put est bo. tex. i c. odi & pieci 24. q̄sti. 1. & in c. vide quātū. & ibi glosa 1. q̄sti. 1. Et ita etiā dicit Panor. i c. 1. in glo. 2. de collu. tegēda. & Archi. in d. c. duę sūt. in glo. 1. 45. dist. f ℭ Pctā tua eleemosynis redime. Hęc verba habenƚ in c. q̄obrē. in pri. de peni. dist. 1. Et melius in c. medicina. eadē dist. de quo videaƚ. s̄ eodē. y. Istud aūt/ pctā scilicet eleemosynis redimere: cōcernit pserti diuites. c. nō coganƚ. & i fi. 41. dist. & maxie epos. non em̄ debet eps credere solā lectionē & orationē sibi sufficere vt remotus nihil studeat de manu fructificare: sed largam manū habeat/ necessitatē patiētibus succurrat/ alienā iopiā suā credat. qa si hoc nō habet: vacuū nomē epi tenet. Ita dicit tex. Gregorij i c. fratrē i pri. 46. dist. g ℭ Vt honorificenƚ ab hoibus. De eleemosyna q̄ daƚ ab aliqbus vt ab hoibus honorificenƚ/ & sic ppter vanā gloriā: dictū est s̄. eodē. c. i fi. vbi videaƚ. & ibi dictis addaƚ tex. ex Gregorio sumptus i c. cauēdū. de peni. dist. 3. vbi dƚ. Cauēdū nobis est/ vt si forte aliqd boni agimus/ i pñti sclo remūerationē accipiamus: ne forte dicaƚ nobis (put supple dƚ faciētibus eleemosynā vt honorificenƚ ab hoibus) receperūt mercedē suā. h ℭ Quod supest dare eleemosynā. &c. De hac snia est bo. tex. i c. medicamētū. i fi. de peni. disti. 1. de quo textu dictū est. s̄ in verbo egenus. in. 2. annotatione. vbi videaƚ. Sēsus aūt huius sententię est. Date in eleemosynā supflua q̄ habetis: & sic alijs retētis nullā immūditiā cōtrahetis. Ita istā sniam declarat Archi. in c. qui vult. de peni. distin. 3.

nullam immundiciam contrahetis. Ita istam sententiam declarat Archi. in c. qui vult. de peni. distinc. 3.

i ❡ Vendite quę possidetis. &c. Sic ergo de bonis ꝓprijs facięda est eleemosyna/ & nõ de alienis. de quo videaꝛ supra eodẽ. 2. & ibi dictis addaꝛ/ ꝙ ꝓpterea religiosus administrationẽ nõ habẽs qui nihil habet ꝓprij(c. nõ dicatis. 12. questi. 1. cum similibus.) eleemosynam facere non potest sine superioris assensu/ nisi forsan in necessitate/ ita ꝙ tute nõ posset haberi recursus ad superiorem: quia tũc posset. vt notat Panor. in c. 3. de furtis. vel nisi esset in studio/ vel peregrinatione de licẽtia Abbatis. tũc enĩ facere poterit eleemosynã moderatã. Ita tenet glo. in cle. 2. in verbo cõuertẽdũ. de vita & hone. cle. & Panor. in d. c. 3. de furtis.

Luc. 12. d ❡Vendite [i] quę possidetis: & date eleemosynam. &c.

Actu. 10. a ❡Cornelius centurio erat faciẽs [k] eleemosynas multas plebi: & deprecans deum semper. Et supra in verbo Cornelius.

Actu. 10. a ❡Orationes [l] tuę & eleemosynę tuę (ait angelus ad Corneliũ Cẽturionem) ascenderunt [m] in memoriam in conspectu dei.

Eleuare & Eleuatus.

Iob. 15. b. ❡Quid te eleuat cor tuum: et quasi magna cogitans/ attonitos habens oculos?

Psal. 36. g ❡Vidi impiũ [n] superexaltatũ/ & eleuatum sicut cedros libani: & trãsiui et ecce non erat/ & quęsiui eum & non est inuentus locus eius.

Pue. 14. d ❡Iustitia eleuat gentem: miseros autem facit populos peccatum.

Puer. 30. d ❡Qui stultus apparuerit: postq̃ eleuatꝰ est in sublime si intellexisset/ ori suo imposuisset manum.

Esa. 52. d. ❡Ecce intelliget seruus meus: & exaltabitur/ et eleuabitur/ & sublimis erit valde.

Eligere.

Deu. 17. c ❡Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi/ et possederis eam/ habitaueris q́ꝫ in illa/ et dixeris constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes: eum constitues quem dominus deus tuus elegit [o] de numero fratrum tuorum. Non poteris [p] alterius gentis hominem regem facere: qui non sit frater tuus. &c. Et infra in verbo Rex.

Psal. 64. a ❡Beatus quem elegisti & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis deus.

Psal. 83. c. ❡Elegi [q] abiectus esse in domo dei mei: magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorum.

Psa. 118. d ❡Viam veritatis elegi: iudicia tua domine non sum oblitus.

k ❡ Faciẽs eleemosynas multas. Et ꝓpterea q̃uis gentilis & necdũ baptismate renatus/ angelũ audiuit per reuelationẽ: & ad Petrũ ab angelo commonitus iuit/ a quo baptismate ablutus est ꝓut habeꝛ Actuũ. 10. et in c. deide. in si. 26. distin. Vñ dicit Panor. ĩ c. 2. paulo añ si. de homi. ꝙ inter oĩa bona opa multũ valet larga eleemosyna. De quo videaꝛ qđ dictum est supra eodem. a.

l ❡ Oratiõea tuę & eleemosynę. Videaꝛ qđ annotatũ est. s̃. eodẽ. a.

m ❡ Ascenderunt. Ascendũt eleemosynę ad deũ nedũ in fauorẽ viuorũ sed etiã ĩ fauorẽ mortuoꝶ. ꝓut est textꝰ apertus in c. nõ ęstimemꝰ. in prin. in c. animę defunctoꝶ. in prin. & in c. tẽpus. versi. neq̧ negandũ est. 13. questi. 2.

n ❡ Vidi impiũ superexaltatũ. Hęc sententia põt nõ absurde in rege Nabuchodonosor intelligi. qui eleuatꝰ ac superexaltatꝰ cũ in corde suo supbiẽs diceret/ nõne hęc est Babylõ quam ego cõdidi in robore regni mei! &c. statim immutauit deꝰ rationabilem mentẽ eius/ & induit eũ ferina bestialitate/ vt ab hominibus fugiens cum bestijs viueret. prout est textus ex diuino eloquio sumptus in c. remittuntur. versi. vnde cum dominus diceret. 23. questi. 5.

o ❡ Quem dñs deus tuus elegerit. Id est eliges talem hominẽ in regem: qui habeat spiritum dei in semetipso/ et pręcepta dei in conspectu eius. Istam declarationem sentit textus in c. si ergo. versi. gubernatio. 8. questi. 1. Et sic hac sententia satis colligitur: regnum deferri per electionem/ non per successionem. quod verũ est etiã de iure humano: q̃uis de cõsuetudine deferatur ad primogenitum. prout est textus. & ibi per Panor. & alios in c. licet. de voto. & dictũ est supra in verbo antiochus. m. De imperio autẽ fatentur omnes qđ defertur per electionem: prout est tex. in c. venerabilem. de elec. & notat do. meus Iason in l. 1. in. 3. colũ. ff. de cõsti princi. Et ideo plures de eadẽ domo successiue eligi nõ debent in imperatores: ne videatur imperium deferri iure hęreditario & nõ iure successionis. Ita Panor. in d. c. venerabilem. & do. meus Philippus Decius in c. inter cęteras. de rescrip. Vnde modernꝰ Hispaniarum rex (vtpote cum duo aut tres de eius familia nullo dato personarum interstitio tenuerint imperiũ) oẽm spem habendi imperij pro occurrẽte ipsius in hoc anno octauodecimo supra millesimum vacatione/ deberet exuere. Qui autem sint imperatoris electores/ & de cęteris imperatoris electionẽ concernẽtibus: tractatur per eano. in d. c. venerabilẽ. & in cle. 1. de iureiu. vbi videaꝛ. ga satis hęc aliena sũt ab ista snĩa.

p ❡ Nõ poteris alterꝰ gẽtis. &c. Hodie in electiõe ad dignitates etiã ecclesiasticas q̃uis electores nõ debeãt alteris gẽtis hoiem id est alterꝰ collegij clericum assumere nisi imprimis diligenti facta circũspectione an aliqs de collegio ecclesię vacãtis eligi possit/ ꝓut est teatus in c. nullus. & in c. obitum 61. distin. & in c. ne pro defectu in si ne. de elec. tamẽ si aliquia de alio collegio/ etiam aliquo digno existente in collegio ecclesię vacantis/ fuerit electus: valebit electio. Textus est apertus in c. cum inter canonicos. de elec. & ita etiam tenent glosa compostu. Io. an. & magis cõmuniter docto. in d. c. ne pro defectu. eodẽ ti. Aduertendum est tñ quia licet electio passiua cadat in eatraneum/ quia extraneus eligi potest: tamẽ electio actiua in eatraneum non cadit. soli enim eaistentes de collegio ecclesię vacantis possunt eligere: & non aliqui alij extranei. Tea. est in c. 1. vbi late per Panor. eodem ti. Vude statutum vel priuilegiũ dans extraneis ius eligendi cum collegiatis: dicitur esse contrarinm iuri cõmuni. Tex. est in c. cum dilectus. de consue. Et non possent collegiati hoc ius eligendi in totum concedere eatraneis sine causa & solennitate requisita in alienationibus iurium ecclesię. bonus est textus in c. constitutis. de elec. licet possent cum ecclesia vacat/ aliquos admittere ad eligendum cum ipsis. c. obeuntibus. 63. distinc. Ita hanc materiam resoluit Panor. in c. cum ecclesia. colum. 9. de causa possessio. & proprie.

q ❡ Elegi abiectus esse. Hęc sentẽtia ꝓfessiones religionũ quas Anselmus sactitias vocat/ pręcęteris concernit. de talibus enĩ dicit textus in c. nimis. in prin. de excess pręla. Religiosi viri abnegantes salubriter semetipsos: elegerunt in paupertate Christo pauperi ad placitum famulari.

¶Elegit dominus Sion : elegit eam in habitationem ſibi. Hęc requies mea in ſęculum ſęculi : hic habitabo/ quoniam elegi eam. Pſal. 131. c

¶Ecce [r] vos eſtis ex nihilo/ et opus veſtrum ex eo quod non eſt: abomi- natio [s] eſt qui elegit vos. Eſa. 41. f.

¶Non propter [t] locum/ gentem: ſed propter gentem/ locū deus elegit. Ideoq; & ipſe locus particeps factus eſt populi malorum: poſtea autem fiet ſocius bonorum. 2. mac. 5. c

¶Vocauit Iheſus diſcipulos ſuos: & elegit duodeci ex ipſis/ quos & apoſtolos nominauit. &c. Lucę. 6. c.

¶Maria [v] optimam partem elegit (dicit Iheſus ad Martham) quę non auferetur ab ea. Lucę. 1. ī fi

¶Ego ſcio (ait Chriſtus) quos [x] elegerim: ſed vt adimpleatur ſcriptura. Qui manducat mecum panem: leuabit contra me calcaneum ſuum. Ioā. 13. b.

¶Non vos me elegiſtis (ait Iheſus ad diſcipulos) ſed ego elegi vos/ & poſui vos vt eatis & fructum afferatis & fructus veſter maneat/ & quodcūq; petieritis patrem in nomine meo det vobis. Ioan. 15. c

¶De mundo non eſtis (ait Chriſtus ad diſcipulos) ſed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Et infra Mundus. Ioan. 15. c

¶Quę ſtulta [y] ſunt mundi elegit deus: vt cōfundat ſapientes. Et infirma mundi elegit deus: vt cōfundat fortia. Et ignobilia mundi et contēptibilia elegit deus & ea que nō ſunt: vt ea quę ſunt deſtrueret/ vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. 1. Cor. 1. d

¶Benedictus [z] deus & pater domini noſtri Iheſu Chriſti: qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto/ ſicut elegit nos in ipſo ante mūdi conſtitutionem vt eſſemus ſancti et immaculati in conſpectu eius in charitate. Qui prędeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Iheſum Chriſtum in ipſum ſecundū propoſitum volūtatis ſuę: in laudem glorię gratię ſuę/ in qua gratificauit nos in dilecto filio Ephe. 1. a

r ¶Ecce vos eſtis. &c. Hęc verba in pleroſq; nō iniuria dici poſſent. quoniā nunc cernimus plurimos hāc rem facere/ vt nō quęrant eos in eccleſia colūnas erigere/ quos plus cognoſcāt eccleſię pdeſſe: ſed quos vel ipſi amāt/ vel quoꝝ ſunt obſequijs deliniti/ vel p quibus maioꝝ quiſpiam rogauerit/ & (vt deteriora taceā) qui vt clerici fierēt muneribus impetrarūt. Hęc ſunt verba Hieronymi (vtinā iſtis tēporibus nō accōmodāda) in c. Moyſes. circa me. 8. q. 1.

s ¶Abominatio eſt qui elegit vos. Iure etiā humano abominationi ſunt qui ſcienter eligunt indignum. Repellūtur eñ a iure eligendi p pria electiōe quę imminet faciēda : et vel ad ſuperiorem poteſtas eligendi deuoluitur. c. cum in cunctis. in fi. de elec. c. quāq̄. eodē ti. in. 6. vel ad alios coelectores qui electi indignitatē ignorabāt: q̄uis nūero pauciores. prout eſt bo. tex. in c. 2. & ibi Panor. in. 4. no. de poſtula. pręla. Tales tñ non repellunt niſi pro prima electiōe vt dictū eſt: nō autē p tota vacatione. i. donec bñficiū deſierit vacare. Si eñ facta ſit vna electio in quo qui elegerāt indignū/ nō fuerunt admiſſi: q̄uis illa electio nō valuerit/ & ſic beneficiū nō deſierit vacare/ tamen nō repelluntur amplius ab eligēdo. Tex. ē ī c. cū vintomeñ. de elec. Sunt etiā abominationi tales ſciēter indignū eligētes: quia ſuſpēſi ſūt a bñficijs eccleſiaſticis triēnio. Tex. eſt in d. c. cū in cunctis. §. fina. Reſtringit tñ hęc pœna ad ea bñficia quę ſic eligētes in illa obtinēt eccleſia/ quā taliter eligendo ſpecialiter noſcuntur offēdiſſe. hmōi quoq; pœna: nec in epiſcopo (ſi ad eligendū fiat cōpromiſſarius) ſic peccante cum de iure nullā ſententiā ſuſpenſionis incurrat niſi de ipſo expreſſa mentio habeatur. nec in aliorum q̄ in epiſcopoꝝ & ſuperioꝝ ipſorum electionibus cū peccatur in ipſis/ vendicat ſibi locū. Ita dicit textus in c. ſi cōpromiſſarius. verſi. huiuſmodi. & verſi. reſtringitur. de elec. li. 6.

t ¶Non ppter gentē. &c. Tex. eſt huic ſentētię multū applaudēs in c. quęlibet. in princi. 40. diſtin vbi dr. Quęlibet occulta loca ſine gr̄a aiam ſaluare nō poſſunt: quod aliqñ in ipſis quoq; cōſpicimus erratibus electoꝝ. Nam Loth in ipſa peruerſa ciuitate fuit iuſtus/ in monte peccauit. Sed iſta cur dicimus: cū maiora nouerimus? Quid eñ paradiſo iocundius? quid cœlo ſecurius? & tamē homo ex paradiſo/ & angelus de cœlo cecidit. Hęc textus. Dū autē hęc ſentētia & textus ſupra allegatus volūt deū nō eligere gentē ppter locū: aduertēdū eſt quia iure humano nōnunq̄ dū agitur de electione faciēda/ habēda eſt ratio loci/ & eligenda eſt gens ppter locū. i. loco conformis. Vnde ſi agat de eligendo p̄lato in dioceſi vbi frequentes ſuboriunt hęreſes: doctor theologus potius debet eligi q̄ doctor canoniſta. Alias: potius eligēdus eſt doctor canoniſta. Ita Hoſtieñ. Panor. & cōiter alij in c. 1. de conſan. & affinita.

v ¶Maria optimam partē elegit. Per Mariam q̄ optimā partē elegit ſignificatur vita contēplatiua. put eſt textus. in c. niſi cū pridem. dę renun. De quo dicetur diffuſius infra in verbo Maria Magdalena.

x ¶Ego ſcio quos elegerim. Videantur q̄ in materia prędeſtinationis dicent in verbo prędeſtinare. & in. 2. proxima annotatione.

y ¶Quę ſtulta ſunt mūdi elegit deus. &c. Tex. eſt idem ſentiēs in c. pe. in fi. de p̄bēdis.

z ¶Benedictus deus. &c. Circa hanc ſententiam & p bona eius elucidatione vidēdus eſt celebris textus in c. ſi ex bono. in fi. & in c. ſeq. de peni. diſtin. 4. vbi dr. Secundū p̄ſcientiā ſcribi: eſt ad vitā pręordinari/ qd ab ęterno factum eſt. Vñ Apl's in ep̄la ad Epheſios dicit. Benedictus deus & pater. &c. Similiter ſcdm p̄ſcietiā deleri: eſt ad mortē non ad vitā p̄ſciri. Vnde dn̄s in euāgelio. Qui credit in me/ habet vitam ęternā: qui autē nō credit/ iā iudicatus eſt. Hinc etiam Auguſtinus ait. Nouit deus qui ſunt eius. Ex his nemo ſeducitur. nondum apparuit iudicium: ſed iam factum eſt. Hęc textus. Et dicit textus vberiorem ponens huius ſententię declarationem/ in c. in domo. col. 2. eadē diſtinc. Vt pręmiſſa auctoritate Apoſtoli dat intelligi: duę ſunt pręordinationes. vna: qua quiſq; pręordinatur/ ad iuſtitiam & remiſſionem peccatorum percipiendam. Altera: qua aliquis prędeſtinatur ad vitam ęternam in futuro obtinendam. Harum effectus: ſunt pręſens iuſtificatio/ & futura glorificatio. quę omnia: in pręmiſſa auctoritate conuenienter diſtinguūtur. Prima enim prędeſtinatio quę pręordinatur ad pręſentem iuſtitiam/ deſignatur cum dicitur. ſicut elegit nos in ipſo ante mūdi cōſtitutionē. &c. cuius effectus infra ſupponit. In qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo. &c. Scda prędeſtinatio: ibi oſtenditur. Qui prędeſtinauit nos in adoptionem filiorū. &c cuius effectus pręmittitur: dū dicitur. Qui benedixit nos in omni benedictione. &c. Hę duę p̄ordinationes & earum effectus ita ſe habent: vt prima & eius effectus natura p̄cedāt/ & lege cōſequēdi inferant. Si eñ aliq̄s p̄ordinatus eſt ad vitā: cōſequenter

infertur/ergo pordinatus est ad iustitiã. Et sic. sequitur vitã eternã: ergo consecutus est iustitiã. sed nõ cõuertit. vñ multi participes sunt prime pordinatiõis p eius effectus: ad quos scdã vel eius effectus mime ptinere pbat. Hec tex. a ℂ Mihi viuere Christus est. Hec verba in Pauli cõmẽdationẽ ponũtur in c. si. 7. questi. 1. de quo textu dicet infra in verbo Paulus. Pro effectu autẽ istoꝝ verboꝝ est bonˢ tex. in c. q vult. §. si quis in tantã. in si. de peni. disti. 2. vbi dr. Charitas: vt perficiat nascit. cũ fuerit nata: nutritur. cum fuerit nutrita: roboratur. cũ fuerit roborata: perficitur. cũ ad perfectõ venerit: quid dicis? Mihi viuere Christus est: & mori lucrũ. Hec tex. b ℂ Desyderium habẽs. &c. Permanere autẽ. &c. Pro effectu istoꝝ verboꝝ/bonus est tex. in c. nisi cũ pridẽ. §. porro. de renun.

suo: in quo habemus redemptionem per sanguinem eius in remissionẽ peccatorum: secũdũ diuitias gratie eius que superabundauit in nobis in omni sapientia et prudentia: vt notum faceret nobis sacramẽtum voluntatis sue secũdũ beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporũ: instaurare omnia in Christo que in cœlis et que in terra sunt in ipso. &c.

Philip. 1. c ℂ Mihi [a] viuere Christus est (inquit Paulus) & mori lucrũ. Quod si viuere in carne/hic mihi fruct⁹ operis est: & quid eligã ignoro. Coarctor autem e duobus: desyderium [b] habẽs dissolui & esse cum Christo/multomagis melius/ permanere [b] autem in carne necessarium propter vos.

1. tio. 5. b. ℂ Vidua eligatur [c] nõ minus sexaginta annorum: que fuerit vnius viri vxor/in operibus bonis testimoniũ habens/si filios educauit/si hospitio recepit/si sanctorum pedes lauit/si tribulationem patiẽtibus subministrauit/si omne opus bonum subsecuta est.

actuũ. 6. b ℂ Elegerunt discipuli Stephanum virum plenum fide et spiritusancto/ et Philippum/et Prochorum/et Nicanorem/ et Timonem/& Permenã/ et Nicolaum aduenam Antiochenum. Hos statuerunt ante cõspectum apostolorum: & orantes imposuerunt eis manus.

Iaco. 2. b ℂ Audite fratres dilectissimi. Nonnẽ deus elegit [d] pauperes in hoc mũdo/diuites in fide: & heredes regni/quod repromisit deus diligẽtibus se?

vbi textus de epõ qui volebat epatum cedere loquẽs/dicit. Si dicas ꝙ aliqua alia causa (supple ab his quibus cedẽdi facultas cõcedi solet) lateat/ꝓpter quã cedendi volũtas tibi cœlitus ispiratur: et nos siquidẽ respondem⁹. Tu quomõ scis ꝙ talis inspiratio sit cœlestis? Nõne recolis quid ille gloriosus põtifex dicit: cũ cepisset viribus corporis repẽte destitui? Dñe si adhuc populo tuo sum necessarius: nõ recuso laborẽ. fiat volũtas tua. illius exemplũ secutus qui dixit. Cupio dissolui/& esse cum Christo. Manere autẽ in carne: necessarium est propter vos. Quippe si ꝗtocũq virtutũ flore refulgeas/& in te nõ habeas charitatẽ: nihil te cõprobaris habere. Nulla siquidẽ maior poterit esse charitas: ꝗ vt animã suã ponat quis ꝓ amicis suis. Cũ autẽ ꝓpter hanc te deceat animã tuã pro subditis tuis ponere: nulla occasione (dũmodo ꝓficere illis possis/& si nõ oibus/ tamẽ multis) ab eoꝝ regimine te conuenit excusare. quoniã si laboris causam ꝓtẽdis: exemplũ te Apl̃i subleuabit. qui suadet tibi hmõi laborẽ nõ refugere: dũ se asserit plus oibus laborasse. quia licet non semper sequatur laborem effectus: nihilominus tamẽ labor est meritorius. iuxta quod legitur. Reddet deus mercedem laborum suorum. &c. Hec textus.

c ℂ Eligatur nõ minus sexaginta annorum. Quia hec sententia loquit de mulieribus viduis aligendis vt ab ecclesie bonis sustententᷣ: accommodando hanc sententiam iuri humano: aduertendũ est ꝙ tametsi mulieres nõ debeant ordinari. i. ordinem aliquem ecclesiasticum recipere/ ita ꝙ si recipiant non imprimitur eis aliquis character/ pront est glo. in c. diaconissam. in verbo ordinari. 27. questi. 1. cum qua ti ansit Panor. in c. noua. de peni. & remiss. Et videtur bonus textus in c. fina. 32. distin. vbi dicitur. Mulieres que apud grecos presbytere appellantᷣ. apud nos autẽ vidue aut seniores/vniuire/ & matricure: in ecclesia tanꝗ ordinatas constitui non debere decernimus. Tamẽ alique victure de bonis ecclesie eligũtur aliquando vt sint diaconisse: sic dicte non ꝗtum ad ordinem/sed quia habent aliquam prerogatiuã ministrandi in ecclesia. pront notat glo. si. in d. c. diaconissam. & in c. sanctimoniales. 20. questi. 2. Et de istis loquitur textus isti sententie (excepta etatis diffinitione) satis conformis/in. §. quanta igitur. in auten. quomodo oporteat Episcopos. colla. 1. dicens. ꝙ tales citra obseruantiam non fiant seu eligantur: sed primũ quidem eis etatem neq̃ nouellam esse neq̃ crascentem/ neq̃ ex hac ad delinquendum salientem/ sed super mediam constitutam etatem/& circa quinquaginta annos secundum diuinas regulas agentes/sicq̃ sacram promereri ordinationem/& aut virgines constitutas/ aut que vnius viri fuerint vxores. Non enim permittimus neq̃ secundas cõtrahentibus nuptias/neq̃ vitam habentibus suspectam: ad sacrum venire ministerium/& adorãdis ministrare baptismatibus/ & alijs adesse secretis que in venerabilibus ministerijs per eas rite aguntur. &c. Hec textus. Qui respectu etatis quinquaginta annorum in talibus diaconissis prefixe/immutatus est per textum in auten. de sanctis epi. §. diaconissam vero. colla. 9 & habetur in autẽ. diaconissam. C. de epis. & cle. vbi ꝓfigitur solum etas quadragenaria. Sed textus codicis in l. nulla. C. eodẽ ti. hanc sententiam in talibus diaconissis videtur intelligere/ & eandem etatẽ prefigere. dicit enim ibi tex. Nulla nisi emersis quinquaginta annis scdm ꝓceptum Apostoli ad diaconissarũ cõsortium trãsferatur. Et sic cum ille tex. citet Apl̃i ꝓceptum/& expresse non dicat quot annis debeat que eligitur excessisse annos quinquaginta: debet intelligi iuxta ꝓstitutionẽ Apl̃i/vt scilicet minor esse non debeat annoꝝ sexaginta. quia regula est ꝙ allegans aliquid ꝓ sue intentionis fundamento: debet intelligi iuxta illud quod allegat. prout est no. doctrina Bar. in l. non solũ. §. liberationis verba. ff. de libera. lega. Secũdo mulieres eligunt aliqñ vt sint Abbatisse: & de talibus loquit textus in c. iuuẽculas. 20. q̃sti. 1. dicens/ ante sexagesimũ etatis annũ/ neminẽ in abbatissam eligendã. Hodie tñ vt aliqua in abbatissam eligatur/vel in priorissam vbi monasteriũ per priorissam gubernatur: sufficit ꝙ cõpleuerit annũ trigesimũ/& expsse fuerit ꝓfessa ordinẽ regulare. put ẽ tex. in c. indẽnitatibˢ. i fine pri. de elec. li. 6. Vidue tamen non debent eligi: quia que virginibus preesse debet/honestum est vt virgo sit. Ita probat textus. & ibi Archi. in d. c. iuuencnlas. 20. questi. 1. Tertio mulieres eliguntur vt velentur velo professionis: id est vt fiũt moniales regulam monasticam profitendo. & in istis sufficit etas duodecim annorum: nec attenditur an virgines sint an vidue. Textus est in c. vidua. 20. questi. 1 iuncto c. vidua. 20. questi. 2. & bonus textus in c. vidua. de regula. Quarto etiam mulieres eliguntur vt velentur velo consecrationis. & in istis exigitur ꝙ & virgines sint & in anno vigesimo. Textus est in c. placuit. & in c. virgines. 20. questi. 2 & notat glosa in c. deuotis. in verbo velamen. eadem causa & questi. d ℂ Deus elegit pauperes. Textus est eiusdem sententie in c. pe. depreben. in fine.

Electus & Electio. ❡Cum electo [e] electus eris: & cum peruerso peruerteris. Psal.17.d

❡Dispofui testamētū electis meis: iuraui Dauid seruo meo/vsq; in æternum preparabo semen tuum. Psal.88.a

❡Loquutus es in visione sāctis tuis domine: et dixisti. Posui adiutoriū in potente: & exaltaui electum de plebe mea. 88.d

❡Semen Abraam serui eius: filij Iacob electi eius. 104.a.

❡Eduxit dominus populum suum in exultatione: & electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gētium: & labores populorum possederūt, Vt custodiant iustificationes eius: & legem eius exquirant. 104.d.

❡Dilectus meus candidus & rubicundus: electus ex milibus. Et supra dilectus. Cātic.5.c.

❡Vna [ee] est columba mea/perfecta mea: vna est matri sue/electa genitrici sue. Viderunt eam filie Sion/& beatissimam predicauerunt: regine et concubine laudauerunt eam. Cātic.6.c

❡Que est ista q̄ progreditur/quasi aurora consurgens: pulchra vt luna/ electa vt sol/terribilis vt castrorum acies ordinata? 6.d.

❡Bona in mala conuertens insidiatur dolosus: & in electis imponet maculam. Eccl.11.d

❡Multi sunt [f] vocati: pauci vero electi. Mat.20.b &.22.b.

❡Surgent pseudo Christi & pseudo prophete: & dabūt signa magna et prodigia/ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam [g] electi. mat.24.b

❡Quis accusabit aduersus electos dei? Rom.8.f.

❡Dixit dominus ad Ananiam. Vade: quoniam vas [h] electionis est mihi iste/vt portet nomen meum corā gētibus et regibus/et filijs Israel. Et latius infra in verbo Paulus. Aduē.9.c

❡Fratres/magis satagite vt per bona opera certam vestrā vocationē & electionem faciatis: hec enim facientes non peccabitis aliquando. 2.Petr.1.e

Elizabeth. ❡Fuit in diebus Herodis regis Iudee/ sacerdos quidā nomine zacharias/de vice Abia: & vxor illi⁹ [i] de filiab⁹ Aarō & nomen eius Elizabeth. Erāt autē ambo iusti ante deum: incedentes in omnibus mandatis & iustificationib⁹ domini sine querela. Et nō erat illis filius: eo q̄ esset Elizabeth sterilis/ & ambo processissent in diebus suis. Et infra zacharias. Luce.1.a.

❡Concepit Elizabeth vxor zacharie: & occultabat se mēsibus quinq;/ dicēs. Quia sic fecit mihi dominus: in diebus quibus respexi auferre opprobrium meum inter homines. Luce.1.e.

e ❡Cum electo electus eris. Accōmodando hec verba iuri humano/cum electo electus inuenitur: quādo omissa via inspirationis/vel quasi deuenit ad viā cōpromissi vel scrutinij p electione faciēda. iuxta c. quia ppter. de elec. Et eligētiū vota diuidunt: ita q̄ vnus ab vna pte eligētiū/ & alter ab altera eligit. quo casu si quidē neuter sit elect⁹: a maiori parte eligētiū neutri⁹ electio valet/etiā si vo⁹ haberet saniorē partē. Ita Pānor. in c. ecclesia. in 3. colū. de elec. & de hoc est ibidē textus apert⁹ in fi. qui bene pbat istā opi. quis Inno. tenuerit contrariū & male/in c. scriptū. eodē ti. Et idē: si alter habuerit maiorē partē & alter saniorē. quia adhuc neutrius electio valebit: quia hec duo maioritas et sanioritas/copulatiue requirunt. Tex. est in d. c. ecclesia. in fine. & in c. in genesi. eodē ti. nisi maioritas plurimū excelleret: quia tūc non habebitur ratio sanioritatis. tex⁹ est in c. si qn. eodē ti. li.6. Et i dubio vbi ē maioritas/ q̄uis plurimū nō excedēs: ibi presumit sanioritas. put cōmuniter cōcludit in d. c. ecclesia. Vñ talis electio esset confirmanda/ reiecta electione minoris ptis: nisi forsan maior pars elegisset scīēter indignū, quia tūc ius eligēdi remāsisset penes minorē partē: & electio ab ea facta de digno cōfirmāda esset. Tex. est in c. cōgregato. de elec. dūmodo tñ electio facta a minori parte de digno/ esset facta per vnū ex ipsis per verba singularis numeri. iuxta tex. in c. sicut cū per formā. de elec. li.6 post electionē cōmunē factā a maiori parte. quia si esset facta āte: nō valeret Non eñ per solū scrutiniū priuant electores potestate eligēdi: sed solū per actū electiōis cōmunis i electiōis q̄ post scrutiniū fit noīe oim. tex. est in c. perpetuo eodē ti. in fi. per quē ita istā materiā declarat Panor. in d. c. congregato. Non solum autē cū electo electus aliqñ reperitur: sed etiā aliqñ reperit postulat⁹. quo casu dicēdū est q̄ electio (q̄uis facta a minori parte) debet confirmari: nisi postulatus habeat duplo maiorē partē id est duas partes omniū eligētium. Textus est in c. scriptum est. in Apocalypsi. eodem ti.

ee ❡Vna est columba mea. &c. Pro effectu istorum verborū est textus in c. loquitur. paulo post prin. 24. questi. 1. vbi dicitur. Ecclesiam esse vnam: in cantico canticorum spiritusanctus ex persona Christi dñi designauerat dicens. Vna est columba mea/ perfecta mea: vna est matri sue electa. Hec textus. Cui in hoc effectu conformis est textus in c. aliud. paulo ante medium. de consecra. distinc. 4.

f ❡Multi sunt vocati: pauci vero electi. De hoc dicto est textus in c. si ex bono. paulo post mediū. de peni. dis. 4.

g ❡Etiam electi. Qui in errorē inducunt. i. ex bono deficientes in malo moriūtur: vere electi filij dei nunq̄ fuerūt. Appellamus eñ hos electos dei filios: quos regeneratos & pie viuere cernimus. sed tunc vere sunt qd appellantur: si manserunt in eo propter quod sic appellantur. si autem perseuerantiā nō habent/ id est in eo quod ceperunt esse non manent: non vere appellantur ppter quod appellātur/ & non sunt. Ita dicit tex. in c. si ex bono. colū. pe. versi. appellam⁹. de peni. dist. 4.

h ❡Vas electionis. &c. Videant annotata his verbis. j. in verbo Paulus.

i ❡Et vxor illius. Et sic in veteri testamēto sacerdotib⁹ matrimoniū non erat prohibitū. Anno tamē vicis sue. i. septimana de tēplo non discedebant/ sicut de isto zacharia legimus: nec domū suā omnino tangebāt. quib⁹ vtiq; ppter sobolis successionem/ vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu p̄ter q̄ ex semine Aaron ad sacerdotium nullis

accedere permittebatur. Ita dicit textus. in c. teneri. circa princi.31. distinc. & in c. plurimos. in fi. 81. distinc. sed quia per incarnationē Christi gratia fidei vbiq̧ dilatata est/ nec iam dr̄ dic domui Iudę/ dic domui Israel/ sed Eūtes docete omnes gentes/ & In omni gente quicūq̧ timet deū & operaƚ iustitiā hic acceptus est illi/ nec electio muneris id est officij sacerdotalis quęritur in successione generis/ sed in perfectione vitę & synceritate scientię/ & virginitas fœcūditati p̄fertur: & sacerdotibus continentiæ castitas imperatur. Ita dicit tex. in c. recurrat. colū. fi. 32. questi 4.

k ℭ Concepit filiū in senectute sua. De filio concepto in senectute matris notabiliter loquiƚ lex ciuilis. in l. si maior quinquagenaria. C. de legi. hęre. vbi dicit. Si maior quinquagenaria partum ediderit: si debet hmōi soboles suo patri succedere/ & hęreditatē eius nancisci a Cęsariana aduocatiōe interrogati sumus. Et sācimus/ licet mirabilis hmōi partus inueniaƚ & raro cōtingat: tamen nihil eorū quę ꝓbabiliter noscunƚ a natura ꝓducta respui/ sed omē ius quod ex quacunq̧ lege liberis ꝓstitū est hoc merū atq̧ immaculatū hmōi filijs aut filiabus custodiri. Hęc tex.

Lucę.1.d. ℭEcce Elizabeth cognata tua (ait angelus ad Mariam) & ipsa cōcepit filium in senectute [k] sua. Et hic mēsis est sextus illi quę vocatur sterilis: quia non erit impossibile [l] apud deum omne verbum.

Luc.1.d.e ℭExurgēs Maria in diebus illis/ abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda: & intrauit in domum zacharię/ & salutauit Elizabeth. Et factum est vt audiuit salutationem Marię Elizabeth: exultauit infās in vtero eius. Et repleta est spiritusancto Elizabeth: & exclamauit voce magna/ et dixit. Benedicta tu in mulieribus: et benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc [m] mihi: vt veniat mater dn̄i mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuę in auribus meis/ exultauit in gaudio infans in vtero meo: & beata quę credidisti/ quoniā perficientur ea quę dicta sunt sunt tibi a domino.

Lucę.1.f. ℭMansit Maria cum Elizabeth quasi mensibus tribus: & reuersa est in domum suam. Elizabeth autem impletum est tempus [n] pariendi: & peperit filiū. Et audierunt vicini & cognati eius quia magnificauit dominus misericordiam suam cū illa: & cōgratulabantur ei. Et factum est/ in die [o] octauo venerunt circuncidere puerum: & vocabant eum nomine patris sui zachariam. Et respondens mater eius dixit. Nequaq̄: sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. &c. Vt infra Ioannes Baptista. Cętera quę hic scribi potuissent: videantur infra in verbo zacharias.

l ℭ Nō erit impossibile. &c. Hoc dictū allegat glo. prima in c. 2. 32. questi. 2.

m ℭ Vnde hoc mihi. &c. Nō abre demiratur Elizabeth de aduētu matris dn̄i ad eā: cū minor ad maiorē/ nō aūt maior ad minorē debeat accedere. l. per minorē. in fi. vbi bo. tex. ff. de iudi.

Psal.21.d. **Elongare.** ℭTu domine ne elongaueris auxlium tuum a me: ad defensionem meam conspice.

n ℭ Tēpus pariēdi. Regulare tempus pariēdi est nouē mensiū: tametsi nōnunq̄ ꝓtrahaƚ vsq̧ ad decē mēses/ & duos dies. Tex. est in l. intestato. §. fi. ff. de suis. & legi. here. quē textū ita itelligit glo. in auctē. de resti. & ea q̄ parit in. 11. mēse. §. vnū siquidē in verbo perfecto. colla. 4. Non pōt aūt in lōgius tēpus ꝓtrahi nisi forsan dicaƚ ꝙ ꝓtrahi potest vsq̧ ad finē. 11. mensis. sed vndecimo mēse completo possibile non est ꝙ partus nascatur. & ideo si marito defuncto vxor pariat. 11. mense completo: non adiudicabitur proles marito defuncto. Tex. est in d. §. vnum. Fortiꝰ dicit tex. in d. l. intestato. §. fi. ꝙ si nascatur post. 10. menses/ ꝙ adhuc non adiudicabitur marito defuncto. Et ita etiam tenent Bal. Ni. de Neapo. Io. de Imola. & Alex. in l. gallus in prin. ff. de libe. & posthu. Cōmuniter tamen glosę iuris ciuilis dicūt ꝙ dummodo partus nascatur infra duos dies post. 10. mēses: ꝙ adiudicabitur marito defuncto: quia duobus diebus & decē mensibus mulier potest gerere partum suum: sed non plus. Ita dicūt glosa in d. l. gallus. in verbo. decē mēsibus. & in d. §. vnū. in verbo perfecto. Et ita tenēdo/ non obstat textus in d. l. intestato. dum dicit ꝙ nō ascribetur marito defuncto/ nisi sit natus in decimo mēse. quia satis dicitur natus in decimo mēse: ex quo est natus infra duos dies post decimū mensem. Paria enim sūt: aliquid fieri in tempore/ vel paulo post. prout est glosa in l. pōponius. §. rati. ff. de procura & in l. 2. in prin. C. de iure calū. Textus autē in d. §. vnum. dum dicit ꝙ partus qui nascitur. 11. mense completo/ non adiudicabitur marito defuncto: nō potest obstare huic conclusioni. Nō enim sequitur ex eo ꝙ ille textus vult partū natū. 11. mense cōpleto non adiudicari marito defuncto ꝙ velit partū natum post decē menses & duos dies: dūmodo nascaƚ infra complementū vndecimi mensis/ marito defuncto adiudicari. quia tale argumentum a contrario sensu nō debet hoc casu accipi: quia sequeretur correctio. d. l. intestato. §. fi. ff. de suis. & legi. hęre. in quo casu non valet nec sumi potest argumentū a contrario. prout est tex. qui ad hoc cōmuniter allegatur in l. conuenticulam. C. de episco. & cleri. Ex pręmissis habetur triplex tempus pariendi: in nono scilicet/ vel in decimo mense/ vel in duobus diebus 11. mensis. Solet autē & aliud quartū tempus dari: septimo enim mense nasci perfectum partum iam receptum est propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis. Ita dicit tex. Pauli iurisconsulti. in. l. septimo mense. ff. de sta. ho. quod est verum: etiam si mēsis septimus non sit cœptus nisi ex biduo. de eo enim qui. 182. die/ & sic sexto mense & duobus diebus septimi mensis natus est/ Hippocrates scripsit/ & diuus Pius pontificibus rescripsit iusto tempore videri natum. nec videri in seruitute conceptū: cum mater ipsius ante. 182. diē esset manumissa. Ita dicit textus disertissimi Vlpiani iureconsulti in d. l. intestato. §. fina in fine. Super hac materia multiplicis temporis pariendi videri potest quod late scribit Aulus Gelius in noctium acticarum. li. 3. capite. 16. vbi varios auctores refert tum Philosophos/ tum Medicos/ de hac materia differentes. Ad quē etiam Aulum Gelium se remittit dominus meus Iason in d. l. gallus. in princi. in. 15. colum. ff. de libe. & posthu.

o ℭ Die octauo circuncidere puerum. Licet suscipiendę circuncisionis certus dies esset pręfixus/ scilicet dies octauus a natiuitatis tempore: tamen suscipiendi baptismi (tametsi loco circuncisionis habetur vt in c. maiores. de baptismo) nullus dies est pręfixus. q̄uis ipsius baptismi solennitas pręcipua non fiat nisi duobus temporibus: scilicet in vigilia Paschę/ & in vigilia Penthecostes. prout hęc probantur in c. non ratione. cum. 7. capitulis sequentibus. de conse. distinc. 4.

p ¶ Fornicantur abs te. Id est qui te deũ verũ deserentes/idolorũ culturę vel Iudaicis ritibus se dedunt. Ita em̃ fornicari dicunt. & idē: si a cultura vnius dei non recedētes/ pręceptis eius contrauenīũt. Tales em̃ possunt etiã dici fornicari a deo. put est bo. textus in c. idolatria. & in c. seq. 28. questi. 1. & dicetur infra in verbo fornicatio.

q ¶ Eloquētia. In materia eloquentię notetur bon⁹ tex. psertim p commendatione diuinarum scripturarum in c. legimus paulo ante finē. 37. distin. vbi df. Cassiodorus testatur: ꝙ omnis splēdor rhetoricę eloquētię/ omnis modus poėticę locutionis/ quęlibet varietas decorę pronũciatiōis a diuinis scripturis sumpsit exordiũ. Scdo notetur qđ dicit Albe. de Rosate. in l. 2. colũ. 2. C. de vēte. iure. enucle. vbi dicit ꝙ sciētia sine eloquentia est velut gladius in manu paralytici / eloquētia vero sine sciētia est velut gladius in manu furiosi: sed vtrũ ꝙ simul iunctũ multũ fructus seu vtilitatis afferũt reip. & idē dicit Alberic⁹ in l. 2. §. post hos. ff. de orig. iuris.

r ¶ Quia eloquiũ tuũ viuificauit me. Vt religiosi q pręalijs humilitatē debēt amplexari/ in eorũ cōsolēt humilitate: optimũ est vt diuinorũ eloquiorũ habeāt eruditionē. Tex. est in auctē. de monachis. versi. si qs igitur colla. 1.

s ¶ Suscipe me. Hic psalmographi versicul⁹ dici solet in actu pfessionis monasticę/ nec imerito quidē: vtpote cũ ad eã faciendã duci nemo soleat/ nisi ex pręambulo dñi eloquio/ instigāte scilicet sancti spirit⁹ admonitione. put est bonus textus in c. duę sunt res. circa me. 18 questi. 2.

t ¶ Oculi mei defecerunt in salutare tuũ & in eloquiũ iustitię tuę. Id est humana mea cōtēplatione/ arcana dei medullitus scrutari & inuestigare nō possum. Ascendat em̃ homo ad cor altũ. i. eleuet ingeniũ suũ vt voluerit: & exaltabit deus supra ingeniũ suũ. Tex. est cũ glo. in c. 1. in prin. in verbo incōprehensibilis. de sum. tri. & fi. ca. & est textus clarus & diffusus in c. si ex bono. col. 1. et. 2. de peni. distinc. 4.

v ¶ Ignitũ eloquiũ. Eloquiũ dñi ignitum est vehemēter: quia validũ est/ forte/ durabile/ imutabile/ pseuerabile/ nō momētaneũ/ nō trãsitoriũ. Ita dicit tex. 35. qſti. 10. circa princip.

x ¶ Diluculo. Quare meditãda sint diluculo eloquia dñi: annotatũ est supra in verbo dies. sup illud psalmistę. Septies in die laudē dixi tibi. &c.

y ¶ Iuxta eloquiũ tuũ da mihi intellectũ. Cũ oĩs ratio id est interptatio supernę sciētię in eo sit qui est caput earũ & auctor. c. legim⁹. circa fi. 37. distin. & vbi ipse fundamētũ nō assumit: ibi nullius boni operis ędificium superextruatur. 8. questi. 1. c. cum Paulus. ego qui inter iurium doctores minimus/ ipsius ineffabili confisus clementia qui dat omnibus affluenter & non improperat. 1. questi. 2. c. ꝗpio. qui vt in horreum suum cibi ferantur hoc est scripturę alimenta in ecclesijs/ populis ministrentur/ aperit catharactas cœli/ effundit pluuiam spiritualem & mandat nubibus vt pluant imbrem doctrinę & scientię. c. reuertimini. in fi. 16. questi. 1. qui etiam calculo sumpto de altari/ forpice tangit & mundat labia imperfecti vt recitatiue habet in c. in scripturis. in fi. 8. q. 1. iuxta eloquia sua (omissis forēsib⁹ cōtrouersijs ꝗ a viro sunt ecclastico non parũ alienę) laborans/ debeo

¶ Deus ne elongeris a me: deus meus in auxilium meum respice. Psal. 70. b

¶ Ecce qui elongãt se a te peribũt: perdidisti oēs qui fornicãtur [p] abs te. Psal. 72. d

¶ Elongasti a me amicum et proximum: & notos meos a miseria. 87. in fine

¶ Dilexit maledictionem/ & veniet ei: & noluit benedictionem/ & elongabitur ab eo. 108. c.

Eloquens & Eloquentia.

¶ Obsecro domine non sum eloquens ab heri & nudiustertius (dixit Moyses ad dominum) & ex quo loquutus es ad seruum tuum/ impeditioris & tardioris linguę sum. &c. Exod. 4. c
Et infra Moyses vbi diffusius ponitur hęc sententia.

¶ Iratus dominus ad Moysem ait. Aaron frater tuus leuites scio ꝙ eloquens sit: ecce ipse egredietur in occursum tuũ / vidēsꝗ te letabitur corde. &c. Vt supra Aaron. Exod. 4. c

¶ Miraculum meũ non te terreat (ait Helui ad Iob) & eloquētia [q] mea non sit tibi grauis. Iob. 33. a.

Eloquium.

¶ Eloquia domini: eloquia casta. Psal. 11. b

¶ Eloquia domini igne examinata: protector est omniũ sperãtiũ in se. Psal. 17. e

¶ Iocundũ sit domino eloquium meũ: ego vero delectabor in domino. 103. d

¶ Eloquium domini inflammauit eum/ misit rex & soluit eum: priceps populorum/ & dimisit eum. 104. b

¶ Spes me consolata est in humilitate mea: quia [r] eloquium tuum viuificauit me. 118. g

¶ Deprecatus sum domine faciem tuã in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum. 118. g

¶ Priusꝗ humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui. 118. f.

¶ Fiat domine misericordia tua vt consoletur me: secũdum eloquium tuum seruo tuo. 118. k

¶ Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. 118. l

¶ Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. 118. n

¶ Suscipe [s] me secundum eloquium tuum & viuam: & non confundas me ab expectatione mea. 118. p

¶ Oculi [t] mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iustitię tuę. 118. q

¶ Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: vt non dominetur mei omnis iniustitia. 118. r.

¶ Ignitum [v] eloquium tuum vehementer: & seruus tuus dilexit illud. 117. s

¶ Pręuenerunt oculi mei ad te diluculo [x]: vt meditarer eloquia tua. 118. t.

¶ Iudica iudicium meũ & redime me: propter eloquiũ tuũ viuifica me. 118. v

¶ Lętabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa. 118. x.

¶ Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: iuxta [y] eloquium tuum da mihi intellectum. 118. y.

neciniuria ſæpius exclamare. Iuxta eloquiũ tuũ/ da mihi intellectũ. Quãdoquidẽ ea eſt prouincia quã ductrice manu dei mei ſuſcepi: vt a nemine vnq̃(quod ſciã)fuerit ſuſcepta. Iuxta ergo eloquiũ tuum da mihi (dñe) intellectũ: vt in te ſolo ſpem omnimodã cõſtituẽs/quod te auctore cœpi/ te conductore terminem. z ❡ Si emeris. &c. Ab hac lege Moyſes gentis Hebrϵæ legũ ꝓmulgator cœpit leges ꝓmulgare. prout refert gloſa totã hãc ſentẽtiã citans 7. diſtinc. in ſũma. a ❡ Egredieť liber gratis. De nõnullis caſibus quibus iure humano gratuita libertas obuenit ſeruis: ẽ bon⁹ & diffuſus textus in l. 1. C. de lati. liber. tollen. de quo diceť. ĵ. in verbo Seru⁹. b ❡ Dederit ei vxorem. Quod ſi dñs nõ dederit ei vxorẽ/ſed ex voluntate ſua/ ignorantẽ vel forſitã inuito dño accepit eam: matrimoniũ ſic contractũ non debet propterea ideſt propter non habitum dñi conſẽſum diſſolui. Cõſueta tñ̃ ſeruitia dño ſunt exhibẽda. Tex. ẽ in c. 1. in fi. de cõiu. ſer. Hoc verũ: dũmodo vxor ſciret eũ ſeruũ eſſe. Si enim ignoraſſet/ poſſet ea reclamante diſſolui matrimoniũ: dũmodo poſt ſcitam mariti ſeruilẽ conditionẽ nullũ matrimonio ſic erronee cõtracto cõſenſum exhibuerit. Tex. eſt ĩ c. 2. & ĩ c. fi. eodẽ ti. De iure autẽ ciuili inter ſeruos nõ cõſiſtit matrimoniũ; ſed appellatur conturberniũ. Tex. eſt cum glo. inſti. de nup. in princ. in l. Cum ancillis. in pric. C. eodẽ. in l. ſerui. C. de adul. & in l. iter liberas. ff. eodẽ.

psal. 118. y ❡ Intret poſtulatio mea in cõſpectu tuo: ſecundũ eloquiũ tuũ eripe me.

118. y. ❡ Pronunciabit lingua mea eloquiũ tuum: quia omnia mandata tua æquitas.

prou. 16. c ❡ Qui ſapiens eſt corde appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio/ maiora repericet.

esaiæ. 7. c **Emanuel.** ❡ Ecce virgo concipiet & pariet filium: & vocabit nomẽ ei⁹ Emanuel. Butyrum & mel comedet: vt ſciat reprobare malum/ et eligere bonum.

8. b. ❡ Erit extenſio alarũ eius implens latitudinem terrϵ tuϵ O Emanuel.

mat. 1. d. ❡ Ecce virgo in vtero habebit/ et pariet filium: & vocabitur nomen eius Emanuel/ quod eſt interpretatum nobiſcum deus.

exo. 21. a. **Emere.** ❡ Si emeris [z] ſeruũ Hebrϵũ: ſex annis ſeruiet tibi/ in ſeptimo egredietur [a] liber gratis. Cum quali veſte intrauerit: cum tali exeat. Si habens vxorem & vxor egredietur ſimul. Sinautem dominus dederit [b] illi vxorem & peperit filios & filias/ mulier & liberi [c] eius erunt domini ſui/ ipſe vero exibit cum veſtitu [d] ſuo. Quod ſi dixerit ſeruus/ diligo dominum meum & vxorem ac liberos/ nõ egrediar liber: offerat eũ dominus dijs [e]. Et applicabitur ad oſtium & poſtes/ perforabitq́ꝫ aurem eius ſubula: & erit ei ſeruus in ſϵculum.

leui. 25. b. ❡ Quando vendes quippiam ciui tuo/ vel emes ab eo/ ne cõtriſtes fratrẽ ſuum: ſed iuxta numerum iubilei emes ab eo / & iuxta ſupputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanſerint poſt iubileum/ tã

c ❡ Liberi eius erunt dñi ſui. Iſtud de iure humano eſſet intelligendũ quando mater erat ſerua: quia tunc liberi ex ea nati ſerui ſunt/ etiã ſi pater eſſet liber. ſecus ſi mater erat libera: quia tunc liberi non ſunt ſerui/ etiamſi pater eſſet ſeruus. Quantũ eni ad ſeruilẽ vel liberam conditionem: attendit ſtatus matris & non patris. tex. eſt in l. partũ. C. de rei vẽ. & in §. 1. cũ ſimilibus. inſti. de ingenuis. d ❡ Exibit cũ veſtitu ſuo. De iure humano diſtingui ſolet/ an dñs conceſſiſſet veſtimentũ vt eo ſeruus perpetuo vtereť: & tunc cum illo exibit. Quod ſi dñs grã ſuiipſius dñi cõceſſit ſeruo veſtimẽtũ puta vt eo vteretur cum ei in menſa miniſtraret: tunc cum illo nõ exibit. Textus eſt cum glo. in l. id veſtimentum. ff de peculio. & notat Bar. in l. in rebus. §. 1. col. fi. ff. ſolu. matri.

e ❡ Dijs. ideſt ſacerdotibus. prout etiã exponitur. ſ. in verbo Cõmendare. ibi. dijs. &c.

f ❡ Iuxta numerum iubilei emes ab eo. Et ſic iure iſto / poſſeſſionum emptio reſoluebatur in iubileo. iure aũt humano nõ reſoluitur: niſi vel vtriuſq́ꝫ/ emptoris ſcilicet & venditoris interueniẽte cõſenſu. vt in l. ab emptione. in princ. ff. de pac & in l. 2. & l. cũ emptor. §. Emptio. ff. de reſci. ven. Vel niſi ab initio cõuentũ eſt: vt infra certũ tempus/ ſi res empta diſplicuiſſet emptori/ reſolueret emptio. prout eſt tex. in l. ſi conuenit. ff. de reſcin. ven. idem ſi eſſet facta emptio cũ pacto adiectionis in diem. i. ſub hac cõuentione ꝙ ſi infra certũ tempus alius melius precium offerret: res eſſet inẽpta/ vel ab emptione diſcedereť. Alio enim melius precium offerente: reſoluetur emptio. l. 1. & 2. & quaſi per totũ. ff. de in diem adiec. Idem ſi emptio eſſet facta cum pacto legis cõmiſſoriϵ/ id eſt ſub tali conditione ꝙ ſi preciũ ab emptore ĩfra certũ tempus non eſſet exſolutũ: ꝙ res fieret inepta. quia hoc etiam caſu reſoluiť emptio: nõ facta precij infra tempus præſtitutũ exſolutione. tex. eſt in l. 2. ff. de lege cõmiſſo. quod tamen verum eſt: ſi venditor rem inemptã eſſe velit. Nã ſi aliter acciperet: exuſta villa empta/ in poteſtate emptoris eſſet/ vt nõ dando pecuniã/ inemptam faceret villã quϵ ei⁹ periculo fuiſſet. Ita probat tex. in l. 2. ff. eodẽ ti. Et in iſtis duobus pactis adiectionis in diẽ/ & legis cõmiſſoriϵ/ dñium rei venditϵ retrãſfertur in venditorẽ ipſo iure: ita ꝙ nõ eſt opus retraditione/ ſed ſtatĩ cõpetit ei rei vendicatio tãq̃ dño. bonus eſt textus in l. Commiſſoriæ. in verbo vẽdicare. C. de pactis iter ẽp. & vẽdi. Dũmodo tñ̃ talia pacta ſint appoſita ſtatim. ĵ. in ipſo cõtractu. ſecus ſi eſſent appoſita ex interuallo. quia tunc ad re trãſſerendũ dñium in venditorẽ requireť retraditio. glo. eſt q̃ cõmuniter reputať ſingularis. in d. l. ab emptione. in verbo rogaris. ff. de pactis. Sic etiam reſoluitur emptio: vbi eſſet appoſitum pactum de retroẽdendo. ĵ. præfixus terminus infra quem rem venditam poſſet venditor redimere. Adueniente enim tempore ſi velit venditor/ poterit redimere & emptionẽ reſoluere. Et idem: ſi non ſit prϵfixus certus terminus redimendi/ ſed generaliter dictum ſit/ ꝙ venditor poterit quãdocũq́ꝫ redimere. Textus eſt vbi hϵc probanť in l. 2. C. de pac. inter emp. & vẽdi. Nõ obſtãtibus tamẽ illis verbis generalibus/ quãdocũq́ꝫ poſſit redimere/ nõ poterit redimere niſi vſq́ꝫ ad triginta annos: etiamſi pactum factũ per illa verba eſſet iuratũ. Ita notabiliter dicit do meus Iaſon in l. Si mater. in fi. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. vbi dicit ſe pluries ita reſpondiſſe. Et ita etiã fuit in cõtingentia facti iudicatum per arreſtũ ampliſſimi illius & apud omnes vel exteras nationes celebratiſſimi ſenat⁹ Pariſini hoc anno natalis Chriſti Quingenteſimo decimooctauo ſupra milleſimũ: q̃uis ab hinc ãnos quindeci contrariũ deciſum fuerit in ſenatu Diuionenſi. A quo (prout ipſe certiſſime noui) admiſſus eſt emptor aut ſaltem eius hϵredes ad redemptionẽ faciendam poſt triginta annos i vi facultatis illius generalitatis. Quandocũq́ꝫ. &c. Sed tamẽ prima opi. verior videť: quia iſta nõ eſt mera facultas ſed naſciť & competit actio q̃ prϵſcribi poteſt. prout per Bar. & alios in l. cum notiſſimi. C. de

to crescet [g] & precium: q̃to minus temporis numeraueris/tãto minoris emptio constabit. Tempus enim frugum vendet tibi.

¶Si audire nolueris vocem domini dei tui. &c. in Aegypto venderis [h] inimicis tuis in seruos & ancillas/& non erit qui emat. deute. 18. in fine.

¶Quid prodest stulto habere diuitias: cum sapiẽtiã emere non possit? proũ.17.c

¶Veritatẽ [i] eme: & noli [k] vendere sapientiam/et doctrinam/ & intelligentiam. 23.c.

¶Venit tempus: appropinquauit dies. Qui emit non lętetur/& qui vendit non lugeat: quia ira super omnem populum eius. Quia qui vendit [l] ad id quod vendidit non reuertetur: & adhuc in viuẽtibus vita eorum. ezechi.7 d

¶Hoc itaq; dico fratres: tẽpus breue est. Reliquũ est vt qui habent vxores/tanq̃ non habentes sint: & qui flent tanq̃ non flentes/ & qui gaudẽt tanq̃ non gaudentes/& qui emunt [m] tanq̃ non possidentes/ & qui vtuntur hoc mundo tanq̃ non vtantur: prẹterit enim figura huius mundi. 1.cori.7.e

¶Suadeo tibi emere a me aurũ ignitum/probatum/ vt locuples fias: & vestimẽtis albis induaris/vt non appareat cõfusio nuditatis tuę. Et collyrio [n] inunge oculos tuos: vt videas. &c. apo.3.d.

Emptus. Emptor & Emptio.

¶Malum [o] est/ malũ est/ dicit omnis emptor: & cum recesserit tunc gloriabitur. proũ.20.c

¶Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur: sic & inter mediũ venditionis et emptionis angustiabitur [p] peccatis. ecci.27.a.

¶Cum emptore tracta de venditione: cum viro liuido de gratijs agen= 27.b.

pscrip. triginta vel quadradinta de nuto. Cętera quæ dici possent in materia huius pacti de retrouendendo: dicent in verbo redimere. g ¶Crescet et pciũ. In contractu emptionis pciũ constitui oportet. nam nulla emptio sine precio esse potest: sed & certũ esse pciũ debet. alioqui si inter aliquos ita cõuenerit/ vt q̃ti Titius rem æstimauerit tanti sit empta: satis abũdeq; hoc dubitabatur si constet venditio vel non. Sed Iustiniana decisio hoc constituit: vt quotiens sic cõposita sit venditio q̃ti ille ęstimauerit/sub hac conditione staret contractus. vt si quidẽ ille qui nominat9 est/ preciũ diffinierit: tunc oĩmodo secundum eius ęstimationẽ & precium persoluatur/ & res tradat/ & vẽditio ad effectum perducatur/emptore quidẽ ex empto actione: venditore ex vendito agente. Si nañt ille qui nominat9 est/ vel noluerit vel non potuerit pciũ diffinire: tũc p nihilo esse venditionẽ quasi nullo precio statuto. Ita dicit tex. in §. preciũ. insti. de emp. & vendi. & in l. fi. C. de cõtra. emp.

h ¶Venderis in seruos & ancillas. Iure hũano/ liberi homines venduntur in seruos & ãcillas. i. per venditionẽ de eis factã efficiuntur serui emptorũ: quinq; interuenientibus. quorũ si quod defuerit: possunt in libertatem proclamare/& facere vt resoluatur emptio. Primo q sint maiores viginti annis. Secundo q gratia participandi precij/ se vẽdi patiantur. Tex. est vbi hęc duo probantur in l. Et seruorum. circa princ. ff. de statu, ho. & in §. pe. insti. de iure perso. Tertio q vere participauerint partẽ precij. Textus est in l. 1. in princ. ff. qui. ad liber. pro. nõ licet. Quarto q emptores ignorent cõditionem eorũ qui vendũtur. alias pclamabunt libertatem & emptionẽ: etiã si ipsi scientes/ se vẽdi passi fuerĩt. Tex. est in l. liberis. §. 1. versi. si qs sciẽs. ff. de libe. cã. Et quinto q illi qui vendunt sciret suã cõditionẽ. i. se esse liberos. Si eĩ putarẽt se esse seruos/ & pptera permitterent se vẽdi: q̃uis maiores essent viginti ãnis & pciũ participarent/ tñ certiores effecti de sua libera cõditione/ possent pciũ quod participauerunt restituendo/ ĩ libertatẽ proclamare. Tex. est in l. 2. in princ. ff. si liber ingenuus esse dicatur. Hæc quinq; reqsita enumerant per glosã in d. l. Et seruorũ. & per glo. in d. §. pe. insti. de iure perso. quæ ponit hæc carmina quæ diximus complectentia. Annis viginti iuuenẽ qui vendit esse Vult/ ius & precio quo vęnit participare. Rursus eũ seruum qui venditur esse putare. Et propriam scire qui vęnit conditionem.

i ¶Veritatẽ eme. supple precio corporis tui seu labore & solicitudine tua. precio enim nũmario veritas emi non debet. Et ideo testis qui accipit pecuniã ad dicendũ testimonium etiam verum/ tenetur pœna falsi: q est deportatio & omniũ bonorũ publicatio. li. 1. in princ. iuncto §. fi. ff. ad l. cor. de fal. Et eo ipso q pbat testes accepisse pecuniã: pbat falsitas suorũ dictorũ. Vnde reuocat sẽtẽtia: sicut reuocaret falsitate pbata. Bo. est tex. ĩ c. sicut. de testib9. et est glo. expssa ĩ c. licet causã. in verbo Astrinxit de pba. & ponit Bar. in l. diuus col. 2. ff. de re iudicia.

k ¶Et noli vẽdere sapiẽtiã Scriptũ est eĩ. Gratis accepistis: gratis date. de quo videat infra in verbo Gratis.

l ¶Qui vendit: ad id quod vendidit non reuertetur. Istud clarũ est iure humano. De cõtractu enĩ venditionis et emptionis iure perfecto/ alterutro inuito/ nullo recedi tẽpore bona fides patit: nec ex rescripto principis. Ita dicit textus in l. de contractu. C. de resci. vendi. Et ideo etiam si venditor duplum offerat precium venditori: tamen inuitus ad rescindendam vẽditionẽ vrgeri non debet. l. non est probabilis. in fi. C. eod. Nec iuuare potest q preciũ iustũ nõ habuerit: qz propter hoc rẽ venditã repetere nõ põt. l. si volũtate. l. Quisqs maior. C. eod. etiã si vẽditor vltra dimidiã iusti precij deceptus fuisset: quia adhuc non potest rẽ vẽditã precise repetere. licet possit eã petere alternatiue: scilicet vt vel res restituatur/ vel iustũ preciũ suppleatur. Tex. est in l. 2. C. eod. & in c. Cum dilecti. eodẽ ti.

m ¶Qui emũt tãq̃ non possidẽtes. Iure humano/ qui emunt sunt tãq̃ nõ possidẽtes q̃uis possideãt: quãdo res vẽdita non traditur eis reali traditione/ sed venditor constituit se possidere nomine emptoris. quia in vim illius cõstituti transit in emptorẽ possessio sine alia apprẹhẽsione. Tex. est in l. quod meo. in princi. ff. de acqui. possef. quod est verũ: dũmodo cõstituẽs se possidere nomine alterius/ esset dñs. secus/ si esset tãtũ procurator gñalis vel tutor aut curator: quia mediante actu ficto & sic mediante constituto/ illi qui non sũt domini nõ possũt trãsferre possessionẽ. Ita Bar. in l. 1. in 6. col. & ibi do. Alex. colũna. 24. ff. de acqui. possef. & pro hoc est bo. tex. §. si colonus. ff. eodem.

n ¶Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio inungimus oculos nostros vt videamus: cũ ad cognoscẽdã veri luminis claritatẽ/ intellectus nostri aciẽ medicamine operationis bonæ adiuuamus. Ita dicit tex. Gregorij in c. 1. §. Lippus. in fi. 49. distinc.

o ¶Malũ est/ malũ est: dicit oĩs emptor. Oĩs autẽ vẽditor dicit: bonũ est bonũ est. Emptor enĩ viliori cõparandi/ vẽditor vero cariori distrahendi votũ gerẽtes: adhũc cõtractũ accedũt. vixq; post multas cõtẽtiones/ vẽditore paulatĩ de eo quod petierat detrahẽte/ emptore aũt huic quod obtulerat addẽte: ad certũ cõsentiũt pciũ. quod emptor vilius existimãs gloriat/ nec ab re: quia propter pcij vilitatẽ/ detrahẽdæ ẽptionis nulla vẽdicari facultas dat. Tex. est vbi hęc oĩa pbant in l. si volũtate. C. de rescin. vendi.

p ¶Angustiabit peccatis. Sunt ergo Mercatores in q̃maximo cõmittendi peccati periculo constituti. De quo

dis. Et latius infra Tractare [q].

ecci.41.a. ¶Ne confundaris de corruptione emptionis [r] & negociatorum.

1.corin.6. in fine. ¶Empti [s] estis ꝑcio magno: glorificate & portate deū in corpore vr̃o.

1.cori.7.d ¶Precio empti estis: nolite fieri serui hominum.

apo.14.a. ¶Nemo poterat dicere canticum: nisi illa cētum quadraginta quatuor milia qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cū mulieribus non sunt coinquinati/virgines enim sunt: hi sequuntur agnum quocūq; ierit. Hi empti sunt ex omnibus primitię deo & agno/ & in ore eorum non est inuētum mendacium: sine macula enim sunt ante thronum dei.

Emulari.

psal.36.a. ¶Noli ęmulari [t] in malignātibus: neq; zelaueris faciētes iniquitatem. Quoniā tanq̄ fœnum velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum cito decident.

36.b. ¶Noli æmulari [v] in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias.

36.b. ¶Desine ab ira & derelinque furorem: noli æmulari vt maligneris.

prou.3.d. ¶Ne æmuleris [x] hominem iniustum/nec imiteris vias eius: quia abominatio est domini omnis illusor/& cum simplicibus sermocinatio eius.

23.b. ¶Non æmuletur cor tuum peccatores / sed in timore dn̄i esto tota die: quia habebis spem in nouissimo/& pręstolatio tua non auferetur.

24.a. ¶Ne æmuleris viros malos/ nec desyderes esse [y] cum eis: quia rapinas meditatur mens eorum/ & fraudes labia eorum loquuntur.

24.c. ¶Ne contendas cum pessimis/nec æmuleris impios: quoniam non habent futurorum spem mali/& lucerna impiorum extinguetur.

esa.11.d. ¶Ephraim nō æmulabit̃ Iudā / & Iudas nō pugnabit contra Ephrai: et volabunt in humeros Philistijm per mare / simul pręedabuntur filios orientis.

1.cori.10.e ¶An æmulamur dominum? nunquid fortiores illo sumus?

1.cori.prope finem. ¶Aemulamini [z] charismata meliora.

1.cori.13.a ¶Charitas non æmulatur [a]: nō agit perperā. &c. Vt supra charitas.

1.cori.14.a ¶Sectamini charitatē/æmulamini [b] spiritalia: magis aūt vt ꝓphetetis.

1.cori.14.g ¶Fratres/æmulamini prophetare: & loqui linguis nolite prohibere.

2.cori.11.a ¶Aemulor vos (inquit Paulus) dei æmulatione.

galat.4.c ¶Aemulāt̃ vos nō bene: sed excludere vos volūt/vt illos æmulemini. Bonum autem æmulamini in bono semper: & non tantum cū pręsens sum apud vos.

videatur. J. in verbo Negociator. q ¶Infra Tractare. vbi annotabitur. r ¶De corruptione emptionis. Re empta corrupta existente/confunditur venditor iure humano: quia per actionē redhibitoriā conueniri potest vt preciū restituat/& rem suam accipiat. Tex. est in l. si ꝑdiū. C. de ędil. actionib⁹. Hęc aūt redhibitoria actio/ duplicē habet cōdēnationē: modo enim in simplū/modo in duplum cōdēnat̃ vēditor. Nam si neq; precium neq; accessionem soluat/neq; eum qui eo nomine obligatus erit liberet: dupli precij & accessiōis cōdēnari in iubetur. Si vero reddat precia/ & accessiōes / vel eum qui eo nomine obligatus est liberet: simpli iubētur cōdēnari. Ita dicit tex. in l. Redhibitoria. ff. de ędil. edic. s ¶Empti estis precio magno. Magnum emptionis nostræ precium fuit ipse dominus noster Ihesus Christus. Hic dicit tex. (vbi istud ꝓbatur) in cle. si dn̄m. versi. nos itaq;. i fine. de reliq. & vene. sanc. Vtinam ad Christi seruitiū sic fideles ardor inflammet: vt ꝓficiētibus meritorū cumulis apud eum qui se dedit pro eis in ꝓciū / tribuitq; se ipsis in pabulū/ tandē post huius vitæ decursū, eis se in ꝓmiū largiatur. t ¶Noli æmulari in malignantibus: idest/ noli exemplō imitationis assumere. Est enim q̄ perniciossimū male viuere: & semper prosperari, prout est text⁹ celebris in. c. paratꝰ. in fine. 23. q. 4. Pōt & aliter declarari: vt velit propheta non esse tristandū/cū videmus malos ditescere/ & sic indignis obuenire bona temporalia: q̃ eueniūt nōnūq̄ iusto dei iudicio / vt scilicet hic suam accipiāt de aliquibus bonis ab eis factis remūerationē. Istā declarationē sētit Archi. i c. q̄ magnū. 23 q. 4. & bonus tex. in c. qui dergo. i princ. de pœni. distinc. 3. v ¶Noli ęmulari in eo q̄ ꝓsperat̃ in via sua. Videat̃ ānotatio. 3. parma. a ¶Ne ęmuleris. Pro hac & præcedentibus ac sequentibus hui⁹ verbi sententijs: notetur glosella posita i c. scim⁹. in verbo æmulatiōe. 43. dis. q ponit quadruplicē hui⁹ verbi ęmulor/ significationē hoc carmine cōpręhēsā. Aemulor/ inflat̃/ amat: inuidet ac imitatur. y ¶Nec desyderes esse cum eis. Esse cum malis corporaliter/ nō vsq;quaq; prohibemur: sed prohibemur ne cum eis sumus spiritualiter .i. ne malęeorū voluntati cōsētiamus / sed potius q̄tum licet pro gradu cuiusq; dignitate salua corrigam⁹. Ita eī sociat̃ quis malis: si mali aliqnid cū eis cōmitit aut cōmittētib⁹ fauet. Si autem neutrum facit nullomodo sociatur. Hæc declaratio probat̃ per textum in c. t. cum. a. sequentibus. 23. q. 4. Boni ergo desyderare possunt esse cum malis corporaliter: licet non spiritualiter. Vnde dicit Grego. in c. Hæc aut̃. circa princ. eadem causa & questi. Qui malos non tolerat: ipse sibi per intolerantiā testis est quia bonus nō est. Abel enim esse renuit: quem Cain malicia non exercet. Hæc tex.

z ¶Aemulamini charismata meliora. Istud/ Aemulari scilicet charismata meliora: cōuenit hijs ꝓferti qui meliora æmulari deliberarunt. Tunc enim etsi bona agunt: tn̄ quia meliora agere statuerunt/ non sunt omnino immunes a culpa. prout est tex. Augustini in c. Qui bona agunt. in princ. 17. q. 1.

a ¶Non ęmulat̃. i. non inuidet/ dolendo de aliorum prosperitate/ vel de ipsorū aduersitate gaudendo. Quod an aliquādo cum charitate fieri possit: dicetur in verbo Inuidia.

b ¶Aemulamini spiritalia. Archi in c. Quam magnum. paulo post princ. 23 q. 4. dicit q; aliquis potest tristari de bono alterius: non quia alter bonum habet/ sed quia sibi deest. & hęc tristitia potest appellari zelus: & laudabilis est/ secūdū illud quod scribit ad Corinthios. Aemulamini spiritalia. Hęc Archi. de quo dicet. J. in verbo Inuidia.

¶Si æmulor supra sacrificiũ et obsequiũ fideí vestrę: gaudeo & cõgratulor oib⁹ vobis. Idipsũ autem & vos gaudete: & cõgratulamini mihi. philip.2.c

¶Ego quos amo: arguo & castigo. Aemulare [c] ergo 1 & pœnitentiam [d] age. apoca.3.d

Emulatio & Emulator.

¶De⁹: sãct⁹ & fortis æmulator est. iosuę.2.e.

¶Fortis [e] est vt mors dilectio: dura sicut infernus æmulatio, canti.8.c.

¶Nũc o filij ęmulatores estote legis (ait Matathias ad filios suos) & date animas vestras pro testamento patrũ/ & memento te operũ patrũ quę fecerũt i generatiõib⁹ suis: & accipietis gloriã magnã & nomẽ æternũ. 1.mac.2.f

¶Testimonium perhibeo illis ꝙ æmulationem quidem dei habent: sed non secundum scientiam. Ignorantes [f] enim dei iustitiam/& suã quęrẽtes statuere: iustitię dei non sunt subiecti. ro.10.a.

¶In die honeste ambulemus non in contentione [g] & æmulatione: sed induimini dominum Ihesum Christum. &c. roma.13.d

¶Si nesciero virtutem vocis (inquit Paul⁹) ero ei cui loquar [h] barbar⁹/ et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos quoniam æmulatores estis spirituum ad ædificationem ecclesię: quęrite vt abundetis. Et ideo qui loquitur lingua: oret vt interpretetur. &c. 1.cori.14c

¶Qui consolatur humiles: cõsolatus est nos deus in aduentu Titi. Nõ solum autem in aduentu eius: sed etiam in consolatione in qua consolatus est in vobis/ referens nobis vestrum desyderium/vestrum fletum/vestram æmulationem pro me/ita vt magis gauderem. 2.cori.7b

¶Timeo ne forte cum venero (inquit Paulus) non quales volo inueniã vos/ & ego inueniar a vobis qualem non vultis: ne forte contentiones/ æmulationes [k]/animositates/dissẽsiones/ detractiones/susurrationes/inflationes & seditiones sint inter vos. 2.cori.12g

¶Terribilis quędam expectatio iudicij: & ignis æmulatio quę consumptura est aduersarios. heb. 10.e.

¶Quis [l] est qui vobis noceat: si boni æmulatores fueritis? 1 pe.3. b.

Emundare.

¶Si mei [m] non fuerint dominati: tunc immaculat⁹ ero/& emundabor a delicto maximo. psal.18.d.

c ¶Aemulare ergo. i. imitare me. vt sicut quos amo/ arguo & castigo: ità quos amas/ arguas & castiges. Quãdõ enim castigatur qui diligitur: tunc circa eum pietas exercetur. dicit tex. in c. non osculatur in pric. 5. q. 5. & dictũ est. §. in verbo Castigare. d ¶Et pœnitentiam age. Qui enim castigatoris vult officiũ assumere: oportet in se corrigat/ quod in alijs corrigendũ existimat. c. multi sacerdotes. paulo post princ. 40. distinc. e ¶Fortis est. Huic sententiæ facta est annotatio supra in verbo dilectio. vbi videat. f ¶Ignorantes iustitiã dei: & suã quęrentes. &c. Ignorant iustitiã dei/ & suam q̃runt: qui bonum opus agunt/ vt inde laudentur ab hominibus. et sic non propter deũ principaliter/ sed propter humanã gloriam. Et tales ęmulationem dei habẽt: sed nõ secundũ scientiã/ vt hic. & est textus cõformis in c. vide q̃tũ. 1. q. 1. in cuius fine dicit ꝙ tali operi potius pœna q̃ pręmiũ debetur: & perfidiæ magis tormentũ est q̃ corona victorię. Illi vero iustitiã dei sciunt/ & suam non quęrũt: qui dei iustitiam oculis suis ꝓponũt & semper timentes & trementes in oĩ negocio formidant ne de iustitiæ tramite deuiantes cadant/ & vnde nõ iustificant̃ inde potius cõdẽnẽtur. Bonus est tex. in c. Omnis q iuste iudicat. in fine. 45. distinc.

g ¶Contentiõe & ęmulatione. De hijs q in cõtẽtione sunt & ęmulatione loquens tex. in c. fi. 90. dis. dicit. Perlatũ est ad apostolicã sedem/ aliquos vestrũ nocere fratribus velle/ et vt cadant decertare: & ob id cõtentiones & æmulationes fieri inter vos. quibus dissensionibus vos auertere/ & in his omnibus concordare/ & opẽ facere vicissim: mandamus. nam si hoc agere cito neglexeritis/ & vicissim reconciliari non studueritis: ab apostolica sede & toti⁹ ecclesiæ cõmunione vos pelli non dubitetis. Hæc tex. h ¶Bro barbarus. Si aliquos tamen etiam antistites & ministros ecclesię/ forte animaduertimus vel cũ barbarismis vel soloecismis deũ inuocare/ vel eadẽ verba quæ pronunciant non intelligere/ perturbateq̃ distinguere: non irrideamus. non quia ista minime corrigenda sunt: sed quia pie toleranda sunt ab eis qui didicerunt. Ita dicit textus Augustini in c. sedulo. circa. fi. 38. distinc. Et dicit idem Augustin⁹ in c. indignũ. eadẽ distinc. Indignũ valde existimo: vt verba cœlestis oraculi restringã sub regulis Donati. i ¶Quoniam æmulatores estis spirituũ. &c. Tex. est huic sententiæ bene conformis in c. 1. 38. distinc. vbi dicit. Ignorancia mater cunctorum errorũ/ maxime in sacerdotibus dei euitanda est: qui docendi officiũ in populo dei susceperunt. Sciant ergo sacras scripturas/ & canones: & omne opus eorũ in ꝓdicatione & doctrina consistat. atq̃ ędificent cunctos tam fidei scientia q̃ operum disciplina. Hæc tex. k ¶Aemulationes. Aemulationes. i. inuidię nedũ iprobãtur iure canonico (vt est tex. in c. fi. 90. distinc. de quo dictum est §. eodem g.) sed etiam iure ciuili. tex. est cum glo. in verbo æmulatione secreta. in l. 1. C. de appa. præfecti. anno. li. 12. l ¶Quis est qui vobis noceat. &c. idest si bene et secũdum dei præcepta vixeritis: non est cur timere debeatis ne quispiam vobis noceat. Si enim deus pro nobis: quis contra nos? Quandoquidẽ quẽ conscientia defendit: liber est inter accusationes. nec vllus ibi lingua eum implicare poterit: vbi eũ conscientia non accusat. dicit tex. in c. in cũctis. 11. q. 3. de quo dictũ est supra in verbo deus. super illud apostoli. Si deus pro nobis: quis contra nos? m ¶Si mei dñati non fuerint. An hæc sententia possit ab ecclesiasticis in suã aduersus parentes suos ecclesiastica ab eis bona non vt pauperes non sint sed vt ditiores fiant petentes/ excusationem assumi: quod si sic/ videatur bonus tex. in c. est probanda. in fi. 86. distic. vbi dicitur. Parentes qui a te ecclesiastico bona eis ecclesiæ dari volunt: pręmiũ q̃runt tuum/ vitæ tuę adimere cõtendũt fructum/ & accusant ꝙ eos diuites non feceris: cum te velint illi parẽtes ęternę vitę fraudare mercede. neq̃ enim propterea te deo dedicasti vt illos diuites facias: sed vt tibi vitam perpetuã fructu boni operis acquiras/ & ꝓcio miserationis peccata tua redimas. Hæc tex. Aliqui tñ hunc psalmographi versiculũ intelligunt: vt velit ꝙ si quis motus suos sic subijcere valebit/ vt nõ dominentur sui. Si quis declinare possit venialia peccata: facile de-

clinabit delicta maxima. s. peccata mortalia. quæ omnia veniunt appellatione peccati maximi quod est superbia: vtpote cum sit initiũ omnis peccati. Et ita intelligendo hanc sententiam videatur tex. in c. si enim. colũ. 6. de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Cũ diabolus viderit nos super fundamentũ Christi ędificasse fœnũ/ ligna/ stipulã. s. venialia peccata: tunc supponit incendium s. mortalia peccata. Aedificemus ergo aurum/ argentũ/ lapides preciosos s. declinemus seu declinare studeamus venialia peccata: & tentare nõ audebit supple de mortalibus. sciens quia si minima velimus vitare: volumus & vitare maiora. Hæc textus cum eius declaratione.

2. tio. 2. d. ℂSi quis se emundauerit ab istis: erit vas in honorem sanctificatum/ & vtile domino ad omne opus bonum paratum.

iacobi. 4 c ℂEmundate [n] manus peccatores: & purificate corda duplices animo. Miseri estote: et lugete/ et plorate. Risus vester in luctum conuertatur: et gaudium in mœrorem. &c.

nũe. 12. b. **Enigma.** ℂOre ad os loquor [o] Moysi (ait dominus ad Aarõ & Mariam). Palam & non per ænigmata & figuras/ deum videt. &c.

2. para. 9 a ℂRegina Saba cum audisset famam Salomonis: venit vt tentaret eum in ænigmatibus [p] in Hierusalem/ cũ magnis opibus/ & camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasq; preciosas.

iob. 13. c. ℂAudite sermonem meum (ait Iob ad amicos) & ænigmata percipite auribus vestris.

prouẽ. 1. a. ℂAudiens sapiens/ sapiẽtior erit: & intelligẽs/ gubernacula possidebit. Animaduertet parabolam & interpretationẽ: verba sapiẽtum & ænigmata eorum.

1. cori. 13 d ℂVidemus [q] nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. &c.

geñ. 4. c. **Enoch.** ℂCognouit Cai vxorẽ suã: quę cõcepit et peperit Enoch. Et ædificauit [r] ciuitatẽ: vocauitq; nomẽ eius ex nomine filij sui Enoch. Porro Enoch genuit Irad: & Irad genuit Mamael.

geñ. 5. c. ℂVixit Iared centũ sexaginta [s] duobus annis: & genuit Enoch. Et vixit Iared postq̃ genuit Enoch/ octingentis [t] annis: & genuit filios & filias. &c.

geñ. 5. c. ℂEnoch vixit sexaginta quinq; annis: et genuit Mathusalem. Et ambulauit Enoch cum deo. Et vixit Enoch postq̃ genuit Mathusalẽ/ trecẽtis annis: & genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Enoch trecenti sexaginta quinq; anni. Ambulauitq; cum deo. Et non apparuit: quia tulit eum deus.

eccl. 44 c. ℂEnoch placuit deo/ & trãslatus est in paradisũ: vt det gẽtib9 sapiẽtiã.

49. d. ℂNemo natus est in terra qualis Enoch: nã & ipse receptus est a terra.

heb. 11. a. ℂFide Enoch trãslatus est ne videret mortẽ: & non inueniebatur/ quia transtulit eum deus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo. Sine fide [v] autem: impossibile est placere deo.

iude. c. ℂProphetauit de his septim9 ab Adam/ Enoch: dicens. Ecce veniet dominus in sanctis milibus suis facere iudicium [x] cõtra omnes: & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis corũ quibus impie egerunt/ & de omnibus duris quę loquuti sunt contra deum peccatores impij. Hi sunt murmuratores querulosi secundum desyderia sua ambulãtes: & os eorum loquitur superbiam/ mirantes personas quęstus causa.

neemię 11 c **Episcopus & Episcopatus.** ℂEpiscopus [y] leuitarũ in Hie

n ℂEmundate manus. Emundat manus s. lauatur & mundus est: q post cõfessionis lauachrũ vitæ innocẽtiã custodit. lauat antẽ nec emundatur: qui cõmissa flere nõ desinit/ sed rursus flenda cõmittit. Ita probat tex. in c. lauamini. & in c. baptizantur. de pœni. distinc. 3.

o ℂOre ad os. Hinc dicit tex. in c. Moyses. in princ. 8. q. 1. Moyses amicus dei: cui facie ad faciẽ deus locutus est. Et in c. vt cognouerunt. §. opponitur. circa princ. de pœni. distic. 2. dicit tex. Quõ charitatẽ Moyses nõ habebat: cui de9 facie ad faciẽ loquebatur/ sicut homo solet loqui cum amico suo.

p ℂIn ęnigmatib9. Aenigma nihil aliud est: q̃ subtilis dubitatio vel obscura sentẽtia. Textus est cum glo. in verbo ęnigmata. i. l. si. C. de legibus. & in c. 1. circa mediũ. & ibi Archi. de reliq. & vene. sanc. li. 6.

q ℂVidemus nunc per speculum. Circa hãc sententiam videatur quod annotatũ est. §. in verbo deus. super illud Ioãnis. deũ nemo vidit vnq̃.

r ℂEt ędificauit. Ius cõsuetudinis post naturalẽ legẽ exordiũ habuit: ex quo hoies conuenientes in vnũ/ cœperũt simul habitare. qd ex eo tẽpore factũ esse creditur: ex quo Cain hanc ciuitatẽ ędificasse legit. Ita dicit tex. in c. si. paulo ante finẽ. 6. distinc.

s ℂSexaginta duobus annis: & genuit. &c. Lege papia cautũ fuerat vt masculus maior sexagenario: no cõtraheret cũ maiore vel etiã minore qui quagenaria. & hoc ideo quia qui ãnũ excessisset sexagesimũ/ procreandę soboli (cuius causa nuptię contrahũtur) operã dare non posse p̃sumebatur. Tex. est cũ glo. in l. sancimus. in princ. C. de nup. istud tñ ex Iared & Enoch ac alijs plerisq; q̃facillime poterat impugnari. t ℂOctingentis annis. Ab Adã vsq; Abraã nõgentis & amplius ãnis vixisse hoies legimus. Ita dicit tex. in c. si. 84. dis. Cætera dicẽtur in verbo viuere. v ℂSine fide. Videant ãnotata in verbo fides. x ℂIudiciũ. De extremo iudicio cuius meminit hęc sententia/ allegata sunt multa. §. in verbo dies q. quo recurratur. y ℂEpiscopus leuitarũ. Pro hac & sequentibus sententijs est aduertendũ: q episcopus vocabulũ inde dictũ est/ q ille qui efficitur episcopus superintẽ-

dat scilicet curam gerēs subditorū. Scopein enī græce: latine intendere dicitur. Episcopi enim græce: latine speculatores interpretantur. Nam speculator est præpositus in ecclesia: ideo dictus ꝙ speculetur & prospiciat populorū īfra positorū mores & vitā. Ita dicit tex. in c. Cleros. colū. 1. 21. distinc. Olim aūt apud gētiles / epī dicebantur: qui ꝑerāt pani & cęteris venalibus rebus q̄ ciuitatū populis quotidianū vsum victui iungūt. Ita dicit tex. in l. Munerū. §. Itē epī. ff. de mune. Hęc tamē cura: saltē respectu ꝓcij victualiū moderandi adhuc hodie de iure cōmuni epīs cōmissa est. prout est tex. Et ibi Panor. colū. fi. in fi. in c. 1. de emp. & vendi. & in l. 1. & ibi. Bal. C. de epis. audi olim etiam idē erat ꝓsbyter qui & episcop⁹. prout est tex. i c. olim. i princ 95 distinc. & illud ostenditur ex varijs diuini eloquij sententiis in c. legimus. col. 1. &. 2. 93. distinc. Quód aūt postea vnus electus est qui cęteris ꝓponeret / in schismatis remedium factū est: ne vnusquisq; ad se trahens ecclesiam Christi rūperet. Anteq̄ enim diaboli instinctu studia vel schismata in religione fierent / & diceret in populis ego sum Pauli / ego sum Apollo / ego aūt Cephę: cōmuni ꝓsbyterorū concilio ecclesiæ gubernabantur. Postq̄ autem vnusquisq; eos quos baptizauerat / suos esse putabat non Christi: in toto orbe decretū est vt vnus de ꝓsbyteris superponeretur / & schismatū semina tollerent. Ita dicit tex. in d. c. olim. in princ. 95. distinc. Sunt aūt epī / apostolorū loco subrogati: apostolis enim decedentibus / loco eorum surrexerunt epī. ita dicit tex. in c. in nono. circa medium. 21. distinc.

rusalem / Azi filius Baani / filius Azabię / filius Mathanię / filius Michę.

¶ Fiant dies eius pauci: & Episcopatum [z] eius accipiat alter. psal. 108. a

¶ Fidelis sermo [a]. Si quis epatū desyderat: bonū opus desyderat. Oportet eni epm irreprehensibilē [b] esse / vni⁹ vxoris [c] virū / sobriū [d] / ornatū [e] / 1. tio. 3. a.

z ¶ Episcopatum eius. Et sic epatus erat in veteri testamento. Limitatio tamen epatuū qua mediante vnusquisq; finibus suis content⁹ esse debet: est instituta a iure positiuo. prout est tex. in c. 1. in princ. 22. distinc.

a ¶ Episcopatū desyderat. &c. Tex. est huius dicti declaratiuus in c. Qui epatū. in princ. 8. q. 1. de quo textu videatur. §. in verbo Desyderare. Aliq̄to tamen arctius q̄ hæc sententia / videtur loqui lex ciuilis dicēs. Antistes tantū ab ambitu debet esse sepositus: vt q̄ratur cogendus / rogatus recedat / inuitatus effugiat / sola illi suffragetur necessitas excusandi. Profecto enim indignus est sacerdotio: nisi fuerit ordinatus inuitus. Ita dicit tex. in. l. si quēq̄. C. de epis. & cleri. Et facit tex. in c. multi. in fine. 40. distinc. dū ibi dicit. Quicūq; desyderauerit primatū in terra: inueniet cōfusionē in cœlo: nec inter seruos Christi cōputabitur / quicūq; de primatu tractauerit. Vnde dici potest: ꝙ episcopatū non licet alicui desyderare principaliter vt ꝓsit. Ita loquūtur iura allegata. Sed bene licet ei desyderare vt prosit. Et sic loquitur hęc sentētia ista distinctio probatur per textū clarū in c. in scripturis 8. q. 1. & eādē ponit glo. in d. c. multi. in verbo desyderauerit. 40. distinc.

b ¶ Irreprehensibilē: idē dicit tex. apostolum citās in auctē. Quo. oper. epis. §. 1. in princ. colla. 1. & in c. vnū orariū. §. nunc aūt. versi. ac primū. 25. distinc. vbi tex. huius verbi declaratiuus dicit. Qualē oproteat eū esse qui in episcopū est ordinandus / diligēter inuestigemus: apostoli regulā secuti / quā in huiusmodi re Timotheo & Tito scripsit dicens. Oportet epm irreꝑhensibilē esse: idest nō obnoxiū reꝑhensioi. Hoc ad Timotheū. 3. Ad Titū aūt. 1. Oportet epm sine crimine esse. quod (vt ait Hieronymus ad Occeanum) idem est. Crimen aūt / hoc loco vocatur criminale peccatū seu criminalis infamia. Hæc tex. qui aperte sentit hanc sententiam in verbo irreꝑhensibilē. velle: vt is qui in epm eligitur / de nullo sit infamatus criminali delicto. & idem vult tex. in c. si. eadem distinc.

c ¶ Vnius vxoris virum. i. monogamū. Ita declarat tex. in c. 1. in princ. 26. distīc. Si enim bigamus fuisset aut trigamus idest duas habuisset aut plures vxores / etiāsi post baptismum suum vnicam habuisset: no posset episcopari / immo nec presbyterari. Tex. est in c. acutius. in c. deinde. in c. vnā tant. & in c. si. eadē distinc. & in c. 1. & per totū de bigamis. Istud tamē quod dicitur / promouēdum oportere esse vnius vxoris virum: intelligitur per negationē / sic. vnius vxoris virum / idest non plurium. non aūt per affirmationē: vt scilicet debeat fuisse vnius vxoris. facilius nāq; promouetur qui nūq̄ habuit vxorem: q̄ qui habuit. Istam declarationem ponit glo. in c. debitum. in verbo sacramētum. in fine. eodem ti. Bigamus aūt repellitur a promotione ad episcopatū & ordines sacros: non propter culpam / sed propter defectum sacramenti. quia scilicet vnitas ecclesię ex omnibus gentibus collecta: non potest in eo qui carnem suam in plures diuisit / significari. Ita sentit tex. in d. c. acutius. & glo. mag. in d. c. debitum. Non solum vero oportet promouēdum vni⁹ vxoris fuisse virum: sed etiam fuisse virum virginis. Tex. est in c. 3. & in d. c. debitum. iuncta glo. in verbo viduæ. eodē ti. & in. §. 1. versi. Et neq. in auctē. Quomodo oporteat episco. colla. 1. & in. §. 1. in auctē. de eccle. titu. colla. 9. Et sic videretur ꝙ qui virginē corrupit / si postea ducat eam in vxorem: ꝙ velut bigamus promoueri non possit. quod Hugo. & Hostien. fatebātur. Sed tamen verius est ꝙ immo talis nō efficitur bigamus / & promoueri potest: quia sequēs matrimonium / cōtractum ab ipso corruptore / purgat omnia. Ita tenet glosa no. in c. 1. in verbo contraxerunt. de cleri. coniuga. lib. 6. & Panor. in d. c. Debitum. Vnde quod dicitur promouendum non debere fuisse virum corruptæ sed virginis: intelligi debet de corrupta ab alio non a se. Ita Panor. vbi supra. Vlterius aduertendum est / ꝙ id quod hac sententia dicitur / de viro vnius vxoris / procedit & locum habet etiam si cum secūda contraxerit tātū de facto & nō de iure: vt quia vxore mortua / ꝓmotus ad aliquē ex sacris ordinib⁹ cōtraxit matrimoniū cū alia / & eā cognouit. quāuis ei tale mrimoniū nō valeat: tn̄ i ordine suscepto ministrare vel ad superiores aut epatū ascēdere no pōt (licet in veritate bigam⁹ nō existat) no ꝓpter sacramēti defectū / sed ꝓpter affectū intētiōis cū opere subsecuto. Ita dicit tex. in c. nuper. in fi. eodē titulo. Secus dicendum esset: si matrimonium non contraxisset de facto / sed aliā mulierem accepisset in concubinam. Tex. est in c. pe. eodem. ti. Solū enim inspicitur an quis diuiserit carnem suam in plures per matrimonium: & sic per actum rep̄sentatiuū vnitatis ecclesię cui se vult ascribere. Ita communiter doc. in d. c. debitum. Vbi etiam videatur quare ad inducendum bigamię vitium / plus ponderatur incontinentia mulieris q̄ viri. cum si mulier sit corrupta & vir eam ducat / bigamus efficitur: & tamen si vir ante vel post concubinam tenuisset & cognouisset / bigamus non esset. vt dictum est. §. & est tex. in c. fraternitatis. 34. distinc. Cetera quę hic dici possent: videantur. §. in verbo Diacones. d.

d ¶ Sobrium. Confusio est enim & ignominia / Iesū Christum crucifixum paupetem & esurientem fartis prædicare corporibus: & ieiuniorum doctrinam iubentes buccas tumenti aq; ora proferre. Vnde si episcopi in apostolorū loco sint: nō solum sermonem eorum imitentur / sed et eam conuersationem & abstinentiam. Ita dicit textus Hieronymi in c. ecclesię principes. 35. distinc.

e ¶ Ornatum. Per ornamenta episcopalia / virtutes debent intelligi quæ a domino eis repromittuntur: dum dicitur. Sacerdotes eius induantur salutari. Vnde in veteri testamento variis vestibus sacerdotes ornati leguntur: quia multimodis virtutibus debet splendere vita pontificis / vt gradui cōferat decorē quē ab eo nō accepit. Ita dicit tex. declarans verbum hoc / ornatum. 40. distinc. in princ. Oportet tamen episcopum etiam ornatum esse exterioribus / habitu scilicet & incessu: vt dictum est. §. in verbo Aaron. fol. 1. pagina. 2. circa fi. Sed ibi dictis addatur constitutio conciliaris posita in c. parsimoniā. 41. distinc. vbi dicitur. Parsimoniam cum veste humili non reprobamus / sicut etiam ornatū pręter corporis diligentiam infucatum laudamus: dissolutos aūt & fractos vestibus & incessu non recipimus. Hęc textus.

f ¶ Prudentem. Prudentem epm oportet intelligi non solum literarū peritia: verūetiam secularium negociorū dispensatione. sacrarum enim literarum oportet epm habere peritiam. Vnde in veteri testamento inter cętera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore / in quo scribebatur manifestatio & veritas: quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis. Hinc dominus prius posuit verba sua in ora prophetę: & postea constituit eum super gentes & regna / dicens ad Hieremiam. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te super gentes & regna. Hinc etiam saluator nr prius apostolos docuit: deinde eos ad prædicandum misit dicens. Estote prudentes sicut serpentes: & simplices sicut columbę. Sic etiam post resurrectionē prius illis sensum aperuit / & scripturas explanauit: & postea dixit eis. Euntes in mūdū vniuersum. &c. Hinc Petrus etiam cum rectoribus ecclesiæ scriberet / ait. Parati esse debetis reddere rationē omni poscenti vos satisfactionē de ea fide & spe q̄ in vobis est. Hinc etiam Paulus scribens ad Timotheū / ait. Attende lectioni & exhortationi & doctrinę. Ex quibus omnibus liquido colligitur: ꝙ non sufficit prælatis morum honestas / nisi addatur & scientia doctrinæ. Vnde sacerdotes ingressuri templum tabernaculi / prius lauabantur in labio ęneo quod fecerat Moyses ex speculis mulierum. Hinc etiam in cantico canticorū / oculi per quos prælati ecclesiæ intelligūtur / assimilanť colūbis quæ resident iuxta fluēta plenissima. Tex. est de præmissis omnibus. 36. distinc. in princ. & in c. qui ecclesiasticis. §. Ecce ꝙ sacrarū. eadē distinc. Literarū etiam secularium peritiā possunt episcopi desyderare: vt errores gentiliū legendo detestentur / & vtilia quę in eis inueniunt ad vsū sacrę eruditionis deuoti vertant. Vnde beatus Gregorius quēdā episcopū non reprehendit / quia literas seculares didicerat; sed quia cōtra episcopale officiū pro lectione euangelica gramaticā populo exponebat. Ita dicit tex. i c. turbat. §. fi. 37. dis. Et idē pbať i c. legim⁹. i §. sed ecōtra. in c. legim⁹. 2. in c. si qs artē. & in c. Qui de mēsa. eadē dis. De peritia etiā literarū in epis reqsita: ē tex. vulgat⁹ / & ibi per docto. i c. cū in cūctis. i pric. de elec. & i §. 1. i auctē. Quo. opor. epis. colla. t. Quod aūt etiā secularium negociorū oporteat ēpos hēre peritiā: ex eo mōstratr / ꝙ debent prelati subditis nō solū spiritualia / sed etiā carnalia subsidia ministrare. exemplo Christi: qui turbas sequētes nō solū verbo docebat / sed etiā virtute sanabat / & corporalibus alimētis reficiebat. Vt ergo prelati hęc plene perficere possint / secularium negociorū oportet eos habere solertiā: vt eorū cautela & ecclesię seruetur indēnes / & cuiq necessaria pro suo modo ministrētur. Vnde quidā in episcopū elect⁹ / a beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur: ne eius occasione res ecclesię dilapidarētur. inquiens ꝙ talis in regiminis arce debet constitui: qui nō solum de salute aīarū / verūetiā de extrinseca vtilitate & cautela sciat esse sollicit⁹. Ita dicit tex. 39. dis. per totā. & ad eūdē effectum facit tex. in c. qui episcopus. in verbo suis negocijs cauēs. 23. dis. & in c. fratrem. in princ. 86. distinc.

prudentem[f] / pudicum[g] / hospitalem[h] / doctorem[i] / non vinolentum[k] / non percussorem[l] sed modestum / non litigiosum[m] / non cupidum[n] /

g ¶ Pudicū. Pudicus debet esse sacerdos. i. episcopus: vt et moribus & verbis pudorē indesinenter exhibeat. Vnde in canticis canticorū / genę sponsę. i. predicatores turturi comparantur. Ita dicit textus. 43. distinc. in prin. Cętera q̄ hic dici possent: videatur supra in verbo castitas. in verbo cōcubina. & in verbo diacones.

h ¶ Hospitalē. Hospitalē sacerdotē esse oportet: ne sit de numero eorū quibus in iudicio dicetur. Hospes fui: et non suscepistis me. Qui enim apostolū secutus fuerit: alios ad hospitalitatem debet inuitare. Ordinandus itaq sacerdos / primū ad memoriā reuocet quomodo Abraā et Loth per hospitalitatis opera deo placere / & angelos hospitio meruerunt recipere: quomodo angeli Sodomis hospitalitatis domum ingressi / Loth cum familia liberauerunt / quomodo clausas domos cū hospitibus ignis ingressus perdiderit. Ita dicit tex. 42. distinc. in prin. & versi. Ordinandus.

i ¶ Doctorem. Id est gratiā docendi debet habere: quia (vt Hieronymus ait) innocentis absq sermone conuersatio q̄tum exemplo prodest / tantum silentio nocet. nam latratu canum / & baculo pastorū / lupi sunt arcendi. In ipsa autem doctrina discretum oportet esse rectorem: ne aut tacenda proferat / aut dicenda taceat. Vnde Gregorius 15 cap. sui pastoralis ait. Sit rector discret⁹ in silentio / vtilis & caut⁹ in verbo: ne aut tacēda proferat / aut proferenda reticescat. Nā sicut incauta locutio in errorem protrahit: ita indiscretū silentiū eos qui erudiri poterant / in errore derelinquit. Ita dicit textus in §. debet etiā gratiā. & in c. 1. in prin. 42. distinc.

k ¶ Non vinolentum. Istud: ex auctoritate veteris testamenti introductum est. Ministri enim tēpli prohibētur vinum & siceram bibere: ne ebrietate grauentur corda eorum / vt sensus eorum vigeat semper et tenuis sit / vel quia venter mero æstuās facile despumat in libidines. Quod autē vinolētus esse prohibetur: non semel sed frequenter vino repletus debet intelligi. Ita dicit tex. 35. distinc. in pri. & idē sentit tex. in c. vinolētū. eadem distinc. Cum autē vinolētus esse prohibetur: gulæ intē perantiā nequaq̄ habere permittitur. Neq enim ebrietas prohibeť et voracitas permittitur. Ita dicit tex. 44. distinc. in prin.

l ¶ Non percussorē. Non enim oportet episcopū ita esse irascibilē & perturbati sensus / vt percutiat qui debet esse patiens: sed sequatur eum qui dorsum posuit ad flagella / qui cum percuteretur nō repercutiebat / cum malediceretur nō maledicebat / cū pateretur nō cōminabatur. dicit text⁹. 45. distinc. in prin. & in c. episcopum. in fi. Cauere nanq debent episcopi: ne dum incaute subdita percutiūt mēbra / ipsi quoq debitā sibi subditorū reuerētiā substrahāt. Iuxta illud quod quidā sapiēs dicit. Leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti: asperitatis autem nimiæ increpatio nec increpationem recipit nec salutem. c. Cum Beatus. paulo post princip. 45. distinc. & facit tex. in c. 1. et. 2. de cleri. percusso. Pręmissa procedunt: vbi episcopi percuterent vt timerentur magis q̄ correctionis gratia. Nonnunq̄ enim pro facienda correctione permittitur episcopis vt percutiant. c. in archiepiscopatu. de rap. c. 2. de calū. c. Illi qui cum similibus 5. q. 5. Non tamē percutiēt ipsi: sed alij iussionibus eorū obtēperātes. c. Non liceat. in princi. 89. distic. Sint autē illi alij iussionibus episcoporū percutiētes: clerici & non laici. c. vniuersitatis. vbi bo. tex. de sen. excō. Percussor etiam ille dici potest: qui sermone inutili conscientiā percutit infirmorū. Tex est in c. fi. in princi. 45. distinc.

m ¶ Non litigiosū. Nihil est enim impudētius arrogātia multorū: qui garrulitatē auctoritatē putāt / & parati ad lites in subiectos tumide intonāt. quod ex arrogantia superbię prouenire manifestū est. Vnde Gregorius scribit in moralib⁹ lib. 23. parte quinta. c. 12. Hoc habet propriū doctrina arrogantiū: vt humiliter nesciāt inferre q̄ docēt / & recta q̄ sapiunt etiā recte ministrare nō possint. in verbis enim eorū proditur / ꝙ cū docēt quasi i quodā sibi videtur sūmitatis culmine residere: eosq quos docēt / vt lōge infra se positos velut in imo respiciūt / quibus non consulēdo loqui sed via dn̄ando dignātur. Ecce quare litigiosi ꝓhibenť in ēpos ordinari. Est & alia causa hui⁹ ꝓhibitiōis. Litigiosi namq: vel adulatiōibus alios pricipū sibi conciliāt: vel fratrib⁹ suis detrahēdo infamię notā ingerūt / vel inter fratres discordiā seminādo / seditionē nūq̄ facere cessant. quę oīa in ꝓlatis dānabilia esse probātur. Ita dicit tex. hęc verba nō litigiosū declarās / 46. dis. i princ. & c. t. i pric. & in §. Ecce. Videnť etiā hęc verba aliter exponi posse: vt scz eos in ēpos ꝓmoueri ꝓhibeāt q litib⁹ sūt agitādis assueti / & in ꝓcessib⁹ (vt sic dixerī) ita nutriti / vt verisimile sit eos nō per alios sed per seipsos / ꝓcessus (si quos habeāt) prosecuturos / & ea ratione ecclesias & dioceses suas deserturos Hoc ei etiā lex ciuilis (tametsi ecclesiasticarū rerū occasiōe ꝓcessus suborirētur) ēpis specialiter inhibuit. put est tex. apertus i §. Et illud. versi. Si vero nō Metropolita. in auctē. Quo opor. epis. colla. t. Cętera q̄ hic dici possēt & allegari: dicētur in verbo. Litigiosus.

n ¶ Nō cupidū. Cupidi / ab apostolo ordinari ꝓhibētur: q2 tales facile a iusto damnarēt. Vn-

de in canonibus apoſtolorū legitur. Eṗs aut pſ̄byter aut diacon⁹ vſuras a debitorib⁹ exigens: aut deſinat/ aut certe deponatur. Hinc etiā dicit Gregori⁹. Bonorū auctori inhęrere aliter nō valem⁹: niſi cupiditatē a nobis q̄ oīm malorū radix eſt/ abſcidam⁹. Ita dicit tex. hęc verba declarās. 47. diſ. ī fi. pric. & in c. 1. & in c. bonorū. ī pric. eadē diſ. Cętera q̄ dici poſſēt de cupidis ſeu vſurarijs clericis: dicētur infra ī verbo fœn⁹. vel ī verbo vſura. o ℭ Suę domui bene prępoſitū. ideſt ſi in laicali habitu vxorem habuit aut filios: a vitijs ad virtutum ſtudia & verbo & exemplo prouocet. vt quod poſtea pręcepturus eſt populis: prius exigat a domeſticis. Vnde ſtatim ſubiungit/ filios habētem ſubditos cū omni caſtitate / & nō in accuſatione luxuriæ. Hoīm eī taliū cohabitator: frontem habet alios redarguēdi. Iure ergo q̄ domui ſuæ neſcit p̄eſſe: in epiſcopū ordinari prohibetur. quia qui ī re minima de qua ſibi familiarior debet cura ineſſe/ fidelis non eſt: quō in ecclesia dei vbi tot ſunt & alieni/ ſolicitā diligentiā exhibebit? Ita hęc verba declarantur per tex. in c. ſicut. §. Neceſſe. in princ. & verſi. iure ergo. 47. diſtinc. & dictū eſt ſupra in verbo Diacones.

ſed ſuę domui ° bene prępoſitum/ filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autē domui ſuę bene pręeſſe neſcit: quomodo eccleſiæ dei diligentiā habebit? Non ᵖ neophytum: ne in ſuperbiam elatus/ in iudiciū incidat diaboli. Oportet autē et illum/ teſtimoniū habere bonū ab his ᵠ qui foris ſunt: vt non in opprobriū incidat & in laqueū diaboli.

ℭ Oportet epiſcopum ſine ʳ crimine eſſe ſicut dei diſpenſatorem ˢ: non ſuperbum ᵗ/ non iracundum ᵛ / non vinolentum ˣ/ non percuſſorem ʸ/ nō turpis ᶻ lucri cupidum/ ſed hoſpitalem ᵃ/ benignum ᵇ/ ſobrium ᶜ/ iuſtum ᵈ/ ſanctum/ continentem/ amplectentem ᵉ eum qui ſecūdum doctrinam eſt fidelem ſermonem: vt potens ſit exhortari ᶠ in doctrina ſana/ & Tit. 1. b.

p ℭ Non neophytū. Tex. eſt horū verborū declaratiu⁹. 48. diſtinc. in pric. de quo textu dictū eſt. ś. in verbo diabol⁹. k. Neophyti aūt hodie appellātur/ propoſitū ſacrę religionis nouiter aſſumentes. Vnde beatus Gregori⁹ ſcribit Siagrio eṗo. Sicut Neophytus dicebatur qui in initio ſanctę fidei erat eruditione plantatus: ſic modo neophytus habendus eſt qui repente in religionis habitu plantatus/ ad ambiendos ſacros ordines irrepſerit. Ita dicit tex. in c. 1. in fi. iuncto. c. ſeq. in pric. 48. diſtinc. q ℭ Ab his qui foris ſunt. & non ſolū ſupple ab his qui intus ſunt. Chriſmate enim vngi debet eṗs / nō tam in corpore q̄ in corde: vt & interius nitorē conſcientię q̄tū ad deū/ & exterius habeat odorē famę quo ad proximū. De nitore cōſcientię dicit apoſtolus. Gloria noſtra hęc eſt: teſtimoniū cōſcientię noſtrę. Nā oīs gloria filię regis ab intus. De odore famę idē apoſtolus ait. Chriſti bon⁹ odor ſumus in omni loco: & alijs ſumus odor vitę in vitā/ alijs odor mortis in mortem. Debet enim eṗs bonū habere teſtimoniū/ & ab his qui ſunt intus/ & ab his q̄ ſūt foris: vt cortina cortinā trahat/ & qui audit dicat/ Veni. Hęc ſūt verba tex. ī c. vnico. col. 1. de ſa. vnc. Per hāc aūt apoſtolicā ſentētiā per textū. d. c. vnici/ ſatis declaratā/ dicit tex. in c. licet ergo. in pric. 8. q. 1. Requirit̄ in ordinando ſacerdote etiam populi p̄ñtia: vt ſciant omnes & certi ſint q̄ qui p̄ſtantior eſt ex omni populo/ qui ſanctior/ qui doctior/ qui in omni virtute eminentior/ ille eligit̄ ad ſacerdotiū. & hoc atteſtante populo: ne qua poſtmodū retractatio cuiq̄ ne quis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt aūt quod apoſtol⁹ pręcipit ī ordinatione ſacerdotis dicens. Oportet aūt illū & teſtimoniū habere bonū ab his qui foris ſunt. Hęc tex. Qui tamen non eſt intelligendus vt velit eṗm nedū a clero ſed etiam a populo eſſe eligēdū: ſed ſolū q̄ eṗs eligi debet qui bonā apud populū habeat vitę & cōuerſationis exiſtimationē. et propterea dū tractatur de eo eligendo/ populum eſſe requirendum: ſed in ipſo electionis actu nequaq̄ requiri ſeu intereſſe debere. alioqui electio per ſęcularis poteſtatis abuſum diceret̄ celebrata: & ipſo iure redderet̄ nulla. & q̄ electioni de ſe taliter factę cōſētiret: electionis cōmodo careret/ & ineligibilis fieret/ nec abſq̄ diſpenſatione ad aliquā valeret eligi dignitatē. electores ab officijs & beneficijs eccleſiaſticis ſuſpenderētur/ eligendi tunc poteſtate priuati. Tex. eſt hęc omnia probans in c. Quiſquis. de elec. r ℭ Sine crimine eſſe. Videant̄ quę huic ſententię annotata ſunt. ś. in verbo Crimē. o. & in verbo diacones. c. &. ś. eodem. b. s ℭ Sicut dei diſpēſatorē. Videat̄ quod ānotatū eſt. ś. in verbo. diſpēſator. in. 1. ānotatiōe. Et ibi dictis addat̄ q̄ in multis caſib⁹ eṗs eſt diſpēſator. i. relaxator diſpoſitionis inductę a iure cōmuni. de quib⁹ notāt Panor. & alij in c. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudi. & de eis late habet̄ in celebri tractatu de bñficio. ī. 4. parte. in. 7. q. vbi cōgerunt̄. 171. caſus in q̄bus permittit̄ eṗis diſpēſare. Vlterius circa hęc verba q̄bus cōſtat eṗm vocari dei diſpēſatorē: notet̄ q̄ etiā vocat̄ ſuperintēdēs. Tex. eſt ī c. cleros. 21. diſ. & ī c. Qui eṗatū. 8. q. 1. Itē vocat̄ aries. Tex. eſt ī c. piſcatoris. circa me. 7. q. 1. Vocat̄ etiā & alijs noībus: de quib⁹ videat̄ per Archi. ī c. fi. de re. iudi. lib. 6. t ℭ Nō ſuperbū. Videat̄ quod ānotatū ſupra eodē. m. in princ. quia huic verbo ſatis applicari poteſt. v ℭ Nō iracūdū. Diſcordātes eīi clericos eṗs vel ratiōe vel poteſtate ad cōcordiā trahere debet. Vnde nequaq̄ litigādi ſeu iraſcēdi facilitate alios ad diſſidiū debet prouocare. Ita dicit tex. 90. diſtinc. in princ. & c. 1. x ℭ Non vinolētū. Videatur quod annotatū eſt. ś. eodē. k. y ℭ Non percuſſorē. Videat̄ annotatio facta ſupra eodē. l. & ibi dictis addat̄ tex. in c. duę ſunt. in fi. 45. diſtinc. vbi dicit̄. Percuſſores qui ab eṗali officio remouent̄/ nō quilibet corporaliter flagellantes/ ſed p̄termiſſa māſuetudine ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt: qui per flagella non vitia corrigere ſed timeri appetunt. quibus Petrus ſcripſit. Ne ſitis velut dominantes in clero: ſed forma facti gregis ex animo. Hęc tex.

z ℭ Nō turpis lucri cupidū. Hinc dicit tex. in c. non liceat. 1. rñ. 86. diſtinc. Prohibetur eṗs/ turpis lucri gratia eſſe cupidus: ne aliquo in honeſto negocio victū vel cętera ſibi neceſſaria q̄rat. quod generaliter etiam de omnibus diuino cultui mācipatis/ ideſt clericis vel monachis intelligere oportet. Hęc tex. Cętera quę dici poſſunt: videantur ſupra in verbo Diacones. z. a ℭ Hoſpitalem. recurratur ſupra eodem. h.

b ℭ Benignū. i. manſuetum. Non tamen ſic ſit manſuetus: vt perdat diſtrictū iura regiminis. Cunctis enim rectoribus vtraq̄ ſummopere ſunt tenēda: vt nec in diſciplinę vigore benignitatē manſuetudinis/ nec rurſus in māſuetudine diſtrictionē deſerāt diſciplinę: quatenus nec a compaſſione pietatis obdureſcant cū cōtumacē corrigunt/ nec diſciplinę vigorē molliāt cū infirmorū animos conſolantur. Ita dicit textus in c. ſunt nonnulli. in prin. 45. diſtinc. c ℭ Sobrium. Recurratur ſupra eodē. d. d ℭ Iuſtū/ ſāctū/ continētē. Videantur annotationes factę ſupra eodē. c. &. g. e ℭ Amplectentē eū qui ſecundū doctrinā eſt/ fidelē ſermonē. Hinc dicit textus in c. Qui eṗs. 23. diſ. Qui eṗs ordināṅd⁹ eſt/ examinet̄ ſi in eccleſiaſticis dogmatib⁹ exercitatus eſt: & ante oīa ſi fidei documēta verbis ſimplicibus aſſerat/ ideſt patrē et filiū & ſpiritūſāctū vnū deū eſſe confirmet. totāq̄ trinitatis vnitatē deitatē coeſſentialē & cōſubſtātialē & coęternā & coomnipotētē prędicās: ſi ſingulas quaſq̄ in trinitate perſonas plenū deum & totas tres perſonas vnum deū/ ſi incarnationem diuinā nō in patre neq̄ in ſpiritu ſancto factam/ ſed in filio tātū credat. &c. Hęc tex. qui alia pleraq̄ ab epiſcopis credēda cōplectitur: q̄ videri poſſunt. f ℭ Vt potēs ſit exhortari. Videatur quod annotatum eſt ſupra eodem. i. Et addatur q̄ vltra enumerata ab apoſtolo in hac & ſuperiori ſentētia/ iure humano debent duo adeſſe. Primū eſt ætatis maturitas/ vt ſcilicet annū compleuerit trige-

cos qui contradicunt arguere.

actuū.1.d ℭScriptum est in libro psalmorum. Fiat commoratio eorum deserta/et non sit qui habitet in ea: & episcopatum [g] eius accipiat alter.

actuū.20e ℭAttēdite vobis [h]: et vniuerso [i] gregi in quo vos spiritussanct⁹ posuit episcopos: regere ecclesiam dei quam acquisiuit sanguine suo. &c.

1.pe.2.i fi. ℭEratis sicut oues errātes: sed cōuersi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.

Epistola.

2.reg.11.c ℭScripsit Dauid epistolam ad Ioab/misitq; per manum Vrię: scribēs in epistola. Ponite Vriam ex aduerso belli vbi fortissimū est pręliū: & derelinquite eū/vt percussus intereat. Et supra Dauid.

2.corī.3.a ℭNunquid egemus (ait Paulus) sicut quidam/commendatitijs [l] epistolis ad vos aut ex vobis? Epistola nostra [m] vos estis/ scripta in cordibus nostris/quę scitur et legitur ab omnibus hominib⁹/manifestati: quoniā epistola estis Christi ministrata a nobis/& scripta non atramēto sed spiritu dei viui/non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus.

2.corī.7b ℭSi contristaui vos (ait Paulus) in epistola [n]: non me pœnitet. Et si pœniteret videns ꝙ epistola illa & si ad horam vos contristauit / nunc gaudeo: non quia cōtristati estis/sed quia cōtristati [o] estis ad pœnitentiā. Et vberius supra in verbo Contristari.

2.corī.10c ℭNon existimer tanq̄ terrere vos per epistolas quoniam quidā epistolę (inquiūt) graues sunt et fortes [p]/ pręsētia autē corporis infirma/ & sermo cōtēptibilis. Hoc cogitet qui eiusmodi est: quia quales sumus verbo per epistolas absentes/tales et pręsentes facto.

simōiacas in epm̄ eligi non potest. prout est tex. apertus in c.cū in cūctis. de elec. poterit tamen postulari: dūmodo ānū attigerit septimū & vigesimū. quod si minor esset: postulatio de eo facta/ esset ipso iure nulla. Tex. est in extrauaganti. dispendijs. in ti. de postula. prę la. Secūdo requiritur ꝙ sit promotus ad aliquē ex ordinibus sacris: vt scilicet si diaconus nō sit vel sacerdos/ꝙ sit saltē subdiaconus. Tex. est in c. a multis. i fi. de ęta. & q̄li. g ℭEpatū. Videat qd dictum est supra eodē. h. h ℭAttēdite vobis. Nihil est enim in hac vita & maxime hoc tempore facilius ac leuius & hominib⁹ acceptabili⁹/ epi aut p̄sbyteri aut diaconi officio: si perfunctorie atq; adulatorie res agat. sed nihil apud deū miserabilius & tristius & dānabili⁹. Quis si eo modo militet quo noster imperator p̄cipit: apud deum nihil sit beati⁹. Ita dicit tex. Augustini in c. ante oia. 40. distinc. Attēdant ergo sibi epi. non ei omnes epi sūt epi. dicit tex. in c. non omnes. in pric. 2. q. 7. nec est facile stare in loco Petri & Pauli/ & tenere cathedrā regnantiū cū Christo: quia nō sanctorum filij sunt qui tenent loca sanctorū/sed qui exercēt opera eorū. dicit tex. in c. nō est facile. 40. distic. Et hō Christian⁹ fortiter cadit in peccatū propter duas causas: aut propter magnitudinē peccati/ aut propter altitudinem dignitatis. dicit tex. i c. homo. eadē dis. Attendāt igitur sibi epi: quia sunt velut signū positi ad sagittā. dicit tex. in c. qualiter & qn̄. 2. de accusa. Et eorū opera facile trahūtur a subditis i exemplum. dicit tex. in c. magnę. §. preterea. de voto. Et tot mortibus digni sūt: quot mala exēpla ad subditos transmiserunt. dicit tex. in c. p̄cipue. 11. q. 3. Attendāt propterea sibi epi: quia nō debet eis sufficere in vita & moribus populo adęquari/ sed p̄cellere debent. dicit tex. in c. nec sufficere in pric. 8. q. 1. Vilissimus eni cōputādus est: nisi p̄cellat scientia & sanctitate/ q est honore pręstantior. dicit tex. in c. vilissim⁹. in princ. 1. q. 1. Et quia tm̄ dn̄t differre a subditis q̄tū granū a palea. dicit glo. in c. qui ecclesiasticis. in verbo satisfactionē. 36. distinc. i ℭAttendite vniuerso gregi. Hinc dicit textus in c. irrefragabili. in pric. de offi. or. Ecclesiarū prelati ad corrigendum subditorum excessus maxime clericorū/ & reformādos mores/ prudēter ac diligenter intendant: ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. k ℭIn quo vos spiritussanctus posuit epos. Hęc ad vnius ecclesię sacerdotes apostolus scribit. Et propterea dicit Hieronym⁹ citans hanc sententiam in c. legim⁹. 93. distinc. ꝙ olim ijdē erāt epi & p̄sbyteri. de quo dictū est supra eodē in. g. ānotati one. l ℭCōmendatitijs eplis. Eplę istę cōmēdatitię regulariter nō obligant. Vnde cū quidam talē epistolā scripsisset amico suo / Rogo te vt cōmēdatū habeas Septiliū Crescētē amicū meū: nō obligabitur mādati. quia cōmēdādi magis hominis q̄ mādādi cā scripta ē. Ita dicit tex. cuius hęc verba sunt / in l. si vero nō remunerādi. §. cū quidā. ff. manda. & idē pbat in l. Et eleganter. §. fi. ff. de dolo. & in l. fi. C. quod cū eo q in alie. &c. Vnde dicit Bar. i l. luci⁹. in pric. ff. de fideius. ꝙ eplę q̄ in vulgari dicūtur literę credētię/ si multū ḡnales sint/ vt quia i eis scribatur/ Latori p̄ntiū i his q̄ vobis dixerit dabitis plenā fidē: nō obligāt scribētē. q2 sūt magis cōmēdatorię q̄ cā obligādi emissę. Fallit tn̄ vbi ex q̄litate personę scribētis appareret aliud ex quo ista q̄litas certificaret: vt si ille de quo scribebat erat factor seu institor scribētis i aliq̄ mercātia. q2 tūc videt dicere ꝙ ei adhibeat fidē i negocio illi⁹ mercātię. casus ē de hoc no. i l. cuiq;. §. sed cū fullo. versi. plane. ff. de istito. Et facit qd hētur i l. triticū. ff. de ver. obliga. Fallit etiā vbi epla esset magis specialis: vt q2 dixisset Adhibete ei plenā fidē sup me vl meo periculo. talia eī verba obligatoria sūt. Tex. est i d. l. si vero nō remunerādi. §. si qs mādauerit. i fi. ff. māda. q2 i casib⁹ in qb⁹ ex cōsēsu suo pōt aliqs obligari: sicut p verba obligaret p̄ns/ ita etiā per eplaꝫ obligat absēs. tex. est i l. cōsēsu. ff. de ac. & obliga. & i l. 1. i fi. ff. de cōtra. emp. Et no. Bar. i l. nō eplis. C. de pbati. & i l. nuda. in fi. ff. de dona. m ℭEpla nr̄a vos estis. Iure hūano epla nō dr̄ nisi q̄ scripta est. epla nāq; nunq̄ fit sine scriptis. glo. ē q̄ coiter tenet i l. mulierē. i fi. C. si mā. ita fuerit aliena ne p̄stitua. n ℭIn epla. Pro hui⁹ & sequētiū elucidatiōe sētētiarū aduertēdū ē ꝙ epla dr̄ quasi supermissio. q2 sicut pphetiæ sup legē: sic eplę sup euāgeliū sūt missę. Vnde nō solū eplę sed loco eplarū pphetię legunt: q2 ambę sūt legū supmissiones/ sed illę veteres/ hę nouę. Epistola ergo est vicaria legis & pphetarū āte sacrum euāgeliū p̄conis gerēs officiū p̄cessit ei lex euāgeliū sicut p̄co iudicē. q̄ q̄uis sępe de scripturis apostoli assumant: in eo tn̄ gradu est/ ac si semper de lege vel pphetarū p̄conio assumeret. & tn̄ distat ab euāgelica maiestate: q̄tū p̄co a iudice/ legat⁹ a legāte. & ideo cū epistola legit/ sine iniuria sedem⁹: sed cū euāgeliū audim⁹/ reuerēter stamus. hęc sūt verba Archi. i c. pei lectis. colū. 2. in pric. 25. dis. o ℭCōtristati estis ad pœnitētiā. Videat qd istis verbis ānotatū ē. s. i ver. Cōtristari. p ℭGraues sūt & fortes. Grauitas & fortitudo eplarū ex eo sumit de iure humano ꝙ validę sunt et efficaces ad obligādū scribētē: etiāsi n̄ sint subscriptę nec cōtinētes diē vl ānū qb⁹ scriptę sūt. ita Bar. i l. cū tabernā. §. idē q̄sijt & ibi ē bo. tex. ff. de pigno. vbi etiā dicit ꝙ ex pte ei⁹ cui mittūt obligat eo ipso ꝙ eas apd se retinet & nullā facit cōtrariā ptestationē. put de hoc ē bo. tex. i cle. 1. de pcura. vn̄ dicit Bal. i l. p debito i fi. C. de bo. auc. iudi. possi. ꝙ si mercator seu bāchari⁹ dederit alicui lr̄as cābij qb⁹. s. scribebat alteri mercatori seu bāchario ꝙ latori ipsarū daret tātā q̄titatē q2 tantā ab eo receperat: ꝙ ex quo ille alter bāchari⁹ dictas lr̄as recepit & apd se retinuit/ icipit teneri.

& obligatur latori. Vnde si postea banchā rumpēs aufugiat: periculum erit illius latoris/ non aūt erit periculum primi bancharij. Et ita etiā tenet Bar. in l. singularia. ff. si certum peta. Secus dicendū esset si lator dictarū literarum: necdum eas secūdo banchario tradidisset / vt quia eas amisisset/ita ꝙ cambiū in vim ipsarum nō esset secutū/ nec etiā p̄sentatio & acceptatio de eis facta. tūc enim probando amissionem literarū cambij: haberetur regressus ad primū bancharium. Ita notabiliter Bal. in l. instrumēta in fi. C. de fideicō.

q ℭDies festus dñi/ & esset factū prandiū bonū. Prandia & cōuiuia diebus festis facta tūc improbantur: cum a dei famulatu debitis horis impendēdo retrahunt / vel cum putatur aliter diem festum recte agi non posse. Et ita loqui pōt tex. 44. distinc. in fine pricipij/ dū ibi dicit. Sunt comessationes non solum sacerdotibus sed etiā laicis noxię: qui festiuos & solēnes dies nō aliter se digne celebrare putant/ nisi comessationibus deseruiant. Hæc tex.

r ℭIn voce exultationis. &c. Sonus cleri epulātis: in voce diuinę exultationis & confessionis esse debet. prout sūt textus aperti in c. quando. 1. & 2. & in c. pro reuerentia. 44. distinc. & dictum est supra in verbo cōuiuiū. vbi videat.

s ℭIn multis escis erit infirmitas. Pro ānotatione huius sententiæ & sequentium verborū propter crapulam multi obierūt: videatur omnino quod annotatū est. s̄. in verbo crapula. v.

t ℭQui abstinens est. &c. Tex. est huic sententiæ connformis in c. nihil. in princ. de conse. distinc. 5. de quo videat. s̄. in verbo Crapula. x.

v ℭHomo quidā &c. Hęc hystoria annotabitur. j. in verbo Lazarus.

x ℭQui diligit. &c. Videatur quod huic sententię annotatū est supra i verbo Diligere. d.

y ℭIn peregre sine domicilio. Istis verbis facta est annotatio quę videri pōt. s̄. in verbo Domicilium. m.

z ℭAequa mēsura. De ęqua mēsura/ ęquo pōdere/ ęqua stathera/ ęquo iudicio / & similib9: dicet i verbis suis.

ℭCum lecta fuerit apud vos epistola hęc: facite vt et in Laodicensium colos. 4. d
ecclesia legatur/ & ea quę Laodicensium est vobis legatur.
ℭHanc ecce vobis Charissimi (ait Petrus) secundam scribo epistolam: 2. pe. 3. a.
in quibus vestram excito in cōmonitione synceram mētem: vt memores
sitis eorum quę predixi verborū a sanctis prophetis & apostolorum vestrorum pręceptorum/ domini & saluatoris. &c.

Epulari. Epulans ꝛ Epulatio.

ℭCū esset dies festus q domini/ & factum esset prandiū bonum in domo Tobię: dixit filio suo. Vade & adduc aliquos de tribu nostra timētes deum: vt epulentur nobiscum. &c. Vt infra Tobias. tho. 2. a

ℭVenerunt Achior et Nabath consobrini Tobię/ gaudētes/ ad Tobiā: congratulantes ei de omnibus bonis quę circa illum ostenderat deus. Et per septem dies epulantes: omnes cum gaudio magno gauisi sunt. 11. in fine.

ℭIn voce exultationis r et confessionis: sonus epulantis. psal. 41. b

ℭIusti epulentur/ & exultent in conspectu dei: & delectentur in lętitia. eccēs. 10. d

ℭIn risu faciunt panem et vinum: vt epulentur bibentes. eccl. 37. d.

ℭNoli auidus esse in omni epulatione: & non te effundas super omnē escam. In multis s enim escis erit infirmitas: et auiditas appropiquabit vsq; ad choleram. Propter crapulam multi obierūt: qui autē abstinēs t est/ adijciet vitam. psal. 67. a

ℭHomo v quidam erat diues qui induebatur purpura et bysso: & epulabatur quotidie splēdide. Et infra Lazar9: vbi ponit tota hystoria. lucę. 16. d.

ℭEpulemur/ non in fermento veteri/ neq; in fermento malitię et nequitię: sed in azimis synceritatis et veritatis. 1. cor. 5. c.

Epule.

ℭQui diligit x epulas/ in egestate erit: & qui amat vinum & pinguia/ non ditabitur. proū. 21. c

ℭMelior est victus pauperis sub tegmine asserum: q̄ epulę splendidę in peregre y sine domicilio. eccl. 26. d.

ℭBona abscondita in ore clauso: quasi appositiones epularum circum positę sepulchro. 30. c.

ℭSplendidum cor bonū in epulis est: epulę enim illius diligenter fiūt. 30. in fine.

Equus ꝛ Equalis.

Aequa z erit mensura sagorū omniū. &c. exo. 26. b.

ℭCunctis filijs Aaron mensura æqua per singulos diuidetur. &c. leuiti. 7. b

ℭNolite facere iniquum aliquid in iudicio/ in regula/ in pondere/ in mēsura. Stathera iusta & æqua sint: iust9 modi9/ æquusq; sextari9 (ait dñs). leui. 19. g.

ℭDe æquo pondere/ æqua mensura/ æquo animo/ & æquo iudicio/ & æqua via: videatur in verbis suis diffusius.

ℭArguis verbis eum qui nō est æqualis tibi (ait Elipham Themanites ad Iob) & loqueris quod tibi non expedit. iob. 15. a.

ℭPropterea quęrebant Ihesum Iudęi interficere: quia non solum soluebat sabbatum/ sed et patrē suum dicebat deum/ æqualem se a faciēs deo. ioā. 5. c.

ℭChristus Ihesus cum in forma dei esset/ non rapinam arbitratus est esse se equalem deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs/ in similitudinem hominum factus/ & habitu inuentus vt homo. phil. 2. a.

ℭNon est æquum nos derelinquere verbum dei: & ministrare mensis. actuū. 6. a

a ℭAequalem se faciens deo. Nec ab re quidē. Licet enim alius sit pater alius filius: non tamen aliud/ sed id quod est pater & filius idem est omnino. vt secundum orthodoxā & catholicā fidem consubstantiales esse credant / & coęquales/ & coomnipotentes/ & coęterni. Ita dicit textus. in c. 1. paulo post princ. iūcto c. 2. versi. licet igitur. de sū. tri. & fide ca. & dictum est. s̄. in verbo Deus. super illud exodi. Dñs deus tuus: vnus est.

psal.9.b. **Equitas.** ¶Dominus iudicabit orbem terrę in æquitate b : & populos in iustitia.

16.a. ¶De vultu c tuo (dñe) iudiciũ meũ prodeat: oculi tui videant æquitatẽ.

64.b. ¶Replebimur in bonis domus tuę (deus) sanctum est templum d tuũ: mirabile in æquitate.

66.a. ¶Lętentur & exultent gẽtes: quoniam iudicas populos in æquitate & gentes e in terra dirigis.

118.k. ¶Cognoui domine quia æquitas iudicia tua : & in veritate tua humiliasti me.

118.y. ¶Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.

proũ.8.b. ¶Meum est consilium & æquitas (ait sapientia) mea est prudentia/mea est fortitudo.

sapię.5.d. ¶Sumet dñs scutum inexpugnabile f æquitatem: acuet autem dirã irã in lanceam/& pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.

mala.2.b. ¶In pace & æquitate ambulauit Leui mecũ (ait domin⁹) & auertit multos ab iniquitate.

heb.1.c. ¶Thronus tuus deus in sęculũ sęculi: virga æquitatis virga regni tui.

3.reg.4.c. **Equus. substantiuum.** ¶Habebat Salomon quadraginta milia presepia equorum g currilium/& duodecim milia equestrium. Et infra Salomon.

psal.31.c. ¶Nolite fieri sicut h equus et mulus quibus non est intellectus.

32.c. ¶Fallax equus ad salutẽ: in abundantia autẽ virtutis suę non saluabit.

b ¶Iudicabit in æquitate & in iustitia. Aequitas & iustitia videtur hoc loco pro eodẽ sumi: scilicet pro vero & recto iudicio omnis iniquitatis & iniustitiæ exclusiuo. Et ita etiã iure hũano ęquitas qnq; sumit pro iustitia ad differentiã iniquitatis. vt notat Bal. in c. 1. §. Adhęc. de pace. iura firmã. Anto. de bu. in c. fi. de transac. & facit bonus tex. in l. 1. §. 1. ff. de iusti. & iure. Proprie tñ ęquitas consyderat & attendit respectu seu habita relatione ad rigorem. æquitas enim: nihil aliud est q̃ iustitia dulcore misę tẽperata. Ita Panor. in c. 2. in princ. de reiudi. in c. magnæ. in. 1. col. de voto & in c. cũ ad monasteriũ. in fi. de statu mona. Et hęc est diffinitio Cypriani secundũ Saly. & do. meũ Iasonẽ in l. placuit. C. de iudicijs. Aliis tñ verbis vtitur Bal. in d. l. 1. ff. de iusti. & iure. dicens ꝙ æquitas est iudiciũ in quo circunscriptis regulis iuris statuitur ad dictamẽ rationis naturalis. An autẽ istã ęquitatẽ iudices hũani teneãtur in iudicãdo seruare: pro resolutione aduertendũ est ꝙ regulariter iudex nõ debet esse clementior lege. §. Oportet. in auctẽ. de iudicib⁹. Et ideo si rigor sit script⁹ & ęquitas non scripta/sequẽdus est rigor nõ ęquitas: nisi forsan a principe vel senatu qui ęquitatẽ non scriptã potest præferre rigori scripto. prout est textus & ibi Bar. & alij in l. 1. C. de legibus. & facit tex. in c. Ex parte. 1. in verbo iuris ęquitatem. & ibi Panor. 1. 3. no. de offi. dele. Idem: si ęquitas esset scripta in genere/& rigor i specie. Nã rigor in specie script⁹ debet seruari: & ęquitas ꝑtermitti. Vnde licet ęquitas dicat in genere neminẽ debere locupletari cũ aliena iactura (vt ẽ tex. in l. nã & natura. ff. de condi. inde) tñ quia rigor dicit in specie ꝙ res alienę possunt vsurapi & pręscribi/ talis rigor est seruandus. Ita Bar. i d. l. 1. & cõmuniter doc. in d. l. placuit. & in d. c. fi. de trãsac. idẽ etiã videret: si rigor esset script⁹ in specie/sed in lege posteriori. Nã ꝓfertur ęquitati scriptę. in l. priori. vt notat glo. in l. extirpandę. in verbo priuatũ. in fi. de ꝓben. cũ qua glosa transeunt Alexan. de imo. & do. me⁹ Iason in d. l. placuit. in fi. Sed illã glo. reprobat Dñic⁹ in c. disciplina. 45. distinc. & Fely. in c. 2. in princ. de re iudica. Et ita etiã transit do. me⁹ Decius in c. qm̃ cõtra falsam. in. 5. no. de proba. dicens ꝙ immo si rigor script⁹ sit/ & ęquitas scripta/& ambo in specie: æquitas est amplectẽda/ ꝗuis scripta in priori lege. quia ęquitas & rigor nõ sunt omnino cõtraria/sed vnũ mitigat per aliud. Et facit ꝓ hac sententia quia bon⁹ iudex debet semper ęquitatẽ habere ante oculos. l. quod si Ephesi. in fi. ff. de eo quod cer. loco. Nã in subtilitatibus iuris perniciose sępi⁹ erratur. l. si. seruũ. §. sequitur. ff. de ver. obliga. Et propterea etiã/ quãdo æquitas non est scripta/nec similiter rigor scriptus est: æquitas non scripta pręferenda est rigori non scripto. In his enĩ super quibus ius nõ inuenit expssum: ꝓcedẽdũ est ęquitate seruata/semper in humaniorẽ partẽ declinãdo/secũdũ quod iudex personas & loca & tempora & causas postulare viderit. Ita dicit tex. in c. fi. in fi. de transac.

c ¶De vultu tuo dñe iudiciũ meũ prodeat. Tex. est de hoc dicto sũp⁹ in c. vt nostrũ. in princ. de appel. & in c. vt nostrũ. in princ. vt eccle. bene. &c.

d ¶Sanctũ est templũ tuũ mirabile in ęquitate. Tẽplũ dñi dei nostri Ihesu Christi (virgo scilicet illa superbñdicta Maria) sanctũ est & mirabile in ęquitate: vtpote cũ oĩs fuerit culpę mortalis/venialis/& originalis expers. Cui propterea salutẽ ipartiẽs Archãgelus dixit Aue: quasi sine vę seu nota alicui⁹ mortalis/venialis/ aut originalis inquinamẽti. ꝓut dicetur. j. in verbo Maria virgo. vbi videat.

e ¶Gẽtes in terra dirigis. Disponit enĩ homo viã suã: sed solius dei est dirigere gressus suos. prout est textus ex Salomone sumptus in c. sicut. §. necesse. in fine. 47. distinc.

f ¶Scutum inexpugnabile æquitatẽ. Inexpugnabile scutũ est ęquitas idest iustitia dei. Iustitia nãq; diuina: est perpetua atq; constans voluntas/ius suũ vnicuiq; tribuens. Tex. est secũdũ pmũ intellectũ glo. magnæ. in l. iustitia. in princ. ff. de iusti. & iure. Cętera dicẽtur in verbo Iustitia.

g ¶Equorum currilium de natura ęqui currilis est bon⁹ tex. in c. horrendus. circa princ. 32. questi. 5. vbi dicit Comparem suum æquus diligit: & si mutetur alius/trahere iugum nescit compar alterius/& se non totum putat. Hęc textus.

h ¶Sicut equus & mulus. Homo eius animalis similitudinem gerere videt: cuius naturalem imitatur procliuitatem seu conditionẽ. Vnde dicit Io. Chrysostomus. Cum recalcitres vt asinus/ ferias vt equus/ luxuries vt mulus/castrimargiam patiaris vt vrsus/carnem tuam impingues vt vitulus/rapias vt lupus/irascaris vt sues/infrafrendeas vt leo/pungas vt scorpio/ venenum infundas vt aspis/ proximum ledas vt vipera: qualiter te hominem iudicabo/cum nullum characterem hominis in te reperio (Hinc dicitur hoc loco. Nolite fieri sicut equ⁹ & mulus quibus non est intellectus. Quod deplorans beatus Bernar. dicit Heu homo facta est egregia creatura: & ita miserabilis facta est/ vt iumenta si possent loquerentur & dicerent. Ecce Adam factus est sicut vnus ex nobis. Hæc omnia quæ ad huius vtilia sunt elucidationem sententię/ ponit Archidiaconus in c. fina. colũ. penul. de pœni. distinc. 2.

¶Non in fortitudine equi voluntatē habebit: nec in tibijs viri benepla= psal.146b
citum erit ei.
¶Equus [i] paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuet. prou͂.21. in fine.
¶Flagellum [k] equo/et chamus asino: & virga in dorso imprudētium. 26.a.
¶Equus indomitus euadet durus: & filius remissus euadet pręceps. eccl.30.b.
¶Equus emissarius/sic et amicus subsannator sub omni suprasedente 33.a.
hinnit.

Errare & Errans.

¶Non videbis bouem fratris tui aut ouem deute.22 a
errantem [l] et pręteribis/ sed reduces fratri tuo/etiā si nō est propinquus/
frater tuus/nec nosti eum: & erunt apud te q̄diu quęrat ea/frater tuus &
recipiat.
¶Maledictus qui errare facit cęcum in itinere. deute.27 c
¶Deus immutat cor principū populi terrę: & decipit eos vt frustra in= iob.12.i fi.
cedant per inuiū. Palpabūt quasi in tenebris/& non in luce: & errare [m]
eos faciet quasi ebrios.
¶Si erraui (ait Iob) tu doce me. iob.34.d.
¶Quadraginta annis offensus fui generationi illi: & dixi semper hi er= psal.94 a
rant corde. Ipsi vero non cognouerunt vias meas: quibus iuraui in ira
mea si introibunt in requiem meam.
¶Erraui sicut ouis que perijt/quęre seruum tuum domine: quia mādata 118.y.
tua non sum oblitus.
¶Via vitę custodienti disciplinā: qui autē increpationes relinquit errat. prou͂.10.c
¶Animę dolosę errāt i peccatis: iusti autē misericordes sūt & miserāt. 13.c.
¶Calldi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans. 14.b.
¶Errant qui operantur malum. 14.c.
¶Dominatio in labijs regis in iudicio non errabit os eius. 16.b.
¶Vir qui errauerit a via doctrinę: in cetu gigantum commorabitur. 21.c.
¶Non suffecerat errasse [n] homines circa dei sciētiā: sed et in magno vi= sapię.14c
uentes inscientię bello/tot & tam magna mala/pacem appellant.
¶Qui minoratur corde/cogitat inania: & vir imprudens et errans cogi eccl.16.c.
tat stulta.
¶Multos errare fecerunt [o] somnia: & exciderunt sperantes in illis. 34.b.
¶Omnes nos quasi oues errauimus/vnusquisq; viam suam declinauit: esa.53.c.
et posuit [p] dominus in eo iniquitatem omnium nostrorum.
¶Nolite [q] errare: deus non irridetur. gala.6.b.
¶Remissas [r] manus & soluta genua erigite/ & gressus rectos facite pe= heb.12.d.
dibus vestris: vt non claudicans quis erret/magis autem sanetur.

i ¶Equus paratur ad diē belli. Equos qui ad belli diem parantur/ & sic equos militares/ officio regentis exā ercitū incūbit/ ne sinat extra prouinciā ducere. Tex. est in l. officiū. paulo post princ. ff. de re mili. k ¶Flagellum equo. Videatur textus multas diuini eloquij sententias huic conformes cōplectens in c. cum beatus. vers. sed ecōtra. 45. distinc. l ¶Errantem. De iure humano/si bos/ouis/aut aliud animal/errare cœpit. J. sic euagari ꝙ vbi sit nescit: ei9 possessio nedū naturalis sed etiā ciuilis perditur. Tex. est in l. 3. §. Nerua filius. & ibi per docto. ff. de acqui. possess. tn̄ dn̄ium nō perdit. Vnde si illud animal oberrans occupet ab aliquo: si quidem eo animo occupet vt apud se retineat/ tenetur furti/ siue sciat cuius sit/ siue ignoret. Textus est in l. falsus. §. Qui alienum. ff. de fur. Si vero non eo animo vt retineat: furti nō tenet/ sed restituere compellitur/ vel conditiōe sine causa/ vel rei vendicatione. glosa est quę ita videtur intelligēda. i l. si qs in tātā. in. §. q. secūdę partis principalis. C. vn̄ vi. Cętera q̄ hic dici possēt: videant. J. in verbo depositū. c. m ¶Errare facit eos quasi ebrios. Videat qd istis verbis annotatū est supra in verbo Ebrius. in. 1. annotatione. n ¶Errasse hoies circa dei scientiā. De hominib9 errantibus circa dei scientiam loquit tex. Gregorij ic. Qui ea. 38. distinc. dicens. Qui ea q̄ dei sunt sapiūt/ a dn̄o sapiūtur: & qui ea quę dei sunt nesciunt/ a dn̄o nesciūtur. Paulo attestāte qui ait. Si quis ignorat: ignorabitur. Hęc text9. Et sic error seu ignorantia iuris diuini nō excusat. Idē est i errore iuris naturalis. prout est tex. in l. pe. C. de in ius vocā. imo etiā idē videt i errore iuris positiui quādo errans potuit cōsulere peritiores. In tali eni casu per errorē iuris non excusantur etiam mulieres saltem in foro cōtētioso. qz sicut mulieres vadunt ad ciuitatem pro indulgētiis/ & rustici ad nemus pro lignis: ita debēt ire pro cōsilijs capiēdis. Ita dicūt Bal. Saly. & cōmuniter moderni in l. iuris ignorantia. & ibi pro ista conclusione est bo. tex. C. qui admitti. De hac materia/ quando scilicet & quas personas error iuris excuset vel nō excuset: videat diffusius per Alex. & do. meū Jasonē in d. l. Iuris ignorantia, C. Qui admitti. & in l. si emācipata. C. de iuris & fac. igno. De cęteris quę hic dici possent in materia ignorantię iuris diuini: dicet. J. in verbo Ignorantia. o ¶Errare fecerūt somnia. Videantur annotata. J. in verbo Sōniū. p ¶Posuit dn̄s. Tex. est huic sententię Cōformis in c. cū Marthę. col. 2. de celeb. missa. q ¶Nolite errare. Quando aliquis errare dicat/ & quō nō errās erranti pręferat: videat bon9 tex. qui Augustini est in c. Quāuis. 38. distinc. vbi dicit. Quāuis errare quāta possumus cura cauendū sit/ nō solū in maioribus verū etiā in minoribus rebus/ nec nisi rerū ignorantia possit errari: non est tn̄ cōsequēs vt continuo erret/ quisquis aliquid nescit/ sed si quis existimet se scire quod nescit. pro vero quippe approbat falsū: quod erroris est ꝓpriū. Verūtn̄ in qua re q̄squis erret: interest plurimū. Nā in vna eadēq; re: & nesciēti sciens/ & erranti non errās/ recta ratione p̄ponit. in diuersis tn̄ reb9/ idest cū iste scit alia ille alia/ & iste vtiliora & ille min9 vtilia/ vel etiā noxia: q̄s non in eis quę ille scit/ ei p̄ferat nescientē: sunt eni quędā: q̄ nescire meli9 est q̄ scire. Hęc tex. r ¶Remissas man9. &c. Hęc tota sētētia retorq̄tur in eos qui quo pergere debeant aspiciūt: sed per infirmitatē mētis vitę viā perfecte nō valēt tenere quā vidēt. et ad virtutis statū dū fluxa consuetudine nō erigunt: quo desyderiū eorū nitit/ illuc gressus operis efficaciter nō sequūtur. Ita istā sentētiam Pauli accōmodat tex. Gregorij in c. hinc eteni. vers. Claudus. 49. distinc.

s ¶ Erroresq; & stultitiam. An liceat alicui discere errores & stultitiam? videatur quod annotatum est in huius sententię annotatione supra in verbo Doctrina.
t ¶ Diuinatio erroris.&c. Huic sententię facta est annotatio supra in verbo Diuinatio. v ¶ Si fieri potest etiā electi. Videat quod istis verbis ānotatū est supra in verbo Electus. x ¶ Insipientiū errore traducti. Traducimur aūt errore insipientiū: nō solū qn̄ eorū sequimur errorē/ sed etiā qn̄ eos ab errore valentes reuocare/ non reuocamus. qui enim alios cū potest ab errore nō reuocat? seipsum errare demonstrat. Tex. est cuius hęc verba sunt in c.2. de hęreti. y ¶ In deo meo transgrediar murum. Istis verbis facta est ānotatio supra in verbo De9.t. z ¶ Eripies me de cōtradictionib9 populi: cōstitues me in caput gētiū. Iure hūano cū quis constituitur in caput gētiū/ puta eligitur ī epm: debet electio de eo facta/ corā populo publicari/ vt sic videatur an erept9 sit a cōtradictiōe populi. tex. est i c. nosse. in fi. 63. dis. Si tñ ista publicatio nō fieret: per hoc nō irritaret electio. pnt est glo. quę cōmuniter tenetur. in c.1. in glo. mag. 62. distinc. nec de ista publicatiōe itelligi debet qd dr/ publicationē electiōis esse de es9 forma substātiali: sed intelligit de publicatione votorū datorū in scrutinio. Talia eni votasūt postea in capitulo de necessitate publicāda. prout est tex. qui ita intelligitur/ in c. quapropter. de elec. Quod si electus in caput gētiū/ idest in epm/ eripi nō possit a contradictionibus populi/ nec in sua dignitate remanere nisi cū scandalo populi: nō debet electio de ea facta confirmari. Cū scādalo enim populi non debet quis pficere: etiam interueniēte electione collegij. Ita dicit Panor in c.1. col.2. in.2. oppo. de elec. & facit bonus tex. in c. cū teneamur. in fi. & in c. cū nō ignores. in fi. de pben. Immo si ga cofirmaret i epm/ & populus cōpesci non posset a prosecutione sua: tunc vt populus quiescat/ at ecclesia stet in quiete/ debet platus cedere vel remoueri per superiorem/ assignato tñ ei bono cābio. Ita singulariter dicit Inno. in c. nisi cū pridem. de renū. refert & sequit Panor. in d. c.1. col 3. in princ. de elec.

iacobi.5.d ¶ Fratres mei si quis ex vobis errauerit a veritate/ et conuerterit quis eū: scire debet quoniam qui conuerti fecerit peccatorē ab errore vię suę/ saluabit animam eius a morte/ & operit multitudinem peccatorum.

leui.5.d. **Error.** ¶ De oblatione quę fit pro delicto cōmisso per errorem: videatur leuitici.5.d.

acclēs.1.d. ¶ Dedi cor meum (ait Ecclesiastes) vt scirem prudētiam atq; doctrinā/ erroresq; [s] / et stultitiam.

2.a. ¶ Risum reputaui errorem: & gaudio dixi quid frustra deciperis?

10.c. ¶ Initium verborum insipientis/ stultitia: & nouissimum oris illius/ error pessimus.

eccl.11.b. ¶ Error et tenebrę peccatoribus concreata sunt: qui autem exultant in malis/ consenescunt in malo.

34.a. ¶ Diuinatio [t] erroris/ & auguria mendacia/ & somnia maleficentium: vanitas est.

mat.24.b ¶ Surgent pseudo Christi & pseudo prophetæ: & dabūt signa magna et prodigia/ ita vt in errorem inducantur (si fieri [v] potest) etiam electi.

ephe.4.a. ¶ Deponite vos secūdum pristinam conuersationem/ veterem hominē: qui corrumpitur secundum desyderia erroris.

2.pe.3.d. ¶ Vos fratres pręscientes/ custodite ne insipientiū [x] errore traducti/ excidatis a propria firmitate.&c.

iob.36.b. **Eripere.** ¶ Eripiet deus de angustia sua pauperem: & reuelabit in tribulatione aurem eius.

psal.16.c. ¶ Eripe domine animam meam ab impio: frameam tuam ab inimicis manus tuę.

17.d. ¶ In te domine eripiar a tentatione: & in deo meo [y] trāsgrediar murū.

17.f. ¶ Eripies [z] me de cōtradictionib9 populi: cōstitues me in caput gētiū.

49.d. ¶ Intelligite hęc q obliuiscimini deū: neqn̄ rapiat/ & non sit qui eripiat.

55.i fine. ¶ Eripuisti deus animam meam de morte/ et pedes meos a lapsu: vt placeam coram deo in lumine viuentium.

58.a. ¶ Eripe me de inimicis meis de9 me9: & ab insurgētib9 in me libera me. Eripe [a] me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinū salua me.

68.d. ¶ Eripe [b] me de luto vt non infigar: libera me ab his qui oderunt me/ et de profundis aquarum.

68.d. ¶ Intēde dn̄e animę meę & libera eā: propter inimicos meos eripe me.

70.a. ¶ In iustitia tua domine libera me: et eripe me.

70.a. ¶ Deus meus eripe [c] me de manu peccatoris: & de manu contra legem agentis et iniqui.

a ¶ Eripe me de operantibus iniquitatē &c. Hęc sentētia & pleręq; sequētes quibus innuitur orādū esse vt a malis hoīb9 eripiamur: sūt potius de spūali ereptione q̄ de corporali intelligendę. a malis eni semper corde disiūgi: ad tempus aūt corpore copulari debemus. Quid el voluit dn̄s noster Ihesus Christus admoneri ecclesiam suam/ qn̄ vnū perditū inter 12. habere voluit: nisi vt malos toleremus? Nec propter malos boni sunt deserendi: sed propter bonos mali tolerādi. sicut tolerauerūt eos prophetę: contra quos tanta dicebat/ nec cōmunionē sacramētorū illius populi relinquebāt. sicut ipse dn̄s nocentē Iudam vsq; ad condignum eius exitū tolerauit: & eū sacrā cęnā cū innocentibus comunicare permisit. sicut tolerauerūt apli eos qui per inuidiā (q̄ ipsius diaboli est vitiū) Christū ānūciabāt. Ita ani sociat qs malis: si mali aliquid cū eis cōmittit/ aut cōmittētib9 fauet. si aūt neutrū facit: nullomō sociat. Premissa oīa pbant per quatuor tex. iūctoa simul per tex. in c. a malis. in princ. in c. Quid ergo. in princ. in c. q̄ magnū. in fine. & in c. ita plana. in princ. 23. q.4.
b ¶ Eripe me de luto vt nō infigar. idest si cōtingat me tētari: fac dn̄e vt tētationi nō succūbā. hūanū quippe est in corde tētationem perpeti: dęmoniacum vero est tentationis certamine superari. Ita dicit tex. in c. hinc etenim. ver. iugem vero scabiē. in fine. 49. distinc.
c ¶ Eripe me de manu peccatoris.&c. Videatur quod annotatum est supra facūda proxima annotatione.

¶Eripite [d] pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate. psal.81.a.
¶Secundum eloquium tuum eripe me domine. 118.y.
¶Eripe [e] me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt [f] iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. 139.a
¶Custodi [g] me dñe de manu peccatoris: & ab hoīnib9 iniqs eripe me. 139.a.
¶Eripe me de inimicis meis domine/ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam/quia deus meus est tu. 142.c.
¶Animæquiores [h] estote filij/clamate ad dominū: & eripiet vos de manu principum inimicorum. baruc.4.d
¶Deus eripuit nos de potestate tenebrarum/ & transtulit in regnum filij dilectionis sue: in quo habemus redēptionē & remissionē peccatorū. colos.1.b.
¶Deus [i]: iustum Loth oppressum a nephandorum iniuria ac luxuriosa conuersatione eripuit. 2.pe.2.b.
¶Nouit deus pios de tentatione [k] eripere: iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos. &c. 2.pe.2.b.

Erubescere.

¶Erat vterq3 nudus/Adam scilicet & vxor ei9: & nō erubescebant [l]. gen.2.1 f.
¶Ad te dñe leuaui animā meā: deus meus in te confido/nō [m] erubescā. psal.24.a
¶Custodi domine animam meam & erue me: non erubescā [m]/ quoniā speraui in te. 24.d.
¶Erubescant [n] impij & deducātur in infernū: muta fiant labia dolosa. Que loquūtur aduersus iustum iniquitatē in superbia & in abusione. 30.e.
¶Erubescite [o] a patre & a matre de fornicatione/ et a presidente [p] & a potente de mendacio/a principe [q] & a iudice de delicto/ a synagoga [r] & eccl.41.d.

d ¶Eripite pauperem: & egenū de manu peccatoris liberate. Istis verbis ostendit propheta nec illos īmunes a scelere esse qui permiserūt Christū a principibus interfici: cū pro multitudine timerent/ & possent illos a facto/ & se a cōsensu liberare. Qui añt desinit cū obuiare potest: cōsentit. Hæc sūt verba Augustini hui9 sententie effectū monstrātia/ que habent in c. Ostēdit propheta. iūcta glo. t.23.q.3. e ¶Eripe me dñe ab hoīe malo. &c. Videat quod annotatū est. §.eodem. a. f ¶Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die constituebant plia. Huic sententie videtur astipulari quod dicit. Esa. 44. Nō est pax impiis dicit dñs. De quo dicto est glosa in notabili proposito in extrauagan. Aliquorū. in verbo Cōfitebūtur. col. 3. de pœni. & remis. g ¶Custodi me domine de manu peccatoris. &c. Videat annotatio fcā. § eodē a. Et p cōfirmatiōe eoꝝ q ibi dicta sūt addat bon9 tex. in c. nō ē culpād9. 32. q. 1. vbi dr. Nō ē culpandus Osee propheta si meretricem quā duxit ad pudicitiā cōuertit: sed poti9 laudād9 q ea mala bonā fecit. Nō eni qui bon9 permanet/ polluitur si societur malo: sed qui malus est ī bonū conuertetur si boni exēpla sectet. Hec tex. vbi glo. in verbo societ. & in verbo sectet. dicunt aliqua que ad pmissorum cōfirmationē sūt vtilia. Quod eī bon9 malo possit cōiūgi corporaliter/ vt sic bon9 edificetur: facit secūdū glo. in d. verbo societur. quod habet in l. quod sepe. §. veneni. ff. de cōtra. emp. vbi emptio veneni valet: si tale sit quod adiectione alteri9 materie vsui esse potest. Et quia (vt dicit glo. in d. verbo sectet.) malū additū bono/nō corrūpit illud: sed potius sumit naturā boni. cū magis dignū: trahat ad se minus dignū. c. quod in dubijs. de conse. eccle. vel alta. h ¶Animequiores estote filij/clamate ad dūm: & eripiet vos de manu principum inimicorū. Hac sententia videmur admoneri/ vt quātūcūq sequiat in nos tentatio demonū/qui tenebrarū sunt principes & humani generis inimici/non putemus nos a dño derelictos: sed clamemus ad eū/ & meminerim9 scriptū esse / Cū ipso sum in tribulatione. Et eripiet nos. Et ita etiā post Bernar. dicit. Archi. (licet hāc sentētiā nō citat) in c. inter hec sciendum. de pœni. distinc. 2. i ¶Deus iustū Loth. &c. Bonus est tex. de hac ereptione Loth a nephādorū iniuria & luxuriosa cōuersatione/ in c. Quelibet. ibi. Loth in ipsa peruersa ciuitate fuit iust9. 40 dis. & dicet. J. Loth. k ¶De tētatione eripere. Nō q pij nō tētentur (quia diabol9 nō cessat qrere quos ex fidelib9 perdat/ & maxime illos quos ardētiores in seruitio saluatoris eiq familiares inuenerit. dicit tex. ī c. nulli. circa princ. 3. q. 1.) sed qm cū pij tentātur nō succūbunt tētationi/ et si succūbant cito resurgūt. dicēte Psal. Cū ceciderit iustus/ nō collidet: quia dñs supposuit manū suā. Ita istā sententiā declarat glo. (tametsi nō ita ample loquat) in c. si enim. col. 6. in verbo tentatione. de pœni. distinc. 2. l ¶Non erubescebant. Quare Adā & Eua nuditatē suā nō erubescerent: annotatū est. §. in verbo Adā. k. vbi videatur. m ¶Nō erubescā. supple corā te deo meo/ & sacerdote tuo/ peccatorē me ostendere: et ita/ non erubescendo erubescā/ quod est qvtilissimū. Præcepit enim dñs mūdādis vt ostenderent ora sacerdotib9: docēs corporali pñtia cōfitēda esse peccata/ nō per nūciū/ non per scriptū manifestanda. Dixit enim/ ora mōstrate/ & oēs: nō vnus pro omnibus. Nō aliū statuatis nūciū qui pro vobis offerat mun9 a Moyse statutū: sed qui per vos peccastis/ per vos erubescite. Erubescētia enī ipsa partē habet remissionis. multū enim satisfactionis obtulit: q erubescētie dominās nihil eorū q cōmisit nūcio dei denegauit. Et quis iustitia sola dñet: tñ dign9 est mia q spūali labore qrit gratiā. Laborat enī mens: patiēdo erubescētiā. Et qm verecūdia magna est pœna: qui erubescit pro Christo/ fit dign9 mia. Ita dicit tex. (per quē hec verba bene declarātur) in c. Quē pœnitet. colū. 1. de pœni. dis. 2. n ¶Erubescāt impij. &c. De impijs erubescētib9 peccata sua pdere/ qui ppterea in infernū deducūtur: est etiā notabilis tex. in c. Quis aliqñ. §. fi. de pœni. distinc. 1. De quo textu dictū est. §. in verbo dilect9. ff. vbi videat. o ¶Erubescite a patre & matre de fornicatione. idest si fornicatores estis: erubescatis fornicari saltē propter patrē & matrē. Vel quia incōtinētia vestra tales eos fuisse arguit (put est bo. tex. ī c. si gēs Anglorū. 56. distinc.) vel quia ignominia filij est ignominia patris. vt late dictū est. § in verbo Dedecus. in. t. annotatione. p ¶A presidēte & potēte de mēdacio. Cū mēdaciū (vt Augustin9 ait) sit falsa significatio vocis cū intentiōe fallēdi (vt dicit tex. ī c. btūs Paul9. vers. Ille ergo. 22. q. 2.) hac sētētia monemur vt erubescam9 fallere ppter psidētē vł potētē. Si eī ppter tales nō erubescam9 fallere: nec fallere ppter ceteros erubescem9. q ¶A pricipe & a iudice de delicto. Priceps eī & iudex: delicta puniūt. vnde si virtutis amore nō erubescat qs delinqre: erubescat saltē timore pœne auctoritate principis vel iudicis sibi inferēde. Aequū est enim: vt quos dei timor a malo nō reuocat/ saltem cōerceat seueritas discipline. dicit tex. in c. cum in cunctis. §. pe. de electio. Et quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non prouocant: saltem correctoris medicina compellat. dicit textus. in l. vnica. in princip. C. de emenda. propinquo. r ¶A synagoga & plebe de iniquitate. Longe enim turpius est ac fœdius coram

multis ecclesiasticis vel laicis inique agere: q̃ priuatim & in occulto. & ob id magis erubescẽdum est quod publice q̃ quod priuati dehuquiturscũ in hoc delicto de malo exemplo timendũ nõ sit/ in illo vero q̃ maxime. c. si. cum glo. in verbo cęteri. 45. distinc. & in l. aut facta. §. si. ff. de pœnis. s ❡ A socio & amico de iniustitia. Tametsi iniustũ aliquid in quẽpiã agere / ppter oẽa erubescẽdũ sit: erubescẽdũ tñ magis est ppter sociũ vel amicũ. quandoquidẽ honestũ: societatis fomes est & amicitię. vt est bonus tex. in l. Nec pretermittẽdũ. in si. ff. pro socio. iuncta l. late culpę. §. amicos. ff. pro socio.

plebe de iniquitate/a socio [a] et amico de iniustitia/& de loco [t] in quo habitas de furto/de veritate [v] dei & testamento/ de discubitu [x] in panibus/ et ab [y] obfuscationibus dati & accepti/a [z] salutãtibus de silẽtio: a respectu mulieris [a] fornicarię/& ab auersione [b] vultus cognati.

hiere. 22. f ❡ Cõfunderis (ait domin⁹) & erubesces ab omni malitia tua: quę sedes in libano & nidificas in cedris. Quomodo congemuisti cum venissent tibi dolores: quasi dolores parturientis?

eze. 6. g. ❡ Confundimini: & erubescite super vijs vestris domus Israel.

luce. 9. d. ❡ Qui me erubuerit [c] & meos sermones (ait Christus) hunc filius meus erubescet cum venerit in maiestate sua/et patris/ & sanctorũ angelorũ.

ro. 1. b. ❡ Non erubesco [d] euangelium (ait Paulus).

1. pe. 4. d. ❡ Nemo vestrũ [e] patiatur quasi homicida/aut fur/aut maledic⁹/aut alienorum appetitor. Si autẽ vt [f] Christianus: non erubescat/glorificet autem deum in isto nomine: quoniam tempus est [g] vt incipiat iudicium a domo dei.

psal. 18. a. **Eructare.** ❡ Dies [h] diei eructat verbũ: & nox nocti indicat sciẽtiã.

44. a. ❡ Eructauit [i] cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

118. y. ❡ Eructabunt labia mea hymnũ: cum docueris me iustificationes tuas.

iob. 35. c. **Erudire. Erudiens & Eruditus.** ❡ Deus docet nos super iumenta [k] terrę: & super volucres cœli erudit nos.

t ❡ De loco in quo habitas de furto. Si quidẽ de furto quouis loco fiat/ debemus erubescere: de eo tñ magis quod in loco quẽ habitamus a nobis fieri cõtingit. Cũ illud a vero rationis tramite magis alienũ esse videatur. ar. in. l. respiciẽdũ §. furta domestica. ff. de furtis. v ❡ De veritate dei & testamẽto. Erubescendũ est p̃ cæteris rebus in transgressione diuinę veritatis & testamenti. primũ enim capitale mendaciũ/ & longe fugiendum est quod sit in doctrina religionis/ ad quod nulla conditione quis debet adduci. c. primũ est capitale mendaciũ. in princ. 22. q. 2. x ❡ De discubitu in panibus. i. de assumendo in alterius mensa loco primo. Ab hoc enim faciendo debet quilibet ab initio erubescere: nam si reiecta erubescẽtia primũ locũ occupauerit/ dicat ei dñs. amice da huic locũ. & tũc incipiat cũ rubore nouissimũ locũ tenere/ iuxta veritatis testimoniũ dicentis. Qui se exaltat humiliabit. De quo habet per Hostien. in c. cũ in ecclesiis. de maio. & obe. y ❡ Ab obfuscationibus dati & accepti. Obfuscat datũ & nõ acceptũ: quando in dando versatur turpitudo/ & nõ in accipiendo. vt si aliquid detur meretrici. quis enim meretrix turpiter faciat meretricãdo: tamen nõ dicitur turpiter accipere cũ sit meretrix. Ita dicit tex. in l. 4. §. sed quod meretrici. ff. de cõdi. ob tur. cau. Obfuscat aũt acceptũ & non datũ: quando in dãdo nõ versat turpitudo sed solũ in accipiẽdo. vt si dedero alicui pecuniã ne homicidiũ faciat/ ne iniurietur mihi/ vel vt rẽ depositã mihi restituat. istis enim casibus turpiter nõ dat: sed turpiter accipitur. Tex. est in l. 2. in prin. & in l. 4. §. Quotiẽs. ff. de condi. ob tur. cau. Obfuscat vero datũ & acceptũ: qñ vtrinq̃ turpitudo est uersatur scilicet i dãdo/ sed etiã i accipiẽdo. vt si ab vna ex ptib⁹ litigãtib⁹ det iudici vt bñ vel male iudicet: vel alicui vt furtũ vel homicidiũ faciat. tũc ei/ & turpiter dat & turpiter accipit: & pinde merito erubescẽdũ est. l. 2. l. si. & l. seq. ff. eodẽ titu. z ❡ A salutantibus de silentio. Tunc enim beneuolẽtię argumento/ odii argumẽtũ ostendim⁹. vtpote cũ salutare/ beneuolẽtiã: salutanom autem non respondere/ maleuolentiã indicet. prout cõmuniter notat in c. cũ super. de offi. dele. & dicet in verbo Salutare. a ❡ A respectu mulieris fornicarię. quia non solo tactu sed aspectu quoq̃ appetitur & appetit concupiscentia fœminarũ. dicit tex. Augustini in c. nec solo. in princ. 32. q. 5. b ❡ Ab auersione vultus cognati. Erubescendũ merito nobis est: si a cognatis idest parẽtibus pauperibus vultũ auertamus. Dei quippe traditio est vt prius. i. pre cęteris oibus pascamus parentes pauperes. Tex. est in c. cæterũ. 1 prin. 86. dis. hoc dicit tex. i c. Est pbãda. eadẽ distic. Proximos seminis tui ne despicias: si egere cognoscas. Melius est ei vt ipse subuenias tuis: quib⁹ pudor est ab aliis sũptum deposcere/ aut alicui postulare subsidiũ necessitatis. c ❡ Qui me erubuerit. &c. i. qui me ea erubescentia aperte confiteri noluerit. Non solũ enim corde credi debet ad iustitiã. sed etiã ore confiteri ad salutẽ. Hinc baptizatus in fronte vngit: vt libere confiteat quod credit/ memor eius quod domin⁹ ait. Qui me cõfessus fuerit corã hoibus: cõfitebor & ego eũ corã patre meo. Ita dicit tex. in c. vnico §. Quia vero. de sacra vnctione. d ❡ Non erubesco euangeliũ. Licet erubescẽdũ nõ sit euangeliũ: tamẽ ipsum annũciare nõ oibus incũbit. Quõ enim pdicabũt: nisi mittantur dicit tex. post apostolũ/ in c. cũ ex iniũcto. de here. & facit. c. sicut. eodẽ ti. & c. q̃ laudabile. in fine. de iudęis. de quo diffusius videat in verbo pdicare. e ❡ Nemo vestrũ patiat quasi homicida. Et sic etiã in foro cõscientię no tenet quis satisfactionẽ iniurię sibi factę remittere: q̃uis rancorẽ remittere teneat. Et ita etiã tenet glosa (quę tamẽ hãc sententiã nõ allegat) in c. quia pstulatus. 1. q. 4. in c. Et qui emẽdat. 55. distinc. & in c. 1. de maledi. Et late do. me⁹ Iason in l. si. tibi decẽ. §. Quędã. ff. de pactis. f ❡ Si aũt vt Christianus non erubescat. supple exemplo apostolorũ: qui ibãt gaudẽtes a conspectu concilii/ quia digni inuenti sunt pro nomine Ihesu contumeliã pati. prout dicit tex. post lucã in actibus apostolorũ. 23. q. 3. in princ. in versi. sic etiã de primis credẽtibus legitur. g ❡ Tẽpus est vt incipiat iudiciũ a domo dei. Tex. est eiusdẽ sententię in c. & purgabit. in princ. 50. distinc. h ❡ Dies diei eructat verbũ. &c. Hæc tota sententia mystice declarata est in verbo Dies. d. i ❡ Eructauit cor meũ verbũ bonũ. idest mens mea cõcepit amorẽ verbi boni. i. Christi/ qui est verbũ dei patris. c. verbũ. de pœni. distinc. 1. & solus bonus est bonitate ppria & incõmutabili: cum bonitatem si quã humana creatura habeat/ nõ a se habeat sed a deo. vt in auctẽ. de priuile. do. hęre mu. nõ pstã. colla. 8. Et propterea supple dico opera mea regi/ idest Christo i q rex est regũ & dñs dominantiũ. cle. pastoralis. i si. de re iu. Hęc declaratio satis pbat l c. 1. de offi. custo. & l c. ad honorẽ. de aucto. & vsu. pal. vbi pbat oia in dei noie faciẽda esse. k ❡ De⁹ docet nos super iumẽta terrę. &c. De⁹ enim dedit hoi aiam rõnalẽ doctrinę & eruditiõis susceptibilem: per quam differt a cęteris animãtibus. De quo videat glo. no. in c. firmiter credim⁹. in verbo simplex omnino. de sũ. tri. & fi. catho.

l ¶ Nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Reges intelligunt/ & velut iudicantes terrã erudiũtur: qñ id obeunt quod imediato versu habetur. Seruite dño in timore: & exultate ei cum tremore. Quõ ergo reges dño seruiunt in timore: nisi ea quæ contra dñi iussa fuerint/ religiosa seueritate prohibendo atq; plectẽdo? aliter ei seruit/ quia homo est: aliter etiã/ quia rex est. Quia homo est/ seruit viuendo fideliter: quia rex est/ seruit leges iusta pcipientes & contraria prohibentes conuenienti vigore sanciendo. Ita dicit tex. in c. si ecclesia. in fi. 23. q. 4. Cętera quæ hic dici possent: dicetur in verbo Rex. & in verbo Iudicare.

¶ Nunc reges [l] intelligite: erudimini qui iudicatis terram. psal. 2. c.

¶ Beatus [m] homo quem tu erudieris domine: & de lege tua docueris eũ. 93. b.
Vt mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fouea.

¶ Qui erudit [n] derisorem/ ipse iniuriã sibi facit: & qui arguit impium/ sibi maculam generat. prou. 9. b

¶ Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt/ in cordis egestate morientur. 10. c.

¶ Qui [o] parcit virgę/ odit filium suum: qui autem diligit illum/ instanter erudit. 13. d.

¶ In corde prudentis requiescit sapientia: & indoctos quosq; erudiet. 14. d.

¶ Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in domino beatus est. 16. c.

¶ Cor sapientis erudiet os eius: & labijs illius addet gratiam. 16. c.

¶ Qui moderatur sermones suos/ doctus et prudens est: & preciosi spiritus vir eruditus. 17. d.

¶ Erudi filium [p] tuum ne desperes: ad interfectionẽ autẽ eius ne ponas animam tuam. 19. c.

¶ Erudi filium tuum & refrigerabit te: & dabit delicias animę tuę. 29. c.

¶ Seruus verbis non [q] potest erudiri: quia quod dicis intelligit/ & respõdere contemnit. 29. c.

¶ Filij [r] tibi sunt/ erudi illos/ & curua illos a pueritia eorum. eccl. 7. c. g

¶ Qui misericordiam habet: docet [s] & erudit quasi pastor gregem suũ. 18. b.

¶ Non erudietur: qui non est sapiens in bono. 21. d.

¶ Stultus a fenestra recipiet in domum: vir [t] autem erudit⁹ foris stabit. 21. c.
Quam sufficiens [v] est homini erudito vinum exiguum: & in dormiẽdo non laborabis ab illo/ & non senties dolorem.

¶ Homo [x] assuetus in verbis imperij: oĩbus diebus vitę suę nõ erudiet. 23. c.

¶ Vir peritus multos erudit: & animę suę suauis est. 37. c.

¶ Vir sapiẽs plebem suam [y] erudit: & fructus sensus illius fideles sunt. 37. c.

¶ Erudiet arantem deus suus: in iudicio docebit illum. esaię. 28. g

¶ Castigasti me domine: & erudit⁹ [z] sum quasi iuuenculus indomitus. hiere. 31. d

¶ Qui docti [a] fuerint/ fulgebũt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos/ quasi stellę in perpetuas æternitates. dan. 12. b.

¶ Eruditus [b] est Moyses omni sapiẽtia Aegyptiorum: & erat potens in verbis & in operibus suis. actuũ. 7. c

m ¶ Beatus hõ quẽ tu erudieris dñe. &c. Qui enim Christũ nouit: thesaurũ scientię & sapiẽtiæ nouit. dicit tex. in c. legimus. in fine. 37. distic. Et proinde beatus: quia. Qui sapit ea dei q̃ sũt/ a dño sapiet. c. q ea i pric. 38. dis. Vt mitiges ei a diebus malis. Qui eni eruditus est a dño/ & Christũ nouit: aduersitates sibi obueniẽtes mite & ęquanimiter sustinet/ instar Christi qui dorsum suũ posuit ad flagella/ & cũ percutiebatur non repercutiebat/ cũ pateret non cõminabat. 45. distinc. in pric. & c. epm. in fi. eadẽ distinc. donec fodiat peccatori fouea. idest donec ipse q̃ quis a dño erudit⁹ & in tribulationib⁹ æquanimis: tñ peccator est. q2 nemo mũdus a peccato nec ĩfans vni⁹ diei (dicit tex. p⁹ diuinũ eloquiũ. in c. si. eni. col. 3. de pœni. distinc. 2.) diẽ claudat extremũ. Qui namq; vere a dño eruditus est/ habet vtiq; perseuerantiam: nec eam aliquo deserit tempore vel momento/ saltẽ quominus in ea moriat. prout est ampl⁹ tex. ĩ c. si ex bono. ĩ pric. de pœni. distinc. 4.

n ¶ Qui erudit derisorẽ; ipse sibi iniuriã. facit. Hinc dicit tex. in c. in mãdatis. in fi. 43. dis. Si quis ingesserit se/ & puocauerit nos dicere ea quę eũ minus recte agentẽ non oporteat audire: prudenter eũ debemus eludere.

o ¶ Qui parcit virgę. Videat quod satis diffuse annotatũ est isti sententię in verbo diligere. a.

p ¶ Erudi filiũ. Videantur quę annotabũtur. ĩ. in verbo Filius.

q ¶ Verbis non potest erudiri. Si verbis seru⁹ erudiri nõ possit: verberibus erudiat/ iuxta id quod cautũ est in l. Vnica. C. de emen. seruo.

r ¶ Filij tibi sunt. De eruditione filiorum: dicetur in verbo Filius.

s ¶ Docet & erudit sicut pastor gregẽ suũ. Tex. est de doctrina pastoris erga gregẽ suũ loquens/ in c. 1. col. 1. & 2. & in c. si. in princ. 43. dis.

t ¶ Vir eruditus foris stabit. Nec supple per fenestrã respiciet quid in domo lateat/ sed patienter ostij apertionẽ prestolabitur: sciens persępe contingere vt pleraq; sint in domo q̃ dñs dom⁹ nõ vult sciri. Iuxta ea q̃ in notabili pposito notãtur per glo. & docto. in l. Certi iuris. in verbo ea q̃. C. Locati.

v ¶ Quã sufficiens est. &c. Tex. est cõsimilis sentẽtię in c. Nihil est. & in c. nec tales. in princ. de cõse. distinc. 5. de quibus dictũ est supra in verbo Crapula. super illud. Propter crapulã multi perierũt: qui abstinens est adijciet vitã.

x ¶ Ho assuet⁹ in verbis improperij. &c. Videat tex. eiusdẽ sentẽtię in c. mala cõsuetudo. 4. distinc. de quo tex. dictũ est. supra in verbo Assuet⁹. a.

y ¶ Plebẽ suã erudit. Plebs indiget eruditione: cũ de populo dicat q̃ ducẽd⁹ est/ nõ sequẽdus. c. 2. in pric. 62. dis. & in c. nosse. in fi. 63. distinc. Certũ est aũt plebẽ populo esse rudiorẽ. put est bo. tex. in. §. plebs aũt. insti. de iure. na. gen. & ci.

z ¶ Eruditus sum quasi iuuẽculus indomitus. i. in ipsis castigationũ flagellis durior effect⁹ sũ. Sunt eñ quidã qui psciti ad mortem/ inter flagella deteriores fiũt sicut Pharao. Ita dicit tex. in c. cũ quisq;. in fine. 23. q. 4. & in c. Nabuchodonosor. in princ. eadẽ cã & q̃sti. de quo textu dictũ est supra in verbo Aaron. folio. 1. pagina. 1. circa finẽ.

a ¶ Qui docti fuerint. &c. Hęc sentẽtia annotata est supra in verbo doctus. vbi videatur.

b ¶ Eruditus est in omni sapientia Aegyptiorũ. Non vt eam vtpote vanã & superstitionũ plenã seqretur: sed vt euinceret atq; cõfunderet. Bonus est tex. istã declarationẽ sentiens in c. Qui de mensa. paulo post pric. 37. dis.

c ¶ Eruditores habuim⁹ & reuerebamur eos. Et merito quidē: Liberto eñ & filio & discipulo semper honesta et sancta persona patris ac patroni & magistri videri debet. Dicit textus cum glosa in l. liberto. ff de ope. liberto.
d ¶ Ego occidam. &c. Videatur annotatio infra in verbo occidere. e ¶ Non est qui de manū mea possit eruere. Quod eñ hoc sęculo deus non punit: in altero puniendū reseruat. Bonus est tex. in c. quid ergo turbamur. versi. cū ergo prosperitatem. de peni. distin. 3. f ¶ Nihil impiū fecerim cū sit nemo. &c. Id est nihil impietatis aut iniustitię agere volui: pbe sciens ꝙ nullū malū a te relinquetur impunitū / sicut nec bonū irremuneratū. Ita eñ impartitur a deo largitas misericordię: vt nō relinquatur iustitia disciplinę. Text⁹ ē, oia pręmissa pbans iuncta glo. in verbo nō relinquetur. in c. nullus debite. in fi. de peni. distin. I.

puer.16.c **Eruditor & Eruditio.** ¶ Fons vitę eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas.

eccēs.7.b ¶ Sicut protegit sapientia sic protegit pecunia: hoc autē plus habet eruditio & sapientia / ꝙ vitam tribuunt possessori suo.

Hebr.12.c ¶ Patres qdē carnis nostrę eruditores [c] habuim⁹: & reuerebamur eos.

Deut.32.f **Eruere.** ¶ Ego occidam [d] & ego viuere faciam (ait dominus) percutiam & ego sanabo / & non est [e] qui de manu mea possit eruere.

3.Re.17.g ¶ Dominum deum vestrum timete: & ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.

Iob.6.d. ¶ Liberate me de manu hostis (ait Iob) & de manu robustorū eruite me.

Iob.10.b ¶ Dicam deo (ait Iob) Scias quia nihil impium [f] fecerim: cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.

Psal.12.d. ¶ Erue a framea deus animam meam: & de manu canis vnicam meam.

Psal.24.d ¶ Custodi domine animam meam & erue me: nō erubescam quoniam speraui in te.

42.a. ¶ Iudica me deus / et discerne causam meam de gēte non sancta: ab homine [g] iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea. &c.

85.c. ¶ Eruisti domine animam meam ex [h] inferno inferiori.

88.g. ¶ Quis est homo qui viuet & non videbit mortem: eruet [i] animam suā de manu inferi?

143.c. ¶ Deus erue [k] me de manu filiorum alienorum quorum os loquutū est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis. &c.

puer.2.b. ¶ Si intrauerit sapientia cor tuum / & scientia animę tuę placuerit: consilium custodiet te / et prudētia seruabit te / vt eruaris a via mala & ab homine qui peruersa loquitur &c.

puer.6.a. ¶ Ne dederis somnum oculis tuis: nec dormitent palpebrę tuę. Eruere quasi damula de manu: & quasi auis de insidijs aucupis.

puer.24.b ¶ Erue eos [l] qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

Mich.5.c ¶ Erunt reliquię Iacob in gētib⁹ in medio populorum multorū / quasi leo in iumentis syluarum / & quasi catulus leonis in gregibus pecorum: qui cum transierit & conculcauerit & ceperit / non est qui eruat.

2.Pa.6.c. **Erugo.** ¶ Fames si orta fuerit in terra (ait Salomon orans in tēplo ad dominū) et pestilentia / erugo [m] / et aurugo / & locusta / & brucus. &c. si quis de populo Israel fuerit deprecatus / cognoscēs plagam et infirmitatem suam / et expanderit manus suas in domo hac: tu exaudies de cœlo / de sublimi scilicet habitaculo tuo. Et propitiare: & redde vnicuiqꝫ secūdū vias suas quas nosti eum habere in corde suo. &c.

Psal.77.e ¶ Dedit dñs erugini fructus filiorum Ephrem: & labores eorū locustę.

Mat.6.c. ¶ Nolite thesaurizare [n] vobis thesauros in terra: vbi erugo & tinea demolitur / & vbi fures effodiunt & furātur. Thesaurizate autē vobis thesauros in cœlo: vbi nec erugo nec tinea demolitur / & vbi fures non effodiunt nec furantur. Et infra thesaurus.

Iacob.5.a ¶ Aurum & argentum vestrum eruginauit: & erugo eorum in testimonium vobis erit / & manducabit carnes vestras sicut ignis. &c.

g ¶ Ab homine iniquo & doloso erue me. Pro annotatione huius sententię: videatur quod annotatum est supra in verbo eripere. a.

h ¶ Ex inferno inferiori. Videatur annotatio in verbo infernus.

i ¶ Eruet animā suam de manu inferi. Intelligendo hanc sententiā de purgatorio quo scilicet animę purgādę recipiunt / innuitur hac sentētia paucos admodū futuros qui illo loco purgādi nō veniant. vtpote cū pauci sint qui de criminalibus eorū delictis perfectā hoc sęculo egerit pœnitentiā / vel qui cū venialibus nō decedāt. Quibus ī casib⁹ purgatorij locus subeundus est. put est textus cū glosa in verbo nō capitalia. in c. vnū orarium. §. alias ea demū. 25. distinc.

k ¶ Erue me de manu filiorū. &c. Videatur annotatio huic sentētię satis accōmoda supra in verbo eripere. a.

l ¶ Erue eos qui ducunt ad mortem. Isti sentētię facta est satis diffusa annotatio supra in verbo ducere.

m ¶ Erugo & aurugo & locusta & brucus. Pro hui⁹ & sequētis sententię elucidatione: notetur textus in c. reuertimini. versi. verbum effusionis. 16. questi. 1. vbi dicit. Fieri potest / vt agros irrigantibus pluuijs sit quidē fertilitas: verū aut locusta veniet / aut brucus / aut erugo / aut eruca / & labores hominum vastabūt. Hęc text⁹. Vbi glo. dicit ꝙ erugo dr ros qui cadit super teneras spicas: et ppterea sole veniēte marcescūt. Quas etiā segetes seu spicas marcescere facit vētus vrēs: q a legistis vocat vredo. put est text⁹ in l. ex cōducto. §. 1. ff. locati. De locusta & bruco dicet. ī. i verbo locusta.

n ¶ Nolite thesaurizare. &c. Videatur annotatio infra in verbo thesaurus.

o ¶ Multiplicabo ęrumnas tuas. &c. Glo. in c. serpens. in verbo secuta est. de peni. distin. 1. textū illū loquentem de dei medicinali sentētia in mulierē ,plata ac dicentē / Nō est desperata mulier q̄ nō reticuit deo sed magis cōfessa peccatū est quā medicinalis sentētia secuta est/ itelligit loqui de hac sentētia. Multiplicabo ęrumnas tuas. &c. Et sic aperte sentit tribulationes & ęrūnas nō esse reprobationis iudicia: sed argumētū potius pstare ꝙ ob causam medendi & ab ęterna gehenna eripiendi missę sunt. De quo videatur qd satis diffuse annotatum est supra in verbo angustia in. 1. ānotatiōe.

p ¶ Cōuersus sum in ęrumna/ mea dū cōfigit spina. Id est quoniā timor vindictę tuę super me grauis factus est: attēdi/ respexi/ confugi ad te in miseria mea/ dum pūgit/ dū mordet/ dū stimulat me conscientia mea. Hęc elucidatio ꝓbatur p tex. ī c. ille rex tāt⁹. ī pri. de peni. disti. 3. vbi dr. Ille rex tant⁹ ac potēs scilicet Dauid nec exiguo q̄dē momento manere penes se delicti passus est cō scientiā: sed ꝓmatura cōfessione atq̧ immēso dolore reddidit p cōfessionē pctm̄ suū dn̄o. Hęc tex.

q ¶ Nec per noctem mēte requiescit. Facit text⁹ in c. episcopi. paulo ante fi. 26. questi. 5. vbi dicit. Quis in somnijs & nocturnis visionib⁹ nō extra seipsum deducitur?

r ¶ Qui in spinis. &c. Videatur annotatio facta in verbo diuitię. x. super illud Matthęi. Solicitudo sęculi istius & fallacia diuitiarum suffocat verbum: & sine fructu efficitur.

s ¶ Effusum est ęs tuū. Pro hac sentētia & cęteris de ęre loquētibus: aduertendū est ꝙ ęs si large sumat/ ponit etiā pro preciosis metallis/ argēto scilicet & auro. Tex. est in l. etiam aureos nūmos ęs dicim⁹. ff. de verbo. signi. & ita accipit in hac sentētia. Quod si stricte sumat: accipit p metallo quod vsq̧ adeo simile est auro vt nōnūq̄ quod ęs est/ aurū credatur. put est casus in l. in venditionibus. §. inde quęrit. ff. de cōtra. emp. & in l. si cum aurū. ff. de solutio. Hinc dicit tex. in l. 1. ff. de pig. ac. Si quis aurum ostēderit quasi pignori daturus/ & ęs dederit: an obligauerit aurū pignori? & cōsequens est vt aurū obligetur nō aūt ęs: qa in hoc nō cōsenserūt. Si quis tn̄ cū ęs pignori daret affirmauit hoc aurū esse/ & ita pignori dederit: videndū erit an ęs pignori obligauerit. & nūquid quia incorpore cōsensum est pignori esse videatur qd magis est. Tenebitur tamē pignoratitia cōtraria actiōe qui dedit pręter stellionatū quē fecit. hęc text⁹. Et ita hoc stricto modo sumit in subseq̄ntē & priorib⁹ duab⁹ sentētijs.

t ¶ Oēs isti ęs. &c. Hoc verbo reprehēdunt hypocritę. q nō ab re dicūtur ęs: quādoqdē similitudinē hn̄t auri/ sed re vera aurū nō sunt. de qbus sub appellatiōe auri fcti loquit text⁹ ī c. citi⁹. in prin. de peni. distin. 1. De quo textu videat. §. in verbo aurū. o.

v ¶ Aerariū dn̄i. Aerariū dn̄i sacrū est: & qui inde aliqd aufert/ sacrilegiū cōmittit. c. q rapit. 17. q̄sti. 4. imo vt hoīcida puniri pōt: cū id substrahat quo Christi paupes alimētari/ & sic a morte defendi/ dn̄t. Tex. est ita intelligēd⁹ ī c. qui Christi. 12. q̄sti. 2. Legistę tn̄: ęrariū principis appellāt ęrariū sacratissimū. Tex. ē in §. pe. isti. de vsucap. & ī auct. vt ī priua. domib⁹ sacra mysteria nō fiāt. circa me. colla. 5.

x ¶ Tēp⁹ pariēdi. Quodnā sit legitimū tp̄s pariēdi: annotatū ē diffuse. §. in verbo elizabeth. n. vbi videat.

y ¶ Gemini in vtero ei⁹. Mulier: nedū gemios/ sed etiā lōge plures vno partu parere pōt. Tex. ē Pauli iurecōsulti in l. antiq. versi. nā traditū est. ff. si pars hęre. pe. vbi dr̄. Traditū est quatuor pariter puellas a matrefamilias natas esse. Aliqui tradidere nō leues auctores q̄nques quaternos enixā Penelopē. Sed & tres gemios senatores cūctos vidim⁹ oratios. Sed etiā elius scribit se vidisse in palatio liberā mulierē q̄ ab Alexādria pducta est vt Hadriano ostēderet cū quinq̧ liberis: ex qb⁹ quatuor eodē tp̄e enixa dicebat/ quītū post quadragesimū diē. Hęc tex.

z ¶ Hyspid⁹. Esau de Rebecca & Isaac hyspid⁹ tā mēte q̄ corpore/ quasi bonū triticū iuter loliū auenasq̧ degenerat: qa nō in seminib⁹ sed ī volūtate nascētis cā vitiosę est atq̧ virtutū. Ita dicit text⁹ hāc Esau hyspiditatē declarās/ in c. nasci. in fi. 56. distin.

a ¶ Gnarus venādi. Esau venator erat: qm̄ pctōr erat. Et pœnit⁹ nō inuenim⁹ in scripturis sctis sanctū aliquē venatorē. Ita dicit text⁹ q Hieronymi ē in c. Esau. 86. distin. De quo & cęteris q̄

Erumna.

¶ Mulieri dixit deus. Multiplicabo o ærumnas tuas & conceptus tuos. &c. Gene. 3. c.

¶ Conuersus p sum in ęrumna: mea dum configitur spina. psa. 31. a if

¶ Cūcti dies hominis doloribus & ærumnis pleni sunt: nec q per noctē mente requiescit. Eccēs. 2. d

¶ Cunctis diebus vitę suę comedit homo in tenebris: & in curis multis/ & in ærumna atq̧ tristitia. Eccēs. 2. d

¶ Qui in r spinis semināt/ hi sunt qui verbum dei audiunt: & ærumnę sęculi & decepti diuitiarum/ & circa reliqua cōcupiscentię introeuntes/ suffocant verbum & sine fructu efficitur. Mar. 4. b

Es.

Sella genuit Tubalcain qui fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri. Gene. 4. d

¶ Ferrum de terra tollitur: & lapis solutus calore/ in ęs vertitur. Iob. 28. a.

¶ Meretrix Hierusalem audi verbum domini. Hęc dicit dominus de⁹. Quia effusū s est æs tuū/ & reuelata est ignominia tua in fornicationib⁹ tuis super amatores tuos. &c. ecce ego congregabo oēs amatores tuos quibus cōmixta es/ & oēs quos dilexisti/ cum vniuersis quos oderas. &c. ezec. 16. d

¶ Factum est verbum domini ad me: dicēs. Fili hominis: versa est mihi domus Israel in scoriam. Omnes isti t æs: & stannum & ferrum & plumbum in medio fornacis/ scoria argēti facti sunt. Propterea hęc dicit dominus deus. Eo ꝙ versi estis in scoriam: propterea ecce cōgregabo vos in medio Hierusalem congregatione argenti & æris & stanni & ferri & plumbi in medio fornacis/ vt succendam in ea ignem ad conflandum. ezec. 22. d

Erarium.

¶ Vrbem Hierico & omnia quę inuenta sunt in ea succenderunt: absq̧ auro et argēto & vasis æneis ac ferro quę in ærariū v domini consecrarunt. Iosuę. 6. d

Esau.

¶ Tempus x pariendi (Rebeccę) aduenerat: & ecce gemini y in vtero eius reperti sunt. Qui primus egressus est/ rufus erat/ & tot⁹ in morem pellis hyspidus z: vocatūq̧ est nomen eius Esau. Gen. 25. c.

¶ Factus est Esau vir gnarus a venandi/ et homo agricola. Gen. 25. d

hic dici possent: videat infra in verbo venatio. b ¶ Edom. Esau alio noie vocatus est Edom. Inde dicunt Idumei: quasi Idomei. Ita dicit glo. in c. ecclesia. circa fi. 1. questi. 4. c ¶ Vende mihi primogenita tua. An ius primogeniture vendi possit: reseruo dicendum infra in verbo primogenitus. vbi peculiaris sedes. d ¶ Accepto pane & lentis edulio. De hoc lentis edulio meminit textus in c. quisqs. circa mediū. 41. distin. dicēs. Sanius quisq̧ maluerit more dñi, pisce vesci: q̄ lenticula more Esau nepotis Abrae.

Gen. 25. d ¶ Isaac amabat Esau, eo ꝙ de venationib9 illius vesceretur: & Rebecca diligebat Iacob (eius fratrem). Coxit autem Iacob pulmētum. Ad quē cū venisset Esau de agro lassus: ait. Da mihi de coctione hac rufa: quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomē eius Edom [b]. Cui dixit Iacob. Vēde [c] mihi primogenita tua. Ille respondit En morior: quid mihi proderūt primogenita? Ait Iacob. Iura ergo mihi. Iurauit ei Esau: & vēdidit primogenita. Et sic accepto [d] pane, & lentis edulio, comedit & bibit: & abijt paruipendens ꝙ primogenita [e] vēdidisset.

Gene. 27. a. b. c. & d ¶ Vocauit Isaac Esau filium suum maiorē: & dixit ei. Fili mi. Qui respōdit. Adsum. Cui pater. Vides (inquit) ꝙ senuerim: & ignorem diem mortis mee. Sume arma tua, pharetram et arcū: & egredere foras. Cūq̧ venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti: & affer vt comedam, & benedicat tibi anima mea anteq̄ moriar. Quod cum audisset Rebecca, & ille abijsset in agrum vt iussionem [f] patris expleret: dixit filio suo Iacob. Audiui patrē tuū loquentē cū Esau fratre tuo & dicētem ei. Affer mihi de venatione tua, & fac cibos vt comedam: & benedicam tibi coram domino anteq̄ moriar. Nunc ergo fili mi acquiesce consilijs meis: & pergens ad gregē, affer mihi duos hœdos optimos, vt faciā ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur, quas cū intuleris et cōmederit, benedicat tibi priusq̄ moriatur. Cui ille respondit. Nosti ꝙ Esau frater meus pilosus [g] est & ego lenis. Si attrectauerit me pater meus & senserit: timeo ne putet me sibi [h] voluisse illudere, & inducat super me maledictionem [i] pro benedictione. Ad quem mater. In me sit (ait) ista maledictio fili mi: tātum audi vocem meam, & pergēs affer que dixi. Abijt & attulit: deditq̧ matri. Parauit illa cibos sicut velle nouerat patrem illius: & vestib9 [k] Esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum, pelliciasq̧ hœdorum circundedit manibus, et colli nuda protexit, deditq̧ pulmentum, & panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis: dixit. Pater mi. At ille respondit. Audio. Quis es tu fili mi? Dixitq̧ Iacob. Ego sum [l] primogenitus tuus Esau: feci sicut precepisti mihi. Surge, sede & comede de venatione mea: vt benedicat mihi anima tua. Rursumq̧ Isaac ad filium suum. Quomodo (inquit) tā cito inuenire potuisti fili mi? Qui respōdit. Volūtas dei fuit: vt cito mihi occurreret quod volebam. Dixitq̧ Isaac. Accede huc vt tāgam te fili mi: & probem [m] vtrum tu sis filius meus Esau, an non. Accessit ille ad patrem: & palpato eo dixit Isaac. Vox [n] quidem, vox Iacob est: sed manus, manus Esau sunt. Et nō cognouit eū: quia pilose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait. Tu es filius meus

e ¶ Primogenita vendidisset. De hac suorum primogenitoꝝ per Esau facta venditione loquens textus in c. q̄ periculosum. 7. q̄sti. 1. dicit. Quā piculosum sit vt qs cedat iuri suo & potestati, scriptura sacra declarat: cū Esau primat9 suos inde pdidit, nec recipere postmodum potuit qd amisit. Hec textus.

f ¶ Vt iussionem patris expleret. Iussionē patris explere volēs filius, excusat respectu fori cōtētiosi: etiā si quod iussit pater, aliqd criminis habeat annexū. put notat in l. liber homo. ff. ad l. aquil. & in l. ad ea. ff. de regu. iuris. de quo dicet infra in verbo filius.

g ¶ Pilosus est. Videatur annotatio facta supra eodem. 2. q̄ hoc loco accommodari potest.

h ¶ Sibi voluisse illudere. Et sic supra pietatē quā sibi debeo ledere velle. Illusione nāq̧ filij in patrē, paterne pietatis ledit reuerētia. Tex. est in c. sexto die. circa medium. 35. distinc.

i ¶ Maledictionem. Quid operet maledictio patris in filiū: notat dominus me9 Iason in autentica nouissima. in. 9. col. C. de inoffi. testa. & in autē. nō licet. in 1. colū. C. de libe. prete. & dictū est supra in verbo benedictio. vbi videat in. 1. annotatione.

k ¶ Vestibus Esau valde bonis. Quib9 (secūdū Hieronymū) primogeniti qui ante legē datam Moysi sacerdotū fungebant officio, indui solebāt pcipuis solēnitatib9 quibus oblatio erat dño faciēda. Et sic videat: sacerdotes domino offerentes, valde bonis vestibus indui posse. De quo dicatur vt per textum. 41. distin. & in c. parsimoniam. & in c. fi. eadē distin. vbi probatur: sacerdotes vestibus nec fulgidis nec sordidis, sed bonis & honestis induendos.

l ¶ Ego sum primogenitus tuus Esau. Iacob dicendo se esse Esau, primogenitum: non est mētitus. Non eñ dixit se esse primogenitum nascendo: sed ius primogeniture illo vendēte rite adeundo. Sic & Christus Ioannem dixit esse Heliam: non persona, sed imitatione virtutis. Erat ergo Iacob Esau non nascēdo vt diximus, sed emptione primogeniture de non primogenito in primogenitum transeundo: sicut & ipse Esau primogenita vendendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit. Ita dicit tex. cuius hec verba sunt, in c. queritur. §. item opponitur. 22. questi. 2. Dici etiam potest ꝙ Iacob se primogenitum dixit diuina reuelatione: per quam excusatur a mendacio. Ita probat textus in c. gaudemus. versi. nec vnq̄ licuit. de diuor.

m ¶ Vt probē. Nō ergo assertioni alicui9 statim credendū est: sed sue veritas assertionis est probāda. De quo est bon9 tex. in c. qualr & qñ. 2. de accusa. & diffuse dictū est. s. in verbo credere. sup illd. Innocēs credit oī verbo.

n ¶ Vox quidē, vox Iacob est: sed man9, man9 Esau sūt. Hec snia nō icōgrue pōt accōmodari cōtra illos p̄latos et declamatores: quoꝝ sermōes & oristice eruditiōes merā p̄ se ferūt sanctimoniā, opa aūt oīmodā irreligiositatē et moꝝ deprauationē. De qb9 est celebris tex. Chrysostomi in c. fi. 40. dist. de quo tex. & ceteris q̄ hic dici possent:

Esau. Respondit. Ego sum [o]. At ille. Affer mihi (inquit) cibos de venatione tua fili mi: vt benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset: obtulit ei etiā vinū. Quo hausto/ dixit ad eū. Accede ad me: et da mihi osculum fili mi: Accessit: et osculatus est eū. Statimq̧ vt sensit vestimentorum illius fragrātiam: benedicēs [p] illi/ ait. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore cœli et de pinguedine terrę abundantiā frumenti vini & olei: et seruiant tibi populi/ & adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum: & incuruētur ante te filij matris tuę. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur.

¶ Vix Isaac sermonem impleuerat: & egresso Iacob foras venit Esau/ coctosq̧ de venatione cibos intulit patri/ dicēs. Surge pater mi: & comede de venatione filij tui/ vt benedicat mihi anima tua. Dixitq̧ illi Isaac. Quis enim es tu? Qui respōdit. Ego sum filius tu⁹ primogenit⁹ Esau. Expauit Isaac stupore vehementi: & vltra q̄ credi potest admirans/ ait. Quis igitur ille est qui dudū captam venationem attulit mihi/ & comedi ex omnibus prius q̄ tu venires: benedixiq̧ [q] ei/ et erit benedictus? Auditis Esau sermonibus patris/ irrugijt clamore magno: & consternatus ait. Benedic etiā & mihi pater mi/ q ait. Venit german⁹ tu⁹ fraudulēter: et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius Iacob: supplantauit enī me en altera vice. Primogenita [r] mea ante tulit: & nunc secundo surripuit [s] benedictionem meam. Rursūq̧ ad patrem/ nunquid non seruasti (ait) & mihi benedictionem? Respondit Isaac. Dominum tuum illum constitui: & omnes fratres eius seruituti illius subiugaui. Frumēto et vino & oleo stabiliui eum: & tibi post hęc fili mi vltra quid faciam? Cui Esau. Nū vnam (inquit) tātum benedictionem habes pater: mihi quoq̧ obsecro vt benedicas? Cumq̧ eiulatu magno fleret: motus Isaac [v] dixit ad eum. In pinguedine terrę/ & in rore cœli desuper erit benedictio tua. Viues in gladio/ et fratri tuo seruies: tēpusq̧ veniet cum excutias & soluas iugū eius de ceruicibus tuis. Gene.27. c.f.&.g.

¶ Oderat semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: dixitq̧ in corde suo. Venient dies luctus patris mei: & occidam [x] Iacob fratrem meum &c. Gen.27.g

dictum est supra in verbo docere.c.&.d. o ¶ Ego sum. Videatur quod annotatum est supra eodem. I/

p ¶ Benedicens illi ait.&c. Iacob per hāc bñdictionē a patre acceptā videt̄ hęres institut⁹ a patre: tametsi de iure nō valuerit institutio. quia errabat in corpore: qui error impedit hęredis institutionē.l.quotiēs. in prin.ff. de hęredi.insti. Et ita/ ꝙ scilicet in vim hui⁹ bñdictionis fuerit Iacob institutus/ tenet glosa in l.hęredes palam.§.1.in verbo posse.in princi.ff.de testa.& idē sentit glo.1.in d.l.quotiēs.& do.me⁹ Iason in auctē. Nouissima. colū.9. de inoffi.testamēto. Et hāc formā hęredis instituēdi seruant adhuc aliqui rusticani: quī volentes instituere filiū vel filiā/ dicūt. Relinquo ei iure benedictiōis. Et plures scioli notarij ita scribūt. put refert do.Alex.ī l.nā qd.§.nō autē.ff. ad sena. trebel. Veritas tñ est ꝙ hodie benedictio patris nō operat̄ institutionē: ita ꝙ filio cui relinqui debet legitima titulo īstitutionis.put est tex.in d.auctē.nouissima.& in.§.aliud quoq̧ capitulū.in auten.vt cū. de appel.cognos.colla.9. nō sufficit ꝙ relinquat̄ iure benedictiōis. Ita cōcludit Alex. in d.§.nā qd.§.nō autē. et do.me⁹ Iason in d.auctē.nouissima.& ī auctē.nō licet.in.1.colū.C. de libe.prę te.& idē do.Alexā.in cōsi.suis.cōsi.212.ī.2.volu.col.4 versi.nō obstat etiā. Et ita etiam sentit Baldus ī procemio decreta.col.pe.

q ¶ Benedixitq̧ ei: et erit benedictus. De iure humano pater īstitutionē filij in maiori parte q̄ legitima sua pgrediatur ab eo factā (put erat īstitutio facta de Iacob) reuocare potest: qa ambulatoria est vltima voluntas vsq̧ ad mortē.l.3.§.fi.ff.de adi.leg.

r ¶ Primogenita mea āte tulit. Ex hoc nō poterat dici Iacob supplantator. qñquidem ab Esau sponte & scienter primogenita sua vēdēte/ emerat primogenita. Volenti autē & consentienti non fit dolus neq̧ iniuria.l.cum donationis.C.de transac.

s ¶ Surripuit benedictionē meam. Ista surreptio benedictionis nō fuit vitiosa.quia cōpetebat surripienti/ tū in vim emptionis primogenitorum/ tū vero voluntate diuina. vt aperte sentiūt textus supra allegati in c.quęritur.§.item opponitur.22.questi.2.& in c.gaudemus.de diuor. Vnde ius suum aliter non consequibile poterat caute & dolo bono sibi conseruare. prout in notabili proposito sentiunt Inno.Pa. & alij in c.quia plerīq̧.de immu.eccle. vbi concludunt ꝙ si debitum meū a persona alicuius potentis aliter consequi non possum: nō erit absurdū si aliqd ad debiti mei valorē cōscendens sibi subripuero. Pręmissis tamē videtur obstare textus in c.nunq̄.§. item obijcitur.1.questi.1. vbi dicitur. Sępe sinistra principia ad felices perueniunt exitus: vt Iacob per supplantationem peruenit ad benedictionem. Hęc tex. qui aperte videtur sentire ꝙ modus quo Iacob ad benedictionem peruenit malus fuit. Dici potest ꝙ malus fuit inspecta opinione/ & verbis Esau qui Iacob supplantatorem appellabat: sed tamen in veritate non fuit malus. vt supra dictum est. Sicut in simili dicit̄ in c.fi.de postu. ꝙ aduocati etiam boni dicuntur nocere. Nam illud est intelligendum inspecta opinione aduersę partis. in veritate enim non nocent. prout annotatum est supra in verbo aduocatus. vbi videatur. t ¶ Eiulatu magno fleret. Istę lachrymę Esau non erant pœnitentię: sed animi violenti & indignationis fraternę. Ita dicit tex.in c.Iudas.in prin.de peni.dist.3.

v ¶ Mot⁹ Isaac dixit ad eū.&c. Iure humano non poterat Isaac tā vberiorē dare benedictionē Iacob: quī ad aliquā dandā Esau teneret̄. legitima eñ (nisi subsistente iusta exhęredationis causa) filius a patre priuari nō potest. nec vnū ex filijs alio neglecto potest insolidum hęredem instituere. put est tex. apertus.insti.de inoffi.testa. in prī. et in.§.igitur quartā & in l.papinianus.ff.eodē.notat̄ in c.Raynutius.cū similib⁹.de testa. Quanta autem debeat esse legitima singuli filij: dicetur in verbo hęres. vbi videatur. x ¶ Et occidam fratrē meum Iacob. Frater qui in fratris mortē machinat̄: pōt de iure humano vniuersa fratris sui cui⁹ mortē molit̄/ hęreditate priuari. Tex. est in.§.aliud quoq̧ capitulū.versi.causas.in fi.in auctē.vt cū.de appel.cognos.col.9.& dicet̄ diffusi⁹.ī.i verbo frater.

Gene.32. et.33. ¶De Iacob qui ad fratrem suum Esau vt sibi beneuolentiam eius asci-sceret munera misit/deq; recōciliatione Iacob et Esau/ & muneribus Iacob ab Esau vix acceptis: habetur diffuse Gene.32.et.33.

Gen.36.a ¶De generationibus Esau: habetur Geñ.36.a.

36.b ¶Tulit Esau vxores suas & filios et filias & omnē animam domus suę/ et substantiam & pecora & cuncta quę habere poterat in terra Chanaā/ et abijt in alteram regionem: recessitq; [y] a fratre suo Iacob. Diuites eni erant valde/ & simul habitare non poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum prę multitudine gregū. Habitauitq; Esau in monte Seir: ipse est Edom.

Mala.1.a ¶Dilexi vos dicit dominus: & dixistis. In quo dilexisti nos? Nōne frater erat Esau Iacob (dicit dominus) & dilexi [z] Iacob/ Esau autem odio habui? Et posui Seir montes eius in solitudinem: et hereditatem eius in dracones deserti.

Ro.9.b.c ¶Cum nōdum nati fuissent Rebecę filij/ aut aliquid boni egissent/ aut mali: vt secundum electionem propositum dei maneret non ex operib9 sed ex vocāte [a]/ dictū est ei/ quia maior seruiet minori sicut scriptum est. Iacob dilexi: Esau autem odio habui.

heb.12.d.e. ¶Ne quis sit fornicator/ aut prophanus vt Esau: qui propter vnā escā vendidit [b] primitiua sua. Scitote enim: quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem/ reprobatus est. Non enim inuenit pœnitentię locum: q̄q̄ cum [c] lachrymis inquisisset eam.

Esca.

Gene.1.d ¶Dixit deus. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram/ et vniuersa ligna quę habent in semetipsis sementem generis sui/ vt sint vobis in escam: & cunctis animantibus terrę omniq; volucri cœli & in quibus est anima viuens/ vt habeant ad vescendum.

Iob.34.a ¶Auris [d] verba probat: & guttur escas gustu diiudicat.

Iob.36.if ¶Quis pręparat coruo escam suam/ quando pulli eius clamant ad deū: vagientes eo q̄ non habeant cibos?

Iob.39.d. ¶Nūquid ad pręceptum tuum eleuabitur aquila [e]: & in arduis [e] ponet nidum suum? In petris [e] manet/ in pręruptis silicib9 commoratur: atq; inaccessis rupibus inde cōtemplatur escam/ & de longe [e] oculi eius prospiciunt. Pulli [e] eius lambunt sanguinem: & vbicunq; cadauer fuerit/ statim adest.

y ¶Recessitq; a fratre suo. Iure humano frater simul cū fratre in bonorū cōione degens/ si quidem sit p̄stitutū tempus quo manere iu bonoꝝ cōmunione debeant: ante illud tempus recedere non pōt. l. actione.§. labeo. versi. itē qui societatē.ff. pro socio. Nisi ideo recedat: quia cōditio quędā qua societas erat coita ei a fratre nō seruat. vel quia frater adeo iniuriosus & dānosus soci9 est: vt nō expediat eū pati. vel quia ea re frui nō licet: cui9 gr̄a negociatio cōionis suscepta est. vel quia diu & inuit9 absutur9 est: nisi frater esset valde idone9/ & facilis esset fratri absuturo per aliū societatis administratio. Istis em̄ casibus potest ab vno fratre etiā alio inuito/ ante tp̄s pręfixū a societate recedi. Tex. est in l. si cōuenerit.§.fi. cū l. seq. & prīci. sequētis.ff. p socio. Post tēpus aūt/ liberū est recedere: qa sine dolo id fit. d.l. actione.§. labeo. in fine. Quod si nullū tp̄s sit pro seruāda cōione pręfixum: potest a cōione qn̄-cūq; recedi mutuo cōsensu. Vno aūt tm̄ recedere volēte/ Cassius scribit eū qui renūciauerit societati/ a se quidē liberare fratrē suū posse: se autē ab illo nō liberare. qd vtiq; obseruādū est: si dolo malo renūciatio facta sit. veluti si cū oim̄ bonoꝝ societatē inijssent. deide cū obuenisset vni hereditas pp̄ter hoc recesserit. tūc em̄ si qd dānum attulerit hereditas: hoc ad eū qui renūciauit ptinebit. cōmodū aūt cōicare coget actione p socio. Quod si quid post renunciationē acquisierit alius frater/ nō erit cōicandū: qa nec dolus malus admissus est in eo. Text9 est p̄missa probans in d.l. actione.§. dixim9.ff. p socio. & in.§. manet aūt societas. isti. eodē ti. Et idē si non callide vel dolo recedat/ sed intempestiue: vt quia deterior fit cōditio fratris ex recessu seu renūciatione cōionis. Tūc em̄ in id qd interesset fratris/ teneret frater recedēs actione p socio: nisi forsan societatis nō interesset dirimi societatē. Semp em̄ nō in id qd priuati interest vni9 ex socijs/ seruari solet: sed qd societati expedit. Ita dicit text9. ī d.l. actione.§. labeo. ī pri.

z ¶Dilexi Iacob: Esau autē odio habui. Circa hęc verba vidēdus est textus Augustini in c. quātūlibet. circa prin. 47. dist. vbi dr. Quātūlibet vigilet disciplina dom9 meę: homo sum & inter hoies viuo. nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior sit q̄ dom9 Isaac: cui de duobus geminis dictū est in Malachia. primo. Iacob dilexi: Esau autē odio habui. Hęc tex. Hoc autē odiū Esau (vt etiā Malachias testat) trāsiuit in Idumęos. Ex quo tñ nō pbat teneri peccato alioꝝ: nisi imitatores nequitię eoꝝ. Quicūq; em̄ de semie Esau & cęteroꝝ ad deū couersi paternā malitiam detestati sunt: non odium sed dei clementiam experti sunt. Ita dicit textus in c. ecclesia. in fi. 1. questi. 4.

a ¶Sed ex vocāte dictū est. &c. Aliqui em̄ scdm pręscientiā scribunt. i. ad vitā p̄ordinant ęternā. Aliqui scdm pręscientiā delentur: id est ad mortē nō ad vitā pręsciuntur. Ita dicit textus in c. si ex bono. in fi. iuncto c. seq. versi. similiter. de peni. dist 4.

b ¶Vendidit primitiua sua. Scitote. &c. Textus est circa hęc verba vidēdus in c. q̄ periculosum. in fi. 7. questi. 1. De quo dictum est supra eodem. e.

c ¶Quiq̄ cum lachrymis. De istis Esau lachrymis notabiliter loquitur tex. in c. Iudas. in prin. de peni. distin. 4. de quo dictum est supra eodem. t.

d ¶Auris verba pbat: & guttur. &c. Id est si approbandū est aliquid vel respuendū: ad eos quorum incumbit officio/ doctrinę/ & discretioni/ recurrat. Auris quippe nō pbat escas/ nec guttur verba: sed auris verba pbat/ & guttur escas dijudicat. Et ita etiā iure humano statuit. put est bo. tex. & ibi no. in c. pposuisti. in verbo matronas. de proba. in c. ex litteris. de frigi. & male. in l. 1.§. 1. ff. de ven. inspi. in l. nemini. circa me. C. de aduo. diuer. iudi. in c. significasti. 2. de homi. in c. vt cōmissi. i verbo peritos quoslibet. de hęre. in. 6. & glo. in.§. p̄terea. isti. de re. diuis. & in c. 1. 11. questi. 1.

e ¶Nunquid ad p̄ceptū tuū eleuabit aquila. &c. Hęc sentētia scdm mysticū eius intellectū videt intelligēda de sanctis & cōtēplatiuis viris: q in infimis & terrenis se nō occupātes/ in arduis id est in cœlestib9

ponunt nidū suū.i.figūt oculos suę contemplationis.ꝑut habeṫ in c.in scripturis.8.questi.1.& in auctē.de monachis in prin.colla 3. In petris manet scilicet cōtemplādo beatoꝝ (qui ob eoꝝ cōtinuā in bonis actibus dū in terris agerēt perseuerātiā/ petrę dicunṫ) pereanē ęternę felicitatis retributionē.c.vnico.in prin.de reli.& vene.san.in.6. In pręruptis silicibus cōmorantur atꝙ inaccessis rupibus: contemplando nouem angeloꝝ ordines.qui sunt prępupti silices: quia ex superba principis eoꝝ Luciferi eleuatione casum passi sunt.c.principiū.de peni.distin.2.& in-

¶Dederunt in escam meam fel: & in siti mea potauerunt me aceto. Psal.68.e
¶Adhuc escę eorum erant in ore ipsorum: & ira dei ascēdit super eos. psal.77.d
¶Omnia te expectant domine: vt des illis escā in tempore oportuno. 103.d.
¶Memoriam [f] fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus: escam dedit timentibus se. 110.a.
¶Redemit nos ab inimicis nostris: qui dat escam omni carni. 135.c
¶Qui custodit veritatem in sęculum/ facit iudicium iniuriam patiētiꝰ: dat escam esurientibus. 145.b
¶Noli auidus [g] esse in omni epulatione: & non te effundas super omnem escam. - Et diffusius in verbo epulatio. Eccl.37.d
¶Non [h] est regnum dei esca et potus: sed iustitia et pax & gaudium in spiritusancto. Ro.14.c.
¶Noli propter escam destruere opus dei. 14.d
¶Tanq̄ [i] paruulis in Christo/ lac vobis potum dedi: non escam. 1.Co.3.a.
¶Si esca [k] scandalizat fratrem meum/ non manducabo carnem inęternum: ne fratrem meum scandalizem. 1.Co.8.If

accessę rupes.quia nō decet ī ipsorū cōtemplatione nimis immorari/cum sint spiritus incorporei. nec ex eo ꝙ sunt/ sūt angeli: sed ex eo ꝙ sunt/ sūt spūs, ex eo vero qd mittunṫ a deo/ sunt angeli. prout notanter declarat Archi.in c fatendum.co lū.2.13 questi.2. Inde cōtemplāṫ escā.i. Christū: qui ē vera nostra esca spiritualis/ipso dicēte. Caro mea vere est cibꝰ.c.dupliciter.de conse.distin.2. Et longe oculi eoꝝ respiciūt.quia q̄tūcūꝙ alte cōtemplentur: altior est quē ipsi cōtemplātur.dicente psal. Ascēdet homo ad cor altū: & exaltabit deus.c.1.vbi glo.in verbo incōpręhensibilis. de sum.tri.& fi.catho. Pulli eius lambunt sanguinē.i.qui eoꝝ sunt discipuli & sequaces/lambūt sanguinē.i.primo exercitantur in contemplatione super amarę illius passionis Dei & dn̄i nostri Ihesu Christi/ tanq̄ in fonte ex quo ꝑfluxit & formata ī vnica ac virgo sancta mater ecclesia.cle.1.paulo post prin.de sum.tri.& fi.catho.& vbicūꝙ cadauer fuerit/ statim adest: quia peccatoribus auxiliant nedū orationibus & contēplationibus/sed etiam cōsilijs/ doctrinis & eruditionibus. scientes ꝙ vere Deū non diligerent: nisi & ꝓximos sicut seipsos diligerent.i.salutē ęternam quam sibi optant proximis optent & procurent.c.charitas est vt mihi videtur.de peni.distinc.2.

f ¶Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ.&c. Hęc sentētia videṫ intelligi posse de esca quę in altaris sacramēto accipitur: quā veritas ipsa escam appellauit/dicens. Caro mea vere est cibus.vt dictū est supra annotatione ꝓxima. Et solis timentibus deū daṫ saltem ad salutē.c.panē de altari.de conse.distinc.2. In hac eīm esca facit deus memoriā mirabiliū suoꝝ. Siquidem sunt in ea septē pręcipua mirabilia Primo eīm est mirabilis ꝓductio: quia de cœlo nobis producta est/ & ad vocem sacerdotis aperiunṫ cœli.c.qd est sanguis.de conse.dist.2.qd figuratū fuit Exo.16.in prin.dū dṙ. Ego pluā vobis panes de cœlo. Scdo mirabilis mltiplicatio: qa quotidie cōficiṫ & sumiṫ nec cōsumiṫ.c.in Christo semel.& c.q māducat.2.de cōse.dist.2. qd figuratū fuit.2.reg.6.circa fi.vbi dṙ.ꝙ Dauid partitꝰ ē in vniuersā Israelis mltitudinē singulis colliridā panis vnā/ & assaturā Bubalę carnis vnā.&.4.reg.4.ī fine.de.20.panibꝰ saturati sūt cētū viri. Tertio mirabilis ministratio: quia quoad effectū ita per bonos vt per malos ministratur.1.q̄sti.1.c.intra catholicam.cū c.seq.& c.vtrū.de cōse.dist.2. Quod figuratum est tertij regū.17.in prin.vbi dṙ.ꝙ Helię qui fugerat ad torrentē/ corui deferebant panē & carnes mane & vespere. Quarto/ mirabilis confortatio: quia fulcit animę nostrę substātiā.& quotidie accipiendus est iste panis: vt quotidie ꝓsit.c.non iste panis.de conse.dist.2.& qui de eo manducat: inęternū nō deficit.c.Christus panis est.eadē dist. Et hoc figuratū fuit.3.reg.19.post princi.vbi Helię fugienti per desertū viam vnius diei/ & tandē dormienti/ angelus ad caput eius posuit panē subcinericiū/dicens. Surge & comede. qui cum comedisset: ambulauit in fortitudine cibi illius.40.diebꝰ &.40.noctibus. Et ecōtrario qui cōtēnit vel negligit hūc panē sumere: debilitatur/ & cadit a virtutibus.c.si quotiēs.& c.siquis intrat.de conse.distin.2.quod figuratum est 1.reg.28.ad fi.ibi. Statimꝙ Saul cecidit super terrā: & robur nō erat in eo/ quia panē nō comederat illa die. Quīto mirabilis mundicia: quia nisi digne & a dignis sumaṫ/ propinat mortis iudiciū.c.qui scelerate.& c.timorē.de conse.distin.2.quod tangere voluit psalmista/dicēs. Qui māducatis panē doloris. Hinc cum bucella quam Christus dedit Iudę/ introiuit diabolus in eū.c.esca.eadē distin. Sexto mirabilis translatio: quia etiā prece iniusti fit transubstantiatio virtute spiritussancti nō merito sacerdotis.1.questi.1.c.cū scriptura.quod figuratū fuit in figura Gedeonis ibidē posita.& habeṫ Iudi.6. Septimo mirabilis transmissio: quia transmittitur etiā ad defunctos non summe malos nec summe bonos.c.non ęstimemꝰ.13 questi 2.quod figuratū fuit Danielis vltimo ad finem.vbi pręcepit angelus Abacuc ꝙ panes & pulmentū quod messoribus ferebat/ portaret in Babylonē Danieli posito in lacu leonum. cū nesciret Abacuc locum: appręhendit illum angelus capillo capitis sui/ & posuit in Babylonē/ & accepit Daniel prādiū. Pręmissa oīa ponit glosa in clemen.si dn̄m.in verbo mirabilia.de conse.distin.2. Cętera mirabilia huiꝰ escę salutiferę dicentur in verbo mirabile.

g ¶Noli auidus esse. Pro annotatione & effectu huius sententię: videatur quod annotatum est supra in verbo crapula.super illud. Propter crapulam multi obierunt.

h ¶Non est regnū dei esca & potus.&c. Id est ad regnum dei & indelebile eius gloriā cōsequendam non sufficit sępe preciosi eius corporis & sanguinis sacramenta percipere: nisi iustitia bonę vitę & pax id est tranquillitas cōscientię/ & gaudiū in spūsancto adsint. vt scilicet nō accedaṫ ad tātū sacramētū ꝓpter mūdi gloriā: sed ꝓpter deū/ q oīm gratiarū dator ē & auctor. De vitę iustitia ꝙ necessaria sit: tex.est ī c.qui scelerate.& ī c.timorē.de cōse.dist.2. De trāquillitate cōsciētię: bonꝰ est tex.in c.q discordat.in prin.eadē disti. De gaudio aūt in spūsctō.i.ꝙ qs in frequētatiōe tāti mysterij soliꝰ dei gloriā q̄rat/ nō aūt q̄rat gloriā & ęstimationē mūdanā. Tex.est in c.vide qtū.1.q.1.

i ¶Tanq̄ paruulis in Christo.&c. Quia hęc sentētia videṫ accōmodari posse cōtra eos qui cum adhuc in fide et Theosophia paruuli sint ac neotherici/ secretiora fidei scrutari volūt & explorare: videaṫ textꝰ Origenis supra sępe citatus in c.in mandatis.43.distin.

k ¶Si esca.&c. Ex hac sentētia dicit textꝰ.23.q̄sti.3.in fine principij. Apostolꝰ a qualibet esca censet abstinēdū: potiꝰ q̄ cū scādalo fratrū edamꝰ. Et in c.nisi cū pridē.§.ꝓ graui.de renū.dicit textꝰ. Pro graui scādalo euitādo cū aliter sedari nō pōt/ licet epo petere cessionē: ne plꝰ tēporalē honorē

ęternā videatur affectare salutem. Memor illius quod dicit Apostolus. Si esca scādalizauerit fratrē meū: nō mādu cabo carnes ineternū. Et in c.2. versi. super eo quoq. de no. ope. nū. vbi dr. Ab his actibus qui sine mortali peccato cōmitti possunt pariter & dimitti: est pro scandalo tollendo cessandū/ & eis etiā p vitando scandalo insistendū. Vn Apostolus. Si scandalisat fratre: nō comedā carnes ineternū. Hęc tex. Cętera q hic in materia scādali dici possent: dicent in verbo scādalū. l ℂ Eandem escā spiritualē māducauerūt. Hęc sentētia de manna loquit qd in Sacramēti altaris seu Eucharistię figura pręcessit. vt dicit textus in c. vbi pars est. de cōse. dist. 2. & sic addubitari pōt: an ad sacrosanctā illā eucharistię escam oēs sint admittēdi? In quo breuiter dicendū est q nō. perseuerātibus em in notorio mortali crimine: deneganda est. c. p dilectiōe. l. de cōsec. dist. 2. & facit c. placuit. 23. questi 5. Minoribus ēt pubertate id ē quatuor & decem annis si masculi sint/ vel. 12. si fœminę/ ob reuerentiā tāti sacramēti/ dari nō solet. Ita Panor. in c. oīs vtriusq sexus. col. 2. de peni. et remissio. Pro elucidatione autē huius sentētię et ipsius effectu: ē bo. tex. Augustini ī c. inqt Apls. de cōse. distinc. 2. vbi dr. Inquit Apls. Oēs eandē escā spiritualē māducauerūt. Spiritualē itaq eā dē supple cū ipsis manducamus/ sed dissimiliter: quia illi ī figura/ nos in veritate. Corporalē aūt aliā: quia illi māna manducauerūt/ nos aliud. & oēs eundē potū spiritualē biberūt: aliud illi/ aliud nos/ sed specie visibili qd tñ idē est virtute spūali. i. scdm spūalē intellectū idē māducauerūt illi spūaliter qd nos/ nō qd sub māna lateret corpus Christi vt in speciebus sacramētalibus/ sed quia māna illd significabat. Hęc textus cum glosis.

1.Co.10.a ℂPatres nostri omnes eandē [l] spiritalem escam manducauerunt: & omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali cō sequente eos petra: petra autem erat Christus.

Ro.12.d. ℂEsau propter vnā escam vendidit primitiua [m]. Et supra in verbo Esau latius.

Exod.3.d **Est.** ℂHęc dices filijs Israel (dixit dominus ad Moysē) Qui est [n]: misit me ad vos.

Iob.9.c ℂSi non ille est: quis ergo est?

Psal.92.c ℂParata sedes tua deus: ex tunc a sęculo tu es.

Eccl.3.d ℂQuis magnificabit dominum sicut est ab initio?

Gen.8.i. **Estas & Estus.** ℂCunctis diebus terrę sementis et messis/ frigus et ęstus/ ęstas [o] et hyems/ nox et dies/ non requiescent.

Iob.38.c. ℂPer quam viam spargitur lux: diuiditur ęstus super terram?

Psal.73.c ℂTu deus fecisti omnes terminos terrę: ęstatem et ver tu plasmasti ea.

Prouer.6.a. ℂFormica [p] parat in ęstate cibum sibi: & congregat in messe quod comedat in hyeme.

Prouer.10.a ℂQui congregat [q] in messe/ filius sapiens est: qui autem stertit in ęstate/ filius est confusionis.

20.a ℂPropter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo ęstate/ et non dabitur illi.

26.a ℂQuomodo nix in ęstate/ et pluuię in messe: sic indecēs est stulto gloria.

Eccl.50.b ℂSimon Onię filius: quasi thus redolens in diebus ęstatis.

Mat.20.b ℂHi nouissimi vna hora fecerūt (dixerunt primi operarij ad patrēfamilias) & pares illos nobis fecisti q portauimus pōdus [r] diei & ęstus &c. Et supra in verbo Conuenire: vbi diffusius.

Lucę.12.g ℂDicebat Ihesus ad turbas. Cum videritis nubem orietem ab occasu/ statim dicitis/ nimbus venit/ et ita fiet: & cum austrū flantem/ dicitis quia ęstus erit/ et fit.

Lucę.21.f ℂVidete ficulneam et omnes arbores (ait Ihesus) cum producūt iam ex se fructum/ scitis quoniam prope [s] est ęstas.

m ℂ Vendidit primitiua. Videat textus in c. q periculosum. 7. qsti. t. de quo dictum est supra in verbo Esau. e.

n ℂ Qui est misit me ad vos. De solo Deo dr simpliciter q est. Tū quia verbū est (qd de sui natura nedū pñs sed etiā pteritū tps respicit/ pnt dicit tex. in l. verbū erit. ff. de verbo. signi.) respectu ois pteriti/ imo & respectu ois futuri tpis de Deo verificatur/ cū sit & ante sęcula & futurus ięternū. c. 1 de sum. tri. & fi. ca. Tū quia solus Deus est sine oi mutatiōe et stabilisq manēs dat cūcta moueri. bo. est tex. in c. immutabilis. in prin. 22. questi. 2. Tū quia quid deus sit nec verbo exprimi nec cogitatione cōplecti possumus. vñ qrenti quid Deus/ nihil aliud exacte respondert potest q est qui est: vtpote cum (vt dictum est) incompręhēsibilis sit. d. c. t. in verbo incomprehensibilis. de sum. tri. & fi. catho.

o ℂ Aestas. Aestatē incipere sic peritiores tradiderunt ab equinoctio vernali: & finiri equinoctio autūnali. & ita senis mensibus ęstas diuiditur atq hyems. Tex. est cuius hęc verba sunt/ in l. 1. §. ęstatē. ff. de aqua quo. et ęsti. & idē sentit tex cū glo. in l. 1. §. ęstas ff. ne quid in flu. pu. Proprie tñ sunt quatuor anni tēpora. Hyemis qd medio nouēbris incipit & durat tribus mēsibus. Veris qd hyeme finita incipit & sic februarij medio: & durat trimestri/ & sic vsq ad maij mediū. vbi tēpus ęstatis sumit initiū/ durat q tantūdē: & ita finit medio augusti. quo tēpore incipit autūni tēpus durās vsq ad mediū nouēbris. Ita sentit glo. magna i d. l. 1. §. ęstatē. ff. de aqua quo. & ęsti. vbi tex (vt dictū est) sentit ęstatē per equinoctiū vernale & autūnale diuidi. Vñ aduertat q equnoctiū autūnale est I nocte sancti Matthęi/ et sic decima die exeūte septēbris: sed vernale decimo die exeūte martio. Et dr equinoctiū: quia dies & noctes coequātur. qd bis in anno cōtingit/ scilicet in autūno & vere. Ita dicit glo. in d. l. 1. §. ęstas. ff. ne quid in flu publico.

p ℂ Formica. Videant annotata infra in verbo formica.

q ℂ Qui cōgregat in messe. Messis tēpore/ pigredo ois excutiēda est: & operarij qrēdi vt in messem mittant & messem cōgregēt. hinc vidētes Apostoli messē esse multā & operarios paucos: rogauerūt dñm messis vt mitteret operarios in messem suā. dicit tex in c. in nouo. in fi. 21. dist.

r ℂ Pondus diei & ęstus. Istis verbis scdm corticē lrę acceptis addubitari posset an operarij teneant oi tpe portare pōdus diei & ęstus: & sic tēpore meridiano quo in ęstate diei pōdus et ęstus videt cōsistere/ debeāt operari. de quo videtur textus probās q non/ ac permittens q tūc dormire possint/ in l. medicus. ff. de operis liber.

s ℂ Quoniā ppe est ęstas. Quādo incipiat atq̄ n terminet ęstas: dictū est supra. eodē. in. I. annotatiōe vbi videat.

Estimare. Estimatus & Estimatio. ¶Homo qui vo-tum fecerit/& spoponderit deo animam suam: sub æstimatione [t] dabit precium. Et diffusius infra in verbo Votum. Leui.27.a

¶Si homo qui vouerat domum suam domino/voluerit redimere eam: dabit quintã partem æstimationis supra/et habebit domum. Et vbe-rius infra in verbo votum. Leui.27.b

¶Si homo agrum possessionis suę vouerit/ et consecrauerit dño:iuxta mensuram sementis æstimabitur precium. Et infra votum. 29.b.

¶Omnis æstimatio [v]: siclo sanctuarij ponderabitur. Siclus viginti obo-los habet. 27.c.

¶Rex Salomon/ et omnis multitudo Israel quę conuenerat ad eum/gra-diebatur cum illo ante arcam: & immolabant oues et boues absq; æsti-matione et numero. 3.Reg.8.c

¶Propter [x] te deus mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oues occisionis. Psal.43.d

¶In via stultus ambulans: cũ ipse insipiẽs sit/ omnes [y] stultos æstimat. ecces.10.a

¶Nos insensati [z] vitam iustorum æstimabam⁹ insaniã: & finem illorũ sine honore. Vbi latius. Et infra in verbo iustus. Sapię.5.a

¶Tanq̃ lutum æstimabitur argentum in conspectu sapientiæ. sapię.7.b

¶Difficile æstimamus [a] quę in terra sunt: & quę in prospectu sunt in-uenimus cum labore. Sapię.9.d

¶Aestimati sumus sicut oues occisionis. Ro.8.g.

Esurire & Esuriens. ¶Diuites [b] eguerunt & esurierũt: inqui-rentes autem dominũ non minuẽtur omni bono. Psal.33.b

¶Si esuriero non dicam tibi (dixit dominus) Meus est [c] enim orbis ter-rę & plenitudo eius. psal.49.b

¶Non grandis est culpa/cum quis furatus fuerit:furatur [d] enim vt esu-rientem impleat animam. puer.6.d

Aduertatur tamen vlterius/ꝙ huius sententię principiũ iũctã cũ hoc fine/ videtur ꝓ morali eius sensu accõmodari posse in eoꝝ hoĩm cõmendationẽ qui ꝑducunt iam ex se fructũ: id est qui sic ad agẽda bona opera ꝓcliues sunt & fa ciles/ vt ea sine aliqua difficultate aut rebelliõe faciãt & pagãt. tũc eñ ꝑpe est ęstas. id ẽ ꝓximi sunt feruori & perfe- ctioni charitatis/ a qua vt ab ęstate calefit hõ vt iã optet & dicat/ Mihi viuere Christus est & mori lucrũ. quãdoqdẽ charitas vt perficiat nascit. cũ fuerit nata: nutrit. cũ fuerit nutrita: roborat. cũ fuerit roborata: pficit. cũ ad pfectũ venerit: tunc dr. Mihi vi uere Christus est:& mori lucrũ. Ita dicit textus in c. qui vult facere. in fi. de peni. distin.2.

t ¶Sub ęstimatione dabit pciũ. Redimit etiã iure hũano votũ: ęstima-tionẽ pecuniariã soluen-do. put est casus in c. qd super his. & in c. ex mul ta. de voto. De quo diffu sius dicet in verbo votũ.

v ¶Ois ęstimatio siclo sanctuarij põdera-bit. Iure hũano & respe ctu fori cõtẽtiosi qñ per-uenit ad ęstimationẽ rei debitę/ quod ẽ qñ res de-bita nõ extat (quo casu si quidẽ ab initio certũ sit rẽ debitã nõ extare/ põt peti ęstimatio in libello. c. si. qd me. causa. l. si qñ. C. vñ vi. bo. tex. in l. i re furtiua. ff. de cõdi. fur. Si vero appareat rẽ debitã extare ęstimatio peti nõ debet: sed res ipsa. sed si tpeснię ferẽde res debita nõ repiat ĩ rerũ natura: fiet cõdẽnatio in ęstima-tiõe. l. Julian⁹. ff. de cõ-fessis) põderat: ęstimatio ex cursu monetę currẽtis eo tpe quo soluẽda ẽ ęsti-matio/ scdm Bar. & alios in l. Paulus. ff. de soluti. et Panor. & alios in c. q̃-to. de iureiu. nisi forsan debitor fuisset ĩ mora sol uẽdi rẽ debitã: quia tunc attendet ęstimatio scdm cursum monetę illi⁹ tem poris/ cui⁹ cõsyderatio vtilior est creditori. Vnde si dedi mutuo decẽ aureos soluẽdos in paschate/ & in paschate nõ soluant: si postea cõtingat aureoꝝ valorẽ mutari/ soluẽdi erũt aurei scdm ęstimationẽ auctã si valor fuerit auctus. si vero fuerit diminut⁹: soluẽdi erũt scdm ęstimationẽ ei⁹ tpis quo soluẽdi erãt/ & sic scdm ęstimationẽ mõetę currẽtis in paschate. Ita ꝓbat textus. & ibi late per moder. in l. vinũ. ff. si cer. pe. & notat Panor. in d. c. q̃to. colũ. pe. de iu-reiu. & Bar. in d. l. Paulus. ff. de solutio.

x ¶Propter te de⁹ mortificamur tota die. Illi tota die dici pñt mortificari ꝑpter deũ/ ita vt ęstiment sicut oues occisionis: qui ꝑ dei amore seipsos tribulationib⁹ ac periculis trade re/ nudari facultatib⁹ ꝓprijs/ patrię suę extorres fieri/ parentibus ac vxoribus renũciare/ & ipsam morteʒ corporis non solum nõn refugere/ sed etiam libenter excipere parati sunt/ ambientes a corporis sui vita magisq̃ a vita vitę suę discedere. de quibus loquitur textus/ dicẽs tales Deum plusq̃ se diligere/ in c. charitas est vt mihi videtur. versi. fina. de peni. dist. 2.

y ¶Omnes stultos ęstimat. Qualis enim quisq; est/ tales cęteros solet ęstimare. Et ideo innocẽs si circunscribatur ab aliquo: recte tamẽ iudicat/ quia fidem esse in omnibus arbitratur. textus est Am-brosij in c. innocens. 22. questi. 4.

z ¶Nos insensati. &c. Qui iustorum vitam calumniantur/ ęstimãtes eam insaniam & illorum finem sine honore: non iniuria dicuntur insensati. quippe cum sensus & mentis videant incompotes/ ponentes lucem tenebras/ bonum malum affirmando. propter quod apud deũ abominabiles reddun-tur. Ita probat textus in c. si quis dixerit. 11. questi. 3.

a ¶Difficile ęstimamus. &c. Rerum quę in terra sunt ęstimationis difficultas ex eo perpenditur iure humano: ꝙ precij varietatem lóca temporaq; afferunt. Nec enim tantidem Romę & in Hispania oleũ ęstimabitur: nec cõti-nuis sterilitatibus tantidem q̃ti secundis fructibus. nec ex momẽti temporũ: nec ex ea quę raro accidat caritate: pre-cia constituuntur. Ita dicit textus in l. precia rerum. in princip. ff. ad l. falcid.

b ¶Diuites eguerũt. &c. Huic sententię facta est annotatio supra in verbo diues. vbi videatur.

c ¶Meus est enim orbis terrę. Textus est eiusdẽ sententię in c. tua nobis. 2. de deci. vbi dicitur ꝙ quia Domini est terra & plenitudo eius: ipse in signũ vniuersalis dñij decimas sibi reseruauit.

d ¶Furatur enim. &c. Ex istis verbis quę adijciuntur pro ratione primi dicti quo dicebatur non grandem esse culpam furari: satis innuit illud di-ctũ esse intelligẽdũ de furto/ qd fieret necessitatis tẽpore. ratio eñ declarat dictũ. l. cũ pater. §. dulcissimis. de leg. 3. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iu. pa. Et ita sentit hęc sentẽtia ꝙ furari etiã necessitatis tpe culpa ẽ/ licet nõ grãdis. Et ita etiã dicit ius hũanũ. put est bo. tex. cũ glo. in c. si qs ꝑpter necessitatẽ. de furtis. De quo dicet diffusi⁹ in verbo furari.

e ¶ Animę effœminatoꝝ esurient. Animę effœminatoꝝ .i. homines effeminati, hoc enim loco aīa velut hominis pars potior ponit̄ ꝓ toto hoīe: sicut etiā nōnunq̄ ponit̄ in iure humano. vt est tex. in l. sancimus. insi. C. de sacro ec cle. esuriēt autem: siue effœminatos dicam⁹ qui molli sūt & pusillo aīo ac pigritātes & tardi in eoꝝ opib⁹. Tales enim esurituros recte dicunt̄. quādoquidē tēporalia bona multis laboribus & casib⁹ q̄runt̄. dicit tex. in l. si defunctus. in si. C. Arbi. tute. Siue dicam⁹ effœminatos nimia libidine defluētes & se totos mulierū petulātię ac lubricę volupta-

pue.18. b ¶ Pigrum deijcit timor: animę effœminatorum [e] esurient.

puer.19.c ¶ Pigredo immittit soporem: & anima [f] dissoluta esuriet.

25.c. ¶ Si esurierit inimicus tuus/ciba [g] illum: si sitierit da ei aquam bibere.

27.a. ¶ Anima [h] saturata calcabit fauum: & anima [i] esuriens etiam amarum pro dulci sumet.

28.c ¶ Leo rugiēs & vrsus esuriēs princeps ipius super populum pauperē.

Ecci.24.c ¶ Qui [k] edunt me/adhuc esurient: & qui bibunt me/adhuc sitient.

Esa.32.b. ¶ Stultus fatua loquetur: & cor eius faciet iniquitatē: vt perficiat simulationem/& loquatur ad dominum frauduleter/et vacuam faciet animā esurientis/ & potum sitienti auferet.

49.c. ¶ Non esurient neq̧ sitient qui vincti sunt/& non percutiet eos æstus et sol: quia miserator eorum reget eos/ & ad fontes aquarum potabit eos.

58 b ¶ Frange [l] esurienti panem tuum: & egenos vagosq̧ induc in domum tuam. Et amplius supra in verbo domus.

58.c ¶ Cum effuderis esurienti animam tuam & animam afflictam repleueris: orietur [m] in tenebris lux tua/& tenebrę tuę erunt sicut meridies. Vbi latius.

Mat.4. a ¶ Cum ieiunasset Ihesus quadraginta diebus/ & quadraginta noctib⁹: postea [n] esurijt. &c. Vt infra Ihesus.

5.a ¶ Beati [o] qui esuriunt et sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.

21.c. ¶ Mane reuertēs (Ihesus) in Bethaniam ciuitatem esurijt [p]. Et infra Ihesus vbi diffusius.

Mat.25. c ¶ Dicet rex his qui a dextris eius erūt. Venite benedicti patris mei: possidete paratum vobis regnū a cōstitutione mūdi. Esuriui [q] enim: & dedistis mihi manducare. Sitiui: & dedistis mihi bibere. &c. Tunc respondebunt iusti dicentes: domine quando vidimus te esurientem & pauim⁹ te/sitiētē & dedimus tibi potū? &c. Et respōdēs rex dicet illis. Amē dico vobis: q̄diu fecistis vni de his fratribus meis minimis/mihi fecistis. &c.

Luce.1. c. ¶ Esurientes [r] impleuit (deus) bonis: & diuites [s] dimisit inanes.

ti deuouētes. adhuc naq̧ de hijs non abre dicitur q̧ esurient. luxuries nēpe bona hoīs facile solet exhaurire: vt est bo. tex. in l. si quis cū sciret. ff. ꝓ emptore. Et ꝓpterea luxurioso homini bonis īterdici pōt: vt notat Bal. ī l. ea lege. C. de condi. ob cau. De quo tn̄ dicat̄ vt infra in verbo luxuriosus. f ¶ Aīa dissoluta esuriet. Aīa dissoluta id est hoīes parū aut nihil regiminis in suoꝝ administratione bonoꝝ obseruātes/ ac velut dissoluta oī rectę administrationis regula/bona sua ꝓfundētes: esuriēt. i. ī summā tādē bonoꝝ penuriā venient. Ideo solēt hodie p̄tores vel pręsides si talē hoīem inuenerint q neq̧ tēpus neq̧ finē expēsarū habet/ sed bona sua dilacerādo & dissipando profūdit: curatorē ei dare exēplo furiosi & tādiu erit in curatione q̄diu sanos mores receperit. Ita dicit textus in l. 1. in pri. ff. de cura. furio. Cętera dicent̄ in verbo ꝓdigus. g ¶ Ciba illū. Supple nisi inde īsolesceret. Vtilius enim esurienti panis tollit̄, si de cibo securus iustitiam negligat: q̄ esuriēti panis frāgat̄ vt iniustitię seduct⁹ acquiescat. Tex. est cui⁹ hęc verba sunt/ in c. nō oīs. 2. rn̄so. 5. q̄sti. 5. Et nisi sit robusti corporis & laborare valēs/ negligat. tali naq̧ iustius negatur q̄ detur. bon⁹ est text⁹ cū glo. rub. in l. vnica. C. de mēdican. vali. libro. 12. Istas duas declarationes ad hāc sententiam sentit glo. in c. hęc autē. in verbo ciba illū. 23. q̄sti. 4. h ¶ Anima saturata calcabit fauū. Id est homines diuitijs & voluptatibus terrenis onusti: parui faciēt auditā regni cœlestis dulcedinē. Pro hac declaratione (q est glosę ordinarię) est bonus textus in c. omnes hui⁹ sęculi dilectores. 47. distin. vbi dr̄. Oēs huius sęculi dilectores: in terrenis rebus fortes/sunt in cœlestib⁹ debiles. i ¶ Anima esuriēs etiam amarū ꝓ dulci sumet. Id est Anima q̄ esurit & sitit iustitiā, quaslibet aduersitates q̄tūuis duras & amaras existimabit dulces: instar Apostolorum qui ibāt gaudētes a conspectu consilij/quia digni inuēti sunt ꝓ noīe Ihesu contumeliam pati. vt dicit textus post Lucam in actibus Apostolorum. c. 23. questi. 3. in prin. in versi. sic etiā. de primis. k ¶ Qui edunt me: adhuc esurient. &c. Potest hęc sentētia & de iustitia & de iniustitia intelligi. Siquidē scriptū est. Qui in sordib⁹ est/sordescat adhuc: & qui iust⁹ est iustificet̄ adhuc. c. quātūlibet. in fine. 47. dist. l ¶ Frange esurienti. Videat̄ annotatio huic sententię facta supra in verbo dom⁹. m ¶ Orietur in tenebris lux tua. Idest fugatis tenebris peccatorū tuoꝝ orietur in te lux iustitię. Dicit enim scriptura. Date eleemosynā: & oīa mūda sunt vobis. c. medicamētū. in fine. de peni. distin. 1. De quo videat̄ .s. in verbo eleemosyna. n ¶ Postea esurijt. Hoc fuit signū verę hūanitatis. propterea dānant̄ vt heretici qui Christū verū non fuisse hominē ꝑtinaciter asseuerāt. c. cū Christus. de here. o ¶ Beati qui esuriūt & sitiunt iustitiā. De hoc dicto text⁹ est in c. accesserūt. ī si. de cōse. dist. 2. de quo dictū est supra in verbo beatus. 2. & dicetur infra iustitia. p ¶ Esurijt. Videatur annotatio supra eodem. n. q ¶ Esuriui enim. &c. Qui ergo sinit esurire pauperē: Christū sinit esurire. siq̄dē qd fit ī paupes: Christ⁹ ī se factū existimat. ꝓut etiā de hoc ē bo. tex. ī c. reuertimini. paulo an̄ si. 16. q̄sti. 1. vbi dr̄. Si qn̄ fames & penuria & reꝝ oīm egestas opprimit mūdū: sciam⁹ hoc ex ira dei descēdere/q se ī paupib⁹ (si nō accipiāt eleemosynā) fraudari loq̄t̄ sua possessiōe. Hęc tex. r ¶ Esuriētes ipleuit bonis. Quos enim de⁹ hoc sclo terrenis bonis priuat/& tribulatiōib⁹ ac ifirmitatib⁹ ꝓbat: spūaliū copia bonoꝝ remūerat. tāto q̄ppe maiori spe q̄si deū cōsurgit: q̄to maiora ꝓ eo ꝑtulerit. Dicit Archi. post Grego. ī c. aduersitas. col. 1. 7. q̄sti. 1. s ¶ Diuites dimisit ianes. Qui naq̧ cōtinua ꝓsperitate lętāt̄: vix ad bona spūalia nanciscēda cōsurgūt. et ꝓpterea ianes recedūt. qd etiā psalmograph⁹ testat̄. dormierūt (inquiēs) sōnū suū & nihil iuenerūt oēs viri diuitiarū ī manib⁹ suis. De quo dicto meminit Hostien. ī c. q̄rēti. col. 2. de offi. dele. & dictū est supra in verbo diuitię. hoc tn̄ de malis vtiq̧ diuitibus debet intelligi. Quisquis enim de bonis suis nō p̄sumit supbiendo/& ex eis misericordiā facit: inanis non recedit/sed securus expectat diē nouissimū. Ita di-

cit text9 qui Augustini est/in c. secundū. eī. ß.33. questi.5. De quo dictū est supra in verbo diues.c. t ¶ Nō
legistis. &c. Videatur satis diffusa annotatio facta simili sententię q est apud Marcū.2.capi.d. supra in verbo Dauid.
folio vlti.1. v ¶ Vnus quidē esurit/alius vero ebrius est. Ex hoc dicto dicit glo. in verbo honorabilius. in
c 1.16. questi.7. ꝙ pbēdę
eiusdē ecclesię debēt esse
ęquales: quia sc̄dm Ap̄lm
vnus non debet esurire/
et alter ebrius esse. De il
lo tñ dicto glosę videndū
est qd cōiter notat in c.
cū oms. de constitu. Pro
effectu autē istoꝝ verbo-
rū videatur bon9 textus
Ambrosij i c. sicut. colū.
1.47. dist. vbi dr. Nūqd
iniquus est de9: vt nobis
non ęqualiter distribuat
vitę subsidia? vt vnus q-
dē esset affluens/ & abū-
dans/ alijs vero deessent
et egerēt? an idcirco ma-
gis/quia & vni voluit be
nignitatis suę experimē
ta cōferra: & aliū per vir
tutē patiētię coronare? Hęc text9.

¶ Nō legistis t quod fecit Dauid (ait Ihesus ad Phariseos) cum esuriret Lucę.6.a.
ipse et qui cum eo erāt/ quomodo intrauit in domum dei/ et panes pro-
positionis sumpsit et manducauit/et dedit his qui eū ipso erant/quos nō
licebat manducare nisi tantum sacerdotibus? Vbi latius.

¶ Beati qui nunc esuritis: quoniam saturabimini. Lucę.6.c.

¶ Ego sum panis vitę (ait Ihesus) Qui venit ad me/non esuriet: & qui Ioā.6.d.
credit in me/non sitiet inęternum.

¶ Vnusquisq̧ suam cœnam pręsumit ad manducandū: & alius v quidē 1.Co.11.c
esurit/alius autem ebrius est.

¶ Vbiq̧ & in omnibus institutus sum (ait Paulus) & satiari et esurire/& Phili.4.c
abundare & penuriam pati.

Etas. ¶ Dixerūt zebee et Salmana ad Gedeon filium Iether primo- Iudic.8.e
genitū. Tu surge et irrue in nos/quia iuxta x ætatē est robur hominis.

x ¶ Iuxta ętatē est robur hois. Quia robur hois ex ętatū diuersitate va
riat vt hic: aduertēdū est ꝙ sex principales ętates reperiunt. Prima est q vocat infantia: & durat vsq̧ ad septēniū: &
de hac loquit textus i.l. si infanti. C. de iure. deliberan. Et huic respōdet prima mūdi generatio: q ab Adā incipiēs du
rauit vsq̧ ad Noe. In qua prima generatione facta fuit institutio & lapsus generis humani. Scda ętas est pueritia: q
in masculo finit in anno.14. in fœmina vero in anno.12.§.1.insti.qui.mo. tute. fini.1.q̄sti.1.c.pueri.&.12.q̄sti.5.c.
pueri. Et huic scda mūdi gñatio respōdet: q a Noe exordio sumpto durauit vsq̧ ad Abraā. in qua scda generatione
generis humani/facta est p cathaclysmū.i. diluuiū destructio/& eiusdē renouatio. Tertia ętas est adolescētia: quę
protēditur ad annū.25. tā in masculo q in fœmina.l.1.in ß.ff.de mino.insti.de cura.in prin.& c.impuberes. de de-
spon.impube. Et huic correspōdet tertia generatio mūdi: q ab Abraam incepit/& durauit vsq̧ ad Dauid. Et in hac
lex circūcisionis floruit. Quarta ętas est iuuētus: q durat vsq̧ ad eā ętatē qua inter senes incipim9 numerari.l.non
aliter.§.fi.ff.de leg.3.& vt plurimū vsq̧ ad ānos quiquagīta: qa tūc incipit senect9.l.1.C. Qui ętate lex.li.10. Et huic
respōdet quarta generatio mūdi: q durauit vsq̧ ad trāsmigratione Babylonis. et in hac facta fuit ppl̄i captiuatio.
Quinta ętas est senect9: q durat vsq̧ ad annos.70. Et huic r̄ndet quinta generatio mūdi: q durauit vsq̧ ad aduētum
Christi. in qua ppl̄i reductio a captiuitate facta est. Sexta ętas est seniū q durat vsq̧ ad cētū annos. vbi oīm ętatum
termin9 est & vitę period9.l.fi.C.de sacro.eccle. Et huic sexta & vltima gñatio mūdi r̄ndet q ab aduētu Christi ince
pit & durabit vsq̧ ad finē. Et in hac facta est p̄cioso sanguie agni immaculati Ihesu Christi redēptio. Pręmissa sunt
de mēte glosę & docto. i phe. sexti. in verbo psect9. & i l. falci. hereditatū. ff. ad l. & i d.l. si isanti. vbi has ętates enu
merat Alberic9. C. de iure delibe. Robur itaq̧ hois in prima ętate id est in ifantia/modicū est respectu corporis: &
quasi nullū respectu animi/qa infans quicqd videt ignorat. dicit text9 in l. vnica. C. de falsa mo. vñ hō in tali ętate
nihil agare vel cōsentire pōt. & si agat: quod agit nulli9 est effect9. Tex. est in c.1. in prin. de despon. impu. li.6. & in
d.l. si ifanti. cū si. In scda aūt ętate.i. pueritia adaugetur robur & corporis & ai. Ideo tūc cōsentire pōt actui q fit ei9
nomine. prout dicit glosa q cōiter tenet in d.l. si ifanti. Et spōsalia de futuro cōtrahere. vt pbat in d.c.1. in prin.
de despō. ipub. in.6. Et aliū sibi obligare: etiā si sit pxim9 ifantię/vt quia nō excessit decimū annū cū dimidio. Alij
autē obligara seipsum nō pōt: nisi sit pxim9 pubertati id est nisi excesserit annū decimū cū dimidio. Tex. ē q ita de-
bet intelligi in.§. pupill9. insti. de inutili. stipula. Et matrimoniū cōtrahere: dūmō gñare possit/qd in multis cōtingit
ante finitā pueritiā. put est tex. in c. puberes. i fi. de despōsa. ipube. In tertia ętate.i. adolescētia crescit etiā corpo-
ris robur & animi. Vñ aa ętate hō capax est aliquoꝝ actuū: quoꝝ nō esset capax in pueritia. In adolescētia em̄ pōt
aliqs postulare qd nō posset in pueritia. Nō tñ in oi pta adolescētię postulare pōt: sed oportet ꝙ nō sit minor septē &
decē annis. Tex. est in l.1.§. pueritiā. ff. de postulā. In adolescētia etiā pōt seruū manumittere: qd in pueritia nō pos
sat.§. eadē lege. i pri. isti. q. mo. ma. licet vel nō. In adolescētia & nō i pueritia p̄t cōdere testm̄: qa oportet ꝙ.14. ān9
sit cōplet9 (quo tpe icipit adolescētia) ad hoc vt ab aliquo testm̄ cōdi possit. Tex. ē i l. qua ętate. i pri. ff. de testa. In ado
lescētia p̄t pmoueri ad oēs ordies sacros: puta ad subdiaconatū i pricipio āni.18. ad diaconatū i pricipio āni vigesi-
mi/& ad p̄sbyteratū i pricipio.25. put ē tex. i clemē. gñalē. de ęta. & quali. Quib9 oib9 tpib9 dr adhuc eē i adolescē-
tia. Certū ē aūt ꝙ i pueritia nō posset pmoueri: qa admin9 exigit ętas supi9 enūerata. vt pbat i d. cle. gñalē. In ado
lescētia p̄t ad q̄cūq̧ bñficia eccl̄iastica pmoueri: dūmō nō sint epat9 vel abbatię monialiū. Istd pbat i c. cū i cūctis. in
pri. iūcto.§. iferiora. de elec. vbi ad hñdū dignitates eccl̄iasticas/& bñficia curata: sufficit attigisse annū.25. Quis ad
hñdū epatū regrat ān9.30. cōplet9. Et i clemē. ne i agro.§. cęterū. de statu mo. iūcto c. indēnitatib9. i pri. de elec. li.6.
vbi ad hñdū bñficia regl̄aria etiā cōuētualia/sufficit ān9.25. ichoat9: nisi sit abbatia mōialiū. qa nulla i abbatissam
pmoueri pōt: nisi cōpleuerit annum.30. In pueritia aūt bñficia eccl̄iastica teneri nō pñt: cū indecoꝝ sit vt hi debeāt
ecclias regere/q nō nouerit gubernare seipsos. dicit tex. i c. idecoꝝ. i pri. de ęta. & quali. Nec obstat tex. i c. ex eo. de
elec. i.6. vbi vr pbari ꝙ maior septēnio & sic puer pōt tenere canonicatū. qa quicqd dicāt glo. & domi. i c. si eo tpe.
de rescrip. i.6. veritas ē ꝙ ille tex. loqt dispēsatiue. De iure em̄ coi minor ānis.14. & sic puer/canonicatū tenere nō
pōt. & ita seruat curia. put refert & cōcludit Panor. i c. sup iordiata. colū. fi. de pbē. vbi tñ dicit ꝙ aliqua sūt bñficia
simplicia/i qb9 tenēdis sufficit ętas.7. ānoꝝ vt sunt pbēdę clericales vel altaria seu capellanię qb9 p aliū deseruire p
mittit a fundatione. In.4. ętate.i. i ętate virili seu iuuētute: & corporis augetur robur/& mltomagis ai. Vñ ea oia q
in scda ętate & tertia dixim9 fieri: hac ēt q̄rta ętate a maioritate rōnis fieri poterūt. & alia ēt plera q i hac ętate pñt
fieri: q i scda vł tertia fieri possēt. In primis em̄ i iuuētute p̄sumit qs posse administrare bōa sua: nō aūt pri9. tex. ē i l.1.
in fi. ff. de mio. & i l. fi. ff. de cōdi. & demo. In iuuētute pōt aliqs ad epatū pmoueri: nō aūt i pueritia vel adolescētia.
d.c. cū in cunctis. in princip. de elec. In iuuentute potest monialis in abbatissam eligi: & nō posset in pueritia vel
adolescentia. Tex. est in allegato c. indēnitatibus. de elec. in.6. In quinta ętate id est in senectute/tametsi corporis
robur incipiat decrescere: animi tamen robur augetur. quia in antiquis est sapientia: & in multo tēpore prudētia.

Vnde ꝓpter corporis defectū senex.i.masculus maior sexagenario/& fœmina maior quiquagenaria/desinūt posse generare.l.si maior.C.de legi.hęre.l.sancimus.C.de nup. Propter augmētationē vero roboris animi multa hui9 ętatis hominibus prę pueris adolescētibus aut iuuenibus cōcedūtur. ꝓut dictum est satis diffuse supra in verbo antiquus.vbi videat. In sexta & vltima ętate/& sic in senio qd incipit ab anno.70.& durat vsq; ad vitę terminum: vt corporis robur/ita etiam animi paulatim incipit decrescere. Et ideo Phūs.2.Rheto.cap.21.ponit sex paruulorum proprietates q in talibus senib9 cōperiunt. ꝓut refert Albe.de rosate.in l.seniū.colū.1.C.q testa.face.pos. Et ꝓpterea maior.70.annis a tutela & a cura & alijs muneribꝰ personalib9 se potest excusare.§.fi.in prin.insti.de excusa.tuto.l fi.C.q ętate.li.11.& l.maiores.ff.de iure immuni. Si tñ ei iniūgant talia munera vel aliqua ex supra enumeratis i alijs ętatū speciebus non videt ꝓhibitus acceptare. Cętera q dici possent in hac ętatū materia/ nisi ꝓlixitati esset occurrendū: videant per Panor.in c.sup inordinata.col.1.& 2.de pręben.per glo.in ti.de paceiura: firman.i prici p dnicum & alios i c.si eo tēpore.de rescrip.in.6.

Iob.32.b. ¶Sperabā (inquit Heliu filius Barachel Buzites) q ætas [y] prolixior loqueretur/& annorum multitudo doceret sapientiam. Sed vt video/spiritus est in omnibus & inspiratio omnipotentis dat intelligentiam.

Pue.17.d ¶Animus gaudens ætatem floridam facit: spiritus tristis exiccat ossa.

Sapię.4.b ¶Cani [z] sunt sensus hominis: & ætas senectutis/vita immaculata.

Eccl.27.c ¶Lucerna splendens super candelabrū sanctum: & species faciei super ætatem stabilem.

Ezec.13.c ¶Vę qui consuunt [a] puluillos sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite vniuersę ætatis ad capiendas animas.

Lucę.2.i fi ¶Ihesus proficiebat [b] sapiētia/et ætate/et gratia/apud deū & homines.

Ioā.9.d. ¶Scimus quia hic est filius noster (dixerūt parētes cęci nati ad Iudęos) et quia cęcus natus est: quomodo autem nunc videat nescimus/aut quis eius aperuit oculos/ nos nescimus. Ipsum interrogate: ætatem [c] habet/ ipse de se loquatur. Vbi diffusius.

Heb.11.c. ¶Fide Sara sterilis virtutē in cōceptione seminis accepit/etiam pręter [d] tempus ætatis: quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat.

Eternus. Eternalis & Eternitas.

Psal.23.b ¶Eleuamini portæ æternales: et introibit rex glorię.

Psal.76.a ¶Cogitaui dies antiquos: & annos [e] æternos in mente habui.

102.c. ¶Misericordia domini ab æterno & vsq; inęternum super timentes eū.

psal.111.b ¶In memoria æterna erit iustus ab auditione mala non timebit.

Puer.8.c. ¶Dominus possedit me ab initio viarum suarum (ait sapientia) anteq̄ quicq̄ faceret a principio ab æterno ordinata sum: & ex antiquis anteq̄ terra fieret.

Daň.12.b ¶Qui docti [f] fuerint/fulgebūt quasi splēdor firmamēti: & qui ad iustitiam erudiunt multos/quasi stellę in perpetuas æternitates.

2.Co.4. ¶Quę vidētur/temporalia sunt: quę autem non videntur/æterna sunt

¶De annis æternis/ gloria æterna/ igne æterno/ pœna æterna/supplicio æterno/redemptione æterna/& vita æterna: videat in substantiuis.

Inęternum.

Psal.5.c. ¶Lętentur omnes qui sperant in te dñe: in æternū exultabunt/et habitabis in eis.

Psal.9.b. ¶Dominus inęternum permanet.

29.in fine ¶Vt cantet tibi gloria mea et non compungar: domine deus meus inęternum confitebor tibi.

y ¶Aetas ꝓlixior loqueretur: & annoꝝ multitudo doceret sapientiā. Circa hęc verba videatur annotatio facta supra in verbo antiquus. super illud. In antiquis est sapientia: & in multo tempore prudentia.

z ¶Cani sunt.&c. Canicies ergo ac senect9 nō annorū numero/ sed moꝝ maturitate dimetiē da est. ꝓut etiā est bonus tex.in c.si.84.distinc.

a ¶Vę qui cōsuunt.&c. Sunt eñ nonnulli: q dū malefacta hoim laudibus efferūt/ augēt quę increpare debuerāt. Hinc eñ per ꝓphetā dicit. Vę his qui consuunt puluillos sub oī cubito man9.&c. Ad hoc qppe sub cubito puluillus/vel ceruical sub capite iacētis ponit: vt molliter quięscat. Quisquis ergo male agentibus adulatur: puluillum sub cubito/vel ceruical sub capite iacentis ponit. vt qui corripi ex culpa debuerat: in ea fultus laudibus molliter quiescat. Ita hanc sententiam declarat textus Gregorij in c.sunt nonnulli.in princi.46.distinc.

b ¶Ihesus proficiebat.&c. Videatur annotatio infra in verbo Ihesus.

c ¶Aetatem habet ipse: de se loquatur. Pro effectu istorum verborum est bo.tex.in c.cum pro paruulis.de cōse.distin.4.vbi dicitur. Cum pro paruulis alij respondent: vt impleatur erga eos celebratio sacramēti baptismi/valet vtiq; ad eorum consecrationem. quia ipsi pro se respōdere non possunt. at si pro eo qui respondere potest/ alius respondeat: non itidem valet. Ex qua regula illud euangelij dictum est: quod omnes cū legitur naturaliter monet. Aetatem habet: ipse de se loquatur. Hęc textus.

d ¶Pręter tempus ętatis. Iure humano fœmina maior quinquagenaria/ pariens: dicitur parere pręter tempus ętatis. Tex.est supra sępe allegatus in l.si maior quinquagenaria.C.de legi.hęre.

e ¶Annos ęternos in mente habui. Psalmographus annos ęternos (vt dicunt Theosophi) hoc loco vocat primos annos formationis hominis. quos ideo ęternos appellat: propter multa tempora ab eis ad hanc vsq; ętatem defluxa. Et ita etiam nonnunq̄ sumitur ęternitas in iure humano. prout est bo.tex.in l.primicerium.in verbo ęternitatem.C.de fabricen.li.10. Proprie tamen ęternum dicitur: quod principio caret & fine. prout est glo. & ibi bonus tex.in l.eum debere.in verbo ęternus.ff.de ser.vr.pre.& notat Archi.in c.cum ęterni.de rę iudi.li.6.& in c.1.vbi etiam Io.an.de sum tri.eodem lib.

f ¶Qui docti fuerint. Videatur annotatio supra in verbo doctus.

¶Tu domine inęternum [g] permanes: & memoriale tuum in generatione et generationem. Psa.102.b

¶Super inimicos meos prudentē me fecisti mandato tuo domine: quia inęternum mihi est. psa.118.n

¶Iustitia tua domine iustitia inęternum: et lex tua veritas. 118.s.

¶In omnibus operibus tuis memorare [h] nouissima tua: & inęternum non peccabis. Ecci.7.if

¶Qui viuit inęternum/ creauit [i] omnia simul: deus [k] sol⁹ iustificabitur/ et manet inuictus rex inęternum. Ecci.18.a

Ethiopia & Ethiops.

¶Trahitur sapientia de occultis. Non adęquabit ei Topazi⁹ de Aethiopia [l]: nec tincturę mūdissimę cōponent. Iob.28.c.

¶Dissipa gentes quę bella [m] volūt. Veniēt legati ex Aegypto: Aethiopia pręueniet manus eius deo. Psal.67.g

¶Coram eo procident Aethiopes: & inimici eius terram lingent. 71.b.

¶Si mutare potest Aethiops pellem suam/ aut pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere/ cum didiceritis [n] malum. Hier.12.g

Ethnicus.

¶Si salutaueritis fratres vestros tantum (ait Christus) quid amplius facitis? Nonne et ethnici [o] hoc faciunt? Mat.5.g.

¶Si ecclesiam non audierit (frater tuus) sit tibi sicut [p] ethnicus & publicanus. Et supra in verbo corripere. Mat.18.c

Eua.

¶Vocauit Adam nomen vxoris suę Eua: eo ꝙ mater esset cūctorum viuētium. Fecit quoqȝ dominus deus Adę & vxori eius tunicas pelliceas/ et induit eos. Gene.3.d.

¶Tu domine fecisti Adam de limo terrę: dedistiqȝ ei adiutorium. Tobi.8.b

¶Timeo (inquit Paulus) ne sicut serpēs Euam [q] seduxit astutia sua: ita corrumpantur sensus vestri/ & excidant a simplicitate quę est in Christo Ihesu. &c. 2.Co.11.a

¶Adam [r] primus formatus: deinde Eua. Et Adam [s] non est seductus: mulier autem seducta in pręuaricatione fuit. 1.tio.2.d.

¶Cętera de Eua: vide supra in verbo Adam. et infra mulier.

Euangelizare & Euangelizans.

¶Domin⁹ dabit verbum/ euangelizantibus virtute multa. Psal.67.e

¶Super montem excelsum ascende/ tu qui euangelizas Sion: exalta [t] in fortitudine vocem tuam qui euāgelizas Hierusalē. Exalta/ noli timere [v]: dic ciuitatibus Iudę/ ecce deus vester/ ecce dominus deus in fortitudine veniet/ & brachium eius dominabitur/ ecce merces ei⁹ cum eo. &c. Esa.40.b

¶Facta die egressus Ihesus ibat in desertū locū: & turbę requirebāt eū/ et venerunt vsqȝ ad ipsum/ & detinebant illū ne discederet ab eis. Quib⁹ Luc.4.g

g ¶Tu domine inęternum permanes. Hęc sententia in patre vera est/ vera est & in filio/ & vera in spiritusancto. Est enim dominus pater/ dominus filius/ dominus spiritussanctus: & tamen non tres domini: sed vnus est dn̄s. & pater est ętern⁹/ filius ętern⁹/ spiritussanctus ętern⁹: & tn̄ nō tres ęterni/ sed vn⁹ ętern⁹. c.1. de sum. tri. & fi. catho. h ¶Memorare nouissima. Videatur annotatio infra in verbo memorare. i ¶Creauit omnia simul. Videatur annotatio supra in verbo creare. k ¶Deus solus iustificabit. Conclusit em̄ deus oīa sub peccato: vt oīm misereatur. dicit textus post Petrum in c. si em̄. col.6. de peni. dist.2. l ¶De Aethiopia. Aethiopię meminit text⁹ sed obiter tn̄ in c. si §. hic notandum. 23. quęsti.5. m ¶Bella volunt. Videatur annotatio supra in verbo bellum. n ¶Cū didiceritis malū. Id est cū acquisieritis habitū male agēdi. Licet enim homo q̄tūuis malus/ ex potestate liberi arbitrij possit via malicię ꝑtermissa viā bonitatis amplexari: tn̄ illud nō nisi cū difficultate cōtingit. Quādoquidē mutatio vitę semper solet esse difficilis. dicit tex. i au ctē. de mōachis. ī pri. colla.3. Ideo mala cōsuetudo nō min⁹ q̄ perniciosa corruptela abijcienda & vitāda est: quę (nisi citi⁹ radicitus euellat) in priuilegioꝝ ius ab ipsis assumitur. & incipiūt pręuaricationes/ celerrime nō compressę/ pro legib⁹ venerari: & priuilegiorum more/ perpetuo celebrari. Ita dicit tex. in c. mala consuetudo. 8. distin. o ¶Ethnici. i. gentiles. Ita hoc verbum declarat textus in c. nōne. in prin. 1. q̄sti. 1. Panor. et alii. in c. nouit. de iudi. & glo. in c. queādmodū. §. fi. ī verbo ethnica. de iureiu. p ¶Sicut ethnic⁹ & publican⁹. Videat qd annotatū est supra in verbo corripere. In annotatione huius sententię: & ibi dictis addatur videndus textus huic euāgelicę sententię innitēs/ in c. queādmodū. §. fi. de iureiu. vbi dr. Si vxor primo et scdo correcta secundū euāgelij regulā/ resipiscere nolit: dicendum est ecclesię/ vt tanq̄ ethnica et publicana. deinde vitet. &c. Posset autem hoc loco excommunicatoꝝ qui & ethnici dici possunt/ ptractari: sed euagādi materia aliena est ab instituto meo. q ¶Euā seduxit. Idē ꝓbat tex. in c. serpēs. in prin. de peni. disti.3. r ¶Prim⁹ hō formatus: deinde Eua. Adā fuit primo format⁹ & extra paradisum: scdo mulier & intra paradisum. Ita dicit textus in c. illud. 40. distin.

s ¶Adam non est seductus. Supple per serpentem: sed per Euam deceptus est. & ideo vir quem vocauit in culpam mulier: iustum est vt eam in gubernatione assumat. Ita dicit textus in c. Adam. 33. questi.5.
t ¶Exalta in fortitudine vocem tuā. Pro annotatione istoꝝ verboꝝ est bonus text⁹ in c. sit rector. col.2. 43. distī. De quo dictum est supra in verbo clamare. super illud Esaię. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam.
v ¶Noli timere. &c. Sępe tn̄ hij quoꝝ incūbit officio euāgelizare verbū dei/ velut rectores improuidi humanā amittere gloriam formidantes: loqui libere recta pertimescunt. dicit tex. in allegato c. sit rector. in prin. 43. distinc.

x ¶ Et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare. &c. Hinc dicit textus in c. exijt qui seminat. in prin. de verbo. signi. li. 6. De sinu patris in mūdū venit Ihesus Christus veste humanitatis indutus/ Dei filius Ihesus Christ9/ verbum euangelicū facturus in singulos/ probos & reprobos/ insipientes & ignaros/ studiosos & desides. Hęc tex.
y ¶ Pauperes euangelizantur. Et sic nullus inter pauperes & diuites in doctrinę administratione delectus esse debet. put etiam de hoc est bonus tex. in c. 2. & in c. Quoniam. de magistris.

ille ait: quia & alijs ciuitatibus [x] oportet me euāgelizare regnū dei/ quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis Galilęę.

Lucę. 5. d. ¶ Euntes renunciate Ioanni (ait Ihesus discipulis Ioannis) quę audistis et vidistis: quia cęci vident/ claudi ambulant/ leprosi mūdātur/ surdi audiunt/ mortui resurgunt/ pauperes [y] euangelizātur/ beatus est quicunque non fuerit scandalizatus in me.

Lucę. 8. a. ¶ Ihesus iter faciebat per ciuitates et castella prędicans et euangelizans regnum dei: & duodecim cum illo. &c.

1. Co. 1. c. ¶ Non me misit Christus baptizare (ait Paulus) sed euangelizare: non in sapientia [z] verbi/ vt non euacuetur crux Christi. &c.

1. Co. 9. c. ¶ Si euangelizauero (inquit Paulus) nō est mihi gloria. Necessitas [a] enī mihi incumbit. Vę enim mihi est: si non euangelizauero. Si enim volēs hoc ago/ mercedem habeo: si autem inuitus/ dispensatio mihi credita est. Quę est ergo merces mea? vt euāgelium prędicans [b]/ sine sumptu ponā euangelium/ vt non abutar potestate mea in euangelio.

2. Co. 11. b ¶ Gratis [c] euangeliū dei euangelizaui vobis (inquit Paulus) alias ecclesias expoliaui/ accipiens stipendium ad ministerium vestrum.

Gala. 1. b. ¶ Licet [d] nos aut angelus de cœlo euangelizet vobis pręterq̄ quod euāgelizamus vobis: anathema sit. Sicut prędiximus: & nunc iterum dico. Si quis vobis euangelizauerit pręter id quod accepistis: anathema sit.

Actuū. 8. a ¶ Qui dispersi erant: pertransibāt euangelizantes verbum dei.

Actu. 8. i fi ¶ Philippus inuentus est in Azoto: & pertransiens euangelizabat/ cunctis ciuitatibus donec veniret Cęsaream.

Mat. 4. d **Euangelium.** ¶ Circuibat Ihesus totam Galilęam: docens in synagogis eorum & prędicans Euangelium regni/ & sanans omnē languorem & omnem infirmitatem in populo.

Mar. 1. b. ¶ Postq̄ traditus est Ioannes: venit Ihesus in Galilęam/ prędicans Euāgelium regni dei/ dicens. Quoniam impletum est tempus/ et appropinquabit regnum dei: pœnitemini [e]/ et credite euangelio.

Mar. 8. d. ¶ Qui perdiderit animā suam propter me/ et euangelium (ait Christus) saluam [f] faciet eam. Et supra anima.

Rom. 1. a. ¶ Paulus seruus Ihesu Christi/ vocatus apostolus/ segregatus in euangeliū dei quod ante promiserat p prophetas suos in scripturis sāctis. &c.

Ro. 1. b. ¶ Gręcis ac Barbaris/ sapiētibus & insipientibus/ debitor sum (ait Paulus) ita q in me promptū est & vobis qui Romę estis euangelizare. Non enim erubesco [g] Euangelium.

z ¶ Non in sapientia verbi. &c. Circa hęc verba videatur bonus tex. Hieronymi. in c. Marcū. in fi. 1. questi. 1. vbi dr. Nō putem9 in verbis scripturarū esse euāgeliū sed in sensu/ nō in supficie sed in medulla/ nō in sermonū folijs sed ī radice rōnis. Hęc tex.
a ¶ Necessitas ei. &c. Videat ānotatio. s. ī vbo dispēsatio.
b ¶ Sine sumptu ponā euangeliū. An euangeliū sit ab omnib9 gratis annūciandū: dicet in verbo euangelium.
c ¶ Gratis. &c. Apostolus euacuari putabat gloriā suā: si ab eis quibus pdicabat/ voluisset accipere vitę temporalis expēsam. Nolebat quippe ī pręsenti laboris sui fructū/ sed in futuro recipere. Ita dicit text9 in c. sacerdotes. in fi. 1. qsti. 2.
d ¶ Licet nos. &c. Circa hanc sententiā notetur bo. tex. in c. si is q. in princi. 1. qsti. 3. vbi dr. Si is qui pest fecerit aut cuiq̄ qd a dn̄o phibitum est facere iusserit/ vel qd pręceptum est pręterierit aut pterire mandauerit: sancti Pauli Apli sententia ei ingerēda est dicentis. Etiam si nos aut angelus de cœlo euāgelizauerit vobis pterq̄ qd euāgelizauimus: anathema sit. Hęc tex. De hoc etiā dicto Apli est textus in c. cū ergo. in fi. 24. qsti. 3.
e ¶ Pœnitemini. &c. Id est pœnitentiā agite. Appropinquabit em̄ regnū cœlorum. Hęc declaratio sumit ex Matthęo. 3. capite. Vnde dicit text9 in c. hęc aūt §. ex his. versi. initiū. 23. qsti. 4. Initiū prędicationis saluatoris nostri/ & pconis eiusdē ad pœnitētiā pctōres iuitauit. sic em̄ vterque exorsus ē dicēs. Pœnitētiā agite: appropinquabit em̄ regnū cœlorum. Hęc tex.
f ¶ Saluam faciet animā suā. In lege populus rudis seruili timore pœnarū cogebatur: vnde & legē in pędagogum accepit. In euangelio autē populus gratię liber & adultus filiali amore/ hęreditatis certitudine ad cultum diuinę seruitutis inuitatur. vt hic. Vnde cū quidam legem quasi coercentem prędicarent esse tenendam simul cum gratia: ait Apostolus. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum/ in quo clamamus/ abba pater. Hinc etiam Gregorius ait in expositione euāgelij. Simile factum est regnū cœlorū homini regi qui fecit nuptias filio suo. Cum in lege scriptum sit/ Diliges amicum & odio habebis inimicū tuū: accepta tunc licentia iustis fuerat/ vt Dei suosque aduersarios q̄ta possent virtute comprimerent/ eosque in ore gladij ferirent. qd in nouo procul dubio testamēto compescitur: cū per semetipsam veritas prędicat dicēs. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Quid ergo per tauros/ nisi veteris testamenti patres signantur? Nā dum ex permissione legis acceperāt/ quaten9 aduersarios suos odij retributione percuterēt: vt ita dicā/ quid aliud q̄ tauri erant/ qui inimicos suos corporeę virtutis cornu feriebant? quid vero per altilia/ nisi patres noui testamēti figurantur: qui dū gratiam internę pinguedinis percipiunt ęternis desyderijs innitentes/ quasi cōtemplationis pēna sese ad sublimia subleuant? Ita dicit textus euangelij mansuetudinem demonstrans/ in c. hęc autem §. ex his. in fi. iuncto princi. c. seq. 23. qsti. 4.
g ¶ Nō erubesco euāgeliū. Videat annotatio supra in verbo erubescere.

¶Quam ſpecioſi ſunt pedes [h] euangelizantium pacem : euãgelizantiũ bona? Sed non omnes obediunt euangelio. &c. Ro. 10. b.

¶Omnia ſuſtinemus (inquit Paulus) ne quod offendiculũ demus Euã-gelio Chriſti. Neſcitis [i] quoniam qui in ſacrario operãtur/ quę de ſacra-rio ſunt edunt? & qui altario deſeruiunt/ cum altario participant? Ita et dñs ordinauit his qui Euangelium annũciant: de Euangelio viuere. 1. Co. 9. b

¶Quę eſt merces mea (inquit Paulus) vt Euãgelium prędicans ſine ſũ-ptu ponam Euangelium: vt non abutar poteſtate mea in Euangelio. Et ſupra in verbo Euangelizare. 1. Co. 9. c.

¶Noli erubeſcere teſtimonium domini noſtri/ neq̧ me vinctum ei9: ſed collabora [k] Euãgelio/ ſecũdum virtutem dei qui nos liberauit & voca-uit vocatione ſua ſancta/ non ſecundum opera noſtra ſed ſecundũ pro-poſitum ſuum et gratiam quę data eſt nobis in Chriſto Iheſu ante tem-pora ſecularia. 2. tio. 1. c.

¶Temp9 [l] eſt vt incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a no-bis: quis finis eorum qui non credunt Euangelio. &c. 1. Pet. 4. d

Euangeliſta.

¶Chriſtus [m] dedit quoſdam quidem Apoſtolos/ quoſdam autem Prophetas/ alios vero Euãgeliſtas/ alios autẽ paſtores et doctores ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij/ in ædifi cationem corporis Chriſti. Eph. 4. c.

¶Tu vigila/ in omnibus labora/ op9 fac Euãgeliſtę/ miniſterium tuum imple/ ſobrius eſto. 2. tio. 4. d

h ¶Pedes euangelizantiũ. Id eſt affectus euangelizãtiũ puri eſſe debẽt & ſynceri: vt ſcilicet cor purũ habeãt. Ita declarat gloſa in c. emendari. in verbo lauandi. in fine. 1. queſti. 1. De ſynceritate aũt quã habere debẽt euãge-lizantes: eſt bo. tex. Chryſoſtomi in c. multi ſacerdotes. 40. diſti. De quo dictũ eſt infra in verbo docere. vbi videaſ.

i ¶Neſcitis. &c. Et ideo ſacerdos cui diſpenſationis cura cõmiſſa eſt/ nõ ſolũ ſine cupiditate/ ſed etiã cũ lau-de pietatis accipit a populo diſpẽſanda/ & fideliter diſpẽſat accepta: quia omnia ſua aut parẽtibus reliquit/ aut pau perib9 diſtribuit/ aut ec-cleſię rebus adiunxit/ & ſe in numero pauperũ pau pertatis amore cõſtituit. vt vnde pauperibus ſub miniſtrat: inde & ipſe tã q̃ pauper voluntarius vi uat. Clerici quoq̧ quos pauperes natiuitas fecit: cum perfectione virtutis vitę neceſſaria ſiue in do mibus ſuis ſiue in cõgre gatione viuẽtes accipiũt. quia ad ea accipiẽda nõ eos cupiditas ducit: ſed viuendi neceſſitas cogit. De talibus dicere videt hoc loco Apl's. Qui i ſa-crario operãtur/ q̃ de ſa-crario ſunt edant: & qui altario deſeruiunt/ de al tario participent. q̧ niſi hoc de cõtẽptoribus ſua rũ facultatũ vellet intel-ligere: nunq̃ adiũgeret. Ita & de9 ordinauit his qui euãgeliũ annunciãt: de euangelio viuere. De euãgelio viuũt: qui nihil habere ꝓpriũ volũt: qui nec habẽt nec habere ali quid cõcupiſcũt/ nõ ſuo-rũ ſed coium poſſeſſores. Quid eſt aliud de euãge-lio viuere: niſi laborãtẽ/ inde vbi laborat neceſſaria vitę percipere. Ita dicit text9 (cui9 hęc verba ſunt) i c. ſacerdos. 1. queſti. 2.

k ¶Collabora euangelio. Collaborare euãgelio: prę cęteris incumbit Romano põtifici. p. ut eſt textus celebris in c. ſunt quidam. 25. queſti. 1. vbi dicit Vrbanus Papa. Sunt quidã dicentes/ Romano pontifici ſemper licuiſſe nouas condere leges: quod & nos nõ ſolũ nõ negamus/ ſed etiam valde affirmamus: Sciendum vero ſummopere eſt: quia inde nouas leges condere poteſt/ vnde euangeliſtę aliquid & prophetę nequaq̃ dixerunt. vbi vero apte dñs vel ei9 Apoſtoli & eos ſequentes ſancti patres ſentẽtialiter aliquid diffinierũt: ibi nõ nouã legẽ Romanus pontifex dare/ ſed potius quod prędicatũ eſt vſq̧ ad aĩam & ſanguinẽ confirmare debet. Si eñ qđ docuerint Apoſtoli & ꝓphetę/ deſtruere (qđ abſit) niteretur: non ſententiam dare/ ſed magis errare cõuinceretur. ſed hoc procul abſit ab eis qui ſemper domini eccleſiam contra laicorum inſidias optime cuſtodierunt. Hęc textus.

l ¶Tempus eſt. &c. Textus eſt ſimilis ſententię in c. et purgabit. 1. queſti. 1.

m ¶Chriſtus dedit. &c. Videatur huius ſententię annotatio ſupra in verbo doctor. & ibi dictis addendo/ no-tetur pro Apoſtolis/ Euangeliſtis/ & doctoribus eccleſię/ q̧ licet alma mater eccleſia vniuerſos in regnis cœleſtibus conſtitutos ſtudijs honorare ſolicitis/ & ſonoris efferre pręconijs non deſiſtat: glorioſiſſimos tamẽ Chriſtianę fidei prĩcipes Athletas dei electos/ iuſtos ſęculi iudices/ lumĩa vera mũdi/ videlicet Chriſti redẽptoris Apoſtolos numero duodeno contentos/ qui viuentes in carne prędictã eccleſiã ſuo precioſo ſanguine plantauerũt/ ipſam erigẽdo ſub-limiter & diſciplinis ſanctiſſimis dirigẽdo/ reuerendiſſimos etiã patres viroſq̧ clariſſimos quatuor euangeliſtas dñi per quos diligentiſſima & fideliſſima ſtudia eidẽ eccleſię ſacra euangelia illuxerunt/ egregios quoq̧ ipſius doctores eccleſię beatos Gregorium qui meritis inclytus ſedis apoſtolicę curam geſſit/ Auguſtinũ & Ambroſium venerãdos antiſtites/ ac Hieronymũ ſacerdotij prędítum titulo/ eximios confeſſores ſummis attollere vocibus/ laudibus perſo nare pręcipuis/ & ſpecialibus diſponit honoribus venerari. Horum quippe doctorum perlucida & ſalutaria docu-menta prędictam illuſtrarunt eccleſiam/ decorarunt virtutibus/ & moribus informarunt. Per ipſos pręterea quaſi luminoſas ardẽteſq̧ lucernas ſuper candelabrum in domo domini poſitas/ errorũ tenebris profugatis/ totius cor-pus eccleſię tanq̃ ſydus irradiat matutinũ. Eorum etiã fœcunda facundia cœleſtis irrigui gratia influente/ ſcriptura-rũ ęnigmata reſerat: ſoluit nodos/ obſcura dilucidat/ dubiaq̧ declarat/ profundis quoq̧ ac decoris illorũ ſermonib9 ampla ipſius eccleſię fabrica velut gẽmis vernantibus rutilat/ & verborum elegãtia ſingulari glorioſius ſublimata coruſcat. Ita dicit textus in c. vnico. verſi. ſic & alma. de reliq. & vene. ſan. li. 6. Vbi propter pręmiſſas Apoſtolorũ/ Euãgeliſtarũ/ & eccleſię doctorũ prerogatiuas ſtatuitur vt ipſorum feſtiuitates pręcipue/ ſub duplici officio perpe-tuis temporibus celebrentur. Vlterius pro Euangeliſtis notetur/ q̧ licet ipſi facta & dicta domini deſcribant: multa tamen tam de verbis q̃ de factis dominicis inuenimus ab Euãgeliſtis omiſſa/ quę Apoſtoli vel ſuppleuiſſe verbo/ vel facto expreſſiſſe legũtur. Paulus enim in actibus Apoſtolorum ſic ait. Meminiſſe nos oportet verbi domini Ieſu/ Be-atius eſt dare q̃ accipere. Hęc nullus quatuor euangeliſtarum deſcripſit. Nullus etiam horum exp̃ſſit: quod Paulus de Chriſto ad Corinthios ſcribẽs ait. Viſus eſt pluſq̃ quingẽtis fratribus ſimul. deinde viſus eſt Iacobo. Nouiſſime autem tanq̃ abortiuo viſus eſt & mihi. Ipſi etiam Euãgeliſtę mutuo inter ſe ſuppleuiſſe leguntur: quę ab eorum ali-quo vel aliquibus ſunt omiſſa. Vnde cum tres Euãgeliſtę poſuerit Hoc eſt corpus meum/ ſolus Lucas adiecit/ quod pro vobis tradetur. Et cum Mattheus & Marcus dicant/ pro multis: Lucas dicit pro vobis. Matthęus autem/ in re-miſſionem peccatorum adiunxit. Ita dicit textus/ cuius hęc verba ſunt/ in c. cum marthę. colum. 1. de celebra. miſſa.

n ¶ Philippi Euangelistę. Scriptores Euangelistę pręcipui/ sunt quatuor tātum/ Matthęus/Marcus/Lucas/ et Ioannes d.c. cum marthę. de cele. missa. & dicto c. vnico. de reli. & vene. sancto. lib. 6.
o ¶ Omnia in futurū seruantur incerta. Hinc dicit tex. in c. sacerdotib⁹. in fi. 11. questi. 1. Nescimus qualis quisq in terribili iudicio dei futurus sit: nam sunt multa q̄ de iudicio illius homines ignorāt. quia fortasse q̄ vos laudatis ille reprehēdet: & quę vos rephenditis ille laudabit. Hęc tex. p ¶ Vniuersa ęque eueniāt iusto & impio. &c. Vt eñ ex iustis aliqui ad honores & diuitias euehunt: ita euehūtur aliqui ex iniustis. immo nōnunq̄ iniustos vidimus psperiores habere successus q̄ iustos. quod non absq ęquissimo dei iudicio fit. Non enim pōt malus in oibus malus esse/ sed habet aliqua bona: neq bonus in oibus esse bonus/ sed habet aliqua peccata. Cum ergo psperitatem malus habet: malo capitis sui est. Cū enim p illis paucis bonis retributionem hic accipit: illic iā plenius punietur. Et cū bonus aduersitatē habet: in eis ei cedere vtilitatē putandū est/ vt scilicet de malis suis hic puniatur/ retributionē maiorem illic accipiat. Premissa pbāt per textū Io. Chryso. 1c. qd ergo. de peni. distinc. 3.

Act.21.b ¶ Intrātes domum Philippi [n] Euangelistę qui erat vnus de septem: mansimus apud eum.

Gen.41.b **Euenire et Euentus.** ¶ Audiuimus quicquid postea rei probauit euentus.

2.Pa.20.e ¶ Audite me viri Iuda (ait Iosaphat) et omnes habitatores Hierusalem credite in dño deo vestro/ et securi eritis: credite prophetis eius/ et cūcta euenient prospera.

Iob.3.d. ¶ Anteq̄ comedam suspiro (ait Iob) & quasi inundantes aquę sic rugitus meus: quia timor quem timebam euenit mihi/ & quod verebar accidit. Nonne dissimulaui? nonne silui? nonne quieui? Et venit super me indignatio tua domine.

Eccśi.9.a ¶ Sunt iusti atq sapiētes/ & opera eorū in manu dei sunt/ & tamē nescit homo vtrum amore an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruātur incerta [o] / eo q̄ vniuersa [p] ęque eueniant iusto et impio/ bono et malo/ mundo et immundo/ immolanti victimas & sacrificia contēnenti. Sicut bonus sic et peccator: vt periurus ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter oia quę sub sole fiunt: q̄ eadem cūctis eueniunt. Vnde et corda filiorum hominum implentur malitia atq cōtēptu/ in vita sua: et posthęc [q] ad inferos deducentur.

Psal.34.d **Euge.** ¶ Dilatauerunt super me os suum: dixerunt euge euge/ viderunt oculi nostri.

Psal.34.d ¶ Non dicant in cordibus suis euge euge animę nostrę: nec dicāt deuorabimus eum.

Psal.69.a ¶ Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi euge euge.

Ezec.25.a ¶ Audite verbum domini filij Ammon Hęc dicit dominus deus. Pro [r] eo q̄ dixistis euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est/ & super terram Israel quoniā desolata est/ & super domum Iuda quoniā ducti sunt in captiuitatem: idcirco ecce ego tradam te filijs orientalibus in hęreditatē/ & collocabunt caulas suas in te/ et ponent in tentoria sua.

Mat.25.b & lu.19.c ¶ Euge [a] serue bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis/ super multa te constituam. Intra in gaudium domini tui.

Eunuchus. ¶ De eunucho q̄ emit Ioseph: videatur infra Ioseph.

Hester.2.c ¶ Hester non quęsiuit muliebrem cultum cum deberet intrare ad regē Assuerum: sed quęcunq voluit Egęus eunuchus custos [t] virginum/ hęc ei ad ornatum dedit.

Esa.56.b ¶ Non dicat eunuchus ecce ego [v] lignum aridum: quia hęc dicit dominus eunuchis. Qui custodierint sabbata mea/ et elegerint quę ego volui/ et tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea & in muris meis locū/ et nomen melius a filijs et filiabus. Nomē sempiternum dabo eis: quod non peribit.

Mat.19.b ¶ Sunt eunuchi qui [x] de matris vtero sic nati sunt: & sunt eunuchi

q ¶ Et posthęc ad inferos deducentur. Quia licet in hac lutea peregrinatione/ vniuersa ęque eueniāt bonis & reprobis/ seu iustis & iniustis: tñ post dissolutam corporis nostri compagē/ longe erūt boni a malis dissimiles. Illi quippe cum Christo gloriā sempiternā: isti pœnā perpetuam hęreditabūt. c. 1. de sum. tri. & fi. ca. cū similibus.
r ¶ Pro eo quod dixistis euge euge. &c. De istis qui de aliorū aduersis casib⁹ letātes exiliūt: quod inuidorū proprium est: dicetur in verbo inuidia.
a ¶ Euge serue bone et fidelis. Videatur annotatio infra in verbo, fidelis.
t ¶ Custos virginū. Pro virginū seu dominarū custodia: expedit eunuchos seu spadones inueniri. Ita dicit glo. in l. pōponius. ff. de ędil. edic. Et ideo seruus eunuch⁹ preciosior dr̄ seruo nō eunucho. l. si seruus. §. Et si puerū. ff. ad l. aqliā. Qui autem appellentur eunuchi: videbitur in vltima sententia huic verbo subscripta.
v ¶ Ecce ego lignū aridū. Cum instar ligni aridi fructū nullū gerentis/ nullū sim partū habitur⁹. Siquidē Eunuchi generare non possunt. §. sed et illud. insti. de adop. De quo tamen dicendum est vt dicetur in annotationibus proximę sententię.
x ¶ Qui de matris vtero sic nati sunt. Isti proprie castrati dicuntur quasi caste nati. aut etiam vocantur frigidi propter natiuam eorum frigiditatem: propter quam generare non possunt. Nec etiam adoptare: & sic nec filios naturales nec legitimos habere. dicto. §. sed & illud. insti. de adopti. & facit c. fraternitatis. de frig. & malefi. Possunt tamen ad beneficia etiam episcopalia promoueri. c. eunuchus. in fi. 55. distinc.

qui sunt facti [y] ab hominib9. Et sunt eunuchi: [z] qui seipsos castrauerũt propter regnum cœlorum.

Euum. ¶Omnis sapientia a domino [a] deo est/ & cum illo fuit semper: & est ante [b] æuum. Eccl.1.a.

¶Sicut calculus arenę: sic exigui anni in die æui.

¶Bonę vitę numerus dierum: bonũ autem nomẽ permanebit in æuũ. Eccl.18.b

41.e.

¶Luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis/ & signum æui. 43.e.

Exaltare. ¶Exaltare domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas. Psal.20.

¶Vacate [c] et videte quoniã ego sum deus: exaltabor in gẽtibus/ et exaltabor in terra. Psal.45.b

¶Exaltate dominum deum nostrum: & adorate scabellum pedum ei9/ quoniam sanctum est. 98.a.

¶Confiteantur domino misericordię eius: & mirabilia eius filijs hominum. Et exaltent eũ in ecclesia plebis: & in cathedra seniorũ laudẽt eũ. 106.d.

¶Deus meus es tu & confitebor tibi: deus meus es tu & exaltabo te. 117.d.

¶Non tradas me domine a desyderio meo peccatori/ cogitauerunt cõtra me: ne derelinquas me/ ne forte exaltentur. 139.b

¶Arripe sapientiam & exaltabit [d] te: & glorificaberis ab ea cum fueris amplexatus. Et infra Sapientia. puer.4.b

¶In bonis iustorum exaltabitur ciuitas: & in perditione [e] impiorũ erit laudatio. 11.b.

¶Qui sapiens est/ multa gubernatur sapiẽtia: qui autem impatiens est/ exaltat stultitiam suam. 14.d

¶Contritionem [f] pręcedit superbia: & ante ruinã exaltabitur spiritus. 16.c.

¶Qui exaltat [g] os suum: quęrit ruinam. 17.c.

¶Turris fortissima nomen domini: ad ipsam curritiustus/ & exaltabit. 18.b

¶Anteq̃ conteratur [h] / exaltatur cor hominis: & anteq̃ glorificetur/ humiliatur. 18.b

¶Sapientia humiliati exaltabit caput illius: & in medio magnatorum consedere illum faciet. Eccl.11.a.

¶Qui continens [i] est iustitię: apprẽhẽdet illam. &c. Et firmabitur in il- Eccl.15.a

y ¶Qui sunt facti ab hoibns. Eunuchi q̃nq̃ fiunt hoies facto proprio/ vt quia abscindũt sibi virilia seu genitalia: & tales si vtrũq̃ genitale sibi absciderint/ nec generare possunt. l. pomponius. in fi. iuncta l. seq. ff. de ędi. edic. nec ad ordines vel bñficia pmoueri. c. si quis absciderit. & c. seq. 55. distin. Et idẽ: si sine cã ęgritudinis fecerint eo℞ genitalia ab alijs abscindi. tales em̃ etiam repellunt a pmotione: & iam pmoti debent cessare ab executione. c. ex parte. de corpore viciatis. etiã si illud fecissent: putãtes se pręstare obsequiũ deo. c. si quis scauerũt. eodẽ ti. Quãdoq̃ vero fiũt hoies eunuchi facto alieno vt per insidias aliquorum/ vel in persecutione/ vel ratione infirmitatis. & tales si vtro q̃ genitali careant. t: tãetsi generare nõ possint/ possunt tñ & ad ordines & ad bñficia pmoueri. d. c. eunuchus. in princi. & c. seq. 55. dist. & dicto c. ex parte. de corp. vicia. illi tamẽ qui aliquẽ nisi ifirmitatis ratiõe eunuchũ faciũt/ capite puniunt: loco vbi hoc commissum fuerit dño sciẽte & dissimulante cõfiscando. Ita dicit text9 in l. t. C. de eunu. Olim tamen solũ puniebat in quadruplũ. pout est textus in l. si seru9. §. & si puerum. ff ad. l. aquiliã. & notat glo. in c. relegẽtes. in verbo bona. 23. questi. 5.

z ¶Sunt eunuchi q. seipsos castrauerũt propter regnũ cœlo℞. i. qui voluntarie continẽtiam se seruaturos pmiserũt. Et de istis loquit textus in c. qui sitit. 33. questi. 5. vbi dr. Alios hoim facit eunuchos natura: alios vis hoim. Mihi illi eunuchi placent: quos castrauit voluntas/ nõ necessitas. Libenter eos in meo recipio sinu/ qui seipsos castrauerũt pter regnũ cœlo℞: & ob meũ cultũ voluerunt esse quod nati sunt Hęc text9. qui istos eunuchos aperte dicit esse deo cæteris acceptiores. quod nequaq̃ mirũ est. Ea em̃ sunt i nostris officijs gratiora: q̃ cũ licet nobis etiã non impẽdere/ tamen causa dilectionis impendimus. Ita dicit textus Augustini in c. iam nunc. circa medium. 33. questi. 5.

a ¶Ois sapiẽtia a dño deo est. Et ideo si doctus & eruditus in lege dñi põt alios erudire: nõ debet suę assignare prudentię ingenioq̃ quod possidet/ sed gratias agat primũ dño qui cuncta largitur/ deinde sacerdotibus eius ac ministris a quib9 doctus est. Si em̃ non egerit gratias/ sed scientiã vendicauerit sibi: in penuria maledicet. Ita dicit textus in c. reuertimini. in fi. 16. questi. 1. b ¶Ante æuum. i. ante omne seculũ. Aeuũ em̃ proprie pro seculo ponitur. prout est textus in l. 2. §. sed cum prospexim9. in fi. C. de vete. iu. enuncle. & in auctẽ. nullõ creden. agri. in princi. colla. 4. c ¶Vacate & videte. &c. Videtur dici posse hoc dicto nos cõmoneri vacandum esse vt recte nos diuino famulatui mãcipare possim9/ vacandum scilicet a varijs animi perturbationib9. quia si eas inualescere sinamus: dei famulatũ prępedient/ & dñabunt nostri/ ac deducent ad peccatũ maximũ. put est no. tex. Hieronymi in c. nunq̃. in princi. de conse. distin. 5. Vacandũ itaq̃ a terrenis solicitudinib9: quia nemo militans deo implicat se secularib9 negocijs. dicit tex. post Apostolũ. in c. 1. in fi. ne cle. vel mona. & expedit seruos dei esse quietos. c. 1. in fi. de sindico. d ¶Et exaltabit te. Exaltat proculdubio hoiem atq̃ glorificat sapiẽtia. put est bonus tex. in c. pe. de magis. & dictũ est supra in verbo doct9. e ¶In pditione ipio℞ erit laudatio. An hęc de impio℞ perditione laudatio viciosa sit: dicet in verbo inuidia. f ¶Cõtritionẽ pcedit supbia. Videat ãnotatio. §. i verbo cõtritio. g ¶Qui exaltat os suũ. &c. Hinc Dauid q exaltãs os suũ dixerat/ Ego dixi in abũdantia mea nõ mouebor ĩ ęternũ: eã sibi exaltationẽ seu iactãtiã obsuisse cõfitet dicẽs. Auertisti faciẽ tuã a me: & fact9 sũ cõturbat9. c. imitare. in fi. 6. q̃sti. 1. h ¶Anteq̃ cõterat exaltat cor hois. &c. Dispergit em̃ dñs supbos mẽte cordis sui. Qui nãq̃ sine humilitate virtutes congregat: quasi in ventum puluerem portat. & vnde aliquid ferri cernitur: inde deterius cæcatur. dicit glosa post Grego. in cle. 1. in glo. fina. de reli. do. Cętera videantur in verbo humilitas.

i ¶Continens est iustitię. Videatur annotatio in verbo iustitia.

lo & non flectetur: et continebit illum & non cōfundetur. Et exaltabit illum apud proximos suos: & in medio ecclesię aperiet os eius. &c.

eccl.21.d. ¶Fatuus in risu [k] exaltat vocem suā: vir autē sapiens vix tacite ridebit.

43.d. ¶Benedicentes dominum exaltate illum q̄tum potestis: maior est enim omni laude Exaltantes eum replemini virtute. Ne laboretis: non enim comprehendetis [l]. &c.

esaie 2.c. ¶Exaltabitur dominus solus in die illa: quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum. &c. Vt supra dies.

10.d. ¶Nunquid gloriabitur [m] securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga cō tra eleuantem se: & exaltabitur baculus qui vtiq; lignum est.

14.d. ¶In cœlum cōscendam (ait Lucifer) supra astra dei exaltabo [n] solium meum/ sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis/ ascendam super altitudinem nubium: & similis ero altissimo.

40.a. ¶Omnis vallis exaltabitur/ & omnis mōs et collis humiliabitur: & erūt praua in directa/ & aspera in vias planas. &c.

58.a. ¶Clama [o] ne cesses/ quasi tuba exalta vocem tuam: & annuncia populo meo scelera eorum/ & domui Iacob peccata eorum. &c.

Luce.1.e. ¶Deposuit (deus) potentes de sede: & exaltauit humiles.

14.c. ¶Omnis qui se exaltat/ humiliabitur: & qui se humiliat/ exaltabitur. Et infra humiliare.

Ioan.3.b. ¶Sicut Moyses exaltauit serpētem in deserto: ita exaltari oportet filiū hominis: vt oīs qui credit [p] in ipso nō pereat/ sed habeat vitam æternā.

8.d. ¶Cum exaltaueritis filiū hominis: tunc cognoscetis quia ego sum (ait Ihesus) & a meipso facio nihil/ sed sicut docuit me pater [q] hęc loquor.

philip.2.b ¶Deus exaltauit Christum/ & donauit illi nomen quod est super omne nomē: vt in nomine Ihesu omne genu flectatur/ cœlestium/ terrestrium/ et infernorum. &c. Et latius infra in verbo Ihesus.

iacobi.4.e ¶Humiliamini in conspectu domini: & exaltabit [r] vos.

1.pe.5.b. ¶Humiliamini [s] sub potēti manu dei/ vt vos exaltet in tempore visitationis: omnem solicitudinem vestram proijciētes in eum/ quoniam ipsi cura est de vobis.

k ¶Fatuus in risu. &c. Videatur annotatio in verbo Ridere. l ¶Non enim compħendetis. Tex. est similis sententiæ in c. 1. in princ. in verbo incompręhensibilis. &: ibi glo. de sū. tri. & fi. catho. m ¶Nūquid gloriabitur securis &c. Circa hāc sententiā aduertatur ad id quod dn̄s ait per prophetam. Virga furoris mei Assur: ipse aūt non cognouit. Assur erat virga furoris dn̄i: quia per eū innumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. ipse vero non cognouit: quia in superbiā elatus/ victoriam quā assecutus fuerat/ non diuinę potentię/ sed suis viribus attribuit. Vnde cōtra eius superbiā dn̄s loquitur dicēs. Nunquid gloriabitur serra contra eū qui secat i ea? Aut nūquid exaltabitur securis cōtra eum q cędit in ea? Quib⁹ similitudinib⁹ satis perspicue ostenditur/ q sicut serra & securis nec secare nec cędere ligna possunt nisi ab alio regantur/ ac ideo cōtra regētem se superbire nō debēt: sic illi per quos deus punit absq; nutu diuinę dispositiōis nihil agere valent/ ac ideo contra regentē se superbire eis non licet. Ita dicit texta cui⁹ hęc verba sunt/ in c. si. paulo post princ. 23. q. 5. Et dicit tex. in c. inferior. 21. distinc. Non pōt quisq̄ qui minoris auctoritatis est/ eum qui maioris potestatis est iudicijs suis adijcere/ aut proprijs diffinitionibus subiugare. Vnde propheta ait. Nūquid gloriabitur securis contra eū qui secat in ea: aut exaltabitur serra contra eum qui trahit eā? Hęc tex. Quando q̄ tn̄ securis gloriat contra eū qui secat in ea: q̄a nōnūq̄ subditi ad accusationē admittūtur platorum. e. ex parte. de accusa. q2 sicut laudabile discretūq; est/ reuerentiam & honorē exhibere prioribus: ita rectitudinis & dei timoris est/ si qua in eis sunt quę indigent correctione/ nulla dissimulatione postponere. ne totum (quod absit) corpus morbus inuadat: si languor non fuerit curatus in capite. Ita dicit textus in c. Sicut. in princ. 2. q. 7. n ¶Exaltabo solium meum. Ius humanū eos qui instar Luciferi gloriātes extollunt/ luciferianos appellat. put est bo. tex in c. quidā versi. luciferiani. 24. q. 3. de quo dicetur in verbo Lucifer. o ¶Clama ne cesses. &c. Videat huius sentētię ānotatio. s. in verbo Clamare. p ¶Omnis qui credit in ipso: nō pereat/ sed habeat vitā ęternā. Similis est sententia ex euangelio sumpta in c. bñdictus. in fine. de pœni. distinc. 4. vbi dicitur Dn̄s ait in euangelio. Qui credit in me: habet vitam ęternā. qui vero non credit: iam iudicatus est. q ¶Sicut docuit me pater: hęc loquor. Pro elucidatione istorū verborū videtur esse bonus textus in c. fi. de conse. distinc. 5. vbi dicit. Dicere & loqui/ in trinitate nō secūdū consuetudinem nostrā qua & nos sermocinamur & loquimur/ accipiendū est: sed iuxta formā incorporaliū naturarū sine naturaliū/ & maxime trinitatis quę volūtatē suā ingerit in corda credentiū/ & eorū cordibus ingerit qui eā digni sūt audire. Liquidū ergo est/ dicere patrē & audire filiū/ vel ecōtra filiū loquentē & audire prēm/ significare eiusdē naturę esse patrem & filiū. Et eodē modo de spiritu sancto (ne quis illū a patris & filij volūtate & societate discerneret) scriptū est. Non enim a semetipso loquitur: sed sicut audit/ & loquit. Cui simile est quod de seipso saluator ait. Sicut audio: & iudico. Et alibi. Non potest a se filius facere quicq̄: nisi quod viderit patrem facientem. Hæc tex. r ¶Et exaltabit vos. Quod si ecōtra exaltaueritis vos in cōspectu dn̄i: ipse humiliabit vos. quia scriptum est. Incuruabitur homo/ & humiliabit vir: & oculi sublimiū deprimētur. Tex. est sumptus ex Esaia in c. væ qui dicitis. 11. q. 3. s ¶Humiliamini sub potenti manu dei. &c. Tex. in c. nulli. in princ. 4. q. 1. Hanc sententię innitēs dicit. Nulli dubiū est quia boni a malis semper persequūtur & tribulātur: propter quod nos oportet humiliari sub potenti manu dei/ vt liberet nos in tēpore tribulationis. Hæc tex. Est enim humilitas/ certa in diabolū & fautorum suorum idest malorū persecutiones & astutias protectio. Vnde legitur diabolum ad sanctum Macharium dixisse. Ieiunas interdū: & ego nullo vnq̄ cibo reficior. Tu sępe vigilas: me nūq̄ sopor opprimit. humilitas tua sola me vincit. ita dicit glo. in cle. 1. in verbo Humilitatis. de relig. domi.

t ¶ Pauper sum ego. &c. Videtur hæc sententia in eos accõmodari posse: qui tametsi pauperibus nati parentibus/ & in manuum operib⁹ victũ q̃rentes/ sũma ambiunt honorũ seu dignitatum culmina/ nec vias sinistras pro eis indipiscẽdis experiri pertimescunt. Vnde fit vt vbi ad ea quę ambiebãt peruenerint/ humilientur int⁹: & contuebentur verme conscientię eos per singula momenta corrodente/ & multiplices scrupulos quibꝰ omnis eis pax (quæ nõ est cum impijs) subtrahitur / ingerẽte. De quibus loquit tex. in c. narui. versi. alius pensare. 13. distinc. vbi dicit. Alius pensare pondus ecclesiastici honoris negligẽs; ad locum regiminis p̃miis ascẽdit. sed q2 omne quod hic eminet plus mœrorib⁹ afficit q̃ honoribus gaudet: dũ cor pl⁹ tribulatiõe p̃mit/ ad memoriam culpæ reuocat. doletq; se ad laborẽ cum culpa peruenisse: et q̃ sit iniquum quod admiserit ex ipsa fractus difficultate cognoscit. Rcũ se igit eũ impensis p̃mijs agnoscens/ vult adeptę dignitatis locũ deserere: sed timet ne grauius delictum sit/ suscepti gregis custodiã reliquisse. Vult suscepti gregis curã gerere: s3 formidat ne deterior culpa sit regimina pastoralis gregis dimittere q̃ empta possidere. Per honoris ergo ambitũ / ligatũ culpa hincinde se cõspicit esse Hæc tex.

Exaltatus ꝛ Exaltatio.

¶ Pauper ꝛ sum ego & in laborib⁹ a iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus. psal. 87. c

¶ Tu dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. 96. b.

¶ Iuuenes et virgines senes cũ iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. 148. b.

¶ Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatũ. prou. 21. a

¶ In exaltatione iustorum multa gloria est: regnantibus [v] impijs ruinę hominum. 28. b.

¶ Quasi cedrus exaltata sum in libano (ait sapientia) & quasi cypressus in monte Siõ. Quasi palma exaltata sunt in Cades: & quasi plãtatio rosę in Hierico. Quasi oliua speciosa in campis: & quasi Platanus exaltata sum iuxta aquam/ in plateis. &c. eccl. 24. b

¶ Glorietur [x] frater humilis in exaltatione sua: diues autem in humilitate sua/ quoniam sicut flos fœni transibit. iacobi. 1. b

Examinare ꝛ Examinatus.

¶ De eloquijs examinatis videatur supra in verbo Eloquium. 2. reg. 22. c

¶ Elegit sibi viros (Esdras sacerdos) principes magnos de patrib⁹ eorũ secundum nomina: & consederunt nouilunio mensis decimi examinare [y] negocium. &c. 3. esdrę. 9 b

¶ Probasti cor meum & visitasti nocte: igne [z] me examinasti/ & non est inuenta in me iniquitas. psal. 16. a

v ¶ Regnãtibus impijs ruinę hominũ. Vt ruina fiat hominũ/ & de eorum criminibus seuera punitio: deus impios ei principes præficit & sublimat. quia pro meritis subditorum disponitur a deo vita rectorum. dicit tex. in c. 1. & in c. si hęreticus §. Item quod dicitur. 2. q. 7.

x ¶ Glorietur frater humilis. Non in se sed in deo: cum omne donum optimum desursũ sit descendens a patre luminũ. Hinc scriptũ est. Qui gloriat: in dño glorietur. nõ eni qui se ipsũ cõmendat ille probatus est: sed quem de⁹ cõmẽdat. Hãc declaratiõnẽ sentit Archi. in c. aducim⁹. in verbo gloriet. 16. q. 1.

y ¶ Examinare negociũ. Iure hũano in aliqb⁹ negocijs debet examinatio p̃mitti. Pr\[i\]o ei fit examinatio in p̃motiõe ep̃s. q2 debet ei⁹ psona diligẽter examinari: & p̃serti de his q̃ fidẽ cõcernũt catholicã & ei⁹ articulos. put est tex. diffusus in c. qui ep̃s. 23. dis. Secũdo fit examinatio in negocio promotionis clericorũ ad ordines. quãdo eni ep̃s ordinationẽ facere disponit: omnes qui ad sacrum ministeriũ accedere voluerint/ feria. 4. ante ipsam ordinationẽ vocãdi sunt ad ciuitatẽ vna cũ presbyteris qui eos repñtare debent. Et tunc episcopus a latere suo eligere debet sacerdotes & alios prudẽtes viros gnaros diuinę legis/ exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus/ qui ordinãdorũ vitã/ genus/ patriam/ ętatẽ / institutionẽ/ locũ vbi educati sunt/ si sint bene literati/ si instructi in lege dei ante omnia diligenter inuestigent/ si fidem catholicã firmiter teneant/ & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi aũt quibus hęc examinationis cura committitur/ cauere debent/ ne aut fauoris gratia/ aut cuiuscũq; muneris cupiditate illecti/ a vero deuient: vt indignũ & minus idoneũ ad sacros gradus suscipiendos ep̃i manibus applicent. Quod si aliter fecerint: & ille qui indigne accesserit ab altari remouebitur/ & illi qui donũ sancti spiritus vendere conati sunt/ coram deo iam cõdẽnati ecclesiastica dignitate carebũt. Igitur per tres cõtinuos dies diligenter examineutur: & sic sabbato qui p̃bati sunt/ ep̃o reprę̃sententur. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt/ in c. Quando episcopus. 24. distinc: qui tex. in eo quod loquitur de sacerdotibus eligendis ab ep̃o/ pro facienda ordinandorum examinatione/ procedit episcopo volente. Si enim nolit episcopus sacerdotes eligere/ non tenetur: dummodo archidiaconus ecclesię pręsens sit & sufficiens ac literatus pro examinatione facienda: quia de iure cõmuni ad Archidiaconũ spectat officiũ examinãdi. prout est tex. & ibi notabiliter Hostieñ. in. 2. col. in c. Adhęc. § l quadã. de offi. Archi. Et notat Pauoe l c. dudũ 2. l 2. col. de elect. Tertio fit examinatio in negocio cõfirmatiõis electiõis de aliquo factę. Nõ ei ad confirmationẽ procedi debet: nisi prius parsonę electi & eligentium examinatione facta. c. postq̃. de elec. & c. si. eod ti. li. 6. quod procedit etiã in cõfirmatione electionis factę de aliquo in imperatorẽ: quia adhuc tunc necessaria est pręãbula examinatio. prout est casus in clemẽ. Ne Romani. §. Nos itaq;. de iureiu. Quarto fit examinatio l negocio promotionis ad doctoratũ. De iure ei cõi nullus debet ad doctoratũ promoueri: nisi prius a septẽ doctoribus examinat⁹ fuerit. Tex. est & ibi Bartho. in l. si quis. & in l. magisteos. C. de professo. & medi. li. 10. & notãt Panor. & preceptor meus Decius in c. proposuisti. de probati. Postremo aduertendum est circa id quod supra conclusũ est/ promoturos ad ordinem ecclesiasticũ examinari debere. Nã illud procedit etiã in monachis: qui q̃liũcũq; de abbatis eorũ permissione constet/ debent examinari. Prout notat Archidi. in c. si monachus. in prin. 16. q̃sti. 1. Hostieñ. i d. c. Adhoc. col. 2. in fi. de offi. Archid. Et facit tex. in c. pe. 77. distic. nisi forsã monasteriũ esset exẽptũ: quia tunc cõsensus et approbatio abbatis videret sufficere. Ita sẽtit Archi. in c. episcopum. circa mediũ. 9. q. 2. Hæc autem examinatio præsertim fieri debet in promouẽdis ad ordinẽ presbyteratus. Sanctius est eni (maxime in ordinatione sacerdotũ) paucos bonos q̃ multos malos habere ministros. Ita dicit tex. in c. si. in fi. de æta. & quali.

z ¶ Igne me examinasti. &c. Igne exa-

minati sunt & non est inuenta in eis iniquitas/ Sidrac Misael/ & Abdenago. qui missi in ignē fornacis ardentis/ deū non destiterunt confiteri. prout de hijs est tex. in c. imperatores. 11. q. 3. in c. qñ vult deus. 23. q. 4. & in c. quando vult deus. 23. q. 4. & in c. Nō inuenitur. ead\ē causa & questi. a ℭ Igne nos examinasti. Vt enim igne probat aurum sic homines iustos/ ignis probat tribulationis. Vt notabiliter sentit Archidia. multa de vtilitate tribolationis cōgerēs ex sacris līis in c. aduersitas. 7. q. 1. q ℭ Aialis hō nō percipit ea quę sunt spūs dei. Circā hāc sētentiam videatur tex. 1c. sicut in sacramentis. circa fi. de conse. distic. 4. vbi dicit. Si posset fieri vt singuli diligenter interrogarentur: tot diuersitates opinionū forsitan inuenirentur/ quot hoies numerarentur. aialis enim homo non percipit ea q̄ sunt spirit⁹ dei. Hęc tex.

psal. 65. b. ℭProbasti nos deus: igne nos [a] examinasti sicut examinatur argētum.

1. cori. 2. d ℭAnimalis [b] homo non percipit ea quę sunt spirit⁹ dei. Stultitia enim est illi: et non potest intelligere/ quia spiritualiter examinatur.

psal. 65. b. Exasperare & Exasperans.

ℭQui exasperant [c]: non exaltentur in semetipsis.

67. b. ℭDeus educit [d] vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant/ qui habitant in sepulchris.

77. a. ℭFilij qui nascentur et exurgēt/ enarrabunt filijs suis vt ponant in deo spem suam/ et non obliuiscantur operū dei/ et mandata eius exquirant: ne fiant sicut patres eorum/ generatio praua et exasperans.

eccl. 3. c. ℭQuam malę famę est qui derelinquit [e] patrem [f] & est maledict⁹ a deo qui exasperat matrem.

4. a. ℭAnimam esurientem ne despexeris: & nō exasperes [ee] pauperē in inopia sua.

eze. 2. b. ℭHęc dicit domin⁹ deus. Si forte filij Israel audiāt/ et si forte quiescāt: quoniā domus exasperans est/ sicut domus exasperatrix est. Tu ergo fili hominis ne timeas eos neq; sermones eorū metuas: qui icreduli & subuersores sunt tecum/ et cum scorpionib⁹ habitas. Verba eorū ne timeas/ et vultus eorum ne formides: quia domus [f] exasperans est.

eze. 2. d. ℭTu fili hominis [g] audi quęcūq; loquar ad te (ait dominus ad Ezechielem) & noli esse exasperans/ sicut domus exasperatrix est. &c.

iudith. 4 c Exaudire.

ℭScitote quoniam exaudiet [h] domin⁹ preces vestras: si manentes permanseritis in ieiunijs et orationibus/ in conspectu dñi.

psal. 9. g. ℭDesyderium pauperum exaudiuit dñs: pręparationem cordis eorum audiuit auris tua.

65. d. ℭIniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet [i] domin⁹. Propterea exaudiuit deus: & attendit voci deprecationis meę.

68. d. ℭIn mītitudine misericordię tuę dñe exaudi me: in veritate salutis tuę.

68. d. ℭExaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundū multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne auertas faciē tuam a puero tuo: quoniam tribulor/ velociter exaudi me.

68. g. ℭExaudiuit pauperes dominus: et vinctos suos non despexit.

85. b. ℭIn die tribulationis meę clamaui ad te domine: quia exaudisti me.

c ℭ Qui exasperant nō exaltentur in semetipsis. Moralis huius seotētię elucidatio vidaf esse hęc. Qui ex officio eis incūbente/ alios corripiunt & emendant: id faciant compatiendo/ nō autē semetipsos exaltādo/ & eos quos corripiūt cōtēnēdo. qñquidē vera iustitia cōpassionē habet: falsa vero dedignationē. Recte aōt his per pphetā dñs dicit. Vos cū austeritate imperabatis eis & cū potētia. cū austeritate enim & potentia iperant: qui subditos suos nō cū tranqllitate ratiocinādo corrigere/ sed aspere inflectere dominādo festinant. Hęc declaratio sic protensa probatur in c. vera iustitia. in prīc. 45. distic. iuncto c. 1. versi. recte autē. 45. distinc. d ℭ Deus educit in fortitudine. &c. Idest sicut de⁹ noster & dñs Jhesus Christus in fortitudine eduxit ab īferis & de lacu miserię & luto fecis antiquos patres dæmonum vinculis alligatos: ita ipsius fortitudine opus est vt hij qui exasperant & habitāt in sepulchris. i. resistunt iustitię donec morti siūt proximi/ ad verā vnq̄ ac meritoriam veniant conuersionem. Tales enim nisi speciali dei miseratione vocati via vnq̄ ad aliquā pœnitētię frugē perueniūt. prout est tex. vbi ista probantur in c. nullus expectet. de pœni. distinc. 7.
e ℭ Derelinquit patrē. De filiis dereliquētib⁹ patres: est bo. tex. in aoctē. si captiui. C. de sacro. eccle. vbi dicit. Si captiui alicuius/ liberi redēptionem eius neglexerint: non solū exhęredari possunt/ sed etiam lege denegatur eis successio. & si fuerint scripti: taotū in alijs valeat testamētū. Hęc tex. ee ℭ Exasperes pauperē. Qui pauperes etiam importune petētes exasperat: peccat venialiter tex. est in c. vnū orariū. §. alias ea demū. versi. & quis. 25. dis.
f ℭ Domus exasperans est. Pro elucidatiooe istorum verborum est bo. tex. in c. nisi cū pridem. §. propter maliciam. de renū. vbi dicit. Propter maliciam plebis cogitur interdū plat⁹ ab ipsius regimine declinare: cū plebs adeo durę ceruicis existat/ vt proficere neqat apud ipsum. sed propter eius duritiam quo magis satagit: eo magis iusto iudicio deficere permittstur/ dicente dño per prophetā. Linguā tuā adhęrere faciam palatu tuo: quia domus exasperans est. g ℭ Audi quęcūq; loquar ad te: & noli esse exasperans. Tex. est qui satis istis verbis astipulat/ in c. si quando. in princ. de rescrip. vbi dicit. Si quando aliqua tuę fraternitati dirigimus/ quę animū tuū exasperare videantur: turbari non debes. &c.
h ℭ Exaudiet. &c. Si perseueraueritis in orationibus. De exauditione orationum dictum est supra in verbo deprecari. vbi videatur. i ℭ Non exaudiet. Vt ergo exaudiat oratio: porrigenda est per bene dispositum contritum & pœnitentem. Nam cum is qui displicet/ ad intercedēdum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. c. iudicet. 3. q. 7. De⁹ tñ quandoq; peccatores & in corde iniquitatem aspicientes/ audit. vt dicet in annotatione penultimę sententię huius verbi.

k ¶ De tribulatione inuocaui dñm.&c. Videantur in notata. s. in verbo angustia. in prima annotatione.

l ¶ Auribus percipe. Loquitur more humano. Nec enim aures aut membra deo inesse putandũ est. Hinc fuerunt vetustis tẽporibus hæretici Antropomorphitæ dicti pro eo q simplicitate rustica deũ habere humana mẽbra quę in diuinis libris scripta sunt arbitrabant: ignorãtes vocem dñi qui ait. Spũs est deus/incorporeus est enim nec membris distinguitur/nec corporis mole censet. Ita dicit tex. (cuius hęc verba sunt) in c. Quidã.col.3. versi. Antropomorphitę.24.q.3.

¶ De tribulatione[k] inuocaui dominũ: & exaudiuit me ĩ latitudine dñs. psal.17.a
¶ Domine exaudi orationem meã/auribus[l] percipe obsecrationem meã 142.a.
in veritate tua: exaudi me in iustitia tua.
¶ Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus. 142.b.
¶ Inuocabunt[m] me & non exaudiam (ait sapientia) mane consurgent prou.1.d.
et non inuenient me: eo q exosam habuerint disciplinam/et timorem do-
mini non susceperint/nec aquieuerint consilio meo/ & detraxerint vni-
uersę correctioni meę.
¶ Longe est dominus ab impijs: & orationes iustorum exaudiet. 15.d.
¶ Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: & ipse clamabit & 21.b.
non exaudietur.
¶ Maledicentis[n] tibi in amaritudine animę suę exaudietur deprecatio eccl.4.a.
illius: exaudiet autem eum qui fecit illum.
¶ Vnus orans[o] & vnus maledicens: cuius vocem exaudiet deus? 34.d.
¶ Non accipiet[p] dominus personam in pauperem: & deprecationem 35.c.
lesi exaudiet.
¶ Scimus q peccatores[q] deus non audit: sed si quis dei cultor est & vo- ioã.9.f.
luntatẽ eius facit/hunc exaudit.
¶ Tempore[r] accepto exaudiui te: & in die salutis adiuui te. &c. 2.cori.6.a

Excelsus & Excelsior.

¶ Forsitan vestigia dei comprehẽdes: iob.11.b.
et vsq ad perfectum/omnipotẽtem reperies. Excelsior cœlo est: & quid
facies? profundior inferno: et vnde[a] cognosces?
¶ Nunquid deum docebit quispiam scientiam: qui excelsos iudicat? 21.e.
¶ Dominus excelsus/terribilis/rex magnus super omnem terram. psal.46.a

m ¶ Inuocabũt me &c. Hęc tota sentẽtia videt intelligẽda de tpe extremi seu/gñalis iudicij: aut saltem de tẽpore particularis iudicij quo aĩa hinc egressa statim equilibranda psentatur. Tũc enim qualis quisq inuenitur: talis vel suscipitur vel reprobat. c. qualis. 25. distinc. nec tunc põt aliquis efficaciter inuocare seu miam expetere vl alius pro eo: vtpote cum tunc iudicio locus sit nõ alicui misericordię. prout est bon⁹ text⁹ in c. in psenti. 13.q.2. de quo dictum est. s. in verbo diluuiũ. c. vbi videat. Ante aũt illud tempus gñalis aut particularis iudicij/ & sic ante mortẽ/ nemo innocãs ex corde vero & perfecto repulsam patitur/ dño dicẽte. Quacũq die conuersus fuerit peccator: vita viuet/ & nõ morietur. Vera enim cõfessio/ in vltimo tempore esse potest: quia dñs non solũ temporis sed etiam cordis inspector est. sicut latro vnius momenti pœnitentia meruit esse in paradiso in hora vltimę cõfessiõis, ita dicit tex. in c. si p̃sbyter. 26. q 6. Periculosissimũ tamẽ est/ & interitui vicinũ: ad mortẽ protrahere pœnitẽtię remediũ. Quare nullus expectet: qñ peccare nõ põt. arbitrij querat libertatẽ/ vt delere possit cõmissa: nõ necessitatẽ. multos enĩ solet serotina pœnitentia decipere. Tex. est ita dicens/in c. si. in princ. in ncto versi. multos, in princ. & circa mediũ. de pœni. distinc. 7.

n ¶ Maledicẽtis tibi, &c. Videantur q in maledictionis materia annotabunt. s. in verbo Maledictio.

o ¶ Vnus orans & vnus destruens. An hęc sententia possit de eadẽ persona intelligi respectu hominis exterioris & interioris agente contraria/ orante scz exterius & facietenus/ destruente autem interius vtpote cũ interiora eius plena sint dolo & fallacia. Huius enĩ personę oratio: deo qui cordiũ scrutator est/ nec accepta esse & proinde nec exaudiri potest. cuncti enim liquido nouimus: quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur/ irati anim⁹ ad deteriora prouocatur. vt dictum est supra eodẽ. 1. & est tex. ibidẽ non allegatus/ citans Gregoriũ in pastorali. 49. distinc. in princ.

p ¶ Non accipiet dñs personam in pauperes. i. dñs iustitiã exhibebit pauperi nedũ contra pauperẽ qui eum lesit/ sed etiã contra potentẽ. Et ita etiã imperator se facturũ demonstrat dicens in l. vnica. in si. C. qñ imperator inter pupillos & viduas. Si pupilli vel viduę aliquę/ fortunę iniuria miserabiles iudiciũ nostrę serenitatis orauerit presertim cũ alicui⁹ potentiam perhorrescant: cogantur eorũ aduersarij ea amini. nostro sui copiam facere.

q ¶ Peccatores deus non audit. Huic dicit tex. in c. sacrosancta. in si. 1. q. 1. Quõ ad diuini mysterij consecrationẽ cœlestis spũs innocatus adueniet: si sacerdos & qui eũ adesse depcatur/ criminosis plenus actionibus reprobatur? Et in c. ipsi sacerdotes. eadẽ causa & qsti. dicit tex. Ipsi sacerdotes qto digniores fuerint: tãto facilius in necessitatibus pro quibus clamãt exaudiũtur. Dicit tamẽ Thomas q si peccator petit aliquid inqtũ peccator. i. secũdũ desyderiũ peccati: non auditur a deo ex misericordia. sed qñq exaudit ad vindictam: dum permittitur ampli⁹ ruere in peccata. Vnde secũdum Augustinũ deus qdam negat propicius: quę concedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desyderio bonę naturę: deus exaudit nõ quasi ex iustitia/ quia talis nõ meret/ sed ex pura mia. Ita dicit glo. allegans Thomã in cle. si dñm. in verbo orationes. colũ. 1. de reliq. & vene. sanc. Potest & aliter intelligi hęc sententia: vt velit deũ nõ exaudire pces q fiunt p peccatoribus/ quis nõ a peccatoribus fiãt. Orationes enim factæ pro his qui boni sunt vel per pœnitentiam esse boni volunt/ exauditionis effectum sortiuntur: factę vero pro alijs qui mali sunt vel emẽdari respuũt/ vel qui non immutato corde putãt per orationẽ indulgentiã peccatorũ cõsequi/ tũc sine dubio illis nõ prosunt. Vnde dominus ad Hieremiã. Et tu (inquit) noli orare pro populo isto orare: quia nõ exaudiã te. Magis autẽ illis pro quibus fiunt orationes accumulatur pernicies/ si per eum qui deo displicet interpellent: cum vtiq alium bonũ huiusmodi officio valeant deputare. Ita dicit notabiliter Archi. 49. dist. in princip.

r ¶ Tẽpore accepto exaudiui te. Prę cęteris bonũ et acceptũ tẽpus pro effũdẽdis ad deum precib⁹/ & ipsarũ exauditionem est Quadragesimale tempus. de eo nãq prę alijs tẽporibus peculiariter legitur. Ecce nunc tẽpus acceptabile. prout est tex. iuncta superscriptione in c. Ecce. de peni. dist. i. c. t.

a ¶ Vnde cognosces. Est enim deus incõprehensibilis: cũ sine mensura sit. Vnde dicitur. Intra omnia non inclusus/ extra omnia nõ exclusus/ supra oĩa nõ elat⁹. Ergo noli cõprehendere: nec etiã tãgere. qz in lege dicitur. Bestia quę tetigerit mõtem: lapidabitur. Ita Hostien.

eccés.5.b. ℭSi videris calũnias egenorum/et violẽta iudicia/ et subuerti iustitiã in prouĩcia/nõ mireris super hoc negocio: quia excelso excelsior [t] est ali9/ et super hos quoq; eminentiores alij/et insuper vniuersę terrę rex impe= rat seruienti.

ecci.1.a. ℭFõs sapientię [v] verbũ dei in excelsis: & ingressus illi9 mãdata ęterna.

psal.79.a **Excitare.** ℭQui sedes super Cherubim: manifestare corã Ephraĩ/ Beniamin & Manasse. Excita potentiã tuã et veni: vt saluos facias nos.

ecci..22.a ℭQui narrat verbum non audienti: quasi qui excitat dormientem de graui somno.

ioã.2.d. ℭSoluite templum [x] hoc (ait Ihesus Iudęis) & in tribus dieb9 excitabo illud.

actuũ.12.a ℭAngelus percusso latere Petri excitauit eum dicens. Surge velociter. Et ceciderũt cathenę de manibus ei9. Et latius infra in verbo Petr9.

proũ.21.b **Excogitare.** ℭExcogitat [y] iustus de domo impij: vt detrahat im= pios a malo.

sapię.14.a ℭAlius nauigare cogitãs/& per feros fluctus iter facere incipiẽs: ligno portante se/ fragilius lignum inuocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitauit: & artifex sapientia frabricauit sua. &c.

ecci.17.d. ℭQuid nequius: q̃ quod excogitauit caro et sanguis? & hoc arguetur.

proũ.21.b **Excors.** ℭDoctrina [z] sua noscitur vir. Qui autẽ vanus et excors est: patebit contemptui.

21.a. ℭQui congregat [a] thesauros lingua mẽdacij: vanus et excors est & im= pingetur ad laqueos mortis.

ecci.6.c ℭQuam aspera est nimiũ sapientia indoctis hominibus: & non perma= nebit in illa excors.

nũeri.3.a **Excubare & Excubię.** ℭLoquutus est dominus ad Moysem dicens. Applica tribum Leui/et fac stare in conspectu Aaron sacerdo= tis: vt ministrent ei/vt excubent [b] & obseruent quicquid ad cultum per= tinet multitudinis coram tabernaculo testimonij/ & custodiant vasa ta= bernaculi seruientes in ministerio eius.

nũri.3.d. ℭPrinceps principum leuitarum Eleazar/filius Aaron sacerdotis: erit super excubitores custodię sanctuarij.

4.reg.11.b ℭDuę partes e vobis (inquit Ioiada Pontifex ad Centuriones et mili= tes) omnes egrediẽtes sabbato custodiãt excubias [c] domus domini cir= ca regem: et vallabitis eum/habentes arma in manibus vestris. &c.

psal.140.a **Excusare & Excusatio.** ℭNõ declines [d] (domine) cor meũ in verba malitię/ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominib9 operantibus iniquitatem: & non communicabo cum electis eorum.

in c.1. in verbo Incomphẽsibilis. de sũ tri. & fi. catho. t ℭExcelso excelsior est alius. &c. s. Iudex superior corrigere potest & emendare iudicẽ inferiorem: & iudex supmus iudicem superiorem. Omnes aũt iudices inferiores/ superiores/ & supmos/ corrigit et emendabit verus & iustus iudex de9 noster: qui iudicat orbem terrę in ęquitate/ & populos suos in iustitia. Deus enim impune non patit iudicẽ alteri nocere. quia qui nocet: vt ait apostol9/ recipiet hoc quod nocuit. Pręmissa probantur in c. cum inferior. in princ. de maio. & obe. & in c. inferior sedes. in princ. 21. dis. iũcto c. secũdũ catholicam. ĩ pric. 11. q. 3. v ℭFons sapię verbum dei in excelsis. Textus est satis confor= mis in c. legimus. 2. in fi. 37. distinc. vbi verbũ dei in excelsis/ scientiæ & sapientię thesaurus appellatur. x ℭSoluite templũ hoc. &c. Videat ãnotatio. s. in verbo Tẽplũ. y ℭExcogitat iustus de domo impij. &c. Non solũ enim nos ip= sos/sed etiam proximos idest omnes naturę no= strę participes ad finem ęternæ salutis consequẽ= dę debem9 diligere. istud enim est quod complectitur pceptũ de dilectione proximi. prout est tex. in c. charitas est. versi. non illi tantũ. & versi. proinde. de pœni. distĩc. 2. De quo dictum est. s. in ver= bo Diligere. z ℭDoctrina sua noscit vir. Videat anno= tatio. s. in verbo Cognoscere. a. a ℭCõgregat thesauros ligua mẽdacij &c. Cõgregat thesauros ligua mẽdacij: q hystrio= nes sũt/ac ludis & iocula tionib9 q̃stũ faciũt. de q= bus & eorũ vanitate di= citur in c. donare. 86. dis. Donare res suas hystrionibus/ viciũ est immane/ non virtus: q̃q̃ de talibus sit frequens fama cũ lau= de. quia laudatur pecca= tor in desyderijs animæ suę: & iniqu9 benedicit. Et in c. Qui venatorib9. eadẽ distinc. dicit text9. Ipsam nequitiam publicãt spectaculis hominũ: qui dant hystrionibus. Congregant etiam the= sauros ligua mẽdacij/ mali negociatores: qui (vt dicit tex. vanitatẽ eorũ ostendens. in c. quid est aliud. 88. disti.) iustitiã dei minime cõsyderãtes/ per immoderatũ pecunię ãbitũ pl9 periurijs merces onerant q̃ pcijs. Negociatio nãq; non facit mercatorẽ malũ: sed iniquitas sua & mendaciũ suũ. Ita dicit tex. in c. qñ. circa mediũ. 88. distinc. b ℭExcubent/ obseruent & custodiant. &c. Ista in ecclesia dei incũbunt hodie officio custodis. prout est bon9 tex. in c. 1. de offi. custo. de quo textu dictũ est. s. in verbo Custodire. super illud Psal. Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui custodit Israel. c ℭExcubias dom9 dñi. Excubias idest nocturnas vigilias. de quibus loquẽs textus in l. 1. in princ. ff. de offi. pfec. vigilum. dicit Apud vetustiores incendijs arcendis Triũuiri perant: qui ab eo q excubias agebãt/ nocturni dicebãtur. & in l. Qui excubias. ff. de re mili. dicit tex. Qui excubias palatij deseruerit; capite puniri iubet. d ℭNon declines cor meũ in verba malitię. &c. Hęc sententia a iure humano varijs effectibus accõmodatur. prout imprimis est tex. in c. pdicator. 16. q. 1. vbi dicit. Diffinimus nullatenus episcopũ turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis/ expetere aurũ vel argentum aut aliã speciem a

presbyteris vel clericis vel monachis q̄ sub ipso sūt. Et in c. Quāto. in princ. de cōsuetu. vbi dicit / simplices quosdā sacerdotes confirmationis sacramētū conferre ad excusandas excusationes in peccatis: solā consuetudinē ꝓtendentes. Et in c. cum tu. in princ. de vsu. vbi papa ad Archiepm̄ scribēs dicit. Cū tu manifestos vsurarios iuxta decretū nostrū quod nuper in cōcilio promulgatū est / cōmunione altaris & ecclesiastica ꝑceperis sepultura priuandos donec reddant quod tam praue receperant: quidam eorum ad excusandas excusationes in peccatis / impudenter affirmant illas dūtaxat esse vsuras restituendas quæ post interdictum nostrū receptę sunt. &c. Et in c. inter dilectos. in princ. de exces. prela. vbi ꝓmisso ꝙ aliquis. 11. denarios in ludo mutuauerat vt ei duodecim redderentur) subiūgit ꝙ talis ad palliandū tantę pręsumptionis excessū / proposuit ꝙ hoc fecerat iuxta consuetudinem Gallicorū clericorum: qua fere vniuersi clerici mutuāt sic frequēter & ludūt. Nos tñ qui ex officij nostri debito pestes hmōi extirpare proponimus / atq̄ ludos voluptuosos occasione quorum sub quadā curialitatis imagine ad dissolutionis materiam deuenitur / penitꝰ improbamꝰ: excusationem ꝑdictā quę per prauā consuetudinē (quę corruptela dicenda est) palliatur / friuolā reputantes / cū in illis magis plectibilis sit offensa per quos ad excusandas excusationes in peccatis delinquendi auctoritas vsurpatur. &c.

¶ Oportebat insipiētibꝰ & infelicibꝰ sine excusatione [e] quidē superuenire interitum exercitantibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur. sapię. 16 a

¶ Homo [f] quidam fecit cœnam magnā / & vocauit multos: et misit seruum suum hora cœnę dicere inuitatis vt venirent / quia iam parata sunt oīa. Et cœperunt oēs simul excusare. &c. Vt supra in verbo Cœna. lucę. 14. d

¶ Si non venissem & loquutus fuissem eis (ait Ihesus) peccatum non haberent. Nunc autem excusationem [g] non habent de peccato suo. &c. ioā. 15. d.

¶ Non accessistis [h] ad tractabilem et accessibilem ignem / et turbinem / et caliginem / et procellam / et tubę sonum / et vocem verborū: quam qui audierunt / excusauerūt se ne eis fieret verbū. Non enim portabāt quod dicebatur / & si bestia tetigerit mōtē / lapidabit. Et ita terribile erat quod videbat Moyses dixit. Exterritꝰ sum & tremebundꝰ. Sed accessistis ad Sion mōtē et ad ciuitatē dei viuētis / Hierusalē cœlestē & multorū miliū angelorū frequētiā & ecclesiā primitiuorū qui cōscripti sunt in cœlis / & iudicē oīm deū / & spiritū iustorū perfectorū & testamēti noui mediatorem Ihesum / & sanguinis aspersionem melius loquentem q̄ Abel. heb. 12. e.

Execrari. Execratus & Execratio.

¶ Tota die [i] verba execrabantur / aduersum me: omnes cogitationes eorum in malum. psal. 55. b.

¶ De execratione [k] et mendacio annunciabuntur in consummatione / in 58. c.

Aduertatur autem pro ampliori huius sententiæ elucidatione ꝙ quatuor modis peccata solent excusari. Aūt enim quis dicit non feci. aut si feci: bene feci. aut si malefeci: nō multū male. aut si multū male: nō mala volūtate. Ita post Bernardū dicit Archi. i c. serpēs. paulo āte mediū. de pœni. distic. 1. e ¶ Excusatiōe. Excusatio: nihil aliud est q̄ alicuiꝰ iustę causę allegatio ꝑpter quā se excusās arctari nō debet. ita dicit glo in rubri. C. de excu. mune. li. 10. & est bo. tex. in l. 1. i pric. ff. de vaca. & excu. mūe. & de multiplici excusatiōe tractāt glo. i. d. Ru. de excu. mūe. vbi videat. f ¶ Hō qdā. &c. Hęc sētētia satis diffuse ānotata est. s. in verbo Cena videat. g ¶ Excusationē nō habēt de peccato suo. Circa hāc sētētiā videat textꝰ bene conformis in c. pe. in fi. iuncto. c. finali. 37. distinc. vbi dicit. Licet seruus nesciens voluntatem dñi sui & nō faciens / dicat vapulare paucis: non tamē hoc de omnibus intelligitur. Ait enim apostolus. Qui ignorat: ignorabitur. Quod de eo intelligendū est / qui noluit intelligere vt bene ageret. Vnde Augustinus ait in libro quęsti. Non omnis qui ignorat / immunis est a pœna. Ille enim ignorans excusari potest a pœna: qui quod disceret nō inuenit. Illis aute hoc ignosci non poterit: qui habentes a quo discerent / operam non dederūt. Hęc textus.

h ¶ Non accessistis. &c Solent huius sententię elucidatores dicere / hac sententia antiquę legis asperitatē & nouę legis mansuetudinē mōstrari. Vnde videatur textus idem mōstrans in c. hęc aūt. col. 2. 23. q. 4. vbi dicit. In lege veteris testamenti corporalis pœna statuta est: in lege vero euangelij omni peccanti per pœnitentiam promittitur venia. Vnde illa a terrore incœpit / dicens. Ego sum dñs deꝰ zelotes: visitans peccata patrū in filios vsq̄ in tertiam & quartam generationem. Hęc vero: a lenitate māsuetudinis & misericordię / ita inquiēs. Beati pauperes spiritu / beati mites: beati misericordes / qm̄ ipsi misericordiā cōsequētur. In illa dicebat. Qui fecerit hoc vel illud morte moriat. in ista dicit / gaudeo super vno peccatore pœnitentiā agente magis q̄ super nonaginta nouē iustis qui nō indigent pœnitētia. Itē. Non veni vocare iustos: sed peccatores ad pœnitētiam. Et. Estote misericordes: sicut & pater vester cœlestis misericors est. Initium quoq̄ ꝑdicationis saluatoris nostri & ꝑconis eiusdē: ad pœnitentiam peccatores inuitauit. sic enim vterq̄ exorsus est dicens. Pœnitētiam agite: appropinquabit eni regnū cœlorum. Sic & in actibus apostolorū / cū Iudęi cōpuncti de scelere mortis Christi dicerent Petro / quid faciemus viri fratres: legit Petrū respōdisse. Pœnitētiā agite: & baptizet vnusquisq̄ vestrum. Et (vt vniuersaliter dicat) in lege populus ille rudis seruili timore pœnarū cogebat: vnde & legē in pędagogū accepit. In euāgelio aūt populꝰ gratię liber & adultꝰ filiali amore / hęreditatis certitudine ad cultū diuinę seruitutis inuitatur. Vnde cū quidā legem quasi coercentē ꝑdicarent esse tenēdā simul cū gratia: ait apostolus. Non accepistis spm̄ seruitutis iterū in timore: sed accepistis spm̄ adoptiōis filiorū / in quo clamamꝰ Abba pater. Hęc tex. i ¶ Tota die verba mea execrabātur. Aduersus me cogitatiōes eorū in malū. Hęc sententia videt intelligēda de Christo: cuiꝰ verba Iudęi execrabātur. & aduersus eū erant tota die cogitatiōes eorū: & propterea inexcusabiles sunt a peccato. q2 licet potestatē nō haberent in Christū nisi eo dāte / vt apparet ex verbis suis ad Pilatū dictis / nō haberes potestatē aduersū me vllā nisi tibi datū esset desuper: tñ nō dederat eis malā volūtatē / sed eam tota die aduersus ipsū habebāt. Ita Archi in c. fi. in pric. 23. q. 3.

k ¶ Et de execratione & mēdacio annūciabunt in cōsūmatiōe in ira cōsūmationis & nō erūt. Idest Iudæi de execrabili iproperio quo de Christo dixerūt / dęmoniū habet & in pricipe dęmoniorū eijcit dęmonia. c. nōne bñdicimus: in pric. de ꝓsūp. & . 21. dis. in princ. Et de mēdacio quo negauerūt eū a deo missū / & doctrinā suā esse a deo / & cotra eū multa falsa testimonia cōmētati sūt. c. 1. in fi. in verbo blasphemiā Christi. & i c. cū sit. i verbo blasphemus Christi. de Iudęis. accusabūtur in nouissimo die / accusabūtur in die vltiōis vltimę. Qualis eni quisq̄ hinc egredit / cū qbꝰ peccatis seu criminibꝰ aliquis occūbit: talis. i. cū illis peccatis i iudicio apparebit / vel repsentabit. c. qua

lis i prīc.25.dis. Et nō erūt.i.ab illis eorū peccatis(quę/vt nemo nō nouit/mortalia seu criminalia fuerūt)nō potrāūt purgari illo trāsitorio igne quo minima peccata purgantur/sed ęterna illos flāma sine vllo remedio cruciabit. c.vnū orariū.§.Alias ea demū.versi.quicūq; eul.25.dis. l ℭExecratio peccatorib⁹ sapientia. Et idcirco cū aliquis in his q̄ palā sunt peccatis inuolut⁹ permanet & inquinat⁹:non oportet ei aliquid de vera sapiētia.i.de secretioribus & remotis diuinę sciētię proloqui/sed magis protestari & conuenire illum vt peccare desinat/ & actus suos a vicijs emendet. Ita dicit textus Origenis.in c. in mandatis.versi. si vero.43.distinc. m ℭExecratio peccatori: cultura dei. Et ideo vere peccatores qui scilicet eorū vitā cognoscentes iniquā nō emendant sed ea malo gradiūtur in deteri⁹: culturam dei idest homines religiosi cultus p̄cipuos obseruatores/& odire solēt & persequi. Hinc Hieronymus ait. Qui secūdū carnem natus est persequebat spūalem.i. qui secundū carnem.in pric.23.q.4. n ℭAntiqui gigantes. Pro his quæ in huius sententię annotatiōe dici possent: videantur annotata in verbo Gigas. o ℭReuertere. Videant annotata in verbo Reuertere. p ℭNe audiat legem &c. Hinc dicit apostol⁹. Qui ignorat: ignorabit. quod de eo intelligendū est:qui noluit intelligere vt bene ageret. Ita dicit tex.satis conformiter ad istā sententiam in c. pe. in fi.37.distinc.& dictum ē.§.i verbo Excusare.g. q ℭExecrabilis iniquitas gentiū. Execrabilis iniquitas gētium est: siquidem omni homini qui ecclesię catholicę nō tenet vnitatē/neq; baptismus/neq; eleemosyna q̄tumcunq; copiosa/neq; mora pro Christi nomine suscepta proficere poterit ad salutē. Ita dicit tex. Augustini in c. firmissime. in fi. de hereticis.

ira consummationis/& non erunt.

ecci.1.c. ℭExecratio [l] peccatoribus sapientia.

1.d. ℭExecratio [m] peccatori: cultura dei.

13.c. ℭSicut abominatio est superbo hūilitas: sic et execratio diuitis pauper.

16.a. ℭNon exorauerunt pro peccatis suis antiqui [n] gigantes/ qui destructi sunt confidentes suę virtuti: et non pepercit peregrinationi illorum/sed percussit eos/ & execratus est eos prę superbia verbi illorum.

17.c. ℭReuertere [o] ad dominum/ & auertere ab iniustitia tua: & nimis odito execrationem/et cognosce iustitias et iudicia dei/ & sta in sorte propositionis et orationis altissimi dei.

prou.28.b **Execrabilis & Execramentum.** ℭQui declinat aures suas ne audiat [p] legem: oratio eius erit execrabilis.

ecci.10.b. ℭOdibilis coram deo & hominibus est superbia: & execrabilis [q] omnis iniquitas gentium.

15.c. ℭOmne [r] execramentum erroris odit dominus: & non erit amabile timentibus deum.

27. i fine. ℭIra [s] & furor vtraq; execrabilia sūt: & vir peccator cōtinēs erit illorū.

tho.2.c. **Exemplum.** ℭTētationem cęcitatis ideo permisit dominus euenire Tobię: vt posteris daretur exēplū [t] patiētię eius/ sicut et sancti Iob.

iob.17.a. ℭPosuit me quasi in prouerbium vulgi: & exēplum suum coram eis.

prou.24 d ℭPer agrum hominis pigri transiui/& per vineam viri stulti: & ecce totum repleuerant vrticę/& operuerant superficiem eius spinę/ et maceria lapidum destructa erat. Quod cū vidissem/posui in corde meo: & exēplo [v] didici disciplinam.

ecci.19.a. ℭQui se iungit [x] fornicarijs: erit neq̄. Putredo et vermes hęreditabunt illum: & extolletur in exemplum maius/& tolletur de numero aia eius.

hie.48.f. ℭErit Moab in derisum: & in exemplum omnibus in circuitu suo.

zacha.13 c ℭHomo [y] agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meū ab adolescentia mea.&c.

r ℭOē execramentū erroris.&c.idest sicut omnē errorē execrat & odit dñs: ita timētes dñm/omnē errorē execrari debent & odire. Ad quod etiā obediū/ius humanum singulos cōmonet: & id quidē sub interminatione grauissimarū pœnarū. Credētes ei receptatores defensores & fautores hæreticorū / excōmunicationi decernit subiacere: firmiter statuēs vt postq̄ qs taliū fuerit excōmunicatiōe notat⁹/si satisfacere contempserit: infra annū ex tūc ipso iure sit fact⁹ infamis/nec ad publica officia seu cōsilia/nec ad eligendos aliquos ad hmōi/nec ad testimoniū ferendū admittatur. Sit etiā intestabilis/& nec testandi liberā habeat facultatē: nec ad hęreditatis successionē accedat. Null⁹ p̄terea ipsi super quocūq; negocio: sed ipse alijs respondere cogat. Quod si forte iudex extiterit: ei⁹ sentētia nullā obtineat firmitatē/nec causę aliq̄ ad ei⁹ audiētiā perferātur. Si fuerit aduocat⁹: nullaten⁹ ei⁹ patrociniū admittat. Si tabellio: instrumenta confecta per ipsū nullius sint momēti/sed cū auctore dānato dānētur. Et in similibus idē p̄cipim⁹ obseruari. Si vero clericus fuerit: ab ol officio & bñficio deponat: vt in quo maior est culpa/grauior exerceatur vindicta. Si qui aūt tales postq̄ ab ecclesia fuerint denotati/euitare cōtēpserint: excōmunicatiōis sētētia vsq; ad satisfactionē idoneā percellantur. Sane clerici nō exhibeāt hmōi pestilētib⁹ ecclesiastica sacramēta: nec eos Christianæ p̄sumant tradere sepulturę: nec oblationes aut eleemosynas eorū percipiāt. alioquin suo priuentur officio: ad quod nūq̄ restituant absq; indulto sedis apostolicę specialis. Similiter quoq; regulares: quib⁹ etiā hoc infligatur vt eorū priuilegia in illa dioecesi nō seruētur / in qua tales excessus p̄sumpserit perpetrare. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt/in c. Excōmunicam⁹.§. Credētes.de hęreti. Cętera.J.hæretic⁹. s ℭIra & furor.&c. Videant annotata in verbo furor. & in verbo Ira. t ℭExemplū patientię. Nō ab re dicit cęcitatē Thobię p̄poni nobis in exemplū patiētiæ. Exemplū enim: nihil aliud est q̄ alicui⁹ facti vel dicti propositū cū certi auctoris noie. Ita dicit Archi. in c. de his. circa princ.23.q.2. v ℭExemplo didici disciplinā. Pernicies enī alicui ratione alicui⁹ facti vel omissionis cōtingēs/cęteris in exemplū cedit: vt taliter agere vel omittere caueāt. c. clericos. in fi. de coha. cle. & mulie. l. capitaliū. §. Famosos. ff de pœnis. cū similib⁹. x ℭQui se iūgit fornicarijs.&. Facit tex. in c. qsquis. in fi. 23.q.4. vbi dicit. Quō (inquit Parmenianus) incorruptus poteris permanere: qui corruptis sociaris? Hęc tex.
y ℭHomo agricola ego sum. Videatur annotatio.§. in verbo Agricola.

❡Si laui pedes vestros domin⁹ et magister (ait Ihesus discipulis) & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exēplū [z] enim dedi vobis: vt quēadmodum ego feci vobis/ ita et vos faciatis. ioā.13.b.

❡In omnibus persequutionib⁹ vestris de tribulationib⁹ quas sustinetis in exemplum iusti iudicij dei/ nos ipsi gloriemur: vt digni habeamini in regno dei pro quo et patimini. &c. 2.thes.1.b

❡In omnibus [a] teipsum prębe exemplum bonorum operum: in doctrina/ in integritate/ in grauitate. Tit.2.b.

❡Festinem⁹ ingredi in illam requiem: vt ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. heb.4.c.

❡Exemplum [b] accipite fratres exit⁹ mali/ & longanimitatis/ et laboris/ et patientię/ prophetas qui loquuti sunt in nomine domini. iacobi.5.e

❡In hoc vocati estis: quia et Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum/ vt sequamini [c] vestigia eius. &c. 1.pe.2.d.

❡Sicut Sodoma et Gomorra & finitimę ciuitates: similimodo exfornicatę & abeuntes post carnem alteram facti sunt angeli qui non seruauerunt suum principatum/ exemplum ignis æterni pœnam sustinentes. Iudę.b.

Exenia.

❡Exenia [d] & dona excęcant oculos iudicū: & quasi mut⁹ in ore auertit correctiones eorum. eccl.20.d.

❡Accepit Ionathas aurum et argentum & vestem et alia exenia multa: & abijt ad regem Ptolomaidam/ &: inuenit gratiam in conspectu eius. 1.mac.11 d

Exequi.

❡Dixerunt serui regis Dauid ad eum. Omnia quęcunq; precęperit dominus rex noster libenter exequimur serui tui. 2.reg.11.c.

❡Leui & Beniamin non numerauit (Ioab) eo q̄ inuitus exequeretur [e] 1.par.21 a

z ❡Exemplū dedi vobis. &c. Hinc dicit tex. in c. Exēplū. in princ. 11.q.1. Exemplū dñi accipitr conuersantis in terra. Et in c. Quando. 1. in fi. 44. distinc. dicit textus. Clerici post refectionē hymnū dicāt ad exemplū dñi: sicut in cœna fecisse legit. a ❡In omnibus te ipsū. &c. Hac apostolica sententia cōmonētur oēs clerici & p̄sertim p̄latit vt omnibus & potissimū laicis/ virtutū mostrent exempla, Scādalū est enim populo dei tales ecclesiasticas personas supra se positas habere l quas vltra modū viciosas esse cōstat. Nempe inde retrahūtur hoies a sacrificio dei/ sicut quondam Hely filius peccantibus fecisse legitur: et rebelles atq; contrarij existentes/ prauis exemplis quotidie peiores fiūt. Ita dicit tex. Rabani in c. de his vero. circa princ. 50. distinc. Hinc dicit tex. Hieronymi. in c. qualis. 8. q. 1. Nō solū epi/ presbyteri & diacones debent magnopere prouidere vt cunctū populū cui p̄sident conuersatione/ sermone/ ac sciētia p̄eant: verūetiā & inferior gradus/ exorcistæ/ lectores/ custodes ædiū/ Acolythi/ & oēs omnino q̄ domini dei deseruiunt. quia vehementer ecclesiā dei destruit: meliores esse laicos q̄ clericos. hęc tex. Et l c. nemo. 81. dis. dicit tex. Nemo recte monitoris. j. p̄lati suscepit officium: nisi q actib⁹ suis errata cōdēnat/ & amorē innocentię conuersationis demōstrat. Et in c. cum pastoris. 2. q. 7. dicit textus. Cū pastoris vita exēplo debeat esse discipulis: plerūq; clerici qualis in secreto vita sit sui pastoris nesciūt/ quā tñ sęculares pueri sciūt. De qua vesp̄rti decreto constituimus vt quidā ex clericis vel etiā ex monachis electi in ministerio cubiculi pontificalis obsequātur: vt is qui in loco regis est/ & tales habeat testes qui verā eius in secreto conuersationem videant/ & ex sedula visione exemplū p̄fectus sumant. Hęc tex. Et in c. nemo. 83 distinc. dicit celebris tex. Augustini. Nemo nocet in ecclesia dei āpli⁹: q̄ qui peruerse agens/ nomē vel ordinē sanctitatis & sacerdotis hēbet. d elinquentē nāq; hūc redarguere nullus p̄sumit. Et in exemplū culpa vehementer extenditur: quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Episcopus itaq; qui talium crimina non corrigit: magis dicendus est canis impudicus/ q̄ episcopus. Hęc tex. Cętera quę hic dici possent: videantur §. in in verbo Castitas. a. & in verbo Conuersatio. o.

b ❡Exemplū accipite. &c. Nō tñ vt oīno imitemini: sed vt admiremini/ & instar eorū recte studeatis operari. miracula enim & maxime veteris testamēti sūt admirāda: non in exemplū nostrę actionis trahenda. multa ei tōcedebant tunc: q̄ nūc penitus p̄hibētur. Tūc enī Samuel Agag pinguissimū regē Amalech in frusta diuidēdo cōcidit: nūc nulli ecclesiasticorū iudiciū sanguinis agitare licet. Tūc Phinees Iudęū coeūtem cū Madianitide interfecit/ &. reputatū est ei ad iustitiā: hodie sacerdotibus hic act⁹ in perniciem verteretur. Ita dicit textus in c. nos si incōpetenter. §. hiis ita r̄ndet. 2 q. 7. c ❡Vt consequamini vestigia eius. Videatur annotatio supra eodem. z. d ❡Exenia & dona. &c. Iure humano non in totum exenijs abstinere debebit proconsul. sed modū adijcere/ vt neq; modo se in totū abstineat/ neq; auare modum exeniorū excedat. quā rē diuus Seuerus & imperator Antoninus elegantissima epistola sunt moderati: cuius epę verba sunt hęc. Quātū ad exenia pertinet audi quid sentimus. Valde inhumanū est a nemine accipere/ sed passim vilissimū & per omnia auarissimū. & quod mandatis cōtinet: nec donū vel munus ipse proconsul vel qui in aliquo officio est accipiat. sed nec exenia p̄ducēda sūt ad munerū qualitatē. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt/ in l. solent. §. fi. ff de offi. pcon. & leg'a. Plebiscito tñ cōtinetr ne qs p̄sidū mun⁹ donūve caperet: nisi esculēta/ poculētave/ qd intra dies proximos prodigatur. Ita dicit tex. in l. plebiscito. ff. de offi. p̄sidis. vbi dicit Albert. q̄ in acceptione munerū quatuor principaliter sunt seruāda. Prio. q̄ nō recipiātur a calūniatorib⁹ & persecutorib⁹ innocentū. Exo. 24. ne accipias munera quę excęcāt etiā prudētes/ & subuertūt verba iustorum. & in Psal. dñe quis habitabit in tabernaculo. &c. subiungitur. Qui munera super innocētem nō accepit. Itē q̄ non recipiant ab iniuste vexatis. Vnde Grego. li. 5. registri. Exenia nostrę sanctitatis accipere noluerāt: quia valde indignū est vt a prędatis & afflictis munera accepisse videamur. Tertio q̄ non recipiātur ab infamibus: quia hoc etiā dedignabātur antiqui gentiles. Vnde Seneca li. 2. de bñficiis loquēs de Iulio cū esset ei pecunia missa a Fabiano Persico/ nō accepit: & obiurgātib⁹ his qui nō estimant mittentes/ sed missam q̄ nō accepisset ait. Ego ab eo beneficiū nō accipiā: a quo propinationē non sū acceptur/ quia infamis. Quarto q̄ nō passim accipiantur: quia vilissimum hoc esset & auarissimū. prout est tex. in d. l. solent. §. fin. ff de offi. pcon. & leg a. Hęc Albericus. Cętera quę hic dici possent: dicent. J. in verbo Iudex.

e ❡Inuitus exequeretur regia imperiū. Quō se debeat iudex habere in exequendo Papę vel regis imperio vbi durū videt & iniustum: est bonus tex. in c. si quādo. de rescrip. vbi dicit. Si aliqn̄ aliqua tuę fraternitati dirigim⁹ quę animū tuū exasperare videntur: turbari non debes. Qualitatē negocij pro quo tibi scribatur diligēter considerās ...

datum nostrum reuerenter adimpleas/ aut per litteras tuas quare adimplere non possis rationabilē cām pretēdas, quia patienter sustinebimus: si nō feceris quod praua nobis fuerit insinuatiōe suggestū. Hec tex. Et in l. Si vindicari. C. de penis. vbi dr. Si vindicari in aliquo seueris cōtra nostrā cōsuetudinē pro causę ituitu iusserim⁹: nolum⁹ stati eos aut subire pœnam aut excipere sentētiam/ sed per dies .30. super statu eorū fors & fortuna suspēsa sit. Reos sane excipiat vīciatq custodia: & excubijs solertibus vigilāter obseruet. Hec tex. cuius dispositio ex Thodosij imperegis imperium.

Gene.5.d. **Exequie.** ¶Venerūt cum Ioseph omnes senes domus Pharaonis/ cunctiq maiores natu terrę Aegypti/ ad aream Azad quæ sita est trans Iordanē: vbi celebrantes [f] exequias planctu magno atq vehementi impleuerunt septem dies.

2.reg.3.f. ¶Dixit Dauid ad Ioab & ad omnē populū qui erat cum eo. Scidite vestimēta vestra & accingimini saccis: & plāgite ante exequias Abner. [g]

2.para.32. ¶Celebrauit Ezechię exequias vniuersus Iuda & oēs hitatores Hirlm.

Gene.34.b. **Exercere.** ¶Terra in potestate vestra est (ait Emor ad Iacob & filios eius) exercete/ negociamini/ et possidete eam.

Psal.76.c. ¶Meditabor in omnibus operibus tuis domine: & in adinuentionibus tuis [h] exercebor.

Psal.118.c. ¶Sederunt principes/ et aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Psal.118.d. ¶Viā iustificationū tuarū dñe istrue me: & exercebor ī mirabilib⁹ tu⁹.

Psal.118.f. ¶Leuaui manus meas ad mādata tua domine quę dilexi: & exercebor in iustificationibus tuis.

Psal.118.k. ¶Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerūt: ego autem exercebor in mandatis tuis.

prouerb.24.d ¶Præpara [i] foris opus tuum/ & diligenter exerce agrum tuū: & postea ædifices domum tuam.

1.timo.4.b ¶Ineptas et aniles fabulas deuita. Exerce [k] autem teipsum ad pietatē: nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est/ pietas autem ad omnia vtilis est/ promissionem habens vitę quę nunc est & futuræ.

Psal.54.a. **Exercitare & Exercitatus & Exercitatio.** ¶Cōtristatus sū in exercitatiōe mea: & cōturbat⁹ sū a voce inimici/ & a tribulatione pctōris. Quoniā declinauerūt ime iniqtates: et ī ira molesti erāt mihi

Psal.76.a. ¶Renuit cōsolari [l] anima mea: memor fui dei/ et delectat⁹ sum: & exercitatus sum/ & defecit spiritus meus.

Psal.6.b. ¶Meditatus sū nocte ī corde meo: & exercitabar/ & scopebā spm̄ meū

1.timo.4.b ¶Corporalis [m] exercitatio ad modicū vtilis est. &c. Vt supra Exercere. Vbi latius.

Ad heb.5. ¶Perfectorum est solidus cibus/ eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

ratoria cōstitutione/ sūpta videt. de qua est tex. i. c. cū apud thessalonicā i si .11. questi. 3. vbi dicit Theodosius iperator leges sanxit: in posterū vt sententię principū super animaduersione platę in diem trigesimū ab executoribus differretur/ quo locus mię/ vel si res tulisset/ pœnitentię non periret. Hec tex. [f] ¶Celebrantes exequias impleuerunt septem dies. Aliquando tribus/ aliqn septem/ aliquādo trigita/ et aliquando quadraginta dieb⁹ exequię celebrātur prout est tex. in. ca. Quia alij. in pri. 14. qst. 2. Curatio tamen funeris/ conditio sepulturę/ pompa exequiarum magis sūt solatia viuoꝝ/ q̄ subsidia mortuorum. Ita dicit tex in c. Animę defunctorum. eadē causa & qst. Cętera q̄ hic dici possent: videantur. s. in verbo defunctus.

[g] ¶Scindite vestimēta vestra/ & accigimini &c. Tantus dolor seu plāct⁹ non videt hodie p mortuis assumendus. habent enim forsitan illi iustam longi doloris excusationem: qui vitam alteram nesciunt/ qui de hoc seculo ad melius esse transitū non confidunt. Nos aūt qui hoc credimus/ & docemus: tristari nimiū de obeuntibus nō debem⁹/ ne quod apud alios pietatis tenet speciem/ hoc magis nobis ī culpa sit. Nā diffidentię quoddāmō genus est cōtra hoc quod quisq predicat ī quęrere iustitiam amans/ dicente apostolo. Nolumus vos ignorara da dormiētib⁹ vt non contristemini sicut & cęteri qui spem nō hn̄t. Hec tex. in c. hn̄t forsitā, 12. qsti. 2. [h] ¶In adinuētionibus tuis exercebor. Boni qui varijs angustijs (vt ferrū in igne) cōprobantur: in adinuentionibus dñi dici possunt exerceri. Quādoquidē aduersitates sunt peculiares dñi adinuentiōes ad probāda corda hoīm c. aduersitas. in prin. 2. quest. 7. & in illis dicit deus hoīem exercere. put est textus in. c. non omnis. ibi. exercet fame patriarchas. 5. questi. 5. [i] ¶Prępara foris opus tuū &c. Videatur huius sententię annotatio. s. in verbo diligenter. q. [k] ¶Exerce te ipsum. Tex est da hac sententia factus. 42. distin. in princi. vbi dicitur scdm Hieronymū aliena capere conuincitur/ qui vltra necessaria sibi ratinere probatur: ac si per oīa opera pietatis se instituat/ vt etiā pręsentis vitæ subsidia/ & eternę claritatis vitę pmia adeo percipiat. Vtrūq eni pietati pmittitur. Vnda apl̄us scribens ad Timotheū/ ait. Exerce te ipm ad pietatē: nā corporalis quidem exercitatio ad modicū vtilis ast/ pietas aūt est vtilis ad oīa/ habens promissionē vitę q̄ nunc est/ & futurę. Hec tex. [l] ¶Renuit consolari aīa mea &c. j. Quo tpe nolui cū seclo accipere cōsolationem/ sed iactaui vniuersū meū cogitatū in dño: ipse fuit mihi cōsolationis & oblectamenti plenitudo. Vbi vero per sęculi blādimenta sum exercitat⁹: fluctuare cœpit ac deficere spūs meus. quia interna mea cōsolatio absorpta ait ab externa. Sūt eni spūales & mūdanę cōsolatioēs sic delicatę: vt vix vna alterā patiat. sciētes neminē recte posse duob⁹ dñis seruire. c. acutis. in si. 26. distin. [m] ¶Corporalis axercitatio ad modicū vtilis ē. Exercitatio corporalis cōsistit ī ieiunijs/ vigilijs/ castigatiōib⁹/ ac macaratiōib⁹ carnis. quā exercitationē tametsi aliq fuerint q dicarēt nō cadere ī hominib⁹ pfectis: tamen homines vere pfecti admiserūt. Apl̄us enī qui fuit pfectissim⁹; via castigatiōe carnis repriebat īsultus carnaliū passionū. Vñ

dicit.1.cori.9.i fi. Sic pugno non quaſi aerem verberans:ſed caſtigo corp9 meum.ſ. motus carnis illicitos reprimē-
do/ & in ſeruitutē redigo.ſ.carnē ſpiritui ſeruire cogēdo. Et Hieremias & Ioānes baptiſta qui fuerūt in vtero ſā-
ctificati habuerunt fomitem inclinantē ad venialia/ licet nō ad mortalia: & cōtra tales inſultus bellauerūt/ & car-
nis caſtigationes ꝑpeſſi ſunt. Vnde cantat eccleſia de Ioāne baptiſta. Antra deſerti teneris ſub annis Ciuiū turmas
fugiēs petiſti Ne leui ſaltē m aculare vitā Famine poſſes. Beat9 etiā Martin9 carnem ſpiritui ſeruire cogebat. Et de
beato Benedicto Beatus Grego. dicit .2. dialo. ꝙ inſultus carnalis tentationis repreſſit/ proijcien do ſe inter vepres & ſpinas: vt p vulnera corporis educeret ab aīa vuln9 mentis. Premiſſa probātur per tex. cum glo. in clemē. ad noſtram. verſi. Sexto. de here. Eſt āt hęc exercitatio parū vtilis: ſi pietas propterea dereliquatur. Nihil enī ꝓdeſt ieiunare/ & orare/ & alia religiōis bona agere: niſi mens ab iniquitate & ab obtrectatiōib9 ligua cohibeatur. c. Nihil enī prodeſt. de conſe. diſt. 5.

¶Omnis [n] diſciplina in pręſenti quidē videtur nō eſſe gaudij/ ſed mœroris: poſtea autē fructū pacatiſſimum exercitatis per eā reddet iuſtitię. Ad heb.12.d

Exercitus.

¶Cum eſſet Ioſue in agro vrbis Hierico: leuauit oculos/ et vidit virū ſtantē contra ſe/ euaginatū tenentē gladium: perrexitq̈ ad eum & ait. Noſter es: an aduerſariorū? Qui reſpondit. Nequaq̄: ſed ſum princeps [o] exercitus domini. &c. Ioſue.5.d.

¶Cum operuiſſet omnem terram fames/ deſcenderunt filij Chaldęorū in Aegyptū: illicq̈ per quadringētos annos ſic multiplicati ſunt/ vt dinumerari eorum non poſſet exercitus. Iudith.5.d.

¶Cum ſederem [p] (ait Iob) quaſi rex circunſtante exercitu: eram tamen mœrentium conſolator. Iob.29.

¶Hoc eſt verbum domini ad zorobabel: dicēs. Non in exercitu nec in robore/ ſed et in ſpiritu meo: dicit dominus exercituum. &c. zacha.4.b.

Exhibere.

¶An neſcitis: quoniā cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum/ ſerui [p] eſtis eius cui obediſtis/ ſiue peccati ad mortem/ ſiue obeditionis ad iuſtitiam? Ad rōa.6.c.

¶Obſecro vos fratres per miſericordiam dei: vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem/ ſanctam/ deo placentem/ rationabile [q] obſequiū veſtrum. Et diffuſius ſupra in verbo corpus. Ad rōa.12.a

¶In omnibus exhibeamus [r] noſmetipſos ſicut dei miniſtros: in multa patientia/ in tribulationibus/ in neceſſitatibus/ in anguſtijs/ in plagis/ in carceribus/ in ſeditionibus/ in laboribus/ in vigilijs/ in ieiunijs. &c. Et infra miniſter. 2.ad co.6.a

¶Solicite cura [s] teipſum probabilem exhibere deo/ operarium incōfuſibilem/ recte tractantem verbum veritatis. 2.ad ti.2.c.

Exhilarare.

¶Exhilaret [t] faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Pſal.103.b.

¶Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi deijcitur ſpiritus. ꝓuerb.15.b.

¶Species mulieris exhilarat faciem viri ſui: et ſuper omnē concupiſcentiam hominis ſuperducet deſyderium. Eccl.36.d.

Exhortari.

De9 cōſolať nos in oī tribulatōe nr̄a/ vt poſſim9 et ipſi 2a.ad co.1.a.

n ¶Ois diſciplina. &c. Videať annotatio. ſ̄ ī verbo diſciplia. s. o ¶Priceps exercit9. Exercitū nō vnā cohortē aut vnam alam dicimus ſed numero multorū militū. Nam exercitui pręeſſe dicim9 eum qui legionē vel legiones cū ſuis auxilijs ab imperatore cōmiſſas admiſtrat. Ita dicit tex. ad huius & ſequentiū ſētentiarū elucidationem ſubſeruiens in l.2.§. Exercitum. & ibi Bar. ff. de hijs qui no. infa. Dicitur aūt exercitus ab exercitatiōe. Ita dicit tex. in l.1. in fi. ff. de teſta. mili. Officiū autē principis ſeu regentis exercitū non tm̄ in danda/ ſed etiā in obſeruanda diſciplina conſiſtit. Patern9 quoq̈ ſcribit debere eū qui ſe meminerit armato pręeſſe parciſſime commeatū dare/ equū militarem extra prouinciā ſuam duci nō permittere/ ad opus priuatum/ piſcatum/ venatum militem non mittere. Nam in diſciplina Auguſti ita cauetur. Et ſi ſcio operibus exerceri milites non eſſe aliennm: vereor tamen ſi quicq̄ permiſero quod in vſum meū aut tuum ne modus in ea re non adhibeatur qui ſit tolerandus. Officiū etiā eorum qui exercitui pręſunt eſt milites in caſtris continere/ & ad exerecitationē perducere/ claues portarū ſuſcipere / vigilias interdū circuire / frumētationib9 cōmilitonū intereſſe/ frumentū probare/ fraudem mēſurę coerce delicta ſcdm ſuę auctoritatis modū caſtigare/ principijs frequenter intereſſe/ querelas cōmilitonū audire/ valitudinarios inſpicere. Ita dicit tex. in c. Officiū regentis ff. de re. mi. oo ¶Cū ſederem. &. Videatur annotatio. ſ̄. in verbo conſolator. s. p ¶Serui eſtis cui obediſtis. Hinc Gregorius exponens/ Omnia mihi licent ſed ego ſub nullius redigar poteſtate/ inquit. Cum mens concepta deſyderia ſequitur/ ſeruire reb9 cōuincitur/ quarū amore ſuperatur. Ita dicit tex. citās Gregorium. 24. q̄ſt. 1. in pri. q ¶Rationabile obſequium veſtrum. Videatur annotatio. ſ̄. in verbo corpus. v. r ¶Exhibeam9 noſmetipſos ſicut dei miniſtros. Hęc verba id indicare videntur qd̄ dicit Paulus ad Romanos / prouidentes bona non ſolum coram deo ſed etiam coram omnibus hominibus. Exhibere enī ſignat vt aliquid palam ſeu ī propatulo fiat. l. plus eſt. In reſtitutiōe. ff. de verbo. ſignifi. l. Locum. §. Quid ſit. ff. de tabu. exhiben l.2. cum ſiīb9. ff. ad exhibē. Cætera quę huic ſententię annotari poſſent/ dicentur in verbo miniſter. s ¶Solicite cura. Quia epiſtola ad Timotheum nō eos tantū quos ep̄os dicimus ſed etiam diacones & preſbyteros erudit. c. legimus in fi. 93. diſtin. ꝓ huius ſententię annotatiōe videantur annotata ſ̄. in verbo ep̄s & in verbo diacones.
t ¶Exhilaret faciem in oleo. Circa hęc verba videatur tex. in. c. vnico. col. fi. de ſa. vni. vbi diciť. Spiritusſancti aduentus per vnctionis miniſterium deſignabatur: cuius vtiq̈ ſacramentum Dauid propheta pręnoſcens/ exhilarandam faciem in oleo prędicauit.

v ℭ Sicut abundant passiones Christi. &c. Pro annotatione istorū verborum videat quod dictū est. s. in verbo cōsolatio.d. x ℭ Exhortamini. Decretū/ pręceptū/ seu mandatū a superiore emanans inducit necessitatē: exhortatio aūt liberam voluntatē excitat. Ita dicit tex. in c. deniq. in fine. 4. distin. Vnde superiores/ subditos suos exhortatiue cōmonentes prout paulus hic faciendū censet/ non arctarēt eos: quia illa quę cōsilij sunt & exhortatiōis/ regulariter non obligant. de quo tñ videatur qd late dictū est supra in verbo consilium. p. & ibi addatur tex. cū glo. in. c. 1. i verbo exhortamur. de testibus. li. 6.

cōsolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo: quoniam sicut abundant [y] passiones Christi in nobis/ ita per Christum abūdat consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute/ siue cōsolamur pro vestra consolatione siue exhortamur pro vestra exhortatione et salute quę operatur tolerātiā earundē passionū quas et nos patimur vt spes nostra firma sit pro vobis: scientes qm̄ sicut socij passionum estis/ sic eritis et cōsolationū.

2.corin.13.d ℭ De cętero fratres gaudete/ perfecti estote/ exhortamini [x] / idipsum sapite/ pacem habete: et deus pacis et dilectionis erit vobiscum.

Tit.1.b. ℭ Oportet episcopum esse amplectētem eum qui secundum [y] doctrinā est fidelem sermonē: vt potēs [z] sit exhortari in doctrina sana/ & eos qui contradicunt arguere. Et supra Episcopus.

Exinanire & Exinanitus.

Psal.136.b. ℭ Memor esto dn̄e filiorū Edō in die Hierusalē q dicūt exinanite [a] exinanite vsq ad fūdamētū in ea.

Philip.2. a. ℭ Hoc sentite in vobis quod et in Christo Ihesu: qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo/ sed semetipsum [b] exinaniuit formam serui accipiēs/ in similitudinem hominum factus/ & habitu inuentus vt homo. &c. Et infra Ihesus.

Exire & Exitus.

Psal.18.a. ℭ In omnem [c] terram exiuit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.

Psal.103.c. ℭ Exibit [d] homo ad opus suum: et ad operationē suā vsq ad vesperā.

Psal.106.d. ℭ Posuit dominus flumina in desertum: & exitus aquarum in sitim.

Psal.118.r. ℭ Exitus [e] aquarū deduxerunt oculi mei: qa nō custodierut legē tuam.

psal.120.i fi. ℭ Dn̄s custodiat introitū tuū et exitū tuū: ex hoc nūc et vsq in sęculū.

Psal.145.a. ℭ Exibit [f] spiritus eius & reuertetur in terram suam: in illa die peribūt omnes cogitationes eorum.

Sapię. 7. a. ℭ Vnus introitus est omnibus ad vitam: & similis exitus.

Sapię.16.b. ℭ Homo occidit [g] quidem per malitiam animam suam: & cum exierit spiritus [h] nō reuerteur/ nec reuocabit animam quę recepta est/ sed tuam manum domine effugere impossibile est.

y ℭ Eum qui secūdū doctrinā. &c. Videat qd istis verbis annotatū est s. in verbo eps̄. z ℭ Vt potēs sit. Ita. s. q in doctrina sua/ nec tacenda proferat/ nec proferenda taceat. 43. disti. in prin. Hinc tex. in c. si. in fi. 45. dist. Tenere vos et oēs fideles oportet/ eū qui scdm doctrinā fidelis est sermone: vt potēs sit cōsolari in doctria scā/ et contradicentes redarguere/ & recte viuentes atq etiā rectā fidem tuentes consolidare. Hęc tex. a ℭ Exinanite. &c. Circa hęc verba videat textus in. c. In falcibus. in fi. de peni. di. 3. vbi dicitur. Sunt qui vehementer incūbant miserę aię/ quęrētes ei omne auferre pręsidiū. Vnde illud est. Exinanite/ exinanite vsq ad fundamentū in ea. Quā miserat9 Dauid ait. filia babylōis misera &c. vt s in verbo Babylōnia. b ℭ Semetipm̄ exinaniuit. i. hūilem & abiectū reddidit: vt hoib9 ludibrio et cōtēptui fuerit ab ipsisq corporales iniurias sustinuerit. Hæc declaratio bene pbatur per textū in auctēn. habita. ibi. semetipsos exinaniuerunt. &c. C. Ne filius pro patre. &c. Alia huius sententię annotationem cōcernentia dicentur in verbo Ihesus.

c ℭ In omnem terram. &c. Hinc dicit tex. in c. Ita dominus. in prin. 19. distin. Dn̄s noster Ihesus Christus humani generis saluator instituit: vt veritas quę antea legis & prophetarum pręconio cōtinebatur/ per apostolicā tubam in salutē vniuersitatis exiret/ sicut scriptum est. In omnē terrā exiuit sonus eorum: & in fines orbis terrę verba eorū. Hęc tex. Cui consimilis est in c. fundamēta. in pri. de elec. li. 6. Hinc etiam dicit glo. in c. si. in verbo noluit. 37. dist. q nulli excusationē ptēdere possūt/ dicētes ad se apostolorū pdicationē non puenisse: qa scriptū est. In oēm terrā exiuit son9 eorū. d ℭ Exibit hō ad opus suū. &c. Hieronym9 ad Rusticū monachū scribens/ eiusdē sentētiæ cōmonitionē facere videtur in hęc verba. Semper facito aliquid boni operis: vt semper diabolus inueniat te occupatum. Si eni apl̄i habentes ptātem de euāgelio viuere/ laborabāt manibus suis ne quemq̄ grauarent/ et alijs tribuebant refrigeria quorū pro spiritualibus debebant metere carnalia: cur in vsus tuos successura nō prępares? Vel fiscellā texe iunco/ vel canistrū lentis plecte viminib9/ feratur hum9/ areolę ęquo limite diuidātur: in quibus cū olerū iacta fuerint semina/ vel plantę per ordinē positę/ aquę ducantur irriguę. hic pulcherrimorū versuū spectator assistas. Ecce supercilio cliuosi tramitis vndā Elicit illa cadens. raucū per lenia murmur Saxa ciet/ scatebrisq arētia temperat arua. Inserantur fructuosę arbores vel gēmis vel surculis: vt paruo post tēpore laboris tui dulcia poma decerpas. Scribantur & libri: vt manus operetur cibo/ & anima saturetur lectione. Ita dicit tex. qui Hieronymi est/ in c. Nunq̄. paulo post prin. de conse. dist. 5. e ℭ Exitus aquarū &c. Pro annotatione huius sententię videri possūt ānotata in verbo flere. & in verbo lachrymari. f ℭ Exibit spūs eius. Simile videtur quod alibi dicit psaltes Dormierūt somnū suū: & nihil inuenerūt oēs viri diuitiarum in manibus suis. Cui dicto facta est annotatio supra in verbo dormire. g ℭ Occidit aiam suā supple spū aliter: quia vitam ęternā amittit/ & mortē acquirit perpetuam. Ita hoc verbū occidit declaratur per textū/ vbi ponitur similis snia/ in c. si quis ad te cōfugerit. 22. q̄st. 2. h ℭ Cū exierit spūs/ non reuertetur. Hęc verba intelligi possunt/ vt velint cū mortu9 est hō per pctm̄/ & sic spūs eius. i. Christus qui est vita vitę suę (c. Charitas est. 1. in fi. de peni. distin. 2.) exiuit ab eo: non reuertetur. i. non resurget a pctō supple de per se. qa de hoie dictū est. q est spūs vadēs & non rediens/ scilicet de per se. Ita dicit glosa in. c. Cōuertimini. in glo. ma. i fi. de peni. dist. 1. Scdo pn̄t intelligi scdm corticē litterę q aia a corpore egressa nō reuertitur ad corp9: & tunc supplendū est/ nisi in scdo Christi aduētu ad iudiciū. tūc eni resurgēt oēs cum suis proprijs q̄ nunc gestant corporibus: recepturi propria/ put in eorū gesserūt corporibus. c. 1. col. fi. de sum. tri. &. fi. ca.

¶ Ego sapientia. &c, Christus qui iuxta apl'm/ dei virtus est & dei sapiētia. c. si iuxta. 37. disti. exiuit de para-
diso. j. descendit de celis/ & incarnatus/ & homo factus/ & natus est. c. 1. col. 2. de sū. tri. & fi. ca. non tamē desijt esse
enm patre: quia pater & filius vnum sunt. c. 2. col. fi. eodem ti. k ¶ Non des aquę tuę exitū nec modicū. j. nō
solū prauā doctrinā nullo mō: sed nec rectam quidē nimie & inordinate proferas. Hanc declarationē sentit glo. in-
terlinearis q̄ probatur per textū in c. Sit rector. col. fi. ver. prouidendū. 43. disti. l ¶ Exi hospes. &c. Hęc sen
tētia intelligi solet vt velit hospitem extraneum a nobis expelli posse: vt amicos proximitatis necessitudine nobis coniūctos recipiamus. An autē istud pcedat de iure humano: dicendum est q̄ sic in hospite gratuito. quē scilicet aliquis in domo sua nullius mercedis spe illicitus recepisset. Satis enim abundeq̄ sufficit: si cui vel in pancis amici labore cōsulatur. dicit tex. in l. Tutori. C. de nego. ges. Et quia est natura ęquū tandiu te liberalitate mea vti q̄diu ego velim./ & vt possim reuocare cum mutanero voluntatē. l. 2. §. hoc interdictū. versi. est eni. ff. de preca. In hospite aūt nō gratuito videtur distinguendū. quia aut hospitij tenēdi tēpus prefixū est: & tunc ante tēpus nō potest expelli/ nisi merce dem promissam non soluat/ vel dn̄s vsibus hospitiū necessariū sit/ vel refectiōe indigeat/ vel hospes male i hospitio versetur. tex. est in l. ędē. C. locati. Aut vero nullum tempus prefixum est: et tunc ad loci consuetudinem recurrendum est/ vt scilicet inspiciatur q̄to tēpore hospitia soleāt hospitibus inhabitāda concedi. quia si de consuetudine dandoꝝ hospitioꝝ appareat: videbitur datū vsq̄ ad tempus consuetum/ & sic ante tempus expelli non poterit. l. quod si nolit. §. Qui assidua. ff. de ędi. edic. Quod si de consuetudine non appareat: tunc ea quo nullū tempus prefixū est nec pensio promissa relatiue ad aliquod tēpus pnta pro singulis mensibus singulis diebus vel singulis annis: si offerat se daturum q̄tum alter hospes daret/ non videtur q̄ expelli possit. arg. bo. in l. vnica in fi. ff. furti aduersus nau. caupo. sta. Si tamen hospes nimis vellet protrahere tēpus habitationis sue: expelli posset iudicis auctē. quia hospitia sicut non solent locari perpetuo §. Adeo iusti loca. ita etiā perpetuo inhabitanda concedi non solent: sed solū pro iter agentibus/ non aūt pro fixam seu stabilē pedē hic volentib⁹ preparātur. prout est. bo. tex. in d. l. i. in fi. in verbo iter agentes. ff. furti aduersus nautas &c.

¶ Ego sapiētia [i] quasi fluuius Dorix: & sicut aquęductus exiui de paradiso. &c. Eccl. 24. d.

¶ Non des [k] aquę tuę exitum: nec modicum. Eccl. 25. d.

¶ Exi [l] hospes a facie honoris amicorum meorū: necessitudine domus meę/ hospitio mihi factus es frater. eccl. 29. c.

¶ In die consummationis dierum vitę tuę: & in tempore exitus tui distribue [m] hęreditatem tuam. Eccl. 33. c.

¶ In requie mortui requiescere fac memoriam eius: & consolare illum in exitu spiritus sui. eccl. 29. c.

¶ De syon exibit lex: & verbum domini de Hierusalem. &c. Esaię. 2. a.

¶ Recedite [n] recedite/ exite inde/ pollutum nolite tangere: exite de medio eius. esaię. 3. b.

¶ Exijt edictū a Cęsare Augusto vt describeretur vniuersus orbis. &c. Lucę. 2. a.

¶ Exi [p] a me domine (ait Petrus ad Ihesum) quia homo peccator sum. Lucę. 5. b.

¶ Omnis turba quęrebat Ihesum tangere: quia virtus de illo exibat/ & sanabat omnes. Lucę. 6. c.

¶ Cœpit Ihesus de Ioāne dicere ad turbas. Quid existis videre? hominē mollibus vestimentis indutū? Ecce [q] qui in veste preciosa sunt/ & delitijs: in domibus regum sunt. Sed qui dexistis videre? prophetā? vtiq̄ dico vobis & plus q̄ prophetam. &c. Vt infra Ioannes Baptista. Lucę. 7. d.

Existimare.

¶ Existimabam [r] vt cognoscerem: hoc labor est ante me donec intrē in sanctuarium dei/ & intelligā in nouissimis eorum. Psal. 72. c.

¶ Sic nos [s] existimet homo vt ministros Christi/ & dispensatores misteriorum dei. Hic iam quęritur inter dispensatores: vt fidelis quis inueniatur. &c. Vt supra dispensator. 1. cori. 4. a.

¶ Si quis se [t] existimat scire aliquid: nondum cognouit quēadmodum oporteat eum scire. 1. cori. 8. a.

m ¶ Distribue hęreditatē tuam. Videatur ānotatio in verbo hęreditas. n ¶ Recedite recedite: exite &c. Quod propheta ait/ recedite/ exite inde: & imundum non tetigeritis: contactu cordis intelligitur non corporis. Quid namq̄ est tangere imundū: nisi consentire peccatis? Quid est exire inde: nisi facere quod pertinet ad correctionē malorū/ q̄tum pro vniuscuiusq̄ gradu atq̄ persona salua pace fieri potest. Displicuit tibi qd̄ quisq̄ peccauerit? non tetigisti imundū. Redarguisti/ corripuisti/ adhibuisti etiā si res exstitit congrua/ & q̄ vnitatē non violet disciplinam? existi inde. Clamauit Moyses ista. Clamauit Hieremias. Clamauit Ezechiel. Videamus si dimiserūt ppl'm dei et se ad gentes alias transtulerunt. q̄q̄ multa & q̄ vehementer Hieremias increpauit peccatores & sceleratos ppl'os: tamen inter eos tamen erat/ vnū cū eis templū intrabat/ & eadē sacramenta celebrabat/ & in eadē sceleratorū hoim congregatione viuebat/ sed clamando exibat inde. Exire enim inde/ & imundum non tangere: est voluntate non cōsentire et ore non parcere. Ita dicit notabilis tex. Augustini in c. Recedite. 23. questi. 4. & idem probatur in c. t. in fi. & in c. Ecce. in fine. eadē causa & questi. o ¶ Exijt edictū. Videatur annotatio. §. in verbo edictū. s. p ¶ Exi a me dn̄e. &c. Petere vt a nobis dn̄s exeat q̄a sum⁹ pctōres: est petere a dn̄o ne nos ad supsacrū sui corporis & sanguinis sacramētū cū criminali pctō pmittat accedere. Siquidē scriptū est. pbet seipm hō: & sic de pane illo edat & de calice bibat. c. q scelerate. in fi. de cōse. dis 2. & qui manducat & bibit indigne: iudiciū sibi māducat & bibit. c. Tiorem. in pm. eadē disti. q ¶ Ecce qui in veste p̄ciosa. &c. Videatur ānotatio. §. in verbo domus. d. r ¶ Existimabā vt cognoscerē. &c. j. mēoria voluebā si vel saltē cogitatione consequi possē magnalia dei/ & cognoui id eē vani laboris/ & pinde p̄stolandū donec conspectui dn̄i dei mei p̄ntarer. q̄a tūc tm̄ non aūt in hoc vmbratili & tenebroso incolatu p̄fectā dei mei & magnaliū suoꝝ cognitionē indipisci potero et suā videre in bonis ęterna p̄miatiōe donādis & malis pēni afflictiōe cruciādis sapiētissimā pudētiā. Tex. ē hāc declarationē probās/ tametsi ea huic psalmographi sniē nō accommodās/ in. c. si ex bono col. 2. de pe. di. 4. s ¶ Sic nos existimet &c. Annotata ē hęc snia. §. in verbo dispēsator. vbi videat. t ¶ Si quis se existimat. &c. j. Qui de sciētia sua supbiens sibiipsi arrogat quod nouit: nondū cognouit quō quicq̄ nosse oportet. nā hūane & carnaliter nouit. oportet aūt diuie & spūaliter nosse prout etiā est tex. huic sniē satis cōformis in. c. Reuertimini. in fi. 16. questi. 1.

v ℭ Qui se existimat stare: videat ne cadat. Facit tex.in.c.ponderet.in ʃ.50.distin.vbi dicitur. Mundetur hõ a peccato:& gratia dei resurgat/ & videat ne amplius cadat/sed euangelica sentẽtia in eo maneat/quę ait. Vade & ãplius noli peccare. Hęc tex. x ℭ Si voluero gloriari.&c. Videatur ãnotatio in verbo gloriari. y ℭ Existimat se aliquid esse cum nihil sit. Istud/ aliquem scilicet existimare se habere qd non habet/est vna de principalibus.4.speciebus superbię.put notat Archi.in c. Quis aliqñ, colũ.fina.de peni.dist 1.& dicet.ĵ.Superbia.

1.corin.10.c ℭQui se [v] existimat stare: videat ne cadat.

2.cori.12.b. ℭSi voluero gloriari [x] nõ ero insipiens: veritatẽ enim dicã. Parco autẽ ne quis me existimet supra id quod videt i me / aut audit aliquid ex me.

Ad gal.6.b. ℭSi quis existimat [y] se aliquid esse cum nihil sit: ipse se seducit.

Exorare & Exoratio.

Ecci.3.a. ℭQui diligit deum / exorabit pro peccatis: & continebit se ab illis / et in oratione dierum exaudietur.

Ecci.7.a. ℭExorare et facere eleemosynam ne despicias.

Ecci.16.b. ℭMisericordia et ira est cũ deo: potẽs est exoratio & effundẽs irã scdm misericordiã suã. sic correctio illius hominẽ secũdũ opera sua iudicat.

Eccl.28.a. ℭHomo homini [a] reseruat iram: & a deo quęrit medelã. In hominẽ similem sibi / non habet misericordiã: & de peccatis suis deprecatur. Ipse dum caro sit reseruat iram: et propiciationẽ petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius? Memento nouissimorum: et desine inimicari.

Ecci.29.b. ℭCõclude [b] eleemosynam in corde pauperis: & hęc pro te exorabit ab omni malo.

2.mach.12. ℭSancta [c] et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: vt a peccatis soluantur.

Exorcista.

Actuũ.19.c. ℭTentauerunt quidam de circũeuntibus Iudæis exorcistis [d] inuocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini Ihesu / dicẽtes. Adiuro vos per Ihesum quem Paulus prędicat. Erãt autem cuiusdã Iudęi nomine Scene principis sacerdotum septem filij qui hoc faciebant. Respondẽs autem spiritus neq̃: dixit eis. Ihesum noui / et Paulũ scio: vos autẽ [e] qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum / & dominatus amborum inualuit contra eos: ita vt nudi et vulnerati effugerent de domo illa.

Expectare & Expectatio.

Iob.3.d. ℭQuare misero data est lux (inqt Iob) & vita his qui in amaritudine animę sunt. Qui expectãt [f] mortem et non venit / quasi effodientes thesaurũ / gaudentq; vehementer cum inuenerint sepulchrum.

Iob.30.d ℭExpectabam bona (ait Iob) & venerũt mihi mala: præstolabar lucẽ / et eruperunt tenebrę.

Psal.26 ℭExpecta dominũ / viriliter age: cõfortetur cor tuũ / & sustine dominũ.

Psal.36.f. ℭExpecta [g] dominum et custodi viam eius / & exaltabit te vt hęreditate capias terram: cum perierint peccatores / videbis.

Psal.36.a. ℭNũc q̃ est expectatio mea? nonne dñs? & substantia mea apud te est?

z ℭ Exorabit p peccatis: et continebit se ab illis. Hęc duo in vero pœnitente necessaria sunt: quia vt in plerisq; annotationib9.ŝ. factis dictũ ẽ/ irrisor est nõ pœnitẽs qui adhuc agit quod pœnitet/ nec videtur deum poscere subdit9 sed subsannare superbus.c. Irrisor.in pri. de pe. di.3. et idem probat in c. Ille pniam. in c. pœnitẽtes. in c. Inanis est. in c. qui admissa in c. lauamini. I c. incassum. & in c. baptizantur. eadem distin. a ℭ Homo homini reseruat irã.&c. Pro toti9 huius sententię annotatione videatur quod dictum est.ŝ.i verbo dimittere super illud euangelicum/ pater dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. b ℭ Conclude eleemosynam.&c. Videantur quę in materia eleemosynę dicta sũt ŝ in verbo eleemosyna. c ℭ Sancta & salubris est.&c. Huic sententię facta est ãnotatio satis diffusa.ŝ. in verbo defunctus. vbi videatur. d ℭ Exorcistis. Exorcizare nihil aliud ẽ q̃ adiurare: dicẽdo Exi ab eo immũde spirit9. Hinc dicit tex.in c. Sicut nostis. de cõse. dist.4.q parnuli exorcizantur vt pellat ab eis diaboli ptãs inimica q̃ decepit hoiem vt possideret hoies. Hinc exorcistę ex gręco in latinũ adiurantes siue increpãtes vocant. Inuocant eñ super eos q̃ habẽt spm immundũ nomẽ dñi Ihesu: adiurãtes per eũ vt egrediantur ab eis. Ita dicit textus in c. cleros. circa. fi.21.distin. Exorcista itaq; cum ordinat/ accipit de manu epi libellum in quo scripti sunt exorcismi/ dicẽte sibi epo. Accipe & cõmenda mẽorię: & habeto ptãtem iponendi manus sup energuminũ.i. a dęmonibus obsessũ siue baptizatũ siue catechuminũ. Tex.est cui9 hęc verba sunt/ in c. Exorcista.23.dist. Vñ ad exorcistam ptinet/ exorcismos mẽoriter retinere/ manusq; sup energuminos & catechuminos in exorcizando iponere.c. perlectis. versi. Ad exorcistã pertinẽt.15.distin. e ℭ Vos aũt qui estis? Quasi dicat vos inuocatis eũ in quẽ nõ creditis: & ppterea inuocatio vr̃a vobis nõ pdesse sed poti9 obesse debet. Et ppterea dicit tex. cõformiter ad hęc verba in c. Odit deus.2.quest.2. Odit deus sacrificia hęreticoꝝ/ & a se pijcit: & quotiescũq; cõgregati sunt in noie ei9 detestatur fœtorẽ eoꝝ/ & claudit nares suas. Et in c. sic populus. eadẽ causa & questi. dicit tex. Oẽ qd fecerint hęretici/ qd mihi obtulerit vel vota vel p salute vel pacifica vel pro pctõ/ vel holocausta vel eleemosynas siue ieiunia vel corporis castitatẽ: cõtaminata erunt in cõspectu meo. quis eni scã videant specie sui q̃ offerũtur: tamẽ quia tractata sunt ab illo qui pollutus est in aia/ polluũtur oia. Hęc tex. f ℭ Qui expectãt mortẽ & nõ venit. Pro bona annotatiõe hui9 sententię videat qd ãnotatũ ẽ.ŝ. in verbo Dauid. fol.4. pagina pria.1.& in verbo desyderare. f. Quę oia heantur hic p repetitis absq; alia eoꝝ repetitiõe superflua. g ℭ Expecta dñm & custodi viã ei9: & exaltabit te.&c. Hac pphetę snia satis cõmoneri videnť q adhuc & moribus sunt & lřis neoterici: vt.s. abiẽdo nõ aspirẽt ad dignitatũ pferti ecclasticaꝝ vertices/ sed expectẽt/ custodiẽtes vias dñi & ieo cõfidẽtes/ & pri9 discãt quõ sit hęreditas dñi regẽda q̃ eam raptent. Quã etiã cõmonitionẽ facit tex. in c.2. in prin.6.di. vbi dr. Si officia sęcularia/ principa-

lem locum non vestibulum actionis ingressis sed per singulos gradus examinatis deferunt: quis tam arrogans/ tam impudens inuenit/ qui in cœlesti militia quę propensius ponderanda est/ & sicut aurum repetitis ignibus exploranda/ statim dux esse desyderat/ cum tyro ante non fuerit? & prius velit docere: q̄ discere assuescat in dn̄i castris/ in lectorū primitus gradu discat diuini rudimēta seruitij? nec illi vilescat exorcistā acolythum/ subdiaconum/ & diaconum/ per ordinem fieri: nec hoc/ saltu sed statutis maiorū ordinatiōe tp̄ibus? Hęc tex. Et in.c.pe.eadē dis.dicit tex.

¶Nunc quæ est expectatio mea? nōne dominus? et substātia mea apud te est? Psal.38. b.

¶Expectans expectaui dominum: & intendit mihi. Psal.39.a.

¶Expectabā eū qui saluū me fecit a pusillanimitate spirit⁹ & tēpestate. Psal.54.b.

¶Omnia a te expectant domine: vt des illis escam in tempore. Psal.103.c.

¶Suscipe [h] me domine secundum eloquium tuum et viuam: & non cōfundas me ab expectatione mea. Psal.118.p.

¶Educ domine de custodia animam meam ad confitēdū nomini tuo: me expectant [i] iusti/ donec retribuas mihi. Psal.14[?].

¶Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit. puer.10.d.

¶Mortuo homine impio/ nulla [k] erit vltra spes: & expectatio [l] solicitorum peribit. prouer.11.a

¶Gemma gratissima expectatio præstolantis: quocunq; se vertit/ prudenter intelligit. puer.17.b.

¶Quem docebit deus scientiā: & quē [m] intelligere faciet auditū? Ablactatos a lacte/ auulsos ab vberibus/ quia manda/ remanda: manda/ remāda: expecta/ reexpecta: expecta reexpecta: modicum ibi/ modicū ibi. In loquela enim labij/ et lingua altera/ loq̄tur ad populū istū cui dixit hæc est requies mea/ reficite lassum/ et hoc est meū refrigeriū/ et noluerūt audire. Et erit eis verbū dn̄i: māda/ remāda: māda/ remāda: expecta/ reexpecta: expecta/ reexpecta: modicum ibi/ modicū ibi: vt vadant & cadant retrorsum/ & conterantur et illaqueentur & capiantur. Esaię.28.c.

¶Expectat [n] dominus vt misereatur vestri: et ideo exaltabitur parcens vobis/ quia deus iudicij dominus. Beati omnes qui expectant eum. Esaię.30.d.

¶Ego dominus: super quo non confundentur qui expectant eum. Esaię.49.g

¶Pars mea [o] dominus/ dixit anima mea: propterea expectabo eum. Thren.3.c.

¶Ego ad dominum aspiciam: expectabo deum saluatorem meū. Audiet me deus meus. Micheę.7.b

¶Si moram [p] fecerit (dominus) expecta illum: quia veniens veniet & non tardabit. Abacuc.2.a

Quid putam⁹ quod subiectis pręstaturi sunt: qui anteq̄ disciplinatus limē attingant/ tenere locum regiminis nō formidant? Et in.c.si.eadē distin. dicit tex. Qui minime lr̄is operā dederit: pręceptor esse non pōt literarum. Qui non per singula stipendia creuerit: ad meritum stipēdij ordinem nō potest peruenire. Solum sacerdotium inter ista rogo vilius est? Cur facili⁹ tribuitur cum difficilius impleatur? Hęc tex.

h ¶Suscipe me dn̄e &c. Huic sententię facta est ānotatio.s.in verbo eloquium. vbi videatur.

i ¶Me expectant iusti donec retribuas mihi. A sanctis dei/ retributionē nostram expectari inuit hoc loco propheta/ Ber. testāte. cum enim iudicij diem postularent nō tāq̄ vindictæ cupidi/ sed pfectionem beatitudinis desyderantes: acceperūt diuinum responsum. Sustinete modicum: donec impleatur numerus frm vestrorū. Acceperunt ergo iam singuli stolas singulas: sed nō vestientur duplicibus/ donec vestiamur & nos. Vadia tenemus & obsides/ eorū corpora: sine quibus consūmari nō possunt/ nec ea recipient sine nobis. Vñ ait Apostol⁹. Deo meli⁹ aliquid disponēte: vt nō sine nobis cōsūmaret. Et ideo vt felicē cū eis accipiam⁹ retributionē: multipliciter nos adiuuāt/ suis scilicet orationib⁹/ meritis/ exēplis/ scripturis/ & fructu quē in ecclesia reliq̄rūt. put notāter dicit Archi. i.c.sacrosancta.colū.1.22.disti. & dicetur. j.in verbo sanct⁹. k ¶Nulla erit vltra spes. Illi eni transitorio igni quo sola minima peccata purgantur/ purgari non poterit: sed ęterna illū flamma sine vllo remedio cruciabit. Ita dicit tex. huic sententię declarandæ accommodus/ in.c.vnū.§.alias. versi.Qui enim.25.disti. l ¶Expectatio solicitorum peribit. id ē hominum in malis actibus solicitorū finis & expectatio quam indubie nisi se emendauerint inuenient/ est peremptio seu perpetuus interitus ac perēnis dānatio. prout hoc etiam. in di.§.Alias. versi.qui enim.& in.c.1.col.2. cum simılib⁹. de sū.tri.& fi.ca. indubitatū relinquitur. m ¶Quē intelligere faciet auditū ablactatos.&c. Hac prophetica sententia innui videtur ętatis maturitatē ad secretiora fidei cognoscenda & alijs enuncianda requiri. Quod regulariter verū est. Vnde & Christus & Ioannes baptista & Ezechiel & nōnulli prophetarum non ante triginta annorum tempus prophetasse vel prędicasse legūtur. Verū Hieremias & Daniel ante iuuenilem ętatem spiritum prophetię accepisse leguntur. Dauid quoq; & Salomon in adolescentia vncti inueniuntur/ & Ioannes euangelista cum adhuc esset adolescens a dn̄o in ap̄lm electus & cum alijs ad prędicandū missus reperitur. Paulus quoq; apostolus in adolescentia a domino est electus: & ad predicandum missus asseritur. Ita dicit tex. (qui huic sententię satis accōmodari potest) in.c.p̄sbyter. versi.Hoc regulariter.78.distin. n ¶Expectat domin⁹ vt misereatur. Hinc dicit tex.i.c.hoi.§.Ecōtra.1.q̄sti.4. De⁹ semp expectat ad penitētiā/ ita (supple) vt aliqū quod in prima generatione delinquitur: non prius corripiat & emendet nisi & tertia & quarta generatio euenerit. Hęc tex. o ¶Pars mea dn̄s. Qui dn̄m possidet/ & cū ppheta/ dicit/ Pars mea dn̄s: nihil extra dn̄m habere pōt. Quod si quippiā aliud habuerit præter dn̄m/ ita (supple) q̄ amorē alterius rei pręferat amori dn̄i: pars ei⁹ non erit dn̄s. Vñ qa clerici dicti a cleros gręce qd est sors latine/ sic dicti sunt quia de sorte dn̄i sunt/ vel quia ip̄e dn̄s sors .i. pars clericoꝝ est/ & quia vel ip̄i pars dn̄i sunt vel dn̄m ptē habent: tales se exhibere debent vt possideant dn̄m et ipsi possideantur a dn̄o. Ita dicit tex. Hieronymi in c.clericus qui.12.quest.1. p ¶Si morā fecerit.&c.j. Si dn̄s precum nostrarum pulsatus frequentia id quod petimus non statim impartiatur: expectemus humiles consolationem eius/ nec paruipendat aliquis nostrum orationem suam. Dico enim vobis q̄ ipse ad quem oramus non paruipendit eam. priusq̄ egressa sit ab ore vestro: ipse eam iubet scribi in libro suo. Et vnum ex duobus indubitanter sperare possum⁹: q̄n aut dabit qd petim⁹/ aut qd nobis erit vtili⁹. Nos eni qd orem⁹ sicut oportet nescim⁹: sed miseret ille sup ignorātia nr̄a/ & orōnē beigne suscipiēs qd nobis aut oīo nō ē vtile/ āt nō tā cito dare necesse ē minime tribuit.

Ad Ro.8.e. ¶Spes quę videtur non est spes. Nam quod videt quis/quid sperat? Si aũt [q] quod nõ videm9 speramus: p patientiã expectam9. Et ĩfra sperare

Philip.3.d ¶Nostra cõuersatio in cœlis est: vnde etiã saluatorem expectamus dominum nostrum Ihesum Christum / qui reformabit [r] corpus humilitatis nostræ / configuratum corpori claritatis suę secundum operationẽ virtutis suę/qua etiam possit subijcere sibi omnia.

hebrę.10.e. ¶Voluntarie peccantibus nobis/post acceptam notitiam veritatis: iam non relinquitur [s] pro peccatis hostia. Terribilis autem quædam expectatio iudicij/et ignis ęmulatio: quę consumptura est aduersarios.

Iacobi.5.b. ¶Patientes estote fratres vsq; ad aduentũ domini. Ecce agricola [t] expectat preciosum fructũ terrę: patienter ferens donec accipiat tẽporaneũ et serotinum. &c. Et infra patiens: vbi diffusius.

Tobiæ.3.a. **Expedire.** ¶Nunc domine secundum voluntatem tuam fac mecum (ait Tobias) & pręcipe in pace recipi spiritũ meũ. Expedit [v] enim mihi mori magis q̃ viuere. Et latius infra Tobias.

Puer.17.b. ¶Expedit magis vrsę occurrere raptis fœtibus: q̃ fatuo confidẽti sibi in stultitia sua.

Eccli.37.b. ¶Non omnia [x] omnibus expediũt: & non oĩ aĩæ omne genus placet.

mathęi.5.e. ¶Si oculus [y] tuus scãdalizat te: erue eũ & proijce abs te. Expedit enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum: q̃ totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et latius infra in verbo oculus.

math.18.a. ¶Qui scandalizauerit [z] vnũ de pusillis istis qui in me credunt (ait Christus) expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius/ & demergatur in profundum maris.

Ioãnis.11.f. ¶Vos nescitis [a] quicq̃/nec cogitatis (ait Caiphas ad Pharisęos) q͞a expedit vobis vt vnus moriatur homo p populo/& nõ tota gens pereat.

Oĩo tamen infructuosus non eris: q̃mquidẽ tanta sup te cura est deo tuo/ vt quoties ignorãs quęras quod tibi inutile est/ non te audiat super hoc/ sed mutet illud in vtilius donũ. Ita dicit Archi. post Bernar. quẽ citat in c. Ecce in princi. 95. distin. q ¶Si autẽ quod non videmus speram9. &c. Facit pro istorũ verboꝝ elucidatione qđ notat Archi. in c. potest. de peni. dist. 2. vbi dicit ꝙ spes est futuroꝝ bonorũ expectatio q̃ exprimit humilitatis affectũ/ et sedulę seruitutis obsequiĩ / sic dicta ꝙ sit pes pgrediẽdi ad deũ. Hęc Archi. r ¶Reformabit corp9. &c. Habebit ei corp9 glorificatũ quatuor dotes pcipuas/ agilitatẽ sc3/ immortalitatẽ/ impassibilitatẽ / & claritatẽ. put notat Archi. in c. si non licet. in fine. 23. questi. 5. s ¶Non relinquitur p peccatis hostia: semel enim oblata victima nostra manet ĩperpetnum nũq̃ postmodũ imolãda et si iugiter fiat ei9 imolatiõis mẽoria Quid igitur? Nũquid pctõrib9 desperãdũ erit de venia? nequaq̃. Alio enim q̃ per hostię oblationẽ dimittitur culpa voluntarie peccantibus post peccatorũ p lauacrũ dimissionem / per pœnitẽtiã. s. & cõfessionẽ. Quantuncũq; enĩ in remeoratione hostię offeras: nihil tibi prodest nisi pœniteas et confitearis. q̃uis nõ remittit nisi in illa. vnica Christi oblatione: qua superplenissime satisfecit p omnibus peccatis mundi/ & q̃ fuerũt & sũt & q̃ futura sũt. Oblatio enim sacerdotalis hostię memoria est/ vt dictum ẽ/ illius salutificę imolatiõis Christi ĩ cruce & gratiarũ actio. Sũptio aũt est sũma in hac mortali vita consummatio/ vnio ad diuĩa/ & intimũ cõsortiũ. Verum cõsũmationẽ pcedit illuĩatio & purgatio & in cœlo & in terra. Ideo q̃ nõ illuĩatus & purgatus ad tã sublime mysteriũ (q̃ in hoc mundo consummatio est oim cõsũmationũ) accedit: cæcos & ęgros oculos offert luci / tanto grauius inde doliturus peccatorũ vulnera aggrauans/ ordinẽ sanctificationũ peruertens/ & rem nimirũ nimis indignã in sancta mysteria cõmittẽs. Dimittunt ergo peccata propter quę terribilis est expectatio iudicij/ vel per lauacrũ baptismi/ vel p pœnitentiã & confessionẽ: non aũt per hostię oblationẽ/ cum eam debeat pręire confessio. Pręmissa probãtur p bo. tex. in. c. Non potest quis. de peni. disti. 1. iũcto c. qui scelerate viuũt. in prin. de consecra. disti. 2. dicit enim in d. c. Non põt. Nõ põt quis grãm dei cœlestis accipere: nisi pri9 purgatus fuerit ab omni sorde pcti per pœnitentię confessionem/ per donũ baptismi salutaris. Et in d. c. Qui scelerate. dicit textus. Qui scelerate viuunt in ecclesia/ & cõmunicare non desinunt/ putantes se tali cõione mundari: discant nil ad emundationẽ proficere sibi / dicẽte propheta Quid est ꝙ dilectus meus fecit in domo mea scelera multa? Nunquid carnes sanctę auferũt a te malitias tuas? & apostolus probet (iquit) se hõi & sic de pane illo edat/ & de calice bibat. Hęc. tex. Multa alia iura possunt hic allegari: quę cõsulto ptereo. t ¶Ecce agricola. &c. Videat annotatio istis verbis facta s. in verbo Agricola &. j. fructus v ¶Expedit mihi mori magisq̃ viuere. Istud/ expedire. s. mori magisq̃ viuere: de eis dr iure hũano/ qbus vita miseris & angustijs circũsepta in eorũ pœnam reseruat. De quib9 loquitur tex. in l. quisquis §. filij. versi. sint postremo. C. ad l. iul. maies. & in c. si quis cũ militibus. 6. questi. 1. vbi tex. de filijs eoꝝ qui in crimen inciderũt maiestatis edisserens dicit. Sint tales; vt hijs perpetua egestate sordẽtibus sit & mors solatiũ/ & vita suppliciũ. x ¶Nõ oĩa oĩbus expediunt. Pro specificis casibus in quibus hęc snia põt intelligi/ notetur in primis tex. Alexãdri quarti ad fratres prędicatores & minores rescribentis in. c. Non solũ. de regula. in. 6. vbi dr. Licet zelum aĩarũ habẽtes/ eas lucrari dño solicite cupiatis: quia tñ decet & expedit vt conscientię puritati non desit iudiciũ ratiõis/ ne vñ spũalis profectus quęritur/ salutis dispendiũ subsequat: vobis de fratrũ nrorum cõsilio in virtute obediẽtię & sub pœna excõicationis auctẽ pręsentium districtius inhibem9 ne ante annũ probationis elapsum qui est maxie in subsidiũ fragilitatis humanę regulariter institut9 quemq̃ ad professionẽ vestri ordinis/ seu renunciationẽ in sęculo faciendam recipere/ nec cõstitutũ. j. huiusmodi annũ aliquaten9 impedire quomin9. j. ipsum ad aliã religionẽ q̃ maluerit trãseat &c. Hęc tex. Scdo. notet. tex. i c. Qui sitit 33. q̃sti. 5. vbi dr. Apli vxoris onere cõtẽplato si talis est (inquiunt) vita hoĩs cũ vxore: non expedit nubere quoꝝ. dñs sententiã pbãs/ recte (ait) q̃dem sentitis ꝙ nõ expediat hoĩ ad cœloꝝ regna tendẽti accipere vxorẽ: sed difficilis res est: & nõ oẽs cupiunt verbũ illud. &c. Tertio notetur textus in c. nisi cũ pridẽ. de renũ. vbi diffuse ostẽdit ꝙ licet vita contẽplatiua tanq̃ magis secura plurimũ hoib9 expediat: tñ epis nõ expedit eã simplr deligere/ & curã deserere pastoralis officij. y ¶Si ocul9 tu9. &c. Videant ãnotata ĩ verbo Ocul9. z ¶Qui scandalisauerit. &c. Hęc sentẽtia ponit in c. nisi cũ pridẽ. §. pro graui. de renũ. & in c. 2. de no. ope. nũ. de q̃b9 textib9 dicet in verbo scãdalũ a ¶Vos nescitis. quicq̃. &c. Videat hui9 snĩę ãnotatio. s. ĩ verbo Caiphas.

b ℭ Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Circa hanc sententiam videatur tex. in c. Aliud. 11. q. 1. vbi dicitur. Aliud est/ debita iusta reposcere: aliud/ propria perfectionis amore contenere. Sed illicitorū veniā postulantem oportet etiam a multis licitis abstinere: dicente apostolo. Omnia mihi licent: sed non omnia expediūt. Hęc tex. qui est repetitus in c. aliud. de pœni. distinc. 1. c ℭ Omnia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate. Gregorius hæc verba exponens inquit. Cum mens concepta desyderia sequitur: seruire rebus conuincitur/ quarum amore superatur. Ita dicit textus Gregorium referēs. 34. q. 1. in fi. princ.

ℭ Omnia [b] mihi licent (inquit Paulus) sed non omnia expediunt. Omnia [c] mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate. 1. ad co. 6. c.

ℭ Si gloriari oportet: non expedit quidem. Et infra gloriari. 2. cori. 12. a.

ℭ Obedite prępositis vestris: & subiacete eis. Ipsi enim peruigilāt/ quasi rationem [d] pro animabus vestris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant et non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Ad heb. 13. c.

Expellere.

ℭ Qui expellit [e] mulierem bonā/ expellit bonū: qui autem tenet adulteram/ stultus est & insipiens. puer. 18. d.

ℭ Timor [f] domini expellit peccatum. Et latius infra timor. Eccl. 1. c.

ℭ Diues commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit/ expelletur & a notis. Eccl. 13. d.

ℭ Miserere animę tuę placens deo: & contine/ & congrega cor tuum in sanctitate eius/ & tristitiā [g] longe expelle a te. Eccl. 30. d.

Experiri. Expertus & Experimentum.

ℭ Qui custodit pręceptum: non experietur quicq̄ mali. Eccēs. 8. a.

ℭ Qui ludibrijs et increpationibus non sunt correcti: dignum dei iudicium experti sunt. Sapię. 12. d.

ℭ Vir in multis [h] expertus cogitabit multa: & qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui autem non est expertus: pauca recognoscit. Eccl. 34. d.

ℭ Ideo scripsi vobis (ait Paulus) vt cognoscam experimētum vestrum an in omnibus obedientes sitis. 2. cori. 2. c.

ℭ An experimentum [i] quęritis eius qui in me loquitur Christus? qui in vobis non infirmatur: sed potens est in vobis? &c. 2. cori. 13. a.

Expers.

ℭ Omnis [k] qui lactis est particeps: expers est sermonis iustitię. Paruulus enim est. &c. heb. 5. d.

Expirare.

ℭ Ihesus [l] emissa voce magna expirauit. Et velum templi scissum est in duo: a summo vsq; deorsum marci. 15. c.

ℭ Clamans voce magna Ihesus: ait. Pater: in manus tuas commendo spiritum meum. Et hęc dicens: expirauit. lucæ. 23. f.

ℭ Percussit [m] Herodē angelus domini/ eo q̄ non dedisset honorē deo: et consumptus a vermibus/ expirauit. actuū. 12. d.

Explorator.

ℭ Misit Iosue filius Nun de Sethim duos viros exploratores [n] in abscondito: et dixit eis. Ite: et considerate terram vrbemq; Hierico. &c. Iosue. 2. a.

ℭ Videns Dauid q̄ venisset Saul post se in desertum: misit exploratores: & didicit q̄ illuc venisset certissime. 1. reg. 26. e.

ℭ Fide Raab meretrix non perijt cum incredulis: excipiens exploratores cum pace. ad heb. 11. f.

Exprobrare & Exprobrans.

ℭ Dominus concluserat vuluam Annę: affligebat quoq; eam æmula eius/ & vehementer angebat/ 1. reg. 1. a.

d ℭ Rationē p animabus vestris reddituri. Facit tex. clarus in c. fi. de regula. & in c. irrefragabilis. in princ. de offi. ordina. e ℭ Qui expellit mulierem bonā &c. Iure humano mulierem q̄tūcunq; bonā pōt maritus expellere: nisi p matrimonij sufficiendis oneribus dotē soluat p̄ sertim expromissā. l. fi. C. ad. sena. velle. de quo dicendū est vt dictū est. s in verbo dos. g.

f ℭ Timor dñi expellit peccatum. Timor ei introducit charitatem: quæ vbi nutrita est roborataq; ac perfecta/ peccatū secū habitare non sinit. c. qui vult. §. fi. cū c. seq. de pœni. dis. 2.

g ℭ Tristitiā longa expelle a te. Tristitia sęculi mortem operatur & ppterea expellēda est: peccati autē tristitia salutem confert/ & propterea amplexanda est. vt dicetur. s. in verbo tristitia. vbi videatur.

h ℭ Vir in multis expert⁹ cogitabit multa. Experiētia enim dicitur esse rerū magistra. dicit tex. in c. q̄ sit. in princ. de elec. in. 6. in c. Anterior. 2. q. 6. & in c. 1. cum glo. de sen. excō. in cle. Hinc dicit Philosoph⁹ relatus per glo. in d. c. q̄ sit. i verbo magistra. Natura potentē/ ars facilē/ vsus promptū reddit artificem: cuilibet artificio præbet experientia nutrimentū. Et ideo dicit tex. in c. estote. iuxta. 1. q. 1. ab expertis requirendū esse consiliū. Et tex⁹ in auctē. Qui. mo. na. effi. legi. §. illud quoq;. colla. 6. & in auctē. de iudi. §. Quia vero. colla. 7. pbat multa ex rerū experimēto cognosci. Experiētia enī sūt cū doctrina cōiūcta vtilior est. p vt est bo. tex. in c. honoratus. circa mediū. 74. distin. i ℭ An experimētū quęritis. &c. Hęc verba Pauli ponūtur in c. si enim. col. fi. in princ. 18. q. 1. k ℭ Omnis qui lactis est particeps: expers est sermonis iustitię. id est in eo qui faciles auscultatoribus aures prębet: facile est viā iustitię p̄cludere. Adulatio enī aufert ab hoie iustitiā. Ita per istā sētētiā dicit Archi. i c. sūt nōnulli. circa pric. 45. dis. l ℭ Ihesus emissa voce. &c. Videas ānotatio in verbo Ihesus. m ℭ Percussit Herodē. &c. Annotabitur in verbo Herodes. n ℭ Misit exploratores. &c. Iure hūano si exploratores

secreta hostibus nūcient: proditores sunt/ & capitis pœna puniuntur. Tex. est in l. 1. §. exploratores. ff. de re milita ri. Et de exploratoribus loquitur textus apud canonistas sed obiter tātū in c. ieiunū. col. 1. versi. in quinto. 36. dist.
o ¶ Exprobraret ꝙ dñs conclusisset vuluā eius. Hac ratione nihil erat Annę exprobrandū. Siquidē ex eo quod alicui nolenti contingit: nullus vel laudi vel vituperio dari debet. Et ideo nec de virtute nec de vitijs parentum an laudandus aliquis aut culpandus est. Ita probat textus in c. Nūq̄. 56. dist hnc. Ex eo autem ꝙ alicui non nisi volenti & perniciose ac demeritorie volenti contingit/ prout est peccatū: potest exprobatio fieri c. deniq;. col. 1. 7. q. 1. c. si quis inquit. 1. q. 1.

intātum vt exprobraret [o] ꝙ dñs cōclusisset vuluā eius. Et. s. Anna.

Psal. 41. c. ¶ Dum confringuntur ossa mea: exprobrauerūt mihi qui tribulāt me inimici mei.

Psal. 43. c. ¶ Tota die verecūdia mea contra me est: & confusio faciei meę cooperuit me. A voce exprobrātis et obloquentis a facie inimici et persequētis.

psal. 68. b. ¶ Zelus [p] domus tue comedit me et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

psal. 101. b. ¶ Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me/ aduersum me iurabant.

psal. 118. f. ¶ Respondebo [q] exprobrantibus mihi verbū: quia speraui in sermonibus tuis.

prouer. 14. d ¶ Qui [r] calūniatur egentem/ exprobrat factori eius/ honorat autē eum/ qui miseretur pauperis.

25. b. ¶ Causam tuam tracta cum amico tuo: & secretū extraneo ne reueles/ ne forte insultet tibi cum audierit/ & exprobrare [s] non cesset.

27. b. ¶ Stude sapiētiæ fili mi/ & lętifica cor meū vt possis exprobrāti respōdere sermonem.

Exprobratio & Exprobrabilis.

18. a. ¶ Occasiones [t] quęrit q vult recedere ab amico/ omni tempore erit exprobrabilis.

25. b. ¶ Gratia et amicitia liberant: quas [v] tibi serua ne exprobrabilis fias.

eccl. 23. a. ¶ Domine pater & dominator vitę meę ne derelinquas me in cogitatu et consilio eorum/ nec cadere sinas me cadere in illa exprobratione.

Expuere.

matth. 26. g ¶ Expuerunt [x] Iudęi in faciem (Ihesu) & colaphis eum ceciderunt.

Ioānis. 9. a. ¶ Expuit Ihesus in terram & fecit lutum ex sputo & liniuit lutū super oculos ceci et dixit ei. Vade/ & laua in natatoria silohe: quod interpretatur missus. Abijt ergo et lauit: & venit videns

Expugnare.

deute. 20. c. ¶ Siquando accesseris ad expugnādam ciuitatem/ offeres [y] ei primum pacē. Si receperit/ et aperuerit tibi portas cūctus populus q in ea est saluabitur/ et seruiet [z] tibi sub tributo. Sin autē fœdus inire noluerit et receperit contra te bellum/ oppugnabis eam. Cūq; tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua: percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladij absq; mulieribus et infantib9/ iumētis & cęteris q̄ in ciuitate sunt. Omnem prędam [a] exercitui diuides: et comedes de spolijs hostium tuorum/ quæ dñs deus tuus dederit tibi.

deute. 20. d. ¶ Quādo obsederis ciuitatem multo tempore/ & munitionibus circū

p ¶ Zelus dom9 tuæ comedit me. Huic sententiæ facta est annotatio s. in verbo comedere.

q ¶ Respondebo exprobrantibus mihi verbū: quia speraui in sermonib9 tuis. Si quis igitur mihi tantillo qui diuinis eruditionibus vix prima (vt aiunt) admoui labra/ exprobrauerit verbū idest dixerit me non nisi temere hanc iurium cōnexionem moliri: respōdebo & id quidē perfricta fronte/ quia speraui/ dñe in sermonib9 tuis/ non in meis seruitijs non in operibus/ sed in bonitate tua spem meā reposui. Id omne/ id totum/ id vniuersū quod habeo cognoscens ex sola super boni dñi dei mei clementia et gratia elargitū: probe sciens ꝙ intelligenti largitorē deū & ei, quod habet ascribēti bñficia bñficijs cumulantur & riuulus doctrinę in fontem cędit. c. reuertimini in fi. 16. q. 7.

r ¶ Qui calūniantur &c. Huic sententiæ facta est annotatio quæ videri potest. s. in verbo Egens.

s ¶ Exprobrare nō cesset. Infidus est: qui peccatū sibi detectum nō erubescit exprobrare. & ideo grauissime punitur. prout est glosa in c. de forma. in verbo secreto. 22. q. 5. & dicetur in verbo secretum

t ¶ Occasiones quęrit .i. causas etiā iniustas. proprie enī occasio: est de non causa facere causā .i. est causa iniusta. Ita Archi. in c. 1. de iureiu. lib. 6.

v ¶ Quas tibi serua. Merito monemur vt gratias hominum & amicitias seruemus: concordia enī magnę res crescunt (ait Salustius) discordia vero maximę dilabunti: & vt dicetur. j. in verbo Pax. vbi enumerabūtur vtilitates pacis.

x ¶ Expuerunt Iudęi. &c. Pro huius et sequētis sententię annotatione: videantur quę eis annotata sunt in verbo Ihesus.

y ¶ Offeres ei primū faciem: Bellū enim debet esse necessitatis: vt liberet deus a necessitate/ & conseruet in pace. Nō enī pax quęritur vt bellum exerceatur: sed bellū geritur vt pax acquiratur. Esto ergo in bello pacificus: vt eos quos expugnas/ ad pacis vtilitatē vincendo perducas. Ita dicit tex. in c. Noli existimare. circa me. 23. q. 1.

z ¶ Seruiet tibi sub tributo. Videantur. annotata. j. in verbo Tributū.

a ¶ Omnem prædam exercitui diuides. De iure humano si quid in bello captū est/ in pda est .i. efficitur capientis: nec postliminio redit/ id est non reuertitur ad priorē dñm/ nisi forsan prior dñs acquisiuisset ex virtute suę occupationis. Vnde si a me in bello captus/ pace facta domū redierit/ deinde renouato bello ab alio capiatur: iure postliminij/ reuertetur ad me qui prio bello eum cœperam/ si modo nō conuenerit in pace vt captiui redderentur. Tex. est in l. si quid in bello. ff. de capti. quidum negat postliminiū: pcedit in rebus mobilibus. Expulsis enim hostibus ex agris quos cœperant/ dñia eorum agrorū ad priores dños redeūt: nec aut publicatur/ aut prędę loco cedūt. Tex. est in l. si captiu9. §. 1. ff. de captiuis: Cętera quę hic dici possent:

videantur. §. in verbo Bellum. m. b ℂ Non succides. Dicit tamen Io. An. quẽ Panor. sequitur in c. commisso. de deci. q̃ si in bello iusto quis destruat segetes vel vineas aut arbores: non grauatur conscientia sua / etiam respectu decimę quę debebatur ecclesiæ. quod verum crederẽ: vbi aliter cõmode bellari non potuisset. alias non crederem excusandũ eũ qui solo nocendi aĩo id ageret. Nocendi enim cupiditas / vlciscendi crudelitas / implacatus atq; implacabilis animus / dãnantur in bellis q̃tũcunq; iustis. Tex. est in c. quid culpatur. 23. q. 1. c ℂ Iudica domine nocentes. Expugna. &c. Appręhende arma. &c. Sic ergo videt vltrices manus posse in malos nos persequentes implorari. Iustum est enim vt qui diuina contẽnũt mandata / & inobedientes paternis existunt iussionibus / seuerioribus corrigant vindictis: quatenus cęteri talia committere timeant / & omnes gaudeant fraterna concordia / & cuncti sumant seueritatis atq; bonitatis exemplum. c. iustũ est. in princ. 23. q. 3. vnde & ab imperatoribus vniuersis auxiliũ ẽ postulãdum propter afflictionem pauperũ. c. ab imperatoribus § pri. eadẽ cã & q̃stiõe. Et propterea Maximianus epũs vagiensis auxiliũ petiit ab imperatore Christiano contra hostes ecclesiæ: non tam sui vlciscendi causa / q̃ tuendę ecclesię sibi creditę. Quod si pretermisisset: non eidem fuisset laudanda patientia / sed negligentia merito culpanda. Neq; enim apostolus Paulus vitę suę transitorię / sed ecclesię dei cõsuluit: quãdo cõtra illos qui eũ occidere conspirauerant / consiliũ eorũ vt tribuno eorum proderetur effecit. Vnde factũ est vt eũ ad locũ quo fuerat perducendus deduceret miles armatus: ne illorum pateret insidijs. Ita dicit tex. cuius hęc omnia sũt in c. Maximianus. eadẽ causa & q̃sti.

dederis / vt expugnes eam: nõ succides [b] arbores de quibus vesci potest / nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignũ est et non homo / nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera / sed agrestia / & in ceteros apta vsus: succide / et extrue machinas donec capias ciuitatem q̃ contra te dimicat.

ℂ Iudica [c] domine nocentes me: expugna impugnantes me. Appręhende arma et scutum: & exurge in adiutorium mihi. psal. 34. a.

ℂ Sępe expugnauerũt [d] me a iuuẽtute mea: dicat nunc Israel. Sępe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi. psal. 128. a.

ℂ Pro iustitia [e] agonizare pro anima tua / & vsq; ad mortẽ certa per iustitia: & deus expugnabit [f] pro te inimicos tuos. eccl. 4. d.

Exterminare.

ℂ Multos [g] exterminauit vinum. eccl. 31. d.

ℂ Quæ est vita vestra? Vapor est ad modicum parẽs / & deinceps exterminabitur: pro eo vt dicatis si dominus voluerit & si vixerimus / faciemus hoc aut illud. &c. Et infra vita. Iacobi. 4. d

Exterus.

ℂ Cũ sis [i] iustus / iuste omnia disponis: ipsum quoq; qui non debet puniri condẽnas / & exterum ęstimas a tua virtute. &c. sapię. 12. c.

Extinguere.

ℂ Nonne [k] lux impij extinguetur: nec splẽdebit flã ma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: & lucerna quæ super eum est extinguetur. iob. 18. a.

ℂ Qui maledicit patri suo & matri: extinguetur lumen eius / in medijs tenebris. prouer. 20. c

ℂ Munus [l] absconditum extinguit iras: & donum in sinu indignatio ne maximam. prouer. 21. b

ℂ Lucerna [m] impiorum extinguetur. prouer. 24. c

ℂ Cũ defecerint ligna / extinguetur ignis: & susurrone [n] substracto / iurgia conquiescunt. prouer. 26. c

d ℂ Sępe expugnauerũt. &c. idest. dicat nunc populus / timori dei et spirituali contẽplationi intentus. Sæpe bella mihi intẽtarũt spũs maligni a tẽpore cõuersiõis & inceptionis meę / sępe mihi ab ipsa mea inceptione bella mihi intentarunt: sed nequaq̃ prevaluerũt mihi. Licet enim diabolus qui nõ cessat circuire q̃rẽs quẽ deuoret / eos p̃sertim nitat expugnare quos ad deum conuersos videt. c. nulli. paulo post princ 3. q. 1. tamen si syncero corde recurrant ad deũ / non sinit dñs eos tentari supra id quod possũt / sed facit etiã cũ tentatione prouentum. Vnde Paulus apostolus post eius conuersionẽ p̃dicaturus ad Italiã veniens / naufragiũ pertulit (& sic tentatus est) sed tamen nauis cordis in maris fluctibus integra stetit: quia non succubuit tẽtationi. c. aduersitas. Paulo post princ. 7. q. 1. e ℂ Pro iustitia agonizare. &c. Videatur annotatio in verbo Iustitia. f ℂ Et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Expugnat profecto deus pro nobis inimicos nostros. Et ei nõ hominũ viribus aut ingenio: sed deo opẽ adminiculũq; ferẽte / victoria dat. prout est no. tex. in c. si non ex fidei merito. in princ. 23. q. 4. & in l. t. C. de vete. Iu. enu & dicetur in verbo Victoria. g ℂ Multos exterminauit vinũ. Videat ãnotatio in verbo Vinum. h ℂ Exterminabitur. i. extra terminos suos ponet. Ita hoc verbũ declarant glo. & doctores in cle. t. §. porro. in verbo exterminare. de iureiu. Pro cęteris annotãdis in hac sentẽtia recurratur ad verbũ Vita. i ℂ Cũ iustus sis. &c. Hæc sententia duplicis videt intelligẽtię. Primo vt velit q̃ deus / q est totius iustitię superexcellens exemplar / plerosq; qui nedũ ols pœnę expertes futuri sed etiã remũerãdi putabãtur cõdẽnat et punit / ac exteros ęstimat a sua virtute. Et ita intelligẽdo / tex. est eiusdẽ sententiæ in c. Qualis. 25. distinc. vbi dicit. Forsitan q vos hoies laudatis deus reprehẽdet: & quę reprehẽditis / ipse laudabit. Et ad eundẽ effectũ est bonus tex. in c. multi in fi. & i c. seq. de pœni. dis. 2. de quo textu videatur. §. in verbo Aurum. o. Secundo intelligi potest hæc sententia prout et Lyra intelligit vt velit q̃ deus plerosq; iustos et qui puniri nõ debẽt / cõdẽnat, i. cõdẽnari. pmittit / & exstimat. i. extimari pmittit exteros a sua virtute. i. criminosos. & ita intelligendo / videndus est tex. c. 1. in pric. de re iudi. lib. 6. vbi pbat q̃ tales apud deũ pro cõdẽnatis nõ hñtur. & idẽ probat in c. Cui est illata in c. cepisti. in c. Temerariũ. in c. quid obest. in c. & si proconsul. cũ similibus. 11. q. 3. k ℂ Nõne lux ipij extinguet. &c. Quõ lux ipij diuino iudicio etiã in hoc sęculo nõnũq̃ extinguat: est bonus tex. in c. multi. in fi. iũcto c. seq. col. 1. & seq. de pœni. distinc. 2. de quo textu dictum est. §. in verbo Aurum. o. l. ℂ Munus absconditum. &c. Videatur ãnotatio huius sententię. §. in verbo donũ. m ℂ Lucerna impiorũ extinguet Videat ãnotatio. §. eodẽ. r. n ℂ Susurrone substracto &c. Simile est quod alibi dicit Salomon. Ejice derisorẽ: & exibit cũ eo iurgiũ / cessabũtq; causæ et contumeliæ. De

quo dicto est textus in c. in loco. in fi. 5. q. 4. de quo dictum est. §. in verbo Contumelia. l. o ¶ In aqua quæ omnia extinguit/ plus ignis valebat. De igne sacrificij legitur q per. 70. ános babylonicę captiuitatis sub aqua vi- xit. prout est tex. in c. sicut eunuchus versi. sic quoq. 1. q. t. p ¶ Igné ardenté. &c. Huic sententiæ facta est annotatio. §. in verbo Eleemosyna. vbi videat. q ¶ Anima calida. &c. Anima calida. idest Anima cupidi- tatis crimini obnoxia non extinguetur donec aliquid glutiat: quia totus mundus nec obolus videtur auaro. 14.

canti. 8. c. ¶ Aquę multæ non potuerũt extinguere charitaté: nec flumina obruẽt illam.

sapię. 16. c. ¶ Negátes domine te nosse (impij) per fortitudinem brachij tui flagel- lati sunt: nouis aquis & grandinibus & pluuijs persequutionem passi sunt/ & per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat in aqua o quæ omnia extinguit: plus ignis valebat.

eccl. 3. d. ¶ Igné ardenté p extinguit aqua/ & eleemosyna resistit peccatis: & deus protector est eius qui reddit gratiam. &c.

19. b. ¶ Qui odit loquacitatem/ extinguit malitiam.

43. c. ¶ Anima q calida quasi ignis ardés nõ extinguetur donec aliquid glu- tiat: & homo q nequã in ore carnis suę nõ desinet donec incendat ignẽ.

23. c. ¶ Deuorabit montes & exuret desertum: & extinguet viride sicut ignẽ.

1. thessa. 5. d ¶ Spiritum r nolite extinguere.

psal. 74. a. **Extollere & Extollentia.** ¶ Dixi iniquis/ nolite inique age- re: & delinquẽtibus s/ nolite exaltare cornu. Nolite t extollere in altum cornu vestrum: nolite v loqui aduersus deum iniquitatem.

81. a. ¶ Ecce inimici tui sonuerunt: & qui oderunt te extulerunt caput.

133. a. ¶ In noctibus x extollite manus vestras in sancta: & benedicite dño.

eccl. 6. a. ¶ Non y te extollas in cogitatione animę tuę velut taurus: ne forte eli- datur virtus tua per stultitiam/ & folia tua comedat/ & fructus tuos per- dat/ & relinquaris velut lignum aridum in eremo.

10. d. ¶ Noli z extollere te in faciendo opere tuo: & noli a cunctari in tempo re angustiæ.

11. a. ¶ In vestitu b ne glorieris vnq̃/ nec in die c honoris tui extollaris: quo- niam mirabilia opera altissimi solius/ et gloriosa et absconsa & inuisa opera illius.

q. 4. c. quid dicam. Vnde & illud. Semper auarus eget. Et illud. Diues ha- bere cupit q̃to plus om- nia sumit. prout est glo sa hęc dicta referens in c. sicut. in princ. (vbi de inexplebili auarorũ siti est bon9 tex.) 47. distinc. Et homo nequam in ore carnis suę i. gulosus qui ore suo corporis sui per- niciem exaggerat cũ abũ dantia ciborũ et morbos faciat et molestias ingerat & egritudines generet. c. nihil enim. de conse. dis. 5. & dictum est. §. in verbo Crapula. non desinet do nec incendat igné supple luxuriæ: q2 venter mero æstuans facile despumat in libidines. dicit textus Hieronymi in c. venter. 35. dist. r ¶ Spiritũ nolite extinguere. &c. Cir ca hęc verba videnď est bon9 textus in c. quęris: colũ. 2. de conse. distinc. 4. vbi dicit. Dicit aposto lus. Spiritum sanctũ no- lite extinguere. non quia ille extingui potest: sed q2 extinctores ei9 merito di- cuntur/ qui sic agũt vt ex tinctũ velint. Hæc textus s ¶ Nolite exalta- re cornu. &c. Videatur annotatio istis verbis fa- cta. §. in verbo delinquere. b. & ibi dictis addatur q aliter & secũdo possũt hæc verba intelligi vt velint si nos ma- los ac flagitiosos esse contingat/ vt saltem in malis ac flagitijs nostris nun gloriemur/ scientes humilem confessio nem in malis factis commendari/ superbam vero gloriationem etiam in bonis factis damnari. prout est bonus tex. in c. iniustũ. in fi. 11. q. 3. t ¶ Nolite extollere in altum cornu vestrũ. i. nolite efferre superbiam vestrã in deũ: scientes supple/ quia talis superbię seuerus est vindex dñs/ vtpote qui propter eã illum qué in gloria claritatis eleuauerat/ qué cęteris omnibus angelis prętulerat/ propulsauerit/ & ad ima descendere compulerit. c. principiũ. vbi diffusus textus de hac materia/ de pœni. distinc. 2. v ¶ Nolite loqui aduersus deũ iniquitaté. i. nolite ef- fundere impietatis sermoné in factore oim: alioqui supple nedũ apud deũ/ sed etiã apud homines grauissimis pœ- nis vos subdendos dubio procul expectetis. §. t. in auté. vt non luxu. cõtra naturã & c. 2. de male. & dictũ est. §. in verbo blasphemia. x ¶ In noctibus extollite manus vestras in sancta, Iacobus Faber vir & bonitate & literis sũme conspicuus refert in huius sentẽtię elucidatione q ex hebræo hęc verba in noctibus sunt adiungenda versui pręcedenti/ scilicet. Qui statis in domo dñi/ non aũt istis verbis extollite manus vestras in sancta: ne intel- ligamus manus in sancta esse in noctibus extollendas/ vt sic hac sentẽtia comprobetur antiquus ritus ecclesiæ insti tuẽtis non in noctibus sed orta iã luce sacerdotes manus suas ad sanctũ dñi eleuare hoc est ad sacramentum san- guinis & corporis eius quod est sanctũ sanctorũ. Et ita tenendo/ videndus est textus in c. nocte sancta de conse. di- stinc. 1. vbi pręmisso q in nocte natiuitatis dñi missa decãtari potest/ subiungit. Reliquis vero tẽporibus missarum celebrationes ante horã diei tertiã minime sunt celebrandę: quia & in eadé hora et dñs crucifixus est/ et super a- postolos spiritus sanctus legitur descendisse. Hæc tex. Tenẽdo aũt prout tenet et obseruat ecclesia hæc verba in no- ctibus referri ad illa/ extollite man9 vestras in sancta: monemur hac sententia vt non diebus tantum sed etiam no- ctibus in laudes dñi & orationes ad eum fũdẽdas erũpamus. Vnde pro ratione huius monitionis/ videatur quod annotatũ est §. in verbo Confiteri: super illud. media nocte surgebã ad confitendũ tibi. & in verbo in die. super il lud. septies in die laudé dixi tibi. y ¶ Non te extollas. &c. Pro annotatione huius sentẽtię videndę sunt an notationes. §. in verbo superbia. z ¶ Noli extollere te. &c. Istis verbis monemur ne iactãtiæ verbis effluam9. (put etiã admonemur per textũ in c. imitare Petrũ. 6. q. 1. de quo tex. dictũ est. §. in verbo delinquere. b. vbi videat. a ¶ Noli cũctari in tẽpore Angustiæ. id est. Tribulationis seu tẽtationis tẽpore noli a bono opere cessare/ pu- tãs te propter tribulationũ seu tentationũ sęuitias a dño derelictũ: sed memineris scriptũ esse. Cũ ipso sum in tri- bulatione. Ita Archi. Bernardum citans in c. inter hoc sciendum. de pœni. distinc. 1. b ¶ In vestitu ne gloric- ris vnq̃/ nec supple nimiũ deprimaris pręter scilicet honestã hoim tui stat9 & cõditiõis cõsuetudiné. quia q̃squis cõ temptis his cũ quibus viuit/ lautiora sibi vel austeriora induméta q̃rit: aut intẽperans sui aut superstitiosus est. di- cit tex. in c. fi. 41. dis. c ¶ In die honoris tui ne extollaris: sed (supple) potius humilieris: sciens q õne quod hic eminet plus mœroribus afficitur/ q̃ honoribus gaudet. c. nerui testiculorũ. paulo post. mediũ. 23. distinc.

¶Extollentiam oculorum meorum domine ne dederis mihi: & omne [d] desyderium auerte a me. Eccl.3.a.

¶Fornicatio mulieris in extollentia [e] oculorum: & in palpebris illius agnoscetur. Eccl.26.b.

¶Rectorem te [f] posuerunt/ noli extolli/esto in illis quasi vnus ex ipsis. &c. Et infra Rector. Eccl.32.a.

¶Importune noli extolli in sapientia tua. Eccl.32.a.

¶A verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius stercus & vermis est. Hodie [g] extollitur/ & cras non inuenietur: quia conuersus est in terram suam/ & cogitatio eius perijt. 1.Mach.29.

¶Ne magnitudo reuelationum extollat [h] me (inquit Paulus) datus est mihi stimulus carnis meę/ angelus [i] sathanę qui me collaphizet. &c. Et infra Paulus. 2.cori.12.b.

Extraneus. ¶Ne des [k] alienis honorem tuū/ & annos [k] tuos crudeli: ne forte impleātur extranei viribus tuis/ & labores [k] tui sint in domo aliena/ et gemas [k] in nouissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum. puerb.5.b.

¶Fili mi [l] si spoponderis pro amico tuo: defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui: & captus proprijs sermonibus. &c. Vt supra Amicus. puerb.6.a.

¶Affligetur [m] malo/ qui fidem facit pro extraneo: qui autem cauet laqueos/ securus erit. puerb.11.b.

¶Tolle vestimētum [n] eius qui fideiussor extitit alieni: & pro extraneis aufer [o] pignus ab eo. puerb.20.c.

¶Secretum extraneo ne reueles: ne forte insultet tibi cum audierit/ & exprobrare [p] non cesset. puerb.25.b.

¶Laudet [q] te alienus/ & non os tuum: extraneus/ et non labia tua. puerb.27.b

¶Tolle vestimentum [r] eius qui spopondit pro extraneo: & pro alienis aufer ei pignus. Eccés.6.a.

d ¶Omne desyderium supple prauū & cui dem' assensum. Desyderijs enim titillari/ sed eis non assentire peccati non gignit maculā. c. sed pensandū. §. distinc. e ¶In extollentia oculorū agnoscetur. quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius. c. nec solo. 33. q. 5. f ¶Rectorem te posuerunt. &c. Videantur annotata in verbo Rectoe. g ¶Hodie extollitur: & cras non inuenietur. Videat bonus tex. huius sententię exemplificatiuus in c. si. versi. cū autē. 23. q. 5. vbi dicit. Cum in corde suo superbiens diceret Nabuchodonosor/ nonne hęc est Babylon quam ego condidi in robore regni mei/ statim immutauit deus rōnalē mentem eius/ & induit eū ferina bestialitate/ vt ab hominibus fugiens cum bestijs viueret.

h ¶Ne magnitudo reuelationū. &c. Textus est isti sententię bene cōformis in c. sunt plurimi. in princ. 6. q. 1. vbi dicit. Sunt plurimi qui vitā bonorū fortasse amplius q̄ debent laudāt: & nequa elatio de laude subrepat/ permittit omnipotens deus malos in obtrectationē & obiurgationē prorumpere. vt si qua culpa ab ore laudantiū in corde nascitur/ ab ore vituperātiū suffocetur. Hinc est q̄ doctor gentiū se in predicatione currere testatur inter infamiam & bonam famā. Hæc tex.

i ¶Angelus sathanę. Videat quod de hoc Angelo sathanę dictū est. s. in verbo Angelus in annotatione huius sentētiæ.

k ¶Ne des alienis honorē tuum. &c. ne des alienis. i. hęreticis seu ecclesię vnitatē non tenentibus qui dicūtur alieni. c. alienus est. in princ. 24. q. 1. honorē tuū. i. animā tuā/ fidei signaculo honoratā. ex quo enī quis hęreticis iungitur: omnem honorē suū perdit. c. ad abolēdā. in pric. &. c. excoīcamus. §. credētes de hære. et auctē. credētes. C. eodē. et ānos tuos crudeli. i. hæreticorū sectę quę crudelis et hostis dicit. d. c. alienus. in pric. 24. q. 1. ne forte ipleāt extranei virib9 tuis/ id est ne ipsi hęretici absorbeant omnes vires tuas. quia qui hęreticis iungitur/ hęreticus censendus est. d. §. Credentes. & ex consequēti nihil agere potest quod vires habeat alicuius meriti etiā si mortē pro Christi noīe susciperet. c. 3. in fi. de here. & labores tui sint in domo aliena. i. in conuenticulo hęreticorum/ vbi seminans labores tuos/ nihil fructus metere potes quod saltem meritoriū sit vitæ ęternę. d. c. 3. in fi. & gemas in nouissimis. &c. quia firmissime tene/ & nullatenus dubites (ait Augustinus) te & oēm hęreticū ęterni ignis incēdio participandū. c. firmissime. in princ. de hęreti.

l ¶Fili mi si spoponderis. Huius sententiæ annotatio facta est. s. in verbo Amicus. vbi videatur.

m ¶Affligetur malo. &c. Iure humano affligitur malo/ qui fidē facit idest qui fideiubet pro extraneo: quia loco debitoris principalis potest cōueniri/ & ad soluendū compelli. pręsente tamē vtroq; non permittitur intercessorem conueniri priusq̄ reus inuent9 est minus idoneus siue in toto siue in parte. Absente aūt reo præsens intercessor iure quidem cōuenitur. Ipso tamen desyderāte iudex diffiniet tempus intra quod deducat reū primo conueniendū in subsidiū ipso reseruando. nā transacto tēpore cōpellitur intercessor satisfacere cessis sibi ab creditore actionibus absq; distinctiōe contractus seu intercessionis. Ita dicit tex. cui9 hęc verba sūt in auctē. psente. C. de fideiusso. & in Auctētico de fideiusso. §. t. colla. 1. Affligitur inq̄ malo/ qui fideiubet pro alio: quia āteq̄ soluat nō potest habere recursum suū cōtra eū p quo fideiussit/ nisi diu steterit in obligatiōe/ aut dissipare bona sua incipiat/ vel ipse fideiussor sit cōdēnat9 vt soluat. c. fi. de fideiusso. notat in l. si pro ea. C. manda. & dictū est diffusius supra in verbo Amicus. ad quod recurrat.

n ¶Tolle vestimētū eius. &c. Iure humano non est debitori vel eius fideiussori auferendū vestimētū: si vnicū habeat. quia exigend9 nō est vsq; ad sacculū & perā: nisi forsan dolose & in fraudem creditorū bona alienasset. Bon9 est tex. cū glo. in verbo dabit. ibi. vel dic secūdo. ff. quę in frau. credi.

o ¶Aufer pignus ab eo. Iure etiā hūano persecutione pignoris omissa debitores vel fideiussores actiōe personali conuenire creditor vrgeri nō potest: hoc si debitor vel fideiussor possideat. alio vero possidēte inhibetur hypothecaria: donec personaliter actū sit cū reo & intercessore. & si nec ex hypothecis debitoris satisfiat: tunc demū intercessoris hypothecę q̄ sunt petantur. Ita dicit tex. cuius hæc verba sunt/ in l. persecutione. & in auctē. hoc si debitor. C. de pigno. Cætera quæ hic dici possent/ dicētur in verbo Pignus.

p ¶Exprobrare nō cesset. Istis verbis facta est annotatio supra in verbo. Exprobrare vbi videatur.

q ¶Laudet te alienus. &c. An de iure hūano laus in ore proprio sordescat/ vel pmissa sit: dicetur. J. in verbo Laudare.

r ¶Tolle vestimentū. &c. Videantur annotationes quæ

eccés.6.a. ℭEst & aliud malũ quod vidi sub sole: et quidẽ freq̃ues apud homĩes. Vir cui dedit deus diuitias et substantiã/et honorẽ/& nihil deest aię suæ ex oib⁹ q̃ desyderat: nec tribuit [s] ei potestatẽ deus vt comedat ex eo/ sed homo extraneus vorabit illud. Hoc: vanitas et miseria magna est.

eccl.8.d. ℭCoram extraneo [t] ne facias consilium: nescis enim quid pariet.

Extremus

puerb.14.b ℭRisus dolore [v] miscebitur: & extrema gaudij luct⁹ occupat.

eccl.1.b. ℭTimenti dominum bene erit in extremis [x]: & in die defunctionis suę benedicetur.

Esaię.42.d ℭCantate domino canticum nouum: laus eius ab extremis terræ.

esaię.62.d. ℭEcce dominus auditum fecit in extremis terræ.

Exul.

Nũeri.35.d. ℭSi interfector extra fines vrbiũ quæ exulibus deputatę sunt fuerit inuẽtus/& percussus ab eo q̃ vltor est sanguinis/absq̧ noxa [y] erit qui eum occiderit: debuerat enim profugus vsq̧ ad mortem pontificis in vrbe residere. Postq̃ antẽ ille obierit: homicida reuertet in terrã suã.

Nũeri.35.d. ℭExules [z] & profugi ante mortẽ põtificis nullomodo [a] in vrbes suas reuerti poterunt: ne polluatis terrã habitationis vestræ quæ insontium cruore maculatur. Nec [b] aliter expiari potest/nisi per eius sanguinẽ qui alterius sanguinem fuderit: atq̧ ita emũdabitur vestra possessio me cõmorante vobiscum. Ego enim sum dñs qui habito inter filios Israel.

Exultare & Exultatio.

1.regũ.2.a. ℭExultauit cor meum in domino: (ait Anna mater Samuelis) & exaltatum est cornu meũ in deo meo.

Tobię.3.d. ℭNon delectaris dñe in perditionibus nostris (ait Sara filia Raguelis) quia post tempestatem tranquillum facis/& post lachrymationem et fletum exultationem infundis.

Psal.2.b. ℭSeruite [c] domino in timore: & exultate ei cum tremore.

Psal.12.b. ℭQui tribulant me [d]/exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speraui. Exultabit cor meum in salutari tuo: cãtabo domino qui bona tribuit mihi/& psallam nomini domini altissimi.

factę fuerunt simili sententię.s.eodẽ.n.&.o. s ℭNec tribuit ei potestatẽ deus: supple quia non vult. Sunt ei pleriq̧ auaritię gurgite sic immersi: vt tametsi habeant horrea redundantia ex hoc in illud/tamen etiam in vsum proprium eis vti non audeant. De quibus loquitur tex. in c. virũ catholicũ. in fi. 47. distinc. vbi dicit. Mens potentię auida/nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere concessis. t ℭCorã extraneo.&c. Iure hũano extraneus multipliciter accipitur. Quãdoq̧ enim accipitur pro oi eo qui nõ habet in potestate. l. vnica.§. Extraneũ. C.de rei. vxo. ac. Quidoq̧ p illo q̃ non est de superiori/ vel inferiori linea. l. vnica.§. 2. C. de impo. lucra. descrip. lib. 10. Quãdoq̧ accipit pro omni eo qui nõ habet dñiũ rei. l. vnica. cũ glo. in verbo extero. C. si seruus extero se mã. emen. Et quãdoq̧ accipitur pro hoie penit⁹ ignoto. prout est tex. in l. extraneũ. C. de hęre. insti. & oibus istis modis videtur sumi posse in hac sententia. v ℭRisus dolore miscebit. Huic sentẽtiæ facta est ãnotatio. s. in verbo dolor. vbi videatur. x ℭIn extremis. idest extra terminos vitę. Ita hęc verba declarat Hostieñ. in c. Raynuti⁹. i verbo i extremis. de testamen. y ℭAbsq̧ noxa erit q̃ eũ occiderit. Iure hũano/ qui bãnitũ seu exulẽ interficit auctoritate ppria: non est absq̧ noxa/ nec euadit homicidij pœnã. prout est bo. tex. in l. fi. C. de malefi. & mathe. per quẽ tex. ita tenẽt cõmuniter docto. in l. vt vi. ff. de iusti. & iure. vbi tamẽ dicũt valere statutum quod est in multis partibus Italiæ de bãnito impune occidendo. quo casu potest occidi etiã in foro conscientię: vt concludit Alex. de Imola/ dicẽs q̃ ista est cõis opinio in l. si plagij. i pric. ff. de ver. obliga. Et hoc verũ/ si occidatur zelo iustitię: secus/ si ad vindictam. Ita loquitur glo. in c. inter hęc. 33. questi. 5. quam ita declarat præceptor meus Decius in c. q̃ in ecclesiarũ. in. 8. col. in princ. de cõsti. Secũdo/ verũ est stãte tali statuto/ bãnitũ impune occidi posse: nisi occideret pditorie. Ita Angel. in addi. ad Bar. in l. fi. C. de dela. lib. 11. Ideo non posset occidi veneno: quia veneno occidere est pditorie occidere. Bal. in l. nemo. in fi. C. de sũ. tri. & fi. catho. Quod tamẽ dictũ est tale statutũ excusare in foro conscientię/ nõ videt tutũ: q2 q̃tũcũq̧ lex statutaria immo etiã lex cõis permittat vt aliquis ipune occidat/ non excusatur occidens auctoritate priuata. quia lex ciuilis in materia peccati non attendit: sed lex canonica q̃ istis permissionibus de occidendo factis a lege ciuili repugnat. prout est tex. cũ glo. in d. c. inter hęc. 33. q. 2. Nec videt distinctio dñi mei Decij/ iure probari saltẽ respectu fori conscientię: imo respectu illius fori p̃cise stãdũ est iuri canonico. put ẽ glo. quæ cõmuniter tenet in regula possessor. de regu. iuris in. 6. Præmissa procedunt etiam in casu hui⁹ sententię: qñ sc3 bãnit⁹ seu exul esset egressus loca sibi ad habitandũ præfixa/ & ad loca interdicta venisset. q2 adhuc auctoritate ppria nõ potest occidi: sed aliter punitur. prout habetur in l. relegati. ff. de pœnis. vbi dicit. Relegati siue in insulã deportati/ dñt locis interdictis abstinere. Et hoc iure vtimur vt relegat⁹ interdictis locis non excedat. alioqui in tẽpus quidẽ relegato/ perpetuũ exiliũ relegatiõis/ in insulã deportato pœna capitis irrogatur. & hęc ita siue quis non excesserit exilium intra tẽpus/ intra quod debuit/ siue etiã alias exilio nõ obtẽperauerit. nã cõtumacia eius cumulat pœnã/ & nemo põt cõmeatũ remeatũve dare exilij: nisi iperator ex aliqua causa. Hęc tex. & idẽ pbat in l. capitaliũ.§. in exulib⁹. ff. de pœnis. z ℭExules & profugi. Iure hũano tripliciter qs mittit in exiliũ. Aut ei certorũ locorũ ei iterdicitur/ aut omniũ p̃ter certũ locũ/ aut in insulã. i. in locũ ab hoib⁹ segregatũ relegat. Tex. est i l. exiliũ. ff. de iterdic. & relega. Dies aũt excedẽdi a p̃sidib⁹ dari põt & solet. Et ei moris est ita pnũciare. Illũ puicia illa insulisq̧ eis relego: excedereq̧ debebit intra illũ diẽ. Tex. est cuius hęc verba sunt/ in l. relegatorũ.§. his qui. ff. de iterdic. & relega. a ℭNullomõ intra vrbes suas. Videat ãnotatio. s. eodẽ. n. in fi. b ℭNec aliter expiari põt nisi per ei⁹ sanguinẽ. Facit tex. in l. 3. C. de episco. audiẽ. vbi dicit. Homicida quod fecit semper expectet. c ℭSeruite dño in timore. Reges seruiũt dño in timore & exultãt ei cũ tremore: qñ ea q̃ cõtra dñi iussa sũt/ religiosa seueritate phibẽt atq̧ plectuut. c. si ecclesia. in fi. 23. q. 4. d ℭQui tribulãt me/exultabũt si motus fuero. idest dęmones varijs me tẽtationũ aculeis affligentes/ plaudẽt & gaudebũt/ si

motus a via recta/ ei quā mihi persuadent assensum præbuero: cū semper quætere soleant quē deuorent/ & quos ex fidelibus perdant. c. nulli. 3. q. 1. e ℭ Lętatū est cor meū: & exnltauit lingua mea. Isidorus pront refert Albe. de rosate. in dictionario sno/ in verbo exultare. dicit ꝙ verbis proprie sumptis discrepant & secernnuntur inter se lætitia & exultatio: qnia lętitia est gaudiū/ latens intus: exultatio vero est lętitia magna quę extrinsecus patet. Quæ differentia satis (vt liquet) ex hac sententia comprobatur. f ℭ Exultauit vt gigas. &c. Videatur annotatio in verbo Gigas.

ℭ Lętatum [e] est cor meum & exultauit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe. Psal. 15. c.

ℭ Exultauit [f] vt gigas ad currēdā viā: a summo cœlo egressio ei⁹. &c. Psal. 18. a.

ℭ Exultate iusti in domino: rectos decet collaudatio. Psal. 32. a.

ℭ In voce [g] exultationis et confessionis: sonus epulantis. Psal. 41. b.

ℭ Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Psal. 117. c.

ℭ Hęc est dies quam fecit dominus: exultemus et lętemur in ea. Psal. 117.

ℭ Qui seminant in lachrymis: in exultatione metent. Euntes [h] ibant et flebant: mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione: portantes manipulos suos. Psal. 125. a.

ℭ Sacerdotes [i] eius induā salutari: & sancti eius exultatione exultabūt. Psal. 131. c.

ℭ Exultabunt sancti in gloria: lętabūtur in cubilibus suis. Exultationes [k] dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum. Psal. 149.

ℭ Nunc exultatis in superbijs vestris. Oīs exultatio [l] talis: maligna est. Iacobi. 4. d

Ezechias. ℭ Aegrotauit Ezechias vsq; [m] ad mortē. Et venit ad eū Esaias/ filius Amos/ propheta: dixitq; ei. Hęc dicit dominus deus. Pręcipe [n] domui tuę: morieris enim tu/ & non viues. Qui conuertit faciem suam ad parietem: & orauit dominum/ dicens. Obsecro domine/ memēto [o] quæso quomodo ambulauerim corā te in veritate & in corde perfecto: & quod placitum est coram te fecerim. Fleuit itaq; Ezechias fletu magno. Et anteq̄ egrederetur Esaias mediam partē atrij: factus est sermo domini ad eū/ dicēs. Reuertere: & dic Ezechiæ duci populi mei. Hæc dicit dominus deus Dauid patris tui. Audiui orationem tuam et lachrymam [p] tuam: & ecce sanaui te. Die tertio ascendes templum domini: & addam [q] diebus tuis quindecim annos. Sed et de manu regis Assyriorum liberabo te/ et ciuitatē hāc: & protegam vrbem istam propter & propter Dauid seruum meū. Dixitq; Esaias. Afferte massam ficorum. Quam cū attulissent et posuissent super vlcus eius: curatus est. Dixerat Ezechias ad Esaiam. Quod [r] erit signū/ quia dominus me sanabit/ & quia ascēsurus sum die tertia templū dn̄i? Cui ait Esaias. Hoc Esaię. 38. a.

g ℭ In voce exultationis. &c. Huic sententię facta est annotatio. §. in verbo epulans. vbi videatur.
h ℭ Euntes ibant & flebant. &c. In hac sentētia videtur de martyrib⁹ emissa prophetia: qui in fletu. i. in doloribus/ angustijs/ & varijs agonib⁹ miserunt semina sua. sed veniētes ad regnū indelebilis glorię venerūt cū exultatione portātes manipulos suos. i. opera eorū bona & victorias persecutionū. venerunt inq̄ cū exultatione: quia perpetuus eis honor & memoria exhibebit & cœlestibus & terrenis istis in locis. purpurata est enim vniuersa terra sanguine martyrū/ floret cœlū coronis martyrum/ ornatæ sūt ecclesię memorijs martyrū/ crebrescunt ciuitates memorijs martyrum. Ita Archi. in c. & si ad tēpus. 11. q. 3.
i ℭ Sacerdotes eius induā salutari. Videatur annotatio in verbo Sacerdos. k ℭ Exultatiōes dei in gutture eorū. Glo. in c. si quis. Diaconus. in verbo dicturi. 50. distinc. circa illū textū dicentem ꝙ illi quibus cū periculosa & falsa misericordia indulgere videmur/ cum ante tribunal Christi pro eorū peccatis dānādis aduenerint/ cōtra nos causā dicturi sunt. &c. q̄rit an voce tūc loquētur? quod nō videt: cū apostol⁹ dicat ꝙ tunc linguę cessabnnt. licet propheta cōtrariū innuat dicens. Exultationes dei in gutture eorū. tandē tn̄ glosa concludens dicit. ꝙ quicquid sit: tunc nullus aliū accusabit/ sed sola conscientia accusabit quēlibet. l ℭ Exultatio talis maligna est. etiā si de omnib⁹ alijs suis actib⁹ viciosis doleret. est enim falsus dolor & falsa pœnitētia/ reseruare quædam in q̄bus delectatio sumat. c. sunt plures. in princ. iuncta. glo. in verbo delectentur. de pœni. distinc. 3. m ℭ Vsq; ad mortē. Istis verbis facta est ānotatio. §. in verbo Aegrotare. o ℭ Pręcipe (alias/ dispone) domui tuę. &c. Quo modo domui nostrę idest cōscientię disponere debeamus: docemur ex celebri tex. Augustini in c. cōsyderet. col. 1. & 2. de pœni. distinc. 5. De quo textu dictū est. §. in verbo Ann⁹. super illud psalmistę. Recogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudine animę meæ. Sed ibi dictis addatur ꝙ disponēdo domui nostræ/ animaduertere etiā oportet/ & animaduertendo deflere/ animā proximi quā deo fornicator eripuit/ vel ereptā in malo confirmauit/ etiā ꝙ exēplum extitit mali in operatione sui criminis cui magis profuisset si alijs fuisset causa conuersionis. gemat itaq; alio rū vitā in sua corruptā vel incorruptā nō cōseruatā: & cōmodū pximi/ quod dedisset exēplo boni. de tristitia doleat quā bonis peccādo intulit: & de lętitia quā eis nō adhibuit. & nō solū cogitet quid & qualiter fecerit. sed q̄ iniuste deū peccando offenderit. Ita dicit tex. in d. c. cōsyderet. col. 3. versi. Animaduertere. de pœni. distinc. 5.
o ℭ Memēto q̄so. &c. An nosipsos opera nostra bona pręnūciātes (vt Ezechias) possimus cōmēdare: dicetur in verbo laudare. super illud. Laudet te alienns. &c. Circa hęc tamen verba Ezechię notetur textus in c. Quia sancta. circa mediū. 63. distinc. vbi tex. Ezechiā cōmēdans dicit ꝙ Ezechias dissipauit excelsa & cōtriuit statuas/ & succidit lucos/ & fregit serpentē æneū quem fecit Moyses/ videlicet quia illū serpentē deus fieri iusserat ne serpentina morte popul⁹ interiret. ideo ipse populus colere & venerari eū ceperat: & idcirco destruxit iste/ quod iubēte deo fecerat ille. p ℭ Et lachrymā tuā & ecce sanaui te. Hinc dicit tex. in c. fleat. de pœni. distīc. 5. videat te Christus mœrentē/ & dicat tibi Beati tristes quia gaudebitis. q ℭ Addā diebus tuis quindecim ānos. Mutato ergo peccatore/ dei sentētia mutatur. Nouit ei mutare sentēriam: quando peccator nouit emendare delictū. Ita probat textus hoc factum in persona Ezechię citans in c. Quāobrē. iuncto c. nouit. de pœni. distinc. 1. Et idē probatur in c. si agamus. eadē distinc. & in c. incōmutabilis. 23. questi. 4. Et dictū est. §. in verbo de⁹. super illud. nō est deus vt homo/ vt mentiat: neq; vt filius hominis vt mutet. r ℭ Quod erit signū quia dn̄s me sanabit. Quid sit

signum & quõ differat a sacrificio & a sacramento: tex.est in c.sacrificiũ. & c.signũ.& ibi Archi.de cõse.distinc.4. & dicet.j.signũ. Nõ petijt aũt hoc loco Ezechias signũ rõne incredulitatis: sed vt miraculũ adiũctũ miraculo maiorem dei demonstrare potẽtiã.quia fuerat semper Ezechias tenacissimæ fidei & honoris ac cultus diuini sedulus obseruator.prout est bo.tex.in d.c.quia sancta.63.dist. s ❡ Facile est vmbrã crescere decẽ lineis. &c. Si hæc verba ex literario sensu ad Ethicũ reflectãtur : videtur dici posse istis verbis innui / facile esse peccato per decẽ gradus quibus ad ipsum per

erit signum a domino : ꝙ facturus sit dominus sermonẽ quẽ loquutus est. Vis vt ascendat vmbra decem lineis: aut vt reuertatur totidem gradib9? Et ait Ezechias. Facile [s] est vmbram crescere decẽ lineis: nec hoc volo vt fiat/ sed vt reuertatur retrorsum decẽ gradibus. Inuocauit itaqꝫ Esaias propheta dominum: & reduxit vmbram per lineas quibus iam descenderat in horologio Acham/ retrorsum decem gradibus.

4.regũ 20.c et Esaię.39. ❡In illo tẽpore misit Merodach Baladã filius Baladã/ rex Babyloniorũ/ literas et munera ad Ezechiã: audierat enim ꝙ ęgrotasset Ezechias. Lętatus est autem in aduentu eorum Ezechias: & ostendit eis domum aromatum/ et aurum/ et argentum/ et pigmenta varia/ vnguenta quoqꝫ/ et domum vasorum suorum / & omnia quę habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstrasset eis Ezechias in domo sua/ et in oĩ potestate sua. Venit autem Esaias propheta ad regem Ezechiã: dixitqꝫ ei. Quid dixerũt viri isti: aut vnde venerũt ad te? Cui ait Ezechias. De terra lõgiqua venerunt ad me de Babylone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias. Omnia quęcũqꝫ sunt in domo mea viderunt: nihil est enim quod non monstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaqꝫ Esaias Ezechiæ. Audi sermonem domini. Ecce dies veniẽt/ et auferentur omnia quæ sunt in domo tua/ & quę condiderunt patres tui vsqꝫ in diem hanc in Babylonem: nõ remanebit quicq̃/ ait dominus. Sed et de filijs [v] tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur : & erũt eunuchi in palatio regis Babylonis. Dixit Ezechias ad Esaiã. Bonus [x] sermo dñi quẽ loquutus es. Sit tãtũ pax et veritas in diebus meis.

4.Re.20.d. ❡Reliqua sermonum Ezechię & omnis fortitudo eius/ & quomodo fecerit piscinam [y]/ & aquęductum [z]/ & introduxerit aquas in ciuitatẽ: nõne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regũ Iuda? Dormiuitqꝫ Ezechias cum patribus suis: et regnauit Manasses filius eius pro eo.

2.para.29. ❡Ezechias regnare [a] cœpit cum vigintiquinqꝫ esset annorum: & viginti nouem annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Abia filia zacharię. Fecitqꝫ quod erat placitum in conspectu domini: iuxta om

uenit / animam fœdari. sed totidem gradibus reuerti vmbrã. i. a peccato animã expiari esse difficile. Vmbra enim propter opacã eius tenebrositatẽ ponitur pro demonstratione obscurarũ rerũ. c.1.ibi.vmbra legis. de purifi.post par. Vnde nõ incongrue peccatũ signat. Decẽ vero lineis seu gradibus ad peccatũ inducimur. diabol9 nãqꝫ hoi suadens vt assentiat peccato se habet instar puellæ & adulteri puellã decipiẽtis. qui in primis blãdit & alloquit puellã : quod facit dæmon dum proponit hoi actũ malũ. Secũdo eã amplexatur: quod est cum diabolus ratiões inducit ad suggerendũ ꝙ bonũ est sic vl' sic facere. Tertio deosculat : quod est cum anima delectatur diaboli suggestionibus. Quarto cõmiscetur: quod fit cũ anima suggestioni diabolicę consentit. Quinto ex eius cõmixtione puella concipit : quod est cũ aĩa proponit & deliberat cõmittere peccatũ. Sexto puella parturit. quod est cũ aĩa conatur & laborat peccatũ cui consensit & quod adimplere proposuit in opus exteri9 deducere. Septimo parit/ qd est cũ opus ab extra perpetratur. & lactat puerum duob9 vberib9 cum aĩa cõtinuat peccatũ spe pœnitẽdi & cõparatiõe aliorũ q similia faciũt. Octauo roborat puer/ quod est dũ anima ex cõtinuatione peccati assumit assuefactionẽ peccandi. Nono ablactat puer: quod est dũ peccatũ defendit. Decimo ambulat puer & exterius egreditur: quod est dum de peccato iactãtia assumitur. Ita notabiliter dicit Archi. in c.sicut tribus de pœnitẽtia distinc.2. Hoc aũt peccatũ superioribus decẽ gradibus fomentatũ difficile euitur: reuertẽdo totidẽ gradibus. quia assuefactæ vitæ mutatio difficilis est. dicit textus iam sępe supra allegatus in auctẽ. de mona. in princ. colla.3. t ❡ Ostendit eis/ superbiendo. Vnde statim dñi per os ꝓphetę audiuit cõminationem futurę punitiõis/ quã nisi subita fuisset pœnitentia ductus/ incurrisset. prout de Nabuchodonosor rege de opulentijs suis superbiente legit in c.fi.23.q.5. de quo dicetur.j. Nabuchodonosor. v ❡ Sed & de filijs tuis. Filij ex patrũ delicto nõnũq̃ puniũtur temporaliter: sed nũq̃ puniũtur ęternaliter. prout late dictũ est.s̃.in verbo Anima, super illud propheticũ. Aĩa quę peccauerit: ipsa morietur. x ❡ Bonus sermo dñi. Interpretes horum verborũ dicũt Ezechiã peccati sui pœnituisse: & dñi sentẽtiã supra se & regnũ suũ acceptasse. Vnde non fuit pœna illata suis tẽporibus: sed protracta in alia tẽpora: & illa protractio fuit statim sibi dicta per Esaiã. Vnde subiũxit Ezechias. Sit tantũ pax & veritas in diebus meis. Et ita intelligendo hęc verba notet text9 (qui q̃uis de rege Dauid loquat: Ezechie tamẽ regi potest accõmodari) in c.ille rex tantus. versi. maturitas. de pœni. distic.3. vbi dicitur. Maturitas venię/ profundã regis fuisse declarauit pœnitẽtiã: quę tanti erroris offensam transcuperit.
y ❡ Piscinam. De piscina videant quæ dicent in verbo Piscina. z ❡ Aquęductũ / idest conductũ aquæ pro vtilitate publica. Est enim duplex aquæ ductus. Quidã priuatus: de quo loquitur tex. in l.1.§. Aquę ductus.ff. de seruit.rusti.pdi. vbi dicitur ꝙ aquęduct9 est seruitus aquę ducendę per fundum alienũ. Secundus aquæ ductus est public9 de quo loquit hęc sentẽtia. & nihil aliud est q̃ cõduct9 aq̃ ꝓ vtilitate publica. & huic aquęductui publico prępõnũtur custodes qbus dat a m[illegible] personalib9 priuilegiũ imunitatis. & l.1. l. Decernimus. C. de aquæ ductu. lib.11. & est determinata pecunia certi datij seu vectigalis ad reparationẽ aq̃ductuũ. l. ad reparationẽ. & l. hac lege sancim9. C. eodẽ. Nec ex eis potest quis trahere aquã sub pœna/ de qua habetur in l.2. & in l. decernim9. C. eodẽ. nisi ex concessione pricipis. l. fi. eodẽ ti. vel ex veteri consuetudine. & qui ex principis priuilegio trahit/ nõ trahit aquã ex quolibet loco quia nõ ex fistulis sed ex castello vel formis. l. omnes. eodem ti. & vbi qs trahit aquã ex cõsuetudine vel priuilegio: gratis trahere debet/ nil soluendo pro tali tractione. d. l. ad reparationẽ. eodẽ ti.
a ❡ Regnare cœpit cum.25. esset annorũ. Iure humano ante pubertatem.j. ante annũ.41. completũ/ nõ de

nia quę fecerat Dauid pater eius.

¶Ezechias in ipso anno & in mense primo regni sui aperuit valuas do 2.para.29.a
mus domini/et instaurauit eas: adduxitq; sacerdotes atq; leuitas/ & con
gregauit eos in plateam orientalem/dixitq; ad eos. Audite me leuitę/&
sanctificamini [b]: mundate domum domini dei patrū vestrorum/& au-
ferte omnem immūditiam de sanctuario. Peccauerunt patres nostri/et
fecerunt malū in conspectu domini dei nostri: derelinquētes eum auer-
terūt facies suas a tabernaculo domini dei nostri/& prębuerūt dorsum.
Clauserūt ostia quę erant in porticu/& extinxerūt lucernas: incēsumq;
nō adoleuerūt/et holocausta nō obtulerūt in sanctuario deo Israel. &c.

¶Consurgēs diluculo Ezechias rex adunauit omnes principes ciuita- 2.para.29.e
tis/& ascendit in domum domini: obtuleruntq; simul tauros septem/&
arietes septem/agnos septem & hircos septem/pro peccato/pro regno/
pro sanctuario/pro Iuda.

¶Cū finita esset oblatio/incuruatus est Ezechias rex/& omnes qui erāt 2.para.29.f
cum eo: et adorauerunt. Pręcepitq; Ezechias & principes leuitis/ vt lau
darēt dominum sermonibus Dauid & Asaph vidētis [c]/ qui laudauerūt
deum magna lętitia: & incuruato genu adorauerunt. Ezechias autem
etiam hęc addidit. Implestis manus vestras domino: accedite et offerte
victimas et laudes in domo domini. &c. Vbi diffusius.

¶ Misit Ezechias ad omnem Israel et Iudam / scripsitq; epistolas ad 2.para.30.a
Ephraim & Manassem/ vt venirēt ad domum domini in Hierusalem:
et facerent phase domino deo Israel. &c. Vbi amplius.

¶Loquutus est Ezechias ad cor omnium Leuitarum qui habebant in- 2.para.30.d
telligentiam bonam super domino: & comederunt septem [d] diebus so-
lennitatis immolantes victimas pacificorum/& laudantes dominū deū
patrum suorū. Placuitq; vniuersę multitudini/vt celebrarent etiā alios
dies septem: quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias autem rex
Iuda/prębuerat multitudini mille tauros & septem milia ouium: prin-
cipes vero dederant populo tauros mille/& oues decem milia.

¶Ezechias muniuit ciuitatem suā/et induxit [e] in medium ipsius aquā: Eccl.48.c.
et fodit ferro rupem/ et ędificauit ad aquam puteum.

¶Fecit Ezechias quod placuit deo: et fortiter iuit in via Dauid patris Eccl.48.d.
sui quam mandauit ei Esaias propheta magnus / et fidelis in conspectu
dei. In diebus ipsius retro rediit sol: & addidit regi vitā Spiritu magno
vidit vltima: & consolatus est lugētes in syon vsq; in sempiternū. Ostē
dit futura et abscondita anteq; euenirēt.

¶Factū est / cū audisset rex Ezechias (magnā Rapsacis principis regis Esa.37.a.
Assyriorū in deū blasphemiā) scidit [f] vestimēta sua/& obuolut⁹ est sac-
co/et intrauit in domum domini. Et misit Heliachim qui erat super do
mū/et Sophnā scribā/& seniores de sacerdotibus optos saccis/ad Esaiā
filiū Amos prophetam: & dixerūt ad eū. Hęc dicit Ezechias. Dies tri-
bulationis et correptionis & blasphemię/dies hęc: quia venerunt [g] filij
vsq; ad partū/& virtus non est pariendi. Si quo modo audiat dominus
deus tuus verba Rapsacis quē misit rex Assyriorū dñs suus ad blasphe
mandū dominū deū viuentē & exprobandū sermonibus quos audiuit
dominus deus tuus. Leua ergo orationē pro reliquijs quę repertę sunt.
Et venerunt serui regis Ezechię ad Esaiā: & dixit ad eos Esaias. Hęc
dicetis dño deo vestro. Hęc dicit dñs. Ne timeas a facie verborum quę
audisti: quibus blasphemauerūt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego
dabo ei spiritum/et audiet nūcium: & reuertetur ad terram suam/& cor
ruere eum faciam gladio in terra sua.

bet quis regnare. s. regni administrationē habere. sed regnat. s. administrat cū auctoritate curatoris. Sed post pubertatē finit tutela regis: ita q; non debet habere curatorē q̄tū ad ea quę sunt iurisdictionis quę potest ipse exercere: quia rex transmittēdo in filiū regnū/ videtur dare iurisdictionē / maiori. ar. c. cū vicesimū. de offi. dele. Et ibi Panor. Alia autē quę nō sunt iurisdictionis / sed concernunt administrationem regni: debet minor filius regis exercere cū auctoritate curatoris sui. vt notat Bar. in l. quidā consulebat. ff. de re iudi. Inno. & Domi in c. grandi. de sup. negli. pla. Nisi aliter p̄ bono regni per regnicolas ordinaretur: vt factū fuit de rege Carolo octauo in tribus statibus Turonis cōgregatis. Statuit autē Carolus quintus q; in. 14. anno & non āte rex Francię inungeretur & coronaretur. & ex tunc plenā regni administrationē haberet. Cętera dicentur in verbo Rex.

b ¶ Sanctificamini. De sanctificatiōe sacerdotū/dicetur in verbo. Sacerdos. vbi videatur.

c ¶ Videntis. s. prophetę. Qui eni hodie appellatur propheta: olim appellabat videns. vt videbit. s. in verbo Vidēs.

d ¶ Septē diebus. Iure etiā hūano solēnitatis paschalis septē dies anteriores & septē dies posteriores feriantur. l. omnes dies. versi. Sacros quoq; paschę dies. C. de ferijs.

e ¶ Induxit in medium ipsi⁹ aquā. idest fecit aquęductum pro vtilitate ciuitatis. prout visum est supra eodē. 2.

f ¶ Scidit vestimenta sua. De scissione vestimentorū est textus in c. Scindite. de pœnitētia distinc. 1. de quo textu videatur. s. in verbo Conuertere. Iohelis. 2.

g ¶ Venerunt filij vsq; ad partū: & virt⁹ nō est pariendi. Archi. in c. Sicut in tribus. de pœni. distinc. 2. hęc verba accōmodat in eos qui malum aliquod perpetrare/conātes non inueniunt opportunitatē viciosū eorū conatū in opus deducendi. ales eni venerunt vsq; ad

Esa 37. b. ¶Misit Rabsaces nūcios ad Ezechiam dicens. Hęc dicetis Ezechię regi Iudę loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis dicēs. Nō dabitur Hrl̄m in manu regis Assyriorū. Ecce tu audisti oia q̄ fecerūt reges Assyriorū oib⁹ terris quas subuerterūt patres mei Gozam/& Arā & Reseph & filios Edē q̄ erant in Thalassar? Vbi est rex Aemath & rex Araphat / & rex vrbis Sepharuaī/ ana et ana? Et tulit Ezechias libros de manu nunciorum/& legit eos & ascendit [h] in tēplum domini et expādit eos coram domino. Et orauit ad dominum dicens. Domine exercituum/deus Israel/qui sedes super Cherubim/ tu es deus sol⁹ omnium regnorum terrę/tu fecisti cœlum et terram. Inclina domine aurē tuā et audi: aperi oculos tuos et vide/ & audi omnia verba Semnacherib quę misit ad blasphemandum deum viuentem. Vere enim domine desertas fecerūt reges Assyriorum terras & regiones eorum & dederūt deos earum igni: non enim erant dij/sed opera manuum hominū lignū et lapides/& comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salua nos de manu eius: & cognoscant omnia regna terræ/quia tu es deus solus.

Esaię. 38. a. ¶Aegrotauit Ezechias in diebus illis vsq̄ ad mortē. &c. Vt supra 4. Regū 20. Vbi idem habetur.

Esaię. 38. b. ¶Scriptura Ezechiæ regis Iuda cum ægrotasset & conualuisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi. Quęsiui residuum annorum meorum: dixi non videbo dominū in terra viuentium. &c. Vsq̄ ad finem cantici.

Esaię. 38. a. ¶Misit Mero dach Baladā filius Baladā rex Babylonis libros et munera ad Ezechiā. Audierunt enim q̄ ægrotasset & conualuisset. &c. Vt supra. 4. regum. 20. c. d.

Math. 1. b. ¶Acham genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassem.

Eccl. 49. c. **Ezechiel.** ¶Ezechiel [i] vidit [k] conspectum glorię quam ostendit illi in curru Cherubi. Nā commemoratus est inimicorum in imbre benefacere illis qui ostenderunt rectas vias.

¶De quibusdam Ezechielis visionibus habetur in verbo videre.

stolo Mihi viuere Christus est: & mori lucrū. c. qui. vult. in fi. de pœni. distinc. 2.

pertū: & virtus nō est pariendi. Archi. in c. sicut in tribus. de pœni. distinc. 2. Hęc verba accōmodat in eos qui malū aliquod perpetrare conantes/ nō inueniūt oportunitatem viciosum eorū conatum in opus deducēdi. Talea enim veniūt vsq̄ ad partū: sed resistente dn̄o nō est eis virtus pariendi.

h ¶Et ascendit. &c. Et consulto quidē: quia cum nescimus quid agere debeamus/ hoc solum habemus residui vt ad deum nostrū recurramus. l. tāta circa nos. in princ. ibi. neq̄ humano ingenio. C. de vete. iu enu.

i ¶Ezechiel. De alio Ezechiele loquitur glosa in c. super tribus. de pœni. distinc. 1. dicens q̄ fuit rex Damasci qui decē tribus populi Israel vehementer afflixit & in quē locutus est dn̄s per Oseē prophetā/dicens. Super tribus sceleribus Damasci & super quattuor nō conuertem eum. Quæ verba elucidabunt. J. in verbo Scelus.

k ¶Vidit conspectū glorię. Ezechiel interpretatur roboratus a dn̄o & sic istis verbis in eorū sensu mystico innuitur roboratos in dn̄o videre conspectū glorię. J. principaliter solicitos esse vt perficiantur & fruantur visione dei dicentes cum apo-

Finis dictionum ab E litera incipientium.

FAber. ¶Sella genuit Tubalcaim: qui fuit malleator[l] et faber in cuncta opera æris & ferri Esa.37.b.
¶Infelices sunt: et inter mortuos spes illorū est/ qui appellauerunt deos opera manuum hominum: vt si quis artifex[m] faber de sylua lignum rectum secuerit/ et huius docte eradat omnem corticem/ arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile[n] in cōuersatione vitæ/ reliquas autem huius operis ad præparationē escæ abutatur/ & reliquū horum quod ad nullum vsum facit lignum curuum/ et verticibus plenum sculpat diligenter per vanitatem suam & per scientiam suæ artis figuret illud/ & assimilet illud imagini hominis/ et alicui ex animalibus illud comparet perliniens rubrica/ & rubicundum faciens fuco colorē illius/ & in omnem maculam quę in illo est perliniens/ & faciat ei dignā habitationē/ & in pariete ponens illud/ & confirmans ferro ne forte cadat prospiciēs illi/ sciens quoniam non potest adiuuare se. Imago enim est: & opus est illi adiutorio. Esaię.38.a.
¶Omnis faber & architectus[o] qui nocte tanq̄ diem transigit/ qui sculpit signacula sculptilia/ & assiduitas eius variat picturas: cor suum dabit in similitudinē picturę/ & vigilia sua perficit opus. Sic faber ærarius sedens iuxta incudem/ & consyderans opus ferri: vapor ignis vrit carnes eius/ & in calore fornacis cōcertatur. Vox mallei innouat aurē ei9: et cōtra similitudinem vasis oculus eius. Cor suū dabit in consummationem operum: & vigilia sua ornabit imperfectionem. Esaię.38.b.
¶Veniens Ihesus in patriam suā docebat Scribas et Phariseos in synagogis eorum: ita vt mirarentur et dicerent. Vnde huic sapientia hæc et virtutes? nonne hic est fabri[p] filius? nōne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus & Ioseph/ Simon & Iudas? & sorores eius nonne omnes apud nos sunt? &c. Esaię.38.a.

Fabricare. ¶Supra[q] dorsum meū fabricauerūt peccatores: plongauerunt iniquitatem suam. Math.1.b.
¶Attēde[r] tibi a pestifero: fabricat enim mala ne forte inducat super te subsannationem imperpetuum. Eccl.49.c.
¶Annuens[s] oculo fabricat mala. Et supra Oculus. Eccl.27.

Fabula. ¶Quoniam non obediuimus præceptis tuis dn̄e (ait Tobias) ideo traditi sumus in direptionem et captiuitatem & mortem/ & in fabulam & improperiū omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Tobię.3.a
¶Homo acharis quasi fabula[t] vana: & in ore indisciplinatorum assidua erit. Eccl.20.c.

l ¶Malleator & faber in cuncta opera ęris & ferri. Iure humano Malleator & faber in opera ęris & ferri/ seu faber malleans: iuxta scholas quibus erudiri solēt discipuli/ sini non debet habitare. glo est & ibi Bar. in l. vnica. in fi. C. de studijs. libe. vrb. Ro. lib. 11. & notant Bar. & moder. in l. 1. ff. solu. ma. & Pa. & alij in c. fi. de iudi. q2 in eruditione scholariū versat vtilitas publica. prout est bo. tex. in §. fi. in prohe. insti. & in auctē. habita. C. ne fi. pro pa. quę est pręferēda vtilitati priuatę ipsius Fabri. d. l. 1. ff. solu. ma. vbi Bar. col. fi. dicit. idē esse in fabro malleante iuxta domū doctoris cui incūbit onus docendi: q2 etiā talis faber eū ex malleatione impediens/ poterit expelli vel cogi vt cesset a malleatiōe. Et idem etiam dicit Bar. in fabro malleante iuxta domū scholaris. & hæc oīa sequitur ibidē do. meus Iason col. pe. Sed ista/ hodierna tempestate male obseruātur.

m ¶Artifex faber. Hoc nomē faber tripliciter solet assumi. Quādoq3 ei sumit pro illo vel illis quibus incūbit officiū faciendorum publicorū armorum in locis publicis: & isti vocātur etiā fabricenses. l. 1. & per totum C. de fabri. li. 11. Quādoq3 sumitur large pro omni ferri percussore. l. 2. §. nā & faber. ff. ad l. Rho. de iac. Quandoq3 sumitur largissime vt comprehendat nō solū ferri percussores/ sed etiā fabros lignarios. j. nō eos duntaxat qui ligna dolant/ sed omnes qui ędificant. prout est tex. in l. ferri. §. fi. ff. de ver. signi. & ita sumit in hac sententia.

n ¶Inutile. j. valde vtile. Ita Lyra hic. cui9 expositio sustineri pōt etiā iure hūano/ quia in cōposi tū sępe ponit pro valde. l. gall9. §. ille cas9 idifficilis. ff. de libe. & posthu. l. 1. §. i sua. ff. de aqua plu. arcen. & l. q̄situ. §. sed si fūdus. ff. de fū. instruc.

o ¶Omnis faber & architect9. Huic sententiæ satis astipulat protritū illud adagiū cuius meminit Hostieñ. in c. significasti. 2. in verbo peritorū. de homi. Tractant fabrilia fabri.

p ¶Nunquid hic est fabri filius? Licet verus fabri filius fuisset: nō indē tñ præclusā sibi fuisse viam asciscendarū sibi literarū poterat inferri. imo persępe contingit ex plebeis parentibus progenitos/ cæteris in croco & purpura enutritis eruditiores & religiosiores euadere. Facit bonus tex. in c. nūq̄. 56. dis. de quo textu dicet in verbo Filius.

q ¶Supra dorsū meū. &c. idest supra onus vitę quod suscepi ferēdū/ multa machinati sunt malignātes: prorogauerūt in lōgū tētationē suā. Boni etēi & sinistrā vitę viā deserētes a malis persequutionē patiūtur sēper & tribulantur. c. nulli. in princ. 3. q. 1.

r ¶Attende tibi a pestifero. Glo. interlinearis hanc sententiā declarās dicit pestiferū hoc loco poni pro hęretico: & sic hanc sentētiā velle/ fugiendū esse hęreticorū cōsortiū. Cui declarationi satis fauet ius hūanū. hęretic9 siquidē (vt pestis sua cōtagiōe) cęteros secū cōuersātes aut sibi fauētes inficit & fœdat/ ac multiplicibus pœnis animaduertēdos seu puniēdos derelinquit/ quos etiā p pestiferis seu pestilentibus haberi facit. Tex. est vbi ista probantur in c. excōmunicam9 §. credentes. in pric. & in versi. Sane. de hęreti. & dicet in verbo Hęretic9.

s ¶Annuēs oculo fabricat mala. Nedū ei verbis sed etiā signis iniquitas hoīs perpēdi potest. c. nec solo. 33. q. 5.

t ¶Fabula vana. Merito fabula/ dicit vana: est eni proprie fabula sermo qui nec vera nec verisimilia cōtinet. Ita notat glo. in phe. insti. in verbo fabulis. & facit tex. in l. Antiq. fi. si pars hęredi. peta.

v ❡ Fabulis interminatis. Iure humano fabulę interminatę dici possūt collocutiones quę a clericis fiūt cū mulierib⁹ de quarū fornicatione suspecti sunt: & propterea inhibiti ne cū eisdē de cętero colloquerentur. bon⁹ est textus hanc declarationē probans in c.2. in verbo Fabulari de coha. cleri. & mulie. x ❡ Ineptas & aniles fabulas deuita. Hinc dicit tex. de clericorū (quos hęc sententia respicit) cōuiuijs loquēs in c. cōuiuia. 44 distinc. In cōuiuijs nō inanes sęculariū negociorū fabulę sed verba sacrę lectionis audiātur. Et in c. nullus presbyterorum: ea dē distic. dicit tex. Null⁹ p̄sbyterorū qn̄ ad ūniuersariū cōuenerit/se inebriare vel fabulas ̄anes ibi referre pręsumat. & in c. pro reuerentia eadē dis. dicit tex. Pro reuerentia dei & sacerdotū id vniuersa cōstituit synod⁹: vt qz solēt crebro mensis ociosę fabulę īterponi/ in oī sacerdotali conuiuio lectio diuinarū scripturarū immisceatur. per hoc eī & animę ędificantur ad bonū: & fabulę nō necessarię prohibentur.

Tioth.1.a. ❡Rogaui te vt maneres Ephesi cum irem in Macedoniam/vt denunciares quibusdā ne aliter docerēt: neq intēderēt fabulis [v] & genealogijs interminatis q̄ quęstiones p̄stāt magis q̄ ædificationē dei q̄ est in fide.

1.ad ti.4.b. ❡Ineptas [x] & aniles fabulas deuita.

2.ad ti.4.a. ❡Erit [y] tempus cum sanam doctrinam non sustinebūt/ sed ad sua desyderia coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidē auditum auertent/ad fabulas autem conuertentur.

Ad titū.1.d. ❡Increpa Cretenses dure vt sani sint in fide: nō [z] intendentes Iudaicis fabulis ac mandatis hominum auertentium se a veritate. &c.

2.petri.1.c. ❡ Non indoctas fabulas [a] sequuti/ notam fecimus vobis dñi nr̄i Ihesu Christi virtutē et pręsciētiā: sed speculatores [a] facti illi⁹ magnitudinis.

Tho.4. c **Facere.** ❡Quod ab alio [b] oderis tibi fieri: vide ne aliqn̄ alteri facias

Psal.113.b. ❡Deus noster in cœlo omnia quęcūq [c] voluit fecit.

Psal.147. ❡Non fecit taliter omni nationi: & iudicia sua non manifestauit eis.

Eccl.32. d ❡Fili sine [d] consilio nihil facias/& post factum non pœnitebis

Eccl.33.d. ❡Sine [e] iudicio nihil facias graue.

Math.13.c. ❡Omnis [f] arbor quę nō facit fructum bonum excidetur: & in ignem mittetur. Et supra arbor.

Math.7. ❡Omnia quęcunq vultis vt faciant vobis homines/& vos facite illis: hęc est enim lex et prophęte.

y ❡ Erit tēpus cū sanā. &c. Circa hāc sniam vidēdus est tex. i c. nec mirū. versi. aruspicinę. 26. q. 5. vbi dicit. Per diabolorū fallaciā illudit curiositas humana: quādo impudēter appetit scire quod nulla ratione competit eis inuestigare. & hęc potestas imūdis spiritib⁹ ideo dat: vt peruersos sibi aptent/ hoc ē prauos hoies seducant/ illosq scilicet q spernunt veritatē & credunt mendacio iuxta Pauli sentētiā sanā doctrinā non ferentes/sed ad sua desyderia coaceruātes sibi magistros prurientes auribus/& a veritate quidē auditum auertentes/ ad fabulas autē conuertentes/ onerati peccatis/semper discentes/ nūq tamē ad scientię veritatē peruenientes. quēadmodū aūt Iannes & Mābres restiterūt Moysi: ita & isti resistūt veritati/hoies corrupti mēte/reprobi circa fidē/sed vltra nō proficient. insipientia eorū manifesta erit omnibus: sicut & illorum fuit. Hęc tex. z ❡ Non intēdētes iudaicis fabulis. Nisi supple vt eas detestētur/ & ex eis ipsos iudęos reprobent atq conuincāt. c. turbat. versi. cur ergo. & c. qui de mensa. versi dicunt. 37. distinc. a ❡ Non indoctas fabulas secuti. &c. sed speculatores facti. &c. Circa hęc verba videatur bonus tex. in c. si quid veri. 37. distinc. vbi dicit. Si quid veri de deo/ Sybilla vel Orpheus/ / alij ve gētiliū vates aut philosophi prędixisse perhibētur: valet quidem ad reuincendā paganorū vanitatē/ non tamen ad istorum auctoritatē cōplectendā. Quantū eni distat de Christi aduentu inter prędicationē angelorū & confessionē dęmonū: tantū inter auctoritatē pphetarū & curiositatē sacrilegorū. Hęc tex. qui Augustini est. Quare aūt fabulas populo annūciare vel legere nō expediat: est bo. tex. in c. ideo. in princ. eadem dis. vbi dicit. Ideo prohibet Christianis legere figmēta poetarū: quia per oblectamēta fabularū nimiū mentē excitāt ad incentiua libidinū. nō eni thura solū offerendo dęmonibus immolatur: sed etiā eorū dicta libēt⁹ capiēdo. Hęc tex. b ❡ Quod ab alio. &c. Similis est sentētia apud Marcū. Oia q̄cūq vultis vt faciāt vobis hoies: & vos facite illis. Vn̄ circa istas sentētias, videat imprimis bon⁹ tex. in c. 1. prima dis. vbi dicit. Ius naturale est quod in lege & in euangelio cōtinetur: quo quisq iubet alij facere quod sibi vult fieri/& phibet alij inferre quod sibi nolit fieri. Vnde Christ⁹ i euāgelio. Oia q̄cūq vultis vt faciant vobis hoies: & vos eadē facite illis. hoc est eni lex & prophetę. Hæc tex. quē Archi. ibi declarans dicit q quisq iubetur alij facere quod sibi vult fieri/hoc est vt sicut vult sibi a proximo bene fieri & subueniri ita & ipse benefaciat pximo/subueniatq. Non autem si adulationes vel hmōi illicita a pximo vult sibi fieri: ideo adulet vel quid illicitū faciat. hoc eni proprie non dicit velle sed concupiscere: nec tūc vere sibi vult illud/ quia nō ad vtilitatē suā vult quia in odiū animę suę vult. Vnde psal. Qui diligit iniquitatē odit animā suā. Hęc Archi. Secūdo videatur tex. in c. ponderet. in princ. 20. dis. Vbi dicit Pōderet vnusquisq sermones suos: & quod sibi loqui nō vult/alteri nō loquat. Vnde bn̄ sacra scriptura ait. Quod tibi nō vis fieri: alteri ne facias. Tertio videat tex. in c. primo semper. 2. q. 1. vbi dicit Ante oīa diligēter inquirire vt cū iustitia & charitate diffiniatis. neminē condēnetis ante verū & iustū iudiciū. nullū iudicetis suspitionis arbitrio: sed primū pbate/ & postea charitatiuā sentētiā proferte. & qd vultis vobis nō fieri: alteri facere nolite. Quarto videat tex. in c. dilecti filij. circa pric. de maio. & obe. vbi papa patriarchę qui contra solitam formā/fidelitatis iuramentū exegerat/ scribens ait. Nō decet alij te fecisse quod ab alio tibi fieri nolles. &c. c ❡ Oia q̄cūq voluit dn̄s fecit. Tex. in c. oia. in princ. de cōsecra dis. 2. Istis verbis p fūdamēto assūptis infert ex eis q quia voluit dn̄s/factū ē: vt licet figura panis & vini videat: tn̄ nihil aliud q̄ caro Christi & sanguis post cōsecrationē credēdū est. d ❡ Sine cōsilio nihil facias. Videat annotatio istis verbis facta. s. in verbo Cōsiliū. & ibi dictis addat q hac sentētia nedū monemur nihil agere positiue: sine cōsilio sed etiā monemur nihil agere negatiue/ idest nihil de hijs q̄ nobis incūbūt faciēda ptermittere/sine cōsilio. facere eī dicit etiā q nō facit. idest qui negligit facere illud ad quod faciēdū tenet. glo. est in c. 1. in verbo cōtrafecerit. de vsu. in 6. glo. i l. si mora. in verbo facto. ff. solu. ma. bon⁹ tex. i c. dilecto. ad fi. de sen. excō. 6. in & in l. q nō facit. ff. de regu. iu. & notat Domi. in c. 1. col. 2. ad fi. de re iudi. li. 6. & do. me⁹ Iason in l. 2. in princ. ff. de ver. obliga. e ❡ Sine iudicio. supple rectę discretionis quę mater est omniū virtutum. c. præsentiū. circa mediū. 1. q. 5. & c. 1. de offi. custo. Vel sine iudicio: idest sine auctoritate iudicis vt actus tuus maiorē habeat firmitatem & difficilius rescindi possit. l. 1. C. de prędi. curia. li. 10. f ❡ Omnis arbor. &c. Videatur annotatio in verbo Arbor.

g ℭ Super cathedrã Moysi. &c. Pro effectu huius sentẽtię videaẽ textus in c. secũdũ. versi. nã si visibilis. 19. dis. vbi dicit. Si visibilis solis isti⁹/ radij cũ per loca fœtidissima trãseũt/ nulla cõtactus inquinatione maculãtur: multo magis ipsi⁹ qui istũ visibilẽ fecit virtus/ nulla ministri indignitate constringiẽ. nã & Iudas cũ fuerit sacrilegus atq̃ fur/ quicquid egit inter apostolos pro dignitate cõmissa sibi/ bñficia per indignũ data nulla ex hoc detrimẽta sen seeunt: declarante hoc ipsũ dño manifestissima voce. Scribę (inquit) & pharisei/ super cathedram Moysi sederunt. Quęcũq̃ dicũt facite/ quę autẽ faciũt nolite facere/ dicũt ei & nõ faciũt. hæc textus. Et in c. omnia. 1. q. 1. vbi dicit. Oĩa sacramẽta obsũt idigne tractãtib⁹: prosũt tamẽ per eos digne sumẽtibus/ sicut & verbũ dei. vnde dictũ est. quę dicũt facite: q̃ autẽ faciũt facere nolite. & in c. significastis. eadem cã & q̃sti. vbi ꝑmisso ꝙ quidam malorũ & indignorũ sacerdotũ sacramẽta vitabant: dicit tex. O miseros hoĩes qui hos intuendo Christũ obliuiscũtur: qui & multo ante prędixit vt legi dei potius obtẽperetur q̃ imitẽdi videanẽ illi qui ea q̃ dicũt nõ faciũt. & traditorẽ suũ tolerans vsq̃ in finẽ etiã eũ euangelizare cũ cęteris misit. Et in c. nõ quales. eadem cã & q̃sti. vbi dicit. Non quales sacerdotes dñi sũt sed quid de dño loquãtur est nobis magnopere prę uidendũ. &c. vt. §. in verbo Cathedra. x. vbi diffuse recitaẽ hęc tex.

h ℭ Facite fructus dignos. Videatur annotatio. §. in verbo Dignus.

i ℭ Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis. &c. Quid sit facere amicos de mãmona iniquitatis annotatũ est. §. in verbo Amicus. o.

ℭ Ihesus loquutus est ad turbas & ad discipulos suos: dicens. Super cathedram g Moysi sederunt Scribę & Pharisęi. Omnia ergo quecũq̃ dixerint vobis/ seruate & facite: secũdum vero opera eorum nolite facere/ dicunt enim & non faciunt. Math. 23. a.

ℭ Bene omnia fecit (Ihesus) & surdos fecit audire & mutos loqui. Marci. 7.

ℭ Facite h fructus dignos pœnitẽtię (ait Ioãnes ad turbas) & ne cœperitis dicere/ patrem habemus Abraam. &c. Lucę. 3. b.

ℭ Facite i vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cũ defeceritis/ recipiant vos in æterna tabernacula. Lucę. 16. c.

ℭ Vos cũ k feceritis omnia quę pręcepta sunt vobis/ dicite: serui inutiles sumus/ quod debuimus facere fecimus. Lucę. 7. c.

ℭ Omnis kk qui facit peccatum (ait Ihesus) seruus est peccati. Ioan. 8. d.

ℭ Exemplum dedi vobis (ait Christus ad discipulos) vt quẽadmodum ego feci vobis: ita et vos faciatis. Amen l amen dico vobis. Non est seruus maior domino suo/ neq̃ apostol⁹ maior est eo qui misit illũ. Si hęc sitis: beati eritis si feceritis ea. Ioan. 13. b.

ℭ Cum intinxisset Ihesus panen/ dedit Iudę Simonis scariothis: et post bucellã introiuit in eũ sathanas. Et dicit ei Ihesus. Quod facis fac citi⁹. Ioan. 13. c.

ℭ Aiunt quidã nos dicere (ait Paulus) Faciamus m mala vt veniant bona: quorum damnatio iusta est. Ad rõa. 3. b.

ℭ Siue n manducatis/ siue bibitis/ vel aliud quid facitis: omnia in gloriam dei facite. 1. cori. 10. g.

ℭ Omne n quodcunq̃ facitis in verbo aut in opere: oĩa in nomine domini nostri Ihesu Christi/ gratias agentes deo & patri per ipsum. Ad collo. 3. c

ℭ Confidimus de vobis fratres in domino: quoniam quęcũq̃ pręcipimus & facitis & facietis. 2. thessa. 3. a.

ℭ Opus fac Euangelistę. Supra Euangelista. 2. timo. 4. b

k ℭ Cũ feceritis oĩa. &c. Hoc dictũ euãgelicũ allegat glosa in c. si ei. in princ. in verbo peccatũ. de pœni. dis. 2. & ibidẽ allegat simile dictũ Gregorij dicẽtis Væ iusto: si remota misericordia a deo iudicetur. kk ℭ Omnis qui facit peccatũ. &c. An aũt iure humano proprie facere peccatũ idest actũ qui de se sonat in peccatũ/ puta homicidiũ/ adulteriũ/ stuprũ/ & similes actus/ dicẽdus est nõ solũ qui per se facit sed etiã qui facit per aliũ: comunis resolutio est ꝙ si actus requirat factũ non separatũ a corpore/ vt est adulteriũ & stuprũ: tũc non dicit quis proprie facere/ si faciat per aliũ. ita Bar. in d. l. sed si vnis⁹. §. s. in. 1. col. ff. de iniu. tñ si statutũ puniẽs adulteriũ cõciperet verba: in rem puniretẽ faciens adulteriũ per aliũ acsi fecisset per se l. hęc verba. & ibi Bar. ff. de adul. Bar. in l. si is qui pro ẽptore. i pe. charta ff. de vsuca. Aut nõ reqrit factũ a corpore nõ separatũ vt ẽ homicidiũ/ & verberatio: & tũc etiã faciens per aliũ non dicit proprie facere. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. in verbo videtur hoc verũ. nisi actus puniretẽ non tãq̃ ab aliquo sed tanq̃ procedens in aliquẽ: qz tunc ꝓprie facere dicitur. c. mulieres. §. si. de sen. excõ. vbi dicit tex. Illi qui non per se ipsos sed eorũ auctoritate vel mandato alij violenter iniiciunt manus in clericos: ad sedem apostolicã sunt mittendi. cũ is cõmittat vere cuius auctoritate vel mandato delictũ cõmitti ꝓbatur. Specialiter aũt q̃tũ ad istã sententiam noteẽ tex. in c. secuti sũt. in si. 2. q. 7. vbi dicit. Non semper pro officio vel auctoritate personę ab accusatiõe est cessandũ: immo contra prauos est agendũ/ cũ oĩs persona criminaliter peccans alteretur/ & vt ita dicã capite minor legibus cẽseatur. qui enim facit peccatũ: seruus est peccati tã in pœna q̃ in culpa. Hæc tex. l ℭ Amẽ dico vobis. &c. Videatur annotatio. §. in verbo Dñs. m ℭ Faciamus mala &c. Facta est huic sententiæ ãnotatio satis diffusa. §. in verbo Dãnato. vbi videri potest.
n ℭ Siue manducatis. &c. Omne quodcũq̃ facitis. &c. Pro ãnotatione istarum sentẽtiarũ videatur bon⁹ tex. in c. nõ licet. 26. q. 5. vbi dicit. Non licet Christianis tenere traditiões gentiliũ & obseruare & colere elementa/ aut lunæ aut stellarũ cursus/ aut inanẽ signorũ fallaciã pro domo facienda vel propter segetes vel arbores plãtandas/ vel cõiugia sortienda. scriptũ est eni. Oĩa quę facietis aut in verbo aut in opere: omnia in nomine domini nostri Ihesu Christi facite/ gratias agentes deo. Nec in collectionibus herbarum quæ medicinales sunt/ aliquas incantationes liceat attendere: nisi tantũ cũ symbolo aut oratione dominica/ vt tantum deus creator omniũ & dominus honoretur. Hęc tex. vbi Archi. dicit cauẽdum esse ne cum verbis sacris quę dicuntur in collectionib⁹ herbarum vel portantur ad gloriam dei & sanctorum aliquid vanitatis immisceatur: puta ꝙ vas in quo portantur esset triangulare/ vel aliquid aliud huiusmodi quod non pertinet ad reuerẽtiam dei & sanctorum/ esset superstitiosum & illicitum. & ibidem dicit Archi. sanctũ Thomã ita tenere. Secundo notetur textus cum glosa in l. in nomine. in pric. C. de offi. pręfec. pręto. aphri. & in auctẽ. de armis. in princ. col. 6. & in auctẽ. de q̃stio. in princ. vbi idẽ probaẽ quod hic/ omnia scilicet in nomine domini esse facienda.

o ¶ Vt cū gaudio hoc faciant. Annotabit. J. in verbo gaudiū. p ¶ Cœpit Ihesus facere & docere. Hinc dicit textus. 41. dis. in pric. sacerdos primū a se ipso & a domestica sua ecclesia debet exigere quod postea populis imperet: primū imitādo Christū ipse debet facere q̄ postea populū doceat. Hęc tex. De istis autē verbis est glo. in c. sacrorū. in verbo exemplo. 63. distinc. & in c. oīs. in verbo Factis. 24. q. 1. q ¶ Sine cōsilio. Videat āno- tatio. §. in verbo Consiliū. k. &. §. in verbo Facere. d. r ¶ Reddā eis secūdū opera eorū. Textus est simi- lis sententię in c. 1. paulo ante fi. de sū. tri. & fi. catho.

Ad heb. 13. c. ¶ Obedite prępositis vestris/ et subiacete eis: ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri/ vt cum [o] gaudio hoc faciāt & non gementes/ hoc enim non expedit vobis.

Actuū. 1. a. ¶ Primū quidē sermonē feci de omnibus o Theophile quę cœpit [p] Ihesus facere et docere.

Apo. 21. b. ¶ Dixit qui sedebat in throno: ecce noua facio omnia.

¶ Cætera quę hic scribi potuissent: reperientur in plerisq; nominibus quibus verbum facere adijci solet.

Factum: nomen.

Eccēs. 8. c. ¶ Est & alia vanitas quę fit super terrā. Sūt iusti quibus mala proueniūt/ quasi opera egerint impiorū: et sunt impij q ita securi sunt/ quasi iustorū facta habeāt. Sed hoc vanissimū iudico.

Ecci. 32. d. ¶ Fili [q] sine consilio nihil facias: & post factum non pœnitebis.

Hiere. 25. c. ¶ Reddā [r] eis (ait dn̄s) secūdū opera eorū & secūdū factū manuū suarū.

Factor & Factura.

Iob. 4. ¶ Nūquid homo [s] dei comparatione iustificabitur: aut factore suo purior erit vir?

Psal. 91. a. ¶ Delectasti me dn̄e in factura tua: & in opib9 manuū tuarū exultabo.

Eccēs. 2. b. ¶ Transiui (ait Ecclesiastes) ad contemplandam sapientiam erroresq; [t] et stultitiam. Quid est inq̄ vt sequi possit regem factorem suum? &c.

Puerb. 14. d ¶ Qui calumniatur [v] egentem/ exprobrat factori eius: honorat autē eū qui miseretur pauperis.

Sapię. 16. d. ¶ Creatura tibi factori deseruiens exardescit in tormētū aduersus iniustos: et lenior [x] fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.

Roma. 2. b. ¶ Nō auditores [y] legis iusti sūt apd deū: sed factores legis iustificabūt.

ad ephe. 2. b ¶ Dei sumus factura/ creati in Christo Ihesu/ in operibus bonis q̄ pręparauit deus vt cum illis ambulemus.

Iacobi 1. d. ¶ Estote factores [z] verbi & non auditores tātū/ fallētes [a] vosmetipsos: quia si quis auditor est verbi & non factor/ hic comparabitur viro consyderanti vultum natiuitatis suæ in speculo. Consyderauit enim se & abijt: & statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfectę libertatis/ & permanserit in ea/ non auditor obliuiosus factus/ sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.

Facies.

Gene. 1. a. ¶ Terra erat inanis et vacua/ & tenebrę erant super faciem abyssi: & spiritus dei ferebatur super aquas.

Exo. 33. b. ¶ Loquebatur dominus ad Moysem [b] facie ad faciem: sicut solet loqui homo ad amicum suum.

exo. 33. d. ¶ Non poteris [c] videre faciem meam (dicit dominus ad Moysem) non enī videbit me homo & viuet. Et iterū. Ecce (inquit) est loc9 apud me/ & stabis [d] supra petrā: cūq; trāsibit gloria mea ponā te in foramine petrę & protegam dextera mea donec transeā. Tollamq; manum meā & videbis [e] posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

s ¶ Nūquid homo. &c: Hinc alibi dicit beat9 Iob. Si fuero iustus/ os meū ipia loqtur: & si sine crimine/ prauus inueniar. & si purificat9 in niue/ & lotus mundis manibus: satis me sordē tinxisti/ & execratū est vēstimētū meū. Ita dicit tex t9 hāc sentētiā referens/ i c. si eni. §. eligat. versi. Et beatus. de pœni. dis. 2. t ¶ Erroresq; & stultitiā. Videat quod annotatū est istis verbis in huius sententię annotatione. §. in verbo Doctrina. v ¶ Qui calūniat pauperē. &c. Videat annotatio. §. in verbo Egens. h. x ¶ Lenior fit ad benefaciendū. Hinc legitur q̄ Sidrac/ Misac & Abdenago missi i fornacē ignis ardentis/ in flāmæ medio illesi & intacti remanserunt. c. imperatores. 11. q. 3. c. qn̄ vult deus. circa mediū. 23. q. 4. & c. nō inuenit. eadē cā & q. de quibus textibus dictū est. §. in verbo Bn̄dicere. r. vbi videat. y ¶ Nō auditores legis. &c. Scienti enī bonū & nō faciēti illud: peccatū est illi. Quō enī corpus sine spiritu mortuum est: sic & fides sine operib9 mortua est. Nec grāde putemus vnū deū nos se: cū & dęmones credant & cōtremiscant. Ita dicit tex. p9 Ioānē apl'm i c. si ei. col. 3. de pœni. dis. 2. z ¶ Estote factores verbi. Hęc sētētia Iacobi ponit in c. si ei. col. 6. versi. rursus idē Iacob9. de pœni. dis. 2. a ¶ Fallētes vosmetipsos. Fallūt equidē seipsos q verbū dei audiētes negligūt illud implere. Meli9 ei fuerat eis nō audire: q̄ auditū negligere. vt est bon9 tex. in c. Quidā. i fine. de aposta. Seruus nēpe q scit voluntatē dn̄i sui & non facit/ plagis vapulabit multis: q vero nescit/ plagis vapulabit paucis. c. ideo ei. in fi. 37. dis. & c. ea vidicta. col. 1. 23. q. 4. b ¶ Facie ad faciē/ idest familiariter. Ita declarat glo. in c. Moyses (vbi ponit hęc sentētia). 8. q. 1. nō ei pōt de9 sicut est/ per essētiā videri ab hūana creatura: q2 scriptū est. deū nemo vidit vnq̄. de quo videat supra in verbo De9. De hac etiā sententia est tex. clarus in c. vt cognouerūt. §. Opponit. de pœni. dis. 2. c ¶ Nō poteris videre faciē meā. Pro elucidatione istorū verborū est bo. glo. in c. clemē. ad nostrū. versi. Quinto q̄ qlibet. de hęreti. de qua dictū est. §. in verbo Deus. super illud Io. 1. Deū nemo vidit vnq̄. vbi videat. d ¶ Stabis supra petrā. Pro effectu istorū verborū tex. est no. in c. Quia lex sola. in pric. 24. q. 1. vbi dicit. In petra Moyses ponit/ vt dei faciē contēplet: quia nisi quis fidei soliditatē tenuerit/ diuinā p̄sentiā nō agnoscit. e ¶ Videbis posteriora mea. Ratiōe horū verborū dicit glo. i c. Moyses. in verbo Locutus. 8. q. 1. Quosdam dixisse Moysem vidisse deum in specie visibili/ sed tamen cum illorum opinione nō transit citans illud

Ioãnis, 1. Deũ nemo vidit vnq̃. Dũ aũt hic dicit. Videbit posteriora mea. perinde videtur esse ac si dictum esset. Credes incarnationẽ meã quę in vltimo tẽpore facienda est: faciẽ aũt meã.j. pręsentiã in carne videre non poteris. Pro hac declaratione posteriorũ dei quã facit glosa interlinearis, est bo tex. in epistola Victor Iustinian⁹. alias in epistola Reddẽtes honorẽ.col.2. versi. Et qm̃.ibi. Vnigenit⁹ fili⁹ & verbũ dei ante sęcula & sine tẽpore de patre natus, in vltimis diebus descẽdẽs de cœlis incarnatus est. C.de sũ. tri. & fi. catho. Pro declaratione vero faciei dei quã dat eadem interlinearis glo. facit quia nullę partes corporis possũt attribui deo secũdũ essentiã. & sic nec faciẽ de⁹ potest habere nisi habita relatiõe ad incarnationẽ. c.odi & proieci. vbi glo. in verbo similitudie. 24. q.1.& c. Quidã hęretici. versi. Antropomorphitæ.24.q.3.
f ℂ Fac eleemosynã. Videatur annotatio istorũ verborũ. s.in verbo Eleemosyna.
g ℂ Auertis faciẽ. Loquit more hũano. dicto c.odi & pieci. versi. odisse.24.q.1. h ℂ Oñde faciẽ tuã & salui erimus.j. effice vt vera & indubia fide credamus in filiũ tuũ dñm ac redẽptorẽ nostrũ Ihesũ Christũ q est imago dei patris. c.si sacerdos. versi. deus quis similis erit tibi. de pœni. dis. 1. Et saluabimur ipso dicente. Qui credit i me: habet vitã ęternã. c. benedict⁹. i fine. de pœni dis.4.
i ℂ Respice in faciẽ Christi tui. &c. j. respice in filiũ tuũ p redimendis nobis tam dira, tã squalidã aspera cruciamĩa perpessum, & eius superacerbæ passionis merito mansionis tuę cœlestis redde nos participes. in qua lõge meli⁹ est vel vnica die residere q̃ inumeris diebus in hac lachrymarum valle. Siquidẽ fili⁹ tu⁹ p hac mansione nobis acq̃renda non solũ affigi cruci & i ea mori voluit: sed etiã emisso iã spũ perforari lãcea sustinuit latus suum. Clemẽ.1. versi. Et q in hac assumpta. ibi. pro operanda omniũ salute. de sũ.tri. & fi.catho.
k ℂ Facies tristis linguã detrahentem. Istis verbis facta est annotatio. s. in verbo detrahens. r. vbi videat. l ℂ Deserit veritatẽ. An aliquãdo possit deseri veritas: dicet in verbo veritas. m ℂ Ne auertas faciẽ ab egeno. Auertens faciẽ ab egeno, si illud cũ exasperatiõe faciat: peccat venialiter. c. vnũ orariũ. §. alias ea demũ. col. pe. 25. distinc. n ℂ Ne accipias faciẽ aduersus faciẽ tuã idest caueas ne propter faciẽ. j. propter personã alicuius facias aliquid cõtra faciẽ tuã. j. cõtra animã tuã. quæ facies dici potest. quia vt facies hominis istar cœlestis pulchritudinis facta dicit. l. si quis in metallũ. C. de pœnis. glosa in c. Ad audientiã. de crimi. fal. Ita aĩa. c. hęc imago. cũ glo. 33. q. 5. Aliter tamen hanc sentẽtiã elucidat Hostieñ. in c.1. col. fi. in fi. ne cle. vel mo. vbi dicit Omni hoi sufficere debet pictura, quam deus in facie sua naturaliter posuit: quia vix potest fieri sine ipsius dei iniuria, si aliã superponat. ideo & dicit Ecclesiastici. 4. Ne accipias faciẽ aduersus faciẽ tuã: faciẽ inq̃ picturę aduersus faciẽ naturalẽ. alioquin qui cõtrariũ facit: timere põt illud Iohel. 2. Oẽs vultus redigentur in ollam, vultus inq̃ picti in ollã infernalẽ. Hęc Hostieñ. o ℂ Auerte faciẽ tuã a muliere cõpta. quia nõ solo tactu sed aspectu quoq; appetitur & appetit cõcupiscẽtia fœminarũ. c. nec solo. 32. q. 5.
p ℂ Est iustus qui inclinat faciẽ. &c. An hoi iusto liceat fingere: dicetur in verbo Fingere. vbi videatur.
q ℂ Ex visu cognoscit vir. Et ideo qui visum habet impudicũ, impudicus censet: impudicus enĩ visus, impudici cordis est nunci⁹. d. c. Nec solo. vbi est tex. Augustini. 32. q. 5.
r ℂ Ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Ex facie cognoscitur homo nedũ interior vt hic: sed etiã exterior.

ℂDe cornuta facie Moysi habetur Exo.34. & infra Moyses. Exo.34.

ℂEx substãtia tua fac [f] eleemosynã (ait Tobias ad filium) & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Tob.4.b.

ℂDixit in corde suo oblitus est deus: auertit faciẽ suam ne videat finẽ. Psal.6.f.

ℂVsq; quo domine obliuisceris me in finem: vsq; quo [g] auertis faciẽ tuam a me. Psal.12.a.

ℂDeus virtutum cõuerte nos & ostẽde [h] faciem tuam & salui erimus. Psal.79.a.

ℂProtector noster aspice deus: & respice [i] in faciem Christi tui. Quia melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Psal.83.a.

ℂAuertente te domine faciem, turbabũtur: auferes spiritum eorum & deficient: & in puluerem suum reuertentur. Psal.103.a.

ℂEmitte spiritum tuum et creabuntur & renouabis faciem terræ. Psal.103.d.

ℂCor gaudens exhilarat faciem in mœrore animi deijcitur spũs. puerb.5.b.

ℂIn facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ. puerb.7.d.

ℂVẽtus aquilo dissipat pluuias: & facies [k] tristis linguam detrahentẽ. puerb.25.d.

ℂFerrum ferro exacuitur: et homo exacuit faciem amici sui. puerb.27.c.

ℂQui cognoscit in iudicio faciẽ, non benefacit iste: & pro buccella panis deserit [l] veritatem. puerb.28.c.

ℂSurge propera amica mea speciosa mea & veni: columba mea in foraminibus petrę, in cauerna macerię. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Cantico.2.d

ℂRogationem contribulati ne abijcias: & non auertas [m] faciem tuam ab egeno. Ecci.4.a.

ℂNe accipias [n] faciem aduersus faciem tuam: nec aduersus animã tuã mendacium. Ecci.4.c.

ℂNoli resistere cõtra faciem potentis ne coneris contra ictũ fulminis. Ecci.4.d.

ℂFilię tibi sunt? serua corpus illarum: & non ostendas faciem hilarem ad illas. &c. Et infra filia. Ecci.7.c.

ℂNe contra faciem stes cõtumeliosi: ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Ecci.8.c.

ℂAuerte [o] faciem tuam a muliere compta: & ne circunspicias speciem alienam. Ecci.9.b.

ℂCor hominis immutat faciem illius: siue in bono siue in malo. ecci.13.d.

ℂVestigium cordis boni et faciẽ bonã: difficile inuenies & cũ labore. ecci.13.d.

ℂEst iustus [p] qui inclinat faciem suam: & fingit se non videre id quod ignoratum est. ecci.19.d.

ℂEx visu [q] cognoscitur vir: & ab occursu [r] faciei cognoscit sensatus. ecci.19.d.

ℂNęquitia mulieris immutat faciem ei⁹: & obcęcabit vultũ suum tãq̃ vrsus, & quasi saccum ostendet in medio proximorum. ecci.25.c

l.cū in diuersis.in.ff.ff.de relig.& sump.fu.glo.in.§.religiosū.insti.de rer.diuis. Vnde si testis qui dicit se aliquem cognoscere/ subiūgat ratione dicens ꝙ eū vidit in facie: bona est ei⁹ ratio. Ita Io.de platea in l.stigmata.C.de fabricen.li.11. An autē tota pars anterior dicatur esse de facie hois: Fely.in c.cū nō liceat.in princ. de præscrip. sentit ꝙ sic. dicit eni ꝙ facies dicit esse vsqꝫ ad barbā inclusiue/ & cōputata fronte & per latera vsqꝫ ad aures exclusiue cū maxillis.

Ezech.1.b. ¶Vidi/et ecce vētus turbinis veniebat ab aquilone / et nubes magna/ et ignis inuoluēs/ & splendor in circuitu eius: & de medio eius quasi species electri / id est de medio ignis. Et in medio eorum/similitudo quatuor animaliū: & hic aspectus eorū/ similitudo hominis in eis. Et quatuor facies vni/ & quatuor pennę vni/ & pedes eorum pedes recti/ & plāta pedis eorum quasi plāta pedis vituli: & scintillę quasi aspectus æris cādētis. Et manus hominis sub pennis eorū in quatuor partibus: et facies & pennas per quatuor partes habebant/ iūctęqꝫ erāt pēnę eorū alterius ad alterū. Non reuertebantur [s] cū incederent: sed vnūquodqꝫ ante faciē suā gradiebat. Similitudo autē vultus eorū/ facies hois et facies leonis a dextris ipsorū quatuor: facies autē bouis a sinistris ipsorū quatuor/ & facies aquilę desup ipsorū quatuor: & facies eorū & pēnę eorū extētę desuper. Duę pēnę singulorum iungebātur: & duę tegebāt corpora eorum. Et vnūquodqꝫ eorum coram facie sua ambulabat. &c.

Math.6.b. ¶Cū ieiunatis [t]/ nolite fieri sicut hypocritæ tristes: extermināt ei facies suas vt appareant hoibus ieiunātes. Et lati⁹ infra in verbo ieiunare.

Math.7.a. ¶Assūpsit [v] Ihesus Petrū et Iacobū et fratrē ei⁹/ & duxit illos in mōtē excelsū seorsū: & transfigurat⁹ est āte eos. Et resplēduit facies eius sicut sol: vestimēta autē eius facta sunt alba sicut nix. &c. Et infra Ihesus.

Math.26.d. ¶Progressus pusillum Ihesus/ procidit in faciem suam: orans et dicēs. Pater mi: si possibile est/ transeat a me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis.

Math.26.f. ¶Expuerunt Iudęi in faciē [x] Ihesu & collaphis eum cederunt. Alij autem palmas in faciem eius dederunt: dicentes. Prophetiza nobis Christe: quis est qui te percussit?

Ad gala.2.c. ¶Cū venisset Cephas Antiochiā/ i faciē [y] ei restiti: qa rephēsibilis erat

Actu.6.d. ¶Intuentes Stephanum omnes qui sedebant in concilio: viderunt faciem eius tanq̄ faciem angeli.

4.reg.20.b Facilis. Facilior & Facile.

¶Facile [z] est (inquit Ezechias ad Esaiā) vmbrā crescere decem lineis. Et latius.§.in verbo Ezechias.

2.para.29.g ¶Leuitę faciliori ritu sanctificantur q̄ sacerdotes.

puerb.14.a ¶Doctrina [a] prudentium facilis.

puerb.18.c. ¶Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere?

puerb.29.d ¶Qui [b] ad indignandum facilis est: erit ad peccata procliuior.

Sapiæ.6.d. ¶Clara est & quę nunq̄ marcescet sapiētia: & facile videtur ab his qui diligunt eam/ & inuenitur ab his qui quęrunt illam.

Eccl.6.a. ¶Si possides amicū/ i tētatione posside eū: & ne facile credas ei teipsū.

Eccl.11.c. ¶Facile est in oculis dei subito honestare pauperem.

eccl.11.c. ¶Facile est corā deo in die obitus retribuere vnicuiqꝫ secūdū vias suas.

eccl.21.d. ¶Pes fatui [c] facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis.

Math.19.c. ¶Facilius [d] est camelum per foramē acus transire (ait Ihesus) q̄ diuitē intrare in regnum cœlorum. Et supra diues.

Luce.16.d. ¶Facilius est cœlum præterire: q̄ de lege vnum apicem cadere.

s ¶Non reuertebātur cū incederent. Circa hæc verba videatur bons tex. Gregorij in c. Pēnata cū pric. c. sequētis. de pœni.distinc.2. vbi dicit. Pēnata animalia minime reuertūtur cū incedunt: quia prędicatores sancti sic a terrenis actib⁹ ad spiritualia transeunt/ vt ad ea quæ reliquerant vlterius nullatenus reflectantur. Retro aūt post aratrū respiciūt: post exordia boni operis ad mala reuertūt q̄ dereliq̄rūt. qd q̄ electis dei minime cōtingit: recte nunc per prophetā dicit Nō reuertebātur cū incederēt: quia electi quiqꝫ sic ad bona tendunt/ vt ad mala perpetranda non redeant. Qui ei perseuerauerit vsqꝫ i finē: hic saluꝰ erit. hęc tex.

t ¶Cū ieiunatis nolite fieri.&c. Videat ānotatio i verbo Hypocrita.

v ¶Assumpsit. Videatur ānotatio i verbo Ihesus.

x ¶Expuerūt in faciē. palmas dederūt in faciem. In faciē tamē quia instar cœlestis pulchritudinis est nobis concessa/ nil i honestū fieri debet. l. si quis in metallū. C. de pœnis. glo. I c. ad audiētiā. de crimi fal. & in c. propter gloriā. de conse. distinc.4. vbi subiūgit glosa ꝙ istud habet verū pręsertim in ore. quia gloriosissimū & excellentissimū in humano corpore os deprehenditur/ per qd de⁹ glorificatur & benedicit & prædicat. & ideo etiā in sacramēto baptismi os baptizandi nō tangit cum saliua. prout dicit textus in d.c. propter gloriā.

y ¶In faciē ei restiti. De hac Petri per Paulum reprehensione tex. est in c. Paul⁹ Petrū. in princ. 2.q.7. & in c. Qui cōtempta. cū glo. ibi. 8. distinc. & dicet. j. in verbo Paulus.

z ¶Facile est. &c. Videatur diffusa ānotatio istis verbis facta.§.in. verbo Ezechias.

a ¶Doctrina prudētiū facilis. Qui eni ea docet q̄ ab auditorib⁹ nō valent intelligi: nō ad eorū vtilitatē/ sed sui ostētationē facit. dicit text⁹ in c. si §. pariter. 43. distic.

b ¶Qui ad indignādū facilis est. &c. idest cui facile permittit in cęteros indignari. & eos ex indignatione ledere: erit posthac ad indignatiōis peccata & alia q̄libet pcliuior/ q̄ facilitas venię incētiuū tribuit delinquēdi. c. Est iniusta. in fi. 23.q.4.

c ¶Pes fatui facilis. &c. Huic sententię facta est ānotatio.§.in verbo Domus. vbi videat

d ¶Facilius est Camelū. &c. Videat annotatio.§.in verbo Diues.

Facinus. ¶Non ſtabit [e] teſtis vnus contra aliquem/quicquid illud peccati et facinoris [f] fuerit: ſed in ore duorum aut trium teſtium ſtabit omne verbum. Et infra Teſtis. Deute.19.d

Facultas. ¶Facultates [g] & virtutes exaltant cor: & ſuper hæc timor domini. Eccl.40.d.

¶Si diſtribuero [h] in cibos pauperũ omnes facultates meas (ait Paulus) & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeã/charitatẽ autẽ non habuero: nihil mihi prodeſt. 1.corin.13.b

Fallere & Fallens. ¶Si dixeris/vires nõ ſuppetunt: qui inſpector eſt cordis ipſe intelligit/& ſeruatorem animæ tuæ nihil [i] fallit/reddetq; [k] homini iuxta opera ſua. puerb.24.b

¶Eſtote factores verbi: nõ auditores tantum/ fallentes [l] voſmetipſos. &c. Vt ſupra factor. Iacobi.1.d.

Fallax & Fallacia. ¶Fallax equus ad ſalutem: in abundãtia autem virtutis ſuę non ſaluabitur. pſal.32.d.

¶Ne intenderis fallaciẹ mulieris. Et infra mulier.

¶Teſtem fallacẽ [m] odit dominus: & eũ qui ſeminat inter fratres diſcordias. Et infra odire. puerb.5.d. puerb.6.c.

¶Malus obedit linguę iniquę: & fallax [n] obtẽperat labijs mendacib9. puerb.17.a

¶Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas. puerb.26.

¶Fallax gratia: & vana eſt pulchritudo. puerb.31.d.

¶Qui ſeminatus eſt in ſpinis: hic eſt qui verbũ dei audit. Et ſolicitudo ſeculi iſtius/et fallacia diuitiarũ ſuffocat verbũ: & ſine fructu efficitur. Math.13.c.

Falſus. ¶De falſo [o] teſtimonio/falſis teſtibus/falſis fratrib9 & falſis prophetis: vide in verbis ſuis.

Fama. ¶De fama Salomonis: vide.3.in verbo Saba.2.para.9.a.

¶Fama [p] nominis Mardochei creſcebat quotidie: & per cũctorum ora volitabat. Heſter.9.b.

¶Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat [q] oſſa. Eccl.3.c.

¶Quã malę famę eſt qui derelinquit [r] patrẽ: & eſt maledictus a deo qui exaſperat matrem. Eccl.3.c.

¶Exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros: p arma iuſtitiæ a dex- 2.ad co.9.b

e ¶Non ſtabit teſtis vnus. An ſolius teſtis teſtimonio credi poſſit: dicet in verbo Teſtis vbi locus peculiarior.

f ¶Facinoris. Facinus hoc loco ſumitur in malã partem: prout etiã regulariter ſumit in iure hũano: prout eſt tex.in l.ſeruus.ff.de ac.& obliga.in l.Quoniam multa.C.ad l.Iuliam.de vi.& in l.ſi quẽq.C.de epiſ.& cleri. & dicit Archi.in c.flagitia.in princ.32.q.7.q facinus dicit a facio. Et differt a flagitio. quicquid enim agit indomita cupiditas ad corrũpendũ animũ & corpus ſuũ/flagitiũ eſt: ſed quicquid agit vt noceat alteri/facinus eſt. & hęc ſunt duo genera omniũ peccatorum. ſed flagitia ſunt priora: quę cũ corruperint animũ/ad facinora proſilitur. Sunt enim flagitia in dictis vel cogitationibus: ſed facinora in factis. Vnde & illa dicũtur flagitia a flagitando facere qd ſibi nocet/vel a flagitando corruptelã libidinis: ſed hæc dicũtur facinora a facto commiſſo/quia facit quod alteri nocet. Quandoq; tamen facinus ſumitur in bona ſignificatiõe: quod ſemper diſcernitur ex adiũcto/vt pulchrũ facin9. egregiũ facinus. &c. Ita Archi.in d.c.flagitia.

g ¶Facultates. ideſt bona temporalia.c.ſi.in princ.de ver.ſigni.l.qui ſe patris.C.vnde libert. Et dicunt facultates quaſi facilitates: quia de facili labuntur. No.in l.ſi cõſtãte.in pric.ff.ſolu.ma.

h ¶Si diſtribuero in cibos pauperũ. Pro ãnotatione huius ſententiæ eſt bon9 tex i c.vide quãtũ.1.q.1.de quo textu dictũ eſt.s.in verbo Charitas.

i ¶Nihil fallit. Fallere ꝓprie dr q mẽtiendo decipit. fallacia eni propriẽ cõmittitur in mẽtiẽdo.l.fallus.§.ſi quis.ff.de fur.notatur in l.iuriſgentiũ.§.dolo.in verbo calliditate.ff.de pactis.& idẽ notat Archidi.in c.apud miſericordẽ.in princ.32.q.1.

k ¶Reddetq; homini.&c. Tex.eſt eiuſdem ſententię.in c.1.in ſi.de ſũ.tri.& ſi.catho.

l ¶Fallentes voſmetipſos. Facta ẽ iſtis verbis annotatio.s.i verbo Factor vbi videat.

m ¶Teſtẽ fallacem odit dñs. Quãdo fallacia non imputetur teſti/prẹſertim ꝗtũ ad deũ: eſt bonus tex in c.apud miſericordẽ.in princ.32.q.1.vbi dicit. Apud miſericordẽ iudicẽ nec ille fallax habebit qui ad veritatẽ reuertitur/etiã poſtꝗ mentitur: quia oĩpotẽs deus dũ libẽter noſtrã pœnitẽtiã ſuſcipit/ipſe ſuo iudicio hoc quod errauimus abſcondit. Hęc tex.cui conformis eſt textus in c.apud.in princ.36.q.2.

n ¶Fallax obtẽperat labijs mendacibus. Fallax in plus ſe habet ꝗ mẽdax. fallax enĩ id agit vnde quiſq; fallatur: qui vero mentitur non ſemper vult fallere. Ita Archi.in d.c.apud miſericordẽ.in princ.32.q.1.

o ¶Falſo teſtimonio. Falſũ ꝓpriẽ dicit imutatio veritatis cũ dolo. Bo.eſt tex.i l.quid ſit falſũ.& ibi per Bar.ff.de falſis.& in auctẽ.de inſti u.caute.& fide.in princ. Quãdoq; tñ falſũ ſit nõ ſolũ dicto ſed etiã facto: vt patet in hijs qui falſificãt inſtrumẽta aut literas papales. quæ facto falſificant varijs modis: de quib9 eſt tex.q videri põt in c.licet ad regimẽ.de crimi.falſi. De pœna aũt taliũ literas papales falſificantiũ/eſt tex.in c.ad falſariorũ.eodẽ.ti.

p ¶Fama nõis Mardochei. Fama ſeu opinio aut ęſtimatio nihil aliud ẽ ꝗ illęſę dignitatis ſtatus/legib9 cõprobat9 & morib9. tex.eſt i l.pe.§.ęſtimatio.ff.de va.& extra.cogni.& notat glo.in c.2.§.porro.in verbo infamia.3.q.7. De multiplici aũt fama & eius effectibus tractat bar.in l.de minore.§.Si pluriũ.ff.de ꝗſtio.& Panor.& alij in c.ſi.de iureiu.& dñs me9 Iaſõ & alij moderni in l.admonẽdi.ff.eodẽ ti.

q ¶Impinguat oſſa. ideſt augmẽtat virtutes in qb9 robur hõis interioris cõſiſtit/ſicut in oſſib9 conſiſtit robur hõis exterioris. Hãc declarationẽ dat Nicolaus de lyra.p qua facit bon9 tex.in c.nõ ſũt audiendi.in.ſi.1.q.3.dũ vult famã bonã nedũ nobis ꝓdeſſe/ſed etiã alijs. Quiſquis ei famã ſuã cuſtodit (dicit ibi tex9) & in alijs eſt miſericors. nobis ꝗppe neceſſaria eſt vita noſtra: alijs fama noſtra.

r ¶Derelinquit patrẽ. Videat quod iſtis verbis annotatũ eſt.s.in verbo Derelinquere.

s ¶ Per infamiam & bonam famam. Pro effectu istorũ verborũ est bon⁹ tex. Gregorij in c. Sũt plurimi. in pri. 6. questi. j. vbi dicit. Sunt plurimi qui vitã bonorũ fortasse amplius q̃ debẽt laudant. & ne qua elatio de laude surrepat/ permittit omp̃s deus malos i obtrectationẽ & obiurgationẽ prũpere: vt si qua culpa ab ore laudatiũ in corde nascitur/ ab ore vituperãtium suffocetur. Hinc est ꝙ doctor gentiũ se in prędicatiõe currere testatur inter infamiã et bonam famã. Hęc tex.

tris et a sinistris/ per gloriam et ignobilitatem/ per infamiam [s] et bonã famam. Et infra Minister.

ad phil. 4. b ¶ Quęcunq; bonę [t] famę sunt/ si qua virtus/ si qua laus disciplinę: hæc cogitate quę et didicistis & accepistis & audistis & vidistis in me.

Gene. 6. a. **Famosus.** ¶ Postq̃ ingressi sunt filij dei ad filias hominũ/ illæq; genuerunt: isti sunt potentes a sæculo viri [v] famosi. &c.

Ezech. 23. b. ¶ Factę sunt Oolla et Ooliba sorores famosę mulieres: et iudicia perpetrarunt in ea.

Gene. 12. c. **Fames.** ¶ Facta est fames in terra. Descendit igitur Abraã in Aegyptum vt peregrinaretur ibi: pręualuerat enim fames [x] in terra.

Gene. 41. d. ¶ Consumptura est fames (inquit Ioseph ad Pharaonem) omnem terram: & vbertatis magnitudinem perditura est inopię magnitudo.

Deute. 28. d ¶ Si nolueris audire vocẽ domini dei tui: &c. mittet [y] dominus super te famẽ et esuriẽ & increpationẽ in omnia opera tua q̃ tu facies/ donec conterat te/ et perdat velociter propter adinuentiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.

2. regũ. 21. a ¶ Facta est fames in diebus Dauid: tribus annis iugiter. &c. Vt supra Dauid.

2. reg. 24. b. ¶ Cum venisset Gad ad Dauid: nunciauit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua/ aut trib⁹ mẽsibus fugies aduersarios tuos & isti te persequentur/ aut certe tribus diebus erit pestilẽtia in terra tua. Et supra in verbo Dauid latius

3. regũ. 8. d. ¶ Fames si oborta [z] fuerit in terra/ aut pestilentia/ aut corruptus aer/ aut erugo/ aut locusta/ vel rubigo/ et afflixerit eũ/ & inimicus ei⁹ portas obsidens omnis plaga vniuersa infirmitas: cuncta deuoratio et imprecatio quę acciderit omni homini de populo tuo Israel/ si quis cognouerit plagã cordis sui/ & expanderit man⁹ suas in domo hac: tu exaudies in cœlo in loco habitationis tuæ/ & repropiciaberis/ & facies vt des vnicuiq; secundum omnes vias suas/ sicut videris cor eius/ quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominũ vt timeant te cunctis diebus quibus viuũt super faciem terrę/ quã dedisti patribus nostris.

4. regũ. 6. f. ¶ Facta est fames magna in Samaria: & tandiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argẽteis/ & quarta pars cabi stercoris columbarum/ quinq; argenteis.

Psal. 36. c ¶ Nouit dominus dies immaculatorum: & hęreditas eorum in æternũ erit. Non confundẽtur in tempore malo: & in diebus famis saturabũtur/ quia peccatores peribunt.

Psal. 58. b. ¶ Conuertentur [a] ad vesperam/ et famẽ [b] patientur vt canes: & circuibunt ciuitatem.

Puerb. 10. a ¶ Non affliget dñs fame animam iusti: & insidias impiorũ subuertet.

Threñ. 4. b ¶ Melius fuit [c] occisis gladio/ q̃ interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terrę.

t ¶ Quęcũq; bonę famę. Ea quę bonę sunt famę/ sunt a nobis cogitanda & amplexanda. Duę eni res nobis necessarię sunt: cõscientia propter nos/ & fama propter proximos. Vnde qui cõfidẽs conscientię/ negligit famã: crudelis ẽ. dicit tex. Augusti. i c. Nolo. versi. Duę res. 12. q̃sti. 1. Quod procedit p̃sertim in ep̃is et cęteris pręlatis. prout ẽ bo. tex. in c. Quatuor. in fine. 12. q̃sti. 2. & in c. Nisi cum pridem. colũ. 1. de renũ. v ¶ Viri famosi. j. malę famę. Et sic famosus sumit hic in malam partẽ. put etiam sumitur nõnũq̃ i iure humano. vt est tex. in l. vnica. C. de famo. libellis. i l. mulierẽ. ff. de accu. & i l. capitaliũ §. famosos. ff. de penis. Quãdoq; tamẽ sumitur in bonã partẽ: vt cũ dicitur famosus doctor/ famosus aduocat⁹. vt est tex. in Aucten. iusiuran. qd pręsta. ab his q admi. suscepe. §. iuro quoq; x ¶ Fames in terra. Fames in terrã qñq; mittitur: quãdo eleęmosynę pauperib⁹ substrahũt. c. Reuertimini. colũ. 2. 16. quęsti. 1. y ¶ Mittet dñs super te famem. Quandoq; tamen mittit dñs famẽ etiam super audientes vocem suam: nõ tamẽ pro punitiõe sed p exercitio. Tex. est i c. Nõ omnis. versi. Exercet. 5. questi. 5. vbi dicitur. Exercet deus fame patriarchas etiam pios & religiosos. z ¶ Fames si oborta fuerit in terra. Quando fames suborit in terra/ diuitib⁹ icũbit pauperes pascere: alioq si non pascunt/ imputat eis. Tex. ẽ i c. pasce. 86. distin. vbi dicitur. Pasce fame morientem. quisqs eni pascendo hoiem seruare poteris: si nõ pauerís/ fame occidisti. Et i c. Aug. 12. q̃sti. 2. vbi dr. Nõ ne dictur⁹ est dñs diuiti. Cur passus es tot inopes fame mori (certe hẽbas aurum vnde ministrasses alimoniam. a ¶ Conuertentur ad vesperã. &c. Videat annotatio s. in verbo conuertere. b ¶ Famẽ patient. Famẽ. s. audiẽdi verbũ dei. de qua etiã fame loqtur tex. i. c. Audacter. i si. 8. q̃sti 1. vbi dr. Talis ecclię iudex nõ nũq̃ dat i sub quo famẽ & sitim pp̃ius patiat. nõ famẽ panis neq; siti aquę: sed famẽ audiẽdi verbũ dei. Hęc tex. Et i c. ieiuniũ. i si. 76. dist. vbi dr. Fames pristia sermõis dñi/ p̃sentia doctriaq; ei⁹/ & cœlestis panis saturitate cõpensabit. Hęc tex. c ¶ Si meli⁹ fuit &c. Scdm corticẽ litterę io dr hic cõsumptis gladio/ melius

fuisse q̄ interfectis fame: quia gladius longe citius perimit q̄ fames Vnde eadē consyderationa dicitur/ melius esse fame q̄ ingurgitatione mori. put est tex. in c. nihil. in fi. de cōse. distin. 5. vbi dr. Quod fames facit: hoc etiā plenitudo ciborꝵ/ magis aūt & multo peiora. fames quippe ī paucis diebus aufert hoiem & liberat eū de hac vita pœnali: eaces-sus vero ciborū consumit / & conputrescere facit corpus humanū/ & macerat ęgritudine diuturna/ & tunc eū morte crudeli cōsumit. Hęc tea. d ℭ In fame. In fame existentibus debet per diuites succurri: vt dictū est §. eodē. 3. & ibi dictis addatur tex. in c. non satis. versū. grādia culpa est. 86. distin. vbi dicitur. Grandis culpa ē: si sciente te fidelis egeat/ si sciaa eum sine sumptu esse: & tamem tolerare ęrumnam perpeti / eum psertim qui egere erubescit. e ℭ Hos habebitis famulos. Famulus hoc loco sumit pro seruo. Et ita etiam quandoq; sumitur in iure humano. put ē tex. & ibi expsse Bar. in l. iubemus. C. de prępo. sacri cubiculi. Libro 12. & i l 2. versi. Clericia autem. C. de hijs qui in ecclesijs manu. Proprie tamē famulus dicitur qui famulat seu seruit nō iure seruitutis / sed vel gratuito vel mercede sibi constituta. Vnde famulꝰ probatur qui probatur associatus famulis & famulari ac seruire sicut alij/ nec necesse est q; de famulatu exhibēdo aliqua scriptura facta sit. Ita Bar. in l. 1. §. familię. i fi. ff. de publica. nec tenet dn̄s de delicto per eos cōmisso: nisi forsan delinquāt in eo in quo dn̄s vtitur opera eorū. prout dicit Bar. cuius opinio coiter tenetur in d. §. familię. i prin. & in l. ne quid. in prin. ff. de incen. rui. naufra. & Fely. in c. cum ordinē. colū. 5. de rescrip. De delicto tn̄ seruorū semper tenetur dn̄s vel insolidū vel ad dādum seruū p noxa. Tex. est in l. 1. & 2. & per totū ff. de noxa. ac.

ℭIn labore et ærūna fui (dicit Paulus) in vigilijs multis) in fame [d] et siti/ in ieiunijs multis. &c. 2. ad co. 11. f

ℭVenit fames in vniuersam Aegyptum et Chanaam/ et tribulatio magna & non inueniebant cibos patres nostri. Actuū. 7. b.

ℭSurgens vnus ex prophetis nomine Agabus / significabat per spiritum/ famē magnā futuram in vniuerso orbe terrarum: quę facta est sub Claudio. Actuū. 11. d.

Familia & Famulus.

ℭSeruus & ancilla sint vobis de nationibus q̄ in circuitu vestro sunt/ & de aduenis qui peregrinātur apud vos: vel qui ex his nati fuerint in terra vestra/ hos [e] habebitis famulos/ & hęreditario iure transmittetis ad posteros/ ac possidebitis in æternum: fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. Leuit. 25. f.

ℭDe hęreditate remanenda in familia habet. Numeri. 27. a. Et infra in verbo filius. Nume. 27. a

ℭAppręhendentes parentes Saram filiam suā osculati sunt & dimiserunt ire monentes eam honorare soceros/ diligere maritum/ regere [f] familiam/ gubernare domum & seipsam irrepręhensibilem exhibere. Thob. 10. d.

ℭAdiuuit deus pauperem de inopia: & posuit sicut oues familias. Psal. 106. d.

ℭPossedi seruos et ancillas (inquit Ecclesiastes) multāq; [g] familiam habui: armenta quoq; & magnos ouium greges vltra omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Eccēs. 2. a.

ℭQuis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus suus per familiam suam vt det illis cibum in tempore. Vbi amplius. Et infra in verbo seruus. Math. 24. f

ℭAscendit Ioseph a Galilęa de ciuitate Nazareth in Iudęam/ in ciuitatē Dauid quę vocatur Bethleē eo q; esset de [h] domo et familia Dauid: vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore pręgnante. Lucę. 2. a.

Fantasia & Fantasma.

ℭSicut parturiens cor tuum fantasias patitur nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio ne dederis [i] in illis cor tuū. Multos eñ errare fecerūt somnia & exciderunt sperātes i illis. Eccl. 34. a.

ℭVidentes discipuli Ihesum supra mare ambulantem/ turbati sunt dicentes quia fantasma [k] est. Math. 14. c.

Fas.

ℭNoli frater mi/ noli (inquit Thamar ad Ammon) opprimere 2. regū. 13. c.

f ℭ Familiā regere. Iure hūano/ appellatione familię/ oēs qui in seruitio sunt cōtinētur/ etiā si liberi sint hoies. imo etiam cōtinent/ q non sunt i seruitio sed in potestate. Tex. est in l. ędiles. §. familię. ff. fami hercif. & facit tex. in l. pronūciatio. §. familię de ver. signi. Quandoq; etiā largiꝰ sumit vt cōpręhēdat oēs de eadē agnatiōe sen cognatiōe exn̄tes. Tex. est in l. fi. C. de verbo. signifi. Quādoq; vero sumit vt cōpręhēdat tn̄ eos qui sunt de agnatiōe. s. q descēdunt ex eodē stipite per lineā masculinam e. 2. & ibi Hostien. de conuer. infideliū. Et specialiter notet q; vxor dr̄ esse de familia viri. Tex. in l. quęcunq;. C. de re mi. li. 12. & auctē. de resti. si deicō. in prin. quod est verū non solū cōstante matrimonio/ sed etiā post matrimoniū/ durante tn̄ viduitate. Tex. est. quē ibi ponderat do. meꝰ. Iason/ col. 2. in. d. l. fi. C. de verbo signifi. & ita etiā dicit ibi Bar. per quē & modernos ibi videātur cętera q̄ hic dici possent.

g ℭ Multam familiā habui. Videantur annotata §. annotatione proxima. h ℭ De domo & familia Dauid. De iure hūano sequitur & inferri pōt ea istis verbis q; Ioseph per legitimū matrimoniū ex Dauid descēderat. Soli enī legitimi nō aūt illegitimi seu bastardi/ dicūtur esse de domo seu familia. Ita Bar. in l. fi. in. 1. col. C. de ver. sig in l. pnūciatio. §. familię. ff. eodē. & i l. tutelas. ff. de capi. diminu. Bal. i c. inotuit. in fi. de elec. & i l. gn̄aliter §. Cū aūt. C. de insti. & substi. sub cōdi. fac. & facit glosa in cle. 1. in verbo liberi. de Baptismo. & idē tenet Pe. de Aucha. in cōmento. c. Canonū statuta. in versū dubitat alibi Bartho. de cōstitu. imo etiā tales illegitimi nō dicūtur eē de stirpe. put notat Bal. in l. Cū legitimi. ff. de statu hoim. i ℭ Ne dederis in illis cor tuū. Tex. est huic sniē bn̄ cōformia l c. Nūq̄ paulo post prici. de cōse. disti. 5. vbi dr̄. Nō vacet mens tua varijs pturbatiōibꝰ: q̄ si pectori isederit dominabuntur tui/ & te deducent ad delictum maximum.

ℭ Fantasma est. Fantasmata dicuntur vmbrę quædam & imagines quę cito pereunt & resoluūtur. Textus

me: neq̃ enim hoc fas est in Israel. Noli facere stultitiam hāc. Vbi diffusius. Et supra in verbo Ammon.

3. reg. 2. d. ¶Petitionē vnam paruulam ego (inquit Bersabee Salomonis mater ad eum) deprecor a te ne cōfundas faciem meam Et dixit ei rex. Pete mater mea: neq̃ enim fas [m] est vt auertam faciem tuā. Vbi Plenius. Et infra Salomon.

2. ma. 7. a. ¶Contigit septem fratres vna cum matre sua appręhensos compelli a rege Antiocho edere contra fas carnes porcinas flagris & taureis cruciatos. Vbi amplius vide. Et infra in verbo frater.

Actuū. 25. c. ¶Tolle de terra huiuscemodi hominem (dixerunt turbę de Paulo) non enim fas est eum viuere.

Fascinare & fascinatio.

Sapię. 4. c. ¶Fascinatio [n] nugacitatis obscurat bona: & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia.

Ad gal. 3. a. ¶O insensati [o] Galatæ quis vos fascinauit non obedire veritati, Ante quorum oculos Christus Ihesus proscriptus est & in vobis crucifixus.

Fatigare. Fatigatus & Fatigatio.

Ioan. 4. a. ¶Ihesus fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. &c. Et infra Ihesus.

1. thessa. 2. b ¶Memores facti estis fratres (ait Paulus) laboris nostri et fatigationis nocte et die operantes ne quē q̄ vestrum grauaremus, prędicauimus in vobis euangelium dei.

2. thessa. 3. b ¶Ipsi scitis (inquit Paulus) quēadmodum oporteat imitari nos: quoniā non inquieti fuimus inter vos, neq̃ gratis panen manducauimus ab aliquo, sed in labore et fatigatione [p] nocte et die operātes ne quē vestrum grauaremus

Ad heb. 12. b ¶Recogitate [q] eum qui talē sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem vt non fatigemini animis vestris deficiētes. Nōdum enim vsq̃ ad sanguinem restitistis aduersus peccatum repugnātes & obliti estis consolationis q̄ vobis tanq̃ filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam domini: neq̃ fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim [r] diligit dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.

Fatuus. Fatua. Fatuum.

puerb. 11. c. ¶Circulus aureus in naribus suis: mulier pulchra et fatua [s].

puerb. 12. c. ¶Fatuus statim [t] indicat irā suā: qui aūt dissimulat iniuriā callidus est.

puerb. 13. c. ¶Astutus omnia agit cum cōsilio: qui autē fatuus est aperiet stultitiā.

puerb. 15. a. ¶Lingua sapientum ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.

puerb. 17. b ¶Expedit magis vrsę occurrere raptis fetibus: q̄ fatuo confidenti sibi in stultitia sua.

est in. c. vino inebriantur. 37. distin. l ¶Neq̃ enim hoc fas est in Israel. id ē hoc diuina lege prohibetur. Fas enim lex diuina est: ius vero, lex hūana. Tex. ē in c. 2. versi. fas. 1 distin. vbi Archi pro declaratiōe dicit. Aduertēdū q̄ iustitia ęqualitatē importat: deo aūt non possum⁹ ęquiualena cōpensare. inde est q̄ iustō scdm perfectā rationē nō possumus reddere deo, & ob hoc nō dicit ppriē iustū lex diuina. sed fas: quia videlicet sufficit deo vt impleam⁹ quod possum⁹. Hęc Archi. Quod aūt diuina lege nedū sororē opprimere, sed etiā cū sorore matrimonialiter coniungi prohibitū sit: est bo. tex. cū glosa. in verbo diuina lege. in c. litteras. de resti. spolia. vbi & alię personę cū quib⁹ diuina lex inhibet cōmixtionē, enumerātur. m ¶Fas est. i. honestū seu licitum est. Vñ & nefas. i. inhonestū seu illicitū. Vñ & illi per fas & nefas ābulant qui suę cuius voluntati obtemperātes, quid honestū qdve inhonestū seu quid licitū vel illicitū sit, nequaq̄ respiciūt. Tex. est in. c. nōne. in fi. 36. distin. & in l. 2. §. Interim. ff. de origi. iuris. n ¶Fascinatio nugacitatis. Fascinatio pprie dicitur oculorū p quodā incātationis genus illusio: quoq̃ & pręstigiū dr quod Mercori⁹ primo dr inuenisse. Dictū ē autem pręstigium: q̄ pręstringat aciem oculorū. c. Nec mirū. versi. Pręstigiū. 26. q̄sti. 5. o ¶O insensati Galatę. De hac repręhensione Galatarū est bon⁹ tex. ic. Nō ē cā iiust⁹. vers. Rōanos de pe. disti. 2. p ¶Sed in labore & fatigatiōe. Tametsi Apostolorū exēplo fatigationē nō debeam⁹ effugere, tamē eā aliis iniuste dare phibemur. put est bo. tex. ponens notabilē casū in l. vnica. C. de sūp. recupe. li. 10. vbi dr Mūerib⁹ ciuilib⁹ nō fungeris q̄ pconis mādant ū gnq̃ filios icolumes habe⁹. At si cōtra id priuilegiū ad mun⁹ fatigādi tu cā, qdā te deuocauerint, tuq̃ appellatōe iterposita securitatē reportaueris: a noiatorib⁹ sūpt⁹ quos in litē feceris recuperabis. Hęc tex. q ¶Recogitate ei &c. Christi exemplo ad persecutionū insidias ęquanimiter sustinendas cōmonemur, vt hic. Et idē ostenditur. 25. q̄sti. 5. in princi. vbi dr. Dñs cum ab Herode quęreretur ad interficiendū, nō patrocinū sibi q̄siuit armorum cum occulto instinctu posset eos cōuertisse manus Iudęorū: sed fugiens ęgyptū, latuit ibi per septēniū. Sic etiā cum a Iudęis, lapidibus peteretur abscondit se & exiuit de tēplo. Sic etiā cū duceretur ad crucē, noluit cōmouere aduersus seniores Iudęorum turbam quę ouper ei obuiā processerat, & cū palmis & laudibus eū receperat. &c. Hęc tex. r ¶Quem enim diligit. &c. Videatur annotatio ē. in verbo castigare. s ¶Fatua. Pro huius & sequentiū sniarum elucidatione notetur q̄ fatuus a fando dr: vel quia statim ofidit imperitiā suā fando quicquid latet in aīo, vel quia nec quod ipsa fatur, nec quod alii dicunt intelligit. Vel fatu⁹ dr scdm Augustinū quasi insuls⁹ sine sale id ē sine cōdimento discretionis. Et differt a stulto: quia stultus dr qui ebetioris est animi seu cordis nō tū adeo facilis acleus ad loquendū est vt fatuus. Vñ Afranı⁹. Ego me esse stultū existimo: fatuū esse nō opinor. Pręmissa sūt de mēte Archi. in c. legim⁹. in prin. 93. dist. & in c. Cōstantinopolitanę. in prin. 22. disti. & Alberici in l. fatuo ff. de postulan. t ¶Statim iudicat iram suā. Fatu⁹ enim dicit a for. faris. quia fando statim demōstrat stultitiā suā, vt dictum est supra annotatione proxima.

v ¶ Cum fatuis cõsiliũ non habeas. Io. An. & Panor. in c. ad nostrã de consue. referunt fatuũ quendã Parisiensem q̃stionẽ quandã sic acute & exacte decidisse: vt eã prudenti⁹ sapiens Cato non potuisset decidere. Inferẽtes propterea nõnunq̃ vtile esse nedũ a prudentib⁹/sed ẽt a fatuis cõsiliũ requirere. x ¶ A facie verbi parturit fatuus. &c. Videtur dici posse hanc sententiã velle q̄ sicut infans qui nascit̃ statim vt os eius ab vtero matris egressum est incipit gemere: ita etiã fatuus nititur respondere statim vbi cœptus est sermo/etiã si necdũ finit⁹ sit. Et ita intelligendo. Simile est qd alibi dicit Salomõ Qui pri⁹ respondet q̃ audiat/stultũ se esse demõstrat & cõfusione dignũ. Cui dicto facta est annotatio q̄ hic potest accõmodari. s̃. in verbo confundere.
y ¶ Neq̃ enim quod habendum erat. Istis verbis facta est annotatio. s̃ in verbo distribuere. vbi videatur. z ¶ Pes fatui facilis in domũ proximi &c. Videatur annotatio s̃. in verbo dom⁹.
a ¶ Quod illi aliud nomen q̃ fatuus? Hijs verbis iunctis cum prędentib⁹ innui videt̃ stultum & fatuũ non differre. qd verũ est: si large sumãtur hęc noia. Quod si stricte accipiãtur: differt. prout dictũ est. s̃. eodem in .i. annotatione.
b ¶ Pauperẽ superbum/diuitẽ mendacẽ/& senẽ fatuũ. Facta est istis verbis ãnotatio s̃. i verbo diues. vbi videatur.
c ¶ Sultus fatua loquetur. Alias est/Fatuus fatua loq̄t. prout est. text⁹ citans Esaiam in c. legimus. in prin. 93. disti. vbi dicit glo. aliquẽ ex eo p̄bari fatuũ q̄ fatua loquitur. Et idem probat bo. tex. in l. Quidã. ff. de cõdi. insti. vbi tex. loquitur de quodã testãtore q̄ corpus suum post mortẽ suã in mare prcijci mãdauerat. q̄a talis fatu⁹ & mẽtis incompos p̄sumitur.
d ¶ Qui dixerit fatri suo Racha &c. Circa hãc sentẽtiã videatur tex. in ca. si in prin. 55. disti. vbi dicitur. Si euãgelica admonitio iracundiam nec vsq̃ ad verbũ furentẽ p̄ficere p̄mittit/vt si Racha fratri suo q̄s dixerit/ re⁹ sit gehẽnę ignis: quali putamus pena plectẽdum esse qui non solũ pugno impie percussit/sed quasi non sufficeret ad cædem manus/ita instigante se diabolo raptus est ad iracundiam vt fuste non solum p̄cuteret sed etiã erueret oculum fratris &c.
Videatur etiam glo. in. c. homicidiorũ in verbo detrahit. de pe. disti. i. vbi dicit. Detractores dicunt̃ homicidę: quia q̃tum in eis est/priuãt aiam (quę melior pars hois est) vita/dũ negãt virtutes quib⁹ aia viuit esse in ea. Nã detrahere est bõa q̄ alicui sũt a deo collata negare vel iuertere. vt si dicat q̄s sapiẽtẽ sapiẽtiã nõ hẽre/vel castũ castitatẽ/vel ea quę bono zelo fiunt/inuertẽdo asserat malo zelo vel spũ fieri: sicut Iudęi Christũ dicebant in Belzebub dęmonium eijcere. & quidẽ hoc est p̄ctm̃ in spiritũ sctm̃: quia qd est spũ sancti/maligno spiritui attribuunt. Vnde hui⁹ p̄cti grauitas ex euãgelio liquet dũ d̃r, Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit gehennę. Hęc glosa.

¶Cum fatuis ᵛ consiliũ non habeas: non enim poterunt diligere nisi quę eis placent. Eccl.8.d.
¶A facie ˣ verbi/parturit fatuus tanq̃ gemitus partus infantis. Eccl.19.b.
¶Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratiæ autem fatuorum effundentur. eccl.20 b
¶Fatuo nõ erit amicus: & nõ erit gratia in bonis illius. Qui enim edũt panẽ illius/falsę linguę sunt. Quotiens et quanti irridebunt eum? neq̃ enim ʸ quod habendum erat directo sensu distribuit: similiter & quod non erat habendum. eccl.20.ca.c
¶Ex ore fatui reprobabitur parabola: nõ enim dicit illã in tẽpore suo. eccl.20.ca.c
¶Cor fatui quasi vas confractum: & omnem sapientiam non tenebit. eccl.21.c.c
¶Narratio fatui quasi sarcina in via. eccl.21.ca.c
¶Tanq̃ domus exterminata: sic fatuo sapientia & scientia insensati inenarrabilia verba. eccl.21.ca.c
¶Fatuus in risu exaltat vocem suã: vir autem sapiẽs vix tacite ridebit. eccl.21.c.
¶Pes fatui ᶻfacilis in domum proximi: & homo peritus confundetur a persona potentis. Eccl.21. d
¶In ore fatuorum cor illorum/& in corde sapientium os illorum. Eccl.21. d
¶Filia fatua in deminoratione fiet. Et infra filius. Eccl.22. a
¶Qui docet fatuum/ quasi qui conglutinat testam. Eccl.22. a
¶Supra fatuum plora: deficit enim sensu. Et infra plorare. Eccl.22. b
¶Nequissimi/nequissima vita: super mortem fatui. Luctus mortui septem dies: fatui autem et impij omnes dies vitę illorum. Eccl.22. b
¶Cum stulto ne multũ loquaris/ & cum insensato ne abieris. Serua te ab illo: vt nõ molestiã habeas: & non coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo & inuenies requiẽ: & nõ accidieris in stultitia illius. Super plumbum quid grauabitur? Et quod ᵃ illi aliud nomen q̃ fatuus? Eccl.22. b
¶Arenã et salem & massam ferri facilius est ferre/q̃ hominẽ imprudentem & fatuum et impium. Eccl.22. b
¶Tres species odiuit anima mea: & aggrauor valde animę illorũ. Pauperem ᵇ superbum & diuitem mendacem/ & senem fatuũ et insensatũ. Eccl.25. a
¶Præcordia fatui quasi rota carri: & quasi axis versatilis cogitatus illius. Eccl.33. a
¶Qui in multis fatuus est/multiplicat malitiam. Eccl.34. b
¶Stultus fatua ᶜ loquetur/et cor eius faciet iniquitatem: vt perficiat simulationẽ/et loquatur ad dominũ fraudulẽter. Et vacuã faciet animã esurientis: & potum sitienti auferet. Esaię.32. b
¶Pariter insipientes et fatui probabuntur doctrina vanitatis eorum: lignum est/argẽtum inuolutum de Tharsis affertur: et aurum de Ophir opus artificis/et manus ærarij hyacinthus/ & purpura indumẽtũ eorũ. Hiere.10.b.
¶Qui dixerit ᵈ fratri suo fatue: reus erit gehennę ignis. Math.5. c

Fatuitas. ¶Corona sapiẽtum diuitię eorum: fatuitas stultorum/imprudentia. puerb.14 c.

e ¶ Fatuitas. Fatuitas hoc loco & qñq; in iure hũano sumit̃ p simplicitate nimia seu pro nimia credulitate: qñ quis credit ea quę cõmuniter apparent nõ esse credẽda. tex. est & ibi notat Hostié. in c. cũ dilect⁹. in fi. qd me. causa.
f ¶ Nonne auris verba dijudicat. &c. Simile est quod alibi dicit Iob. Auris verba probat: & guttur escas dijudicat. Cui dicto facta est annotatio quę hic inseri posset. ꝟ. in verbo Esca. vbi videatur. g ¶ Laboraui clamãs. Hęc snia de Christo solet intelligi: qui clamans voce magna emisit spiritũ. prout post euangelicam veritatẽ dicit tex. in c. in quadã. circa medium. de celeb. missa.

Prouerb. 16. c. ¶ Fons vitę eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.

Faux. Faucis. ¶ Nõ inuenietis (ait Iob) in lingua mea iniquitatem: nec in faucibus meis stultitia personabit. — Iob. 6.

Iob. 12. b. ¶ Nonne auris [f] verba dijudicat: & fauces comedentis saporem?

Iob. 33. a. ¶ Ecce aperui os meũ: loquatur lingua mea in faucibus. Vbi latius.

Psal. 21. d. ¶ Aruit tãq̃ testa virtus mea, & lingua mea adhęsit faucibus meis: & in puluerem mortis deduxisti me.

Psal. 68. a. ¶ Laboraui [g] clamans, raucę factę sunt fauces meę: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum.

Psal. 136. b. ¶ Adhęreat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui (domine).

Eccli. 31. b. ¶ Supra mẽsam [h] magnam sedisti? nõ aperias super illam faucem tuã prior. Vbi diffusius. Et infra mensa.

Fauus. ¶ Post aliquos dies reuertens Sanson vt acciperet vxorẽ, declinauit vt videret cadauer leonis: & ecce examen apum in ore leonis erat, ac fauus mellis. Vbi amplius. Et infra in verbo Sanson. — Iudicũ. 14. b

Prouerb. 5. a. ¶ Fauus distillãs labia meretricis: & nitidius oleo guttur eius. Et latius infra meretrix.

Prouerb. 16. d. ¶ Fauus mellis composita verba: & dulcedo animę sanitas ossium.

Prouerb. 27. a. ¶ Anima [i] saturata calcabit fauum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.

Canti. 4. c. ¶ Fauus distillans labia tua sponsa: mel et lac sub lingua tua, & odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.

Canti. 5. a. ¶ Comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo.

Eccli. 24. c. ¶ Spiritus meus super mel dulcis (inquit sapientia) & hęreditas mea super mel et fauum.

Febris & Febricitans. ¶ Cum venisset Ihesus in domum petri, vidit socrum eius iacentem et febricitantem: & tetigit manum eius & dimisit [k] eam febris, & surrexit, & ministrabat eis. — Math. 8. b.

Actuũ. 28. b. ¶ Cõtigit patrem Publij febribus [l] et dissenteria vexatũ iacere: ad quẽ Paulus intrauit. Et cũ orasset, & imposuisset ei manus: saluauit eũ. Vbi latius. Et infra Paulus.

Federatus & Fedus. ¶ Ponam fœdus meum tecũ (dixit dominus ad Noe) & ingredieris arcam tu et filij tui: vxor tua & vxores filiorum tuorum tecum. Vbi Plenius. Et infra Noe. — Gene. 6. d.

Exodi. 23. ¶ Non inibis [m] cum (habitatoribus terrę) fœdus: nec cum dijs eorum.

Iob. 31. a. ¶ Pepigi [n] fœdus cum oculis meis (ait Iob) vt ne cogitarem quidem de virgine.

Prouerb. 17. b ¶ Qui celat delictum quærit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos [o].

¶ Supra mensam. &c. Videatur annotatio ꝟ. in verbo mensa.
i ¶ Anima saturata. &c. Videas quę huic sententię facta est annotatio ꝟ. in verbo esurire.
k ¶ Dimisit eã febris. qd si febris & an legitim febricitãti pstat ipedimẽtũ: ẽ bon⁹ tex. in l. Quęsitũ. ff. de re iudica. vbi dicit. Quęsitum est cũ alter ex litigatoribus febricitans decessisset, & iudex absente eo pronunciasset: an iure videtur pronũciasse? Rñ. Morbus sontic⁹ etiã inuitis litigatoribus ac iudice diem differt. Sonticus autem ita ęstimandus est: qui cuiq; rei agẽdę impedimento est litigãdi. Porro quid magis impedimento est: q̃ motus corporis cõtra naturam quem febrem appellant? igitur si rei iudicandę tẽpore alter ex litigatorib⁹ febrem habuerit: res nõ videtur iudicata. Potest tñ dici esse aliquã et febriũ differentiã. Nã si quis san⁹ alias ac robustus tẽpore iudicandi leuissima febre correptus fuerit, aut si quis tam veterem quartanã habeat vt in ea omnibus negocijs superesse soleat: poterit dici morbum sonticũ nõ habere. Hęc tex. Et idem apud Cano. notat. in c. cum Bertoldus. de re iudi. & i c. quelam. de pcu.
l ¶ Febrib⁹. De multiplici specie febris est bon⁹ tex. i lege. i. §. sed sciẽdum. ff. de ędi. edic. vbi tex. meminit febris continuę, febris ephemerę, et febris quartanę. Et in l. Qui tertiana. ff. eodẽ. alterius febris fit mẽtio, febris .s. tertianę: & ibi notabiliter dicit tex. Eos qui febrib⁹ tertianis aut quartanis laborant etiã pro hijs diebus quibus a morbo vacant, sanos nõ esse. Fiunt autẽ febres ex turbata humorũ concordia. dicit Archi. in c. nimiũ. in prin. 23. quęsti. 4. m ¶ Nõ inibis fœdus. supple per amicitias vel cõnubia. Ita Lyra. p qua declaratiõe facit: quia fœdus iniri dicitur conciliãdo seu ineũdo amicitias. prout est tex. apertus. 22. quęsti. 1. in princi. & c. 1. i verbo fœdera pacis. Dicitur etiã iniri per cõnubia. c. 1. circa fi. ibi nõ est actũ super fœdere matrimonij. vt li. noncõtestata. n ¶ Pepigit fœdus cũ oculis meis. Et recte quidem: quia non solo tactu sed affectu quoq; appetitur & appetit concupiscẽtia fœminarũ. & ipudicus oculus, impudici cordis ẽ nũcius. dicit tex. Augu. sepeq̃. allegat⁹, in c. nec solo. 32. q̃sti. 5 o ¶ Federatos. i. amicitia, pace, vel etiã treuga cõiunctos. Hęc tex. declaratio pbat per bonũ textũ cũ glo. 1. in l. Nõ dubito. ff. de cap. & postli. reuer.

lis et in fœi s arguebat dānabiliores volens intelligi: q̄ si in vsu naturali vel adulterando vel fornicādo peccarent. Hęc tex. Et in c. Offerebat. eadē distin. vbi dicitur. Offerebat sanctus Loth filiarū pudorē. Nam & si illa quoq flagitiosa impuritas erat: tamen minus erat scdm naturam coire/ q̄ aduersus naturā delinquere. Hęc tex. Cętera quę hic dici possent: videantur s̄. in verbo Coire. & in verbo dormire. b ¶ Quicūq in Christo baptizati estis: Christum induistis. Pro effectu istorū verborum est bonus tex. in c. Quomodo. colū. fina. de consecra. distin. 4. de quo tex. dicetur. J. in verbo fingera super illud Salomonis. Spiritus disciplinę effugiet fictum. vbi videatur

exarserunt in desyderijs suis in inuicem: masculi in masculos turpitudinem operantes/ & mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsos recipientes.

Ad Gal. 3. d. ¶ Quicunq b in Christo Ihesu baptizati estis: Christum induistis. Nō est Iudęus neq Grecus: non c est seruus neq liber: non est d masculus neq fœmina. Omnes enim vos vnum estis in Christo Ihesu.

c ¶ Non est seruus neq liber. Textus. 29. q̄. sti. 2. in princi. Ba istis verbis dicit q mulieri nuptę cum seruo quem putabat liberum non licet a seruo discedere.. in Christo enim Ihesu nec Iudęus nec gręcus / nec seruus neq liber: ergo nec in coniugio Christianorum. eadem enim lege in fide Christi vterq regitur. Et in c. 1. de coniugio seruo. dicit tex. eisdem verbis innitens. Sane iuxta verbum Apostoli sicut in Christo Ihesu neq liber neq seruus est a sacramentis ecclesię remouendus: ita nec inter seruos matrimonia debent vllatenus prohiberi. Et si contradicentibus dominis & inuitis cōtracta fuerint: nulla ratione sunt propter hoc dissoluenda. &c. Cętera quę hic dici possent: dicētur in verbo seruus.

d ¶ Non est masculus neq fœmina. In Christo igitur Ihesu non secernūtur mascul9 & fœmina. quos etiam nō esse adud hoīes secernēdos videt innuere ius hūanū in l. maxim vitiū. col. 1. C. de libe. p̄te. vbi qui inter masculos & fœminas differentias inducunt: quasi naturę accusatores existunt cur non totos masculos generauit. & in l. Lege. 12. tabularū. paulo ante finē. C. de legi. hęredi. vbi dicit. Quis patiat̄ fœminas propter hoc solū puniri q fœminę natę sunt: & paterno vitio (si hoc vitiū est) prolē innocentē grauari? Alibi tamen tex. in l. in multis. ff. de sta. ho. dicit. In multis iuris nostri articulis deterior est conditio fœminarū q̄ masculorum. Hęc tex. Vnde pro resolutiōe notetur q in aliquibus casibus deterior est fœiarum q̄ masculorū conditio: in aliquibus deterior masculoꝝ q̄ feminarū/ & in aliquibus eadē. Imprimis enī mulier iudicare nō potest: licet mascul9 possit. l. Cū pretor. ff. de iudicijs. de quo videat qd late dictū est s̄. i verbo Delbora. Scdo. Fœīa magistratū gerere nō potest. l. fœmię. ff. de regu. iuris. Tertio nō pōt quis in dignitate ecclesiastica cōstituta sit/ vt quia est abbatissa: excōicare vel absoluere. c. Cū dilecta. de confic. vti. vel inuti. iuncto c. noua. de pœni. & remis. Quarto nō pōt postulare pro alijs. Et ratio p̄hibendi est: ne contra pudicitiā sexui cōgruentē alienis causis se imisceant. Origo vero introducta est a Calphurnia improbissima fœmina quę inuerecūde postulās & magistratū inquietans/ causam dedit edicto. Ita dicit tex. cui9 hęc verba sunt in l. 1. §. sexū. ff. de postulā. Quīto p alio intercedere seu pro alio obligare se mulier nō potest ita senatuscōsulto. Velleyano disponente. l. 1. ff. ad ad sena. Velle. Sexto. nō pōt esse procurator in iudicio. l. Neq fœmia. ff. pe pcu. l. alienā. C. eodem. Septio nō pōt iu fœmia fieri cōpromissū. l. fi. C. de arbi. Octauo. nō pōt esse tutrix. l. fi. ff. de tutelis. l. 1. C. Quādo mulier tutelę offi. fun. pos. & §. fi. isti. de legi. patro. tu. Et hoc absolute verū erat de iure ātiquo: nisi a principe/ filioꝝ tutelā impetraret. vt dicitur in d. l. fi. Quo casu priuilegiū principis habebat locū: non extantibus legitimis & seruata forma q̄ habetur in l. 2. C. Quādo mulier tute. offi. fū. pos. Hodie vero etiā de iure cōi fœmina habilitata est vt tutelā filiorum suscipere possit. vt est tex. in auctēn. matri & auię. C. eodē. & notat Bar. in l. si sub cōditione. col. 3. ff. de testa. tute. & talis tutela q̄ matri competit: non pōt sibi a patre auferri. vt no. Bal. cōsi. 608. Testator. li. 1. vbi miratur q Bar. dubitauerit de hoc. Nam Bar. videtur velle cōtrarium in l. Miles. §. sexaginta. in fi. ff. de adul. In tutela vero aliorū q̄ filiorū/ iura antiqua incorrecta remanent prout dicit do. me9 Deci9 in d. l. fœminę. Nono fœmina non potest exercere officiū argentarij seu notarij. l. pe. ff. de eden. Decio non pōt agere actiona popalari. l. mulieri. ff. de popula. actio. Vndecio. Nō pōt eē testis in testamēto l. qui testamēto §. mulier. ff. de testa. §. testes aūt. insti. eodē ti. Nec in causa criminali: saltē de iure canonico. c. Mulierē. cū glo in verbo testis. 33. questi. 5. c. forus. §. fi. vbi glo. de verbo signifi. & glo. in. c. ex eo. 15. quęsti. 3. cū similibus. vt tradit panor. in c. qm̄ da testib9. vbi dicit q ista est cōmunis opinio. Nec in cā feudali: vt notat Bal. p illū tex. in c. 1. in fi. Qui testes sint neces. Duodecio. Non habet auctoritatē in legibus vel statutis cōdendis. l. 1. vbi Bar. & Ange. hoc dicunt. ff. de legi. Et pari ratiōe fœminę non pnt cōsuetudinem inducere. vt no. Cy. in l. 2. C. q̄ sit longa cōsue. Et panor in c. fi. col. 7. de consue. Posset tn̄ mulieris prudentis consiliū requiri/ qm̄ leges vel statuta cōdunt: qa imperator ipse dicit se legem fecisse/ & consilij participē habuisse cōiugem eius. in Auctē. vt iudi. sine quoquo suffra. §. Hęc aūt omnia. Deciotertio. Fœmina nō pōt ordinari seu ordinē ecclesiasticū recipere: & si ordinetur/ non recipit characterē. prout notant Panor & alij in d. c. noua. de peni. & remiss. & dictū est s̄. in verbo aligere. super illud apli. Vidua eligatur nō minus sexaginta ānorū. vbi videat. Decioquarto fœmina etiā si monialis sit/ sacra vasa seu res sacras tangere prohibetur: & incensum circa altaria portare non debet. c. sacratas. 23. distin. Decimoquinto. Nō potest prędicare/ seu in eccl̄ia docere. Tex. est in. c. mulierē. 33 questi. 5. De quo dicatur vt dictū est s̄. in verbo docere. super illud apli. Mulieris in eccl̄ia docere non pmitto. Decimosexto tenet lugere maritū. l. 1. &. 2. de se. nup. sed maritus & sic mascul9 non tenetur lugere vxorē. l. vxorem. ff. de hijs qui no. infa. Deciosepti mo. non habet filios in ptāta. §. fœminę. insti. de adop. Decimooctauo. non pōt filijs tutorē dare. §. permissum. insti. de tute. l. pfit. ff. eodē. Declonono non pōt aliquē adoptare: nisi impetret a pri. pe. d. §. fœminę insti. de adop. & l. mulierē. C. de adop. Vicesimo. repellitur a successiōe feudi. c. 1. §. hoc aūt notandum qui. feu. de. pos. c. 1. §. ad filias. de succes. feu. De quo tamen & alijs multis casibus in quibus deterior est fœminarum q̄ masculorum conditio: videatur plene per do. meū Deciū in d. l. fœminę. ff. de regu. iu. ¶ In aliquib9 etiam casibus deterior est conditio masculorum q̄ fœminarum: seu aliqua fœminis licent quę non licent masculis. Imprimis enim fœmina citius pōt facere testm̄: quia in anno. 12. q̄ masculus qui tantū. 14. anno potest facere testm̄. l. qua ętata. ff. de testa. & eodē modo citi9 contrahit fœia matrimoniū q̄ mascul9. insti. de. nup. in prin. Secūdo pōt fœa citi9 impetrare veniā ętatis videlicet iu. 18. āno/ & masculus. tm̄ in. 20. l. 2. C. de hijs q veta. ipe. Tertio mulier nō pōt carcerari. l. 1. C. de offi. Diuer. officioꝝ. auctē. nouo iure. C. de custo reo. & hoc habet locum in hōestis fœminis: secus est in meretrice q capi & carcerari potest. vt no. Bal. in l. Consentaneū. C. quō & qn̄ iu. Quarto mulier non cogitur cōparare personaliter: saltē non ex oibus causis ex quibus masculus compellitur. vt no. Bal. in l. fi. vers. vltimo q̄ritur. C. de procura. Quinto qa si legatū sit factū monasterio simpliter: intelligatur de monasterio feminarū & non de monasterio masculorū. vt notat Bal. in d. l. in multis. in fi. ff. de sta. ho. vbi allegat. Cy. in l. Cū multę. C. de dona. ante nup. in vlti. questi. vbi hoc idem Baldus & Angelus sequuntur. Sexto. In crimine lęsę maiestatis fœminę filię reorū sunt melioris cōditiōis q̄ masculi filij l. quisquis. C. ad l. Iuliam maies. Facit textus in. c. Quicūq. de pœnis. in. 6. & dictū ē s̄. i verbo aia. super illud prophetę. Anima q̄ peccauerit ipsa morietur. Sexto qa fœia si p̄guās sit nō

maioris mali/ ne.s.a frib⁹ eorū Iudęis acciperēt propter auaritiā/ cui dediti erāt. Vel scdm alios acceptio vsurę a gētilibus inter quos habitāt Iudęi / potius erat rei suę recuperatio q̄ vsura: qa illa tota Iudęis data fuit a dño & iniuste detinebat a gētilib⁹. Ita Archi. in c.ſſ.in ſi.14.q̄ſti.4. l ℭ Ipse fenerabit tibi.&c. Sic ergo Christiani qui loco gentiliū sunt/ a Iudęis possunt vsuras exigere: sed nō Iudęi a Christianis. Veri⁹ tñ videt ꝙ nec Iudęi a Christianis nec Christiani a Iudęis vsuras exigere possint: quia cōmerciū licitū tm̄ & honestū permissum est Christianis cū Iudęis.c.& ſſ Iudęos de Iudęis. Et ita videt sentire Archi. in c.ſſ.14.q̄ſti. 4.

Deute.28. d ℭAduena qui tecū versatur in terra/ ascēdet super te/ eritq̄ sublimior: tu autem descendes & eris inferior. Ipse [l] fœnerabit tibi/ & tu non fœnerabis ei: ipse erit in caput tuum/ & tu eris in caudam.

puerb.19.c. ℭFœnerat [m] dño qui miseretur pauperis: & vicissitudinē suā reddet ei

puerb.22. b ℭQui accipit mutuum/ seruus est fœnerantis.

Ecci.8.c. ℭNoli fœnerari homi fortiori te: ꝙ si fœnerateris quasi perditū habe.

Ecci. 20. b. ℭHodie fœnerat quis/ & cras expetit: & odibilis est homo huiusmodi.

Ecci.29.a. ℭQui facit misericordiā/ fœneratur proximo suo: & qui preualet manu/ mandata seruat.

Ecci.29.a. ℭFœnerare proximo tuo in tempore necessitatis illius : & iterū redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter [n] age cum illo: et in omni tempore inuenies quod tibi necessarium est.

Ecci.29.b. ℭMulti nō causa neqtię/ nō fœnerati sūt: sed fraudari gratis timuerūt.

Hiere.15.c. ℭNō fœneraui/ nec fœnerauit me quisq̄. Oēs maledicūt mihi: dicit dñs

Lucę.6.e. ℭSi mutuum dederitis hijs a quibus speratis recipere: quæ gratia est vobis? nā et peccatores [o] peccatoribus fœnerantur: vt recipiant æqualia.

Deute.28. b **Fenerator & Fenus.** ℭFœnerabis [p] gentibus multis: & ipse a nullo fœnus accipies.

Psal.108.b. ℭScrutet [q] fœnerator oēm substātiā ei⁹: & diripiāt alieni labores eius.

Ecci.18.d. ℭNe fueris mediocris in contentione ex fœnore: & non est tibi nihil in seculo. Eris enim inuidus animę tuę.

Ecci. 29. a. ℭMulti quasi inuentionē æstimauerunt fœnus: & pręstiterūt molestiā his qui se adiuuerunt. Donec accipiant osculantur manus dantis: & in promissionib⁹ humiliāt vocē suā. Et in tēpore [r] redditionis postulabit tēpus/ & loquetur verba tędij et murmurationū: et tēpus causabitur. Si autē potuerit reddere: aduersabitur. Solidi vix reddet dimidiū: et cōputabit illud quasi inuētionē. Sin autē fraudabit illū pecunia sua: & possidebit illum inimicum gratis: & conuicia et maledicta reddet illi/ & pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.

Ecci.29.d. ℭGrauia hęc homini habēti sensum: correctio domus/ et improperiū [s] fœneratoris.

m ℭ Fenerat dño.&c. Circa hanc sniam videat oio bo.tex. in c.ſſ.in ſi. 46.dist. vbi dr. Fen⁹ hoc solū aspicere & exercere debem⁹: vt qd hic misericorditer tribuim⁹/ a dño q multipliciter & iperpetuū mā sura tribuit recipere valeam⁹. Hoc tex. n ℭ Fideliter age. Vt scilicet ęque bonum restituas sicut accepisti mutuo. Cū enim qd mutuū dederim⁹/ & si nō caueri mus vt ęque bonū nobis reddat: tñ nō licet debitori deteriorē rē q̄ ex eodē genere sit reddere/ veluti vinū nouū pro veteri. Nā in cōtrahēdo qd agitur p cauto habendū ē. Id autē agi intelligit: vt eiusdē generis & eadem bonitate soluat quod datum sit. Ita dicit tex. iurisconsulti Pōponij in. l. Cū quid.ff. si cer.pe. Cętera dicēt i vbo mutuū. o ℭ Pctōres pctōrib⁹ fenerāt vt recipiāt ęqualia. Sic ergo licitū nō est mutuo dare cū pacto: vt aliquo alio tpe tantundē nobis mutuet. & ita tenet glosa in c. si feneraueris.14. q̄sti.3. quā glo. sequit & dicit singularē. do. me⁹ Iasō in l. & hoc iure. col.12. vſi. decimus quint⁹ effect⁹.ff. de iusti. & iure. Et idē tenet Pa. in c. consuluit. in vlti. colū. de vsuris. & idē dicendū est si principalr mutuet seu mutuū fiat sub spe vt tantūdē postea vel aliquid superabundās a debitore recipiat Nā adhuc hoc casu cōmittit vsura: ēt si talis spes maneat int⁹ nec deducat in pactū. Tex. est clarus in d.c. Cōsuluit. de vsu. vbi allegat illud euangelicū. Mutuum dantes nihil inde sperātes. p ℭ Fenerabis gentibus multis. &c. Hanc sniam allegat Hostieñ. in c. Salubriter. de vsu. & panor. in c. post miserabilē. eodē ti. adhoc ꝙ Iudęi a Christianis non possint vsuras exigere. de quo videat ſ. eodē. i. & . k. q ℭ Scrutet feuerator &c. Hęc verba ponūtur in c. i noie dñi. paulo ante ſi 23. dis. r ℭ Et in tēpore redditiōis postulabit tēpus. &c. Quia reddendi mutui tēpore multę persępe difficultates interueniūt: cautū est pecuniā pupillarē a curatore nō fenerandā. Quod si fecerit: mutuū subiacebit periculo/ nisi mobilis sit eius substātia cui⁹ cura administrat. tūc enī curator illud solū mutuare cogat/ quod ad dispensationē sufficiet adolescētis/ eiusq̄ rebus: qd vero pl⁹ est/ caute recondat. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt/ in auc̄. nouissime. C. in quib⁹ cau. tuto. haben. inter. vel cura. da. possit. s ℭ Improperiū feneratoris. Videt dici posse ꝙ hęc verba sumant p iproperio quo alicui iproperat ipm pecuniā mutuā sub vsuris accepisse. Hoc ei cuiuis hñti sensū .i. aīam suā & honorē diligēti graue est: vtpote cū hoc modo pctm̄ sibi iproperet. Nedū eī peccat dans ad vsurā: sed etiā accipiēs. quia si non reperiret q reciperet sub vsuris: hoc pctm̄ nō cōmitteret. ergo recipiētes dāt cām huic crimini: & per cōsequēs vidētur teneri. qa qui dat occasionē dāni/ dānū dedisse videtur. c. ſi. de iniu. Et ita ꝙ recipientes peccēt: sentit Inno. i c. super eo. de vsuris. Panor. tñ ibi dicit istud verū eē in duob⁹ casib⁹. Prio qñ recipiēs acciperet sub vsuris p opere illicito. Scdo qñ acciperet pro opere pio vel indifferēti: sed induceret mutuātē qui alias mutuaturus nō erat/ ad mutuandū sub vsuris. Sec⁹ si nō induceret ad mutuādū sub vsuris: vt quia ille erat parat⁹ alijs mutuare sub vsuris. tunc enim recipiēs nō peccat. p hoc est bo. tex. q ita debet intelligi/ in c. debitores. de iureiu. vbi iurās soluere vsuras: tenet adiplere iuramētū. ergo recipe vsuras nō ē pctm̄: alias illud iuramentū eēt illicitū/ & sic nō eēt seruandū. c. Nō ē obligatoriū. de regu. iur. li.6. c. si vero. de iureiu. Et ita ēt tenet. S. Tho. 2. 2. q̄st.78. arti. vlti. Et idē si qs nō mutuādo icurreret maius pctm̄ q̄ sit pctm̄ vsurę. qa tunc posset sibi psuaderi vt potius mutuet sibi sub vsuris q̄ icurrat mai⁹ pctm̄ in nō mutuādo. quia min⁹ malū cōsuli pōt vt euitet maius. vt ē bo. tex. Augustini i c. si qd veri⁹. versi. si ei factur⁹ ē qd nō licet. 33. q̄st.2. & i c. neruitesticulorū. versi. Est tñ. 13. dis. Et ita ꝙ. i. hoc casu possit vsura psuaderi: nec psuadēs & recipiēs peccet/ tenet panor. i d. c. si vero. in ſi. de vsuris. Quis aliqui teneant contrariū: prout refert Io. an. in c. peccatū. de regu. iuris. li. 6.

℄Sicut [t] fœnerator/sic is qui mutuum accipit: sicut qui repetit/sicut is qui debet. Esaie.24.a.

℄Duo debitores erant cuidā fœneratori (ait Ihesus ad Simonē quēdā Phariseum) vnus debebat denarios quingentos/& alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderēt: donauit [v] vtrisq3. Quis ergo eum plus diligit? Respondēs Simon: dixit. Estimo quia is cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. &c. Luce.7.f.

Fenestra. ℄En dilectus stat post parietem nostrum/respiciens per fenestras: prospiciens per cancellos. Canti.2.b.

℄Stultus [x] a fenestra respiciet in domum: vir autē erudit⁹ foris stabit. Eccl.14.d.

Fenum. ℄Ecce vehemoth quē feci: tecum fœnū [y] quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius: & virtus illius in vmbilico ventris eius. Vbi latius. Et infra Vehemoth. Iob. 40. b.

℄Noli æmulari in malignantibus: neq3 zelaueris facientes iniquitatē. Quoniam tanq̄ fœnum velociter arescent/& quēadmodum olera herbarum cito decident. Psal.36.a.

℄Percussus sum vt fœnū & aruit cor meū: quia oblitus sum comedere panem meum. Psal.101.a.

℄Dies mei [z] sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui. Psal.101.b.

℄Homo sicut [z] fœnū dies ei⁹: tā q̄ flos agri sic efflorebit. Quoniā sp̄us pertransibit in illo & nō subsistet: & non cognoscet amplius locū suū. Psal.102.c.

℄Producens [a] fœnum iumentis: & herbam seruituti hominum. Psal.103.b.

℄Deus producit in montibus fœnum: & herbā seruituti hominum. Psal.146.b.

℄Omnis caro sicut fœnum veterascet: & sicut folium fructificās in folio viridi. Et latius supra Caro. Eccl.14.c.

℄Reuelabitur gloria dn̄i: & videbit omnis caro pariter quod os domini loquutum est. Vox dicētis. Clama. Et dixi. Quid clamabo? Omnis caro [b] fœnū: & oīs gloria eius quasi flos agri. Exiccatū est fœnū/& cecidit flos: quia sp̄us dn̄i sufflauit in eo. Vere fœnum est populus. Exiccatum est fœnum & cecidit flos. Verbū autē domini manet in æternum. Esaie.40.b

℄Cum bestijs ferisq3 erit habitatio tua (ait Daniel ad Nabuchodonosor) & fœnum [c] vt bos comedes/& rore cœli infunderis. Daniel.4.a

℄Si fœnum agri [d] quod hodie est/& cras in clibanum mittitur/deus sic vestit: q̄to magis vos modicę fidei? Math.6.d.

℄Cū iussisset Ihesus turbā [e] discūbere super fœnū: acceptis quinq3 panibus & duobus panibus aspiciens in cœlū benedixit/et fregit/et dedit discipulis suis panes. Discipuli autē dederūt turbis. &c. Et. ℣. Ihesus. Math.14.b

t ℄Sicut fenerator: sic is qui mutuū accipit. Hęc sentētia bene facit p eo qd notat Inno. in c. super eo. de vsuris. vbi dicitq3 nedū dans ad vsurā/sed etiam accipiens incurrit p̄ctm̄. De quo dicto videat. ā. annotatiōe prima: & dicatur vt ibi. v ℄Donauit vtrisq3. Istis verbis bene p̄batur qd dicūt legistę & canonistę: remittere scilicet & dare/paria esse q̄tum ad effectū. l. Si fundū. §. Titio fundū. ff. de lega. t. notat in. l. si quis obligatiōe. ff. de regu. iur. et in l. modestin⁹. ff. de dona. & panor. in c. veniens. t. col. 2. de testibus. x ℄Stultus a fenestra respiciet in domū. Intelligēdo hęc verba vt velint stultū esse q in alterius pariete fenestram facit/vt in eius domū respiciat: videat bo. tea. idem sentiēs in. l. altius. versi. fina. C de seruit. & aqua. vbi dr. In pariete tuo si fenestrā Iulianus vi vel clam fecisse cōuincatur: sūptib⁹ suis opus tollere/& integrū parietē cōpellit restituere. Hęc tea. Cætera quę huic sentētię possent annotari: videant. ā. in verbo domus. y ℄Fenū quasi bos comedet. Pro huius & multarum iuris diuini elucidatiōe sentētiarum/notetur qd dicit Archi. i c. vnū orarium. §. Alias eadem. col. 1. 25 distin. vbi dicitq3 octo modis sumit fenū in scriptura. Vno mō p̄ctā venialia dicunt fenū: vt. t. corin. 3. Si quis ędificat super fundamentū Chri ligna/stipulā/fenū. &c. Et Amos. 2. Ecce ego scribam super vos sicut plaustrū onustū feno. Itē dr fenū caro. Esa. 40. Ois caro fenū. Et hoc ideo: q a fenū positum in humido putrescit: ita caro posita in delicijs. Mathęi. 14. Iussit turbā discūbere super fenū. Nos eni super carnē nostram debemus discūbere/& eā calcare. Item fenū dicūtur superbi sp̄u. Vnde i psal. Fiāt sicut fenū tectorū. & Esa. 37. Facti sunt sicut fenū agri & fenum pascuę/& herba tectorū q̄ exaruit anteq̄ maturesceret. Vn̄ fenū simpliciter dicūtur p̄ctōres. Vnde Iob. 40. dr de behemot Fenū q̄si bos comedet. & in psal. Cū exorti fuerit p̄ctōres sicut fenum. Michee. 4. Cōgregauerūt eos quasi fenū areę. Itē fenū dicitur bona tēporalia. Vnde gene. 24. dixit Rebecca. Palearū & feni hic plurimū est apud nos. Itē sc̄ti dicūtur fenū p̄pter virorē. Vn̄ in psal. Et florebunt in ciuitate sicut fenū terrę. Itē sniæ scripturarū dicunt fenū. puer. 27. Aperta sunt prata & apparuerūt herbę virētes: & collecta sunt fena de montibus. Itē oēs pœnitētes. zacha. 12. Ponā duces Iuda super caminū ignis in lignis/& faciē ignis in feno. Hęc Archi. z ℄Dies mei. &c. Hō sicut fenū. &c. Pro annotatiōe istarū sniarum: videat qd annotatū est ā. in verbo dies. super illud Iob. Dies mei velociores fuerūt cursore. a ℄Producēs fenū iumentis. &c. Hęc snia allegat per tex. in c. ecclia §. his itaq3. versi. Quia ergo nos. 13. questi. 1. ad p̄bandūq3 decimę eis debeāt qui sp̄ualia ministrāt. Fenū eni & herba (dicit ibi tex.) ea terra p̄ducitur. sed quibus (iumentis rigātibus eā.) hoib⁹ colentib⁹ eā/& in hoc seruientib⁹ ipsi. Vn̄ propheta Producēs fenū iumētis & herbā seruituti hoim. b ℄Ois caro fenū: & omis glia ei⁹ velut flos feni. Videat hui⁹ sniē declaratio ā. eodē. v. post Archi. in c. vnū orarium §. alias eadem. 25. distin. c ℄Fenū vt bos comedes. Tea. est istud quod de Nabuchodonosor dr allegās in c. si 23. q̄sti. 5. de quo dicetur. ℣. in verbo Nabuchodonosor. d ℄Fenū agri. Iure hūano locus in quo nascit fenū/nō ager sed pratū dr: quasi paratū ad fructū sine semine reddēdū. Tea. est in. l. pratū. ff. de ver. signi. Fenū eni dr fruct⁹ tametsi sine semine vel cultura p̄deat. bo. ē tex. i. l. si vsufructuari⁹ messē. in q̄bo fructū p̄cipi spicis aut feno cęso. ff q. mo. vsuf. amit. Et ita ēt tenet ludo. ro. i sing. suis. sing. 549. e ℄Sup fenū discūbere. Quid sit sup fenū discūbere: dictū ē ā. eodē. v. vbi videat

Ad co.3.c. ❡ Si quis [f] superædificat super fundamentum hoc quod est Christus Ihesus/aurum/argẽtũ/ lapides preciosos/ligna/fœnũ/stipulã: vniuscuiusq̃ opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit/ quia in igne reuelabitur: & vniuscuiusq̃ opus quale sit/ignis probabit. &c.

Iacobi.1. b. ❡ Gl'iet [g] frater hũilis in exaltatiõe sua: diues aũt ĩ hũilitate sua/ qm̃ flos fœni trãsibit. Exort⁹ ẽ eñi sol cũ ardore/et arefecit fœnũ: et flos ei⁹ decidit/ & decor vultus ei⁹ deperijt. Ita et diues in itinerib⁹ suis marcescet.

1.petri.1. ❡ Omnis caro [h] vt fœnum: & omnis gloria eius tanq̃ flos fœni. Exaruit fœnũ/et flos eius decidit: verbum autem domini manet in æternũ.

Apoca.8. b. ❡ Primus angelus tuba cecinit. Et facta est grãdo et ignis mixta in sanguine: et missum est in terram. Et tertia pars terrę cõcubusta est/ & tertia pars arborum cõcremata est: & omne fœnum viride cõbustum est.

Feretrum.

2.rég.3.f. ❡ Dixit Dauid ad Ioab & ad omnẽ populum qui erat cum eo. Scindite vestimẽta vestra & accingimini saccis: & plãgite ante exequias Abner. Porro rex Dauid sequebatur [i] feretrũ. Et. ꝫ. Dauid.

Ferie.

Leui.23.a. ❡ Loquutus est dñs ad Moysen dicẽs. Loquere filijs Israel: et dices ad eos. Hę [k] sunt ferię domini quas vocabitis sanctas. Sex diebus facietis op⁹. Dies septim⁹ [l] quia sabbati requies est: vocabitur sanctus. Omne [m] opus non facietis in eo. Sabbatum domini est in cunctis habitationibus vestris. Hę sunt ergo ferię domini sanctę quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo quartadecima die mensis ad vesperum phase domini est: et quintadecima die mensis huius/solennitas azimorum domini est. Septem diebus azima comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus sanctusq̃. Omne opus seruile nõ facietis in eo: sed offeretis sacrificium in igne domino septem diebus. Dies autem septimus erit celebrior & sanctior: nullũq̃ seruile opus facietis in eo.

Leui.23.e. ❡ Loquut⁹ est dñs ad Moysen dicens. Loquere filijs Israel. A quintodecimo die mẽsis huius erũt ferię [n] tabernaculorũ septem diebus dño. Dies primus vocabitur celeberrimus atq̃ sanctissimus: omne opus seruile non facietis in eo. Et septem diebus offeretis holocausta domino. Dies quoq̃ octauus erit celeberrimus atq̃ sanctissimus: & offeretis holocaustũ dño. Est eni cet⁹ atq̃ collectę: oẽ op⁹ seruile nõ facietis in ea.

f ❡ Si quis superędificat. &c. Augustin⁹ ĩ homilia de igne purgatorio expones hãc apl'i sententiam ait. Multi sunt qui lectionẽ istam male ĩtelligentes/ falsa securitate decipiũtur: dũ credũt q̃ si super fundamentum Chrĩ capitalia crimia ędificant/ pctã ipsa per ignẽ trãsitoriũ possint purgari: & ipsi postea ad vitam perpetuã peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigẽdus est: q̃a ipsi se seducunt qui sibi sic blandiunẽ. Illo enim transitorio igne de quo dicit apostolus/tantũ minuta seu venialia peccata purgãẽ. Ita dicit tex. in c. vnũ orarium §. Alias ea demũ (vbi citatur apostolus).25.dist in Tex ẽt huic aptĩcę sniĩę innuitens in c.si et .colũ.6.in prĩ. de pœni. dis.2.dicit. Diabolus cũ viderit nos super fundamẽtũ Christi ędificasse fœnũ/ligna/stipulam: tunc supponit incẽdiũ. Aedificem⁹ ergo aurũ et argentũ/ lapides preciosos: & tentator nõ audebit quẽquem. & in hoc tñ non sit secura & certa possessio: sedet q̃ppe leo in insidijs & in occultis vt interficiat innocentẽ. Hęc tex. g ❡ Gloriatur frater hũilis. Videatur ãnotatio ĩ. I verbo Gloriari. h ❡ Oĩs caro vt fenum. &c. Videatur ãnotatio ꝫ. eodem. v. i ❡ Sequebaẽ feretrũ Glo. in l.1. Quicũq; ĩ. verbo libidinaris. ff. de isti. acti. dicit q̃ feretrũ ꝓprie loquẽdo est sepulchrũ plebeiorũ & dãnatorũ. Largi⁹ tñ hic sumiẽ: q̃a Ioab nec plebei⁹ erat nec dãnat⁹. k ❡ Hę sunt ferię dñi quas vocabitis sctãs. &c. Quę hodie sint ferię dñi quas sctãs haberi/ & in quibus a seruilibus oporteat operibus abstineri: est bo. tex. in c.1. de conse. dist.3. vbi dicitur Feriãdi per annũ isti sunt dies Natale dñi/sancti Stephani/scti Ioannis euangelistę/innocentũ/sancti Syluestri/ Octaua dñi/ Theophanię/Purificatio sctẽ Marię/ Sctm̃ pascha cũ tota hebdomada/ Rogationes tribus dieb⁹/ Ascensio dñi/ Sctĩ dies penthecostes/ Sãcti Ioannis baptistę. 12. apl'orũ maxime sctõrum Petri & Pauli qui mũdũ sua predicatiõe/ illũinauerũt/ Sancti laurẽtij/Assumptio sctẽ Marię/ Natiuitatis sctẽ Marię/ Ecclię dedicatio/ scti Michaelis archãgeli/ Dedicatio cuiuscũq; oratorij/ & oĩm sctõrum/ & sancti Martini/ Et illę festiuitates quas singuli epĩ in suis episcopalibus cum pp'lo collaudauerint q̃ vicinis tm̃ circũmorãtibus inducẽde sunt non gñaliter oibus. Reliquas vero festiuitates per annũ non sunt cogendi ad feriandũ nec prohibendi. Hęc tex. Cui satis cõformis est tex. in c. conq̃stus. extra. de ferijs/ de quo textu dictũ est. ꝫ. in verbo dies. folio. prio.2. vbi videaẽ. l ❡ Dies septimus quia sabbati requia seẽ. Videaẽ annotatio istis verbis facta ꝫ. in verbo dies. folio.1.v. m ❡ Omne opus seruile nõ facietis in eo. Pro elucidatione istorũ verborũ videãtur quę dicta sunt ꝫ in verbo dies. folio prio.x. &.z. & ibi dictis addatur q̃ ferijs inductis in honorẽ dei (quales sunt hodie oẽs q̃ per diocesanos epõs feriandę decernũtur) ꝓcedi non põt in iudicio etiã ĩ causis pijs & fauorabilib⁹/quales sunt causę matrimoniorũ/ electionũ/ vsurarũ/ deciãrũ/ & similes. de quib⁹ in cle. dispendiosam. de iudi. Ita tenet glo. cõmuniter approbata in clemẽ. sępe. in verbo ob necessitates. de verbo. signi. & facit tex. in c. fi. paulo ante finẽ. de ferijs. vbi dĩ q̃ talib⁹ ferijs ꝓcedi non põt etiã de cõsensu partium.

n ❡ Ferię tabernaculorũ. Hodie p̃ter ferias inductas ĩ honorẽ dei (de q̃b⁹ habeẽ ĩ d.c. cõquest⁹. de ferijs. & ĩ d.c.1. de cõse. dis.3.) reperiũẽ alię duplices ferię. Quędã enĩ inductę sunt ob necessitates hoĩm/ vt sũt ferię videmiarum & messiũ q̃ scdm ritus diuersarũ regionũ mõ breuiores mõ pluriores sunt. l. p̃sides. ff. de ferijs. Et istis ferijs tametsi ab extraiudicialib⁹ nõ cesseẽ tcessaẽ tñ a iudicialib⁹. l.1. ff. eodẽ. ti. nisi ĩ q̃busdã causis fauorabilib⁹: de q̃b⁹ habeẽ ĩ d. l.1. & l. l.2. eodẽ ti. & ĩ cle. sepe. de v̄bo. sig. vel nisi ꝓcedaẽ de cõsẽsu partiũ. Tex. est in d.c. cõq̃st⁹. ĩ. ff. de ferijs. Alię sũt ferię q̃ vocãẽ ferię repẽtinę: q̃ dãẽ gñales solũmõ a pricipe et nõ ab alio. l. Annllo. C. de ferijs. Et de istis loq̃ẽ singulariter & meli⁹ q̃ alibi. tex. ĩ. l. sed etsi p p̃torẽ §. si ferię. ff. de ferijs. vbi dĩ. Si ferię extraordinẽ sint inductę ob res puta prospere/gestas vel in honorẽ principis: et propterea magistratus ius non dixerit: gais brẽsi⁹ nolatim adicebat restiturũ sesquia per pretorẽ videbaẽ factũ. tunc tamẽ restitutio tantũ ipsorum dierũ facienda est/ non totius temporis. Et ita Iulianus li.4. digesto. scribit. Ait enĩ rescissionẽ vsucapionis ita faciendã: vt hij dies restituãtur/ quib⁹ actor

¶ Offeretis [o] dicit dominus ad Moysem (in ferijs domini celeberrimis atq sanctissimis) oblationes dño/ holocausta & libamēta ritū vniuscu= Leui.23.f.
iusq diei/exceptis sabbatis domini donisq vestris & quę offeretis ex vo tɔ/vel quę sponte tribuetis domino. A quintodecimo ergo die mēsis se= ptimi quando congregaueritis omnes fructus terrę vestrę: celebrabitis ferias domini septem diebus. Die primo & die octauo erit sabbatū id est requies. Sumetisq vobis die primo fructus arboris pulcherrimę/spa tulasq palmarum/& ramos ligni densarum frondium/ & salices de tor rente/& letabimini corā dño deo vestro: celebrabitisq solennitatē eius septē diebus p ānū. &c. Reliqua q̄ hic scribi potuissent de ferijs heb= domadarū/expiationū et tubarū: videatur in leuitico in dicto. capi. 23.

Fermentum. ¶ Non immolabis super fermēto sanguinē victi= Exodi.23.c.
mę tuę: nec remanebit adeps solennitatis meę vsq mane.

¶ Omnis oblatio quę offertur domino/ sine [p] fermento fiet: nec quicq̄ Leuiti.2.c.
fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini.

¶ Precipiebat Ihesus discipulis suis dicens. Videte: & cauete a fermen= Marci.8.b.
to Pharisęorum & fermento Herodis.

¶ Nescitis quia modicum [q] fermentum totā massam corrūpit? Expur I.ad co.5.c.
gate vetus fermentum: vt sitis noua cōspersio/sicut estis azimi. Etenim Pasca nostrum immolatus est Christus. Itaq epulemur [r] non in fermē to veteri/neq in fermento malitię et nequitię: sed in azimis synceritatis

Ferrum. ¶ Ferrū [s] de terra tollit: & lapis solut⁹ calore i ęs vertit. Iob.28.a.

¶ Ferrum [ss] ferro exacuitur: & homo exacuit faciem amici sui. ꝓuerb.27.c

¶ Si retusum [t] fuerit ferrū / et hoc non vt prius sed hebetatū fuerit mul Eccēs.10.b
to labore exacuetur: et post industriā sequetur sapientia.

¶ Ignis ꝓbat ferrū durū: sic vinū corda superborum arguet in ebrieta Ecci.31.d.
te potatum.

¶ Initium necessarię rei vitę hoīm aqua ignis et ferrū. &c. Et. [l] .initiū. Ecci.39.d.

¶ Scies qua ego dn̄s saluās te & redemptor tuus fortis iacob. Pro ęre af Esaię.60.c.
feram aurum/et pro ferro afferā argentum: et pro lignis ęs et pro lāpa= dibus ferrum.zc.

¶ De statua visa a Nabuchodonosor cuius tibię ferreę erāt et pedū quę dam pars ferrea quędam autem fictilis: habetur Danielis.2.e.

Festinare & festinato. ¶ Deus in [y] adiutorium meū intende: Psal.69.a.
domine ad adiuuandum me festina.

agere voluit/ & interuentu feriarū impeditus est. Hęc tex. &c'. Sunt & alię ferię quę vocantur ferię legitimę seu ferię pœnitētiales: quia illis diebus magisq̄ cæteris abstinentia indici solet. & sunt feria scda. j. dies lūę/ feria quarta. id ē dies mercurij/ & feria sexta. j. dies veneris. Tex. est cū glo. in c. I. ī fi. 22. quest. 5. vn̄ aūt ferię dicāt: notat pa. in ru. de ferijs. vbi videatur. o ¶ Offeretis. &c. An diebus feriatis in honorē dei sint oblationes faciēdę: tractat notabiliter panor. in rubrica de paro. & dictū est supra/ diceturq in verbo offerre. vbi videatur.

p ¶ Sine fermēto fiet Oblatio nostra q̄ est corporis & sāguinis Christi qua nulla vnq̄ fuit nec est aut erit potior. c. Nihil in sacrificijs. de cōse. dis. 2. debet fieri sine fermento j. pane azimo/ nō autē in pane fermentato: licet Gręci cōficiant in pane fermentato cōtra ritum & cōmunē obseruationē ecclię & ipsius Christi: quem in azimis verisimile ē cōfecisse: quia tūc non erāt fermenta in domibus Iudęorum. glo. est ita dicens in c. scriptura. In verbo fecisse. eadē dis. Vel debet fieri sine fermēto. j. sine immixtiōe malitię & iniquitatis. quia scriptū est. Probet se ipsum homo: & sic de pane illo edat & de calice bibat. &. Qui manducat & bibit indigne: iudicium sibi manducat & bibit c. q scelerate. in fi. & c. Timorem. in prin. de cōse. dis. 2.

q ¶ Modicū fermētū totā massā corrūpit. Isti snię facta est diffusa annotatio s̄. in verbo corrūpere. o. Vbi videatur. r ¶ Epulemur nō in fermento veteri. glo. in c. fi. in verbo fermentato. de cele. missa. dicit ex istis verbis apostoli ꝙ hodie non licet cōsecrare in pane fermentato. & iō si quis in ecclia occidētali cōficeret in pane fermentato: nihil fieret. Et idē sentit glo. in c. in sacramēto. in verbo frumētis. de conse. distin. 2. Sed cōtrariū sentit glo. in c. scriptura. in verbo calix. in fine. eadē distin. ꝙ. s. licet cōfici nō debeat in fermentato: tn̄ si attentet fit cōsecratio. Et hanc opinionē tanq̄ veriorē tenet Panor. in. d. c. fi. allegans Theologos ita tenere. Ratū tn̄ sic celebrātes grauiter peccāt: & sunt puniēdi. de quo se remittit panor. ad. S. Tho. in. 3. pte sūmę. q̄sti. 73. arti. 4. vbi inter cętera ponit duas ratiōes q̄re celebrādū sit in pane azimo/ nō in fermētato. Pria: qa Christus instituit hoc sacr̄m prima die azimorū. Math. 27. c. quo die nil fermētatū erat in domib⁹ iudęorū. & sic p̄sumendū est ꝙ Christus in pane azimo instituit hoc sacramentum. Scda rō. qa meli⁹ cōuenit deuotioni fideliū & synceritati hui⁹ sacri vt fiat in azimo nō in fermētato: nā vix pōt fermētari⁹ rūpi: quin aliqua mica cadat. Ita panor. cui⁹ hęc verba sunt. i. d. c. fi. de cele. missa. s ¶ Ferrū de terra tollitur Ferrum de terra tollitur: cū fortis propugnator ecclię a terrena quam prius tenuit actiōe separat. Ita dicit tex. hui⁹ snię elucidationi seruiens in c. ferrū. in prin. 50. dist. ss ¶ Ferrū ferro exacuit & hō exacuit. &c. Tex. est huic sniæ satis cōformis in c. aduersitas. versi. Vn̄ Greg. 7. q̄sti. I. vbi dr̄. Ferrū nr̄ę mentis ad acumē non pōt peruenire veritatis: nisi hoc alteri⁹ eraserit lima prauitatis. t ¶ Si retusum fuerit ferrū. &c. j. Sicut ferrū hebetatū ad aciē suam pristinā nō nisi cū labore reuertit: ita nec hō q de virtutib⁹ ad vitia ꝓlapsus ē/ pōt redire ad virtutes: nisi cū labore. Hāc elucidationē sentit Lyra: pro qua facit dictū vulgatū sepi⁹ s̄. allegatū quo dici solet. Spūs vadēs & nō rediēs. j. licet hō facile cadat & de p se: nō tn̄ nisi cū labore. & deo adiuuāte resurgit. Ita glo. in c. Cōuertimini. de pe. dist. I.
v ¶ Vinū corda superborū arguet &c. Cōtumeliosa est enim ebrietas: & oīs q cū ea miscet: nō erit sapiens. Tex. est ex Salomone sūptus in c. luxuriosa. 35. dis. x ¶ Pro ęre afferā aurū. Videat annotio s̄. in verbo aurum. f
y ¶ Deus in adiutorium. &c. Videatur annotatio s̄. in verbo adiutorium. y.

z ℭQui feſtinat ditari: non erit innocens. Simile videt quod alibi dicit Apoſtolus. Qui volunt diuites fieri/incidunt in tentatiõem & in laqueũ diaboli/ & deſyderia multa & inutilia & nociua quę mergunt hoĩes in interitum et perditionẽ. Cui dicto facta eſt annotatio quę huic ſniẽ accõmodari põt ſ. in verbo deſyderiũ.m. a ℭNe feſtines in tẽpus obductiõis. Videt dici poſſe hęc verba velle nemĩnẽ debere pperãtius q̃ par ſit deſyderare ſibi adeſſe tẽpus felicitatis terrenęq̃ua. ſ. cęteris maior ſit & appareat: quia tempus illud eſt tempus obductiõis. Tex. eſt ĩ c. multi. in ſi. 40. diſt. vbi tex. ſubiungit vnum quod huic declarationi ſatis aſtipulatur. Ibi enim dicit tex. Nẽo feſti et quõ alijs maior appareat: ſed quõ omnibus inferior videatur. Quicunq; enim deſyderauerit primatũ in terra: inueniet cõfuſionem in cœlo. Hec textus.

puerb. 1. b. ℭPedes peccatorũ ad malũ currũt: & feſtinãt vt effundant ſanguinẽ.

puerb. 28. c. ℭVir fidelis multũ laudatur: qui autẽ z feſtinat ditari/non erit innocẽs.

puerb. 28. d ℭVir q̃ feſtinat ditari/et alijs inuidet: ignorat q̃ egeſtas ſuperueniet ei.

Eccl. 2. a. ℭFili deprime cor tuum et ſuſtine/ et inclina aurem tuã & ſuſcipe verba intellectus: & ne feſtines [a] in tempus obductionis.

Eccl. 11. e. ℭBenedictio dei in mercedem iuſti feſtinat: & in honore veloci proceſſus illius fructificat.

Eccl. 18. b. ℭMiſereatur excipiens doctrinam miſerationis: & qui feſtinat in iudicijs eius.

Eccl. 21. a. ℭDeprecatio pauperis ex ore vſq; ad aures perueniet: & iudicium feſtinato adueniet illi.

eccl. 36. b. ℭFeſtina tempus/ et memento finis: vt enarrent mirabilia tua.

eccl. 38. b. ℭA triſtitia [b] feſtinat mors/ & cooperit virtutẽ: & triſtitia cordis flectit ceruicem.

Eſaię. 5. c. ℭVę qui dicitis feſtinet & cito veniat opus eius vt videamus: & appropriet & veniat conſilium ſancti Iſrael/ & ſciemus illud.

2. tio. 4. b. ℭFeſtina (inquit Paulus ad Timotheum) venire ad me cito.

Exodi. 12. b **Feſtinatio & feſtinanter.** ℭSic comedetis agnũ. Renes veſtros accingetis/ et calciamenta habebitis in pedibus/ tenẽtes baculos in manibus/ & comedetis [c] feſtinãter: eſt enim phaſe/ id eſt tranſitus domini. Et ſupra Agnus.

Pſal. 77. d. ℭDefecerunt in vanitate dies eorum: & anni eorum cum feſtinatione.

Eccl. 20. c. ℭLapſus falſę linguę quaſi qui in pauimento cadens: ſic caſus malorum feſtinanter venient.

eccl. 43. e. ℭMedicina omnium in feſtinatione nebulę: & ros obuians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

Math. 7. a. **Feſtuca.** ℭQuid vides [d] feſtucã in oculo fratris tui: & trabẽ in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo/ frater ſine eijciam feſtucam de oculo tuo: & ecce trabs eſt in oculo tuo? Hypocrita eijce primum trabẽ de oculo tuo: & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Similis ſententia habetur apud Lucã 6. f.

Exodi. 12. c **Feſtus. Feſtum & Feſtiuitas.** ℭSeptẽ diebus Azima comedetis. In die [e] primo non erit fermentatũ in dominibus veſtris. Quicunq; comederit fermentatum: peribit anima illa de Iſrael a primo die vſq; ad diem ſeptimum. Dies prima erit ſancta atq; ſolennis: & dies ſeptima eadem feſtiuitate venerabilis. Nihil operis [f] facietis in eis/ exceptis [g] his quę ad veſcendum pertinent: & obſeruabitis azima.

b ℭA triſtitia feſtinat mors. Videantur annotatiões ĩ verbo Triſtitia.

c ℭComedetis feſtinanter. id ẽ actus bonos quos agere decreueritis non ptrahetis de die in diem. Neq; enim ſcimus quid continget ſequenti die. c. Corripiãtur. circa mediũ. 24. queſti. 1.

d ℭQuid vides feſtucam. &c. Pro elucidatiõe et effectu iſtius ſententię eſt bo. tex. in c. Multi. in prin. 2. queſt. 1. vbi dicit. Multi ſecularium hominũ eũ plus ſacerdotis vitam q̃ ſuam diſcutiunt: in magnum contẽptionis diui noſ ſacramẽtoꝝ crimẽ incurrunt. Magna enĩ trabe vulneratos hñtes oculos/ eãq; negligentes: feſtucam tenuem in alioꝝ conſpiciũt oculis, quã dũ incaute feſtinant auellere/ in erroris foueam dilabuntur. Hęc tex. Per hãc etiam euãgelicam ſentẽtiam citatam per textũ ĩ c. 2. circa ſi. in verſi. item teſtat. 3. q̃ſt. 7. nitit ibidem tex. probare eũ in iudicẽ alicuius criminis non eſſe admittendũ qui eodẽ crimine cõprobat inquinatus. Vñ dicit tex. ĩ. c. iudicet. eadẽ cauſa & queſtione. Iudicet ille de alterius errore q̃ nõ habet in ſeipſo qd condẽnet iudicet qui nõ agit eadẽ q̃ in alio putauerit puniẽda: ne cũ de alio iudicat in ſe ferat ſententiã. Et idẽ ſentit tex. per hanc euangelicã ſententiã. 32. queſt. 6. in prin. Reſolutio tñ ẽ/ q̃ iudex dũ eſt ĩ pctõ/ ex merito vitę alios iudicare nõ põt: ſed ex poteſtate officij. ſic bo. eſt tex. cũ gloſa in c. in grauibus. 3. q̃ſt. 7. Peccat tñ iudex alios iudicãdo/ dum eſt ĩ peccato: ſcdm panor. in rub. de vita & ho. cle. in. 1. colũ. e ℭIn die primo non erit fermentatũ. &c. Videatur quod ex iſtis verbis occaſione ſũpta dictũ eſt ſ. in verbo fermentũ. r. f ℭNihil operis facietis ĩ eis. Videatur quod ãnotatũ eſt ſ. ĩ verbo dies. folio prio. x. & y. g ℭExceptis hijs. &c. Hic dicit Archi. ĩ c. ieiunia. de cõſe. diſ. 3. Sũt quędã officia q̃ hũana neceſſitas feſtiuis diebus exigit exerceri/ vt officiũ coquendi/ ſcribendi/ & pręparãdi cibaria. Et hac neceſſitate excuſant coci & carnifices. Si aũt neceſſitas nõ flagitauerit: nullum eſt ſeruile opus quod feſtiuis diebus liceat exercere. oĩa aũt ſpũalia ſ ẽt ſine neceſſitate licet facere ĩ feſtiuis diebs. vt ẽ lectiões docere/ legẽ/ ſtudere & pdicare. Et ita etiã notat panor. in c. 1 de ferijs. Quod aũt neceſſaria hũano corpori poſſint diebs feſtiuis attẽtari: ẽ tex. ponẽs bonũ caſũ in c. puenit. in ſi. de cõſe. diſ 3. vbi dicit Greg. a quo emanauit ille tex. Perlatũ ẽ ad me vobis a peruerſis hominibus pdicatum vt dñico die nullus debeat lauari. & quidem ſi pro luxuria & p voluptate quis lauari appetit: hoc fieri nec reliquo quolibet die cõcedimus. ſi aũt p neceſſitatẽ corporis nec hoc die dñico phibemus. Et pro pręmiſſis facit tex. in c. licet. & in c. conqueſtus. ibi. niſi neceſſitas vrgeat/ vel pietas ſuadeat. de ferijs.

¶Si quando habebitis epulum & dies festos & calēdas [h]: canetis tubis super holocaustis & pacificis victimis/ vt sint vobis in recordationē dei vestri. Nume. 10.b

¶Septē hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcē; in segetē mise ris: & celebrabis diem festum hebdomadarū domino deo tuo oblatio nem spontaneā manus tuę: quā offeres iuxta benedictionē dñi dei tui. Deute. 16.b

¶Solennitatem tabernaculorum celebrabis per septē dies/ quādo col legeris de area et torculari fruges tuas: & epulaberis [i] in festiuitate tua tu et filius tuus et filia/ & seruus tu⁹ & ancilla/ leuites quoq; et aduena/ et pupillus ac vidua/ qui intra portas tuas sunt. Deute. 16.c

¶Septē diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quē elegerit do minus: benedicetq; dominus deus tu⁹ in cūctis frugibus tuis & in ope re manuum tuarum/ erisq; in lętitia. Deute. 16.c.

¶Obtulit Salomon holocausta domino super altare domini quod ex truxerat ante porticū/ vt per singulos dies offerretur [k] in eo iuxta præ ceptum Moysi in sabbatis et in calendis & in festis diebus / ter per an num: id est in solennitate azymorum/ et in solennitate hebdomadarū/ et in solennitate tabernaculorum. &c. 2. para. 8. c.

¶Erat Iudith diebus [l] festis procedens cum magna gloria. Iudith. 16. d

¶Dixerūt in corde suo cognatio eorum: simul quiescere faciamus om nes dies festos dei a terra. &c. Psal. 73. b.

¶Cogitatio hominis cōfitebitur tibi (domine) & reliquię cogitationis diem festum agent tibi. Psal. 75. b.

¶Quid facietis [m] in die solenni: in die festiuitatis domini? Osee. 9. a.

¶Odi [n] & proieci festiuitates vestras (ait dominus) & non capiā odorē cetuum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata & mu nera vestra/ nō suscipiam: & vota pinguium vestrorum non respiciam. Amos. 5. c

¶Audite hoc qui cōteritis pauperē & deficere facitis egenos terrę. &c. Amos. 8. c.

h ¶Calendas. Hodie Calēdis Ianuarij festiuitas est celebris/ scilicet festiuitas Circūcisionis domini seu octa ua Natiuitatis eiusdē: de qua est tex. inter festiuitates feriandas aā cōnumerās/ in c. 1. de cōsec. dist. 3. De iure tñ ciuili nedum Calendę ianuarij: sed etiā primi dies octo sunt feriati q̄tum ad cessatiōem iudiciorū. prout est tex. in l. Oēs dies. versi. Calendarū quoq; Ianuarū. C. de ferijs. Immo etiā vigilia Calendarū ianuarū habetur feriata. Tex. est in. l. pridie. ff. eodē. vbi dr. Pridie Calendas ianuarij magistratus nec ius dicere sed nec sui potestatē facere consue uerunt. Calendæ etiam Maij sunt festiuę: quia i ipsis occuerit sctōrū Apo stolorū Philippi & Iaco bi cōmemoratio/ Aplorū aūt cōmēorationes seu fe sta inter solēnes feriatos dies ānūerāt. d. l. oēs. cū glo. in verbo Aplicę. C. de ferijs. & dicto c. cōque stus. eodē ti. & d. c. t. cum simi lib⁹. de cōse dist. 3. Calēdę ꝑterea mēsis No uēbris festiuę sunt: cū in eis oim sctōꝝ celebris fiat cōmēoratio. l cle. Si dñs de reliq. & ve. sāc. i Epu laberis. An dieb⁹ in dei vel sctōꝝ honorē solēni b⁹ epulari seu cōuiuia cę teroꝝ dierū cōuiuijs lau tiora facere liceat: est bo. tex. 44. distī in fine prl. & l c. t. l prl. eadē dis. vbi tex. sentit ꝙ nō: vbi p ipa hoies a recta diei solēnis veneratiōe retraherētur. Et eadē rōne licitū non videt dieb⁹ solēnib⁹ co mœdias vel ludos agere: si ipsoꝝ ratiōe a cultu & seruitio diuino horis cō petētib⁹ ipendēdo hoies retrahantur. Et idem de choreis & saltationibus eadē ratiōe concludendū videt. Quod si contraria inoluerit cōsuetudo/ et cōis obseruātia: tunc se quendū proponet Augu stini cōsiliū dicentis. Ista primo cōgressu nō aspere nō duriter eē rephendēda. Nō ei mō iperioso ista tollūtur: sed magis docēdo q̄ iubēdo/ magis monēdo q̄ minādo. Sic nāq; agēdū ē cū multitudie peccātiū. Seueritas aūt exercēda ē i pctā paucoꝝ. & si qdē minamur cū dolore fiat de scripturis cōminādo vindictā futurā/ ne nos ipi nra potestate sed de⁹ in nro sermōe timeat. Ita pri⁹ monebūtur spi rituales aut spūalib⁹ proximi: quorū ancte & lenissimis qdam & instātissimis admonitiōib⁹ cętera multitudo fran gatur. Ita dicit tex. cui⁹ hec verba sunt in c. cōessatiōes. versi. & post pauca. 44. dis. De istis aūt choreis & saltatio nib⁹ inhibēdis l diefesto ē cōstitutio cōciliaris l c. irreligiosa. de cōse. dis. 3. vbi dr. l rreligiosa cōsuetudo ē quā vul gus per sctōrū festiuitates & solēnitates agere cōsueuit populi qui debēt diuia officia attēdere saltatiōib⁹ turpibus inuigilāt/ cātica non solū mala canētes sed etiā religiosorū officijs perstrepūt. Hoc eni vt ab oib⁹ pūncijs depellat sacerdotū & iudicū a cōcilio sctō curę cōmittit. Hęc tex. k ¶Offerret in eo. &c. Videātur q̄ dicētur i verbo offerre. l ¶Dieb⁹ festis procedēs cū magna glia. An istud dieb⁹. s. festis locupleti⁹ indui q̄ cęteris licitū sit: videtur dicēdū ꝙ sic. vt habit⁹ ꝓciositate/ vberior de die festo lętitia demōstretur. ꝓ hoc facit tex. cum ibi no. i c. l nōnullis. de iudęis. Vbi die dñicę passiōis nedū Christianis sed nec etiā iudęis licet ornatius incedere q̄ cęteris dieb⁹. quia dies est mœro ris non lętitię. Si ergo esset dies lętitię: ornatius incedere liceret. m ¶Quid facitis in die solēni. &c. Quid dieb⁹ fe stis agēdū sit: ē bo. tex. l c ieiunia. in fi. de cōse. dis. 3. de quo tex. dictū ē s̄. in ꝟbo dies. fo l. x. l pri. Aduertat tñ vlte ri⁹ pro elocidatiōe hui⁹ snię/ ꝙ dū i d. c. ieiunia. dicit talib⁹ dieb⁹ pricipalr/ eē deo vacādū tria innuunt. Primo ꝙ illis Maxie dieb⁹ abstinendū est a pctīs cōmittēdis/ & de cōmissis dolendū. Verba eni sunt intelligenda cū effectu. l. 3. §. Hęc verba. ff. de nego. ges. parū autē effect⁹ consequeretur qui deo vacaret & a pctīs non abstineret: cū nihilhomī ꝓsit ieiunare/ & orare/ & alia religiōis bōa agere/ nisi mēs ab iniqtate & ab obtrectatiōib⁹ lingua cohibeat. Dicit tex. in c. Nihil eni de cōsecra dis. 5. Scdo ꝙ audiat missa integra. Illis eni dieb⁹ nō aliter deo racte vacat: nisi missa inte gra audiatur. c. Oēs fideles. & c. missas. de cōsecra. dis. 1. & c. Cū ad celebrādas. eadē dis. Tertio ꝙ audiat ꝑdicatio ab hijs q nesciūt necessaria ad salutē/ & ab alijs nō contēnat. De cōtemnētib⁹ ei & nescientib⁹ necessaria ad salutē loquēs tex. in c. sacerdote. de cōsecra. dist. 1. dicit. Sacerdote verbū in ecclia faciēte. qui egress⁹ de ecclesia fuerit ex cōmunicetur. Quarto gnāliter cōprehendit vt ab oibus operib⁹ seruilib⁹ abstineatur. Circa qd videatur qd annotatū est s̄. in dicto ꝟbo dies. x. n ¶Odi & ꝓieci festiuitates vras. &c. Circa hanc sniam videat tex. in c. sic pplus. 1. q̄sti. 1. vbi dr. Sic pplus iste hęreticoꝝ: oīa est in cōspectu meo dicit dñs. Oē qd fecerunt/ qd mihi obtulerunt/ vel vota vel pro salute/ vel pacifica/ vel pro pctō/ vel holocausta/ vel aleemosynas/ siue ieiunia/ vel corporis castitatē: conta minata erūt in cōspectu meo. Quis eni sctā videat specie sui quę offerūtur tñ. qa tractata sunt ab illo qui pollut⁹ est in anima/ polluūtur omnia. Et in c odit deus eadem cau. & quest. vbi dicit. Odit deus sacrificia hereticorum & a se proijcit et quotienscunq; congregati sunt in nomine eius: detestatur fetorem eorum/ & claudit nares suas. Et in.

c. Odi & proieci. 24. quęsti. 1. vbi posita hac sentētia / subinūgitur. Odit deus & non solum odit sed proijcit festiuitates eorū qui non celebrant festiuitates dei sed suas. Odisse aūt & non odorari & proijcere hūana loquitur similitudine: vt nos affectum dei nostris sermonibus agnoscam⁹. Et si holocausta obtulerint vt videātur ieiunare / dare eleemosynas / pudicitiam polliceri / q̄ holocausta sunt vera: non ea suscipit dn̄s. Nam non sacrificiorū magnitudinē sed offerentiū merita causasq̧ dijudicat. Vnde & vidua quę in corbanam duo minuta miserat / oibus a saluatore pręfertur. quia dn̄s non ea q̄ offeruntur / sed voluntatem respicit offerentium. Hęc textus.

Conuertam festiuitates vestras in luctū: & omnia cantica vestra in plāctum. vbi latius. Et infra in verbo pauper.

zacha. 14. c. ℭOmnes qui reliqui fuerint de vniuersis gentibus quę venerunt cōtra Hierusalem: ascendent ab anno in annum vt adorent regem dominū exercituum / & celebrent festiuitatem tabernaculorum.

Math. 26. a. ℭConcilium fecerunt principes sacerdotū et seniores / vt Ihesum dolo tenerent / et occiderent. Dicebant autem. Non [o] in die festo: ne forte tumultus fieret in populo.

Lucę. 22. a. ℭAppropiquabat dies festus azymorū, qui dr̄ Pascha [p]: & requirebant prīcipes sacerdotū et Scribę quō Ihesū interficerēt / timebāt vero plebē.

Ioānis. 5. a. ℭErat dies festus Iudęorum: & ascendit Ihesus Hierosolymam.

Ioānis. 7. e. ℭIn nouissimo die magno festiuitatis stabat Ihes⁹: et clamabat dicēs. Si quis sitit veniat ad me: et bibat. &c. Vbi latius. Et infra Ihesus.

Ad col. 2. d. ℭNemo vos [q] iudicet in cibo / aut in potu / aut in parte diei festi / aut neomenię / aut sabbatorū quæ sunt vmbra futurorū / corpus autē Christi.

Fetor.

Esaię. 3. d. ℭPro eo q̧ eleuatę sunt filię Syon &c: erit pro suaui odore [r] fœtor / & pro zona funiculus / et pro crispanti crine caluitium / & pro fascia pectorali cilicium. Et infra ornamentum.

ezech. 32. b. ℭIrrigabo terrā fœtore sanguinis tui (dixit dominus ad Pharaonem) insuper montes et valles implebuntur ex te.

Ficus.

Gene. 3. d. ℭCum Adam et Eua cognouissent se esse nudos: consuerūt folia ficus / & fecerunt sibi perizomata.

puerb. 27. c. ℭQui seruat ficū / cōedet [s] fruct⁹ ei⁹: & qui custos est dn̄i sui / glorificabr̄.

Canti. 2. c. ℭVox turturis audita est in terra nostra. Ficus [t] protulit grossos suos. Vineę florentes dederunt odorem suum.

o ℭNon in die festo. Iure humano criminales causę diebus festis agitandę non sunt: nec ē aliquis ad mortē vel ad pœnam iudicandus. c. 1. in fi. de ferijs. imo dicit tex. generalius loquēs in l. Quadraginta. C. eodē. Quadraginta diebus qui auspicio cerimoniarū Paschale tempus anticipāt / oīs cognitio inhibeatur criminaliū quęstionum. Hęc tex. Vbi tamē glosa & doctores dicunt illius tex. decisionē de consuetudine non seruari. Quę etiam decisio non seruat de iure communi in casu. l. prouinciarū. C. eodem ti. vbi dr̄ Prouinciarum presides moneant / vt in quęstionibus latronū et maxime hysaurorū nullum quadragesimarū vel venerabilē pascharū diē existiment excipiendū. ne differatur sceleratorū proditio cōciliorū q̄ per latronū tormenta ḡrenda est: cū facillime in hoc sūmi numinis speret venia / per quod multorū salus & incolumitas pcuratur. Hęc tex. Pręmissis aūt nō obstat si dicatur q̧ imo generaliter dicēdū videtur / oēs criminales causas diebus festis agitari posse per id quod dicit psal. Beati qui faciunt iudiciū & iustitiam in omni tempore. Nā intelligitur de omni tp̄e scilicet cōpetenti. Verba enim q̄tūcūq̧ generalia / sunt (ne īducant absurditatē) ad idoneitatē & competētiā restringenda. put est bo. tex. in. l. Vt gradatim. §. 1. ff. de mune & ho. & in. l. 1. cum glo. in verbo vnusquisq̧. C. de sacro. ecclesijs. Et facit c. Nunq̄. cū glo. de conse. dist. 5. & c. pe. de auct. & vsu pallij. Ita dicta verba psal. sentiūt intelligenda Panor & Hostiē. in d. c. 1. de ferijs. p ℭQui dicit Pascha. De festo Paschali dicetur infra in verbo Pascha. vbi videatur. q ℭNemo vos iudicet &c. i. Nemo vos reos & transgressores existimet: si antiquę legis festa seu celebritates non obseruetis. Hanc declarationē sentit de Lyra. pro qua facit c. peruenit. de conse. distin. 3. vbi dicit tex. qui Gregorij est. Peruenit ad me quosdam peruersi spūs homines praua inter vos aliqua & sanctę fidei aduersa seminasse: ita vt die sabbati aliquid operari prohiberent. quos quid aliud nisi Antichristi pdicatores dixerim⁹: qui veniens diem sabbati ab omni faciet opere custodiri / quia enī pplm iudaizare cōpellet vt exteriorē legis ritū reuocet / & sibi iudęorū perfidiā subdat: coli vult sabbatū. Hęc tex. Circa quē & hanc sniam aduertendum est q̧ licet dies dn̄icus loco sabbati successerit vt dictū est s̄. in verbo dies. folio. 1. v. hoc tn̄ non est ex vi pręcepti legis / sed ex cōstitutiōe ecclīę / & cōstitutiōe ppl̄i Christiani. Iō non ē ita arcta phibitio opandi i die dn̄ico sicut ī die sabbati fuit: sed q̄dā opa cōcedūt i die dn̄ica / q̄ i die sabbati phibebāt / sicut decoctio ciborū & alia hōi. & ēt q̄busdā opib⁹ phibitis facili⁹ dispēsat i noua lege q̄ in veteri. Ita dicit Archidiacon⁹ allegans sctm̄ Thomā in c. ieiunia. de consecra. distin. 3. Scdo aduertēdū est q̧ sicut nēo iudicād⁹ ē qui antiq̄ legis festa per nouā legē nō approbata non obseruat: ita iudicādus est q nouę legis festa nō obseruaret seu coleret qui esset ecclīasticę cōsuetudinis & sacrorū canonū temerator. Quam ecclīasticā cōsuetudinē & sacros canōes in agibilib⁹ nr̄is debem⁹ attēdere. c. In his. 11. dis. c. 1. in fi. de cōsti. Solent aūt festa sctōrū eo die coli quo mortui sunt / nō aūt eo quo nati sunt: & nihilomin⁹ eorū festa vocant natalicia eorū / q̄a cū moriunt nascūtur ad vitā. Ita probat tex. cū glo. in c. nō liceat. in verbo natalis. 33. q̄sti. 4. in. l. Cum q̄dā. in verbo natalis. ff. de an. lega. & in. §. fina. in verbo natalib⁹. insti. de ingenuis. Cętera q̄ in materia festorum hic dici possēt: videātur s̄. in verbo dies. r ℭPro suaui odore fœtor. Iure hūano verbū odor etiā simplr̄ prolatū sūitur nōnunq̄ per fœtore. put est tex. cū glo. i verbo odore i l. 2. §. idē ait si odore. ff. Ne q̄d ī loco publico. vbi ē no. tex. q̧ ex fetore soli / q̄n̄q̧ loc⁹ pestilētios⁹ fit. In quo dicto astipulat illi textui iurecōsult⁹ i. l. 1. circa pri. ff. de cloacis. vbi dr̄. Et cœlū pestilēs & ruinā minant īmūdicię cloacarū nisi reficiant. s ℭComedet fruct⁹ ei⁹. Comedēti fic⁹ si det aqua calida / & bibat: euomet eas. Et talis cōedēs appellat sycophāta, tex. est cū glo. i. l. verbū. C. Ex q̄ cau. isa. irroga. t ℭFic⁹ protulit grossos suos. In iure hūano ficū arborē de qua loqt hęc snia / nō licet vbiq̧ plantare. inuito eni me nō pōt ficus arboris fieri plātatio in loco ēt q sit plātantis si meo propinqu⁹ sit: sed oportet vt a meo distet pedib⁹ nouē. Tex est in. l. fi. in fi. ff. fi. Regum.

¶Vę mihi [v] : quia factus sum sicut qui colligit in autūno racemos vindemię. Nō est botr9 ad comedēdū: p̄coquas ficus desyderauit aīa mea. Micheę.7.a

¶Cum vidisset Ihesus a longe ficum habentem folia: venit si quid forte inueniret in ea. Et cum venisset ad eam/nihil inuenit nisi folia : non enim erat tempus ficorum. Et respondens: dicit ei. Iam non [x] amplius inæternum ex te fructum quisq̄ manducet. Et aruit ficus. Marci.11.c.

¶Cum iā ramus (fici) tener fuerit/ & nata fuerint folia: cognoscitis (ait Christus) quia in proximo sit æstas. Marci.13.c.

Fides. ¶Filij sanctorum sumus (inquit Tobias) & vitā illam expectamus/ quam deus daturus est his qui fidem [y] suam nūq̄ mutāt ab eo. Tobię.2.c.

¶Rectum est verbum domini: & omnia [z] opera eius in fide. Psal.32.a.

¶Affligetur malo qui fidem [a] facit pro extraneo: qui autem cauet laqueos/securus erit. puerb.11.b.

¶Per misericordiam et fidem purgantur peccata. puerb.15.d.

¶Sentite de domino in bonitate/ & in simplicitate cordis quærite illū: quoniam inuenitur [b] ab his qui non tentant illum / apparet autem eis qui fidem habent in illum. Sapię.1.a.

¶Felix est spado [c] qui nō operatus est per manus suas iniquitatem/nec cogitauit aduersus deum næquissima: dabitur enim illi fidei donū electum/& sors in templo dei acceptissima. Sapię.3.a.

¶Sapientia et disciplina timor domini/& quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo: & adimplebit thesauros illius. Eccl.1.d.

¶Fidem posside cum amico in paupertate illius: vt et in bonis illius lęteris. In tempore tribulationis [d] illius permane illi fidelis: vt et in hęreditate illius cohęres sis. Eccl.22.d.

¶Timor [e] dei/initium dilectionis eius: fidei autem initium agglutinandum est ei. Eccl.25.b.

¶Qui denudat [f] arcana amici/fidem perdit: & non inuenit amicum ad animum suum. Eccl.27.c.

¶ Dilige proximum : & coniungere [g] fide cum illo. Vbi latius. Et infra proximus. Eccl.27.d.

¶In omni [h] opere tuo crede ex fide animę tuę : hęc est enim cōseruatio mandatorum. Eccl.32.d.

¶Omne munus et iniquitas delebitur: & fides in sæculum stabit. Eccl.40.b.

¶In fide et lenitate ipsius sanctū fecit dominus (Moysem) & elegit eū ex omni carne. Eccl.45.a.

v ¶Ve mihi: quia fac9 sum &c. Tex. Origenis in c. Et hoc diximus col. fi. 16. q̄sti. 7. istis verbis propheticis innitens dicit. Dn̄s ait per prophetā. Vę mihi quia factus sum sicut qui colligit stipulā in messe/ & sicut qui racemū in vindemia cū non sint botri admanducandū/ & primogenita vt aīę meę/quia perijt inuocat9 a terra/ & qui corrigit in hoibus omnibus non est. Dū intellexeris Ihesum dicentē talia & lugentē pctā nostra : aspice simul & illud quod in euangelio scribit. Cū vidisset Hierusalē: fleuit super eā/ & dixit. quia si cognouisses & tu. Et si rationabiliter fleuit sup Hierlm: rōabili9 fleuit sup ecclam/ ędificatā qdē vt eēt dom9 orōis factā aūt ppter turpia lucra. speluncā latronū. Hęc tex. x ¶Iam nō ampli9 inęternū. &c. Quod nōnunq̄ licita sit maledictio citatur hoc factum Christi in c. Cum ergo. versi. in euangelio. 24. quęsti. 3. vbi citatis alijs īpcationibus seu maledictionib9 a deo factis/ dicit tex. In euangelio etiā cū Christus esuriens veniret ad ficum: non inueniēs fructum in ea / sua maledictione perpetua sterilitate ipsam damnauit. Hęc tex. De hoc aūt an & qn̄o liceat maledicere: dicet ī verbo maledictio. De hac ꝓo ficu meminit tex. sed obiter tm̄ in c. 1. in prin. de schisma. li. 6. y ¶ Fidē suam nūq̄ mutant ab eo. Fidē nūq̄ mutasse intelligunt : qui licet aliquando mutauerint/ errorem tamē suum abiurauerunt/ & vt fideles decesserūt. Tales eni et a deo recipiūtur: quia scriptum est. Quacūq; hora ingemuerit peccator: vita viuet & nō morie. c. si presbyter. 26. quęsti. 6. & ab ecclesia: qa redeūtibus ad eam nunq̄ claudit gremiū suū. Epla inter claras. in fi. C. de sū. tri. & fi. catho. c. ad abolendū. versi. pn̄ti nihilominus de hęre. z ¶ Omnia opera ei9 in fide. Et sic bona opa si in fide non fiant / iam non bona opera dici possunt: vt pote cum ab eis deus qui totius est fundamentū bonitatis / hac sententia abesse mōstretur. Et hoc etiam sentit Gregorius dicens in. c. Cū Paulus. 1. q̄sti. 1. Cū Paul9 dicat. Fundamentū aliud nēo potest ponere pter id quod positū ē qd est Christ9 Ihesus. Cōsequēter probat quia vbi Christ9 nō est fundamentū/ibi nulli9 boni operis est supędificiū. Hinc etiā dicit Hieronym9 in c. illi qui. eadē causa & q̄sti. Offerunt aliqui panem/ dant elecmosynas/ sectari videtur humilitatem: quę ego si vere. j. ex fide fiant/ holocausta interpretor. Cū autē scientiam dei reliquerint: frustra trūcato capite fidei cętera mēbra habere se iactāt. Hęc tex. a ¶ Fidē facit p extraneo Fidē faciēs extraneo: vocat fideiussor. de quo dicet. j. in verbo fideiussor. b ¶ Inuenitur ab his qui nō tentāt illū. apparet aūt eis. &c. Videt tex. eiusdem sententię in c. per Esaiam. versi. Sacrificia impiorum. 1. quęsti. 1. vbi dicitur. Sacrificia impiorum eis oberunt qui offerunt impie. Nam vnū atq; idem est sacrificiū ppter nomen dn̄i qd ibi inuocatur & semper est sctm̄ : & tale cuiq; fit/ quali corde ad accipiendum accesserit. Hęc tex. c ¶ Felix est spado. &c. Videatur satis diffusa annotatio isti sententię facta supra in verbo donū. d ¶ In tempore tribulationis. &c. Videatur annotatio s. in verbo amicus. h e ¶ Timor dei initium dilectionis eius. Textus est consimilis sententiæ in c. sicut seta. de pœni. distin 2. f ¶ Qui denudat arcana amici. Facta est huic sententię annotatio s. in verbo Amicus. 1. g ¶ Cōiungere fide cū illo. j. dilectionē tuā in proxim nedū int9 custodi: sed etiā eā exteri9 oñdens operare in eū quę potes operari subuentiōis auxilia. Hęc declaratio satis pbat in c. vxor i fine. 28. q̄sti. 1. vbi dr̄ q̄ fides per dilectione operat. h ¶ In oī opere tuo crede ex fide aīę tuę. j. ioi ope qd facis fidei fūdamētū superpone tāq̄ sine eo nulli9 bōi opis fieri possit ędificiū. ita declarat Lyra. p qua declaratiōe ē tex. in c. cū Paul9. 1. q̄sti. 1.

Esaiæ.11.b. ¶Erit iustitia [i] cingulum lumborũ eius: & fides cinctorium renũ eius.

Threñ.3.c. ¶Noui diluculo: multa est fides tua.

Osee.2.d. ¶Sponsabo te mihi in fide: & scies quia ego dominus.

Abacuc.2.a. ¶Qui incredulus est / non erit recta anima eius in semetipso. Iustus [k] autem in fide sua viuet.

Math.9.c. ¶Mulier q̃ fluxũ sanguinis patiebat̃ duodecim annis: accessit retro / & tetigit [l] fimbriã vestimẽti Ihesu. Dicebat enim intra se. Si tetigero tãtũ vestimẽtũ eius: salua ero. At Ihesus cõuersus / et vidẽs eã: dixit. Cõfide filia: fides tua [m] saluam te fecit. Et salua facta est mulier ex illa hora.

Math.9.d. ¶Sequuti sunt Ihesum duo cæci clamãtes. Miserere nostri fili Dauid. Cũ autẽ venisset domũ / accesserũt ad eũ cęci: & dixit eis Ihesus. Creditis quia hoc possũ facere vobis? Dicunt ei. Vtiq; dñe. Tũc tetigit oculos eorũ dicens. Secundũ fidẽ vestrã fiat vobis. Et aperti [n] sunt oculi eorũ.

Math.14.d ¶Cum cœpisset Petrus mergi: clamauit dicens. Domine saluũ me fac. Et continuo Ihesus extendẽs manum appręhendit eum: et ait illi. Modicę [o] fidei: quare dubitasti? Et latius infra Petrus.

¶De muliere Chananęa / ad quam Christus dixit O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata [p] est filia eius ex illa hora: habetur Matthęi.15.cap.c. Et infra in verbo Ihesus.

Math.17.c. ¶Accesserunt discipuli ad Ihesum secreto: et dixerunt. Quare nos nõ potuimus eijcere dæmonium? Dixit illis Ihesus. Propter incredulitatẽ vestram. Amen quippe dico vobis. Si habueritis fidem / sicut granum [q] sinapis: dicetis monti [r] huic / transi hinc & transibit / et nihil impossibile erit vobis. Hoc autẽ genus non eijcitur: nisi per orationem et ieiuniũ.

Lucę.17.b. ¶Dixerũt apostoli domino. Adauge [s] nobis fidẽ. Dixit autem dominus. Si habueritis fidem sicut granum [t] sinapis: dicetis huic arbori moro eradicare & transplantare in mare / et obediet vobis.

Lucę.18.g. ¶Ad cæcum clamantẽ (dixit Ihesus) Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine: vt videam. Et Ihesus dixit ei. Respice: fides tua te saluum fecit. Et cõfestim [v] vidit: & sequebat̃ illũ magnificãs deũ. Et õis plebs vt vidit: dedit laudem deo. Et infra in verbo Ihesus: vbi diffusius.

i ¶Erit iustitia cingulum. &c. ꝑ. iusti & fideles homines adhęrebunt Christo: sicut cingulũ & lũbare adhęrẽt hoi. quod secundũ Lyram hic / adimpletũ est in apostolis & discipulis alijsq; iustis & fidelibus sibi per fidẽ adhęrentibus. Nec enim aliqui iusti aut fideles esse possunt: nisi Christo adhęreant. Vnde ipse dicit in euangelio. Qui credit in me / habet vitã ęternam: qui aũt non credit / iudicatus est. c. benedictus deus. in fi. vbi citatur euãgeliũ. de pœni. distinc. 4. k ¶Iustus ex fide sua viuet. Circa hęc verba videat tex. in c. in domo. paulo post princ. de pœni. distinc. 4. vbi dicitur. Fides est de non visa re: & ide est meritũ fidei. & ex hac viuit iustus / & mundatur ei cor. Et in c. vnico. versi. in pectore. de sacra vnc. vbi dicitur. In pectore baptizandus inungit̃: vt per sancti spiritus donũ abijciat errorẽ & ignorantiã / & suscipiat fidẽ rectã / quia iustus ex fide viuit. Hęc tex. l ¶Et tetigit fimbriã vestimenti Ihesu. Pro effectu huius hystorię videatur notabilis tex. Augustini in c. Ad eius. versi. Quę tamẽ mulier. 5. dis. vbi dicitur. Mulier dũ ex consuetudine / menstrua patitur: prohiberi ecclesiam intrare non debet. q2 ei naturę superfluitas in culpam reputari non debet: & pro hoc q; inuita patit̃ / iniustũ est vt ecclesiæ ingressu priuet̃. Nouimus nãq; q; mulier quę fluxũ sãguinis patiebatur / post tergũ dñi humiliter veniens / vestimenti eius fimbriã tetigit: atq; ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita / laudabiliter potuit vestimentũ domini tangere: cur etiã quę menstrua patitur sanguinis / ei non liceat ecclesiã intrare? Si eni ea bene pꝛsumpsit quæ vestimentũ domini in languore posita tetigit: quod vni personæ infirmanti conceditã cur nõ concedatur cunctis mulieribus quæ naturę suę vitio infirmantur? Hęc tex. m ¶Fides tua saluã te fecit. Textus de igne fidei & charitatis loquẽs in c. inter hęc hircũ. paulo ãte finẽ. de pœni. distĩc. 3. mulierẽ sanguinis fluxũ patientem hęmorrhoissam appellat: dicens. Hic ignis / hęmorrhoissę mulieris sanauit profluentem sanguinẽ. n ¶Aperti sunt oculi eorũ. Quare Christus multos cęcos illuminauerit / cũ tamẽ eundẽ bis sanasse non legat̃? textus est in c. adhuc perfidi instant. versi. quod autẽ. de pœni. dis. 3. de quo dicetur ꝑ. in verbo Ihesus. o ¶Modicę fidei quare dubitasti? Facit tex. in c. nõ turbat̃. versi. illic ergo. 24. q. 1. vbi dicit̃. Illic turbatio / vbi modica fides: ibi securitas / vbi pfecta dilectio. p ¶Et sanata est filia ei9. Hic dicit tex. in c. ĩportuna ĩ pric. de pœni. dis. 1. Importuna in euãgelio mulier tandẽ meruit audiri. q ¶Sicut granũ sinapis. Fidẽ perfectã grano sinapis cõparat̃: vt sit instar sinapis in facie humilis / in pectore feruens. prius eĩ & feruẽtius fides in corde q̃ in ore esse debet. Hinc prius dicit̃. Corde creditur ad iustitiam. postea subiungitur. Ore confessio fit ad salutẽ. Fides siquidem omni tempore cordi inesse: ori autem nõ nisi pro loco & tempore adesse debet. Bonus est tex. in c. qui resistit. in fi. 11. q. 3. Cõparat etiã fidẽ / sinapis grano: vt velut sinapis vilis vidẽtib9 & nullarũ viriũ apparens / pressutis trita quid intus habet ostendit / sic vere fidelis a recta fide propter vllam perturbationem non recedit. quoniã iuxta saluatoris vocem / beati sunt qui persecutionẽ patiũtur propter iustitiam. c. a recta fide. in princ. 24. q. 1. r ¶Monti huic. ꝑ. diabolo qui põt dici mons propter maximã eius superbiã: propter quã aliquãdo etiã dicit̃ simpliciter superbus. Vnde Iob. 26 c. Prudentia percussit superbũ. Et psal. Absconderũt superbi laqueũ mihi. Ita Archi. in c. nerui. 13. dis. & dictũ est. ꝭ. in verbo Diabolus. f. vbi varię diaboli appellationes enumeratę sunt. s ¶Adauge nobis fidẽ. Circa hęc verba vidẽdus est tex. Gregorij in c. dũ sanctã. colũ. 1. de pœni. distinc. 2. vbi dicit̃. Si & ipsa fides ad perfectionẽ suã non quibusdã gradibus duceret: sancti apostoli minime dixissent. Auge nobis fidẽ. Hinc quidã venit ad dñm qui curare filiũ suũ voluit: sed requisitus an crederet respondit. Credo domine: adiuua incredulitatẽ meã. Pensate ergo qd dicit̃. si credebat / cur icredulitatẽ dicebat? si vero incredulitatẽ se habere nouerat: quõ credebat? sed quia per occultã inspirationẽ gratiæ / meritorũ suorũ gradibus fides crescit: vno eodẽq; tẽpore is qui nondũ perfecte crediderat / simul & credebat & incredulus erat. Hęc tex. t ¶Sicut granũ sinapis. Videatur annotatio. ꝭ. eodem. q. v ¶Et confestim vidit. Circa hanc illuminationẽ cęci potest videri tex. in c. Adhuc perfidi instant

versi. quod aūt. de pœni. distinc. 3. de quo dicetur in verbo Ihesus. x ℂ Vt non deficiat fides tua. Istis verbis pro ecclesia (quę sub noīe Petri cōprehendit/ vt dictū est. s. in verbo Ecclesia. super illud. Tu es Petrus & super hāc petram ędificabo ecclesiā meā) Christus orauit: & volūtate labiorū suorū non fraudabitur. Ita dicit glo. in c. a recta. in verbo nouitatibus. in si. 24. q. 1. Panor. in c. maiores. col. 2. de baptis. & in c. significauit. col. 3. de elec. de quo videat quod diffusius dictū est. s. in verbo Cōfirmare. c. y ℂ In oēs & super oēs. Facit tex. de quo sępe. s. dictū est in c. pe. de pben.

ℂEgo oraui pro te (ait Ihesus ad Petrum) vt nō [x] deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus: confirma fratres tuos. Lucę. 22. c.

ℂIustitia dei per fidē Ihesu Christi in omnes [y] & super oēs qui credunt in eū. Non enim est distinctio. Omnes [z] enim peccauerunt/ et egent gloria dei: iustificati [a] gratia per gratiam ipsius/ per redemptionē quę est in Christo Ihesu/ quē proposuit deus propiciatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitię suę propter remissionem præcedentiū delictorum in sustentatione dei/ ad ostensionem iustitię eius in hoc tempore/ vt sit ipse iustus & iustificans eū/ qui ex fide est Ihesu Christi. Vbi est ergo gloratio tua? exclusa est. Per quam legē? factorum? Non: sed per legē fidei. Arbitramur enim iustificari hominē per fidem/ sine operibus [b] legis. An Iudęorum deus tantū? nonne et gentiū? immo et gētium: quoniamquidem vnus est deus qui iustificat [c] circuncisionem ex fide/ et prępụtium [d] per fidem. Legem ergo destruimus per fidē? Absit. Sed legem statuimus. Ad rōa. 3. c.

ℂDicimus quia reputata est fides Abrę ad iustitiam. Quomodo ergo reputata? in circuncisione: an in prępụtio? Non in circuncisione/ sed in prępụtio. Et signum [e] accepit circuncisionis/ signaculum iustitię fidei q̄ est in prępụtio: vt sit pater omnium credētium prępụtium/ vt reputetur et illis ad iustitiam. Vt sit pater circuncisionis non his tantum qui sunt ex circūcisione: sed et his qui sectantur vestigia fidei quę est in prępụtio patris nostri Abrææ. Non enim per legem promissio Abrę/ aut semini eius/ vt hæres esset mundi: sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt: exinanita est fides/ abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Vbi [f] enim non est lex: nec preuaricatio. Ideo ex fide/ vt secūdum gratiam firma sit promissio omni semini: non ei qui ex lege est solum/ sed et ei qui ex fide est Abrę/ qui pater est omnium nostrum sicut scriptum est. Quia patrem multarum gentium posui te. &c. Ad ro. 4. c.

ℂNon [g] est infirmatus Abraam in fide: nec consyderauit corpus suum emortuum/ cum iam fere esset centum annorum/ & emortuam vuluam Saræ. In repromissione etiam dei non hæsitauit [h] diffidentia: sed confortatus est fide/ dans gloriā deo/ plenissime sciens/ quia quæcunq; pro- Ad. ro. 4. d.

z ℂ Omnes ei peccauerūt. &c. Nos eni (iuxta epistolā Pauli) multa peccauim⁹ oēs: & nemo mūdus a peccatis/ nec īfans si vnius diei qdē fuerit vita eius. Quis eni gloriabitur castū se habere cor? aut quis confidet mundū esse a peccatis? Tenemur q; rei in similitudinē præuaricationis Adæ. Vnde & Dauid Ecce (ait) in iniquitatibus conceptus sū: & in delictis peperit me mater mea. Et beat⁹ Iob. Si fuero iust⁹: os meū impia loquetur. & si sine crimine: prauus inueniar. & si purificatus in niue/ & lotus mundis manib⁹: satis me sorde tinxisti/ & execratū est vestimentum meū. Textus est pręmissa omnia referēs in c. Si ei. §. Eligat. de pœni. dis. 2. a ℂ Iustificati gratis per gratiā ipsi⁹. Circa hanc sententiā notandus est bonus tex. in c. antepenul. de cōse. dis. 4. vbi dicit. Placuit vt quicunq; dixerit gratiā dei qua iustificamur p Ihesū Christū dn̄m nostrū ad solam remissionē peccatorū quę iam cōmissa sunt valere/ & nō etiā ad adiutorium vt non cōmittantur: anathema sit. Hęc tex. b ℂ Sine operibus legis. supple antiquę/ non autē sine operibus legis euangelicę. q2 fides sine operib⁹ mortua est. vt habet Iaco. 2. vbi ānotabit. c ℂ Iustificat circuncisionē ex fide. Baptismū etiā (qui loco circūcisionis successit. c. ex quo instituta. de cōsecratione dis. 4.) iustificat deus ex fide. prout est bonus tex. in c. illud. eadē distinc. vbi dicitur. Illud perscrutari hoies solent/ sacramētū baptismi Christi quid prosit paruulis: cū eo accepto plerūq; moriūtur priusq̄ ex se quicq̄ potuerint cognoscere. qua in re satis pie recteq; credit prodesse paruulo fides eorū a quibus consecrand⁹ offert. & hoc ecclesię comendat auctoritas vt ex eo quisq; sentiat quid sibi prosit fides sua/ quando in aliorū quoq; beneficio qui propriā nondū habent potestatē/ cōmoda sit. Hęc tex. cui conformis est tex. in c. filius dei. in pric. eadē dis. d ℂ Et prępụtiū per fidē. De⁹ prępụtiū. i. hoiem nedū baptismatis aqua regeneratū iustificat per fidē existētem supple in eo desyderante baptizari. a quo tn̄ baptismū aquę nō cōtemptus religionis sed articulus necessitatis excludit: & hoc siue de eius fide cōstet per verba sua/ vt apparet in latrone q cū Ihesu crucifixus est q per fidē verbis suis declaratā sine baptismo aq̄ saluat⁹ est. c. baptismi vicē. de cōsecra. dis. 4. de quo. c. dictū est satis diffuse. s. in verbo Baptizare. y. in fine. Siue cōstet per verba et opera vt q2 dicit se credere & p fide martyriū patit: de tali eni q; sine aq̄ baptismo iustificet: est tex. notabiliter loquēs in c. catechuminū. eadē dis. vbi dicit. Catechuminū q̄uis in bonis defunctū/ vitam habere non credimus: excepto dūtaxat nisi martyrij cōpleat sacramētū. baptizaturus eni cōfitet fidē suā corā sacerdote/ & interrogat⁹ rn̄det: hoc idē martyr corā persecutore facit/ qui & confitetur fidē/ & interrogat⁹ rn̄det. Et ille post confessionē aspergit aqua: hic vero aspergit sanguine/ vel cōtingit igne. Ille man⁹ impositione pōtificis/ accipit spiritū sanctū: hic habitaculū spūssancti efficit dū nō est ipse q loquit/ sed spūs sanct⁹ q in illo loquit. Ille cōfitet se mundi actib⁹ renūciare: hic ipsis renūciat & vitę. Illi peccata remittūtur: isti extiguūtur. Hęc tex. e ℂ Signū accepit circūcisionis. Abrę eni & hijs qui de stirpe eius pdierūt datū est mysteriū circūcisionis. c. 4. in si. de cōse. dis. 4.
f ℂ Vbi nō est lex: nec puaricatio. Facit tex. in c. nā & concupiscētiā. de consti. & dicet. j. in verbo Lex.
g ℂ Nō est infirmat⁹ in fide. & sic verā hēbat fidē q̄ repellit oēm dubitationē. vera ei fides/ cōstās & firma esse debet & sine titubatiōe. c. 1. in verbo firmiter. & ibi Panor. in. 1. no. de sū. tri. & fi. catho. Cętera videant in annotatiōe pxima. h ℂ Non hęsitauit diffidētia. Istud/ nō hęsitare diffidentia saltē in hijs quę sunt fidei. i. credēda

de necessitate salutis necessariū est. Dubius eī in fide: infidelis est. dicit textus in c. 1. de hęre. quod est verū: si dubietas sit cū perseuerantia secus si dubitans paratus esset se firmare & dubitationē excludere: quando audit ecclesiam tenere contrariū. j. firmiter credere illud in quo dubitat. Qui eni sententiam suā quia falsam atq peruersā nulla pertinaci animositate defendūt/ p̄sertim quā nō audacia suę p̄sumptionis pepererint/ sed a seductis atq in errorem lapsis parentibus acceperūt/ qrūt aūt cauta solicitudine veritatē/ corrigi parati cū inuenerint: nequaq̄ sunt inter

missit deus/ potens [i] est facere. Ideo reputatum est illi ad iustitiam.

Ad rōa. 11. c ¶Tu fide sta noli altum [k] sapere/ sed time.

ad co. 13. b. ¶Dico per gratiam quę data est mihi/ omnibus qui sunt inter vos/ non plus [l] sapere q̄ oportet sapere/ sed sapere ad sobrietatē: & vnicuiq [m] sicut deus diuisit mensuram fidei.

Ad ro. 14. a. ¶Infirmum in fide assumite non in disceptationibus [n] cogitationum. Alius enim credit se manducare omnia. Qui autē infirmus est/ olus mā ducet. Et infra manducare.

Ad. ro. 14. d ¶Tu fidem [o] quam habes penes temetipsum/ habe coram deo. Beat9 [p] eni qui non iudicat semetipsum in eo quod probat Qui autē discernit/ si māducauerit dānatus est: quia non ex fide. Omne [q] autem quod non est ex fide/ peccatum est.

hereticos deputandi. Ita dicit tex. cuius hęc verba sunt in c. dixit apostols. 24. q. 3. Ideo aūt de hijs q̄ fidei sūt loquor: qm̄ hijs quę fidei non sunt. j. in q̄bus cebs nihil interest ad capessendum regnū dei/ verū credatur an nō/ & verū vera putētur au falsa/ in hijs errare & aliud p alio putare nō est arbitrādū esse pc̄m/ aut si est/ minimum esse atq leuissimū. Tea. est Augustin in c. in quibus rebus. 22. q. 2. i ¶Potēs est facere. De oipotētia dei est bo. tex. in c. fi. §. Charitas aūt. de pœni. dis. 2. de quo dicet. j. in verbo Oipotens. k ¶Noli altū sapere: sed time. Hinc dicebat Augustinus relatus per Fely. in c. si qñ. versi. circa reddēdā rationē. de rescrip. Quę lego & audio/ credo & veneror: nō autem discutio. l ¶Non plus sapere q̄ oprteat sapere. Circa hanc sententiā pōt videri bonus tex. in c. Adhuc perfidi instāt. in prīc. de pœni. dis. 3. vbi dicit. Perfidi/ circa plurima supple instant: qm̄ sapiūr plusq̄ oporteat/ non sobrij sed excedētes mensurā. Et in c. 1. in princ. de renū. in. 6. vbi dicit. Sunt multi curiosi disceptātes de hijs quę nō multū expediūt/ et plura sapere q̄ oporteat contra doctrinā apl̄i temere appetentes. Et in c. sit rector. col. pe. 44. distinc. vbi dicit tex. Qui loqui sapienter nititur: magnopere metuat ne eius eloquio audientiū vnitas cōfūdatur. Hinc Paul9 ait ad Romanos: non plus sapere q̄ oportet sapere/ sed sapere ad sobrietatē. m ¶Vnicuiq secundum quod deus diuisit mensuram fidei. Circa hęc verba non incongrue pōt addubitari an omnibus eadē sit data mēsura credēdi seu sciendi ea q̄ fidei sunt? In qua dubitatione dicit Panor post Inno. & Hostien. ibi. in rubri. de sū. tri. & fi. ca. in princ. q non. nā laicis data est mensura sciendi implicite ea q̄ fidei sunt j. sufficit laicis si fidē suā submittāt fidei ecclesię/ credēdo in genere illud quod ecclesia credit: modo tn̄ specialiter credāt q deus est/ & q est remunerator omniū bonorū & punitor omniū malorū. Sed hanc mensurā debent excedere clerici habentes curā animarū: nā tenent scire articulos fidei explicite. j. scire eos explicare & distinguere. Clericis vero inferioribus qui nō hn̄t expensas vt possint intendere studio/ sed p̄prijs manibus sibi victū qrūt/ videt sufficere secūdū Inno. si credāt iplicite sicut & laici: debent tn̄ aliquid plus scire de sacramēto altaris in quo quotidie versantur. sed si hn̄t expensas: tunc peccāt si non instant vt plus sciant q̄ laici. Hęc Panor. Theosophi tn̄ laicos ad eos articulos explicite sciendos obligant: quos eis manifestat non tm̄ p̄dicatio/ sed etiā vniuersalis ecclesiastica consuetudo. vt per Bonauē. in 3 distinc. 21. n ¶Non in disceptationib9. An de hijs quę fidei sunt liceat disputare: dictū est aliquid. §. in verbo disputare. h. Sed ibi dictis addēdo dici potest q in disputatiōe fidei duo sūt cōsyderāda. Vnum ex parte disputantis: aliud ex parte audientiū. Ex parte quidē disputantis est consyderanda intentio. si enim disputat tanq̄ de fide dubitās/ sed argumētis experiri volens: tunc peccat proculdubio tanq̄ dubius in fide & infidelis. Si autē disputat quis de fide ad cōfutandū errores/ vel etiā ad exercitiū: laudabile est. Oportet tn̄ q disputans laicus non sit. de laicis enim de fide disputantibus dicit tex. in c. Quicūq. §. inhibemus. de hęre. in 6. Inhibemus ne cuiq laicę personę liceat publice vel priuatim de fide catholica disputare. Qui vero contra fecerit: excōmunicationis laqueo innodet. Ex parte vero audientiū consyderandū est vtrū illi qui disputationē audiūt sint instructi & firmi in fide: & tūc nullū est periculū corā talibus de fide disputare. Aut sint simplices: & circa tales distinguendū est. quia aut sunt solicitati seu pulsati ab infidelibus puta iudęis vel hereticis siue paganis nitētibus in eis corrūpere fidē: & tūc necesse est publice disputare de fide/ dūmodo inueniātur aliqui ad hoc sufficiētes & idonei q errores cōfutare possint. per hoc enī simplices in fide firmabūtur: & tollet infidelibus decipiendi facultas. Vnde Grego. Sicut incauta locutio in errorē p̄trahit/ ita silentiū indiscretū eos qui petōt instrui/ in errore derelinqt. c. sicut rector. in prīc. 44. distinc. Aut simplices in nullo sunt solicitati super hoc: & tūc periculosū est disputare publice de fide corā simplicibus/ quorū fides etiā ea hoc est firmior q nihil vnq̄ cōtrariū audierūt ab eo quod credūt. Et ideo non expedit eis vt verba infideliū audiāt disputātiū contra fidē: cū quibus infidelibus nō debet aliquis de facili disputare & maxime de secretis fidei. & si se multū ingesserint & prouocauerit: debem9 eos prudēter eludere. nā nihil omnino respondere auditorū causa/ vtile non videtur: ne forte æstiment nos reponsionis pœnuria declinare certamen/ & fides eorū ledatur. c. in mandatis. in fi. 43. distic. Pręmissa ponit veridicus canonista Henri. Bouhic. in c. cum ex iniuncto. in prima distinc per totū & in. 2. distinc. in princ. & in fine.

o ¶Tu fidē quam habes penes temetipsum/ habe coram deo. j. sufficit alicui fides interior/ hoc est scire an aliquid licitum sit vel illicitū: nec opus est vt illud ostendat/ si ostendi non possit sine scandalo fratris. Ita exponi solet hæc sententia. pro qua expositione facit quod notant communiter canonistæ in c. nouit. de iudi. vbi concludunt q tametsi videam & cognoscam aliquem delinqre: non tamen debeo ipsum corripere/ meam ei cognitionem ostendēdo/ si verisimiliter p̄sumo q ex mea correctione non ipsius emendatio sed deterioratio sequetur.

p ¶Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat j. beatus est qui non facit dānabilē semetipsum aliter faciēdo q̄ probet esse faciendū. Ista declaratio ponitur per textum in c. omnes deinceps. §. Ex his. 28 q. 1.

q ¶Omne quod non est ex fide. &c. Pro elucidatione huius sententię est bonus. tex. in c. omnes. §. Ex his. 28. q. 1. vbi dicitur. Illud apostoli: omne quod non est ex fide peccatum est. non ita intelligendum est/ vt quicquid fit ab infidelibus credatur esse peccatum: sed omne quod contra conscientiam fit ędificat ad gehēnam. Vnde Ambrosius. Peccatum est omne quod aliter fit q̄ probatū est. Itē Augusti. Omne quod aliter fit q̄ probatum est/ peccatum est: non tamen omne quod fit cum fide/ bonum est. Vel omne quod non est ex fide dicitur esse peccatum. quia quicquid ex fide non fit vt ad ęternam valeat salutem: inutile reputatur apud dominum. Vnde Augustinus ait. Omnis vita

infidelium peccatum est: nec valet esse bonum quod fit absq; deo. vbi deest enim agnitio ęternę incommutabilis veritatis: falsa virtus est etiam in optimis moribus. Hęc tex. r ¶ Fides vestra nō sit in sapientia hominū. Videtur dici posse fidē alicuius esse in sapientia hominū & non in virtute dei: dupliciter. Prio quando fidē suā. i. ea q̄ de deo nouit & credit/ ascribit hūanę sapientię & non deo. & istud prohibet etiā iure humano per tex. in c. Renertimini. in fi. 16. q. 1. Secundo q̄n fidē suā idest illa quę ex fide facit & operatur/ facit non ꝑpter deū/ sed propter gloriā & ęstimationē mūdanā. quo casu sibi nō premiū sed pœna debet/ etiam iure humano id statuente. c. Vide q̄tū. in fi. t. q. 1. s ¶ Omnē fidē. &c. Videatur annotatio s. in verbo Charitas. e. t ¶ Montes transferā. i. dęmones ab obsessis corporibus educā. Mōtes enim dęmones dicuntur propter eorū superbiam. vt dictū est supra eodē. sup illud euangelicū. Si habueritis fidem sicut granum sinapis: dicetis mōti huic. &c. v ¶ Per fidē ambulamus & non per speciē. i. illuminamur & deū cognoscimus per fidē & nō per speciē. Homini enim vitā agēti adhuc mortalem/ non pōt cōtingere vt dimoto & discusso omni nubilo phantasiarum corporaliū/ secretissima incommutabilis veritatis luce potiatur/ & mēte penitus a consuetudine huius vitę alienata constanter & indeclinabiliter illi hęreat aut perfecte eā sicut est cognoscat. Deus el seu essentia non pōt ostēdi: nec exacte demonstrari per aliquā similitudinē. Nā secūdū philosophū/ principiū quod est deus/ non est cōceptū sub genere nec sub diffinitione/ nec subiacet demonstrationi ex parte qualitatis/ q̄titatis/ aut quotitatis/ nec est aliquod sibi simile vel cōmunicās. Vnde nō pōt assimilari alicui creaturę: licet aliquādo hoc fiat ad eruditionē simpliciū. attingere tñ non possumus: quia nō pōt dari tanta similitudo inter creatorē & creaturā/ quin maior similitudo sit denotāda. & ideo dicebat Aristoteles q̄ pria causa est superior narratiōe. ideo in ei⁹ enarratione/ linguę deficiūt. Nā rē quālibet ostēdimus per causas: sed deus non habet causas/ quia est prima causa causans & non causatus. Ita notabiliter dicit Panor. in c. 1. in. 4. nota. de sū. tri. & fi. catho. x ¶ Non iustificat homo. &c. Hinc dicit tex. in c. 2. in fi. de hęre. Omni hoī qui catholicę ecclesię nō tenet vnitatē neq; baptismus neq; eleemosyna q̄tūlibet copiosa/ neq; mors pro Christi noīe suscepta proficere poterit ad salutē. Hęc tex. cū quo videntur tex⁹ idē sentientes. in c. cū paulus. in c. sic popul⁹. in c. odit deus. in c. illi offerunt. in c. non oportet. & in c. non liceat. cum similibus. t. q. 1. y ¶ Qui ex fide sunt hij sunt filij Abrae. Oportet tamē fidē habeam⁹ quā Abraā non habuit. credidit enī Abraam filiū dei vēturū: oportet aūt credam⁹ iā venisse. Vnde dicit glosa in rubri. de sū. tri. & fi. ca. & ibi Hostieñ. col. 2. q̄ fides nostra est eadē in substantia cū fide antiquorū. quod probat euangeliū dū dicit. Turbę autē quę praecedebant et quę seq̄bantur dicebant Osanna filio Dauid. Distant tamē in qualitate. quia quod ipsi credebant de futuro: nos credimus de pterito/ scilicet Christū natū & passum. Hęc glo. & Hostieñ. z ¶ Conclusit scriptura. &c. Simile est quod habet in epistola ad Romanos. Conclusit deus omnia sub peccato: vt omniū misereat. i. neminē fecit deus impeccabilē: vt oēs cognita sua infirmitate humiliores reddantur/ & ad implorandam dei misericordiam recurrant. Istā declaratiōnē sentit textus in c. totā. de pœni. distinc. 3. a ¶ Fides quę per charitatē operatur. Circa hęc verba Aduertendū est q̄ fidei species sunt duę. Quędā est enī fides informis/ qua scilicet aliq̄s credit/ sed pręcepta eius cui dicit se credere/ non facit vel adimplet & hanc fidē habent dęmones/ infideles/ & mali Christiani in mortali peccato existentes. Alia est fides formata: quę scilicet per charitatē seu dilectionem eius in quē credit/ facit/ exequit & operat ei⁹ pręcepta. de qua fide loquitur hęc sentētia. Ita dicit Hostieñ. in rubri. de sū. tri. & fi. catho. col. 2. Vnde circa hanc fidē operantē: videatur tex. in c. charitas est aqua. versi. Itē Domin⁹. de pœni. dis. 2. vbi dicit. In Christū credit: qui charitatē habet. in Christū quippe credere: est amando in ipsum tendere. Hęc est fides (vt diffiniuit apostol⁹) quę per dilectionē operat. huic dūtaxat remissio delictorū promittit. Quod si charitas a fide Christianorū seiungi nequit/ cui sc3 sola venia pmittitur: quō qui charitatē nō habuerit/ fidē Christianorū habuit/ idest in Christū credidit? Hęc tex. Et in c. apostolus. versi. si. eadē dis. vbi dicit. Propter diuini dispositionē secreti credēdū est quosdā de filijs perditionis nō accepto dono perseuerandi vsq; in finē/ in fide quę per dilectionem operat/ incipere viuere: & postea cadere. Et in c. mirandū. eadē distinc. vbi dicit. Mirādū est quare deus quibusdā filijs perditionis det fidē operantē per dilectionē: nec det in ea perseuerātiā. De hac etiā fide loq̄tur tex. vbi ponit hoc dictū apli/ i c. circūcisio. eadē dis. in c. vxor. i fi. 28. q. 1. glo. i c. nō sanat. t. q. 1. glo. in rubri. de sū. tri. & fi. catho. paulo post mediū. & tex. in c. vnico. versi. in scapulis. de sacra vnc. de quo tex⁹ iustati dicet super illud Jacobi. Fides sine operib⁹ mortua est. b ¶ Maxime ad domesticos fidei. Tex. huic sententię inhęrens in c.

¶Fides vestra [r] non sit in sapientia hominum: sed in virtute dei. 1.ad co.2.a

¶Si habuero (inquit Paulus) omnem fidem [s] ita vt mōtes [t] trāsferam/ charitatem autem non habuero: nihil sum. 1.ad co.13.a

¶Ego testem deum inuoco (dicit apostolus) in animam meam: q̄ parcens vobis nō veni vltra Corinthū. Non quia dominamur fidei vestrę/ sed adiutores sumus gaudij vestri. Nam fide statis. 2.ad co.1.d

¶Per fidem [v] ambulamus: & non per speciem. 2.ad co.5.b.

¶Vosmetipsos tentate si estis in fide: ipsi vos probate. 2.ad co.13.b

¶Sciētes q̄ non iustificabitur [x] homo ex operibus legis/ nisi per fidem Ihesu Christi: & nos in Christo Ihesu credimus vt iustificemur ex fide Christi & non ex operibus legis. Ad gal.2.d.

¶Cognoscite quia qui [y] ex fide sunt/ hi sunt filij Abrae. Prouidēs autem scriptura/ quia ex fide iustificat gētes deus: prenūciauit Abrae quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt: benedicentur cum fideli Abraam. ad gal.3.a.

¶Cōclusit [z] scriptura oīa sub peccato: vt promissio ex fide Ihesu Christi daretur credētibus. Prius autem q̄ veniret fides/ sub lege custodiebamur: conclusi in eam fidem q̄ reuelanda erat. Itaq; lex pędagogus noster fuit in Christo: vt ex fide iustificemur. At vbi venit fides: iā non sumus sub pędagogo. Oēs enim filij dei estis per fidē quę est in Christo Ihesu. ad gal.3.d.

¶In Christo Ihesu/ neq; circuncisio aliquid valet/ neq; preputium: sed fides [a] quę per charitatem operatur. Ad gal.5.b.

¶Dum tempus habemus operemur bonū ad omnes: maxime autē ad domesticos [b] fidei. Ad gal.6.c.

vnicn.verſi.manꝰ iniũgiť.de ſacra vnc.dicit.Manꝰ inungiť epi:vt bonũ opereť/maxime ad domeſticus fidei. Hinc dicit tex.no.in c. ſi quis eps.de hẽre. Si quis eps hẽredes inſtituerit extraneos a cõſanguinitate ſua hẽreticos / vel etiã conſanguineos ſuos aut paganos pertulerit: ſaltẽ poſt mortẽ ei anathema dicatur/ atq; eius nomẽ inter dei ſacerdotes nullomodo recitetur. Hec tex. Dũ aũt hec apoſtoli ſentẽtia vult in primis ſubueniendũ eſſe fidelibus: dubitari poteſt an pcedat etiã ſi fideles extranei ſint & infideles conſanguinei / ita ſcilicet ꝙ extraneo fideli potiꝰ ſit ſuccurrẽdum q̃ patri infideli. De qua dubitatione eſt glo. in c.t. in verbo Fideles.30.diſtinc. q̃ dicit Petrum Mãducatorem de hac dubitatiõe dicere ſolitũ eſſe/ eã eſſe nebuloſam ſeu tenebroſam aquã in nubibꝰ aeris. Et idem refert gloſa in c.nõ ſatis.in verbo Domeſticos. 86.diſtinc. Vtrobiq; tamẽ concludit: patri qualiſcũq; ſit/ potius eſſe ſubueniendũ q̃ extraneo. & idem ſentit glo.ma. in c. quieſcamus. 42. diſtinc. & in terminis Do. Panor.in d.c. ſi quis eps.in 1.no.de hẽre. Pr̃miſſa pcedunt vbi eſſet par neceſſitas parẽtia & extranei: alias eni potiꝰ extraneo q̃ parenti ſuccurrendum eſſet. d. c. non ſatis. vbi bonus textus cum gloſa in verbo domeſticos.86. diſtinc.

Ad Ephẽ. 3. c. ❡Flecto genua mea (ait Paulus) ad patrem domini noſtri Iheſu Chriſti/ ex quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominať: vt dct vobis ſecũdum diuitias glorię ſuæ virtutem corroborari per ſpiritum eius in interiori homine Chriſtũ habitare per fidẽ in cordibus veſtris. In charitate radicati et fundati: vt poſſitis comprẽhendere cũ omnibus ſanctis/ quę [c] ſit latitudo/ et longitudo/ et ſublimitas/ & profundum.&c.

...hẽ.4. a. ❡Vnus dominus/ vna [d] fides/ vnum baptiſma.

...phẽ.4.c. ❡Occurramus omnes in vnitatẽ [e] fidei / & agnitionis filij dei/ in virum perfectum/ in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti: vt iam non ſimus paruuli fluctuãtes/ & circunferamur [f] omni vento doctrinæ/ in nẽquitia hominum/ in aſtutia ad circunuentionem erroris.

...phẽ. 9. e. ❡In omnibus ſumite [g] ſcutũ fidei: in quo poſſitis omnia tela nẽquiſſimi ignea extinguere. Et ſupra Armatura.

Ad col. 1. c. ❡Vos cum eſſetis aliquãdo alienati/ & inimici ſenſu in operibus malis: nunc autẽ reconciliauit deus in corpore carnis Chriſti per mortẽ exhibere vos ſanctos et immaculatos & irreprẽhenſibiles coram ipſo. Si tamen permanetis in fide [h] fundati et ſtabiles & immobiles a ſpe [i] euangelij quod audiſtis: quod pdicatũ eſt i vniuerſa creatura q̃ ſub cœlo eſt.

...heſſa.3. a. ❡Non omnium eſt fides. Fidelis autem deus eſt: qui confirmabit vos et cuſtodiet a malo.

1 Timo.1.a. ❡Fabulę [k] & genealogię interminatæ: q̃ſtiones prẽſtãt magis q̃ ædifi=

c ❡ Que ſit latitudo &c. In charitate radicati & fundati comprẽhẽdũt eius latitudinem: quia nedum eos diligentes / ſed etiam odientes ſeu inimicos diligunt. quia charitas eſt omnium affectionum oĩpotentiſſima. Comprẽhendũt eius lõgitudinẽ: quia bonis actibus perſeuerãter inuigilãt. nulli enim vitio mutabilitatis charitas eſt obnoxia. Comprẽhendũt eiꝰ ſublimitatẽ: quia oẽs actus ad ſũmũ illud bonũ qui deꝰ eſt indeſinẽter referũt. charitas quippe iũcta eſt deo/ & ignita igne quodã ſpiritus ſancti: a quo eſt & ad quem refertur incenſa. Et demũ cõprẽhendunt eius profundũ: quia hanc quibuſdã dari & quibuſdã non dari/ ex occulto dei iudicio prouenire nouerunt. Hanc declarationẽ quã ſentit gloſa ordi. licet ſub alijs terminis/ probat bonꝰ tex. in c. charitas eſt vt mihi videť. in princ. de pœni. diſ.2. iũcto. c. ſi eni. in princ de pœni. diſ.4.

d ❡ Vnus deus/ vna fides/ vnum baptiſma. De hac triplici vnitate eſt textus in clemen. 1 §. ad hoc. de ſũ.tri. & fi. ca. vbi diciť. Baptiſma vnicum baptizatos oẽs in Chriſto regenerãs/ eſt (ſicut vnus deus/ & fides vnica) ab oĩbus fideliter cõfitendũ. Et in clemen. 1. verſi. verũ quia. de exceſ. prẽla. vbi diciť. Quia vna eſt regulariũ & ſecularium/ prẽlatorum & ſubditorũ / exemptorũ & nõ exẽptorũ vniuerſalis eccleſia/ extra quã nullus oĩno ſaluať/ quorum oĩm vnus eſt dñs / vna fides / & vnum baptiſma: decet vt omnes qui eiuſdem ſunt corporis vnius etiam ſint volũtatis/ & ſicut fratres adinuicem vinculo charitatis ſint aſtricti. Hẽc texꝰ. Aduertať tñ/ q2 licet ſit vnica fides in ſubſtãtia: habet tñ ſub ſe ſpecies differentes qualitate. quia q̃dã eſt informis/ & quẽdã formata: vt dictum eſt §. eodẽ a. Scdo q̃tũ ad vnitatẽ baptiſmi noteť textus in c. aliud. de conſecra. diſ.4. vbi diciť. Si tranſferretur a dñino poteſtas ad miniſtros (ſupple baptizandi in noĩe miniſtrorũ/ & ſic nõ in ſolo nomine dei) tot baptiſmata eſſent quot miniſtri: et ideo vnitas baptiſmi nõ ſtaret. Et ideo hanc poteſtatẽ Chriſtus ſolus tenuit ſibi & in neminẽ miniſtrorũ tranſfudit: q̃uis per miniſtros baptizare dignatꝰ ſit. Hẽc tex. De hac etiã vnitate loquiť tex. in c. hi qui. 1.q.1. vbi diciť. Hi qui baptiſma ab hẽreticis acceperũt/ cũ antea baptizati nõ fuiſſent/ ſola ſpũs ſancti inuocatione per manus impoſitionẽ confirmãdi ſunt: quia formã tantũ baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumpſerunt. Et hanc regulã ſeruandã in omnibus eccleſijs prẽdicamꝰ: vt lauacrũ ſemel initũ nulla iteratione violeť/ dicente apoſtolo. Vnus deꝰ/ vna fides/ vnũ baptiſma. e ❡ Vnitatẽ fidei De vnitate fidei eſt amplus tex. in c. loquitur.24. q.1. de quo & cẽteris qui poſſent hic allegari diceť in verbo Vnũ. f ❡ Circũferamur oĩ vento doctrinẽ. Circa hẽc verba eſt bonus tex. in c. de his. in princ.12. diſtinc. De quo videať. §. in verbo Doctrina.d. g ❡ Sumite ſcutum fidei. &c. Tex. eſt vtens iſtis verbis apoſtoli in c. Qui reſiſtit. in fi.11.q.3. vbi diciť. Si aliud tibi iubeat imperator/ aliud deus: hic iam tibi aſſumenda eſt fides tua tanq̃ ſcutum/ in quo poſſis oĩa ignea iacula inimici extinguere. h ❡ In fide fundati & ſtabiles. Debet eni fides eſſe firma: ſic vt ad eã etiã verbis ſolis negandã nulla conditiõe quis adducatur. Eſt eni tale mendaciũ capitale & oĩno fugiẽdũ. c. primũ eſt. in princ.22.q.2.c.1. & ibi Panor. in 1. no. de ſũ. tri. & fi. catho. Nec debet adeſſe titubatio: q2 dubius in fide/ infidelis eſt. c.1. de hẽre. de quo dictũ eſt. §. eodẽ. ſuper illud apoſtoli. ad Ro.4. Abrãã nõ hẽſitauit diffidentia. i ❡ A ſpe euangelij quod audiſti. Quia in hac ſententia & fidei & ſpei meminit apoſtolus: noteť ꝙ ſpes eſt virtus qua ſpiritualia & æterna bona ſperanť. i. cũ fiducia expectanť. Et cõuenit ſpes cũ fide: quia eſt de inuiſibilibus ſicut & fides. ſed differunt alio reſpectu: q2 ſpes eſt tantũ de futuris/ fides vero ſe habet ad oẽ tẽpus. Itẽ fides eſt bonarũ rerũ & malarũ rerũ: nã ea fide dãnatio & vita æterna credũtur. Spes vero eſt tãtũ bonarũ rerũ: quia nemo ſperat ſeu deſyderat ſibi mala. Itẽ fides eſt ſuarũ & aliarũ rerũ: nã ea fide hõ credit ſe ſempiternũ & ãgelos ſempiternos. ſpes vero eſt ſuarũ rerũ & ad ſe pertinẽtiũ: quia quis tñ ſperat q̃ ſunt ad ſui cõmodũ. Ita dicit Panor. in rubri. de ſũ. tri. & fi. catho. col. t. Et idẽ ſentit beatꝰ Thomas (licet Panor. eũ nõ allegeť) in ſecũda ſecũdẽ. q.17. arti.1.2. &.3. k ❡ Fabulę & genealogiæ interminatę. &c. Bonus eſt tex. qui ſatis huic ſententię conformis eſt in c. iden prohibetur.37. diſtinc. de quo tex

cationem dei quæ est in fide. Finis autē [l] præcepti est charitas de corde puro/et conscientia bona/et fide [m] non ficta.

¶Diacones [n] pudicos esse oportet: non bilingues/non multo vino de= 2 tio.3.b.
ditos/non turpe lucrum sectantes/habentes mysterium fidei in consciē=
tia pura.

¶Increpa Cretenses dure/vt sani sint in fide: nō intendētes iudaicis fa Ad titū.1.d.
bulis et mandatis hoim auertentium se a veritate.

¶Est [o] fides sperandarum substantia rerum/argumentū non apparen= Hebre.11.a.
tium. In hac enim testimoniū consequuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse sęcula verbo dei: vt ex inuisibilibus visibilia fierent.

¶Fide plurima hostiā Abel q̄ Cai obtulit deo. &c. Et supra Abel. ad heb.11.a

¶Fide Enoch trāslatus est ne videret mortē: & non inueniebatur/ quia ad heb.11.a
transtulit illum deus. Ante trāslationem enim testimonium habuit pla=
cuisse deo. Sine [p] fide autē impossibile est placere deo. Credere [q] enim oportet accedentē ad deū quia est: & inquirētibus se remunerator sit.

¶Fide Noe respōso accepto de his quę adhuc non videbantur: metuēs ad heb.11.b
aptauit arcam in salutē domus suę/per quā dānauit mūdum & iustitiæ quę per fidem est/hęres est institutus.

¶Fide qui vocatur Abraā obediuit in locū exire quē accepturꝰ erat in ad heb.11.b
hęreditatē: & exijt nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repro=
missionis tanq̄ in aliena: in casulis habitando cum Isaac et Iacob cohę
redibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta haben
tem ciuitatem cuius artifex et conditor deus.

¶Fide & ipsa Sara sterilis virtutē in conceptione seminis accepit etiā ad heb.11.c
pręter [r] tempus ætatis: quoniam fidelem credidit esse eū qui repromise=
rat. Propter quod et ab vno [s] orti sunt. Et hoc emortuo tāq̄ sydera cœli in multitudinē: & sicut arena quę est ad ortū maris innumerabilis. Iuxta fidē defuncti sunt omnes isti/non acceptis repromissionibus: sed a longe eas aspicientes et salutantes & confitentes/ quia peregrini et hospites sunt super terram.

¶Fide obtulit [t] Abraam Isaac cum tētaretur vt vnigenitum offerebat: ad heb.11.b
in quo susceperat repromissiones. Ad quē dictum est. Quia in Isaac vocabitur tibi semen: arbitrans quia et a mortuis suscitare potēs est deus. Vnde eum & in parabolam accepit.

¶Fide & de futuris benedixit Isaac Iacob et Esau. ad heb.11.d

enuideatur. s̄. in verbo Fabula. super illud apostoli. Non indoctas fabulas secuti. l ¶ Finis pręcepti est charitas. Idē dicit tex. in c. charitas est vt mihi videtur. in princ. de pœni. distinc. 2. de quo dictū est. s̄. in verbo Charitas. k. m ¶ De fide non ficta De fide ficta dicetur. j. in verbo Fictus n ¶ Diacones. &c. Hęc sententia plene annotata fuit. s̄. in verbo Diacones. vbi videatur. o ¶ Est fides sperandarū substātia rerum. &c. Glosa & Hostiens. in rub. de sū. tri. & fi. catho. hanc ab apostolo datam fidei diffinitionē declarantes dicunt q̄ fides est substantia sperandarū rerū: quia spes rei debemꝰ quod dictū est a prophetis/esse futurū. & argumentū nō apparentium: quia per prophetias iam completas debemus habere argumentū idest probationē de futuris complēdis/ scilicet de die iudicij & de fine mundi. Subiungunt tamē postea q̄ videtur apostolū istis verbis non dedisse diffinitionē fidei: sed solū voluisse dare quandā fidei cognitionē. tum quia vera diffinitio debet conuerti cū suo diffinito: vt notaē in l. omnis diffinitio. ff. de regu. iuris. quod tamē fieri nō potest in hac diffinitiōe: cū etiā spes sit substantia sperādarū rerū/argumētū non apparentiū. Tum quia fides nedū est de futuris: sed etiā de p̄teritis & pręsentibus. de præteritis: quia credendum est Christū fuisse natū & passum. de futuris vero: quia credendū est q̄ ipse sit qui in altari quotidie conficitur. Vnde ponunt ibi aliam fidei diffinitionē/quā ipsi vocant magistralē: vt scilicet fides sit voluntaria certitudo absentiū infra scientiā & supra sciētiam constituta. scientia enim habet cognitionē: fides vero nō. vnde dicit Augustinus q̄ fides est de non visa re: & q̄ inde est meritū fidei. put est tex. in c. in domo. circa pric. de pœni. distic. 4. Panor. tamē ibidē in. 1. col. (cuiꝰ opi. videē verior) dicit q̄ immo dici potest istis apostoli verbis dari diffinitionē fidei per id quod dicit argumētū non apparentiū: quæ verba possunt se habere ad pręterita præsentia & futura. nec obstat quod dicitur q̄ est substantia rerū sperandarū: quia sic illa verba exponūtur. fides est substantia idest fundamentū seu firma subsistentia sperandarū rerū: quia facit subsistere in nobis res sperandas/in pręsenti per spem/in futuro per rē. Vnde non comprehendit simpliciter futura/sed res sperandas. j. illas res quas sperare debemus. & hoc pōt referri tam ad p̄ntia q̄ ad futura & p̄terita. p ¶ Sine fide impossibile est placere deo. Hinc dicit tex. in c. vbi. 24. q. 1. Vbi sana fides non est/non pōt esse iustitia: quia iustus ex fide viuit. Et in c. quicūq. eadē causa. &. q. dicē. Quicūq ab vnitate fidei vel societatis beati Petri quolibet modo semetipsos segregauerint: tales tūc nec vinculis peccatorū absolui/nec ianuā possunt regni cœlestis ingredi. Hęc tex. Cętera q̄ hic dici possent: videantur. s̄. eodē in. 2. annotatione super illud psalmistę. Oīa opera eius in fide. q ¶ Credere oportet accedentē ad deū. Si accedēs ad deū hęc nō credat/sed credere se fingat: tūc quoniā verissime scriptū est/spūssanctus disciplinę effugiet fictū/deest quidē spiritꝰ saluti eius & aufert se a cogitationibus eius/ quæ sunt sine intellectu. ministeriū tn̄ eiꝰ non deserit: q̄ per eū salutē opereē aliorū. Ita dicit tex. in c. per Esaiā. in fi. 1. q. 1. & dicet in verbo Fictꝰ. r ¶ Pręter tēpus ętatis. De tēpore ętatis mulieris vt ad concipiendū iudicet idonea: est bonꝰ tex. in l. si maior quinquagenaria. C. de legiti. hęredi. de quo textu dictū est. s̄. in verbo Elizabeth. k. vbi videaē. s ¶ Et ab vno orti sunt. scʒ ab Abraā q in cōiugio existēs credidit deo/& reputatū est illi ad iustitiā. Vnde videaē tex. q etiā p̄cedētibꝰ & subsequētibꝰ multis sententijs accōmodari posset/ in c. quis ignoret. 32. q. 4. vbi dicē. Quis ignoret sub alta dispēsatiōe dei oēs retro sāctos fuisse eiusdē membri cuiꝰ nūc sunt Christiani. Quō aūt Abraā placuit in cōiugio sicut nūc virgines placēt in castitate/seruiuit ille legi & tēpori suo: seruiamꝰ & nos legi & tēpori nro. t ¶ Obtulit Abraā Isaac. De hac oblatiōe Isaac per eiꝰ p̄sem

Abra. &c. & an ipsum attētans occidere peccauerit: dictū est. ſ. in verbo Abrah. hh. vbi videaſ. v ℭ Moyſes natus. &c. Annotabiſ. ſ. in verbo Moyſes: quod iſtis ſententijs impreſentiarū poſſet annotari. a ℭ Raab meretrix. Videaſ annotatio. ſ. in verbo Raab. y ℭ Acceperūt de reſurrectiōe mortuos ſuos. Propter hęc verba quidam dixerunt ꝙ licet matrimoniū morte ſoluatur: tamē ſi alter ex cōiugatis mortuꝰ reſurgat / alter qui ſuperſtes remanſit poterit eū petere iure coniugij / abſq; eo ꝙ de nouo inter eos matrimonium contrahatur. Sed verius

ad.heb.11.d ℭFide Iacob moriens ſingulos filiorum Ioſeph benedixit: & adorauit veſtigium virgę eius.

ad heb.11.d ℭFide Ioſeph moriens: de profectione filiorum Iſrael memoratus eſt/ et de oſſibus ſuis mandauit.

ad heb.11.d ℭFide Moyſes v natus occultatus eſt mēſibus tribus a parētibus ſuis/ eo ꝙ vidiſſent elegantem infantem: & non timuerunt regis edictum.

ad heb.11.e. ℭFide Moyſes v grādis factus negauit ſe eſſe filium filię Pharaonis: magis eligēs affligi cum populo dei q̄ temporalis peccati habere iocūditatem/ maiores diuitias æſtimans theſauro ægyptiorū imperiū Christi. Aſpiciebat enim in remunerationem.

ad heb.11.e ℭFide reliquit Moyſes v ægyptum nō veritus animoſitatem regis: inuiſibilem enim tanq̄ videns ſuſtinuit.

ad heb.11.e ℭFide celebrauit v Moyſes Paſcha & ſanguinis effuſionem: ne qui vaſtabat primitiua/ tangeret eos. Fide tranſierunt mare rubrum tanq̄ per aridam terrā: quod experti ægyptij deuorati ſunt. Fide muri Hierico corruerunt circuitu dierum ſeptem.

ad heb.11.f. ℭFide Raab x meretrix non periit cum incredulis: excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam/ deficiet enim tempus enarrantē de Gedeō/ Barach/ Sanſon/ Iepthe/ Dauid/ Samuel/ et prophetis/ qui per fidem vicerūt regna/ operati ſunt iuſtitiam/ adepti ſunt repromiſſiones. Obturauerunt ora leonū/ extinxerūt impetum ignis: effugauerunt aciē gladij/ conualuerūt de infirmitate/ fortes facti ſunt in bello. Caſtra verterunt exterorum: acceperūt y mulieres de reſurrectione mortuos ſuos. Alij autem diſtenti ſunt non ſuſcipientes redemptionem: vt inuenirent meliorē reſurrectionē. Alij vero ludibria/ & verbera experti/ inſuper & vincula & carceres/ lapidati ſunt/ ſecti ſunt/ tentati ſunt/ in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierūt in melotis/ in pellibus caprinis/ egentes/ anguſtiati/ afflicti/ quibus dignus non erat mundus: in ſolitudinibus errātes/ in montibus et ſpeluncis/ & in cauernis terrę. Et hi omnes z teſtimonio fidei probati/ non acceperunt repromiſſionē: deo pro nobis melius aliquid prouidente/ vt non ſine nobis conſummarentur.

Ad heb.12.a ℭIdeoq; & nos tantā habentes impoſitam nubem teſtium/ deponentes omne pondus et circūſtans nos peccatum/ per patiētiam curramus ad propoſitum nobis certamen: aſpicientes in auctorem a fidei/ et conſummatorē Iheſum/ qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem/ confuſione contēpta/ atq; in dextera ſedis dei ſedet. Et diffuſius ſupra in verbo Certamen.

eſt vt dicatur ꝙ immo neceſſe eſſet vt de nouo matrimonium contraheret: matrimonium enim non eſt de ſacramentis quę etiam in eadem et cum eadem perſona iterari non poſſunt. c. remiſſionem. §. ſed notādū. 1. q. 1. Vnde cum ſolutum ſit vinculum matrimonij per interuentionē mortis alterius/ alter nō rediret ipſo iure ſed eſſet opus noua confœderatione cōiugali ſicut etiā dicunt magis cōmuniter canoniſtæ ꝙ licet qn̄ permutatio beneficiorū nō valuit/ poſſint permutantes redire ad ſua beneficia: tn̄ illud intelligitur nō ipſo iure ſed mediante noua collatione/ quia prima collatio fuit exhauſta per reſignationē factam in manibus ſuperioris. put poſt alios quos allegat no. Fely. in c. cū ex officij. de pſcrip. Nec obſtāt hęc verba apoſtoli: quia itelligi ſolent de mulieribꝰ idest de matribus quę filios ſuos mortuos a dn̄o ſuſcitatos acceperūt. vt de filio viduę legitur in c. adhuc pſidi inſtāt. de pœni. diſ. 3. ꝙ dn̄s ipſiꝰ miſertꝰ/ matri ſuę ipſum reddidit.

z ℭ Hi oēs teſtimonio fidei pbati. Ad fidei cōmēdationē pmiſſa antiquorū patrū exempla citauit apoſtolus. Ad eā nihilominus vberius cōmēdandā notētur aliqui textꝰ. Primo tex. ic. ſi verſi. Sumite. 15. q. 8. vbi dicit. Oia in fide Chriſti purgātur: fides enim eſt q̄ hunc mūdum vincit. Secūdo ī c. in fidei fauorē. de hęre. in. 6. vbi dicit. In fidei fauorem concedimus vt in negocio heretice prauitatis excōmunicati participes vel ſocij criminis ad teſtimonium admittanſ. &c. Tertio in c. non turbatur. in fi. 24. q. 1. vbi dicit tex. q. Ambroſij eſt. Quid tā altū q̄ altitudinē diuitiarū videre. i. ſcire dei filiū & pfeſſionē diuinę gn̄ationis aſſumere/ quā licet mens nequeat hūana plene ratiōis inueſtigatiōe cōprehēdere: fidei tamē plenitudo cōplectiſ. Quarto in c. tres ſunt. verſi. Ab hac pœnitētia. de pœni. diſ. 1. vbi dſ. Paruulis q2 nōdū poſſunt vti libero arbitrio: ad cōſecrationē remiſſionēq; originalis peccati pdeſt eorū fides a quibꝰ offerunt. Et idē pbaſ in c. illud. de cōſecra. diſ. 4. Quīto in c. q2 ex ſola. 1. i fi. 24. q. 1. vbi dicit. Niſi qs fidei ſoliditatē tenuerit: diuinā pſtrā nō agnoſcit. Sexto ic. Oēs. §. ex his. 28. q. 1. vbi dicit tex. Vbi deeſt fides ſeu agnitio ęternę icōmutabiſ veritatis: falſa virtꝰ ē etiā in optimis moribꝰ. Septio in c. vbinā legiſtis. 96. diſ. vbi dicit. Vbinā legiſtis iperatores ſynodalibꝰ cōuētibꝰ interfuiſſe: niſi forte in qbuſdā vbi de fide tractatū eſt q̄ vniuerſalis eſt/ q̄ oim cōmunis/ q̄ nō ſolū ad clericos verūetiā ad laicos & ad oēs oino ptinet Chriſtianos/ Octano in c. ſi papa. in fi. 40. diſ. vbi dſ. Papa a nemine eſt iudicādus: niſi dephēdaſ a fide deuius. Nono in c. gr̄a. de cōſecra. diſ. 4. vbi dſ. Spūs gr̄ę dat fidē: q̄ etiā nō petita a deo cōcedatur: vt hoi petēti & alia cōcedātur. Nā fides nō eſt liberi arbitrij tm̄: ſed donū dei. Decimo & vltio in epl'a inter claras. verſi. patet igiſ. C. de ſū. tri. & fi. ca. vbi dſ. Nihil eſt qđ lumine clariore pfulgeat: q̄ recta fides in pricipe. & nihil eſt quod ita neqat occaſui ſubiacere: q̄ vera religio. Nā cū auctorē vitę vel luminis vtraq; reſpiciat: recte & tenebras reſpuūt & nequnt ſubiacere defectui. Alia multa potuiſſēt hic cumulari in fidei cōmēdationē: q̄ cōſulto vt prolixitati occurrā ptereo. a ℭ Auctorē fidei & cōſūmatorē Iheſum. Iheſus dicit auctor fidei iuſtū deꝰ/ ipſā

infundēdo.c.gratia.de consecra.distinc.4. & q2 nemo aliud ipsius fidei fundamētū preter id quod positū est quod est Christus Ihesus.c.cū Paulus.1.q.1. Et in q̄tū homo: quia ipsam primus in nouo testamento per se & ei⁹ precursorē Ioānē baptistā/ & per apostolos suos predicauit.c.qui ecclesiasticis.§.ecce.circa me. 36. distinc.c. p̄sbyter. in princ 78 distinc.& c hec aūt.versi.initiū quoq; predicationis.23.q.4. Dicitur etiā ipsius fidei cōsummator: tū quia fidem per miracula confirmauit.c. adhuc.perfidi instant.de pœni.distinc.3.tum quia fidei premiū omnibus est redditurus.c.1 de sū. tri. & fi catho.

¶ Omne gaudium existimate fratres mei cum in tētationes varias incideritis: scientes q̄ probatio fidei vestre/patiētiam [b] operatur. Patientia autem opus perfectū habet: vt sitis perfecti et integri/in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia: postulet a deo qui dat omnibus affluenter/et non improperat/et dabitur ei Postulet autem in fide [c] nihil hesitans. Qui enim hesitat: similis est fluctui maris qui a vento mouetur et circunfertur. Iacobi.1.a.

¶ Quid proderit [d] fratres mei si fidem quis dicat se habere/ opera autē non habeat? nūquid poterit fides saluare eum? Si autem frater et soror nudi sunt/et indigeāt victu quotidiano/dicat autē aliquis ex vobis illis/ Ite in pace/calefacimini et saturamini/nō dederitis autē eis que necessaria sunt corpori: quid proderit? Sic et fides si nō habeat opera: mortua est in semetipsa. Sed dicet quis. Tu fidem habes: & ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus: & ego ostendā tibi ex operibus fidē meā. Tu credis quoniā vnus est deus? bene facis: & demones [e] credunt et contremiscunt Vis autem scire o homo inanis/quoniā fides sine operibus mortua est? Abraam pater noster nonne ex operibus iustificatus est: offerēs Isaac filium super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operib⁹ fides consummata est. Et impleta est scriptura dicens. Credidit Abraā deo & reputatū est illi ad iustitiam/& amicus dei appellat⁹ est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo & non ex fide tantum? Similiter et Raab meretrix nonne ex operibus iustificata est: suscipiens nuncios & alia via eijciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuū est: ita fides [f] sine operibus mortua est Iacobi.2.c.

¶ Ihesum Christum cum non videritis diligitis. In quē [g] nūc quoq; nō videntes creditis: credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata/reportantes finē [h] fidei vestræ/salutem animarū vestrarum. 1.petri.1.a.

¶ Dominum nostrū sanctificate in cordibus vestris: parati [i] semper ad satisfactionem omni poscēti vos rationem de ea que in nobis est spe et fide. Sed cum modestia [k] et timore conscientiam habentes bonam: vt in eo [l] quod detrahunt de vobis confundantur qui calūniantur vestram bonam in Christo conuersationem. 1.petri.3.c.

¶ Diabolo resistite [m] fortes in fide: scientes eādem passionem ei que in 1.petri.5.c.

b ¶ Patientiam/operatur: & consequentiue vitam eternā. Scriptū est ei Beatus qui suffert tentationē: quoniam cum probatus fuerit/ accipiet coronā vite quā repromisit deus diligentibus se.c. nisi cum pridē.§. verū.de renū.

c ¶ In fide nihil hesitans. Videatur annotatio istis verbis facta.§. in verbo Dare.b.

d ¶ Quid pderit fratres mei.&c. Bon⁹ ē tex. ex varijs diuini eloquij sententijs exceptus qui huic sententie satis astipulatur/ in c si enī.col.3.de pœni.distinc 2.vbi dicit. Qui dicit se deū nosse/ & mandata eius non custodit: mendax est/ & in eo veritas non est. Christus veritas appellatur: immo est. Ego sum(inquit)via/ veritas/ & vita. Frustra in eo nobis applaudimus: cuius mandata non facimus. Scienti bonū & nō facienti illud: peccatū est illi.quō enim corpus sine spiritu mortuū est: sic & fides sine operibus mortua est. Nec grande putemus/ vnū deū nosse: cum & demones credant/ & cōtremiscant. Qui dicit se in ipso manere: debet sicut ipse ambulauit/ & ipse ābulare Eligat e duobus quod vult: manet in Christo aut non manet. si manet: ita ergo ambulet vt Christus sin autē: temerariū est similitudinē virtutū dñi polliceri. Hec tex. e ¶ Dæmones credunt & contremiscunt. Huic sententie facta est ānotatio satis diffusa.§.in verbo Demones m. f ¶ Fides sine operibus mortua est. Hæc verba ponūtur in c. si enī.col.3 de pœni.distinc.2. de quo textu dictū est.§ in.2.proxima ānotatione. Ponūtur etiā in c. sicut virgēs.1.q.1.vbi dicit. Si cuius manus esset arida: verum quidē esset membrū/ quia sine sanguine & inefficax esset & mortuū. sic & fides cū sit vera: tamē sine operibus mortua est. g ¶ In quē non videntes creditis.&c. Circa hanc sententiā notandus est bon⁹ tex. in c in domo. paulo post pric.de pœni.distinc 4. vbi dicit. Substrahit se deus/ ab oculis humanis/& latet: vt sit fides que est de non visa re/& inde sit meritū fidei ex qua viuit iust⁹ & mūdatur ei cor/ ducit/ peregrinatur/ & in ea desyderat quod nōdum habetur. Hec est preparatio māsionis eius: quia parat nos sibi & se nobis vt maneat in nobis & nos in eo/ q̄tū quisq; erit particeps eius plus vel minus pro diuersitate meritorū. Hec tex.

h ¶ Fidei vestre salutē animarū vestrarū Finis fidei nostre salus est animarū nostrarū. In euāgelio enī pupul⁹ gratie liber & adultus / filiali amore/ hereditatis certitudine ad cultū diuine seruitutis inuitatur c. hec aūt. paulo ante fi.23.q.4. i ¶ Parati semper ad satisfactionē.&c. Textus in c. qui ecclesiasticis.§.ecce. paulo aute finem.36.distinc.hec verba Petri in prælatis ecclesiasticis pre ceteris intelligenda censet. Dicit enī ibi tex. Sacrarum litterarū oportere epiścopū habere peritiā. Hinc Petrus cū rectoribus ecclesie scriberet/ ait. Parati esse debetis reddere rationē omni poscenti vos/ satisfactionē de ea fide & spe que in vobis est Et ita etiā accōmodantur per glo. in c. si qñ.in verbo rationabilē. de rescrip. &: per Hostien. in rubri. de sū.tri.& fi ca.col.2.versi.ep̄i vero. Hinc dicit tex.in c. qui ep̄s.23.distinc. Qui ep̄s ordinādus est/ interrogel si est in dogmatib⁹ ecclesiasticis exercitat⁹: & āte oia si fidei documēta verbis simplicib⁹ asserat. k ¶ Cū modestia & timore. Nō enī olb⁹ oportet de secretioribus & remotis diuine scientie ploqui. Solliciti ei debem⁹ esse ne margaritas nr̄as mittam⁹ añ porcos.c.i mādatis.43.dis. l ¶ Vt in eo qd detrahūt de vobis.&c. Nō enī sola nobis cōscientia sufficere debet: sed ex bona exteriori cōuersatiōe nr̄a bonā p̄ximorū de nobis existimationē debem⁹ cōciliare/ & eniti vt oīs eis de nobis obloquēdi substrahat occasio.c.nō sūt audiēdi.11.q.3.& dictū est satis diffuse.§.i verbo Cōsciētia.e. m ¶ Resistite fortes i fide. Videant

mundo est vestrę fraternitati fieri. Et supra diabolus.

1.ioãnis.5.a ¶Omne quod natum est ex deo/vincit mundum: & hęc est victoria quę vincit [n] mundum fides nostra.

puerb. 11. b **Fidelis & fideliter.** ¶Qui ambulat fraudulenter/reuelat arcana: qui autem fidelis [o] est/ celat amici comissum.

puerb.12.d. ¶Abominatio est dño labia mẽdacia: qui autẽ fideliter agũt/placẽt ei.

puerb.14.a ¶Testis fidelis [p] non mentietur: profert autẽ mendaciũ dolosus testis.

puerb.14.d ¶Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis.

puerb.20.b ¶Multi homines misericordes vocãtur: virũ autẽ fidelẽ quis inueniet?

puerb.28.c. ¶Vir fidelis multũ laudabit: qui autẽ festinat [q] ditari/ nõ erit innocẽs.

¶De amico fideli habetur Ecclesiastici.6.et supra Amicus. & de fidelitate amico seruanda: ecclesiastici.22 et supra Amicus.

Eccl.29.a. ¶Confirma verbum & fideliter age [r] cum proximo: & in omni tempore inuenies quod tibi necessarium est.

Eccl.33.a. ¶Homo sensatus credit legi dei: & lex illi fidelis.

¶De seruo fideli habetur Ecclesiastici.33 d. & Math.24.d. et infra in verbo Seruus.

¶De seruo qui talenta sibi a domino commissa auxit: ad quẽ dixit dominꝰ. Euge serue bone et fidelis. &c. habetur Math.25. & late infra in verbo talentum.

Lucę.16.c. ¶Qui fidelis est in minimo/ & in maiori fidelis est: & q in modico [s] iniquus est/ & in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mãmona fideles nõ fuistis (dixit Ihesus Pharisęis) quod verũ est/ quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis: quod vestrum est quis dabit vobis?

Ioãnis.20.g ¶Dixit Ihesus Thomę. Infer digitum tuũ huc & vide manus meas/ & affer manum tuam & mitte in latus meum: & noli esse incredulus sed fidelis [t]. Et latius infra Thomas.

annotatio. §.in verbo Diabolus. n ¶Vincit mũdũ fides nostra. Idẽ dicit tex.in c.fi. 15.q.8.& ibi glo.in verbo Mũdũ. exponit mundũ idest amorẽ mundi/ & delectationẽ mũdanorũ. o ¶Qui fidelis est: celat amici cõmissum. Quia fides a qua amicus dicitur fidelis amico/non accipitur eo modo quo accipiebatur in sententiis huic verbo Fides superius pxime subscriptis: aduertẽdũ q fides multipliciter sumi solet. Quãdoq enĩ sumit pro baptismo.& ita capitur in c. de Iudęis. 45.dis. dũ ibi dicit. Iam baptizatos oportet vt fidẽ quã etiã vi vel necessitate susceperũt/ tenere cogant: ne nomẽ dñi blasphemetur/ & fides quã susceperũt vilis ac contẽptibilis habeatur. Secũdo sumit pro castitate: & ita capit in c.coniuges.27.qsti. 2. dum ibi dicit tex. Coniuges verius appellantur a prima desponsationis fide: quis adhuc ignoret inter eos cõiugalis cõcubitus. Tertio sumitur p cõuentionali securitate. de qua loquitur tex. Augustini in c.noli. versi. fides. 23.q.1. vbi dicitur. Fides qñ promittitur/ etiam hosti seruãda est/ contra quẽ bellũ geritur: qtomagis amico pro quo pugnat? Quarto capitur pro conscientia. & ita sumit in c. litteras.§.porro. de restitu. spo. in c. Quoniã omne. de pscrip. in c. per tuas. de simo. & in c. oẽs §. ex his.28.q.1. vbi ponit dictũ apostoli. Omne quod nõ ex fide/ peccatũ est. exponit.i. quod fit cõtra cõscientiã. Quinto sumit p legalitate seu confidẽtia de qua est tex. in §. vendite. isti. de re. diui. vbi tex. loquitur de venditore q de pcio sequit fidẽ emptoris. & ita sumi põt in hac snia & pluribꝰ sequẽtibꝰ. Sexto sumitur pro ęquitate seu exuberãtia ęquitatis. & ita capit dũ dicit quasdã actiões esse stricti iuris/ & quasdã bonę fidei §. actionũ. insti. de actio. Septimo sumit pro legalitate seu fidelitate dolo cõtraria/ seu p pbabili ignorantia. & ita capitur in c.fi.de prescrip. dũ ibi dicitur nullã pscriptionẽ sine bona fide pcedere. Octauo sumit p bona simplicitate: vt cũ dicit. Iste homo est bonæ fidei. de qua põt loqui tex.22.q.4.c.innocens. Vltimo sumit pro collectione articulorũ credendorũ de necessitate salutis: & ita accipit in sentẽtijs supra proximis. p ¶Testis fidelis non mẽtietur. Circa hãc sentẽtiã notet bonꝰ tex. Chrysostomi in c.iuramẽti. versi. Et ideo.22.q.5. vbi dicit. Dñs inter iuramẽtũ & loquelã nostrã nullã vult esse distãtiã: quia sicut in iuramẽto nullã cõuenit esse perfidiã/ ita quoq in verbis nostris nullũ debet esse mendacium. quia vtrũq & periuriũ & mendaciũ/ diuini iudicij pœna dãnatur: dicente scriptura. Os quod mẽtit occidit animã. Quisquis ergo verũ loquit: iurat. quia scriptũ est. Testis fidelis non mẽtietur. Hęc tex. q ¶Festinat ditari. Facta est remissiua ãnotatio istis verbis. §.i ver. Ditare. q habeat hic pro inserta. r ¶Fideliter age cũ pximo. Fideliter agit cũ pxio etiã q fidẽ ei datã nõ seruat: si sine pctõ eã seruare nõ poterat. In malis ei pmissis rescindẽda est fides: in turpi voto mutãdũ decretũ. Impia siqdẽ est pmissio: quę scelere adimplet. Tex. est pmissa pbãs in c. in malis.22.q.4.& facit tex. in c. nõ est obligatoriũ. de regu. iuris. in.6. Hinc dicit tex. Augustini i c.si ad peccatũ.22.q.4. Si ad peccatũ admittẽdũ fides exhibeatur: mirũ si fides appellet. Verũtñ qualiscũq sit/ si cõtra ipsam fit/ peius est: nisi cũ propterea deseritur vt ad fidẽ veram/ legitimãq redeat.i. vt peccatũ emẽdetur/ volũtatis prauitate correcta. tanq si quis cũ hoiem solus expoliare non possit/ inueniat sociam iniquitatis/ & cũ eo paciscatur vt simul id faciãt/ spoliũq partiantur/ quo facinore cõmisso totũ solus auferat: dolet quidẽ ille/ & seruatã sibi fidẽ nõ esse conqritur. verũ in ipsa sua qrela cogitare debet potiꝰ ipsi hũanę societati fidẽ fuisse seruãdã. Hęc tex. Quõ aũt fides data pximo de peccato mala sit/ & peior si cõtraueniatur nisi contraueniatur a peccato recedẽdo: est bonꝰ tex. in c. mulier. in pric. eadẽ causa & qsti. vbi dicitur. Mulier si fide congiugali violata/ fidẽ seruet adultero: vtiq mala est. sed si nec adultero: peior. Porro si eã flagitii pœniteat/ & ad castitatẽ rediẽs cõiugalẽ/ pacta ac placita adulterina rescindat: miror si eã fidei violatricẽ vel ipse adulter putabit. Hęc tex. s ¶Qui in modico iniquus est: & in maiori iniquus est.i. qui bona sua temporalia infideliter & inique dispensat: verisimile est etiã q spiritualia infideliter et iniq dispensabit. Ita declarat de lyra: pqua declaratiõe facit bonus textus in c. sicut hi.§. necesse. versi. iure ergo.47.distinc. vbi dicitur. Qui in re minima de qua sibi familiarior debet cura inesse/ fidelis non est: quomodo in ecclesia dei vbi tot sunt & alieni/ solicitam diligentiam exhibebit? Hęc tetxus.

t ¶Noli esse incredulus sed fidelis. Fidelis hoc loco sumitur prout deducitur a fide/ sumendo fidem pro credulitate eorum quæ sunt de necessitate salutis: & ita etiam sumitur dum dicitur. Inter fideles & infideles magna debet esse discretio. c. alieni. in fi.4. questi 3. Et neq recedere ab vxoribus infidelibus vel a maritis fideles viri vel fœminæ non prohibentur a domino: vt neq iubentur. c. sic enim. in princ.28. questi.1.& illi qui

procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelib⁹ viris Christianā sequātur religionē/ non iudaicā superstitionem. c. Iudęi. eadē causa & q̄sti. Et nō pōt erga hoīes esse fidelis: qui deo extiterit infidelis. c. non potest. in princ. 2. q. 7. Et studendū: est atq̧ cauēdū ne peruersi & infideles hoīes ledēdi fideles & beniuolos habeant facultatē. c. si inimicus. in fi. 93. distinctione. v ℭ Inter dispensatores. Videatur annotatio in verbo dispensator. x ℭ Si quis episcopatū desyderat. Annotata est diffuse ista sentētia in verbo desyderare. & in verbo Eps. vbi videatur.

ℭ Hic iam quęritur inter [v] dispensatores: vt fidelis quis inueniatur. Et supra dispensator. 1. ad co. 4. a

ℭ Fidelis deus est qui non patieť vos tētari supra id quod potestis / sed faciet etiā cū tētatione prouētū/vt possitis sustinere. Et infra tētare. 1. cori. 10. c

ℭ Linguę in signum sunt non fidelibus/sed fidelibus. 1. cori. 14. d

ℭ Fidelis sermo & omni acceptione dignus: quia Christus Ihesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere / quorum primus ego sum. 1. timo. 1. c.

ℭ Fidelis sermo. Si [x] quis episcopatū desyderat: bonum opus desyderat. Et diffusius supra Episcopus & Episcopatus. 1. timo. 3. a.

ℭ De Ihesu qui fidelis appellatur: habetur ad heb. 3. a. et infra Ihesus.

ℭ Angelo Smyrnæ ecclesię scribe. Hæc dicit primus et nouissim⁹: qui fuit mortuus & viuit. Esto fidelis [y] vsq̧ ad mortem: & dabo tibi coronam vitæ. &c. Apoca. 2. c.

Fideiussor.

ℭ Tolle [z] vestimētū eius qui fideiussor [a] extitit alieni: & pro extraneis aufer pignus ab eo. puerb. 20. c

ℭ Gratiam [b] fideiussoris ne [c] obliuiscaris: dedit [d] enim pro te animam suam. Ecci. 29. c.

y ℭ Fidelis vsq̧ ad mortē. Fideles vsq̧ ad mortē ab initio dicuntur fuisse prædestinati ad vitā ęternā. illi eni ꝓprie sunt p̄destinati & secūdū propositū vocati ad vitā ęternā: quorū null⁹ ex bono in malū mutat⁹ finiuit hanc vitā. c. si ex bono col. 3. de pœni. dis. 4. z ℭ Tolle vestimētū. Videať annotatio. s. in verbo Extraneus. a ℭ Fideiussor. Iure hūano fideiussor oī obligatiōi adhiberi pōt: siue re siue verbis siue cōsensu contrahať. Sed et si ex delicto oriať actio: obligabitur fideiussor. l. Grece. in princ. & versi. sed si ex delicto. ff. de fideiusso. immo etiā si actio ex delicto descendens non cōpetat ad pœnā pecuniariā sed corporalē/ imo etiā si tendat ad pœnā mortis: pōt interuenire fideiussor/ si hoc habeat statutū vel cōsuetudo. alias sec⁹. glosa est quę reputatur sing. in c. cū hō. 23. q. 5. de qua videndū est quod late scribit do. me⁹ Deci⁹. in c. 2. in. 3. colū. de cōsti. & i c. 2. in. 8. colū. de ꝓbati. Nō obligabiť tñ fideiussor: nisi fuerit acceptus cū stipulatiōe. l. blādit⁹ es. C. de fideius. Et ideo cum ad stipulationē verba requiranť. l. 1. ff. de ver. obli. ad hoc vt quis teneať vt fideiussor/ requirūtur verba exp̄ssa. ita ꝙ nō sufficeret taciturnitas siue patiētia etiā cōcurrente calore iudicij/ & fauore pupilli. vt est tex. no. secūdū intellectū Bar. in l. si fili⁹. ff. de tutel. nisi etiā simul cōcurreret scriptura. & ita loquitur tex. in l. cū ostēdim⁹. §. fina. ff. de fideiusso. tuto. Secūdo intellige: nisi cū calore iudicij concurreret fauor reip. q2 tūc ex sola patiētia induceret fideiussio. l. 2. ff. ad municipa. Et ita trāsit do. me⁹ Iason in l. 1. in. 2. col. ff. de verbo. obliga. b ℭ Gratiā fideiussoris. Fideiussor ꝓpter gratiā quā facere diciť/ cū se obligat: nō pro suo sed pro alieno. debito tria principalia beneficia habet/ a iure humano sibi cōcessa. Primū est bñficiū diuisionis. quia si plures fideiusserint: quotquot erūt nūero/ singuli in solidum tenētur. sed ex epistola diui Adriani cōpellitur creditor a singulis q litis cōtestatę tēpore soluendo sunt/ partes petere. Vnde si ab vno fideiussore creditor totū cōsecut⁹ fuerit: huius solius detrimētū erit/ si is pro quo fideiussit soluēdo nō sit. & sibi iputare debet cū potuerit iuuari ex epistola diui Adriani: & desyderare vt ꝓ parte i se detur actio. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt/ in §. sed etsi plures. insti. de fideiusso. Ex quo liquet ꝙ hoc bñficiū cōpetit fideiussoribus nō ipso iure: sed ita demū si petatur. put etiā ꝓbat tex. in l. inter fideiussores. ff. eodē. Operať aūt hoc bñficium / ꝙ si inter fideiussores actione diuisa/ quidā post litē cōtestatā soluēdo esse desierint: ad onus eius qui soluēdo est nō pertinet/ nec auxilio defenditur ętatis auctor. nō enī deceptus videť iure cōmuni vsus. Ita dicit tex. in l. inter eos. §. cū inter. ff. eodē. Secūdū bñficiū est beneficiū excussionis. quia p̄nte debitore principali nō permittiť fideiussor couenirī priusq̄ reus inuētus fuerit minus idoneus siue in totū siue in partē. Absente vero reo p̄ns fideiussor iure cōuenitur. ipso tñ desyderante iudex diffiniet tēpus intra quod deducat reū primo cōueniendū in subsidiū ipso reseruādo. Nā transacto tēpore cōpelliť intercessor seu fideiussor satisfacere. Tex. est in auctē. p̄nte. C. de fideiusso. Hoc bñficiū locū nō habet: qñ certū esset debitorē pricipalē nō esse soluēdo. Ita tenēt glo. & Bar. i l. fi. ff. si cer. pe. & idē si notoriū esset principalē faciliter cōueniri nō posse: vt quia sit vnus tyrānus/ vel ita potens ꝙ de eo iustitia haberi non potest. tūc enī fideiussor cōuenieť eo nō discusso. Ita tenet Bar. dicēs se ita consuluisse in d. l. fi. ff. si cer. peta. Tertiū est bñficiū reddēdarū actionū. fideiussori enī insolidū soluēti dñt per creditorē cedi actiōes cōtra cęteros confideiussores. d. auctē. p̄sente. in fi. C. de fideiusso. & l. fideiussor. ff. eodem. Quod si nō cederenť: non haberet fideiussor soluēs regressū cōtra cōfideiussorē. Vnde si ex duobus fideiussoribus eiusdē q̄titatis cū alter elect⁹ a creditore totū exolueret/ nec ei cessę sunt actiones: alter nec a creditore nec a cōfideiussore recte cōuenieť. Ita dicit tex. in l. vt fideiussor. in fi. ff. eodē. Hęc tria priuilegia ponit Panor. licet nō ita diffuse loquať/ in c. Peruenit. col. 2. de fideiusso. c ℭ Ne obliuiscaris sed supple cogites & solicit⁹ sis de eius liberatiōe. Hoc aūt facies si soluas vel cures vt per pactū liberatoriū libereris: q2 liberatio tua proderit fideiussori tuo. l. tā mādatori. & ibi Bal. notat. C. de nō nūe. pe. l. nouatio. ff. de noua. notať i l. ex persona. ff. de fideiusso. & est tex. in l. fi. ff. de pactis. Quod si debitor obliuiscať gratiā fideiussoris/ nō curādo soluere vel liberari: pōt fideiussor qui diu stetit in obligatiōe/ eū cōuenire vt ipsum liberet a fideiussione. Tex. est in c. constitutus. & in c. fi. de fideiusso. Quod aūt tēpus dicať diuturnum vt fideiussor agere possit contra debitorē/ vt eū liberet a fideiussore: glo. q̄ cōmuniter teneť. in d. c. fi. dicit istud relinq̄ in arbitrio iudicis q̄ arbitrabiť ex tēporis cursu & personarū qualitatib⁹/ aliquādo min⁹/ aliqñ lōgi⁹ tēpus. d ℭ Dedit pro te animam suā. i. seipsum pro te obligauit: immo nō solū se/ sed etiā hęredes suos. q2 fideiusso nō tm̄ ipse obligať: sed etiā hęredē relinqt obligatū. §. fideiusso. 1. isti. de fideiusso. Minor tñ/ mulier/ & miles ex eorum fideiussionibus efficaciter non tenētur: nisi fideiubeant in rem suā. l. de die. §. 1. ff. qui satisda. coganť. Et idem dicendum est in clerico qui fideiussisset pro laico non indigente sed diuite/ & aliū q̄ clericum fideiussorem inuenire valente. in tali enim casu fideiussor efficaciter non teneretur. Textus est secundum vnum intellectum in c. 1. de fideiusso. Si autem fideiuberet pro laico indigenti vel pro clerico q̄uis diuite: obligaretur efficaciter vt notat. Panor. in dicto c. 1. & est bonus textus in c. 2. eodem titu. Pro laico tamen q̄uis indigente non esset

clericus idoneus fideiussor de iudicio sisti: quia fideiussor de iudicio sisti: nõ debet esse priuilegiatus respectu fori debitoris principalis/ vel si sit debet renũciare priuilegio suo/ quod clericus facere nõ põt c. significasti. de fo. cõpe. Vnde dicit Bar. ꝙ qui promisit dare fideiussorẽ de iudicio sisti/ nõ liberaretur dãdo clericũ/ rõne predicta. Ita Bar. in l.2. ff. de fideiusso. in vlti. colũ. Quod autẽ fideiussor de iudicio sisti debeat esse de foro principalis debitoris vel renũciare priuilegio suo: tex. est in l.1. in princ. ff. si quis in ius vo. non ierit.

Fiducia & Fiducialiter.

Tobię.4.b. ¶Fiducia magna erit corã summo deo eleemosyna [c] omnibus facientibus eam. Et supra Eleemosyna.

Iob.8.c. ¶Vię omnium qui obliuiscuntur deum: & spes hypocritę peribit. Nõ ei placebit vecordia sua: & sicut tela aranearum fiducia eius. &c.

Iob.39.b. ¶Nũquid fiduciã habebis in magna fortitudine Rhinocerotis: & derelinques ei labores tuos? Et plenius infra Rhinoceros.

puerb 3.a. ¶Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo: & ne [f] innitaris prudẽtię tuę. In omnibus vijs tuis cogita illum: & ipse diriget gressus tuos.

puerb.3.c. ¶Custodi legem meam atq; consilium meum (inquit sapientia) & erit vita animę tuę/ et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua: & pes tuus non impinget. &c.

puerb.14.a ¶In timore domini fiducia fortitudinis: & filijs eius erit spes

puerb.21.c. ¶Ciuitatẽ ascendit sapiens: destruxitq; robur fiducia eius.

puerb.22.c. ¶Appone cor tuum ad doctrinã meã: quę pulchra erit tibi cum seruaueris eã in vẽtre tuo. Et redũdabit ĩ labijs tuis vt sit in dño fiducia tua.

Eccl.6.b. ¶Amicus si permanserit fixus/ erit tibi quasi [g] coęqualis: & in domesticis tuis fiducialiter [h] aget. Et supra Amicus: vbi diffusius.

Esaię.57.c. ¶Qui fiduciã habet mei (dicit dominus) hęreditabit terrã/ & possidebit montem sanctum meum. Et dicam. Viam facite/ prębete iter/ declinate de semita: auferte offendicula de via populi mei.

Hiere.9.b. ¶Vnusquisq; se a proximo suo custodiat: & in omni fratre suo nõ habeat fiduciam. &c. Et supra Amicus.

Hiere.17.a. ¶Benedictus vir qui confidit in domino: & erit dominus fiducia eius. &c. Et supra in verbo benedictus.

1. ioãnis.2. ¶Nunc filioli manete in Christo Ihesu: vt cum apparuerit habeamus fiduciam/ & non confundamur ab eo in aduentu eius.

1.ioãnis.5.c ¶Hęc est fiducia quã habem⁹ ad deũ: quia quodcũq; [i] petierim⁹/ secũdũ volũtatẽ eius audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus.

Filius & Filia.

¶De multis qui post exactos ætatis eorum plures annos/ pręter solitum huius nostri temporis cursum genuerũt filios et filias: habetur Gene.5. et infra in verbo viuere.

Gene.6.a.b ¶Cum cœpissẽt homines multiplicari super terram/ et filias procreassent: videntes filij [k] dei filias hominum ꝙ essent pulchrę/ acceperũt sibi vxores quas elegerant. Dixitq; deus. Non permanebit [l] spiritus meus ĩ hoie ĩ ęternũ: quia caro est. Erũtq; dies illi⁹ cẽtũ vigĩti ãnorũ. Gigãtes autẽ erãt super terram in diebus illis. Postq̃ enĩ ingressi sunt filij dei ad filias hominum/ illęq; genuerũt: isti sunt potẽtes a sęculo viri famosi.

Gene.25.a. ¶Dedit Abraam cuncta quę possederat Isaac. Filius autem [m] concubinarum largit⁹ est munera: & separauit eos ab Isaac filio suo dũ adhuc ipse viueret ad plagam oientalem.

¶De filijs Israel vide infra in verbo Israel.

Leuiti.21.a. ¶Sacerdotis [n] filia si depręhensa fuerit in stupro: & violauerit nomen

e ¶Eleemosyna omnibus facientibus eã. Tex est idẽ sentiens in c. medicina. et in c. medicamẽtũ. de pœni. dis. 1. De quibus capitulis videat. s. in verbo eleemosyna. 7. vbi ponit tex c. medicina. & in verbo Sgen⁹. in. 2. ãnotatione vbi ponit tex. c. medicamẽtũ. f ¶Ne innitaris. Tex. est hinc sũpt⁹ in c. ne innitaris. de cõsti. De quo & cęteris quæ hic dici possent: dicetur. j. in verbo Prudentia. g ¶Quasi coęqualis. Videat ãnotatio istis verbis facta. s. in verbo Amicus. h ¶In domesticis tuis fiducialiter aget. Quia fixus amicus in domesticis amici fiducialiter agit: videret tutelam quã in iure appellamus fiduciariã ei deferri/ sed tñ alteri defertur. nam si pater filium vel filiã/ nepotẽ vel neptẽ/ vel deinceps ĩpuberes manumiserit/ legitimã nãciscitur eorũ tutelã. Quo defũcto si liberi virilis sexus ei⁹ existãt: fiduciarij tutores filiorũ suorũ vel fratris vel sororis vel cęterorũ efficiuntur. Tex. est cuius hæc verba sunt. insti. de fiducia. tu. in princ. i ¶Quodcũq; petierimus. &c. Hinc dicit glo. ma. in cle. si dñm. col. fi. de reliq. & ve. sanc. ꝑces quæ recte fiunt/ inefficaces esse non possunt. Ex duobus eni alterũ indubitanter speram⁹: aut enĩ dabit nobis deus quod petimus/ aut quod nouerit esse vtili⁹. Hęc glo. p⁹ ber. k ¶Vidẽtes filii dei filias hoĩm. Interpretes hui⁹ sentẽtię assentiũt vt per filios dei/ filij Seth intelligant/ qui a patre suo fuerant instructi in cultu diuino: per filias vero hominũ intelligant mulieres a Cain descendẽtes q̃ curiosę erant/ dissolutę & lubricę. & de illis ꝑceperat Seth filijs suis ex dñi volũtate ꝙ cũ eis matrimonia nõ contraherent. Et hãc declarationẽ ponit etiã glosa in c. cũ igitur. §. hac itaq;. versi. ne ergo 35. q. 1. vbi est tex. qui satis huic interpretationi fauet. dicit eni ibi textus. ne ex cõiũctione infidelium fideles ad idolatriã prolaberẽtur/ & ita deũ offẽderẽt sicut quondã ante diluuiũ filii dei cõnupti filiabus hominũ ipsũ ad iracundiã pronocauerant: rectissime cautum est vt patriarchę viri sanctissimi nõ nisi de propria cognatione. j. de familia fideliũ sibi vxores acciperent. &c. Hęc tex. l ¶Non permanebit spũs meus. &c. Hanc sentẽtiã declarat glosa in c. Prędixerat. in verbo. in Genesi. de pœni. distinc. 1. de qua dictũ est. s. in verbo Caro. in. 1. ãno. m ¶Filius concubinarũ largitus est munera. Istis verbis facta est diffusa annotatio. s. in verbo Concubina. 7. vbi videat. n ¶Sacerdotis filia. Filius sacerdotis is proprie dicit: qui nat⁹ est & cõcept⁹ eo tẽpore quo pater erat sacerdos.

patris sui flammis [o] exuretur.

¶Accesserunt filiæ Salphaat/ filij Epher/ filij Galaad/filij Machir/filij Nanasse qui fuit filius Ioseph/ quarũ sunt noĩa Maala & Noa & Egla et Melcha & Thersa: steterũtq coram Moyse et Eleazaro sacerdote/& cunctis principibus populi ad ostiũ tabernaculi fœderis/ atq dixerũt. Pater noster mortuus est in deserto/ nec fuit in seditione quę concitata est cõtra dominum sub Chore/sed in peccato suo mortuus est. Hic nõ habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua: quia non habet filiũ? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitq Moyses causam earũ ad iudiciũ domini: qui dixit ad eum. Iustã rem postulant filię Salphaat: da [p] eis possessionẽ inter cognatos patris sui/& ei in hereditatem succedãt. Ad filios autẽ Israel loqueris hęc. Homo cum mortuus fuerit absq [q] filio: ad filiam eius transibit hęreditas. Si filiã [r] nõ habuerit: habebit successores fratres suos. Quod et si [s] fratres nõ fuerint: dabitis hęreditatẽ fratribus patris eiꝰ. Sin autẽ [t] nec patruos habuerit: dabit hæreditas his q ei proximi sunt. Eritq hoc filijs — Nũeri.27. a

sicut etiã filius regis is proprie dicit: qui fuit natus quo tẽpore pater erat rex. vt est bonꝰ tex. iuncta glo. in l. imperialis. §. Etsi illud. C. de nup. & in l. 2. §. in filijs. & ibi Bar. ff. de decu. Ideo stante cõsuetudie q primogenitus regis succedat in regno: nõ succedet natꝰ ante adeptionẽ regni/ sed ille qui fuit natꝰ post. vt cõcludit notabiliter Bal. in d. l. imperialis. & Fran. Cremẽsis in no. suis. no. 49. vbi refert se vidisse de ista q̃stione disputari in mẽsa ducis Mediolani. Et ita etiã trãsit do. meꝰ Deciꝰ qui multa allegat quæ videri possũt in c. inter cęteras. in pric. de rescrip. Et talis filius sacerdotis nõ succedit patri in aliquo: quia simpliciter nõ appellatur naturalis/ sed spurius. nõ eni sacerdotes dicũtur cõmittere simplicẽ fornicationẽ sed adulterium. vt est glosa in c. per venerabilẽ. in verbo Adulterinis. Qui filii sint legi. Et notat Panor. in c. innotuit. in. 5. col. de elec. Et idem dicendum est in filiis oim in ordinibꝰ sacris cõstitutorum qz tales adulterini vel incestuosi filii vocant. glo. est in l. 2. in glo. fi. C. de episco. & cle. per quã ita dicit Panor. in d. c. per venerabilẽ. i 7. col. & idẽ videt dicẽdũ i filiis nõ cõstitutorũ i sacris sed bñficiatorũ. Clerici eñi bñficiati ęqparãt clericis existẽtibꝰ i sacris. Ita notabiliter cõcludit Bar. i l. i cõcubinatu. in fi. ff. de cõcubi. & est bonꝰ tex. & ibi notat Panor. i c. 1. Qui filii sint legi. Aliqñ tñ filius sacerdotis. j. filiꝰ genitꝰ & conceptꝰ in sacerdotio est verus filius legitimus: qñ scilicet sacerdos ducit aliquã in vxorẽ q̃ ignorabat eũ sacerdotẽ. quia filii nati ex hoc matrimonio erunt legitimi ppter matris ignorantiã: & succedent patri etiã sciẽti. Bo. est tex. in c. ex tenore. Qui filii sint legi. Et idẽ est dicendũ si quis post matrimoniũ cõtractũ per verba de pñti/ etiã nõ pręcedẽte alia cõsũmatione faceret se promoueri ad sacerdotiũ. qz nõ obstante matrimonio recipit characterẽ: sed nihilominꝰ instãte coniuge tenet matrimoniũ cõsũmare. vt est tex. in extraua. Io. 22. quę incipit Antiquę. in ti. de voto. Et tali casu si filios haberet: essent legitimi/ quia habet vxorem etiã legitimã. nec ipeditur reddere debitũ: licet petere nõ debeat. Ita sentit Panor. in c. verũ. in. 1. no. de cõuer. cõiu. & Do. meus Decius in d. c. inter cęteras. in. 2. no. de rescrip. o ¶ In stupro flãmis exuret. Istis verbis factæ sunt remissiuę ãnotationes in verbo Deprehensus. dicat vt ibi. p ¶ Da eis possessionẽ inter cognatos. Idem est de iure hũano vt scilicet fœminę succedere debeãt cũ cognatis. imo etiã cũ agnatis: qz q̃tũ ad successiões sublata est dria agnationis & cognationis vt dictũ est. s. in verbo Cognatꝰ. v. vbi videatur. q ¶ Cũ mortuus fuerit absq filio ad filiã eiꝰ trãsibit hęreditas. Et sic lege Mosayca si quis decedebat cũ filio & filia: solus filius succedebat exclusa filia. Dũ eñi dicit hic q mortuo patre absq filio ad filiã perueniat hæreditas: satis innuitur q eo mortuo cũ filio ad filiã non perueniat hęreditas. Et ita etiã arguit do. Alex. in l. 1. in 4. col. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. Vnde dicit Fely. in c. ecclesia in. 3. col. de cõsti. q statutũ disponens vt masculis existentibus fœminæ nõ succedãt/ est cõforme huic legi. Hodie tñ filia succidit pariter cũ filio. l. maximũ vitiũ. C. de libe. pte. l. lege. 12. tabularũ. C. de legi. hęre. r ¶ Si filiã nõ habuerit: habebit successores fratres. De iure hũano deficiẽtibꝰ filijs & filiabus/ nepotes neptes/ pnepotes pneptes/ & alij descendẽtes admittũtur: nec ad fratres & alios trãsuersales hęreditas deuoluitur/ nisi deficiẽtibꝰ descẽdẽtibꝰ. §. 1. in auctẽ. de hęre. ab intesta. veni. col. 1. §. 1. isti. de hęre. q̃ ab itesta. deferũt. Et succedũt nepotes & vlteriores descẽdẽtes in stirpes/ nõ distinguendo sexus vel iura potestatis/ sed causa sola naturali ispecta. Tex. est in auctẽ. in successiõe. C. de legi. hęre. & in d. §. 1. in auctẽ. de hære. ab intesta. veni. vbi fortiꝰ pbat q descẽdẽtes nedũ transuersalibꝰ/ sed etiã ascẽdenribus oibus pferũtur. Si vero nõ supersint descendẽtes: tũc parẽtes. j. ascẽdẽtes si soli sint idest sine fratribus & sororibus vtriq cõiunctis succedũt/ salua gradus sui pogatiua. Si pari gradu sũt: pariter succedũt. paternis quidẽ dimidia/ maternis quoq dimidia delata: licet dispar sit eorũ nũerus. Sed si cũ parẽtibus fratres & sorores vtriq defuncto cõiũcti supersint: vocãtur cũ ascẽdẽtibꝰ in gradu pximis/ ita vt viriles fiant portiões exclusa prorsus oi dria sexꝰ & patrię ptãtis. Ita dicit tex. in auctẽ. defuncto. C. ad sena. Tertu. & in auctẽ. de hęre. ab itesta. veniẽ. §. cõsequẽs. colla. 9. Et de matre q succedat simul cũ solis fratribꝰ & cũ solis sororibꝰ & cũ permixtis in virilẽ portionẽ: est tex. in auctẽ. de nup. §. Et qm mr. colla. 4. & i auctẽ. & cũ solis. C. ad sena. tertulia. Quod si defũctꝰ neq ascẽdẽtes neq descẽdẽtes reliq̃rit primũ ad hęreditatem vocant fres & sorores ex eodẽ patre & ex eadẽ mre nati. Si aũt defũcto fratre nõ sint vtriq cõiũcti: secũdo ordine illi fratres ad hęreditatẽ vocãtur q ex vno latere cõiũcti sũt siue per prem solũ siue per mrem solã. Quibꝰ tñ pręferũtur filij fratrũ vtriq cõiũctorũ: tametsi tertio gradu sint/ & fratres ex vno latere cõiũcti sint i secũdo gradu. Isti aũt fratres ex vno tm̃ latere cõiũcti/ & eorũ filij cũ pares sint fratribꝰ defũcti: pferũtur pculdubio patruis eiusdẽ defũcti & alijs similibꝰ/ cessante oi sexus & agnationis ratione. Tex. est hęc oĩa pbãs in auctẽ. post fratres ex vtroq. C. de legi. hęre. & in. §. reliquũ est. in auctẽ. de hęre. ab intesta. veniẽ. colla. 9. s ¶ Si fratres nõ fuerint dabitis hęreditatẽ fratribꝰ patris eius. Iure hũano post fratres succedũt filij fratrũ/ & pferũtur fratribꝰ pris defũcti: & sic patruis siue sint filij fratrũ vtriq cõiũctorũ siue coiũctorũ ex vno latere tm̃. vt dictũ ẽ. s. ãnotatione proxima in fi. Post frẽs aũt & fratrũ filios vocãtur qcũq gradu sunt proximiores: vt pares i gradu pariter admittant/ sublata differẽtia masculorũ & fœminarũ. & fiet diuisio in capita & nõ in stirpes. Tex. est i auctẽ. post fratres fratrũq filios. C. de legi. hęre. & in d. auctẽ. de hęre. ab intesta. veniẽ. §. Si vero neq fratres. Et sic post fratres & fratrũ filios admittũtur patrui & auũcu/ auitę & matertere. j. fratres & sorores patris & matris defũcti de cuius agit successiõe: qz tales sunt ei in tertio gradu. cũ tñ oẽs alij q sũt vltra fratres & fratrũ filios/ sint ei solũ in quarto vel vlteriori gradu: prout est tex. in. §. tertio gradu. versi. Et cõueniẽter. iũctis tribꝰ. §. sequẽ. insti. de gradi. cogna. t ¶ Si nec patruos habuerit: dabit eis hęreditas: qui ei proximi sũt. Idẽ est de iure hũano prout est tex. supra proxima ãnotatione allegatꝰ in dicta auctẽn. post fratres & fratrum filios. C. de legi. hęre.

v ¶ Nubant quibus volunt. Videatur annotatio. ꝭ in verbo Nubere. x ¶ Vt hereditas remaneat in familijs. Videatur istorũ verborũ annotatio. ꝭ. in verbo Cõmisceri. v. y ¶ Non inibis cum gentibus fœdus. Hęc sententia ãnotata est duplici annotatione. ꝭ. in verbo Cõiugiõ. vbi videat. z ¶ Si habuerit hõ vxores duas. &c. Hęc sententia ãnotabit. ꝭ. in verbo Primogenitus. vbi peculiarioe eius sedes. a ¶ Si genuerit hõ filiũ contumacem. &c. Dici põt hanc sententiam in eius ethico seu morali sensu velle filios ecclesiæ. s. aqua baptismatis renatos / si proterui & contumaces ac inobedientes ipsius præceptis extiterint / lapidibus esse obruendos idest

Israel sanctum lege perpetua sicut pręcepit dominus Moysi.

Nũeri. 36. c. ¶ Hęc lex super filiabus Salphaat a domino promulgata est. Nubãt[v] quibus volunt / tantum vt suę tribus hominibus: ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribũ. Omnes enim viri ducent vxores de tribu et cognatione sua / & cunctę fœminę de cadẽ tribu maritos accipient: vt[x] hęreditas permaneat in familijs / nec sibi misceãtur tribus / sed ita maneãt vt a domino separatę sunt. Fecerũtq; filię Salphaat vt sibi fuerat imperatum / & nupserunt Maala et Thersa & Egla & Melcha & Noa filijs patrui sui de familia Manasse qui fuit filiꝰ Ioseph / & possessio quę illis fuerat attributa mansit in tribu et familia patris eorum.

Deute. 7. a. ¶ Non[y] inibis cũ gentibus fœdus nec misereberis earum: nec sociabis cum eis coniugio filiam tuam. &c. Et supra in verbo coniugium.

Deute. 21. c. ¶ Si habuerit[z] hõ vxores duas / vnã dilectã & alterã odiosam / genueritq; ex eis liberos / & fuerit filiꝰ odiosę priogenitus. &c. Et ĩ. priogenitꝰ.

Deute. 21. d. ¶ Si genuerit[a] homo filium cõtumacem et proteruum qui non audiat patris ac matris imperium / & coercitus obedire contempserit: appręhẽdent eum et ducẽt ad seniores ciuitatis illius / & ad portã iudicij / dicẽtq; ad eos. Filius noster iste proteruus et cõtumax est / monita nostra audire contẽnit / comessationibꝰ vacat & luxurię atq; cõuiuijs: lapidibus eũ obruet populus ciuitatis / et morietur / vt auferatis malum de medio vestri / & vniuersus Israel audiens pertimescat.

¶ De filia Iepthe: vide infra in verbo Iepthe. Iudicũ. 11. f.

1. regũ. 8. c. ¶ Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis (dixit Samuel ad maiores natu Israel) Filios vestros tollet: filias quoq; vr̃as faciet sibi vnguẽtarias & focarias & panificas. &c. Et infra in verbo Rex.

Thobię. 6. d ¶ Trãsacta tertia nocte dixit angelus ad Thobiã. Accipies (vxorẽ tuã) virginem cũ timore domini / amore[b] filiorũ magis q̃ libidine ductus: vt in semine Abrahę benedictionẽ in filijs consequaris. Et supra Angelus / et coniugium: & vtrobiq; diffusius.

Iob. 1. a. ¶ Nati sunt Iob septem filij & tres filię. &c. Et infra in verbo Iob.

Iob. 27. c. ¶ Hęc est pars hominis impij apud deum: & hereditas violẽtorum quã ab omnipotẽte suscipiẽt. Si multiplicati fuerit filij[c] eiꝰ / in gladio erũt: et nepotes[d] eius non saturabuntur pane. &c.

censuris ecclesiasticis esse percellẽdos: vt sic moriãtur. s. velut mortui a cõmunione fideliũ separentur. Est eni excõmunicatio / q̃dã mors spũalis. c. p venerabilẽ. circa fi. Qui filij sint legi. quia ois Christianus qui a sacerdotibꝰ excommunicat: sathanæ tradit. quõt quia scilicet extra ecclesiã diabolꝰ est sicut in ecclesia Christꝰ. ac per hoc quasi diabolo traditur q ab ecclesiastica cõmunione remouet. vñ illos quos tũc apostolꝰ sathanę esse traditos prędicat / excõmunicatos a se esse demõstrat. Tex. ẽ cuius hæc verba sunt in c. omis Christianꝰ. 11. q. 3. Quod si is qui ecclesię pręcepta cõtẽneret esset clericus: si quidẽ ita cõtẽneret q incorrigibilis videret / posset ab ecclesia deponi. s. ppetuo ab altaris ministerio remoueri / et postea excõmunicari. c. cum nõ ab hoie. de iudi. talis eni depositio pro quolibet crimie imponi potest secuta incorrigibilitate. glo. est in c. 1. 81. dis. Vel etiam pro quolibet crimine / dum tamen sit graue. Ita pbat tex. i c. tuę. de penis. An aũt crimina dicant grauia: est in arbitrio iudicis qui formabit motũ ai sui ex hijs p quibꝰ ipoit a iure pena depositiõis. de quibꝰ est tex. in d. c. cũ nõ ab hoie. Ita Panor. i c. atsi clerici col. 12. de iudi. & sic in effectu est in arbitrio iudicis: an pro crimine clericꝰ sit deponendus / vel tantum suspendendus. Ita dominus meus Decius in d. c. atsi clerici. col. 21. quod apparet: quia etiam aliqñ p crimine grauissimo iponit tantũ pena sospensiõis & nõ depositionis. vt est tex. in c. q̃ sit graue. de excess. p̃la. & in c. 2. de sortilegijs. Quod si post depositionẽ verbalẽ. s. perpetuam ab altaris misterio remotionẽ remaneat semp clericꝰ incorrigilis: poterit anathematis mucrone feriri / & si perseueret incarcerari. c. vt fame. de sen. excõmo. in. 6. Quod si adhuc nõ emendet: põt deponi actualiter. s. degradari iuxta c. degradatio. de pœnis. in. 6. vel si ecclesia nõ vult eũ degradare: cõprimi põt per iudicẽ sęcularẽ / ita q ei deputet exiliũ / vel alia legitima pœna inferatur. Sufficit ei q ecclesia pcesserit per q̃druplicẽ gradũ pœnę / scilicet deponendo / excõmunicãdo / anathematizãdo / & incarcerãdo: q2 si postea clericꝰ nõ emẽdet: trãsit in coertionẽ iudicis sęcularis / nec de necessitate requirit alia degradatio. Ita Io. An. Panor. & cõiter moder. in d. c. cũ nõ ab hoie. de iudicijs. & notat Panor. in c. 2. in vlti. oo. de cle. excõ. ministrã. b ¶ Amore filiorũ magisq̃ libidine ductꝰ. Tex. est similis sentẽtię in c. nerui. §. fi. 13. dis. & i c. Vir cũ ppria. 23. q. 4. de q̃bus textibꝰ dictũ est satis diffuse. ꝭ. i verbo Angelꝰ. x. vbi ponit ãnotatio huiꝰ sentẽtię. c ¶ Filij eius in gladio erũt. Et sic filiꝰ nonnũq̃ pro patris delicto tẽporaliter punit. de quo videat quod diffuse dictum est. ꝭ in verbo Aia. super illud pphetę. aia q̃ peccauerit / ipsa moriatur. vbi videat. d ¶ Et nepotes. Cũ post factã mẽtionẽ filiorũ fiat hoc loco specialis mẽtio nepotũ: satis hic pbat id qd cõiter in iure hũano cõcludit / filiorũ scz appellatiõe nepotes nõ cõtineri. put ẽ tex. apertꝰ i l. Quod si nepotes ff. de testa. tutela. & i §. fi. insti. Qui da. tuto. possũt. vbi pbat q relinquẽs tutores filijs aut filiabꝰ nõ cẽset relinq̃re nepotibꝰ vel neptibꝰ. In cõtrariũ tñ videt tex. in l. iusta. ff. de verbo signi. vbi dicit. Iusta interpretatiõe recipiẽdũ est: vt appellatiõe filij sicut filiã cõtineri sępe rñdimꝰ / ita & nepos videat cõpręhendi. Et tex. bene notãdꝰ in l. liberorũ. versi. pter hęc oia. ff. eodẽ. vbi dicit. Natura nos docet parẽtes pios q liberorũ pcreandorũ aio & voto vxores ducũt / filiorũ appellatiõe ocs qui ex eis descẽdũt cõtineri. Neq; ei dulciori noie possumꝰ nepotes nr̃os q̃ filij appellare. Etenim idcirco filios filiasve cõcipimꝰ atq; edimꝰ: vt ex ꝓle eorũ earũve / diuturnitatis nobis mẽoriã relinq̃mꝰ. Vnde dici põt breuiter q i materia fauorabili q̃tenꝰ nepotibꝰ vt filijs accõmodari potest / appellatiõe filiorũ veniunt nepotes. Ita loquuntur d. l. iu

¶Non calcauerunt terrā filij institorū [e]: nec pertransiuit per eā leena. Iob.28.b.

¶De filijs et filiabus Iob: habetur Iob .3. et vltimo et infra Iob.

¶Dominus dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te. Psal.2.b.

¶Speciosus forma prę filijs hominum: diffusa est gratia in labijs tuis/ propterea benedixit te deus in æternum. Psal.144.a

¶ Pro pratrib⁹ [f] tuis nati sunt tibi filij / cōstitues eos prīcipes sup oēm terrā: memores erunt nois tui dn̄e in omni generatione et generationē. Psal.44.d.

¶Filij [g] hoim dētes eorū arma et sagittę: & lingua eorū gladi⁹ acutus. Psal.56.a.

¶Vani filij hominum mendaces: filij hominum in statheris vt decipiāt ipsi de vanitate in idipsum. Psal.61.c.

¶Ego dixi [h]/ dij estis: & filij excelsi oēs. Vos autem sicut homines mosriemini: & sicut vnus de principibus cadetis. Psal.81.b.

¶Immolauerūt filios suos (patres nr̄i i ęgypto) & filias suas dęmonijs. Psal.105.f.

¶Fiant [i] filij eius orphani & vxor eius vidua: nutātes trāsferantur filij eius et mendicent/ & eijciantur de habitationibus suis. Psal.108.a.

¶Bn̄dicat tibi dn̄s ex Syō: vt videas bona Hierl̄m oibus dieb⁹ vitę tuę. Et videas filios filiorum tuorū pacem super Israel. Et supra Beatus. psal.127.a.

¶Filia [k] Babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuā quam retribuisti nobis. Psal.136.b.

¶Nolite [l] cōfidere in prīcipib⁹/ neq3 in filijs hoim in qb⁹ nō est salus. Psal.145.a.

¶Fili⁹ [m] sapiēs lętificat patrē: fili⁹ vero stult⁹ mœstitia est matris suę. puerb.10.a

¶Qui congregat in messe/ filius sapiens est: qui autem stertit ęstate/ fili⁹ confusionis. puerb.10.a

¶Qui pracit [n] virgę/ odit filiū suū: qui autē diligit illū/ instanter erudit. puerb.13.)

¶Filius sapiens lętificat patrem/ & stultus homo despicit matrem. puerb.15.c.

¶Seru⁹ sapiēs dn̄abitur filijs stultis: & inter fratres hęreditatē diuidet. puerb.17.a

¶Corona [o] senum filij filiorum: & gloria [p] filiorum patres eorum. puerb.17.b

¶Ira [q] patris filius stultus: & dolor matris quę genuit eum. puerb.17.d

sta. & d.l. liberorū. cū similibus. Fallit in datione tutorū: quia tutores dati filijs nō vid̄ntur dati nepotibus. vt in d.§.si.insti. Qui.da.tuto.testa.pos.& in d.l. Quod si nepotes.ff.de testa. tutel. Ratio est: quia licet ex parte filij sit fauor in datiōe tutoris: tn̄ ex parte tutoris est onus. nec est præiudiciū nepotibus/ aut saltem est modicū/ si nō intelligatur eis datus tutor: quia superest prouisio legis aut iudicis/ quia ipsi consequuntur tutorē legitimū vel datiuū. In materia vero odiosa/ filiorū appellatiōe nō veniunt nepotes. Vnde qui exhęredat filios/ non cēsetur exhęredare nepotes. Ita notat per glo. in l. filij.ff. de verbo.signifi. Et notat Bar. in d.l. liberorū. versi. Secūdo casu. ff. eodē. vbi longe diffusius de hac materia videat p Bar. & Baldū. per Bar. in l. gallus.§. instituēs. ff. de libe.& posthu. p Alex. in l. sed si hac.§. liberos. ff. de in ius vocando. & p Panor. et modernos in c. in pñtia. de pbatio. Inno. in c. ad extirpandas. de fi. presby. Io.An. in c. fundamenta. de elec. in 6. & in c. in quibusdā. de pœnis. e ¶ Filij institorū. Institor dicit qui alicui negociationi quæstuarię pponitur: etiā certo loco non designato. & obligat prępōnētē: cuiuscūq cōditionis sit negociatio. sec⁹: si certę rei vel negociatio non quęstuaria sit. tunc eni magis dicit procurator. & obligat dominum: si ad hoc habeat mandatū expressū vel tacitū. Præmissa pbantur. in l.3. cum l.seq. vsq ad §. nō oē.ff. de istito. ac. Vnde ethice seu moraliter loquendo/ illi dicūtur institores: qui per eorū pdicationes & opera curandis animab⁹ ppositi sūt. Et sicut nō oēs qui exercent negociationē quęstuariā/ dicūtur institores/ sed oportet q ad eā exercendā sint ab alio prępositi: sic vt aliqui dicātur veri institores spūales/ oportet q a superiore missi sint seu potestatē habuerint. Quō eni predicabunt: nisi mittātur/ c.cū ex iniūcto. de hęre. f ¶ Pro patrib⁹ tuis nati sunt tibi filij. Circa hāc sententiā videat olno tex. in c. si. 68. distinc. vbi dicit. Quorū vices in ecclesia habeant epi/ & quis eis hanc dignitatē dare debeat: Augustinus ostendit inquiens. Pro patribus nati sunt tibi filij/ patres missi sunt apl̄i/ pro apostolis filij nati sunt & cōstituti epi. Hodie ei epi qui sunt per vniuersū mūdū vnde nati sunt/ ipsa ecclesia patres illos appellat. Ipsa illos genuit: & ipsa illos constituit in sedibus patrū. nō ergo putes te desertā: quia nō vides illos per quos nata es. De prole tua creuit tibi paternitas. pro patribus tuis nati sunt tibi filij: cōstitues eos principes super omnē terrā. filios genuit ecclesia: constituit eos pro patribus suis principes super omnem terram. Hęc tex.

g ¶ Filij hominū dentes eorū. Hęc sententia ānotata est. §. in verbo Deus. x. vbi videat.

h ¶ Ego dixi dij estis. &c. Videat annotatio. § in verbo Dij. f. i ¶ Fiāt filij eius orphani. &c. Istis verbis imprecatoriis vtitur tex. in eos qui sūmi pontificis electionē rite & solēniter factā pturbare nitūtur/ in c. in nomine dn̄i. paulo ante finē. 23. distinc. k ¶ Filia Babylonis misera. &c. Tex. est hui⁹ sententię elucidationē ponēs in c. in salicibus. de pœni. distinc. 3. de quo textu dictū est. §. in verbo Babylon. c. l ¶ Nolite cōfidere in pricipib⁹. An & quō in principib⁹ seu in hoib⁹ cōfidere liceat: est bon⁹ tex. in c. sed differētię sūt. §. itē vasa sacra. versi. Sicq aliud. 23. q 3. de quo textu dictū est. §. in verbo Cōfidere. a. m ¶ Fili⁹ sapiēs lętificat patrē. Pro effectu istorū verborū est bon⁹ tex. in c. esto subiect⁹. in si. 95. dis. vbi dicit. Pessimę cōsuetudinis est in quibusdā ecclesijs tacere pbyteros/ & pręsentib⁹ epis nō loqui: quasi eis inuideāt/ aut eos dedignētur audire. Sed si aliquid fuerit reuelatū sedēti: prior taceat. Gloria eni pr̄is est filius sapiēs. n ¶ Qui parcit virgę/ odit filiū: qui aūt diligit/ illū instanter erudit. Pro ānotatione hui⁹ sententię est bo. tex. in c. parat⁹. 23. q. 1. paulo post me. in c. prodest seueritas. in si. 23. q. 5. i c. si vos cōtra ecclesiā. in si. eadē cā & q̄sti. & i c. nō vos. i pric. eadē cau. & q. de qb⁹ tex. dictū est. §. in verbo Diligere. super illud sapiētis. Quē diligit dn̄s corripit. Est etiā optim⁹ tex. in c. ea vindicta. 23. q. 4. in c. cū in iuuētute. de purga. cano. & in c. nō putes. 23. q. 5. de quib⁹ textib⁹ dictū est. §. in verbo Corripere. x.

o ¶ Corona senū filij filiorū. Facit bon⁹ tex. in l. liberorū. versi. fina. ff. de verbo. signi. de quo tex. dictū est. §. eodē. d. vbi videat. p ¶ Glia filiorū patres eorū. Dedec⁹ etiā filiorū: patres eorū. Dedecus eni filij (dicit alibi sapiens) pater sine honore. Cui dicto facta est ānotatio q hic posset accōmodari. §. in verbo Dedec⁹. in. 1. annotatiōe. q ¶ Ita pr̄is fili⁹ stult⁹. Dolor pr̄is fili⁹ stult⁹. Perniciem ei filiū suū pnicie pr existimat: qz nō tm̄ vt seipsū/ sed etiam plusq seipm pr filiū suū diligere credit. l. si quidē. §. si. ff. qd me. cau. & facit tex. i l. nā etsi parētib⁹. i pric. ff. de inof. testa. & i l. scripto. in si. ff. Vn̄ libe. vbi pbat patrē malle vt fili⁹ sibi succedat: q q ipse succedat filio.

puerb. 19.b ℭDolor [q] patris filius ſtultus.

puerb.28. b ℭQui cuſtodit legem/filius ſapiens eſt: qui autem comeſſatores paſcit/ confundit patrem ſuum.

puerb.29.c. ℭErudi filium [r] tuum/& refrigerabit te: & dabit delicias animę tuę.

pũb 29. ifi. ℭVerbum patris cuſtodiens filius extra perditionem erit.

puerb.30.b. ℭSanguiſſugę duę ſunt filię dicentes affer/affer.

puerb.31.d. ℭMultę filię congregauerunt diuitias: tu ſupergreſſa [s] es vniuerſas.

Canti.2.a. ℭSicut lilium inter ſpinas: ſic amica mea inter filias.

Cãtico. 2. a ℭSicut malus inter ligna ſyluarum: ſic dilectus meus inter filios.

Sapiæ.2. d. ℭSi eſt verus filius [t] dei (dixerũt impij) ſuſcipiet illum: & liberabit illũ de manibus contrariorum.

Sapię.3. d. ℭFilij adulterorũ in conſummatione erunt: & ab iniquo [v] thoro ſemẽ exterminabitur. Et ſiquidẽ vitę longę erunt/& in nihilũ cõputabũtur: et ſine honore erit nouiſſima ſenectus illorũ. Et ſi celerius defuncti fuerint/non habebũt ſpem/nec in die cognitionis alloquutionem. Nationes enim iniquę: dirę ſunt conſummationis.

Sapię.4. b. ℭEx iniquis [x] omnes filij qui naſcentur: teſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes in interrogatione ſua.

Ecci.3. a. ℭIudiciũ patris audite filij dilecti: & ſic facite vt ſalui ſitis. Deus enim honorauit patrẽ in filijs: & iudiciũ matris exquirens firmauit in filios.

Ecci.3.b. ℭGloria hoĩs ex honore patris ſui: & dedecus [z] filij pater ſine honore.

Ecci.3.b. ℭFili ſuſcipe ſenectam patris tui/& non cõtriſtes eum in vita illius: & ſi defecerit ſenſu [a] veniam da/& ne ſpernas eum in virtute. Et latius infra pater.

r ℭErudi filiũ.&c. Erudiendus eſt a patre filius.j. liarũ ſtudijs ſeu pceptoribus pro eruditione habenda committendus: ita ꝙ ea quę ſibi per patrẽ ſtudij gratia ſubminiſtrant/ nõ tenet poſtea dũ venit ad ſucceſſionẽ pr̃is/ in ſuã portionẽ cõputare. Tex. eſt in l. q̃ pater.ff.fami.her. quod eſt verũ etiã ſi in ſtudio tempus ſuũ inutiliter contriuerit. vt no. Pau. de caſtro. in auctẽ. quod locũ. paulo poſt pric. C. de colla. Bal. tñ in l. Macedoniani. verſi. aduerte. tñ. C. ad mace. ſentit ꝙ fili9 libros ſibi emptos a pr̃e debet cõferre veniẽdo ad ſucceſſionẽ/ q̃uis fratres debeãt eſſe cõtẽti eſtimatione eorũ. qz ſicut arma militib9: ita libri ſcholarib9 auferẽdi nõ ſũt. l. nepos Proculo. cũ glo. ff. de ver. ſig. Sed iſtud poſſet pcedere vbi conſtaret patrẽ noluiſſe certos libros dare. Ad aliquos enĩ dãdos tenet & ad illos conferẽdos nõ debet teneri fili9. d. l. q̃ pater. ff. fa. her. Cętera videaẽ. j. eodẽ Eccleſiaſtici.30.

s ℭTu ſupergreſſa es. Videat ãnotatio iſtis verbis facta. ſ. in verbo Diuitię. s.

t ℭFilius dei. Aduertendũ eſt pro iſtorũ elucidatione verborũ/ ꝙ filij dei varijs modis dicunt. Quãdoq̧ ei filij dei dicũt participatione hęreditatis ęternæ: ſicut Ioannes ait ĩ euãgelio. Quotquot crediderunt in eũ: dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri. Et apoſtolus. Expectatio creaturę reuelationẽ filiorũ dei expectat. Et alibi. Ipſi intra nos gemimus: adoptionẽ filiorum dei expectantes. Hoc mõ nõ ſũt filij dei niſi participes ęternę btitudinis. In pñti aũt dicũtur filij dei vel pdeſtinatiõe tm̃/vt q mali ſũt ſed ſũt futuri boni/vel pdeſtinatiõe & ſpe ſeu certitudie btitudinis ęternę vt erãt ap̃li/vł merito fidei & pñtis iuſtitię vt q̃ hñt fidẽ bonis operib9 informatam. Ita dicit tex. cum ei9 declaratiõe in c. hãc ſocietatẽ. col. fi. de pœni. diſ.4. Quãdoq̧ etiã dicit filius dei qui eſt cũ deo vni9 & eiuſdẽ eſſentię ſeu ſubſtãtię: vt Chriſt9/ de quo hęc ſentẽtia ſatis intelligi põt/de quo etiã plures ſubſequũtur ſentẽtię.

v ℭAb iniquo thoro ſemen exterminabit. Hęc ſentẽtia intelligenda eſt in filijs paternorũ criminũ ſectatoribus/ſeu in filijs ad quos paterna flagitia hęreditaria ſucceſſiõe deſcẽdũt. Ita hãc ſentẽtiã ſentit intelligẽdã tex. in c. pe. verſi. Quod aũt. 56. diſtinc. Vndecũq̧ enĩ homines naſcãtur: ſi parẽtũ vitia nõ ſectãtur/ honeſti & ſalui erũt. Semẽ enĩ hoĩs ex qualicũq̧ hoĩe/ dei creatura eſt: & eo male vtẽtib9 male erit/ nõ ipſũ aliquãdo malũ erit. c. vndecũq̧. in princ. eadẽ diſtinc. Hinc dicit Chryſoſtom9/ Nũq̃ de vitijs erubeſcam9 parentũ: ſed illud vnũ q̃ram9/ ſemp ãplectamur virtutẽ. Hmõi nãq̧ etiã ſi alienigenã habet matrẽ/ etiã ſi fornicatiõe pollutã/ vel quolibet hmõi dedecore ſordidatã: nihil tñ de eius aut vilitate fuſcabit/ aut crimine polluet. qz ſi fornicatorẽ ipſũ ad meliora cõuerſũ nequaq̃ prior vita cõmaculat: multomagis ex meretrice nat9 & adultera/ parẽtũ ſuorũ nõ dedecorat opprobriis. c. nũq̃. in pric. eadẽ diſtinc. Naſci ſiquidẽ de adulterio: nõ eſt eius culpa qui naſcit/ ſed eius qui generat. Quõ nãq̧ in ſeminibus non peccat terra q̃ cõfouet/ nõ ſemen quod in ſulcis iacit/ nõ humor vel calor quib9 tẽperata frumẽta in germẽ pullulant/ ſed (verbi gratia) fur & latro q̃ fraude & vi eripit ſemina: ſic gen9 hũanũ recipit terra (ideſt vulua) quod ſuũ eſt & receptũ cõfouet/ & cõfotũ corporat/ corporatũ in mẽbra deſtinguit/ & inter illas vẽtris anguſtias dei man9 ſemper operat/ ideq̧ corporis creator & aię eſt. vnde Iepte inter viros ſctõs apoſtoli vice numerat9: meretricis eſt filius. Eſau vero de Rebecca & Iſaac hĩſpid9 tã mẽte q̃ corpore q̃ſi bonũ triticũ inter loliũ auenaſq̧ degenerat: qz nõ in ſeminib9 ſed in volũtate naſcẽtis cã vitiorũ eſt atq̧ virtutũ. Tex. eſt cui9 hęc oĩa verba ſunt/ in c. naſci. eadẽ diſ. vñ dicit idẽ Hieronym9 in c. dñs noſter. eadẽ diſ. Dñs nr̃ Iheſus Chriſt9 voluit nõ ſolũ de alienigenis cõmixtiõib9/ ſed etiã de adulterinis naſci/ nobis magnã fiduciã pſtans: vt qualicũq̧ mõ naſcamur (dũ tñ veſtigia ei9 imitemur) ab ipſi9 corpore non ſeparemur/ cui9 per fidẽ mẽbra effecti ſum9. Quod aũt dñs nr̃ ex origine filiorũ adulterorũ naſci voluerit/ ex eo patet: qz Iudas patriarcha cõcubuit cũ Thamar nuru ſua/ & nati ſunt Phares & zarã: inde poſtea Salmon qui fuit dux in deſerto/ inde Obeth/ ide quoq̧ Booz/ poſtea Iſay qui fuit pater Dauid/ ex quo origo Chriſti deducta eſt. Hęc ponit Hiero. I d. c. dñs.

x ℭEx iniquis oẽs filij. &c. Videat annotatio. ſ. pxima q̃ huic ſentẽtię accomodari poteſt.

y ℭGloria filij ex honore patris. Iure etiam humano dicitur ꝙ filius q̃tum ad honores & dignitates ſequitur patrẽ. l. exemplo. & l. null9. & ibi Bar. C. de decur. li. 10. notat gloſa in c. dicat aliquis. 32. q. 4. Et ideo ſi pater ſit nobilis: fili9 erit nobilis. Secus: ſi mater. ſequit enĩ fili9 agnationẽ patris & nõ matris. c. 2. & ibi notat. de conuer. infi. §. 1. inſti. de legi. agna. tutela. Et q̃tũ ad honores ꝙ filius patrem ſequatur: eſt etiam bonus tex. & ibi Bar. in l. aſſũptio. §. filius. ff. ad municipa.

z ℭDedecus filij pater ſine honore. Videatur annotatio. ſ. in verbo Dedec9.

a ℭSi defecerit ſenſu: veniã da. Iure hũano ſi pater ſenſu deficiat: filius veniã dare debet/ & petere ei curatores dari/ per quos ſi quid geſtũ eſt qd reuocari oporteat/ poſſit cã cognita in priſtinũ ſtatũ reſtitui. Tex. eſt in l. ſi pr̃ tu9. C. de cura. furio. imo põt

iudex si filiū probum & prudentē esse videat: patri deficienti sensu filiū suum curatorē dare. furiosæ quoq; matris curatio ad filiū pertinet: pietas enī parentib⁹ etsi inęqualis est eorum potestas/ęqua debet. Tex est in l.2.in fi. iuncta.l. furiose.in princ.ff. de cura.fu. Quod si patri deficienti sensu seu furioso existēti/ eius liberi vel quidā ex his/ obsequiū ei & curā cōpetētē nō ꝑbuerint: si quidē a tali san⁹ fuerit infirmitate/ ei erit potestas vtrū velit negligentē filiū vel filios ingratū vel ingratos ī suo scribere testamēto/ & sic exhæredare. Vel si extraneus aliquis videret eū suis neglectū liberis/ & pro misericordia voluerit eū ꝓcurare: dat ei facultas attestationē liberis dirigere/ vt eū procurare festinent. Si aūt post hmōi attestationē neglexerint/ & extrane⁹ in sua domo furiosū susceptū sūptib⁹ proprijs vsq; ad finē vitę ipsius procurasse monstratus fuerit: eum qui obsequium ac diligentiam furioso exhibuit/ licet extraneus sit/ ad eius successionem peruenire decernit sāctio iuris ciuilis. Tex est vbi hęc oīa ꝓbantur/ in.§.causas.versi. Si quis de prędictis. in auctē. vt cū de appel.cognoscit.colla.9.

¶Filij tibi sunt? erudi illos/ & curua illos a pueritia eorum. Ecci.7.c.

¶Filię tibi sunt? serua corpus illarum/ & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade [b] filiam/ et grande opus feceris: & homini [c] sensato da illam. Ecci.7.c.

¶Non concupiscit [d] deus multitudinem filiorum infideliū & inutiliū. Ecci.15.i fi.

¶Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicētur [e]: nec oblecteris super ipsos si non est timor dei in illis. Non credas vitę illorum & ne respexeris in labores illorū: melior est enim vnus timēs deū/ q̄ mille filij impij. Et vtile est mori sine filijs: q̄ relinquere filios impios. Ecci.16.a.

¶Cōfusio patris est de filio indisciplinato. Filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudēs hęreditas viro suo: nā quę cōfundit/ in cōtumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax/ & ab impijs non minorabitur: ab vtrisq; autem inhonorabitur. ecci.22. a.

¶In filia non auertente se/ firma custodiam: ne inuenta occasione abutatur se. Ab omni irreuerentia oculorū eius caue: & ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet/ & ab omni aqua proxima bibet: & contra omnem pallum sedebit/ & contra omnem sagittā aperiet pharetram donec deficiat. ecci.26. b.

b ¶Trade filiā. Iure hūano si filia patri suo eā nuptui tradere/ & dotē secūdū vires substātiæ suę pro eo ꝑstare volenti nō cōsenserit/ sed luxuriosā degere vitā elegerit: exhęredari pōt. Quod si vsq; ad.25. annorū ętatē peruenerit filia/ & parentes distulerit eam marito tradere seu copulare/ & forsitā eā cōtigerit in suū corpus peccare: hoc ad ingratitudinē filię nō imputabit/ q2 nō sua culpa sed parētū id cōmisisse cognoscit. Tex est cui⁹ hęc verba sunt/ in auctē. vt cū. de appel.cognos.§.si alicui ex ꝑdictis.colla.9.& notat per glo.& docto.in c. Quintauallis. de iureiuran. In hac etiā materia est bon⁹ tex.in l.qui liberos.ff.de ri.nup.vbi dicit. Qui liberos quos habēt in ꝑtāte/ iniuria ꝓhibuerint/ vxorē ducere vel nubere: ex cōstitutione diuorū Seueri & Antonini p ꝓconsules ꝑsidesq; ꝓuiciarū coguntur in matrimoniū collocare & dotare. ꝓhibere aut vidētur: & qui conditionē nō q̄rūt. Hęc tex.

c ¶Hoī sensato da illā. Pater filiā nōdū adultā volūtas cuius decerni nō pōt/ cui vult potest mr̄imonio tradere: adultā vero sine ei⁹ tacita vel expressa volūtate nō potest alicui etiā sensato nuptui tradere. Bon⁹ est tex. in c.1.de despon.impube.& notat Bal. i l.si pr̄. C. de spōsa. Hinc dicit tex. in c.1.§.fi.de despon.impu.li.6. Ex sponsalib⁹ q̄ parētes ꝓ filijs puberib⁹ vel ipuberibus maioribus septēnio plerūq; cōtrahūt/ ipsi filij si expresse cōsenserint vel tacite/ vt si præsentes fuerint nec cōtradixerint: obligant/ & ex eis orit iustitia publicę honestatis. Et est idē si filij tēpore spōsaliorū absentes & etiā ignorātes/ eadē spōsalia post sciēter ratificauerint tacite vel exꝑsse. Alias ex sponsalibus cōtractis a parentibus pro filijs/ nec ipsi filij obligātur nec publicę honestatis iustitia inde surgit. Hæc tex. Quod si pr̄ ꝓ filia minore septēnio spōsalia cōtraxerit/ ea etiā ꝑnte & exꝑsse cōsentiēte: tn̄ nisi maior septēnio in eadē volūtate ꝑseuerauerit/ & de ꝑseuerātia apparuerit per cohabitationē mutuā/ vel alio facto aut verbo/ talia sponsalia per lapsū tēporis minime cōualescūt. & cū sint nulla ratiōe defectus cōsensus: publicæ honestatis iustitiā nō inducunt. Ita ꝓbat tex. in d.c.1.in princ. de despō.impube.li.6.& in c. lr̄as. eodē titulo. in antiquis.

d ¶Nō cōcupiscit de⁹.&c. Tex. est huic sentētię satis cōformis in c. tales ad ministeriū.23.dis.vbi dicit. Tales ad ministeriū eligant clerici q̄ digne possint dn̄ica sacramēta tractare. Meli⁹ est enī dn̄i sacerdotiū paucos habere ministros q̄ possint digne opus dei exercere: q̄ multos inutiles q̄ onus graue ordinatori adducāt. Hæc tex. Et idē ꝓbat tex. in c. cū sit.in fi. de ętā.& qualita. vbi glo. in verbo malos. allegat multa dicta similia q̄ videri possunt.

e ¶Si multiplicent. Iure humano vtile est alicui multiplicari filios: vt excusetur a tutela vel cura. Si enī tres liberos superstites romę quis habeat/ vel in Italia quattuor/ vel in prouincijs quinq;: a suscipienda alterius tutela vel cura potest excusari. Tex. est insti. de excusa.tuto.in princ. Et idē vt excusetur ab alijs muneribus personalibus. nā ad habendā a talibus muneribus excusationē/ prodest liberorū numerus: saltē si sit quinari⁹.l.3.& l.fi. in princ. C. de his qui nu.libe.se.excu.li.10. Legitimos tn̄ oportet filios esse & viuos: qui enī antea decesserūt/ hijs nō cōnumerantur/ neq; rursus nocēt qui postea moriūtur. et similiter qui in vētre est/ etsi in multis casib⁹ habeat pro iam nato: tn̄ in hoc casu excusationis a muneribus personalibus nō ꝓdest patri. Nō solū aūt filij sed etiā filię. Numerū aūt liberorū supple determinatū esse oportet tūc cū alicui hęc mūera iniūgūt: nā si post iniūctionē seu creationē generant/ nō auxiliantur. Ita dicit tex. in l.2.§.legitimos.ff.de excusa.tuto. Quis aūt filiorū seu liberorum numerus excuset a muneribus patrimonialibus: tex. vident varij. nā tex. quē glo. ibi intelligit in munerib⁹ pr̄imonialib⁹ in l. si q̄s decurio. C. de decu.li.10. dicit. Si q̄s decurio pater sit 12. liberorū: honestissime mūeꝶ quietē donet. Tex. vero in l.semper.§.demōstrat.ff de iure immu. dicit. Etsi nō ab oībus muneribus dimittit patrē natorū nūerus: tn̄ quia 16. pueros te habere per libellū notificasti/ non est irrationabile vt cōcedam⁹ educationi filiorū/ & remitti tibi munera. Hęc tex. Breuiter veritas est q̄ ad excusationē munerū patrimonialiū sufficit nūerus.12.liberorū.vt in d.l. si quis decurio. nec obstat d.§.demonstrat quia ibi ita de facto cōtigerat q̄ is q̄ munerū remissionē postulabat/ habebat 16. liberos. Sed si min⁹ habuisset.s.12.tātū: fuisset etiā excusat⁹. Istā resolutionē sentit Bar. in d.l. si quis. & in d.l.semper. vbi per hoc īfert q̄ habens 12. liberos/ excusat a soluēdis collectis. Et idē tenet Ange. Areti. insti. de excu.tu. col.2. Numerus etiā liberorū/ seu filiorū multiplicatio/ ꝓdest quo ad hoc vt cōcurrēte diuturnitate tēporis matrimoniū in gradu ꝓhibito cōtractū reputet legitimū q̄tū ad legitimitatē filiorū: licet ex ignorātia iuris/ & sic ignorantia improbabili contractū sit. Tex. est no. in l. q̄ in ꝓuicia.§.1.ff.de ri.nup.p quē ita dicit

panor. in c. referente. in fi. Qui filij sint legitimi. Vltio pd: st liberorũ multiplicatio. quia si plures sũt de aliquo col legio: is prim⁹ scribi debet in ordine qui plures liberos habet/ & prim⁹ sentẽtiã dicere/ & p̃ ceteris honorari .l. spurij .§. fi. de decu. Et facit tex. & ibi notat Io. de platea in. l. in albo. C. eodẽ ti. libro. 6.

f ℭ Qui diligit filiũ/ assiduat illi, flagella. Circa hanc sententiam videantur textus allegati s̃. in verbo diligere super illud Salomonis. Quem diligit dominus corrigit.

g ℭ Qui docet filium suũ &c. Iure humano pater curare debet vt filius suus doceatur: & propterea ad lr̃arum gymnasia eum mittere/ & necessaria pro studio ministrare. Ita sentit tex. i l. Macedoniani. C. ad mace. vbi dicit. Macedoniani senatuscõsulti auctoritas petitionẽ eius pecunię non ipeditq; filiosfamilias studiorũ necessarios sumpt⁹ quos p̃ris pietas nõ recusaret credita est. Hęc tex. Vbi coĩter concludit ex mutuo facto filiofamilias studenti non tantũ tẽneri filiũ/ sed etiã p̃rem: q̃si pater ad illos. sũptus teneret. quod scd̃m Bal. ibi est verũ in duobus casibus. Primo qñ pater expresse nõ p̃hibuit filio ne studeret/ sed eo sciente & patiẽte fili⁹ erat ĩ scholis: qa tunc tenetur & studiũ suũ debet habere ratum. Sc̃do qñ filius incepisset studere patris volũtate: quia tunc pœnitere non põt/ saltẽ si vtiliter perseueret. & ad libros & necessaria ministrãda tenet. Secus si pater exp̃sse p̃hibuisset: quia põt velle vt fili⁹ alteri negociationi q̃ litterarię tradat. Hęc Bal. Veritas tñ est q̃ etiã si filius cõtra expressã patris voluntatẽ studeat: tamen si vtiliter reperiatur studuisse/ ad sumpt⁹ per eũ rationabiliter factos tenebit p̃r. qa scĩa filij lętificare debet p̃rem. Ita tenet glo. approbata in l. Sed & Iulian⁹. §. fi. i glo. ma. ff. ad mace. cum qua transit do. Alex. i l. q̃uis. in fi. ff. solu. ma. Cętera videãt s̃. eodẽ .puer. 29.

Ecci.30.a. ℭQui diligit [f] filium suũ/ assiduat illi flagella: vt lętetur in nouissimo suo/ & non palpet proximorum ostia.

Ecci.30.a. ℭQui docet [g] filium suum laudabitur in illo: & in medio domesticorũ in illo gloriabitur. Qui docet filium suum/ in cœlum mittit inimicum: et in medio amicorũ gloriabitur in illo. Mortuus [h] est pater ei⁹/ & quasi non est mortuus: similẽ enim reliquit sibi post se in vita sua. Vidit/ et lętatus est in illo/ in obitu suo non est cõtristatus/ nec confusus est coram inimicis: reliquit enim defensorem domus cõtra inimicos/ & amicis reddẽtem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit viscera sua: & super omnem vocẽ turbabuntur viscera eius.

ecci.30. b. ℭEquus indomitus euadet durus: & filius remissus euadet pręceps.

Ecci.30.b. ℭLacta [i] filium tuum et pauentem te faciet: lude cum eo/ & cõtristabit te. Non corrideas illi/ ne condoleas: & in nouissimo obtupescent dẽtes tui. Non des illi potestatem in iuuentute: & ne despicias cogitatus illi⁹. Curua ceruicẽ eius in iuuentute/ & tunde latera eius dum infans est: ne forte induret et non credat tibi/ & erit tibi dolor animę.

ecci.30.c. ℭDoce filiũ tuũ & operare in illo: ne in turpitudinem illius offendas.

ecci.32.d. ℭA filijs tuis caue: & a domesticis tuis attende.

ecci.33 .c. ℭFilio [k] et mulieri/ fratri et amico/ non des potestatem super te in vita tua: & nõ dederis alij possessionem tuam ne forte pœniteat te/ & deprceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras: non immutabit te omnis caro. Melius est enim vt filij tui te rogent: q̃ te respicere in manus filiorum tuorum.

ecci.34.d. ℭQui [l] offert sacrificium ex substantia pauperis: quasi qui victimat filium in conspectu patris.

ecci.36.d. ℭOmnem masculum excipiet mulier: & est filia melior filio.

ecci.41. b. ℭFilij [m] abominationũ fiunt filij peccatorum: & qui conuersantur secus domos impiorum.

ecci.41.b. ℭFiliorum peccatorum peribit hęreditas: & cum semine illorum assiduitas opprobrij.

h ℭ Mortuus est pater & quasi non est mortuus. Reliquit enim sibi simile post se. Iure etiam humano defunctus pater si filius habeat superstites/ in eorũ persona viuere dr̃: quia pater & fili⁹ eadẽ persona censet̃. l. si quis duobus. C. de ipube. et alijs substi. imo eadẽ caro. c. contradicim⁹. §. hac auctoritate. 3. quęst. 3. notat glo. in c. super eo. 2. de testib⁹. & Fely. in c. 1. in. 2. colũ. de magis. ideo vox patris cẽsetur vox filij & ecõtra .§. Ei q insti. de iutili stipula. & si p̃r absẽs sit a ciuitate/ habeat tñ filios in ciuitate: cẽset̃ pręsens. Bar. ĩ l. cũ scim⁹. ĩ fi. per illũ tex. C. de agri. & cẽs. li. 11. & estim patris censetur filij. dicit glo in l. 2. C. qui ętate. li. x. De hác materia videatur diffusius per do. meũ Iasonẽ in l. pe. in. 2. no. C. de impu. &c. i ℭ Lacta filiũ tuũ. &c. Hac s̃nia videt̃ nimia patris in filiũ familiaritas rep̃hendi. Quã etiã familiaritatẽ circa p̃rem spũalẽ esse vitandã censet tex. in c. Nolite. 21. dis. vbi dr̃. Ita volumus filios circa spũalẽ p̃rem/ & discipulos erga magistrũ deuotos esse ac sobrios: vt nulla penit⁹ temeritate ad eorũ vitam vt non tñ dicamus diiudicandã/ sed nec saltẽ tenuiter repręhendendã prosiliant. Hinc dicit tex. in c. qñ. 86. dist. Quãdo necessitas disciplinę in moribus coercendis dicere vos dura cõpellit: si etiã ipi modũ vos excessisse sentitis/ non a vobis exigit vt vos a subditis veniã postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos/ dũ nimiũ seruat̃ humilitas: regendi frangatur auctoritas. k ℭ Filio & mulieri. &c. Iure hũano p̃r etiã si velit nõ põt filio suo in p̃tãte dare bona sua: nisi per testm̃ vel aliã vltimã voluntatẽ. l. donatiões quas parentes. C. de do. inter virũ & vxo. Nec mulieri. l. 1. & per totũ. ff. eodẽ Fr̃i aũt & amico dare põt si velit. Sed si sit donatio nimis profusa: succurritur filijs per q̃relã inofficiosę donatiõis l. 1. & 2. & quasi per totũ. C. de ĩoffi. dona. Quod si donatõis tp̃e/ p̃r filios nõ hẽbat: reuocat̃ donatio ipso iure per superuenientiã filiorũ/ nec ipsis postea mortuis recõualidat̃. l. si vnq̃. in verbo mãsurũ. C. de reuo. dona. per quã ita Bar. in l. Titia. §. iperator. colũ. fi. ff. de lega. 2. sequit̃ do me⁹ Iason in l. añ pe. in. 2. col. C. de isti. & sub. Si tñ filijs mortuis p̃r longo tp̃e superuixerit/ & aliomõ donationẽ nõ reuocauerit: cõfirmat̃ donatio quasi ex noua tacita voluntate p̃ris. Ita Bal. in l. 1. in vlti. col. C. de inoffi. dona. & do. me⁹ Iason in auctẽ Ex cã, col. pe. C. de libe. pręte. l ℭ Qui offert sacrificiũ &c. Hęc s̃nia ponit̃ in c. immolans. 14. q̃. 5. Pro eius aũt ampliori annotatione videatur quod dictũ est s̃. in verbo donũ. super illud sapientis. Dona iniquorũ nõn p̃bat altissimus.

m ℭ Filij abominationum. &c. Videatur annotatio duplex huic sententię facta. s̃. in verbo conuersari.

n ℭ De patre impio. &c. Circa hanc sententiã pōt videri tex. in c. Queritur. 2. quęsti. 7. vbi dicit. Querit pater de malo filio: queritur filius de duro patre. Seruamus honorificentiã patri q̃ debetur a filio: non ęquamꝰ filiũ patri in honore/ sed preponimꝰ filiũ patri in veritate. & sic tribuimꝰ honorẽ debitũ: vt nō perdat ęqtas meritũ. Hęc tex.

o ℭ Super filiam luxuriosam. De filia luxuriosa est bo. tex. in auctẽ. vt cum de appel. co. §. causas, versi. Si alicui ex prędictis. colla. 9. de quo tex. dictum est ʒ. eodem. Eccli. 7. Alia q̃ de muliere luxuriosa dici possent: dicent in verbo luxuriosus.

ℭ De patre [n] impio querũtur filij: qm̃ propter illũ sunt in opprobrio. Eccl. 41. b.
ℭ Filia patris abscõdita est: vigilia et solicitudo eius aufert somnum: Eccl. 42. b.
ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur/ & cum viro commorata odibilis fiat. Nequando polluatur in virginitate sua: & in paternis suis grauida inueniatur. Ne forte cum viro commorata trãsgrediatur: aut certe sterilis efficiatur.

ℭ Super filiam [o] luxuriosam confirma custodiam: nequãdo faciat te in opprobrium venire inimicis/ a detractione in ciuitate et obiectione plebis/ & confundat te in multitudine populi. Eccl. 42. c.

ℭ Audite cœli & auribus percipe terra: quoniã dominus loquutus est. Filios enutriui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Esaię. 1. a.

ℭ Paruulus natus est nobis: & filius datus est nobis. &c. Et infra in verbo Paruulus. Esaię. 9. a.

ℭ Dixit dominus ad Osee. Vade [p]/ sume tibi vxorem fornicationum/ & fac tibi filios fornicationis: quia fornicans fornicabitur terra a dño. Et abijt/ et accepit Gomer filiam Debelaim: et concepit/ & peperit ei filiũ. Et dixit dominus ad eum. Voca nomen eius Iezrael. Quoniam adhuc modicum/ et visitabo sanguinẽ Iezrael super domum Hieu/ & quiescere faciam regnum domus Israel: & in illa die cõterã arcũ Israel in valle Iezrael. Et concepit adhuc: et peperit filiã. Et dixit ei. Voca nomẽ eius absq; misericordia: quia non addã vltra misereri domui Israel/ sed obliuione obliuiscar eorũ. Et domui Iuda miserebor/ et saluabo eos in dño deo suo: & non saluabo eos in arcu et gladio/ & in bello/ et in equis/ & in equitibus. Et ablactauit eam quę erat sine misericordia. Et cõcepit: et peperit filium. Et dixit ei. Voca nomẽ eius non populus meus: quia vos non populus meus/ & ego nō ero vester deus. Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris quę sine mensura est: et nō numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis nō populus meus vos: dicetur eis filii dei viuentis. Et congregabuntur filij Iuda/ et filij Israel pariter/ & ponent sibimet caput vnum/ et ascendent de terra: quia magnus dies Iezrael. Osee. 1.

ℭ Filius [q] contumeliam facit patri: & filia consurget aduersus matrem suam. Vt supra in verbo contumelia. Et in verbo dormire. Micheę. 7. b

ℭ Magnificetur dominus super terminum Israel. Filius [r] honorat patrem: et seruus dominum suum. Si ergo pater ego sum: vbi est honor meus? & si dominus ego sum: vbi est timor meus? dicit dñs exercituũ. Malach. 1. b

ℭ Pariet Maria filiũ (ait angelus ad Ioseph) & vocabis nomen eius Ihesum. Et infra Maria virgo. Math. 1. d.

ℭ (Baptizato Ihesu) ecce vox de cœlo dicẽs. Hic est filius meus dilectꝰ in quo mihi complacuit. Et infra Ihesus. Math. 3. d.

p ℭ Vade: sume tibi vxorem fornicationũ &c. Circa hanc sentẽtiã notandꝰ oio est bo. tex. in c. pe. & fi. 32. q̃sti. 1. vbi dicitur. Cũ in meretrice nulla spes fidei/ nulla sit certitudo pudicitię: videt ꝙ non sit in cõiugium ducẽda. Sed obijcitur Raab Hiericontina. q̃uis esset meretrix: tñ pncipi de tribu iuda ẽ copulata cõiugio. de qua Christus postea nasci dignatus est. Osee quoq; 12. pphetaꝝ primus/ ex pręcepto dñi choro ordei meretricem emit: quã sibi in cõiugio sociauit. Sed aliud est meretricem ducere/ vel adulteram retiere quam tua cõsuetudie castitate & pudicitia exornes: atq; alid aliquã eaꝝ hr̃e quã nullo pacto a luxu carnis suæ reuocare valeas. Hoc enĩ penitus ꝓhibetur: illud laudabiliter factum legit. Vnde Hiero. super Osee li. 1. Non est culpandus Osee propheta si meretricem quã duxit/ ad pudicitiam conuertit: sed potiꝰ laudãdꝰ est ꝙ ex mala bonam fecit. Non eni q bonus permanet polluitur si societur malo: sed qui malus est in bonũ cõuertitur/ si boni exempla sectet. Ex quo intelligimꝰ non prophetã perdidisse pudicitiam fornicarię copulatum: sed fornicariã sũpsisse pudicitiã quam antea non habebat. Hęc tex. Ex quo liquet satis/ fornicariam seu meretricem exemplo Osee prophetę duci posse i vxorẽ. de quo est no. decisio Alexandri tertij in c. inter opera. de sponsa. vbi dr. Inter opa charitatis nō minimũ est/ errantem ab erroris sui semita reuocare. Iō statuimus vt oibꝰ qui publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in vxores: quod agunt/ in remissionem proficiat peccatorum. Hęc tex. De iure aũt ciuili meretrices nō licet in vxores ducere: nisi post meretriciã vitã desertã/ & ipetratũ a principe rescriptũ quo eis matrimonio se copulare permittat. Quod vbi fecerint/ oi macula anterioris vitę penitꝰ direpta/ & q̃si suis natalibꝰ hmõi mulieribꝰ redditis/ neq; vocabulũ inhonestũ eis de cętero ihęrebit/ neq; differẽtiã aliquã hẽbunt cũ hijs q nihil vnq̃ simile peccauerit. Sed & liberi ex tali matrimonio pcreãdi/ sui & legitimi patri erunt: licet alios ex priore matrimonio legitimos habeat. & bona eiꝰ tã ab intestato q̃ ex testamẽto isti quoq; sine illo impedimẽto percipe pñt. Tex. ẽ hęc oia pbãs. in l. iperialis. §. pñti. C. de nuptijs.

q ℭ Filiꝰ cõtumeliã facit pri. Hijs verbis facta est ãnotatio q̃ videri pōt. ʒ. in verbis cõtumelia & dormire. Sed ibi dictis addat ꝙ quicqd dicãt glosę allegatę in d. ꝟbo dormire. tñ ẽt de iure canonico filiꝰ nō pōt agere cõtra prem/ nisi forsan i materia spũali. Istã cõclusionẽ ponit panor. i c. Nō ẽ devoto.

r ℭ Filiꝰ honorat prem. An filiꝰ etiã in magistratu & dignitate cõstitutꝰ/ honorẽ pri suis plebeio & ifimę cõditiõis hõi debeat ipendere/ an vero contra filiꝰ prem debeat honorare: dictũ est aliqd. ʒ. in verbo Dauid, 3. reg. 1. i vltia snia illiꝰ c. 1.

Math.5.a. ¶Beati pacifici [a]: quoniam filij dei vocabuntur.

Math.8.c. ¶Vulpes foueas habent (ait Ihesus) & volucres cœli nidos: filius [t] autē hominis non habet vbi caput suum reclinet.

Math.10.c. ¶Tradet frater fratrem in mortem/ & pater [v] filium: & insurgēt filij [x] in parentes/& morte eos afficient.

math.13.g. ¶Nōne hic (dixerūt Iudęi de Christo) est fabri [y] filius? Et. ā. Faber.

math.17.d. ¶Conuersantibus discipulis in Galilęa/dixit illis Ihesus. Filius hominis tradendus est in manibus hominum/et occidēt eum: & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer.

¶Quod filij liberi sint a tributo: habetur infra in verbo Tributum.

math.24.c. ¶Parebit [z] signū filij hois in cœlo. Et tūc plāgēt oēs trib⁹ terræ: & videbūt filiū hominis venientē in nubibus cœli cū virtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cū tuba et voce magna: & cōgregabūt electos eius a quatuor ventis/ a summis cœlorū vsq; ad terminos eorum.

Marci.c. ¶Filius quidem hominis vadit (ait Ihesus discipulis suis) sicut scriptū est de eo. Vę [a] autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si natus non fuisset homo ille.

marci.15.d. ¶Videns Centurio qui ex aduerso stabat / quia sic clamans expirasset Ihesus: ait. Vere hic homo filius dei erat.

Lucę.10.d. ¶Filius hominis non venit homines [b] perdere/sed saluare.

Lucę.12.e. ¶Nemo scit quis sit filius nisi pater: & quis sit pater nisi fili⁹/& cui voluerit filius reuelare.

Lucę.16.b. ¶Vos estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet.

Ioannis.1.b ¶Filij huius [c] sęculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt.

Ioānis.3.c. ¶In propria venit (Christus) & sui eū non receperunt. Quotquot autē receperūt eū: dedit [d] eis potestatē filios dei fieri/his q credūt in noie ei⁹.

Ioānis.3.b. ¶Nemo [e] ascendit in cœlum (ait Ihesus ad Nicodemū) nisi qui descendit de cœlo/fili⁹ hominis qui est in cœlo. Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto/ita [f] exaltari oportet filiū hominis: vt omnis qui credit in ipso nō pereat/sed habeat vitā æternā. Sic eni de⁹ dilexit mūdū/ vt filiū suū vnigenitū daret: vt ois q credit in eū/non pereat/ sed habeat vitā æternā. Nō enim misit deus filiū suum in mūdū vt iudicet mūdū: sed vt saluetur mūdus per ipsum. Qui [g] credit in eum/non iudicatur:

a ¶Beati pacifici. &c. Videatur annotatio ā. in verbo beatus.

t ¶Filius hois. j. Christus: qui se filiū hois appellat ratiōe matris/in cui⁹ vtero carnē assūpsit hūanam. & sic ex suę hūilitatis abysso suā a patre q deus est denoiationem non capit: sed a mre q caro est. cum tamen a matre a terrenis hoibus denoīatio sumi non soleat: nisi fortasse ex fastu superbię/cū mater nobilis est nō pater/ vel mater ex insigniori & generosiori domo q pater. put dicunt Hostieñ. & Io. an. & ibi panor. in c. raynutius. de testamē.

v ¶Pat filiū. Iure hūano si pr tradat filiū, i mortē. j. filiū accuset de crimine p quo pœna mortis infligi soleat/ sit filio pœnę mortis remissio: ne videat pr ad supplicīū filium obtulisse. Tex. est valde singularis in l. milites agrū §. desertorē. ff. de remili. Et ita etiā p illum tex. notat Fely. in c. i [.2.col. de offi. & potu. dele.

x ¶Insurgēt filij in parētes. Insurgūt filij i parētes. 4. principalibus modis. Primo man⁹ eis inferendo. Scdo granē & inhonestā iniuriā eis ingerendo Tertio eos in criminalibus causis q non sunt aduersus pricipem vel rēp. accusādo. Et quarto vitę suorū parentum insidiari tētādo. Et istis oibus modis pñt eos parentes exheredare. Tex. est in §. Aliud quoq; capitulū. ōn. Causas vt cum de appel. rog. col. 9.

y ¶Fabri fili⁹. Christ⁹ verus dei filius/ dicebat fabri. j. Ioseph putatiu⁹ fili⁹/quia in matrimonio Ioseph natus erat/ ab ipso educatus/ & pro eius pře colter reputatus/ q ad filiationē putatiuā inducēdā sufficiūt l. si vicinis scientib⁹. C. de nup. l. quia semper de in ius vo. notat. in c. Michael. de fi. psby. in l. fi. §. fi. ff. de pba. in l. filiū diffinimus. ff. de hijs qui sui sunt vel alie. iu. in c. per tuas. de proba. & in l. Miles. §. defuncto. ff. de adul.

z ¶Parebit signū filij hois. &. c. Quia hęc sententia/ vt satis ex ea liquet/ de extremo seu finali iudicio loquitur: videāt multa quę de eo dicta sunt ā. in verbo dies. q.

a ¶Vę autem hoi illi. De hoc homine & eius omni vęę plenissimo exitu: dicetur. j. in verbo Iudas scariothis.

b ¶Non venit hoies perdere sed saluare. Ipse est enim qui dicit. Nolo mortē pctōris: sed vt magis conuertat & viuat. c. pe. 26. quęst. 6. cū multis sitib⁹ ā. allegatis in verbo cōuertere.

c ¶Filij huius sęculi &c. Tametsi filij huius sęculi. j. multi ex laicis hoibus sint prudentiores filijs lucis. j. clericis seu spūalibus viris: tñ nō est eis postq clericali sunt ascripti militię/ ante eos q din clerici extiterūt/cōmittendū pastorale regimē. quāuis eni inculpati quis sit meriti: ante tñ per distincta eccli ordinis se exercuisse debet officia. c. hoc ad nos, in fi. 60. distin. Miserū quippe est eū summū sacerdotē fieri: qui nullo gradu vnq obsecut⁹ fuerit sacerdoti. c. miserū. 61. distin. Milites nāq; suos probatos sibi q̄runt instituta fideliū. Vnde religiosus cultus longa obseruatiōe tradat vt luceat: & clericalib⁹ obseqnijs erudiend⁹ inseruiat/ vt ad venerandi gradus perductus summā/ quis sit fruct⁹ hūilitatis ostendat. c. nō negamus. eadē distin.

d ¶Dedit eis potestatē filios dei fieri. s. per regñationē baptismi q non datur nisi profitentib⁹ fidē Christi. s. per se si sint adulti/ vel per parentes suos si sint paruuli. Et iō siue paruuli siue iuuenes ad regñatiōis veniūt sacramentū: non fontē vitę prius adeunt q exorcismis & exufflatiōib⁹ clericorū spūs immūd⁹ ab eis abijciat. Ante baptismū enim catechizādi debet hominem pręuenire officiū: vt fidei prenīū catechumin⁹ accipiat rudimētum. Hinc Christ⁹/ pri⁹ cęci nati oculos luto ex sputo facto superlinuit/ & sic ad aquas siloe misit: q pri⁹ debet baptizād⁹ fide icarnatiōis Christi instrui/ & sic ad baptismū iā credulus admitti/ vt sciat cui⁹ grē i eo est particeps/ & cui iā debitor fiat deinceps. Tex. est cui⁹ hęc verba sunt/ in c. siue paruuli. & in c. seq. de cōse. dis. 4.

e ¶Nēo ascēdit. &c. Videat satis diffusa ānotatio istis verbis facta ā. in ṽbo ascēdere.

f ¶Ita exaltari oportet filiū hois. Hęc ṽba Christi ipm i cruce elenādū & ibi p hūani generis redēptiōe moriendum designabāt. de quo ē tex. i cle. i. paulo post prin. de sum. tri. & fi. catho.

g ¶Qui credit in eū non iudicatur. Tex. est vbi hęc verba ponuntur/ in. c. Benedict. in fi. de peni. dis. 4.

h ℂ Vnigeniti filij. Vnigenitus hoc loco sumitur pro filio quē nullus vnq̄ pręcessit nec sequut⁹ est. Aliqñ tamen vnigenitus sumitur tñ pro eo quē alius filius p̄cessit. pront est tex. in c. Nam & ego vnigenit⁹. de ver. signi.
i ℂ Non potest filius a se facere quicq̄. Tex, est circa hęc verba videndus in c. fi in fi. de conse. distin. 5. vbi dicit. Ne quis spiritū sanctū a patris & filij volūtate & societate discerneret/ scriptū est. Nō eni a semetipso loqtur: sed sicut audit & loquitur. Cui simile est qd de seipso saluator ait. Sicut audio: & iudico. Et alibi. Non pōt a se filius facere quicq̄: nisi qd viderit patrē facientem. Hęc tex. k ℂ Quęcunq̄. &c. Satis cōforme est qd habetur in c. Non est facile. in fi. 40. dist. vbi dr. Non sctōrum filij sunt q tenent loca sanctoīū: sed qui exercent opera eorū. c. Nō est facile. in fi. 40. distin. l ℂ Oīne iudiciū dedit filio. Hęc verba ponuntur in c. Charitas est aqua. paulo añ fi. de peni. dis. 2. vbi Archi. notabilr̄ declarās dicit q̄ iudiciū auctoritatis habebit tota trinitas: sed iudiciū mysterij hēbit sol⁹ filius sedens & apparēs in iudicio scdm hūanam naturā. Et istud iudiciū dedit pater filio: vt oēs honorificent filiū/ sicut honorificant patrē. quia cui persona filij propter incarnationē videbatur descendisse: voluit pater vt in ea hūanitate ī qua apparuit humilis/ iudicaret. vt nemo ipsum incarnatū cōtemneret: sed sicut patrē timeret/ cuius scīa infallibilis & iustitia immobilis perseuerat & iudiciū factum scdm hūanitatē/ faciet auctenticū per diuinitatē. Erit autē in iudicio examinatio/ approbatio/ & diffinitio Prim⁹ act⁹ s. examinationis ptiet ad oēs: qīp vnūquēq̄ examinabit sua cōscientia. Scds actus. s. approbationis pertinet ad perfectos de quib⁹ dr. Sedebitis super thronos iudicātes. 12. tribus israel. s. approbantes tanq̄ assessores examīationē factam. Tertius actus scilicet diffinitionis erit solius filij: quia ipse sniam pmulgabit. Pater ergo dedit filio oē iudiciū. s. diffinitiōis non examinationis vel approbatiōis. Hęc Archi. m ℂ Qui non honorificat filium/ non honorificat patrem. Non honorificare/ pōt hic sumi nō solū omissiue. s. pro nō impendere honorē latrię/ sed etiā positiue. s. pro facere aliquid vel dicere qd honoris filio debiti diminutionē cōcernat. Illud enim quod circa filium omittitur vel fit/ circa patrem omitti vel fieri dr: cū sint eiusdē essentię/ maiestatis/ ac diuinitatis participes. c. 1. de sū. tri. & fi. ca. Et istud iure hūano procedit etiā in filijs terrenis. Iniuria eni eis facta/ patrib⁹ eorū facta videtur: & iō nedū filijs sed etiā patrib⁹ cōpetit iniuriarū actio. l. 1. §. fi. ff. de iniurijs §. Patitur. in prin. insti. eodē ti. n ℂ Potestatē dedit filio iudiciū facere. Videat quod dictū est s̄ in. 2. pxima annotatiōe. o ℂ Procedent qui bona fecerint. &c. Tex. est hinc sumptus in c. 1. col. fi. de sū. tri. & fi. ca. p ℂ Seruus nō manet in domo in ęternū. s. peccator licet ingrediatur ecclīam/ tñ non manet in ea: quia eius pręcepta nō facit. Et ideo seruus dr & non filius. Non eni filius ecclīę dici meret qui dei/ ecclesię spōnsi pcepta cōtemerat. put est bo. tex. in c. Admonere. in prin. 33. qst. 2. vbi dr. Admonere te cū lachrymis & multo gemitu cordis curam⁹ fili Astulphe: sed nō filius debes dici q tā crudeliter homicidiū perpetrasti. &c.
q ℂ Filius manet in ęternū. Quicūq̄ filius dei appellat & vere ē/ manet in ęternū. Sunt ei quidā q filij dei pter susceptā vel tēporaliter grām dicūtur a nobis: nec sūt tñ filij dei de qb⁹ ait ait Ioānes. Ex nobis exierūt: sed nō erāt ex nobis. q̄ si fuissent ex nobis: mansissent vtiq̄ nobiscū. Nō (ait) ex nobis exierūt: sed quia nō manserunt nobiscū/ iā nō sunt ex nobis. Verū (ait) ex nobis exierāt: sed nō erāt ex nobis. hoc est & quando videbant ex nobis ꝫ nō erāt ex nobis & tanq̄ ei diceret. Vñ id oñdis: q̄ si fuissent ex nobis (inqt) pmāsissent vtiq̄ nobiscū. Ita dicit tex. in c. si ex bono col. 2. de peni. dis. 4. r ℂ Si filij Abrać estis: opa Abrać facite. Circa hanc sniam videndus oīo est tex. in c. Querit. versi. sic & Iudęi. 22. qst. 2. vbi dr. Iudęi cū eēnt filij Abrać carne: qa nō fuerūt filij imitatiōe/ nō deputāt īter filios Abrać/ sed dicūt filij diaboli cuis filij sūt nō nascēdo sed imitādo. Vñ a dño audire meruelr Si filij Abrać estis opa abrać facite. nūc aūt q̄ritis me interficere hoiem q veritatē locut⁹ sum vobis. Hoc abraā nō fecit. Vos ex patre diabolo estis: & desyderia pris vři facere vultis. Ecōtra gētiles cū scdm originē carnis ab Abraā essent alieni tñ imitatiōe fidei & iustitię successerūt in filios Abrać. Vñ ab aplo dr eisdē. Si Xpi ergo Abrać semē estis. Pręfert ergo imitatio opis/ origini carnis. Hęc tex. s ℂ Sed vt filios dispersos. &c. Text⁹ est hoīū verborū declaratiuus. in. c. fi ea

qui autem non credit iam iudicatus est/ quia non credit in nomine vnigeniti [h] filij dei.

ℂ Pater diligit filiū: & omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium/ Ioan. 3. f. habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio/ nō videbit vitam/ sed ira dei manet super eum.

ℂ Ihesus dixit Iudęis. Amen amen dico vobis: non potest [i] filius a se fa Ioānis. 5. d. cere quicq̄/ nisi quod viderit patrem facientem. Quęcunq̄ [k] enim ille fecerit: hęc et filius similiter facit. Pater enim diligit filiū/ & omnia demōstrat ei quę ipse facit: & maiora his demonstrabit ei opera/ vt vos miremini. Sicut eni pater suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat. Neq̄ eni pater iudicat quēquā: sed omne [l] iudiciū dedit filio/ vt omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Qui [m] nō honorificat filium: non honorificat patrem qui misit illum.

ℂ Amen amen dico vobis (ait Ihesus) quia venit hora & nunc est quan Ioānis. 5. d. do mortui audiēt vocem filij dei: & qui audierint viuēt. Sicut enim pater habet vitam in semetipso: sic dedit et filio vitā habere in semetipso. Et potestatem [n] dedit ei iudicium facere: quia filius hominis est. Nolite mirari hoc. Quia venit hora in qua omnes qui in monumētis sunt audient vocem filij dei: & procedent [o] qui bona fecerunt in resurrectionē vitę/ qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij.

ℂ Seruus [p] non manet in domo in ęternum (ait Christus Iudęis) fili⁹ [q] Ioānis. 8. e. autē manet in ęternū. Si ergo vos filius liberauit: vere liberi eritis. Scio quia filij Abrać estis. Sed quęritis me interficere: quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor: & vos quę vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderūt et dixerunt ei. Pater noster Abraā est. Dixit eis Ihes⁹. Si filij [r] Abrać estis: opera Abrać facite. &c.

ℂ Cū esset Caiphas pōtifex anni illius/ prophetauit quia Ihesus mori Ioānis. 11. g turus erat pro gente: & non tātum pro gente/ sed [s] vt filios dei qui erāt dispersi congregaret in vnum.

ℂ Dum lucem habetis credite in lucē: vt filij lucis sitis. Et latius in Ioānis. 12. f. fra in verbo Lux.

bono.col.2. de peni.dist.4. vbi dr. Prescientia dei sunt filij dei: q nondū sunt nobis & sunt iā deo. De quibus Ioannes euangelista ait. Quia Ihesus erat moriturus pro gente/& non tm̄ pro gente sed etiā vt filios dei dispersos congregaret in vnū: qui vtiq credendo futuri erant per euāgelij predicationē/& tn̄ anteq̄ esset factū/iam filij dei erant. In memoria enī patris sui inconcussa stabilitate conscripti erant. Hec tex. t ¶ Glorificetur pater in filio. Iure etiā humano/pater ea filio glorificatur & nobilior efficitur, prout est bo. tex. in auten. consti. q̄ de dignita. versi. Generaliter autē. Et ibi glo. i verbo Nobiliores. colla.4. v ¶ Nisi filius pmissiōis. Circa hec verba videatur tex. in c. si ex bono. col.3. de peni. distin .4. vbi dicitur. Qui vere sunt filii dei: p̄sciti & predestinati sunt conformes imaginis filii dei. & scdm ppositū vocati sunt sancti: vt electi essent. nōenī perit filius promissionis: sed filius perditionis. x ¶ Secundum legem debet mori quia filiū dei se fecit. Ex istis verbis dicit glosa .13. distin. in sūma quosdā dicere aliquem posse esse perplexū iter duo mortalia. vt Iudei q crucifixerūt Christū/peccauerūt mortaliter et si nō occidissent/ similiter peccassent mortaliter: quia fecissent contra conscientiā/que dicebat eis contrariū. quia dictū fuerat eis. Quicūq fecerit se filiū dei: morte moriatur. Qui aūt facit contra consciam: edificat ad gehēnā. c. qm̄ oē. in pri. de prescrip. y ¶ Qui

Ioan.14.b. ¶ Quodcūq petieritis patrem in nomine meo (ait Ihesus) hoc faciam: vt glorificetur [t] pater in filio. Vbi latius.

Ioan.17.a. ¶ Ihesus subleuatis oculis in cœlum/dixit. Pater venit hora: clarifica filium tuum/vt filius tuus clarificet te. &c.

Ioānis.17.b ¶ Quos dedisti mihi pater (ait Christus) ego custodiui: & nemo ex eis perijt nisi [v] filius perditionis/vt scriptura impleatur.

Ioānis.19.b ¶ Nos legem habemus (dixerunt Iudei de Christo ad Pilatum) & secundum [x] legem debet mori: quia filium dei se fecit.

Ad rōa.8.c. ¶ Quicunq [y] spiritu dei aguntur: hi sunt filij dei. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorū dei in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimoniū reddit spiritui nostro: q sumus filij dei. Si autem filij [z]/et heredes: heredes quidem dei/coheredes autem Christi/si tamē compatimur vt et glorificemur.

Ad rōa.8.c. ¶ Ipsi intra nos gemimus/ adoptionem [a] filiorum dei expectantes/ redemptionem corporis nostri.

Ad rōa.8.f. ¶ (Deus) proprio [b] filio suo nō pepercit/sed pro nobis omnibus tradidit illū: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

Ad rōa.9.b. ¶ Non omnes [c] qui ex circuncisione sunt Israel/ hi sunt Israelite: neq qui semen sunt Abrae/omnes filij sunt Abrae. Sed in Isaac vocabitur tibi semen/id est non qui filij carnis/hi filij dei: sed qui filij sunt promissionis/æstimantur in semine.

2.adco.12.e ¶ Non [d] debent filij parentibus thesaurizare/sed parentes filijs.

spū dei aguntur hii sunt filii dei. j. Quicūq spū dei ad operandū mouentur: operantur vt filii. j. ex dilectiōe/& non vt serui. j. ex solo timore. Veris eni dei famulis plus ex dilectione/q̄ ex timore conuenit operari. & licet ab initio ex tiore suboriat charitas/q̄to tn̄ crescit charitas tāto minuit tior. et si crescat ad perfectū: foras mittit tiorē tex. est i c. sicut seta. in fi. de peni. dist.2 iuncto c. schismatici. paulo post prin. 23. q̄sti.6. z ¶ Si filii & heredes. Per hoc dictum apostoli/quidam dixerunt q intētio creditorū agentiū contra filiū tanq̄ contra heredem patris est fundata eo ipso q probāt ipsum esse filiū/absq eo q probēt illū imiscuisse se hereditati paterne. Et istorū opinionē refert paul a de castro/huius dicti mentionē faciens/in l. si cū dotē §. transgrediamur. ff. solu. ma. vbi tn̄ glosa in verbo extiterit. & ibi cōiter oēs docto. tenent cōtrariū: q. s. creditorū intentio cōtra filium nō est fundata: nisi probet q se inmiscuit hereditati pa̅ne. Et idē tenet glo. in l. ita tn̄. §. si pater. ff. ad trebel. in l. necessariis. ff. de acqui. here. & est bo. tex. in l. cū patris. ff. eodē. & in l.1. C. si minor se ab he. absti. Et est cōmunis opi. scdm Alex. de imo. i d. §. Trāsgrediamur. colū. pe. licet primam opi. teneat glosa .in auten. vt hi qui se perhib. habere obli. res mi. colla.6. Non obstat hoc dictū apli: quia procedit respectu spei. Qui el filius est/spem habet in successione paterna: ratione cuius spei & magne pbabilitatis ipsis/filius etiā viuēte pre dicitur quodāmodo dn̄s bonorū patris. Tex. est in l. i suis. ff. de libe. & posthu. & bo. tex. in l. licet. §. Paternos. ff. de vbo. sig. vbi dicit tex. Paternos libertos/ nr̄os libertos dicere possumus liberorum autē libertos/nō possumus nr̄os dicere. Et facit tex. in l.1. §. largius. ff. de succes. edic. vbi tex. q filii patri succedentes pene ad bona propria veniūt. Et ideo dicit glo. no. in c.2. in verbo rex. 24. questi.1. q filii comitum etiā viuente patre possunt appellari comites/& filii regū reges. Et notat panor. in c. tāta. in 2. col. Qui filii sint legi. a ¶ Adoptionem filiorū dei expectantes &c. j. expectātes vt simus filij dei scdm aiam & scdm corpus quantum ad gaudium anime & stolam imortalitatis in corpore. Ita hec verba declarat glosa in c. hanc societatē (vbi hec sententia Pauli ponitur) in verbo adoptionem. de peni. distin.4. b ¶ Qui proprio filio suo non pepercit. &c. Hinc dicit tex. in c. timorē. paulo post prin. de conse. distin 2. Cui aia habet fidem consyderat magnificentiam glorie ipsius & admiratur nimietatē humilitatis quomodo tantus ac talis obediens fuit patri vsq ad mortem pro vita nr̄a. et puto quia prouocari possit vsq ad affectum & dilectionē ipsius & dei patris qui vnico filio nō pepercit/sed pro nobis oībus tradidit illum. Hec tex. c ¶ Non omnes qui ex circuncisione. &c. Tex. est huic sententie bene cōformis in c. Querit. versi. sic & Iudei. 22. q̄sti.2. de quo textu dictū est s. eodem super illud Io.8. Si filij Abrae estis: opa Abrae facite. Et facit bo. tex in c. cito turpem. col. 1.2. questi.1. de quo tex. dicetur. J. in verbo giezi. vbi videatur. d ¶ Non debent filij thesaurizare parentibus. &c. Hec sententia procedit nedum in filiis & parentibus carnalibus in quibus ex quodam naturali instinctu & ordine istud peculiare est vt filij parentibus succedant & sic parētes pro filiis thesaurizent/non autem filiis succedant parentes. j. pro parentibus thesaurizent. l. scripto herede. §. fi. ff. Vnde liberi. l. Nam etsi parentibus. ff. de inoffi. testa. sed etiam procedit istud in filiis & parentibus spiritualibus prout est bo. tex. in c. predicator. paulo post prin. 16. questi.1. vbi dicitur. Diffinimus nullatenus epm̄ turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccata/expetere aurū vel argentū aut aliam speciem a p̄sbyteris vel clericis/vel monachis/qui sub ipsis sunt. Ait eni apostolus. Nō debent filij thesaurizare parentibus/sed parentes filiis. Hec tex. Et dicit tex. in c. Cum apostolus. circa me. de censi. Cum dicat apostolus non debent filij thesaurizare parentibus sed parentes filiis: multū longe a paterna pietate videtur/si prepositi subditis suis graues existant/quos

in cunctis necessitatib⁹ pastoris/debent more fouere. Hęc tex. e ℭ Omnes filij dei estis per fidem.&c. Facit bo. tex.in c. Ad hoc baptismus.de conse distin.4. vbi dicitur. Ad hoc baptismus valet vt baptizati Christo incorporent et membra ei⁹ habeantur/& consepeliantur: & oblati per sacramentū charitatēq; fideliū recōciliētur deo/ vt in eo viui/salui/liberati/redempti/illuminatiq; fiant. Hęc tex. f ℭ Vt adoptionem filiorū reciperemus.i. vt essem⁹ adoptiui filij dei seu heredes ac successores hereditatis suę/perinde ac si eius essemus filij naturales. adoptare ei aliquē i filiū: ē aliquē i filiū

ℭ Omnes [e] filij dei estis per fidem quę est in Christo Ihesu. Ad.gala.3.d

ℭ Vbi venit plenitudo temporis/ misit deus filium suum factū ex muliere/factum sub lege/ vt eos qui sub lege erāt redimeret: vt adoptionē [f] filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filij dei: misit deus spiritū filij sui in corda vestra clamātē abba pater. Itaq; iam non est seruus/sed filius: q; si filius ē/& heres per deum. Ad gal.4.a.

ℭ Scriptum est/ quoniam Abraam duos filios habuit: vnum [h] de ancilla/& vnum de libera. Sed qui de ancilla/ secundū carnem natus est: qui autem de libera/per repromissionē. Quę sunt per allegoriā dicta. Hęc enim sunt duo testamenta. Vnū quidē in monte Sina in [i] seruitutē generans: quę est agar. Sina enim mons est in Arabia qui coniunctus est ei qui nunc est Hierusalem: & seruit cum filijs suis. Illa autem quę sursum est Hierusalē libera est: quę est mater nostra/sicut scriptum est. Letare sterilis quę non paris/erumpe et clama que non parturis: quia multi filij desertę/magis q̄ eius quę habet virum. Nos autem fratres/secundum Isaac promissionis filij sumus. Sed quomodo tūc is qui [k] secūdū carnem natus fuerat/persequebatur eum qui secundum spiritum: ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eijce [l] ancillā et filium eius: non enim heres erit filius ancillę cum filio liberę. Itaq; fratres non sumus ancillę filij sed liberę: qua libertate Christus nos liberauit. ad gal.4.c.

ℭ De⁹ vos cōuiuificauit cū essetis mortui delictis & peccatis vr̄is in qb⁹ aliqn̄ ābulastis secūdū sęculū mūdi hui⁹ scdm principē potestatis aeris hui⁹ spūs qui non operatur in filios diffidētię. In quibus et nos aliquā do cōuersati sumus in desyderijs carnis nostrę/facientes voluntatē carnis et cogitationum: & eramus natura [m] filij irę sicut et ceteri. Ad ephe.2.a

ℭ Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hęc enim venit ira dei in filios diffidentię. Nolite ergo effici participes eorū. Eratis [n] enim aliqn̄ tenebrę: nunc autē lux in domino. Vt filij lucis ambulate: fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia & veritate/ probātes quod sit beneplacitum deo. ad ephe.5.b

ℭ Filij obedite [o] parentibus vestris in domino: hoc enim iustum est. ad ephe.6.a

ℭ Patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate [p] illos in disciplina et correctione domini. ad ephe.6.a

recipere. Fit autem istud (humanitus loquendo) dupliciter: vel principis auctoritate/vel magistratus imperio. Pricipis auctoritate adoptamus eos qui sui iuris sūt. Quę species adoptionis dicit arrogatio: quia & is q adoptat/rogatur id est interrogatur an velit eum quē adoptatur⁹ sit iustum eē/ et is qui adoptatur interrogatur an id fieri patiatur. Imperio magistratus adoptamus eos qui i potestate parentis sunt: siue primum gradū liberorom obtineant/qualis est filius filia. siue inferiorem qualis est nepos neptis/pnepos pronepti̇s. Illud vero vtriusq; adoptiōis cōe est: q; hi qui generare nō possūt/quales sunt spadones/ adoptare pn̄t. tex. est pmissa probans in l.2.ff.de adop. & in.§.1.iuncto.§. Sed & illud.insti.eodē ti. g ℭ Si filius & heres Videatur quod dictum ē supra eodem super illud ad Ro.8.c. Si filij & heredes. h ℭ Vnū de Ancilla. Pro annotatiōe istorū verborum videat quod dictō est §. in verbo Abram.q. vbi satis diffuse discussū est an Abram prolē ex ancilla suscipiēs peccauerit. i ℭ Vnū in seruitutē generās.&c. Istis verbis & veteris testamēti seruitus/ & noui testamēti libertas demōstratur. in illo enim populus rudis seruili timore penarū cogebatur: vn̄ et legem im pedagogum accepit. In euangelio autem populus gratię liber & adultus filiali amore hereditatis certitudine ad cultum diuinę seruitutis inuitatur. tex. est quo satis hęc verba declarantur in c. hęc autem §. Ex his. paulo ante fi.23.questi.4. k ℭ Is qui scdm carnem. &c. Pro effectu istorum verborom est bo.tex.in c. tres personas in fi. cum c.seq.23.questi.4 vbi dicitur. Mali tolerandi sunt: nec corporali sed spūali vidictasūt puniēdi. Hinc Hieronym⁹ ait. Qui scdm carnē nat⁹ est/persequbatur spūalē: nūq̄ vero spiritualis carnalē p̄sequit/sed ignoscit ei quasi rustico fratri/ scit eū proficere posse per tēpus. & si qn̄ egyptię ancillę filiū viderit irascentē: recordabitur vnius patrisq; boues creauit & culices/& in magna domo nō solū esse vasa aurea & argentea sed ligneas & fictilia. Hęc tex. l ℭ Eijce ancillā & filiū eius. Videantur anootat. §. in verbo Abraam. Reliqua autē quę hic dici possent: dicentur in verbo heres. m ℭ Eramus natura filij irę. Circa hęc verba videat tex.in c. hanc societatē paolo post princi. de peni.disti.4. vbi dr̄. Apl̄s nō ait/ Videbamur esse: sed eramus natura filij irę. Oēs eni quicūq; in Christo renascunt/& qui eius sanguine a diabolo redimūtur: pri⁹ ex Adam pctōres nascūtur/& diabolicę seruituti obnoxij. & i c. firmissime tene. de cōse. dis.4. vbi dr̄. Firmissime tene & nullaten⁹ dubites/ oēm hoīem qui per cōcubitum viri & mulieris concipitur/cū originali pctō nasci/impietati subditum/mortiq; subiectū: & ob hoc naturaliter irę nasci filiū. de qua dicit Apl̄s. Eram⁹ ei natura filij irę: sicut & cęteri. A qua ira nullus liberabitur: nisi per fidē mediatoris hominis Ihesu Christi. Hęc tex. n ℭ Eratis aliqn̄ tenebrę. &c. Ea ratione qua dixit apl̄s Eramus natura filij irę: eadē ratione nunc dicit. Eratis aliqn̄ tenebrę. Ita sentit tex. vbi hęc verba ponūtur/in c. hanc societatē. de peni.distin.4. Vn̄ videatur annotatio §. proxima. o ℭ Filij obedite parentibus. Aduertendū est q; quędā sunt in quib⁹ filius oio parere debet patri/ vt in licitis & honestis. Quędā i qb⁹ parere nō debet/si tn̄ pareat excusat vt mitius puniat pter iussū pris: vt est i leuiorib⁹ delictis. Quędā vo sunt i qb⁹ nullomō parere debet/ nec si pareat excusat vt i delictis atrociorib⁹. Ita istā materiā resoluit glosa & allegat bona iura q per eā videri possūt. in l. liber hō. 2. ff. ad l. aql. p ℭ Educate illos i disciplina & correctiōe.

Videatur duplex annotatio istis verbis facta supra in verbo educare.x.&.y. q ℭ Filij obedite.&c. Recurrat ad scdam annotationē s̄.proximā. r ℭ Nolite ad indignationē prouocare filios.&c.ſ.Nimia in filios seueritate non vtamini:ne si cōtrariū feceritis/ filij vestri a vobis coarctati in vos delinquant/ & animo fracti per impatiētiam a vobis recedant. Sępe enim seueritas nimia non correctionē habet / sed desperationē & obdurationē. c.recedite.45.distin. Hinc dictum est. Noli esse iustus multum. c.non potest. paulo ante si.23.q̄sti.4.

Ad colos.3.d ℭFilij obedite [q] parentibus per omnia: hoc enim placitum est in dn̄o.

ad colos.3.d ℭPatres [r] nolite ad indignationem prouocare filios vestros: vt non pusillo animo fiant.

Ad thes.5. a ℭVos filij lucis estis & filij diei. Non sumus noctis neq̧ tenebrarum. non dormiamus vt cęteri: sed vigilemus et sobrij simus. Et supra dormire.

1. ad tio.2.d ℭAdam nō est seductus: mulier autem seducta in pręuaricatione fuit. Saluabitur [s] autem per filiorum generationem: si permāserit in fide et dilectione & sanctificatione cum sobrietate.

1. ad tio.3. a ℭOportet [t] episcopum non esse cupidū/ sed suę domui bene prępositū filios habentē subditos cū omni castitate. Et latius supra episcopus.

Ad heb. 1. ℭMultifarie/multisq̧ modis olim deus loquens patribus in prophetis nouissime diebus istis loquutus est nobis in filio: quē constituit hęredē vniuersorū/per quē fecit et sęcula. Qui cū sit splendor [v] glorię & figura substantię eius/portansq̧ omnia verbo virtutis suę/purgationē peccatorū faciens/sedet ad dexterā maiestatis eius in excelsis: tanto melior angelis effectus/q̄to differētius prae illis nomen hęreditauit. Cui enim dixit aliquando angelorū: filius meus es tu/ego hodie genui te? Et rursum. Ego ero illi in patrem: & ipse erit mihi in filium. Et cū iterum introducit primogenitū in orbem terrę: dicit. Et adorēt eū omnes angeli dei. Et ad angelos quidē dicit. Qui [x] facit angelos suos spiritus: & ministros suos flammā ignis. Ad filium autē. Thronus tuus de⁹ in sęculū sęculi: virga aequitatis/virga regni tui. Dilexisti iustitiā/et odisti iniquitatē: propterea vnxit te deus deus tu⁹ oleo exultationis prę participib⁹ tuis. Et tu in principio domine terram fundasti: & opera manuū tuarum sunt coeli. Ipsi peribūt/tu autem permanebis: & omnes vt vestimētum veterascent. Et velut amictum mutabis eos/et mutabūtur: tu autē [y] idem ipse es/& anni tui non deficient.

ad heb. 6. a. ℭ(Aliqui) rursum [z] (sunt) crucifigētes filium dei: & ostentui habentes.

ad heb. 7. a ℭMelchisedech [a] qui interpretatur rex iustitiae/ deinde autē et rex Salē quod est rex pacis/sine patre/sine matre/sine genealogia/neq̧ initiū dierum/nec finem vitę habens/assimilatus autem filio dei: manet sacerdos in perpetuum.

ad heb.10.d ℭIrritam quis faciens legem Moysi/ sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: q̄to magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium [b] dei conculcauerit/& sanguinem [b] testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est/& spiritui gratię contumeliam fecerit?

s ℭ Saluabitur autē per filiorū gn̄ationem.ſ. Et si mulier fuit cā peccati: tn̄ saluabit nō solum virgo & continēs/sed ēt nupta etsi nunq̄ ab opere nuptiarum cessās / sed per filiorū generationē incedens ab hoc mundo exierit/si tamē permanserit in fide & dilectione. ita q̧ pręter propriū virum alterum nō cognouerit. Hanc declarationem ponit glosa. ordi. pro qua declaratione est bo.tex.in c.1.in si.de sū.tri.& fi.catho vbi dicit. Non solū virgines & cōtinētes/ verūetiā cōiugati per rectā fidem & operationē bonam placētes deo/ad ęternā merentur beatitudinē peruenire. Hęc tex. Hieronymus autem hanc snīam declarās dicit. Tunc saluabit Mulier si illos genuerit filios qui virgines permansuri sūt: si qd ipa perdidit acquirat i liberis/ & dānū radicis & carnē flore compēset & pomis. Ita tex. cū glo.1.in c.tunc saluabit. 33.questi.5. t ℭ Oportet ep̄m.&c. Videantur q̄ diffuse dicta sūt s̄.i ver. ep̄s. v ℭ Cū sit splendor glorię, &c. Circa hęc verba videatur tex.in c. Illa aīa.de peni.disti.2. vbi dr̄. Illa aīa a deo cōpingitur: q̄ habet i se virtutum gratiā renitētem/ splendorēq̧ pietatis. Illa ania bene picta est: in qua elucet diuinę operatiōis effigies. Illa aīa bene picta est: in qua ē splēdor glīę & paternę imago substantię. Hęc tex. x ℭ Qui facit Angelos suos spūs/ & ministros suos ignē vrentem: Hęc verba notanter declarat Archi. in c. fatendum.13. questi.2. de quo dictū est s̄.in verbo Angelus. psal.103.a. vbi hęc verba ponuntur. y ℭ Tu aūt idē ipse es: De⁹ tametsi incōmutabilis idēq̧ semper existens/sua tn̄ in sacris litteris legitur mutasse pmissa. Ita dicit tex. cuius hęc verba sunt/in c. incōmutabilis. in prin.22.q̄sti.4. de quo diffusius dictū est s̄.in verbo de⁹. super illud exodi Nō est deus vt hō vt mētiatur/ neq̧ vt filius hoīs vt mutetur. z ℭ Aliqui rursum sunt crucifigētes.&c. Text⁹ in c.si ei. col.4.de peni.dis.2. hęc v̄ba accōmodat in eos q baptismū iterant. vbi glo.in verbo in semetipsis. dicit q̧ tales rursum crucifigunt filiū dei in semetipsis/idest q̄tum ad seipsos/ quia mors Christi vnū baptisma cōsecrauit qd sufficit ad oia pc̄ā delenda/sicut & illa mors sufficit ad oia pc̄ā tollenda. q vero iterat baptismū q̄si illa mors vna & vnū ex ea nō sufficiat: iterat baptisma & mortē Christi q̄tū i se ē/vel baptisma iterādū isinuat vt ex ea iterata fiat remissio pc̄i. qd est i possibile. sicut eni impossibile est iterū Christū crucifigi: ita & scdo per baptismū aliquē mori pc̄is. a ℭ Melchisedech qui interp̄tatur rex iustitię.&c. Hęc tota sententia in eius mystico seu allegorico sensu solet intelligi de Christo qui est sine p̄re in natura hūana/ & sine matre i diuina natura/ & sine genealogia etiā i diuina saltem q̄ comp̄hendi possit. put hęc oia satis p̄bātur in. c.1.de sū.tri.& fi.catho. b ℭ Filium dei conculcauerit. Conculcat Christū: qui absq̧ timore & poenitētia in pc̄is perseuerat. Et de hoc loquitur tex.in c.idcirco.de peni. distin.7. dicens. Non est dignus in morte accipere solatiū: qui se non cogitauit moriturum. Sanguinem pollutum

qui de Christo mūdatus ad vomitū redit. Dequo loquit tex. in c. irrisor est. de peni. distin. 2. vbi dr.. Canis reuersus ad vomitū est pœnitens reuers⁹ ad pctm̄. Spiritui vero cōtumeliā facit: qui dei bñficium grate nō recipit/ seu q actus inspirationib⁹ suis bonis cōtrarios faciūt. Hinc dicit apl's. Spiritū nolite extinguere. nō q a ille extigui pōt: sed qtū in ipso est extinctor eius merito dici pōt. qui sic agit/ vt extictū velit. Ita dicit tex. in c. Queris. col. 2. de cōse. dist. 4.

¶Nos nō simus substractionis c filij in perditionem: sed fidei in acquisitionem animæ. ad heb. 11.

¶In disciplina perseuerate: tanq̄ filijs vobis offert se deus. &c. Et Ad heb. 12. c

¶Philippo Euangelistę erant quatuor filię virgines prophetantes. Actuū. 21. b.

¶Sara obediebat Abraæ/ dominum eum vocans: cuius estis filię benefacientes/ & non pertimentes vllam perturbationem. 1. petri. 3. a.

¶Videte qualē charitatē dedit nobis pater: vt filij dei d nominemur et simus. Propter hoc mundus non nouit nos: quia non nouit eum. Charissimi/ nunc filij dei sumus: & nondum apparuit quid erimus. 1. ioānis. 3. a

¶In hoc apparuit filius dei: vt dissoluat opera diaboli. Omnis e qui natus est ex deo/ peccatum non facit/ quoniam semen ipsius in eo manet: et non potest peccare/ quoniam ex deo natus est. 1. ioānis. 3. b

¶In hoc manifesti sunt filij dei: et filij diaboli. Omnis qui nō est iustus/ non est ex deo: & qui non diligit fratrē suum/ quoniā hec est annūciatio quā audistis ab initio/ vt diligatis alterutrum. 1. ioānis. 3. b

¶Si testimonium hominū accipimus: testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimoniū dei quod maius est: quia testificatus f est de filio suo. Qui credit in filium dei/ habet testimoniū dei in se: qui vero nō credit filio mendacem facit eum/ quia non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimoniū/ quoniam vitā æternam dedit nobis deus: & hęc vita in filio eius est. Qui habet filium dei/ habet vitam: qui non habet filium dei/ vitam non habet. Hęc scribo vobis: vt sciatis quoniā vitā habetis æternā/ qui creditis in noīe filij dei. 1. ioan. 5. b.

Fimbria.

¶Omnis gloria eius g filię regis ab int⁹ in fimbrijs au- Psal. 44. c.

c ¶Filij substractiōis: filij substractiōis dicūt q apostasiā icurrūt substrahūt el se a recta fide/ seu a recto viuēdi tramite. De quib⁹ loqt tex. in c. 1. & per totū. de apostā. & ī l. hi qui sanctam. et per totū ti. C. eodem. Et dictum est s. in verbo Apostatare. d ¶Filij dei nominemur & sim⁹. Inspecto iure hūano non ab re hec verba nominemur & sim⁹ copulāt. ad probandā eni filiationē sola noīatio etiā patris appellantis aliquem filiū suum non sufficit. l. non epl'is l. non nudis. C. de pba. l. neq̄ professio. C. de testā. glo. in c. per tuas. de proba. vbi do. me⁹ Deci⁹ in 4. col. dicit q̄ ista est cois opi. Quę tñ in tribus casibus non pcedit. Primo qñ qs noiaretur filius in eo actu qui filio tm̄ cōueniret et nō extraneo/ vt ī actu exhęredationis vel emācipatitōis: qui actus soli filio cōueniunt. l. quidā cū filiū. ff. de verbo. obli. Tunc eni satis filiatio pbaretur. Ita Bar quē alij sequūtur in l. 1 §. idē per cōtrarium. ff. de libe. agnos. Scdo non procedit qñ aliquis tractaretur vt filius. quia etiā solus tractatus sine noiatiōe sufficit scdm Bar. ī d. l. 1. §. per cōtrariū. & l. 1. §. ad q̄stionē. ff. de q̄sti. Dicit autē tractari vt filius: qñ in persōa sua fiunt actus soli filio cōuenientes/ vt quia exhęredat/ emācipatur/ vel instituitur in legitima sibi iure naturę debita. Ita declarat Fely. in d. c. per tuas. col 5. Tertio non procedit qñ noiatio esset facta principaliter propter se: quia tunc pīudicat siue in iudicio facta sit/ siue extra iudiciū/ parte pñte. Ita bar. in d. §. per cōtrariū. Et ideo pscripturā quā facit pater de natiuitate filij/ pbatur filiatio scdm bal. in l. neq̄ natales. C. de proba. col. 1. & sequit Decius in d. c. per tuas. col. 5. Operatur etiā noiatio filij/ effectū notabilem/ quia si is qui noiatur filius: esset filius naturalis tm̄ si simpliciter nominet fili⁹ in instrumēto publico vel priuato subscripto manu triū testiū/ legitim⁹ efficitur q̄tum ad succedendū patri. Tex. est mirabilis in auctēn. Itē si quis liberos. C. de na. libe. & in auctēn. vt li. ma. & auię. §. Adhoc autē. colla. 8. Oportet tñ q̄ pater alios filios naturales & legitimos non hēet scdm glo. q̄ cōmuniter tenetur in c. per tuas. in verbo filiū. qui filij sint legi. Itē q̄ talis filius sit natus ex muliere cū qua matrimoniū possit cōtrahi & de iure: vt q a non est aliqua inter eos prohibitionis causa/ et honeste. j. scdm q̄litatem personę suę/ & de facto vt quia ipsa non erat longe absens/ & scdm naturā vt quia ipsa viuebat. Ita bal. notāter in l. 2. ī. 9. oppo. C. qui res iudi. nō no. Et do. meus Iason in l. Neq̄ professio. col. 2 C. de testa. Item quia pater in illo instrō non ptulisset aliqua verba quibus appareret legitimationē aliūde esse querēdā q̄ ex noiatione filij. Ita panor. in d. c per tuas. col. 1. q filij sint legi. dici etiam pōt q̄ ideo hic dicit/ Filij dei nominemur & sim⁹: quia sūt quidā qui filij dei propter susceptā vel temporaliter grām dicūtur a nobis/ nec sunt tñ filij: de quibus Ioannes apl's ait. Ex nobis exierunt: sed nō erant ex nobis. Ita dicit tex. in c. si ex bono. col. 2. de peni. distin. 4. de quo textu diffusius dictū est. s. eodē. super illud Ioānis 8. Filius manet in ęternū. e ¶Omnis qui nat⁹ est ex deo. Tex. est similis sententię/ & istius satis declaratiuus in c. si eni. col. 2. de peni. distin 2. vbi dicitur. Oīs qui natus est ex deo/ non peccat. Ideo dico vobis vt non peccetis. & tandiu sciatis vos in generatione dñi permanere: q̄diu non peccaueritis. imo q in gñatione dñi perseuerāt: peccare non possunt. Quę eni coīcatio est lucis ad tenebras: Christi ad Belial? Quoniā sicut dies & nox misceri nequeūt/ sic iustitia & iniquitas/ pctīn et bona opera/ Christus & Antichrist⁹. Si susceperimus Christum in hospitio pectoris nostri: illico fugamus diabolū. Si peccauerimus/ & per pctī ianuam ingressus fuerit diabolus: protin⁹ Christus recedit. Vnde Dauid post peccatū. Redde mihi letitiam salutaris tui. s. quā peccādo amiserat. Hęc tex. Et facit bo. tex. ī c. Cū renūciatur. 32. q̄sti. 1. vbi dicit. Cū renūciatur iprobitati: statim asciscitur virt⁹. Egress⁹ enim malitię/ virtutis operatur ingressum: eodemq̄ studio quo crimē excluditur/ innocentia copulatur. Hęc tex. f ¶Testificatus ē de filio suo dicens: hic est filius meus dilect⁹ in quo mihi bene cōplacui/ ipsū audite. Quę verba a Trinitate dicta nō fuerunt/ siue cum baptizatus fuit Christus a Ioanne/ siue in monte qñ cum illo erant tres discipuli: sed tm̄modo patris vox fuit ad filiū facta: q̄uis pater & filius & spūssanctus sicut inseparabiles sunt/ ita inseparabiliter operentur. Ita dicit tex. qui est Augustini in c. si. de Conse. dist. 3. g ¶Omnis gloria filię regis. &c. Omnis gloria nostra ab intus est. j. a puritate conscientię cōiuncta cum bonis operibus non penitus eisdē sed varijs pro varietate mādatorum dei. Nec enim sola nobis conscientię puritas sufficit: sed oportet bonis nos operibus exerceamus/ ne fides nostra seu cordis puritas sine operibus mortua sit. c. si enim. col. 3. de peni. distin. 3.

h ¶ Mulier quę sanguinis fluxū.&c. Huic sententię facta est p ipsius elucidatione duplex ānotatio s̄. in verbo fides. vbi videatur. h h ¶ Spūssanctus disciplinę effugiet fictū. Circa hanc sententiā vidend9 est bo. tex. in c. per Esaiam. versi. Spūssanctus. 2. q̄sti. 1. vbi dicit. Spiritussanct9 in ecclesię prępositio vel ministro sic inest: vt si fict9 non est/ operetur per eū & eius mercedē in salutē sempiternā / & eorū etiam regenerationē vel ędificationē qui per eum siue cōsecrantur siue euangelizant. Si aūt fictus est: q̄m verissime scriptū est Spūssanctus disciplinę effugiet fictū: desit quidē saluti eius/ & aufert se a cogitatiōib9 eius q̄ sunt sine intellectu. ministeriū tñ eidē nō deserit: qd p eum salutē operatur aliorū. Et in c. saluator. versi. Simō mag9. 1. q̄sti. 3. vbi dicit. Simon magus qui ad fidem ficte accessit non spiritūsanctum quo ipse erat indignus: q̄m (vt scriptū est) Spūssanctus disciplinę effugiet fictū: sed donū dei emere voluit. &c. Et i c. de illis. 24. q̄sti. 3. vbi dr. Ille dicend9 nō ē esse in ecclia) & ad vnitatē spūs pertinere: qui oib9 Christi ficto corde miscetur. Sanctus enim disciplinę spiritus effugiet fictum.

Math.9.c. ¶ Mulier [h] quę sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis/ accessit retro: & tetigit fimbriam vestimenti Ihesu. &c. Et supra Fides.

math. 23. a. ¶ Dilatant Scribę et Pharisęi/ philateria sua: & magnificant fimbrias.

Psal.93.d. **Fingere. Fictus & Fictio.** ¶ Nūquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto?

puerb.29.a. ¶ Homo qui blandis fictisq3 sermonibus loquitur amico suo / rete expandit gressibus suis.

Sapię.1.b. ¶ Spiritussanctus disciplinę effugiet fictum. &c. Et infra spiritus.

Sapię.4.c. ¶ Raptus [i] est ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio [k] deciperet animā illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona: et inconstantia concupiscentię transuertit sensum sine malitia.

Sapię.7.b. ¶ Sapientiam sine fictione didici: & sine inuidia communico & honestatem illius non abscondo. &c.

Neq3 eni solū ad eccliam non pertinēt qui separationis aperto sacrilegio manifeste sunt: sed etiā illi qui in eius vnitate corporaliter iuncti / per pessimā vitam separant. Et in c. inter hęc hircū. paulo ante s̄. de peni. distin. 3. vbi dr. Sicut vera penitentia veniā promeret: ita simulata deū irritat/ quia spiritussanct9 disciplinę effugiet fictū. Et in c. Ostenditur. in s̄. de conse. distin. 4. vbi dr. Si quis ad baptismū fictus accedit/ & dimissa ei peccata quis dixerit/ quomō spiritus disciplinę effugiet fictū/ si in isto remissionē operatus est pctōrum? De isto tñ/ an. s. ficte accedenti ad baptismū tollantur pctā: dicetur statim in proxima annotatione. i ¶ Raptus est/ ne malitia mutaret intellectū ei9/ et ne fictio deciperet animū illius. Hęc verba ponūt in c. si ex bono. col. 1. de peni. dis. 4. Aliq̄n etiā mali prematuri9 moriūt ne peiores fiāt vt ē bo. tex. i c. Ea vidicta. s̄. Magni aūt & scī viri. 23. q. 4. vbi dr. Magni & scī viri quāq̄ optime scirent mortē istā q̄ aiam dissoluit a corpore/ non esse formidandā: scdm tñ eorum animū qui illam timerēt/ nōnulla peccata morte punirūt/ quo viuentibus vtilis metus incuteret/ & illis qui morte puniebant nō ipsa mors noceret/ sed pctm̄ qd augeri posset si viuerent diminueretur. Hęc tex. k ¶ Ne fictio deciperet animā illius. Sicut fictio diuino iure iprobata est: ita etiā est improbata vtroq3 iure humano. Tex. est in c. qd iterrogasti. 27. dis. & in l. vnica. versi. sed & qui domini sun9. C. de lati. liber. tollen. Aliq̄n tamē fingere non videt inhibitum: vbi. s. non fingitur ad fallendū/ sed ad bonū & vtilē finem. Vtilē enī simulationē in tempore assumendam / Iesu regis Israel nos doceat exemplū. qui cum non potuisset interficere Baal nisi finxisset se idolū velle collere/ dicens. Congregate mihi omēs sacerdotes Baal. Rex Achab seruiuit ei in paucis: ego seruiam sibi in multis. Et Dauid q̄n mutauit faciem suā coram Abimelech/ & dimisit eū/ & abijt. Nec igitur mirū q̄uis iustos homies tamen aliq̄ simulare pro tēpore ob suam & aliorū salutē. qa & ipe dñs noster nō hñs peccatū Adę nec carnē pcti simulationē peccatricis carnis assūpsit/ vt condēnans in carne pctm̄ nos in se faceret iustitiā dei. Ita dicit textus Hieronymi in c. vtilē. in prin. 22. q̄sti. 2. Quādoq3 etiā a iure ipso/ qui fictionē improbauit/ multa fingunt. Fingit nāq3 in oibus p̄dicamentis. Primo enī fingit in prędicamēto qualitatis aliquem non fuisse qd fuit: vt post baptismū vel pœnitētiam fingit aliquē non fuisse peccatorē qui fuit. c. ferrū. i s̄. 50. dis. Scdo in p̄dicamento substantię fingit aut saltē approbat fictionē. vt est tex. in c. queritur. versi. itē cum Iacob. 22. questi. 2. vbi habet de Iacob qui finxit se esse Esau. Tertio in p̄dicamento quātitatis fingit aliquē esse minorem qui est maior. vt in c. q̄q̄. 2. questi. 7. & aliquem maiorem qui est minor. vt in l. 2. C. de hijs qui vt. ęta. impe. Quarto in prędicamēto relatiōis fingitur esse pater qui non est. c. institutū. §. iuxta. versi. item Augustin9. 27. questi. 2. vbi Ioseph appellatur pater Christi. Quinto in prędicamēto agere fingit aliquē percussisse aliū q nō percussit. vt in c. mulieres. de sen. excō. vbi q mādauit clericū percuti/ dr clericū pcussisse: q̄uis i veritate nō percusserit. Sexto in prędicamēto pati fingitur nō corrupta q̄ corrupta est: & corrupta corpore q̄ corrupta nō est. vt est tex. Augustini. in c. proposito. 32. questi. 5. vbi dicit. Proposito animi permanente per qd etiam corpus sanctificari meruit: ipsi corpori nō aufert sanctitatē violentia libidinis alienę/ quam seruat continentia suę continētię. Cōtra vero si aliqua fœmina mēte corrupta / violatoq3 proposito qd deo vouerat/ pergat vicianda ad suū deceptorem/ an adhuc eam pergentē sanctam vel corpore dicimus eē/ ea sanctitate animi per quam corpus sanctificat amissa atq3 destructa? absit is error. Et hic poti9 admoneamur ita amitti corporis sanctitatē/ ēt intacto corpore. Hęc tex. Septimo in p̄dicamento vbi fingit aliq̄ esse vbi nō est. vt in c. mutationes. versi. Nō enī. 7. questi. 1. vbi p̄misso q̄ aliq epi de loco in locum fuerunt translati subiungitur p eorum in isto loco perseueranti mansione ostendenda. Non transit de ciuitate ad ciuitatē/ nec transfertur de maiori ad maiorē: qui hoc non ambitū nec propria volūtate facit/ sed aut vi a propria sede depulsus/ aut necessitate coactus / aut loci vel populi vtilitate/ nō superbe sed humiliter ab alijs translatus est. Hęc tex. Octauo in p̄dicamento/ q̄n fingit aliquid factum esse aliquo tempore qd factum fuit alio tempore. vt in c. periculose. de peni. distin. 1. vbi Christus hora tertia dicitur Crucifixus/ propter linguas Iudęorum eius crucifictionē illa hora appetentes: cum tñ vera eius crucifixio hora sexta facta fuerit. Nono in prędicamento situs/ fingit aliquem situm esse inter duo mala: cū tamen in veritate sit cum vno/ q2 vnum capiendo exoneratur ab altero. c. 1. & c. nerui. 13. distin. Decimo in prędicamento habitus/ fingit aliquem non habere quod habet. vt in c. Lex cōtinentię. 31. distin. vbi dr. Ministri altaris qui hñt vxores/ sic hre debent q̄si nō hēant: quo & salua sit castitas connubiorum/ & cesset opera nuptiarum. Pręmissa ponit apud canonistas do. Archi in d. c. ferrum. 50. distin. vbi tamen aliter & non beneiudicio meo loquitur & exemplificat de prędicamento substantię & prędicamento quantitatis. Quando autē & quomodo lex ciuilis fingat/ & quę ad fictionem iuris requirantur/ quia est magnus pelagus et materia ab hac sententia satis aliena est: sufficiat remittere ad ea quę cumulatissime scribit preceptor meus do. Iason in sua solenni repetitione. l. Si is qui pro emptore. ff. de vsuca.

¶Figulus mollē terram premēs laborioſe/ fingit ad vſus noſtros vnū= Sapię.15. b.
quodq; vas: & de eodem luto [l] fingit quę mūda ſunt in vſum vaſa/ & ſi=
militer quę his ſunt contraria. Horū autem vaſorū quis ſit vſus: iudex
eſt figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodē luto/ ille qui pau=
lo ante de terra factus fuerat: & poſt puſillum reducit ſe vnde acceptus
eſt/ repetitus animę debitū quā habeat. Sed cura eſt illi/ non quia labo=
raturus eſt/ nec quoniam breuis illi vita eſt: ſed concertatur aurificibus
et argētarijs. Sed et ærarios imitat̄ & gloria pręfert: quoniā res ſuper=
uacuas fingit. Cinis eſt enim cor eius/ & terra ſuperuacua ſpes illius/ &
de luto vilior vita eius: qm̄ ignorauit qui ſe finxit/ & qui inſpirauit illi
animam quę operatur/ & qui inſufflauit ei ſpiritum vitalem.

¶Non ætati noſtræ dignum eſt (inquit Eleazarus) fingere [m]. &c. vt 2.
Macha. 6. f. Et ſupra in verbo Eleazarus.

¶Appropinquauerūt Iheſus et quidā ex diſcipulis/ caſtello quo ibant: Lucę.24. d.
& ipſe ſe finxit longius ire. Et infra Iheſus.

¶Finis pręcepti: eſt charitas de corde puro/ et cōſcientia bona/ & fide [n] 1. timo. 1. a.
non ficta. &c.

Fictor & Figmentum.

¶Quomodo miſeretur pater filiorū Pſal. 102. c.
miſertus eſt dominus timentibus ſe: quoniam ipſe cognouit [o] figmen=
tum noſtrum.

¶Vę qui profundi eſtis corde: vt a domino abſcōdatis conſilium quo= Eſaię.29. e.
rum ſunt in tenebris opera/ et dicūt. Quis videt nos: & quis nouit nos?
Peruerſa eſt hęc veſtra cogitatio/ quaſi lutū cōtra figulū cogitet: & dicat
op⁹ factori ſuo nō feciſti me/ & figmētū dicat fictori ſuo/ non intelligis.

¶Nunc domine pater noſter es tu/ nos vero lutum: & fictor noſter tu/ Eſaię. 64. d
et opera manuum tuarum omnes nos. Ne iraſcaris domine ſatis: & ne
vltra memineris iniquitatis noſtrę. Ecce reſpice: populus tuus oēs nos.

¶O homo: tu quis es qui reſpondeas deo? nunquid dicit figmentum ei Ad rōa. 9. d.
qui ſe finxit: quid me feciſti ſic? An nō habet poteſtatem figulus luti/ ex
eadē maſſa facere aliud [p] quidē vas in honorē/ aliud vero in cōtumeliā?

Figulus.

¶Figulus [q] mollem terram premēs laborioſe/ fingit ad Sapię.15. b.
vſus noſtros vnūquodq; vas. &c. Et ſupra in verbo fingere. diffuſi⁹.

¶Vaſa figuli probat fornax: & homines [r] iuſtos tētatio tribulationis. eccl.29. a.

l ¶De eodē luto fingit. &c. Sic deus noſter de eodē luto vniuerſos creauit: cū tamē vni det vt bon⁹ ſit/ & alteri non det. Nec tū cur vni det & alteri nō det (cū apud eū nō ſit iniquitas nec acceptio perſonarū) curioſe nimis in=dagandum eſt: ſed ſatis eſt exclamare/ q̄ inſcrutabilia ſunt iudicia eius/ & inueſtigabiles vię eius. c. ſi ex bono. col. 1. de peni. diſtin. 4. m ¶Fingere. Videatur qd dictū eſt s̄. ſcda proxia annotatione: & ibi dictis addatur gloſa et bo. tex. in c. 1. de his qui vi metuſve cauſa fiunt. vbi eſt textus de bona fictione loquens. de qua etiā bona fictione loqt̄ Cardi. ī cle. 1. §. quia vero. ī. 1. no. de ſtatu mona. n ¶Fide non ficta. De accedentib⁹ ficte ad baptiſmū/ an eorū fides ſit ficta/ ita q̄ potius obſit q̄ proſit: eſt bo. tex. in c. Quomō. ī ſi. de cōſe. diſ. 4. vbi dr̄. His q ficto corde baptizant̄/ aut pctā nullaten⁹ dimittūt̄/ quia ſpirit⁹ diſciplinę effugiet fictū: aut in ipō tēporis puncto per vī ſacramenti dimiſſa/ iterū per fictionē replentur/ vt illud verum ſit. Quotquot in Chriſto baptizati eſtis Chriſtū induiſtis. Et illd Spūs effugiet fictū diſciplinę. ſ. vt īduat eū Chriſtū ſāctitas baptiſmi/ & exuat eum Chriſtū pnicies fictionis. Nā redire dimiſſa pctā vbi fraterna charitas non eſt: aptiſſime dn̄s ī euāgelio docet ī illo ſeruo a quo dn̄s dimiſſū debitū petiuit eo q̄ ille conſeruo ſuo debitū nollet/ dimittere. Sic nō impedit̄ baptiſmi gratia quomin⁹ omnia pctā dimittant̄/ etiā ſi fraternū odiū in eius (cui pctā dimittunt̄) aīo perſeuerat. ſoluitur enī heſtern⁹ dies et quicquid ſupereſt: ſoluitur etiā ipſa hora momēto/ q2 ante baptiſmū et in ipō baptiſmo. deinceps aūt cōtinuo reus eē incipit non ſolum conſequētiū: ſed etiā pūctorū dierū/ horarum/ momētorū/ redeūtib⁹ oībus q̄ dimiſſa ſunt. Hęc tex. De quo etiam ficte ad baptiſmū accedēte notabiliter loquit̄ text⁹ in c. oſtēdit̄. paulo añ ſi. eadē diſtin. vbi dicit. Si qs dixerit ficte accedenti ad baptiſmū non eſſe dimiſſa pctā: quęro ſi poſt fictionē ſuā corde cōuerſo & vero dolore fateatur/ an denuo baptizādus iudicaretur? Quod ſi demētiſſimū eſt dicere/ fateāt̄ vero baptiſmo Chriſti baptizari poſſe hoīem et tū cor eius malicia vel ſacrilegio perſeuerans peccatorū abſolutionē non ſinē fieri/ atq; intelligant in cōicationibus ab eccleſia ſeparatis poſſe hoīes baptizari vbi Chriſti baptiſm⁹ eadē ſacramēti celebratione datur & ſumit: qui tū tunc pſit ad remiſſionē pctōrum/ cū quis recōciliatus vnitati/ ſacrilegio diſſenſionis exuitur quo eius peccata tenebātur & dimitti nō ſinebant̄. Hęc tex. o ¶Cognouit deus figmentū noſtrū. ſ. cognouit deus plaſmaturā noſtram eſſe luteam & fragilē/ & ad voluptates quaſi ſibi congenitas eſſe pronam & procliuē. Quis enim non libenter audiat: manducem⁹ & bibam⁹/ & in ęternū regnabim⁹. c. ſi eni. colū. 7. de peni. diſtin. 2. p ¶Aliud qdem vas in honorē: aliud vero in cōtumeliā. Sic etiā volūtas diuina aliquos eligit ad beatitudinē/ miſereturq; eorū/ & adiuuat vt peruenire valeāt ad calcē: alios vero dimittit nō eligēdo/ q ex ſeipis ruūt i pctm̄ & finaliter i cōtumeliā/ dānatiōis ęternę plabuntur. nec ob id tū argui de⁹ pōt/ q2 liberi arbitrij nos creauit: ita vt nec ad virtutē nec ad vitia neceſſitate trahamur: alioqui vbi neceſſitas eſſet/ nec corona eſſet. dicto. c. ſi eni. col. 6. de peni. diſt. 2. vbi gloſa in verbo corona. ponit hoc diſtichō. Si de⁹ ad partēnos tm̄ cogeret vnā: Tunc nil afferret gratia vel meritum.
q ¶Figulus. Figuli proprie dicūtur: qui terrea vaſa faciunt in fornacibus. glo. eſt in l. 1. in verbo figuli. de excuſa. mune. lib. 10. Fornaces vero eorū dicūtur figulinę. tex. eſt cū gloſa. in l. veluti. in prin. ff. de ſer. ruſti. prę. De quibus figulis & figulinis loquit̄ tex. ī l. fundi. §. Quadam. ff. de fun. inſtruc. & inſtru. lega. Materia aūt ipſorum appellatur figulinū. Tex. eſt cum gloſa in l. fiſtulam. §. 1. ff. de ſer. vrba. prędiorum. r ¶Homines iuſtos tētatio tribulatiōis. Quem enim diligit dn̄s caſtigat. c. Ba vindicta. 23. queſti. cū ſimilib⁹ allegatis s̄. in verbo diligere.

Finire & finis.

Iob.10.d. **Finire & finis.** Nūquid nō paucitas dierū meorū finiet breui?

Iob.12.c. ¶Adducit deus consiliarios [s] in stultum finem: et iudices in stuporem.

Iob.20.a. ¶Si ascenderit vsq ad cœlum superbia (impij) & caput eius nubes tetigerit: quasi [t] sterquiliniū in fine pdet/ & qui eū viderāt/ dicēt vbi ē.&c?

Psal.9.d. ¶Nō in finē obliuio erit pauperis: patiētia pauperū nō peribit in finē.

Psal.38.a. ¶Loquutus sum in lingua mea: notum [v] fac mihi domine finem meū. Et numerum dierum meorum quis est: vt sciam quid desit mihi.

Psal.94.a. ¶In manu dñi sunt oēs [x] fines terre: & altitudines mōtiū ipsius sunt.

Psal. 118. in ¶Omnis consummationis vidi finē: latum mandatum tuum nimis.

puerb.22.a. ¶Finis modestię/ timor domini: diuitię et gloria et vita.

puerb.31.b. ¶Mulierē fortē quis inueniet? procul & de vltimis finibus preciū eius.

Eccēs.7.a. ¶Melius est ire ad domum luctus: q̄ ad domum conuiuij In illa enim finis [y] cūctorū admonet hoīm: & viuens homo cogitat quid futurū sit.

Eccēs.7.b. ¶Melior [z] est finis orationis q̄ principium.

Eccēs.9.c. ¶Nescit homo finē suū. Sed sicut pisces capiūt hamo/ & aues laq̄o cōprehēdūt: sic capiūt hoīes in tēpore malo/ cū eis extēplo superuenerit.

Eccēs. 12.d. ¶Faciendi plures libros nullus est finis: frequensq meditatio/ carnis afflictio est.

Sapię.2.a. ¶Dixerūt impij cogitantes apud se non recte. Exiguum & cum tędio est tempus vitę nostrę: & non est refrigerium in fine hominis/ & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis: quia ex nihilo nati sum⁹/ & posthec [b] erimus tanq̄ non fuerimus. &c.

Sapię.2. b ¶Vmbrę transitus est tempus nostrum/ & non est reuersio finis nostri: quoniam consignaa est & nemo [c] reuertitur.

Sapię.5. a. ¶Nos īsēsati [d] vitā (iustorū) ęstiabam⁹ īsaniā: & finē illorū sine honore.

Ecci.11.d. ¶In fine hominis denudatio operum illius est.

Ecci.14. c. ¶Alia generantur/ & alia deijciuntur: sic generatio carnis et sanguinis alia finitur & alia nascitur.

ecci.14.c. ¶Omne op⁹ corruptibile in fine deficiet: & q illud operat ibit cū illo.

Esai. 52 c. ¶Videbunt omnes fines terrę salutare dei nostri.

Ezech.7.a. ¶Factus est sermo domini ad me: dicens. Et tu fili hominis: hęc dicit dominus de⁹ terrę Israel. Finis venit: venit finis super quatuor plagas terrę. Nunc finis super te: & immittam furorem meū in te. Et iudicabo te iuxta vias tuas. &c.

s ¶Consiliarios in stultū finē. Istis verbis facta est annotatio declaratiua §.in verbo cōsiliarius.c vbi videat;

t ¶Quasi sterquiliniū in fine perdet. Facit bo.tex. in c.idcirco.in fi. de peni.dist.7.de quo textu dictū §.in verbo filius. super illud ad hebrę.10. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia/ qui filiū dei conculcauerit.

v ¶Notū fac mihi dñe finem meū. &c. Annotata est hęc sententia §.in verbo deesse. sed p eius elucidatione adatur declaratio Petri de turre cremata/ iuribus per eū tamē nō allegatis exornata: q̄ est hęc. Notū fac mihi finem meū.i. Christū qui est finis noster tanq̄ sit in pręsenti cōsūmatio ad iustitiā: cum sine eo nihil boni operis possum⁹ agere. c cū Paulus.1 q̄sti.1.c. Qui sine saluatore.26.q̄sti.3. & in futuro ad coronam: quia ipse est qui electis coronam/ reprobis vero dabit dānationem.c.1.de sū.tri.& fi.catho. Et nūerum dierū meorum quis est.i.q̄tum tēporis de hac vita terrestri mihi supersit. quia illud absq te dñe scire nequeo: cū vnicuiq suę mortis dies sit incert⁹.vulgata l.1.ff. de condi.& demō. vt sciā qd desit mihi.i. vt me per recogitationem pctōrū meorū & ipsorū diligentē cōfessionē pręparē/ & ad mortē vsq nō protraham penitētię remedium: ne si mortis dies/ vitę meę discussione nō facta/ supuenerit: de salute mea merito possit formidari. cū periculosissimum sit & interitui vicinū: ad mortē ptrahē penitētię remediū.c.nullus expectet. Pauloāt finē de pe.dist 7.

x ¶Oēs fines tre Circa fines tre aduertēdū ē q fines plebatuū/ curiaſt/ diocesiū/ vel parochiarū aut similes pbātur per libros ātiquos ipsorū. Bo. est tex.& ibi panor. in c.cum cām. de proba. imo etiam probātur per verba enūciatiue emissa etiam inter alios. glosa est in c.cū olim. in vbo istrumētis. de cēsib⁹ qd verum est/ si sit instrumentū de antiquo: alias sec⁹.glo.est in c.prędijs.§.titio. de le.3. & in l.cū aliquis.C.de iu. delibe.quas glosas sequunt cōiter doc.in d.l.cū aliqs. & in d.c.cūcām. de proba. Dr aūt instrumētū de antiquo/ lapsis cētum annis: aliter non. Ita tenet Inno. in c.veniens.de ver.signi. Refert & sequitur do.me⁹ Iason in d.l.cū aliquis.in fine. Scdo aduertendū est q quis fines pdiorū secularium.30.ānis pscribāt l.fi. C.fini.reg. Et ecclesiasticorū.40.ānis.c.quia iudicāte.& ibi panor.de pscrip c.ex litteris.de proba.tamē fines diocesiū vel parochiarum non prescribunt etiam prescriptione tanti tēporis cuius initij memoria non existit. Tex.est.& ibi panor.in c.penul.de paro. Pro finibus aūt conseruandis est introducta actio q̄ vocatur finiū regundorū.de qua.ff. et.C.fi.regun.& in d.c.ex litteris.de proba. vbi etiā habetur de pena corrūpentiū seu occupantiū vel remouentiū fines agrorū. post Bar.in l.agraria.ff.de termino moto.

y ¶Finis cunctorum admonet hoīm. Operępciū est quēlibet admonere de fine suo & sepius cogitare quid futurū sit. Siquidē vt dicit Augustin⁹/ Non est dign⁹ in morte accipere solatiū: qui nō cogitauit se moriturū.c.idcirco.in fi.de peni.dis.7.

z ¶Melior est finis orationis q̄ principiū. Non enī ex principio sed ex fine seu perseuerantia coronamur. Sunt quippe multi quorū bonum principium non sequit bonus finis: & proinde moriūtur seu pereunt/ reiecta sui cōsyderatione principij.c.si ex bono.vbi amplus tex. Augustini de peni.distin.4.

a ¶Nescit hō finē suū. Idē pbat text⁹ i l.1. versi. dies aūt incert⁹.ff.de cōdi.& de.

b ¶Posthęc erim⁹ tanq̄ non fuerim⁹. Huic ipiorū snię aduersat illud pphetic ū. frater nō & redimit redimet homo: sed laborabit ię ternum/ & viuet adhuc in finem. De quo est tex. in c in pnti seculo. versi.fina.13.q̄st 2.& qd habet in sępe allegato.c.1.de sū.tri.& fi.catho. vbi cōformiter ad veritatē euāgelicā dr reprobos/ post mortē accepturos penā perpetuā: electos aūt gliam sēpiternā.

c ¶Nēo reuertit. Multi tn̄ ad viuos/ aliquos ex mortuis venite credunt: sicut econtrario Paulū ex viuis in paradisum raptū esse diuina scriptura testat.c.fatendū.13.q̄sti.2.

d ¶Nos insensati.&c. Huic sententię facta est annotatio quę videri potest.§.in verbo Estimare.z.

e ¶ In finem dilexit eos. j. dilexit eos propter finē propter quē proximos nostros imo & inimicos debemus diligere. c. Non pōt. §. pręcepta. versi. in hoc ergo. 23. q. 4. & c. Charitas est vt mihi videt. §. fi. de pœni. dist. 2. f ¶ Finis legis est Christus ad iustitiā omni credēti. Hinc Iudęis qui erant sub lege/ cōpunctis corde & dicentibus ad Petrum & reliquos apostolos/ Quid faciemus viri fratres? Petrus dixit. Agite penitentiā/ & baptizetur vnusquisq; vestrū in noīe dn̄i nostri Ihesu Christi in remissionē oīm pctōrum vr̄orum: & accipietis donū spiritussancti. c. proprie. in fi. de conse. distin. 4.

¶ Cum dilexisset Ihesus suos qui erant in mūdo: in finem [e] dilexit eos. Ioānis. 13. a

¶ Finis [f] legis (Christus) ad iustitiam omni credenti. Ad rōa. 1. a.

¶ Ipse sathanas trāsfigurat se in angelum [g] lucis. Nō est ergo magnū/ si ministri eius trāsfigurētur [h] velut ministri iustitię: quorum [i] finis erit secundum opera ipsorum. 2. cori. 11. c

¶ De fine inimicorum crucis Christi: habetur ad Philip. 3. et. s. Crux.

¶ Finis [k] pręcepti: est charitas de corde puro/ et conscīētia bona/ et fide non ficta. A quibus quidā aberrantes/ conuersi sunt in vaniloquium: volentes esse legis doctores non intelligentes/ neq; quę loquuntur neq; de quibus affirmant. 1. timo. 1. a.

¶ Quis finis eorum qui non credit deo euangelio? 1. petri. 4. d.

¶ Ego sum alpha et ω/ principium et finis: dicit dn̄s deus qui est & qui erat & qui venturus est omnipotens. Apoca. 1. b.

Firmare & Firmus.

¶ Labiū [l] veritatis firmū erit in ppetuū. Puerb. 12. c.

¶ Domū [m] superborū demolietur dn̄s: & firmos faciet terminos viduę. Puerb. 15. c.

¶ Abominatio dn̄i cogitationes malæ: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Puerb. 15. c.

¶ Abominabiles regi qui agūt impie: quoniā iustitia [n] firmatur soliū. Puerb. 16. b

¶ Aufer impietatem de vultu regis: & firmabitur iustitia thronus eius. Puerb. 25. a.

¶ Rex qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius inęternū firmabit. Puerb. 29. c.

¶ Benedictio [p] patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ecci. 3. b.

¶ Esto firmus [q] in via domini/ & in veritate sensus tui et sciētia: & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Ecci. 5. c.

¶ Non te pigeat visitare infirmū: ex his enim in dilectione firmaberis. Ecci. 7. p. fi.

¶ In filia non auertēte se firma [r] custodiam: ne inuenta occasione abutatur se. Et supra in verbo filia latius. Ecci. 26. b.

Firmamentum.

¶ Dixit deus. Fiat firmamentum [s] in medio aquarum: & diuidat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum: diuisitq; aquas quę erant super firmamento/ ab his que erāt super firmamētum. Et factum est ita. Vocauitq; deus firmamētum cœlum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Gene. 1. a.

¶ Dixit deus. Fiāt luminaria [t] in firmamento cœli/ & diuidant diem ac noctem: & sint in signa et tempora & dies et annos/ vt luceāt [t] in firmamento cœli/ et illuminent terram. Et factum est ita. Gene. 1. b.

g ¶ Ipse Sathanas transfigurat se in angelū lucis. His verbis facta est diffusa annotatio s. ī verbo angel⁹. vbi videatur. h ¶ Trasfigurētur velut ministri iustitię. De istis qui cū Sathanę ministri sint/ trāsfigurātur velut ministri iustitię: dicetur. j. in verbo hypocrita. i ¶ Quorum finis erit secundū opera eorum. j. retributio talis cuiq; erit qualē se operādo retribuendū exhibuerit. c. 1. col. fi. de sū. tri. & fi. ca. k ¶ Finis pręcepti est charitas. Tex. ē eiusdē sentētię. in c. Charitas est vt mihi videtur. ī prin. ibi. finis cœlestiū pceptorū. de pœni. dist. 2. de quo textu dictū est diffuse. s. ī verbo Charitas. super illud. 1. Co. 13. Manent tria hęc/ fides/ spes/ charitas: maior aūt hoꝝ est charitas. l ¶ Labiū veritatis firmum erit imperpetuū. Hoc dictum ponitur in c. fi. paulo añ fi. 5. q̄sti. 5. m ¶ Domū superborum demolietur dn̄s. Bo. est tex. idē sentiens in c. principiū. paulo añ finem. de pœni. distin. 2. de quo dicetur ī verbo superbus. n ¶ Iustitia firmatur soliū. Quāobrē votis omnibus exoranda est diuina potentia: vt pietatē regiam in ardore fidei/ ī deuotione mentis/ in integro religionis studio/ sine defectu sui in longiora tēpora cōseruet. Hoc eni sctis credit ecclesijs expedire. Scriptū est eni Labijs regit rex. Et iteꝝ Cor regis in manu dei ē: et vbi voluerit incliabit illud. Hoc est enim qd regium firmat imperium: hoc quod regna cōseruat. Nam pax ecclesię/ regionis vnitas/ auctorē facti ī sublime puehit: grata sibi tranqllitate custodit. Neq; enī parua ei vicissitudo a potētia diuina tribuitur: per quē nullis rugis eccl'ia diuīa secernit/ nullis īsertis maculis variat. Scriptū est ei. Quia cū rex iust⁹ sederit supra sedē: nō aduersabit sibi qcq̄ malignū. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sūt/ ī epistola iter claras. paulo post pri. C. de sū. tri. & fi. catho. o ¶ Iustitia firmabit thron⁹ ei⁹. Videat ānotatio s. pxia. p ¶ Bn̄dictio pr̄is. De bn̄dictiōe pr̄is scdm iura dictū ē. s. bn̄dictio. in. 1. ānotatiōe. & ī verbo Esaię. p. vbi videat. q ¶ Firm⁹ in via dn̄i. Si enī firmitate relicta/ ab ea (quā cœpisti) via dn̄i destieris: oēs tuę iustitię priores no recordabūt. put ē tex. ex Ezechiele sūpt⁹ ī c. si refugiētis. de peni. dist. 1. & facit tex. ī c. Qui recedit. & ī c. hoc nobis. eadē dist. de qb⁹ textib⁹ dictū ē s. ī pbo cōuertere. Ezech. 3. r ¶ Firma custodiā. Nedū ī aīo tuo/ diligenter inspiciendo quęnam sit ei⁹ cōuersatio: sed ēt facto/ dando ei honestā aliquā matronā sociā q̄ facta ei⁹ & dicta videat & examinet. Firmare ei custodiā: factū potius q̄ ius seu animi circunspectionē respicere videt. facit bo. glo. ī l. id qd paupib⁹. ī verbo firmū. C. de epis. & cle. s ¶ Fuit firmamētū in medio aqrū. &c. Tex. ī c. Citi⁹. ī fi. de pe. dis. 2. de firmamēto loquēs dicit q̄ iō apd Moysē pri⁹ celū/ deide firmamētū factū eē dr̄: qz nimiꝝ angelica natura pri⁹ ęqualiter sublimis ī supioribꝰ ē cōdita/ postea ī persistētib⁹ in amore sui cōditoris mirabiliter est cōfirmata. Hęc tex. t ¶ Vt luceāt in firmamēto cœli & illuminent. Hic dicit tex. ī c. fi. de magis. Aliq docibiles ad studiū theologię pfessiōis destinent: qui cū docti fuerint/ in ecclesia dei velut splendor fulgeant firmamenti. Hęc tex.

v ℭ Cœli enarrant gloriā dei. &c.f. Apostoli gloriā dei populis ānunciant: & ipsi firmati in fide a spū sancto/ pdicant & diuulgant opera Christi. Hęc Pe. de turre cremata. Pro prio autē dicto est bo. tex. in c. qui ecclesiasticis §. ecce. circa me. 36. distin. Pro scdo vero facit tex. d. c. q ecclesiasticis. iūctus cū c. igitur. 76. distin. in verb. post acceptum. a ℭ Fisco Fisc⁹ proprie dr camera regia seu iperialis in qua recipitur quicquid ad cōmodū pecuniariū regni seu imperij pertinet. Et dicitur fiscus quasi flaus/ firmus/ & stabilis: quia fiscus semper est soluēdo. l. fi. ff. de

Psal.17.a. ℭ Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamētum meum/ et refugium meum/ & liberator meus.

Psal.18.a. ℭ Cœli enarrāt [v] gloriā dei: & opera manuū ei⁹ annūciat firmamētū.

Psal.24.c. ℭ Firmamentum est dominus timentibus eum: & testamentū ipsius vt manifestetur illis.

1.esdre.7.c. **Fiscus.** ℭ Cetera quibus opus fuerit in domo dei tui (ait Artaxerxes ad Esdram) q̄tūcūq necesse est vt expēdas/ dabis de thesauro et de fisco [x] regis/ et a me.

puerb.19.d **Flagellare ⁊ Flagellatus.** ℭ Pestilente flagellato [y] stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem/ intelliget sapientiam.

Sapię.16.c. ℭ Negātes domine te nosse (impij) per fortitudinem brachij tui flagellati [z] sunt: nouis aquis et grādinibus & pluuijs persequutionem passi sunt/ et per ignem consumpti.

Eccl.20.c. ℭ Melior est pauper sanus/ et fortis viribus: q̄ diues imbecillis/ & flagellatus [a] malitia.

Math.27.c. ℭ Dimisit Pilatus Iudeis Barrabā: Ihesum [b] autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur.

psal.31.c. **Flagellum.** Multa [c] flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circundabit.

Psal.34.c. ℭ Aduersum me lętati sunt & conuenerunt: congregata sunt super me flagella & ignoraui.

Psal.37.d. ℭ Ego in flagella paratus sum: & dolor me⁹ in cōspectu meo semper.

Psal.90.b. ℭ Flagellū non appropinquabit tabernaculo tuo: quoniā angelis suis mandauit de te vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

Eccl.26.b. ℭ Flagellum [d] equo & chamus asino: & virga in dorso imprudētium.

puerb.26.a ℭ In muliere zelotypa flagellum lingue omnibus communicans.

Eccl.28.c. ℭ Flagelli plaga liuorem facit: plaga autē lingue comminuet ossa. Et infra lingua.

fun. do. & ideo a fisco non potest peti cautio sicut a priuato l. 3. §. item sciēdū. ff. si cui plusq per l. fal. Vñ dicit fiscus quasi saccus. Nā prio pecunia pōebat i marsupio: postea cū nō sufficeret marsupiū pptee augmētū reip. deuentum ē ad saccū. Et cū postea facc⁹ nō sufficeret: deuentum est ad cameeam seu domū. Ita dicit glo. i l. i prouincijs. in verbo fiscalis. C. de nume. & actuar lib. 11. & lo. de platea (cui sunt oia pręmissa) in rubrica. C. de iur fi. li. x. col. 2. Fiscus tñ qńq etiā capitur pro camera seu thesauraria ecclię. Nedū enim princeps dr habere fiscū: sed etiā ecclesia. Clemen. nolentes. de hęre. & est glo. i c. quia diuersitatē. in verbo pręter. de cōcessi. prębeu. Vñ dicit panor. in c. vergentis. in 1. no. de hęre. ꝙ camera papę tenet locū fisci. Camera vero episcopalis nō dicitur proprie fiscus: vt notat Bal. i ru. C. de priuile. fisci. si tñ bona clerici bñficiū non habentis/ propter delictū confiscarentur: applicarentur camerę sui episcopi. vt no. panor. in d c. quia diuersitatē. in fi. q̄uis Bal. i au cten. bona dānatorū. in 3. col. C. de bo. dāna. sentiat ꝙ primo debent applicari camerę papali. Quod si beneficiū haberet cleric⁹: bñficio suo deberent applicari. put notat panor. in d. c. quia. & Oldral. in cōsil. 17. Alias epō suo vt dictū est. & ita etiam tenet panor. in c. 2. in vlti no. de cocessi. prębeu. Quę autē sint priuilegia fisci: habetur per totū ti. C. de priui. fis. &. ff. &. C. de iure fis. aliquid per panor. in c. de in inte. resci. & in c. 1. & ibi per moder. de proba. Notetur tñ ꝙ in fisco nihil est speciale nisi reperiat iure cautū. bo. est tex. cum glosa in verbo pertinet. in l. 1. C. de peti. hęre. y ℭ Pestilente flagellato stultus sapientior efficietur. Hac cōsyderatione vt. s. alij sapientiores seu cautiores reddant: nōnunq euenit vt aliquorū supplicia exacerbent. l. Aut facta §. nōnūq. ff. de penis. Vñ dicit tex in c. quia propter. circa mediū. 2. quest. 7. Transgressionis vltio/ fiat ceteris interdictio delinquendi. Et in c. 1. in. fi. de maledi dicit tex. de eo qui cōtumeliosa in sede aplicā verba ptulerat loquēs) Pœna illius ceteris terrorem incutiat: ne quis de cętero in Ro. ecclesiā in talia verba prorūpat. Et tex. (de hijs loquens qui bellica paganis munimenta deferunt) dicit in c. ad liberandam. in fine. de Iudęis. Sic reatus taliū castigetur: ꝙ in pena ipsorum alijs interdicatur audacia/ similia presumendi. Et reatus (pęmissoꝙ aliquis calūniose platum suū accusauerat) in c. 2. in. fi. de calō. dicit. Eū ab officio & beneficio suspendatis: vt ceteri simili pœna perterriti/ ad infamiā suorum facile non prosiliant prelatorū. Hęc tex. z ℭ Flagellati sunt. Circa hęc verba & totam hanc sētentiā notari potest bo. tex. in c. cū percussio. 7. questi. 1. vbi dicitur. Cū percussio corporalis iminet/ vtrum pro purgatione an pro vindicta cōtingat: dei iudiciū in hoc ignoratur. & ideo non debet a nobis addi flagellatis (supple sufficiēter) afflictio: ne nos culpę (qd absit) offensa respiciat. Hęc tex. a ℭ Flagellatus malicia. Flagellat vnūquemꝙ malicia sua nedum hoc sed etiā altero sęculo: quia scriptū est. Vermis eorū non morietur. bo. est tex. in c. qm. 19. qūi. 3. b ℭ Ihesum flagellatū tradidit eis. Circa hanc dñi nostri Ihesu Christi flagellationē notetur bo. tex. in c. nimiū. paulo ante finē 23. q̄sti. 4. de quo textu dicetur. ī in verbo Ihesus. c ℭ Multa flagella peccatoris. Pctōri sunt plerūꝙ flagella vtilia: quia eū ab ęternis eripiunt cruciatibus seu flagellis. bo. ē tex. in c. serpens. de peni. dist. 1. vbi dicit. Bonū est cōdemnari in pctō/ & flagellari in delicto: vt cū hoībus flagellemur & nō supple cū dęmonib⁹. Hanc Cai accusatio accusatori diabolo reseruata ē: vt cū eo & ei⁹ āgelis flagelletur/ q cū hoib⁹ noluit flagellari. Hęc tex. Quādoꝙ tñ flagella obdurant pctōrem. Vñ q̄uis Nabuchodonosor flagellatus pœnituerit: Pharao tñ ipsis in flagellis durior effectus est. c. Nabuchodonosor. in prin. vbi est tex. Augustini. 23. q̄sti. 4. de quo textu dictū est satis diffuse s̄. in verbo Aaron. pagin. 1. in penultimo glosemate. d ℭ Flagellū equo. Flagellis serui & aialia cędūtur: liberi aūt homines fustibus castigantur. Sunt enim fustiū verbera mitiora verberibus flagellorū. Tex. est in Lenia. ff. de accu. in l. in senatorum §. ff. de penis. & in l. pedius §. 1. ff. Incen. de iure. rui. naufra.

¶Qui diligit [e] filium suū/ assiduat illi flagella: vt lętetur in nouissimo suo/ & non palpet proximorum ostia. Eccl.30.a.

¶Mors/sanguis/contentio/et romphęa/oppressiones/fames/ et contritio/et flagella/super iniquos [f] creata sunt hęc oia: et propter illos factus est cataclymus. eccl.40.b.

¶De Ihesu qui flagello [g] facto eiecit ementes et vendētes a templo: habetur Io.2.c et infra Ihesus.

Flagitium. ¶Quare sic loquitur dominus noster (dixerunt fratres Ioseph) vt serui tui tātum [h] flagitij commiserint? Et latius infra Ioseph. Gene.44.b

Flere & Fletus. ¶Aegyptus fleuit Iacob septuaginta diebus. &c. Vt infra Ioseph. Gene.50.a.

¶Omnis multitudo videns occubuisse Aarō/ fleuit [i] super eo triginta diebus: per cunctas familias suas. Nūeri.20.f.

¶De Dauid qui propter aduersam filij sui valitudinē flebat: habetur 2 Regum.12. et supra Dauid.

¶Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lętitia. Psal.29.b.

¶Cinerē [k] tanq̄ panē manducabā: & poculum meū cū fletu miscebā. Psal.101.b.

¶Qui seminant in lachrymis: in exultatione metent. Euntes [l] ibant et flebant: mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione: portantes manipulos suos. Psal.125.a.

¶Super flumina [m] Babylonis illic sedimus et fleuimus: dum recordaremur tui Syon. Psal.136.a.

¶Nolite flere [mm] mortuum: neq̄ lugeatis super eum fletu. Hiere.22.c.

¶Filij regni eijcientur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus [n] et stridor dentium. Math.8.b. 13.f.13.g.22.b 24.i 8.25.c. et lucę.13.f.

¶Beati [o] qui nunc fletis: quia ridebitis. Lucę.6.c.

e ¶Qui diligit filiū suum: assiduat illi flagella. Simile est qđ alibi dicit Salomon. Quem diligit/ dn̄s corripit: flagellat aūt oēm filium quē recipit. Cui dicto facta est aonotatio q̄ hic posset accōmodari. s̄. in verbo diligere. f ¶Super iniquos creata sunt hęc oia. Quādoq̄ tamē pro exercendis piorū & recte viuentiū affectibus/ ista eis a deo mittūtur. Exercet naq̄ deus tribulationib⁹ etiā pios et religiosos. dicit tex. in c. Non ois. 5. q̄sti.5. Iniq̄s tamen sunt ipsa flagella potissimū parata: q̄ eis a pastoribus sunt infligenda. quia sicut fur solet auertendis pecoribus pabulū spargere: ita pastor debet flagellis errantia pecora reuocare. c. Nimiū. versi. Et cū no ueritis. 23. q̄sti. 4. et dicto c. nō omnis. i fi. 5. q̄st 5. g ¶Flagello facto. Hui⁹ flagelli domini meminit tex. in c. Qui peccat. versi. Et dn̄s. 23. q̄sti. 4. de quo dicetur in verbo Ihesus. h ¶Tātum flagitij cōmiserint. Quid sit flagitiū/ & quo modo differat a facinore: notat Arch. i c. flagitia. 32. q̄sti. 7. de quo dictum est s̄. in verbo facin⁹. sed ibi dictis addatur quod i hac materia dicit idē Archi. i c. Quę cōtra mores. i prin. 8. disti. vbi dicit q̄ scđm Isidorū flagitium ē q̄cquid agit indomita cupiditas ad corrūpendum se ipsam: facin⁹ vero est qđ alteri nocet. Vel flagitia sunt quę in deū peccam⁹: facinora q̄ in hoies. Hęc Archi. Quādoq̄ tamē flagitia etiā pro hijs delictis quę i hoies fiunt accipiunt. vt est tex. in l. Et militib⁹. io verbo militare flagitiū. C. de testa mili. & in §. finaūt. insti. de publi. iudi. cum similibus. i ¶Fleuit sup eo. 30. dieb⁹. Ambrosi⁹ de obseruatiōe diarū in flendis mortuis notabilr loquitur in libro de obitu Thedosij imperatoris. & enunciatiue habetur in c. Quia alij. 13. q̄sti. 2. vbi dicit. Alij tertiū diem/ alij septimū/ alij quadragesimū obseruare cōsueuerūt in officijs mortuorū. Vnde defuncto Iacob pręcepit Ioseph pueris suis vt sepelirēt eum: et sepelierūt sepultores Israel/ & cōpleti sūt. 40. dies. Et in deuteronomio scriptū est: Plāxerūt filij Isrl̄ Moysē. 30. dies: & cōsūmati sunt dies luct⁹. Vtraq̄ ergo obseruatio habet auctoritatē qua necessariū pietatis iplet officiū. Hęc tex. De qua etiam obseruatione loquit tex. io c. Nullus. in prin. de conse. dist. 5. Quid autē sit obseruare diē tertiū quadragesimū vel trigesimū: declarat Archi. i d. c. Quia alij. vbi dicit q̄ ē vsq̄ ad diē tertiū q̄dragesimū vel trigesimū speciales oratiōes/ missas/ vel eleemosynas facere pro defūcto. An aūt laudabile sit flere p mortuis: videatur qđ dictū s̄. in verbo Dauid. 2. Regū. 12. d. in annotatiōe q̄ incipit Cyprian⁹. &c. et s̄. dormire. super illud apl̄i. De dormientibus nolo vos ignorare: vt non contristemini sicut & cęteri qui spem non habent. k ¶Cinerē tanq̄ panem manducabā. &c. Tex. in c. Siquis diaconus. circa mediū. 50. distin. hęc verba citaos innuit peccata sua esse instar Dauid a peccatoribus flenda. Vnde dicit tex. in c. 1. col. 1. de peni. dis. 5. Consyderet peccator q̄tum perseuerauerit: et defleat qđ perseueranter peccauit. Defleat virtutē qua interim caruit. Defleat q̄m offendens in vno factus est omniū reus. Defleat etiā aiam proximi quam deo eripuit/ vel ereptā in malo confirmauit. Defleat q̄ exēplū extitit mali in operatione sui criminis. Gemat aliorū vitam in sua corruptam/ vel incorruptā nō conseruatā. Hęc tex. l ¶Euntes ibant & flebant. &c. Huic sententię facta est annotatio satis diffusa. s̄. in verbo. Exultatio. h. vbi videatur. m ¶Super flumina babylonis. &c. Pro effectu & elucidatione istius sententię videatur bo. tex. in c. hi duo. in prin. de conse. distin. 1. vbi dr̄. Hi duo solūmodo hymni ab Angelis in nouo testamento inueniūtur decantati/ Alleluia & Gloria in excelsis deo. quos pariter in septuagesima intermittim⁹: quia peccato hois veteris a conuentu angelicę iubilationis expulsi/ in huius miserę vitę babylonē super flumina eius sedemus & flemus dum recordaremur illius syon in qua deum decet hymn⁹. Hęc tex. de quo etiam textu dictū est s̄. in verbo babylon. in. 2. annotatione. m m ¶Nolite flere mortuū. &c. Hęc sententia si ethice seu moraliter intelligatur: videtur innuere mortē animę/ longe āplius esse flendā q̄ mortē corporis. Vn̄ dicit Augustinus. Plangis mortuū? magis plāge viuū. Aut non sunt viscera Christianę miserationis vt plangas corpus a quo recessit aia/ & non plāgas animā a qua recessit deus. Ita dicit Archi. post Augustinū in c. qui diuina. io prin. 13. q̄sti. 2. n ¶In tenebras exteriores: ibi erit fletus. &c. Huic sententię innitens. tex. in c. Ecclię. 35. distin. dicit. Si vis scire quo eijciendi sint ecclesię principes qui delicijs affluunt seu euāgeliū lege/ in tenebras. s. exteriores/ vbi erit flet⁹ & stridor dentiū. Hęc tex. ¶Beati q̄ nūc fletis. & c. Sile ē qđ habet apđ Mathęū. Bti q̄ lugēt: q̄m ipsi consolabuntur. Cui dicto facta est annotatio q̄ hic posset accommodari/ s̄. in verbo Beatus. y.

Luc.19.f. ¶Vt appropinquauit Ihesus: vidēs ciuitatem fleuit [p] super illam. &c.
Et infra Hierusalem.
Luc.22.g. ¶Petrus (post trinam suam negationē) egressus fleuit [q] amare. Et
latius infra in verbo Petrus.
Luc.23.d. ¶Ihesum (ad locum crucifixionis pergentem) sequebatur multa turba
populi & mulierum quę plangebāt & lamentabātur eum. Conuersus
autem ad illas Ihesus dixit. Filię Hierusalem nolite flere super me: sed
super [r] vosipsas flete et super [s] filios vestros. Quoniā ecce venient dies
in quibus dicent. Beatę steriles et ventres quę non genuerunt: & vbera
quę non lactauerunt. Tunc incipiēt dicere montibus/ cadite super nos/
et collib9 operite nos: quia si in viridi ligno hęc faciūt/ in arido qd fiet?
Ad rōa. 12.c ¶Gaudere [t] cū gaudētibus/ flere cū flētibus: idipsum inuicē sentiētes.
1.cori. 7.e. ¶Qui flent sint tanq̄ non flentes: & qui gaudent tanq̄ non gaudētes.
&c. Et supra in verbo Emere.
Apoca. 5.e. ¶Ego flebam multum quoniam nemo dignus inuentus est aperire li-
brum. &c. Et infra in verbo Liber.

Florere & Flos.

Psal. 91.c. ¶Iustus [x] vt palma florebit: sicut Cedrus libani multiplicabitur. Plātati in domo domini: in atrijs domus dei nostri florebunt.

Eccēs. 12.b. ¶Florebit amigdalus/ impugnabitur locusta: & dissipabitur caparis.
Et supra Amigdalus.
Canti. 2.b. ¶Fulcite me floribus/ stipate me malis: quia amore langueo.
Canti. 2.d. ¶Capite [y] nobis vulpes paruulas quę demoliuntur vineas: nam vinea
nostra floruit.
Canti. 6.d. ¶Descēdi in hortum meum vt viderē poma cōuallium: & inspicerem
si floruisset vinea/ & germinassent mala punica.
Canti. 7.d. ¶Mane surgamus ad vineas/ videamus si floruit vinea/ si flores fruct9
parturiunt/ si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi vbera mea.

p ¶Fleuit super illam. Si rationabiliter Christus fleuit super Hierusalem: rōnabilius fleuit super ecclesiam/ ędificatam quidē vt esset domus orationis/ factam autē propter turpia lucra speluncā latronū. Ita dicit textus (vbi ponitur hęc euangelica sententia) in c. Et hoc diximus. col. 16. quęst. 7. Vnde aduertendū q Christ9 ter legitur fleuisse. scilicet in resuscitatione lazari. vt habetur Io. 11. in ingressu ciuitatis Hierusalē vt hic. & in cruce. quia vt dicit apostol9 ad Hebręos Chrūs cū clamore valido & lachrymis exaudit9 est pro sua reuerētia. Per qd insinuatur Christū tria quę patimur incōmoda fleuisse. s. miseriā quā fleuit in resuscitatiōe Lazari/ ignorantiā quā fleuit sup Hierusalē/ & culpam quā fleuit in cruce. Ita hāc materiam declarat Archi. in c. Qui diuina. 13. quęsti. 2. q ¶Fleuit amare. Ambrosi9 loquēs de lachrymis Petri dicit. Petr9 doluit & fleuit: qa errauit vt hō. Nō inuenio qd dixerit: scio q fleuit. Lachrymas ei9 lego/ satisfactionē (supple p cōfessionē exteriorē) nō lego. Hęc Ambrosius cuius verba ponuntur in c. Petrus doluit. de peni. dist. 1. Nō erat autē in Petro exterior necessaria sacramentalis confessio. quia negationē suam secuta ē satisfactio lachrymarū/ et trina cōfessio dnicę dilectionis qua penitus deleuit. i. deletum ostendit pctm trinę dilectiōis. Nō ergo sibi necessaria erat certa satisfactio pcti: cuius totum vitę tēpus/ obedientię īpēdebatur sui cōditoris. Ita dicit text9 in c. Qui aliquādo. §. his auctoritatibus. versi. negationē. de pe. distin. 2. Cętera quę hic possunt dici dicētur. i. i verbo petr9. r ¶Super vosipsas flete. Cuilibet peccatori incumbit super se ipsū flere & eo magis quo maior peccator est. Maiora enim crimina: maioribus abluūt fletibus. c. deus diffinitionē. in fine. de peni. dist. 1. s ¶Super filios vestros flete. Vtile est vt fleat mater ecclesia super filios suos pctōres: vt eorum culpas lachrymis lauet. Vtiles siquidē sunt peccatoribus nedū proprię sed etiā alienę lachrymę. Vnde in euangelio Christus motus viduę lachrymis/ quia plurimi pro ea flebant: filiū eius resuscitauit. c. fleat pro te. de peni. dist. 1. t ¶Gaudere cum gaudentibus: flere cū flentibus. Hijs verbis innuit apostolus eorum mores quibuscū viuimus (dummodo id sine dei offensione possimus facere) a nobis esse sequendos. Vnde dicebat Augustin9 idē sentiens. Quisquis contemptis hijscū quibus viuit lautiora sibi vel austeriora precęteris indumenta vel alimenta quęrit: aut intēperans sui aut superstitiosus est. c. Quisquis &. c. fina. 41. disti. v ¶Qui flēt sint tanq̄ non flentes. i. qui materiā flendi habent propter tribulatiōes varias eis aut eorū familię contingētes/ sint tanq̄ non flentes. i. patienter & ęquanimiter ferant cōsolationē sumētes ī spe retributiōis ęternę/ aduertētes q scriptū esse. Quē diligit dn̄s castigat: flagellat oēm filiū quem recipit. c. ea. vindicta 23. q̄ti. 4. x ¶Iustus vt palma florebit. &c. Huius sęculi dilectores quasi malarū arborum more deorsū vasti sunt/ sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt/ sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarū designatur proficiens vita iustorū: qui nequaq̄ sunt in terrenis desyderijs fortes & in cœlestibus debiles/ sed lōgius atq distinctius studiosos magis deo se exhibent q̄ sęculo fuisse meminerint. Ita dicit tex. qui hanc sententiā satis elucidat/ in c. Omnes. versi. Hi itaq. 47. distin. y ¶Capite nobis vulpes paulas &c. Hac sententia (vt cōmuniter intelligunt interpretes) ponitur vox Christi contra hereticos quos veluti vulpes id est fraudiū plenos/ & vineam dn̄i. i. ecclesiam demolientes seu demoliri satagentes/ iubet Christus capi et puniri/ ne pestilente eorū contagione & virulentis persuasionib9 florēs vinea dn̄i. i. ecclesia ledatur. Ita intelligēdo hanc sententiam notetur textus. in c. excōicamus. §. moneātur. de hęre. vbi hęc monitio de capiendis & exterminandis hereticis fit sub districta cōminatōe iudicibus & principalibus ptātibus. Dicit enim ibi textus qui ē Inno. tertij/ in concilio generali. Moneantur & inducantur/ & si necesse fuerit par censuram ecclesię cōpellantur sęculi ptātes quibuscūq fungātur officijs: vt sicut reputari cupiunt & haberi fideles/ ita pro defensione fidei prestent publice iuramentum/ q de terris suę iurisdictioni subiectis vniuersos ad ecclesiam denotatos bona fide pro viribus exterminare studebunt. Ita q amodo quandocunq quis fuerit in potestatem siue perpetuam siue temporalem assumptus: hoc teneatur capitulum iuramento firmare. Si vero dominus temporalis requisitus & monitus ab ecclesia/ suam terram purgare neglexerit ab hęretica feditate: per metropolitanum et cęteros comprouinciales episcopos excōmunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere cōtēpserit: infra anum significel hoc sūmo pōtifici/ vt extunc eius

¶Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris : & flores mei fructus honoris et honestatis. Eccl. 24. c.

¶Florete z flores quasi lilium/ & date odorem/ & frondete in gratiam: et collaudate canticum/et benedicite dominum in operibus suis. Eccl. 39. b.

¶Egredietur virga de radice Iesse: & flos de radice eius ascẽdet. &c. Etinfra virga. Esaie 11. a.

¶De carne hominis q̃ fœno et flori ipsius adęquatur: habetur. 1. Petri. 1. in fi. et supra in verbo fœnum.

Fluxus. ¶Loquutus est dominus ad Moysem et Aaron : dicens. Loquimini filijs Israel: et dicite eis. Vir qui [a] patitur fluxũ seminis: immundus erit. Et tunc [b] iudicabitur huic vitio subiacere: cum per singula momẽta adhęserit carni eius/atq̧ concreuerit fœdus humor. Omne stratum [c] in quo dormierit/immũdum erit: & vbicũq̧ sederit. Si quis [d] hominũ tetigerit lectum eius/ lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immũdus erit vsq̧ ad vesperũ. Si sederit vbi ille sederat/ & ipse lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immundus erit vsq̧ ad vesperũ. Qui tetigerit carnem suam/ lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immũdus erit vsq̧ ad vesperum. Si [e] saliuã huiuscemodi homo iecerit super eum qui mũdus est/ lauabit vestimenta sua: & lotus aqua immũdus erit vsq̧ ad vesperũ. Sagma [f] super quod sederit/ immũdũ erit: & quicquid sub eo fuerit qui fluxũ seminis patitur/ pollutum erit vsq̧ ad vesperũ. Omnis quẽ tetigerit qui talis est/ nõ lotis autẽ manibus lauabit vestimẽta [g] sua: & lotus aqua immũdus erit vsq̧ ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur: vas autem ligneũ lauabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem/ numerabit septẽ dies post emũdationem sui: & lotis vestibus & toto corpore in aquis viuentibus/ erit mundus. Die autem octauo sumet [h] duos turtures aut duos pullos columbę: & veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi testimonij/ dabitq̧ eos sacerdoti. Qui faciet vnum pro peccato & alterum in holocaustũ: rogabitq̧ pro eo corã dño/ vt emundetur a fluxu seminis sui. Leuiti. 15. a.

vassalos ab eius fidelitate denũciet absolutos. & terram exponat catholicis occupandam qui eã exterminatis hereticis absq̧ vlla contradictione possideant/ & in fidei puritate conseruent/ saluo iure dñi principalis/ dũmodo super hoc ipse nullũ prestet obstaculũ/ nec aliquod ĩpedimentũ opponat/ eadẽ nihilominꝰ lege seruata circa eos q̃ nõ habẽt dominos pricipales. Hęc tex. Et facit tex. in c. ad abolendam. versi. statuimus. eodẽ ti. z ¶Florete flores. &c. Hac sentẽtia monemur vt non solũ curemꝰ habere interius nitorẽ bonę conscientię: sed etiam exterius odorem bonę famę. Quod ẽt vt curemꝰ/ admonemur per tex. in c. Non sunt audiendi. 11. quest. 3. de quo tex. & alijs qui hic possẽt allegari dictũ est s. i ver. cõscientia. sup illud apli Gl'ia nra hęc ẽ: testimoniũ cõsciẽtię nrę. vbi videat. a ¶Vir qui patitur fluxũ seminis: immundus erit. Bene hoc loco per Moysem dicitur. Vir qui patitur fluxũ seminis immũdus erit. In mente qp pe audientiũ semen futurę cogitatiõis ẽ audita q̃litas locutiõis qr dũ p aurẽ sermo cõcipit/ cogitatio in mẽte gñatur. Vñ & ab hmõi sapiẽtibꝰ ĩ actibus apostolorũ pdicator egregius seminiuerbius est vocatus. Qui ergo fluxum seminis sustinet: immũdus asseritur: quia mł tiloquo subditus ea eo sese inquinat. Quod si ordinate pmeret/ prolẽ recte cogitationis edere in audientiũ corde potuisset. sed dũ incautus per loquacitatem defluit: nõ ad vsum generis/ sed ad ĩmunditiam semẽ fũdit. Ita dixit tex. cuiꝰ hec verba sunt/ in c. 1. col fi. 43. distin. b ¶Tunc iudicabitur huic vitio subiacere. &c. Tunc probatur ĩmunditię fluxꝰ seminis/ id ẽ nociuę doctrinę subiacere: cũ frequẽtius supflue ac prauę verborũ effusioni operam dederit. Hãc declarationẽ sentit glosa ordinaria: p qua facit tex. in simili. 35. distin. in fi. princi. vbi dr. Quod is qui ordinat vinolentꝰ esse prohibetur: non semel sed frequenter vino repletus debet intelligi. c ¶Omne stratũ in quo dormierit. &c. Per hoc stratũ intelligitur fauor & laus hoim: in quo tanq̃ in lecto talis seminiuerbius quiescit. Effundunt eni multa a plerisq̧: quę tacerentur/ nisi ad ea effundenda fauor hoim & internus humanę laudis appetitus extimularet. put est bo. tex. in c. fi. §. pariter. versi. Qui eni. 43. distin. d ¶Si quis hoim tetigerit lectum eiꝰ &c. Per tangentem lectũ eius & in eius loco sedentẽ is intelligitur qui tali nimia loquacitate effluenti fauet: et eum suis assentationibus in illo loquacitatis vitio confouet. Talis nempe etiam ĩmundus est: quia qui malefacta hoim laudibus efferũt/ augent quę increpare debuerãt. Hinc per prophetam eis dicitur. Vę his qui consuũt puluillos sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite vniuersę ętatis. dicit tex. in c. sunt nõnũlli. in prin. 46. distin. e ¶Si saliuã hmõi homo iecerit super eum qui mundus est. &c. Per huius loquacis saliuã quę dicitur infectiua intelligi põt verbum ab eo imprudenter vel nimie ac inordinate platum: sępe enim mundi ad loquacium audiendã pdicationẽ venietes/ imũdi recedũt. Vt est bo. tex. in c. i. §. pudendũ. vũ. quia sępe. 43. dis. Hic dicit idẽ tex. in vũ. Sed cũ rector. Cũ rector se ad loquẽdũ pparat/ sub q̃to cautelę studio loquat attẽdat: ne si inordinate ad loquendum rapit/ erroris vulnere corda audientiũ feriãtur. & cũ. fortasse sapientẽ se videri desyderat: virtutis cõpagem insipienter abscindat. f ¶Sagma super quod sederit. &c. His verbis intelligũtur etiã discipuli seu auditores talis nimis pfusa & ĩprudenter ac incõsyderate loquẽtis. put glosa iterlinearis elucidat. Ideo videat ãnotatio s. proxima. g ¶Lauabit vestimẽta sua. Hęc verba si ad moralẽ sensũ reflectant: volunt eos q̃ aliquid imũditię. i. pcci cõtraxerũt/ indigere lotione per cõtritionẽ. s. & cõfessionẽ. q̃a hoc modo dicunt pccõres lauari. Vñ Esaias de pccõribꝰ dicit Lauamini: mũdi estote. Hãc declarationẽ sẽtit tex. i c. irrisor. & in c. Lauamini. de pe. dis. 3. h ¶Sumet duos turtures aut duos pullos colũbę. Quia turt meditationẽ/ colũba simplicitatẽ & spm sctm designat: his verbis ondit eũ q̃ docet/ ita a fluxu seminis. i. a loqcitatis vitio emũdari/ si i doctris suis pauca q̃ meditari. i. itelligi possint ab auditoribꝰ/ & q̃ eos a fidei vnitate retrahere vel i fide hęsitãtes seu dubios nõ possunt relinq̃re loquat. Et hoc ẽt bonũ doctorem seu concionatorem debere facere: ostendit textus in d. c. i. versi. Qui ergo iuncto c. fi. §. pariter. 43. dist. vbi dicitur. Qui loqui sapienter nititur: magnopere metuat ne eius eloquio audientium vnitas cõfundat. Hic paulꝰ ait ad Romanos. Non plus sapere q̃ oportet: sed sapere ad sobrietatẽ. Pariter quoq̧ obseruare debet ne indignis nõ itelligentibꝰ/ secrata mysteria sua pdicatiõe reserare incipiat: quia qui aa docet q̃ ab auditoribus non valeant itale-

ligi non ad eorum vtilitatem sed sui ostentationem facit Hęc tex.

i ℭRedeunte mense. Si mẽse nondũ redeũte/ fluxũ suum pateretur mulier/ ita ꝙ bis in mense fluxus obuenis-set: iure humano non existimaretur sana. & idẽ: si saltẽ semel in mense nõ obueniret. tex. est in l. Quę bis in mẽse. ff. de ędi. edic. k ℭ Septẽ dieb⁹ separabit. Tametsi mulier q mẽstrua patitur/ ex lege immũda esse reputaret: hodie tñ ei nec intrare ecclesiã/ nec sacrę cõmuniõis mysteria percipere inhibet. Ita dicit tex. 5. dis. in fi. pricipij. & idẽ pbat tex. in c. fi. vbi ãplior tex. i hac materia/ eadẽ dis. l ℭ Oĩs q tetigerit eã. &c. Hęc verba & ea quę pxime pcedũt de muliere menstruata/ moraliter exponendo/ dici põt per mulierẽ menstruosam seu patientem fluxum sanguinis/ intelligi animã effœminatã quę in corruptionẽ incidit idolatrię quam septẽ dieb⁹. j. oĩ tempore (qd dies septẽ designãt) oportet ab alijs catholicis separari. Quod si aliquis eam tetigerit. j. idolatrię suæ pticeps fuerit/ vel lectos ei⁹ aut vasa cõtigerit. j. eorũ discipulis vel fautorib⁹ quib⁹ quasi lectis vel vasis vtitur se sociauerit: immũd⁹ erit. Pro hac ethica elucidatione q est glosarũ interlinearis & ordiariæ/ ẽ tex. idẽ sentiens in c. excõmunicam⁹. in princ. iũcto §. credẽtes. de hęreti. & i au cẽ. credentes. C. eodẽ titu. Immo pl⁹/ statuit de iure hũano vt scilicet hęretici aut fautores eorũ nędum in vita sed etiam morte imũdi sint &: separandi post mortẽ. Bonus est tex. in c. quicunq. in pric. de hęre. in 6. vbi dr. Quicunq hæreticos/ credentes/ receptatores/ defensores vel fautores eorũ sciẽter psũpserint ecclesiasticę tradere sepulturę: vsq ad satisfactionẽ idoneã excõmunicatiõis sententię se nouerint subiacere. nec absolutionis bñficiũ mereant: nisi pprijs manibus publice extimulent & proijciant hmõi corpora dãnatorũ/ et loc⁹ ille perpetua careat sepultura. Hęc textus. m ℭ Si quis coierit cũ ea. &c. Duplici ratiõe inhibetur cõmixtio cũ muliere menstruata. prout notabiliter declarat Archi. in c. fi. 5. distinc. & dictũ est. s. in verbo Coire. p. vbi videat.

Leuiti. 15. c. ℭMulier quę redeũte [i] mense patitur fluxum sanguinis: septẽ [k] diebus separabitur. Omnis [l] qui tetigerit eam/ immũdus erit vsq ad vesperũ: et locus in quo dormierit vel sederit/ diebus separationis suę polluetur. Qui tetigerit lectum suũ/ lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua immundus erit vsq ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit/ quisquis attigerit lauabit vestimẽta sua: & ipse lotus aqua/ pollut⁹ erit vsq ad vesperũ. Si coierit [m] cũ ea vir tempore sanguinis mẽstrualis/ immundus erit septem diebus: & omne stratum in quo dormierit polluetur.

Leuiti. 15. d. ℭMulier [n] quę patitur multis diebus fluxum sanguinis nõ in tempore menstruali/ vel quę post menstruum sanguinem fluere non cessat: qdiu subiacet huic passioni immunda erit/ quasi sit in tẽpore menstruo. Omne stratũ in quo dormierit/ & vas in quo sederit: pollutũ erit. Quicũq tetigerit eam/ lauabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua/ immundus erit vsq ad vesperũ. Si steterit sanguis & fluere cessauerit/ numerabit septẽ dies purificationis suę: & die octauo offeret pro se sacerdoti duos turtures/ aut duos pullos columbarũ ad ostium tabernaculi testimonij. Qui vnum faciet pro peccato/ & alterum in holocaustum: rogabitq pro ea coram domino/ et pro fluxu immunditię eius.

Leui. 20. c. e ℭQui coierit cum muliere in fluxu menstruo/ & reuelauerit turpitudinem eius/ ipsaq aperuerit fontem sanguinis sui: interficientur [o] ambo de medio populi sui.

Fluctus.

Iob. 9. a. ℭDeus [p] extendit cœlos solus: & graditur [p] super fluct⁹ maris.

Psal. 87. b. ℭSuper me confirmatus est furor tuus (domine) & omnes fluctus tuos induxisti super me.

Hiere. 31. g. ℭ Qui turbat mare & sonant fluctus eius: dominus exercituum nomen illi.

Iacobi. 1. a. ℭQui hęsitat: similis est fluctui maris. &c. Et supra in verbo fides.

Flumen & Fluuius.

Gene. 2. b. ℭFluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigãdum paradisum: qui inde diuiditur [q] in quatuor capita. Nomen vni Phison. Ipse est qui circuit omnem terram Euilath/ vbi nascitur aurum: & aurum terrę illius optimũ est. Ibiq inuenitur bdellium: et lapis onychinus. Et nomen fluminis secũdi Geon. Ipse est qui circuit omnem terrã Aethiopię. Nomẽ vero fluminis tertij Tygris: ipse

n ℭ Mulier quę patit. &c. Pro annotatione huius sententię videatur ãnotationes proxime superioris sententię/ & quæ de tẽpore purificatiõis dicẽtur in verbo Purgatio. o ℭ Interficiẽtur ambo de medio populi sui. Sic ergo sacra lex morte illum ferit/ qui ad mẽstruatam mulierem pręsumit accedere. Ita dicit tex. hinc sumptus in c. fi. versi. Quippe & sine part⁹ causa. 5. distinc. Hodie tamen qui mulieri menstruatę cõmiscetur/ nõ propterea punitur aliqua pœna saltem in foro exteriori. immo cõmunior resolutio est ꝙ etiam lege Mosaica licet exactio debiti tempore mestruo esset prohibita: tamen redditio prohibita non erat. Ita dicit Henri. Bouhic. in c. inquisitioni. col. 2. de sen. excõ. & dictũ est. s. in verbo Debitum. super illud apostoli. Vir vxoris debitum reddat.

p ℭ Deus extendit cœlos solus. &c. j. Deus solus apostolos suos olim Iudæis contemptibiles/ facit mirabiliter honorari. Et graditur super fluctus maris. j. calũniantes eorum vitam calcat & mitigat atq comprimit/ signa seu miracula pcibus eorum multiplicando. Pro hac declaratione quam sentit glosa ordinaria/ facit bonus textus in c. 1. in princ. de reliq. & vene. sancto. li. 6.

q ℭ Diuiditur in quatuor capita. De istis quatuor paradisi fluminibus loquitur textus in c. 1. versi. Inter cętera. 15. distinc. vbi dicit. Quatuor sunt principales synodi quę totam principaliter fidẽ complectuntur: quasi quatuor euangelia/ vel totidem paradisi flumina. De istis etiam fluminibus in notabili proposito loquitur textus Augustini in c. ecclesia paradiso. de conse distinc. 4. vbi dicitur. Ecclesia paradiso comparata/ indicat nobis posse quidem baptismum eius homines etiam foris accipere/ sed salutem beatitudinis extra eã neminem vel percipere vel tenere. Nõ ei in Mesopotamia vel Aegypto quo illa flumina peruenerũt est fœlicitas vitę quæ in paradiso cõ-

memoratur. Hæc tex. r ¶ Fluminis impetus lętificat ciuitatē dei. .i. spūssancti inundatio confouet & seruat ac in viriditate tutatur ecclesiā dei: vt scilicet nullis heresibus cōmaculetur saltē in capite suo sancta videlicet romana ecclesia: sed ad eam pro vera fide tenenda recurratur/ dicente diuo Hieronymo ad Damasum. Hæc est fides papa beatissime quā in catholica didicimus ecclesia quāq; semper tenuimus. in qua si minus perite aut parū caute forte aliquid positū est: emendari cupimus a te qui Petri sedem & fidē tenes. Si autē hęc nostra confessio/ apostolatus tui iudicio comprobetur: quicūq; me culpare voluerit/ se imperitū vel maliuolū vel etiā nō catholicum/ sed hereticū cōprobabit. Præmissa probant in c. in sede apostolica. & c. quotiens. & in c. hęc est fides. 24. q. i.

vadit contra Assyrios. Fluuius autem quartus: ipse est Euphrates. Psal. 45. a.
¶ Fluminis [r] impet9 lætificat ciuitatem dei: sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Psal. 64. c.
¶ Flumē [s] dei repletum est aquis: parasti cibum illorum/ quoniā ita est preparatio eius. psal. 77. e.
¶ Cōuertit deus in sanguinē flumina (Aegyptiorum) & imbres eorū: ne biberent. Eccēs. 1. b.
¶ Omnia flumina intrant in mare: & mare non redundat. Eccēs. 1. b.
¶ Ad locum [t] vnde exeunt flumina reuertuntur: vt iterum fluant. Cãtico. 8. c.
¶ Aquę [v] multę non potuerūt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam. Leui. 26. f.

Folium. ¶ Terrebit eos sonitus folij volantis: & ita fugient quasi gladium. puerb. 11. d.
¶ Iusti [x] quasi virens folium germinabunt. Ezech. 47. c
¶ Super torrentem orietur in ripis eius ex vtraq; parte omne lignū pomiferum: non defluet folium ex eo. &c. Et infra in verbo lignum. puerb. 5. c.
¶ Deriuētur fontes [y] tui foras/ & in plateis aquas tuas diuide: habeto [z] eas solus/ nec sint alieni participes tui. puerb. 13. c.
¶ Lex sapientis [a]/ fons vitę: vt declinet a ruina mortis. puerb. 14. d
¶ Timor domini fons vitę: vt declinet a ruina mortis. puerb. 16. c.
¶ Fons vitę [b] eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas. puerb. 18. a.
¶ Aqua profunda/ verba ex ore viri: & torrens redūdās fons sapiētię. puerb. 25. d
¶ Fons turbatus pede/ & vena corrupta: iustus cadens coram impio. Canti. 4. d.
¶ Hortus cōclusus sponsa mea: fons signatus. &c. Fons [c] hortorum: puteus aquarum viuentium quę fluunt impetu de libano. Eccl. 1. a.
¶ Fōs [d] sapiētię/ verbū dei in excelsis: & ingressus illi9 mādata æterna. Esaie. 12. a.
¶ Haurietis [e] aquas in gaudio de fontib9 saluatoris: & dicetis in diei il-

s ¶ Flumē dei repletū est aquis. &c. .i. spūssanct9 qui a deo patre & filio fluit seu procedit. c. si. de cōse. dis. 5. plen9 est gratiis spiritualib9: & in eo. .i. in ipsius virtute parat deus cibū. .i. eucharistię sacramentū. Vnde intra dei ecclesiā siue per bonos siue p malos ministros dispenset hic cibus: sacramētum tū est/ quia spūssanct9 mystice illud viuificat q quondā apostolico tēpore visibilibus apparebat operib9. c. multi sęcularū. vers. siue ergo. i. q. i.

t ¶ Ad locū vnde exeunt flumina reuertuntur &c. .i. hoīes qui ppter eorū continuū defluxū flumina dici possunt reuertuntur: vnde exeūt. .i. in terrā a qua sūpti sunt redeunt. dictū quippe est de homie. Terrā teris/ terrā geris/ & in terrā reuerteris qui de terra sumeris. c. i ecclesiastico. 13. q. 2. vt iterū fluant. .i. post eorū resurrectionē iterū viuāt accepturi secūdū quod in eorū primo desinx negeruut/ vel cū Christo vitā ęternā/ vel cū diabolo pœnā perpetuā. c. i. de sū. tri. & fi. ca.

v ¶ Aquę multę nō potuerūt extinguere. &c. .i. charitas varijs dęmonū tentamētis nō frāgitur/ nec aliquo impetu maxime aduersitatis eliditur: est ei affectionū ol potentissima/ nulloq; vicio mutabilitatis obnoxia. Hanc declarationē quā sentiūt glosę interlineares & ordinaria/ probat bon9 & satis diffusus tex. in c. charitas est vt mihi videtur. de pœni. dis. 2.

x ¶ Iusti quasi virens foliū germinabūt. idest sicut virens in arbore foliū fructus quos nōdū arbor ostendit. signat affuturos: ita germē. .i. bona opera iustorū ęternę beatitudinis fructū eis obuenturū presignāt. ex psentib9 nāq; & pteritis res futura psumitur. c. ex studijs. iuncto. c. mādata. de psumptionibus.

y ¶ Deriuent fontes tui foras: & in plateis aquas tuas diuide .i. Cū ipse edoctus fueris/ alijs pdica: & in magna auditorū āplitudine/ diuina eloqa iuxta vniuscuiusq; qualitatē dispēsa. Hęc elucidatio est glosę ordinarię pro qua facit tex. in c. fina. versi. statuētes. de magis. vbi dicit. Ab ecclesiarū plātis & capitulis ad theologię pfessionis studiū aliqui docibiles destinētur/ qui cū docti fuerint/ in dei ecclesia velut splēdor fulgeant firmamēti/ ex quibus postmodū copia possit haberi doctorū qui velut stellę in perpetuas ęternitates mansuri ad iustitiā valeant plurimos erudire. Hęc tex.

z ¶ Habeto eas solus/ nec sint alieni participes tui. Aquas in plateis diuidimus: & tamē soli habemus qñ & exterius late pdicationes fundimus/ & tñ per eas laudes humanas nō ambimus. Pro hac declaratione q est glosę ordinarię est bon9 tex. in c. si. §. pariter quoq;. 43 dis. de quo tex. dictū est. s. in verbo fluxus. h.

a ¶ Lex sapientis fons vitę vt decliuet a ruina mortis. .i. ex quo homo sapere icipit/ vtit hac lege vt mortē vitet/ & vitā acquirat. Pro hac declaratiōe quā dat glosa ordiaria: facit illud Psalmistę. Declina a malo & fac bonū. Cui dicto facta est ānotatio satis diffusa (q huic sniæ sic elucidatę pōt accōmodari.) s. i verbo declinare.

b ¶ Fōs vitę eruditio possidētis. .i. Ille pdicator seu doctor aut istructor aliorū vtiliter suis auditorib9 vias vitę aperit: qui exercet ipse quod pdicat. Hęc glo. or. pro qua est tex. rotūd9 idē sentiens in c. multi sacerdotes. paulo post princ. 40. distinc.

c ¶ Fons signatus. Circa hanc sententiā: videatur bonus tex. in c. olbus. 24. q. i. vbi dicit. Ecclesia vnica colūba appellatur: & q sponsa pulchra sine ruga & macula/ & hortus cōclusus/ fons signatus/ & pute9 aquæ viuę. Hęc tex. Ideo aūt dicit fōs signat9: quia hęreticus nō inde bibit. Est ei pprius fons cui nō communicat alienus. c. licet. in si. de regula. Et dicitur puteus (vt ibidē vult glo. in verbo Puteus) propter occulta mysteria quæ solis sanctis per reuelationē spūssancti sunt aperta.

d ¶ Fons sapiētię/ verbū dei in excelsis: & ingressus illi9 mādata ęterna. .i. origo omnis sapiētię a verbo dei procedit. .i. a Christo qui ingressus in mūdum/ premiū obseruationis mandatorū suorū pposuit ęternam salutem. Pro hac declaratione quā sentit glo. ordi. est bon9 tex. in c. legimus. in si. 37. dis. iuncto. c. hęc aūt §. Ex his. circa si. 23. q. 4.

e ¶ Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. .i. vos catholici haurietis dona spiritussancti de sacramētis nouę legis in quibus confertur gratia. Hęc de lyra: cū quo idē sentiūt Inno. & do. Panor. in c. i. de schismat. &

idē Inno. & Panor. & Hostieñ. in c. fraternitatis. de hęre. vbi plus dicūt/ ꝙ scilicet in sacramētis nouę legis conferatur gratia nedū si conferantur a catholicis/ sed etiā si cōferant ab hęreticis: dūmodo tñ accipientes sacramēta/ collatores ipsorū ignorent hęreticos. f ℭ Foderunt sibi cisternas dissipatas q̄ cōtinere non valēt aquas. j. dęmonibus adhęserunt qui dissipati sunt neduin in se ipsis sed etiā in alijs: quia nedū suā sed etiā aliorū operant dissipationē. c. nulli. 3. q. 1. g ℭ Aqua quā ego dabo ei fiet in eo. &c. Circa hęc verba notet bonus tex. Augustini in c. charitas est aqua. in princ. de pœni. dis. 2. vbi dicit. Charitas ē aqua de qua dñs ait in euāgelio. Qui biberit aquā quā ego dabo ei: nō sitiet inęternū. Reprob⁹ aūt cū ęternis sit mācipat⁹ incēdiis: inęternū sitiet. quō bibet aquā viuā/ aut quō potabit aquā salientē in vitā ęternā: qui quasi plūbeus demersus in ima/ pœnas luit dānationis æternæ. Hæc tex.

h ℭ Nūquid fons de eodē fonte. Hęc sententia mystice potest itelligi vel de Christo/ seu de dilectione & charitate Christi q̄ dicit fons. vt est tex. in c. licet. in fi. de regula. & solū dulces habet non autē amaras aquas: quia vera charitas oīa q̄tūcūq̧ aspera/ leuia facit censeri. c. charitas est vt mihi videtur. de pœni. dis. 2. Vel de baptismo qui etiam fons dicitur in c. pridē. 18. q. 2. & c. altaris. de cōse. eccle. vel alta. & solū hēt dulces non autē amaras aquas/ quia omnibus ad ipsū accedentibus datur dulcedo gratię spūalis/ & aufertur amaritudo peccati. c. maiores. circa me. de baptis.

la. Confitemini domino/ et inuocate nomen eius: notas facite in popu
lis adinuentiones eius/ mementote quoniam excelsum est nomen eius.

hiere. 2. c. ℭ Duo mala fecit populus meus. Me dereliquerūt fontem aquę viuę:
et foderunt [f] sibi cisternas dissipatas quę continere non valent aquas.

Ioānis. 4. b ℭ Omnis qui biberit ex aqua quā ego dabo ei (dixit Christus ad Samaritanam) nō sitiet inęternum/ sed aqua [g] quā ego dabo ei fiet in eo fons aquę salientis in vitam æternam.

Iacobi. 3. c. ℭ Nunquid [h] fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam.

2 petri. 2. c. ℭ (Sunt aliqui qui sunt) fontes [i] sine aqua: & nebulę turbinibus exagitatę: quibus caligo tenebrarum reseruatur.

Foris.

Iob. 31. d. ℭ Foris non mansit peregrinus (ait Iob) ostium meum viatori patuit.

puerb. 1. c. ℭ Sapientia foris predicat: in plateis dat vocem suā. Et infra in verbo sapientia diffusus.

1. ad co. 5. d. ℭ Quid mihi [k] (inquit Paulus) de his qui foris sunt iudicare? Nōne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicat.

2. ad co. 4. d ℭ Licet is qui foris [l] est noster homo corrūpatur: tamen is qui intus est/ renouatur de die in diem.

Ad col. 4. a. ℭ In sapientia [m] ambulate ad eos qui foris sunt: tempus redimentes.

1. thessa. 4. c ℭ Rogamus vos fratres vt honeste [n] ambuletis ad eos qui foris sunt: & nullius aliquid desideretis.

i ℭ Fontes sine aqua. De istis qui dici possunt fontes sine aqua: est bon⁹ tex. in c. secuti. circa me. 2. q. 7. vbi dicitur. Qui agnitā veritatis viā spōte dimiserunt: quid nisi vanus populus sunt? qui etiam in p̄cipitiū suos mergūt auditores: quibus non salutaria q̄ corrigant/ sed quę illos delectent erronea p̄dicant. De quibus aperte subditur. Hi sunt fontes sine aqua/ & nebulę turbinibus exagitatę: quibus caligo tenebrarū reseruatur. Hęc tex.

k ℭ Quid mihi de hijs qui foris sunt iudicare? An ecclesia iudicet de hijs qui foris sunt. i. qui ecclesię catholicæ fidē non tenent: glo. in c. sępe. in verbo Publicis. 28. q. 1. dicit ꝙ sic q̄tum ad penas corporales infligēdas/ vt primo probatur per textū in d. c. sępe. vbi dicit. Nulla cōmunio sit Hebręis ad fidē Christianā translatis/ cū his qui adhuc in veteri ritu consistunt: ne forte eorū participatione subuertantur. alias Christianis doneutur: & illi publicis cędibus deputētur. Secūdo per tex. in c. constituit. 17. q. 4. vbi Iudęi publica officia inter Christianos subrepticie obtinere volentes/ publicis cędib⁹ puniri iubent. Tertio per textū in c. in Archiep̄atu. de rapto. vbi Sarraceni pueris vel mulierib⁹ Christianis abutētes/ & mulcta pecuniaria/ & flagellis castigari iubēt. Habito aūt respectu ad penas spūales ecclesia nō iudicat de hiis q̄ foris sunt. Vnde Iudæos nō excōmunicat. c. multi. cū glo. in verbo iudicare. 2. q. 1. Quādoq̧ tñ per excōmunicationē coercētur Iudęi indirecte: vt excōmunicādo eos q cū eis cōmerciū habebant/ nisi ab aliquo crimine desistāt. Tex. est hāc indirectā Iudæorū coertionē ponens in c. post miserabilē. in fi. de vsuris. Generaliter aūt verū est: ꝙ Iudęi qui dicūtur esse foris iudicātur per ecclesiā/ q̄ncūq̧ delinquūt contra legem naturę. Ita Inno. & cōmuniter doct. in c. Quod super hiis. de voto. l ℭ Foris noster homo corrumpatur. Licet corrūpitur qui foris est noster hō de die in die: tñ dicūt philosophi ꝙ ex quibus particulis minimis cōsistimus/ hę quotidie ex nostro corpore decedūt: alięq̧ extrinsecus in earū locū accedūt. l. pro ponebatur. in fine. ff. de iudiciis. m ℭ In sapientia ābulate ad eos qui foris sunt. j. Caute vos habeatis cū his qui extra ecclesiā sūt: ne scilicet nimijs p̄ssuris aut asperitatib⁹ vestris indurētur/ & ad fidei cōuersionē fiant tardiores. Pro hac declaratione quā sentit glo. or. videndus est bonus tex. in c. qui syncera. 45. distinc. vbi dicit. Qui syncera intētione extraneos a Christiana religiōe ad fidē cupiūt rectā perducere/ blādimētis debēt nō asperitatib⁹ studere: ne quorū mētē recta ratio a plano poterat reuocare/ pellat p̄cul aduersitas. Agendū est ergo vt poti⁹ ratione & māsuetudie p̄uocati sequi uos velint nō fugere: vt eos ex eorū codicibus ostendentes quę dicimus/ ad sinū matris ecclesię deo possim⁹ auxiliāte conuertere. Hæc tex. Hinc dicit tex. in c. die sabbati. C. de Iudęis. Die sabbati ac reliquis sub tēpore quo Iudęi cultus sui reuerentiā seruant/ neminē a Christianis cōueniri debere p̄cipim⁹. Et in c. sicut. de Iudęis. dicit tex. hanc etiā sapientiā inter eos qui foris sunt obseruandā demonstrans. Statuimus vt nullus inuitos vel nolentes Iudęos ad baptismū venire compellat. Nullus etiā Christian⁹/ eorū quēlibet sine iudicio terrenæ potestatis vel occidere/ vel vulnerare/ vel suas eis pecunias auferre p̄sumat/ aut bonas quas hacten⁹ habuerunt consuetudines immutare: p̄sertim in festiuitatū suarū celebratione quisq̄ fustibus vel lapidibus eos nullatenus cōturbet. Ad hoc malorū hominū prauitati & auaritię obuiantes decernim⁹/ vt nemo cimiteriū Iudæorū mutilare aut inuadere audeat. Hęc tex. n ℭ Honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: & nullius aliquid desyderetis. Bon⁹ est tex. idē sentiēs in c. Sicut Iudæi. versi. null⁹. de Iudęis. de quo textu dictū est. s. in proxima annotatione. Et facit bonus tex. in l. Christianis. C. de paga. vbi dicit. Christianis qui vere sunt vel esse dicūtur/ specialiter demandam⁹: vt Iudęis ac paganis quiete degentibus/ nihil tētātibus turbulētum legibusq̧ contrarium/ non audeant man⁹

¶Oportet episcopum testimoniũ [o] habere bonũ ab his qui foris sunt: vt non in opprobrium incidat diaboli. 1.ad tĩo 3.a

Fores. ¶Nonne si bene egeris/ recipies (dixit dñs ad Cain) sinautẽ male: statim in [p] foribus peccatum tuum aderit. Gene.4.a.

¶Consurgens Samson apprehendit ambas portę fores cum postibus suis et sera: impositasq́ humeris suis portauit ad verticem montis qui respicit Hebron. Et infra Samson plenius. Iudicũ.16.a

¶Beatus homo qui audit me (ait sapiẽtia) & qui vigilat ad fores [q] meas quotidie/ & obseruat ad postes ostij mei. Et latiꝰ.j.in verbo sapiẽtia. puerb.8.d.

¶De muliere stulta et clamosa & plena illecebris/ quę sedet in foribus domus suę: habetur prouer.9.c.et infra mulier.

Forma. ¶Speciosus [r] forma prę filijs hominum: diffusa est gratia in labijs tuis: propterea benedixit te deus inæternum. Psal.44.a.

¶Ecce intelliget seruus meus & exaltabitur/ et eleuabitur: et sublimis erit valde. Sicut obtupuerunt super eũ multi: sic inglorius erit inter viros aspectus eius/ & forma eius inter filios hominum. Esaię.52 d.

¶Hoc sentite in vobis: quod et in Christo Ihesu. Qui cum in forma [s] dei esset: &c. Vt ad Phi.2.a.et infra Ihesus. ad phil.2.a

Formosus. Erat Hester formosa valde.&c. Et diffusius infra in verbo Hester. Hester.2.c.

¶Nigra sum [t]/ sed formosa filię Hierusalem sicut tabernacula Cedar/ sicut pelles Salomonis. Nolite me cõsyderare ꝙ fusca sim: quia decolorauit me sol. Canti.:.b.

Formica. ¶Vade ad [v] formicam o piger/ & consydera vias eius: puerb.6.a.

inferre/ religionis auctoritate abusi. Nam si cõtra securos fuerint violenti/ vel eorũ bona diripuerint: non ea sola
quæ abstulerint / sed conuicti in duplum quæ rapuerint restituere cõpellentur. Rectores etiã & officia & principa
les cognoscãt/ se (si non ipsi talia vindicent/ sed fieri a popularibus hęc permiserint) vt eos qui fecerint puniẽdos.
Hęc tex. vbi Bar. dicit ꝙ q̃uis ecclesia toleret & nõ offẽdat nec offẽdere permittat Iudęos: tñ cõtra Sarracenos eccle
sia indicit bellũ/ quia Sarraceni detinent terram nostrã. Nã terra Hierusalẽ est terra ꝓmissionis quã promisit deus
Abrahę & semini eiꝰ. Vn
de & debita nobis: q2 su-
mus filii Abrahæ inquit
apostolus. Immo etiã cõ-
tra Turcos q terrã nr̃am
non detinent/ indicit ec-
clesia bellũ: non pro ause
rẽda ab eis terra eorum/
sed quia non permittunt
nos ire ad Sarracenos oc
cupatores terrę nostrę/ a-
lias eis bellũ indicere li-
citum non esset. Ita dicit
Bar. in d.l. Christianis.
Et idẽ sentit notabiliter
Inno. in c. quod sup his.
col.1. de voto. vbi dicit ꝙ
dñia/ possessiones/ & iu-
risdictiones/ licite & sine
peccato possunt esse apud
infideles. Hęc enĩ non tm̃
pro fidelibus sed pro om-
ni rationabili creatura
facta sunt. Ipse enim solẽ
suũ oriri facit super bo-
nos & malos. Quod aũt
papa dat indulgentias il
lis qui vadunt ad recupe
randã terrã sanctã quam
tenẽt Sarraceni/ & eis i-
dicit bellũ: hoc facit iusta
causa motꝰ/ vt scilicet ter
ram quę cõsecrata est na-
tiuitate/ habitatione/ &
morte Ihesu Christi/ & i
q̃ nõ colit Christꝰ sed Ma
chometus/ reuocet vt in-
colatur a Christianis. Itẽ
quia terra sãcta iusto bel-
lo victa fuit ab imperato
re Romano post mortẽ Christi. Vnde licitum est papæ ratiõe imperij Romani quod obtinet/ illã ad suã iurisdictio-
nem reuocare. q2 iniuste expoliatꝰ est & ab eo qui non habuit ius expoliandi eũ. Ita Inno. in d.c. quod super his.
vbi Hostieñ. col.1.&.2. late prosequitur hanc materiã. Sed hęc est verior & cõmunior resolutio: quã etiã sequũtur
cõmuniter doc. p̃sertim do. meus Decius in c. quę in ecclesiarũ. col.14. de constituti. o ¶Oportet ep̃m testimo
niũ habere bonũ ab his qui foris sunt. Huic sentẽtię facta est diffusa annotatio.s̃. in verbo. Episcopus.q. vbi vide
atur. p ¶Peccatũ in foribus aderit. Quõ iure hũano peccatũ dici possit in foribus adesse/ est bonꝰ tex. in c.2.
in princ. de maledi. vbi dicit. Si quis contra deũ vel aliquẽ sanctorũ suorũ/ & maxime beatã virginẽ linguã in bla
sphemiã publice relaxare p̃sumpserit: per ep̃m suũ pœnę subdatur inferius ãnotatæ/ videlicet ꝙ in septẽ diebꝰ domi
nicis prę foribꝰ ecclesię in manifesto dũ aguntur missarũ solẽnia blasphemus existẽs/ vltimo illorum die dñico pal
lium & calciamẽta non habeat/ ligatus corrigia circa collũ/ septẽq́ p̃cedẽtibus sex ferijs in pane & aqua ieiunet ec
clesiã nullatenꝰ ingressurꝰ. Hęc tex. De hoc etiã est textus in c. in capite. in princ.45.dis. vbi dicit. In capite quadra
gesimę oẽs pœnitẽtes qui publicam suscipiũt aut susceperũt pœnitẽtiã/ ante fores ecclesię se rep̃sentent ep̃o ciuita-
tis: sacco induti/ nudis pedibus/ vultibus in terrã demissis/ reos se esse ipso & habitu & vultu protestantes.
q ¶Fores & postes ostij mei. Fores & postes ostij sapiẽtię sũt scripturę sacrę. per ipsas enim (vt per fores in do
mũ) ingredimur facilius & liberius in cognitionẽ verę sapientię Christi. Quia ei Christus dei virtus est/ & dei sapi
entia: scripturarũ ignorantia/ Christi est ignorantia. Ita dicit tex. qui Hieronymi est/ in c. si iuxta.38.dis.
r ¶Speciosus forma p̃ filiis hoim. Forma ponit hic ꝓ pulchritudĩe corporea: qñquidẽ eã habuit Christꝰ) de quo
hęc sentẽtia loquit) exactissimã. Potest tñ & aliter sumi/ scilicet ꝓ exẽplo seu imitatorio rectę vitę oĩbus proposito.
Siquidẽ Christꝰ exẽplũ nobis est bonę vitę & couersationis honestę. c. exẽplũ.12.q.1. & ita sumit forma: dũ oĩbꝰ sa
cerdotibus (q prę cęteris Christi sacerdotis inęternũ secũdũ ordinẽ Melchisedech vestigia debẽt imitari) p̃cipit apo
stolus Petrꝰ. Pascite eũ qui in vobis est gregẽ dñi/ prouidẽtes nõ coacte sed spõtanee/ neq́ turpis lucri gr̃a/ sed volũ
tarie/ neq́ vt dñantes in clero sed forma facti gregis ex aĩo/ vt cũ apparuerit princeps pastorũ: percipiatis imarcessi
bilẽ glorię coronã. c. esto subiectꝰ. versi. Recordemur semper (vbi totũ hoc p̃ceptũ Petri ponit) 45. distinc.
s ¶In forma dei esset. j. in essẽtia & ęqualitate patris. c.1. de sũ. tri. & fi. catho. t ¶Nigra sũ sed formosa
filiæ Hierusalẽ. Dici potest hiis verbis ecclesiã cõmonere quoscũq́ fragiles & pusilli aĩ instar mulierũ/ ne trepidẽt
ecclesiasticã veráq́ ac religiosam vitã assumere. quia tametsi nigra sit apud aliquos hoĩes ꝓpter labores & tribula
tiões q̃ iustissimis etiã solet & frequẽtiꝰ q̃ cęteris obuenire. c. nõ oĩs. versi. Quis nos põt.5.q.5. tñ formosa est apud
deũ. q2 aduersitas quę bonis votis obijcitur/ ꝓbatio virtutis est/ nõ indiciũ reprobatiõis. c. aduersitas. in princ.7.
q.1. v ¶Vade ad fornicã o piger. &c. Hac sentẽtia monemur ne ociosi stemꝰ contẽti sola fide sine operi
bus. Si enĩ tantillũ aĩal principe carens/ rationis expers/ natura duce sibi imposterũ prouidet: multomagis homo

ad imaginē dei conditus/ ad vidēdā eius gloriā vocatus/ tanto doctorū magisterio adiutus/ ipsum conditorē hōs dd cēi debet in pñti fructus bonorū operū cōgregare/ quibus in ęternū viuat in futuro/ alioqui fides sua operibus non adiuta / mortua erit: & sibi operari valenti & nō operanti non pderit ad salutē. c. si eni. col. 3. de pœni. dis. 2.

x ❡ Formidosus. Formidolosus dicit altero de duobus modis. Vel quia dolū formidat. §. siue aūt quis. insti. de pupilla. subst. Vel quia formidat nō formidāda. l. fi. paulo post princ. C. de iure delibe.

et disce sapientiam. Quę cum non habeat ducem/ nec pręceptorem/ nec principē: parat in æstate cibū sibi/ et cōgregat in messe quod comedat.

puerb. 20. d ❡Formicę populus infirmus preparat in messe cibum suū. Et infra in verbo quatuor.

Deute. 20. b Formidare Formido & Formidolosus.

❡Quis est homo formidolosus [x] et corde pauido? vadat et reuertat in domū suā/ ne pauere faciat corda fratrum suorū: sicut ipse timore perterritus est.

Iob. 37. d. ❡Ab aquilone aurum venit: & a deo formidolosa laudatio.

Esaię. 24. c. ❡Formido et fouea et laqueus super te/ q habitator es terrę. Et erit/ qui fugerit a facie formidinis/ cadet in foueam: & qui se explicauerit de fouea/ tenebitur laqueo.

Hiere. 1. d. ❡Ne formides a facie eorum. &c. dixit dominus ad Hieremiam. Et infra Hieremias.

Psal. 72. d. Fornicari Fornicans & Fornicatus.

❡Ecce qui elongant se a te domine peribūt: perdidisti omnes qui fornicantur [y] abs te.

❡De fornicationib⁹ Hierusalē: habet diffusius. j. in verbo Hierusalē.

Osee. 1. a. ❡Principium loquēdi domino in Osee. Et dixit domin⁹ ad Osee. Vade/ sume [z] tibi vxorē fornicationum/ et fac tibi filios fornicationis: quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et latius supra filius.

Osee. 2. a. ❡Auferat fornicationes suas mater vrā a facie sua / & adulteria sua de medio vberum suorum: ne forte expoliem [a] eam nudam/ & statuam eā secundum diem natiuitatis suę. Et ponam eā quasi solitudinē/ & statuā eam velut terram inuiā/ & interficiam eam siti & filiorū [b] illius nō miserebor: quoniam filij fornicationum sunt/ quia fornicata est mater eorū. Confusa est quę concepit eos. &c.

Osee. 4. c. ❡Fornicati sunt (filij Israel) & non cessauerunt: quoniam dominum [c] dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum & ebrietas: auferūt cor. Populus meus in ligno suo interrogauit: et baculus eius annūciauit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos: & fornicati sunt a deo suo. Super capita mōtiū sacrificabāt/ & super colles accendebant thymiama: subtus quercū & populū et terebinthū/ quia bona erat vmbra ei⁹. Ideo fornicabūtur [cc] filię vestrę: & sponsę vestrę adulterę erūt. Non visitabo super filias vestras cū fuerint fornicatę/ & super sponsas vestras cū adulterauerit: quoniā ipsi cū meretricib⁹ cōuersabātur/ & cū effeminatis sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris [d] tu Israel: non delinquat saltem Iuda.

Osee. 5. a. ❡Ego scio Ephrai: & Israel nō est abscōdit⁹ a me. Quia nūc fornicat⁹ est Ephrai/ cōtaminat⁹ est Israel: nō dabūt [e] cogitationes suas vt reuertantur ad deum suum / quia spiritus fornicationum in medio eorum &

y ❡ Fornicant abs te. j. a te recedūt idolatrando/ vel aliquā noxiam superstitionē sequendo. idolatria ei quā sequūtur infideles/ & qlibet noxia superstitio: fornicatio est. Ita dicit tex. Augustini in c. idolatria. in pric. 28. q. 1. & notat in c. 2. de diuortiis.

z ❡ Sume tibi vxorē fornicationū. Videat annotatio huic sententię facta. s. in verbo filius.

a ❡ Expoliē eā nudā. Intelligendo hanc sententiā secūdū corticē litterę de adulterio carnali: aduertendū est q iure hūano maritus vxorē adulterā expoliare pōt. j. facere q priuet dote sua/ & sibi marito assignet. Tex. est in c. plerūq. de do. inter vi. & vxo. & dictū est s. in verbo Adulteriū. Si tñ maritus vxori superstiti nō obiecerit adulterium/ nec petierit eā priuari dote sua: nō poterit obijcere hęredibus vxoris. Secus si obiecisset vxori viuenti adulteriū/ & separatione facta decessisset vxor: q̃a quis nō petijt eā priuari dote/ poterit illud petere contra hæredes vxoris. Tex. est cū glo. in verbo pstare. in l. fi. C. de adul. Et eodē modo si marit⁹ nō obiecit vxori adulteriū: hæredes mariti nō poterūt obijcere / nec pretextu illi⁹ dotē lucrari. Ita Bar in l. rei iudicatę. ff solu. ma. Et facit bon⁹ tex. in c. fi. de dona. & in l. fi. C. de reuo. dona. & ita etiā tenet Panor. in d. c. plerūq.

b ❡ Filiorū illi⁹ nō miserebor qm̃ filij fornicationū sunt. An filij fornicationū seu adulterini repellātur a mia patris/ itaq nec a patre ali nec patri succedere debeant: tractāt canonistę in c. cū haberet. de eo qui duxit in vxo. quā pol. per adul. & in c. per venerabilē. Qui filii sint legiti. & legistę in auctenti. Ex cōplexu. C. de incestis nup. & dicet in verbo Heres.

c ❡ Quoniā dñm dereliquerūt/ Qui ergo dñm dei relinquūt / fornicari dicūtur: put etiā est clarus tex. Augustini in c. idolatria 28. q. 1.

c c ❡ Filiæ vestræ fornicabūtur. &c. De hoc dicto est tex. in c. quapropter. 27. questi. 2.

d ❡ Si fornicatus in Israel: nō delinquat saltē Iuda. j. Si sęculares fornicent: saltē a fornicatione sacerdotes abstineant. Ipsi enī & gñaliter omnes sacris ordinib⁹ initiati dñt p cęteris & fidei esse cultores. vt no. in ru. de fil. pres. & fi. ca. & corporeæ castitatis obseruatores: vt per totū discursū. 31. 32. &. 81. distinctionū. & in c. 1. & per totū de coha. cle. & mulierū. & dictū est. s. in verbo Diacones. & in verbo Episcopus.

e ❡ Nō dabūt cogitatiōes suas vt reuertant ad deū suū. Sic dicūt canonistę/ q qui est extra ecclesiā/ vt qui iuste excōmunicat⁹ est/ nō ita faciliter resurgit aut dei grām recipit sicut ali⁹ peccator nō excōmunicat⁹: q2 ofones & alia bona opera sūt in eo q̃ in alijs debiliora. Et spūs fornicationū. j. diabolus habet in eo vberiorē potestatē q̃ in alio peccatore. Vñ sicut asino rustic⁹ vtit: ita diabol⁹ vtit peccatore excōmunicato. Ita dicit Panor. in c. ita quorundā. circa finē. de Iudęis.

dominum non cognouerunt.

¶Noli letari Israel/noli exultare sicut ppli: quia fornicat9 es a deo tuo Osee.9.a

¶Nõ fornicemur [f] sicut quidã ex patrib9 nostris fornicati sunt: & ceciderũt vna die viginti tria milia. Cetera videãt in verbo fornicatio. I.co.10.b.

Fornicator & Fornicatio.

¶Attende tibi fili mi(ait Tobias ad filium)ab omni [ff] fornicatione: & preter vxorem tuam nunq̃ patiaris crimen scire. Thob.4.b.

¶ Fornicatio mulieris in extollentia oculorum: & in palpebris illius agnoscetur. Eccl.26.

¶Erubescite [g] a patre et matre de fornicatione: a presidente et a potente de mendacio. Et latius supra Erubescere. Eccl.41.d.

¶ De varijs fornicationibus duarũ mulierũ Oolla et Ooliba: habetur diffuse Eze.23.per totum.

¶Fornicata est Ooliba in terra Aegypti: & insaniuit libidine super cõcubitum eorum quorum carnes [h] sunt vt carnes asinorum/et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Ezech.23.c.

¶Vade: sume tibi vxorem fornicationum.&c.vt supra Fornicari. Osee.1.a.

¶Fornicatio et vinum & ebrietas auferunt [i] cor. Osee.4.c.

¶ Ego dico vobis (dixit Ihesus discipulis) quia omnis [k] qui dimiserit vxorem suam excepta fornicationis causa/facit eam mechari: & qui dimissam duxeri/adulterat. Math.5.c.

¶ Omnino auditur inter vos fornicatio [l]/& talis fornicatio qualis nec inter gentes: ita vt vxorẽ patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis: & non magis luctũ habuistis/ vt tollaẽ de medio vestri qui hoc opus fecit. I.ad co.5.a.

¶Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcũq; fecerit homo: extra corpus est. Qui autem [m] fornicatur: in corpus suum peccat. I.cori.6.d.

f ¶ Non fornicemur. Etiã supple scilicet sine ratione libidinis: sed solũ cã suscipiendorũ seu habẽdorũ filiorum. quia sic non sunt facienda adulteria etiã volũtate filios generandi: quẽadmodũ nec furta facienda etiã volũtate pascẽdi pauperes. Tex. est cuius hec verba sunt/in c. sic non sunt. 32. q. 4. sicut enim satius est fame mori q̃ idolaticis vesci: ita sanctius est defungi sine liberis/q̃ ea illicito concubitu stirpẽ q̃rere. Ita dicit tex. Augustini in c. sicut. eadem causa & q̃sti. ff ¶ Ab omni fornicatione. Iure humano appellatione fornicationis/oĩs coitus illicitus & sic non vxorius cõprehẽditur. c. meretrices. circa me. 32. q. 4. & c. nõ solũ. circa me. 32. q 7. Vñ hec cõmonitio Thobie ad filium est hodie p̃cepti. oĩs nãq; coitus non vxorius prohibitus est: etiã si sit coitus soluti cũ soluta/ & sic actus simplicis fornicationis vt late per Io. An. in c. sine culpa. de regu. iuris. li. 6. & est bon9 tex. in c. nemo. versi. nulli licet scire. 32. q. 4. & dicet statim super illud apostoli. Habeat vnusquisq; suã causa euitãdi fornicationem.

g ¶ Erubescite. &c. Hæc sententia annotata est. s. in verbo erubescere. vbi videatur.

h ¶ Quorum carnes sunt vt carnes asinorum. &c. Circa hec verba videndus est bonus tex. in c. non solum. in fine. 32. q. 7. vbi dicitur. Sunt quedam persone que fiunt animalia absq; vlla discretione indesinenter libidini seruiunt: quas ego nec mutis pecudibus comparauerim. pecora enim cum conceperint: vltra non indulgent maribus copiã sui. Hæc tex.

i ¶ Auferunt cor. Quod fornicatio cor auferat a deo: est bon9 tex. Hieronymi in c. in eo. 32. q. 4. vbi dicitur. Fornicator tollit mẽbra Christi/ & facit ea mẽbra meretricis: & per vitia luxurie/ maxime demones colũtur. Hæc tex. de quo dicetur diffusius in verbo Meretrix.

k ¶ Omnis qui dimiserit vxorem. &c. Hec sentẽtia diffuse declarata est. s. in verbo dimittere. k. Tamẽ pro maiori ipsius elucidatione & presertim in illis verbis excepta causa fornicationis: notand9 est tex. Augustini in c. idolatria. versi. ea quo intelligitur. 24. q. 1. vbi dicitur. Propter illicitas concupiscentias/ non tantum que in stupris cũ alienis viris aut fœminis cõmittuntur: sed omnino propter quaslibet quæ animã corpore male vtentem a lege dei aberrare faciunt/ & perniciose turpiterq; corrũpi/ potest sine crimine & vir vxorẽ suã dimittere/ & vxor virum. quia exceptam dominus facit causam fornicationis: quam generalem & vniuersalem intelligere cogimur. Cum autem ait excepta causa fornicationis: non ait cuius ipsorum/ viri aut fœmine. non enim fornicantem tantum vxorem dimittere conceditur: sed quisquis eam quoq; vxorẽ dimittit a qua ipse cogitur fornicari / causa vtiq; fornicatiõis dimittat. Velut si aliquẽ cogat vxor sacrificare idolis: qui talem dimittit/ causa fornicationis eam dimittit. non tantum illius: sed etiã sue. illius/ quia fornicatur: suæ/ ne fornicetur. Hec tex. Ex quo liquet q nedum vxor propter fornicationẽ carnalem/ sed etiam propter spiritualem dimitti potest. propter illam tamen statim. s. sine alia reiteratione fornicationis/ potest dimitti: propter hanc vero/ non nisi perseueret. Vnde dicit tex. Augustini. in c. non solum. eadem causa & questi. non solũ mechatio est illius que carnem suam coinquinat: sed etiam que simulachrum facit/ mechatur. Quod si in his factis perseuerat/ & pœnitentiam non agit: recede ab illa/ & noli viuere cũ illa. Si autem: & tu particeps peccato illi9 eris. Hec tex. De hac tñ fornicatione spiritnali est melior tex. in c. q̃to. de diuor. de quo tex. videatur. s. in verbo Discedere 3. Et de ceteris que hic dici possent: videatur quod dictũ est. s. in verbo Coniũgere. super illud. Quod deus coniunxit: homo non separet.

l ¶ Oĩno auditur inter vos fornicatio. &c. Fornicatio sumitur in hac sententia large: non aũt proprie & stricte. Fornicatio enim licet videatur esse genus cuiuslibet illiciti coitus qui fit extra vxorem legitimam: tamen specialiter intelligitur in vsu viduarum vel meretricum vel concubinarum. Ita dicit textus in c. 2. versi. fornicatio. 35. q. 1. Proprie aũt fornicatio da qua hec sentẽtia loquitur/ vocatur incestus: qui tunc cõmittitur qñ suis consanguineis vel affinibus aliquis abutitur. d. c. 2. versi. incestus. 36. q. 1.

m ¶ Qui fornicatur: in corpus suum peccat. Hinc dicit textus in c. non solum. circa fi. 32 q. 7. Inter cætera septem vicia/ viciũ fornicationis maximum scelus est: quia per carnis immundiciam templum dei violatur. Et in c. in coniugio. 32. q. 1. dicit textus. In coniugio quis positus quecũq; peccata fecerit/ non propriam infuscant cõiugem: sed fornicatio vxorem coinquinat. Et in c. sed & illud. 26. q. 2. dicit tex. qui est Augustini. Qui fornicatur: in corpus suum peccat: non istud corpus solum quod templum dei effectum est/ sed illud de quo dicitur. Quia omnis ecclesia corpus Christi est. Et in omnem ecclesiam videt delinq̃re/ qui corpus suum commaculauerit: quia per vnũ membrum macula in omne corpus diffunditur. Hec textus.

1.co.7.a. ¶Propter fornicationem [n] vnusquisq; vxorem suam habeat. &c. Et infra in verbo Vxor.

ad.gala.5.d ¶Manifesta [o] sunt opera carnis: quę sunt fornicatio/immũditia/impudicitia/luxuria/et idolorum seruitus. Et latius supra Caro.

ad ephe.5.a ¶Fornicatio [p] & omnis immũditia/ aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudo/aut stultiloquium/aut scurrilitas/ quę ad rem non pertinet/sed magis gratiarum actio.

ad ephe.5.b ¶Hoc scitote: intelligentes ꝙ omnis [q] fornicator aut immundus aut auarus quod est [r] idolorum seruitus / non habet hęreditatem in regno Christi et dei.

1.thessa.4.a ¶Hęc est voluntas dei/sanctificatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione / vt sciat vnusquisq; vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore/ nõ in passione desyderij sicut et gentes quę ignorãt deũ.

Ad heb.13.a ¶Honorabile connubiũ maneat in omnibus: & thorus immaculatus. Fornicatores [t] enim et adulteros iudicabit deus.

Apoca.14.b ¶Cecidit cecidit Babylõ ciuitas illa magna: quę a vino irę fornicationis suę potauit omnes gentes.

n ¶Propter fornicationẽ vnusquisq; suam vxorem habeat. Circa hæc verba & pro eorum declaratione videatur prio textus in c.nemo.versi.nulli.32.questi.4. vbi dicitur. Nulli licet scire mulierem præter vxorem. ideoq; coniugij datum est tibi ius: ne in laqueum incidas. Secũdo videatur textus in c.quicquid.versi.iam in ipsa.32.questi.2. vbi dicitur. In ipsa immoderata exactione debiti carnalis (quam eis nõ secundum imperium præcepit/ sed secundum veniam concessit apostolus: vt etiam præter causam procreandi/sibi commisceant) & si eos praui mores ad talem concubitum impellunt: nuptię tamen ab adulterio seu fornicatione defendunt. neq; illud propter nuptias admittitur/ sed propter nuptias ignoscitur. Debent ergo sibi coniugati non solum ipsius sexus sui commiscẽdi/ fidem liberorum procreandorum causa / quæ prima est humani generis in ista mortalitate societas: verũetiam infirmitatis inuicem excipiendę ad illicitos cõcubitus euitandos / mutuam quodã modo seruitutem. vt etiã si alteri eorum perpetua continentia placeat: nisi ex alterius consensu fieri non possit. Tertio videatur text9 in c.nerui. paulo ante finem.13. distinc. vbi dicitur. Paulus apostolus cum quosdam in ecclesia incontinentes aspiceret: concessit minima idest exactionem debiti carnalis etiam explendæ libidinis gratia/ vt maiora declinaret/dicens. Propter fornicationem vnusquisq; suam vxorem habeat. Et quia tunc solum coniuges sine culpa in admixtione sunt/cum non pro explenda libidine sed pro suscipienda prole miscentur: vt hoc etiam quod concesserat sine culpa q̃uis minima non esse monstraret/illico adiunxit. Hoc aũt dico secundum indulgẽtiam/non secundum imperium. Hęc textus. Vltimo aduertatur ꝙ quia matrimonium concessum est saltem secundario ad euitandam fornicationem / idest omnem coitum extra vxorem / vt patet in hoc dicto Pauli & textibus supra allegatis: satis patet etiam simplicem fornicationem idest actum luxuriæ soluti cum soluta/esse prohibitum. Et ita etiam cõmuniter tenetur vt per Ioan.An.in regula.sine culpa.de regu.iuris lib.6.& per glo. in cle. ad nostrum.in verbo non est.de hære. vbi allegat multas diuini iuris sententias istud comprobantes. Et ita etiam tenet Sanctus Thomas (quem allegat prædicta glosa) in secunda secundæ. questi.54. arti.2. An autem de iure ciuili simplex fornicatio sit vel aliquando fuerit permissa/aut saltem tolerata: videatur quod late dictum est supra in verbo Concubina. Et notetur ꝙ dum apostolus dicit generaliter/vnusquisq; suam vxorem habeat: intelligitur loqui solum de illis qui vxores sine culpa habere possunt. & sic non concedit clericis in sacris constitutis: vxores habere. Ita Ar.in d.c. nerui.colũ.pe. Pro quo facit: quia verba generalia debent ad habiles tantum referri / non autem ad inhabiles. Textus est cum glosa in verbo vnusquisq;.in l.1.C.de sacro.eccle.& in l. vt gradatim.§.1.ff. de mune.& ho.

o ¶Manifesta sunt opera carnis: fornicatio/immunditia.&c. Circa hanc sententiam notetur textus in c.in eo.versi. Secundum opus.32.questi.4. vbi dicitur. Secundum opus carnis/immũditia nuncupatur: & eam comes luxuria sequitur. Quomodo enim in veteri lege de nefandis criminibus quæ in occulto fiunt/ quę nominare etiam turpissimum est/ ne etiam dicentis os & aures polluerentur/generaliter scriptura complexa est dicens. Verecundos vel verentes facite filios Israel ab omni immunditia: sic in hoc loco cęteras extraordinarias voluptates ipsarum quoq; opera nuptiarum si non verecũde & honeste quasi sub oculis dei fiant / & vt tantum liberis seruiatur/immunditiam & luxuriam nominauit. Hęc textus.

p ¶Nec nominetur in vobis. idest a talibus sic vos immunes & puros exhibeatis: vt nulla de vobis possit haberi sinistra suspitio. Non enim sanctos & veros dei cultores solum a malo: sed etiam ab omni specie mali conuenit abstinere. c.cum ab omni.in princip. de vita & hones.cleri. & præsertim eos qui ecclesiasticis insignes sunt dignitatibus. Oportet enim tales testimoniũ habere bonum ab his qui foris sũt. c.nisi cum pridem. col.1. de renũ.

q ¶Omnis fornicator non habet hęreditatem in regno Christi & dei. Cum hęc verba generalia sint: satis apparet illicitam esse etiam simplicem fornicationem. sed difficultas est an sit prohibita in decalogo: & dicẽdũ est ꝙ sic/ saltem interpretatiue/per illud præceptum. Non mechaberis. quia si furti nomine/bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienę (non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit: sed vtiq; aperte totum intelligere voluit quicquid illicite rerum proximi aufertur) profecto nomine mechię omnis illicitus concubitus/ atq; illorũ membrorum non legitimus vsus prohibitus debet intelligi. Ita dicit textus Augustini in c.meretrices.versi. fina.32.questi.4.& ita etiã concludit glo.in d.cle.ad nostrũ.§.sexo.in verbo nõ est.de hęre.

r ¶Quod est idolorum seruitus. Pro annotatione istorum verborum videatur quod dictum est supra in verbo Auaritia.i.

s ¶Et sciat vnusquisq; vas suum in sanctificatione possidere. Hinc dicit textus Ambrosij in c. vnusquisq;.in princ.23.q.4. Vnusquisq; simplicẽ sermonem proferat: & vas suum in sanctificatione possideat.

t ¶Fornicatores & adulteros iudicabit deus. Adulteri tamen grauius delinquunt/q̃ fornicatores simplices. sunt enim in fornicatione gradus: ita ꝙ grauius peccat adulter q̃ fornicator/& grauius delinquit qui nec sua dimissa aliam ducit: eo ꝙ suam dimittens aliam cognoscit. grauius quoq; peccat qui vxorem suam habens ad coniugem proximi sui accedit: q̃ qui nõ habens vxorem thorum alterius violat/vel vxoratus ad solutam accedẽs. Sed hos omnes incestuosi transcendunt: quos vincunt contra naturam delinquentes. Ita dicit textus in c. Quemadmodum. versi. Sunt enim.32.questi.7.& dicit textus de fornicatione & adulterio loquens in c. nemo. cir-

ea medium. 32. questi. 4. Grauius est crimen vbi celebrati coniugij iura temerantur & vxoris pudor soluitur.

v ¶ Timidis. i. timore mundano peccata mortalia committentibus. Nullius enim superioris auctoritate sic debemus terreri: vt assentiamus alicui mortali peccato. c. si dñs. c. Iulianus. c. qui oipotentē. c. qui resistit. in fi. & c. imperatores. in princ. 11. q. 3. nec vllus corporis cruciatus sic timendus: vt pro eius effugio/ in deū nostrū mortifere delinquamus. c. ita ne. paulo post princ. 32. q. 5. c. lotharius. ibi. cū nec etiam occisores corporis sint timendi cōtra iustitiam hominem impellentes. 31. q. 2. & facit tex. in l. palam. versi. nō est ignoscendum. ff. de ri. nup.

x ¶ Incredulis. i. hereticis/ Iudeis/ Sarracenis/ Turcis/ & paganis/ & cæteris quibuscūq catholicę fidei nō credulis. Firmissime nāq tenendū est/ & nullatenus dubitandum/ oēm talē cū diabolo & angelis eius ęterni ignis incendio participandum: nisi ante finē vitæ/ catholicę fuerit incorporatus/ & redintegratus ecclesię. c. firmissime. i pric. de hęre.

y ¶ Execratis. i. post cōdonatā eis suorū peccaminū remissionē/ rursus ad ea (velut canis ad vomitum) redeuntibus. Tales enim & grauius peccāt/ & difficilius curant. vnde dicebat Paulus ad hebræos. 6. Impossibile est. idest valde difficile/ eos qui semel fūt illuminati/ gustauerunt etiam donū cœleste/ & participes facti fūt spiritussancti & gustauerunt nihilominus verbū dei bonū virtutesq futuri sęculi: rursū renouari ad pœnitētiā. De quo dicto Pauli est textus (tametsi in alia materia loquatur) in c. si eni. colū. 4. in versi. ad hebręos quoq de pœni. distinc. 2.

¶ Timidis [v]/ et incredulis [x]/ & execratis [y]/ et homicidis [z]/ et fornicatoribus [a]/ et veneficis [b]/ et idolatris [c]/ & omnibus [d] mēdacibus: pars illorū [e] erit in stagno/ ardenti ignei & sulphure/ quod est mors secunda. Apoca. 21. b

Fornicarius & Fornicaria.

¶ Ne des fornicarijs [f] animam tuam in vllo: ne [g] perdas te/ et hęreditatem tuam. Eccl. 9. b.

¶ Omnis mulier quę est fornicaria: quasi stercus in via conculcabitur. Eccl. 9. b.

¶ Qui se iūgit fornicarijs: erit nequam. Putredo et vermes hęreditabūt illū: & extolletur in exēplū maius/ & tolletur [h] de numero anima eius. Eccl. 16. a.

¶ Homini fornicario omnis [i] panis dulcis: & non fatigabitur trāsgrediens vsq ad finem. eccl. 23. b.

¶ Erubescite [k] a respectu mulieris fornicarię. Et supra Erubescere: vbi diffusius. Eccl. 41. d.

¶ Scripsi vobis i epistola: ne cōmisceamini [l] fornicarijs. Nō vtiq forni carijs huius mūdi/ aut auaris/ aut rapacib⁹/ aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Et diffusius supra in verbo Commisceri. 1. ad co. 5. c.

¶ Nolite errare: neq fornicarij regnū dei possidebūt. Et infra Regnum: vbi latius. 1. ad co. 6. c.

z ¶ Homicidis. Quā eni grauiter isti delinquant: ex grauissima quę eis imponi iubetur pœnitentia satis liquet. de qua est textus in c. si quis homicidiū. in c. si qua fœmina. & in c. si quis voluntate. cū similibus. 50. distinc. & in c. 2. de homici. & dicetur. in verbo Homicida. a ¶ Fornicatoribus. Sunt eni magni criminis apud deū: quia tollunt membra Christi/ & faciunt ea mēbra meretricis. c. in eo. in princ. 32. q. 4. b ¶ Veneficis. Isti enim grauissime delinquūt: & peiores sunt simplicibus homicidis. idest gladio occidentibus. Notat Ange. in l. 1. C. de male. & mathema. Qui eni veneno occidit: dicit proditorie occidere. dicit Baldus in l. nemo. in fi. C. de sū. tri. & fi. catho. & dicet. i. in verbo Venenū. c ¶ Idolatris. Quos etiā lex ciuilis propter eorū abominabile scelus destatur dicens. Absit a sęculo nostro infandis execrandisq simulachris honorem pristinum reddi. l. nemo. in princ. C. de paganis. d ¶ Omnibus mendacibus. Scriptū est eni. Perdes omnes qui loquūtur mendacium. c. in ipsarū. in fi 22. q. 2. &. Os quod mentit occidit animā. c. si quis ad te confugerit. eadem causa & questi.

e ¶ Pars illorum erit in stagno/ ardēti igne & sulphure. i. in pœna gehennę: & ea quidem perpetua/ quia semper plenus iniquitate/ semper sine charitate/ torquebitur sine fine. c. fi. in verbis finalibus. de pœni distinc. 7.

f ¶ Fornicarijs. i. lubricis & inhonestis mulieribus q oēs dicūtur fornicarię ratione fornicationis quę cū eis cōmittit/ & quę diuersa nō est/ siue mulier sit ancilla aut ingenua/ siue paupercula aut opulenta/ siue pulchra aut deformis. c. fi. 14. q. vlti. Dicit tñ Hugo/ q magis peccatur cū pulchra q cū deformi: quia magis voluptuose cognoscit pulchram. Sed tñ verius est q magis peccatur cū deformi: quia plura sunt quę suadēt cōmisceri pulchrę q deformi/ vt pulchritudo & libido. Ita dicit glo. in d. c. fi. in verbo fornicatione. 14. q. 6. g ¶ Ne perdas te & hęreditatē tuā. Fornicatio eni hoīem perdit/ & ab hęreditate dei ad dęmonis hęreditatē perducit: exēplo Salomonis qui immoderato vsu atq assiduitate mulierū ad hoc vsq perductus est/ vt tēplū idolis fabricaret: qui prius templū cōstruxerat deo/ assiduitate libidinis substractus idolis tēpla cōstruere nō timuit. c. Salomon. 33. q. 4. Preterea fornicatio nedū hoīs animā perdit: sed etiā corpus. Vnde fornicatio dicitur eneruatio: qz eneruat vires animę & corporis. prout est bonus tex. & ibi Archi. in c. fi. in princ. 2. q. 1. h ¶ Tolletur de numero anima eius. An sacerdos fornicarius tolli debeat de numero. i. deponi ab officio ecclesiastico: late disputat Panor. in c. atsi clerici. col. 12. & col. 13. de iudi. & tandē cōcludit q relinquitur arbitrio iudicis/ qui consyderatis circūstantijs/ scandalo inde resurgente/ & patrię consuetudine/ quandoq imponet pœnā depositiōis/ qnq suspensionis/ & qnq monitione precedente & quādoq sine. Et pro ista cōcusione facit/ quia in hoc casu iura varias pœnas imponūt. Vnde cēsetur data optio iudici imponere quam velit vt notat glosa in c. fraternitatis. 34. distinc. & in c. a crapula. de vita & honest. cle. de istis autē sacerdotibus fornicarijs dictum est satis diffuse. s. in verbo Concubina.

i ¶ Omnis panis dulcis. idest omnis mulier appetibilis siue pulchra sit siue deformis. an tamen grauius peccet cum deformi q cum pulchra: dictum est. s. eadem. f. k ¶ Erubescite a respectu mulieris fornicarię. Videatur annotatio. s. in verbo Erubescere. l ¶ Non cōmisceamini fornicarijs. Fornicarij pręsertim spirituales/ idest qui a catholica fide desciscūt & hęreticis dogmatibus inuigilant/ vitandi sunt etiam in cibis & potibus. prout in hac sententia sentit apostolus/ & beatus martyr Cyprianus in c. si quis. in princ. 1. q. 1. vbi dicitur. Si quis de ecclesia/ hæretica pręsumptione exierit: a semetipso dānatus est/ & cum huiusmodi (secundum apostolum) nec cibum quidem sumere debemus. Declaratur hoc in libro regū. vbi cum homo dei ad Hieroboam missus esset vt peccata sua exprobraret/ atq vltionem suam futuram prædiceret: panem apud illum edere & aquam bibere prohibitus est. quod cum non custodisset: diuina sententia inde rediens morsu Leonis perijt. Hæc tex. Cętera quę hic dici possent: videātur supra in verbo Cibus. s. & in verbo cōmisceri. x.

Forsitan & Forte.

Psal.80.c. ¶Si populus meus audiffet me/ Ifrael fi in viis meis ambulaffet: Pro nihilo forfitan [m] inimicos eorũ humiliaffem/ & fuper tribulantes eos misiffem manum meam.

Psal.123.a. ¶Nisi quia dñs erat in nobis dicat nunc ifrael/nifi quia dñs erat in nobis: Cum exurgerent homines in nos forte [m] viuos deglutiffent nos Cum irafceretur furor eorum in nos: forfitan aqua abforbuiffet nos. Torrentem pertranfiuit anima noftra: forfitan pertranfiffet anima noftra aquam intolerabilem.

Psal.118.b. ¶Dixi/forfitã tenebrę conculcabunt me: & nox illuminatio mea in delicijs meis.

Hiere.5.a. ¶Indurauerunt facies fuas fupra petrã: & noluerunt reuerti. Ego autem dixi/forfitã [n] pauperes funt & ftulti: ignorantes viam domini/& iudicium dei fui.

1.co.7.a. ¶Nolite fraudare inuicẽ: nifi forte ex cõfenfu. &c. Et.j. fraudare.

1.thessa.3.b. ¶Ego amplius non fuftineo nifi ad cognofcendum fidem veftram: ne forte tentauerit vos is qui tẽtat/& inanis [o] fiat labor vefter.

Fortis & fortior.

Gene.32.f. ¶Si contra deum fortis fuifti: q̃to magis contra homines preualebis? Et infra in verbo Iacob diffufius.

1.regũ.2.a. ¶Non eft fanctus vt eft dominus/neq; enim eft alius extra te: & non eft fortis ficut deus nofter.

3.esdre.3.d ¶Vnus trium iuuenum qui cuftodiebant corpus regis (Darii) fcripfit. Forte [p] eft vinũ. Alius fcripfit. Fortior eft rex. Tertius fcripfit. Fortiores funt mulieres: fuper omnia autẽ vincit veritas. Et ibidem diffufe de vini/regis/mulierum/& veritatis fortitudine differitur. Et infra i verbis vinũ/rex/mulier/& veritas. Tota hyftoria ponit infra in verbo Rex.

puerb.16.c. ¶Melior [q] eft patiens/viro forti: & qui dominatur animo fuo/expugnatore vrbium.

puerb.21.c. ¶Ciuitatem fortium afcendit fapiens: deftruxitq; robur fiducia eius.

puerb.24.a ¶Vir fapiens [r] fortis eft/& vir doctus robuftus & validus: quia cum difpofitione initur bellum/& erit [s] falus vbi multa confilia funt.

puerb.31. ¶Mulierem fortem quis inueniet? Procul &c. Et infra mulier.

Sapię.6.a. ¶Melior eft fapientia q̃ vires: & vir prudens q̃ fortis.

Sapię.6.b. ¶Fortioribus fortior [t] inftat cruciatio.

Eccl.3.c. ¶Altiora te ne quęferis/& fortiora [v] te ne fcrutatus fueris: fed quę pręcepit tibi deus illa cogita femper/& in pluribus operibus eius ne fueris curiofus. Et fupra Curiofus.

Eccl.8.c. ¶Noli fœnerari [x] hoi fortiori te: q̃ fi fœneraueris/quafi perditũ habe.

Hiere.9.g. ¶Non glorietur fortis in fortitudine fua &c. Et infra Gloriari.

1.cori.1.d. ¶Quod ftultum eft/dei fapiẽtius eft hominibus: & quod infirmum eft dei/fortius eft hominibus.

1.ad co.1.d. ¶Infirma [y] mundi elegit deus vt confundat fortia.

Ad heb.11.f. ¶Sancti fortes facti funt in bello &c. Et diffufe fupra in verbo fides.

1.petri.5. ¶Refiftite diabolo fortes [z] in fide. Et fupra diabolus.

1.ioãnis.2.b ¶Scribo vobis iuuenes: quoniam fortes eftis & verbũ dei manet in vobis & viciftis malignum.

m ¶Forfitã/ forte. Iftę dictiones regulariter funt demonftratiuę dubitationis: frequenter tamen funt expreffiuę veritatis/vt in iftis fententijs/& in c. tuę. de procu in c. admonere. circa me. 33. q. 2. in c q̃obrem. de pœni. diftinc.1. & in c. ex parte. de celebra. miffa. in l. itẽ fi verberatum §.1. ff. de rei vendi. in l. fi duo. ff. de arbi. vbi glo. ponit tritũ illud adagiũ. Sub dubio forte refpondent fępe periti. & in l. mutus. ff. de procu. & in l.1. §. fi. cũ fimilibus. ff. de fer.

n ¶Forfitã pauperes funt. &c. j. Vulgares & imperiti nec habentes a quibus poffint fcire mandata dei. & propterea magis excufabiles fũt c. fi. vbi eft tex⁹ Aug. 37. diftinc.

o ¶Inanis fiat labor vefter. Nõ eni recte incipientibus/fed recte perfeuerãtibus p̃miũ debetur. c. fi ex bono. col. 3. & quafi per totum ca. de pœni. diftinc. 4.

p ¶Forte eft vinũ &c. Pro annotatione iftorũ dictorũ recurratur ad verba viuũ. rex. mulier. & veritas. im pręfentiarũ tñ notetur tex. cũ glo. in verbo Efdrã. in c. cõfuetudo. 8. dif. vbi dicit. Cõfuetudo fine veritate: vetuftas erroris eft. propter quod relicto errore fequamur veritatẽ: fcientes q̃ apud Efdrã veritas vincit. Hęc tex. vbi glo. dicit q̃ propofita dubitatione quęnam virtus effet maior vini/regis/ mulieris/ an veritatis? approbata ẽ & p̃electa veritatis fortitudo.

q ¶Melior ẽ patiens viro forti. De virtute patientię dicet. j. in verbo patientia. vbi videatur.

r ¶Vir fapiẽs fortis eft. &c. Huic fentẽtię facta eft ãnotatio. s. in verbo difpofitio.

s ¶Erit fal⁹ vbi multa cõfilia. Pro hoc dicto ẽ bon⁹ tex. in c. prudẽtiã §. 1. de officio delega. in c. duob⁹. in fi. 20. diftinc. & in l. fi. paulo ãte fi. C. de fideicõ. de quibus textib⁹ dictũ eft. s. in verbo Confiliũ. Prouer. 11.

t ¶Fortioribus fortior inftat cruciatio. Textus eft eiufdẽ fententię in c. pręcipue. 11. q. 3. de quo textu dictũ eft. s. in verbo Cruciatio.

v ¶Fortiora te ne fcrutatus fueris. Fortiora nobis fũt diuina iudicia: quorũ ppterea rationẽ curiofe nimis nõ debemus explorare / aiaduertẽtes in illud Pauli. O altitudo diuitiarũ glorię dei: q̃ ifcrutabilia fũt iudicia ei⁹/ & inueftigabiles vię eius. prout habetur diffufe per textum Auguftini in fępe allegato c. fi ex bono. col. 1. &. 2. de pœni. diftinc. 4.

x ¶Noli fœnerari. &c. Videatur annotata. s. in verbo Fœnerari.

y ¶Infirma mundi elegit deus. Textus eft hinc fumptus in c. pe. de pręben.

z ¶Refiftite fortes in fide. Videatur annotatio. s. in verbo Diabolus.

a ¶ Fortitudo mea & laus mea dñs. Vt deus fortitudo dicitur: ita etiã (tametsi non pari ratione) dæmones fortitudines vocantur. prout est bonus tex. Hieronymi in c. nõ solũ. 23. q. 5. vbi dicitur. non solũ homines ministri sunt & vltores iræ his qui malũ operant / vñ non sine causa gladiũ portant: sed etiã contrariæ fortitudines. i. dæmones / quæ appellantur & ira dei. Hæc tex. b ¶ Illius in me temporis fortitudo perseuerat. &c. Ba ætatũ tñ varietate / variari solet hominis fortitudo: vt diffuse dictũ est. s. in verbo ætas. super illud Iob. Iuata ætatem hominis robur eius.

Fortitudo. ¶ Fortitudo [a] mea et laus mea dominus: & factus est mihi in salutem. Exodi. 15. a.

¶ Dominus eduxit Israel de ægypto: cuius fortitudo similis est rhinocerotis. Nume. 23. d.

¶ Hodie octogintaquinque annorum sum sic valẽs (ait Caleb ad Iosue) vt eo valebam tẽpore quãdo ad explorandũ missus sum. Illius [b] in me tẽporis fortitudo vsque hodie perseuerat: tã ad bellandũ q̃ ad gradiẽdũ. Io. 14. ca. c.

¶ De fortitudine Samsonis vide late in verbo Samson.

¶ Oculi domini contẽplantur vniuersam terram / & præbent fortitudinem his qui perfecto corde credunt in eum. 2. para. 16.

¶ Gaudium domini (inquit Esdras) est fortitudo nostra. Naemiæ. 8. c

¶ Si fortitudo [c] quæritur / robustissimus est deus. Iob. 9. ca. c.

¶ Apud deum est fortitudo et sapientia Iob. 12. b.

¶ Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum & refugium meum & liberator meus. Psal. 17. a.

¶ Domin⁹ fortitudo plebis suæ: & protector saluationũ Christi sui est. Psal. 27. c.

¶ Meum est consilium & æquitas (ait sapientia) mea est prudentia / mea est fortitudo. puerb. 8. b.

¶ Fortitudo simplicis via domini: & pauor his qui operantur malum. Pro. 10. d.

¶ Vbi non [cc] sunt boues / præsepe vacuum est: vbi autem plurimæ sunt segetes ibi manifesta est fortitudo bouis. Pro. 14. a.

¶ Domus iusti plurima fortitudo: & in fructibus impii conturbatio. puerb. 15. b

¶ Exultatio iuuenũ fortitudo eorũ: & dignitas senum canicies. puerb. 20. d

¶ Si desperaueris [e] in die angustiæ lapsus / minuetur fortitudo tua. puerb. 24 b

¶ Dicebam ego (inquit Ecclesiastes) meliorem esse sapiẽtiam / fortitudine &c. Et infra in verbo sapientia latius. Ecclés. 9. d.

¶ Ne sequaris [f] in fortitudine tua concupiscentiã cordis tui: & ne dixeris quomodo potui / aut quis me subiiciet propter facta mea? deus enim vindicans vindicabit. Eccl. 5. a.

¶ Timẽtis dominum beata est anima eius ad quem [g] respicit: & qui est fortitudo eius. Eccli. 3 . e.

¶ Væ filii [h] desertores dicit dominus: vt faceretis consiliũ & nõ ex me / Esaiæ. 30. a.

c ¶ Fortitudo quærit. Quænã fortitudo quæri seu expeti possit ab hominibus, tanq̃ iusti æquique conseruatrix: est bon⁹ textus Ambrosii in c. fortitudo. 23. q. 3. vbi dr. Fortitudo quæ bello tuetur a barbaris patriã / vel domi defendit infirmos / vel a latronibus socios: plena iustitiæ est. Et facit tex. in c. si quis fortitudinẽ. eadẽ cã & q̃sti. vbi dicit textus qui Hieronymi est. Si qs fortitudinẽ latronis vel pyratæ eneruat / & infirmos reddit (sua supple maiori fortitudine) pdest illa infirmitas. Debilitata eñ mẽbra quib⁹ pri⁹ nõ bene vtebant: a malo opere cessabũt. Hæc textus. cc ¶ Vbi non sũt boues. &c. Videt dici posse per boues intelligi fideles seu subditos doctrinis seu præceptis platorũ obedientes / & iugũ ipsorum æquanimiter ferentes. per præsepe vero significari platos. vt sit sensus. Si subditi superioribus nõ obediant: superiores eorum vacui sunt / idest eis inutiles. pro hac aũt declaratione est bonus tex. in c. plerũq. §. itẽ legitur. versi. boues quippe recalcitrãtes. 2. q. 7. iuncto c. nisi cũ pridẽ. §. propter maliciã de renũcia. in dicto eñi capitulo plerũq. versi. boues. bene pbat per boues / subditos itelligi. & per præsepe platos. tamẽtsi ibidẽ præsepis mentio non fiat: sed arcæ. in dicto autem c. nisi §. propter inutilem. probatur inutilẽ illis subditis eum esse prælatum cui⁹ iussionib⁹ & doctrinis / subditi non acquiescũt / sed potius obdurantur. Vbi vero sunt plurimæ segetes. i. vbi plurima in subditis apparẽt opera virtutũ: ibi manifesta est fortitudo bouis. i. ibi subditi demonstrant eue fortes ac diligentes in exequẽdis suorũ superiorũ præceptis. Qualia enim sunt aliquorũ opera: tales ipsi iudicãtur & presumuntur. c. ex studiis. de psump. d ¶ Dignitas senũ: est canicies. De hoc dicto est tex. in c. si. 84. distinc. de quo dictũ est. s. in verbo Canicies. k. e ¶ Si desperaueris. Quã sit perniciosa desperatio / & fortitudinis idest virtutis hoi exclusiua: videndũ est quod satis diffuse dictũ est. s. in verbo Desperatio. in. 1. &. 2. annotatione. f ¶ Ne sequaris concupiscentiã cordis tui. Simile est quod habetur Ecclesiastici. 18. Post concupiscentias tuas non eas. Cui dicto facta est annotatio (quæ hic non incõmode posset inseri) supra in verbo Concupiscentia. g ¶ Ad quẽ respicit. i. cuius mandata exequitur & facit: nõ tamen omnino ex timore seruili. talis eñi qui ex solo operaretur timore seruili / beatus dici non posset: quia (vt dicit Augustinus / cuius verba ponũtur in c. Qui ex timore. de. ver. significa.) qui ex timore facit præceptũ: aliter q̃ debeat facit / & ideo iam non facit. Hæc tex. h ¶ Væ filii desertores. &c. Hanc sententiã ad mysticum sensum reflectendo dici potest per istos filios desertores intelligi claustrales egredientes cœnobia sua / & ad sæculares aliquos in quibus confidunt cõfugientes. Quod enim tales ordiantur telam & non per spiritum dei / addantque peccatũ super peccatũ / & ambulent vt descendant in Aegyptũ / sperantes auxiliũ in fortitudine Pharaonis & in vmbra Aegypti / & propterea sit eis fortitudo Pharaonis in confusionem / & vmbra Aegypti in ignominiam: est bonus textus Inno. tertii in c. quo. de offi. ordi. iuncto c. fi. de regula. Imprimis eñi dicitur in d. c. q̃to. Ad audientiam nostram noueris peruenisse q monachi & alii regulares tuæ prouinciæ cum deberent potius in claustro iuxta regularia cõstituta diuinis obsequiis vigilare: de obedientiis & redditibus quorum curam gesserant pecunia congregata claustrum adhorrentes / per curias principum & potentum discurrere non verentur. Mandamus quatenus quoscunque tales inueneris / nisi ad commonitionem tuam resipuerint / vt proprium in manibus prælatorum suorum sine difficultate resignent / coerce-

tendum in vtilitatem domus ſecūdū abbatis conſiliū/ & regularē vitam obſeruent. Si prelati eorum poſt tuā commonitionē id exequi neglīgēter omiſerint: per ſuſpenſionē officij & beneficij appellatione remota compellas. In dicto autē c. fi. dicit tex. Gregorij noni. Ne religioſi vagandi occaſionē habētes/ ſalutis proprię detrimentū incurrant/ & ſanguis eorū de p̄latorū manibus requiratur: ſtatuimus vt prefidentes capitulis celebrandis ſecūdū ſtatutum concilij gn̄alis abbates ſeu priores fugitiuos ſuos requirant ſolicite annuatim. Qui ſi in monaſterijs ſuis recipi poſſunt ſecundū ordinē regularē: recipiantur ſalua ordinis diſciplina. Quod ſi hoc regularis ordo nō patitur: auctoritate noſtra prouideant abbates ſeu priores vt apud eadem monaſteria in locis cōpetētib⁹/ ſi abſq̧ graui ſcandalo fieri poterit/ alioquin in alijs religioſis domibus eiuſdem ordinis ad agendam ibi pœnitentiam talibus vitę neceſſaria miniſtrentur. Si vero hmōi fugitiuos inobediētes inuenerit/ eos excōmunicent: & tādiu faciant ab eccleſiarū prelatis excommunicatos publice nūciari/ donec ad mandatū ipſorū humiliter reuertant. Hæc textus.

et ordiremini telam & non per ſpiritum meum/ vt adderetis peccatū ſuper peccatum. Qui ambulatis vt deſcendatis in ægyptum/ & os meum non interrogaſtis: ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis/ habentes fiduciam in vmbra ægypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in cōfuſionem: & fiducia vmbrę ægypti in ignominiam.

Eſaię.30.d. ¶In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra.

Eſaię.40.c. ¶Ecce dominus de⁹ in fortitudine veniet: & brachiū ei⁹ dominabitur.

Eſaię.40.g ¶Dominus deus dat laſſo virtutem: & his qui non ſunt/ fortitudinem et robur multiplicat.

Eſaię.30.g. ¶Deficient [i] pueri et laborabūt: & iuuenes in infirmitate cadent. Qui autem ſperāt in domino mutabūt fortitudinem: aſſumēt pennas ſicut aquilę/ current et non laborabunt/ ambulabunt & non deficient.

Hiere.9.g. ¶Non glorietur fortis in fortitudine ſua. &c. Vt ſupra fortis.

Eſaię.56.b. **Fortuna.** ¶Vos qui dereliquiſtis dominum: qui obliti eſtis montē ſanctum meum (dicit dominus) qui ponitis [k] fortunę menſam & libatis ſuper eā: numerabo vos in gladio. Et omnes in cęde corruetis: pro eo q̧ vocaui et non reſpondiſtis/ locutus ſum et non audiſtis/ & faciebatis malum in oculis meis/ & quę nolui elegiſtis.

Pſal.7.d. **Fouea.** ¶Lacū [l] aperuit et effodit eū: & incidit in foueā quā fecit.

Pſal.56.b. ¶Foderunt filij hominū ante faciem meam foueā: et inciderunt in eā.

p̄uerb.23.c. ¶Fouea profunda eſt meretrix. &c. Et infra meretrix.

p̄uerb.26.d ¶Qui fodit [m] foueam incidet in eam: & qui voluit lapidem reuertetur ad eum.

Eccl.27.d. ¶Qui foueam [m] fodit/ incidet in eā: & qui ſtatuit lapidē proximo ſuo/ offendet in eo/ & qui laqueum alij ponit peribit in illo.

Eſaię.24. ¶Formido et fouea & laqueus ſuper te qui habitator es terrę. &c. Et ſupra formido.

Math.8.c. ¶Vulpes foueas habent (dixit Iheſus) & volucres cœli nidos: filius [n] autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.

Math.15.b. ¶Cęc⁹ [o] ſi cęco ducatū p̄ſtet (ait Iheſus diſcipulis) ābo in foueā cadūt.

i ¶Deficient pueri et laborabunt. i. Qui huius ſcli vt pueri ac iuuenes dilectores ſūt/ i terrenis reb⁹ fortes erūt/ & i cœleſtibus debiles. Qui vero ſæculi blandimēta reſpuentes/ ſe totos obeundę dei volūtati cōmittūt: q̄ ſunt ei beneplacita cogitātes mutabunt fortitudinē. q̧ virtutū opera q̄ prius dū terrenis negocijs implicabantur cū labore complebant: ita cum omni dulcedine & abſq̧ vlla aut ſaltē modica difficultate faciēt. Hęc declaratio q̄ eſt de lyra/ p̄bat per tex. clarū in c. oēs ſęculi hui⁹ dilectores. in princ. 47. diſ. iuncto c. fi. in fi. 23. q. 6. i dicto enim c. oēs. clare p̄batur q̧ q̄to tēpore aliqui ſęculi dilectores ſunt: tanto ſunt debiles in ſupernis ac cœleſtibus. In dicto aūt c. fi. dicit q̧ etiā cū per timorē gehēnę continet ſe homo a peccato ſeu terrenis rebus/ fit conſuetudo iuſtitię: & incipit quod dūrū erat amari/ & cū delectatiōe operari. De quo c. fi. videri poteſt diffuſius. ſ. in verbo Dulcedo ſuper illud Pſalmiſtę. Paraſti in dulcedine tua pauperi deus.

k ¶Qui paraſtis fortunę menſam. Dici poteſt ſecūdū glo. ordi. hic/ eos ponere menſā fortunę & libare ſuper eā: qui nō diuio iudicio ac moderamine/ ſed fortunę varietate res hūanas putant agitari. cuius cōtrariū & catholica fides & ipſa lex humana atteſtantur. l. 1. in princ. & l. 2. in princ. C. de ve. iu. enu. Vnde dicit Bal. in l. fi. in princ. C. cōmunia. de lega. q̧ fortuna eſt iprecabilis ab hoib⁹: quia ſurda eſt & muta/ & ei⁹ dux eſt deus. & idē poſt Bal. dicit do. meus Philip. decius in c. licet cauſam. colū. ātepe. de p̄bationibus.

l ¶Lacū aperuit/ & effodit eū: & incidit in foueā quā fecit. Lacū aperit: qui admittit cogitationē peccati. Effodit lacū: qui in cogitatiōe peccati delectatur. Incidit in foueā quā fecit: qui cogitationi peccati conſentit/ & opere complet quod cogitauit. Hanc declarationē ſentit glo. ordinaria: pro qua eſt bonus tex. Auguſtini in c. ſed penſandum. 5. diſtinc.

m ¶Qui fodit foueā incidet in eam. Qui alterius ruinam molitur: in eā quā alteri parabat ruinę iacturam decidet. Hanc declarationem ſentit de lyra hic pro qua facit bonus. tex. in c. 1. 2. q. 3. vbi dicit. Si quis non probanda detulerit: intelligat ſe iacturā infamię ſuſtinere: vt dāno pudoris/ & eſtimatiōis diſpēdio diſcat ſibi alienę verecūdię impune inſidiari non licere. Et in c. qui non p̄bauerit. eadem cauſa & queſti. vbi dicitur. Qui non probauerit quod obiecerit: pœnā quā ipſe intulerit patiat. & inc. pe. verſ. inſcriptio. 4. q. 4. dicit tex. Inſcriptio ſemper fiat: vt talionē. i. ſimilem ruinam quam alteri parabat/ calūniator recipiat. Hęc tex. Cætera q̄ hic dici poſſent/ videantur. ſ. in verbo Calūniator. Poteſt etiam hęc ſententia intelligi in caſu. l. qui foueas. in princ. ff. ad l. aquiliam. vbi dicit textus. Qui foueas vrſorū ceruorūq̧ capiendorū cauſa faciūt/ ſi in itineribus fecerint/ in eiſq̧ aliquid deciderit/ factūq̧ deterius eſt: lege aquilia obligantur/ ideſt tenentur ad illati dāni reparationem. Et facit tex. idem ſentiens in l. ſi alius. §. pe. ff. quod vi aut clam.

n ¶Filius aūt hoīs non habet vbi caput ſuū reclinet. Chriſtus hoc loco ſe pauperem fuiſſe dum in terris ageret oſtendit: & ita etiā Chriſtū pauperem appellat textus Hieronymi in c. Gloria epi. in fine principij. 12. q. 2.

o ¶Cęcus ſi cęco ducatum p̄ſtet. Huic ſententiæ facta eſt annotatio. ſ. in verbo Cęcus. vbi videatur.

Fragmentum. ¶Tulerunt discipuli reliquias manducantium duodeci [p] cophinos fragmentorū plenos. Et infra Ihesus. Et simile habetur Marci.6.f.&.8.a. Similiter. Lucę.9.b.& Ioannis.6.b. Math.14.c.

Frater & Fraternitas. ¶Dixit Abraam ad Loth. Ne quęso sit iurgiū inter me et te/& inter pastores meos & pastores tuos: fratres [q] enim sumus. Gene.13.b.

¶Inuidebant Ioseph fratres sui: pater vero rē tacitus consyderabat. Et infra in verbo Ioseph/diffusius. Gene.37.c.

¶Non oderis fratrem tuum in corde tuo (ait dominus ad Moysen) sed publice [r] argue eum: ne habeas super illo peccatum. Leui.19.d.

¶Si vnus de fratribus tuis qui moratur inter portas ciuitatis tuę in terra quā dominus deus tuus daturus est tibi/ad paupertatē [s] venerit: non obdurabis cor tuum/nec contrahes manum/sed aperies eam pauperi/et dabis mutuum quo eum indigere prospexeris. Deute.15.b

¶Non fœnerabis [t] fratri tuo ad vsurā pecuniā.&c. Et.§.Fœnerari. Deute.23.c.

¶Quādo habitauerint [v] fratres simul/& vnus ex eis absq; [x] liberis mortuus fuerit: vxor [y] defuncti nō nubet alteri. Sed accipiet eā frater eius/ Deute.25.b

p ¶Duodecim cophinos fragmentorū. Fragmenta ciborū dicūtur ciborū reliquię: de quibus fragmentis loquitur tex.in cle.2. versi.penul.de censibus.de quo dicetur.§.in verbo Ihesus. q ¶Fratres eni sumus. Loth erat filius fratris Abrahā vt legit. Gen.12.b.& sic erat nepos Abraā:& tñ hac sentētia Abraā & Loth fratres dicūtur. Vnde aduertendū est q; proprie & stricte fratres dicunt qui vel eodē patre tm̄ nati sunt & isti vocātur cōsanguinei.§.1.insti.de legi.agna.succes. Vel eadē matre tm̄:& isti vocātur vterini.l.iuriscōsult9.§.cognaticīs.ff.de gradi Vel ab eisdē patre & matre: & isti vtriq; coniūcti appellant. auctē post fratres.in pric. C.de legi.hęre. Large aūt: quādoq; fratres dicūtur participatione eiusdē dignitatis. Vnde papa oēs episcopos appellat fratres.c.q̄ graui.de crimi. fal.c.pręterea. in pric. 51 distinc.& c. fratres.in princ. de pœni.dis.5. Quādoq; fratres dicuntur eiusdē religionis professiōe: qui scilicet vouerūt tria substātialia regulę/castitatē scilicet/obediētiā & paupertatē. bonus est tex.in c. causā q̄. & ibi notat Panor.de iudicijs. Inspecto tñ cōmuni vsu loquēdi solū illi religiosi vocātur fratres qui sūt mendicātes/ nō hn̄tes scilicet aliquid in communi: alij vero appellantur monachi. Ita Panor.& alij i d. c.cām. Quandoq; etiā dicūtur fratres qui de fratribus aut sororibus nati sunt. Et ita Loth poterat dici frater Abraā: quia ab eius fratre natus erat. Sicut etiā Iacobus dicebat frater dn̄i: quia de sorore matris suę natus erat. prout est tex. cum glo. in c. Iacobus. de cōsecra. distinc.1 Largissime vero oēs Christiani possūt dici fratres. p̄ut est no. tex. Chrysostomi in c. ad mensā. 11.q.3. Et facit tex. in c. ex merito. 6.q.1. in versi. sedens. r ¶Publice argue eū. Tex. est hinc sumptus in c. si. circa princ. 45. distinc. de quo textu videatur. §. in verbo Arguere.

s ¶Ad paupertatem venerit. Ad paupertatē ex diuitijs venire: infœlicissimū gen9 infortunij est. dicit glo. post Boetiū in c. est probanda. 86. distinc.

t ¶Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram. Hęc sententia diffuse satis elucidata est. §. in verbo Fœnerari. vbi videatur. v ¶Habitauerint fratres simul. Quando fratres post eorū patris decessū simul habitant/an per hoc videatur inter eos contracta societas bonorū/ita q; lucra & dāna sint cōmunia: bon9 est tex. probansq; non/etiā si patris hęreditatē indiuisam tenerent & possiderent. in l. ex parte. §. filius. ff. fami. hercis. vbi dicitur. Filius debita quæ post mortem patris contraxit/fratri suo pro parte hæreditaria reputare nō pōt/si nō in omnib9 socij essent/ex couētione: licet hęreditatē paternā communē haberent. Hæc tex. cū glo. in verbo socij. Et est bonus tex. in l. si inter fratres. in princ. ff. pro socio. vbi dicit. Si inter fratres parētū indiuisas hęreditates ideo retinuerint vt emolumentū vel dānū in his cōmune sentirēt: quod aliūde q̄sitū est/ in cōmune nō redigetur. Hęc tex. Si tamē fratres simul habitantes/ lucra hincinde ex eorū negociationibus prouenientia cōmunicarent: ex hac cōmunicatione lucrorū oritur quidā tacitus consensus societatis/ per quē societas inter eos videtur esse contracta. non tū oīm bonorū: sed tm̄ illius negociationis vel illarū negociationū quarū lucra cōmunicabāt. Ita dicit Bar. in l. titium & meuiū. §. altero. colū. si. ff. de admi. tuto. Bal. in l. si patruus. C. cōmunia vtriusq; iudi. in l. 1. C. qui test a. fa. pos. in c. 1. de bn̄fi. fra. in l. cum oportet. C. de bonis q̄ liberis. & in l. rei iudicatę. §. fi. ff. solu. ma. Et facit tex. in l. cū duobus. §. cū erant duo socij. ff. pro socio. vbi est expressū/cōmunicationē lucri ex negociatione argentarię prouenientis nō arguere societatē contractā esse in lucris prouenientibus aliunde. Facit etiā bonus tex. in simili in c. cū cōtingat. de deci. in c. dilect9. de capel. mona. in c. auditis. de p̄scrip. & in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de iti. actuq; priua. In quib9 textib9 est exp̄ssū solū in eo actu intelligi præscriptā esse iurisdictionē seu q̄sitā quasi possessionē cui9 quis habuit exercitiū adeo vt ex exercitio in vno non inducatur q̄sitio/quasi possessionis totam ipsius iurisdictionis vniuersalitatē cōtinētis. Ita igitur in proposito ex cōmunicatiōe lucri vni9 negociationis tm̄/solū illi9 inducta esse censet societas: non aūt vniuersorū bonorū. Et ita etiā per hæc fundamenta tenet Ludo. Ro. cū limitatione tñ notabili/de qua ibi per eū in cōsi. suis. cōsilio. 291. versi. Sed est successiue secūdo videndū. x ¶Vnus ex eis absq; liberis mortuus fuerit. Licet hæc verba absq; liberis/cum pluralis numeri sint/ inuere videantur fratrem decedere sine liberis etiam si decedat cum vno: tamē cōtrariū veri9 est etiam iure humano. Is enī sine liberis non moritur: qui vno superstite morit. Dicit textus in l. pater Seuerinā. §. ita fideicōmisso dato. ff. de condi. & demon. Et notatur in l. Ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad sena. trebelli.

y ¶Vxor defuncti non nubet alteri/sed accipiet eam frater eius. Iure humano vxor fratris dicitur esse affinis fratri in primo genere & in primo gradu affinitatis. Regula est enim q; persona addita personę per carnis copulam/ mutat genus attinentię sed non gradum. verbi gratia. Ego & frater meus sumus consanguinei in primo gradu consanguinitatis. Frater meus duxit vxorem: illa est persona addita personę per carnis copulā. Illa mutat genus attinētię. i. alio gn̄e attinētię attinet mihi q̄ frater me9: q2 ipse est mihi cōsanguine9 & illa est affinis. sed nō mutat gradū. q2 sicut frater est mihi in primo gradu/ sic & illa mediāte fratre meo est mihi affinis in p̄io gradu affinitatis. Et etiā in p̄io genere. quia semper persona addita personæ quæ est de consanguinitate/facit primum genus affinitatis. Vnde non solum vxor fratris mei est mihi affinis in primo genere affinitatis: sed etiam omnibus parentibus fratris mei. sed mihi est in primo gradu/ quia in primo gradu sum fratri meo: cæteris vero parentibus est in gradu remotiori toto scilicet quoto sunt fratri meo. Et propterea fratre meo defuncto nedum mihi nō

potest esse vxor: sed etiã nubere non põt alicui alteri qui sit de parentibus fratris mei defuncti vsq; ad quartũ gradũ. quia prohibitio matrimonij sicut ratione cõsanguinitatis extendit ad quartũ graduz: ita etiã extẽdit ad quartũ graduz ratione affinitatis. Premissa oĩa probant per textũ cũ glo. mag. in princ. in c. non debet. de consang. & affini. iure tñ ciuili (cui non statur in materia matrimoniali) frater est in secundo gradu cõsanguinitatis / & ideo vxor eius esset in secũdo gradu affinitatis. l. iuriscõsultus. §. secũdo gradu. ff. de gradi. hanc etiã prohibitionẽ matrimonij ratione affinitatis declarat Ange. Areti. in §. affinitatis. insti. de nuptijs.

et suscitabit z semen fratris sui: & primogenitum ex ea filium / nomine a illius appellabit / vt nõ deleatur nomen eius ex Israel. Sin autẽ noluerit accipere vxorem fratris sui que ei lege debetur: perget mulier ad portã ciuitatis / & interpellabit maiores natu / dicetq;. Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in Israel: nec me in cõiugem sumere. Statimq; eum accersiri faciẽt: & interrogabunt. Si responderit / nolo eam vxorẽ accipere: accedet mulier ad eum coram senioribus / & tollet b calciamentũ de pede eius / spuetq; in faciẽ illius / et dicet. Sic fiet homini q nõ edificat domũ fratris sui. Et vocabit nomẽ illi9 in Israel domus discalciati.

Iob. 6. c. ¶ Fratres mei (ait Iob) preterierunt me: sicut torrens qui raptũ transit in conuallibus.

Iob. 19. b. ¶ Fratres meos longe fecit deus a me (inquit Iob) & noti mei quasi alieni recesserunt a me.

Iob. 30. d. ¶ Frater fui draconum (ait Iob) & socius struthionum.

Psal. 21. e. ¶ Narrabo deus nomẽ tuũ fratrib9 meis: in medio ecclesie laudabo te.

Psal. 48. b. ¶ Frater non redimit / redimet homo: non dabit c deo placationem suã et precium redẽptionis anime sue / & laborabit in æternum / & viuet adhuc in finem.

Psal. 68. b. ¶ Extraneus d fact9 sum fratribus meis: & peregrin9 filijs matris mee.

Psal. 132. a. ¶ Ecce e q̃ bonum et q̃ iocundum: habitare fratres in vnum.

puerb. 6. c. ¶ Eum detestatur dominus qui seminat f inter fratres discordias. Et infra Odire.

puerb. 17. c. ¶ Omni tẽpore diligit qui amic9 est: & frater in angustijs cõprobatur.

z ¶ Et suscitabit semẽ fratris sui. Circa hãc suscitationẽ seminis fratris defuncti: videndus est bon9 tex. i c. ff. de diuor. vbi dicit. quia dispar est rit9 in Limoneñ. ecclesia de nouo ad fidẽ catholicã conuersorũ / a nostro: pper infirmitatẽ gẽtis eius dẽ cõcedim9 vt matrimonijs cõtractis cum relictis fratrũ vtãtur / si eñ fratribus decedentibus sine p̃le vt semẽ defuncti iuxta legẽ Mosaicã suscitarẽt) cum talibus cõtraxerũt. ne tales sibi de cætero postq̃ ad fidẽ venerint / copulent prohibentes. Hec tex. De qua etiã suscitatione seminis est no. tex9 Augustini in c. olĩ. i pric. 8. q. 1. de quo tex. dicetur in. 2 proxima ãnotatiõe.

a ¶ Nomine illius appellabit. Filius ergo nat9 ex fratre suscitante semẽ fratris quis esset ipsius filius carnalis: tamen erat fratris defuncti filius legalis. Ita dicit glo. in d. c. olim.

b ¶ Tollet calciamentũ de pede eius / spuetq; in faciẽ illius. Circa hec verba & pro eliciẽdo ex eis effectũ: videndus est bonus tex. ex Augustino in libro cõtra Manicheos excerptus in c. olim 8. q. 1. vbi dicit. Olim iussus est frater præmortui fratris vxorẽ ducere: vt non sibi sed illi suscitaret sobolẽ eiusq; nomine vocaret quod inde nasceretur. Quod si recusaret: discalciatus vno pede / cõspui solebat in faciẽ. Nunc etiã euãgelij quisq; predicator ita debet in ecclesia laborare: vt defuncto fratri i. Christo suscitet semen qui pro nobis mortuus est / & quod suscitatum fuerit eius nomẽ accipiat. At vero qui electus ab ecclesia ministeriũ euãgelizandi & baptizandi renuerit / ab ecclesia ipsa digne meritoq; cõtẽnitur. qui enim & sibi prodest & ecclesie: bene intelligitur vtroq; pede calciatus. Vnde illud. Quã specio si pedes euangelizantiũ bona. Qui vero lucrandorũ curã refugit aliorũ: discalciati illius non figuratũ significauit / sed in se impletũ portauit opprobriũ. Hec tex.

c ¶ Nõ dabit deo placationẽ suã. Hieronymi est sententia / in presenti seculo siue orationibus siue cõsilijs inuicẽ nos posse adiuuari. Cũ aũt ante tribunal Christi venerimus / nec Iob / nec Daniel / nec Noe rogare posse pro quoq̃ / sed vnũquẽq; portare onus suũ. Verũ hec sententia da impœnitẽtibus accipienda est: de quibus hoc loco ppheta dicit. Nõ dabit deo placationẽ suam / nec p̃ciũ sedẽptionis anime sue: sed laborabit in æternũ & viuet adhuc in finẽ. Ita dicit tex in c. in presenti. 13. q. 2.

d ¶ Extraneus factus sum: fratrib9 meis. Iure hũano frater fit extrane9 fratri: qñ exheredatur a fratre etiã sine aliqua causa dũmõ nõ instituat heredẽ aliquã turpẽ personã / qz propter exheredationẽ ab eius successione repelleretur: sicut repelleret extrane9. Quod si exheredato fratre institueret frater turpẽ personã: succurretur fratri exheredato per q̃relã inofficiosi testamenti / si ipse erat frater vtriq; coniũctus / vel consanguineus tantũ. Secus si erat frater vterin9 tantũ: quia tũc nullo remedio sibi succurri posset. Textus est bene singularis vbi hæc oĩa probant / in l. fratres. C. de inoffi. testa. & facit tex. cũ glo. insti. de inoffi. testa. in si princ. Subsistente aũt aliqua iusta causa exheredationis / vt quia ipse in fratris mortẽ cõspirauit / vel contra fratrẽ criminalẽ proposuit accusationem / vel grauem fratri in bonis suis intulit iacturã: potest frater exhæredari / etiã turpi seu infami persona herede instituta. & sic fratri suo effici extraneus. glo. est & ibi cõmuniter docto. in d. l. fratres & facit tex. vbi istæ cause exheredationis exprimũtur. in §. ingratitudinẽ. in auctẽ. de nuptijs. colla. 4. Premissa procedũt qñ frater faceret testamẽtũ & fratrẽ exheredaret vel p̃teriret. Si vero non faceret testamẽtũ / sed intestatus decederet: tũc frater etiã si in fratrem cõmisisset vnam ex tribus causis ingratitudinis supra enumeratis / non efficeretur fratri extraneus / sed ei succederet perinde ac si in eũ nũq̃ ingratus extitisset. bonus est tex. in l. cognatis. ff. vnde cogna. nec ob. tex. in d. §. ingratitudinẽ quia ibi loquitur tex. de quodã iure nõ hereditario. Nec etiam obstat textus in l. eũ patronũ. ff. de iure pa. quia ibi textus loquitur in iure patronatus: quod facilius tollitur q̃ ius sanguinis. Et ita / q scilicet cause exhæredationis non repellant fratrem a successione fratris ab intestato decedẽtis: tenẽt Bar. Bal. Ange. & do. meus Iason in d. l. fratres & Paulus de Castro in l. fratris. C. eodem ti.

e ¶ Ecce q̃ bonum. &c. Textus in c. nulli. in fi. 3. questi. 1. posita hac Psalmiste sententia / pro eius elucidatione subiungit. Illi fratres non habitant in vnũ / qui fratrũ se solatio subtrahũt / aut quod deterius est / fratribus insidias aut laqos ponũt. Cetera q̃ hic dici possent de cõmuni vita fratrũ habitãtiũ i vnũ: videant. s. l verbo Coio. i.

f ¶ Seminãt inter fratres discordias. Tex. est / istorũ inter fratres discordias seminantiũ crimẽ ostendens / in c. abiit Iudas. 11. q. 3. de quo textu dictum est supra in verbo discordia. in annotatiõe huius sententie. Cetera autem que hic dici possent: videantur in verbo Concordia. y.

¶ Frater g qui adiuuatur a fratre/ quasi ciuitas firma: & iudicia quasi vectes vrbium. puerb.18.c.

¶ Vir amicabilis ad societatem: magis amicus erit q̃ frater. puerb.18.d.

¶ Melior est vicinus iuxta: q̃ frater procul. puerb.27.b

¶ (A virtute) vt recessit iustus in ira sua per iram h homicidij: fraternitas deperijt. Sapię.10.a.

¶ In tribus beneplacitū est spiritui meo / quę sunt probata corā deo et hominibus: concordia i fratrum/ et amor proximorum/ & vir et mulier sibi bene consentientes. Eccl.25.a.

¶ Exi k a facie honoris amicorum meorū hospes: necessitudine domus meę hospitio mihi factus es frater. Eccl.29.d.

¶ Qui effundit sanguinē/ & qui fraudē l facit mercēnario: fratres sunt. Eccl.34.d.

¶ Fratres m in adiutorium in tempore tribulationis: & super eos misericordia liberabit. eccl.40.d.

¶ In ira domini exercituum conturbata est terra: & erit populus quasi esca ignis. Vir fratri suo nō parcet/ et declinabit ad dexteram/ et esuriet/ et comedet ad sinistram/ et non saturabitur. Esaię.9.d.

¶ Vnusquisq; se a proximo suo custodiat: & in omni fratre suo nō habeat fiduciam. &c. Et supra fiducia. Hiere.9.b.

¶ Cōtigit septē fratres vna cū matre sua appręhēsos/ cōpelli a rege Antiocho edere cōtra fas carnes porcinas: flagris et taureis cruciatos. Vn9 autē ex illis q erat prim9: sic ait. Quid quęris: & qd vis discere a nobis? Parati n sum9 mori: magis q̃ patrias & dei leges preuaricari. Irat9 itaq; rex iussit sartagines & ollas ęneas succēdi: quib9 statim succēsis iussit ei qui prior fuerat loquut9 cāputari o liguā/ & cute capitis abstracta/ sum- 2.mach.7.d

g ¶ Frater adiutus a fratre quasi ciuitas firma. Circa hanc sentētiā potest nō incongrue peti an frater adiuuare possit fratrē in testimonijs: ita q in negocio fratris sit idoneus testis pro fratre. In hac dubitatione dici potest breuiter vt dicit Bal. in l. parentes. col. 1. versi. vel dic latius. C. de testibus. q aut frater fuit adhibitus testis instrumentarius de consensu partiū: & tunc erit idoneus testis. Immo nō solū erit idone9: sed etiā inuitus cogitur testificari. pro hoc est glo. no. in. §. Et licet. in verbo supplicijs. in auctē. de testibus. colla. 7. Aut fuit adhibitus testis testamentari9. Et idē: quia est rogatus a testatore. l. qui testamēto. ff. de testa. §. pater. insti. eodē. & idē eadē ratione si fuit testis iudiciarius a partibus rogatus: quia ꝓpter approbationē ptiū poterit post ea testificari. Quod si agat de aliquo negocio in quo frater nūq̃ rogat9 fuerit: tunc si producat contra fratrē/ poterit testificari pro fratre/ & sic fratrē adiuuare / qz persona eius est approbata per ꝓducentē. l. si quis testib9. C. de testib9. Et qz testis nedū pro parte producente/ sed etia cōtra eā deponere pōt: qz dēt iurare dicere veritatē ꝓ vtraq; pte dicit glo. in l. 2. C. de edē. Et idē eadē ratione: si sit product9 cōtra fratrē per iudicē inquirentē ex officio. Si vero frater per fratrē producatur: tunc aut isti fratres simul habitāt/ & repellitur a testificando/ quia consuetudo auget affectionē parentelæ. l. cū allegas. C. de castrē. pecu. lib. 10. Aut seorsum habitant: & tunc aut est q̃stio ciuilis & parua / & est testis idoneus si sit persona grauis & discreta. Aut vero est causa criminalis/ vel ciuilis sed ardua: & tunc non admittitur ad testificandū pro fratre/ & sic ad adiuuādū fratrē ad alteri9 impugnationē: quia naturalis affect9 q frater vincat/ reddit eū suspectū. l. hūanitatis. C. de excu. tuto. & quia frater offenditur in persona fratris offensi. Et idē est in omnibus transuersalibus vsq; ad quartū gradū. vt. ff. de iniurijs, l. lex Cornelia. in princ. Ad simplicē aūt defensionē fratris est testis idoneus etiā si fisco tale testimoniū noceat in obuiando pœnis q̃rendis. Bon9 est tex. in c. literas. de resti. spo. vbi frater ad purgandū fratrē de hęresi admittit: nisi possit sibi imputari q prius cōtrariū deposuit. Hęc est resolutio Bal. in d. l. parētes. quā cōmuniter sequūtur doctores ibi & canonistę in c. Cū oporteat. de accusa.

h ¶ Per irā homicidij fraternitas deperijt. Hęc verba de Cain qui fratrē suū Abel interfecit/ itelligi solēt. Vñ videantur q̃ annotata sunt s. in verbo Cain. Sed in materia fraternitatis pro annotatione hui9 sentētię notetur q fraternitas nōnūq̃ aliter accipi solet q̃ hic capiatur. Accipitur enī nōnūq̃ fraternitas pro congregatione aliquorū in honorē alicuius sancti vel alicuius pij operis se vnietiū. & alio mō vocat cōfratria. Sūt aūt istę fraternitates seu cōfratrię satis licitę: dūmodo intētiones bonę sint/ & simpliciter in deo fixę. Ita dicit Archi. in c. si quis despicit. 42. dis. & ibi pro istis fraternitatib9 est bonus tex. qui est ex cōstitutionibus Gangrensis cōcilij. Ibi eī dicit tex. Si quis despicit eos qui fideliter agapes idest cōuiuia pauperū exhibēt/ & propter honorē dñi cōuocant fratres/ & noluerit cōmunicare hmōi vocationibus/ paruipendēs quod gerit: anathema sit. De istis etiā fraternitatib9 ē bon9 tex. in l. 1. §. Sed religiōis. ff. de colle. illi. circa quē dicit Bar. ii. fi. col. 3. ff. eodē ti. q rectores istarū fraternitatū nullā hñt iurisdictionē/ sed magis hñt quādā ꝓeminētiā: qz nō possūt aliquē corā eis trahere inuitū / sed corripiūt ipsū volentē. & si non vult obedire/ nō pōt grauari vltra: nisi expellēdo eū a collegio. Hæc Bar.

i ¶ Cōcordia fratrū. Videatur satis diffusa annotatio istis verbis facta. s. in verbo Cōcordia.

k ¶ Exi a facie honoris. &c. Hæc sententia annotata est. s. in verbo Exire. vbi videatur.

l ¶ Qui fraudē facit mercēnario. De istis qui fraudes faciunt mercēnarijs: dicetur in verbo Mercennarius. vel in verbo Merces.

m ¶ Fratres in adiutoriū tēpore tribulatiōis. Iure hūano fratres debent esse in adiutorium tempore tribulationis. quia si pater aliquorū fratrū moriat/ & vnus sit maior/ alter minor: qui maior est/ debet esse tutor fratris minoris. l. frater. C. de legi. tute. Et si vnus frater furiosus sit/ aut alias talis qui curatore indigeat: frater eius debet esse suus curator. l. ne lucrū. C. de cura. furio. Et si soror pauper sit/ & nō habeat qui eam dotet: frater tenetur eam dotare. glo. est & ibi bonus tex. in l. cumplures. §. pe. ff. de admi. tuto. Et notat do. meus Iason in auctē. res quæ. colū. 2. C. de admi. tuto. Et de hoc videatur quod dictum est. supra in verbo Dos. k. in fine.

n ¶ Parati sumus magis mori. &c. Ita etiam quilibet pręeligere mortē debet/ & quoslibet corporeos cruciatus perpeti: q̃ animā suā pręceptorū dei præuaricatione temerare. Nec enim occisores corporis sunt timendi: cōtra iustitiam hominē impellentes. dicit textus in c. Lotharius. circa mediū. 31. questi. 2. & est bonus textus. in c. ita ne. 32. questi. 5.

o ¶ Amputare linguam. Vandali possessa per eos Aphrica multis Orthodoxæ fidei cultoribus exactissimis linguas pręciderunt: qui tamen abscisis radacitus eorum linguis pœnas eorum mirabiliter loquebantur. Textus est in l. 1. paulo post princ. C. de offi. pręfec. præto. Aphricæ.

p ℭ Pro suis legibus. Nō ab re dicitur pro suis legibus. si enim martyriū sumpsissent vt suas ab oībus contingeret reliquias honorari/ & vulgi opinionē sectātes intrepidi sanguinē fudissent: huic operi non tā pmiū q̄ pœna deberet/ & perfidię magis tormēta essent q̄ corona victorię. Tex. est Hieronymi in c. vide q̄tū. 1. q. 1. q ℭ Propter dei leges nūc hęc ipsa despicio. Propter dei leges mēbra sua despicere/ & ea pscidēda offerre: virtutis est/ & meriti q̄ maximi. alioq: temeritatis est & stultitię. Siq̄dē nemo vnq̄ animi cōpos carnē suā odio habuit. Nec dñs est aliquis mēbrorū suorū: vt ea pro effreni suæ volūtatis arbitrio sinere possit/ vt vel mutilētur vel amputent. c. cōtingit. de sen. excō. l. liber ho. ff. ad. l. aql. l. 1. §. si quis vltro. ff. de q̄sti.

mas quoq̧ manus & pedes ei prēscidi/ cęteris eius fratribus & matre inspiciētibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset/ iussit ignem admoueri: & adhuc spirantē torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur: cęteri vna cum matre inuicem se hortabantur mori fortiter/ dicētes. Dominus deus aspiciet veritatē/ et consolabitur in nobis/ queadmodum in protestatione cantici declarauit Moyses: & in seruis suis consolabitur. Mortuo itaq̧ illo primo hoc modo/ sequētē deducebāt ad illudendū: & cute capitis eius cū capillis abstracta/ interrogabāt si manducaret prius q̄ toto corpore per mēbra singula puniretur. At ille respondēs patria voce: dixit. Non faciā. Propter quod et iste sequēti loco primi tormēta suscepit: & in vltimo spiritu cōstitut9/ sic ait. Tu quidē scelestissime/ in prēsenti vita nos perdis: sed rex mūdi defunctos nos [p] pro suis legibus/ in æternę vitę resurrectione suscitabit.

2.ma.7.c. ℭ Post hunc tertius illuditur: & linguā postulat9 cito protulit/ et man9 cōstāter extēdit/ & cū fiducia ait. E cœlo ista possideo: sed propter [q] dei leges nūc hęc ipsa despicio/ quoniā ab ipso me ea [r] recepturū spero. Ita vt rex et qui cū ipso erāt mirētur adolescētis animū: q tāq̄ nihilū duceret cruciat9. Et hoc ita defuncto: quartū vexabāt similiter torquētes. Et cū iā esset ad mortē: sic ait. Potius est ab hominib9 morti datos/ spē expectare a deo: iterū ab ipso resuscitādos. Tibi enim resurrectio [s] ad vitā non erit. Et cū admonuissent quintū: vexabāt eū. At ille respiciēs in eū: dixit. Potestatē inter homines habens/ cū sis corruptibilis/ facis [t] quod vis: noli autē putare genus nostrū a deo esse derelictū. Tu autē patiēter sustine: & videbis magnā ptātē ipsius/ qualiter te et semē [v] tuū torqbit.

2.ma.d. ℭ Post hūc ducebāt sextū fratrē: et is mori incipiēs/ sic ait. Noli frustra errare: nos enim propter nosmetipsos hoc patimur peccātes in deū nostrū/ & digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autē ne extimes [x] tibi ipune futurū: q cōtra deū pugnare tētaueris. Supramodū autē mater mirabilis/ et bonorū memoria digna/ quę parentes septem filios sub vnius diei tēpore cōspiciēs/ bono animo ferebat propter spē quā in deo habebat: singulos illorū hortabatur voce patria fortiter/ repleta sapientia/ et fœminę [x] cogitationi masculinū animum inserens/ dixit ad eos. Nescio qualiter in vtero apparuistis: neq̧ enim ego spiritū et animā donaui vobis/ & vitā et singulorū mēbra nō ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formauit hominis natiuitatem/ quiq̧ omnium inuenit originem: & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitā/ sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges eius.

2.ma.7.e ℭ Cum autem adhuc adolescentior superesset/ non solum verbis hortabatur Antiochus: sed et cum iuramento [z] affirmabat se diuitem & beatum facturum/ & trāslatum a patrijs legibus amicum habiturum/ et res necessarias ei prębiturū. Sed ad hęc cū adolescēs nequaq̄ inclinaretur: vocauit rex matrem/ & suadebat ei vt adolescenti fieret [a] in salutem. Cū autem multis eam verbis esset hortatus: promisit suasurā se filio suo. Itaq̧ inclinata ad illum/ irridens crudelem tyrannū: ait patria voce. Fi

r ℭ Ea me recepturū spero. Et recte quidē: oēs enī cum suis pprijs resurgent corporibus quę nūc gestāt. c. 1. colū. 2. de sū. tri. & si. ca. & dicet in verbo resurgere.

s ℭ Resurrectio ad vitā nō erit. Nō erit peccatori resurrectio ad vitam oīs miserię & erūnarum expertē/ totiusq̧ fœlicitatis exuberantia gloriosā: sed erit resurrectio ad vitā/ calamitatis & āgustiæ & quorūlibet agonū plenissimā. Siquidē de peccatore resurrecturo scriptū est. laborabit in æternū: & viuet adhuc in fine. c. in prēsenti. in si. 13. q. 2.

t ℭ Facis quod vis. Iure hūano potest etiam dici Antiochum hos fratres suis dedendo supplicijs fecisse qd volebat. verbū enī volo/ liberę est volūtatis expssiuū: itaq̧ & ęquū cōplectit & iniquū. l. fideicōmissa. §. quāq̄. & ibi glo. ff. de lega. 3.

v ℭ Semē tuū torqbit. Semē pctōris tēporaliter sępe punit: sed ęternaliter nūq̄/ nisi eius cuius semē est/ pctm̄ sequat. Quo casu ex pprio nō ex alieno delicto dānat. prout de hac materia diffuse dictū est. s. i verbo Aīa. super illud pphetę. Aīa quę peccauerit: ipsa moriet

x ℭ Ne existimes tibi ipune futurū. Vt eī de9 nullū bonū irremūeratū: sic nullū i hoc vł altero sęculo relinqt ipunitū. c. quid ergo. versi. cū ergo. de pœni. dis. 3.

y ℭ Fœminęę cogitatiōi masculinū aīm inserēs. Mulier ei vtpote fragilitati satis obnoxia: longe citi9 terreri solet q̄ mascul9. Et ideo si pterrita fuerit: minor eā metus excusat q̄ masculū. glo. est i c. cū locū. i glo. 1. de spōsa. quā seqt & dicit singularē Panor. i c. cū dilect9. col. 2. qd me. cau.

z ℭ Iuramēto affirmabat. Huic iuramēto nulla prsus fides erat adhibēda. Diu9 ei pi9/ iureiurādo qd ppria superstitione iuratū est/ nō standū rescripsit. Vn̄ si quis illicitū iusiurandū detulerit/ sc3 iprobatę publicę religiōis: p eo hētur atq̧ si tatū nō esset. Ita dicit tex. Vlpiani iuriscōsulti i l. nō erit. versi. Diu9. & versi. Sed & si qs. ff. de iureiu.

a ℭ Fieret in salutē. Immo in perditionē & perennē calamitatem. Qui enim sine saluatore salutem vult habere: non sanus sed ęger in egritudine assidua laborabit/ & in cęcitate noxia stultus & demens permanebit. dicit tex. Augustini in c. qui sine. 26. q. 3.

li mi miserere mei: q̄ te in vtero nouē [b] mēsibus portaui/ & lac triēnio [c] dedi/ et alui/ et in ætatē istā perduxi. Peto nate vt aspicias ad cœlū et terrā/ & ad omnia quę in eis sunt: & intelligas quia ex nihilo fecit illa de9/ et hominum genus. Ita fiat vt non timeas [d] carnificem istum: sed dignus fratribus tuis effectus particeps/ suscipe mortem/ vt in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiā. Cum hęc illa adhuc diceret: ait adolescens. Quē sustinetis? Non obedio [e] pręcepto regis: sed pręcepto legis quę data est nobis per Moysem. Tu vero qui inuētor omnis malitię factus es in Hierusalem/ non effugies manum dei: nos enim pro peccatis [f] nostris hęc patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem dominus deus noster modicum iratus est: sed iterum reconciliabitur seruis suis. Tu autem scelestę & omnium hominum flagitiosissime/ noli [g] frustra extolli vanis speciebus in seruos eius inflammatus: nondum enim omnipotentis dei & omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustētato/ sub testamēto ęternę vitę effecti sunt: tu vero iudicio dei iustas superbiæ tuę pœnas exolues. Ego autem sicut et fratres mei/ animā et corpus meū trado pro legibus/ inuocans deum maturius genti nostrę propicium fieri: teq̧ cū [h] tormentis et verberibus confiteri ꝙ ipse est deus solus. In me vero & in fratribus meis desinet omnipotentis ira: quę super omne genus nostrū iuste superinducta est. Tūc rex accēsus ira/ in hunc super omnes crudelius deseuit: indigne ferens se derisum. Et hic itaq̧ mundus [i] obijt per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios/ et mater consumpta est.

¶Tradet [k] frater fratrē in mortē (dixit Ihesus discipulis) et pater [l] filiū: et insurgent [m] filij in parentes/ et morte [n] eos afficient. Marci.13.b.

¶Adhuc Ihesu loquēte ad turbas: ecce mater eius et fratres stabant foris. &c. Et infra Ihesus. marci.3.d.

¶Si peccauerit in te frater tu9: vade/ et corripe eum inter te et ipsum so- math. 18.b.

b ¶Nouem mēsibus portaui. Quot mensibus portetur infans in matris vtero: dictū est satis diffuse. §. in verbo Elizabeth. super illud Lucæ. Impletū est Elizabeth tempus pariendi. c ¶Et lac triennio dedi & alui. Iure humano mater filiū suū vsq̧ ad triennium debet alere. l. nec filiū. in fi. C. de pa. potes. & ita potest loqui tex. in l. Alimenta. in princ. C. de nego. gestis vbi dicitur. Alimenta quę filijs tuis pręstitisti/ tibi reddi non iusta ratione postulas: cum id exigente materna pietate feceris. Hæc tex. Vnde dicit tex. in c. 2. de conuer. infi. Puer adhuc infans magis materno q̄ paterno indiget auxilio. Cętera dicantur vt. §. in verbo Educare in. 2. anno.

d ¶Non timeas carnificem istū. Similis est exhortatio Xp̄i apud Mathęum. 10. c. Nolite timere eos qui occidūt corp9/ animā aūt non possūt occidere: sed potius timete eū qui potest & animam & corp9 mittere in gehēnā ignis. De quo dicto est bonus textus Chrysostomi in c. nolite. 11. q. 3. de quo dicetur. J. in verbo Timere.

e ¶Non obedio pręcepto regis: sed præcepto legis. Facit qđ dicit Hieronymus in c. si dñs. 11. q. 3. dū ibi dicit. Si bonū est quod præcipit imperator: iubentis exequere voluntatē. si malum: respōde. Oportet deo magis obedire q̄ hōibus.

f ¶Pro peccatis nr̄is hęc patimur. Aliquando enim puniūtur a deo peccata per nescientes peccata. sicut p Sennacherib/ & per Nabuchodonosor regē/ & per Antiochū/ et per principes Romanorū/ & per nōnullos reges gētiliū/ populū Israeliticum delinquentem aliqn̄ afflixit/ aliquando captiuauit. c. remittūtur. versi. hinc notādum (vbi ponuntur hęc verba quę huius loci declarationi subseruiunt) 23. q. 5.

g ¶Noli frustra extolli. &c. Illi nāq̧ per quos deus punit/ absq̧ nutu diuinę dispositionis nihil agere valent: ac ideo contra regētē se superbire non debet. Quod si superbiant: tales in eo ꝙ puniūt/ deo seruire dicuntur. in eo autē ꝙ ignorātes se esse ministros irę dei/ impia vanitate superbiūt: nec mercedē suę seruitutis a deo (nisi forsan tēporalē) inueniūt/ pœnā vero suæ superbię nō effugiūt. Textus est qui (supposito ꝙ hij. 7. fratres vt dicebat hic adolescentior/ demeritis eorū exigentibus punirētur/ hęc verba benedeclarat in c. si. circa medi. 23. q. 5. h ¶Teq̧ cū tormentis & verberibus confiteri. &c. Hęc inuocatio iusta est & sancta. Potest enī peccatoris vltio seu punitio desyderari ad eius emēdationē. Vnde scriptū est. Lætabitur iustus cū viderit vindictam impiorū: manus suas lauabit in sanguine peccatoris. De quo dicto est textus in c. 2. circa fi. 27. q. 2.

i ¶Mundus obijt. Fuit enī/ fuerūt & cęteri eius fratres & mater/ in eorū sanguine pro obseruandis dei legibus effuso mūdati. c. baptismi vicē. de consecra. distinc. 4. de quo textu dictū est. §. in verbo. Baptizare. y.

k ¶Tradet frater fratrē in mortē. Verbis istis secūdū litterę corticē intellectis videndus est bonus tex. de fratre fratrē in mortē tradere volente loquēs/ in l. si magnū. C. qui accusa. nō possunt. vbi dicit tex. Si magnū & capitale crimē ac nō leue frater cōtra fratrē suū instituerit: nō solū audiēdus nō est/ sed etiā exilij pœna plect9. Hęc tex. qui aperte sentit fratrē nō posse fratrē in mortē tradere accusādo eum de crimine capitali/ ratiōe cuius pœna mortis venit imponenda. quod glo. ibidē (quā cōmuniter doctores sequūtur) dicit esse verū: nisi frater vitę fratris fuisset insidiatus. quia tunc posset eū in mortē tradere/ ipsū accusādo. Et idē est dicēdū si frater in crimē hęresis incidisset: quia posset a fratre accusari. notat glo. in c. litteras. de psum. l ¶Pater filiū. Iure hūano pater filiū nō tradit in mortē. i. nō accusat de crimine propter quod veniat pœna mortis iponēda. Nā patria potestas in pietate debet nō in atrocitate cōsistere l. diuus. in fi. ff. ad l. pōpeiā. de parri. Si tamē filius patris vitę fuerit insidiat9: potest eū pater accusare. l. auditū. cū glo. ff. ad l. corne. de fal. Et idē ī matre. l. propter insidias. C. qui accusa. nō psūt. Cętera videant in annotatiōe istorū verborū. §. in verbo Filius. m ¶Insurgēt filij in parētes. Filij qui in parentes insurgūt/ possūt a patrib9 exheredari. §. aliud quoq̧ capitulū. versi. causas. i auctē. vt cū. de appel. cog. colla. 9. & notat p glo. & doc. in c. quia tualis. de iurein. n ¶Morte eos afficient. Pœna parricidarū. i. eorū qui parētes suos morte afficiūt more maiorū hęc instituta est/ vt parricida virgis sanguineis verberat9/ deinde in culeo insuat cū cane & gallo gallinacio/ & vipera & simia/ deinde in mare pfūdū insut9 iacet/ hoc ita si mare primū sit. alioqui bestijs subijciatur secundum diui Adriani constitutionē. Sane si per furorem aliquis parentem occiderit/ impunitus est: vt diui fratres rescripserunt super eo qui per furorem matrē necauerat. Nā sufficere furore

iplo eum puniri: diligentiusq custodiendū esse aut etiam vinculis coercendū. Ita dicit textus cuius hęc verba sunt in l.fi.ff.ad l.Pompe.de parri.Sed vtrū qui occiderint parētes an etiā conscij.pena/Parricidij afficiant:queri pōt et ait.Messianus etiā conscios eadem pœna afficiendos.textus est in l.vtrum.in princi.ff.eodem ti. o ℂ Dimitte illi. Quomodo de iure hūano iniuria sit remittenda:videatur quod dictū est ʃ. Cōtumelia.s. & Cōuertere. in penannotatione. p ℂ Quare non magis iniuriā accipitis.&c.Apostolꝰ hac sentētia suadet Corinthijs vt iniuriam et fraudem patienter ferāt:potiusq repetēdo fratres scandalizent. Ita dicit tex.23.q̄sti.3.in prin. in versi. Sic & apostolus. Ex quo liquet istud eē cōsilij non autem pręcepti: q̄a quod debetur etsi benigne remittitur/non tñ inique repetitur. Tex. est augustini in c. Quod debetur. in princi.14.q.1. Nec scandalum fratris obligat me vt satisfactionē aliter nō cōsequibilē nō petam ab eo in iudicio. quis eni rancorem iniurię debeam remittere:nō tamen teneor remittere satisfactionē iniurię. put dictum est supra in dicto verbo contumelia.s. Cętera q̄ in superioribꝰ partibus huius sententię dici potuissent: dicentur ʃ.in verbo iudiciū. q ℂ Si esca.&c. Videat. annotatio ʃ. in verbo Esca. r ℂ Visus ē plusq̄ quingentis fratribus.&c. Circa hęc verba Pauli est bo.tex.in c.Cū Marthę.colū.1.de celebra.missa.de quo tex. dicetur.ʃ.in verbo Ihesus. in annotatiōe huiꝰ sentētię. r r ℂ Falsis fratribus. Iure humano falsi fratres dici possunt qui habitu & noīe monachos se fingūt/cū nō sit. de quibꝰ est textus in c.vt clerici.de regula.vbi dicitur. Mandamus vt clerici qui se fingunt habitu & noīe mōachos & non sunt/vt corrigant: vt veri monachi sint vel veri clerici. Hęc tex. qui magis cōiter solet intelligi in deferentibus habitū extra monasteriū. Si eni in monasterio deferrent & esset habitus professorum vel nouitiorū/sed nō distinctꝰ ab habitu pfessorū/cēserent pfessi nec daretur eis illa optio vt essent monachi vel clerici. cle. eos. de regula. Nec obstaret si dicerent ꝙ ficte assumpsissent habitū. put est tex.in c.quod interrogasti.27.disti.vbi dicit. Quod interrogasti de fœmina q̄ post obitū mariti sui sacrū velamen super caput suū imposuit/& finxit se sub eodem velamine sanctimonialē esse/postea vero ad nuptias redijt:bonū mihi videtur/quia per hypocrisim ecclesiasticam regulā conturbare voluit/& non legitime in voto suo permāsit/vt pœnitentiā agat de illusione nephanda/et reuertatur ad id quod spopondit/& in sacro ministerio permaneat quod inchoauit. Hęc tex. s ℂ Iacobum fratrem dñi. Glo.1.in c.Iacobus frater dñi.de consecra.distin 1.dicit Iacobum vocatū fratē dñi/vel quia simillimā dño gerebat effigiem/vel quia fuit filius sororis matris dñi. Cętera quę hic dici possunt: dicent in verbo Iacobus. t ℂ Pax fratribꝰ. Pax inter fratres eatenus seruanda est quatenꝰ seruari pōt sine interitu salutis eternę, alioq non. Vnde & in lege dicebatur. Si frater tuus & amicus & vxor quę in sinu tuo dormit/deprauare voluerit veritatem:sit manus tua super eos.c.legi.in fi.23.questi.8. v ℂ Ne quis supergrediatur neq circūueniat in negocio frēm suū. Idē statuitur iure humano: put est tex.apertꝰ in l.si maior.in prin.iuncto versi.Itē doli.C.cōi diuidundo. x ℂ Substrahatis vos.&c. Tex.est circa hāc sniam vidēdus in c.Erga.26.q̄sti.7.vbi dr.Erga eū qui pctā sua nō punit/tales eē debemꝰ sicut apl'us docuit dicēs. Substrahite vos ab oī fratre ābulante inordinate/& nō scdm traditionē quā tradidimꝰ vobis. Hęc tex. Vñ si religiosꝰ aliqs in mala & irreligiosa cōuersatiōe perseueret pōt a mōasterio repelli: vt sic frēs ab illo fratre ābulante inordiate substrahant. Bo.est tex.in c.fi.in verbo electos.de regula. Si tñ salua ordinis disciplina redire velit & emēdare vitā suā:recipi debet. Alioq monasteriū nolēs eū recipere/cōpelli poterit per superiorē. vt ibidē ē tex. Quod si post recusationē mōasterij decederet/qd interī acquisiuit nō acqreret monasterio. glo.est no.in c.vnico.in glo.penul.de infan.& langui.expo.& idē sentit glo.in c.Abbates.in verbo acqsierit.18.q.2. y ℂ Vos fratres nolite deficere bñfacientes. Silis est cōmonitio Augustini in c.vos autē.16.q.1.

lum. Et supra Corripere.

Lucę.6.f. ℂQuid vides festucā in oculo fratris tui?&c. Et supra festuca.

Lucę.17.a. ℂSi peccauerit in te frater tuus/increpa illum: & si pœnitētiam egerit/dimitte [o] illi. Et si septies in die peccauerit in te/& septies in die conuersus fuerit ad te/dicens pœnitet me:dimitte illi.

Ad rōa.14.b ℂTu quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi.

1.cori.6.b. ℂNon est inter vos sapiēs quisq̄/qui possit iudicare inter fratrem suū: sed frater cum fratre iudicio cōtendit/& hoc apud infideles. Iam quidē omnino delictum est in vobis: ꝙ iuditia habetis inter vos. Quare [p] non magis iniuriam accipitis? Quare nō magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis/et fraudatis:et hoc fratribus.

1.ad co.8.d. ℂSi esca [q] scādalizat fratrem meum/non manducabo carnem in æternum:ne fratrem meum scandalizem.

1.co.15.a. ℂVisus est Christus post resurrectionem suam Cephę/& post hoc vndecim:deinde visus est plusq̄ [r] quingētis fratribus simul.&c. Et infra Ihesus.

2.cori.11.f ℂFui (dicebat Paulus) in periculis in mari:periculis in falsis [rr] fratribus. Et infra in verbo Periculum:vbi diffusius.

Ad gal.1.d. ℂAlium apostolorum vidi neminē Hierosolymis (dicebat Paulus) nisi Iacobum [s] fratrem domini.

Ad ephe.6.d ℂPax fratribus [t]/et charitas cū fide:a deo patre nostro & domino Ihesu Christo.

1.thessa.4.b ℂHęc est voluntas dei/ne quis [v] supergrediatur/neq circūueniat in negocio fratrem suum: quoniā vindex est dominus de his omnibus sicut prediximus vobis/et testificati sumus.

1.thes.4.b. ℂDe charitate fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis: ipsi enim vos a deo didicistis/vt diligatis inuicē. Etenim illud facitis in omnes fratres:in vniuersa Macedonia.

2.thessa.3.b ℂDenunciamus vobis fratres in nomine domini nostri Ihesu Christi: vt subtrahatis [x] vos ab omni fratre ambulante inordinate/& non secūdum traditionem quā acceperunt a nobis.

2.thessa.3.d ℂVos fratres [y] nolite deficere benefacientes. Quod si quis non obedie=

rit verbo nostro per epistolam hanc/notate: & non commisceamini z cū illo/vt confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare: sed corripite vt fratrem.

ℂIuuenes obsecra vt fratres: anus vt matres/ iuuenculas vt sorores in omni castitate. 1.timo.5.a.

ℂNō docebit[a] vnusquisq; proximum suum: vnusquisq; fratrem suū/ dicens. Cognosce dominum.&c. Et supra in verbo Cognoscere. Ad heb.8.d.

ℂGlorietur[b] frater humilis in exultatione sua.&c. Vt.i.Gloriari. Iacobi.1.b.

ℂNolite detrahere[d] alterutrū fratres mei. Qui detrahit fratri/aut qui iudicat fratrem suum: detrahit legi & iudicat legem. Iacobi.4.c.

ℂOmnes honorate: fraternitatem[e] diligite. 1.petri.2.c.

ℂIn fide omnes vnanimes estote: compatientes/fraternitatis amatores/ misericordes.&c. 1.petri.3.b.

ℂDiabolō[f] resistite fortes in fide: scientes[g] eandē passionem ei quę in mundo est vestrę fraternitati fieri. 1.petri.5.e.

ℂMinistrate in pietate[h] amorem fraternitatis: in amore[i] autem fraternitatis/charitatem. 2.petri.1.b.

ℂQui dicit se in luce esse/ & fratrē suū odit: in tenebris est vsq; adhuc. 1.ioan.2.b.

ℂQui diligit fratrem: in lumine manet.&c. Vt supra diligere. 1.ioānis.2.b

ℂOmnis qui non est iustus/non est ex deo: & qui nō diligit fratrē suū. Quoniā hęc est annūciatio quā audistis ab initio: vt diligatis alterutrū: non sicut[k] Cain/qui ex maligno erat & occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant: fratris autem eius iusta. 1.ioan.3.b.

ℂNolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniā trāslati sumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit[l]: manet in morte. Omnis qui odit[m] fratrē suum: homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitā æternā in se manētem. 1.ioānis.3.c

ℂIn hoc cognoscimus charitatem dei: quoniam ille animam suam pro nobis posuit/ & nos debemus[n] pro fratribus animas ponere. Qui habuerit[o] substantiam huius mundi / & viderit fratrem suum necesse habere/et clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? 1.ioānis.3.d

ℂSi quis[p] dixerit quoniam diligo deum/& fratrem suum oderit: mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quē videt: deū quē non vi- 1.ioan.4.d.

vbi dicit. Vos fratres exhortamur in dño: vt propositū vīm in dño custodiatis/ & vsq; ad finē vitę perseueretis.
a ℂNon cōmisceamini cū illo vt confundat. Istis verbis facta est annotatio §. in verbo commisceri. y. sed ibi dictis addatur q iure humano hęc ratio cōfusionis habetur in cōsyderatione in prohibitia cōmiatione cū excōicato. Excōicatus eni vitari phibetur. c. excellentissim⁹. c. qm̄ multos. c. si. cū multis similibus. 11. q̄sti. 3. vt confusus emendetur & pateat mandatis ecclesię. Est eni excōicatio medicinalis non mortalis/ disciplinans non eradicans: dum tū is in quē lata fuerit/ nō contēnat/ sed supple finē pter quem lata est consyderet. c. Cum medicinalis. in princi. de sen. ex. in. 6. b ℂNon docebit.&c. Videat annotatio §. i verbo docere. c ℂGlorietur frater humilis.&c. Huius sententię elucidatio videat §. in verbo Gloriari. d ℂNolite detrahere &c. Hęc sententia fuit annotata §. in verbo detrahere. vbi videatur. e ℂFraternitatē diligite. Hęc sentētia nedū in fraternitate. i. in charitate seu dilectione mutua verificari pōt: sed etiam in fraternitate. i. cōfratria seu collectiōe aliquorū ad aliquē pium & religiosum finē. Talis ei fraternitas diligenda est. vt est bo. tex. in c. si quis despicit. 42. disti. de quo tex. dictum est supra eodem. sapien. iu. Vnde dicit notabiliter panor. in consi. suis cōsil. 31. libro 1. col. 1. q tali fraternitati ad religiosum finem conciliatę tātus fauor debetur q delegatis sibi factis non debetur aliqua q̄rta epō loci licet debeat quarta nō solum de Relictis factis ecclesijs sed ēt de Relictis factis monasterijs & alijs pijs locis. c. requisisti. de testa. in versi. Sec⁹ aūt. & c. si. arguēdo a spāli. eodē ti. mouet panor. bonis rationib⁹/ de quibus ibi per eum. f ℂDiabolo resistite fortes in fide. Videat annotatio. §. in verbo diabolus. g ℂScientes eandem passionem ei quę in mundo est vestrę fraternitati fieri. i. scientes q nedum vos diabolus insequitur suis tentamentis sed etiā fratres vestros qui mundū perambulant vt animas dño conquirant/ & eius sacro famulatui deuoueant. Omnes eni diabolus elaborat pessundare/ & pręsertim eos quibus maiorē curā dei sui videt inesse: vt sic nedum ipsorum/ sed etiā aliorum quibus cōquirendis inuigilabant/ sal⁹ periclitet & effluat. Bo. est tex in c. nullis. careame. 3. q̄sti. 1. h ℂIn pietate amorē fraternitatis. i. pietatis opera non alterius rei intuitu q̄ fraternę dilectionis in proximos exerceatis. alioq; supple & operam perderetis & meritum. c. vide q̄tū. 1. questi. 1.
i ℂIn amore fraternitatis charitatem. i. fraterna dilectio propter quā pietatis opera in proximus exercetis cōiuncta sit amori dei: quia nec deus sine proxi/ nec proxim⁹ sine deo recte perfecteq; diligitur. c. Charitas est vt mihi videtur §. si. de peni. distin. 2. k ℂNon sicut Cain. Videantur quę dicta sunt in annotationibus hystorię Cain supra in verbo Cain. l ℂQui non diligit: manet in morte. Videatur annotatio istis verbis facta §. in verbo diligere m ℂQui odit fratrem suū: homicida est. Textus est vbi etiam eos qui fratres odiunt/ fratrum interfectores vocantur/ in c. homicidiorum. de peni. distin. 3. de quo dicetur in verbo homicida. n ℂNos debemus animā pro fratribus ponere. Istud cōcernit pręsertim prelatos & ceteros curam animarum habentes qui potius vitę corporalis iacturam perpeti debent q̄ grex eis cōmissus in fide vel morib⁹ periclitet ex ipsorum culpa vel negligētia nimia. Pro hoc est bo. tex. in c. aduersitas §. hoc etiam. in prin. 7. q̄sti. 1. & in c. nisi cum pridem. §. verum. versi. Quippe si q̄tocunq;. de renun. o ℂQui habuerit substātiā hui⁹ mūdi.&c. Facit quod dicit notāter Ambrosi⁹ in c. sicut. colū. 2. 47. distin. Quis tam iniustus/ tam auarus: q̄ qui multorū alimēta non suū vsū sed abundātiā & delicias facit? Neq; eni min⁹ criminis est habenti tollere: q̄ cū possis & abundās sis/ indigentib⁹ denegate. Hęc tex. Et dicit Hiero. in c. Qui clementiā. 86. distin. Qui clementiā non habet/ nec indutus est viscera misericordię: q̄uis spiritualis sit nō adimplet legē Christi. p ℂSi quis dixerit.&c. Hęc snia posita est & ibidē annotata. §. in verbo diligere.

det quomodo potest diligere? Et hoc mãdatum habemus a deo: vt qui diligit deum/diligat et fratrem suum.

1. ad co.7.a **Fraudare.** ¶Nolite [q] fraudare inuicem/nisi forte [r] ex cõsensu ad tẽpus vt vacetis orationi: & iterum reuertimini [s] in idipsum/ne [t] tentet vos sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem [v] secundum indulgentiam dico: & non secundum imperium.

Exodi.22.b **Fraus. Fraudulentus & Fraudulenter.** ¶Si quis cõmendauerit [a] amico pecuniam/vel vas in custodiã/& ab eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inuenitur fur duplũ reddet/si latet fur/dominus domus applicabitur ad deos/& iurabit q̃ nõ extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrãdã [y] fraudem tam in boue q̃ in asino et oue ac vestiméto/& quicquid damnum inferre potest. Ad deos vtriusq̃ causa perueniet: & si illi iudicauerint/duplum restituet proximo suo.

Leuiti.6.a. ¶Loquutus est dominus ad Moysem: dicẽs. Anima [z] quę peccauerit/et contempto domino negauerit proximo suo depositum quod fidei eius creditum fuerat/vel vi aliquid extorserit/aut calũniã fecerit/siue rẽ perditã inuenerit & inficiens insuper peierauerit/& quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus solẽt peccare homines: cõuicta delicti reddet omnia quę per fraudem voluit obtinere integra/ & quintam insuper partẽ domino cui damnum intulerat.

q ¶Nolite fraudare inuicẽ. Hęc verba apostoli dei sunt ad cõiugatos emissa: quos etiã simili cõmonitione cõmonet alibi apostolus dicens. Vir vxori debitũ reddat: & econtra vxor viro. Cui dicto facta est ãnotatio diffusa s. in verbo debitum. ad quã recursus habeatur: quia vtilis est pro annotatione istorũ verborum. Et cętera hic annotanda videantur s. in verbo consensus. s. r ¶Nisi forte ex consensu vt vacetis orationi. Et sic pñt coniuges mutuo consensu matrimoniale carnis debitũ/tẽporarie seu ad tempus suspendere: vt orationi liberius vacẽt & deuotius. Quod si nõ interuenerit mutu⁹ consens⁹/ etiam vt vacetur orationi / non põt alter altero inuito cõtinere. Apostolus enĩ nec ad tempus vt vacent orationi / nisi ex consensu voluit cõiuges carnali inuicẽ fraudari debito. Ita dicit tex. i c. Apostolus. 33. q̃sti. 4. Hic in 2. concilio Arelatensi legitur. Pœnitentiã (per quã supple cõiuges cõtineãt) nõ nisi ex cõsẽsu dãdam esse pręcipim⁹. c. si. eadẽ causa & quęsti. Hic etiã dicit Augustin⁹ in c. scdm. 33. q̃sti. 5. Scdm verba apostolica etiã si vir continere voluisset/ & tu noluisses: tibi debitũ reddere cogeretur. Sed illi deus imputaret ad continentiã: si non suę sed tuę redderet infirmitati/ ne in adulterium caderes. Hęc tex. Pręmissis non obstãt tex. in c. Quotienscũq. i c. fratres. i c. Christiano. et in c. Qui in castigatione. 33. q̃sti. 4. vbi dicitur coniuges solennibus et ieiuniorum diebus debere abstinere: quia consilij sunt & nõ pręcepti/ saltẽ q̃tum ad reddentem. quantũ enĩ ad exigentẽ/pręcepti sunt respectu dierum solẽniũ. q2 exigens debitum in festo solẽni: peccat. Sed respectu dierũ ieiuniorũ & festorum non solenniũ sunt consilij: etiã q̃tum ad exigentẽ. Hanc distinctionẽ sentit glosa in c. sciatis. in verbo debeamus. iuncta glo. in c. fratres. in glo. 1. 33. questi. 4. Et hanc distinctionẽ refert & sequitur Hostien. in sũma. in ti. de Matrimonijs. §. Quis sit effectus. ver. Sed nunquid coniuges. in fine. An aũt possint coniuges vt liberi⁹ deo suo seruiant/ nedũ ad tempus sed etiã perpetuo continere/ & perpetuã eorũ continentiam voto firmare: dictũ est s. in verbo consensus. in annotatione huius sententię. & in verbo cõiungere. super illud apostoli. Quod deus coniunxit: homo non separet. Sed ibi dictis addatur bonus tex. Augustini in c. vna sola. 33. q̃sti. 5. vbi dr. Vñ sola causa esse põt/quia te ad id quod voluisti/ nõ solũ non hortaremur/ verũetiã phiberem⁹ implere: si. s. tua coniũx/animi seu carnis infirmitate recusaret. Nam & vouenda talia non sunt a coniugatis: nisi ea se consensu & voluntate cõmuni. & si propere fuerit factum: magis est corrigenda temeritas / q̃ persoluẽda promissio. Neq̃ enim deus exigit si quis ex alieno vouerit: sed poti⁹ vetat vsurpare alienũ. Hęc tex. s ¶Reuertimini in idipsum. Textus in c. Nosse desyderas. 30. quęsti. 1. intelligit istud dictũ apostoli: etiã si alter coniugũ fraudulenter vel ignorantet leuasset filium alterius de sacro fonte. quia q̃uis ipse debitum petere non debeat: si tñ ab eo petatur / reddere debet. Et idem probatur in c. dictum. in c. de his. & in c. ad limina. eadem causa & quęsti.
t ¶Ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestrã. Qui ergo propter incõtinentiã in naturalem vsum redire monentur: patet q̃ non propter filiorum procreationẽ tantũ misceri iubentur. Ita dicit textus vbi hęc apostoli sententia ponitur/ in c. sicut non omnis. §. his ita. circa fi. 32. q̃sti. 2. De hoc autẽ/ an. s. coniuges cõmisceri possint etiã cã solius libidinis explendę: videatur quod dictũ e s. in verbo fornicatio. super illud apostoli. Propter fornicationẽ vnusquisq̃ suã vxorẽ habeat. v ¶Hoc aũt scdm indulgentiã dico: & non scdm imperiũ. Possunt ergo coniuges si velint mutuo cõsensu continere/ nec reuerti in id ipsum. Vñ dicit augustin⁹ ad Edibiã scribens/ in c. Quod deo. 33. quęsti. 5. Quod deo pari cõsensu voueratis: perseueranter vsq̃ in finem reddere debuistis. a quo proposito si ille lapsus est: tu saltem instantissime perseuera. quod te non exhortarer: nisi quia tibi adhoc ipse consenserit. Nam si nunq̃ tenuisses eius assensum: numerus nullus te defenderet annorum. Hęc tex. Cętera videãtur supra in verbo consensus. s. a ¶Si quis cõmendauerit. &c. Hęc sententia multis annotationibus fuit annotata s. in verbo cõmendare. y ¶Ad perpetrandam fraudem. Generaliter cum de fraude disputatur: non quid habeat Actor. i. fraudatus/ sed qđ per aduersariũ habere nõ potuit / considerãdum est. Fraudis autem interpretatio in iure ciuili/ non ex euentu dũtaxat sed ex consilio quoq̃ desyderatur. Ita dicit textus cuius hęc verba sunt/ in l. generaliter. cum l. seq. ff. de regu. iuris. Ex quo textu videtur probari nullam esse differentiam inter fraudem & dolum proprie tamen differt dolus a fraude/ sicut genus a specie: quia dolus sumitur pro studiosa deceptione alterius siue fiat ad commodum decipientis siue non/ Fraus vero quando sit ad decipientis commodum/ & non aliter. Ita dicit glo. in l. iurisgentium. §. si fraudandi scdm primũ intellectum qui cõmuniter tenetur. ff. de pac. / & hanc differentiam tenet panor. in c. ex tenore. de rescrip. & in consi. suis consi. 69. quod incipit. Videtur primo dictum magistrum. in 2. colũ. in 1. volu. & Bal. in l. pignus. in 2. col. C. de pigno. Acti. & pręceptor meus do. Iason in di. §. sed si fraudandi. in prin. Glo. etiam in l. ii. in verbo dolus. C. de in li. iuran. dans aliã differentiam dicit q̃ dolus palam & clam committitur: sed fraus palam. prima tamen differentia verior videtur.
z ¶Anima quę peccauerit. &c. Huic sententię factę sunt plures annotationes: ad quas recurratur supra in verbo depositum.

¶Qui ambulat [a] fraudulenter/reuelat arcana: qui autem fidelis est/celat amici commissum. puerb.11.b.

¶Cogitationes iustorum/iudicia: et consilia impiorum fraudulenta. puerb. 12. a

¶Qui quod [a] nouit loquitur/iudex est iustitię: qui autem mētitur/testis est fraudulentus. puerb.12.c.

¶Non inueniet [b] fraudulentus lucrum: & substantia hominis erit auri precium. puerb.12.d.

¶Ei qui reuelat mysteria/et ambulat fraudulenter/ & dilatat labia sua: ne commiscearis. puerb. 20.c

¶Sicut [c] noxius est qui mittit sagittas et lanceas in mortem: ita vir qui fraudulēter nocet amico suo/& cū fuerit depręhensus dicit/ludens feci. puerb. 26.c

¶Qui operit odium fraudulēter: reuelabitur malicia eius in concilio.

¶Meliora [d] sunt vulnera diligentis: q̄ fraudulenta oscula odientis. puer .26. d

¶Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes cōcinnauit ad perdendos mites in sermone mēdacij/cū loqueretur [f] pauper iudicium. puerb.27. a Esaię.32. b.

¶Maledictus: qui facit opus domini fraudulenter. Hiere.48. b

¶Quare [g] nō magis fraudē patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis: & hoc fratribus. Et supra frater: vbi diffusius. 1.cori. 6. b.

Frenum. ¶In chamo [h] et freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te. Psal.31.c.

a ¶Qui ambulat fraudenter. &c. Qui quod nouit loquitur. &c. Circa istas duas sententias videndus est bon9 tex. in c. Qui ambulat.§. Sed aliud. 5. questi. 5. vbi dicitur. Aliud est ex charitate aliorū crimina deferre/ vt quos secreta admonitione corrigere non possum9/ cōuictos iudicis sententia corripiat: atq; aliud insidiādo falsa obijcere/ vel insultando vera facile exprobrare. Illud charitatis: hoc aūt impietatis est officiū. Vnde in prouerbijs dr. Qui ambulat frandulenter/ reuelat arcana: qui aūt fidelis est/ celat amici cōmissum. Et alibi. Qui quod nouit loquitur/ iudex iustitię est: qui autem mētitur/ testis est fraudulentus. Hęc tex. d.§. sed aliud. relati ad princi. prout referri/ debet vt ver9 ipsius §. intellectus habeatur. b ¶Non inueniet fraudulentus lucrum. Hęc sententia potest declarari iure humano in hijs qui vt lucrum habeant/ fraudem faciunt legi seu canoni. quam contingit fieri trib9 modis Prio de psona ad psonā: vt si iō qz iter virū & vxorē donatio phibita est. c. fi. de dona. iter vi. et vxo. l. 1. & per totū. ff. eodē. maritus donet supposite psōę vt sic dōatio pueniat ad vxorē. Fraudulent9 enī marit9 ita faciendo non inueniet lucrū: quia inutilis erit sua donatio perīde ac si nulla persona iterposita donasset vxori. Tex. est ī l. hęc rō.§. Nō tm̄. ff. eodē. Facit text9 aliū casū Huius fraudis de persōa ad personam cōplectens/ in .c. sicut non suo. in prin. 46. distin. vbi dicitur. Sicut non suo/ ita non alieno noīe aliqs clericorum exercere fœnus attentet. Scdo fit fraus legi seu canoni de re ad rem: & tunc etiā fraudulentus non inuenit lucrū. Tex. est in l. sed Julian9.§. mutui. ff. ad sena. Macedo. vbi df. Verba senatuscōsulti Macedoniani quo supple pecuniā mutuo dari filiofa. prohibemur: vidētur mihi ad nūeratā pecuniā referri. Sed si fraus sit senatuscōsulto adhibita/ puta frumēto vel vino vel oleo mutuo dato vt his distractis fructib9 vteretur pecunia: subueniendū est filiofami. Hęc tex. Posset etiā hec fraus declarari in eo qui non dat pecuniā mutuo/ sed aliquam speciem tradit vt pecunia habeatur/ vt aliquid vltra sortem exigi possit: aut etiam in eo qui pecuniam pro vsura non accipit sed aliquam speciem/ quia talia facta videntur in fraudem vsurarū/ & putant. c. plerique. 14. quęsti. 3. Tertio fit fraus de contractu ad contractū. & adhuc fraudulent9 nō iueniet lucrū. vt in casu. l. si sposus.§. Circa. ff. de dona. inter vi. & vxo. vbi dicitur. Pomponius venditionē donationis causa inter virum & vxorem factā nullius momenti ait: si modo cū animā maritus vendendi non haberet/ idcirco venditionē cōmentus sit vt donaret. Hęc tex. De pręmissis est glo. no. apud Canonistas in c. q̄to. in glo. mag. de priuileg. Et apud legistas in l. contra. ff. de legi. Quibus locis multa habēt quę possent hic cumulari: sed cumulationi non studeo. c ¶Sicut noxius est. Pro ānotatione huius sententię recurratur s̄. ad verbū depręhensus. x & y. d ¶Meliora sunt vulnera diligentis. Tex. est vbi hęc sententia ponitur in c. Non omnis. 5. q̄sti. 5. de quo textu dictū est satis diffuse s̄. in verbo diligere. a. e ¶Fraudulēti vasa pessima sunt. j. (dicit glo. interlinearis) discipuli seu auditores doctoris fraudulenti erunt pessimi. Efficimur enim tales: quales sunt hi cū quibus cōuersamur. c. sepe. in prin. 28. q̄sti. 1. Et qualis doctor: tales eius auditores plerūque redduntur. c. sit rector. versi. sed cū rector. 43. distin. f ¶Cum loqueretur pauper. j. cū tn̄ Christus qui pro nobis pauper effectus est. (c. Gloria episcopi. circa me. 12. q̄sti. 2.) loqueretur iudiciū dicens supple pœnitemini & credite euangelio. c. hęc autem.§. Ex his circa fi. 23. questi. 4. g ¶Quare non magis fraudem patimini? Videatur annotatio s̄. in verbo frater. h ¶In chamo & freno maxillas eorū constringe qui non approximant ad te. Cassiodorus hanc sententiā elucidans dicit q̄ sicut aīalia quę a recta via aberrant/ sunt frenis & flagellis ad vię rectitudinē reuocanda: ita hoīes a recto viuendi tramite desciscētes/ eorum perniciosę volūtati nequaq̄ sicut relinquēdi/ sed superiorū punitionibus ad veram viuendi regulā reduci debent. Pro qua declaratione est bo. tex. Augustini in c. displicet. paulo post prin. 23. quęsti. 4. vbi Augustinus ad donatū p̄sbyterum scribēs/ Dicis (inquit) dn̄m dedisse liberū arbitriū: & ideo non debere hoīem cogi ad bonū. Attende & consydera: q̄ non ideo voluntas bona misericorditer impendit/ vt mala volūtas hominis diligatur. Nam quis nesciat nec dānari hoiem nisi merito malę volūtatis: nec liberari nisi bonā habuerit voluntatē? Non tamen ideo qui diliguntur malę suę voluntati impune & crudeliter permittendi sunt: sed vbi ptās datur/ & a malo prohibendi/ & ad bonum sunt cogendi. Nam si voluntas mala semper suę permittenda est libertati: quare Israelitę recusantes & murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebātur/ & ad terrā pmissiōis cōpellebant? Si voluntas mala semper suę permittenda est libertati: quare Paulus non est permissus vti pessima volūtate qua persequebat ecclesiā? sed prostatus est vt cęcaret: cęcat9 est vt mutaretur/ mutat9 est vt mitteretur. Missus est: vt qualia fecerit in errore/ talia pro veritate pateret. Si voluntas mala semper suę permittenda est libertati: quare mouet pr̄ ī scripturis sc̄tis filium durū nō solum verbis corripere/ sed etiā latera ei9 tundere/ vt ad bonā disciplinā coact9 ac domit9 dirigat. Hęc tex. Et idem probat in c. Quādo vult de9. in c. Qui peccat. in c. Nō inuenit. in c. Si eccl'ia. in c. Quis nos pōt. in c. Quid crudele. & in c. ea vindicta: eadē. cā & q̄sti. & in discursu quiti decretaliū & libri. 48. ff. & nonilibri Codicis vbi agit de criminib9 puniēdis. i ¶Facito frenos ori tuo rectos. j. sic linguā tuā moderare/ vt non solū praua nullomō: sed nec recta qdē nimie & inordinate pferas. bo. est tex. hanc declarationē q̄ est glosę interlinearis/ sentiēs. in c. sit rector. versi. puidendū. in prin. 43. distin. Et facit/ qa frenū sibi facere ē seipm̄ corrigere: sicut frenū alijs facere ē alios corrigere. put est bo. tex. in c. deniq;. in fi.

Ecci.28.d. ℭVerbis tuis facito ſtatherã/& frenos [i] ori tuo rectos: & attende ne forte labaris in lingua/& cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi/& ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

Eſaię.37.f. ℭPonã circulũ in naribus tuis (dixit dominus ad Semnacherib) & frenũ in labijs tuis: & reducã te in via per quam veniſti.

Ecc̃es.6.a. **Frequens.** ℭEſt malum quod vidi ſub ſole: & quidem frequens [k] apud homines. Vir cui dedit deus diuitias et ſubſtantiam & honorem/ et nihil deeſt animę ſuę ex omnibus quę deſyderat: nec tribuit [l] ei poteſtatem deus vt comedat ex eo/ ſed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miſeria eſt.

Ecc̃es.12.d. ℭ Faciendi plures [m] libros nullus eſt finis: frequẽſq; meditatio/carnis afflictio eſt.

Gene.8.i.ff. **Frigus & Frigidus.** ℭCũctis diebus terrę ſemẽtis et meſſis/ frigus et æſtus/æſtas et hyẽs/ nox et dies/non requieſcẽt : ait dominus.

Deute.28.b ℭSi audire [n] nolueritis vocẽ domini dei: percutiat te dominus egeſtate/ febre et frigore/ardore et æſtu/ & aere corrupto ac rubigine/& pſequatur donec pereas.

Iob.24.b. ℭQuidã nudos dimittunt homines/ indumẽta tollentes/ quibus nõ eſt operimentum in frigore: quos imbres montium rigant/et non habẽtes velamẽ amplexantur lapides.

puerb.20.a ℭ Propter [o] frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æſtate/& non dabitur illi.

puerb.25.b ℭSicut frigus niuis in die meſſis: ita legatus fidelis ei qui miſit eũ/animam illius requieſcere facit.

puerb.25.c. ℭDens [p] putrid⁹/& pes laſſus qui ſperat ſuper infideli in die anguſtię: et amittit pallium in die frigoris.

puerb.25.d ℭAqua frigida animę ſitienti/& nuncius bonus de terra longinqua.

puerb.27.c ℭTecta perſtillãtia in die frigoris: & litigioſa mulier comparentur. Et infra mulier.

puerb.31.c. ℭ Non [q] timebit (mulier fortis) domui ſuę a frigoribus niuis: omnes [r] enim domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus.

Ecci.43.c. ℭFrigidus ventus aquilo flauit: & gelauit cryſtallus ab aqua.

21.diſtin. vbi dicit. Cenſurę freno inferiores quiq; a ſuis prępoſitis iudicandi coercendiq; ſunt. k ℭ Frequens apud homines. Iure humano aliquid dr eſſe frequens/ſeu frequentia inducitur/ex duplici actu. Ita dicunt Archi. & Io.an. in nouella. in c. frequens de reſtitu. ſpolia. li.6. Vnde dicit glo. in c. monaſteria. de vita & honeſta. cle. q̃ ille tex. inhibens clericis ne frequẽtent monaſteria monialium: extendit ad eos qui bis ad eas iuerint ſine manifeſta & rationabili cauſa. qd ſcdm Io. an. & panor. ibi pcedit: vbi poſt monitionẽ iteraſſet acceſſũ ad monaſteria monialiũ. quia tũc ex duplici acceſſu diceret frequẽtare/ ẽt q̃tum ad pœnã illius tex. Pro hoc etiam/q̃. ſ. ex duplici actu frequẽtatio inducatur: eſt glo. i auctẽ. de defen §. fi. in ṽbo frequentia. colla. 3. l ℭ Nec tribuit ei poteſtatem deus. &c. Tex. eſt no. idẽ ſentiens in c. ſicut in prin: 47. diſtin. de quo textu dictũ eſt ſ. in verbo auarus. k. m ℭ Faciendi plures libros nullus eſt finis. Videat annotatio. ſ. in verbo liber. n ℭ Si audire nolueris. &c. Hac ſẽtentia ſatis oſtẽditur homines ob neglectam pręceptorum dei obſeruationem varijs diuini iudicij flagellis nõnunq̃ contorqueri. De quo etiã ẽ bo. textus vbi idẽ probatur/ in c. Reuertimini. & ibi glo. in verbo ira dei. 16. q̃ſti. 1. & in c. Si gens anglorũ. 56. diſtin. Et facit textus in c. ſi quos violẽ lentos. 23 q.4. vbi Greg. ad Brunichildẽ Francorum reginam ſcribens dicit. Si quos violentos/ ſi quos adulteros/ ſi quos fures vel alijs prauis actibus ſtudere cognoſcitis: deũ deorum correctione placare feſtinate/ vt per vos flagellũ perfidarum gẽtiũ (qd/ q̃tum videm⁹/ ad multaꝝ nationũ vindictam excitatum eſt) nõ inducat. ne ſi diuinę vltionis iracundia ſceleratorum fuerit actione cõmota: belli peſtis interimat quos delinquẽtes ad rectitudinis viam dei p̃cepta non reuocãt. Hęc tex. o ℭ Propter frigus. &c. id ẽ homo laborem effugiens in hoc ſęculo/ noluit dei mãdatis acquieſcere eiſq; pro virili ſua parere. Vnde mendicabit eſtate .ſ. in altero ſęculo petet vt ſibi auxilij aliquid impendatur: & impetrare non poterit. Qualis eni quiſq; hinc exit: talis iudicabitur. c. qualis. 25. diſti. & ſi hoc ſęculo non agamus quo in altero iuuari mereamur: preces etiam ſanctiſſimorũ nequibũt nobis ſuffragari. c. in pñti. 13. queſti. 2. p ℭ Dens putridus & pes laſſus. &c. ſ. Sicut putridus dens/ & lapſus pes/ inutiles ſunt nobis aut ſaltem parum nobis vtilitatis afferunt: ita in fidelis/ in die Auguſtię hoi qui in eo ſperauit inutilis eſt. Facitq; vt q ſpẽ in eo ſuam defixit/ palliũ amittat in die frigoris. ſ. non inueniat eum ſubleuatorẽ in tempore neceſſitatis. Vnde de homine in quo omnimoda ſpes ab aliquo habetur/ dictum eſt. Baculus arũdine⁹ rex Aegypti: ſuper quem ſi aliquis innixus fuerit confringetur/ & perforabit manũ innitentis. Vñ & ipſi Iudęi captiui ducti ſunt: qui a ſpem ſuę liberationis non in ſolo deo ſed in homine poſuerunt. Ita dicit tex. 23 queſti. 3. in prin. in verſi. Itẽ ſicut legitur in Eſaia. q ℭ Non timebit a frigoribus niuis. &c. Frigora niuis. Sunt corda malorum perfidię torpore algentia. de qb⁹ dicitur. Quoniã abundauit iniquitas refrigeſcet charitas multorũ: a quibus qui in dei amore fortis eſt/ nõ timebit. Vnde nec eius vitabit corporale conſortiũ: probe ſciens q̃ cõmunio malorum non maculat aliquem participatione ſacramentorũ/ ſed cõſenſione factorũ. q̃q; in malis factis ſi nõ eis quiſq; conſentiat. portant mali cãm ſuam nec p̃iudicant alteri quem in conſenſione mali operis ſocium non habent criminis. Ita dicit tex. in c. ſi quis. a catholica. in fi. 23. quęſti. 4. r ℭ Omnes eni domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus. ſ. qui fortis eſt/ & in dei dilectione feruens/ opera ſua nedum verbis & doctrinis Chriſti ſed etiã factis & exemplis curat dirigere. c. Exemplum. in prin. 12. queſti. 1. Vñ ſicut ipe dum in terris ageret a pc̃oribus nõ timuit/ ſed cũ eis verſatus eſt/ Imo & inter. 12. ſuos apoſtolos vnũ habuit perditũ Iudã. ſ. qui fur erat & ſacrilegus/ & nõ qualiſcũq; fur ſed loculorũ dñicorum. c. quid ergo voluit. 23. q. 4. ita vir fortis a pc̃orib⁹ nõ timet nec cũ eis ad tẽpus conuerſari contemnit/ nõ ignorans q̃ qui malos nõ tolerat ipſe ſibi per intolerantiam teſtis eſt q̃ bon⁹ non eſt. c. Hęc autẽ. circa prin. eadẽ cauſa & q̃ſti.

¶Sicut frigidam facit cisterna aquã suã: sic frigidã [a] fecit/ maliciã suã. Hiere. 6. b.

¶Quicũq; [t] potum dederit vni ex minimis istis calicẽ aquę frigidę (dicit Ihesus) tãtũ in nomine discipuli: amẽ dico vobis/ nõ perdet mercedem suam. Math. 10. in fine. & marci. 9. f.

¶Scio opera tua: quia neq; frigidus es neq; calidus. &c. Et diffuse supra in verbo Calidus. Apoca. 3.

Frons.

¶Erit lamina [v] semper in fronte Aaron: vt placatus sit eis dominus. Exodi. 28. g

¶ Frons mulieris meretricis facta est tibi Hierusalem: & noluisti erubescere. &c. Hiere. 3. b.

¶Vidi angelum ascendentem ab ortu solis/ habentem signũ dei viui: et clamauit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terrę et mari/ dicẽs. Nolite nocere terrę et mari neq; arboribus: quoadusq; signemus [x] seruos dei nostri in frontibus eorum. Et infra in verbo videre: vbi diffusius. Apoca. 7. a.

Fructus.

¶Germinet terra (ait deus) herbã virentẽ et faciẽtem semen: & lignum [y] pomiferum faciens fructum iuxta genus suum/ cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem et facientem semen iuxta genus suum: lignũq; faciẽs fructum/ et habens vnũquodq; sementem secundum speciem suam. Gene. 1. a.

¶Si audieris vocem domini dei tui vt facias atq; custodias omnia mandata eius quę ego pręcipio tibi: hodie faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus quę versantur in terra. Venientq; super te vniuersę benedictiones istę et apprehendent. Si tamen pręcepta eius audieris. Benedictus tu in ciuitate: et benedictus in agro. Benedictus fructus [z] ventris tui: et fructus [a] terrę tuę/ fructusq; [b] iumentorum tuorum/ greges armentorum tuorum & iumentorum tuorum &c. Deute. 28.

¶Acquiesce [c] dño & habeto pacẽ: & per hęc habebis fructus optimos. Iob. 22. c.

s ¶ Sic frigidam fecit maliciã suam. Malicia dicitur frigida: quoniã abundante iniquitate refrigescit charitas/ et ex charitate refrigescente suboritur iniquitas. prout est bonus tex. in c. si. de reb. eccle. non alie. De quo tetigi dictum est supra in verbo aduentus. p. t ¶ Quicũq; potum dederit. &c. Videatur ãnotatio. J. in verbo merces. v ¶ Erit lamina &c. Hac sentẽtia/ scdm mentẽ glosarũ interlinearis & ordinarię/ vitę puritas quę sacerdotibus inesse debet demonstratur: vt sic eorum pcibus peccatia populi dñs facilius indulgeat. Vnde videatur bonus textus idem sentiens in c. ipsi sacerdotes. 1. qsti. 1. vbi dicit. Quãto digniores fuerint sacerdotes: tanto facilius in necessitatibus p quibus clamãt exaudiũtur. Et in c. necesse est. eadẽ causa & questi. vbi dicitur. Necesse est vt mũda sit manus q̃ diluere sordes curat: ne tacta quęq; deterius inquinet/ si sordida sequens lutũ tenet. Scriptum namq; est. Mundamini qui fertis vasa dñi. x ¶ Signemus seruos dei nostri in frontibus eorum. In frontibus eorum signauit hodie baptizãdi signaculo Sanctę crucis vt ab eo tẽpore apostata diabolus in vase suo pristino suę iteremptiõis cognoscens signaculum/ iã sibi deinceps illud sciat esse occultũ. Ita dicit textus in c. postea. de consecra. dis. 4. y ¶ Lignũ pomiferũ Faciẽs. &c. Iure hũano fructus ligni pomiferi vocãt fructus naturales/ nõ autẽ industriales/ quia plus ex natura q̃ ex hois industria pueniunt. Ita dicunt glosa & Bar. il. Et ex diuerso. in prin. ff. de re. vendi. & panor. in c. grauis. colũ. 1. de resti. spolia. Est autẽ hęc inuestigatio/ an sint fructus naturales vel industriales/ non parũ vtilis in iure humano: quia bonę fidei possessor facit fructus industriales suos/ siue titulũ habeat/ vt in §. Si quis a nõ dño. insti. de re. diui. siue nõ habeat/ vel saltẽ habeat talem qui habeat pro non titulo. l. fructus. in princi. ff. de vsu. Et ideo eos extantes non tenet restituere rei vendicatione cum sint sui/ sed officio iudicis sic: cũ sit factus locupletior ea re aliena. l. si me & titiũ. ff. de ver. obli. Cõsumptos vero non tenetur restituere/ etiam si locupletior esset factus: quia eos lucrat propter culturam & curã. Ita tenent glosę in d. l. & ex diuerso. & in d. §. si quis a non dño. Bar tñ d. l. & ex diuerso. & panor. in d. c. grauis. colũ. 3. in prin. tenent contrariũ rationibus de quibus ibi per eos. Fructus autẽ naturales bonę fidei possessor sine titulo/ vel cum titulo qui habeatur pro non titulo/ non facit suos. l. fructus. in si. ff. de vsu. Ideo eos extantes cogetur restituere per rei vẽdicationem. Consumptos vero per conditionem sine causa per ęquitatem. d. l. Si me & titium. Si vero sit possessor cum titulo: fructus etiam naturales facit suos. Ita proprie loquitur tex. in l. in bonę fidei. in prin. ff. de acquiren. de. domi. Quẽ ita intelligit Bar. in d. l. Et ex diuerso. col. 2 & panor. in d. c. grauis. colũ. 2. Ideo dicatur per omnia vt dictũ eũ §. in fructibus industrialibus. z ¶ Fructus ventris tui. Iure humano fructus ventris humani. j. partus mulieris in fructu non est. j. appellatione fructuum non continetur. Vnde si quis sit fructuarius ancillę: non habebit eius partum. Absurdum enim visum est/ hominem in fructu esse: cum omnes fructus rerũ/ natura/ gratia hominũ comparauerit. Ita dicit tex. in §. in pecudum. versi. Partus. insti. de re. diui. & in l. vetus fuit quęstio. in principi. ff. de vsufru. Et istud ẽt/ q. s. partus humanus in fructu non sit: tenent Archi. & Io. an. in c. generali de elec. lib. 6. & hostien. l c. Salubriter. de vsu. a ¶ Fructus terrę. Iure humano fructus terrę quandoq; vocantur naturales: & quandoq; vocantur industriales. Qui tamen proprie dicantur naturales/ & qui industriales: non potest dari certa regula. Sed cõmuniter cõcluditur in l. & ex diuerso. ff. de rei ven. & in l. certum. C. eodem ti. q hoc relinquitur arbitrio iudicis: qui habebit cõsyderare/ vtrũ in eis versatur plus hominum industria q̃ natura: vt tunc iudicet eos industriales. Alioqui si e diuerso videat naturam plus operari/ q̃ hominũ industriam: iudicet eos naturales. arg. bo. in l. quęritur. ff. de sta. ho. Et ita etiam concludit panor. in d. c. grauis col. 1. de resti. spolia.
b ¶ Fructusq; iumentorũ tuorum. j. fetus tuorum animalium qui recte dicuntur fructus etiam iure humano: et ideo ad fructuariũ animalium/ fetus ipsorum naturali iure pertinẽt. Textus est in d. §. in pecudum. in prin. insti. de re. diui. & in d. l. vetus. in fi. ff. de vsufru.
c ¶ Acquiesce dño. &c. Et hebebis. &c. Facit bo. textus Augustini i c. decię. 16. qsti. 1. vbi dicit. Si decimã ecclesię dederis abundantiam fructuum recipies. Et in c. Maiores. 16. questi. 7. vbi dicitur. Maiores nostri/ ideo copijs omnibus abundabant: quia decimas (recte) deo dabant.

d ¶ Si fructus terrę comedi absq̃ pecunia mea. Iure humano/ qui comedit fructus terrę absq̃ pecunia. ſ. qui male fide terram alienā possidet & fructus ex ea percipit/ si titulum non habeat: tenetur nedū de fructibus perceptis/ sed etiam de percipiēdis). qui percipi poterāt. Tex. est in l. si nauis. ff. de rei vēdi. & in l. Certū. C. eodem ti. Sed si titulum haberent: a percipiēdis excusaretur. l. si fundum vestrum. C. de rei. ven. nisi in. 4. casibus. Primus est quādo quis haberet titulum violenter extortū. Tex. est in l. sed & partus. in prin. ff. quod me. causa. Scds est qñ quis scienter emeret in fraudē creditorū l. ait pretor. §. per hanc. ff. quę in frau. credi. Terti⁹ est/ qñ qs emeret scienter contra interdi⁊um legis l. Quēadmodū. in fi. C. de agri. & rē. li. 11. Et quart⁹ est qñ qs emeret a fisco non solenniter vendēte. l. 1. C. de fi de instru. & iure haste fisca. li. 10. e ¶ Fructū suū dabit i tempore suo. Sunt qui fructū non faciūt/ sūt q faciūt sed non suū sūt q faciūt sed nō i tpe suo/ & sūt q faciūt in tpe suo. Non faciūt fructū: qui dei & mādatorū eius penitus obliti/ per omnes effluūt illecebras et sęua ac nephanda cōmittere nō verentur. Et isti velut arbores inutiles sine fructu terram occupantes succidendi sunt: et ab aliorum consortio euellendi c. ad succidendos. in pri. de schisma. li. 6. Faciūt fructum sed nō suū: qui non dei intuitu sed ad solam aspirantes humanā gloriā operant. et isti non laudandi sed potius improbādi sunt. c. Vide q̄tum. 1. qnęsti. 1. Sūt qui fructū faciūt sed non in tempore suo: vt q preesse/ cęterosq̃ docere/ maturis properantiusq̃ desyderant q̄ par sit. De quib⁹ loquitur tex. in c.

Iob. 31. in fi. ¶ Si fruct⁹ [d] terrę comedi absq̃ pecunia mea (ait Iob) & animā agricolarū eius afflixi: pro frumēto oriatur mihi tribul⁹/ & pro hordeo spina.

psal. 1. a. ¶ Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentię non sedit. Sed in lege domini volūtas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tāq̄ lignū quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum [e] suum dabit in tempore suo. Et supra beatus.

Psal. 4. b. ¶ A fructu frumenti/ vini & olei sui multiplicati sunt.

Psal. 84. b. ¶ Dominus dabit [f] benignitatem: & terra nostra dabit fructum suū.

puerb. 1. d. ¶ Comedent fructus vię suę: suisq̃ consilijs saturabuntur.

puerb. 3. b. ¶ Melior est acquisitio sapientiæ/ negociatione auri et argenti: primi et purissimi fructus eius. Et infra sapientia latius.

puerb. 10. c. ¶ Opus iusti ad vitam: fructus autem impij ad peccatum.

puerb. 11. d. ¶ Fructus iusti lignum vitę: & qui suscipit animas sapiens est.

puerb. 12. a. ¶ De fructu [g] oris sui vnusquisq̃ replebit bonis: & iuxta opera manuū suarum retribuetur ei.

puerb. 13. a. ¶ De fructu oris sui homo satiabitur bonis: aīa autē impiorū iniqua.

pnerb. 15. b ¶ Domus iusti plurima fortitudo: & in fructibus impij conturbatio.

puerb. 16. b ¶ Melius [h] est parum cum iustitia: q̄ multi fructus cum iniquitate.

puerb. 18. d ¶ De fructu oris viri replebitur vēter eius: & genimina labiorū ipsius saturabunt eum.

puerb. 27. c ¶ Qui seruat ficum/ comedet fructus eius: & qui custos est domini sui/ glorificabitur.

puerb. vlti. ¶ Date ei de fructu manuum suarum: & laudent eam in portis opera eius.

Eccēa. 5. b. ¶ Auarus [i] nō implebitur pecunia: & qui amat diuitias/ fructū non capiet ex eis.

Sapię. 3. d. ¶ Bonorum [k] laborum gloriosus est fructus.

Miserum est eum fieri magistrū: qui nunq̄ fuit discipulus. & in c. in sacerdotibus. miserum est. 61. distin. vbi dicitur. Lōga debet vitā suā pbatiōe mōstrare: cui gubernacula cōmittūtur ecclesię. Vltimo faciūt eadem distin. vbi dicitur. Lōga debet ... qui iuxta cōsiliū Hieronymi lōgo tempore didicerunt quę postea docēt. c. sic viue. 16. q. 1. fructum & in tempore suo: qui iuxta cōsiliū Hieronymi lōgo tempore didicerunt quę postea docēt. Nisi ei dñs ea suę benignitatis exuberātia: non

f ¶ Domin⁹ dabit benignitatē & terra nostra dabit fructū suū. Nisi ei dñs ea suę benignitatis exuberātia: nos subleuet/ opemq̃ suam in agendis bonis operibus exhibeat/ et ipsum verum donorū nostrorum largitorem fateamur: terra nostra. ſ. nos ipsi qui terra sum⁹ & in terram reuertimur (c. in ecclesiastico. 13. q̄sti. 2.) non dabit fructū suū: quia vnde nos fructum consecuturos speramus: solam penuriam metem⁹ & hereditabim⁹ c. reuertimini. vere si enim non egerit. 16. qnęsti. 1. g ¶ De fructu oris sui vnusquisq̃ replebitur bonis: & iuxta opera sua retribuet ei. Id est vnicuiq̃ recte docenti erit merces & retributio: si tamē id opere compleat quod verbo docet. Hanc elucidationem quam sentit glo. interlinearis sentit textus sępe supra allegatus/ in c. multi sacerdotes. circa me. 40. distin. Quod si recte docens vitiosis actibus vitam suam commaculet/ non retribuetur ei: fructum tamen facere potest/ et proinde nec eius doctrina cōtēni debet. Sicut enim ait Hieronym⁹/ vt latiuū per cinerem humidum fluens lauat et non lauatur: ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lauat a sordibus peccatorum. c. si. in fine. 83. distin. h ¶ Melius est parum cū iustitia: q̄ multi fructus cum iniquitate. Hęc sententia iure humano potest primo declarari in prelatis ecclesiasticis/ aut alijs ad quos collatio/ dispositio/ seu presentatio ecclesię vacantis pertinet: & propterea fructus ipsius occupant/ & eos futuro successori vt deberent non reseruant. Melius eis erat cum iustitia hoc parum quod possidebant habere/ q̄ istos fructus cum iniquitate. Siquidem episcopi & eorum superiores talium fructuum occupatores ab ingressu ecclesię/ alij vero ab officio & beneficio tamdiu eo ipso sūt suspensi quousq̃ restitutionem fecerint de predictis. Tex. est premissa probās in c. presenti. de offi. or. lib. 6. Et notat panor. in c. Cum vos. eodem ti. Scdo potest declarari in hijs qui fructos beneficiorum non ingressu canonico ab eis possessorum indebite percipiunt. Hos enim cum iniquitate habent: cum eis longe potius fuisset parum habere cum iustitia/ quia eos in non modicum animarum suarum preiudicium percipiunt. c. dudum. 2. de elec. Tertio posset declarari in omnibus casibus: in quibus alienarum rerum malę fidei possessores/ fructus ipsarum retinent. Hoc enim eis vtile esse non potest/ nedum respectu fori interioris: cum non dimittatur peccatum/ nisi restituatur ablatum. c. peccatū. de regu. iur. in. 6. sed necetiā respectu fori exterioris seu cōtētiosi. l. certū. C. de rei. vēdi. & dictū est. §. eodē. d. Facit text⁹ in c. sicut hi. in prin. 47. distin. de quo dictum est supra in verbo auarus. R.

i ¶ Auarus non implebitur pecunia. Facit text⁹ in c. sicut hi. in prin. 47. distin. de quo dictum est supra in verbo auarus. R. k ¶ Bonorum laborum/ gloriosus ē fructus. Simile videtur quod dicit textus in l. fi. in prin. C. de statuis & imagi. Virtutum premia merentibus tribui conuenit.

l ¶ Quasi is q arat & qui seminat. &c. id est Sicut arans & seminans fructus expectat: ita deuouentē se sapientię indipiscendę, fructum expectet/ & eum quidem longe certiorē. d. l. fi. in prin. C. de sta. & ima. & §. fi. cū similibus in prohe. insti. m ¶ Facite fructum dignū pœnitentię. Hęc sententia notabiliter elucidatur per tex. in c. quis aliqñ. col. 1. de peni. distin. 1. de quo textu dictū est supra in verbo dignus. ff. & ibi dictis addatur textus huic sententię sub seruiens/ in c perfecta. in fi. de peni. disti. 3. vbi dicitur. In corde contritio/ in ore confessio/ in opere tota humilitas hęc est fructifera pœnitētia. n ¶ Excidetur. Videatur annotatio. s. in verbo arbor. o ¶ A fructibus eorū cognoscetis eos. Huius sententię declarationem ponit text9 in c. Estote misericordes. de reg. iur. li. 6. de quo dictū est supra in verbo cognoscere. p ¶ Ex fructu arbor cognoscitur. Quemcūq ergo virtutib9 studere cū modestia continentię auditioni sapientum/ obseruantię mādatorum dei/ et maxime simplicitati & humilitati videris: hui9 munda & recta opera intellige. c. Ex studijs. vbi hęc verba (q̄ satis ex hoc dicto euangelico inferri possunt) hn̄tur de. p̄sūp. q ¶ Nunq̄ ex te fructus nascatur. Videat annotatio. s. i v̄bo Ihes9. r ¶ Nisi granū frumēti mortuū fuerit. &c. Videatur ānotatio i verbo frumentum. s ¶ Omnem qui fert purgabit eū: vt fructum plus afferat. Qui enī eorum donorū q̄ habet intelligēs largitorem deū/ in horreū dei tulerit cibos: statim aperiētur cataractę cœli/ & effundet pluuia spiritualis/ & mā dabit deus nubibus suis vt pluāt super eū imbrē gratię & sciētię suę augmētatiuū. c. Reuertimini. in fi. cū glo. in verbo imbrem. 16. questi. 1. t ¶ Sic nec vos nisi in me manseritis. Qui in Christo non manet/ sed ab eius fide recedit: velut palmes abscisus a vite/ fructum non fert. De talibus enim dicit i Amos propheta. Odi & proieci festiuitates vestras: & nō capiam odorē rituum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata: & munera vestra non accipiā/ & vota pingniū vestrorum respuā. Christus enim solus est: quem nemo debet deserere/ nemo mutare. cui benedicitur. Dn̄e ad quem ibim9? verba vitę ęternę habes. Quicunq cū eo non colligit/ spargit: hoc est qui Christi non est/ Antichristi est. c. qm̄ vetus. in fi. c. Quę dignior. versi. hic est igitur. et. c. odi & proieci. in prin. 24. questi. 1. v ¶ Sine me nihil potestis facere. Quod supple prosit vobis ad salutem. c. fi. de peni. distin. 3. circa me. & c. 2. in fi. de heręti. cū similibus. x ¶ Posui vos vt eatis & fructum afferatis. Cum ergo in apostolorum locū successerint episcopi/ & in locum discipulorū presbyteri. c. in noua. 21. distin. Epis & presbyteris/ presertim curam habentib9 aiarū pre ceteris incūbit/ nō eis solis/ sed & alijs inuigilare vt fructificent & fructū afferant. Vn̄ Gregorius de quodā ep̄o loquens ait. Non sibi credat solā lectionē & orationē sufficere: vt remot9 nihil studeat de manu fructificare. c. ffem nīm i pri. 86. disti. Et de sacerdote loquēs tex. 43. dis. in pri. dicit. Innocētis absq sermōe cōuersatio q̄tum exēplo pdest: tantū silētio nocet. Nā latratu canū/ & baculo pastorū/

¶ Confringētur rami inconsummati: & fructus illorū inutiles et acerbi ad māducandum/ & ad nihilum apti. Sapię. 4. b.

¶ Plenitudo sapientię timere deum: & plenitudo a fructibus illius. Eccl. 1. c.

¶ Quasi [l] is qui arat et qui seminat/ accede ad sapientiam: & sustine bonos fructus illius. Ecci. 6. c.

¶ Breuis in volatilibus est apis: & initium dulcoris habet fructus illi9. ecci. 11. a.

¶ Obaudite me (ait sapientia) diuini fructus: & quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate. ecci. 39. b.

¶ Facite [m] fructum dignum pœnitentię. &c. Math. 3. b.

¶ Omnis [n] arbor quæ non facit fructum bonum/ excidetur: & in ignē mittetur. Math. 3. c.

¶ A fructibus [o] eorum cognoscetis eos. Math. 7. b.

¶ Omnis arbor bona fructus bonos facit. &c. Et supra in verbo Arbor. Math. 7. c.

¶ Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum: aut facite arborem malam & fructum eius malum. Siquidem [p] ex fructu arbor cognoscitur. Math. 12. c.

¶ Nunq̄ [q] ex te fructus nascatur in sempiternū (dixit Ihesus ad ficū arborē) & arefacta est continuo ficulnea. Et supra ficus: latius. Math. 21. b.

¶ De vinea quam plantauit paterfamilias/ & misit seruos/ & nouissime filium/ vt fructus ipsius peterent ab agricolis: habetur Mathęi. 21. d. et infra in verbo vinea.

¶ Benedicta tu inter mulieres (ait Elizabeth ad Mariam) & benedictus fructus ventris tui. Et infra Maria. Lucę. 1. f.

¶ Non est arbor bona/ quę facit fructus malos/ neq arbor mala faciēs fructum bonum: vnaquæq enim arbor de fructu suo cognoscitur. Lucę. 6. g.

¶ Nisi granū [r] frumenti cadens in terram mortuum fuerit/ ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit/ multum fructum affert. Ioānis. 12. c

¶ Ego sum vitis vera (ait Ihesus) & pater meus agricola est. Omnē palmitem in me non ferentem fructum tollet eum: & omnē [s] qui fert purgabit eum/ vt fructū plus afferat. Iam vos mundi estis propter sermonē quē loquutus sum vobis. Manete in me: & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso/ nisi manserit in vite: sic nec [t] vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis: vos palmites. Qui manet in me/ & ego in eo: hic fert fructum multum/ quia sine me [v] nihil potestis facere. Ioānis. 15. a

¶ In hoc clarificatus est pater meus (ait Christus) vt fructum plurimū afferatis/ & efficiamini mei discipuli. Ioānis. 15. a

¶ Non vos me elegistis/ sed ego elegi vos (ait Iesus discipulis) & posui [x] vos vt eatis/ et fructum afferatis/ & fructus vester maneat. Vt quodcūq petieritis patrem in nomine meo/ det vobis. Ioānis. 15. c

lupi sunt arcendi. Et in c. sciscitaris. paulo ante fi. 7. questi. 1. dicitur. Nos qui tanq̄ arietes ducatum gregibus prę̄bemus/ imo qui & horū pastores sum⁹: gregem perquirere & in vnū colligere/ & eius aīos cœlestis patrię pace ac potissimū securitate prędicata/ sursum erigere debemus. Hęc text⁹. Multi alij textus possent allegari: quos consulto pretereo. y ❡ Quis plantat vineam: & de fructu eius nō edit. Hoc dictū ponitur in c. Ecclesias. §. his ita verfi. Corinthijs aūt. 13. questi. 1. &. in c. iam nunc. in fi. 18. q̄sti. 1. Et ideo sacerdotes qui plātant vineam domini. s. fideles Christianos decimas ab eis & oblationes habere debent.

1. corin. 9. b. ❡ Debet [z] in spe qui arat arare: & qui triturat in spe fructus percipiēdi. [a]

Ad gala. 5. d ❡ Fructus spiritus est charitas/ gaudium/ pax/ patientia/ benignitas/ bonitas/ longanimitas/ māsuetudo/ fides/ modestia/ castitas. Aduersus [a] huiuscemodi non est lex.

2. timo. 2. b. ❡ Laborantem [b] agricolā oportet primum de fructibus accipere.

Iacobi. 5. b. ❡ Ecce agricola [c] expectat preciosum fructum terrę patienter ferēs donec accipiat temporaneum et serotinum. Et infra Patiens.

Apo. vlti. a. ❡ Ostendit mihi fluuium aquę viuę/ splendidum tanq̄ crystallum/ procedentē de sede dei et agni. In medio plateę eius & ex vtraq; parte fluminis lignum vitę afferens fructus duodecim: per menses singulos reddens fructum suum & folia ligni ad sanitatem gentium.

Nume. 18. c. **Fruges.** ❡ Vniuersa frugum [d] initia quę gignit hum⁹ & domino deportantur/ cedent in vsus tuos (dixit dominus ad Aaron) Qui mūdus est in domo tua/ vescetur eis.

Deute. 16. a ❡ Obserua mēsem nouarum frugum & verni primum temporis vt facias phase domino deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de ægypto nocte.

Deute. 16. a ❡ Solennitatem tabernaculorū celebrabis per septem dies quando collegeris de area et torculari fruges tuas. &c. Et supra festiuitas.

Deute. 23. c. ❡ Non fœnerabis [e] fratri tuo ad vsuram pecuniā nec fruges: nec quālibet aliam rem/ sed alieno. Et supra fœnerari.

Deute. 24. d ❡ Si fruges [f] collegeris oliuarum/ quicquid remanserit in arboribus nō reuerteris vt colligas: sed relinques aduenę pupillo ac viduę.

Deute. 25. a. ❡ Non ligabis [g] os bouis triturantis in area fruges tuas.

Deute. 28. d ❡ Si audire [h] nolueris vocē domini dei tui: omnes arbores tuas & fruges terrę tuę rubigo consumet.

Iob. 31. i fi. **Frumentum.** ❡ Si fruct⁹ [i] terrę comedi absq; pecunia: & aīam agricolarū ei⁹ afflixi: p frumēto [k] oriat̄ mihi tribul⁹/ & p ordeo spina.

Iob. 37. b. ❡ Frumentum desyderat nubes/ & nubes spargunt lumen suum.

Psal. 40. b. ❡ A fructu frumenti vini et olei multiplicati sunt.

prout de decimis diffuse dictū est s. in verbo decima. & de oblationibus dicetur in verbo offerre. z ❡ Debet i spe q arat. &c. Huic snię facta est ānotatio s. i v̄bo debere. vbi videat̄. a ❡ Aduersus hmōi non est lex. Videatur annotatio in verbo lex. b ❡ Laborantem agricolam oportet primū de fructibus accipere. s. sacerdotem ligone verbi dei corda hoīm excolentem oportet necessaria a fidelib⁹ accipere. Ita hāc sententiā elucidat glosa ordi. p quā ē bo. tex. i c. sacerdos cui dispēsationis cura. 1. q̄sti 2. de quo tex. dictū est diffuse s. in verbo euangelium. i. c ❡ Ecce agricola expectat p̄ciosum fructum terrę. Circa hęc potest nō icōgrue dubitari. Quid si agricola non velit vel non possit expectare fructū terrę suę. et ideo eos adhuc imaturos & pendētes vendat: an talis vēditio valeat (Bal. i rubri. C. de vsu. col. 2. i. 3. q̄sti. distinguit. quia aut agricola qui vendidit frumētū in herba vel alios fruct⁹ imaturos/ vendidit minoris q̄ fecisset vendēdo debito tēpore. & hoc vt haberet pecuniā p̄ntē: et emēs emit minoris ea ratiōe quia dabat pecuniā pręsentē: & tūc hec emptio vsuraria est/ quia sicut propter prorogationē solutionis non licet carius vendere (c. in ciuitate. de vsur.) ita etiā propter acceleratā solutionē nō licet vilius emere. Ita Bal. vbi s. aut ad vilius vendendū & emendū nō fuit habitus respectus ad solutionē p̄ntis pecunię sed solū ad dubiū qd erat an tanti vel pluris posset t̄pe collectiōis vēdi: & tūc valet vēditio nec vsuraria est/ si postea pluris cōtingat vēdi. Tex. est. in c. Nauiganti. versi. ille quoq;. de vsu. & facit tex. in l. fistulas. §. frumenta. ff. de cotra. emp. quia in emēdo & vēdendo naturaliter cōcessum est quod pluris sit minoris emere/ & qd minoris sit pluris vēdere. dicit tex. in l. item si precio. §. fi. ff. locati. In hoc t̄n casu multū attendenda est conscientia & anim⁹ ementis: quia cōscientia multos angulos habet. Ita dicit Bal. in decisonę hui⁹ q̄stionis in margarita sua/ in verbo fruct⁹. in fine. Scdo pro mystico sensu hui⁹ snię qui pōt esse in beneficiatis/ qui ab eorū vicarijs ante terminos solutioni faciendę p̄fixos/ non petūt sibi solui: posset dubitari. Quid si nō expectet terminos/ sed ante ipsorū aduentū fiat eis solutio p duob⁹ trib⁹ aut pluribus annis: an successor tenebitur illam solutionē ratam habere. Resolutio breuis est: vt si vicarius pręuenerit/ solutionē p vtilitate ecclesię tenebit̄ successor eā ratam habere alias secus. bo. est tex. & ibi per doc. in c. 1. de soluti. & notatur per panor. in c. Querelam. col. 2. ne pręla. vi. suas. d ❡ Frugum initia. Iure humano frugum appellatione/ etiam vindemia continetur. Tex. est cum glo. in l. 1. C. de agri. & censi. libro. 11. & in l. frugem. in princi. ff. de verbo. signifi. e ❡ Nō fenerabis fratri tuo. &c. Videat̄ hęc sententia tribus aut. 4. annotationib⁹ elucidata s. in verbo fenerari. f ❡ Fruges oliuarum. Sic ergo non hij soli fructus qui i spica sunt frugū appellatione cōtinētur: quod verum est etiā iure humano. p ut est tex. in d. l. frugē ff de verbo. sig. g ❡ Non ligabis os bouis triturātis. Tex. est hui⁹ sententię elucidatiu⁹. in c. 1. vsi. Itē nō alligabis. 13. questi. 1. & in c. Extirpādę. §. si. de pręben. de quib⁹ textib⁹ dictū est s. in verbo bos. h ❡ Si audire nolueritis. &c. Tex. est eiusdem sentētię. in c. Reuertimini. co. 1. 16. questi. 1. De quo textu in sententię idem quod hęc sententiis declarationem dictum, est s. in verbo Egenus. 3 vbi videatur. i ❡ Si fructus terrę comedi absq; pecunia. Istis verbis facta est bona annotatio s. in verbo fructus. ad quā recursus habeatur. k ❡ Pro frumento oriatur mihi tribulus. Large sumpto vocabulo/ frumentū id oē esse qd Aristam in se teneat recte gallus diffiniuit. Lupinū verbo & fabam fruges poti⁹ dici: quia non arista sed siliqua continentur. quę t̄n Seruius apud Alphenū in frumento contineri putauit. Ita dicit textus cuius hęc verba sunt in l. frugem. in fi. ff. de ver. si. stricte tamen & proprie vocabulo sumpto/ id tātum granū frumentum est quod sui bonitate/ cętera pręcellit. glo. est in d. l. frugem. in fine.

¶Valles [l] abundabunt frumento. Psal.64.i fi.
¶Cibauit [m] illos (dñs) ex adipe frumēti: & de petra/ melle saturauit eos Psal.80.i fi.
¶Lauda Hierusalem dominum: lauda deum tuum Sion. Qui posuit Psal 147.a.
fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.
¶Qui abscondit [n] frumēta/ maledicetur in populis: benedictio autem puerb.11.d.
super caput vendentium.
¶Amen amē dico vobis (ait Ihesus Andreę et Philippo) nisi granum [o] Ioan.12.d.
frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit: multum fructum affert.

Frustrari & Frustra.

¶Ecce spes Leuiathā frustrabitur eū: Iob.40.i fi.
et videntibus cunctis precipitabitur.
¶In imagine pertrāsit homo: sed et frustra [p] cōturbat̃. Thesaurizat [q]: Psal.38.b.
et ignorat cui congregabit ea.
¶Nisi dominus [r] custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eam Psal.126.a.
¶Frustra [s] iacitur rhete ante oculos pennatorum. puerb.1.c.
¶Ne sis testis frustra contra proximum tuum. puerb.24.d
¶Sicut auis [t] ad alta transuolās/ & passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quēpiam superueniet. puerb.26.a
¶Quomodo pulchras [v] frustra habet claudius tibias: sic indecēs est in puerb.26.b
ore stultorum parabola.

Fuga.

¶Perijt fuga a me: & non est qui requirat animam meam. Psal.141.b.
¶Si leseris seruum fidelem iniuste/ in fugam [x] cōuertetur: & si extollēs Eccl.33.i fi.
discesserit/ quē queras/ & in qua via queres illum nescis.
¶Exite [y] de medio ei9/ mūdami q̄ fertis vasa dñi: q̄m nō i tumltu exibitis/ nec i fuga pperabitis: p̄cedet em̄ vos dñs: & cōgregabit vos de9 Isr̃l. Esaie.52.d.

l ¶Valles abūdabāt frumento. s. frūge seu multiplicatione bonorum operū/ humiles abūdabunt. Prebet enim humilitas accessum facilē ad bona opera perageda: & mores antea impuros/ defecatos reddit/ & a sordibus emundat. c. si quis semel. 2. respon. de peni. distin. 2. & dicetur in verbo humilitas. m ¶Cibauit illos dñs ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos. Illos. dominus cibauit adipe frumēti/ & de petra melle satisuit. Et hec omnia in figurā sacerrimi corporis & sanguinis sui quo nos cibare atq̄ satiare dignatur. p̄ut hec & multa alia in figuram huius sacramenti precessisse p̄bat tex. in c. reuera. de conse. distin. 2. de quo dicet̃ i verbo māna. n ¶Qui abscōdit frumēta maledicetur in populis. Iure hūano Tempore victus carioris seu caristię pōt quilibet compelli ad venditionē eius superflui frumenti quod possidet: nec ab hac coacta venditione debet aliquis pretextu alicuius priuilegij vel imunitatis excusari. Tex. est scdm tertiū intellectū glosę finalis. ibi. in l. vnica. C. vt nemini liceat in emptiōe spe. se. excu. li. 10. & i l. 3. I. Rñ. ff. ad. l. Iuliam. de anno. Quādoq̄ etiam p̄pter ingruentē necessitatem pōt qlibet de aliquo loco vel ciuitate compelli ad emptionem frumēti/ vt tempore belli vel famis sperate. quia istis casibus potest quilibet astringi vt frumētū emat/ etiā si ei nulla emendi necessitas imineat: & q̄a tantundē habet q̄tum p̄ alēda eius familia necesse ē. Tex. est no. scdm alium intellectum: & ibi notat Bar. in. 2. no. in d. l. C. vt ne. li. in emp. spe. se. excu. libro. 10. o ¶Nisi granū frumenti. Nisi granū frumenti mortuū fuerit. &c. Hec sententia solet intelligi de Christo. Vnde dicit glo. in verbo frumentis. in c. in sacramento. de conse. distin. 2. q̄ cū Christus dicatur granū frumenti debet eius corpus cōfici in pane frumentario seu triticeo. Et conformiter ad istam sententiā dicit textus in c. Cū non sint in hoie. de deci. Mortificatū semen plurimū fructū affert. p ¶Frustra conturbatur. Pro hac & sequētibus sententijs quibus adijcit̃ hec dictio frustra. notet̃ q̄ hec dictio dupl̃r exponi solet. Prio frustra fieri dicitur q̄d superuacue fit. l. frustra. in pri. C. ne vxor pro ma. & l. 2. in fi. C. de succes. edic. Scdo frustra fit quod fit sine vtilitate. c. Cōsuluit. de offi. &. po. iudi. de. & De vsuris. c. frustra. & in l. Ausiliū. ff. de mino. q ¶Thesaurizat et ignorat. &c. Videat̃ annotatio in verbo thesaurizare. r ¶Nisi dñs custodierit ciuitatē. &c. Cassio. }. Neq̄ q̄ plantat est aliquid/ neq̄ qui rigat: sed incrementū dat deus. Non enī verbum dei/ intonantes & peruigili cura gregem eis cōmissum custodiētes/ aliquid spūalis gratię infūdunt: nisi dñs cooperetur. Ita sentit Hostiē. exponēdo dictum ap̄li q̄d p̄ istius sententię elucidatiōe Cassiodorus assumit. in c. Cū non sit in hoie. in prin. de deci. s ¶Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. id est frustra laqueus persecutiōis a malis & iniquis hoibus inijcitur electis qui pennas hn̄t spei & charitatis quibus innitentes non emolliūtur sed de fixe sperāt. q̄ si dei iudicio presentis temporis cōmoda fortassis amittunt: futurę vitę gaudia absq̄ ambiguitate percipient sempiterna. c. Sciscitaris. in fi. 7. questi. 1. t ¶Sicut auis. &c. Pro elucidatione istius snię est bo. tex. in c. illud. 11. q̄sti 3. de quo tex. in dictū est s̄. in verbo Auis. v ¶Frustra pulchras habet claudus tibias. Quia mystice Claudus dr̃ qui quo pergere debeat aspicit/ sed per infirmitatē mentis & fluxa cōsuetudine vitę viam perfecte non valet tenere quā videt. c. 1. versi. Claudus. 49 distin. & dictū est s̄. in verbo Claudus. hijs verbis satis ostēditur eum frustra habere intellectus acumē & vera viuēdi regulę cognitionem: q̄ opere nō cōplet quod faciendū videt & cognoscit. imo vero sic hec habet frustra vt cōducibilius sibi foret ea nō hr̃e q̄ habere. q̄a sciēti bonū & non facienti/ pctm̄ est illi. dicit tex. post Iacobū. in c. si ei col. 3. de peni. dis. 2. & viā dñi melius est nō noscere: q̄ post ipsam cognitā retroire. c. quidā. in fine. de Aposta.
x ¶Si leseris seruū iniuste: in fugā cōuertet̃. De seruis q̄ p̄pter illatā eis a dominis iniustā lesionē aufugiūt: loq̄t̃ tex. q̄dnā da eis fiat ostēdēs. in §. sed & maior asperitas. insti. de his q̄ sui sunt vel alie. iuris. vbi dr̃. De q̄relis eoꝝ seruoꝝ q̄ ex familia Iulij sabini ad sacrā statuā cōfugerāt cognosce: & si eos vel durius hitos q̄ equū ē vel isami iniuria affectos eē cognoueris/ venūdari iube. Ita vt i p̄tātem dn̄oꝝ nō reuertāt. Hec tex. q̄ si seruus nō lesus a dn̄o fugisset: oriret̃ cōtra eū sinistra suspitio/ p̄serti si aliq̄d in domo iueniret̃ depditū. Qui ei seruiūt/ si fugiāt: res p̄ditas p̄sumūt̃ subtraxisse glo. ē no. i auctē. de exhi. & itrodu. reis. §. ū ᵱo nō admistrat. i verbo factū. colla. 5. Et regulariter istud verū est q̄ fuga facit saltē semiplena p̄bationē: vt notat̃ per glo. & doc. in l. in bonę fidei. C. de re cre. & in l. admonēdi. ff. de iureiu. & in c. si. eodē titu. imo aliq̄n facit p̄batione plenā: vt q̄n is aufugis qui erat debitor ratione officij. l. Cōsiliarius. C. de assesso. Vel q̄n detentus in carceribus/ ipsis effractis accipit fugam. l. in eos. ff. de custo. reo. Et hoc casu fuga facit plenā etiam quoad alium. s. quoad cōmentariēsem seu custodem carcerū. Tex. est no. in l. pe. C. de custo. reo. Cetera q̄ hic dici possent. Videantur per. doc. in d. l. in bonę fidei. in d. l. admonendi. & in d. c. si. de iureiu. & not. per do. meū Deciū. in c. 2. de p̄ba. y ¶Exite de medio ei9 &c. videat̃ ĩno. l. verbo mādare.

z ¶ Orate vt non fiat fuga vestra in hyeme vel in sabbato. Hac sententia (vt sentit glosa interlinearis) cõmonemur: ne cõuersionẽ ad deum nostram protogemus in id tẽpus quo mortis durities & asperitas subeũda nobis erit/ et ab agendo requiescendum/ subeundũq; dei iudicium. Quod etiam nos cohortatur celebris textus Augustini in c. Nullus expectet. de peni. distin. 7. & in c. 2. eadẽ distin. de quibus textibus dictũ est §. in verbo confiteri. q.

a ¶ Dauid fugit a facie Saulis. Videatur ãnotatio quę circa fugã Dauid facta est/ §. in verbo Dauid. 1. regũ. 16.

Math. 24. b ¶ Orate z: vt non fiat fuga vestra in hyeme vel sabbato.

1. regũ. 21. c **Fugere.** ¶ Surrexit [a] Dauid/ & fugit a facie Saul: et venit ad Achis regem Geth. Et supra Dauid.

puerb. 28. a ¶ Fugit [b] impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absq; terrore erit.

puerb. 28. c. ¶ Hominem [c] qui calũniatur animę sanguinem: si vsq; ad lacum fugerit/ nemo sustinet.

Math. 2. c. ¶ Cũ [d] recessissent magi: ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph/ dicẽs. Surge/ et accipe puerum et matrem eius/ & fuge in ægyptũ: & esto ibi vsq; dum dicam tibi. Et latius infra Ihesus.

Math. 3. b. ¶ Progenies viperarum: quis (dixit Ioãnes ad Pharisęos & Saducęos) demonstrabit vobis fugere a ventura ira?

Math. 26. e ¶ Discipuli omnes [e]: relicto Ihesu fugerunt.

Ioãnis. 6. b. ¶ Ihesus cum cognouisset quia venturi essent homines vt raperẽt eum/ et facerent eum regem: fugit [f] iterum in montem ipse solus.

Iacobi. 4. b ¶ Resistite [g] diabolo/ & fugiet a vobis: appropinquate deo/ & appropinquabit vobis.

Baruch. 6. f **Fulgur.** ¶ Sol quidem et luna ac sydera cũ sint splẽdida & emissa ad vtilitates obaudiunt: similiter et fulgur cũ apparuerit perspicuũ est.

Math. 24. c ¶ Sicut fulgur exit ab oriente/ & paret vsq; in occidẽtem: ita erit et aduentus filij hominis.

Lucę. 17. e. ¶ Videbam [h] (ait Ihesus) Sathanam sicut fulgur de cœlo cadentem.

Lucę. 17. e. ¶ Sicut fulgur coruscans de sub cœlo in ea quę sub cœlo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua.

¶ Quædam aliæ sententiæ quæ hic scribi possent: habẽtur Apo. 4. b. 11. in fi. &. 16. d. et infra in verbo Videre.

Mala. 3. a. **Fullo.** ¶ Quis poterit cogitare diem aduẽtus domini: & quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflãs: & quasi herba fullonum. Et supra aduentus.

Marci. 9. a. ¶ Vestimenta (Ihesu in eius transfiguratione) facta sunt splendentia et cãdida nimis velut nix: qualia fullo [i] non potest super terram candida

b ¶ Fugit impius nemine persequente. Relinquit homo verũ rectę vitę tramitem: nemine vt id faciat eũ impellente. vt enim volũtarium sibi militem eligit Christus: ita voluntariũ seruũ sibi diabolus auctionatur/ & acquirit suo iuri. Nesem q; iugo seruitutis astrictũ possidet: nisi se ei prius peccatorum ęre vendiderit. c. nõ ẽ q; cuiq;. j. si. 15. q. 1. c ¶ Homo qui calũniatur animę sanguinẽ: si vsq; ad lacum fugerit/ nemo sustinet. j. homo q; animę suę/ peccatis suis/ pniciem affert/ si vsq; ad tempus suę defunctionis pœnitere distulerit: a nemine poterit subleuari/ quo minus suis cõdignã demeritis pœnã subeat. c. i p̃senti sęculo. 13. q. 2. d ¶ Cũ recessissent magi. &c. De fuga Christi in ægyptum/ & exemplo inde sum ẽdo: reseruo dicẽdum. j. in verbo Ihesus. e ¶ Omnes fugerũt prout & ipse eis prędixerat dicens. Vos omnes fugietis: & ego vadam immolari pro vobis c. liquido. cũ glo. in verbo disgressurus. de cõse. distin. 2. Non debent autem sacerdotes sic nude/ superficialiter/ & corticetenus apostolorum fugam cõsyderare vt Christum licet nõ mente/ corporaliter tñ deserant/ nõ accedẽtes vt ex officio eis incumbit ad explendum altaris sacrificium repręsentandam q; ipsius salutaris hostię imolationẽ. Quandoquidem hęc fuga si nimis frequens assiduaq; sit: sine vicio esse non potest. & pręsertim si eis diebus effugiãt celebrationem: qbus laici ex bona consuetudine communicare solent. Tunc enim vix excusantur a mortali prout etiam notat Angelus in summa sua in verbo missa §. 44. Vera autem & commendabilis fuga sacerdotis/ hæc est abdicatio domesticorum: & quędam alienatio charissimorum: vt affectu carnali/ se suis abneget/ qui seruire deo elegerit. c. Cui portio. in si. 12. questi. 1. f ¶ Fugit in montem. Exemplo Christi mundalium honorum fuga nobis expetenda est. Et nihilosecius si operantur & prodesse possumus acceptandi sunt. c. in scripturis. in prin. 8. questi. 1. &. l. si quemq̃. C. de episco. & cleri. Et dicetur. j. in verbo Ihesus. g ¶ Resistite diabolo/ & fugiet a vobis: appropinquate deo/ & appropinquabit vobis. Simile videtur quod dicit textus in c. si enim. col. 2. de pe. distin. 2. vbi dicitur. Sicut dies & nox misceri nequeunt: sic Christus & antichristus. Vnde si susceperimus Christũ in hospitio pectoris nostri: illico fugamus diabolum. & econtra si peccauerimus & per peccati ianuam ingressus fuerit diabolus: protinus Christus recedit. h ¶ Videbam Sathanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Textus est circa hęc verba bene notãdus. in c. si eni. colũ. pe. de peni. dis. 2. vbi dicitur. De cœlo cecidit Lucifer: qui mittebatur ad suas nationes: & ille qui in paradiso deliciarũ inter duodecim nutritus est lapides: vulneratus a morte domini ad inferna descendit. Vnde & saluator in euangelio. Videbam (inquit) Sathanam quasi fulgur de cœlo cadentem. Si ergo altissima illa sublimitas cecidit: quis cadere non possit si in cœlo ruina: q̃to magis in terra est? Tamen cum ceciderit Lucifer: imo post casum coluber antiquus virtus eius in lumbis eius & potestas eius super vmbilicum ventris eius. Obumbrantur in eo arbores magnę & dormit iuxta iuncum & calamum & caricem. Ipse est rex omniũ qui in aquis sunt/ vbi scilicet voluptas & luxuria & propago & irritatio nuptiarum. Hęc textus sumptus ex Iob. 40. capite. i ¶ Fullo non potest facere super terram. Fullo est qui lauat & tingit pannos & polit eleuando superflua. Textus est cum glo. In verbo fulloni. in §. fina. insti. manda. Inde dicitur fullonica riuulus vbi fullones pãnos abluunt. l. apud Trębatium. in prin. ff. dę aqua plu. ar.

facere. Vbi latius.

Fumus. ❡Ascendit fumus [a] in ira (dñi) & ignis a facie eius exar= Psal.17.b.
sit: carbones succensi sunt ab eo.
❡Inimici domini mox vt honorificati fuerunt et exaltati: deficientes Psal.36.d.
queadmodum fumus deficient.
❡Exurgat deus & dissipentur inimici eius: & fugiant [b] qui oderunt eũ Psal.67.a.
a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis/ sic
pereant peccatores a facie dei.
❡Defecerunt [c] sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremiũ aruerũt. Psal.101.a.
❡Sicut acetum dentibus/ & fumus [d] oculis: sic piger his qui miserunt Prouerb.10.d
eum in via.
❡Ante ignẽ [e] camini vapor & fumus ignis inaltatur: sic et ante sangui Eccl.21.d.
nem/ maledicta/ & contumeliç/ et minę.

Funda. ❡Inuenti sunt vigintiquinq; milia de Beniamin/ educentiũ iudic.20.b
gladium: prçter habitatores Gabaa/ qui septingenti erãt viri fortissimi.
Ita sinistra vt dextra prœliantes/ & sicut fundis lapides ad certũ iacien=
tes vt capillum quoq; possent percutere/ & nequaq̃ in alteram partem
ictus lapidis deferretur.
❡De funda Dauid: habetur.1.Regum 27.e.f.et supra Dauid.

Fundamentum. ❡Ecce qui seruiunt deo non sunt stabiles: & Iob.4.d.
in angelis suis repperit prauitatem [f]. Quãtomagis qui habitant domos
luteas: qui terrenum [ff] habent fundamentũ: cõsumentur velut a tinea.
❡Vbi eras quando ponebam fundamenta terrae? Iob.38.a.
❡Commota [g] est & contremuit terra: fundamẽtum montium contur Psal.17.b.
bata sunt & commota sunt: quoniam iratus est eis.
❡Apparuerunt fontes aquarum/ et reuelata sunt fundamẽta orbis ter= Psal.17.c.
rarum. Ab increpatione tua domine/ ab inspiratione spiritus irae tuae.
❡Fundamenta [h] eius in montibus sanctis: diligit dominus portas Siõ Iacob.86.a.
super omnia tabernacula Iacob.
❡Memor [i] esto domine filiorum Edon in die Hierusalẽ: qui dicũt exi= Psal 136.b.
nanite exinanite vsq; ad fundamenta in ea.
❡Quasi tempestas transiẽs non erit impius: iustus autem quasi funda= Prouerb.10.d
mentum sempiternum.

a ❡Ascendit fum⁹ in ira eius. Interpretes huius sententię sentiunt psalmographũ de deo in peccatores cõmoto loqui: & id quidẽ humano more. prout etiam scriptura sępe de deo loquitur: vt dicit textus Hieronymi in c. odi & proieci. circa me.23. q̃sti.4. b ❡Fugiant qui oderunt eũ a facie eius. Oĩa quę faciunt sancti/ in cõspectu dei faciunt: pctõres aũt/ a conspectu dei fugiũt. Scriptum est enĩ q̃ Adam postq̃ peccauit fugit a conspectu dei: & interrogatus rñdit. Audiui vocẽ tuam: & abscõdi me/ quia nudus eram. Sed & Cain de fratricidio cõdemnat⁹ a Deo/ exijt a facie dei: & habitauit ĩ terra Naim. Exit ergo a facie dei: qui indignus ẽ conspectu eius. Sancti autem mãducant & bibunt in conspectu dei: & oĩa q̃ agunt/ in conspectu dei agunt. Ita dicit tex. huic sententię apostoli satis accõmodus/ in c. Et venit de peni. dis.1. e ❡Defecerunt sicut fum⁹ dies mei. Huic sententię facta est annotatio s̃. in verbo dies. d ❡Fum⁹ oculis. Quia fum⁹ obest oculis hoĩm/ & tenebrosam inducit caliginem. cle.2. in prin. de hęre. Põt hoc loco non incõgrue dissolui legistarũ dubietas in l. sicut. §. Aristo. ff. Si ser. ven. vbi disquirit an dominus dom⁹ inferioris debeat fumum ignis sui sic arcere/ ne obsit dño dom⁹ superioris. In qua dubietate dicendũ est breuiter q̃ si dñs dom⁹ inferioris faciat ignem solitũ p se & ei⁹ familia/ & iuxta naturalẽ suũ motionem fum⁹ ascendat ĩ superiora/ obsitq; incolẽtib⁹ ea: non tenet. q̃ si egrediẽdo limites ignis soliti/ ĩ inuidiam/ dãnum & perniciem habitantiũ ptes superiores/ fumus eis obesset: teneretur. Hęc distinctio bene probatur p textũ in l. pe. ff. de iniurijs. vbi dicitur. Si inferiorũ dñs ędiũ superioris vicini fumigãdi causa fumũ faceret: negat labeo iniuriarũ agi posse. qd falsũ puto: si tamẽ iniurię faciẽdę causa immititur. Hęc tex. Teneretur etiam ratione fumi proximo nocẽtis qui ignẽ in inferiori domo fieri solitũ notabilr pter gradiẽs faceret ĩ domo ĩferiori cauponã seu tabernã vbi continue fieret ignis & fumus magnus pręter solitum. Tex. est quem ita ibi intelligit Bar. in d. l. sicut. §. Aristo. in prin. ff. si serui vẽdice. Generaliter autem quis tenetur propter fumum/ quando fumus obfuit/ & ea intentiõe factus est vt obesset. Tex. est. in l. si quis fumo. ff. ad. l. aqui. vbi dicitur. Si quis fumo facto apes alienas fugauerit vel etiam necauerit magis causam mortis dedisse videtur q̃ occidisse: & ideo in factum actione tenetur. hęc tex. e ❡Ante ignem camini. &c. Hęc sententia annotata est s̃. in verbo contumelia vbi videat. f ❡In angelis suis reperit deus prauitatem. Circa hęc verba videndus est textus. in c. Si el. colũ. pe. versi. superfluũ. de peni. distin.2. vbi dicit. Superfluũ est de Moyse & Aaron scribere: qui ad aquã contradictiõis offenderũt deum/ & terrã pmissionis non intrauerũt cũ btũs Iob angelos quoq; & oẽm creaturã peccare posse cõmemoret dicẽs. Quid enĩ? nũquid hõ mũdus est corã deo? aut ab operibus suis sine macula viuit? si cõtra seruos suos non credit & aduersus angelos suos prauũ quid reperit? quãto magis hitantes in domib⁹ luteis? hęc tex. ff ❡Terrenũ habent fundamentũ. idẽ pbat textus clar⁹ in c. in ecclsiastico. in pri.1. q.2. de quo dicet in ṽbo terra. g ❡Cõmota est & cõtremuit terra. &c. Hac snia fcdm glosã interlinearẽ hic ostẽditur terrenos seu terrenorũ amatores hoĩes/ fũdamẽta q; montiũ. i. hoĩes fastu superbię intumescẽtes ea ira dei in eos ostensa nonnunq̃ resipiscere cõmoneri q; interi⁹ per cõtritionẽ & cõtremiscere ac cõturbari ex tercri⁹ p acerbę pœnitẽtię assũptionẽ. Et ita hãc sniam ĩterpretãdo bo. est tex. quo idẽ probat. in c. Achab. & ĩ c. sicut Achab. de pe. dis.3. de qb⁹ capitulis videri põt s̃. ĩ ṽbo achab. idẽ etiã probat. ĩ c. Nabuchodonosor. in prin.23. q.4 de quo dictũ est s̃. in verbo Aaron fol.1. pagina.1. & dicetur. ĩ in verbo Nabuchodonosor. h ❡Fundamenta eius in montibus sctis. &c. Pro elucidatione huius snię est bo. tex. in c. fundamẽta in prin de elec. li.6. de quo tex. dictum est s̃. in verbo ciuitas. q. i ❡Memor esto dñe filiorũ Edom. &c. Videat annotatio. in verbo exinanire.

k ℂ Maledictio matris eradicat fundamēta. Dici potest hanc sententiā in eius mystico sensu velle ꝙ quādo qs a matre.j. ecclesia habetur pro maledicto (vt quis in eū lata est excōicatio) fundamenta bonorū operum ab eo sūt euulsa. quia interim dum excōicatus est: habet in eo diabolus potestatē magnā & maiorē ꝙ in ceteris. dicit panor. i c. Ita quorūdam. circa fi. de Iudęis. Et quia qui excōicatus est / a Christo qui totiꝰ boni operis fundamētū est habet alienus. Non enim homo est qui ligat: sed Christus qui hanc hoībus potestatē dedit / & dños fecit tanti honoris. c. Nemo contēnat. II. q̄sti. 3. imo eo ipso ꝙ quis excōicatur / sathanę traditꝰ quia extra ecclīam (extra quā ponitur) diabolꝰ est / sicut in ecclesia Christꝰ. c. Ois Christianꝰ. eadem causa & q̄sti. Et ideo tāꝗ extra ecclesiam & sub ipsius maledicto existēs admitti non debet ad diuina etiā a religiosis exemptis cuiuscūq; status vel religionis existant. c. episcoporū de priuile. in 6. c. in lateranen̄. de preben. Si tamē admitterentur non propterea eos admittentes efficerentur irregulares: etiam si sciēter coram eis celebrarēt. c. is qui. in princi. de sen. excō. in .6. sed interdicit eis ingressus ecclesię: donec cōpetenter satisfecerit. d. c. Episcoporū. i fi. quā inhibitionē si violare pręsumpserint / incurrunt irregularitatem. Et sic tales q admittūt scienter excōmunicatos / sunt pximi irregularitati. c. is cui. in prin. de sen. excō. li. 6. Cętera q̄ hic dici possent: videantur s. in verbo anathema. o.

Eccl. 3. b. ℂ Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio [k] autem matris eradicat fundamenta.

Luce. 14. f. ℂ Quis [l] ex vobis volens turrim ędificare: nonne prius sedens computat sumptꝰ qui necessarij sunt / si habeat ad perficiēdū ne postꝗ posuerit fundamentū / et non potuerit perficere / omnes qui vident incipiant illudere ei dicētes: quia hic homo cœpit ędificare / et nō potuit cōsummare?

1. ad co. 3. b. ℂ Secundum gratiā dei quę data est mihi (inquit Paulus) vt sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superędificat.

1. corin. 3. c. ℂ Vnusquisq; videat quomodo superędificet. Fūdamētū [m] enim aliud nemo potest ponere pręter id quod positū est: quod est Christꝰ Ihesus. Si quis [n] autem superędificat super fundamentum hoc / aurū / argētum / lapides preciosos / ligna [n] / fœnum stipulam / vniuscuiusq; opus manifestum erit.

Ad ephe. 2. d ℂ Iam non estis hospites et aduenę / sed estis ciues sanctorū et domestici dei: superędificati [o] super fundamētū apostolorum et prophetarū ipso summo angulari lapide Christo Ihesu. In quo omnis ędificatio cōstructa crescit in templū sanctū in domino. In quo et vos coędificamini in tabernaculum dei in spiritusancto.

1. timo. 6. d. ℂ Diuitibus [p] huius sęculi pręcipe non sublime sapere: sed thesaurizare sibi fundamentum bonū in futurum vt appręhendāt verā vitam. Et supra in verbo diues: vbi diffusius.

2. timo. 2. c. ℂ Prophana et vaniloquia deuita. Multum enim proficiunt ad impietatem: & sermo eorum vt cācer serpit. Ex quibus est Hymeneus et Philetus: qui a veritate exciderunt dicentes / resurrectionem iam factam / & subuerterūt quorundam fidem. Firmum [h] fundamētum dei stat habēs signaculū hoc. Cognouit dominus qui sunt eius / & discedit ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini.

l ℂ Quis ex vobis volēs turrim ędificare. &c. Hac sn̄ia monemur ne qs euāgelicorū cōsiliorū viā priꝰ accipiat / ꝗ firmū habuerit ppositū mūdana q̄libet deserēdi: ne si aliquod reuersionis ad terrena votū gerat / & simulato pfectę abiectionis terrenorū proposito / consiliorū semitam subeat / cū sui opprobrio vel ad sęculū reuertatur / vel in ea quam cepit via perseuerans / eā cum proprij retentione turpiter fœdet & cōmaculet / dicaturq; ei. Hic homo cepit ędificare & nō potuit cōsummare. Pro hac declaratione quā sentiūt expositores hic facit textus augustini in c. Certe ego sum. 12. q. 1. de quo textu. dicetur in verbo hypocrita. m ℂ Fundamentū aliud nemo pōt ponere. &c. De hoc dicto Pauli textꝰ est in c. Cū paulus. 1. q. 1. vbi ex hoc dicto infertur ꝙ vbi Christꝰ nō est fundamentū: ibi nullius boni operis est superedificiū. Ex hac etiam Pauli sn̄ia dicit tex. in c. finali. 2. respōso. de presby. nō bapti. Cū quis nō solum per sacramentū fidei sed etiam per fidem sacramenti efficiatur: procul dubio membrū Christi & qui Christū habet per fidēetiam si baptismū non habeat habet vtiq; fundamentū pręter quod aliud poni non pōt qd est Christꝰ Ihesus / superędificare posse videtur sicut salutifera opera sic & quęlibet eccl̄iastica sacramenta. Hęc textus. Qui tamē in eius fine concludit sacramentū ordinis ex sola fide sacramenti nō posse superędificari. Et sic Christum debere esse huius sacramēti ordinis fundamentū non solū per fidem sacramenti sed etiam per sacramentum fidei. Et idem dicendū censet panor. ibidē. in pe. no. in alio sacramento in quo iprimitur character. quia tale superędificari nō potest: nisi Christus sit fundamentū per sacramentū fidei. j. per realem susceptionē baptismi. Vnde dicit tex. in c. 1. eodem ti. Si quis presbyter baptizatus depręhēdit se non esse baptizatū: baptizetur / & iterum ordinetur. Hęc tex. n ℂ Si quis superędificat super fundamētū hoc. &c. Circa hęc verba notat tex. in c. Si enī. colū. 7. de peni. disti. 2. vbi dicitur. Aedificemꝰ aurū & argentū & lapides preciosos super fundamētū Christi: & diabolus tētare non audebit quemꝗ. in hoc tn̄ non sit secura & certa possessio: sedet quippe leo in occultis vt interficiat innocentem. ꝙ si ędificauerit ligna / fenū / stipulā: tunc de facili supple suppōit incēdiū. Hęc tex. Per ligna aūt fenū & stipulā intelligunt tria genera venialiū pc̄torum. s. grauiora venialia per ligna / minora per fenū / & minima per stipulā. ita dicit glo. in c. vnū orariū. §. alias ea demū. in verbo ligna. 25. distin. Ex quibus venialibus sic multiplicatis ideo de facili puenitur ad mortale: quia iā videntur venialia haberi neglectui. assiduitas autem & contēptus vitādi veniale / hoīem prolabi facit in mortale / dicēte Augustino Nullū peccatū est adeo veniale: qd nō fiat criminale dū placet. d. c. vnū orariū. §. Crimis. i fi. 25. dis. o ℂ Supędificati sup fūdamētū aplo℞. &c. Qui ergo fūdamēto aplo℞ qd ē in ipo āgulari lapide Christo Iesu nō innitūt: hospites sūt & aduenę. imo alieni / hostes / & prophani. c. alienus. in prin. 24. q. 1. p ℂ Diuitibus huius sęculi &c. Videatur ānotatio s. in verbo diues. q ℂ Sed firmū fundamentū. &c. Circa hāc sententiā Pauli & pro eius explanatione videatur bonus tex. qui Augustini est in c. Super tribus. §. fi. cum c. seq. de peni. distin. 2. vbi dicitur. Quicūq; ab originali dānatione / diuinę gratię largitate discreti sunt: nō est dubiū quin pcuretur eis euāgelium cum audiūt & credunt / & in fide q̄ per dilectionē operat vsq; in finē vite perseuerāt / & si qn̄ exorbitāt correcti emendātur. & quidā eorū etsi ab hoibus nō corripiā ur in viā quā reliquerant redeūt. firmū enim dei fundamentum stat immobile habens signaculum hoc / scit dn̄s qui sunt eius / horum fides q̄ per dilectionem operatur profecto aut oio non deficit aut si qui sunt quorum vita deficit reparātur āteq̄ vita finiatur ista / & deleta iniquitate quę intercurrerat vsq; ad finem perseuerāte deputātur. Hęc tex.

¶Intermittentes [r] inchoationis Christi sermonem/ ad perfectiora feramur: nõ rursum [s] iaciẽtes fundamẽtũ pœnitẽtię ab operib9 mortuis/ & fidei ad deũ baptismatũ [t] doctrinę/ipositionis quoq; manuũ/ac resurrectiõis mortuorũ/& iudicij ęterni. Et hoc faciem9 [v]: siquidẽ pmiserit de9. Ad heb. 6. a.

Funis & Funiculus.

¶Funes [x] ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas mea pręclara est mihi. Psal. 15. b.

¶Funes [y] peccatorũ circũplexi sunt me: et legem tuã nõ sum oblitus. Psal. 118. h.

¶Intellexisti (domine) cogitationes meas de longe: semitam meã/& funiculum [z] meum inuestigasti. Psal. 138. a.

¶Qui cogitauerũt [a] supplãtare gressus meos: abscõderunt superbi laqueũ mihi. Et funes extẽderũt ĩ laqũ: iuxta iter scãdalũ posuerũt mihi. Psal. 139. b.

¶Iniquitates [b] suę capiũt impiũ: & funibus peccatorũ suorũ cõstrigit. puerb. 5. d.

¶Intexui funib9 lectulũ meũ (ait mulier meretrix) straui tapetib9 pictis ex ęgypto: aspsi cubile meũ myrrha et aloe & cinamomo. Et. j. mulier. puerb. 7. c.

¶Funiculus [c] triplex difficile rumpitur. Ecclẽs. 4. c.

¶Longos [d] fac funiculos tuos: & clauos tuos consolida. Esaię. 54. a

¶De Hieremia qui funib9 in lacũ missus/ & funib9 a lacu fuit educt9: habetur. Hiere. 38. et infra Hieremias.

Furari & Furatus.

¶Si ad tuos ire cupiebas (dixit Laban ad Gene. 31. d.

r ¶Intermittentes inchoationis Christi sermonẽ ad perfectiora feramur. Hijs verbis apostolicis videmus moneri ne semper ĩ primis literis versemur: sed ad solidiores/ put singulorũ incumbit officio/ anhelemus. Vnde beatus Gregorius quendã epm non reprehendit quia litteras grãmaticales didicerat: sed quia contra episcopale offiũ pro lectione euangelica grãmaticã pplo expõebat. c. Turbat acumẽ. in fine 37. dis. Hinc etiã beatus Hieronym9 eos ridet qui ad senium diebus ac noctibus in dialectica arte torquentur/ qui physici perscrutatores/ oculos trans cœlos leuant/ & in profundum terrarũ & abyssi in quoddam inane demerguntur/ qui iãbũ torquẽt qui tantã metrorũ syluã in suo studiosius corde distinguũt et congerunt. c. Nõne vobis videtur (vbi sũt verba Hieronymi) ea dẽ dis. s ¶Nõ rursus faciẽtes fundamentũ pœnitẽtię. &c. j. ita modo pœniteam9: vt rursũ nõ sit opus pœnitere. sic scilicet de pctis nris cõterendo: vt rursum ea non cõmittamus. pro hac declaratiõe q est glosarum interlinearis & ordinarię/ tex. est in c. irrisor. & in c. lauamini. in c. Baptizãt. cũ multis siılib9. de pe. dis. 3. Qui vero nõ sic pœnitent: seu qui ad perfectiora nõ ferunt vt fundamentũ iaciant stabile/ pœnitendo de pcedẽtib9 sceleribus/ et q fidei sũnt syncare & fideliter ãplectẽdo: istivix gcq̃ qd vtile sit & efficax supędificari poterũt. c. legim9. in fi. 37. dis. c. Cũ paulus. 1. questi. 1. t ¶Baptismatũ. Ideo plurali vtitur apls locutione: qa quis v uicẽsit baptisma. cle. 1. §. 1. de sum. tri. & fi. catho. & visum ẽ post paulũ ẽ. in verbo fides. tñ duo sunt actus q baptismatia vicẽ habent. Mors. s. p Christi noie suscepta/ & fides cũ proposito suscipiendi baptismatis aquę quod non cõtẽptus religionis sed articulus necessitatis prępediuit: vtroq; enĩ casu supplet baptismus aquę. Tex. est in c. baptismi vicẽ. de conse. disti. 4. de quo textu dictũ est ẽ. in verbo baptizare. in magna annotatione. v ¶Et hoc faciemus: si quidẽ permiserit deus. Neq; enĩ vel minimũ qd vtile possum9 agere: nisi deus ex sue superimensę benignitatis plenitudine permittat: qm neq; qui plantat est aliqd/ neq; qui rigat/ sed qui incremantũ dat deus. c. Cũ non sit in hoie. i prin. de deci. a ¶Funes ceciderũt mihi in pclaris: eteni hereditas mea pręclara est mihi. Qui est de sorte dñi/ ex ei9 indicibili clemẽtia vocat9/ vocatio sua pręclara sibi videri debet: vt ea contẽtus/ curis tẽporalibus quę eũ dedacent/ ipsam nullatens cõmaculet. Hęc declaratio pbatur per textũ Hieronymi cũ glo. in verbo funicul9. in c. clericus qui Christi seruit ecclię. versi. fina 12. quest. 1. vbi dr. Si ego ps dñi sũ & funicul9 hereditatis ei9/ nõ accipio partes inter cęteras tribus/ leuita & sacerdos viuo de decimis/ & altari seruiens altari oblatione contẽtor/ habens victũ & vestitũ his contẽtus ero/ & nudam crucẽ nudus sequar. Hęc tex. vbi glo. in verbo funiculus. dicit funiculũ esse mensurã quandam qua mẽsurabatur hereditas post fun9 defuncti. Scdm illud. Funes ceciderũt mihi in pclaris. Hęc glo. y ¶Funes peccatorũ circũplexi. sunt me: & legem tuã non sum oblitus. j. varijs diaboli laqueis circũseptus/ in eos (te adiutore dñe) non incidi: & proinde nec te dominũ meum (te donante) offendi: cũ nihil offensionis sit varijs cõpungi pctõrum stimulis: si eis quę nobis libera est nostra voluntas nõ assentiat. c. Sed pensandũ. 5. disti. z ¶Funiculũ meũ inuestigasti. j. qnam sit portio mea apud te futura (tu dñe) exactissime cognouisti. Siqdem nosti qui sunt tui/ & ex his nẽo seducit. nondũ apparuit iudiciũ: sed iam factũ est. c. Nouit deus. in prin. de pe. distin. 4. q autem funicul9 pro portiõe sumat: tex est cũ glo. in c. Cũ terra. in prin. de elec. a ¶Qui cogitauerũt. &c. Hęc snia de diabolo hoi insidiãte solet itelligi. Cogitat eni gress9 hoim supplãtare: & eos diuaricãtes & in varia scelera lubricos efficere. c. nulli. 1. q. 1. Et superb9 ppter ei9 superabũdantẽ fastũ vocat. notat archi. i c. nerui testiculoq;. 13. dis. & iuxta iter scãdalũ ponit. j. vbi hoiem ad cõmittẽda venialia vidat eẽ pclıuẽ/ & eorũ cautionem negligere/ ad inijciẽda mortaliũ tẽtamẽta reddit audacior. c. si ei. col. 6. ibi. cũ viderit nos sup fũdamẽtũ Christi ędificasse fenũ/ ligna/ stipulã: tũc suppõit icendiũ. de pe. dis. 2. b ¶Iniqtates suę capiũt ipiũ: & funib9 pctõq; suoq; cõstrigi. Nõ ẽ ei q cuiq; nram ascribam9 erumnã nisi nrę volũtati. Nẽo nrm tanet ad culpã: nisi volũtate ppria deflexerit. Vñ ab iniqtate ppria capit ipi9 & pctõq; suorũ cõstringi funib9; nõ aũt aliũde capit vel cõstrigi. Vñ dicebat Ambrosius. Illa cauẽda sũt: q ex nra volũtate pdeũt/ delicta. s. iuuẽtutis & irratiõabilis corporis passiones. Quoq; igit nos sum9 dñi: eorũ pricipia extrisec9 non reqram9/ nec derinem9 ĩ alios/ sed agnoscam9 ea ppria q nra sũt. Quod ei possum9 nõ facere si volum9: hui9 electionẽ mali nobis poti9 debem9 ascribere q alijs. Tex. ẽ pmissa pbãs. in c. nõ est q cuiq;. in pri. ĩ fido. c. illa cauẽda. in pri. 15. q. 1. c ¶Funicul9 triplex difficile rũpit. Tex. ẽ p effectu hui9 snię. in c. 1. de treuga & pace. De quo textu dictũ ẽ ẽ. in vbo difficile. Vlteri9 tñ circa hãc sniam notet qd dicit Hostiẽ. in c. Cũ terra. in pri. de elec. Vbi dicit q terra Hierosolymitana dr funicul9 testionalis hereditatis dñi. j. vniuersi orbis. & ẽ triplex. s. icarnatio/ cõuersatio/ & passio qb9 ipam hereditatẽ/ dñs speciatr luit. quia nat9 fuit ĩ Bethleẽ nutrit9 in Nazareth & sepult9 in Hierusalẽ in sepulchro Ioseph. Igit iste funiculus q sic tripliciter fidẽ corroborat/ difficile rũpitur: quia tametsi terra ipa ab infidia occupet/ triplicitas tñ funiculi manet/ manebitq; posthac ipso dicẽte. Ego vobiscũ sum vsq; ad cõsummationẽ. Ita sentit Hostię. in d. c. Cũ terra. d ¶Lõgos fac funiculos tuos Pręcepta diuina funiculi sũt qb9 obtẽperãdo ad perẽnẽ illã btitudis reqmẽ trahimur. Funiculos aũt istos monemur/ lõgos facere: vt s. i iporũ oim adipletione diligẽter iuigilem9 nõ cõtenti circa nouẽ ipsoq; solicitos nos exhibere: nisi & decim puigiles obseruem9; indubie nobis psuadẽtes q q in vno peccauerit fact9 ẽ oim re9. c. s. pũ. defleat ẽt. de cõse. dis. 5.

Iacob) & desyderio erat tibi domus patris tui: cur furat⁹ es deos meos? Respondit Iacob. Quod inscio te profectus sum: timui ne violẽter auferres filias tuas. Quod autẽ furti [e] me arguis: apud quẽcũq̃ inueneris deos tuos, necetur [f] coram fratrib⁹ nostris. Scrutare: quicquid tuorum apud me inueneris aufer. Hęc dicens, ignorabat q̃ Rachel furata esset idola. &c. Et infra Iacob.

Exodi. 21. b ¶Qui [g] furatus fuerit hominẽ, et vendiderit eum, conuictus noxę: morte moriatur.

e ¶Furti me arguis. Pro huius & sequentiũ declaratione sententiarũ notetur q̃ furtum a furuo .ſ. nigro dictum Labeo dixit: eo q̃ clam & obscure fiat & plerunq̃ noctu. Vel a fraude vt Sabinus ait, vel a ferendo id ẽ auferẽdo vel a gręco sermone q̃ per hoe appellãtur fures Imo & gręci a ferendo foras, fures dixerunt. Est aũt furtum cõtractatio rei alienę inuito dño fraudulosa, lucri faciendi gratia vel ipsius rei vel etiam vsus eius vel possessionis suę. Ita dicit tex.tus cuius hęc omnia verba sunt. l. i. in prin. & versi. finali. ff. de furtis. Furtorum duo genera sunt manifestum & nõ manifestum. Fur est manifestus: quẽ gręci appellãt, hoc est eũ qui deprehẽditur cũ furto. Et parui refert a quo deprehẽdatur vtrũ abeo cuius res fuit, an ab alio. Sed vtrũ ita demũ fur sit manifestus si i faciẽdo furtũ dephẽdat, an & si alicubi fuerit dephẽsus: & magis ẽ vt Iulian⁹ scribit, & si nõ ibi deprehẽdat vbi furtum fecit. attñ esse furẽ manifestum si cum re furtina fuerit deprehensus: prinsq̃ eo loci rem pertulerit quo destinauerat. Quo destinauerit qs perferre sic accipiẽdũ est quo destinauerit eo die manere cũ eo furto. Siue igr in publico siue in priuato deprehendatur anteq̃ ad locũ destinatum rem perferret: in ea causa ẽ vt furtũ manifestum sit, si cum re furtiua deprehendatur. & ita Cassius scribit. Sed si pertulerit quo destinauit, tametsi dephendatur cum re furtiua: non tamen est manifestus fur. Quãuis eni sepe furtũ cõtractando fiat: tamẽ in initio. ſ. faciendi furti tempore constituere visum est manifestus necne fur esset. Tex. est de hijs oĩbus in l. 2. cum. 4. seq. ff de furtis. Quid autem sit furtum non manifestũ: ea pmissis apparet. Nam quod manifestũ non est, hoc nec manifestum est. l. nec manifestum. ff. eodẽ ti. De pręmissis etiam est tex. in §. 1. & in §. 2. insti. de obli. que ex delic. nas. Quę autem sit pœna furti manifesti, & quę furti non manifesti: statim dicetur. Sunt autem varię species furti: vt sacrilegiũ qd est furtum rei sacrę de quo habetur. ff. ad iuliã peculatus. & in c. quid ergo cũ si. 23. questi. 4. abigeatus, qd est furtũ aĩalium. vt in titu. ff. &. Co. de abig. rapina, qd est furtũ violenter factum. de quo in ti. ff. &. C. ad l. Iuliã. de. vi. & plagiũ qd est furtum hominis. ff. & C. ad. l. Iuliã. de plagiarijs. Tñ furti nomine oĩs illicita vsurpatio rei alienę cõphẽditur. c. pœnale est. 23. questi. 5. c. meretrices. 32. questi. 4.

f ¶Necetur coram fratribus nostris. Iure humano, pro furto nullus mori debet, vel ei mẽbrum abscindi: sed aliter debet castigari, puta fustibus aut verberibus. Tex. est cum glo. in verbo castigari. in auctẽ. Sed nouo iure. versi. sed pro furto. C. de seruis fugitiuis. & i §. Quia vero nos oportet. vel si. pro furto. In aucten. vt nulli iudi. colla. 9. Hoc verum in proprijs furibus: qui s. occulte & sine armis & violẽtia delinquunt. Qui autem violenter aggrediuntur, aut cum armis aut sine armis, in domibus, aut in itineribus, vel in maritimis tunc furca eo loco suspendunt quo crimen admiserunt. l. capitalium §. famosos. ff. de pœnis. Scdo pręmissa procedunt in primo & scdo furto simplici. Pro tertio antẽ furto quia iam delictũ videtur in cõsuetudinẽ deductũ: de consuetudine q̃ talẽ furem reputat famosum, põt quis furca suspendi. Ita dicit Bal. in aucten. Sed nouo iure. in 3. no. C. de seruis. fugi. Tertio põt quis furca suspendi pro furto etiã vnico, si sit furtũ magnę rei: quia propter enormitatem delicti licitũ est leges transgredi. notat inno in c. i. de constitu. ita tenet bal. in d. Auctẽ. sed nouo iure. & cũ bal. transit panor in c. inter alia. colũ. fina. de imunitã ecclia. & idem Bal. i c. i. §. iniuria. de pace iura. fir. & angelus are. in §. Ex maleficijs. in. 3. col. insti. de actio. Dicit tñ do. meus Iason. in l. i. i. 2. col. C. de preci. impe. offerẽ. q̃ contra Bal. tenent paulus de castro. & Ange. in d. auctẽ. sed nouo iure. & Io. de ana in c. si. de & fur. In iudicãdo tenenda esset hęc contraria opinio: quia in criminalib⁹ vbi sunt varię opiniones, mitior est amplectenda l. sanctio legum. & l. interptatione. ff. de furtis. Et pro hac opinione contraria quę videtur verior, facit tex. in c. si. In prin. 14. questi. v lti. vbi parificãtur furta maiora & minora. Et tex. ius in d. §. Quia vero vbi generaliter dr q̃ p furto qs oĩo non moriatur. &c. Quarto pro furto ratiõe cuius sequeretur pacis fractio, fur moritur: etiã si rem plus quinq̃ solidis non valentem fuerit furatus. Quod si minoris valoris rem substraxerit: scopis & forpice excorietur. Tex. est istis verbis vtens in c. i. §. Si quis quinq̃ solidos. de pace tenẽ. & eius viola. quem textũ ita, qñ. s. ex furto sequeretur pacis fractio, intelligunt Anto. de butr. & panor. in d. c. inter alia. Et ipsorũ opi. credo verã: licet Bar in d. §. famosos. & glo. ma. in d. c. i §. iniuria. de pa. iura. fir. videãtur tenere q̃ immo per illũ §. si quis. 5. solidos. facta est lex cõis. ita q̃ hodie si criminaliter agatur: vera pœna furis est mors. Sed verior videt opinio. Anto. de bu & panor. tũ qa euitanda est iuriũ correctio. c. cũ expediat de elec. in. 6. tũ quia ille §. si quis quinq̃. est positus sub rub. de pace tenenda & eius violatoribus. Vnde equũ est vt intelligatur scdm illum titulũ: quia regulariter lex debet intelligi, limitari & declarari secũdũ titulum seu rubricam sub qua ponitur. l. Imperator. in fi. ff. de in diem adiec. Et ita etiam reperio tenere do. meũ do. Iasonem. in §. Ex maleficijs. cul. i. in. 2. no. de actionibus. Pręmissa procedunt qñ agitur pro furto criminaliter. Si vero agatur ciuiliter: quę nã tunc sit pœna furis, statim dicet.

g ¶Qui furat⁹ fuerit hominem, & vẽdiderit eũ. Iure etiã humano furtũ cõmittit in hoĩe etiã si seruilis sit cõditiõis. l. alienũ. l. si seruũ vsm. C. de furtis. l. i. & l. sciẽs. C. de vsucap. Pro emp. & l. si. C. pro dona. cũ si imo nedum furtũ sed etiam plagiũ si furtum fuerit cõmissũ aĩo celandi eũ. ſ. hoĩem substractũ. l. i. & l. si quis seruũ. in si. C. ad l. Iuliam de plagia. & l. i. & per totũ ff. eodẽ ti. Et ratione huius criminis plagij punit qui furatus est hoĩem liberũ, & vẽdidit vel aliomõ alienauit, q̃ñq̃ pœna metalli: si nobilis sit qui furtũ cõmisit. & idẽ si sit ignobilis: & ex cõsuetudine nõ habeat tale crimen cõmittendi. Quod si habeat ex cõsuetudine: seruus etiã liber factus, bestijs subijcitur ingenu⁹ aũt gladio consumit. tex. est in l. si. C. id. l. fa. de plagia. & notat in. l. si. ff. eodẽ. Furãti aũt hoĩem seruum mitior pœna iponitur. Notat glo. in c. i. vbi ponitur hęc in la. de fur. Hęc tñ pœna mortis corporalis non iponitur furãtibus etiã liberos homines de iure canonico: quia vindicta sanguinis reseruatur sęcularib⁹ & foro ciuili. c. in archiepiscopatu. de rapto. Non obstat q̃ de hac snia sit factũ d. c. i. de furtis. quia rñdet ibi panor. dupliciter. Primo q̃ illa decretalis nõ est institutio canonica: sed lex antiqua, vt patet in eius superscriptione. Sed cõpilator eã posuit vt sciret q̃ acriter furantes hoĩes liberos sint puniendi: quasi innuat si scdm legem antiquã sint puniendi morte dñt per iudicẽ ecclesiasticũ citra mortẽ acriter puniri. Scdo respõdet q̃ ideo vbi ex hac snia sit decretalis: q̃ a per morrẽ hodie de iure canonico intelligit excõicatio. put est tex. no. in c. per venerabilẽ. col. si. Qui filij sint legi. Et sic illa decretali innitur q̃ iudex ecclesiasticus põt furantes hoĩes liberos excõicare. Hęc panor. Videt tñ dici posse q̃ etiã de iure canonico hęc snia procedat non quidẽ in foro cui psidet ecclesiasticus: quia tali nõ licet exercere iudiciũ sanguis vt liquet. Sed i foro cui psidet sęcularis. Non eni est incõueniẽs q̃ ecclesiasticus & papa vel alius ecclesiasticus superior hñs iurisdictionẽ sęcularẽ leges sanguinis obseruare faciat in foro suo sęculari. Cas⁹ est i c. si. ne cle. vel mo. & not panor. in d. c. in archiepiscopatu. in glo. fina. de rapto.

¶Si quis [h] furatus fuerit bouē aut ouē/& occiderit vel vēdiderit: quinq̧ Exodi.22.a.
boues pro vno boue restituet/& quatuor oues pro vna oue.

¶Non grādis est culpa si quis furatus fuerit. Furatur enim [i] vt esuriē- puerb.6.d.
tē impleat animā suā Deprehensus [k] quoq̧ reddet septuplum/& omnē
substantiā domus suę tradet: & liberabit se.

¶Duo rogaui te ne deneges mihi anteq̄ moriar. Vanitatē & verba mē- puerb.30.a
dacij longe fac a me: mēdicitatē et diuitias ne dederis mihi. Tribue tā-
tum victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandum/& di-
cam quis est dn̄s? aut egestate [l] cōpulsus furer/& periurē nomē dei mei.

¶Nolite [m] thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi erugo et tinea de- Math.6.c.
molitur/& vbi fures effodiunt et furātur. Thesaurizate autē vobis the-
sauros in cœlo: vbi nec erugo nec tinea demolitur/& vbi fures non ef-
fodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus: ibi est cor tuum.

¶De Ihesu quē Iudęi confinxerunt esse a discipulis furatum: habetur
Math.27 et.28. et infra Ihesus.

¶Qui prędicas non furandum/furaris? ad rōa.2.d.

¶Nolite dare locum diabolo. Qui furabatur/iam non furetur: magis Adephe.4.f
autem laboret/ operādo manibus suis quod bonū est/ vt habeat [n] vnde
tribuat necessitatem patienti.

Fur. Furtum & Furtiuus.

¶Non furtum [x] facies. Exodi.20.

h ¶ Si quis furatus fuerit bouem aut ouem. Iure hūano hij qui pecora ex pascuis vel armentis substrahunt & quodāmō depdantur/& hoc quasi artē exercent/equos de armētis vel oues de gregibus abducentes: Abiger vocat̄. Cęterū si quis bouē oberrantem/vel equos in solitudine relictos abduxerit: non est abigens/sed fur potius. Qui rū sępius abegerūt/licet sēper vnū vel alterū pecus surripuerint: tamē abigei sūt. Tex. est in l.1.§. Abigei aūt. iuncta l. fi. versi. Qui sępius. ff. de abigeis. De Abigeis autē puniendis ita diuus Adrianus rescripsit. Abigei cum durissime puniūtur: ad gladiū dānari solent. Puniūtur autem durissime non vbiq̧: sed vbi frequentius est id genus maleficij. alioquin: et in opus nōnunq̄ temporariū dānantur. Qui tū porcū vel capram vel herbicem abduxerūt: nō tam grauiter q̄ qui maiora animalia abigunt plectū debēt. Quamq̄ autem Adrianus metalli pœnā/ et operis/ vel etiam gladij pręstituerit: attū q ho nestiore loco nati sūt nō dāt ad hāc pœnam pertinere/ sed aut relegandi erūt/aut ordine amouēdi. Sane q cū gladio abigunt: non inique bestijs subijciūtur. Tex. est vbi ista pbātur in d l.1. ipri. iuncto versi. sed & q porcū. & versi. quanq̄. ff. de abigeis. De furibus vero aialiū dicendum est eos puniri vt fures aliarū rerum. bo. est. tex. cū glo. l. l. Qui iumenta. ff. de furtis. Ciuilis autē pena furti manifesti/ est quadrupli: non manifesti vero/dupli.§.2. in fi. insti. de obli. quę ex delic. nascuntur. & dicetur in.2. proxia ānotatione. i ¶ Non grandis est culpa. &c. De eo qui vt esurientē repleat aiam suā/furatur(de quo fure hęc sententia loquit̄) est tex. in c. si qs ppter necessitatē. de furtis. vbi probat q̄ si non vrgens necessitas fuerit: peccat quidem/sed leui peccato. Vnde & modica sibi pœnitētia imponitur: atq̄ etiā restituendo qd furat⁹ est/ exoneratur. Quod si vrgenti pressus necessitate furetur/excusatur ab omni culpa: quia tēpore tante necessitatis oia sunt cōmunia. c. discipulos. de consecra. distin.5. facit. c. si.42. dist. qa debuit & potuit credere hoc dn̄m permissurū: qa i tali extrema necessitate qs tenet̄ subuenire pximo etiam de pręcepto. c. pasce.87. disti. & dictum est s̄. in verbo Eleemosyna. Vn̄ excusat̄ a furto: qa qn̄ cōtrectās rē alienā pbabiliter credit dn̄m pmissurū: excusat furto.§. placuit. insti. de obli. q̄ ex delic. nascūtur. k ¶ Deprehēsus reddet septuplum. Iure humano fur deprehensus in furto scdm ea quę dicta sunt s̄. eodem in.1. annotatione potest dupliciter conueniri: conditione. s. furtiua/& actione furti. Per conditionē furtiuam: res substracta petitur. Per actionem furti petitur pœna: quę est quadrupli contra furem manifestum/ & dupli cōtra furē nō manifestū. & totū est pœna. i. in quadruplo vel duplo non cōtinetur rei persecutio Tex. est premissa pbans in.§. Ex maleficijs. versi. pœnam tātum. insti. de actio. & in.§. Conceptū. in fi. cum multis similibus. insti. de obli. quę ex delic. nascunt̄. Regulariter tū. i. nisi expresse caueatur contrariū: rei persecutio cōtinetur in pœna dupli vel quadrupli. Vnde statutū vel lex simpliciter imponēs pœnam vel dupli vel quadrupli vel qntupli aut maiorē: censet̄ velle q̄ rei psecutio insit duplo/q̄dtuplo vel qntuplo. &c. Ita dicit notabiliter Bar. p illū textum in l. hoc edicto.§. 1. de publi. & idē tenet Bar. in l. ab his. C. de naucula. li.11. in l. fi. in prin. C. de spon. cum similibus allegatis per do. meū do. Iasonē qui idē tenet in.§. sic itaq̧. in.4. nota. insti. de actio. Aduertēdū est tamē/ quia q̄uis fures ad istas pœnas dupli vel quadrupli teneantur in foro cōtentioso tad eas tū in foro conscientię nō tenentur/sed sufficit q̄ rem restituant substractā/& pœnitentiā agant de crimine per eos cōmisso. glo. est singularis & cōmuniter approbata in c. fraternitatis. in verbo augmento. in. fi.12. questi.2. quam sequitur & allegat singularem panor. in c.1. in.4. colū. de consti. & do. meus Iason qui allegat alios illā glo. tenētes in.§. Sed iste. in.24. col. versi. Et pœnę legales. insti. de actio. l ¶ Egestate compulsus furer: & periurē nomē dei mei. De eo qui egestate compulsus furatur/an excusetur a culpa: dictum est s̄. in.2 proxima annotatiōe. De eo autē qui propter egestatē periurat nomē dei sui/ dicēdum est q̄ nullomō excusatur: siue periurare sumat̄ pro denegare deū suū: quia ad istud periurium nulla conditione quis debet adduci c. primū & capitale mendacium. in princi.22. questi.2. siue sumatur pro blasphemare: quia blasphemia est enorme delictū.§.1. in auctē. vt non luxu contra naturam. & c.2. de male. in quo paupertas seu egestas non excusat. vt notāter cōcludit panor. in c. qm̄. de simo. & facit c. sacris. de his q̄ vi metusve cau. fiunt. & c. Ita ne.32. questi.4. Vnde mulier non excusatur si fornicetur vel adulteret propter suam paupertatem subleuandam. l. palam.§. Non est. ff. de ri. nup. Quę autem sit dīsę ratio inter furtum & fornicationē: notant glo. & Hostien. in d. c. si quis propter necessitatē. de furtis. m ¶ Nolite thesaurizare. &c. Videatur annotatio. j. in verbo thesaurus. n ¶ Magis autē laboret vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Istis verbis satis innuitur furari licitum non esse: etiam si quis furetur ea intentione vt succurrat necessitatem patienti. Et ita etiam dicit tex. in c. forte. in c. deniq̧. & in c. Neq̧ enim.14. questi.5 De quibus textibus & cęteris quę hic dici possent/ dictum est s̄. in verbo eleemosyna. in.2. annotatione. o ¶ Non furtum facies. Furti nomine ois illicita vsurpatio rei alienę intelligitur. Non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit: sed vtiq̧ furti nomine in lege veteris testamēti supple. quę reperta est in nouo testamēto/ & rapinā intelligi voluit. A parte enim totum significauit. i. quicquid illicite rerum proximi aufertur. Ita dicit textus hāc sententiā declarans. in c. pœnale. versi. Furti cul 14. questi.5. & idem sentit textus. in c. meretrices.32. questi.4.

p ℂ Si effringens fur domũ. &c. Iſti ſententię facę ſunt annotationes ſeptẽ: ad quas recurratur. ſ. in verbo Domus. dictis tñ ibidem in .2. annotatione addatur ꝙ licet ibi gñaliter dictum ſit furem qui cognoſci non poteſt licitũ eſſe occidere a ſęcularibus & reſpectu fori contẽtioſi/ nedũ propter imminens periculũ perſonę ſed etiã ꝓpter imminens periculum rerũ. j. qñ aliter res non poſſunt recuperari: tñ illud eſt intelligendũ in rebus magnis: ſecus enim dicendum eſſet in rebus vilibus. bonus eſt tex. in l. ſi ex plagijs. §. Tabernari⁹. ff. ad. l. aquiliã. Et dicũtur res viles: qñ nõ aſcendũt ad valorem duorũ aureorũ. quia tunc. j. pro talib⁹ rebus parcẽdũ eſt famę hominis. l. ſi oleũ. §. ſi. cũ. l. ſeq. ff. de dolo. ergo multomagis parcendũ eſt vitæ hois. Et ita in ſpecie tenet Matheſila in no. 142. & do. me⁹ Iaſon in pꝛhemio. ti. de actionibus. folio. 3. colũ. 3.

Exodi. 22. a. ℂSi effringens [p] fur domum ſiue ſuffodiens/ fuerit inuẽtus/ & accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſanguinis. Quod ſi orto ſole hoc fecerit: homicidium perpetrauit/ et ipſe morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat: ipſe venũdabitur. Si inuentũ fuerit apud eũ quod furatus eſt viuẽs/ ſiue bos ſiue aſin⁹/ ſiue ouis: duplũ [q] reſtituet.

Tobię. 2. d. ℂAnna vxor Tobię ibat ad opus textrinum quotidie: & de labore manuũ ſuarũ victũ quẽ cõſequi potuiſſet deferebat. Vnde factũ eſt vt hœdũ caprarum accipiens detuliſſet domi. Cuius cum vocem balantis audiſſet: dixit. Videte ne forte furtiuus ſit. Reddite eũ dominis ſuis: quia nõ licet [r] nobis aut edere ex furto aliquid/ aut cõtigere. Et. ĩ. Tobias.

Puerb. 9. d. ℂAquę furtiuę dulciores ſunt: & panis abſconditus ſuauior.

Puerb. 29. d. ℂQui cum [s] fure participat/ odit animam ſuam: adiurantẽ audit/ & nõ indicat.

Ecci. 6. d. ℂSuper furẽ eſt confuſio et pœnitentia/ & denotatio peſſima ſuper bilinguẽ: ſuſurratori autem odium et inimicitia et contumelia.

Ecci. 20. d. ℂPotior eſt fur q̃ aſſiduitas viri mendacis: perditionem [t] autem ambo hęreditabunt.

Eſaię. 1. f. ℂPrincipes tui ciuitas Hieruſalem infideles: ſocij [v] furum. Omnes diligunt munera: ſequuntur retributiones.

Oſee. 4. a. ℂAudite verbum domini filij Iſrael: quia iudicium domino cum habitatoribus terrę. Non eſt enim veritas & non eſt miſericordia: & non eſt ſcientia dei in terra. Maledictũ et mẽdaciũ & homicidium/ et furtum/ & adulterium inundauerunt: & ſanguis ſanguinẽ tetigit. Propter hoc lugebit terra: & infirmabitur omnis qui habitat in ea.

Ioelis. 2. b. ℂDomos conſcẽdẽt habitatores terrę: per feneſtras intrabũt quaſi fur.

q ℂ Duplũ reſtituet. Videatur quod dictũ ẽ ſupra in verbo Furari. b.

r ℂ Non licet nobis edere ex furto aliqd/ aut contingere. Hoc verũ/ ſi ſcienter & frauduloſe: alias ignorantia excuſaret. l. vulgaris. §. ſed & ſi quis. in pric. ff. de furtis. & melior tex. in l. ſi quis quod perferendũ. in pric. ff. de furtis.

s ℂ Qui cũ fure participat: occidit animã ſuam. Hanc ſententiã declarat tex. Hiero. in c. qui cũ fure. de fur. vbi dicit hãc ſententiã velle ꝙ non fur ſolũ/ ſed ille reus tenetur qui furti conſcius/ q̃rente poſſeſſore. j. domino vel alio cuius intereſt/ nõ indicat. Et ſic ex illo textu ſic hanc ſentẽtiã declarãte/ videtur ꝙ quis teneatur furẽ/ vel furtũ indicare: cuius tñ cõtrariũ videtur probari in l. Itẽ ſi ob ſtuprũ. §. ſi. de cõdi. ob tur. cau. vbi pro indicando fure poteſt aliquis pecuniã recipere: nec ad eã reſtituendã tenetur. & ſic indicare non tenebatur: alioqui pecuniã reſtituere cogi poſſet. put eſt tex. in l. 2. eodẽ ti. In hoc articulo qui ſatis habet dubietatis/ dici poteſt poſt Henricũ Bouhic qui cęteris diffuſius & apertius loquit in d. c. qui cũ fure. ꝙ furtum tenet quis indicare: dũmodo ſine periculo indicare poſſit. Ita loquitur d. c. qui cũ fure. qui proprie loquitur de indicatione furti/ & non de indicatione furis. Furẽ aũt non tenetur indicare ad inſtantiam partis: cum ab ea poſſit pecuniã accipere. d. l. Itẽ ſi ob ſtuprũ. §. ſi. nec ad inſtãtiã iudicis: ſi ſciat furem non vt homo ſed vt deus. j. ſub ſigillo confeſſionis ſacramentalis. c. ſi ſacerdos. de offi. ordi. immo etiã hoc caſu nõ tenetur/ imo nec debet indicare furtũ. c. omnis vtriuſq; ſexus. verſi. caueant. de pœni. & remiſ. Et idẽ ſi ſibi indicanti ĩmineret periculũ: vt quia cleric⁹ eſſet/ & propter furtum furi poſſet imponi pœna mortis. quia hoc etiã caſu non teneretur. ar. in c. ſententiam ſanguinis. Ne cle. vel mona. Teneret aũt furẽ indicare/ altero de duobus modis. primo ad inſtantiã iudicis: qui poteſt & debet prouinciam ſuã purgare malis hominibus. c. 1. de offi. ordi. l. congruit. ff. de offi. pſi. ſi furẽ ſciret vt homo & nõ vt deus: & periculũ ex indicatione ſua ſibi non immineret. Secundo teneretur indicare tali perſonę quæ prodeſſe poſſet/ & non obeſſe: vt ſacerdoti qui obeſſe non poteſt cũ reuelare non poſſit/ & prodeſſe poteſt orando pro eo. Tex. eſt Auguſtini in c. hoc videtur. 22. q. 5. Ex p̃miſſis liquet qñ epi poſſint admonere & excõmunicare non indicantes fures/ aut furta: prout faciunt/ & qñ teneantur moniti indicare. Pręmiſſa ꝓcedunt in indicatione furis aut furti. In celatione aũt non procedũt: quia quaſi indiſtincte quis tenet non celare. j. nõ apud ſe retinere furem vel furtum/ alias reputatur fur. Tex. eſt hanc differentiã faciens in l. qui vas. §. qui furẽ. ff. de fur. vbi dicitur. Qui furẽ nouit ſiue indicet ſiue non indicet/ fur non eſt: cum multum interſit furem quis celet an non indicet. Qui nouit/ furti non tenetur: qui celat/ hoc ipſo tenetur. Hæc tex.

t ℂ Perditionẽ aũt ambo hęreditabunt. De perditiõe furis/ eſt tex. in c. 2. de fur. vbi dicit. Fures & latrones ſi in furando & dep̃dando occiduntur: viſum eſt pro eis non eſſe orandũ. Si tamẽ cõpræhenſi aut vulnerati/ fuerint confeſſi: cõmunionẽ eis nõ negamus. Hęc tex. ex quo liquet fures hęreditare perditionẽ/ ſi impœnitentes decedant: alioqui non.

v ℂ Socij furum. Socios furum quandoq; vocamus eos qui ſimul res aliquas ſubripiunt: & tunc nemo eſt qui neſciat tales fures eſſe/ & furti actione teneri. Facit tex. in l. itẽ mela. §. 1. ff. ad l. aquiliam. Quandoq; ſocios furũ dicimus eos qui furibus opẽ ferunt & auxiliũ vt facilius furentur. & tunc an tales opem ferentes ſint fures/ & furti actione teneantur: videndus eſt textus. in. §. interdum. Inſti. de obli. quæ ex delic. naſcuntur. vbi dicitur. Interdum furti tenet qui & ipſe furtũ nõ fecit: qualis eſt is cuius ope & conſilio furtũ factũ eſt. in quo numero eſt qui tibi nummos excuſſit vt alius eos raperet: aut tibi obſtiterit vt alius rem tuã exciperet/ vel oues vel boues tuos fugauerit vt alius eos acciperet. Et hoc veteres ſcripſerunt de eo qui pãno rubro fugauit armentum. Sed ſi quid eorũ per laſciuiã & non data opera vt furtũ admitteretur factũ eſt: in factũ actio dari debet. Ope & conſilio ei⁹ furtũ admitti videt: qui ſcalas forte feneſtris ſupponit/ aut ipſas feneſtras aut oſtiũ effregit vt alius furtũ faceret/ qui ve ferramenta ad effringendũ aut ſcalas vt feneſtris ſupponerẽtur cõmodauerit/ ſciẽs cuius rei gratia commodaret. Hæc tex. Et idẽ notat in. l. Is qui opẽ. vbi etiã eſt bon⁹ tex. ff. de furtis.

n ❡ Si fures. &c. Si latrones. &c. Fures & latrones cū diuersa habeant nomina: videnť inter se differre. l. si idē, C. de codicilis. Vnde dicit Panor. in c. 2. de furtis. ꝙ fur dicitur qui noctu furatur: latro qui diu. Vel (vt dicit Bar. in auctē. sed nouo iure. C. de fur.) fur dicit qui furatur clam sine aggressiōe: latro vero qui cū aggressiōe/ siue cū armis siue sine. Et hanc etiā differentiā sentit textus in §. pe. in auctē. vt nulli iudi. colla. 9. capiūtur tñ persæpe pro eodē. istis enim vocabulis sæpe iura promiscue vtuntur. vt in c. tua. de homici. & notať in c. 2. eodē ti.

o ❡ Qui non intrat per ostiū. &c. Pro hac sententia est bonus tex. in c. tres personas. 23. q. 4. De quo textu dicetur. ȷ. i verbo Ouis.

❡Si fures [n] introissēt ad te/ si latrones [n] per noctē: quomodo cōticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Abdię. 1. b.

❡Illud scitote: quoniā si sciret paterfamilias qua hora fur vētur⁹ esset/ vigilaret vtiq/ & non sineret perfodi domū suam Ideo & vos estote parati: quia nescitis qua hora filius hominis venturus est. Math. 24. d

❡Qui [o] non intrat per ostium in ouile ouium/ sed ascendit aliunde: ille fur est et latro. &c. Et infra Ouis: vbi diffusius. Ioan. 10. a.

❡Iudas: fur erat. Et infra Iudas. Ioānis. 12. a

❡Nolite errare: neq [q] fures/ neq auari/ regnum dei possidebūt. Et infra regnum latius. I. cori. 6. b.

❡Ipsi diligenter scitis: quia dies domini sicut fur [r] in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas: tunc repentinus ei superueniet interitus sicut dolor in vtero habētis/ et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris: vt vos dies ille tanq̄ fur comprehendat. Et latius supra in verbo Dies. I. thessa. 5. a.

❡Nemo vestrum patiatur [s] quasi homicida/ aut fur/ aut maledicus/ aut alienorum appetitor. I. petri. 4. d

❡Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimēta sua: ne nudus ambulet/ & videant turpitudinem eius. Apoca. 16. c.

Furor & Furiosus.

❡Simeon et Leui (fratres) vasa iniquitatis bellantia. In cōsilium eorū non veniat anima mea (ait Iacob) & in cetu illorū nō sit gloria mea: quia in furore [t] suo occiderūt virū/ & volūtate sua suffoderunt murū. Maledictus furor eorum/ quia pertinax: et indignatio eorū/ quia dura. Diuidā eos in Iacob: et dispergā eos in Israel. Gene. 49. a

❡Iratus est furor [v] domini valde: sed et Moysi intoleranda res visa est.

❡Quis mihi hoc tribuat/ vt in iferno protegas me: & abscōdas me donec pertrāseat furor tu⁹/ & cōstituas mihi tēpus in quo recorderis mei? Iob. 14. c.

❡Qui habitat in cœlis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tūc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo conturbabit eos. Psal. 2. b.

❡Domine [x] ne in furore tuo arguas me: neq in ira tua corripias me. Psal. 6. a.

Aduertatur tñ in materia furti circa hanc sententiā ꝙ qui non intrat per ostiū sed ascendit aliunde: vel etiā itrat per ostium & gerit animū furandi/ si res offerať quę substrahi possit/ eo ipso dicitur esse fur q̄tū ad deum/ licet non furetur. Bonus est tex. Augustini in c. si propterea. de pœni. dis. 1. q̄tum aūt ad hominem seu forū cōtētiosū fur nō est nec furti tenetur: sed alio cōtra eū remedio succurritur. tex. est in l. vulgaris §. Qui furti. ff. de furtis. vbi dicit. Qui furti faciendi causa conclaue intrauerit/ nōdū fur est: q̄uis furandi causa intrauerit. qd ergo/ qua actione tenebiť? vtiq iniuriarū. aut de vi accusabitur/ si per vim intrauerit. Hęc tex.

p ❡ Iudas fur erat. Et non qualiscunq fur sed loculorū dñicorū sed sacrorū: nec qualiscū ꝙ furti/ sed peculatus. peculatus ei furtū diciť de re publica. Ita dicit textus in c. quid ergo. circa princ. 23. q. 4. de quo dicetur. ȷ. in verbo Iudas Scharioris.

q ❡ Fures regnū dei non possidebunt. Videať tex. in c. fures. de fur. de quo dictum est. ś. eodē. l.

r ❡ Sicut fur in nocte. Hac sententia bene p batur furem proprie dici a furuo. ȷ. nigro: quia de nocte furatur. de quo est bonus tex. in l. 1. ff. de fur. & dictum est. ś. in verbo furari. in. 1. annotatione.

s ❡ Nemo patiatur quasi fur. Nō abre quidē monemur elaborare ne patiamur quasi fures: idest ne sinamus nos inuolui crimine furti/ cuius improperiū postea nobis obijci possit. Ex eo ei continget nos pati & in corpore. auctē. sed nouo iure. C. de fur. & dictū est in verbo Furari. in 2. annotatione. Et in bonis. §. ex maleficijs. insti. de acti. & dictū est in verbo Furari b Et in estimatiōe seu fama nr̄a. q ei furti dānat⁹ pactusve erit/ infamis fit: qm̄ itelligiť crimē cōfiteri q pasciscit/ furti accipe siue manifestū. fit siue nō manifestū. l Athletas. §. si. cū l seq. & pric. seq. ff. de hiis qui no. infa. & notať per glo. & doc. in c. cū te. de re iudica. Vnde nūq̄ ad ordines ecclesiasticos poterit promoueri. ad hoc enim vt fur promoueri possit sine dispensatione: quinq copulatiue requirūtur. Primo ꝙ spōte fuerit confessus. Secūdo ꝙ satisfaciat leso. Tertio ꝙ infamia manifesta nō surrexerit contra eū. Quarto ꝙ peregerit pœnitentiam vel partē ipsius. Et quinto ꝙ alias sit idoneus. Tex. est & ibi Panor. in vlti. no in c. ex litteris. de furtis. Qui vero iam ad ordines promotus/ furtū cōmitteret: si esset furtū magnę rei/ posset ab ordinib⁹ suis deponi. ȷ. inhiberi sibi ordinū suorū executio/ & in arctū monasteriū retrudi ad agedā pœnitētiā. c. tuæ. de pœnis. c. cū nō ab hoie. de iudi. & notat Panor. in d. c. ex litteris. in si. de furtis.

t ❡ In furore suo occiderūt virū. Furor hoc loco sumitur pro vehemētissimo animi impetu/ qui tamē discretionē boni actus a malo/ non aufert ab hoie. & proinde non excusauit ab homicidio fratres istos: licet excusari potuissent/ si āte actū. ȷ. ante stuprū Dynæ sororis eorū/ & p ea a stupro defendēda occidisset. Diuus ei Adrian⁹ rescripsit eū qui stuprū sibi vel suis inferentē occidit: dimittēdū esse. tex. est in l 1. §. diuus Adrian⁹. versi. Itē diu⁹ Adrian⁹. ff ad l. cor. de sic. & facit tex. in l. isti quidē. i si. ff. qd me. Sed cū ex interuallo fecerit/ q̄uis ex calore seu ipetu/ nō poterāt excusari. tū qz defensio etiā p prij corporis nō permittiť: ex interuallo post offensionem et posteaq̄ diuersum & ad extraneos actus. l. 3. §. cū igiť ff. de vi & vi arma. notať i l. 1. C. Vñ vi. & in l. vt vi. ff. de iusti. & iure. cū similib⁹. Tū qz qd ex calore fit/ nō ē excusabile: si ex perseuerātia appareat iudiciū ai fuisse. l. quicqd calore. ff. de regul. iuris. furor aūt sumiť etiā in iure humano. q̄nq eo mō quo hoc loco sumiť: scilicet pro impetu temerario. Tex. est in l. si quis in tātā. in pric. C. Vñ vi.

v ❡ Furor dñi. Pro hac & cęteris sentētijs de dñi dei nr̄i ira aūt furore loquētibus: notetur ꝙ hūana loquūtur similitudie. c. odi & pecci. circa me. 24. q. 1.

x ❡ Dñe ne i furore tuo arguas me. &c. Circa hęc verba notet tex.

in c.cōuertimini versi.itē a mutuo.de pœni.dis.t vbi dicit tex. Pœnitēs ille qui timore octanę resurrectionis territ⁹ exclamauerat: Domina ne in furore tuo arguas me neq̃ in ira tua corripias me: postea supplicās aiebat. Saluū me fac ꝑpter miam tuā. Quoniā nō est in morte qui memor sit tui. Hæc tex. y ¶ zelus & furor viri. &c. Videatur annotatio. § in verbo Adulter. z ¶ Sapientes auertūt furorē. Hoc dictū iura hūana nō pōt intelligi de furore amoris. illo enī nihil est vahementius: & ipsum retinera/ philosophię est perfectę monentis. Ita dicit tex. in

puerb.6.i fi ¶zelus [y] & furor viri non parcet in die vindictę: nec acquiescet cuiusq̃ precibus: nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

puerb.11.d. ¶Desyderiū iustorū omne bonū est: prestolatio autē impiorum furor.

puerb.15.a. ¶Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem.

puerb.27.a ¶Ira non habet misericordiam/ nec erumpens furor: & impetum concitati spiritus ferre quis poterit?

puerb.29.b ¶Homines pestilētes dissipant ciuitatē/ sapiētes [z] vero auertūt furorē.

puerb.22.d ¶Ne ambules cum viro furioso/ ne forte [a] discas semitas eius: & sumas scandalum animę tuę.

Eccl.26.i fi. ¶Ira [b] et furor vtraq̃ execrabilia sunt: & vir peccator continens erit illorum.

Eccl.40.a. ¶Furor [c]/ zelus/ tumultus/ fluctuatio et timor mortis/ iracundia perseuerans/ et contentio/ & in tempore refectionis in cubili somnus noctis/ immutat scientiam hominis.

Nau.1.a. ¶Dominus ęmulator et vlciscēs dominus/ vlciscens dominus et habēs furorem: vlciscēs dominus in hostes suos/ et irascens ipse inimicis suis.

3.esdrę.2. **Furnus.** ¶Nunc notum sit domino regi quoniā Iudęi qui ascēderunt a vobis ad nos venientes in Hierusalē ciuitatem refugā et pessimam ędificant [d] furnos eius/ et statuunt muros/ & templum suscitant.

puerb.13.b. **Futurum.** ¶Qui detrahit [e] alicui rei: ipse se in futurum obligat: qui autem timet pręceptum/ in pace versabitur.

puerb.24.c ¶Ne contendas cum pessimis/ nec æmuleris impios: quoniam non habent futurorum spem mali/ & lucerna impiorum extinguetur.

§. illud. i aucte. Qui mona. ast. legi §. illud. colla.6. a ¶Ne forte discas semitas eius & sumas scādalū aiæ tuę. i. ne forte i suo furore te iterimat: & sic vitę tuę pditionē subeas. nec tū vldicari possit perditio tua: cū furiosus i fore occidens nullatenus homicida cēsendus sit. Infans enī & furiosus licet iniuriā pati possint: facere tn̄ non possunt. l. illud. ff. de iniur. c. illud. i prīc. 15.q.1. Vnde si furiosus hoīem mutilet vel occidat: nullā ea hoc irregularitatē incurrit. cle. si furiosus. in princ. de homi. Et dicit tea. in l. Infans. ff. ad l. cor. de sic. infans vel furiosus si hoiem occiderit/ lege cornelia nō tenet: cum alterū innocētia/ alterū fati infœlicitas excuset. satis ergo furore suo punit. ff. ad l. pōpe. de par. l. pe. in fi. & in l. diuus. l. rn̄. ff. de offi. præsidis. Et ideo etiā ex ingratitudine tēpore furoris commissa. filius furios⁹ exhæredari nō posset. Bonus est tex. in l. si qa in suo. in §. C. de inoffi. testa. Ea delicto tn̄ ante furorem cōmisso posset furiosus puniri. Ita do. meus Iason in l. pe. ff. si ea noa a cā agaf. & nedū respectu fori cōtētiosi: sed etiā respectu fori aię. Si en l furiosus ante furorē commisit peccatū mortale/ & decedat nulla ēta furorē superueniētē de eo pœnitētia facta: secura non est. Ita pfatus do. me⁹ Iason in d. l. pe. Et facit bonus tea. in l. fi §. sed cū antiquitas. C. de cura. furio. vbi probat filiū furiosum ea ingratitudina ante furorem commissa exhæredari posse. Et ita etiā tenet Bar. in l. ea facto. ff. de vulga. & pupil. Non prēsumeretur tamē quis occidisse per furorem. i. ꝑpter mentē suā omnino alienatam/ nisi probaretur furiosus: quia cōmunis resolutio ast q̄ quis prēsumit sanę mentis/ nisi monstretur de contrario. glo. est in c. gonsaldus. 17.q.2. & in c. si, & ibi per doc. da succes. ab intes. & in l. nec codicillis. C. de codicillis. Probat aūt furiosus verbo & facto. verbo: quia more furiosorū loquitur. i. ea loquitur & dicit quę alienationē mentis patenter ostendūt. l. qdā. ff. de cōdi. insti. l. his em §. fi. ff. de tuto. & cura da. ab his. & est bonus & peculiarior tea. in l. ob q̄ vitia. ff. de ędi. edic. facto: q2 verberat/ pcutit/ lapides ꝑijcit/ aut in compedib⁹ tenet instar hominis a mente sua funditus alienati. glo. est in l. si cū dotē §. si marit⁹. in verbo ferend⁹. ff. solu. ma. notat bal. in l. diu⁹. ff. de offi. p̄si. & do. me⁹ Iason in l. furiosum. in. 2. colū. vbi de hac materia furoris probandi diffusius loquitur. C. qui testa. facere possunt. de qua atiā materia notant Panor. & alij Canonistę in d. c. si. da suc. ab intes. b ¶Ira & furor execrabilia sunt. furor. i. temerarius mentis impetus execrabilis est. vbi enim furor: ibi nulla sapientia/ sed omnis desipiētia peruagaf. dicit Archi. in c. vēter. in fi. 35. distinc. & est bonus teatus ra c. cū apud. in princ. 11. q.3. de quo dicef annotationa proxima. c ¶Furor immutat scientiā hois. i. prudentiā hominis in insipientiā conuertit. Vnde Theodosius iperator alioqui prudentissim⁹/ cū apud Thessalonicā seditio esset exorta/ & quidā aa militarib⁹ vir impetu fuisset populi furētis extinct⁹: repētini nūcij atrocitate succēsus/ ad ludos Circēses inuitari populū eiq̃ ex improuiso circūfūdi milites atq̃ obtruncare passim. put qsq̃ occurrisset gladio iubet & vindictā dara nō crimini sed furori. Hęc tea. l c. cū apd Thessalonicā. 11. q.3. d ¶Aedificauit furnos. Circa ędificātes furnos notenf dno. Primo. q̄ iuxta parietē cōmunē non licet vni socio ędificare furnū nisi altero socio consentiente. tea. est in l. si seruus seruum §. si furnum. ff. ad l. aquil. Secundo q̄ si es qui ędificauit furnum promittat alicui pro sa & ei⁹ familia panes coquere pro certo ꝓcio/ q̄ talis conuentio a furnario facta intelligi debet de familia prēsenti/ non aūt de familia futura: na si familiā contingerat multum augeri/ furnarius grauaretur. ita tenet Iaco. Butr. in l. fi. C. de sacro. eccle. Imola in cle. litteras. de rescrip. & Io. An. in c. q̃to. de cōsue. de quo tn̄ diffusius videri potest par Bartho. cępo. in tractatu de serui. Rustico. prædi. in ti. de furno. & per do. meū Iasonem in l. fi. in. 1. &. 2. col. da verbo. sig. e ¶Qui detrahit alicui rei: ipse se in futurū obligat. Hæc sententia videtur dupliciter elucidanda. Primo vt valit q̄ qui aliquem actū dicit esse malum: solicitius posthac cauere debet ne actū faciens quē reprobat/ sui ipsius reprobator exista. c. multi sacerdotes. 40. distinc. Secundo q̄ talis post hac arctatur actum quem dixit malum/ bonum non dicera: ne verbum suum facere videatur irritum/ contra id quod scriptū est. Quę procedunt da labijs meis non faciā irrita. c. qualitar. cum glo. 1. de pac. Si tamen quē malū dixerat/ bonū esse postea dinoscat. sicq̃ mali et notam temararie iniecisse: prudanter fecerit si temarariā assertionem/ assertione contraria studuerit abolere. quia vt dicit Augustinus. Magnę sapiantię est rauocare hominem quod male locutum est. c. magnę. 22. q.1. & dicit tex.

in .c.diffinitio, eadem cauſa & q̄ſti. Diffinitio incauta laudabiliter ſoluenda eſt: nec eſt p̄uaricatio / ſed temeritatis emēdatio. f ❡Quid eſt ꝙ fuit? ipſum quod futurū eſt. Et ideo licet de⁹ animas rationales quotidie creet: tñ dici ſolet ꝙ fecit deus omnia quę futura ſunt. c. in domo. de pœni. diſtinc. 4. & hoc ideo: quia futura a pręteritis eſſentialiter non diſtinguuntur, vt hic. g ❡Quis futurus eſt. &c. Glo. or. hanc ſententiā declarans ſentit eā velle ꝙ omnium hominum qui ſunt vel futuri ſunt / figmentum ſeu conditionē cognoſcit deus. nouitq hominē contra artificem ſuum q̄rere nō poſſe / quare ita ſit vel non ſit factus. Quāto ei id amplı⁹ nitetur perſcrutari: tanto vanitas ſua & labore incaſſus oſtendit. Et ita hanc ſententiā intelligendo: vidēdus eſt celebris tex. Auguſtini in c. ſi ex bono. col. 1. & .2. de pœni. diſtinc. 4.

h ❡Futura nullo ſcire poteſt nūcio. Futura omnia apud deū certa ſunt: apud hominem autem incerta l. ſed etſi reſtituatur. §. ſi. ff. de iudi. Nec debet homo futurorum notitiā nimis expetere. Hanc enim ſciendorum futurorū curioſitatem diabolus adinuenit. c. qui ſine ſaluatore. in ſi. 26. q. 2. & tales ī idolatriam facile prolabūtur. c. ſed & illud. verſi. Eſt & illud opprobrium. eadem cā & q̄ſti. De iſtis autē futura ſcire volentibus præſertim per modos improbatos vt p auguria / aruſpicia / diuinationes / & ſortes: dictū eſt. ſ. in verbis Augurium / aruſpex / & diuinatio. & dicet. j. in verbo Sors.

i ❡Neſcit homo an amore vel odio dign⁹ ſit &c. Pro annotatione totius hui⁹ ſententię recurratur ſupra ad verba dignus. & Euenire.

❡Quid [f] eſt quod fuit? Ipſum quod futurum eſt. Quid eſt quod factū eſt? Ipſum quod faciēdū eſt. Nihil ſub ſole nouū: nec valet quiſq̄ dicere ecce hoc recens eſt. Iam enim pręceſſit in ſæculis quę fuerunt ante nos. Nō eſt priorū memoria: ſed nec eorum quidem quę poſtea futura ſunt erit recordatio apud eos qui futuri ſunt in nouiſſimo. Ecclēs. 1. b.

❡Quod factum eſt ipſum permanet: & quę futura ſunt iam fuerunt / & deus inſtaurat quod abijt. ecclēs. 3. c.

❡Quis [g] futurus eſt / iam vocatum eſt nomē eius: & ſcitur quod homo ſit / & non poſſit contra fortiorem ſe in iudicio contendere. Verba ſunt plurima: multāq; in diſputando vanitatem habentia. Eccēs. 6. d.

❡Omni negocio tempus eſt et oportunitas / et multa hominis afflictio: quia ignorat pręterita // & futura [h] nullo ſcire poteſt nuncio. Eccēs. 8. a.

❡Neſcit [i] homo vtrum amore an odio dignus ſit: ſed omnia in futurū ſeruantur incerta / eo ꝙ vniuerſa æque eueniant iuſto et impio / bono et malo / mundo et immūdo / immolāti victimas et ſacrificia contēnēti. Et ſupra in verbo Euenire. ecclēs. 9. a.

❡Ignorat homo quid ante ſe fuerit: & quid poſt ſe futurum eſt quis ei [k] poterit indicare? Eccēs. 10. c.

❡Mitte [l] panem tuum ſuper tranſeuntes aquas: quia poſt tēpora multa inuenies illum. Da partes ſeptem necnon et octo: quia ignoras quid futurum ſit mali ſuper terram. eccēs. 11. a.

❡Si multitudinē ſciētię deſyderat: quis ſcit pręterita [m] & de futuris eſtimat ſcit verſutias ſermonum & diſſolutiones argumentorum ſigna et monſtra ſcit: anteq̄ ſiant & euentus temporum et ſæculorum. Sapiæ. 8. b.

❡Tibi peccauimus expectatio Iſrael: ſaluator eius in tempore tribulationis. Quare quaſi [n] colonus futurus es in terra: & quaſi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus et fortis: qui nō poteſt ſaluare? Tu autem in nobis es domine: & nomen tuum inuocatū eſt ſuper nos: ne derelinquas nos. Cętera videantur in ſubſtantiuis. Hiere. 14. b

k ❡Quis eis poterit indicare? An dęmones poſſint hominibus quos in ſuā varijs tēmētis traxerunt inſidā credulitatem / futura indicare: tex. eſt Auguſtini bene ſolennis in c. ſciendum. 26. q. 4. de quo textu dictū eſt diffuſe. ſ. in verbo. Dæmon. e. l ❡Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas. &c. Hac ſententia monemur ad pietatis opera pauperibus ſeu indigentibus eroganda & vt metiamur quæ damus p modo facultatū noſtrarū: ſcientes pietatem promiſſionē habere vitæ quæ nunc eſt & futurę. Vnde videri poteſt textus in c. in ſingulis. in ſi. & in c. pulchra. in princ. 86. diſtinc. & in c. Medicina. de pœni. diſtinc. 1. cum multis ſimilibus allegatis. ſ. in verbo Eleemoſyna. m ❡Scit pręterita & de futuris ęſtimat. &c. Hęc ſententia indubie procedit in ſapientia increata qui eſt domin⁹ & redemptor noſter Iheſus Chriſtus. c. ſi iuxta. 38. diſtinc. ipſi enim velut deo vero futura dubio procul cognita ſunt. d. l. ſed et ſi reſtituatur. §. ſi. de iudi. in ſapientia autē creata. ſ in homine ſapiente procedit pręſumptiue & coniecturarie. Vere enī quę futura ſūt ſapiēs noſcere non pōt: cum ſolius dei cognitioni ſint reſeruata · apud quem futura omnia ſunt præſentia. dicit tex. de pœni. diſtinc. 2. en princ. ſed aliquam de eis præſumptionem ſeu coniecturam ex pręteritis vel pręſentibus ſumere poteſt & habere. c. ex ſtudijs. c. mandata. & c. ſcribam. de præſumptionibus. n ❡Quaſi colonus futurus es in terra. &c. Hęc verba domini noſtri Iheſu Chriſti in terra peregrinationis noſtrę prenūciant incolatū. Etenī verus de⁹ & ab ęterno cum patre cœlos inhabitans: virginis vterum ſubire / & in ea corpoream noſtram molem ſumere: & in terris naſci & cum hominibus ne iuſtis tantū ſed & peccatoribus conuerſari multaq; & ludibria & cruciamina perpeti voluit: in quibus omnibus inſtar veri coloni qui non ſuam ſed alienam terram colit. c. propter ſterilitatē. de loca. l. certi iuris. C. eodem ti. cū ſi. non ſuam ſed noſtram terram excoluit: quia cum peccatum non feciſſet / pro nobis ipſum peccatum ſe fecit / ideſt pœnam peccatorū noſtrorum pertulit. c. ſi enī. colū. 3. de pœni. diſ. 2. c. cum Marthę. col. 2. de cele. miſſa.

❡Dictionum ab. F. litera incipientium.

Finis.

a ¶ Hi qui habitabant in Gabaon. &c. Pro hac hystoria Gabaonitarū notetur tex. in c. inter cętera. §. sed cū his omnibus. cō princ. c. seq. 22. q. 4. vbi hęc hystoria recitatur: & an illicitum fuerit principū Israel iuramentum gabaonitis pręstitū/ proptereaq non obseruandum/ pertractatur. de quo dicetur in. 2. proxima annotatiōe.

b ¶ Pollicitus est q non occiderentur. Tex. in d. c. inter cętera §. sed notandū. 22. q. 4. videtur sentire/ Iosue non iurasse sed solos principes multitudinis. & ita videtur hic probari ex vi huius verbi pollicitus. Pollicitatio enim est simplex & nuda promissio iuramenti vel stipulatione nō firmata: & ideo pollicitatio de sui natura non sēper ē obligatoria l. t. & l. pactū. ff. de pollici. de iure tū canonico & in foro consciētiæ dici pōt q si iuramentum principum erat obligatoriū: pollicitatio etiā Iosue obligatoria erat/ quia inter simplicē loquelā & iusiurandū nullā vult deus esse distantiam quū ad obseruationem. dicit textus Chrysostomi in c. iuramēti. versi. Et ideo. 22. q. 5. An autē iuramētū principū debuerit obseruari: videatur annotatio proxima.

Iosue. 9. per totum.

GAbaon & Gabaonitę.

¶ Hi qui [a] habitabant in Gabaon/ audientes cuncta quæ fecerat Iosue Hierico & Hai/ callide cogitantes tulerunt sibi cibaria/ saccos veteres asinis imponentes/ vtres vinarios scissos atq consutos/ calciamentaq per antiqua quę ad indicium vetustatis pictacijs consuta erant/ induti veteribus vestimentis: panes quoq quos portabant ob viaticum/ duri erant & in frusta comminuti. Perrexeruntq ad Iosue qui tunc morabatur in castris Galgalę: & dixerunt ei atq simul omni Israeli. De terra longinqua venimus: pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntq filij Israel ad eos: atq dixerūt. Ne forte in terra quę nobis sorte debetur habitetis: & non possimus fœdus inire vobiscum. At illi ad Iosue: serui inquiūt tui sum9. Quibus Iosue. Quinā estis vos: aut vnde venistis/ Responderunt. De terra longinqua valde venerūt serui tui in nomine domini dei tui. Audiuimus enim famam potentię eius/ cuncta quę fecit in ægypto & duobus regibus Amorreorum qui fuerūt trans Iordanē/ Seon regi Esebon & Og regi Basan/ qui erāt in Astaroth: dixerūtq nobis seniores & omnes habitatores terrę nostrę. Tollite in manibus vestris cibaria ob longissimam viā/ & occurrite eis: et dicite. Serui vestri sumus: fœdus inite nobiscum. En panes quādo egressi sumus de domibus nostris vt veniremus ad vos/ calidos sumpsimus: nunc sicci facti sunt & vetustate nimia cōminuti. Vtres vini nouos impleuim9: nunc rupti sunt et soluti. Vestes et calciamēta quibus induimur/ & quę habemus in pedibus: ob longitudinē longioris vię trita sunt & pene cōsumpta. Susceperunt igitur de cibarijs eorum: & os domini non interrogauerūt. Fecitq Iosue cum eis pacem: & inito fœdere pollicitus [b] est vt non occiderentur. Principes quoq multitudinis iurauerūt [c] eis. Post

c ¶ Iurauerunt eis. Hoc iuramentū dicūt quidam illicitum fuisse: tanq factum cōtra dñi pceptū. præceperat ei dñs: vt oēs terrę promissionis habitatores occiderent. Et ita/ hoc iuramentū scilicet illicitum fuisse/ sentit text9 in c. venerabilem. paulo ante finē. de elec. Alij vero dicūt ipsū fuisse licitū. tum propter errorem iurantiū. iurans enim illicitum quod probabiliter licitum putat: non iurat illicite. Bonus est tex. in c. t. &. 2. 22. q. 2. tū quia in præcepto dñi tacita cōditio subaudiebat: nisi cū eis pacem inire & eos vellent dños habere & reuereri. ita dicit Archi. in d. c. inter cętera. in fine. Quicquid aūt teneatur. s. licitū fuerit aut illicitū iuramentū istorū principū: exquirēdum est an debuerit obseruari. in qua dubietate breuiter dici potest q fatendo hoc iuramentū illicitū fuisse/ non debuit obseruari. c. t. 2. 3. 4. & quasi per totum. 22. q. 4. nisi postea dñs eorum iuramento fauorē dedisset & consensum: pro eo maxime q illius iuramenti adimpletio magna clementia nitebatur: quia voluerunt illis parcere qui deū ceperant timere/ & in nullo volebant resistere/ sed cū illis per omnia legem dei colere. Ita Archi. Augustinum referens in d. c. Inter cętera. in fi. Fatendo vero ipsum fuisse licitum (quod verius videtur) potuit nihilominus ab eis non obseruari fraude detecta/ superioris assensu requisito. prout sentit textus in d. c. venerabilē. versi. nec valet. de elec. vbi dicit. Nō valet ad plenam excusationē si iuramentum dicatur. s. credatur. dubitetur tū illicitū: cū nihilominus super eo nos prius consulere debuisset q cōtra ipsum propria temeritate venire/ pręsertim illo exemplo. q cū gabaonitę a filijs Israel per fraudē surripuerint iuramenta: ipsi tamē cognita fraude contra illud venire temere noluerunt. Hęc tex. Potuit etiam dictū iuramētum etiā fraude detecta seruari/ quia seniores Israel qui dictū iuramentū pstiterant/ non ignorabant gentes terrę promissionis ex pręcepto dñi esse delendas/ sed ignorabant gabaonitas esse incolas terrę promissionis. sicq ignorabant factum: sed non ignorabant ius facti. atq ideo seu illicitū esset quod iurauerūt: tū licite seruari debuit. s. potuit quod iuramēto firmauerūt. Ita dicit tex. in c. innocēs. §. illicitū. 22. q. 4. Sed hæc ratio non vsquaq concludit: quia ad hoc vt iuramentū non debeat obseruari: satis est q ex postfacto cognoscatur temerariū vt est bonus tex. in c. vnusquisq. 22. q. 2. ideo verius dici potest q Iosue & principes iuramentū gabaonitis pręstitū noluerūt infringere: quia vt ita facerent/ diuinitus fuerunt inspirati. Ita dicit Archi. in d. c. innocens. paulo post princ. Et ad hoc facit bonus textus in c. gaudemus. versi. nec vlli. de diuor. vbi de multis legitur qui in vetere testamento fuerunt ab actu alias vitioso/ propter diuinā inspirationem excusati. Vel secūdo dici potest q potuerūt seruare eorum iuramētū: quia cum eius obseruatione dñi pręceptum satis obseruauerūt: gabaonitas enim satis interfecisse videntur in perpetuā eos seruitutem redigendo. Perpetua nāq miseria morti comparatur glo. est. ita sentiens in d. §. sed cum his. in verbo Decepti in vlti. solu. 22. q. 4. Vel tertio dici potest q ideo iuramentū debuerunt seruare propter nimiā eorum credulitatem. Fuerūt enim nimis creduli: vnde in pœnā nimię eorum leuitatis/ seu facilitatis iuramentum seruādum fuit. Ita dicit Hostieñ. in c. cū dilectus. de his quæ vi metusve causa fiunt. Vel quarto & vltimo dici potest secundum Inno. in d. c. cum dilectus. q Iosue & principes Israel ideo iuramentum eorum etiā fraude detecta voluerunt seruare/ licet videretur esse contra dñi præceptum: ne aliquam erga extraneos incurrerent periurij notā. &

ita etiam ſentit Archi. in d.§. ſed cum his. in fi. Sed certe ſi iuramentū hoc erat contra dn̄i præceptū: ſcandalum gabaonitarum timendū non erat. quia licet poſſit ceſſari a bono ne mali occaſio detur. c. deniq̄. 4. diſ. tñ malū faciēdū non eſt vt mali ſeu ſcandali occaſio tollatur. vtilius ei ſcandalū naſci permittit: q̄ veritas relinquat. c. Qui ſcandalizauerit. de regu. iuris. in antiq. ideo omnibus conſyderatis verior videtur ratio q̄ ſeruauerunt iuſiurādum propter diuinam inſpirationē/ pſertim ipſi Ioſue ſuperiori & eorum rectori diuinitus electo factam propter quam noluit aſſentire vt iuramento contrauenirent: poti⁹ ad legiſlatoris dei mentē q̄ ad verba legis reſpiciēs Vnde ipſi temere. ſ. contra voluntatē ſui ſuperioris noluerunt contrauenire. Hæc ſolutio probatur in d c. venerabilem. de elec. iūcto. d. c. gaudemus. de diuor.

d ℭ Idcirco nō poſſumus eos contingere. &c. Videatur annotatio pcedens. e ℭ Prouidimus animab⁹ noſtris. In capitalibus criminib⁹. ſ. in his quæ mortem ſāguinis ingerūt licet iure humano redimere ſanguinē ſuum. tex. eſt in l. 1. ff. de bo. eorū qui mor. ſibi cōſciue. & in l. tranſigere. iuncta glo. C. de tranſact. quod verum eſt dando pecuniā aduerſario vt ab accuſatione deſiſtat. calūnioſe tñ. ſ. cōmittendo calūniā ſeu dolū & fraudē/ non licet. ita ſentiunt glo. & Bar. ī d. l. 1. de bo. eorū. &c. Vnde videret Gabaonitas fraudibus & mendacijs ſanguinē ſuū redimētes a reatu nō excuſandos: quod verū eſſe poſſet ſi fuiſſēt pfecti. ſed quia imperfecti erant: mēdaciū eorū quod eis pderat/ & nemini obeſſe videbat/ ſatis eſt excuſabile. c. ne quis arbitretur. in princ. arguendo a contrario. 22. q. 2.

f ℭ Decreuitq̄ in illo die. &c. Circa hęc verba poteſt videri tex. Ambroſij in c. Innocēs. paulo poſt princ. 22. q. 4. vbi dicit. Ieſus Naue pacem quā dederat gabaonitis/ reuocandam non cenſuit. quia firmata erat ſacramenti religione: ne dū alienam perfidiā redargueret/ ſuā fidem ſolueret/ mulctauit eos/ meliori tñ obſequio miniſterij. clementior enim ſententia fuit: ſed diuturnior. Hæc tex. g ℭ Ego ſum Gabriel. &c. Recurratur ad verbū zacharias.

dies autem tres initi fœderis audierunt q̄ in vicino habitarent: & inter eos futuri eſſent. Moueruntq̄ caſtra filij Iſrael: & venerunt in ciuitates eorum die tertio/ quarū hęc vocabula ſunt. Gabaon & Caphira et Beroth & Cariathiarim. Et non percuſſerunt eos: eo q̄ iuraſſent eis principes multitudinis in nomine domini dei Iſrael. Murmurauit itaq̄ omne vulgus contra principes Iſrael. Qui reſponderūt eis. Iurauimus eis in nomine domini dei Iſrael: & idcirco [d] non poſſumus eos cōtingere. Sed hoc faciemus eis. Reſeruentur quidē vt viuāt ne contra nos ira domini cōcitetur/ ſi periurauerimus: ſed ſic viuēt vt in vſus vniuerſę multitudinis ligna cędant/ aquaſq̄ comportent. Quibus hęc loquentibus: vocauit Gabaonitas Ioſue: & dixit eis. Cur nos decipere fraude voluiſtis: vt diceretis/ procul valde habitam⁹ a vobis/ cū in medio noſtri ſitis? Itaq̄ ſub maledictione eritis: & nō deficiet de ſtirpe veſtra ligna cędēs: aquaſq̄ comportans in domum dei mei. Qui reſponderunt. Nunciatū eſt nobis ſeruis tuis q̄ promiſiſſet dominus deus tuus Moyſi ſeruo ſuo vt traderet vobis omnē terrā/ & diſperderet cūctos habitatores eius. Timuimus igitur valde: & prouidimus [e] animabus noſtris veſtro terrore compulſi: & hoc conſilium iniuimus. Nunc autē in manu tua ſumus: quod tibi bonum et rectum videtur: fac nobis. Fecit ergo Ioſue vt dixerat: & liberauit eos de manibus filiorū Iſrael/ vt non occiderentur. Decreuitq̄ [f] in illo die eos eſſe in miniſterio cuncti populi & altaris domini: cędentes ligna/ et aquas cōportantes vſq̄ in præſens tempus in loco quem dominus elegiſſet.

ℭ De Gabaonitis qui ſeptem viros crucifigendos petierunt a rege Dauid: habetur. 2. Regum. 21. in prin. & ſupra Dauid.

Gabriel. ℭ Ego ſum Gabriel [g] (dixit Angelus zachariæ) qui aſto ante deū: & miſſus ſum loqui ad te. &c. Et infra zacharias. Lucę. 1.

ℭ In menſe ſexto (cōceptionis Elizabeth) miſſus eſt angelus Gabriel a deo in ciuitatem Galilęę cui nomē Nazareth/ ad virginē deſponſatam viro cui nomen erat Ioſeph/ de domo Dauid: & nomen virginis Maria. &c. Vt infra Maria virgo. Lucę. 1. c.

Galea. ℭ Induit Saul Dauid veſtimentis ſuis: & impoſuit galeam æream ſuper caput eius/ & veſtiuit eum lorica. Et ſupra Dauid. 1. regū. 17. e

ℭ Galeam [h] ſalutis aſſumite. Ad ephe. 6. c

ℭ Nos qui diei ſumus/ ſobrij ſimus: induti loricam fidei et charitatis/ & galeam ſpem [i] ſalutis. &c. Et ſupra in verbo dies. 1. theſſa. 6. b

Galilea. ℭ De Galilęa quam frequenter Iheſus incolebat: habetur Matthęi. 2. d. 4. d. 26. c. 20. b. & Io. 2. a. et infra in verbo Iheſus diffuſe.

Gallus. Gallina & Gallinacius. ℭ Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam? vel quis [k] dedit gallo intelligentiam? Iob. 38. d.

h ℭ Galeam ſalutis aſſumite. Galea ſalutis eſt charitas. Vt enim galea cōplemētū eſt & ſuperior pars ac perfectio aliorū armorū: ita charitas eſt perfectio aliarum virtutū. prout eſt celebris textus in c. charitas eſt vt mihi videtur. in princ. de pœni. diſtinc. 2. de quo dictū eſt ſupra in verbo Charitas. ſuper illud apoſtoli. Tria hęc, fides/ ſpes/ & charitas: maior autē horū eſt charitas. i ℭ Galeam ſpem ſalutis. Ideo ſpes vocatur hoc loco galea quia ſicut galea caput ſuperiorē corporis partē concernit: ita ſpes circa ſuperiora. ſ. ęternam ſalutē verſatur. vt notatur per Archi. in c. poteſt de pœni. diſtinc. 2. & dicetur in verbo Spes. k ℭ Quis dedit gallo intelligentiā. Aliqui litteraliter hanc ſententiā intelligentes/ hanc ſententiam declarant in gallo noctis tempore ſic certas ipſi⁹

horás cauta demonſtrante vt ipſas intelligere videatur. alij vero quibus myſticus ſenſus magis placet/ gallū prędicatorē vocant: qui inſtar galli cęteros dormientes. .j. in lectis peccatorum quieſcentes excitat modo in verba oportuna modo in importuna prorūpens. c. ſit rector. vbi diffuſus tex. Gregorij. 43. diſtinc. Ego vero hanc ſententiam in gallorū. .j. francorū populorū cōmendationem non incongrue poſſe aſſumi putauerim. Quādoquidē ipſos pręcęteris veram ab ipſo ſummo deo intelligentiā conſecutos ſyncerus eorum in Chriſtianā religionē effectus/ & in Romanā eccleſiam Chriſtiqꝫ vicarios ſūmos pōtifices ſingularis integritas patenter oſtēdūt. Vnde & ab ipſis ſūmis pontificib9 fuerūt francorū reges p̄ cęteris regib9/ varijs præuilegijs ſuffulti/ & regnū ipſum potiori pręrogatiua condonatū. Adrianus enī papa cū ſynodo quæ a. 153. religioſis ep̄is & abbatib9 celebrata eſt/ Archiep̄os & ep̄os per ſingulas prouincias Francię a regibus ipſius inueſtituram accipere diffiniuit: vt niſi a rege laudetur & inueſtiatur ep̄s/ a neie conſecretur. & quicūqꝫ cōtra hoc decretū ageret/ anathematis vinculo eum innodauit: & niſi reſipiſceret/ bona eius publicari p̄cepit. Tex. eſt in c. Adrianus. 1. in fi. 63. diſtic. & Clemēs. 5. ad Philippum francorū regē ſcribēs/ meruit (inquit) chariſſimi filij nr̄i Philipi regis frācorū illuſtris ſyncerę affectionis ad nos & eccleſiā Romanā itegritas & p̄genitorū ſuorū p̄clara merita meruerūt. Meruit iſu per regnicolarū puritas/ ac deuotiōis ſynceritas: vt tā regē q̄ regnū fauore beniuolo p̄ſequamur. Hinc eſt ꝙ nos regi & regno per diffinitionem & declarationē bonæ memorię Bonifacij papę octaui p̄deceſſoris noſtri q̄ incepit vnā ſanctā (qua. ſ. oēs integre ſubeſſe apoſtolicę ſedi declaratur) nullū volumus vel intendimus præiudiciū generari necꝙ per illam rex regnū & regnicolę p̄libati ampli9 eccleſię ſint ſubiecti Romanę q̄ antea exiſtebant/ ſed oīa intelligantur in eodē eſſe ſtatu quo erant ante diffinitionē pręfatā tam q̄tū ad eccleſiā q̄ etiā ad regē regnū & regnicolas ſuperius nominatos Ita dicit tex. in extrauag. Clemētis. 5. q̄ incipit. Meruit in ti. de priuile.

puerb.30.d ¶Tria ſunt quæ bene gradiūtur: & quartū quod incedit fœliciter. Leo fortiſſimus beſtiarum: ad nullius pauebit occurſum. Gallus ſuccinctus lumbos/ et aries: nec eſt rex qui reſiſtat ei. Et qui ſtult9 apparuerit: poſtq̄ eleuatus eſt in ſublime.

Eſaię.22.e. ¶Ecce domin9 aſportari te faciet (dicit domin9 ad Sobnā) ſicut aſportatur gallus m gallinacius/ & quaſi amictum ſic ſubleuabit te.

Math.23.d. ¶Hieruſalem Hieruſalem quę occidis prophetas: & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt: quotiēs volui (dicit Iheſus) congregare filios tuos quēadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas/ & noluiſti &c. Et infra Hieruſalem.

Math.26.d. ¶Amen dico n tibi (dixit Iheſus ad Petrū) quia in hac nocte anteq̄ gallus cātet ter me negabis. Et latius de hac materia infra in verbo Iheſus & in verbo Petrus.

Tobię.13.d. **Gaudere & Gaudens.** ¶Beati omnes qui diligūt te domine: et qui gaudent ſuper pace tua.

puerb.15.b. ¶Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi deijcitur ſpiritus.

puerb.17.d ¶Animus o gaudens/ ætatem floridā facit: ſpiritus triſtis exiccat oſſa.

puerb.23.b ¶Fili mi ſi patiens fuerit anim9 tuus: gaudebit tecum cor meū & exultabunt renes mei cum loquuta fuerint recta labia tua.

puerb.23.c ¶Exultat p gaudio pater iuſti: & qui ſapientem genuit lętabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua: & exultet qui genuit te.

puerb.24.c ¶Cum ceciderit q inimicus tuus/ ne gaudeas: & in ruina ei9 ne exultet cor tuum. Ne forte videat dn̄s & diſplicet ei: & auferat ab eo irā ſuam.

l ¶Tria ſūt quę bn̄ gradiuntur. .j. Aliqui ſunt qui in hoc ſęculo neq̄ bene gradiūtur ſed non feliciter. Aliqui etiā qui feliciter: ſed nō bene. De hijs enim qui bene gradiuntur/ ſed non fœliciter: eſt leo. .j. qui fortis eſt in dei dilectione. talis enī licet bene/ tn̄ q̄tū ad ſæculū perſępe non graditur fœliciter: quia perſecutiōes patit̃ & varias mūdi carnis & diaboli expugnationes experitur. Facit bonus tex. in c. nō omnis. & in c. nō oſculat̃. 5. q. 5. de hiis etiam eſt gallus ſuccinctus lūbos. .j. (dicit glo. interlinearis) hō luxuriā reſtringēs bn̄ enī incedit/ ſed q̄tū ad ſęculū nō feliciter: quia duriſſimis ſępe p̄lijs extimulatur. vnde & talis via appellat̃ arctiſſima. vt eſt tex. in c. de his. 28. diſ. & dictū eſt. ſ. in verbo Caſtitas. r. De hijs pręterea eſt aries. .i. bonus p̄latus. pręlati enī dicūtur arietes. c. ſciſcitaris. circa me. 7. q. 1. & licet bene incedant/ non tamen feliciter q̄tum ad ſęculū: quia cū non poſſint omnibus complacere/ cū ex officio ſuo teneantur nō ſolū arguere ſed etiā increpare/ quinetiā interdū ſuſpēdere/ nonnūq̄ vero ligare: frequēter odiū multorū incurrūt & inſidias patiūtur. Ita dicit text9 in c. qualiter & qn̄. 2. de accu. De hiis vero q feliciter gradiūtur/ ſed nō bene/ eſt oīs qui particeps eſt terrenę fœlicitatis: ſed ea nō recte vtens derelinquit deū factorē ſuū/ & poſt concupiſcentias ſuas ambulat. Talis enī reſpectu ſæculi huius feliciter gradi videtur: ſed infeliciſſime gradit̃ reſpectu dei. c. paratus. circa fi. 23. q. 1. m ¶Gallus gallinacius. Gallinacius gallus dicit̃ Vel quia caſtratus eſt & ſic inſtar gallinę redact9: vel quia gallinas amat/ ſicut vir vxori9 dicit̃ qui fœminas amat. Ita dicit glo. in l. vnica. C. de hijs qui libe. vel parē. occiderūt. Aliquando autē in iure canonico gallos gallinacios eos ep̄os vocamus: qui cū ſint veri ep̄i. .j. ordinē epiſcopalem hn̄tes: tn̄ ea q̄ ſūt ordinis epiſcopalis exercere nō poſſunt/ vt quia adhuc cōſecrati nō ſunt. c. trāſmiſſa. de elec. hoc enī caſu dicit Hoſtien̄. in c. fi. in. 1. colū. de tranſla. epiſ. eos gallos gallinacios: appellari poſſet tanq̄ veros gallos/ ſed generare nō valentes. .i. quę epiſcopali ordini incumbūt exercere. n ¶Amen dico tibi. &c. De materia huius ſententię videatur in verbo Petrus.

o ¶Anim9 gaudens ętatē floridā facit. &c. Litteralis huius ſententię declaratio ſatis eſt dilucida. Amplectēdo igitur eius ſenſum myſticū/ dici poteſt (prout etiā ſentiunt gloſę interlinearis & ordinaria) hanc ſententiā velle ꝙ qui timore ſepoſito/ propter dei amorē ad exercēdos & bonos actus impellitur: reddit eos deo gratos & acceptabiles. Quod ſi ex timore agat ſeu operetur/ exſiccat oſſa ſua. .i. virtutes a pinguedine charitatis/ & proinde nec deo recte placere poteſt. Et ita intelligendo hanc ſententiam/ tex. eſt idē ſentiens in c. ſi. paulo poſt princ. 23. q. 6. de quo dicetur diffuſius in verbo Timor. p ¶Si ſapiens fuerit anim9 tuus. &c. Exultat gaudio pater iuſti. &c. Circa iſtas ſententias poteſt videri textus in c. Eſto ſubiectus. in fi. 95. diſtinc. vbi dicit̃. Gloria patris eſt filius ſapiēs. gaudeat ergo ep̄s: cum ſapientes elegerit ſacerdotes. q ¶Cum ceciderit inimicus tuus: ne gaudeas. &c. Hęc ſententia clare procedit in caſu culpę. De caſu enī culpę alicuius etiā inimici gaudere: non poſſet eſſe niſi perniciosum. Iubemur enim in hoc diligere inimicos/ & miſereri eorū: vt de eorū perditione doleamus/ eorum ſalutē

¶Peccātē virū iniquū inuoluet laqueus: & iust9 lætabit atq͂ gaudebit. Puerb.19. a

¶Noli [r] de mortuo inimico tuo gaudere: sciēs quoniam omnes morimur & in gaudium [s] volumus venire. Eccl.8.b.

¶Qui gaudet [t] iniquitate denotabitur. Eccl. 9.b.

¶Gaudēs [v] gaudebo in domino: & exultabit anima mea in deo meo. Esaię.61.d.

Induit [x] me vestimentis salutis: & indumento iustitię circundedit me: quasi sponsum decoratum corona: & quasi sponsam ornatam monilibus suis.

¶Gaudebit sponsus super sponsam: & gaudebit super te deus tuus. Esaię.62. c.

¶Gaudebitis [y] & exultabitis vsq͂ in sempiternum in his quę ego creo. Esaię.65. c.

Quia ecce ego creo Hierusalem exultationē / & populum eius gaudiū: et exultabo in Hierusalem & gaudebo in populo meo.

¶Beati [z] estis cū maledixerint vobis homines & persequuti vos fuerint et dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me. Math.5.a.

Gaudete [a] & exultate: quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

¶Vxor tua Elizabeth pariet tibi filium (dixit angelus zacharię) & vocabis nomē eius Ioannem: & erit gaudium tibi et exultatio & multi in natiuitate eius gaudebunt. Et infra Ioannes Baptista diffusius. Lucę.1.b.

¶Omnis [b] populus gaudebat in vniuersis quę gloriose fiebant a dño. Lucę.13.d.

¶Zacheus festinans descendit: & excepit [c] Ihesum gaudēs. Et latius infra in verbo zacheus. Lucę. 19. l.

¶Lazarus mortuus est (dixit Ihesus discipulis) & gaudeo propter vos vt credatis quia non eram ibi: sed eamus ad eū. Et infra Lazarus. Ioānis.11.b

¶Amen amē dico vobis (ait Ihesus ad discipulos) quia plorabitis et flebitis / vos mundus autē gaudebit. Vos autem contristabimini / sed tristitia [d] vestra vertetur in gaudium. Ioānis.16.d

¶Vos nūc quidem tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos & gaudebit cor vestrum / & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Ioānis.16.e

¶Gaudere [e] cum gaudentibus / & flere cum flentibus. Ad.ro.12.c.

¶Tempus breue est: reliquum est qui habent vxores tanq͂ non habētes sint / & qui flent [f] tanq͂ non flentes: & qui gaudēt [g] tanq͂ non gaudentes: & qui emunt [h] tanq͂ non possidētes: & qui vtuntur hoc mūdo tāq͂ non vtantur. Pręterit enim figura huius mundi. 1.co.7. e.

¶Siue [i] per occasionem / siue per veritatem Christus annuncietur / & in Philip.1.c.

desyderemus / & pro eorum correctione quotidie laboremus & oremus. c. non potest. §. pręcepta. 23 questi. 4. & c. Charitas est. 1. de pœni. distinc. 2. in. §. fi. de casu autem penę / potest aliquando etiam non inimicus gaudere. vt dicetur. ĩ. in verbo Inuidia. r ¶Noli de mortuo inimico tuo gaudere. Satis astipulatur huic sentētię quod alibi dicit ecclesiasticus. Mortuo non prohibeas gratiā. de quo dicto est bon9 tex. qui posset huic sententiæ accommodari in c. postq͂. §. fi. iuncto princ. c. sequētis. 13. q. 2. s ¶Oēs in gaudiū volumus venire. Cū oēs in gaudium velim9 venire: mirū est ꝙ ad conspectum dñi cum tristitia & mœrore pducimur / exeūtes istinc necessitatis vinculo non volūtatis obsequo / & volumus ab eo premiis cœlestibus honorari ad quē venimus inuiti. c. quā p̄posterū. paulo post pric. 13. q. 2. t ¶Qui gaudet iniquitate denotabitur. Hęc sententia q̄ vult illū nota. s. repręhēsiōe. dignū esse qui gaudet de iniquitate nedū procedit in malicia seu iniquitate propria / sed etiā pcedit in malicia seu iniquitate aliena. nō eī de alteri9 iniquitate debet aliquis gaudere: & si gaudeat / suoq͂ gaudio alienā maliciā augeat / tenet. Tex. est in l. 1. §. sed vtrū. versi. immo & si erat. ff. de ser. corrup. & est glo. in l. vnica. in verbo p̄stiterūt. C. de medican. vali li. 10. v ¶Gaudēs gaudebo: & exultabit aīa mea. Verbis pprie sūptis differunt gaudere & exultare: vt dictū est. s̄. in verbo Exultatio post Archi. in c. ecclesiasticis. in pric. 12. q. 2. x ¶Induit me vestimentis salutis. s. (dicit glo. interlinearis) virtutib9 q̄ sūt vera vestimēta. Pro hac declaratiōe ē bon9 tex. 40. dis in pric. vbi dr. In veteri testamēto variis vestib9 sacerdotes ex p̄cepto dñi ornati legūt: q2 multimodis virtutib9 splēdere debet vita pontificis. &c. vt. s̄. in ver. Aarō. fo. 1. pagia. 2. y ¶Gaudebitis & exultabitis vsq͂ in sempiternū. &c. Hęc tota sentētia solet intelligi de cœlesti Hierusalē / superna scilicet btitudine: i qua erit nobis pfectū gaudiū / perfectaq͂ exultatio. vt est bon9 tex. in c. ieiuniū. de cōsecra. dis. 5. z ¶Beati estis cū maledixerint. &c. Videat annotatio. s̄. in ver. Btūs. d. a ¶Gaudete & exultate. &c. de hoc dicto est bo. tex. 1. q. 1. teneam9. de quo dictū est. s̄. in verbo Btūs. e. b ¶Oīs populus gaudebat in vniuersis. &c. Gaudēdū pfecto est in hijs q̄ gloriose fiūt a dño. put etiā est bon9 tex. i c. habet hoc ppriū. circa. me. 2. q. 5. c ¶Et excepit Ihesū gaudēs. De isto zacheo q excepit Ihesū gaudēs / est bo. tex in c. quotidie. de cōsecra. dis. 2. de quo dictū est. s̄. in ver. Aarō. fo. 3. pag. 2. & dicet in verbo zacheus. d ¶Tristitia vr̃a vertet in gaudiū. Circa hęc verba est bo. tex. in c. hi duo. in fi. de cōsecra. dis. 1. & in c. ieiuniū quarti. versi. pe. 76. dis. de qb9 dictū est. s̄. in verbo cōtristari. sed ibi dictis circa hāc sentētiā addat id quod dicit Archi. in c. placuit. 2. 16. q. 1. vbi dicit ꝙ ille tex. dicens de monacho sedeat tristis & officio suo vacet / loquit de bona tristitia de qua dictū est. Tristitia vr̃a vertetur in gaudiū. e ¶Gaudere cū gaudētib9: flere cū flētib9. Hinc sentētię facta est annotatio. s̄. in verbo Flere. vbi videatur. f ¶Qui flēt tanq͂ non flentes. Recurrat ad verbū flere. g ¶Qui gaudēt tanq͂ non gaudētes. s. Qui prosperis huius sęculi rebus illiciūtur p indeq͂ vberi9 gaudij argumētū vidētur hēre: sic sui gaudii limites solicite diligēterq͂ custodiāt vt inde materiā liberioris dei offensionis nō assumāt. vsu eni sępe venit: vt vnde maior mūdialis gaudii offertur occasio / inde maior supramūdani gaudii nascatur obliuio / sicq͂ eo liberius peccet quo liberiores habenę ex mūdana p̄speritate vidētur relictę. prout est no. tex. in allegato. c. parat9. in fi. 23. q. 1. h ¶Qui emunt tanq͂ non possidentes. Videatur annotatio. s̄. in verbo Emere. i ¶Siue per occasionē. &c. s. siue solo ęternę veritatis quę de9 est intuitu siue occasione aliūde sūpta / Christ9 ānūcietur. & nūc mihi est & posthac erit oblectamento: siquidē ex fideli doctrina / fideles populi satis instrui possunt seu recta fuerit seu obliqua docentis intentio c. si. in fine. 83. dis.

a ¶Gaudete in dño. &c. Gaudete in dño est ex actu honorē dei concernente/ interius gaudiū assumere. facit tex. in c. gaudem⁹. in princ. de conuer. cōiuga & in c. gaudemus. in princ. de diuor. aa ¶Semper gaudete. i. in omni actu bono letitiā spūalē seu promptā & expeditā/ volūtatē assumite: scientes vel modicū quid cum animi promptitudine & spirituali letitia deo oblatū longe esse accepti⁹ ꝙ si inuiti & cū interna angustia & tabellione/ maximū quid offerretis. c. non mediocriter. circa mediū. de consecra. distinc. 5. vel semper gaudete. s. nedū in ꝓsperis/ sed etiā in aduersis vos gaudentes promptosq ac paratos obedire dei volūtati demonstrate/ indubie existimātes ea quę vobis cōtingunt quātūuis aduersa potius esse virtutis exercitia ꝙ iudicia reprobationis. c. aduersitas. 7. q. 1. c. non ois. c. nō osculatur. 5. q. 5. c. ea vindicta. cū similibus. 23. q. 4.

hoc gaudeo: sed et gaudebo.

Ad phi. 4. a ¶Gaudete [a] in domino semper iterum dico gaudete.

1. thes. 5. c. ¶Semper gaudete [aa].

Actuum. 6. g ¶Apostoli quidem [b] ibant gaudentes a conspectu concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Ihesu contumeliam pati.

1. petri. 4. c. ¶Charissimi nolite [c] peregrinari in feruore qui ad tentationem vobis sit quasi noui aliquid vobis cōtingat/ sed cōmunicātes [d] Christi passionibus gaudete: vt et in reuelatione glorię eius gaudeatis exultantes.

Deute. 28. e. Gaudium & Gaudimonium.

¶Erunt in te signa atq prodigia/ & in semine tuo vsq in sempiternum: eo ꝙ non seruieris dño deo tuo/ in gaudio cordisq letitia propter rerum omnium abūdantiā.

2. esdre. 8. c. ¶Sanctus dies domini est (ait Esdras ad populum) nolite contristari. Gaudium [e] etenim domini/ est fortitudo nostra.

Tobię. 5. b. ¶Quale gaudiū mihi erit qui in tenebris sedeo & lumē cœli nō video?

Tobię. 7. fi. ¶Forti esto animo filia mea (dixit Raguel ad Saram filiam suam) dominus cœli det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

Tobię. 11. c. ¶Suscipiens Tobias filium suum osculatus est eum cum vxore sua & ceperunt flere prę [ee] gaudio.

Iob. 20. a. ¶Gaudium [f] hypocrite/ ad instar puncti.

Psal. 29. c. ¶Conuertisti (domine) planctum meum in gaudium mihi/ conscidisti saccum meum & circundedisti me letitia.

puerb. 12. c. ¶Dol⁹ i ore cogitātiū mala: q [g] aūt pacis ineūt cōsilia/ seqᷓ eos gaudiū

puerb. 14. b ¶Cor [h] quod nouit amaritudinem animę suę: in gaudio eius non miscebitur extraneus.

b ¶Apostoli ibant gaudentes. &c. de hoc dicto est bonus tex. 23. q. 3. in princ in versi. sic etiā de primis. de quo dictū est. s. in verbo Contumelia. c ¶Nolite peregrinari in feruore. qui ad tentationē vobis sit. Hęc sententia de persecutionis feruore loquēs prelatos quibus incumbit animā pro ouib⁹ ponere ꝓceteris respicit. vñ Liberi⁹ papa quosdā episcopos ꝓpter imminentē persecutiōis feruorē/ gregē eis cōmissū deserere volētes cōmonēs/ suggestū est (inquit) nobis ꝙ pro laboribus & infestationibus nōnulli vestrū assignatas sibimet & a deo cōmissas reliquerunt plebes & pro ouibus sibi cōmissis laborare negligant & monasteriorū quieti se tradere festinent & vacationē ab episcopatus laboribus eligere/ & silentio atq ocio vitā ducere magis appetant ꝙ in his quę sibi commissa sūt permanere/ dicēte dño/ beatus qui perseuerauerit vsq in finē. Vnde nāq est beata perseuerantia nisi de virtute patiētie? quoniā secūdū apostolicā ꝓdicationē oēs qui volūt in Christo pie viuere persecutionē patiuntur. Ideo fratres charissimi non vos afflictionū amaritudo a pio mentis vestre proposito coerceat recedere considerantes ꝗta pro absolutione nostri & liberatiōe creator dominusq & redemptor noster pertulerit quibusve se contumeliis afficiendū tradiderit vt nos a vinculis potestatis diabolice liberaret. attēdite itaq vobis & omni gregi in quo vos spiritussanctus constituit epōs regere ecclesiā dei quā acquisiuit proprio sanguine saluator mūdi/ vt non sit qui vos decipiat aut seducat subtilitate sermonis vt plebes vobis cōmissas relinquatis & alicui propter opprobriū malorū hominū quieti vos tradatis vt vos solūmodo saluetis & filios orphanos relinquatis. De hac Liberii pape cōmonitiōe tex. est cuius hęc verba sunt in. c. suggestū 7. q. 1. vbi tñ personalis esset persecutio/ & sine prelato tuta esset salus ecclesie/ licitū esset fugere & ad tempus oues cōmissas relinquere/ sic tñ vt cū tranquillitas reddita diuina fuerit pietate sopitaq furentiū infestatio/ mox gregē perquirere & in vnū colligere & eius animos cœlestis patrie pace ac potissimū securitate ꝓdicata sursum erigerent/ & tandiu super eorū cautela sint soliciti vt si dei iudicio presentis tēporis cōmoda fortassis amittūt/ future vitę se sperēt gaudia absq ābiguitate ꝑcipere sempiterna. c. sciscitaris. in fine. & c. aduersitas. §. hoc etiā. 7. q. 1.

d ¶Cōmunicantes Christi passionib⁹ gaudete vt & in reuelatione glorie ei⁹ gaudeatis. Simile videt quod post apostolū dicitur. in c. 1. de sepultu. Sint cōsolationū socij vt fuerunt socij passionū. e ¶Gaudiū dñi ē fortitudo nr̄a. i. Actus virtutū cū spūali letitia & animi promptitudine facere/ nobis in ipsis continuādis fortitudinē parit & eā quidē fortitudinē ꝙ deo placeat & vitā nobis ꝓmereat ęternā. Vnde & apostol⁹ cū ad eleemosynas corinthios hortaret ait. Vnusquisq det ꝓut destinauit in corde suo nō ex tristitia aut ex necessitate: hilarē enī datorē diligit deus. Vnde dat intelligi ꝙ qui inuit⁹ operat & rē perdit & meritū. Ita dicit tex. in c. si. §. Ex his circa princ. 23. q. 6. ee ¶Flere prę gaudio. De fletu q exorit ꝓ gaudio est no. tex. in c. le. si dñm col. 3. versi. i hac itaq de reli. & vene. sanc. vbi dicit text⁹. de sacramēto eucharistie loquēs. In hac sacratissima cōmemoratiōe assunt nobis suauitatis gaudiū simul & lachryme: qz & in ea cōgaudem⁹ lachrimātes & lachrymamur deuote gaudētes/ letas habēdo lachrymas & letitiā lachrymātē. nā & cor ingēti perfusū gaudio dulces per oculos stillat guttas. Hęc tex. f ¶Gaudiū hippocrite ad instar puncti. Gaudiū hypocrite & alteri⁹ cu iusuis peccatoris instar pūcti est si cū ea quā perpessurus est erūna conferatur. Si quidē tēporariū est quo exilire videt gaudiū suū. Erūna vero ꝙ eū morat perēnis est & nullo nō tēpore duratura. c. fi. in fi. de pœni. dis. 7. c. vnū orariū. §. Criminis versi. Quicūq enī. 25. dis. g ¶Qui pacis ineūt cōsilia sequit eos gaudiū. Videatur notatio in verbo Pax. h ¶Cor quod nouit amaritudinē aię suę in gaudio ei⁹ nō miscebit extrane⁹. i. Quādiu superstes est recogitat ānos suos in amaritudine aię suę & ꝙ eū admisisse contigit scelera plāgit & deplorat/ indelebilis glorię/ perēne gaudiū securus expectat quod securus expectare nō pot is qui ab animi sui amaritudine & cordis cōpunctiōe dū viueret & sanus erat semper fuerit alien⁹. c. si quis posit⁹ &. c. si quis aūt. de pœni. dis. 7.

❡Risus dolore miscebitur: & extrema [i] gaudij luctus occupat. puerb.14.b

❡Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos. puerb.15.c.

❡Melior [k] ē buccella sicca cū gaudio: q̄ dom9 plena victimis cū iurgio puerb.17.a

❡Gaudium [l] iusto est facere iudicium/ & pauor operātibus iniquitatē. puerb.21.b.

❡Vade [m] & comede in lętitia panem tuum: & bibe cum gaudio vinum tuum: quia deo placent opera tua. Ecclēs.9.b.

❡Timor [n] domini delectabit cor: & dabit lętitiam atq; gaudium in lōgitudine dierum. Ecci.1.b.

❡Religiositas custodiet & iustificabit cor/ iocūditatē atq; gaudiū dabit Ecci.1.b.

❡Noli de mortuo [o] inimico tuo gaudere sciens quoniam omnes morimur & in gaudium volumus venire. ecci.8.b.

❡Si prestes [p] animę tuę concupiscentias eius/ faciet te in gaudium inimicis tuis. Ecci.18.d.

❡Non est census super cēsum salutis corporis/ & nō [q] est oblectamētū super cordis gaudium. ecci.30.c.

❡Haurietis [r] aquas in gaudio de fontibus saluatoris & dicetis in die illa. Confitemini domino & inuocate nomen eius. Esaię.12.a.

❡Videntes magi stellam gauisi sunt gaudio magno valde Et latius infra in verbo Magi. Math.2.b.

❡Erit gaudium tibi et exultatio (ait angelus ad zachariam) & multi in natiuitate eius gaudebūt. Et latius infra Ioannes Baptista. Et infra in verbo zacharias. Lucę.1.b.

❡Nolite timere (ait angelus domini ad pastores) Ecce enim euāgelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo: quia natus est vobis saluator qui est Christus in ciuitate Dauid. Et infra pastor. Lucę.2.b.

❡Dico vobis (ait Christus) quia ita gaudium [s] erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente/ q̄ supra nonagintanouē iustis qui non indigent penitentia. Lucę.15.b.

❡Amen amen dico vobis (ait Ihesus discipulis) quia plorabitis et flebi- Ioānis.16.d

i ❡ Extrema gaudij luctus occupat. Hęc sententia videtur dupliciter elucidāda. Primo vt velit ꝙ exuberanti aliquo gaudio subitarius nōnūq̄ luctus admiscetur. Et ita intelligendo bonus est tex. quo idē probatur in c. cū multa. paulo post princ. 86. dis. Secūdo ꝙ extrema gaudii mūdani/ luctus occupat perpetuus. nō est eni dignus in morte accipere solatiū/ qui semper gaudere volens nūq̄ se cogitauit moriturum. c. idcirco. in fine. de pœni. dis. 7.

k ❡ Melior est bucella panis sicca cū gaudio q̄ domus plena victimis cū iurgio. Simile videt quod dicit Hieronymus in c. nō mediocriter circa mediū de cōsecra. dis. 5. Melior est quinq; psalmorū decantatio cū cordis puritate ac serenitate & spirituali hilaritate q̄ totius psalterij modulatio cū anxietate cordis atq; tristitia.

l ❡ Gaudiū iusto est facere iudicium: pauor aūt operantibus iniquitatē. Hęc sententia videt intelligenda secūdū ea q̄ hn̄tur in c. cū homo. in princ. 23. q. 5. vbi dicit. Cū hō ab hoīe occiditur multū distat vtrū fiat nocendi cupiditate vel iniuste aliquid auferēdi sicut fit ab inimico sicut fit a latrone: an vlciscendi vel obediendi ordine sicut a iudice sicut a carnifice. Hęc tex. cū eni quis nocēdi cupiditate vel iniuste aliquid auferendi hominē occidit. operatur iniquitatē & idē pauorem acquirit q2 scriptū ē. Homicida quod fecit semper expectet. l. 3. C. de epis. audi. Cū vero occidit vlciscēdi vel obediendi ordine facit iudiciū: & inde sibi gaudium suboritur/ quia faciēdo iudiciū meretur. officia nāq; vindictę possunt implere boni bono aīo vt iudex vel iudicis minister. c. officia vindictę. c. cū minister. eadē causa & q̄sti. Vn̄ dicit tex. in c. qui malos. ea. cau. & q. Qui malos percutit in eo ꝙ mali sunt/ & habet vasa interfectionis vt occidat pessimos/ minister est dei. Hinc etiam dicit tex. quo hæc distinctio ꝓbat in c. miles. ea cau. & q̄sti. miles cū obediens potestati sub qua legitime constitutus est hominē occidit: nulla ciuitatis suę lege reus est homicidij. immo nisi fecerit reus est imperij deserti atq; cōtēpti. Quod si sua sponte atq; auctoritate fecisset: in crimē effusi humani sanguinis incidisset. Itaq; vnde punitur si fecerit iniussus: inde punietur si non fecerit iussus. Hęc tex.

m ❡ Vade & comede in lætitia panē tuū & bibe cū gaudio vinū tuum: q2 deo placēt opera tua. Hāc sentētiā de spirituali pane & vino intelligi posse crediderim: is siquidē. Cui9 opera deo placent. i. qui probabilē habet seu moralē certitudinē sue puritatis: securus & gaudens ad sumēdū panē. i. corpus Christi qui panis est de quo qui māducat viuit in ęternū. c. Christus panis est de conse. dis. 2. & bibēdū vinū i. sanguinē Christi c. corpus & sanguinē. eadē dis. potest accedere c. panē de altari. circa me. eadē distic. potest & aliter hęc sententia declarari/ vt velit eū cuius opera deo placent posse absq; trepidatione curā corporis sui facere & cōpetentib9 horis q̄ ei necessaria sunt vel vtilia: vt in spiritualib9 exercitus fortior exurgat assumere. quia etiā nonūq̄ talia possūt corpori demeritorie subtrahi d. c. non mediocriter. in fine. de consecra. dis. 5.

n ❡ Timor dn̄i delectabit cor. &c. Pro elucidatione hui9 sententię est bon9 tex. in c. si. circa mediū. 23. q. 6. de quo dictū est. s. in verbo dulcedo. super illud psalmographi Animalia tua habitabūt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus.

o ❡ Noli de inimico tuo. &c. Videat ānotatio. s. in verbo Gaudere.

p ❡ Si dederis animę tuæ concupiscentias. &c. Si seposito recte rationis dictamini/ animā tuā concupiscentiis tuis fedaueris/ dabis gaudiū inimicis tuis. i. demonibus qui dicuntur inimici superseminātes zizaniā in medio tritici c. licet de vitanda circa mediū de elec. & de casibus hominū letant & gaudēt elaborātes a principio ruine sue omnibusmodis humanū gen9 euertere & perturbare. c. visis litteris paulo post princ. 16. q. 1.

q ❡ Non est oblectamentum super cordis gaudiū. Simile videtur. quod dicit textus vulgatus in l. sancimus. C. de sacro ecclesiis. Anima quibuscūq; rebus est ꝓferenda.

r ❡ Haurietis aquas in gaudio/ de fontibus saluatoris. Videatur annotatio in verbo Fons. e.

s ❡ Gaudiū erit in cœlo &c. Hæc verba Christi ꝓcedit parabola de oue errante quā exquirit pastor nonaginta nouē dimissis in deserto. Vnde ꝓ effectu parabole & hui9 sentētię ex ea illate: videatur tex. in c. quia sanctitas circa me. 50. dis. vbi dicit Post dignā satisfactionē credim9 criminosū posse redire ad honorē. ad fontē ei misericordię recurrētes euāgelicā sententiā ꝓferamus. Gaudeo inquit sup vno peccatore pœnitētiā agēte magisq̄ sup. 99. iustis q nō indigēt pœnitētia

Et ouē perditā(99. nō errātib⁹ relictis in deserto) humero pij pastoris ad ouile reportandā dñs ipse testatur. si ergo ouis perdita errans / post inuentionē ad ouile humero deportatur prędictis.99.non errantibus in deserto relictis: cur iste post pœnitētiā ad ecclesię ministeriū nō reuocet (hęc tex. de hoc etiā dicto Christi loquit textus in c. hæc añt.§. ex his circa me.23.q.4. vt ostendat peccatores in lege noui testamēti solā benignitate ad pœnitētiā inuitari. Vnde dicit tex. de Berengarij cuiusdā hęretici errore per ipsū abiurato loquēs in c. ego beregarius. in fine. de consecra. distinc.2. abiuratione Berēgarij misit papa Nicola⁹ per vrbes Italię Germaniæ Galliæ & ad quęcūq; loca fama prauitatis eius peruenire ante potuit vt ecclesię q̄ pri⁹ doluerant de aduerso atq; peruerso postea gaudeant de reuerso atq; cōuerso. Hec tex.

tis vos: mūdus autem gaudebit. Vos autē cōtristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum / iam non meminit pressure propter gaudium / quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nūc tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos / et gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Ioānis.17.c ¶ Nunc ad te venio (ait Christus ad patrem) & hęc loquor in mūdo vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis.

Ad rōa.14.c ¶ Non est[v] regnum dei esca et potus / sed iustitia et pax & gaudium in spiritusancto.

Ad rōa.15.c. ¶ Deus spei repleat[x] vos omni gaudio et pace in credendo / vt abundetis in spe et virtute spiritussancti.

Ad gala.5.d ¶ Fructus spiritus est charitas gaudium pax. &c. Et latius supra in verbo Fructus.

Ad heb.12.a ¶ Ihesus proposito sibi gaudio sustinuit crucem cōfusione contempta: attamen in dextera sedis dei sedet. Et supra Ihesus.

ad heb.12. d ¶ Omnis[y] disciplina in presenti quidē non videtur esse gaudij / sed meroris. Postea autem fructum pacatissimum excercitatis per eam reddet iustitiæ.

ad heb.13.c. ¶ Obedite prepositis vestris & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri / vt cum gaudio[z] hoc faciant et non gementes / hoc enim non expedit vobis.

Iacobi.1. a. ¶ Omne gaudium[a] existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis: scientes q̄ probatio fidei vestrę patientiam operatur. Patientiam autem opus perfectum habet: vt sitis perfecti et integri & in nullo deficientes.

Iacobi.4.c. ¶ Miseri[b] estote et lugete & plorate: risus vester in luctum conuertatur et gaudium in merorem / humiliamini in conspectu domini & exaltabit vos.

Marci.12.d. **Gazophilatium.** ¶ Sedens Ihesus contra Gazophilatiū aspiciebat quomodo turba iactaret ęs in Gazophylatium[c] & multi diuites iactabant multa. Cum venisset autem vna vidua pauper / misit duo minuta quod est quadrans. Et conuocans discipulos suos ait illis. Amen

t ¶ Tristitia vestra vertetur in gaudiū. Videatur annotatio. s. in verbo Gaudere.

v ¶ Non est regnum dei esca & potus. Videat ānotatio. s. i ver. Esca.

x ¶ Repleat vos omni gaudio & pace. i. deus & interna consolatione vos condonet / & ab omnibus animi perturbationibus reddat immunes. nisi enim vos animi passionum expertes esse aut saltē i eis nō imorari cōtingat: no abūdabitis in spe & virtute spiritussancti / sed potius in peccatū maximū prolabimini c. nūq̄ paulo post princ. de conse. dis.5.

y ¶ Omnis disciplina in pn̄ti quidē videt. &c. Huic sententię facta est annotatio. s. in verbo Disciplina. sed ibi dictis addat q̄ pro hac sententia ibi sed exercitatis per eā / facit bon⁹ textus in c si. in si. 23. q. 6. de quo dictū est. s. in verbo Dulcedo a.

z ¶ Vt cum gaudio hoc faciant & non gemētes. hoc enim non expedit vobis. Nisi eni prompta sit & hilaris prępositorū eruditio / vix subiecti quicq̄ poterūt prompte & hilariter agere cū sint p̄positi seu superiores positi velut signū ad sagittā / & eorū institutiones ac ritus seu gestus facile trahantur a subditis in exemplū. c. qualiter & qñ.2. de accusationibus. c. p̄cipue.11.q.3. a ¶ Omne gaudiū existimate fratres. &c. Quatuor ex causis gaudendum est in tribulationibus seu tentationib⁹ variis. Primo quia per eas signū nobis ostenditur paternę dilectionis Apo.3. Ego quos amo arguo & castigo. Secūdo quia per eas dñi nobiscū p̄sentiam facilius experimur dicēte Psal. Cū ipso sum in tribulatiōe. Tertio quia sicut piscis in aqua custoditur / extra aquā moritur: sic anima in tribulatiōe custoditur & nutritur / sed extra moritur. Vnde Gregori⁹. Ideo cor Salomonis effusum est & sapiētiā deseruit: quia ipsum nullius tribulationis disciplina exterius custodiuit. & Lucę.21. in patiētia vestra possidebitis aīas vestras. Quarto q2 per eas a terrenis ad superna / hominis animus eleuatur: in cuius figura legitur in Genesi Quia multiplicate sūt aquę & eleuauerūt arcā in sublimi. & Aug. dicit non potest oportuni⁹ qs auelli ab hoc sęculo q̄ si suis voluptatibus nugatoriis & perniciosis / labores doloresq; misceātur. Vn de hoc dicit hoc loco Iacobus. Omne gaudiū existimate fratres cū in varias tentationes incideritis. & ideo dicit ibidē glosa. Ne indignemini si mali in mūdo florēt / si vos patimini: quia non est Christiane veritatis in tēporalibus exaltari sed potius deprimi. Mali nihil habent in cœlo vos nihil in mundo. Spe illius boni ad quod tenditis / quicquid in via cōtingat gaudere debetis. præmissa oia huic sententię annotande multū accommoda ponit Archi in c. perfecta in princ. de pœni. dis.3. b ¶ Miseri estote. &c. Hac sententia monemur ad cōtritionē peccatorū nostrorum. Vnde videatur textus diffusus Aug. in c. consyderet. de pœni. dis.5. de quo dictū est supra in verbo Annus. super illud Psal. recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. c ¶ Garophilatiū Gazophilatiū locus dī vbi gaze. i. diuitie reponunt tex. est cū glo. in c. oblatiōes. 90. dis. & notat Panor. in c.1. in glo.1. de proba. & glo. in l. moris.§.1. in verbo philatio. ff. de penis. & in l. decernim⁹ in verbo Hydrophilatos. C. de aquę ductu lib.11. Cętera huic sententię annotanda dicentur in verbo Ihesus.

dico vobis: quoniã vidua hęc pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylatium. Omnes enim ex hoc quod abũdabat illis/miserunt: hęc vero de penuria sua/omnia quę habuit misit/ totum victum suum.

Gedeon. ¶ Venit angel⁹ dñi & sedit sub quercu que erat in Ephra: et pertinebat ad Ioas patrem familię Ezri. Cũq[d] Gedeõ filius eius excuteret atq purgaret frumenta in torculari vt fugeret Madian / apparuit ei angelus domini et ait. Dominus tecum virorum fortissime. Dixitq ei Gedeon. Obsecro mi domine: si dominus nobiscũ est: cur[e] ergo apprehenderũt nos hec omnia: vbi sunt mirabilia eius que narrauerunt patres nostri atq dixerũt: de Aegypto eduxit nos dominus/ nũc[f] autem dereliquit nos dominus & tradidit in manu Madian. Respexitq ad eum dominus et ait. Vade in hac fortitudine tua & liberabis Israel de manu Madian. Scito q miserit te. Qui respondens ait. Obsecro mi domine: in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse: & ego minimus in domo patris mei. Dixitq ei dñs. Ego ero tecum: et percuties Madiã quasi vnum virum. Et ille. Si inueni (inquit) gratiã corã te da mihi[g] signum q tu sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc donec reuertar ad te portans sacrificium & offerens ibi. Qui respõdit. Ego pręstolabor aduentum tuum. Iudicũ. 6. b.

¶ Ingressus[h] est itaq Gedeon & coxit hedum & de farine modio azymos panes/carnesq ponens in canistro/& ius carnium mittens in ollã: tulit omnia sub quercu & obtulit ei: cui dixit angel⁹ domini. Tolle carnes & azymos panes & pone supra petram illam/& ius desuper funde. Cumq fecisset ita extendit angelus domini summitatem virgę quã tenebat in manu & tetigit carnes et panes azymos: ascenditq ignis de petra et carnes azymosq panes consumpsit / angelus autem domini euanuit ex oculis eius. Iudicũ. 6. d.

¶ Videns Gedeon q esset angelus domini/ait. Heu[i] mi domine deus: quia vidi angelum domini facie ad faciem. Dixitq ei dominus. Pax tecum/ne timeas non morieris. Edificauit ergo ibi Gedeon altare domino. Vocauitq illud domini pax vsq in presentem diem. Iudicũ. 6. e.

¶ Cum adhuc esset Gedeon in Ephra/que est familię Esri/nocte illa dixit dñs ad eum. Tolle taurũ patris tui & alterum taurũ annorũ septem destruesq arã Baal q̃ est patris tui/& nemus quod circa arã est succide: et ędificabis altare domino deo tuo in summitate petre huius super quã ante sacrificiũ posuisti: tollesq[k] taurum secundũ & offeres holocaustũ Iudicũ. 6. e.

d ¶ Cũq excuteret atq purgaret frumenta apparuit ei angelus dñi. Sic ergo nedũ contẽplatiuos sed & actiuos homines diuina pietas pro sua superabundanti clementia gratos habet & acceptos. de quo etiã est bonus tex in c. in scripturis. 8. q. 1. & in c. 1. in fine de sũ. tri. & fi. catho. e ¶ Cur ergo apprẽhenderũt nos hæc oĩa Bos quibuscũ dñs est/ apprẽhendũt tribulationes nõ vt iudicia sint reprobationis/ sed pbationes virtutis c. aduersitãs in princ. 7. q. 1. f ¶ Dereliquit nos dñs. Ex ingruentia tribulationũ inferre nõ licet nos a deo derelictos nec sibi gratos esse aut acceptos. immo hanc illationẽ lõge tutius liceret assumere: si cõtinui nobis adessent prosperi successus: q2 Gregorio auctore cõtinuus successus tẽporaliũ ęterne reprobatiõis est indiciũ. vnde & dicit Aug. Exceptus es a passione flagellorum/ exceptus es etiã a numero filiorũ. Ita dicit Archi. Grego. & Augustinũ citãs in c. qd ergo in pric. de pœni. dis. 3.

g ¶ Da mihi signũ q tu sis qui loq̃ris ad me. Vir prudentissim⁹ gedeon signũ petit/ sciens sathanã sepe transfigurare se in angelũ lucis multaq plerũq hoib⁹ suadere q̃ pia videntur aut pietati proxima/ vt eos facilius possit in perniciosũ aliquẽ reatũ ptrahere. prout est bon⁹ tex. in c. nõ magnopere. in pric. Ne cleri. vel mo. de quo textu & similibus q hic possẽt allegari dictũ est. s. i ver. Angel⁹. 1. Co. 11.

h ¶ Ingressus est itaq Gedeon. &c. Gregori⁹ ethicũ seu moralẽ sensũ hui⁹ litterę declarans dicit eos q sacrificare dño volũt seu pfectã virtutis viã igredi/ oportere primo hedũ coquere. i. oẽm carnis sue appetitũ deponere. secũdo carnes supra petrã locare. i. corpus nostrũ/ Christi imitatione cruciare / & ius desuper fundere. i. mentẽ nostrã a cogitationũ carnaliũ fluxu vacuare: quo peracto Angelus domini virga tãgit & ascẽdit ignis de petra: q2 vbi exterius & interius nos emũdare studuimus afflati a redẽptore/ tanta cor nostrũ cõpunctionis flãma cremat. vt omne quod in eo est illicitũ operis & cogitationis exurat. Pro hac aũt ethica Gregorij expositione/ est bon⁹ tex. in c. consyderet versi. cohibeat se ptерea. de pœni. dis. 5. iunctis. c. suggestũ circa me. 7. q. 1. c. nihil pdest de cõsecra. dis. 5. & c. qui vult facere in fi. de pœni. dis. 1. Ind. eni c. cõsyderet. versi. cohibeat. pbat eos q vere cõuertunt debere omnẽ carnis molliciẽ exuere. in c. suggestũ Christũ esse in sustinendis cruciatibus & tribulationibus imitandũ. in c. nihil pdest mẽtẽ ab iniquis cogitationib⁹ esse purgandã. Et in c. qui vult facere. q cum Christũ sedula charitate fuerim⁹ amplexati nos tandẽ sic defecatos effici vt ipso solo frui & cũ eo esse velimus & cupiamus.

i ¶ Heu mi dñe. &c. Timor hic Gedeoni & quibusdã alijs nõnũq̃ contigit ex eo quod scriptũ est nõ videbit me homo & viuet. Sed illis verbis nõ eos qui dñm viderẽt morituros sed neminẽ posse deũ in specie visibili dũ in terris superstes est videre pnunciatũ est prout notabiliter sentit glo. in clemẽ. Ad nostrũ versi. quinto q q̃libet de hęre.

k ¶ Tollesq taurũ secũdũ. Hoc loco vt vult Isidorus ostendit post aduentũ Christi omnia gentilitatis sacrificia abolẽda solũq iã sacrificiũ passionis Christi pro redẽptiõe populi deo offerẽdũ. ipse eni est vitulus septẽnis plenus scilicet spiritu septiformi. pro hac declaratione facit tex. in c. hęc aũt. §. Ex his circa me. 23. q. 4. iuncto c. nihil de conse. dis. 1. pbat naq in d. §. ex his legalia cessasse in aduẽtu Christi in d. aũt c. nihil. sacrificiũ huius tauri septẽnis. i. sacrificiũ corporis & sãguinis Xpi cęteris oĩb⁹ mai⁹ digni⁹ & celebri⁹ nobis datũ esse de quo etiã ẽ tex. diffus⁹ i clemẽ. Si dñm dereliq. & vene. sanc.

l ¶ Produc filium. An iure humano pater filiū crimine capitali puniendū debeat offerre, seu pducere & an tunc filio/ mortis pœna remitti debeat: est bonus tex. in l. milites agrū §. desertorē. ff de re mili. de quo dictū est supra in verbo Filius. m ¶ Vt moriat. Iure etiā hūano qui hodie sanctorū imagines vel alias res ecclesiæ diriperet/ mori iubet: personę tñ qualitate rei cōditione & tēporis/ prius pensatis l. sacrilegii pœnā & l. sacrilegi capite. ff. ad l. Iul. pecula. de quo tñ videatur quod satis diffuse dictū est. s. in verbo Antiochus. in. 2. ānota.

super struem lignorum que de nemore succideris.

Iudicū.6.f. ¶ Assumptis ergo Gedeō decē viris de seruis suis fecit sicut preceperat ei dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius ciuitatis per diem noluit facere: sed omnia nocte cōpleuit. Cūq́ surrexissent viri oppidi eius mane viderunt destructam aram Baal/ lucūq́ succisum et taurum alterum impositum super altare quod tunc edificatū erat. Dixerūtq́ ad inuicem. Quis hoc fecit? Cūq́ perquirerent auctorē facti dictum est: Gedeon filius Ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad Ioas. Produc [l] filium tuum huc vt moriatur [m]: quia destruxit aram Baal/ et succidit nemus. Quibus ille respondit. Nūquid vltores estis Baal vt pugnetis pro eo? qui aduersarius est eius moriat anteq̄ lux crastina veniat. Si deus [n] est: vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocat⁹ est Gedeō Hierobaal: eo ꝙ dixisset Ioas vlciscatur se de eo Baal qui suffodit aram eius.

Iudicū.6.g. ¶ Igitur omnis Madiā et Amalech & orietales populi cōgregati sunt simul: & transeuntes Iordanem castrametati sunt in valle Iezrael. Spiritus autē domini induit Gedeon/ qui clangens buccina cōuocauit domum Abizer vt sequeretur se. Misitq́ nūcios in vniuersum Manassen/ qui et ipse sequutus est eum: & alios nuncios in Azer et zabulon & Neptalim qui occurrerunt ei. Dixitq́ Gedeon ad dominum. Si saluum facis per manum meam populū Israel/ sicut loquutus es: ponā [o] hoc vellus lane in area. Si ros in solo vellere fuerit & in omni terra siccitas/ sciā ꝙ per manum meam sicut loquutus es liberabis Israel. Factūq́ est ita: et de nocte consurgēs expresso vellere concham rore impleuit. Dixitq́ rursus ad dominum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc [p] semel tentauero/ signum querens in vellere: oro vt solum vellus siccum sit/ & omnis terra rore madēs. Fecitq́ dominus nocte illa vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere & ros in omni terra.

Iudicū.7.c. ¶ Igitur Hierobaal qui et Gedeon de nocte consurgens/ & omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur Arad. Erant autem castra Madiam in valle ad septemtrionalem plagam collis excelsi. Dixitq́ dominus ad Gedeon. Multus [q] tecum est populus/ nec tradetur Madiam in manus eius: ne glorietur contra me Israel & dicat meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus prędica. Qui [r] formidolosus et timidus est reuertatur. Recesseruntq́ de monte Galaad & reuersi sunt ex populo vigintiduo milia virorum/ & tātum decem milia remanserunt. Dixitq́ dominus ad Gedeon. Adhuc

n ¶ Si deus est vindicet se de eo. Iniuria deo facta/ est a superioribus vindicāda: nec pstolādū est vt de⁹ se vēdicet. cum eni longe graui⁹ sit ęternā q̄ tēporalē ledere maiestatē c. vrgentis debere. vt iniuria maiestati tēporali illata nō remanet inulta sed seuerissimis plectit animaduersionib⁹. l. quisquis. C. ad l. Iuliā maiesta. sic nec iniuria ęterne illata maiestati debet impunita remanere. vnde dicit tex. in c. si is qui. 23. q. 4. ea quæ in nobis cōmittunt facile possumus dimittere. ea vero quę in deū cōmissa sunt cū magna discretione nec sine pœnitētia possumus relaxare Hęc tex. cū quo idē sentit tex. i c. salonitane. in fi. 63. distinc.

o ¶ Ponā hoc vell⁹ lane &c. Bernar. i 2. homilia sup missus est hoc vellus Gedeonis in laudem verbiparę virginis assumens dicit. Quid illud gedeonis vellus significat quod vtiq́ de carne tonsum sed sine vulnere carnis in area ponitur/ & nunc quidē lana nunc vero area rore perfunditur nisi carnē assūptā de carne virginis & absq́ detrimēto virginitatis? Cui vtiq́ distillātib⁹ cœlis tota se infudit plenitudo diuinitatis adeo vt ex hac plenitudine oēs accepimus qui vere sine illa non nisi terra arida sumus. pro qua virginis cōmendatione facit glo. in cle. 1. i verbo Virginali de sū. tri. & fi. catho. & in l. oēs. in verbo Apostolice. C. de ferijs. de quibus glosis dicitur. J. i verbo Maria virgo.

p ¶ Si adhuc semel tentauero. Hęc signi petitio q̄ secūdū doctores sacros fiebat non ex diffidentia sed vt dei gloria manifestaretur vberius/ non erat pprie tentatio qua deus phibetur tentari. tunc eni vere & perniciose deus tentat/ cū homo scienter & sponte exponit se periculo: volēs diuinū experiri psidiū cū tñ via humana periculū posset declinare. tex. est in c. q̄ritur in princ. 22. q. 2. in c. si. in fi de purga. vulgac & in c. si nulla in fine. 23. q. 8.

q ¶ Multus tecum est populus. &c. In bellis humanis (dicit glo. interlinearis) numerosior exercitus tutiora pręstat subsidia/ in diuinis aūt q̄ diuino inchoantur consilio non sic. Non enim clarum est diuinę virtutis opus si potius humanis q̄ diuinis adminiculis fulciatur. prout etiam est no. textus istud sentiens in c. si non ex fidei merito in princ. 23. q. 4. vbi dicit. Si nō ex fidei merito & Christianę religiōis gr̄a (sed supple numerositate exercitus) tāta excellētie vestre bellicorū actuū psperitas eueniret/ non miranda fuerat/ cū sciam⁹ hęc etiā āt infideles bellorū ducib⁹ fuisse cocessa: sed cū futuras deo largiēte victorias nō carnali puidētia sed magis orōnib⁹ pueniatis/ fit vt hoc in stuporem veniat ꝙ gloria vestra non terreno consilio sed deo desuper largiente descendat Hęc tex. r ¶ Qui formidolosus & timidus est reuertat. Sic etiā militē Christi formidolosū esse nō oportet: alioq nō recte militabit nec verū pœnitētię iugū sustinebit. vñ dicit Aug. tex. in c. cosideret. §. in his oib⁹. de peni. dis. 5. acturꝰ verā pœnitētiā & in castris dñi militaturꝰ/ ponat se oino in ptātē iudicis/ i iudicio sacerdotis

populus multus est. Duc[s] eos ad aquas/et ibi probabo illos: & de quo dixero tibi vt tecū vadat ipse pergat/ quē ire phibuero reuertať. Cūq3 descēdisset populus ad aquas/ dixit domin⁹ Gedeon. Qui manu et lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere/ separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint in altera parte erunt. Fuit itaq3 numerus eorū qui manu ad os proijciētes aquas lambuerant trecēti viri: oīs autē reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dñs ad Gedeō. In trecētis[t] viris qui lābuerunt aquas/liberabo vos/ & tradā in manu tua Madiā: oīs autē reliqua multitudo reuertatur in locum suū.

¶Sūptis itaq3 pro numero cibarijs & tubis omnē reliquā multitudinē abire precepit Gedeō ad tabernacula sua/ & ipse cū trecentis viris se certamini dedit. Castra autē Madiā erāt subter in valle. Eadē nocte dixit dñs ad eū. Surge et descēde in castra: quia tradidi eos in manu tua. Sin autē solus[v] ire formidas/descendat tecū Phara puer tuus. Et cū audieris quid loquātur: tūc cōfortabūtur man⁹ tuę & securior ad hostiū castra descēdes. Descēdit ergo ipse et Phara puer eius in partē castrorum vbi erant armatorū vigiliç: Madiā autē & Amalech & oēs oriētales populi fusi iacebāt in valle vt locustarū mſtitudo. Cameli autē innūerabiles erāt sicut arena q̄ iacet in littore maris. Cūq3 venisset Gedeō narrabat aliquis somnū proximo suo: & in hunc mūdū referebat quod viderat. Vidi somniū & videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo: volui & in castra Madiā descendere. Cūq3 peruenisset ad tabernaculū percussit illud atq3 subuertit: & terrę funditus coęquauit. Respondēs is cui loquebatur. Nō est hoc aliud nisi gladius Gedeonis filij Ioas viri Iraelitę. Tradidit enim dñs in manus ei⁹ Madiam & oia castra ei⁹. Iudicū.7.c.

¶Cū audisset Gedeō somniū et interpretationē ei⁹: adorauit[x] & reuersus est ad castra Israel/et ait. Surgite: tradidit eni dñs in manus nostras castra Madiā. Diuisitq3 trecentos viros in tres partes & dedit turbas in manib⁹ eorū: lagenasq3 vacuas ac lāpades in medio lagenarū: & dixit ad eos. Quod[y] me facere videritis: hoc facite. Ingrediar partē castrorū: & quod fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea: vos quoq3 per castrorū circuitū clangite et cōclamate domino et Gedeoni. Iudicū.7.d.

¶Ingressus est Gedeon & trecenti viri qui erant cum eo partem castrorum incipientibus vigilijs noctis medię & custodibus suscitatis ceperūt buccinis clāgere et complodere inter se lagenas. Cūq3 per gyrū castrorū in tribus personarēt locis et hydrias confregissent tenuerūt sinistris manibus lāpades & dextris sonātes tubas/clamauerūtq3 gladi⁹ domini Iudicū.7.e.

nihil sibi reseruans sui vt oia eo iubente sit paratus facere pro recipienda vita anime q̄cūq3 faceret pro euitanda corporis morte: & hoc cum desyderio/ quia vitā recuperat infinitā. cū gaudio enim facere debet immortalis futurus quę faceret pro differenda morte moriturus. Hęc tex. s ¶Duc eos ad aquas & ibi pbabo illos. &c. Qui descendūt ad aquā. j. ad baptismi gratiā/ nō debent procidere in terram nec flectere genua/ sed stare constāter & remissas manus & dissoluta genua erigere/ & manu & lingua aquā lābere. j. terrena despicientes diaboli tentationibus viriliter debent obsistere/ & opere & verbo, fidē quā acceperunt tenere & defendere. Pro hac mystica declaratiōe quam sentit glo. or. facit tex. ī c. ex hinc. & in c. deinde de consecra. dis. 4. vbi dicit. Dat baptizando sal benedictum in os vt per sal typicum sapientie sale conditus fetore careat iniquitatis/ ne a vermibus peccatorū vltra putrescat sed magis illesus seruet ad maiorē gratiā percipiēdā. deinde a sacerdote vngitur baptizādi pect⁹ oleo sanctificando cū inuocatiōe sancte trinitatis vt nulle reliquie latētis inimici in eo resideant sed in fide sancte Trinitatis mens eius confortet. Vnde & vngitur inter scapulas vt vndiq3 muniat & ad bona opera facienda per dei gratiā roboretur. Et in c. vnico. col. 2. de sacra vnctio. vbi dicitur. In pectore baptizandus inūgitur vt per sancti spiritus donū abijciat errorē & ignorantiā & suscipiat fidē rectā qz iust⁹ ex fide viuit. Inter scapulas aūt vt per spūs sancti gratiā excutiat negligentiā & torporē: & bonā operationē exerceat. In vertice vero vngit baptizandus vt sit paratus omni petenti de fide reddere rationē. In fronte aūt vngitur baptizatus vt libere confiteatur quod credit: qz corde creditur ad iustitiā/ ore aūt confessio fit ad salutem. Hæc textus.

t ¶Trecētis viris. hic numerus trecētorū virorū signat vt sentit glosa or. eos qui ad aquas veniunt baptismatis / in noie sancte trinitatis idest trium personarum patris & filij & spiritussancti baptizari & trinitatis fidem assumere. de quo est no. text⁹ in c in synodo de cōse. distinc. 4. vbi dicit. In synodo angliorū decretū firmissime pceptū & diligēter demonstratū esse dinoscitur q quicūq3 sine inuocatione trinitatis mersus fuisset/ sacramentū regenerationis non haberet. quod oino verū est: quia si mersus in fonte baptismatis quis fuerit/ sine inuocatione trinitatis perfectus Christianus non est nisi In noie patris & filij & spūsancti fuerit baptizatus. Hoc quoq3 obseruare in pdicta synodo sacerdotes voluerūt vt qui vel vnam de trinitate personā in baptismo no nominaret/ illud baptisma esse verū no posset: quod pro certo verū est. qz qui vnū ex sancta trinitate confessus no fuerit nomē/ perfect⁹ Christianus esse non pōt. Qui eni confitet patrem & filium: si confessus non fuerit spūm sanctum/ neq3 patrē habet neq3 filiō. & qui confessus fuerit patrē & spiritūsanctū/ & filiū non fuerit confessus: neq3 patrē habet neq3 spiritū sanctū/ sed vacuus est a diuina gfa. Hęc tex.

v ¶Formidas ire sol⁹. Formidanda equidē est solitudo cū scriptū sit. ve soli quia cū ceciderit: qz nō habet sublevatē. c. illud. 7. q. 1. de quo dicetur in verbo Solus & solitudo. x ¶Adorauit. j. deo honorē latriæ exhibēs ipsū auctorē futurę victorię recognouit. hoc ei pprie signat adoratio. ibi notat in c. venerabiles de conse. dis. 3. y ¶Quod me facere videritis hoc facite. Milites iussionibus ducis eorū exactissima debēt diligentia parere: alioqui puniendi sunt etiam si res prospere successerit. bonus est textus in l. desertorem §. in bello. ff. de re militari. Quod si sedulo ac diligēter obediāt præmiādi sūt accōmēdādi/ vtq3 sēper obedire pgāt cocitādi. Vñ Gregori⁹ ad Neapolitanos milites scribēs/ sūma iuge militie laus inter alia bona merita hęc est: obediētiā

reip. vtilitatibus exhibere quicquid sibi vtiliter imperatū fuerit obtēperare sicut etiā nunc deuotionē vestrā fecisse didicimus erga magnificū constantinū custodie ciuitatis deputatū. vnde scriptis vos p̄sentibus curauimus admonendos vt predicto magnifico viro tribuno sicut & fecistis omnē debeatis obedientiā exhibere: quatenus quicquid a vobis hactenus bene gestū agnoscitur per p̄ntē tēporis vigilantiam ac solicitudinē augmētetis. Textus est vbi hęc Gregorij rescriptio ponitur in c. si. in princ. 23. q. 1.

& Gedeonis stantes singuli in loco suo per circuitū castrorū hostilium. Omnia itaq; castra turbata sunt & vociferātes vlulantesq; fugerunt: et nihilominus insistebāt trecenti viri buccinis personantes. Immisitq; dominus gladiū in omnibus castris & mutua se cęde truncabant fugiētes vsq; ad Bethseca et crepidinē abelmeula in tebbath. Cōclamātes autē viri Israel de Neptali et Aser & omni manasse persequebātur madiā: & dedit [z] dominus victoriā populo Israel in die illa.

Iudicū. 7. e. ¶ Misit Gedeon nuncios in omnem montē Ephraim dicēs. Descēdite in occursum madiā: & occupate aquas vsq; ad bethbera atq; Iordanē. Clamauitq; omnis Ephraī & prēoccupauit aquas atq; Iordanem vsq; Bethbera. Appręhēsosq; duos viros madiā Oreb et zeb interfecit [a] oreb in petra Oreb: zeb vero in torculari zeb/ et persecuti sunt Madiā capita Oreb et zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

Iudicū. 8. a. ¶ Dixerūtq; ad Gedeonem viri Ephraim. Quid est hoc quod facere voluisti vt nos non vocares cū ad pugnā pergeres contra madiā iurgātes fortiter et prope vim inferentes? Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos fecistis? Nōne melior est racem⁹ ephraī videmiis Abizer? In manus vestras dominus tradidit principes madian Oreb et zeb. Quid tale facere potui quale vos fecistis? Quod cum loquut⁹ esset requieuit spiritus eorum quo tumebāt cōtra eum. Cūq; venisset Gedeō ad Iordanem transiuit eum cū trecentis viris qui secū erant/ & prę lassitudine fugiētes persequi nō poterāt/ dixitq; ad viros soccoth Date obsecro panes populo qui mecum est/ quia valde defecerunt: vt possimus persequi zebee & Salmana reges Madiā. Responderunt principes soccoth. Forsitā palmę manuū zebee & Salmana in manu tua sunt: & idcirco postulas vt dem⁹ exercitui tuo panes. Quib⁹ ille ait. Cū ergo tradiderit dominus zebee et Salmana in manus meas/ & cū reuersus fuero victor [b] in pace: cōterā carnes vestras cū spinis tribulisq; deserti. Et inde conscendens venit in phannel. Loquutusq; est ad viros loci illius similia: cui et illi responderunt sicut respōderāt viri soccoth. Dixit itaq; eis. Cum reuersus fuero victor in pace destruā turrim hāc. zebee autē et Salmana requiescebant cum omni excercitu suo. Quindeci enim milia viri remanserāt ex omnibus turmis orientalium populorum/ cęsis cētū viginti milibus bellatorum et educentium gladium.

Iudicū. 8. c. ¶ Ascendens Gedeon per viam eorum qui tabernaculis morabātur ad orientalem partem Nobe et Iecbaa percussit [c] castra hostium qui securi erant & nihil aduersi suspicabātur. Fugerūtq; zebeę et Salmana: quos persequens Gedeon comprehendit turbato omni excercitu eorum. Reuertēsq; de bello ante solis ortum apprehendit puerū de viris soccoth. Interrogauitq; eum nomina principum & seniorum soccoth & descripsit septuagintaseptem viros. Venitq; ad Soccoth et dixit eis. En zebee et Salmana super quibus exprobrastis mihi dicētes/ forsitā man⁹ zebee et Salmana in manibus tuis sunt/ & idcirco postulas vt demus viris qui lassi sunt & defecerunt panes. Tulit ergo seniores ciuitatis et spinās de-

z ¶ Dedit domin⁹ victoriā Israel in die illa. Mirabilē etiā & supra hūanas vires & potētat⁹/ victoriā fatetur imperator se in vādalos/ dei omnipotētis auxilio consecutū in l. 1 col. 1. C. de offi. p̄fec. pręto. Aphri. de quo textu dicetur in verbo Victoria.

a ¶ Interfecit Oreb in petra. &c. An iure humano si isti duo viri post eorū apprehēsionē se velut victos & nullaten⁹ resistētes exhibuissēt/ licitū fuisset eos interficere/ est bonus tex. in c. noli existimare. i fine. 23. q. 1. vbi dicit. Sicut bellāti & resistenti violentia redditur ita victo capto mia debetur maxime in quo pacis perturbatio nō timetur. Et in c. q̄to. i fine. 2. q. 5. vbi dicit. Sicut in cōtumacia persistentib⁹ seueros nos esse conuenit sic hūiliatis & pœnitentibus locū venie negare nō debem⁹. Hęc tex. Si tñ de diuina contraria voluntate constaret: hostis quis capto & non resistēti parcedū nō esset. c. est iniusta. circa pric. 23. q. 4. vbi dicit. Est qñq; iniusta mia. in libris enim regum legitur. q̄ Saul contraxit offensam quia miseratus est agag hostiū regē quē prohibuerit diuina sententiā seruari. Hęc textus.

b ¶ Victor in pace. Ad hoc enī bellū geritur vt pax acquirāt. d. c. noli existimare: circa mediū. 23. q. 1.

c ¶ Percussit. castra hostiū q securi erāt. Iure tñ militari nō est egrediendū in hostem seu pugna cōmittēda nisi signo dato. tex. est in c. ius militare i. 1. distic. quod verū videtur ab initio. debet enim bellū indici auctoritate superioris priusq; in hostes insiliat. notat per Bar. in l. hostes ff. de capti. per Inno. & Panor. i c. sicut de iureiu. per glo. 23. q. 2. dn summa. & bene probatur. in c. 1. eadem causa & q̄sti. & in l. ex hoc iure vbi per moder. ff. de iusti. & iure. bello tñ indicto & iam contra hostes capto licet eos clam & cum insidiis persequi. nam & domin⁹ noster iussit Ihesu naue vt constitueret sibi retrorsum insidias insidiantes bellatores ad insidiandū hostibus. hinc enim admonemur q̄ cum iustum bellum susceptum est vtrum aperte pugnetur an ex insidiis ad iustitiam nihil interesse. ita dicit textus in c. dominus noster. 23. q. 2.

ferri ac tribulos: & contriuit cũ eis atq comminuit viros Soccoth. Turrim quoq Phanuel subuertit/occisis habitatoribus ciuitatis. Dixitq ad zebee et Salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in Thabor? Qui respõderũt. Similes tui: & vnus ex eis quasi filius regis. Quibus ille respondit. Fratres mei fuerunt filij matris meę/viuit dominus: quia si seruassetis eos nõ vos occiderem. Dixitq Iether primogenito suo. Surge et interfice eos. Qui nõ eduxit gladiũ. Timebat enim: quia adhuc puer erat. Dixerũtq zebee et Salmana. Tu surge et irrue in nos: quia iuxta [d] ætatem robur est hominis.

¶ Surrexit Gedeon & interfecit [e] zebee et Salmana & tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum decorari solent: dixeruntq omẽs viri Israel ad Gedeõ. Dñare nr̃i tu & filius tuꝰ et filiꝰ filii tui: quia liberasti nos de manu madian. Quibꝰ ille ait. Nõ dominabor vestri nec dominabitur i vos filius meus/sed dominabitur vobis dominꝰ. Dixitq ad eos. Vnã petitionem postulo a vobis date [f] mihi inaures ex preda vestra/inaures enim aureas hismaelitę habere consueuerant. Qui responderũt: lubentissime dabimus. Expandẽtesq super terram pallium/proiecerunt in eo inaures de preda: & fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli absq ornamentis & monilibus & veste purpurea quibus reges madian vti soliti erant/ & preter torques aureas camelorum. Fecitq ex eo Gedeon Ephot: & posuit illud in ciuitate sua ephra. Fornicatusq [g] est omnis Israel in eo: & factum [h] est Gedeoni & omni domui eius i ruinam. Humiliatus est autem madian coram filiis Israel nec potuerunt vltra ceruices eleuare/sed quieuit terra per quadraginta annos quibus Gedeon pręfuit. Iudi.8.e.

¶ Abijt itaq Hierobaal filius Ioas & habitauit in domo sua: habuitq septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius: eoq [i] plures haberet vxores. Concubina autem illius quam habebat in Sichem genuit ei filium nomine Abimelech. Indicũ.8.g.

¶ Mortuus est Gedeon filius Ioas in senectute bona: & sepultꝰ [k] est in sepulchro Ioas patris sui in ephra de familia Iezri. Postq̃ autẽ mortuus est Gedeon auersi sunt filii Israel & fornicati sunt in Baalim. Percusseruntq cum Baal fedus vt esset eis in deũ: nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manibus inimicorum suorum omnium per circuitũ nec fecerunt misericordiam cum domo Hierobaal Gedeon iuxta omnia bona que fecerat Israeli. Iudicũ.8.g.

¶ Cętera quę de filiis Gedeonis scribi potuissent: videri possunt. Iudicum 9. per totũ.

Gelu. ¶ Flãte [l] deo cõcrescit gelu & rursũ latissimę fundũtur aquę. Iob.37.b

¶ Gelu sicut salem effundet super terram fiet tãq̃ cacumina tribuli: frigidus ventus/aquilo flauit/& gelauit crystallus ab aqua. Eccli.43.c

Gemma & Gemmula. ¶ Fecit Moyses quadrangulum du- Exodi.39.b

d ¶ Iuxta ętatẽ hoĩs robur hoĩs est. Videatur diffusa annotatio istis verbis facta. ẞ. in verbo ætas.

e ¶ Interfecit zebee & Salmana. Circa hęc verba notetur tex in c. si. in fi. 23. q. 5. vbi dicit. Gedeon zebee & Salmana reges madianitarũ & Oreb & zeb duces eorũ morti tradidit. apparet ergo q aliquando per populos diuino iussu excitatos mali pro peccatis suis non solũ flagellantur sed etiã rite perduntur. nec est cõtrariũ illud Augustini quod ad Marcellianũ pro circũcellionibus supplicãs rogabat vt verberibus eos coerceret: nõ morte perderet. Quis eni supplicando spactum vitæ eis reseruari poposcit nõ tñ legũ seueritatẽ qua tales morte plectunt non obseruandã docuit. Hęc tex.

f ¶ Date mihi inaures ex pręda vestra. Sic ergo quod in bello capitur non efficit ducis belli sed efficitur capientiũ: quod verũ est a principio/postea tñ debet assignari duci belli vt secũdũ militũ merita partitio fiat. Ita dicit Panor. ff. de leg. col. 3. de iureiur. post Bar. i l. si quid in bello. ff. de cap. & de hoc est bonꝰ tex. in c. jus militare. i. si. 1. dis. & dictum est. ẞ. in verbo Bellũ vbi diffusiꝰ videat.

g ¶ Fornicatꝰ est suple spiritualiter. i. Idolatrauit. de q̃ fornicatione spũali loquitur tex. in c. idolatria in pric. 28. q. 1. & dictũ est. ẞ. i verbo Fornicari.

h ¶ Et factũ est Gedeoni & domui eiꝰ in ruinã. Ex his verbis cõcludũt doctores theologi Gedeonẽ peccasse Ephot. i. vestes sacerdotales faciendo & eis vtendo/ cũ nõ esset de tribu Aaron. quod etiam hodie aliis q̃ deo sacratis hominibꝰ facere non liceret. vestimẽta enim ecclesię quibꝰ domino ministratur & sacrata debent esse & honesta & alijs vsibus nõ debent frui q̃ ecclesiasticis & deo dignis officijs/nec ab alijs dñt contingi aut offerri/ne vltio q̃ Baltazar regẽ percussit/super hoc transgredientes veniat & corruere eos faciat ad ima. Ita dicit tex. cuiꝰ hęc verba sunt in c. vestimenta de consecra. dis. 1.

i ¶ Eo q plures haberet vxores. Hoc tẽpore plures habere vxores licebat. Et erat hic mos diuinitus inspiratus nõ concupiscẽtia perficiẽdæ voluptatis sed prouidentia propagãdæ successionis. c. gaudemus. circa me. de diuor. c. obijciũt. 32. q. 4.

k ¶ Sepultus est in sepulchro Ioas patris sui. An quis in sepulchro maiorũ suorũ sepeliri debeat saltem vbi nullam comperitur elegisse sepulturam / dicetur. ẞ. in verbo sepelire vbi videatur.

l ¶ Flante deo cõcrescit gelu/& rursũ latissimę funduntur aq̃. i. Deo id permittẽte fit vt aliquorũ ad deũ conuersio sit difficilior/ quos tñ post eorũ cõuersionẽ exuberantius cęteris in dei populo laborare conspicimꝰ. Paulus eni q nõ nisi pena corporis ad euãgeliũ coactꝰ intrauit/plus illis oibus qui solo verbo vocati sũt i euãgelio laborauit. & quẽ maior timor cõpulit ad charitatẽ eiꝰ perfecta charitas foras misit timorẽ. c. quis nos põt. in fine. 23. q. 4.

m ℭ Gemmarum ordines. 4. Gemmę sunt perlucidę materię quas (vt affert sabinus lib. ad vitelliũ) seruius a la-
pillis eo distinguebat ꝙ gẽme essent perlucide materie velut smaragdi. Crysoliti & Ametisti. Lapilli aũt cõtrarię supe
rioribus nature vt Abasiani Vermatani. Margaritas aũt nec gemmis nec lapillis cõtineri satis cõstitisse ibidem sabi-
nus ait. Ita dicit tex. in l. Et si non sint. §. perueniamus versi. gẽme. ff. de Au. & arg. lega. Porro gẽme incluse argẽ-
to auroq; auro/argentove cedunt. Nam & si margarite auro ornandi gratia adhibite sunt Auro cedunt. si cõtra/

plex/mẽsurę palmi: & posuit in eo gemmarum [m] ordines quattuor. In
primo versu erat Sardius/topazius/ smaragdus. In secũdo carbũculus
saphyrus/iaspis. In tertio luguri9/achates/& amethistus. In quarto chry
solithus/onychinus & berillus circundati & inclusi auro per ordines su
os. Ipsiq; lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuũ
Israel: singuli per nomina singulorum.

Nũeri. 17. c. ℭ Inuenit Moyses germinasse virgam Aaron/de domo Leui: & turgẽ-
tibus [n] gẽmis eruperant flores qui foliis dilatatis in Amygdalas defor-
mati sunt.

2. regũ. 12. g ℭ Tulit Dauid diadema regis Rabbath de capite eius pondo auri talen
tum habẽs [o] gẽmas preciosissimas: & impositũ est super caput Dauid.

Puer. 17. b. ℭ Gemmã gratissima expectatio prestolãtis: quocunq; se vertit prudẽ-
ter intelligit.

Eccl. 32. b. ℭ Gemmula [q] carbunculi in ornamento auri: & comparatio musicõ-
rum in conuiuio vini.

Gemere. Gemens & Gemitus.

Iob. 26. b ℭ Ecce [r] gigantes gemũt
sub aquis: & qui habitant cum eis.

Psal. 6. b ℭ Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meum:
lachrymis meis stratum meum rigabo.

Psal. 11. b ℭ Propter [s] miseriam inopum/ & gemitum pauperum: nunc exurgam
dicit dominus.

Psal. 30. c. ℭ Defecit [t] in dolore vita mea: & anni mei in gemitus.

Psal. 37. b. ℭ Afflict9 [v] sum & humiliat9 sum nimis rugiebã a gẽmitu cordis mei
Dñe ante te omne desyderiũ meũ/ & gemit9 [x] me9 a te nõ est abscõdit9.

aurum margaritis cedet. idem & in gemmis anulis inclusis dicendũ est. d. l. & si non sint. §. perueniamus. in prin. Vnde si vt habiliter gẽme geri possint incluse auro fuerint tunc Aurũ gẽmis dicit cedere. l. Si vt habiliter. ff. eodem. n ℭ Turgentibus gemmis. Gẽme hoc loco dicunt nodi virgaꝝ vñ flores & frondes erũpũt. ita dicit glosa. in c. nunq̃ in verbo gẽmis. de consecra. distin. 5. o ℭ Habens gẽmas pciosas. Quãtũcũq; preciose sint gẽme diademati adiecte/ quia tamen pꝑter diadema adiecte videntur cedũt diademati. semper enim cum querimus quid cui cedat illud spectamus quid cuius rei ornande causa adhibetur vt accessio cedat principali d. l. Et si non sint. §. perueniam9. ff. de au. & ar. leg. Nec obstat ꝙ gemme sint ipo diademate preciosiores quia non preciositas sed accessio consideratur. Vnde si alienam purpuram vestimento suo quis intexuit licet preciosior sit purpura tamen acces-
sionis vice cedit vestimẽto. Quãuis qui dñs fuit purpure aduersus eum qui surripuit habet furti actionẽ. Ita dicit tex.
in. §. si quis alienam insti. de rerum diui. p ℭ Gẽma gratissima expectatio prestolantis quocunq; se vertit pru
dente intelligit .i. (dicit glo. or.) qui premia futura fideliter expectat & quasi gẽme speciosissime possessione letatur
pro cuius acquisitione sapiens negociator oĩa vendidit hic siue prospera siue aduersa contigerint sua intentione
non flectitur prudenter intelligens qm̃ diligentibus deũ omnia cooperant in bonũ. Pro hac declaratione est bon9
tex. in c. talib9. de peni. distin. 2. vbi fortius probat ꝙ si talis pmia futura fideliter expectans in aliquem reatũ prola
bat/ non ideo flectitur ab intentiõe sua imo fortior ad pristinas virtutes resurgit. q ℭ Gẽmula carbunculi in
ornamento auri/ hoc casu carbunculus cedit auro ita ꝙ auro in cuius ornamentum adiectus est carbunculus legato &
carbunculus debetur. Alioqui non. d. l. Et si non sint. §. perueniamus. ff. de au. & ar. leg. r ℭ Ecce gigantes
gemunt sub aquis .i. eis populis suppõitur quisq; mente: quibus superponitur dignitate. Pro hac declaratione
que est glo. or. facit tex. in c. nerui testiculorum. versi. alius pensare. 13. distin. vbi dicitur. Oẽ qd hic eminet plus me-
rorib9 afficitur q̃ honoribus gaudet. s ℭ Propter miseriã inopũ & gemitũ pauperũ nunc exurgam dicit dñs
Quomõ dñs exurgat ꝑpter gemitũ pauperũ & miseriã inopũ est bo. tex. in c. Reuertimini. 16. questi. 1. dũ ibi dicit
Si quando fames & penuria & rerum oĩm egestas opprimit mundũ sciamus hoc exira dei descendere q se in pauperi
bus si non accipiant eleemosynã fraudari loquitur sua possessione. hęc tex. t ℭ Deficit in dolore vita mea.
intelligendo hęc verba cum cassiodoro vt velint. Vita mea. i. confessio nominis tui & fidei deficit in dolore tormen-
torum/ videatur bo. tex. in c. potest. fieri. de peni. dis. 1. vbi dicit Potest fieri vt aliquis victus suppliciis sermõe neget
deũ & corde adoret. nunquid vero eadẽ causa est eius qui sponte negat & eius quẽ tormenta incliuauerũt ad sacrile
giũ (non. quoniã indignũ est cũ apd' hoĩes valeat certaminis gratia: apud deũ nõ valere asseratur. Nam sepe in hoc
Athletarum certamine/ etiã victos quorũ fuerũt certamina pbata/ hoim vulgus cũ victoribus coronare cõsueuit ma
xime quos forte viderit aut dolo aut fraude excussos victoria. & Christ9 ipe athletas suos quos viderit grauib9 paulis
per cessisse suppliciis sine venia patiet permanere (nũquid nõ habebit remũerationẽ laboris qui etiã aliquos pijcit
Hęc tex. qui tñ dum eos q ore negant sed corde fatent remunerãdos esse censet/ intelligẽdus est si postea penituerit.
piũ eni est credere & nr̃a fides hoc expostulat vt cũ gratia Christi destruxerit mala priora in hoie etiã remũeret prio
ra bona/ & cũ destruxerit qd suũ non inuenit amat & diligit bonũ qd in peccãte plantauit. c. piũ est vbi est tex. Au-
gustini. de peni. disti. 3. ꝙ si de negatiõe ore facta postea nõ peniteret: non videt ꝙ habiturus sit remuneratione/ sal
tem salutis: quia corde credit ad iustitiã ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. & quia ad istud mẽdaciũ fidei nulla quis condi-
tione debet adduci. c. primũ mendaciũ. in prin. 22. q̃sti. 2. poterit tñ habere remũeratione alleuiationis gehenne qz
nõ est de9 tã iniust9 vt etiã propter multa mala obliuiscat paucorũ bonorũ. c. si qñ videris. de pe. dis. 3. v ℭ Affli-
ctus sũ & hũiliat9 sũ nimis. Nimis. i. valde pfecta ei pnia cogit pctõrẽ oĩa libẽter sufferre. c. pfecta pnia. in pri. de pe.
dis. 3. x ℭ Gemit9 me9 a te nõ est abscõdit9. Circa hęc verba videat bo. tex. in. c. in actiõe. de peni. dis. 1. vbi dr̃ in
actiõe pnie etiã vbi tale cõmissũ est vt is qui cõmisit a corpore Christi separet nõ tã cõsideranda est mensura tempo
ris q̃ doloris. cor eni cõtritum & hũiliatũ deus non despiciet. Verũ qz plerũq; dolor alteri9 cordis occultus est alteri/
nec in aliorũ notitiam nisi per verba vel quęcunq; alia signa pcedit cum sit corã illo cui dicitur. Gemitus meus a te

¶Peccātē virū iniquū inuoluet laqueus: & iust⁹ lætabit atq̧ gaudebit. puerb.29. a
¶Noli [r] de mortuo inimico tuo gaudere: sciēs quoniam omnes moria mur & in gaudium [s] volumus venire. Eccl.8.b.
¶Qui gaudet [t] iniquitate denotabitur. Eccl. 9.b.
¶Gaudēs [v] gaudebo in domino: & exultabit anima mea in deo meo. Esaię.61.d.
Induit [x] me vestimentis salutis: & indumento iustitię circundedit me: quasi sponsum decoratum corona: & quasi sponsam ornatam monilibus suis.
¶Gaudebit sponsus super sponsam: & gaudebit super te deus tuus. Esaię.62. c.
¶Gaudebitis [y] & exultabitis vsq̧ in sempiternum in his quę ego creo. Esaię.65. c.
Quia ecce ego creo Hierusalem exultationē / & populum eius gaudiū: et exultabo in Hierusalem & gaudebo in populo meo.
¶Beati [z] estis cū maledixerint vobis homines & persequuti vos fuerint Math.5.a.
et dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me.
Gaudete [a] & exultate: quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.
¶Vxor tua Elizabeth pariet tibi filium (dixit angelus zacharię) & vocabis nomē eius Ioannem: & erit gaudium tibi et exultatio & multi in natiuitate eius gaudebunt. Et infra Ioannes Baptista diffusius. Lucę.1.b.
¶Omnis [b] populus gaudebat in vniuersis quę gloriose fiebant a dño. Lucę.13.d.
¶Zacheus festinans descendit: & excepit [c] Ihesum gaudēs. Et latius infra in verbo zacheus. Lucę.19. I.
¶Lazarus mortuus est (dixit Ihesus discipulis) & gaudeo propter vos vt credatis quia non eram ibi: sed eamus ad eū. Et infra Lazarus. Ioānis.11.b
¶Amen amē dico vobis (ait Ihesus ad discipulos) quia plorabitis et flebitis / vos mundus autē gaudebit. Vos autem contristabimini / sed tristitia [d] vestra vertetur in gaudium. Ioānis.16.d
¶Vos nūc quidem tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos & gaudebit cor vestrum / & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Ioānis.16.e
¶Gaudere [e] cum gaudentibus / & flere cum flentibus. I.co.7. e.
¶Tempus breue est: reliquum est qui habent vxores tanq̄ non habētes sint / & qui flent [f] tanq̄ non flentes: & qui gaudēt [g] tanq̄ non gaudentes: & qui emunt [h] tanq̄ non possidētes: & qui vtuntur hoc mūdo tāq̄ non vtantur. Pręterit enim figura huius mundi. Ad.ro.12.c.
¶Siue [i] per occasionem / siue per veritatem Christus annuncietur / & in Philip.1.c.

desyderemus / & pro eorum correctione quotidie laboremus & oremus. c. non potest. §. pręcepta. 23 questi. 4. & c. Charitas est. 1. de pœni. distinc. 2. in §. fi. de casu antem penę / potest aliquando etiam non inimicus gaudere. vt dicetur. j. in verbo Inuidia. r ¶ Noli de mortuo inimico tuo gaudere. Satis astipulatur huic sentētię quod alibi dicit ecclesiasticus. Mortuo non prohibeas gratiā. de quo dicto est bon⁹ tex. qui posset huic sententiæ accommodari in c. postq̄. §. fi. in vnco princ. c. sequētis. 13. q. 2. s ¶ Oēs in gaudiū volumus venire. Cū oēs in gaudium velim⁹ venire: mirū est q̄ ad conspectum dñi cum tristitia & mœrore pducimur / exeūtes istinc necessitatis vinculo non volūtatis obsequio / & volumus ab eo pręmiis cœlestibus honorari ad quē venimus inuiti. c. quā pposterū. paulo post pric. 13. q. 2. t ¶ Qui gaudet iniquitate denotabitur. Hęc sententia q̄ vult illū nota. i. reprehēsiōe. dignū esse qui gaudet de iniquitate nedū procedit in malicia seu iniquitate propria / sed etiā pcedit in malicia seu iniquitate aliena. nō ei de alteri⁹ iniquitate debet aliquis gaudere: & si gaudeat / suoq̧ gaudio alienā maliciā augeat / tenet. Tex. est in l. 1. §. sed vtrū. versi. immo & si erat. ff. de ser. corrup. & est glo. in l. vnica. in verbo pstiterūt. C. de mēdicati. vali. li. 10. v ¶ Gaudēs gaudebo: & exultabit aia mea. Verbis pprie sūptis differunt gaudere & exultare: vt dictū est. s. in verbo Exultatio post Archi. in c. ecclesiasticis. in pric. 12. q. 2. x ¶ Induit me vestimentis salutis. i. (dicit glo. interlinearis) virtutib⁹ q̄ sūt vera vestimēta. Pro hac declaratiōe ē bon⁹ tex. 40. dis. in pric. vbi dr. In veteri testamēto variis vestib⁹ sacerdotes ex pcepto dñi ornati legūt: q2 multimodis virtutib⁹ splēdere debet vita pontificis. &c. vt s. in ver. Aarō. fo. 1. pagia. 2. y ¶ Gaudebitis & exultabitis vsq̧ in sempiternū. &c. Hęc tota sentētia solet intelligi de cœlesti Hierusalē / superna scilicet btitudine: in qua erit nobis pfectū gaudiū / perfectaq̧ exultatio. vt est bon⁹ tex. in c. ieiuniū. de cōsecra. dis. 5. z ¶ Beati estis cū maledixerint. &c. Videat annotatio. s. in ver. Btūs. d. a ¶ Gaudete & exultate. &c. de hoc dicto est bo. tex. 1 q. 1. teneam⁹. de quo dictū est s. in verbo Btūs. e. b ¶ Oīs populus gaudebat in vniuersis. &c. Gaudēdū pfecto est in hijs q̄ gloriose fiūt a dño. put etiā est bon⁹ tex. in c. habet hoc ppriū. circa. me. 2. q. 5. c ¶ Et excepit Ihesū gaudēs. De isto zacheo q excepit Ihesū gaudēs / est bo. tex in c. quotidie. de cōsecra. dis. 2. de quo dictū est. s. in ver. Aarō. fo. 3. pag. 2. & dicet in verbo zacheus. d ¶ Tristitia vr̄a vertet in gaudiū. Circa hęc verba est bo. tex. in c. hi duo. in fi. de cōsecra. dis. 1. & in c. ieiuniū quarti. versi. pe. 76. dis. de qb⁹ dictū est. s. in verbo cōtristari. Sed ibi dictis circa hāc sentētiā addat id quod dicit Archi. in c. placuit. 2. 16. q. 1. vbi dicit q̄ ille tex. dicens de monacho sedeat tristis & officio suo vacet / loquit de bona tristitia de qua dictū est. Tristitia vr̄a vertetur in gaudiū. e ¶ Gaudere cū gaudētib⁹: flere cū flētib⁹. Hinc sentētię facta est annotatio. s. in verbo Flere. vbi videatur. f ¶ Qui flēt tanq̄ non flentes. Recurrat ad verbū flere. g ¶ Qui gaudēt tanq̄ non gaudētes. i. Qui prosperis huius sęculi rebus illiciūtur prudeq̧ vberi⁹ gaudij argumētū videtur hēre: sic sui gaudij limites solicite diligēterq̧ custodiāt vt inde materiā liberioris dei offensionis nō assumāt. q2 sępe venit: vt vnde maior mūdialis gaudij offertur occasio / inde maior supramūdani gaudij nascatur obliuio: sicq̧ eo liberius peccet quo liberiores habenę ea mūdana psperitate videtur relictę. prout est no. tex. in allegato. c. parat⁹. in fi. 23. q. 1. h ¶ Qui emunt tanq̄ non possidentes. Videatur annotatio. s. in verbo Emere. i ¶ Siue per occasionē. &c. i. siue solo ęternę veritatis quęde⁹ est intuitu siue occasione aliūde sūpta / Christ⁹ āūcietur. & nūc mihi est & posthac erit oblectamento: si quidē ex fideli doctrina / fideles populi satis instrui possunt seu recta fuerit seu obliqua docentis intentio. c. si. in fine. 83. dis.

a ¶Gaudete in dño.&c. Gaudere in dño est ex actu honorẽ dei concernente/ interius gaudiũ assumere. facit tex.in c.gaudem⁹.in princ.de conuer.cõiuga & in c.gaudemus.in princ. de diuor. aa ¶Semper gaudete.i. in omni actu bono letitiã spũalẽ seu promptã & expeditã/ volũtatẽ assumite: scientes vel modicũ quid cum animi promptitudine & spirituali letitia deo oblatũ longe esse accepti⁹ q̃ si inuiti & cũ interna angustia & rebellione/ maximũ quid offerretis.c.non mediocriter.circa mediũ. de consecra.dist.inc.5. vel semper gaudete. i.

hoc gaudeo: sed et gaudebo.

Ad phi.4.a ¶Gaudete [a] in domino semper iterum dico gaudete.

1.thes.5.c. ¶Semper gaudete [aa].

Actuum.6.g ¶Apostoli quidem [b] ibant gaudentes a conspectu concilij: quoniam digni habiti sunt pro nomine Ihesu contumeliam pati.

1.petri.4.c. ¶Charissimi nolite [c] peregrinari in feruore qui ad tentationem vobis fit quasi noui aliquid vobis cõtingat/ sed cõmunicãtes [d] Christi passionibus gaudete: vt et in reuelatione glorie eius gaudeatis exultantes.

Gaudium & Gaudimonium.

Deute.28.e. ¶Erunt in te signa atqꝫ prodigia/ & in semine tuo vsqꝫ in sempiternum: eo ꝙ non seruieris dño deo tuo/ in gaudio cordisqꝫ letitia propter rerum omnium abũdantiã.

2.esdre.8.c. ¶Sanctus dies domini est (ait Esdras ad populum) nolite contristari. Gaudium [e] etenim domini/ est fortitudo nostra.

Tobie.5.b. ¶Quale gaudiũ mihi erit qui in tenebris sedeo & lumẽ cœli nõ video?

Tobie.7.in fi. ¶Forti esto animo filia mea (dixit Raguel ad Saram filiam suam) dominus cœli det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

Tobie.11.c. ¶Suscipiens Tobias filium suum osculatus est eum cum vxore sua & ceperunt flere pre [ee] gaudio.

Iob.20.a. ¶Gaudium [f] hypocrite/ ad instar puncti.

Psal.29.c. ¶Conuertisti (domine) planctum meum in gaudium mihi/ conscidisti saccum meum & circundedisti me letitia.

puerb.12.c. ¶Dol⁹ i ore cogitãtiũ mala: q [g] aũt pacis ineũt cõsilia/ seqt eos gaudiũ

puerb.14.b ¶Cor [h] quod nouit amaritudinem anime sue: in gaudio eius non miscebitur extraneus.

nedũ in psperis/ sed etiã in aduersis vos gaudentes promptosqꝫ ac paratos obedire dei volũtati demonstrate/ indubie existimãtes ea que vobis cõtingunt qtũuis aduersa potius esse virtutis exercitia q̃ iudicia reprobationis. c. aduersitas. 7. q.1.c.non ois.c.nõ osculatur.5.q.5.c. ea vindicta.cũ similibus.23.q.4. b ¶Apostoli ibant gaudentes.&c. de hoc dicto est bonus tex.23.q.3. in princ in versi.sic etiã de primis. de quo dictũ est.s.in verbo Contumelia. c ¶Nolite peregrinari in feruore. qui ad tentationẽ vobis fit. Hec sententia de persecutionis feruore loquẽs prelatos quibus incumbit animã pro ouib⁹ ponere pceteris respicit. vñ Liberi⁹ papa quosdã episcopos pp̃ter imminentẽ persecutiõis feruorẽ/ gregẽ eis cõmissũ deserere volẽtes cõmonẽs/ suggestũ est (inquit) nobis ꝙ pro laboribus & infestationibus nõnulli vestrũ assignatas sibimet & a deo cõmissas reliquerunt plebes & pro ouibus sibi cõmissis laborare negligant & monasteriorũ quieti se tradere festinent & vacationẽ ab episcopatus laboribus eligere/ & silentio atqꝫ ocio vitã ducere magis appetant q̃ in his que sibi commissa sũt permanere/ dicẽte dño/ beatus qui perseuerauerit vsqꝫ in finẽ. Vnde nãqꝫ est beata perseuerantia nisi de virtute patiẽtie? quoniã secũdũ apostolicã pdicationẽ oẽs qui volũt in Christo pie viuere persecutionẽ patiuntur. ideo fratres charissimi non vos afflictionũ amaritudo a pio mentis vestre proposito coerceat recedere considerantes q̃ta pro absolutione nostri & liberatiõe creator dominusqꝫ & redemptor noster pertulerit quibusve se contumeliis afficiendũ tradiderit vt nos a vinculis potestatis diabolice liberaret. attẽdite itaqꝫ vobis & omni gregi in quo vos spiritussanctus constituit epõs regere ecclesiã dei quã acquisiuit proprio sanguine saluator mũdi/ vt non sit qui vos decipiat aut seducat subtilitate sermonis vt plebes vobis cõmissas relinquatis & alicui propter opprobriũ malorũ hominũ quieti vos tradatis vt vos solũmodo saluetis & filios orphanos reliquatis. De hac Liberii pape cõmonitiõe tex. est cuius hec verba sunt in.c.suggestũ.7.q.1. vbi tñ personalis esset persecutio/ & sine prelato tuta esset salus ecclesie/ licitũ esset fugere & ad tempus oues cõmissas relinquere: sic tñ vt cũ tranquillitas reddita diuina fuerit pietate sopitaqꝫ furentiũ infestatio/ mox gregẽ perquirere & in vnũ colligere & eius animos cœlestis patrie pace ac potissimũ securitate pdicata sursum erigerent/ & tandiu super eorũ cautela sint soliciti vt si dei iudicio presentis tẽporis cõmoda fortassis amittũt/ future vite se sperẽt gaudia absqꝫ ãbiguitate pcipere sempiterna.c.sciscitaris.in fine.& c.aduersitas.§.hoc etiã.7.q.1. d ¶Cõmunicantes Christi passionib⁹ gaudete vt & in reuelatione glorie ei⁹ gaudeatis. Simile videt quod post apostolũ dicitur. in c.1.de sepultu. Sint cõsolationũ socij vt fuerunt socij passionũ. e ¶Gaudiũ dñi ẽ fortitudo nr̃a.i. Actus virtutũ cũ spũali letitia & animi promptitudine facere/ nobis in ipsis continuãdis fortitudinẽ parit & eã quidẽ fortitudinẽ q̃ deo placeat & vitã nobis pmereat eternã. Vnde & apostol⁹ cũ ad eleemosynas corinthios hortaret ait. Vnusquisqꝫ det put destinauit in corde suo nõ ex tristitia aut ex necessitate: hilarẽ enĩ datorẽ diligit deus. Vnde dat intelligi ꝙ qui inuit⁹ operat & rẽ perdit & meritũ. Ita dicit tex. in c.si.§.Ex his circa princ.23.q.6. ee ¶Flere pre gaudio. De fletu q exorit p gaudio est no.tex. in cle. si dñm col.3.versi.i hac itaqꝫ de reli.& vene.sanc. vbi dicit text⁹. de sacramẽto eucharistie loquẽs. In hac sacratissima cõmemoratiõe assunt nobis suauitatis gaudiũ simul & lachryme: qz & in ea cõgaudem⁹ lachrimãtes & lachrymamur deuote gaudẽtes/ letas habẽdo lachrymas & letitiã lachrymãtẽ. nã & cor ingẽti perfusũ gaudio dulces per oculos stillat guttas. Hec tex. f ¶Gaudiũ hippocrite ad instar puncti. Gaudiũ hypocrite & alteri⁹ cuiusuis peccatoris instar pũcti est si cũ ea quã perpessurus est erũna conferatur. Si quidẽ tẽporariũ est quo exilire videt gaudiũ suũ. Erũna vero q̃ eũ morat perẽnis est & nullo nõ tẽpore duratura.c.si.in fi.de pœni.dis.7. c.vnũ orariũ.§.Criminis versi.Quicũqꝫ enĩ.25.dis. g ¶Qui pacis ineũt cõsilia sequit eos gaudiũ. Videat an notatio in verbo Pax. h ¶Cor quod nouit amaritudinẽ aie sue in gaudio ei⁹ nõ miscebit extrane⁹.i. Quidũ superstes est recogitat ãnos suos in amaritudine aie sue & q̃ eũ admisisse contigit scelera plãgit & deplorat/ indelebilis glorie/ perẽne gaudiũ securus expectat quod securus expectare nõ pot: qui ab animi sui amaritudine & cordis cõpunctiõe dũ viueret & san⁹ erat semper fuerit alien⁹.c.si quis posit⁹ &.c.si quis aũt.de pœni.dis.7.

Et ouē perditā(99. nō errātibꝰ relictis in deserto) humero pij pastoris ad ouile reportandā dn̄s ipse testatur. si ergo ouis perdita errans / post inuentionē ad ouile humero deportatur predictis.99.non errantibus in deserto relictis: cur iste post pœnitētiā ad ecclesię ministeriū nō reuocet(hęc tex. de hoc etiā dicto Christi loquit̃ textus in c. hæc aũt.§. ex his circa me. 23. q. 4. vt ostendat peccatores in lege noui testamēti solā benignitate ad pœnitētiā inuitari. Vnde dicit tex. de Berengarij cuiusdā hęretici errore per ipsū abiurato loquēs in c. ego berēgarius. in fine. de consecra. distinc. 2. abiuratione Berēgarij misit papa Nicolaꝰ per vrbes Italię Germaniæ Galliæ & ad quęcūq; loca fama prauitatis eius peruenire antē potuit vt ecclesię q̄ priꝰ doluerant de aduerso atq; peruerso postea gaudeant de reuerso atq; cōuerso. Hęc tex.

tis vos: mūdus autem gaudebit. Vos autē cōtristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum / iam non meminit pressure propter gaudium / quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nūc tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos / et gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Ioãnis.17.c ❡Nunc ad te venio (ait Christus ad patrem) & hęc loquor in mūdo vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis.

Ad rõa.14.c ❡Non est [v] regnum dei esca et potus / sed iustitia et pax & gaudium in spiritusancto.

Ad rõa.15.c. ❡Deus spei repleat [x] vos omni gaudio et pace in credendo / vt abundetis in spe et virtute spiritussancti.

Ad gala.5.d ❡Fructus spiritus est charitas gaudium pax. &c. Et latius supra in verbo Fructus.

Ad heb.12.a ❡Ihesus proposito sibi gaudio sustinuit crucem cōfusione contempta: attamen in dextera sedis dei sedet. Et supra Ihesus.

ad heb.12. d ❡Omnis [y] disciplina in presenti quidē non videtur esse gaudij / sed meroris. Postea autem fructum pacatissimum excercitatis per eam reddet iustitiæ.

ad heb.13.c. ❡Obedite prepositis vestris & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri / vt cum gaudio [z] hoc faciant et non gementes / hoc enim non expedit vobis.

Iacobi.1.a. ❡Omne gaudium [a] existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis: scientes q̄ probatio fidei vestrę patientiam operatur. Patientiam autem opus perfectum habet: vt sitis perfecti et integri & in nullo deficientes.

Iacobi.4.c. ❡Miseri [b] estote et lugete & plorate: risus vester in luctum conuertatur et gaudium in merorem / humiliamini in conspectu domini & exaltabit vos.

Marci.12.d. **Gazophilatium.** ❡Sedens Ihesus contra Gazophilatiū aspiciebat quomodo turba iactaret ęs in Gazophylatium [c] & multi diuites iactabant multa. Cum venisset autem vna vidua pauper / misit duo minuta quod est quadrans. Et conuocans discipulos suos ait illis. Amen

t ❡Tristitia vestra vertetur in gaudiū. Videatur annotatio. s. in verbo Gaudere.

v ❡Non est regnum dei esca & potus. Videat̃ ānotatio. s. i ver. Esca.

x ❡Repleat vos omni gaudio & pace. i. deuina & interna consolatione vos condonet / & ab omnibus animi perturbationibus reddat immunes. nisi enim vos animi passionum expertes esse aut saltē i eis nō imorari cōtingat: no abūdabitis in spe & virtute spiritussancti / sed potius in peccatū maximū prolabimini c. nūq̄ paulo post princ. de conse. dis. 5.

y ❡Omnis disciplina in p̄nti quidē videt̃. &c. Huic sententię facta est annotatio. s. in verbo Disciplina. sed ibi dictis addat̃ q̄ pro hac sententia ibi sed exercitatis per eā / facit bonꝰ textus in c si. in fi. 23. q. 6. de quo dictū est. s. in verbo Dulcedo a.

z ❡Vt cum gaudio hoc faciant & non gemētes. hoc enim non expedit vobis. Nisi eni prompta sit & hilaris prępositorū eruditio / vix subiecti quicq̄ poterūt prompte & hilariter agere cū sint p̄positi seu superiores positi velut signū ad sagittā / & eorū institutiones ac ritus seu gestus facile trahantur a subditis in exemplū. c. qualiter & q̄n. 2. de accusationibus. c. p̄cipue. 11. q. 3. a ❡Omne gaudiū existimate fratres. &c. Quatuor ex causis gaudendum est in tribulationibus seu tentationibꝰ variis. Primo quia per eas signū nobis ostenditur paternę dilectionis Apo. 3. Ego quos amo arguo & castigo. Secūdo quia per eas dn̄i nobiscū p̄sentiam facilius experimur dicēte Psal. Cū ipso sum in tribulatiōe. Tertio quia sicut piscis in aqua custoditur / extra aquā moritur: sic anima in tribulatiōe custoditur & nutritur / sed extra moritur. Vnde Gregoriꝰ. Ideo cor Salomonis effusum est & sapiētiā deseruit: quia ipsum nullius tribulationis disciplina exterius custodiuit. & Lucę. 21. in patiētia vestra possidebitis aias vestras. Quarto q2 per eas a terrenis ad superna / hominis animus eleuatur: in cuius figura legitur in Genesi Quia multiplicate sūt aquę & eleuauerūt arcā in sublimi. & Aug. dicit non potest oportuniꝰ qs auelli ab hoc sęculo q̄ si suis voluptatibus nugatoriis & perniciosis / labores doloresq; misceātur. Vñ de hoc dicit hoc loco Iacobus. Omne gaudiū existimate fratres cū in varias tentationes incideritis. & ideo dicit ibidē glosa. Ne indignemini si mali in mūdo florēt / si vos patimini: quia non est Christiane veritatis in tēporalibus exaltari sed potius deprimi. Mali nihil habent in cœlo vos nihil in mundo. Spe illius boni ad quod tenditis / quicquid in via cōtingat gaudere debetis. præmissa oia huic sententię annotande multū accommoda ponit Archi. in c. perfecta in princ. de pœni. dis. 3. b ❡Miseri estote. &c. Hac sententia monemur ad cōtritionē peccatorū nostrorum. Vnde videatur textus diffusus Aug. in c. consyderet. de pœni. dis. 5. de quo dictū est supra in verbo Annus, super illud Psal. recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee.
c ❡Gazophilatiū Gazophilatiū locus d̃ vbi gaze. i. diuitie reponunt̃ tex. est cū glo. in c. oblatiōes. 90. dis. & notat Panor. in c. 1. in glo. 1. de proba. & glo. in l. moris. §. 1. in verbo philatio. ff. de penis. & in l. decernimꝰ in verbo Hydrophilatos. C. de aquę ductu lib. 11. Cętera huic sententię annotanda dicentur in verbo Ihesus.

dico vobis: quoniā vidua hęc pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylatium. Omnes enim ex hoc quod abūdabat illis / miserunt: hęc vero de penuria sua / omnia quę habuit misit / totum victum suum.

Gedeon. ¶ Venit angel⁹ dñi & sedit sub quercu que erat in Ephra: Iudicū 6.b.
et pertinebat ad Ioas patrem familię Ezri. Cūq; [d] Gedeō filius eius excuteret atq; purgaret frumenta in torculari vt fugeret Madian / apparuit ei angelus domini et ait. Dominus tecum virorum fortissime. Dixitq; ei Gedeon. Obsecro mi domine: si dominus nobiscū est: cur [e] ergo apprehenderūt nos hec omnia: vbi sunt mirabilia eius que narrauerunt patres nostri atq; dixerūt: de Aegypto eduxit nos dominus / nūc [f] autem dereliquit nos dominus & tradidit in manu Madian. Respexitq; ad eum dominus et ait. Vade in hac fortitudine tua & liberabis Israel de manu Madian. Scito q miserit te. Qui respondens ait. Obsecro mi domine: in quo liberabo Israel / Ecce familia mea infima est in Manasse: & ego minimus in domo patris mei. Dixitq; ei dñs. Ego ero tecum: et percuties Madiā quasi vnum virum. Et ille. Si inueni (inquit) gratiā corā te da mihi [g] signum q tu sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc donec reuertar ad te portans sacrificium & offerens ibi. Qui respōdit. Ego prestolabor aduentum tuum.

¶ Ingressus [h] est itaq; Gedeon & coxit hedum & de farine modio azymos panes / carnesq; ponens in canistro / & ius carnium mittens in ollā: Iudicū 6.d.
tulit omnia sub quercu & obtulit ei: cui dixit angel⁹ domini. Tolle carnes & azymos panes & pone supra petram illam / & ius desuper funde. Cumq; fecisset ita extendit angelus domini summitatem virgę quā tenebat in manu & tetigit carnes et panes azymos: ascenditq; ignis de petra et carnes azymosq; panes consumpsit / angelus autem domini euanuit ex oculis eius.

¶ Videns Gedeon q esset angelus domini / ait. Heu [i] mi domine deus: Iudicū 6.e.
quia vidi angelum domini facie ad faciem. Dixitq; ei dominus. Pax tecum / ne timeas non morieris. Edificauit ergo ibi Gedeon altare domino. Vocauitq; illud domini pax vsq; in presentem diem.

¶ Cum adhuc esset Gedeon in Ephra / que est familię Esri / nocte illa di- Iudicū 6.e.
xit dñs ad eum. Tolle taurū patris tui & alterum taurū annorū septem destruesq; arā Baal q est patris tui / & nemus quod circa arā est succide: et ędificabis altare domino deo tuo in summitate petre huius super quā ante sacrificiū posuisti: tollesq; [k] taurum secundū & offeres holocaustū

d ¶ Cūq; excuteret atq; purgaret frumenta apparuit ei angelus dñi. Sic ergo nedū contēplatiuos sed & actiuos homines / diuina pietas pro sua superabundanti clementia gratos habet & acceptos. de quo etiā est bonus tex. in c. in scripturis. 8. q. 1. & in c. 1. in fine de sū. tri. & fi. catho. e ¶ Cur ergo apprehenderūt nos hec oīa. Bos quibuscū dñs est / apprehendūt tribulationes nō vt iudicia sint reprobationis / sed pbationes virtutis c. aduersitās in princ. 7. q. 1. f ¶ Dereliquit nos dñs. Ex ingruentia tribulationū inferre nō licet nos a deo derelictos nec sibi gratos esse aut acceptos. immo hanc illationē lōge tutius liceret assumere: si cōtinui nobis adessent prosperi successus: q Gregorio auctore cōtinuus successus tēporaliū ęterne reprobatiōis est indiciū. vnde & dicit Aug. Exceptus es a passione flagellorum / exceptus es etiā a numero filiorū. Ita dicit Archi. Grego. & Augustinū citās in c. qd ergo in pric. de pœni. dis. 3. g ¶ Da mihi signū q tu sis qui loqris ad me. Vir prudentissim⁹ gedeon signū petit / sciens sathanā sepe transfigurare se in angelū lucis multaq; plerūq; hoib⁹ suadere q pia videntur aut pietati proxima / vt eos facilius possit in perniciosū aliquē reatū ptrahere. prout est bon⁹ tex. in c. nō magnopere. in pric. Ne cleri. vel mo. de quo textu & similibus q hic possēt allegari dictū est. s. i ver. Angel⁹. 1. Co. 11. h ¶ Ingressus est itaq; Gedeon. &c. Gregori⁹ ethicū seu moralē sensū hui⁹ litterę declarans dicit eos q sacrificare dño volūt seu pfectā virtutis viā igredi / oportere primo hedū coquere. i. oēm carnis sue appetitū deponere. secūdo carnes supra petrā locare. i. corpus nostrū / Christi imitatione cruciare / & ius desuper fundere. i. mentē nostrā a cogitationū carnaliū fluxu vacuare: quo peracto Angelus domini virga tāgit & ascēdit ignis de petra: q vbi exterius & interius nos emūdare studuimus afflati a redēptore / tanta cor nostrū cōpunctionis flāma cremat. vt omne quod in eo est illicitū operis & cogitationis exurat. Pro hac aūt ethica Gregorij expositione / est bon⁹ tex. in c. consyderet versi. cohibeat se ptērea. de pœni. dis. 5. iunctis. c. suggestū circa me. 7. q. 1. c. nihil pdest de cōsecra. dis. 5. & c. qui vult facere in fi. de pœni. dis. 1. Ind. eni c. cōsyderet. versi. cohibeat. pbat eos q vere cōuertunt debere omnē carnis molliciē exuere. in c. suggestū Christū esse in sustinendis cruciatibus & tribulationibus imitandū. in c. nihil pdest mētē ab iniquis cogitationib⁹ esse purgandā. Et in c. qui vult facere. qcum Christū sedula charitate fuerim⁹ amplexati nos tandē ūc defecatos effici vt ipso solo frui & cū eo esse velimus & cupiamus. i ¶ Heu mi dñe. &c. Timor hic Gedeoni & quibusdā alijs nōnūq contigit ex eo quod scriptū est nō videbit me homo & viuet. Sed illis verbis nō eos qui dñm viderēt morituros sed neminē posse deū in specie visibili dū in terris superstes est videre pnunciatū est prout notabiliter sentit glo. in clemē. Ad nostrū versi. quinto q qlibet de hęre. k ¶ Tollesq; taurū secūdū. Hoc loco vt vult Isidorus ostendit post aduentū Christi omnia gentilitatis sacrificia abolēda solūq; iā sacrificiū passionis Christi pro redēptioe populi deo offerēdū. ipse eni est vitulus septēnis plenus scilicet spiritu septiformi. pro hac declaratione facit tex. in c. hęc aūt. §. Ex his circa me. 23. q. 4. iuncto c. nihil de conse. dis. 1. pbat naq; in d. §. ex his legalia cessasse in aduētu Christi in d. aūt c. nihil. sacrificiū huius tauri septēnis. i. sacrificiū corporis & sanguinis Xpi cęteris oib⁹ mai⁹ dignis & celebri⁹ nobis datū esse de quo etiā ē tex. diffus⁹ l clemē. Si dñm dereliq. & vene. sanc.

l ❡Produc filium. An iure humano pater filiū crimine capitali puniendū debeat offerre seu pducere. Et an tunc filio/ mortis pœna remitti debeat: est bonus tex. in l. milites agrū §. desertorē. ff de re mili. de quo dictū est supra in verbo Filius. m ❡Vt moriat. Iure etiā hūano qui hodie sanctorū imagines vel alias res ecclesiæ diriperet/ mori iubet: personę tñ qualitate rei cōditione & tēporis/ prius pensatis l. sacrilegij pœnā & l. sacri legi capite. ff. ad l. iul. pecula. de quo tñ videatur quod satis diffuse dictū est. §. in verbo Antiochus. in. 2. ānota.

super struem lignorum que de nemore succideris.

Iudicū.6.f. ❡Assumptis ergo Gedeō decē viris de seruis suis fecit sicut preceperat ei dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius ciuitatis per diem noluit facere: sed omnia nocte cōpleuit. Cūq; surrexissent viri oppidi eius mane viderunt destructam aram Baal/ lucūq; succisum et taurum alterum impositum super altare quod tunc edificatū erat. Dixerūtq; ad inuicem. Quis hoc fecit? Cūq; perquirerent auctorē facti dictum est: Gedeon filius Ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad Ioas. Produc [l] filium tuum huc vt moriatur [m]: quia destruxit aram Baal/ et succidit nemus. Quibus ille respondit. Nūquid vltores estis Baal vt pugnetis pro eo/ qui aduersarius est eius moriat anteq; lux crastina veniat. Si deus [n] est: vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocat9 est Gedeō Hierobaal: eo q; dixisset Ioas vlciscatur se de eo Baal qui suffodit aram eius.

Iudicū.6.g. ❡Igitur omnis Madiā et Amalech & orietales populi cōgregati sunt simul: & transeuntes Iordanem castrametati sunt in valle Iezrael. Spiritus autē domini induit Gedeon/ qui clangens buccina cōuocauit domum Abizer vt sequeretur se. Misitq; nūcios in vniuersum Manassen/ qui et ipse sequutus est eum: & alios nuncios in Azer et zabulon & Neptalim qui occurrerunt ei. Dixitq; Gedeon ad dominum. Si saluum facis per manum meam populū Israel/ sicut loquutus es: ponā [o] hoc vellus lane in area. Si ros in solo vellere fuerit & in omni terra siccitas/ sciā q; per manum meam sicut loquutus es liberabis Israel. Factūq; est ita: et de nocte consurgēs expresso vellere concham rore impleuit. Dixitq; rursus ad dominum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc [p] semel tentauero/ signum querens in vellere: oro vt solum vellus siccum sit/ & omnis terra rore madēs. Fecitq; dominus nocte illa vt postulauerat: & fuit siccitas in solo vellere & ros in omni terra.

Iudicū.7.c. ❡Igitur Hierobaal qui et Gedeon de nocte consurgens/ & omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur Arad. Erant autem castra Madiam in valle ad septemtrionalem plagam collis excelsi. Dixitq; dominus ad Gedeon. Multus [q] tecum est populus/ nec tradetur Madiam in manus eius: ne glorietur contra me Israel & dicat meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus predica. Qui [r] formidolosus et timidus est reuertatur. Recesseruntq; de monte Galaad & reuersi sunt ex populo vigintiduo milia virorum/ & tātum decem milia remanserunt. Dixitq; dominus ad Gedeon. Adhuc

n ❡Si deus est vindicet se de eo. Iniuria deo facta/ est a superioribus vindicāda: nec pstolādū est vt de9 se vēdicet. cum eni longe grauj9 sit ęternā q̄ tēporalē ledere maiestatē c. vergentis de here. vt iniuria maiestati tēporali illata no remanet inulta sed seuerissimis plectit animaduersionib9. l. quisquis. C. ad l. iuliā maiesta. sic nec iniuria ęterne illata maiestati debet impunita remanere. vnde dicit tex. in c. si is qui. 23. q. 4. ea quæ in nobis cōmittunt facile possumus dimittere. ea vero quę in deū cōmissa sunt cū magna discretione nec sine pœnitētia possumus relaxare. Hęc tex. cū quo idē sentit tex. i c. salonitane. in si. 63. distinc.

o ❡Ponā hoc vell9 lane &c. Bernar. i 2. homilia sup missus est hoc vellus Gedeonis in laudem verbiparę virginis assumens dicit. Quid illud gedeonis vellus significat quod vtiq; de carne tonsum sed sine vulnere carnis in area ponitur/ & nunc quidē lana nunc vero area rore perfunditur nisi carnē assūptā de carne virginis & absq; detrimēto virginitatis. Cui vtiq; distillātib9 cœlis tota se infudit plenitudo diuinitatis adeo vt ex hac plenitudine oēs accepimus qui vere sine illa non nisi terra arida sumus. pro qua virginis cōmendatione facit glo. in cle. 1. i verbo Virginali de sū. tri. & ff. catho. & in l. oēs. in verbo Apostolice. C. de ferijs. de quibus glosis dicitur §. i verbo Maria virgo.

p ❡Si adhuc semel tentauero Hęc signi petitio q̄ secūdū doctores sacros fiebat non ex diffidentia sed vt dei gloria manifestaretur vberius/ non erat ppie tentatio qua deus phibetur tentari. tunc eni vere & perniciose deus tentat/ cū homo scienter & sponte exponit se periculo: volēs diuinū experiri psidiū cū tñ via humana periculū posset declinare. tex. est in c. qritur in princ. 22. q. 2. in c. si. in si de purga. vulgar. & in c. si nulla. in fine. 23. q. 8.

q ❡Multus tecum est populus. &c. In bellis humanis (dicit glo. interlinearis) numerosior exercitus tutiora pręstat subsidia/ in diuinis aūt q̄ diuino inchoantur consilio non sic. Non enim clarum est diuinę virtutis opus si potius humanis q̄ diuinis adminiculis fulciatur. prout etiam est no. textus istud sentiens in c. si non ex fidei merito in princ. 23. q. 4. vbi dicit. Si nō ex fidei merito & Christianę religiōis gra (sed supple numerositate exercitus) tāta excellētie vestre bellicorū actuū psperitas eueniret/ non miranda fuerat/ cū sciam9 hęc etiā āti qs bellorū ducib9 fuisse cocessa: sed cū futuras deo largiēte victorias nō carnali puidētia sed magis orōnib9 puenitis/ sit vt hoc in stuporem veniat q; gloria vestra non terreno consilio sed deo desuper largiente descendat Hęc tex. r ❡Qui formidolosus & timidus est reuertat. Sic etiā militē Christi formidolosū esse nō oportet: alioq nō recte militabit nec verū pœnitētię iugū sustinebit. vñ dicit Aug. tex. in c. cōsideret. §. in his oīb9. de peni. dis. 5. actur9 verā pœnitētiā & in castris dñi militatur9/ ponat se oīno in ptāte iudicis/ i iudicio sacerdotis

nihil sibi reseruans sui vt oīa eo iubente sit paratus facere pro recipienda vita anime q̄cūq̧ faceret pro euitanda corporis morte: & hoc cum desyderio/ quia vitā recuperat infinitā. cū gaudio enim facere debet immortalis futurus quę faceret pro differenda morte moriturus. Hęc tex. s ℂ Duc eos ad aquas & ibi ꝓbabo illos. &c. Qui descendūt ad aquā .i. ad baptismi gratiā/ nō debent procidere in terram nec flectere genua/ sed stare constāter & remissas manus & dissoluta genua erigere/ & manu & lingua aquā lābere. i. terrena despicientes diaboli tentationibus viriliter debent obsistere/ & opere & verbo, fidē quā acceperunt tenere & defendere. Pro hac mystica declaratiōe quam sentit glo. or. facit tex. i c. exhinc. & in c. deinde. de consecra. dis. 4. vbi dicit. Dat baptizando sal benedictum in os vt per sal typicum sapientie sale conditus fetore careat iīquitatis/ ne a vermibus peccatorū vltra putrescat sed magis illesus seruet ad maiorē gratiā percipiēdā. deinde a sacerdote vngitur baptizādi pect9 oleo sanctificando cū inuocatiōe sancte trinitatis vt nulle reliquie latētis inimici in eo resideant sed in fide sancte Trinitatis mens eius confortet. Vnde & vngitur inter scapulas vt vndiq̧ muniat & ad bona opera facienda per dei gratiā roboretur. Et in c. vnico. col. 2. de sacra vnctio. vbi dicitur. In pectore baptizandus inūgitur vt per sancti spiritus donū abijciat errorē & ignorantiā & suscipiat fidē rectā qȝ iust9 ex fide viuit. Inter scapulas aūt vt per spūs sancti gratiā excutiat negligentiā & torporē: & bonā operationē exerceat. In vertice vero vngit baptizandus vt sit paratus omni petenti de fide reddere rationē. In frōte aūt vngitur baptizatus vt libere confiteatur quod credit: qȝ corde creditur ad iustitiā/ ore aūt confessio fit ad salutem. Hæc textus.

populus multus est. Duc [s] eos ad aquas/ et ibi probabo illos: & de quo dixero tibi vt tecū vadat ipse pergat/ quē irę ꝓhibuero reuertat. Cūq̧ descēdisset populus ad aquas/ dixit domin9 Gedeon. Qui manu et lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere/ separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint in altera parte erunt. Fuit itaq̧ numerus eorū qui manu ad os proijciētes aquas lambuerant trecēti viri: oīs autē reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dn̄s ad Gedeō. In trecētis [t] viris qui lābuerunt aquas/ liberabo vos/ & tradā in manu tua Madiā: oīs autē reliqua multitudo reuertatur in locum suū.

ℂ Sūptis itaq̧ pro numero cibarijs & tubis omnē reliquā multitudinē abire precepit Gedeō ad tabernacula sua/ & ipse cū trecentis viris se certamini dedit. Castra autē Madiā erāt subter in valle. Eadē nocte dixit dn̄s ad eū. Surge et descēde in castra: quia tradidi eos in manu tua. Sin autē solus [v] ire formidas/ descendat tecū Phara puer tuus. Et cū audieris quid loquātur: tūc cōfortabūtur man9 tuę & securior ad hostiū castra descēdes. Descēdit ergo ipse et Phara puer eius in partē castrorum vbi erant armatorū vigilię: Madiā autē & Amalech & oēs oriētales populi fusi iacebāt in valle vt locustarū mltitudo. Cameli autē innūerabiles erāt sicut arena q̄ iacet in littore maris. Cūq̧ venisset Gedeō narrabat aliquis somnū proximo suo: & in hunc mūdū referebat quod viderat. Vidi somniū & videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo: volui & in castra Madiā descendere. Cūq̧ peruenisset ad tabernaculū percussit illud atq̧ subuertit: & terrę funditus coęquauit. Respondēs is cui loquebatur. Nō est hoc aliud nisi gladius Gedeonis filij Ioas viri Iraelitę. Tradidit enim dn̄s in manus ei9 Madiam & oia castra ei9. Iudicū.7.c.

ℂ Cū audisset Gedeō somniū et iterpretationē ei9: adorauit [x] & reuersus est ad castra Israel/ et ait. Surgite: tradidit eni dn̄s in manus nostras castra Madiā. Diuisitq̧ trecentos viros in tres partes & dedit turbas in manib9 eorū: lagenasq̧ vacuas ac lāpades in medio lagenarū: & dixit ad eos. Quod [y] me facere videritis: hoc facite. Ingrediar partē castrorū: & quod fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea: vos quoq̧ per castrorū circuitū clangite et cōclamate domino et Gedeoni. Iudicū.7.d.

ℂ Ingressus est Gedeon & trecenti viri qui erant cum eo partem castrorum incipientibus vigilijs noctis medię & custodibus suscitatis ceperūt buccinis clāgere et complodere inter se lagenas. Cūq̧ per gyrū castrorū in tribus personarēt locis et hydrias confregissent tenuerūt sinistris manibus lāpades & dextris sonātes tubas/ clamauerūtq̧ gladi9 domini Iudicū.7.e.

t ℂ Trecētis viris. hic numerus trecētorū virorū signat vt sentit glosa or. eos qui ad aquas veniunt baptismatis / in noīe sancte trinitatis idest trium personarum patris & filij & spiritussancti baptizari & trinitatis fidem assumere. de quo est no. text9 in c. in synodo de cōse. distinc. 4. vbi dicit. In synodo anglorū decretū firmissime ꝑceptū & diligēter demonstratū esse dinoscitur ꝙ quicūq̧ sine inuocatione trinitatis mersus fuisset/ sacramentū regenerationis non haberet. quod oino verū est: quia si mersus in fonte baptismatis quis fuerit/ sine inuocatione trinitatis perfectus Christianus non est nisi In noie patris & filij & spūssancti fuerit baptizatus. Hoc quoq̧ obseruare in ꝑdicta synodo sacerdotes voluerūt vt qui vel vnam de trinitate personā in baptismo nō nominaret/ illud baptisma esse verū no posset: quod pro certo verū est. qȝ qui vnū ex sancta trinitate confessus no fuerit nomē/ perfect9 Christianus esse non pōt. Qui eni confitet patrem & filium: si confessus non fuerit spūm sanctum/ neq̧ patrē habet neq̧ filiū. & qui confessus fuerit patrē & spiritūsanctū/ & filiū non fuerit confessus: neq̧ patrē habet neq̧ spiritū sanctū/ sed vacuus est a diuina gr̄a. Hęc tex. v ℂ Formidas ire sol9. Formidanda equidē est solitudo cū scriptū sit. ve soli quia cū ceciderit: qȝ nō habet sublevatē. c. illud. 7. q. 1. de quo dicetur in verbo Solus & solitudo. x ℂ Adorauit. i. deo honorē latriæ exhibēs ipsū auctorē futurę victorię recognouit. hoc ei ꝓprie signat adoratio. ibi notat in c. venerabiles de conse. dis. 3. y ℂ Quod me facere videritis hoc facite. Milites iussionibus ducis eorū exactissima debēt diligentia parere: alioqui puniendi sunt etiam si res prospere successerit. bonus est textus in l. desertorem §. in bello. ff. de re militari. Quod si sedulo ac diligēter obediāt præmiādi sūt accōmēdādi/ vtq̧ sēper obedire ꝓgāt cōcitādi. Vn̄ Gregori9 ad Neapolitanos milites scribēs/ sūma inqt militie laus inter alia bona merita hęc est: obediētiā

reip. vtilitatibus exhibere quicquid sibi vtiliter imperatũ fuerit obtẽperare sicut etiã nunc deuotionẽ vestrã fecisse didicimus erga magnificũ constantinũ custodie ciuitatis deputatũ. vnde scriptis vos p̄sentibus curauimus admonendos vt predicto magnifico viro tribuno sicut & fecistis omnẽ debeatis obedientiã exhibere: quatenus quicquid a vobis hactenus bene gestũ agnoscitur per p̄ntẽ tẽporis vigilantiam ac solicitudinẽ augmetetis. Textus est vbi hec Gregorij rescriptio ponitur in c. si. in princ. 23. q. 1.

& Gedeonis stantes singuli in loco suo per circuitũ castrorũ hostilium. Omnia itaq; castra turbata sunt & vociferãtes vlulantesq; fugerunt: et nihilominus insistebãt trecenti viri buccinis personantes. Immisitq; dominus gladiũ in omnibus castris & mutua se cede truncabant fugiẽtes vsq; ad Bethseca et crepidinẽ abelmeula in tebbath. Cõclamãtes autẽ viri Israel de Neptali et Aser & omni manasse persequebãtur madiã: & dedit [z] dominus victoriã populo Israel in die illa.

Iudicũ.7.e. ¶ Misit Gedeon nuncios in omnem montẽ Ephraim dicẽs. Descẽdite in occursum madiã: & occupate aquas vsq; ad bethbera atq; Iordanẽ. Clamauitq; omnis Ephraĩ & preoccupauit aquas atq; Iordanem vsq; Bethbera. Apprehẽsosq; duos viros madiã Oreb et zeb interfecit oreb in petra Oreb: zeb vero in torculari zeb/ et persecuti sunt Madiã capita Oreb et zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

Iudicũ.8.a. ¶ Dixerũtq; ad Gedeonem viri Ephraim. Quid est hoc quod facere voluisti vt nos non vocares cũ ad pugnã pergeres contra madiã iurgãtes fortiter et prope vim inferentes? Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos fecistis? Nõne melior est racem⁹ ephraĩ vindemijs Abizer? In manus vestras dominus tradidit principes madian Oreb et zeb. Quid tale facere potui quale vos fecistis? Quod cum loquut⁹ esset requieuit spiritus eorum quo tumebãt cõtra eum. Cũq; venisset Gedeõ ad Iordanem transiuit eum cũ trecentis viris qui secũ erant/ & pre lassitudine fugiẽtes persequi nõ poterãt/ dixitq; ad viros soccoth Date obsecro panes populo qui mecum est/ quia valde defecerunt: vt possimus persequi zebee & Salmana reges Madiã. Responderunt principes soccoth. Forsitã palme manuũ zebee & Salmana in manu tua sunt: & idcirco postulas vt dem⁹ exercitui tuo panes. Quib⁹ ille ait. Cũ ergo tradiderit dominus zebee et Salmana in manus meas/ & cũ reuersus fuero victor [b] in pace: cõterã carnes vestras cũ spinis tribulisq; deserti. Et inde conscendens venit in phannel. Loquutusq; est ad viros loci illius similia: cui et illi responderunt sicut respõderãt viri soccoth. Dixit itaq; eis. Cum reuersus fuero victor in pace destruã turrim hãc. zebee autẽ et Salmana requiescebant cum omni excercitu suo. Quindeci enim milia viri remanserãt ex omnibus turmis orientalium populorum/ cesis cẽtũ viginti milibus bellatorum et educentium gladium.

Iudicũ.8.c. ¶ Ascendens Gedeon per viam eorum qui tabernaculis morabãtur ad orientalem partem Nobe et Iecbaa percussit [c] castra hostium qui securi erant & nihil aduersi suspicabãtur. Fugerũtq; zebee et Salmana: quos persequens Gedeon comprehendit turbato omni excercitu eorum. Reuertẽsq; de bello ante solis ortum apprehendit puerũ de viris soccoth. Interrogauitq; eum nomina principum & seniorum soccoth & descripsit septuagintaseptem viros. Venitq; ad Soccoth et dixit eis. En zebee et Salmana super quibus exprobrastis mihi dicẽtes/ forsitã man⁹ zebee et Salmana in manibus tuis sunt/ & idcirco postulas vt demus viris qui lassi sunt & defecerunt panes. Tulit ergo seniores ciuitatis et spinas de-

z ¶ Dedit domin⁹ victoriã Israel in die illa. Mirabilẽ etiã & suprahũanas vires & potẽtat⁹/ victoriã fatetur imperator se in vãdalos/ dei omnipotẽtis auxilio consecutũ in l. 1. col. 1. C. de offi. p̄fec. preto. Aphri. de quo textu dicetur in verbo Victoria.

a ¶ Interfecit Oreb in petra. &c. An iure humano si isti duo viri post eorũ apprehẽsionẽ se velut victos & nullaten⁹ resistẽtes exhibuissent/ licitũ fuisset eos interficere/ est bonus tex. in c. noli existimare. i fine. 23. q. 1. vbi dicit. Sicut bellãti & resistenti violentia reddit. Ita victo capto mia debetur maxime in quo pacis perturbatio nõ timetur. Et in c. q̃to. i fine. 2. q. 5. vbi dicit. Sicut in cõtumacia persistentib⁹ seueros nos esse conuenit sic hũiliatis & poenitentibus locũ venie negare nõ debem⁹. Hec tex. Si tñ de diuina contraria voluntate constaret: hosti quis capto & non resistẽti parcedũ nõ esset. c. est iniusta. circa pric. 23. q. 4. vbi dicit. Est q̃nq; iniusta mia. in libris enim regum legitur. q Saul contraxit offensam quia miseratus est agag hostiũ regẽ quẽ prohibuerit diuina sententiã seruari. Hec textus.

b ¶ Victor in pace. Ad hoc eni bellũ geritur vt pax acquirat. d. c. noli existimare. circa mediũ. 23. q. 1.

c ¶ Percussit castra hostiũ q securi erãt. Iure tñ militari nõ est egrediendũ in hostem seu pugna cõmittẽda nisi signo dato. tex. est in c. ius militare i. 1. distic. quod verũ videtur ab initio. debet enim bellũ indici auctoritate superioris priusq̃ in hostes insiliat. notat per Bar. in l. hostes ff. de capti. per Inno. & Panor. i c. sicut de iureiu. per glo. 23. q. 2. dn summa. & bene probatur. in c. 1. eadem causa & q̃sti. & in l. ex hoc iure vbi per moder. ff. de iusti. & iure. bello tñ indicto & iam contra hostes capto licet eos clam & cum insidiis persequi. nam & domin⁹ noster iussit Ihesu naue vt constitueret sibi retrorsum insidias insidiantes bellatores ad insidiandũ hostibus. hinc enim admonemur q cum iustum bellum susceptum est vtrum aperte pugnetur an ex insidiis ad iustitiam nihil interesse. ita dicit textus in c. dominus noster. 23. q. 2.

d ¶ Iuxta ętatē hoīs robur hoīs est. Videatur diffusa annotatio istis verbis facta.§.in verbo ætas.
e ¶ Interfecit zebee & Salmana. Circa hęc verba notetur tex in c.si.in fi.23.q.5.vbi dicit.Gedeon zebee & Salmana reges madianitarū & Oreb & zeb duces eorū morti tradidit.apparet ergo ꝙ aliquando per populos diuino iussu excitatos mali pro peccatis suis non solū flagellantur sed etiā rite perduntur.nec est cōtrariū illud Augustini quod ad Marcellianū pro circūcellionibus supplicās rogabat vt verberibus eos coerceret:nō morte perderet.quis enī supplicando spacium vitæ eis reseruari poposcit nō tn̄ legū seueritatē qua tales morte plectunt non obseruandā docuit. Hęc tex.
f ¶ Date mihi inaures ex prēda vestra. Sic ergo quod in bello capitur non efficit ducis belli sed efficitur capientiū. quod verū est a principio / postea tn̄ debet assignari duci belli vt secūdū militū merita partitio fiat. Ita dicit Panor. / fe. sicut.col. 3.de iureiu. post Bar. i l. si quid in bello.ff.de cap. & de hoc est bon⁹ tex. in c.jus militare.1.ff.1.dis. & dictum est.§.in verbo Bellū vbi diffusi⁹ videat.
g ¶ Fornicat⁹ est supple spiritualiter.i. Idolatrauit. de q̄ fornicatione spūali loquitur tex. in c. idolatria in pric.28.q.1. & dictū est.§.i verbo Fornicari.
h ¶ Et factū est Gedeoni & domui ei⁹ in ruinā. Ex his verbis cōcludūt doctores theologi Gedeonē peccasse Ephot .i.vestes sacerdotales faciendo & eis vtendo / cū nō esset de tribu Aaron. quod etiam hodie aliis q̄ deo sacratis hominib⁹ facere non liceret. vestimēta enim ecclesię quib⁹ domino ministratur & sacrata debent esse & honesta & alijs vsibus nō debent frui q̄ ecclesiasticis & deo dignis officijs / nec ab alijs dn̄t contingi aut offerri / ne vltio q̄ Baltazar regē percussit / super hoc transgredientes veniat & corruere eos faciat ad ima. Ita dicit tex. cui⁹ hęc verba sunt in c. vestimenta de consecra. dis.1.
i ¶ Eo ꝙ plures haberet vxores. Hoc tēpore plures habere vxores licebat. Et erat hic mos diuinitus inspiratus nō concupiscētia perficiēdæ voluptatis sed prouidentia propagādæ successionis. c.gaudemus.circa me.de diuor.c.obijciūt.32.q.4.
k ¶ Sepultus est in sepulchro Ioas patris sui. An quis in sepulchro maiorū suorū sepeliri debeat saltem vbi nullam comperitur elegisse sepulturam / dicetur. §.in verbo sepelire vbi videatur.
l ¶ Flante deo cōcrescit gelu / & rursū latissimę funduntur aq̄.i.Deo id permittēte fit vt aliquorū ad deū conuersio fit difficilior / quos tn̄ post eorū cōuersionē exuberantius cęteris in dei populo laborare conspicim⁹. Paulus enī q nō nisi pena corporis ad euāgeliū coact⁹ intrauit / plus illis oībus qui solo verbo vocati sūt i euāgelio laborauit. & quē maior timor cōpulit ad charitatē ei⁹ perfecta charitas foras misit timorē. c.quis nos pōt.in fine.23.q.4.

serti ac tribulos: & contriuit cū eis atq̧ comminuit viros Soccoth. Turrim quoq̧ Phanuel subuertit / occisis habitatoribus ciuitatis. Dixitq̧ ad zebee et Salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in Thabor? Qui respōderūt. Similes tui: & vnus ex eis quasi filius regis. Quibus ille respondit. Fratres mei fuerunt filij matris meę / viuit dominus: quia si seruassetis eos nō vos occiderem. Dixitq̧ Iether primogenito suo. Surge et interfice eos. Qui nō eduxit gladiū. Timebat enim: quia adhuc puer erat. Dixerūtq̧ zebee et Salmana. Tu surge et irrue in nos: quia iuxta [d] ætatem robur est hominis.

¶ Surrexit Gedeon & interfecit [e] zebee et Salmana & tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium camelorum decorari solent: dixeruntq̧ oēs viri Israel ad Gedeō. Dn̄are nr̄i tu & filius tu⁹ et fili⁹ filii tui: quia liberasti nos de manu madian. Quib⁹ ille ait. Nō dominabor vestri nec dominabitur i vos filius meus / sed dominabitur vobis domin⁹. Dixitq̧ ad eos. Vnā petitionem postulo a vobis date [f] mihi inaures ex preda vestra / inaures enim aureas hismaelitę habere consueuerant. Qui responderūt: lubentissime dabimus. Expandētesq̧ super terram pallium / proiecerunt in eo inaures de preda: & fuit pondus postulatarum inaurium mille septingenti auri sicli absq̧ ornamentis & monilibus & veste purpurea quibus reges madian vti soliti erant / & preter torques aureas camelorum. Fecitq̧ ex eo Gedeon Ephot: & posuit illud in ciuitate sua ephra. Fornicatusq̧ [g] est omnis Israel in eo: & factum [h] est Gedeoni & omni domui eius i ruinam. Humiliatus est autem madian coram filiis Israel nec potuerunt vltra ceruices eleuare / sed quieuit terra per quadraginta annos quibus Gedeon prefuit. Iudi.8.e.

¶ Abijt itaq̧ Hierobaal filius Ioas & habitauit in domo sua: habuitq̧ septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius: eo ꝙ [i] plures haberet vxores. Concubina autem illius quam habebat in Sichem genuit ei filium nomine Abimelech. Iudicū.8.f.

¶ Mortuus est Gedeon filius Ioas in senectute bona: & sepult⁹ [k] est in sepulchro Ioas patris sui in ephra de familia Iezri. Postq̄ autē mortuus est Gedeon auersi sunt filii Israel & fornicati sunt in Baalim. Percusseruntq̧ cum Baal fedus vt esset eis in deū: nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos de manibus inimicorum suorum omnium per circuitū nec fecerunt misericordiam cum domo Hierobaal Gedeon iuxta omnia bona que fecerat Israeli. Iudicū.8.g.

¶ Cętera quę de filiis Gedeonis scribi potuissent: videri possunt. Iudicum 9. per totū.

Gelu.

¶ Flāte [l] deo cōcrescit gelu & rursū latissimę fundūtur aquę. Iob.37.b

¶ Gelu sicut salem effundet super terram fiet tāq̄ cacumina tribuli: frigidus ventus / aquilo flauit / & gelauit crystallus ab aqua. Eccli.43.c

Gemma & Gemmula.

¶ Fecit Moyses quadrangulum du- Exodi.39.b

m ¶ Gemmarum ordines. 4. Gemmę sunt perlucidę materię quas (vt affert fabinus lib. ad vitelliū) ser uius a lapillis eo distinguabat q gēme essent perlucide materia velut smaragdi Crysoliti & Amethisti. Lapilli aūt cōtrerie supe rioribus nature vt Abasiani Vermatani. Margaritas aūt nec gemmis nec lapillis cōtineri satis cōstitisse ibidem sabinus ait. Ita dicit tex. in l. Et si non sint. §. perueniamus versi. gēme. ff. de Au. & arg. lega. Porro gēme incluse argēto auroq, auro/argentove cedunt. Nam & si margarite auro ornandi gratia adhibite sunt Auro cedunt. si cōtra

plex/mēsurę palmi: & posuit in eo gemmarum m ordines quattuor. In primo versu erat Sardius/topazius/smaragdus. In secūdo carbūculus saphyrus/iaspis. In tertio luguri9/achates/& amethistus. In quarto chrysolithus/onychinus & berillus circundati & inclusi auro per ordines suos. Ipsiq; lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuū Israel: singuli per nomina singulorum.

Nūeri. 17. c. ¶ Inuenit Moyses germinasse virgam Aaron/de domo Leui: & turgetibus n gēmis eruperant flores qui foliis dilatatis in Amygdalas deformati sunt.

2. regū. 12 g ¶ Tulit Dauid diadema regis Rabbath de capite eius pondo auri talentum habēs o gēmas preciosissimas: & impositū est super caput Dauid.

puer. 17. b. ¶ Gemmā gratissima expectatio prestolātis: quocunq; se vertit prudeter intelligit.

Eccl. 32. b. ¶ Gemmula q carbunculi in ornamento auri: & comparatio musicorum in conuiuio vini.

Gemere. Gemens & Gemitus.

Iob. 26. b ¶ Ecce r gigantes gemūt sub aquis: & qui habitant cum eis.

Psal. 6. b ¶ Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.

Psal. 11. b ¶ Propter s miseriam inopum/ & gemitum pauperum: nunc exurgam dicit dominus.

Psal. 30. c. ¶ Defecit t in dolore vita mea: & anni mei in gemitus.

Psal. 37. b. ¶ Afflict9 v sum & humiliat9 sum nimis rugiebā a gēmitu cordis mei Dñe ante te omne desyderiū meū/ & gemit9 x me9 a te nō est abscōdit9.

aureum margaritis cedet. idem & in gemmis annulis inclusis dicendū est. d. l. & si non sint. §. perueniamus. in prin. Vnde si ve habiliter gēme geri possint incluse auro fuerint tunc Aurū gēmis dicit cedere. l. Si vt habiliter. ff. eodem. n ¶ Turgentibus gemmis. Gēme hoc loco dicunt nodi virgarū flores & frondes erūpūt. ita dicit glosa in c. nunq in verbo gēmis. de consecra. distin. 5. o ¶ Habens gēmas pciosas. Quātocūq; preciose sint gēme diademati adiecte, quia tamen pter diadema adiecte vidētur cedūt diademati. semper enim cum queritur quid cui cedat illud spectamus quid cuius rei ornande causa adhibetur vt accessio cedat principali. d. l. Et si non sint. §. perueniam9. ff. de au. & ar. leg. Nec obstat q gemme sint ipso diademate preciosiores quia non preciositas sed accessio consideratur. Vnde si alienam purpuram vestimento suo quis intexuit licet preciosior sit purpura tamen accessionis vice cedit vestimēto. Quāuis qui dñs fuit purpure aduersus eum qui surripuit habet furti actionē. Ita dicit tex. in §. si quis alienam insti. de rerum diui. p ¶ Gēma gratissima expectatio prestolantis quocunq; se vertit prudenter intelliget. i. (dicit glo. or.) qui premia futura fideliter expectat & quasi gēme speciosissime possessione letatur pro cuius acquisitione sapiens negociator oia vendidit hic siue prospera siue aduersa contigerint sua intentione non flectitur prudenter intelligens qm diligentibus deū omnia cooperant in bonū. Pro hac declaratione est bonus tex. in c. talib9. de peni. distin. 2. vbi fortius probat q si talis pmia futura fideliter expectans in aliquem reatū prolabat/ non ideo flectitur ab intentiōe sua imo fortior ad pristinas virtutes resurgit. q ¶ Gēmula carbunculi in ornamento auri/ hoc casu carbunculus cedit auro itaq auro in cuius ornamentum adiectus est carbunculus legato & carbunculus debetur. Alioqui oon. d. l. Et si non sint. §. perueniamus. ff. de au. & ar. leg. r ¶ Ecce gigantes gemunt sub aquis. i. etia populis suppōitur quisq mente: quibus super ponitur dignitate. Pro hac declaratione quae est glo. or. facit tex. in c. nerui testiculorum. versi. alius pensare. 13. distin. vbi dicitur. Oē qd hic eminet plus meroribus afficitur q honoribus gaudet. s ¶ Propter miseriā inopū & gemitū pauperū nunc exurgam dicit dñs Quomō dñs exurgat pter gemitū pauperū & miseriā inopū est bo. tex. in c. Reuertimini. 16. questi. 1. dū ibi dicit Si quando fames & penuria & rerum oim egestas opprimit mundū sciamus hoc exira dei descendere q se in pauperibus si non accipiant elemosynā fraudari loquuntur sua possessiona. hec tex. t ¶ Deficit in dolore vita mea. intelligendo hec verba cum cassiodoro vt velint. Vita mea. i. confessio nominis tui & fides deficit in dolore tormentorum/ videatur bo. tex. in c. potest fieri. de peni. dis. 1. vbi dicit Potest fieri vt aliquis victus supplicijs sermōe neget deū & corde adoret. nunquid vero eadē causa est eius qui sponte negat & eius que tormenta inclinauerūt ad sacrilegiū (non. quoniā indignū est cū apd hoies valeat certaminis gratia: apud deū nō valere asseratur. Nam sepe in hoc Athletarum certamine/ etiā victos quorū fuerūt certamina pbata/ hoim vulgus cū victoribus coronare cōsueuit maxime quos forte viderit aut dolo aut fraude excussos victoria. & Christ9 ipe athletas suos quos viderit grauibs paulisper cessisse supplicijs sine venia patiet permanere (nūquid nō habebit remūeratione laboris qui etiā aliquos pijcere Hec tex. qui tñ dum eos q ore negant sed corde fatent remunerādos esse censet/ intelligēdus est si postea penituerit. piū eni est credere & nra fides hoc expostulat vt cū gratia Christi destruxerit mala priora in hoie etiā remūaret priora bona/ & cū destruxerit qd suū non inuenit amat & diligit bonū qd in peccāte plantauit. c. piū est vbi est tex. Augustini. de peni. disti. 3 q si de negatiōe ora facta postea nō peniteret: non videt q habiturus sit remuneratione/ salutem salutis: quia corde credit ad iustitiā ore aūt cōfessio fit ad salutē. & quia ad istud mēdaciū fidei nulla quis conditione debet adduci. c. primū mendaciū. in prin. 22. qsti. 2. poterit tñ habere remūeratione alleuiationis gehenne q nō est de9 tā iniust9 vt etiā propter multa mala obliuiscat paucorū bonorū. c. si qñ videris. de pe. dis. 3. v ¶ Afflictus sū & hūiliat9 sū nimis. Nimis. i. valde pfecta aipnia cogit pctōrē oia libēter sufferre. c. pfecta pnia. in pri. de pe. dis. 3. x ¶ Gemit9 me9 a te nō est abscōdit9. Circa hec verba videat bo. tex. in. c. in actiōe. de peni. dis. 1. vbi dr in actiōe pnie etiā vbi tale cōmissū est vt is qui cōmisit a corpore Christi separet nō tā cōsideranda est mensura temporis q doloris. cor eni cōtritum & hūiliatū deus non despiciet. Verū qz plerūq dolor alteri9 cordis occultus est alteris nec tn aliorū notitiam nisi per verba vel quecunq alia signa pcedit cum sit corā illo cui dicitur. Gemitus meus a te

non est absconditus/ tecte constituitur ab his qui ecclesie psunt tempora penitentie. hec tex. y ¶ Ne des alienis. &c. Videatur huius sententie annotatio s. in verbo extraneus. z ¶ A facie verbi parturit fatuus. Videat annotatio in verbo facies. a ¶ Gaudiū & leticiā. &c. Huic sententie satis assimilari videtur quod habetur in c. si enim col. 2. de peni. distin. 2. dū ibi dr si susceperim⁹ Christū in hospitio nostro illico fugamus diabolum. b ¶ Quasi colūbe meditātes gemem⁹ Facit bo. tex. in c. aduersitas §. Cū aūt versi. hinc etiā in psalmo. 7. questi. 1. vbi dr. Columba a mole filijs quit auolare/ sed nō dilectionē amittit / sepe gemit. c ¶ Ipsi intra nos gemim⁹ adoptionē filiorū expectātes. Expectāt beati adoptionem. s. perfectā ea omni parte/ et sint. s. filij dei se cundū aiam & scdm corpus. q̄tū ad gaudiū aie: & stolā imortalitatis i corpore glo. est ita hec verba appstoli. ibidē posita declarās. in c. hanc societatē. col. 2. in verbo adoptionē. de peni. distin. 4. d ¶ Quid orem⁹ sicut oportet nescim⁹. Vt eni dicit valerius li. 7. ti. 2. votis sepe expetimus quod non ipetrasse melius fores. Vnde & dicit augustī. orans misericorditer audit & misericorditer nō audit. Quid eni egroto sit vtile magis nouit medicus q̄ egrotus. Ita dicit glo. hec dicta valerij et Augustini referens in clemē. si dūm. i glo. ma. s. 3 col. de reliq. & vene. sancto. e ¶ Ipse spiritus postulat circa hec verba notet textus in c. Audiuim⁹ §. Sin aūt. versi. cū ergo. 24. q. 1. vbi dr Cū sicut apls ait spūs sanctus postulet/ spūs sanctus ipetret/ extra ecclīam nec ipetrare facit nec postulare. Hec tex.

¶ A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Psal. 110. a.

¶ Prospexit de excelso sancto suo: domin⁹ de cœlo in terrā aspexit. Vt audiret gemitus compeditorum: vt solueret filios interemptorum. Psal. 110. c.

¶ Ne des [y] alienis honorem tuū & annos tuos crudeli: ne forte impleā tur extranei viribus tuis: & labores tui sint in domo aliena/ & gemas in nouissimis quādo cōsumpseris carnes tuas et corpus tuū. vbi latius. puerb. 5. b.

¶ Erunt impij gementes/ & memoria illorum periet. Sapie. 4. d.

¶ Videntes impij iustos turbabuntur timore horribili: & mirabūtur in subitatione inspirate salutis gementes. &c. Sapiētie. 5.

¶ A facie [z] verbi parturit fatuus tanq̄ gemitus partus infantis. Eccl. 19. b.

¶ Nō despiciet dñs preces populi: nec viduā si effundat loq̄lā gemitus. Eccl. 19. b.

¶ Gaudium [a] & letitiam obtinebunt qui redempti fuerint a domino: et fugiet dolor et gemitus. Eccl. 35. c.

¶ Rugiemus quasi vrsi omnes/ & quasi [b] colūbe meditantes gememus. Esaie. 35. i

¶ Expectauimus iudicium & non est: salutem & elongata est a nobis. Esaie. 59. c.

¶ Scimus q̄ omnis creatura ingemiscit & parturit vsq̄ adhuc nō solū autē illa: sed et nosipsi primitias spiritus habētes & ipsi intra [c] nos gemimus adoptionē filiorum dei expectātes: redemptionē corpus nostri. Ad rōa. 8. d.

¶ Quid oremus [d] sicut oportet nescimus: sed ipse spirit⁹ [e] postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. ad rōa. 8. e.

Gena.

¶ Pulchre [f] sunt gene tue amica mea sicut turturis. Cātico. 1. c.

¶ Sicut fragmen [g] malipunici ita gene tue (amica mea) absq̄ hoc quod intrinsecus latet. Canti. 4. a.

¶ Gene [h] dilecti mei sicut areole aromatum consite a pigmentarijs. Cāti. 5. d.

¶ Sicut cortex malipunici: sic gene tue (o amica mea) absq̄ occltis tuis. Cātico. 6. d.

Generare & Generatio.

¶ Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes visitans [i] iniquitatem pa Exodi. 20. a

f ¶ Pulchre sūt gene tue sicut turturis. Hec sentētia videt dupl'r exponēda prio scdm glo. or. de ecclīa. de q̄ dicit per hec verba sponsus eius Christ⁹. Tanta te verecūdie salutaria virtute decoraui vt castitatē pmisse mihi fidei nulla prauorū doctorū doctrina vel suggestione corrūpas a quibus timebas in errorem deduci. Et pro hac declaratione facit tex. quē licet sub noie ecclie Romane loqnentē nō incōmode tū de vñi ecclesia intelligi posse crediderim. in c. a recta in si. iuncto c. hec est fides. in si. 24. questi. 1. vbi dicitur Sācta & aplica mater omnium ecclesiarū Christi ecclesia per dei oipotentis gratiam a tramite apostolice traditionis nunq̄ errasse pbatur nec hereticis nouitatib⁹ depranāda succubuit sed vt in exordio normā fidei christiane percepit ab auctoribus suis apstolorū Christi principibus illibata fidetenus manet/ & domino prouidente & beato aplo Petro opē ferente in futuro manebit sine vlla hereticorū insultatiōe atq̄ firma & imobilis omni tēpore psistet. Hec tex. Scdo exponi pōt post glo. intelli. vt per genas amice sicut turturis intelligantur pdicatores qui cibum scripturarū conterūt et auditoribus suis comestibilē reddunt. Et hunc intellectū sentit glo. 43. distin. in prin. in verbo gene. Et ibi tex. predicatores turturibus hac sententia sentit comparari ob pudicitiā que eis & in verbis & in moribus inesse debet. dicit enim ibi tex. pudicus debet esse sacerdos vt & moribus & verbis pudorem indesinēter exhibeat. Vnde in canticis canticorum Gene. sponse. s. predicatores turturi comparantur. Hec tex. g ¶ Sicut fragmen mali punici ita gene tue. videtur dici posse per malū punicum fidei vnitatem/ per genas aūt ecclie p̄latos intelligi Ab ipsis eni ecclesie prelatis fidei vnitas diligentius ē obseruanda. Pro hac interpretatione facit tex. in c. sit rector. versi. hinc in eo. 43. distin. iuncto. c. vnico. col. 2. de sacra vnc. dicitur enim in d. c. sit rector. Quid per mala punica nisi fidei vnitas designatur. Nam sicut in malo punico vno exteri⁹ cortice multa interius grana muniuntur sic innumeros sancte ecclesie pplos vnitas fidei cōtegit quos intus diuersitas meritorū tenet. Vñ p̄latis figurate per habitū sacerdotis dr mala punica tintinabulis iūgite et. s. per omne quod dicitis fidei vnitatē cauta obseruatione seruetis. In dicto aūt c. vnico probat p̄latos instar genarū facies que omnibus patent debere patere/ s. habendo bonum testimoniū nedū intus sed etiam ab hijs qui foris sunt. h ¶ Gene sicut areole aromatū consite a pigmentarijs. Per genas amice dicit glo. interlinearis pudibundos p̄latos intelligi quos nedū pudere debet turpia facere sed etiā turpia audire. Per areolas aromatū consitas a pigmētarijs p̄sonum p̄latorum consciētias q̄ multarum germine virtutum ab apostolis vel p̄cedentibus patribus exculte sunt. Et ita intelligendo videatur tex. nedum p̄latos sed etiā quoscunq̄ alios vt non solū a loquendis sed etiā ab audiendis turpibus abstineant cōmonens. in c. ex merito. 6. questi. 1. de quo & alijs qui hic possūt alegari dictū est s. in verbo detrahens. o. Et. 40. distin. in prin. vbi ostenditur ex diuersorū habitu veteris testamenti declarari p̄latos varijs debere virtutibus esse ornatos de quo tex. plenis⁹ dictū est s. in verbo Aaron. i ¶ Visitans peccata patrum in filios vsq̄ ad tertiā & quartam generationē. In tertia & quarta generatione peccatum patrū se dñs comminatur filijs redditurum nō in equalitate iudicij/ vt alij peccēt & alij puniātur sed magnitudine clementie dum semper expectat ad penitentiam & q̄ in prima generatione delinquitur non

prius corripit & emēdat nisi tertia & quarta generatio euenerit. hęc sunt verba Augustini q̄ pro huius declaratiōe sententię citantur per textū. in c. hoī.§. ecōtra. versi. in tertia. 1. questi. 4. vbi glosa sentit hanc sententiam dupliciter intelligi posse. primo ꝙ dñs ex suę magnitudine clemētię hoiem pctōrem nōnunq̄ expectat vsq; ad tertiā & quartam generationē. s. vsq; ad seniū suū. qd merito per tertiā & quartā generationē signatur: quia vix homo diuti⁹ viuere potest. Scdo potest hęc sentētia intelligi mystice vt per primā generationē intelligātur primi motus/ per scdam

trum in filios in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me/ & faciens misericordiam in milia his qui diligunt me & custodiunt pręcepta mea.

Deute.23.b. ℭNon abominaberis [k] Idumeum quia frater tuus est: nec ægyptium quia aduena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis tertia generatione: intrabunt in ecclesiam domini.

Tobię.14.d ℭVidit Tobias quintam generationem [l]/filiosq; filiorum suorū: & cōpletis annis nonagintanouē in timore domini cum gaudio sepelierunt eū omnes cognati eius. Et omnis generatio eius in bona vita/ & in sancta conuersatione permansit: ita vt accepti sint tam deo q̄ hominibus et cunctis habitantibus in terra.

Psal.13.c. ℭDominus in generatione iusta est.

Psal 111.a. ℭBeatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius/ generatio rectorum benedicetur.

puer.9.b. ℭQui arguit [m] impium: ipse sibi maculā generat.

puerb.20.b ℭGeneratio [n] quę patri suo maledicit & quę matri suę non benedicit. Generatio [o] quę sibi mūda videtur. & tamē nō est lota a sordibus suis. Generatio [p] cuius excelsi sunt oculi: & palpebrę eius in alta surrectę. Generatio [q] quę pro dentibus gladios habet et cōmādit molaribus suis vt comedat inopes de terra & pauperes ex hominibus.

Eccēs.1.a. ℭGeneratio pręterit & generatio aduenit: terra autē in ęternum stat.

Sapię.4.a. ℭO q̄ pulchra est casta [r] generatio cum claritate. Immortalis est enim

cogitationes sine consensu: per tertiam cōsensus/ et per quartam op⁹ exterius. Ex primis enim motibus aut cogitationibus sine consensu non punimur sed ex cōsensibus & operibus exteriorib⁹ sic. Et ita prima & scda generatiōe pctm̄ nō punit sed bn̄ tertia & q̄rta. hęc glo. p qua est clarus textus Augustini. i c. sed pēsandum. §. dicti. Vel q̄rto dici pōt ꝙ hac sententia litteraliter intellecta punit deus pctā patrū in filios vsq; ad tertiā & quartam generationē. s. non solum deus primam & secundā generationē pcām peccatorū punit sed etiā tertiam & quartā/ quādo sunt imitatores paternorum delictorum. Istā declarationem sentit glosa in c. hęc autem. §. Ex his. in verbo in filios. 23. questi. 4. & pro ea est textus in c. Cenomanensē versi. fina. 56. dis. vbi dr̄ illos filios abomiatione cē dño: ad quos paterna flagitia herēditaria successione descendunt. Et hanc declaratione ad hāc sententiam facit tex. expressus in c. nisi cū pridem. §. non tamē propter. de renū. vbi tex. loquens de filio illegitio qui fuerat ad episcopatū pmot⁹ & tacuerat illegitimitatē suam dicit. Cum eo si laudabiliter suū impleuit offim̄ iuncta sibi penitentia competēti poterit non minus vtiliter q̄ misericorditer dispensari. Ego sū enī inquit deus zelotes vindicans peccata patrū in filios vsq; in tertiam & quartā generationem his qui oderunt me. s. illis qui cōtra me paternū odiū imitantur. Vnde apparet ꝙ illis qui paterna vitia nō sequuntur/ proprie possunt suffragari virtutes. Hęc tex. [k] ℭNō abominaberis idumęū. &c. Idumęus interpretatur sanguineus vel terrenus. Vnde carnē cuius est terrena materia significat. Egyptius interptatur tenebrosus et corpus nostrū morbis & multis calamitatib⁹ obnoxiū signat. Monemur igitur hac sententia non abominari carnem nostram sed fouere & necessaria illi prebere/ quia frater noster est/ quia non solū ex anima sed etiā ex carne cōstam⁹ & ea in carne nostra peregrinati sum⁹ & quotidie peręgrinamur ad patriā illam celestē tendentes/ quā ingrediemur tertia generatione. s. cum confessione trinitatis: tametsi carnis curā non in desyderijs tamen gesserimus. Pro hac declaratione q̄ est glo. ordi. est bo. tex. in c. nō mediocriter. in fine. de cōsecra. distin 5. de quo textu dictū est s. in verbo cura q̄sti. vbi videatur. [l] ℭQuintā generationē. Appellatiōe gñationis cōprehēdūtur nedum descēdentes per lineā masculinā sed etiam per lineā fœmineā. bonus est tex. & ibi glosa & dñic⁹ in c. statutū. 2. de herętici. libro. 6. [m] ℭQui arguit impiū sibi maculā generat. Arguendo impiū/ maculā pcti cōtrahim⁹ qñ ipsum ex correctione nostra deteriorē futurum speram⁹ & nichilosec⁹ a correctione nō cessamus. ita cōmuniter sentiūt docto. in c. nouit de iudi. & in c. si peccauerit. 2. q̄sti. 1. [n] ℭGeneratio q̄ patri suo. &c. Hęc generatio est Iudęorum qui patri suo Christo detrahunt dicentes ipsum in carne nō venisse/ & alia inhonesta in cōtumeliam suę passiōis facientes/ & sic etiam matri sue. s. synagoge nō benedicūt ei⁹ pscę fidei quā per prophetas habuerat nō adhęrētes sed in talia in cōtumeliā sui creatoris prosilire pręsumentes. put est bo. tex. in c. i nō nullis. §. fi. vbi per principes seculares cōdigna animaduersione cōpesci mandantur. de Iudęis. [o] ℭGeneratio q̄ sibi munda videt. &c. Hęc ē generatio nouatianorū qui rebaptisant baptisatos. putantes se eo modo mūdiores cū tamen maculā contrahant maiorē. c. Quidam. §. Nouatiani, 24. questi. 3. [p] ℭGñatio cui⁹ excelsi sunt oculi. Hęc est gñatio Arrianorū q excelsos habent oculos & palpebras super dñm erectas dicētes. Si natus est ergo aliquando fuit ꝙ filius non fuit. Arriani enim ab arrio episcopo Alexandrino exorti sunt qui coęternū patri filiū non agnoscens diuersas in trinitate substātias asseruit cōtra illud qd ait dñs. Ego & pater vnū sumus. Tex. est in c. quidā versi. arriani. 24. questi. 1. & in c. 1. versi. harum prior nicena synodus. 15. distin. [q] ℭGeneratio q̄ pro dentibus. &c. Hęc est gñatio eorū qui perfidiam suam alijs immittere conātur: & sicut gladijs corpora/ ita linguis suis audientiū aīas occidere non verentur. vt sunt omnes heretici qui doctrinis eorum adherentes inficiunt & occidūt. c. Excōmunicamus. §. credentes. ibi. excōmunicationi decernimus subiacere. de hęreti. [r] ℭCasta generatio. istis verbis litteraliter seu de carnali generatiōe. itellectis / videatur q̄ eis facta est annotatio s. in verbo Castus. & ibi dictis addatur ꝙ Primo generatio casta dicitur quando aliqui solo habēde sobolis intuitu sub matrimoniali vinculo gñationi vacāt. hoc enim & castum & honestum est. prout sentit tex. Hieronymi in c. Origo. in prin. 32 questi. 4. Secundo gñatio casta sumitur pro filijs seu successoribus castis & bonis qui etiam ex parentibus nō castis sed impudicis & incōtinētibus exoriri pñt. c. Vndecūq; c. Nunq̄. c. Nasci. c. satis peruersum. & c. dñs noster. 56. distin. Possunt etiā hęc verba spiritualiter intelligi de spirituali gñatione. Est enī duplex gñatio: carnalis. s. & spiritualis de qua loquit Augu. in c. regenerāte

memoria illius & apud deũ notata eſt & apud homines. Cum preſens eſt imitãtur illam/& deſyderãt eam cũ ſe eduxerit: & in perpetuum coronata triũphat incoinquinatorũ certaminũ premium vincens.

℄Alia generantur & alia deijciuntur/ſic generatio carnis et ſanguinis/ alia finitur/et alia naſcitur. Eccl.14.c.

℄Ve qui [s] dicit patri/quid generas? & mulieri/quid parturis? Eſaie.45.b.

℄Salus mea in ſempiternũ erit et iuſtitia mea in generationes generationum dicit dominus. Eſaie.51.c.

℄Liber generationis Iheſu Chriſti filij Dauid/filij Abraã. Abram genuit Iſaac Iſaac autem genuit Iacob. Iacob autẽ genuit Iudã et fratres ei9. Iudas autẽ genuit Phares et zarã de Thamar [t]. Phares autẽ genuit Eſrom Eſrom autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naaſon. Naaſon autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Raab. Booz autẽ genuit Obeth ex Ruth. Obeth autẽ genuit Ieſſe. Ieſſe autem genuit Dauid regẽ. Dauid autem rex genuit Salomonem ex ea que fuit Vrię. Salomon autẽ genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abia autẽ genuit Aſa. Aſa autẽ genuit Ioſaphat. Ioſaphat autẽ genuit Ioram Iorã autẽ genuit Oziã. Ozias autem genuit Ioathã. Ioathã autẽ genuit Achaz. Achaz autẽ genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manaſſen. Manaſſes autem genuit Amon. Amõ autem genuit Ioſiam. Ioſias autem genuit Iechoniã et fratres eius in tranſmigratione Babylonis. Et poſt tranſmigrationẽ Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. zorobabel autẽ genuit Abiud. Abiud autẽ genuit Eliachim. Eliachim autẽ genuit Azor. Azor autẽ genuit Sadoch. Sadoch autẽ genuit Achim Achim autẽ genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioſeph [v] virũ Marię: de qua [x] natus eſt Iheſus qui vocatur Chriſtus. Omnes itaqꝫ generationes ab Abraã vſqꝫ ad Dauid generationes quatuordecim. Et a Dauid vſqꝫ ad tranſmigrationem Babylonis generationes quatuordecim. Et a trãſmigratione Babylonis vſqꝫ ad Chriſtum generationes quatuordecim. Math.1.a.

℄Chriſti generatio ſic erat. Cum eſſet deſponſata mater Iheſu Maria Ioſeph anteq̃ [y] conuenirẽt inuẽta eſt in vtero habens de ſpirituſancto. &c. Vt infra Iheſus & Maria virgo. Math.1.c.

℄Quia reſpexit domin9 humilitatem ancillę ſuę (ait Maria) ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Luce.e.

in prin. de conſe. diſtin. 4. dicens Regenerante carne cõtrahiť pctm̃ originale/regenerãte aũt ſpũſancto non ſolum originaliũ ſed etiam voluntariorũ fit remiſſio peccatorũ. Hęc namqꝫ generatio q̃ proprie eſt ſyncera catholice fidei obſeruatio & apud deũ & apud homines plurimi fit & premiũ expectat incoinquinatũ/claraqꝫ eſt & im̃ortalis memoria illi9: dicẽte textu in epiſtola inter claras. C. de ſũ. tri. & fi. catholi. in princi. nihil eſt qd ita nequeat occaſiõi ſubiacere ſicut vera religio. s ℄Ve qui dicit patri. quid generas? & mulieri quid parturis? Hanc ſententiã intelligit gloſa interlinearis de hijs qui dicũt patrem oipotentem deum noſtrũ/filiũ equalem ſibi non generaſſe/ vel Mariam ſine viri ſemine nõ peperiſſe. Vnde videatur tex. in c. Quidã. §. arriani 24. q̃ſti 3. & in c. 1. paulo poſt prin. 15. diſti. de quo textu dictorũ duorũ capitum dictũ eſt s. eodem. p. Et in l. 2 circa mediũ C. de ſũ. tri. & fi. catho. vbi dicitur. Is nicene aſſertor fidei & catholice religiõis verus cultor acciplẽdus eſt qui omnipotẽtem deum Chriſtũ & filium dei vno noie cõfiteatur deum de deo lumen ex lumine. Et in epiſtola reddentes honorẽ. verſi. et qm̃. C. eodẽ. & in l. 1. col. 1. in fi. C. de offi. recto. prouĩcie. cum ſimilibus vbi Maria & in partu & ante partum & poſt partũ virgo aſſeritur/ put etiã catholica fides/ inconcuſſe ſentit & tenet/ & euãgelica veritate clariſſime comprobatur. t ℄Phares & zaram de Thamar. Iudas patriarcha concubuit cum Thamar nuru ſua & ex illo cõcubinatu nati ſũt Phares & zaram: inde poſtea Salmon qui fuit dux in deſerto/ĩde Obeth/inde quoqꝫ Booz/ inde poſtea Iſay q fuit pater Dauid/ & ex Dauid & Berſabee Salomon & conſecutiue Chriſtus & ſic dñi noſtri Ieſu chriſti gñatio duciť ſeu accipitur ex prędeceſſorib9 adulterinis vť Dauid & Berſabee/& inceſtuoſis vt de Thamar. Vnde nobis magna fiducia pręſtatur vt qualicũqꝫ modo. ſ. a quibuſcũqꝫ p̃decefforib9 naſcamur/ dũ tamen eius veſtigia imitemur ab ipſius corpore non ſeparemur cuius per fidem mẽbra effecti ſumus. tex. eſt premiſſa ſentiens in c. dñs noſter. 56 diſtin. Et aduertendum eſt ſcdm archi. ibi poſt Hieronymũ quẽ citat ꝙ in genealogia Chriſti aliquę ex mulierib9 numerãť quas ſcriptura reprehendit/ vt qui propter peccatores venerat de pctõribus naſcens omnia peccata deleret. v ℄Genuit Ioſeph virũ Marie. Cum virũ audieris/ tibi non ſubeat ſuſpicio nuptiarum/ ſed recordare cõſuetudinis ſcripturarum ꝙ ſponſi viri & ſponſe vocantur vxores. Ita dicit tex. in c. genuit Ioſeph virum Marie. 27. q̃ſt. 2. cuius mens eſt eos viros aut vxores dici inter quos verus & perfectus interuenit matrimonij conſenſus de preſenti q̃uis nulla inter eos interuenerit vel interuenire debeat cõiunctio carnalis. prout etiam eſt bonus tex. in c. Cũ initiatur. cum multis ſimilibus. eadem cauſa & queſti. & in l. nuptias. ff. de regu. iur. Vel ſcdm glo. or. hic Ioſeph vir marie diciť quia cõiugium verum eſt vbi conſeruatur amoris affectus & fructus nuptiarum vt in Maria & Ioſeph reperitur. pro quo dicto gloſe eſt bo. tex. in c. inſtitutũ ẽ. 27. queſti. 2. vbi dť auctoritate Auguſtini inter Mariam & Ioſeph fuit perfectum coniugiũ qꝛ perfectum intelligitur non ex officio ſed ex hijs q̃ concomitantur officiũ coniugij ex fide. ſ. prole & ſacramento. &c. Cętera que hic dici poſſent dicentur in verbo Ioſeph vel in verbo Iheſus. x ℄De qua natus eſt Iheſus. Non dicit de quibus quia ex ſola virgine ſine virili coitu natus eſt. Ita glo. interlinearis ꝓ qua eſt clarus tex. in epiſtola reddentes honorem. §. Et qm̃. cum ſimilibus. C. de ſũ. tri. & fi. catho. y ℄Anteq̃ conuenirent. &c. Circa hęc verba eſt bo. tex. in c. Quod dicitur. de verbo. ſig. & in c. priuſq̃. 27. queſti. 2. de quo dicetur in verbo Iheſus.

z ¶ Regina austri surget in iudicio. &c. Circa hanc sententiã est bo. tex. in c. vereor. 7. questi. 1. de quo dictũ est §. in verbo dres. q. vbi videatur quia multa ibi dicta sunt que hic possent accommodari. a ¶ Saluabitur per filiorũ generationem. Videatur diffusa huius sententię annotatio §. io verbo filius. b ¶ Tanq̃ agnus coram tondente se. &c. Pro accõmodanda ad effectũ notabile hac sententia videri põt tex in c. si eni. §. Ebligat. de pe ni. distin. 2. vbi dicit. Qui non ingreditur vt Christus/non manet in Christo: ille eni peccatũ non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Cũ malediceretor nõ maledixit: & tanq̃ agnus corã tondente se sic non aperuit os suũ. ad quem venit princeps mundi hu⁹ et inuenit nihil i eo. Nos aũt iuxta epistolam Iacobi multa peccam⁹ omnes. &c. c ¶ Generationem eius quis enarrabit ꝭ. Quia tex in c. ꝭ in ỽbo ineffabilis. de sũ. tri & fi. catho. deum ineffabilẽ appellat glo. ibidẽ & hostien. pro sententia text⁹ iure diuino cõprobãda allegat hoc dictũ: generationẽ ei⁹ quis enarrabit? d ¶ Ero gener tuus Et sic gener alicui⁹ dicit qui ipsius filiam in vxorem accipit. quod verum est etiã iure humano: immo iure hũano amplior est generi appellatio Generi ei appellatiõe & neptis & proneptis tam ex filio q̃ ex filia editarũ ceterarumq; maritos contineri manifestũ est. ita dicit tex. in l. generi. ff. de ỽbo. sig. imo nedũ mariti filiarũ aut ceterarũ descendentium veniunt appellatione generi sed etiã earũ spõsi. tex est in l. labeo. l. rñ. ff. de gradi. affi. & in c. egressus pa ulo ãte finẽ. 27. q. 2. Interest autem non parũ/ aliquẽ alterius effici generũ filiam suam in vxorem accipiendo/ tũ quia hoc modo affinis sibi efficitor. vt dictum est §. in verbo affinitas. & cõtra eum non compellitur inuitus dicere testimoniũ. notat panor. in c. in litteris in fi. de testi. e ¶ Et ipsi dignitatẽ. Vxores el coruscãt radijs maritoꝝ & eorũ dignitate & priuilegio gaudẽt etiã post mortem ipsorũ donec nubãt alij inferioris grad⁹ i quo casu dignitatem amittérent. tex. est & ibi Bar. in l. fœmine. ff. de sena. cum similibus.

Lucę.11.d. ¶ Turbis concurrentibus/cepit Ihesus dicere. Generatio hec generatio nequã est: signum querit & signum nõ dabitur ei nisi signũ Ione prophete. Nã sicut fuit Ionas signũ Niniuitis: ita erit et filius hominis generationi isti. Regina [z] austri surget in iudicio cũ viris generationis huius & condemnabit illos: quia venit a finibus terrę audire sapientiã Salomonis. Et ecce plusq̃ Salomõ hic. Viri Niniuite surgent in iudicio cũ generatione hac & condẽnabũt illam: quia pœnitẽtiam egerũt in prędicatione Ione. Et ecce plus q̃ Ionas hic.

1.timo.2.d. ¶ Adam nõ est seductus: mulier autem seducta in preuaricatione fuit. Saluabitur [a] autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione & sanctificatione cum sobrietate.

¶ Tanq̃ ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus [b] coram tondente se sine voce: sic non aperuit os suũ. In humilitate iudiciũ eius sublatũ est. Generationẽ [c] eius quis enarrabit? quãdo tolletur de terra vita ei⁹.

1.ma.10.e. **Gener.** ¶ (Scripsit Alexander ad Ptolomeum regem Aegypti) Da mihi filiam tuam vxorem/& ero gener [d] tuus/& dabo tibi dona: et ipsi dignitatem.[e]

Sapię.8.a. **Generositas.** ¶ Generositatem sapientię glorificat cõtubernium habens dei: sed et omnium dñs dilexit illã. Et infra Sapientia latius.

1.timo.1.a. **Genealogia.** ¶ Rogaui te (inquit Paulus ad Timotheum) vt remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam vt denunciares quibusdam ne aliter docerent neq; intenderent fabulis & genealogijs [f] interminatis/ quę questiones prestant magis q̃ ędificationem dei que est in fide.

ad titũ.3.c. ¶ Stultas questiones et genealogias & contentiones et pugnas deuita. Sunt enim inutiles et vane.

¶ De Melchisedech rege de quo dicitur ꝙ erat sine genealogia: habetur ad Hebreos. 7. a. & infra Melchisedech.

Gene.9.c. **Genus.** ¶ Erant filij Noe qui ingressi sunt de arca Sem/Cham/et Iaphet. Porro Cham ipse pater est Chanaã. Tres isti filij sunt Noe: & ab his disseminatum est omne [g] genus hominũ super vniuersam terrã.

Leuiti.21.c. ¶ Virginem ducet [h] vxorem põtifex. i. sacerdos maximus. Viduã autẽ repudiatã et sordidã atq; meretricem non accipiet/ sed puellã de populo suo: ne cõmisceat stirpem generis sui/vulgo gentis suę: quia ego dominus qui sanctifico eum.

Actuũ.17.f. ¶ Fecit deus [i] ex vno omne genus hominũ inhabitare super vniuersam faciem terrę definiens statuta tempora & terminos habitationis eorum querere deum si forte attrectent eum aut inueniant/ q̃uis non longe sit

f ¶ Genealogijs interminatis. Que dicũtur genealogie intermiate: dicatur vt per theologos hic. sunt tñ alique genealogie. i. propagatiões seu origies quas satis expedit scire. de quibus loquitur tex. in c. videtur. 32. quest. 6. vbi dicitur. Vnusquisq; suam genealogiã cum testibus et chartis cũ exercitatione & recitatiõe maiorũ scire laborat Et idem habetur in c. videtur. Qui ma. accusa. pos sunt. g ¶ Omne genus hoim. Genus humanum seu hominum idem est hodie quod fuit retro a mille annis: immo qđ ab initio fuit. bo. est tex. in l. proponebatur. ff. de iudi. & notatur in auctẽ. de nuptijs. in princi. colla. 4. h ¶ Virginem ducet vxorẽ. &c. Videatur huius senteotię annotatio. §. in verbo põtifex. i ¶ Fecit de⁹ ex vno oẽ gen⁹ hoim. Pro hoc dicto vidend⁹ est bo. tex. Ambrosij in c. si. paulo post pri. 33. q. vlti. vbi dr. Nõ de eadẽ terra in qua plasmat⁹ est Adã sed de ipsius adę costa facta est mulier vt sciremꝰ vnã in viro & in muliere corporis esse naturã & vnũ fontem generis humani & ideo non duo a principio facti vir & mulier nec duo viri neq; due mulieres sed prim vir & deinde ex eo mulier. vnã eni naturam volens hoim constituere deus ab vno principio creature hoc incipiens multarũ & disparatũ naturarũ eripuit facultatẽ. [Hęc tex.

ab vno quoq; nostrum. In ipso [k] enim viuimus et mouemur & sumus/ sicut et quidā [l] vestrorum (ait Paulus ad Athenienses) poetarum dixerunt. Genus ergo cum simus dei non debemus estimare auro et argēto aut lapidi sculpture artis et cogitationis hominis diuinum esse simile.

¶Vos genus [m] electum/ regale sacerdotiū/ gens sancta/ populus acquisitionis/ vt virtutes annūcietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquādo non populus dei/ nūc autē populus dei: qui nō cōsequuti misericordiam/ nūc autē misericordiā cōsequuti. 1.petri.2.b.

Gens. ¶De Abraā ad quē dicit dominus. Eris pater multarū [n] gētium: habetur Gene.17.a. et supra Abraam.

¶Que [o] est alia gens (ait Moyses ad populum Israel) sic inclyta vt habeat cerimonias: iustaq; iudicia et vniuersam legem quā ego proponā hodie ante oculos vestros? Deute.4.b.

¶Iustitia eleuat gentem: miseros [p] autem facit populos peccatum. puerb.14.d

¶In manu dei potestas terrę: & execrabilis omnis iniquitas gentium et vtilem rectorem suscitabit in tempus super illam. Eccl.10.a.

¶Regnum [q] a gente in gentē transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diuersos dolos. Eccl.10.a.

¶In vnāquāq; [r] gentem proposuit deus rectorem: & pars dei Israel facta est manifesta. Eccl.17.b.

¶In omni populo et in omni gente primatum habui (ait sapientia) & omnium excellentium et humilium corda virtute calcaui. eccli.24.a.

¶Non propter [s] locum gentem/ sed propter gētem locum deus elegit: ideoq; & ipse locus particeps factus est populi malorum/ postea autem fiet socius bonorum. 2.ma.5.c.

de quo etiā dictum est s. in verbo Adam. k ¶In ipso eni viuimus m ouemur & sum9. De hoc dicto Pauli ē tex. clarus in c. Non obseruetis. in fine. 26. questi. vlti. l ¶Quidā vestrorū poetarū dixerunt. apostolus poetarum sententias aliqn̄ citat vt hic & in epistola ad titum vbi citat illud permenidis poete Cretēses male bestie pigri corde. prout habetur in c. dn̄s declarauit circa mediū 1. q̄sti. 1. & in epistola ad Corin. interserit illud therentij Sępe bonos mores corrūpunt colloquia mala. vt habetur. 28. questi. 1. c. sępe. & Hieronymus. in c. Nunq̄. de conse. distin. 5. citat carmīa Virgilij. & August. in c. Nec mirum 26. q̄st. 5. allegat Lucanū poetam. Cur ergo nobis sacros canones sacrasq; leges in obsequiū diuini iuris & velut ipsi subseruientes allegare non licebit? p̄sertim cū dicat Augustin9. in d. c. dn̄s. 1. q. 1 Si apl's nescio cuius alienigene testimoniū quia verum cōperit etiam ipse attestatus est: cur nos apud quēcunq; inueneris mus qd̄ Christi est & verum est: etiam si ille apud quem inuenimus peruersus & fallax est/ nō discernemus ꝑpter viciū quod hō habet/ veritatē quam non suam sed Christi habet? Et idē sentit tex. in c. turbat. 37. distin. & citās apl'm dicit q̄ si sacris litteris seculares lr̄as imiscere non liceret nec ipse magister gentium aliquot versus poetarū suis vel scripturis vl' dictis indidisset. m ¶Vos aūt genus electum. &c. Circa hanc sententiam Petri videndus in primis est bo. tex. ī c. vnico. §. Quia vero Christus. de sacra vnctione. vbi dr̄. Quia Christus fecit nos oēs in sanguine suo deo nostro regnū & sacerdotes/ ꝑpter qd̄ apostolus Petrus ait. vos estis genus electum regale sacerdotiū: idcirco in nouo testamento non solū reges & sacerdotes vngunt sed oēs Christiani bis ante baptismū/ sed oleo bn̄dicto primū ī pectore/ deīde inter scapulas/ & bis post baptismū sed chrismate sācto/ primū in vertice demū in frōte. Hęc tex. qui vt ex eo liquet īnuit hanc sententiā velle oēs catholicos & reges esse & sacerdotes: reges per subiectionē passionū/ sacerdotes per deuote orationis sacrificiū. proprie tn̄ reges & sacerdotes noīa sunt precipuarū quarūdā dignitatum quibus totus hic mundus regit. nec q reges sunt/ sunt sacerdotes: nec qui sacerdotes/ reges. Qui tamen sacerdotes sunt regibus digniores sunt. Vnde beatus Ambrosius in suis scriptis ostendit q̄ aurum non tam preciosius sit plumbo q̄ regia potestate sit altior ordo sacerdotalis. ꝑut hęc probantur in c. duo sunt. 96. distin. & in c. solite. de maio & obed. & dicetur diffusius infra in verbo sacerdos. Hęc aūt verba petri specialiter assumūtur per textum. in c. fundamenta in. 1. col. de elec. li. 6. ad Romane vrbis cōmendationē. dicit enim ibi tex. Petrus & paulus vrbem Romam in hanc gloriā prouexerūt vt sit eius gens sancta/ populus elect9: ciuitas sacerdotalis & regia. &c. vt dicetur. ī. in verbo Roma. n ¶Multarū gentiū. Iure humano ad constitutionē vnius gentis decē persone sufficiūt: ita Bar. in l. pretor la. 2. ff. vi. bono. rap. in l. 1. in fi. ff. de iusti. & iure. & in l. 1. ff. de proba. & panor. in c. 1. colū. 1. de electi. o ¶Que est alia gens sic inclita. &c. Que inq̄ est hodie alia gens tam inclita q̄ christiana cui9 deus pater & auctor Christus cū tam copiosa fuerit erga ipsos eius magnificentia volens adhuc in eos suam exuberantem charitatē monstrare semetipsum eis prebuit & trascendens oēm plenitudinem largitatis/ omnem modū dilectionis excedens attribuit se in cibū. clemen. si dn̄m versi. administratorij nāq;. de cele & vene. sanc.

p ¶Miseros facit populos peccatū. Hinc dicit tex. de impudicarū quarūdam nationū successoribus loquens in c. si gens anglorum circa me. 56. distin. de tali cōmixtione existimandum est degeneres populos/ & ignobiles/ & furentēs libidine fore procreandos & ad extremū vniuersam plebem ad deteriora & ignobiliora vergentē & nonissime nec bello sęculari fortē nec in fide stabilem nec honorabilē hoībus nec deo amabilem esse venturā. Hęc tex.

q ¶Regnū a gente in gentem transfertur propter iniusticias. &c. Sic forte translatum est imperiū de gallis in theutonicos. de qua translatione habetur in c. Ego Ludouicus per glo. fina. ibi. 63. disti. & in c. venerabilē. in pri. vbi bo. tex. & glo. in verbo in germanos. de electione. vbi per Antho. de butrio & panor. disquiritur/ an hec translatio itelligatur facta nedū actiue sed etiā passiue ita. s. q̄ nedū ad germanos spectet ius eligendi imperatorē sed etiā debeat qui eligitur esse germanus de quo non dico nunc ne lingua traseunte super terram os in cœlum ponere contingat vtpote cum hoc adhuc mēse Iunij. 1519. dubietas pēdeat/ sed dicam. ī. in verbo Regnū. quia sopita erit anteaq̄ sententię dicto verbo subscripte annotande offerantur. r ¶In vnamquāq; gentem preposuit deus rectorem. facit tex. Hieronymi in c. in apibus. 7. questi. 1. vbi dicitur in apib9 princeps. Vn9 est & grues vnam sequūtur ordine. Imperator vnus/ Iudex vnius prouincie: Roma autem condita duos fratres simul reges habere non potuit et parricidio dedicatur/ in Rebece etiam vtero Esau & Iacob bella gesserunt/ singuli ecclesiarum episcopi/ singuli Archiepiscopi/ singuli Archidiaconi/ & omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititer. Hęc tex. Cętera dicentur in verbo rector. s ¶Non propter locum gentē. &c. Huic sententię facta est bona ānotatio s. in verbo Eligere.

t ℭ Surget gens contra gentem.&c. Facit tex. in c. Saluator. in princi. 1. questi. 3. de quo tex. dictū est §. in verbo Aduentus. r. vbi videatur. v ℭ Tradetur enim gentibꝰ. Istis verbis pnunciabat Christus se nō a Iudęis sed a gentibus occidendū quod etiam factum est vt est bo. tex. cum glo. in c. periculose. de peni. distin. 1. de quo tamen reseruo dicendū. J. in verbo Ihesus. x ℭ Si tu cum Iudeus sis.&c. De hac rephensione Petri per Paulū est tex. in c. Qui contempta. in fi. 8. distin. & in c. Paulus Petrū. 2. questi. 7. Et dicetur in verbo Paulus.

Marci.13.b. ℭExurget [t] gens contra gentem (dixit Ihesus discipulis) & regnum super regnum: & erunt terremotus per loca/et fames.

Luce.18.f. ℭAssumpsit Ihesus duodeci & ait illis. Ecce ascēdimus Hierosolymā: & consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur & flagellabitur et conspuetur: & postq̄ flagellauerint occidēt eum/& die tertia resurget. Et infra Ihesus.

Ad gala. 2.c ℭSi tu [x] cum Iudeus sis (ait Paulus Cephę) gentiliter viuis/& non Iudaice: quomodo gētes cogis iudaizare? &c. Et. J. Paulꝰ vbi diffusius.

ad gala.3. b ℭProuidens scriptura quia ex fide [y] iustificat gentes deus: prenūciauit Abrae/ quia benedicentur in te omnes gentes.

1.timo.2.b. ℭVeritatem [z] dico (ait Paulus) non mentior/ doctor [a] gentium in fide et veritate.

Actuū.10.f. ℭAperiens Petrus os suum dixit. In veritate comperi ꝙ non est [b] personarum acceptor deus: sed in omni [c] gēte/qui timet deum & operatur iustitiam/acceptus est illi.

Actuū.11.c. ℭGentibus pœnitentiam dedit deus ad vitam.

iudith.14.b **Gentilis & Gentilitas.** ℭAchior vidēs virtutem quam fecit deus Israel/ relicto gētilitatis [d] ritu credidit deo & circūcidit carnē preputij sui/et appositus est ad populum Israel/& omnis successio generis eius vsq; in hodiernum diem.

actuū.14.d. ℭCum venissent et cōgregassent ecclesiam (Paulus et Barnabas retulerūt q̄ta fecisset deus cū illis/& quia aperuisset gentibus ostium [e] fidei.

Deute.28.d **Genu.** ℭPercutiēt te (qui dei mandata non obseruas) dominus vlcere pessimo in genibus et suris: sanariq; nō possis a planta pedis vsq; ad verticem tuum. Et infra in verbo mandatum.

2.para.29.f ℭPrecepit Ezechias & principes leuitis vt laudarēt dominum sermonibus Dauid & Asaph videntis: qui laudauerunt deum magna letitia/ & incuruato [f] genu adorauerunt.

Psal.108.d. ℭGenua mea infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est propter oleum.

Eccl.25.d. ℭManus debiles & genua dissoluta mulier quę non beatificat virū suū

Esaie.35.a. ℭConfortate [g] manus dissolutas & genua dissoluta roborate.

Esaie.45.d. ℭMihi curuabitur omne genu & iurabit oīs lingua ait dominus.

ad ephe.3.d ℭFlecto genua mea ad patrem dñi nostri Iesu Christi.&c. Et. ā. fides.

y ℭ Ex fide iustificat gētes. Quod enī apud nos valet aqua baptismatis/ hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides/ vel pro maioribus virtus sacrificij/ vel pro hijs qui de Abraę stirpe prodiert mysteriū circūcisionis. c. quod autem. vbi est tex. Grego. de cōse. distin. 4. & notat in c. maiores de baptismo. z ℭ Veritatem dico non mētior doctor gentium.&c. Etsi oibꝰ/ prę ceteris tñ incūbit doctoribus gentium seu diuini verbi seminatoribus nullomodo etiā hūilitatis causa mentiri. Cum enī humilitatis causa mentit: si non erat peccator anteq̄ mentiretur/ mentiendo efficit. c. cum hūilitatis. 22. questi. 2. a ℭ Doctor gentiū. Paulum doctorē seu magistrum gētium vocat et tex. in c. turbat. i fine principij. 37. distin. b ℭ Non est personarū acceptor deus. tex. est idē dicens in c. pe. de preben. c ℭ Sed i omni gente.&c. Hodie istis vbis supplēdum esset dūmō tame baptismate regenerata sit. I nouo enī testamento timere deum et operari iustitiam non pdesset sine baptismi regeneratione. sicut enī sine distinctione quaelibet Mosaica lex clamabat Anima cuiꝰ pputij caro circuncisa non fuerit peribit de populo suo ita nunc indistincte vox intonat euangelica nisi qs renatꝰ fuerat ex aqua & spūsctō nō itrabit in regnum dei ab hac generalitate nec sexum nec etatē excludēs. ita dicit tex. in c. Maiores. col. 2. de baptismo. Baptismi tamen vicem posset supplere vel mors pro Christi nomine suscepta/ vel si baptismū non contemptus religionis sed articulus necessitatis excluderet. c. baptismi vicem. de conse. distin. 4. & dictum est §. in verbo baptizare. d ℭ Gentilitatis ritu. Gentiles dicebantur qui erant tales quales geniti erāt/ quia. s. non recipiebant circuncisionē nec sacramentum baptismi ita archi in c. Caue. in princi. 28. questi. 1. Vnde hodie infideles vocamus gentiles. c. nonne 1. questi. 1. & notatur in c. nouit. de iudi. Et aliqui gentiliū processerunt ab Abraham vt madianite ex Cęthura/ Hismaelite qui dicūtur Tartari ex agar/ & idumei ex Esau Isaac filio. ita archi. in c. dicat. 23 questi. 5. e ℭ Ostium fidei. J. fidem q̄ est ianua & fundamentū omniū virtutū. c. cum Paulus. 1. quest. 1. Hinc etiam baptismus per quē fides assumit dicitur ianua oim sacramētorū. c. quicūq;. vbi glo. in verbo baptizari. 77. distin. f ℭ Incuruato genu adorauerunt. Genuū flexiones diebus dñicis & alijs pręcipuis solennitatibꝰ & inter Pascha & Penthecostē nequaq̄ debent fieri nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto. tex. est in c. 2. versi. diebus. aūt de ferijs. Et facit tex. in c. fi. 30. distin. vbi dicit. Placuit vt per oēs dies dñicos & per omnes dies Pasche vsq; ad Penthecostē non prosternant se i oratiōe humilitatis/ sed recto vultu ad dñm orationis fungantur officio: quia in his diebus gaudiū resurrectionis dñi celebramus. Hęc tex. de quo etiam est tex. in c. scire. 76. distin. Et bonus tex. in c. Quoniā sunt. de conse. distin. 3. vbi dicitur. Quoniam sunt in die dñica quidam ad orationem genua flectentes & in diebus Pēthecostes: propterea statutum est a sancta Synodo quoniam consona & conueniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est vt stantes ad orationem vota dño reddamus. Hęc ex tex.

g ℭ Confortate manus debiles.&c. Videatur annotatio in verbo dissoluens

tex. i c. firmissime tene. de hęre. t ℭ Nō exorauerūt p pctīs suis ātiq gigātes. &c. Hāc sētētiā itelligit glo. or. in hęreticis q cōfidūt i virtute sua/ & i diuitijs dialecticę & rhetoricę gloriant. vñ videat ho. tex. in c. Omnem vim. 37. disti. vbi dicit. Omnē vim inuētoꝝ suoꝝ i dialectica disputātes ponūt hęretici: q philosophoꝝ sētētia diffinit nō asserēdi vim hře/ sed studiū destruēdi. Sed nō i dialectica placuit deo patri & filio & spirituisctō. Regnū ei dei i simplicitate fidei ē:nō cōtētiōe sermōis. Hęc tex. v ℭ Hodie genui te. j. eternałr. loquit eñ hęc

Eccl. 16. a. ℭ Nō exorauerūt [t] pro peccatis suis antiqui gigātes qui destructi sunt/ confidētes sue virtuti/ et non pepercit peregrinationi illorum: sed percussit illos/ & execratus est eos pre superbia verbi illorum.

Psal. 2. b. **Gignere.** ℭ Dixit dñs ad me fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie [v] genui te.

psal. 109. a. ℭ Tecum [x] principium/ in die virtutis tuę/ in splendoribus sanctorum ex vtero ante luciferum genui te.

puerb. 23. c. ℭ Exultat gaudio pater iusti. Qui sapientem genuit lætabitur in eo.

Eccēs. 6. c. ℭ Si genuerit [y] quispiā cētū liberos/ & vixerit multos annos/ et plures dies ætatis habuerit/ & anima illius nō vtatur bonis substantię suę/ sepulturaq; careat: de hoc ego pronuncio ꝙ melior illo sit abortiuus.

Iacobi. 4. c. ℭ Voluntarie genuit nos (deus) verbo veritatis vt simus initiū aliquod criaturę eius.

Ioānis. 5. a. ℭ Omnis [z] qui diligit eum qui genuit: diligit & eū qui nat⁹ est ex eo.

I. mach. I. b. **Gymnasium.** ℭ Aedificatū est a gymnasiū [zz]/ in Hierosolymis secundum leges nationum.

Gene. 3. d. **Gladius.** ℭ Gladium flammeum atq; versatilem posuit deus ante paradisum voluptatis: ad custodiēdā viā ligni vitę.

Nūeri. 22. d ℭ Gladio euaginato stetit angelus ante Balaam.

sētētia de filio i diuinis quē cōstat eē ab ętno. c. I. cū similib⁹. de sū. tri. & fi. catho. x ℭ Tecū principiū in die virtutis tuę. &c. Videt hāc sentētiā declarari posse de redemptore nřo Iesu Chřo/ de quo ꝓpheta i ꝑsona dei pr̄is dicit ꝙ ipe ē cū eo pricipiū oīm reꝝ nō tñ scdm ꝙ hō/ sed in die virtutis suę. j. i claritate deitatis. & ē etiam pricipiū in splēdoribus sctōrū. j. cū spūsctō qui splendificat sctōs. & ex vtero. j. ex secreta & occulta substātia mea genui te añ luciferū. j. añ oia tpa. Et sic tu michi & ego tibi coęternus & cōsubstātialis sum. Pro hac declaratiōe q est de mēte glosaꝝ interlinearis & ordinarię/ est textus clar⁹ vbi ꝑmissa probant/ i d. c. I. de sū. tri. & fi. catho. y ℭ Si genuerit quispiam cētum liberos. &c. Hac sentētia ostēdit hominis auari sūma miseria quā etiā ostēdit notabilis textus Ambrosij in c. sicut hi. col. I. 47. dis. de quo dictum est in verbo Auarus. z ℭ Omis q diligit eū q genuit. Videat ānotatio hui⁹ sētētię. s. i verbo diligere. zz ℭ Gymnasiū. Gymnos grece: latie labor seu exercitiū dicit. Vñ gymnasiū sumi solet p exercitio litterario. notat i l. sed & reprobari. §. I. i fi. ff. de excusa. tuto. a ℭ Vltor iniqtatū gladi⁹ est. Hinc dicit tex. in c. nō solū. 23. q̄sti. 5. Hoies ministri & vltores irę hijs q malū operant: nō sine causa gladiū portāt. Et in c. sunt qdā. eadē causa & q̄sti. dicit tex. Sūt qdā enormia flagitia q poti⁹ p mundi iudices q̄ p antistites & rectores ecclesiaꝝ vindicātur: sicut ē cū qs interficit pōtificē apl̄icū/ epm/ presbyteꝝ/ siue diaconū/ huiusmodi reos/ reges & pricipes mūdi dānant. Ergo nō sine cā gladiū portāt: q talia scelera diiudicāt. sunt eñ maxie cōstituti ꝑpter homicidas et raptores: vt etiā illos dānēt/ & alios suo tiore cōpescāt. Et in c. postulasti. de homi. dicit tex. Regi: ad bonoꝝ laudē/ vindictā vero maloꝝ/ gladi⁹ est cōmissus. &c. Et ꝑpterea dicebat Ambrosi⁹ i c. est iniusta. 23. q̄sti. 4. Nōne innocentes tradit exitio: q liberat multoꝝ exitia cogitantē? Certe si gladiū reprimit: vicula dissoluit/ & laxat exitiū. Nō ē tñ oibus permissū/ gladiū accipe ad vidictā maloꝝ: seu ad vltione iniqtatū. Ille eñ iiuste gladiū accipit/ q nulla supiori ac legitima ptāte vel iubēte vel cōcedēte/ in sanguinē alicui⁹ armatur. Ita dicit text⁹ in c. ille gladiū. in prici. 23. q̄sti. 4. b ℭ Lingua eoꝝ gladi⁹ acut⁹. De hoc dicto ē text⁹ in c. piculose. in fi. de peni. dis. I. vbi hoc dictū itelligit i Iudęos emissū q hora tertia. i Christū clamātes dixerūt/ crucifige crucifige eū. Est etiā tex. in c. Noli putare. eadē dis. vbi hoc dictū in detractores citat. vt eñ gladi⁹: sic lingua detrahēs/ hoiem interficit. vñ & q detrahūt: homicidę censent. c. homicidioꝝ. eadē dis. d ℭ Cōuerte gladiū tuū. Pro istoꝝ verboꝝ & sequētū/ declaratiōe ē bo. tex. 23. q̄sti. 8. in princi. in versi. cū eñ. vbi dicit. Cū Petr⁹ q prim⁹ apl̄orū a dño fuerat electus/ materialē gladiū exerceret vt magistrū a Iudęorū iiuria deffensaret: audiuit. Cōuerte gladiū tuū i vaginā. Ois eñ q gladiū acceperit: gladio peribit. ac si aperte diceret. Hacten⁹ tibi tuisq; prędecessorib⁹ inimicos dei gladio corporali licuit pseq. deinceps i exēplū patiētię/ gladiū tuū. j. tibi hacten⁹ cōcessum in vaginā cōuerte. & spūalē tñ gladiū quod est verbū dei in mactatiōe veteris vitę exerce. Ois ei pter illū vel auctoritatē ei⁹ q legitima potestate vtit/ q (vt ait apl̄s) nō sine cā gladiū portat/ cui etiā ois aīa subdita eē debet/ ois inq; qui pręter auctoritatē huiusmodi gladium acciperit: gladio peribit. Hęc tex. ex quo liquet ecclesiam habere exercitium gladij spiritualis: sed non gladii materialis. Hinc dicit textus in c. inter hęc. 33. questione 2. Sanctitas vestra addere studuit vt si cuius vxor adulterium perpetrauerit: vtrū marito illius liceat secundum mundanam legem eam interficere. sed sancta dei ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus/ gladium non habet nisi spiritualem qui non occidit sed viuificat. Et in c. interfectores. §. i hoc. eadem causa & quęsti. dicit tex. Ecclesiastica disciplina spirituali gladio non materiali criminosos feriri iubet: illo videlicet gladio quo Petrus iubetur mactare & manducare. de quo etiam Christus ait in euangelio. Nō veni pacem mittere in terram sed gladium. Possunt tamen quādoq; prelati pro defensione rerū ecclesię cū auctoritate summi pōtificis vti gladio nedū spirituali sed etiā materiali. Bo. ē tex. i c. Auctoritatē. versi. Qui etiā. 15. q. 6. Immo si gladius spiritualis non sufficiat ad repellendā vim quę de facto infertur ecclesiæ: videtur ꝙ etiā sine pōtificis auctoritate possit vti gladio materiali/ non quidē in modū iustitię/ & sic pro vi iā illata: sed i modū defensionis/ & sic aduersus vim quę actualiter infertur. Tex. est cum glo. fina. in c. dilecto. i fi. de sen. excō. in. 6. Licet autem ecclesia exercitium non habeat gladij temporalis: habet tamen ipsum in potestate/ sed principes in exercitio. Qui enim negat in potestate Petri temporalem gladium esse: male verbum attendit domini proferentis. Conuerte gladium tuum in vaginam. Vterq; ergo est in potestate ecclesię: spiritualis scilicet gladius & materialis. Sed is quidē pro ecclesia: ille vero ab ecclesia exercēdus. ille sacerdotis: is manu regū & militū/ sed ad nutū & patiētiā sacerdotis. Ita dicit tex. i extra. vnā sctā. col. 3. de ma. & obe. Et ita tenet diu⁹ Bernar. ad Eugeniū dicēs. Aggredere eos. j. malos Christianos non ferro/ sed verbo: innuēs esse duos gladios/ vnum spiritualem qui ferit verbo/ & aliū materialē q ferit ferro. de quo etiā materiali gladio subdit idē Ber. Qui enim

tuū negat: nō satis michi videt attēdere verbū dñi dicētis. Cōuerte gladiū tuū in vaginā. Pręmissa dicta Bernardi citant p glo. i d. extraua: vnā sctām. i verbo certe. Et hanc etiā sniam videt tenere glosa (tametsi nichil ex pse firmet) i c. 1. i verbo celestis. 22. dis. i c. nouit. in verbo nram. de iudi. glo. in c. cām q. in verbo ad regē. Qui filij sūt legi. Inno. i c. licet ex suscepto. de foro cōpetē. & Bar. in l. 1. §. 1. ff. de req. reis. Et scdm istā opinionē oportet cōcedere nullū ipatorē exercuisse rite gladiū q illū nō accepit ab ecclesia. quod intelligēs Cōstātin9 i resignatione regaliū resignauit beato Syluestro gladiū: ostēdēs nō legitime vsum se fuisse gladij ptāte / nec legitime se habuisse quę ab ecclia non recepit. Ita archi. referēdo lau. i c. qm. 10. dis. Et hāc opinionē vt veritati magis cōsonām / ego ecclesiastic9 & Canonista tenēdā cēseo: quā etiā apud legistas reperio tenere Aquilā pspicacissimā do. Io. fabri. in l. 1. col. 3. versi. sed de papa. C. de sū. tri. & fi. catho. vbi dicit q de papa non est dubiū qui sit supior oib9 Christianis nedū i spūalib9 sed etiā in tpalib9 / quia cum papa sit vicari9 dñi cui9 ē terra & plenitudo eius / & q est priceps pricipū & rex regū & cui data ē ois ptās: ridiculosū eēt dicere papā in oib9 superioritatē nō hre / cum ois iurisdictio i vicariū transeat. c. quia. de offi. vica. & l. 1. C. de off. eius q vicem alteri9 obtinet. Verūtamē vt iā dictū ē q ipse nō debet se intermittere de tēporali iurisdictiōe. Immo (vt verbis vtar Io. fabri) debet tenere gladiū i vagina: nisi in casib9 q tangunt piudiciū aię / vel iustitię subuersionem / vel alias pdm. bo. est tex. in c. cū ad verū. 46. dis. in d. c. nouit. de iudi. i c. ex tenore. de fo. compe. in c. duobus. de appella. in c. per venerabilem. & in cap. Causam quę. Qui filij sint legitimi. Ipse enim est loco eius qui iudicari venit non iudicare. Ioannis 3. & facit c. te quidē. 11. q. 1. In casib9 tn̄ pręmissis cū agitur de pręiudicio animę vel populi: papa pōt & debet prouidere / si necesse fuerit quoscūq reges deponēdo / vl iterdicēdo eis administrationē / & ex minori cā q priuato / cū eorū fatuitas vel malicia pl9 ledat. c. grādi. de sup. negle. pla. li. 6. Ita dicit Io. fa in d. l. 1. colū. 5. versi. in pręmissis. Et facit bo. tex. in c. duo sūt. 96. dis. vbi dicit q Innocēti9 papa Archadiū imperatorē / quia cōsēsit vt sctūs Ioānes Chrysostom9 a sua sede pelleret / excōicauit. Et beat9 Ambrosi9 Theodosium magnū iperatorē excōmunicans: ab ecclesia exclusit.

¶ Vltor [a] iniquitatum: gladius est. Iob. 19. e.
¶ Nō in gladio suo possederūt terrā: & brachiū eorū nō saluauit eos. Psal. 43. a.
¶ Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Psal. 44. a.
¶ Lingua [b] eorum gladius acutus. Et supra in verbo Deus. Psal. 56. a.
¶ In gladio morientur omnes peccatores populi mei. Amos. 9. c.
¶ Vnus ex eis qui erant cum Ihesu (dū ipse a Iudęis comprehēsus est) exemit [c] gladium suum / & percutiens seruum principis sacerdotū amputauit ei auriculam eius. Tunc ait illi Ihesus. Cōuerte gladiū [d] tuū in locum suum. Omnes enim qui acceperunt gladiū: gladio peribūt. Matth. 26. d
¶ Tuam ipsius animā (ait Simeon ad Mariam) pertransibit gladius. Luc. 2. e.
¶ Qui [e] non habet vendat tunicam suam: & emat gladium. Luc. 22. d.
¶ Ecce [f] duo gladij hic (dixerūt discipli ad Chrm) Et ait Chrs: satis ē. Luc. 22. d.
¶ Galeam [g] salutis assumite / & gladium [h] spiritus: quod est verbū dei. Ephe. 6. d.
¶ De sermone dei qui dicit penetrabilior omni gladio ancipiti: habetur ad Heb. 4. c. et infra sermo.

Gloriari. Gloria. Glorians. et Gloriosus.

¶ Date gloriam domino deo Israel. Iosue. 7. c.
¶ Nolite loqui sublimia gloriantes. 1. regū. 2. a.
¶ Tua est domine magnificentia: & tua est gloria. 1. pa. 29. b.
¶ Gloria viri peccatoris: stercus et vermis est. Hodie enim extollit [i] / & cras nō inuenict: quia cōuersus est in terrā suā / & cogitatio eius perijt. 1. mach. 2. g
¶ Qui hūiliat9 fuerit erit i gl'ia / & q iclinauerit oclos suos: ipe saluabit Iob. 22. d.
¶ Si reddidi [k] retribuētib9 mihi mala: decidā merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meā / & cōculcet in terra vitam meam: et gloriam meam in puluerem deducat. Psal. 7. b.
¶ Gl'ia et honore coronasti eū: & cōstituisti eū sup opera manuū tuarū Psal. 8. b.
¶ Satiabor [l] domine cum apparuerit gloria tua. Psal. 16. d.
¶ Afferte domino gloriam et honorem. Psal. 28. a.
¶ Lętamini in dño & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde. Psal. 31. c.
¶ Ois [m] gl'ia ei9 filię regis abīt9 i fimbrijs aureis circūamicta varietatib9. Psal. 44. c.
¶ Ne timueris cum diues factus fuerit homo: & cum multiplicata fue Psal. 48. d.

c ¶ Exemit gladiū. An Petr9 eximēdo gladiū & pontificis seruū pcutiēdo peccauerit / & cū iā esset in sacerdotē ordinat9 irregularitatē incurrerit: glo. i c. pro mēbris. 23. q. 4. dicit q nō peccauit. & ibidē Archi. dicit q irregularitatē nō incurrit / quia nōdū erat irregularitas iucta. Cetera dicet. j. i verbo Ies9. e ¶ Qui nō habet: vēdat tunicā suā / & emat gladiū. Gladi9 spūalis est verbū dei: vt habet ad ephe. 6. & 23. qsti. 8. i pri. Vn̄ q gladiū nō habet. j. q i litteris sacris nō ē erudit9 / vēdat tunicā suā. j. bōa tpalia contēnat / & acqrat gladium. j. doctrinā sacrarū lrarū: sciēs q scripturarū ignorātia / xpi ē ignorātia. c. si iuxta. i fi. 38. dis. f ¶ Ecce duo gladij hic. &c. In ecclia eiusq ptāte duos eē gladios spiritualē videlicet & tpalē / euāgelicis dictis istruimur. Nā dicētib9 apostolis Ecce gladij duo hic (i ecclia scilicet cum apli loqrent) nō rndit dñs nimis eē / sed satis. Ita dicit text9 i extrauagāti. vnā sctām. §. i hac. de maio. & obed. Cetera videāt. s. eodē. d. vbi diffuse de istis duob9 gladijs. g ¶ Galeā salutis assumite. Videat annotatio. s. i verbo galea. h ¶ Gladiū spirit9 qd ē verbū dei. Idē dicit text9. 23. qsti. 8. i prici. i ¶ Hodie extollit & cras nō iuenit. Mortuo ei viro pctōre / ois ei9 gl'ia perit: vtpote cū cōfusiōis & horroris plenissimū locū subitur9 / ibiq pēnē cruciatū ppessur9 sit. c. fi. i fi. de pe. dis. 7. k ¶ Si reddidi / retribuētib9 michi mala. &c. Quāuis ei nō reddere bona p bonis / malū sit: reddere tn̄ mala p bonis deteri9 ē. c. sex sūt differētię. 2. rn̄. 23. qsti. 3. l ¶ Satiabor cū apparuerit gl'ia tua. De9 ei soli9 hois appetitū alioq iexplebilē exactissime satiat. Vnde qui hunc nouit / nichil vltra quęret: quia hic est perfecta virtus & sapientia. & quicquid alibi quęritur: hic perfecte inuenitur. dicit text9 in cap. Legimus. 2. in fine. 37. distinctione.

¶ Omnis gloria eius filię regis abintus. &c. Videatur annotatio huius sententię in verbo filius.

rit terrę gloria domus eius/quia cum interierit non sumet omnia neq; descendet cum eo gloria eius.

Psal.51.a. ¶Quid [mm] gloriaris in malicia/qui potens es in iniquitate?

Psal.78.b. ¶Propter [n] gloriam nominis tui domine/ libera nos: & propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Psal.84.b. ¶Vt inhabitet [o] gloria in terra nostra: misericordia et veritas obuiauerunt/sibi iustitia et pax osculatę sunt.

¶Vsq; quo domine peccatores gloriabuntur?

psal.93.a. ¶Gloriemur domine in laude tua.

psal.105.g. ¶Exultabunt sancti in gloria.

Psal.149.b. ¶Gloriam pręcedit humilitas.

puerb.15.d ¶Ante q̄ glorificetur [p] homo humiliatur.

puerb.18.b ¶Gloria [q] dei est celare verbum: & gloria regum inuestigare sermonē.

puerb.25.a ¶Ne gloriosus appareas coram rege/& in loco magnorum ne steteris.

puerb.25.a Melius est enī vt dicat tibi ascēde hu c: q̄ q; humilieris corā principe.

prou.25.d. ¶Qui [r] scrutator est maiestatis: opprimetur a gloria.

¶Indecens est stulto gloria.

puerb.26.a ¶Ne glorieris in crastinum/ ignorans quid superuentura pariat dies.

puerb.21.a ¶Gloria hominis [s] /ex honore patris sui. Et infra Pater.

Eccl.3.b. ¶Non zeles gloriam et opes peccatoris. Non enim scis quæ futura sit

Eccl.9.c. illius subuersio.

¶In vestitu ne glorieris vnq̄/nec in die honoris tui extollaris. Et

Eccl.11.a. supra in verbo extollere: vbi diffusius.

Eccl.23.d. ¶Gloria magna est sequi dn̄m: longitudo enim dierū assumetꝰ ab eo.

Eccl.25.a. ¶Corona senum/multa peritia: & gloria illorum/timor dei.

Eccl.43.d. ¶In omnibus gloriantes ad quid valebimus?

Esaię.10.d ¶Nunquid [t] gloriabitur securis cōtra eum/qui secat in ea: aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur?

Esaię.40.b ¶Omnis gloria hominis quasi flos agri. Et supra fenum.

Esaię.43.b. ¶Gloriam [v] meam (ait dominus) alteri non dabo.

Hiere.9.g. ¶Hæc dicit dominus. Non glorietur [x] sapiēs in sapientia sua/ & non glorietur fortis in fortitudine sua / & non glorietur [y] diues in diuitijs suis: sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me/ quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium & iustitiā in terra. Hæc enim placent mihi (dicit dominus)

baruch.4.a ¶Ne tradas alteri gloriam tuam/ & dignitatem tuam genti alienę.

mm ¶Quid gloriaris in malicia.&c. Gloriari de malicia/perniciosū est oibꝰ: perniciosissimū aūt clericis. vñ dicit Inno. tertiꝰ i c.q̄ sit graue. de excessi. prela. Quā sit graue crimē in clericis cū malefecerit gloriari: nullus sanę mētis ignorat. Iōq; mādamꝰ vt si cōstiterit diaconū non erubuisse publice cōfiteri se mulierē alicuiꝰ carnalr cognouisse/ vñ factū est q; vir ad ppria eā remitteret cui fuerat matrimonialr copulata: ipsū ab officio & bñficio suspēdere nō postponas. n ¶Propt gloriā nois tui.&c. Glīa nois dei & redēptoris nr̄i/ ē vt nō sit aliud nomē sub cœlo datū/ in quo oporteat saluos fieri credētes: vt in eo audito/ oē genu flectatur cœlestiū/ trestriū/ et infernoꝝ. c. decet domū paulo post prl. de imu. eccle. l. 6. o ¶Vt ihabitet glīa i tra nr̄a &c. Vt i tra nr̄a (.i. i nobis q tot trei sumꝰ. c. i ecclīastico 13. q̄sti. 2. inhabitet glīa (.i. recta & bona cōscia qa glīa nr̄a, hęc ē: testimoniū cōsciētię nostrę) oportet misericordia & veritas obuiēt sibi/ & iustitia & pax osculēt. bo. ē tex. ic. disciplina. in c. ois. ic. Et q emēdat. & i c. vera iustitia. 45. di. et dictū est. ꝭ. Corripere. p ¶Anteq̄ glorificetur hō: humiliat. Vt gloriā pcedit hūilitas: ita hūiliationē pcedit glīa. bo. ē tex. sūptꝰ ex Esaia i c. vę q dicitis. 11. q̄sti. 3. q ¶Glīa dei/ ē celare verbū: et glīa regū iuestigare sermonē. Cedit in dei glīam/ auditū pctm̄ celare. Ita ei hoies ad faciēdā suorū peccaminū cōfessionē faciliꝰ iducūtur. Cedit etiā i glīam regū .i. superioꝝ / iuestigare sermonē .i. inqrere diligēter an verꝰ sit sermo quo icusat aliqs verbū sub cōfessiōis sigillo didicitū nō celasse. et si inqsitiōe facta verū essa sermonē cōpererit: seuera illū aīaduersiōe punire. Bo. ē tex. quo istd pbat in c. ois vtriusq; sexus. versi. si de pe. & re. in c. si sacerdos. de offi. ordi. & in c. sacerdos. in pricipio. de pe. distin. 6. r ¶Qui pscrutator est maiestatis: opprimetur a glīa. Nō sūt em̄ diuina arcana pfūde nimis pscrutāda. Neq; i q̄plurimis q nō sine iustissima rōne tametsi nobis icognita/ diuia bonitas statuit/ erubescere debemꝰ cū Augustino exclamare quā iscrutabilia sūt iudicia eiꝰ & iuestigabiles vię eiꝰ. c. si ex bono. col. 1. de pe. dis 4. s ¶Glīa hois es honore patris sui. Istd idē pbatur i l. cū adoptiuū. C. de decu. li. to. Et simile videt quod alibi dicit Salomon. Glīa filioꝝ pres eoꝝ. cui dicto fctā ē ānotatio. ꝭ. in verbo filiꝰ. vbi videat. t ¶In vestitu ne glorieris vnq̄ Isti sentētię fctā ē duplex ānotatio. ꝭ. i verbo extollere. t ¶Nūqd Glīabit. &c. Annotata ē hęc sñia. ꝭ. i verbo exaltare. v ¶Glīam meā alteri nō dabo. .i. honorē latrię michi soli debitū nō pmittā vt alteri licite possit ipēdi Pro hac declaratione q ē delyra/ facit tex. cū glo. ic. venerabiles de cō. dis. 3. Et scdm glo. or. ex hoc dicto nō isert q eā glīam quā pr habet/ filiꝰ & spiritussctūs nō habeāt: quia filiꝰ & spiritussctūs nō ē alter a pre i diuinitate. puteriā ē bonꝰ & diffusꝰ textꝰ i c. 25. licuit igit. de sū. tri. & fi. catho. Hoc āt dictū Esaię citat Archi. i c. glīa epī. i pri. 12. q. 2. sētiēs q; cū dicat ibidē. tex. q; glīa epī ē paupeꝝ necessitatibꝰ puidere: hāc glīam alteri dare nō debet/ sed oi virili curare/ vt sic i aliū nō trāseat qui apd eū resideat sēp. Allegat etiā hoc Esaię dictū/ Archi. ic. cauēdū. i fi. de pe. dis. 3. ad hoc q; cū qs bonis tpalibꝰ affluit/ illud nō sibi sed soli deo debet ascribere. alioq obnitit diuinę voluntati/ dicēti. Glīam meā alteri nō dabo. x ¶Nō glīet sapiēs. &c. De scia aut sapiētia nō debet quis in seipso sed in domino gloriari. Ita Archi. declarando illum tex. in c. Adijcimꝰ. in prin. ibi. cuiuscunq; scientię nomine glorietur. 16. questi. 1. & facit bonus tex. in capi. Reuertimini. in fi. eadem causa & quęstione.

y ¶Non glorietur diues in diuitijs suis. Videatur annotatio in verbo diues. & ibi dictis addatur quod dicit Archi. in capi. cauendum in fine. de penitcn. distinctiōe. 3. de quo dictum est in 2. proxi. anno. in fi.

¶De angelis qui in Ihesu Christi natiuitate/Gloria z in excelsis deo/cecinerunt: habetur Lucæ.2.b. et infra Ihesus.

¶Qui a [a] semetipso loquitur: gloriā propriā quærit. Qui autē quærit Ioānis.7.b
gloriam eius qui misit eum/hic verax est: & iniustitia in illo non est.

¶Ego non quæro gloriam meam (ait Ihesus) est qui quærat & iudicet. Ioānis.8.f.

¶Non [b] sunt condignæ passiones huius sæculi ad futuram gloriam Ad rōa.8.c.
quæ reuelabitur in nobis.

¶Quid gloriaris quasi non acceperis? 1.ad co.4.b

¶Bonum [c] est mihi magis mori: q̄ vt gloriam meam quis euacuet. 1.ad co.9.c.

¶Siue [d] mādūcatis/siue bibitis/vel alid qd facitis: oīa ī gloriā dei facite 1.ad co.10.f

¶Gloria [e] nostra hæc est: testimoniū conscientiæ nostræ: ꝙ in simplicitate cordis & synceritate fidei/ & nō in sapientia carnali/sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo. 2.ad co.1.c.

¶Qui [f] gloriatur: in dn̄o glorietur. Nō [g] enim qui seipsum cōmēdat 2.co.10.d.
ille probatus est: sed quem deus commendat.

¶Nos non in immensum gloriabimur: sed secundum mensuram re- 2.co.10.d.
gulæ qua mensus est nobis deus mensuram/ pertingendi vsq ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos/superextendimus nos. Vsq ad vos enī peruenimus in euāgelio Chrī/nō in immēsum gloriātes in alienis laborib⁹: spē autē habētes crescētis fidei vestræ in vobis magnificari secundum gloriam nostrā in abundātia/etiam in illa q̄ vltra vos sunt euangelizare/non in aliena regula in his q̄ ꝑparata sunt gloriari.

¶Si gloriari oportet: quæ infirmitatis [i] meæ sunt gloriabor. 2.co.11.g.

¶Non efficiamur [k] inanis gloriæ cupidi. Ad gal.6.a.

¶Mihi absit gloriari: nisi in cruce dn̄i nr̄i Ihesu Christi. Et.§.crux. Ad gal.6.d.

¶Glorietur [l] frater humilis in exaltatione sua: diues autem in humilitate sua: quoniam sicut flos feni transibit. Iacobi.1.b.

¶Gloria hominis/tanq̄ flos feni.

¶Gloria [m] deo et imperium in sæcula sæculorum. 1.petri.1.d 1.petri.4.c

Grabatum. ¶Tolle grabatū tuū et ambula (dixit Ihesus ad paralyticum) Vide infra in verbo Ihesus.

Grando. ¶De grādine q̄ Aegyptios oppressit/ Pharaone populū Israel dimittere nō volēte: habetur Exodi.9.d.e.f.g. et infra Moyses.

z ¶Glīa in excelsis deo. Hic hymn⁹ quia ab āgelis decātat⁹: Angelicus dici solet. & eo vtitur ecclesia in diuino missę sacrificio: nō tn̄ quolibet tēpore nec in qualibet missa. ꝑut est tex. in c.hij duo. in prin. & in c.porro. de conse. distin.1. & in c.consiliū. de cele. missa. a ¶Qui a semetipso loquit: gloriā ꝑpriā quęrit. Iure humano a semetipso loqtur/gloriā propriā quęrēs: q eos in loquēdo vel scribēdo subticet a quib⁹ didicit. Et talis cū sit occultator alienę laudis: furi par est/ vt inquit iuris cōsultus in l.hęreditatū.ff. ad l.falci. Vnde pręclare inquit Plinius ad Vespasianū īperatorē ī pœmio natu.historię. benignū et plenū īgenui pudoris ē fateri ꝑ quos ꝑfeceris: & obnoxij ꝑfecto aīmi & īfelicis īgenij ē/malle īfurto deꝑhēdi q̄ furtum reddere. Pręmissa ponit do.me⁹ Iason in.§.si.in fi.isti. de actio. b ¶Non sūt cōdignę passiōes.&c. De hoc dicto est tex.nó. in c.saluator.in pri.1. q̄sti.3.de quo tex.videatur.§.in verbo Aduentus.2. c ¶Bonū est michi magis mori: q̄ vt gloriā meā qs euacuet. Circa hāc sentētiā vidēdus ē tex.ī c.sacerdos. circa fi.1.q̄sti.2.vbi dicit. Apostol⁹ q sic ꝑdicauit euāgeliū/ vt necessaria sibi suis manib⁹ ministraret: de se cōsidēter loquitur. Ego aūt nullo hoꝝ vsus sū. & quare dixerit/apetuit dicēs. Expedit michi magis mori: q̄ vt gloriā meā quis euacuet. Euacuare dicit gloriā suā: si ab eis qb⁹ pręcdicabat accipere voluisset vitę tēporalis expēsā. Nolebat quippe in pn̄ti laboris sui fructū: sed in futuro recipere. Hęc textus. d ¶Siue mādūcatis siue bibitis.&c. Hęc sn̄ia annotata est.§.in verbo facere. e ¶Glīa nostra hęc est: testimoniū cōsciētię nrę. Videat ānotatio.§ in verbo Conscientia. f ¶Qui gloriatur: ī dn̄o gloriet. Videat qd dictū ē §.eodē.x.&.y. g ¶Nō eñ qui seipm̄ commendat: ille probatus est. Astipulatur istis verbis id qd dicit text⁹ in c.iiustū. in fi.1.q̄sti.3. vbi dicit. Melior ē in malis factis hūilis cōfessio: q̄ ī bonis factis supba gloriatio. h ¶Nō in immēsū gloriabimur in alienis laborib⁹. Videat annotatio quę hic posset accōmodari/ §.eodē.a.sup illd Ioānis. Qui a semetipso loquit: gloriā ꝑpriā q̄rit. i ¶Quę infirmitatis meę sūt gloriabor. De hoc dicto Pauli ē no.tex.in c.Nisi cū pridē.§.Alia vero causa est.de renū.de quo textu dicet.§.in verbo infirmitas. k ¶Nō efficiamur ianis glorię cupidi. Nō inanis aūt glorię/puta bonę & laudabilis ęstimatiōis apd hoīes/cupidi esse possum⁹: referēdo tn̄ ad deū velut ad pricipalē & vltimū finē.c.Nō sūt audiēdi.11.q.3. Vn̄.dicit tex. hāc gloriā satis approbās in.l.2.C.de hijs q spōte pu.mu.sub. Qui publici mūeris vacatione habet/ si aliquē honorē excepto decurionatu spōte susceperit ob id ꝙ prię suę vtilitatib⁹ cesserit/ vel glorię cupiditate paulisꝑ ius publicū relegauerit: cōpetēs priuilegiū nō amittit. Et i.§.sed si ī bello. isti.de excu.tuto. dicit text⁹ hāc etiā gloriā cōprobās. Qui ī bello ꝑ rep. ceciderit: īperpetuū ꝑ gloriā viuere intelligūt. Et idē notat ī l.bello amissi.ff.eodē titu. Illa vero inanis ē glīa qua qs de eo qd nō habet/laudari seu ab hoīb⁹ cōmēdari desyderat. quales sūt hij q cū mītis sint criminib⁹ īpliciti: volūt vt eos iustos ac sctōs popul⁹ existimet. de qb⁹ ē bo.tex.ī c.Quis aliqn̄.ī pri.de pe.d.1. Vbi dicit. Si deꝑhēs⁹ fuerit (supple inanis glīę cupid⁹) ī aliquo delicto/ & humiliauerit se/ & hūiliat⁹ apparuerit: nō ideo dolet quia peccauit/sed iō cōfūdit quia ꝑdidit glīam suā. l ¶Glīet frat hūilis.&c. Hūilis exaltat⁹ glīari pōt de exaltatiōe sua ī deo nō ī seipo. ꝑut dictū ē.§.ī verbo exaltatio.x. m ¶Glīa deo & ipiū ī scl̄a scl̄oꝝ. Quia sūmę & īdiuiduę tnitati q̄ de⁹ ē/glīa ē pēnis/ & ipiū ī scl̄a scl̄oꝝ: ī ei⁹ honorē factū ē istd cāticū quo ecclīa & in publicis & ī priuatis officijs vtit. Gloria pr̄i & filio & spirituisancto. Sicut erat in principio & nunc & semper & in sęcula sęculoꝝ. Amē. De quo cātico loquitur textus in.c.de hymnis circa mediū.de cōsecra.di.1.dicēs. Nōnulli hymni humano studio in laudem dei/atq apostolorum & martyrum triumphos compositi esse noscuntur: sicut hi quos beatissimi doctores Hilarius atq Ambrosius condiderunt. Quos tamen quidam specialiter reprobant: pro eo ꝙ de scripturis san-

dorum canonū vel apostolica traditione nō existunt. respnant ergo illi ab homibus cōpositū/ quē quotidie publico priuatoq; officio in fine oim psalmorū dicim⁹ Gloria patri & filio. &c. Et in c.2. i fi. de ferijs vbi dicit. Festiuitas sācte trinitatis scdm consuetudines diuersarū regionum a quibusdā cōsueuit in octauis Pēthecostes ab alijs in dñica prima ante aduentū domini celebrari. Ecclesia siquidē romana in vsu nō habet q in aliquo tempore hmōi celebret specialiter festiuitatē cū singulis diebus Gloria patri & filio & spūisancto & cętera similia dicantur ad laudem pertinētia trinitatis. Hec tex.

Ecci.39.d. ¶Ignis grando [n] fames et mors / omnia hęc ad vindictam creata sunt.

Granum. ¶De grano sinapis & de grano frumenti vide in verbis suis.

Psal.44.a. **Gratia.** ¶Speciosus forma prę filijs hominū: diffusa est gratia in labijs tuis/ propterea benedixit te deus ineternum.

Psal.83.c. ¶Gratiam [o] et gloriam dabit dominus.

puerb.3.d. ¶Deus mansuetis dabit gratiam.

puerb.12.a. ¶Qui bonus est hauriet [p] sibi gratiam a domino.

puerb.14.a ¶Inter iustos morabitur gratia.

puerb.22.a. ¶Super argentum et aurum gratia bona.

puerb.28.d. ¶Qui corripit [q] hominem/ gratiam postea inueniet apud eum magis q ille qui per linguę blandimenta decipit.

puerb.31.d. ¶Fallax [r] gratia/ & vana est pulchritudo.

Ecci.20.b. ¶Gratię [s] fatuorum effundentur.

Ecci.21.c. ¶In labijs sensati inuenietur gratia.

¶De gratia mulieris habetur Ecclesiastici.26. & infra mulier.

Marci.8.a. ¶Dominus Ihesus [t] in qua nocte tradebatur accepit panem & gratias agens fregit et dixit: accipite et manducate hoc est corpus meum.

Lucę.1. ¶Aue gratia [v] plena (dixit angelus ad Mariam) Et.I. Maria virgo.

Lucę.6. ¶Si diligitis eos qui vos diligunt: quę vobis est gratia/ &c. Et diffusa in verbo diligire.

Ioānis.1.b. ¶De plenitudine [x] Christi nos oēs accepimus & gratiā pro grā: quia lex per Moysem data est: gratia et veritas per Ihesum Chrm facta est.

ad ro.6.c. ¶Non [y] estis sub lege/ sed sub gratia.

ad ro.6.d. ¶Gratia dei vita eterna.

1.co.12.a. ¶Diuisiones gratiarum sunt/ idem autem spiritus Et infra in verbo spiritus vbi diffusius.

1.co.15.d. ¶Gratia dei sum id quod sum. Et gratia eius in me vacua nō fuit/ sed abūdantius illis omnibus laboraui: nō autē ego/ sed gratia dei mecum.

n ¶Grando. Grando in vindictam .i. in hominum priuationem mittitur. Mature siquidem vindemie / grādinis lapidatione nōnūq quatiūtur l.4. C. de male. & mathe. Quod aūt alia ēt ad vīdictā creata sint: est bo. tex. qui videri pōt in c. Reuertimini versi. fieri pōt. 16. qst. 1 de quo tex. dictū est s. in vbo Brugo.

o ¶Gratiā & gloriā dabit dñs. Pro hui⁹ & sequētiū elucidatiōe sentētiarū aduertendū est q gratia multipliciter accipit i scripturis Quādoq; ei accipitur pro donogratis. i. sine merito/ dato. quod qdē donū ē duplex: quoddā nobiscū cōcreatū vt q sim⁹ imago dei ē donū gratis nobis datū & i nobis cōcreatū Aliud ē donū postea nobis supeeadditū vt sciētia cognitio et notitia de deo: & secūdum hoc etiam phī habent gratiam. Scdo gratia dī donū gratū faciens et gratis datū & de hoc habetur ad ro.7. infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Gratia dei per Iesū Christum. hęc enī gratia est gratum faciens que liberat. Tertio dicitur gratia prim⁹ habit⁹ vel prima virtus i qua donum grē māifestat: & sic fides dicit gratia. Vñ ad heb. vltio Optimum est gratia stabilire cor. Quarto dicit gratia primus gratie effectus post lapsum id est remissio/ peccatorum/ pax/ seu recōciliatio. Et ita hac sentētia sumi pōt. nisi ei gratiā. i. pctōium remissionē nobis de⁹ dederit/ non cōsequemur gl'iam. Qnto dī grā gratie signū. & hoc modo prophetia dicit gratia & operatio miraculorū. & apellam⁹ hoc grauę signū: quia signū est q habet a deo grā Et ita sumit. 1. ad Co.12. diuisiōes gratiarū sunt/ idem aūt spūs. Nō tamen hoc signo posito ponit res: quia & mali nōnunq pphetāt c. pphetauit. 1. qsti. 1. Sexto & vltio dicitur gratia pmiū gratie. i. vita eterna vt Io. 1. de plenitudine ei⁹ oēs accepim⁹ & grām p gratia, Ita notāter dicit archi i. c. grā. col. 2. questi. 1. p ¶Hauriet sibi gratiā a dño. Gratia pōt hic sūi pro priomō grē. i. pro vita eterna. Qui enī bon⁹ ē: a dño cōsequet vitā eternā. vulgato. c. 1. de sū. tri. & fi. ca. q ¶Qui corripit hoiem. &c. Astipulatur huic snię bo. tex in c. nō vos iudicetis. 5. qsti. 5. de quo textu dictū est s. in verbo decipere. q. r ¶Fallax grā & vana est pulchritudo. id ē dicit glo. or Fallax est grā simulatorū & vanus decor operis eorū. Quo eni magis apud hoies mereri vident eo magis apud deū demerent: quia vt notāt dicit grego. Simulata equitas duplex est iniquitas. malum eni facit simulator & abutit bono. dicit glo. in cle. 1. in verbo sanctitatis. de reli. do. s ¶Gratie fatuorum effundētur id ē dicit glo. interli. Dogmata hęreticorū effundent. Pro hac declaratione facit tex in c. 3. de heret. vbi probatur q damnato auctore tanq hęretico dānātur eius scripture & libri seu opera t ¶Dñs Iesus i qua nocte tradebatur. &c. Videat annotatio in verbo Ihesus. v ¶Aue gratia plena. Videatur anno. in verbo Maria virgo. x ¶De plētudie ei⁹ oēs accepim⁹ & grām p grā qz lex. &c. Circa totā hāc sniam pōt prio videri tex. c. sexta synodū. in fi. de cōse. dis. 3 vbi dī. Antiqs figuris & vmbris & ad veritatis pfigurationē sctē ecte traditis valedicētes grām & veritatē pferem⁹: veṝ igit agnū dñm nrm Iesū christū scdm imaginē hūanā amō pveteri agno depingi iubem⁹. Scdo. i. tex. i c. Iudei. de cō. dis. 1 vbi dī In ijs loca iqb⁹ sacrificabāt dño diuis hēbāt supplicatiōibꝰ cōsecrata: nec i alijs q deo dedicatis locis mūera deo offerebāt. Si ergo iudęi q vmbre legis deseruiebāt hec faciebāt: multoqis nos qb⁹ veritas patefacta & grā p Iesū chrm data ē. Tertio tex. i c. libēter de peni. dis. 1. vbi Ambro. i psona Cnii loquēs dicit Libēter ignosco/ prompte idulgeo/ miam magis volo q sacrificiū: qa p sacrificiū iust⁹ cōmendat p miam pctōr redimitur. nō veni vocare iustos/ sed pctōres ad pniam. i lege sacrificiū/ i euāgelio mia ē. Lex per moyse data ē/ per me grā. Et qrto & vltio tex. in c. vnico de purifi. post par. de quo tex. videat s. in verbo fœmina.
y ¶Non estis sub lege/ sed sub gratia Recurratur s. ad annotationē proximā.

a ¶ Ne in vacuum gratiā dei recipiatis. Deus semper parat⁹ est grām suā hoī dare dūmodo homo paratus sit ipsam recipere. homo enī scdm Hugonē de scdō victore non habet gratiā: non quia deus eā dare renuat/ sed quia hō ipsam recipere recusat. Ita dicit Hostiē. citans Hugo. de. s. vic. i c. dolentes. col. fina. de cele. mis. Per hāc aūt sententiam dicit archi. in c. sufficit. de conse. distin. 1. ꝙ peccat sacerdos qui nunꝙ vult celebrare: quia gratiā dei i vacuum recipit. Posset etiā hęc sententia declarari per ea que habētur in c. ille penitētiā. cū septē sequentibus. de peni. dis. 3. vbi ostēditur eum ad sacramentū confessionis & pnieī vacuū accedere q se a pctis nō abstiet sed ad ea que confessus est iterū cōmittēta velut canis ad vomitū statim reuertit.

¶ Gratiam [a] dei inuacuum ne recipiatis. 2. ad co. 6. a.

¶ Potens est deus omnem [b] gratiam abundare facere in vobis. 2. ad. co. 9. b

¶ Vnicuiqꝫ nostrū data est gratia secūdū mensurā donationis Christi. ad ephe. 4. a

¶ In omnibus [c] gratias agite. 1. thes. 5. d.

¶ Noli [d] negligere gratiam que in te est/ que data est tibi per prophetiā cum impositione [e] manuum presbyteri. Ad thi. 4. d.

¶ Apparuit gratia dei saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos vt abnegantes impietatem et secularia desyderia sobrie iuste et pie viuamus in hoc seculo/ expectātes beatā spem & aduentum glorię magni dei et saluatoris domini nostri Ihesu Christi. ad titū 2. c.

¶ Hęc est [g] grā si pp̄ter deū iustitiā sustinet quis tristitias/ patiēs iniuste. Ad heb. 2. c.

¶ Optimum [h] est gratia stabilire cor. Ad heb. 12. c

¶ Superbis deus resistit/ humilibus autem dat gratiam. Iacobi. 4. b

¶ Vnusquisqꝫ sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrātes/ sicut boni [i] dispensatores multiformis gratię dei. 1. petri. 4. b

Gratis

¶ Gratis [k] accepistis gratis date. Math. 10. d

¶ Odio habuerunt me gratis (dicit Christus de Iudęis) Ioannis. 15.

b ¶ Omnē gratiam. De multiplici grā dictum est supra eodē in. 1. āno. sed ibi dictis addatur videnda bona glo. in cle. 2. in verbo cooperante gratia. de magistris. q̄ vult duplicem esse gratiā: primā operantē: scdam cooperantē. prima preparat homis volūtatem vt velit bonū: scda adiuuat ne frustra velit. Videtur tamen quibusdā ꝙ eadē sit gratia/ idem bonū vel eadem virtus operans & cooperās: sed propter diuersos effectus distinguūtur in verbo. gratia enim q̄ parat hoīs voluntatē ad bonū cum non sit ociosa vt augeat & aucta vt perficiatur coadiuuat ne frustra velit sed perducat ad opus. Hęc glo. quā declarans panor. in c. 1. in. 1. no. de cōmo. dicit ꝙ scdm theologos duplex est gratia. s. gratia gratis data & gratia gratū faciens. Grā gratis data/ est illa que p̄cedit ex mera gratitudine. i. liberalitate dei que p̄parat hoīem ad faciendū ea per que peruenitur ad gratiā gratū facientē. Vnde sermo scientie & sermo sapientie sunt gratie gratis date. Charitas vero est gratia gratū faciens qz per eā facimus ea que sunt deo accepta: & sic faciunt nos deo gratos. de quo in. 2. sententiarum. distin. 3. Et sic intellige. glo. in d. cle. 2. de magistris. Hęc panor. c ¶ In omnibus gratias agite. Agende deo gratie sunt de oībus & sic nedū de prosperis. vt in li. in prin. C. de offi. prefec. p̄to. aphri. sed etiā de aduersis vt est text⁹ cum glo. in c. fi. ibi. oīpotēti deo gratias ago. 21. questi. vlti. d ¶ Noli negligere gratiā. &c. Hac sententia monent oēs sacerdotes ne eam gratiā quam in eorum ad ordinē sacerdotalē promotiōe susceperūt negligant aut peruifaciant. Vnde & interius et exterius se sacerdotes veros ostendant. i. & in statu mentis & in habitu corporis deo & hoībus placere studeāt: et nec in superfluitate scissure aut colore vestiū nec tonsura/ intuentiū quorū forma & exemplū esse debent offendāt aspectum sed potius qd eorū deceat sanctitatē semper cogitent & faciāt. c. fi. 21. questi. 4. Cętera q̄ hic dici possent de honestate & moribus sacerdotū/ vide s. in verbo episcopus &. i. in verbo sacerdos. e ¶ Cum impositione manuū presbyteri. quia ad solū epm spectat sacerdotes ordinare. c. trāsmissā. vbi notat de elec. His verbis bn̄ p̄batur olim eosdē fuisse ep̄os & p̄sbyteros. i. Episcopos vocatos p̄sbyteros & p̄sbyteros ep̄os. Et ita per hāc sentētiā Pauli dicit tex. in c. legim⁹ colū. 1. 93. distin. & in c. Ecce ego. §. presbyteri 95. distin. f ¶ Erudiens nos vt abnegantes impietatē. &c. Vt gratie dei & saluatoris nostri capaces simus & idonei: oportet nos impietatē abnegare et secularia desideria. Vnde dicit tex. in c. non potest/ de peni. distin. 1. nō potest quis grām dei cœlestis accipere nisi prius purgatus fuerit ab oī sorde pcti. Vnde etiā accedentes ad baptismū interrogātur si abrenuncient diabolo & omnibus pōpis eius. que interrogatio p̄sertim facienda est pagano ad baptismū accedenti/ petendūqꝫ an diabolo & oībus pōpis & omnibus dānosis eius operibus atqꝫ fallacijs cunctis abrenūciet/ vt sic respuat prim errorē & sic appropinquet veritatem/ possitqꝫ iuxta apl̄m deponere veterē hoīem qui corrūpitur scdm desyderia erroris & abnegare impietatē & secularia desyderia. Ita dicit tex. in c. prim interrogatur. de cōsecra. dis. 4. g ¶ Hęc est grā si propter dei iustitiā sustiet quis tristitias. &c. Hic de primis credentibus legit ꝙ rapinā suorū bonoꝶ cū gaudio suscipiebāt: non q̄rentes sibi aliorum patrocinia: sed gaudentes qm̄ digni inueniebantur pro noīe Iesu cōtumeliā pati. Ita dicit tex. 23. q̄sti. 3. paulo ante si principij. h ¶ Optimū est gratia stabilire cor. Gratia ei q̄ per Christum datur non solū remissionē pctorum facit: sed etiā vt lex impleatur vt natura liberetur nec peccatum domietur. sp̄us etiam gratie dat fidem q̄ etiā non petita a deo conceditur: vt hoī petenti & alia cōcedantur. tex. est cuius hęc verba sunt in c. gratia. de conse. dis. 4. vtilitatē etiam grē demonstrans in c. antpe. & pe. de eadē distin. dicit Placuit vt q̄cunqꝫ dixerit grām dei qua iustificamur per Iesū Christū dn̄m nr̄m ad solā remissionē peccatorum valere que iā commissa sunt/ & non etiā ad adiutoriū vt non cōmittant: Anathema sit. Et quisquis dixerit gratiam dei per Iesū Christū dn̄m nr̄m propter hoc tm̄ nos adiuuare ad non peccandū quia per ipsm nobis reuelatur & aperit intelligentia mādatorū vt sciam⁹ quid appetere qd vitare debeam⁹/ nō aūt per illā nobis p̄stari vt qd faciēdū cognouerim⁹/ & facere debeamus aut valeam⁹: anathema sit. hęc tex. i ¶ Sicut boni dispensatores. Videatur bonus tex. in c. sit rector & in c. fina. 43. distin. de quo dictū est s. in verbo dispensator. o. k ¶ Gratis accepistis gratis date. Hinc Alexander terti⁹ scribens ad epm Ventoneñ. Prohibeas (inquit) ne in parocia tua p licētia docēdi exigat aliqd aut etiā p̄mittatur Si qd vero postea solutū fuerit vel p̄missum: remitti p̄missum facias/ & restitui appellatiōe cessante solutū/ sciēs ꝙ scriptū est gratis accepistis gratis date: ita dicit tex. in c. 2. de magis. Et in c. si quis eps. 1. q. 3. dicit tex. huic fnię inites Si qs eps/ prebēdas/ archidiaconat⁹/ p̄positnras vel aliqua officia eccl̄iastica vēdiderit vel aliter q̄ statuta scōꝶ patrū p̄cipiūt ordinauerit: ab officio suspendat. dignū est ei vt sicut gratis ep̄atū accepit ita mēbra eiusdē ep̄atus gratis distribuat. hęc tex. An aūt sicut licētia docēdi gratis dari debet: ita etiā doctria debeat gratis īpēdi ita s. ꝙ docētes nullā possit a scholasticis exigere collectā: glo. est q̄ hāc dubietatē vtrinqꝫ discutit. & tāde cōcludit p pte assertoria docentē. s. exigere posse collectā qua viuat & p̄curet etiā si aliūde habeat vnde sibi victum suppeditare possit/ quia etiam episcopus tametsi non indigens cum cōsecrat ecclesiam & cū visitat recipit procuratione. c. Cū apl̄us &. c. sopite decēsib⁹. Nec alijs tenet docēs semiare sp̄ūalia nisi metat carnalia. c. Cū ex officij. cū similib⁹. de p̄scrip.

In hac tamē difficultate diffusi⁹ loqr Panor. in c. q̄ nōnullis de magis. dicēs q aut I loco: est cōsuetudo vt fiat collecta aut non. Primo casu ꝙtuncūq; docens sit salariatus pōt collectā facere scdm cōsuetudinē loci: q̄ scdm loci cōsuetudinē videntur eius opere locate l. qd si nolit §. Quia assidua. ff. de edi. edic. notat bar. in l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. re. A pauperibus tñ exigere non debet. ar. c. pasce 86. distin. Quod si de consuetudine non appareat: tūc siquidē ipsi de beneficio puisum sit cui onus docendi sit annexū put fieri mandatur in c. I. & in c. Quia nonnullis. de mag. non pōt a clericis illi⁹ ecclesie nec a pauperib⁹ quibuscūq; sed bene a diuitibus non illius ecclesie collectam exigere: quia bñficium dat intuitu illius ecclesie & intuitu pauperum / nō aliorum put probatur in dictis capitulis. Aut vero ñ est prouisum de bñficio sed de salario qd sibi dat a publico prout cōmuniter fit in generalibus. Ita lic studijs: & tūc nihil exigere potest a quibuscūq; etiam diuitibus / quia salariū cōstituit a rep. nō intuitu indigenarū vel pauperum sed potius intuitu forensiū vt. s. oēs confluant in ciuitatē & inde opulentior ex scholasticorum copia ciuitas reddatur. Ita sentit panor. i d. c. Quia nōnullis. sicq; vera huius dubietatis resolutio est q docens exigere pōt collectā. Nisi ā beneficium habeat p docendo quo casu non exiget a clericis ecclesie illi⁹ nec a pauperib⁹: vel nisi habeat salariū a publico quo casu a nemine exiget: non obstat hec sententia pauli. q̄ doctrinam gratis non accepit sed eam multis couquisiuit laborib⁹ & expensis. Anc̄ē. habita. C. ne filius pro pa. Multa alia possent super hac sententia cumulari que pretereo.

Ad rōa. 3. d. ¶Iustificati [l] sumus gratis per gratiam dei.

2. cori. 11. b. ¶Gratis [m] euangelium dei euangelizaui vobis (ait Paulus)

Ad gela. 2. d ¶Christus gratis mortuus est.

2. thessa. 3. b ¶Gratis panem non manducauimus ab aliquo: sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes.

Psal. 34. d. **Gratulari & Gratulatio.** ¶Qui gratulātur malis meis / induantur confusione.

Bachu. 4. g. ¶Qui gratulati sunt in tua ruina Hierusālem punientur.

ad. phi. 1. d. ¶Gratulatio [n] vestra abundet in Christo Ihesu.

2. thes. 3. d. **Grauare.** ¶Ipsi scitis q̄admodum oporteat imitari nos: quoniam nō inqueti fuimus inter vos / neq; gratis panem mā̃ducauimus ab alijs / sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes ne [o] quē vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem / sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.

Iob. 7. d. **Grauis & Grauitas.** ¶Quare posuisti me contrarium tibi & factus [p] sum mihimetipsi grauis?

Psal. 34. d. ¶In populo [q] graui laudabo te.

Ecci. 33. d. ¶Sine [r] iudicio nihil facias graue.

Ecci. 40. a. ¶Graue iugū super filios Adā. Et infra in verbo iugū vbi diffusi⁹.

ad titū. 2. b. ¶Teipsum prębe exemplum / bonorū operum / in doctrina / in integritate et in grauitate [s].

l ¶ Iustificati sumus gratis per gratiam. Circa hanc sententiā pauli videri potest. bo. tex. in c. antepe. de consecra. distin. 4. de quo textu dictū est s̄ in verbo proxio super illud apostoli optimū est gratia stabiliter. cor. m ¶ Gratis euangelizaui vobis. Gratis euangelizare non tenetur aliqs cui hoc facere ex officij sui debito non incūbit: q̄ scdm apostolū qui spūalia seminat non est magnū si metat carnalia. cum nemo cogatur suis stipendijs militare. c. Cum ex officij. paulo ante finē de pscrip. Itē quia dicit apostolus cōmunicet is qui catechizat verbo ei qui se catechizat in oibus bonis. c. ecclesia. §. quia ergo. 13. qst. 1. Nec tamē propterea dicitur non gratis enāgelizare: quia expensarum perceptio non impedit quominus aliquid dicatur fieri gratis vt. est bo. tex. cū glosa in vbo gratis i e. cū ab vl. de vita & honesta. cle. n ¶ Gratulatio vra abūdet in Christo Iesu. sd ē gřas deo agatis abundāter. Pro hac declaratione que est glose interlinearis est bo. tex. in l. 3 ibi. cum tibi gratulari debuerit q furti eum non arguas. C. depo. vbi verbū gratulari sumitur pro gratias agere. o ¶ Ne quem vestrum grauaremus. Cū apostolus se acsitos proprijs manibus decreuerit exhibendos vt locū predicandi auferret pseudo apl̄is / & illis quibus predicabat non existeret onerosus (vt hac sentētia liquet) graue nimis esse dinoscitur q quidā platorum ita in procurationibus graues existant vt interdum ecclesiastica ornamēta subditi exponere cōpellantur & longi temporis victum breuis hora consumat. Quocirca statutū ē vt archiepi parocias visitantes pro diuersitate puinciarum & facultatib⁹ ecclesiarū. 40. vel. 50 euectionis nūerum Epi aūt. 20. vel. 30. Cardinales. 25. nunꝙ excedant. archidiacōi. vero. 5. vel. 7. Decani cōstituti sub epis duobus eqs contenti existāt / nec cum canibus venatorijs & auibus proficiscantur sed ita procedant vt non q̄ sua sunt sed que Ihesu Christi q̄rere videantur. nec sumptuosas epulas querant sed cum gratiarum actione recipiant quod honeste ac competenter illis fuerit ministratum nec subditos suos tallijs & exactionibus grauare psumant: licet pro multis necessitatibus que aliquotiens superueniunt si manifesta ac rationabilis causa extiterit cū charitate moderatū ab eis valeant auxiliū postulare. cū eni dicat apl̄s non debēt filij thesaurizare parētibus sed parentes filijs: multū longe a paterna pietate videt si prepositi subditis suis graues existant quos in cunctis necessitatib⁹ / pastoris dēt more fauere. archidiachoni vero siue decani nullas exactiōes siue tallias in psbyteros seu clericos exercere psumant. Quod tñ de predicto nūero euectionis scdm tolerantiā dictum est in illis locis poterit obseruari in quibus āplıores sunt redditus & ecclīastice facultates in pauperioribus aūt locis rñ statutū est tener / mensurā vt ex accessu maiorū minores merito nō doleāt se grauari nec sub tali indulgētia / illi qui paucioribus equis vti solebāt hactenus / plurīū sibi credant ptātem indultā. Ista est vna de constitutionibus concilij Laterañ. que posita est. in c. cum apostolus. de censibus. p ¶ Factus sum mihimetipsi grauis. Pc̄tōr fit sibiipsi grauis synderesi eū intus rodente dicente ppheta Vermis eorū nō morief inetternū. c. qm̄. 19. qst. 3. q ¶ In populo graui laudabo te. Popul⁹ grauis seu persone graues dicūtur que sunt bone fame & opinionis nec de aliquo crimine infamate. ita sentiūt. glo. Hostien. & cōiter doc. in c. licet ex quadam. de testibus. in c. cū in tua. in verbo persona grauis. de sponsa. Tales aūt sunt pre cęteris accipiēde pro precibus ad deū fundēdis: exaudiūtur eni facilius notat panor. in rubri. de vita & ho. cleri. colū. I. r ¶ Nihil facias graue. Iure humano papa nihil graue debet expedire sine cōsilio cardinaliū. tex. est quem ibi pondera Panor. in pe. no. in c. per. venerabilē. Qui filij sint legi. nec eps sine cōsilio sui capituli. c. nouit de his q fiūt a pla. sine cōse. ca. s ¶ In grauitate. Grauitas debet esse ecclīasticis. c. Cū I cūctis. in prī de elec. hic dicit tex. i. c. si. 41. dis. i incessu debet eē sacerdos ornat⁹ vt grauitate itineris mētis maturitatē ondat. Incōpositio ej corporis: iq̄ūlitatē idicat mētis vt Aug. ait

t ¶ Grece. De greca lingua an vtilior sit latina: videatur tex. pbās ꝙ sic in auth̄. de nō alie. aut permutandis re. eccle. §. Alienatiōis aūt. col. 2. vbi dicitur Nō paterna voce. i. latina legem cōscripsimus / sed hac cōmuni & greca vt olbus sit nota propter facilē interpⱥtionē. Hec tex. vbi glosa in verbo voce dicit grecā ideo cōmuniorē videri liguā latinatquia eā norūt nedum greci sed & latini quos oportet grece lingue eruditionē habere propter translationes multarū legum & cōstitutionū q̄ greca lingua sunt facte / vt apparet in multis legib⁹ ff. Greci vero parum aut nichil curant linguā latinā preterea quando hebraica lingua trāsferēda erat in latinā / pri⁹ in grecam trāsferabatur vt facilior ex ea fieret in latinā translatio. Hec glo. Sed rationes iste concludentes nō videntur. Certum ē enim paucissimos latinorum grece lingua scios esse / oēs vero propemodū grecos latinā callere. Et si greca ligua ab omnibus potuisset intelligi asserꝙ cōmunior latinatnihil necessum fuisset vti circuitu / transferendo. s. hebraicā in grecam & postea grecā in latinā / sed suffecisset greca translatio. Vnde pro vtilitate grece lingue videt melior tex. in c. vt veterū. vbi est tex. Augustini. 9. distin. vbi dicit Vt veterum librorum veteris. s. testamenti / de hebrea volūinib⁹ examināda est: ita nouorū. i. noui testamēti veritas greci sermōis normā desiderat. Et in c. si. in princi. 20. distin vbi dicit. De quibus causis nulla soluendi ligandiꝙ auctoritas in libris veteris & noui testamenti & quatuor euāgeliorū cum totis scriptis apostolorū non appareat / ad diuina recurrite scripta greca. Hec tex. Hieronym⁹ tñ in. 2. ꝓlogo biblie videt innuere cōtrariū eius qd dicit Aug. in d. c. vt veterum dicit enim ꝙ emendatiora sunt exēplaria latinorū q̄ greca & hebrea. sed Augustin⁹ ad ꝑmitiuam ecclīam respicit / qñ exēplaria greca & hebrea nō erant corrupta. sed procedente tēpore cum popul⁹ Christian⁹ multum esset auct⁹ / et hereses multe inter grecos pullulassent: inuidia christianorū Iudei & greci sua exemplaria corruperunt & sic factum est ꝙ exemplaria eorū magis corrupta sunt q̄ latinorū. ad quod tēp⁹ respicit Hieronym⁹. Vel Hieronym⁹ respicit ad latina exēplaria a fidelibus interpretibus translata: Augustinus respicit ad exemplaria latina a non fidelib⁹ translata Vel dici pōt ꝙ in hoc magis credendū est Hieronymo q̄ Augustio: quia inter istos tres Hiero. Aug. & Greg. Augustino magis credēdū est in disputatiōibus. Hieronymo i hystorijs & trāslatiōib⁹: & Gregorio in moralib⁹. Ita dicit glosa. in d. c. vt veterū. 9. distin. Sed archi. in d. c. si. 20. distin. simpliciter dicit ꝙ qñ scriptū reperitur ad grecam linguā esse recurrendū put in d. c. vt veterū. & in d. c. si. intelligitur scdm illa tēpora quibus fidei catholice integritas erat apud grecos. sed cū hodie sint acephali / & exemplaria eorū corrupta: non est ad eorū volūina recurrēdum. Hec archi. Cū quo etiā idē dicit glosa in vna solutiōe. in d. c. vt veterū. Et ita tenēdū videt. Nō est ei verisimile eos q̄ catholice fidei vnitatē nō syncere tenēt integritatē suorū volūinū cōseruasse: sed poti⁹ ea in odiū latinorum qui vnitatis fidei / inconcussi sunt obseruatores corrupisse.

Grecia. grecus & grece.

¶ In Grecia prio regnauit Antioch⁹ 1. ma. 1 a.

¶ Grece [t] hebraice et latine (scriptus erat titulus crucis Christi) Et infra Ihesus. Ioan. 19. d.

¶ Grecis et Barbaris sapiētibus & insipiētibus debitor sum (ait Paul⁹) Ad rōa. 1. b.

¶ Non est [v] distinctio Iudei et Greci. Ad ro. 10. c.

¶ Iudei signa petunt / & Greci sapientiam querunt. 1. corin. 1. d.

¶ Paulus venit ad Greciam / vbi fuit menses tres. Actuū. 20. a.

Gressus.

¶ Nonne deus consyderat vias meas: et cunctos gressus meos dinumerat? Iob. 31. a.

¶ Perfice [x] gressus meos in semitis tuis (domine) vt non moueamur ve- Psal. 16. b.

v ¶ Non est distinctio Iudei & greci. Hodie tamen inter verum iudeū. i. verū Christianū vnitati sācte matris ecclesie adherentē & grecum / multa est distīctio. Primo enim Greci non bene obedrunt Pape sicꝙ vnitatē fidei non recte teneat. glo. est in c. Rogamus. in si. 24. questi. 1. Vñ dicit hostiē. in c. Cum scdm in si. de tempo. ordi. ꝙ quicquid dicatur biriia semper homo. i. quicquid sanciat Roman⁹ pōtifex / Orientalis ecclīa semper remanet greca hoc est a nobis aliena schismatica & rebellis. Vnde etiam dicit archi. in c. sacrosancta. col. 2. 22. distin. ꝙ greci ratione temporis aliqui⁹ nō pñt se defēdere cōtra Romanā ecclesiam quin ei debeant subesse. Et idē archi. in c. Magnū. in princi. 11 questi. 1. dicit ꝙ greci ecclesie Romane nolunt subesse t cum tamen eam esse primam & sublimiorē cōfiteantur. Et ideo heretici videntur. c. alienus. c. hec est fides. 24. questi. 1. Forte tamē secus dici potest: cum ecclesia Romana scienter eis cōcet. Ita archi. in d. c. magnū. Scdo eorum sacerdotes diacones subdiacōes / in matrimonio copulaot. i. matrimonio iā copulato vtuntur: secus tñ est in nostris. c. aliter. in prin. 31. distin. & c. cū olim. de cle coniuga. Quid aūt si grecus cōiugatus & sacerdos se & vxorem inter latinos transferat volens inter nos fortiri domiciliū an vxorem licitū ei erit retinere: dicit hostien. in d. c. Cum scdm. paulo ante fin̄. de tempo. ordi. ꝙ si modico tempore inter latinos sit mansurus / poterit tolerari cū vxore: alioꝙ vt euitet scandalū / tolerari non deberet scdm aliquos. contra quos tñ tenet ibidem hostien. cui⁹ opi. videtur verior: quia cū grecus continentiam nō admiserit. 31. distin. c. nicena. dnrū videt sentire ꝙ separandus sit ab vxore. & ꝑ hoc ꝙ. s. etiam inter latinos possit vti matrimonio videtur esse bo. tex. in c. vt clericorum. in si. de vita & honesta. vbi cōstitiōa facta de puniendis clericis impudice viuentibus) subiungitur. Qui aūt scdm regionis sue morem nō abdicarūt copulam cōiugalem: si lapsi fuerint / grauius puniantur: cū legitimo matrimonio vti possint. hec tex. Verū est tñ ꝙ greco volēti seruare ritus suos & sic nolēti cōtinere: nō est cōferenda ecclīa inter latinos. ne varijs ritibus coinquinet honestas ecclesie. contra d. c. Cum scdm. vbi ita tenet hostiē. de tēpo. or. & ita ēt tenet panor. in d. c. cū olim. 1. 2. no. de cleri. coniuga. Tertio differunt etiam greci a nobis in ordinum sacrorum collatione: quia extra quatuor tēpora conferunt quod nobis facere nō licet. c. de eo. c. Cum quidā. c. Cōsultationi cū similibus. de tempo. ordi. Et hanc etiam differētiam ponit hostiē. in d. c. Cū scdm. Quarto secernuntur a nobis greci quia alter alteri non confitentur pctā sua: qd tñ latini faciunt. ita notat glo. in sūma. de peni. disti. 5. & panor in c. ōis vtriusꝙ sexus. col. 5. de peni. & remis. Quinto non seruant ritum nostrū in cōficiendo / quia conficiūt seu celebrant in fermētatis & nos in azimis glo. in c. scriptura. de conse. distin. 2. Pro ostendenda autem grecorum in latinos maleuolentia & ipsorum ab ecclesia Romana defectione / est bo. tex. in c. si verss. postq̄ enim. de baptis. vbi dicit. Postq̄ grecorū ecclesia cū quibusdam complicibus & fautoribus suis ab obediētia sedis apostolice se substraxit intm̄ greci ceperunt abominare latinos: ꝙ inter alia q̄ in derogatione eorū impie cōmittebāt si qñ sacerdotes latini super eorū celebrassent altaria nō prius ipsi sacrificabant in ipsis q̄ ea tanq̄ per hoc inquinata lauissēt. Baptizatos ēt a latinis / ipsi greci rebaptizare ausu temerario ꝑsumebāt. & (adhuc sicut accepim⁹) quidā hoc agere nō verent. Volētes igr̄ tm̄ scandalū ab ecclīa dei amouere / sacro suadēte cōcilio districte ꝑcipim⁹ vt talia de cetero nō ꝑsumāt: cōformātes se tanq̄ filij obediētie sacrosctē Romane ecclesie matri sue vt sit vnū ouile & vn⁹ pastor hec tex In hijs tamē in quibus greci agnoscunt Romanā ecclesiā satis tolerant ritus eorū dūmodo periculū nō generent aiarum vel ecclīastice derogent honestati. tex. est in d. c. licet grecas. in princip.

x ¶ Perfice gressus meos. &c. Quia tu dñe nosti corda filiorū hoim. c. si qñꝙ. versi. confessio. 25. q. 6. & c. nūquid. de peni. dis. 1. perfice gressus meos in semitis tuis / vt nō moueantur vestigia mea. &c.

y ℭ Mei pene moti sunt pedes. &c. De hac psalmographi sententia notabiliter loquit Archi. in c. § magnū 23. q. 4. vbi hanc sententiā adaptat in eos qui de aliorū bonis tēporalibus tristantur existimantes ipsos eis indignos esse. de qua materia reseruo dicendū. J. in verbo Inuidia. z ℭ Domini est dirigere gressus suos. Istis verbis facta est ānotatio. S. in verbo Cor & in verbo Dirigere. a ℭ Gressus hoīs. Quod gressus hoīs enūciet de illo est bon⁹ tex. in c. fi. versi. in incessu. 41. dis. de quo dictū est. S. in verba Grauitas. s.

stigia mea.

Psal. 36. d. ℭ Apud dominum gressus hominis dirigetur: & viam eius volet

Psal. 72. g. ℭ Mei [y] autem pene moti sunt pedes/pene effusi sunt gressus mei: quia zelaui super iniquos pacem peccatorum videns.

Psal. 118. r. ℭ Gressus meos dirige secundum eloquium tuum (domine) & non dominetur mei omnis iniustitia.

Puerb. 16. b ℭ Cor hominis disponit viam suam/sed dn̄i [z] est dirigere gressus eius.

Eccl. 19. d. ℭ Gressus [a] hominis/amictus eius et risus enunciant de illo.

Hiere. 10. d. ℭ Nō est hominis via eius nec viri est vt ābulet et dirigat gressus suos.

Eccl. 18. b. **Grex.** ℭ Qui misericordiam habet/docet [b] et erudit quasi pastor gregem suum.

Amos. 7. d. ℭ Tulit me dominus deus cum [c] sequerer gregem.

Zacha. 11. d. ℭ O pastor et idolū dereliquēs [d] gregē. Et. S. in verbro derelinquere.

1. cori. 9. b. ℭ Quis [e] pascit gregem: & de lacte gregis non manducat?

Actuū. 20. f. ℭ Attendite [f] vobis & vniuerso gregi &c. Et supra Episcopus.

1. petri. 5. a. ℭ Pascite qui in vobis est gregem dei. &c. Et supra in verbo Clerus. Cetera videantur infra in verbo Pastor.

Puerb. 11. b. **Gubernare & Gubernator.** ℭ Vbi [g] nō est gubernator/populus corruet: salus autem vbi multa consilia.

Puerb. 14. d ℭ Qui patiens est multa gubernatur sapientia: qui autē impatiens exaltat stultitiam suam.

Psal. 33. b. **Gustare.** ℭ Gustate [h] & videte: quoniam suauis est dominus.

Puerb. 31. c. ℭ Gustauit et vidit: quia bona est negotiatio eius.

Math. 27. d. ℭ Cum gustasset [i] Ihesus acetum/noluit bibere.

Iob. 34. a. **Guttur.** ℭ Escas [k] guttur diiudicat.

Psal. 149. b ℭ Exultationes [l] dei in gutture eorum & gladij accipites in manibus eorum.

Puerb. 5. a. ℭ Nitidius [m] oleo guttur (meretricis) Et infra Meretrix.

b ℭ Docet & erudit quasi pastor gregē suum Tex. est ampl⁹ de doctrina & eruditione impendenda gregi in c. sit rector. & in c. fi. 43. dis. c ℭ Cū seq̄rer gregē. Iure humano decē oues faciunt vnū gregē ouiū/ & quatuor vel quinq̄ porci gregē porcorū: & idē in quattuor vel quinq̄ equis quia faciunt gregē equorū. Ita probat textus cum glo. & ibi notat Bar. in l. oues. ff. de abigeis & notat in §. si grex inst. de lega. d ℭ Dereliquēs gregē. Videatur diffusa annotatio. S. in verbo Derelinquere. e ℭ Quis pascit gregē. &c. Videant multe similes sententię ex diuinis eloquiis deprompte quæ ponūtur in c. ecclesia. col. 2. 13. q. 1. f ℭ Attendite vobis & vniuerso gregi. Istis verbis facta ē duplex annotatio. S. in verbo Episcopus. vbi videatur. g ℭ Vbi nō est gubernator populus corruit. Idē si sit gubernator sed inutilis populo. paria enim sunt gubernatorē nō habere vel habere sed inutilē/ put ē bon⁹ tex. cū glo. in l. fi. in verbo Orbitates. C. ad l. fabiam de plagia. Inutilis aūt gubernator existit ante maturā etiā ratione etatis. qui enim se ipsū non potest/multominus aliū gubernare poterit c. indecorū. de ętate & qualī. h ℭ Gustate & videte quoniam suauis est domin⁹ J. sumite carnē & sāguinē dn̄i & suauitas erit animę vestrę/omniū interiorū amaritudinū expulsiua. pro hac declaratiōe quā sentit glo. or. est diffusus tex. in cle. si dominum. de reliq. & vene sanc. de quo textu dicet. J. in verbo Ihesus. vbi agetur de institutione huius sacramenti. verbū aūt videte sumitur hic generaliter/ & idē significat quod percipite. Ita sentit glo. in c. testes in verbo quæ nouerunt & viderunt. 3. q. 9. i ℭ Cum gustasset noluit bibere. Circa hęc verba est bonus textus. in c. citius. § quod vero reprobi. de pœni. dis. 2. de quo dicetur in verbo Ihesus. k ℭ Escas guttur diiudicat. Videatur annotatio in verbo Esca. l ℭ Exultationes dei. &c. Videat annotatio in verbo Exultatio. m ℭ Nitidi⁹ oleo guttur. Tametsi mulieris aut viri guttur non sit nitidum vt quia tumēs sit ita vt mulier gutturosa aut vir gutturosus dicatur/ nō desinit tamen sanus esse. tex. est in l. qui clauū. §. fi. de ędili. edic.

Dictionum a litera G incipientium, Finis.

HAbere. ¶Qui [n] habet dabitur illi: & qui non habet/etiam quod habet auferetur ab eo. Marci.4.c.
¶Ego veni (ait Ihesus) vt vitam habeant/et abundantius habeant. Ioan.10.b.
¶Quid habes quod nō accepisti? Si autem accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis. 1.ad co.4.b
¶Habentes [o] alimenta & quibus tegamur: his contenti sumus. Et supra in verbo Contentus. 1.thi.5.b.
¶Quod [p] habeo/hoc tibi do. Actuū.3.a.

Habitus.

¶Habitu [q] mutato sedit Thamar in biuio/in habitu meretricio. Gene.38.c.
¶Habitu [r] inuentus est Christus/vt homo. Et infra Ihesus. Ad phi.2.b.
¶Anus sint [s] in habitu sancto. ad titū.2.a
¶Si introierit [t] in conuentum vestrum vir aureum annulum habēs in veste candida/introierit autem et pauper in sordido habitu/ & intendatis in eum qui indutus est veste preclara/& dixeritis ei/ Tu sede hic bene/ pauperi autem dicatis/ Tu sta illic/aut sede sub scabellum pedum meorum: nonne iudicatis apud vosmetipsos/ & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Iacobi.2.a.

Habitare. Habitatio & Habitator.

¶Dominus pollicitus est vt habitaret [v] in caligine. 2.para.6.a.
¶Ergo ne credibile est vt habitet [x] deus cum hominibus super terrā? 2.para.6.a.
¶Qui habitat in cœlis irridebit eos/& dominus subsannabit eos. Psal.2.a.

n ¶Qui habet dabitur illi.&c.i. Habens fidem bonis operibus adiutam/ facile consequitur augmentum virtutis & gratie. Qui vero non habet/etiā quod habet auferetur ab eo: quia qui fi[dem] sē quā habet prauis dedecorat actibus/in deteriores. Facillime plabitur/sicq; fit vt perinde dānet ac si fidei nihil habuisset. Pro hac declaratione quā sentit de lyra facit bon⁹ tex. Augustini in c. quātūlibet. in fine. 47. dis. vbi dicitur. Simpliciter fateor coram dño deo nostro qui est testis mihi super animā meā: q ex quo deo seruire cœpi sicut difficile sum expertus meliores q̄ qui in monasterio profecerūt/ita non sum deteriores expertus q̄ qui in monasterio defecerūt. hinc arbitror dictū in apocalypsi. Iust⁹ iustificetur adhuc: & qui in sordib⁹ est sordescat adhuc.

o ¶Habētes alimēta & quib⁹ tegamur.&c. Pro annotatione huius sententię recurratur.s. ad verbum Alimentū & ad verbum Contentus.

p ¶Quod habeo: hoc tibi do. Verba sunt Petri ad mendicū loquētis. Quibus satis innuit non eandem esse omnib⁹ eleemosyne faciende mēsurā datā: sed vnūquēq; habita facultatū suarum ratiōe obligari. & sic cū dispares sint hominū facultates/ dispariter ad eleemosynā impartiendam tenentur. prout etiam est bon⁹ tex. in c. in singulis. in fi. 86. distic. Et aduertendū est quia habere dupliciter accipitur. nā & eū habere dicimus qui rei domin⁹ est/ & eū qui dominus quidem nō est sed tenet. Ita dicit tex. in l. stipulatio ista.§. habere. ff. de verbo. obli. & in l. habere. ff. de verbo. signi. An aūt vtroq; modo possit in hac sententia sumi verbū habere/ et sic an non solū de ea re cuius quis dñium habet sed etiā de ea cuius habet detentationē/ possit eleemosynam facere: dictū est. s. in verbo Eleemosyna. vbi videatur.

q ¶Habitu mutato.&c. Quia viduitatis habitu mutato/ sedit thamar in biuio in habitu meretricio: non ab re socer eius eam suspicat⁹ est meretricē. Quandoquidē talis quisq; presumitur/ qualis is esse cuius fert habitū cōprobat. c. si iudex laicū.§. idē esse censem⁹ de sen. ex. in. 6. c. si vero col 2. & c. in audientia. eodē ti. in antiq. l. Si ea cū similibus C. de adul. Vnde dicit tex. in l. Itē apud labeonē.§. si quis virgines. ff. de iniu. Si quis virgines appellasset. i. carū pudicitiā blando sermone attentasset/ si tñ ācillari veste vestitas. minus peccare videtur: multominus si meretricia veste fœminę/ non matrumfamilias vestite fuissent. Si igitur nō maternali habitu fœmina fuerit/ & quis eā appellauerit. i. eius pudicitiā attentauerit/ iniuriarū non tenet. Hęc tex.

r ¶Habitu inuentus est Christus vt homo. videatur annotatio. i. in verbo Ihesus.

s ¶Anus sint in habitu sancto. Vt sic honeste & pudice credantur: alioqui eni si impudico se ornarēt habitu: impudicas eas facile qsq; crederet. Vt dictū est. s. eodē. q. hac aūt ratione hii qui mūdū deserentes vite se dedunt monastice/ mutant habitum vt sic habitus mutatio vite indicet mutationē. i. transitū de seculari vita ad cenobiticā seu religiosam. Hunc nāq; transitū demonstrat habitus susceptio: nō tñ inducit nisi concurrat pfessio tacita vel expressa. habetur aūt professio tacita si quis annis maior. 14. deferat habitū monachalē per annū in monasterio in quo habit⁹ nouiciorū & professorū non sunt distincti. Ita loquit c. ex parte de regula & c. 1. in princ. eodē ti. in. 6. & idē dicendū si habit⁹ essent distincti sed distinctione latenti/ vt quia habitus professorū benedicit non aūt habitus nouiciorū: quia per delationē talis habitus/ inducta censetur tacita professio. tex. est in Clemē. eos in princ. de regula: Secus esset dicendum vbi habitus pfessorū & nouiciorū distincti sunt distinctione apparenti vt in scissura vel colore: quia tūc si deferret per duos ānos nō ppterea censeret pfessus. bon⁹ est tex. in d. cle. eos. in fine. de regula. Et idē si habitus adeo esset indistinctus q alii etiā extra religionē vterent eo. Nā per delationē talis habitus/ non censeret professio inducta. tex. est. in c. 1. 2. rñ. de regu. in. 6. per delationē aūt habitus pfessor ficēsetur eo ipso/ absq; scilicet expectatione lapsus anni/ tacite professus dūmodo sit etatis legitime/ sciens & volūtarius/ & triduo perseueret. Non tñ ppter illam tacitā professionē obligatur in specie/ illi religioni cuius habitū detulit/ sed tantū obligat alicui religioni in genere tex. est vbi ista probant. in d. c. constitutionē versi. fina. de regula. in. 6. hoc verū in regionibus non mendicantiū. in religionibus eni mendicantiū non fit tacita vel expresa professio. i. annū. c. nō solū eodē ti. & li. Quod si fuerit facta/ quis valeat tñ non obligat religioni mēdicantiū etiā si expresse sit facta. obligat tamen alicui religioni in genere. tex. est in d. c. nō solū.

t ¶Si introierit.&c. Videatur annotatio. s. in verbo Conuentus. l.

v ¶Vt habitaret in caligine habitat quidē deus in caligine. i. in obscuritate qtū ad hoies terrenos: quia ab ipsis cōprehendi non potest/ aut intelligi vulgato. c. 1. in verbo Incōprehēsibilis de sū. tri. & fide catho.

x ¶Vt habitet deus cū hoibus. Habitat profecto deus cū hominibus super terrā. in sacramentali enim Christi cōmemoratione Ihesus Christus sub alia quidē forma in propria vero sub

ſtantia eſt nobiſcum. Aſcenſurus enī in cœlum dixit apoſtolis & eorū ſequacib us. Ecce ego vobiſcū ſū oib⁹ diebus vſq; ad cōſūmationē ſeculi. benigna ipſos promiſſione cōfortans ꝙ remanſ ret & eſſet cū eis etiā pñtia corporali. Ita dicit tex. in cle. ſi dominū. colū. 2. de reliq. & vene. ſancto.

y ¶ Qui ingreditur ſine macula & operatur iuſtitiā. Nō ergo ſufficit vt ingrediamur tabernaculū dñi perennē ſcilicet beatitudinis requiē / abſtinere a malo: niſi etiā fiat quod bonū eſt. de quo ſatis diffuſe dictū eſt. ſ. in verbo Declinate. ſuper illud Pſal. declina a malo & fac bonū.

Pſal 14. ¶ Domine quis habitabit in tabernaculo: aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui [y] ingreditur ſine macula & operatur iuſtitiā. Qui [z] loquitur veritatem in corde ſuo. Qui [a] non egit dolū in lingua ſua / nec [b] fecit proximo ſuo malum / & opprobrium [c] non accepit aduerſus proximos ſuos. Ad nihilum [d] deductus eſt in conſpectu eius malignus. Timentes [e] autem dominū glorificat. Qui [f] iurat proximo ſuo & non decipit. Qui [g] pecuniā ſuam non dedit ad vſurā & munera [h] ſuper innocentem non accepit. Qui facit hęc non commouebitur ineternum.

Pſal. 83. a. ¶ Beati qui habitant in domo tua domine / in ſæcula ſæculorum laudabunt te.

Pſal. 83. c. ¶ Elegi [i] abiect⁹ eſſe in domo dei mei magis ꝗ habitare [k] in tabernaculis peccatorum.

Pſal. 90. ¶ Qui [l] habitat in adiutorio altiſſimi in protectione dei cœli cōmorabitur. Dicet [m] domino ſuſceptor meus es tu: & refugium meū deus meus

z ¶ Qui loquit veritatē i corde ſuo. i. qui veritatē loquitur & veritatē ſe loqui exiſtimat vtpote cū ei ī corde ſuo conceperit. ſunt enī quidā veritatē dicētes / cum tñ ſe falſū dicere arbitrētur: quibus ad demeritū & excluſionem a tabernaculo dñi ipntatur. bon⁹ eſt tex. in c. homines. verſ. fac aliū. 22. q. 2. vbi dicit. Si interrogas hominē / pluit in illo loco ꝛ & dicit pluiſſe / & ad negociū ei⁹ ptinet vt dicat pluit / ſed putat nō pluiſſe: periur⁹ ē. a ¶ Qui nō egit dolū i ligua ſua. Agit dolū in lingua ſua nō oīs qui falſum dicit ſed is tm̄ in cuius mente eſt fallere ſeu aliter facere ꝗ promittat. reā enī linguā non facit niſi rea mens. ille aūt qui promittit falſū quod putat eſſe verū nec temere vel negligenter ſed cū magna diligentia videbatur ſibi deprehendiſſe verū: non agit dolū nec in dolo iurat vel mendaciter promittit. tex. eſt in c. 2. in fi. & in c. 3. paulo poſt mediū. 22. q. 2. illū vero qui dolū agit in lingua ſua certū eſt non ingreſſurū tabernaculū dñi. ſcriptū eſt enī. Perdes omnes qui loquūtur mendaciū. et. Os quod mentitur occidit animā d. c. 2. circa princ. & c. ſi quis ad te cōfugerit. eadē cauſa & q.

b ¶ Nec fecit proximo ſuo malū. iniuſte eū ledēdo. ſic enī proximū nō diligere cōuincitur. & ſic nec legē ad implere c. charitas. 1. §. pe. & fi. de pœni. diſ. 1. c ¶ Opprobriū nō accepit aduerſus proximos ſuos. ſ. qui non libenter vel temere, credidit criminatori proximorū. non ſolū ei ille reus eſt qui falſū de alio profert: ſed etiā is qui aurē cito criminibus pbet c. non ſolū. in princ. 11. q. 3. d ¶ Ad nihilū deductus eſt in conſpectu eius malignus. i. qui aliorū malignitatibus conſulendo vel conſentiendo aut etiā defendendo non adheſit / ſed eas potius corripuit & ad nihilū deducere curauit. Qui enī conſulēdo conſentiendo vel defendendo alteri⁹ fauet malicie: malus eſt & a dñi tabernaculo excludēdus. c. 1. de offi. dele. c. qui aliorū. 24. q. 3. c. ſicut dignū. Quia vero de homi. li. 6. & c. qui conſentit. 11. q. 3. e ¶ Timentes aūt dñm glorificat. Nedū enim malos corripere ſed etiā bonos pro loco & tēpore debemus glorificare. prout dicetur. ſ. in verbo Inuidia. f ¶ Qui iurat proximo ſuo & non decipit. Iurat proximo ſuo & decipit in cuius mente eſt non ſic ſe facturū vt promittit. ille aūt qui pmittit falſū quod putat eſſe verū / iurat pximo ſuo ſed nō decipit: nō ei talis in dolo iurat aut mēdaciter pmittit. licet enī apoſtolus aliter fecerit ꝗ pmiſerit Corinthijs in. 1. epla cū ait veniā ad vos: non tñ in dolo iurauit aut mēdaciter pmiſit. tex. eſt in c. 2. in fi. 22. q. 2. g ¶ Qui pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā. Vſurę enī nedū facultates exhauriūt ſed etiā aīas deuorant c. 1. in princ. de vſu. in. 6. & diffuſe dicet. ſ. i verbo Vſura.

h ¶ Et munera ſuper innocentē no accepit. i. cauſā alicuius n deꝑſſit pro muneribus. vee enī ei qui quacūq; ratione ęquū iniquū vel iniquū ęquū dicit. c. ve qui dicitis. 11. q. 3. i ¶ Elegi abiectus eſſe in domo dei mei. Videatur ānotatio iſtis verbis facta. ſ. in verbo eligere. k ¶ Magiſꝗ habitare in tabernaculis peccatorū. Iure humano habitare quis dicit in loco ſiue habitet in ſuo ſiue in cōducto ſiue in gratuito. text⁹ eſt. in l. 1. §. habitare. ff. de his qui deie. vel effude. Aliqñ tñ quis dicit habitare iu loco vbi retinet familiā / licet ibi nō ſit pſens glo. eſt. in l. 1. §. 1. in verbo Maneat. & ibi Bar. ff. de libe. agnoſ. Facit text⁹ in c. is qui de ſepul. in. 6. Vnde dicit Bar. in l. 4. §. pretor. ff. de dan. infec. ꝙ qui tribus menſibus ruratur / nihilominus dicit habitare in ciuitate. Et adhoc eſt bona glo. in Clemē. cauſā in verbo Cōmuniter. de elec. Ideo dicit Bal. in l. ſi ad fi. ff. de ſta. ho. ꝙ ſi lego tibi domū quā habito nō videor legare domū ruralē quā raro inhabitabā. licet aūt quis dicat habitare ſiue in ſuo habitet ſiue in cōducto / ſiue in gratuito vt dictū eſt: tñ q peregrinat & diuertit in aliquo hoſpitio nō dicitur ibi habitare. bonus eſt tex. quē ibi ponderāt. Bar. & Bal. in d. l. 1. §. habitare. ff. de his q deie. vel effuder. Et facit glo. in l. & habet. §. 1. ff. de pca. quę dicit ꝙ hoſpes dicit poti⁹ haberi aut detineri ꝗ habere ſeu detinere domū. Vnde dicit Bal. in l. ea q. in fi. C quo & quan. iudex. ꝙ dom⁹ habitationis dicitur dom⁹ manſionis nō dom⁹ peregrinationis. pmiſſa oīa refert & ſequitur Fely. in c. qm̄. col. 1. de offi. ordina. l ¶ Qui habitat in adiutorio altiſſimi / in protectione dei cœli cōmorabit. i. cuius ſpes in deo eſt & non in ſuis viribus aut ingenio / commorabitur in protectione dei cœli: vt nec illecebra male blandientis voluptatis nec timore aduerſitatis frāgatur. Pro hac declaratiōe q̄ eſt gloſe interlinearis. eſt bon⁹ tex. in c. aduerſitas. 7. q. 1. iūcto tex. in auctē. de priui. do. here. militi. nō preſtā. in princ. col. 8. de quo c. aduerſitas dictū eſt in annotatione huius ſententię in verbo adiutorium de textu vero dicti principij in auctē. de prętle. do. &c. dictum eſt. ſ. in verbo deus pagi. vlti. x. m ¶ Dicet dño ſuſceptor me⁹ es & refugiū meū deus meus & ſperabo in eū. i. qui oimodā in deo ſpem cōſtituit agnoſcēs ſe in ei⁹ ptectione cōmoratū ne labe cōmaculetur ingratitudinis agnoſcet dei beneficiū aſſumetq; maiorē ſpem ois ſuę fiducię ſemper poſthac in dño conſtituende. hanc declarationē ſentiūt (licet ſub alio verborū cōtextu) gloſe interlinearis & ordinaria. pro qua declaratione facit bon⁹ tex. in l. 1. col. 1. C. de offi. prefec. preto. Aphri. vbi imperator habitis ſupplicibus deo gratiis de ſuſceptis ab eo cumulatiſſimis bñficiis vt adhuc ſuā in eo ſpem p futuris ſuis actibus conſtituere demoſtret dicit. Poſt tāta bñficia q̄ nobis de⁹ noſter diuinitus contulit / hoc de dñi dei noſtri mia poſtulam⁹ vt prouincias quas nobis reſtituere dignatus eſt firmas & illeſas cuſtodiat & faciat nos eas ſecundum volūtatē ſuā ac placitū gubernare / & vniuerſa Aphrica ſentiat oipotentis dei miam / cognoſcāt eius habitatores a qua duriſſima captiuitate & iugo barbarico liberati ſunt & ꝗta libertate ſub fœliciſſimo noſtro imperio degere meruerūt. hoc depcātes exoram⁹ pcib⁹ ſan

ſperabo in eum. Quoniam ipſe [n] liberabit me de laqueo venãtium/ & [o] a verbo aſpero. Scapulis [p] ſuis obũbrabit tibi / et ſub penis eius ſperabis. Scuto [q] circundabit te veritas eius/ non timebis [r] a timore nocturno. A ſagitta volante in die/a negocio perambulante in tenebris/ab incurſu et demonio meridiano. Cadent [s] a latere tuo mille & decẽ milia a dextris tuis/ad te autem non appropinquabit. Verũtamẽ [t] oculis tuis cõſyderabis/& retributionẽ peccatorũ videbis. Quoniã [v] tu es domine ſpes mea/ altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Non [x] accedet ad te malum/& flagellum nõ appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam [y] angelis ſuis mandauit de te vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabũt te/ne forte offendas ad lapidem pedẽ tuũ. Super [z] aſpidem et baſiliſcum ambulabis : et conculcabis leonem et draconem.

de & glorioſę ſemper virginis dei genitricis Marię: vt quicquid minꝰ eſt reip. noſtrę per nos vltimos ſeruos ſuos reſtituat in ſuo noie deus/ & dignos nos faciat ſeruitiũ eius adimplere. Hæc textus.

n ¶ Quoniã ipſe liberabit me de laqueo venãtiũ. i. Ideo ego ſperabo in deũ quia ipſe ſolus eſt qui me põt a venantiũ laqueo liberare. i. a laqis demonũ venantiũ animas hominũ/ querentiũq; ſemper aliquẽ quẽ deuorent. c. nulli. in princ. 3 q. 1. o ¶ Et a verbo aſpero. i. faciet ne propter alicuius aſperitatẽ ſermonis a ſuorum obſeruatione mandatorũ aliquatenꝰ deſciſcã/ hominũ cõuitia ſimul & illuſiones nihiliſaciens. hanc declarationẽ ſentit glo. or. pro qua eſt bonꝰ tex. in c. fi. in fi. 47. diſ. vbi dicit. Mouere nos nõ debent cõuitia perditorum quominusꝰ a via recta & certa regula nõ recedamus/ quã apoſtolꝰ inſtituit dicẽs. Si hominibus placerem: Chriſti ſeruus nõ eſſem. Hęc tex. p ¶ Scapulis ſuis obumbrabit tibi & ſub pẽnis eius ſperabis. i. tu q habitas in adiutorio altiſſimi/ nec ingratus aut imemor es beneficiorũ ſuſceptorũ/ protegeris ab eo vt in nullũ aut elationis aut indiſcretiõis viciũ incurras. Sicut enim corporeus ſol licet bonus ſit & valde neceſſarius: tamẽ feruor eius (ſi tẽperatus non fuerit) infirmo capiti / & ſplẽdor eius infirmis oculis nocet. ſic etiã ſol iuſtitię eſt. vnde & dicit. Noli nimiũ iuſtus eſſe. nõ quia iuſtitia bona nõ ſit. ſed quia dñs adhuc infirmi ſumꝰ/ oportet ipſam bona gratia temperari/ ne aut elationis aut indiſcretionis viciũ incurramus. Hanc declarationẽ ſentit Bernar. pro qua facit textus. in c. vnico col. pe. de ſacra vncti. iuncto c. pennata. in princ de pœni. diſ. 2. & c. nõ pot. §. pręcepta. 23. q. 4 in dictis enim c. vnico/ & pẽnata/ ſatis probatur per ſcapulas & pennas protectionem ſignificari. in d. autẽ c. nõ poteſt. aliquẽ nimis iuſtũ eſſe nõ debere: ita ſcilicet ꝙ reiecta ab eo omni miſericordia indiſcretiõis vitiũ ſubeat. q ¶ Scuto circũdabit te veritas eius. i. efficiet dominus vt terrenis & ſecularibus rebus tenuiter & modice impliceris/ ſupernis aũt copioſe & abundanter inuigiles. Si quidẽ ſcutũ in ſuperiori parte amplũ & latũ eſt/ in inferiori vero ſtrictius. Vñ ſcuto dñi circũdamur: qñ nos ad terrena modicos/ ad ſuperna copioſos exhibemus. Pro hac declaratione quę videtur eſſe ex mẽte Bernar. facit tex. in c. cui portio. in princ. 12. q. 1. & in c. te quidẽ. 11. q. 1. cum ſimilibus. vbi de hiis qui vere habitare debent in adiutorio altiſſimi/ quales ſũt ꝑlati & oẽs eccleſiaſtici c. clericus victũ. 12 q. 1 dicit. ꝙ ſi vere ſunt quod eſſe debent. i. ſperantes in dño prout eis ꝑ cęteris incũbit contemnẽt terrena/ magni aũt facient & diligenter curabunt celeſtia negocia. Secũdo & meliꝰ facit tex. in c. omnes huius ſeculi dilectores. circa me. 47. diſ. vbi dicit. Ex qualitate palmarũ deſignat proficiens vita iuſtorũ & ſic in dño ſperantiũ: quia nequaꝗ ſunt in terrenis deſyderiis fortes & in cœleſtibus debiles ſed longius atq; diſtantius ſtudioſos magis deo ſe exhibent ꝗ ſeculo. r ¶ Non timebis a timore nocturno a ſagitta volante in die a negocio perambulante in tenebris ab incurſu & demonio meridiano. i. te dominꝰ nedum ab occultis ſed etiam ab apertis demonum tentationibus eripiet. eſt nãq; timor nocturnus tentatio leuis & occulta. ſagitta volãs in die/ tentatio leuis & aperta. negociũ perambulans in tenebris tẽtatio grauis & latens. incurſus & demoniũ meridianũ tentatio grauis & manifeſta. hanc declarationẽ ſentit glo. interlinearis circa quã videat tex. in c. aduerſitas. §. hinc idẽ ait. verſ. Eſt ergo perſecutio. 7. q. 1. vbi dicit. Eſt perſecutio vel a leone in impetu. i. a diabolo aperte tentante/ vel a drachone in inſidiis. i. a diabolo latenter perſequẽte. Vñ oẽs clament. Deus in adiutoriũ meũ intende. & ſupple eripientur. s ¶ Cadent a latere tuo mille & decem millia a dextris tuis. ad te aũt non appropinquabit. Hæc ſententia. ſ. in verbo Dextre/ declarata eſt/ habita relatione ad deum. facta aũt relatione ad eũ qui habitat in adiutorio altiſſimi/ dici poteſt per latus hominis in dño ſperantis ſignificari id tempus quo adhuc qs imperfectus erat & non eſtuans in obſequio dñi. Per latus aũt id tempus quo perfectus eſt & feruens in dei ſeruitio. ſi quidẽ eos vehementius ſolet impugnare quos deo feruentiores eſſe cognoſcit. Hanc declarationẽ ſentit Ber. ſermone. 7. in hũc Pſal col. 3. in fi. pro qua declaratione eſt tex. apertus in d. c. nulli. paulo poſt princ. 3. q 1. t ¶ Verũtamẽ oculis tuis conſyderabis/ & retributionem peccatorũ videbis. Tu qui in adiutorio habitas altiſſimi/ cum ſederit filius in ſede maieſtatisꝰ ſue videbis peccatores iudicari/ & in illa viſiõe ipſe eos iudicabis c. vereor. vbi bonꝰ tex. Hieronymi. 8. queſti. 1. v ¶ Quoniã tu es dñe ſpes mea/ altiſſimũ poſuiſti refugiũ tuũ. Verba ſunt hominis habitantis in adiutorio altiſſimi quibus gratitudinem ſuã oſtendit ingenue fatendo deum eſſe ſpem ſuam/ expectationẽ retributiõis ſuę/ deniq; in eo poſuiſſe refugiũ ſuum quod altiſſimum eſt quia nulla poteſt hominis cogitatione comprehendi. Vulgato c. 1. de ſũ. tri. & fi. catho. x ¶ Non accedet ad te malũ: & flagellũ non appropinquabit tabernaculo tuo. Tu qui habitas in adiutorio altiſſimi & propterea in protectione dei cœli commoraris non incides in malũ mortalis culpe aut flagellũ ſaltẽ tẽporalis pene/ niſi ad exercitiũ tuũ & tuarum virtutum augmentum. Pro hac declaratione quę eſt de mente Nicolai de lyra eſt bonꝰ tex. in c. ſi enꝰ. col. 2. de pœni. diſ. 2. iuncto c. nõ omnis. in fi. 5 q. 5. in dicto enim c. ſi enim. dicitur. ꝙ vbi Chriſtus adeſt & protegit peccati macula ſubintrare nõ valet in d. vero c. non omnis. in fi. ꝙ boni qui hac vita flagellantur ad eorũ exercitiũ tãtũ flagellãtur. y ¶ Quoniã angelis ſuis mãdauit de te vt cuſtodiant te in oĩbus viis tuis. In manibus portabũt te ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Pro bona huius ſententie elucidatione recurret ad ea quæ dicta ſunt. ſ. in verbo Angelus ſuper illud pſalmiſte. Qui facit angelos ſuos ſpiritus & miniſtros ſuos ignẽ vrentẽ. z ¶ Super aſpidem & baſiliſcũ ambulabis/ & cõculcabis leonem & draconem. Aſpis venenat occulte: Baſiliſcꝰ aperte. Leo in impetu nocet: draco in inſidiis. Vnde hac ſententia oſtenditur ꝙ in adiutorio habitans altiſſimi & proinde ſub eiꝰ protectione cõſtitutus / in hereticos & ſchiſmaticos modo palam modo occulte venena ſua & nocumẽta fundentes non incidet vt ab eis vincatur: ſed eos potius ſuperabit/ deuincet/ conculcabit. tex. eſt huic declarationi ſatis conformis. in c. a recta. circa mediũ. in c. hæc eſt fides. in fi. 24. q. 1. iuncto c. ego berengarius. de conſecra. diſ. 4. vbi probatur ex protectiõe procedere ꝙ quis aduerſus hę

reticos immobilis persistat/nulli sehęreticę prauitati cōmaculās: sed eos potius vincat & superet/atq; ad orthodoxam fidem reducat. a ℂ Quoniam in me sperauit.&c. Hic versus & cęteri subsequentes clari sunt b ℂ Non habitabit in medio domus meę q facit superbiā. Videaī ānotatio ī verbo supbia. c ℂ Quā bonum est & q̄ iocūdum.&c. Videatur ānotatio.ȷ̄.in verbo frater. d ℂ Nō habitabit sapiētia.&c. Vera sapientia.ſ. Christus qui est virtus & sapiētia dei patris.c.ſi iuxta.38.distin. in corpore peccatis coinquinato habitare non potest p gratiā. quia vbi in uos p peccati iannā ingressus est diabolus: protinus Christus recedit.c.ſi em̄.col.2.de peni.distin.2. sed habitat quādoq; per sacramentū etiā in malis: quia sumūt boni sumūt mali/ sorte tñ inęquali vitę vl̄ interitꝰ.c. Qui scelerate viuūt.c. Timorē.cum similibꝰ. de cōse.di.2. e ℂ Beatus qui habitat cū muliere sensata. An cū muliere etiā sēsata.ſ. prudēte & hōesta liceat clericis habitare: est bonꝰ textꝰ Hieronymi in c. hospitiolum tuū.32.disti. De quo & cęteris q in hac materia possent ipñtiaꝝ allegari/ dicetur.ȷ̄. Mulier. f ℂ Habitabit iuuenis cū virgine. Vaticinat Esaias de Christo q ī vtero virginali habitauit.cle.1.cū similibus de sū.triui.& fi.catho. g ℂ Verbū caro factū est. Videatur ānotatio.ȷ̄. Verbū. h ℂ Et habitauit in nobis.ſ.ī terra nobiscū cōuersatꝰ est.c. Exēplū.ī pri.12.q sti.1.&.c. scire.76. distin. i ℂ Hasta. Hasta sumiī hic p bellico instrumēto. Aliter tñ solet etiā accipi ī iure humano. hasta em̄ dicit subhastatio seu pclamatio ac solēnitas quę in rebꝰ fiscalibꝰ vēdēdis solet interponi. Tex. est ī l.ſi. in ſi.C.ſi aduer.fiscū re sti.postu.& in l.1.&.2. C.de iure fis.& iure hastę fisca.libro.10. k ℂ Hebraice. De līgua hebraica dictū ē aliquid.ȷ̄. in verbo grecꝰ. vbi videaī. l ℂ Nō coques hedū in lacte matris suę. Hedꝰ coquitur in lacte matris suę: quādo adulatoꝝ blanditijs peccator deliniī. iuxta illud psal. Laudaī peccator in desyderijs aię suę: & iniquꝰ benedicit. De hac declaratiua sententia. quā dat lyra/ est tex. apertus q videri potest in c. sunt nonnulli. 46. distinc. de quo tex. dictū est.ȷ̄. in ver. Adulatio.22. ll ℂ Officiū sacerdotum ad populum. Officium sacerdotis ad populum/ est p populo interpellare: & peccata populi comedere.ſ. suis precibꝰ ea delere atq; cōsumere. Tex. est in c. ipsi sacerdotes.1. questione.1. Cętera videantur infra in verbo sacerdos.

Quoniā [a] in me sperauit liberabo eū: protegā eū quoniā cognouit nomen meum. Clamauit ad me & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione/eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

Psal.100.b. ℂNon [b] habitabit in medio domus meæ: qui facit superbiam.

Psal.131.c. ℂElegit dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.

Psal.132. ℂQuam bonum est [c] & q̄ iocūdum: habitare fratres in vnum.

puerb.21.c. ℂMelius est habitare in terra deserta: q̄ cū muliere rixosa et iracunda.

Sapię.1. b. ℂNon habitabit [d] (sapientia) in corpore subdito peccatis.

Eccl.25. b. ℂBeatus [e] qui habitat cum muliere sensata.

Esaię.62. b ℂHabitabit [f] iuuenis cum virgine.

Iohelis.2. a ℂConturbentur omnes habitatores terræ.

Ioānis.1. b. ℂVerbum [g] caro factum est: & habitauit [h] in nobis.

2.ad co.5. a ℂScimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur.&c. Et supra domus.

1.timo.6.c. ℂDeus lucem habitat inaccessabilem.

puerb, 3. d. **Habitaculum.** ℂHabitacula iustorum benedicentur.

2.para.9.d **Hasta.** ℂFecit rex Salomon ducentas hastas [i] aureas.

Hebdomada. ℂDe festo hebdomadarū: habetur supra in verbo festum.

Ioānis.5.a. **Hebraice.** ℂErat in Hierusalem piscina probatica: quæ dicitur hebraice [k] Bethsaida.

Ioānis.19.c ℂLicostratos: Hebraice Gabata dicitur.

Ioan.19.c. ℂCaluariæ locus: hebraice Golgota dicitur.

Ioan.19. d. ℂErat superscripta (crux Christi) hebraice/græce et latine.

Exodi.23.c. et.34.d. **Hedus.** ℂNon coques [l] hœdum in lacte matris suæ.

Math.25.c. ℂStatuet deus oues a dextris: hœdos autem a sinistris.

Heli. ℂDe Heli sacerdote qui Annā Samuelis matrem/solo labiorum motu orantem ad dominum æstimauit temulētā: habetur.1. Regum.1.b. Et supra in verbo Anna.

1.regū.2. c. ℂSamuel erat minister in cōspectu domini ante faciē Heli sacerdotis.

1.regū.2. c. ℂFilij Heli/filij Belial: nesciētes dominum neq; officium [ll] sacerdotū ad populum. Sed quicunq; immolasset victimam/veniebat puer sacerdotis cum coquerentur carnes/& habebat fuscinulā tridentem in manu sua/& mittebat eā in lebētem vel in caldariam/aut in ollam siue in cacabū: & oē quod leuabat fuscinula/ tollebat sacerdos sibi. Sic faciebat vniuerso Israeli veniētium in Sylo. Etiam anteq̄ adolerent adipē/ veniebat puer sacerdotis: & dicebat immolanti. Da mihi carnes vt coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam/sed crudam. Dicebatq; illi immolans. Incēdatur primū iuxta morē hodie adeps: et tolle tibi quantuluncūq; desyderat anima tua. Qui respondens aiebat

ei. Nequaq̄. Nunc enim dabis: alioquin tollam vi. Erat [m] ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino: quia detrahebant homines sacrificio domini.

❡ Heli erat senex valde/ & audiuit omnia que faciebāt filij sui vniuerso Israeli / et quomodo dormiebant cū mulieribus q̄ obseruabāt ad ostiū tabernaculi: et dixit eis. Quare facitis res huiuscemōi quas ego audio res pessimas ab omni populo meo? Nolite filij mei. Non enim est bona fama quā ego audio: vt trāsgredi faciatis populum domini. Si peccauerit [n] vir in virum/ placari ei potest deus: si autem in deum peccauerit vir/ quis orabit pro eo? Et non audierūt [o] vocem patris sui: quia voluit dominus occidere eos. 1.regū.2.c.

❡ Venit vir dei ad Heli: & ait ad eum. Hæc dicit dominus. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui cum esset in ægypto in domo Pharonis/ & elegi [p] eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem vt ascenderet ad altare meum/ et adoleret mihi incensum/ & portaret ephōt corā me: & dedi domui patris tui omnia de sacrificijs filiorum Israel? Quare calce abiecistis victimam meā/ & munera mea quæ præcepi vt offerentur in templo: et magis honorasti filios tuos q̄ me vt comederetis primitias oīs sacrificij Israel populi mei? Propterea ait dominus deus Israel. Loquens loquutus sum vt domus tua & domus patris tui ministraret in conspectu meo vsq̧ in sempiternum. Nunc [q] autē dicit dominus. Absit hoc a me. Sed quicunq̧ honorificauerit me glorificabo eum: qui autem contemnūt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt & precidam brachium tuū & brachiū domus patris tui: vt nō sit senex in domo tua. Et videbis emulum tuum in templo in vniuersis prosperis Israel: & nō erit senex in domo tua omnibus diebus. Verūtamē non auferam penitus virum ex te ab altari meo: sed vt deficiāt oculi tui/ & tabefiat anima tua/ et pars magna domus tuę morietur cū ad virilem etatem venerit. Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filijs tuis Ofni et Phinees. In die vno morientur ambo/ 1.reg.2.f.g.

m ❡ Erat ergo peccatum puerorū grāde nimis. &c. Circa hanc sentētiam pro eliciēdo ex ea effectu est bo. tex. i c. de his vero. 50. distinc. vbi dicitur. Hi qui sacros ordines habentes deprehensi vel capti fuerint, publice in periurio/ furto/ atq̧ fornicatione/ & ceteris huiusmodi criminibus: secūdū canonū sacrorum instituta a proprio gradu decidant. quia scandalum est populo dei tales personas supra se positas habere: quas vltra modū vitiosas esse constat. Nempe inde retrahuntur homines a sacrificio dei/ sicut quondā Heli filijs peccantibus fecisse leguntur: & rebelles huic atq̧ cōtrarij existētes eorū prauis exēplis quotidie peiores fiunt Hęc tex. n ❡ Si peccauerit vir in virū/ placari ei pōt deus: si aūt in deum peccauerit/ qs orabit pro eo? Cū quis i virum peccat: placato viro facit sibi deū placabilē. Sed cū quis ī deū peccat: quis orabit pro eo? .i. per quē sibi deū faciet propitiū? Nō q̧ nulla sperāda sit venia hijs qui in diuino peccāt officio: sed quia maior est pœna & tardior venia hijs qui i reb9 deo sacratis offendunt/ q̄ si verbo vel facto leserint proximū. quia q̄to maior gloria: tanto maior offensa. Pro hac declaratiōe quę est glo. ordi. facit primo bo. tex. in c. vergētes. versi. Cū ei. de hęre. vbi dicit Lōge grauius est eternā q̄ tpalē ledere maiestatē. Secūdo facit text9 i l. raptores. in pri. C. de epis. & cle. vbi dicit. Raptores virginū vł diaconistarum/ vel viduarū q̄ deo fuerit dedicatę/ pessima criminū peccātes capitis supplicio plectendos esse decernim9: q̧ non solū ad iniuriā hoīm/ sed ad ipsius oīpotentis dei irreuerentiā cōmittit. Tertio facit text9 i c. Sicut. in fi. 17. q. 4. vbi dr̄. Sicut mai9 peccatū est quod in deo cōmititur q̄ quod in homine: sic grauius ē sacrilegiū agere q̄ fornicari. Multa alia iura possunt allegari: quę breuis/ breuitati studens prętereo.

o ❡ Non audierunt vocem patris sui: quia dominus voluit occidere eos. Non ideo filij Heli sibi inobedientes extiterunt: quia dominus id voluerit/ vt sic eos occideret: sed quia ipsi non audierunt/ seu inobedientes patri rursum suis criminibus fuerunt implicati: ideo dominus voluit eos occidere. Hęc videtur mens huius sententię: quam etiam Nicolaus lyra videtur sentire ita intelligendam. Et ad hoc facit: quia nemo nostrū peccat nisi volens. Nec est q̧ cuiq̄ nostram ascribere possimus erūnam: nisi nostrę voluntati. non enim quis tenetur ad culpā: nisi volūtate propria deflexerit. & sic nō ex dei vel aliena peccam9 volūtate: sed ex propria. Tex. est vbi p̄missa probantur in c. Non est q̧ cuiq̄. 15. quęst. 1. p ❡ Elegi eum michi in sacerdotem. Quia Heli summus sacerdos erat. c. licet Heli. in princi. de si. & per electionem domini fuit assumptus/ vt hic: notetur breuiter q̧ ex iure humano summus sacerdos .i. papa per electionem est assumendus. c. 1. 23. distic. & 79. distic. per totum. A quibus autem eligatur/ & quęnam in facienda ipsius electione seruari debeat solennitas: est textus clarus & diffusus (quem propterea non transcribo) in c. vbi periculum. de elec. li. 6. Non omitto tamen quod ibidem dicitur in vlti. colū. In omnibus scilicet ciuitatibus cæterisq̧ locis insignibus/ vbi primum de suummi sacerdotis seu pōtificis obitu certitudo claruerit/ a clero & pp'lo solēnib9 p eo exequijs celebratis singulis diebus donec de ipsius ecclesię prouisione indubitāter rumor ptulerit veritatē/ humiles p̄ces fundi debere ad dominū: vt ipse qui concordiam facit in sublimibus suis/ sic efficiat eligentium corda in eligendo concordia: q̧ prouisio celer/ concors/ & vtilis prout animarum salus exigit & totius orbis requirit vtilitas/ ex ipsorum vnanimitate sequatur. q ❡ Nunc autem absit hoc a me. Deus (tametsi in se incommutabilis) homine mutato sententiam mutat. Vt enim ait Hieronymus/ promittit deus prospera/ si pœnitentiam egerimus: q̧ si negligentia dissoluamur/ & illum pœnitebit sponsionis/ promissaq̧ mutabit. Cuius rei exemplum Samariam & Hierusalem habere possumus: quorū alij de iminentib9 supplicijs liberati sunt/ alij quę patribus promissa fuerant perdiderunt. ita dicit tex. cui9 hęc verba sunt in c. si agamus. versi. Rursus. de pœni. distinc. 1. & facit tex. in c. Nouit. & in c. q̄obrē. ead dis. cū similib9 allegatis s̄ in verbo deus. super illud Exodi. Deus non est vt homo vt mentiatur: neq̧ vt filius hominis vt mutetur. r ❡ In vno die ambo morientur iure humano quando duo in vno die moriuntur/ ita q̧ non constat vter prior & vter posterior decesserit: is prior decessisse presumitur/ qui

debilior erat/posterior vero qui fortior. ita dicit glo. in l. ex facto. §. pe. in verbo filium ei⁹. ff. ad trebel. Vnde dicit textus in l. q duos. §. fi. ff. de re. dub. Si Lucius Ticius cũ filio pubere quẽ solũ testamẽto scriptũ hęredem habebat/perierit: intelligitur superuixisse filius patri/ & filij hæreditas successoribus eius deffertur/ nisi contrariũ approbetur. Quod si ipubes cum patre filius perierit: creditur pater superuixisse/ nisi & hic cõtrariũ approbetur. Et in l. Cum pubere. cum l. seq. ff. eodem. dicit tex. Cum pubere filio mater naufragio perijt. cum explorari non possit vter prius extinctus sit: humanius est credere filiũ diutius vixisse. ꝙ si mulier cum filio impubere naufragio perierit: priorẽ filium necatũ esse intelligitur. Hęc tex.

& suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciet/ & ædficabo ei domum fidelem: & ambulabit corã Christo meo cunctis diebus. Futurum est autem vt quicunq remanserit in domo tua/veniat vt oretur pro eo/ & offerat nummum argenteũ et tortam panis/dicatq dimitte me obsecro ad vnam partem sacerdotalem vt comedam bucellam panis.

1. re. 3. c. d. ℭ Dixit dominus ad Samuel. Suscitabo aduersum Heli omnia quæ locutus sum super domum eius: incipiam et complebo. Predixi eni & quod iudicaturus essem domum eius ineternum/propter iniquitatem: eo ꝙ [s] nouerat indigne agere filios suos/ & nõ corripuerit eos. Idcirco iuraui domui Heli: ꝙ non [t] expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus vsq ineternum. Dormiuit autem Samuel vsq mane: apeuitq [v] ostia domus domini. Et samuel timebat indicare visionẽ Heli. Vocauit ergo Heli Samuelem: et dixit. Samuel fili mi. Qui respõdens ait. Præsto sum. Et interrogauit eũ. Quis est sermo quem locutus est dñs ad te? Oro te ne celaueris me. Hec faciat tibi deus & hæc addat: si abscõderis a me sermonem ex omnibus quæ dicta sunt tibi. Indicauit ei itaq Samuel vniuersos sermones/ & non abscondit ab eo: et ille respondit. Dominus est: [x] quod bonum est in oculis suis faciat.

1. reg. 4. c. d ℭ Pugnauerũt Phylistijm: & cæsus est Israel/ & fugit vnusquisq in tabernaculũ suũ. Et facta est plaga magna nimis. Et ceciderũt [y] de Israel trigita milia peditũ: & arca dei capta est. Duo quoq [z] filij Heli mortui sunt: Ofni et Phinees. Currẽs autem vir de Beniamin ex acie/venit in Sylo in die illa: scissa veste & cõspersus puluere caput. Cũq ille venisset: Heli sedebat super sellam contra viam expectãs. Erat autẽ cor eius pauens pro arca domini. Vir autem ille postq̃ ingressus est nunciauit vrbi: & vlulauit omnis ciuitas. Et audiuit Heli sonitum clamoris dixitq. Quis est hic sonitus tumultus hui⁹? At ille festinauit/ & venit: & nunciauit Heli. Heli autem erat nonaginta et octo annorum & oculi eius caligauerãt/et videre non poterat: & dixit ad Heli. Ego sum qui veni de prælio: & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actũ est fili mi? Respondens autẽ ille qui nunciabat. Fugit (inquit Israel) corã Philistijm/ & ruina magna facta est in populo: insuper & duo [z] filij tui mortui sunt Ofni & Phinees/ & arca dei capta est. Cũq ille nominasset arcã dei/cecidit [z] de sella retrorsum iuxta ostiũ: & fractis ceruicib⁹ mortuus est. Senex enim erat vir et grandeuus: & ipse iudicauit Israel quadraginta annis.

3. regũ. 17. a ℭ Dixit Helias Tesbites de habitatorib⁹ Galaath ad Achab. Viuit dominus deus Israel in cuius conspectu sto: si erit annis his ros et pluuia/ nisi iuxta oris mei verba. Et supra Achab.

3. regũ. 17. a ℭ Et factũ ẽ verbũ Dñi ad Heliã dicẽs. Recede hĩc et vade cõtra oriẽtẽ/ et abscõde in torrẽte Carith/ qui est cõtra Iordanẽ/ & ibi de torrẽte bi-

s ℭ Eo ꝙ nouerat indigne agere filios suos/ & nõ corripuerit eos Quod Heli sacerdos punitus fuerit quia filios suos indigne nouerat agere/ & eos tamen non corripuit: est etiam textus apertus i c. legant. in fine. 37. distic. & in c. licet Heli. in princip. de simo. & statim dicetur. t ℭ Non expietur victimis & muneribus domus eius vsq ineternũ. Dona qppe iniquorũ non probat altissimus/ nec inspicit in oblationibus eorum/ nec i multitudine sacrificiorum propiciabitur peccatis eorum. prout est tex. ex Salomõe sũptus i c. scriptũ ẽ. 4. q. 5. v ℭ Aperuitq ostia dom⁹ dñi. Aperire ostia dom⁹ dñi spectat ad ordinatũ ordine qui in ecclia dei appellatur ostiariatus/ & ordinatus vocatur ostiarius. Tex. est in c. Ostiarius. 23. distinc. & in c. p lectis. §. ad ostiariũ. 25. distic. x ℭ Domin⁹ ẽ. quod bonũ est in oculis suis faciat. Quia verbis istis satis apparet Heli audita domini commiatione pœnituisse: verisimile est dñm ęternam ei dãnationem remisisse/ tametsi temporariam non remiserit. prout etiã de Dauid legitur in c. si peccatum. de pœni. di. 1. Vñ tex. qui Hieronymi est i d. c. legãt. 37. di. appellat eũ sctm. y ℭ Ceciderũt de Israel triginta milia peditũ. Ppl's qui peccato filiorũ Heli i manibus hostiũ traditus est: significat subditos nonnunq̃ corporaliter flagellari/ vt iter ipsa flagella/ peccata prelatorũ feriantur. ita dicit textus in c. Ecclesia. §. Item populus. 1. q. 4. z ℭ Duo filij Heli mortui sunt. &c. Cecidit de sella retorsum. Circa hæc verba videndus est tex. in c. licet Heli (vbi huius historię colligitur effectus) de simo. Dicit enim ibidem textus licet Heli summus sacerdos in se bonus existeret: quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit/ & in se pariter & in ipsis animaduersionis diuinæ vindictã excepit: dum filijs eius in bello peremptis/ ipse de sella corruens fractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos igit subditorum excessus tanto diligentius debet prelatus assurgere: q̃to damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Hæc tex. De hac etiã Heli propter icorrectos filios punitione: est tex. ĩ allegat⁹ in d. c. legãt. in fi. 37. dis.

a ¶ Carnes mane similiter & vesperi. quib⁹ Heli vescebatur. vt de hoc est bo. tex. Augustini. in c. delicię. 41. distinc. qui ex hac carnium comestione per Heliam notabiliter infert: delicias quaslibet si absq; desyderio percipiantur, non officere: & viles cibos appetenter. i. gulose acceptos, impedire profectum abstinentiæ.
b ¶ Verūtn̄ mihi primū fac. &c. Nisi hæc vidua diuino tacta fuisset spiramie: huic Heliæ petitioni vix obtēperasset, nec ob id veram charitatis regulam fuisset prętergressa. si quidem vt prottito dicitur adagio: charitas ordinata incipit a seipso. l. pręses. C. de seruis. & aq. c. i sin gulis i fi. 86 distinc. Verū est tamē q vbi perfecta adest charitas (vt forte erat in hac vidua) necessitas aliena pprie præfertur. dicente Hieronymo i c. pulchra. in fi. eadē dist. Necessitates aliorū q̄tū possum⁹ iuuemus, & plus interdum q̄ possumus. Meli⁹ est enim causas pręstare pro misericordia & inuidiā ppeti q̄ prętendere inclemen tiam. & nos aliquando i inuidiam incidimus: q fregerim⁹ vasa mystica vt captiuos redimeremus. Hęc textus.
c ¶ Ex illa die hydria farinæ non defecit: nec lechitus olei est iminut⁹ Ex hoc satis ostenditur facientibus opa misericordiæ sic a deo succurri, vt nihil eis desit qd ad honestā vitę sustētationem ptineat. Etiā de forte dictū ē: beati⁹ esse dare q̄ accipere. De quo dicto est text⁹ in c. Cū Marthę. col. 1. de celebra. missa.
d ¶ Nunc ī isto cognoui quoniā vir dei es tu. Ex huius pueri mortui suscitatione satis concludenter inferre poterat hęc vidua Heliam esse virum dei seu a deo dilectum. vt enim dixit textus in c. Quęrendum. in fi. de pœni. distinc. 2. ad sanctos homines venit ad tempus spiritussanct⁹: vt etiam alijs per miraculorū signa quales sint intus, effulgeāt. Hęc tex. De hoc tamen, an. s. solis sanctis & a deo dilectis hominibus contingat miracula facere: reseruo diffusius dicendum. j. in verbo miraculū.
e ¶ Et interfecit eos ibi. &c. Circa hęc verba vidēdus est text⁹ in c. ea vindicta. versi. magni autē viri. 23. quęsti. 4. vbi dicitur. Magni & sancti viri quanq̄ optime scirēt mor

bes, coruisq; p̄cepi vt pascant te ibi. Abijt ergo: & fecit iuxta verbum dn̄i. Cūq; abisset: sedit in torrente Carith qui est contra Iordanem. Corui quoq; deferebāt ei panem et carnes [a] mane, similiter panē et carnes vesperi: & bibebat de torrēte.

¶ Post dies aliquantos siccatus est torrens: non enim pluerat super terrā. Factus est ergo sermo ad Heliam dicens. Surge, et vade in Sareptā Sidoniorum, & manebis ibi: precepi enim mulier viduę vt pascat te. Surrexit: et abijt in Sareptā Sidoniorum. Cūq; venisset ad portā ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligēs ligna: et vocauit eam, dixitq; ei. Da mihi paululum aquę in vase vt bibā. Cūq; illa pergeret vt afferret: clamauit post tergū eius, dicēs. Affer mihi obsecro & bucellā panis i manu tua. Quę respōdit. Viuit dn̄s de⁹ tu⁹: quia nō habeo panē, nisi quātū pugill⁹ capere potest farinę i hydria, et paululū olei i lechito. En colligo duo ligna vt ingrediar et faciā illud mihi & filio meo: vt comedam⁹ et moriamur. Ad quā Helias ait. Noli timere: sed vade & fac sicut dixisti. Verūtamē [b] mihi primū fac de ipa farinula subcinericiū panē paruulū, & affer ad me: tibi autē & filio tuo facies postea. Hęc autē dixit dn̄s deus Israel. Hydria farinę nō deficiet: nec lechitus olei minuetur vsq; in diem in qua dn̄s daturus est pluuiā super faciem terræ. Quę abijt: et fecit iuxta verbum Helię. Et comedit ipse & illa & domus eius: & ex illa [c] die hydria farinę nō defecit, & lechitus olei nō est imminutus, iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu Heliæ. 3. re. 17. b. c.

¶ Factū est post verba hęc. Aegrotauit fili⁹ mulieris matrisfamilias: & erat languor fortissimus, ita vt non remaneret in eo halitus. Dixit ergo ad Heliā. Quid mihi et tibi vir dei? ingressus es ad me vt remorarēt iniquitates meę, & interficeres filium meum? Et ait ad eā Helias. Da mihi filium tuum. Tulitq; eū de sinu eius, & portauit in cœnaculū vbi ipse manebat, & posuit super lectum suum: & clamauit ad dominum, & dixit. Domine deus meus: etiam ne viduā apud quā vtcunq; ego sustentor afflixisti vt interficeres filium eius? Et expandit se atq; mēsus est super puerum tribus vicibus: & clamauit ad dominum, & ait. Domine deus meus: reuertatur obsecro anima pueri eius in viscera eius. Et exaudiuit dominus vocem Helię. Et reuersa est anima pueri intra eum: & reuixit. Tulitq; Helias puerum & deposuit eum de cœnaculo in inferiorē domū: & tradidit matri suę, & ait illi. En viuit filius tuus. Dixitq; mulier ad Heliā. Nūc [d] in isto cognoui quoniam vir dei es tu: & verbum domini in ore tuo verum est. 3. reg. 17. c. d

¶ De Helia misso ad Achab regem vt daretur ei pluuia: habetur. 3. regum. 18. et supra in verbo Achab.

¶ (Quadragētis & .50. sacerdotibus idoli Baal descensum cœlestis ignis pro vorando holocausto impetrare non valētibus) ad Heliæ preces cecidit ignis domini: & vorauit holocaustū, et ligna, & lapides, puluerem quoq; & aquam quę erat in aquę ductu lambens. Quod cū vidisset omnis populus, cecidit in faciem suā: et ait. Dominus ipse est deus: dominus ipse est deus. Dixitq; Helias ad eos. Apprehendite prophetas Baal: & ne vnus quidem effugiat ex eis. Quos cum apprę hendissent duxit eos Helias ad torrentem Cison: & interfecit [e] eos ibi. 3. reg. 18. f. in fine.

¶ Nunciauit Achab zezabel reginę, omnia quę fecerat Helias: & quomodo occidisset vniuersos prophetas Baal gladio. Misitq; zezabel nuncium ad Heliam di 3. regū. 19. a

tem istã quę animã dissoluit a corpore/formidandã non esset/scdm tñ eos animũ qui illã timerent/ nonnulli peccata morte punierũt quo viuẽtib⁹ vtilis met⁹ incuteret/ & illis qui morte puniebant nõ ipa mors noceret: sed peccatũ qd augeri posset si viuerẽt diminueret. Inde est ꝙ Helias morte multos affecit propria manu. Hæc tex. f ❡ Aiam tuã.i.vitã tuã corporeã. & ita etiã sumit in l.sancim⁹.C.de sacro.eccle. g ❡ Et surgẽs abijt.&c. Hinc dicit tex.in c.sciscitaris.7.quęsti.1. Nõ dicim⁹ ꝙ persecutorũ nõ fugiamus insidias/cũ ad tempus sequi sit: ꝓferti cũ eis pdere vltro nõ deberemus/ & multos pphetas & apl'os ipꝫ quoqꝫ dñm/ hmõi fugisse insecutores luce clarius constet.

cens. Hæc mihi faciant dij/et hoc addãt: nisi hac hora cras posuero animam[f] tuam sicut animam vnius ex illis. Timuit ergo Helias: & surgens[g] abijt quocũqꝫ eum ferebat voluntas. Venitqꝫ in Bersabee Iuda/ et dimisit ibi puerũ suum: & perrexit in desertum viã vnius diei. Cũqꝫ venisset & sederet subter vnã iuniperum: petiuit[h] animę suę vt moreretur/et ait. Sufficit mihi domine/ tolle animã meam: neqꝫ enim melior sum ꝙ̃ patres mei. Proiecitqꝫ se: & obdormiuit in vmbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eũ: & dixit illi. Surge et comede. Respexit: & ecce ad caput suum subcinericius panis & vas aquæ. Comedit ergo et bibit: & rursum obdormiuit. Reuersusqꝫ est angelus domini secundo: & tetigit illum/dixitqꝫ illi. Surge/comede: grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit: & ambulauit[i] in fortitudine cibi illi⁹/ quadraginta diebus et quadraginta noctibus vsqꝫ ad montem dei Oreb.

3.re.19.b.c.d. ❡ Cum venisset illuc Helias: mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eũ: dixitqꝫ illi. Quid hic agis Helia? At ille respõdit. Zelo[k] zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerunt pactum domini/filij Israel. Altaria tua destruxerunt/ & prophetas tuos occiderũt gladio: & derelictus sum ego solus/et quęrunt animam meam vt auferant eam. Et ait ei. Egredere: & sta in monte coram domino. Et ecce dominus transit: & spiritus grandis et fortis subuertens montes/& cõterens petras ante dominum. Non in spiritu dominus: & post spiritũ commotio. Non in commotione dominus: & post commotionem ignis. Nõ in igne dominus: & post ignẽ sibillus auræ tenuis. Quod cũ audisset Helias/operuit vultũ suũ pallio: & egressus stetit in ostio speluncę. Et ecce vox ad eum dicens. Quid hic agis Helia? Et ille respondit. zelo zelat⁹ sum pro domino deo exercituũ: quia dereliquerũt pactũ tuũ filij Israel. Altaria tua destruxerũt/& pphetas tuos occiderũt gladio: et derelictus sum ego solus/ & quęrũt animam meam vt auferant eam. Et ait domin⁹ ad eum. Vade & reuertere in viã tuã per desertũ in Damascũ. Cũqꝫ perueneris illuc/vnges[m] Azahel regẽ sup Syriã/ & Hieu filiũ Namsi/vnges regem super Israel: Heliseum autẽ filiũ Saphat qui

h ❡ Petiuit aiæ suæ vt moreret. Aiæ nr̃æ petere vt moriat/lõge conducibilius ẽ ꝙ̃ persequẽtiũ molles effecti terroribus & pssuris/malo culpę cõsentiam⁹.c. ita ne.32.quęst.4. Pręstat ei a vita nr̃a: ꝙ̃ a vita vitę nr̃ę qui de⁹ ẽ(c.charitas ẽ vt mihi vr̃.in fi.de pœni. dist.2.)per mortale peccatũ separari.c.sacris.i fine.de his ꝙ̃ vi metusve cau. fiũt. i ❡ Et ambulauit in fortitudine cibi illi⁹ vsqꝫ ad montem dei Oreb. Glo.in cle. Si dñs.col.2.i verbo mirabilia.de reliq.& vene. sanct. de eucharistiæ sacramẽto loquẽs/dicit ꝙ fulcit aiæ nr̃ę substãtiã: nosqꝫ i virtutib⁹ corroborat.qd figuratũ fuit: dũ ad Helię dormiẽtis caput posuit angel⁹ subcinericiũ panẽ. de quo cũ Helias edisset: ãbulauit i fortitudie ei⁹.40.dieb⁹ et.40.noctib⁹ vt hic habetur. k ❡ Zelo zelat⁹ sum p dñomeo exercituũ.&c. Et recte quidẽ. Quod enĩ in iiuriã fit dei nr̃i/neqꝫ ꝙ̃ est dissimulãdũ: licet ea ꝙ̃ in nos cõmittũtur/ patiẽter vl' tolerãda/ vl' potꝰ nõnũꝙ̃ dissimulanda sint c.inter ꝙrelas.c si is q.c.si illic. cũ sl'ib⁹.23.q̃st.4. Hic Petr⁹ ꝙ cũ alijs audierat/Beati eritis cũ maledixerit vobis homines/& dixerit oẽ malũ aduersus vos. gaudete in illa die & exultate: qm̃ merces vestra copiosa est in cœlis.contumelias sibi illatas cũ gaudio suscipiebat: peccata veroꝗ̃ in deũ cõmittebãtur/acerrime puniebat.dicit tex.in c.qd Christus circa mediũ.eadẽ cã & quęst.

l ❡ Nõ i spũ dñs.&c. Videt dici posse istis verbis innui/deũ neqꝫ cũ tumẽtib⁹ superbię fastu/neqꝫ cũ iracũdis/ neqꝫ cũ lubricis esse: sed cũ vere humilib⁹ q instar auręteuuis/sunt & internę & externæ quietis/omnisqꝫ honestatis dilectores. Recte ei supb⁹ per spiritũ.i.ventũ cõterentẽ petras & mõtes designat: quia superbia nedũ est origo oim crimiuũ/sed etiã est ruina oim virtutũ. Ab exordio nãqꝫ: aut mentẽ per peccatũ ꝓsternit/aut nouissime de virtutibus deijcit. vnde oim peccatorũ est maximũ: quia tã per virtutes ꝙ̃ per vicia humanã mẽtẽ exterminat. Ita dicit Archi.in c. Quis aliquãdo col.pe.de pœni.distic.1 Vel scdo superbia dici potest ventus cõterens petras & montes/quia est elatio viciosa qua inferiorẽ despiciẽs/superioribꝫ & parib⁹ satagit dñari. Ita Archi.in c. vnũ orarium §.Alias.col.2.25.distinc. Recte etiã per cõmotionẽ iracundus intelligitur.quia iracũdus cõmoueri solet & oportune & iportune/ nedũ.s.aduersus ipios/sꝫ & cõtra pios & scõs/quos ẽr cõmotione sua ad grauiora nõnũꝙ̃ peccata deducit. Textus est Ambrosij in c. Irã.in princip.11.quęst.3. Recte preterea per ignẽ lubricus seu lubricatus intelligitur: vrit enĩ luxuries hominẽ/ facitqꝫ vt ardeat/ nisi sibi diligẽter pręcauerit. ho.est tex.in c.vir cum propria.col.2.33.quæsti 4. Immo etiam per ignem potest omnis mala cupiditas intelligi.c.inter hęc hircũ.1.circa fi.de pœni.dist.3. Cũ his enĩ omnib⁹ deus esse non potest: quia cũ peccato neqꝫ deus stare: c.si enĩ.col.2.de pœni.dist.2. Postremo per sibilũ aurę tenuis/humiles nõ incõmode possunt intelligi: quia humiles non ad alta/sed ad infima/tenuia/ & vilia tendunt.c.si quis semel.versi.Exercitia.de pœni.distin.2. Cum talibus autem certum est deum esse: quia pręcęteris virtutibus deo humilitas est accepta/ quia humilitatem nos Christus humilis docuit.c.dominus noster.paulo post princip.93.distinc.

m ℭ Vnges Azahel regē. &c. vsq ad versi. Et erit quicūq. Circa hęc verba dei ad Heliā potest videri bon⁹ tex. in c. vnico §. Vñ in veteri de sa. vnc. Vbi dicit. In veteri testamēto nō solū vngebat sacerdos: sed etiā rex & propheta: sicut in libro regū dñs pręcepit Helię. Vade & reuertere in domū tuā per desertū in Damascū. Cūq perueneris &c. sed vbi Ihesus Nazareu⁹ (quē vnxit de⁹ spū sancto sicut habet in actibus apl'orū) vnctus est oleo pietatis pręcōsortibus suis / qui scdm apostolum est caput eccl'ię quę est corp⁹ ipsius pricipis vnctio a capite ad brachiū est translata / vt principes extunc nō vngantur in capite / sed in brachio siue humero vel in armo / in quibus pricipatus congrue designat / iuxta illd quod legitur. Factus est pricipatus sup humerū eius. Hęc tex.

est de Albenicula / vnges prophetā pro te. Et erit. Quicūq fugerit gladium Azahel / occidet eum Hieu: & quicūq fugerit gladium Hieu / interficiet eum Heliseus. Et derelinquam mihi in Israel septem milia virorum quorum genua non sunt incuruata ante Baal: & omne os quod non adorauerit eum / osculans manum.

ℭ Profectus inde Helias reperit Heliseum filium Saphat arantem in duodecim iugis boum: & ipse in duodecim iugis boum arātibus vnus erat. Cūq venisset Helias ad eum: misit pallium suū super eum. Qui statim [n] relictis bob⁹ cucurrit post Heliā: & ait. Osculor (oro te) patrē meum et matrē meā: & sic sequar te. Dixitq ei. Vade et reuertere: quod enim meum erat feci tibi. 3.regū.19. d

ℭ Reuersus Heliseus ab Helia / tulit par boū: & mactauit illud & in aratro boum coxit carnes & dedit populo / & comederunt. Consurgensq abiit & secutus est Heliam: et ministrabat ei. 3.regū.19. in fine.

ℭ De Helia Achab regē increpante / & Iezabel reginę miserabilem defunctionem pręd icente: habetur. 3. Regū. 21. & supra in verbo Achab.

ℭ Misit Ochozias ad Heliam quiquagenariū principem & quinquaginta viros qui erāt sub eo. Qui ascendit ad eū: sedentiq in vertice mōtis / ait. Homo dei: rex pręcepit vt descēdas. Respondensq Helias dixit quinquagenario. Si homo dei sum / descēdat [o] ignis de cœlo: & deuoret te & quinquaginta viros tuos. Descēdit itaq ignis de cœlo: & deuorauit eum & quinquaginta qui erant cum eo. Rursūq misit ad eū principem quinquagenarium alterum: & quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi. Homo dei: hęc dixit rex. Festina / descende. Respōdēs Helias ait. Si homo dei ego sum / descēdat ignis de cœlo: & deuoret te & quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de cœlo: & deuorauit illū & quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curuauit genua cōtra Heliam: & precatus est eum / & ait. Homo dei noli despicere animā meam: & animas seruorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de cœlo / & deuorauit duos pricipes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant: sed nunc obsecro vt miserearis animę meę. Locutus est autem angelus domini ad Heliam: dicēs. Descende cum eo: ne timeas. Surrexit igitur & descendit cū eo ad regem: & locutus est ei. Hęc dixit dominus. Quia [p] misisti nuncios ad cōsulendū Beelzebub deum Accarō quasi nō esset deus in Israel / a quo posses interrogare sermonē: ideo de lectulo super quē ascendisti non descendes / sed morte morieris. Mortu⁹ est autem iuxta sermonem domini quem locutus est Helias: & regnauit Ioram frater eius pro eo / anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Iudę. 4.regū.1. b c.d.

ℭ Factū est cū leuare vellet dñs Heliā per turbinē in cœlū: ibāt Helias et Heliseus de Galgalis. Dixitq Helias ad Heliseū. Sede hic: quia misit me dominus vsq in Bethel. Cui ait Heliseus. Viuit dominus & viuit anima tua: quia non derelinquam te. Cumq descēdissent Bethel: egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum / & dixerunt ei. Nunquid nosti quia dñs hodie tollet dominū tuum a te? Qui respondit. Et ego noui. Silete. Dixit autē Helias ad Heliseū. Sede hic: quia dñs misit me i Hiericho. Et ille ait. Viuit dñs & viuit anima tua: 4.re.2. a.b.

n ℭ Stati relictis bobus cucurrit post Heliā. De hoc facto Helisei notabiliter loquit Ambrosius in c. dñs. 86. distic. dicēs. Dñs nō vult simul effundi opes sed dispensari: nisi forte vt Heliseus / qui boues suos occidit & pauit pauperes ex eo qd habuit / vt nulla cura teneret domestica: sed relictis oib⁹ i disciplinā se pphetică daret.

o ℭ Descēdat ignis de cœlo. &c. Hoc facto non cui⁹ meriti apd deū eēt / voluit Helias ostēdere: sʒ q ille eēt ver⁹ de⁹ quē colebat nō ille ad cui⁹ culturā stupro ppri corpis Iezabel nōnullos puocabat / euidētissimis idiciis mōstrare curauit. Et iniuriā pphetę nō alia q iniuria ipi⁹ dñi itelligit q paucis vīdicata est vt cęteri terrerētur. ita dicit tex ic si illic. i s.23.q.4. Vñ cū de Helia exēplum dedissent discipli Chri / cōmeōrātes qd ab eo factū sit / vt eī ipis daret potestatē petēdi de cœlo ignē ad cōsumēdū eos q sibi hospitiū nō pbuerāt: repḣēdit dñs i eis nō exēplū pphetę sancti sed ignorātiā vīdicādi q adhuc erat in rudib⁹ / aiaduertens eos non amare correctionē / sed odio desiderare vindictā. Tex. ē ita dicens in c. Ea vindicta. in si. eadē cau. & q.

p ℭ Quia misisti nuncios. &c morte morieris. &c. Iure etiā humano dicitur q omnis iquisitio & oīs curatio infirmitatis quæ a diuinis & magicis actibus / vł ab ipsis dæmoniis in idolorum cultura expetitur: mors potius dicenda est q vita. & qui talia sectantur: si se non correxerint / ad ęternam perditionem tendunt. Textus est Augustini in c. Qui sine. paulo post pricip. 26. quæstio. 3.

q ℭ Quę diuiſæ ſunt non ex virtute quę pallio ineſſet: ſed diuina gratia. Voluit enim deus Helię meritum oſtendere: ſicut etiā plerūq; ſanctorū merita miraculis oſtendit. prout eſt bo. tex. in c. quęrēdū. in ſi. de pœni. diſtinc. 2. de quo dictū eſt ſ̄ eodē. d. r ℭ Fiat in me duplex ſpiritus tuus. Helias ſpiritu prophetali & miraculoꝝ operatione excellenter pollebat. Geminam ergo gratiā quā Heliſeus in magiſtro vigere cognoſcebat: ſibi tribui poſtulauit. nō autē vt ipſe diſcipulus eſſet ſuper magiſtrū. Huic declarationi quę eſt gloſę ordinarię

quia non derelinquam te. Cūq; veniſſent Hiericho: acceſſerunt filij prophetarum qui erant in Hiericho ad Heliſeum/ & dixerunt ei. Nunquid noſti quia dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait. Et ego noui. Silete. Dixit autem Helias ei. Sede hic: quia dominus miſit me vſq; ad Iordanem. Qui ait. Viuit dominus & viuit anima tua: quia non derelinquā te. Iterum igitur ambo: pariter et quinquaginta viri de filijs prophetarum ſecuti ſunt eos. Qui et ſteterunt ecōtra longe; illi autem ambo ſtabant ſuper Iordanē. Tulitq; Helias palliū ſuum/ et inuoluit illud/ & percuſſit aquas: quæ[q] diuiſæ ſunt in vtrāq; partē/ & trāſierunt ambo per ſiccū.

4. regū. 2. b ℭ Cum tranſiſſent Helias et Heliſeus: dixit Helias ad Heliſeū. Poſtula quod vis: vt faciam tibi anteq̄ tollar a te. Dixitq; Heliſeus. Obſecro vt fiat[r] in me duplex ſpiritus tuus. Qui reſpondit. Rem[s] difficilē poſtulaſti. Attamē ſi videris me quādo tollar a te: erit tibi quod petiſti. Si autem non videris: non erit. Cumq; pergerent/ & incedentes ſermocinarentur: ecce currus igneus/ et equi ignei/ diuiſerunt vtrūq;. Et aſcendit Helias per turbinem in cœlum: Heliſeus autem videbat et clamabat. Pater mi pater mi: currus Iſrael et auriga eius. Et nō vidit eum amplius.

Ecci. 48. a. ℭ Surrexit Helias propheta quaſi ignis: & verbum ipſius quaſi facula ardebat. Verbo[t] domini continuit cœlum: & deiecit a ſe ignem terræ. Sic amplificatus eſt Helias in mirabilib9 ſuis. Et quis poteſt ſimiliter ſic gloriari tibi o Helia: qui ſuſtuliſti mortuū ab inferis de ſorde mortis in verbo domini dei? Qui deieciſti reges ad perniciē/ & facile confregiſti potētiam ipſorum/ & glorioſos de lecto ſuo? Qui audis in Syna iudiciū/ & in Oreb iudicia defenſionis? Qui vngis reges ad pœnitētiā: & prophetas facis ſucceſſores poſt te. Qui receptus es in turbine eius: in curru equorum igneorum. Qui inſcriptus es in iudicijs temporum/ lenire iracundiā domini: cōciliare cor patris ad filium/ & reſtituere tribus Iacob. Beati ſunt qui te viderunt: & in amicitia tua decorati ſunt.

Mala. vlt. b ℭ Ecce ego mittam vobis (ait domin9) Heliā prophetam anteq̄ veniat dies domini magnus et horribilis: & cōuertet cor patrum ad filios/ & cor filiorū ad patres.

Math. 17. b. ℭ In transfiguratione Iheſu/ apparuerunt Moyſes et Helias cum eo loquentes.

Math. 17. b. ℭ Helias[v] venturus eſt: & reſtituet omnia.

Lucę. 4. d. ℭ Multę viduę erant in diebus Heliæ in Iſrael/ quando clauſum[x] eſt cœlū annis tribus et mēſibus ſex/ cum factum eſſet fames magna in omni terra: & ad nullam illarum miſſus eſt Helias niſi in Sarepta Sydone ad mulierem viduam.

Iacobi. 5. d. ℭ Helias homo erat ſimilis nobis paſſibilis: & oratione orauit vt non plueret ſuper terram/ & non pluit annos tres & menſibus ſex. Et rurſum orauit: & cœlum dedit pluuiam/ & terra dedit fructum ſuum.

4. regū. 2. c. Heliſeus.

ℭ De Heliſeo qui relictis bobus ſecutus eſt Heliam: habetur. 3. Re. 19. cap. in fine. & ſupra in verbo Helias.

ℭ De Heliſeo qui ab Helia ſeparari nolebat: vide. 4. Regū. 2. a & ſupra Helias.

ℭ Poſt raptum Heliæ in cœlum/ leuauit Heliſeus pallium Heliæ quod ceciderat ei: reuerſuſq; ſtetit ſuper ripam Iordanis/ & pallio Heliæ quod ceciderat ei percuſſit[z] aquas/ & non ſunt diuiſæ: Et dixit. Vbi eſt deus Heliæ etiam nunc? Percuſſitq; aquas: et diuiſæ ſunt/ huc atq; illuc/ & tranſijt Heliſeus. Videntes autem filij prophetarum qui erant in Hiericho econtra: dixerunt. Requieuit ſpiritus Heliæ ſuper Heliſeum. Et venientes in occurſum eius adorauerunt

ſatis aſtipulat qđ habet i c. Qualis. 8. q̄ſt. 1. & i c. ſacerdotes. 6. q̄ſti. 1. de quo dictū ē ſ̄ i ver. diſcipul9 in. 1. anotatione. s ℭ Rem difficilem poſtulaſti. Prophetiæ tñ & miraculorū operatiōis nōnūq̄ mali capaces fūt: vt de ꝓphetia d tex. i c. ꝓphetauit. 1. q̄ſt. 1. & de miraculoꝝ operatione ē c. Teneamus. eadē cā & q. & in c. 1. cū glo. i ver. miracła. de reli. & ve. ſanct. t ℭ Verbo d̄ñi cōtinuit cœlū Precib9 ei helię clauſū eſt cœlū ānis tribus & mēſib9 ſex c. ſi illic §. ſed obijcitur. 23 quæſti. 4. v ℭ Helias vēturus eſt De Ioāne baptiſta loquens dixit Chſus Matth. 2. b. Ipſe eſt Helias q vētur9 eſt Sed Chſs Ioānē dixit eē Heliā: nō perſona ſed imitatione virtutis. Textus eſt ita dicens in c. Quęritur. §. Item opponit. 22. quęſti. 2.
x ℭ Clauſū eſt cœlum annis tribus & menſibus ſex. Textus eſt ita dicens in c. ſi illic. §. ſed obijcitur. 23. q. 4.
y ℭ Orōne orauit vt nō plueret. &c De effectu orōnis dictū ē aliqd ſ̄ i ver. Deprecari. & dicet i verbo. Orō.
z ℭ Percuſſit aquas & non ſunt diuiſæ. Non ergo virtute pallij ſed virtute dei diuidebantur aquę dum eas pallio ſuo tangeret Helias. Prout etiam dictum eſt ſupra in verbo Helias. q.

a ¶ Coegerūtq̧ eū. &c. Plerūq̧ eñ importunitate petentiū ea conceduntur: quę vix alias vnq̄ cōcederentur. l.1 vbi bo. tex. C. de peti. bo. subla. li. 10. c. si. i prici. de rescrip. in. 6. & c. Cū in iuu. ii te. de purga. cano. in antiq. cū similibus. b ¶ Sanatæ sunt ergo aquę. Circa hęc verba videndus est tex. in c. Aquā. de conse. dist. 4. vbi dicitur, Aquā sale conspersam in populis benedicimus: vt ea cuncti aspersi sanctificent & purificentur. Si eñ sale asperso per Heliseum pphetā sterilitas aquę sanata est: q̄tomagis diuinis precib⁹ sacratus sal steri- litatē rerū aufert huma- narū/ & coinquinatos sctificat & purgat/ bona multiplicat/ & insidias diaboli auertit/ & a phantasmatū versutijs hoīes dfēdit.

c ¶ Et maledixit eis. Distiguēdū est iter maledictū qd prohibet: & maledictū qd a dño & sctissimis viris rationabiliter profert. Maledictū quod prohibet: est illud qd pcedit ex voto vltionis & odio psequētis/ nō ex amore iustitię: & hoc maledictū nō maledixit Heliseus. Maledictum vero quo sctī maledicūt: est illud qd procedit ex amore iustitię/ non ex liuore vindictę. Vñ Grego. ait in moralib⁹ li. 4. Cū sancti viri maledictionis sententiā pferūt: nō in hanc ex voto vltiōis sed ex iustitię examine prorūpūt. Intus subtile iudiciū respiciūt: & mala foris surgētia qua maledictiōe ferire debeāt cognoscūt. & pro eo maledcō nō peccāt quo ab ęterno iudice nō discordāt. Ita dicit tex. i c. Cū ergo. §. fi. cū pre. c. seq. 24. quæst. 3. Cętera q̄ hic dici possent dicent i verbo maledicere.

d ¶ Vt tollat duos filios. An creditori liceat iure hūano tollere filios debitoris/ & eos detinere donec satis sibi factū fuerit per debitorē: tex. ē in l. Qui filios. C. q res pigno. obli. pos. i l. si ff. eodē. & in auctē. vt nulli iudicū. §. 1. colla. 9. de quo dictum ē in verbo debitū. x. vbi videatur.

e ¶ Pete mutuo vasa. Iure hūano vasa non solēt mutuo dari sed cōmodato. Id eī tm̄ mutuo dat cui⁹ dñium in accipiētē trāsferi: q nō ad id qd dat/ sed ad alid eiusdē generis & bonitatis restituēdū tenet. l. 2. i prin. & l. Cū qd. ff. si. cer. pe. Vasa aūt viēda dāt: vt post vsum ipa eadē restituant. Vñ cōmodatū ē potius q̄ mutuū. d. l. 2. in prin. & §. i tēis cui. insti. Qui. mo. re. contra. obliga.

f ¶ Vende oleum & redde creditori tuo. Et sic erat creditor pecuniæ. Non enim videtur q alia ratione consulatur huic viduæ vt oleum vendat: nisi vt pecuniam inde acceptam soluat creditori qui etiam iure humano oleum loco pecuniæ non tenebatur accipere. Aliud enim pro alio/ inuito creditore solui non potest. vt est textus vulgatus. insti. qui. mo. tol. obl. in princip. & in l. Non amplius. §. fi. cum similibus ff. de lega. 1.

g ¶ Comederet panem. i. acciperet competentem sustentationem. Appellatiōe enim panis/ omnis cibus continetur. v. est bo. tex. in c. non omnis. ibi. vtilius esurienti panis tollitur. 5. quæsti. 5.

eum proni in terram: dixeruntq̧ illi. Ecce cum seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt ire & quærere dominum: ne forte tulerit eum spiritus domini/ & proiecerit eum in vnum montium/ aut in vnam vallium. Qui ait. Nolite mittere. Coegeruntq̧ [a] eum donec acquiesceret: et diceret. Mittite. Et miserūt quinquaginta viros. Qui cū quęsissent tribus diebus / non inuenerunt: et reuersi sunt ad eum. At ille habitabat in Hiericho: et dixit eis. Nunquid non dixi vobis: nolite mittere?

¶ Dixerunt viri ciuitatis ad Heliseum. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est sicut tu ipse domine prospicis: sed aquæ pessimę sunt/ et sterilis terra. At ille ait. Afferte mihi vas nouū: & mittite in illud sal. Quod cum attulissent: egressus ad fontem aquarum/ misit in illum sal/ et ait. Hæc dicit dominus. Sanaui aquas has: & non erit vltra in eis mors neq̧ sterilitas. Sanatæ [b] sunt ergo aquæ vsq̧ in diem hanc: iuxta verbum Helisei quod locutus est. 4. regū. 2. c

¶ Ascendit inde Heliseus in Bethel. Cumq̧ ascenderet per viam: pueri parui egressi sunt de ciuitate/ & illudebant ei/ dicentes. Ascende calue: ascēde calue. Qui cum respexisset/ vidit eos: & maledixit eis [c] in nomine domini. Egressiq̧ sunt duo vrsi de saltu: & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Abijt autem inde in montem Carmeli: & inde reuersus est in Samariam. 4. re. 2. d. in fine.

¶ Mulier quędam de vxoribus prophetarum/ clamabat ad Heliseum: dicens. Seruus tuus vir meus mortuus est: & tu nosti quia seruus tuus fuit timens deum: & ecce creditor venit vt tollat [d] duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit Heliseus. Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi: quid habes in domo tua? At illa respondit. Non habeo ancilla tua quicq̄ in domo mea: nisi parum olei quo vngar. Cui ait. Vade: pete [e] mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca/ & ingredere/ et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu et filij tui: & mitte inde in omnia vasa hæc/ & cum plena fuerit tolles. Iuit itaq̧ mulier & clausit ostium super se et super filios suos: illi offerebant vasa/ & illa infundebat. Cūq̧ plena fuissent vasa: dixit ad filium suū. Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitq̧ oleum. Venit autem illa: & indicauit homini dei. Et ille. Vade (inquit) & vende [f] oleum/ & redde creditori tuo: tu autem et filij tui viuite de reliquo. 4. re. 4. a. b

¶ Facta est quædam dies: & transibat Heliseus per Sunam ciuitatem. Erat autem ibi mulier magna: quæ tenuit eum vt comederet [g] panem. Cumq̧ frequenter inde transiret: diuertebat ad eam vt comederet panē. Quæ dixit ad virum suum. Animaduerto q̧ vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cœnaculum paruū/ et ponamus ei in eo lectulum et mensam & sellam & candelabrum: vt cū venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies q̄dā: & veniēs diuertit in cœnaculū/ & requieuit ibi. Dixitq̧ ad Giezi puerū suū. Voca Sunamitem istā. Qui cū vocasset eā/ & illa stetisset coram eo: dixit ad puerum 4. re. 4. b. c.

h ¶ Vir ei⁹ senex ē. Et sic posthac se filiū habiturū nō sperat. Ex sene ei. s. sexagenario marito vxor regulariter nō cōcipit. Notat l l. sancimus. C. de nup. & i l. si maior. C. de le. hę. i ¶ Vir dei noli mētiri ācillę tuę: Nec equidē voluit mentiri vir dei. Perfectus em̄ & spiritualis homo etiā pro cōseruanda alterius vita mentiri non debet: quia (vt dicit Augustinus in libro de mēdacio) faciat homo etiā pro tēporali salute hominum quod potest. cū aūt ad hoc ventū est vt tali saluti nisi peccando cōsulere non possit / iam se existimet nō habere quid

suum. Loquere ad eū. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis: quid vis vt faciā tibi? Nūquid habes negociū: & vis vt loquar regi siue principi militię. Quę respōdit: In medio populi mei habito. Et ait: Quid ergo vt faciā ei? Dixitq; Giezi. Ne queras. Filiū enim non habet: & vir[h] eius senex est. Precepit itaq; vt vocaret eam. Quę cum vocata fuisset & stetisset ad ostium: dixit ad eam: In tempore isto & in hac eadem hora si vita comes fuerit: habebis in vtero filiū. At illa respōdit. Noli queso domine mi vir dei[i]: noli mentiri ancillæ tuę. Et cōcepit mulier: & peperit filium in tempore et in hora qua dixerat Heliseus.

4. regū. 4. c d. e. f. ¶ Creuit puer: & cum esset quædam dies / & egressus isset ad patrē suū et ad messores / ait patri suo. Caput meū doleo: caput meū doleo. At ille dixit puero. Tolle: et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset & adduxisset eū ad matrē suā / posuit eū super genua sua vsq; ad meridiē: et mortuus est. Ascendit autem & collocauit eū super lectulū hominis dei / & clausit ostium: & egressa vocauit virū suū / et ait. Mitte mecū obsecro vnum de pueris et asinam: vt excurrā vsq; ad hominem dei / & reuertar. Qui ait illi. Quā ob causam vadis ad eum hodie? Non sunt calendę: neq; sabbatū. Quę respondit. Vadam. Strauitq; asinā: & præcepit puero. Mina et propera / ne mihi moram facias in eūdo: & hoc age quod præcipio tibi. Profecta est igitur: et venit ad virum dei in monte Carmeli. Cumq; vidisset eam vir dei decōtra: ait ad Giezi puerū suū. Ecce Sunamitis illa. Vade ergo i occursum ei⁹: et dic ei. Recte ne agit circa te et circa virum tuū & circa filium tuum? Quæ respondit[k]. Recte. Cumq; venisset ad virum dei in montem / appræhendit pedes eius: et accersit Giezi vt amoueret eam. Et ait homo dei. Dimitte illam: anima enim eius in amaritudine est / & dominus celauit a me & non indicauit mihi. Quę dixit illi. Nūquid petiui filiū a domino meo? Nūquid non dixi tibi ne illudas me? Et ille ait ad Giezi. Accinge lumbos tuos / et tolle baculum meum in manu tua: et vade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum / & si salutauerit[l] te quispiam non respōdeas illi: & pones baculū meū super faciē pueri. Porro mater pueri ait. Viuit dñs / & viuit anima tua: nō dimittā te. Surrexit ergo: & secutus est eam. Giezi autem pręcesserat ante eos / & posuerat baculum super faciem pueri: & non erat vox neq; sensus. Reuersusq; est in occursum eius: et nunciauit ei / dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo Heliseus domum. Et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusq; clausit[m] ostium super se / et super puerū: & orauit ad dñm. Et ascēdit & incubuit super puerum / posuitq; os suū super os eius / & oculos eius super oculos eius / et manus suas / super manus ei⁹ / & incuruauit se super eum: & calefacta est caro pueri. At ille reuersus deambulabat in domo semel huc atq; illuc: & ascēdit / & incubuit super eū. Et oscitauit puer septies: aperuitq; oculos. Et ille vocauit Giezi: et dixit ei. Voca Sunamitem hanc. Quæ vocata: ingressa est ad eum. Qui ait: tolle filium tuū. Venit illa / et corruit ad pedes eius: & adorauit super terrā. Tulitq; filium suū / et egressa est: & Heliseus reuersus est in Galgala.

faciat. c. Ne quis arbitretur. & c. faciat homo. 22. quæsti. 2. et quia verisimile nō est Heliā gratia cōplacendi huic mulieri voluisse mētiri. Quādoquidē a veris dei cultoribus mētiēdū nō est: etiā placēdi causa: qa nec ipa veritas placēdi causa hominib⁹ enūciāda ē. q̄to min⁹ mēdaciū / (qđ p se ipsū) qa mēdaciū vtiq; turpe est. ita dicit tex. q Augustini ī i c. primū & capitale. versi. Nō ē mētiēdū quī to gñe. 22. quęst. 2. Innuit tñ hic Nicola⁹ de lyra per hæc verba noli velle mētiri ancillę tuę. mulierē hāc de Helię mēdacio nō suspicatā: sed voluisse petere ab Helia ne filiū ei īpetraret cito moriturū. existimās perīde eē filiū nō hēre / & habere sed parū tpis eū superstitē videre. Et ita itelligēdo vidēdus ē bo. tex. in l. ex facto. §. si qs autē. susceperit. ff. ad Trebel. vbi pbat paria esse: aliquē filios nō habuisse: & habuisse sed āte eū decessisse. k ¶ Quę rñdit. Recte Nicolaus de lyra dicit hāc mulierē a mēdacio non excusari. Nouerat em̄ ipa / non recte agi circa filiū suū. Et ad hoc facit tex. in c. Oē genus. 22. quęst. 2. dū ibi dr. Oē gen⁹ mēdacij summopere fuge: nec casu nec studio loqnaris fłm. Vel secūdū eūdē Nicolaū dicī potest ipsam nō mētitā: qa sic hęc mulier locuta est pter īdubiā spē quā de filio precib⁹ Helię resurrecturo cōceperat. Et ita dicēdo facit bo. text⁹ in c. hoies circa me. eadē cau. & q̄sti. vbi dicit iteresse queadmodū verbū procedat ex aīo. Reā enim linguā nō facit nisi rea mēs. Hęc tex. l ¶ Si salutauerit te homo: nō salutes eū. An ex eo q qs salutātē eū nō salutat possit salutātis inimic⁹ psumi: ē bona glo. probans q sic in c. §. Cū sup abbatia ī glo. 1. paulo post prī de offi. dele. de quo dicetur ī ver. salutare. m ¶ Clausit ostium & orauit. Sic ergo hoc facto Helisei edocemur: vt secretis locis & cuiuis nō patētib⁹ oremus. Ad qđ etiam obeūdū / commoueri videmur illo dicto euangelico Cum oraueris / intra cubiculum tuum: & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito Et vt dicit Cassianus / intra cubiculum oramus: cum a cogitationū & sollicitudinū

strepitu corde remoto/secrete & familiariter preces nostras soli deo referamus. Possumus tamē & in locis publicis orare. Immo maioris est meriti in ecclesia orare (licet ipsi⁹ aditus omnib⁹ pate:ā) q̄ in domo priuata: quia ecclesia est verus & peculiaris locus orationū fundendarū ad dominū. c. vnico. de purga. ca. c. decet dn̄s. de immu. eccle. li. 6. & cle. 1. de cele. missa. Et (vt dicit Augustinus de sermone dn̄i) videri ab hominib⁹ nō est nephas: sed id agere vt ab hominib⁹ videaris. recipit eñ qui hoc agit mercedē suā. c. Cauendū. de pœni. distinc. 3.

n ¶ Viginti panes hordeaceos. Istorū viginti panū multiplicatio: figura fuit eius multiplicationis quā in Eucharistię sacramēto quotidie videm⁹. In hoc eñ sacramēto quotidie Christus sumitur nec cōsumitur. Manducatur Christus: viuit mādùcat⁹. Nec qn̄ mādùcamus/ptes de illo facim⁹: sed manet itèger tot⁹ ī corde tuo/quia & tot⁹ erat apud patrē. qn̄ venit in virginē: impleuit illā/nec recessit ab illo. Ita dicit text⁹ Augustini ī c. qui mādùcāt & bibūt. paulo post prici. de cōsc. distinc. 2. & facit text⁹ in c. i Chr̄o semel. eadē dis. Quod autē panū multiplicatio fuerit hui⁹ multiplicationis figura: glo. est in cle. si dominū ī verbo mirabilia. de reli. & ve. sanct.

o ¶ Aedificem⁹ ibi nobis locū ad habitādū. An de iure humano liceat populo locū deligere/ & ibi ædificare ciuitatē quā ihabitet/absq; petita & obtēta pricipis permissione: dictū est s̄ i verbo ędificare. in. 1. anno. vbi videat.

p ¶ Et hoc ip̄z mutuo acceperā. Videat ānotatio facta s̄ eodē. c.

q ¶ Natauitq; ferrum. Tex. in c. Reuera. de cōsc. distinc. 2. (vt nō miremur si in eucharistię sacramēto substantia panis & vini ī Christi corp⁹ & sanguinē cōuertat: tametsi supra naturā hoc fiat) citans varia q̄ in diuinis eloquijs supra naturā facta legūtur: citat hoc de natatione ferri dicens. Sub Heliseo ppheta vni de filijs pphetarū excussū ē ferrū de securi: & stati imersū ē. Rogauit Heliseū q amiserat ferrū: vt illd sibi acqreret. Misit Helise⁹ lignū i aquam: & natauit ferrum. Vtiq; & hoc pter naturā factū cognouim⁹ grauior ē ei ferri spēs q̄ aquarū liquor. Aduertim⁹ igr̄ maioris potētiæ eē dei gr̄a z q̄ naturā. Hęc tex. & dicet i verbo Ihesus.

¶ Erat fames in terra: & filij prophetarum habitabāt coram (Heliseo) dixitq; vni de pueris suis. Pone ollam grandē: & coque pulmētū filijs prophetarum. Et egressus est vnus in agrum vt colligeret herbas agrestes/inuenitq; quasi vitē syluestrē/ et collegit ex eo colloquintidas agri/ et impleuit pallium suū: & reuersus conscidit in ollā pulmenti/nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo socijs vt comederent. Cumq; gustassent de coctione: exclamauerūt dicentes. Mors in olla vir dei: & nō potuerūt comedere. At ille: afferte (inquit) farinam. Cumq; tulissent/ misit in ollam: et ait. Infunde turbæ vt comedāt. Et non fuit amplius quicq; amaritudinis in olla. 4. re. 4. g.

¶ Vir quidam venit de Balsalisa: deferens viro dei panes primitiarum/ et viginti [n] panes hordeaceos/& frumētum nouum in pera sua. At ille dixit. Da populo vt comedat. Respondítq; ei minister eius. Quantum est hoc vt apponam coram centum viris? Rursum ille ait. Da populo vt comedat. Hęc enim dicit dominus. Comedent: et supererit. Posuit itaq; coram eis. Qui comederunt: & superfuit iuxta verbum domini. 4. re. 4. in fine.

¶ De Naamam leproso curato per Heliseum: habetur late. 4. Regum 5. capitulo. et infra in verbo Naaman.

¶ Dixerunt filij prophetarū ad Heliseū. Ecce locus in quo habitamus coram te: angustus est nobis. Eamus vsq; ad Iordanem/ et tollant singuli de sylua materias singulas/vt ædificemus [o] nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait vnus ex illis. Veni ergo & tu cum seruis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abijt cum eis. Cūq; venissent ad Iordanem: cędebant ligna. Accidit autem vt cum vnus materiam succidisset/caderet ferrum securis in aquam: exclamauitq; ille/et ait. Heu heu heu/domine mi: & hoc [p] ipsum mutuo acceperā. Dixit autē homo dei. Vbi cecidit? At ille monstrauit ei locū. Præcidit ergo lignū & misit illuc: natauitq; [q] ferrū/& ait. Tolle. Qui extēdit manū: et tulit illud. 4. re. 6. a. b.

¶ Rex Syrię pugnabat cōtra Israel: cōsiliūq; inijt cū seruis suis/dicēs. In loco [r] illo & illo ponamus insidias. Misit itaq; vir dei ad regem Israel: dicens. Caue ne transeas in locum illum: quia ibi Syri in insidijs sunt. Misit itaq; rex Israel ad locum quē dixerat ei vir dei: & pręoccupauit eum/ & obseruauit se ibi non semel neq; bis. Conturbatumq; est cor regis Syriæ pro hac re: & conuocatis seruis suis/ait. Quare non indicatis mihi: quis proditor mei sit apud regem Israel? Dixitq; vnus seruorum eius. Nequaq̄ domine mi rex: sed Heliseus propheta qui est in Israel/ indicat regi Israel omnia verba quæcunq; locutus fueris in conclaui tuo. Dixitq; eis. Ite/ et videte vbi sit: vt mittam et capiam eum. Annunciauerunt ei dicētes. Ecce in Dothaim. Misit ergo illuc equos & currus: & robur exercitus. Qui cum venissent: nocte circundederunt ciuitatem. Consurgēs autem diluculo minister viri dei/egressus est: viditq; exercitum in circuitu ciuitatis et equos et currus: nunciauitq; ei/dicens. Heu heu heu domine mi: quid faciemus? At ille respōdit. Noli timere: plures enim nobiscum sunt q̄ cum illis. Cūq; [s] orasset Heliseus: ait. Domine aperi oculos pueri huius: vt 4. regū. 6. b c. d. e.

r ¶ In loco illo & illo ponamus insidias. Cum qs iustum bellū susceperit: vtrum aperte pugnet/an ex insidijs nihil interest. c. 2. vbi est textus Augustini. 23. quæsti. 2. & dictum est supra in verbo Gedeon.

s ¶ Cumq; orasset Heliseus. Pro expugnandis hostibus potissimam vim habet oratio. Vnde cum superstite adhuc Canonistaℝ pr̄e Ioāne Andrea varijs bellicis isultib⁹ agitaret Italia: cœpit ecclesia orare cū Psalmo illo

Dauidico. Exurgat deus & dissipentur inimici eius: & fugiant qui oderūt eum a facie eius. Et hostes perempti & exterminati sunt: quasi subito qui cēsura ecclesiastica & armis bellicis iamdudum domari nō potuerunt. Ita refert prēfatus Io. Andreę. in sua solēni glosa orationis materiā pertractāte/ i clemen. si dominū. de reli. & vene. sancto. t ¶ Et vidit: & ecce mōs plen⁹. &c. Mons equorū & currūū igneorū plenus/ fuit visioni imaginarię pśentatus. Pro hac declaratione q̄ est Nicolai de lyra/ facit bonus tex. i c. Nec mirum col. pe. 26. quęst. 5.

videat. Et aperuit dominus oculos pueri/et vidit t: & ecce mōs plenus equorū & currūū igneorū in circuitu Helisei. Hostes vero descēderūt ad eum. Porro Heliseus orauit ad dominum: dicens. Percute obsecro gētem hanc cęcitate. Percussitq; eos dominus ne viderēt: iuxta verbum Helisei. Dixitq; ad eos Heliseus. Non est hæc via/ neq; ista est ciuitas: sequimini me/ & ostendam vobis virum quē quæritis. Duxit ergo eos in Samariam. Cūq; ingressi fuissent in Samariam: dixit Heliseus. Domine aperi oculos istorum vt videant. Aperuitq; dn̄s oculos eorum: et viderunt se esse in medio Samariæ. Dixitq; rex Israel ad Heliseum: cū vidisset eos. Nūquid percutiam eos pater mi? Et ille ait. Non v percuties: neq; enī cepisti eos gladio et arcu tuo vt percutias. Sed pone aquā et panem coram eis vt comedant et bibant: et vadāt ad dominum suū. Appositaq; est eis ciborum magna præparatio/ et comederunt et biberunt: & dimisit eos/ abieruntq; ad dominum suum. Et vltra non venerunt latrones Syriæ in terram Israel.

4. re. 6. g. i fine. ¶ Factū est post hæc. Cōgregauit Benadab rex Syrię vniuersum exercitum suum/ & ascendit: & obsidebat Samariam. Factaq; est fames magna in Samaria: & tandiu obsessa est/ donec venundaretur caput asini octoginta argenteis/ & quarta pars cabi stercoris columbarum quinq; argenteis. Cumq; transiret rex Israel per murum: mulier quędam exclamauit ad eū dicens. Salua me: domine mi rex. Qui ait. Non: te saluet dn̄s. Vnde te possum saluare? De area vel de torculari. Dixitq; ad eam rex. Quid tibi vis? Quæ respondit. Mulier ista dixit mihi da filiū tuum/ vt comedamus eum hodie: et filium meum comedemus cras. Coximus x ergo filium meum: et comedim⁹. Dixitq; ei die altera: da filium tuum vt comedamus eū. Quæ xx abscōdit filium suum. Quod cum audisset rex/ scidit vestimenta sua: et trāsibat per murum. Viditq; omnis populus cilitium: quo vestitus erat rex ad carnem intrinsecus. Ait rex. Hec mihi faciat deus et addat: si steterit caput Helisei filij Saphat super eum hodie. Heliseus autē sedebat in domo sua/ & senes sedebant cum eo. Præmisit itaq; virum & anteq̄ veniret nuncius ille dixit ad senes. Nunquid scitis q̄ miserit filius y homicidę huc vt præcidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nūcius/ claudite ostium: et non sinatis eū introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente eis apparuit nuncius qui veniebat ad eū: et ait. Ecce tantum malum a domino est. Quid amplius expectabo a domino?

4. regū. 7. a ¶ (Fame rigentissima Samariā occupante) dixit Heliseus. Audite verbum domini. Hæc dicit dominus. In tēpore hoc cras modius similæ vno stathere erit: & duo modij ordei stathere vno in porta Samariæ. Respondens vnus de ducibus super cuius manū rex incumbebat/ homini dei: ait. Si dominus fecerit etiam cataractas in cœlo: nunquid poterit esse quod loqueris? Qui ait. Videbis oculis tuis: & inde non comedes.

4. regū. 7. d in fine. ¶ Factus est modius similæ stathere vno/ & duo modij hordei stathere vno: iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu in-

de quo dicetur in verbo Samuel. v ¶ Non percuties. Neq; em̄ cepisti. &c. Istis verbis bene pbatur id quod habet i c. Miles. 23. q. 5. id. s. quod militanti licitū est/ non militāti illicitū esse: seu q̄ iterfectio q̄ i bellico cōflictu fieri posset/ extra conflictum fieri non potest. x ¶ Coximus ergo filium meum: & cōedimus. Impijssimū hoc piaculū nulla famis necessitate potest excusari. quia pręcepum/ Non occides/ generale est: cui nulla i hoc casu facta cōperit exceptio. pinde q; reus reddiur homicidij & eqdē execrabilis: q vt suę famis necessitati succurrat/ filiū nō extimescit occidere. bo. est tex. in c. si nō licet. versi. sed his exeptis. iuncto c. lex ęterna. versi. Abraā. 23. q. 5. xx ¶ Quę abscōdit filiū suū. Prout abscōdere debebat. non eni impia sua pmissio de filio i comestionē tradēdo fuit obligatoria q (vt dicit Isidor⁹) i malis pmissis rescidēda fides ē/ i turpi voto mutādū decretū c. in malis. 22. quęsti. 4. vnde dicit Beda i homilijs. Si aliquid forte nos incautius iurare cōtigerit/ quod obseruatum in peiorē vergat exitū/ libere illud salubriori cōsilio mutādum nouerim⁹: ac magis instāte necessitate peierādū nobis/ q̄ p vitādo piurio i aliud crimē grauius eē diuertēdū. c. si aliqd. in pri. eadē causa & q. & facit bo. tex. Aug. ad Milonitanū epū scribētis i c. iter cętera. eadē cau. & q. vbi. Aug. cōsulit eā pmissionē et iuratā obligatoriā nō eē: qua qs iurauerat mri & fratri necessariū victū non ministrare. Cętera q̄ hic dici possēt: dicent i verbo iurare. y ¶ Fili⁹ homicidę. Homicidā vocat Heliseus regē: q a homicidij cōcipiēdi votū cōceperat/ & pexplēdo eius voto seu pposito nūciū miserat. Vt enim qs homicida censeatur etiam iure humano interna volūtas simul cū actu exteriori quo voluntas ostēdatur sufficit: tametsi homicidiū actuale nō sequat. Vn̄ is q cū telo ābulauerit hoīs necandi causa: sicut is q hoiem occiderit/ vel cui⁹ dolo malo factum erit cōmissū/ legis Cornelię de siccarijs pœna coercet. Tex. ē satis vulgat⁹ i l. is q cū telo. C. ad l. cor. de sic. Qu-

tex non habet locum de cōſuetudine ſecundū Specu. in ti. de accuſa. verſi. Quid ſi primo. Sed lo. fa. i d. ti. dicit φ imo etiā de cōſuetudine locū hēt i caſu quo videt loq. videlicet i iſidiatorib⁹ q ex ſolis iſidijs puniri pſſt. l. propter inſidias. C. qui accu. non poſſ. yy ℭ Euenit ergo ei ſicut pręd ctū erat. Euenit etiā quādoq qd a malis & dęmoniacis hoibus prędicitur: nec tñ ppterea quę agūt: iuſta aut ſancta credēda ſunt/ dicēte domino. Etiā ſi dixerit vobis: & ita euenerit: ne credatis eis. Nō em qa imago Samuelis mortui/ Sauli vera pnunciauit: talia ſacrilegia qbus illa imago pſitata eſt minus execrāda ſunt. aut quia in actib⁹ apoſtolorū fœmina vētriloqua veꝝ teſtimoniū phibuit apl'is dñi: iō Paulus apl's pepcit ſpūi illi/ ac nō poti⁹ ſociam illi⁹ dęmonij correctione atq exclusione mūdauerit. ita dicit textus in c. illud quod eſt. §. hoc autē. 26. queſt. 2.

z ℭ Aegrotabat infirmitate qua & mortuus ē. Laborabat ergo in extremis etiā ab initio infirmitatis. infirmus eni ſtatim vt infirmus eſt/ dicitur in extremis laborare: qñ ex illa infirmitate decedit abſq eo φ habeat aliquod interuallū ſanitatis/ licet mſtis diebus ſupuixerit. Tex. ē q reputat ſin. i l. Altine §. fi. ff. de adi. lega. quē dicit ſing. bal. in c. r. in vl. ti. colū. de pac. & poſt eum do. meus Iaſon in l. vnica §. 1. in 3. colū. ff. ſi quis ius dicere nō obtē. & ita etiā cōcludit Feli. in c. Paſtoralis. §. pterea. colū. fi. de offic. ordi.

z z ℭ Reuixit homo: & ſtetit ſuper pedes ſuos. Reſurrectio cadaueris p contactū oſſiū Heliſei ſignificat φ quicūq firma fide tāgit mortē Chr̄i & ſpē ſuam veraciter in eo collocat: ſine dubio particeps erit reſurrectionis eius. Pro hac declaratio ne q̄ē glo. ordi. facit tex. t⁹ ſępe ē allegatus in c. bñdict⁹. i ſi. ibi. Qui credit in me: hēt vitā ęternam de pœ. di. 4. a ℭ Nō ptimuit pricipem. Pertimeſcēdus eſt priceps/ & obedientia ſibi exhibēda in his q̄ licita ſunt & honeſta: alioq nō. c. Nō ſemper. c. ſi dñs. c. Iulianus. c. Qui oi poteſtē. c. q reſiſtit. c. impatores. c. ſi is q peſt. cū ſſib⁹. 2. q. 3.

aa ℭ Narrauit de dato iudicio pecuniarum: & cui⁹ rei gratia adeſſet. Quid agēdū ſit vbi qſpiā miſſū ſe dicit a rege vt eccl'iarū pecunias aſportet: bon⁹ ē tex. in c. de reb⁹ 12 q. 2. vbi dr. De rebus q ſemel deo cōtributę atq dicatę ſunt/ & poſtea ſub occaſione cōceſſionis pricipū a qbuſdā iuadūtur atq diripiūtur: ſancim⁹ vt pri⁹ cōſulatis pricipē ad reſecādā tā pſūptuiā factionē & cognoſcēdū vtrū illi⁹ ſit cōceſſio/ an iuaſoris pſumptio. Quod ſi icipis iordiata fuerit largitio: & ipſa priceps erit p emēdatiōe redarguēd⁹. Si autē iuaſoris declarat pſumptio: vſq ad emēdationē/ excōicatiōis ſit vīndicta coercendus. Hæc tex. Cætera quę hic dici poſſunt/ videantur in ſubſequentibus annotationibus.

b ℭ Depoſita eſſe a victualia pupillorum & viduarum. Quęnam portio ſit ab eccleſiaſticis pro pupillis & viduis ac cæteris miſerabilibus pſonis reſeruāda ſeu epdonēda ē: tex. i c. Mos eſt. 12. queſt. 2. vbi dr. Mos eſt apoſtolicę ſedis/ ordinato epō pcepta tradere: vt de oi ſtipēdio qd accidit. 4. debeāt fieri portiones. vna vcꝫ epō & familię ei⁹: ppter hoſpitalitatē atq ſuſceptionē. Alia clero. Tertia paupib⁹: & qrta eccl'ijs ędificādis. Hęc tex.

---

cubuerat/ cōſtituit ad portam: quē cōculcauit turba in introitu portę/ et mortuus eſt iuxta quod locutus fuerat vir dei quando deſcēderat rex ad eum. Factumq eſt ſecūdū ſermonē viri dei quē dixerat regi: quādo ait. Duo modij hordei ſtathere vno erūt: & modus ſimilę ſtathere vno. Hoc eodem tempore cras in porta Samarię quando reſponderat dux ille viro dei & dixerat. Etiā ſi dñs fecerit cataractas in cœlo: nūquid poterit fieri quod loqris? Et dixit ei. Videbis oculis tuis: & inde nō comedes. Euenit yy ergo ei ſicut prædictum erat: & conculcauit eum populus in porta/ et mortuus eſt.

ℭ De Heliſeo qui ſeptem annorum famen prenunciauit: habetur. 4. Regum. 8. a.

ℭ (Heliſeus Syriæ regem deceſſurum/ famulūq eius ſibi in regnū ſucceſſurum prędixit.) 4. re. 8. c. d.

ℭ Heliſeus ægrotabat z infirmitate qua et mortuus eſt. Deſcēdit ad eū Ioas rex Iſrael/ & flebat coram eo: et dicebat. Pater mi/ pater mi: currus Iſrael & auriga eius. Et ait illi Heliſeus. Affer arcum et ſagittas. Cūq attuliſſet ad eum arcum et ſagittas: dixit ad regem Iſrael. Pone manū tuam ſuper arcum. Et cum poſuiſſet ille manum ſuam: ſuppoſuit Heliſeus manus ſuas manibus regis/ et ait. Aperi feneſtram orientalem. Cūq aperuiſſet: dixit Heliſeus. Iace ſagittā. Et iecit. Et ait Heliſeus. Sagitta ſalutis domini/ & ſagitta ſalutis cōtra Syriam: percutieſq Syriam in Aphec/ donec conſumas eam. Et ait. Tolle ſagittas. Qui cum tuliſſet: rurſum dixit ei. Percute iaculo terram. Et cum percuſſiſſet tribus vicibus/ et ſtetiſſet: iratus eſt vir dei cōtra eum/ et ait. Si percuſſiſſes quinquies aut ſexies ſiue ſepties/ percuſſiſſes Syriā vſq ad conſummationem: nunc autem tribus vicibus percuties eam. 4. re. 13. c. d

ℭ Mortuus eſt Heliſeus: et ſepelierunt eum. Latrunculi autē de Moab venerūt in terram in ipſo anno. Quidam ſepeliētes hominem/ viderūt latrūculos: & proiecerunt cadauer in ſepulchro Heliſei Quod cum tetigiſſet oſſa Heliſei/ reuixit zz homo: & ſtetit ſuper pedes ſuos. 4. re. 13. d.

ℭ In Heliſeo cōpletus eſt ſpiritus Helię. In diebus ſuis nō pertimuit a principem & potentia nemo vicit illum: nec ſuperauit illum verbū aliquod. Et mortuum prophetauit corpus eius. In vita ſua fecit mōſtra: & in morte mirabilia operatus eſt. Eccl. 48. b.

ℭ Multi leproſi erant in Iſrael ſub Heliſeo propheta: & nemo eorum mundatus eſt niſi Naamam Syrus. Lucę. 4. e.

Heliodorus.

ℭ (Cum Heliodorus regium mādatum de templi ærario accipiēdo executurus veniſſet Hieroſolymā (& benigne a ſummo ſacerdote eſſet exceptus: narrauit aa de dato iudicio pecuniarum/ et cui⁹ rei gratia adeſſet aperuit. Interrogabat autē: ſi vere hæc ita eſſent. 2. machab. 3 b. c. d. e. f. g.

Et idem probatur in c. vobis. & in c. quatuor. eadē cau. & questi. Generalius tamē loquit tex. in c. si. in princi. 16. questi. 1. dicens: q quicquid habēt clerici: pauperū est. Sed aliud intelligitur de eo qd superest debitis oneribus supportatis. quia (vt dicit tex. in c. quod aūt. circa me. 23. questi. 7.) quę habemus: si pauperes cōpares sum9/ nostra sunt & illorū. si autē priuati q nobis sufficiūt possidemus: nō sunt illa nostra sed pauperū. quorū procurationē quodā modo gerim9 nō proprietatē: nobis vsurpatiōe damnabili vendicam9. Et idē etiā videtur probare tex. in c. 2. in verbo egentiū substātiā. de re. eccle. nō alie.

Tunc summus sacerdos ostēdit deposita [b] esse ad victualia pupillorū/ et viduarum/ quędam vero esse Hircani Tobię viri valde eminentis/ in his quę detulerat impius Simon: vniuersa autē argēti talenta esse quadringenta/ & auri ducenta. Decipi [c] vero eos qui credidissent loco et tēplo quod per vniuersum mundū honoratur pro sui veneratione & sanctitate: omnino impossibile esse. At ille pro his quę habebat in mandatis a rege: dicebat omni genere ea esse regi deferēda. Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Nō modica vero per vniuersam ciuitatē erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cū stolis sacerdotalibus iactauerunt se: & inuocabant de cœlo eum qui de depositis legem posuit/ vt his qui deposuerant ea salua custodiret. Iam vero qui viderat summi sacerdotis vultum: mēte vulnerabatur. Facies enim et color immutatus: declarabat internum animi dolorem. Circunfusa enim erat mœstitia quędam viro: & horror corporis per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alij etiā congregati de domibus cōfluebāt publica supplicatione obsecrantes: pro eo q in contemptum locus esset venturus. Accinctęq mulieres cilicijs pectus/ per plateas confluebant: sed et virgines quę cōclusę erant procurrebāt ad Oniam/ alię autem ad muros/ quędam vero per fenestras aspiciebāt/ vniuersę autem protendentes manus in cœlum deprecabantur. Erat enim miseria commixtę multitudinis/ & magni sacerdotis in agone cōstituti expectatio. Et hi quidē inuocabant omnipotentem deum: vt credita sibi his qui crediderant/ cum omni integritate conseruarētur. Heliodorus [d] autem quod decreuerat perficiebat eodem loco: ipse cum satellitibus [e] circa ærarium præsens. Sed [f] spiritus omnipotentis dei magnam fecit suę ostēsionis euidentiam: ita vt omnes qui ausi fuerāt parere ei/ ruentes dei virtute in dissolutionem et formidinem conuerterētur. Apparuit enim illis quidā equus terribilem habens sessorem/ optimis operimentis adornatus: isq cum impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat: videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori/ optimi gloria/ speciosiq amictu: qui circunsteterunt eum/ & ex vtraq parte flagellabāt eum sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram: eūq multa caligine circunfusum rapuerunt/ atq in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus prædictum ingressus est ærarium/ portabatur nullo sibi auxilium ferente: manifesta dei cognita virtute. Et ille quidem per diuinam virtutem iacebat mutus: atq omni spe et salute priuatus. Hij autem dominum benedicebant: quia magnificabat locum suum et templum quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum/ apparente omnipotente domino gaudio et lætitia repletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant cōfestim Oniam: vt inuocaret altissimum: vt vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Cōsyderans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiā aliquā ex Iudæis circa Heliodorū cōsummatā: obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cūq summus sacerdos exoraret: ijdem iuuenes vestibus amicti astantes/ Heliodoro dixerunt. Onię sacerdoti gratias age.

c ❡ Decipi vero eos. &c. Iure etiā humano decipi nō debet qui apud ecclesiā deponit pecuniam suam. vñ compellit ecclesia ad ipsius restitutionē. tex. est sumpt9 a cōtrario in c. 1. ibi .p sone nō ecclesię cōmēdatā. de depo. d ❡ Heliodor9 autē quod decreuerat perficiebat. supple regio nomine. Quid aūt si nomine suo pficeret/ ex concessione tamē regia/ au etiā delinqueret & puniend9 esset: est textus i c. qui res ecclesię. de rebus eccle. non alie. vbi dicit tex. Qui res ecclesię petunt a regib9/ & horrende cupiditatis impulsu egētiū substātiā rapiūt irrita habeantur q obtinēt/ & a cōione ecclesię (cui9 facultatē auferre cupiūt) excludant. Hęc tex. & idem pbat in c. Quicūq militā. 12. questi. 2. e ❡ Cū satellitibus. Quod satellites seu socij raptorum ecclesię/ eadē qua raptores pęna plectant: bo. est tex. i c. Omnes ecclesię. 17. qsti. 4. vbi dicit. Oēs ecclesię raptores a liminibus eiusdem matris ecclesię anathematizamus/ apostolica auctoritate pellim9/ dānam9/ atq sacrilegos esse iudicam9. & nō solū eos: sed oēs cōsentientes eis. quia nō solū qui faciūt/ rei iudicant: sed etiā q facientib9 cōsentiunt. Par eñ pœna agētes & cōsentiētes cōprehēdit. Hęc tex. f ❡ Sed spiritus omnipotentis dei. &c. Quam grauiter peccent & deo odibiles sint/ bonorū ecclesię manifesti raptores: declarat Eugenij tertij nota bilis cōstitutio/ qua dicitur. Statuim9 vt quicūq ex his qui violēter surrexerint in rapinā siue ecclesiarū violationes/ manifeste fuerit depręhensus: nisi pri9 ablata restituat si poterit/ vel emendādi firmā & plenā securitatē fecerit/ pœnitētię beneficiū ei penit9 denegēt. Si vero vsq ad obitum in cōstātia sua durauerit/ & in extremis positus remediū pœnitētię humiliter postulauerit/ si emēdationē

vel emēdādi securitatē pstiterit/ei pœnitētia & sepltura ecclīastica cōcedāt. Qui aūt i sanitate obstinata mēte nō pœnituerit vel emēdauerit/ & in morte securitatē pstare nequiuerit/ solēnitas pœnitētię parū prodesse videt/ sicut credim⁹: sed de pdo cōtrito corde viaticū nō neget. Ita tū vt nullus clericorū sepulturę illius intersit nec eius eleemosynā pręsumat accipere. Quod si q presbyterorū vel clericorū cōtra hoc in vila vel morte pœnitentias date/ aut sepulturę interesse/ vel eorū eleemosynas accipere attētauerit/ seu huiusmodi rapinę participes innēti fuerint: ordinis sui dānum irrecuperabiliter patiātur/ & ecclesiastico beneficio careāt. Tex. ē vbi hęc Eugeniana ponit cōstitutio in cap. 2. de rapto.

g ¶ Nā propter eū dñs tibi vitā donauit. Multū ergo valet boni sacerdotis oratio. Delēt nāq sacerdotes atq; consumūt peccata criminosorum. & q̄to digniores fuerint: tanto facilius in necessitatib⁹ pro quibus clamāt/ exaudiunt. c. ipsi sacerdotes. i. fi. 1. questi. 1. h ¶ Votis magnis pmissis ei qui viuere illi cōcessit. Hęc vota etiā si necessitatis sinę extremę tēpore fuissent emissa/ & sic licēt ad ea faciēda necessitat⁹ fuisset Heliodorus: obligatoria erāt. nec ideo dissolui possent: q mortis pauore fuissent emissa. bo. est tex. in c. literarum. in fi. de voto.

hh ¶ Non enim erit hęres fili⁹ ancillę cū filio liberę. Iure humano filius ancillę. i. fili⁹ a nō vxore susceptus / & sic filius illegitim⁹: cum filio liberę. i. cū filio vxoris/ & sic cū legitimo filio non succedit. Auctē. licet matri. C. de natu. libe. Notal per glo. in c. tantū. in verbo repellēdus Qui filij sint legi. Nullo tamen filio legitimo supstite succederet patri ab intestato i duabus vncijs vt est tex in d. auctē licet. & i §. discretis. i Auctē. qui. mo. na. effi. sui. Matri aūt fili⁹ illegitimus succedit etiā

Nam propter g eum tibi dominus vitam donauit. Tu autem a deo flagellatus: nuncia omnibus magnalia dei / et potestatem. Et his dictis non cōparuerūt. Heliodorus hostia deo oblata/ & votis magnis h promissis ei qui viuere illi concessit/ et Onię gratias agens: recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea quę sub oculis suis viderat: opera magna dei. Cum autē rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam mitti: ait. Si quē habes hostem aut regni tui insidiatorem/ mitte illuc: & flagellatū illū recipies/ si tamen euaserit/ eo q in loco sit vere dei quædam virtus. Nam ipse qui habet in cœlis habitationem / visitator et adiutor est loci illi⁹: et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et ærarij custodia: ita res se habet.

Heres. ¶ Eijce ancillam et filiū eius (ait Sara ad Abraam) non hh enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Gene. 26. a. et gal. 4. a.

¶ Si filius i: et hæres per deum. ad gal. 4. b.

¶ Per Ihesum Christum saluatorem nostrum saluos nos fecit deus: vt iustificati gratia ipsius/ hæredes simus secundum spem vitę æternæ/ in Christo Ihesu domino nostro. ad titū. vltimo. b.

¶ Locutus est nobis deus in filio: quē constituit hæredem vniuersorū/ per quem fecit et sæcula. Ad heb. 1. a.

¶ Deus elegit pauperes hęredes regni: quod repromisit diligētibus se. Iacobi. 2. a.

¶ Surrexit Christus a mortuis: vt vitę æternę hęredes efficerentur. 1 petri. 3. d.

Hereditas & Hereditare. ¶ Homo k si mortu⁹ fuerit absq filio: ad filiam eius transibit hęreditas. Si filiam non habuerit: habebit successores fratres suos. Quod si et fratres nō fuerint: dabitis hęreditatem fratribus patris eius. Si autem nec patruos habuerit: dabitur hæreditas his q ei pximi sunt. Eritq hoc: filijs Israel factū lege perpetua. Nūeri. 27. b

¶ Non l habebūt sacerdotes et leuitę / & omnes qui de eadē tribu sunt/ hęreditatem cum reliquo populo: quia sacrificia domini et oblationes eius comedent/ & nihil aliud accipiēt de possessione fratrum suorum. Dominus enim: ipse est hæreditas illorum. Deute. 18. a

¶ Dominus pars m hæreditatis meę et calicis mei: tu es qui restitues hęreditatem meam mihi. Psal. 15. b.

cum filio legitimo: nisi forsan mater esset illustris. quia cū fœminas illustres maior castitas deceat q̄ cęteras: nō succederet et cū legitimo/ nisi fuisset susceptus in cōcubinatu. i. eo tēpore quo mater erat sola retēta ab aliquo in eius domo/ vxoris loco. tali eñ matri succederet filius illegitim⁹ etiā cū legitimo. Tex. est cū glo. 1. in. §. nouissime. insti. de sena. orphi. et in. l. si qua illustris. C. ad Torphi. & notat Panor. i c. cū hęret. paulo aū finē. de eo q dux. i vxo. quā pol. p. adul. Pręmissa pcedūt i filijs illegitimis/ nō adulteris tñ nec icestuosis aut alias ex cōcubitu. lege ciuili dānato pcreatis. Tales eñ nō succedūt etiā deficiētib⁹ filijs legitimis pri aut mri: sed oīno sūt icogniti et p extraneis habēt §. fi. Qui. mo. na. effi. sui. Notat p. gl. i d. l. si qua illustris. & in d. §. nouissime. & ē bo. tex. in Auctē. ex cōplexu. C. de incest. nup. & in. d. Aucten. licet. C. de na. libe. De ęquitate tñ canonica talio⁹ filijs alimēta debētur. d. c. cū haberet. Sed nichilomin⁹ etiā de iure canonico parētibus non succedunt. vt notat glo. fi. in fi. in dicto. c. cum haberet. & ē bo. tex. in c. dicat aliqs. 32. questio. 4. vbi dicit tex qui ambrosij est. Dicat aliquis/ vxorem non habeo: ideo ancillam michi associaui. Audi qd dicat scriptura ad Abraā. Eijce ancillā & filiū eius. Non eñ erit heres filius ancillę cū filio liberę. Igitur ancillæ filius hęres non est: ergo neq; fili⁹ est. Cur ergo quęritur tale coniugiū de quo susceptus filius nec successionis possit esse hęres nec sanguinis nec habere potest hęreditatis consortiū qui non habet originis priuilegium?

i ¶ Si filius & hęres per deū. Videatur annotatio. s. in verbo filius. k ¶ Homo si mortu⁹ fuerit absq filio &c. Hęc sentētia multis annotationib⁹ elucidata fuit. supra i verbo filius vbi videat. l ¶ Nō hēbunt sacerdotes & leuitę. &c. Pro annotatione huius sētētię recurrat ad annotationē supra factam i verbo decima super illd Nume. 18. Nichil aliud possidebunt: decimarum oblatione cōtēti. m ¶ Domin⁹ pars hęreditatis meę. &c. Bo. est tex. per quē sumitur effect⁹ huius sententię in c. Clericus qui Christi. 12. q. 1. de quo textu dictū ē supra in verbo Calix. & facit tex. i c. Cui portio. i prī. eadē cā & q. vbi Ambrosi⁹ cui⁹ ē ille tex t⁹ dicit. Cui por

tio de⁹ ē: nihil d₃(supple principal r)curare nisi deū. ne alteri⁹ īpediat necessitatis.i. solicitudis mūere. qđ ei ad alia officia cōfert: hoc religiōis cultui atq huic offō nro decerpit.

n ¶ Hereditas ad quā festinat in principio: in nouissimo benedictione carebit. Glos. or. hanc sententiam multipliciter declarat. Primo. Qui per auaritię nequitiā in hac vita multiplicari appetūt: in futuro ab eterno patrocinio exheredes fiūt. Pro qua pria declaratiōe ē bo. tex. i c. bonorū auctori. 47. dist. de quo tex. dictū est supra in verbo Cupiditas. Secundo. Qui gradū regiminis priusq̄ subesse didicerit/ prepostęrus accipit: in nouissimo mercede retributionis quę bonis rectoribus debet carebit. Pro qua scda declaratione facit tex. in c. miserum. in prin. 6. distī. vbi dicit. Miserū est eū fieri magīm: q nūq̄ fuit discipulus. Tertio. Qui ad ministeriū altaris indoctus & temerarius accessit: in nouissimo gr̄am remunerationis quę bn ministrantibus pmittit pdet. Pro qua tertia declaratiōe vidēdus ē tex. in c. statuimus. l prin. eadē dist. vbi dicit. Statuimus ne i aliquo apostolica & canonica decrata violētur: & ne his regēda dn̄i ecclesia credat

Psal.36.b. ¶ Sustinentes dominum: ipsi hereditabunt terram.

psal.36.b, ¶ Hæreditas immaculatorum in æternum erit.

puerb.20.c ¶ Hereditas[n] ad quā festinat in pricipio: i nouissimo bn̄dictiōe carebit.

Eccl.4.b. ¶ Qui tenuerūt sapiētiā/ vitā hereditabūt: & quo introibit bn̄dicet de⁹.

Eccl.10.b. ¶ Cum morietur homo: hæreditabit serpentes/ vermes/ et bestias.

Eccl.22.a. ¶ Filia prudens: hereditas est viro suo.

Eccl.21.b, ¶ In Israel hæreditare: & in electis meis mitte radices.

1.ad co.2.d Heresis & Hereticus.

¶ Hereses[o] esse oportet: vt qui probati sunt manifesti fiant.

Ad titū.3.c. ¶ Hereticum[p] hominē post[q] vna et secūdā correptionē deuita[r] sciens

qui legitimarū institutionū necnō & totius humilitatis ignari nō ab infimis sumere incrementū/ sed a sūmis volunt habere principium. cū valde iniquū sit absurdūq: vt imperiti magistris/ noui antiquis/ rudes pferātur emeritis. Accōmodando aūt hanc sententiam iuri humano: pōt hæc sentētia declarari vt velit q̄ qui hereditatem da cuius viribus hesitabat adierit festinanter/ non facto sc₃ pmitus inuentario/ vt sic agnosceret an hereditas soluendo esset vel nō esset: in nouissimo benedictiōe carebit: quia vltra vires hereditarias & creditorib⁹ hereditarijs & legatarijs satisfacere tenebitur. pro quo etiā ē tex. vbi istud probat in l. fi C. de iure delibe. in §. si vero non fecerit. in auctēn. de here. & falci. collatio 1. & in auctēn. Sed cum testator. C. ad l. falci. istud tn̄ non procedit in aliquibus specialibus casibus cumulatis per do. meū Iasonē in d. l. fi. §. Et si pfatam. col. 2. l prin. C. de iure delibe. Quādo aūt quis dicat adire hereditatē: tex. est & ibi late per doc. in. l. gerit. ff. de acquiren. here.

o ¶ Hereses esse oportet &c. Circa hanc sententiā videat bonus tex. Augustini in c. fi. 24. q. 3. vbi dicitur. Ideo diuina prouidētia multos diuersi erroris hereticos esse permittit: vt cū iterrogant nos ea q̄ nescimus/ sic discutiamus pigritiā/ & diuinas scripturas capiam⁹. Propterea apl'us ait vt probati manifesti fiāt. hi autem probati sunt: qui bene possunt docere. Hęc tex. de hoc etiā dicto apostoli est tex. in c. saluator. in prin. 1. q. 3. de quo dictum est supra in verbo aduentus. r.

p ¶ Hereticum hoiem. Hæreticus varijs modis dicitur Primo em̄ dicitur hereticus: qui peruertit sacramenta ecclesiæ/ vt simoniacus. c. benedictio. c. eos qui p pecuniā. 1. q. 1. Secūdo qui scindit se ab vnitate ecclesię. c. denīq. 7. q 1. & notat glo. in c. 3. de hereti. Tertio qui pertinaciter scripturā sacrā peruerse intelligit. Tex. est in c. heresis. 24. q. 3. Quarto qui alicuius tēporalis cōmodi & maxime vanę gloriæ/ principatusq sui gratia falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur. c. hereticus. in prin. eadē causa et questi. Quinto qui aliter de articulis fidei sentit q̄ Romana eccl'ia. c. hęc est fides. 24. q. 1. Sexto qui male sentiūt de sacramentis ecclesię. c. ad abolendā. in prin de here. Septimo qui Romanę eccl'ię priuilegiū ab ipo summo omniū ecclesiarū capite traditū auferre conat. Hic em̄ proculdubio in heresin labitur. & eū ille qui alteri ecclesię detrahit/ vocetur iniustus: hic est dicendus hereticus. fidem quippe violat: qui aduersus illā agit/ q̄ ē mater fidei. ita dicit tex. l c. 1. paulo añ fi. 22. di. Vltimoq quatuor pricipalib⁹ cōcilijs/ Niceno/ Cōstantinopolitano/ Ephesino/ & Calcedonensi non adheret. Tex. est in l. quicūq. C. de here. Sectę vero hæreticorū quot sint/ & vnde noia acceperint: Isidorus. 8. lib. ethymologiarū. c. 5. diffusi⁹ determinat: et habet ic. qdā. 24. q. 3. quē textum pp̄ter nimiā eius prolixitatem non trāscribo.

q ¶ Post vnam & scdam monitionē. Vt sic intelligatur an vere censendus sit hæretic⁹. Nō em̄ oīs qui aliter etiā de articulis fidei aut sacramētis eccl'ię sentit q̄ debet/ censet hereticus: si paratus sit corrigi/ et errorē suū deponere. prout notat Panor. & alij lc. 1. de here.

r ¶ Deuita. Quod sint sedulo heretici deuitādi: concilio lateran. cautū est in hęc verba. Defensores & receptores hereticorū anathemati decernimus subiacere: & sub anathemate phibem⁹ ne qs eos i domo vel in terra sua tenere vel fouere aut negociationē cum eis exercere psumat. Si aūt quis in hoc pctō decesserit: neq sub priuilegiorum nostrorū quibuscūq indultorū obiētu/ neq sub alia quacūq occasiōe oblatio p eo fiat/ aut iter Christianos accipiat sepulturā. Tex. est vbi hæc conciliaris cōstitutio ponitur: ic. sicut. de here. Huic aūt cōstitutioni addidit Innocen. tertius: vt postq̄ quis eorū qui defensores sūt/ receptatores aut fautores hereticorū/ fuerit excōicatiōe notatus: si satisfacere cōtēpserit ifra annū/ q ex tūc ipo iure sit factus ifamis. nec ad publica officia seu cōcilia/ nec ad eligēdos aliquos ad hmōi: nec ad testimoniū admittat. sit etiā intestabilis: vt nec testādi liberā habeat facultatē/ nec ad hereditatis successionē accedat. Null⁹ pterea ipi sup quocūq negocio sed ipe alijs rn̄dere cogat. qđ si forte iudex extiterit: ei⁹ snia nullā obtineat firmitatē/ nec causę aliq ad ei⁹ audientiā pferāt. Si fuerit aduocatus: nullatenus eius patrociniū admittatur. Si tabellio: instrumēta confecta p ipsum nullius sint momenti/ sed cum auctore damnentur. si vero cleric⁹ fuerit: ab omni officio & beneficio deponatur. Et si qui tales postq̄ ab ecclesia fuerint denotati euitare contempserint: excommunicationis sentētia vsq ad satisfactionem idoneam percellatur. Clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta: nec eos christianę presumant tradere sepulturę/ nec oblationes aut eleemosynas eorum pcipiant. alioqui suo priuentur officio ad quod nunq̄ restituantur absq indulto sedis apostolicę speciali. Similiter quilibet regulares: quib⁹ etiā hoc ifligat/ vt eo᷑ priuilegia in illa diocesi non seruentur/ l qua tales excessus psumpserit ppetrare. Ita dicit tex. in c. Excōicamus. §. Credentes eodem ti. & est bo. tex. in auctēn. Credētes. C. eodē. vn̄ quia cum hereticis conuersari non debet: sed deuitandi sunt: vt hic & textibus supra allegatis dicit textus in c. fi. de here. Absolutos se nouerūt a debito fidelitatis dominij/ & totius obsequij: quicūq lapsis manifeste l heresin aliquo pacto quacunq firmitate vallato tenebantur astricti. Si tamen quis haberet patrē hereticū pauperē: non sic eum posset aut deberet deuitare/ q ei alimenta non daret. immo patri heretico potius deberet succurrere q̄ extraneo catholico/ data paritate necessitatis. glo. ē quę approbat in c. 1. 30. distic. & dictū ē §. i ver

quia subuersus [s] est qui huiusmodi est/ & deliquit [t] cum sit proprio iudicio condemnatus.

Heri. ¶ Vide infra in verbo hodie.

Herodes. ¶ Natus est Ihesus in Bethleem Iudę: in diebus Herodis regis. Matth.2.a.

¶ Audiens Herodes rex Christum natum: turbatus [v] est/ & omnis [x] Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum/ et scribas populi: sciscitabatur a magis (qui venerant adorare eum) vbi Christus nasceretur. At illi dixerūt ei: in Bethleem Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetā. Et tu Bethleem terra Iuda: nequaq̄ minima es in prīcipib⁹ Iuda. Ex te enim exiet dux: qui regat populū meū Israel. Tūc Herodes clā [y] vocatis magis/ diligēter didicit ab eis tēpus stellę quę apparuit eis: & mittēs illos in Bethleē/ dixit. Ite/ & interrogate diligēter de puero: & cum inueneritis renūciate mihi/ vt [z] et ego veniēs adorē eū. Mat.2.a.b.

¶ Magi (respōso accepto in somnis ne redirēt ad Herodē) per aliā viā reuersi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent: ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph/ dicens. Surge/ et accipe puerum & matrem eius: et fuge [a] in Aegyptum/ & esto ibi vsq̄ dum dicam tibi. Futurum est: vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem ei⁹ nocte: & secessit in Aegyptum. Et erat ibi vsq̄ ad obitum Herodis: vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex Aegypto vocaui filium meum. Tunc Herodes vidēs quomodo [b] illusus esset a magis/ iratus est valde: Matth.2.c.

bo fides. s ¶ Subuersus ē q hmōi est. Hic dicit text⁹ Augustini in c. firmissime. de hęre. firmissime tene & nullatenus dubites/ omnem hęreticum cum diabolo & angelis eius/ ęterni ignis incendio participandum: nisi ante finē vitę/ catholicę fuerit incorporat⁹ & reintegrat⁹ ecclīę. Hęc tex. Vn̄ etiā post mortē ecclesia nonnūq̄ hęreticos anathematizat: & hoc sctā romana ecclīa i psonas quorūdā epoꝝ obseruauit: lꝫ i vita sua ꝑ fide nō essent accusati. Tex. est in c. fi. in fi. 24. questio. 2. t ¶ Et delinquit: cum sit proprio iudicio cōdēnatus. Quā cōdēnationē seu pœnā/ subire debeat hæreticus de iure hūano: ē bo. tex. in c. vergētis. et i c. excōmunicamus. in prin. de hęre. & in c. cū scdm. eodē ti. li. 6. Sed prohabenda vera resolutione dicēdū est q̄ primo punitur excōicatione maiori quā incurret ipso fcō. Tex. est in d. c. excōicamus. in prin. & in c. pe. cū similibus. de hęre. Secūdo bona ipsi⁹ cōfiscata sunt ipso iure. ita q̄ sufficit snia declaratoria hęresis suæ/ absq̄ eo q̄ per sentētiā bona cōfiscētur. qa sunt a iure cōfiscata: etiā si catholicos hēat filios. Tex. est in d. c. cū scdm. Olim tn̄ non erant bona ipso iure cōfiscata: vt probat i d. c. vergentis. & in auctēn. gazaros. in verbo confiscētur. c. eodē ti. Tertio si clericus sit/ degradat ab ecclesia: postea sęcularibus ptātibus relinquitur animaduersione debita puniend⁹. Tex. est in d. c. excōmunicam⁹ §. dānati. Vel vt diffusius dicatur toti⁹ ecclesiastici ordis prærogatiua nudatur: et sic omni officio & bn̄ficio spoliatus ecclīastico/ sęcularis relinquit arbitrio potestatis aīaduersione debita plectend⁹: nisi continuo post depręhensionē erroris ad fidei catholicę vnitatē sponte recurrere/ & errorem suū p arbitrium epī regionis publice consenserit abiurare/ & satisfactionē congruā exhibere. Tex. est in c. ad abolendā. versi. præsenti. eo ti. Quod si hęreticus sit laicus: fit suus ꝓcessus per ecclesiā/ & per eā declarat hęretic⁹/ exuitq̄ omni tuitiōe ecclę quo peracto: capitur per iudicē sęcularē/ qui alio ꝓcessu non fcō/ sed ex actis corā iudice ecclīastico/ cōdēnat eum ad subeundū mortis suppliciū. Ita Panor. in c. ad abolēdam. i glo. in verbo laicus. Et facit tex. in c. vt cōmissi. §. prohibem⁹. eodē ti. lib. 6. vbi dicitur hoc crimen eē mere ecclīasticū. & ideo cognitionē ipsius ad solū iudicē ecclesiasticū pertinere. Et ita ē tenendū: q̄uis Bar. videat tenere contrariū/ & male/ in l. diuus. in 1. colū. ff. de custo. reo. Quod aūt sit puniendus pœna mortis. est bo. tex. in l. qui cūq̄ in fi. in verbo. vltio. supplicio. C. eodē. iuncta l. vltimū suppliciū. ff. de pœnis. Hāc vero pœnā mortis/ iterꝓtatur consuetudo eē pœnā incēdij: prout dicit Panor. in d. c. ad abolendā. in glo. in verbo audientia. Et huic iterꝓtatiōi videt fauere ius diuinū: vt colligit ex euāgelio Io. 15. vbi dr̄. Si qs i me nō manet/ mittet foras sicut palmes: & arescet/ & colligēt eū: & i ignē mittet. Et idē dicēdū ē i clerico ab ecclīa degradato/ & sclari iudici relicto: qa stati efficit de foro sæculari. vn̄ pœna fori sæcularis puniri pōt. facit tex. i c. 2. i fi. de pœnis. i 6. & i c. nouim⁹. de ver. si. Quarto filij ipi⁹ vsq̄ ad secūdā generationē ad nullū bn̄ficiū ecclesiasticū seu offm̄ publicū admittuntur. Tex. est in c. 2. §. hęretici. de hęre. in 6. Quito si q ad preces ipi⁹ bn̄ficia obtinuerint ecclīastica/ priuātur eis: & ad alia obtinēda reddūtur ihabiles. d. c. 2. §. ad hęc. Et sexto filij ipsi⁹ desinūt esse iu sua potestate. iō emācipatio filij per hæreticū facta non valet/ tanq̄ facta de hoie sui iuris. Tex. est in d. c. 2. §. illorum.

v ¶ Turbatus est. Nato rege cœli/ rex terræ turbatus est: quia nimirū terrena altitudo cōfundit/ cū cœlestis celsitudo prędicat. Qui em̄ cœlestē habet celsitudinē. rex regū est/ & domin⁹ dominātiū: oēsq̄ sub eo sunt et ei desubijciūtur terrenę potestates. cle. pastoralis. in fi. de re. iu. c. tua. 2. de deci. & c. q̄ cōtra mores. in fi. 8. distin.

x ¶ Omnis Hierosolyma cum illo. Nicola⁹ de lyra dicit/ hoc loco totū poni proprie. non em̄ tota ciuitas aderat/ cū hęc Herodi dicta fuerūt: sed aderāt seniores ciuitatis/ q simul cū rege audita Chri natiuitate turbati fūt. Pro q̄ expositiōe facit tex. i l. municipib⁹. ff. de cōdi. & demō. i c. fi. de ꝑcu. i c. veniēs. de simo. & qd notat p glo. i c. bonæ meōrię. i verbo singlares circa me. de elec. qb⁹ iurib⁹ satis ꝓbat/ maiores ciuitatis totā ciuitatē repn̄tare.

y ¶ Clā vocatis magis. Remotis sacerdotibus & Pharisæis. timebat ei/ ne Iudęi quasi ex dei oraculo ꝓmissum occultarent: si se velle eum perimere sentirent. Pro hac pręsumpta Herodis fraude quam ponit glo. or. facit id quod iure humano dicitur/ ratione scilicet clandestinitatis/ fraudem pręsumi: & contra actū clandestinū oriri pręsumptionem fraudis. prout est bo. tex. in l. fi. ff. de ri. nup. & notatur per do. meū Iasonē in l. clā possidere. ff. de ac. pos. z ¶ Vt & ego veniens adorē eum. Cogitabat Herodes Christum natum occidere. Vnde hęc dicens vere & proprie mentiebatur: quia (vt ait Augustinus in enchiridio) is proprie mentitur: qui contra id quod animo sentit loquitur voluntate fallendi. c. is autē. in prin. 22. quęst. 2. a ¶ Fuge in ęgyptum. De fuga Christi in ęgyptum est bo. tex. in c. sciscitaris. 7. quęst. 1. Et dicetur. j. in verbo Ihesus Christ⁹. b ¶ Illusus esset a magis. Herodes a magis illusus fuit: inspecta opinione seu expectatione sua. Pręstolabatur em̄ eo-

ru3 aduentũ: sperabatq; se natiuitatis Christi eis referẽtibus notionẽ habiturũ. Sed introspecta veritate nõ fuit abeis illus⁹, siquidẽ dici nõ possunt illusisse: qui Herodis malignitate cognita / quã ei fecerant ꝑmissionẽ cognoscẽtes nõ esse seruandam / non seruarũt. Soluẽda nãq; ita demũ est, promissio licit. facta: nisi aliud superueniat propter quod constat, eã nõ esse soluendã prout est bo. tex. in c. nequis arbitret. in fi. 22. questio. 2.

et mittens occidit[c] omnes pueros qui erãt in Bethleem / et in omnibus finibus eius / a bimatu et infra / secundũ tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletũ est quod dictum est per Hieremiam prophetam. Vox in rama audita est / ploratus et vlulatus multus: Rachel plorãs filios suos / & noluit consolari / quia non sunt.

Math. 2. d. ¶ Defuncto Herode / ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto: dicens. Surge / et accipe puerum et matrem eius / & vade in terrã Israel: defũcti eni sunt q q̃rebãt animã pueri. &c. Et. j. Ihes⁹.

mat. 14. a. b ¶ Audiuit Herodes Tetrarcha famam Ihesu: & ait pueris suis. Hic est Ioannes Baptista: ipse surrexit a mortuis / & ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Ioannem / & alligauit eum: & posuit in carcerem propter Herodiadẽ vxorem fratris sui. Dicebat enim illi Ioannes. Non licet[d] tibi habere eam. Et volẽs[e] illum occidere / timuit populũ: qui sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis Herodis saltauit filia Herodiadis in medio / et placuit Herodi: vnde cum[f] iuramẽto pollicitus est ei dare quodcunq; postulasset ab eo. At illa præmonita a matre sua: da mihi[g] (inquit) in disco caput Ioannis Baptistæ. Et contristatus est rex: propter iusiurandum autem & propter eos qui pariter recũbebãt / iussit dari. Misitq; & decollauit Ioannẽ in carcere. Et allatum est caput eius in disco: & datũ est puellæ / & illa attulit matri suæ.

Luc. 23. a. b ¶ Pylatus vt cognouit ꝙ Ihesus de Herodis potestate esset: remisit[h] eum ad Herodem / qui et ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso Ihesu: gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum: eo ꝙ audierat multa de eo / & sperabat signũ aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse nihil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribæ: constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exerci-

c ¶ Occidit oẽs pueros. Hinc liquet veritas celebris illius dicti. Mẽs potentię auida: nec abstinere nouit a veritis / nec gaudere cõcessis / nec pietati adhibere consensũ. dicit tex. in c. verum catholicũ. i fine. 47. distin.

d ¶ Nõ licet tibi habere eã. Tum quia alteri nupta est. vnde eo superstite elteri coniungi nõ põt: etiã nexu matrimoniali. §. affinitatis. cũ §. seq. insti, de nup. c. vxor a viro, cũ similib⁹. 32. q. 7. Tum quia ẽ affinis tua / cũ fratri tuo nupta sit: pideq; a te cognosci non põt sine ꝑuaricatione maxia. Affinẽ nãq; cognoscẽs, incestum cõmittit. c. 2. versi. incest⁹ 36. q. 1. qui est crimẽ peius seu detorius adulterio. c. adulterij malum. 32. questio. 7.

e ¶ Volens illũ occidere timuit populum. Qui peccatũ cõmittẽdi voluntatẽ habẽs / solo timore seruili ab ipõ committẽdo auertit: apd deum perinde reus est / ac si ipõ facto peccatũ admisisset. tex. est in c. si propterea. de peni. disti. 1.

f ¶ Cum iuramento pollicitus est ei dare &c. De hac iuratoria Herodis promissione & ipius obseruatione temeraria est tex. Ambrosij in c. est etiã. 22. q. 4. vbi dicitur: Est contra offm / nõnunq̃ promissum soluere sacramentum. vt Herodes qui iurauit ꝙ quicquid petitura esset daret filię Herodiadis necem Ioannis pręstauit / ne promissum negaret. & in c. vnusquisq;. paulo post priu. eadem causa. & q̃stio. vbi dicit idem Ambrosi⁹. Sępe plerique constringunt se iusiurãdi sacramẽto: et cũ ipsi cognouerunt ꝑmittẽdũ non fuisse / sacramẽti tamẽ cõtẽplatione faciũt qd spopõderũt. sicut de Herode supra scripsim⁹ qui saltatrici ꝑmiũ qd turpiter ꝑmisit crudeliter soluit. Turpe est ꝙ regnũ pro saltatione ꝑmittitur: crudele ẽ ꝙ mors ꝓphetę pro iusiurãdi religione dat. quanto tolerabilius fuisset periuriũ sacramẽto: si tñ periurium dici posset qd ebri⁹ inter vina iurauerat / qd & iurat⁹ inter saltãtiũ choros ꝑmiserat: infertur disco ꝓphetæ caput: & hoc ẽstimatũ est fidei eẽ quod amicitię fuit.

g ¶ Propter iusiurãdum aũt & propter eos q pariter recũbebant iussit dari. Neq; propter iusiurandũ / neq; propter sil' discũbẽtes faciẽda erat hæc sceleratissima iussio. Tũ quia q̃uis nichil inhonestũ promittẽdũ sit: tñ si fuerit ꝑmissum / tolerabilius est ꝑmissum nõ facere: q̃ facere qd turpe sit. c. vnusquisq;. circa prin. 22. q. 4. vnde & legit David piũ hominem & sanctũ / in iurationem temerariã incidisse: sed maluisse non facere qd iurauerat / q̃ iurationem suam hominis suso sanguine adimplere. c. quod deuid. eadẽ causa & q. Hinc etiã textus qui est Hieronymi in c. cum iuramento. de homi. Cum iuramẽto pollicitus est Herodes saltatrici dare quodcũq; postulasset ab eo / si ob iusiurandũ fecisse se dicat: si patris matrisve interitũ postulasset / facturus erat an non: qd ergo in suis repudiatur: in suis fuit cõtẽnere. debuit i ꝓpheta. Tum quia hoim sermones & cõuitia nõ sunt a nobis declinãda: qñ ea declinãtes a recta nos viuẽdi regula contigeret descissere / dicẽte apostolo. Si hoibus placerẽ: Christi seruus nõ essem. c. si. i fi. 47. dist.

h ¶ Remisit eũ ad Herodẽ. Iure hũano hæc remissio quæ fit per vnum iudicẽ ad aliũ iudicẽ cui subest persona q̃ remittitur / non est necessaria in contractibus: sed necessaria est in delictis. vnde q coram aliquo iudice sortitur forũ ratione contractus: non est necessario ad ipsum remittendus. secus si sortiretur forum ratione delicti. ista est magis cõis opi. glo. bar. & alio℞ in l. hęres absens §. 1. ff. de iudi. Vñ dicit tex. i §. Si vero qs. versi. si vero cognoscat. i auctẽ. vt nulli iudi. colla. 9. Si cognoscat ꝙ persona deliquẽs / i alia ꝓuicia degit: iubem⁹ ꝓuincię illi⁹ iudicẽ in qua peccari qd cõtigerit publica epl'a vti ad ꝓuincię illi⁹ iudicẽ i qua deliquẽs persona degit. ille vero q publicas susceperit litteras ꝑiculo subest officij sui cõphẽdere hmõi & ad iudicẽ prouincię trãsmittere i qua peccauit suppliciјs legitimis subijciẽdũ. Si vero qui publicã epl'am susceperit / neglexerit hoc facere / aut officiũ ei⁹ tradere iperatã neglexerit: tũc & ipm iudicẽ tres auri libras / & officiũ ei⁹ alias tres pro pœna ferre iubem⁹. Si vero iudex aut aliqs officij ei⁹ ꝓpter lucrũ hmõi personã nõ cõphẽdat / aut cõphẽdẽs nõ trãsmittat / & hoc agens cõuicat: spoliat⁹ cingulo / exilio tradat. hęc text⁹. Et in l. si cui §. fi. ff. de accusa. dicit text⁹. Cũ sacrilegiũ admissũ esset in aliqua prouĩcia / deide in alia: minus crimẽ; diuus Pius Põtio procõsuli rescripsit postq̃ cognouerit de crie in sua prouĩcia admisso / vt reum in eam prouinciam remitteret vbi sacrilegium admisit. Hæc tex.

tu suo: & illusit indutum veste alba/ & remisit ad Pylatũ. Et facti sunt amici Herodes et Pylatus in ipsa die: nã antea inimici erant adinuicẽ.

¶De Petri persecutione ab Herode: habetur diffuse actuum. 12. et infra Petrus.

¶Erat Herodes irat⁹ Tyrijs et Sidonijs. At custodes vnanimes venerunt ad eum: & persuaso Blasto qui erat super cubiculum regis postulabant pacem/ eo q alerẽtur regiones eorum ab illo. Statuto autem die Herodes vestit⁹ veste regia/ sedit pro tribunali: & cõcionabatur ad eos. Popul⁹ autem acclamabat dei voces: et non hominis. Confestim autẽ percussit eum angelus domini/ eo q non dedisset honorem deo: & consumptus [i] a vermibus expirauit. Actuũ. 12. d.

Hesitare.

¶In repromissione dei non [ii] hesitauit Abraã diffidentia/ sed cõfortatus est fide/ dans gloriã deo: plenissime sciẽs quia quodcũq pmisit deus/ potẽs est et facere. Ideo et reputatũ est illi ad iustitiã. Ad rõa. 4. d

¶Qui hæsitat [k]: similis est fluctui maris qui a vento mouetur et circũfertur. Non æstimet homo ille: q accipiat aliquid a domino. Iacobi. 1. a.

Hester.

¶Erat vir Iudæus in Susis ciuitate vocabulo Mardoche⁹ & c. qui fuit nutritius [k] filiæ fratris sui Edisse/ quæ altero nomine vocabat Hester: & vtrũq parẽtẽ amiserat/ pulchra nimis et decora faciẽ. Mortuisq patre eius ac matre Mardoche⁹ sibi eã adoptauit [l] in filiã. Hester. 2. a

¶(Quærebat virgo quæ regi nuberet Assuero: in cuius conspectu variæ mulieribus ornamentis decoræ offerebãtur.) Euoluto autem tẽpore per ordinem/ instabat dies quo Hester filia Abiahil fratris Mardochei quam sibi adoptauerat in filiam: deberet intrare ad regẽ. Quæ nõ quæsiuit muliebrem cultum: sed quecunq voluit Egeus eunuchus custos virginum/ hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine: omniũ oculis gratiosa & amabilis videbatur. Ducta est itaq ad cubiculum regis Assueri mẽse decimo qui vocatur Thebeth/ septimo anno regni eius: & adamauit eam rex plusq omnes mulieres. Habuitq gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres: & posuit diadema regni in capite eius/ fecitq eam regnare in loco Vasthi. Et iussit conuiuium præparari permagnificum cunctis principibus et seruis suis: pro coniunctione et nuptijs Hester. Et dedit requiem vniuersis prouincijs: ac dona largitus est iuxta [m] magnificentiam principalem. Hest. 2. c. d.

¶De conuiuio quod Hester Assuero regi et Aman ante detectam eius conspirationem parauit: habetur Hester. 6. capitulo. et supra Aman.

¶De Hester regina quæ Aman inter regios aulicos primi cõspirationem in Mardocheum & vniuersos Iudeos detexit: habetur Hester. 7. capitulo. et supra in verbo Aman.

---

i ¶Consumptus a vermibus expirauit. Et nichilominus perpetuis inferi cruciatibus addictus ẽ. Illud em̃ Naum pphete. Nõ iudicat deus bis in idipm̃. de his tñ intelligi opot tet quos pñtia supplicia cõmutãt: super quos non consurget duplex tribulatio. Qui aũt inter flagella duriores & deteriores fiũt/ sicut Pharao qui flagellatus a dño durior factus ẽ pñtibus eterna cõnectũt: vt tẽporale suppliciũ sit eis eternę dãnatiõis initiũ. Vñ Augustinus in Cãtico. Audite cœli q loquor/ super illo versu. Ignis succensus ẽ in furore meo et ardebit vsq ad iferni nouissima hoc cõtra illos noridũ ẽ (inqt) qui dicunt non iudicat de⁹ bis i idipz/ nõ ad oia pertinere flagella/ quia immo alij hic flagellis puniũt & emẽdãtur. & sic supple. postea nõ puniũt. Alij & hic & ĩter nũ puniũt sicut Antiochus & Herodes. ita dicit tex in c. sunt plures versi. fina. cũ principio c. seq. de pe. distin. 3.

ii ¶Non hesitauit Abraam diffidentia. Videatur annotatio i verbo fides. k ¶Nutritius. Et sic eã adhuc paruulã susceperat educandam. Nutriri em̃/ paruulorũ est ali⁹/ maiorum. Tex. est cũ glo. 1. & 2. in l. si ff. de his qui sui sũt vel alie. iuris.

l ¶Adoptauit in filiam. Quia pater Hester vita functus erat/ quo tẽpore fuit a Mardocheo eius patruo in filiã adoptata: debuit hec adoptio iure humano inspecto/ fieri pricipis auctoritate. & proprie vocatur arrogatio. l. 1. ff. de adop. §. i. ĩ prin. insti. eodem. nec ab oib⁹ aut indistincte ac sine causa potuit fieri. In arrogationib⁹ em̃ cognitio vertitur: cũ forte minor sexaginta annis sit q arrogat. quia magis liberorũ pcreati õi studere debet: nisi forte morbus aut valitudo i causa sit/ aut alia iusta causa arrogandi sit: veluti si coniunctã sibi personam velit adoptare. Itẽ non debet quis plures arrogare/ nisi ex iusta causa: nec libert⁹ alienuz/ nec maiorẽ minor. Adoptio enim in his personis locũ habet in quibus etiã natura pot habere. nec ei permittitur arrogare qui tutelam vel curaz illius quem vult arrogare administrauit: si minor 25. annis sit qui arrogatur. ne forte ideo eũ arroget: ne rõnes reddat. Excutiẽdũ etiã est quæ facultates pupilli sint/ & q eius qui adoptare eũ velit: vt estimẽtur ex cõparatione earũ an salubris adoptio possit pupillo intelligi. deinde cui⁹ vitę sit is qui velit pupillũ redigere i familiã suã. Interdũ tñ ditiorẽ permittit adoptare pauperiori: si vitę eius sobrietas clara sit vel affectio honesta nec icognita. Satisdatio nichilõminus dicenda ẽ. nõ em̃ aliter voluntati eius q arrogare pupillũ velit/ subscribẽdũ erit: q si cauerit seruo publico se restiturum ea q ex bonis eius consecut⁹ fuerit/ illis ad quos res puentura eẽt si arrogatus permãsisset i suo statu. Tex. ẽ vbi hęc oia pbant in l. si paterfamilias. §. si. cũ quatuor. ll. sequẽtib⁹. ff. de adop. & i §. Cũ aũt ipubes. iuncta glo. insti. eodem ti. m ¶Iuxta magnificentiam principalem. Principũ em̃ ac generosarũ psonarũ munus est: vti liberalitate Immo hanc sibi quodammodo legem nobilitas imposuit: vt debere se qd sponte tribuit existimet/ & nisi in bñficijs suis creuerit nichil se fecisse putet. c. 1. de dona.

n ¶ Confugit ad dominum pauens periculum. Et consulte quidē. pro declinando eñi qđ nobis iminet periculo/ nō ē fidelib⁹ tā de solicita q̄tūcūq; inuētiōe fidēdū: q̄ de istātia orōnis huīlis & deuotę sperādū. dicit tex. in c. vbi periculū. col. fi. versi. qa vero. de elec. li. 6. o ¶ Fletib⁹ & luctui apta idumēta. Quod fletib⁹ & luctui apta idumēta/ suscipiēda sint: est bo. tex. i c. in nōnullis. versi. i dieb⁹. de iudęis. vbi dr. In diebus lamentationis dñicę passionis/ Iudęi in publicū minime prodeāt: eo q̄ nōnulli ex ipsis talibus dieb⁹ & ornatius nō erubescūt incēdere/ ac Christianis qui sacratissimæ passionis memoriā exhibentes lamentationis signa p̄tendunt/ illudere non formidāt. Hæc tex.

Hester. 14. per totum. ¶Hester regina confugit [n] ad dominum: pauens periculū quod Mardocheo & vniuersis Iudęis imminebat. Cūq; deposuisset vestes regias/ fletibus [o] et luctui apta indumenta suscepit: & pro [p] vnguentis varijs/ cinere et stercore impleuit caput/ & corpus suū humiliauit ieiunijs/ omniaq; [p] loca in quibus antea lætari consueuerat/ criniū laceratione compleuit. Et deprecabatur dominum deū Israel: dicens. Domine mi qui rex noster es solus/ adiuua [q] me solitariam: & cuius preter te nullus est auxiliator alius. Periculum meum in manibus meis est. Audiui a patre meo q̄ tu domine tulisses Israel de cūctis gētibus/ & patres nostros ex omnibus retro maioribus suis/ vt possideres hæreditatem sempiternā: fecistiq; eis sicut locutus es. Peccauimus [r] in cōspectu tuo: & idcirco [s] tradidisti nos in manus inimicorum nostrorū. Coluimus enim deos eorū. Iustus es domine. Et nūc non eis sufficit q̄ durissima nos opprimunt seruitute: sed robur manuum suarum idolorum potentiæ deputantes/ volunt tua mutare promissa & delere hęreditatem tuam/ & claudere ora laudantium te atq; extinguere gloriā templi et altaris tui/ vt aperiant ora gentium & laudent idolorum fortitudinem/ et predicēt carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum his qui non sunt/ ne rideant ad ruinam nostram: sed conuerte consilium eorū super eos/ & eum qui in nos cœpit sęuire/ disperde. Memēto domine/ et ostende te nobis in tempore tribulationis nostrę: & da mihi fiduciam. Domine [t] rex deorum & vniuersę potestatis/ tribue sermonem compositum in ore meo in cōspectu leonis: & transfer cor illius in odium hostis nostri/ vt et ipse pereat & cæteri qui ei consentiunt. Nos autē libera in manu tua: & adiuua me ancillam tuam nullum aliud auxilium habentem nisi te domine/ qui habes omnium scientiam/ & nosti quia oderim gloriam iniquorum/ & detester cubile incircuncisorum & omnis alienigenæ. Tu scis necessitatem meam: q̄ abominer [v] signum superbię et gloriæ meæ/ quod est super caput meum in diebus ostentationis meę/ & detester illud quasi pānum menstruatę/ & non portem in dieb⁹ silentij mei. Et q̄ non comederim in mensa Aman/ nec mihi placuerit conuiuium regis/ & non biberim vinum libaminū: & nūq̄ lætata sit ancilla tua ex quo huc translata sum vsq; in præsentem diem/ nisi in te domine. Deus Abraam/ deus fortis super omnes/ exaudi vocem eorum qui nullam aliam spē habēt: & libera nos de manu iniquorum/ & erue me a timore meo.

¶Cætera q̄ de Hester scribi potuissent: videāt supra in verbo Aman.

Hydria. ¶ De sex lapideis hydrijs quas iussit deus impleri aqua: vide infra in verbo Ihesus. Io. 2.

Gene. 8. d. **Hyems.** ¶Aestas et hyems/ ver et autumnus non deficient.

Canti. 2. c. ¶Iam hyems transijt/ imber abijt et recessit: flores apparuerunt in terra nostra. Tēp⁹ putationis aduenit: vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos: vineæ florētes dederūt odorē suum.

p ¶ Pro vnguentis varijs/ cinere et stercore ipleuit caput: omniaq; loca in quibus lætari cōsueuerat/ crinium laceratiōe cōpleuit. Istis factis prudētissimę hui⁹ reginę Hester satis edocemur: in curādis malis animi nostri affectionibus/ contraria priorib⁹ adhibēda eē exercitia. vnde (exēpli causa) oportet superbū per cōtraria atq; diuersa curari. s. p humilitatis exercitia. Exercitia vero humilitatis sunt: si se viliorib⁹ officijs subdat. ita nāq; arrogātię & hūanę glorię viciū euitari vel curari poterit: vt in cōsuetudine humilitatis affectus/ vltra iā nō incidat i arrogātię & vanæ glorię delictū. sed in singulis hmōi vitijs cura similis adhibeat. Tex. est cui⁹ hęc verba sunt. in c. 2. de pœni. disti. 2.

q ¶ Adiuua me solitariā. Quia solitarijs multa iminent discrimina (c. 2. de statu mo. c. illud 7. q. 1.) i hāc Hester p̄cē debēt solitarij freq̄nter prumpere. Cætera q̄ dici possent de solitudine: dicentur in verbo solitarius.

r ¶ Peccauimus in cōspectu tuo. Agnoscit sponte culpā: vt facilius cosequatur misericordiam. facilius eñ deum sibi placabūt: qui non hūano conuicti iudicio/ sed vltro crimē agnoscunt. c. facilius. in prin. de peni. distin. 1.

s ¶ Idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorū. Vnde supple nūc ad te conuertimur. Sępe eñ ideo nobis peccātibus indignatur dñs Ihesus: vt indignatiōis suę terrore nos conuertat. Indignatio nāq; eius: non semper vltionis executio/ sed magis absolutionis operatio est. ita dicit tex. Augustini in c. sed & continuo. in fi. de pœni. distin. 1.

t ¶ Rex deorū & vniuersę ptātis. Sicut eñ in potestatibus societatis hūanę maior potestas minori ad obediendū prępositur: ita deus oībus. c. quę contra mores. in §. vbi est tex. Augustini cuius hęc verba sunt. 8. disti.

v ¶ Quod abhominer signū superbię meę. Hoc etiā cōsulere videt apostolus: dū dicit. Qui gaudēt sint tāq̄ nō audētes. cui facto facta est annotatio q̄ hic posset accōmodari. §. in verbo Gaudere. vbi videatur.

x ℭ Noli dicere quia puer ego sum &c. Circa hęc verba videnđ᷒ ē in primis textus ī c. presbyter. versi. hoc regulariter. 78. distin. vbi dicit tex. Quia Hieremias & Danielan̄ iuuenilem ętatem spm̄ pphetię accepisse leguntur: ecclesia necessitate vrgente ante ætatem requisitam ordinare consueuit. Secūdo textus in c. Nisi cū pridem. in prin. de renū. vbi Celestin᷒ papa Arelaten̄. epm̄ epatui cedere volentē alloquēs/ dicit. Si in hmōi cessiōe frugem tibi melioris vitę pmittis: scire te debes non esse Hieremia/ sanctificato in vtero sanctiorē. idō nō oportet te prędicatiōis iā susceptę deserere ministerium: cum ille cui᷒ fieri baiulus recusabat/ tandē pdicandū receperit verbum dei. Tertio textus in c. in scripturis. versi. Quos itaq. 8. q̄sti. 1. de quo dictū est diffuse ī. in verbo cōtēplari. g.

y ℭ Ecce dedi verba mea &c. Pro effectu hui᷒ fnię bo. ē tex. in c. Qui ecclesiasticis §. ecce. 36. di. De quo textu dictū ē ī. i verbo Episcopus.

z ℭ Super gētes & regna. Hinc dicit tex. Innocentij tertij ad illustrissimum Cōstantinū Imperatorē rescribētis in c. solitę. versi. Potuisses. de ma. & ob. Potuisses prerogatiuā sacerdotij ex eo poci᷒ intelligere quod dictum est/ nō a quolibet sed a deo/ non regi sed sacerdoti/ nō de regia stirpe sed de sacerdotali prosapia descēdēti: de sacerdotibus videlicet qui erāt ī anahot. Ecce constitui te sup gētes et regna: vt euellas & dissipes/ ędifices & plantes. Hęc tex. hinc etiā dicit tex. in c. certum ē. 1. 10. distin. Certū est hoc rebus vestris esse salutare: vt cū de causis dei agitur/ iuxta ipi᷒ constitutionem regiā/ voluntatem sacerdotibus Chrī studeatis subdere nō pferre/ & sacrosancta per eorū psules potius discere q̄ docere/ ecclesiasticā formā sequi non huic humanitus obsequēdo iura pfigere/ neq ī ei᷒ sanctionibus velle dominari cuius clementiæ deus voluit tuę piæ deuotionis colla submittere. ne dū mensura cœlestis dispensationis excedit: eat ī cōtumeliā disponētis. Hęc tex. cui cōsōis est in c. si imperator. 96. disti.

a ℭ Vt euellas & destruas/ disperdas & dissipes/ ędifices & plantes. Hęc oia faciēda incūbūt plātis ecclesiasticis. bo. ē tex. ī c. quāto. de his q̄ fiūt a pla. sine cōsen. ca.

ℭ Qui ædificat domum suam impendijs alienis: quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Eccl. 21. b.

ℭ Hyems erat tempore passionis Christi. Ioan. 10. d.

Hieremias. ℭ Reges Iuda tractauerunt Hieremiam qui a vētre matris consecratus est propheta: euertere et eruere & perdere/ & iterum ædificare & renouare. Eccl. 49. b.

ℭ Factum est verbum domini ad Hieremiam: dicēs. Priusq̄ te formarem in vtero noui te/ & anteq̄ exires de vulua sanctificaui te: & prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. A/ a/ a/ domine deus/ ecce nescio loqui: quia puer ego sum. Et dixit ad me. Noli [x] dicere quia puer ego sum: quoniā ad omnia quę mittā te ibis/ & vniuersa quæcūq̄ mandauero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum: quia tecum ego sum/ vt eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam/ & tetigit os meum: et dixit ad me. Ecce [y] dedi verba mea in ore tuo/ & constitui te hodie super [z] gentes & super regna: vt euellas [a] et destruas/ & disperdas/ & dissipes/ & ædifices & plantes. Hiere. 1. a. b

ℭ Audiuit Phassur filius Emner sacerdos/ qui cōstitutus erat princeps in domo domini Hieremiam prophetantem: & percussit Phassur Hieremiam prophetam/ & misit eum in neruum quod erat in porta Beniamin superiori/ in domo domini. Cumq̄ illuxisset ī crastinum/ eduxit Phassur Hieremiam de neruo: qui de ipsius Phassur & amicorū suorum contritione prophetauit. Hie. 20. p to.

ℭ (Hieremia comminationes domini faciente) apprehenderūt eum sacerdotes et prophetę: & omnis populus dicēs. Morte moriatur. Quare prophetauit in nomine domini: dicens/ Sicut Silo erit domus hæc: & vrbs ista desolabitur/ eoq̄ non sit habitator. Et congregatus est omnis populus aduersus Hieremiam in domo domini. Et audierunt principes Iuda verba hæc. Et ascēderunt de domo regis in domum domini/ & sederunt in introitu portę domus domini nouę. Et locuti sunt sacerdotes et prophetę ad principes & ad omnem populum: dicentes. Iudicium mortis est viro huic: quia prophetauit aduersus ciuitatem istam/ sicut audistis auribus vestris. Et ait Hieremias ad vniuersum populū/ et omnes principes: dicēs. Dominus misit me: vt prophetarem ad domum istam et ad ciuitatem hāc/ omnia verba quę audistis. Nunc ergo bonas facite vias vestras & studia vestra/ & audite vocē domini dei vestri: & pœnitebit [b] dominum mali quod locut᷒ est aduersum vos. Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi quod bonum et rectum est in oculis vestris. Veruntamen scitote et cognoscite quia si occideritis me: sanguinem [c] innocentem tradetis contra vosmetipsos/ et contra ciuitatem istam & habitatores eius. In veritate enim misit me domin᷒ ad vos: vt loquerer in auribus vestris omnia verba hęc. Et dixerunt principes & omnis populus: ad sacerdotes et prophetas. Non est viro huic iudiciū mortis: quia in nomine dn̄i dei quidē nostri locutus est ad nos. Hie. 26. c. d. e.

ℭ Egressus est Hieremias de Hierusalē vt iret in terrā Beniamin: & di- Hiere. 37. c

b ℭ Et pœnitebit dn̄m mali qđ locutus est. Similis ē sentētia Hieronymi i Amos ppheta/ q̄ notat ī c. si agamus. de pœni. dis. 1. vbi dr̄. Si agamus pœnitētiā: ipm̄ quoq̄ deū suę pœnitebit snię & idē etiā pbat ī c. Nouit. & in c. quōd rē. eadē dist. & dictū est ī. in verbo deus. sup illud exo. Nō ē deus vt homo vt mentiatur: neq̄ vt fili᷒ hominis vt mutet. c ℭ Sanguinem innocentē tradetis cōtra vosmetipsos. Sanctius em̄ est ipunitū relinqre facinus nocentis: q̄ innocentē dānare. Dicit tex. in l. absentem. in prin. ff. de pœnis.

d ¶ Falsum est: non fugio ad Chaldęos. Improperāti nobis aliquid quod falsum ē/ possumus respōdere falsum est: aut aperte dicere q mentitur. quāuis eīm dicere alicui q mentitur sit ei inferre iniuriam / vt no. Bar. in l. item apud labeonē. ff. de iniurijs. tñ quia improperās falsū/ iniuriā infert: p ipsi⁹ repulsione iniuria mendacij licite sibi infertur. sicut namq iniuriā realē licet repellere contraria iniuria reali. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. ita etiā iniuriam verbalē/ alia iniuria directo cōtraria & defensiua licet repellere/ dicēdo scʒ iproperanti falsum q mentit. Ita no. Bar. in l. q oia. §. 1. ff. de procura. Secus si iiuria non esset directo contraria seu defensiua. tunc eīm nō eēt licitū eā iferre ēt iiuriāti put notat i c. Cūte dese. & re. iudi. & dicet in verbo iniuria.

uideret ibi possessionem in cōspectu ciuium. Cūq peruenisset ad portam Beniamin / erat ibi custos portę per vices nomine Hierias / fili⁹ Selemię filij Ananię: & apprehendit Hieremiam prophetam / dicens. Ad Chaldęos profugis. Et respōdit Hieremias. Falsum [d] est: nō fugio ad Chaldęos. Et non audiuit eum. Sed comprehēdit Hierias Hieremiā: & adduxit eum ad principes. Quamobrē irat⁹ princeps contra Hieremiam / cęsum eum miserūt in carcerem qui erat in domo Ionatham scribe: ipse [e] enim prępositᵘ erat super carcerē. Itaq ingressus est Hieremias in domum laci & in ergastulum: & sedit ibi Hieremias / diebus multis. Mittens itaq Sedechias rex tulit eum / & interrogauit eum in domo sua abscondite: & dixit. Putas ne est sermo a dño? Et dixit Hieremias. Est. Et ait. In manus regis Babylonis traderis. Et dixit Hieremias ad Sedechiam regem. Quid peccaui tibi / et seruis tuis / & populo tuo: quia misisti me in domum carceris? Vbi sunt prophetæ vestri qui prophetabant vobis & dicebant / non veniet rex Babylonis super vos / et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex. Valeat deprecatio mea in conspectu tuo: & ne me remittas in domum Ionatham scribę / ne moriar ibi. Precepit [f] ergo rex Sedechias vt traderetur Hieremias in vestibulū carceris / & daretur ei torta panis quotidie excepto pulmento: donec consumerentur omnes panes de ciuitate. Et mansit Hieremias in vestibulo carceris.

¶ Hieremia loquente ad populum ac dicente. Quicumq manserit in
Hie. 35. a. b. ciuitate hac / morietur gladio et fame et peste: qui autem profugerit ad Chaldęos viuet / & erit anima ei⁹ sospes et viuens. Hęc dicit dominus. Tradendo tradetur ciuitas hæc in manu exercitus regis Babylonis: & capiet eam. Dixerūt principes regi. Rogamus vt occidatur homo iste: de industria enim dissoluet manus virorum bellantium qui remanserunt in ciuitate hac / & manus vniuersi populi / loquens ad eos vniuersa verba hęc. Siquidem homo iste nō quęrit pacē populo huic: sed malū. Et dixit rex Sedechias. Ecce [g] ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quicq negare. Tulerunt ergo Hieremiā / & proiecerunt eum in lacum Helchiæ filij Amalech qui erat in vestibulo carceris: & submiserunt Hieremiam in funibus in lacum in quo nō erat aqua / sed lutum. Descendit itaq Hieremias in cœnum.

¶ Audiuit Abdemelech Aethiops vir eunuch⁹ qui erat in domo regis
Hie. 35. b. c.

e ¶ Ipse eīm pposit⁹ erat sup carcerē. Iure hūano præposit⁹ carceri vocatur comētariensis. Bo. est tex. in l. carceri ppositus. ff. de custo. reo. iūcta l. ad cōmētariēsem. C. eodē ti.

f ¶ Præcepit ergo rex Sedechias vt traderetur Hieremias in vestibulū carceris & daret ei torta pānis quotidie / excepto pulmēto. An ista vł alia maior hūanitas debeat de iure hūano carceratis ipēdi: ē bo. et elegās tex. i l. 1. versi. itea. C. de custo. reo. vbi dicit. Reo exhibito / non in ferreas manicas & inhęrētes ossib⁹ mitti oportet: sed in prolixiores cathenas / si criminis qualitas etiā cathenarū acerbitateʒ postulauerit. vt & cruciatio desit: & pmaneat sub fida custodia. Nec retro sedis intimæ tenebras pati debebit īclusus: sed vsurpata lege vegetari. i. subleuari & vbi nox geminauerit custodiam: in vestibulis carcerū & salubribus locis recipiat. reuertēte die / iterum ad primū solis ortum ad publicum lumen reduci: ne pœnis carcerum perimat. Illd etiā obseruabit: vt neq his qui stratorū funguntur officio / neq ministeris corum / liceat crudelitatē suam accusatoribus vēdere / & innocentes itra carcerū septa leto dare / aut substractos audientię longa tabe eos consumere. Non eīm existimationis tñ / sed etiā periculi metus iudici iminebit: si aliquē vltra tempus debitum inuidia aut quocūq modo aliquis stratorū exhauserit / & non statim eum penes quem officiuʒ custodiæ est / atq ei⁹ ministros capitali pœnę subiecerit. Et i l. fi. C. codē. vbi dł. De hisquos tenet carcer iclusos / id apta diffinitione sancimus: vt aut conuictos velox pœna subducat / aut liberādos custodia diuturna nō maceret. iubemus aūt vt intra tricesimum diem semper commentariensis iugerat numeꝝ personarum / varietatē delictorum / clausorum ordinē / ętatēq vinctorum. Quod si hoc pretermissum fuerit: officium. 20. librarum auri ęrario nostro iubemus inferre / iudicē desidē ac resupina ceruice tantū titulū gerētem extorrem impetrata fortuna decem librarū auri mulctandū esse censemus. Et in l. iudices. C. de episco. audien. vbi dicitur. Iudices dñicis diebus productos reos de custodia carcerali videant & interrogent: ne his humanitas clausis per corruptos carcerū custodes negetur / victualem substantiam nō habētibus faciāt ministrare / libellis duobus aut trib⁹ diurnis vel quot ęstimauerint cōmētariēses / decretis quorū sumptibus proficiant alimonię pauperum. i. ea quę paupertibus relicta sunt. quos etiam ad lauacrum sub fida custodia mitti oportet. mulcta iudicibus. 20. libraꝝ auri & officij eiusdem ponderis constituta / ordinibus quoq trium librarum auri mulcta proposita: si saluberrima statuta contēpserint. nec deerit antistitū cura laudabilis Christianę religionis q ad obseruationē constitutis iudicibus ingerat hanc monitionem. Hęc tex.

g ¶ Ecce in manibus vestris est. i. in vestra potestate ē. Manus enim pro potestate ponitur: vt dicetur infra. in verbo manus.

h ℭ Vt moriatur ibi famę. Iure humano non debet alicui q̃tũcunq criminoso/ tam dura carceris asperitas infligi vt ibidem nõ possit verisiliter viuere: & hoc nedũ de iure ciuili/ quo carcer nõ est ad pœnã sed ad custodiãm. l. credibile. C. de pœnis. & bñ probatur in l. 1. C. de custo. reo. sed etiã de iure canonico quo carcer ad pœnã datur. Adhuc ẽm eo iure p carceris asperitatem/ mortis occasio dari nõ debet: alioqui si constet carceratũ ob asperã carceris intrusionẽ vel tenuitatẽ victus decessisse/ non euadet p̄latus cuius auctoritate iniectus ẽ in carcerẽ/ irregularitatis pœnam. ita dicit Io. de lig. in cle. 1. de pœni. & remis. quẽ refert & sequitur Panor. in c. Nouimus. i vlti. no. de verbo. signi. & facit optim⁹ tex. in c. Ad audientiã. de crimi. fal. vbi tex. notabilr dicit nullã pœnã iferẽdã eẽ p ecclesiaꝫ: per quã possit aliquis verisimiliter icurrere periculum mortis.

i ℭ Tulit veteres pãnos & antiqua vestimenta q̃ cõputruerant: & submisit ea ad Hieremiã p funiculos. Quod diuinis ammonitionibus seu p̃ceptis & p̃cedẽtiũ exemplis de hui⁹ vitę profundo liberemur: bñ per Hieremiã figuratur. qui vt puteo eleuet: funes ad eum & veteres pãni deponũtur. Funibus em̃ p̃cepta dñi figurant: q̃ quia nos in pctis positos conuicunt & eripiũt/ quasi ligãt & trahunt coarctant & leuãt. Sed ne ligat⁹ his funib⁹ dũ trahitur/ etiam incidatur/ simuletiam panni veteres apponũt: qa hic dũ diuia p̃cepta nos terrent/ antiquorũ patrum nos exempla cõfortant. vt eoꝵ cõparatiõe nos posse præsumamus: qd ex nostra imbecillitate formidamus. Si ergo de hoc p̃fũdo eleuati festinamus: ligemur funib⁹. i. p̃ceptis dñicis astringamur. intersint etiã pãni veteres: vt melius teneantur funes. i. p̃cedẽtiũ conformemur exemplis: ne infirmos nos p̃cepta subtilia vulnerent. Pro hac morali declaratione q̃ẽ glo. or. facit textus i c. de qbus. ibi. exẽpla sanctorũ diligẽter recordamini. 20. di. & in c. exẽplũ. in pri. 12. q. 1. iũcto c. Quę cõtra mores. versi. cũ aũt. 8. di. in dictis em̃ capitulis (de quibus ẽ exẽplũ) satis probat nos p̃cedentiũ exẽplis inniti debere. i dicto aũt versi. Cũ aũt. p̃ceptis dei nos ligari astringiq vt cęteris p̃termissis obediamus. de quo dicet diffusius. j. in verbo præceptum.

q̄ misissent Hieremiã in lacũ. Porro rex sedebat in porta Beniamin: et ingressus est Abdemelech de domo regis / & locutus est ad regẽ dicẽs: Domine mi rex malefecerunt viri isti omnia quæcũq perpetrauerunt contra Hieremiam prophetam: mittentes eum in lacum vt moriatur [h] ibi fame. Nõ sunt eni panes vltra in ciuitate. Præcepit itaq rex Abdemelech Aethiopi: dicẽs. Tolle tecum hinc triginta viros: et leua Hieremiam prophetã de lacu anteq̃ moriatur. Assumptis ergo Abdemelech secum viris/ ingressus est domum regis quæ erat sub cellario: & tulit [i] inde veteres pannos et antiqua vestimenta quę computruerant/ et submisit ea ad Hieremiam in lacum per funiculos. Dixitq Abdemelech Aethiops ad Hieremiam. Pone veteres pannos & hęc scissa & putrida sub cubito manuum tuarum & super funes. Fecit ergo Hieremias sic. Et extraxerunt Hieremiam funibus: & eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Hieremias in vestibulo carceris.

ℭ Mansit Hieremias in vestibulo carceris vsq ad diem quo capta est Hierusalem: & factum est vt caperetur Hierusalem. Hiere. 35. g. in fine.

ℭ (Capta ciuitate Hierusalem/ liberatus est Hieremias.) Hierē. 40. a

ℭ (Aliqui Hieremiam Christum esse dicebant.) matth. 16. b

Hierusalem. ℭ Hierusalem ciuitas dei (ait Tobias prophetans sub nomine Hierusalem) castigauit te dominus in operibus manuum tuarum. Cõfitere domino in bonis tuis: & benedic deum sæculorum. Vt reędificet in te tabernaculũ suum: & reuocet ad te omnes captiuos & gaudeas in oĩa secula seculorũ. Luce splendida fulgebis: & oẽs fines terrę adorabũt te. Nationes [k] ex lõginquo ad te veniẽt: & munera deferẽtes adorabũt in te dñm/ & terrã tuã in sanctificationẽ habebũt. Nomẽ enim magnum inuocabunt in te. Maledicti erunt qui contẽpserint te/ et condemnati erunt omnes qui blasphemauerint te: benedictiq erunt qui ædificauerint te. Tu autẽ lętaberis in filijs tuis: quoniã omnes benedicẽtur et congregabuntur ad dominũ. Beati omnes qui diligũt te: & qui gaudẽt/ super pace tua. Aĩa mea benedic dñm: qm̃ liberauit Hierusalẽ ciuitatẽ suã a cũctis tribulationib⁹ suis dñs deus noster. Beatus ero: si fuerint reliquię seminis mei ad vidẽdã claritatẽ Hierusalẽ. Portę Hierusalẽ ex sapphyro & smaragdo ædificabũt̃: & ex lapide precioso omnis circuitus murorũ eius. Ex lapide cãdido & mũdo oẽs plateę ei⁹ sternẽtur: & per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus domin⁹ qui exaltauit eam: vt sit regnum eius in sæcula seculorum super eã Amẽ. Tobię pe nul. cap. c. et. d. in fi.

ℭ Non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. [l] Psal. 124. a

k ℭ Nationes ex longinquo ad te veniẽt. Vñ hac tempestate multi se Hierosolymã ituros vt sepulchrũ visitẽt dñicũ proponũt & vouent/ votumq emissum reddunt & exoluunt: prout reddere tenet & exoluere / nisi cõmutationẽ voti causa subsistente legitima/ ab apostolica impetrauerint auctoritate. a qua põt votũ vel commutari vel differri: prout vtilitas aut necessitas exegerit. hęc p̄bant in c. veniẽs. in c. non ẽ. in c. magnę. in c. qd super his. & in c. Ex multa. de voto. & vo. redemp. immo hęc terrę sanctæ peregrinatio seu i Hierl̃m p̄fectio sic fauorabilis est: vt p̄latus etiã p̄fessus possit votũ sup hoc emittere/ & in subsidiũ terrę sanctę vigesimã prouentuũ suorũ cõuertere. Tex. ẽ in c. fi. eodẽ titu.

l ℭ Qui habitat in Hierusalẽ supple spirituali. j. in ecclesia. Pro hac declaratione q̃ est glo. interli. est bo. tex. in c. quia ex sola. 24. q. 1. vbi dicit Gregori⁹ cuius est ille tex. Sola ecclesia ẽ: quę intra se positos/ validos charitatis compage custodit. Hęc tex. qui satis probat habitantes in Hierl̃m spũali. j. ecclesia non cõmoueri. Quod aũt extra eã habitantes cõmoueant: bo. est tex. in c. Alienus. circa fi. eadem cau. & q̃st. vbi dicit. Quomodo põt cũ aliquo cõuenire: qui cũ corpore ipsi⁹ ecclesię/ & cũ vniuersa fraternitate non conuenit.

m ¶ Surge illuminare Hierusalē. &c. Hęc tota prophetica sentētia solet ab interpꝛtibus itelligi de Chri nativitate & ipsius per magos adoratione. De quibus videbitur. ī. i verbo Ihesus. & hęc prenūciant Hierlm: id est ecclesię militanti. n ¶ Illuminare. Anteq̄ memineriꝫ propheta illuminationis: recte pmonuit in verbo surge/ a peccatis esse surgendū. Nō pōt em̄ quis grām dei cœlestis accipere/ nisi prius purgatus fuerit ab omni sorde peccati. c. Non pōt. in prin. de pœni. di. 1. & in c. nō pōt. de consecra. di. 4.

Esaię. 60. a. b. ¶ Surge[m]/ illuminare[n] Hierusalē: quia venit lumē tuū/ & glīa dñi super te orta est. Quia ecce tenebrę operiēt terrā/ & caligo populos: super te autē orietur dominus/ & gloria[o] eius in te videbitur. Et ambulabūt gētes in lumine tuo: & reges[p] in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos/ & vide: omnes isti congregati sunt/ venerunt tibi. Filij tui de longe venient: & filię tuę de latere surgent. Tunc videbis et afflues: et mirabitur & dilatabitur cor tuum/ quando cōuersa fuerit ad te multitudo maris/ fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio[r] camelorum operiet te: dromedarij Madiā et Epha. Omnes de Saba veniēt/ aurum et thus deferētes: & laudē domino annunciantes. Omne pecus Cedar congregabunt tibi: arietes[s] in Nabaioth ministrabūt tibi. Offerētur[t] super placabili altari meo: & domum maiestatis meę glorificabo.

Tren. 1. c. ¶ Recordata est[v] Hierusalem dierum afflictionis suę & pręuaricationis omnium desiderabilium suorū quæ habuerat a dieb⁹ antiquis: cū caderet populus eius in manu hostili/ & nō esset auxiliator. Viderūt eā hostes: & deriserunt sabbata ei⁹. Heth. Peccatum peccauit Hierusalē: propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant illam spreuerūt eam/ quia viderunt ignominiā eius: ipsa[x] autē gemens/ & cōuersa est retrorsum. Teth. Sordes[y] eius in pedibus eius/ nec recordata est finis sui: deposita est vehementer/ non habens consolatorem.

Eze. 16. per totum. ¶ Factus est sermo domini ad me (dixit Ezechiel) dicens. Fili hominis notas fac Hierusalē abominationes suas: et dices. Hæc dicit dñs deus Hierusalem. Radix tua et generatio tua de terra Chanaam: pater tuus

o ¶ Gloria eius in te videbitur. i. filius dei qui est gloria. i. sapientia patris. c. si iuxta. 37. dist. p ¶ Et reges in splendore ortus tui. Scriptum quippe ē. Cor regis in manu dei est: & quocūq voluerit inclinabit illd. dicit tex. post Salomonē in epl'a inter claras. C. de sum. tri. & fi. catho. ¶ De latere surgent. Perforato em̄ in cruce dñi latere effluxit sanguis redēptionis & aqua baptismi/ de quibus facta est ecclesia/ sicut ex costa lateris Adę mater oīū Eua. Pro hac declaratiōe q̄ est glo. or. est tex. rotūdus in cle. 1. de sum. trini. r ¶ Inundatio camelorū operiēt te dromedarij Madiā & Efa. Declaret hęc snia vt per glo. ordinariam. s ¶ Arietes ī Nabaioth ministrabunt tibi. i. sancti epi & presbyteri ministri ecclīæ/ corpus & sanguinē Chri fidelibus mīstrabūt. Pro hac declaratione quę est glo. or. facit tex. in c. sciscitaris. circa me. 7 q. 1. iūcto. c. peruenit ad notitiam. de conse. dist. 2. l di. em̄ c. sciscitaris. pbat tex. ecclīæ prelatos seu ministros arietes vocari. in dicto aūt c. peruenit, dicit tex. Peruenit ad notitiam nīam/ q̄ quidā presbyteri intātū paruipendant diuia mysteria: vt laico vel fœminę sacrū corpus domini tradant ad deferendum infirmis. & quib⁹ prohibet ne sacrariū ingrediantur/ nec ad altare appropinquent: illis sancta sanctorū cōmittunt. qd q̄ sit horribile q̄q detestabile/ oim religiosorū animaduertit prudētia. igit interdicit per oia synod⁹ ne talis temeraria presumptio vlterius fiat/ sed oīmodo p̄sbyter per semetipsum infirmum cōicet. q̄ si aliter fecerit: gradus sui periculo subiacebit. Hæc textus.

t ¶ Offerentur super placabili altari meo: & domum maiestatis meę glorificabo. Sicut em̄ non alij q̄ sacrati deo sacerdotes debent missas celebrare/ nec sacrificia super altare offerre: sic non in alijs q̄ in dño cōsecratis locis. i. tabernaculis diuinis precibus a pōtificibus delibutis missas cantare aut sacrificia offerre licet/ nisi summa coegerit necessitas. Satius est ergo missam non cantare aut non audire: q̄ in his locis vbi fieri non oportet. Ita dicit tex. in c. sicut non alij. de consecra. distin. 1. & facit tex. in c. 1. in c. Missarum. & in c. hic ergo. eadem distin. v ¶ Recordata est Hierusalē. &c. Hęc sententia pront etiam sentit glo. interlinearis. intelligi potest de anima prevaricationes suas preteritas discutiente. de qua discussione est diffusus tex. Augustini. in c. 1. de pœni. di. 5. Quo em̄ tempore præuaricatur anima: populus eius. i. cordis affect⁹ cadit in manu hostili. i. demonū. & non est auxiliator. i. deus ab ipsa recedit. c. si em̄. colū. 2. de pœni. distin 2. videntq̄ eā hostes/ demones scilicet/ & derident sabbata eius. Nō em̄ deus sacrificiorū magnitudinē: sed offerentiū merita causasq̄ diiudicat. Vñ & pphēta Amos i psona domini. Odi & proieci (iquit) festiuitates vestras: & nō capiā odorē rituum vestroꝝ. q̄ si obtuleritis michi holocaustomata & munera vestra/ nō accipiam: & vota pinguiū vestroꝝ respuā. c. odi & proieci. vbi hęc verba pphetæ ponuntur. 24. q. 1. Et fit instabilis. Peccatores nāq̄ a cōspectu dei fugiūt. vnde & scriptū est q̄ Adam postq̄ peccauit fugit a conspectu dei: & interrogatus respondit. Audiui vocem tuā: & abscondi me/ quia nudus eram. Sed & Caim de fratricidio cōdēnatus a deo/ exijt a facie dei: & habitauit in terra Naim. c. Et venit, vbi est textus cuius hęc verba sunt de pœni. di. 1. Et oēs qui glorificabant eā spernūt eam. vt em̄ recte viuētibus honor & pmiū. l vt virtutū. in pri. C. de sta. & imagi. ita flagitiose viuentibus spretus debet. c. Nullus missam audiat. in pri. 32. di. x ¶ Ipsa aūt gemēs cōuersa ē retrorsū. Anima pvaricatiōes suas pteritas diligēter cōsiderās cōuertit retrorsū: redeūdo ad cōuersationē cœli vñ exciderat. Pro hac declaratiōe q̄ ē glo. iterli. ē celebris text⁹ Augustini i c. cōsideret. de pœni. disti. 5. vbi enumeratis multis q̄ ab aia pnię viam cōplecti volēte sūt aiaduertenda (de qb⁹ dctm̄ ē. s in verbo Annus. sup illd psal. Recogitabo tibi oēs annos meos i amaritudie aię meæ) subiungit. Ponat se oio in ptāte iudicis in iudicio sacerdotis/ nichil sibi reseruans sui. i. suoꝝ pctōꝝ pteritoꝝ: vt oia eo iubente paratus sit facere pro recipienda vita animę/ q̄cūq̄ faceret pro euitanda corporis morte. & hoc cū desiderio: quia vitam recuperat infinitam. y ¶ Sordes eius in pedibus eius. i. sordes animæ peccatricis ex viciosis prodeunt internis affectibus. primo enim animæ peccatum suggeritur. secūdo superuenit delectatio. Et hæc duo interna sunt. ex quibus oritur tertium. i. consensus: per quem sordescit anima. c. sed pensandum. vbi est textus Augustini. 5. distinc. vel sordes gignūtur in aia propter pedes corporis diligenter non custoditos. Pro hac declaratione facit tex. Augustini in d. c. 1. col. fi. versi. Cohibeat de pœni. distic. 5. vbi dicitur. Cohibeat se a ludis & a spectaculis sęculi: q̄ perfectam vult consequi gratiam remissionis. Nam Dina Iacob filia si se cohibuisset/ & inter suos remansisset: ab

extrando captore corrupta non esset.

Amorreus/& mater tua Cethça. Et quãdo nata es in die ortus tui/non est precisus vmbilicus tuus:& in aqua z nõ es lota in salutem/nec sale [a] salita/nec inuoluta pannis. Non pepercit super te oculus meus/vt faceret tibi vnũ de his/misertus tui: sed proiecta es super faciẽ terrę in abiectione animę tuę/in die qua nata es. Transiens autem per te: vidi te conculcari in sanguine tuo. Et dixi tibi cũ esses in sãguine tuo: viue. Dixi inq̃ tibi in sanguine tuo: viue. Multiplicatã quasi germẽ agri dedi te: et multiplicata es & grandis effecta/& ingressa es/& peruenisti ad mũdũ mulicbrẽ. Vbera tua intumuerũt/ & pilus tu⁹ germinauit: & eras [b] nuda et cõfusione plena. Et trãsiui per te/et vidi te: & ecce tẽpus tuũ tẽpus amãtiũ. Et expãdi amictũ meũ super te: & operui ignominiã tuã. Et iuraui tibi/& ingressus sum pactũ tecũ: ait domin⁹ deus. Et facta es michi/& laui [c] te aqua/& emũdaui sanguinẽ tuũ ex te/& vnxi [d] te oleo: et vestiui te discolorib⁹/& calcaui te hiacyntho. Et cinxi te bisso/& indui te subtilibus/& ornaui te ornamento/ & dedi armillas in manibus tuis/& torquẽ circa collũ tuũ/ & dedi inaurem super os tuum/ & circulos auribus tuis/ & coronam decoris in capite tuo: & ornata es auro et argento/ & vestita es bisso & polymito/ et multis coloribus. Similam et oleum et mel comedisti: & decora facta es vehemẽter nimis. Et profecisti in regnum/ & egressum est nomẽ tuum in gentes propter speciẽ tuam: quia perfecta eras in decore meo quem posueram super te/dicit dominus deus. Et habens [e] fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo: & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti vt eius fieres. Et sumens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa: hinc inde consuta & fornicata es super eis / sicut non est factum neq; futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo atq; argento

z ¶ In aqua non es lota in salutẽ. Cruenta infantiũ nascentiũ corpora statim lauantur. Generatio quoq; spũalis: lauacro indiget spũali. nullus eñ munds: nec infans vnius diei. vñ. Ecce eñ i iniquitatib⁹ cõceptus sũ & in peccatis concepit me mater mea. vñ & dr. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spũsancto: nõ intrabit in regnum dei Pro hac declaratiua sentẽtia q̃ est Hiero. per glo. or. citati/est textus apertus & clar⁹ i c. ſſ eñ. §. Eligat. de pœni. di. 1. iuncto c. maiores. col. 2. de baptis. Ideo etiã hęc verba/ i salutẽ ponũt: quia sunt lauacra gẽtiliũ et hereticorũ quę non lauant in salutem. Pro hac declaratiõe quę est glo. or. ẽ bo. tex. Augustini in. c. Ecclesia paradiso. de conse. distin. 4. vbi dr. Ecclesia paradiso comparata/ indicat nobis posse quidẽ baptismũ eius hoĩes etiam foris accipere: sed salutẽ beatitudinis extra eã neminẽ vel percipere vł tenere vnde ẽt dicit tex⁹ eiusdẽ Augustini in c. firmissime. 1. q. 1. Firmissime tene/ & nullatenus dubites: extra ecclesiam baptisatos si ad ecclesiam non redierit/ baptismo cumulari pernitiem. Tantũ eñ valet ecclesiasticę societatis cõio ad salutem: vt baptismo nõ saluet: cũ ibi nõ dat vbi oportet vt det. Hæc tex. Aduertendũ est tñ: quia pmissa pcedũt/ vbi gentiles vel heretici nõ in forma ecclesię baptisarũt. Si eñ in forma ecclesię baptisarẽt/ intendẽtes id facere qđ ecclia intendit: baptismus iuuaret in salutẽ/ nec esset a catholicis mistris reiterãdus. c. siue heretic⁹. de cõse. di. 4. Sanctitas nãq; sacramẽtorũ: i nullo peruerso violat. Constat eñ eã in peruersis hoĩbus & sceleratis siue in eis qui intus sunt siue in eis q foris sunt impollutam atq; imotabilem pmanere. & q dicuntur eam mali polluere/ q̃tũ in ipsis est cũ illa ipolluta pmaneat sed in bonis permanent ad pmiũ: in malis permanent ad iudiciũ. ita dicit textus in c. qđ quidã. col. 3. 1. q. 1. vñ dicit tex in c. 1. paulo añ ſſ de sum. tri. & ſſ. ca. Baptismi quod ad dei inuocationem & idiuiduę trinitatis videlicet patris & filij & spiritussancti cõsecratur i qua tã paruulis q̃ adultis i forma ecclię a quocũq; rite collatum pficit ad salutẽ. Hæc tex. Verũ est tñ q vbi quis cognoscit se a pagano seu gẽtili vel heretico baptisatũ: debet vt manus ipositionẽ recipiat ad catholicã redire vnitatẽ. Alioqui baptismus ab eo susceptus/ sibi non pdesset ad salutẽ. bo. est tex. in c. preter. versi. hęc de malis. 32. di. & in c. hi qui baptisma. in prin. 1. q. 1. Vel tertio dici põt q ideo de lotiõe facta i salutẽ fit mẽtio: quia etiã in ecclia. j. q baptismũ recipiũt si non plena fide accipiunt/ aquã accipiũt & non spiritũ. Pro hac declaratiõe q̃ etiã ẽ glo. or. facit bo. tex. in c. Paulianistæ. versi. ſſ. 1. q. 1. vbi dr. Virtutẽ baptismi sine fide null⁹ consequi põt. & idẽ probat in multis iuribus q̃ citare consulto ptereo. a ¶ Nec sale salita. Solent infantiũ tenera corpora dũ adhuc vteri calorẽ retinẽt/ sale contingi: vt siccent & stringant. Sic etiam his qui renascunt in Chřo sal damus in ore eorum: vt per sal typicũm sapientię sale conditus/ fœtore careat iniqtatis. ne a vermibus pcõrum vltra putrescat: sed magis illesus seruetur ad maiorem gřam pcipiendam. ita dicit tex. Rabani in c. exhinc. de conse. dist. 4. b ¶ Et eras nuda & confusione plena. Hinc dicit Adam quęsitus a dño. Abscondi me: qa nudus erã. c. & ingt. de pœni. di. 1.

a ¶ Laui te aqua & mũdaui sanguinem tuũ ex te. Lotio aquæ baptismi emundat in nobis sanguinẽ pctĩ non tñ penitus exhaurit. Per baptismũ eñ Chři id agit: vt caro peccati euacuetur. non aũt sic euacuatur/ vt in carne concupiscentia innata non sit: sed ne obsit. Nam si post baptismũ ad ętatem naturalẽ perueniũt baptisati: ibi habent cũ qua pugnẽt/ eamq; adiuuãte dño superent si non gřam in vacuũ susceperint. Nam nec adultis id pstatur in baptismo: nisi forte miraculo dei vt lex peccati repugnans legi mentis penitus extinguat vt non sit sed vt quicqđ ab hoie factũ dictũ & cogitatũ est cũ eidẽ concupiscẽtiæ mente subiecta seruiret/ totũ aboleat & quasi nõ sit: factũ habeat. Ita dicit tex. q Augustini ẽ in c. 2. de conse di. 4.

d ¶ Vnxi te oleo. &c. Non eñ sufficit (dicit glo. interli.) aqua lauari & emũdari a sanguinibus. s. a peccatis: sed oportet supple post emundationem/ bonis operibus splendere. ne sicut corp⁹ sine spiritu mortuũ est: ita fides sine operib⁹ mortua sit. c. si eñ. col 3. de pœni. di. 2. Et facit textus i c. 1. §. in his oĩbus. versi. semper. de pœni. distin. 5. vbi textus de eo qui viam pœnitẽtię amplexus & pœnitentia zegit loquens dicit. Semper depcetur deum certus de venia: semper offerat deo mẽtem & cordis contritionem/ & quod potest de possessione.

e ¶ Habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es. Sic etiam primus angelus in sua confidens pulchritudine seu in suatum fiduciam habẽs amplitudine virtutum fornicatus est a domino, qui perpetuę addictus erat gloriæ: perpetuus est cruciatibus & angustijs irretitus. cap. principium. de pœni. distin. 2.

f ¶ Sumpsisti vestimenta tua multicoloria: & operuisti illas. Nos quoq; idē facimus: quotiēs tēperantia/ prudentia/ fortitudine/ iustitia & alijs virtutibus hęreticam circūdamus prauitatē. & sic simplices decipim⁹ vt videntes mella virtutū/ viciorū venena non caueant. quas tā virtutes certū est ad salutē/ nobis non pdesse. vt em̄ sępe dctm̄ ē/ ei qui catholicę ecclesię nō tenet vnitatē: neq; eelemosyna q̄tūlibet copiosa/ neq; mors pnoīe Chri suscepta pficere poterit ad salutē. c. 3. i fi. de hęrę. g ¶ Et tulisti filios tuos & filias tuas quos gnasti. &c.

meo q̄ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas/ & fornicata es i eis
Et sumpsisti [f] vestimenta tua multicoloria: & operuisti illas. Et oleum
meum & thymiama meum posuisti coram eis: & panem meum quem
dedi tibi/ similā et oleum et mel quibus enutriui te posuisti in cōspectu
eorum/ in odorem suauitatis. Et factum est ait dominus de⁹/ & tulisti [g]
filios tuos & filias tuas quas generasti mihi: & immolasti eis ad deuo-
randum. Nunquid parua est fornicatio tua? Immolasti filios meos: &
dedisti illos consecrans illis. Et post omnes abominationes tuas et for
nicationes non es recordata dierum adolescentię tuę: quando eras nu-
da/ et confusione plena cōculcata in sanguine tuo. Et accidit post om-
nem maliciam tuam: vę vę tibi/ ait dominus deus. Et ædificasti [h] tibi
lupanar: & fecisti tibi prostibulū in cūctis plateis. Ad omne caput viæ
ædificasti signum prostitutionis tuæ: & abominabilem fecisti decorē
tuum. Et dimisisti pedes tuos omni transeunti: & multiplicasti omnes
fornicationes tuas. Et fornicata es cū filijs Aegypti [i] vicinis tuis ma-
gnarum carnium: & multiplicasti fornicationem tuam ad irritādum
me. Ecce ego extendā manū meā super te/ & auferā iustificationē tuā:
& dabo te in animas odientium te/ filiarū Palestinarū/ quę erubescūt in
via tua scelerata. Et fornicata es in filijs Assyriorū: eo q; necdū fueris
expleta. Et post q̄ fornicata es/ nec sic es satiata: & multiplicasti forni-
cationē tuā in terra Chanaā cū Chaldæis/ & nec [k] sic satiata es. In quo
mundabo cor tuum/ ait dominus deus: cū facias hęc omnia opera mu-
lieris meretricis et procacis? Quia fabricasti lupanar tuū in capite om-
nis vię: & excelsum tuum fecisti in omni platea. Nec facta es quasi me-
retrix fastidio augens preciū: sed quasi mulier adultera quę super virū
suū inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autē
dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis/ & dona donabas eis vt intra-
rent ad te vndiq; ad fornicandum tecū. Factūq; est in te cōtra cōsuetu-
dinem mulierum/ in fornicationibus tuis: & post te nō erit fornicatio.
In eo enim [l] q; dedisti mercedes/ et mercedes non accepisti: factū est in
te contrarium. Propterea meretrix audi verbū domini. Hæc dicit dn̄s
deus. Quia effusum est ęs tuū/ & reuelata est ignominia tua in fornica-
tionibus tuis super amatores tuos & super idola abominationū tuarū
in sanguine filiorum tuorū quos dedisti eis: ecce ego congregabo om-
nes amatores tuos quibus cōmixta es/ & oēs quos dilexisti/ cū vniuer-
sis quos oderas. Et cōgregabo sup te eos vndiq;/ & nudabo ignominiā
tuā corā eis/ & videbunt omnē turpitudinē tuā: & iudicabo te iudicijs
adulterarū & effūdētiū sāguinē. Et dabo te i sāguinē furoris & zeli/ &
dabo te in man⁹ eorū/ & destruēt lupanar tuū/ & demoliētur pstibulū

Filijs ex fornicatiōe genitis nō iputat ad demeritū q; fornicatoru3 filij sint: sed putatur si parētum sint fornicationis ęmulatores. c. vndecūq; cū duob⁹ seq. & c. dominus noster. iuncto. c. Cenomanēsem 86. distin. h ¶ Aedificasti tibi lupanar. &c. Aedificat sibi lupanar/ & pstibulū facit in cūctis plateis: qui notori⁹ est fornicator/ & libera iā frōte fornicat. de quo loquit tex. i c. si. de coha. cleri. & mulie. & i c. nullus missā audiat. cū glo. ibi. 32. dist. i ¶ Aegypti vicinis tuis magnarū carnium. Aegyptij (put sētit glo. or.) dicunt magnarū carniū: vel ob turpitudis magnitudinē/ vel ob peccatorū deformitatē. Pro hac aūt vltia declaratione videt eē bo. tex. in c. sed & illd. ibi. idolatrię nāq; mater est ægyptus 26. q. 3. k ¶ Et nec sic satiata es. Scdm tropologiam ab alijs ad alia pctā sępe trāsim⁹: & nec sic satiamur/ sed quasi lōgo fune pctā trahimus. Pro hac sententia q̄ est glo. or. facit qd dr i Apocalypsi. Iustus iustificet adhuc: & q in sordibus ē sordescat adhuc. De quo dicto ē tex. i c. Quantūlibet. in fi. 47. di.
l ¶ In eo q; mercedes dedisti & mercedes non accepisti: factū ē in te cōtrariū. Videat annotatio istis verbis facta s. i verbo cōsuetudo. v. sed ibi dictis addat q; mystice loquendo/ fornicatores dicunt dare munera seu mercedes fornicatoribus suis: qn̄ hoies luxurię vitio sic sunt inuoluti vt asserant nichil nocere luxuriam cū mēbra genitalia naturalit coitū poscant. & sic dāt aurū. i. sensū suū et argētū. i. eloquentiā suā dæmonibus: id vitiū ad qd eos dęmones incitāt/ sensu & eloquētia sua defensantes. Circa hanc declarationē quā sentit hic glo. or. facit tex. i c. legim⁹. versi. legitur etiā. 37. di. iūcta cle. ad nostrū. versi. sexto q; mulieris osculū. de hęre. In d. em̄. c. legim⁹. pbat p aurū & argentū/ sensū & eloquētiā intelligi. in dicta aūt cle. ad nr̄am. meminit text⁹ quorūdā hęreticorū asserētiū mulieris osculum cum ad hoc natura non inclinet/ esse mortale peccatum. actum vero carnalem cum ad hoc naturam inclinet/ peccatum non esse: maxime cum tentatur exercens. Quam tamen assertionem ibidem dannat textus/ & reprobat velut hereticā. m ¶ Nudabo ignominiā tuā corā eis. Nudabit deus corā oib⁹ ignominiā nr̄am q̄tumcūq; occultā. Tametsi em̄ hoc tēpore pmulta lateant: nichil tn̄ iudicij tēpore poterit latere. qa deus illuminabit abscōdita tenebrarū: & manifestabit consilia cordiū. c. multi. i pri. 2. q. 1. c. sacerdotibus. in fi. 2. questi. 1. n ¶ Iudicabo te iudicijs adulterarum. Quibus secundum legem Mosaicam (cui lex ciuilis astipulatur) mors est infligenda. l. q̄uis adulterij. versicu. fina. cum glosa in verbo gladio. C. de adulte. Sed hodie adultera verberata in monasterium mittatur: quā intra bienniū viro recipere licet biēnio trāsacto/ vel viro priusq̄ reduceret mortuo adultera tōsa mōastico habitu suscepto ibi dū viuit dmaneat/ duab⁹ ptibus

proprię substantię liberis si habet applicandis / tertia monasterio. sed si liberos non habet: parantibus extantibus hmōi iniquitati non cōsentientibus tertia pars applicabitur / duę monasterio. Quibus pdictis non extātibus: oīs eius substātia monasterio q̄ret / pactis dotaliū instrumētoꝝ ī omni casu viro seruandis. ita dicit tex. cuius hęc verba sunt ī auctē. Sed hodie. C. eodē. Cętera q̄ hic dici possent videāt ꝰ. in verbo Adulter. ī. 1. anno.
o ¶ Et desines fornicari. &c. Quos a malo amor dei nō reuocat: reuocat nonnūq flagelloꝝ dei multitudo. deus enī (dicit hic glo. interlinearis) etiam iratus & vlciscens miseret & per pœnā nobis pui det: qa sic desinimus peccare. vñ & Paulū ecclīæ suæ postea magnū ędificatorē / sed horrendū antea vastatorē nō solū voce cōpescuit: sed etiā potestate prostrauit / atq cęcitate corporis pcussit c. quis nos pōt. 23. q. 4. hic dicit Augustini tex. in c. qū vult deus. ī prī. eadē cau. & q. qñ vult deus concitare ptātē aduersus hęreticos / aduersus schismaticos / aduersus dissipatores ecclesię / aduersus exsufflatores Chri / aduersus blasphematores Chri: blasphemi nō mirent. quia deꝰ concitat vt a Sara verberet Agar. cognoscat se agar: supponat ceruicē. q̄ cū humiliata discederet a dña sua occurrit ei Angelus & dixit. Quid tibi est Agar? Ancilla Saræ cū cōquesta eēt de domina: qd audiuit ab angelo? Reuertere ad dominam tuā. Ad hoc ergo qs affligit: vt reuertatur. Hęc tex. p ¶ Sicut mater: sic & filia. Filij viciosos parentū mores nōnūq̄ sequunt vt etiā ē bo. tex. in c. si gens anglorū. 56. di. Hinc dicit glo. in l. quod si nolit. §. Qui mācipia. in verbo non infamate. ff. de ędi. edic. Sępa solet filius similis eē pri. Quādoq tñ bōi filij ex iniqssimis nascunt parētibus: quorū iniquitas eos nulla tenꝰ fœdat aut opprobriosos reddit. c. Nōq̄. c. nasci. cū filibus. 56. distin.

uum. Et denudabunt te vestimentis tuis / vt auferant vasa decoris tui: et derelinquent te nudam plenamq ignominia. Et adducent super te multitudinē / & lapidabunt te lapidibus / & trucidabunt te gladijs suis: et comburent domos tuas igni / & facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum. Et desines [o] fornicari: & mercedes vltra non dabis. Et requiescet indignatio mea in te / & auferetur zelꝰ meꝰ a te / & quiescā / nec irascar amplius: eo q̄ nō fueris recordata dierum adolescentię tuę / et prouocasti me in omnibꝰ his. Quapropter vias tuas in capite tuo dedi (ait dominus deus) & non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo prouerbiū in te: assumet illud / dicēs. Sicut [p] et mater: ita et filia eius. Filia matris tuæ es tu / quę proiecit virū suū et filios suos: & soror sororū tuarū quæ proiecerunt viros suos & filios suos. Mater vestra Cethæa: & pater vester Amorreꝰ. Et soror tua maior Samaria: ipsa et filię eius q̄ habitāt ad sinistrā tuā. Soror autē tua minor te quę habitat a dextris tuis: Sodoma et filię eiꝰ. Sed nec in vijs earū ambulasti: neq secūdū scelera earū fecisti. Pusillū minus pene sceleratiora fecisti illis in omnibꝰ vijs tuis. Viuo [q] ego dicit dominus deus: quia non fecit Sodoma soror tua ipsa & filię eius / sicut fecisti tu et filiæ tuę. Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuę: superbia [r] / saturitas [s] panis & abundātia / & ocium [t] ipsius et filiarum eius. Et manū egeno et pauperi non porrigebāt / & eleuatę sunt: & fecerūt abominationes corā me / & abstuli eas sicut vidisti. Et Samaria dimidiū peccatorū tuorū nō peccauit: sed vicisti eas sceleribus tuis / & iustificasti [v] sorores tuas in omnibꝰ abominationibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta [x] confusionē tuā q̄ vicisti sorores tuas peccatis tuis sceleratiꝰ agēs ab eis: iustificatę sunt enim a te. Ergo et tu cōfundere / & porta ignominiā tuā: q̄ iustificasti sorores tuas. Et cōuertā [y] restituens eas conuersione Sodomorum cū filiabus suis: & conuersione Samarię et filiarum eius. Et conuertam reuersionem tuam in medio earum vt portes ignominiam tuam / & confundaris in omnibus quę fecisti consolans eas. Et soror tua Sodoma / & filię eius reuertētur ad iniquitatē suam / & Samaria & filię eius reuertētur ad iniquitatē suā: & tu et filię vestræ reuertemini ad iniquitatem vestram. Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo in die superbię tuę / anteq̄ reuelaretur malicia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ & cunctarum in circuitu tuo / filiarum Palestinarum quę ambiūt te per gyrum.

q ¶ Viuo ego: dicit dñs. Viuit dñs: erat iuramētum quo iurabat sub veteri testamēto. vnde dicit Hieremias propheta. Iurabunt viuit dñs: in veritate / & iudicio / & iustitia. c. etsi Christus col. 1. de iureiuran.
r ¶ Superbia. Describens Sodomę & filiaꝝ eiꝰ scelera / loco primo superbiā notat: quia caput ē & initiū omniū viciorum. vñ dicit Gregoriꝰ. Sicut humilitas vitia enervat / oēs virtutes colligit / roborat / & cōseruat: sic supbia oēs virtutes destruit / & enervat / oiaq vitia cōsolidat. ita Arch. post Gre. ī c. vnū orariū §. alias. col. 2. ī fi. 25. dis. Cętera q̄ hic dici possent: dicēt in verbo Superbia. s ¶ Saturitas panis & abūdantia. Nichil enī ē quo magis delinquentiū foueatur iniqtas: q̄ tēporaliū bonoꝝ exuberāti plenitudie. c. paratꝰ. paulo añ fi. 23. q. 1. t ¶ Ociū. Ociū nāq seminariū est malorū. & propterea dicebat Hieronymꝰ. Sēper aliqd opis facito: vt semp diabolꝰ inueniat te occupatū. c. Nūq̄. de conse. di. 5. v ¶ Iustificasti sorores tuas. Coparatioe supple vitę tuę: qua comparatione mediocriter mali iudicauri. sūt peiores i extremo iudicio. prout notat Archi. p illō tex in c. vereor. 8. q. 1. & dictū est ꝰ. in verbo dies. q. a ¶ Porta confusionē tuā. Secūda post naufragium tabula ē. Cum peccaueris / erubescere ne audias. Facies meretricis facta ē tibi. vñ & dicit Augustinꝰ. Qui p vos peccastis: per vos erubescite. Erubescētia enī ipsa partē habet remissionis. c. quē pœnitet. vbi ē tex. Augustini. de pe. dist. 1. Porta inq̄ confusionem tuā: vt nūc voluntate ppria sustineas cruciatū / & scelera tua dimittas / ne sustineas ī ppetuū. Ad magnā enī iustitiā iudicātis ptinet: vt nūq̄ careāt supplicio q nūq̄ carere noluerūt peccato. c. Voluissēt. versi. ad magnā ergo. de pœni. di. 1. Et bonū ē flagellari in delicto: vt cū hoibus / nō aūt cū demonibꝰ flagellemur. Hic Caim cū diabolo & eius angelis flagellat: qa cū hoibꝰ noluit flagellari. c. serpens. eadē di. y ¶ Et cōuertā restituēs eas. &c. Declaret hęc snia vt per Hieronymum hic.

z ℭ Scelus tuũ et ignominiã tuã tu portasti. Scelus suum & ignominiã suã vnusquisq̧ portabit. Aia em̃ q̃ peccauerit: ipsa morietur. filius non portabit iniquitatẽ patris: & pater non portabit iniq̃tatẽ filij. c. Si habes 24. q. 3. a ℭ Non sit tibi vltra aperire os prę confusione tua: cũ placat⁹ fuero tibi in oĩbus q̃ fecisti. Cum placatus ẽ nobis dñs: priorũ nos oportet habere memoriam criminũ/ & os claudere præ confusiõe. i. non extolli de cõuersiõe nr̃a: sed semp timere ne i eas a qb⁹ erepti sum⁹, i. sordes dilabamur. puideq̧ ea oĩa declinare q̃ nobis deliquẽdi occasionẽ/ aliq̃n cognouerim⁹ p̄stitisse. vñ dicit Augustin⁹. Tãto magis sibi caueat: & cohibeat se aĩa q̃ sępe vel semel capta & corrupta est: timeat iam docta experimento qd ignorauit. eligat quẽ imitet: nõ seq̃t quẽ animus suus dãnat. se em̃ iudicat: qui pniæ fructus nõ habente a se non elongat. laudat em̃ & amat: quos digne fructificare non ignorat. ita dicit textus. qui Augustini ẽ. in c. 1. colũ. ñ. versũ. Tãto itaq̧. de pœni. dist. 5. b ℭ Quæ sursum ẽ Hierusalẽ libera est: q̃ est mater nr̃a. De hac libera Hierl̃m q̃ ẽ mater nr̃a/ loq̃uit tex. Augustini circa hãc sententiã videnđ⁹ in c. si ecclesia. in pri. 23. q. 4. vbi dr̃. Ecclesia est: q̃ persecutionẽ patitur/ non q̃ facit. Quęrat ab apostolo quã ecclesiã significabat Sara q̃n persecutionem faciebat ancillę. liberã quippe matrẽ veram ecclesiã Hierusalẽ. i. verã dei ecclesiã/ in illa muliere dicit esse figuratã quę affligebat ancillam. Si aũt meli⁹ discutiam⁹ magis illa psequebatur Sarã superbiendo/ q̃ Sara illã coercẽdo. illa em̃ dominæ faciebat iniuriã: ista imponebat superbę disciplinam. hęc tex. c ℭ Hilare datorem diligit deus. Hilaritas em̃ argumentũ est bonę voluntatis: quam i actu bono diligit deus. sicut nãq̧ non satis ẽ bñ velle nisi studeas ẽt bñ facere: ita nõ satis ẽ bonũ facere/ nisi illd ex bono fonte. i. ex bona voluntate pcedat. c. Nõ satis ẽ. i pri. 86. di. Hic dicit tex. i c. Non ẽ. paulo post princip. 15. questi. 1. voluntarium sibi militem eligit Christus. d ℭ In hymnis confitemini dño. Duobus hymnis in nouo testamẽto cõperit angelos dño cõfessionẽ reddidisse: Alleluia scz/ & Glĩa i excelsis deo. Tex. ẽ i c. hi duo. i pri. de cõse. di. 1. e ℭ Cœna facta &c. verbũ Chr̃i &c. Circa istas duas sententias & duas priores/ vtq̧ sciatur quibus hymnis confiteri dño/ ipm̃q̧ pro hũana imbecillitate laudare debeamus: est bo. tex. in c. de hymnis. de conse. dist. 2. vbi dr̃. De hymnis canendis: & saluatoris & apl̃orũ habemus exemplũ. Nã & ipse dñs hymnũ dixisse perhibetur: Matthęo euãgelista testãte. Et hymno dicto exierunt in montẽ oliuarũ. Et Paulus Apostolus ad Ephesios scribit dicẽs. Impleamini spũ sancto: loquẽtes vobis ipsis in psalmis & hymnis & cãticis spiritualibus. Et quia nõnulli hymni hũano studio in laudẽ dei atq̧ apostolorũ & martyrũ triũphos cõpositi eẽ noscunt/ sicut hij quos beatissimi doctores Hilarius atq̧ Ambrosi⁹ condiderunt/ quos tamẽ quidã specialiter reprobant p eo q̧ de scripturis sanctorũ canonum vel apostolica traditione non existunt: respuãt ergo illũ ab hoibus compositũ quem quotidie publico priuatoq̧ officio i fine psalmorum dicimus Gloria patri & filio & spiritui sancto. &c. Nam &, ille hymnus respuendus esset/ quem nato in carne Christo angeli cecinerunt: Gloria in excelsis deo/ & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. & reliqua quæ ibi sequuntur: quia ipm̃ (pro parte maiori) ecclesiastici doctores composuerũt. Componũtur etiam ab hominibus missæ/ siue p̃ces vel orationes/ seu commendationes. seu manus impositiones: ex quibus si nulla decantetur in ecclesia/ vacant omnia officia ecclesiastica. admonet etiam hoc fieri atq̧ hortatur Timotheum apostolus dicens. Obsecro primũ fieri obsecratiões/ oĩones/ postulatiões/ p omnib⁹ hominib⁹ &c. Sicut ergo orationes ita hymnos omnes in laudem dei compositos nullus nostrum vlterius improbet. Hæc tex.

Scelus z tuũ & ignominiam tuam tu portasti: ait dominus deus: Quia hęc dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut despexisti iuramẽtum/ vt irritum faceres pactum: & recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ/ & suscitabo tibi pactum sempiternum. Et recordaberis viarum tuarum: & cõfunderis cum receperis sorores tuas/ & maiores cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi filias/ sed non ex pacto tuo: & suscitabo ego pactum meum tecum. Et scias quia ego dominus/ vt recorderis et cõfundaris: & non sit a vltra tibi aperire os prę cõfusione tua/ cum placatus tibi fuero in omnibus quę fecisti ait dominus deus.

Math. 23. d. ℭ Hierusalem Hierusalem q̃ occidis prophetas/ et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui congregare filios tuos queãdmodũ gallina congregat pullos suos sub alas/ et noluisti?

ℭ De Ihesu quẽ statuit diabolus super pinaculum templi Hierusalem: habetur Lucę. 4. b. et infra Ihesus.

ℭ De Ihesu qui vt appropinquauit Hierusalem/ vidẽs ciuitatem fleuit super illã/ & eius euersionẽ p̃dixit: habetur Lucę. 19. g. et infra Ihesus.

ad gala. 4. d ℭ Quę sursum b est Hierusalem libera est: quę est mater nostra.

Apoca. 21. a ℭ Vidi ciuitatem Hierusalem. &c. Et infra videre.

Hilaris & Hilaritas.

puerb. 16. b ℭ In hilaritate vultus regis/ vita: & clementia eius quasi imber serotinus.

puer. 16. b. ℭ Sicut ros super herbam: ita hilaritas regis.

Eccl. 26. a. ℭ Diuitis et pauperis cor bonũ: in omni tẽpore vultus illorũ hilaris.

Eccl. 35. b. ℭ In omni dato fac hilarem vultum tuum.

ad rõa. 12. b ℭ Qui miseretur: misereatur in hilaritate.

2. co. 9. b. ℭ Hilarem c datorem diligit deus.

Hymnus.

Psal. 64. a. ℭ Te decet hymnus deus in Sion: & tibi reddetur votum in Hierusalem.

Psal. 99. a. ℭ In hymnis d confitemini domino.

Math. 26. ℭ Cœna facta e/ & hymno dicto: exierũt Ihes⁹ et discipuli. Et. i. Ihes⁹.

Ad col. 3. c. ℭ Verbum e Christi habitet in vobis abundãter in omni sapientia docentes/ & commonentes vosmetipsos in psalmis et hymnis & canticis spiritualibus/ in gratia cantantes in cordibus vestris deo.

Hypocrita.

Iob. 8. c. ℭ Spes hypocritæ peribit.

¶Non veniet [f] in conspectu domini omnis hypocrita. Iob.13.c.

¶Congregatio [g] hypocritę sterilis (est) Iob.15.d

¶Laus impiorum breuis est: & gaudiũ [h] hypocritę adinstar puncti. Iob.20.a.
Et diffusius infra in verbo Impius.

¶Regnare [i] facit dominus hypocritam: propter peccata populi. Iob.34.d.

¶Ne fueris hypocrita ĩ cõspectu hoim: & nõ scãdalizeris in labijs tuis. Ecci.1.d

¶Omnis hypocrita est nequam: & vniuersũ os ei⁹ locutũ est stultitiã. Esaię.9.d.

¶Possedit tremor hypocritas. Esaię.33.b.

¶Cum facis eleemosynam/noli tuba canere ante te: sicut hypocritę faciunt vt honorificentur [k] ab hominibus. Matth.6.a.

¶Hypocritę amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare: vt videãtur ab hominib⁹. Amẽ dico vobis: receperũt mercedẽ suã. Matth.6.a.

¶Cum ieiunatis/nolite fieri sicut hypocritę tristes: exterminant enim facies suas vt videantur ab hominibus ieiunãtes. Et infra Ieiunare. Matth.6.b.

¶Hypocrita [l] eijce primum trabẽ de oculo tuo: & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Matth.7.a

¶Hypocritę: bene prophetauit de vobis Esaias dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me. Matth.15.a

¶Vę vobis Scribæ et Pharisęi hypocritę qui comeditis domos viduarum/orationes longas orantes: quia similes estis sepulchris dealbatis q̃ a foris parent hominibus speciosa/ intus vero plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Sic et vos [m] a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. Matth.23.b

¶Hypocrisis: est fermentum Pharisęorum. Lucę.12.a.

Hyrundo. ¶De stercoribus hyrundinum quibus excæcatus est Thobias: habetur Thob.2.et infra Thobias.

Hispania. (¶In Hispaniam [n] Paulus se profecturum dixit). Ad rõa.15.c

Historia. ¶Stultũ est ante historiam [o] effluere: in ipsa autẽ histo- 2.mach.2.g

f ¶Non veniet in conspectu dñi omnis hypocrita. Veniet quidem ante tribunal iudicis, sed quia mõ culpas suas considerare dissimulat/totum se fundẽs in verbis ꝓximorum quoꝝ laudib⁹ credit & lętaꝛ: pctã suaad memoriam reducendo/in conspectu domini venire recusat. Pro hac declaratione quæ est glosæ ordinariæ/est bonus textus in capi. quis aliquando §.si .de peni. disti. 1. dum ibi dꝛ. Hypocrita cõuincitur: q ad mutationem primoꝝ parẽtũ/tergiuersatiõe verborũ pctã suã leuigare contendit/vel sicut Caim pctm̃ suũ reticẽdo/penitus supprimere q̃rit. g ¶Congregatio hypocritæ sterilis. Congregant hypocritæ bona opera/sed eoꝝ sterilꝭ est congregatio: quia ex hoc qd agunt/fructũ recipere in ęterna retributione non appetũt/ sed laudem aucupanꝛ humanã: ideoq; quia intentio bona nõ est: ipm op⁹ bonuȝ & vera retributione dignũ eẽ nõ põt. Pro hac declaratiõe q̃ ẽ glosarũ interlinearis & ordinarię/facit quod dicit Grego. ĩ Homilia de diuite & Lazaro. Cauẽdũ (inquiens) nobis ẽ/vt si forte aliqd boni agimus in pñti sæculo remunerationem accipiam⁹: ne forte dicatur nobis. Receperunt mercedẽ suaȝ. nisi enĩ diues iste aliqd bonũ egisset/vñ in pñti sęculo remunerationem accepisset: nequaq̃ Abraam ei diceret. Recepisti bona ĩ vita tua. hęc Grego. & recitaꝛ in c. si quãdo videris. in fi. iũcto c. seq. de pœni. dist.3.

h ¶Gaudiũ hypocritę ad instar pũcti. Sicut enĩ stilus ĩ pũcto duȝ poniꝛ/leuatur: sic hypocrita pñtis vitæ laudem dũ tangit/amittit. Remuneratiõnẽ enĩ quam erat ex bono habiturus opere: pro fine primario laudem appetens humanã depdit. c. vide q̃tum. 1.q.1. & d.c. Cauẽdũ. de pœni. dist.3. i ¶Regnare facit deus hypocritam propter peccata populi. Pro bona huius sententiæ annotatione videatur textus Hiero. ĩ c. Audacter. 8. q.1. vbi dicit Hiero. Si mali sint act⁹ nr̃i & opamur maligna ĩ cõspectu dei: dãꝛ nobis principes scdm cor nostrũ. & hoc tibi de scripturis sanctis probabo. Audi nãq; quid dñs dicat. Fecerunt sibi regẽ/ & non per me: principẽ/ & nõ per cõsiliũ meũ. Et hoc dictũ videꝛ de Saule: quem vtiq; ipe dñs elegerat/ & regem sibi fieri iusserat. sed qm̃ non scdm dei voluntatem/sed secundũ peccatoris populi meritũ fuerat elect⁹: negat eũ cum sua voluntate vel consilio constitutũ. Hæc tex. ii ¶Omnis hypocrita est neq̃ Hypocrita neq̃ est: & neqor altero manifeste peccãte. Peius ẽ enĩ p hypocrisin peccare q̃ mãifeste peccare. ita dicit glo. ĩ c. certe. & ibi ẽ bo. tex. ĩ verbo. malũ. 12.q.2. & facit vulgatũ illd dictũ Gregorij sępi⁹ ĩ. allegatũ. Simulata ęqtas: duplex est iniquitas. vnde dicit Augu. in c. Certe ego. 12.q. Nolo mecũ habere hypocritas. k ¶Vt honorificẽtur ab hominibus. De his qui faciunt actũ aliquẽ de se bonũ vt ab hoibus honorificeꝛ: est bo. tex. Gregorij in c. Cauendũ. de pœni. disti.3. de quo dictũ ẽ supra eodem. g. l ¶Hypocrita eijce primũ trabẽ. Videatur annotatio hui⁹ sñię supra in verbo festuca. m ¶Sic & vos a foris quidẽ paretis hoibus iusti. &c. De istis qui foris iusti apparent hoibus/ĩtus aũt pleni sunt iniqtate. est bo. tex. in cle. Ad nostrum de hære. vbi tex. (multis iniqtatibus quorũdam hypocritaꝝ relatis) dicit. Nõnulla etiã alia sub simulata quadam sãctitatis specie dicunt/faciunt/ & cõmittũt: quę oculos diuinę maiestatis offendunt/ & graue in se continent periculũ aiarũ. Hinc dicit glo. cõformiter ad hãc sñiam euãgelicam. in c. si bñ. colũ. fi. in verbo iũcum. de pœni. di.2. q; hypocritæ cum exterius aliquid videãꝛ: interius sũt vani. vnde iunco cõparanꝛ: qui exterius ẽ sine nodo & visu delectabilis/interius aũt substãtia caret. Hinc etiã dicit glo. in c. citius. in verbo amittere. de pœni. di.2. q; hypocritæ deaurati vidẽtur & fulgidi/ & virtutes habere ĩ superficierũ tamẽ nullas habeant. n ¶In Hispaniã. De Hispania loquẽs Archid. ĩ c. cõuenior. colũ.1. 23.q.8. dicit q; Gotthi recuperauerũt Hispaniã & iperauerũt octo annis cũ rege Pelagio. ita q; a legiõe Hispanię vsq; ad montẽ Pessolanũ Gothi fuerũt exceptis Nauarijs q fuerũt Hybernici: & a legiõe vsq; ad Hyspali q̃ ẽ diocesis Vlixboñ. fuerũt Rõani tpe Põpeij & Cęsaris. hæc Archi. de qua etiã Hispania loqtur tex. ĩ c. Ex tuarũ. paulo post prin. de aucto. & vsu pallij. vbi dꝛ q; gñalis est in Hispania cõsuetudo q; Archiepi extra suas ꝓuicias pallio idifferẽter vtãꝛ: quã tñ cõsuetudinẽ dicit ibidẽ text⁹ poti⁹ eẽ corruptelã. Postremo de Hispania est bonus textus in c. pessimã. 23.q.8. vbi incẽdiario pro pœnitẽtia iniungitur vt in Hispania in seruitio per annũ integrum permaneat. o ¶Historiã. Historię regłariꝛ certũ hñt auctorẽ: qñq; tñ incertũ hñt. Sed hoc nõ ꝓpediete/pñt ĩ decisiõib⁹ aliquorũ casuũ/ vt cętere certũ aucto-

ria succingi.

1.mach.9.c. **Hodie.** ℭNon [p] est hodie sicut heri & nudiustertius.

Psalmo.2.b ℭDominus dixit ad me: filius meus es tu/ego hodie [q] genui te.

Psal.94.b. ℭHodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.

Eccës.10.b. ℭHodie est rex: & cras morietur.

Ecci.38.c. ℭMihi heri: & hodie tibi.

Esaiç.56.d. ℭErit sicut hodie sic et cras: & multo amplius.

Luc.23.f. ℭHodie eris mecum in paradiso (dixit Christus ad latronem).

Ad heb.13.b ℭChristus Ihesus [r]: heri et hodie ipse & ante sæcula.

Iudicũ.13.d **Holocaustum & Holocaustoma.** ℭSi dominus [s] nos vellet occidere: de manibus nostris holocaustum & libamenta non suscepisset nec ostendisset nobis hæc omnia/neq̧ ea quç sunt ventura dixisset nobis.

1.regũ.15.d ℭNũquid [t] vult domin⁹ holocausta et victimas: & non potius vt obediatur voci domini? Melior est enim obedientia: q̃ victimç &c.

3.regũ.3.a. ℭMille hostias in holocaustum obtulit Salomon.

4.regũ.3.d ℭRex Moab arripiens filium suum primogenitum qui pro eo regnaturus erat: obtulit [v] in holocaustum super murum.

2.para.30.c ℭSacerdotes atq̧ leuitç sãtificati: obtulerũt holocausta in domo dñi.

Psal.19.a. ℭMemor sit (dñs) omnis sacrificij tui: & holocaustũ tuũ pingue fiat.

Psal.39.b. ℭHolocaustum & pro peccato meo non postulasti (domine) tunc dixi/ecce venio.

Psal.49.b. ℭHolocausta tua in conspectu meo sunt semper.

Psal.50.d. ℭSi voluisses sacrificium/dedissem: vtiq̧ holocaustis nõ delectaberis.

Psal.65.c. ℭHolocausta medullata offeram tibi cũ incenso arietum: offeram tibi boues cum hircis.

Esaiç.56.c. ℭHolocausta et victimæ eorũ placebunt mihi super [x] altari meo: quia domus mea domus orationis vocabitur.

Esaiç.6.c. ℭEgo dominus [y] odio habens rapinam in holocaustum.

Osee.6.c. ℭMisericordiam volui [z] & non sacrificium: & scientiam [a] dei (ait dominus) plusq̃ holocaustum.

tẽ hñtes/allegati. bo. ẽ tex. ĩ c. sctm̃ ẽ. de cõse. di. 4.
p ℭNõ est hodie sicut heri & nudiustertius. Sic ergo dictio hodie/prçsens tempus significat: nõ aũt ad p̃teritũ refert. & ita etiã sumitur de iure humano. l. liber homo. §. decẽ hodie. ff. de ver. obli. Aliqñ tñ videt p̃teritũ respicere: vt ibi. Ego hodie genui te. Iure aũt humano respicit etiã aliqñ tps futurũ: vt cũ dr. Hodie cõstat/ hodie agat. hoc em̃ itelligr arbitrio boni viri vsq̧ ad decẽ dies. Ita dicit Bal. in l. 1. colũ. 1. C. vt in possess. lega. & ẽ bo. tex. cũ glo. 2. in l. si is a quo. ĩ pri. ff. vt in possess. lega. q ℭHodie genui te. Videat ãnotatio ĩ ver. Gigne te. r ℭChristus Ihesus heri & hodie ipse & ĩ scla. Nedũ p̃teritis & prçsẽtibus/sed ẽt futuris tpib⁹ subsistet saluator ac redẽptor nr Chrus Ihesus. Siquidẽ vt ab çterno/ita in çternũ regnatur⁹ ẽ. c. 1. cũ si. de sũ. tri. & fi. ca. s ℭSi dñs nos vellet occidere. &c. Huic sniæ facta ẽ diffusa ãnota. ĩ. ãgel⁹. t ℭNunquid vult dñs holocausta & victimas: & non potius vt obediat voci dñi? lõge põstat seu vtili⁹ ẽ/voci dñi .i. ei⁹ p̃ceptis obedire: q̃ holocausta seu victimas & sacrificia offerre. imo q se holocaustis & sacrificijs offerẽdis igerit/cuz dñi p̃ceptis nõ obediat: perniciẽ sibi dubio pcul accumulat. Cõplet ei in eo illd apli. Qui mãducat corp⁹ dñi/ & ei⁹ sanguinẽ bibit ĩdigne: iudiciũ sibi mãducat & bibit. Vñ & cõtra eos q credita oblatione sacrificij se putãt posse mũdari/non cessantes impie agere ĩ lege dei: itelligr illd Hieronymi ĩ Sophonia. Sacerdotes q ecclasticç deseruiũt/ & sanguinẽ dñi populis ei⁹ diuidũt/ ipie agũt ĩ legẽ Chri putantes eucharistiã p̃cãtis facere verba/nõ vitã: & necessariã eẽ tm̃ solẽnẽ oronẽ & nõ sacerdotũ merita. De qb⁹ dr. Sacerdos ĩ quacũq̧ fuerit macula: nõ accedat offerre hostias dño. Istd nãq̧ Hieronymi dictũ/nõ de cõsecratiõq ß de effectu respectu consecrantis intelligi debet: cũ etiã per malos sacerdotes cõsecratio fiat/quç tamẽ eis obest & dãnationẽ cõquirit. prout hçc oĩa probant in c. Non nocet. in fi. & in c. seq. iuncto c. Neq̧ potest. §. Cũ vita. 1. quçst. 1. v ℭObtulit ĩ holocaustũ. Nec tñ deũ placauit: sed offendit. de Abraã em̃ q filiũ voluit imolare/legr. q̧ si spõtane⁹ & a dño nõ iussus/in occidẽdo filio motus fuisset: execrabilis haberet. c. lex çterna. versi. si. 23. qst. 5. x ℭSup altari meo: qa dom⁹ mea dom⁹ oronis. Innui vr istis verbis: holocausta seu sacrificia non in oĩb⁹/sed tãtũ in deo sacratis locis eẽ offerẽda. Et ita etiã pbat tex. i c. 1. ĩ c. sicut nõ alij. ĩ c. Missaꝝ solẽnia. & in c. hic ergo. de cõse. dis. 1. vñ dicit tex. ĩ c. Clericos q mistrãt. ead. dis. Clericos q mistrãt in oratorijs quç intra domos sunt: cũ consensu epi loci hoc facere p̃cipim⁹. Si qs vero hoc non obseruauerit: deponatur. Hæc textus. y ℭEgo dñs odio hñs rapinã ĩ holocaustũ. Audiãt q ea q̃ necessaria sũt corpori/substrahũt illd qd p pphetã dñs loqr. Ego dñs odio hñs rapinã holocaustoꝝ. Tex. ẽ Hiero. ita dicẽtis ĩ c. nõ mediocrit. versi. Audiãt itaq̧. de conse. dis. 5. vbi subiũgr p hui⁹ elucidatiõe sniç. De rapina holocaustũ offert: q tpaliũ bonoꝝ siue ciboꝝ nimia egestate/ vel mãducãdi vel sõni penuria/corpus suũ imoderate affligit. Hçc tex. Vel scdo vr dici posse hanc sentẽtiã ppheticã velle/de rapina alteri facta nõ eẽ holocaustũ offerendũ. i. oblationẽ dño nõ eẽ faciẽdã. imolãtis em̃ ex iniquo/oblatio est maculata. c. immolans. 14. q. 5. Nec obstat quod in exodo legit/filios Israel exituros de çgypto/a vicinis suis accepisse mutuo vasa aurea & argentea: ex quibus postea ædificauerunt tabernaculũ dñi. hinc em̃ sumẽdi exẽplũ nõ debet quisq̃ putare ad expoliandũ isto modo pximũ suũ. hoc nãq̧ dñs iussit qui nouerat quid queq̃ pati oporteat. nec Israelitç furtũ fecerũt/sed ministeriũ prçbuerũt. c. dixit dñs. vbi est textus Augustini. 14. quçst. 5. Vel si dicatur eos furtũ fecisse pp̃ter iussum dñi/excusati sunt a furto. c. gaudemus. de diuor. z ℭMisericordiã volui & non sacrificiũ. Misericordiam vult deus. i. fidelem & rectã vitã/ sicut scriptũ est. Miserere aĩç tuç placẽs deo. Si em̃ vita criminibus coinquinet/obsunt tali criminoso sacrificia sua potius q̃ prosint. c. Qui scelerate. de cõse. dist. 2. & dictũ est ĩ eodẽ. t. vbi videatur.
a ℭEt sciẽtiã dei magis q̃ holocaustũ. Vt em̃ dicit hic Hieronymus/qui sciẽtiã dei nõ hñtes/offerũt holocau

stum : frustra trūcato capite fidei cętera mēbra habere se iactāt. .i. frustra per holocausta sua mereri se putant. Ita Hieronymus hic. & recitatiue habet in c. illi offerūt. in fine. 2. quęst. 1. b ¶ Si obtuleritis michi. &c. Similis est sentētia in c. odi & proieci. 24. quęst. 1. c ¶ Diligere proximū sicut seipm: maius est omnib⁹ holocaustomatibus & sacrificijs. Bo. est tex. idē sentiēs in c. Pōderet. in fine. 50. dist. vbi dicit. Sentētiā quę vetat misericordiā nō solū tenere / sed etiā audire / fugite: quia potior est misericordia oībus holocaustomatib⁹ & sacrificijs.

¶Si obtuleritis [b] mihi holocaustomata & munera vestra nō suscipiā: Amos.5.f.
auferte a me tumultum carminum vestrorum.
¶ Diligere [c] proximum suum sicut seipsum : maius est omnibus ho- Marci.12.d
locaustomatibus & sacrificijs.

Holofernes. ¶(Holofernes visa Iudith egregię formę fœmina: Iudith.14.
captus est in oculis eius. Celebrato ergo conuiuio ebrius factus / voluit et.13.
cum ea dormire: quę consentire se fingens / ipsius dormientis caput amputauit). Et latius infra in verbo Iudith.

Homo. ¶Creauit deus hominem ad imaginem et similitudinem Gene.1.d.
suam: ad imaginem [d] dei creauit illum / masculum [e] et fœminam creauit eos. Benedixitq́ [f] illis de⁹: et ait. Crescite et multiplicamini / et replete terram: & subijcite eam / & dominamini piscibus maris / & volatilib⁹ cœli / & vniuersis [g] animantibus quę mouentur super terram.
¶Formauit deus hominem [h] de limo terræ / & inspirauit in faciem ei⁹ gene.2.b.
spiraculum vitæ: & factus est homo in animam viuentem.
¶Tulit dominus deus hominē / & posuit eum in paradiso voluptatis: genesis.2.c.
vt operaretur et custodiret illum: pręcepitq́ ei / dicens. Ex omni [i] ligno paradisi comede: de ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas. In quacūq́ enim die comederis ex eo: morte [k] morieris.
¶Non est bonum / hominem esse solum (dixit deus) faciamus ei adiu- Gene.2.d.
torium simile tibi.
¶Relinquet [l] homo patrem suum et matrem & / adhęrebit vxori suæ: gene.2.in fi.
& erunt duo in carne vna.
¶Non permanebit [m] spiritus me⁹ in homine in æternū (ait deus) quia gene.6.a.
caro est: eruntq́ [n] dies illius centum viginti annorum.

d ¶Ad imaginē dei creauit illū. Hæc imago dei est in hoīe / vt vn⁹ factus sit dn̄s ex quo cęteri oriant: hn̄s īperiū dei quasi vicari⁹ ei⁹. ita dicit tex. qui est Augustini in c. hęc imago. in principio. 33. q. 5. hoc autē mō nō ē facta mulier ad imaginē dei: qa mulier subiecta est viro. Vn̄ & hic dr̄. Ad imaginē dei fecit illū nō illos. d. c. hęc imago. versi. ideoq́. Vl' scdo dici pōt qd hic dr̄ hoiem creatū ad imaginē dei / itelligi respectu aīę q̄ similitudinē dei retinet q̄diu peccato se nō illaqueat. Vn̄ dicit tex. Ambrosij in c. illa aīa. de pœni. di. 1. illa aīa a deo cōpingit: q̄ hȝ in se virtutū glīam renitētē splēdorēq́ pietatis. Illa aīa bn̄ picta ē: in qua elucet diuinę operationis effigies. Illa aīa bn̄ picta ē: in qua est splēdor glīę & paternę imago substātię. Scdm hanc imaginē q̄ refulget: pictura p̄ciosa est. Scdȝ hāc imaginē an̄ pctm̄ depict⁹ fuit Adā: sed vbi lapsus ē deposuit. Hęc tex. Et sic mulier est ēt creata ad imaginē dei. e ¶ Masculū & fœminā creauit eos Masculū vnū & fœminā vnā in pricipio creauit deus / nō vt cętera aīantia quę in singulis gn̄ationib⁹ creauit deus plura: vt humanum genus firmiori copula cōstringeret / cū se ex vno ortū meminisset. Pro hac declaratione q̄ est glosę ordi. Augustinū citātis / est bo. tex. Ambro. in c. fi. 33. quęst. 5. de quo dictū est s̄ i ver. Adā in. 2. anno. f ¶ Bn̄dixitq́ illis deus dicens. Crescite & multiplicamini. &c. Videat annotatio istis verbis facta s̄ in verbo Crescere. in. 1. annotatione. g ¶ Vniuersis aīantibus quę mouētur sup terrā. Homo igit est dignissima creaturarū. Vn̄ etiā dicit Ouidi⁹. Pronaq́ cū spectēt aīalia cętera terrā: Os homini sublime dedit / cœlūq́ videre Iussit / & erectos ad sydera tollere vultus. Glo. est hęc Ouidij carīa citās in l. iustissime. in verbo dignitatē. ff. de ędi. edic. Et p̄pterea oīa dicunt eē creata causa hoīs. §. i pecudū. insti. de re. di. Et de oībus creaturis dr̄ homo participare: habet em̄ esse cōe cū lapidibus / cū arborib⁹ viuere / cū aīalibus brutis sentire / & cū angelis itelligere. Ita Archi. post Grego. in d. c. hęc imago. in pri. 33. quęst. 5. h ¶ Formauit deus hoīem de limo terrę. Tamelsi hoīs appellatio masculū cōplectat & fœminā: l. hoīs. ff. de verbo. sig. hoc tn̄ loco solū masculū cōp̄hēdit. Adā em̄ de limo terrę: sed Eua de costa Adę facta est. c. fi. 33. q. 5. Nō putemus tn̄ carnaliter deum corporeis manibus formasse corpus hoīs: vel faucibus inspirasse aīam. Quod ei dictū ē / Manus tuę fecerūt me & plasmauerūt me: tropica locutio est. Spūs em̄ est deus / nec liniamētis mēbrorū cōpositus. Formauit ergo de limo hoiem .i. verbo suo de limo fieri iussit. Pro hac declaratione q̄ est glo. ordi. est bo. tex. Hieronymi in c. odi & p̄ieci. circa mediū. 24. q. 1. & in c. qdā. versi. Antrhopomorphitę. 24. q̄st. 3. & in c. panis ē in altari. iūcto c. Reuera. §. fi. de cōse. dis. 2. i dictis em̄ cc. Odi. & Quidā. p̄bat deū corporeis liniamētis nō eē cōpositū: in dictis autem. cc. Panis est. & Reuera. deū oīa verbo suo creasse. i ¶ Ex omni ligno paradisi comede. &c. Huic sentētię facta est annotatio s̄ i verbo comedere. k ¶ Morte morieris. Videat istorū verborū declaratio s̄ in verbo Comedere. l ¶ Relinquet homo patrē & matrē. &c. Videat ānotatio s̄ in verbo Adā .i. Sed ibi dictis addēdo / notet circa hęc verba Erūt duo in carne vna. textus in c. 1. circa mediū. 35. quęst. 10. vbi dicit. Effecit deus duos vnā carnē. .i. masculū & fœminā. nec mirū: quia ipse innumerā multitudinē vtriusq́ sexus nō destitit vnū facere secū / sicut per se veritas dixit. Nō rogo p̄ his tm̄ / sed etiā pro his q per verbū eorū sunt credituri in me: vt vnū sint sicut tu pater in me & ego in te / vt & ipsi vnū in nobis sint. Hęc tex. m ¶ Nō permanebit spūs me⁹ in hoīe in ęternū: qa caro ē. Videat huius snīę declaratio s̄ in verbo Ann⁹. & in verbo Caro. n ¶ Eruntq́ dies vitę illius centū 20. annorū. Facta est istis verbis annotatio s̄ in verbo Annus. Sed addat ibi dictis q̄ hijs verbis non intelligit præfixum vitę humanę tempus post diluuium: cū multi longe diutius vixerint. Sed quia deus se genus humanum diluuio comminabatur deleturum: ne crudelis videretur / præfixit tempus quo facere pœnitentiam possent. Et sic dixit hoc deus futuri diluuii pręnunciando tempus / non vitę humanę deinceps futurę pręscribendo spacium. Pro hac declaratione quę Hiero. est facit tex. in c. fi. 84. distinc. vbi dicitur q̄ ab Adā vsq́ ad Abrahā nōgentis & amplius annis vixisse homines legimus. Videtur tamen q̄ ille tex. de his q fuerunt post diluuiū

vsq ad Abrahã/intelligi nõ possit:cũ nõ legaẽ eorũ ętatẽ ad annos nõgentos fuisse protractam. put videri põt gene.11. o ℭ Pœnituit eũ ꝙ hominẽ fecisset. Pœnitẽtia in deũ nõ cadit/aut dolor cordis:cui est de oib⁹ tã fixa sententia q̃ certa pscientia. sed vtiẽ scriptura vsitatis verbis/coaptãs se nrę paruitati: vt ex cognitis incognita cognoscamus. Pro hac declaratione q̃ est glo.or. facit quod habeẽ in c. sępe allegato. Odi & proieci.24.q.1. vbi diciẽ scripturã de deo per verba animi passiones indicãtia loquẽtẽ/humana loq similitudine. p ℭ Non videbit me homo & viuet. Videaẽ qd ãnotatuz est.ž.i verbo deus. sup illud exo. Deũ nemo vidit vnq̃. q ℭ Nec vt filius hois vt muteẽ. Hæc sententia habetur ž.i verbo deus. & ibidẽ annotata est. r ℭ Dñs intuetur cor. Hic dicit tex. in c. consuluisti. circa me. 2.q.5. Occulta & icognita illi sunt relinquẽda: q solus nouit corda filiorũ hoim. s ℭ Nõ est hõ q nõ peccet. Dicit Iacobus in epl'a sua. Nemo mũdus a peccatis: nec infans/si vnius diei fuerit vita ei⁹. De quo dicto est tex. i c. si eñ. §. Eligat. de pœni. dis.2. t ℭ Militia ẽ vita hois sup terrã. Alibi diciẽ ꝙ vita hominis ẽ pegrinatio sup terrã. glo. ẽ in c. Recurrat. §. his ita respõdeẽ. i 1. glo.32. q̃st.4. Circa hoc

gene.6.b. ℭ Videns deus ꝙ multa malicia hominum esset in terra/ & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: pœnituit [o] eum ꝙ hominem fecisset in terra.

Exodi.33.d ℭ Non [p] videbit me homo & viuet (ait dominus).

Nũeri.23.c. ℭ Nõ est deus quasi homo/vt mẽtiaẽ: nec [q] vt filius hominis/vt muteẽ.

1.regũ.16.b ℭ Homo videt ea quę patent: dominus [r] autem intuetur cor.

3.regũ.8.c. ℭ Non [s] est homo qui non peccet.

Iob.4.d. ℭ Nunquid homo dei comparatione iustificabitur: aut factore suo peior erit vir?

Iob.5.b. ℭ Homo nascitur ad laborem: & auis ad volatum.

Iob.7.a. ℭ Militia [t] est vita hominis super terrã: & sicut [v] mercẽnarij dies eius.

Iob.7.d. ℭ Quid [x] est homo quia [y] magnificas eum: aut quid apponis erga eũ cor tuum? Visitas [z] eum diluculo: & subito probas illum.

Iob.14.a. ℭ Homo natus de muliere/breui [a] viuens tẽpore: repletur [b] multis miserijs. Qui quasi flos egrediẽ/et conteriẽ/& fugit velut vmbra: & nũq̃ [c] in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos: & adducere eum tecum in iudicium?

Iob.14.a. ℭ Breues [d] dies hominis sunt/ numerus mensium eius apud te est:

aũt dictũ Iob/notetur bo. tex. hui⁹ snię satis elucidatiũs in c.1. versi. Et qa. de cõse. dis.5. vbi dr. In hoc mũdo tota ętate victuris inter inuisibiles hostes & pericula gradiẽdũ est. Vnde in baptismo regeneramur ad vitam: post baptismũ cõfirmamur ad pugnã. In baptismo abluimur: post baptismũ roboramur. & q̃uis cõtinuo transituris sufficiãt regñationis bñficia: victuris tñ necessaria sunt cõfirmationis auxilia. Scdo notetur tex. in c. si eñ. col. pe. de pœni. dis.2. vbi militia in qua dicit Iob hoiem eẽ dũ superstes est/exponitur p tẽtatione. Et ita etiã exponiẽ per tex. in c. si ex bono. col.1. de pœni. dis.4. v ℭ Sicut mercẽnarij dies ei⁹. Mercẽnarius eñ laborat: pmiũ post laborẽ accepturus. Sic & hoiem ad ęternę fœlicitatis pmiũ anhelãtẽ opꝫ laborare: alioquĩ frustra in pmij datore applauderet/cui⁹ mãdata nõ faceret. Sciẽti quippe bonũ & nõ facieti illd: pctm est illi. c. si ei. paulo añ. §. eligat. de pœni. dis.2. x ℭ Quid est hõ. Homo est aial rationale/mortale. Mortale quidem: ne in supbiã eleuetur. Rõnale: ne i desperationẽ cadat. Ita Archi. post Bernar. in c. Qui vult. paulo añ si. de pœni. dis.3. Est aũt duplex homo: interior & exterior. interior: aia est. exterior: corpus qd ex quatuor cõpactũ est elemẽtis/terra in carne/aqua in sanguie/aere in spũ/igne in calore. Ita sentit Archi. in c. eccl'iastico.13 q̃st.2. De quo exteriori hoie notabiliter loquitur Seneca in libro de consolatione ad Martiam sic inquiẽs. Quid est homo? est quodlibet quassuꝫ vas & quodlibet fragile iactatu/non tẽpestate vt dissiperis est opus: vbicũq arietaueris solueris. Quid est homo? est imbecillimũ corpus fragile/nudum/ suapte natura inerme/alienę opis indigens/fortunæ contumelijs proiectum/cum bene lacertos exercuit cuiuslibet ferę pabulũ/cuiuslibet victima/ex infirmis fluidisq cõtextũ/liniamentis exterioribus nitidũ/ interioribus fœtidũ/frigoris/ęstus/& laboris ipatiens. Ipso rursus situ & ocio iturũ in ociũ/in tabem/alimenta metuens sua: quorũ modũ inopia rũpit/ anxię solicitęq tutelę/precarij spũs/& male ihęrentis/quẽ parũ repentinũ hauriet ex iprouiso sonus auribus grau⁹ excutit/soli semp sibi nutrimẽtũ viciosum & inutile. odor illi saporq & lassitudo & vigilia & humor & cibus & sine quibus viuere non potest: mortifera sunt/ quocũq se mouet infirmitatis suę statim consciũ non oẽ cœlũ ferens/aquarum nouitatibus flatuq non familiari aura & tenuissimis caussis atq offensionibus morbidum/ putre/causaq fletus vita auspicatum. Cęterũ q̃tos tumultus hoc tã cõtẽptũ aial mouet/in q̃tas cogitationes oblitum conditionis suę/venit/imortalia ęterna volutat animo/& in nepotes pronepotesq disponit/longa conãtem eũ mors opprimit/& hoc quod senectus vocatur. pauci sunt circuitus annorũ. Hęc Seneca: quẽ refert sed nõ satis emẽdate/Albe. de Rosate in dictionario suo in verbo homo. i notabili icipiẽte. hoies veteris testamẽti

y ℭ Quia magnificas eum. Magnificat deus hominem: quia pro eo vnigenitum filium suum in terras misit/quia memor est eius per misericordiam/ quia visitat eũ per grãꝫ/quia innotescet ei per illuminationẽ/quia subleuat eũ in tantã gloriã. Ita dicit Archi. hanc sententiam Iob/& illud Psal. Quid est homo ꝙ memor es eius allegans in c. suggestum est. in fine.7. quæst.1. z ℭ Visitas eũ diluculo: & subito probas illũ. Diluculũ est/cũ de nocte viciorũ & ignorãtię ad lucẽ venit homo: in quo & mox probatur. ne eñ bona a se habere glorietur: tentatione cõcuti pmittitur. Pro hac declaratione quæ est glo. ordi. facit quod dicit Archid. in d. c. suggestum circa mediũ.7. q̃st.1. vbi dicit. Quisqs ad seruitutẽ dei accesserit: recognoscat se ad torcularia venisse. Contribulabitur enim & teretur & comprimetur: vt oino exuatur a carnalium desyderiorũ tegimẽtis tãq vinũ a vinarijs

a ℭ Breui viuens tpe. Videatur quod dictum est s. in verbo Annus. super illud Gene. Non permanebit spiritus meus in hoie inęternũ/q2 caro est: eruntq dies illius centum viginti annorũ. b ℭ Repletur multis miserijs. De hoim miserijs videatur quod post Senecam dictum est supra eodẽ. x. c ℭ Nunq̃ in eodem statu permanet. Circa hęc verba potest videri tex. in l.2 §. sed quia diuinæ. C de ve. iu. enu. vbi dicitur. Diuinæ res perfectissimę sunt/humani vero iuris conditio semper in infinitum decurrit: & nihil est in ea quod stare possit perpetuo. Et ita dicit glo. f. in c. cum adeo. de rescrip.

d ℭ Breues dies hominis sunt. Breuẽ hominem vocat etiam textus in c. quid ergo in prin.11. questi.3. in cap. ipsa pietas. versi. Quid igitur.12.q.4. Hinc dicit tex. in cap. Cõsideret. col.2. de pœni. distin.5. In vitę suæ tempore qui breuissimum est: debuit homo decertasse ad consequẽdũ pmium.

Cõstituisti [e] terminos eius qui prçteriri nõ poterũt. Recede ergo [f] paululũ ab eo vt quiescat: donec optata veniat & sicut mercẽnarij dies ei9.
¶Homo cũ mortuus fuerit/et nudatus/atq; cõsumptus: vbi quçso est? Iob.14.b.
¶Nunquid [g] iustificari potest homo cõparatus deo: aut apparere mũdus natus de muliere? Ecce enim luna non splendet/ & stellæ nõ sunt mũdç in cõspectu eius: q̃tomagis homo putredo/& filius hoĩs vermis? Iob.25.a.
¶Quid [h] est homo q; memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria et honore coronasti eum/& cõstituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti [hh] sub pedibus eius: oues/et boues vniuersas/insuper et pecora cãpi. Volucres cœli/et pisces maris qui perambulant semitas maris. Psal.8.b.
¶Hoĩes [i] & iumenta saluabis dñe / queadmodũ multiplicasti misericordiã tuã deus: filij [k] autẽ hominũ in tegmine alarũ tuarũ sperabũt. Psal.35.d.
¶Vniuersa vanitas: omnis homo viuens. Psal.38.b.
¶Homo [l] cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumẽtis insipientibus/& similis factus est illis. Psal.48.d.
¶Da nobis auxilium de tribulatione: & vana salus hominis. P.sal59.c.
¶Accedet [m] homo ad cor altum: & exaltabitur deus. Psal.63.b.
¶Posuisti domine tribulationes ĩ dorso nostro: imposuisti [n] homines super capita nostra. Psal.65.c.
¶In labore [o] hominũ non sunt/& cũ hominibus non flagellabuntur: ideo tenuit eos superbia/operti sunt iniquitate/& impietate sua. Psal.72.a.

e ¶ Cõstituisti terĩos ei9 q̃ p̃terirĩ nõ poterũt. Hic dicit tex. ĩ c. Nabuchodonosor.§. de thyriis. ĩ fi. alias .ẽ ĩ c. de thyrijs.23.q.4. q̃uis certissime sciam9 neminẽ vltra teriẽa deo sibi p̃fixũ cẽ victurũ: oĩb9 tñ lãguẽtib9 nõ incongrue medemur. Hçc tex. vbi Archi. dicit tres eẽ differẽtias terioꝝ vitç p̃ñtis. s. casuales: & tales p̃ueniri possunt & prçteriri. Naturales: & tales p̃ueniri possũt/sed nõ p̃teriri. quia sicut oĩũ natura cõstãtiũ (vt ait philosoph9) est determiata ratio magnitudinis & augmẽti: sic etiã q̃tũ ad gñabilia & corruptibilia. Alij sunt primordiales/q nec p̃ueniri p̃ñt nec p̃teriri: & sunt hi q sunt ĩ diuina p̃sciẽtia. seu ĩ diuina dispositiõe. Hæc Archid. f ¶ Recede paululum ab eo vt q̃escat donec optata veniat & sicut mercẽnarij dies eius .s. oñsiõe futurç q̃etis vĩ flagellorum remoue: effice vt futurã illã q̃etem cõsideret donec dies veniat/qua istar mercẽnarij prçmiũ ẽ pro labore suscepto p̃cepturus. Pro hac declaratiõe quã sentire videtur glo. interlinearis/ videdũ ẽ qd notat Archi. in c. suggestũ. paulo post mediũ.7. q̃st. 1. Vbi dicit post Grego. Cõsideratio p̃mij: minuit vi flagelli. g ¶ Nũq̃d iustificabit hõ. &c. Quid ei? nunq̃d hõ mundus est corã deo: aut ab operib9 suis sine macula viuit? Si cõtra seruos suos peculiares Moyse3. s. & Aarõ nõ credit/& aduersus ãgelos suos prauũ quid reperit: q̃to magis aduersus habitãtes in domib9 luteis? Ei9 ergo cõparatiõe q mutabilitatẽ nescit/ oĩs creatura viciosa dicitur. quia mutabilitatis est capax. iuxta illd. Nõ iustificabit ĩ cõspectu tuo oĩs viuẽs. & Astra nõ sunt mũda ĩ cõspectu ei9. Ita dicit tex. Cõformiter ad hãc sñiam ĩ c. si eñ.§. Supfluũ est ĩũcto. c. fi.§. Charitas. de pe. dis.2. h ¶ Quid ẽ homo q; memor es ei9. Videaẽ qd dictũ est. s̃. eodẽ x. & y. hh ¶ Oĩa subiecisti sub pedib9 ei9. Circa hçc verba & pro dignoscẽda summa dei in hoĩem amplissimorũ bñficiorũ collatione: est tex. solẽnis in cle. fi dñm. colũ.3. versi. O diui. dereli. & ve. sanc. de quo videatur ĩ verbo Ihesus. Matth.26. ĩ ãnotatiõe illoꝝ verborũ. Bñdixit ac fregit.
i ¶ Hoĩes & iumẽta saluabis dñe: queadmodũ multiplicasti miam tuã de9. s. ex supabũdãti mia tua dñe ĩpios p miam tuam iustificas: & vna cũ iustis p g̃am tuã saluas. Pro hac declaratiõe q̃ est Iacobi Fabri q̃ueram (aliorũ pace dixeri) vr̃ habuisse ĩtelligẽtiã: facit tex. in c. hanc societatem. paulo post princip. de pœni. distinc. 4. vbi tex. loq̃ẽs de his ĩpijs & p̃ctõrib9 quos dñs per g̃am suam iustificat & cũ iustis saluat / dicit. Filij de q̃bus Ioãnes ait vt filios dei q̃ erãt dispersi cõgregaret ĩ vnũ/ etiã ante dei oculos erãt filij irç & p̃ditionis çtnç. Vñ apl's nõ ait videbamur esse: sed eram9 & nos natura filij irç. nec ait reputabimini ab hoĩb9: sed fuistis aliq̃ñ tenebrç/ nunc autẽ lux ĩ dño. De se quoq; scribẽs ad Timotheũ nõ ait videbar/sed fui persecutor & blasphemus & cõtumeliosus: nũc autẽ sum miam cosecutus. Sic ergo sunt q sunt futuri filij dei: q sunt futuri filij diaboli. Hçc tex. Aliter tñ versiculus hic per glosas ordinariã & ĩterlineare intelligit: vt velit q; de9 tp̃aliter seu tp̃alibus bonis nedũ pios & iustos/sed etiã ĩpios & pecudũ more voluptates suas seq̃ẽtes sustẽtat. Pro qua declaratione facit tex. in c. Quid ergo. in prin. de pœni. distic.3. vbi probaẽ etiã malignos/ in hoc sçculo terrenas p̃speritates habere. Aliter & tertio potest intelligi vt loquaẽ de aĩalibus brutis: & velit eos qui sunt hoĩes noĩe/sed nõ effectu vtpote cũ rõnẽ quç propria est hoĩnõ sequanẽ/ iumẽtis ip̃sis in percipiẽda dei mia coçquari. quãdoquidẽ tales vt etiã bruta aĩalia/ tẽporalẽ tãtũ suscipiũt a deo sustẽtationẽ. Hãc declarationẽ quç videẽ bonã posuit glo. & Archid. in c. firmissime.§. Ex eo. versi. Aĩalia.15. quçst.1. k ¶ Filij autẽ hoĩm in tegmine alarũ tuaꝝ sperabũt. s. Tametsi homines pecudũ more viuẽtes speret solũ cũ pecudibus saluari. s. instar pecudũ tp̃aliter tm̃ foueri: tñ filij hominũ. s. homĩes noĩe & effectu/qui scilicet ratione vtẽtes/suã diligẽter salutẽ operãtur: nedũ tẽporariã sed etiam cœlestem çternãq; salutem prçstolanẽ. Pro hac declaratione quç est glo. or. est bo. & clarus tex. in d. c. firmissime.§. ex eo. versi. Aĩalia.15. quæst.1. l ¶ Homo cum in honore esset non intellexit &c. Homo supra cçtera animalia eũ habet honorẽ vt rationis sit particeps: cũ tñ alia animalia rõnabilia non sint. Proindeq; si quis ratione neglecta/ brutorũ mores sequaẽ: hũc nõ iniuria brutis dicem9 coçquãdũ. p̃ut notabiliter & diffuse satis declarat Archid. in c. principiũ. de pœni. distinc.2. & dictũ est s̃. in verbo Equus. supra illud Psal. Nolite fieri sicut equ9 & mulus. m ¶ Accedet homo ad cor altum. Videatur huius sententiæ annotatio s̃. in verbo Cor. n ¶ Imposuisti homines super capita nostra Pro emendatione enim correctioneq; populi/ nonnunq̃ dominos malos prçficit principes; immo etiam in ip̃is ecclesiis pro subiectorum meritis rectores nõnũq̃ dãẽ. Bo. ẽ tex. Hiero. ĩ c. Audacter.8. q̃st.1. o ¶ In labore hoĩm nõ sũt. &c. Qui si cut hoĩes iusti tribulationũ nõ p̃bãẽ flagellis/ sed ĩ delicijs & sceli p̃speritatib9 çtatẽ trãsigũt: facile supbiũt & ĩflãẽ/nec vidẽt aut videnẽ interiora corũ vbi miseri sunt qui felices putãẽ. Pro hac declaratiõe quã sentit glo. interlinearis/ ẽ bo. & clarus tex. ĩ c. Paratus. versi. nãcui licẽtia.23. q.1. vñ dicit Arch. ĩ c. suggestũ. circa me.7. q.1. Ad hoc tribulamur/ad hoc conterimur vt obliuiscamur amorem mundanoꝝ: & deponamus delectationẽ rerũ terrenaꝝ/attendamus tribulationẽ tẽtationũ/& multiplicem laborẽ/& ĩcipiamus q̃rere requiem q̃ non est huius vitæ re-

quiem sine fine/requiem sine labore. q ¶ Eruet animā suā de manu inferi. Videatur annotatio in verbo Eruere. r ¶ Producēs fœnū iumentis. &c. Videatur annotatio in verbo fœnū. s ¶ Exibit homo ad opus suum. &c. Annotata est hęc sententia s. in verbo Exire. t ¶ Ois homo mēdax. Cōparatiōe ei9 creaturę. quę mutationē nō recipit/ois creatura quę permutat nō vera sed vana esse probat. Vñ ois homo mendax esse dicitur: et vanitati similis factus. Ita dicit tex. in c. fi. §. charitas de pœni. di. 2.

psal. 77. c. ¶ Panem [p] angelorū mādu cauit homo: cibaria misit eis in abūdātia.
Psal. 88. g. ¶ Quis est homo qui viuet & nō videbit mortem/eruet [q] animā suam de manu inferi.
Psal. 102. c. ¶ Homo/sicut fœnum dies eius: tanq̄ flos agri sic efflorebit.
Psal. 103. b. ¶ Producens [r] fœnum iumentis/& herbam seruituti hominum.
Psal. 103. c. ¶ Exibit [s] homo ad opus suū/et ad operationē suam: vsq; ad vesperā.
Psal. 115. a. ¶ Ego dixi/in excessu meo: omnis homo [t] mendax.
Psal. 143. a. ¶ Homo [v] vanitati similis factus est: dies sicut vmbra prætereunt.
puerb. 6. b. ¶ Homo apostata / vir inutilis graditur [x] ore peruerso annuit oculis/ terit pede: digito loquitur/prauo corde machinatur malū/ & omni tēpore iurgia seminat.
puerb. 12. d ¶ Homo versutus celat scientiā: & cor insipientiū prouocat stultitiā.
puerb. 16. a ¶ Hominis est animam præparare: et domini gubernare linguam. Omnes [y] vię hominū patēt oculis ei9: spirituū pōderator est domin9.
puerb. 16. b ¶ Cor hominis disponit viam suā: sed dñi [z] est dirigere gressus suos.
puer. 16. d. ¶ Homo peruersus suscitat lites: & verbosus separat principes.
puerb. 17. e ¶ Homo stultus plaudet manibus: cum spoponderit pro amico suo.
puerb. 19. c ¶ Homo [a] indigens: misericors est.
puerb. 27. c ¶ Quomodo probatur in cōflatorio argentum & in fornace aurum: sic probatur homo in ore laudantium.
puer. 29. d. ¶ Homo qui blandis fictisq; sermonibus loquitur amico suo: rete expandit gressibus eius.
puerb. 29. d ¶ Qui timet hominē/cito corruet: qui sperat in domino/exaltabitur.
Eccēs. 3. d. ¶ Dixi in corde meo de filijs hominum: vt probaret eos deus/& ostenderet [b] similes esse bestijs. Idcirco vnus interitus est hominis et iumentorum: & æqua vtriusq; conditio. Sicut moritur homo: & sic illa moriuntur. Similiter spirant omnia: & nihil habet homo iumēto ampli9. Cuncta subiacent vanitati: & omnia pergunt ad vnum locum. De terra [c] facta sunt: & in terram pariter reuertuntur.
Eccēs. 7. a. ¶ Quid necesse [d] est homini maiora se q̄rere/cū ignorat quid conducat sibi in vita sua numero dierū peregrinationis suę & tēpore quod velut vmbra p̄terit: aut qs ei poterit indicare qd post eū futurū sub sole sit/
Eccēs. 7. c. ¶ Non est [e] homo iustus in terra qui faciat bonum & non peccet.
Eccēs. 7. d. ¶ Fecit [f] deus hominē rectū: & ipse se infinitis miscuit quęstionibus.

v ¶ Hō vanitati sīlis factus est. Idē dicit tex. i c. s. proxima annotatiōe allegato. x ¶ Graditur ore peruerso / ānuit oculis/terit pede. &c. Interior em̄ custodia est: q̄ ordinata seruat mēbra. Vñ quia apostata / statū mētis pdidit foris inconstantia motiōis fluit atq; exterio℞ mobilitate indicat q̄ nulla iteri9 radice subsistat. Pro hac declaratiōe quę est glo. or. facit tex. i c. fi. in fi. 41. di. de quo dictū ē s. i verbo Aarō. folio. 1. pagina. 2. i ānotatiōe q̄ incipit qd hęc vestimēto℞ varietas &c. y ¶ Oēs vię hominū patēt oclis ei9 spirituū pōderator est dñs. .i. ita actiones olm bonorū. s. & malo℞ de9 videt: vt etiā spūs singulorū quid in occulto cogitēt/certa lāce discernat. Hęc declaratio ē glo. or. pro qua ē tex. in c. cōsuluit circa me. 2. q. 5. z ¶ Dñi ē dirigere gressus suos. Videat ānotatio in verbo dirigere. & in verbo disponere. a ¶ Homo indigens misericors est. Bonus est tex. p ānotatiōe hui9 sētētię i c. i singulis. circa mediū. 86. di. dū ibi dr. Mię ē cōis vsus: ideo est oibus statib9/oibus officijs necessaria / & ab oibus deferēda. Nō publicanus/nō miles excipit: nō agricola/ vrban9/ diues aut paup. Mię tñ ipsius pro possibilitate cōditionis humanę mēsurata seruet: vt nō sibi qsq; totū eripiat / sed qd h; cū paupere sortiatur b ¶ Vt ostēderet similes eē bestijs. Hęc verba & seq̄ntia sunt de homine exteriore. s. de humano corpore itelligēda. Interior em̄ homo. i. aia seu homo scdm animā: lōge pręstat cęteris animātibus. Aialia em̄ pn̄tis tēporis seu sæculi cursum aut ornatū scdm creatoris icōpręhēsibile peragūt volūtatē: quia de suis factis nullā rationē reddi tura sunt cū rationabilia nō sint. hoies vero quia rationabiles sunt facti: & de se & de omnib9 reb9 quas in vsu vitę pręsentis acceperūt rationē reddituri sunt deo/ & pro suo℞ actuū qualitate recipiēt aut gloriam aut pœnā. ita dicit tex. in c. firmissime. §. Ex eo. 15. q̄st. 1. c ¶ De terra facta sunt: & in terram pariter reuertentur. Text9 est similis sententię in c. in ecclesiastico. 13 quęst. 2. de quo dicet. i. eodē sapi. 7. d ¶ Quid necesse est homini maiora se quærere. &c. Similem sententiam ponit Ioannes Faber in proœmio institutionum. colū 1. de qua dictum est s. in verbo dies. super illud Iob. Parce mihi domine: nihil em̄ sunt dies mei. vbi videatur.
e ¶ Non est homo iustus. &c. Videatur quod dictū est s. eodem. super illud Iob. Nunquid iustificabitur homo comparatus deo? f ¶ Fecit deus hominē rectum sed ipse infinitis se miscuit quæstionibus. Circa hāc sententiam aduertendū q̄ celebrior est sententia q̄ Adā habuit duplicē statū ante peccatū. In creatiōe sola naturalia accepit: quibus pficere vł mereri nō poterat. Post creationē addita sunt ei gratuita. vñ dicit Augustin9 Habuit Adā vñ posset stare: sed nō vñ posset proficere. & hoc in primo statu. dicit etiā Augustinus. Habuit primus homo posse quod vellet: sed non habuit velle quod posset. quia si habuisset: nō peccasset. Habuit ergo posse quo vellet bonū. i. virtutes in secundo statu quādo cecidit. Vñ dicitur spoliatus gratuitis / & vulneratus etiā naturalibus. Habuit igitur in primo statu innocentiam sicut prior: sed charitatem non. vnde non erat bon9. & ita habuit quo stare posset: sed non vnde mereretur/cū charitatem non haberet/ sine qua nemo proficit nec mouetur ad merendum. Sed in secundo statu habuit charitatem sine qua iustus & innocens esse non potuit: cū

¶Hominis [g] sapientia lucet in vultu eius: & potentissimus illius faciē commutauit. Eccēs. 8. a.

¶Multa hominis afflictio quia ignorat preterita: & futura [h] nullo scire potest nuncio. Eccēs. 8. a.

¶Non [i] est in ditione hominis prohibere spiritum: nec habet potestatē in die mortis/nec sinitur quiescere ingruente bello. Eccēs. 8. a.

¶Interdum [k] dominatur homo homini in malum suum. Eccēs. 8. b.

¶Nescit [l] homo vtrum amore an odio dignus sit: sed omnia in futurū seruantur incerta/eo ꝙ vniuersa æque eueniant iusto et impio/bono et malo/mundo et immundo. Et diffusius supra in verbo Euenire. Eccēs. 9. a.

¶Nescit homo finem suum. Sed sicut pisces capiuntur hamo/ & aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo/cū eis extemplo superuenerit. Eccēs. 9. c.

¶Si annis multis vixerit homo/& in his omnibus letus fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum/qui cum venerint vanitatis arguentur preterita. Eccēs. 11. d.

¶Sum et ego mortalis homo similis omnibus/ & ex genere [m] terreno illius qui prior factus est: & in ventre matris figuratus sum caro/decē [n] mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis/ & delectamento somni conueniēte. Et ego natus accepi communē aerē/ & in similiter factā decidi terram/& primam vocem similem omnibus emisi plorans: in inuolumentis nutritus sum/ et magnis curis. Nemo enim ex regibus: aliud habuit natiuitatis initium. Vn⁹ ergo introitus est omnibus ad vitam: et similis exitus. Sapię. 7. a.

¶Homo occidit quidem per maliciam animam suam. Sapię. 16. b.

¶Igne probatur aurum et argentū: homines autem receptibiles in camino humiliationis. Ecci. 2. a.

¶Ne [o] subijcias te omni homini pro peccato. Eccl. 4. d.

¶Non litiges cū homine potente/ne forte incidas in manus illius: nec contendas cum viro locuplete/ ne forte contra te constituat litem tibi. Eccl. 8. a.

¶Nō [p] cōmunices homini indocto: ne male de ꝓgenie tua loquatur. Ecci. 8. a.

¶Ne despicias hominem auertentem se a peccato: neqꝫ improperes ei. Ecci. 8. a.

¶Homo cum morietur: hereditabit serpentes/bestias/et vermes. Ecci. 10. b.

¶Est [q] homo laborans/festinans/et dolens/impius: & tanto magis nō Ecci. 11. b.

tn̄ ante peccatū iustus & innocēs fuerit. Vn̄ de eo dicit Ambrosius. Primus homo recens dei opus/erat cōfabulator eius assiduus/qui sanctorū angelorū cōplātatus erat virtutibus. Hinc etiā dicit Augus. homilia. 11. Princeps viciorū oīm dū vidit Adā ex limo terrę ad imaginē dei factū/pudicitia ornatū/tēperantia cōpositū/ charitate splēdidū: primos parētes illis bonis ac tātis donis expoliauit pariter ac pemit. Pręmissa oīa quib⁹ hęc sententia satis elucidat/habētur per textū iuncta glosa in verbo sine charitate. in c. tolle charitatē. versi. fina. iuncto c. priceps. & c. prim⁹ homo. de pœni. di. 2.

g ¶Hois sapiētia lucet in vultu eius & potētissimus faciē illius commutauit. j. sapiēs agnoscetur ex eius operibus de malo in bonū oīpotētis pietate cōmutatis. Pro hac declaratiōe q̄ ē glo. iterlinearis facit qd hr̄ i c. Ex studijs. & in c. Mādata. de p̄sump. iūcto c. hāc societatem. de pœ. distinc. 5. vbi probat ex operib⁹ & cōuersatione fieri cōꝓbatiōnē hois/ & ip̄m dei clemētia/a deuio criminū ad virtutū viā reuocari.

h ¶Futura nullo scire potest nuncio. Videatur annotatio s̄. in verbo futurū. i ¶Non est in hois ditiōe ꝓhibere spm̄. &c. j. Nō est i hominis ptāte/vitę suę terminū ꝓtrahere. quo termino istāte varijs homo cōcutit tētationū & curarū molestijs: sic vt qui prius pœnitere noluit/ tūc vix aut nō nisi periculose pœniteat. Hæc vr̄ eē mēs hui⁹ snię: ꝓ qua ē textus apert⁹ Augustini in c. Nullus expectet circa me. de pœni dis. 7. dū ibi dr̄. Timēdū ē de pœnitēte sero, quē ei morb⁹ vrget & pœna terret/ ad verā vix venit satisfactionē: maxie cum filij quos illicite dilexit sint p̄ntes vxor & mūdus ad se vocet. k ¶Interdū dn̄atur homo hoi in malū suū. Glosa interlinearis dicit hāc sentētiā in malo ep̄o itelligi posse. Vn̄ videātur text⁹ in hui⁹ sentētię annotatione citati s̄. in verbo dominari. & ibi allegatis addatur text⁹ in c Ante oīa. 40. dist. vbi dr̄. Si perfunctorie. j. negligēter res agat: nihil est ep̄i officio apud deū miserabili⁹ & tristius & dānabilius/nihil inq̄ est in hac vita & maxime in hoc tp̄e difficilius & laboriosius & periculosius.

l ¶Nescit homo. &c. Pro annotatione huius sententiæ recurratur ad ea quę dicta sunt in verbo euenire.

m ¶Ex genere terreno. De homine ꝙ ex gn̄e terreno sit/ & proinde rediturus in terram / loquens text⁹ in c. in ecclesiastico. 13. quæst. 2. dicit. Omnia quæ de terra orta sunt/in terram conuertentur. Quid tu terra terram vendis! Memento ꝙ terra es: & in terram reuerteris. Et alibi de homine dictum est. Terram teris/terram geris/ & in terram conuerteris: qui de terra sumeris. Hęc textus. vbi Archid. allegat vulgatum illud distychon Cum fex/cum limus/cum res vilissima simus: Vnde superbimus? ad terram terra redimus. n ¶Decem mensium tempore coagulatus sum. De quadruplici tempore quo solent partus in matrum vteris gestari: dictū est supra in verbo Elizabeth. vbi videatur.

o ¶Ne subiicias te omni homini pro peccato. Videatur annotatio quæ istis verbis facta est supra in verbo confiteri. & ibi dictis addatur/ꝙ aliter & secundo intelligi potest hæc sententia/ vt velit nulli homini talem esse subiectionem exhibendam/ vt ei criminosum aliquid nobis iubenti pareamus. Pro hac declaratione quam sentit glosa interlinearis sunt textus aperti in c si dominus. in c. Iulianus. in c. Qui resistit. & in c. imperatores. cum similibus. 11. quæst. 3. & notatur in l. ad ea. ff. de reg. iur. & in l. liber homo. 2. ff. ad l. aquiliā.

p ¶Non communices homini indocto: ne male de progenie tua loquatur. i. homini deum nescienti seu eius mandata contemnenti/secretiora fidei nō aperias: ne de progenie tua / Christiana scilicet & catholica male loquatur. c. in mandatis (vbi est bonus textus pro hac declaratione quæ satis est de mente glosæ. interlinearis) 43. distinc. q ¶Est homo laborans. &c. Hæc sententia de auaro homine solet intelligi qui quo plus

abundabit. Est homo [r] marcidus/ egens recuperatione/ plus deficiens virtute/& abundans paupertate: & oculus dei respexit illum in bono/ & erexit eū ab humilitate ipsius/& exaltauit caput eius/ & nutriti sunt in illo multi/& honorauerunt eum.

Eccl.13.c. ¶Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo similē sibi. Omnis caro ad similē sibi cōiūgetur: & omnis homo simili sui sociabitur.

Eccl.5.c.d. ¶Deus ab initio constituit hominem/ & reliquit [s] in manu cōsilij sui: adiecit mādata et pręcepta sua. Si volueris mādata cōseruare: cōseruabūt te. Apposuit [t] tibi aquā et ignē: ad qđ volueris porrige manū tuā. Ante hominē vita et mors/ bonū et malū: quod placuerit ei/dabit illi.

Eccl.17.a.b ¶Deus creauit de terra hominem: & secūdum [v] imaginem suam fecit illum. Et iterum conuertit illum in ipsam: & secūdum [x] se vestiuit illū virtute. Numerum dierum & tempus dedit illi: & dedit illi potestatem eorum quę sunt super terram. Posuit timorem illi9 super omnem carnem: & dominatus est bestiarum et volatilium. Creauit [z] ex ipso adiutorium simile sibi/cōsilium et linguam/ & oculos/et aures/& cor dedit illis excogitandi: & disciplina intellectus repleuit illos. Creauit et illis scientiam spiritus/sensu impleuit cor illorum: & mala et bona ostēdit illis. Posuit oculum ipsorum super corda illorū/ostēdere illis magnalia operum suorum/ vt nomē sanctificationis collaudent: & gloriari in mirabilibus illius/vt magnalia enarrent operum eius. Addidit illis disciplinam/& legem vitę hæreditauit illos: testamentū ęternū constituit cum illis/& iustitiam & iudicia sua ostēdit illis. Et magnalia honoris ei9 vidit oculus eorū: & honorē vocis audierūt aures illorū. Et dixit illis. Attēdite ab omni iniquo. Et mandauit [b] illis vnicuiq; de proximo suo. Vię illorū corā ipso sunt semper: nō sunt abscōsę ab oculis ipsius.

Eccl.18.a. ¶Cum [c] consummauerit homo inuenire magnalia dei/tunc incipiet: & cum quieuerit operabitur.

Eccl.18.b. ¶Numerus [d] dierū hominū/vt multū centum anni: quasi guttę aquæ maris deputati sunt.

Eccl.19.f. ¶Amictus [e] corporis/& risus dētiū/& ingressus hois: enūciat de illo.

Eccl.23.c. ¶Homo [f] assuet9 in verbis improperij: in oib9 dieb9 suis nō erudief.

laborat diuitijs cōquirēdis inuigilās/ eo magis sitit minusq; explef sua cupiditas. De quo etiā est no. tex. idem probās in c. sicut hi.47.distinc. r ¶Est homo marcidus. &c. Hac sentētia cōme[n]datur pauperes spiritu: de quibus conformiter ad hanc sentētiā textus in c. Nimis. de exces. prela. dicit q; ipsi sunt nihil habentes/ & omnia possidētes. s ¶Reliquit illū in manu cōsilij sui. i. in libero suo arbitrio. Liberi em̄ arbitrij nos cōdidit deus: nec ad virtutē nec ad vicia necessitate trahimur. c. si em̄. paulo post princip. de pœni. dist. 2. Et facit tex. in c. Non est q; cuiq. 15.q.1. t ¶Apposuit tibi aquā & ignē. &c. i. Habebis si voles obseruare dei mādata/cōsolationē: alioqui/ gehennę ardore. c. hęc autē §. ex his versi. i euāgelio. ibi hęreditatis certitudine ad cultum diuinę seruitutis inuitatur. 23. quæsti. 4. iuncto c. vnū oratorium §. alias ea demū. versi Quęcūq. ibi. æterna illū flāma eructabit. 25. dist in c. v ¶Scđm imaginē suā fecit illū. Sicut em̄ deus pater/ de9 filius/deus spiritus sanctus/ & tñ nō tres dij sed vnus deus tres hñs psonas: ita & aia intellectus aia voluntas/aia memoria/ nō tñ tres alię sꝫ vna aia tres hñs ptātes vł dignitates/ in quibus imaginē dei mirabiliter gerit. quib9 quasi excellentiorib9 iubemur diligere cōditorē: intelligēdo eū/ volendo/ & in memoria retinēdo. Pro hac declaratiōe q̄ sumpta ē ex glosa ordiaria/est no. glo. apud canonistas in c. i. i verbo simplex oino. de sum. tri. & fi. catho. De qua dictū est s. in verbo aia. in. i. anno. Et facit tex. in c. Quō. versi. Et paulo post. de pœni. dis. 2. vbi dr. Expoliātes veterē hoiem/ induite nouū: qui renouaf in agnitione fidei scđm imaginē ei9 q creauit eum. Hāc ei imaginē in spū mētis impressā perdidit Adā per peccatū. Hæc tex. quo sa tur nos vis tinnuit vere imaginē dei nostri geramus: debere ipm diligere cognoscendo/ volendo/ & in memoria retinendo/ ne ipsum a nobis per peccatum repellamus. Vel dici potest q; imago dei in nobis attēdif quoad naturalia: similitudo vero quoad gratuita. Vñ nedū dicif in genesi de homine q; deus creauit eū ad imaginē suam/sed etiā ad similitudinē suā. Ita dicit Archi. & ibi est bo. tex. Ambrosij. in c. Simile. de pœni. distinc. 2.
x ¶Et scđm se vestiuit eū virtute. Videaf quod dictū est s. eodē. sup illud. Ecclesiastes. Fecit deus hominē rectū: & ipse infinitis se miscuit quæstionibus. y ¶Dedit illi ptātē eoꝝ quę sunt super terrā. Facit qđ dicit textus in §. in pecudū. in fi: insti. de re. di. Absurdū est holem eē in fructu: cū oēs fructus reꝝ natura. i. deus gr̄a hominū cōparauerit. z ¶Creauit ex ipso adiutoriū simile sibi. i. Costā ex ipso sumptā ędificauit in fœminā: vt legitur in Genesi/ & est textus. in c. si. 33. qst. 5. de quo & cæteris quę hic dici possunt/ dictū est i verbo Adā.
a ¶Addidit illis disciplinā. &c. Videatur circa hęc verba tex. in c. princeps. & i c. primus homo. de pœni. dis. 2. de quo dictū s. Eccles. 7. b ¶Mādauit illis vnicuiq; de proximo suo. i. dedit pręceptū vt proximum suū diligeret sicut seipm. de quo pręcepto dictū est s. in verbo diligere. c ¶Cum consummauerit homo: tunc incipiet. &c. Videatur annotatio s. in verbo Cōsummare. d ¶Numerus dieꝝ hoim vt multū centū āni. &c. Idē pbat tex. i l. fi. C. de sacro eccle. & i l. an vsusfructus. ff. de vsuf. lega. e ¶Amict9 corpis. &c. Videaf tex: i anotatione huius sentētię allegat9 s. in verbo de9. f ¶Hō assuetus. &c. Textus est eiusdē sentētię in c. Mala consuetudo. 4. dis. de quo s. in verbo Assuetus. Addendo tamē ibi dictis aduertendū est q; hęc sentētia per glo. interli. intelligitur seu accōmodaf hereticis. tales em̄ sunt assueti in verbis iproperii: quia os eorū iiqtate & amaritudine plenū est. Et in oib9 diebus suis nō erudiūtur. i. vix ad doctrinā redeūt catholicā. ita hāc sententiā intelligēdo/ notetur q; licet heretici difficulter erudiant/seu ad catholicā redeant vnitatē: tñ si cōtingat eos redire/ ecclesia quæ nemini ad eam redeunti gremiū claudit/ parcit eis q̄tū ad hoc vt pro inferenda eis mortis pœna/iudicibus non tradantur secularibus, dummodo tamen incontinenti & sponte redeant: ac errorem suum episcopi arbitrio abiurent/ & satisfactionem sibi iniunctam humiliter acceptent. Bo. est tex. quē

ibi notat Panor. in antepe no. in c. ad abolendam. paulo post princip. de hęre. Si tñ post abiuratā hęresim/ itera rū in eā relabātur: sęculari iudicio sine vlla penitus audiētia relinquātur. d. c. ad abolēdū. §. illos. q̄ si adhuc pœniteāt/ & pœnitētię signa in eis apparuerit manifesta: nequaq̄ sunt humiliter petita sacramēta pœnitentię ac eucharistię denegāda. Tex. est in c. super eo. in fi. eodē ti. lib. 6. g ℭ Homo qui ieiunat in peccatis. &c. Textus est eiusdē sentētię in c. ille pœnitētiā. cū septē sequētib⁹. de pœni. dist. c. 3. h ℭ Nec viri est dirigere gressus suos. Tex. ē circa hęc verba vidēdus in c. sicut. in fi. 47. dist. de quo dictū est §. in verbo Cor. puer. 16. & tex. in c. si em. col. 3. de pœni. distic. 2. de quo dictū ē i verbo dirigere. s. i ℭ Maledictus hō q cōfidit i hoie. Videat annotatio in verbo Cōfidere. sed ibi dictis addat q̄ hāc sentētiā intelligunt glo. interlinearis & ordinaria in eos dictā qui Chrm̄ solū hoiem/ nō autē deū credunt. Vñ dicit glo. or. Maledictus ergo Paulus Samosatenus & Fotin⁹: q̄ quis sctm̄ & cūctis virtutib⁹ excelsum/ Christū tñ prędicāt hominē sctm̄. Pro qua declaratione est bo. tex. in c. Quidā. versi. Ebionitę. 24. q. 3. de quo dictū ē in verbo hæreticus. k ℭ Prauū est cor hominis & iscrutabile. Videat ānotatio §. i verbo Cor. l ℭ Vtiq̄ facere iudicium/ & diligere miam. i. (dicit glo. iterlinearis) nihil absq̄ rōne & cōsilio agere/ & nō ex coactione sed ex dilectione facere opera mię. Nō est em̄ pprię prudētię ınmis innitēdū. c. ne innitatis. de cōsti. & sine dilectione boni nullus deo placere / vel in numero bonoꝝ cōnumerari pōt. c. si. circa me. 23. quęst. 5. m ℭ Nō in solo pane viuit homo. &c. Hinc dicit textus in c. inter cętera, in prin de offi. ordi.

ℭ Initium vitę hominis aqua et panis: & vestimentum & domus protegens turpitudinem. Et infra initium. Eccl. 19. d.

ℭ Homo g qui ieiunat in peccatis/ & iterum ea faciēs: quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet? Eccl. 34. d.

ℭ Stultus factus est omnis homo a scientia sua / confusus est artifex in sculptili: quoniam falsum est quod conflauit/ & non est spiritus in eis. Hie. 10. d.

ℭ Nō est hominis via ei⁹: nec viri h est vt āmbulet & dirigat gress⁹ suos. Hie. 10. d.

ℭ Maledictus homo i qui confidit in homine. Et infra in verbo Caro. & diffusius in verbo confidere. Hiere. 17. a

ℭ Prauum k est cor hominis et inscrutabile: quis cognoscet illud? Hiere. 17. b

ℭ Indicabo tibi o homo quid sit bonū/ & quid dominus requirat a te: vtiq̄ faciem iudicium l/ & diligere misericordiam/ & solicitum ambulare cum deo tuo. Micheę. 6. b

ℭ Dominus est oculus hominis. Zacha. 9. a.

ℭ Nō in m solo pane viuit hō: sed in omni verbo qd̄ pcedit de ore dei. Matth. 4. a

ℭ Inimicus n homo hoc fecit. Matth. 13. d

ℭ Quod o deus coniunxit: homo non separet. Matth. 19. a

ℭ Sabbatum propter hominem factū est: non homo propter sabbatū. Mar. 2. d.

ℭ Gloria in altissimis deo: & in terra pax hominibus bonę volūtatis. Lucę. 2. b.

ℭ Quid proficit p homini si lucretur vniuersum mūdum: seipsum autem perdat/ & detrimentum sui faciat? Lucę. 9. c.

ℭ Quod q hominibus altum est: abominatio est ante deum. Lucę. 16. d.

ℭ Fuit homo missus a deo cui nomen erat Ioannes, &c. Et infra Ioannes Baptista. Ioānis. 1. a.

ℭ Hominem non habeo (dixit languidus Christo) vt cū turbata fuerit aqua/ mittat me in piscinam. Ioan. 5. b.

ℭ Expedit r vt vnus moriatur homo pro populo (dixit Caiphas) & nō tota gens pereat. Ioan. 11. f.

ℭ Ecce homo (dixit Pilatus de Christo). Ioan. 19. a.

ℭ Vetus s homo noster simul crucifixus est: vt destruatur corp⁹ peccati/ et vltra non seruiamus peccato. Ad rō. 6. a.

ℭ Condelector legi secundum interiorem t hominem. Ad rō. 7. d

Inter cętera q̄ ad salutē spectāt populi Christiani/ pabulū verbi dei permaxie noscit eē necessariū: quia sicut corpus materiali/ sic aia spūali cibo nutrit. eo q̄ nō in solo pane viuit homo: sed oi verbo qd̄ pcedit de ore dei. n ℭ Inimicus homo hoc fecit. Videat plena ānotatio §. in verbo diabolus. o ℭ Quod deus cōiūxit: homo nō separet. Videat ānotatio i verbo cōiūgere. p ℭ Quid pficit homini. &c. Similis est sentētia apud Matthæum. de qua in notabili casu est textus in c. Matthæus. in fine. de simo. vbi summ⁹ pōtifex ei cui⁹ volūtate cōtradicēti sibi in electione sua data fuerat pecunia vt a cōtradictione desisteret/ cōsulēs dicit. Quia cōsiliū requisisti qd̄ tibi sit faciēdū/ rñdem⁹ q̄ multū tibi cōsulis/ si administrationē celeriter ac spōte dimittas: illius verbi memor existēs. Nil pdest hoi si vniuersum mūdū lucretur/ aię vero suæ detrimentū patiatur. Hęc tex. de quo etiā dictū est §. in verbo detrimentū. q ℭ Quod hoib⁹ altū est: abominatio est ante deū. Hāc sentētiā intelligūt interpŕtes in hypocritas emanatā. cum em̄ sint apd hoies alti: deo cui pt3 oē cor/ sunt infimi. & ab eo abominātur tāq̄ duplicis iniqtatis participes: vt late dictū est §. in verbo hypocrita. Videtur tamen q̄ hęc sententia possit in reges ac principes & prelatos & cęteros id genus mūdana psperitate tumentes adduci. Tametsi enim nihil summa dignitate & tēporalium multiplicatione sit hominib⁹ accepti⁹ apud deum: tamen si aberretur/ nihil damnabilius miseriusve. c. Ante omnia. 40. distinct. Vnde ait Gregorius. Quid est potestas culminis: nisi quędam tempestas mentis? Et Augustinus inquit. Prospera huius mundi veram habent asperitatem: sed falsam iocunditatem. certum habent dolorem: sed incertam voluptatē. durum habent dolorem: sed timidam quietē. Et dicit Bernardus Beatus q post ea nō abijt/ quę possessa onerāt/ amata inquinant/ amissa cruciant. Et idem Si sapis/ si cor habes/ si tecum est lumen oculorum tuorum: desines sequi quod miserum est assequi. quia q̄to gradus altior: tanto casus grauior. Præmissa omnia dicta allegat Archid. in c. Nerui. col. 2. 13. distinctione. r ℭ Expedit vt vnus moriatur homo pro populo. Videatur annotatio in verbo Caiphas. s ℭ Vetus homo. Vetus homo: nihil aliud est q̄ vetus vita quę est in peccato quod contraximus ab Adam. Ita dicit glo. in c. quomodo in verbo veterem. de pœni. distic. 2. t ℭ Secundum interiorem hominem. De duplici homine interiore & exteriore/ dictum est §. eodem super illud Iob. Quid est homo quia magnificas eum. in. 1. annotatione.

¶ Animalis homo non percipit. & ce. Hinc dicit textus in ca. Sicut in principio. de conse. distinc. 4. Sicut in sacramẽtis veteris testamenti viuebant quidã spirituales/ ad nouũ scilicet testamentũ quod tunc occultũ erat occulte pertinentes: sic etiã nunc in sacramentis noui testamenti/ quod iam reuelatũ est/ quidã viuũt animales/ qui proficere sibi nolunt ad percipiẽda ea quę sunt spiritus dei. Hęc tex. de hac etiam sententia apostoli loquẽs tex. i. §. fi. dicti. c. sicut. dicit. Si posset fieri/ vt de articulis fidei: & alijs ad animę salutẽ pertinẽtibus singuli diligẽter interrogarentur: tot diuersitates opinionũ forsitan inuenirẽtur/ quot homines. Animalis eni homo: nõ percipit ea quę sunt spiritus dei. Hęc textus.

Ad rõa.9.c. ¶ O homo tu qui es qui respondeas deo?

1.corin.2.d ¶ Animalis [v] homo nõ percipit ea quę dei sũt. Stultitia enim est illi & non potest intelligere.

1.cori.11.g. ¶ Probet [x] seipsũ homo: & sic de pane illo edat: & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne: iudicium sibi manducat & bibit.

1.cori.15.f. ¶ Primus homo de terra/ terren⁹: secundus de [y] cœlo/ cœlestis. Qualis terrenus/ tales & terreni. et qualis cœlestis/ tales & cœlestes.

1.corin.1.d ¶ Quod stultum est dei: sapientius est hominibus/ & quod infirmum est dei: fortius est hominibus.

2.cori.4.d. ¶ Licet is qui foris est noster homo quotidie [z] corrũpatur: tamen is qui intus est renouatur [a] de die in diem.

ad gala.1.b ¶ Si adhuc hominib⁹ [b] placere (inquit Paulus) Christi seruus nõ esse.

Ad gala.2.d ¶ Non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem iesu Christi.

ad gala.6.a ¶ Si prӕoccupat⁹ fuerit [c] homo i aliquo delicto: vos qui spirituales estis: huiuscemodi instruite in spiritu lenitatis considerans teipsum ne & tu tenteris.

ad gala.6.b ¶ Quę seminauerit [d] homo: hęc & metet.

ad ephe.3.c. ¶ Det vobis deus corroborari per spiritum eius in interiori homine.

ad phil.2.a ¶ Christus habitu inuentus est vt homo.

1.timo.2.b ¶ Mediator [e] dei & hominum: homo Christus iesus.

1.timo.6.c ¶ Deum [f] nullus hominum vidit: sed nec videre potest.

Homicida & homicidium.

Nũe.35.c.d ¶ Si quis ferro percusserit: & mortu⁹ fuerit qui percussus est/ reus [g] erit homicidij: & ipse [h] morietur. Si lapidem iecerit: & ictus occubuerit/ similiter punietur. Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus oc-

[x] ¶ Probet se ipsũ homo. &c. Tex. est vbi hæc sentẽtia ponitur. in. c. Qui scelerate. in fine de consecra. distinc. 2.

[y] ¶ Secundus homo de cœlo. i. Christus qui de cœlo dicitur: quia in eo diuina natura fuit vnita humane. & sic verus deus/ & verus homo. cu. Cũ christus. de hære. nõ aut dicitur homo de cœlo eo: quia corp⁹ humanũ attulerit e cœlo put Valentinianus quidam platonic⁹ sectator asserebat: dicens Christum nichil corporis assũpsisse: sed per eam quasi per fistolam transisse. quod hereticũ est asserere: & velut hereticũ improbatũ. c. Quidam. §. Valentiniani 24. questi. 3.

[z] ¶ Quotidie corrũpatur. Videat quod dictum est in annotatione istorũ verborũ. s. in verbo foris. [a] ¶ Renouatur de die i diẽ. Quomodo renouari dicim⁹: si nõ recipim⁹ qd pdiderit prim⁹ homo. hoc plane recipim⁹: qz iustitiam ex qua in pctm lapsus est. Ita dicit tex. Augustini. i c. Quomodo. in pri. de pœni. dist. 2. vel. Renouamur de die i diẽ. i. puriores efficimur i igne tribulatiõis. Pro hac declaratiõe qest glo. ordi. facit qd notãter dicit. Archi. in. c. suggestũ est. Paulo post princi. 7. questi. 1. vbi dicit. q sicuti pluuia in terrã descendẽs eleuat semina. sic & tribulatio aiam intrãs: erigit desideriũ: Qui impugnat: se ipsum dissoluit & fatigat. Qui aduersat: virtutẽ suã destruit. Nobis vero per patientiã coronas operatur. [b] ¶ Si hoĩbus placere. & ce. Mouere igitur nos non debent cõuitia perditorũ: vt a via recta/ & a certa regula/ quam hoc loco apostolus instituit: dicẽs. Si hoĩbus placere/ Christi seruus non esse. c. fi. in fine. 47. distinc. Cętera dicẽtur i verbo placere. [c] ¶ Si prӕoccupatus fuerit homo. & ce. Tex. est hinc sumptus in. c. Põderet. 50. distinc. de quo dictũ est. s. in verbo delictũ. q. [d] ¶ Quę seminauerit homo: hęc & metet. Recipiet eni vnusquisq secundũ opera sua: siue bona fuerint: siue mala. c. 1. col. fi. de sũ. tri. & fi. ca. [e] ¶ Mediator dei et hominum. i. diuinę & humane nature. Ita hęc verba exponit glosa in. c. Quidã. in verbo. mediator. 10. distic. vel. Dñs ac redẽptor noster Iesus christus: ideo dicitur mediator dei & hominũ: quia per eũ/ velut per mediatorẽ seu arbitrũ inter deũ & hominẽ facta est reconciliatio. cle. 1. paulo post princi. de sũ. tri. & fi. ca. & in. c. 1. col. 2. ibi. qui etiã pro salute humani generis/ eodẽ ti. in antiq. Pro hac autẽ recõciliatione syncęrius & illibatius obseruanda. idẽ mediator dei. & hominũ homo Christus Iesus/ sic actibus propriis & dignitatibus distinctis: officia potestatis vtriusq discreuit/ propria volẽs medicinali humilitate/ hominũ corda sursũ efferri: nõ hũana superbia rursũ in inferiora demergi. vt etiã christiani imperatores pro ęterna vita põtificibus indigerẽt: & põtifices pro cursu tẽporaliũ tãtũmodo rerũ: imperalib⁹ legib⁹ vterẽtur. quatenus spiritualis actio/ a carnalibus distaret incursibus/ & deo militãs: minime sęcularibus negocijs sese implicaret. Ac vicissim: ne ille rebus diuinis prӕsidere videretur: qui esset sӕcularibus implicatus/ ita dicit textus. in. d. c. Quidã. 10. distinc. & in. c. Cũ ad verũ ventũ est. 90. distinc. [f] ¶ Deũ nullus hominũ vidit. & ce. Videat quod dictũ est s. in verbo deus. sup illud Exo. deũ nemo vidit vnq. [g] ¶ Reus erit homicidij. Crimẽ homicidii/ originẽ sũpsit a Cain: qui fratrẽ suũ Abel interfecit. hoc est tex. cũ glo. in ver. nõ putauerit. in. l. si quis homicidii. ibi. crimẽ pastorũ. C. de accusa. Homicidiorũ vero tria gñra esse dicebat. b. Petr⁹: Iterfectores scilicet/ detrahẽtes/ & odiẽtes. quia: & qui occidit fratrẽ suũ. et qui detrahit. et qui odit: homicida esse demõstratur. c. homicidiorũ de pœni. distinc. 1. quod verũ est: large sumpto vocabulo. Sic eni: omis iniquus motus ad nocendũ fratri/ in homicidii genere deputat. c. homicidiũ in fi. eadẽ distic. Proprie tamẽ & stricte homicidii appellatione: sola cõpręhẽditur hominis interfectio. quia homicidiũ/ a cęde i. interfectiõe deriuatur. ho. est tex. in. l. Ita vulneratus. ibi qui adhibita manu. ff. ad. l. aquiliam. Multa alia hic dici possunt nisi occurrendũ esset cumulationi. [h] ¶ Et morietur. Idẽ est de iure ciuili. Eo eni iure vera homicidarũ pœna est mors. tex. est in. §. itẽ lege Cornelia de sicariis. in prin. in verbo. Vltore ferro. & ibi expsse notat Aretinus insti. de publi. iudiciis. & idẽ probat in. l. 3. ibi homicida qd fecit semp expectet. C. de episco. audiẽ. Nec obstat tex. in. l. eiusdẽ. §. fi. ff. ad. l. cor. de sic. vbi iniut eos solũ puniri deportatione & oim bonorũ publicatione. nisi sint

cisi homicidā [i] interficiet : statim vt apprehenderit eum interficietur. Si per odium quis hominē impulerit: vel eiecerit quippiam ī eum per insidias. aut cum esset inimicus manū percusserit/ & ille mortu9 fuerit: percussor/ homicidij reus erit. Cognatus occisi statim vt inuenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu [k] & absq odio & inimicicijs quicq̄ horū fecerit: & hoc audiēte populo fuerit comprobatū: atq inter percussorem & propinquū sanguinis questio ventilata : liberabitur innocens de vltoris manu: & reducet per sententiā in vrbem ad quam cōfugerat: manebitq ibi/ donec sacerdos magn9 qui oleo sancto vnctus est moriatur. Si interfector extra fines vrbiū que exulibus deputate sunt: fuerit inuētus: & percussus ab eo qui vltor est sanguinis/ absq noxa erit qui eū occiderit. Debuerat enim profugus vsq ad mortem pontificis in vrbe residere. Postq̄ autē ille obierit homicida reuertetur in terram suam.

¶ Homicida sub testibus punietur. Nūeri.35.d.

¶ Mane primo consurgit homicida: interficit egenum & pauperem. Iob.24.b.
per noctem vero erit quasi fur.

¶ Qui [l] substrahit aliquid a patre vel a matre: & dicit hoc non esse peccatum: particeps homicidę est. pver.28.d.

¶ De corde exeunt homicidia. Matth.15.b

¶ Non [m] homicidium facies. Matth.15.c

¶ Manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicationes homicidia. &c. Supra in verbo Caro. Ad gala.5.d

¶ Nemo patiatur vt homicida aut fur. 1.petri.4.d

¶ Qui odit [n] fratrem suum: homicida est. 1.ioan.3.c.

Honor honorare honorificare & honorificatus.

¶ Honora [o] patrem tuum & matrem tuam: vt sis longeuus

humiliores. quo casu bestiis subiiciūtur/ quia illa lex. loquit in homicidis interpretatiuis. non autē in homicidis veris/ ita dicit hostien. in sūma sua. in ti. de homicidio. §. Qua pœna feriatur/ in princi. De iure autem canonico/ & in foro pœnitētiali/ ac circa rigorē antiquorū canonū/ si quis homicidiū fecerit. Si eps est quidecī annis pœniteat/ et deponatur. cūctos dies vitę suę peregrinādo finiat. Pbr. 12. annis pœniteat/ tres ex his: in pane & aqua. & deponat superioris sentētia. Diaconus. 10. annis pœniteat/ tres ex his in pane & aqua. & ad gradū cuiuslibet sacerdotii accedere non pꝓsumat c. si quis homicidiū 50. distinc. In laicis aūt erit pœnitētia. 7. ānorū c. si qua fœmina. eadem distinc. In foro aūt contētioso seu exteriori: laicus homicida excōicat. Clericus aūt deponitur & exuitur: nedū executione sui ordinis: sed etiā. priuilegiis ecclasticis spoliatur. c. inquisitionis. versi. i quo qui dē de accusa. notat in. c. Cum non ab homine de iudiciis. Vnde dicit tex in. c. Miror. 50. distinc. Miror minus doctā scientiā tuā: sacerdotē putare post perpetratū homicidiū posse in sacerdotio ministrare. Immo qd est ineptius/ nobis suadere velle: vt ipsi tali pꝛesumptioni prębeam9 assensū. Quis eni tam demēs: tamq pueri sēsus: existimaret tale qd/ vel post q̄tamcūq pœnitentiā cōcedendū/ cū oino disciplinæ canonicæ sit cōtrarium. Debet ergo sacerdotio priuatus: lachrymarū fonte/ flagitiū tam immane diluere. vt talib9 saltē remediis curat9: salutis possit inueni re suffragiū. hęc tex. Pręmissa pcedūt in homicidio volūtario/ & ex maligna volūtate: nō autē legis auctoritate cōmisso. Si eni legis authoritate: aliqs hoīem interficiet/ nō puniret. c. cū minister. c. Officia cū similib9. 23. qsti 5. nō euaderet tn̄ irregularitatē/ etiā īterficiēs legis authoritate. & idē si nō interficeret: sed auxiliū/ cōsiliū/ fauorē: aut etiā nudū ministeriū exhiberet: etiā licite: qꝛ nichilomin9 incurreret irregularitas. c. Si qs viduā. 50. distic c. Sētentiā sanguinis cū similib9. Ne cle. vel mona. Pro homicidio autē casuali nō punitur quis: si dabat operā rei licitę. & nulla sibi culpa possit īputari. Vnde cū sacerdos quispiā/ quadā corporis molestia grauaretur. vt comedendi appetitū aliquātulū excitaret: equū quē nutriebat ascēdisset: qui cū bene nō pareret habenis/ sed pręter sessoris arbitriū saltibus lasciuiret: ipse vt eius refrenaret impetū/ freno vim intulisset: equumq calcaribus stimulasset & fracto freno: equus proprio arbitrio relictus/ cucurrisset festināter/ puerūq: procul ab iecto sessore oppressisset. Responsū est nō impediendū talē quomin9 diuina posset officia celebrare. tex. est. Vbi casus hic ponitur. in. c. Dilectus filius. de homi. & idē probat in. c. Ex litteris. cū duobus sequētibus. & in. c. Ioānes. & in. c. fi. eodē ti. Si vero dabat operam rei illicitę aut rei licitę: sed fuit in culpa punit de homicidio. c. Continebat eodē titu. Vnde cū quidā presbyter quendā puerū intuitu disciplinę percussisset in capite: cū post paucos dies expirasset. Dictū est ipm tā ab oī altaris ministerio debere remoueri: q̄ ab officio sacerdotali deponi: si ex ipsa pcussione interiisset vel aliā infirmitatē icurrisset de qua nosceret expirasse. tex. ē ī. c. Presbyterū eodē titu. [i] ¶ Homicidā interficiet. Istud hodie nō liceret. vt est bo. tex. in. l. Nullus circa me. C. de iudę. vbi dicit: etiā si sit aliqis sceleribus implicitus/ idcirco tamē iudiciorū vigor/ iurisq publici tutela videt in medio cōstituta. ne quisq̄ sibipsi permittere valeat vltionē. hec tex. [k] ¶ Fortuitu & absq odio. Videatur quod de homicidio casuali dictū est in. 2. pxi. anno. [l] ¶ Qui substrahit aliquid a patre. iure hūano: ij qui in parentū/ vel dn̄orū potestate sunt: si rem eis surripiāt furtū quidē faciūt: & res in furtiuā causam cadit. nec ob id ab vllo vsurpi potest/ anteq̄ in dn̄i potestatē reuertātur. Sed furti actio nō nascitur. quia: nec ex alia causa potest inter eos actio nasci. Si vero ope & cōsilio alterius furtū factū fuerit: quia vtiq furtū cōmittitur. cōuenientet ille furti tenet. tex. est cuius hec verba sūt. in. §. Hi qui. insti. de oblig. quę ex delic. nascūtur. & idem probat in. l. serui & filii. in pricip. iūcta. l. Qui seruo. §. item placuit. ff. de furtis. [m] ¶ Nō homicidiū facies. Si nō licet priuata potestate: alicui hominē occidere innocentē: cuius occidēdi licētiam. lex nulla concedit. Profecto etiā qui se ipsum interficit homicida est. & tāto nocētior/ cū se occiderit: q̄to innocētior in ea cā fuit: qui se occidendū putauit. Nam prohibitos nos intelligendū est: vbi lex ait. Non occides/ seu nō homicidiū facies. Nec enim qui se occidit/ aliud q̄ hominē occidit. c. Si nō licet. Vbi est longe diffusior tex. qui Augustini est. 23. quæsti. 5. [n] ¶ Qui odit fratrē suum/ homicida est. tex. est idem dicens in. c. Homicidiorū. De pœnitē. distic. 1. de quo videatur. s. eodē. in. 1. Anno. [o] ¶ Honora patrem tuū & matrē tuā. iure etiā humano/ honor est parentibus per filios exhibendus, ita q patrem etiam in cuius potestate non sunt vel matrem/ nō possunt in ius vocare sine venia. i. sine permissu iudicis. textus est in lege finali. C. de in ius vocando. Immo si

super terram quam dominus deus dabit tibi.

Leui. 19. c. ¶Non[p] honores vultum potentis.

Leui.19.f. ¶Honora[q] personam senis.

Deute.27.c ¶Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem suam.

1.regū 2. f. ¶Quicūq; honorificauerit me (ait dominus) glorificabo eum: qui autem contemnunt me erunt ignobiles.

Tobię 12.b ¶Opera dei reuelare/et confiteri/honorificum est.

Hester 1.d ¶Vxores deferant maritis suis honorem.

Psal.28.a. ¶Afferte domino gloriam et honorem.

Psal.36.d. ¶Inimici domini mox vt honorificati fuerint/ & exaltati/ queadmodum fumus deficient.

Psal.48. c. ¶Homo[r] cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumētis insipientibus & similis factus est illis.

Psal.49. c. ¶Eruā te (ait dominus) et honorificabis me.

Psal.98. a. ¶Honor[s] regis/iudicium diligit.

Psal. 138. c. ¶Nimis[t] honorati sunt amici tui deus: nimis cōfortatus est principatus

prouer.3. b. ¶Honora[v] dominum de tua substātia & de primitijs frugūtuarū da pauperibus: & implebuntur[x] horrea tua saturitate/ & vino torcularia redundabunt. (eorū.

prouer. 5.b ¶Ne[y] des alienis honorē tuum. Et supra extraneus: vbi diffusius.

prouer.7.a ¶Honora dominum et valebis: pręter eum vero ne timueris alienum.

puer.20. a. ¶Honor[z] est homini q separat se a cōtētionibus. Et supra Cōtētio.

puer.26. a. ¶Sicut qui mittit lapidem in aceruum mercurij: ita qui[a] tribuit insipienti honorem.

Ecci.3. a. ¶Deus[b] honorauit patrē in filijs: & iudicium matris exquirēs firmauit in filios.

Ecci.3. a. ¶Sicut qui thesaurizat: ita et qui honorificat matrem suam.

Ecci.3.a ¶Qui honorat patrem suum iocundabitur in filijs: & in die orationis sue exaudietur.

filius solū impetret officiū iudicis cōtra patrē: debet prius veniā impetrare a iudice.glo.ē in l. Cogi.§.si pater. in verbo obsequiū.ff.Ad trebel.& in l.si socer.in princip.in verbo cōueniri.ff. Solu.ma. et melior glo.in.§.poenales.in glo.fina. circa me. insti. de adi. p ¶Non honores vultū potētis. Hęc sententia solet ad iudices referri qui non debent vultū potentis honorare.i.propter alicuius potētiā a vero iudicādi tramite deflectere: prout nec etiā debēt propter alicuius penuriā.c.Ne amisso.23.q̄sti.4. Potest tamē referri etiā ad subditos potentū & intelligi q hac sentētia inhibeatur eis ne plus ęquo eos honorent. Sunt enim aliqui maiorem homini q̄ deo impēdentes honorem; quod ex eo satis liquet quia corā altari vel ecclesia: nec genu flectunt/ nec remouēt pileū/ aut se inclinant. Sed si loquantur homini: est sanctus pater in ore ipsorū et dominus reuerēdus: vtrūq; genu flectunt/ iūgunt manus/ nō solum pileū imo et chlamydē et cingulum remouēt. Et tāta est hodie inferiorum quorūdam peruersitas/ ambitio/ adulatio/ ac mētis superiorum īflatio et elatio: q quasi ad idolatriam homines cōuertuntur. Cōtra idquod habet Apocalip. decionono. vbi dixit angelus beato Ioanni ad eius pedes se prouoluere volēti. Vide ne feceris: conseruus enim tuus sum & fratrū tuorum habētium testimonium Iesu. Deū adora suple tātū. Licet ergo reuerentia sit exhibenda superioribus.c. quod super his.c. his q.d maio. et obe. & ipsi etiā recipere debeant ne videāt cōtēni. arg.ff. d offi. psi. l. Obseruādū: ē tñ tāta idolatria corrigenda q illa reuerētia nō hoi sed deo cuius vices gerit superior potius exhibeat. Vnde iperator cuidā apostolico cuius pedibus pūoluebatur/ dixisse fertur: non tibi sed Petro: ita et consulo q quilibet hanc reuerentiam exhibēs non tibi sed deo/ & recipiēs nō mihi sed deo in mente dicat. Et ex quo inferior in signū reuerētię remouerit pileū/ extunc superior in Christi humilitatis memoriā iubeat q reponat. Pręmissa sūt Hostiensis in c.Etsi Christus.col.1.in fi. & ibi panor col. 3.de iureiuran. q ¶Honora personam senis. Videatur quod dictum est supra in verbo antiquus. r ¶Homo: cum in honore esset &c. Videatur annotatio supra in verbo homo. s ¶Honor regis iudicium diligit. Scriptum est enim quia cum rex iustus sederit supra petram: non aduersabitur ei quicq; malignum: Epistola inter claras. C.de sum.tri. & fi.ca. t ¶Nimis honorati sunt amici tui deus &c. Amici dei.i.apostoli valde fuerūt honorati/ fuitq; principatus eorum valde confirmatus: postq̄ induti sunt virtute ex alto in recepta in linguis igneis spiritussancti gratia: quo cōfirmati/ verbum dei vbiq; prędicauerunt/ & pro eius nomine passi sunt. Ita dicit archi. declarans hanc psal. sententiā in c. scire. in fi.76.distinc. v ¶Honora dominū de tua substantia. Circa hęc verba vidēdus est tex. in c. non est putāda. paulo post princi. 1. questione.1. vbi dicitur. Quicquid in dei sacrificio ex scelere offertur: omnipotentis dei non placat iracundiam/ sed irritat. Hinc scriptū est. honora deum de tuis iustis laboribus. Qui ergo male tollit/ vt prębeat: constat: quia sine dubio dominum nō honorat. Hinc quoq; per Salomonē scriptū ē. Qui offert sacrificium de substantia pauperis: acsi victimet filium in conspectu patris. Quātus autē dolor sit patris perpendamus; si in eius cōspectu filius victimetur. & hinc facile cognoscitur q̄tus apud deū dolor exasperatur: quādo ei sacrificiū ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est sub obtētu eleemosynę/ peccata simoniacęq; hæreseos ppetrare. Nā aliud est propter pctā eleemosynas facere: aliud propter eleemosynas pctā perpetrare. Hęc tex. Cętera q̄ hic dici possūt i materia eleemosynę q̄ ex aliena fit substātia: videat. s. i verbo eleemosyna. x ¶Et replebūt horrea tua saturitate/ &c. Tex. est similis sentētię i c. decimę.16.q̄sti.1.& i c. maiores.16.q̄stione.7. de quo videatur.s. in verbo decima in.1.ānotatione. y ¶Ne des alienis honorē tuū. Videatur ānotatio in verbo extraneus.k. z ¶Honor est homini qui separat se a cōtentionibus. Videatur annotatio in verbo cōtētio. a ¶Qui tribuit insipiēti honorē. De tribuētibus honorē ecclesiasticū.i. ecclesiasticā dignitatē insipiētibus seu idignis notetur. tex. in c. miramur. circa me.61.distinc. dicēs. Graui semetipsum dāno afficit; qui ad suę dignitatis collegium sublimat indignum. Cętera quę hic dici possent; videantur supra in verbo dignitas. b ¶Honorauit patrem in filijs.i. iussit patrem honorari per filios. Prout visum est.s. eodē in.1.sentētia.

¶Qui honorat patrem suum/ vita viuet longiore : & qui obedit patri/ refrigerat matrem. Eccl.3.a.

¶Qui timet dominum/honorat parentes:& quasi dominis seruiet his qui se genuerunt in opere [c] et sermone/& omni patientia. Eccl.3.b.

¶Honora patrem tuum vt superueniat tibi benedictio a deo:et benedictio illius in nouissimo manet. Eccl.3.b.

¶Gloria hois ex honore patris sui : & dedec⁹ [d] filij pater sine honore. Eccl.3.b.

¶Honor et gloria in sermone sensati. Eccl.5.d.

¶In mansuetudine serua animam tuam/et da illi honorem secundum meritum suum. Eccl.10.a.

¶Quis honorificabit [e] exhonorantem animam suam? Eccl.10.d.

¶Est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Eccl.10.d.

¶Sapiēs ī populo hęreditabit honorē: & nomē illi⁹ erit viuēs īęternū. Eccl.37.d.

¶Honora medicum propter necessitatem:etenim illum creauit dominus. Et supra medicus. Eccl.38.a.

¶Filius honorat patrem/& seruus dominum suum : si ergo pater ego sum (dicit dominus) vbi est honor meus? Mala.1.b.

¶Sine honore non est propheta nisi in patria sua. Matth.13.g

¶Populus [f] hic labijs me honorat:cor autem eorum longe est a me. Marci.7.a

¶Pater [g] omne iudicium dedit filio/vt omnes honorificēt filium sicut honorificant patrem. Ioānis.5.d

¶Qui non honorificat filium:non honorificat patrem qui misit illū. Ioānis.5.d

¶Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus. Ioan.12.d.

¶Honor et pax omni operanti bonum. Ad rōa.2.b.

¶Quandiu ego sum gentium apostolus:honorificabo [h] ministerium meum (ait Paulus) si quo modo ad ęmulādum prouocem carnē meā et saluos faciam aliquos ex illis. Ad rōa.11.b

¶Honore sitis inuicem pręuenientes. Ad rōa.12.e

¶Reddite omnibus debita: cui tributum tributū/cui vectigal vectigal/ cui honorem [i] honorem. Et supra in verbo debitum. ad rōa.13.b

¶Vno ore deum honorificemus. ad rōa.15.b

¶Soli deo honor et gloria. 1.timo.1.d

¶Qui bene pręsunt presbyteri/duplici [k] honore digni habeātur: maxime qui laborant in verbo et doctrina. 1.timo.5.c.

¶Serui:dominos suos omni honore dignos arbitrentur. 1.timo.6.a

c ¶In opere. Alimēta his qui se genuerunt. si pauperes sint & indigeāt/exhibendo. Sicut enim parētes filios debēt alere:ita filij parētes. l. si quis a liberis.§.virū autē.ff.de alē. & agnoscē. libe. vñ dicit tex. in c.1 30. dist. si qui filij parētes maxie fideles deseruerit/occasione dei cult⁹ : hoc iustū esse iudicātes/& nō poti⁹ debitū honorē parētib⁹ reddiderit/ vt hoc ipm in ipsis venerētur qd fideles sint:anathema sint. Hęc tex. d ¶Dedecus filij:pater sine honore. Videat ānotatio in verbo dedecus. e ¶Quis honorificabit exhonorātē aiaȝ suā? Quis pctōrēex suo peccato cōmēdare audebit? Is certe solus q adulatiōis crie coignatā hȝ aiaȝ suā. Sāctūs ei vir sicut mala de bonis nō ęstimat : ita iudicare bona de malis recusat/dicēs cū beato Iob . Absit hoc a me: vt iustos vos iudicē. donec deficiā/non recedā ab innocētiamea . c. sūt nōnulli. in fi.46. di. f ¶Populꝰ hic labijs me honorat.&c. Hac sēntētia reprehēdit dñs hypocritas:q hūanā aucupantes gl'iam/ lōge plus exteriora q̄ iteriora curant. de qbus dictū est satis diffuseā. in verbo hypocrita. g ¶Pater oē iudiciū dedit filio. Videat annotatio .s. ī verbo filius in ānotatiōe huiꝰ sniæ. h ¶Hōrificabo ministeriū meū. Nō solū ea q̄ debeo/ sed & alia ad q̄ nō teneor agēdo:seu necdū gētibꝰ quibꝰ apl's datꝰ sū/sed ēt iudęis : vt ipsos etiā lucrifaciā verbū dei disseminādo . Hāc declarationē sentiūt glosæ īterlinearis & ordiarias circa quā vidēdꝰ est tex. in c.1ā nūc.circa mediū. 28. qsti.1. vbi dr̄ . Multa sūt faciēda nō iubēte lege/ sed libera charitate: & ea sunt in officijs nr̄is gratiora. q̄ cū liceret nobis ēt nō īpēdere:in causa dilectiōis īpendimus. i ¶Cui honorē:honorē. Nō enī oibs ęqualr̄ sed facto pri⁹ variaȝ circūstātiaȝ ęqlibrio sunt honores deferēdi. Vnde aliqñ is in hōribꝰ pfert: q prio est receptꝰ:dicēte tex. ī c.1.de maio.& obe. Sit hōris ista distictio vt ipe prior & maior hēat/q pri⁹cōitatis cōsilio & cōcordi fuerit actiōe. i.cōsēsu pmotꝰ. Aliqñ q maior ē ordie. Vñ pſbyteri primū locū/ diaconi scdm/subdiacōi tertiū/& sic de reliqs obtinēt: etiā si posteriꝰ admittāt. Et q maior ē ordine:ēt si postea sit receptꝰ ī portiōe pcipiēda/ potior eē: & miores facere dn̄t seruitia cōsueta. c.statuimꝰ. eod ti. Aliqñ q magis est idoneꝰ. Hic dicit tex. ī l. honores. ī pri. ff. de decu. honores & munera nō ordinationibꝰ sed potioribꝰ quibusq; in iūgēda sunt. & in l. Ad subeunda C. eodē ti. li. 10. dicit tex. ad subeūda patrię munera dignissimi meritis & facultatibꝰ curiales eligātur: ne tales forte nolentur q functiones publicas iplere nō possūt. Et facit tex. clarus ī c. nihil est. in prin. de elec. Aliqñ q sobolē seu filios hȝ. in albo eī decurionū pfitis patrē nō hn̄ti filios anferri cōstitit. l. in albo. C. de decu. li. 10. Aliqñ q maioribꝰ functus est officijs. l. 1. ff. de albo scriben. Et aliqñ q dignitatē habuit a pricipe. Vñ ī albo decurionū & municipū noia eoȝ anscribi opȝ/ q dignitates pricipis iudicio cōsecuti sūt. l. fi. ī pri. ff eodē. Vñ dicit tex. in c. si tuas . de maio. & obe. Decēs ē vt illis ħiū cōuenit ab epo inter alios sibi subditos deferat:quos benignitas apl'ica/ collatione ipsiꝰ ordinis honorauit. Hęc tex. Hac ēt snia Pauli satis ondit honorē alteriꝰ debitum nō esse sibi substrahēdū. De quo vidēdus est omnino bonus tex. Gregorij ad patriarchā Alexādrinū scribētis in hęc verba. In pricipio epl'ę quā ad me ipsum direxistis superbę appellationis verbū/ vlrimū me papā dicēs/ imprimere curastis:qd peto mihi dulcissima sāctitas vestra vltra nō faciat. qa vobis subtrahit qd alteri plusq̄ ratio exigit pbet. Ego nō verbis psperari q̄ro:sed moribꝰ. nec honorē eē deputo: i quo fratres meos honorē suū pdere cognosco. Meꝰ nāq; ē honor vniuersalis ecclesię/ meꝰ honor est fratrū meoȝ solidꝰ vigor. Tūc ego honoratꝰ sū:cū singulis qbusq; honor debitꝰ nō negat. Si enī me vltimū papā vr̄a sāctitas dicit:negat se hoc eē/qd me fatetur vniuersū. Sed absit hoc: recedāt verba q̄ veritatē inflēt/ & charitatē vulnerāt. pmissa hn̄t ī c. si. 99. dist. k ¶Duplici honore digni habeātur. Videatur horum verborū declaratio supra in verbo dignꝰ.

l ¶ Nemo sumit sibi honorē: nisi qui vocatur a deo tāq̄ Aaron. Hic dicit tex. in c. quafr. de elec. qm̄ electus ante cōfirmationē administrationi episcopatus se irreuerēter imiscuit recipiēdo tā a clericis q̄ a laicis iuramēta/ nō attēdēs ꝙ scdm apl'm nemo debet sibi honorē assumere/ sed qui vocat a deo tāq̄ Aarō: electionē ipsius duxim⁹ irritandā. Hinc etiā dicit tex. in c. in scripturis. paulo post pricip. 8. q. 1. Sicut locus regiminis desiderantib⁹ negādus est: ita fugiētibus offerendus est. sicut scriptū est. Nec quisq̄ sumat sibi honorē: sed qui vocatur a deo tanq̄ Aaron. Hæc tex. nō debet igit p ambitiōe honores assumi. put etiā dictū est satis late s. in verbo Ambitio. vbi videat. Dicit autē a deo vocari: q recte eligit. ita dicit glo. interlinearis hic: p qua facit tex. in c. valēti man⁹. 63. dis. vbi pmisso ꝙ recte fuerat electus in archiepm Mediolañ. diuus Ambrosi⁹ subiūgit gratulatio Valētiniani ipatoris i hæc verba. Grās ago tibi dñe omps & saluator nr̄/ qm̄ huic viro ego qdē cōmiserā corpora tu aūt aias & meā sniam ostēdisti iustitię tuę cōuenire. Cūq̄ sacrat⁹ Ambrosius cōtristaret de hoc qd acciderat (vt idē ipe in suis epistolis scribit) cōfortauit eū iperator & ait. Noli timere: quia deus qui te elegit/ sēp te adiuuabit. Hęc tex. Vbi vero qs recte est electus/ & sic verisiliter a deo vocat⁹: adhuc tñ non nisi cū timore ad adhibendum electiōi suę cōsēsū pueniet. Quō ei honorib⁹ ecclesiasticis suscipiēdis consensus adhibendus sit: edocemur per bo. tex. in c. Nō est putanda. in fi. 1. q. 1. vbi dr̄. Quisquis sacerdotiū non ad elationis pōpā sed ad vtilitatē desiderat: prius vires suas cū eo quod est subitur⁹ onere metiat. vt si est impar abstineat: & ad id cū metu etiā cui se sufficere existimat accedat. Hæc tex.

Ad heb. 5. a ¶ Nemo [l] sumit sibi honorem: nisi qui vocatur a deo tanq̄ Aaron.

Actuū. 12. d. ¶ Percussit angelus Herodem/ eo ꝙ non dedisset deo honorem: & cōsumptus vermibus expirauit. Et supra Herodes.

1. petri. 2. b ¶ Vobis credentibus honor.

1. petri. 4. c ¶ Si quis ministrat ministret[m]/ tanq̄ ex virtute quā administrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per Ihesum Christum/ cui est gloria et imperium in sęcula sęculorum.

2. petri. 1. d ¶ Accepit Ihesus a deo patre honorem et gloriā: voce delapsa a cœlo/ hic est filius meus dilectus.

Honestas. Honestare & Honeste.

Esdre. 3. d. ¶ Vinum: omniū pręcordia facit honesta.

Sapię. 7. b. ¶ Venerunt mihi omnia bona pariter cū sapientia: & innumerabilis honestas [n] per manum illius.

Sapię. 8. b. ¶ In operibus manuum sapientię honestas est sine defectione.

Eccl. 11. b. ¶ Honestas [o] et paupertas: a deo sunt.

Eccl. 11. c. ¶ Confide in domino/ & mane in loco tuo: potens est enim dominus subito honestare pauperem.

Eccl. 13. a. ¶ Pondus super se tollit: qui honestiori [p]: se communicat.

Eccl. 24. c. ¶ Flores mei (dicit sapientia) fructus honoris et honestatis.

Eccl. 37. b. ¶ Cum [q] inhonesto/ de honestate tracta.

1. co. 14. g. ¶ Omnia [r] honeste et secundum ordinem fiant.

1. ad thessa. 4. c. ¶ Rogam⁹ vos fratres: vt honeste [s] ambuletis ad eos qui foris sunt. Et supra foris.

m ¶ Ministret tanq̄ ex virtute quā admistrat deus. His verbis vident hi qui psunt/ moneri ne solū dignitate psint: sed etiā virtute: & eā non alia pricipali intētione q̄ in dei honorē q ipsam administrauit distribuāt. put etiā de hoc est bo. tex. in c. vilissimus. 1. q. 1. iuncto c. Nō solū. 1. q. 3. dr̄ em̄ in d. c. vilissimus. Vilissimus computādus est: nisi pręcellat scientia & sanctitate/ qui est hoie prestātior. i d. autem c. Non solum. dicitur. Venditores sunt columbarum: qui gratiam in ecclesia spiritualē quā domino largiente perceperunt/ non simplici intentione sed cuiuslibet humanę causa retributiōis exercēt. cōtra illud Petri. Qui loquitur: quasi sermones dei. qui mistrat: tanq̄ ex virtute, quā admistrat deus/ vt in oīb⁹ honorificet deus. Hęc tex.

n ¶ Innumerabilis honestas per manū illi⁹. Honestas dr̄ quasi honoris statū cōseruās. Vnde honestū est qd sua vi trahit & ad dignitatē allicit. & hęc est virtus cōtraria turpitudini matri indecētię. ita dicit Archi. in c. Erit aūt lex. in princip. 4. dist. Habet autē honestas in cōsideratione: pręserti in his qui cęteris exēplo esse debent: & sic in clericis: quorū vita nedū a iure humano ponderatur: sed etiā honestas/ vt patet in ru. de vita & ho. cle. vbi Hostieñ. in summa. §. 2. diffuse tractat in quibus versetur honestas clericorū.

o ¶ Paupertas & honestas a deo sunt. Honestas sumitur hic pro cōpositiōe seu apparatu diuitiarum. Vñ etiā dicitur Sapi. 10. Honestauit. i. ditauit illū in laboribus suis. ita hāc sniam declarat Archi. in c. Erit autē lex. circa princip. 4. dist. Et de hoc est bo. tex. apud legistas in l. Cū hi. §. si in annos. in verbo honestioris. ff. de transac. vbi honestioris exponitur. i. ditioris.

p ¶ Honestiori. i. ditiori seu potētiori. d. l. cum h. §. si in annos. in verbo honestioris. de transac.

q ¶ Cum inhonesto de honestate tracta. Ironica est huius sententiæ locutio. Pro syncęro em̄ earum rerum de quibus dubitamus/ habendo consilio/ non ad imperitos sed ad imperitos venit recurrendum: vt late per canonistas in c. proposuisti. de p ba.

r ¶ Oīa honeste fiant. Vt a iure diuino/ ita a iure humano honestas attēdi desiderariq̄ solet. Hinc prio dicit tex. i l. ex dāni infecti. in fi. pri. ff. de dā. infec. honestus modus seruādus est/ nō imoderata cuiusq̄ luxuria subsequēda. Scdo dicit tex. in l. fi. C. Ne fis. rē quā vē. enū. li. 10. Retractare fiscū qd semel vēdidit: ęquitatis honestatisq̄ ratio non patitur. Tertio dicit tex. in c. 1. de for. fide. in vsi. feudo. vassallum debere domini sui honestatē pcurare. & idē dicit tex. i c. de forma. 22. q. 5. Quarto dicit tex. in c. honestū. eadē cau. & quęst. Honestū vr̄ vt qui in sanctis audet iurare: hoc ieiun⁹ faciat cū oi honestate & timore dei. Quito dicit tex. in l. Nō aliter. ff. de vsu. & ha: Nō alr mulier (cui supple ē cōcessa hitatio) hospitē recipere pōt: q̄ si is sit qui honeste cū ea q̄ vsū hēat habiturus sit. Sexto dicit tex. in l. Eos qui. circa me. ff. de decu. Inhonestū puto esse personas flagellorꝫ ictib⁹ subiectas in ordie recipi: & maxie i eis ciuitatib⁹ q̄ copiā virorꝫ honestorū habeāt. Septio dicit tex. in l. semper. ff. de Ri. nup. Semper in cōiunctionibus matrimoniorū nō solū qd liceat cōsiderādū est: sed et quod honestū sit. Hęc tex. Et ideo ex iure canonico cui statur in materia matrimoniali/ inter cętera ipedimēta matrimonij cōpit ipedimentū publicæ honestatis: quod ex spōsalibus oritur. & nedū matrimoniū ipedit: sed etiā dirimit iā cōtractū. c. duo pueri. cum glo. in verbo honestatis. de despon. impube. & c. 1. §. 1. & §. Porro. eodem titu. libro. 6.

s ¶ Honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Videat ānotatio s. i verbo foris.

t ¶ Qua hora. Panor. ĩc.1.col. fi. versi. Et scias. de cã pos. & pprie. pohit differẽtiã ĩter horã/momẽtũ/ & pũctũ. dicẽs ꝙ hora ẽ.24. ps diei naturalis. Pũctũ est quarta pars vnius horę. Momẽtũ est decia pars vni⁹ puncti/ & sic vltima pars horę. & idẽ sentit glo. in l. Cũ bisextus. in verbo vigiti nouẽ. i fi. de verbo. signi. vbi dicit ꝙ decẽ momẽta faciũt vnũ punctũ: & duo pũcta faciũt dimidiã horã. v ¶ Duodeci sunt horæ diei. Istarũ duodecĩ horarum. 7. primę sũt vsu & vtilitati & laboribus hominum potiores. Tex. est. cum glo. 2. i princip. l. 2. §. fi. ff de ver. si.

Hora & Horologium.

¶ In horologio Achab/ sol retrocessit duodecim gradibus. 4. re. 20. b.

¶ Vos estote parati: quia nescitis qua hora ᵗ domin⁹ vester vẽturus est. matth. 24. d

¶ Vigilate itaq;: quia nescitis diem neq; horam. Matth. 25. b

¶ Nõ potuistis vna hora vigilare mecũ? (dixit Christ⁹ ad discipulos) marci. 14. d

¶ Qua hora non putatis: filius hominis veniet. Lucę. 12. c. 2

¶ Nonne duodecim ᵛ sunt horę diei? Et supra in verbo duodecim. Ioan. 11. b.

¶ Hora est iam nos de somno surgere. Ad rõa. 13. d

¶ De hora qua Christus expirauit: vide infra in verbo Ihesus.

Hortus & Hortulanus.

¶ Da mihi vineã tuã vt faciã hortum olerum (dixit Achab ad Naboth) Et supra in verbo Achab. 3. regũ. 21. a

¶ Hortus ˣ conclusus soror mea/ hortus conclusus: fons signatus/ fons hortorum/ puteus aquarum viuentium quę fluunt impetu de Libano. Cãti. 4. d.

¶ Veni in hortum meum soror mea. Cãti. 5. a.

¶ Egressus est Ihesus trans torrentem Cedron: vbi erat hortus. &c. Et infra Ihesus. Ioan. 18. a.

¶ Nonne ego te vidi in horto cum illo (dixit ancilla ad Petrum). Et infra Petrus. Ioãnis. 18. e

¶ Magdalena (de Ihesu sibi post resurrectionem suam apparente) existimauit quia hortulanus esset. Ioan. 20. d.

Hospes. Hospitium & Hospitalitas.

¶ Hospes ʸ erã (dicet Christus bonis) & collegistis ᶻ me. Hospes ᵃ eram (dicet malis) & non collegistis me. matth. 25. d

¶ (Simus) hospitalitatem sectantes. ad rõa. 12. c

¶ Iam non estis hospites/ et aduenę: sed estis ciues sanctorum & domestici dei. Et supra in verbo ciuis vbi diffusius. Ephe. 2. c.

x ¶ Ortus conclusus soror mea. &c. Circa hęc verba videri põt bo. textus in c. oib⁹. 24. q̃sti. 1. de quo dictũ est s̃. in verbo fons. c. y ¶ Hospes erã. Hospes sumit hoc loco p eo q recipit. Est enĩ verbũ hoc hospes cõe ei qui recipit & ei q recipit. notat glo. in l. §. magistrũ. in verbo vectorib⁹. ff. de exerci. z ¶ Et collegistis me. An hæc collectio seu receptio hospitũ sit necessaria etiã de iure humano & respectu fori interioris: dicet in proxiã ãnotatiõe. An autẽ necessaria sit respectu fori cõtẽtiosi/ ita ꝙ ad eam possit aliquis cõpelli. dicẽdũ ẽ breuiter ꝙ ab initio est ĩ arbitrio nõ facere hospitiũ/ seu domũ suã hospitãdã nõ exponere. Nõ cĩ qs cogit recipere hospites regulariter: nisi i casu aduenĩẽtis multę militię. vt l. 1. C. de meta. l. 12. s; postq̃ qs cepit tenere hospitiũ/ & hospiti⁹ signa posuit: hospites cogit recipere. nisi ex causa recusaret: & pp̃ter mltitudinẽ hospitãtiũ. sicut dicimus de notario: q licet cogat facere istrumẽta/ vt C. de colla. fundo. pa l. placuit. li. 11. tñ excusat pp̃ter mltitudinẽ cõtractuũ. vt i auctẽ. de tabul. circa me. colla. 4. ista ẽ resolutio Bar. (per illũ tex. & l. 1. & l. 1. ff nau. cau. sta.) in l. 1. §. fi. ff. fur. aduer. nau. cau. sta. a ¶ Hospes erã: & nõ collegistis me Hospitalẽ pserti dñi sacerdotẽ eẽ op;: ne sit de nũero co⁊ qbus in iudicio dicet. Hospes fui: & nõ suscepistis me. Quę enĩ apostolũ secutus fuerit: alios ad hospitalitatẽ debet inuitare. Quomõ nãq; hospitalitatis exhortator poterit eẽ: q domũ pp̃riã hospitib⁹ claudit? Si sacerdos primũ a seipõ & a domestica sua eccl'ia debet exigere qđ postea populus iperet/ si primũ imitãdo Christum ipse debet facere quę postea populũ doceat: necesse ẽ vt pauperes i hospitio recipiat/ quo ad hospitalitatẽ suo exẽplo subditos facilius attrahat. Ordinãdus itaq; sacerdos ad memoriã reuocet/ quõ Abraham & Loth per hospitalitatis opa deo placere/ & ãgelos hospitio meruerũt recipere quõ clausas domos cũ hospitibus ignis ingressus perdiderit. quõ etiã scdm Hieronymũ aliena capere conuincitur: qui vltra necessaria sibi retinere pbatur. acsi per omnia opera pietatis se instituat: vt etiã pñtis vitę subsidia/ & æternæ claritatis vitę præmia a deo percipiat. vtrumq; enĩ pietati promittitur. Vnde apostolus scribẽs ad Timotheum: ait. Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis quidem exercitatio admodum vtilis est: pietas autem ad omnia/ habens promissionem vitę quæ nunc est & futuræ. Ab hac quisquis alienus fuerit: in sacerdotem eligi non poterit. Si enĩ vidua ab eccl'ia recipi prohibetur quę pauperes non recipit in hospitio/ quę pedes sancto⁊ non lauit: multo magis sunt prohibẽdi a sacerdotio/ qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde quidam hospitalitatis opera despicientes: in Gangrensi concilio excommunicantur. sic enim in eo statutum est. Si quis despicit eos qui fideliter agapes. i. cõuiuia pauperum exhibent/ & propter legem domini conuocãt fratres/ & noluerit communicare huiuscemodi vacationibus/ paruipendens quod geritur: anathemã sit. Hinc etiam Ioannes euangelista quẽdam Diocrepem excommunicauit. qui nec pauperes recipiebat/ & recipientes de ecclesia deijciebat. In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum: sed indifferenter quibuscunq; sufficimus/ hospitales nos exhibere debemus. Vnde Ioannes Chrysostomus in epistola ad Hebræos. Quiescamus/ inquit/ ab hac absurda curiositate & diabolica & peremptoria. Si enim quis in clero se electum esse dicat/ si sacerdotem se nominet/ scrutare: non enim sine periculo in talibus indiscussa examinatio est. Si vero pro nutrimento postulat: ne in his examines. Abraham enim hospitalem se circa omnes ostendebat. Si scrutator esset circa refugientes ad se: nunq̃ angelos hospitio recepisset. fortassis enim nõ putasset eos angelos: sed cum reliquis repulisset. Sed cum omnes recipiebat: recepit & angelos. Non eni; ex vita eorum quos accipis/ mercedem tibi retributurus est deus: sed ex voluntate & ex honorificentia/ & misericordia/ & bonitate. Præmissa omnia quæ huius & subsequentium sentẽtiarum de hospitalitate loquentium declarationi subseruiunt/ habentur per textum celebrem. 42. distinctione. in princip. & c. 1. & 2.

aa ❡ Op3 epm hospitalē eē. Videat prorsū supior ānotatio. & ibi dictis addat bo. tex. in c. florētinū. 85. disti. vbi electus in epm ab hñda suę electionis cōfirmatione repellitur: qa ita tenax erat / vt i domū eius amicus nūq̄ ad charitatē introiret. Scdo addat tex in c. Volum9. in princip. 89. dist vbi dr. Volum9 vt frater noster Paschasius & vicedñm & maiorē ordinet domus: quatenus possit hospitib9 idone9 & parat9 existere. Terrio addat tex. in c. Mos est. 12. q. 2. vbi dicitur. Mos ē aplicę sedis / ordinato epo pręcepta tradere: vt de omni stipēdio qđ accidit: 4. debeāt fieri portiões / vnā vc3 epo & familię ei9 ppter hospitalitatē atq3 susceptionē.

1. timo. 3. a. ❡ Oportet [aa] episcopum hospitalem esse.

Ad heb. 13. a ❡ Hospitalitatis [b] nolite obliuisci: per hanc [c] enim placuerunt quidā / angelis hospitio receptis.

1. petri. 4. c ❡ Hospitales [d] sitis inuicem sine murmuratione.

Psal. 26. c. **Hostia.** ❡ Circuiui / et immolaui in tabernaculo eius / hostiā [e] vociferationis: cantabo: & psalmum dicam domino.

Psal. 115. a. ❡ Dirrupisti vincula mea [f] tibi domine sacrificabo hostiam laudis / & nomen domini inuocabo.

puerb. 16. a ❡ Initium vię bonę / facere iustitiam: accepta est autē deo magis q̄ immolare hostias.

puerb. 21. d ❡ Hostię [g] impiorum abominabiles: quę offeruntur ex scelere.

Ad rōa. 12. a ❡ Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem / sanctam / deo placentē / rationabile obsequium vestrum. Et supra in verbo Exhibere.

ad ephe. 5. a ❡ Christus tradidit [h] semetipsum pro nobis oblationē / & hostiam deo in odorem suauitatis.

Ad heb. 8. a ❡ Omnis pontifex ad offerēda munera et hostias constituitu: vnde necesse est & hunc habere aliquid quod offerat.

Ad heb. 9. g ❡ Ihesus [i] semel in consummatione sęculorū ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et diffusius infra in verbo Ihesus.

Ad heb. vltimo. c. ❡ Beneficentię et communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur deus.

1. petri. 2. a ❡ Ipsi tāq̄ lapides viui superędificamini domos spūales i sacerdotium sanctū: offerentes hostias spirtales acceptabiles deo / per Ihesū Christū.

Leuiti. 15. a **Humor.** ❡ Vir qui [k] patitur fluxum seminis: immundus erit. Et tunc iudicabitur huic vicio subiacere: cum per singula momēta adhęserit carni eius / atq3 cōcreuerit fœdus humor. Et supra fluxus.

Quarto addat tex. i c. si. in pri. 16. q. 1. vbi dr. Clerici susceptiōi pegrinoꝝ & hospitū iuigilare dñt. b ❡ Hospitalitatis nolite obliuisci. Ne hospitalitatis obliuiscamur monet nos apl's. Ad qđ etiā satis extimulamur p tex. i c. offerebat. ī fi. 42. q. 7. vbi dr hospitalitatē ēt apd barbaras gētes laudabilē hēri. Hæc tex. ab hospitalitate aūt q̄ p cęteris locis solz xenodochijs seruari / aenodochia appellare solem9 hospitalia q̄ ēt eleemosynarię dicūtur. vt i cle. p lras. de p̄ben. de qb9 hospitalibus diffuse tractat Feli. i c. de quarta. de p̄scrip. aliqd p Pauor. i c. de aenodochijs. de reli. do. in c. iter dilectos. de dona. i rū. de regula. i c. sopitę. de cēsi. & p eūdē Feli. i c. dilect9. col. 2. de off. ordi. p tex. diffusū in cle. qa cōtigit. de rel. do. & i l. Omia. C. de epis. & cle. ad q̄ intra recurrat: s qa alr hic hospitalitatis materiā nō discutio / ne cumulatiōi potius videar q̄ breuitati studere.

c ❡ Per hanc eī placuerūt quidā: &c. Tex. ē quo hęc verba declarari possent. 42. dist. in pri. circa mediū principij. & in c. quiescamus. vt dictū ē s. eodē in. 2. auno. d ❡ Hospitales sitis iuicē sine murmuratiōe. Vt hospitalitas exhibeatur sine murmuratiōe: caueāt hospites op3 / ne hospitalitatē eis exhibētib9 molesti sint. Ne vo i eos recte dicat adagiū illd protritū. Mus in pera / ignis i sinu / serpēs i gremio: male suos remunerāt hospites. c. vnico. col. pe. versi. Itē p̄cipit dñs. 13. q. 1. e ❡ Hostiā vociferatiōis. Hostia vociferatiōis (vt etiā hoc loco sentit Iaco. Faber. Stapulēsis) dici pōt dns nr Ihesus Chrus q oblatus p nobis hostia ī ara crucis vociferās. s. magna voce clamās ad patrē / expirauit. c. Cū Marthę. col. 2. de cele. mis. f ❡ Dirupisti dñe vicula mea. &c. Dirūpēda sūt peccatoꝝ nroꝝ vicula vt hostiā laudis sacrificem9. s. vt digne ad eucharistię sacrificiū accedam9. sig de eucharistia / vera est laudis hostia: qua ipm deū nrm p̄ntē laudam9 / ac eius sup acerbę passiōis agimus mēoriā. c. in Chro semel. de cōse. dis. 2. vñ dicit tex. in c. Cū frāgit. eadē dis. Cū frāgit hostia / dū sanguis in calice i ora fideliū funditur: qd alid q̄ dñici corporis in cruce imolatio / eiusq3 sanguinis de latere effusio designat? Et in c. triforme. eadē dis. dicit tex. Pars hostię in calicē missa: corpus Chri qd iā resurrexit mōstrat. Pars comesta: ambulātē adhuc sup terrā. Pars in altari / vsq3 ad finē vitę remanēs corp9 in sepulchro: quia vsq3 ad finē sęculi corpora sanctoꝝ in sepulchris erūt. Hęc tex. Sed quia ritus (de quo in dicto textu) hodie nō seruatur: dicit ibi glo. q duę partes hostię sumunt siccę: pria sicca p aiab9 sanctoꝝ ad laudē dei / altera sicca pro illis q̄ sunt in purgatorio. Tertia cū sanguie: p illis qui sunt in peccato viuēres. Quod autē dirupta esse debeāt nostra peccata: textus ē satis pe s. allegatus in c. qui scelerate. & in c. Timorē. eadē dist. g ❡ Hostię impioꝝ abominabiles quę offerunt ex scelere. Pro bone elucidatiōe huius sentētię: videatur quod dictū est s. in verbo Eleemosyna / omnibus facientibus eam. Et in verbo donū. super illud Ecclesiastici. Dona iniquorū non probat altissimus. h ❡ Christ9 tradidit semetipm pro nobis oblationē & hostiā. &c. Hinc dicit tex. qui est Ambrosij i c. in Christo semel. de cōse. distinc. 2. In Christo semel oblata est hostia: ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos / nonne per singulos dies offerimus? sed ad recordationem mortis eius & vna est hostia non multæ. Quomodo est vna hostia nō multæ? quia semel oblatus est Christus. Hoc autem sacrificiū exemplum est illius / idipsum / semper idipsum. proinde hoc idem est sacrificium. Alioqui dicetur quoniā in multis locis offertur: multi sunt Christi. nequaq̄. sed vnus vbiq3 Christus: & hic plenus existens / & illic plenus. sicut enim quod vbiq3 offertur vnum est corpus & non multę corpora: ita & vnum sacrificiū. Pontifex autem ille est qui hostiam obtulit nos mundantem. Item ipsam offerimus quæ tunc oblata est. consumi non potest. quod nos facimus: in commemorationem fit eius quod factum est. Hoc enim facite (ait) in meam commemorationem.

i ❡ Ihesus semel. &c. Pro declaratione huius sententiæ est bonus textus in c. semel. & in c. seq. de cōse. di. 2. de quo tex. dicet i verbo Ihesus. k ❡ Vir q patitur fluxū sanguis. Recurrat ad ea q̄ dicta sūt s. i verbo fluxus.

Humanus & Humanitas.

¶Sensus [l] & cogitatio humani cordis: in malum prona sunt ab adolescentia sua. Gene.8.d.

¶Quicūq [m] effuderit humanum sanguinē: fundetur sanguis illius. Gene.9.a.

¶Mihi pro minimo est: an a vobis iudicer/ aut ab humano die. 1.ad co.4.a

¶Tentatio [n] vos non apprehendat: nisi humana. 1.co.10.c.

¶Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei.&c. Et supra benignitas. ad titū.3.b.

¶Barbari (ait Paulus) nō modicam [o] humanitatem prestabant nobis. Actuū.28.a

¶Omni humanę creaturę subiecti estote propter deum. 1.petri.2.c.

Humiliare. Humilians. Humiliatus. Humilis & Humilitas.

¶Humiliare sub manu dominæ tuæ (dixit angelus ad Agar ancillam Sarę). Gene.16.b.

¶Deus humiliat/ & subleuat. 1.regū.2.b.

¶Ero hūilis (dicit Dauid) in oculis meis: & vilior [q] fiā plusq̄ fact⁹ sū. 2.regū.6.d.

¶Dn̄e deus cœli et terrę intuere superbiā eorū/ & respice ad n̄ram humilitatē/ & faciē sanctorū tuorū attēde: & ostende q̄m non derelinquis p̄sumētes de te/ & p̄sumētes de se & de sua virtute gloriantes humilias. Iudith.6.c.

¶Humiliemus deo animas nostras / & in spiritu constituti humiliato seruientes illi/ dicamus flentes domino: vt secūdum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam/ vt sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorū/ ita etiam de nostra humilitate gloriemur. Iudith.8.b

¶Expectemus humiles consolationem domini: & exquiret sanguinē nostrū de afflictionibus inimicorum n̄rorum. Et humiliabit oēs gētes quęcūq insurgūt cōtra nos: & faciet illas sine honore dn̄s deus noster. Iudith.8.c.

¶Non superbi ab initio placuerunt tibi domine: sed humiliū [r] & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Iudith.9.d

¶Qui humiliatus fuerit / erit in gloria : qui inclinauerit oculos suos/ ipse saluabitur. Iob.22.d.

¶Omnē arrogantem [s] humilia (domine). Iob.40.b.

¶Tu populum humilē saluū facies: & oculos superborū humiliabis. Psal.17.d.

¶Humiles spiritu [t] saluabit (dominus). Psal.33.d.

l ¶Sensus & cogitatio humani cordis.&c. Videat̄ ānotatio s̄. in verbo Adolescētia. m ¶Quicūq effuderit humanū sanguinē. &c. Hac sn̄ia satis pōt cōprobari qd h̄r in.§. Itē lex cornelia. de sicca. insti. de publi. iudi. vbi p̄bat̄ verā homicidaꝝ pœnā mortē esse. De quo videat̄ qd dictū est s̄. in verbo homicida. n ¶Tētatio vos nō app̄hēdat nisi humana. perinde est acsi Paulus diceret. humanū quidē est in corde tētationē p̄peti: dęmoniacū vero est tētationis certamie & opātiōe superari. ita hāc sn̄iam Pauli declarat textus in c.1.§. iugē vero scabiē. in fi.49.distic. Quā etiā declarationē sentit notabilis textus Gregorij i c. iter hęc sciēdū. de pœni. dis.2. vbi dr̄ Sciēdū ē aliḋ esse qd animus de tētatiōib⁹ carnis patit̄: aliḋ vero cū p cōsensum delectatiōis obligat̄. Plęrūq ei cogitatiōne praua pulsat̄. sed renitit̄. Plerūq ēt peruersum qd cōcipit intra semetip̄m iā per desideriū voluit. & nimiꝝ mentē nequaq̄ cogitatio īmūda inqnat cū pulsat: sed cū hāc sibi per delectationē subiugat. Hic etem̄ p̄dicator egregius. Tētatio vos nō app̄hēdat: nisi humana. humana q̄ppe tentatio est: quia plærūq in turpi cogitatione tangimur etiā nolentes. qa ꝙ nōnūq̄ illicita ad aīm veniūt: hęc vtiq in nobisметipsis ex hūanitatis corruptibilis pōdere habemus. iā vero dęmoniaca est & nō humana tētatio cū ad hoc qd corruptibilitas carnis suggerit per cōsensū se aius astringit. Hæc tex. o ¶Nō modicā humanitatē iter oēs hoīes cogitationem quādā natura cōstituit. l. vt vi. i fi. ff. de iusti & iure. rōne cui⁹ hō hoī p̄x⁹ ē bn̄facere .l. seru⁹ eā l. i fi. ff. de seruis expor. q̄ p̄nitas bn̄faciendi ex hac naturali cognatiōe descēdēs vocat̄ humanitas. Et ita sumit̄ hic & i l. Non tātū. ff. de appel. Quādoq tn̄ sumit etiam humanitas pro ęgritudine: quia naturaliter hoī cōuenit. l. si cui.§. fi. in fi. ff. ex qui. cau. ma. Et qn̄q sumit̄ p̄ morte eadē rōne quia naturale est hoī vt moriat̄ .§.1. insti. de dona. q ¶Vilior fiā in oculis meis. Videat̄ ānotatio istoꝝ verboꝝ s̄. i verbo Arca.2.reg.6. r ¶Humiliū & māsuetorū semp tibi placuit dep̄catio. tū quia is es dn̄e q humilis factus humilitatē verbis & factis demōstrasti. c. dn̄s noster.93.dist. tū quia humilitas est caput oīm virtutū. dicit Archi. in c. Qui ep̄s. in p̄ricip.23.dist. & vicia eneruat/ oēs virtutes colligit/ roborat/ & cōseruat. Archid. in c. vnū orariū.§. Alias. col.2.25.dist. s ¶Oēm arrogātē humilia (domīe). Quia hoc h̄ȝ p̄priū doctria arrogatiū vt humiliter nesciāt iferre q̄ docēt. c.1. in p̄rici.45. dist. eoꝝ petit humiliatio. t ¶Humilē spiritu saluabit. Nō dicit oēm humilē saluandū a dn̄o: sed humilē spū. Vn̄ notet̄ ꝙ multiplex reperit̄ humilitas seu humiliatio. quędā est ei q̄ vocat̄ humilitas fatuę simplicitatis: & hęc mala est. de ea ei sic loqtur tex. i c. cū humilitatis.22. q̄st.2. Cū humilitatis causa mētiris: si nō eras peccator añq̄ mētireris/ mētiēdo efficeris qd euitaueras. Veritas ei in te nō est: nisi te ita dixeris pctōrē vt etiā esse cognoscas. Quō aūt est humilitas: vbi regnat falsitas? Hęc tex. Alia ē humilitas dolositatis: & hęc sil'r mala ē/ & hypocrisis vocat̄. vt est bo. tex. in c. quod iterrogasti.27. dist. Tertia ē humilitas afflictionis: de qua dicitur i psal. Humiliatus sum vsquaq dn̄e: viuifica me secūdū verbū tuū. Et ista qn̄q vtilis ē: vt cū cor humiliat. & qn̄q iutilis: vt cū obdurat. rex. est i c. Nabuchodonosor. in pri.23. quæst.4. Quarta ē humilitas informis: quia ex charitate seu dilectione nō oritur/ sed ex noie. & hęc qn̄q deū placat: facitq vt humilis factus saluetur. i. nō icurrat eas quas alioqui erat icursurus/ t̄pales miserias. Vn̄ Achab (vt Hieronymus cōtra Iouinianū scribit) rex ipijssimus: vt sententiā dei subterfugeret/ & euersio dom⁹ ei⁹ differretur in posteros ieiunio ipetrauit/ & sacco. c. illd̄. vero i fi. vbi hęc verba ponūtur. de pœni. dis.3. Vltia ē humilitas charitatis seu humilitas informata charitate: & hęc ē de qua loqtur hęc sn̄ia/ & de qua dr̄ Eccl'iastici.3. Quāto maior es: humilia te in oīb⁹. & Iob.22. Qui humiliat⁹ fuerit: erit i gloria. de qua dicit glo. super dicto versi. Humiliat⁹ sum vsquaq.&c. Beatus qui gloriat̄ humilitate: magisq̄ p̄tāte. Pręmissas species hūilitatis cōgerit (tametsi nō sic diffuse) Archi in d.c. cū humilitatis. colū.1.22. quęst.2.

v ¶ Afflictus sum & humiliatus sum nimis. &c. Recurratur ad verbum gemitus. x ¶ Obmutui & humilatus sum. &c. Videatur annotatio in verbo dolor. y ¶ Cor contritum & hūiliatum de⁹ nō despicies. Videatur qd in huius sententię annotatione dictum est supra in verbo Cor.
z ¶ Pauper sum ego. &c. Huius sententię ponitur elucidatio supra in verbo exaltatus. vbi videatur.
a ¶ Humiliatus sum & liberauit me. Humilitate em̄ deus placatur. dicit tex. in c. Quicūq; circa medium. 26. questi. 5

Psal. 34. b. ¶ Humiliabā i ieiunio animā meā: & oratio mea i sinu meo cōuertet.
Psal. 37. b. ¶ Afflictus [v] sum et humiliat⁹ sū nimis: rugiebā a gemitu cordis mei.
Psal. 38. a. ¶ Obmutui/& hūiliat⁹ sū [x]/& silui a bonis: & dolor me⁹ renouat⁹ est.
Psal. 43. d. ¶ Humiliata est in puluere anima mea.
Psal. 50. d. ¶ Cor contritum [y] et humiliatum deus non despicies.
Psal. 71. a. ¶ Humiliabit (dominus) calumniatorem.
Psa. 74. b. ¶ Hunc humiliat (dominus) & hūc exaltat: quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et supra Calix.
Psal. 87. d. ¶ Pauper [z] sum ego: & in laboribus a iuuētute mea. Exaltatus autem humiliatus sum: et conturbatus.
Psal. 88. b. ¶ Humiliasti (domine) sicut vulneratum superbum.
Psal. 106. b. ¶ Hūiliatū ē i laborib⁹ cor eorū/ et ifirmati sūt: nec fuit qui adiuuaret.
Psal. 106. b. ¶ Propter iniustitias suas humiliati sunt.
Psal. 112. a. ¶ Quis sicut dn̄s deus noster qui in altis habitat: & humilia respicit in cœlo et in terra?
Psal. 114. b. ¶ Custodiens paruulos (dominus) humiliatus sum/& liberauit me.
Psal. 118. i. ¶ Priusq̄ humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuū custodiui.
Psal. 118. i. ¶ Bonū mihi dn̄e/ quia humiliasti [b] me vt discam iustificationes tuas.
Psal. 118. o. ¶ Humiliatus [c] sum vsq̄quaq;: domine viuifica me secūdū verbū tuū.
Psal. 130. a. ¶ Si non humiliter [d] sentiebam: sed exaltaui animam meā: Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea.
Psal. 146. a ¶ Suscipiēs mansuetos (dn̄s) humilians autē peccatores vsq; ad terrā.
Prouer. 11. a. ¶ Vbi humilitas [e] est: ibi et sapientia.
Prouer. 12. d. ¶ Mœror [f] in corde viri humiliabit illū: & i sermone bono lętificabit.
Prouer. 15. in fi. ¶ Gloriam pręcedit humilitas.
Prouerb. 16. c ¶ Melius est humiliari cum mitibus: q̄ diuidere spolia cum superbis.
Prouerb. 18. b ¶ Anteq̄ glorificetur homo: humiliatur.
Prouerb. 25. a ¶ Melius est vt dicatur tibi ascēde huc: q̄ vt humilieris corā principe.
Prouerb. 29. d ¶ Superbum sequitur humilitas: & humilē [g] spiritu suscipiet gratia.
Eccl. 2. a. ¶ In humilitate [h] tua patientiā habe: quoniam in igne probatur aurū et argentum/homines vero receptibiles in camino humiliationis.
Eccl. 3. c. ¶ Quāto [i] magn⁹ es/humilia te in omnib⁹/ & corā [k] deo inuenies gra=

b ¶ Bonum michi q; humiliasti me: vt discā iustificationes tuas. Bū em̄ qui syncæra Christi doctrina vult ibui: oportet huilitatē amplexari/ dicente Augustino in libro de catechizādis rudibus. Sedulo monendi sūt scholastici vt hūilitatē iduti Christianā/ discāt nō cōtēnere quos cognouerit mo[rū] vitia magisq̄ verborū declinare. c. sedulo. in prin. 38. dist.
c ¶ Humiliat⁹ sū vsq̄quaq;. &c. Videat q̄ circa hanc sententiā dictū est supra eodē t.
d ¶ Si non humiliter. &c. i. sicut puero nondum grandiusculo perniciosū est amoueri a lacte matris: ita michi pernicies superueniat si non humiliter sensero, sed superbe exaltauero aiam meam. vt siccū hominibus hoc sęculo pro exaltatione mea flagellatus: altero sęculo cum dæmonibus non flageller. c. serpēs. de pe. di. 1.
e ¶ Vbi humilitas est: ibi sapiētia. Qui em̄ humilitatē habet (testāte Bernardo in libro de gradib⁹ humilitatis) verissima cognitiōe sibi vilescit. Sūt aūt tres gradus humilitatis. Prim⁹ subdere se maiori & nō pręferre se ęquali. Secūdus subdere se æquali & non pręferre se minori. Terti⁹ subdere se minori. Prima dr̄ sufficiēs & necessaria. Scda abundās. Tertia superabundens. Glo. est ita dicens in cle. i. in verbo humilitatis. de religio. domi. f ¶ Mœror in corde viri humiliabit illū: & i sermōe bono lętificabit. i. prius peccatorē mœror pœnitētiæ salubriter humiliet: & post p iudiciū sacerdotis datę reconciliationis sermo lætificet. Pro hac declaratione q̄ est glo. or. facit bo. tex. in c. Vide benignū. circa mediū. de pœni. di. 1. iuncto c. verbum. i prin. eadē di. In dicto em̄ c. vide benignū. pbatur mœrorē pœnitentiæ debere pcedere. in dicto aūt. c. verbū. sacerdotē eē iudicē. cuius sermo debet lætificare. g ¶ Humilē spiritu suscipiet gr̄a. Huic dicto satis astipulatur quod dicit Ambrosius. Humilitas est clauis q̄ aperit regnū cœloꝝ: & reserat mysteria scripturaꝝ. Quod dictum Ambrosij allegat glo. in cle. i. in verbo humilitatis. de reli. do. h ¶ In humilitate tua patientiā habe. Si em̄ impugnas/ teipm̄ dissoluis & fatigas: si aduersaris/ virtutē tuā destruis. Per patientiam vero coronas operaris. Ar. chi. in c. suggestum. paulo post me. 7. questi. 1. i ¶ Quanto magnus es: huīlia te i oībus. Hęc sententia duplicis esse potest intelligentiæ. Primo vt velit/ quanto quis magnus est peccator: tanto maiorem subire debet pœnitentiā. ita q; si in delictis omnibus/ magnus fuerit peccator: de ipis oībus humiliet se per pœnitētiam/ & bonorū operum exercitium. Venientibus em̄ ad se turbis Io. bap. non ait simpliciter facite pœnitentiā vel fructus pniē/ sed addidit dignos: vt pro qualitate pctōrum qualitas offerat bonorū operū. prout de hoc est bo. tex. in c. quis aliqn̄. col. fi. de pœni. di. 1. de quo textu dictū ē diffusi⁹. s. i verbo dignus. ff. Hinc dicit tex. i c. vide benignū. ea. di. Quisquis ille es qui tibi conscius es alicui⁹ erroris / & q̄ī tpe errasse te nosti: tāto nichilominus tpe humilia teipm̄ deo/ & satisfacito ei i cōfessione pœnitentiæ. Scdo quanto magnus es humiliate i oībus. i. quanto maioribus bonis / litteratura / cognitiōe/ aut alijs dotibus abundas: tanto te huiliorē exhibeas. Hic dicit tex. in c. cōtra morē. i fi. di. c. Decorari pallio nolum⁹/ moribus indecori: dū nichil in episcopali ceruice splēdidius fulgeat q̄ hūilitas. Vt tn̄ dicit Augustin⁹/ non exigit a platis tanta hūilitas: vt a subditis (in qb⁹ corripiēdis excesserūt.) veniā postulent. ne apd eos quos oportet eē subiectos/ dū nimiū seruat hūilitas: regendi frangat auctoritas. Ita dicit tex. in c. Quando necessitas. 86. di. k ¶ Coram deo inuenias gr̄am. Et sic dæmonis a te expelles ptātem: cum diabolus ibi sedem non figat vbi adest gr̄a dei. c. si em̄. col. a. de pœni-

tiam: quoniam magna potētia dei ſolius / & ab humilibus honoratur.
¶Preſbytero [l] humilia animā tuā : & magnato [m] humilia caput tuū. Ecci.4.a.
¶Humilia valde ſpiritū tuū : qm̄ vindicta carnis ipij / ignis et vermis. Ecci.7.b.
¶Eſt qui humiliat / & exaltat circunſpector deus. Ecci.7.b.
¶Sapiētia humiliati exaltabit caput illius : & in medio magnatorum conſedere illum faciet. Ecci.11.a.
¶Reliquit deus memoriam humilium ſenſu. Eccl.10.c.
¶Benefac humili : & ne dederis impio. Ecci.12.b.
¶De inimico humiliato: habetur Eccleſiaſtici.12.c. & infra inimic9.
¶Humiliare deo: & expecta manus eius. Ecci.13.b.
¶Attende: ne ſeductus in ſtultitia humilieris. Ecci.13.b.
¶Noli [n] eſſe humilis in ſapiētia tua : ne hūiliatus ī ſtultitia ſeducaris. Ecci.13.b.
¶Sicut abominatio eſt ſuperbo hūilitas: ſic execratio diuitis pauper. Ecci.13.c.
¶Diues commotus confirmatur ab amicis ſuis : humilis [o] cum ceciderit / expelletur et a notis. Ecci.13.d.
¶Diuiti decepto multi recuperatores: locutus eſt ſuperba / & iuſtificauerunt illum. Humilis deceptus eſt: inſuper et arguitur. Ecci.13.d.
¶Ante [p] lāguorem humilia te: & in tempore infirmitatis oſtende conuerſationem tuam. Ecci.18.c.
¶Eſt qui [q] nequiter humiliat ſe: & interiora eius plena ſunt dolo. Eſt iuſtus [r]: qui ſe nimium ſubmittit a multa humilitate. Ecci.19.d.
¶Eſt qui ab humilitate leuabit caput. Ecci.20.b.
¶Homo qui [s] ieiunat in peccatis / & iterū eadem faciens: quid proficit humiliando ſe? Orationem illius quis exaudiet? Ecci.34. in fine.
¶Oratio [t] humiliantis ſe / nubes penetrabit: & donec propinquet non conſolabitur / & non diſcedet donec altiſſimus aſpiciat. Ecci.35.d.
¶Excelſi ſtatura ſuccidentur: & ſublimes humiliabuntur. Eſaię.10.g
¶Arrogantiam fortium humiliabo: ait dominus. Eſaię.13.c.
¶Ego anteibo (dicit dominus) & glorioſos terrę humiliabo. Eſaię.45.a

diſ.2. Vnde legit diabolū ad ſanctū Machariū dixiſſe. Ieiunas interdū: & ego nullo vnq̄ cibo reficior. tu ſępe vigilas: me nūq̄ ſopor oppreſſit. hūilitas tua ſola me vincit. glo. ē hęc verba referens in d. cle. 1. in verbo humilitatis. de religi. domi. l ¶Preſbytero humilia animam tuā. Humilianda ē anima p̄ſbytero: nedū a priuatis ſed etiā ab ipſis regibus ſeu principibus. c. oēs principes. & c. ſolitę. vbi diffuſus tex. de maio. & obe. c. duo ſunt cum ſimilibus. eadē diſtin. Hinc dicit tex. in c. in ſcripturis. in prin. iuncto c. quis dubitet. in princi. eadez diſ. In ſcripturis narratꝰ Conſtātinū imperatorē dixiſſe. vere ſi proprijs oculis vidiſſez ſacerdotē dei: chlamydē meam expoliārē / & cooperirē eū ne ab aliquo videretur. Quis nāq; dubitat ſacerdotes Chriſti regū & pricipum oimq; fideliuz patres & magiſtros cenſeri? Hec tex. Vnde etiā dicit tex. ī c. ſi imperator. in prī eadem di. Si imperator catholicus ē: filiꝰ ē non p̄ſul eccleſię / qd ad religionē cōpetit / diſcere ei cōuenit: nō docere. habet priuilegia ſuę ptātis / q̄ adminiſtrandis legibus publicis / diuinitꝰ conſecutus eſt: ideo eius bñficijs non ingratꝰ contra diſpoſitionē cœleſtis ordinis nil vſurpet. Ad ſacerdotes eñ deus voluit q̄ eccleſiæ diſponēda ſūt pertinere: non ad ſęculi poteſtates. quas (ſi fideles ſint) eccleſiæ ſuæ ſacerdotibꝰ voluit eē ſubiectas. Hæc tex. Cætera q̄ hic dici poſſēt: dicēt in verbo p̄ſbyter. & ī verbo ſacerdos. m ¶Et magnato hūilia caput tuū. Scriptum eſt eñ. Omnis aia: poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. c. omnis anima. in princ. de cenſibus. n ¶Noli eſſe humilis in ſapientia tua. &c. Hac ſententia non improbatur in ſapientia noſtra / humilitatis obſeruatio eam enim non abijciendam immo exacte ſeruandam docent plerq; iuris diuini ſentētiæ / & tex. in c. Reuertimini. in fi. 16. q. 1. & ī c. 1. in prin. 46. di. cū ſimilibꝰ. Sed hortamur vt conſtantes & firmi / diuinis auctoritatibꝰ innitamur: ne ſi ab eis facile deflectamus / in ſtultitiam hęreticorum veniamus. prout etiā eſt bo. tex. in c. legimus. 1. ī verſi. ī daniele. 37. di. o ¶Hūilis cū ceciderit expellet & a notis. Humilis hoc loco ſumit p̄ perſona paupere. & ita etiam ſumit qñq; in iure humano: vt probaꝰ in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. prę ſi. dum ibi dr̄. Ne potentiores viri humiliores iniurijs afficiāt: ad religionē p̄ſidis prouinciæ ptinet. Quādoq; etiam humilis ſumit pro pſona vili & abiecta: vt eſt apertus tex. in l. humilem. verſi. humiles. C. de inceſtis nup. & ita ſumi pōt in l. ſi quis ex argentatijs. §. 1. verſi. quid eñ. ff. de eden. Et qñq; ſumitur pro eo qui nō eſt in aliqua dignitate conſtitutus. Tex. ē in l. 3. §. tutores qui repertoriū. verſi. ſed ſciendum. ff. de ſuſpec. tuto.
p ¶Ante languorem humilia te. &c. Iſti ſententię ſatis aſtipulatur tex. in c. vide benignū. circa mediū. de pœni. diſtin. 1. vbi dr̄. Nō expectes vt humiliet te Cuſarſaton. i. diabolus / cui humiliādæ & affligendę tradūtur animę / quę Chriſti humilitate contempta / in ſuperbiā ſe extollunt / & a te inuito neceſſitas extorqueat pœnitētiam: ſed ipſe pręueni ipſius tortoris duritiam. quia ſi teip̄m emendaueris / ſi te ip̄m corripueris: pius eſt dominus et miſericors qui vindictam temperet ab eo qui illam pœnitendo præuenit. Hęc tex.
q ¶Eſt qui nequiter humiliat ſe. De humilitate doloſitatis de qua loquitur hęc ſententia / notat aliqd Archi. in c. cū humilitatis. 22. q. 2. & dictum eſt ſupra eodem. t.
r ¶Eſt iuſtus qui ſe nimium ſubmittit. Iuſtus nimiū ſe ſubmittit: qñ ſubmittit ſe ſubditis ſuis. vt ē bo. tex. in c. Quando neceſſitas. 86. di. de quo tex. dictū ē ſupra eodez. ſuper illud Eccleſiaſtici. Quāto maior es: humilia te in omnibus. Aliter tñ intelligi pōt hęc ſnīa : vt loquatur de eo qui nedum habet ſufficientem humilitatē: ſed etiā abundantē vel ſuperabundantez. vt quia nedum non p̄fert ſe minoribus non ſubditis ſibi: ſed ēt eis ſe ſubijcit. qd eſt nimium. i. valde humiliari. prout dictū eſt ſupra eodem. ſuper illud Salomonis. Vbi eſt humilitas: ibi eſt ſapientia. s ¶Homo qui ieiunat in peccatis ſuis. &c. Hac ſententia edocemur ſic de reatibus noſtris eſſe pœnitendum: vt elaboremus ea iterum non committere. Alioqui ſi ſemper redeamus ad ea de q̄bus pœnituimus: parū vtilis eſt ſeu fructifera pnīa. prout etiaz de hoc eſt textus apertus in c. Ille pœnitentiā. cū ſeptem ſequētibus. de pœni. di. 3. vnde dicit tex. in c. inanis. in fi. eadem di. Eſto in pœnitentia fortiter confirmatus. vitam bonam quam accepiſti / tenere non deſinas. propoſitum bonę vitæ conſerua iugiter.
t ¶Oratio humiliantis ſe. &c. De effectu orōnis dictum eſt ſ. in verbo dep̄catio. m. & dicet ī verbo orō.

v ¶ Discite a me quia mitis sum & humilis corde. Textus est hanc sententiā in prelatorum eruditionem accommodans in c. Qui se scit. 2. q. 6. de quo dictū est in verbo discere. m. x ¶ Quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste. &c. Paruulus iste cuius meminit hęc sententia/ creditur esse sanctus Marcialis cuius hac die 7. iulij. 1519. festum agitur. glo. est. ita sentiens in c. vnico. in verbo propter historiā. de fa. vnc. Conformiter aūt ad istam sententiā est bo. tex. in c. si. in fi. 40. distin. vbi dr. Non qui maior fuerit in honore inter homies/ ille est iustior: sed q fuerit iustior/ illę maior

Esaię. 57. c ¶ Dominus in sancto habitans cum contrito et humili spiritu: vt viuificet spiritum humilium/ & viuicet cor contritorum.

Osee. 7. c. ¶ Humiliabitur superbia Israel.

¶ De humilitate Niniuitarum: habetur Ionę. 3. Et infra Ionas.

Math. 11 d. ¶ Discite [v] a me: quia mitis sum et humilis corde (ait Christus).

Math. 18. a ¶ Quicunq; [x] humiliauerit se (ait Ihesus) sicut paruulus iste: hic est maior in regno cœlorum.

Lucę. 1. e. ¶ Respexit [y] dominus humilitatem ancillę suę: ecce enim ex hoc beatā me dicent omnes generationes.

Lucę. 1. e. ¶ Deposuit dominus potentes de sede: & exaltauit humiles.

Lucę. 14. c. ¶ Omnis [z] qui se exaltat humiliabitur: & qui se humiliat exaltabitur

Ad rōa. 12. d ¶ Non alta (simus) sentientes: sed humilibus consentientes.

ad phi. 2. a. ¶ Nihil per contentionem/ neq; per inanem gloriam (faciāt) sed in humilitate/ superiores [a] sibi inuicem arbitrantes: nō quę sua sunt singuli consyderantes/ sed et ea quę aliorum

ad phi. 2. a. ¶ Humiliauit [b] semetipsum (Christus Ihesus) factus obediens vsq; ad mortem/ mortem autem crucis. Et diffusius infra in verbo Ihesus.

ad phi. 4. c ¶ Scio [c] et humiliari: scio et abūdare. Et. [d]. Abūdare et Confortare.

1. petri. 5. b ¶ Omnes inuicem humilitatē [d] insinuate: quia deus [e] superbis resistit/ humilibus autem dat gratiam.

1. pe. 5. b. c. ¶ Humiliamini [f] sub potenti manu dei/ vt vos exaltet in tempore visitationis: omnem solicitudinem vestram proijcientes in eum/ quoniā ipsi cura est de vobis.

y ¶ Respexit dñs humilitatem ancillę suę &c. Hęc snīa de humilitate verbi parę virginis loquitur: de cuius etiam humilitate notabiliter loqr glo. in cle. 1. i verbo virginali. de sum. tri. & fi. ca. dicensq; de Maria virgine & non de alia voluit Christus icarnari: quia sicut ex superbissima natus est morbus/ sic p contrariū ex humilia inchoari debuit medicina Vñ verso noīe Euę/ ipsi virgini dictū ē Aue. Item quia sicut ad sūmā humilitatē dei filius voluit incarnari: sic sūme humilem eligere voluit in qua & a qua deberet humilitas inchoari. vñ ipsa in cantico suo dicit Respexit dñs humilitatē ancillæ suę. Hęc glo. z ¶ Qui se exaltat humiliabitur. &c. Hoc dictum allegat Hostiensis in c cum in ecclesijs. in princ. de ma. & obe. vbi sentit eos vere dici se exaltare: qui se superioribus suis exhibent inobedientes. cōtra quos allegat Adagiū quod dicit esse prouinciaiū. Sputum immissū in cœlum: in os expuentis reuertitur. a ¶ Superiores sibiinuicem arbitrātes Aug relatus hic per glo. ūr. vere hoc existimandū dicit: quia pōt esse in alio aliquid occultum quo superior sit/ etiā si bonū nostrū/ quo illo videmur esse superiores/ non sit occultū. Vñ dicebat idē Augustinus (cuius verba ponūt in c. si habes. circa me. 24. q 3.) Si tibi q; iuste id fiat dñs reuelauit: nequaq̄ iuuenilez ętatē tuā & honoris ecclesiastici rudimēta cōtēno. senex enī a iuuene/ & eps tot annorū a collega necdū anniculo paratus sum edoceri. quomō possum vel deo vel hominibus iustaz reddere rationem: si animas innocētes pro scelere alieno spirituali supplicio puniam et b ¶ Humiliauit semetipsum. &c. De hoc dicto est bo. tex. in c. timorē. de cōse. di. 2. de quo dicet: ī. eodē. c ¶ Scio & humiliari / scio & abūdare Circa hanc sententiā videndus est bo. tex. in c. Quod dicit. 41. di. de quo in huius sententię annotatione dictū est in verbo cōfortare. d ¶ Humilitatē insinuate. Modus vnus quo humilitas insinuatur/ colligi pōt ex tex. in c. Nisi cum pridem. paulo post princi. de renū. vbi dicitur. Si forsan humilitatis causa de culmine q̄ris pontificali descendere: eo ipo humilitatis videris erigere male verticem/ q; te nimis in resignādi proposito exhibes pertinacē. quia tunc in te veraz humilitatem custodies cū & per eā locū sublimē fugies/ & per obedirētiā non dimittes. Hęc tex. Alius modus insinuādę humilatis ponit p tex. in c. 2. de pœni. dí 1. vbi dicitur. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioribus officijs subdat/ & mysterijs indignioribus tradat. Et alius in c. in memoriā. in prin. 19. di. vbi dr. Obseruāda ē cū māsuetudie hūilitas. Et idē sentit tex. in c. Recedite. paulo post prin. 43. di. e ¶ Deus superbis resistit/ humilibus aūt dat grām. Gregorius relatus per glo in cle. 1. in verbo humilitatis. in fi. de relig. domi. Qui sine humilitate virtutes congregat quasi in ventū puluerē portat: & vñ aliqd ferri cernitur/ inde deterius cęcatur. f ¶ Humiliamini sub potenti manu dei Facta est his verbis annotatio supra i verbo exaltare. sed ibi dictis addatur bo. tex. quo hęc snīa elucidari pōt/ in c. scripturis. in fi. 8. q. 1. vbi dr. Nec non purgatus adire quisq; mysteria sacra audeat/ nec quē superna gr̄a elegit/ sub hūilitatis specie superbe cōtradicat. Secūdo addatur q; sicut nos sub dei manu oportet humiliare: ita etiā oportet vt sub superioribus nřis humiliemur. c. Cum in ecclesijs. in fi. & c. his q. in prin. de maio. & obe. Non debent tñ subditi plusq̄ expediat erga superiores hūilitatem seruare. dicente Gregorio. Admonēdi sunt subditi ne plusq̄ expedit sint subiecti: ne cū studēt plusq̄ necesse est hominibus subijci/ cōpellātur eorū vitia venerari. c. Admonendi. vbi ponit hoc dictū Gregorij. 1. q. 7. Tertio addatur q; nisi malicia hominum multiplicata fuisset super terrā: sola humiliatio sub potenti manu dei sufficeret. dicēte eodē Gregorio. Cum culpa non exigit: omnes secūdm rationē hūiliatis ęquales sumus. de qua Gregorij snīa est tex. in c. constantino politana. in fi. 22. distin.

Dictionum ab H incipientium.

Finis.

Iacob. ℂTempus [a] pariendi Rebeccæ aduenerat: & ecce gemini [b] in vtero eius reperti ſunt. Qui prim9 egreſſus eſt/rufus erat et totus in morem pellis hiſpidus: vocatumq́ eſt nomen eius Eſau. Protinus alter egrediēs plantam fratris tenebat manu: & idcirco appellauit eum Iacob. Sexagenarius erat Iſaac: quādo nati ſunt paruuli. Quibus adultis/factus eſt Eſau vir gnarus venādi & homo agricola: Iacob autem vir ſimplex [c] habitabat in tabernaculis. Iſaac amabat Eſau/ eo ꝙ de venationibus illius veſceretur: & Rebecca diligebat Iacob. Gene.25.c.d.

ℂDe Iacob qui emit primogenita Eſau lentis edulio: habet̄ Genē.25. cap. & ſupra Eſau.

ℂDe Iacob qui patri Iſaac dixit ſe eſſe Eſau primogenitum/& a patre benedictionē habuit/& de odio Eſau in ipſum: habetur Gene.25.cap. d.e.et.f.& ſupra in verbo Eſau.

ℂEgreſſus Iacob de Berſabee pergebat Arā: vt iuxta patris conſiliū/ de filiabus Laban auunculi ſui vxorem acciperet. Cumq́ veniſſet ad quēdā locū/ & vellet in eo requieſcere poſt ſolis occubitum: tulit de lapidibus qui iacebāt/ & ſupponens capiti ſuo dormiuit in eodem loco. Viditq́ [d] in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram & cacumen illius tāgens cœlum/angelos quoq́ dei aſcendentes & deſcendētes per eam: & dominum innixum ſcalę/dicentē ſibi. Ego ſum dominus deus Abraā patris tui: & deus Iſaac. Terrā in qua dormis tibi dabo et ſemini tuo: eritq́ ſemen tuū quaſi puluis terræ. Dilataberis ad orientem & ad occidentem & ſeptentrionem et meridiē: & benedicentur in te & ſemine tuo cunctę tribus terrę. Et ero cuſtos tuus quocūq́ perrexeris/& reducam te in terrā hanc: nec dimittam niſi compleuero vniuerſa quę dixi. Cumq́ euigilaſſet Iacob de ſomno: ait. Vere dominus eſt in loco iſto: et ego neſciebam. Pauenſq́/ q̄ terribilis eſt (inquit) locus iſte: nō eſt hic aliud niſi domus dei et porta cœli. Surgēs ergo Iacob mane [e]/tulit lapidem quē ſuppoſuerat capiti ſuo/& erexit [f] in titulum: fundens oleū deſuper. Appellauitq́ nomē vrbis Bethel: quę prius Luſa vocabatur. Vouit [g] etiam votum: dicens. Si fuerit dominus mecum/& cuſtodierit me in via per quam ego ambulo / & dederit mihi panem ad veſcendū/ & veſtimētum ad induendū / reuerſuſq́ fuero proſpere ad domum patris mei: erit mihi dominus in deum/ & lapis iſte quē erexi in titulum Gene.25.b.c.d.

a ℂ Tempus pariendi Rebeccę aduenerat. De tempore pariendi dictum ē diffuſe ſupra in verbo Elizabeth. ſuper illud Lucę. Et impletū eſt Elizabeth tempus pariendi. b ℂ Gemini in vtero eius reperti ſūt. Quia vno partu poſſit mulier filios aut filias habere: tex. eſt in l. Antiqui. ff. ſi pars hęre. peta. de quo dictū ē ſ. in verbo Eſau. in annotatione iſtoꝝ verborum. Sed ibi dictis addatur in hac materia bo. tex. in l. ſed & ſi reſtituatur. §. fi. ff. de iudi. vbi dr̄. Si paterfamilias mortuus eſſet/relicto vno filio & vxore pręgnante: nō recte filius a debitoribus partē dimidiam crediti petere pōt/ ſupple ſtati q̄uis poſtea vnius filius nat9 ſit/quia poterāt plures naſci. Sed Sabin9 & Caſſius aiunt partē quartā dari debuiſſe: quia icertum eſſet an tres naſcerētur. Hęc tex. ex quo liquet ꝙ muliere pręgnāte relicta/ tres ab ea filij expectari debēt/ nō aūt plures. quia licet contingere poſſit vno partu/ ſeptem filios parere/ vt ꝓbatur i d. l. Antiqui. tamē illud eſt inſolitū/ & perq̄ rarū. proptereaq́ non expectādum. l. fiſtulas. §. fi. ff. de cōtra. emp.

c ℂ Vir ſimplex habitabat in tabernaculis. Quia ſimplices curis exterioribus ſpargi refugiunt: in conſcientiæ habitatione cōſiſtūt. habitat eñi i tabernaculis/ q ſe intra mentis ſecreta conſtringit: ne dum ad multa foris inhiat/ a ſe ipo cogitatione alienatus recedat. Pro hac declaratione quæ eſt glo. or. eſt bo. tex. in c. ſi cupis. 16. q. 1. iuncto c. placuit cōi. in fi. eadē cauſa. & q̄ſti. vbi de monachis (quos pręcęteris decet eſſe ſimplices. & probatur in d. c. ſi cupis.) dr̄ ꝙ ſolitarij ſedeant & taceant: & ſic in ſuarum mentiū tabernaculis habitēt quia mundo mortui ſunt/ deo aūt viuūt.

d ℂ Viditq́ i ſomnis ſcalam. &c. Angelos quoq́ aſcendentes & deſcendentes. &c. Iacob ꝑlatos ſeu ꝑdicatores ſignat: qui non ſolum caput eccleſię. ſ. Chriſtum contemplādo appetūt. ſed ad membra illius miſerendo deſcendūt. qd̄ angeli aſcendentes deſcendenteſq́ demonſtrant. Hinc Moyſes crebro tabernaculū intrat & exit. & qui intus ad contemplationem rapit̄/ foris infirmantiū negocijs vrgetur. intus arcana conſiderat: foris onera carnaliū portat. Pro hac declaratione q̄ eſt glo. or. eſt bo. tex. in c. 1. 88. diſti. vbi vt probetur ꝙ clerici de negocijs miſerabiliū perſonarū & eccleſiaꝝ poſſunt curam accipere: dr̄. Nonne Moyſes in ſæculo erat: cū crebro intraret tabernaculū & exiret? Qui intus contēplatione rapiebat̄: foris infirmantiū negocio vrgebat̄. Sed & Iacob aſcendentes & deſcendētes angelos vidit: quia rectores eccleſiaꝝ nō ſolū contēplando aſcendunt/ ſed deorſum quoq́ ad mēbra miſerendo deſcendūt. & dū ſacerdotes eorum ſctā imitātur. ſ. imitatione digna reddūt: & ſe cuſtodiunt/ & ſubditoꝝ onera portant. Hęc tex. Cętera dicant̄ vt ſ. i verbo angelus. in annotatione huius ſententię.

e ℂ Tulit lapidem quē ſuppoſuerat capiti ſuo. Aliqui dicūt Iacob tres capiti ſuo lapides ſuppoſuiſſe: ipſūq́ experrectū eos in vnum lapidem redactos comperiſſe. Et ꝓide pluratiuo numero prius dictum fuiſſe ꝙ Iacob tulit de lapidibus: hic aūt/ ꝙ tulit lapidē. hocq́ ſic eueniſſet in figuram trinitatis & vnitatis dei: trinitatis perſonaꝝ/ & vnitatis eſſentię. De qua trinitate & vnitate dictū ē ſupra in verbo deus. ſuper illud Exo. Dn̄s deus tuus: vnus eſt.

f ℂ Erexit i titulū & fudit oleū deſuper. Dicit Augu. ꝙ ex eo ꝙ erexit Iacob lapidē quē capiti ſuppoſuerat in titulum & ſuperfudit oleū/ nichil fecit idolatrię: qa nec tunc nec poſtea legit̄ frequētaſſe lapidem adorādo aut ei ſacrificādo. ſed ſignū fuit & ꝓphetia pertinēs ad vnctionem Chr̄i: de qua habet̄ i c. vnico. de ſacra vncti.

g ℂ Vouit etiā votū. &c. Quod votū emitti poſſit ſub conditione/ ꝙ q̄ illa non ſuperueniente deſinat obligatio voti: notat Abbas Panor. in c. ſcripturę.

de voto.& dicet.l.in verbo votū. h ¶ Consobrinam tuam. Iure hūano hi cōsobrini ꝓprie vocant: qui ex duabus sororibus progenerantur quasi consororini. Hij vero qui ex duobus fratribus generantur propria fratres patrueles vocantur. Si aūt ex duobus fratribus filię nascuntur: sorores patrueles appellant. At hi qui ex fratre nascunt & sorore: amitini proprie dicuntur. vñ Amitę tuę filij cōsobrinū te appellant: tu illos amitinos. ita dicit tex. in §. Quarto gradu. in ſ. isti. de gradi. cogna. vnde qa Iacob erat fili⁹ Amitę Rachael.i. sororis patris: Rachel recte vocatur hic cōsobrina/ Iacob aūt erat ei Amitinus quasi ex amita sua natus.

vocabitur domus dei/cūctorūq; quæ dederis mihi decimas offerā tibi.

Gene.29.b c.d.e.f.

¶ Venit Iacob ad puteum (quo grex Laban auunculi sui solebat adaquari) & ecce Rachel veniebat cum ouib⁹ patris sui: nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob/& sciret cōsobrinā [h] suam/ouesq; Laban auunculi sui: amouit lapidem quo puteus claudebatur: & adaquato grege osculatus est eam. Et eleuata voce fleuit: & indicauit q fra ter esset [i] patris sui & filius Rebeccæ. At illa festinans nunciauit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis suę/ occurrit obuiā ei: complexusq; eum/ & in oscula ruēs/duxit in domum suam. Audi tis autem causis itineris: respondit. Os meum es: et caro mea. Et postq̄ impleti sunt dies mensis vnius: dixit ei. Nū quia frater meus es/ gratis seruies mihi? dic quid mercedis accipias. Habebat vero duas filias: nomē maioris Lia/minor appellabatur Rachel. Sed Lia [k] lippis erat oculis. Rachel decora facie & venusto aspectu/quā diligens Iacob ait. Seruiam tibi pro Rachel filia tua minore: septem annis Respondit Labā. Melius est vt tibi eam dem/q̄ alteri viro: mane apud me. Seruiuit ergo Iacob pro Rachel septē annis: & videbātur [l] illi pauci dies prę amoris magnitudine. Dixitq; ad Laban. Da mihi [m] vxorem meam: quia iam tempus impletum est vt ingrediar ad illā. Qui vocatis multis amicorum turbis ad conuiuium/fecit [n] nuptias: et vespere Liam filiam suam introduxit ad eum/ dans ancillam filię Celpham nomine. Ad quā [o] cum ex more Iacob fuisset ingressus: facto mane vidit Liā/ & dixit ad socerum suum. Quid est quod facere voluisti? nonne pro Rachel seruiui tibi? quare imposuisti mihi? Respondit Laban. Nō est [p] in loco nostro consuetudinis: vt minores ante tradamus ad nuptias. Imple hebdomadam dierum hui⁹ copulę: & hanc quoq; dabo tibi pro opere quo seruiturus es mihi septē annis alijs. Acquieuit [q] placito: & hebdomada trāsacta/Rachel duxit vxorem/ cui pater seruam Balam tradiderat. Tādēq; potitus optatis nuptijs/amorē sequētis priori protulit: seruiēs apud eum septem annis alijs.

i ¶ Frater esset patris sui.i. nepos ex sorore: q̄ q̄nq; frater appellatur/ vt dictū ē s. in verbo frater i.1.āno. k ¶ Lia lippis erat oculis: Rachel aūt decora facie. De lippitudine Lię/ & pulchritudine Rachelis/ est bo. tex. in c. Nisi cū pridē. paulo ante finē. de renū. de quo statim dicetur. l ¶ Videbātur illi pauci dies præ amoris magnitudine. Hęc amoris magnitudo appellat a iure hūano furor: diciturq; nichil esse eo vehementius. & ip̄s retineret philosophię eē perfecte monētis/ & insilięte aliq inhęrentē concupiscentiā refrenantis. tex. est in §. illd quoq;. versi. nonnim⁹. i Auctē. Qui. mo. na. effi. legi. colla.6. vbi glo. in verbo vehementi⁹/dicit amoris magnitudinē ideo furorē vocari: qa vt furios⁹ se nō sentit/ sic nec amorosus. Hinc dictū est. Non frater fratri parcet: cū furor ille venit. Igne⁹ ille furor nescit habere modum. Hinc etiā tex. in §. fi. insti. de succes. subla. quę fi. per bo. ven. vt ex sena. claudia. de muliere amore capta loquēs/ dicit eam amore bacchatā a baccho.s. vino. vt em (dicit ibi glo.) vino quis capitur: ita amore. vñ etiā illud ortū est adagiū. Habet sua tela cupido. & illud. Spicula figit amor. necnon illud. Amor trahit superos. de quibus adagijs est glo. in l. vnica. in verbo capta. C. de sena. claudia. m ¶ Da michi vxorem meam. &c. Iure humano pater filiam suā alicui in vxorē dare promittens exsoluit a sua promissione: si sibi dare volenti/ filia nolit consentire. Satis em̄ est qd faciat q̄ in se est: etiā si promissionem suam iuramento firmasset. glo. est no. l c. ex literis. 2. in verbo patris. in fi. de sponsa. in c. veniens. in verbo firmata. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ. in c. 3. in verbo p̄fite. de matri. contrac. contra inter. eccle.

n ¶ Fecit nuptias.i. solēnitatem nuptiarum. Quę nuptiaꝝ solēnitas inter cętera cōplectitur: vt fiant dotalia instrumenta. & hoc omitti non debet in personis in dignitate constitutis. alias vnus nuptiarū effectus qui est vt filij antea nati efficiantur legitimi/ locum non haberet. Tex. est in §. hęc ergo casta. in Auctē. qui. mo na. effi. legi. colla. 6. & notat in §. fi. in verbo instrumētis. insti. de nup. Hodie tñ de iure canonico cui statur in materia matrimoniali sine dictis instrumentis non solū tenet matrimoniū: sed etiā in vim ip̄i⁹/ filij antea susceptī legitimantur. Tex. est vbi notat in c. tanta. Qui filij sunt legi.

o ¶ Ad quā cū ex more Iacob fuisset ingressus. Videt ideo q̄ iure humano Iacob Liā cognoscēdo/ nec adulteriū cōmisit nec incestum. Adulteriū nāq; & incestus sine dolo malo nō committunt. l. pe. in fi. ff. de adul. & c. in lectū. 34. q. vlti. vbi text⁹ de hoc casu/ qñ scȝ maritus sororē vxoris ignoranter cognoscit/ loquens dicit. In lectū mariti/ absēte vxore soror intrat vxoris: quā vxorē putās suā esse/ dormiuit cū ea. supra hoc visum est si ipse per securitatem verā. i. per iuramētū suū/ hoc ꝓbauerit q̄ iustius fecerit: pnīam quidē. s. aliqualē satisfactionē: q sibi propter speciē facti: & ad aius horrore indicta fuerit agat: & legitimum suū coniugiū habere pmittatur/ illa vero vindicta digna afficiat: & inęternū coniugio priuet. Hec tex. ex quo liquet incestū non eē cōmissum. Alias ei nō permitteret legitimuū habere coiugiū: licet a legitima cōinge bñ possit haberi. i. carnale debitū ab vxore non exigeret: licet ab eo exigi posset. Notat in c. discentionē. & ibi bo. tex. de eo q cog. cōsan. vxo. suę. & in c. qui dormierit. 33. q. 7. p ¶ Non est consuetudinis vt minores ante tradamus ad nuptias. Videat qd dictum est in verbo consuetudo. in. 1. anno. q ¶ Acquieuit placito. Per hūc sequentem consensum/ fuit initum inter Iacob & Liam matrimonium. prius autē matrimoniū non fuit: quia errabatur in persona. qui error excludit consensum: & sic impedit matrimonium/ qd sine consensu fieri non potest. vulgata. l.

℄Vidēs dominus ꝙ despiceret Liam: aperuit [r] vuluā eius, sorore ste- rili permanente. Quæ conceptum genuit filium: vocauitꝙ nomē eius Rubē, dicens. Vidit [s] dominus humilitatem meam: nunc amabit me vir meus. Rursumꝙ cōcepit, et peperit filium: et ait. Quoniā audiuit me dominus haberi contemptui: dedit etiam istum michi. Vocauitꝙ nomē eius Simeon. Concepitꝙ et genuit tertio alium filium: dixitꝙ. Nūc quoꝙ copulabitur mihi maritus meꝰ: eo ꝙ pepererī ei tres filios. Et idcirco appellauit nomen eius Leui. Quarto concepit, et peperit filium: et ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocauit eū Iudam. Cessauitꝙ parere. Gene.29.c. g. in fine.

℄Cernēs Rachel ꝙ infœcunda [t] esset, inuidit sorori suę: et ait marito suo. Da mihi liberos: alioqui moriar. Cui iratus respondit Iacob. Nū pro deo ego sum: qui priuauit te fructu vētris tui? At illa. Habeo iquit famulam Balā: ingredere ad illam vt pariat super genua tua: et habeā ex illa filios. Deditꝙ illi Balam in coniugium. Quę ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitꝙ Rachel. Iudicauit mihi dominꝰ: et exaudiuit vocem meā dans [v] mihi filium. Et idcirco appellauit nomē eius Dan. Rursumꝙ Bala concipiens peperit alterum: pro quo ait Rachel. Comparauit me dominꝰ cū sorore mea: et inualui. Vocauitꝙ eum Neptalim. Gene.30.a.

℄Sentiens Lia ꝙ parere desisset: zelpham [a] ancillam suam marito tradidit. Quā post conceptum edente filium: dixit feliciter. Et idcirco vocauit nomē eius Gad. Peperit quoꝙ zelpha alterum. Dixitꝙ Lia. Hoc pro beatitudine mea: beatā quippe me dicēt omnes mulieres. Propter ea appellauit eum Aser. Gene.30.b.

℄Egressus Rubē tempore messis triticeę in agrum repperit mandragoras quas matri Lię detulit. Dixitꝙ Rachel. Da mihi partem de mādragoris filij tui. Illa respōdit. Parū ne tibi videtur ꝙ prę̄ripueris maritum mihi: nisi etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. Redeuntiꝙ ad vesperā Iacob de agro: egressa est in occursum eiꝰ Lia: et ait. Ad me inquit intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormiuitꝙ cum ea nocte illa: & exaudiuit deus preces eiꝰ. Concepitꝙ et peperit filium quintum: et ait. Dedit deus mercedem mihi: quia dedi ancillam meā viro meo. Appellauitꝙ nomen eius ysachar. Rursum Lia concipiēs peperit sextum filium: & ait. Dotauit me deus dote bona. Et iam hac vice mecum erit maritus meꝰ: eo ꝙ genuerim ei sex filios. Et idcirco appellauit nomen eius zabulon. Post quē peperit filiam nomine Dynam [b]. Gene.30.d.

Nuptias. ff. de regu. iur. bo. est tex. ita sentiēs, & hanc Iacob et Liæ copulationē satis vbertim declarans in c. vnico §. sed obijcitur. 29. q̄sti. 1. vbi dicitur. Iacob nō consenserat in Liā: sed in Rachel. Septē siquidem annis pro Rachel seruierat. Cum ergo eo ignorāte, Lia esset sibi supposita: nō fuit coniugiū inter eos, si error personę cōsensum excludit. quia vt dictū est, non in eā consenserat: sed in Rachel. Sed respondetur. Cōsensus aliꝰ est pręcedens, alius subsequens. Pręcedit consensus: quādo ante carnalē copulā in indiuiduam vitę consuetudinem vterꝙ consētit. subsequitur: quādo post concubinalē siue fornicarium coitum consentiunt inidem. Iacob ergo et Liam non fecit cōiuges pręcedens consensus: sed subsequens. Nec tamen ex primo concubitu fornicari iudicantur: cum ille maritali affectu eā cognouerit, & illa vxorio affectu sibi debitū persoluerit: putās lege primogenitarū et paternis imperijs se sibi iure copulatā. Hæc tex. r ℄Aperuit vuluam Liæ: sorore sua sterili permanente. Pro effectu istorum verborū est bo. tex. in c. nisi cum pridem. col. fi. versi. nec putes. d renū. vbi dicit. licet illa vita cōtēplatiua sit magis secura: tñ ista vita actiua est magis fructifera. & licet illa sit magis suauis: hæc tamen magis est vtilis. cū in fœcunditate sobolis lippitudo Liæ, Rachelis pulchritudini sit pręlata. hęc tex. cui conformis est textus de Lia etiā et Rachele loquens in c. licet quibusdā. i fi. d regu. dū ibi dicit. Nullus absꝙ licentia romani pōtificis pręsumat oc casiōe quacūꝙ deserere pręsulatū. quoniā sicut maius bonū minori bono proponitur: ita cōmunis vtilitas, speciali vtilitati pręfertur. & i hoc casu recte pręponit doctrina silentio, solicitudo cōtemplationi, et labor quieti. Ad quod vtiꝙ designandum vnigenitꝰ dei filius Ihesus Christus nō de Rachele secūdū carnē natꝰ ē, sed de Lia. Hęc tex. De ista autē materia: an scʒ et quando fœcunditas Lię .i. vita actiua sit pulchritudini Rachelis .i. vitę cōtēplatiuę pręferēda: videat qd diffusius dictū est supra in verbo cōtēplari. s ℄Vidit dominus humilitatem nostrā &c. hijs et sequētibus verbis Lię cōstat eā summe gaudere de sua fœcūditate. Nec id quidē iniuria. Maximū enim ac pręcipuū munus fœminarū est cōcipere ac tueri conceptum. l. queritur §. si mulier pręgnās. ff. de ędi. edic. Ad hoc nāꝙ mulieres natura progenuit, vt partus ederent: vnde et maxima eis in hoc cupiditas cōstituta. tex. est ita dicēs in l. 1. C. de iudic. v. Iob.

t ℄Infecunda esset. An mulier infecunda sana sit, an vero morbosa: bonus est textus in l. queritur §. de sterili. ff. de ędi. edic. de quo dicetur in verbo sterilis.

v ℄Dans mihi filium. Hanc enim olim habuerunt potestatem mulieres: vt de licentia vel potestate ipsarum viri possent accedere ad ancillas suas: et filij ita nati potius dominę filij q̄ ancillæ vocabantur. text est cum glosa in capite Ismael. in fi. 56. distinctione.

a ℄zelpham marito tradidit. Hinc dicit Ambrosius. Obijciuntur Iacob quattuor vxores. c. obijciuntur. in princi. 32. questione quarta. Sed quia tunc illud erat diuina inspiratione concessum, crimē non erat. dicto c. obijciuntur & c. gaudemus. circa me. de diuor. b ℄Dynā. De hac Dyna notanter loquitur sextus in c. 1. in fi. de peni. dist. in c. 5. dicens. Cohibeat se a ludis & a spectaculis sęculi qui perfectā vult consequi

gratiā remissionis. Nam Dina Iacob filia si se cohibuisset/& inter suos remansisset: ab extraneo raptore corrupta non esset. Hęc tex. c ¶ Opprobriū meū. Pudor est enim fœminis (dicit Ambrosius) Nuptiarū premia non habere. c. Pudor est. in princi. 32. quęsti. 2. Vnde & in lege dicebatur. Maledicta sterilis quę nō reliquerit semē super terrā. c. Recurrat. §. His ita. 32. quęst. 4. vbi glo. in verbo maledicta: dicit. Maledicta hoc est ignominiosa & obscurę famę apud homines habita est. Et sic istud est maledictū opprobrii. d ¶ Ecce vir luctabatur cū Iacob. &cę. Iacob cum ad parentes ꝓprios redit/in via angelū inuenit/cū quo magnū certamē in luctamine habuit. Qui autē luctatur: aliquādo se superiorē/aliquādo inferiorē inuenit. Significat ergo angel⁹ deū: & Iacob qui cū eo cōtendit/contēplatiui viri animā exprimit: quę cū deū contemplari nititur: velut ī certamine/modo quasi superat: quia ītelligēdo & sentiendo de circūspectolumie aliquid gustat. modo vero succūbit: qa degustando iterū deficit Quasi ergo vincitur angelus: quando humano intellectu: itime apprehenditur de⁹. Sed notādū: ꝙ idem victus neruū tetigit & marcescere fecit. & extunc Iacob vno pede claudicauit: qa omnipotēs deus/cū per intellectū & desyderiū cognoscitur: voluptatem carnis arefacit. & q pri⁹ quasi duob⁹ pedibus nitētes cū videbamur quęrere/& sęculum tenere: post agnitionē suauitatis dei: vn⁹ in nobis pes san⁹ ꝑmanet: alter claudicat. quia debilitato amore sæculi solus amor dei cōualescit. Qui enī claudicat/tantum sano pede innititur. Sic cui desyderium terrenū arefactū est: in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet/& in ipso stat: qa pedē amoris sæculi quē in terra ponebat/iā suspēsum portat. Pro hac mystica declaratiōe (quę Gregorii est) videndus e bo. tex. in. c. Oēs sæculi hui⁹. circa me. 47. disti. de quo dictū ē sup. in verbo florere: sup illud. Iustus vt palma florebit. & in c. In scripturis. circa me. 8. quęsti. 1. de quo dictū est ī verbo cōtēplari in. 1. āno.

Gene.30.d. ¶Recordatus quoqꝫ dominus Rachelis exaudiuit eam: & aperuit vuluam eius. Quę cōcepit & peperit filiū dicēs. Abstulit deus opprobriū [c] meū. Et vocauit nomē illi⁹ Ioseph: dicēs. Addat michi dn̄s filiū alterū.

¶De pacto facto/inter Laban & Iacob: eo tēpore quo patriā repedare voluit. Deqꝫ ipsius Iacob cum vxoribus abitione. ac de fœdere inter Iacob & Laban inito. Habetur Genesis. 30. &. 31. cap.

Ge.32. f. & g ¶Iacob abijt in itinere quod cœperat fueruntqꝫ ei obuiam angeli dei. Quos cum vidisset: ait. Castra dei sunt hęc. Et appellauit nomē loci illius Machanaim: id est castra.

¶De Iacob qui ad Esau munera misit. Deqꝫ reconciliatione ipsius cū fratre suo Esau. Habetur Gene. 32. & : 33. cap.

Ge.32. f. & g ¶Ecce [d] vir luctabatur cū Iacob vsqꝫ mane: qui cum videret/ꝙ eū superare non posset/tetigit neruū fœmoris eius/ & statim emarcuit. Dixitqꝫ ad eum. Dimitte me: iam enim ascendit aurora. Respondit. Nō dimittam [e] te: nisi benedixeris michi. Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respondit Iacob. At ille. Nequaq̄ (inquit) Iacob appellabitur nomen tuū: sed israel. Quoniā si contra [f] deū fortis fuisti: quanto magis cōtra homines pręualebis. Interrogauit eū Iacob. Dic michi quo appellaris nomine? Respondit. Cur quęris nomen meū quod est mirabile? Et benedixit ei ī eodem loco. Vocauitqꝫ Iacob nomen loci illius Phanuel: dicens. Vidi dominū facie ad faciem: & salua facta est anima mea. Ortusqꝫ est ei stati sol postq̄ transgressus est Phanuel. Ipse vero [g] claudicabat pede. Quā ob causam non comedunt neruū filij Israel/qui emarcuit in fœmore Iacob/vsqꝫ ī pręsentem diem: eoqꝫ tetigerit neruum fœmoris eius & obstupuerit.

¶De Dina filia Iacob quæ fuit oppressa. & eius oppressio a fratribus suis vlta quos Iacob arguit. Habetur Genesis. 34.

¶De Iacob qui idola infodit sub therebithū. Habet̄ Gene. 35. ī prīci.

Gene. 35. a. ¶Venit Iacob Luzā quę est in terra Chanaā cognominato Bethel: ipse & omnis populus cū eo. Aedificauitqꝫ [h] ibi altare: & appellauit nomē loci domus dei. Ibi enim apparuit ei deus/cum fugeret fratrem suum.

Gene. 35. b. ¶Apparuit iterum deus Iacob/postq̄ reuersus est de Mesopotamia Syrie: & venit in Bethel. benedixitqꝫ ei: dicēs. Non vocaberis vltra Iacob: sed Israel erit nomen tuum. Et appellauit eū Israel. Dixitqꝫ ei: ego de⁹ omnipotēs. Cresce & multiplicare: gētes & populi nationū ex te erūt. Reges de lumbis tuis egredientur: terramqꝫ quā dedi Abrahā & Isaac dabo tibi/& semini tuo post te: & recessit ab eo. Ille vero [i] erexit titulū lapideū in loco quo locutus fuerat ei deus/libans super eum libamina: & effundens oleum. vocansqꝫ nomen loci illius Bethel.

Gene. 35. c. ¶Egressus inde Iacob venit verno tēpore ad terrā quę ducit Ephratā. In qua cum parturiret Rachel: ob difficultatē partus periclitari cœpit.

e ¶ Nō dimittā te nisi benedixeris michi. Sic etiā ipsi deū nō debemus dimittere. i. rectū viuendi tramitē deserere: si suę velim⁹ benedictionis (quę in perennis retributione vitę consistit) reddi participes. Incassū quippe bonū agitur: si ante vitę terminū deserat. quia & frustra velociter currit: q priusq̄ ad metas venerit/deficit. c. incassum. vbi est tex. Gregorii. de pœni. distic. 3. f ¶ Si cōtra deū fortis fuisti: q̄to magis cōtra hoīes ꝓualebis. i. si qs assidua precū pulsatione deū sibi ꝓpiciū reddiderit: inimicorū suorū poteriā facile superabit. Pro hac declaratiōe q̄ est de mēte glossę iterlinearis: vidēda ē glo. in cle. si dn̄m. in glo. ma. in fi. de reli. & venc. sctō. Vbi istud refert ī ꝑsona Theodosii iperatoris euenisse. vt dictū est. s. i ver. depcatio. in. 1. aut. 2. ānotatione. g ¶ Ipse vero claudicabat pede. Videat̄ quod dictū est in. 3. ꝓxi annotatiōe. h ¶ Aedificauitqꝫ ibi altare. Hodie etiā altaria possunt ibi erigi: vbi origo alicui⁹ habitationis/vel passionis fidelissima origine tradit. c. Placuit. in fi. de conse. distinc. 1. i ¶ Erexit titulum lapideū. In figurā altarium ecclesie: de quibus dicitur. Altaria si non fuerint lapidea: chrismatis vnctione non consecrētur: c. Altaria. de conse. distinc. 1. vbi glo. fi. Dicit hoc introductū: tum quia Christus petra dicitur: tū quia Iacob erexit lapidem in titulum.

k ¶ Erexit titulũ super sepulchrũ eius. Statuas sepulchro superimponere: vel monumẽto ornamẽta q̃ quis putauerit: superaddere non prohibetur. cũ in iure suo corũ quę minus prohibita sunt: vnicuiq; facultas libera non denegetur. tex. est ista probans in. l. statuas. C. de reli. & sump. func. l ¶ Dormiuit cũ Bala concubina patris sui. Hac ratione potuisset iure humano exhæredari. §. Aliud quoq; capitulum. versi. Causas. in auctenticis vt cum de appel. co. colla. 9. m ¶ Erant filii iacob. & ce. De filiis iacob notanter loquitur Augustinus dicẽs. Iuuenis bonos filios Iacob natos ex ancillis & bonos natos de liberis. Nichil obfuit natiuitas de vteris ancillarũ: quãdo in patre cognouerũt semen suũ: & consequẽter regnum cũ fratribus tenuerũt. Quomodo ergo in filiis Iacob nõ obfuit illis qui nati sunt de ancilla, quominus tenerẽt regnũ & terrã promissionis, quã cũ fratribus acceperunt: & non illis obfuerũt natales ancillarũ: sed prȩualuit semẽ parentũ. Sic quicũq; per malos baptizãtur: tanq̃ de ãcillas videtur nati. sed quia ex semine verbi dei nati sũt, quod seminatur in Iacob: simul hȩreditatẽ cũ fratrib⁹ possidebũt. Securus ergo sit qui cũ semine bono nascitur: tamẽ ne imiteris ancillã. si de ãcilla nasceris. i. ãcillã malã & superbientẽ ne imiteris. Vnde enĩ filij Iacob de ancillis nati possederũt terrã cũ fratribus. Ismael aut de Agar ancilla natus expulsus est ab hȩreditate. Vnde? nisi qa ille superb⁹ erat: illi hũiles. Hęc Augustin⁹ supra Ioan. & recitatur in. c. recurrat. col. 1. 32. q̃sti. 4. n ¶ In spelunca duplici. De hac duplici spelunca est textus Hieronymi in. c. Ebrõ. 13. quȩsti. 2. & ibi glo. declarat quanã ratione vocaret speluca duplex. de quib⁹ textu & glo. dictũ est. s. in verbo Abraã. Gene. 23. in fine. o ¶ Iacob dilexi: Esau autem odio habui. Videatur annotatio. s. in verbo Esau. p ¶ Adorauit fastigium virgȩ eius. Adorauit sceptrũ Ioseph, nõ in se & absolute, sed inq̃tũ erat signũ & figura potestatis Christi sicut & nos adoram⁹ imagines Christi nõ in se: sed propter Christũ quẽ repræsẽtat, c. perlatũ. & c. venerabiles. de cõse. dist. 3. q ¶ Relictis retib⁹ & patre: secuti sunt eũ. Hęc est perfecta cõuersio: vbi cũ cupiditate rerũ, carnalis quoq; rũpitur dilectio. Ita dicit hic glo. interlinearis. & de hoc est apertus textus Ambrosij in. c. Cui portio. in fi. 12. q̃sti. 1. r ¶ Pręter Iacobũ fratrẽ dñi. Hic Iacobus qui iustus dicebat: & secundũ carnẽ frater dñi nũcupatus est a Petro Iacobo & Ioãne apostolis. Primus archiepiscopus hierosolimitan⁹ est ordinatus. Ita dicit tex. in. c. fi. in pri. 66. distic. vbi glo. dicit eũ appellatũ fratrẽ dñi. vel quia filius fuit sororis matris domini. vel quia fuit ei prorsus similis in persona. vel quia mater eius fuit filia fratris Ioseph, qui putabatur pater dñi. De Iacobo etiam loquẽs tex. in. c. Iacobus. de cõsecra. dist. 1. dicit. Iacobus frater dñi secũdũ carnẽ cui primũ credita est hierosolimitana ecclia: & Basilius Cesariẽsis. epus cui⁹ charitas p totũ orbẽ refulsit: addiderũt nobis missȩ celebrationẽ. i. ordiẽm missȩ celebrãde.

Dxitq; ei obstetrix. noli timere: quia & hunc habebis filium. Egrediẽte autẽ anima pre dolore: & imminẽte iam morte vocauit nomen filij sui Beniamin idest filius dextræ. Mortua est ergo Rachel: & sepulta est in via quȩ ducit Ephratam: hęc est Bethleem. Erexitq;[k] Iacob titulum super sepulchrum eius.

¶ Iacob egressus inde fixit tabernaculũ trans turrẽ gregis. Cumq; habitaret in illa regione, abijt Ruben & dormiuit[l] cum Bala concubina patris sui: quod illum minime latuit. Gene. 35. d.

¶ Erant[m] filij Iacob duodecim filij Lię. primogenitus Ruben & Symeõ & Leui & Iudas & Isachar & zabulon. Filij Rachel: Ioseph & Beniamin. Filij Balȩ, ancillȩ Rachelis: Dan & Neptalim. Filij zelphȩ ancillȩ Lię: Gad & Aser. Hi sunt filij Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ. Gene. 35. d.

¶ De Iacob qui cum filijs venit in Aegyptum visurus filium suum Ioseph: a quo multis annis cum vniuersa eius familia fuit enutritus. Habetur Gene. 46. & 47. cap. & .i. Ioseph.

¶ De Iacob ęgrotante ad quẽ Ioseph filios adduxit: vt ipsius haberent benedictionem. Habetur gene. 48. & .i. in verbo Ioseph.

¶ Iacob moriturus benedixit filijs suis singulis, benedictionibus proprijs: & precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meũ. Sepelite me cum patribus meis in speluca[n] duplici quę est i agro Ephrõ Ethei contra Mambre in terra Chanaã quã emit Abrahã cũ agro ab Ephrõ Ethei in possessionẽ sepulchri. Ibi sepeliuit eum & Sarã vxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebeca coniuge sua. Ibi & Lia cõdita iacet. Finitisq; mandatis quibus filios instruebat: collegit pedes suos super lectulum, & obijt. appositusq; est ad populum suum. Gene. 49. d in fine.

¶ De sepultura Iacob. Habetur Gene. 50. in principio. & .i. Ioseph.

¶ Testamentũ suũ confirmauit dominus super caput Iacob. Agnouit eum in benedictionibus suis: & dedit illi hęreditatẽ: & diuisit illi partẽ in tribubus duodecim. Et conseruauit illi homines misericordię inuenientes gratiã in oculis omnis carnis. Eccl. 44. d. in fine.

¶ Iacob[o] dilexi (dixit dñs) Esau autẽ odio habui. Mala. 1. a.

¶ Fide Iacob moriens, singulos filiorũ Ioseph benedixit &[p] adorauit fastigium virgæ eius. ad hæbreos 11. cap. d.

Jacobus.

¶ Vidit Iesus duos fratres Iacobũ zebedęi & Ioannem fratrem eius in naui, cum zebedęo patre eorum: reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autẽ statim relictis[q] retibus & patre: secuti sunt eum. Mat. 4. d.

¶ Veni hierosolimã videre Petrum (dicebat Paulus) alium autem apostolorum vidi neminem pręter[r] Iacobum fratrem domini. ad gala. 1. d

¶ Herodes occidit Iacobũ fratrem Ioannis gladio. actu. 12. a.

s ¶Diuitiarū iactātia. Ois iactātia a sacrato ordīe aliena ē. Ita dicit tex. i c.1. i pri.21.q.4. imo etiā i oib9 ē pniciosa iactātia. Hic dicit notabilis tex. i c. Si qs pptet hoc.§. Nō est meū.versi. ꝙ si aliqd.1.q.2. si qui de fructibus suis eccl'ię: velut pro ipa expēsa sua/ cōtulerit: nō se pferāt inani iactantia illis/ quos nichil hñtes pascit & vestit eccl'ia. qa pfecto pfectior ē ille q se mūdi reb9 expoliat: aut qui cū nichil habuerit/ nec habere desiderat q̄ ille q ex multis q̄ possidet eccl'ię aliqd pstiterit: ac se de eo qd pstiterit/ forsitan iactat. Hęc tex. vbi Archi. in fi. allegat bonū dictū Gregorij in moralib9. In captiuitatē virt9: & pulchritudo in man9 redigit inimici: cū dece

Sapiē.5.b. **Iactantia.** ¶Diuitiarū [s] iactātia quid cōtulit nobis (dicēt ipij)

1.para.15.b &.c. **Ianitor.** ¶(Dauid cū ministeria domus domini ampliaret ianitores [t] & cantores [v] instituit) probatur.

2.para.23.d ¶Constituit [x] Ioiada pontifex ianitores in portis domus domini: vt non ingrederetur eam immundus in omni re.

Psalmo.77.c. **Ianua.** ¶Mandauit nubibus desuper: & ianuas cœli aperuit.

Ioan.20.f. ¶Venit Ihesus ianuis clausis ad discipulos. Et infra Ihesus.

Apo.3.d. ¶Ecce sto ad hostium & pulso. Si quis audierit vocem meam: & aperuerit [y] michi ianuā: intrabo ad illū: & cœnabo cum illo/ & ipse mecū.

2.macha.4.a.b.c. **Iason.** ¶Cum suscepisset regnū Anthiochus qui nobilis appellabatur: ambiebat Iason [z] frater Onię summū sacerdotium. adito [a] rege promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta: & ex redditibus alijs

ptę menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur. Potissimū tñ in psonis modici stat9 dānat iactātia ꝫ ut ē bo. tex. i l.2. C. de liber & eoꝝ libe. & i l.1.§. sed & quidā. C. de lati. liber tollē. t ¶Ianitores. De ianitoribus dicet secundū ius hūanū in .z. proxima annotatione. v ¶Cantores. De cātoribus dictū ē s̄. in verbo Cantare. a. Sed ibi di dis addat ꝙ inde i ecclesijs dei psalmodia cantāda pcipit: vt fideliū deuotio excitet: i hoc nocturnū diurnumq officium/ & missarū celebritates/ assidue clero ac pplo sub maturo tenore/ distinctaq gradatione cantat: vt eadē distinctione collibeant/ & maturitate delectent. Sed nōnulli nouellę scholę discipuli: dū tēporibus mēsurandis inuigilāt nouis notis intendunt: fingere suas/ q̄ antiquas cātare malūt. In semibreues & minimas eccl'iastica cantatur. notulis pcutiūt. Nā melodias loquētes intrinsecunt/ distantibus lubricāt. triplis & mutetis vulgarib9 nōnūq inculcant adeo vt interdum antiphonarij & gradualis fundamēta deficiant/ ignorent sup quo ędificāt/ tonos nesciant quos non discernunt: imo confundūt: cum ex earū multitudine notarū ascēsiones pudicę/ descēsiōes q tēporatę plani cantus: quibus toni ipi secernūt abinuicē obsuscet. currunt eīm: & non quiescūt. Aures inebriāt & non medet: gestibus simulant quod depromūt quib9 deuotio q̄renda/ contēnitur: vitanda lasciuia propalat. Non eīm frustra (inquit ipse Boeti9) lasciuus aimus vel lasciuiorib9 delectat modis/ vel eosdē sępe audiēs emollit & frangit: Hoc ideo Io.22. & fratres sui Cardinales correctiōe indigere pceperūt/ & hoc relegare: imo protsus & ab eccl'ia dei pfligare efficaci9 properauerunt. Quocirca de ipsoꝝ fratrū suorū consilio districte pcepit: vt nullus deinceps talia/ vel his similia in dictis officijs/ psertim horis canonicis/ vel cū missarū solennia celebrant: attētare psumat. Si quis vero contra fecerit: per ordinarios locorū (vbi ista cōmissa fuerint) vel deputādos ab eis/ in non exemptis: in exemptis vero p ppositos/ seu platos suos: ad quos alia correctio & punitio culparū & excessuū hmōi vel similiū pertinere dignoscit: vel deputādos ab eisdē: p suspensionē ab officio p.8. dies puniat. Per hoc aūt non intendit phibere: quin interdum (dieb9 festis pręcipue/ siue solennib9 in missis/ & pfatis diuinis officijs) aliquę consonātię: quę melodiā sapiunt (puta octauę/ quintę/ quartę & hmōi) sup cantū ecclesiasticū simplicē: proferant. Sic tñ: vt ipsius cant9 integritas illibata pmaneat: & nihil ex hoc de bene morata musica imutet/ maxie cum hmōi consonantię/ auditū demulceāt/ deuotionē prouocēt/ & psallētiū deo aīos torpere nō sinant. Tex. est oia pmissa cōplectens in extrauagā. docta sanctorū. in c.1. de vita & ho. cle. x ¶Cōstituit ianitores &c. Circa istos ianitores vidend9 est tex. in c. Cleros. in fi. 21. dis. vbi dr ostiarij .i. ianitores i veteri testamēto electi sunt ad custodiā tēpli/ vt non ingrederet in illud imund9 in oi re. Et dicti sunt ostiarij qa presunt ostijs tēpli/ ipsi eīm tenentes clauē: oia intus/ extraq custodiunt. atq inter bonos & malos habentes iudiciū. fideles recipiūt: & respuūt infideles. Hęc tex. cui cōformis est i c. plectis.§. Ad ostiariū.25. dis. Hic dicit tex. in c. Ostiari9.23. dis. Ostiari9 cū ordinat: postq̄ ab Archidiacono instructus fuerit/ qualiter oporteat i domo dei cōuersari: ad suggestionē archidiaconi tradat ei eps clāues eccl'ie: dicens ei. Sic age/ sic viue: quasi redditurus deo rationē p his rebus/ quę his clauibus recluduntur. Hęc tex. y ¶Aperuerit mihi ianuā. Circa hęc verba notet ꝙ scdm Aug. duę sunt ianuę/ quibus in nos intrant Christus & diabolus: cupiditas & timor. sed illi sunt aperiendę: isti claudēdæ. Ita dicit glo. in c. Si eīm. col.2. in verbo Ianuā. de pœni. distin.2.

z ¶Ambiebat Iason fratri Onię summū sacerdotiū. Pro tollēdo oi ambitu i adeptiōe sūmi sacerdotij/ seu papatus: factę sunt duę celebres cōstitutiones (q̄ possunt videri) quia nimis diffusę vt transcribantur. Altera est in c.1.23. dis. Altera i c. vt circa. de elec. li. vi. Notet tñ impñtiarū qd habet in d.c. Vt circa.§. Cęterū. vbi (vt ois vtrinq.i. tam respectu eligendi: q̄ respectu eligētiū tollat ambit9) dicit. Cardinales obsecram9 p viscera mię dei nostri: per aspersionē sui pciosi sanguinis obtestamur: vt pensantes attentius/ quid eis imminet cū agit de creatione vicarij Iesu Christi/ successoris Petri/ rectoris vniuersalis eccl'ię/ gregis dñici directoris: oi priuatę affectionis inordinatiōe deposita/ & cuiuslibet pactiōis/ conuētiōis/ obligationis necessitate: necnō cōducti & intendimēti contēplatione cessantibus. non vt se reciprocent considerationis intuitū/ vel in suos. nō q̄ sua sunt q̄rant: non cōmodis priuatis intēdant: sed nullo arctante ipsorū in eligēdo iudiciū/ nisi deo: puris & liberis mētibus/ nuda electiōis consciētia vtilitatē publicā libere psequant: oi conatu & sollicitudine (prout possibilitas patitur) id acturi tantūmodo/ vt eorū ministerio acceleret vtilis & pnecessaria totius mundi prouisio/ idoneo celeriter eidē eccl'ię sponso dato. Qui aūt secus egerint: diuinę subiaceant vltioni: eorū culpa graui ppter hoc peracta pœnitentia: nullaten9 abolenda. Et nos nichilomin9 pactiones/ conuētiones/ condicta & intedimēta oia: siue iuramenti/ siue cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis inexa: cassam9: irritamus/ & virib9 decernim9 oino carere. itaq nullus ad illa obseruāda quomodolibet sit astrictus. nec quisq̄ ex eorū trāgressione/ notā vereat fidei non seruatę: sed non indignę laudis titulū poti9 mereat cū lex etiā humana testet: deo magis trāsgressiones hmōi/ q̄ huiusmodi religiōes acceptas. Hęc tex. Cętera, q̄ hic dici possēt: videat s̄. in verbo Anthiochus.n. a ¶Adito rege. Olim etiā impator summū nostrum sacerdotē .i. papā eligebat. Papa eni Adrian9 cū vniuersa synodo (q̄ celebrata ē.153. epis & abbatib9) Karolo ipatori ius & ptātē eligēdi pōtificē/ & ordinādi aplicā sedē tradidet. c. Adrianus. circa me.63. dis. Leo quoq papa cū toto clero ac Roma. po. eādē ptātē tra-

talenta octoginta. Super hoc promittebat & alia centũ quinquaginta: si potestati eius cõcederetur gymnasium & ephebiam sibi constituere: & eos qui in Hierosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset/& obtinuisset principatũ: statim ad gentilem ritũ contribules suos transferre cœpit: & amotis his quę humanitatis causa Iudæis a regibus fuerãt constituta per Ioannem patrem Eupolemij/qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione: legitima ciuiũ iura destituẽs/praua instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium cõstituere: & optimos quosq ephebororum in lupanaribus ponere. Erat autẽ hoc non initiũ/sed incrementũ quoddã/& profectus gentilis & alienigenæ conuersationis propter impij & non sacerdotis Iason nepharium & inauditum scelus: ita vt sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent: sed contempto tẽplo/& sacrificijs neglectis: festinarẽt participes fieri palestræ & pbitionis eius iniustæ: & in exercitijs disci. & patrios quidem honores nichil habentes/ græcas glorias optimas arbitrabantur: quarũ gratia periculosa eos cõtentio habebat: & eorum instituta æmulabantur: ac per omnia his consimiles esse cupiebant: quos hostes & peremptores habuerant. In leges enim diuinas impie agere non cedit impune.

❡Post triennij tẽpus/misit Iason Menelaũ supradicti Simonis fratrẽ portantem pecunias regi: & de negocijs necessarijs respõsa prolaturũ. At ille commẽdatus regi: cum magnificasset faciem potestatis eius/in semetipsum retorsit summum sacerdotium: superponẽs Iasoni talẽta argenti trecenta. Acceptisq a rege mandatis/venit: nichil quidem habens dignum sacerdotio. animos vero crudelis tyranni: & feræ beluæ iram gerens. Et Iason quidẽ/qui proprium fratrẽ captiuauerat: ipse [b] deceptus/profugus in Ammanitem expulsus est regionem. 2.Macha. 4.d.

❡Cum falsus rumor exisset: tamq̃ vita excessisset Antiochus/assumptis Iason non minus mille viris: repẽte aggressus est ciuitatẽ. & ciuibus ad murum conuolãtibus: ad vltimũ apprehẽsa ciuitate/Menelaus fugit in arcem. Iason vero nõ parcebat in cæde ciuibus suis. nec cogitabat prosperitatem aduersum cognatos/malũ esse maximũ: arbitrãs hostium/& non ciuium se trophea capturum. & principatum quidem non obtinuit. finem vero insidiarum suarum confusionem accepit: & profugus iterum abijt in Ammanitem. Ad vltimũ: in exitium sui cõclusus ab Aretha Arabũ tyranno: fugiens de ciuitate in ciuitatem: omnibus odiosus/vt refuga legum & execrabilis: vt patrię & ciuiũ hostis: in Aegyptũ extrusus est. & qui [bb] multos de patria sua expulerat: peregre perijt. Lacedæmonas profectus: quasi pro cognatione ibi refugiũ habiturus. Et qui insepultos multos abiecerat: ipse & illamentatus & insepultus abijcitur / & sepultura neq peregrina vsus: neq patrio sepulchro participans. 2.Macha.5. a.b.

Idolum. ❡Si quis dederit de semine suo idolo [c] Moloch: morte [cc] moriatur. Populus terræ lapidabit eum. & ego ponã faciem meã Leui.20.a.

didit impatori Othoni. tex. est in c. In synodo. eadẽ dis. Hodie tñ eligit a Cardinalib9. di. c. Vt circa. de elec. lib. vj. Verũ ẽ tñ ꝙ etiã oli p impatoris electionẽ/& cõfirmationẽ nõ cõtrahebat aliqd vinculũ inter eccl'iaz & electũ: sed p cõsecrationẽ tñ/q̃ p spũales psonas fiebat. Ita Archi. in d. c. Adrian9 b ❡ Ipse decept9 pfugus ĩ Ammanitẽ expulsus est regionẽ. Nec id qdẽ mirũ: vtpote: cũ in sacerdotiũ nõ ĩtrasset p ostiũ: sȝ aliũde. & (vt dicit tex. in c. Principat9. 1. q. 1.) Pricipatus quẽ ambitus occupauit: etiã si morib9 aut actibus nõ offendit: ipsi9 tñ initij sui exẽplo est pniciosi9. Et difficile ẽ vt bono peragãt exitu: q̃ malo fuerũt inchoata principio. Hæc textus. bb ❡ Et qui multos de patria sua expulerat. &c. Sępe id vsuuenit: vt scȝ qs ea mala quæ alteri infligit/ vel infligere molit: ipe ea/ digna aĩad versiõe recipiat. l. vnica C. qñ liceat vnicuiq sine iudi. se vidi. c ❡ Idolo Moloch. In materia idolorũ aduertendũ ẽ: ꝙ gentiles habuerũt idola sex generum. s. lutea/lignea/ ærea/ lapidea/ argẽtea/ & aurea. Quę sex idolorũ gñã/malis p̃latis attribuũt. Lutea eni idola vocamus: malos p̃latos carnales/de qb9 dr Vt lutũ platearũ delebo eos. Lignea sũt indocti & rudes/de qbus Hiero. Lignũ ẽ argento inuolutũ. Aerea sũt illi/q tãtũ hñt eloquẽtiã secularẽ. ęs ei sonoꝝ ẽ. 1. ad Cori. 13. Fact9 sum velut ęs sonans. Lapidea sũt illi q fracti sũt pp̄ter fortitudinẽ tpalẽ. Isti nõ sũt lapis q ponit in capite anguli: sed sũt lapis offẽsionis & petra scãdali. ad Ro. 9. Argẽtea sũt: q fiunt p pecuniã siue diuitias: q dicũt/qd vultis nobis dare & eum tradem9 vobis. Aurea sũt q facti sũt pp̄ter nobilitatẽ tm̃. Aurũ eñ nobilitas est. Vñ etiã statua Nabughodonosor aurea erat ĩ capite. Pręmissa ponit Archi. in c. 1. col. 2. 43. distin. cc ❡ Morte moriat. Circa hæc verba notet bo. tex. ex Deuterono. sũpt9. ĩ c. si audieris. 23. q. 4. vbi dr. Si audieris in vna ex ciuitatibus q̃s dñs de9 tuus dabit tibi/ inhabitare illic dicẽtes. Eam9 & seruiamus dijs alienis: quos deos non nouisti. Interficiẽs necabis oẽs q sũt in ciuitate cęde gladij: & incẽdes ciuitatem igni: & erit sine habitaculo ineternũ. nõ reędificabit/etiã nũc: vt auertatur de9 ab idignatione irę suę: & dabit miam tibi/& miserebit tui: & multiplicabit te/si audieris vocẽ dñi dei tui/ & obseruaueris p̃cepta ei9. Cui9 p̃cepti & vigoris memor Matathias interfecit eũ/q ad arã sacrificaturus accesserat. ꝙ si añ aduẽtũ xp̄i circa deũ colẽdũ/ & idola spernẽda/hæc p̃cepta seruata sũt: q̃tomagis post aduentũ Chri seruãda sũt qñ ille veniens nõ tm̃ verbis nos hortat9 sit/sed etiam factis. Hęc tex. Scdo notet tex. in l. 1. C. de paga. dicens. placuit in omnibus locis atq vrbibus vniuersis claudi protin9 templa: & accessu vetito/oib9 licẽtiã deliquẽdi

perditis abnegari. Volumus etiā cūctos sacrificijs abstinere. q̄ si aliqui forte hmōi perpetrauerit: gladio vltore sternant. facultates etiā perempti fisco decernimus vendicari. & similiter puniri rectores puinciarū: si facinora vīdicare neglexerit. Hæc tex. Et idē pbat i l. Nemo. i pri. C. eodē. vbi i fine subiūgit. Cōscij ac ministri sacrificiorū eandē pœnā q̄ in sacrificantē fuerit irrogata/ sustineāt: vt hac legis nr̄ę auctoritate pterriti: metu pœnę desinant sacrificia interdicta celebrare. d ¶ Dimiserit hoiem. &c. Iure hūano: si vir clarissim⁹ rector puinciæ post accusatione legitimā: & post talecrimē idolatrię in cognitione cōuictū: tm̄ scelus dissimulauerit vindicare: quinquaginta libras auri ipse iudex etiam & officium eius confestim fisco inferri coget. Tex. est cuius hæc verba sūt i d l. Nemo. i vers. fi. C. de Paga.

contra illum: succidamq; illum de medio populi sui. eo q̄ dederit de semine suo Moloch: & contaminauerit sanctuarium meū: ac polluerit nomē sanctum meū. Quod si negligens populus terræ: & quasi paruipendens imperium meum/ dimiserit [d] hominem: qui dedit de semine suo idolo Moloch: nec voluerit eū occidere. ponā faciem [e] meā super hominem illum & cognationē eius: succidāq; ipsum/ & omnes qui consenserunt ei/ vt fornicaretur cum Moloch de medio populi sui.

Nūeri. 25. d ¶ Non [f] est idolum in Iacob nec videtur simulachrum in Israel.

Deute. 5. d. in fine. ¶ Non [g] inferes quidpiam ex idolo in domum tuam: ne fias anathema sicut & illud est. Quasi spurcitiā detestaberis: & velut inquinamētum ac sordes abhominationi habebis. quia anathema est.

Sapiē. 14. b ¶ Idolum maledictum est: & ipsum/ & qui fecit illud. quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile: deus cognominatus est.

Sapiē. 14. b ¶ In idolis nationum nō erit respectus: quoniam creaturæ dei in odiū factæ sunt/ & in tentationem animæ hominum/ & in muscipulam pedibus insipientium. Initiū enim fornicationis [h] est exquisitio idolorū: & adinuentio illorū corruptio vitę est. Non enim erant ab initio: neq; erūt imperpetuum. Superuacuitas [i] enim hominum/ hæc adiuenit in orbem terrarum. & ideo breuis illorum finis est inuentus. &c.

Sapiē. 14. d ¶ Infandorum idolorum cultura/ omnis mali causa est: & initium & finis. Aut enim dum lætantur: insaniunt: aut certe vaticinantur [k] falsa: aut viuunt iniuste: aut periurant cito. Dum enim confidunt in idolis quæ sine intellectu/ & anima sunt: male iurantes se noceri non sperant. Vtraq; ergo illis euenient digne: qnoniam male senserunt de deo/ attēdētes idolis: & iurauerūt iniuste in idolo: cōtemnētes iustitiā.

Esaia. 1. g. ¶ Confundentur scelesti ab idolis quibus sacrificauerunt.

Esaia. 2. d. ¶ Eleuabitur dominus solus in die illa: & penitus idola cōterētur ei. Introibunt in spelūcas petrarum: & in voragines terræ/ a facie formidinis domini: & a gloria maiestatis eius: cū surrexerit percutere terrā.

Dani. 2. b. c d. ¶ Erat idolum apud Babylonios nomine Bel: & impēdebantur in eo per dies singulos/ similæ artabæ duodeci: & oues quadraginta: viniq; amphoræ sex. Rex quoq; colebat eū/ & ibat per singulos dies adorare eū. Porro Daniel adorabat deū suū. Dixitq; ei rex. Quare non adoras Bel? Qui respondens: ait. Quia non colo idola manufacta: sed viuentē deum/ qui creauit cœlum & terrā: & habet potestatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum. Nonne videtur tibi esse Bel viuens deus? An non vides q̄ta bibat & comedat quotidie? Et ait Daniel/ arridens. Ne erres rex. Iste est intrinsecus luteus [l] & forinsecus æreus: neq; comedit aliquādo. Et iratus rex: vocauit sacerdotes eius: & ait eis. Nisi dixeritis mihi/ quis est iste qui comedat impensas has: moriemini. Si autem osten

e ¶ Ponā faciē meā cōtra hoēm illum. &c. Qui ergo hūanū euitat iudicium non euitat diuinum. Vñ dicit notabilis tex. i c. Porro. de pœni. dist. 1. Illi quorum pctā hūanā notitiā latēt/ nō ab ipsis confessa/ nec ab alijs publicata: si ea cōfiteri vel emendare noluerit: deū quē habēt testem: ipm habituri sunt & vltorē. Et qd eis pdest hūanū vitare iudicium: cum (si i malo suo pmanserint) sunt ituri in ęternū (deo retribuente) supplicium. Qui si sui iudices fiant/ & velut sui inīqtatis vltores: hic in se voluntariā pœnā/ seuerissimæ aiaduersionis exerceāt: temporalib⁹ pœnis mutabūt eterna supplicia. Hæc tex.
f ¶ Non est idolū in Iacob. &c. Hic dicit tex. in c. Cū igit. col. 2. 35. q. 1. Cęteris idolatria fędatis/ sola familia Heber i cultu vnius dei remāsit.
g ¶ Nō inferes quippiā ex idolo i domū tuā. Iure hūano inferētes ex idolo in domū suā. i. idolis in eorū domo sacrificari pmittētes: p hoc solo/ q̄ sciētes consenserit sua loca talib⁹ cōtaminari sceleribus. si quidē dignitate vl militia quadā decorant/ amissione militiæ/ vel dignitatis: necnō rerum suarū ꝓscriptione/ plectantur. Priuatæ vero conditiōis/ vl plebei cōstituti/ post cruciatus corporis: operib⁹ metallorū: ꝑpetuo deputent exilio. Ita dicit textus. i l. fi. C. de paga.
h ¶ Fornicatiōis. i. idolatrię. Idolatria eīm quā sequūt infideles: & q̄libet noxia superstitio fornicatio est. c. Idolatria. in prin. 28. q. 1. & dictū ē s. in verbo Fornicatio.
i ¶ Supuacuitas hoim hęc adinuenit in orbē terrarū. Tex. est huic sniæ satis applaudēs i c. Sed dum. versi. Per has efficacias. 26. q. 4. vbi dicūt. Nō solū multa futura pdicūt dęmōes: verūetiā multa faciunt: q̄ q̄m hoies dicere nō possūt/ aut facere: eos dignos quidā qb⁹ seruiāt/ & quib⁹ hōres diuinos deferāt arbitrāt/ instigante maxie vitio curiositatis: ppter amorē fœlicitatis falsę atq; terrenæ & excellētię tpalis. Hæc textus.
k ¶ Vaticināt. Est quoddā gen⁹ culturę idolorū vaticinari. i. ex dęmonū cōsultationib⁹ futura pdicere. Sicut eni auar⁹ (qa cultū deo debitū nūmo ipēdit) idolorū cultor ab Aplo nominat: sic illi q futura: q ex dei oraculo nōnūq̄ reuelata inueniūt: vel dęmonū cōsultatiōe/ vel quibuslibet pstigijs iuenire laborāt: diuinitatis iura creaturis attribuūt. 26. q. 5. in pri. Hic dicit tex. i c. Qui sine. i fi. 26. q. 2. Vanitas magicaꝝ artiū ex traditionib⁹ malorū āgelorū/ i toto orbe terrarū plurimis sęculis valuit p quādā sciaꝫ futuroꝝ. l ¶ intrisec⁹ luteus. Requiratur ad primā anno.

deritis/quoniã Bel comedat hæc: morietur [m] Daniel: quia blasphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erãt autem sacerdotes Bel septuaginta/exceptis [n] vxoribus/& paruulis/& filijs. Et venit rex cum Daniele in templum Belis. Et dixerũt sacerdotes Belis. Ecce/nos egrediemur foras: & tu rex pone escas & vinũ misce: & claude hostium & signa annulo tuo. Et cum ingressus fueris mane: nisi inueneris omnia comesta a Bel: morte moriemur: vel Daniel/qui mẽtitus est aduersum nos. Cõfidebãt autẽ quia fecerãt sub mẽsa abscõditũ introitum: & per illum ingrediebãtur semper: & deuorabãt ea. Factũ est igitur postq̃ egressi sunt illi: & rex posuit cibos ante Bel. Præcepit Daniel pueris suis: & attulerũt cinerem: & cribrauit per totum templũ coram rege: & egressi/clauserunt hostium: & signantes annulo regis: abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta cõsuetudinẽ suã/ & vxores & filij eorum: & comederũt omnia & biberunt. Surrexit autẽ rex primo diluculo/& Daniel cũ eo. Et ait rex. Salua ne sunt signacula Daniel? Qui respondit. Salua rex. Statimq; cum aperuisset hostium: Intuitus rex mẽsam: exclamauit voce magna. Magnus es Bel: & nõ est apud te dolus quisq̃. Et risit Daniel: & tenuit regem/ ne ingrederetur intro: & dixit. Ecce pauimentum. Animaduerte/cuius sunt hæc vestigia. Et dixit rex. Video vestigia virorum & mulierum & infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes & vxores & filios eorum: & ostenderunt ei abscondita hostiola/per quę ingrediebantur/ & consumebant quæ erãt super mensam. Occidit ergo illos rex. & tradidit Bel in potestatem Danielis: qui subuertit eum/& templum eius.

¶ De auaricia quæ est idolorum seruitus: habetur supra in verbo auarus. & ad Ephesios. 5. b.

Idolatria

¶ Quasi scelus idolatriæ est nolle acquiescere. Et infra in verbo Obedire. 1. Reg. 15. c.

Ieiunare. Ieiunans & Ieiunium.

¶ Si mulier iuramento & voto se constrinxerit vt per ieiunium/vel cæterarum rerum abstinentiam: affligat aimam suam. In arbitrio [nn] viri erit/si faciat/aut non faciat. Quod si audiens vir tacuerit: & in alteram diem distulerit sententiã. quicquid vouerat atq; pmiserat: reddet. quia stati/vt audiuit tacuit. Sinautẽ cõtradixerit postq̃ resciuit: portabit ipse iniquitatẽ ei9. Nũe. 30. iñ.

¶ Filij Israel pugnaturi cõtra Philisteos ieiunauerunt [o] in die illa: atq; dixerunt. Tibi peccauimus domine. 1. Reg. 7. b.

m ¶ Morietur Daniel quia blasphemauit in Bel. An de iure hũano pœna blasphemi sit mors: est bo. tex. in Auctẽn. Vt non luxu. cõtra na. coll a. 6. vbi pręmisso: q aliqui erant nefandissimis luxurijs cõtra naturam se inquinantes: subiungitur. Ad hęc quę dixim9/quidam & blaphema verba/ & sacramenta de deo iurãt: deũ ad iracundiã prouocantes: vnde & istis iniuugimus abstinere ab hmõi/& alijs blaphemis verbis: & non iurare per capillos & caput/& his proxia verba. Si eñ cõtra hoies factę blasphemię ipunitę non relinquũt: multomagis qui ipsũ deũ blaspemant digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hoĩbus a pdictis delictis pręcipim9 abstinere. Siaũt post hmõi nostrã admonitione inueniãt aliqui in talibus pmanentes delictis primũ quidẽ indignos se metipsós faciũt dei mia. Post hęc aũt in lęgib9 cõstitutis subijciuntur tormẽtis. Præcipim9 eni & gloriosissimo pręfecto regię ciuitatis tales cõphẽdere/ & vltimis subdere supplicijs: vt nõ ex cõtẽptu taliũ: inueniat & ciuitas & respu. p hos impios actus lędi. Si enim post hanc nostrã suasionẽ/qdã tales inuenietes/ hos subtercęlauerint: similiter a dño deo cõdẽnabunt. ipe vero gloriosissimus pfect9 si inuenerit quosdaz tale aliqd delinquentes: & vindictã i eos non intulerit: scdm nras leges/ primũ quidẽ obligat9 erit dei iudicio: posthęc aũt & nram indignationẽ sustinebit. Hęc tex. Cętera videant s. in verbo Blasphemia.

n ¶ Exceptis vxoribus. Sacerdotibus etiã i lege Mosayca cõiugia decreta erãt: qa in successione familię successio constabat officij. c. Recurrat in si. 32. q. iiij.

nn ¶ In arbitrio viri erit si faciat aũt nõ faciat. Hic dicit Aug. in c. manifestũ ẽ. 33. q. 5. Manifestũ ẽ ita legẽ voluisse feminaz sub viro esse: vt nulla ei9 vota: q̃ abstinẽtię causa vouerit: reddãt ab ea/nisi author vir fuerit pmittẽdo. Et idẽ Augusti. in c. Voluit. eadez causa & quæstio. dicit. Voluit lex: vt non in aliqua rerum licitarum atq; concessarum abstinentia/ fœminę valeat auctoritas/sed virilis. ita: vt si adhuc inuptę cõcesserat pr vota psoluere: si añq̃ psoluerit nupserit/& viro eius hoc cognitũ non placuerit/nõ psoluat: et hoc oĩno sine pctõ: qa de9 mũdauit eã. i. mũdã iudicauit. Neq; hoc cõtra deũ putandũ ẽ fieri cũ ipede9 hoc pceperit/hoc voluerit. Hęc tex. Vnde in materia ieiunij dicit Panor. (in Rub. de ob. ieiu. col. 1. versi. Quarto querit.) q mulieres cõiugatę nõ dñt explere ieiunia volũtaria sine licẽtia seu facultate maritorũ: seu (et meli9) maritis cõtradicẽtibus. Sed ad ieiunia necessaria & indicta p eccłiam/obligãt: nec excusat maritorũ cõtradictio: qa magis ẽ obediendũ deo/& vicario suo. q̃ maritis iiuste pcipientib9. arg. c. si dñs. & c. Julian9. & c. q resistit cũ silib9. 33. q. 3. Nisi oriret scãdalum inter eas & maritos: tunc enim (saltẽ cũ cõsilio sui sacerdotis) poterũt ieiunia dimittere. Ita Panor. in d. Rub. cuius opi. vera videt: q̃uis Archi. in c. Pronũciandũ. col. 2. de cõse. di. 3. videat indistincte tenere: q ieiunia indicta ab ecc̃lia/ debet vxor ieiunare inuitis maritis.

o ¶ Ieiunauerunt in die illa. Pro huius & sequentium elucidatione sententiarũ/aduertẽduz est q triplex reperitur ieiunium. Primum est magnum & generale: abstinere scilicet ab iniquitatibus/ & illicitis sęculi voluptatibus/ quod ẽ perfectum ieiunium in hoc sęculo. c. Ieiunium. in prin. de conse. dis. 5. Scdm est discreta & moderata refectio ut. s. singulos dies absq; ciborũ luxuria transigam9: de quo loquitur Hiero. i c. Nõ dico. & in c. Sit tibi. eadẽ dis. dicẽs. Nõ dico hebdomadas: nõ dico ieiunia duplicata: sed saltẽ singulos dies absq; ciborum luxuria transigamus. Sint igit tibi quotidiana ieiunia: & refectio satietatem fugiens nichil enim

prodest tibi/biduo vel triduo trāsmisso/vacuū portare ventrē:ū post pariter obstruat. Hęc tex. Tertiū ē ieiunium:vnius in die refectionis assumptio: seu semel in die tantum/hora congrua comedere. De quo ieiunio legitur totus titulus de obser. ieiu. Et de hoc triplici ieiunio satis pōt itelligi hęc snia. Pręmissas tres spēs ieiunij colligunt Hostien. in sūma de obser. ieiu. in prin. & Henri. Bouhic. in c. Ex parte. in pri. co. ti. p ¶ Ieiunauit Achab. De ieiunio Achab. & eius huīliatiōe. est tex. in c. Achab. & in c. Sicut Achab. de pœni. dist. 3. & dictū est s. in verbo Achab q ¶ Bona est oratio cū ieiunio. Videatur quod dictū est s. i verbo Eleemosina. in annotatiōe huius snię. r ¶ Ieiunabat Iudich oibus diebus vitę suę. An omnibus diebus vitę nrę debe-

2. Reg. 12. d. ¶ Ieiunauit Dauid ieiunio ꝓpter īfirmitatē filii sui paruuli. Et. s. Da.

3. Reg. 21. g. ¶ Audita prophetæ comminatione ieiunauit [p] Achab rex Samarię: & dormiuit in sacco. Et supra Achab.

Tobiæ 12. b ¶ Bona [q] est oratio cum ieiunio.

Iudith. 4. c ¶ Si i ieiunijs & orōibus pmāseritis i cōspectu dñi: exaudiet p̄ces vras.

Iudith. 8. a. ¶ Ieiunabat [r] Iudith omnibus diebus vitæ suæ: præter sabbata [s] & neomenias & festa domus Israel.

Hester. 14. a ¶ Corpus suum Hester humiliauit ieiunijs.

Psal. 34. c. ¶ Humiliabā i ieiunio animā meā: & oratio mea i sinu meo cōuertet.

Psal. 68. c. ¶ Operui in ieiunio amimam meam.

Psal. 108. d. ¶ Genua mea infirmatę sunt a ieiunio. Et supra genu.

Eccli. 34. d. ¶ Homo [t] qui ieiunat in peccatis suis: & iterum eadem facit/quid proficit humiliando se? Et supra humilitas diffusius.

Esa. 58. a. b ¶ Quare [v] ieiunauimus: & nō aspexisti: humiliauim⁹ animas nostras: & nescisti? Quia ecce in die ieiunij vestri/iuenitur volūtas vestra: & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentionē ieiunatis: &

mus ieiunare. j. ea ieiunia obseruare q̄ a deo vł ab eccl'ia mādant obseruanda? Breuiter dicēdū est: ꝙ verior & cōior canonistarū opinio ē: ꝙ diebꝰ pueritiæ nrę vsq ad annū. xx. nō tenemur ieiunare. Ita tenēt Ioan. and. & Hostiē. in c. 2. de obser. ie. Panor. i Rub. in 3. col. & Bouhic i c. 1. col. 1 co. ti. Fatent tamē oēs ꝙ bonū ē/vt etiā diebꝰ pueritię exercitemur in ieiunijs. Sed hoc volūtariū ē/non necessariū. Alijs aūt diebus pręfata ieiunia sūt a nobis obseruāda/nisi iusta causa excuset. Est aūt multiplex causa q̄ a ieiunijs excusat: prout notat Panor. in d. Rub. & Henri. in d. c. j. per quos videat. Qui vero sint dies/quibꝰ obseruanda sunt ieiunia/cōiter cōcluditur ꝙ sunt vigilię natiuitatis dñi. Assumptionis beatę Marię. Oim apostoloꝝ (pręterq̄ Philippi & Iacobi & beati Io. euan.) nisi i cōtrariū sit cōsuetudo q̄tū ad apostolos aliquos quia seruari posset. Ita probatur in capi. primo & secundo. de obseruatione ieiu. Item tota Quadragesima sūma obseruatione ē obseruāda vt ieiuniū in ea (preterq̄ dies dñicos/qui de abstinētia substracti sunt) nullatenus soluatur. quia ipsi dies decimę sunt anni. tex. est ita dicens. in c. Quadragesima. de cōse. di. 5. De quo etiā dicet diffusiꝰ i verbo Ihesꝰ. dum aget de ieiunio Chri. Hic dicit tex. i c. Nō liceat. de cōse. dis. 3. nō liceat quita feria nouissię septimanę q̄dragesimæ ieiuniū soluere: & oēs exhōrare q̄dragesimā: sed syncere abstinētes totā quadragesimā pexire. Itē ieiunia quatuor tēporū sūt obseruāda. De quibꝰ obseruādis est decisio pape Vrbāi. in c. Statuimꝰ. 76. dist. dicens. Statuimꝰ vt ieiunia quatuor tēporū hoc ordie celebrēt. Primū in initio quadragesimæ. Scd̄m in hebdomada pēthecostes. Tertiū vero i septembri. & Quartū in decēbri. Hæc tex. Quę ieiunia demōstrāt his versibus. Prima quadragenę seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis. Tertia septēbris cultū fert mercuris istū. Sabbata ieiunent vigilē p̄euntia Chrm. glo. ēponēs hæc carmia. in c. de ieiunio. versi. In decēbri. 76. dis. Huius aūt obseruātię vtilitas est. vt q̄m oi tp̄e peccamus: lex abstinentię oibus sit ascripta tēporibꝰ. c. Huius obseruantiæ. & ibi Archi. eadē dist. Et generaliter oēs dies quos ieiunandos epi in suis dioecesibus iudicāt. De his nāq diebus loquens tex. in c. Ieiunia. de consecra. di. 5. dicit. ieiunia in ecclesia a sacerdotibus cōstituta sine necessitate rationabili non soluāt. quē tex. gñaliter itelligit Hēri. Bouhic. in d. c 1. col. 3. j. & procedit nedū in ieiunijs constitutis/sed etiā in constituendis: reperiunt aūt iā constituta in diebus supra nūeratis: quibꝰ addatur vigilia oim sanctorū/& vigilia sācti Laurētij. Alia aūt ieiunia/quę a iure reperiunt statuta vt ieiuniū rogationū/de quo in c. Rogationes. de conse. di. 3. Ieiuniū diei sabbati. de quo in c. sabbato. eadē dis. & ieiunia quartę & sextę ferię (de quibꝰ habet in c. ieiunia sanc. eadem dis.) magis sunt consilij q̄ p̄cepti. Solet tū dubitari de vigilia penthecostes. Sed de ea sunt duę glossæ sentientes/ꝙ ieiunanda est saltē de gñali cōsuetudine eccl'ię. Altera est in c. Scire. in glo. fi. 76. dist. Altera in c. 2. de obser. ieiu. & ita trāsit Panor. in Rub. col. 3. s ¶ Preter sabbata & neomenias & festa domus Israel. Hodie die dñico nō ieiunat etiā quadragesimali tēpore. c. quadragesima. de conse. dis. 5. Vñ si vigilia ieiunāda occurrat die dñico/ieiunat die precedēti. c. 1. de obser. ieiu. Si quis tū die dominico deuotionis causa & in honorem dei vellet ieiunare/prohibendus nō esset dicēte Hieronymo ad Lucilliu. Vtinam oi tepore ieiunare possemus: qd in actibus aplorū diebus penthecostes & die dñico Apl'm Paulum/& cū eo credentes fecisse legimus. c. Vtinā. (vbi hæc verba Hieronymi ponunt) 76. dis. Secus si die dñico in dei & generalis obseruatiōis christianorum contēptū ieiunare vellet: talis enī peccaret prout in cōcilio Gaugrensi statutū inuenitur in hęc verba. Si quis tāq̄ hoc continentię conuenire iudicans/die dñico ieiunauerit in eiusdē diei cōtemptū/anathema sit. c. Si quis tanq̄. 30. dist. & facit tex. in c. si quis p̄sbyter. in prin. eadē disti. Hinc dicit tex. i c. Sacerdos. circa me. 26. q. 7. Die dñico hoies non ieiunent: Nam q die dñico/studiose ieiunat/non creditur esse catholicus. Siliter a festo Resurrectionis vsq ad festum Pēthecostes non ieiunat. c. ieiuniū quarti in fi. & c. seq. 76. dis. Si qui tū ieiunare cupiunt non sunt prohibendi: quia & Antonius & Paulus/& cęteri patres antiqui etiā his diebus i eremo leguntur abstinuisse. c. Post pascha. in fi. eadem dis. Siliter etiā alia quæ pręcepti est obseruantia propter festi excellentiā nonnūq̄ remittitur. Vnde illi/qui nec voto/nec regulari obseruantia sunt astricti: in sexta feria: si festum natiuitatis dominicę die illo venire contigerit: carnibus propter festi excellentiā/ vesci pnt scd̄ consuetudinem ecclesię generalis: nec tamen hij reprehendendi sunt/qui ob deuotionem voluerint abstinere. Ita dicit tex. in c. fi. de obser. ieiu.

t ¶ Homo qui ieiunat. &c. Videatur annotatio supra in verbo humilitas.

v ¶ Quare ieiunauimus. &c. Hac sententia ostenditur abstinentiam spiritualem longe esse potiorē corporali: prout hanc sententiam declarat Hostien. in c. 1. in fi. de voto. imo corporalis abstinentia sine sp̄uali/parum aut nihil prodest: dicēte Hieronymo. Nichil prodest ieiunare/& orare/& alia religionis opera facere: nisi mens ab iniquitate/& ab obtrectationibus lingua cohibeatur. c. Nichil prodest. de consecratione. dis. 5.

percutitis pugno impie. Nolite ieiunare vsq ad hāc diē: vt audiatur in excelso clamor vester. Nūquid tale est ieiuniū quod elegi: per diē affligere hominē animā suā? Nūquid cōtorquere quasi circulū caput suū: & saccū/& cinerē sternere? Nūquid istud vocabis ieiuniū? Nōne [x] hoc est magis ieiuniū quod elegi? Dissolue [y] colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentes: dimitte eos qui cōfracti sunt liberos: & omne onus dirūpe. Frange [z] esurienti panē tuū: & egenos vagosq induc in domum tuā. Cū videris nudum/operi eum: & carnē [a] tuam ne despexeris. Tunc erūpet quasi mane lumen tuū: & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam/iustitia tua: & gloria domini colliget te. Tūc inuocabis: & dominus exaudiet te. Clamabis: & dicet/ ecce adsum: quia misericors sum dominus deus tuus.

¶ Sanctificate ieiunium. Iohelis.1.c.

¶ Cōuertimini [b] ad me/in ieiunio/& fletu/& plāctu: & scindite corda vestra/& nō vestimēta vestra/dicit dn̄s oipotēs. Et supra cōuertere. Iohelis.2.c

¶ Cū ieiunaretis & plāgeretis: nūquid ieiuniū ieiunastis mihi? ait dn̄s. zacha.7.b.

¶ Ieiunium [c] quarti/ & ieiunium quinti/& ieiuniū septimi/ & ieiuniū decimi/ erit domui Iudæ in gaudium & in lætitiam & in solennitates preclaras. Veritatem tantum & pacem diligite. zacha.8.d.

¶ Cum [d] ieiunasset Ihesus quadraginta diebus & quadraginta noctibus: postea esuriit. Mat.4.a.

¶ Cum ieiunatis [e]/nolite fieri sicut hypocritę tristes. Exterminant eni facies suas/vt pareant hominibus ieiunantes. Amen [f] dico vobis: recepērūt mercedē suā. Tu autē cū ieiunas: vnge caput: & faciē tuam laua/ ne videaris hominibus ieiunās: sed patri tuo qui est in abscōdito: & pater tuus qui videt in abscondito/reddet tibi. Matth.6.c.

¶ Accesserunt ad Ihesum/discipuli Ioānis: dicētes. Quare nos & Pharisei ieiunamus frequēter: discipuli autē tui nō ieiunāt? Et ait illis Ihe= Matth.9.b.

x ¶ Nonne hoc est magis ieiuniū qđ elegi. Ieiuniū enī magnū & gn̄ale est/abstinere ab iniquitatibus/& ab illicitis voluptatibus seculi. c. Ieiuniū. in pri. de cōse. dis.5. & dictū est s̄. eodem. y ¶ Dissolue colligatiōes impietatis. Tex. ē istis verbis innitēs. in c. Auctoritatē. 15.q.6. de quo dictū est s̄. in verbo Deprimere. r. z ¶ Frange esurienti panē tuū. Videat annotatio s̄. in verbo dom⁹. a ¶ Carnē tuā ne despexeris. Videatur qđ in huius annotatiōe snię dictū est s̄. in verbo Caro: b ¶ Conuertimini ad me. Videat annotatio in verbo Cōuertere. c ¶ Ieiuniū quarti. &c. Primus mensis apđ Hebręos/est Aprilis. Quartus/ Iuli⁹. Septimus. October. Et decimus/ Ianuaris. in quibus ieiunabāt. Preterea & in.5. mēse/ q est Augusts. Quę aūt fuerit istis cā ieiunij/ Hieronymus exponit dicēs. Ieiunium quarti mēsis Iulij esse in die septia & decia ipsius arbitramur q tūc descēdens Moyses de mōte Sinai tabulas legis abiecit atq confregit. & iuxta Hieremiā. muri primum rupti sunt ciuitatis. In quito vero mēse. i. Augusto: qa cū ppt exploratores terrę scte sedirio orta eēt in pplo iussi sunt mōtē nō ascēdere/ sed p. xl. annos lōgis a terra sācta circūire dispēdijs/ vt exceptis duobus (Caleph & Iosue) oēs i solitudine caderent. In hoc etiā mēse prius a Nabughodonosor. & multa post seclā a Tito & Vespasiano: templū Hierosolimis incēsū est/ atq destructū: capta vrbe Bethel ad quā multa milia cōfugerāt iudęorum. In septimo vero. i. Octobri: occisus ē Godolias & Iudę trib⁹: ac hierusalē reliquæ dissipatæ sūt. Mēse decio q Ianuarius dicit: Ezechias i captiuitate posit⁹ audiuit & cunctus popul⁹ captiuorū: quito mense tēplū esse subuersū. Hæc sunt causæ luctus & ieiunioꝝ q habuerūt. Sed de⁹ pollicet hos dies vertēdos in gaudiū & solēnitates/ si pacē & veritatē dilexerit. Mystice aūt tūc ieiunam⁹: qn̄ aufertur a nobis spōs⁹: nec meremur ei⁹ pn̄tiā: sed cū reuersus cogitat bn̄facere: tristitia vertit i gaudiū. & fames pristina sermōis dei/ pn̄tia doctrinę eius/ & cœlestis panis saturitate cōpensabitur. Textus est de premissis oibus: quę etiā ponuntur hic: per glo. or. in c. Huius obseruātię. i si. cum c. seq. 76. dist. d ¶ Cum ieiunasset Ihesus. &c. De ieiunio Chri dicet in verbo Ihesus. e ¶ Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes. &c. Circa hāc sniaꝫ/ & psufficiēti ipsis elucidatiōe/ notet q multiplexē ieiuniū. quoddā ē necessitatis: vt i mendicis. quoddā virtutis: vt in prudenter & mediocriter viuētibus/ quoddā superstitionis vt in hypocritis/ quoddā fatuitatis: vt i idiscretis/ & quoddā corporalis vtilitatis: vt i pinguibus. Vt aūt ieiuniū reddat vtil⁹ quatuor debet habere comites scꝫ largitatē / lętitiā/ horā/ mensurā/ De primo (.s. de largitate) dicit Hiero. Quod māducatur⁹ eras: si nō ieiunares: da pauperibus/ vt ieiuniū tuū sit saturitas aię/ non marsupij lucrū. De scđo dicit dn̄s Matth.6. (scꝫ de lętitia.) Nolite fieri sicut hypocritæ tristes: De tertio (scꝫ hora) legit.1. Reg.14. q Ionathas qui p̄uenit horā adiudicat⁹ fuit morti. De quarto (scꝫ mensura) dicit Augusti. Mēs auiditate ciborū lassata/ perdit orōnis virtutem. Premissa oia: q huis snię elucidatiōi subseruiūt. ponit Archi. in c. Ieiuniū. in prin. de cōse. dis.5. Circa tn̄ horā ieiunij Aduertendū est diffusis. q si qdē loquamur de ieiunio quadragesimali: hora cōpetens cibi assumendi est/ post expletas vesperas: q ppterea de mane dicuntur. Vnde dicit tex. in c. solent. de conse. dist.1. Solent plures qui se ieiunare putant in quadragesima: mox vt signū audierint/ ad horā nonā comedere: qui nullatenus ieiunare credendi sunt: si añ manducauerint q vespertinū celebret officiū. Hęc tex. Rō aūt huius statuti fuit: quia in ieiunio quadragesimali imitamur vestigia Christi: quē in eo q absq cibo.40. diebus & noctibus ieiunauit: imitari non possum⁹/ p̄ter diuinū miraculū. Vn̄ statuit eccl'a/ vt saltē p oēs.40. dies/ ficte sumptos/ hoīes ieiunarēt. Nā post vesperas expletas/ dies ficte dicit expletus/ cum nō restet aliud officiū diurnū. Ita Archi. in d.c. solent. & Panor. in Rubric. de obserua. ieiu. col.1. Cōpletoriū em̄ licet deputet diei (cui⁹ decātate sunt vespe) quasi cōplens ipm̄. non tn̄ decātat in hac die/ sed post finem eius/ i pri. sequētis diei: qa scđm cōputationē canonicā/ a vesptino tpe incipit sequēs dies. ar.75. dis. quod a patrib⁹. Ita Hēri. id.c.1. col. pe. de ob. ieiu. In alijs aūt ieiunijs (q̄uis de ieiunijs quatuor tēporū dicat i d.c. solent) horā esse circa vesperas: & in sabbato sācto/ circa noctis initiū: tn̄ cōiter tenet & obseruat/ q hora legitia cibi sumēdi: est hora nona/ quā nos appellam⁹ horā duodecimā. Ita Panor. id. Rub. de obser. ieiu. col.1: & Archi. in d.c. solent. f ¶ Amen dico vobis recepērunt mercedē suā. Tex. est idem probans. in c. Cauendū. de pœni. dist.3. & in c. Vide q̄ium. 1.q.1.

g ℭ In ieiunijs multis fui. De frequenti ieiunio Pauli. est bo. tex. in c. Vtinam. 76. distin. de quo dictū ē ī. eodē. Pro maiori aūt huius materię ieiunij declaratiōe notetur / ꝙ diebus ieiuniorū nō quadragesimalium licite possumꝰ vti lacticinijs & ouis. secꝰ in ieiunio quadragesimali: quia tūc ab oibus lacticinijs / & trahentibus a carnibus sementinā originem: est abstinendum. Ita pōt loqui. c. deniq. 4. di. Hęc est cōclusio cōmunior canonistarū in Ru. & in c. 1. de obser. ieiu. Secundo: ꝙ electuaria non soluūt ieiuniū: nisi qs in fraudē sumat ī magna q̄titate per modū cibi. ita Hēri. post. S. Tho. ī d. c. 1. col. fi. de obser. ieiu. Vnde etiā dicit Panor. in Ru. de obser. ieiu. col. 1. ꝙ aliqd sumere pro collatiōe de sero: magis ad sustentatiōnē naturę / q̄ ad delitias: non erit pctm̄: nec frangere ieiuniū / dummō tēperate fiat & scdm consuetudinē loci. Hæc Panor. Dicit tñ Hēri. (cuiꝰ opinionē credo veram.) in d. ca. 1. co. fi. ꝙ vbi cōsuetudo pmitteret ꝙ comederetur non p viā sustentatiōis / sed nutrimēti: ꝙ talē cōsuetudinē nō auderet approbare. De potu autē: an ante vel post prādiū / soluat ieiuniū: dicit beatus Thomas: ꝙ licet ieiunantes non phibeantur pluries bibere: qa potꝰ magis sumēdꝰ ē ad alterationē corpis / & ad digestionē ciborū: q̄ ad nutritionē / licꝫ aliquō nutriat. Possūt tñ imoderate bibētes peccare / & meritū iustū pdere. non tñ p potū anteriorē / aut posteriorē. i. an prādiū vel post / frāgit ieiuniū. Ita Hēri. post Inno. ī d. c. ī fi. h ℭ Ieiunantes apl'i ipofuert manꝰ. Plærisq reperissē actꝰ ī iure hūano q nō debēt (saltē ex bona hōestate) nisi a ieiunis exerceri. Imprimis enī baptismus a ieiuno dari debet. c. vt epi. in fi. de cōsecra. dis. 5. Secundo Confirmatio seu sacramentū cōfirmatiōnis. id. c. vt epi. in prin. Tertio solennis iuramēti præstatio. c. honestū. ī pri. 22. q. 5. Quarto iudiciale testimoniū. c. placuit. de testibꝰ. Quīto. Cōfectio eucharistię c. sacramēta. i pri. de cōse. distin. 1. & Sexto. Collatio ordinū. c. Quod a patribus. 75. dist. Et idem in assumptiōe eucharistiæ quę etiā nemini nisi ieiuno dari debet: nisi rōne necessitatis. c. liquido. de cōse. dis. 2. & c. si quis de corpore 26. q. 6.

fus. Nūquid possunt filij spōsi lugere / q̄diu cū illis est spōsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt.

Marci. 9. d. ℭ Hoc genus dæmoniorum non eijcitur / nisi oratione & ieiunio.

2. ad co. 11. f ℭ In ieiunijs g multis fui: dicit Paulus.

Actuū. 13. a. ℭ Ieiunantes h apostoli & orantes / imposuerunt manus Paulo & Barnabæ: & dimiserunt illos.

Iudicū. 11. a **Iepte.** ℭ Fuit Iepte Galaadites vir fortissimꝰ atq pugnator / filiꝰ i mulieris meretricis: qui natus est de Galaad. Habuit autē Galaad vxorem de qua suscepit filios: qui postq̄ creuerāt: eiecerunt Iepte: dicentes. Hæres k in domo patris nostri esse non poteris: quia de adultera matre natus es. Quos ille fugiens atq deuitās habitauit in terra Iob. Cōgregatiq sunt ad eū viri inopes & latrocinātes: & quasi pricipē seqbātur.

Iudicū. 11 cap. e. f. g. in fine. ℭ Iepte eiecto (posteaq in eiectorū suorū principē / ab eis pro pugna in filios Ammō incūda: electꝰ est. Et vbi noluit acqescere rex filiorū Ammō verbis Iepte: quæ per nuncios mandauerat) Factus est super Iepte spiritus dñi & circuiēs Galaad & Manassæ Maspha quoq Galaad: & inde transiens ad filios Ammon / votum l vouit domino: dicens. Si trādideris filios Ammon in manus meas: quicūq primus fuerit egressus de foribus domus meæ: michiq occurrerit reuertenti cum pace a filijs Ammon: cum holocaustum offeram domino. Transiuitq Iepte ad filios Ammon / vt pugnaret contra eos: quos tradidit dominus in manus eius: percussitq ab Aroer / vsq dum veniēs in Mennith viginti ciuitates: et vsq ad Abel: quæ est vincis consita: plaga magna nimis. Humiliatiq sunt filij Ammon / a filijs Israel. Reuertenti autem Iepte in maspha domum suam: occurrit ei vnigenita filia sua / cum tympanis & choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua: & ait. Heu me filia mi: decepisti me: & decepta es.

i ℭ Filiꝰ mulieris meretricis. Filiꝰ mulieris meretricis appellat ī iure hūano vulgo q̄situs. §. nouissime. insti. ad sena orphi. k ℭ Hęres in domo patris nostri esse non poteris. Videatur qd in hac materia satis diffuse dictū ē s. in verbo hęres. in. 1. annotatiōe. l ℭ Votum vouit dño. &c. Circa hoc votū Iepte / & eiꝰ exequtionē per immolationē proprię filię. Aduertendum est: quia an ex hoc facto sit Iepte cōmendandus videntur iura diuersimode loqui. Imprimis enī textus Hieronymi. in c. Nasci. in fi. 56. dist. appellat eū sanctū / diciq ab apostolo eū cōmendari / prout etiā verū est. & habetur ad Heb. 11. circa fi. Pręterea textus Augu. in c. Si non licet / Paulo ante fi. 25. q. 5. videtur sentire: ꝙ Iepte immolauerit filiā ex tacita inspiratiōe dei. Textus aūt qui ē Ambrosij. in c. vnusqsq. 22. q. 4. sentit Iepte filiā imolādo peccasse. Miserabilis est enī (dicit ibi tex.) necessitas q̄ soluit parricidio. Vñ etiā dicit Iosephus: ꝙ Iepte obtulit holocaustum illegitimū / & idē dicit Hiero: cōtra Iouinianū. Pro resolutiōe dici pōt. Primo ꝙ Iepte soluēdo votū peccauit: sed non peccauit in vouēdo. Vnde hic dicit ꝙ irruit spūssanctus super Iepte / & vouit dño: fuit. ergo iustus in promisso: & ita loqui pōt dictū c. nasci: sed impius in soluēdo. & ita loquit dictū c. Vnusqsq. Nec obstat textus Aug. ī d. c. Si non licet. qa ibidē Augustinus nichil asserit diffiniēdo / sed suspenso verbo indecisū relinqt. Dicit enī ibi tex. Merito q̄ritur vtrū p iussu dei habēdū sit / ꝙ Iepte filiā q̄ occurrit patri occidit: cum id vouisset imolaturū qd ei victori redeūti de plio pmitus occurrisset. Hæc tex. Ipse vero Aug. hoc loco / ꝙ Iepte occidēdo filiā peccauerit / euidēter ondit. Vel: scdo pōt dici: ꝙ ī Iepte fuit triplex volūtas / & duo actꝰ. Pria fuit volūtas vouēdi / & hęc nō habuit actū proprium. Alia fuit voluntas vouendi hoc quod vouit: scilicet quicunq primus. &c. & actus eius fuit votum. Tertia fuit voluntas immolandi filiam: & eius actus fuit immolatio filię. Prima voluntas bona fuit & a spiritu sancto. Scda & tertia malę / & actus eorum mali: Vnde & vouendo hoc / & soluendo peccauit Iepte: quia votū eis fuit indiscretum. Laudatur tamē nō ppter votū hoc vel factū: sed ppter originē voti. i. fidē / & ppter primā volūtatē: a qua ortū habuerūt alię duę volūtates. sicut Petrꝰ laudat de amputatiōe auriculę Malchi: nō ppter ipm factū / sed ppt causā siue zelū / ex quo fecit hoc / put dicit glo. Io. 19. Pria ergo volūtas Iepte fuit a spūsancto: nō tñ votū fuit a spūscto: qa illa volūtas nō fuit imediate radix illiꝰ voti. Per hęc patet solutio ad oia q̄ pnt obijci. Illa enī auctoritas q̄ laudat Iepte referēda est ad primum volūtatē & fidē eius. Alię q̄ vituperāt eū referēdę sunt ad alias voluntates & actus earū. Pręmissa ponit Archi. in d. c. Vnusquisq. 22. q. 4.

¶Vidēs dominus ꝙ despiceret Liam: aperuit [r] vuluā eius, sorore ste= Gene.29.c. g. in fine.
rili permanente. Quæ conceptum genuit filium: vocauitqꝫ nomē eius Rubē, dicens. Vidit [s] dominus humilitatem meam: nunc amabit me vir meus. Rursumqꝫ cōcepit, et peperit filium: et ait. Quoniā audiuit me dominus haberi contemptui: dedit etiam istum michi. Vocauitqꝫ nomē eius Simeon. Concepitqꝫ et genuit tertio alium filium: dixitqꝫ. Nūc quoqꝫ copulabitur mihi maritus meꝰ: eo ꝙ pepereri ei tres filios. Et idcirco appellauit nomen eius Leui. Quarto concepit, et peperit filium: et ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocauit eū Iudam. Cessauitqꝫ parere.

¶Cernēs Rachel ꝙ infœcunda [t] esset, inuidit sorori suę: et ait marito Gene.30.a.
suo. Da mihi liberos: alioqui moriar. Cui iratus respondit Iacob. Nū pro deo ego sum: qui priuauit te fructu vētris tui? At illa. Habeo inquit famulam Balā: ingredere ad illam vt pariat super genua tua: et habeā ex illa filios. Deditqꝫ illi Balam in coniugium. Quę ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitqꝫ Rachel. Iudicauit mihi dominꝰ: et exaudiuit vocem meā dans [v] mihi filium. Et idcirco appellauit nomē eius Dan. Rursumqꝫ Bala concipiens peperit alterum: pro quo ait Rachel. Comparauit me dominꝰ cū sorore mea: et inualui. Vocauitqꝫ eum Neptalim.

¶Sentiens Lia ꝙ parere desisset: zelpham [a] ancillam suam marito tra= Gene.30.b.
didit. Qua post conceptum edente filium: dixit feliciter. Et idcirco vocauit nomē eius Gad. Peperit quoqꝫ zelpha alterum. Dixitqꝫ Lia. Hoc pro beatitudine mea: beatā quippe me dicēt omnes mulieres. Propter ea appellauit eum Aser.

¶Egressus Rubē tempore messis triticeę in agrum repperit mandra= Gene.30.d.
goras quas matri Lię detulit. Dixitqꝫ Rachel. Da mihi partem de mādragoris filij tui. Illa respōdit. Parū ne tibi videtur ꝙ pręripueris maritum mihi: nisi etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. Redeuntiqꝫ ad vesperā Iacob de agro: egressa est in occursum eiꝰ Lia: et ait. Ad me inquit intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormiuitqꝫ cum ea nocte illa: & exaudiuit deus preces eiꝰ. Concepitqꝫ et peperit filium quintum: et ait. Dedit deus mercedem mihi: quia dedi ancillam meā viro meo. Appellauitqꝫ nomen eius ysachar. Rursum Lia concipiēs peperit sextum filium: & ait. Dotauit me deus dote bona. Et iam hac vice mecum erit maritus meꝰ: eo ꝙ genuerim ei sex filios. Et idcirco appellauit nomen eius zabulon. Post quē peperit filiam nomine Dynam [b].

Nuptias. ff. de regu. iur. bo. est tex. ita sentiēs, & hanc Iacob et Liæ copulationē satis vbertim declarans in c. vnico §. sed obijcitur. 29. q̄sti. 1. vbi dicitur. Iacob nō consenserat in Liā: sed in Rachel. Septē siquidem annis pro Rachel seruierat. Cum ergo eo ignorāte, Lia esset sibi supposita: nō fuit coniugiū inter eos, si error personę cōsensum excludit. quia vt dictū est, non in eā consenserat: sed in Rachel. Sed respondetur. Cōsensus aliꝰ est pręcedens, alius subsequens. Pręcedit consensus: quādo ante carnalē copulā in indiuiduam vitę consuetudinem vterqꝫ consētit. subsequitur: quādo post concubinalē siue fornicarium coitum consentiunt in idem. Iacob ergo et Liam non fecit cōiuges pręcedens consensus: sed subsequens. Nec tamen ex primo concubitu fornicari iudicantur: cum ille maritali affectu eā cognouerit, & illa vxorio affectu sibi debitū persoluerit, putās lege primogenitarū et paternis imperijs se sibi iure copolatā. Hæc tex. r ¶Aperuit vuluam Liæ: sorore sua sterili permanente. Pro effectu istorum verborū est bo. tex. in c. nisi cum pridem. col. fi. versi. nec putes. d renū. vbi dicit. licet illa vita cōtēplatiua sit magis secura: tñ ista vita actiua est magis fructifera. & licet illa sit magis suauis: hæc tamen magis est vtilis. cū in fœcunditate sobolis lippitudo Liæ, Rachelis pulchritudini sit pręlata. hęc tex. cui conformis est textus de Lia etiā et Rachele loquens in c. licet quibusdā. i ff. d regu. dū ibi dicit. Nullus absqꝫ licentia romani pōtificis pręsumat occasiōe quacūqꝫ deserere pręsulatū. quoniā sicut maius bonū minori bono proponitur: ita cōmunis vtilitas, speciali vtilitati pręfertur. & i hoc casu recte pręponit doctrina silentio, sollicitudo cōtemplationi, et labor quieti. Ad quod vtiqꝫ designandum vnigenitꝰ dei filius Ihesus Christus nō de Rachele secūdū carnē natꝰ ē, sed de Lia. Hęc tex. De ista autē materia an scꝫ et quando fœcunditas Lię .i. vita actiua sit pulchritudini Rachelis .i. vitę cōtēplatiuę pręferēda: videat qd diffusius dictū est supra in verbo cōtēplari. s ¶Vidit dominus humilitatem nostrā &c. hijs et sequētibus verbis Lię cōstat eā somme gaudere de sua fœcūditate. Nec id quidē iniuria. Maximū enim ac pręcipuū munus fœminarū est cōcipere ac tueri conceptum. l. queritur §. si mulier pręgnās. ff. de ędi. edic. Adhoc naqꝫ mulieres natura progenuit, vt partus ederent: vnde ei maxima eis in hoc cupiditas cōstituta. tex. est ita dicēs in l. 1. C. de iodic. v. iob.

t ¶Infecunda esset. An mulier infecunda sana sit, an vero morbosa: bonus est textus in l. queritur §. de sterili. ff. de edi. edic. de quo dicetur in verbo sterilis.

v ¶Dans mihi filium. Hanc enim olim habuerunt potestatem mulieres: vt de licentia vel potestate ipsarum viri possent accedere ad ancillas suas: et filij ita nati potius dominę filij q̄ ancillæ vocabantur. text. est cum glosa in capite Ismael. in fi. 56. distinctione.

a ¶zelpham marito tradidit. Hinc dicit Ambrosius. Obijciuntur Iacob quattuor vxores. c. obijciuntur. in princi. 32. questione quarta. Sed quia tunc illud erat diuina inspiratione concessum, crimē non erat. dicto c. obijciuntur & c. gaudemus. circa me. de diuor. b ¶Dynā. De hac Dyna notanter loquitur textus in c. 1. in fi. de peni. dist. 5. dicens. Cohibeat se a ludis & a spectaculis sęculi qui perfectā vult consequi

gratiã remissionis. Nam Dina Iacob filia si se cohibuisset/ & inter suos remansisset: ab extraneo raptore corrupta non esset. Hęc tex. c ❡ Opprobriũ meũ. Pudor est enim fœminis (dicit Ambrosius) Nuptiarũ premia non habere. c. Pudor est. in princi. 32. quęsti. 2. Vnde & in lege dicebatur. Maledicta sterilis quę nõ reliquerit semẽ super terrã. c. Recurrat. §. His ita. 32. quęst. 4. vbi glo. in verbo maledicta: dicit. Maledicta hoc est ignominiosa & obscurę famę apud homines habita est. Et sic istud est maledictũ opprobrii.

Gene. 30. d. ❡ Recordatus quoq; dominus Rachelis exaudiuit eam: & aperuit vuluam eius. Quę cõcepit & peperit filiũ dicẽs. Abstulit deus opprobriũ [c] meũ. Et vocauit nomẽ illi[9] Ioseph: dicẽs. Addat michi dñs filiũ alterũ.

❡ De pacto facto/ inter Laban & Iacob: eo tẽpore quo patriã repedare voluit. Deq; ipsius Iacob cum vxoribus abitione. ac de fœdere inter Iacob & Laban inito. Habetur Genesis. 30. &. 31. cap.

Ge. 32. f. & g ❡ Iacob abijt in itinere quod cœperat fueruntq; ei obuiam angeli dei. Quos cum vidisset: ait. Castra dei sunt hęc. Et appellauit nomẽ loci illius Machanaim: id est castra.

❡ De Iacob qui ad Esau munera misit. Deq; reconciliatione ipsius cũ fratre suo Esau. Habetur Gene. 32. & 33. cap.

Ge. 32. f. & g ❡ Ecce [d] vir luctabatur cũ Iacob vsq; mane: qui cum videret/ q; eũ superare non posset/ tetigit neruũ fœmoris eius/ & statim emarcuit. Dixitq; ad eum. Dimitte me: iam enim ascendit aurora. Respondit. Nõ dimittam [e] te: nisi benedixeris michi. Ait ergo. Quod nomen est tibi. Respondit Iacob. At ille. Nequaq; (inquit) Iacob appellabitur nomen tuũ: sed israel. Quoniã si contra [f] deũ fortis fuisti: quanto magis cõtra homines prȩualebis. Interrogauit eũ Iacob. Dic michi quo appellaris nomine? Respondit. Cur quęris nomen meũ quod est mirabile? Et benedixit ei i eodem loco. Vocauitq; Iacob nomen loci illius Phanuel: dicens. Vidi dominũ facie ad faciem: & salua facta est anima mea. Ortusq; est ei stati sol postq; transgressus est Phanuel. Ipse vero [g] claudicabat pede. Quã ob causam non comedunt neruũ filij Israel/ qui emarcuit in fœmore Iacob/ vsq; i prȩsentem diem: eoq; tetigerit neruum fœmoris eius & obstupuerit.

❡ De Dina filia Iacob quæ fuit oppressa. & eius oppressio a fratribus suis vlta quos Iacob arguit. Habetur Genesis. 34.

❡ De Iacob qui idola infodit sub therebithũ. Habet Gene. 35. i prici.

Gene. 35. a. ❡ Venit Iacob Luzã quę est in terra Chanaã cognominato Bethel: ipse & omnis populus cũ eo. Aedificauitq; [h] ibi altare: & appellauit nomẽ loci domus dei. Ibi enim apparuit ei deus/ cum fugeret fratrem suum.

Gene. 35. b. ❡ Apparuit iterum deus Iacob/ postq; reuersus est de Mesopotamia Syrię: & venit in Bethel. benedixitq; ei: dicẽs. Non vocaberis vltra Iacob: sed Israel erit nomen tuum. Et appellauit eũ Israel. Dixitq; ei: ego de[9] omnipotẽs. Cresce & multiplicare: gẽtes & populi nationũ ex te erũt. Reges de lumbis tuis egredientur: terramq; quã dedi Abrahã & Isaac dabo tibi/ & semini tuo post te: & recessit ab eo. Ille vero [i] erexit titulũ lapideũ in loco quo locutus fuerat ei deus/ libans super eum libamina: & effundens oleum. vocansq; nomen loci illius Bethel.

Gene. 35. c. ❡ Egressus inde Iacob venit verno tẽpore ad terrã quę ducit Ephratã. In qua cum parturiret Rachel: ob difficultatẽ partus periclitari cœpit.

d ❡ Ecce vir luctabatur cũ Iacob. &cę. Iacob cum ad parentes ꝓprios redit/ in via angelũ inuenit/ cũ quo magnũ certamẽ in luctamine habuit. Qui autẽ luctatur: aliquãdo se superiorẽ/ aliquãdo inferiorẽ inuenit. Significat ergo angel[9] deũ: & Iacob qui cũ eo cõtendit/ contẽplatiui viri animã exprimit: quę cũ deũ contemplari nititur: velut i certamine/ modo quasi superat: quia itelligẽdo & sentiendo de circũspectolumie aliquid gustat. modo vero succũbit: qa degustando iterũ deficit Quasi ergo vincitur angelus: quando humano intellectui itime apprȩhenditur de[9]. Sed notãdũ: q; idem victus neruũ tetigit & marcescere fecit. & extunc Iacob vno pede claudicauit: qa omnipotẽs deus/ cũ per intellectũ & desyderiũ cognoscitur: voluptatem carnis arefacit. & q pri[9] quasi duob[9] pedibus nitẽtes eũ videbamur quęrere/ & sęculum tenere: post agnitionẽ suauitatis dei: vn[9] in nobis pes san[9] ꝑmanet: alter claudicat. quia debilitato amore sæculi solus amor dei cõualescit. Qui enĩ claudicat/ tantum sano pede innititur. Sic cui desyderium terrenũ arefactũ est: in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet/ & in ipso stat: qa pedẽ amoris sæculi quẽ in terra ponebat/ iã suspẽsum portat. Pro hac mystica declaratiõe (quę Gregorii est) videndus ẽ bo. tex. in. c. Oẽs sæculi hui[9]. circa me. 47. disti. de quo dictũ ẽ sup. in verbo florere: sup illud. Iustus vt palma florebit. & in c. In scripturis. circa me. 8. quęsti. 1. de quo dictũ est i verbo cõtẽplari in. 1. ãno. e ❡ Nõ dimittã te nisi benedixeris michi. Sic etiã ipsi deũ nõ debemus dimittere. i. rectũ viuendi tramitẽ deserere: si suę velim[9] benedictionis (quę in perennis retributione vitę consistit) reddi participes. Incassũ quippe bonũ agitur: si ante vitę terminũ deserat. quia & frustra velociter currit: q priusq; ad metas venerit/ deficit. c. incassum. vbi est tex. Gregorii. de pœni. distic. 3. f ❡ Si cõtra deũ fortis fuisti: q̃to magis cõtra hoĩes ꝑualebis. i. si qs assidua precũ pulsatione deũ sibi ꝓpiciũ reddiderit: inimicorũ suorũ potẽtiã facile superabit. Pro hac declaratiõe q̃ est de mẽte glossę iterlinearis: vidẽda ẽ glo. in cle. si dñm. in glo. ma. in fi. de reli. & vene. sctõ. Vbi istud refert i ꝑsona Theodosii iperatoris euenisse. vt dictũ est. s. i ver. depcatio. in. 1. aut. 2. ãnotatione. g ❡ Ipse vero claudicabat pede. Videat quod dictũ est in. 3. ꝑxi annotatiõe. h ❡ Aedificauitq; ibi altare. Hodie etiã altaria possunt ibi erigi: vbi origo alicui[9] habitationis/ vel passionis fidelissima origine tradit. c. Placuit. in fi. de conse. distinc. 1. i ❡ Erexit titulum lapideũ. In figurã altarium ecclesie: de quibus dicitur. Altaria si non fuerint lapidea: chrismatis vnctione non consecrẽtur. c. Altaria. de conse. distinc. 1. vbi glo. fi. Dict hoc introductũ: tum quia Christus petra dicitur: tũ quia Iacob erexit lapidem in titulum.

Dxitq ei obstetrix. noli timere: quia & hunc habebis filium. Egrediēte autē anima pre dolore: & imminēte iam morte vocauit nomen filij sui Beniamin idest filius dextræ. Mortua est ergo Rachel: & sepulta est in via quę ducit Ephratam: hęc est Bethleem. Erexitq[k] Iacob titulum super sepulchrum eius.

¶ Iacob egressus inde fixit tabernaculū trans turrē gregis. Cumq habitaret in illa regione / abijt Ruben & dormiuit [l] cum Bala concubina patris sui: quod illum minime latuit. Gene.35.d.

¶ Erant [m] filij Iacob duodecim filij Lię. primogenitus Ruben & Symeō & Leui & Iudas & Isachar & zabulon. Filij Rachel: Ioseph & Beniamin. Filij Balę / ancillę Rachelis: Dan & Neptalim. Filij zelphę ancillę Lię: Gad & Aser. Hi sunt filij Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ. Gene.35.d.

¶ De Iacob qui cum filijs venit in Aegyptum visurus filium suum Ioseph: a quo multis annis cum vniuersa eius familia fuit enutritus. Habetur Gene.46.&.47.cap.&.ϛ.Ioseph.

¶ De Iacob ęgrotante ad quē Ioseph filios adduxit: vt ipsius haberent benedictionem. Habetur gene.48.&.ϛ.in verbo Ioseph.

¶ Iacob moriturus benedixit filijs suis singulis / benedictionibus proprijs: & precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meū. Sepelite me cum patribus meis in speluca [n] duplici quę est i agro Ephrō Ethei contra Mambre in terra Chanaā quā emit Abrahā cū agro ab Ephrō Ethei in possessionē sepulchri. Ibi sepeliuit eum & Sarā vxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebeca coniuge sua. Ibi & Lia cōdita iacet. Finitisq mandatis quibus filios instruebat: collegit pedes suos super lectulum / & obijt. appositusq est ad populum suum. Gene.49.d in fine.

¶ De sepultura Iacob. Habetur Gene.50.in principio.&.ϛ.Ioseph.

¶ Testamentū suū confirmauit dominus super caput Iacob. Agnouit eum in benedictionibus suis: & dedit illi hęreditatē: & diuisit illi partē in tribubus duodecim. Et conseruauit illi homines misericordię inuenientes gratiā in oculis omnis carnis. Eccl.44.d. in fine.

¶ Iacob [o] dilexi (dixit dn̄s) Esau autē odio habui. Mala.1.a.

¶ Fide Iacob moriens / singulos filiorū Ioseph benedixit & [p] adorauit fastigium virgæ eius. ad hæbreos 11.cap.d.

Iacobus. ¶ Vidit Iesus duos fratres Iacobū zebedęi & Ioannem fratrem eius in naui / cum zebedęo patre eorum: reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autē statim relictis [q] retibus & patre: secuti sunt eum. Mat.4.d.

¶ Veni hierosolimā videre Petrum (dicebat Paulus) alium autem apostolorum vidi neminem preter [r] Iacobum fratrem domini. ad gala.1.d

¶ Herodes occidit Iacobū fratrem Ioannis gladio. actu.12.a.

k ¶ Erexit titulū super sepulchrū eius. Statuas sepulchro superimponere: vel monumēto ornamēta q quis putauerit: superaddere non prohibetur. cū in iure suo eorū quę minus prohibita sunt: vnicuiq facultas libera non denegetur. tex. est ista probans in.l.statuas. C.de reli. & sump. fune. l ¶ Dormiuit cū Bala concubina patris sui. Hac ratione potuisset iure humano exhæredari.§. Aliud quoq capitulum. versi. Causas. in auctenticis vt cum de appel. co. colla.9. m ¶ Erant filij iacob. & ce. De filiis iacob notanter loquitur Augustinus dicēs. Iuuenis bonos filios Iacob natos ex ancillis & bonos natos de liberis. Nichil obfuit natiuitas de vteris ancillarū: quādo in patre cognouerūt semen suū: & consequēter regnum cū fratribus tenuerūt. Quomodo ergo in filiis Iacob nō obfuit illis qui nati sunt de ancilla / quominus tenerēt regnū & terrā promissionis / quā cū fratribus acceperunt: & non illis obfuerūt natales ancillarū: sed prevaluit semē parentū. Sic quicūq per malos baptizātur: tanq de ācillas vidētur nati. sed quia ex semie verbi dei nati sūt / quod seminatur in Iacob: simul hęreditatē cū fratrib9 possidebūt. Securus ergo sit qui cū semine bono nascitur: tamē ne imiteris ancillā si de ācilla nasceris. i. ācillā malā & superbientē ne imiteris. Vnde eni filij Iacob de ancillis nati possederūt terrā cū fratribus. Ismael aut de Agar ancilla natus expulsus est ab hęreditate. Vnde? nisi qa ille superb9 erat: illi hūiles. Hęc Augustin9 supra Ioan. & recitatur in.c.recurrat. col.1.32. qsti. 4. n ¶ In spelonca duplici. De hac duplici spelonca est textus Hieronymi in.c. Ebrō.13. quęsti.2. & ibi glo. declarat quanā ratione vocaret spelōca duplex. de quib9 textu & glo. dictū est. ϛ. in verbo Abrahā. Gene. 23. in fine. o ¶ Iacob dilexi: Esau autem odio habui. Videatur annotatio. ϛ. in verbo Esau. p ¶ Adorauit fastigium virgę eius. Adorauit sceptrū Ioseph / nō i se & absolute / sed inqtū erat signū & figura potestatis Christi sicut & nos adoram9 imagines Christi nō in se: sed propter Christū quē representat. c. perlatū. & .c. venerabiles. de cōse. dist.3. q ¶ Relictis retib9 & patre: secuti sunt eū. Hęc est perfecta cōuersio: vbi cū cupiditate rerū. / carnalis quoq rūpitur dilectio. Ita dicit hic glo. interlinearis. & de hoc est apertus textus Ambrosij in.c. Cui portio. in fi. 12. qsti.1. r ¶ Pręter Iacobū fratrē dn̄i. Hic Iacobus qui iustus dicebat: & secundū carnē frater dn̄i nūcupatus est a Petro Iacobo & Ioāne apostolis. Primus archiepiscopus hierosolimitan9 est ordinatus. Ita dicit tex. in.c. fi. in pri. 66. distic. vbi glo. dicit eū appellatū fratrē dn̄i. vel quia filius fuit sororis matris domini. vel quia fuit ei prorsus similis in persona. vel quia mater eius fuit filia fratris Ioseph / qui putabatur pater dn̄i. De Iacobo etiam loquēs tex. in.c. Iacobus. de cōsecra. dist in.c.1. dicit. Iacobus frater dn̄i secūdū carnē cui primū credita est hierosolimitana eccl̄ia: & Basilius Cesarieñ. eṗus cui9 charitas p totū orbē refulsit: addiderūt nobis missę celebrationē. i. ordiēm missę celebrāde.

Sapiē.5.b. **Iactantia.** ¶Diuitiarū [s] iactātia quid cōtulit nobis (dicēt ipii)

1.para.15.b &.c. **Ianitor.** ¶(Dauid cū ministeria domus domini ampliaret ianitores [t] & cantores [v] instituit) probatur.

2.para.23.d ¶Constituit [x] Ioiada pontifex ianitores in portis domus domini: vt non ingrederetur eam immundus in omni re.

Psalmo.77.c. **Ianua.** ¶Mandauit nubibus desuper: & ianuas cœli aperuit.

Ioan.20.f. ¶Venit Ihesus ianuis clausis ad discipulos. Et infra Ihesus.

Apo.3.d. ¶Ecce sto ad hostium & pulso. Si quis audierit vocem meam: & aperuerit [y] michi ianuā: intrabo ad illū: & cœnabo cum illo/ & ipse mecū.

2.macha.4.a.b.c. **Iason.** ¶Cum suscepisset regnū Anthiochus qui nobilis appellabatur: ambiebat Iason [z] frater Onię sum̄mū sacerdotium. adito [a] rege promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta: & ex redditibus alijs

s ¶Diuitiarū iactātia. Oīs iactātia a sacrato ordīe aliena ē. Ita dicit tex. i c.1.i pri.21.q.4. Imo etiā oīb⁹ ē pniciosa iactātia. Hic dicit notabilis tex. i c. Si qs pptet hoc.§. Nō est meū. versi. q̄ si aliqd.1.q.2. si qui de fructibus suis ecclię: velut pro ipa expēsa sua/ cōtulerit: nō se pferāt inani iactantia illis/ quos nichil hn̄tes pascit & vestit ecclia. qa pfecto pfectior ē ille q se mūdi reb⁹ expoliat: aut qui cū nichil habuerit/ nec habere desiderat q̄ ille q ex multis q̄ possidet ecclię aliqd pstiterit: ac se de eo qd pstiterit/ forsitan iactat. Hęc tex. vbi Archi. in fi. allegat bonū dictū Gregorij in moralib⁹. In captiuitatē virt⁹: & pulchritudo in man⁹ redigit inimici: cū deceptę menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur. Potissimū tn̄ in psonis modici stat⁹ dānat iactātia ; ut ē bo. tex. l.l.2. C. de liber & eo𝔯 libe. & l.l.t.§. sed & quidā. C. delati. libe rtollē. t ¶Ianitores. De ianitoribus dicet secundū ius hūanū in . z. proxima annotatione. v ¶Cantores. De cātoribus dictū ē ꝫ in verbo Cantare. a. Sed ibi addis addat q̄ inde i ecclesijs dei psalmodia cantāda pcipit: vt fideliū deuotio excitet: i hoc nocturnū diurnumq̄ officium/ & missarū celebritates/ assidue clero ac pplo sub maturo tenore/ distinctaq̄ gradatione cantat: vt eadē distinctione collibeant/ & maturitate delectent. Sed nōnulli nouellę scholę discipuli: dū tēporibus mēsurandis inuigilāt nouis notis intendunt: fingere suas/ q̄ antiquas cātare malūt. In semibreues & minimas ecclastica cantitur. notulis pcutiūt. Nā melodias loqnētes intrinsecunt/ distantibus lubricāt. triplis & mutetis vulgarib⁹ nōnūq̄ inculcant adeo vt interdum antiphonarij & gradualis fundamēta deficiant/ ignorent sup quo ędificāt/ tonos nesciant quos non discernunt: imo confundūt: cum ex earū multitudine notarū ascēsiones pudicę/ descēsiōesq̄ tēporatę plani cantus: quibus toni ipi secernūt abiuicē obfuscēt. currunt eñ: & non quiescūt. Aures inebriāt & non medēt: gestibus simulant quod depromūt quib⁹ deuotio q̄renda/ contēnitur: vitanda lascinia propalat. Non eñ frustra (inquit ipse Boetius) lasciuus aīmus vel lasciuiorib⁹ delectat modis/ vel eosdē sępe audiēs emollit & frangit: Hoc ideo Io.22. & fratres sui Cardinales correctiōe indigere pceperūt/ & hoc relegare: imo procsus & ab ecclia dei pfligare efficaci⁹ properauerunt. Quocirca de ipso𝔯 fratrū suorū consilio districte pcepit: vt nullus deinceps talia/ vel his similia in dictis officijs/ psertim horis canonicis/ vel cū missarū solennia celebrant: attētare psumat. Si quis vero contra fecerit: per ordinarios locorū (vbi ista cōmissa fuerint) vel deputādos ab eis/ in non exemptis: in exemptis vero p pposítos/ seu platos suos: ad quos alia correctio & punitio culparū & excessuū hmōi vel similiū pertinere dignoscit: vel deputādos ab eisdē: p suspensionē ab officio p.8. dies puniat. Per hoc aūt non intendit phibere: quin interdum (dieb⁹ festis pręcipue/ siue solennib⁹ in missis/ & pfatis diuinis officijs) aliquę consonātię: quę melodiā sapiunt (puta octauę/ quintę/ quartę & hmōi) sup cantū ecclesiasticū simplicē: proferant. Sic tn̄ vt ipsius cant⁹ integritas illibata pmaneat: & nihil ex hoc de bene morata musica imutet/ maxie cum hmōi consonantię/ auditū demulceāt/ deuotionē prouocēt/ & psallētiū deo aīos torpere nō sinant. Tex. est oīa pmissa cōplectens in extrauagā. docta sanctorū. in c.1. de vita & ho. cle. x ¶Cōstituit ianitores &c. Circa istos ianitores vidend⁹ est tex. in c. Cleros. in fi.21. dis vbi dr ostiarij. i. ianitores i veteri testamēto electi sunt ad custodiā tēpli/ vt non ingrederet in illud imnud⁹ in oi re. Et dicti sunt ostiarij qa presunt ostijs tēpli/ ipsi eñ tenentes clauē: oīa intus/ extraq̄ custodiunt. atq̄ inter bonos & malos habentes iudiciū. fideles recipiūt: & respuūt infideles. Hęc tex. cui cōformis est i c. plectis.§. Ad ostiariū.25. dis. Hic dicit tex. in c. Ostiari⁹.23. dis. Ostiari⁹ cū ordinat: postq̄ ab Archidiacono instructus fuerit/ qualiter oporteat i domo dei cōuersari: ad suggestionē archidiaconi tradat ei eps clāues ecclię: dicens ei. Sic age/ sic viue: quasi redditurus deo rationē p his rebus/ quę his clauibus recluduntur. Hęc tex. y ¶Aperuerit mihi ianuā. Circa hęc verba notet q̄ scdm Aug. dnę sunt ianuę/ quibus in nos intrant Christus & diabolus: cupiditas & timor. sed illi sunt aperiendę: isti claudēdæ. Ita dicit glo. in c. Si eñ. col.2. in verbo Ianui. de pœni. distin.2.

z ¶Ambiebat Iason fratri Onię summū sacerdotiū. Pro tollēdo oī ambitu i adeptiōe sūmi sacerdotij/ seu papatus: factę sunt duę celebres cōstitutiones (q̄ possunt videri) quia nimis diffusę vt transcribantur. Altera est in c.1.23. dis. Altera i c. vt circa. de elec. li. vi. Noiet tn̄ impn̄tiarū qd habet in d.c. Vt circa.§. Cęterū. vbi (vt ois vtrinq. i tam respectu eligendi: q̄ respectu eligētiū tollat ambit⁹) dicit. Cardinales obsecram⁹ p viscera mię dei nostri: per aspersionē sui pciosi sanguinis obtestamur: vt pensantes attentius/ quid eis imminet cū agit de creatione vicarij Iesu Christi/ successoris Petri/ rectoris vniuersalis ecclię/ gregis dñici directoris: oī priuatę affectionis inordinatiōe deposita/ & cuiuslibet pactiōis/ conuētiōis/ obligationis necessitate: necnō cōducti & intendimēti contēplatione cessantibus. non iq se reciprocent consideratiōis intuitū/ vel in suos. nō q̄ sua sunt q̄rant: non cōmodis priuatis intēdant: sed nullo arctante ipsorū in eligēdo iudiciū/ nisi deo: puris & liberis mētibus/ nuda electiōis conscientia vtilitatē publicā libere psequant: oī conatu & sollicitudine (prout possibilitas patitur) id acturi tantūmodo/ vt eorū ministerio acceleret vtilis & pnecessaria totius mundi prouisio/ idoneo celeriter eidē ecclię sponso dato. Qui aūt secus egerint: diuinę subiaceant vltioni: eorū culpa graui pp̄ter hoc peracta pœnitentia: nullaten⁹ abolenda. Et nos nichilomin⁹ pactiones/ conuētiones/ condicta & intēdimēta oīa: siue iuramenti/ siue cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis inexa: cassam⁹: irritamus/ & virib⁹ decernim⁹ oīno carere. itaq̄ nullus ad illa obseruāda quomodolibet sit astrictus. nec quisq̄ ex eorū trāgressione/ notā vereat fidei non seruatę: sed non indignę laudis titulū poti⁹ mereat cū lex etiā humana testet: deo magis trāsgressiones hmōi/ q̄ huiusmodi religiōes acceptas. Hęc tex. Cętera q̄ hic dici possēt: videat ꝫ. in verbo Anthiochus. n. a ¶Adito rege. Olim etiā impator summū nostrum sacerdoiē. i. papā eligebat. Papa eni Adrian⁹ cū vniuersa synodo (q̄ celebrata ē.153. epīs & abbatib⁹) Karolo ipatori ius & ptātē eligēdi pōtificē/ & ordinādi aplicā sedē tradidet. c. Adrianus. circa me.63. dis. Leo quoq̄ papa cū toto clero ac Roma. po. eādē ptātē tra

talenta octoginta. Super hoc promittebat & alia centũ quinquaginta: si potestati eius cõcederetur gymnasium & ephebiam sibi constituere: & eos qui in Hierosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset/& obtinuisset principatũ: statim ad gentilem ritũ contribules suos transferre cœpit: & amotis his quę humanitatis causa Iudæis a regibus fuerãt constituta per Ioannem patrem Eupolemij/qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione: legitima ciuiũ iura destituẽs/praua instituta sanciebat. Etenim ausus est subipsa arce gymnasium cõstituere: & optimos quosq͂ epheborum in lupanaribus ponere. Erat autẽ hoc non initiũ/sed incrementũ quoddã/& profectus gentilis & alienigenæ conuersationis propter impij & non sacerdotis Iason nepharium & inauditum scelus: ita vt sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent: sed contempto tẽplo/& sacrificijs neglectis: festinarẽt participes fieri palestræ & ꝑbitionis eius iniustæ: & in exercitijs disci. & patrios quidem honores nichil habentes/ græcas glorias optimas arbitrabantur: quarũ gratia periculosa eos cõtentio habebat: & eorum instituta æmulabantur: ac per omnia his consimiles esse cupiebant: quos hostes & peremptores habuerant. In leges enim diuinas impie agere non cedit impune.

¶Post triennij tẽpus/misit Iason Menelaũ supradicti Simonis fratrẽ portantem pecunias regi: & de negocijs necessarijs respõsa prolaturũ. 2.Macha. 4.d.
At ille commẽdatus regi: cum magnificasset faciem potestatis eius/in semetipsum retorsit summum sacerdotium: superponẽs Iasoni talẽta argenti trecenta. Acceptisq͂ a rege mandatis/venit: nichil quidem habens dignum sacerdotio. animos vero crudelis tyranni: & feræ beluæ iram gerens. Et Iason quidẽ/qui proprium fratrẽ captiuauerat: ipse[b] deceptus/profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

¶Cum falsus rumor exisset: tamq͂ vita excessisset Antiochus/assumptis Iason non minus mille viris: repẽte aggressus est ciuitatẽ. & ciuibus ad murum conuolãtibus: ad vltimũ apprehẽsa ciuitate/Menelaus fugit in arcem. Iason vero nõ parcebat in cæde ciuibus suis. nec cogitabat prosperitatem aduersum cognatos/malũ esse maximũ: arbitrãs hostium/& non ciuium se trophea capturum. & principatum quidem non obtinuit. finem vero insidiarum suarum confusionem accepit: & profugus iterum abijt in Ammanitem. Ad vltimũ: in exitium sui cõclusus ab Aretha Arabũ tyranno: fugiens de ciuitate in ciuitatem: omnibus odiosus/vt refuga legum & execrabilis: vt patrię & ciuiũ hostis: in Aegyptũ extrusus est. & qui [bb] multos de patria sua expulerat: peregre perijt. Lacedæmonas profectus: quasi pro cognatione ibi refugiũ habiturus. Et qui insepultos multos abiecerat: ipse & illamentatus & insepultus abijcitur/& sepultura neq͂ peregrina vsus: neq͂ patrio sepulchro participans. 2.Macha.5. a.b.

Idolum. ¶Si quis dederit de semine suo idolo [c] Moloch: morte [cc] moriatur. Populus terræ lapidabit eum. & ego ponã faciem meã Leui.20.a.

Sidit impatori Othoni. tex. est in c. In synodo. eadẽ dis. Hodie tñ eligit a Cardinalib⁹. di. c. Vt circa. de elec. lib. vj. Verũ ẽ tñ ꝙ etiã oli ꝑ impatoris electionẽ/& cõfirmationẽ nõ cõtrahebat aliqd vinculũ inter eccl'iaȝ & electũ: sed ꝑ cõsecrationẽ tñ/q̃ ꝑ spũales ꝑsonas fiebat. Ita Archi. in d. c. Adrians b ¶Ipse decept⁹ ꝓfugus ĩ Ammanitẽ expulsus est regionẽ. Nec id qdẽ mirũ: vtpote: cũ in sacerdotiũ nõ ĩtrasset ꝑ ostiũ s; aliũde. &(vt dicit tex. in c. Principat⁹. 1. q. 1.) Pricipatus quẽ ambitus occupauit: etiã si morib⁹ aut actibus nõ offendit: ipsũ tñ initij sui exẽplo est pniciosũ. Et difficile ẽ vt bono peragãt exitu: q̃ malo fuerũt inchoata principio. Hæc textus. bb ¶Et qui multos de patria sua expulerat. &c. Sępe id vsuuenit: vt scȝ qs ea mala quæ alteri infligit/vel infligere molit: ipse ea/digna aĩaduersiõe recipiat. l. vnica C. qñ liceat vnicuiq͂ sine iudi. se vidi. c ¶Idolo Moloch. In materia idolorũ aduertendũ ẽ: ꝙ gentiles habuerũt idola sex generum. s. lutea/lignea/ ærea/ lapidea/ argẽtea/ & aurea. Quę sex idolorũ gñ̃a/malis ꝑlatis attribuũt. Lutea enĩ idola vocamus: malos ꝑlatos carnales/de qb⁹ dĩ Vt lutũ platearũ delebo eos. Lignea sũt indocti & rudes/de qbus Hiero. Lignũ ẽ argento inuolutũ. Aerea sũt illi/q tãtũ hñt eloquẽtiã secularẽ. ęs ei sonorũ ẽ. 1. ad Cori. 13. Fact⁹ sum velut ęs sonans. Lapidea sũt illi q fracti sũt ꝑpter fortitudinẽ tpalẽ. Isti nõ sũt lapis q ponit in capite anguli: sed sũt lapis offẽsionis & petra scãdali. ad Ro. 9. Argẽtea sũt: q fiunt ꝑ pecuniã siue diuitias: q dicũt/qd vultis nobis dare & eum tradem⁹ vobis. Aurea sũt q facti sũt ꝑpter nobilitatẽ tm̃. Aurũ em̃ nobilitas est. Vñ etiã statua Nabughodonosor aurea erat ĩ capite Pręmissa ponit Archi. in c. 1. col. 2. 43. dist in. cc ¶Morte moriat. Circa hæc verba notet bo. tex. ex Deuterono. sũpt⁹. ĩ c. si audieris. 23. q. 4. vbi dĩ. Si audieris in vna ex ciuitatibus q̃s dñs de⁹ tuus dabit tibi/ inhabitare illic dicẽtes. Eam⁹ & seruiamus dijs alienis: quos deos non nouisti. Interficiẽs necabis oẽs q sũt in ciuitate cęde gladij: & incẽdes ciuitatem igni: & erit sine habitaculo in eternũ. nõ reędificabit/etiã nũc: vt auertatur de⁹ ab idignatione irę suę: & dabit miam tibi/& miserebit tui: & multiplicabit te/si audieris vocẽ dñi dei tui/ & obseruaueris ꝑcepta ei⁹. Cui⁹ ꝑcepti & vigoris memor Matathias interfecit eũ/q ad arã sacrificaturus accesserat. ꝙ si añ aduẽtũ xp̃i circa deũ colẽdũ/& idola spernẽda/hæc ꝑcepta seruata sũt: q̃tomagis post aduentũ Chri seruãda sũt qñ ille veniens nõ tm̃ verbis nos hortat⁹ sit/sed etiam factis. Hęc tex. Scdo notet tex. in l. 1. C. de paga. dicens. placuit in omnibus locis atq͂ vrbibus vniuersis claudi protin⁹ templa: & accessu vetito/oib⁹ licẽtiã delinquẽdi

perditis abnegari. Volumus etiã cũctos sacrificijs abstinere. ꝙ si aliqui forte hmõi perpetrauerit: gladio vltore sternant. facultates etiã perempti fisco decernimus vendicari. & siliter puniri rectores ꝓuinciarũ: si facinora vidicare neglexerit. Hæc tex. Et idẽ ꝓbat ĩ l. Nemo. ĩ pri. C. codẽ. vbi ĩ fine subiũgit. Cõscij ac ministri sacrifictorũ eandẽ pœnã q̃ in sacrificantẽ fuerit irrogata/ sustineãt: vt hac legis nr̃ę auctoritate ꝑterriti: metu pœnę desinant sacrificia interdicta celebrare. d ℭ Dimiserit hoiem. &c. Iure hũano: si vir clarissim⁹ rector ꝓuincię post accusationẽ legitimã: & post talecrimẽ idolatrię in cognitione cõuictũ: tm̃ scelus dissimulauerit vindicare: quinquaginta libras auri ipse iudex etiam & officium eius confestim fisco inferri cogot. Tex. est cuius hæc verba sũt ĩ d. l. Nemo. ĩ vers. fi. C. de Paga.

contra illum: succidamq; illum de medio populi sui. eo ꝙ dederit de semine suo Moloch: & contaminauerit sanctuarium meũ: ac polluerit nomẽ sanctum meũ. Quod si negligens populus terræ: & quasi paruipendens imperium meum/ dimiserit [d] hominem: qui dedit de semine suo idolo Moloch: nec voluerit eũ occidere. ponã faciem [e] meã super hominem illum & cognationẽ eius: succidãq; & ipsum/ & omnes qui consenserunt ei/ vt fornicaretur cum Moloch de medio populi sui.

Nũeri. 25. d ℭ Non [f] est idolum in Iacob nec videtur simulachrum in Israel.

Deute. 5. d. in fine. ℭ Non [g] inferes quidpiam ex idolo in domum tuam: ne fias anathema sicut & illud est. Quasi spurcitiã detestaberis: & velut inquinamentum ac sordes abhominationi habebis. quia anathema est.

Sapiẽ. 14. b ℭ Idolum maledictum est: & ipsum/ & qui fecit illud. quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile: deus cognominatus est.

Sapiẽ. 14. b ℭ In idolis nationum nõ erit respectus: quoniam creaturæ dei in odiũ factæ sunt/ & in tentationem animæ hominum/ & in muscipulam pedibus insipientium. Initiũ enim fornicationis [h] est exquisitio idolorũ: & adinuentio illorũ corruptio vite est. Non enim erant ab initio: neq; erũt imperpetuum. Superuacuitas [i] enim hominum/ hæc adiuenit in orbem terrarum. & ideo breuis illorum finis est inuentus. &c.

Sapiẽ. 14. d ℭ Infandorum idolorum cultura/ omnis mali causa est: & initium & finis. Aut enim dum lætantur: insaniunt: aut certe vaticinantur [k] falsa: aut viuunt iniuste: aut periurant cito. Dum enim confidunt in idolis quæ sine intellectu/ & anima sunt: male iurantes se noceri non sperant. Vtraq; ergo illis euenient digne: qnoniam male senserunt de deo/ attẽdẽtes idolis: & iurauerũt iniuste in idolo: cõtemnẽtes iustitiã.

Esaia. 1. g. ℭ Confundentur scelesti ab idolis quibus sacrificauerunt.

Esaia. 2. d. ℭ Eleuabitur dominus solus in die illa: & penitus idola cõterẽtur ei. Introibunt in speluncas petrarum: & in voragines terræ/ a facie formidinis domini: & a gloria maiestatis eius: cũ surrexerit percutere terrã.

Dani. a. b. c d. ℭ Erat idolum apud Babylonios nomine Bel: & impẽdebantur in eo per dies singulos/ similæ artabæ duodeci: & oues quadraginta: viniq; amphoræ sex. Rex quoq; colebat eũ/ & ibat per singulos dies adorare eũ. Porro Daniel adorabat deũ suũ. Dixitq; ei rex. Quare non adoras Bel? Qui respondens: ait. Quia non colo idola manufacta: sed viuentẽ deum/ qui creauit cœlum & terrã: & habet potestatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum. Nonne videtur tibi esse Bel viuens deus? An non vides q̃ta bibat & comedat quotidie? Et ait Daniel/ arridens. Ne erres rex. Iste est intrinsecus luteus [l] & forinsecus æreus: neq; comedit aliquãdo. Et iratus rex: vocauit sacerdotes eius: & ait eis. Nisi dixeritis mihi/ quis est iste qui comedat impensas has: moriemini. Si autem osten

e ℭ Ponã faciẽ meã cõtra hoẽm illum. &c. Qui ergo hũanũ euitat iudicium non euitat diuinum. Vñ dicit notabilis tex. ĩ c. Porro. de pœni. dist. 1. Illi quorum pctã hũanã notitiã latẽt/ nõ ab ipsis confessa/ nec ab alijs publicata: si ea cõfiteri vel emendare noluerit: deũ quẽ habẽt testem: ipm habituri sunt & vltorẽ. Et qd eis pdest hũanũ vitare iudicium: cum (si ĩ malo suo pmanserint) sunt ituri in ęternũ (deo retribuente) suppliciũ. Qui si sui iudices fiant/ & veluti suę iniqtatis vltores: hic in se voluntariã pœnã/ seuerissimæ aĩaduersionis exerceãt: temporalib⁹ pœnis mutabũt eterna supplicia. Hæc tex. f ℭ Non est idolũ in Iacob. &c. Hic dicit tex. in c. Cũ igit. col. 2. 35. q. 1. Ceteris idolatria fędatis/ sola familia Heber ĩ cultu vnius dei remãsit. g ℭ Nõ inferes quippiã ex idolo ĩ domũ tuã. Iure hũano inferẽtes ex idolo in domũ suã. i. idolis in eorũ domo sacrificari pmittẽtes: ꝓ hoc solo ꝙ sciẽtes consenserit sua loca talib⁹ cõtaminari sceleribus. si quidẽ dignitate vl' militia quadã decorant/ amissione militiæ/ vel dignitatis: necnõ rerum suarũ ꝓscriptione/ plectantur. Priuatæ vero conditiõis/ vl' plebei cõstituti/ post cruciatus corporis: operib⁹ metallorũ: ꝑpetuo deputent exilio. Ita dicit textus. ĩ l. fi. C. de paga. h ℭ Fornicatiõis. i. idolatrię. Idolatria enĩ quã sequũt infideles: & q̃libet noxia superstitio fornicatio est. c. Idolatria: in prin. 28. q. 1. & dictũ ẽ s. in verbo Fornicatio. i ℭ Supuacuitas hoĩm hęc adinuenit in orbẽ terrarũ. Tex. est huic sniæ satis applaudẽs ĩ c. Sciendum. versi. Per has efficacias. 26. q. 4. vbi dicũt. Nõ solũ multa futura pdicũt dęmões: verũ etiã multa faciunt: q̃ qm̃ hoies dicere nõ possũt/ aut facere: eos dignos quidã qb⁹ seruiãt/ & quib⁹ hõres diuinos deferãt arbitrãt/ instigante maxie vitio curiositatis: ꝓpter amorẽ fœlicitatis falsę atq; terrenæ & excellẽtię tpalis. Hæc textus. k ℭ Vaticinãt. Est quoddã gen⁹ culturę idolorũ vaticinari. i. ex dęmonũ cõsultationib⁹ futura pdicere. Sicut eni auar⁹ (qa cultũ deo debitũ nũmo ĩpẽdit) idolorũ cultor ab Aplo nomĩnat sic illi q futura: q̃ ex dei oraculo nõnũq̃ reuelata ieniũt: vel dęmonũ cõsultatiõe/ vel quibuslibet pstigijs iuenire laborãt: diuinitatis iura creaturis attribuũt. 26. q. 5. in pri. Hic dicit tex. ĩ c. Qui sine. ĩ fi. 26. q. 2. Vanitas magicaꝝ artiũ ex traditionib⁹ malorũ ãgelorũ/ ĩ toto orbe terrarũ plurimis sęculis valuit p quãdã sciaꝫ futuroꝝ. l ℭ Intrisec⁹ luteus. Recurratur ad primã anno.

deritis/quoniā Bel comedat hæc: morietur [m] Daniel: quia blaſphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erāt autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta/exceptis [n] vxoribus/& paruulis/& filijs. Et venit rex cum Daniele in templum Belis. Et dixerūt ſacerdotes Belis. Ecce/nos egrediemur foras: & tu rex pone eſcas & vinū miſce: & claude hoſtium & ſigna annulo tuo. Et cum ingreſſus fueris mane: niſi inueneris omnia comeſta a Bel: morte moriemur: vel Daniel/qui mētitus eſt aduerſum nos. Cōfidebāt autē quia fecerāt ſub mēſa abſcōditū introitum: & per illum ingrediebātur ſemper: & deuorabāt ea. Factū eſt igitur poſtq̄ egreſſi ſunt illi: & rex poſuit cibos ante Bel. Præcepit Daniel pueris ſuis: & attulerūt cinerem: & cribrauit per totum templū coram rege: & egreſſi/clauſerunt hoſtium: & ſignantes annulo regis: abierunt. Sacerdotes autem ingreſſi ſunt nocte iuxta cōſuetudinē ſuā/ & vxores & filij eorum: & comederūt omnia & biberunt. Surrexit autē rex primo diluculo/& Daniel cū eo. Et ait rex. Salua ne ſunt ſignacula Daniel? Qui reſpondit. Salua rex. Statimq̄ cum aperuiſſet hoſtium: Intuitus rex mēſam: exclamauit voce magna. Magnus es Bel: & nō eſt apud te dolus quiſq̄. Et riſit Daniel: & tenuit regem/ ne ingrederetur intro: & dixit. Ecce pauimentum. Animaduerte/cuius ſunt hæc veſtigia. Et dixit rex. Video veſtigia virorum & mulierum & infantium. Et iratus eſt rex. Tunc apprehendit rex ſacerdotes & vxores & filios eorum: & oſtenderunt ei abſcondita hoſtiola/per quę ingrediebantur/ & conſumebant quæ erāt ſuper menſam. Occidit ergo illos rex. & tradidit Bel in poteſtatem Danielis: qui ſubuertit eum/& templum eius. ❡De auaricia quæ eſt idolorum ſeruitus: habetur ſupra in verbo auarus. & ad Ephęſios. 5. b.

Idolatria. ❡Quaſi ſcelus idolatriæ eſt nolle acquieſcere. Et infra in verbo Obedire. 1.Reg.15.c.

Ieiunare. Ieiunans & Ieiunium. ❡Si mulier iuramento & voto ſe conſtrinxerit vt per ieiunium/vel cæterarum rerum abſtinentiam: affligat aimam ſuam. In arbitrio [nn] viri erit/ſi faciat/aut non faciat. Quod ſi audiens vir tacuerit: & in alteram diem diſtulerit ſententiā. quicquid vouerat atq̄ p̄miſerat: reddet. quia ſtati/vt audiuit tacuit. Sin autē cōtradixerit poſtq̄ reſciuit: portabit ipſe iniquitatē ei⁹. Nūe.30.ī.fi.
❡Filij Iſrael pugnaturi cōtra Philiſteos ieiunauerunt [o] in die illa: atq̄ dixerunt. Tibi peccauimus domine. 1.Reg.7.b.

m ❡Morietur Daniel quia blaſphemauit in Bel. An de iure hūano pœna blaſphemi ſit mors: eſt bo. tex. in Auctēn. Vt non luxu. cōtra na. coll. 6. vbi premiſſo: q̄ aliqui erant nefandiſſimis luxurijs cōtra naturam ſe inquinantes: ſubiungitur. Ad hęc quę diximꝰ/quidam & blaphema verba/ & ſacramenta de deo iurāt: deū ad iracundiā prouocantes: vnde & iſtis iniuugimus abſtinere ab hmōi/& alijs blaphemis verbis: & non iurare per capillos & caput/& his proxia verba. Si eīm cōtra hoies factę blaſphemię īpunitę non relinquūt: multomagis qui ipſū deū blaſpemant digni ſunt ſupplicia ſuſtinere. Propterea igitur omnibus hoībus a p̄dictis delictis precipimꝰ abſtinere. Sicut poſt hmōi noſtrā admonitionē inueniāt aliqui in talibus p̄manentes delictis primū quidē indignos ſe metipſos faciūt dei mīa. Poſt hęc aūt in lęgibꝰ cōſtitutis ſubijciuntur tormētis. Præcipimꝰ eni & glorioſiſſimo pręfecto regię ciuitatis tales cōp̄hēdere/ & vltimis ſubdere ſupplicijs: vt nō ex cōtēptu taliū: inueniat & ciuitas & reſpu. p̄ hos impios actus lędi. Si enim poſt hanc noſtrā ſuaſionē/qdā tales inuenīētes/ hos ſubtercęlauerint: ſimiliter a dn̄o deo cōdēnabunt. ip̄e vero glorioſiſſimus p̄fectꝰ ſi inuenerit quoſdā tale aliqd delinquentes: & vindictā i eos non intulerit: ſcdm nr̄as leges/ primū quidē obligatꝰ erit dei iudicio: poſt hęc aūt & nr̄am indignationē ſuſtinebit. Hęc tex. Cętera videant̄ ſ. in verbo Blaſphemia.
n ❡Exceptis vxoribus. Sacerdotibus etiā i lege Moſa vxca cōiugia decreta erāt: qa in ſucceſſione familię ſucceſſio conſtabat officij. c. Recurrat in ſi. 32. q. iiij.
nn ❡In arbitrio viri erit ſi faciat aūt nō faciat. Hic dicit Aug. in c. manifeſtū ē. 33. q. 5. Manifeſtū ē ita lege voluiſſe feminaꝫ ſub viro eſſe: vt nulla eiꝰ vota: q̄ abſtinētię cauſa vouerit: reddāt ab ea/niſi author vir fuerit p̄mittēdo. Et idē Augusti in c. Voluit. eadeꝫ cauſa & quæſtio. dicit. Voluit lex: vt non in aliqua rerum licitarum atq̄ conceſſarum abſtinentia/ fœminę valeat auctoritas/ſed viriliſ. ita: vt ſi adhuc inuptę cōceſſerat p̄ vota p̄ſoluere: ſi anq̄ p̄ſoluerit nupſerit/& viro eius hoc cognitū non placuerit/ nō p̄ſoluat: et hoc oīno ſine p̄ctō: qa deꝰ mūdauit eā. i. mūdā iudicauit. Neq̄ hoc cōtra deū putandū ē fieri cū ip̄edes hoc p̄ceperit/hoc voluerit. Hęc tex. Vnde in materia ieiunij dicit Panor. (in Rub. de ob. ieiu. col. 1. verſi. Quarto querit.)q̄ mulieres cōiugatę nō dn̄t explere ieiunia volūtaria ſine licētia ſeu facultate maritoꝝ: ſeu (et meliꝰ) maritis cōtradicētibus. Sed ad ieiunia neceſſaria & indicta p̄ eccl'iam/obligāt: nec excuſat maritorū cōtradictio: qa magis ē obediendū deo/& vicario ſuo. q̄ maritis iniuſte p̄cipientibꝰ. arg. c. ſi dn̄s. & c. Iulianꝰ. & c. q reſiſtit cū ſi'ibꝰ. 33. q. 3. Niſi oriret ſcādalum inter eas & maritos: tunc enim (ſaltē cū cōſilio ſui ſacerdotis) poterūt ieiunia dimittere. Ita Panor. in d. Rub. cuius opi. vera videt: q̄uis Archi. in c. Pronūciandū. col. 2. de cōſe. di. 3. videat indiſtincte tenere: q̄ ieiunia indicta ab eccl'ia/ debet vxor ieiunare inuitis maritis.
o ❡Ieiunauerunt in die illa. Pro huius & ſequentium elucidatione ſententiarū/aduertēduꝫ eſt q̄ triplex reperitur ieiunium. Primum eſt magnum & generale: abſtinere ſcilicet ab iniquitatibus/ & illicitis ſęculi voluptatibus/ quod ē perfectum ieiunium in hoc ſęculo. c. Ieiunium. in priu. de conſe. diſ. 5. Scdm eſt diſcreta & moderata refectio ut. ſ. ſingulos dies abſq̄ ciborū luxuria tranſigamꝰ: de quo loquitur Hiero. i c. Nō dico. & in c. Sit tibi. eadē diſ. dicēs. Nō dico hebdomadas: nō dico ieiunia duplicata: ſed ſaltē ſingulos dies abſq̄ ciborum luxuria tranſigamus. Sint igit tibi quotidiana ieiunia: & refectio ſatietatem fugiens nichil enim

prodest tibi/biduo vel triduo trāsmisso/vacuū portare ventrē:ū post pariter obstruaē. Hęc tex. Tertiū ē ieiuniū:vnius in die refectiunis assumptio: seu semel in die tantum/hora congrua comedere. De quo ieiunio legitor totus titulus de obser. ieio. Et de hoc triplici ieiunio satis pōt itelligi hęc snla. Pręmissas tres spēs ieiunij colligunt Hostien.in sūma de obser.ieiu.in prin.& Henri. Bouhic.io c. Ex parte.in prl.eo.ti. p ¶ Ieiunauit Achab. De ieiunio Achab.& eius hoīliatiōe.est tex.in c.Achab. & in c. Sicut Achab.de pœni.dist.3.& dictū est š.in verbo Achab q ¶ Bona est oratio cū ieiunio. Videatur quod dictū est š. i verbo Eleemosi̇oa. in anootatiōe huius snię. r ¶ Ieiunabat Iudich oibus diebos vitę suę. An omnibus diebus vitę nrę debe

2.Reg.12.d. ¶ Ieiunauit Dauid ieiunio ꝓpter īfirmitatē filij sui paruuli. Et. š. Da.

3.Reg.21.g. ¶ Audita prophetæ comminatione ieiunauit [p] Achab rex Samarię: & dormiuit in sacco. Et supra Achab.

Tobiæ 12.b ¶ Bona [q] est oratio cum ieiunio.

Iudith.4.c ¶ Si i ieiunijs & orōibus pmāseritis i cōspectu dñi:exaudiet pces vras.

Iudith.8.a. ¶ Ieiunabat [r] Iudith omnibus diebus vitæ suæ: præter sabbata [s] & neomenias & festa domus Israel.

Hester.14.a ¶ Corpus suum Hester humiliauit ieiunijs.

Psal. 34. c. ¶ Humiliabā i ieiunio animā meā: & oratio mea i sinu meo cōuerteē.

Psal.68.c. ¶ Operui in ieiunio animam meam.

Psal.108.d. ¶ Genua mea infirmatę sunt a ieiunio. Et supra genu.

Eccli.34.d. ¶ Homo [t] qui ieiunat in peccatis suis: & iterum eadem facit/quid proficit humiliando se? Et supra humilitas diffusius.

Esa.58. a.b ¶ Quare [v] ieiunauimus: & nō aspexisti: humiliauim⁹ animas nostras: & nescisti? Quia ecce in die ieiunij vestri/īuenitur volūtas vestra: & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentionē ieiunatis: &

mos ieiunare. s.ea ieiunia obseruare q̄ a deo vł ab eccłia mādanē obseruanda? Breuiter dicēdū est:ꝙ verior & cōlor canonistarū opinio ē:ꝙ diebꝰ pueritiæ oīę vsq; ad anoū.xx.nō tenemur ieiunare. Ita tenēt Ioan.and. & Hostiē. in c.2.de obser.ie. Panor. i Rub. io 3.col.& Buuhic i c.1. col.t eo.ti. Fatenē tamē oēs ꝙ bonū ē/vt etiā diebꝰ pueritię exercitemur in ieiunijs. Sed hoc volūtariū ē/ non necessariū. Alijs aūt diebus prefata ieiunia sūt a nobis obseruāda/nisi iusta causa excuset. Est aūt multiplex causa q̄ a ieiunijs excusat:prout notat Panor. in d. Rub.& Henri.in d. c.j.per quus videaē. Qui vero sint dies/quibꝰ obseruanda sunt ieionia/cōiter cōcluditur ꝙ sunt vigilię natiuitatis dñi. Assumptionis beatę Marię. Oīm apostoloꝝ (pręterq̄ Philippi & Iacobi & beati Io.euan)nisi i cōtrariū sit cōsuetudo q̄tū ad apostolos aliquos quia seruari posset. Ita probatur in capi.primo & secundo.de obseruatione ieio. Item tota Quadragesima sūma obseruatione ē obseruāda vt ieiuniū in ea(pręterq̄ dies dñicos/qui de abstinētia substrādi soot)nullatenus soluatur.quia ipsi dies decimę sunt aoni. tex. est ita dicens. in c. Quadragesima.de cōse.di.5. De quo etiā diceē diffusiꝰ i verbo Iheſꝰ.dum ageē de ieiunio Chri. Hic dicit tex. i c. Nō liceat.de cōse.dis.3.nō liceat quita feria nouissię septimanę q̄dragesimæ ieiuniū soluere: & oēs exhōrare q̄dragesimā:sed suocere abstinētes totā qoadragesimā pexire. Itē ieiunia quatuor tēporū sūt obseruāda. De quibꝰ obseruādis est decisio pape Vrbāi. in c. Statuimꝰ.76.dist.dicens. Statuimꝰ vt ieionia quatuor tēporū hoc ordie celebreē. Primū in initio quadragesimæ. Scdm in hebdomada pēthecostes. Tertiū vero i septembri. & Quertū in decēbri. Hæc tex. Quę ieiunia demōstrāt his versibus. Prima quadragenę seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis. Tertia septēbris cultū fert mercuris istū. Sabbata ieiunent vigilē peuntia Chrm. glo. ēpones hæc carmia.in c.de ieionio.versi. In decēbri.76.dis. Huius aūt obseruātię vtilitas est.vt q̄m oi tpe peccamus: lex abstinentię oibus sit ascripta tēporibꝰ c.Huius obseruantiæ.& ibi Archi.eadē dist. Et generaliter oēs dies quos ieiunandos epi in suis diocesibos iudicāt. De his naq; diebus loquens tex.in c. Ieiunia.de cousecra.di.5. dicit.ieiunia in ecclesia a sacerdotibos cōstituta sine necessitate rationabili non soluāē.quē tex.gnaliter itelligit Hēri. Bouhic.in d.c t.col.3.s.& procedit nedū in ieiunijs constitutis/sed etiā in constituendis:reperiunē aūt iā constituta in diebus supra nūeratis:quibꝰ addatur vigilia oim sanctorū/& vigilia sācti Laurētij. Alia aūt ieiunia/quę a iure reperiunē statuta vt ieiuniū rogationū/de quo in c. Rogationes.de conse.di.3. Ieioniū diei sabbati.de quo in c.sabbato.eadē dis. & ieiuoia quartę & sextę ferię(de quibꝰ habeē io c.ieiunta sane.eadem dis.)magis sunt consilij q̄ pcepti. Solet tñ dubitari de vigilia penthecostes. Sed de ea sunt duę glossæ sentientes/ꝙ ieiunanda est saltē de gnali cōsuetudine ecclię. Altera est in c. Scire.in glo.fi.76.dist. Altera in c.2.de obser.ieiu.& ita trāsit Panor.in Rob.col.3. s ¶ Preter sabbata & neomenias & festa domus Israel. Hodie die dñico nō ieiunaē etiā quadragesimali tēpore.c.quadragesima.de conse.dis.5. Vñ si vigilia ieiunāda occurrat die dñico/ieionaē die precedēti.c.1.de obser.ieiu. Si quis tñ die dominico deuotionis causa & in honorem dei vellet ieiunare/prohibendus nō esset dicēte Hieronymo ad Locilliū. Vtinam oi tēpore ieiunare possemus: qd in actibus aplorū diebus penthecostes & die dñico Apłm Paulum/& cū eo credentes fecisse legimus. c. Vtioā.(vbi hæc verba Hieronymi ponunē)76.dis. Secus si die dñico in dei & generalis obseruatiōis christianorum contēptū ieiunare vellet: talis em̄ peccaret prout in cōcilio Gangrensi statutū inuenitur in hęc verba. Si quis tāq̄ hoc continentię conuenire iudicans/die dñico ieiunauerit in eiusdē diei cōtemptū/aoathema sit. c. Si quis taoq̄.30.dist.& facit tex.in c.si quis psbyter.in prin.eadē disti. Hinc dicit tex. i c. Sacerdos.circa me. 26.q.7. Die dñico hoīes non ieiunent: Nam q die dñico/studiose ieionat/non creditur esse catholicus. Siliter a festo Resurrectionis vsq; ad festum Pēthecostes nun ieionaē. c.ieiuniū quarti in fi.& c.seq.76.dis. Si qui tñ ieiunare cupiont non sunt prohibendi: quia & Antonius & Paulus/& cęteri patres antiqui etiā his diebus i eremo leguntur abstinuisse.c. Post pascha.in fi.eadem dis. Siliter etiā alia quæ pręcepti est obseruantia propter festi excellentiā nonnōq̄ remittitur. Vnde illi/qui nec voto/nec regulari obseruantia sunt astricti: in sexta feria: si festum natiuitatis domioicę die illo venire contigerit: carnibus propter festi excellentiā/ vesci pnt iocōsuetu sinem ecclesię generalis: nec tamen hij repręheudendi sunt/qui ob deuotionem voluerint abstinere. Ita dicit tex. in c.fi.de obser.ieiu.

t ¶ Homo qui ieiunat.&c. Videatur anootatio supra in verbo humilitas.

v ¶ Quare ieiunauimus.&c. Hac sententia osteoditur abstinentiam spiritualem/longe esse potiorē corporali: prout hanc sententiam declarat Hostieu. in c.1.in fi.de voto. imo corporalis abstinentia sine spūali/parum aut nihil prodest: dicēte Hieronymo. Nichil prodest ieiunare/& orare/& alia religionis opera facere: nisi mens ab iniquitate/& ab obtrectationibus liogua cohibeatur.c. Nichil prodest.de consecratione.dis.5.

percutitis pugno impie. Nolite ieiunare vsq ad hãc diẽ: vt audiatur in excelso clamor vester. Nũquid tale est ieiuniũ quod elegi: per diẽ affli- gere hominẽ animã suã? Nũquid cõtorquere quasi circulũ caput suũ: & saccũ/ & cinerẽ sternere? Nũquid istud vocabis ieiuniũ? Nõne [x] hoc est magis ieiuniũ quod elegi? Dissolue [y] colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentes: dimitte eos qui cõfracti sunt liberos: & omne onus dirũpe. Frange [z] esurienti panẽ tuũ: & egenos vagosq induc in domum tuã. Cũ videris nudum/ operi eum: & carnẽ [a] tuam ne despe- xeris. Tunc erũpet quasi mane lumen tuũ: & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam/ iustitia tua: & gloria domini colliget te. Tũc inuocabis: & dominus exaudiet te. Clamabis: & dicet/ ecce adsum: quia misericors sum dominus deus tuus.

¶Sanctificate ieiunium. Iohelis.1.c.

¶Cõuertimini [b] ad me/ in ieiunio/ & fletu/ & plãctu: & scindite corda vestra/ & nõ vestimẽta vestra/ dicit dñs oĩpotẽs. Et supra cõuertere. Iohelis.2.c

¶Cũ ieiunaretis & plãgeretis: nũquid ieiuniũ ieiunastis mihi? ait dñs. zacha.7.b.

¶Ieiunium [c] quarti/ & ieiunium quinti/ & ieiuniũ septimi/ & ieiuniũ decimi/ erit domui Iudæ in gaudium & in lætitiam & in solennitates preclaras. Veritatem tantum & pacem diligite. zacha.8.d.

¶Cum [d] ieiunasset Ihesus quadraginta diebus & quadraginta nocti- bus: postea esuriit. Mat.4.a.

¶Cum ieiunatis [e]/ nolite fieri sicut hypocritę tristes. Exterminant enĩ facies suas/ vt pareant hominibus ieiunantes. Amen [f] dico vobis: rece- perũt mercedẽ suã. Tu autẽ cũ ieiunas: vnge caput: & faciẽ tuam laua/ ne videaris hominibus ieiunãs: sed patri tuo qui est in abscõdito: & pa- ter tuus qui videt in abscondito/ reddet tibi. Matth.6.c.

¶Accesserunt ad Ihesum/ discipuli Ioãnis: dicẽtes. Quare nos & Pha- risei ieiunamus frequẽter: discipuli autẽ tui nõ ieiunãt? Et ait illis Ihe- Matth.9.b.

x ¶Nonne hoc est magis ieiuniũ qđ elegi. Ieiuniũ enĩ magnũ & gñale est/ abstinere ab iniquitatibus/ & ab illicitis voluptatibus seculi. c. Ieiuniũ. in pri. de cõse. dis. 5. & dictũ est s̃. eodem. y ¶Dissolue colligatiões impietatis. Tex. ẽ istis verbis innitẽs. in c. Auctoritatẽ. 15. q. 6. de quo dictũ est s̃. in verbo Deprimere. r. z ¶Frange esurienti panẽ tuũ. Videat annotatio s̃. in verbo dom9. a ¶Carnẽ tuã ne despexeris. Videa tur qđ in huius annotatiõe sniẹ dictũ est s̃. in verbo Caro: b ¶Conuertimini ad me. Videat annotatio in verbo Cõuertere. c ¶Ieiuniũ quarti. &c. Primus mensis apđ Hebręos/ est Aprilis. Quartus/ Iuli9. Se- ptimus. October. Et de cimus/ Ianuari9. in qui bus ieiunabãt. Pręterea & in. 5. mẽse/ q est Augu- st9. Quę aũt fuerit isti9 cã ieiunij/ Hieronymus exponit dicẽs. Ieiunium quarti mẽsis Iulij esse in die septia & decia ipsius arbitramur ꝙ tũc descẽ- dens Moyses de mõte Si nai tabulas legis abiecit atq confregit. & iuxta Hieremiã. muri primũ rupti sunt ciuitatis. In quĩto vero mẽse. j. Augu sto: q a cũ ꝓpt explorato res terrę sctẽ seditio orta eẽt in ꝓplo iussi sunt mõ tẽ nõ ascẽdere/ sed p. xl. annos lõgis a terra sãcta circũire dispẽdijs/ vt ex- ceptis duobus (Caleph & Iosue) oẽs i solitudine ca derent. In hoc etiã mẽse prius a Nabughodono- sor. & multa post seclã a Tito & Vespasiano: tem plũ Hierosolimis incẽsũ est/ atq destructũ: capta vrbe Bethel ad quã mul- ta milia cõfugerãt iudęo rum. In septimo vero. j. Octobri: occisus ẽ Godo lias & Iudę trib9: ac hie rusalẽ reliquæ dissipatæ sũt. Mẽse decio q Ianua rius dicit: Ezechias i ca- ptiuitate posit9 audiuit & cunctus popul9 capti- uorũ: quĩto mense tẽplũ esse subuersũ. Hæc sunt causæ luctus & ieiunioꝝ q̃ habuerũt. Sed de9 pollicet hos dies vertẽdos in gaudiũ & solẽnitates/ si pacẽ & veri tatẽ dilexerit. Mystice aũt tũc ieiunam9: qñ aufertur a nobis spõs9: nec meremur ei9 pñtiã: sed cũ reuersus cogi tat bñfacere: tristitia vertit i gaudiũ. & fames pristina sermõis dei/ pñtia doctrinę eius/ & cœlestis panis saturi tate cõpensabitur. Textus est de pręmissis oibus: quę etiã ponuntur hic: per glo. or. in c. Huius obseruãtię. i si. cum c. seq. 76. dist. d ¶Cum ieiunasset Ihesus. &c. De ieiunio Chri dicet in verbo Ihesus. e ¶Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes. &c. Circa hãc sniã & ꝓsufficiẽti ipsi9 elucidatiõe/ notet ꝙ multi- plex ẽ ieiuniũ. quoddã ẽ necessitatis: vt i mendicis. quoddã virtutis: vt in prudenter & mediocriter viuẽtibus/ quoddã superstitionis vt in hypocritis/ quoddã fatuitatis: vt i idiscretis/ & quoddã corporalis vtilitatis: vt ĩ pinguibus. Vt aũt ieiuniũ reddat vtili9 quatuor debet habere comites sc3 largitatẽ / lętitiã/ horã/ mensurã/ De primo (. s. de largitate) dicit Hiero. Quod mãducatur9 eras: si nõ ieiunares: da pauperibus/ vt ieiuniũ tuũ sit saturitas aię/ non marsupij lucrũ. De scdo dicit dñs Matth. 6. (sc3 de lętitia.) Nolite fieri sicut hypocritæ tri stes: De tertio (sc3 hora) legit. 1. Reg. 14. ꝙ Ionathas qui ꝑuenit horã adiudicat9 fuit morti. De quarto (sc3 men sura) dicit Augusti. Mẽs auiditate ciborũ lassata/ perdit orõnis virtutem. Pręmissa oĩa: q̃ hui9 sniẹ elucidatiõi subseruiũt. ponit Archi. in c. Ieiuniũ. in prin. de cõse. dis. 5. Circa tñ horã ieiunij Aduertendũ est diffusi9. ꝙ si qdẽ loquamur de ieiunio quadragesimali: hora cõpetens cibi assumendi est/ post expletas vesperas: q̃ ꝓpterea de mane dicuntur. Vnde dicit tex. in c. solent. de conse. dist. 1. Solent plures qui se ieiunare putant in quadra- gesima: mox vt signũ audierint/ ad horã nonã comedere: qui nullatenus ieiunare credendi sunt: si añ mandu- cauerint q̃ vespertinũ celebret officiũ. Hęc tex. Rõ aũt huius statuti fuit: quia in ieiunio quadragesimali imi tamur vestigia Christi: quẽ in eo ꝙ absq cibo. 40. diebus & noctibus ieiunauit: imitari non possum9/ ꝑter di- uinũ miraculũ. Vñ statuit eccl'a/ vt saltẽ p oẽs. 40. dies/ fide sumptos/ hoĩes ieiunarẽt. Nã post vesperas exple- tas/ dies fide dicit expletus/ cum nõ restet aliud officiũ diurnũ. Ita Archi. in d. c. solent. & Panor. in Rubric. de obserua. ieiu. col. 1. Cõpletoriũ em̃ licet deputet diei (cui9 decãtate sunt vespe) quasi cõplens tp̃m. non tñ decã tat in hac die/ sed post finem eius/ i pri. sequẽtis diei: q a scdm cõputationẽ canonicã/ a vesptino tpe incipit se- quẽs dies. ar. 75. dis. quod a patrib9. Ita Heri. id. c. 1. col. pe. de ob. ieiu. In alijs aũt ieiunijs (q̃uis de ieiunijs quatuor tẽporũ dicat ĩ d. c. solent) horã esse circa vesperas: & in sabbato sãcto/ circa noctis initiũ: tñ cõiter te net & obseruat/ ꝙ hora legitia cibi sumẽdi: est hora nona/ quã nos appellam9 horã duodecimã. Ita Panor. id. Rub. de obser. ieiu. col. 1: & Archi. in d. c. solent. f ¶Amen dico vobis receperunt mercedẽ suã. Tex. est idem probans. in c. Cauendũ. de pœni. dist. 3. & in c. Vide q̃tum. 1. q. 1.

g ¶ In ieiuniis multis fui. De frequenti ieiunio Pauli. est bo. tex. in c. Vtinam. 76. distin. de quo dictū ē s. eodē. Pro maiori aūt huius materię ieiunii declaratiōe notetur/ ꝙ diebus ieiuniorū nō quadragesimalium licite possīmus vti lacticiniis & ouis. sec⁹ in ieiunio quadragesimali: quia tūc ab oibus lacticiniis/ & trahentibus a carnibus sementinā originem: est abstinendum. Ita pōt loqui. c. deniq;. 4. di. Hęc est cōclusio cōmunior canonistarū in Ru. & in c. 1. de obser. ieiu. Secundo: ꝙ electuaria non soluūt ieiuniū: nisi qs in fraudē sumat ī magna q̄titate per modū cibi. ita Hēri. post. S. Tho. ī d. c. 1. col. fi. de obser. ieiu. Vnde etiā dicit Panor. in Ru. de obser. ieiu. col. 1. ꝙ aliqd sumere pro collatiōe de sero: magis ad sustentationē naturę/ q̄ ad delitias: non erit

sus. Nūquid possunt filij spōsi lugere/ q̄diu cū illis est spōsus? Veniunt autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt.

Marci. 9. d. ¶ Hoc genus dæmoniorum non eijcitur/ nisi oratione & ieiunio.

2. ad co. 11. f ¶ In ieiunijs g multis fui: dicit Paulus.

Actuū. 13. a. ¶ Ieiunantes h apostoli & orantes/ imposuerunt manus Paulo & Barnabæ: & dimiserunt illos.

iudicū. 11. a **Iepte.** ¶ Fuit Iepte Galaadites vir fortissim⁹ atq; pugnator/ fili⁹ i mulieris meretricis: qui natus est de Galaad. Habuit autē Galaad vxorem de qua suscepit filios: qui postq̄ creuerāt: eiecerunt Iepte: dicentes. Hæres k in domo patris nostri esse non poteris: quia de adultera matre natus es. Quos ille fugiens atq; deuitās habitauit in terra Iob. Cōgregatiq; sunt ad eū viri inopes & latrocinātes: & quasi pricipē seq̄bātur.

Iudicū. 11. cap. e. f. g. in fine. ¶ Iepte eiecto (posteaq̄ in eiectorū suorū principē/ ab eis pro pugna in filios Ammō ineūda: elect⁹ est. Et vbi noluit acqescere rex filiorū Ammō verbis Iepte/ quæ per nuncios mandauerat) Factus est super Iepte spiritus dn̄i & circuiēs Galaad & Manassæ Maspha quoq; Galaad: & inde transiens ad filios Ammon/ votum l vouit domino: dicens. Si trādideris filios Ammon in manus meas: quicūq; primus fuerit egressus de foribus domus meæ: michiq; occurrerit reuertenti cum pace a filijs Ammon: eum holocaustum offeram domino. Transiuitq; Iepte ad filios Ammon/ vt pugnaret contra eos: quos tradidit dominus in manus eius: percussitq; ab Aroer/ vsq; dum veniēs in Mennith viginti ciuitates: et vsq; ad Abel: quæ est vineis consita: plaga magna nimis. Humiliatiq; sunt filij Ammon/ a filijs Israel. Reuertenti autem Iepte in maspha domum suam: occurrit ei vnigenita filia sua/ cum tympanis & choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua: & ait. Heu me filia mi: decepisti me: & decepta es.

pctm̄: nec frangere ieiuniū/ dummō tēperate fiat & scdm consuetudinē loci. Hæc Panor. Dicit tn̄ Hēri. (cui⁹ opinionē credo veram.) in d. ca. 1. co. fi. ꝙ vbi cōsuetudo pmitteret ꝙ comederetur non p viā sustentatiōis/ sed nutrimēti: ꝙ talē cōsuetudinē nō auderet approbare. De potu autē: an ante vel post prādiū/ soluat ieiuniū: dicit beatus Thomas: ꝙ licet ieiunantes non phibeantur pluries bibere: qa pot⁹ magis sumēd⁹ ē ad alterationē corpis/ & ad digestionē cibotū: q̄ ad nutritionē/ lic; aliquō nutriat. Possūt tn̄ imoderate bibētes peccare/ & meritū iustū pdere. non tn̄ p potū anriorē/ aut posteriorē. i. an̄ prādiū vel post/ frāgit ieiuniū. Ita Hēri. post Inno. ī d. c. i fi. h ¶ Ieiunantes apl̄i ipos uerūt man⁹. Plæriq; reperiūt act⁹ ī iure hūano q nō debēt (saltē ex bona hōestate) nisi a ieiunis exerceri. Imprimis enī baptismus a ieiuno dari debet. c. vt epi. in fi. de cōsecra. dis. 5. Secundo Confirmatio seu sacramentū cōfirmationis. id. c. vt epi. in prin. Tertio solennis iuramēti præstatio. c. honestū ī pri. 22. q. 5. Quarto iudiciale testimoniū. c. placuit. de testib⁹. Quīto. Cōfectio eucharistię. c. sacramēta. ī pri. de cōse. distin. 1. & Sexto. Collatio ordinū. c. Quod a patribus. 75. dist. Et idem in assumptiōe eucharistiæ quę etiā nemini nisi ieiuno dari debet: nisi rōne necessitatis. c. liquido. de cōse. dis. 2. & c. si quis de corpore 26. q. 6.

i ¶ Fili⁹ mulieris meretricis. Fili⁹ mulieris meretricis appellat ī iure hūano vulgo q̄situs. §. nouissime. insti. ad sena. orphi. k ¶ Hęres in domo patris nostri esse non poteris. Videatur qd in hac materia satis diffuse dictū ē s. in verbo hęres. in. 1. annotatiōe. l ¶ Votum vouit dn̄o. &c. Circa hoc votū Iepte/ & ei⁹ exolutionē per immolationē proprię filię. Aduertendum est: quia an ex hoc facto sit Iepte cōmendandus videntur iura diuersimode loqui. Imprimis enī textus Hieronymi. in c. Nasci. in fi. 56. dist. appellat eū sanctū/ dicitq; ab apostolo eū cōmendari/ prout etiā verū est. & habetur ad Heb. 11. circa fi. Pręterea textus Augu. in c. Si non licet/ Paulo ante fi. 25. q. 5. videtur sentire: ꝙ Iepte immolauerit filiā ex tacita inspiratiōe dei. Textus aūt qui ē Ambrosii. in c. vnusqsq;. 22. q. 4. sentit Iepte filiā imolādo peccasse. Miserabilis est enī (dicit ibi tex.) necessitas q̄ soluit parricidio. Vn̄ etiā dicit Iosephus: ꝙ Iepte obtulit holocaustum illegitimū/ & idē dicit Hiero: cōtra Iouinianū. Pro resolutiōe dici pōt. Primo ꝙ Iepte soluēdo votū peccauit: sed non peccauit in vouēdo. Vnde hic dicit ꝙ irruit spūssanctus super Iepte/ & vouit dn̄o: fuit. ergo iustus in promisso: & ita loqui pōt dictū c. nasci: sed impius in soluēdo. & ita loquit dictū c. Vnusqsq;. Nec obstat textus Aug. ī d. c. Si non licet. qa ibidē Augustinus nichil asserit diffiniēdo/ sed suspenso verbo indecisū relinqt. Dicit enī ibi tex. Merito q̄ritur vtrū p iussu dei habēdū sit/ ꝙ Iepte filiā q̄ occurrit patri occidit: cum id vouisset imolaturū qd ei victori redeūti de plio pmitus occurrisset. Hæc tex. Ipse vero Aug. hoc loco/ ꝙ Iepte occidēdo filiā peccauerit/ euidēter ostdit. Vel: scdo pōt dici: ꝙ ī Iepte fuit triplex volūtas/ & duo act⁹ Pria fuit volūtas vouēdi/ & hęc nō habuit actū proprium. Alia fuit voluntas vouendi hoc quod vouit: scilicet quicunq; primus. &c. & actus eius fuit votum. Tertia fuit voluntas immolandi filiam: & eius actus fuit immolatio filię. Prima voluntas bona fuit & a spiritu sancto. Scda & tertia malę/ & actus eorum mali: Vnde & vouendo hoc/ & soluendo peccauit Iepte: quia votū ei⁹ fuit indiscretum. Laudatur tamē nō ppter votū hoc vel factū: sed ppter originē voti. i. fidē/ & ppter primā volūtatē: a qua ortū habuerūt alię duę volūtates. sicut Petr⁹ laudat de amputatiōe auriculę Malchi: nō ppter ipm factū/ sed ppt causā siue zelū/ ex quo fecit hoc/ put dicit glo. Io. 19 Pria ergo volūtas Iepte fuit a spūsancto: nō tn̄ votū fuit a spūsācto: qa illa volūtas nō fuit imediate radix illi⁹ voti. Per hęc patet solutio ad oia q̄ pn̄t obiici illa enī auctoritas q̄ laudat Iepte referēda est ad primam volūtatē & fidē eius. Alię q̄ vituperāt eū referēdę sunt ad alias voluntates & actus earū. Pręmissa ponit Archi. in d. c. Vnusquisq;. 22. q. 4.

Aperui enim os meum ad dominum: & aliud m facere nō potero. Cui illa respōdit. Pater mi: si aperuisti os tuū ad dominū: fac michi quodcunq pollicitus es: cōcessa tibi vltione atq victoria de hostib⁹ tuis. Dixitq ad patrem. Hoc solū michi præsta quod deprecor. Dimitte me: vt duobus mēsibus circumeā mōtes: & plāgā virginitatē meā cū sodalibus meis. Cui ille respōdit. Vade: & dimisit eā duobus mēsib⁹. Cūq abijsset cū socijs ac sodalibus suis: flebant virginitatem suam in mōtibus. Expletisq duobus mēsibus/reuersa n est ad patrē suum: & fecit ei sicut vouerat. Quę ignorabat virum. Exinde mos increuit in Israel/ & consuetudo seruata est: vt post anni circulū/conueniant in vnū filiæ Israel/ & plangant filiam Iepthe Galaaditæ diebus quatuor.

¶ Occupauerūt Galaaditæ (quibus pricipabatur Iepte) vada Iordanis per quæ Ephraim reuersurus erat. Cūq venisset ad ea de Ephraim numero fugiens: atq dixisset. Obsecro/ vt me transire permittas/ dicebāt ei Galaadite. Nūquid Ephrateus es? Quo dicente. Non sum. Interrogabant ergo eum: dic sebboleth: quod interpretatur spica. Qui respon debat chebboleth eadē litteræ spicam exprimere non valens. statimq appræhēsum iugulabāt in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tēpore de Ephraī quadragita duo milia. Iudicauit itaq Iepte Galaadites Israel sex annis: & mortuus est/ ac sepultus in ciuitate sua Galaad. Iudi. 12. bc.

Ihesus ✝ Ihesus Christus.

¶ In sermone dei siluit ventus/ & cogitatione sua placauit abyssum/ & plātauit o illū dñs Ihesus. Eccl. 43. c.

¶ Fortis in bello Ihesus p Naue successor Moysi in prophetis: qui fuit magnus secūdū nomē suū: maximus in salute electorū dei: expugnare insurgentes hostes vt consequeretur hæreditatem Israel. Quam gloriā adeptus est extollendo manus suas: & iactando contra ciuitates romphęas. Quis ante illum sic restitit? Nā hostes ipse dominus percussit. Aut non in iracundia eius impeditus est sol: & vna dies facta est quasi duo? Inuocauit altissimum potētem in oppugnādo inimicos vndiq: & audiuit illū sanctus & magnus deus in saxis grādinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gentem hostilem: & in descensu perdidit contrarios: vt cognoscant gentes potentiam eius. quia cōtra deum pugnare non est facile. & secutus est a tergo potentes. Eccl. 46. a. & b.

¶ Ostēdit q mihi dñs Ihesum sacerdotē magnū/ stātē corā angelo dñi: & Sathā r stabat a dextris eius vt aduersaretur ei. Et dixit dominus ad Zacha. 3. per totum.

m ¶ Aliud facere non potero. imo aliud facere poterat/ & debebat. Impia est enī pmissio/ q scelere adiplet. c. in malis. in fi. 22. quæst. 4. Vnde quisquis iuramēto firmanerit se aliqd facinrū: quo vel corporalis/ vel spiritualis salus adimitur: fidē pmissam seruare phibet. c. fi. col. fi. versi. Quisquis. eadē cā. & quęsti. n ¶ Reuersa est ad patrē suū. Reuerti non debebat: nec propterea fractrix obedientię paternæ dici potuisset. quia in his quæ contra deū sunt/ obedire patri/ ant sapioribs ipiū est. Notat in. l. liber horso. ff ad. l. aqui & in. l. Nam ad ea de reg. iu. & facit. c. inl. &. c. si dñs. cū multis similib⁹. 11. q 3. Nec simplicitas ei⁹ videt i totū excusāda. qa licet simplicitas dolositati cōtraria bona sit. ea tñ q cōtraria est discretiōi/ vt hæc fuit: mala est. c. si cupis. cū glo. in ver. simplicitate. 16. q. 1 o ¶ Plātauit illū dñs Iesus. Fecit dñs Iesus nedū abissum sed & cętera oīa q i celis & i i terra subsistūt. Scriptū qppe est. Oīa p ipm̄ factā sunt. vt videbit. ī. eodē lo. t. p ¶ Iesus Naue successor Moysi. Ihesus naue q & Iosue/ Moysi successor factus ē: non populi acclamatiōe/ nō consanguinitatis/ seu ppiqtatis habita rōne: sed diuina electiōe. dixit ei dñs ad Moysem. Assume ad temetipm Iesū filiū naue/ hoiem q habet spm̄ dei i semetipo & ipones man⁹ tuas sup eū/ & stat ues eū coram Eleazaro sacerdote: & pręcepta ei dato in cōspectu totius synagogę/ & pcipe de ipso corā eis: et dabis claritatē tuā super illū: vt audiāt eū filii Israel. ita dicit tex. ex lib. Numeri supr⁹. in. c. Si ergo. ī pri 8. qst. 1. vbi pelicienda ex hoc facto doctria: subiūgit. Audis euidenter ordiatione pricipis populi iā manifeste descriptā/ vt pene expositiōe nō indigeat. nulla hic populi acclamatio. nulla consanguinitatis ratio. nulla ppinqtatis hita cōtēplatio ē. pprinqs igit agroꝝ & pdioꝝ relinqnat hereditas: gubernatio ppli tradat ei quē de⁹ elegit/ hoi scilꝫ tali q habꝫ (sicut scriptū audistis) spm̄ dei i semet ipo/ & pcepta dei i cōspectu ei⁹ sunt: & q Moysi valde nots & familiaris sit: in quo sit claritas ei⁹ legis & sciētia: vt possit eū audire filii isrl. i. ppli catholici. Hæc ibi. q ¶ Ostendit michi dñs Ihesū sacerdotē magnū. &c. Hic Ihesus fuit (prout etiā dicit glo. iterlinearis) fili⁹ Iosedech: de quo loquit textus Hieronymi in. c. Iesus. 50. dist. dicēs. Ihesus fili⁹ Iosedech sacerdos magn⁹: qq̄ i typo aduētū pcesserit saluatoris: q nla peccata portauit & alienigenā sibi ex gētib⁹ copulauit ecclīam. tñ scdm litterā post sacerdotiū sordidat⁹ iducit. Astat diabol⁹ a dextris ei⁹ & cādida illi deiceps vestimēta reddūt. Hęc tex. q repetit i. c. Si ei. col. pe. versi. Ihesus fili⁹ Iosedech. de pœni. dist. 2. Circa quē aduertēdū est: q hic Ihesus in typū seu figurā pcessit Ihesu Christi saluatoris. s. & dei nři: quia vterq sacerdos fuit. Et vt Ihesus hic ppl̄m Israeliticū de captiuitate Babylōis reduxit i Hierusalē. sic & Christus de captiuitate pcti/ & diaboli seruitu te ppl̄m suū liberauit. Hic Ihes⁹ accepit alienigenā vxorē. & Christus alienā (. s. gētilē ecclīā) sibi copulauit vxorē. c. Cū igit. §. hac itaq. versi. deide. 35. qst. 1. Et licet iste Ihes⁹ in vno facto peccauerit: dū. s. Alienigenā cōtra dei phibitionē sibi copulauit: figura tñ boni fuit. sicut legit de Dauid & Bersabec: q pfigurauerūt Christū: put ē tex. cū glo. i verbo significat. i. c. Si q̄ fuerit. §. ꝫ obiicit. 31. qst. 1 Sūt tñ q dicūt/ nō eē credēdū hūc Ihesū alienigenā sibi vxorē copulasse/ sed tm̄ filios ei⁹ & fres: quos qa nō reprehēdit/ vt debuit: iō visus ē ab Ezechiele sordidat⁹. Sed hæc nō videt bona ratio. quia bene potuit peccare/ sicut peccauit Salomō. 32. q. 4. c. Salomō. Vñ dicit Hugolin⁹. q tpe Babylonicę captiuitatis multi Iudęi cōtra pceptū dñi copulauerūt sibi alienigenas sed postea ad pceptū Esdrę eas abiecerūt. qd & fecit Ihesus iste/ & postea sacerdotiū ministrauit. Pręmissa ponit Archi. ī. d. c. Ihes⁹. 50. dis. r ¶ Sathā stabat a dextris. Diabolus ipm p pplo orātē accusabat: velut idignū q exaudiat ppter trāsgressū ab eo dñi pceptū/ dū vxorē duxit alienigenā.

Pro hac declaratione quã sentit glo. interliuearis. est bo. tex. cum declaratiõe Archi. ibi de qua dictum est .s. proxima annotatione. in c. Iesus. ibi Astat diabolus a dextris eius. 50. distinctione.

a ¶ Abstuli a te iniquitatem/ & indui te mutatoriis: & dixit. Ponite cidarim mundã. &c. His verbis satis ostenditur crimina priora: quę per dei gratiã dimissa sũt: non obesse/ quominus possit etiã ad sacrũ sacerdotale ministerium fieri promotio. Vnde de Petro legitur ꝙ fidelior fuit postq̃ fidẽ se pdidisse defleuit: atq; ideo maiorem gratiã reperit q̃ amisit. tanq̃ em̃ bonus pastor tuendum gregẽ accepit. c. fidelior. 50. dist. 1. imo suscepto etiã sacerdotio non obstante crimine/ etiam post adeptũ sacerdotiũ cõmisso: põt post condignã pœnitentiam/ & sic dei gratiã cõsecutã ministrari. Errant nãq; q putãt sacerdotes post lapsũ si cõdignã egerint pœnitentiã/ domino nõ posse ministrare/ & suis honorib⁹ frui: si bonã deinceps vitã duxerit/ & suũ sacerdotiũ digne custodierint. Et ipsi qui hoc putant non solũ errãt/ sed etiã traditas ecclesię claues despicere videt. de quibus dr. Quodcũq; solueritis i terra: erit solutũ & in celo. Alioquin hęc sentẽtia aut dominus nõ est: aut vera est. Nos vero indubitanter tã domini sacerdotes q̃ reliquos fideles/ post satisfactionem dignã/ posse redire ad honorẽ credim⁹ testãte dño per pphetã. Nunqd qui dormit non adijciet vt resurgat? Ita dixit tex. in c. ponderet versi. Errãt itaq;. 50. distin. in qua dis. 50. diffuse tractat hæc materia. & tandẽ. in c. dño sacto. in fi. dicit. Quicũq; per criminibus suis digne deo pœnitentiã obtulerint. Auctoritate Gregorii & Aug. & Hieronymi & Isidori gradũ pristinę dignitatis recipere possũt. Sed quia adhuc obiicit aliquorũ auctoritas dicentiũ sacerdotes etiam post pactã pœnitẽtiã nõ posse ministrare seu pristinã dignitatẽ & ipsius exercitiũ recipere. Videatur ampla & diffusa distinctio quã pro huius resolutione materiæ ponit Panor. in c. fi. de tempo. ordi. vbi etiam p alios canonistas hęc materia pertractatur.

Sathan. Increpet dominus in te Sathan: & increpet dominus in te qui elegit Hierusalem. Nunquid non iste torris erutus est de igne? Et Ihesus erat indutus vestibus sordidis: & stabat ante faciem angeli. Qui respondit: & ait ad eos qui stabant coram se/ dicens. Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum. Ecce abstuli [a] iniquitatẽ tuã a te/ & indui te mutatorijs. Et dixit. Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerũt cidarim super caput eius mundã/ & induerũt eũ vestibus. Et angelus domini stabat: & contestabatur angelus domini Ihesum: dicẽs. Hæc dicit dominus exercituum. Si in vijs [t] meis ambulaueris & custodiam meã custodieris: tu quoq; iudicabis domum meã: & custodies atria mea: & dabo tibi ambulantes de his qui nũc assistunt. Audi Ihesus sacerdos magne, tu & amici tui qui habitant coram te: quia viri portẽdẽtes sunt. Ecce enim ego adduco seruum meum orientem. quia ecce lapis quem dedi corã Ihesu: super lapidẽ vnũ oculi sunt septẽ. Et ecce ego cælabo sculpturam eius/ ait dominus exercituum. & auferam iniquitatẽ terrę illius in die vna. In die illa: dicit domin⁹ exercituũ: vocabit vir amicum suum subter vineam & subter ficum.

Matth. 1. d. ¶ De genealogia Christi habetur Math. 1. Et supra generatio.

¶ Ihesu Christi generatio sic erat. Cum esset [v] despõsata mater Ihesu Maria Ioseph. anteq̃ conuenirent/ inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cũ esset iustus/ & nollet eã traducere: voluit occulte dimittere eã. Hæc autẽ eo cogitãte: ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph: dicens. Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugem tuã. Quod enim [x] in ea natum est: de spiritu sancto est. Pariet autem filium: & vocabis [y] nomen eius Ihesum. Ipse enim saluum faciet populum suũ a peccatis eorũ. Hoc autẽ totũ factũ est vt adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentẽ. Ecce virgo in vtero habebit/ & pariet filium: & vocabitur nomen eius

t ¶ Si in viis meis ambulaueris. &c. tu quoq; iudicabis &c. Eum ergo qui pręest domui dñi oportet pręceteris in viis eius ambulare. put etiã de hoc est tex. in c. oportet. 8. q. 1. v ¶ Cum esset desponsata mater Iesu. &c. De hac desponsatione Marie & Ioseph/ & quõ Ioseph voluit occulte dimittere Mariã dicet. i. in verbo Ioseph. quia aptior erit & accõmodatior locus. x ¶ Quod in ea natum est/ de spiritu sancto est. Incarnatus fuit redemptor noster Ihesus Christus. De spiritu sancto/ et nichilominus a tota trinitate. c. 1. versi. Et tandẽ. de sum. tri. & fi. cat. quia inseparabilia sunt opera trinitatis. c. fi. de consecra. dist. 3. In instanti autem incarnationis seu conceptionis fuit pfectus homo & aĩa rationalis infusa. tum ppter infinitã virtutẽ agẽtis/ scilicet spiritussancti. tum/ quia incongruũ fuisset filium dei corpus assumpsisse nisi formatum. In aliis aũt nõ infunditur aĩa nisi organizato embrione/ & plene habilitato ad ipsam recipiendam. Ita dixit glo. Io. an. i cle. 1. in ver. simul vnitas. de sum. tri. & fi. ca. De tẽpore aũt incarnatiõis quod satis notũ est dubitari posset/ quare tunc/ & non prius voluit incarnari. Canonistæ dicunt satis esse dicere cũ Paulo. O altitudo diuitiarũ & c. c. si ex bono. in princ. de pœni dis. 4. Nam & in potestate miserẽtis est/ quãdo/ & q̃tum misereri velit/ facit de pœni. dis. 2. c. si em̃. vltra mediũ. Dicũt tamen Theologi certũ est non fuisse conueniens an̄ peccatum deũ incarnari: cum opus incarnationis principaliter ordinet ad abolitionẽ pctĩ/ & vt dicit Luc. 5. Non sanis sed infirmis opus est medico/ nec venit vocare iustos sed peccatores. 2. q. 1. c. multi. & c. libenter de pœni. dis. 1. Item nec fuit conueniens statim post pc̃m deũ incarnari. Cum eni ex superbia pc̃m pronentisset/ sic hĩberãd⁹ erãt hõ vt humiliatus recognosceret se liberatore indigere/ qd magno consilio dei actũ fuit vt cognita sui infirmitate/ homo clamaret ad medicũ. & grã posceret auxiliũ. Ad finem vero sęculi nõ debuit differri/ vt de impfectiõe hũanę naturę per incarnationẽ perueniret gradatim ad pfectionẽ glorię in fine sęculi. Itẽ fuit æquũ post datã legẽ Mosaicã & pphetícã/ quã multi spnebãt: iustificari deo gen⁹ hũanũ p Icarnationẽ/ & tps grãæ. qd si dilatũ fuisset ad finẽ sæculi: forsan reuerẽtia & notitia dei & morũ honestas/ i terris fuisset abolita. Fuit etiã hoc cõuentẽs ad manifestãdã dei virtutẽ saluãtẽ p fidẽ/ pteriti/ pñtis/ & futuri. Ita de hac materia loqtur glo. Io. an. i. d. cle. 1. i verbo ex tẽpore. de sũ. tri. & fi. y ¶ Vocabis nomẽ ei⁹ Ihesũ ipse em̃ saluũ faciet pplm suũ a pctĩs eorũ. Iesus hebraicũ nomẽ est/ & grece dicitur Sother/ latine vero interpretatur saluator: quia cũctis salutifer venit.

Emanuel quod eſt interpretatum nobiſcum deus. Exurgēs [a] autem Ioſeph a ſomno/ fecit ſicut præcepit ei angelus domini: & accepit cõiugē ſuam: & nõ cognoſcebat eam/ donec cõciperet filium ſuum primogenitum/ & vocauit [b] nomen eius Iheſum.

¶ Cum natus [c] eſſet Iheſus in Bethleem [d] Iudæ/ in diebus Herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt Hieroſolimam: dicētes. Vbi eſt/ qui natus eſt rex Iudæorum? Vidimus enim ſtellam [e] eius in oriente: & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus [f] eſt/ & omnis Hieroſolyma cum illo. Et congregans omnes principes ſacerdotum & ſcribas populi ſciſcitabatur ab eis vbi Chriſtus naſceretur. At illi dixerunt ei. In Bethleem Iudæ. Sic enim ſcriptum eſt per prophetam. Et tu Bethleem terra Iuda: nequaq̃ minima es in pricipibus Iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meũ Iſrael. Tunc Herodes clam vocatis magis: diligenter didicit ab eis tempus ſtellæ quæ apparuit eis. & mittens illos in Bethleem: dixit. Ite & interrogate diligenter de puero. & cum inueneritis: renunciate michi/ vt ego veniens adorem eum. Qui cum audiſſent regem: abierunt. Et ecce ſtella: quam viderant in oriente: antecedebat eos/ vſq; dum veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. Vidētes autem ſtellam: gauiſi ſunt gaudio magno valde. Et intrantes domũ inuenerunt [g] puerũ/ cum Maria matre eius: & procidentes [h] adorauerũt eũ: & apertis [i] theſauris ſuis: obtulerũt [k] ei munera/ aurum/ thus/ & myrrham. Et reſponſo accepto in ſomnis ne redirēt ad Herodem: per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam. Mat.2.a.b.

¶ Cum receſſiſſent magi: ecce angelus domini apparuit in ſomnis Ioſeph: dicens. Surge & accipe puerũ & matrē eius: & fuge [l] in Aegyptum/ & eſto ibi vſq; dum dicam tibi. Futurum eſt enim vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Qui conſurgens accepit puerum & matrem eius nocte/ & receſſit in Aegyptum. Et erat ibi vſq; ad obitum Herodis: vt adimpleretur quod dictum eſt a domino per prophe- Matth.2.c.

vt decet dñm. & ibi Archi. & Io.an. de imu. eccle. li.6. Vñ ſiplicitet vocat ſaluator domin9 ac redēptor noſter Iheſus Chriſtus/ ita q̃ de eo iura loquũtur ſub nomine ſaluatoris. tex. eſt in. c. ſaluator. in prin. 1. q̃ſt.3. & i.c. ſaluator. in prin. de cõſe. diſtin.5. a Exurgēs autē Ioſeph. &c. Hęc ſētētia annotabit in verbo Ioſeph. b ¶ Vocauit nomē eius Iheſũ. Cũ ſaluator noſter Iheſus vocetur. dubitari poteſt quare nos ab illo dicti nõ fuerim9 Iheſuani/ ſed tantũ Chriſtiani ab ipo ſaluatore noſtro qui etiã Chriſtus dict9 eſt. dici poteſt q̃ ideo: quia rē ſignificatã hoc noie Chr̃s: q dicit vnctus. ſ. ſpũſctõ: a deo p̃re nobis cõicauit. ſ. vnctionē. Vñ dicit apo. de plenitudine ei9 oẽs accepim9: & ei9 vnctio nos docet de oib9. c. vnic. de ſacra vnc. ſed rē ſignificatã hoc noie Iheſus nõ cõicauit nobis: qa nomē Ihũs ſonat i ſaluatorē. ipm autē ſaluare ſibi ſoli cõuēit. Vñ ipſe eſt qui ſaluũ faciet populũ ſuũ a peccatis eoꝝ q. d. nõ alius. ad hoc de conſe. diſ.4. Nemo &.c. Aliud ē. Itē Iheſus ē nomē ꝓpriũ. Vñ Angelus. Et vocabis nomen eius Iheſũ qd nomē: qa propriũ nõ eſt cõicabile. ſʒ Chriſtus ē nomē appellatiuũ/ & ſic cõicabile. Nã ē cõis poteſtatis nũcupatio. Vñ habʒ pſale/ iuxta illud. Nolite tãgere Chriſtos meos. ita dicũt. Io.an. i nouella. & Archi. i. d. c. decet domũ de imu. eccle. i.6. c ¶ Natus eſſet Iheſus Hic ſumpta occaſiõe Arrhiani/ negauerũt filiũ dei Iheſũ Chriſtum/ deo p̃ri coęternũ. vt habet. 15. diſ. c 1. & 24. q̃ſt.3. c, qdã verſi. Arrhiani. Arguebãt ei ſic Oē qd natũ ē/ pricipiũ habet. ergo fili9 q nat9 eſt/ pricipiũ habuit & ēē cœpit. Vñ dicebat Irrhianus. Si fili9 ē: natus ē: ſi nat9 eſt: ergo tp̃s fuit qñ non erat fili9. ſed cõtra cũ dicit Ambro. lib.1. de tri. c.5. idē poſſet dicere de deo q̃ ſi cœpit ēē pater: ergo primo fuit de9/ q̃ p̃r. & fuit tp̃s quo non erat pater. ſed cũ ex hoc ſeq̃retur eũ mutabilē/ p̃r ig generatiõis acceſſione mutatũ: hæc dicere amentia eſt. Semper enim fuit pater & filius. Nã ex vi correlatiui: poſito vno/ ponitur & reliquũ. dicebat ergo Auguſtinus de fide ad Petrũ. c.2. Si dei filius: virt9 & ſapiētia dei eſt nec vnq̃ fuit de9 ſine virtute & ſapiētia dei: ergo filius coætern9 eſt deo patri. Primũ habet Apoſto.1. ad Cori. 1. & 36. diſ. §. Hic etiã. dicit igitur Auguſtin9 q̃ ſicut ſplēdor qui gignit ab igne coęuus eſt illi: & ēēt coętern9/ ſi ignis ēēt ętern9. Sic ē itelligēdũ ex deo natũ/ ēē ſēpiternũ: vt ſit p̃ri fili9 coętern9. Pręmiſſa ſumpta ſũt ex glo. Io. an. in. d. cle. 1. i verbo ęternaliter. de ſum. tri. & fi. catho. d ¶ In Bethleē Iudæ. Natus eſt Ieſus i bethleē: nutrit9 in Nazareth: & ſepultus in Iheruſalē. c.1. vbi glo. i verbo Alienã de ſepul. &. c. Cũ terra. vbi Hoſtieñ. in pri. de elec. e ¶ Stellã ei9. Hęc ſtella dñicę natiuitatis nũcia/ nũq̃ prius apparuit/ ſed eã tũc puer creauit ad oſtēſionē ſui Vñ & ſtella ei9 dicit: & magis p̃cuiã deputauit: q̃ mox pacto officio ēē deſijt. Pro hac declaratione quã ſentiũt gloſa iterlinearis & ordi. ē glo. apud canoniſtas. in. c. fi. i ver. colũbæ. de cõſe. diſ.3. f ¶ Turbat9 ē. &c. vſq; ad verſi. g cũ audiſſet. Videãt ãnotatiões. 4. ǒ. in ver. Herodes. vbi ēt hęc verba ponũtur. g ¶ Inuenerũt puerũ cũ Maria matre ei9. Cur nõ & Ioſeph cũ Maria inuētus eſt a magis? Ne aliqua inde malæ ſuſpitiõis occaſio daret gētib9 quæ primitias ſuas ſtati nato ſaluatore ad eũ adorandum miſerunt. Pro hac ſentētia q̃ eſt glo. or. facit tex. vulgatus. in. c. Cũ ab oi ſpecie. i prin. de vita & ho. cle. h ¶ Procidētes adorauerũt eũ. Sic deũ cõfitent/ cui ſoli latriæ adoratio: quã iſti magi vidētur exhibuiſſe: debet. Solũ ei deũ adoramus in his q̃ iſti magi feciſſe vident ipm ſnp oia diligēdo/ credēdo in eũ/ ſacrificiũ offerēdo illi/ & ſup oia reuerētiã exhibēdo. Ita Archi. i. c. Venerabiles. de cõſe. diſ.3. i ¶ Bptis theſauris ſuis. Munera clauſa: fides ē cordis. munera apta: cõfeſſio ē oris: qa corde credit ad iuſtitiã: ore autē cõfeſſio fit ad ſalutē. c. vnico §. qa vero. de ſacra vnc. Vt p hæc verba magnũ religiõis ſacramētũ apit: vt fide p̃uia. teſauros nr̃os i via nõ pãdam9/ donec p̃teritis hoſtib9: ſoli deo ex ocl'tis cordiũ offeram9. Pro hac morali dclarõne q̃ ē glo. or. p̃t videri bo. tex. de quo ſæpe. s. dictũ ē i. c. imitare Petrũ. 6. q.1. k ¶ Obtulerũt ei munera. Aurũ/ thus/ & myrrham. Per hæc tria in redēptore nr̃o Iheſu Chr̃o tria itimantur. Regia ptãs p aurũ diuina maieſtas p thus/ & humana mortalitas p myrrhã. De regia ptãte tex. ē. in cle. paſtoralis. in. fi. de re. iudi. & . i c. Tua. 2. de deci. De diuina aũt maieſtate: & hũana mortalitate. tex ē clar9 in. c.1. de ſum. tri. & fi. ca. & i cle.1. codẽti. &. c. Cũ Chr̃s. cũ ſimilib9 de hęreti l ¶ Fuge in ægyptũ. Mira humilitas Chriſti/ fugit qui refugiũ eſt aliorũ & virtus/ ſed

fugiēdo.īſtruit nos/vt fugiam⁹ pſecutoꝝ inſidias/cū ad tꝑs ſeuiūt/& ob multitudinē delictoꝝ nroꝝ nocēdi facultatē diuinit⁹ aſſequunt.pſerticū eis pdire vltro nō debem⁹:cū & multos pphetas & apl̃os/ipm̄ quoq; dn̄m hmōi fugiſſe īſecutores luce clarius cōſtat.c. Sciſcitaris.Paulo poſt princi.(vbi hęc verba ponūtur).7.q 1.
m ℭ Accepit puerū & mrem ei⁹. Cū euāgeliſta dixit Ioſeph accepiſſe puerū & matrē ei⁹/vt irēt in Aegyptū.meminit noctis.Hic autē/cū agit de reditu ab ægypto/nulla fit noctis mētio: vt ſic Iudęos ī nocte ſeu tenebris īfidelitatis lōgo tpe māſuros/ſꝫ poſtea in fine mūdi eos eſſe illuſtrandos/& ad Chri fidē cōuertēdos īſinuet. Ita ſentit gloſa or. & apud canoniſtas do. Archi.i.c. Semel.de cōſe.diſ.2.vbi allegat illud Pſalmiſte. Cōuertēt ad veſperā/& famē patiētur vt canes/& circuibūt ciuitatē.

tam dicentem. Ex Aegypto vocaui filium meum.

Matth.2.d. in fine. ℭ Defuncto Herode: ecce angelus domini apparuit in ſomnis Ioſeph in Aegypto:dicēs. Surge & accipe puerum & matrem eius/& vade in terram Iſrael. Defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri. Qui conſurgēs accepit [m] puerum & matrem eius: & venit in terram Iſrael. Audiēs autem ꝙ Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre ſuo/ timuit illo ire: & admonitus in ſomnis ſeceſſit in partes Galileæ. Et veniens [n] habitauit in ciuitate quę vocatur Nazareth:vt adimpleretur quod dictum eſt per prophetas. Quoniam Nazareus vocabitur.

Matth.3.d. in fi.& Mar.1.b.& Luc.3.d.& Io.1.d. ℭ Venit [o] Iheſus a Galilæa in Iordanem ad Ioannem vt baptizaretur ab eo. Ioannes autē prohibebat eum:dicēs. Ego a te debeo baptizari: & tu venis ad me? Reſpondēs autem Iheſus:dixit ei. Sine modo. Sic [p] enim decet nos implere omnem iuſtitiam. Tūc dimiſit [q] eum. Baptizatus [r] autē Iheſus cōfeſti aſcendit de aqua. Et ecce aperti ſunt ei cœli: & vidit [s] ſpiritum dei deſcendentē ſicut colūbam: & venientem ſuper ſe. Et ecce [t] vox de cœlo dicens. Hic eſt filius meus dilectus in quo michi complacui.

Mat.4.a.b & Mar.1.b & Luc.4.a ℭ Tunc Iheſus [v] ductus eſt in deſertum a ſpiritu/vt temptaretur a diabolo. Et cū [x] ieiunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus:

n ℭ Veniēs hītauit ī Nazareth. Glo. ē q̄ circa hęc verba videri pōt ī.c.1.ī verbo Alienā. de ſepul.
o ℭ Venit Iheſ⁹ ad Ioannē vt baptizaret ab eo. De baptiſmo Chriſti loquit prio tex.ī.c. Preſbyter circa pri.78. diſ.vbi dicit. dn̄s trigeſimo āno baptiſat⁹ ē; & tunc pdicauit. Scdo ī.c. Ecce ī fi.95.diſ. vbi dr. Supbi ſacerdotes.i.epi/ preſbyteri nomē dedignāt/ q noluit hoc eē qd Chrs/q diſcipulorū pedes lauit:q baptiſat⁹ a Ioanne eſt: licet baptiſandum a dn̄o ſe eſſe proclamaret. Tertio ī.c. Nūq̄ de conſecra.diſ.4.dicens. Nunq̄ aqua baptiſmi purgare peccata credentium poſſet:niſi tactu dominici corporis ſanctificata fuiſſet. Voluit autem Chriſtus baptiſari triplici ratione vt dictum eſt.ſ.in ver.baptiſare. Sed ibi dictis addat quarta rō poſita per glo.or.hic/vt ſcilicet nemo q̄tūlibet ſanctus baptiſmi grām ſupfluam iudicaret/quod & poſtea verbo docuit.dū generaliter dixit. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpūſancto:nō poteſt intrare in regnū dei.c.filius dei.in fi: de cōſe diſ.4.
p ℭ Sic decet nos iplere oēm iuſtitiā. Pro hui⁹ elucidatione ſentētię eſt bo.tex.ī.c.p aquā.de cōſe.diſ.4.de quo textu.videat.ſ.ī verbo Decere: Aduertat tn̄ vlterius:ꝙ dici pōt per hæc verba voluiſſe Chriſtū dicere.decet nos īplere oēm iuſtitiā.i.pfectiſſimū gradū humilitatis:qui ē in ſubdēdo ſe minori. In quo gradu eſt oīs iuſtitia. Sunt eni tres gradus humilitatis. Subdere maiori:& nō preferre ſe æquali. Subdere ſe æquali:& nō pferre ſe miori. Et ſubdere ſe minori. Primus eſt ſufficiēs. Secūdus abūdās. & Tertius omnē iuſtitiā cōplectit. Ita dicit Archi.(poſt glo.or.hic)ī d.c.p aquā.& dictū eſt.ſ.ī verbo humilitas. Poſt glo.1.ī cle.t.de reli.domibus.
q ℭ Tūc dimiſit. Quia vera eſt humilitas:quā nō deſerit comes obedientia. Pro hac declaratione quæ eſt gloſæ.or.eſt text⁹ apertus ī.c.Niſi cū pridē.in princi.de Renū.
r ℭ Baptiſatus Iheſus:cōfeſtim aſcēdit de aqua. Quia(dicit glo.iterlinearis)baptiſati ad patriā p virtutē aſcēdere debent. Per baptiſmū em̄ Chriſti quē accepim⁹. Id agit:vt caro peccati euacuet:& ad virtutes aſcēdat.nō tn̄ ſic euacuat:vt in carne cōcupiſcētia innata nō ſit/ſed ne obſit. Nā ſi poſt baptiſmū ad ætatē naturalē pueniunt baptiſati:ibi hn̄t cū qua pugnēt eāq; adiuuante dn̄o ſuperēt ſi nō gratiā in vacuū ſuſceperint. Nā nec adultis id pſtatur ī baptiſmo:niſi forte miraculo dei vt lex peccati repugnās legi mētis/penit⁹ extinguat vt nō ſit: ſed vt quicquid ab homine dictū/factū/& cogitatū eſt/cū eidē cōcupiſcentiæ mēte ſubiecta ſeruiret/totū abolet:& quaſi factū non ſit/habet. Præmiſſa oīa pbantur in.c.1.iuncto.c.poſtea.&.c.deinde.de cōſe.diſtinc.4.
s ℭ Vidit ſpm̄ dei deſcendentē ſicut colūbā. Spiritusſanct⁹ in corporali ſpecie colūbæ deſcēdit ſup Chriſtū:quia venit nos p manſuetudinē colligere. Sup diſcipulos in igne/quia eos ad cōſumendā rubiginē peccati cōtra ſe veniebat aſcēdere Ita dicit glo.or.hic.& poſt eā Archi.in.c.fi.de cōſe.diſtinct.3.vbi gloſa.in verbo colūbę.dicit hāc colūbā fuiſſe verā:put etiam retuli dictā glo.ſ.in verbo colūba.ſed ibi dictis addēdo videt illa glo.intelligēda de veritate corporis colūbæ. Nō em̄ fuit vera colūba/ſed ſpūſſanctus apparēs in vero corpore colūbæ/qd poſtea reſolutū ē: & in primordialē materiā redactū. Ita ſentit glo.or.hic & apud canoniſtas. Idē ſentire videt gloſa in.c.aliud.in verbo anteq̄.de cōſe.diſ.4.
t ℭ Ecce vox de cœlo dicēs.&c. Hæc vox fuit tātūmodo patris nō filij nec ſpiritusſancti quis pater & filius & ſpiritusſanct⁹ ſicut inſeparabiles ſunt. Ita inſeparabiliter operant.c.fi.vbi ē tex. Auguſtini ita dicētis.de cōſe.diſtinct.3.
v ℭ Ieſus duct⁹ eſt in deſertū a ſpiritu: vt tentaretur a diabolo. Poſt baptiſmum tentatus eſt Chriſtus: vt poſt acceptam dei gratiā non ſperemus non tentari:immo tentationes dubio procul expectemus. Tunc em̄ hoſtis ſe erigit cū homo de mundo exit/bo.eſt tex.in.c.Nulli.3.queſtione.1. Vnde poſt baptiſmum/cōfirmationis accipim⁹ ſacramentū: vt armemur & inſtruamur ad pugnā & agones mūdi huius ſuſtinēdos c.2.de conſecra.diſ 5.
x ℭ Cū Ieiunaſſet quadraginta dieb⁹ & quadraginta noctibus. Hac ratione/ieiunium quadrageſimale ſumma eſt obſeruatione a nobis obſeruandum:& quia ipſi dies decimæ anni ſunt. A prima enim dominica quadrageſimę vſq; in paſcha domini/ſex hebdomadæ computatur:quarum videlicet quadraginta dies & duo ſunt:ex quibus dum ſex dominici dies abſtinentiæ ſubſtrahētur non plus in abſtinentia q̄.36.dies remanent.verbi gratia:ſi per.365.dies annus voluitur.deinde per.36.dies affligimur:quaſi anni deo decimas damus. Sed vt ſacer numerus.40.dierum adimpleatur:quem ſaluator noſter ſacro ſuo ieiunio conſecrauerat:quatuor dies prioris hebdomadæ ad ſupplementum.xl dierum tolluntur.i.quarta feria quæ caput eſt ieiunij/& quinta feria ſequens/ſexta feria/& ſabbatum. Ita dicit tex.qui Gregorii eſt in c. Quadrageſima.de conſecra.diſtinct.5. De hoc etiam ieiunio Chriſti dictum eſt ſ.in verbo ieiunium

super illud. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes/ vbi videatur. y ℭ Postea esurijt. Esuries in Christo fuit argumentū veræ humanitatis. Vnde & dæmonib⁹ per hāc esuriē occulta fuit diuinitas/ scdm glo. or. hic & idē apud canonistas dicit glo. in c. Si quid veri .i. verbo dæmonū in fine. 37. distinct. z ℭ Accedens tētator. Christus non nisi post baptismū se tentari pmisit: insinuans ad se euntes grauiores passuros tētationes put etiā de hoc est bo. tex. s. allegatus in c. Nulli. 3. quęst. 1. in. c. Visis. 16. quęst. 2. & in c. 2. de cōsecra. dist. v.

postea [v] esurijt. Et accedēs [z] tentator dixit ei. Si filius dei es: dic [a] vt lapides isti panes fiant. Qui respondens: dixit. Scriptū est. Non [b] in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei: Tūc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatē: & statuit eū super pinaculum templi: & dixit ei. Si filius [c] dei es/ mitte te deorsum. Scriptū [d] est enim: quia angelis suis mandauit de te: & in manibus tollēt te/ ne forte offendas ad lapidem pedē tuum. Ait illi Ihesus rursum. Scriptum est. Nō tentabis [e] dominum deum tuum. Iterū assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mūdi: & gloriā eorum: & dixit ei. Hæc omnia dabo [f] tibi/ si cadēs adoraueris me. Tūc dicit ei Ihesus. Vade [g] Sathana. Sricptum est enim. Dominum deum tuum adorabis: & illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt & ministrabant [h] ei.

ℭ Cum audisset Ihesus q̄ Ioannes traditus esset: secessit in Galileam: Mat 4.b.c.
& relicta ciuitate Nazareth [i]/ venit & habitauit in ciuitate Capharnaū & Mar. 1. b
maritima in finibus zabulō & Neptali: vt adimpleretur quod dictum Ioan. 4. a.
est per Esaiam prophetam. Terra zabulon/ & terra Neptalim via maris trans Iordanē Galileæ/ gentiū populus qui ambulabat in tenebris: vidit lucē magnā: & sedētibus in regione vmbræ mortis: lux orta est eis. Exinde [k] cœpit Ihesus predicare & dicere [l]. Pœnitētiā agite: appropinquabit enim regnum cœlorum.

ℭ Ambulans Ihesus iuxta mare Galileæ/ vidit duos fratres Simonem Mat. 4. c. d.
qui vocatur Petrus/ & Andream fratrem eius/ mittentes rete in mare: & Mar. 1. b
erant enim piscatores. Et ait [m] illis. Venite post me: & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres: Iacobum zebedæi/ & Ioannem fratrem eius in naui cum zebedæo patre eorū reficiētes retia sua: & vocauit eos. Illi autē statim [n] relictis retibus & patre: secuti sunt eū.

Tribus aūt modis fit tētatio/ suggestione/ delectatione/ & cōsensu c. Sꝫ pēsandū. 5. distin. Christus vero sola suggestiōe tentatus fuit qa delectatio peccati mentē ei⁹ nō momordit. c. Si ei. §. eligat. ibi ad quē venit princeps mundi huius & inuenit nihil in eo. de peni. distin. 2. a ℭ Dic vt lapides isti panes fiāt. A gula tentare incipit. Vnde sciendū est q̄ quinq̄ modis nos vitiū gulę tētat. Aliqn̄ nāq̄ indigētię tpa pṽenit. Aliqn̄ tēpora nō pṽenit: sꝫ cibos lautiores q̄rit. Aliqn̄ quę sumēda sūt pcurari accurati⁹ expetit. Aliqn̄ autē & qualitas ciboꝶ & tēp⁹ congruit sed in ipsa q̄titate sumendi mensuram refectionis excedit. Nōnunq̄ & abiectū est qđ desiderat & tn̄ in ipo estu immensi desiderij deterius peccat tex. est sumpt⁹ ex moralibus Gregorij ic. Quinq̄ modis. de consc. dist. 5. b ℭ Nō ī solo pane viuit hō. Videatur annotatio ī. verbo hō. c ℭ Si fili⁹ dei es mitte te deorsum. In omnib⁹ tentationibus hoc agit diabolus vt si fili⁹ dei sit intelligat sed Christ⁹ sic responsum temperat vt ambiguum relinquat. Pro hoc dicto qđ est glosę ordi. ē bo. tex. in c. in mādatis. in fi. 43. distinct. dū ibi dicitur si quis ingesserit se & puocauerit nos dicere ea que eū minus recte agentē non oporteat audire/ prudenter eū debemus eludere. Hec textus. d ℭ Scriptū est enim. Scripturis vtit̄ diabolus (dicit glo. interlinearis) non vt virtutes instituat sed vt errores ingerat: put etiā heretici sibi adherētes faciunt c. Vino inebriant. 37. distin. & c. Quidam. in verbis finalib⁹. 24. quęst. 3. e ℭ Nō tentabis dn̄m deum tuum. Recurrat̄ ad annotata ī verbo tentare. f ℭ Hec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. De auaritia tentās in idolatriā deducit/ qa oīs auarus in idolatriā facile plabit̄. Cū auaritia (Apostolo teste) sit idolorū seruitus c. Cum oīs & c. Sicut vrgeri. 1. quęst. 1. & c. Auaritiæ de elec. li. vi. g ℭ Dicit ei Iesus. Vade sathana &c. Austerius solito respondet vt ostendat iniuriā deo illatam nequāq̄ esse dissimulandā tāetsi iniuria ppria nonnunq̄ sit vel patienter tolerāda vel potius dissimulāda: prout etiā de hoc est tex. aptus in c. Inter quęrelas & in c. Si is qui. 23. quęst. 3. h ℭ Et ministrabant ei. Idē dicit tex. in c. Exemplum. 12. quęst. 1. de quo postea dicetur. i ℭ Ciuitate Nazareth. Vnde Christus nazareus dicit̄/ vicus est in Galilea put dicit hic glo. ordi. & idē dicit tex. in c. Quidam versi. Nazarei. 24. quęst. 3. k ℭ Exinde cœpit Iesus p̄dicare. Exinde. i. tradito Ioanne: humilis eñ magister doctrinā discipuli non impedit/ sed expectat/ donec consumet cursum suū/ in quo docet ne quis ab inferiore psona sermonē contēnat. Vñ Apostolus. Si cui reuelatū fuerit prior taceat. Pro hac declaratiōe quę est glo. ordi. est bo. tex. (vbi dictū apostoli s. allegatū ponitur) in c. Esto subiect⁹ in fine. 95. distinc. l ℭ Et dicere pœnitentiā agite. Eadem Christus p̄dicat quę preco suus p̄dicauerat. Vñ dicit textus in c. hęc aūt paulo ante finem 23. quęsti. 4. Initiū predicationis saluatoris nostri & preconis eiusdē ad penitentiam peccatores inuitauit/ sic eñ vterq̄ exorsus est penitētiā agite. m ℭ Ait illis. Venite post me faciā vos fieri piscatores hoīm. De vocatione apostolorum dicit tex. in c. Quis nos potest circa princi. 23. quęst. 4. & in c. 1. in princi. 23. quæsti. 6. q̄ Christus Petrū & alios apostolos solo verbo vocauit. q̄ vero in Apostolos elegerit pauperes & piscatores est bo. tex. in c. pe. versi. Nos igitur de prębē. iuncto c. Esau in fine. 86. distinc. Vnde dicit glo. in c. Quoniā ī verbo inuidia. 24. quęsti. 1. q̄ cū ageretur de eligēdo pontifice & duo offerent̄ eligendi & vnius ipsoꝶ nobilitas allegaretur. Respondit alter/ piscatori Petro fabri filio successorē q̄rimus non augusto/ nobilitas fastū/ fastus litem parit. Arma talis odiū capiunt hęc tria mortis iter. q̄ aūt eos elegerit de plebe iudaica ē no. tex in c. vnico §. hac itaq̄. versi. Est autem. 35. quæsti. 1. vbi dicitur. Deus sic ab initio salutem humani generis dispēsauit vt primitiuam ecclesiam in illo populo institueret qui sibi carnis consanguinitate erat propinquius. Vnde de plebe iudaica primum apostolos elegit quos quasi fundamentum ecclesiæ instituit quorum predicatione de eadem plebe multi ad deum conuersi in seipsis originem ecclesiæ prestiterunt. hæc tex.
n ℭ Illi statim relictis retibus & naui secuti sunt eum. Videatur annotatio s. in verbo Iacobus.

o ¶ Sanans oēm languorē & oēm infirmitatem. A quibus dn̄s languores auferebat corporales: ab eisdem etiā pellebat infirmitates spirituales. Vnde hoc loco dr̄ ꝙ oēm sanabat languorē corporalem/ & oēm infirmitatem spiritualē. Hanc declarationē sentit glo. interlinearis. Pro qua est tex. Augustini in. c. Sunt plures. de pœni. distinc. 3. vbi dr̄. Nunꝗ aliquem dn̄s sanauit: quē oīno non liberauit. totū eīm hoīem sanauit in sabbato: quia & corpus ab infirmitate: & aīam ab omni contagione liberauit. Indicās pœnitētes simul dolere oportere de oī crimine. Hæc tex.

Mat. 4. d. in fine. ¶ Circuibat Ihesus totā Galilææā/ docens in synagogis eorū & prædicans euāgelium regni: & sanans ° omnē languorem & omnē infirmitatem in populo. Et abijt ᵖ opinio eius in totam Syriam. & obtulerūt ei omnes male habentes varijs langoribus & tormentis cōprehensos: & qui dæmonia habebant: & lunaticos & paralyticos: & curauit eos. Et secutæ sunt eū turbæ multæ de Galilęa/ & Decapoli/ & de Hierosolimis/ & de Iudæa & de trans Iordanem.

Matth. 5. a. & b. ¶ Videns ᑫ Ihesus turbas ascendit in montem: & cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius: & aperiens os suum: docebat eos/ dicens. Beati pauperes spiritu &c. vt supra in verbo beatus. & Math. 5. a. b. & per discursum capituli/ & duorum capitum sequentiū: multa habētur de verbis Christi ad discipulos quæ locis oportunis inseruntur.

Matth. 7. d. in fine. & Marci. 1. c. ¶ Cum consummasset Ihesus (in monte) verba ad discipulos/ admirabantur turbæ super doctrina eius. Erat enim ʳ docens eos sicut potestatem habens: & non sicut Scribæ & Pharisei.

Mat. 8. a. & Mar. 1. d. & Lucę. 5. c. ¶ Cum descendisset Ihesus de mōte: secutæ sunt eū turbæ multæ. Et ecce leprosus veniens adorabat eū: dicēs. Domine si vis/ potes me mūdare. Et extendens ˢ Ihesus manum tetigit eum: dicens. Volo mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Ihesus. Vide/ nemini dixeris: sed vade ᵗ ostende te sacerdoti: & offer munus tuum quod pręcepit Moyses in testimoniū illis.

Mat. 8. a. b & Lucę. 7. a ¶ Cum intrasset Ihesus Capharnaū: accessit ad eum Centurio: rogās eum/ & dicens. Domine puer meus iacet in domo paralyticus/ & male torquetur. Et ait illi Ihesus. Ego veniā/ & curabo eum. Et respondēs ᵛ Centurio ait. Domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo/ & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus: habens sub me milites: & dico huic/ vade: & vadit. & alio/ veni: & venit. & seruo meo: fac hoc/ & facit. Audiens autem Ihesus miratus est: & sequētibus se dixit. Amen dico vobis: nō inueni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis: ꝙ multi ab oriente & occidente venient/ & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorū. Filij autē regni eijciētur ˣ in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor dentiū. Et dixit Ihesus Centurioni. Vade: & sicut credidisti/ fiat ʸ tibi. Et sanatus est puer ex illa hora.

Matth. 8. b Marci. 1. c. & Lu. 4. g. ¶ Cum venisset Ihesus in domum Petri/ vidit socrum eius iacentem & febricitātem: & tetigit ᶻ manum eius/ & dimisit eam febris. Et surrexit & ministrabat eis.

p ¶ Abijt opinio ei⁹ in totā Syriā. Ex bonis operibus nascitur opinio. i. bona fama: quæ præsertim prælatis/ & verbi diuini seminatoribꝰ quærenda est/ nō tamē amāda. bo. est tex. istud probans in. c. Vnico. de sacra vncti. iuncto. c. Imitare Petrū. 6. quęst. 1.

q ¶ Vidēs turbas Iesus &c. Recurrat ad annotationes huic sententiæ factas ŝ. in verbo beatus.

r ¶ Erat Iesus docens tanꝗ potestatē habens &c. Multa Christus cōtra legis literā fecit. hic dicit de eo. Erat Iesus docens in tēplo tanꝗ potestatem habens. i. tanꝗ dn̄s legis/ addēs mortalibus ea quæ deerant ad perfectionē et vmbrā figuralium in lucē spiritualis intelligentiæ cōmutans: non tanꝗ scribæ q littera legis astricti/ nō audebāt aliquid addere vel cōmutare. Ita dicit textus in c. fi. §. his ita respondetur. 25. quæsti. 1.

s ¶ Extendēs Iesus manum tetigit eū: non quasi suo tactu sanare nō posset/ sed indicat se nō subiectū esse legi/ sed dn̄m legis qui nō timet contagium: hæc declaratio/ q est glo. ordi. pbatur. & inde effect⁹ colligit p textum in c. fi. §. his ita. 25. quęst. 1. vbi dicit. Sacrosancta Romana ecclesia ita canonib⁹ auctoritatem pstat vt seipsam non subijciat eis/ sed sicut Christus qui legē dedit ipsam legē carnaliter impleuit. Octauo die circūcisus quadragesimo die in tēplo cū hostijs psentatus vt in seipso eā sanctificaret. Postea vero: vt se dn̄m legis ostenderet: contra literam leprosum tangendo mūdauit. Apostolos quoꝙ contra literam sabbato sata pretergredientes/ spicasꝙ vellentes & confricantes manibus excusauit &c. Sic & summæ sedis pontifices canonibus: siue a se/ siue ab alijs sua authoritate conditis: reuerētiam exhibent/ & eis se humiliando ipos custodiunt/ vt alijs obseruandos exhibeant. nōnunꝗ vero: seu inhibendo/ seu decernendo/ seu aliter agendo: se decretorū dominos & cōditores ostendūt. Hæc textus.

t ¶ Vade ostende te sacerdoti. Hinc dicit Cyprianus. Dn̄s noster Iesus christus rex & iudex & deus noster/ vsꝙ ad passionis diem seruauit honorem pōtificibus & sacerdotibus: ꝗuis illi nec timorē dei/ nec agnitionem Christi seruassent. Nā cum leprosum mundasset: dixit illi. Vade & ostende te sacerdotib⁹/ & offer donum. Ita dicit tex. in c. dn̄s noster. in princi. 93. dis.

v ¶ Respondēs Centurio ait. Dn̄e non sum dignus &c. Circa hæc verba Centuriōis videri pōt tex. in c. Noli. in prin. 23. quęst. 1. dū ibi dicitur. Noli existimare neminem deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus ille Cēturio qui dn̄o dixit. Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Secundo textus in. c. quotidie. De conse. dis. 2. de quo textu dictum est ŝ. in verbo. Aaron.

x ¶ Eijcient in tenebras exteriores/ ibi erit fletus & stridor dētium. de his verbis est bo. tex. Hieronymi in. c. Ecclesię principes. 35. dis.

y ¶ Fiat tibi & sanatus est puer. Operatorius est ergo sermo Christi: quod verum est nedū vt eius virtute aliter sint ea quæ erant: sed etiam vt ea sint/ quę prius non erant. c. Panis est in altari. de consecratio. distinct. 2.

z ¶ Tetigit manū eius/ & dimisit eam febris/ Luca referente: Christus prius p socru Petri rogatus est 19 eam

sanitati redderet. vt habet Lucę.4.g. De aliis etiā quos legit a mortuis resuscitasse & lepra mūdasse/vel illumi-nasse/vel eorū membra paralysi dissoluta consolidasse. Legitur q ipsorū sanitatem petitio ppriç vocis/vel amicorum pręcessit. Leprosus etiā ille/quem dñs descendens de monte mundauit: prius clamauit ad eum. Dñe si vis/potes me mundare: quē postea tangendo mundauit. Cæcus quoq dū clamaret ad eū. Miserere mei fili Dauid: Interrogauit eū Iesus. Quid vis vt faciā tibi? qui ait. Raboni/vt videā. Tres quoq mortuos aliorum orationib9 reddidit vitę.

¶Vespere facto obtulerunt Ihesu multos dæmonia habentes/& eiiciebat spiritus verbo: & omnes male habentes curauit: vt adimpleretur q dictum est per Esaiam prophetā: dicētem. Ipse infirmitates [a] nostras accepit & ægrotationes nostras portauit. Matth.8.b.

¶Vidēs Ihesus turbas multas circū se: iussit discipulos ire trans fretū. Et accedens vnus scriba: ait illi. Magister sequar te quocūq ieris. Et dicit [b] ei Ihesus. Vulpes foueas habēt: & volucres cœli nidos: filius autem hominis nō habet vbi caput suū reclinet. Alius autem de discipulis suis ait illi. Domine permitte me primum ire & sepelire patrē meū. Ihesus autem ait illi. Sequere me & dimitte [c] mortuos sepelire mortuos suos. Matth.8.c. & Lucę.9.g

¶Ascendente Ihesu in nauiculam: secuti sunt eum discipuli eius. & ecce motus magnus factus est in mari/ita vt nauicula operiretur fluctibus. Ipse [d] vero dormiebat. Et accesserunt ad eum discipuli eius: & suscitauerūt eū: dicētes. Domine salua nos: perimus. Et dicit eis Ihesus. Quid timidi estis modicæ fidei? Tunc surgēs imperauit ventis & mari: & facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt: dicentes. Qualis est hic: quia venti & mare obediunt ei? Matth.8.c. & Mar.4.d & Lucę.8.d

¶Cum venisset Ihesus trans fretum in regionem Gerasenorum: occurrerunt ei duo habētes dæmonia/de monumētis exeuntes/ sæui nimis: ita vt nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamauerunt: dicētes. Quid [e] nobis & tibi Ihesu fili dei? Venisti huc ante [f] tēpus torquere nos. Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens. Dæmones autem rogabant eum dicentes. Si eiicis nos hinc/mitte [g] nos in gregē porcorum. Et ait illis. Ite. At illi exeuntes [h]/abierunt in porcos. Et ecce magno impetu abiit totus grex/per pręceps in mare: & mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt & veniētes in ciuitatē/nunciauerunt hæc omnia: & de his qui dæmonia habuerant. Et ecce tota ciuitas exiit obuiā Ihesu: & viso eo rogabant eum vt transiret a finibus eorum. Matth.8.d in fine. & Mar.5.a.& Lucæ.8.d.

¶Ascendens Ihesus in nauiculam transfretauit/& venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Videns [i] autem Ihesus fidem illorum: dixit paralytico. Confide fili: Matth.9.a & Mar.2.a b.& Lu.5.d

Quibus nimirū exēplis euidentissime dat intelligi: q ille quē culpæ macula inficit/ nisi confessione oris proprii/vel ecclesię intercessione: sanari non poterit. Tex. est de præmissis in c. Voluissent.§. deniq. versi. Christ9 quoq. de pœni. distinct.1.

a ¶Ipse infirmitates nostras accepit/& ęgrotationes nostras portauit. Hæc verba prophetæ (prout per euangelistam citantur) volunt redēptorem nostrū infirmitates nostras accepisse/& ægrotationes nostras portasse/non vt eas sibi haberet: sed vt ab eis nos eximeret & priuaret. Et ita intelligit hæc verba glo. interlinearis. Possunt tamen & aliter intelligi nō habita relatiōe ad effectum: de quo loquitur euangelista: vt velint/q Christus in propria persona assumpsit defectus humanos/seu pœnalitates carnis nostræ: puta frigus/famē/sitim/& similes pœnalitates carnis. Vnde (vt dicit Augustinus) si ipse in cruce mortuus non fuisset: ad vltimū senio defecisset. Fuit autem hoc congruum/q defectus nostros assumeret: propter iustitiam satisfactionis: quā pro nobis faciendā assumpserat: vt pro nobis perfecte satisfaceret p pœnalitates carnis nostræ. Itē propter fidē incarnationis/sine his enī pœnalitatib9 humana natura hoib9 nota nō fuisset. Itē propter exemplū patientiæ nobis pbendum ad tolerādas pœnalitates carnis humanæ. Præmissa ponunt per glo. Io. an. in cle.1. in verbo passibile. de sum. tri. & fi. catho. b ¶Dicit ei Iesus. Vulpes foueas habēt &c. Videat annotatio in verbo fouea. c ¶Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Videat annotatio §. in verbo dimittere. d ¶Ipse vero dormiebat & accesserunt ad eū. Dormit dñs vt roget/& rogantibus subueniat. Semper enī vult domin9 rogari. Ita dicit glo. interlinearis. pro qua est bo. tex. in c. obtine-ri.23. quęst.4. vbi dicit. Ea quę sancti viri orādo efficiunt/ita pdestinata sunt vt pcibus obtineant. Nam ipsa perennis regni prędestinatio/ita est ab omnipotēti deo disposita: vt ad hoc electi ex labore perueniant/quaten9 postulando mereant accipere/qd eis oīpotens deus ante secula disposuit donare. Hæc tex. Pro hac etiā declaratione est bo. tex. in c. Voluissent.§. deniq. versi. Christus. de pœni distinct.1. de quo text. dictū est §. eodē. in 4. proxi. annotatiōe. t. e ¶Quid nobis & tibi Iesu fili dei. Nō nouerūt dæmones exacta ac firma cognitione/Christū filium dei esse: si enī cognouissent: nunq dñm gloriæ crucifixissent. Credebant autē aliquādo illū dei filiū esse/ videntes signa. Iterū propter nimiā infirmitatem quam videbant in eo non credebant. Ita dicit glo. or. hic & idem dicit glo. in c. si quid. ver.1. in verbo dæmonū.37. dis. vbi citat hoc dictum euangelicum. f ¶Ante tēpus torquere nos. Sciebant enī q Christi iudicio torturam seu pœnā erant accepturi perpetuam. c.1. ibi illi cum diabolo pœnam perpetuam. de sum. tri. & fi. ca. g ¶Mitte nos in gregem porcorū. Hinc facile colligitur dæmones sua potestate hominib9 nocere nō posse: cum nec pecorib9 possint. Ita dicit hic glo. or. pro qua est bo. textus. in c. nec mirum. colū.2. versi. Nec ideo quisq debet credere.26. quæstione quinta. h ¶Illi exeuntes abierunt in porcos. Neminem de omnibus his dæmonibus (de quib9 meminit Lucas sub nomine legionis) reliquit Christus: ostendens/q si etiam peccata sint mille/oportet de oībus pœnitere. c. sunt plures. i. prin. vbi hæc historia ad hūc effectū deducit. de pœni. dis. 3. i ¶Vidēs Iesus fidē illorū (supple offerētiū) Animaduertat ergo qtū apud deū valeat fides ppria: cū apud ipm tm valuerit fides aliena/ vt & int9 & extra ho-

minem sanaret. Circa hoc dictũ(qd est glo. or.)noteť tex. in c.illud pscrutari.in fi. de cõsecra.dis.4.dũ ibi dr. Satis pie recteq; crediť prodesse paruulo baptisato fides eoꝶ a quibus offertur: vt hoc ecclesiæ cõmendat auctoritas: vt ex eo quisq; sentiat quid sibi prosit fides sua/quãdo in aliorum quoq; bñficio cõmoda sit. Hæc tex.

k ℭ Remittunť tibi peccata tua. Nota modũ curandi: prius eñ dimittit peccata/ tollẽs causam morbi: postea curat corpus. hinc medicis pręcipitur/ vt cũ eos ad ĩfirmos vocari contigerit: ipsos añ omnia moneant & inducant/ vt medicos ad

remittuntur [k] tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerũt intra se. Hic blasphemat. Et cum vidisset Ihesus cogitationes eorum: dixit. Vtquid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: dimittũtur tibi peccata tua: an dicere surge & ambula? Vt autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico. Surge [l] tolle lectum tuum: & vade in domum tuam. Et surrexit & abijt in domum suam. Videntes autem turbæ timuerunt & glorificauerunt deum/qui dedit potestatem talem hominibus.

Matth.9.b. et mar.2.b c & Lucę.5.E ℭ Cum transiret inde Ihesus: vidit hominem sedentem in teloneo Matthęum [m] nomine. Et ait illi. Sequere me. Et surgens sequutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo. ecce multi [n] publicani & peccatores venientes discumbebant cum Ihesu: & discipulis eius. Et videntes Pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat magister vester? At Ihesus audiens ait. Nõ est opus [o] medico valentibus: sed male habẽtibus. Euntes autem discite: quid est misericordiam volo/& non sacrificium. Non enim veni vocare iustos/sed peccatores.

Matth.9.b. et mar.2.c d. & lucę.5.fg ℭ Accesserũt ad Ihesum discipuli Ioãnis dicentes. Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter: discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Ihesus. Nunquid [p] possunt filij sponsi lugere q̃diu cũ illis est sponsus? venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt. Nemo [q] autem immittit commissuram panni rudis in vestimẽtum vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimẽto/& peior scissura fit. Neq; mittunt vinum nouum in vtres veteres: Alioquin rumpuntur vtres: & vinum effunditur: & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres nouos mittunt/& ambo conseruantur.

Matth.9.c. & Mar.5.c. & Lucę.8.fg ℭ Hæc Ihesu loquente ad eos. ecce princeps vnus accessit: & adorabat cũ: dicẽs. Domine filia mea modo defuncta est: sed veni & impone manum tuam super eam/& viuet. Et surgens Ihesus sequebatur eum: & discipuli eius. Et ecce [r] mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis: accessit retro & tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum vestimentum eius salua ero. At Ihesus conuersus/& videns eam: dixit. Confide filia. Fides tua saluam te fecit. Et salua facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset Ihesus in domum principis: & vidisset [s] tibicines & turbam tumultuãtem: dicebat. Recedite. Non est enim mortua puella/sed dormit. Et deridebant

uocent aĩarum: vt postq̃ fuerit infirmo de spũali salute puisum/ad corporalis medicinæ remediũ salubrius procedatur. Et hoc quidem huic causam dedit edicto/q; quidam in ægritudinis lecto iacentes/cũ eis a medicis suaderetur vt de animarum salute disponant/ in desperationis articulũ incidunt/vnde facilius mortis periculũ icurrerũt Ita dicit tex. in c. Cum infirmitas.de pœni. & remis.

l ℭ Surge tolle lectum tuũ/ & vade in domum tuam. His verbis ostenditur. quænã vero pœnitẽti qui remissiõis obtinuit gratiam: faciẽda sint. Surgere enim(dicit glo.or.)est aĩam a carnalib9 desiderijs abstrahere. Lectũ tollere/ẽ carnẽ a terrenis desiderijs ad voluntatẽ spiritus attollere. Domũ ire/est ad paradisum redire: vel ad internũ sui custodiũ ne iterum peccet. q aũt hęc oĩa sint a vero pœnitẽte post cõsecutũ suoꝶ pctõrũ remissionẽ faciẽda: ẽ amplus & clarus textus August. in c. Consideret §. in his oĩbus. vsq; ad calcẽ.c.de pœni dist.5.

m ℭ Matthęũ nomine. Recurratur ad verbum Matthæus.

n ℭ Multi publicani & peccatores discũbebant cum Iesu. Christi exẽplo nonnunq̃ peccatorib9 possumus corpore sociari/dũ modo corde disiũgamur .i. peccatis eoꝶ non assentiamus: sed pro virili nostra. & prout nobis incumbit: eos arguamus/ & non superbe aut insultanter arguamus. c.A malis.23.quęst.4.&.c.quisquis.&.c. forte.cum similibus.eadẽ causa & quęst. Vnde dicit tex.in.c.Multi.paulo post prin.2.quæst.1. Nõ possunt hoĩes in hoc mundo manentes/nisi cũ malis viuere: nec eos possunt lucrifacere Christo/ si eorum colloquium conuiuiũq; vitauerint. Vnde dñs cum peccatoribus & publicanis comedẽs. Non est(inquit) necessarius sanis medicus/ sed male habentib9. Non enim veni vocare iustos/sed peccatores ad pœnitentiã. Hæc tex.

o ℭ Non est opus valentib9 medico&c. Videatur annotatio ꝫ.proxima.

p ℭ Nunqd possunt &c. Allegorice. Cũ reuertitur ad nos dñs & cogitat vt benefaciat nobis/ oĩs tristitia vertitur in gaudiũ: & fames pristina sermonis dñi/ præsentia doctrinarum eius & cęlestis panis saturitate cõpensatur. Tunc aũt ieiunamus/seu indicẽdus est ieiunij luct9: cũ auferť a nobis sponsus/& non meremur eius habere p̃sentiam. Pro hac declaratiõe/quæ est satis de mente. glo. or. est tex. expressus i.c. Ieiuniũ quarti. paulo ante finẽ.76.dis. de quo dictũ est in verbo ieiuniũ.

q ℭ Nemo autẽ immittit cõmissurã pãni rudis &c. Hac sententia innuiť veterẽ viuẽdi consuetudinẽ/ nõ esse subito seuerioib9 cõtinentiæ p̃ceptis onerandã: ne p supuenientẽ austeritatẽ/ nedũ seueriora p̃cepta nõ seruenť/sed etiã vetus: quę recte seruabať cõsuetudo/deserat. Vñ videať tex. in. c. Comessationes. circa me. 44. dis. vbi probať q etiã mala vetus obseruatio nõ est subito p asperitatẽ euellẽda.

r ℭ Ecce mulier q̃ sanguinis fluxũ patiebatur. Videať qd huic historię annotatũ est ꝫ. in verbo. Fides. vbi allegat9 est bo. tex. Aug. i. c. si. 5 distin.

s ℭ Cũ vidisset tibicines & turbã tumultuãtẽ dicebat recedite. Hoc dicto p̃monemur q vt recte deo viuam9: & a vitijs surgamus ad virtutes/animi passiones & turbę curaꝶ debẽt a nobis euelli. c. Nũq̃. circa pri. de cõsecra. dist. 5. &

c.1.§.in his oĩbus. in prin. de pœ. dis.5. dicit aũt Lucas ꝙ eiecta turba fuerũt adhibiti Petrus & Iacob9 & Ioã nes & pater & mater puellæ: quia blasphemis & irrisoribus nõ sunt reuelãda mysteria/ sed fidelibus qui honorent. Ita dicit glo. or. pro qua est tex. Origenis. in.c. in mãdatis. 43. dis. t ℂ Eiecta turba/ intrauit & tenuit manũ eius: & dixit. Puella surge: & surrexit. Filiã Archisynagogi (turbis eiectis) dñs suscitauit: nõ tamẽ (vt dictũ est .s. annotatione pxima) nisi p̃sentibus patre & matre puellæ/ Petro quoq; Iacobo & Ioanne: vitæ reddita est.

eum. Et cum eiecta esset turba: intrauit t/ & tenuit manũ eius: & dixit. Puella surge: & surrexit puella. Et exijt fama hæc in vniuersam terram illam.

ℂTranseunte inde Ihesu secuti sunt eũ duo cœci clamantes & dicẽtes. Miserere v nostri fili Dauid. Cum autẽ venisset domum accesserũt ad eum cœci: & dixit x eis Ihesus. Creditis quia hoc possum facere vobis? dicunt ei. Vtiq; domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundũ fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorũ. Et cõminatus y est illis Ihesus dicens. Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eum in tota terra illa. Mat.9.c.d.

ℂEgressis cœcis (per Ihesum sanatis) ecce obtulerunt ei hominem mutum dæmonium habẽtem: Et eiecto z dæmonio locutus est mutus/ & miratæ sunt turbæ: dicentes. Nũq̃ apparuit sic in Israel. Pharisæi autem dicebant. In principe a dæmoniorum eijcit dæmones. Matth.9.d. Marcl.3.c. & Lu.11.b.

ℂCircuibat Ihesus omnes ciuitates & castella/ docẽs in synagogis eorum: & prædicans euangelium regni: & curans b omnem languorem & omnem infirmitatem. Vidẽs autem turbas/ misertus est eis: quia erãt vexati: & iacentes sicut oues non habentes pastorem. Tunc dixit discipulis suis. Messis c quidem multa: operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis: vt mittat operarios in messem suam. Matth.9.d. in fine. & Luc.10.a.

ℂConuocatis Ihesus duodecim discipulis suis: dedit eis potestatẽ spirituum immundorum: vt eijcerẽt eos/ & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Mat.10.a. & Mar.6.b & Lu.6.c.

ℂDuodecim discipulos suos (quorũ nomina ponũtur supra in verbo apostolus) misit Ihesus præcipiens eis: & dicens. In viam gentium ne abieritis: & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis/ sed potius ite ad oues que perierunt domus Israel. Euntes autem prædicate dicẽtes: quia appropiquabit regnum cœlorũ. Infirmos curate: mortuos susci- Mat.10.a. b.c.d.

In quo moraliter instruimur vt secreta peccata (quę p mortem puellæ intelligunt) nõ nisi supplicationib9 ecclesiæ (quæ p patrẽ & matrem designant) & sacerdotũ ministerio (quæ per Petrũ Iacobũ & Ioãnem intelligunt) a dño existiment dimitti. tex. est ita dicẽs I.c. Quis aliquãdo. colũ. 1. de pœni. distinct. 1. Ideo aũt Ies9 domũ itrauit/ vt eã ido mo suscitaret: vt sic ostẽdat secreta peccata publicã pœnitẽtiã nõ exigere/ sed secreta posse pœnitentia deleri. hoc dictum est Rabani. p quo est tex. in. d.c. Quis aliquãdo. versi. Secreta nãq;. de pœni. dist. 1. & i.c. Si peccauerit. 2. quęst. 1. v ℂ Miserere nostri fili Dauid. Petitio p̃bat Christi miracula: vel (vt ait Chry.) ne aliqs æstimet eũ propter captãdã honoris magnificentiã insilire: qd ab eo omino alienũ fuit/ qa ipse humilis/ ad docẽdũ eos humilitatẽ venerat. c. Dñs noster. in prin. 93. distic. Vel. vt neminẽ i eo rogãdo & cõfitendo iniqtates suas de fide debere eẽ demõstraret. c. Voluissent§. in euangelio. de pœni. distinct. 1. x ℂ Dixit Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Qui cœcis poterat reddere visum (dicit Remigius) nõ ignorabat si crederent/ sed ideo interrogauit: vt fides eorũ quæ gestabat corde/ dũ confiterentur ore digna fieret ampliori mercede: scdm illud apostoli. Ore confessio fit ad salutẽ. De quo est tex. sæpe ĩ. allegatus. in.c. Vnico. de sacra vnct. Vel ideo de fide eos iterrogat (vt ait Chryso.) vt ostẽdat maiora eos oportere sentire. Prius eñ dixerãt eum filiũ Dauid: nunc vero dñm seu deum fatent. sicq; p obtinenda vera salute/ nedum Christi humanitatẽ/ sed etiã diuinitatem fateri oportet .c. Cũ Christus. de hære. y ℂ Cõminatus est illis Iesus. Dicit Grego. 19. mo. Quærendũ nobis est qd hoc velit ꝙ ipse oĩpotens/ cui hoc est velle qd posse: taceri virtutes suas voluit/ & tamẽ ab eis qui illuminati sunt quasi inuitus indicatur? Nisi ꝙ seruis suis sequentibus exẽplum dedit vt ipi quidẽ virtutes suas occultari desiderẽt. Et tamẽ vt alijs eorũ exemplo proficiant: prodant inuiti. Occultent ergo studio/ necessitate publicent: & eorũ occultatio/ sit custodia ppria: eorũ publicatio/ sit vtilitas aliena. Tex. est cũ hac Gregorij sententia idẽ sentiẽs I c. Quatuor. in fi. 12. quęst. 2. iuncto .c. Imitare Petrũ. 6. quæst. 1. In dicto eñ. c. Quatuor. dicit Ascriptam panperibus portionẽ: quãq; diuinis rationibus se dispẽsasse monstraturus quis esse videat: tamẽ iuxta hoc qd scriptum est. vt videãt opera vestra bona/ & glorificent patrẽ vestrũ qui in cœlis est. Oportet etiã præsenti testificatione prędicari. i. in aliquorũ pręsentia fieri: & ab eis cõmendari: & bonæ famæ p̃conijs non taceri. In dicto autẽ. c. Imitare Petrũ. ostendit neminẽ propriæ laudis appetitu/ debere se iactare. z ℂ Eiecto dæmonio locutus est mutus. Hinc dicit Aug. in. c. sunt Plures in prin. de pœni. distinct. 3 Sunt plures quos peccasse pœnitet: sed nõ oĩno reseruantes sibi quædã/ de quibus delectent: non aĩaduertentes dñm/ simul hoiem mutũ & surdum a dęmonio liberasse. Per hoc eñ docet nos nunq̃ nisi de oĩbus sanari. Hæc tex. a ℂ In principe dęmoniorũ eijcit dęmonia. De responsione Christi ad Phariseos hæc dicentes. habet Lucę. 11. b. & .s. in verbo. Dæmones. vbi factæ sunt annotationes. b ℂ Curãs oẽm languorem & oẽm infirmitatem. Circa curationes per Christum factas potest hoc loco notari textus in. c. Adhuc perfidi instant. de pœni. distinct. 3. vbi dicit Augustin9 cuius ẽ ille tex. Ideo Christ9 multos sanauit cœcos/ claudos/ & aridos: ne desperet de se peccator. Ideo autẽ non scribitur aliquem/ nisi semel sanatum: vt quisquis timeat iungi peccato/ non tamen desperet: sed potius frequentem expectet sanationem: si frequenter peccans frequenter pœniteat. Videmus enim quotidie sæpe febricitantes/ sæpe languidos/ sæpe passionibus captos/ sæpe liberari: vt appareat totiẽs opus miserentis/ quotiẽs cõfessio fit pœnitẽtis. Quõ enim corp9 (qd vili9 est & ab ipo dissimilius) sępe sanaret: & aĩam digniorẽ & redẽptã nõ toties liberaret? Hęc ibi. c ℂ Messis quidã multa: opari) aũt pauci. Rogate ergo &c. Messis multa

tate: leprosos mundate: dęmones eijcite. gratis [d] accepistis: gratis date. Nolite [e] possidere aurum/ neq; argentum: neq; pecuniam in zonis vestris. Non peram in via/ neq; duas tunicas/ neq; calciamenta/ neq; virgam. dignus est operarius cibo suo. In quancunq; [f] enim ciuitatem aut castellum intraueritis: interrogate quis in ea dignus sit: & ibi manete/ donec exeatis. Intrantes [g] autem in domum: salutate eam: dicentes. Pax huic domui. & si quidẽ fuerit domus illa digna/ veniet pax vestra super eam: si autem non fuerit digna/ pax vestra reuertetur ad vos. Et quicũq; [h] non receperit vos: neq; audierit sermones vestros: excutites foras de domo/ vel ciuitate: excutite puluerẽ de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorreorũ in die iudicij q̃ illi ciuitate. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporũ. Estote [i] ergo prudentes sicut serpentes: & simplices sicut colũbæ. Cauete autem ab hominibus: tradẽt enim vos in cõcilijs: & in synagogis suis flagellabunt vos: & ad præsides & ad reges ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradent vos: nolite cogitare quomodo/ aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim estis vos qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet [k] autem frater fratrem in mortem/ & pater filium: & insurgent filij in parentes: & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomẽ meũ. Qui autẽ [l] perseuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit. Cum autem [m] persequentur vos in ciuitate ista: fugite in aliam &c. Vbi multa alia de verbis Christi ad discipulos: quæ locis aptis inserũtur. Et de istis etiã habetur Mar.6.a.

Mat.10.abc ¶ Cũ consummasset Ihesus/ præcipiens duodecim discipulis suis: trãsiũt inde vt doceret/ & prædicaret in ciuitatibus eorum.

Mat.11.c. ¶ Ioãnes cũ audisset in vinculis opera Christi: mittẽs duos de discipulis suis: ait illi. Tu es qui vẽturus es: An aliũ expectam⁹? &c. Et. J. Ioã. ba.

Mat.12.a. ¶ Cœpit Ihesus exprobrare ciuitatibus in quibus sunt factæ plurimę virtutes eius: quia non egissent pœnitentiam. Vę tibi [n] Corrozaim: vę tibi Bethsaida: quia si i Tyro & Sidone factæ essent virtutes quæ factę sunt in vobis: olim in cilicio & cinere pœnitentiã egissent. Veruntamẽ dico vobis: Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij/ q̃ vobis. Et tu Capharnaum: nunquid vsq; in cœlum exaltaberis? Vsq; in infernum descẽdes. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in te: forte mansissent vsq; in hanc diem. Veruntamen dico vobis: quia terræ [o] Sodomorum remissius erit in die iudicij/ q̃ tibi.

(vt ait Hiero.) populorũ signat multitudinẽ: operarij pauci/ penuriã magistrorũ. put etiã est bo. tex. in c. In nouo. i fi. 21. dist. de quo textu dicet. Lucę. 10. a. d ¶ Gratis accepistis/ gratis date. Videat qd in hui⁹ annotatiõe snię dictũ est s. in verbo gratis. e ¶ Nolite possidere aurũ &c. dignus est em. &c. Aug. de cõcor. euãgelistarũ dicit/ q ideo postq̃ dñs dixerat: nolite possidere aurũ &c. cõtinuo subiecit. dign⁹ est eñ operarius cibo suo: vt se sine istis/ aplos mittere oñderet. non quia hũanę iustẽ rationi nõ essent necessaria: sed vt eis hæc deberi demõstraret qb⁹ euãgeliũ credẽtib⁹/ ãnũciarent. Nec Chrs dedit eis pceptum/ vt sine istis irẽt: sed solã dedit eis potestatem/ vt securi sine istis essent expectãtes alimoniã ab his qb⁹ euãgelizarent. Alioqui si pceptum dedisset Christus. Paulus fuisset effractor ipsius cũ nõ ab his qbus euãgelizabat sed manibus suis victũ sibi quæreret. Tex. ẽ vbi hęc habẽtur: (tametsi nõ sit text⁹ Aug. sed psperi) in c. Sacerdos cui cõmissa. 1. q. 2. f ¶ In quãcũq; ciuitatẽ aut castellum. &c. [illegible] snię facta ẽ annotatio s. in verbo dign⁹. g ¶ Intrãtes in domũ salutate eã. &c. Similis ẽ snia Lucę. 10. a. Cui facta est ãnotatio s. i verbo dom⁹. vbi videatur. h ¶ Quicũq; nõ receperit vos. &c. In loco aplorũ successerũt epi/ de quibus ppterea dr satis conformiter ad ea q̃ hic dicuntur de aplis. Qui eos recipit & verba eorũ/ deũ recipit: q aũt respuerit eos/ eũ a quo missi sunt & cuius legatiõe fũgũt spernit/ spernetur & ipse indubitanter a dño. tex. ẽ (vbi hæc verba ponũt) in c. In nouo. 21. dist. i ¶ Estote prudẽtes. &c. De istis verbis tex. est clar⁹. in c. Qui ecclasticis. §. Ecce versi. hinc etiã pri⁹. 36. dist. & in c. Si cupis. 16. q. 1. k ¶ Tradet autẽ frater fratrẽ. &c. Videant q̃ huic snię annotata sũt s. i verbo frat. l ¶ Qui ãt pseuerauerit. &c. De pseuerantia dicet i verbo pseuerare. m ¶ Cũ autẽ persequentur. &c. Circa hãc sniam videat tex. in c. Sicut alteri⁹. circa me. 7. q. 1. vbi dr. Si eps psecut⁹ fuerit in sua eccłia/ fugiendũ ẽ illi ad alterã ecclesiã/ eiq; ẽ sociãd⁹/ dicẽte dño. Si vos psecuti fuerĩt in vna ciuitate: fugite i aliã. Et in c. Aduersitas. versi. Vñ Augu. ait. 7. q. 1. vbi dr. Augu. ait. Fugiat mĩster Chri sicut Christus in Aegyptũ/ fugiat q specialiter q̃rit: dũ per alios est firma sal⁹ ecclię. Hic dñs ait discipulis. Si vos psecuti fuerit i vna citate/ fugite i aliã. &. 23. q. 3. in pri. vbi dr. Cũ discipulis suis ait Christ⁹. Si vos psecuti fuerit in vna ciuitate fugite in aliã: nõ arma armis sed fugã psequẽtib⁹ docuit opponi. Hoc tñ vltimũ dr allegãdo: iuadẽtib⁹ eni nõ semp fugã/ sed armorũ resistẽtiã possum⁹ obijcere. put dictũ ẽ s. in verbo fuga. o ¶ Terrę Sodomorũ remissi⁹ erit q̃ tibi. Hic dicit tex. i c. Nõne. i pri. 1. q. 1. Nõne Sodomitę ethnici erãt. i. gẽtiles/ pejores ergo Iudęi quib⁹ dñs dicit. Tolerabili⁹ erit Sodomis i die iudicij q̃ vobis. Et qb⁹ ppheta dixit. Iustificãtis Sodomã. i. cõpatiõe vra iusta facta ẽ. Hęc tex. vbi glo. (i verb. peiores) dicit. Iudęos Sodomitis iõ peiores: qa illi tm naturalẽ legẽ trãsgressi sũt: isti etiã scriptã/ illi pdicatores nõ habuerũt/ isti ẽt Ihesũ Chrm. Apd illos nulla miracula facta sũt: apd istos multa facta sũt. & pręterea isti crucifixerũt saltẽ crucifixioni suę causam dederũt. n ¶ Vę tibi Corrozain/ vę tibi Bethsaida: qa si in Tyro & Sydõe. &c. Circa hãc sniã notãd⁹ oino est bo. tex. Aug. i c. Nabuchodonosor. col. fi. i versi. de Tyrijs. alias ẽ i c. de Tyrijs. 23. q. 4. vbi dr de Tyrijs & Sydonijs. Quid aliud possum⁹ dicere/ q̃ nõ eẽ eis datũ desup vt crederẽt/ quos credituros fuisse ipa veritas docẽt/ si talia/ qualia apd nõ credẽtes facta sunt virtutũ signa vidissent. Quare autẽ hoc eis negatũ fuerit dicãt si possunt q calũniant: & ostendãt/ cur apud eos dominus mirabilia: qb⁹ profutura non erãt fecerit/ & apud eos quibus profutura erant non fecerit. Nos etenim si rationẽ facti/ profunditatẽ iudicij eius penetrare non possumus.

Manifestū Time tñ scimus & verū esse quod dixit/ & iustum esse quod fecit/ & non solū Tyrios & Sydonios / sed etiam Corrosain/ & Bethsaida potuisse conuerti & fideles ex infidelib⁹ fieri/ si hoc in eis voluisset dominus operari. Neq; enim vlli falsuȝ videri pōt/ quod veritas ait. Nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datū a pře meo. Hæc tex. p ℭ Licet sabbatis benefacere. Videantur quæ dicta sunt ˢ. in verbo dies. x. super illud Leuitici. 23. Omne opus seruile nō facietis in eo.

ℭDe Ihesu Phariseos increpante/ ꝙ discipulos eius spicas vellentes in sabbato repĥēdissent: habetur Matth. 12. a. Et. ˢ. i verbo discipulus. Mat. 12. a.

ℭCum transisset inde Ihesus/ venit in synagogam phariseorū. Et ecce homo manum habens aridam: & interrogabāt eum: dicentes. Si licet sabbatis curare/ vt accusarent eum. Ipse autem dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem vnam: & si ceciderit hæc sabbatis in foueam: nonne tenebit & leuabit eā/ Quāto magis melior est homo oue/ Itaq; licet [p] sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extēde [q] manū tuā: & extendit/ & restituta est sanitati sicut altera. Mat. 12. a. Marci. 3. a. Lucæ. 6. b.

ℭExeuntes autē Pharisei/ cōcíliū faciebāt aduersus Ihesum: quomodo perderent eū. Ihesus autē sciens/ recessit [r] inde: & secuti sunt eū multi: & curauit eos omnes. Et præcepit eis ne manifestum eum facerent: vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam/ dicentem. Ecce puer [s] meus quem elegi: dilectus meus/ in quo bene cōplacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum: & iudicium gentibus nūciabit. Non [t] contendet/ neq; clamabit/ neq; audiet aliquis in plateis vocē eius. harundinem quassantem non cōfringet: & lignum fumigans nō extinguet: donec eijciat ad victoriam iudicium: & in nomine eius gentes sperabunt. Mat. 12. b.

ℭOblatus est Ihesu dæmonium habens cæcus & mut⁹/ & curauit [v] eū ita: vt loqueretur & videret. Et stupebāt omnes turbæ: & dicebāt. Nūquid hic est filius Dauid/ Pharisei autem audientes: dixerunt. Hic non eijcit dæmones: nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes illorum: dixit illis. Omne regnum [x] in se diuisum desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si Sathanas Sathanam eijcit aduersus se: diuisus est. quomodo ergo stabit regnum eius/ Et si ego in Beelzebub eijcio dæmones/ filij [y] vestri in quo eijciunt/ Ideo ipsi [z] iudices vestri erunt. Si ego autē in spiritu dei eijcio dæmones: igitur peruenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quisq; intrare in domum fortis: & vasa eius diripere: nisi prius alligauerit fortem/ Et tūc domum illius diripiat. Qui [a] non est mecum: contra me est. & qui non cōgregat mecum: spargit. Ideo dico vobis. Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem [b] blasphemiæ non remittetur. Et quicūq; dixerit verbum contra filium hominis: remittetur ei. qui autē [c] dixerit verbum contra spiritum sanctū: non remittetur ei neq; in hoc seculo/ neq; in futuro. Mat. 12. bcd. Mar. 3. c. d. Lucę. 11. bc.

Et apud Lucam multa habētur de verbis Christi ad Phariseos quæ locis aptis comperientur.

q ℭ Extēde manum tuā. Hic docemur (dicit glo. or.) ꝙ frustra ꝑ peccatis rogaturus manus ad deum expādit / q has ad pauperes ꝑ posse nō extendit. Pro hoc facit qd dicit Hiero. in c. Qui clemētiā. 86. disti. dū ibi dī. Qui clemētiā non habet nec indut⁹ ē viscera misericordię q̄nis spūalis sit/ nō adiplet legem Chři. r ℭ Recessit inde. Hinc odientes nos & persequentes fugere docemur. c. Aduersitas. §. hoc etiā. versi. Augustin⁹. 7. q. 1. s ℭ Ecce puer meus. Verba sunt ꝓphetę loquētis in psona dei patris. Ideo aūt puerū .i. seruū vocat eū/ qa humilis & seruus in terra apparuit. c. Domin⁹. 93. dist. t ℭ Non cōtēdet neq; clamabit &c. Quia cū maledicerel nō maledicebat: sed sicut ouis ad occisionē duct⁹ ē/ & non aperuit os suū. c. Si eni. col. 3. de pœni. dist. 2. v ℭ Curauit eū ita vt loqueretur & videret. Tria signa (dicit Hiel.) simul ī vno hoīe facta sunt. Cæcus videt/ mutus loquitur/ possessus a dęmōe liberatur: quod quidē tunc carnaliter factū est/ sed quotidie cōplet ī cōuersione credētiū / vt expulso dęmone primū fidei lumē aspiciāt. deinde ī laudes dei/ tacētia pri⁹ ora laxent. Pro hoc dicto bonus est tex. ſępe s. allegatu. . in. c. 1. §. in his oib⁹. de pœni. dist. 5. x ℭ Omne regnū in se diuisum. &c. Videat annotatio ī verbo diuisus. y ℭ Filij vestri in quo eijciunt/ Dicit Hieronym⁹ ꝙ p filios Iudęorū / vel exorcistas legis gentis illius ex more signat. & pro hoc ē tex. 21. distinct. paulo post prin. Vel apostolos ex eorū stirpe generatos/ ꝑut dicit tex. in c. Cū igitur. §. hac itaq; versi. Est aūt & alia causa. 35. q. 1. z ℭ Ipsi iudices vři erunt. Filij vestri exorcistæ/ iudices vestri erūt/ nō pťate sed cōparatione. Dū illi expulsionē dęmonū deo assignant/ voa principi dęmonio℞. Vel: filij vestri. .i. apľi iudices erunt/ qa sedebūt in duodecim solijs iudicantes duodecim tribus Israel. Circa hāc geminā expositionē (q̄ Hiero. est) videat qd apd canonistas notāter dicit Archi. in c. Vetcor. 8. q. 1. de quo dictū est ˢ. in verbo dies. q. a ℭ Qui nō est mecum contra me est: & qnō cōgregat mecū/ spargit. Circa hanc sententiam & ꝑ eius accōmodatiōe/ videat primo textus Hierony. ad pōtificē Romanū scribētis in c. Quonia vetus. in fi. 24. q. 1. vbi dicit Hiero. Quia ꝑ facinoribus meis ad eā solitunē cōmigraui/ quę Syriā confīnio barbarię fine determinat/ non possū sanctū dñi tot interiacentib⁹ spacijs a sāctimonia tua semper expetere. Ideoq; collegas tuos Ægyptios martyres & cōfessores sequor/ & sub onerarijs parua nauicula delitesco. Nō noui Vitalē/ Miletū respuo/ ignoro Paulū: quicunq; eē nō tecū colligit/ spargit hoc est/ qui Christi nō est/ Antichristi est. Secundo pro habēda simili sententia videat textus in l. Cœlicolarū. in fi. C. de Iudęis. vbi dī. Certū ē q; qd a fide Chřianorū discrepat/ legi Chřianę eē cōtrariū. b ℭ Spūs blasphemię nō remittet. Videatur quod istis verbis annotatum est supra in verbo blasphemia. c ℭ Quicunq; dixerit verbum contra spiritum sanctum. &c. Primo (dicit glo. ordi.) qui gratiam spiritus

(qua pœnitētiā inspiraē/& ad congregātionē rediē)non cognoscēs/impœnitēti corde pmāserit (cū hoc iam non sit hūanū sed diabolicum)irremissibile erit. Pro hoc dicto est bo.tex. in c.fi.i fi.de pœ.dist.7.dū ibi dī Sine fine torquebitur/qui nunq̄ virtute ditatur. Sēper enim sine charitate torquebitur sine fine.& in c.3.§.Alias.ver. Quicūq̧.25 distin.vbi de eo qui impœnitēs decedit dicitur. transitorio igne purgari non poterit/ sed æterna illū flamma sine vllo remedio cruciabit. Vnde dicit hic Hiero.q̄ per hanc Christi sentētiā reprobatur Origenes/ omnes veniā cōsecuturos post vniuersale iudiciū trāsactis tamen multis sæculis asserēs. Origenes eni tametsi vir alioqui & religionis & litterarū sacraꝝ cultor vigilantissimus/ tamen in aliquibus suis assertionibꝰ aberrauit, Pro quibꝰ Origenis falsis/aut saltē nō veris assertionibus/recurrēdū est ad Hieronymū/dicēte Gelasio papa in c. Sācta Rhomana.col.2.15. distin. Origenis nōnulla opuscula quæ vir beatus Hiero.nō repudiat/ legenda suscipimꝰ/reliqua autē oia cū auctore suo dicimꝰ esse renuēda. Hæc tex. d ¶ Et fratres. Fratres domini(dicit Hiero.)non filios Ioseph/sed cōsobrinos suos.i.filios matertetę domini/hoc est filios sororis Marię intelligamus. Pro hac declaratiōe est bo.tex.cū glo.in c. Iacobus frater domini.de cōse.di.1.de quo & cæteris quę hic dici possēt/ dictū est s. in verbo Iacobus. e ¶ Quę est mater mea/& fratres mei? His verbis non abnuit Christꝰ qui officia seu obseqa debita sint matri & parentibus exhibenda:sed ita exhibenda docet/vt quę spiritualia sunt/affectioni carnali præpo-

Mat.12.d.i fine. Marci.3.d. Lucę.8.c. ¶ Loquente Ihesu ad turbas: ecce mater eius & fratres [d] stabant foris/ quærētes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. At ipse respondens dicenti sibi:ait. Quæ est [e] mater mea/& qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos:dixit. Ecce mater mea/& fratres mei. Quicūq̧ enim fecerit volūtatem patris mei qui in cœlis est:ipse meus frater/soror/& mater est.

Mat.13.a. i principio. Marci.4.a Lucę.8.a. ¶ In illo die exiens Ihesus de domo sedebat secus mare. Et congregatę sunt ad eum turbæ multæ:ita vt in nauiculā ascendens/sederet:& omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis.

Mat.13.g. in fine. Marci.6.a. Lucæ.4.d. ¶ Cum consummasset Ihesus parabolas trāsijt inde:& veniens in patriam suam docebat eos in synagogis eorum:ita vt mirarentur & dicerēt. vnde huic sapiētia hæc:& virtutes? Nōne [f] hic est fabri filius? nōne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus/& Ioseph/ & Simon & Iudas & sorores eius: nonne omnes apud nos sunt? vnde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua & in domo sua:& nō fecit [g] ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.

Mat.14.b. Marci.6.e. Lucę.9.b. ¶ Decollatus est Ioannes iussu Herodis/in carcere. Et accedentes discipuli eius:nunciauerunt Ihesu. Quod cū audisset Ihesus:secessit [h] inde in nauiculā/in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbæ secutę sunt eum pedestres de ciuitatibus. Et exiens/vidit turbam multā: & misertus est eis:& curauit languidos eorum.

Mat.14.bc Marci.6.e. Lucæ.9.b. Ioan.6.a. ¶ Vespere facto accesserunt [i] ad Ihesum discipuli eius:dicentes. Desertus est locus/& hora iam præterijt:dimitte turbas vt euntes in castella/ emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis. Non habent necesse ire:date [k] illis vos mādūcare. Respōderunt. Nō habemus hic nisi quinq̧ panes/ & duos pisces. Qui ait eis. Afferte michi illos huc. Et cū iussisset [l] turbam discūbere super fœnum: acceptis quinq̧ panibus & duobus piscibus/aspiciēs in cœlum/benedixit:& fregit [ll]/& dedit discipulis suis pa-

namus. Hęc expositio est de mente glo.or.pro qua est tex.apertus.in c.est pbanda.in fi.86.dist.& in c.cui portio.in fi.12.q.1. f ¶ Nōne hic est fabri filius? Videatur annotatio in verbo Faber. g ¶ Nō fecit ibi virtutes multas propter incredulitatē illoꝝ. Hinc dicit textus in c. Paulianistæ. in fi.11 q.1. Sunt qui baptismū quidē accipiūt/virtutē vero non cōsequūtur/quā sine fide nullus consequi pōt. Vnde de dn̄o dicitur q̄ in patria sua nō poterat .i.nolebat(quia potentię suę non congruebat)facere signū pp̄ter incredulitatem eoꝝ. Hęc tex. qui est de multiplici signo intelligendus. non eñ Christus in patria sua fecit multa signa/fecit tamē aliqua/prout innuiē hac sn̄ia. Nō fecit multa ne ciues incredulos pœnis cōdēnaret. Fecit aliqua ne pœnitꝰ essēt excusabiles. Ita Archi.i d.c.Paulianistę. h ¶ Secessit inde. Nō fugit timore(dicit Hiero.) sed secessit parcens inimicis/ne homicidiū homicidio iūgeret: dans nobis exēplum vt idem agamꝰ. Eos enim (dicit tex.i c. q̄tę.in fi.de sen.excō.) deliquētibꝰ fauere iterp̄tamur qui cū possint/facinoribus desinūt obuiare. Vel(scdm eūdē Hiero.)secessit inde:dans exemplum temeritatis vltro se tradētiū vitādæ/qa nō oēs eadem constantia pseuerant i tormentis/qua se torquendos offerunt. put ēt est bo. tex.i c.Pōt aliquis.de pœ.dist.1. i ¶ Accesserūt ad Ihesum discipuli eius &c. Scdm narrationē Ioānis dn̄s prospectis turbis q̄siuit a Philippo/vñ illis escędari possēt. quō ergo veꝝ ē quod Matthęꝰ hic narrat/priꝰ dixisse dn̄o discipulos/vt dimitteret turbas quo possent alimēta emere de pximis locis. Aug.de cōcor.euāgelistarū dicit/q̄ post hęc verba a discipulis dn̄o dicta dn̄s īspexit multitudinē/& dixit Philippo. Quod Ioānes cōmemorat/qd a Matthęo & alijs p̄termissū fuit: put sępe euenit/q̄ ab vno euangelistaꝝ aliqd dī: qd ab alio p̄termittitur. Nec tn̄ pptera q̄sq̄ moueri debet. Hęc Aug. qui similē ponit euāgelistaꝝ concordiā.i c. Periculose.de pœ.dis.1. Et facit qd dī i iur.hūano: testes.s.nō eē sibi cōtrarios/nec miorē vim probatiōis habere ex eo q̄ vnus dicit plus/& alter minꝰ. vt notaē in c.Licet causam.de pba. K ¶ Date illis vos mādūcare. Prouocat ad dandū: vt illis se nō habere testātibus/notior sit magnitudo miraculi. Per hoc innuēs p̄latos quorū fama debet apd turbas inotescere: sua virtutū opera nōnūq̄ celebriora & manifestiora facere/p sui ppl̄i maiori ędificatiōe. put ēt de hoc ē celebris textꝰ in c. Quatuor. i fi.13.q.2. Vel ideo puocat ad dādū: vt inuat q̄ p eos sunt pascēda ieiuna corda & sic etiā p successores eoꝝ facit tex.i c. Sit rector.& i c.fi.cū simi.43.dis. l ¶ Cum iussisset turbā discumbere sup fœnū. Iubet turbā discūbere sup fœnū: vt sic carnē nr̄am/q̄ fœnū est & oīs gloria eiꝰ velut flos fœni/calcādā esse demōstret. Ita Hiero. & apd Canonistas do. Archi. i c. Vnūorariū.§. Alias ea demū.col.1.25.dis. & dictū ē s. in verbo fœnū.1.j.ꝫno. ll ¶ Fregit & dedit discipulis suis: discipuli aūt dederūt turbis. Pro istoꝝ elucidatiōe verboꝝ

est bo tex. in c. Qui ecclesiasticis. §. Ecce. versi. Vsficu de quinq panib9.36.distin. vbi dicitur. Cum de quinq pa
nibus/quinq milia hominũ vellet dominus reficere: prius paoes accipiens/fregit:&postea discipulis/& p eos
demũ turbis apposuit: quia sacramenta legis & prophetarũ pri9 differendo exposuit:& postea eorum scientiã
discipulis dedit:& per eos tandẽ illã fidelibus dispensauit. Hæc textus.
m ℭ Tulerũt reliquias duodeci cophinos fragmentorũ &c. Quod superest turbis/a discipulis tollitur: quia se
cretiora mysteria/quę a
rudibus capi nequeunt/
nõ sũt negligẽter haben
da:sed a duodecim aplis
qui per duodecim cophi
nos signantur:& ab eo-
rũ successoribus diligen
ter inquirenda. Cophi-
nis enim seruilia opera
agũtur: & deus infirma
mundi elegit/vt confun
dat fortia. Circa hãc de
clarationẽ q est Rabani
& glo.or.hic. Videndos
est tex. in c. In mãdatis.
& in c. fi. §. pariter. 43.
dist. iuncto. c. pe. de pbẽ.
In dictis enim capitib9.
In mãdatis & fi. §. piter.
pbat secreta mysteria/
nedũ nõ esse indignis pã
denda:sed nec etiam ea
intelligere non valenti
bus:sed apud ipsos quo
rũ incũberet officio disse
minare si dignos & in-
telligere valentes habe-
rent eẽ reseruãda. in di-
cto aũt c. pe. probat deũ
infirma/& ignobilia mũ
di elegisse.
n ℭ Statim. Quia
(vt ait Ioannes ca. 6.) q
miraculũ viderãt panũ/
venturi erãt/ vt eum re
gẽ facerẽt. Vnde absces
sit docens honores mundanos potius a nobis fugiendos esse/q̃ expetendos. prout etiã est tex. in l. si quęq. in fi.
C. de epis. & cle. & in c. Miramur. cum similib9. 61. disti.

nes. Discipuli autem dederunt turbis. Et mãducauerunt omnes/& sa-
turati sunt. Et tulerunt [m] reliquias duodecim cophinos fragmentorũ
plenos. Manducantium autem fuit numerus quinq milia virorum:
exceptis mulieribus & paruulis.

ℭ Statim [n] cõpulit Ihesus discipulos ascendere in nauiculam: & præ- Mat. 14. cd
cedere eũ trans fretũ donec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascen- Marci. 6. g
dit [o] in montem solus orare. vespere autẽ facto solus erat ibi. Nauicula Lucę. 5. c.
autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim contrarius ven- Ioan. 6. b.
tus. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos/ambulans supra mare.
Et videntes eum supra mare ambulantem/turbati sunt dicentes: quia
phantasma est. Et præ timore [p] clamauerũt. Statiq Ihesus locutus est
eis dicens. Habete fiduciam ego sum nolite timere. Respondens autem
Petrus/dixit. domine: si tu es/iube me venire ad te super aquas. At ipse
ait. veni. Et descendens Petrus de nauicula ambulabat [q] super aquam
vt veniret ad Ihesum. Videns vero [r] ventũ validum timuit. Et cum cœ-
pisset mergi clamauit/dicens: domine saluũ me fac. Et continuo Ihe-
sus extendens manũ appræhẽdit eũ: & ait illi: modicæ fidei quare du-
bitasti? Et cũ ascẽdisset [s] in nauiculã cessauit ventus. Qui autẽ in naui-
cula erant venerunt & adorauerunt eum/dicentes. Vere filius dei es.

ℭ Cum transfretassent venerũt in terram Genesareth. Et cum cogno- Mat. 14. d. in fine.
uissent eum viri loci illius miserunt in vniuersam regionem illam/& Marci. 6. g.
obtulerunt ei omnes male habentes: & rogabant eum vt vel fimbriam
vestimenti eius tangerent. Et quicunq [t] tetigerunt salui facti sunt.

o ℭ Ascendit in montẽ solus orare. Docet solitudinẽ pro oratione fundenda esse quęrendã: vt sic facili9
intra cubiculũ mentis oretur. De quo est glo. in cle. si dñm. de reli. & vene. sancto. in glo. magna/col. 2. & dice-
tur in verbo Orare.

p ℭ Et prę(timore clamauerũt: statimq Ihesus locutus est eis &c. Nauis ecclesiæ nõnõq sic pnersorũ insulti-
bus affligitur: vt discipulorũ exẽplo/necesse sit ad dñm prę(timore defectionis & lapsus ipi9 ecclię clamare. Vñ
tex. in extrauag. discipulorũ. sub ti. de cele. missarũ innitens simili clamori discipulorũ. de quo habet §. 8. ca.
dicit. Discipulorũ Chri gesta nos instruũt: vt in pelago huius mundi procella surgẽte/ad dignũ confugiũ re-
currere debeamus: Illi quidẽ cõmotione maris adeo grandi facta/vt fluctus in nauiculam quã Ihesũ sequẽtes
intrauerant/operirent: Christum dormientẽ vocib9 excitarũt supplicibus: & aduersus ingruentes tẽpestatis
impetus: ab eo salutis pręsidiũ postularunt. Cũ itaq catholicã ecclesiã/ q congregationẽ fideliũ cõprehendit:
videamus (pacis ęmuli zizaniorũq satores malitia pcurãte) discordiaꝝ flatib9 concitatã: earũq fluctus adeo
eleuatos q quasi operiãt ipam totam. Hæreticos insuper ecclesiã ipsam cernamus: & scismaticos impugnare
ferociter: ac vt in consutilẽ domini tunicã scindant multipliciter laborare. Cũ fratrib9 nostris/deliberatio-
ne pręhabita diligẽti: expediens imo necessarium potius ęstimamus: vt ad illũ/qui ad dexterã patris residet in
excelsis: qui caput ẽ congregationis eiusdẽ: cui potestas omnis tam in cœlo q in terra noscitur tradita: eiq ma
ria & venti obsecundãt: leuemus cũ manibus corda nostra: ipsumq deuotis pulsantes precibus/apud eũ sedu-
lis orationib9 insistam9: vt insurgentes præmissę fremitus tẽpestatis/q quasi vniuersorũ christicolarum regna
concutit: subditos cõtra dominos/violato fœdere erigit. Hęreticis & scismaticis ac rebellib9 ecclesię dei insur
gendi contra ipsam/eiusq iura vsurpandi: insania dãnabili ausum pandit: flatus cessare/ fluctusq pręnarratos/
quiescere sua faciat oĩpotenti virtute: cordaq hæreticorũ/scismaticorũ/aliorũq rebelliũ ad dei ecclesię vnita-
tẽ ac deuotionẽ/inclinet & habilitet. Vel forsan cũ præmissis pertinaciter intendant psistere/ipsorũ elidat su-
perbiã: eorũq obstinatam malitiã/sua virtute deterrere conterat & prosternat. Hęc tex. in cui9 fi. ponũt cer-
tę preces ad deũ p ecclesię naui pacanda fundendę. & viginti dies indulgentiarũ elargiũtur.

q ℭ Ambulabat super aquã. Ecce Ihesus super aquas ambulat. Ne ergo dubites Christum verũ corpus ha-
buisse/quia super aquas ambulabat. Hæc enim fuit Hæresis Appellitarũ: qui Christum hominem apparuisse
tantũ in fantasia dicebant. c. Quidam. versi. Appellitę. 24. q. 3.

r ℭ Videns vero ventum validũ timuit.
Quod Petrus timuit (dicit Hiero.) differentiam discipuli & magistri mõstrabat: sed alios discipulos mitiga-
bat. Si enim in duobus fratribus iessuris ad dexterã molestati sunt: multomagis hic molestati fuissent. Nondũ
eni erant spũ pleni. postea vero spiritnales effecti: vbiq Petro primatum concedunt. prout etiã est tex. in c. In
nouo. 21. dist.

s ℭ Cum ascendisset Ihesus in nauiculam cessauit ventus. Vt ascendente domino in na-
uiculam cessauit ventus: ita in quocũq corde dominus per gratiam adest: vniuersa bella quiescunt ĩ. sedãtur
sic scꝫ q nauiculæ cordis obesse non possunt. c. Si eni. col. 2. in prin. de pœni. dist. 2.

t ℭ Quicunq tetigerunt salui facti sunt. Nos (dicit Chrysostomus) non solum fimbriam/aut vesti-

mentum Christi habemus: sed etiã corpus eius/ vt comedamus. Si ergo qui fimbriã vestimenti eius tetigerũt/ tantam receperunt virtutẽ: multo magis/ qui totũ ipsum digne sumunt. Vñ dixit tex. in cle. Si dñm. col. 3. de reliq. & vene. sancto. Hic est cibus qui plene reficit/ vere nutrit/ summeq; impinguat/ non corpus sed cor: non carnẽ/ sed aiam: non ventrẽ/ sed mente. v ¶ Qui non respondit ei verbum. Differẽdo & nõ rñdẽdo/ patientiã mulieris & perseuerẽtiã nobis ostẽdit. Vñ ꝗtũcũq; ꝑcum nr̃arũ differatur exauditio: nõ desperare/ sed in ꝑcibus effundẽdis debem⁹ pergere. Inportuna enim mulier (dicit Hieronym⁹ de hac Chananea loquẽs in c. ĩportuna. in prin. de pœni. dist. 1.) tandẽ meruit audiri. & clauso cum seris hostio (media licz nocte) ab amico amicus panes tres accepit. Et deus ipẽ qui nullius intra se separi viribus põt/ publicani ꝑcib⁹ vincit vł supat. hęc tex. d. c. Importũa.

Mat.15.c. Marci.7.c. ¶ Egressus Ihes⁹ secessit ĩ partes Tyri & Sydonis. Et ecce mulier Chananea a finibus illis egressa/ clamauit: dicens ei. Miserere mei domine fili Dauid: filia mea male a dæmonio vexatur. Qui [v] non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum/ dicentes. dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autẽ respõdens ait. Non sum [x] missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel. At illa venit/ & adorauit eũ: dicens. domine adiuua me. Qui respondens ait. Non est bonũ sumere panem filiorum/ & mittere canibus. At illa dixit. Etiam domine: nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Ihesus ait illi. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata [y] est filia eius ex illa hora.

Mat.15.i.fi. Marci.8.b. ¶ Cum transisset inde Ihesus venit secus mare Galileæ: & ascendẽs in montem sedebat ibi. Et accesserũt ad eum turbæ multæ habentes secũ mutos/ cœcos/ claudos/ debiles & alios multos: & proiecerunt [z] eos ad pedes eius/ & curauit eos: ita vt turbæ mirarẽtur/ vidẽtes mutos loquẽtes/ claudos ambulantes/ cœcos videntes: & magnificabant deũ Israel. Ihesus autẽ conuocatis [a] discipulis suis dixit. Misereor turbæ/ quia triduo iam perseuerant mecum & non habent quod manducent. Et dimittere [b] eos ieiunos nolo/ ne deficiãt in via. Et dicũt ei discipuli. Vnde ergo nobis in deserto panes tãtos/ vt saturemus turbam tantam? Et ait illis Ihesus. Quot habetis panes? At illi dixerunt: septem/ & paucos pisciculos. Et præcepit [c] turbę vt discumberent super terram. Et accipiens septem panes & pisces/ gratias agẽs fregit & dedit discipulis suis: & discipuli dederunt populo. & comederũt omnes & saturati sunt. Et quod [d] superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. Erant autem qui mãducauerunt quatuor milia hominum extra paruulos & mulieres. Et dimissa turba/ ascẽdit ĩ nauiculã/ & venit ĩ fines Megedã.

Mat.16.bc. ¶ Venit Ihesus in partes Cæsareæ Philippi: & interrogabat discipu-

x ¶ Non sum miss⁹/ nisi ad oues ꝗ perierunt domus Israel. Huius dicti meminit tex. sed obiter tm̃. in c. Testes. §. Ecce. 2. q. 7. Hac aũt sñia/ non vult dñs dicere se solũ pro Iudęis/ nõ aũt ꝓ gentibus esse missũ: qñquidẽ pro oĩbus liberãdis venit. cle. 1. de sũ. trini. & fi. catho. sed q; primũ ad Israel missus est: vt illis non recipiẽtibus euangeliũ fieret ad gentes transmigratio. Pro hac declaratione quę est Hiero. est bo. tex. i c. Cũ igit. §. Hac itaq;. versic. deide. 35. q. 1. vbi ꝑmisso q; Christus apostolos elegit d plebe Iudaica: quorũ prędicatione/ de eadẽ plebe multi ad deũ conuersi/ originẽ ecclesiæ ꝑstiterunt. Subiũgit: deinde in cęcitate suæ pfidiæ (Iudaica plebe relicta) ad gentes/ quę tam fide ꝗ cognatione carnis/ a Chro erant alienę: prædicatio euãgelica trãslata est: & quasi consanguineę copulam Christus aspernatus: de aliena cognatione sibi vxorẽ elegit: adimplens illud quod ꝑ prophetã Osee prędixerat: in pctis vestris dimisi matrẽ vestram/ quasi adulterã & repudiatam. Hęc textus.

y ¶ Et sanata est filia eius ex illa hora. Hinc instruimur de ritu cathezizandi & baptizandi paruulos. Hęc enim mulier non ait. Salua filiam meã/ aut adiuua eam: sed miserere mei/ & adiuua me. Et nichilosecius in eius fide sanata est filia sua. Vnde orta est in ecclesia consuetudo/ vt in cathezizatione & baptismo paruulorũ/ alij fidem suã ꝓmittant: quatenus sicut fide istius mulieris sanata est filia eius: ita & fide catholicorum ꝓmittentium peccata paruulis relaxentur. Pro hac declaratione quæ est glo. or. post Rabanũ: est textus apertus/ de quo s̈. dictũ est in c. Illud pscrutari. de conse. dist. 4.

z ¶ Et proiecerunt eos ad pedes eius. Sic ergo miracula Christi semper pręit petitio propria vel aliena: prout etiam dicit tex. supra ad hunc effectum allegatus in c. Voluissent. §. in euangelio. de pœni. dist. 1.

a ¶ Conuocatis discipulis suis &c. Conuocat discipulos (dicit glo. ordina.) vt doceat superiores inferioribus cõmunicare consilia: prout etiam de hac communicatione consiliorum per superiores inferioribus faciẽda est tex. in c. Nouit. de his quæ fiunt a prælatis sine consen. capituli. & in c. Per. venerabilem. Qui filij sint legi. & facit tex. in cap. Esto subiectus. 95. distin.

b ¶ Dimittere eos ieiunos nolo/ ne deficiant in via. Circa hæc verba imprimis aduertendum est: q; prius dominus abstulit infirmitates/ & posteat dicit se velle cibare: quia prius sunt remouẽda peccata/ & postea anima verbis dei nutriẽda. Et de hoc est textus Origenis sępe supra allegatus in c. In mãdatis. 43. distinctio. Secundo: q; scdm Grego. in homelia. In pręsenti vita quasi in via sumus/ qua ad patriam pergimus. Ergo ne fideles in hac via deficiant pascendi sunt per prælatos/ doctores/ & curatos/ pane sane doctrinæ: prout etiam de hoc est bonus text⁹. in c. Inter cętera. in prin. de offi. ordi. Tertio pro litterali sensu horum verborum/ notetur textus Grego. in c. Religiosam. 12. quæstio. 2. vbi dicitur. Religiosam vitam eligentibus/ cõgrua nos oportet consideratione prospicere: ne cuiusꝗ necessitatis occasio/ aut desides faciat/ aut robur (quod absit) conuersationis infringat.

c Præcepit turbę/ vt discumberent super terram. Videatur quod dictum est ã: eodem Matthęi. 14. in annotatione illorum verborum/ cum iussisset turbam discumbere super fœnum.

d ¶ Quod superfuit de fragmentis/ tulerunt. Videatur annotatio s̈. eodem Matthęi. 14. ibi: tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum. &c.

los suos dicens. Quē dicunt [e] homines esse filium hominis? At illi dixerunt. Alij Ioannem baptistā/alij autem Heliam/alij vero Hieremiā/ aut vnum ex prophetis. Dicit illis Ihesus. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens [f] Simon Petrus dixt. Tu es Christus filius dei viui. Respondens autem Ihesus dixit ei. Beatus es Simon bariona/quia caro & sanguis nō reuelauit tibi/sed pater meus qui ī cœlis est. Et ego dico tibi/quia tu es [g] Petrus: & super hāc petram ædificabo ecclesiam meā: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorū. Et quodcūq ligaueris super terrā: erit ligatū & in cœlis. & quodcūq solueris super terrā: erit solutū & in cœlis. Tūc pcepit discipulis suis/vt nemini [h] dicerent/quia ipse esset Ihesus Christus.

¶ Exinde cœpit Ihesus ostendere discipulis suis: quia oporteret eū ire Mat.16.c.
Hierosolymam/ & multa pati a senioribus & scribis & pricipibus sacerdotū: & occidi/& tertia die resurgere. Et assumēs eum Petrus cœpit increpare illum/dicens. Absit a te domine: non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit Petro. Vade [i] post me Sathana/scandalum es michi: quia non sapis ea quę dei sunt/sed ea quæ hominum.

¶ Post dies sex assumpsit [k] Ihesus Petrum/& Iacobum/& Ioānem fra- Mat.17.ab Marci.9. Lucę.9.
trē eius: & duxit illos in montē [l] excelsum seorsum: & trāsfiguratus [m] est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt [n] illis Moyses/& Helias cum eo loquentes. Respondens autē Petrus: dixit ad Ihesum. Domine bonum est nos hic esse. si vis faciamus hic tria tabernacula/tibi vnum: Moysi vnum/ & Heliæ vnum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obūbrauit eos. Et ecce [o] vox de nube dicēs. Hic est filius me9 dilectus/ ī quo michi bene cōplacui ipsum audite. Et audiētes discipuli ceciderūt in faciē suā. Et timuerūt valde. Et accessit Ihesus/& tetigit eos: dixitq eis. Surgite: & nolite timere. Leuātes autē oculos suos neminem viderūt/nisi solū Ihesū. Et descēdētibus illis de mōte pcepit illis Ihesus/dicens. Nemini dixeritis visionem/donec filius hōis a mortuis resurgat.

¶ Cum venisset Ihesus ad turbam/accessit ad eum homo genibus pro- Mat.17.c. Marci.9.c. Lucę.9.c.
uolutus ante eum dicēs. Domine miserere filio meo/quia lunaticus est/ & male patitur. Nam sæpe cadit in ignem/& crebro in aquam. Et obtuli [p] eum discipulis tuis: & non potuerunt curare eum. Respondens

e ¶ Quem dicunt hoies esse filiū hois. Hac Christi interrogatione docemur scdm Origenē: scrutari qualis sit apud hoies de nobis opinio: vt si mala sit/occasiones præcidamus/si bona sit/eius occasiones augeamus. Pro quo dicto bene facit quod dicit Aug. in sermōe de cōi vita clericorū. Nolo(inquiens) vt aliquis inueniat de vobis male viuendi occasionē. puidemus eni bona(vt ait Apl's)non solū corā deo/sed etiā corā hoib9. Propter nos nāq conscientia nostra nobis necessaria est: ppter vos fama nr'a nō pollui sed pollere debet in vobis. Hæc Aug. Et recitatur i c. Nolo. in prin. 12.q.1. f ¶ Respōdēs Petr9: dixit. Tu es Chr'us filius dei viui. Hinc dicit tex. in c. Maiores. ī prin. de baptis. Maiores ecclīæ causas(prēsertim articulos fidei cōtingentes) ad Petri sedē referēdas itelligit: qui eū quęrēti dn̄o quem discipuli dicerent ipsum esse/ respondisse notabit. Tu es Christus filius dei viui. De hac ēt confessiōe Petri est tex. cū glo. in c. Nō turbat. 24.q.1. Cętera videant. s. in verbo Caro. xx. g ¶ Tu es petrus & super hāc petrā ędificabo ecclīā meā. &c. Videat duplex diffusa ānotatio s. in verbo Ecclesia & cętera huic snię annotanda videant in verbo Petrus. h ¶ Nemini dicerēt/qa ipē eēt Ihesus Christ9. Ihesū.j. saluatorē se eē noluit pdicari populis ne scādalizarentur in eo/quem paulo post visuri sūt cōspui & crucifigi. qn̄q em̄ a bono cessari pōt propter scandalum: licet ppter scandalum non sit malū faciēdū. prout notatur in c. Qui scandalizabit. de reg. iu. i ¶ Vade post me sathana. &c. Præmissa ergo q̄ Petro dicta fuerāt/ super hanc petram ędificabo ecclesiā meā: & tibi dabo claues regni celorū promissionē respiciunt nō dationem in p̄senti. Alioqui postea in eo nō fuisset error cōpert9. Ita sentit glo. hic. & glosa in c. In nouo. In verbo Datus. 21. distin.

k ¶ Assumpsit Petrū Iacobū & Ioannē. Assumit hos tres qa qui æternę visiōis beatitudine frui volet necessum est sit Petrus.j. firmus in fide. Iacobus.j. vitiorū supplantator. & Ioannes.j. oia diuinę grē ascribens: cōtra supbiā vttę quę ex virtutib9 oriri solet. Hęc snia (quæ est glo. or.) satis probat p tex. in c. Bn̄dictus. in fi. & c. seq. versi. Porro. ibi. Deo auctore ea operari quorū merito sit dign9 ęterna salute. de pœni. dist. 4. iuncto c. 1. de hęre. l ¶ In montē excelsū. In hoc docemur(dicit Remigius) qa necesse ē oib9 q deū cōtēplari desiderāt vt nō in i terrenis iaceant: sed amore supnoꝝ erigāt: put ē tē bo. tex. sępe s. allegat9 in d. c. 1. versi. In his oibs de pœni. dis. 5. m ¶ Transfiguratus est añ eos. Tex. de Chri transfiguratiōe loqnēs in c. Quod qdā. §. oponit. versi. qd vt plane. 1. q. 1. dicit. Chr'us bis est transfigurat9 cū esset in carne. i. inter hoies carnales. In vna trāsfiguratione sol apparuit mirabilis: vt fides credētiū augeret ad contēplandā cœlestē gloriā sup se eleuatā. In altera/vt pegrin9 incognoscibilis de se dubitātib9 ire lōgius se finxit: & ne agnosceret/oculos eoꝝ tenuit. Ad quid aliud/nisi vt qa per fidē nō erat in cordib9 eorū/longi9 se ab eis recedere ostēderet: & quia ipm nō credebāt eē/qd erat. Videret eū aliū/q̄ erat. Ecce in vtraq visiōe/sua erat pn̄tia & veritas: sed ī vna exercebat fides/vt magis crederēt/quē diu credebant. In altera credebat icredulitas: ne ēt agnosceret qd videbāt. Hęc tex. n ¶ Apparuerunt cū eo Moyses & Helias. Moyses apparuit(q erat māsuetissim9 hoim) vt se ī māsuetudie venisse & euāgelicā legē māsuetudis plenā esse/demōstraret. put ēt dicit tex. ī c. Hęc aūt. §. Ex his oibs. circa me. 23. q. 4. Helias vero(q seuerus erat) apparuit: vt durū his qui legē euāgelicā temerauerint futurū iudicium demōstret. put ē tē tex. ī c. fi. in fi. de pœni. dis. 7. o ¶ Ecce vox de cœlo. De hac voce ē tex. clarus in c. fi. de conse. dist. 3. p ¶ Et obtuli eū discipulis tuis. &c. Hoc loco(vt dicit Hiero.) homo hic q venit ad Ihesū latēter accusat aplos Chri de ipossibilitate curādi: cū tn̄ ipossibilitas curandi nō ad ībecillitatē curātiū: sed ad eorū q curādi sūt fidē/referat. put etiā de hoc ē bo. tex. ī c. Cū infirmitas. in prin. de pœnt. & remissio.

autē Ihesus ait. O generatio icredula & peruersa quousq; ero vobiscū? vsq;quo patiar vos? Afferte huc illum ad me. Et icrepauit [q] illū Ihesus & exijt ab eo dæmonium: & curatus est puer ex illa hora. Tūc accesserunt discipuli ad Ihesum secreto & dixerūt. Quare nos non potuimus eijcere illum, dicit illis Ihesus. Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis. Si habueritis fidem sicut [r] granum sinapis/ dicetis monti huic trāsi hinc: & trāsibit: & nichil erit impossibile vobis. Hoc autem genus non eijcitur nisi per orationem & ieiunium [s].

Mat.17.d. ¶Cōuersantibus eis in Galilæa/dicit illis Ihesus. Filius hominis tradendus est in manus hominum/& occident eum: & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer.

Mat.17.d. in fine. & Marci.9.c. ¶Cum venisset Capharnaum (Ihesus & discipuli eius) accesserūt qui didrachmam accipiebant ad Petrū. Et dixerunt ei. Magister vester nō soluit didrachmam. Ait. Etiam. Et cum intrasset in domū/præuenit eum Ihesus dicēs. Quid tibi videtur Simō? Reges terræ a quibus accipiunt tributum vel censum a filijs suis/an ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis. dixit ei Ihesus. Ergo liberi sunt filij. Vt autem [t] nō scādalizemus eos/vade. [v] ad mare & mitte hamū: & cum piscē qui primus ascēderit/tolle. Et aperto ore eius inuenies staterem: illum sumens/da eis [x] pro me & te.

Mat.19.a.ī prin. ¶Ihesus (cū consummasset sermones aliquos de quibus habetur Mathæi.18 .per totū) migrauit a Galilæa & venit in fines Iudææ trās Iordanem: & secutæ sunt eum turbæ multæ/& curauit eos ibi.

Mat.19.b. ¶Oblati sunt Ihesu paruuli, vt manus [y] eis imponeret/& oraret: discipuli autem increpabant eos. Ihesus vero ait eis: Sinite paruulos & nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim regnum cœlorū/& cū imposuisset eis manus: abijt inde.

Mat.20.c. ¶Ascendēs Ihesus Hierosolymā assumpsit duodecim discipulos suos secreto/& ait eis. Ecce ascendimus Hierosolymā/& filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis: & condemnabunt eum morte/& tradent eū [z] gentibus ad illudendum & flagellandum & crucifigendum: & tertia die resurget.

q ¶Increpauit illū Ihesus. Per hęc verba non ille qui patiebat: sed dęmon increpat scdm Chryso. In quo facto (scdm Remigiū) reliquit Christus exemplum persecutoribus: vt vitia persequātur: hoīes vero subleuent. Pro quo est bo. tex. in c. Duo ista. 23. q. 4. vbi dicitur. Duo ista noīa homo peccator non vtiq; frustra dicuntur: quia peccator est/corripe: quia homo/miserere. Nec oīno liberabis hoīem nisi cum persecutus fueris peccatorem. Et subiungitur. Non ergo suscipiamus peccatores/ propter hoc ꝙ sunt peccatores/sed tñ eos ipsos quia & hoīes sunt/hūana consideratione tractemus. Persequendo in eis propriam iniquitatē: misereamur cōem naturam. Hęc textus.

r ¶Sicut granum sinapis. Videatur quod istis verbis annotatum est ŝ in verbo fides. vbi ponitur hęc sententia.

s ¶Et ieiunium. Si autē (dicit Chryso.) infirmum est tibi corp⁹ ad continue ieiunandum/ non tñ ad orandū. Et si ieiunare non potes/potes tamē non lasciuire: non paruū autē est hoc neq; multū a ieiunio distās. Immo (vt dicit tex. in c. Ieiunium. de cōse. dis. 5.) hoc est præcipuū & summū ieiuniū.

t ¶Vt autē nō scādalizem⁹ eos etc. Sic ergo docet vt occurramus scādalo. De quo an scilicet/ & qñ debeam⁹ occurrere scandalo: reseruo dicendū in verbo scādalum.

v ¶Vade ad mare & mitte hamū. &c. Istud etiā simpliciter itellectū (teste Hiero.) ædificat auditorē dum audit dñz tātæ fuisse paupertatis: vt vnde tributa p se & apl'o solueret nō habuerit. ꝙ si quis obiicere voluit Iudā in loculis portasse pecuniam: respondebimus (dicit Hiero.) Rem pauperis in vsus suos conuertere: dñs nephas putauit/ nobisq; idem tribuit exemplū. Pro hoc dicto est notabilis tex. ī c. Quatuor. circa me. 12. q. 2. vbi dicit: Ea quę ecclesiasticis restaurandis ædificiis attributa sunt huic operi veraciter ꝑrogata/ locorū doceat instauratio sanctorū manifesta: quia nefas est si sacris ędibus destitutis in lucrū suum præsul impendia his sacris ædibus deputata conuertat. Hęc tex. In cuius fi. Idem subiungitur. In portione quæ attributa est pauperibus quia etiā talē in suos vsus conuertere non debet.

x ¶Da eis pro me & te. Hinc dicit tex. Ambrosii in c. Magnū. in prin. 11. q. 1. Magnum est & speciale documētum/ quo christiani viri sublimioribus potestatibus docentur esse subiecti: ne quis constitutionem terreni regis putat esse soluendam. Si enim censum filius dei soluit: quis tu tantus es/ qui putas esse non soluendum? Et in c. Tributum. in prin. 23. quęstio 8. dicit Vrbanus papa. Tributum in ore piscis piscante Petro inuentum: quia de exteriobus suis quę palam cunctis apparent/ ecclesia tributum reddit: non aūt totum piscem iussus est dare/ sed tantum staterem qui in ore eius inuentus est: quia non ecclesia dari iperatori: non pontificalis apex qui in ore capitis ecclesię ꝑeminet: subiici pōt regibus: sed sane (vt diximus) quod in ore piscis inuenitur/ pro Petro & domino dari iubetur quia de exterioribus eccl'ię quod constitutum antiquitus est/ pro pace & quiete qua nos tueri debent: imperatoribus persoluendum est. & in c. Iam nunc. paulo ante finem. 28. q. 1. dicit text⁹ Augusti. Ea sunt in officiis nostris gratiora/ quę cum liceret nobis etiā non impendere: tamen causa dilectionis impendimus. Vnde ipse dominus prior cum se tributum non debere soluere demōstrasset: soluit tamē/ vt non scandalizaret eos quib⁹ ad æternam salutem gerens maiorem consulebat. Hec tex. Cętera quę hic ī materia solutionis tributorū dici possent: dicentur in verbo tributum.

y ¶Vt eis manus imponeret. j. vt eis manu & voce benediceret. Hodie aūt paruuli offeruntur epīs/ vt eis manus imponant. i. vt eis manu & voce bñdicentes sacramentū manus impositionis. j. confirmationis conferant. c. Manus quoq; impositionis. de cōse. di. 5. De quo sacramēto satis dictū est ŝ. in verbo Confirmare.

z ¶Tradent eū gentibus ad crucifigendū. Hinc dicit tex. in c. Periculose. de pœni. dist. 1. Iudæi nequāq; propriis manibus Chrm occiderunt: sicut scriptū est nobis. Non licet interficere quēq̃. sed tñ ipsi lingua eū interfecerunt: dicētes. Crucifige crucifige eū. Hęc tex. vbi glo. dicit sermonē Chri quo dixerat se a gentibus crucifigendum/ fuisse impletū. Et de hoc est bo. tex. Augu. in c. fi. in verbo Permiserunt Chrm principibus interficere. 23. q. 3.

ℭAccessit ad Ihesum mater filiorum zebedei cum filijs suis: adorās & Mat.20.c.d
petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi. dic vt sedeant hi Mar.10.fg.
duo filij mei/ vnus ad dexterā tuā: & vnus ad sinistrā in regno tuo. Respondēs autem Ihesus dixit. Nescitis [a] quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? dicunt ei. Possumus. Ait illis. Calicē quidem meum bibetis: sedere [b] autem ad dexteram meam vel sinistrā: non est meū dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et audiētes decem indignati sunt de duobus fratribus. Ihesus autē vocauit eos ad se/ & ait. Scitis [c]: quia principes gentium dominātur eorum: & qui maiores sunt potestatem exercent inter eos. Non erit ita inter vos: sed quicūq; voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. Et qui voluerit inter vos primus esse/ sit seruus vester. Sicut filius hominis nō venit ministrari/ sed ministrare: & dare animam suam in redemptionem pro multis.

ℭEgrediētibus illis ab Hierico secuta est Ihesum turba multa. Et ecce Mat.20.d.i fine.
duo cæci sedentes secus viam audierunt quia Ihesus transiret: & clamauerunt dicētes. Domine misere nostri fili Dauid. Turba autem increpabat eos vt tacerēt. At illi magis clamabant: dicētes. Domine misere nostri fili Dauid. Et stetit & vocauit eos/ & ait. Quid [d] vultis vt faciam vobis? dicūt illi. domine: vt aperiātur oculi nostri. Misertus autē eorū Ihesus: tetigit oculos eorū. Et confesti viderunt & secuti sunt eū.

ℭCum appropiquassent Hierosolymis & venissent Betphage ad mō Mat.21.a.b
tem oliueti: tunc Ihesus misit duos discipulos/ dicens eis. Ite in castel- Mar.11.a.
lum quod contra vos est: & statim inuenietis asinam alligatam & pul- &Lu.19.ef.
lum cū ea: soluite & adducite michi. Et si quis aliquid vobis dixerit/ dicite: quia dominus [e] his opus habet/ & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite filiæ Sion: ecce rex tuus venit tibi māsuetus/ sedens super asinam & pullum filiū eius subiugalis. Euntes autē discipuli: fecerunt sicut præcepit eis Ihesus. Et adduxerunt [f] asinā & pullum: & imposuerūt super eos vestimēta sua: & eū desuper sedere fecerūt. Plurima autem [g] turba strauerunt vestimēta sua in via. Alij autem cedebant ramos de arboribus/ & sternebāt in via. Turbæ autē quæ præcedebāt & quæ sequebantur/ clamabāt dicentes. Osanna filio Dauid: benedictus qui venit in nomine domini: osanna in altissimis. Et cū intrasset Hierosolymam commota est vniuersa ciuitas: dicens. Quis est hic? Populi autem dicebant. Hic est Ihesus propheta a Nazareth Galileæ.

ℭIntrauit Ihesus in templū dei/ & eijciebat [h] omnes vendentes & emē- Mat.21.b. Mar.11.a. Luc.19.g.

a ℭNescitis quid petatis. Matre petente/ filijs respōdet/ quorū voluntate illa petierat. Et sic qd meo noie fit: & voluntate mea/ satis facere dicor. de quo videatur qd dictū est in verbo facere. His aūt verbis qb9 duos fratres id petentes quod nondū meruerant: increpat/ eos arguit/ qui ad culmen anhelant honorum: cū tn̄ eos necdum probauerit via laborum. Pro hac declaratione glo. or. facit tex. i c. Miramur. in fi. 60. dis. dum ibi di. Etiā ad honores mundi sine suffragatione tēporis/ siue merito laboris: indignū est pueniri. & idē probat i c. 1.2.3.& 4. & in c. Statuimus. eadē distinctione.

b ℭSedere ad dexteram meā vel sinistram non est meū dare vobis: sed quibus. &c. Nō ē apd me qui de9 sum/ psonaꝝ acceptio. Vñ oēs qui merent: non aūt alij/ regnū accipiunt cœlorū. Hæc declaratio est glo. or. circa quā pōt videri textus in sępe allegato. c. pe. de prębendis.

c ℭScitis quia principes gentiū. &c. Huilis & mitis magister (dicit Hiero.) nec imodicę cupiditatis duos arguit: nec decem idignationis & liuoris: sed cōuenienti exēplo docet eos frustra īmoderata q̄sijsse/ & istos super eorū desiderio doluisse: cū ad sūma non potētia/ sed humilitate veniat. Tex. ē huic Hiero. declarationi iungendus in c. Multi sacerdotes. i fi. 40. dist. de quo dictū ē s̄. in verbo hūilitas.

d ℭQuid vultis vt faciā vobis (Sciebat dñs quidnā peterent: sed interrogat & exqrit eorū respōsionē: vt sic iteriorē cōtritionē peccatorū nō sufficere: sed ei adiūgendā esse exteriorē cōfessionē demonstret. tex. est sic accommodans hæc verba in. c. voluissent §. in euāgelio. versi. Cæc9 de pœni. distic. 1. vbi tamē vnici cæci fit mētio: sed erat alter istorū qui famosior erat. & de quo solo meminit Marcus.

e ℭDñs his op9 habet. Nō dixit: dicite dominus tuus his opus habet. vel dñs noster/ sed simpliciter dominus: vt sic se omniū dominū demōstret. Nā & peccatores sui sunt conditione: voluntate autē propria sunt diaboli. Pro hac declaratione quæ est Chrysostomi tex. est in. c. Nō est ꝙ cuiq̄. 15. questione. 1.

f ℭAdduxerūt asinā. Solus Matthæus asinā adductā refert. Alij vero euāgelistæ de asina tacētes: solius pulli meminerunt. Non ideo tamen in euangelistis contrarietas est: quia (vt supra dictum est) per plus & minus/ contrarietas non oritur: immo nec etiam specifica differentia. Quæ enim differunt per plus & minus/ non dicuntur differre specie. l. fi. ff. de fun. instruc. instru. ꝙ lega. Quid autem per asinā/ & quid per pullum mystice designetur: videatur hic per doctores sacros.

g ℭPlurima autē turba &c. Huius solēnis Ihesu Christi in Hierusalem receptionis meminit tex 23. quęsti. 3. in prin. dicēs. Quum duceretur dominus ad crucē: noluit cōmouere aduersus seniores Iudæorū/ turbam q̄ nuper ei obuiā processerat: & cū palmis & laudibus eū receperat. Istorū autem verborū turbæ q̄ præcedebant/ & quę sequebantur: clamabant Osanna: meminit glo. sed obiter tantum. in c. multi. in verbo trinitatis. de conse. dis. iiij.

h ℭEijciebat omnes vendētes & ementes. &c. Quidnam præsignauerit hæc ementium & vendentium eiectio/ & mensarum atq; cathedrarum euersio: declarat bonus tex. in c. ex multis. §. Chalcedonēse. 1. quæsti. 1. & in c. saluator. col. fi. eadē causa & quæsti. & in c. Et hoc diximus. 16. quæsti. 7. de quo triplici textu dictū est supra in verbo domus. in annotatione similis sententiæ/ quæ habetur Io. 2. c. Addendo tamen dictis ibidē notetur bo. tex. in c. Eijciens. in prin. 88. distinc. vbi di-

tes in templo: & mensas nummulariorum: & cathedras vendētium columbas euertit. Et dixit eis. Scriptū est: domus mea domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam spelūcam latronum. Et accesserūt ad eum claudi & cœci in templo/ & sanauit eos.

Matth.21.b ℂVidētes principes sacerdotum & scribæ/ mirabilia quę fecit Ihesus/ & pueros clamantes in templo: & dicentes. Osanna filio Dauid: indignati sunt. Et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Ihesus autem dixit eis. Vtiq̃. nunq̃ legistis: quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Et relictis illis abijt foras extra ciuitatem in Bethaniam/ ibiq̃ mansit.

Mat.21.bc. Mar.11.c. ℂMane reuertens Ihesus in ciuitatē esuriit: Et videns fici arborē vnā secus viam/ venit ad eam: & nichil inuenit in ea nisi folia tantū. Et ait illi: nunq̃ [i] fructus ex te nascatur in sempiternū: & arefacta est cōtinuo ficulnea. Et videntes discipuli: mirati sunt/ dicentes. Quomodo continuo aruit. Respōdens autē Ihesus: ait illis. Amē dico vobis. Si habueritis fidem & non hæsitaueritis: non solum de ficulnea facietis/ sed & si monti huic dixeritis: tolle & iacta te in mare: fiet. Et omnia quæcunq̃ petieritis in oratione credentes: accipietis.

Mat.21.c. Marci.11.d Lucę.20.a. ℂCum venisset Ihesus in templū: accesserunt ad eum docentem/ principes sacerdotum & seniores populi: dicentes. In qua potestate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem? Respōdens autem Ihesus dixit eis. Interrogabo vos & ego vnum sermonem: quē si dixeritis michi: & ego vobis dicam in qua potestate hæc facio. Baptismus Ioānis vnde erat? ex cœlo an ex hominibus? At illi cogitabant inter se: dicentes. Si dixerimus e cœlo: dicet nobis. Quare ergo non credidistis illi? Si autē dixerimus ex hominibus: timemus turbam. Omnes enim habebant Ioannē sicut prophetam. Et respondentes Ihesu: dixerūt. Nescimus. Ait illis & ipse. Nec ego [k] dico vobis in qua potestate hæc facio.

Mat.22.b. & Lu.20.d. & mar.12.b ℂPharisei cōsiliū inierunt/ vt caperēt [l] Ihesum in sermone: & mittunt

citur. Eijciens dominus vendentes & ementes de tēplo/ significauit: quia mercator nunq̃. i. vix potest deo placere. Et subiungitur. Christus nummulariorū mensas euertit/ significans: quia in templo dei non debent esse nummi nisi spirituales. i. qui dei imaginem non diaboli portent: aut certe mensas nummulariorum. i. sacerdotum dicit scriptura. Nouo enim testamēto succedente priori: euersæ sunt scripturæ illorū. Secūdo notetur tex. in c. primo. eadem dis. vbi dicitur negociatores illi abominabiles existimātur: qui iustitiam dei minime cōsiderātes/ per immoderatum pecuniæ ambitū/ polluunt merces suas plus periurijs onerando/ q̃ precijs. Tales eiecit dominus de templo: dicens. Nolite facere domum patris mei/ domū negotiatiōis. Tertio notetur tex. Gregorij in c. Qui studet. j. q̃sti. j. vbi dicitur. Spūssancti dona præcio comparari/ quid aliud est q̃ capitale crimē & symoniaca hæresis? Quod q̃ detestabiliter in vtroq̃ testamento vindicatum sit: multorū exemplis facile apparet. Giezi enim gratia sanitatis Naamā Syro vēdidit. eandem gratiam sanitatis Heliseo vindicāte/ leprosus factus a misit. Iudas/ omniū redēptorē vendidit: mox laqueo suspēsus/ eandē redēptoris gratiā nō obtinuit. & merito/ quia nemo potest retinere qd vendidit. Simon etiam Magus cum eandem spiritussancti gratiā emere vellet: damnationis sententiam a Petro audiuit. Pecunia tua tecū sit in perditionem: quia domum dei existimasti pecunia possidere. Dominus etiam vt vendentes & emētes huius gratiæ expertes ostenderet: cunctos alios peccatores per gratiam in templo dimisit: singulariter vendentes & ementes increpans & flagellans/ de templo eiecit: in quo venditores & emptores suos gratia spiritussancti constat destitutos esse/ & vacuos. Quos enim Christus eiecit de templo: nunq̃ spiritus Christi sibi fecerat templum. Hæc tex. Quarto notetur textus eiusdem Grego. in c. quibusdam. j. quæstio. j. vbi dicit Gregorius. Quibusdam narrantibus agnoui/ q̃ in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine cōmodi datione perueniat. Quod si ita est flens dico gemensq̃ denuncio. scimus quippe ex euāgelio quid redēptor noster per se ipsum fecerit: quia ingressus tēplū cathedras vēdentiū/ colūbas euertit. Colūbas eni vendere/ est de spiritu sancto (quē deus oīpotēs cōsubstātialē sibi per impositionē manuū hominibus tribuit) cōmodū tēporale percipere. Ex quo malo iā euenire creditur/ quia qui in tēplo dei colūbas vēdere prēsumpserūt/ eorū (iudice deo) cathedrę ceciderūt. Quito/ tex. in c. Accusatio. in pri. 2. q̃sti. 7. vbi dicitur. Accusatio sacerdotū/ nō nisi ab idoneis & probatissimis viris q suspicionib⁹ & scelerib⁹ careāt: fieri debet. quia & dn̄s sacri corporis sui tractatores a vilibus/ ac reprobis/ & nō idoneis personis infamari noluit/ nec calūniari: sed ipse proprio flagello peccātes sacerdotes a tēplo eiecit. Sexto. tex. in c. sicut in princi. de symo. vbi dicitur. In plerisq̃ locis/ a plerisq̃ psonis quasi colūbas in tēplo vēdētibus fiūt exactiones & extorsiones turpes & prauę p cōsecrationbus episcoporū/ benedictiōib⁹ abbatū/ & ordinibus ecclicorū &c. vt. s. i verbo Giezi. Ex p̄missis textib⁹/ cōstat hoc facto Christi symoniacos prę ceteris notari. Vnde posset hic nō incōgrue symonię materia pertractari. sed quia diffusa nimis est: sufficiat in p̄sentiarū videre quod pro eius elucidatione notatur per glo. j. quæsti. j. in summa. & p Panor. & alios in c. tanta. De symonia. Notetur tamē obiter/ q̃ symonia mētalis nō obligat quē ad restitutionē eorū q̃ acquisiuit per talē symoniā. tex. est in c. fi. in fi. de symo. Et ideo si quis promoneatur ad sacrū ordinē/ principaliter vt habeat beneficia ecclesiastica licet dicatur cōmittere symoniā/ saltē mētalē. vt est glo. no. i c. Cōsuluit. 74. distic. tamē ad resignationes taliū beneficiorū nō obligat: vt cōcludit notāter Panor. i c. Cū ad nostrā de elec. & idē sentit ipse panor. i c. ex pte. 1. 2. de offi. dele. vbi dicit q̃ canonicus q vadit ad ecclesiā/ principaliter vt habeat distributiones quotidianas: quis dicatur cōmittere symoniā mētalē. vt est glo. in c. vnico. de ele. nō nisi. In. 6. tamē ad eas restituēdas non tenet. i ℂ Nūq̃ ex te fruct⁹ nascat. videat qd dictū est i verbo fic⁹. x. k ℂ Nec ego dico vobis i qua potestate hæc facio. Duab⁹ de caussis dicit glo. or. occultāda est veritas. Vel quia auditores capaces nō sunt. Vnde habeo multa vobis dicere/ sed nō potestis portare modo. Et de hoc primo modo veritatis occultādę est tex. i c. si. versi. pariter. 43. distic. vel quia auditores sunt cōtēptores. Vnde. Nolite sanctū dare canib⁹. & de hoc est tex. in c. In mādatis. eadē distic. l ℂ Caperēt Ihesum in sermone. Hic dicit tex. i c. 1. circa me. de pœni. distic. 6.

A deo eran tęci sacerdotes Iudeorũ: ꝙ summã sapientiã sperabant capere suis insidijs. Et de hoc etiam est glossa.1. in.c. Dilectis filijs. in glo.1. in fi. de appella. m ℭ Dicunt ei Cęsaris. Circa hæc verba põt notari textus in.c. Eijciens. paulo ante finẽ. 88. distinc. vbi dicitur. Pecunia spiritualiter intelligunt homines: quia sicut nummus habet caragma Cęsaris: ita homo caragma dei. & sicut nummus qui non habet caragma Cęsaris reprobus est: ita homo qui non ostendit imaginẽ dei. Hęc tex. n ℭ Reddite quę sunt Cæsaris Cæsari.

ei discipulos suos cũ Herodianis: dicentes. Magister scimus quia verax es/ & viam dei in veritate doces: & nõ est tibi cura de aliquo. non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis: quid tibi videtur. Licet censum dari Cęsari an non? Cognita autẽ Ihesus nequitia eorum: ait. Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite nũmisma census. At illi obtulerunt ei denarium: & ait illis Ihesus. Cuius est imago hæc & superscriptio? dicunt ei [m] Cesaris. Tũc ait illis. Reddite [n] ergo quę sunt Cęsaris Cæsari: & quę sunt dei deo. Et audientes mirati sunt: & relicto eo abierunt.

ℭ(Multis parabolis dictis per Iesum/ & ĩterrogationib⁹ sibi factis) cõ- Mat.22.d.i fine.
gregatis phariseis interrogauit eos Ihesus: dicens. Quid vobis videtur Mar.12.d.
de Christo/ cuius filius est? Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quomodo ergo Lucę.20.g.
Dauid in spiritu vocat eum dominum/ dicens. Dixit dominus domino meo: sede [o] a dextris meis. Donec ponã inimicos tuos/ scabellũ pedum tuorum. Si ergo Dauid vocat eum dominũ: quo modo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere verbum: neq̃ ausus fuit quisq̃ ex illa die eum amplius interrogare.

ℭEgressus Ihesus de tẽplo ibat. Et accesserunt discipuli eius vt osten- Mat.24.a.
derent ei ædificationes templi. Ipse autem respondens dixit illis. Vide- Marci.13.a
tis hæc omnia. Amen dico vobis/ non [p] relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur.

ℭSedente Ihesu super montem oliueti: accesserunt ad eũ discipuli eius Mat.24.b.
secreto/ dicẽtes. Dic nobis quando hæc erunt: & quod signũ aduentus tui & consummationis sæculi &c. Et late supra in verbo aduẽtus.

ℭCum consummasset Ihesus sermones multos (de quibus habetur Mat.26.a.
Matth.24. & 25.) dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet: & filius hominis tradetur/ vt crucifigatur. Tũc cõgregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum/ qui dicebatur Caiphas: & consilium fecerunt vt Ihesum dolo tenerẽt/ & occiderent. Dicebant autem. Non in die festo: ne forte [q] tumultus fieret in populo.

ℭCum esset Ihesus in Bethania ĩ domo Simonis leprosi/ accessit ad eũ Mat.26.a. & Mar.14.
mulier habens alabastrum vnguenti preciosi/ & effudit [r] super caput a. & Io.12.a.
ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli [s] indignati sunt: dicentes. Vt quid perditio hæc? Potuit enim istud venundari multo/ & dari pauperibus. Sciens autem Ihesus ait illis. Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscũ: me autẽ [t] non semper habebitis. Mittẽs eni hæc vnguẽ-

De tributo Cæsari seu principibus soluẽdo/ dicetur in verbo Tributũ. Cętera vero huic sententię annotãda/ videantur in eiusdẽ annotatione. § in verbo deus.

o ℭ Sede a dextris meis. Non est intelligendũ (dicit Remigius) ꝙ deus corporeus sit/ vt dexterã vel sinistrã habeat. sed a dextris dei sedere: est in honore & ęqualitate paternę dignitatis manere. Pro hac declaratione facit tex. in.c. Quidã. ver. Antropomorphitę. 24. quæsti.2. iuncto.c.1. de summa tri. & fide ca.

p ℭ Non relinquetur lapis sup lapidẽ qui non destruatur. Mystice: templũ cum suis cerimonijs sublatũ est/ ne quis infirmus in fide: illis stantib⁹ Iudaismi occasionem haberet. Pro hoc dicto (qd est glo. ordi.) facit tex. in ratione sui. in.c. Adhæc omnibus. in fine. de Iudęis. vbi prẹmisso ꝙ i familiari seruitio Iudęorũ Christiani esse nõ debẽt. (subiũgitur) quoniã Iudęorũ mores & nostri in nullo concordant. & ipi de facili ob continuã cõuersationẽ & assiduã familiaritatẽ/ ad suam superstitionẽ et perfidiam simpliciũ aĩos iclinarẽt

q ℭ Ne forte tumult⁹ fieret in populo. Prouidẽtes ergo principes ne in sacto die tumultus oriretur: nõ festiuitati/ sed facinori studebant. seditiones enim turbarũ fieri in pręcipua solennitate metuebãt. Non vt populus nõ peccaret: sed ne Christus euaderet: cũ tamẽ in omni actu cuius exercitiũ dieb⁹ festis inhibetur/ peccati ratio sẽp habeat.c.j.cũ ibi no. de ferijs. r ℭ Effudit sup caput ipsius recũbẽtis. An eadẽ fuerit mulier q̃ sup caput vnguentum: et quæ super pedes effudit non videtur esse in hac dubietate nimis imorandũ. Licet eni de ei⁹ vnitate nichil ex diuinis elici posset scripturis: tñ qa eandẽ fuisse mos eccl'iasticus interp̃tatus est: ita tenendũ probat textus in.c. In his. 11. distinc. dicens. In his rebus de quibus nichil certi statuit diuina scriptura: mos populi dei/ & instituta maiorũ pro lege tenenda sunt: & sicut p̃uaricatores diuinarũ legum: Ita contẽptores ecclesiasticarũ consuetudinũ coercẽdi sunt. Et in.c. Ecclesiasticarũ. eadẽ distic. vbi dicitur. Ecclesiasticaꝝ istitutionũ quasdã in scriptis/ quasdã vero apostolica traditione per successores in ministerio cõfirmatus accepimus: quasdã vero cõsuetudine roboratas approbauit vsus/ qbus par ritus & idẽ vtrisq̃ pietatis debet affect⁹. s ℭ Discipuli idignati sunt. Ioãnes solũ Iudã indignatũ cõmemorat: qd & verum est/ si ad indignatiõis causam relatio fiat. Tamet si enim alij discipuli indignati sunt: tamẽ non ea ratione qua Iudas. Quia ipsorũ pia fuit indignatio: Iudę vero nequissima. Illorum enim ad pauperes: huius autẽ ad sublatã sibi furti occasionẽ reflectebat. Prout aperte dicit Ioãnes.12.a. & est bo. tex. cũ glo. in.c. vnico. §. Ad hec.13. quęst.1. vbi glo. indignationẽ Iudę declarans: dicit. ꝙ Iudas eorũ quæ conseruabat/ decimã partẽ solebat furari. Vnde huius vnguẽti qd (vt dicit Io.) ęstimauit trecẽtis argenteis: decimã partẽ se habere non posse cõsiderans: triginta argẽteis (quę sunt trecẽtoꝝ decima pars) dominũ vẽdidit. t ℭ Me autẽ non semp habebitis (supple vt nunc habetis) scilicet cõuictu/

& familiaritate/& collocutione. In sacramẽtali eñ Christi cõmemoratiõe/ipse sub alia quidẽ forma: in propria vero substãtia est nobiscũ. Ascẽsurus eñ in cœlũ dixit aplis & eorũ sequacibus. Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad cõsummationẽ seculi benigna ipsos promissione confortans q; remaneret et esset cum eis etiã presentia corporali. cle. si dñm. col. 2. §. Alia nãq;. versi. In hac vero. de reli. & vene. sancto.

v ¶ Abijt vnus de duodecim &c. Circa hanc sententiã & pro mystico ipsius intellectu noteẽ primũ tex. quĩ est Bedę sup Marcum in cap. Abijt Iudas. 11. q. 3. vbi dicit. Abijt Iudas ad sũmos sacerdotes/& constituerũt ei pecuniam se daturos. Mlti hodie scelus Iudę (qui deũ ac magistrũ dñm q; suũ pecunia vendidit) velut imane & nefariũ exhorrẽt: nec tñ cauent. Nã cum pro muneribus falsum cõtra aliquẽ testimoniũ dicũt: profecto quia veritatẽ p pecunia negant: deũ pecunia vendunt. ipse eñ dixit. Ego sum veritas. Cũ societatem fraternitatis aliqua discordię peste cõmaculant: deũ produnt/ quia Deus charitas est. Qui ergo charitatis & veritatis iussa spernũt: deum vtiq; (qui charitas est & veritas) produnt: maxime cũ non infirmitate vel ignorãtia peccãt: sed in similitudinẽ Iudę oportunitatẽ quęrunt/qualiter mendacio veritatẽ & virtutẽ crimine mutent.

tum hoc in corpus meum/ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis: vbicũq; predicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo: dicetur/q; hæc fecit in memoriã eius.

Mat.26.b. ¶ Tũc abijt [v] vnus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth/ad principes sacerdotum: & ait illis. Quid vultis [x] michi dare: & ego vobis eũ tradã? At illi constituerunt ei triginta [y] argenteos. Et exinde quęrebat oportunitatem vt eum traderet.

Mat.26.b. ¶ Prima die azymorum accesserũt discipuli ad Ihesum/dicentes. Vbi vis [z] paremus tibi comedere pascha? At Ihesus dixit. Ite in ciuitatẽ ad quẽdam: & dicite ei: magister dicit. Tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Ihesus: & parauerunt pascha.

Mat.26.c. Mar.14.c. & Lucę.22.c in fine. & Ioan.13.i fi. ¶ Vespere facto discumbebat Ihesus cum duodecim discipulis suis: & edentibus illis/dixit. Amẽ dico vobis: quia vnus [a] vestrũ me traditurus est. Et cõtristati valde/cœperũt singuli dicere. Nũquid ego sum domine? At ipse respõdẽs ait. Qui intingit [b] mecũ manũ in parapside/hic me tradet. Filius quidẽ hominis vadit/sicut scriptum est de illo. Væ autẽ [c] hõi illi/per quẽ filius hominis tradetur. Bonũ erat ei si natus nõ fuisset homo ille. Respondẽs autẽ Iudas qui tradidit eum: dixit. Nũquid ego sum Rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cœnantibus [d] autẽ eis/accepit [e] Ihesus

Secũdo noteẽ tex. in. c. qui studet. versi. Iudas. 1. quęsti. 1. de quo dictũ est. s. eodẽ sup illud: & eijciebat oẽs vendẽtes vt emẽtes de tẽplo. a ¶ Quid vultis michi dare? Quasi vile mãcipiũ vendẽs ponit in potestate emẽtiũ (dicit Hiero.) q̃tum velint dare. Istud tamen in re q̃tũcunq; vili fieri non posset: si scilicet venditio facta esset ante preciũ per emptores declaratũ. debet eñ ab initio. i. ante cõclusam venditionẽ declarari preciũ: Alioq; positũ in voluntate emptoris aut etiã venditoris reddit venditionẽ nullã. tex. est in. l. q; si forte. §. 1. ff. de cõtrah. emp. & in. l. in ementis. cũ glo. ma. ibi. C. eodẽ titu. y ¶ Triginta argẽteos. Videaẽ qd dictũ est. s. eodẽ in. 2. pxima annotatiõe. z ¶ Vbi vis paremus tibi comedere pascha? Non erat ergo eis (dicit glo. or.) certa domus/in quo improbaẽ ędificatio supfluorũ. Vnde dicit textus in. c. pulchra. paulo post pricip. 86. dis. Hoc est decorũ nõ supfluas ędificationes aggredi/nec pretermittere necessarias. Et idẽ probaẽ in. c. gloria epi. versi. multi. 12. quęsti. 2. de quo textu dictũ est. s. in verbo, Aurum. a ¶ Vnus vestrũ me traditurus est. Dicit vnus vestrũ: Iudã inter aplos cõnumerans. quia alij non erãt sibi huius reatꝰ cõscij. Pro hac declaratiõe (quę est glo. iterlinearis) est bo. tex. in. c. vnus ex vobis. 2. quęsti. 1. vbi dicitur. Vnus ex vobis me traditurus est. Bene dixit vnus ex vobis/& non ex nobis. Ex vobis eñ est a quibus per iudiciariã potestatẽ cõuictus aut confessus exclusus non est. A me vero qui nullis indigeo argumentis/& oĩa certissime noui separatus & diuisus est. Tale est acsi diceret: & si ego eũ per occulti iudicij sentẽtiã dãnatũ habeo/vos tñ adhuc illũ per tolerantiã sustinete. Hęc tex. De hoc etiã dicto est tex. in. c. Si sacerdos. de offi. or. b ¶ Qui intingit mecũ manũ in parapside/hic me tradet. Istis verbis Christus proditorẽ suũ prodere seu declarare videtur: sed nõ prodit seu declarat quia illis tantũ dicit/qui prodesse possunt & non obesse. Ita dicit glo. in. c. Cum omne. in verbo pditorẽ de conse. distinc. 2. & idẽ sentit glo. 2. in. c. si peccauerit. 2. quęsti. 1. Verius tñ videtur qd designauit seu declarauit proditorẽ suum/sed eum non intellexerunt apli. Pro hoc facit textus in. c. si. 2. Responso. 24. quęsti 2. c ¶ Væ autẽ homini illi. Pœna pręditcitur/vt quẽ pudor nõ vicerat/corrigãt denũciata supplicia. Pro hoc dicto glo. or. est bo. tex. in. c. Cum in cunctis. §. Clerici. de elec. dum ibi dicit: dignũ est/vt quos dei timor a malo non reuocat/ecclesiasticę saltẽ coerceat seueritas disciplinæ. Et in c. pe. 62. distinc. dũ ibidẽ dicit. Quem sola admonitionis auctoritate non corrigimus: necesse est vt per seueritatẽ congruentẽ vindicemus.

d ¶ Cœnantibus eis. In hoc liquido apparet quãdo primo acceperũt discipuli corpus & sanguinẽ dñi/non eos accepisse ieiunos. Nunquid tamẽ propterea calumniandũ est vniuersæ ecclesię/q; a ieiunis semper accipit. Ea hoc eñ placuit spiritui sancto vt in honore tanti sacramẽti prius in os Christiani dñicum corpus intraret/ q̃ cæteri cibi. Nam ideo per vniuersum orbẽ mos iste seruaẽ. neq; eñ/quia post cibos dñs dedit: ppterea pransi aut cœnati fratres ad illud sacramentũ accipiendũ cõuenire debet: aut sicut faciebãt quos apostolus redarguit/ & emendat in mẽsis suis ista miscere. Nãq; saluator quo vehemẽtius cõmendaret mysterij illius altitudinẽ: vltimũ hoc voluit infigere cordibus & memoriæ discipulorum a quibus erat ad passionẽ digressurus: et ideo nõ pręcepit quo deinceps ordine sumeretur vt apostolis per quos ecclesias dispositurus erat. Nã si hoc ille monuisset/ vt post alios cibos semper reciperetur/credo q; eum morẽ nemo mutasset. Tex. est de premissis uibus q sumptꝰ est ex Augustino in. 2. lib. responsionũ ad Ianuariũ. in c. liquido apparet. de consecra. distinc. 2.

e ¶ Accepit Ihesus panem/& accipiens calicẽ. Circa hæc verba notetur textus in c. Cum omne. circa pri. de cõse. distinc. 2. vbi dicit. Audiuimus quosdã scismatica ambitione detẽtos cõtra diuinos ordines & apostolicas institutiões lac pro vino in diuinis sacrificijs dedicare/qd q̃ sit euangelicæ & aplicę doctrinæ cõtrariũ/& cõsuetudini ecclesiasticę aduersum. non difficile ab ipso fonte veritatis probabit/a quo ordinata ipsa sacramẽtorum mysteria processerũt. Cum eñ magister veritatis verũ salutis nostræ sacrificiũ suis cõmendaret discipulis: nulli lac/sed panem tñ & calicẽ sub hoc sacramẽto cognoscimꝰ dedisse. Legitur enim in euangelica veritate/

Accepit Ihesus panem & calicem & benedicens dedit discipulis suis. Cesset ergo lac in sacrificando offerri, q̃a manifestum & euidens exemplum veritatis euãgelicę illuxit: ꝙ præter panẽ & vinũ aliud offerri non licet. hęc tex. Secundo notetur tex. in c. Accipite. eadẽ distinc. vbi dicit. Assumpsit Ihesus panẽ qui confortator est hois: vt quomõ in pręfiguratione eius Melchisedech panẽ & vinum offerens fecerat: ipse quoq; in veritate sui corporis & sanguinis repsentaret.

f ❡ Benedixit ac fregit, deditq; discipulis suis: & ait. Accipite, & comedite: hoc ẽ corp⁹ meũ.

panem & benedixit [f] ac fregit, deditq; discipulis suis: & ait. Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens [g] calicem gratias egit, &

Circa hęc verba m̃lti possent allegari textus: sed vt occurratur prolixitati, sufficiat celebriores citare. Notetur ergo in primis text⁹ qui est Ambrosij in c. Reuera. versi. Forte dicas. de conse. distinc. 2. vbi dicitur. Forte dices, aliud videtur quomõ tu michi asseris, ꝙ Christi corpus accipiam? Vtamur igitur exemplis vt probemus hoc non esse qd natura formauit, sed qd benedictio consecrauit, maioremq; esse vim benedictionis q̃ naturæ: quia benedictione etiã natura ipsa mutatur. Virgam tenebat Moyses: proiecit eã, & facta est serpens. Rursus apprehendit caudã serpẽtis, & in virgæ naturã reuertitur. Vides ergo prophetica gratia bis mutatã esse natura serpentis, & virgę. Currebant Aegypti flumina puro meatu aquarũ, subito de fontiũ venis sanguis cœpit erumpere. Non erat potus in fluuijs. Rursus ad prophetę preces cruor cessauit fluminũ, aquarũ natura remeauit. Circunclusus erat vndiq; populus Hebręorũ. hinc Aegyptus vallatus, inde mari clausus: virgã leuauit Moyses, separauit se aqua & in murorũ speciẽ se congelauit, atq; inter vndas via pedestris apparuit: Iordanis retrorsum cõuersus cõtra naturam, in sui fontis reuertit exordiũ. Sitiebat populus patrũ, tetigit Moyses petrã & aqua de petra fluxit. Nonquid nõ pręter naturã operata est gratia, vt aquã vomeret petra quã non habebat natura? Marath fluuis amarissimus erat, vt sitiens populus bibere non posset: misit Moyses lignũ in aquam, & amaritudinẽ suam aquarũ natura deposuit, quã infusa subito gratia temperauit. Sub Helisæo propheta vni de filijs prophetarũ excussũ est ferrum de securi & statim mersum est. Rogauit Helisęũ qui amiserat ferrũ vt illud sibi acquireret, misit Helisæus lignũ in aquã & natauit ferrũ: vtiq; & hoc pręter naturã factũ cognouimus: grauior est em̃ ferri species q̃ aquarũ liquor. Aduertimus igitur maioris potẽtiæ esse dei gratiam q̃ naturã. Quod si tm̃ valuit humana bñdictio vt naturã conuerteret: quid dicimus de ipsa consecratione diuina, vbi ipsa verba dñi saluatoris operãtur? Nam sacramentũ istud quod accipis Christi sermone conficitur. ꝙ si tm̃ valuit sermo Heliæ vt ignẽ de cœlo deponeret, non valebit Christi sermo vt species elementorũ mutet? De totius mundi operibus legisti: quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Sermo igitur Christi qui potuit ex nichilo facere quod nõ erat: non potest ea quę sunt in id mutare qd non erant? Non em̃ minus est dare, q̃ mutare nouas naturas reb⁹. Sed quid argumẽtis vtimur, suis vtamur exemplis: incarnationis astruamus mysterij veritatẽ. Nunquid naturæ vsus pręcessit, cum dñs Ihesus ex Maria nasceretur? Si ordinẽ quęrimus viro nupta fœmina generare consueuerat. Liquet igitur ꝙ pręter naturæ ordinem virgo generauit, & hoc qd conficimus corpus ex virgine est. Quid hic quęris ordinẽ naturę in Christi corpore, cũ pręter naturã sit ipse dñs Ihesus partus ex virgine? Vere vtiq; caro Christi quę crucifixa est, quę sepulta est, vere ergo illius carnis sacramentũ est. Ipse clamat dñs Ihesus: hoc est corpus meũ. Ante consecrationẽ verborũ cœlestiũ alia species noiatur, post cõsecrationẽ corpus significatur. Ante consecrationẽ aliud dicit post consecrationẽ sanguis nuncupatur. Tu dicis Amen: hoc est verum est, quod os loquitur, qd sermo sonat, affectus sentiat. Hęc tex. Secũdo notetur tex. in c. Nos autẽ. eadẽ distinc. vbi dicitur. Nos in specie panis & vini quã videmus, res inuisibiles. i. carnẽ & sanguinẽ honoramus: nec similiter comprehẽdimus has duas species, quẽadmodũ ante consecrationẽ cõprehendebamus: cum fideliter fateamur ante cõsecrationẽ panẽ esse & vinũ qd natura formauit, post consecrationẽ vero carnẽ Christi & sanguinem qd benedictio consecrauit. Tertio notet tex. in cle. si dñm. col. 1. & col. 3. versi. O diuini. & col. 4. versi. hoc ergo. de reli. & vene. sanc. vbi dicitur. Transiturus de hoc mundo ad patrẽ saluator noster dñs Ihesus Christ⁹, cum tempus passionis instaret: in memoriã mortis suę instituit summũ & magnificũ sui corporis & sanguinis sacramentũ: corpus in cibum, & sanguinẽ in poculũ tribuendo. Et subiungitur. O diuini amoris imensitas: diuinæ pietatis supabundãtia: diuinæ affluẽtia largitatis. Dedit em̃ nobis dñs oia quę subiecit sub pedibus nostris, & sup vniuersas terrę creaturas contulit nobis dominij principatũ. Ex ministris etiã spirituũ superiorũ nobilitat & sublimat hois dignitatẽ. Administratorij nanq; sunt oẽs in ministeriũ propter eos qui hęreditatẽ salutis capiũt destinati. Et cũ tam copiosa fuerit erga nos eius munificẽtia: volens adhuc ipse in nobis suã exuberantẽ charitatẽ pręcipua liberalitate monstrare, semetipm̃ nobis exhibuit: & transcẽdens omnẽ plenitudinem largitatis, omnẽ modũ dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis & admirãda liberalitas vbi donator venit in donũ, & datũ est idẽ penit⁹ cũ datore. q̃ larga & pdiga largitas cũ tribuit qs seipm̃. Dedit igitur nobis se in pabulũ, vt quia in mortẽ homo corruerat p cibũ, ipe cibo releuaret ad vitã. Cecidit homo p cibum ligni mortiferũ, releuat⁹ est homo per cibũ ligni veritatis: in illo pependit esca mortis, in isto pependit vitæ alimentũ: illius esus meruit lęsionẽ, istius gustus intulit sanitatẽ: gustus sauciauit, gustus & sanauit. Videq; a vnde vuln⁹ est ortũ, prodijt & medela. & vnde mors subijt, exide vita euenit. Et subiungit. Homini ergo qui spirituali alimonia indigebat, saluator ipse misericors de nobiliori & potẽtiori huius mũdi alimẽto, p animæ refectione pia dispositioe prouidit. Decẽs quoq; liberalitas extitit & conueniens operatio pietatis, & verbũ dei ęternũ qd rationabilis creaturę cib⁹ est & refectio, factũ caro se rationabili creaturæ carni & corpori homini videlicet in eduliũ largiret. Panẽ enim angelorũ manducauit homo: & ideo saluator ait. Caro mea vere est cibus. hic panis sumitur, sed vere non consumit. manducatur, sed non trãsmutat, quia in edentem minime trãsformatur: sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimũ sacramentũ. O adorandum, venerandum, colendum, glorificandũ, præcipuis magnificandũ laudibus, dignis præconijs exaltandũ, cunctis honorandũ studijs, deuotis prosequendũ obsequijs & syncęris mẽtibus retinendum. Quarto notetur textus in c. 1. paulo ante fi. de sum. tri. & fi. catho. vbi dicitur. Vna est fideliũ vniuersalis ecclia extra quã nullus oio saluatur, in qua idẽ ipe sacerdos est, & sacrificiũ Ihesus Christ⁹: cui⁹ corpus & sanguis in sacramẽto altaris sub speciebus panis & vini veraciter continẽtur, transubstãtiatis pane in corpus, & vino in sanguinẽ ptãte diuina, vt ad perficiendũ mysteriũ vnitatis accipiam⁹ ipi de suo qd accepit ipe de nostro. Et hoc vtiq; sacramẽtum nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fuerit ordinatus scdm claues ecclæ quas ipe concessit apostolis eorũq; successoribus Ihesus Christ⁹. Hęc tex. De quibusdam alijs textibus q possent hic allegari videant s. in verbo Caro: super illud Io. 6. Panis quẽ ego dabo caro mea est p mundi vita. Et sup illd eiusdẽ Io. 6. Caro mea vere est cibus. Et in verbo Corpus. super illud Marci. 14. hoc est corpus meum.

g ❡ Accipiens calicem gratias egit & dedit illis dicens. Bibite ex hoc oẽs, hic est eni sanguis me⁹ noui testamenti qui p multis effundet in remissionem peccatorũ, Lucas (euangelij sui capite. 22. b. priusq̃ eorũ q̃ hic

dicūtur meminerit) dicit post illa verba (hoc est corpus meū) Christū dixisse hoc facite in meā cōmemorationē. Vnde antea q̄ ad hui⁹ accedatur annotationē sententiæ/ notet circa hęc verba per Lucā posita textus in d. cle. Si dñm. col. 1. versi. Nam quotiēs. & col. 3. versi. O memoriale. & col. pe. versi. Nos itaq̄. de reli. & vene. sanc. vbi dicitur. Quotiens hunc panē manducam⁹ & calicē bibimus: mortem dñi annūciamus. In institutione siquidē huius sacramēti dixit ipse apostolis. Hęc facite in meā cōmemorationē: vt præcipuū & insigne sui amoris eximij quo nos dilexit/ esset nobis hoc pręcelsum & venerabile sacramentū memoriale inq̄ mirabile ac stupendū delectabile/ suaue/ tutissimū/ ac sup omnia pretiosum: in quo innouata sunt signa/ & mirabilia immutata: in quo habet omne delectamentū & omnis saporis suauitas: ipaq̄ dulcedo domini degustat. In quo vtiq̄ vitę suffragiū consequimur & salutis. Hoc est memoriale dulcissimū/ memoriale sacratissimū/ & memoriale saluificū/ in quo gratā redēptionis nostræ recēsemus memoriā: in quo a malo retrahimur & in bono confortamur: & ad gratiarū & virtutū proficim⁹ incremēta: in quo profecto pficimus ipsius corporali p̄sentia saluatoris. Alia nāq̄ quorum memoriā agimus spiritu mēteq̄ complectimur: sed non propter hoc realiter eorū pręsentiā obtinemus. In hac vero sacramētali Christi cōmemoratione adest Christus etiā pręsentia corporali. O digna/ & nunq̄ intermittenda memoria/ & in qua mortē nostram recolimus mortuā: nostrūq̄ interitū interiisse/ ac lignū viuificum in ligno crucis affixum: fructū nobis attulisse salutis. Hęc est cōmemoratio gloriosa quę fideliū animos replet gaudio salutari: & cum infusione letitię/ deuotionis lachrymas subministrat. Exultamus nimirū nostrā memorādo liberationē: & recolendo passionē dominicā per quā liberati sumus vix lachrymas retinem⁹ (Et subiungit) O memoriale nobilissimū intimis cōmendandū pręcordiis: firmiter animo alligandū/ diligenter reseruandū/ in cordis vtero/ & meditatione ac celebratione sedula recensendū. Huius memorialis continuā debemus celebrare memoriā: vt illius cui⁹ ipm fore memoriale cognoscimus/ semp memores existimamus. quia cui⁹ donum vel munus frequētius aspicitur/ huius memoria strictius retinetur. Licet igitur hoc memoriale sacramentū in quotidianis missarū solenijs frequētetur: cōueniens tñ arbitramur & dignū/ vt de ipo semel saltē in anno: ad confundendā specialiter hereticorū perfidiā & insaniā: memoria solēnior & celebrior habeat. In die nāq̄ cœnę dñi: quo die Christus hoc instituit sacramentū: vniuersalis eccl'ia pro pœnitentiū recōciliatione/ sacri confectione Chrismatis/ adimpletione mādati/ circa lotionē pedū/ & aliis plurimū occupata/ plene vacare non pōt celebrationi huius maximi sacramēti (Et subiungit) Nos itaq̄ ad corroborationē & exaltationē catholicę fidei/ digne ac rationabiliter duximus statuendū: vt de tanto sacramēto (præter quotidianā memoriā quam de ipo facit ecclesia) solēnior & specialior annuatim memoria celebret: certā ad hoc designātes & describētes diē/ videlicet feriam quintā proximā post octauam penthecostes: vt in ipsa quīta feria deuote/ turbæ fideliū ppter hoc ad ecclesias affectuose cōcurrāt: & tam clerici q̄ populi gaudentes/ in cātica laudū surgāt. Tunc em̄ omniū corda/ vota/ ora/ & labia hymnos persoluant letitiæ salutaris. tunc psallat/ fides/ spes trepudiet/ exultet charitas/ deuotio plaudat/ iubilet chorus/ puritas iocundetur/ tunc singuli alacri animo/ pronaq̄ voluntate conueniāt/ sua studia laudabiliter exequendo tanti festi solēnia celebrātes/ vt p hęc & alia: proficiētibus ipsis meritorū cumulus: apud eum qui se dedit pro eis in pretiū/ tribuitq̄ seipsū in pabulū: tandē post huius vitę decursum eis se in pręmiū largiat. Ideoq̄ vniuersitatē vestrā monemus & hortamur in dño: & p apostolica scripta in virtute sanctę obedientię districte pręcipiēdo/ mādamus in remissione peccaminū iniungētes/ quaten⁹ tā excelsum & tam gloriosum festum prędicta quinta feria singulis annis deuote ac solēniter celebretis/ & faciatis studiose per vniuersas ecclesias ciuitatū vestrarū & diocesiū celebrari: subditos vestros in dñica dictā quintam feriam proxime pręcedēte salutaribus monitis sollicite p vos & per alios/ exhortātes/ vt per verā & purā confessionem/ eleemosinarū largitionē/ attētas & sedulas oratiōes/ & alia deuotionis & pietatis opera/ taliter se studeāt pręparare q̄ huius p̄tiosissimi sacramēti mereātur fieri participes illa die: possintq̄ ipm suscipere reuerenter ac eius virtute augmentū consequi gratiarū. Nos enim Christi fideles ad colendū tm̄ festū & celebrandum donis volentes spiritualibus animare/ omnibus vere pœnitētibus & confessis/ qui matutinali officio festi eiusdē/ in ecclesia in qua idē celebrabitur: interfuerint/ centum. Qui vero missæ/ totidē. Qui autem in primis ipsius festi vesperis interfuerit/ similiter centū. Qui vero secundis/ totidē. Illis vero qui primæ/ tertiæ/ sextę/ nonæ/ ac completorij officiis interfuerint/ pro qualibet horarū ipsarum quadraginta. Illis autē qui p octauas illius festi matutinalibus/ vespertinis/ missę/ ac p̄dictarū horarū officiis interfuerint: centū dies singulis octauarum ipsarū diebus/ de omnipotētis dei misericordia/ ac beatorū aplorū eius Petri & Pauli auctoritate confisi de iniunctis sibi pœnitētiis relaxamus. Hęc tex. Secundo circa hanc sentētiā notent textus allegati i. annotatione proxima. & vltra illos notetur textus peculiaris pro hac sentētia in c. Cum Marthę. in prin. & col. 2. versi. Dicitur tamē. de cele. missa. vbi pposita dubietate quare in canone missæ & in ipsis verbis cōsecratoriis sanguinis hęc verba mysteriū fidei apponātur. Cum tm̄ in euangelio sic legatur. Accipiens calicē grās agēs benedixit & dedit discipulis suis: dicens. Bibite ex hoc omnes/ hic est em̄ sanguis meus noui testamēti q pro vobis & pro multis effundetur in remissionē peccatorū. Matthęus em̄ & Marcus dicūt pro multis. Lucas vero dicit p vobis. Subiungit. Dicitur mysteriū fidei qm̄ aliud creditur q̄ cernatur/ & aliud cernitur q̄ credat. Cernitur species panis & vini: & creditur veritas carnis & sanguinis Christi/ ac virtus vnitatis & charitatis. Distinguendum tamē est subtiliter inter tria quę sunt in hoc sacramēto discreta. videl3 formā visibilem/ veritatē corporis/ & virtutē spiritualem. forma est panis & vini: veritas carnis & sanguinis: virtus vnitatis/ & charitatis. Primū est sacramentū/ & nō res. Secundū est sacramentū & res. Tertiū est res & non sacramentū. Sed primū est sacramentū geminæ rei. Secundū est sacramentū vnius/ & alterius res. Tertiū est res gemini sacramenti. Credimus igitur q formā verborū (sicut in canone reperit) & a Christo apostoli: & ab aplis eorum acceperint successores. Tertio notetur textus in d. c. Cum Marthę. §. q̄uisti. vbi dicit. Vtrum aqua cum vino in sanguinē cōuertatur. super hoc opiniones apud scholasticos variantur. Aliquibus em̄ videtur q cum de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramenta: redēptionis in sanguine/ ac regenerationis in aqua. In illa duo: vinū & aqua quę cōmiscētur in calice: diuina virtute mutant/ vt in hoc sacramēto plene sit veritas & figura. Alij vero tenēt q aqua cū vino trāssubstātiat in sanguinē/ cū in vinū transeat mixta vino: licet physici cōtrarium asseuerent/ qui aquam a vino per artificium posse asserunt separari. Præterea potest dici q aqua non transit in sanguinem/ sed remanet prioribus vini accidentibus circūfusa: ita q vini saporem assumit: quod inde conuincitur/ quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem: illud quidem non transit in sanguinem/ nec sanguini commiscetur: sed accidentibus prioris vini commixtum corpori quod sub eis latet/ & vndiq̄ circunfunditur/ non madidans circūfusum: ipsa tñ accidentia vinum appositū videtur afficere: quia si aqua fuerit apposita/ vini saporem assumit. Contingit igitur accidētia mutare subiectum: sicut & subiectū contingit accidētia permutare. Cedit quippe natura miraculo: & virtus supra consuetudinē operat. Sed nec inconueniens esse dicit aut absurdū/ si aqua in corpore Christi esse credat/ cū legatur de ipsius corpore processisse. Verū inter opiniones p̄dictas/ illa pbabilior iudicatur: q̄ asserit aquam cum vino in sanguinē transmutari: vt expressius eluceat proprietas sacramenti. nam cum aquę multę/ sint populi multi: iuxta quod alibi legitur. Beati qui seminant super

aquas. Ideo vino aqua vnitur/ vt Christo populus adunetur. Per hoc enim quod suscepit ipse de nostro/ & accepimus ipsi de suo tam insolubili nexu coniungimur. vt qui est vnū cum patre p ineffabilem vnitatē: fiat vnum nobiscū p admirabilē vnionē: ac per hoc ipso cōmuniter mediāte/ cū patre vnū efficimur. Quarto & vltimo notetur tex. in c. Comperimus. de cōse. distinc. 2. vbi dicitur. Comperimus q quidā (supple sacerdotes) sumpta tātūmodo corporis sacri portione/ a calice sacrati cruoris abstineāt: qui procul dubio (qm̄ nescio qua supstitiōe docētur astrigi) aut integra sacramēta pcipiant/ aut ab integris arceant: qm̄ diuisio vnius eiusdē mysterij sine grādi sacrilegio non potest peruenire. Hęc textus.

dedit illis: dicens. Bibite [h] ex hoc omnes: hic est enī sanguis meus noui testamēti/ qui pro [i] multis effundetur in remissionē peccatorum. dico autem vobis. Non bibam amodo de hoc genimine vitis/ vsq in diem illum cum [k] illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei.
¶ Et hymno [l] dicto exierunt in montē olìueti. Tunc dicit illis Ihesus. Mat. 26. c.
Omnes vos scādalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enī. Mar. 14. c.
Percutiam [m] pastorem/ & dispergētur oues gregis. Postq̄ autem resur- Lucæ. 22. c.
rexero/ præcedam vos in Galilæam. Respondēs autem Petrus ait illi. in fine. Ioā. 23. i fi.
Et si omnes [n] scandalizati fuerint in te/ ego nunq̄ scandalizabor. Ait illi Ihesus. Amen dico vobis quia in hac nocte anteq̄ [o] gallus cātet ter me negabis. Ait illi Petrus. Etiam si oporteret me mori tecum/ non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt.
¶ Tūc venit Ihesus cum discipulis in villā [p]/ quæ dicitur Gethsemani: Mat. 26. cd.
& dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadā illuc/ & orem. Et assum- Mar. 14. d.
pto Petro & duobus filijs zebedæi cœpit cōtristari & mœstus esse. Tūc Lucę. 22. de.
ait illis. Tristis [q] est anima mea vsq ad mortem: Sustinete hic/ & vigilate mecum. Et progressus pusillum/ procidit in faciem suam/ orans: & dicens. Pater mi [r] si possibile est/ transeat a me calix iste: verūtamen nō sicut ego volo/ sed sicut tu vis. Et venit ad discipulos suos/ & īuenit eos dormientes: & dicit Petro sic. Non potuisti vna hora vigilare mecum.

h ¶ Bibite ex hoc omnes. Sicut oībus apl̄is seipm̄ dedit Christus sub specie vini/ ita & seipsum oībus dedit sub specie panis: nec ipsum quidē Iudā quē proditorē suū nouerat/ repulit: dicēte Augustino in libro psalmorū. Christus traditorem suum tāta patiētia ptulit/ vt ei primā eucharistiam confectā manibus suis/ & ore suo commendatam/ sicut cæteris apostolis/ traderet. Ita dicit textus qui Augustini est in c. Christus quid fecit. 1. q. 1. Vnde dicit textus eiusdē Augustini in c. 2. 23. questi. 4. Tu bon9 tolera malū. Nā & Christ9 Iudā cum sciret furē esse tolerauit/ eiq cum alijs eucharistiā dedit. Et i c. q̄ magnū. paulo añ fi. eadē cā & q. Dicit idē Aug. Mali tolerādi sunt/ sicut ipse dn̄s nocentē Iudā vsq ad condignum eius exitum tolerauit/ & eum sacrā cœnam cum innocētibus cōmunicare pmisit. Hęc tex. Imo nedū omnibus apostolis/ sed etiam sibi seipsum dedit: non q indigeret/ sed vt alijs daret exemplū sumendi. glo. est ita dicens in c. Nec Moyses. de cons. distinc. 2. vbi tex. qui Hiero. est. idem sentit dum dicit. Dominus Ihesus ipse est conuiua & conuiuium: ipse comedens & qui comeditur.

i ¶ Pro multis. Non dicit pro oībus/ sed pro multis. Christus enim mortuus est pro oībus quo ad sufficiētiam: sed quo ad effectū/ pro solis pdestinatis. glo. est in c. semel. 2. in verbo altitudo. de cōsecra. distinc. 2. & in cle. 1. in verbo omniū. de sum. tri. & fi. catho. & pro hoc est bo. tex. in d. c. semel. in fi. vbi dicitur. Christus obtulit seipsum patri hostiam viuā & passibilem mortalem/ viuorum & mortuo℞ redēptionis efficacem: eorum scilicet quos altitudo diuini consilij redimendos iudicauit/ pręsciuit/ prędestinauit/ vocauit/ modis atq tēporibus quibus id fieri congruebat. k ¶ Cum illud bibam vobiscū nouū in regno patris mei. Q2 de hoc genimine vitis etiam illud nouum esse dicit/ significat vtiq eadē corpora resurrectura scdm innouationē cœlestem quæ nunc scdm terrenā vetustatē sunt moritura. Pro hoc dicto Augusti. est tex. clarus in c. 1. col. 2. in fi. de sum. tri. & fi. catho. l ¶ Hymno dicto. Hinc dicit textus in c. quando. 44. distinc. presbyteri post refectionem hymnū dicant ad exemplum domini sicut in cœna fecisse legit. De hoc etiā hymno meminit text9 in c. de hymnis. in princi. de consecra. distic. 1. de quo textu dictū est. ꝫ. in verbo hymn9. m ¶ Percutiā pastorē &c. Videat annotatio in verbo pastor. n ¶ Si oēs scandalizati fuerit &c. Hinc dicit tex. in c. Imitare Petrū. 6. q. 1. Sciamus neminē iactare se debere. Nā si Petrus lapsus est qa dicit: si alij scādalizati fuerint in te/ sed ego non: qs alius de se iure psumat? o ¶ Anteq̄ gallus cātet ter me negabis. Tres ita simpliciter/ solus Marcus dicit. Anteq̄ gallus vocem dederit. Vnde recurratur ad Augusti. de concor. euāge. Cętera videantur in verbo Petrus.

p ¶ In villā quę dicit Gethsemani. Lucas dicit q in montē oliuarū: Ioānes trans torrentē cedron vbi erat hort9: Matthęus in villā quę dicit Gethsemani: & hęc paria sunt/ qa Gethsemani est ad radicē mōtis oliueti vbi est hortus. & Gethsemani interpretat vallis pinguiū: vnde hęc plena sunt figuris. Cū em̄ in monte orat/ sursum nos habere cor in oratione docet. Cū in valle: & hoc in valle pinguiū: docet in oratione humilitatē & internæ pinguedinē dilectionis esse seruandā. Hęc declaratio est glo. or. circa quā pōt videri glosa celebris sępe ꝫ. allegata in cle. si dn̄m. in verbo orationes. de reli. & ve. sanc. q ¶ Tristis est aīa mea &c. De hoc dicto est tex. in c. in quadā. de cele. missa. inserēs ex eo q Christus verus est homo ex aīa rationali & humana carne subsistēs. de quo textu dicetur diffusius ꝫ. in euāgelio Io. super illud. vnus militum lācea latus eius aperuit.

r ¶ Pater mi/ si possibile ē trāseat a me calix iste: verūtn̄ non sicut ego volo/ sed sicut tu vis. Scdm qd cœpit pauere & tristari/ scdm hoc orat calicē passionis trāsire: & non sicut ipse vult/ sed sicut pater. hoc est non scdm substantiā eius diuinā & impassibilem/ sed scdm naturā humanā & infirmā. Suscipiens em̄ naturā carnis hūanę omnes pprietates impleuit: vt non in fantasia habuisse carnē ęstimaretur/ sed in veritate. Propriū est autē hois fidelis nolle pati aliquid doloris/ maxime qd dicit vsq ad mortē: qa homo carnalis est: si autē sic voluerit deus/ acquiescere qa fidelis est. Hāc declaratione (q est Origenis) sentit bona glo. i c. Nolite timere. 11. questi. 3. quę (exponens illud Matthęi. Nolite timere eos qui occidunt corpus) dicit. nō remouet hæc sentētia naturalem timorē mortis. Naturale enim est quēlibet timere & horrere mortē. Vnde Ihesus eā timuit sicut legit. Cœpit Ihesus pauere & tędere. & alibi. Pater si possibile est trāseat a me calix iste: sed dicit ne adeo timeamus eam vt p ei9 timorē aliqd cōtra iustitiā agamus. vel quod nobis per scripturā aut magistros vel per reuelatioēn diui-

nam reuelatum est/subticeamus. Hęc enim declaratio Origenis satis est de mēte glosę.23.q.1.in ſ.principij.in verbo non possum. Et eandem declarationē ponit glosa in c.habeo librū.in verbo voluntatē.16.distic. vbi dicit tex. Aliquos in sexta synodo velut hęreticos fuisse condēnatos/qui vnam tm̄ operationē & vnam voluntatē fuisse dicebant. Fuerunt em̄ duę/dicit ibi glosa: vna sensualitatis seu humanitatis/scdm quā ipse dixit. Pater si fieri potest/transeat a me calix iste. Alia rationis/scdm quā ipse dixit. Verūtn̄ non sicut ego volo/sed sicut tu.

vigilate/& orate vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem [s] promptus est: caro autem infirma. Iterum secundo abijt & orauit dicēs. Pater mi/si non potest hic calix transire nisi bibam illū/ fiat voluntas tua. Et venit iterum & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorū grauati. Et relictis illis iterū abijt/& orauit [t] tertio eūdem sermonē dicēs. Tūc venit ad discipulos suos/& dixit illis. dormite iam/& requiescite: ecce appropinquabit hora/ & filius hominis tradetur in manus peccatorum: surgite/eamus: ecce appropinquabit qui me tradet.

Mat.26.e. Mar.14.e. Lucæ.22.ef. Ioā.18.a b.

¶Adhuc Ihesu loquēte/ecce Iudas vnus de duodecim venit/ & cum eo turba multa cū gladijs & fustibus/ missi a pricipib⁹ sacerdotū & senioribus populi. Qui autē tradidit illū/dedit illis signū: dicens. Quēcūq; osculatus fuero/ipse est: tenete eum. Et confestim accedens ad Ihesum: dixit. Aue Rabbi. Et osculatus est eum. Dixitq; illi Ihesus. Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt/& manus [v] iniecerunt in Ihesum/ & tenuerunt eum. Et ecce vnus ex his qui erāt cum Ihesu/extendens manū exemit [x] gladium suum/& percutiēs seruū principis sacerdotū amputauit [y] auriculam eius. Tunc ait illi Ihesus. Conuerte [z] gladiū tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium/gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum: & exhibebit michi modo plusq̄ duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ? quia sic oportet fieri.

Matth.26. Marci.14.e Lucæ.22.f.

¶In illa hora dicit Ihesus turbis. Tanq̄ [a] ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me: quotidie apud vos sedebam/docēs in templo: & nō me tenuistis. hoc autem totū factum est/vt adimplerētur scripturæ prophetarū. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt [b].

Matth.26.f Marci.14.g Lucę.22.g. Ioan.18.d.

¶Iudæi tenentes Ihesum duxerunt ad Caypham principem sacerdotum/vbi Scribæ & seniores conuenerāt. Petrus autem sequebatur eum a longe/vsq; in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro sedebat cum ministris: vt videret finem. Principes autem sacerdotū/& omne concilium quærebant falsum testimonium cōtra Ihesum/vt morti eum traderent. Et non [c] inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem venerūt [d] duo falsi testes: & dixerūt. Hic dixit. Pos

s ¶Spiritus quidem promptus est: caro autē infirma. Hoc est contra temerarios qui quod crediderint putant se posse cōseq. Itaq; q̄tū de ardore mētis cōfidim⁹: tm̄ de fragilitate carnis timeamus. Pro hoc dicto qd̄ est Hieronymi est clarus textus eiusdē Hiero. in c. Nō mediocriter. de cōsecra.dis.5.& facit text⁹ in c. Imitare Petrū.i ſi.6.questi.1.

t ¶Orauit tertio. Ostendit nos in orōnib⁹ fundendis perseuerātes esse debere. Vn̄ Hostiē. I sūma/in titulo de pœni. & remiss. Carnis maceratio. versi. Est aūt oratio.in ſi.iter cęteras orationis cōditiones/ dicit ꝙ debet esse assidua. Vnde & apostoli pseuerantes in oratione spiritū sanctum receperunt.

v ¶Man⁹ iniecerūt i Ihesū: & tenuerūt eū. In memoriā huius iiectionis manuū in redēptorē nostrū/ & suę ligatiōis: tali die solet i ecclesia dari pœnitentib⁹ remissio: quinta scilicet feria nouissime hebdomadę quadragesimæ. glo. est in ca. de pœnitētibus. de cōsec. distinc.3.

x ¶Exēmit gladium suū. Circa hęc verba potest videri tex. qui est Augustini in c. Pro mēbris. 23.q.3. vbi dicit. Pro mēbris Christi aduersꝰ vos seuiūt/& vobis resistūt. Quicūq; in ecclia eo aio sunt/quo Petrus tunc fuit cū ferrū pro Christi noīe strinxit. Sed multū interest inter vestrā psecutionē/& istorum. Vos similes estis seruo sacerdotis: quia seruiētes principibus vestris aduersus ecclesiā catholicā.i. aduersus corpus Christi armamini. Isti autē tales sunt: quales tunc Petrus fuit/qui pro Christi corpore.i. pro ecclesia etiam corporaliter pugnauit. y ¶Amputauit auriculam eius. De hac amputatione auriculę est notabilis textus in ca. si Petrus.24.q.1. de quo dictum est s̄ in verbo Auris.k. z ¶Conuerte gladium tuum &c. Recurratur ad verbum gladius. a ¶Tanq̄ ad latronē &c. Dictio tanq̄/ in hac sentētia similitudinē notat/ & nō veritatē c. solitę. vbi glo. in verbo tanq̄ de maio. & obe. b ¶Fugerunt. Videat annotatio s̄. in verbo fugere. c ¶Non inuenerūt. quia (vt dicit Marcus) non erant conuenientia testimonia. Oportet autē testimonia esse conueniētia/ vt eis stetur. Non enim probant testes qui sunt in dictis suis singulares. c. cum dilecti c. Bonę. de elec. c. licet causam. versi. quāq̄. de proba. quia cum non deponāt de vno & eodē actu specifico/non possunt dici cōtestes. Vnde multi testes singulares/non plus probant q̄ vnus testis. Ita Bal. in l. iusiurandi. col.3. versi. Et nota rationē. C. de testi. Et ideo non defertur sacramentū in defectū probationis. prout notat Bal. in l. de quibus. col. pe. ff. de legi. qd verū est qn̄ testes sunt singulares in dicto principali: secus si sint singulares in ratione dicti. Nam ista singularitas non nocet dicit Bal. in d. l. de qbus & do. meus Decius. in d. c. licet. in q. no. de proba. Secundo istud verum est/nisi ageretur de probando actu in genere. Nam tunc singularitas testiū non nocet. vt notat Bal. in l. actor. col.3. C. de proba & in l.1. C. qui nume. tute. & Bar. in l. ob carmen. §. si ff. de testi. In contrariū tamē facit tex. in d. c. licet. versi. quāq̄. vbi est quęstio de pbanda iurisdictiōe in genere: & tamen singularitas testium reprobatur. Vnde videatur qd ibi notat Bal. in 4. col. & do. Decius in q. no. & alibi dicetur vbi erit aptior locus.

d ¶Venerunt duo falsi testes & dixerunt. Hic dixit: possum &c. Quomodo (dicit Hierony.) falsi testes sunt si dixerunt ea quæ dominū dixisse legimus? Sed falsus testis est/qui non eodē sensu dicta recitat quo dicunt. Dominus enim dixerat de templo corporis sui: sed isti testes verba sua calūniantur: vt paucis additis vel mutatis quasi iustam calumniā faciant. Saluator nanq; dixerat. Soluite templū hoc. Isti cōmutant & aiunt. possum de-

struere templum dei. Vos(inquit)soluite non ego/quia illicitum est vt nobisipsis vim inferamus. Deinde vt dominus ostenderet q de animali & spirante tēplo dixerat: subinnxit. Et ego in triduo suscitabo illud. Isti antē vt proprie de templo Iudaico dixisse videret: dicunt. Possum post triduum reędificare illud. Pro hac declaratione quę Hieronymi est: facit bo.tex. in l.1.§. Qui in rationibus. in verbo vel rem amouerint. & in l. quę testamētū. in verbo interleuerit. & in verbo mutauerit. & in l. Paulus respondit. in fi.ff. ad le. Corne. de falsis. & in c.1. in fi. de crimi. fal.

sum destruere templum dei:& post triduum reædificare illud. Et surgens [e] princeps sacerdotū: ait illi. Nichil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Ihesus [f] autem tacebat. Et princeps sacerdotū ait illi. Adiuro [g] te per deum viuū: vt dicas nobis/si tu es Christus filius dei viui. Dixit illi Ihesus. Tu dixisti. Veruntamen dico vobis. Amodo videbitis filium hominis sedētem ad dexteram virtutis dei & venientē in nubibus cœli. Tunc princeps [h] sacerdotum scidit vestimenta sua: dicēs. Blasphemauit [i]. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nūc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? At illi respondentes: dixerūt. Reus est mortis. Tunc expuerunt [ii] in faciē eius: & colaphis eum cæderunt. Alij autem palmas in faciem eius dederunt: dicentes. Prophetisa nobis Christe/quis est qui te percussit?

¶De terna negatione Petri habetur Matthæi. 26.g. & diffuse infra in verbo Petrus. Mat. 26. g.

¶Mane facto conciliū inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersum Ihesum/vt eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum/& tradiderunt Pontio Pilato præsidi. Et apud Mattheū consecutiue habetur de Iuda qui retulit triginta argēteos & abiēs laqueo se suspendit. Et infra in verbo Iudas. Mat.27.a.

¶Ihesus stetit ante præsidem/& interrogauit eum præses: dicēs. Tu es rex Iudeorum? Dixit illi Ihesus. Tu dicis. Et cū accusaretur a principibus sacerdotum/& senioribus: nichil respōdit. Tunc dicit illi Pilatus. Non audis q̄ta aduersum te dicunt testimonia? Et non respōdit ei ad vllum verbū: ita vt miraretur præses vehemēter. Per diem autē solēnē [k] cōsueuerat p̄ses populo dimittere vnum vinctum/quē voluissent. Habebat autem tunc vnum vinctum insignem/qui dicebatur Barabbas. Cōgregatis ergo illis dixit Pilatus. Quem vultis dimittam vobis Barabbam/ an Ihesum qui dicitur Christus? Sciebat [l] enim q per inuidiā tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad eum vxor eius: dicens. Nichil tibi/& iusto illi: multa enim passa sum per visum propter eum. Principes autem sacerdotū & seniores persuaserūt populis/vt peterent Barabbam/Ihesum vero perderēt. Respōdēs autē præses ait illis. Quē vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerūt Barabbā. Mat.27.b.

e ¶Surgens princeps sacerdotū &c. Motu corporis (dicit glo. interlinearis) indicat insaniam mentis. pro quo dicto est aptus tex. Augustini in c.si. in fine. 41. distinc.

f ¶Ihesus autē tacebat. Quia sciebat (vt deus) quicqd responderet/ nō profuturū sed eos potius qui audirēt/ responsum suū calumniaturos. Vnde ostēdit tacendum esse: peccataq aliorū dissimulanda. Vbi nō correctio/sed potius deterioratio verisimiliter expectatur. prout etiā communiter cōcludūt canonistę in c. nouit. de iudicijs: & in c. si peccauerit. 2. q. 1.

g ¶Adiuro te p deū viuū. In lege adiurandi vsum aliquotiēs inuenimus. Aestimo autē (dicit Origenes) q̄m non oportet vt vir qui vult scdm euangelium viuere: adiuret alterū. Si eīm iurare nō licet nec adiurare. de hoc tñ an scilicet nunq̄ liceat iurare: & sic nec adiurare est bo. tex. i c. Et si Christus. de iureiu. de quo & alijs hāc materiā cōcernētibus dicetur. J. in verbo iurare.

h ¶Princeps sacerdotū scidit vestimēta sua. Significat sacerdotiū eorum pro sceleribus pontificū esse penitus soluendū: sed soliditas ecclesiæ (quę vestis dei dicit) vsq in finē seculi indirupta manebit. Pro hoc dicto qd est glo or. est bo. tex. in c. Translato. in prīci. de cōstitu. iuncto. c. qa ex sola. in princi. 24. q. 1.

i ¶Blasphemauit: Quid adhuc egemus testibus? In re humano iudex de crimine corā eo cōmisso punire potest absq alia testiū informatione liquida/quia cum crimen in iudicio sit cōmissum/satis est notoriū. Ita solet concludi in l. nulli. C. de testi. & in c. dilectus. de pœnis.

ii ¶Expuerūt in faciē eius. Spuebat olim in faciē ad inferendā maioris ignominię notā. prout est bo. textus Augustini in c. olim. 8. q. 1. de quo dictum est ꝫ. in verbo frater. super illud Deutero. Tollet calciamentū de pede eius/& spuet in faciem illius.

k ¶Per diem solennē cōsueuerat dimittere vnum vinctū. De hac consuetudine dictū est scdm iura humana ꝫ. in verbo Consuetudo. super illud Ioā. Est vobis cōsuetudo vt vnū dimittam vobis in pascha.

l ¶Sciebat enim q per inuidiam tradidissent eum. Cum Pilatus Christū sciret innocentē: Iudęosq ad ipsius accusationē/inuidia permotos cognosceret: non debuisset ipsum condēnare. Dignum est enim vt vita innocentis nulla maculetur pernicie accusatoris. c. dignū est. in princi. 3. q. 9. & quia iudex criminosum discutiens/non ante proferre sententiā debet/q̄ aut reum ipse se confiteatur/aut per innocentes testes conuincat. c. Iudex. 2. q. 1. & facit tex. in l. qui sententiā. C. de pœnis. Qz si pro Pilati excusatione dicatur/q licet sciret Iudęorū inuidiā & Christi innocentiā/tamen sciebat vt priuatus/& non vt iudex. Vnde hęc sua scientia non debuit eum mouere: quia iudex tenetur scdm allegata & probata: non autem scdm suā cōscientiā/causas diffinire. l. illicitas. §. veritas. & ibi Bar. ff. de offi. presi. Notat glo. in c. 1. in verbo Canones. in fi. de offi. ordi. & in c. pastoralis. §. Quia vero. in verbo tenet. de offi. delega. & est bo. tex. in c. iudicet. circa medium. 3. q. 7. dici potest q imo Pilatus nedū Christi innocentiā & iudęorum inuidiā vt priuatus cognoscebat/sed etiam vt iudex prout ipse attestatus est/dum examinando huiusmodi causam: dixit in Christo se non inuenire causam alicuius delicti. hanc solutionē dat Ludouicus Montaldus doctor Siculus in suo tractatu reprobationis sententię Pilati in. 2. parte principali colū. 2. Vel secūdo dici potest q licet iudex debeat iudicare scdm allegata & probata/tñ illud non procedit quādo conscientiā habet in cōtrariū/firmam scilicet & indubitatā:

tunc enim nõ debet contra cõscientiã iudicare/ ne ædificet ad gehennã. c. Per tuas. 2. in fi. de simo. c. Inquisitiõni. de sen. excõ. & facit c. Cũ æterni. de re. iudi. li. vi. Nec obstat q̃ iudex ratione officij publici arctatur ad obediendũ legi volenti vt secũdum acta iudicaret: quia non plus obligatur iudex/ q̃ priuatus obligetur obedire suo superiori: sed cõtra cõscientiã firmã & indubitatam non tenetur priuatus superiori obediret vt probatur l. d. c. Per tuas. & in d. c. Insinuationi. & in. c. Litteras. de resti. sp. c. Ergo nec iudex. Vnde hoc casu debet iudex instare vt exoneretur ab officio iudicaturę. Quod si efficere nõ possit: debet ad superiorẽ appellare/ seu ad superiorẽ negocium remittere. Ita tenet Hostien. cuius opi. verã puto in d. c. Pastoralis. §. qa vero. & ibi panor. colũ. fi. Contraria autẽ opi. pcedere potest/ vbi iudex non haberet firmã cõscientiã in cõtrarium sed leuẽ: quia tunc cõtra eã iudicare posset: vt pbat bo. tex. in d. c. Inquisitioni. Nec obstat d. l. Illicitas §. Veritas. vbi dicitur/ q̃ veritas rerũ erroribus gestorũ nõ vitiatur: quia ille tex. (vt ibidẽ colligitur) loquitur in veris pbationibus nos autẽ loquimur i falsis pbationibus & quas iudex scit eẽ falsas quibus propterea nõ debet adhęrere/ ita lo. cal. & Pa. in d. §. qa vero. Multa alia: quæ hic dici possent circa iniustitiã sententiæ: possunt videri per discursum huius pdicti tractatus do. Ludo. Mõtal. doctoris Siculi.

Dixit illis Pilatus. Quid igitur faciam de Ihesu: qui dicitur Christus? Dicunt[m] omnes. Crucifigatur. Ait illis præses. Quid eni[n] mali fecit? At illi magis clamabant: dicentes. Crucifigatur. Vidẽs autem Pilatus/ quia nichil pficeret: sed magis tumultus fieret: accepta aqua lauit manus coram populo: dicẽs. Innocens ego sum a sanguine huius iusti[o]: vos videritis. Et respondens vniuersus populus: dixit. Sanguis[p] eius super nos/ & super filios nostros. Tũc dimisit illis Barabbam. Ihesum autem flagellatum[q] tradidit eis/ vt crucifigeretur.

Mat.27.c.d ¶Tunc milites suscipientes Ihesum in pretorio cõgregauerunt ad eũ vniuersam cohortem: & exuentes eum/ chlamydem[r] coccineam circundederunt ei. Et plectentes[s] coronam de spinis posuerunt super caput eius: & arundinem[t] in dextera eius: & genu flexo ante eum/ illudebant ei: dicentes. Aue rex Iudæorum. Et expuentes[v] in eum/ acceperunt arundinem & percutiebant caput eius. Et postq̃ illuserunt ei/ exuerunt ei chlamydẽ/ & induerunt eum vestimentis eius/ & duxerũt eum vt crucifigerent. Exeuntes autem: inuenerunt hominem Cyreneum nomine Simonem: hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha/ quod est caluarie locus. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Et cum gustasset[y] noluit bibere.

Mat.27.d.e ¶Postq̃ crucifixerunt[z] Ihesum/ diuiserunt[a] vestimenta eius/ sortem

m ¶ Dicunt omnes crucifigatur. Tex. est horum verborum annotationi subseruiens in c. Periculose de pœ. dis. 1. de quo videat s. in verbo Crucifigere. t. n ¶ Quid eñ mali fecit? Hoc dicto Pilatus ostẽdit Christum nocentem esse ex actis nõ deprehendisse/ imo agnouisse eius innocentiã: & sic nedũ vt priuatus/ sed vt iudex de Christi innocẽtia cõscientiã habuit/ cõtra quam propterea non debuit iudicare: prout dictum est. & diffusius supra scda pxima annotatione. o ¶ A sanguine huius iusti. Fert Pilatus cõtra se ipm testimoniũ. Qui enim recte loquitur/ & agit perperam testimonio suo semetipsum conuincit. c. Multi sacerdotes. circa me. 40. dist. p ¶ Sanguis eius super nos/ & super filios nostros. Iudęis clamantibus sanguis eius super nos/ & super filios nostros: etiam reliquiæ eorum pœnæ morte Christi addicti sunt. Ita dicit textus in c. Ecclesia. §. His itaq; in fi. 1. q. 4. vbi Archi. dicit. Iudæorum reliquias semen ipsorum hanc imprecationẽ percepisse tẽpora Titi & Vespasiani imperatorũ/ qui Hierusalẽ destruxerũt & Iudęos oẽs interfecerũt. Quare aũt eis mors Chri imputet/ cum Christus pati voluerit/ & p hũana redemptiõe mortẽ subire: dici põt/ q̃ ppter malignam eorum voluntatem. Ita sentit Archi. in c. fi. in prin. 23. q. 3. vel quia sponte sine auctoritate eis data ad petendam eius mortem accesserunt. Pro hoc facit in arg tex. in c. Cum minister. 23. q. 5.
q ¶ Ihesum flagellatũ. De hac redẽptoris nostri flagellatiõe loquẽs tex. in c. Nimiũ. paulo ante fi. 23. q. 4. dicit. Flagellauerunt Iudęi Christũ: Iudeos flagellauit & Christus In hoc aũt quid attenditur: nisi quis eorũ p veritate/ quis pro iniqtate/ qs nocendi causa/ quis emendandi flagellauerit. De qua etiã flagellatione obiter loquitur tex. 45. dist. in prin. ibi. Dorsum posuit ad flagella. r ¶ Chlamydẽ coccineã circundederunt ei. Marcus dicit purpurã. Vñ scdm Aug. dici põt: hanc chlamydẽ (quis esset coccinea) purpuram habuisse. Et ad hoc facit quia coccũ & purpura diuersa sunt. Nec eñ purpuræ appellatione venit coccũ nec ecõtra. tex. est in l. Sicut lana. §. Purpurę appellatione. ff. de leg. 2. & no. glo. in l. Tẽperent. in verb. Conchilij. C. de vestib. ulube- ris. li. 11. s ¶ Plectentes coronã de spinis. &c. Circa hanc redẽptoris nostri coronationẽ: videndũ ẽ qđ notat Archi. in c. Prohibere. 23. dist. de quo dictũ est in annota. istorũ verborũ s. in verb. Corona.
t ¶ Arũdinem. Videatur quod dictũ est s. in verbo Arundo. qq. v ¶ Expuentes in eũ. Videat qđ dictũ est s. Matthęi. 26. li. x ¶ Angariauerunt. i. personaliter fatigauerũt cogentes eũ vt Chri crucẽ quã ipse (vt refert Ioannes) exiens a pretorio deferebat: ad locũ crucifixiõis deferret. Hanc declarationẽ sentit Archi. 23. q. 1. in principio: declarando textum ibi in verbo angariauerit. y ¶ Cũ gustasset noluit bibere. Recurratur ad verbũ gustare. z Crucifixerũt. Quadruplici rõne crucis suppliciũ Chrus elegit prout notãter declarat Io. An. in cle. 1. in verbo cruci. de sum. tri. & fi. catho. & dictũ s. in verbo Crux. x. Qui aũt dicant hodie crucifigere Christum/ dictũ est in dicto verb. Crux. v. a ¶ Diuiserunt vestimenta eius sortẽ mittentes. Ioannes distinctius loquit/ & explicat quẽadmodũ gestũ sit. Milites (inquit) cũ crucifixissent eũ acceperũt vestimẽta ei9/ & fecerũt quatuor partes: vnicuiq; militi partẽ & tunicã. Erat aũt tunica inconsutilis. &c. Vñ in quatuor ptes diuisa sunt Chri vestimẽta: vt ecclesiã ei9 p quatuor mũdi partes dilatari ostẽdat. Tunica aũt mãsit indiuisa vt vnitas ecclię mõstret. Tametsi eñ multũ dilatata sit ecclia/ vna tñ ẽ & in vnitate cõsistit. c. 1. in fi. de sum. tri. & fi. catho. c. Loquit. & c. Quoniã vetus 24. q. 1. & c. Denique. in prin. 7. q. 1. Rõ vero huius indiuisę tunicę domini ponitur per tex. in cap. Sicut domini vestimentum. septima quæstio. 1. vbi Archidia. dicit vestem domini inconsutilem dictam quasi inconsutam/ quia non fuit compacta simul ex diuersis incisuris vel petijs sicut aliæ vestes quæ traduntur ad suendum: sed simul toto opere plenario contexta fuit/ & creditur facta manibus dominę nostrę. Et sic quæ in sui exordio partes non habuit vt aliæ/ in crucifixione Christi non fuit diuisa per partes vt alia vestimenta: per quod (vt alij volunt) significatum fuit charitatem ecclesiæ in sola

mittentes: vt impleretur quod dictum est per prophetam: dicētem. Diuiserunt sibi vestimenta mea & super vestem meam: miserunt sortem. Et sedentes seruabant eum: & imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Hic est Ihesus rex Iudeorum. Tunc crucifixi [b] sunt cū eo duo latrones: vnus a dextris/& vnus a sinistris. Prætereuntes autem blasphemabant eum/mouentes capita sua: & dicētes. Vah qui destruis templum dei: & in triduo illud reædificas? Salua temetipsum: si filius dei es descende [c] de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes cum scribis & senioribus: dicebāt. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluū facere. Si rex Israel est/descēdat [d] nūc de cruce: & credimus ei. Confidit in deo: liberet eū nūc/si vult. Dixit enim/quia filius dei sum. Idipsum autem & latrones [e] qui crucifixi erant cum eo improperabāt ei. A sexta autem hora tenebræ factę sunt/super vniuersam terram vsq; ad horam nonam. Et circa horā nonam clamauit Ihesus voce magna: dicens. Hely hely lamaazabatani hoc est deus meus deus meus vt quid dereliquisti me. Quidam autē illic stantes & audientes: dicebant. Heliā vocat iste. Et continuo currens vnus ex eis acceptā spongiam impleuit aceto/ & imposuit arundini/& dabat ei bibere. Cæteri vero dicebant. Sine/videamus an veniat Helias liberans eum. Ihesus autem iterū clamans [f] voce magna/ emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes/a summo vsq; deorsum. Et terra mota est/& petræ scissæ sunt/& monumenta aperta sunt/& multa [g] corpora sanctorum qui dormiebant surrexerunt. Et exeūtes de monumētis post resurrectionē eius venerunt in sanctam ciuitatem: & apparuerunt multis. Centurio autem & qui cum eo erant custodientes Ihesum: viso terrę motu/& his quæ fiebant: timuerunt valde/dicentes. Vere [h] filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multæ a longe/quę secutæ erant Ihesum a Galilea ministrātes ei. Inter quas erant Maria Magdalene/& Maria Iacobi/& Ioseph mater/& mater filiorum [i] zebedæi.

virgine tempore passionis Chri non fuisse diuisam seu scissaz. In ea eñi sola remāsit sāctitas ecclesiæ. Hęc Archi.
b ¶ Crucifixi sunt cū eo duo latrones: vn⁹ a dextris/& vnus a sinistris. Per istos duos latrones/designāt omnes qui arctioris vitæ cōtinentiā apprehendūt: quicūq; eñi sola intentione placēdi deo hoc faciunt/designātur per illū qui a dextris dei crucifixus est. qui vero pro appetitu humanę laudis vel aliqua minus digna intentione/designantur per illū qui a sinistris crucifixus est. Circa hanc declarationē (quæ est de mente glo. ordi.) vidēdus est tex. i c. Vide q̃in. 1.q.1 de quo dictum ē in verbo Charitas & tex⁹ in c. Cauendum. de pœ. dist.3. de quo dictū est i verbo hypocrita.
c ¶ Descende de cruce. Si insultātib⁹ credens descenderet de cruce/virtutem patientiæ non demōstraret/quam tamen semper & verbo voluit & exemplo monstrare: cū ei malediceret nō maledicebat: & tanq̃ agnus corā tōdēte se. sic nō aperuit os suū. d.c. Si eū §. eligat. de pœ. dis.2
d ¶ Descendat de cruce & credim⁹ ei. Fraudulēta pmissio (dicit glosa ordi.) Maius facit surgens de sepulchro: & nō creditis. Si ergo de cruce descenderet nō crederetis. Sed hoc dęmones miserūt/statim eū sensesunt virtutē crucis & suas vires fractas/ vnde hoc agunt vt de cruce descendat: sed sciēs hoc dominus pmanet/ vt diabolū destruat. Voluit enim dominus/creator ac redēptor noster perferre/ vt nos a vinculis potestatis diabolicæ liberaret. dicit tex. in c. Suggestuz est. circa medium. 7.q.1.
e ¶ Latrones qui crucifixi erant cū eo improperabant ei. Numerus pluralis ponit hoc loco scdm Aug. pro singulari. Vnus em latronum improperabat ei. Alter vero prout dicit Lucas increpabat eū. Vnde ne Lucas aduersel Matthæo/dicendū est pluralē numerum pro singulari poni/prout etiā sępe ponitur in iure humano. l. ait prętor §. Negocia. & ibi glo. ordi. ff. de nego. gest. l. Iubemus §. fin aūt. C. ad Trebel. vel scdm Hiero. dici pōt/q ab initio vterq; latronū blasphemauit/ & sic loquitur Matthęus. Postea vero/sole fugiente/terra cōmota/saxisq; diruptis/& ingruentibus tenebris/vnus crediderit in Ihesum/& priorem negationē/sequenti confessione emēdauerit: & sic loquitur Lucas. Pro hac cōcordia Hiero. facit quod de concordandis testibus deponētibus diuersimode de actu reiterabili notat Panor. in cap. Cum causam. versicu. Venio ad glo. super verbo tempore. de testibus.
f ¶ Clamans voce magna emisit spiritum. Ad esse hoīs duo principaliter exiguntur/videlicet corpus & anima: ex quorum coniunctione verus homo subsistit. Per hoc aūt q in articulo mortis Christus inclinato capite tradidit spiritum/de quo/ voce magna clamauerat. Pater in manus tuas cōmendo spiritū meum: manifeste probatur/q ipse spiritū habebat: nō solum flatum vitalem/sed animam rationalem/de qua prædixerat. Tristis est anima mea vsq; ad mortem. & potestatem habeo ponendi animam meam/ & iterum sumendi eam. Per hoc autem q vnus militum (vt refert Ioannes) lancea latus eius aperuit/& continuo exiuit sanguis & aqua: probatur apertę q Christus verum corpus habebat. Præmissa quæ horum verborū subseruiūt annotationi habētur in c. in quadam. circa medium. de celebra. missa.
g ¶ Multa corpora sanctorum qui dormiebant surrexerunt. Non prius tamē surrexerunt q̃ surrexerit dominus: vt sic ipse esset primogenitus resurrectionis ex mortuis. Ita dicit Hiero. & idem sentit glosa in cap. Vnaquaq; §. Ioseph moriens. in verbo visitationis. in fine. 13. quæstio 2. vbi dicit/q Ioseph qui decessit in Aegypto ossa sua in patrum sepulchro sepelienda mandauit: quia in spiritu viderat q dominus resurgeret: & præuiderat multos ibi sepultos resurrecturos cū illo: & ipse forte erat vnus ex eis. Hæc glo.
h ¶ Vere filius dei erat iste. Hac centurionis cōfessione. quæ ab vniuersis tenetur orthodoxis: damnātur Bonosiani hæretici: qui a Bonosio quodam epō exorti creduntur: qui Christum dei filium adoptiuum/non proprium asseruit. c. Quidam. versi. Bonosiani. 24.q.1.
i ¶ Filiorū zebedei. s. Iacobi maioris & sancti Ioannis euangelistæ qb⁹ regnū postulauerat. vtē. visum ē.

k ℭ Petijt corpus Ihesu. An hodie: si positorum in patibulo petunt corpora sepelienda/ sit annuēdū petentibus. est bo. tex. in l. 1. & 2. ff. de cadauc. puni. & dictū est ş. in verbo Cadauer.

l ℭ Inuoluit illud in syndone munda. Hinc dicit tex. in c. Consulto. de consecra. dist. 1. Consulto omniū statuimus/ vt sacrificiū altaris non in serico pāno/ aut tincto quisq̄ celebrare missam præsumat: sed in puro lineo/ vel lintheo ab epo consecrato/ terreno scʒ lino procreato atq̄ contexto sicut corpus dñi nostri Ihesu Chri in syndone linea mūda sepultū fuit. Hæc text⁹ vbi glo. i verbo lino dicit. Ideo linū accipi: qa vt linū tūsionibus multis ad candorē deducit/ sic & Christ⁹ pssuris multis peruenit ad gloriaʒ. & ita etiā boni per pressuras ad gloriā dñi veniunt. Hæc glo. quā Archi. sequit: vbi etiā allegat aliam constitutionē dicentem. Corporale super quo sacra oblatio immolatur/ ex mundissimo linteo sit: nec in eo alterius generis materia p̄ciosior aut vilior misceatur. Vnde subiungit/ illos deū grauiter offendere/ qui mittunt corporale in cōfectionē farinę adhoc vt rigidum stet super calicē. & dicit Io. de fa. ita tenuisse.

Mat. 27. g. ℭ Cum sero factū esset venit quidā homo diues ab Arimathia nomine Ioseph/ qui et ipse discipulus erat Ihesu. Hic accessit ad Pilatum & petijt [k] corpus Ihesu. Tūc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore Ioseph/ īuoluit [l] illud in syndone mūda/ & posuit illud in monumēto suo nouo/ quod exciderat in petra: & aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti: & abijt.

Mat. 27. g. i fine. ℭ Altera die quæ est post parasceuen conuenerunt principes sacerdotum & Pharisei ad Pilatum: dicentes. Domine: recordati sumus quia seductor ille adhuc viuens dixit/ post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum vsq̄ in diem tertium: ne forte veniāt discipuli eius & furētur eum: & dicāt plebi surrexit a mortuis: & erit nouissimus [m] error peior priore. Ait illis Pilatus: habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum/ signantes lapidem cum custodibus.

Mat. vltimo. a. b. ℭ Vespere sabbati quę lucescit in prima sabbati/ venit Maria Magdalene/ & altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim domini descendit de cœlo: & accedēs reuoluit lapidem/ & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgor: & vestimenta eius sicut nix. Præ timore autem eius exterriti [n] sunt custodes/ & facti sunt velut mortui. Respōdens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere vos. Scio enī q̄ Ihesum qui crucifixus est/ quæritis. Non est hic. Surrexit [p] enim sicut dixit. Venite & videte locum vbi positus erat dominus. Et cito eūtes dicite discipulis eius: quia surrexit/ & ecce præcedet vos in Galilæā. Ibi eum videbitis: ecce prædixi vobis. Et exierunt cito de monumēto cum timore & gaudio [q] magno currentes nunciare discipulis eius. Et ecce Ihesus occurrit illis: dicens. Auete. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius/ & adorauerunt eum. Tūc ait illis Ihesus. Nolite timere. Ite nūciate fratribus [r] meis vt eant in Galilæam ibi me videbunt.

Mat. vltimo. d. ℭ Cum abijssent/ ecce quidā de custodibus venerunt in ciuitatē/ & nūciauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto/ pecuniam [s] copiosam dederunt militibus: dicentes. Dicite/ quia discipuli [t] eius nocte venerunt/ &

m ℭ Erit nouissim⁹ error peior priore. Istud summopere s. p cauendū est/ ne scʒ nouissimus error priore peior sit. Vñ dicit tex. in c. Inter hæc hircū. i. circa medium. de pœni. dist. 3. Prouidū debet esse sacerdotale iudiciū: nec est male sanæ cōscientię facile credēdū id mūeris: ne fiat error deterior priore. Vase enī fetido vel oleū vł vinū infusum facile corrūpit. Fuit aūt nouissim⁹ Iudęorū error deterior priore: quia peior est cōtēptus pœnitentię/ q̄ error ignorantię. Pro hoc dicto qd ē glo. iterlinearis: est bon⁹ & clar⁹ textus. in c. Voluissent. paulo ante fi. de pœ. disti. 1. iuncto. c. fi. 37. dist.

n ℭ Exterriti sunt custodes. Videat quod dictū est ş. in verbo custos. in annotatiōe istorum verborū.

p ℭ Surrexit sicut dixit. Tribus enī diebus fuit in ventre terræ: & vt prædixit post tres dies surrexit. quod verum est synedochice loquendo/ capiendo scʒ partē diei veneris: & parte diei dominicę p biduo. Ita cōiter teneri solet. & apud canonistas. Ita tenent glo. & ibi Archi. in c. Quod a patrib⁹. in fi. 75. distin.

q ℭ Et gaudio magno. Resurrectio domini gaudium mūdo attulit. Vñ obseruat mos ecclesiasticus: vt tēpus resurrectionis/ tēpus gaudij sit. & eo tēpore ieiunia & alię abstinētię nō indicant. c. Igitur. c. Ieiuniū quarti. §. fi. cū prin. c. sequentis. 76. dis. & infra dicet.

r ℭ Nunciate fratribus meis. Vt Christ⁹ aplos fratres vocat: ita Chri vicarius. i. papa epos apostolorū locū tenentes fratres dʒ vocare. cap. Q̄ graui. cū multis simi. de cri. fal.

s ℭ Pecuniā copiosā dederūt militibus. Principes ergo sacerdotū (dicit Hier.) qui debuerant conuerti ad pœnitentiā & Ihesum quęrere resurgentē: perseuerant in malicia: & pecuniā que ad vsuʒ tēpli data fuerat: vertunt in redēptionem mēdacij/ sicut & ante trigīta argenteos Iudę dederunt. Sicq̄ ab initio sacerdotes/ malorum multorū fuerunt auctores. Vñ dicit idē Hiero. in c. Trāsferūt. in fi. 24. q. 3. Veteres scrutans historias inuenire nō possum aliquos alios scidisse ecclesiā/ & de domo dñi populos seduxisse: pręter eos q̄ sacerdotes a deo positi fuerant & pphetę. i. speculatores. Hæc tex.

t ℭ Discipuli eius nocte venerūt/ & furati sūt. Qualiter (dicit Chryso.) furarēt discipuli hoies pauperes/ & idiotæ/ & neq̄ apparere audētes? Si enī adhuc Chrm viuū viuētes fugerunt: qualiter mortuo eo nō timuissent tot militū multitudinē? Nūqd ostium sepulchri poterāt euertere? Lapis enī erat magnus/ multis indigēs manib⁹. Nūqd etiā erat sigillū sup impositū? Quare ēt nō furati sunt prima nocte qn sepulchro nulli⁹ affuit? Sabbato enī petierūt a Pilato custodiā. Quid etiā sibi volūt sudaria q̄ Petrus vidit iacētia? Si enī vellēt furari nō essent nudū corp⁹ furati. non solū ne iniuriarent/ sed ne ēt in exuendo tardarēt. & ita militib⁹ tribuerēt se detinēdi facultatem maxime qa myrrha erat corpori & vestimentis affixa/ ita glutinosa vt non facile esset a corpore auellere vestimenta. Vnde cum dicant non verisimilia vt ex præmissis apparet non est eis standum: quia contra testem non verisimilia deponentem

est suspitio de falso, vt probat bo.tex.& ibi no. Panor. in c. Quia verisile. de presumpti. & do. me⁹ Decius i c. 2. col. 4. de proba. Itē qa hoc dictū tēdit ad eorum exonerationē. Testi aūt ad exonerationē suā aliqd dicēti nō credit. facit tex. in l. Exēplo de pba. Per hęc aūt q̄ dicūt quib⁹ resurrectionem nitunt obūbrare; faciūt eā clarere: dicentes eñi ꝙ discipuli furati sunt: fatentur corpus nō esse in sepulchro. cui cōfessioni contra eos stari debet. l. Cum precibus. C. de libe. cā. & nota. in c. Si cautio. de fi. instrumen.

furati sunt eum nobis dormiētibus. Et si hoc auditū fuerit a præside/ nos suadebimus ei / & securos [v] vos faciemus. At illi accepta pecunia/ fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum est verbum istud apud Iudæos vsq; in hodiernum diem.

¶Vndecim discipuli abierunt in Galileam in montē/vbi constituerat illis Ihesus. Et vidētes eum adorauerunt, quidam autē dubitauerūt [x]. Et accedens Ihesus locutus est eis: dicens. Data est michi omnis potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete [y] omnes gentes baptizantes eos in nomine [z] patris & filij & spiritussancti: docentes eos seruare omnia quæcunq; mandaui vobis. Et ecce [a] ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Mat. vlti. d. i fine.

¶Erat [b] Ihesus in deserto cum bestijs & angeli ministrabant ei. Marci. 1. b.

¶Erat in synagoga homo in spiritu immundo: & exclamauit dicēs. Quid nobis & tibi Ihesu Nazarene? venisti perdere nos. Scio ꝙ sis sanctus dei. Et comminatus est ei Ihesus: dicēs. Obmutesce [c]: & exi de homine. Et discerpens eum spiritus immūdus & exclamās voce magna/ exijt ab eo. Et mirati sunt omnes: ita vt conquirerent inter se: dicētes. Quidnam est hoc? Quænam doctrina hæc noua? in qua potestate spiritibus immundis imperat: & obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem Galilææ. Marci. 1. c. Lucæ. 4. i f.

¶Ihesus dæmonia multa eijciebat: & non [e] sinebat ea loqui: quoniam sciebant eum. Marci. 1. d. Lucę. 4. i fi.

v ¶ Securos vos faciemus. Hoc ideo dr/ qa potuissēt milites aiaduersionem præsidis timere: cum euasio psonæ alicui cōmissę soleat custodi eius iputari. l. Ad cōmentariensem. C. de custo. reo. vbi tñ resurrectionē fuissēt confessi: tunc clarum fuisset nullā in milites potuisse retorqueri negligentiam: cum ab eorū custodia/ diuina virtute (cui resistere nemo potest) Christ⁹ euaserit: & sic nichil fuisset formidandū. prout est textus. in l. Milites. in pricipio. ff. de custo. reo. & dictū est s. i verbo custos. in vlti. anno.

x ¶ Dubitauerūt. Dubitatio hęc nīam auxit fidē: nec ipsos discipulos reddidit ifideles: qa in ea non pstiterūt/ quo casu dubietas ad infidelitatē non iputat. c. 1. vbi glo. & docto. de hæreti.

y ¶ Docete omnes gētes. Primū cathezizate: qa sine fide ipossibile est placere deo. Pro hac declaratione q̄ ē glo. interlinearis. vidēdus est textus in c. Ante baptismū. in prin. de conse. dist. 4. vbi dicit. Ante baptismū/ cathezizandi debet hoiem pręuenire officium. vt fidei primū cathecuminus accipiat rudimentū. Et facit tex. in c. Baptizandos. in c. Non liceat ante duas. in c. Baptizandi. & in cap. Postq̄ in prinic. eadem dist.

z ¶ In noie patris & filij & spiritussancti. In patre & filio & spiritusancto baptizamur: vt trinitatis vnū appareat sacramentū. Et licet multi fuerint qui in noie solūmodo Christi se asserunt baptizari. Euāgelicū tamē pręceptum ipso deo & dño saluatore nostro Ihesu Chro dicente & tradēte/ nos admonet in nomie trinitatis sanctū baptisma vnicuiq; tribuere: dicente domino Ihesu Christo discipulis suis. Ite: baptizate omes gentes in noie patris & filij & spiritussancti. Vnde hi hęretici qui in trinitatis nomine non baptizantur sicut sunt Bonosiani & Cataphrygę/ quia & illi Christum dñm nō credūt: & isti spiritū sanctū esse quēdā paruū hominē montanū credūt: cum ad sanctā ecclesiā redierint baptisentur qa baptisma non fuit quod in errore positi in sanctæ trinitatis noie minime perceperunt. Premissa omnia habent in c. Eodē modo. in prin. & in c. Multi. & in c. Hi vero hęretici. de conse. dist. 4. Cætera q̄ hic dici possent videant s. in verbo Baptisare/ a. & in verbo baptizās. b.

a ¶ Ecce ego vobiscum sum. &c. Pro effectu istorum verborum ē bo. tex. in cle. Si dominū. col. 2. de reli. & vene. sancto. de quo tex. dictum est s. eodē sup illud. Pauperes semper habebitis vobiscū/ me aūt non semper habebitis.

b ¶ Erat iesus in deserto cum bestijs & angeli ministrabāt ei. Nos quoq; (dicit glo. or.) cum in eremo sanctę conuersationis/ bestiales hominum mores/ ipolluta mente toleramus: ministeriū angelorū meremur a quibus corpore absoluti ad ęternā beatitudinē trāsferamur. Pro hoc dicto facit tex. in c. Si quis a catholica. in fi. in c. A malis. in prin. & in c. Recedite cū similibus. 23. q. 4. vbi probatur eum cum bestijs. i. bestialiū morū hominib⁹ innocenter viuere qui impolluta mēte eos tolerat/ malis. s. eorū actibus/ nec expresse cōsentiendo/ nec tacite.

c ¶ Obmutesce. Per hoc verbū Christi nolētis testimoniū veritatis a spiritibus īmūdis/ dogma salutiferū nobis datur ne credamus dæmonibus/ q̄tūcūq; denūcient veritatē. Huic dicto (quod est Chryso.) astipulat quod dicit Aug. in c. Nec mirum. col. fi. versi. si aūt. 26. q. 6. vbi dicit. Nō ideo dęmōib⁹ aut magis qsq; debet credere/ quia aliquādo eueniunt quæ prędicunt: aut sanare vident infirmos: aut lędere sanos / quia hoc pmissu dei fit/ vt ipsi qui hoc audiunt vel vident probētur & appareant qua fide sint/ vel deuotione erga deū.

d ¶ Discerpens eū spūs immundus. Quomodo discerpens exiuit/ cum nichil ei nocuerit scdm Lucā/ sed & ipse Lucas dicit. Et cum proiecisset illud dæmoniū in mediū exijt ab eo. Vnde intelligēdū est Marcū hoc dixisse his verbis: & discerpens eum. &c. & dū subijcit Lucas/ & nichil ei nocuit/ declarat ꝙ iactatio in qua cōueniūt Lucas & Marcus non fuit violenta vt euulserit vel amputauerit aliquod membrū. Pro hic declaratione (quę ē glosę ordi) facit qd nota. in l. 1. ff. de re. dub. vbi probat ꝙ pro declaratione sermōis obscuri & generaliter emissi recurritur ad aliū sermonē specialius & clarius loquētem. Aduertendum est tamen/ quia non est de substātia miraculi vt hō sanet sine dolore: vt patet Marci. 9. d. vbi dr/ ꝙ dęmō iussu Chri exijt ab hoie exclamans & multū discerpens eū/ itaq; factus ē sicut mortuus: & multi dicebāt qa mortu⁹ est. Vñ ēt scribit in vita sancti Frācisci Rub. de intelligenda scripturarū. &c. ꝙ signo crucis p eū facto qui cōtactus iacebat surrexit san⁹/ & in dei laudē prūpēs. ego (inqt) liberatus sum. Insonuerūt aūt ossa renū eius audiētibus multis veluti cū manu ligna sicca frangūt. pmissa ponūt p Archi. in c. Nec mirū. col. fi. versi. Itē quęro. 26. q. 5.

e ¶ Non sinebat ea loqui. Videatur quod dictum est s. in verbo dæmonium. c.

f ¶ Ibiq; orabat. Docet in secreto esse orādum de quo videatur quod notat glo. in cle. Si dominū. ī verbo orantes. col. 2. de reliq. & vene. sancto. g ¶ Dixerunt ei / quia oēs quærūt te. Lucas dicit turbas accessisse ad Christū / & dixisse: quod Marcus hic dicit: dixisse apostolos / sed nō contradicunt. Prius eñ dixerunt apostoli / postea turba. Hęc declaratio est Chryso. p qua facit quod de concordia testiū in actu reiterabili notatur in allegato c. Cū causā. de testi. h ¶ Ne cōprimerēt eū. Cōprimūt Chřm (dicit glo. or.) qui ecclesiæ pacem turbāt in quos īpcaī Nicolai papę cōstitutio / dicēs in eius fine. Proprie aūt pacē ecclīæ turbare dicūt / q scisma faciūt in ecclesia / vel facientibus adhęrent: perpetuo anathemate atq; excōicatione dānent & cū impijs q non resurgēt in iudicio reputentur / omnipotentis irā cōtra se sentiant & sanctorū apłorum Petri & Pauli quorū ecclesiam p̄sumūt cōfundere in hac vita & in futura furorē sentiant / fiat habitatio eorū deserta: & ī tabernaculis nō sit q inhabitet: fiant filij eorū orphani & vxores eorū viduæ. Cōmoti commoueantur ipsi: & filij eorū mendicent & eijciantur de habitationibus suis. Scruteī fœnerator oēm substantiam eorū: & diripiāt alieni labores eorum. Orbis terrarū pugnet cōtra eos: & cuncta elementa sint eis cōtraria & oim sanctorū quiescentiū merita illos confundāt: & in hac vita super eos apertā vindictā eorū ostendāt. Pręmissa habeī in c. 1. in fi. 23. dis.

i ¶ Non admisit eū / sed ait illi. Vade in domum tuā & ānūcia &c. Sic qsq; (dicit Beda) post resurrectionē peccatorum in cōscientiam bonā redeat: & propter aliorum salutē euangelio seruiat vt post cum Christo quiescat / ne dū propere vult iam eē cum Christo: negligat pręd icatiōis mysteriū / fraternę redēptioni accōmodatum. Pro hoc dicto ē bo. tex. ī d. c. Suggestū ē. ī pri. 7. q. 1. & ī c. Nisi cū pdē. versi. porro si dicas. de renū.

Marci. 1. d. Luc. 4. ¶ Diluculo valde surgens (Ihesus) egressus abijt in desertum locum: ibiq; [f] orabat / & prosecutus est cum Simon / & qui cum illo erāt. Et cū inuenissent eum / dixerūt [g] ei: quia omnes querūt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos & ciuitates vt ibi pręd icē: adhoc enim veni: Et erat pręd icans in synagogis eorum / & in omni Galilæa dæmonia eijciens.

Mar. 3. a. b. ¶ Ihesus cum discipulis suis secessit ad mare: & multa turba a Galilęa & Iudæa secuta est eū: & ab Hierosolymis & ab Idumæa / & trās Iordanem / & qui circa Tyrum & Sydonem multitudo magna audientes quę faciebat / venerunt ad eum & dixit Ihesus discipulis suis / vt in nauicula sibi deseruirent propter turbam ne comprimerent [h] eum. Multos enim sanabat: ita vt irruerent in eum / vt illū tangerent quoquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum videbant procidebant ei / & clamabant: dicentes. Tu es filius dei: & vehementer comminabatur eis / ne manifestarent illum.

Marci. 5. b. Luc. 8. f. ¶ Cum ascenderet Ihesus nauim cœpit illum deprecari qui a dæmonio vexatus fuerat / vt esset cum illo: & nō admisit [i] eū: sed ait illi. Vade in domum tuam ad tuos / & annūcia illis quāta tibi dominus fecerit / & misertus sit tui. Et abijt & cœpit p̄dicare in decapoli quāta sibi fecisset Ihesus: & omnes mirabantur.

Reliqua quæ concernunt hunc dæmoniacum videantur supra Matthæi. 8. a.

Marci. 6. b. ¶ Ihesus mittebat apostolos binos / & calciatos [k] sandalijs.

Marci. 7. d. in fine. ¶ Exiens Ihesus de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilæę inter medios fines decapoleos: & adducunt ei surdū & mutum: & deprecabantur eum vt imponat illi manū & apprehendens eum de turba seorsum misit [l] digitos suos in auriculas eius / expuens tetigit linguam eius: & suscipiens in cœlū ingemuit [m] & ait illi. Effeta [n] quod est adaperire. Et statim apertæ sunt aures eius / & solutū est vinculum linguæ eius / & loquebatur recte: & pręcepit illis ne cui dicerent. Quāto autem eis pręcipiebat / tanto magis plus prædicabant. & eo amplius admirabātur: dicentes. Bene omnia fecit / & surdos fecit audire / & mutos loqui.

Marci. 8. c. ¶ Veniunt (quidam) a Bethsaida & adducunt Ihesu cœcum / & rogabant eum vt cœcum tangeret. Et apprehensa [o] manu cœci educit eum extra vicum / & expuēs in oculos eius / impositis manibus suis: interrogauit eum: siquid videret. Et aspiciēs ait: video homines velut arbores ambulātes. Deinde iterum imposuit manus suas super oculos eius / &

k ¶ Calciatos sandalijs: vt scilicet pes neq; tectus sit / neq; nudus ad terram: quibus sandalijs vtuntur fratres franciscigenę: nec alijs calciamentis vti possunt / aut debent sine infractione suæ regulæ. clementina. Exiui de paradiso §. Nos itaq;. versicu. vt autem. de verbo. sig.

l ¶ Misit digitos suos. &c. Circa hoc factū Christi notandus est textus Rabani in cap. Postea tangūtur. de consecra. distinctio. 4. vbi dicitur. Tanguntur baptizando nares & aures de saliua / & dicitur ei verbum euāgelicū quod Ihesus dixit quando surdum & mutum sanauit / tangens cum sputo linguam eius / & mittens digitos in auriculā eius / dixit effeta / quod est adaperire. Hoc eñ sacramentum hic agitur / vt p saliuā typicā & sacerdotis tactum / sapientia & virtus diuina salutem eiusdem cathecumini opereī / vt aperiant ei nares ad accipiēdū odorem notitię dei / vt aperiantur ei aures ad audiendum mandata dei / vt aperiantur ei sensus in intimo corde ad respondendum. Hæc textus.

m ¶ Ingemuit. Non quia ipsi opus esset cum gemitu aliquid petere a patre: sed vt nobis gemendi doceret exemplum / cum vel pro nostris vel pro nostrorū erratibus proximorum / supernę pietatis pręsidium inuocam⁹. Pro hoc dicto Bedę est bo. tex. in c. fleat pro te. de pœni. dist. 1. de quo dictū est in verbo flere. s.

n ¶ Effeta. Videatur secūda superior proxia annotatio. o ¶ Apprehensa manu cœci. &c. Quē vno verbo totū simul curare poterat: paulatim curat / vt magnitudinē hūanę cœcitatis ostendat: & q. vix & quasi per grad⁹ ad lucē redeat. Circa hoc dictum (quod est glo. or.) videaī tex. Gregorij. in c. Dum sanctam. de

cœpit videre: & restitut9 est/ita vt clare videret omnia. & misit [p] illũ in
domũ suã:dicẽs. Vade ĩ domũ tuã/& si ĩ vicũ itroieris/nemi [q] dixeris.
¶Sedens Ihesus contra Gazophilacium [r] aspiciebat quomodo turba Mar.12.d.I fine.
iactaret æs in Gazophilacium: & multi diuites iactabãt multa. Cum Lucæ.21.a.
venisset autẽ vna vidua pauper/misit duo minuta/quod est quadrãs. Et
conuocans discipulos suos: ait illis. Amẽ dico vobis quoniam vidua [s]
hæc pauper plus omnibus misit qui miserũt in Gazophilaciũ. Omnes
enim ex eo quod abũdabat eis miserũt: hæc vero de penuria sua omnia
quæ habuit misit totum victum suum.

¶Surgens Ihesus mane prima sabbati apparuit primo Marię Magda- Mar. vltimo.c.
lene: de qua eiecerat [t] septem dæmonia: illa vadens nunciauit qui cum Ioan.20. a.
eo fuerant lugẽtibus [v] & flentibus. Et illi audiẽtes quia viueret & visus
esset ab ea: non crediderunt. Et apud Ioannem hæc apparitio dif-
fusius enunciatur.

¶Posthæc duobus ex eis ambulantibus ostẽsus est in alia effigie eun- Marci vltimo.c.
tibus in villam: & illi euntes nunciauerunt cæteris: nec illis credide- Lu.24.e.f.
rũt. Et apud Lucam prolixius de hac apparitione.

¶Nouissime recũbentibus illis vndecim apparuit Ihesus & exprobra- Marci vltimo.d.
uit incredulitatem illorum/ & duriciem [x] cordis: quia his qui viderant
eum resurrexisse: non crediderunt. Et dixit eis. Euntes [y] in mundum
vniuersum/prædicatæ euangelium omni creaturæ [z]. Qui [a] crediderit
& baptizatus fuerit: saluus erit. qui vero nõ crediderit/cõdẽnabitur. Si-
gna [b] autẽ eos q crediderit: hęc sequẽtur. In noĩe meo dmoęnia eijciẽt:

pœni. dist. 2. de quo tex. dictũ est ĩ. in verb. Ascensio. super illud psal. Ascensiões in corde suo disposuit. & diffu-
sius ĩ verb. Bñdictio. a. & hoc dictũ glosę ponit Archi. ĩ c. Nec mirũ. col. fi. 26. q. 5. p ¶ Misit illũ ĩ domũ suã.
Mysticę: admonet dñs omnes qui agnitione veritatis illustrãt/ vt ad cor redeãt/ & q̃tũ sibi donatum fuerit sol-
licita mente perpendãt/ & beneficijs dei digna operatiõe respõdeant. Pro hac interp̃tatione: quæ est glo. or. est
ãplus & clar9 textus: qui Aug. est: in c. 1. §. In oib9. de pœ. dist. 5. q ¶ Nemini dixeris. Qz sanationẽ sile-
re iubet/ exemplũ ẽ suis (dicit glo. ordi. post Bedã) ne si miranda faciãt fauorẽ quęrant: sed diuinis aspectibus sint placere cõtenti/ put ẽt ẽ text9 apt9. ĩ c. Cauẽdũ. de pœ. dis. 3. r ¶ Gazophilaciũ. Videat qd dictũ est ĩ. ĩ verb. gazophilaciũ. s ¶ Vidua hæc pauper plus. &c. In hui9 sẽtentiæ ethico seu morali sensu intimat/ q̃ sit acceptabile deo qd bona mẽte offertur/ qui nõ offerẽtium substantiã sed conscientiã pensat/ nec ppẽdit q̃tum offeras in eius sacrificio/ sed ex q̃to. Hinc dicit Aug. Offerat quis deo mẽtẽ & cordis contritionẽ/ & tunc qd voluerit de possessiõe securs offerat. respexit enĩ dñs ad Abel & ad mũera ei9: sz pri9 dicit ad Abel q̃ ad mũera eius. Sumẽs enĩ mentẽ quam cognouit hũilẽ & purã/ remunerauit eius largitatis mũera. Ad Cain vero nõ respexit/ neq3 ad ei9 munera. Mentẽ enĩ ei9 quia viderat/ qm̃ non cognouit. i. non approbauit/ eius munera non recepit. In iudicio itaq3 cordis consideranda est eleemosina tribuentis. nec tã considerandũ ẽ q̃tum/ sed qua mente/ qua affectione dat quod põt. Vidua enĩ/ duobus quæ habuerat minutis larga plus oib9 posuit: qui ergo sua pctã redimere vult temporaliũ oblatione/ caueat prius conferat mentẽ. Præmissa quę sunt Augustini: ponunt in c. Cõsideret. col. pe. de pœni. dist. 5. & idẽ probat in c. Neq3. 90. dist. in c. In grauibus. 7. q. 1. & in c. Scriptum. in prin. 14. q. 1. de quibus tribus textibus videat ĩ. in verbo Cain. d.

t ¶ De qua eiecerat septem dæmonia. Videat qd istis verbis annotatũ est in verbo dęmoniũ. Quid autem septem dęmonia nisi vniuersa vicia significãt? qa enĩ septem diebus omne tẽp9 cõphendit/ recte septenario nũero vniuersitas figurat. Hoc dictum Hier. circa qd videri põt qd notatur per glo. in sum. de pœ. dist. 1. vbi dicit numerum septenariũ esse numerum perfectum: & sic vniuersitatem significare. De quo tñ vidẽdũ est q̃d dicetur in verbo Numerus. v ¶ Lugentibus & flentibus. Qz apostoli post Chri mortem in luctu & mœrore fuerint/ est etiam tex. in c. Sabbato. circa me. de conse. dist. 3. x ¶ Duritiem cordis. De duro corde (quod nã. s. cor proprie dicat durũ) dictũ est ĩ. in verbo cor. & in verbo durus/ sup illud Salomõis. Cor durũ male habebit in nouissimo. y ¶ Euntes in mundum vniuersum prędicate. Istis verbis facta est annotatio/ quæ videri põt ĩ. in verbo Credere. z ¶ Omni creaturę. i. omni generi hũano quod habet aliquid cõe omni creaturę/ Angelis/ pecoribus/ lignis/ lapidibus/ igni/ & aquę/ calido & frigido/ humido & arido: qa minor mũdus homo dr. Hęc declaratio est Hieronymi. & apud canonistas do. Archi. in c. Hęc imago in princi. 33 q. 5. vbi Gregoriũ citat idẽ sentientẽ. a ¶ Qui crediderit & baptizatus fuerit. &c. Videatur quod dictũ est in verbo credere. Et ibi dictis addat q licet (c. Maiores. de bap. qd ibidẽ allegatũ est) hãc sniam dicat in adultis intelligendã/ cum paruuli credere non videãt: tñ dici põt eam etiam in paruulis posse loqui. Credunt enim paruuli per alios/ & eis prodest aliena fides: qa & ex alijs/ quæ in baptismo eis remittũtur pctã/ contraxerũt. tex. est vbi hoc dictũ (qd est glo. or.) probat in c. Illud pscrutari. de conse. dist. 4. Immo licet hi qui offerrẽt/ vel baptisarent paruulos nõ crederent: tñ fides ecclię eis prodesset: dũmodo in forma ecclesię baptizarent. Vñ dicit Aug. in epla ad Bonifaciũ. & habet in c. Non illud. de cõse. dist. 4. Nõ illud te moueat q qdã non ea fide ad baptismũ percipiendũ puulos ferunt/ vt gra spirituali ad vitã regenerẽtur ęternã: sed hoc eos putãt remedio temporalẽ retinere vel recipere sanitatem. Non enĩ ppterea illi nõ regenerãt: qa nõ ab istis hac intentiõe offerũt. Et idẽ Augusti. in c. Satis ostendimus. eadem dist. dicit. Ad baptismũ quod verbis euangelicis cõsecrat/ nõ ptinet cuiusq dantis error siue de patre/ siue de filio/ siue de spũ sancto aliter sentiat/ q̃ cœlestis doctrina insinuet. Hęc ibi. b ¶ Signa aũt eos qui crediderint hęc sequent. &c. Nũqd aũt (dicit Grego. in homi.) quia ista signa non facimus/ minime credimus? Sed hęc necessaria in exordio eccliæ fuerũt. vt enĩ fides cresceret credentiũ/ miraculis fuit nutrienda: sed cũ iam satis inualuerit/ necessaria nõ sunt miracula: qa & nos cũ arbusta plãtamus/ tãdiu eis aquã fundimus/ quousq3 ea in terra cõualuisse videam9: atũ semel radicem fixerint/ a rigãdo cessamus. Habemus tñ de his signis atq3 virtutibus/ q̃ adhuc subtilius cõsiderare debeam9. Sãcta qppe ecclia quotidie spiritualiter facit/ qd tunc per aplos corporaliter faciebat. Nã sacerdotes eius cũ per exorcismi grãm manũ credẽtib9 iponũt/ habitare malignos spũs in eoꝝ mẽtib9 cõtradicũt. qd aliud faciũt nisi dęmonia eijciũt? Et fideles q3 qui iã secłaria verba dereliquũt/ sctã aũt mysteria isonãt/ linguis loquũt nouis/ & dũ bonis suis exhor

linguis loquētur nouis: serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super ægros manus imponent: & bene habebūt. Et dominus quidem Ihesus postq̄ locutus est eis, assumptus [c] est in cœlum: & sedet [d] a dextris dei.

¶De annunciatione conceptionis Ihesu in thalamo virginali: habetur Lucæ.1.cap. Et diffuse infra in verbo Maria virgo.

Lucę.1.c. ¶Exijt edictum [e] a Cæsare Augusto vt describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima facta est a præside Syriæ Cyrino. Et ibant omnes vt profiterētur, singuli in suam ciuitatē. Ascendit autem & Ioseph a Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudeam ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethleē, eo q̄ esset de domo & familia Dauid: vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnante. Factum est autem cum essent [f] ibi: impleti sunt dies vt pareret.

Lucę 2.abc ¶Peperit Maria (Ihesum) filium [g] suum primogenitum: & pannis eū inuoluit, & reclinauit [h] eū in præsepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Et pastores [i] erant in regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis [ii] super gregem suū. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos: & claritas dei circunfulsit illos. Et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudiū magnum quod erit omni populo: quia nat9 est vobis saluator: qui est Christus [k] dominus in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signū. Inuenietis infantem pannis inuolutum: & positum in præsepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium deum & dicētium. Gloria [l] in altissimis deo: & in terra pax hominibus bonæ volūtatis. Et factum est vt discesserunt ab eis angeli in cœlum: pastores loquebantur adinuicem. Transeamus vsq̄ Bethleē, & videamus hoc verbum quod factum est: quod fecit dominus & ostēdit nobis. Et venerūt festinantes & inuenerunt Mariam & Ioseph & infantem positum in præsepio. Videntes autē cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierūt mirati sunt: & de his quę dicta [m] erant a pastoribus ad ipsos. Maria autē cōseruabat omnia verba hæc: cōferens in corde suo. Et reuersi [n] sunt pastores glorificantes & laudā-

tatiōib9 malitiā de alienis cordib9 auferūt, serpētes tollūt: & dū pestiferas suasiōes audiunt, sed tñ ad operationē prauam minime pertrahuntur, mortiferū est qd bibunt, sed non eis nocebit. Et quotiens proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dū exemplo suę operationis illorū vitam roborant, super ęgros manus imponunt vt bñ habeant. Circa hac declarationē Grego. vidēdus primo est bo. tex. in c. Nos si incōpetenter.§. His ita respondet.2.q.7. vbi dicitur. Miracula sunt admiranda, non in exemplum nostrę actionis trahēda. Secūdo, tex. in c. Cleros. versi. Exorcistę. 21. distin. cū similibus allegatis. s. in verbo Exorcista: vbi pbat q̄ p exorcismi gratiā inuocatur, super eos qui habēt spiritum imūdū nomē dñi nostri Ihesu Chri, adiurando per eū vt egrediatur ab eis. Tertio, tex. ī c.1.§. In his omnib9. versi. Semper deprecetur. de pœni. dist.5. vbi probatur verum pœnitentiē & dicere, & agere cōtraria his quæ agere solebat aut dicere, dum pœnitens non erat. Quarto, tex. in c. Multi sacerdotes. in fi.40. disti. vbi probatur bonis exhortationibus ac prædicationibus nedum bonorū, sed etiam malorū doctorum vitia ab audientibus euelli. Quinto, tex. in cap. Sed pensandū.5. distin. vbi dicitur. Non obesse nobis si malis diaboli percutiamur suggestionibus, si eis consensum nō exhibeamus. Et sexto tex.43. dist. in principio. vbi probatur innocentis conuersationē exemplo multū pdesse. & idem habetur i c. Valentinianus.73. distin.

c ¶Assumptus est in cœlum. De ascensione Christi in cœlū allegati sūt tres textus apd canonistas. s.i ver. ascēdere

d ¶Sedet a dextris dei. Non accipiam9 istud hūano more (dicit Aug.) sed ipsam dexterā intelligamus potestatem quam accepit vt veniat iudicaturus, qui primo venerat iudicandus. d.c.1. de sum. tri ni. & fi. catho.

e ¶Exijt edictū. Videatur quod his verbis annotatū est in verbo edictum.

f ¶Cum essent ibi īpleti sunt dies vt pareret. Nasciturus in carne dei filius, pacatissimo tēpore nasci voluit, vt se pacis amatorē ostenderet: & venire vt pacem doceret: prout dicit textus qui Gregorij est in cap. Nisi bella. in pri.23.q.1.

g ¶Filiū suū primogenitū. Tex. est hęc verba declarans in c. Ioseph de verbo. sig. de quo in huius sniæ annotatione dictum est s. in verbo diuersorium.

h ¶Reclinauit eū in presepio. Videatur quod dictū est in verbo diuersorium.

i ¶Et pastores erant in regiōe eadē. &c. Mystice: q̄ vigilantibus pastoribus angelus apparet, eosq̄ claritas dei circūfulsit: hoc est, q̄ illi prę cęteris videre sublimia merentur qui fidelibus gregibus præesse sollicite sciunt q̄ q̄ dū ipsi pie super gregem vigilant, diuina super eos latius gratia coruscat. Scriptum est enī. Qui bñ pręsunt pñbyteri, duplici honore digni sunt. c. Ecce ego. in prin.95. dist.

ii ¶Noctis. Videatur quod in huius annotatione sententiæ, de hac nocte dictum est s. in verbo Angelus.

K ¶Christus dominus. Homo & deus: verus enī deus existens, fact9 est verus homo, ex aīa rōnali & hūana carne cōpositus. Nō aūt fuit cōposit9 ex deitate & hūanitate. Nā simplicitas deitatis nullā recipit cōpositionē. cle.1. cum glo. in verbo fieret. de sum. tri. & fi. ca. & c.1. cū glo. in verbo simplex. eodē ti. Et ita Cyrillus hęc verba videt interpretari, dum dicit q̄ Christus sonat hypostasin cōpositā. Hypostasis aūt dr ab hypos quod est sub, & stasis qd est status vel stans: & dicit hypostasis substantia intellectiua siue forma. s. primordialis materia: & dr quasi substās, qa habet substare oībus accidētib9, & oīa accidētia ad se recipit: a nullo tñ informat. Ita dicit glo. in d.cle.1. in verbo hypostasis. de sum. tri. & fi. ca.

l ¶Gloria in altissimis deo. De hoc hymno āgelico videat qd dictū ē s.i verb. hymn9.

m ¶Quæ dicta erant a pastorib9 ad ipsos. Nō cælauerūt silentio pastores q̄ agnouerāt: qa ecclię pastores in hoc ordinati sunt, vt q̄ in scripturis didicerunt, auditoribus ostēdant. Pro hoc dicto (qd est Bedæ in homi.) est textus amplus in c. Sit rector. & in c. fi.43. dist. de quo dictum est in verbo Episcopus.

n ¶Et reuersi sunt pastores. &c. Sic (dicit glosa ordina. post Bedā in homi.) spūales pastores modo

dormientibus alijs/contēplando cœlestia subuehuntur: modo castra fideliū lustrant/& probitatis exēpla quę-
rendo circūeunt: modo ad publicū pastoralis officij redeunt docendo: vt quod in priuato gustauerunt/alijs p̄-
dicando eructent. Huic dicto astipulat tex. in c. Nisi cum pridē.§. verū. versi. Nec putes. de renū. vbi Inno. ter-
tius ad epm scribens Arelateñ. dicit. Simul in vnū & cōtemplatiuus esse vales & actiu9/legislatoris Moysi exē-
plo/qui nūc ascendebat in montē/vt ibi gloriā domini cū maiori cerneret libertate: nunc vero descendebat ī
castra vt cū vtilitate ma
iori necessitatibus p̄p̄li
prouideret. Hæc textus
cui conformis est in c. 1.
versi. Nā & Moyses. 88.
dist. vbi etiā. (in versi.
Sed & Iacob) ponitur
vnū quo bñ cōprobatur
hoc dictū Bedę Iacob. s.
Ascēdētes vidisse/ & de-
scendentes angelos: q̄a
rectores ecclesiarū nō so
lū contēplādo ascendūt/
sed deorsū quoq; ad mē
bra illius miserādo de-
scendunt. Et de hoc di-
ctū est s̄. in verbo Ange
lus. & in verbo Iacob.
o ❡ Circūcideretur
puer. Qui in si͛litudine
carnis p̄cti venerat/ re-
mediū quo caro peccati
mūdari consueuerat/nō
respuit: sicut baptisma
nouę gratiæ non necessi
tatis/sed exempli causa
subijt. Pro hoc dicto q̄d
Gregorij est/ facit tex.
nedū de circūcisiōe/ sed
etiā de p̄sentatiōe Chr̄i
loquēs: in c. Ideo p̄mit-
tente.§. his ita. 25. q̄st. 1.

tes deū in omnibus quæ audierant & viderant: sicut dictū est ad illos.
❡ Postq̄ consummati sunt dies octo vt circuncideretur [o] puer: vocatū Lucæ.2.c.f.
est nomen eius Ihesus. Quod vocatum est ab angelo priusq̄ [p] in vtero
conciperetur. Et postq̄ impleti sunt dies purgationis [q] eius secundum
legem Moysi/tulerunt illum in Hierusalem vt sisterent eum domino:
sicut scriptum est in lege domini: quia omne masculinum adaperiens
vuluam sanctū domino vocabitur. Et vt darent hostiam secūdū quod
dictum est in lege domini: par [r] turturum aut duos pullos colūbarū:
& ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Simeon. Et homo iste iu-
stus & timoratus/expectans consolationē Israel: & spiritussanctus erat
in eo. Et responsum acceperat Simeon a spiritusancto: non visurū se
mortē nisi prius videret Christū [s] domini. Et venit in spiritu in tēplū.
Et cum inducerent puerum [t] Ihesum parentes eius/ vt facerēt secundū
consuetudinem legis pro eo. Et ipse accepit eum in vlnas suas & bene-
dixit deum: & dixit. Nūc dimittis seruum tuū domine: secundū verbū
tuum in pace. Quia viderunt oculi mei: salutare [v] tuum. Quod parasti
ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium/
& gloriā plebis tuæ Israel. Et erant pater [x] eius & mater mirātes super
his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon: & dixit ad Ma-
riam matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam [y]: & in resurrectionē
multorum in Israel: & in signū cui cōtradicetur. Et tuam ipsius [z] ani-

iuncto c. Si quis aūt. de consecra. dist. 4. in dicto em̄. c. Ideo dicitur. Christus qui legem dedit/ipsā legē carnali
ter impleuit: octaua die circuncisus/ quadragesima die in tēplo pręsentat9. In dicto aūt c. Si quis aūt. circa me.
alias est in c. proprie. in si. de conse. dist. 4. dr̄. Dn̄s nullius indigens remissione peccati/nec quærens remediū
renascendi/sic voluit baptizari/ quō voluit circūcidi/hostiaq; p̄ emūdatione offerri: vt qui factus erat ex mu-
liere(sicut apostolus ait)fieret sub lege/quā non venerat soluere/sed adimplere/& implendo finire: sicut ap̄lus
ait: finis legis est Christus ad iustitiam omni credenti. Hæc tex. De hac etiam Christi circūcisione & p̄sentatio-
ne loquitur tex. cum glo. 5. in c. Nonne. 1. q. 1.

p ❡ Priusq̄ in vtero conciperet. Electi sicut a Christo Christiani: ita a Ihesu. i. saluatore saluati dicuntur:
quod illis a deo vocabulū nō solū priusq̄ in vtero ecclesię per fidē cōciperēt/sed etiā ante tēpora vocatū ē. Pro
hoc dicto glo. or. facit tex. in c. Nouit. de pœn. dist. 4. dū ibi dicit. Nouit deus ab initio qui sūt eius ex his ne-
mo seducitur: nondū apparuit iudiciū/sed iam factum est.

q ❡ Dies purgatiōis eius. Eius. s. Mariæ/ vel dn̄i. Nec tñ maria nec dn̄s hostijs indigebat purgari: q̄a dice
bat lex. Mulier quę suscepto semine peperit. &c. Certū est aūt Mariam suscepto semine non peperisse: sed exē
pli causa legē implere voluerūt/ non soluere: prout in si͛i dr̄ in allegato c. Ideo.§. his ita. 25. q. 1. & in d. c. Si
quis aūt. de conse. dist. 4. De hac aūt lege purificationis dictū est aliquid s̄. in verbo fœmina. annotādo sniam
quę de hac lege habet leui. 12. b. & dicet. ī. in verbo purgatio.

r ❡ Par turturū/aut duos pullos columbarum. Columba quæ in grege conuersatur/actiuam: turtur so-
liuagus/contēplatiuam vitam significat. Et quia vtraq; vita accepta est deo consulte vtraq; auis oblata est pro
domino. Circa hoc dictum glosę ordi. videndus est bonus tex. vtrāq; vitā/actiuam scilicet & contemplatiuam/
deo placere demonstrans. in c. In scripturis. 8. quæstio. 1. de quo dictū est s̄. in verbo contēplari.

s ❡ Christum domini. i. filium dei vnctū a spiritu sancto oleo pietatis præ cōsortibus suis. c. Vnico. colū. 2.
de sacra. vnctio.

t ❡ Puerum Ihesum. Cum pueritia post septem annos infantię tantū incipiat vt dictū est s̄. in verbo ætas sup
illud Iob. Iuxta ætatem hois robur eius. Ihesus adhuc in ānis infātiæ puer dr̄/ non p̄ ętate sed pro seruitio: quia
filius hois non venit ministrare/ sed ministrari. Vnde & eius vicarius se seruū vocat seruorū dei: put habetur in
titu. c. saluator. 1. quæstio. 3. & c. 2. 30. quæstio. 3. & in c. Relatum. in fine. de sen. excom. Et notatur per glosam in
titulo prohe. decreta. in verbo seruus seruorum dei. & per glosam tituli prohe. sexti decre. in verbo seruus ser-
uorum. v ❡ Salutare tuum. i. Christum in quo solo salus est & sine quo omne quod fit/infirmum ē. c. Qui
sine saluatore. 26. quæstione tertia.

x ❡ Pater eius: scilicet Ioseph: qui ad conseruandam Mariæ famam/tametsi pater Christi non esset ta-
men existimatus est ab hominibus: & sic pater fuit putatiuus. Ita sentit, hic glosa inter linea. & glosa in c. Institu
tum. in versiculo. Item Augustinus. in verbo parentibus. 28. quæstione prima.

y ❡ In ruinam & in resurrectionem multorum. In ruinam scilicet non credentium. in resurrectionē ve
ro credentiū. ipse enim(qui veritas est)dixit. Qui credit in me/habet vitam ęternam: qui vero non credit/ iam
iudicatus est. c. Benedictus. in fine. de pœnitentia distinctione quarta.

z ❡ Tuam ipsius aiam p̄trāsibit gladius. Nulla docet historia(dicit Origenes)Mariā ex hac vita gladij occi-
sione migrasse: pręsertim cū non aia sed corpus ferro soleat iterfici. Vñ restat itelligi gladiū illū de quo dr̄. Et
gladi9 in labijs eorū: hoc est dolorē dn̄icę passionis aiam ei9 p̄trāsisse: q̄ etsi Christū/ vtpote dei filiū/ spōte p̄pria
mori mortēq; ipsam nō dubitaret esse deuicturū: ex sua tñ carne procreatū nō sine doloris affectu potuit videre

crucifigi. Pietas enim & ratio naturalis animũ maternũ cõmouet/vt dolori filij condoleat: prout est no. text⁹ circa hanc Origenis declarationẽ/ videndus in l.propter insidias.ibi: Si nõ pietas & ratio naturalis ai tui nõ reuocat intentionẽ. C.Qui accu.non possunt. Vel scdm Ambrosiũ:his verbis ostẽditur prudentiã Mariæ non ignaram mysterij cœlestis. Viuum est enim verbum dei & validũ & acutius omni gladio.c.fraternitatis. Paulo post princip.35..q.10. Vel scdm Augusti. in quęsti.veteris & noui testamẽti.q.26. Per hęc verba significat ꝙ Maria per quam gestum est icarnatiõis mysteriũ/ in morte dñi stupore quodam dubitauit/ vidẽs filiũ dei sic humiliatũ: vt vsq ad mortem descẽderet: sed sicut gladius pertransiens iuxta hominẽ timorẽ incutit/ sed non occidit. Ita & dubitatio mœstitiam fecit/ non tñ occidit: quia nõ sedit in animo/ sed ptrãsijt quasi p vmbram. Pro hac declaratiõe facit qd notãt canonistę in c.1.de hęre. vbi cõcludũt dubitationẽ etiã in materia fidei non occidere/ si sit ptrãsiens & non pseuerans.

mam pertransibit gladius: vt reuelẽtur [a] ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis: & vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hæc [b] vidua vsq ad annos octogintaquatuor: quæ nõ [c] discedebat de templo ieiunijs & obsecrationibus seruiẽs nocte ac die. Et hæc ipsa hora superueniens confitebatur domino: & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redẽptionẽ Israel. Et vt perfecerũt omnia secundum legem domini reuersi sunt in Galilæam in ciuitatem suam Nazareth. Puer [d] autem crescebat & confortabatur plenus sapientia: & gratia dei erat in illo. Et ibant parẽtes eius per omnes annos in Hierusalem in die solenni paschæ.

Mat.7.d. Marci.1.c. ¶Et cum factus esset Ihesus annorum duodecim: ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi: consummatisq diebus cum redirent: remansit puer Ihesus in Hierusalem: & non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu/ venerunt iter diei: & requirebant [e] eum inter cognatos & notos. Et nõ inuenientes: regressi sunt in Hierusalem requirẽtes eum. Et factum est post [f] triduum: inuenerũt illum in templo sedentem [g] in medio doctorum: audientem illos & interrogantem eos.

Luce.2.f.g. in fine. ¶Stupebant autẽ omnes qui eum audiebant super prudentia & respõsis eius. Et vidẽtes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illũ. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolẽtes [h] quærebamus te. Et ait ad illos. Quid est quod me querebatis? nesciebatis: quia in his quæ patris mei sunt/ oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod

a ¶Vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Interpretes hoꝝ verboꝝ consentiũt ꝙ ly vt/ non tenet in hac sententia causaliter: sed consecutiue seu concomitatiue. Et ita etiã sumitur nõnunq̃ in iure hũano: prout est tex. cũ glo. i c. Benedictio.1.q.1.& in c. consuluit. in fi. cũ glo .in verbo vt hac ratiõe.74. distinc. Vnde sensus est ꝙ in aduentu & passione domini clare liquebit/ q sunt sui/ & qui non sint. Tãetsi eñ redẽptoris nostri passio/ pro omniũ operanda salute sufficiens fuerit: tamen aliquorũ iniquitas reddet eam pro ipsis inefficacem.clemen.1.iuncta glo. in verbo omniũ. de sum. trini. & fi.catho.

b ¶Et hæc vidua. Quia hęc Anna viduitatis fuit lõga & integerrima obseruatrix. Vbi de viduitate fit sermo/ Anna proponitur: & vbi de coniugio/ Susanna. prout est bo. tex. Augusti. in c.quod deo pari. in fi.33.q.5. vbi dicit. Si te indumentũ monachę delectabat/ hoc gratius posset marito obseruato exoratoq sumi: q̃ illo incõsulto contemptoq pręsumi. Qꝫ si omnino non sineret/ qd tuo proposito deperiret? Absit vt hinc displiceas deo/ ꝙ coniuge tuo nondũ defuncto non indueris sicut Anna.i.vidua: sed sicut Susanna.i.vxorata.

c ¶Non discedebat de templo. Quia circa tẽplum frequens erat. eam non discedere dicit/ non ꝙ ad horam non discesserit. Hęc delaratio glo.ordi.probat per tex.cũ glo. in c. Nunq̃. in princi. de conse. distinc.5.& in.l. si quis ita legauerit. ff. de cõdi. & demõ. cũ similibus.

d ¶Puer autẽ crescebat &c. In eo ꝙ puer erat/ homo fragilis poterat crescere & cõfortari: non in eo ꝙ verbum/ scdm quod plenus sapientia & gratia perhibet. Sapientia: quia in ipso habitat plenitudo diuinitatis corporaliter. Gratia: quia eidem homini Christo magna gratia donata est: vt ex quo homo fieri cœpisset/ perfectus esset vt deus. Pro hac declaratione glo.ordinarię facit qd dicit Hieremias.31.c. Nouũ creauit deus super terram/ fœmina circundabit virum. quod dictum iuxta mẽtem huius declarationis declarat Hostien. in cap.1. colũ.4. de sum. trini. & fi.catho. & dictum est s. in verbo creare. vbi videatur.

e ¶Requirebãt eum inter cognatos & notos. Non inuenitur Ihesus inter cognatos & carnis propinquos: quia vt vere deus colatur/ dei amori: parentũ affectio postponẽda est.c. Cui portio. in fi.12.q.1. c. Est probãda. in fi.86.distinc. nec inuenitur inter notos: quia maior est humana notitia.c.1. in verbo incomprehensibilis. de sum.trini.& fi.catho.

f ¶Post triduũ inuenerũt illum in tẽplo. Post triduũ inuenitur: quia quęsitus aduẽtus Christi a patriarchis ante legẽ non est inuẽtus: quęsitus a prophetis & iustis sub lege/ non est inuẽtus: quęsitus a gentibus sub gratia inuenitur. Hęc declaratio est glo.or, cui astipulatur. quod dicit glo. in c. Nocte sancta. in verbo nocte. de conse. distinc.1. vbi dicit: ꝙ tres missæ in die natalis dñi celebrantur: vna ante diem/ quę significat tempus ante legẽ quãdo eramus in tenebris. Secunda dum diescit/ & significat tempus in lege qñ needum plena dei agnitio habita fuit. Et tertia ĩ die/ & significat tempus gratię qñ iam plena cognitio habet.

g ¶Sedentẽ inter eos & interrogantẽ illos. Saluator nr̃ prius in medio doctoꝝ sedit/ audiẽs illos & interrogans: & postea prędicare cœpit/ quia prius quisq discere/ & postea prędicandi officium vsurpare debet. tex. est cuius hęc verba sunt. in c. Qui ecclesiasticis.§. Ecce. versi. hinc etiã idẽ saluator.36.dist.

h ¶Dolẽtes quęrebamus te. Cur dolentes eũ quęrebãt: an ex eo ꝙ perditũ esse timebãt qd abfit. Nunquid eñ fieri poterat vt perditum formidarent infantẽ quẽ dominũ esse cognouerant? sed quomodo tu si quãdo scripturas legis/ quęris in eis sensum cum dolore: non ꝙ scripturas errasse arbitreris/ sed veritatẽ quã intrinsecus habet quæris inuenire: ita illi quęrebant Ihesum ne forte relinquens eos reuersus esset ad cœlos cum illi placuisset iterum descensurus. Circa hanc declarationẽ (quę est Origenis) notari põt tex. in c. beata Maria.27.q.2. vbi Ioseph & Mariã Christũ cognouisse eẽ dñm satis innuit: ppterea q virginitatis votũ qd Maria ab initio corde cõcepat simul emisisse.

i ¶ Et erat subditus. Non pudeat ergo nos subditos esse/ quando redemptor noster subiectionem nō erubuerit. c. Magnum. vbi est bo. tex. in similit. 10. quæsti. 3.
k ¶ Ihesus proficiebat sapientia. Iuxta hoīs naturam Ihesus proficiebat sapiētia: non ꝙ ipse fieret sapiētior tempore/ qui a prima cōceptionis hora spiritu sapiētię plenus permanebat: sed eandē/ qua plenus erat sapientiā: cæteris ex tēpore paulatim demonstrabat. Pro hac declaratione quę est Gregorij facit qd notat Cardinalis Hostien. in c. i. col. 4. de sū. tri & fi. ca. de quo dicetur in verbo Nouū: super illud Hieremiæ. Nouū creauit deus super terrā fœmina circundabit virum.

locutus est ad eos. Et descēdit cum eis & venit Nazareth: & erat [i] subditus illis. Et mater eius cōseruabat omnia verba hæc in corde suo. Et Ihesus [k] proficiebat sapiētia & ætate & gratia apud deum & homines.

¶ Ihesus (baptismi sui tempore) erat incipiens [l] quasi annorum triginta/ vt putabatur [m] filius Ioseph/ qui fuit [n] Hely: qui fuit Mathat: q fuit Leui: qui fuit Melchi: qui fuit Iamne: qui fuit Ioseph: qui fuit Mathathiæ: qui fuit Amos: qui fuit Naum: qui fuit Heli: qui fuit Nage: qui fuit Maath: qui fuit Mathathiæ: qui fuit Semei: q fuit Ioseph: qui fuit Iuda: qui fuit Iohāna: qui fuit Resa: qui fuit zorobabel: qui fuit Salathiel: qui fuit Neri: qui fuit Melchi: qui fuit Addi: q fuit Chosan: qui qui fuit Helmadam: qui fuit Her: qui fuit Ihesu: qui fuit Eliezer: qui fuit Iorim: qui fuit Mathat: qui fuit Leui: qui fuit Symeō: qui fuit Iuda: qui fuit Ioseph: qui fuit Iona: qui fuit Eliachim: qui fuit Melcha: qui fuit Menna: qui fuit Mathata: qui fuit Nathan: qui fuit Dauid: qui fuit Iessæ: qui fuit Obeth: qui fuit Booz: qui fuit Salmon: qui fuit Naason: qui fuit Aminadab: qui fuit Aran: qui fuit Esron: qui fuit Phares: qui fuit Iudæ: qui fuit Iacob: qui fuit Isaac: qui fuit Abraam: qui fuit Tharæ: qui fuit Nachor: qui fuit Saruch: qui fuit Ragau: qui fuit Phalech: qui fuit Heber: qui fuit Sale: qui fuit Chainam: qui fuit Arphaxat: qui fuit Sem: qui fuit Noe: qui fuit Lamech: qui fuit Mathusalem: qui fuit Enoch: qui fuit Iareth: qui fuit Malalehel: qui fuit Chainam: qui fuit Enos: qui fuit Seth: qui fuit Adam: qui fuit dei. Lucę. 3. c. & in fine.

¶ Ihesus venit Nazareth vbi erat nutritus: & intrauit secundū consuetudinem suam die sabbati in synagogā: & surrexit [o] legere. Et traditus est illi liber Esaiæ prophetæ. Et vt reuoluit librum: inuenit locum vbi scriptum erat. Spiritus [p] domini super me: eo ꝙ vnxit me/ euangelizare pauperibus misit me/ sanare contritos corde/ prædicare captiuis remissionem/ & cœcis visum/ dimittere confractos in remissionē/ prædicare annum domini acceptū & diem retributionis. Et cum plicuisset [q] librum reddidit ministro: & sedit. Et omnium in synagoga oculi erāt intendentes in eum. Cœpit autē dicere ad illos: quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant & mirabātur in verbis grātiæ quæ procedebant de ore ipsius: & dicebāt. Nonne hic est filius Ioseph? Et ait illis. Vtiq dicetis michi hanc similitudinē. Medice [r] cura teipsum. Quanta audiuimus facta in Capharnaum: fac & hic in patria tua. Ait autē. Amē dico vobis: quia nemo [s] propheta acceptus est in patria sua. In veritate [t] dico vobis. Multæ viduæ erant in diebus Heliæ in Israel quando clausum est cœlum annis tribus & mensibus sex/ cum facta esset fames magna in omni terra, & Lucę. 4. cde.

l ¶ Erat incipiens quasi annorū trigita. i. annū vigesimūnonū cōpleuerat/ & annū attigerat trigesimū. Hęc est cōmunior expositio/ quæ etiā tenet a canonistis. ī c. presbyter. 78. disti. & ide sentit ibi textus: dū dicit. Dn̄s trigesimo anno baptisat9 est. Quādo em̄ ętas enūciatur p ablatiuū respicit iceptionē/ non autē consummationē. vt est bo. tex. cū glosa in cle. generalē. de ętate & quali. Ex hoc aūt ꝙ ante inceptū annū trigesimū noluit Christ9 baptisari/ dicit tex. ī d. c. presbyter. aliquē ad sacrum presbyterat9 ordinem non esse ante annū suum trigesimū promouendū. Hodie tn̄ statutū est vt possit pmoueri in anno. 25. pront est tex. ī d. cle. generalem. in fi. & notat in c. Cum in cunctis. §. inferiora. de elec.
m ¶ Vt putabat fili9 Ioseph. Hic ergo Ioseph erat putatiu9 pater Christi. & ita etiam dicit glo. ā. allegata ī c. Iustū est. in verbo parētes. 27. q. 2.
n ¶ Qui fuit hely. Matthęus ponit genuit: qa carnis solas successiones numerat. Lucas non genuit/ sed q fuit: in quo designat se etiā adoptiuos seu legales interponere filios. Vnde Ioseph patrē habuit naturalem Iacob/ q datur ei a Matthęo & patrē legalē Hely/ qui dat sibi a Luca/ sicut etiā dicitur de Ismael ꝙ erat fili9 naturalis ancillę/ sed filius legalis dominę/ vt notat glo. in c. Ismael. in verbo potestas. 56. distinc.
o ¶ Et surrexit legere/ & traditus est &c. Putauerunt em̄ dignū esse/ vt si iuniori quid reuelatū fuerit/ senior taceat. De hoc dicto (qd est glo. interlinearis) tex. est in c. Esto subiectus. versi. finali. 95. disti.
p ¶ Spiritus dn̄i sup me/ eo ꝙ vnxit me. Hoc dictū ponit in c. vnico. col. 5. in fi. de sa. vnc. vbi dicit. Caput epi inungi vt ostēdatur repręsentare Christū: de quo dictū est/ Spūs domini &c.
q ¶ Cum plicuisset librum reddidit ministro & sedit. Reddito libro residet: quia peracto dispēsationis officio discipulos doctrinę suę sequaces seu pręcones elegit seq supernæ quietis solio restituit. Tex. est circa hanc declarationē videndus in c. Qui ecclesiasticis. §. Ecce. versi. Vnde cū de quinq panibus. 36. distin. de quo tex. videatur ā. eodem Matthęi. 14. ll.
r ¶ Medice cura teipsum. Videatur annotatio in verbo Medicus.
s ¶ Nemo propheta acceptus est in patria sua. Hoc dictū ponitur p glo. in c. Paulianistę. in verbo patria. i. q. 1. & est bo. tex. in c. etsi Christus. de iureiu. de quo dicetur pxima anno.
t ¶ In veritate dico vobis. Circa hæc verba notetur tex. in c. Etsi Christus. col. 5. in fi. de iureiu. vbi (pręmisso ꝙ Christus dixerat ad discipulos, sit sermo vester/ est est: non non) subiungitur. Christus plus legitur dixisse in euāgelio q̄ est est: non non/ cū

ſæpiſſime dixerit. Amen dico vobis/quod ipſe ſcd̃m Lucã exponens cum pręmiſiſſet. Amen dico vobis: quia nemo propheta acceptus eſt in patria ſua: conſequẽter adiunxit. In veritate dico vobis/quia multę viduę erãt in diebus Helię in Iſrael &c. Ex quo īfertur aſſertionẽ iuratoriã nõnunq̃ licitã eſſe. De quo dicet in ver. iurare.
v ¶ Eiecerunt extra ciuitatẽ. Eijciunt extra ciuitatẽ ſuam. i. extra animã ſuã Chriſtũ qui locũ dãtes diabolo/peccato conſentiunt: qm̃ ſicut dies & nox miſceri nequeunt/ſic nec Chriſtus & antichriſtus. c. ſi em̃. col. 2. de pœnit. diſtinc. 2.

ad nullam illarũ miſſus eſt Helias niſi in ſarepta Sydoniæ ad mulierẽ viduam. Et multi leproſi erãt in Iſrael ſub Heliſeo propheta: & nemo eorum mũdatus eſt niſi Naamã Syrus. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira hæc audientes. Et ſurrexerunt & eiecerunt [v] illum extra ciuitatem: & duxerũt illum vſq; ad ſupercilium montis ſuper quem ciuitas illorum erat ædificata/ vt precipitarent eum. Ipſe [x] autem tranſiẽs per medium illorum ibat.

Lucę. 4. g. in fine. ¶ Facta die egreſſus Iheſus Capharnaum/ ibat in deſertum locum: & turbæ requirebant eum: & venerunt vſq; ad ipſum/ & detinebant illũ ne diſcederet ab eis. Quibus ille ait. Quia & alijs ciuitatib9 oportet me euangelizare regnum dei: quia ideo miſſus ſum. Et erat prędicans in ſynagogis Galilæę.

Lucę. 5. a. b. ¶ Factum eſt cũ turbæ irruerent in Iheſum/vt audirent verbum dei: & ipſe ſtabat ſecus [y] ſtagnũ Genezareth. Et vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum: piſcatores autem deſcenderant & lauabant retia. Aſcendens autem in vnam nauim quæ erat Simonis: rogauit eum a terra reducere puſillũ. Et ſedẽs docebat de nauicula turbas. Vt ceſſauit loqui dixit ad Simonẽ. Duc [z] in altũ/& laxate retia veſtra in capturã. Et reſpõdẽs Simon dixit ei. Præceptor per totam noctẽ vigilantes nichil cepimus: in verbo [a] autẽ tuo/laxabo rete. Et cum hoc feciſſent cõcluſerunt piſciũ multitudinem copioſam. Rumpebatur enim rete eorum. Et annuerunt ſocijs qui erant in alia naui vt venirent & adiuuarent eos: & venerunt & impleuerunt ambas nauiculas ita vt pene mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus procidit ad genua Iheſu dicẽs. Exi [b] a me domine quia homo peccator ſum. Stupor enim circundederat eum & omnes qui cũ illo erãt in captura piſciũ quam ceperant. Similiter autẽ Iacobum & Ioannem filios zebedæi qui erant ſocij Simonis. Et ait ad Simonem Iheſus. Noli [c] timere/ex hoc [d] iam homines eris capiens. Et ſubductis ad terram nauibus: relictis omnibus ſecuti ſunt eum.

Lucę. 7. b. c. ¶ Ibat Iheſus in ciuitatem quæ vocatur Naim: & ibant cum eo diſcipuli eius & turba copioſa. Cum autẽ appropinquaret portæ ciuitatis: ecce defunctus [e] efferebatur filius vnicus matris ſuæ. Et hęc vidua erat: & turba ciuitatis multa cum illa. Quam cum vidiſſet dominus/miſe=

x ¶ Iheſus autẽ trãſiens per mediũ illorum ibat. Nondũ enim venerat paſſiõis hora: & mori non per pręcipitiũ/ſed p crucis patibulum delegerat: & id quidẽ nõ ſine ſignificatiõe myſterij: put notaſ per glo. in cle. j. in ver. cruci. de ſum. tri. & fi. catho.
y ¶ Secus ſtagnum. Stagnũ pręſens ſeculum deſignat dñs autem iam non in ſtagno quaſi iam nõ in carne paſſibili/ſed ſecus ſtagnum: quia in ea carne in qua paſſus eſt ſtabilitatẽ perpetuę quietis adijt. Huic dicto (quod ẽ glo. or.) videtur eſſe conforme qd̃ dicitur in c. j. colũ. 2. ibi. deſcẽdit Chriſtus ad inferos in anima/ reſurrexit in carne/ aſcẽditq; pariter in vtroq; de ſum. trinita. & fide catho.
z ¶ Duc in altũ & laxate retia. Etſi alijs iperaſ vt laxẽt retia ſua/ ſoli tñ Petro dicitur: duc in altũ/hoc eſt in profundum diſputationũ. quid em̃ tam altũ q̃ altitudinẽ videre diuitiarũ. i. ſcire dei filiũ & profeſſionem diuinę generatiõis aſſumere/quã licet mens nequeat humana plene rationis inueſtigatione cõprehendere/fidei tamen plenitudo complectitur. Pro qua fidei plenitudine pro maiorib9 ſcilicet fidei cauſis ad Petrum. i. ad Romanã eccleſiam recurrendũ eſt. tex. eſt pręmiſſa probans in c. Non turbatur. in fine. 24. quęſti. 1. iuncto cap. Maiores. in princip. de baptiſ.
a ¶ In verbo tuo laxabo rete. Niſi in verbo gratiæ laxata fuerint retia. i. inſtrumenta diſputationũ/ fruſtra prędicator vocis ſuæ iaculũ mittit: quia fides populorum non in ſapiẽtia verbi cõpoſiti/ſed diuinę vocationis munere prouenit. Hãc declarationẽ (quę eſt gloſę ordi.) comprobat tex. in c. Scd̃m. verſi. Quicquid ergo. 19. diſtinc. vbi dr̃. Quicquid ad hominũ profectũ quilibet in eccleſia miniſtri pro officio ſuo videtur operari: hoc totũ contineri implẽte diuinitatis effectu. Ita ille per quẽ loquitur Chriſtus Paulus affirmat. Ego plantaui Apollo rigauit/ſed de9 incrementũ dedit. Itaq; neq; qui plantat eſt aliquid/neq; qui rigat: ſed qui incremẽtum dat deus. Hęc tex. Alij textus eiuſdem ſentẽtiæ poſſent allegari quos de his alibi dicturus: pertranſeo.
b ¶ Exi a me domine/quia homo peccator ſum. Videaſ quod dictũ eſt in ver. Exire. p.
c ¶ Noli timere. In hoc ſignificaſ q; ſpũales viri/etſi peccatis turbarũ cõmoti/non tñ debẽt dimittere eccleſiaſticũ munus vt ſecuri9 & trãquillius viuant. Hoc dictũ gloſę ordinarię confirmaſ per textũ apertũ/ vbi iſtud dicit in c. ſuggeſtũ eſt. 7. q. 1. & in c. Niſi cũ pridem. verſi. pp̃ter maliciã autẽ plebis. in fi. de renũ.
d ¶ Ex hoc iam hoies eris capiens. Hoc ad ipſum Petrũ ſpecialiter ptinet. Exponit em̃ ei dñs quid hęc captura piſciũ ſignificet: q; ſcilicet ipſe ſicut nunc p retia piſces/ſic aliqñ per verba ſit capturus hoies. Hęc declaratio eſt glo. ordi. Pro qua facit tex. in c. ſi Romanorũ. 19. diſt. vbi diffuſe oſtendiſ verba ſeu cõſtitutiones papę eſſe inuiolabiliter obſeruãdas. Vnde dicit tex. i c. ſic oẽs. & in c. Enimuero. eadẽ diſt. Sic oẽs ſanctiões apl̃icę ſedis accipiẽdę ſunt/tanq̃ ipſius diuina voce Petri firmatę. Enimuero qa in ſpeculũ & exemplum Romana eccl̃ia (cui nos Chriſtus pręeſſe voluit) prępoſita eſt: ab oib9 quicquid ſtatuit/quicquid ordinat perpetuo quidẽ & irrefragabiliter obſeruandũ eſt.
e ¶ Defunctus efferebaſ. Defunctus qui corã multis extra portã effertur/ſignificat criminaliter peccantẽ/ & peccatũ ſuum non cordis cubili tegentẽ: ſed iudicio operis vel locutionis/quaſi per oſtia ſuæ ciuitatis alijs

propalantem. Circa hanc declarationẽ(quę est glo. or.)potest notari textus/vbi tales de suis se criminib⁹ iactā-
tes arguūtur. in cap. Q̃r sit graue. de exces. prę̄la. de quo textu dictum est in verbo gloriari/super illud Psalmi-
stæ. Quid gloriaris in malicia. f ¶ Dominus misericordia motus super eam/dixit ei:noli flere &c.
Et resedit qui erat mortuus &c. Circa hęc verba videatur primo textus Ambro. in c. fleat pro te. in fi. de pœni.
distinc. 2. vbi dicitur. Dominus motus viduę lachrymis/quia plurimi pro ea flebant: filiū eius resuscitauit. Se-
cundo tex. Augusti. in c.
quē pœnitet. paulo ante
finē. de pœni. distinc. 1.
vbi dicitur. Si peccatum
occultum est/sufficiat re-
ferre in notitiā sacerdo-
tis/ vt grata sit oblatio
muneris. Nam in resur-
rectiōe filię pricipis pau
ci interfuerūt qui vide-
rent: nondū em̄ sepulta
erat/nondū extra portā
ciuitatis delata/ nondū
extra domū in notitiam
portata: intus resuscita
uit/quā intus iuenit re-
lictis solis Petro & Iaco
bo & Ioāne/patre & ma
tre puellę in quibus figu
raliter cōtinentur sacer-
dotes ecclesiæ. Quos au
tem extra inuenit/aiad-
uertendū est quomō su-
scitauit. Flebat em̄ tur-
ba post filiū viduę: Fleue

ricordia [f] motus super eam:dixit illi. Noli flere. Et accessit & tetigit lo
culum. Hi autem qui portabant steterunt. Et ait. Adolescēs:tibi dico/
surge. Et resedit qui erat mortuus: & cœpit loqui: & dedit illum matri
suæ. Accepit autem omnes timor: & magnificabant deum: dicentes.
Quia propheta magnus surrexit in nobis : & quia deus visitauit plebē
suā. Et exijt hic sermo ī vniuersā Iudęā de eo: & omnē circa regionē.
¶ Ihesus iter faciebat per ciuitates & castella prædicans & euangelizās Lucę. 8. a.
regnum dei. & duodecim cum illo: & mulieres aliquæ quæ erāt curatę
a spiritibus malignis & infirmitatibus. Maria quæ vocatur Magdale-
ne de qua [g] septē dæmonia exierant: & Iohanna vxor Chuzæ procu-
ratoris Herodis: & Susanna: & aliæ multæ quæ [h] ministrabant ei de
facultatibus suis.
¶ Factum est dum complerētur dies assumptionis (Ihesu) & ipse faciē Lucę. 9. f. g.
suam firmauit vt iret in Hierusalem. Et misit nuncios ante conspectū
suum. Et euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum vt pararēt
illi: & nō receperunt eum: quia facies eius erat eūtis Hierusalem. Cum

runt Maria & Martha pro fratre supplicantes/flebat & turba quæ Mariā fuerat secuta lachrymis Marię ad-
monita. In quo docemur publice peccantibus non propriū/sed ecclesię sufficere meritū. Tertio tex. qui etiam
Augusti. est in c. Sicut tribus. de pœni. distinc. 2. vbi dicitur. Sicut tribus gradibus ad peccatū peruenit/sugge-
stione/delectatione/cōsensione: ita ipsius peccati tres sunt differētię & in corde/& in facto/& in cōsuetudine:
tanq̃ tres mortes. Vna quasi in domo/cum in corde consentitur libidini. Altera vero quasi iam perlata extra
portā/cum in factū procedit assensio. Tertia cum vi consuetudinis malę quasi mole terrena premitur animus/
quasi in sepulchro iam putrescens: quę tria genera mortuoꝝ dominū suscitasse/quisquis legit euangeliū agno-
scit. Vbi glo. in verb. tanq̃. ponit hæc carmina/hos tres mortuos a dn̄o suscitatos: & quid indicent cōplecten-
tia. Mens mala: mors intus. malus actus: mors foris. vsus. Tumba/puella/puer/ Lazarus ista notāt. hanc ver-
bo/hanc motu/lachrymādo suscitat illum. Christus & in medico nascitur æger homo.

g ¶ De qua eiecerat septē dęmonia. Gregorius per septē dęmonia eiecta a Maria Magdalene/ vniuersita-
tem intelligit peccatoꝝ. & idem videtur sentire tex. in c. Sunt plures. in prin. de pœni. distinc. 3. Erat em̄(put
idem Gregorius fatetur.)hæc Magdalene ea de qua dictū est/ꝙ erat in ciuitate peccatrix. Et pro hoc est bo. tex.
qui tametsi generaliter loquat̄/tamen de Magdalena solet intelligi. in c. Maiores. paulopost prin. de baptis. Et
hoc etiam admisit ecclesiæ obseruatio. Proinde ita putauerim tenendū. Cōmunis em̄(ne particularis alicuius
scilicet diocesis vel diocesiū dixerim)ecclesię obseruatio vim habet pręcepti/& obligatoria est. c. ecclesiasticaꝝ.
& c. in his. 11. distinc. Item quia decisiones papales(licet canonibus non insertę)debent obseruari: etiam q̃tum
ad sacrarū elucidationē scripturarū/si cōtrarię decisiones sanctoꝝ ab ecclesia non reperiātur acceptę. prout pꝛo-
batur. 20. dist. in prin. iuncto c. si Romanorū. 19. dist. Nulla autē cōtraria doctorū ecclesiæ/vel aliorū sanctorū
decisio reperitur ab ecclesia recepta. igitur &c.

h ¶ Quæ ministrabat ei de facultatibus suis. Cum em̄ dn̄s seminaret eis spiritualia/poterat ab eis metere
carnalia. c. cum ex officij. de pręscrip. Ex hoc tamen non potest aut debet inferri/ Christū & eius apl̄os nichil
habuisse in speciali/vel in cōmuni. habebat enim dn̄s loculos a fidelibus oblata conseruans/& suorū necessita-
tibus & alijs indigentibus tribuebat. & tunc primū ecclesiæ pecuniæ forma est instituta: vt intelligeremus qd
præcepit/non esse cogitandū de crastino/non ad hoc fuisse pręceptū: vt nichil pecunię seruaret̄ a sanctis: sed ne
deo per ista seruiat̄/& per timorē inopiæ/iustitia deseratur. Hęc sunt verba Augustini/ quę habent̄ in c. habe-
bat. 12. q. 1. Cuius quidē auctoritatis seu sentētiæ & aliarū statim citandarū/mens & verba/nullo modo referri
possunt ad simplicē vsum facti/ab omni proprietate vel dominio/& ab omni iure vtēdi: prout aliqui suo sensu
ducti/& suæ inuitētes prudētiæ/vel potius temeritati nituntur affirmare: prout colligitur ex Decretali ad cō
ditorē/quę est iter extrauagātes. Io. 22. sub ti. de verb. sig. Q̃r em̄ etiā ꝓprietatē habuerint vel dn̄ū aliquoꝝ/pa
tet primo ex eo qd legitur Matthę. 2. vbi magi obtulerūt Christo aurum/ thus/& myrrhā: per quod denotatur
oblatorū fuisse quęsitū dominiū/cum rei oblatę dominiū quęratur ecclesię cui offert̄/ergo & Christo qui est ipa
ecclesia. ar. de cōse. dist. 1. c. oīs christianus. & 16. q. 1. c. statuim⁹. iuncta l. fi. C. de sa. eccle. Itē Matthęi. 8. legit̄
Petrū apostolum domū habuisse. Itē Matth. 9. legitur ꝙ Matthęus domū habebat in qua cū Christo multi discū
bebant/cū quibus Christus & sui discipuli comedebāt & bibebāt. Itē Io. 12. & 13. c. dicit̄ ꝙ loculos habebat Iu-
das & quę mittebātur portabat. Itē. 1. ad Corin. 16. in princip. legit̄. Vnusquisq; vestrū apud se reponat/recon-
dens qd ei bene placuerit/vt non cum venero tunc collectę fiant. Itē Actuū. 4. dicit̄ ꝙ erant illis oīa comunia.
Hęc & alia(quę videri possunt)allegat glo. in extraua. Io. 22. quę incipit. Cum inter nōnullos sub ti. de verbo.
sig. vbi tex. hanc difficultatē resoluens dicit. Cum inter nōnullos sæpe contingat in dubiū reuocari: vtrū ꝑtina
citer affirmare redemptorē nostrum ac dominū Ihesum Christū eiusq; apostolos in speciali non habuisse aliqua
nec in cōmuni/hęreticū sit censendū/diuersa & aduersa etiam sentiētibus circa illud. Nos huic concertationi
finem imponere cupientes assertionē huiusmodi pertinacē(cum scripturę sacrę/quę in plęrisq; locis ipsos nōnul
la habuisse asserit/contradicat expresse) ipsamq; scripturā sacram per quā vtiq; fidei orthodoxę probātur arti-
culi/quo ad pręmissa fermentū aperte cōtineat mendacij ac per consequēs q̃tum in ea est/etus in totū fidē eua-
cuans: fidem catholicā reddat(eius probationē adimens)dubiam & incertā/deinceps erroneam fore cēsendam
& hęreticam/de fratrū nostroꝝ consilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursusq; imposterū ꝑtinaciter affir-

mare/ꝙ redēptori nostro prędicto eiusq; apostolis his quę ipsos habuisse sacra scriptura testatur/nequaq̄ ipsis ius vtendi competierit/nec illa vendēdi seu donandi ius habuerint aut ex ipsis alia acquirēdi: quę tñ ipsos de præmissis fecisse scriptura sacra testatur/seu ipsos potuisse facere supponit expresse: cū talis assertio/ ipsorū vsum & gesta euidenter includat in pręmissis non iusta(quod vtiq; de vsu gestis seu factis redēptoris nostri dei filij sentire nephas est/sacrę scripturę contrariū & doctrinæ catholicæ inimicū, assertionē ipsam ptinacē de fratrū nostrorū consilio deinceps erroneā fore censentiam/ merito ac hęreticā declaram⁹. Hęc tex. cui non obstat quod legitur in c. exijt q seminat. §. porro. de verb. sig. li. vi. vbi dicit. Abdicatio pprietatis omniū rerū/ nō tam in speciali q̄ etiā in cōmuni propter deum meritoria est & sancta/ quā & Christus(viam pfectionis ostendēs) verbo docuit & exēplo firmauit. Quia ad istud dicendū est qd diffuse dicit glosa finalis. in d. extrauagāti quā propter eius plixitatē non transcribo.

vidissent autem discipuli eius Iacobus & Ioannes: dixerūt. Domine[1] vis dicimus vt ignis descendat de cœlo & consumat illos. Et cōuersus increpauit illos dicens. Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis nō venit animas perdere/sed saluare. Et abierunt in aliud castellum.

Lucæ.10.a. ¶ Posthæc designauit [k] dominus deus & alios septuaginta duos/& misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locū quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: messis quidē multa: operarij autē pauci. Rogate autem dominum messis vt mittat operarios in messem suā. Et apud Lucā habetur de amplioribus verbis Christi ad discipulos.

Lucę.10.e.f ¶ Ecce quidā legisperitus surrexit tentans Ihesum: & dicēs. Magister/ quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum. In lege quid scriptū est? Quomodo legis? Ille respōdens: dixit. Diliges [l] dominū deum tuū ex toto corde tuo/& ex tota anima tua/& ex omnibus viribus tuis/& ex omni mēte tua: & proximū tuū sicut teipsum. Dixitq; illi. Recte respondisti. Hoc fac & viues. Ille autē volens iustificare seipsum: dixit ad Ihesum. Et quis est meus proximus? Suspiciens autem

i ¶ Dixerūt dñe vis dicimus &c. Apostoli adhuc rudes/ & modū vindicandi ignorātes, nō ex amore correctiōis aliorum/vel finiendę maliciæ in illis: sed ex odio vindictā desiderant. hanc autē ignorantiā dñs reprehēdit. Postq̄ vero eos de vera proximi dilectione docuit: aliquibus potestatē tribuit tales vindictas exercēdi: sicut Petro in Ananiam & vxorē eius quorum mors/viuentibus vtilē metū mortis incussit: & in illis qui puniebātur peccatū/quod augere poterant si viuerent/finiuit. Sed hoc raro in nouo testamento vbi ex amore seruitur: sæpius vero in veteri testamēto: vbi timore premebātur: talis potestas sanctis viris a deo collata. Hæc declaratio est glosę ordinariæ citātis Bedam. Quā etiam declarationē sentit tex. qui Augustini est. in c. Ea vīdicta. in si. 23. q. 4. dū ibi dicitur. Helias morte multos affecit propria manu & igne diuinitus impetrato: qd & alij multi & magni viri eodem spiritu consulendo rebus humanis/ non temere fecerunt de quo Helia cum exemplum dedissent discipuli/ cōmemorantes quid ab eo factum sit: vt etiam ipsis daret potestatē petendi de cœlo ignem/ad consumendū eos qui sibi hospitiū non prębuerāt: Reprehendit dñs in eis non exemplum prophetę sancti: sed ignorantiā vindicandi/quę adhuc erat in rudibus/animaduertēs eos non amare correctionē/sed odio desiderare vindictā. Itaq; posteaq̄ docuit eos quid esset diligere proximū tanq̄ seipsum/infuso etiam spiritu sancto/quē decem diebus cōpletis post ascensionē suam/desup vt promiserat misit: non defuerunt tales vindictę/quis multo rarius q̄ in veteri testamēto/ ibi ex maiori parte seruientes timore premebantur: hic autē maxime dilectione liberi nutriebantur. Nā & verbis apostoli Petri/ & Ananias & vxor eius(sicut in actibus apostolorum legimus) exanimes ceciderunt: nec resuscitati sunt sed sepulti. Hęc tex. Quænā autē alia eruditio possit sumi ex hac increpatione discipulorū. est bo. tex. Ambrosij in c. Quod Christus. eadē causa. & questi. vbi dicit. Quod christ⁹ discipulos increpauit/ quia ignē de cœlo descendere super eos gestiebant/ qui ipsum non receperant: ostenditur nobis non semper in eos qui peccant vindicandū: quia nōnunq̄ amplius prodest clemētia Christi ad patientiā/ q̄ lapso ad correctionem. Deniq; Samaritani citius crediderunt/a quibus hoc loco ignis arcetur. An autē Iacobus & Ioānes/hanc vindictā in Samaritanos expetentes peccauerint? Videtur Ambrosius dicere ꝙ non in d. c. quod Christus. versi. nec discipuli. vbi dicit. Nec discipuli peccāt qui legē sequunt: sciebant eīm & Phinees reputatū ad iustitiam/ꝙ sacrilegos interemerat. & ad preces Heliæ ignē descendisse de cœlo. Incontrariū videt. textus Augu. in d. c. Ea vindicta. dum ibi dicit. Apostolos odio desiderasse vindictā dici potest ꝙ peccauerūt inspecta perfectione euāgelij: sed nō peccauerūt inspecto rigore legis/ sc̄dm quā accepta tunc licētia fuit his fuerat vt dei suorum aduersarios/ q̄a possent virtute comprimerent/eosq; in ore gladij ferirent. prout est textus Grego. in c. Cū in lege. in princip. eadē causa & questi. Voluit aūt dñs apl'os suos euangelij induere perfectionē/& ideo eos reprehendit prout dicit bo. tex. in d. c. quod Christus. versi. potest. vbi dicitur. Apostoli non zelo iustitię/sed amaritudinis odio/ob iniuriā suę expulsionis vindicandam Samaritanos igne voluerunt consumere. Dñs autem volens eos iniuriam proprię personę cum patientia & gaudio tolerare. Iniuriam vero seruitutis diuinæ non inultam relinquere/ait. Nescitis cuius spiritus estis. Hæc tex.

k ¶ Designauit & alios septuaginta duos &c. Circa hęc verba notetur tex. in c. In nouo. in fi. 21. dist. vbi dicit. Vidētes apl'i messem esse multā & operarios paucos rogauerūt(supple ex pręcepto dñi) dñm messis vt mitteret operarios in messem suam. Vnde ab eis electi sunt. 72. discipuli quorum typum gerūt presbyteri/atq; i eorum loco sunt cōstituti in ecclesia. Hęc tex. Ex quo notant quatuor quę pro huius annotatione sententię vtilia sunt. Primū est: ꝙ pr̨dicandi officiū non assumitur nisi auctoritate superioris qd notat ibi: vt mitteret. Vnde dicit Paulus. Nec quisq; sumat sibi honorē: sed q vocat a deo tanq̄ Aaron. 8. q 1 c. In scripturis. &c. qualiter. de elec. & ad Ro. 10. quomō predicabūt nisi mittātur. vt extra de hęre. c. Cū ex iniunctio. Sc̄dm est: ꝙ eligant nō ad quietem sed ad laborē: qd notat ibi/operarios. Vnde Hiere. 1: Ecce dedi verba mea in ore tuo vt ędifices & plantes & Matthęi. 21 Conuētione facta de denario diurno misit eos in vineā suā. non dicit in lectū suū ad quiescendū/ sed in vineā ad operandū. Tertium est: finis scilicet ad qd eligunt/ qa ad messem dñi colligendā qd notat ibi: in messem suā. Ioā. 4. Qui metet mercedē accipiet. Quartū est: charitas seu humilitas & in dño cōfidentia. qd no. ibi: rogauerunt. q. d. vestris viribus nō inuenietis: sed rogate dñm messis vt mittat. Vnde dr Prouerb. viii. Mulierē fortē quis inueniet? dicit glo. Mulierē. i. prelatū q debet parere instar mulieris/quis inueniet? quasi dicat difficile est. Hęc sunt Archi. in d. c. In nouo. colū. 1.

l ¶ Diliges dominū deū tuum &c. Videatur quod dictum est in verbo diligere vbi pertractat quid sit deum

diligere ex toto corde &c. & quid sit proximũ diligere sicut seipsum. m ¶ Homo quidam descendebat ab Hierusalem &c. Homo iste Adam intelligitur qui a beatitudine cœlestis Hierusalem / prçuaricationis pro lapsione ad miserias & defectum huius vitç mutabilis & erroneç descendit cum intumescere cœpit. Et perhoc etiam incidit in latrones. i. in potestatẽ angelorũ noctis / q se transfigurant in angelos lucis: sed perseuerare non possunt. in quos non incideret nisi eis mãdati cœlestis deui⁹ se fecisset obnoxiũ: prout hęc probantur in c. Tolle charitatẽ paulopost principiũ. in c. Priceps. in c. Quãdo Adã. & in c. Primus homo. de pœ. dis. 1. iuncto c. epi. versi. siqdẽ. 26. q. 5. Cui etiam (vt dictis textib⁹ pbat / & prçsertim in d. c. Prim⁹ homo) indumẽta gratię spiritualis imortalitatis. s. & innocẽtiæ abstulerũt: & sic vulnera itulerũt. i. peccata qbus humanç naturç integritas violat / & abierũt non cessando ab insidijs / sed occultando insidias. diabolus enĩ & aperte tentat & occulte. c. Aduersitas. versi. Est ergo psecutio. 7. q. 1. Semiuiuo relicto: qa dęmones rõnis sensum abolere nõ possunt / qn homo sape & deũ possit cognoscere / & ad ipm redire. c. non est q cuiq. 15 q. 1. Sacerdos & leuita qui trãseũt / sacerdotiũ & ministeriũ veteris figurãt testamẽti: vbi vulnera languẽtis mũdi monstrant / sed nõ curant: quia vitæ ianuã non aperiũt. c. maiores. col. 2. de baptis. Samaritan⁹ qui custos intepretat: dñs est / qui propter nos homo factus / vitę psentis iter arripuit & venit sec⁹ vulneratũ / misericordia mot⁹. c. 1. col. 2. de sum. tri. & fi. ca. & alligauit vulnera. i. peccata redarguẽdo cohibuit / & infudit oleũ dũ pœnitẽtibus tribuit spem: dicẽs. Pœnitentiã agite: qa appropinquabit regnũ cœlorũ. c. Hæc aũt. paulo ante fi. 23. q. 4. & vinũ infudit dũ peccãtibus terrorẽ pœne pçdixit: dicẽs. Ois arbor quę nõ facit fructum bonũ / excidet / & in ignẽ mittet. Iumentũ: caro ipsius est / in qua ad nos venit in qd sauciũ iposuit: qa peccata nostra portauit in corpore suo. c. si enĩ. §. Eligat. de pœni. dist. 2. Stabulũ ecclesia est in qua esse debẽt / qui a suis sanari volũt vulnerib⁹. i. peccatis: quia extra eã non est salus. d. c. 1. paulo ante fi. de sum. tri. & fi. ca. & i c. quia ex sola. cũ similib⁹. 24. q. 1. Sed non vacat Samaritano diu in terris degere / redeundũ erat vnde descẽderat. Vnde altero die. i. post resurrectionẽ suã quãdo amplior ęternę lucis splendor / q ante passionẽ effulsit in mũdo. c. Nocte sancta. cũ glo. in verb. eadẽ nocte. in fi. de cõse. dist. 1. protulit duos denarios. i. duo testamẽta in quibus ęterni regis nomẽ & imago cõtinet / & dedit stabulario. i. aplis: quia tũc illis sensum aperuit vt intelligerẽt scripturas. c. q ecclasticis. §. Ecce. versi. sic etiã post resurrectionẽ. 36. dist. & dixit. Curã illi⁹ habe. qa aplis post datũ eis intellectũ scripturarũ: dixit. Eũtes in mundũ vniuersum pçdicate euãgeliũ oi creaturæ. d. c. q ecclasticis. versi. sic etiã. & Quodcũq superogaueris. Superogat apls cũ dicit. de virginibus pçceptũ dñi non habeo / consiliũ aũt do. c. sic enĩ. §. qm. 28. q. 1. Rediẽs in iudicio reddet: dicẽs quia sup pauca fuisti fidelis / sup multa te constituã / intra in gaudiũ dñi tui. c. 1. §. in his oibus. ibi vitã recuperat infinitã. de pœni. dist. 6. Hęc declaratio est glosę ordi cui pro eius corroboratione adiectę sunt canonũ allegationes supradictę.

Ihesus: dixit. Homo [m] quidam descẽdebat ab Hierusalem i Hiericho / & incidit in latrones qui etiam despoliauerũt eum / & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem vt sacerdos quidam descẽderet eadem via: & viso illo / præteriuit. Similiter & leuita cum esset secus locum / & videret eum pertransijt. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum / & vidẽs eum / misericordia motus est. Et appropians alligauit vulnera eius infundens oleum & vinum. Et imponẽs illum in iumẽtum suum / duxit in stabulum / & curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios & dedit stabulario: & ait. Curam illius habe / & quodcunq supererogaueris: ego cum rediero / reddã tibi. Quis horum trium tibi videtur proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui [n] fecit misericordiam in illũ. & ait illi Ihesus. Vade / & tu fac similiter.

¶ Factum est dum irent (Ihesus & discipuli) & ipse intrauit in quoddã castellum: & mulier quædam Martha [o] nomine excepit [p] illum in domum suam. Et huic soror erat nomine Maria: quæ etiam sedens [q] secus pedes domini / audiebat verbum illius. Martha autẽ satagebat circa frequens ministerium. Quæ stetit: & ait. Domine non est tibi curæ q soror mea reliquit me solam ministrare: dic ergo illi vt me adiuuet. Et respondẽs: dixit illi dominus. Martha Martha sollicita es / & turbaris erga plurima. Porro vnum est necessarium. Maria [r] optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea. Lucæ. 10. g. in fine.

n ¶ Qui fecit misericordiã in illũ. Sic ergo cognatio nõ facit pximũ sed misericordia / quę misericordia est scdm naturã. Nichil enĩ tam scdm naturã q naturæ iuuare consortẽ. Pro hac declaratione glo. or. est text⁹ in c. Charitas est vt michi videt. versi. Itẽ non illi tm̃ proximi. de pœni. dist. 2. dũ ibi dicit. Non illi tm̃ pximi nri credendi sunt / quos nobis gradus sanguinis iungit: sed proximi nostri credendi sunt oẽs naturę nostrę participes.

o ¶ Martha noie / & huic erat soror noie Maria. Per has duas sorores duę significant vitę spũales. p Marthã operib⁹ actuosa deuotio / qua pximo in charitate sociamur. per Mariã religiosa mẽtis intẽtio in dei verbo qua in dei amore suspiram⁹. Actiua panẽ vel corporalẽ esuriẽti / vel doctrinę ignorãti tribuit / errantẽ corrigit / superbũ ad humilitatẽ reuocat / quę singulis expediãt dispẽsat. Contẽplatiua charitatẽ dei & proximi retinet / sed ab exteriori actione quiescit / soli cõditoris desiderio inhęret: & calcatis oibus curis / ad videndũ faciẽ creatoris inardescit: & desyderat misceri supernis ciuibus / de ęterna in conspectu dñi incorruptione gaudẽtib⁹. Pręmissa quę sunt glosę ordinarię pbant in c. Nisi cũ pridẽ. de renũ. & in c. licet. Paulo ante fi. de regula. iuncto c. in scripturis. 8. q. 1. & dictũ est s. in verb. Contẽplari. in. 1. anno.

p ¶ Excepit illũ in domũ suã. Hinc dicit tex. in c. licet. versi. Ad qd vtrũq designandũ. de regula. Maria non legit in domũ suam Ihesum recepisse sed Martha. Vñ qñ põt eps prodesse pariter & pręesse nõ debet cedẽdi licentiã (vt supple religiosum aliqd cœnobiũ pro assumẽda vita cõtemplatiua ingrediat) postulare / aut etiã obtinere.

q ¶ Secus pedes dñi. Circa hęc verba notet tex. in d. c. Nisi cum pridẽ. versi. Monemus. de renũ vbi dicit. Monemus vt laborẽ pastoralis regiminis nõ recuses / ne fortassis ad pedes suos cum Maria sperneret te recipere / qui sibi apud te diuertẽti spreuisses cum Martha solicita ministrare.

r ¶ Maria optimã partẽ elegit. Non putes q ideo Martha malam partem elegerit / quia Maria optimã partem elegit quę non auferet ab ea: qm̃ licet illa vita contemplatiua / quã Maria indicat / sit magis secura: ita tamen vita actiua per Martham intellecta / est magis fructifera & licet

illa suauis/hęc tamen magis vtilis.ita dicit tex.cuius hęc verba sunt in c.Nisi cum pridem.versi.nec putes.de renū.De hoc tñ.An contemplatiua pręstet actiuę/vel actiua contēplatiuę.videat qd diffuse d dictū est in verb.Cōtemplari.Ideo autē simpliciter Maria dicit optimā partem elegisse:quia contēplatiua meliori obiecto intendit scilicet deo:Actiua vero intēdit proximo.Et licet etiā actiua deo intendat/tñ cōtēplatiua totū hoiem deo reddit/& in sola dei dilectione versari facit/qd nō facit actiua.vita eñ actiua mūdanis rebus bene vititur. Contēplatiua autē mūdo renūciās/soli deo viuere delectatur.ita Archi.in d.c.i scripturis.col.2 8.q.1.

Lu.13.b.c.d ¶Erat Ihesus docēs in synagoga sabbatis & ecce mulier quę habebat spiritum infirmitatis annis decē et octo/& erat [s] inclinata nec omnino poterat sursum respicere.Quam cū vidisset Ihesus vocauit [t] eam ad se: & ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manꝰ/ & confestim erecta est/ & glorificabat deum.Respondens autem archisynagogus: idignās/quia sabbato curasset Ihesus:dicebat turbæ. Sex dies sunt in quibus oportet operari : in his ergo venite & curamini/ & non in die sabbati.Respondens autem ad illū dominus:dixit. Hypocritę vnusquisqꝫ vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a præsepio & ducit illum adaquare? Hanc autem filiam Abrahæ quā alligauit Sathanas ecce decem & octo annis:non oportuit solui a vinculo isto die sabbati [v] ?Et cū hæc diceret/erubescebant omnes aduersarij eius.& ois populus gaudebat in vniuersis quæ gloriose fiebātab eo.

Lucæ.13.f. ¶Accesserunt quidam Phariseorum: dicentes ad Ihesum.Exi/& vade hinc: quia Herodes vult te occidere . Et ait illis. Ite & dicite vulpi illi. Ecce eijcio dæmonia & sanitates perficio hodie & cras & tertia die cōsumor. Veruntamen oportet me hodie & cras & sequenti die ambulare/quia [x] non capit prophetā perire extra Hierusalem.

Lu.17.c,d. ¶Factum est dum iret Ihesus in Hierusalē/transibat per mediā Samariam & Galilæam.Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decem [y] viri leprosi qui steterunt a longe/& leuauerunt vocem dicentes. Ihesu pceptor miserere nostri. Quos vt vidit:dixit. Ite [z] /ostēdite vos sacerdotibus . Et factum est dum [a] irent mundati sunt. Vnus autem ex illis:vt vidit quia mūdatus est:regressus est cum magna voce magnificans deum.Et cecidit in faciem ante pedes eius:gratias agens. Et hic erat Samaritanus.Respondens autem Ihesus:dixit. Nōne decē mundati sunt:& nouem vbi sunt? Non est inuētus qui rediret/& daret gloriā deo:nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge:vade/quia fides [b] tua te saluum fecit.

s ¶Et erat inclinata/nec oino poterat sursum aspicere.Omnis peccator terrena cogitans/cœlestia nō requirēs/sursum inspicere non valet: quia dum desyderia inferiora sequitur:a mentis suæ rectitudine curuat. & hoc semp videt/& sine intermissione cogitat. Textꝰ est q est Gregorij I suo pastorali:vbi hoc dictum eiusdē Gregorij in homilia cōprobatur. in c.1.versi. Gibbosus.49.dist. de quo tex. dictū est in verbo Gibbus.

t ¶Vocauit eam/& erecta est. Vocat dominꝰ quādoqꝫ/sed non erigit. qa plerunqꝫ videmus quę agenda sunt/sed opa nō implemus. Vsitata enim culpa/obligat mētem: vt nequaqꝫ surgere possit ad rectitudinē. Conat & labitur/quia vbi diu sponte pstitit:ibi cū noluerit cadit. Hoc dictum(qd est Gregorij in homilia)cōfirmat per sententiā eiusdē Gregorij in pastorali.quę ponit in d.c.1. in versi. Claudus.49.disti. de qua sententia dictū est ā.in verb.claudus.

v ¶Die sabbati. Quo die pietatis opera licitū est exercere.c.1.vbi late per cano de ferijs.& dictum est §. in verb.dies.sup illud. Omne opus seruile non facietis in eo.

x ¶Non capit prophetam perire extra Hierusalem. His verbis se in Hierusalem crucifigendū/ibiqꝫ sepeliendum prędicere videtur:quod et contigit.c.j.vbi notatur per glosam.de sepul.

y ¶Decem viri leprosi qui steterūt a longe. Isti leprosi designant peccatores(vt notat glo.in c. Conuertimini.versi.hinc etiā. in verb. leprosi.de pœni.dist.1.)qui donec emūdent stare debēt a longe.i. ad sumendū dominicū corpus non debēt accedere/dicente Augustino in c.1.colū.ij. versi. Paueat.de pœni.distin.5.Paueat quē vera delectat pœnitentia/vt non prius ad dominicū corpus accedat/qꝫ confortet illum consciētia bona: sed in hac separatione tremendū iudiciū cogitet/vbi & maius & terribilius impœnitentes separabit in ignem. doleat qꝫ nondum audeat sumere/quem multum desyderat cibum salutarem.

z ¶Ite ostēdite vos sacerdotibus. Hinc dicit textus Augu. in c.Quē pœnitet.in princip. de pœni.disti.1. Repręsentet pœnitens vitam suam deo per sacerdotes:pręueniat iudiciū dei per confessione.pręcepit eñ dominus mundandis/ vt ostenderent ora sacerdotibus/docens corporali pręsentia confitenda esse peccata/non per nunciū/non per scriptū manifestanda:dixit eñ ostendite.i.ora monstrate: & omnes/non vnus pro oibus/nō aliū statuatis nunciū qui p vobis offerat munus a Moyse statutū: sed qui per vos peccastis/p vos erubescatis.

a ¶Dum irent mundati sunt. Hinc dicit textus(qui Augustini est in d.c.quem pœnitet. versi. Tāta itaqꝫ. de pœni.distinc.1.) Tāta vis confessionis est/ vt si deest sacerdos confiteatur proximo:sępe eñ contingit qꝫ pœnitens non potest verecundari coram sacerdote quē desyderāti nec locus nec tēpus offert. Et si ille cui cōfitebitur potestatē soluendi non habeat/fit tñ dignus venia ex desyderio sacerdotis/qui socio cōfitetur turpitudinē criminis.Mundati eñ sunt leprosi dū irent ostendere ora sacerdotibus anteqꝫ ad eos peruenirent.Vnde patet deū ad cor respicere dū ex necessitate phibent ad sacerdotes peruenire. sæpe quidē eos quęrūt/sed sani & lęti dum quęrūt/anteqꝫ ad eos puenirant moriunt/sed misericordia dei est vbiqꝫ:qui & iustis nouit parcere/& si non tam cito sicut si soluerent a sacerdote.Hęc tex. Et ita debet itelligi qd habet in c. Cōuertimini.paulopost pricip.eadē dist.vbi di. Leprosi illi qbus dñs pręcepit vt ostenderēt se sacerdotibus:in itinere anteqꝫ ad sacerdotes peruenirēt mundati sunt. Ex quo facto nimirū datur intelligi qꝫ anteqꝫ sacerdotibus ora nostra ostendamus/id est peccata nostra confiteamur/a lepra peccati mundamur. Hęc textus.

b ¶Fides tua te saluū fecit. Si fides saluū fecit eum/qui se ad agēdas gratias inclinauit: ergo pdidia perdidit eos/qui de acceptis bñficijs deo dare gloriā neglexerūt.Pro hac illatiōe(quā facit Beda hic)vidēdus est bo.

Ihesus ingressus perãbulabat Hiericho. Et ecce vir nomine zacheus Lu.19.a.b.
& hic princeps erat Publicanorũ: & ipse diues: & quærebat videre Ihesum quis esset: & non poterat præ turba: quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem Sycomorum, vt videret eum: quia inde erat trãsiturus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Ihesus vidit illum: & dixit [c] ad eum. zachæe festinãs descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit [d] illũ gaudẽs. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes: quia ad hominẽ peccatorem diuertisset. Stãs autẽ zacheus: dixit ad Ihesum. Ecce dimidiũ bonorũ meorũ do pauperib9: & siquid aliquẽ defraudaui, reddo [e] quadruplum. Ait Ihesus ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est, eo q & ipse sit filius Abrahę. Venit enim filius hominis quęrere & saluum facere quod perierat.

Apparuit Ihesu (tempore imminentis passionis oranti) angelus de Lucæ.22.e.
cœlo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factua est [f] sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.

(Amputata per Petrum serui principis sacerdotũ auricula dextra: Lucæ.22.f.
prout habetur in locis euangelicis citatis supra Matthęi.26.e) cum tetigisset [g] Ihesus auriculam sanauit eum.

Pilatus interrogauit Ihesum si homo Galilæus esset. Et vt cognouit Lucę.23.a.b
q de Herodis potestate esset: remisit [h] eum ad Herodẽ qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autẽ viso Ihesu, gauisus est valde. Erat enim cupiẽs ex multo tempore videre eum: eo q audierat multa de eo: & sperabat signum aliquod videre fieri ab eo. Interrogabat autẽ eum multis sermonibus. At ipse [i] nichil illi respondebat. Stabãt autẽ principes sacerdotum & scribæ cõstãter accusantes eum. Spreuit autẽ illum Herodes cum exercitu suo: & illusit [k] indutum veste alba: & remisit ad Pilatum. Et facti [l] sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant adinuicem.

Vnus de his qui pendebãt latronibus blasphemabat Ihesum: dicẽs. Lucę.23.f.
Si tu es Christus saluum fac teipsum, & nos. Respondens [m] autẽ alter

tex. qui est eiusdẽ Bedę in c. Reuertar. de pœni. dist.4 vbi dicitur. Reuertar in domũ meã vnde exiui. timendus est iste versi. nõ exponedus: ne culpa quã in nobis extinctã credebam9, pincuriã nos vacãtes opprimat. Hęc tex.
c Dixit ad eũ zachęe festinans descẽde &c. Non inuitatus inuitat (dicit glo. interli.) quia etsi nondũ audierat vocẽ inuitãtis, audierat aspectum. Deus enim potius cor ipsum q vocẽ attendit. c. quẽ pœnitet. versi. Tãta itaq. de pœni. dist.1.
d Excepit illum gaudens. Hinc dicit Augusti. in c. quotidie. circa me. de cõse. distinc.2. Si dixerit quispiam non quotidie accipiendũ eucharistiã: alius affirmat quotidie: faciat vnusquisq qd scdm fidẽ suã pie credit faciendũ. Nec enim litigauerũt inter se. i. fuerũt sibi cõtrarij, aut quisq eorũ se alteri prepo suit, zacheus & ille Centurio: cũ alter eorũ gaudens in domo sua suscepit dñm: alter dixit. O dñe, non sum dignus vt intres sub tectũ meũ: ambo saluatorẽ honorificãtes, q̃uis non vno modo: ãbo peccatis miseri: ambo misericordiã cõsecuti. Ad hoc valet q manna scdm propriã voluntatẽ in ore cuiusq sapiebat. Hæc tex. de quo etiã dictum est in verbo Aaron. folio.3. pagi.2.
e Reddo quadruplũ. Videat qd satis diffuse dictũ est s. in verbo Defraudare.
f Et factus est sudor &c. Hinc dicit Grego.24. moraliũ. Appropinquãte morte, nostræ mẽtis in se certamẽ Christus expressit, q vim quãdam terroris ac formidinis patimur, cũ per solutionẽ carnis ęterno iudicio propinquamus: nec immerito, qm aĩa post pusillũ hoc inuenit qd in ęternũ mutare nõ possit. Circa hanc sentẽtiã sufficiat notare textus. sępe s. allegatos in c.1. col.2. in verb. pœnã ppetuã. de sum. tri. & fi. ca. & in c. fi. in verb. Sine fine torquebit. de pœni. dist.7. & in c. Vnũ. §. Alias. circa fi. ibi: æterna flãma sine vllo remedio cruciabit. 25. dist.
g Cum tetigisset Ihesus auriculam, sanauit eũ. Petrus tollit aurẽ, quia ipse ligandi & soluẽdi adeptus est potestatẽ: & ideo tollit gladio spirituali aurẽ interiorẽ male intelligentis: sed dñs ipse refundit auditũ, demonstrans & ipsos si conuertãtur: posse saluari, qui in passione dñi vulnerati sunt, eo q omne peccatũ, fidei mysterijs abluat. Hęc declaratio (quę est Ambrosij) ponit in c. si Petrus. 24. questi.1.
h Remisit eũ ad Herodẽ. Videat qd istis verbis annotatũ est s. in verb. Herodes.
i Ipse nichil illi respõdebat. Hoc audiẽtes (dicit Greg.22. moraliũ) nos oportet addiscere vt quotiens auditores nři, nřa volunt quasi laudãdo cognoscere, non autẽ sua puersa mutare oĩno taceam9: ne si ostẽtationis studio verbũ dei loquimur: & illorũ culpa quę erat, esse non desinat, & nřa quę non erat, fiat. Text9 est pro hoc dicto in c. in mandatis. circa mediũ. 43. dist. iuncto c. Cauendũ. de pœni. dist.3.
k Illusit indutũ veste alba. Q, induit veste alba (dicit Ambrosius) immaculatę tribuit indiciũ passionis, q scilicet agnus dei sine macula, mũdi peccata susciperet. prout etiã dicit tex. post Esaiam in c. Si enĩ. §. Eligat. de pœni. dist.2.
l Facti sunt amici Herodes & Pilatus. Nefandissimũ fœdus (dicit glo. ordina.) qd Herodes & Pilatus in occidẽdo Christũ pepigerunt. successores eorũ hereditario iure custodiũt, qñ Iudęi & gẽtiles sicut genere & religione: ita mẽte quoq dissidentes, in christianis tñ persequẽdis, & fide Christi perimenda consentiũt. put de hoc notat Hostien. in summa. in ti. de Iudęis. & in ti. de Sarracenis. & probat in c. in nõnullis. de Iudęis. & dicet. I. in verb. Iudęus.
m Respondẽs alter increpabat eũ &c. Hinc dicit Grego.18. moraliũ. In cruce, claui man9 eius pedesq ligauerãt, nichilq a pœnis in eo nisi cor & lingua remãserunt, inspirãte deo totũ illud ei obtulit qd in se liberũ inuenit: vt iuxta hoc qd scriptũ est. Corde crederet ad iustitiã, ore confiteret ad salutẽ. Tres aũt virtutes quas apostolus memorat, subito repletus gr̃a, accepit latro & seruauit in cruce. fidẽ nanq habuit q regnaturũ deũ credidit, quẽ secũ pariter morientẽ vidit. spem habuit, qui regni eius aditũ postulauit. qui charitatẽ quoq viuaciter tenuit, qui fratrẽ & collatronẽ p simili scelere morientẽ, de iniquitate sua redarguit. Circa hoc dictum Gregorij videndus est textus, hęc quę de latrone isto dicit Gregorius cõprobans. in c. baptismi vicẽ. de conse. dist.4. de quo textu dictũ est s. in verb. baptizare. y. in fi. Pro hoc etiã dicto est bo. tex. in c. Nullus expectet. de

pœni. distinc.7. de quo videatur in proxima annotatiōe. n ℭ Hodie mecū eris in paradiso. Licet la
tro veniā meruerit in fine de omni crimine: nō tñ Christus dedit baptisatis peccādi & perseverādi auctoritate.
tunc em̄ baptisatus est/qui tunc primū in cruce Christū cōfessus est. Pœnitētia em̄ si in extremo vitę hiatu adue
nerit/sanat & liberat in ablutione baptismi: itaq̄ nec purgatoriū sentiūt/qui in fine baptisant: sed ipsi ditant
bonis sanctę matris ecclesię/recepturi sunt multiplex bonū in ęterna beatitudie. Illi autē qui cū potuerūt/nūq̄
cōuerti voluerūt/confitētes cū iam peccare nequeūt/nec sic facile acquirūt qd volunt. Oportet em̄ vt pœnitētia fructificet in bonis operibus vt vitā mortuo impetret. Ita dicit tex. in c. Nullus expectet. in prin. de pœni. dist.7. subiungit tñ: o si vere qs cōuertat in fine nō est oīno de eius desperandū salute: cū scriptū sit. Quacūq̄ hora ingemuerit pctōr &c. sed finē expectare est periculosissimū & interitui vicinū.
o ℭ Oculi eorū tenebātur ne eū agnoscerēt. Christus vt peregrinus incognoscibilis de se dubitantibus apparuit: & ne agnoscerēt oc'los eorū tenuit. Ad qd aliud (nisi vt qa per fidē ipm̄ non credebant esse qd erat/viderēt cū/aliū q̄ erat. tex. est ita dicēs i c. qdqdā. col. pe. vers. In altera. 1.q.1.
p ℭ Peregrinus es. Vita nra nō est nisi quędā peregrinatio. Vnde i ea apparuit redēptor noster vt peregrinus. Ita dicit glo. in c. Recurrat. §. his ita in glo. 1.32.q.4.
q ℭ Potens in opere & sermone. Quādo qs dici possit in ope potens & sermone. Videat bo. tex. in c. Cū ad monasteriū. vers. Prior aūt. de statu mo. vbi d. q' Prior pre cęteris post abbatē potens sit in opere & sermone/ vt exemplo vitæ verboq̄ doctrinæ fratres suos/& instituere possit in bono/ & a malo etiā reuocare: zælum religionis habēs scdm cōscientiā/vt delinquētes corripiat & castiget/obedientes foueat & confortet. Hęc tex.
r ℭ O stulti & tardi corde ad credendum &c.

increpabat eum: dicens. Neq̄ tu times deum/qui in eadē damnatione
es. Et nos quidē iuste: nā digna factis recipimus: hic vero nichil mali
gessit. Et dicebat ad Ihesum. Dñe/memento mei cū veneris in regnū
tuū. Et dixit illi Ihesus. Amē dico tibi: hodie [n] mecū eris in paradiso.
Lucę.23.f. ℭ Ihesus clamans voce magna: ait. In manus tuas domine commen-
do spiritum meum. Et hæc dicens: expirauit.
Lu.vltimo. b.c.d.e. ℭ Duo ex discipulis Ihesu ibant in castellum: quod erat in spacio sta-
diorum sexaginta ab Hierusalem/nomine Emaus: et ipsi loquebātur
adinuicem de his omnibus quæ acciderant. Et factum est dum fabu-
larentur/et secum quęrerēt: et ipse Ihesus appropinquans ibat cū illis.
Oculi [o] autem eorum tenebantur/ne eum agnoscerent. Et ait ad illos.
Qui sunt hi sermones quos confertis adinuicē ambulantes/et estis tri-
stes? Et respōdens vnus/cui nomē Cleophas: dixit ei. Tu solus [p] pere-
grinus es in Hierusalem: et non cognouisti quæ facta sunt in illa his
diebus? Quibus ille dixit. Quæ? Et dixerunt de Ihesu Nazareno/qui
fuit vir propheta potēs [q] in opere/ et sermone corā deo et omni popu-
lo: et quomodo tradiderūt eum summi sacerdotes et principes nostri
in damnationem mortis/et crucifixerunt eum. Nos autē sperabamus
quia ipse esset redēpturus Israel. Et nunc super hęc omnia tertia dies
est hodie q̄ hęc facta sunt. Sed & mulieres quędā ex nostris terruerunt
nos/quę ante lucem fuerunt ad monumentū: & non inuento corpore
eius: venerunt dicētes/se etiam visionem angelorum vidisse: qui dicūt
eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumētum/& ita in-
uenerunt sicut mulieres dixerunt: ipsum vero non inuenerūt. Et ipse
dixit ad eos. O stulti [r] & tardi corde ad credendū in omnibus quę lo-
cuti sunt prophetæ. Nōne [s] hæc oportuit pati Christū: & ita intrare i
gloriā suā. Et incipiēs a Moyse & oībus prophetis/interp̄tabatur illis
in omnibus scripturis/quę de ipso erāt. Et appropiquauerūt castello/
quo ibāt. Et ipse [t] se finxit longius ire. Et coegerūt illū dicētes. Mane
nobiscum domine: quoniā aduesperascit/& inclinata est iam dies. Et
intrauit cū illis. Et factū est dū recūberet cū eis/accepit [v] panē & bene-
dixit/ac fregit/& porrigebat illis. Et aperti [x] sunt oculi eorū/& cogno
uerūt eū: & ipse euanuit ex oculis eorū. Et dixerūt adiuicē. Nōne cor
nostrū ardēs erat i nobis/dū loqret̄ i via & aperiret nobis scripturas?
Et surgētes eadē hora/regressi sūt i Hierusalē: & inenerūt cōgregatos
vndecim/& eos qui cū illis erāt: dicentes. q̄ surrexit dñs vere/& appa-
ruit Simoni. Et ipsi narrabāt quæ gesta erant in via: & quomodo co-

Hic gemina humiliādi necessitas (dicit glo. or.) nobis incūbit/q nec in scripturis q̄tū oportet edocti/nec ad implēda quę nouim' q̄tū decet sumus intēti. Nā si Moyses & pphetę de Christo locuti sunt: & eū p passionē in gloriā intraturū pdixerāt: quō gloriat̄ se esse christianū q neq̄ in scripturis qualiter ad Christū ptinet inuestigat/ neq̄ ad gloriā quā cū Chro habere cupit p passiones attingere desyderat? Circa hoc dictū notet̄ primo tex. in c. q ea 38. dist. vbi d. Qui ea quę dei sunt nesciūt/a dño nesciunt̄ Paulo attestāte q ait. Si qs ignorat/ignorabit̄. Vñ q̄cūq̄ stult' est in culpa/erit sapiēs in pœna. Scdo videat̄ tex. in c. saluator. paulopost pri. 1.q.3. vbi d. Oportet nos cū aplo p multas tribulatiōes intrare in regnū cœlorū/qm̄ nō sunt cōdignę passiones hui' tēporis ad futurā gloriā quę reuelabit̄ in nobis. Hęc tex. s ℭ Nonne hęc oportuit pati Christū. Hui' dicti meminit glo. in c. Inter hęc hircū. 2. in verb. Hostia. in princi. de pœni. dist.3. t ℭ Et ipse se finxit longius ire. Christus vt peregrinus incognoscibilis de se dubitātib' ire lōgius se finxit. Ad qd aliud nisi vt qa p fide nō erat in cordibus eorū longius se ab eis recedere ostēderet. Ita dicit tex. in c. quod quidā. col pe. verū. in altera. 1.q.1. v ℭ Accepit panē & bñdixit. Ondit qd nobis comesturis faciendū sit. vt scz comestionē benedictione pueniamus. de quo est tex. in c. Quādo autē. 44. dis. & dictū est s̄. in ver. Cōuiuiū. x ℭ Et aperti sunt oculi eorū. Quē in expositione scripturę non cognouerūt/ in fractione panis cognoscūt: qa non auditores legis/sed factores iustificabuntur. c. Si enim. colū.3. de pœni. distinc.2. & dictum est s̄. in verb. Fides.

y ¶ Quomodo cognouerūt eū in fractione panis. Mystice(dicit glo. or.)ideo in Christo illis ostēsa est alia effigies/ne eū nisi in fractiōe panis agnoscerēt/vt oēs intelligāt se Christū non agnoscere/nisi fiant participes corporis eius.i.ecclię cuī9 vnitatē cōmēdat apl's in sacramēto panis dicēs. Vnus panis/vnū corp9 multi sum9. Pro hoc dicto tex.est Grego.in c.Quia ex sola.in prin.& in versi. Vnde etiam.24.q.1.vbi dicit. In sola ecclesia catholica veritas cōspicit. Vnde de agni hostia dñs pręcepit. In vna domo comedetis/neq afferetis de carnibus ei9 foras. In vna namq domo comedit:qa in vna catholica eccl'ia/vera hostia redēptoris immolat. Hęc textus.

gnouerunt [y] eum in fractione panis.

¶(Dum hæc loquuntur) stetit Ihesus in medio discipulorum & dixit eis. Pax vobis. Ego sum:nolite timere. Conturbati vero & conterriti/ existimabāt se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis & cogitationes ascēdūt in corda vestra? Videte manus meas & pedes meos: quia ego ipse sum. Palpate & videte/quia spiritus [z] carnem & ossa nō habet/sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset: ostēdit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio. Dixit:habetis hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerunt ei partem piscis assi:& fauum mellis. Et cum [a] manducasset coram eis: sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos:cum essem vobiscum. quoniā necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & pphetis & psalmis de me. Tūc [b] aperuit illis sensum/vt intelligerent scripturas:et dixit eis. Quoniam sic scriptum est: & sic oportebat Christū pati: et resurgere a mortuis tertia die: et prædicari in nomine eius pœnitentiam et remissionem peccatorū in omnes [c] gentes. incipiētibus ab Hierosolyma. Vos autē testes estis horum. Et ego mittā promissum patris mei in vos. Vos autem sedete [d] i ciuitate quoadusq induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam:et eleuatis manib9 suis:benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis/ et ferebatur in cœlum. Et ipsi adorātes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno. Et erant [e] semper in templo laudantes et benedicentes deum. Lucæ. vltio f.g.1.1.

¶Quod de Ihesu sub nomine verbi habetur Ioan.1.a.videatur infra in dictione verbum.

¶Lux per Moysem facta est:gratia [f] et veritas per IhesumChristum facta est. Et diffusius supra in verbo gratia. Ioā.1.b.

¶Vidit Ioannes baptista Ihesum venientē ad se:et ait. Eccce [g] agnus dei/ecce [h] qui tollit peccatata mundi. Hic est de quo dixi. Post me venit vir/qui ante me factus est:quia prior me erat:et ego nesciebam eū. Sed vt manifestur in Israel propterea veni ego in aqua [i] baptizās.&c. vt Ioan.1. Et infra Ioannes Baptista. Ioan.1.d.

¶Altera die stabat Ioannes/& ex discipulis eius duo. Et respiciēs Ihesum ambulantem:dixit. Ecce agnus dei. Et audierūt eum duo discipuli loquentē/& secuti sunt Ihesum. Cōuersus autem Ihesus & vidēs Ioā.1.e.f.g in fine.

z ¶ Spūs carnē & ossa non habet. Videatur qd dictum est in verb. Caro.

a ¶ Cū māducasset. Māducauit Christ9 post resurrectiunē nō quasi cibo īdigēs:nec quasi in resurrectione(quā expectamus)cibis egere significans:sed vt eo modo naturā resurgētis corporis astrueret:q scilicet illud idem corpus quod gestamus/in resurrectione resumemus.de quo est tex. in c.1.in fi prime partis de sum.tri. & fi.catho.& notat per glo.in cle.1.§.porro.i verb.Intellectuæ.eodē titu.

b ¶ Tūc aperuit illis sensum vt itelligerēt scripturas. Idē dicit tex. in c.q ecclīasticis.§.ecce. 35.dis.de quo s.dictū est.

c ¶ In omes gētes. Ita enī dñs noster Ihesus Christ9 humani generis saluator instituit: vt veritas quę ātea legis & pphetarū pręconio cōtinebat/p apostolicā tubā in salutē vniuersitatis exiret/ sicut scriptū est. In omnē terrā exiuit sonus eorū/& in fines orbis terræ verba eorū. tex.est (cuius hæc verba sunt)in c. Ita dñs.in prin.19.dist.

d ¶ Vos autē sedete ī ciuitate. Postq(dicit glosa or.)Christus discipulos de virtute prędicationis pfecte instruxit/cum repēte si vellet posset eos roborare/distulit:dicēs. Vos autē sedete in ciuitate/ vt exemplū sequentib9 daret ne imperfecti prędicare ante tēpus pręsumāt. In ciuitate enī sedet qui itra mentis claustra se cōstringit/ne loquendo exterius euagel vt cū diuina virtute pfecte fuerit indutus/tunc quasi a seipso foras exeat/alios instruēdo. Pro hoc dicto facit textus Hierony.in c.Sic viue.16.q.1. dū ibi dicitur. Multo tempore disce/quæ postmodū doceas.& in c.Si efficta. in prin.59.dist.vbi dr. Quis tam impudens/tā arrogans inuenit/vt statim dux esse desyderet/cū tyro āte nō fuerit: & prius velit docere q discere! Multa alia possent allegari quę pretereo.

e ¶ Et erant semper in templo. Declara vt in simili dicetur in verb Moyses Exo.4.

f ¶ Gratia & veritas p Ihesum Christū facta est. Videat annotatio in verb.Gratia.

g ¶ Ecce agnus dei. Christ9 p agnū paschalem significat9/a Ioāne dictus est agnus glæ. Vnde secdm Isidorū agnus dicit ab agno qd est piū:vel latine dicit ab agnoscēdo: quia si in magno grege errauerit solo balatu matrē agnoscit. Ideo Ihesus Christus agnus dicit pp̄ter passionē: imprimis/qa pius passione sua donās nobis pacē. Agnouit patrē obediētia/matrē cura:& hęc est vna causa quare in imolatione altaris ter dicit Agn9 dei.q.d. Agne q agnouisti patrē/miserere nobis. Agne q agnouisti matrē/miserere nobis. Agne q obtulisti te p nobis/dona nobis pacē. Ita dicit Archi.in c.pe.de cōse dis.3. h ¶ Ecce q tollit pctā mūdi. Nemo tollit pctā mūdi nisi solus Chrs/q est agnus tollēs peccata mūdi. Tollit autē & dimittēdo q facta sunt/vbi & originale cōtinet: & adiuuando ne fiant/& perducendo ad vitam/vbi omnino fieri non possunt. Ita dicit textus qui Augustini est in cap.Nemo tollit.de consecra.distinc.4. i ¶ In aqua baptisans/& non in spiritu peccata tollens. Non regenerabantur enim seu renascebantur qui baptisabantur baptismo Ioannis:sed quodam præcursorio illius ministerio qui dicebat. Parate viam domino Christo/in quo solo renasci poterant qui parabantur.

Huius enim baptisma non est in aqua tm̄/ vt fuit Ioannis. Ita dicit tex. in c. Non regenerabātur. in prin. de cō secra. dist. 4. Cætera videant. in verb. baptisare. 1. k ¶ Quid quæritis. Interrogat non ignorās/ sed vt mercedē habeant respondētes. Neq̄ eū ipsum qui deus est/ aliqua potuit latere cogitatio. c. Nunqd Cain. in fi. de pœni. dist. 1. c. fi. in fi. de cōse. dist. 1. c. 1. circa mediū. 15. q. 6. & c. cōsuluisti. versi. occulta. 2. quæst. 5.
l ¶ Venite & videte. Scdm Origenē/ per hoc qd dicit venite/ inuitat ad actionē: per hoc aūt qd dicit videte/ inuitat ad contēplationem. Actiua enī vita contēplatiuæ iuncta/ deo placens est. dicto c. Nisi cum pridē. §. porro. versi. Nec ideo putes. de renuncia.
m ¶ Adduxit eum ad Ihesum. Nō dedignatur (dicit glo. interlinearis) maior seq̄ minorem. Pro hoc facit qd habetur i c. fi. 38. dist. vbi senectutis opprobriū timeri nō debet ab eo qui vult erudiri. & idē pbat tex. in c. si habes. 24. q. 3.
n ¶ Tu vocaberis cephas qd interpretatur Petrus. Intentū te fecit dominus (dicit Augustinus) nā si antea Petrus vocaretur. nō ita videres mysterium Petri/ & putares casu eū sic vocatū/ nō prouidētia dei. Ideo enī voluit aliud prius vocari/ vt ex mutatione nois/ sacramēti viuacitas cōmēdaret. Petrus enī a petra vocatꝰ est: petra vero ecclesia/ ergo in Petri noīe figurata est ecclesia q̄ scz sup hanc petrā ædificaret Christus ecclesiā suam. c. Ita dñs. 19. dist. c. loquitur. in princi. 24. q. 1. & dicetur in verb. Petrus. Nondū tñ mutat Christus nomen Simoni/ sed præsignat mutandū. quæ nois mutationē dū superioris auctoritate/ sed ēt auctoritate ppria fieri pt de iure hūano. pbat tex. & ibi notat in l. vnica. C. de muta. nois.
o ¶ Dicit ei Nathanael. a Nazareth pōt aliquid boni esse? Erat enī Nathanael literarū peritissimus: & quia doctissimus/ nō est in aplm electus. Oēs enī apostoli primū de idiotis accepti sunt vt cōfundant sapiētes. Pro hoc dicto glo. or. pōt videri tex. §. allegatꝰ in c. Venerabilis. paulo an fi. de pbē. p ¶ In quo dolus nō est. Dolus. i. simulatio. Si enī habet pctā/ cōfitet. Nō ergo negat peccatorē/ sed in eo laudat confessionē. Pro hoc dicto (qd est glo. or.) facit qd habet in c. serpens. in prin. de pœni. dist. 1. dū ibi dr. Venialis culpa est quā sequit pfessio delicto. q ¶ Quia dixi tibi. Vidi te sub ficu/ credis? maius his videbis. Huic dicto coforme videt qd dicit Io. An. in prin. clemētinarū. in verb. Ioānes. vbi dicit. Qui de veritatis cognitiōe a pricipio parū attingunt/ postea quasi pedetētim ad quandā pleniorē veritatis mensurā pueniūt. r ¶ Angelos ascendētes & descēdētes. Quid angeli ascēdētes & descēdētes designēt/ dictū est s. in verb. Iacob. vbi videat. s ¶ Vocatꝰ est aūt Ihesus/ & discipuli eius ad nuptias. In hoc ostēditur (dicit glo. ordi.) nō despiciēdas esse nuptias. Vnde notet tex. in c. si qs nuptias. 30. dist. in. vbi dr. Si quis nuptias in accusationē duxerit/ & mulierē fidelē ac religiosam dormientē cū viro suo abominandam crediderit/ aut etiam accusandā tanq̄ non posse coniugatos in regnum dei ingredi/ anathema sit. [illegible] tex.
t ¶ Quid michi & tibi est mulier? Ostendit non ab eo qd habet a matre. i. ab humanitate/ sed a deitate faciendum qd petit. Miracula enim non humana/ sed diuina fiunt virtute. Notatur in c. 1. de reliq. & vene. [illegible] & in c. Nec mirum. vbi per Archi. 26. quæst. 5. & dicetur. J. in verb. Miraculū. v ¶ Nondū venit hora mea. i. (dicit glo. ordi.) in eo qd facturꝰ sum nō agnosca te/ quia aliūde faciā. i. a diuinitate quā a te non habeo. Agnoscā aūt te pēdens in cruce/ cū vt filius curā tui discipulo cōmittā/ sed nondū venit hora passionis: qa nō debet esset passio/ nisi prædicato euāgelio: & tunc erit hora/ non necessitatis: vt hæretici calūniant: sed voluntatis/ vnde potestatē habeo ponēdi animā meā & iterū sumo eam. Nō enī auctor tēporū/ fato tēporis regit. Circa hoc dictū Aug. notet tex. in c. In quadā. de cele. missa. vbi habet illud: ptatē habeo &c. & qd dicit Archi. in c. Dicat. 23. q. 5. vbi dicit apud deū nō esse tēpus: & sic ipm nō regi tēpore. x ¶ Erāt ibi lapideæ hydriæ sex. Istas hydrias purificandis veris Iudæis/ non ita sed spiritu necesse habemꝰ apponere: vel magis apposita demōstrare. Quia enim nondū peruenit ecclesia ad perfectā purificationē/ qn eā ibi Christus exhibebit gloriosam

eos sequētes se: dicit eis. Quid [k] quæritis. Qui dixerūt ei. Rabbi: quod dicitur interpretatum magister: vbi habitas. Dicit eis. Venite [l] & videte. Venerūt & viderunt vbi maneret: & apud eū manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Simonis Petri vnus ex duobus qui audierant a Ioanne: & secuti fuerant eum. Inuenit hic primū fratrem suū Simonē: & dicit. Inuenimus messiā: quod est interpretatum Christus. Et adduxit [m] eū ad Ihesum. Intuitus autē eum Ihesus: dixit. Tu es Simon filius Ioanna: tu vocaberis [n] cephas: quod interpretatur Petrus. In crastinum voluit exire in Galilæam: & inuenit Philippum. Et dixit ei Ihesus. Sequere me. Erat autem Philippus a Bethsaida ciuitate Andreæ & Petri. Inuenit Philippus Nathanahel: & dicit ei. Quem scripsit Moyses in lege/ & prophetæ: inuenimus Ihesum filiū Ioseph a Nazareth. Et dicit [o] ei Nathanahel. A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus. Veni & vide. Vidit Ihesus Nathanahel venientē ad se: & dicit de eo. Ecce vere Israelita in quo [p] non est dolus. Dicit ei Nathanahel. Vnde me nosti? Respondit Ihesus & dixit ei. Priusq̄ te Philippus vocaret cū esses sub ficu vidi te. Respondit ei Nathanahel: & ait. Rabbi/ tu es filius dei: tu es rex Israel. Respondit Ihesus: & dixit ei. Quia [q] dixi tibi/ vidi te sub ficu/ credis? maiꝰ his videbis. Et dicit ei. Amē amē dico vobis videbitis cœlum apertum: & angelos [r] dei ascendentes super filium hominis.

Ioan.2.a.b ¶ Nuptiæ factæ sunt in chana Galilææ: & erat mater Ihesu ibi. Vocatus [s] est autem Ihesus & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino: dicit mater Ihesu ad Ihesum. Vinū nō habēt. Et dicit ei Ihesus. Quid [t] michi & tibi est mulier? Nondum [v] venit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quodcunq̄ dixerit vobis: facite. Erant [x] autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundum purificationem Iudæorum: capiētes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis Ihesus. Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas vsq̄ ad summū. Et dicit eis Ihesus. Haurite nunc: & ferte architriclino. Et tulerūt. Vt autē gustauit architriclinus aquā vinum factam: & non sciebat vnde esset: ministri autem sciebant qui hauserāt aquā. Vocat spōsum architriclinus: & dicit ei. Omnis homo

non habētem maculam neq̧ rugā.c.oībus.24.q.1.multis interim purificationibus opus habet: quatenus sicut abūdant peccata/abundet indulgētia. Prima ergo hydria & prima purgatio in cōpunctione est: de qua legim⁹. In quacūq̧ hora ingemuerit peccator/omniū iniquitatū eius non recordabor.c.Nullus expectet.versi.quis.de pœni.dis.7.de qua etiā dicit.Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus/cor contritū & humiliatū deus nō despicies.c.Sacrificiū.de pœni.dist.7.Secunda hydria seu purgatio est cōfessio:omnia siquidē in confessione purgant.c.sufficit de pœni.distic.1. Tertia hydria est eleemosyna: vnde dicit in euangelio. Date eleemosinā/& oia munda sint vobis.c.Medicamentū.in fi.de pœni.dist.1. Quarta hydria est remissio iniuriarū: scdm quod orātes dicim⁹. Dimitte nobis debita nostra/sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.c.Panē.de cōse.dist.2.c.de quotidianis.de pœni.dist.3.& c.dixit dñs.de pœni.distinc.4. Quita hydria est afflictio corporis: vnde & orādo dicimus. Mundi p abstinentiā ipsi canamus gloriā. Vtile est em̄ vt si quid negligēs libertas & imoderata licētia psumpsit/hoc religiosæ abstinētię cēsura castiget.c.Igit.in fi.76.dist. Sexta est prōpta obedientia. Fidei em̄ meritū possidet obedientia/sine qua quisq̧ infidelis esse cōuincit/etiā si fidelis esse videat.c.Sciēdū.in fi.8.q.1.Hæ sunt sex hydrię positę in purificationē nostrā quę vacuę sunt & plene vēto/si pro inani gloria assumant.c.Vide q̄tum.1.q.1.c.Cauendū.de pœ.dist.3.Aqua replent/si timore dei custodiātur.Aqua em̄ timor dñi est etsi min⁹ sapida: tñ optime infrigerās animā noxiis desyderiis æstuantē.c.sicut seta.de pœni.dist.2.Diuina aūt virtute aqua vertit in vinū/qm̄ pfecta charitas foras mittit timorē.c.schismatici.circa princi.23.q.6.Dicunt aūt lapideę hydrię ppter stabilitatē seu soliditatē. Vnde & ecclesia ppter fidei soliditatē sup petrā dicit ędificata.c.quia ex sola.24.q.1.Et erāt singulę capiētes metretas binas vel ternas. Duę metretę/duplex timor est, Ne forte trudi in gehēnā/& ne forte ab ęterna vita cōtingat excludi. De quo duplici timore est tex.in c.fi.in fi.23.q.6. Sed qa de cōtingente futuro sunt ista/& blādiri pot sibi aīa dicens. Postq̄ aliqnādiu in voluptatib⁹ tuis vixeris/ages pœnitentiā/nec ista iam cariturus/nec periturus in illa Bonū est adhibere tertiū timorē/ne scilz pueniamur die mortis & pœnitere non possimus. Hęc est metreta tertia quē sub disiunctione signāter posuit/eo q̄ nō omniū sit. Multos eīn solet serotina pœnitētia decipere.c.fi.circa med.de pœni.distl.7.Hæc declaratio est de mēte Ber.in.1.sermone primę dñicę post octauas Epiphaniæ.

primum bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum vinum vsq̧ adhuc. Hoc [y] fecit initium signorū Ihesus in chana Galilææ & manifestauit gloriā suā: & crediderunt in eum discipuli eius.

¶Cum esset Ihesus Hierosolymis in pascha ī die festo: multi crediderunt in nomine eius vidētes signa eius quę faciebat. Ipse autē [z] Ihesus non credebat semetipsum eis: eo q̄ ipse nosset omnes: & quia opus ei nō erat vt quis testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat: quid esset in homine. Ioan.2.d. in fine.

¶Venit Ihesus & discipuli eius in terrā Iudæam: & illic demorabatur cū eis & baptizabat [a]. Ioan.3.c.

¶Vt cognouit Ihesus: quia audierunt Pharisęi q̄ Ihesus plures discipulos facit & baptizat q̄ Ioānes: q̄q̄ [b] Ihesus nō baptizaret: sed discipuli eius: reliquit [c] Iudæam & abijt iterū in Galilęam. Oportebat autem eum transire per mediam Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariæ qui dicitur Sichar iuxta prædiū quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Ioan.4.a.

¶Ihesus ergo fatigatus [d] ex itinere/sedebat sic supra fontē. Hora erat autem quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dixit ei Ioā.4.a.b.c.d.e.f.

y ¶Hoc fecit initiū signoꝝ Ihesus. In initio signoꝝ quę mortalis mortalibus erat datur⁹/aquā vertit in vinū: vt ei⁹ aduētu & ipso imortali facto hoies nō p austeritatē pœnarū legis/sed p dulcedinē & saporē pmioꝝ euāgelij/ad operatione boni prouocādos ostēderet/prout etiā factū est.c. Hęc aūt §.Ex his.paulo añ fi.23.q.4.

z ¶Ipse non credebat se eis/eo q̄ ipse nosset oēs.i.non credebat se eis: nō q̄ ipsi essent aliqd facturi nolēti/qui habet ptātem ponēdi aiam suā.c.in quadā.circa me.de cele.missa. Sed quia diuinitatis virtute/occulta eorū non erat.c.1.15.q.6.& sciebat eos nō firmiter credere, vnde nō cōmittebat eis oia dogmata/vt firmiter credētib⁹: ne margaritas mitteret ante porcos.c.In mādatis.in prin.43.dist.

a ¶Et baptisabat scz p apostolos suos. Pro hac declaratione (quę est glo.interlinearis) est tex.in c.Quādo ab Hierosolymis.de cōse.dist.4.vbi dicit. Quando ab Hierosolymis exijt Ihesus cū discipulis suis in terrā Iudęā/& ibi morabat cū eis/baptisabat non per seipm̄/sed p discipulos suos/quos intelligim⁹ iam fuisse baptisatos/siue baptismo Ioānis: sicut nōnulli arbitrant: siue (qd magis credibile est) baptismo Christi. Hęc tex. qui est Augustini.

b ¶Q̄q̄ Ihesus non baptisaret. Vtrūq̧ verū est (dicit Augustin⁹) q̄ Christus & baptisabat/& nō baptisabat. baptisabat em̄ quia ipse mūdabat: non baptisabat quia ipse nō intingebat. Prębebāt discipuli ministerium corporis: pręebat ille adiutoriū maiestatis. Pro hoc dicto facit text⁹ eiusdē Augu in c. Cum tantū.in princi.de cōse dist.4.vbi dicit. Cum tantū valeat baptism⁹ p hominē contēptibilē q̄tum per apostolū dat⁹: ita nec illius sed Christi esse cognoscitur Et in c.baptism⁹.in pri.eadē dis.vbi dr̄. Baptism⁹ talis est/qualis ille est in cui⁹ ptāte dat/nō qualis ille p cui⁹ ministeriū dat. Et in fine dicti c.vbi dr̄. Nō timeo adulterū/nō ebriosum/nō homicidā/qa columbā attēdo/p quā michi dicit. Hic est q̄ baptisat.

c ¶Reliqt Iudęā. Poterat qdē & psens ab his nō teneri si nollet: sed in oi re quā gessit vt hō/hoib⁹ in se credituris pbebat explū: qa vnusquisq̧ seru⁹ dei nō peccat si secesserit in aliū locū/vidēs furorē sep sequētiū. Fecit ergo hoc ille magr bon⁹ vt doceret/nō q̄ timeret. Pro hoc dicto (qd est Augu.) notet tex.in c. Exijt q̄ seminat.§.porro.versi. Sic em humanā naturā, de ver.sig.li.vj.vbi dr̄. Sic humanā naturā assumpsit Chrs/q̄ l suis opibus pfecti⁹ existēs/in nr̄is fact⁹ hūilis/in pprijs pmāsit excelsus. Sic & summę charitatis dignatiōe ad act⁹ quosdā ni ę imperfectioni cōformes inducit/q̄ a summę pfectionis rectitudine nō curuatur. Egit nāq̧ Christus & docuit opera perfectionis Egit etiā infirma: sicut interdū & in fuga patet/[illegible] loculis: sed vtrūq̧ perfecte perfectus existens/vt perfectis & imperfectis se viam salutis ostēderet/qui vtro[illegible] uare venerat/qui tandem mori voluit pro vtrisq̧. Hæc tex. Alia iura quæ in fuga persecutionum po[illegible] gari (quia superius citata sunt) pertranseo.

d ¶Fatigatus ex itinere. Suscepit em̄ oia quę sunt nostrę infirmitatis sine pctō. Hoc dictū est [illegible] tis. & idē habet p glo.in cle.1.in ver.possibile.de sum.tri.& fi.ca.& p Panor.i c.4.col.3.versi. [illegible]

e ¶ Vt cibos emerēt. Hinc colligi pōt Christū & ei⁹ apostolos proprietatē seu dominiū pecuniaꝝ habuisse De quo pōt videri qd diffuse dicit glosa in extrauagāti. Cū inter nōnullos. in verb. asserit. Vbi hęc emptio per apostolos facienda/ad effectum supradictum ponderat. de verbo. signi.

f ¶ Tu forte petijsses ab eo & dedisset tibi. Nā quasi dogma quoddā est/neminē accipere diuinū donum ex non quęrētib⁹ illud. Hinc etiā ipsum saluatorē iubet pater poscere vt det illi: iuxta illud. Postula a me & dabo tibi gētes. & ipse saluator dicit. Petite & accipietis. Pro hoc dicto (qd est Origenis) est tex. (vbi multæ alię euāgelicę doctrinę quibus istud/ petitionē scilicet doni cœlestis esse faciendā pbat) in c. voluissent. §. in euangelio. de pœni. distinc. 1.

Ihesus. Da michi bibere (Discipuli enim Ihesu abierant in ciuitatem vt [e] cibos emerēt) Dicit ergo ei mulier illa Samaritana. Quomodo tu cū Iudæus sis bibere a me poscis: quæ sum mulier Samaritana? (Nō enim coutuntur Iudæi Samaritanis) Respondit Ihesus: & dixit ei. Si scires domū dei: & quis est q dixit tibi/da michi bibere: tu forte petijsses [f] ab eo: & dedisset tibi aquā viuā. Dicit ei mulier. Domine: Neq; in quo haurias habes: & puteus altus est. Vnde ergo habes aquam viuā? Nūquid tu maior es patre nostro Iacob qui dedit nobis puteū: & ipse ex eo bibit: & filij eius & pecora eius? Respōdit Ihesus: & dixit ei. Oīs qui bibit ex aqua hac sitiet iterū: qui [g] autem biberit ex aqua quā ego dabo ei non sitiet inęternum: sed aqua quā ego dabo ei/fiet in eo fons aquę salientis in vitam æternā. Dicit ad eū mulier. Domine: da michi hanc aquam: vt non sitiam: neq; veniam huc haurire. Dicit ei Ihesus. Vade voca virum tuum: & veni huc. Respondit ei mulier: & dixit. Non habeo virum. dixit ei Ihesus. Bene dixisti: quia non habeo virū. Quinq; enim viros habuisti: & nunc [h] quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine video [i] quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt: & vos dicitis quia Hierosolymis est locus vbi adorare oportet. Dixit ei Ihesus. Mulier [k] crede michi: quia veniet hora quando neq; in monte hoc: neq; in Hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus: quia salus [l] ex Iudæis est. Sed venit hora & nunc est: quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate. Nam & pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus [m] est deus: & eos qui adorant eum: in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia Messias venit qui dicitur Christus. Cum ergo venerit ille annunciabit nobis omnia. Dicit ei Ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius: & mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid quæris: aut quid loqueris cum ea. Reliquit [n] ergo hydriam suam mulier: & abijt in ciuitatem: & dixit illis hominibus. Venite & videte hominē qui dixit michi omnia quæcunq; feci. Nūquid ipse est Christus? Exierūt ergo

g ¶ Qui autē biberit ex aqua quam ego dabo ei nō sitiet inęternū. Tex. est circa hæc verba videndus in c. Charitas est aqua. in princi. de pœnitē. disti. 2. de qvo dictū est in verb. Aqua. in annotatione huius sententiæ. Tex. est etiā qui verbis istis accōmodari pōt in c. Reuera. circa prici. de conse. dist. 2. vbi dicit text⁹. Filijs Israel aqua de petra fluxit: tibi sanguis ex Christo/illos ad horam satiauit aqua: te sanguis diluit inęternū. Iudæus bibit & sitit/ tu cū biberis sitire non poteris.

h ¶ Nunc quē habes nō est vir tu⁹. Circa hęc verba noteř textus in c. Quomodo. in prin. 31. q. 1. vbi dicit Hieronym⁹/ cuius est ille tex. Fornicationis periculo concedit viduis secūda matrimonia contrahere. Meli⁹ est eñ (licet alterū & tertiū) vnum virū nosse q̄ plurimos. i. tolerabili⁹ est vni homini prostitutā esse/q̄ multis. siquidē & illa in euāgelio Samaritana sextū maritū habere se dicens/ arguit a dn̄o q̄ non sit vir eius. vbi eñ numerus maritorum est: ibi vir (qui proprie vnus est) esse desistit. Hęc tex. vbi glo. in verb. dicens/dicit. Qz tametsi Samaritana respōderit se non habere virū: tamen intus in eius animo se virū habere credebat ad quā interiorē credulitatē respexit Christus dū dicit. Voca virū tuum. & ad hanc intētionē/ nō autē ad verba referendū est qd dicit Hiero. Samaritanā respōdisse se habere sextū maritū. Et ita etiā dicit glo. in c. intelligētia. in verb. Res. de verbo. signi. Quod satis sustineri potest. Non video tñ quomō dictū Hieronymi stare possit cum sentiat hanc mulierē (dū ad eā verba faceret dn̄s) maritos sex simul habuisse: cū tamē verbis Christi clare liqueat quinq; defunctos/ & hunc non esse virū: non quia cū alijs quinq; accept⁹ esset. Ea eñ ratiōe nec quatuor fuissent viri eius/ sed quia nō erat ei legitime copulatus.

i ¶ Domine: video quia propheta es tu. Et sic cœpit ad eā venire vir. i. veritatis cognitio/ sed nondū plene peruenit: quia prophetā tñ/ nō aūt messiam pmissum fateř: sed postea plenius erudita fatebiř: vt sic pedetenti ad veritatis cognitionē pueniendū ostēdař. Nemo eñ repente fit summus/ sed a minimis quisq; inchoat/ vt ad magna pueniat. c. Charitas est aqua. versi. Hęc quę de charitate. de pœ. distinc. 2.

k ¶ Mulier crede michi. Dicit crede michi: quia scdm Chryso. vbiq; nobis opus est fide matre bonoꝝ/ quę salutis est medicamentū sine qua nichil magnoꝝ est possidere: sed qui tentāt/ ijs assimilāiur qui sine naui pelagus tentāt transire: qui parū quidē tentare sufficiūt/ vltra vero procedētes cito mergunř. vbi eñ Christus nō est fundamētū/ ibi nullius boni operis est supędificandū. vulgato c. Cū Paulus. in fi. 1. q. 1. & dictū est in verb. fides.

l ¶ Salus ex Iudęis est. Quia & Christus scdm carnē/ & eius apostoli in qbus fidei ac salutis initium sumptū est/ a Iudęis sunt. c. Cum igitur §. hac itaq;. versi. Est autem & alia causa. 38. quęsti. 1.

m ¶ Spiritus est de⁹. idē dicit tex. in c. Quidā. ver. Antropomorphitæ. 24. q. 3. vbi exponiř hoc dictū. Spiritus est deus. i. icorpore⁹ est: & ideo nō tā petit corpalia seu exteriora q̄ spūalia seu iteriora. Deus eñ cor iterrogat/ & nō manū. c. si qd inuenisti. in fi. 14. q. 5.

n ¶ Reliquit hydriā suā. Mulier euāgelizatura reliquit hydriam: quia nimia terrenoꝝ sollicitudo (vt nobis & alijs verā cognitionē conquiramus) abijcienda est. Cognitiōis eñ statū erigere nō valet quē terrenę sollicitudinis vsus curuū tenet. c. 1. versicu. Gibbosus. 49. dis.

o ℭ Meus cibus est vt faciam voluntatē patris mei. Hinc dicit textus in c. Inter hęc hircū. paulo ante finē. de pœni. dist. 3. Culpā eius non auferūt sacerdotes qui dolose se offert/ nec in eo possunt epulari quorum cibus est peccatorum remissio. Vnde verus sacerdos ait. Meus cibus est vt faciam voluntatē patris mei qui in cœlis est. i. vt peccatores conuersi & pœnitentes saluentur. Hæc tex. Cętera videantur in verb. Cibus.

de ciuitate & veniebant ad eum. Interea rogabāt eū discipuli: dicētes. Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli adinuicem. Nunquid aliquis attulit ei mādūcare? dicit eis Ihesus. Meus [o] cibus est/ vt faciā voluntatem eius qui misit me: vt perficiam opus eius. Nōne vos dicitis/ quod adhuc quattuor menses sunt & messis venit? Ecce dico vobis: leuate oculos vestros: & videte regiones: quia albæ sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit: & congregat fructum in vitam æternam: vt & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui seminat: & alius est qui metit. Ego misi [p] vos metere/ quod vos non laborastis. Alij laborauerunt: & vos in labores eorum introistis. Ex ciuitate autem illa multi [q] crediderunt in eū Samaritanorum/ propter verbum mulieris testimoniū perhibentis: quia dixit michi omnia quæcunque feci. Cum venissent ergo ad illū Samaritani: rogauerūt eum vt ibi maneret. Et māsit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem eius. Et mulieri dicebant: quia iam propter tuam loquelam non credimus. Ipsi enim audiuimus & scimus: quia hic est vere saluator mundi.

ℭ Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Ihesus adueniret a Iudæa in Galilæam/ abijt ad eū: & rogabat eum vt descenderet & sanaret filium eius (Incipiebat enim mori) Dixit ergo Ihesus ad eum. Nisi [r] signa & prodigia videritis: nō creditis. Dicit ad eum regulus. Domine: descende priusq̄ moriatur filius meus. Dixit ei Ihesus. Vade filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Ihesus: & ibat. Iam autem eo descēdente serui occurrerunt ei & nunciauerunt dicentes. quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerat. Et dixerūt ei. Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater: quia illa hora esset in qua dixit ei Ihesus: filius tuus viuit. Et credidit ipse & domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Ihesus cū venisset a Iudæa in Galilæam. Ioan. 4. g. in fine.

ℭ Erat dies festus azimorū/ & ascendit Ihesus Hierosolymā. Est autē Hierosolymis probatica piscina/ q̄ cognominatur hebraice Bethsaida/ quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languētium cæcorum/ claudorum/ aridorum expectantium aquæ motū. Angelus autem domini descendebat secundum tempus in piscinam: & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinā post motionem aquę sanus [s] fiebat a quacūque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi/ triginta & octo annos habēs in infirmitate sua. Hunc autē cum vidisset Ihesus iacentem: & cognouisset quia iam multum tēpus haberet: dicit ei. Vis sanus fieri? Respondit ei languidus. Domine ho- Ioā. 5. a. b. c

p ℭ Ego misi vos metere quod vos non laborastis. i. vos facio messores ibi/ vbi alij seminauerūt. i. in Iudęa vbi prima seges collecta est. Pro hoc dicto glo. or. est tex. aptus. &. allegatus in d. c. Cū igitur §. Hac itaque versi. Est & alia causa. 35. questi. 1.

q ℭ Multi crediderūt propter verbū mulieris testimoniū phibēntis. Cōsiderabāt enim (dicit Chrysosto.) quod nequaq̄ mulier grata inter eum admirata fuisset/ qui eius delicta redarguerat/ nisi magnus quis esset & excellens qui prędicabatur ab illa. Sic ergo solo mulieris testimonio credētes & nullū signum vidētes/ exierunt deprecantes Christum vt apud eos maneret. Pro hac facili Samaritanorum credulitate ita per Chrysosto. declarata. est bonus tex. in c. qd Christus. versi. denique. ibi: Samaritani citius crediderūt. 23. q. 4.

r ℭ Nisi signa & prodigia videritis nō creditis. Sed quomō qui rogabat nōne credebat? Gregorius respondēs dicit. Mementote quæ petijt/ & aperte cognoscetis qa in fide dubitauit: poposcit nāque vt descēderet & sanaret filiū eius. Minus itaque in illo credidit quē non putauit posse salutē dare/ nisi presens esset & corpe. Pro hoc facit: qa si verū eum deū credidisset/ non præsentiā corporalē postulasset: sed q̄ sit eius sermo operatorius attēdisset/ quo facta sunt omnia. Iussit enim & facta sunt cœlū/ terra/ mare/ & omnia quę in eis sunt. c. Panis est in altari. paulo post princip. de conse. dist. 2. Isti confirmationi cōforme est quod subiungit Gregorius dicēs. Solo iussu dn̄s salutē reddidit/ qui voluntate omnia creauit/ prout etiā dicit tex. in c. Reuera. col. fi. eadem distinc.

s ℭ Sanus fiebat a quacūque detinebat infirmitate. Baptismus (sedm Chrysostomū) prefiguratus fuit in piscina. vnde & qui eo abluuntur sani fiunt a quacunque detineātur infirmitate. Non solum enim originaliū/ sed etiam voluntariorum fit in baptismo remissio peccatorum. c. Regenerāte. de cōse. dis. 4. c. 1. i fi. de sum. tri cū simil. Quātū tn̄ ad effectū baptismi in puulis reperiunt doctores quidā theologi opiniones cōtrarias habuisse: qbusdā ex ipsis dicētibus. p virtutē baptismi puulis qdē culpā remitti: sed grām nō cōferri. Alijs ecōtra asserētibus quod & culpa eisdē in baptismo remittit/ & virtutes ac iformans gr̄a ifundit quo ad habitū/ etsi nō pillo tēpore quo ad vsum. Nos tn̄ (dicit Clemēs qntus) attēdentes generalē efficaciā mortis Christi quæ p baptisma applicat/ pariter oībus baptisatis opinionē sedam (quæ dicit tam paruulis q̄ adultis conferri in baptismo grām informantē & virtutes) tanq̄ probabiliorē/ & dictis sanctorū & doctorum modernorum theologię magis consonam & concordem sacro approbante concilio: duximus eligendam. Ita dicit tex. in cle. 1. §. fi. de sum. tri. & fi. catho. vbi sunt glosę ampla in hac materia.

minem non habeo: vt cum turbata fuerit aqua: mittat me in piscinā. Dum venio enim ego: ali⁹ ante me descēdit. Dixit ei Ihesus. Surge [t]: tolle grabatum tuū: & ambula. Et statim sanus fact⁹ est homo ille. Et sustulit grabatum suum/ & ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebāt ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat. Sabbatū est. non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis. Qui me saluum fecit ille michi dixit. Tolle grabatum tuum/ & ambula. Interrogauerunt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi: tolle grabatū tuum/ & ambula. Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Ihesus enim declinauerat a turba constituta in loco. Postea inuenit eum Ihesus in tēplo: & dixit illi. Ecce [v] sanus factus es/ iam noli peccare: ne deterius [x] tibi aliquid cōtingat. Abijt ille homo: & nunciauit Iudæis: quia Ihesus esset qui fecit eum sanū. Propterea persequebātur Iudæi Ihesum: quia hæc faciebat in sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus vsq modo operatur: & ego operor. Propterea ergo magis quærebant eum Iudæi interficere: quia non solum soluebat sabbatum: sed & patrem suum dicebat deum/ æqualem [y] se faciens deo.

Ioan.6.b. ¶ Homines cū vidissent quia Ihesus fecerat signum (de quinq panibus/ & duobus piscibus) dicebant. Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundū. Ihesus ergo cum cognouisset quia venturi essent: vt raperent eum: & facerēt eū regē: fugit [z] iterum in montē ipse solus.

Ioan.6.f.g. ¶ (Dicente Ihesu qui manducat meā carnem & bibit meū sanguinē/ in me manet: & ego in illo) Multi audiētes ex discipulis eius dixerūt. Durus [a] est hic sermo. Et quis potest eum audire. Sciens autem Ihesus apud semetipsum: quia murmurarent de hoc discipuli eius: dixit eis. Hoc vos scandalizat. Si ergo videritis filium hominis ascendentē vbi erat prius. Spiritus [b] est qui viuificat: caro non prodest quicq. Verba quæ ego locutus sum vobis: spiritus & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim Ihesus ab initio qui essent credētes: & quis traditurus esset eum. Et dicebat. Propterea dixi vobis: quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datū a patre meo. Ex hoc multi [c] discipulorum eius abierunt retro: & iam non cū illo ambulabant.

t ¶ Surge tolle grabatum tuum & ambula. His verbis tria notāda vidētur quę vero pœnitēti debēt iesse. A pręteritis scꝫ criminib⁹ emēdatio/ in verbo surge. eoꝝ quę ad peccata alliciebāt & in peccatis fouebant derelictio/ ibi tolle grabatū tuum. & bonorū operum frequētatio/ ibi & ambula. De quibus est diffusus text⁹ Augu. in c. I. de pœni. distinc. 5. v ¶ Ecce sanus factus es iam noli peccare. Hinc dicit tex. in c. Cū infirmitas. in princip. de pœni. & remis. infirmitas corporalis nōnunꝗ ex peccato prouenit/ dicente dn̄o languido quē sanauerat. Vade & amplius noli peccare ne deterius aliquid tibi cōtingat. Hęc tex. Nōnunꝗ tn̄ corporalis infirmitas nō propter peccatū: sed propter virtutis obuenit exercitiū. c. Cū pcussio. 7. quęsti. I. Vnde etiā corporis īfirmitas nōnunꝗ fortitudinē corpis augmētat. c. Nisi cū pridem. §. Alia. in fi. de renū. x ¶ Ne deterius aliquid tibi cōtingat. Qui eñ in ea quæ dimiserant peccata rursus prolabuntur grauiorem subituri sunt pœnā. prout est bo. tex. in c. si qui vero. & in c. pe. de pœni. dist. 5. y ¶ Aequalem se faciens deo: prout æqualis erat/ estq ac fuit semp. c. I. de sum. tri. Vnde ī Nicena synodo Arrhianę pfidię condēnata est blasphemia/ quā de ięqualitate sanctę trinitatis idē Arrhius asserebat. Consubstātialem eñ deo patri dei filiū eadem sancta synod⁹ diffiniuit. cap. I. versi. harū prior. 15. dis. facit. c. quidā. versi. Arrhiani. 24. quęsti. 3. z ¶ Fugit iterum in montē ipse solus. Christ⁹ fugit erudiēs nos mūdanas contemnere dignitates. prout etiam est bo. tex. in c. Multi. in fine. 40. distinc. a ¶ Dixerūt. Durus est hic sermo &c. Circa ea quę hic dicunt/ & pro eorū elucidatione notet tex. in c. Prima quidem. de cōse. disti. 2. vbi dr̄. Hęreses in discipulis Christi velut a duritia eius sermonis facta est. Cū eñ diceret. Nisi quis māducauerit carnē meā & biberit sanguinē meū/ non habebit vitā ęternā. Illi nō intelligētes dixerūt adinuicē. Durus est hic sermo: separauerūt se ab illo & remāsit cū discipulis. discedētibus illis/ instruxit illos qui remāserūt. Spūs est (inquiens) q viuificat: caro nichil pdest. Verba quę locut⁹ sum ad vos spūs & vita sunt/ itellexistis spūaliter/ spūs & vita sunt/ intellexistis carnaliter/ etiā illa spūs & vita sunt: sed tibi non sunt spūs & vita/ qui spūaliter nō intelligis: spiritualiter intelligite quę locut⁹ sum. Non hoc corpus qd videtis manducaturi estis/ & bibituri illū sanguinē quē effusuri sunt q me crucifigēt. Sacramentū aliqd vobis cōmendaui/ spiritualiter intellectū viuificat vos. Caro autē non prodest quicq. sed quomodo illi intellexerūt/ sic responderunt. Carnē qppe sic ītellexerūt sicut in cadauere venditᷣ/ aut in macello dilaniatᷣ. Sciēs aūt Ihesus ait. Hoc vos scādalisat/ quia dixi. Do vobis carnē meā māducare/ & sanguinē meū bibere. si ergo videritis filiū hois ascendentē vbi prius erat: qd est hoc? Hinc soluit qd illos mouerat/ hinc aperuit vñ fuerūt scādalisati/ hinc plane si itelligerēt: illi autē putabāt erogaturū corpus suū/ ille dixit se ascēsurū in cœlū vtiq integrū/ cū videritis filiū hois ascēdentē vbi erat prius/ certe vel tūc videbitis qa non eo modo quo putatis erogat corp⁹ suū: vel tūc intelligetis qa gr̄a eius. i. corpus suū gr̄a sua nobis datū/ non cōsumitᷣ morsib⁹. Scdo notetᷣ tex. in c. Vtrū. paulo añ fi. eadē dis. vbi dr̄. Rationabilius est vt qa nos iā similitudinē mortis ei⁹ in baptismo accipimus: similitudinē quoq carnis & sanguinis accipiam⁹: ita vt & veritas non desit in sacramēto: & ridiculū nullū fiat a paganis/ q cruorē occisi hois bibam⁹. Si eñ discipli patiēter ferre nequiuerit qd dn̄s dixit. q nō māducat meā carnē &c. sed dixerūt. Durus est hic sermo. quō ergo ferrēt ista increduli? Credendū est igitᷣ q in verbis Christi sacramēta conficiantᷣ. cui⁹ enim potentia creantur prius/ eius vtiq verbo ad melius pcreantur. Hæc textus. b ¶ Spūs est q viuificat. Videatur annotatio proxima/ & quod dictū est s. in verb. Caro. c ¶ Multi discipuloꝝ eius abierunt retro. Saluator ait Io. 8. Si manseritis in verbo meo/ vere discipuli mei estis. Nunquid ergo in his computandi sunt illi de quibus euangelium/ sic loquitur (vbi dominus cum cōmendasset manducantem carnem suam & bibentem sanguinem suum ait euangelista) multi ex discipulis eius audientes dixerunt. durus est hic sermo/

quis potest eum audire. Et subiungit. Ex hoc multi discipulorum eius abierũt retro/ & iam cum illo non ambulabant. Sed isti discipuli appellati sunt: non tñ vere discipuli erant/quia non remãserunt in verbo eius scdm id qd ait: si mãseritis in meo verbo &c. Quia ergo non habuerũt pseuerantiã sicut non vere discipuli Christi/ ita nec vere filij dei fuerũt etiã qñ esse videbant/ & ita vocabãtur. Ita dicit text⁹ Augustini in c. si ex bono. col. penul. de pœni. distinc. 4.

Dxit ergo Ihesus ad duodecim. Nũquid [d] & vos vultis abire? Respõdit ergo ei Simon Petrus. Domine [e] ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus & cognouimus: quia tu es Christus filius dei. Respondit eis Ihesus. Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis [f] vnus diabolus est. Dicebat autẽ de Iuda Simonis Scariothis. Hic enim erat traditurus eum: cum esset vnus ex duodecim.

¶ Posthæc ambulabat Ihesus in Galilęam. Non [g] enim volebat in Iudæam ambulare: quia quærebant eum Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudęorũ scęnophegia [h]. Dixerunt autem ad eũ fratres [i] eius. Transi hinc: & vade in Iudæam/ vt & discipuli tui videãt opera tua quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit: & quęrit ipse in palam esse. Si hæc facis: manifesta temetipsum mundo. Neq; enim fratres eius credebant in eum. Dixit ergo eis Ihesus. Tempus [k] meum nondum aduenit: tẽpus autem vestrũ semper est paratum. Non potest mũdus odisse vos. me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de eo: quia opera eius mala sunt. Vos ascẽdite ad diem festum hunc. Ego enim non ascẽdam ad diem festum illum: quia meum tempus nondũ impletum est. Hæc cũ dixisset ipse mansit in Galilæa: vt autem ascenderunt fratres eius: tunc & ipse ascẽdit ad diẽ festum non manifeste [l]: sed quasi in occulto. Iudæi ergo quærebant eũ in die festo: & dicebãt. Vbi est ille? Et murmur multus erat in turba de eo. Quidam enim dicebant: quia bonus est. Alij autẽ dicebãt nõ: sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudæorum. Ioan. 7. a. b

¶ Die festo mediãte ascendit Ihesus in templum: & docebat Et mirabantur Iudæi dicentes. Quomodo hic literas scit: cum non didicerit? Respondit eis Ihesus: & dixit. Mea [m] doctrina nõ est mea: sed eius qui misit me. Si quis voluerit volũtatẽ eius facere: cognoscet de doctrina/ Ios. 7. b. c. d. e. f.

d ¶ Nunquid & vos vultis abire? Non dixit Christus abite: hoc enim esset eos expellere/ sed iterrogauit eos an vellent abire auferẽs ab eis vi & necessitatẽ. Vnde hic sumpta occasiõe dicebãt quidã: neminẽ ad bonum cogendũ esse/ sed tãtũ inuitandum: cui contradicẽs Augustinus respõdet in hęc verba. Repetis vt audio qd in euangelio scriptũ est: recessisse a dño. lxx. alias. 72. discip[u]los: & arbitrio suę malę atq; ipiæ discessionis fuisse permissos. cæterisq; 12. qui remãserãt fuisse respõsum. Nunqd & vos vultis abire? & non attendis quia tunc primum ecclesia nouello germie pullulabat/ nõdumq; cõpleta fuerat illa prophetia. Et adorabunt eũ omnes reges terre: oẽs gentes seruiẽt ei. qd vtiq; q̃to magis impletur/ tãto maiore vtit ecclesia potestate vt nõ solum inuitet/ sed etiã cogat ad bonũ. Hoc dñs significare volebat q; q̃uis haberet magnã potestatẽ prius tñ elegit cõmendare humilitatẽ hoc etiam in illa conuiuij similitudine satis euidẽter ostẽdit vbi misit ad inuitatos & postea dixit. cõpelle eos intrare. ita significãs ecclesię primordia nascentis/ vt essent p vires etiã compellendi. tex. est vbi hęc ponũtur. in c. displicet. colũ. fi. versi. Repetis. 23. q. 4.

e ¶ Dñe ad quem ibimus verba vitę ęternę habes. Hinc dicit textus in c. Quę dignior. paulopost princip. 24. q̃sti. 1. Christus solus est quẽ nemo debet deserere nemo mutare/ cui bene dicit Dñe ad quẽ ibimus/ verba vitę æternę habes/ & ego a te quomodo recedam? Et in c. forte. paulopost prin. de cõse. dist. 2 dicit textus. Vbi nõ tulerũt sermonẽ Christi discipuli eius sed audiẽtes: quia carnẽ suam daret ad manducandũ/ & sanguinẽ suũ ad bibendũ: solus tamen Petrus dixit: verba vitę æternę habes & ego a te quomodo recedã?

f ¶ Vnus ex vobis diabolus est. Videatur annotatio in verbo diabolus. Sed ibi dictis addat declaratio glo. iterlinearis: quę est: q; Iudas dictus est diabolus quasi deorsum fluens. Fluebat enĩ deorsum qui & magistri sui/ & suũ/ malicia propria operatur⁹ erat interitũ. c. qui studet. versi. Iudas. 1. q 1.

g ¶ Non volebat in Iudęam ambulare/ quia quęrebãt eum Iudęi interficere. Futurũ erat (dicit Augustinus) vt aliquis fidelis abscõderet se: & ne illi pro crimine obijceret latibulum/ pręcessit in capite quod in mẽbro confirmaretur. Tex. est cũ hac sentẽtia Augustini idẽ sentiens in c. exijt qui seminat. §. porro. versi. Nec his quisq̃. de verbo. signifi. & in c. suscitaris. 7. quęsti. 1.

h ¶ Scænophegia. Scęnophegia festiuitas est tabernaculorum qua mense septimo Iudęi habitabant in tabernaculis in memoriã illorum in quibus patres eorum habitauerãt in deserto. Ita dicit glo. or. hic. & glosa in c. Ne forsitan. in verb. festiuitatis. de pœni. dist. 1.

i ¶ Fratres dñi. Cum auditis (dicit Chrysosto.) fratres dñi/ Marię cogitate consanguinitatẽ: non iterũ parientis vllam propaginẽ. Sicut enĩ in sepulchro vbi positum est corpus domini/ nec ante/ nec postea mortuus iacuit: sic vterus Marię nec ante nec postea quicq̃ mortale cõcepit. Pro hoc dicto est tex. clarus cũ glo. in c. Iacobus frater dñi. de cõse. dist. 1. iuncto c. Ioseph. de verbo. sig. & facit c. quidã. versi. Heluidiani. 24. q. 3. vbi dicitur. Heluidianos esse hęreticos ab Heluidio quodã sic dictos/ q dicebat post Christũ natum/ alios Mariã filios de viro suo Ioseph peperisse.

k ¶ Tempus meũ nondum aduenit: idest quę dicitis/ humanę glorię intuitu dicitis: & vt ipsi quęrẽdę studeã monetis/ sed ad hoc non veni. Sum quidẽ gloriam habiturus resurrectionis & ascẽsionis: sed ad eã veniendũ est impleta prius (ad quã subeũdã veni) humilitate passionis. Hęc declaratio est de mente glo. iterlinearis: & bene probat in sępe allegata cle. 1. de sum. tri. & in c. 1. eodẽ ti.

l ¶ Non manifeste/ sed quasi in occulto. Ihesus Christus cuius perfecta sunt opera: sicut in suis actibus viam perfectionis exercuit: ita interdũ imperfectorum imperfectionibus condescendens imperfectorum infirmas semitas non damnauit. d. c. Exijt qui seminat. §. porro. de verb. sig. in. vj.

m ¶ Mea doctrina non est mea/ sed eius qui misit me patris. Huic simile videtur qd alibi de seipso saluator ait. Sicut audio & iudico. & alibi. Non potest a se filius facere quicq̃/ nisi quod viderit patrẽ facientem. De quibus dictis est textus in c. fi. in fi. de consecra. distinc. 5. dum autẽ hic dicitur q; die festo Christus docebat/ videat quod dictum est in huius annotatione sententiæ s. in verb. doctrina.

n ¶ Qui a semetipso loquitur/gloriam propriam quærit. Videat annotatio in verbo gloria.
o ¶ Nondũ venerat hora eius. Hoc est/qa nolebat. Non eñ dñs sub fato natus est:hoc nec de te credendũ est/q̃tomagis de illo per quẽ factus es: si tua hora voluntas est illius/illius hora quæ est nisi voluntas sua! Hęc declaratio Aug. est circa quã videri põt textus eiusdẽ Augu. in c.1.versi. Genethaliaci.26.q.4. vbi natales hominũ sub fato non esse d. Et quod dictum est õ in verbo homo. sup illud Iob. Constituisti terminos eius qui prȩteriri non poterunt.

vtrum ex deo sit:an ego a meipso loquar. Qui [n] a semetipso loquitur: gloriam propriam quærit. Qui autem quærit gloriam eius/qui misit eum/hic verax est: & iniustitia in illo non est(Multaq; alia dixit Ihesus Iudæis) Quærebant ergo eum apprehendere:& nemo misit in illũ manus: quia nondum [o] venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum:& dicebãt. Christus cũ venerit:nunquid plura signa faciet/ q̃ quæ hic facit. Audierunt Pharisei turbam murmurantem de illo hæc. Et miserunt principes & Pharisæi ministros vt apprehẽderẽt eum. Dixit ergo eis Ihesus. Adhuc modicum tempus vobiscum sum: & vado ad eum qui me misit. Quæretis me/ & non inuenietis. Et vbi ego sum vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos. Quo hic iturus est: quia nõ inueniemus eum? Nũquid in dispersionẽ gentium iturus est: & docturus gẽtes? Quis est hic sermo quem dixit: quæretis me:& nõ inuenietis. Et vbi ego sum:vos nõ potestis venire? In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat Ihesus:& clamabat dicens. Si quis [p] sitit veniat ad me/& bibat. Qui credit in me (sicut dicit scriptura) flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autẽ dixit de spiritu: quem accepturi erant credẽtes in eum. Nondum enim erat spiritus datus: quia [q] Ihesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cũ audissent hos sermones eius:dicebant. Hic est vere propheta. Alij dicebant hic est Christus. Quidam autem dicebant. Nunquid a Galilea venit Christus? Nõne scriptura dicit? Quia ex semine Dauid/ & de Bethleem castello vbi erat Dauid/venit Christus. Dissentio itaq; facta est in turba propter eum. Quidam autẽ ex ipsis volebant apprehendere eum:sed nemo [r] misit super illum manus.

Ioan. 7. g. in fine. ¶ Venerũt ministri ad põtifices & Phariseos:& dixerũt eis illi. Quare non adduxistis eũ? Respõderunt ministri. Nunq̃ sic locutus est homo: sicut hic loquitur. Respõderunt ergo eis Pharisæi. Nunquid & vos seducti estis? Nũquid ex principibus aliquis credit in eum: aut ex Phariseis? Sed turba hæc quæ non nouit legẽ/maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos (Ille qui venit ad eum nocte: qui vnus erat ex ipsis) Nunquid [s] lex nostra iudicat hominẽ:nisi prius audierit ab ipso & cognouerit quid faciat? Responderunt: & dixerunt ei. Nunquid & tu Galilæus es: scrutare scripturas/& vide:quia a Galilæa propheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisq; in domum suam.

Ioan. 8. a. b ¶ Ihesus perrexit in montem oliueti: & diluculo iterum venit in templum/& omnis populus venit ad eum/& sedẽs [t] docebat eos. Adducũt autem Scribæ & Pharisæi mulierẽ in adulterio [v] deprehensam/& statuerunt eam in medio & dixerunt ei. Magister: hæc mulier modo de-

p ¶ Si quis sitit veniat ad me & bibat. ac si diceret. Neminẽ necessitate & violẽtia attraho/ sed si quis habet desyderiũ multũ:hunc ego voco. Pro hac declaratione videndus est tex. Hier. in c. Tunc saluabitur.§. Qui sitit. Alias est in c. qui sitit.33.q.5. vbi dicitur. Qui sitit veniat & bibat. Qui põt capere capiat:non dicit. velitis/ nolitis/bibẽdum vobis est atq; currẽdũ / sed qui volnerit/q potuerit currere atq; potare/ ille vincit ille satiabitur. & ideo plus amat virgines Christus quia spõte tribuũt quod sibi non fuerat imperatum. Hæc textus.

q ¶ Quia Ihesus nondũ erat glorificat9. Si hæc causa erat (dicit Augu. contra Faustum) vt nõdum daret spũssanctus/quia nõdũ erat Ihesus glorificatus pcul dubio clarificato Ihesu iã causa erat vt statim daretur. Cathaphryges antẽ se promissum paraclitũ suscepisse dixerit. & hinc a fide catholica deuiarit. Pro hoc dicto Aug. est bonus tex. in c. Quidã. versi. Cathaphryges. 24.q. 3. vbi dicit. Cathaphryges nomẽ puinciæ Phrygia dedit/ qa ibi extiterũt. Auctores aũt eorum Mõtanus/prisca & maximilia fuerunt. Hi aduentũ spiritussancti nõ in apostolos/ sed i se traditũ asserũt. Vnde hereticis annumerant.

r ¶ Nemo misit in eũ man9. Quia nondum ipse voluit. Nichil autẽ sine suo. i. dei permissu fieri põt. c. Nec mirũ. co lũ.3. ver. Nec iõ.26.q.5.

s ¶ Nũquid lex nostra iudicat homieȝ: nisi prius audierit ab ipo & cognouerit quid faciat? Lex etiam hũana hominẽ absentẽ non auditũ/ non condẽnat. Vñ absentẽ in criminib9 dãnari nõ debere diuus Adrianus Iulio Frontoni rescripsit dicit tex. l. Absentẽ. in prin. ff. de pœnis. Absentẽ nãq; accusari nõ posse vt in cã diffinitiue pcedat:sed requirẽdũ tãtũmodo ãnotari solere vetus ius ẽ. l. Absentẽ. in pri. C. de accu. Hinc dicit tex. in l.1. C. de requi. reis. Cũ absenti grauia crimia intẽtant/ sñia festinari non solet/sed ãnotari. i. ei9 bona in scriptis redigi. vt requirat/ nõ vtiq; ad pœnã/sed vt ptãs ei sit purgãdi se si potuerit. Hæc tex. Propter tñ euidẽtẽ vtilitatẽ publicã/ nonnũq̃ absentes dãnãt. Vnde dicit tex. i l. Ne diu. C. de pœ. Ne diu appartitoꝶ praua admodũ venalisq; psidia/ in publica ipune cõmoda deseuiret/censem9 ẽt in absentes eos cõpetẽti vltiõe debere cõsurgi. In ciuilibus tñ cãsis post litẽ cõtestatã/ põt cõtra absentẽ pcedi etiã vsq; ad diffinitiuã sentẽtiã. l. Properandũ.§. Et si quidẽ. &.§. Cũ aũt. C. de iudi. sed nõ añ litẽ conte. tũ qa litis contestatio ẽ lapis angularis iudicij. l.1. vbi nota. C. de li. cõte. tũ qa negocioꝶ merita partiũ assertiõe pãdũt. l. fi. in fi. cũ glo. i verb. pãdũt. C. Si p vim vel alio mõ.

t ¶ Sedens docebat eos. Sessio hũilitatẽ designat. Vnde õndit q hũilit docebat. put ẽt ẽ bo. tex. ic. Hũilis. i pri. de ma. & obe.

v ¶ Mulierẽ in adulterio dephẽsa.

Quōmodo de iure humano probet̄ i adulterio deprehēsio: cum sit actus latibula quęrens & occultiora loca dí ligēs: videatur qd in huius annotatione sniæ dictū est in verbo deprehensus. sed ibi dictis addat̄ bona glosa in c. Nichilominus. 3. q 9. In verbo simul quę vult. Q̄ʒ si plures deponāt se vidisse aliquos fornicantes vel adulterantes/ probat̄ fornicatio seu adulteriū/ q̄uis nō simul viderint sed successiue/ vt per foramē parietis eius camerę in qua fiebat seu cōmittebat̄ fornicatio aut adulteriū. Oportet tamē ꝙ testes nō discordēt in loco/ aut in tē pore. Vnde si vnꝰ testis deponeret de adulterio in vna camera/ vel hora sexta cōmisso. Aliꝰ deponeret de adulterio i alia camera vel alia hora cō cōmisso: nō probaretur deprehēsio in adulterio Ita dicit Hēri. Bouhic. ī c. Qualiter & qñ. 2. colū. 3. de accu. Cuius opinionē vidi seruari in iudicando (tametsi multæ decisiōes incōtrariū allegarēt) in ciuitate Lugdunēsi. Anno christiani natalis quingentesimo vndecimo supra millesimū. & hoc quidē in arduo casu.

prehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandauit nobis lapidare huiusmodi. Tu ergo quid dicis. Hoc autem dicebāt tentantes eū/ vt possent accusare eum. Ihesus [x] autem inclinans se deorsum digito scribebat in terram. Cum ergo perseuerarent interrogantes erexit se/ & dixit eis. Qui [y] sine peccato est vestrum/ primus in illam lapidē mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terram. Audientes autem hæc vnus post vnū exibant/ incipientes a senioribus: & remansit solus Ihesus/ & mulier in medio stans. Erigens autem se dixit ei Ihesus. Mulier vbi sunt qui te accusabant: nemo te condemnauit? Quæ dixit. Nemo domine. Dixit autem Ihesus. Nec [z] ego te cōdemnabo. vade [a]: & iam amplius noli peccare.

❡ (Ihesu dicente ad Iudæos. Amen amen dico vobis. Anteq̄ Abrahā fieret ego sum) Tulerunt lapides vt iacerent in eum. Ihesus autem abscondit [b] se & exiuit de templo. Ioā. 8. g. in fine.

❡ Præteriēs Ihesus vidit hominē cæcum a natiuitate/ & interrogauerūt eum discipuli eius. Rabbi quis peccauit: hic aut [c] parentes eius vt Ioan. 9. per totum.

x ❡ Ihesus aūt inclinans se deorsum/ digito scribebat in terrā. Circa hoc factum Christi ē bo. tex. Gregorij in c. Postulatus. 2. quæstio. 7. vbi dicitur. Postulatus iudicare dominus de peccatrice non statim dedit iudiciū/ sed prius inclinans se deorsum/ digito scribebat in terrā: nos videlicet typice instituens/ vt cum quęlibet proximoꝝ errata conspicimus/ non hæc añ reprehendēdo iudicemus/ q̄ ad cōscientiā nostrā hūiliter reuersi/ digito eam discretionis solerter exculpemꝰ: & quid in ea cōditori placeat/ quid ve displiceat: examinatione dirimamus. Hæc tex. De hac etiā inclinatione Christi: vt scriberet in terrā: loquit̄ tex. sed obiter tm̄. in c. Plærūq̄. §. Itē obijcitur. versi. His ita respondetur. 2. q. 7. Dicit aūt Archi. in d. c. Postulatus. in prin. ꝙ Chrs scribebat in terrā ecclię relinquēs imitationis exemplū/ vt sententiā semp recitaret in scriptis. De quo etiā est textus aptus ita faciendū statuens in l. 2. & fi. C. de sen. ex. peri. recitā. y ❡ Qui sine peccato est/ vestrū primus in illā lapidē mittat. Dictū est a Christo scribis & phariseis. Qui sine peccato est vestrū primus in illā lapidē mittat. Ad aliena quippe peccata punienda ibant/ & sua relinquebant. Reuocētur igitur intus ad conscientiā/ vt ppria peccata corrigant/ & tunc aliena reprehendant. Hinc ē ꝙ cū tribus Beniamin in carnis scelere fuisset obruta/ collectus ois israel vlcisci hęreditatē voluit/ sed tñ semel & iterū in belli certamie est ipe pstratus. Consulto em̄ dño si ad vlciscendū ire debuisset: iussum est vt iret: q iuxta diuię vocis imperiū prexit/ & semel & scdo pdidit. & tūc demū peccatricē tribū valde feriēs pene fūditus eā extinxit. Quid hoc est qd in vltiōe sceleris iflāmat/ & tñ prius ipe psternit? nisi ꝙ prius ipi purgandi sunt per quos aliorū culpę feriūt̄/ vt ipsi iā mūdi per vltionē veniāt qui alioꝝ vicia corrigere festinant? Ita dicit textus sumptus ex Gregorio in moralibus. i c. Qui sine. 3. q. 7. Hęc etiā verba declarat textus in c. Postulatꝰ. in fi. eadē cā & q̄sti. dicens. Qui sine peccato est vestrum. &c. Primo vos ipsi iustitiā legis implete & sic innocētes manibus ad lapidandā ream cōcurrite. Adhuc tñ circa hæc verba Christi notet̄ textus in c. 1. col. 2. versi. Sacerdos itaq̄. de pœ. dist. 6. vbi dr̄. Sacerdos cui ois offert̄ peccator/ ante quē statuit̄ ois languor/ in nullo eorum sit iudicandus quę in alio iudicare ē prōptus. Iudicās em̄ aliū qui est iudicandꝰ condēnat seipm̄. Cognoscat igit̄ se/ & purget in se qd alios videt sibi offerre. Caueat vt a se pijciat qcqd dānosum in alio reperit. Aiaduertat qd dicit̄. Qui sine pctō est/ primꝰ i illā lapidē mittat. Ideo em̄ liberauit peccatricē/ qa nō erat iuste q proijceret lapidē. Quomō lapidaret q se lapidandū cognosceret? Nullus em̄ erat sine pctō: i quo intelligit̄ omnes fuisse reos. Nā venialia remittebātur p cerimonias/ si qd ergo in eis pctm̄ erat/ criminale rat. Hæc tex. Postremo notet̄ textꝰ cū glo. 1. in c. Beatus. 6. q. 1. vbi dr̄. Beatus Petrus adulteros & homicidas ac cūctos criminalibꝰ nexibꝰ alligatos/ & q eis coæquales nō erāt ab epōrū vexatione & accusatiōe dicēte domio. Qui sine pctō vestrū est. &c. & nō nisi ab æqualibꝰ aliqd sibi inferri debere dicebat. Et ita etiā per hāc sentētiā Chri pbat textꝰ cū glo. 1. in c. 1. de accusa. Criminosos. s. ad alterius accusationē admitti non debere. De quo tñ videat̄ diffusius ibi per doc. & per legistas i l. Qui accusare. ff. de accu. & in l. Is qui reus. ff. de publi. iudi.

z Nec ego te cōdēnabo. Cū Christus pepercerit adulteræ: quis nō intelligat maritū debere ignoscere/ qd videt ignouisse deū amborū? nec iam se debere adulterā dicere cuius pœnitentis crimē deletum est a deo. Ita dicit tex. Aug. in c. Quod aūt. in fi. 32. q. 1. qui consilij est non p̄cepti. Adulterantē em̄ vxorē: tametsi pœnitentē: nō tenet̄ vir recipere/ nisi velit. c. Significasti. de diuor. c. de bñdicto. in fi. 32. q. 1. Vñ si vir post vxoris adulteriū & factā thori separationē conuerti voluerit & monasticā vitā subire/ poterit etiā vxore reclamante: qd facere nō posset/ si nullū ab ea fuisset adulteriū cōmissū. Tex. est vbi vtrūq̄ mēbrū pbat̄ in c. Agathosa. 27. q. 2. Loquor de vxore a viro cognita. Si em̄ cognita nō esset/ posset etiā cessante adulterio religionē igredi vxoris cōtradictione nullatenus obstante. c. Verum de regula. a ❡ Vade: & amplius noli peccare. Circa hęc verba notetur primo textus in c. Pōderet. in fi. 50. dist. vbi dr̄. Mundet̄ homo a pctō/ & gr̄a dei resurgat a lapsu/ & in pristino maneat officio. Videat tñ ne ampliꝰ cadat: sed euāgelica snia in eo maneat: q ait. Vade: & amplius noli peccare. Secundo videatur textus in cap. Si apostolus. circa medium. de pœnitentia. distinctione tertia. vbi dicitur. Tandiu gaudeat homo & speret de gratia/ q̄diu sustentat̄ a pœnitētia/ dicit em̄ dñs. Vade & amplius noli peccare. Non dixit ne pecces/ sed nec volūtas peccandi in te oriatur: quod quō seruabitur/ nisi dolor in pœnitentia continue custodiat̄: Hinc semper doleat & de dolore gaudeat & de doloris pœnitentia si cōtigerit semp doleat & non sit satis ꝙ doleat/ sed fide doleat/ & nō semp doluisse doleat. Hęc tex. qui Augu. est.

b ❡ Abscondit se. Videatur quod istis verbis annotatū est in verbo abscondere.

c ❡ Aut parentes eius? His apostolorū verbis innuitur/ pro peccatis parentum paruulos nonnunq̄ cor-

poraliter flagellari: Spiritualiter aūt peccatis parētū/puuli non tenēt/ex quo p sacramentū regenerati ōis ab originali peccato fuerunt emundati. Ita dicit tex.24.q.3.in priu.§.His ita respōdet.& dictū ē s in verbo Aia: sup illud Ezechielis. Anima quæ peccauerit ipsa morietur.

d ¶ Vt manifestentur opera dei in illo. Panor. in c. Cū infirmitas. in 1. colū. de pœni. & Re. enumerās causas quibus exurgūt infirmitates hanc inter cæteras enumerat: vt. s. dei gloria in hoīe manifestet in infirmo:

cœcus nasceretur? Respondit Ihesus. Neq; hic peccauit/ neq; parentes eius: sed vt [d] manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari eius opera qui misit me: donec dies est. Venit nox quādo nemo potest operari. q̄diu sum in mundo/lux sum mundi. Hæc cum dixisset expuit [e] in terram: & fecit lutū ex sputo: & liniuit lutum super oculos eius & dixit ei. Vade & laua in natatoria Syloe [f]/ quod interpretatur missus. Abijt ergo/& lauit/& venit videns. Itaq; vicini qui viderant eum prius (quia mendicus erat) dicebant. Nonne hic est qui sedebat & mendicabat? Alij dicebant: quia hic est. Alij autē nequaq̄ [g]: sed similis est eius. Ille verro dicebat: quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respōdit. Ille homo qui dicitur Ihesus lutum fecit/& vnxit oculos meos: & dixit michi. Vade ad natatoriā Syloe: & laua. Et abij: & laui: & video. Et dixerunt ei. Vbi est ille? Ait. Nescio. Adducūt eum ad Phariseos qui cœcus fuerat. Erat autem sabbatū quādo lutum fecit Ihesus/& aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei: quomodo vidisset. Ille autē dixit eis: lutū posuit michi super oculos meos: & laui & video. Dicebant ergo ex Phariseis quidā. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alij autem dicebant. Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma [h] erat inter eos. Dicunt ergo cœco iterum. Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudæi de illo quia cœcus fuisset & vidisset: donec vocauerūt parentes eius qui viderat: & interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis: quia cœcus natus est? quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius: & dixerunt. Scimus quia hic est filius noster: & quia cœcus natus est: quomodo autē nūc videat/nescimus: aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate: ætatem [i] habet: ipse de se loquatur. Hæc dixerunt parentes eius: quoniam timebāt Iudæos. Iam enim conspirauerant Iudæi: vt siquis cōfiteretur eum esse Christū: extra [k] synagogam fieret. Propterea parētes eius dixerunt: quia ætatem habet: ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursum hominē qui fuerat cœcus: & dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos scimus: quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille. Si peccator est nescio: vnum scio quia cœcus cū essem: modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam: & audistis. Quid iterum vultis audire? Nunquid & vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt [l] ergo ei: & dixerunt. Tu discipulus illius sis: nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est deus: hunc autem nescimus vnde sit. Respondit ille homo: & dixit eis. In hoc enim mirabile est: quia vos nescitis vnde sit: & aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores [m] deus non audit: sed si quis dei cultor est: & voluntatem eius facit: hunc exaudit. A seculo non est auditum: quia quis aperuit oculos cœci nati. Nisi esset hic a deo/non posset facere quicq̄. Responderunt/

e ¶ Expuit in terrā & fecit lutum ex sputo. &c. Christus prius cœci nati oculos luto ex sputo facto supliniuit. & sic ad aquas siloe misit: qa prius debet baptizand9 fide incarnationis Chri īstrui/& sic ad baptismū iam credul9 admitti: vt sciat cui9 grē in eo ē pticeps/& cui iam debitor fiat deinceps. Ita dicit tex. q ē Rabāi. in c. Ante baptismū. in fi. de cōse. disti.4. & idē pbat ī sex capitibus sequētibus.

f ¶ Siloe interptatur missus. Hui9 dicti meminit glo. in d c. Añ baptismū i verb. siloe. de cōse. dis.4.

g ¶ Nequaq̄ sed sīlis est. Nullū autē simile est idem. Vulgata l. qd Nerua. ff. Depositi.

h ¶ Schisma erat inter eos. Schisma siquidē qd græcū nomē ē/ scissurā sonat. Vñ qa isti ptes sibi fecerīt/& ab eo qd cū patre vnū ē/ semetipsos segregāt: schisma facere dicūt. c. schisma. in pri. 24.q.3.

i ¶ Aetatē habet ipse/de se loquat. Textus ē/ p eliciēdo ex ex his verbis effectu/ videdus in c. Cū pro puulis. de cōse. dis.4. de quo textu dictū ē s, in verbo ætas. c. Et aduertendū q ēt iure hūano nonnunq̄ statuit vt p seipm nō aūt per aliū qs loquat. dicente Inno.3. ic. Pastoralis de iudicijs. Pricipales psonæ nō p aduocatos/ sȝ p seipsas factū pponant. Nisi forte sint ita indiscretę vt eaȝ defect9 de iudicis licentia per alios suppleatur.

K ¶ Extra synagogā fieret. De quibusdam ignorātibus dictū est. Si qs ignorat ignorabit. Tales illi erat de quibus Chrs ait ad apłos. Extra synagogā faciēt vos: qa arbitrabāt obsequiū se pstare deo. Textus ē qui huic loco satis potest accōmodari. 15.q.1.§.1. versi. Vnde de quibusdam.

l ¶ Maledixerunt ergo illi: & dixerūt. Tu discipulus illius sis. Augustinus de stulta maledictione eos redarguens dicit. Maledictio ista veniat super nos. Hęc enim maledictio in veram vertitur benedictionem: sicut etiam nonnullorum benedictio in maledictionem conuertitur. cap. Benedictio. 1. quæstio. 1..

m ¶ Peccatores deus non audit. His verbis facta est annotatio satis diffusa. s. in verbo Exaudire.

n ℭ In peccatis natus es & tu doces nos. Innuit his verbis debere eū peccatorū expertē esse qui se ingerit alios docere. De quo est bo. tex. in c. Oportet. 8. q. 1. & dictū est in verbo docere.

o ℭ Et qui loquitur tecū ipse est. Attende quia qui loquitur ex Maria natus est/ & ipē idē est dei filius/ qd est contra impijssimuz Nestoriū/ duas in Chro personas/ alterā filij dei/ alterā hois: asserentē. Cuius error vt hęreticus in Ephesina synodo dānatus est. c. 1. versi. Tertia synodus. 15. distin. & c. Prima synodus. versi. Tertia. 16. distin.

& dixerunt ei. In pecatis [n] natus es totus/ & tu doces nos. Et eiecerunt eum foras. Audiuit Ihesus quia eiecerunt eum foras: & cū inuenisset eum dixit ei. Tu credis in filium dei? Respondit ille: & dixit. Quis est domine vt credā in eum? Et dixit ei Ihesus. Et vidisti eū: & qui loquitur [o] tecum/ ipse est. At ille ait. Credo domine. Et procidēs adorauit eum. Et dixit ei Ihesus. In iudicium ego in hūc mundū veni: vt qui [p] non vident: videant: & qui vident cœci fiant. Et audierunt quidam ex Phariseis qui cum ipso erant: & dixerunt ei. Nunquid & nos cœci sumus? Dixit eis Ihesus. Si cœci [q] essetis/ non haberitis pecatum. Nūc vero dicitis: quia videmus/ & peccatum vestrum manet.

ℭ Facta sunt encænia [r] in Hierosolymis: & hyems erat. Et ābulabat Ioā. 10. c. fg
Ihesus in templo in porticu Salomonis. Circundederunt ergo eū Iudæi/ & dicebant ei. Quousq̧ animā nostrā tollis? si tu es Christus: dic nobis palā. Respōdit eis Ihesus. Loquor vobis: & nō creditis. Opera [s] quæ ego facio in nomine patris mei/ hæc testimoniū perhibent de me. Sed vos non creditis: quia non estis ex ouibus meis. Oues meæ vocē meam audiunt: & ego cognosco eas: & sequūtur me. Et ego vitā æternam do eis: & non [t] peribūt in æternū: & nō rapiet eas quisq̄ de manu mea. Pater me9 [v] quod dedit michi mai9 oībus est: & nemo potest rapere de manu patris mei. Ego & [x] pater vnū sum9. Sustulerūt ergo lapides Iudæi/ vt lapidarēt eum. Respōdit eis Ihesus. Multa bona opera ostēdi vobis ex patre meo: propter quod eorū op9 me lapidatis. Respōderunt ergo Iudæi. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: & quia tu homo cum sis/ facis te ipsum deum. Respondit eis Ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra? Quia ego dixi dij estis. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est: & nō potest solui scriptura quā pater sanctificauit/ & misit in mundum: vos dicitis quia blasphemas: quia dixi filius dei sum. Si non facio opera patris mei: nolite credere michi. Si autem facio: & si michi nō vultis credere: operibus credite: vt cognoscatis & credatis/ quia pater [y] in me est: & ego in patre. Quærebant ergo eum apprehendere: & exiuit de manibus eorum. Et abijt iterum trans Iordanē: in eum locum/ vbi erat Ioannes baptizans pri-

p ℭ Vt qui non vident/ videant: & qui vident/ cœci fiant. i. vt qui se non videre confitent & medicū quærūt vt videant/ videāt. Qui vero vident. i. qui se putāt videre & medicū non q̄rūt vt videant/ in sua cœcitate pmaneant. Hæc declaratio est de mēte glosæ ordi. & pro ea est tex. in c. Serpens. de pœ. dis. 1. de quo dictum est s. in verbo Cain. g.

q ℭ Si cœci essetis. i. si cœcos vos existimaretis ad medicū curreretis id est peccata vr̄a cōfitētes ipsorū remissionem impetraretis. Pro hac declaratione/ quam sentit glo. interlinearis. notari pōt textus in c. Quis aliqn̄. versi. Hinc etiaz. de pœ. dist. 1. vbi dicit. Si recorderis peccatorū tuorū/ & frequenter i cōspectu dei pronūcies/ & pro eis clemētiā ei9 depceris citius illa delebis. Si aūt nunc obliuiscaris peccatorū tuorū. tūc eorū recordaberis nolens/ cū in toto mundo publicabūtur/ & in conspectu proferent oiū/ tam amicorum tuorū q̄ inimicorum & sanctorū angelorū ac cœlestiū virtutuz. Hæc tex. Aliter tamē/ & scdo possunt hæc verba Christi ad phariseos declarari: vt velint. Si cœci essetis. i. inscij litterarū/ nequaq̄ tā grāde vobis peccatū incumberet tāq̄ ignorātia peccantibus. Nunc verō q̄a prudentes vos atq̧ legispitos asseritis/ per vosipsos cōdēnabiles estis Hanc declarationē ponit beatus Thomas/ allegās Theophilū. pro qua facit tex. i c. pe. 37. dist. vbi ponit dictū euangelicū seruus nesciens volūtatē dn̄i sui: & non faciens/ plagis vapulabit paucis.

r ℭ Encænia dicunt festa dedicationis tēpli. Hanc declarationē ponit glo. or. & tex. in c. Solēnitates. 2. de conse. dist. 2. dicens. Solēnitates ecclesiaʒ dedicationum per singulos annos solenniter sunt celebrandæ/ ipso domino exemplū dante/ qui ad festum dedicatiōis tēpli (oībus id faciendi dans formā) cū reliquis populis eādeʒ festiuitatē celebraturus venit: sicut scriptū est. Facta sunt Encęnia in Hierosolymis/ & hyems erat: & ambulabat Ihesus in tēplo in porticu Salomonis. Hęc tex. s ℭ Opera quę ego facio/ testimoniū phibent de me. Hinc dicit tex. in c. Quod dei timorē. in prin. de sta. mo. Q2 dei timorē præ oculis habeas: ex fructib9 tuis colligitur euidenter/ cū opera quę facis testimoniū perhibeant veritati.

t ℭ Nō peribūt in ęternum: & non rapiet eas quisq̄ de manu mea. Ex his em̄ qui Chri sunt/ nemo finaliter seducit. Nondū apparuit iudiciū/ sed p eorū salute iam factū est. c. Nouit. in prin. de pœni. dist. 4.

v ℭ Pater meus quod dedit michi maius oibus est. Licet em̄ alius sit pater/ alius filius/ alius spiritussanct9. Non tamē aliud: sed id quod est pater & filius & spiritussanctus. Idē oino est: vt scdm orthoxam & catholicā fidē/ consubstantiales esse credāt. Pater em̄ ab æterno filiū generando suā substantiā ei dedit. Iuxta quod ipe testatur. Pater qd dedit michi maius oibus est/ ac dici nō pōt q̧ partē substātię suæ ille dederit & partem ipse sibi retinuerit: cū substantia patris indiuisibilis sit: vt pote simplex omnino: sed nec dici pōt q̧ pater in filiū trāstulerit suā substantiā generando/ quasi sic dederit eā filio q̧ nō retinuerit eā sibi. Alioquin desijsset esse substātia. Patet ergo q̧ sine vlla diminutiōe fili9 nascēdo/ substātiā patris accepit: & ita pr̄ & fili9 habēt eādē substātiā; & sic eadē res est pr̄ & filius necnō & spūssanct9 ab vtroq̧ pcedēs. Ita dicit tex. in c. Dānam9. col. 1. ver. Licet igr̄. de sum. tri. & fi. ca. x ℭ Ego & pater vnū sum9. Arrhiani ab Arrhio Alexandrino epo exorti sunt/ q coæternū patri filiū nō agnoscēs diuersas i trinitate substātias asseruit/ cōtra illud qd ait dn̄s. Ego & pr̄ vnū sumus. Ita dicit tex. in c. Quidā. versi. Arrhiani. 24. q. 3. y ℭ Pater in me ē/ & ego i patre. Dicit Hilari9. 9.

de trinitate. Credendus est pater in filio/ & filius in patre per naturę vnitatē/ per virtutis potestatem/ p honoris ęqualitatē/ per natiuitatis generationem. Hoc dictum Hilarij refert Archi. in c. In Christo. col. 2. de conse. distin. 2. vbi multa dicit in hac materia quę videri possunt.

z ¶ Locum & gētem. Perditionis horū timore conspirant in dñm: sed disponente dño vtrūq; perdiderūt/ locū scz Hierusalem: q̄a per Sarracenos occupat. Notant Inno. & Panor. in c. Quod super his de voto & Bar. in l. Christianis. C. de pa.

mum: & māsit illic. Et multi venerunt ad eū: & dicebant: quia Ioānes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quæcunq; dixit Ioannes de hoc/ vera erant: & multi crediderunt in eum.

¶ De Lazaro/ Marthæ & Magdalenæ fratre/ quem quatriduanū mortuum suscitauit Ihesus: habetur Ioan. cap. a. b. c. d. e. f. Et diffuse infra Lazarus.

Ioan. 11. g. ¶ (Lazaro per Ihesum a mortuis suscitato) Quidā Iudęorum abierūt ad Pharisæos: & dixerūt eis quę fecit Ihesus. Collegerunt ergo pontifices & Pharisæi concilium: & dicebāt. Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic: omnes credent in eū. Et venient Romani & tollent nostrum locum z & gentem. Vnus autem ex ipsis Cayphas nomine cum esset pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicq̄/ nec cogitatis: quia expedit vobis/ vt vnus moriatur homo pro populo: & non tota gens pereat. Hoc autē a ex semetipso nō dixit. Sed cum esset pontifex anni illius prophetauit: quia Ihesus moriturus erat pro gente. Et non tantum pro gēte: sed vt filios b dei qui erant dispersi/ congregaret in vnū. Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerent eum. Ihesus ergo iam non in palā ambulabat apud Iudęos: sed abijt in regionem iuxta desertum/ in ciuitatē quę dicitur Effrem: & ibi morabatur cum discipulis suis.

Ioan. 11. in fine. ¶ Proximum erat pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante pascha: vt d sanctificaret seipsos. Quærebant ergo Ihesum: & colloquebātur adinuicem in templo stātes. Quid putatis/ quia non venit ad diem festum istum? Dederunt autē pōtifices & Pharisæi mandatum: vt si quis cognouerit vbi sit: indicet vt apprehendant eum.

Ioan. 12. a. ¶ Ihesus ante sex dies Paschę venit e in Bethaniā/ vbi Lazarus fuerat mortuus: quē suscitauit Ihesus. Fecerūt autem ei cœnā ibi: & Martha ministrabat. Lazarus vero vnus erat ex discumbentibus cum eo.

Subiungitur de effusione vnguenti per Mariam: de qua videas supra in Matthæo. 26. a.

Ioan. 12. f. ¶ Cum tanta signa fecisset Ihesus coram Iudæis non credebant in eū: vt sermo Esaiæ impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro: & brachium domini cui reuelatum est. Propterea non poterāt credere: quia iterū dicit Esaias. Excæcauit f oculos eorū: & indurauit cor eorum/ vt non videant oculis: & non intelligant corde: & conuertantur: & sanē eos. Hæc dicit Esaias quādo vidit gloriā eius/ & locutus est de eo. Veruntamen ex principibus multi crediderunt in eū: sed propter phariseos nō confitebantur: vt de synagōga non eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis q̄ g gloriam dei.

Gentē: quia Iudęi dispsi sunt: & eos propria culpa perpetuę submisit seruituti. c. Etsi Iudęos. in prin. de Iudęis.

a ¶ Hoc aūt a semetipso non dicit/ sed cum esset propheta anni illius prophetauit. Nota ergo dicit Aug. Per malos spiritum pphetię nōnūq̄ prædicere futura qd' tñ euangelista diuino tribuit sacramento/ q̄a fuit pontifex. i. summus sacerdos & mysteriū habēs in manibus spū dei locutus. Pro hoc dicto textus est rotūdus. in c. Dictū est. 1. q. 1. de quo videatur ꝯ. i verbo Cayphas.

b ¶ Vt filios dei q erant dispersi congregaret in vnum. Videatur annotatio istorū verborū ꝯ. in verbo Filius.

c ¶ Ihesus ergo iam nō in palā ambulabit. Docet persequētiū furorē non expectandū/ sed potius ad tēpus effugiendū. De quo videat c. Scitaris. & c. Aduersitas 7. quæstio. 1.

d ¶ Vt sanctificarēt seipsos/ orationibus supple & sacrificijs ad digne comedēdū agnū paschalę. Vnde si hoc fiebat de agno figurali. i. eius agni qui erat in figuraz agni imaculati Ihesu Christi c. Sextam synodū. de cōse. dist. 3. Multomagis se debet homo sanctificare ad digne recipiendū verum agnū immaculatum corpus. s. Ihesu Christi quod & Paulus monet faciendū. Probet (inquiēs) seipsum homo/ & sic de pane illo edat/ & de calice bibat. c. Qui scelerate. in fi. de conse. distin. 2. & facit. c. Timotē. ca. dēdistin. & cap. Omnis vtriusq; sexus. in princi. de pe. & re.

e ¶ Venit in Bethaniam. Bethania domum obedientię significat. Vnde de proximo humani generis morte sua redemptionem venit Bethaniam: quia obediens patri factus est vsq; ad mortem/ mortem autem crucis. d. cap. Timotem. de consecra. distinctione secūda.

f ¶ Excæcauit oculos eorum & indurauit cor eorum. Non tamē eorum malicia deo potest imputari/ sed eorum peruersę voluntati. Vitia enim nostra humanæ ascribuntur mentis arbitrio/ quod tamen diuina clementia in electis misericorditer vertit ad bonum/ in dānandis iuste relinquit ad malum. Ita dicit textus in c. Nabuchodonosor. paulo ante fi. 23. q. 4. de quo diffusius dicetur in verbo Prędestinare.

g ¶ Gloriam dei. Ideo crux in fronte credentiū: vbi est sedes verecundię: figitur/ vt de nomine Chri nullus erubescat/ & magis gloriam dei q̄ hominum q̄rat. Pro hoc dicto (quod est glo. ordi.) est textus in c. vnico. colū. fi. versi. In fronte. de sacra. vnctio.

h ❡In finem dilexit eos. Videatur declaratio horum verborum in verb. Finis.

i ❡Surgit a cœna. Quia dñs surrexit de cœna/ & lauit pedes discipulorum & iterum rediit ad cœnam. Volunt quidam ad similitudinem domini/ etiã pedes aliis abluere: & tali die quo hæc pedũ lotio facta est/ quia scз feria nouissimæ septimanę bis comedere/ sed illud q̃uis honestum sit & humilitatis prouocatiuũ: hoc tamen penitus est illicitũ. Tex. est cum glo. in verbo ieiuniũ. in c. Non liceat. de conse. dist. 3. Quod tñ: bis scilз comedere die cœne dñi esse illicitũ/ est intelligendũ vbi prima comestio perfecta fuisset: vt quia prãdio sumpto sumeretur cœna. prout fit in ciuitate Caturceñ. vbi eps lotione pedũ facta cœnaз debet exhibere magistratibus ciuitatis. Sec9 si cœpta prima comestione/ pro explendo pedũ lotionis officio surgeret a mẽsa/ adquã postea reditus fieret / & cœpta comestio compleretur. Per hanc em̃ binã comestionem ieiunii fractio non induceret. Ita dicit Archi. in d. c. Non liceat. & do. Hostien. in summa sua. in ti. de obserua. ieiu. §. Quãdo ieiunandum est. versi. Tota. vbi etiã dicit satis tolerari q̄ possit aliq̃d sumi post lotionem peduз in signũ cœnę. Et ita in plærisq̄ etiam religiosis cœtibus obseruat.

❡Ante diem festum paschæ sciens Ihesus quia venit hora eius/ vt trãs- Ioã. 13. a. bc
seat ex hoc mundo ad patrem. Cum dilexisset suos qui erant in mundo: in finem [h] dilexit eos. Et cœna facta cum diabolus iam misisset in cor vt traderet eum Iudas Simonis Scariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in manus: & quia a deo exiuit: & ad deum vadit: surgit [i] a cœna/ & ponit vestimẽta sua. Et cum accepisset lintheum/ prçcinxit se. Deinde misit aquam in peluim/ & cœpit [k] lauare pedes discipulorum: & extergẽs [e] lintheo quo erat prçcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum: & dixit ei Petrus. Domine tu michi lauas pedes? Respõdit Ihesus: & dixit ei. Quod ego facio/ tu nescis modo: scies autem postea. Dixit ei Petrus. Non [l] lauabis michi pedes in æternum. Respondit ei Ihesus. Si non lauero [m] te: non habebis partem mecum. Dixit ei Simõ Petrus. Domine: non tantum pedes meos/ sed & manus & caput. Dixit ei Ihesus. Qui [n] lotus est/ nõ indiget nisi vt pedes lauet: sed est mũdus totus. Et vos mundi estis/ sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum: propterea dixit: non estis mundi omnes. Postq̃ ergo lauit pedes eorum: accepit vestimẽta sua. Et cũ recubuisset iterũ:

k ❡Cœpit lauare pedes discipuloruз. Hoc factum Christi pro superiorum humiliatione citat textus in cap. Ecce. paulo ante finem. 95. dist.

l ❡Non lauabis michi pedes in ęternum. Non ideo/ quia beatus Petrus apostolus pro affectu diuinę reuerentiæ/ ipsi domino respondit. Non lauabis michi pedes in ęternum/ fefellisse (quod absit) aut in sua putabitur minime constitisse sententia/ quia mox eidẽ diuinæ voluntati cesserit: & quod se dixerat non esse facturum causis astrictus humanæ salutis/ passus est voluntate prona faciendum. Nemo em̃ mentiens iudicandus est qui dicit falsum quod putat verum: quia q̃tum in ipso est/ non fallit ipse sed fallitur. Textus est ita dicens in c. beatus Paulus. versi. Nec quia. iuncto cap. præce. versi. Nemo mentiens. 22. q. 2.

m ❡Si non lauero te nõ habebis partẽ mecum. Vis nosse (dicit Bernar.) quia pro sacramento ablutio ista/ non pro solo exẽplo facta est. Illud attende qd Petro dictũ est. Si nõ lauero te nõ habebis partẽ mecũ. Aliqd igit latet quod necessariũ est ad salutem/ quãdo sine eo nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi & dei. Vide em̃ si non expauerit Petrus ad tantæ cõminationis terrificũ verbũ/ si non agnouerit salutare esse mysteriũ cum respondit. Dñe non tantum pedes meos/ sed & manus & caput. Ex eo plane q̄ offerenti manus & caput pariter ad abluendũ/ responsum est. Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet. Scimus q̄ ad diluẽda peccata/ q̄ non sunt ad mortem/ & a quibus plene cauere non possumus ante mortẽ/ ablutio ista pertinet. Lotus eniз est qui grauia peccata non habet. Cuius caput. i. intentio & manus. i. operatio. & conuersatio munda est: sed pedes qui sunt animę affectiones / dum in hoc puluere gradimur/ ex toto mundi esse non possunt. quin aliquando vanitati/ aliqñ voluptati/ aut curiositati plusq̃ oporteat cedat animus vel ad horam. In multis em̃ offendimus omnes. Veruntamẽ nemo contẽnat aut paruipendat. Impossibile est enim cum eis saluari nisi per Christum & a Christo. Nec ideo tñ pro eis necesse est esse nimis sollicitos: ignoscet deus facile/ imo & libenter si tantũmodo nos agnoscamus. In hmõi nãq̄ quasi ineuitabilibus/ & negligentia culpabilis est/ & timor imoderatus. Hinc est q̄ in oratione quã ipse cõstituit/ quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. De minoribus enim istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur: vt non penitus auferãtur/ sed in illis nos erudit deus: vt cũ minima cauere non possumus/ certi simus q̄ non nostris viribus maiora superemus/ semperq̄ timorati & omnino solliciti simus/ quomodo eius gratiam non amittamus/ quã nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus. Pro hac declaratione Bernardi/ videatur bonus textus. in c. Adhuc perfidi instant. colũ. fi. versicu. Negant em̃. de pœni. dist. 3. vbi dicitur. Negant veritatem seducti/ qui se absq̄ peccato audent iactare. In multis enim offendimus omnes. Quod sentiens apostolus: dixit. Nichil michi conscius sum/ sed non in hoc iustificatus sum. Non se confirmabat absq̄ peccato/ qui se cognouit indissolubili vinculo charitatis iunctum Christo. Nisi em̃ sciret iustos sæpe venire ad veniam: quomodo dubitaret se peccare qui sciebat se spiritum dei habere/ & intentione mũdissima ei seruire? Cur dominus Petri pedes lauisset/ & ecclesiã hoc idem docuisset: nisi q̄m quotidiana est offensio/ oportet vt quotidiana sit remissio. Cur docuisset orantes dicere. Dimitte nobis debita nostra: nisi ipse misericors persuaderet qui nos ab hac petitione nõ vult deficere. Pro hac etiam declaratione est textus de istis venialibus peccatis non negligendis notãter loquens in c. Tres sunt. versi. Est em̃ pœnitentia. de pœni. distin. 1. De quo textu dictũ est in verbo dimittere. super illud Math. 6. Dimitte nobis debita nostra/ sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

n ❡Qui lotus est/ non indiget nisi vt pedes lauet. Hęc verba possunt accõmodari sacramento baptismi. Qui em̃ baptismate ablutus est/ indiget sola lotione pedum. i. malarum affectionũ cõculcatiõe. Omnia enim crimina q̃tũuis grauia/ sublata sunt per baptismũ. c. Regenerante. de conse. dis. 4. c. fi. cum similibus. de pœ. dist. 7. Vnde hęc verba Christi ad baptismum accõmodans Augusti. dicit in c. Si eos. de conse. dist. 4. Si eos de q̃bus scriptum non est/ vtrum fuerint baptizati an non/ sine baptismo de hac vita recessisse contendimus/ ipsis calũniamur apostolis/ qui pręter apostolum Paulum: quando baptizati fuerint: ignoramus. Sed ipsos esse baptizatos/ per hoc nobis innotescere potuit quod beato Petro apostolo dominus ait. Qui lotus est/ non indiget nisi

vt pedes lauet. Hæc tex. Cui conformis est tex. in c. Quando ab Hierosolymis. in fi. eadē dist. dum ibi dicitur. Per hæc verba (Qui lotus est/non indiget nisi vt pedes lauet/sed est mundus totus) intelligit q̄ iam Petrus fuerat baptizatus.

o ¶ Vos vocatis me magister & domine/& bene dicitis: sum etenim. Denominatio magistri non debet alicui esse molesta: nec ipsis humanorum iuriū professoribus qui doctores dici solent: sic enim Christus a discipulis

dixit eis. Scitis quid fecerim vobis: vos vocatis [o] me magister & domine: & benedicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros dominus & magister: & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exēplum [p] enim dedi vobis: vt quēadmodū ego feci vobis: ita & vos faciatis. Amē amē dico vobis/non est seruus [q] maior domino suo: neq̄ apostolus maior est eo/qui misit illū. Si hæc scitis: beati eritis si feceritis ea. non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegeri. Sed vt adimpleatur scriptura. Qui māducat mecū panē leuabit cōtra me calcaneū suū. Amodo: dico vobis priusq̄ fiat vt cū factū fuerit credatis: quia ego sū. Amē amē dico vobis: qui accipit quē ego misero/me accipit: qui autem me accipit/accipit eum qui me misit. Et cum hec dixisset Ihesus/turbatus est spiritu [r]/ et iratus est: et dixit. Amen amen dico vobis quia vnus [s] ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo adinuicem discipuli hæsitantes de quo diceret. Erat autem recumbens [t] vnus ex discipulis eius in sinu Ihesu quem diligebat Ihesus. Innuit ergo huic Simon Petrus: et dixit ei. Quis est de quo dicit? Itaq̄ cum recubuisset ille supra pectus Ihesu: dicit ei. Dn̄e quis est q̄ tradet te? Respōdit Ihesus. Ille est cui ego intinctū panē porrexero. Et cum intinxisset [v] panem/dedit Iudę Simonis Scariothis. Et [x] post buccellā/introiuit in eū Sathanas: et dicit ei Ihesus. Quod facis/fac citius. Hoc autem nemo sciuit discūbentium/ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant (quia loculos [y] habebat Iudas) q̄ dixisset ei Ihesus. Eme ea quę opus sunt nobis ad diem festū: aut egenis vt aliquid daret. Cū ergo accepisset ille buccellā exiuit cōtinuo. Erat autem nox.

¶ Cum exijsset Iudas/Ihesus multa suis discipulis locutus est/de quibus habetur Ioan. 13. d. & 14. et. 15. et. 16. capitibus. In capite autem 17. habetur q̄ ipse subleuatis oculis in cœlum orauit ad patrem pro discipulis suis.

Ioā. 18. a. b. ¶ Ihesus sciens omnia quæ ventura erant super eum: processit (obuiā ijs qui pro eo capiendo venerant) et dixit eis. Quem queritis? Responderunt ei. Ihesum Nazarenū. Dixit eis Ihesus. Ego sum. Stabat autem et Iudas qui tradebat eum/cū ipsis. Vt ergo dixit eis. Ego sum.

vocabatur. Io. 3. qđ ipse acceptabat: dicens. Vos vocatis me magister & domine/& bene dicitis: sum eteni. Vn̄ & Theologi magistri dicūtur. Ita dicit Io. an. in cle. 2. in verbo doctoratus vel magisterij. de Magistris

p ¶ Exemplum dedi vobis/ vt quēadmodū ego feci/ ita & vos faciatis. Hinc sumptus est tex. vbi idem probatur in c. Exemplum. 12. q. 1.

q ¶ Non est seruus maior domino suo. Sīs est sentētia apđ Matth. Non est discipulus sup magistrum. cui facta est annotatio/quæ p huius annotatione sententiæ videnda est s. in verbo dominus. & in verbo discipulus.

r ¶ Turbatus est spiritu. Voluntarie accepit turbationē/ne desperet seruus turbatus necessitate. Pro hoc dicto (quod est glos. ordi.) est bo. tex. i c. Exijt qui seminat. §. Porro. versi. Nec his quisq̄. ibi: sic & in nōnullis. de ver. sig. li. 6. vbi dicitur. In nōnullis infirma humanæ carnis assumēs Christus. put euangelica testatur historia non solū carne: sed etiam mēte condescēdit infirmis. Hæc textus.

s ¶ Vnus ex vobis tradet me. Tex. est circa hęc verba videndus in c. Vnus ex vobis. 2. q. 1. de quo dictum est s. eodem Matthęi. 26.

t ¶ Recūbēs vnus ex discipulis eius in sinu Ihesu. Hic erat Ioannes cuius est hoc euangeliū: de quo Hiero. his verbis loquitur. in c. Legimus. colū. 2. 93. disti. Clangat tuba euangelica filius tonitrui quem Ihesus plurimum amauit/qui de pectore saluatoris doctrinarū fluenta potauit. Hęc tex. de quo etiam dicetur in verbo Ioannes euangelista.

v ¶ Cum intinxisset panem dedit Iudę Simoni. Circa hæc verba notet textus in c. Cum omne. versi. Illa vero. de conse. dist. 2. vbi dicitur. Illud quod aliqui pro complemento cōmunionis intinctam tradunt eucharistiam/prolatum ex euangelio testimonium non recipit/vbi apostolis corpus suum cōmendauit & sanguinē. seorsum enim panis/& seorsum calicis cōmendatio memoratur. Nā intinctum panem alijs Christum prębuisse nō legimus: excepto illo tantum discipulo/quē intincta buccella magistri proditorem ostenderet: non quę sacramenti huius institutionem signaret. Hæc textus.

x ¶ Post buccellam introiuit in eum Sathanas. Sicut Iudas cui buccellam tradidit Christus: non malū accipiendo/sed bonum male accipiendo locum præbuit diabolo. Sic indigne quisq̄ sumens corpus Christi/nō efficitur vt quia malus est malum sit/aut quia non ad salutē accipit nichil accipit. Corpus enim & sanguis domini nichilominus in illis erat/quibus dicebat Apl's. Qui manducat indigne iudiciū sibi manducat & bibit. Tex. ē ita dicens. in c. Sicut Iudas. de cōse. dist. 2. & dicit tex. in c. Et sancta. eadē dist. Et sancta malis possunt obesse/bonis sūt ad salutē/malis ad iudiciū. Vnde apostolus. Qui manducat & bibit indigne/iudicium sibi manducat & bibit. non quia res illa mala est/sed quia malus male accipit quod bonum est. Non enim mala erat buccella quę Iudæ data est a domino. Salutem medicus dedit/sed quia ille indignus erat qui accepit ad perniciem sui accepit. Hec textus.

y ¶ Quia loculos habebat Iudas. Quare loculos habebat dominus (quorum delator Iudas erat) nisi quia ecclesia ipsius loculos habitura erat? Vnde tametsi expediat proprias perfectiōis amore contēni: tamen facultates ecclesiæ expedit possideri. Hinc sanctus Paulinus ingētia prædia: quæ fuerūt sua

vendita pauperibus erogauit. sed cum factus esset eṗs non cōtempsit ecclię facultates/ sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostenditur/ & propria debere propter perfectionē contēni/ & sine impedimento pfectionis posse ecclię facultates: quę sunt pfecto cōes: possideri. Quid sanctus Hilarius: nonne ipse omnia sua/ aut parentibus reliquit/ aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen cum meritosuæ perfectionis fieret ecclesię Arelatensis episcopus/ quæ illa tunc habebat ecclesia/ non solum possidebat: sed etiam acceptis fidelium numeribus hæreditatibꝰ ampliauit. Itaq homines tam seculariū q̄ diuinarum literarum sine ābiguitate doctissimi si scirent res ecclesię debere contēni/ nū q̄ eas debuerant suscipere q oīa reliquerant. ita dicit tex. in c. Exemplū. iuncto c. sequen. 12. q. 1. Vel scdo dici pōt Chūm in loculis quos habuit sperandi etiam ab his q tēporalia nō abijciūt salutē ostendisse. Perfectis eni & imperfectis se viā salutis voluit ostēdere. d. c. Bxijt. §. Porro. versi. Nec his quisq̄. vbi de istis loculis fit mentio. de verborum significa. libro. vi.

z ℭ Abierunt. Quid est (dicit Grego. sup Ezechielem) q electi in faciē & reprobi retrorsum cadūt/ nisi q omnis q post se cadit/ ibi cadit: vbi non videt. qui vero āte se ceciderit/ ibi cadit/ vbi videt? Iniqui ergo qi in inuisibilibꝰ cadūt/ post se cadere dicūtur: quia ibi corruūt/ vbi quod tunc eos sequetur modo videre non possunt. Isti vero: quia in istis visibilibus seipsos sponte deijciunt/ vt in inuisibilibus erigant quasi in faciem cadunt: quia timore compuncti humiliantur. Circa hanc declarationem videnda sunt iura humana quę in cōmēdationem humilitatis adducta sunt s. in verbo humilitas.

abierūt [z] retrorsum: & ceciderūt in terram. Iterum ergo interrogauit eos. Quem quęritis? Illi autem dixerūt. Ihesum Nazarenum. Respōdit Ihesus. Dixi vobis/ quia ego sum. Si ergo me quæritis: sinite hos abire: vt impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti michi non perdidi ex eis quenq̄.

ℭ Cohors & tribunus & ministri Iudæorum comprehenderunt Ihesum & ligauerunt eum: & duxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Cayphę/ qui erat pontifex anni illius. Ioan. 18. c.

ℭ Pontifex [a] interrogauit [b] Ihesum de discipulis suis/ & de doctrina eius. Respōdit ei Ihesus. Ego palam [c] locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga/ & in templo/ quo omnes Iudęi conueniunt: & in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierūt quid locutus sum ipsis. Ecce hi sciunt quę dixerim ego. Hęc autem cum dixisset/ vnus assistēs ministrorum: dedit alapam [d] Ihesu dicens. Sic respondes pontifici? Respondit ei Ihesus. Si male locutus [e] sum: testimonium perhibe de malo. Si autem bene: cur me cędis? Et misit eum Annas ligatum ad Caypham pontificem. Ioan. 18. d.

ℭ Adducunt Ihesum a Caypha in pretorium. Erat autē mane: & ipsi non introierunt in pretorium: vt non contaminarentur: sed manducarent pascha. Exiuit ergo Pilatus foras: & dixit Iudæis. Quam accusationē affertis aduersus hominē hunc? Responderūt & dixerunt ei. Ioā. 18. e. f.

a ℭ Pontifex. Pontifex. i. Annas/ qui tametsi tunc pontifex non esset sed Cayphas/ tamen pōtifex dicitur quia anno proxime effluxo pōtifex fuerat. Et ita etiā iure hūano nonnūq̄ quis dicitur habere magistratum/ licet non habeat/ ex eo q habuit de proximo. put est bo. tex. in l. Si forte. ff. de offi. pręsi.

b ℭ Interrogauit Ihesum de discipulis. Videatur quod istis verbis annotatum est in verbo discipulus.

c ℭ Palam locutus sum. Recurratur pro annotatione horū verborum s. in verbo docere.

d ℭ Dedit alapā Ihesu. Nō ergo (dicit tex. in c. Suggestū. circa me. 7. q. 1.) nos afflictionū amaritudo a pio mentis nostrę proposito coerceat recedere/ considerantes q̄ta pro absolutione nostri & liberatione dn̄s & redēptor noster pertulerit/ quibusve contumelijs se afficiendū tradiderit.

e ℭ Si male locutus sum testimoniū perhibe de malo. Pro eliciendo ex istis verbis effectu/ notet primo tex. in cap. Dominus noster. 93. distinc. vbi dicitur. Dominus noster Ihesus Christus rex & iudex & deus noster vsq ad passionis diē seruauit honorem pontificibus & sacerdotibus/ q̄uis illi nec timorem dei nec agnitionē Christi seruassent. Subditus enim passioni cum alapam recepisset: & ei diceretur. Sic respondes pōtifici: nihil ille contumeliose locutus est in personam pontificis: sed sic magis innocentiam suā tutatus est: dicens. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo: si aūt bene/ quid me cedis? quę ab eo ideo facta sunt humiliter atq patienter: vt nos humilitatis atq patientię haberemus exemplum: docuitq sacerdotes veros & legitimos plene honorari/ dum circa falsos sacerdotes ipse talis extitit. Secundo notet tex. in c. Testes. §. Ecce. versi. Christꝰ. 2. q. 7. vbi dicitur. Christus qui erat pastor pastorum/ ouibus suis de quibus ait. Non sum missus nisi ad oues quę perierunt domus israel: inter opprobria & verbera quæ ab eis patiebatur ait. Si male locutꝰ sum/ testimoniū perhibe de malo. At quicūq ad testificandū in aliquē admittunt/ ad eūdē accusandū admitti possunt. Cum ergo oues/ vt aduersus pastorem suum testimoniū ferant/ admittant: patet q subditi possint accusare prelatos suos. his ita respondet. Christus q̄uis esset pastor suarū ouium quas verbo & exemplo pascebat. tamen q̄ū ad officiorum distributionem (ex qua hodie in ecclesia alij p̄sunt alijs. Vnde quidā prelati/ quidā subditi vocantur.) in populo suo pastorale officium non gerebat: mystica enim & visibili vnctione/ nec in regem/ nec in sacerdotē/ vnctus erat: quæ soli p̄cuæ in populo illo prælaturæ nomen sibi vendicabant. Non igitur ex hac auctoritate subditi probant admittendi in accusatiōe prelatorū: sed tantum ōndit/ q auditores eos rep̄hendere possunt/ & in eos testificari/ qui cū officia ecclesiastica nō habeant/ verbo tn̄ & exemplo quoscūq lucrari deo satagunt. Respondetur & aliter. Aliud est quod de rigore cogimur seruare disciplinę: aliud qd admittitur ex pfectionis consideratione. Christus Iudęos ad se arguendum admisit perfectione humilitatis/ nō seueritate iuris. Si em̄ legis rigore essent admissi/ hac auctoritate criminosi & infames in accusatione religiosorum essent recipiendi: cum essent sceleratissimi qui de nece Christi tractantes innocētē damnare volebant. Hoc ergo exēplo p̄lati nō cogūt recipere subditos in accusatione sui/ sed permittūt si velint. Hęc tex. De hoc tamen/ an scz subditi ad accusationem vel testimoniū contra superiores licet non hac auctoritate tamen aliunde possint seu debeant admitti. Videatur quod notatur per glo. 2. quęstio. 7. in sum. per Panor. & alios in c. Ex parte. & in c. Olim. de accusatio. Secundo notetur textus in cap. Paratus. 23. q. 1. vbi dicitur. Pręcepta patientię magis sunt ad præparationem

cordis q̄ ad opus quod ī aperto fit/ vt teneať in secreto animi patiētia cū beniuolentia. In manifesto aūt id fiat quod eis videtur prodesse/ quibus bene velle debemus. Hinc liquido ostendit/ q̄ ipse dn̄s Ihesus exemplū singulare patientiæ cum percuteret in faciem rn̄dit. Si male locut9 sum/ exp̄t obra me de malo: si aūt bene: qd me cędis? Nequaq̄ igiť præceptum suū/ si verba intueamur/ impleuit. Neq̄ eīm p̄buit percutienti alterā partē: sed poti9 p̄hibuit ne faceret & iniuriam augeret: tn̄ paratus aduenerat/ non solū percuti in faciē: verum etiā pro his a qb9 hoc patiebatur, crucifix9 occidi/ pro quibus ait in cruce pēdēs. Pater ignosce illis quia nesciūt qd faciunt. Hæc tex.

Si non esset hic malefactor: nō tibi tradidissemus eum. Dicit ergo eis Pilatus. Accipite eum vos/ & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi. Nobis [f] non licet interficere quēq̄. Vt sermo Ihesu impleretur quem dixit: significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum in prætorium Pilatus: & vocauit Ihesum: & dixit ei. Tu es rex Iudæorū? Respōdit Ihesus. A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerunt de me? Respōdit Pilatus. Nūquid ego Iudæus sum? Gens tua/ & pontifices tui tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respōdit Ihesus. Regnum [g] meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum: ministri mei vtiq̄ decertarēt/ vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non est hic. Dixit itaq̄ ei Pilatus. Ergo rex es tu? Respondit Ihesus. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum/ & ad hoc veni in mundum/ vt testimonium perhibeā veritati. Omnis qui ex veritate est/ audit vocem meam. Dixit ei Pilatus. Quid est veritas?

Ioan. 19. a.b.c. ¶ Exiuit Ihesus portans spineam coronam/ & purpureum vestimentum. Et dixit Pilatus Iudæis. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices & ministri: clamabant/ dicentes. Crucifige [h] crucifige eum. Dixit eis Pilatus. Accipite eum vos/ & crucifigite. Ego [i] enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi. Nos legem habemus/ & secundum legem debet mori: quia [k] filium dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem: magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum: & dixit ad Ihesum. Vnde es tu? Ihesus [l] autem responsum non dedit ei. Dixit ergo ei Pilatus. Michi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te: & potestatē habeo dimittere te? Respōdit Ihesus. Non haberes [m] potestatem aduersum me vllam: nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi: maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant/ dicentes. Si hunc dimittis: non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit/ contradicit Cæsari. Pilatus autem cum audisset hos sermones/ adduxit foras Ihesum: & sedit pro tribunali/ in loco qui dicitur Licostratos: Hebraice autem/ Gabbatha. Erat autem parasceue paschæ/ hora [n] quasi sexta: & dixit Iudæis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle/ crucifige eum. Dixit eis Pilatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices.

f ¶ Nobis non licet interficere quenq̄. Cōtra seipsos istud dicūt qa interficiebant/ quem interficiendū offerebāt: sicut & Pilatus interfecit/ non tn̄ manib9 suis. Ex eo aūt/ q̄ cum Pilat9 vellet Ihesum tradere Iudæis vt secūdū legē suam iudicarent eum/ noluerūt recipere: dicentes. Nobis non licet interficere quēq̄/ impletur sermo Ihesu quē de sua morte prædixit: vt cum a Iudæis traditum gentes interficerent: quasi sic essēt alieni a scelere/ qui magis peccant: in quo non eorū innocentia sed dementia monstrat. Hæc declaratio est glo. ordi. hic/ quam etiā facit tex. cū glo. ī d.c. Periculose. de pœni. dist. 1.

g ¶ Regnū meum nō est de hoc mūdo. &c. Chrs interrogatus a Pilato an rex esset/ ait. Regnū meū non est de hoc mūdo: si eīm esset de hoc mūdo: ministri mei vtiq̄ decertarent vt nō traderer Iudæis insinuans illos ad regnū hui9 mūdi ptinere/ qui (tn̄) auxilio humanarū virtū/ nō diuino præsidio ab iminenti iniuria se tueri cō tendūt. Ita dicit tex. 23. q 3 in prin.

h ¶ Crucifige crucifige eū. Videať tex. l di.c Periculose. de pœ. dist. 1.

i ¶ Ego enim non inuenio in eo causam. Videatur qd diffuse dictum ē. eodem in Matthęo/ sup illud Matthęi. 27. Sciebat eīm Pilatus quia per inuidiam tradidissent eum.

k ¶ Quia filiū dei se fecit. Videtur quod istis verbis annotatū est supra. in verbo filius.

l ¶ Ihesus aūt responsum nō dedit ei. Hic & alijs locis legitur siluisse Christ9 vt p̄phetia ipleatur. Sicut agnus coram tondēte sine voce/ sic nō aperuit os suū. Quæ similitudo de agno data est vt in suo silentio non reus sed innocēs habeať. Non eīm vt conscius conuinciť/ sed vt mansuetus pro alijs imolatur. Hęc declaratio est glo. or. Pro qua facit textus apertus in c. Si eīm. col 3. de pœ. dist. 2. iunctis no. per Archi. in c. Sextā synodū de cōse. dist. 1. de quibus dictum est Io. 1. super illud. Ecce agnus dei. m ¶ Non haberes potestatem aduersum me vllam/ nisi tibi datū esset desuper. Hinc dicit tex. in c. Monet. versi. Sed sciendū. 22. q. 1. Ioseph per Pharaonē iurādo hoc in eo veneratus est q̄ dei iudicio positus erat rex in infimis. Vn̄ ap̄s ait. Omnis potestas a dn̄o deo est. Item Chrs Pilato. Non haberes in me potestatē/ nisi data tibi esset desuper. & i c. Quid culpať. circa me. 23. q. 1. dicit tex. Si hūana cupiditate bellum geritur/ non nocet sanctis/ in quos non haber quisq̄ potestatē nisi desuper datā. Non enim est potestas nisi a deo siue iubente siue sinente. Hęc tex.

n ¶ Hora quasi sexta. Quia iam incœperat sexta diei hora. qn̄ Pilatus sedit p̄ tribunali/ & dū ducereť Ihesus & cętera gererenť/ cōpleta est sexta hora/ ex qua tenebræ fuerūt vsq̄ ad nonā. Sed ne hoc facinus in Romanos: sed magis in Iudęos retorqueat/ dicit Marcus. hora tertia crucifixum: qa Iudęi clamauerūt ea hora. Crucifige crucifige. Pro hac declaratione q̄ est glo. or. est textus rotundus in d.c. Periculose. de pœ. dist. 1. Nichil aūt obstāt narrandi diuersitas vbi eadē dicūt/ maxie cum vtisq̄ euangelistarū eo modo credat se dicere quo deus voluit. ita dicit tex. cuius hęc verba sunt in c. Nichil obstat. de verbo. signi.

o ¶ Tradidit eis vt crucifigeretur. Nō φ ipsi manib⁹ eū acciperēt & crucifigerētq̄ supra hoc excusauerāt: sed vt crimine ipliciti videanť a quo alieni esse conanť: cum non nisi pro eis hoc facere: Pilatus. Vñ non ait vt crucifigerent/ sed vt crucifigereť / iudicio. s. & potestate Pilati. Tex. est vbi hęc declaratio glo. or. probať. in allegato c. Periculose. de pœni. distin. 1.

p ¶ Exiuit in eum qui dř caluarię locū. Non tñ detulit Chřs crucē suaȝ vsq̧ ad locū caluarię: sed inuenerūt quēdā hominē Cyreneū quē angariauerūt/ vt dictum est s. Matth. 27.

Non habemus regem/ nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit [o] eis illum/ vt crucifigeretur.

¶ Ihesus baiulans sibi crucem/ exiuit [p] in eum qui dicitur Caluariæ locum: vbi eum crucifixerunt. Ioan. 19. d.

¶ Stabant iuxta crucem Ihesu mater eius/ & soror matris eius Maria Cleophe & Maria Magdalenæ. Cum vidisset ergo Ihesus matrem & discipulum stantem quem diligebat: dixit matri suæ. Mulier [q]/ ecce filius tuus. Deinde dixit discipulo. Ecce [r] mater tua. Et ex illa hora/ accepit [s] eam discipulus in suam. Ioan. 19. e.

¶ Sciens Ihesus quia oĩa cōsummata sunt: vt cōsummaretur scriptura/ dixit. Sitio. Vas autem erat positum aceto plenū. Illi ergo spongiā plenam aceto/ hysopo circumponētes/ obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Ihesus acetum: dixit. Consumatum est. Et inclinato capite tradidit [t] spiritum. Ioan. 19. f.

¶ Iudæi/ quoniam parasceue erat: vt non remanerēt in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati) rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura: & tollerentur. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura: & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Ihesum autem cum venissent: vt viderunt eum iam mortuum/ nō fregerunt eius crura: sed vnus militum lancea latus [v] eius aperuit: & cōtinuo exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit/ testimonium perhibuit: & verum est testimoniū ei⁹. Et ille scit quia vera dicit: vt & vos credatis. Facta enim sicut hęc/ vt scriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quē transfixerūt. Ioā. 19. f. g.

¶ Vna [x] sabbati Maria Magdalene venit mane/ cum adhuc tenebræ essent ad monumentum: & vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo & venit ad Simonem Petrum & ad alium discipulum Ioā. 20. a. b. c. d. e.

q ¶ Mulier ecce filius tuus. Videať qđ dictum est in verbo discipulus. x.

r ¶ Ecce mater tua. Docet (dicit glo. ordi.) a pijs filijs parentibus curam exhibendā. Vnde & dicit apľs. Si qs suo℞/ & maxie domesticorū/ curam nō habeat: infidelis est/ & infideli deterior. c. Sicut. §. Necesse. 47. dis.

s ¶ Accepit eam discipulus in suā. Videať qđ in istorū annotatiōe verborū dictū est in verbo discipulus.

t ¶ Tradidit spiritū. Spūs hic pro aĩa poniť: vt dicit Grego. xj. moraliū. & de hoc ē tex. s. allegat⁹ in Matthęo. in c. In quadā. circa me. de cele. missa.

v ¶ Latus eius aperuit/ & continuo exiuit sanguis & aqua. Vigilāti verbo (dicit Aug.) euāgelista vsus est: vt nō diceret latus eius pcussit/ aut vulnerauit sed aperuit vt illic quodāmodo vitę ostiū panderet. Vñ sacramenta ecclię manauerūt/ sine quibus ad vitā quę vere vita ē: non intrať. Vnde sequiť: & cōtinuo exiuit sanguis & aqua. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormiētis. & hic secundus Adā inclinato capite ĩ cruce dormiuit: vt inde formaretur ei cōiunx/ p id qđ de latere dormiētis effluxit. Pro hac declaratione quę ē Aug. est tex. apertus in cle. 1. de sum. tri. & fi. ca. & in c. Cum Marthę. §. Quęsiuisti. de cele. missa. Quidnam etiā aliud in hoc fluxu sanguinis & aquę a Chři latere designetur est bo. tex in c. 1. in fi. & in c. Non oportet. de cōse. dis. 2: de quibus omnib⁹ textib⁹ dictū est in huius annota. sententiæ s̄. in verb. Aqua. Vlterius tamen notetur φ per hæc φ vnus militū lancea latus Ihesu aperuit/ & continuo exiuit sanguis & aqua/ pbatur apte φ Chřs verū corpus habebat. Nā de fantastico corpore/ nec sanguis nec aqua potuisset exire. Vñ ille qui vidit testimoniū phibuit & verū est testimoniū eius: quia tres sunt qui testimoniū dant in terra/ spiritus/ aqua/ & sanguis. Cęterū sicut fuit verus spūs Christi/ & verus sanguis: ita procul dubio vera aqua/ cū Christus sit veritas/ & a veritate omnis fallacia sit penitus aliena. Nam si nō fuisset aqua sed flegma/ qđ de latere saluatoris exiuit: ille qui vidit & testimoniū veritati perhibuit: profecto non aquam sed flegma dixisset. Nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum: cum per sacramentū baptismi non regeneremur in flegmate/ sed in aqua. Neq̧ per hoc posset vero argumento probari/ φ in sacramento eucharistię admiscēda sit aqua vino/ si de latere Christi non aqua sed flegma cum sanguine profluxisset: sed nec vera fuisset figura/ quę super hac re pręcessit in veteri testamento/ qñ Moyses virga pcussit silicē/ & ex ea non flegma sed aqua emanauit. Restat igiť vt qualiscūq̧ fuit illa aqua siue naturalis/ siue miraculosa/ siue de nouo diuina virtute creata/ siue de componētibus ex parte aliqua resoluta: procul dubio vera fuit cū naturaliter possit/ & compositum in componentia/ & elementum in elementa resolui quemadmodum verus extitit sudor ipsius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Cum autem ad compositionem humani corporis quatuor elementa concurrant/ videlicet terra/ aqua/ aer/ & ignis: & ad vegetationem eiusdem corporis quatuor humores consimiles illis conueniāt: videlicet sanguis/ cholera/ flegma/ & melācholia. vt veritatē humani corporis expressius demonstraret vnum ex illis/ & vnum ex istis Ioannes euangelista expressit: illa quę potius ex illis: & ex istis q̄ magis mysterio congruebant: ex elementis aquā & ex humoribus sanguinem/ in quibus duobus/ duo maxime sacramenta redemptionis videlicet & regenerationis elucent. Ita dicit textus cuius hæc verba sunt in cap. In quadam. versiculo. Per hoc auteȝ. de celebratione missarum

x ¶ Vna sabbati. Quam Matthęus primam sabbati nominauit/ dominicum diem propter domini resurrectionem mos Christianus appellat. Ita dicit Augustin⁹. & de hoc est glo. in c. Licet. & ibi Panor. de ferijs. & facit c. Quod die dñico. 75. dist. de quo dictū est in verbo dies. Leui. 13.

quem y amabat Ihesus: & dixit illis. Tulerunt dominum de monumento: & nescimus vbi posuerunt eum. Exijt ergo Petrus & ille alius discipulus: & venerunt ad monumentum. Currebant z autem duo simul: & ille alius discipulus precucurrit citius Petro/ & venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset vidit posita linteamina/ nō tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum/ & introiuit in monumentum: & vidit linteamina posita/ & sudarium quod fuerat super caput eius/ non cum linteaminibus positum/ sed separatim inuolutum in vnū locum. Tunc ergo introiuit: & ille discipulus qui venerat primus ad monumentū: & vidit & credidit. Nondum enim sciebant scripturam: quia oportuit eum a mortuis resurgere. Abierūt ergo discipuli iterum ad semetipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinauit se/ & prospexit in monumentum. Et vidit duos angelos in albis sedentes: vnum a ad caput/ & vnum ad pedes: vbi positum erat corpus Ihesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras? Dixit eis. Quia tulerunt dominum meum: & nescio vbi posuerunt eum. Hæc cum dixisset/ conuersa est retrorsum: & vidit Ihesum stantem: & non sciebat quia Ihesus est. Dixit ei Ihesus. Mulier quid ploras? Quem queris? Illa existimans quia hortulanus esset: dixit ei. Domine si tu sustulisti eum: dicito michi vbi posuisti eum: & ego eum tollam. Dixit ei Ihesus. Maria. Conuersa illa/ dixit ei. Rabboni: quod dicitur magister. Dixit ei Ihesus. Noli b me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos/ & dic eis. Ascendo ad patrem meum c/ & patrem vestrum: deum meum/ & deum vestrum. Venit Maria Magdalenæ annuncians discipulis: quia vidi dominum: & hæc michi dixit.

Ioan.20.c. ¶ Cū sero esset die illo vna sabbatorum: & fores essent clausę vbi erāt discipuli cōgregati ppter metū Iudęorū/ venit Ihesus & stetit i medio: & dixit eis. Pax vobis. Et cū hec dixisset ostēdit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso dño. Dixit ergo eis iterū. Pax vobis. Sicut misit d me pater: & ego mitto vos. Hec cū dixisset isufflauit e: & dixit

y ¶ Quem amabat Ihesus. i. Ioannē. Tametsi enī omnes apl'os amaret Christus/ p̄ cęteris tamen familiarius Ioannē diligebat. put dicit hic glo. or. & est bo. textus in c. Legimus. col. 2. 93. distin.

z ¶ Currebant duo simul/ & ille alius discipulus. &c. Videl dici posseq per hoc/ discipulus qui p̄cucurrit/ & citius ad monumentū venit nō introiuit monumētū: is vero qui tardius venit introiuit/ designari nōnunq̄ contingere: vt qui tardius ad melioris vitę frugē cōuertuntur: exuberantius pficiant vberioraq dona cœlestia consequant/ ijs q citius ac facilius fuerūt cōuersi. put legit de Paulo q non nisi pœna corpis ad euāgeliū coactus intrauit/ & tn̄ plus illis oibus q solo verbo vocati sunt i euāgelio laborauit. c. quis nos pōt. i fi 23. q. 4

a ¶ Vnū ad caput & vnū ad pedes. Quid ē (dicit Augu.) q vnus ad caput & alter ad pedes sedebat? An qm̄ qui grące angeli dicuntur/ latine sunt nuncij. isto modo Christi euangeliū a capite vsq ad pedes/ ab initio vsq ad finē signabāt eē nūciandū. Pro hac declaratione facit quod de angelis dicit Arch. in. c. Fatendū. col. 2. 13. qst. 2. de quo dictū est s. i verbo angelus. sup illd Psal. Deus facit angelos suos spiritus: & ministros suos ignē vrentē. & qd ipe Chrs ait. Ego vobiscum sum vsq ad cōsummationem seculi. de quo ē tex. in cle. Si dnm. colū. 2. de reli. & vene. sancto.

b ¶ Noli me tangere. Nondū enī ascendi ad patrē/ Dixit Christus ad Mariā Magdalenē. Noli me tāgere. Nōq nollet tangi nisi cū ascēdisset/ cū & mulieres & alij in terra eū tetigisse legant & non sedentē in cœlo. Vult ergo sic se specialiter tangi. i. sic se credi/ vt sit ęqualis patri. Et qa ista adhuc eum carnaliter credebat/ quē sicut hoiem flebat. Audit: Noli me tangere. i. sic credere: quia in corde tuo nondū credis me æqualē/ & sic nondū ascendi ad patrem in corde tuo. i. nondū credis me ęqualē patri. Circa hanc declarationē quæ est Aug. notari pōt qd dicit idē Aug. in li. de tri. & habet in c. fi. in prin. de cōse. dist. 3. dū ibi dr. Oēs quos potui legere q ante me scripserunt de trini. quæ deus est/ diuinorū librorū veterum & nouorū catholici tractatus/ hoc intenderūt: scdm scripturas docere/ q pater & filius & spūssanctus/ vnius eiusdēq substātiæ inseparabili æqualitate diuinā insinuāt vnitatē. Cætera q̄ hic dici possent/ videāt s. in verb. deus. super illud. Dominus deus tuus vnus est.

c ¶ Patrem meū & patrē vestrū. Non ait patrē nostrum/ sed patrē meū & patrē vestrum. Aliter ergo meū/ & aliter vestrū. Meū natura: vestrū gratia. Hæc declaratio est Augu. & glo. interli. hic. Pro qua vidēdus est bo. tex. in c. Dānamus. versi. Cum ergo. de sum. tri. & fi. catho. vbi dr. Cū veritas pro fidelibus suis orat ad patrē. Volo (inquiens) vt ipi sint vnū in nobis/ sicut & nos vnū sumus. Hoc nomē vnum/ p fidelibus qdē accipit/ vt itelligatur vnio charitatis in gratia: p psonis vero diuinis/ vt attēdat idētitatis vnitas in natura: quēadmodū alibi veritas ait. Estote pfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus ē: ac si diceret manifestius. Estote pfecti perfectiōe gratię/ sicut pater vester cœlestis pfectus est pfectiōe naturę. Hęc tex.

d ¶ Sicut misit me pater & ego mitto vos. Aequalē patri filiū nouimus/ sed hic verba mediatoris agnoscimus. Mediū qppe se ōndit dicēdo. Ille me: & ego vos. Hæc declaratio est Aug. & glo. interli. hic. Pro qua est tex. Cypriani in c. Quoniam. in. pri. 10. disti. & in c. Cū ad verū. 96. dist. vbi Chrs Ihesus mediator dei & hoim dr.

e ¶ Insufflauit. Flatus ipse (dicit Augu. li. 11. de tri.) substantia spūssancti nō fuit/ sed demōstratio p congruā significationē/ non tm̄ a pre sed etiā a filio pcedere spiritū sanctū: de quo est cōstitutio conciliaris in c. 1. de sū. tri. lib. 6 fideli ac deuota pfessiōe fatemur (ingens) q spūssanctus ęternaliter ex pre & filio nō tāq̄ ex duobus pricipijs/ sed tāq̄ ex vno pricipio: nō duabus spiratiōibus sz vnica spiratiōe pcedit. Hæc tex. vbi glo. i verbo/ & filio. dicit fuisse quosdā Gręcos qui dicerēt spiritum sanctum a solo patre procedere. Moti auctoritate euāgelica. Io. 16. Spiritussanctus qui a patre procedit. Item in symbolo apud eos hęc verba similiter habent/ qui a patre procedit. Nos addimus filioq. Ad idē tex. 2. C. de sum. tri. vbi dr. Spiritum sanctuz quē ex summo terū patre speramus. &c. Sed ad hęc & similia respōdetur q

Expressio patris nō excludit filiū/ imo potius includit/ cū trinitatis opa inseparabilia sint. d. c. si. de cōs. dist. 3. Vnde cū pater & filius & spūssanctus sint vna essentia· substātia/ seu natura: nō pōt ab vno solo pcedere. Nec sumus (put dicūt Greci) excōicati addēdo in symbolo/ filioq;: quia illd poti⁹ ē declarare q̄ addere. Nichil eñ de nouo facit qui declarat. l. Heredes. §. palam. ff. de testa.

eis. Accipite [f] spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata: remittuntur eis: & quorum [g] retinueritis/ retenta sunt.

¶ Thomas vnus ex duodecim qui dicitur didymus/ nō erat [h] cum eis quādo venit Ihesus. Dixerūt ergo ei alij discipuli. Vidimus dominū. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum: & mittam digitum meum in locū clauorum: & mittam manum meā in latus eius: non credam. Et post dies octo iterum erāt discipuli eius intus/ & Thomas cum eis. Venit Ihesus ianuis clausis: & stetit in medio: & dixit eis. Pax vobis. Deinde dixit Thomæ. Infer digitū tuum huc: & vide manus meas/ & affer manum tuam/ & mitte in latus meū: & noli esse incredulus/ sed fidelis. Respondit Thomas & dixit. Dominus meus & deus meus. Dixit ei Ihesus. Quia [i] vidisti me Thoma/ credidisti. Beati qui non viderunt/ & crediderunt. Multa quidem & alia signa fecit Ihesus in cōspectu discipulorū suorū/ quæ non sunt scripta in libro hoc. Hęc autē scripta sunt vt credatis: quia Ihesus est Christ⁹ filius dei: & vt credentes vitam habeatis in nomine eius. Io. 20. f. g. in fine.

¶ Postea manifestauit se iterum Ihesus ad mare Tyberiadis. Manifestauit autē sic. Erant simul Simon Petrus & Thomas qui dicitur didymus & Nathanael qui erat a Chana Galilææ/ & filij zebedei/ & alij ex discipulis eius duo. Dixit eis Simon Petrus. Vado [k] piscari. Dicūt ei. Venimus & nos tecum. Et exierunt [l] & ascenderūt in nauim: & illa nocte nichil prendiderunt. Mane autē iam facto stetit Ihesus in littore: non tamen cognouerunt discipuli/ quia Ihesus est. Dixit ergo eis Io. 21. a. b. c. d.

f ¶ Accipite spiritū sanctū. Quorum remiseritis peccata remittunt eis/ & quorū retinueritis: retenta sūt. Circa hęc verba Christi notetur tex. in c. Remissionē. in prin. 1. q. 1. vbi dr. Remissionē peccatorū. Auari/ aut alias supple puersi non dant. nō enim raptoribus & fœneratoribus dicit dñs. Si cui dimiseritis pctā dimittūt illi: si cui tenueritis/ tenebunt. Et in c. Bos. circa me. eadem cā & quæs. vbi dr. Bos qui in ipsa vnitate ecclesiæ perdite viuūt/ cōstat remissionē peccatoruꝫ nec dare/ nec habere posse: qa non malignis/ sed bonis filijs dictū est. Sicui dimiseritis pctā/ dimittunt: cui tenueritis/ tenebūt. Hæc tex. Sed aduertendū est: qa quod dr in dictis capitib⁹: quę ex Augustino sumpta sunt: intelligi debet respectu indignitatis. Sunt enim mali indigni dare remissionem peccatorū. Si tñ dent/ habebit peccatorū remissio: nō merito vitę eoꝝ/ quia puersa est/ sed in vi sacramēti cui⁹ ministrandi receperunt ab ecclesia potestatem. Ita sentit textus qui est eiusdem Augustini in c. Vt euidenter. in prin. eadem causa. & quęst. vbi dicitur. Vt euidenter ostenderet dominus a spiritu sancto/ quē donauit fidelibus suis dimitti peccata/ nō meritis hoim. quodam loco sic ait. Accipite spiritum sanctū (& continuo subiecit) Si cui dimiseritis peccata/ remittūtur ei. hoc est spiritussanctus dimittit/ non vos. & in c. Cū baptisat. iuncto si. c. præcedentis. de conse. dist. 4. vbi dr. Cū baptisat malus/ illud qd datum est/ verū est. Nec impar est ppter ipares ministros/ sed par & æquale propter hunc q baptisat. Columbā eñ attēdo p quā dr. Hic est q baptisat. Et dicit tex. gñaliter loquēs in c. Multiplex. paulo post prin. de pœ. dist. 1. Mediator dei & hoim/ homo dñs Ihesus Chrs/ hanc ppositis ecclīæ tradidit potestatē vt cōfitentibus pniæ satisfactionē darēt: & eadē salubri satisfactiōe purgatos ad cōionem sacramētorū p ianuā recōciliatiōis admitterent. Hæc tex. Vel scdo. qd dr in d. c. Remissionē. Potest intelligi de præcisis ab ecclesia/ a qb⁹ nemo/ sciēter accipiēs sacramētū/ cōsequit remissionē peccatorū. Apostolis eñ dicturus Christus/ quorū remiseritis pcti remittūt eis/ pręmisit. accipite spiritū sanctū: vt euidenter cūctis ostenderet eū qui spiritū sanctū nō habet/ peccata nō posse tenere vl remittere. Vñ nō nisi cōgregatis in vnū dictū est. accipite spiritū sanctū. Tex. ē vbi hęc pbāt in c. Audiuim⁹. §. Sin autē. 24. q. 1. Aduertat ēt ad declarationē q̄ dat p glo. interli. hic ad hæc verba. quorum remiseritis pctā. dicit eñ ea velle: ac si diceret: quos dignos remissiōe iudicaueritis/ duab⁹ clauib⁹ potestatis. s. & discretionis. Pro qua declaratiōe videant ea quę dicta sunt s. in verbo clauis. in prima ānota.

g ¶ Quorum retinueritis retēta sunt. Idest quibus ecclesiam interdixeritis nisi reconciliati p satisfactionē fuerint/ ipsis ianua regni cœlestis clausa erit. Hanc declarationē ponit tex. Hiero. in c. Nichil. in fine. 10. q. 3.

h ¶ Non erat cū eis qñ venit Ihesus. Non casu gestum est (dicit Grego.) vt iste discipulus tūc deesset. Egit nāq miromodo supna clementia/ vt discipulus dubitās/ dū in magistro suo vulnera palparet carnis/ in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus eñ nobis infidelitas Thomę ad fidē/ q̄ fides credentiū discipulorū pfuit: qa dū ille ad fidē palpando reducit/ nostra mens oī dubitatione postposita in fide solidat. Pro hac declaratiōe est tex. eiusdē Grego. in c. Sic quippe. in prin. 27. q. 2. dū ibi dr. Discipulū post resurrectionē suā dubitare pmisit Chrs: & tñ in dubitatiōe non deseruit/ & ita factus est discipulus dubitās & palpās testis veræ resurrectiōis. Hęc tex.

i ¶ Quia vidisti me Thoma/ credidisti. Nō ait tetigisti sed vidisti: quia visus quodāmodo generalis sens⁹ est/ q de alijs quatuor dici solet. Vñ & aspiciēdo credidit/ & tāgēdo. Hæc declaratio ē de mēte glo. or. p qua facit qd habet in l. Vnica. §. Videamus. C. de rei vxo. ac in l. Si michi & Titio. in prin. ff. de lega. 2. in l. Ite apud Labeonē. §. si quis. ff. de iniu. & in c. Per inquisitionē. de elec. In quib⁹ locis notat & pbat/ visum eē cōmunem sensū ad oēs sensus.

k ¶ Vado piscari. Quæri pōt dicit Grego. i homilia. Cur Petr⁹ q piscator añ cōuersionē fuit/ post cōuersionē ad piscationē redijt/ cū veritas dicat. Nemo mittēs manū ad aratrū & respiciēs retro/ apt⁹ ē regno dei. Sed negociū qd añ cōuersionē sine pctō extitit/ hoc ēt post cōuersionem repetere culpa nō fuit: Matthæ⁹ vero ad teloneı negociū nō resedit. Sūt eñ plęraq; negocia q̄ sine pctis exhiberi aut vix aut nullaten⁹ pñt: q ergo ad pctm iplicāt ad hęc necesse ē vt post cōuersionē anim⁹ nō recurrat. Alia vero quę nō habent annexam pcti maculā/ etiā post cōuersionē repetere culpa nō est. Tex. est vbi hęc probāt in c. Negociū. de pœ. dis. 6.

l ¶ Exierunt & ascenderunt in nauim. &c. In hac narratione magnū est sacramentuꝫ: & vt vehementius commendaretur vltimo loco est scriptum. Qz septem fuerunt in piscatione discipuli/ fineꝫ signat tēporis: vniuersum quippe septem diebus voluitur tempus. Vnde & septenarius numerus dicitur numerus vniuersi-

tatis. glosa est in cap. Adhuc perfidi instant. in verbo semper. de pœnitentia distinctione. 3. Littus etiã finis est maris/ & ideo finẽ significat sęculi. sicut eñ in alia piscatioẽ (de qua habetur Lucę. 5.) significata est eccl'ia qualiter nũc sit: ita in hac significatur qualiter in fine sęculi futura sit. Vnde ibi Ihesus nõ stabat in littore/ sed ascẽdit in vnã nauim q̃ erat Simonis & non fuerũt missa retia in dexterã: ne solos significent bonos. nec in sinistrã ne solos malos/ sed indifferenter/ vt in pñti sęculo pmixtos intelligamus bonos & malos. In hac aũt piscatione retia mittũt ad dexteram vt solos bonos in dextera. i. in fœlicitate collocandos insinuetur. put hęc bene probãtur in c. Hæc aũt. in pri. 23. q. 4. dũ ibi dr. Hęc vita quæ inter cœlũ & infernũ sita est/ sicut ĩ medio subsistit/ ita vtrarũq; partiũ ciues cõiter recipit.: quos tñ sancta ecclesia & indiscrete suscipit/ & postmodũ ĩ egressione discernet. Hęc tex. Alia dicãt vt per glo. or. hic. de cuius mente sunt præmissa.

Ihesus. Pueri nunquid pulmẽtarium habetis? Responderunt ei. Nõ. dixit eis. Mittite in dexterã nauigij rete: & inuenietis. Miserunt ergo/ & iam non valebant illud trahere præ multitudine pisciũ. Dicit ergo ille discipulus quẽ diligebat Ihesus/ Petro. dominus est. Simon Petrus cum audisset/ quia dominus est: tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare. Alij autem discipuli nauigio venerunt. Non enim longe erant a terra/ sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Vt ergo descẽderunt in terrã viderunt prunas positas: & piscẽ superpositum & panẽ. Dixit eis Ihesus. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus & traxit rete in terram plenũ magnis piscibus/ centum [m] quinquagintatribus. Et cum tãti essent non est scissum rete. Dixit eis Ihesus. Venite: prandete. Et nemo audebat discumbẽtium interrogare eum/ tu quis es: scientes quia dominus est. Et venit Ihesus & accepit panẽ: & dabat eis & piscẽ similiter. Hoc iã tertio manifestatus est Ihesus discipulis suis cũ resurrexisset a mortuis.

¶ De Ihesũ qui dixit Simoni Petro. Simon Ioannis diligis me plus his? Et de Petri ad Ihesum reuersione: habetur Ioan. 21. e. f. Et infra in verbo Petrus.

¶ De eo autem quod dixit Ihesus ad Petrum de discipulo quem diligebat. Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te? habetur Ioã. 21. g. Et supra in verbo discipulus. Et infra in verbo Petrus.

Ioã. vltimo g. in fine. ¶ Sunt & alia multa quæ fecit Ihesus quæ si scribantur per singula: nec ipsum arbitror mũdũ capere [n] posse eos/ qui scribẽdi sunt libros.

Ad rõa. 6. b ¶ An ignoratis fratres: quia quicunq; baptisati sumus in Christo [p] Ihesu: in morte [q] ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: vt quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini

m ¶ Centũ quinquagita trib⁹. Hic nũer⁹ ter hab3 quiquagenariũ nũerũ/ & ĩsup ipsa tria ppter mysteriũ trinitatis. Quiquagenari⁹ aũt multiplicatus per septẽ & vnius adiectione compleť/ vt sic in trinitate vnitatẽ cõsideremus: q̃uis eñ pater filiũ genuerit/ & ideo filius nõ sit q̃ pater est: filiusq; a pře sit genit⁹/ & ideo pater nõ sit qui filius: spũsq; sanctus nec pater sit/ nec fili⁹/ tñ pater/ fili⁹/ & spiritussanctus: vnius eiusdẽq; substantię/ vnũ sunt id est nõ tres dij sed vn⁹ deus: tex. est Aug. (cui⁹ est hæc declaratio) in c. fi. de conse. dist. 3.

n ¶ Capere posse/ supple p intelligentiam oimodã. Ea eñ q̃ diuinitatis sũt opa/ nõ potest mortalis hõ perfecte cognoscere. Hic dictũ est. Bestia q̃ mõtẽ tetigerit/ lapidabitur. glo. est ita sentiens in c. 1. in verb incõprehensibilis. de sum. tri.

o ¶ An ignoratis fratres & c. Tex est pro hac sentẽtia Pauli vidẽdus in c. proprie in prin. de cõse. dis. 4. vbi Aug. de baptismo solẽni qd tẽpore paschali celebrať loquens dicit. Proprie in morte crucifixi/ & in resurrectione ex mortuis potentiam baptismi nouam creaturã cõdidit ex veteri: vt in renascentibus: & mors Chri operet & vita: dicẽte Apostolo. An ignoratis quia quicũq; baptizati sumus in Chřo Ihesu/ in morte ipi⁹ sumus baptisati. Consepulti eñ sumus cũ illo p baptismũ in morte: vt quõ surrexit Christ⁹ a mortuis p gratiã patris: ita & nos in nouitate vitę ambulem⁹. Si eñ cõplantati facti sum⁹ silitudini mortis eius/ simul erim⁹ & resurrectionis. & c. quę lati⁹ magister gentiũ disputauit/ vt appareret ex huius doctrinæ spiritu regenerãdis filijs hoĩ3 & in dei filios adoptandis/ illũ diẽ & illd tẽpus electũ in quo per similitudinẽ formãq; mysterij/ ea q̃ gerũtur in mẽbris/ ijs quę sunt in ipo capite congruere/ dum in baptismatis regula/ & mors interuenit interfectiõe pcti: & sepulturã triduã/ imitať trina demersio: & ab aquis eleuatio/ resurgẽtis instar ẽ de sepulchro. Et dicit tex. huic sniæ Pauli innitẽs in c. Postq̃ res. paulo post prin. eadẽ dist. Recte tertio mersi estis in baptismate qui accepistis baptismũ in noie trinitatis. Recte tertio mersi estis qui accepistis baptismũ in noie Iesu Christi: qui etiam die tertia resurrexit a mortuis. Illa eñ tertio repetita demersio typũ dñicę exprimit sepulturę/ per quã Chřo cõsepulti estis in baptismo/ & cũ Chřo surrexistis in fide: vt pctis absoluti/ in sctitate virtutũ Chři3 iduatis imitãdo. Et in c. vt ostẽderet. eadẽ dist dicit textus hãc sniam Pauli satis declarans. vt oñderet apłs non mortuos eẽ peccato (inquit) An ignoratis qm̃ quicũq; baptizati sum⁹ in Ihesu Chřo: in morte ipsi⁹ baptizati sumus. Si ergo hinc oñdimur mortui eẽ peccato/ qa in morte Chři baptisati sum⁹: pfecto puuli qui in Chřo baptisanť: pcõ moriunť/ qa in morte ipi⁹ baptisanť: in illo eñ pcepto dictũ ẽ. Quicũq; baptisati sum⁹/ ĩ morte ipi⁹ baptisati sum⁹ & ideo dictũ est/ vt pbaret nos mortuos eẽ pctõ. Paruuli aũt renascẽdo moriũť illo pctõ/ qd nascendo cõtraxerũt: & per hoc ptinet ad ipsos qd sequiť. Cõsepulti eñ sumus p baptismũ in morte. Baptisatis igiť in morte Chři in qua nõ solũ maiores/ verũetiã paruuli baptisanť: ait. Sic vos existimate mortuos qdẽ eẽ pctõ: viuentes autẽ deo in Christo Iesu. Hęc tex.

p ¶ In Chřo Iesu. Id est (dicit glo. interli.) in institutiõe Ihesu Chři/ quę est in noie trinitatis. put dictũ est s. in verb. Baptisare. in vlti. annota. Et s. codẽ/ sup illud Matth 28. Eũtes: docete oẽs gẽtes/ baptisantes eos in noie patris & fi. & spi.

q ¶ In morte ipi⁹ baptisati sum⁹. Id est ad similitudinẽ mortis eius: vt sicut semel mortuus ẽ ille/ & semp viuit: & ita nos semel mortui in pctis/ p baptismũ semp viuam⁹ in bono. Vel in morte dicit/ qa mors Chři est causa purificationis huius. Has duas declaratiões ponit glo. or. hic. & glo. expressa in d. c. Proprie. in verb. in morte. de conse. dist. 4.

mortis eius: simul & resurrectionis erimus. Hoc sciētes/quia vetus homo noster simul crucifixus est/vt destruatur corp9 peccati: vt vltra nō seruiamus peccato. Qui enim mortu9 est; iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum Christo; credimus/ quia simul etiam viuemus cū illo. Scientes ꝙ Christus resurgēs ex mortuis iam non [r] moritur: mors illi vltra nō dominabitur. Quod enī mortuus est peccato: mortuus est semel. Quod autem viuit; viuit deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato: viuētes autē deo in Christo Ihesu.

¶Quis est qui condēnet? Christus Ihesus qui mortuus est immo qui resurrexit: qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis. Ad rōa.8.g

¶Finis legis [s] Christus: ad iustitiam omni credenti. Ad rōa.10.a

¶Hoc est verbū fidei quod prædicamus: quia si confitearis in ore tuo dominum Ihesum: & in corde tuo credideris/ꝙ deus illum suscitauit a mortuis/saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam: ore [t] autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum non confundetur. ad rōa.10.b

¶Fundamentum [v] aliud nemo potest ponere: præter id quod positū est/quod est Christus Ihesus. 1.ad co.3.c.

¶Notum vobis facio/ꝙ nemo [x] in spiritu dei loquēs/dicit anathema Ihesu. Et nemo potest dicere dominus Ihesus/ nisi in spiritu sancto. 1.cori.12.a

¶Tradidi vobis in primis quod & accepi (dicebat Paulus) quoniam Christus mortu9 est pro [y] peccatis nostris secūdū scripturas: & sepultus est: & quia resurrexit tertia die secundū scripturas: & quia visus est Cephæ: & posthoc vndecim. deinde visus [z] est plusq̄ quingentis fratribus simul: ex quibus multi manēt vsq adhuc: quidam autem dormierūt. Deinde visus est Iacobo; deinde apostolis omnibus. Nouissime autem omnium tanq̄ abortiuo visus est & michi. 1.co.15..a b

¶Si qs nō amat dn̄m nr̄m Ihesū Chr̄m sit anathema [a] Maranatha. 1.ad co.16.d

¶Humiliamur; sed non confundimur. Deijcimur; sed non perimus. Semper mortificationē [b] Ihesu Christi in corpore nostro circunferentes: vt & vita Ihesu manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos qui viuimus in mortem tradimur propter Ihesum; vt & vita Ihesu manifestetur in carne nostra mortali. ad.co.4.c.

¶Pro omnibus [c] mortuus est Christus: vt & qui viuunt; iam nō sibi viuant/sed ei qui pro ipsis mortuus est/& resurrexit. 2.ad.co.5.c

¶ Cristus nos redemit de maledicto legis: factus pro nobis maledictum; quia scriptum est. Maledictus omnis qui pendet in ligno. ad gala.3.b

¶Nunc in Christo Ihesu vos qui aliquādo eratis lōge facti/estis ppe in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra/qui fecit vtraq vnum: & ad ephe.2.c d in fine.

r ¶ Iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Q enim mortuus est peccato/mortuus est semel. Circa hanc sententiā/& pro eius elucidatiōe notand9 ē tex. in c. Semel.1.& 2.de cōse. dis 2. vbi dr. Semel Chr̄s mortuus ē/iustus pro iniustis: & scimus & certū habem9 & spe imobili retinem9/qa Chr̄s resurgens a mortuis/ iā nō morit/ mors illi vltra nō dominabit. Verba ista Apostoli sunt: tamē ne obliuiscaris quod semel factū est: in memoria nostra fit omni anno quotiens pascha celebrat. nūquid totiēs Christus occiditur? non: sed anniuersaria recordatio repn̄tat qd olim factū ē: & sic nos facit moneri/ tanq̄ videam9 dn̄m p̄sentē in cruce. Semel in q immolat9 est i semetipō Chr̄s/& tn̄ quotidie imolat in sacramēto. i. eius immolatio repn̄tat/& passiōis ei9 fit memoria. Hęc tex. & idē pbat tex. in c. Iterat. eadē dist. de quo dictū ē in verb. hostia. h. Hinc dicit tex. in c. Sufficit. i pri. de cōse. dist. 1. Sufficit sacerdoti vnā missam die vna celebrare: qa Chr̄s semel passus ē/& totū mūdum redemit.

s ¶ Finis legis ad iustitiā oī credēti. Videat annotatio in verbo finis.

t ¶ Orę cōfessio fit ad salutē. Quod est i corde/debet esse i ore: quia i fronte. i. in sede pudoris nō sine cā fit signum crucis: ne. s. Christi opprobria/christian9 erubescat. Vn̄ & pc̄tm̄ fuit Petro ore negare cū crederet corde: & ppterea lachrymis diluit qd ore negauerat. Hęc declaratio ē glo. or. & pbat per textū rotūdū. i c. vnico. col. fi. i prin. de sac. vnc. iūcto c. Petr9 doluit. de pœ. disti. 1. Cętera dicāt vtē. in verb. Cōfessio. in ānotatiōe horū verbo.

v ¶ Fūdamētū alid. &c. Videat ānotatio in verbo fundamentum.

x ¶ Nemo in spū loquēs/dicit Anathema Iesu. Id est q se abrūpit a Chr̄i corpore: nō habet hoc a spū sancto. Nō em̄ loquit spūs sanctus (inqt Christ9) a semetipō: hoc est/nō est sine meo & patris arbitrio: qa iseparabilis ē ea mea & p̄ris volūtate. c. fi: in pri. vbi hęc declaratio q ē glo. interli. pbat de cōsecra. disti. 5.

y ¶ Pro pc̄tis nr̄is. Cū em̄ pc̄tm̄ nō fecerit/ ipm̄ tn̄ pc̄tm̄ se fecit pro nobis. i. pœnā pc̄ōr nr̄orū ptulit. dicit tex in c. Si aūt. §. Eligat. de pœ. dist. 2.

z ¶ Visus est plusq̄ quingentis fratrib9 &c. Multa tā de verbis q̄ de factis dn̄icis/inuenim9. ab euāgelistis omissa/ q̄ apl̄i vel suppleuisse verbo/vel facto expressisse legūtur. Nullus em̄ euāgelistarū scripsit qd Paulus de Christo ad Corinth. scribēs ait. Visus est plusq̄ quingētis fratrib9 simul: deinde visus est Iacobo: nouissime aūt tāq̄ abortiuo visus ē & michi. Ita dicit tex. in c. Cū Marthę. col. 1. de celeb. missa.

a ¶ Sit anathema Maranatha. Id est sit excōicat9/& a fidelib9 separat9. Hęc declaratio ē glo: or. quā etiā ponit glo. in c. Guilisari9. 23. q 4. & dictū ē in verb. Anathema.

b ¶ Mortificationē Ihesu Chr̄i i corpore nostro circūferētes. Boni em̄ varijs persępe tribulationibus pbāt q̄ nedū aiab9 sed ēt corporibus cōferūt qa p ipsas pbati imarcessibilē glorię coronā/& sic ēt corporis dotes cōsequēt. c. Nulli. i prin. 3. q. 1. iūcto eo qd de tribulationū vtilitate notat Arch. 7. q. 1. in c. Suggestū. & qd de dotib9 corpis glorificati notat Panor. i c. 1. in 3. col. in fi. de sū. tri. & fi. ca.

c ¶ Pro oībus mortu9 ē Chr̄s. Declara vt p glo. i cle. 1. in verb. omniū. de sum. tri. de qua dictū est s. eodē in Matthęo. super illud. Hic est em̄ calix sanguinis mei q p multis. &c.

d ¶ Per Ihesum habemus accessum ad patrem. Hinc dicit textus sumptus ex Iacobo apostolo. in c. Si enim. versi. Verũtamẽ. de pœ. dist. 2. Si quis peccauerit/ aduocatũ habemus apud patrem Ihesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. non pro nostris autem tantum/ sed etiam pro totius mundi.
e ¶ Super fundamentum apostolorum, Id est super fidẽ. Ita hęc verba declarant per glo. in c. Si Apls. de pœni. distin. 3. Cætera dicantur vt in verbo fundamentum.

medium parietẽ maceriæ soluẽs inimicitias in carne sua: legem mã datorum decretis euacuans/ vt duos condat in semetipso in vno nouo homine faciens pacem: vt reconciliet ambos in vno corpore deo/ per crucem interficiens inimicitias in semetipso: & veniens euangelizauit pacem vobis qui longe fuistis: & pacem his qui prope. quoniam per [d] Ihesum habemus accessum ambo in vno spiritu ad patrem. Ergo iã non estis hospites & aduenæ: sed estis ciues sanctorũ & domestici dei: superædificati super [e] fundamentum apostolorum & prophetarum: ipso summo angulari lapide Christo Ihesu/ in quo omnis ædificatio constructa crescit [f] in templũ sanctum in domino. In quo & vos coe dificamini in tabernaculum dei in spiritu sancto.

ad ephe. 5. c ¶ Christus dilexit ecclesiam & seipsum tradidit pro ea. Et supra in verbo ecclesia.

Ad ephe. 5. c ¶ Vir caput est mulieris: sicut Christus caput [g] est ecclesiæ/ ipse saluator corporis eius.

Ad phi. 2. a. b. ¶ Hoc sentite [h] in vobis quod & in Christo Ihesu. Qui cum in forma [i] dei esset: nõ [k] rapinam arbitratus est/ esse se æqualem deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiẽs/ in similitudinẽ [l] hominũ factus: & habitu [m] inuẽtus est vt homo. Humiliauit [n] semetipsum factus [o] obediens vsq; ad mortem/ mortẽ autem crucis. Propter quod

f ¶ Crescit. Nemo enĩ (dicit glo. or.) tam pfectus est/ quin crescere possit. Vnde dicit textus in c. Dũ sanctam. circa princi. de pœni. disti. 2. Quantum sancta ecclia ascẽdendo pficit: tantũ deus hoibus ex eius virtute innotescit. Hinc dicebat Iob. Per singulos gradus meos pronũciabo illũ. Oipotentẽ qppe dũ p singlos grad9 suos pnũciat q per icremẽta virtutũq accipit/ ei semper laudem suæ pietatis reddit. Si quidẽ gradus in cordis ascensione nõ essent Psalmista non diceret. Ambulabũt de virtute in virtutẽ. Cætera dicantur vt s. in verb. Aedificatio. vbi hæc sententia ponitur & annotatur.

g ¶ Christus caput est ecclesię. Videat quod dictum est in verb. Ecclesia. n. Sed ibi dictis addatur quod habetur in extrauag. Vnam sanctam. versi. Igitur de maio. & obe. vbi dicitur. Ecclæ vnius & vnicę/ vnũ corpus: vnũ caput: nõ duo capita quasi monstrũ Christus videlicet & Christi vicarius ẽ Petrus Petriq; successor. Hęc textus. Circa quẽ aduertendum est ad id quod dicit vnius & vnicæ. Nã plus videtur importare vnicũ q̃ vnum: tunc enĩ quis vnum habet qũ habet aliud. Sed tunc dicitur habere vnicũ qñ non habet aliud/ nec sperat vlterius se habere aliud. Nec habet in quẽ affectũ dirigat in aliud. Vnde Grego. super illo verbo Lucę. 7. Ecce defunctus efferebatur fili9 vnicus matris suę/ & hęc erat vidua. vult/ q; ideo erat vnicus filius: qa mater ei9 erat vidua & non sperabat vlterius filios procreare/ nec habebat in quem aspectum dirigeret. Vere itaq; ecclesia est vna sponsa Christi & vnica: quia Christus non habet aliam sponsam/ nec sperat vlteri9 habere/ nec affectionem suam ad aliam sponsam dirigit. Pręmissa ponuntur per glo. in d. extrauag. vnã sanctã. in verb. igitur. in fi.

h ¶ Hoc sentite in vobis quod & in Christo Ihesu. Id est sicut Christ9 nõ q̃siuit sua/ sed nostra: ita nos inuicẽ onera nostra portemus. Hæc declaratio est glo. ordi. pro qua est tex. in c. Ponderet. circa prin. 50. disti. dum ibi citat apls. Si pręoccupatus fuerit homo (inquiens) in aliquo delicto: vos qui spirituales estis hmõi instruite: in spũ lenitatis: alter alteri9 onera portantes. & sic adimplebitis legẽ Christi. Hęc textus.

i ¶ In forma dei esset. Declara vt s. in verbo forma.

K ¶ Non rapinam arbitratus est esse se æqualẽ deo. Ihesus enĩ Christus æqualis est patri/ tantus est q̃tus ille/ talis est qualis ille/ hoc est quod ille/ non hic est qui ille: quia ille pater/ hic filius: sed hoc est quod ille: quia ille est deus/ & iste: ille oipotens/ & iste: ille immutabilis/ & iste. Ideo non rapina erat æqualis deo/ quia natura erat. Sicut est natus/ ita & semp natus: & sicut semp natus/ ita semp æqualis. Nõ itaq; inęqualem genuit/ vel æqualitatẽ iam nato addidit: sed gignendo eam dedit: qa æqualẽ non imparẽ genuit. Nõ tamẽ immerito scriptura vtrũq; dicit/ sc3 & ęqualẽ patri filiũ/ & patrẽ maiorẽ filio: illud ppter formã dei: hoc ppter formã serui/ pter quã nõ tm̃ patre sed et seipso & spũ sancto minor factus est: & etiã minorat9 est paulomin9 ab angelis/ ergo & hõ factus est/ & pmanens deus. Ideo valde rationabiliter/ & patre minor est homo Chrs: & patri ęqualis est idẽ ipse deus Chrs. Legit itaq; deus hõ: vt intelligam9 hui9 psonæ singularitatẽ/ nõ vt suspicemur i carne mutatã diuinitatẽ. Nõ enĩ illa susceptiõe alterũ eo3 i alterũ cõuersũ & mutatũ ẽ. Nec diuinitas qppe i creaturã mutata ẽ vt desisteret eẽ diuinitas: nec creatura i diuinitatẽ mutata ẽ/ vt desisteret eẽ creatura. Pręmissa q̃ subseruiũt hui9 elucidationi sniæ sunt Aug. & glo. ordi. hic. Pro quibus oĩbus est textus in cap. 1. & 2. de sum. tri. in cle. 1. eodẽ ti. in c. fi. de conse dist. 3. & in c. 1. versi. Harũ prior. & versi. Tertia synodus. & versi. Quarta synodus. 15. dis. & in c. Prima aũt synodus. 16. dist

l ¶ In similitudinẽ hoim factus. i. factus passibilis & mortalis vt alij hoies. Omnes enĩ defectus nostros dicit Augustinus. Assumpsit filius dei/ pter peccatũ & ignorantiã. glo. est ã. allegata in Matthęo. in d. cle. 1. in verbo passibile. de sum. tri. & notat Panor. in d. 1. col. 3. eodem titu.

m ¶ Habitu inuentus vt homo. Id est habendo hoiem inuentus est vt homo cis quibus in hoie apparuit. Qr enĩ dr/ vt homo/ tale est quale illud. Quasi vnigenit9 a patre. veritatem enĩ exprimit/ put etiam i iure hũano plęrũq; per has dictiones similitudinis expressiuas veritas exprimitur. vt est tex. in l. Mulier. §. fi. in verb. quasi. ff. ad sena. Trebel. in l. Ex facto. §. Ita igitur. in verbo quasi. ff. de hęre. insti. & in l. Nec is. §. Hęres institut9. ff. de acquiren. hæredi.

n ¶ Humiliauit semetipsum. Quid ergo intumescis homo? O pellis morticina quid tenderis? O sanies fœda quid inflaris? Princeps tuus humilis & tu superbis caput est humile & membrum superbit. Hoc dictum est glo. ordi. pro quo facit quod dicit Cyprianus in c. Dominus noster. circa prin. 93. distin. Humilitatem nos Christus humilis docuit.

o ¶ Factus obediens vsq; ad mortem/ mortem autem crucis. Apostolus de vnigenito dei filio humiliauit semetipsum (inquit) factus obediens vsq; ad mortẽ/ mortem aũt crucis. Si aia

quę habet fidem hoc dicto considerat magnificentiā glorię ipsius: & admiratur nimietatem humilitatis: quomodo tantus ac talis obediens fuit patri vsq; ad mortem/ pro vita nostra: puto quia prouocari poterit vsq; ad affectum & dilectionem ipsius & dei patris qui vnico filio non pepercit/ sed pro omnibus nobis tradidit illum. Talem ergo fidem & affectum pręparare debet in animo suo is qui panē & calicē dn̄i percipit. tex. est cuius hæc verba sunt. in c. Timorem. de consecra. dist. 2.

& deus exaltauit illum: & donauit illi nomen quod est super omne nomen; vt in [p] nomine Ihesu omne genu flectatur cœlestiū/terrestriū/ & infernorū. Et omnis lingua cōfiteatur; quia dominus Ihesus Christus in gloria est dei patris.

¶ Quæ michi fuerunt lucra/ hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse/ propter eminentem scientiam [q] Ihesu Christi domini mei: propter quem omnia detrimētum feci/ & arbitror vt stercora/ vt Christum lucrifaciam/ vt & inueniar in illo non [r] habens meam Iustitiam (quæ ex lege est) sed illam quę ex fide est Christi Ihesu/ quę ex deo est iustitia in fide ad cognoscēdum illū & virtutē resurrectionis eius: & societatem passionis illius cōfiguratus morti illius: si quo modo occurram ad resurrectionem/ quę est ex mortuis: non q̄ iam acceperim/ aut iam profectus sim. Sequor [s] autem si quo modo non comprehendam: in quo & comprehensus sum a Christo Ihesu. Ad phi. 3. bc

¶ (In Christo Ihesu) habemus redemptionem & remissionē peccatorum. Qui est imago dei inuisibilis/ primogenitus omnis creaturę: quoniam in ipso condita sunt vniuersa/ in cœlis & in terra/ visibilia & inuisibilia. siue throni/ & dominationes/ siue pricipatus/ siue potestates. Omnia per ipsum/ & in ipso creata sunt. Et ipse est ante omnes: & omnia in ipso cōstant. Et ipse [t] est caput corporis ecclesiæ qui est pricipium/ primogenitus [v] ex mortuis: vt sit in omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso cōplacuit omnem plenitudinē diuinitatis inhabitare: & per eum reconciliari omnia in ipsum: participans per sanguinem crucis eius siue quę in cœlis/ siue quę in terris sunt. Ad colo. 1. b.c.

¶ Omne [x] quodcunq; facitis in verbo aut in opere: omnia in nomine domini nostri Ihesu Christi gratias agentes deo & patri per ipsum Ad col. 3. c.

¶ Vnus est deus/ vnus & mediator [y] dei & hominum/ homo Christus Ihesus; qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Cuius testimonium temporibus suis cōfirmatum est; in quo positus sum ego prędicator & apostolus. 1. ad timo. 2. b.

¶ (Ihesus Christus) nusq̄ angelos apprehēdit; sed semen Abrahę ap- Ad heb. 2. d. in fine.

[p] ¶ Vt in nomine Ihesu omne genu flectatur. Textus est circa hęc verba videndus in c. Decet domum. de immu. eccle. lib. vj. de quo dictū est in verbo genu.

[q] ¶ Propter eminentem scientiā Ihesu. Scientia quę habetur de Ihesu Christo cęteris oībus scientijs prępeminet. Qui enim (dicit tex. vbi hæc declaratio pbat̄ i c. Legimus. 37. dist.) Christū nouit thesaurū scientię & sapientiæ inuenit. Omnis em̄ ratio supernæ scientiæ vel terrenæ (inquit Ambrosi9 super epistolam Colossensium) in eo est qui est caput earū & auctor: vt q̄ hunc nouit nichil vltra quęrat/ quia hic est pfecta virtus & sapientia: vt quicq̄d alibi quærit̄ hic perfecte inuenitur. Hæc textus.

[r] ¶ Non habens meam iustitiam quæ ex lege est/ sed illam quę ex fide est Ihesu Christi. i. vt bonū non operer solo timore pœnarum quę infligunt̄ a lege/ sed amore & dilectione domini mei Ihesu Christi & fidei suæ. Sine em̄ hoc amore nullus in numero bonorum connumerari poterit. Vnde cum propheta diceret. Animalia tua habitabunt in ea. s. hæreditate/ ōndens quō ad ipsā hītatiōe3 venit/ subdit. In dulcedine tua quam tu præparasti pauperi de9: dulcedinem vocās suauitatem boni amoris qua bonum fit non timore pœnę/ sed amore & dilectione iustitiæ. tex. est ita dicēs vbi s. facta declaratio quę est glo. ordi. cōprobatur in c. fi. paulo ante finē. 23. q. 6.

[s] ¶ Sequor aūt si quo mō cōprehēdā. i. de die in diē proficiēdo experior si potero perfecte cognoscere Chr̄m & videre eum in ea claritate in qua apparuit michi in via/ quando me cōprehendit. Circa hanc declarationem (quæ est glosę interlinearis) notari pōt tex. quo difficultas cognitionis quā se tentare dicit Paulus ōndit̄ in c. Dum sanctā. in fi. de pœ. dis. 2. dū ibi dr̄. Dominus ac redemptor noster mēbris suis intrantibus pducit ad se & ascendit per gradus eius: quia nobis proficientibus eo amplius exaltatur/ quo altus & incōprehensibilis eē cognoscitur. In virtutū quippe nostrarū gradibus ipse ascēdere dr̄: q̄a tanto ipse nobis sublimior ōndit̄/ q̄to noster animus a rebus infimis separatur. Hæc textus.

[t] ¶ Et ipse est caput corporis ecclesiæ. Idem dicit tex. in cle. 1. in prin. & ibi Io. An. in verb. Christus. allegat hanc sententiā Pauli de iureiu. Cætera dicāt vt s. eodē ad Ephe. 5. g

[v] ¶ Primogenitus ex mortuis. Id est primus ad imortalitatē resurgens: tametsi em̄ alij ante Christum resurrexerint/ surrexerūt tn̄ postea morituri. Christus vero resurgens iā non moritur/ mors illi vltra non dominabitur. c. Semel. de consecra. distin. 2.

[x] ¶ Omne q̄dcūq; facitis. &c. Videat̄ satis diffusa huius snīę annotatio s. in verb. facere.

[y] ¶ Mediator dei & hoim Ihesus Christus. i. diuinę & hūanę naturę. Ita declarāt hæc verba p glo. in c. Quoniā cōtra. 10. dist. Hinc conciliū Chalcedoneñ. Euticē Constantinopolitanu3 abbatē & Dioscoꝝ quondā Alexandrinū epm̄/ & Nestoriū verbi dei/ & carnis vnā naturā pnunciātes dānauit pdicans Christum deū sic natū de virgīe: vt in eo substātiam & diuinę & hūanæ cōfiteamur naturę. c. 1. ver si. Quarta synodus. 15. dis. Vel clari9 loquēdo Ihesus Chr̄s mediator dei & hoim dr̄ quasi inter deū & hoiem mortalē medi9/ q̄a de9 est & hō sed minor deo/ q̄a homo: maior hoie/ q̄a de9. Sicut em̄ q̄d mediū ē duob9 extremis/ cōicat & vtrūq; cōtigit. Sic Chr̄s cōicat deo & hoī q̄a de9 & hō. Vel dr̄ mediator dei & hoim q̄si recōciliator hoim cū deo. Vel q̄a fuit mediator duoꝝ populoꝝ/ Iudęoꝝ. s. & gētiliū: illis ritū auferēs cęrimonialiū; istis ritū idolatrię ita dicit Archid. in c. Cū ad verū. 96. disti.

prehendit. vnde debuit z per omnia fratribus similari: vt misericors [a] fieret & fidelis pontifex ad deum: & vt repropitiaret delicta populi. In eo i quo passus est ipse & tētatus: potēs est & eis qui tētātur auxiliari.

ad heb.3. a. ℂConsiderate apostolum & pontificem confessionis nostræ Ihesum Christum qui fidelis est ei qui fecit illum: sicut & moyses in omni domo illius. &c. vt infra in verbo Moyses.

Ad.heb.4. d. ℂHabētes pontificem [b] magnum qui penetrauit cœlos Ihesum filiū dei: teneamus spei nostrę confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia p similitudine absq peccato. Adeamus ergo cū fiducia ad thronum gratię eius: vt misericordiam cōsequamur: & gratiam inueniamus in auxilio [c] oportuno.

Ad heb. 5.b c. ℂIhesus Christ9 nō semetipsum clarificauit vt pōtifex fieret: sed qui [d] locutus est ad eum. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit. Tu es sacerdos in æternū secundum ordinē melchisedech. Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesq ad eum qui posset illum saluū facere a morte cum clamore valido & lachrymis [e] offerens: exauditus est pro sua reuerentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex his quæ passus est obedientiā: & cōsummatus factus est omnibus obtēperantibus sibi causa salutis æternæ/ appellatus a deo pontifex mixta ordinem melchisedech.

ad heb.6 in fine ℂPræcursor [f] pro nobis introiuit Ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in æternum.

Ad heb.9.c. d. ℂChristus assistens [g] pontifex futurorum bonorum/ peramplius & perfectius tabernaculū/ non manufactum: id est: nō huius creationis neq per sanguinem hircorum aut vitulorum: sed per proprium [h] sanguinem introiuit semel in sancta/ æterna redēptione inuēta. Si enim [i] sanguis hircorum aut thaurorum/ & cinis vitulæ aspersus: inquinatos sanctificat ad emundationē carnis: quanto magis sanguis Christi qui per spiritū sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emūdauit conscientiam nostram ab operibus mortuis/ ad seruiēdum deo viuenti? Et ideo noui testamenti [k] mediator est vt morte intercedente/ in redemptionē earum preuaricationū/ quę erāt sub priori testamēto/ repromissionem accipiant qui vocati sunt æterne hæreditatis.

Ad heb.9.g in fine. ℂNon in manufactis sanctis Ihesus introiuit exēplaria verorum: sed in ipsum cœlū: vt appareat nunc vultui dei pro nobis. Neq [l] vt sæpe offerat semetipsum q̄admodum pontifex intrat in sancta per singulos annos/ in sanguine alieno. Alioquim oportebat eū frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in cōsummatione seculorum/ ad destitutionem peccati per hostiā suam/ apparuit. Et queādmodum

z ℂDebuit per omnia fratribus assimilari. Declaretur vt per glo. in cle. 1. in verb. passibile. de sum. tri.
a ℂVt misericors fieret & fidelis pontifex ad deū &c. Text9 est quo ista illatio cōsecutiua declarari posset in c. Cognoscendū. 50. dist. de quo textu dicet in verb. Petrus. b ℂPontificē magnū. Pontifex dicitur Ihesus/ qa semetipm obtulit hostiā nos mūdantē. c. In Christo semel. versi. pōtifex. de consecra. distinc. 2.
c ℂIn auxilio oportuno. Nunc tēpus est auxilij/ nūc est tēpus donorū. Cū autē thalamus fuerit clausus: cū itrauerit rex videre discūbentes: & ad sinū patriarchę venerint qui eo fuerūt digni: tunc malis erit desperatiōis/ nō auxilij tempus. Tex. est vbi hęc declaratio (quę ē glo sçor.) pbat in c. in præsenti. 13. q. 2.
d ℂSed qui locutus est ad eū &c. Clarificatus est filius a patre/ cum dixit. Hic est filius me9 dilectus. c. fi. de cōse. dis. 3.
e ℂEt lachrymis offerens. Hoc nō habet ex euangelio/ sed apostoli multa suppleuerūt ab euāgelistis omissa. c. Cū marthę. col. 1. de cele. missa.
f ℂPręcursor. Quia ante nos/ & p nobis cucurrit: iuxta illud. Exultauit vt gigas ad currendā viam. c. quia corpus. cū glo ibi. de cōse. dist. 2.
g ℂAssistens pontifex: sc3 patri ad interpellandū vel fidelib9 ad auxiliandū. Pro hac declaratione (quę est glo. iterlinearis) videtur esse bo. tex. i c. In ecclesia. 1. q. 1. vbi dicit. In ecclesia dei (quæ corpus Christi est) aliter nec rata sunt sacerdotia/ nec vera sacrificia nisi in pprietate suę naturæ verus nos pontifex reconcilet. Hęc tex.
h ℂPer ppriū sanguinem introiuit &c. Id est Christ9 p se abstulit pctā mūdi in sanguie suo. Ita hęc verba declarāt p glo. in c. Inter hircū. t. i glo. fi. in fi. de pœni. dist. 3. & candē declarationē sentit tex. in c. Miror. in fi. de pœni. distin. 1. de quo tex. dictū est i verb. eleemosina. Tho. 4. & in c. Aurum: ibi. Ille verus est thesaur9/ q illud operat quod sanguis ei9 opatus est. 12. q. 2. & ita etiā seipsum declarat Paulus in versi. Si enī.
i ℂSi enī sanguis hircorū &c. Circa hęc verba notet textus in c. Cū Marthę. versi. Cęterū. de cele. missa. vbi dr. Vetus testamētū qd hircorū & vitulorū fuit sanguine dedicatū/ tēporalia promittebat. Nouū autē/ qd est Christi sanguine consecratū/ pmittit ęterna: & ideo testamētū illud fuit vet9 & trāsitoriū: hoc autē nouū & ęternū. Hęc tex. Simili autē argumēto: quo Paulus hic vtit tex. de venialiū remissione peccatorū loquēs in c. Aquā. de cōse. dist. 3. vbi dr. Si cinis vituli aspersus populum sanctificabat atq mūdabat: multomagis aqua sale aspersa diuinisq precibus sacrata populum sanctificat atq mundat. Hęc tex. k ℂNoui testamēti. Non solū scriptura/ sed etiā promissio dicitur testamentū: iuxta qd apostolus ipse scribit. Ideo noui testamēti mediator est/ vt repromissionē accipiāt/ qui vocati sunt hęreditatis ęterne. Ita dicit textus in c. Cū Marthę. §. Cæterum. versi. Pręterea. de cele. missa.
l ℂNeq vt sæpe offerat &c. i. nunc appareat vultui dei/ nō ita vt sępe offerat semetipm & sępe patiat in cruce: qa sufficit oībus semel oblat9/ & nō opus est p singulas generatiōes iterari. Pro hac declaratione est text9 in c. Semel. 1. & 3. de cōse. dist. 2. de quo dictū est §. eodē ad Ro. 6. & in c. in Chro semel. eadē dis. de quo dictū est §.

statutū est hominibus semel mori/post hoc autē iudicium: sic & Christus semel oblatus est ad multorum exhauriēda peccata: secūdo sine[m] peccato apparebit omnibus expectantibus se in salutem per fidem.

¶ Deponentes omne pondus/& circūstans nos peccatum: per patientiam curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in authorem[n] fidei/& consummatorem Ihesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem/confusione contempta: atq3 in dextera dei sedet. Recogitate[o] enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum cōtradictionē: vt nō fatigemini animis vestris deficiētes. ad heb.12.a

¶ Ihesus[p] Christus heri & hodie ipse & in secula. Ad heb.13.b

¶ Ihesus vt sanctificaret per suum sanguinem populum/extra portam passus est. Exeamus[q] ergo ad eū extra castra: īproperiū eius portātes. Ad heb.13.b

¶ Primum sermonē feci/de omnibus o Theophile quę cœpit[r] Ihesus facere/& docere/vsq3 in diem qua præcipiens apostolis per spiritū sanctum quos elegit/assumptus est. Quibus & prębuit seipsum viuum[s] post passionem suā/in multis argumentis: per dies[t] quadraginta apparens eis: & loquens de regno dei. Et cōuescens præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent: sed expectarent promissionem patris/quam audistis (inquit) per os meum: quia Ioānes quidem baptizauit aqua/vos[v] autem baptizabimini spiritusancto non post multos hos dies. Igitur qui conuenerant interrogabant eum dicentes. Domine si in tēpore hoc restitues regnum Israel? Dixit autem eis. Non est[x] vestrum nosse tempora vel momenta/quæ pater posuit in sua potestate; sed Actu.1.a.b.

in verb. Hostia.h. m ¶ Sine peccato apparebit.i. apparebit non facturus redemptionē pro peccatis populi/qa semel fecit: & sic non apparebit vt sit hostia/sed vt sit iustitia iu remunerādo vel dānando. put est tex. sæpe s. allegat⁹ in c.1.colū.2. de sum. tri. & fi.ca. n ¶ In auctorē fidei & cōsummatorē Ihesum. Videat declaratio hoꝝ verboꝝ s. in verb: Fides. o ¶ Recogitate em̄ eum &c. Terrena bona contēpsit Christ⁹: vt in illis non poneret fœlicitas. Terrena mala sustinuit: vt in illis non timeret infœlicitas. Natus em̄ de matre: quę q̄uis a viro intacta cōceperit/sempq3 intacta pmanserit. c. Cum preexcelsa. in princip. de imu. eccle. in extraua. tamē fabro despōsata fuit. in quo oīs carnalis nobilitatis tumorē extinxit. prout etiā est bo. tex. in c. Dñs.56. dist. Natus est in ciuitate Bethleē/ īter oēs Iudeę ciuitates exigua. Noluit igit quēq3 de terrenę ciuitatis sublimitate gloriari: sed cōsyderare/q nō loca creatori nostro nos pximos faciūt: sed nos aut merita bona cōiungūt/aut mala disiungunt. c. nō loca. 40. disti. Pauper etiā factus est/cui⁹ sunt oīa: ne de terrenis diuitijs q̄sq̄ extolleret. prout de his nō esse gloriandū demonstrauit. c. gloria epi. versi. Neq3 vero. 12.q.2. Noluit rex ab hoībus fieri: quia humilitatis viā ostēderat. c. Dñs.93. dis. Esuriuit qui oēs pascit: sitiuit q est fons sitientiū: fatigat⁹ est ex itinere/qui viā nobis fecit in cœlū. Isti em̄ sunt defectus ex terrea carne nfa prodeuntes quos ipse simul cum carne recepit. dicta clemen. 1. in verbo passibile. de sum. tri. Et mortuus est/qui mortuos suscitauit. c. voluissent §. In euāgelio. versi. Tres quoq3 mortuos. de pœni. distinc. 1. Patiētiā igitur habeamus/nec nos afflictionū amaritudo/a pie mētis nostrę pposito coerceat recedere: cōsiderātes q̄ta pro absolutione nostri & liberatiōe: creator & redēptor noster pertulerit. c. suggestū est. versi. Ideo fratres. 7.q.1. Premissa sunt glosę ordinariæ adiectis textibus s. allegatis. p ¶ Christus Ihesus heri & hodie ipse & ante secula. Id est Ihesus Christus vt ab initio fuit/& nunc est: ita in secula. i. sine fine futurus est ad se cōfugientiū ppitius adiutor. Vnde in ipso sperandum/nec aliunde salus est quęrēda. Hæc declaratio est de mēte glo. or. pro qua est bo. tex. Augustini. de quo sæpius s. dictū est in c. q sine saluatore. 26.q.3.

q ¶ Extra castra exeamus/improperiū eius portantes: i. abijciamus corporis delitias & voluptates: & crucem cum ipso amplectamur. Hęc declaratio est glo. or. p qua est tex. in c. gloria epi. circa me. 12.q.2. dū ibi dicit. Cum paupertatē domus suę/pauper dominus dedicauerit: portemus crucem & delicias lutum putemus.

r ¶ Cœpit Ihesus facere & docere. Videat annotatio istis verbis facta s. in verb. facere. Sed ibi dictis addendo: videat textus quo istud (faciendū scz. i. curāndū vt aia virtutib⁹ exornet/& postea docendū) satis ostendit in c. Infames in fi. 3.q.7. dū ibi dicit. In euāgelio ille qui trabē gestat in oculo: pbatur non posse educere festucam de oculo fratris sui. Vnde Dauid i lib psal. Peccatori dixit deus: quare tu enarras iustitias meas: & assumis testamentū meum per os tuū? Et Grego. Cuius vita despicitur: restat vt eius prędicatio contēnat. Hęc tex.

s ¶ Viuū Id est amplius non moriturū. d. c. Semel. 1. de conse. distic. 2. t ¶ Per dies quadraginta. Textus est de his quadraginta diebus & decem alijs: qbus apl'i promissam eis superuenietis spiritussancti gr̄am expectauerūt/loquens in c. Scire. in prin. 76. dist. vbi author illius textus Ambrosi⁹ dicit. Scire debet sanctitas vestra: qa per hos quinquagita dies/nobis est iugis & cōtinuata festiuitas: ita vt hoc omni tēpore/neq3 ad obseruandū iudicamus ieiunia. neq3 ad exorandū dominū genibus succidam⁹. Instar ergo dñicæ resurrectionis tota quinquaginta dierū curricula celebrant. & oēs isti dies velut dñici deputātur. Resurrectio em̄/dñica dies est. In dñica em̄ resurgēs saluator/reuersus est ad hoīes: & post resurrectionē tota quinquagesima. i. maiori parte q̄nquagesimę: qa diebus. 40. cū hoibus cōmorat⁹ est ęqualis. Eoꝝ ergo necessariū est vt sit festiuitas/quoꝝ ęq̄lis est sanctitas. Nō ergo ieiunam⁹ in q̄nquagesima: qa in his nobiscū dñs cōmorat⁹ est. Hęc tex. De quib⁹ etiā diebus loquit text⁹ Augusti. in c. Ieiuniū. versi. Vñ cū labore. de cōse. dist. 5. dicēs. Cū labore celebram⁹ quadragesimā ante pascha: cū lętitia vero: tanq accepta mercede: quīquagesimā post pascha. Nā huic tanq̄ salutari labori boni operis/qd pertinet ad quadragenariū: addit quies & fœlicitatis denarius/vt quiquagenari⁹ fiat. Significauit ipse dñs hoc multo aptius: qñ post resurrectionē. 40. dieb⁹ cōuersatus est in terra cū discipulis suis: quadragesimo autem die cum ascēdisset in cœlum/pactis decē diebus misit mercedē spiritussancti. Hęc tex.

v ¶ Vos aūt baptisabimini spiritusancto. Nō dicit vos baptisabitis/ sed baptisabimini spūsancto: qa neq3 apl'i/neq3 sequaces eoꝝ vsq3 hodie in ecc'ia aliter q̄ in aqua baptisare pręualent: sed inuocato noie Christi: interior virtus spūsancti/baptisatoꝝ animas & corpora purificat: qd in baptismo Ioānis non fiebat. Hęc dicta (quę sunt glo. or.) pbātur per textū in c. per aquā & in. c nunq̄. iuncto c. Nō regenerabantur. de cōse. dist. 4.

x ¶ Non est vestrum. Non dicit nō est nostrū: sicq3 ostendit/q ipse sciat cuius sunt omnia quę patris sunt. dicto c. 1. de sum. trini.

accipietis virtutem ſuperueniētis ſpiritusſancti in vos: & eritis michi teſtes in Hieruſalē & in omni Iudæa & Samaria/ & vſq; [y] ad vltimū terræ. Et cū hęc dixiſſet/videntibus illis eleuatus eſt:& nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. Cūq; intuerentur in cœlum euntem illum: ecce duo viri aſtiterūt iuxta illos in veſtibus albis: qui et dixerūt. Viri Galilæi/quid ſtatis aſpiciētes in cœlū? hic Iheſus qui aſſumptus eſt a vobis in cœlū ſic veniet [z] quēadmodum vidiſtis eum eūtem in cœlum.

Actuū.4.b. ℭ(Petrus repletus ſpiritusſancto ; dixit de Iheſu) hic eſt lapis q reprobatus eſt a vobis ædificātibus qui factus eſt in caput anguli. Et non [a] eſt in aliquo alio ſalus. Nec enim aliud nomē eſt ſub cœlo datum hominibus/in quo oporteat nos ſaluos fieri.

ℭDe Iheſu qui dixit ad Paulum. Ego ſum Iheſus quem tu perſequeris: habetur Actu. 9. cap. Et infra in verbo Paulus.

Actu.10.f.g ℭIheſum a Nazareth vnxit [b] deus ſpiritusſancto/ & virtute : qui pertranſijt benefaciendo/& ſanādo [c] omnes oppreſſos a diabolo: quoniā deus erat cum illo. Et nos teſtes ſumus omnium quæ fecit in regione Iudæorum & Hieruſalem ; quem occiderunt ſuſpendentes in ligno. Hunc deus ſuſcitauit tertia die ; & dedit eum manifeſtū fieri nō omni populo: ſed teſtibus preordinatis a deo: nobis qui manducauimus & bibimus cum illo poſtq̄ reſurrexit a mortuis. Et præcepit nobis prædicare populo & teſtificari ;quia ipſe eſt qui conſtitutus [d] eſt a deo iudex viuorum & mortuorum. Huic omnes prophetæ teſtimonium perhibent remiſſionem peccatorum accipere per nomen eius / omnes qui credunt in eum.

1.petri.2.d. in fine. ℭChriſtus paſſus eſt pro nobis: vobis relinquēs exemplum vt ſequamini [e] veſtigia eius . Qui [f] peccatum non fecit ; nec inuentus eſt dolus in ore eius. Qui cum malediceretur/nō maledicebat: cum pateretur/ non comminabatur . Tradebat autem iudicanti ſe iniuſte. Qui peccata [g] noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum: vt peccatis mortui/iuſtitię viuamus: cui9 liuore ſanati eſtis. Eratis eni ſicut oues errātes: ſed cōuerſi nūc eſtis ad paſtorē & epiſcopū animarū veſtrarū. Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt/iuſtus pro iniuſtis: vt nos offerret deo : mortificatos quidē carne/viuificatos autem ſpiritu.

1.petri.3.d. in fine. ℭReſurrexit Iheſus a mortuis qui eſt in dextera dei/ deglutiēs [h] mortem vt vitæ æternę hæredes efficeremur ; pfectus in cœlum ſubiectis ſibi angelis/& poteſtatibus/& virtutibus.

y ℭ Et vſq; ad vltimū terrę. Veritas em̄ quę antea legis et prophetarū pręconio vehebatur: p apoſtolicam tubā in ſalutē vniuerſitatis exiuit/ſicut ſcriptū eſt. In omnē terrā exiuit ſonus eoꝶ: & in fines orbis terrę verba eorū .c. Fundamēta.in prin.(vbi hęc ponūtur)de elec. in. vj. Dici etiā poteſt: his verbis Chriſtū voluiſſe apoſtolos nedū verbo/ſed et facto/ & ſic exēplo Chriſtū cōfeſſuros: neq; eos vllo agonū ſeu martyrioꝶ genere vel peccatorū inquinamēto ab eius cōfeſſione & cultura dimoturos. Pro hac declaratione videt eſſe bo. tex. qui Hieronymi eſt. in c. æſtimant. in fi.11.q.3. vbi dicit. Arbitrandū non eſt in die iudicij illos tm̄ a dei filio eſſe denegādos/q in martyrio Chriſtum negauerūt: ſed & illos oēs quoꝶ ope vel ſermone/vel cogitatione Chriſt9 negat. Negat9 em̄/negat: cōfeſſus/cōfitet. De hac puto cōfeſſione qua diſcipulis pręcepit dicē9. Eritis michi teſtes in Hieruſalē/& in omni Iudęa & Samaria/& vſq; ad vltimū terræ. Hęc tex.

z ℭ Sic veniet quēadmodū vidiſtis eū euntem in cœlum. In eadem natura veniet iudicaturus/in qua venit iudicādus. Si em̄ imortalitatē accepit naturā non amiſit. Reſurrexit quippe vera ſuæ carnis receptiōe/ & vera aię reſumptione: in qua veniet iudicare viuos & mortuos. Textus eſt ita dicēs in cap̄. Qui epiſcopus . circa mediū. 23. diſtinc.

a ℭ Nō eſt in aliquo alio ſalus. Idē dicit tex. in c. Qui ſine ſaluatore. 26. quęſti. 3.

b ℭ Vnxit deus ſpiritu ſancto. Videat tex. ē. allegatus in c. Vnico. col. pe. de ſacra. vnc.

c ℭ Sanando oēs oppreſſos a diabolo/& alijs infirmitatibus vexatos. nō tm̄ aliquē bis ſanauit. Quē em̄ bis illuminauit? quē leproſum bis mūdauit? quē mortuū bis ſuſcitauit? non Lazarum quē dilexit: non filiū viduæ/ quē miſert9 matri ſuę reddidit. non filiū diſſipatorē legit bis ſuſcepiſſe: ſed iō tot ſanauit cœcos/claudos & aridos & mortuos ſuſcitauit/ ne deſperet de ſe peccator. Ideo autem non ſcribitur aliquem bis ſanatum: vt quiſq; timeat immergi peccato. Potuiſſet enim totiens ſanare/quotiens voluiſſet. Hæc probantur in c. Adhuc perfidi inſtant. de pœni. diſtinc. 3.

d ℭ Qui conſtitutus eſt a deo iudex viuorum & mortuorum. Hinc dicit textus in c. per venerabilem. paulo ante finem. Qui filij ſint legi. Petrus Petriq; ſucceſſor eius vicarius eſt qui eſt ſacerdos inæternum ſcdm ordinem Melchiſedech/conſtitutus a deo iudex viuorum & mortuorum. Et facit textus. 23. q. 1. in fine principij/ vbi dicit textus. In hoc Chriſtus mortuus eſt & reſurrexit: vt & viuoꝶ & mortuorum dominetur.

e ℭ Vt ſequamini veſtigia eius. Id eſt vt ſi cōtumelias/ tribulationes/& flagella patiamini: non deficiatis animo: in eū redemptorē/creatorē/ac dominū veſtrū qui pro vobis paſſus eſt/ reſpiciētes. c. ſuggeſtū. circa medium. 7. quęſti. 1. Dum autem hic & alibi ſępe dicitur Chriſtum paſſum: eliditur hæreſis Baſilidianorum ſic dictorum a Baſilide: qui inter reliquas blaſphemias/ paſſum Iheſum abnegauit. c. Quidam. verſi. Baſilidiani. 24. quęſti. 3

f ℭ Qui peccatū nō fecit &c. Hęc habent in c. Si em̄. col. 3. verſi. Eligat. de pœni. diſtinc. 2.

g ℭ Peccata noſtra ipſe pertulit. Simile eſt qd dicit Eſaias languores noſtros ipſe tulit/& dolores noſtros ipſe portauit quod dictum habetur in c. Cum Marthę. verſi. Quare. de cele. miſſa.

h ℭ Deglutiens mortē. Quod deglutimus/ agimus vt in corporibus noſtris aſſumptum nuſq̄ pareat. Dominus etiā ſic mortē funditus cōſumpſit: vt nichil cōtra ſe valeret & manēte ſpecie veri corporis abeſſet labes priſcę fragilitatis. Hęc declaratio eſt glo. or. pro qua eſt textus in allegato c. Semel. de conſe. diſtinc. 2.

¶Christo passo in carne: & vos [i] eadem cogitatione armamini: quia I.Petri.4.a in princi.
qui passus [k] est in carne/desijt a peccatis/vt nõ iam desiderijs hominũ:
sed voluntate dei quod reliquum est in carne viuat temporis.
¶Si quis [l] peccauerit aduocatũ habemus apud patrem Ihesum Chris- I. Ioan.2.a
stum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro no-
stris autem tantum: sed etiam pro totius mundi.
¶Soli deo saluatori nostro: per Ihesum Christum dominum nostrũ/ Iudæ vnico g. in fine.
gloria & magnificentia; imperiũ & potestas ante omnia secula/ & nũc
& in omnia secula seculorum. Amen.
¶Ihesus Christus est testis fidelis/primogenitus [m] mortuorũ/& prin- Apoca.1.b.
ceps regũ terrę. Qui dilexit nos: & lauit nos a peccatis nostris in san-
guine [n] suo: & fecit nos regnũ & sacerdotes deo & patri suo. Ipsi glo-
ria & imperium in secula seculorum. Amen.
¶Cætera quæ concernũt quædam verba / & doctrinas Ihesu Christi
superiorũ & inferiorum litterarum locis aptioribus inserta sunt. Ali-
qua etiam de ipso sub appellatione filij hominis videri possunt in ver-
bo filius. & in verbo venire.

Iesse. ¶Recurre ad verbum Dauid & ad verbum virga.

Iezabel. ¶Recurre ad verbum Achab & ad verbum Helias.

Ignis. ¶Totus mons Sinai fumabat: eo ꝙ descendisset [o] domi- Exo.19.c
nus deus super eũ in igne: & ascenderet fumus ex eo quasi de fornace.
¶Si egressus [p] ignis inuenerit spicas/ & comprehenderit aceruos fru- Exo.22.a.
gum/siue stãtes segetes in agris: reddet damnũ qui ignem succenderit.
¶Erat species gloriæ domini quasi ignis ardens super verticem mõ- Exo. 24.d.

i ¶Vos eadem cogitatione armamini. Id est si contingat nos pati æquanimiter feram⁹ eius intuitu qui prius pro nobis plurima perpessus est. Hoc est eñ verũ obiectũ/quo ad ferenda patienter aduersa quęꝗ moueri debemus. vt est bo.tex.in sæpe allegato c. Suggestum.7.quęsti.1.

k ¶Qui passus est in carne/ desijt a peccatis. Intelligẽdo hęc verba de Christo (prout videnẽ intelligi posse) ita ꝙ his verbis ponaẽ cogitatio cui debemus inhęrere vbi quid aduersi patimur: ꝙ sc3 is q nulla vnq̃ peccati labe pollutus est/ nec desiderijs hominũ sed voluntati dei conformia gessit quę in carne gessit/plurima pro nobis & ea quidẽ indigna sustinuit. videãtur ea quę dicta sunt s. in verb. desinere. i annotatiõe istorũ verboꝝ. desijt a peccatis.

l ¶Si quis peccauerit &c. Ne penitus desperemus/ arbitrantes nos peccantes post baptismũ nõ posse saluari: dicit Iacobus. Si qs peccauerit aduocatum habem⁹ &c. hoc ad credẽtes post baptisma loquiẽ & aduocatum pro delictis eorũ dominum pollicetur: nec dicit si peccaueritis aduocatum habetis apud patrẽ/ & ipse est ꝓpitiatio pro peccatis vestris: ne eos diceres nõ plena fide baptisma cõsecutos: sed aduocatũ (inquit) habemus apud patrẽ/do. nostrũ Ihesum Christũ: & ipse est propitiatio ꝓ peccatis nostris: & non solũ pro nostris/ sed etiã pro totius mũdi. In toto autẽ mũdo & apostoli sunt omnesꝗ credẽtes. Ex quibus liquido cõprobatur post baptisma posse peccari. Frustra eñ habem⁹ aduocatũ apud patrẽ Ihesum Christum: si peccari nõ potest. Ita dicit textus in c. Si eñ. colũ.4. de pœni. dist.2.

m ¶Primogenitus mortuorum. Videatur quod dictum est s. eodẽ ad Colo.1.v. fol.356.

n ¶In sanguine suo. Videãtur iura allegata s. ad Heb.9.h.fo.357.

o ¶Descendisset dñs in igne/ & ascenderet fumus. Legem daturus dominus/in igne fumoꝗ descẽdit: quia humiles per claritatẽ suę ostẽsionis illuminat: & superbos per caliginẽ erroris obscurat. Prius igitur mens ab appetitu glorię temporalis/ & ab omni cõcupiscentia carnali tergenda est: & tunc ad arcem contẽplationis erigenda. Pro hoc dicto (quod est glosę ordi.) est bonus tex. Origenis in allegato c. In mandatis.43. distinc. iuncto c. Reuertimini. in fine.16.q.1. In dicto enim c. In mãdatis. probatur mentẽ prius ab inquinamentis peccatorũ purgãdam/ q̃ credantur ei quæ contẽplationis aciem desyderant. In d. autẽ c. Reuertimini. ꝓbatur eos qui humiles sunt/ & dei agnoscunt beneficia: exuberãtius illuminari. superbos autẽ & dei beneficioꝝ oblitos/ in errorem maledictionemꝗ prolabi.

p ¶Si egressus ignis &c. Hęc sentẽtia habetur in c. Si egressus. de iniurijs. vbi glo. in verb. Reddet dãnũ: dicit hanc sententiã intelligendã: vbi qui ignẽ succẽdit fuisset in culpa: secus si nulla eius culpa deprehẽdi posset: quia tunc non teneretur ad alicuius reparationẽ damni. prout est bo. tex. vtrũꝗ membrũ huius distinctionis comprobans in l. Qui occidit. §. In hac. ff. ad le. Aquil. dũ ibi dicit. Si quis in stipulã suam vel spinã/ comburendæ eius causa ignẽ immiserit/ & vlterius euagatus & progressus ignis alienã segetẽ vel vineã læserit: requiramus nũ imperitia eius aut negligentia id acciderit. Nam si die ventoso id fecit/ culpę reus est. Nã & qui occasionẽ damni pręstat: damnũ fecisse videtur. In eodẽ crimine est & qui nõ obseruauit ne ignis longius ꝓcederet. At si omnia quę oportuit obseruauit: vel subita vis venti longius ignẽ produxit/ culpa caret. Hęc textus. Hęc ꝓcedunt in foro contentioso. An autẽ procedant in foro cõscientię: ita scilicet/ ꝙ etiã cessante dolo & lata culpa/ teneaẽ is q ignẽ succendit: & ex eius leui vel leuissima culpa alteri dãnũ dedit/ ad reparationẽ huius dãni. Inno. in c. Sicut dignũ. circa fi. de homici. sentit ꝙ non. qd dictũ Innocentij dicit Panor. in d.c. Si egressus. esse valde singulare: de quo tamen dicit se dubitare: quia cum hęc lex sit valde rationabilis/ sicut locũ habet in foro cõtentioso: ita locũ habere debet in foro conscientię/ iuxta ea quę notantur in c.1. de cõsti. Subiungit tamẽ dici posse/ ꝙ hęc reparatio dãni est interesse respectu dãnũ passi/ sed respectu soluentis est pœna/ quę in foro animę non debet habere locũ: ex quo est extra dolum & latã culpam. & ita etiam tenet Panor. in d.c.1. colũ.4. de constitu. in c.1. in.3. colũ. versi. in glo. fina. de arbi. & Ludo. Ro. in singularibus suis. singulari.150. & idem etiã nouissime tenet pręceptor meus Philip. Decius. in d.c.1. in.2. sua lectura. in pe. colũ. (vbi late examinat istã materiã) de constitu. & dicit rationẽ esse/ quia in foro cõscientię ad hoc vt aliquis obligetur attenditur voluntas. prout habetur in c.1.15.q.1. quę voluntas cessat vbi quis nõ est in dolo vel lata culpa/ sed tñ in leui vel leuissima. Nõ obstat ꝙ de hoc dicto seu lege veteris testamẽti sit facta constitutio canonica. in d.c. si egressus. quia non omẽ qd disponitur a iure canonico/ habet locũ in foro consciẽtię. vt notat Anto. de Butrio in c. inquisitioni. in.6. no.

de sentē. excō. & Panor. in c. cū causam. de proba. & do. meus Decius in d. c. i. de cōstitu. Premissa cōcernūt litera-lem sensum huius sentētię Proeius aut ethico seu morali sensu/ aduertendū est φ adaptari solet in eos/ qui immoderate seu indiscrete corrigunt/ maioriq́ vtuntur q̄ deberēt correptionis amaritudine. Ab eis enī ignis idest imoderata castigatio egreditur in spicas. i. tenellos auditores nondū ad maturitatē fructus pertingētes. Vel in aceruos frugū. i. in hoies iam virtutibus claros & morum maturitate conspicuos. Vel in segetes stantes

tis: in conspectu filiorum Israel.

Leui. 6. b. ¶Ignis [q] in altari semper ardebit: quē nutriet sacerdos/ subijciēs ligna mane per singulos dies: & imposito holocausto desuper/ adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus: qui nunq̄ deficiet in altari.

Leuiti. 10. a ¶Arreptis Nadab & Abiud filij Aaron thuribulis: imposuerūt ignē & incensum desuper/ offerētes [r] coram domino ignem alienum: quod eis præceptum non erat. Egressusq́ ignis a domino: deuorauit eos: & mortui sunt coram domino.

Deute. 4. d ¶Dominus [s] deus tuus ignis consumens est.

2. macha. 1. ¶Cum in Persidem ducerentur patres nostri: sacerdotes qui tunc cultores dei erant/ acceptum ignē de altari occulte/ abscōderunt in valle: vbi erat puteus altus & siccus: & in eo cōtutati sunt eum/ ita vt omnibus ignotus esset locus. Cum autē preterijssent anni multi: & placuit deo vt mitteretur Neemias a rege Persidis: nepotes sacerdotum illorū qui absconderant/ misit ad [t] requirendum ignem: & sicut narrauerūt nobis: non inuenerunt ignem/ sed aquam crassam. Et iussit eos haurire & afferre sibi: & sacrificia quę imposita erant/ iussit sacerdos Neemias aspergi ipsa aqua/ & ligna q̄ erant superposita. Vtq́ hoc factum est: & tempus affuit quo sol refulsit: qui prius erat in nubilo: & accensus est ignis magnus/ ita vt omnes mirarentur. Orationem autem faciebāt omnes sacerdotes dum consumaretur sacrificium: Ionatha inchoante: cæteris autem respondentibus. &c.

2. macha. 1. f. g. ¶Cum cōsumptum esset sacrificium: ex residua aqua Neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod vt factum est: ex eis flamma accensa est/ sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Vt vero manifestata est res: renūciatum est regi Persarum/ φ in loco in quo ignem absconderāt hi qui translati fuerant sacerdotes: aqua apparuit/ de qua Neemias & qui cum eo erant/ purificauerunt sacrificia. Considerans autem rex & rem diligenter examinans: fecit ei templum/ vt probaret quod factū erat: & cum probasset/ sacerdotibus [v] donauit multa bona & alia atq́ alia munera: & accipiens manu sua tribuebat eis.

in agris. i. in hoies crescentes/ & ad maturitatē tendētes: quos oēs/ qa non seruato ęquilibrio iustaq́ lance postposita corrigere nitūtur/ corruere faciūt vnde reddēt damnū/ pœnitendo sc3/ aut si possint in pristinū statū reducēdo. Pro hac declaratione quę est de mente glosæ iterlinearis & ordi/ vidēdę sunt claræ decisiones canonū quibus hęc oia probantur. in c. Disciplina. in c. Omnis. in c. Et q emendat. in c. Sunt nāq. in c. Vera iustitia & in ca. Recedite. 46. dist. iuncto c. Quando. in princi. 86. distinc.

q ¶Ignis in altari semp ardebit &c. Charitas q̄ est ignita igne quodā spiritussancti. (c. Charitas ē vt michi videtur. in prin. de pœni dist. 2.) in corde nostro semp ardere debet: qa sine charitate nemo verā cordis cōtritionē habere/ aut remissionē peccatorū pōt. c. Charitas ē aqua. versi. Itē sine. eadē disti. Hunc autē charitatis ignē debet sacerdos. i. bonus prælatus nutrire subijciendo ligna. i. sanctorum exēpla & scripturę testimonia pponēdo. & hoc mane. i. remota prius vitiorum caligine seu fugata nocte cœcitatis. d. c. In mādatis. versi. Si enī sciā 43. dist. Et imposito holocausto desuper. i. facta vitę nostrę renouatione.

Adolebit adipes pacificorum. i. faciet vt opa nostra tanq̄ in charitate facta/ grata deo sint & accepta in odorē suauissimum. Ex charitate enī quicquid fit boni operis viuit. d. c. Charitas. i. de pœni. dist. 2. Iste vero charitatis ignis perpetuus est/ nec vnq̄ deficit in altari: quia hi qui diligēter eum seruant/ nō frustrantur ęterna mercede. dicēte Augustino. Charitas est aqua/ de qua dn̄s ait in euangelio. Qui biberit aquā quā ego dabo ei/ non sitiet in ęternū. d. c. Charitas. 2. de pœni. dist. 2. Alia videātur in verb. Altare.

r ¶Offerentes corā dn̄o ignē alienū. Ignem alienū offert qui corporeę vel secularis cupiditatis ignē/ in sacrario cordis nutriens/ audet altaribus dn̄i appropinquare: quę non recipiunt accensionē/ nisi illius ignis quē dominus venit mittere in terrā: qui semper nos accendit vt sensibus illuminemur/ & vitijs non flagremus. Pro hac declaratione (quę est glo. or.) facit textus in c. Inter hęc hircū. col. 8. de pœni. dist. 1. vbi dicit. Ignis alienus est libido/ auaricia/ & ois praua cupiditas: hic ignis exurit/ non mūdat. In quibus enī est/ si offerāt in cōspectu dn̄i: ignis eos cœlestis absumit sicut Nadab & Abiud/ cū his quę pro peccato fuerant oblata. Qui ergo vult mūdari/ ignem alienū remoueat: & illi igni se offerat/ qui culpā exurit non hominē. hic ignis siccauit emorroissæ profluentē sanguinē. hic siccauit culpā latronis. Ignis hic consumēs est/ & sanat simpliciter & pure confitentes. Iudas (inquit) peccaui tradens sanguinē iustū: sed in pectore habuit ignem alienū/ quo inflāmante cucurrit ad laqueum. Hęc ibi.

s ¶Dominus deus tuus ignis cōsumens est. i. dn̄s deus peccata consumit/ & reprobos ignibus gehennę tradit. Hęc declaratio est glosę interli. quę pbat in c. Inter hęc hircū. paulo ante finem. de pœni. distinc. 1. de quo dictū est superiore pxima annotatiōe.

t ¶Misit ad requirendū ignē. De hoc igne loquens textus in c. Sicut eunuchus. 1. q. 1. dicit. φ erat ignis sacrificij qui per. 70. annos Babylonicę captiuitatis sub aqua vixit. sed Antiocho occupante sacerdotiū/ extinctus est. Et de hoc dictū est ē in verb. Aqua. in annotatione huius sentētię/ vbi videatur. ei addatur qd dicit Archi. in d. c. Sicut. in prin. vbi dicit. φ ignis sacrificij dicebatur qui semel cœlitus missus/ semper postea nutritus est ad cōsumēda sacrificia: nec licebat alium ignē sacrificijs apponere. vnde Nadab & Abiud filij Aaron cum imposuissent ignē alienū/ continuo cœlesti igne deuorati sunt. Hęc Archi.

v ¶Sacerdotibus donauit multa. Iure humano hęc donata tanq̄ ab extraneo/ non autē a sacerdotū propinquo emanantia/ templo & non priuato sacerdotū iuri acquirebātur. Pontifi-

res enim seu sacerdotes quibus ab extraneis aliquid: aut cum ecclesia/aut sequestratim dimittit/aut donatur: quia hoc ille qui donat/pro redēptione animæ suę/non pro cōmodo sacerdotis probatur offerre. non quasi suū proprium/sed quasi dimissum ecclesię/inter facultates ecclesię cōputabunt. Dicit textus in c. Pontifices.12.q.3. Hoc tamen verū est: nisi donator exprimat ꝙ velit illud tantū esse sacerdotū/non ecclesię. tunc enī seruanda est dispositio donatoris. & idem si donetur sacerdotibus a suis propinquis: tunc enī donatū censetur intuitu ipsorum sacerdotū/& nō intuitu ecclesiæ nisi aliud fuerit cōprobatū. Text9 est ita declarans d.c Pōtifices. in c. Requisisti. de testamē.

℄Pluet super peccatores laqueos: ignis [x] & sulphur & spiritus procellarum/pars calicis eorum. Psal.10.b.

℄Probasti cor meum/& visitasti [y] nocte/ igne me examinasti/ & non est inuenta in me iniquitas. Psal.16.a.

℄Ascendit fumus in ira eius : & ignis a facie eius exarsit : carbones succensi sunt ab eo. Psal.17.b.

℄Cōcaluit [z] cor meū itra me: & i meditatione mea exardescet ignis. Psal. 38. a.

℄Transiuimus [a] per ignē & aquam: & eduxisti nos in refrigerium. Psal.65.c.

℄Ignis ante ipsum præcedet : & inflammabit in circuitu inimicos eius. Psal. 96. a.

℄Facis (dñe) angelos [b] tuos spiritus: & ministros tuos ignem vrentē. Psal.103.a.

℄Nunquid [c] potest homo abscondere ignem in sinu suo: vt vestimēta illius non ardeant : aut ambulare super prunas/vt non comburantur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui: nō erit mundus cum tetigerit eam. Prouer.6.d.

℄Omnis [d] sermo dei/ignitus clypeus est sperantibus in se. Prouer.30. a.

℄Ignis nunꝙ dicit sufficit. Prouer.30.c.

℄Ignis in aqua valebat supra suam virtutem; & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. Sapiē.19.d.

℄Apposuit tibi deus aquam & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors: bonum & malum. Eccli.15.d.

℄In synagoga peccantium exardebit [e] ignis : & in gente incredibili exardescet ira. Eccl.16.a.

x ℄ Ignis. Circa ignē quo puniendi sunt peccatores aduertēdum est/ ꝙ duplex cōperitur. Alter est qui vocatur purgatorius: de quo in c. qualis. in princi 25 distinc. vbi dicitur. De quibusdā culpis esse ante iudiciū purgationis ignis credēdus est. Et in c. sequē. vbi dicitur. Qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis/prius purgabitur igne purgationis. Hic autem ignis/etsi nō sit ęternus/ miro tamen modo grauis est superat enī omnes pœnam quam vnꝙ passus est aliquis in hac vita: vel pati potest. Hęc tex. cui cōsimilis est in c. si. paulo ante finem. de pœni. distin. 7. & ibidem subiungitur ab Augustino cuius est ille tex. Nunꝙ in carne tanta inuēta est pœna/licet martyres mirabilia passi sint tormēta. Alter est ignis æternæ damnationis: de quo loquens textus in c. Multi. in fine. 1. quęsti. 1. dicit. Illi quos monemus agere pœnitentiam/non quærant sibi comites ad supplicia: nec gaudeant quia plures inueniant sibi similes. Nam propterea non minus ardebunt/quia cum multis ardebunt. Et in c. Peruenit. in fine. 1. quęsti. 3. vbi (pręmisso ꝙ decimas & oblationes ecclesiasticis/aliqui episcopi laicis dabant) subiungitur. Qui dat episcopus: & qui recipit ab eo laici siue precio siue beneficio/ æterni incendij ignibus deputentur. Et in c. Admonere. colū. 2. 33. quęsti. 2. vbi papa Stephanus quintus/militi qui propriam interfecerat vxorem pœnitentiam suadens dicit. Ingredere monasterium humiliare sub manu abbatis/ & multorum fratrum precibus adiutus/obserua cuncta simplici animo quæ tibi fuerint imperata: si forte ignoscat infinita misericordia dei peccatis tuis/ & refrigeret animā tuā priusꝙ crucieris perpetuis flammis. Hęc ibi.

y ℄ Visitasti nocte/igne me examinasti. Cor hominis in tribulatione probatur/quę dicitur nox ab initio: quia perturbat. sed postea dicitur ignis: quia vrit cor/& inflammat ad maiorem dei dilectionem. Vnde Iob ante tribulationem bonus erat/sed post melior inuentus est: & propterea dicebat Io. os aureum. Sicut pluuia in terram descendens/ erigit semina: sic tribulatio animā intrans erigit desyderium. Ita dicit Archi. in c. Suggestum. circa medium. 7. quęsti. 1.

z ℄ Concaluit cor meum intra me; & in meditatione mea exardescet ignis. Videatur bona huius sententiæ declaratio s. in verbo Cor.

a ℄ Transiuimus per ignem & aquam: & induxisti nos in refrigeriū. Ignis vrit/idest aduersitas. aqua corrumpit/idest prosperitas. Vas aqua solidatum aquam non timet: sic & tu igne aduersitatis excoctus/prosperitatis aqua non dissolueris. Pro hoc dicto (quod est glosę ordi) facit bonus tex. in c. Paratus. paulo ante finem. 23. quęsti. 1. dum ibi dicitur. Si terrena ista respublica/christiana pręcepta custodiat: etiā ipsa bella sine beniuolentia non gerentur/sed vt ad pietatis iustitiæꝙ societatem victis facilius consulitur. Nam cui licentia iniquitatis eripitur/vtilius vincitur. quoniā nichil est infœlicius fœlicitate peccantium: quia pœnalis nutritur impunitas: & mala voluntas velut interior hostis roboratur. Hæc ibi. Et ita etiam hanc sententiam de igne scilicet aduersitatis/exponit Archi. in c. Vir cum propria. colū. 2. 33. quęsti. 4.

b ℄ Angelos tuos spiritus & ministros tuos ignem vrentem. Videatur diffusa annotatio istis verbis facta s. in verbo Angelus.

c ℄ Nunquid potest homo &c. Hac sententia/non nisi cum cautela magna subeundam esse mulierum cōuersationem/ edocemur. Nec id quidem ab re. Fœmina enim (dicit Hieronymus) conscientiam secum pariter habitantis exurit. c. Hospitiolum tuum. 23. distinc. Et dicetur diffusius in verb. Mulier.

d ℄ Omnis sermo dei ignitus Facit textus in c. si sermo. in princip. de pœni. distinc. 1. vbi dicitur. Si sermo meus inuenerit aliquā in cordibus vestris scintillam diuini amoris/ipsum nutrite: vt cum creuerit/& flāmam dignissimam fecerit/omnium cupiditatum ligna consumat. Hęc ibi.

e ℄ Exardebit ignis. Ignis vltionis/in peccatores/hac etiam vita nonnunꝙ accenditur/perpetuo post mortem cruciatu in eos duraturus. Vnde & dictum est. Ignis succensus est in furore meo: & ardebit vsꝙ ad inferni nouissima. Ita dicit textus cum glo. in c. Ignis. de pœni. distinc. 3.

f ¶ Consummatio illorum flamma ignis. Idem probat tex. in c. Vnum oratium. §. Alias ea demũ. in fi. 25. distinc. & in d. c. Multi. in fine. 1. quęsti. 3.

g ¶ Anima calida &c. Recurratur pro huius sententiæ declaratione ad verbum Extinguere.

h ¶ In medio ignis non sum æstuatus. Pro accõmodanda hac sententia/ videri potest bo. textus in c. Vir cũ propria. versi. si quis vero. 33. quęsti. 4. vbi dicitur. Si quis sua coniuge: non cupidine voluptatis captus/ sed solũmodo creandorũ liberorũ gratia vtit: ipse profecto siue de ingressu ecclesię/ seu de sumẽdo dominici corporis sanguinisq; mysterio/ suo iudicio est relinquẽdus: quia a nobis ꝓhiberi non debet accedere qui in igne posit⁹ nescit ardere. Hęc ibi.

Eccli. 21. b. ¶ Stupa collecta/ synagoga peccãtiũ: & cõsũmatio[f] illorũ flãma ignis

Eccli. 23. c. ¶ Anima[g] calida quasi ignis ardens non extinguetur/ donec aliquid glutiat: & homo nequam in ore carnis suæ non desinet/ donec incendat ignem.

Eccli. 39. d. ¶ Initium necessariæ rei vitæ hominum: aqua/ ignis. &c. Et vide infra in verbo initium.

Eccli. 39. d. ¶ Ignis/ grando/ fames/ & mors: omnia hæc ad vindictã creata sunt.

Eccli vlti. a ¶ In medio[h] ignis non sum æstuatus.

Esa. vlti. e. ¶ Ecce dominus in igne veniet: & quasi turbo quadrigæ eius. Reddet in indignatione furorem suum: & increpationẽ suam in flãma ignis: quia in igne dominus dijudicabit.

Esa. vlti. g. in fine. ¶ Vermis[i] eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur: & erunt vsq; ad satietatem visionis omni carni.

¶ De tribus pueris qui missi sunt in fornacem: & non tetigit eos omnino ignis/ neq; contristauit/ nec quicq̃ molestiæ intulit: habetur Danie. 3. cap. e. Et supra in verbo benedicere.

Mala. 3. a. ¶ Deus quasi ignis conflans: & quasi herba fullonum.

Matth. 3. c. ¶ Oĩs[k] arbor q̃ non facit fructũ bonũ/ excidetur & in ignẽ mittetur.

Matth. 3. d. ¶ Cõgregabit (deus) triticum in horreum suum: paleas autem comburet igni[l] inextinguibili.

¶ Discedite a me maledicti in ignem æternũ: qui paratus est diabolo & angelis eius (dicet dñs his qui a sinistris erũt). Cętera quę hic scribi potuissent: videantur in verbo agnus. Exodi. 12. a. in verbo Gedeon. Iudicũ. 6. d. Et i verbo Helias. 4. Reg. 1. b. Et i verbo spũs. Actu. 2. a.

Ignobilis & Ignobilitas.

1. Reg. 2. f. ¶ Quicunq; honorificauerit me (ait dñs) glorificabo eum: qui autẽ cõtemnũt[m] me/ erũt ignobiles.

1. ad co. 1. d. ¶ Ignobilia[n] mundi/ & contẽptibilia elegit deus/ & ea quæ non sunt: vt ea quę sunt/ destrueret: vt nõ glorietur omnis caro in cõspectu eius.

1. ad co. 4. c. ¶ Vos nobiles estis: nos autem ignobiles.

1. cori. 15. f. ¶ Seminatur corpus in ignobilitate: surget[o] in gloria.

Ignominia & Ignominiosus.

Psal. 82. circa finem. ¶ Imple facies eorum ignominia: & quærent nomen tuum domine.

pue. 3. d. i fi. ¶ Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exultatio ignominia.

puer. 4. d. ¶ In multitudine[p] populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

puer. 17. d. ¶ Natus est stultus in ignominia sua: sed nec pater i fatuo lætabitur.

puer. 18. a. ¶ Impius[q] cum in profundum venerit peccatorum/ contemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.

puer. 19. d. ¶ Qui affligit patrem & fugit matrem/ ignominiosus erit & infœlix.

1. machab. 1. e. ¶ Secundum gloriã Antiochi multiplicata est ignominia eius: & sublimitas eius conuersa est in luctum.

1. cori. 11. c. ¶ Vir si comã nutriat/ ignominia[r] est illi. Et. s. in verbo Coma.

i ¶ Vermis eorũ nõ moriet/ & ignis eorum nõ extinguetur. Hinc dicit textus in cap. Quoniã. 19. dist. Hi q loca sacra/ cõmunia diuersoria faciunt: quos nimirum constat condẽnatos esse a patre & filio & spiritu sancto/ deputabunt vbi vermis eoꝝ non morietur/ & ignis nõ extinguetur. qa deo aduersantur: q dicit. Nolite facere domũ patris mei domũ negociationis.

k ¶ Oĩs arbor. Cũ dicit oĩs (teste Chrysost. in homi.) icludit primatũ qui est a nobilitate. q. d. etsi nepos fueris Abrahæ sustinebis pœnã/ sine fructu manens. Pro hac declaratione notãdus est bon⁹ tex. in c. Nulli fas. in fi. 25. q. 1. vbi dicitur. Maiori reatu delinquit qui potiori honore fruitur: & grauiora facit vitia peccatoꝝ sublimitas peccantiũ. Et in c. Pręcipue. circa princi. 11. q. 3. dũ ibi dicitur. Deterius in populis pręlati delinquunt: ac per hoc ipi crudelius q̃ cęteri puniũtur.

l ¶ Igne iextinguibili. Pœna ætернę dãnationis (de qua hęc sententia loquitur) dicit ignis inextinguibilis. Siue: qa quos semel suscepit/ nũq̃ dimittit/ sed semper cruciat. c. fina. i fi. de pœni. dist. 7. Siue: ad differentiã ignis purgatorij qui ad tẽpus cruciat/ & non ꝑpetuo. d. c. q in aliud. 25. dis. & d. c. fi. paulo ante fi. de pœni. dist. 7.

m ¶ Qui contẽnunt me erunt ignobiles. Facit bo. tex. s. citat⁹ in c. Si gens Angloꝝ. 56. dist.

n ¶ Ignobilia mundi elegit deus. Idem dicit textus in c. pe. paulo ante finem. de pręben.

o ¶ Surget in gloria. Cuiuscũq; eñ hominis adepturi beatã gloriã/ dotabitur corp⁹ dotibus quatuor/ agilitate/ subtilitate/ claritate/ & impassibilitate. Ita Panor. in c. 1. col. 3. in fine. de sum. trini. & fi. catholi.

p ¶ In multitudine populi &c. Videat annotatio in verb. Dignitas.

q ¶ Impius cũ in profundũ maloꝝ &c. Videat qd in huius annotatiõe sentẽtię dictũ est in verb. Contẽnere.

r ¶ Ignominia est illi. Vir sacris initiatus comam nutriens/ puniri potest. c. Si quis ex clericis. de vita & honesta. cle. Aliũ autem qui purus est laicus/ puniendũ nõ inuenio. Dici igitur potest q; satis est punitus propter ignominiã suam:

Ignorare. Ignorans & Ignorantia. ¶Ego sum puer paruulus (dicebat Salomõ) & ignorãs egressum & ĩtroitũ meũ. 3.Reg.3.b.

¶Nempe & si ignoraui: mecum erit ignorantia mea. Iob.19.a.

¶Delicta [s] iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris. Psal.24.a.

¶Non cesses fili audire doctrinam: nec ignores sermones scientiæ. puer.19.d.

¶Multa hominis afflictio: quia ignorat præterita/ & futura [t] nullo scire potest nuncio. Ecclés.8.a.

¶Si quis [v] ignorat/ ignorabitur. I.co.14.g.

¶Hoc dico & testificor in domino (ait Paulus) vt iam nõ ambuletis/ sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui/ tenebris obscuratum habentes intellectum: alienati a vita dei per ignorantiam: quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Ephe.4.e.

¶Prius blasphemus fui (ait Paulus) & persecutor & contumeliosus: sed misericordiã dei cõsequut⁹ sum: quia [x] ignorãs feci ĩ ĩcredulitate. I.timo.I.c.

¶Pontifex cõstituitur qui condolere possit his qui ignorant & errãt: quoniam [y] & ipse circundatus est infirmitate. Et infra in verbo pontifex vbi diffusius. ad heb.5.a.

Ignoscere & Ignoscens. ¶Derelinquat impius viã suã/ & vir iniquus cogitationes suas/ & reuertatur ad dominũ: & miserebitur eius. & ad deum nostrum: quoniã multus [z] est ad ignoscẽdum. Esa.55.b.

¶Quis [a] scit si cõuertatur & ignoscat de⁹/ & reuertat̃ a furore iræ suæ. Ione.3.d.

¶Scio quia tu deus clemens (dicebat Ionas) & misericors es/ patiens & multæ miserationis: & ignoscens [b] super malicia. Ione.4.a.

Illudere. Illusio & Illusor. ¶Lũbi mei impleti sunt illusionibus [c]: & non est sanitas in carne mea. Psal.37.b.

¶Facti sumus opprobriũ vicinis nostris: subsannatio & [d] illusio his qui in circuitu nostro sunt. Psal.78.a.

¶Dominus deludet illusores: & mansuetis dabit gratiam. puer.3.d.

¶Abominatio est domini omnis [e] illusor: & cum simplicib⁹ sermocinatio eius. Prouer.3.d

¶Qui illusor est/ non audit cum arguitur. puer.13.a.

¶Stultus illudet peccatum: & inter iustos morabitur gratia. puer.14.b.

prout in simili dicit glo. in c. Sæpe contingit. in verb. Negligentia. in fine.50. distinc.
s ¶ Delicta iuuentutis &c. Videatur qd dictũ est in verb. delictũ. t ¶ Futura nullo scire potest nũcio. Recurratur ad verbũ futurũ. v ¶ Si quis ignorat: ignorabitur. Ait apostolus. Qui ignorat: ignorabitur. qd de eo intelligendũ est/ qui noluit intelligere vt bene ageret. Vnde Augu. ait in libro quæstionũ. Nõ oĩs qui ignorat imunis est a pœna. Ille eñ ignorãs potest excusari a pœna/ qui qd disceret non inuenit. Illis autem hoc ignosci non poterit/ qui habẽtes a quo discerent/ operã non dederunt. Ita dicit tex. cuius hęc verba sunt in c. pe. & finali. 37. dist. Potest autem de iure humano hęc sententia in eos accõmodari/ qui sunt in crassa & supina ignorãtia/ quę in nemĩe tolerari debet. p̃ vt nec exquisita scientia requiri. dicẽte iurisconsulto Vlpiano. in l. Nec supina. ff. de iuris & fac. igno. Nec supina ignorãtia ferẽda est factũ ignorãtis: nec scrupulosa inquisitio exigẽda est. Sciẽtia eñ hoc modo ęstimanda est: vt neq negligentia crassa/ aut nimia securitas satis expedita sit neq delatoria curiositas exigat̃. Vnde tãetsi ignorãter celebrãs/ dũ est vinculo excommunicatiõis alligatus/ nõ incurrat irregularitatis pœnam: tñ hoc verũ/ nisi eius ignorantia crassa fuerit & supina. tex. est in c. Apostolice. de cle. excõ. ministr. Multa alia hic dici possent quę prætereo.
x ¶ Quia ignorans feci in icredulitate mea. Hinc dicit tex. in c. Consuetudo. paulo ante finẽ. 8. dist. Ignosci potest simpliciter erranti/ sicut de seipso Paulus apostolus dicit. Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus: sed misericordiã merui/ quia ignorans feci. Hęc ibi.
y ¶ Quoniã & ipe circũdat⁹ est ĩfirmitate. Vñ Petr⁹ prius cecidit/ postea cum dominus cęteris prępos̃uit: vt ex sua infirmitate cognosceret/ q̃ misericorditer alienas infirmitates tolleraret. c Considerandũ. in fine. 50. distinc. & dicetur. ĩ. Petrus. z ¶ Multus est ad ignoscendum. Non sit igit̃ pręlatus subditis imisericors. Si eñ deus benignus est vt qd sacerdos eius austerus vult apparere (dicit Chryso in c. Alligãt. in fi. 26. q. 6. a ¶ Quis scit si cõuertat̃ & ignoscat deus? Hinc tex. dubitatiue loquẽs in c. q̃obrẽ. in prin. de pœni. dist. I. ait. Consiliũ meũ tibi placeat: peccata tua eleemosinis redime/ & iniquitates tuas in misericordijs pauperũ: si forte ignoscat deus. Hęc tex. Ideo autẽ nemo q̃tũuis recte viuẽs/ oĩno securus esse debet: ne securitas negligentiã & negligentia prętet offensam. c. Predixerat. in fi. de pœni. distinc. I. b ¶ Ignoscẽs. Hinc dicit tex. (qui est Ambrosij in Christi p̃sona loquẽtis. in c. Libẽter. in prin. de pœni. dis. I) Libẽter ignosco/ prõpte indulgeo/ misericordiã magis volo q̃ sacrificiũ. c ¶ Illusionibus. i. varijs imaginationibus. Illusiones eñ aię infinitę sunt: quę aliq̃n vix orare sinũt/ sed animũ nũc in hanc/ nunc in illã ptẽ trahunt: qbus occurrendũ pręmonet Hieronym⁹ dicẽs. Dicat̃ ad verbũ oro sine itermissione/ vigilat sensus nec cogitatiõib⁹ patẽs sit: corpus pariterq anim⁹ tendãt ad dñm. c. Nunq̃. vbi hęc verba Hieronymi ponunt̃. de cõse. dis. 5. d ¶ Illusio. Illusio/ siue p̃ deceptione ponat̃/ siue p̃ irrisione: nedũ diuino/ sed & vtroq iure hũano dãnat̃. Hinc dicit tex. in cle. I. de renũ. Illusio & variatio in ecclesiasticis p̃sonis maxie sunt vitãdę. Et in c. Bonę. 2. §. Nec obstat. versi. Si eñ. de põstula. p̃. dicit tex. Si postq̃ postulatio subscriptiõib⁹ postulãtiũ roborat̃/ & pręsentat̃ Ro. põ. approbãda: possent ab ea recedere postulãtes/ nobis frequẽter illuderẽt/ qd esse nõ debet. Et idẽ illusionẽ sc3 reprobari p̃bat tex. q videri põt in c. Cũ olim. de re iud. in l. fi. ĩ fi. ff. Ne qd in loco. publi. & in l. I. C. de rela. cũ simili b⁹ allegatis p̃ glosam. & zabarel. in d. cle. I. in prin. de renũ. e ¶ Oĩs illusor. Illusor est (dicit glo. ordi.) q vel verba dei q̃ nouit/ implere cõtẽnit: & de tali loquit̃ text⁹ in c. Multi sacerdotes. 40. dist. dicẽs. q̃ iuijpsius cõdẽnator erit: vel eadẽ puerse intelligẽdo/ ac docẽdo corrũpit/ de quo loquit̃ tex. in c. vino inebriant̃. in prin. 37. dis. dicẽs. q̃ talis vino dr̃ inebriari. Et tex. in c. q̃dã. in fi. 24. q. 3. dicẽs. q̃ talis ex quo

ſcripturã ſacroſanctã aliter intelligit/q̃ ſenſus ſpũſan cti flagitet a quo cõſcripta eſt: licet de eccl'ia nõ receſſerit/ tñ hęreticus appellari põt. Vel tertio illuſor dicit̃ qui iuſtorũ ſimplicitati improbus inſultat. De quo loquit̃ tex. trãſcriptus ſ. in verb. deriſor. in. 1. annotatiõe in c. 1. 21. q. 4. f ¶ Seculũ noſtrũ in illuminatione vult⁹ tui. Ideſt corã te ſunt oẽs decurſus tẽporũ noſtrorũ: ita vt ne minimũ quidẽ qd egimus te lateat: aut in cõſpectu tuo obſcuret: ſed oĩa nuda ſunt & aperta oculis tuis. Proindeq̃ fruſtra iniq̃tates nr̃as cęlauerimus/ cũ tibi cordiũ ſcutatori notę ſint: & eas in hoc ſeculo temere cęlatas corã toto mũdo publicãdas/ & in cõſpectu pferẽdas oim nouerim⁹. tex. ẽ vbi hęc pbant̃ in c. qs alt qñ. verſ. Hic etiã idẽ Io. Chryſoſt. de pœni. diſ. 1.

Mat. 27. d. e ¶ Illuſus eſt Iheſus a Iudæis. Et ĩfra in verbo Iheſus. vbi latius.

2. pe. 3. a. b. ¶ Veniẽt in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores/ iuxta proprias concupiſcentias ambulantes: dicentes. Vbi eſt promiſſio aut aduẽtus eius? Ex quo enim patres dormierunt: omnia ſic perſeuerãt ab initio creaturæ. Et idem probatur Iudæ vnico. f.

Illuminare. Illuminans & Illuminatio.

Pſal. 12. b. ¶ Illumina oculos meos/ ne vnq̃ obdormiã in morte: ne quãdo dicat inimicus meus/ præualui aduerſus eum.

Pſal. 17. d. ¶ Quoniã tu illumias lucernã meã dñe: de⁹ me⁹ illuia tenebras meas.

Pſal. 18. b. ¶ Præceptum domini lucidum/ illuminans oculos.

Pſal. 26. a. ¶ Dominus illuminatio mea/ & ſalus mea: quem timebo?

Pſal. 33. a. ¶ Accedite ad dominũ/ & illuminamini: & facies veſtrę nõ cõfũdẽtur.

pſal. 89. b. ¶ Poſuiſti domine iniquitates noſtras in cõſpectu tuo: ſeculum f noſtrum in illuminatione vultus tui.

pſal. 118. r. ¶ Declaratio g ſermonũ tuorũ illuminant: & intellectũ dat paruulis.

pſal. 138. b. ¶ Forſitã tenebræ cõculcabũt me: & nox illũiatio mea ĩ delicijs meis.

pſal. 145. b. ¶ Dominus illuminat cœcos.

Imago.

Gene. 1. d. ¶ Creauit deus hominem ad imaginẽ ſuam &c. Vide latius ſupra in verbo homo.

pſal. 38. b. ¶ In imagine pertranſit homo: ſed & fruſtra conturbatur.

Matth. 22. b. ¶ Numiſmate oblato Iheſu: dixit. Cuius eſt imago hæc/ &c. Vide ſupra in verbo Iheſus.

1. ad co. 11. b ¶ Vir h imago & gloria dei eſt.

1. ad co. 15. f ¶ Sicut portauim⁹ imaginem terreni: portemus imaginem cœleſtis.

Ad colo. 1. c ¶ Iheſus eſt imago dei inuiſibilis/ primogenit⁹ oĩs creaturę. Et. ſ. Ihe.

Apoca. 14. b ¶ Si quis i adorauerit beſtiã & imaginẽ eius/ & acceperit charactẽrẽ ĩ fronte ſua/ aut in manu ſua: hic bibet de vino iræ dei/ quod mixtũ eſt mero in calice iræ ipſius: & cruciabitur igne & ſulphure in conſpectu angelorũ ſanctorũ. & fum⁹ tormẽtorũ eorũ aſcẽdet ĩ ſecula ſeculorũ.

Imbecillitas.

pue. 18. c. ¶ Spiritus k viri ſuſtentat imbecillitatem ſuam.

Ad rõa. 15. a ¶ Debemus l nos firmiores imbecillitates infirmiorũ ſuſtinere: & non nobis placere.

Imitari.

pue. 3. d. ¶ Ne æmuleris hominẽ iniuſtũ: nec imiteris vias eius. quia abominatio m eſt domini omnis illuſor.

1. ad co. 4. d ¶ Rogo vos (ait Paulus) imitatores mei eſtote: ſicut & ego Chriſti.

ad ephe. 5. a ¶ Eſtote n imitatores dei/ ſicut filij chariſſimi.

Immaculatus.

Iob. 15. b. ¶ Quid eſt homo/ vt immaculatus ſit: & vt iuſtus appareat natus de muliere?

Iob. 22. a. ¶ Quid prodeſt deo ſi iuſtus fueris: aut quid ei confers ſi immaculata fuerit vita tua?

g ¶ Declaratio ſermonũ tuorũ illumiat &c. Huic ſentẽtię facta eſt duplex annotatio ſ. in ver. Declaratio. vbi videat.

h ¶ Vir imago & gloria dei eſt. Vir dicit̃ imago dei & non mulier: qa ſicut dñs eſt pricipiũ omniũ rerũ: ſic hõ primus/ principiũ eſt aliorũ p ppagationẽ. c. Hęc imago. in prin 33. q. 5. Itẽ ex eo: quia ſicut aqua effluxit a latere Chri: ſic Eua ex latere Adę. Ita dicit glo. in d. c. Hęc imago. Et eodẽ modo vir dr̃ gloria. i. glorioſum dei opus & nõ fœmina. tũ qa potentior & glorioſior apparuit de⁹ in creatiõe viri q̃ fœmię. Nã pręcipue p hoiem manifeſtata eſt gloria dei: cũ eũ fecerit p ſe & de limo terrę cõtra naturam: ſed fœmina facta eſt de hoie. Et ſic nullo mediãte factus ẽ vir/ nõ fœmia. Ita Archi. ĩ d. c. Hęc imago. Cętera videant̃ in ãnotatiõe primę ſnię ſ. in ver. hõ.

i ¶ Si qs tetigerit beſtiã &c. Hęc ſnia de Antichriſto ĩtelligi ſolet. Vñ videri pñt p ei⁹ annotatiõẽ q̃ dicta ſunt ſ. ĩ ver. Antichrs allegãdo c. puenit. de cõſe. diſt. 5.

k ¶ Spũs viri ſuſtẽtat ĩbecillitatẽ ſuã. Id eſt ſpiritualis vir/ carnis ĩbecillitatẽ ne ĩ tẽtatoib⁹ cedat mentis fortitudine ſuſtẽtat. Scit enĩ beatã nõ eſſe pſeuerãtiã niſi de virtute patiẽtiæ c. Suggeſtum eſt. paulopoſt pri. 7. q. 1.

l ¶ Debemus nos firmiores &c. Simile videt̃ qd alibi dicit Paulus. Si pręoccupatus fuerit homo ĩ aliquo delicto/ vos qui ſpũales eſtis: iſtruite huiuſcemõi ĩn ſpũ lenitatis. De qoo dictũ ẽ tex. in c. Ponderet. 50. diſt.

m ¶ Abominatio eſt dñi oĩs illuſor. Vide al annotatio in verb. Illuſor.

n ¶ Eſtote imitatores dei/ ſicut filij chariſſimi. Facit tex. ĩ c. poſtq̃ vos. ĩ fi. de cõſe. diſ. 4. vbi dicit Augu. Cũ Chr̃o ſurrexiſtis in fide vt peccatis abſoluti: in ſanctitate virtutũ Chr̃m induaris imitãdo. Et in c. Dñs ĩ fi. 56. diſt. vbi dicit̃. Si filij Chriſti ſumus/ q ipſe fecit nos imitari eũ debem⁹. Vnde dicit tex. in c. Dñs. 93. diſt. Pleraq̃ Chr̃s geſſit vt imitatiõis haberem⁹ exemplũ. Et ideo etiã debet pontifex: qui Chriſti vicarius eſt. totius ſemetipſum imitatorẽ virtutis oſtẽdere. c. Valẽtinianus. paulopoſt princi. 63. diſt. Ne dũ autẽ ſuperiores in actibus qui boni ſunt/ nobis imitandos debemus proponere: ſed etiam nobis inferiores/ dicente Gregorio. Ego etiam minores meos/ quos ab illicitis prohibeo/ in bono imitari paratus ſum. c. de Cõſtãtinopolitana in pri. 22. diſ.

¶Nouit [o] dñs dies immaculatorũ: & hereditas eorum in æternũ erit. Psal.36.e.

¶Beati immaculati [p] in via: qui ambulant in lege domini. Psal.118.a.

¶Fiat cor meũ immaculatũ i iustificationibus tuis; vt nõ cõfundar. psal.118.k.

¶Religio mũda/& immaculata apud deum: est immaculatum se custodire ab hoc seculo &c. Et infra in verbo religio. vbi latius. Iacobi.1.d.

¶Satagite [q] immaculati & inuiolati deo inueniri in pace. 2.petri.3.c.

Immemor. ¶In die [r] bonorum/ne immemor sis malorum: & in die malorum/ne immemor sis bonorum. quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere vnicuiq; secundum vias suas. Eccli.11.c.

Immolare. ¶Immola [s] deo sacrificium laudis: & redde altissimo vota tua. Psal.49.c.

¶Nunquid non vos filij scelesti: semen mendax? Qui consolamini in dijs subter omne lignum frondosum; immolantes [t] paruulos in torrentibus subter eminentes petras. Esaię.57.a.

¶Populus qui ad iracundiã prouocat me/ ante faciem meã semp: qui imolant in hortis/& sacrificãt [v] suplateres; qui habitãt in sepulchris/ & in delubris idolorũ dormiunt; qui comedũt carnẽ suillã/& ius prophanũ in vasis eorũ. Qui dicũt. Recede a me: nõ approipques michi/ qa imundus es. Isti fumus erũt in furore [x] meo: ignis ardens tota die. Cętera videantur supra in verbo holocaustum. & in verbo hostia. Esaię.65.a.

Immortalitas. ¶Si coram hominibus tormenta passi sunt iusti: spes illorum immortalitate plena est. Sapiẽ.3.a.

¶Habebo per sapientiam immortalitatem: & memoriam æternam his qui post me futuri sunt relinquam. Sapiẽ.8.c.

¶Deus [y] sol9 habet imortalitatẽ/& lucẽ habitat iaccessibilẽ: quẽ nul9 hoim vidit/sed nec [z] videre potest: cui est honor & iperiũ sẽpiternũ. 1.timo.6.c.

Impatiens. ¶Meretrix quietis est ipatiẽs. Et ifra meretrix. puer.7.b.

¶Impatiens operabitur stultitiam. puer.14.c.

¶Qui patiens est/multa gubernatur sapientia: qui autem impatiens est/exaltat stultitiam suam. puer.14.d.

¶Qui impatiens [a] est/sustinebit dãnũ: & cũ rapuerit aliud/apponet. puer.19.c.

Imperare & Imperium. ¶Da imperium [b] tuum puero tuo (domine) & saluum fac filium ancillæ tuæ. Psal.85.c.

o ¶Nouit dñs dies immaculatorũ: & hereditas eorũ in ęternũ erit. Q; ſ qui ex eis sint/quorũ vita deficit/ reparantur anteq̃ vita finiatur ista: & deleta iniquitate quę intercurrerat/ vsq; ad finem perseuerantię deputatur. Nullus quippe eorũ ex bono in malũ cõmutatus finit hanc vitam. tex. est cuius hęc verba sunt in c. Firmũ. cum c. seq. de pœni. dist 2. & facit tex. in c. Nouit. de pœni. dist. 3. p ¶Beati imaculati in via &c. Multipliciter quis dicitur beatus in scripturis. Primo propter tribulatiões huius seculi/ quas pp̃ter Christũ ęquanimiter sustinet. Vnde beati qui persecutionẽ patiuntur propter iustitiã. Secũdo dicit beatus per auditũ fidei. Prouer.8. Beatus homo qui audit me: & q vigilat ad fores meas quotidie. Itẽ per virtutẽ spei. Vnde in Prouer. qui sperat in dño beatus est. Itẽ p̃pter timorem dei. Eccli 25. Beat9 est homo cui datũ est habere timorẽ dei. Itẽ p diuinę legis custodiã. Prouerb.29. Qui custodit legẽ beatus est. hęc ponit Archidi. in c. Suggestũ. in prin. 7. q. 1. q ¶Satagite immaculati & inuiolati deo inueniri in pace. Id est nedũ criminalia/sed etiam venialia peccata curetis a vobis extirpare: vt hic abeuntes/ statim in pace recipiamini. Neq; enim etiã cum solis venialib9 decedentes in pace recipiemini: nisi pri9 dilutis igne purgatorio peccatorũ venialiũ sordib9. c. qualis. & c. seq. 25. dis. r ¶In die bonorum ne imemor sis malorũ. & in die malorũ ne imemor sis bonorũ. Idest p̃speritatis tẽpore timoris stimulũ: p ea quę ex prospe ris suboritur animi elatione cõprimẽda nõ abijcias. & tẽpore aduersitatis: vt ea nõ prętermittaris quæ ex aduersis cõsurgit animi fractiõe futurorũ spe bonorum cõsoleris. Prospera nanq; nisi immixtione alicui9 aduersi contẽperẽtur/plus homini obesse q̃ p̃desse solent. c. Paratus. i fi. 23. q̃sti. 1. Et rursus: aduersa plus ęquo deprimũt hominẽ/ nisi eis futurorũ bonorũ consolatio iungat. c. Sciscitaris. in fi. 7. q. 1. s ¶Immola deo sacrificiũ laudis. Sacrificiũ laudis sumitur hic p oratione vocali: cui conscientię puritas/& animi deuotio comites esse debẽt. cle. 1. cũ glo. in verb. laudis. de celebra. missa. t ¶Immolantes paruulos. De imolatione paruulorũ loquit Archi. in c. Deniq;. paulo ante finẽ 4. dist. dicens. q iuxta muros Hierusalem erat vallis quędam quę appellabatur Gehennon: vbi Hebræi filios suos immolabãt demonijs. v ¶Sacrificant super lateres. Allegorice hęretici dicũtur sacrificare super lateres: quãdo exquisita mendacia/ dialectica vtũtur arte firmare prout plerũq; faciunt. vt est textus circa hanc declarationẽ/ quę est glosę ordi. videndus in c. Omnẽ vim. 37. dist in c. x ¶In furore meo. Quomodo furor & ira ascribant deo. est bon9 tex. in c. Productior. in fi. de pœni. dis. 3. de quo dicet in verb. Ira. y ¶Deus solus habet imortalitatẽ. Istud verũ ex se & nõ cuiusq; gr̃a. Anima eñ tñ eisi imortalis sit: tñ nõ ex se est/ sed ex dei gratia. Ois eñ pfectio quę in deo est/ ex se est. Quę vero in nobis est/ ex deo est. c. Dãnan us. versi. Estote. de sum. tri z ¶Sed nec videre põt. Videat qd dictũ est in verb. deus super illud. Deũ nemo vidit vnq̃. a ¶Qui impatiens est: sustinebit dãnũ. & cũ rapuerit aliud apponet. Idest si pro duritia fratris contradicẽtis/ seu peruersi: in impatiẽtię vitiũ labaris/ tuę virtutis dãnũ patieris: & cum illi spem pœnitentię salutisq; quam forsitan habuerat/ durius increpãdo rapueris: rationem pro fratre quem scandalizasti/ districto iudicio reddes. Pro hac declaratione (quę glo. ordi.) est tex. supra allegatus in c. Recedite in princip. 45. dist. tunc in c. 1. §. Animaduertere. versi. gemat itaq;. de pœni. distinc. 5. b ¶Da imperiũ tuũ puero tuo dñe. Hęc sentẽtia de cœlesti loquens imperio/ potest adaptari terreno: ac p̃ eam peti/ vt Romanũ imperiũ puero. i. filio imperatoris prędefuncti/ detur: non eñ successionis iure defertur imperiũ ad filiũ vel alium heredem: sed iure electionis. prout est tex. vulgatus in c. Venerabilẽ. de elec. Postea

Esaie.9.b. ¶Paruulus natus est nobis &c. cuius multiplicabitur imperiũ: & pacis non erit finis. Et latius infra in verbo paruulus.

Eze.34.a. ¶Cum austeritate bb imperabatis eis: & cum potentia: dicit dominus ad pastores.

Matth.8.d. ¶Imperauit Christus vento & mari. Et latius infra in verbo Ihesus.

1.ad co.7.b ¶Hoc dico (ait Paulus: de copula per cõiugatos exercenda loquens) secundum c indulgentiam: & non secundum imperium.

ad titũ.2.d. ¶Argue d cum imperio/ nemo te contemnat.

Apoca.1.b. ¶Ipsi deo gloria & imperium/ in secula seculorum. Amen.

Impetigo.

Leui.21.d. ¶Si impetiginẽ e quis habuerit vel herniosus f: nõ accedet offerre hostias domino/ nec panes deo suo.

Leui.22.c. ¶Animal g quod impetiginẽ habet nõ offeretis ea domino/ nec adolebitis ex eis super altare domini.

Impius. Impietas & Impie.

1.regũ.24.c ¶In puerbio antiquo dicitur. Ab impiis egredietur impietas.

Iob.10.c. ¶Si impius fuero/ væ michi est.

Iob.11.d.in fine. ¶Oculi impiorum h deficient/ & effugium peribit ab eis: & spes illorum abominatio animæ.

Iob.15.c. ¶Cunctis i diebus suis impius superbit: & numerus annorum incertus est tyrannidis eius.

Iob.20.a.b.c.d. ¶Hoc scio a pricipio ex quo posit9 est homo super terrã/ q laus ipiorũ breuis sit: & gaudiũ k hypocritæ adistar pũcti. Si ascẽderit l vsq ad cœlum superbia eius/ & caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniũ

autem per electionis viam datũ est imperiũ/ non statim vocatur imperator: sed eius est expectanda coronatio. glo. est in cle. 1. in verb. futurus. de iureiu. notat Bar. in l. ex eo. in princip. ff. de testa. mili. & est bon9 tex. cum glo. in l. bene a zenone. in verb. Insulas. C. de quadrien prescrip. Et ideo priuilegia ab eo data ante coronationem non valent. dicit glo. in d. verb. Insulas. In hoc tamẽ contrariũ tenet Bar. & melius. in l. Sed & reproba. 21. in prin. ff. de excusa. tuto. & idem videtur tenere glo. in c. Indẽnitatib9 §. Sane. in verb. auctoritate. de elec. in.6. & glo. in d. cle. 1. §. porro. i verb. Romanos. de iureiu. & in c. Auaritię. in verb. Ecclesiaꝝ. de elec. lib.6. Et istud; q scʒ in imperatorẽ elect9 ante coronationẽ priuilegia dare & alias administrare possit/ admissum est generali cõsuetudine. put refert Panor. in d. c. Venerabilem. in fi. de elec. & post eũ preceptor me9 Philip. Decius. in c. Eã te, in.2. colũ. de rescrip.

bb ¶Cũ austeritatẽ imperabatis eis/ & cum potẽtia. Videaẽ qd dicet in.2. proxi. annota.

c ¶Secundũ indulgentiam/ non scdm imperium. Innuit Paulus his verbis: se exercitij copulæ cõiugalis consiliũ nõ preceptũ dare. & sic libere cõmittit volũtati/ nõ necessitati subijcit. qd tamen faceret si scdm imperiũ/ non scdm indulgentiam loqueret. Quod eñ præcipitur imperaẽ: qd imperaẽ/ necesse est fieri: si non fiat/ pœnã habet. Vbi consiliũ datur: offerẽtis arbitriũ est. vbi pceptum/ necessitas est seruiẽtis/ vt obediat: vel iperantis/ vt ei obediaẽ. Tex. est cuius hec verba sunt in c. qd precipitur. 14. q. 1.

d ¶Argue/ cũ omĩ imperio nemo te cõtemnat. His verbis nimia in subditos prelatoꝝ reprehenditur familiaritas. Ita eñ in contẽptũ veniũt subditoꝝ: qd ab eis summopere caueri debet. c. Quãdo. 86. dist. vnde hac sententia monẽtur: vt subditos cum imperio arguãt. Nec obstat q prelatos cũ imperio arguẽtes/ videaẽ improbare dñs per os Ezechielis prophete dicentis. Vos cum austeritate imperabatis eis/ & cum potẽtia. Cum austeritate eñ & potẽtia imperãt qui ex animi elatione & quadã dedignatione subditos suos/ non cum trãquillitate ratiocinãdo corrigere: sed aspere inflectere dominando festinant. prout probaẽ in c. 1. 46. dist. Sed cum imperio arguere/ est preter animi elationẽ/ authoritatẽ discipline causa subditis ostendere: & eorum vitia cum grauitate mãsuetudini cõiuncta reprehendere. Aliud autẽ est quod agitur typo superbie. Aliud quod zelo discipline. Possunt eñ etiã iusti homines recte peccatoribus indignari: sed cum indignãtur nõ dedignantur quod superbi faciunt. Tex. est vbi hec probantur: in c. Vera iustitia. 45. distinc.

e ¶Impetiginẽ quis habuerit. Impetiginẽ habet in corpore/ quisquis auaritia vastatur in mẽte: que si in paruis non compescitur/ nimirũ sine mẽsura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat. i. absq occupati tedio excrescens membrorũ faciem decoram fœdat: quia etiam auaritia animam dum quasi delectat/ exulcerat: dum adipiscenda quisq negocia cogitationi obijcit: inimicitiis accendit/ & dolorẽ in vulnere nõ facit: quia estuãti animo ex culpa abundantiã promittit. Sed decor membroꝝ perditur: quia aliarũ quoq virtutum/ per hanc/ pulchritudo deprauatur. & quasi totũ corpus exasperat: quia per vniuersa vitia animũ supplantat Paulo attestãte: qui ait in epl'a ad Timotheũ. Radix omniũ maloꝝ est cupiditas. Premissa oia sunt Gregorij in suo pastorali. & habenẽ in c. 1. versi. Impetiginẽ quoq. 49. distinc.

f ¶Vel herniosus. Alij põderosus: qa scʒ turpitudinẽ nõ exercet in opere/ sed adhuc cõtinua cogitatiõe grauaẽ in mẽte. Vnde hic/ qui totis cogitationib9 ad lasciuiã defluit/ in corde gestat põdus turpitudinis: & quis praua nõ exerceat opa: ab his tñ nõ auellit mẽte: nec ad vsum boni operis tu apto valet assurgere. qa grauat hunc in abscõditis põdus turpe. Hec declaratio est glo. or. & de ea est tex. expressus in d. c. 1. versi. põderosus. 49. dist.

g ¶Aial qd impetiginẽ habet. Videaẽ scda superior annotatio.

h ¶Oculi impioꝝ deficiẽt. Oculus scdm glo. or. hic sumit in hac snia p intẽtione. put etiã sepe sumit in scripturis. Ratio autẽ videẽ colligi ex his que dicit Archi. in c. Nec solo. 32. q. 5. vbi dicit. q in oculis omne mentis indiciũ est. vñ anime pturbatio/ & hilaritas ex oculis dinoscitur.

i ¶Cũctis dieb9 suis ipius supbit: & numer9 annoꝝ icertus est tyrãnidis ei9. Solẽt etiã electi in qbusdã actibus supbire/ sed priusq vitã finiant ab elatione corda cõmutant. Impius vero/ diebus oibus supbit/ & sic vitã terminat vt ab elatiõe minime recedat. Sed cur quasi de certo extollit/ cuius vita sub icertitudine retinet? Hæc declaratio que triplex habet dictũ/ est glo. or. Pro primo dicto tex. est i c. firmũ. & in c. seq. de pœni. dis. 2. & i c. Nouit. in prin. de pœni. dist. 3. Pro scdo dicto tex. est in c. Voluissent. in pri. de pœni. dis. 1. Pro tertio aũt facit tex. vulgat9 i l. 1. §. 1 ff. de cõdi. & de.

k ¶Gaudiũ hypocrite ad instar pũcti. Videaẽ annota. i ver. hypocrita.

l ¶Si ascenderit vsq ad cœlum superbia eius/ & caput eius nubes tetigerit: quasi sterquilinium in fine

perdetur.i.tametsi se vitam cœlestem agere simulet/& intellectū suū similē veris prędicatoribus ostentet: quasi sterquiliniū tñ in fine perdetur.qa mens illius ꝑ vitiorū suorū fœtore in fine dānabitur. Pro hac declaratione (quę est glo.or.)est solēnis & diffusus tex. Grego.(de quo in verb.ducere.o.& p.dictū est)in c. Multi.§.ß.iuncto toto prin.c.seq.de pœni.dist.2. m ℭ Diuitias quas deuorauit euomet &c. Pro literali sensu huius sententiæ/recurrat ad ea quę applicando eā iuri humano/dicta sunt s.in verb. Diuitię. Mysticus autē sensus colligitur ex his quę habentur in d.c. Multi.& in c. seq.de pœni.distinc.2.
n ℭ Caput aspidum suget: & occidet eum lingua viperę. Aspis paruus est serpēs. vipera prolixioris est corporis/& sic nascit vt violēter exeat. Caput itaq aspidum suget: & occidet eū lingua viperæ. qa cū initiū suggestionis occultę libēter suscipit/violētis se postmodū tētationibus deuictus tradit. Hęc declaratio est glo.or. pro qua facit qd post aplm dr in c.si eīn.col.5.de pœni.dis.2. diabolus cū viderit nos sup fundamētum Christi ędificasse fœnū: ligna/stipulā/tūc supponit incendiū. Et subiungit. Illud psalmographi/qd adhuc satis astipulat huic declarationi. Sedet leo in insidijs & in occultis/vt interficiat innocentē.hæc ibi. o ℭ Luet quę fecit oīa/nec tñ cōsumetur. Persoluet in tormēto ea quę hic illicita seruauit desyderia/nec tamen cōsumet: sed vt sine fine cruciet/viuere sine fine cōpellit. vt cui⁹ vita hic mortua fuit i culpa/illic ei⁹ mors viuat in pœna.c.fi.i fi.de pœni.dis.7.& d.cap.voluissent.in prin.vbi hæc declaratio (quę est glo.or.)ꝓbatur de pœni.dist.1.

in fine perdetur: & qui eū viderāt/dicēt. vbi est? Velut somniū auolans non inuenietur: trāsiet sicut visio nocturna. Oculus qui eū viderat/nō videbit: neq vltra ītuebitur eū locus suus. Filij eius atterētur egestate: & manus illi⁹ reddēt ei dolorē suū. Ossa ei⁹ iplebūtur vitijs adolescētiæ eius: & cū eo i puluere dormiēt. Cū eni dulce fuerit i ore ei⁹ malū: abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi/& non derelinquet illud: & cælabit in gutture suo. Panis eius in vtero illius/vertetur in fel aspidū ītrisecus. Diuitias [m] quas deuorauit euomet: & de vētre illi⁹ extrahet eas deus. Caput [n] aspidū suget: & occidet eū ligua viperæ. Nō videat riuulos fluminis/torrētis/mellis/& butyri. Luet [o] quę fecit omnia: nec tamē cōsumetur. Iuxta [p] multitudinē adiuētionū suarū: sic & sustinebit: qm̄ confrigēs nudauit pauperis domū: rapuit/& nō ędificauit eā: nec est satiat⁹ vēter ei⁹. Et cū [q] habuerit q̄ cōcupierat/possidere nō poterit. Nō remāsit de cibo ei⁹: & ꝓpterea nichil remanebit de bonis ei⁹. Cū [r] satiat⁹ fuerit/arctabit/æstuabit: & oīs dolor irruet super eū. Vtinā ipleat vēter ei⁹: vt emittat i eū irā furoris sui: & pluat sup illū bellū suū. Fugiet [s] arma ferrea/& irruet in arcū ęreū. Gladi⁹ deduct⁹ & egrediēs de vagīa sua/& fulgurās i amaritudie sua. Vadēt & veniēt sup eū horribiles. Oēs tenebrę abscōditę sūt i occ!tis ei⁹. Deuorabit eū ignis/qui non succenditur: affligetur [t] relictus in tabernaculo suo. Reuelabunt [v] cœli iniquitatem eius: & terra cōsurget aduersus eum. Apertū erit germen domus illius: detrahetur in die furoris dei. Hæc est pars hominis impij a deo: & hæreditas verborum eius a domino.

ℭ Quare [x] impij viuunt: subleuati sunt/confortatiq diuitijs. Semen eorum permanet coram eis: propinquorum turba & nepotum in cōspectu eorum. Domus eorum securæ sunt & pacatæ/ & non est virga dei super illos. Bos eorum concepit/& non abortiuit: vacca peperit & Iob.xi.b.

p ℭ Iuxta multitudinē adinuentionū suarū/sic & sustinebit. Quāuis enī dānatorū omniū dolor sit infinitus: grauiora tamen tormēta recipiunt/qui grauiora peccata cōmiserūt. Pro hac declaratione(quę est de mēte glo.or.)facit textus in arg.in c.Non afferimus.24.q 1.dū ibi dicit. Non afferamus stateras dolosas/vbi appendamus qd volum⁹ pro arbitrio nostro: dicētes. hoc graue est/hoc leue est: sed afferamus diuinā staterā de scripturis sacris/tanq̄ de thesauris dñicis: & in illa qd sit grauius appendamus. Tēpore quo dñs priora delicta/recētibus pœnarū exemplis cauēda mōstrauit. Et idolum fabricatū atq adoratū est: & propheticus liber ira regis contēptoris incensus/& schisma tentatū est. Idolatria gladio punita est. Exustio libri bellica cęde/& peregrina captiuitate. Schisma hiatu terræ sepultis autoribus viuis/& cęteris cœlesti igne consumptis. Quis igitur iam vlterius dubitauerit/hoc esse sceleratius cōmissum/qd est grauius vindicatū? Et in c.deus diffinitionē in fi.de pœni.distic.1.dū ibi dicitur. Qui culpā exaggerauerit/exaggeret pœnitentiā. Expressior autē est tex.in c. Pręcipue. paulopost princip. 11.q.3. Deterius in populis(inquiens)prælati delinquūt: ac per hoc ipsi crudelius q̄ cęteri puniūtur. q ℭ Cū habuerit quę concupierat/possidere non poterit. Maioris iracūdię est cum hoc tribuitur qd male desyderat/quia inde repentina vltio sequitur: qa hoc quoq obtinuit/qd deo irascente concupiuit. Circa hanc declarationē glo. ordi. videndū est/qd dicit glosa post beatū Thomā & Augusti. in cle. Si dñm.in glo.mag. paulopost prin.de reliq. & vene. sanc.de quo videatur s.in verb. Exaudire. super illud Io.9. Deus peccatores non audit. r ℭ Cum satiatus fuerit arctabit. Auarus vbi multa congessit ipsa sua cōgestione fit anxius. Semper enī aurū/semp argentū videt/semper reddit computat.c. Sicut. in princi.47.dist.de quo diffusius dictū est in verb. Auarus. s ℭ Fugiet arma ferrea & irruet in arcū ęreū. Arma ferrea necessitates sunt pręsentis vitę: quę dure premūt/& vitā inopis insequūtur. Ferro ergo necessitas transitoria cōparat: quia ferrū erugo cōsumit. Ere qd difficilius cōsumi solet/sententia ęterna figurat: quę quia ab iniquo non attēditur/iuste arcui(quia ex insidijs percutit)cōparat. Fugiet ergo arma ferrea & irruet in arcū ęreum. Dū enī pręsentes necessitates metuens multa per auariciā rapit/ęterni iudicij se percussionibus anteponit. Tex. est circa hanc declarationē glosę ordi. videdus. in d.c. sicut. col.2.47.dist.
t ℭ Affliget relictus in tabernaculo suo. Relictus a carne quā hic amauit/nec relinquere voluit: tunc ꝓpter tormēta relinq̄re volet/sed non poterit d.c. voluissent in prin.de pœni.dist.1.& d.c. fina. in fi.de pœni.dist.7.
v ℭ Reuelabunt cœli iniquitatem eius: & terra cōsurget aduersus eum. Id est quia hic nec bonis nec malis pepercit/eum in tremendo examine/& iustorum vita & peccatorū pariter accusabit. Hęc declaratio est glo.or. Pro qua est bonus tex. iunctis ijs quæ ibi notat Archi. in c.vereor.8.q.1.& dictum est in verb. Dies.q.
x ℭ Quare ipij viuūt/subleuati sunt cōfortatiq diuitijs. Videat ānotatio istis verbis facta s.i ver.diuitię.

non est priuata fœtu suo. Egrediuntur quasi greges paruuli eorum: & infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum & cytharam: & gaudent ad sonitum organi/ ducunt [y] in bonis dies suos/& in puncto ad inferna descendunt.

Iob.34.a. ¶Absit a deo impietas: & ab omnipotente iniquitas.

Psal.1. ¶Beatus vir qui non abijt in cōsilio impiorum/& in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentię non sedit. Sed in lege domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tāq̄ lignū quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum [z] suū dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: & omnia quęcunq̧ faciet prosperabūtur. Non sic impij/non sic: sed tanq̄ puluis quē pijcit ventus a facie terræ. Ideo [a] non resurgunt impij in iudicio: neq̧ peccatores in cōcilio iustorum. Quoniā nouit [b] dominus viam iustorū: & iter [c] impiorum peribit.

Psal.9.d. ¶Dum [d] superbit impius/ incenditur pauper; comprehenduntur in consilijs quibus cogitant.

Psal.11.b. ¶In circuitu [e] impij ambulant.

Psal.36.g. ¶Vidi impium superexaltatū & eleuatū/ sicut cedros Libani. Et trāsiui: & ecce non erat. quæsiui eum: & non est inuentus locus eius.

Pruer.18.a. ¶Impius [f] cum in profundum venerit peccatorum/ cōtemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.

Pruer.24.c. ¶Septies [g] cadet iustus/& resurget: impij autem corruent in malum.

Eccles.7.c. ¶Iustus [h] perit i iustitia sua; & ipi⁹ multo viuit tēpore i malicia sua.

Eccles.8.b. ¶Vidi [i] impios sepultos: qui etiam cum adhuc viuerent/in loco sancto erant: & laudabantur in ciuitate quasi iustorum operum.

Eccles.8.c. ¶Non sit bonum impio: nec prolongētur dies eius: sed quasi vmbra transeant/qui non timent faciem domini.

Eccles.8.c. ¶Sunt iusti [k] quibus mala proueniunt/quasi opera egerint impiorū: & sunt impij qui ita securi [l] sunt/quasi iustorum facta habeant.

Sapiē.4.c. ¶Condemnat [m] iustus mortuus viuos impios: & iuuētus celerius cōsummata longam vitam iniusti.

Sapiē.14.b ¶Odio sunt deo impius & impietas eius.

Eccli.15.d. ¶Nemini [n] mādauit deus ipie agere: & nemini dedit spaciū peccādi.

Eccli.16.a. ¶Non credas vitę filiorū impiorum: & ne respexeris in labores eorū. Melior est enim vnus timens deum/q̄ mille filij impij.

Esaiæ.3.b. ¶Væ impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei.

Esaiæ.55.b ¶Derelinquat impius viam suam. &c. Et supra ignoscere.

y ¶Ducunt in bonis dies suos/& in puncto ad inferna descēdunt. Sic ergo prosperitas huius vitę non est testis innocētię/immo(vt est formidolosa Gregorij sentētia)cōtinuus successus temporaliū/ęternę reprobationis est indiciū. quod dictū Gregorij refert Archidi. in c. quid ergo. de pœni. distinc.3.

z ¶Fructum suum dabit in tempore suo. Videatur quod istis verbis annotatū est in verb. Fructus.

a ¶Non resurgunt impij in iudicio. Non resurgēt impij vt iudicent: resurgēt tñ vt iudicent: qa vt veri orthodoxę fidei obseruatores/ ad indelebilis glorię consequendū prēmiū resurgēt: ita ipietatis cultores & Christi mādatorū temeratores/ad ppetui cruciat⁹ ac supplicij subeūdos agones/resurrecturi sunt. d.c.1. paulo post mediū. de sum. tri., cum similibus.

b ¶Nouit dñs viam iustorū. Ideo resurgūt in iudicio accepturi imarcessibilē gloriæ coronā. Neq̧ eñ q noti sunt a domino/recedūt hic nisi fœliciter/nisi sancte/nisi imaculate. d.c. Nouit. de pœni. distin.3. & d.c. firmū. in fi. cū c. seq. de pœnitē. distinc.2.

c ¶Et iter impiorū peribit. Id est non nouit iter impiorū. planius tñ dr peribit: qa hoc est nesciri/ qd perire: & sciri/ qd manere & cē. Pro hac declaratiōe(quę est glosę iterli.)est tex. aptus in c. si ex bono. in fi. cū c. seq. versi. Similiter. de pœniten. distinc.4.

d ¶Dū supbit ipius/ incēditur paup. Mire puidētia dei de malis operat. Cōparatione eñ malorū seu peccantiū/boni magno studio accendunt ad recte viuendū. sicut & per hęreses crescit/ & gratior est inuentio veritatis. put est tex. Augustini/cōprobans hanc declarationē: quę eiusdē Augustini est in c. si. 24. q 3 de quo dictum est in verbo hęreticus.

e ¶In circuitu ipij ambulāt. Recurratur ad verbum Circuitus.

f ¶Impius cū in pfundū peccatorū venerit cōtenit. Videatur qd dictū est in verb. Cōtēnere.

g ¶Septies cadet iustus: & resurget. Recurratur ad verbum Iustus.

h ¶Iustus perit in iustitia sua &c. Contingit nonnunq̄: vt qui syncęrius exactiusq̧ viuunt/ patiātur. ijs/qui in pręcipitia iam venerunt vitiorū: fœliciter & sine vllo tribulationis impulsu viuētibus Nec hoc tamen/nec illud cōturbare nos debet. prout est egregius textus Chrysostomi in c. Quid ergo. de pœni. distinc.3. de quo dictū est in verb. Diuitię sup illud Iob.21. Quare impij viuunt: subleuati sunt/ confortatiq̧ diuitijs?

i ¶Vidi impios sepultos &c. De istis loquitur diffusus textus Gregorij in superioribus allegatus in c. Citius. de pœni. dist.2.

k ¶Sunt iusti q̄bus mala pueniunt/quasi opera egerint impiorū. Hæc quę iustis proueniūt mala/ suarū sunt exercitia virtutū/nō argumenta seu indicia reprobationū. c. Aduersitas. in prin. 7. q.1. c. Non omnis: cū simi. 5. q.5.

l ¶Sunt impij qui ita securi sunt/quasi iustorū facta habeant. Vt hęc ab eis euellatur securitas: offerent acceptabile deo principes sacrificiū/si isti qui in suam & aliorū perniciē debacchantur/cōpetenti faciant vigore cōpesci. c. quali. in fi. 23 q.4.

m ¶Condēnat iustus mortuus/viuos impios. Videat qd his verbis annotatum est in verb. Condēnare.

n ¶Nemini mandauit deus impie agere. Cuiuis dedit deus arbitriū liberū/quo virtutis aut vitiorū viam amplectatur. Proinde q̄squis criminū se sordibus inquinat: is voluntate propria/nō aliūde coactus facit. Vt eñ voluntariū sibi militē de⁹ eligit: ita voluntariū seruū sibi diabolus auctionatur. Hæc sententia Ambrosij est/in libro de beata vita. & habetur in c. Non est p̄ cuiq̄. 15. quęsti.1.

¶Impij quasi mare feruens/quod quiescere non potest: & redundant Esa.57.d.
fluctus eius in conculcationem & lutum.

¶Non est pax impijs: dicit dominus deus. Esa.57.d.

¶Si dicente [o] me ad impium morte morieris: non annunciaueris ei/ Ezechi.3.d.
neq; locutus fueris vt auertatur a via sua impia/ & viuat. Ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinē autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris impio: & ille non fuerit cōuersus ab impietate sua/ morietur: tu autem animam tuam liberasti.

¶Impie [p] agent impij: neq; intelligent omnes impij. Danie.12.c.

¶In leges diuinas impie agere/ impune non cedit. 2.Mach.4.c

¶Reuelatur ira dei de cœlo/ super omnem impietatem & iniustitiam Roma.1.b.
hominum eorum [q]/ qui veritatem dei in iniustitia detinent.

Implere & Impletus.

¶Ego sum dominus de⁹ tuus/ qui eduxi te de terra Aegypti: dilata os tuum & implebo illud. Psal.80. b.

¶Imple facies eorum ignominia: & quærent nomen tuum domine. Psal.82.c.

¶Aperiente te domine manum tuam/ omnia implebuntur bonitate. Psal.103.c.

¶Aperis tu manum tuam/ & imples omne animal benedictione. Psal.144.c.

¶Auarus [r] non implebitur pecunia: & qui amat diuitias/ fructum nō Eccēs.5.b.
capiet ex eis.

¶Nunquid non cœlum & terram ego impleo? dicit dominus. Hiere.23.e.

¶Elizabeth impletū est tēpus pariēdi. & c. vt supra ī verbo Elisabeth.

¶Impleti sūt dies purgatiōis Marię vt pareret. Et ī. ī verbo Maria. Lucæ.2.a.

Importunus & Importune.

¶Musica ī luctu/ importuna [s] narratio. flagella & doctrina in omni tempore sapientia. Eccli.22.a.

¶Vbi auditus [t] non est/ non effundas sermonem: & importune [v] noli extolli in sapientia tua. Eccli.32.a.

¶De cętero fratres orate pro nobis/ vt sermo dei currat & clarificetur: sicut & apud vos. & vt liberemur ab īportunis [x] & malis hominibus. 2.ad thessa.13.a.

¶Prędica [y] verbum: insta oportune/ importune: argue/ obsecra/ increpa in omni patientia & doctrina. 2.timo.4.a

Impositio.

¶De īpositione manuū vide infra ī verbo manus.

Impossibilis & Impossibilitas.

¶Si habueritis [z] fidē sicut granum sinapis (ait Christus ad discipulos) dicetis monti huic/ transi hinc/ & transibit: & nichil impossibile erit vobis. Matth.17.c

[o] ¶Si dicente me ad impium &c. Prælatorum incumbit officio/ quę a subditis declinanda/ quę itē amplexanda seu facienda sint/ annūciare. c. Si rector. & c. fina. 43. distinc. Qz si ex eorū incuria/ populus eis subiectus perierit: animarū sanguis de manibus eorum requiretur. c. irrefragabilis. de offi. or. c. fi. cū fi. de regula. Si vero citra eoꝝ incuriā grex eis cōmissus aberrauerit: & virtutū via neglecta/ criminū se deuio cōmiserit: nichil ei benignissimus dominus imputabit. Cum eñ gressus hominis a dño dirigātur/ nec sint in homine eius viæ: corripere quidē potest/ corrigere aūt nō valet. pulsare potest/ nō aperire: manus comprimere/ non animū mutare. c. sicut. §. necesse. versi. fina. 47. distinc.

[p] ¶Impij agēt impie. Perīde est ac si diceretur. Qui in sordib⁹ est/ sordescet adhuc. Ita dicit glo. iterli. & est tex. in c. q̄tumlibet. in fi. 47. distinc.

[q] ¶Hominū eoꝝ q veritatez dei in īiustitia detinent. Hi hoīes veritatē dei in iniustitia detinere dicūtur: qui cum dei viā & literas de deo loquentes nouerint/ per abrupta vitioꝝ deflectētes/ suam vitam cōmaculant. qui vt scientes voluntatē domini/ & nō facientes (reuelata de cœlo super eos ira) vapulabūt multis. c. pe. 37. distinc.

[r] ¶Auarus nō implebit pecunia. Insatiabilis est eñ oculus cupidi: & ex ipō auro aurum nascit/ nec satietas adest vnq̄ aut finis ipī cupiditati. d. c. sicut. 1. rñso. 47. distinc.

[s] ¶Importuna narratio. Narratio importuna potest iure humano dici importuna petitio: quæ est duplex. quædam est ex fōte ambitionis procedens/ & hęc vitiosa est: nec quod obtinuerit/ firmitatē habet. c. finali. de rescrip. in. 6. vbi indulgentiæ perpetuę ex importunitate petentium concessę: de beneficiorum fructibus in absentia percipiēdis/ reuocantur. l. 1. C. de peti. bo. subla. li. 10. vbi si bona in fiscum delata ex aliquorum importuna petitiōe/ alicui dent: de ipsis facti donatio declarat non valere. c. 1. de reli. do. in. 6. vbi religionū multiplicatio/ ex petentiū importunitate cōcessa/ viribus nō subsistit. & c. detestāda. de cōces. prębē. eodē li. vbi dispositio antiqui iuris/ permittēs vt promissio vacaturoꝝ beneficiorū valeret/ & esset efficax ac obligatoria: quia p importunitatē ambitiosam petentiū pręsumit extorta/ reuocat. Alia est & scda importuna petitio/ nō ex ambitione/ sed ex pio obtinēdi affectū: id quod precibus implorari debet ortū habēs. & hęc cōmendabilis est & amplectēda. c. Importuna. in princi. de pœni. dist. 1. vbi refertur de Chananea/ quę petitionis importunitate/ filię sanitatē quā petebat impetrauit. & de amico/ qui media licet nocte venerit: propter tñ ipsius importunitatē ab amico tres panes accepit. & c. Ab eo. de appel. in. 6. vbi apostoli sunt ab appellātibus importune petendi: & ipsis importune petētibus cōcedēdi. Pręmissam distinctionē seu bimembrem importunitatē/ ponit glo. tametsi non ita declaret in d. c. fi. in verb. Importunitatē. de rescrip. in. 6.

[t] ¶Vbi auditus nō est/ non effundas sermonem. Facit tex. Origenis sæpe supra allegatus. in c. In mandatis. 40. distinc.

[v] ¶Importune noli extolli in sapientia tua. Quę sapientiæ sunt maioris/ & ab auditoribus quos habes/ intelligi non valent: noli promulgare. Alioqui laudē tuā/ non auditorū vtilitatē videberis expetere. c. fi. §. Pariter. versi. Qui eñ. 43. dist.

[x] ¶Ab importunis. Idest īfidelib⁹/ q dicunt importuni quasi in portu salutis nō existētes. c. firmissime. de hęreti. cum multis similibus.

[y] ¶Prędica verbum &c. Recurratur ad verbum prędicare.

[z] ¶Si habueritis fidem velut granum sinapis &c. Videatur duplex annotatio huic sententiæ facta s. in verbo Fides. vbi videatur.

a ¶ Impossibile est vt non veniant scandala. Impossibile sumitur hic pro difficili. Et ita etiã sumitur nõnunq̃ in iure humano/ vt notat Archi. in c. Cathenienssis. 61. distinc. & est tex. cũ glo. in l. Cum sane. ff. de his q̃ deie. vel effude. in l. Cum alijs. C. de cura. furio. in l. Cũ plures. §. vestimẽta. ff. loca. prout etiã nõnunq̃ difficile sumitur pro impossibili. l. de illo. ff. pro socio. l. si fine. ff. rem ra. habe. Cętera dicentur in verb. Scandalum.

b ¶ Impossibile est eos qui semel sunt illuminati &c. Hęc sentẽtia ponit in c. Si em̃. col. 4. de pœni. dist. 2. & ibidem per glosas declaratur. vt velit eos qui semel illumiati sunt/ per baptismi susceptionem & donũ cœleste gustauerũt idest remissionẽ peccatorum habuerunt/ participesq̃ facti sunt spiritussancti/ per infusionẽ gratiæ spiritualis: & gustauerunt verbũ dei bonũ/ virtutesq̃ futuri seculi/ idest conceperũt spem de euãgelica doctrina sequẽda/ & immortalitate ac impassibilitate in futuro seculo obtinẽda. Rursus renouari ad pœnitẽtiam. i. rursus rebaptisari/ & per reiteratum baptismũ remissionẽ cõsequi peccatorum: perinde ac cõsequerẽtur per pœnitẽtiã: ita em̃ rursus filiũ dei crucifigere videntur. qd declara/ vt dictũ est s̃. in verbo filius ad Heb. 6. Hęc declaratio ẽ de mente glosarũ in d. c. Si em̃. & glosarũ ordi. & interlinearis hic. Et sic baptismus reiterari non potest/ prout etiã est tex. in c. fi. in fi. de baptis. & in l. vnica. C. ne sac. bap. reite. & dictũ est s̃. in verbo Baptisare. t.

Luc. 17. a. ¶ Impossibile [a] est (ait Christus ad discipulos) vt non veniant scãdala: væ autem illi per quem veniunt.

Luc. 18. e. ¶ Quæ impossibilia sunt apud homines/ possibilia sunt apud deum.

ad heb. 6. a. ¶ Impossibile [b] est eos qui semel sunt illuminati/ gustauerunt etiã donum cœleste: & participes [c] facti sunt spiritussancti. Gustauerunt nihilominus bonum dei verbum/ virtutesq̃ seculi venturi/ & prolapsi sunt: rursus renouari ad pœnitentiã: rursus crucifigẽtes [d] i semetipsis filium dei & ostentui habentes.

ab heb. 11. b ¶ Sine [e] fide impossibile est placere deo.

Improperare & Improperium.

Psal. 73. b. ¶ Vsq̃quo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem?

Psal. 73. d. ¶ Exurge deus/ iudica causam tuam: memor esto improperiorũ tuorum/ eorum quæ ab insipiente sunt tota die.

Psal. 78. c. circa finẽ. ¶ Redde vicinis nostris septuplum i sinu eorum: improperium ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine.

Eccli. 3. c. ¶ Stultus [f] acriter improperabit: & datus indisciplinati tabescere facit oculos.

Eccli. 20. b. ¶ Stultus exigua dabit/ & multa improperabit: & apertio oris illius/ inflammatio est.

Eccli. 23. c. ¶ Homo [g] assuetus in verbis iproperij/ in oĩbus dieb⁹ suis nõ erudiet.

Eccli. 29. d. in fine. ¶ Grauia hæc homini habenti sensum: correctio domus/ & improperium [h] fœneratoris.

Eccli. 31. in fine. ¶ Verba iproperij non dicas proximo: & nõ premas illũ in repetẽdo.

c ¶ Participes facti sunt spiritussancti. Scilicet per infusionẽ gratię vt dictũ est s̃. proxima annotatiõe. In baptismo enim nedum peccata tollũtur/ sed & gratia & virtutes infundũtur. cle. 1. in fi. de baptis. Paruulis tamẽ infundũtur in habitu/ qui pro tẽpore infantię ligatus est/ vt nõ exeat in actũ: sicut in dormiente/ habitus virtutũ est ligatus propter somnũ. sed discedẽte pueritia seu infantia/ inclinatur paruulus baptisatus ad bene operandum: nisi aliquid spirituisancto resistat. & habetur de hoc/ figura. 1. Reg. 17. vbi Dauid paruulus/ armatus armis Saul regis/ non potuit eis vti contra Goliam. Sic puer in baptismo armatus gratia & virtutibus/ propter imbecillitate illis vti non potest quo ad actũ. Et q̃ hoc sit verum/ patet: quia cum pueri: sicut adulti: per baptismum efficiantur membra Christi. necesse est q̃ a capite recipiãt fluxum: cuius influxionis nullum est impedimentũ ex parte dei: qui omnes vult saluos fieri/ & ad agnitionẽ veritatis venire. c. Maiores. versi. Absit. de baptis. nec ex parte gratię/ quę ex vi sacramẽti oĩbus pręsto est/ nec ex parte sacramẽti qd pro oĩbus institutũ est. d. c. Maiores. versi. Cum ergo. nec ex parte paruuli/ qui nec resistit nec resistere potest infusiõi gratię: nec curamus ipsius reluctantiã vel gemitum in baptismo. c. Cum videmus. & c. seq. de conse. dist. 4. Nec ex parte ecclesię: in cuius fide saluatur/ & quę nulli claudit gremiũ. c. Sup eo. de hęre. in. 6. Vnde cũ nichil sit qd obstet/ infunduntur etiã paruulis baptisatis virtutes & gratia/ q̃tum ad habitũ: licet non illo tẽpore q̃tum ad vsum. Et hanc opi. tenet Augusti. cõtra Iulianũ lib. 1. de bap. paruulorũ. magister sententiarũ in quarto. 1. dis. ar. 4. & ibi Alex. Alber. & Tho. apertius. & breuiter oẽs theologi moderni in hoc concordant/ quo ad virtutes theologicas/ sc3 fidem/ spem/ & charitatẽ: sed de virtutibus moralibus/ vt iustitia/ fortitudine/ tẽperantia/ prudentia/ & alijs: de quibus. 28. q. 1. §. Ex his. dissidẽt inter se theologi. Thomas em̃ & sui tenẽt etiam morales infundi. Nam (vt dicunt) morales acquisitę non ordinãt ex se in vltimũ finẽ/ nec inclinãt q̃ homo sit bene mobilis a spiritusancto: ergo est fateri illas infusas. Sed qui tenẽt cõtrariũ respondẽt ad hoc: q̃ morales acquisitę/ coniunctę charitati quę est forma virtutũ/ vtrũq̃ sufficiẽter peragũt: & sic non est necesse ponere eas infusas. Inducunt etiã isti illud philosophi. frustra fit p plura/ qd põt fieri per pauciora: sed p virtutes morales acq̃sitas/ potest homo cũ theologicis finẽ suũ acquirere sine moralibus infusis. Propriũ est em̃ charitati/ nos deo vltimo fini cõiungere. Est em̃ scdm Augusti. rectissima affectio/ quę nos deo cõiungit. ergo non requiritur: q̃ infusis theologicis/ alię virtutes morales infundãtur. Itẽ si paruulis infunderentur/ ergo & adultis: sed experimur/ q̃ adultus non ficte baptisatus/ non plus se sentit sobriũ/ prudentẽ/ temperatũ/ vel iustum: q̃ prius. q̃ si ifunderent/ sentire deberet: ex quo ętas non impedit. cum virtus moralis sit habitus inclinãs p modũ naturę: q̃a scdm philosophũ scdo Ethicoꝝ. Virtus est quę habentẽ perficit/ & opus eius bonũ reddit. igit &c. Pręmissa oĩa ponit Io. An. in cle. 1. §. fi. in verb. Opiniones. versi. Tertia fuit opinio. & in verb. Sanctoꝝ. de sum. trini.

d ¶ Rursus crucifigentes &c. Istis verbis facta est annotatio in verbo Filius.

e ¶ Sine fide impossibile est placere deo. Videat qd dictũ est/ in huius annotatione sentẽtię in verb. Fides.

f ¶ Acriter iproperabit. Acriter improperare qd a se donatũ est/ põt etiã sapiẽs: vbi donatarius/ beneficij in eũ collati fact⁹ est ingratus. hoc em̃ casu/ potest qd donatũ est reuocari: & ergo iproperari. l. fi. C. de reuo. do. c. fi. de dona.

g ¶ Hõ assuet⁹ &c. Tex. est eiusdẽ sentẽtię i c. mala cõsuetudo. 8. dis. de quo videat in verb. Assuet⁹.

h ¶ Improperiũ fœneratoris. Videat satis diffusa annotatio istis verbis facta i ver. fœnerator.

¶Caue ab amicis de sermonib9 īproperijs:& cū [i] dederis/ne īproperes. Eccli.41.d.
¶Deus dat omnibus affluenter & non [k] improperat. Iaco.1.a.

Imprudēs & Imprudētia. ¶Imprudētes odibūt sciētiā. puer.1.c.
¶Sapiētia callidi est itelligere viā suā: & imprudētia [l] stultorū errās. puer.14.a.
¶Flagellum equo/& chamus asino:& virga in dorso imprudētium. puer.26.a.
¶Vir imprudens & errans cogitat stulta. Ecci.16.c
¶Est qui perdet animam suam præ confusione: & ab imprudenti [m] persona perdet eam: personæ autem acceptione perdet se. Eccli.20.c.
¶Nolite fieri imprudentes: sed intelligentes quæ sit voluntas dei. Ephe.5.d.

Immundus & Immundicia. ¶Anima [n] quæ tetigerit aliquid immūdum/ siue quod occisum a bestia est/ aut per se mortuum/aut quodlibet aliud reptile:& oblita fuerit/immūdiciæ suę rea est & deliquit. Et si tetigerit quicq̄ de immūdicia hominis/iuxta omnē īpuritatē q̄ pollui solet: oblitaq̧ cognouerit postea/subiacebit delicto. Leuiti.5.a.
¶De animalibus quæ ex lege Mosaica immunda esse censebantur. Vide late. Leuitici.11.capi. Et Deute 14.
¶Mulier si suscepto semine peperit masculum/immunda erit septem dieb9/iuxta diē separationis mēstruæ.&c. vt lati9 īfra ī verbo mulier. Leuiti.12.a
¶Vir qui patitur [o] fluxū seminis/immnudus erit.&c. vt diffuse supra in verbo fluxus. Leui.15.a.
¶Homo qui fuerit immūdus super anima/ siue in via: procul in gēte vestra faciet phase domino/in mense secundo quartadecima die mēsis ad vesperam: cum azymis & lactucis agrestibus comedent illud. Nūeri.9.b.
¶Quicquid [p] tetigerit immundus/immundum faciet: & anima quæ horum quidpiam tetigerit/immunda erit vsq̧ ad vesperam. Nūe.9.d.i fine.
¶Manifesta sunt opera carnis: quæ sunt fornicatio/immūdicia [q]/impudicitia/luxuria.&c. Vt supra Caro. ad gala.5.c
¶Fornicatio & omnis immūdicia aut auaricia/nec nominetur in vobis: sicut decet sanctos. Ad ephe.5.a
¶Non vocauit nos deus in immundiciam/sed in sanctificationem. 1.ad thessa.4.b.

Immutabilis. ¶Ecce inter sanctos dei nemo [r] immutabilis. Iob.15.b.

Inanis. ¶Quare fremuerūt gētes & populi meditati sunt iania. Psal.2.a.
¶Si reddidi [s] retribuētibus michi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis. Psal.7.b.
¶Esurientes [t] impleuit (deus) bonis: & diuites dimisit inanes. Lucæ.1.c.
¶Si resurrectio mortuorum non est: neq̧ Christus resurrexit. Si autē Christ9 nō resurrexit: inanis [v] est p̄dicatio nr̄a/ inanis est & fides nr̄a. 1.ad co.15.b

i ¶Cum dederis ne improperes. Recurratur ad verbū dare. k ¶Non īproperat. Gratis. s. sed ingratis. Vnde & epuloni diuiti dictū est. Recepisti bona in vita tua. c. Cauendū. de pœni. dist inc.3. in fine. l ¶Imprudētia stultorū errans. Hinc dicit Specu. in ti. de aduo. §.5. versi. Itē stando q̧ imprudēs displicet/ vnde se placere putat. m ¶Ab imprudenti persona perdet eam. i. perdet eā/suasionibus malis imprudentis personę acquiescendo: vel ipsi aliquid criminis cōmittenti fauendo: vel cū possit & debeat eā non reprehendēdo: aut superbe & insultāter reprehendendo. His eñ quatuor casibus/imprudētia seu malicia vnius: alteri nocet. Bonus est tex. in c. Ita sociatur. iuncto c. A malis. 23. quęsti.4.
n ¶Anima quę tetigerit aliqd immūdū &c. Tāgit immundū q alienis peccatis consentit. Tex. est ī c. Ecce inquiūt versi. quid eñ est. 23.q.4.
o ¶Vir qui patitur fluxum seminis &c. Hæc sentētia multis annotationibus declarata est s. in verb. Fluxus. vbi videatur.
p ¶Quicqd tetigerit īmundus/immundū erit. Quomō ergo ei retribuet/qui immundicias & spurcitias consueuit accipere? Ita ex hac sententia infert textus in c. Arrhianos. versi. pe.1.q.1. & de hoc dicto est etiā tex. in c. Ventū est. eadē cau. & quęsti.
q ¶Immūdicia. Immundicia sumit hoc loco (scdm glo. interli.) p peccato cōtra naturā/quod omniū actuū carnis pessimū est. vt si vir membro mulieris/nō ad hoc concesso/ voluerit vti. vsus enim naturalis/ si vltra modū probabit: in vxore quidē veniale peccatū est/in meretrice damnabile. sed istud quod contra naturam est/execrabiliter fit i meretrice: sed execrabili9 in vxore. Tātū enim valet ordinatio creatoris/& ordo creaturæ: vt in rebus ad vtendum concessis cum modus exceditur/ longe tolerabilius sit q̄ in eis quę concessa sunt vel vn9/vel rarus excessus. Iste ē tex. Augu. in c. Adulterij malum.32. quęsti.7.
r ¶Nemo imutabilis. Supple p naturā: sed ihęrēdo imutabili veritati/fit imutabilis p grām. Ista declaratio ē glo. īterlinearis hic. & eandē ponit glo. in c. si eñ. col. pe. i ver. Angelos. de pœni. dis.2. vbi allegat illud Platonis in Timeo. Dij deorū/quorū opifex paterq̧ ego/natura quidē dissolubiles: me autē sic volēte/indissolubiles. s ¶Si reddidi retribuētib9 michi mala &c. Si charitatē Dauid nō habebat: qua cōsciencia securus imprecabat/sibiipsi dicēs. Si reddidi retribuētibus michi mala: decidā merito ab inimicis meis inanis. Ita dicit textus in. c. vt cognouerūt. §. opponitur. circa fi. de pœni. distinc.2. t ¶Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Esuriebat genus humanum exceptis Iudęis. hos nanq̧ ditauerāt legis traditio/& sanctorū dogmata prophetarū. Quia vero non humiliter hęserunt verbo humanato: dimissi sunt inanes. Quos vero de gentibus fames & sitis contriuerat: cum hęsissent domino/repleti sunt spiritualibus bonis. Pro hac declaratione (quę est Basilij) est bo. tex. in c. Cum igit. §. hac itaq̧. versi. Est autē. & versi. Deīde. 35. q.1. de quo textu dictū est in verb Ihesus. Matth.15.x. v ¶Inanis est prędicatio nostra: ianis est fides nr̄a. Inanis est/ hoc est inutilis est. Inane eñ & inutile paria sunt. put sentit hic glo. iterli. & ita etiā sumit in iure hūano/cū dr̄. Inanis est actio quā īopia debitoris excludit. c. cū tu. de vsu.

c.Cū olim.de resti.spolia.& cum df. Inanis est pnia quā sequēs culpa coinquinat.c.Inanis de pœ.dis.3.Quā doq̧ tamen inane & inutile/ponuntur vt diuersa.prout est tex.in l.Ordinata circa me.ff.de libe.cau.

x ¶Non efficiamur inanis glorię cupidi. Videatur annotatio in verbo gloria.

y ¶Aut qui ariolos sciscitetur.&c. De Ariolis/Aruspicibus/Auguribus/Phytonibus/& diuinis.dictum est s.in peculiaribus locis.& præsertim in verbo diuinare.

Ad gal.6.a. ¶Non efficiamur [x] inanis glorię cupidi: inuicem prouocantes/inuicem inuidentes.

Incantator & Incantatio.

¶De incātationibus magorum Pharaonis habetur infra Exo.7.in verbo Moyses.

Deute.18.b. ¶Quando ingressus fueris terram quā dominus deus tuus dabit tibi/caue ne imitari velis abominationes illarum gentium: nec inueniatur in te qui lustret filium suū aut filiam/ducēs per ignē: aut qui [y] ariolos sciscitetur/& obseruet somnia atq̧ auguria.ne sit malefic9 nec incantator [z]: neq̧ phytones consulat nec diuinos/& quærat a mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur dominus. Et propter istiusmodi scelera delebit gentes in introitu tuo.

Psal.57.b. ¶Furor illis secundum similitudinem serpētis: sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas. Quæ non exaudiet vocē incantantiū: & venefici incantantis sapienter.

Eccli.12.c. ¶Quis miserebitur [a] incantatori/a serpente percusso?

Esa.47.c. ¶Vniuersa venerunt super te ppter multitudinē maleficorum tuorū: & propter duriciam incantatorum tuorum vehementem.

Esa.47.c. ¶Sta cum incantatoribus tuis/& cū multitudine maleficorum tuorū: in quibus laborasti ab adolescentia tua: si forte quid prosint tibi/aut si possis fieri fortior.

Hiere.8.f. ¶Mittam vobis serpētes regulos/quibus [b] nō est incantatio: & mordebunt vos (ait dominus).

Incensum.

1.para.6.d. ¶Aaron & filij eius adolebāt incēsum super altare holocausti/ & super altare thimiamatis/in ōme opus sancti sanctorū.

psal.79.c. ¶Incensa [c] igni & suffossa ab increpatione vultus tui peribunt.

Psal.14.a. ¶Dirigatur oratio mea sicut incēsum in cōspectu tuo: eleuatio [d] manuum mearum sacrificium vespertinum.

Esaię.1.d. ¶Incensum [e] abominatio est michi: ait dominus.

Incertum & Incertitudo.

Psal.50.b. ¶Incerta & occulta sapientię tuæ manifestasti michi.

z ¶Nec incantator. Incantatores etiā vtrūq̧ ius hūanū infectat & dānat. De his em̄ loquēs tex.in c.Admoneant.26.q.7.dicit. Admoneāt fideles sacerdotes populos suos/per magicas artes incantationesq̧/quibuslibet infirmitatibus hoīū nichil remedij posse cōferre: nō aīabus.i.hominib9 languentib9/claudicātibus vel moribundis quicq̄ mederi. Sed hæc esse laqueos/& insidias antiqui ho[st]is: qb9 ille perfidus genus hūanum decipere nitit. Et si qs hoc exercuerit clericus/degradetur: laicus anathematizet. Hęc ibi. & in c. Quoniam. circa me.88.dis. dicit textus. Matres infideles cum filios habent quib9 dolet caput/ quęrunt eis ligaturas sacrilegas & incātationes: & oia ista sūt peccata hoim. & in l.1.§.Medicos.versi.Nō tamen.ff.de var.& extra.cogni. Vlpianus iurecōsult9 de Medicis loquēs: Dicit eum inter medicos non habendū/qui incātauit/vel imprecatus ē/vel exorcizauit. Nō enī sunt ista medicinę genera: tametsi sint qui nos sibi profuisse cum prędicatione affirment. Hæc ibi. Cętera quæ hic dici possent/ dicentur ī verbo magus.& in verb.maleficus.

a ¶Quis miserebitur incantatori a serpēte percusso. In huius sententię sensu mystico videtur innui. Eos qui curādis pficiunt animabus si aberrauerit difficilius misericordiam consecuturos. quod etiam satis probatur in allegato c.Pręcipue.1.quæstione tertia. & in cap. Nulli fas.in fine.25.quæstione prima. Vnde dicit textus in cap.Importuna §. Quod autem. in fine. de pœni.disti.1. Quibusdā venia denegatur.i.difficile conceditur.aut ex magnitudine peccati. aut ex gradu officij. Vnde Io.in epistola sua. Est peccatum ad mortem/quis orabit pro eo? Alibi quoq̧ legitur. Quis medebitur incantatori vulnerato a serpente. Hæc textus.

b ¶Quibus non est incantatio. An incantatiōes sint de iure humano punibiles.dictū est s.eodē in 2.anno. Sed ibi dictis addat tex. Hiero.i c.fi.26.q.6. vbi df. Dęmoniū sustinentib9/licet petras vel herbas habere sine incantatione. Scdo addat q̧ iure ciuili non puniunt vtentes incantationibus ad finē boni: sed iure canonico sic. Tex est in l.Eorum. C.de male.& mathe.iuncto c.Ex tuarum.& c.fi. de sortile. Et ita notat Sali.& Bar.in d.l.Eorum. Quando aūt ad malū finē incantationes fierent/vtroq̧ iure punirent.d.l.Eorū.in prin. Et ita procedunt quæ dicta sunt in supe.2.annotatiōe.in prin.

c ¶Incensa igni/& suffossa ab increpatione vultus tui peribunt. Incensa dicuntur mala/quę igne cupiditatis fiunt. Suffossa/occulta sunt peccata: dū alijs parat insidiose fouea. Hęc declaratio est glo.or.& eadē declaratio est de mente glosę in c. Si em̄.in prin.in verbo ex diabolo.circa fi.de pœni.dist.2.

d ¶Eleuatio manuū mearū/sacrificium vespertinum. Id est opera mea sic tibi sint accepta/vt pœnitentia quæ agitur in vespera.i.in fine vitę/in quo si perfectę offerim9 purgamur.& hoc dicit: vt nemo desperet qui in fine pœnitet. prout etiā non esse desperandū dicit tex. vbi hoc dictum glo.ordi. probat in c. Nullus expectet §. Quod quis.de pœ.dist.7.& facit tex.in c.Agnouim9. paulo ante fi.26.q.7.dū ibi df. Vera ad deū cōuersio in extremis positorum/mente potius æstimanda est/q̄ tempore: propheta hoc taliter asserēte. Cum cōuersus ingemueris/tunc saluus eris. Cum ergo dn̄s sit cordis inspector/quouis tēpore non est deneganda pœnitentia postulanti: cum ille se obliget iudici cui occulta oīa nouerit reuelari. Hæc ibi.

e ¶Incēsum abominatio est michi. Incēsum.i.oblatio seu sacrificiū: abominatio est dn̄o/qn̄ a contaminatis offertur. Vn̄ & scriptum est victi

mę impiorū abhominabiles sunt deo/c. Scriptum est.14.q.5. Et propterea textus de incenso loquēs in c. Deniq;.paulo ante finē.7.q.1. Chore/ Datan/ & Abyron/ propter incensum illicite oblatum seuera fuisse punitos animaduersione dicit. de quo textu diffusius videri pōt ꝭ. in verbo Chore.

f ¶ Oīa in futurum seruantur incerta. Textus est similis fnię in c. Sacerdotibus. in fi.11.q.1. de quo dictū est in verbo dignus. & in verbo euenire. Hinc dicit Augusti.(de incertitudine bonitatis aut peruersitatis cuiusdā p̄sbyteri loquens) in c. Nomē præsbyteri. 2.q̄stio.1. Nomē pręsbyteri/ propterea non ausus sum de nūero collegarum eius/ vel supprimere vel delere: ne diuinę pietatis potestati (sub cuiꝰ examine causa adhuc pendet) facere viderer iniuriā. si illius iudicium meo velle; iudicio præuenire. Hęc ibi.

¶ Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit; sed omnia [f] in futurum seruātur icerta. eo ꝙ vniuersa æque eueniāt iusto/ & impio: bono/ & malo: mundo/ & immundo: victimas immolanti & sacrificia contemnenti. Et diffusius in verbo Euenire. Eccles.9.a.

¶ Cogitationes mortalium timidæ; & incertæ prouidentiæ nostræ. Sapien.9.d

¶ Ego sic curro (ait Paulus) non quasi [g] in incertum: sic pugno non quasi aerem verberans. 1.ad co.9.d

Incidere.

¶ Lacum [h] aperuit/ & effodit eum; & incidit in foueā quam fecit. Psal.7.d.

¶ Laqueum parauerūt pedibus meis: & incuruauerūt animam meā. Foderunt ante faciem meam foueam; & inciderunt in eam. Psal.56.b.

¶ Qui [i] euitat discere; incidet in mala. puer.17.c.

¶ Qui fodit [k] foueam/ incidet in eam; & qui dissipat sepem/ mordebit eum coluber. Eccēs.10.b

¶ Peccator transgrediens mandatū domini/ incidet in repromissionē nequam; & qui conatur multa agere/ incidet in iudicium. Eccli.29.d.

¶ Recupera proximum tuum secundum virtutem tuam; & attende [l] tibi ne incidas. Eccli.29.d.

¶ Horrendum est incidere in manus dei viuentis. ad heb.10.f

Inclinare.

¶ Qui humiliatus [m] fuerit/ erit in gloria; & qui inclinauerit oculos suos/ ipse saluabitur. Iob.22.d. ppe finem.

¶ In laqueo suo humiliabit eum; inclinabit se/ & cadet; cum dominatus fuerit pauperum. Psal.9.f.

¶ Inclinauit [n] cœlos/ & descendit; & caligo sub pedibus eius. psal.17.b.

¶ Inclina cor meum in testimonia tua; & non [o] in auariciam. psal.118.e.

¶ Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes in æternum; propter retributionem. psal.118.o.

¶ Si inclinaueris [p] aurem tuam/ excipies doctrinā: & si dilexeris audire sapiens eris. Eccli.6.d.

¶ Inclinato capite tradidit Ihesus spiritum. &c. Et supra in verbo Ihesus. Ioan.19.f.

¶ De Ihesu [q] qui inclinauit se/ vt scriberet in terrā, vide supra in verbo Ihesus. Ioan.8.

Incola & Incolatus.

¶ Heu michi [r] quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar; multum incola fuit anima mea. psal.119.a.

g ¶ Non quasi in incertum. In incertum currit/ qui quędā agit p qbus sperari pōt: & qdā pro quibus nō pōt. quales videntur esse hi qui cum plurimis se videāt virtutibꝰ abūdare/ vno se vitio inquinare non formidant: nō attendentes/ ꝙ oēs virtutes ab vno vitio detrimentum patiūtur. c.1.§. Deficat. de pœni.dist.5.

h ¶ Lacū aperuit & effodit eū.&c. Videatur annota. in verb. fouea.

i ¶ Qui euitat discere. incidet in mala.. Hinc dicit textus in c. final. in fi.37.distin. Illis ignosci non poterit/ qui habentes a quo discerēt/, operam non dederunt.

k ¶ Qui fodit foueam.&c. Recurrat ad annotationē factā i verbo fouea.

l ¶ Attende tibi ne icidas.i. Caue ne volēs opē ferre proximo/ incidas in laqueum peccati. Longe eñ pręstat proximo nō succurrere/ ꝙ̄ succurrendo in peccatū incidere.c. Deniq; c. forte cap. Neq; eñ.14.q.5. c. Non est putanda. cum similibus.1.q.1.

m ¶ Qui inclinatus fuerit.&c. Recurratur ad verbū Humilitas.

n ¶ Inclinauit cœlos & descendit. Textus est hęc verba citans/ & quid p inclinationē & descēsum significet/ aperiēs. i c. Plerūq;.§. Item obijcitur. versi. His ita respondet.2.q.7. vbi dicit. Aliud est inclinari vel descendere/ ꝙ̄ cadere. Legitur eñ ꝙ saluator noster se inclinauerit: sicut qñ digito scribebat i terrā/ & de mōtibus frequenter descenderit: in quos ascēdebat/ vt vel pernoctaret in oratione/ vel vt discipulos in mōte altiora doceret i p̄cepta: vel vt turbas fugiēs ex altitudie mōtis eas respicere/ & libere posset docere. Inclinatio ergo vel descensio hūilitatē significat/ qua spūales nonnūq̄ carnalibus cōdescēdūt: vt eorū infirmitati cōpatiant: iuxta illud apl'i. Quis infirmat/ & ego nō infirmor? Hos etiā significauerunt angeli/ quos Iacob vidit scalam descendentes. de his per pphetā dr. Inclinauit cœlos/ & descendit. Hęc ibi.

o ¶ Et non in auariciā. Videat satis diffusa annotatio/ istis verbis facta in verb. Auaricia.

p ¶ Si inclinaueris aurē tuā/ excipies doctrinā. Debet p̄latus iclinare aurē/ nedū vt ipse/ sed ēt vt sibi subiectꝰ doctrinā excipiat. inclinare. s. cōdescēdendo pctōri p cōpassionē & miam. Hinc dicit Grego. Qui vult aliū releuare/ necesse est vt inclinet. Ita dicit Archi. referēdo Gregoriū in c.1. paulo āte fi. de pœ. dis.6.

q ¶ De Ihesu q inclinauit se. Videat qd dictū est in tertia superiori annotatiōe

r ¶ Heu michi quia incolatus meus prolōgatus est: habitaui cū habitā-

tib⁹ Cedar. Per hoc notatur dicit glo. or. ꝙ ne dimittat̃ vnitas/ si mali a bonis separari nequeũt/ ferendi sunt. De quo est tex. solennis Augu. in c. Quidã cũ bonorũ. 23. q. 4. sic dicẽtis. Quidã cũ bonorũ malorũq; cõmixtionẽ in ecclesia demonstratã vel prędicatã esse perspexerint: & patientię pręcepta didicerit/ q̃ nos firmissimos reddunt: vt etiam si videatur in ecclesia zizania/ tamen non impediatur aut fides aut charitas nostra: & qm̃ zizaniani in ecclesia esse cernimus, nõ ideo ipsi de ecclesia recedamus: destituendam putant ecclesiæ disciplinã quãdam peruersissimã securitatẽ prępositis tribuẽtes: vt ad nos non pertineat nisi dicere quid cauendũ sit/ quidue faciendum sit: quodlibet autẽ quisq; faciat non curare. Nos vero ad sanã doctrinã pertinere arbitramur vtrisq; testimonijs vitã/ sententiãq; moderari. vt & canes in eccl'a propter pacẽ ecclesię toleremus. & canibus sanctum: vbi ẽ pax eccl'ię tuta: non demus. Cũ vero per negligentiã prępositorum/ siue per aliam excusabilẽ necessitatẽ/ siue per occultas surreptiones inuenim⁹ in ecclesia malos/ quos in ecclesiastica disciplina corrigere aut coercere nõ possumus: tũc ne ascẽdat i cor nostrum impia & perniciosa pręsumptio: q̃ ęstimemus nos ab his eẽ separãdos/ vt peccatis eorũ non coinquinemur: atq; ita post nos trahere conemur veluti mũdos sacratosq; discipulos ab vnitatis cõpage/ quasi a malorum coniunctione segregandos. veniant in mente illę de scripturis similitudines/ & diuina oracula/ vl' certissia exẽpla: quibus demõstratuz & prænunciatũ est: malos ĩ ecclesia bonis permixtos vsq; in finẽ seculi tempusq; iudicij futuri tolerãdos: nichilq; bonis in vnitate ac participatione sacramentoruz (qui eorum factis nõ consenserunt) obfuturos. Cũ vero eis per quos ecclesia regitur/ adest (pace salua) potestas disciplinæ/ aduersus improbos aut nefarios exercendę: tũc rursus neq; socordia neq; segnitia dormiemus: sed aculeis pręceptorũ/ quę ad seueritatem coertionis pertinẽt/ excitandi sumus: vt gressus nostros in via domini ex vtrisq; testimonijs/ illo duce atq; adiutore dirigentes: nec patientię noie torpescamus/ nec obtentu diligentię sęuiam⁹. Hęc ibi. Quando aũt icolat⁹ inducatur/ seu qñ quis dicat̃ incola de iure hũano. est tex. q videri põt in l. Pupillus. §. Incola. ff. de verbo. sig. Notat̃ in l. Ciues. C. de incolis. li. x. & breuiter cõclusio est. ꝙ ille propriedr̃ incola/ q tãq̃ aduena aliũde veniẽs constituit sibi sedem & domiciliũ in alieno territorio. Ita Io. de platea. in l. Est verũ. versi. Est enim incola. & & in d. l. 1. versi. Ex quo nota. C. de incolis. lib. x.

1. petri. 1. c. ¶In timore/ incolatus [s] vestri tempore conuersamini: scientes [t] ꝙ nõ corruptibilibus auro vel argento/ redẽpti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis: sed precioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati Christi.

Inconsyderatus.

Puer. 13. a. ¶Qui custodit os suum/ custodit animam suam: qui autem [v] inconsyderatus est ad loquendum/ sentiet mala.

Inconstans & Inconstantia.

Sapi. 4. c. ¶Incõstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malicia.

Iaco. 1. b. ¶Vir duplex animo/ inconstans est in omnibus vijs suis.

Iaco. 3. d. ¶Vbi zælus & contentio/ ibi inconstantia [x]: & omne opus prauum.

Incredibilis. Incredulus & Incredulitas.

Ecci. 2. d. ¶Qui timẽt dominum/ non erunt incredibiles verbo illius: & qui diligunt illum/ conseruabunt verbum illius.

Ecci. 16. d. ¶Non sis incredibilis verbo dei.

Esa. 21. a. ¶Qui incredulus est/ infideliter agit: & qui [y] depopulator est/ vastat.

Esa. 65. a. ¶Expandi manus meas tota die ad populum incredulum [z]/ qui graditur in via non bona post cogitationes suas.

Hiere. 5. f. ¶Populo huic factum est cor incredulum/ & exasperans.

Abacuc. 2. b ¶Qui incredulus est/ non erit recta anima eius in semetipso: iustus [a] autem in fide sua viuet.

Matth. 13. g ¶Non fecit Ihesus virtutes multas in patria sua/ propter incredulitatem eorum.

Marci. 9. d. ¶Credo [b] domine: adiuua incredulitatem meam.

Ioan. 3. d. ¶Qui credit [c] in filium/ habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio/ non videbit vitam: sed ira dei manet super eum.

Roma. 11. c. ¶Conclusit deus omnia in incredulitate: vt omnium misereatur.

Hebrę. 3. d. ¶Quibus iurauit deus nõ introire in requiem ipsius/ nisi illis qui in=

s ¶Incolatus vestri tempore. Id est tẽpore huius peregrinationis terrenę in qua sum⁹ vt peregrini alio tẽdentes. c. Recurrat. §. His ita respondet. 32. q. 4. Et sic peregrinatio ad mortẽ duratura/ vocat̃ incolat⁹. iure tñ hũano/ peregrinatiõe ꝓprie sumpta ꝑ ꝓfectione. s. de loco in locũ: si cõtinua esset/ nõ cõtraheret incolat⁹. Qui eñ habitat in territorio alicui⁹ nõ tãq̃ ibi permãsurus/ sed tanq̃ inde recessurus/ nõ contrahit incolatum. d. l. Est verum. C. de incolis. lib. x.

t ¶Scientes ꝙ nõ corruptibilibus. Recurrat̃ ad verbũ Ihesus.

v ¶Qui inconsiderate loquit̃ sẽtiet mala. Videat̃ celebris tex. quo põt hęc snĩa declarari. in c. sit Rector. col. 3. versi. sed cũ rector se ad loquendũ ꝑparat. 43. dis. qui transcriptus est s. in verb. Aaron.

x ¶Ibi inconstantia. Inconstantia nedũ diuino sed etiã vtroq; hũano iure dãnat̃. Vñ dicit tex. in l. In causę. in prin. ff. de ꝓcura. si quis a ꝓcuratore suo quædã iudicia velit transferre/ quædã relinq̃re iuste procurator hanc inconstantiã recusabit. & in c. Quod semel. de reg. iur. in vj. Quod semel placuit/ amplius displicere non debet. Et facit tex. in cle. Cũ illusio. de renũcia.

y ¶Qui depopulator est vastat. Videat̃ annotatio in verb. depopulator.

z ¶Ad populũ incredulũ qui graditur in via nõ bona. Vbi eñ est incredulitas ibi nullius vię bonæ fieri põt superextructio. Vnde sibi neq; baptismus/ neq; eleemosina q̃ñlibet copiosa/ neq; mors pro Christi noie suscepta/ proficere põt ad salutẽ. c. 3. in fi. de hęre. Fides nãq; totius boni operis fundamentum ẽ. vulgato. c. Cũ Paulus. 1. q. 1.

a ¶Iustus autem in fide sua viuet. Recurratur ꝑ annotatione ad verb. fides.

b ¶Credo domine: adiuua incredulitatẽ meam. Text⁹ est hęc verba declarãs in c. Dũ sanctam. col. 2. de pœ. dis. 2. de quo videat̃ in verb. Credere.

c ¶Qui credit in filiũ. &c. Hæc sententia ponit̃ in c. Benedictus. de pœni. dis. 4.

d ℭ Timidis & incredulis. &c. Hęc sententia diffuse anotata est in verbo fornicator.
e ℭ Increpationem domini ne reprobes. Videantur quę de correctione domini ęquanimiter sustinenda/ dicta sunt in verbis corripere. & corrigere.
f ℭ Coripiet me iustus in misericordia/& increpabit me. Videatur annotatio in verb. Corripere.
g ℭ Arguet te malitia tua:& auersio tua increpabit te. Facit quod dicit Isido. Bona vita semper habet gaudiū. conscientia aūt rei semp in pœna est/ qa reus nūq̄ secur⁹ est. Hoc dictuȝ Isidori refert Archi. in c. Consideret. colū.2. de pœni. distin.5.

creduli fuerunt. Et videmus/quia non potuerunt introire in requiem ipsius: propter incredulitatem.
ℭNon fui incredulus cœlesti visioni: dicebat Paulus. Actu.16.d.
ℭTimidis [d] & incredulis &c. pars illorum erit in stagno/ardēti igne & sulphure: quod est mors secunda. Et supra in verbo fornicator. Apoca.21.b

Increpare & Increpatio.

ℭIncrepationem [e] domini ne repbes: quia ipse vulnerat & medetur: percutit/& manus ei⁹ sanabūt. Iob.5.c.
ℭIncrepa feras arundinis / congregatio taurorum in vaccis populorum: vt excludat eos qui probati sunt argento. Psal.67.f.
ℭCorripiet [f] me iustus in misericordia/& increpabit me: oleum autē peccatoris non impinguet caput meum. psal.140.b.
ℭQui odit increpationes/insipiens est. puer.12.a.
ℭStultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes astutior fiet. puer.15.a.
ℭQui increpationes odit/morietur. puer.15.b.
ℭAuris q̄ audit increpationes vitę/in medio sapientiū cōmorabitur. puer.15.d.
ℭQui aquiescit increpationibus/possessor est cordis. puer.15.d.
ℭArguet [g] te malicia tua: & auersio tua increpabit te. Hiere.2.d.
ℭSeniorem [h] ne increpaueris / sed obsecra vt patrem. 1.timo.5.a.
ℭIncrepa in omni [i] patientia/& doctrina. 1.timo.4.a.
ℭIncrepa illos dure vt sani sint in fide: non intendētes indoctis fabulis/& mandatis hominum [k] auertentium se a veritate. ad titū.1.d.
ℭDe Ihesu quem Petrus cœpit icrepare: habetur Matth.16. & supra in verbo Ihesus.

Indigens. Indigere & Indigentia.

Omnino indigens & mendicus nō erit inter vos: vt benedicat tibi dominus deus tuus in terra/quam traditurus est tibi in possessionem. Deute.15.a.
ℭHomo indigens [l] misericors est. puer.19.b.
ℭDux indigens prudentia/multos opprimet per calumniam. puer.28.c.
ℭQui dat [m] pauperi/ non indigebit; qui despicit deprecantem/sustinebit penuriam. puer.28.d.
ℭFili in tēpore vitæ tuę ne indigeas. Melius [n] est eni mori q̄ idigere. Eccli.40.d.
ℭO mors bonum est iudicium tuum homini indigenti: & qui minoratur viribus defecto ętate. Et infra mors. Eccli.41.a.
ℭEgo dedi vobis stuporem dentiū in cunctis vrbibus vestris: & indigētia [o] panum in oib⁹ locis vestris: & nō estis reuersi ad me/dicit dn̄s. Amos.4.b.
ℭNon potest oculus dicere manui/ opera tua non indigeo: aut iterū caput pedibus/non estis michi necessarij. 1.ad co.12.e
ℭSi quis vestrū idiget sapiētia/postulet a deo. Et.V.i verbo sapiētia. Iacobi.1.a.

Indignari & Indignatio.

ℭIndignatio regis / nuncij mortis: & vir sapiens placabit eum. puerb.16.b
ℭIn multa [p] sapientia: multa est indignatio. & qui addit scientiam/ Ecclēs.1.d. in fine.

h ℭ Seniorē ne increpaueris / sed obsecra vt patrē. Hæc Pauli regula tūc est obseruāda/ cū culpa senioris suo exemplo nō tradit ad interitū corda iuniorū: vbi aūt senior iuuenib⁹ exēplū ad interitū præbet/ ibi districta increpatiōe feriendus est. Nā scriptū est. Laqueus iuuenū oēs vos. & rursus. Maledictus puer centū annorū. ita dicit tex. qui Grego. est in c. Paulus.2.q.7.
i ℭ In omni patiētia & doctrina. Vt scȝ ex tua infirmitate / aliorū īfirmitates pēsans: magis p humilitatis & mansuetudinis leuamentuȝ/ studeas pctōres ab erroris laqo eruere: q̄ per austeritatē in foueā pditionis nutantes ppellere. c. Recedite. versi. Boni etenim.45. dist.
k ℭ Et mandatis hominū auertētiū se a veritate. Taliū eīm mandata (etiā si superioritatis iure subijciamur eis) respuere/ nō amplexari debemus. c. Julian⁹. c. Qui resistit. cum simi.11.q.3.
l ℭ Homo indigens misericors est/ & misericors esse debet. Ab īpēdēda eīm misericordia/ nec indigens quidē videt except⁹. c. In singulis.76. dist. de quo tex. dictū est ȝ. in verb. homo. prouerbio.19.
m ℭ Qui dat pauperi non indigebit. Facit bo. tex. in c. Decimę. in pri.16.q.1. dū ibi dr. Decimę sunt tributa egētiū aiarū: Vn̄ si decimas dederis: nō solū abundātiā fructuū recipies/ sed etiā sanitatē corpis & aię cōsequeris. Hęc ibi. Et idē probat in c. Maiores.16. q̄st.7. & de his textib⁹ dictū est in verb. decima in prin.
n ℭ Melius est mori/q̄ indigere. Hæc sententia/de indigētia morum seu virtutum intelligitur ab interlineari glosa. Et ita intelligendo est bo. tex. idē pbans. in c. Ita ne.32. q.5. & in c. Sacris. de eo quod me. can.
o ℭ Indigētiā panum/ & non estis reuersi ad me. Et sic nonnūq̄ dominus indigentiæ vexationē tribuit vt emēdemur. prout etiam satis probatur in c. Reuertimini. paulopost mediū.16.q.1.
p ℭ In multa sapientia/multa est indignatio. & qui addit scientiam/ addit & laborē. Id est quanto magis

quis sapientiam de diuinis assequitur: eo magis vitijs subiacere indignatur/ & procul esse a virtutib⁹ quas requirit. Hęc declaratio est glo. iterli. circa quā noteť text⁹ qui satis ei astipulať. in c. Sicut stellas. 38. disti. dū ibi dr. Sicut stellas cœli non extinguit nox: sic mētes fideliū & inhęrentes firmamēto sacræ scripturę/ nō obscurat mundana iniquitas.

q ¶ Indignatio tua. De indignatione/ ira & furore/ quomō ascribanť deo: dicetur in verb. ira. Noteť tñ pro indignatiōe dei in peccatores bo. tex. in c. Sed continuo. in fi. de pœ. disti. 1. vbi dr. Ideo nobis peccantibus indignatur dominus Ihesus vt indignationis suę terrore nos conuertat. Indignatiōis ergo ei⁹: nō vltiōis executio/ sed magis absolutionis operatio est. Hęc ibi.

addit & laborem.

Esa. 13. b. ¶Ecce dies domini veniet/ crudelis & indignationis plenus & irę furorisq ad ponēdā terrā i solitudinē: & peccatores ei⁹ cōterēdos de ea.

Hiere. 23. d. ¶Ecce turbo dominicę indignationis egredietur: & tempestas erumpens super caput impiorum veniet.

Abacu. 3. b. ¶Nunquid in fluminibus iratus es domine: aut in fluminibus furor tuus/ vel in mari indignatio [q] tua?

Zacha. 7. d. ¶Facta est indignatio magna a domino exercituum.

Ad colo. 3. b ¶Nunc deponite & vos omnia: iram/ indignationē [r]/ maliciam/ blasphemiam/ turpem sermonem de ore vestro.

Indoctus.

Puer. 10. c. ¶Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt/ in cordis egestate morientur

Puer. 14. d. ¶In corde prudētis requiescit sapientia: & indoctos [s] quosq erudiet.

Eccēs. 2. c. ¶Moritur doctus: similiter & indoctus.

Eccli. 6. c. ¶Q̄ʒ aspera est nimiū sapientia indoctis hominibus &c. Et infra in verbo Sapientia.

Eccli. 8. a. ¶Non cōmunices [t] homini idocto: ne mala de pgenie tua loquatur.

Eccl vltio. d ¶Appropiate ad me indocti: & congregate vos in domū disciplinæ.

2. petri. 3. d. ¶Sunt quædam difficila intellectu: quæ indocti & instabiles deprauant [v]: sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.

Inducere. Indutus & Indumentum.

Iob. 31. b. c. ¶Si despexi prætereuntem/ eo q̄ non habuerit indumentū: & absq operimēto pauperem &c. humerus meus a iunctura sua cadat: & brachiū [x] meū cum suis ossibus confringatur.

Psal. 34. b. ¶Ego: cum michi molesti essent/ induebar cilicio.

Psal. 34. d. ¶Induantur cōfusione & reuerētia: qui maligna loquūtur super me.

Psal. 92. a. ¶Dominus regnauit/ decorē [y] indutus est: indutus est dominus fortitudinem & præcinxit se.

Psal. 108. d. ¶Induantur qui detrahunt michi pudore: & operiātur sicut diploide confusione sua.

Esaię. 63. a. ¶Quare rubrū est indumētum tuū: & vestimēta tua sicut calcantium in torculari? Torcular [z] calcaui solus: & de gētibus non est vir mecū. Calcaui eos furore meo: & conculcaui eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorū super vestimenta mea: & oia indumēta mea inquinaui.

Danie. 5. g. ¶Iubente Dario rege/ indutus est Daniel purpura: & circundata est torques aurea collo eius. Et supra Daniel.

Lucæ. 16. d. ¶Induebantur diues malus purpura & bysso. Et. s. i verbo Lazar⁹.

Lucæ. 24. g. ¶Vos sedete in ciuitate (ait Christus ad apostolos) quoadusq induamini virtute ex alto.

Ad rōa. 13. d ¶Abijciam⁹ opera tenebrarū/ & iduamur arma lucis: sic vt in die honeste ābulem⁹. Nō i comessatiōib⁹ [a] & ebrietatib⁹: nō i cubilib⁹ & ipudicitijs: nō i cōtētiōe & æmulatione: sed iduimini dn̄m Ihesū Chr̄m.

Ad ephe. 6. b ¶Induite vos [b] armaturam dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Et supra armatura. c.

r ¶ Deponite idignationem. Indignatio sumitur hic in malā ptē pro superba scilicet quadā dedignatiōe. Est em̄ quædam bona indignatio de qua dr̄. Iusti solēt recte peccatoribus indignari. Ita Arch. in c. vera iustitia. 45. dist.

s ¶ Indoctos quosq erudiet. Facit tex. in c. fi. de Magistris.

t ¶ Nō cōices homini indocto. &c. Videať annota. in verbo homo.

v ¶ Deprauant ad suam ipsorū pditionē. Tex. est idē sentiēs in c. Quidā aūt. in fi. 24. q. 3. vbi tales diuina scripta deprauātes/ nūero ascribuntur hęreticorū.

x ¶ brachiū meum cum suis ossibus cōfringatur. Innuitur his verbis (dicit glo. interlinearis) cū sua bona opera pdere/ q aliena mala non vult perpeti. Pro quo ē tex. in c. Hæc aūt. col. 1. 23 q. 4. dū ibi dr̄. Abel eē renuit cuē Cain malicia non exercet. Et sic hæc verba intelligendo/ itelliganť priora verba. Si despexi. &c. Mystice de non habētibus indumētum virtutū. Tales em̄ tametsi corrigendi sint/ nō tñ despiciēdi. c. Vera iustitia. c. Recedite. 45. dis. y ¶ Decorē idut⁹ est: indutus est dn̄s fortitudinem. Indutus est dominus decorē. i. pulchritudinē suę maiestatis ostēditijs q ei placebant: vt in monte Thabor coram trib⁹ discipulis resplenduit. c. Quod quidam. versi. opponiť. ibi. Quod & plane. 1. q. 1. Et indutus ē fortitudinē. s. ijs q ei displicebant: vt cum eiecit ementes & vendentes de templo. c. Ex multis. §. Chalcedonense. 1. q. 1. cū simili allegatis. s. in verbo Ihesus. Matth. 21. h.

z ¶ Torcular calcaui solus. Languores enim nostros ipse tulit/ & dolores nostros ipse portauit. c. Cum Marthę. col. pe. de cele. missa.

a ¶ Nō in comessationibus & ebrietatib⁹. Videat tex. 44. dis. in prin. de quo dictū est in verb⁹ Comessatio.

b ¶ Induite vos armaturā dei. &c.

Sciens apostolus/ nobis iam vltra bella non esse carnaliter peragenda: sed animę certamina contra spirituales aduersarios desudanda: velut magister militię præceptum dat militibus Christi/ dicens. Induite vos armaturam dei/ vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Ita dicit textus qui Gregorij est in cap. Nisi bella. 23. quęst. prima. in fine.

¶ Induite vos sicut electi dei sancti & dilecti/ viscera misericordiæ/ benignitatem [c]/ humilitatem/ modestiā: patientiam: supportantes inuicem/ & donantes vobismetipsis/ si quis aduersus aliquem habet querelam. sicut & dominus donauit vobis/ ita & vos. Ad colo. 3. b

Indurare.

¶ Ego indurabo [d] cor Pharaonis (ait dn̄s ad Moysen) & non dimittet populum. Exodi. 4. c.

¶ Cuius vult [e] dominus/ miseretur: & quem vult/ indurat. Ad rōa. 9. d.

Inebriare.

¶ Inebriabo sagittas meas sanguine: & gladius meꝰ deuorabit carnes. Deute. 32. f.

¶ Filij hominum in tegmine alarum tuarū sperabunt: inebriabūtur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Psal. 35. b.

¶ Visitasti domine terram/ & inebriasti [f] eam: multiplicasti locupletare eam. Psal. 64. b.

¶ Qui inebriat [g]: ipse quoq; inebriabitur. puer. 11. d.

¶ Inebriamini [h]: & non a vino mouemini/ & nō in ebrietate: quoniā miscuit vobis dominus spiritum soporis. Esaię. 29. c.

¶ Inebriauit me absynthio. Et supra in verbo absynthium. Threno. 3. b

¶ Bibistis [i]/ & non estis inebriati: operuistis vos/ & non estis calefacti. Aggei. 1. b.

Cætera vide in verbis Ebrius. Calix. & Votum.

Inexorabilis.

¶ Nos inique egimus: & ad iracūdiam prouocauimus: idcirco inexorabilis es. Thre. 3. e.

Infamis. Infamia & Infamatus.

¶ Ambulans recto itinere & timens deum: despicitur ab eo qui infami [k] graditur via. puer. 14. a.

¶ Exhibeamus nos sicut dei ministros &c. per arma iustitiæ a dextris 2. co. 6. a. b

c ¶ Induite benignitatem/ humilitatē. &c. Virtutes amplectēdo/ vt eas dicimur induere: ita etiam ab ipsis dicimur indui. Vnde dicitur ꝙ sapiens nūꝗ inanis est. & hoc: quia indutus est iustitia amictus est prudētia/ vestitus iudicio. Et ꝓpterea dicit Grego. 18. Moraliū. Vestimento vtiq; cū vestimur ex omni parte circūdamur. Ille ergo sic vestimēto vestit/ qui se vndiq; bono opere ꝓtegit/ & nullā partē actionis suo peccato nudam relinquit. Nō ergo alid per amictum/ aliud p indumentum/ & aliud per vestimentum intelligit: nisi mens humana circūdata prudētiæ veritate/ rectitudie iustitię/ & robore iustitiæ/ quæ dicūt esse velamina per quę occultat originalis peccati concupiscentia. Ita dicit Arch. referēdo Greg. ī c. Sapiēs. de pœ. dist. 3.

d ¶ Indurabo cor Pharaonis. De induratione Pharaonis dicet ī verbo Moyses.

e ¶ Cuius vult/ dominus miseretur: & quē vult/ indurat. Hinc dicit tex. in c. de Iudęis. ī pri. 45. dist. de Iudęis præcepit sancta synodus: nemini deinceps ad credēdū vim inferre/ cui eniꝫ vult deus miseret & quē vult indurat. Nō eñ tales inuiti saluandi sunt sed volentes vt integra sit forma iustitię. Sicut eñ homo propria arbitrij voluntate serpenti obediens perijt: sic (vocante se gratia dei) propria mentis conuersione quisq; credendo saluatur. Ergo nō vi/ sed libera arbitrij sui voluntate & facultate: vt conuertant suadendi sunt/ non potius impellendi. Hęc ibi. Cętera quę hic possent pertractari/ dicentur in verbo prędestinare.

f ¶ Inebriasti eam. Sapientibus eam doctrinæ tuę pręconibus replens. c. Fundamenta. in prin. de elec. lib. vj.

g ¶ Qui inebriat/ ipse quoq; inebriatur. Qui in auditores diuinū eloquiū/ qd nouit effundit: in eum quoq; potus multiplicis muneris effundet. Pro hac declaratione (quę est de mente glosæ interlinea.) est tex. in cap. Reuertimini. in fi. 16. q. 1.

h ¶ Inebriamini/ & non a vino. Videatur annotatio in verb. Ebrius.

i ¶ Bibistis/ & non estis ebriati. Mystice bibunt et inebriant/ qui scripturas sacras male intelligunt atq; peruertunt. c. Vino. in prin. 37. dist in. Vel inebriationem sumendo in bonā partē: bibunt & inebriantur qui literis sacris pio mentis affectu se dedunt/ & deū & quæ dei sunt/ cognoscere laborant. c. Legimus. in fi. eadem dist. Bibunt vero & non inebriant/ qui terrenam solum sapientiam curantes: in ea se totos obuoluunt/ & ab ea vix senio veniente recedunt. c. Nōne. eadē dist. Vel bibunt & inebriant/ qui virtutibus inuigilant. Bibūt & non inebriantur/ qui vitijs vitam suam cōmaculant. Tales enim sitient inęternum. c. Charitas est aqua. de pœnitentia distinctio. 2.

k ¶ Ab eo qui infami graditur via. Sacra canonum auctoritas hos infami gradi via/ seu infames cēcenset: qui pro aliqua culpa notant infamia. i. omnes qui Christianę legis normā abijciunt/ & statuta ecclesiastica contēnūt. Vnde infames dicit esse fures & sacrilegos/ & omnes capitalibus criminibus irretitos/ sepulcrorum quoq; violatores/ & omnes qui aduersus patres armantur/ qui in omni mundo infamia notant: similiter & incestuosos/ homicidas/ periuros/ raptores/ maleficos/ veneficos/ adulteros/ de bellis publicis fugiētes/ & qui indigna sibi petunt loca tenere: aut facultates ecclesiæ auferunt iniuste: & qui fratres calūniant/ aut accusant & nō ꝓbant: & qui contra innocētes/ principum animū ad iracūdiā ꝓuocant. & omnes anathematizatos/ vel ꝓ suis sceleribus ab ecclesia repulsos. & oēs quos ecclesiasticę leges vel seculi īfames esse pronūciant: Ita dicit tex. in c. Infames. vj. q. 1. & facit tex. in c. Constituimus. 3. q. 5. Seculi aūt leges dicunt cū notari infamia/ qui ab exercitu ignominię causa ab imperatore/ eo ve cui de ea re statuendi potestas fuerit/ dimissus erit. qui artis ludicrę pronūciandi ve causa in scęnā prodierit. Qui lenocinium fecerit. Qui in iudicio publico calūniæ p̄uaricationis ve causa quid fecisse iudicatus erit. Qui furti vi bonoꝝ/ raptorū/ iniuriarū/ de dolo malo & fraude suo noīe dānatus pactus ve erit. Qui pro socio/ tutelę/ mandati/ depositi suo nomine nō cōtrario iudicio dānatus erit.

& a sinistris: per gloriã & ignobilitatẽ: per infamiã [l] & bonam famã.

Gene.17.b. **Infans.** ℂInfans [m] octo dierum circuncidetur. Et supra in verbo Circuncidere.

Psal.8.a. ℂEx ore infantium & lactẽtium/perfecisti laudem: propter inimicos tuos/vt destruas inimicum & vltorem.

Lucæ.2.b. ℂInuenietis infantem pãnis inuolutum (ait angelus de Ihesu loquẽs ad pastores) Et supra in verbo Ihesus vbi diffusius.

1.petri.2.a. ℂSicut modo geniti infantes rationabiles/ sine dolo/ lac cõcupiscite: vt in eo crescatis in salutem / si tamen gustatis quoniã suauis est dñs.

1.Ioan.2.b. ℂScribo vobis infantes quoniam cognouistis patrem.

puer.19.d. **Infelix & Infelicitas.** ℂQui affligit patrẽ/& fugit matrẽ: ignominiosus erit & infœlix.

Sapien.3.b. ℂSapientiam [n] & disciplinã qui abijcit: infœlix est: & vacua est spes illorum/& labores sine fructu:

Sapiẽ.13.b. ℂInfœlices [o] sunt/& inter mortuos spes illorum est: qui appellauerũt deos opera manuum hominum: aurum & argentum/artis inuentionẽ: & similitudines animaliũ/aut lapidẽ inutilẽ opus manus ãtiquæ.

Eccli.27.c. ℂDenudare [p] amici mysteria: desperatio est animæ infœlicis.

Ad rõa.7.d ℂInfœlix [q] ego homo (ait Paulus) quis me liberabit de corpore mor-

Qui eam quę in potestate eius esset genero mortuo/cũ eum mortuũ esse sciret/intra id tempus quo eligere viri moris est/antequã virũ elugeret in matrimonio collocauerit: eam vesciens quis vxorẽ duxerit: non iussu eius in cuius potestate est. & qui eum quẽ haberet in potestate eã de qua supra cõphensum est vxorem ducere passus fuerit. Qui ve suo noie nõ iussu eius in cuius potestate esset. eiusve noie quẽ quãve in potestate haberet bina sponsalia binasue nuptias in eodẽ tempore cõstitutas habuerit. Tex.est cuius hęc verba sunt in l.1. in prin ff. de his qui no. insa. qui tñ dum loquitur de ea quę nubit infra tẽpus luctus hodie nõ pcedit. put est tex. & ibi per doc. in c.2. de secun. nup. Notat etiã infamia ea mulier quę per calũniã ventris noie in possessionẽ missa est dum se asseuerat prægnantẽ/ cũ nõ pręgnaus esset/ vel ex alio concepisset. Debuit eñ coerceri quę pto rẽ decepit/ idq erit i patre seruãdũ qui calũniæ causa passus ẽ filiã / quã in potestate habebat/ in possessionẽ ventris nole mitti. Ita dicit text9 in l. Notat. cũ duab9 sequẽtibus. iuncta. l. Nõ alia. versi. fi. ff. de his qui no. infa. Idẽ dicendũ ẽ vbi quis pecuniã accepisset ad dicendũ vel nõ dicẽdũ testimoniũ. l.3.§. lege Iulia. ff. de testi. Præter supperiores autẽ casus alios inuenire / in quibus quis infamia notet/ difficile est. put cõiter sentiunt glo. Bar. & alij in d.l.1. ff de his qui no infa. Cętera quę dici possẽt videant per Io. An. in regula Infamibus. de reg. iur. in vj.

l ℂ Per infamiam & bonã famã. Exhibere nos conuenit dei ministros nedũ per bonã famã.i. dũ ab hominibus cõmendamur/ sed etiã per infamiam.i. dũ vituperia nobis obijciunt & opprobria. Neq eñ cõuitia pdictorum mouere nos debent/ vt a recto virtutis tramite deflectamus c. fi. in fi. 47. dist. Pro hac declaratione est bo. tex. vbi hęc verba Pauli citantur in c. sunt plurimi. in fine principij. 6.q.1. de quo dictũ est in verb. fama.

m ℂ Infans. De infante & infantia dictũ ẽ s. in verb. ætas. super illud Iob. iuxta ętatem hominis robur eius. Notetur tñ (ibidẽ dictis addendo) singularis textus pro infantibus in c. Consuluisti. 2.q.4. vbi dr. Consuluisti de infantibus qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur. Verũ ferro cãdente/ aut aqua feruente/ seu alio quolibet examine parentes se purificare debeant eos non oppressisse. Monẽdi sunt nãq & protestandi parentes ne tam tenellos secum in vno lecto collocẽt: ne negligentia qualibet pueniente suffocẽtur vel opprimantur. Vñ ipsi rei inueniant. Nã ferri candentis vel aquę feruentis examinatione cõfessionem extorqueri a quolibet sacri non censent canones. Et quod sanctorum patrũ documento sancitũ non est: supstitiosa adinuentione nõ est pręsumendũ. Spontanea eñ confessiõe vel testiũ approbatione publicata delicta habito pręoculis dei timore cõmissa sunt regimini nostro iudicare. Occulta vero & icognita/ illi sunt reliquẽda qui solus nouit corda filiorũ hoim. Hi aũt qui probãt vel confirent/ talis reatus se noxios: tua eos castiget moderatio. quia si ille q conceptum in vtero per aborsum deleuerit/ homicida est. q̃to magis q vnius saltẽ diei puerulum peremerit/ homicidam se esse excusare nequibit. Hæc ibi. Secũdo in eadẽ materia notet tex. in c. Quæsitum est. de pœni. & remis. vbi dr. Quæsitũ est vtrũ sacerdotibus Gręcis quibus legitimo matrimonio licet vti: pœnitentia publica sit iponenda/ si eam sibi postulent p filijs oppressis iniungi. Huic igitur consultationi taliter respondemus. q si ipsis procurantibus / vel studiose negligentibus filij in lectis reperiunt oppressi: ab offõ altaris debent ppetuo abstinere: & eis granior q̃ laicis/ non tamen publica nisi in publicũ id veniat/ pœnitentia debe. iponi. Verũ si ex incuria ipsorum mortui inueniantur in cunis/ & illud fuerit occultũ eis: ipnia p arbitrio pœnitentiarij eis imponat: & in terrorẽ aliorũ ad tempus abstineãt a celebratione missarum. Hęc ibi.

n ℂ Sapientiã & disciplinã qui abijcit/ infœlix est. & c. Possunt hac sententia heretici notari / qui sapientiã diuinam & fidei regulã abijciunt: labores doctrinæ suæ & errorum sectas/ sine fructu vitæ ęterne expendentes: quorũ intentio stulta/ & nequissima sunt opera. Pro hoc declaratiuo dicto (qd est glo. or.) multi tex. allegari possent/ sed vt in re clara occurrat prolixitati sufficiat impẽsentiarum videre textũ qui Augustini est in cap. tertio. de hereticis.

o ℂ Infœlices sunt. &c. Istorum infœlicitas clarissime liquet ex his quę habẽtur i l.1. & quasi per totũ. C. de paga. & in c. Ita quorũdam. in c. Quod olim. & in c. Ad liberandam. de Iudęis.

p ℂ Denudare amici mysteria. &c. Recurrat p annotatiõe ad verbũ Amicus. & ad verbũ denudare. & ibi dictis addatur. q hęc snia mystice intelligi põt/ in his qui a sancta fide catholica recedẽtes: fidei mysteria denudãt. i. spoliant/ seu spoliare nitũt vero eorũ intellectu. Horũ eñ recessus/ desperatio est aiarum suarum infœlicium. Qr eñ cum eis infœliciter agat. est tex. i l. Hi qui sanctã. C. de apostatis. de quo textu & similib9 qui possẽt ad hunc effectũ citari/ dictũ est s. in verb. apostatare & facit tex. in c. Quidã. in fi. 24.q.3.

q ℂ Infœlix ergo homo. &c. Tex. est circa hęc verba Pauli videnď in.§.1.15.q.1. de quo dictũ est ẽ huius annotatione sententiæ. in verb. Corpus. & facit tex. in c. Si apostolus. in prin. de pœni. dist.3 vbi dr. Si apostol9 peccata per baptismũ dimissa continue plorat: nobis etiã super fundamentũ apostolorũ positis/ quid pręter plorare restat: quid nisi semper dolere in vita! Hęc ibi.

tis huius? Gratia dei per dominum nostrum Ihesum Christum.

Infernus z Inferus.

¶Qui[r] descẽdit ad inferos nõ ascẽ- Iob.7.b.
det: nec reuertetur vltra in domũ suam: neq cognoscet eum amplius
locus eius. Et supra in verbo descendere.

¶Quis michi hoc tribuat: vt in inferno protegas me. & abscõdas me Iob.14.c.
donec pertranseat furor tuus. & constituas michi tempus in quo re-
corderis mei?

¶Si sustinero[s] infernus domus mea est: & in tenebris straui lectu- Iob.17.c.
lum meum.

¶In profundissimum infernũ descendent omnia mea. Putas ne[t] sal- Iob.17.d.
tem ibi erit requies michi.

¶Impij ducũt in bonis dies suos: & in pũcto ad inferna descẽdũt. Iob.21.b.
Et latius supra in verbo impius.

¶Nudus est infernus coram deo: & nullũ est operimentũ perditioni. Iob.26.b.

¶Nõ est i morte q memor sit tui: in inferno[v] autẽ quis cõfitetur tibi? psal.6.b.

¶Conuertãtur peccatores in infernũ: oẽs gẽtes q obliuiscuntur deũ. psal.9.c.

¶Dolores iferni circũdederũt me: præoccupauerũt me laquei mortis. psal.17.a.

¶Domine eduxisti ab inferno animam meam: saluasti me a descen- psal.29.a.
dentibus in lacum.

¶Erubescant impij: & deducantur ad infernum. psal.30.e.

¶Deus redimet animam meam de manu inferni: cum acceperit me. psal.48.d.

¶Veniat mors super illos: & descendant[x] in infernum viuentes. psal.54.c.

¶Misericordia tua domine magna est super me: & eruisti[y] animam psal.85.c.
meam ex inferno inferiori.

¶Repleta est malis anima mea: & vita mea i inferno appropiquauit. psal.87.a.

¶Nisi quia dominus adiuuit me: paulominus habitasset in inferno psal.93.c.
anima mea.

¶Circundederũt me dolores mortis: & pericula inferni iuenerũt me. psal.114.a.

¶Si ascendero in cœlum tu illic es: si descendero in infernum ades. psal.138.b.

¶Dissipata sunt ossa nostra secus infernũ: quia ad te domine domi- psal.140.c.
ne/oculi mei.

¶Infernus[a] & perditio nunq̃ implentur: similiter & oculi hominum puer.27.c.
insatiabiles.

¶Infernus[b] est insaturabilis. puer.30.b.

¶Corda filiorum hominum implentur malicia / & cõtemptu in vita Eccles.9.a.
sua: & post hæc ad inferos deducentur.

r ¶Qui descendit ad inferos/non ascendet. Videatur diffusa annotatio s. in verbo descendere.

s ¶Si sustinuero/ infernus domus mea est: & in tenebris straui lectulum meũ. Circa hęc verba Iob. notet quod dicit Archi. in c. Hęc aũt. in prin. 23. q. 4. vbi dicit q̃ i inferiori margine iferni/ erat locus aliquantã habens lucẽ/ sine omni pœna materiali: in quo erant animæ prædestinatorũ/ vsq ad descẽsum Christi ad infernũ. Qui loc9 propter sui tranquillitatẽ sinus Abrahę dictus est: vt sinum matris dicimus. & dicebat Abrahæ qa fuit prima via credendi. Ipse eñ publice p̃dicauit vnũ tantum deũ eẽ. Hunc tñ locum Iob vocauit tenebras/ pro tędio expectãdi: dicẽs. Et in tenebris straui lectulum meum. &c. Hæc Archi.

t ¶Putasne saltem ibi erit requies michi? Pensandũ est/ qs nostruz de requie secur9 sit: si de ea trepidat & ille: cuius virtutis pręconia & ipse iudex qui p̃cutit clamat. Hoc dictũ est glo. or. hic pro quo est bo. tex. in simili. c. si Paul9. 32. q. 5. de quo textu dictũ ẽst. in verb. Castigare. sup illđ Pauli. Castigo corp9 meum. &c.

v ¶In inferno aũt quis confitebitur tibi? Videatur annotatio in verbo Confiteri.

x ¶Descendãt i infernũ viuentes. De his q viuẽtes descenderunt in infernũ est bo. tex. in c. Licet de vitanda. circa me. de elec. de quo dictũ est s. in verb. Chore.

y ¶Eruisti animã meã ab inferno inferiori. Infernus est quadruplex. Vnus est dãnatorũ: in quo sunt tenebræ / & q̃tum ad carentiã diuinę visionis/ & q̃tũ ad carentiã gratię: & est ibi pœna sensibilis. Alius est in quo sunt tenebrę: & propter carẽtiã diuię visionis/ & ppter carẽtiã gratiæ. Sed nõ est ibi pœna sensibilis: & hic dicitur limb9 puerorũ sine ablutione baptismatis decedentiũ. Alius est in quo sunt tenebræ q̃tum ad carentiam diuinę visiõis/ sed nõ q̃tuz ad carẽtiam gratiæ: & est ibi pœna sensibilis. & dicitur purgatoriũ. Alius est i quo sunt tenebræ q̃tum ad carẽtiam diuinæ visionis/ sed nõ q̃tum ad carentiam gratiæ: nec est ibi pœna sensibilis: & ibi fuit infernus sanctorũ patrũ. & in hunc tantũ descẽdit dñs q̃tum ad locum/ sed nõ q̃tum ad expulsionẽ tenebrarum: quia cum anima eius esset glorificata & coniuncta diuinitati/ cum magno lumine apparuit: scdm illud Esaię. Habitantibus in regiõe vmbrę mortis/ lux orta est eis. Descendens igitur eduxit sanctos patres/ nõ tamẽ inmediate. quia tandiu aĩa eius fuit in limbo sanctorum patrũ/ q̃diu caro eius fuit i sepulchro. (Et de hoc limbo loquitur hęc littera scdm Iaco. de Valentia hic/ & alios plerosq) Sunt tamen aliqui thelogi/ dicẽtes q̃ infernus est factus ad modum crucis. & in parte inferiori est locus dãnatorum: in superiori ẽ locus purgatorij/ & in alijs duabus partibus quæ sunt a latere sunt duo limbi / puerorum scilicet baptismate non ablutorum: & antiquorũ patrum. Pręmissa omnia (ijs quę parenthesi includunt exceptis) ponit apud iuristas Albe. de Rosate in dictionario suo. in verbo Infernus. Qz tamen infernus inferior dicatur esse limbus. Est etiam de mente Archi. in c. Hęc aũt. in prin. 23. q. 4.

z ¶Si ascendero in cœlum tu illic es. &c. Videatur annotatio in verbo descendere.

a ¶Infernus & perditio nunq̃ implent. Id est nunq̃ cessat infernus eos affligere/ q in ipsum demeritis exigentibus demerguntur. Ideo eñ sine fine puniuntur: quia voluntatem habuerunt sine fine peccandi: si naturaz haberent sine fine viuendi. Hęc declaratio est de mente glo. ordi. p qua est tex. rotũdus in c. Voluissent. in pri. de pœn. distin. 1.

b ¶Infernus est insatutabilis. Quidam dicunt infernum hoc loco pro diabolo

ſumi/ qui nunq̃ ſanatur ſeductione humana. prout eſt bonus textus. In c. Nulli. 3. queſtio. 1.
c ℭ Erunt apud inferos. i. valebunt. Nichil enim eſt quod damnatis prodeſſe poſſit. cap. In preſenti ſeculo. 13. quæſtione ſecunda.
d ℭ Infernus ſub te conturbatus eſt. Vinctos enim ſuos eduxit dominus ab inferno. vt habetur zacha. 9. cap. Tu in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti vinctos de lacu. Ita dicit glo. or. hic & apud iuriſtas Albe. de Roſate qui etiam dictam zachariæ ſententiam citat in dictionario ſuo. i verbo Infernus.

Eccleſ. 9. c. ℭQuodcunq; facere poteſt manus tua/inſtãter operare: quia nec opus/ nec ratio/nec ſapiẽtia/nec ſciẽtia erunt[c] apud iferos: quo tu properas.

Sapiẽ. 2. a. ℭDixerunt impij cogitantes apud ſe non recte. Exiguũ & cum tedio eſt tempus vitæ noſtræ: & non eſt refrigerium in fine hominis: & non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis.

Eſaię. 14. b ℭInfernus[d] ſub te conturbatus eſt: in occurſum aduentus tui ſuſcitauit tibi gigantes.

Baruch. 2. d ℭNon mortui qui ſunt in inferno (quorum ſpiritus acceptus eſt a viſceribus ſuis) dabunt honorem & iuſtificationem domino.

ad phi. 2. b. ℭIn nomine[e] Ihesu omne genu flectatur: cœleſtium/terreſtrium & infernorum.

Apoca. 20. d ℭMors[f] & infernus dederunt mortuos ſuos/qui in ipſis erant: & iudicatum eſt de ſingulis ſecundum opera eorum. et infernus & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis.

Infidelis.

puer. 25. c. ℭDens[g] putridus & pes laſſus/qui ſperat ſuper infideli in die anguſtiæ: & amittit pallium in die frigoris.

eccli. 15. i fi. ℭNon concupiſcit deus multitudinem filiorũ infidelium & inutiliũ.

1. ad co. 10. f ℭSi quis[h] vocat vos infidelium ad cœnam/ & vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate nichil interrogantes propter conſcientiam. Et diffuſius ſupra in verbo conſcientia.

2. cori. 6. c. ℭQuæ[i] cõuentio Chriſti ad Belial. aut[k] quę pars fidelis cũ infideli?

1. timo. 5. a. ℭSi quis[l] ſuorum: & maxime domeſticorum/ curam non habet/fidẽ negauit: & eſt infideli deterior.

Ad titũ. 1. d. ℭOmnia munda mundis: coinquinatis autem infidelibus nichil eſt mundum: ſed inquinatæ ſunt eorum & mens & conſcientia.

Infirmare. Infirmatus. Infirmus. & Infirmitas.

ℭDe infirmitate regis Ezechiæ vide ſupra in verbo Ezechias.

Deute. 28. f. ℭNiſi timueris nomen dei glorioſum & terribile/ hoc eſt dominum deum tuum: augebit dominus plagas tuas/& plagas ſeminis tui: plagas magnas & perſeuerantes/infirmitates peſſimas & perpetuas &c.

pſal. 6. a. ℭMiſerere mei domine/quoniã infirmus ſum: ſana me domine/quoniam conturbata ſunt oſſa mea.

Pſal. 15. a. ℭMultiplicatæ[n] ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt.

puer. 25. a. ℭIudica me[o] domine/ quoniã ego in innocentia mea ingreſſus ſum: & in domino ſperans non infirmabor.

Pſal. 30. c. ℭInfirmata eſt in paupertate virtus mea: & oſſa mea cõturbata ſunt.

pſal. 40. a. ℭDominus opem ferat illi ſuper lectũ doloris eius: vniuerſum ſtratũ eius verſaſti in infirmitate eius.

e ℭ In noie Ihesu omne genu flectat. Textus eſt vbi hæc ſententia ponitur i cap. Decet domum. de cele. miſſa.
f ℭ Mors & infernus dederunt mortuos ſuos. &c. Innuitur malos reſuſcitandos ad iudicium/ quo in perẽnem mittantur ignis cruciatum. cap. 1. de ſum. trini. & fi. ca.
g ℭ Dens putrid⁹ & pes laſſus. &c. Videatur declaratio huius ſententiæ in verb. frigus.
h ℭ Si quis vocat vos infideliũ &c. Recurratur ad verbum cœna & ad verbum conſcientia.
i ℭ Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Videatur annotatio i verbo Conuentio.
k ℭ Quę pars fideli cum infideli? Hinc dicit tex. in cap. Iudæi. in prin. de Iudęis. Iudęi ſiue Sarraceni: neq; ſub alendorum puerorũ ſuorum obtentu/ nec p ſeruitio vel alia qualibet cauſa/ Chriſtiana mancipia in domib⁹ ſuis permittãtur habere. Excõmunicentur autem qui cum eis præſumpſerint habitare. Hæc ibi. Et idem probat textus in c. Adhęc. & i c. Et ſi Iudæos. eodem ti. & in l. vnica. C. Ne Chriſtianum mancip.
l ℭ Si quis ſuorũ/ & maxime domeſticorũ &c. Recurratur pro annotatiõe ad verbum domeſticus.
m ℭ Omnia mũda mundis. Coinquinatis aũt & infidelibus. &c. Videatur textus in cap. Propoſuiſti. 82. diſt. & i cap. Domin⁹. §. Itẽ nos. 1. quæſtione prima. de quo dictum eſt ſ. in verbo cõſcientia. vbi ponitur hæc ſnĩa.
n ℭ Multiplicatæ ſunt infirmitates eorũ: poſtea accelerauerũt. Circa hãc ſniam pſalmographi: notet qd dicit Abbas. Panor. in c. Cũ infirmitas. de pœ. & remiſ. i. 1. no. vbi dicit. ꝙ infirmitates varijs cauſis ſolẽt hominibus obuenire. Prima eſt/ vt iuſtus p patiẽtiã in meritũ creſcat. vt legitur de beato Iob/ qui multas corporis paſſiões paſſus/ hoc ſibi ad meritũ profuiſſe expertus eſt. Scda eſt ad virtutũ cuſtodiã: ne ex virtutibus nimis ſuperbiat homo/ ſicut de ſe dicit Paulus. Dũ infirmor/ fortior ſum. Tertia cauſa eſt ad correctionẽ peccati/ & vt hõ ad deũ reuertat: vt hic. & in d. c. Cũ infirmitas. Quarta cã eſt/ vt manifeſtet gloria dei: vt in cœco nato. Quinta cauſa eſt ad initiũ pœnę vt in Herode. Et ſexta ꝓpter malum corporis habitũ ſeu diſpoſitionem. Hęc Panor.
o ℭ Iudica me dñe. &c. Tex. eſt vbi hęc ſnĩa ponitur. in c. Vt cognouerunt. §. Opponitur. paulo ante fi. de pœ. diſt. 2. de quo dicetur in verbo iudicare.

p ℭ Qui sanat omnes infirmitates. Quotidie peccamus: saltem in peccatis sine quib⁹ mortalis infirmitas viuere non potest. quia licet omnia peccata sint donata in baptismo. Infirmitas tñ peccati adhuc in carne remanet. Vnde dicit Psalmista. Benedic a͞ia mea dño/qui propitiat̃ omnibus iniquitatib⁹ tuis/qui sanat omnes infirmitates tuas. Ita dicit tex in c. Iteratur. de conse. dis. 2.

q ℭ Diuitię conseruatę &c. Videatur annotatio in verbo diuitię.

ℭ Benedic anima mea domino / qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis/qui [p] sanat omnes infirmitates tuas. Psal. 102. a.

ℭ Genua mea ifirmata sunt a ieiunio: & caro mea immutata est propter oleum. Psal. 108. c.

ℭ Infirmitas pessima quam vidi sub sole. Diuitiæ [q] conseruatę in malum domini sui: pereunt enim in afflictione pessima. Ecclēs. 5. c.

ℭ Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit homo / sic reuertetur. Ecclēs. 5. c.

ℭ In pigricijs humiliabitur contignatio: & in infirmitate [r] manuum perstillabit domus. Eccli. 10. d.

ℭ Quod infirmum est/inutile inuenitur. Sapiē. 2. b.

ℭ Homo infirmus sum / & exigui temporis: & minor ad intellectum iudicij & legum. Sapiē. 9. a.

ℭ Non te pigeat visitare infirmũ: ex his enim ĩ dilectione firmaberis. Eccli. 7. d.

ℭ Ante languorem humilia te: & in tempore [s] infirmitatis ostende cõuersationem tuam. Eccli. 18. c.

ℭ Cogitatus prescientię auertit sensum: & infirmitas [t] grauis/sobriã facit animam. Eccli. 31. a.

ℭ Si coactus fueris in edendo multum: surge e medio & vome/& refrigerabit te: & non adduces corpori tuo infirmitatem. Eccli. 31. c.

ℭ Noli auidus [v] esse in omni epulatione: & nõ te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas: & auiditas appropinquabit vsq; ad choleram. Eccli. 37. d.

ℭ Fili [x] in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora dominum & ipse curabit te. Eccli. 38. a.

ℭ De infirmitatibus curatis per Ihesum: vide supra in verbo Ihesus.

ℭ Spiritus [y] adiuuat infirmitatem nostram.

ℭ Infirmum in fide assumite: nõ [z] in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit mãducare se omnia. Qui autem infirmus [a] est olus manducet. ad rõa. 8. e. ad rõa. 14. a

r ℭ In infirmitate manuũ perstillabit domus. i. vbi quis lentus ẽ/ tardus & remissus ĩ executione bonorũ operũ: domus. i. ędificium suarum virtutũ pstillabit: id est facile corruet. Vñ & apl's cum ad eleemosinas Corinthios hortaretur: ait. Vnusquisq; det put destinauit in corde suo: non ex tristitia aut necessitate. Hilarem eñ datorem diligit deus. c. la vero. paulo post pri. 23. q. 6.

s ℭ In tempore infirmitatis ostẽde cõuersationẽ tuã. Tẽpore infirmitatis ostendenda ẽ conuersatio ab infirmo: vt sc; medico quem consulit/obediat. Q; si noluit obedire: nõ ideo peccat. qa non est eius prælatus/ vt ei obedientia; necessario debeat impendere. Infirmus tamen q ex certa scientia / vel ex affectata & improbabili ignorantia sumit potu; vel aliud quicq̃ sibi contrariũ/peccat. Facit eñ contra charitatẽ: qa debet corpus suũ diligere/ & custodire: vt in eo seruiat deo. Ideo non licet in seipsũ sęuire. c. significauit. de corpo vitia. Nec debet ire post cõcupiscentias suas. Ecclia-stici. 18. g. Nec in carnis desiderijs ambulare. Ad Ro. 8. Item qa cum medicus peccat cõtra traditiones artis: aliqua dando sciẽter vel ex ignorãtia improbabili. (vt dicetur. J. in verbo medicus) multo fortius infirm⁹ accipiẽdo. Pręmissa procedunt vbi infirmus sciret id quod accipit mortiferũ esse. secus si probabiliter crederet non mortiferũ: licet crederet infirmitatẽ suam ex eo grauiorẽ aut tardiorẽ effecturã. Nam talis nõ peccaret mortaliter: aut saltem minus peccaret q̃ accipiens mortiferũ. Et eodẽ modo custodes seu famuli infirmorum/debent summopere cauere: ne eis scienter vel ex crassa & supina ignorantia/aliquid dent qd nociuũ sit. Nã exhibentes aliquid infirmo qd nociuũ ẽ/& infirmitati contrariũ grauiter peccant ẽt si faciant ex cõpassione. qa non debent obedire appetitui corrupto ipi⁹ infirmi. Peccant etiam si aliquid dent infirmo contra præceptum medici: quia medic⁹ melius nouit qd infirmo expediat. Ita dicit Hostien. cuius sunt oia p̃missa. in c. Tua nos. col. 2. de homici. & añ cum Inno. ibi. & eos sequitur ibidẽ Panor. col. 2. versi. Quoad secundum & versi. Circa vltimum.

t ℭ Infirmitas grauis/sobria; facit animam. Hinc dicit textus in cap. Nisi cum pridem. §. Alia. de renun. Corporis infirmitas nonnũq̃ fortitudinem cordis augmentat. & in c. 1. co. ti. dicit tex. Vergente deorsum conditione corporea/ feruor spiritus in sublimiora conscendit.

v ℭ Si coactus fueris in edendo multum. &c. Noli auidus esse. &c. Pro istarum sufficienti declaratiõe sententiarũ/ videatur quod dictum est in verbo Crapula. v. & . x.

x ℭ Fili in infirmitate tua ne despicias teipsum &c. Videat̃ quod dictum est s. eodem. 6.

y ℭ Spiritus adiuuat infirmitatẽ nostram. Spiritus enim postulat & impetrat pro nobis. i. postulare nos facit & impetrare. c. Audiuimus. §. Si autem. cum glo. in verbo postulet. & in verbo impetret. 24. q. 1.

z ℭ Non in disceptationibus cogitationũ. Videat̃ annotatio diffusa istis verbis facta s. in verb. Fides.

a ℭ Qui infirmus est/olus manducet. i. infirmus qui timet casum: qui facile impetu libidinis sternit̃ / edat olus. i. tenues & aridos cibos/qui non sunt fomentum vitiorum: & abstineat ab illis quibus libido excitatur. Crassitudo enim carnium & deliciosę epulę prouocant corpus ad libidinem. Circa hanc declarationem (quæ est glo' or.) videantur textus aperti locis superioribus transcripti. in c. Luxuriosa. in c. Ecclesię principes. in c. Vẽter. & in c. Luxuriam. 35. distin.

b ¶ Debemus nos firmiores. &c. Textus est hinc sumptus in c. Ponderet. 50. dist. Et facit tex. in c. Odio. 86. dist. dū dicit. Odio habeant peccata/ non hoies. corripiantur tumidi/ tolerentur infirmi & quod seuerius castigare necesse est/ non sæuientis plectatur animo/ sed medentis. Hęc ibi.

c ¶ Factus sum infirmus infirmis. Tex. est hanc sententiam Pauli citans in sæpe allegato. c. Recedite. 45. dist. Vnde & de Petro legit̃ q̃ ideo cecidit/ vt ex sua infirmitate cognosceret: q̃ misericorditer alienas infirmitates toleraret. dicit tex. in c. Considerādū. in fi. 50. dist.

Ad rōa. 15. a ¶ Debemus [b] nos firmiores/ imbecillitates infirmorum sustinere & non nobis placere.

1. ad co. 1. d. ¶ Quod stultum est dei: sapientius est hominibus. & quod infirmum est dei: fortius est hominibus.

¶ De infirma conscientia vide supra in verbo Conscientia.

1. ad co. 9. d ¶ Factus [c] sum infirmis infirmus (ait Paulus) vt infirmos lucrifacerē.

1. ad co. 12. d ¶ Quæ videntur membra corporis infirmiora esse/ necessariora sunt.

2. cori. 11. g. ¶ Quis infirmatur [d] (ait Paulus) & ego non infirmor?

2. cori. 11. g. ¶ Si gloriari oportet: quæ infirmitatis meæ sunt gloriabor.

2. cori. 12. c. ¶ Virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis/ in contumelijs in necessitatibus/ in persecutionibus/ in angustijs pro Christo. Cum [f] enim infirmor: tunc potens sum.

2. cori. 13. a. ¶ An experimentum quæritis eius/ qui in me loquitur Christus. Qui in vobis non infirmatur: sed potens est in vobis. Nam etsi crucifixus est ex infirmitate: sed viuit ex virtute dei. Nam & nos ifirmi sumus in illo: sed viuemus cum eo ex virtute dei in vobis.

2. cori. 13. c. ¶ Gaudemus quoniam non infirmi sumus: vos autem potentes estis.

Thessa. 5. c. ¶ Rogamus vos fratres suscipite infirmos: patientes estote ad omnes.

1. timo. 5. d. ¶ Noli [g] adhuc aquam bibere: sed modico vino vtere/ propter stomachum tuum/ & frequentes tuas infirmitates.

ad heb. 4. d ¶ Non [h] habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris.

Iacobi. 5. cd ¶ Infirmatur [i] quis in vobis: inducat præsbyteros ecclesiæ/ & orent super eum: vngentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei sanabit infirmū & alleuiabit eū dn̄s. & si in peccatis [k] sit/ remittentur ei.

Sapiē. 16. in fine. **Ingratus.** ¶ Ingrati [l] spes/ tanq̃ hybernalis glacies tabescet: &

d ¶ Quis infirmat & ego nō infirmor? Circa hęc verba Pauli notet textus in c. Aduersitas. §. Cum vero. versi. Est & aliud. 7. q. 1. vbi dicitur. Est aliud genus persecutionis (.i. dicit glo. cōpassionis) in quo apl's laborabat dicens. Quis infirmat & ego non infirmor? Hinc August. in psal. 101. dicit. Ossa id est fortes esse in frixorio. Frixoriū aūt eos esse/ q scandalizantur. i. infirmi sunt. Tanq̃ eiñ frigitur bonus/ q̃tū amat. Hinc idē in psal. 30. Irascitur iustus peccatis palea/ nō tñ odit. Hęc ibi. Secundo notet tex. in c. Quę dignior. i fi. 24. q. 1. vbi dicitur. Sicut corporeas infirmitates populi fidelis/ suscipere in se debet euangelij p̄dicator: iuxta quod scriptuz est. Quis ifirmat/ & ego non infirmor? Ita si qua ē ecclesia/ q̄ fidē respuat: nec apostolicę p̄dicationis fundamenta possideat. ne quam labē p̄fidiæ possit aspergere deferenda est. qd apl's quoq̄ cui dēter asseruit dicens. Hæreticum hoiem post vnā & secundā monitio nē deuita. Hęc tex.

e ¶ Quæ infirmitatis meę sunt gloriabor. Pro hac & subsequēti sentētia/ notet tex. in c. Nisi cum pridē. §. Alia. de renun. vbi Inno. 9. causas quibus cedi pōt episcopatui numerās: dicit. Alia causa est debilitas corporis quę vel ex infirmitate/ vel ex senectute procedit: nec tamen omnis/ sed illa solummodo: per quā impotens redditur ad exequendū officium pastorale. Nam si pro qualibet corporali debilitate/ susceptæ seruitutis officium posset deseri: frustra fateret se apostolus in suis infirmitatibus gloriari. cum interdū non plus hortet senilis debilitas aliquē cedere: q̃ moralis maturitas (quæ in senibus esse solet) ipsum in suo suadet officio permanere. Pro talibus eñ de se dicit apl's. Cum infirmor/ tunc fortior sum. quia nonnunq̃ corporalis infirmitas fortitudinem cordis augmentat. Hęc ibi.

f ¶ Cum eñ infirmor/ tunc potens sum. Videatur annotatio pręcedens.

g ¶ Noli adhuc aquam bibere. &c. Hinc dicit tex. in cap. Et si Christus. paulo ante fi. de iureiu. Quemadmodum Paulus iniunxit propter necessitatē discipulo suo Timotheo/ vt vtat modico vino: propter stomachuz & frequentes infirmitates. sic profecto cum necessitas exigit/ pro re vera & licita & honesta/ pōt secure iurari: quia cessante causa cessat effectus. Hęc ibi. Cętera videantur in verbo aqua.

h ¶ Non habemus pontificē. &c. Videātur quæ in huius annotatiōe sententiæ dicta sunt in verb. cōpati.

i ¶ Infirmatur quis in vobis. &c. Circa hanc sententiam Iacobi notet ille textus in c. Pr̄sbyteros. §. Prohibitio. 95. dist. vbi dicitur. Oleo sanctificato permittitur sacerdotibus vngere infirmos. Vñ Iacobus ait. Infirmatur quis in vobis/ inducat præsbyteros ecclesiæ qui orent super eū: vngētes eum oleo in nomine dn̄i: & oratio fidei saluabit infirmum. Hęc tex. vbi glo. in verbo sanctificato/ dicit duplicem esse causam quare ifirmi vngantur. tum quia venialia peccata delentur/ & pręstatur augmētum virtutibus. & quia citius liberat homo ab infirmitate corporali. De hac etiam sententia Iacobi/ est tex. in c. Vnico. in prin. de renun.

k ¶ Si in peccatis sit/ remittentur ei. Infirmitas superueniens nonnūq̃ causa est remissionis peccatoꝝ. Vñ dicit tex. no. in c. Potest. circa me. de pœ. dis. 1. Aegritudo carnis peccatū repellit. Luxuria aūt carnis peccatum adolet. Illudit ergo diabolus/ vt se ipsum morsu suo vulneret/ & contra se armet: queȝ debilitandū eē putauit. quia sępe quod nocet corpori/ iuuat spiritum. Hæc tex. quem glo. declarans dicit. Sæpe diabolus nititur vt hō patiat ægritudinē vel afflictionē: vt sic irascatur/ & deū offendat. sed sępe p talia recognoscit peccatū suū/ & cōpungitur/ & armatur contra diabolum: vt Iob. & sic diabolus illuditur: fortior eñ resurgit post lapsum. c. Ferrū. 50. dist. Hæc glo. & ibi Archi. allegat illd Eccl'iastici. 31. Infirmitas grauis sobriā facit animam.

l ¶ Ingrati spes/ tanq̃ hybernalis glacies tabescet: & disperiet tanq̃ aqua superuacua. Hæc sententia

disperiet tanq̄ aqua superuacua.

¶Ingratus sensu [m]/derelinquit liberantem se. Eccli.29.c.

¶In nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa : & erunt 2.timo.3.a.
homines ingrati/scelesti &c. Et infra tempus.

Initium. ¶In superbia [n] initium sumpsit omnis perditio. Tob.4.c.

¶Initium sapientiæ timor domini. Psal.110.b.

¶Initio cognoui de testimonijs tuis:quia in æternum fundasti ea. psal.118.t.

¶Initium viæ bonę:facere iustitiam: accepta autem apud deum ma= Puer.16.a.
gis q̄ immolare hostias.

¶Initium verborum insipientis stultitia; & nouissimum oris illius Eccles.10.c.
error pessimus.

¶De initio natiuitatis omnium.vide supra in verbo homo.

¶Initium superbiæ hominis apostatare [o] a deo; quoniam ab eo qui Eccli.10.b.
fecit illū recessit cor eius. quoniam initiū omnis peccati/est superbia.

¶A muliere [p] initium factū est peccati:& per illū omnes morimur. Eccli.25.d.

¶Initium vitæ hominis/aqua & panis & vestimētum/& domus pro= Eccli.29.d.
tegens turpitudinem.

¶Initium necessariæ [q] rei vitæ hominū/ aqua ignis & ferrum/sal/lac Eccli.39.d.
& panis similagineus/ & mel & botrus vuæ & oleum & vestimētum:
hæc oia/sanctis in bona: sic ipsis & peccatoribus in mala cōuertātur.

¶Initium signorum Christi:habetur Ioan.2.& supra Ihesus.

¶Ab initio diabolus peccat. 1.Ioan 3.b.

Inimicus & Inimicitia. ¶Inimici nostri sunt iudices. Deute.32.e.

¶Cur faciem tuam domine abscondis: & arbitraris me inimicū tuū? Iob.13.d.

¶Vsq̄quo exaltabitur inimicus me⁹ super me? Respice & exaudi me psal.12.b.
domine deus. Illumina oculos meos / ne vnq̄ obdormiam in morte:
nequando dicat inimicus meus præualui aduersus eum.

¶Qui tribulant me inimici mei;ipsi infirmati sunt & ceciderunt. psal.26.a.

¶Inimici domini mox vt honorificati fuerint & exaltati: deficientes psal.36.d.
quemadmodum fumus deficient.

¶Exaudi deus orationem meam cum deprecor:a timore inimici eri= psal.63.a.
pe animam meam.

¶Inimici domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in secula. psal.80.circa finem.

¶Cum [s] ceciderit inimicus tuus/ne gaudeas : & i ruina eius ne exul= puer.24.c.
tet cor tuum . ne forte videat dominus/ & displiceat ei : & auferat ab
eo iram suam.

pōt declarari. Primo per tex.in l.fina.C.de reuo.doua.& in cap.fina.eo.titu.vbi donatio reuocari pōt ppter ingratitudinē donatarij. Scdo per ea quę habentur in §.Aliud quoq̄ capitulū.versi.Causas.in aucten.vt cū.de appel.cognos.colla.9.& in §. Ingratitudinē.in aucten.de nuptijs col.4.vbi habetur de exhæreditatione seu hęreditatis ac successionis priuatione/ q̄ propter ingratitudinē fieri pōt. Tertio per textū in l.Vnica.C.de ingra.libe.vbi filius emancipatus a patre propter ingratitudinē/reducitur in patriā potestatem. Quarto p textum in c. Octaua.12.q.2 vbi text⁹ (loquēs de quodam:q ab epō suo traditus libertati/ de libertate confestim ad cōtumaciæ morbū transilijt : sicq̄ p superbiam nō solū eiusdē epi (malis vel insidiosis artibus) salutē lędere voluit: sed etiam patronā ecclesiam (libertatis immemor) ꝯdānauit) dicit Aduersus eū igrati actio canonū & legū auctoritate iuste dirigit : scʒ vt imeritæ libertatis dāno mulctatus/ad seruitutis nexū coact⁹ reuocet. Taliū em̄ status qui cōtra episcopū suū/vel patronū ecclesiam nitūt: decidi potius q̄ conseruari conuenit: vt quorum libertas pniciosa est/ sit salutifera seruitus. & qui supbire voluerunt adepta libertate pditi / discant obedire subiecti. Quito per textū in.l.2.C.de liber.& eorū libe.vbi gn̄aliter statuit.vt oēs serui libertate donati/ possint ei ppter leueʒ ingratitudinē in faciendo cōmissam: in seruitutē reuocari. Et sexto p tex.in l.fi.§.Reuerētia.C.de bo.liber.vbi propter magnam ingratitudinē seruus libertate donatus reuocatur in seruitutē: etiā si dādo ei libertatē/remissum fuerit ius patronatus. Et ita ēt loquit tex.in aucten.vt liberti de cætero.&c.§.Illud.scdm glo.in d.l.2.C.de liber.& eorum libe. Est aūt ingratitudo scdm b.Ber. ventus vrens/ siccans fontē misericordiæ & fluenta gre. Et hoc peccato laborat/ qui libenter accipiūt dona & beneficia: nec habent ea grata neq̄ recognoscūt: sed remunerāt (sicut in puincia dicitur) scabiose & illā retributionē impēdūt quā iuxta vulgare prouerbiū. Mus in pera: serpens in gremio/& ignis in sinu: suis consueuerunt hospitibus exhibere.c.Et si Iudęos.in prin.de Iudæis. Et ꝓuenit hoc peccatū ex superbia siue presumptione. Sunt em̄ aliqui/qui q̄tūcunq̄ seruiatur eis/semper credunt q̄ ex debito istud fiat. Vnde Ber. Est præsumptio & delictum maximū/ vti datis quasi innatis: & in acceptis beneficijs gratiam beneficij vsurpare. Hęc dicta Ber. ponit Hostien.in d.c.si.in prin.de dona.

m ¶Ingratus sensu derelinquit liberantē se. Videatur qd proximo glosemate dictū ē de seruis libertate donatis/aduersus suos liberatores ingratis. & addat tex.idē probans in c.Liberti ecclesię.12.q.2.& qd de Vassallo ingrato aduersus dominū suū: habet in c. De forma.in si.22.q.5.& in c.1.Qui mo feu.amitta.i vsi.feudoꝝ.

n ¶In superbia initium sumpsit.&c. Videatur quod dicetur in verb. Superbia.

o ¶Apostatare. Videatur quod diffuse dictum est in verbo apostatare.

p ¶A muliere initiū factum est omnis peccati. Recurrat pro annota.ad verbū Mulier.

q ¶Initiū necessarię rei vitę hoim/aqua.&c. Ante em̄ diluuiū fructu terrę naturali cibo nutriebāt hoies & necdū erant cōcessę carnes. Tex.est apertius/quo hoc dictū (quod est glo.or.) pbat in c.Ab exordio.35.distin.

s ¶Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Videatur horū verboꝝ annotatio in verb. Gaudere.

t ❡ Si eſurierit inimicus tuus/ciba illū. Quando inimicis alimēta dari nō debeant. eſt bo. tex. in c. Quicūq;.§.Ecce.17.q.4.dū ibi dr. Monachis in apoſtaſiam euntibus/quæ ſua fuerunt reddenda non ſunt quib⁹ vtilius neceſſaria ſubſtrahentur. vt coacti redeāt ad ordinē a quo receſſerunt. Sed ſicut inimicis & pſecutoribus iubemur neceſſaria miniſtrare: ſic ne eccleſia ſcandalū patiat/ne diſcedens in deteriora pcipitet/ne in perniciem monachorū/aut incendiū monaſterij occaſiōe ſuoꝝ exardeſcat: laudabilius ſibi ſua/nō dico redduntur/ſed auferri ſinunt: q̄ ab illo iſta inferantur. Hæc ibi. Et ad hoc etiā ē tex. & planior. i c. Nō omnis. verſi. vtilius. 5.q.5. dum ibi dr. Vtilius eſurienti panis tollitur ſi de cibo ſecurus iuſtitiā negligat: q̄ eſurienti panis frāgat vt iniuſtitię ſeductus acquieſcat. put etiā dictū eſt in verb. eſurire. vbi cętera videantur.

Puer.25.c. ❡ Si eſurierit [t] inimicus tu⁹/ciba illum: ſi ſitierit/da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis ſuper caput eius: & dominus reddet tibi.

Eccli.4.d. ❡ Certa pro iuſtitia/& deus expugnabit pro te inimicos tuos. Et infra iuſtitia.

Eccli.6.a. ❡ Noli fieri pro amico/inimicus proximo.

Eccli.6.a. ❡ Verbum dulce multiplicat amicos: mitigat inimicos.

Eccli.6.b. ❡ Ab inimicis tuis ſeparare.

Eccli.8.b. ❡ Noli de mortuo inimico tuo gaudere: ſciens/quoniam omnes morimur & in gaudium volumus venire.

Eccli.12.b. ❡ Non abſcondetur [v] in malis inimicus.

Eccli.12.c. ❡ Non credas [x] inimico tuo in æternum. Sicut enim æramētum eruginat nequitia illius. Et ſi humiliatus vadat curuus: abijce animum tuum/& cuſtodi te ab illo. Non ſtatues illum penes te: nec ſedeat ad dexteram tuam. ne conuerſus ſtet in loco tuo: ne forte cōuerſus in locum tuum inquirat cathedram tuam. & in nouiſſimo cognoſcas verba mea/& in ſermonibus meis ſtimuleris.

Eccli.12.d. ❡ In labijs ſuis indulcat inimicus: & in corde ſuo inſidiatur vt ſubuertat te in foueam.

Eccli.12.d. ❡ In oculis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi inuenerit tempus non ſatiabitur ſanguine. Et ſi incurrerint tibi mala/inuenies eum illic priorem: & quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas. Caput ſuum mouebit/& plaudebit manu: & multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

Eccli.18.d. ❡ Si præſtes [y] animæ tuæ concupiſcentias eius/faciet te in gaudium inimicis tuis.

Thre.1.f. ❡ Facti ſunt filij mei perditi: quoniam pręualuit inimicus.

Thre.2.g. ❡ Quos educaui & nutriui: inimicus meus conſumpſit eos.

Micheę.7.b ❡ Inimici [z] hominis/domeſtici eius.

Matth.5.g. ❡ Dictum eſt. Diliges [a] proximum tuum: & odio habebis inimicum. Ego autem (dicit Chriſtus) dico vobis. Diligite inimicos veſtros: benefacite his qui oderunt vos &c. vt habetur in verbo diligere.

v ❡ Non abſcondetur in malis inimicus. Hinc eſt ꝙ iure humano ſtatuitur vt inimici/nec ad proſequendam inquiſitionem/nec ad teſtimoniū ferendū admittant. c. Cū oporteat. in fi. de accuſa. l.3. in prin. cū ſimi. ff. de teſti. qd indubitanter pcedit/vbi inimicitiæ ſunt capitales. Si vero capitales ſeu graues non fuerint: tunc relinquitur arbitrio iudicis/an velit vel non velit ſtare depoſitionibus ſeu pſecutionibus & accuſationib⁹ inimicoꝝ. Ita cōiter concluditur i d.c Cū oporteat. p glo. & doc. & eſt bo. tex. in l.1.§. Pręterea. & §. Quæſtionē. ff. de q̄ſtio. Nedū aūt repelluntur inimici ſed etiā cohabitātes ſeu domeſtici inimicorum. Tex eſt in c. Repellant. de accuſa. imo nedū inimici/ſed etiam amici ex inimicis nouiter facti repellunt: quia inimico de nouo recōciliato nō eſt credendum. put eſt bo. tex. in c.ij. in prin. 3.q.5. Et habetur late per Ludo. Ro. conſi. 482. col. 2. Dicitur aūt inimicitia capitalis: quādo inter aliquos eſt q̄ſtio criminalis vel ciuilis de oībus bonis vel maiori parte bonorū. glo. eſt in l. Licet. ff. de arbitris. & in auctē. de teſti. §. Si vero. & in d.c. Cū oporteat. vbi per Panor. in 1. col. & p eūdem in d.c. Repellātur. in fi. Ad cōtrahendū aūt inimicitias nō attēdit iuſtitia vel iniuſtitia cauſę: ſufficit eñ ꝙ tale quid pceſſit ꝙ habuit prouocare animū alterius ad inimicitiam. Pro hoc eſt bo. tex. in l.1. ff de his quib⁹ vt iudi. vbi Bar. Ad vnū tñ ſingulariter eſt aduertendū/ꝙ. ſ. ille qui fuit cā inimicitiæ/indiſtincte nō repellit inimicū: ſed debet cōſyderari an hoc fecerit malicioſe. Tex. eſt no. in l.1.§. Cum qs. ff. de q̄ſtio. vbi Bar. recitat de quodā/qui cū ſciret non poſſe probari debitū contra eum/niſi per vnū teſtem: dedit illi alapam/vt ſic ſi poſtea pduceret in teſtē cōtra eum: repelleret ipſum ptextu inimicicię. Et ita etiam refert & ſequit Panor. in d.cap. Repellantur. Multa alia poſſent hic cumulari quę breuitati ſtudens pertranſeo.

x ❡ Non credas inimico tuo in æternum. Videatur qd dictum eſt annotatiōe pxima. & aduertatur ꝙ myſtice hæc ſnia pōt intelligi in hęreticis/qui inimici ſunt noſtri: quorum doctrina plena eſt rubigine erroris & nequitię: quorum ſermo ſerpit vt cancer. Non ergo eis conſentiamus/nec poteſtatem tribuamus ne a loco nřo id eſt ſtatu rectę fidei nos deijciant. Nituntur eñ maliciā noſtrā. i. doctrinam malicioſe ſubuertere. Circa hāc declarationē (quæ eſt glo. or.) videant iura q̄ pro deuitandis hęreticis allegata ſunt ſ. in verb. hęreticus.

y ❡ Si pręſtes animę tuę. &c. Hæc ſententia declarata eſt in verb. Gaudium.

z ❡ Inimici hominis domeſtici eius. Caput eccleſię Chrs eſt. c. vnico. col.2. de ſacra. vnct. qui vt verus de⁹ eſt/ita verus homo. c. Cum Chriſtus. de Iudæis. Huic aūt homini ſæpe inimicātur qui in domo eius. i. i eccleſia eſſe putantur: qui a capite non recedunt/ſed tamen ei contradicunt: dum ſcripturas eius a proprio ſenſu puertunt. c. Quidam. 24. quęſtio. 3. in fine.

a ❡ Diliges proximum tuum/& odio habebis inimicū. Ego aūt dico vobis. Diligite inimicos veſtros. &c. Pro hac ſnia & ei⁹ elucidatiōe: notet tex. in c. Charitas ē vt michi videt. §. Itē pxios. & §. Itē pinde. de pœ. diſt. 2. de quo dictū eſt ſ. in verb. Diligere. Leui. 19. in ānota. ſignata. q. Videat ſcdo tex. i c. cū in lege. i pri. i c. Hęc aūt. §. Ex his oibus. & in c. Nō pōt. §. Pręcepta. 23. q. 4. de quo dictū ē in hui⁹ ānota. ſnię. ſ. in verb. Diligere.

b ¶ Inimicus homo hoc fecit. Videatur quod dictũ est ※. in verbo diabolus. F. in prin.

c ¶ Quicũq; ergo. &c. Simile est quod habetur in c. Hęc aũt. §. Ex his oibus. Paulo post prin. 23. q. 4. vbi dr. Omnis iniquus: bonorũ est inimicus. Omnis aũt amicus huius seculi etiã inimicus est dei. Inimicus aũt dei bonitatis & iustitię ẽ inimicus / ac per hoc amatorem iustitiæ & bonitatis diligere non põt. Hęc ibi.

d ¶ Maior est iniquitas mea q̃ vt veniam merear. Tex. est no. circa hęc verba videndus in c. Voluissent. §. Ex his. versi. Cain. de pœ. dist. 1. de quo dictũ ẽ in verb. Cain. K.

¶ Inimicus [b] homo hoc fecit. Matth. 13. d

¶ Cum inimici essemus / recõciliati sumus deo per mortem filij eius. ad rõa. 5. b.

¶ Sapientia carnis / inimica est deo. ad rõa. 8. b.

¶ Adulteri nescitis: quia amicitia huius mũdi: inimica est deo? Quicũq; [c] ergo voluerit amicus esse seculi huius: inimicus dei cõstituitur. Iacobi. 4. b

Iniquus. Inique & Iniquitas.

¶ Maior [d] est iniquitas mea (dixit Cain) q̃ vt veniã merear. Et supra i verbo Cain. Gene. 4. b.

¶ Domine aufers iniquitatem & scelera atq; peccata.. Nullusq; apud te per se innocens est: qui reddis [e] iniquitatem patrum filijs ac nepotibus in tertiam & quartam progeniem. Exo. 34. a.

¶ Non est apud dominum deum vestrum iniquitas. Para. 19. b.

¶ Iniquitates nostræ exaltatæ sunt vsq; ad cœlum. Esdre. 8. f.

¶ Vidi eos qui operãtur iniquitatem / & seminant [f] dolores & metunt eos: flante deo perijsse / & spiritu iræ eius esse consumptos. Iob. 4. b.

¶ Quantas habeo iniquitates & peccata: scelera mea atq; delicta ostẽde michi. Iob. 13. c.

¶ Homo bibit quasi aquã iniquitatẽ. Et supra in verbo homo. Iob. 15. b.

¶ Vltor [g] iniquitatum gladius est. Iob. 19. d.

¶ Absit a deo impietas: & ab omnipotente iniquitas. Iob. 34. c.

¶ Caue ne declines ad iniquitatẽ: hãc enĩ cœpisti sequi post miseriã. Iob. 36. c.

¶ Iniquitates meę supergressæ sunt caput meum: & sicut [h] onus graue grauatæ sunt super me. Psal. 37. a.

¶ Cur timebo [i] in die mala: iniquitas calcanei mei circundabit me. Psal. 48.

¶ Iniquitatem [k] si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus. Psal. 65. d.

¶ Prodijt [l] quasi ex adipe iniquitas eorũ: trãsierunt in affectũ cordis. psal. 65. d.

¶ Dixi [m] iniquis nolite inique agere: & delinquentibus / nolite exaltare cornu. psal. 74. a.

¶ Ne memineris [n] domine iniquitatum nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutaris noster: & propter gloriã nominis tui domine libera nos / & propitius esto peccatis nostris propter nomẽ tuũ. psal. 78. b.

¶ Deficient peccatores a terra & iniqui / ita vt non sint: benedic anima mea domino. psal. 103. d.

¶ Si iniquitates obseruaueris domine: domine quis [o] sustinebit? psal. 129 a.

¶ Iniquitates [p] suæ capiunt impium: & funibus peccatorum suorum quisq; constringitur. puer. 5. d.

e ¶ Qui reddis iniq tatem patrum filijs. &c. Quid est qd dicit. q reddis iniquitatẽ patrũ filijs ac nepotibus: peccatũ scz originale a patribus trahim⁹ / & nisi per gratiam baptismi soluamur. etiã parẽtũ culpas portam⁹: qa vnũ cũ illis sumus. Reddet iniquitatẽ patrũ filijs: dũ p culpa parentis ex originali peccato / aĩa polluitur prolis. Et rursus nõ reddit iniquitatẽ patrũ filijs: quia cũ ab originali culpa per baptismũ liberamur / nõ iam parentũ culpas. sed quas nos ipsi commisimus habemus. Ita dicit textus sumptus ex quito & trigesimo moraliũ Gregorij in c. Quid est p totũ. de pœni. dist. 4.

f ¶ Seminant dolores / & metunt eos. Dolores seminat: qui peruersa agit. Metit / qui i eis prosperat. Tales autem nonnũq̃ dñs diu tolerat / vt vita iustorum melius purget. Hæc declaratio est glo. or. pro qua facit clarus tex. i c. si. 24. q. 3.

g ¶ Vltor iniquitatũ gladius est. Videat quod huic snię annotatũ est in verb. gladius.

h ¶ Sicut onus graue grauatę sunt sup me. Nichil est eñ quod tam summi doloris sit: q̃ q vnusq́sq; positus sub captiuitate peccati / recordetur vnde lapsus sit atq; vnde ceciderit: & q ad corporea atq; terrena / ab illa speciosa & pulchra diuinę conditionis intentione defluxerit. Ita dicit tex. in c. Sunt q arbitrantur. in fine. de pœnitentia distin. 1.

i ¶ Cur timebo in die mala? Iniquitas calcanei mei circũdabit me. i. non est cur timeam: cũ iniquitatem vitare sit in mea potestate / pro qua tñ timebitur in die nouissima / quę erit mala dãnatis non iustis. Hæc declaratio est glo. ordina. pro qua est textus in cap. Non est q cuiq̃. 15. q̃stio. 1. iuncto c. Nullus expectet. circa medium. de pœnitentia distinctio. 7.

K ¶ Iniquitatẽ si aspexi in corde meo / non exaudiet domin⁹. Hac snia innuit / peccatorũ orones a deo nõ exaudiri. de quo videatur qd dictum est in verb. Exaudire. super illd Io. Deus peccatores non audit.

l ¶ Prodijt quasi ex adipe &c. Sunt quidã (dicit hic Aug) mali ex macie. i. necessitate. Alij ex abũdantia. vt pauper egestate furat. c. Si qs pter necessitatẽ. de furtis. Et diues ex cupiditate peccat. c. Sicut hi. 47. distin.

m ¶ Dixi iniquis: nolite inique agere. &c. Hęc snia declarata est s. in verb. delinquens.

n ¶ Iniquitatũ nostrarũ antiquarum. A parentibus. s. veniẽtium. Vel propagatione. vt in c. Quid est. de pœni. dist. 4 Vel imitatione. vt in c. Cenomanensem. 56 dist.

o ¶ Domine quis sustinebit? Nullus enim non peccator. nullusq; pterea qui tua (domine) nõ indigeat misericordia c. Si eñ vbi diffusus tex. de pœni. distin. 2.

p ¶ Iniquitates suæ capiunt impiũ. &c. Videatur huius sententię declaratio in verbo funis.

q ¶ Misericordia & veritate redimit iniquitas. Misericordia.i.contritione qua quis miseret aiæ suæ: & veritate.i.confessione sacramentali redimitur iniquitas.i.redẽptio iniquitatis acquiritur. Sufficit eñ pœnitẽti confessio: quę primũ dño offertur.i.contritio/ deinde sacerdoti qui pro delictis pœnitentiũ precator accedit. c. Sufficit de pœni. distin.1.

r ¶ Melius est parũ cum iustitia. &c. Videat qd in huius annota. sniç diffuse dictũ est in verbo fructus.

puer.11.a. ¶In insidijs suis capientur iniqui.
puer.16.a. ¶Misericordia [q] & veritate redimitur iniquitas.
puer.16.b. ¶Melius [r] est parum cum iustitia/ q̃ multi fructus cum iniquitate.
puer.16.d. ¶Vir iniquus lactat amicũ suum / & ducit eum per viam non bonã.
puer.22.b. ¶Qui seminat [s] iniquitatẽ/ metet mala: & virga irę suę cõsummabit.
Eccli.10.a. ¶Execrabilis est omnis iniquitas gentium.
Eccli.19.a. ¶Qui gaudet iniquitate denotabitur.
Eccli.23.b. ¶Vir multum iurans replebitur iniquitate &c. Et infra Iurare.
Esaiæ.5.d. ¶Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: & quasi plaustrum peccatum.
Esaię.53.b. ¶Ipse vulneratus [t] est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum: & liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oues errauimus: vnusquisq; in viã suã declinauit. & posuit dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.
Esaiæ.59.a ¶Non tam abbreuiata est man⁹ domini/ vt saluare nequeat: neq; aggrauata est auris eius/ vt non exaudiat. sed iniquitates [v] vestræ diuiserunt inter vos & deum vestrum: & peccata vestra absconderunt faciẽ eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestræ pollutę sunt sanguine: & digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium: & lingua vestra iniquitatem fatetur.
Esaię.64.c ¶Allisisti nos (domine) in manu iniquitatis nostræ.
Eze.21.f. ¶Iniquitatem/ iniquitatem/ iniquitatem ponam Hierusalem.
Danie.9.f. ¶Finem accipiat peccatum: & deleatur iniquitas.
Lucæ.22.d. ¶Oportet in me impleri quod scriptum est (dixit Christus) Et cum [x] iniquis deputatus est.
1.ad co.6.b ¶An nescitis: quia iniqui [y] regnum dei non possidebunt?
2.Thes.2.b. ¶Reuelabitur ille iniquus / quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris sui: & destruet illustratione aduentus sui. Et supra in verbo Aduentus. vbi diffusius.
1.Ioan.3.a. ¶Ois [z] qui facit peccatũ/ & iniquitatẽ facit: & peccatũ est iniquitas.

Leui.19.d. **Iniuria.** Non quæras vltionem: nec memor [a] eris iniuriæ ciuium tuorum.
psal.102.b. ¶Faciet [b] dominus iudicium omnibus iniuriam patientibus.
puer.9.b. ¶Qui arguit derisorem: ipse sibi iniuriam facit.

s ¶ Qui seminat iniquitatẽ: metet mala/ & virga irę suę cõsummabitur. Videt φ hęc snia intelligi possit in his q falsa alijs obijciũt crimia. Tales eñ in eã virgam/ quã alijs parabãt: incidunt. put est tex. in l.fi. C. de accusa. cum sil'ib⁹ allega. s. in verb. Calũniaior.

t ¶ Ipse vulnerat⁹ est ppter iniquitates nostras. &c. Idẽ tex. ẽst i c. Cũ Marthæ. col.3. de cele. missa. & in c. Si eñ. §. Eligat. de pœ. dist.2.

v ¶ Iniquitates vestrę diuiserũt inter vos & deũ vestrũ. Vñ q oĩpotentẽ deũ metuit: & ab eo diuidi effugit/ nec cõtra euangeliũ/ nec cõtra apostolos/ nec cõtra prophetas vel sanctorũ patrũ instituta/ agere aliquid vllo mõ consentit. Textus ẽ (vbi hoc dictũ Esaię citat Archi.) in c. Qui oipotẽtẽ. 11.q.3.

x ¶ Cum iniqs deputatus est. Cum iniquis deputat⁹/ iniquũ relinqt .i. sinistrũ: altez assũpsit scz dextrũ. & sic faciet in die iudicij. Ex simili ergo crimine/ dissimile stipendiũ sortiti sunt iniqui. Alter pcessit Petruz in paradiso. Alter Iudã I inferno. Hęc snia Hieronymi est/ & citat p glo. I c. Sceleratior. de pœ. dis.3. De qua etiã snia aliqd dicet in verb. Iudas.

y ¶ Iniqui regnuz dei non possidebunt. Vt ergo a Christi regno nõ habeamur extorres: caueamus ne iniqui sim⁹: sed pœnitẽtes affectũ illũ assumamus/ quẽ gerebat ille q dicebat. Iniquitatẽ odio habui/ & abominatus sum. Ita dicit tex. in c. Affectũ. I prin. 26.q.7.

z ¶ Omnis qui facit peccatum. &c. Circa hanc & sequentẽ sententiã/ notet tex. in c. Ille rex tantus. circa fi. de pœ. dist.3. vbi dr. Iniquitas æstimat habitudo mentis iniuste: licet Ioannes in epla/ eũ qui fecerit peccatũ/ iniquitatẽ fecisse dixerit. Peccatũ est iniquitas: qa in peccato ipso est iniquitas. Tamẽ vt nobis videt: peccatũ est opus iniquitatis/ & iniquitas operatrix culpę atq; delicti. Prius est ergo: vt ipa iniquitas deleatur/ excidat & radix & seminariũ peccatorũ. Itaq; queãdmodum intrans in aiam sapientis disciplina/ imprudẽtiã tollit: & scia ignorãtiã. sic pfecta virtus iniqtatẽ: & remissio peccatoꝝ delet omne peccatũ. Hęc ibi.

a ¶ Nec memor eris iniuriæ ciuiũ tuorũ. Videat quod statim annotabitur. Ecclesiastici.10.

b ¶ Faciet ñds iudiciũ omnib⁹ iniuriã patientibus. Iure hũano & respectu fori cõtentiosi: iudex iudiciuz facit iniuriã patientibus. Iniuria aũt fit non solũ: cũ quis pugno pulsatus aut fustibus cæsus/ vel etiã verberatus erit: sed cui conuiciũ factũ fuerit/ siue cuius bona quasi debitoris qui nichil deberet/ possessa fuerint ab eo: qui intelligebat nichil eũ sibi debere. vel si quis ad infamiam alicuius libellũ aut carmẽ aut historiã scripserit/ cõposuerit/ ędiderit/ dolo ue malo fecerit φ qd eorum fieret. siue qs matrẽfamilias aut p̃textatũ prętextatã ve affectatus fuerit. siue cui⁹ pudicitia attentata esse diceret. Et deniq; alijs plurimis modis qui habẽt. ff. & C. de iniu. Iniuriã committi manifestum est. Patit aũt quis iniuriam nõ solum per semetipsum/ sed etiã per liberos suos quos in potestate habet. Item per vxorẽ suã. id eñ magis pręualuit. Itaq; si filię alicuius q̃ Titio nupta est iniuriam feceris: non solũ filiæ noiæ tecum agi potest: sed etiã patris quoq; & mariti noie. Contra aũt si viro iniuria facta sit: vxor iniuriarum agere non potest. Defendi eñ vxores a viris/ non viros ab vxoribus æquum est. Sed & socer... nurus nomine cuius vir in eius ptãte ẽ. iniuriaꝝ agere põt. Seruis aũt nulla iniuria fieri intelligit/

ſed domino per eos fieri videt. Non tamen eiſdem modis quibus etiam p liberos & vxores/ſed ita cum qd atrocius cōmiſſum fuerit/ & quod aperte ad contumeliam domini reſpicit. Sed ſi libero homini qui tibi bona fide ſeruit/iniuria facta ſit: nulla tibi actio dabitur/ſed ſuo noie is experiri poterit: niſi in contumeliā tuam pulſatus: tunc em̄ cōpetit & tibi iniuriarum actio. Tex. eſt p̄miſſa oia probans in §. 1. iunctis §. Patit. §. Seruis. & §. Sed ſi libero homini inſti. de iniu. & in l. 1. cum tribus ſeq. ff. eodem.

¶Libera [c] eum qui iniuriam patitur de manu ſuperbi. Eccl. 4. a.
¶Non placeat tibi iniuria iuſtorum. Eccli. 9. c.
¶Omnis iniuriȩ [d] proximi ne memineris. & nichil agas in operibus iniuriæ. Eccli. 10. a.
¶Obiurgatio & iniuriæ [e] annichilabunt ſubſtantiam. Eccli. 21. a.
¶Qui iniuriam [f] facit: recipiet quod inique geſſit. Ad colo. 3. d

Iniuſtus & Iniuſtitia.

¶Delictum meum cognitum tibi feci: & iniuſtitiam meam non abſcōdi. Dixi [g]/cōfitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Pſal. 31. b.
¶Iniuſti punientur: & ſemen eorum peribit. Pſal. 36. e.
¶Iniuſti diſperibunt/ſimul reliquiæ impiorum interibunt. pſal. 36. f.
¶Propter iniuſtitias ſuas humiliati ſunt. pſal. 106. b.
¶Virum iniuſtum mala capient in interitu. pſal. 139. c.
¶Iniuſtitia mortis eſt acquiſitio. Sapient. d.

c ¶Libera eum q iniuriam patit de manu ſupbi. Hinc dicit tex. in c. Nō īferēda. & ī c ſeq. 23. q. 3. Non in īferēda/ ſed in depellēda iniuria lex virtutis eſt. Qui em̄ non repellit iniuriam a ſocio ſi pōt: tā ē i vitio/ q̄ ille qui facit. Et q pōt obuiare & pturbare puerſos/ & non facit: nichil aliud ē q̄ fauere impietati eorum. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occultȩ qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Hæc ibi. Et idē habet in c. Negligere. 2. q. 7. in c. q̄tæ. de ſen. exco. & in c. Error. 83. di. Et notat i c. 1. de offi. de leg. Cętera q̄ hic dici poſſent videāt in verb. Eripere ſuper illud pſalmiſtæ. Eripite pauperē & egenum: de manu peccatoris liberate.

d ¶Omnis iniuriæ proximi ne memineris. Iure hūano prȩſumitur qs iniuriȩ ſibi illatæ nō reminiſci/ īmo eam iniurianti remiſiſſe: ſi ſcienter & ſponte argumēta familiaritatis & beniuolentiȩ monſtrauerit/ ludendo/ ridendo/ conuerſando/ aut comedēdo cum eo: ita em̄ prȩſumitur oblitus iniuriæ & eam aboleuiſſe. §. fina. inſti. de iniu. l. Nō ſolum. §. 1. ff. codē. Et ideȝ ſi anno integro ſiluerit. i. de iniuria ſibi illata non fuerit conqueſtus. Poſtea eā conq̄ri nō poterit: quia actio pro iniuria competēs tollitur lapſu āni. put eſt tex. rotundus in l. Si non cōuicij. in fi. C. de iniu. & hoc: ſiue conſideret vt ex iure p̄torio deſcendens/ ſiue vt deſcendens ex lege Cornelia. Sunt enim duȩ actiones: quȩ q̄uis perſonales ſint & ciuiles/ tamen perpetuȩ non ſunt ſed anno tollūtur. actio ſcȝ iniuriarū/ & actio quȩ datur ex l. Iulia: repetū. glo. eſt ita dicens inſti. de perpe. & tēpo. ac in princi. in verbo conſtitutionib9. in fi. Bal. tamē in d. l. Si non cōuicij. in fi. dicit actionē iniuriarū/ conſideratā put ex lege Cornelia deſcendit/ eſſe perpetuā. & idē ſentit glo. 1. in l. lex Cornelia. ff. de iniu. Tollitur etiā hæc actio iniuriarū nudo pacto. l. Si tibi. §. Quædam. ff. de pac. Et facit tex. in c. Si illic. in prin. 23. q. 4. Multa alia hic dici poſſent/ quæ videāt per Panor. & Moder. in c. Cum te. de re iudi. & per Bar. & Mo. in d. l. Si tibi.

e ¶Iniuriæ annichilabunt ſubſtantiam. Iure hūano iniuriȩ annichilant ſubſtantiam: quia prȩtores pmiſerunt ipſis qui iniuriam paſſi ſunt/ eam ȩſtimare: vt iudex/ vel tanti reū condēnet q̄ti iniuriā paſſus æſtimauerit/ vel minoris put ei viſum fuerit. Secundū em̄ gradum dignitatis vitæq honeſtatē creſcit aut minuit ȩſtimatio iniuriȩ. §. Pœna aūt. verſi. Sed poſtea. inſti. de iniu. Iniuriaȝ aūt ȩſtimatio non ad id tēpus quo iudicat ſed ad id quo facta eſt/ referri debet. l. Iniuriarū ȩſtimatio. ff. de iniurijs. Fit aūt hȩc æſtimatio etiā officio iudicis cū agit actione iniuriarū ex l. Cornelia. l. Conſtitutionibus. in fi. ff. codē. Agitur aūt dicta actione ex l. Cornelia. cū ſe pulſatū qs verberatūve/ vel domū ſuā vi introitā eſſe dicit. Domū vero accipim9: ſiue in propria domo quis habitet/ ſiue in cōducta vel gratis/ ſiue hoſpitio receptus ſit. Tex. eſt ita dicēs i §. Sed ſi lex Cornelia. inſti. codē. Auget ēt ȩſtimatio cōſiderato tēpore quo iniuria facta ē/ vel ex facto/ vel ex loco/ vel ex pſona. Ex facto: veluti ſi qs ab alio vulneratus ſit vel fuſtib9 cȩſus. Ex loco: veluti ſi cui in theatro/ vel in foro/ vel in conſpectu p̄toris iniuria facta ſit. Ex perſona: veluti ſi magiſtrat9 iniuriā paſſus fuerit/ vel ſi ſenatori ab hūili pſona iniuria facta ſit: aut parenti patronoq fiat a liberis vel libertis. Nōnūq̄ & loc9 vulneris/ atrocē iniuriā facit: ſicq auget æſtimationē: veluti ſi in oculo qs pcuſſus fuerit. Hȩc pbāt in §. Atrox. inſti. de iniu. & in l. Prȩtor edicit. §. Atrocē. & §. pe. & in l. Vulneris. cum l. ſeq. ff. eodem.

f ¶Qui iniuriam facit/ recipiet id qd iniq geſſit. Iure hūano non ſolū is actiōe iniuriarū tenet qui fecit iniuriā. i. qui percuſſit: verū ille quoq tenebitur qui dolo fieri fecit iniuriā: vt qui pcurauit vt cui mala pugno percuteret. Tex eſt in §. Non ſolū. inſti. de iniu. & in l. Nō ſolū. 1. rňſo. & §. 1. §. Mādatā. & §. Proculus. ff. codē. Sunt tň quidā qui facere non poſſunt iniuriam/ vtputa furioſus/ & impubes qui doli capax nō eſt. Nāq hi pati iniuriā ſolēt/ nō facere. Cū em̄ iniuria ex affectu faciētis cōſiſtat: cōſequens erit dicere hos/ ſiue pulſent ſiue conuiciū dicāt: iniuriā feciſſe nō videri. l. illud. §. 1. ff. codē. Is etiā qui iure publico vtit: non videt iniuriæ faciendæ cauſa hoc facere. Iuris em̄ executio/ nō habet iniuriā. dicit tex. in l. Iniuriarū. 1. rňſo. ff. codē. Vñ eum qui nocentē infamauit/ nō eſt bonum & ȩquūob eā rē cōdēnari. Peccata em̄ nocentiū nota eſſe & oportet & expedit. l. Eum qui nocentē. in pri. ff. codē. De hoc tň (qȝ eſt ardua q̄ſtio/ an improperans conuiciū verū teneatur actione iniuriarū) videat qd diffuſe cōcludit Panor. in d. c. Cū te. col. pe. verſi. vlt. Reuoco i dubiū. de ſen. & re. iudi. Aduertatur tň q iure hūano is qui iniuriā facit recipit etiā qd inique geſſit: qȝ infamiā quā alteri voluit inferre reportat. Condēnatus em̄ actione iniuriarū efficitur infamis/ ſiue criminaliter actū fuerit/ ſiue ciuiliter. Notat glo. in c. Multi. 2. q. 1. glo. & Bar. in l. Infamē. ff. de publi. iudi. glo. & Panor. in d. c. Cū te. col. 1. Euitare tň pōt infamiā/ ſi an̄ cōdēnationē ſoluat: tūc em̄ abſoluetur/ qȝ ſoluit & euitabit infamiā. Tex. eſt no. & ibi Bar. in l. Si reus ff. de procura. & ita tenet Panor. in d. c. Cū te. col. 2. Nec prodeſſet ſi iniurians diceret etiā ſe iniuriatū. Nā mutuȩ iniuriȩ mutua compenſatione non tolluntur: niſi vna fuiſſet illata ad directam alterius propulſationem. Hȩc eſt concluſio Panor. in d. c. Cū te. col. 6. vbi tamē ſubiungit: q is qui puocatus iniuria/ iniuriā intulit: eſt mitius puniendus: quia difficile eſt cōpeſcere iuſtum animi doloreȝ. put dicit bonus tex. in l. Si adulteriū cum inceſtu. §. Imperatores. ff. ad l. Iulia. de adulte. Cętera q̄ poſſent hic cumulari/ videant in locis ſupra allegatis.

g ¶Dixi confitebor aduerſum me. &c. Videat qd huic ſniæ annotatū eſt in verb. Confiteri.

h ℂ Regnū a gente in gentē &c. Videatur quod annotatū est in verb. Gens. & in verb. Regnum.
i ℂ Hominū eorum qui veritatē in iniustitia detinent. Videatur qd dictū est in verb. Impietas.
k ℂ Quis vnq̄ innocens periit. Facit tex vulgatus in l. Absentē. ff. de pœnis. dū ibi dicit. Melius est impunitum relinquere facinus nocētis/q̄ innocentem damnare.
l ℂ Si innocentem &c. Hęc sentētia & multę cōsimiles ponuntur in c. Si cū. de pœni. distin. 2.

Eccli. 7. a. ℂNon semines mala in sulcis iniustitię: & non metes ea in septuplū.

Eccli. 10. a. ℂRegnum [h] a gente in gentē trāsfertur/propter iniustitias & iniurias & contumelias & diuersos dolos.

Ad rōa. 1. b. ℂReuelabitur ira dei de cœlo super omnem impietatem/& super omnem iniustitiā hominum [i] eorum/ qui veritatem in iniustitia detinēt.

Innocens & Innocentia.

Iob. 4. b. ℂQuis vnq̄ [k] innocens periit?

Iob. 9. c. ℂSi innocentem [l] me ostendero: prauum me deus comprobabit.

Iob. 9. c. ℂVnum est quod locutus sum: & innocentem [m] & impium deus consumit. Si flagellat/occidat semel: & non de pœnis innocentū rideat.

Iob. 17. b. ℂInnocens [n] contra hypocritam suscitabitur.

Iob. 22. i fi. ℂSaluabitur innocens: saluabitur autem munditia manuum suarū.

Psal. 17. d. ℂCum sancto sanctus eris: & cum viro innocente innocens eris. Cū electo electus eris: & cum peruerso peruerteris.

Psal. 24. d. ℂInnocentes & recti adhæserunt michi: quia sustinui te domine.

psal. 36. g. ℂCustodi [o] innocentiam & vide æquitatem; quoniam sunt reliquæ homini pacifico.

Psal. 83. c. ℂNon priuabis domine bonis eos [p]: qui ambulant in innocentia.

psal. 100. a. ℂPerambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus tuæ.

puer. 14. b. ℂInnocens [q] credit omni verbo.

Matth. 12. a ℂSi sciretis (ait Christus) quid est: misericordiam volo/& non sacrificium: nunq̄ condemnaretis innocentem.

Mat. 27. c. ℂInnocēs [r] ego sum (dixit Pilatus Christum iudicaturus) a sanguine iusti huius.

Inobediens & Inobedientia.

Deute. 8. c. ℂPeribitis/ si inobediētes fueritis voci domini dei vestri.

2. esdre. 13. d ℂNunquid & nos inobedientes faciemus omne peccatum?

Ad rōa. 5. d. ℂSicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita & per vnius obedientiam/iusti constituentur multi.

2. cori. 10. b. ℂSimus (inquit Paulus) in promptu habētes vlcisci omnem inobedientiam: cum impleta fuerit obedientia vestra.

m ℂ Et innocentē & impiū deus consumit. Id est peccato seu culpa originali oēs indistincte tenētur. Hęc declaratio est de mēte glo. or. Pro qua est tex. rotūdus in c. Firmissime tene. de cōsecra. dist. 4. de quo dictū est in verb. Filius. super illud apostoli. Eramus natura filii irę.

n ℂ Innocens cōtra hypocritā suscitabitur. Innocens contra hypocritā suscitatur/qñ hunc cum suo flore contēnit: eumq/predicādo que rēcta sunt/despiciendū esse cæteris denūciat. put est bo. tex. in c. Ad nostrā. in prin. iūcto versi. Nōnulla etiā. de hęreti.

o ℂ Custodi innocētiam tuā. Si custodieris intus innocentiā tuam: quando deus erit iudex/ alius testis q̄ conscientia tua/non erit inter iustū iudicē & consciētiā tuā. c. Cust sol. i prin 11. q. 3. Est autē innocētia scdm Tulliū quędā animi puritas omne iniurię illationē abhorrens. Ita dicit Archi. referēs Tulliū in ca. Ita plane. 23. q. 4. Et sunt tres gradus innocētię. Primus est malum nō facere. Secūdus est facientibus nō cōsentire. & tertius peccātes si potest corrigere. Tex⁹ est cum glo. in verb. Prim⁹ in c. Faciētis. 86. dist. & facit tex. in c. Ita plane. 23. q. 4. De custodia itaq innocentię loquens tex. in c. Sunt qui arbitrantur. paulopost prin. de pœni. dist. 1. Dicit facilius inuenitur qui innocentiam seruauerit q̄ qui digne egerit pœnitentiam peccati. Hęc textus.

p ℂ Eos qui ambulant in innocētia. Non ambulat in innocētia/qui parcēdo sinit vt in malū grauius incidatur. Pertinet ergo ad innocentię officiū: non solum nemini malū inferre/verūetiam cohibere a peccato/ vel punire peccatū: vt aut ipse qui prius odio habet corrigatur experimento/aut alii terreātur exemplo. Ita dicit tex qui Augustini est in c. Non est innocētię. 23. q. 5. Vnde dicit tex. in c. Ita plane. circa mediū. 23. q. 4. Qui punit aut cōminatur cū dilectione corrigēdi/ non cū odio psequendi: plenissimū officiū non solum callidissime innocentię/sed etiam diligentissimæ seueritatis impleuit.

q ℂ Innocens credit omni verbo. Videatur qd in hac sentētia diffuse dictū est in verb. Credere.

r ℂ Innocens ego sum. Immo vere nocens. c. Ostendit propheta. 23. questi. 3.

t ℂ In promptu habētes vlcisci omnē inobedientiā: cū impleta fuerit obediētia vestra. Circa hęc verba in primis videatur bo. tex. in c. 1. 23. q. 6. vbi dicit. Hoc ptinet ad diligentiā pastoralē: etiā oues quæ non violenter ereptę sed blāde leniterq seductę a grege aberrauerāt/& ab alienis possideri cœperāt: inuētas ad ouile dominicū si resistere ei voluerint/flagellorū terroribus vel etiā doloribus reuocare. Imitatur itaq ecclesia in istis cogendis dominū suū: qui prius vt neminē cogeret/expectauit: vt de fide regum atq gentiliū predictio pphetica cōpleretur. Etiā hinc absurde non intelligit illa apostolica sentētia: vbi beatus Paulus dicit. Paratus sum vlcisci omnē inobedientiā: cum cōpleta fuerit prior vestra obediētia. Vnde & ipse dñs ad magnā cœnā suā prius cōuiuas adduci iubet: postea cogi. Nā cum ei serui respondissent. Dñe factū est qd iussisti/& adhuc loc⁹ est. Exite (inquit) in vias & sepes: & quoscūq inueneritis/cogite intrare. In illis ergo qui primo leniter adducti sunt: cōpleta est prior obedientia. In istis autē qui cogunt/inobediētia coercetur. Hęc ibi. Secūdo pro vltione inobediētię notet tex. in c. discordātes. in fi. 93. dis. vbi dicit. Inobediētes synodus per audientiā dānat. Et in c. Quotiens circa fi. 2. q. 5. vbi dr. In cōtumacia persistentibus seueros nos esse cōuenit. Vnde dicit Panor. in c. 1. colū. 2. in versi. Nos igitur. de postula. pręla. q pręlat⁹ promptus esse debet in vlciscēdo seu puniēdo inobedientiā subdi-

torum: qq peccatū est/ nō subsistēte causa rationabili: parcere inobediētibus. Subsistēte vero causa facilem in ignoscēdo debet se prælatus exhibere. d. c. quo. in fi. 2. q. 5. & quia (vt dicit Seneca) honestum & magnū vindictæ genus est/ ignoscere. Hęc Panor. v ¶ Apprehendet diuitē quasi aqua inopia. Agēte nanq inopia: apud inferos vsq ad minima petenda compulsus est/ qui hic agente tenacia vsq ad minima neganda peruenit. Prout videbitur. j. in verb. Lazarus. vbi mali diuitis & Lazari ponitur historia.

Inops & Inopia. ¶ Apprehēdet [v] diuitē quasi aqua inopia. Iob. 27. d.
¶ Propter [x] miseriam inopum/ & gemitum pauperum/ nunc exurgam: dicit dominus. psal. 11. a.
¶ Timete dominū oēs sancti eius: quoniā nō est inopia timētibus eū. psal. 33. b.
¶ Inclina domine aurem tuam & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego. psal. 85. a.
¶ Oculi mei languerunt præ inopia. psal. 87. b.
¶ De carcere cathenisq interdum quis egreditur ad regnū: & alius [y] natus in regno inopia consumitur. Ecclés. 4. d.
¶ Non exasperes [z] pauperem in inopia sua. Et supra in verbo Exasperare. Eccli. 4. a.
¶ Cor inopis ne afflixeris: & non protrahas datum angustianti. Eccli. 4. a.
¶ Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram. Eccli. 4. a.
¶ Est qui vetatur peccare præ inopia: & in [a] requie sua stimulabitur. Eccli. 20. c.
¶ Propter [b] inopiam multi deliquerunt. Eccli. 27. a.
¶ Propter mandatum assume pauperem: propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Eccli. 29. b.
¶ In ore iprudētis côculcabitur inopia: & in vētre eius ignis ardebit. Eccli. 40. d.
¶ Christus factus [c] est pro vobis egenus: vt illius inopia/ vos diuites essetis. Et supra in verbo Egenus. 2. ad co. 8. b
¶ Vestra [d] abundātia/ illorum inopiam suppleat: vt & illorum abūdantia vestræ inopiæ sit supplemētum: vt fiat æqualitas/ sicut scriptū est. Qui multum non abundauit: & qui modicum nō minorauit. Et supra abundantia. 2. ad co. 8. c.

Inordinate. ¶ Substrahite [e] vos ab omni fratre ambulante inordinate: & non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. 2. thessa. 3. b

Inquietus. ¶ Corripite [f] inquietos. 1. thes. 5. c.

Inquinare & Inquinamentum. ¶ Qui [g] tetigerit picē: iquinabitur ab ea. & q cōmunicauerit superbo: iduet superbiā. Eccli. 13. a.
¶ Mundemus nos ab omni [h] inquinamento carnis & spiritus: perficientes sanctificationem in timore dei. 2. ad co. 7. a

Inquirere & Inquisitio. ¶ Inquirentes dominum non psal. 33. b.

x ¶ Propter miseriam inopum/ & pauperū. His verbis videt probari qd dicit Archi. in c. quo iure. 8. disti. Inopes scz a pauperibus differre: quia (vt ibi dicit Archi.) inopes dicunt qui nichil habent. Pauperes vero q parum habēt. Et hāc differētiā sequit Paulus de Castro in l. Id quod pauperibus. C. de epis. & cle. Sed hāc differētiā reprobat dñs meus Decius in c. Quę in ecclesiarū. in. 2. no. de cōsti. per bo. tex. in l. Si vero nō remunerādi §. Si ignorātes. ibi. Si paupertas non permiserit/ excusata est eorum inopia. ff. māda.
y ¶ Alius natus in regno inopia cōsumitur. Huic prę cęteris est miserendū: pserti si sine suo vitio in egestatē ceciderit. tum quia q hmōi est/ egere nec iniuria quidē erubescit: tum qa (vt inquit Boetius) iter omes fortunę aduersitates infęlicissimū genus infortunij est: fuisse fœlicem. Tex. est vbi hęc pbantur in c. Non satis. vers. Itē pfecta. iunctoe. Considerāda. cum glo. in verb. Egestatē. 86. distinc.
z ¶ Non exasperes. Videat annotatio in verbo Exasperare.
a ¶ In requie sua stimulabitur. Quia tācsi a peccādo cessierit: nō cessat quia non vult/ sed qa nō potest. Non est autem satis bñ facere/ & sic a peccatis cessare: nisi id ex bono fonte pcedat. d. c. Nō satis. in prin. 86. distinc. & facit tex. in c. Si propterea. de pœni. dist. 1. & in c. Si cui etiam. eadē distinc. b ¶ Propter inopiā multi deliquerūt. Videat quod dictū est in verb. delinquere. & addatur textus in l. Palam. §. 1. ff. de ri. nup. dū ibi dr. Non est ignoscendū ei qui obtētu paupertatis turpissimā vitam elegit. c ¶ Factus est egenus. Idem probat textus Hieronymi in c. Gloria epi. circa mediū. 12. q. 2. d ¶ Vestra abundātia illorū inopiā suppleat &c. Idest vos qui bonis tēporalib9 exuberatis/ virorū spiritualiū inopiam: bonorum vestrorum contributione subleueritis. vt & ipsi qui bonis abundant spiritualibus: vestrā in cœlestibus bonis inopiam subleuent: suarum vos precum assiduitate/ deo cōmendātes. vt sic qui seminant tēporalia/ metant spiritualia: & qui spiritualia semināt/ metant tēporalia. Ita em abūdantia tēporaliū non erit vobis multa. & ipsis minoratio non erit nimia. Hęc videt esse mens huius sentētię: p qua sufficiat videre textū in c. Ponderet. 90. dist. dum ibi datur cōmonitio: vt alter alterius onera portemus.
e ¶ Subtrahite vos ab omi fratre &c. Videatur annotatio in verb. Frater. f ¶ Corripite inquietos. Idest dissidentes & cōtentiosos. Hanc declarationē sentit de Lyra. vnde videat quod de corripiēdis dissidentibus/ seu contētiosis dictū est s. in verb. Contentio. 1. g Qui tetigerit picē/ inquinabit ab ea. Quomodo eñ (inquit Parmenianus) incorruptus poteris permanere/ qui corruptis sociaris &c. Quęsqs in fi. 23. q. 4. Quando autē dicatur quis picē tangere/ seu corruptis sociari: declarat tex. in c. 1. in c. Ecce inquiunt. in c. Ita plane. & in c. Recedite. eadem causa. & quęsti. de quibus supra dictum est.
h ¶ Ab omni inquinamēto. Sic ergo de oibus emūdari debemus. Mūdicies eñ peccaminū est indiuidua: vt scz de vno non habeat/ nisi & de alio habita fuerit. Qui em vnū retinet quo delectet/ omniū se culpabilē reddit/ idest perinde dānabitur/ ac si oia retinuisset. c. Sunt plures. de pœni. dis. 3. c. Cōsideret. col. 2. de pœni. distinc. 5.

i ¶ Inquire pacē:& persequere eam. Petendū est/ & cū importunitate petendū .c. Importuna.de pœni.di stinc.1. de quo videatur quod dictū est in verb. Importune.

k ¶ Cum insensato ne abieris. Simile videtur qd alibi dicit Sapiens. Ne ambules cū viro furioso: ne forte discas semitas eius/ & sumas scandalū animę tuæ. Cui dicto facta est annotatio quę hic posset accōmodari s. in verb. Furiosus.

l ¶ Ab altari meo euelles eum. An istud de iure humano hodie pcedat/ est celebris textus (licet vulgatus) in c. Inter alia. de imu. eccle. vbi Inno. tertius ad illustrem Scotię Regē scribens: inquit. Tuis quæstionibus/ iuxta sacrorū statuta canonū & traditiones legum ciuiliū: ita duximus distinguendū. φ fugiens ad ecclesiā/ aut liber aut seruus existit. Si liber q̄tumcūq; grauia maleficia perpetrauerit/ nō est violenter ab ecclesia extrahēdus: nec inde dānari debet ad mortē/ vel ad pœnam: sed rectores ecclesiarum sibi obtinere debēt membrū & vitā. Super hoc tamē quod inique fecit est alias legitime puniendus. Et hoc verū est: nisi publicus latro fuerit/ vel nocturnus depopulator agrorum: q dū itinera frequētat/ vel publicas stratas obsidet aggressionis insidijs: ab ecclesia extrahi pōt/ impunitate nō p̄stita scdm canonicas sanctiones. Si vero seruus fuerit q confugerit ad ecclesiā: postq̄ de impunitate sua/ dominus eius clericis iuramētū præstitit: ad seruitiū dn̄i sui redire cōpellitur etiā inuitus. Alioquin a domino poterit occupari. Hęc ibi. De hac etiam materia est tex. diffusus in l. p̄senti. C. de his quę ad eccle. confu. & in c. fi. de imu. eccle. vbi probat eos nō gaudere priuilegio imunitatis ecclesiæ: q sub spe imunitatis in ecclesia vł cimiterio aliquē interficiūt. Alios plerosq; casus: in quibus qs potest ab altari euelli. i. ab ecclesia extrahi/ ponit Panor. per quem videantur in d. c. Inter alia.

minuentur omni bono.

psal.33.b ¶ Inquire [i] pacem: & persequere eam.

Ad heb.11.b ¶ Inquirentibus se: deus remunerator est.

Eccli.22.b. **Insensatus.** ¶ Cū insensato [k] ne abieris.

Ad gala.3.a ¶ O insensati Galatæ: quis vos fascinauit non obedire veritati?

Exodi.21.b **Insidiari. Insidiose & Insidie.** ¶ Si quis per industriam occiderit proximum suum/ & per insidias: ab altari [l] meo euellas eum/ vt moriatur.

Iosue.8.a. ¶ Pone [m] isidias vrbi post eā: dixit dn̄s ad Iosue. Lati9 i verbo Iosue.

Iob.15.c. ¶ Cum pax sit: impius semper insidias suspicatur.

puer.10.a. ¶ Insidias impiorum dominus subuertet.

puer.11.a. ¶ In insidijs suis capientur iniqui.

puer.12.a. ¶ Verba impiorum [n] insidiātur sanguini: os iustorum liberabit eos.

Eccli.11.d. ¶ Multæ sunt insidiæ dolosi.

Eccli.32.c. ¶ Qui [o] insidiose agit/ scandalizabitur a lege.

Hiere.5.f. ¶ Inuenti sunt in populo meo ipij/ insidiantes quasi aucupes: laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros.

Hiere.9.b. ¶ In ore suo pacē cū amico suo loquitur: & occulte ponit ei insidias. Nunquid [p] super his/ non visitabo: dicit dn̄s. aut in gente huiusmodi non vlciscetur anima mea?

Abdiæ.1.b. ¶ Qui comedunt tecum/ imponent [q] insidias super te.

ad ephe.6.b ¶ Induite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersus isidias diaboli. Et supra in verbo armatura diffusius.

Actuū.20.a ¶ Factæ sunt insidiæ a Iudæis Paulo nauigaturo in Scythiam.

psal.13.a. **Insipiens & Insipientia.** ¶ Dixit insipiēs in corde suo: non est deus.

Psal.48.b. ¶ Simul insipiens & stultus peribūt: & relinquēt alienis diuitias suas/ & sepulchra eorum domus illorum in æternum.

Psal.68.b. ¶ Deus tu scis insipiētiam meā: & delicta mea/ a te nō sunt abscōdita.

psal.75.a. ¶ Turbati sunt omnes insipientes corde.

psal.91.a. ¶ Vir insipiens non cognoscet: & stultus non intelliget hæc.

Psal.93.b. ¶ Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite.

m ¶ Pone insidias vrbi. An ex insidijs licitum sit hostes nostros debellare. Textus est huic pręcepto domini ad Iosue innitens in c. 2. 23. q. 2. de quo dictum est in verb. Gedeon.

n ¶ Verba impioꝝ insidiantur sanguini: os iustorū liberabit eos. Aliud est ex charitate alioꝝ crimia deferre. vt quos secreta admonitiōe corrigere nō possumus/ cōuictos iudicis sentētia corripiat. atq; aliud insidiādo falsa obijcere/ vel insultādo vera facile exprobrare. Illud charitatis: hoc impietatis est officiū. Vñ in puerbijs dr̄. Verba impioꝝ insidiant sanguini: os iustoꝝ liberabit eos. Ita dicit tex. in c. Qui ambulat. §. Sed aliud. 5. q. 5.

o ¶ Qui insidiose agit/ scādalizabit a lege. Facit qd dicit tex. in l. vnica. C. qñ lice. vnicuiq; sine iudi. se vidi. Quicūq; militū vel priuatorū/ itinera frequētata insidijs aggressionis obsederit: pmissa cuiq; licentia/ digno illico supplicio subiuget: & mortē quā minabat excipiat: & id qd intēdebat/ icurrat. Melius est eñ occurrere in tēpore/ q̄ post exitū vidicare. Nostrā igitur vobis pmittimus vltionē: & qd serum est punire iudicio/ subiugamus edicto: vt nullus parcat tali cui obuiet telo oporteat vt latroni. Hęc ibi.

p ¶ Nunqd sup his nō visitabo: dicit dn̄s. In isidiatores visitat etiā ius humanū/ atq; vlciscit: vt patet ex textib9 s. allegatis. immo vt diligētior visitatio fiat (præsertim de his q cū in summa deberēt beneuolētia viuere/ insidias sibi ponunt) proprios etiā seruos decernit esse torquendos. prout est bo. tex. casum ponēs qui in Aurelia ciuitate abhinc annos paucos cōtigit. in l. fi. C. ad l. Corne. de sic. vbi dr̄. Si forte mulier marito mortis parasse isidias/ vel quolibet alio genere voluntatē occidendi habuisse inueniat: vel forte marit9 eo modo insectet vxorē in eadē quęstione: ab omi familia/ non solum mariti sed etiam vxoris suæ: quæ tamen tunc temporis domi fuerit/ sine cuiusq̄ defensione quęrendum est. Hæc ibi.

q ¶ Imponēt insidias sup te. Imponere super alterū insidias seu alteri isidiari/ piaculū est: etiā ipsa ratiōe naturali dictāte. Cum eñ inter nos cognationē quandā natura cōstituerit: consequēs est hominē homini insi-

¶Qui profert contumeliam/insipiens est. puer.10.c.
¶Qui odit increpationes/insipiens est. puer.12.a.
¶Vir insipiens [r] fodit malum:& in labijs suis ignis ardescit. puer.16.d.
¶In auribus [s] insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquij tui. puer.23.b.
¶Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij. Ita qui tribuit insipienti honorem. puer.26.b.
¶In via stultus ambulās/cū ipse insipiēs sit:omnes stultos existimat. Ecclēs.10.b
¶Labia insipientium præcipitabunt eos. Ecclēs.10.c
¶Probata virtus corripit insipientes. Sapien.1.a.
¶Creaturæ dei in odiū factæ sunt: & in tentationē animæ hominū/ & in muscipulā pedibus insipientiū. Et supra in verbo creatura. Sapiē.14.b
¶Datus insipientis non erit vtilis tibi. Oculi enim illius septemplices sunt. exigua dabit/& multa improperabit. Apertio enī oris illius inflammatio est. Eccli.20.b.
¶Melior [t] est qui cęlat insipientiam suam:q̄ homo qui abscondit sapientiam suam. Eccli.20.d.
¶Vtinam sustineretis modicum quid insipientiæ meę:sed & supportate me &c. 2.ad co.11.a
¶Libenter [v] suffertis insipientes:cum sitis ipsi sapientes. 2.ad co.11.c
¶Si voluero(inquit Paulus) gloriari/nō ero isipiēs:veritatē enī dicā. 2.ad co.12.b
¶Factus [x] sum(ait Paulus) insipiens:vos me coegistis. 2.ad co.12.c

Insons. ¶Non assumes nomē dñi dei tui in vanū. Nec enim habebit [y] dñs deus insontē eum/ qui assumpserit nomen dei sui frustra. Exodi.20.b
¶Insontem & iustum non occides. Exodi.23.a

Inspirare & Inspiratio. ¶Deus īspirauit in faciem hominis īspiraculum vitæ. Et supra in verbo homo. Gene.2.b.
¶Inspiratio [z] omnipotentis dat intelligentiam. Iob.32.b.
¶Deus dat omnibus vitam [a] / & inspirationem/& omnia. Actuū.17.f.
¶De inspiratione spiritussancti.infra spiritussanctus.

Instabilis. ¶Impius facit [b] opus instabile. puer.11.c.
¶Peccatum peccauit Hierusalem:propterea instabilis facta est. Thre.1.c.
¶Instabiles [c] & idocti deprauāt scripturas / ad suā ipsorū perditionē. 2.petri.3.d.

Insula. ¶Reges Tharsis & insulæ/munera offerent.Reges Arabum & Saba/dona adducent. psal.71.b.
¶Taceant ad me insulæ [d]: & gentes mutent fortitudinem &c. Esaiæ.41.a

-diari nefas esse. Ita dicit textus in l.vt vim.in fi.ff.de iusti.& iure. r ¶Vir insipiens fodit malū &c. Potest hoc de hęretico specialiter intelligi/ qui florentes diuini eloquij campos/noxię linguę vomere rūpit:vt de internis eorum finibus/sensus impios eruat. A cuius labijs ignis ardescit a quo se suosq; auditores perpetuo perdat. Pro hac declaratione quę est glo.or.facit tex.in c.quidam.in fi.24.q.3. s ¶In auribus insipiētiū ne loquaris. Idē suadet per tex.in c. In mādatis.43.dist. t ¶Melior est qui cęlat insipientiā &c. Cęlare em insipiētiā/est prouidentiæ.c.Nolo. in princi.12.q.1. Cęlare autē sapientiā/est ignauię.c.fi.in prin.43.distinc.
v ¶Libenter suffertis insipiētes cū sitis ipsi sapientes. Hęc verba dixit Paulus dū a cōtēptu suo & multimoda cōmēdatiōe sui Corithios reuocaret. & hāc cōmendationē quā quis de seipso facit appellat sæpe Paulus insipientiā vt videri pōt in hoc c.11. & c.seq. Et p hoc est bo.tex. cum glo.in verb.Multimoda. in c.Quod Christ9.§.potest.23.quęsti.4.
x ¶Factus sum insipiens: vos me coegistis. Nōnunq̄ em aliqua: quæ tñ de sui natura mala nō sunt: ppter pximorū ędificationem dicenda sunt aut faciēda/ a qbus tñ dicendis aut faciēdis/esset alioqui abstinendū. put est bo.tex.in c. Etsi Christus.de iureiurā. de quo textu dicet ī ver. Iurare.
y ¶Nō habebit dñs deus insontē eū &c. Hinc dicit tex.in c.Necesse.22.q.4. Necesse est vt male iurās/ dignā agat pœnitentiā:q2 nomē dñi contra pręceptū illius sumpsit inuanū. qa in Exodo scriptū est. Neq; enim īsontē habebit dñs eum/ qui sumpsit nomē dei sui frustra.
z ¶Inspiratio omnipotētis dat intelligentiā. Deus em occulta nōnunq̄ inspirat/ & intelligere facit p quasdā suas occultas admonitiones. c. qd errauerat.23.q.6. Vnde & quędā quę alias videbātur reprehensibilia/sancti patres fecisse leguntur ex occulta dei inspiratione. prout est bo. tex.in c. Si nō licet.colū.fi.23.q.5. & in c.Gaudemus.paulopost mediū.de diuor. Et propterea dicit tex.in c. Consuetudo. in fi.8.dist. Post inspirationē & reuelationē veritatis factā/qui in eo qd errauerat pseuerat/ prudens & sciens iam nō in venia ignorātię peccat &c.
a ¶Deus dat inspirationē. Hac sentētia satis liquet/inspirationem ad bonū esse a deo. Et hoc etiā probat bo. tex. & ibi expresse do.Cardi.zaba. in cle.1.in fi.de relig.domi. vbi dicit. Si fuerint fideles aliquę mulieres q̄ promissa continētia/vel etiam nō promissa: honeste in suis cōuersantes hospitijs/ pœnitentiā agere voluerint: & virtutū dño in humilitatis spiritu deseruire/hoc eisdē liceat prout dominus ipsis inspirabit. Hæc ibi.
b ¶Facit opus instabile. Quod etiā iure humano satis dānatur.cle. In plerisq;. Ibi instabilitate vagationis.de electio. c ¶Instabiles & indocti &c. Videat qd in hui9 annotatiōe sentētię dictū est in verb.indoctus. d ¶Insulę. Insula est locus aqua circūdatus & si quidē in mari sit(qd raro accidit)occupantis sit: nullius enim esse credit. At si in flumine sit(qd frequēter accidit)si quidē mediam partē fluminis teneat: cōis est eorū qui ab vtraq; parte fluminis prope ripā prędia possidēt: sc3 pro modo latitudinis cuiusq; fundi quę latitudo prope ripā sit. Qz si alteri parti proximior sit: eorū est tm̄ qui ab ea parte prope ripā prędia possident. Hæc probant in.§.Insula.isti.de re.diui.in l.adeo.§.Insula.& in l.Insula.ff.de acqui.re.do. Et eodē modo etiā quo-

ad iura parrochialia: insula censet esse illius loci seu parrochiæ/cui adhæret seu pximior est.c.qm̄.cū glo.de decimis. Quādoq; tn̄ insula ponitur pro qualibet domo/sed improprie l.2.§.si quis insulā.ff.de eo qd cer.lo.& notatur per glo.in d.§.Insula. e ¶ Integritate.Id est honestate/nedū animi sed etiā corporis. Integritas em̄ proprie pro corporis pudicitia seu virginitate sumitur.c.si. in verb Integra.de frigi & male.& notat Archi.in c.1.de sta.regula.lib.vj. f ¶ Nō declines ad dextrā/vel ad sinistrā. Quid sit ad dextrā: & qd ad sinistrā declinare/dictū est satis diffuse in verbo Dextra.o.& p.vbi videatur.

Esaie.49.a ¶ Audite insulæ/& attēdite populi delonge: dominus ab vtero vocauit me &c. Et infra in verbo vterus.

Integer & Integritas.

Ad Ti.2.b. ¶ Præbe exemplum bonorum/ in doctrina & integritate [e] &c.Vt supra i verbo exemplū. vbi diffusius.

Iacobi.1.a. ¶ Patientia/ opus perfectum habet : vt sitis perfecti & integri in nullo deficientes.

Intelligere & Intelligentia.

Iosue.7.b. ¶ Nō declines [f] a lege ad dexteram vel sinistram: vt intelligas cuncta quæ agis.

1.para.28.b ¶ Deus vniuersas [g] mentium cogitationes intelligit.

Iob.12.c. ¶ Dominus est qui habet consilium & intelligentiam.

Iob.28.d. ¶ Timor dñi/ipsa est sapiētia. & recedere a malo/ ipsa est intelligētia.

Iob.32.b. ¶ Inspiratio [h] omnipotentis dat intelligentiam.

Iob.38.d. ¶ Quis [i] dedit gallo intelligentiam: nonne dominus?

psal.18.d. ¶ Delicta [k] quis intelligit?

Psal.49.d. ¶ Intelligite hęc/qui obliuiscimini deum: nequando rapiat/ & non sit qui eripiat.

Psal.93.b. ¶ Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite.

psal.118.n. ¶ Super omnes [l] docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est/super senes intellexi: quia mandata tua quęsiui.

Psal.138.a. ¶ Intellexisti domine cogitationes meas delonge semitā meam & funiculum meum inuestigasti.

puer.1.a. ¶ Intelligens/gubernacula possidebit.

puer.20.d. ¶ A domino [m] diriguntur gressus viri.quis autem hominum intelligere potest viam suam?

Sapiē.3.b. ¶ Qui confidunt in domino intelligēt veritatē: & fideles in dilectione/ acquiescunt illi.quoniam donum & pax est electis eius.

Hiere.10.d ¶ Stulte egerunt pastores/& dominum non [n] quesierūt: propterea nō intellexerunt/& grex eorum dispersus est.

Intellectus.

Psal.31.c. ¶ Intellectum tibi dabo / & instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

psal.118.b. ¶ Intellectus [o] bonus omnibus facientibus eum.

psal.118 e. ¶ Da michi [p] intellectum / & scrutabor legem tuam : & custodiam illam in toto corde meo.

psal.118.r. ¶ Declaratio [q] sermonum tuorum (domine) illuminat: & intellectum dat paruulis.

psal 118.s. ¶ Intellectum (domine) da michi/& viuam.

Psal.118.y. ¶ Domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectum.

Psal.135.a. ¶ Confitemini domino dominorum/qui facit mirabilia solus: qui fe-

g ¶ Vniuersas mentiū cogitationes intelligit. Idē probat tex in c. Nunquid enim. in fi. de pœni.distic.1.in c. fina. in fi.de conse. distinc.1. & in c.1.circa mediū.15. quęsti.6.

h ¶ Inspiratio oīpotentis dat intelligentiā. Recurrat ad verbum Inspiratio.

i ¶ Quis dedit gallo intelligentiā. Videat qd dictū est in verb. Gallus.

k ¶ Delicta qs intelligit? Recurratur ad verbum delictum.

l ¶ Super oēs docētes me intellexi &c. Facit pro hac sentētia text9 qui videri potest in c. Legimus 2.in fi.37 dis.

m ¶ A dño dirigunt gressus viri.quis aūt hominū &c. Videat tex.cōformis in c. Sicut.in fine 47.distinc.

n ¶ Dominū nō q̄sierūt propterea non intellexerūt. Hęc illatio bene pbatur in c. Qui sine saluatore. in princi.26. quęsti.3.

o ¶ Intellectus bonus oībus faciētibus eū. Id est diuīa pręcepta intelligere his oibus vtile est/qui ea volūt opere cōplere. Alioqui scienti/ & non facieti: peccatū esset illi. & vt seruus intelligens voluntatem dñi/ & non faciēs : plagis vapularet multis.c. Ideo phibetur. in fi.37.distinc.& c. Si em̄. colū.3.de pœni. disti.2.vbi etiā ponit illud Ioā.qd huic sentētiæ satis applaudit. Qui dicit se deū nosse & mādata eius non custodit/ mēdax est.

p ¶ Da michi intellectū & scrutabor legem tuā. His verbis generalibus vti possumus/ad quadruplicis intellectus quē diuinę sibi scripturę vendicant: petitionē faciendā. Est enim quidam earū intellectus historicus seu literalis. quidam allegoricus. quidā moralis seu tropologicus. & quidā anagogicus. Historicus est de rebus quę ante vel īfra nos sunt.i.de rebus pręteritis vel nobis iferioribus Allegoricus de his quę intra nos sunt/ & de his quę debemus credere facta per Christū in nobis.i.in ecclesia militāti. Tropologicus seu moralis est de his quę iuxta nos sunt.i.quę nos debemus seruare in cōuersatiōe nostra/ & moribus nostris circa proximū. Anagogicus autē est de his quę supra nos sunt.i.quę sunt in cœlo: ad quę nos venire speramus. Quādoq; tamen allegoria largius sumitur/ vt etiā cōprehendat anagogiā & tropologiā. Allegoria em̄ dicitur ab alleon qd est alienum. & gore/qd est dicere vel loqui: quasi aliena dictio vel locutio. quando scilicet aliud dicitur vt per illud aliud intelligatur. Pręmissa ponit Archi. & ibi est bo.glo. tametsi non ita diffuse loquatur. in c. Ieiunium quarti.colū.2.76.distinc.

q ¶ Declaratio sermonum tuorum &c. Videatur quod dictum est in verb. Declaratio.

cit cœlos in intellectu.

¶Si est [r] tibi intellectus: responde proximo. sin autem: sit manus tua super os tuum/ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris. Eccli.5.d.

¶Qui [s] multa didicit: enarrabit intellectum. Eccli.34.b.

¶Sola [t] vexatio intellectum dabit auditui. Esaiæ.28.f.

¶Simus in captiuitatem redigentes omnem intellectum/in obsequiũ Christi. 2.ad co.10.b

Interficere. ¶Consurrexit Cain aduersus fratrẽ suum Abel: & interfecit [v] eum. Et supra in verbo Abel. Et in verbo Cain. Gene.4.b.

¶Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ / aut filius tuus/ vel filia / siue vxor quæ est in sinu tuo / aut amicus quem diligis vt animam tuam; clam dicens. Eamus & seruiamus dijs alienis/quos ignoras tu & patres tui : cunctarum in circuitu gentium quæ iuxta vel procul sunt/ ab initio vsq; ad finem terræ : non acquiescas [x] ei nec audias : neq; parcat ei oculus tuus/ vt miserearis & occultes eum : sed statim [y] interficies. Sit primum manus tua super eum: vt post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur: quia voluit te abstrahere a domino deo tuo/ qui eduxit te de terra Aegypti/ de domo seruitutis : vt & oĩs Israel audiat/ & nequaq̃ faciat vltra quippiam huius rei simile. Deute.13.b.

¶In ore duorum aut trium testium/peribit qui [z] interficietur. Deute.17.b

¶Nemo interficiatur vno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum / & manus reliqui populi extrema mittetur; vt auferas malum de medio tui. Deute.17.d

¶Nobis [a] non licet interficere quenq̃/dicebant Iudæi. Ioan.18.f.

Interfector. ¶Si interfector extra fines vrbium/quę exulibus deputatę sunt/fuerit inuentus: & percussus ab eo qui vltor est sanguinis; absq; noxa [b] erit qui eũ occiderit. Debuerat enim profugus/vsq; ad mortem pontificis in vrbe residere. Postq̃ autem ille obierit/homicida reuertetur in terram suam. Nũeri.35.c.

Interitus. ¶Virum iniustum mala capient in interitu. psal.139.c.

¶Qui trahuntur [c] ad interitum/liberare ne cesses. Puer.24.b.

¶Qui corripientem se dura ceruice contemnit/repentinus ei superueniet interitus. Puer.29.a.

¶Vnus [d] interitus/est hominis & iumentorum. Ecclẽs.3.d.

¶Cum [e] dixerint pax & securitas : tunc repẽtinus eis superueniet interitus/sicut dolor in vtero habentis/ & non effugient. 1.thes.5.a.

¶Quod antiquatur & senescit prope interitum est. Ad heb.8.d.

Interrogare. Interrogans & Interrogatio.

¶Dominus interrogat iustum & impium, qui autem [f] diligit iniquitatem/odit animam suam. Psal.10.b.

¶Surgentes testes iniqui: quæ ignorabam interrogabant me. psal.36.b.

r ¶Si est tibi intellectus &c. Id est sicut peccat (dicit glo. ĩterlinearis) qui scit & non vult proximum docere: sic qui nescit/ & vult magister esse. Pro hac declaratione facit tex. in c. Sit rector. in princi. & in c. fi. in prin. 43. distinc. iuncto c. Miserum est. in prin. 61. dist.

s ¶Qui multa didicit/ enarrabit intellectũ. Qui scripturarũ didicerit mysteria/alijs instruendis: qd ab eo intellectũ est: enarrabit. c. fina. (vbi bo. tex. p hac declaratione quę est glosarum interlinearis & ordinarię) de magistris.

t ¶Sola vexatio intellectũ dabit auditui. Facit tex. in c. Qui ea. in fi. 38. dist. dũ ibi dr̃. Quicũq; stult⁹ est ĩ culpa/ erit sapiẽs in pœna. Et ĩ c. Si custos. paulo post princip. 27. q. 1. dũ ibi dr̃. Tantũ hebes/tantũq; es negligens: vt nisi canonicã in te fueris vltionẽ expert⁹/ ĩ alijs districtionẽ & disciplinam nescias custodire.

v ¶Et interfecit eũ. Videatur qd dictum est ĩ verb. Cain.

x ¶Non acquiescas ei/nec audias. Etiã supple si aliqua quę tibi prędixerat euenerint. quia tentat te dñs deus tuus: vt palam fiat vtrum diligas eũ an non. c. Nec mirum. in fine. 26. q. 5. vbi citatur similis sententia quę habet Deutero. 13. a.

y ¶Sed statim iterfi cies. Hodie (cessante omi dispõne statutaria) nemini licet alterũ (ẽt ĩfidelẽ) autoritate ppria iterficere: nisi aliter euadere nõ possit. l. Nullus. C. de Iudę. iuncta l. vt vim. ff. de iusti. & iure. facit tex. in l. vnica. C. qñ li. vni. sine iudice se vindi. & qd habet in cle. 1. de homi.

z ¶Qui interficiet. Qui pbato cõtra eũ duobus aut tribus testib⁹ crimine mortifero ĩterficitur: iudicantis decreto/ suũ interfectorẽ homicidij reũ nõ reddit: sed dei poti⁹ efficit ministrũ. c. Qui malos. 23. q. 5.

a ¶Nobis non licet ĩterficere quenq̃. Tex. est cũ glo. vbi hęc declarãtur ĩ c. Periculose. de pœni. dist. 1. de quo dictũ est š. in verb. Ihesus.

b ¶Absq; noxa erit/ q eum occiderit. An istud hodie pcedat de iure humano/dictũ est in annotatione hui⁹ sentẽtię š. in ver. Exul. vbi videat.

c ¶Qui trahunt ad interitũ/liberare ne cesses. Videatur annotatio in verb. Eruere.

d ¶Vnus interitus/ est hoĩs & iumẽto℞. Declaret vt dictũ est in verbo Homo.

e ¶Cũ dixerint pax & securitas &c. Facit tex. (de Nabuchodonosor rege loquẽs in c. Remittunt. ibi. Cum autem in corde suo diceret Nabuchodonosor. Nonne hęc Babylon quam ego condidi in robore regni mei? statim immutauit deus rationabilem mentem eius & induit eum ferina bestialitate). 23. quęsti. 5.

f ¶Qui diligit iniquitatẽ/odit animam suam. Idem probat tex. in c. Et qui emendat. in fi. 45. distinc. & in c. Qui vult. in fi. cum glo. de pœni. distinc. 3.

g ¶ Stulta est enim huiusmodi interrogatio. Vide quod satis late dicit Fely. in ca. Si quando. versi. Circa reddendam rationem. extra de rescriptis.

h ¶ Anteq̃ interroges/ ne vituperes quenq̃: & cum interrogaueris/ corripe iuste. Hinc dicit tex. in c. Bonũ. 11.q.3. Eo℞ qui accusantur causas discutere non licet/ priusq̃ canonice vocati ad synodũ veniãt &c. vt ꝯ in verbo Corripere. in annotatiõe hui⁹ sentẽtię. vbi etiã allegatur alius tex. huic sentẽtię innitẽs in c. fi. 1 fi. 15 ꝙ 8.

Eccles.7.b. ¶ Ne dicas quid putas causæ est / ꝙ priora tempora meliora fuere q̃ nunc sunt. Stulta g enim est huiusmodi interrogatio.

Sapiẽ.1.c. ¶ In cogitationibus impij interrogatio erit.

Eccli.11.d. ¶ Anteq̃ interroges h/ ne vituperes quenq̃: & cum interrogaueris/ corripe iuste.

Eccli.18.c. ¶ Ante i iudicium interroga teipsum: & in conspectu dei inuenies propitiationem.

Eccli.32.b. ¶ Adolescens loquere in causa tua vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris: habeat caput responsum tuum.

ad rõa.10.d ¶ Qui interrogationem k manifestat/ parabit verbum: & sic deprecatus exaudietur: & cõseruabit disciplinam/ & tunc respõdebit. Inuentus sum a non quærẽtibus me (dicit Esaias in persona domini) & palam apparui ijs qui me non interrogabant.

1.ad co.10.f ¶ Omne quod in macello venit mãducate; nichil l interrogantes propter conscientiam.

ad rõa.8.g. **Interpellare.** ¶ Ihesus Christus interpellat m pro nobis.

2.esdrę.8.c. **Interpretari & Interpretatio.** ¶ Cõgregati sunt principes familiarum vniuersi populi/ sacerdotes & leuitæ ad Esdrã scribam vt interpretaretur n eis verba legis.

Danie.5.d. ¶ Interpretatio somniorum/ ostensio secretorum/ ac solutio ligatorũ: inuentæ sunt in Daniele.

Matth.1.d. ¶ Emmanuel o interp̃tatũ est nobiscũ deus. Et supra Emmanuel.

Marci.5.d. ¶ Thabita cumi: quod interpretatum est: puella/ tibi dico surge.

Marci.15.b ¶ Golgotha locus/ interpretatur Caluariæ locus.

Lucę.24.d. ¶ Interpretabatur Ihesus discipulis euntibus in Emaus in omnibus scripturis/ quæ dicebantur de illo.

Ioan.1.f. ¶ Messias/ interpretatur Christus.

i ¶ Ante iudiciũ interroga teipsum: & in cõspectu dei inuenies propitiationem. Hac sentẽtia monemur: vt semp parati simus/ nec stulta securitate nobis blãdiamur: sed in dei seruitute laboremus vsq; ad finẽ vitę. Si eñ in cœlo ruina inuẽta est/ q̃to magis i terra est. c. Si eñ. col. pe. de pœni. distinc. 2.

k ¶ Qui interrogatione manifestat/ parabit verbũ &c. Hac sentẽtia moneri videnť quib⁹ ex officio icũbit ad aliorũ interrogata respõdere: ne suã pręcipitent responsionẽ. sed vbi materię dubietis exegerit/ mature qd respondeãt præcogitent. Quod etiã suadere videť text⁹ in c. Põderet. in princi. 50. dist. dum ibi dicit. Tempore indigemus vt aliquid maturius agamus: nõ pręcipitemus cõsilia & opera nostra/ neq; eorũ ordinẽ corrumpamus. Hæc textus vbi Archi. ponit notabile Adagiũ. Prius sermo veniat ad limã/ q̃ ad linguam.

l ¶ Nichil interrogantes propter conscientiam. Declara vt per Archidia. in c. Si quis carnẽ. 30. distinc. de qua declaratione dictum est in verb. Conscientia.

m ¶ Interpellat pro nobis. Non voce/ sed miseratione: dũ quotidie hominẽ quẽ assumpsit/ & graue genus mortis qd pro nobis sustinuit: vultui paterno offert. Idem eñ corpus reassumpsit humanũ/ resurgens: qd dimiserat moriens. c. 1. vbi bonus tex. in 2. colũ. de sum. trini.

n ¶ Vt interpretaret eis verba legis. Pro interpretatione verbo℞ legis/ non ad propriam ingenij virtutẽ vel intelligentiã semper est recurrendũ. sunt eñ multa verba in scripturis diuinis/ quę possunt trahi ad eũ sensum: quẽ sibi vnusquisq; sponte pręsumpserit/ sed non oportet. sed prius ab eis sunt ediscendę diuinę scripturę/ qui eam a maioribus scdm veritatẽ sibi traditã seruant. postea vero non erit absurdũ/ si aliquid etiam ex eruditione cõmuni & liberalibus studijs (quę etiã forte in pueritia quis attigit) ad assertionẽ veri dogmatis cõferat. Ita dicit tex. in c. Relatũ. 37. dist. Quisnam aũt canonũ dubietates/ aut legum nodositates debeat interpretari/ est textus in c. Sicut §. 1. 11. q. 1. vbi dr. Sicut ille solus habet ius interpretandi canones/ qui habet potestatẽ condendi eos. Ita ille solus ciuiliũ legum debet esse interpres/ qui eis ius & auctoritatẽ impartitur. Hęc tex. Vnde dicit tex. in l. fi. C. de legibus. In veteribus legibus inuenimus dubitatũ/ si imperialis sensus legem interpretatus est: an oporteat huiusmodi regiã interpretationẽ vim obtinere. quã vanam subtilitatẽ tam risimus q̃ corrigendã esse censuimus. Diffinim⁹ aũt omnẽ imperatori℞ legũ interp̃tationẽ/ siue in p̃cibus/ siue in iudicijs/ siue in alio quocũq; modo factã: ratam & indubitatã haberi. Si eñ in pręsenti tẽpore leges condere/ soli imperatori cõcessum est: & leges interpretari solũ modo dignũ imperio esse oportet. Quis eñ legum ęnigmata soluere & oibus aperire idoneus esse videbit: nisi is cui legislatorẽ esse concessum est? Explosis itaq; huiusmodi ridiculosis ambiguitatibus/ tam conditor q̃ interpres legũ iuste existimabitur. Hęc tex. Quia tamen in l. vnica. C. de p̃fes. qui in vr. cõstan. dicit doctores legũ posse leges interpretari. & in l. Nã vt ait. ff. de ll. dicit iudicẽ posse interpretari. Ideo pro resolutione breuiter dicendũ est. ꝙ quędã est interpretatio probabilis & non necessaria/ vt magistri seu doctoris. & de hac loquit d. l. vnica. Quędã est p̃babilis & necessaria/ sed non generalis: vt iudicis. & de hac loquitur d. l. Nã vt ait. Quędã est necessaria/ probabilis & generalis: sed non in scripturis redigenda/ vt cõsuetudinis. & de hac est tex. in l. Si de interpretatione. ff. de legib⁹. Quędã est p̃babilis/ necessaria/ generalis & in scriptis redigenda: vt est ea quę fit per conditorẽ canonis aut legis: & ita loquunť d. c. Sicut. & d. l. fi. Hanc distinctionẽ ponit glo. in d. c. sicut. §. 1 in glo. 1. & in c. 1. in verb. Interpretatus. de postula. p̃la.

o ¶ Emmanuel/ interpretatur nobiscũ deus. Vere emmanuel deus noster/ q nedũ ante eius passionẽ: sed & post eam & quotidie nobiscum esse etiam reali eius & corporali p̃sentia dignatur. d. cle. Si dominum. colũ. 2. de reli. & ve. sanc. & dictum est in verbo Ihesus.

¶Quibusdam datur interpretatio sermonis. 1.ad co.12.b

¶Qui loquitur lingua/oret [p] vt interpretetur. 1.cori.14.c.

¶De interpretatione somniorũ per Ioseph vide infra ĩ verbo Ioseph.

Intus.

¶Munda prius quod intus est calicis & parapsidis; vt fiat [q] & id quod de foris est mundum. Matth.23.c

¶Foris erant pugnæ/& intus timores. 2.cori.7.b.

¶De libro scripto intus & foris/vide infra in verbo Liber.

Inuenire.

¶Quia non est deus mecũ/inuenerunt me hęc mala. Deute.31.e.

¶Si quæsieris deum: inuenies. si autem dereliqueris eum/proijciet te in æternum. 1.para.28.b

¶Digne inuenire deum non possumus. Iob.37.d.

¶Qui peruersi cordis est/non inueniet bonum. puer.17.c.

¶Difficile æstimamus quæ in terra sunt:& quę in prospectu [r] sunt/inuenimus cum labore. Quæ in cœlis sunt autem/quis inuestigabit? Sapiẽ.9.d.

¶Non est apud inferos inuenire cibum. Eccli.14.c.

¶Quærite dominum dum [s] inueniri potest. inuocate eum dum prope est. Esaię.55.b.

¶Inuenerunt me (ait dominus) qui non quęsierunt me. Esaiæ.65.a

¶Cum quęsieritis me in toto corde vestro/inueniar a vobis: dicit dñs. Hiere.29.c.

¶Quæretis me/& nón inuenietis: ait Christus ad Iudæos. Ioan.7.c.

¶Satagite immaculati & inuiolati deo inueniri. 2.petri.3.c.

¶De hoc verbo inuenire respectu amici/mulieris/requiei/sapientiæ/tribulationis/& vitæ: vide in verbis suis.

Inuestigare & Inuestigator.

¶Qui inuestigator [t] malorum est/opprimetur ab eis. puer.11.d.

¶Lucerna domini spiraculum hominis/qui inuestigat omnia secreta ventris. puer.20.d.

¶Quæ in cœlis sunt quis inuestigabit? Et.s.in verbo proximo. Sapiẽ.9.d.

¶Sapientiam dei præcedentem omnia quis inuestigabit? Eccli.1.a.

¶Inuestiga [v] sapientiam/& manifestabitur tibi. Eccli.6.a.

Inuidere. Inuidens. Inuidus & Inuidia.

¶Cernens Rachel q̃ infœcunda esset/inuidebat sorori suæ. Gene.30.a.

¶Inuidebant Ioseph fratres sui. Et infra Ioseph. Gene.37.c.

¶Virum stultum interficit iracundia:& paruulum [x] occidit inuidia. Iob.5.a.

p ¶Oret vt interpretetur. Oret vt eius locutio seu sermo ab auditoribus suis intelligi possit: alioqui fructum non faceret.c.fi.§.1.43.distinc. q ¶Vt fiat & id quod deforis est mundũ. Nisi enim mundicies intus sit/foris esse non poterit. Id enim principaliter attendit qd intus est. Hinc dixit tex.in c.Si propterea.de pœnitẽ.dist.1. Si propterea non facis furtũ/quia times ne iudiceris: intus in corde fecisti. Reus furti teneris & nil tulisti.& in c.fi. in prin.14.q.vlti. Dicit textus. Fur non solũ in maioribus/sed etiã in minoribus iudicat. Nõ enim qd furto ablatum est/sed mens furãtis attẽdit.

r ¶Quæ in prospectu sunt inuenimus cum labore. Applicando hæc verba iuri humano/dici potest: q̃ ideo quę ĩ prospectu sunt dicimur difficulter inuenire: qa quod inuenimus si alienum sit. vtilitatẽ nobis nõ parit/sed potius laborẽ. Oportet enim vt sollicite curemus vt ei fiat restitutio/cuius est res inuẽta. put est bo.tex.in l.falsus§.q alienũ.ff.de fur. de quo & cęteris (quę hic possent allegari) videat s.in verbo Depositum.c. Si vero alienũ non sit/sed sit res vacans seu pro derelicto habita: adhuc laborẽ parere videt. qa ad hoc vt ex inuentione nobis vtilitas acqrat: oportet q̃ res inuẽta apprehẽdat: alias.i.sine apprehensione nobis nõ acqreret/imo nec proprie diceret inuẽta: quia inuẽtũ dicit qd apprehẽsum est/non aũt qd solũ modo visum est. l. Si barsatorem. C.de fideius. Vnde lapilli & gemmę & cętera quę in littore inueniuntur: ita demũ inuẽtoris siũt/si occupẽtur siue apprehendatur. Tex.est cũ glo. in verbo Inuẽtoris. in§.itẽ lapilli.insti.de re.diui.& in l.1.in pri.& ibi notat do.meus Iason.in.5 no.ff.de acqui possef. Speciale tñ est in thesauro. i.in pecunia ab ignotis dominis abscõdita: vt in eo acquirendo non reqrat apprehẽsio. Si enim ex duobus alter primo viderit thesaurũ/alter primo apprehẽderit: efficitur eius q primo vidit/non qui primo apprehẽdit. glo.est q̃ ita tenet in d.§.item lapilli.in verb. Inuentoris. in fi.insti.de re.diui.in l.Nunq̃.§. Thesaurus.ff.de acqui.re.do.& in l.vnica. C.de thesau.lib.10 Dicunt tamẽ Paulus de Castro & Ludo.Ro.in l.3.§.Neratius.ff.de acqui.possef.q̃ per illum tex.opinio glosarum prędictarũ confunditur: cũ ibi probetur q̃ imo etiam in thesauro requiratur apprehẽsio: sed do.meus Iason ibi respondet in sexto no.q̃ ille tex.loquitur respectu possessionis/non autẽ respectu dominij/quod facilius acquiritur q̃ possessio.l.1.§.Item acquirimus.cum glo.ff.de acq.pos.

s ¶Dum inueniri potest. Idest dũ pœnitentię tempus nobis superest. Nisi enim in hoc seculo mereamur/in altero mereri non poterimus.c.In pręsenti.13.quęst.2.

t ¶Qui inuestigator est malorũ/opprimet ab eis. Idest qui mala quę dicat vel agat inquirit/seu cogitat: & supple in cogitatione seu inquisitione delectatur/ab altioribus retardabitur. Pro hac declaratiõe quę est de mente glo.ordi.est bo.tex.in c.1.in versi.Ponderosus ergo est.49.dist.de quo videat s.in verb.Impetigo.f.

v ¶Inuestiga sapientiam & manifestabitur tibi. Hinc Salomon non diuitias/non longa tempora huius vitę/sed sapientiam a deo expetijt & impetrauit.c.Qui ecclesiasticas.§.Ecce.versi.Salomon quoq.36.dist.

x ¶Paruulu occidit inuidia. Paruulus occiditur inuidia. qa nisi inferior esset de bono alterius non doleret. Vel paruus est/qui terrena diligit/magnus qui ęterna. Paruus ergo inuidia occiditur/quia nullus hac peste moritur. nisi qui hæc terrena appetit/quę tota non proueniunt pluribus. Vnde si qua desyderamus/illi in-

uidemus qui penitus ea accipit/ vel partem habendo q̃titatē nobis restringit. Ita hæc verba declarat glo. ordi. circa quam notandum est id quod notanter dicit Archi. in c. Q̄ magnū. 23. qu̧sti. 4 vbi dicit/ ꝙ inuidia ex genere suo est mortale peccatum/ quia cōtrariatur charitati: qu̧ gaudet de bonis proximi. Inuidia nanq̧ dicit tristitia qu̧dam de bonis alienis. Potest tamen ḩc tristitia contingere quatuor modis. Vno quidē modo quando aliquis dolet de bonis alicuius: inq̃tum ex eo timet nocumentum/ vel sibiipsi vel alijs bonis: & talis tristitia non est inuidia: & potest esse sine peccato vt dicit Grego. 22. moraliū. Secūdo quādo quis de alteri⁹ bono dolet/ non ex eo ꝙ ipse habet bonum: sed ex eo ꝙ sibi deest bonum qđ alter habet: & hic dolor vocat̃ proprie z̧lus vt dicit philosophus. 2. Ethicorum. Et si ille z̧lus sit cōtra bona honesta: laudabilis est scdm illud. 1. ad Corin. 3. Emulamini spiritualia. si autē sit de bonis tēporalibus/ tunc potest esse cum peccato & sine peccato. Tertio aliquis tristat̃ de bono alicuius inq̃tum ille cui accidit illud bonum est eo indignus: qu̧ quidē tristitia non potest oriri ex bonis honestis/ ex q̄bus aliq̄s iustus efficitur: sed (sicut dicit philosophus in. 2. Rhetoricoꝝ) est de diuitijs & talib⁹ qu̧ possunt prouenire dignis & indignis: & scdm ipsum ḩc tristitia vocatur Nemesis & ꝑtinet ad bonos mores. scdm tamē doctrinam fidei/ ḩc tristitia ꝓhibetur/ quia ꝙ tēporalia bona indignis proueniūt ex iusta dei ordinatione disponitur vel ad eorum correctionem/ vel ad eorum damnationem. & huiusmodi bona quasi nichil sunt in compatatione ad bona futura/ qu̧ seruantur bonis. Vnde in Psal. Noli ̧mulari in malignantibus: neq̧ z̧laueris facientes iniquitatem. & alibi. Pene effusi sunt gressus mei: quia z̧laui super iniquis/ pacem peccatoꝝ videns. Quarto aliquis tristatur de bono alicuius inq̃tum alter excedit ipsum in bonis: & hæc tristitia proprie est inuidia: quia dolet de quo gaudendū est. Nota tamen ꝙ si sit imperfecta ratione consensus/ vt quia sit tm̄ in motu sensualitatis: sic est tm̄ veniale peccatū. Nam primi motus inuidi̧ quādoq̧ etiam in viris perfectis inueniuntur scdm Tho. Ḩc Archi.

Prou. 14. d. ¶Vita carnium/ sanitas cordis. Putredo [y] ossium inuidia.

Prou. 23. a. b ¶Ne comedas cū homine inuido: & ne desyderes cibos eius. quoniā in similitudinē harioli & coniectoris æstimat quod ignorat. Comede & bibe dicet tibi: & mens eius non est tecum.

puer. 28. d. ¶Qui festinat ditari & alijs inuidet: ignorat ꝙ egestas superueniet ei.

Eccles. 4. a. ¶Omnes labores hominum [z] & industrias animaduerti patere inuidiæ proximi.

Sapiē. 2. d. ¶Inuidia diaboli/ mors intrauit in orbem terrarum.

Sapiē. 6. d. ¶Neq̧ cum [a] inuidia tabescēte iter habebo (dicit sapientia) quoniam talis homo non est particeps sapientiæ.

Sapiē. 7. b. ¶Sapientia quam sine fictione didici/ sine inuidia communico.

Eccli. 14. a. ¶Qui sibi [b] inuidet/ nichil est illo nequius: & hæc redditio est maliciæ illius & si bene fecerit ignorāter & non volēs facit: & in nouissimo manifestat maliciam suam.

Eccli. 14. b. ¶Nequam est [c] oculus liuidi/ & auertens faciem suam/ & despiciens animam suam.

Eccli. 31. b. ¶Non extendas manum tuam prior: ne inuidia contaminatus erubescas. Et diffuse in verbo mensa.

Mat. 27. b. ¶Sciebat [d] Pilatus ꝙ Iuḑi Ihesū per inuidiā tradidissēt. Et. s. Ihes⁹.

Ad galā. 5. d ¶Inuidia opus est carnis.

Iacobi. 4. b ¶Ad inuidiam [e] concupiscit spiritus qui habitat in vobis.

Inuisibilis.

Thobi̧. 12. ¶Ego (ait angelus) cibo inuisibili & potu vtor.

ad rōa. 1. c. ¶Inuisibilia dei/ per ea q̃ facta sunt/ a creatura intellecta cōspiciūtur.

2. cori. 4. a. ¶Christus est imago dei [f] inuisibilis.

ad heb. 4. a ¶Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu dei.

y ¶Putredo ossium inuidia. Inuidia est putredo ossium. i. (dicit glo. interli.) bonorū operū. Vnde dicit Archidi. in c. Vnum orariū. §. Alias. colū. 2. 25. dist. Inuidia est qu̧dā arbor/ cuius radix est maleuolentia/ cuius frondes: ira & odiū/ cuius flores: irrisio & derisio/ cuius fruct⁹: ̧mulatio & detractio/ cuius folia: liuor & pallor: & quem aspicit despicit/ & quem despicit interficit & corrumpit. Hæc ibi.

z ¶Labores hominū & industrias animaduerti patere inuidi̧ proximi. Hinc fit: vt si quis vilior videat̃/ minusq̧ laboris aut industri̧ habere: minus ei inuideatur. Vnde Horatius inuidiam placare parat virtute relicta. Pŗmissa ponuntur per glo. in l. Nec quicq̃. §. obseruare. in verb. Inuidiā. ff. de offi. procon. & lega.

a ¶Cum inuidia tabescente. Tabescens inuidia dicitur: quia liuor & pallor inuido homini solent obuenire: prout post Archi. dictum est in secunda superiori annotatione. vel tabescens inuidia dicitur: quia ex frequenti ipsius iteratione/ eā in medullis cordis constat esse repositā. De qua loquitur tex. in c. 2. in prin. de pœni. distinc. 2. dicens. Si quis semel notatus fuerit inuidi̧ vitio/ & rursus in hoc ipsum inciderit: sciat se primā causam ex qua inuidia nascitur/ in interioribus medullis habere reconditam. Hæc ibi.

b ¶Qui sibi inuidet. Sicut supple est auarus/ qui propter inexplebilem eius auaritiam requiem non habet. c. Sicut hi. in princip. 47. distinc.

c ¶Nequā est oculus inuidi. De nequitia inuidi est bonus tex. in c. Sexto die. circa med. 35. dist. vbi probatur/ ꝙ Cain fratrē suum Abel inuidia pŗlationis interfecit. & in c. Si omnia. 6. qu̧sti. 1. vbi de his qui in çteris accusandis frequentes sunt/ dicitur ꝙ inuanum laborant: quia plus inuidi̧ stimulis agitātur q̃ charitatis. Hæc ibi. Cum autem ab omnibus effugienda sit inuidia: ab his tamen qui clerici sunt & de sorte domini/ præsertim deuitanda est. cap. His igitur. circa me. 23. distinc. Et ab omnibus laicis vt summum malum cauenda est/ ne eam sibi in suos sacerdotes assumāt. Peius enim malum (dicit Gregorius) non existimo q̃ christianos suis inuidere sacerdotibus. c. Sunt plurimi. in fi. 6. qu̧sti. 1.

d ¶Sciebat Pilatus &c. Videatur quod istis verbis annotatum est in verb. Ihesus.

e ¶Ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis. Facit textus in c. Qui contempta. in princip. 8. distinc. vbi dicitur. Qui contempta veritate præsumit consuetudinem sequi: circa fratres inuidus est quibus veritas reuelatur.

f ¶Dei inuisibilis. Videatur quod dictum est in verb. Deus. super illud Exodi. Deū nemo vidit vnq̃.

¶Fide ītelligimus aptata esse secula: vt ex iuisibilibus visibilia fierēt. ad heb.11. a

Inuitatus. ¶Cum [g] inuitatus fueris ad nuptias/ non discumbas in primo loco. Et latius infra in verbo nuptiæ. Lucę.14.b.

¶De inuitatis qui se excusauerunt/ habetur Lucæ.14.d. Et diffuse in verbo Cœna.

Inuocare & Inuocans. ¶Enos cœpit primus inuocare [h] nomen domini. Gene.4.ī fi.

¶Testes inuoco hodie cœlum & terram/ q̄ proposuerim vobis vitam & bonum/ benedictionem & maledictionem. Deute.30.d

¶De inuocatione in tempore tribulationis infra Tribulatio.

¶Peccata domine dimittis his qui inuocant te. Thobiæ.3.c

¶Cum inuocarē exaudisti me deus iustitiæ meæ: in tribulatione dilatasti michi. Psal.4.a.

¶Prope est dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus [i] eum in veritate. psal.144.d.

¶Dat dominus iumentis escam ipsorum/ & pullis coruorum inuocantibus eum. Psal.146. b

¶Inuocate dominum dum [k] prope est. Esaię.55.b.

¶Inuocabitis me (ait dominus) & viuetis. Hiere.29.c.

¶Omnis [l] qui inuocauerit nomen domini/ saluus erit. Iohel.29.

¶Quomodo [m] inuocabunt/ in quem non crediderunt? Ad rōa.10.

Inutilis. ¶Abominabilis & inutilis homo bibit quasi aquam iniquitatem. Iob.15.b.

¶Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est [n] qui faciat bonum non est vsq̄ ad vnum. psal.13.a.

¶Væ qui cogitatis inutilæ. Micheę.2.a

¶Pugnas legis deuita: sunt enim inutiles & vanæ. Ad t ītū.3.c.

Ioachin. ¶De Ioachin marito Susannę vide in verbo Susanna.

Iob. ¶Vir erat in terra Hus nomine Iob. Et erat vir ille simplex & rectus ac timens deum & recedens a malo. Natiq̄ sunt ei septem filij/ & tres filiæ. Et fuit [o] possessio eius septē milia ouium: & tria milia camelorum: quinquaginta quoq̄ iuga boum: & quingentæ asinæ/ ac familia multa nimis. Eratq̄ vir ille magnus inter omnes orientales. Iob.1.a.

g ¶Cum inuitatus fueris. Circa hæc verba potest quæri de dubietate canonistarum: an scilicet inuitatus debeat iterum vocari per inuitantē hora prandij. In qua concluditur per Ioan. An. & Calde. in c.fi. de renun. q̄ sic. si inuitatus forensis fuerit aut mulier vel grauis persona. Alioqui non. Et ita etiam concludit Panor. in c. Cum inter vniuersas. in fine. de elec. vbi dicit q̄ super hac dubietate Calderinus consuluit vxorem suam quæ ita respondit. Anto. tamen de Butrio in c. Quidam. de renun. tenet q̄ immo indistincte mitti debet ad inuitatos hora prandij vt veniant. Adducit textū vbi ponitur parabola euangelica de inuitatis vocatis hora prādij in c. displicet.23. quęstio. 4. Sed opi. Ioan. And. Calde. & Panor. verior videt vbi hora prandij certa esset/ aut pręfixa inter inuitādū. Hora enim satis interpellat: ideo alia non videtur īterpellatio necessaria. arg. l. magnam. C. de contrahē. & cōmit. stipula.

h ¶Inuocare nomē domini. Inuocatio nominis domini præponi solet rebus agēdis seu enūciandis. §.1. in auten. de quęstore & in auten. de armis. paulopost princi. l. In nomine domini. C. de offi. pręfec. p̄to. aphri. c. In nomine domini. cū similibus. 23. dist. Rationem huius inuocationis ponit glo. in proœ. īsti. & i auten. de hęre. & fal. colla 1. in Rub. & Bar. in proœ. digestorum. in princi. quia scilicet quādocūq̄ & vbicunq̄ fit inuocatio diuini numinis/ sequitur bonum initiū melius medium/ & optimus finis. prout est bo. tex in auten. Quo oportet episco. ī pri. colla. 1.

i ¶Inuocantibus eum in veritate. Idest nō scdm sua desyderia mala. quia tūc aliud nō ipsum quęrūt proptereaq̄ nō exaudiuntur. De quo videatur quod dictum est supra in verb. Exaudire super illud Ioānis. Deus peccatores non audijt.

k ¶Dum prope est. Facit textus in c. In pręsenti seculo. 13. quęsti 2.

l ¶Quicunq̄ inuocauerit nomen domini/ saluus erit. Quicunq̄ inuocauerit nomen domini. i. scdm quod nominatur dominus: idest qui vocauerit eum ad se/ seruiendo & non contradicendo vt forsitan sæpe fecit. Omnis. i. quicunq̄ sit ille peccator/ saluus erit. Omnem animā iste promissor saturauit bonis/ etiam sedentem in tenebris & in vmbra mortis: nullam excipiens animam. Hæc sunt verba textus in c. Adhuc perfidi instant. versi. Nam quicunq̄. de pœni. distinc. 3. & idem probat textus in c. Quia diuinitatis. de pœni. distinc. 1.

m ¶Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt? Hinc dicit Bar. in procemio digestorū. col. 1. q̄ Iudæis nomen Christi/ in quem non credunt/ non licet inuocare. et idem ibi sentit glosa. & glo. 1. super Rubro. procemij institutionū. Notarius tamen qui christianus esset/ posset etiam inter Iudęos inuocare nomen Christi in initio sui instrumenti. prout concludit Bar. in d. proœ. digestorū. & idem Bar. & ibi per moder. in Rubrica. ff. de no. oper. nuncia.

n ¶Non est qui faciat bonum: non est vsq̄ ad vnum. Pro hac sententia videatur diffusus textus (qui est Hieronymi contra Iouinianū) in c. Si enim. de pœni. dist. 2. vbi multę diuini iuris sentētiæ: quēlibet subiectū esse peccato probantes/ congeruntur. De quo tex in varijs eius partibus s. tactum est.

o ¶Fuit possessio eius septem millia ouiū &c. Circa hæc verba potest notari textus/ sumptus ex Augustino in libro de doctrina christiana. in c. Totum. 1. quęsti 3. vbi dicitur. Totum quicquid homines habent in terra. Omnia quorum domini sunt pecunia vocatur/ seruus/ vas/ ager/ arbor/ pecus: quicquid horum est/ pecunia dicitur. Ideo autem pecunia vocata est: quia antiqui qd habebant/ in pecoribus habebant. Hæc ibi.

p ¶ Et ibant filij eius &c. Hinc dicit tex. in cap. Sicut.§.Necesse.47.distinc. Apostolus Ephesijs scribit: vt patres filios suos non ad iracundiam prouocent/ sed enutriant illos in omni disciplina & correctione domini. Vnde de beato Iob legitur ꝙ pro filijs suis quotidiana offerebat deo sacrificia/ offerens holocausta per singulos dies. Quos tanta charitatis perfectio in vnum constrinxit: vt quisq; eorum in suo die conuiuiũ fratribus pręparaet/ & ad epulandum secum tres sorores suas pariter inuitaret. Hæc ibi.

Et [p] ibant filij eius & faciebant conuiuia per domos: vnusquisq; in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas/ vt comederent & biberent cum eis. Cumq; in orbem transissent dies conuiuij/ mittebat ad eos Iob: & sanctificabat illos. Consurgensq; diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim: ne forte peccauerint filij mei & benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus.

Iob.1.b. ¶ Quadam die cum venissent filij dei vt assisterẽt coram domino: affuit inter eos etiam satan: cui dixit dominus. Vnde venis? qui respondens ait. Circuiui [q] terram: & perambulaui eã. Dixitq; dominus ad eum. Nunquid considerasti seruum meum Iob. ꝙ non sit ei similis in terra: homo simplex & rectus ac timens deum & recedens a malo? Cui respondens satan ait. Nunquid frustra Iob timet deum? Nonne tu vallasti eum/ ac domum eius vniuersamq; substantiam eius per circuitum? Operibus manuum eius benedixisti: & possessio eius creuit in terra. Sed extende [r] paululum manum tuam: & tange cuncta quæ possidet. nisi in faciẽ benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad satan. Ecce vniuersa quæ habet/ in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusq; est satan a facie domini.

Iob.1.c. ¶ Cum autem quadã die/ filij & filiæ eius comederẽt & biberent vinũ in domo fratris sui primogeniti: nuncius venit ad Iob/ qui diceret. Boues arabant/ & asinę pascebantur iuxta eos: & irruerunt Sabæi/ tuleruntq; omnia: & pueros percusserunt gladio. Et euasi ego solus vt nunciarem tibi. Cũq; adhuc ille loqueretur: venit alter & dixit. Ignis dei cecidit e cœlo/ & cunctas oues puerosq; consumpsit: & effugi ego solus vt nunciarem tibi. Sed adhuc illo loquente: venit alius & dixit. Chaldei fecerunt tres turmas/ & inuaserunt camelos: & tulerunt eos/ necnon & pueros percusserunt gladio: & ego fugi solus vt nunciarem tibi. Adhuc loquebatur ille: & ecce alius intrauit/ & dixit. Filijs tuis & filiabus vescẽtibus & bibẽtibus vinũ in domo fratris sui primogeniti: repẽte vẽtus vehemẽs irruit a regione deserti/ & cõcussit quatuor angulos dom⁹: q̃ corruẽs oppressit liberos tuos/ & mortui sũt: & effugi ego solus vt nũciarẽ tibi. Tũc surrexit Iob/ & scidit vestimẽta sua: & tonso capite corruẽs ĩ terrã/ adorauit & dixit. Nudus egressus sum de vtero matris meę: & nud⁹ reuertar illuc. Dñs dedit: dñs abstulit. Sicut [s] dño placuit/ ita factũ est. sit nomen domini benedictũ. In omnibus his nõ peccauit Iob labijs suis: neq; aliquid stultum cõtra deum locutus est.

Iob.2.a.b.c ¶ Factum est cum quadam die venissent filij dei/ & starent coram domino: venisset quoq; satan inter eos. & staret in conspectu eius: vt diceret dominus ad satan. Vnde venis? Qui respondens ait. Circuiui terram/ & perambulaui eam. Et dixit dominus ad satan. Nunquid considerasti seruum meum Iob: ꝙ non sit ei similis in terra/ vir simplex & rectus ac timens [t] deum: & recedens a malo/ & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commouisti me aduersus eum: vt affligerem eum frustra [v]. Cui respondens satan ait. Pellem pro pelle/ & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua. Alioquin

q ¶ Circuiui terrã & perambulaui eam. Id est homines terrenos cõsyderaui: circuiẽs/ & tentans quomodo vnũquẽq; peruerterem. Iste est enim diaboli circuitus/ de quo dicit Petrus. Auersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiens circuit/ quęrens quẽ deuoret. d.c. Nulli. 3.quęsti.1.

r ¶ Sed extẽde. Nõ habet ergo etiam in temporalia bona hominis/ diabolus potestatẽ a se solo sed ex dei pmissu. pro etiam est bo. tex. i c. Nec mirum. col. 2. 26. quęsti. 5. & ad hoc est text⁹ cum glo. quę hanc potestatem datam satanę in personã Iob/ citat in c. Sciscitaris. in verb. Diuinitus. 7. quęsti.1.

s ¶ Sicut domino placuit/ ita factum est: sit nomen domini benedictum. His verbis Iob docemur in tribulationib⁹ deo gratias agere. Ita dicit glo. iterlinearis hic. et glosa, in c. fina. in verbo Gratias ago. 21. quęstio. 5. Et ita agẽtes/ dæmonem fallimus: qui sæpe per infirmitates aut aduersitates varias ac tribulationes diuersas/ hominem a via dei nititur auertere: quem propterea spe sua falsum relinquimus/ si non murmuremus: sed deo gratias agamus qui nos vt dilectos filios probat in camino humiliatiõis glosa est notabilis hoc factũ Iob allegans in cap. Potest fieri. in verb. Debilitandum. de pœnitẽ. distinc.1.

t ¶ Timens deum & recedens a malo. Recte dicitur timens deum & recedens a malo: quia sancta electorũ ecclesia/ simplicitatis suę & rectitudinis vias/ timore inchoat sed charitate consummat: quia tũc est funditus a malo recedere cũ ex amore dei cœperit iã nolle peccare. Hæc declaratio est Gregorij. pro qua est bonus & apertus tex. in cap. fina. in versi. finali. 23. quęsti. 6.

v ¶ Frustra. Quia non ita euenit vt sperabat diabolus. Sperabat enim peruertere: & magis ad deum conuertit. Hæc declaratio est de mente glo. interlinearis. & eandem sentit glo. in d.c. Potest. in verb. Debilitandum. in fine. de pœnitẽ. distinc.1.

mitte manum tuam: & tange os eius & carnem/ & tunc videbis ꝙ in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad Satan. Ecce in manu tua est: veruntamen [x] animam illius serua. Egressus igitur Satan a facie domini: percussit Iob vlcere pessimo/ a plãta pedis vsq; ad verticem eius: qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autẽ illi vxor sua. Adhuc [y] tu permanes in simplicitate tua: benedic deo & morere. Qui ait ad illam. Quasi vna de stultis mulieribus locuta es. Si [z] bona suscepimus de manu domini: mala quare non sustineamus? In omnibus his non peccauit Iob labijs suis.

¶Audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei: venerunt singuli de loco suo. Eliphas Themanites/ & Baldath Suites/ & Sophar Naamathites. Condixerant enim vt pariter venientes visitarẽt eum/ & consolarentur. Cumq; eleuassent procul oculos suos: non cognouerunt eum. Et exclamantes plorauerunt/ scissisq; vestibus sparserunt [a] puluerem super caput suum in cœlum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus: & nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem. Iob.2.c.

¶Post hæc aperuit Iob os suum: & maledixit [b] diei suo: & locutus est. Pereat dies in qua natus sum: & nox in qua dictum est, conceptus est homo. Multaq; alia verba dixit Iob/ quibus tres eius amici ipsum & impatientiam suam demõstrarẽ: & nimiam de virtutibus proprijs extollentiam gerere/ crediderunt: de quibus verbis habetur etiam in cap.6.7.16.27.29.&.31. Iob.3.a.

¶Amici Iob eum impatientiæ & arrogãtiæ arguebant. Iob.4.5.8.10 15.&.32.

¶Iob de multis quæ dixerat pœnitudine ductus: dixit ad dominum. Qui [c] leuiter locutus sum: respondere quid possum? Vnum [d] locutus sum quod vtinam non dixissem: & alterum quibus vltra nõ addam. Iob.39.i fi.

¶Ad amicos Iob dicit dominus. Non estis locuti coram me rectum: sicut seruus meus Iob. Sumite ergo vobis septem tauros & septẽ arietes: & ite ad seruum meum Iob/ & offerte holocaustũ pro vobis. Iob [e] autem seruus meus orabit pro vobis. Faciem eius suscipiam vt non vobis imputetur stultitia. Neq; enim locuti estis corã me rectum sicut seruus meus Iob. Abierũt ergo Eliphas Themanites/ & Baldath Sui- Iob vlti.c.d

x ¶ Veruntamen animam illius serua. Dominus etiam electis suis varia sinit obuenire tribulationũ tentamenta: vt virtutẽ in infirmitate perficiat.d.c. Non omnis. in fi.5. quæsti.5. sed eorum animã offendi non finit/ seu a vero viuẽdi tramite deturbari. c. Firmum. cum c. seq. de pœni. distinc. 1. c. Nouit. in prin. de pœni. dis.4.

y ¶ Adhuc tu permanes in simplicitate tua. benedic deo & morere. Qui ait ad illam. quasi vna de stultis mulieribus locuta es. Circa hæc verba notetur textus Ambrosij in c. Conuenior. paulo post princi.23. quæsti.8. vbi Ambrosius imperatoribus seu pricipibus/ ecclesiæ bona diripientibus renitendum esse docens: dicit. Mãdatur nobis trade basilicã hoc est dic aliqd verbum in deũ & morere: nec solum dic aduersus deum/ sed etiã fac aduersus deum. trade altaria dei/ vrgemur igitur præceptis regalibus/ sed cõfirmamur scripturæ sermonibus: quæ ait. Tanq̃ vna ex insipientibus locuta es &c. Hæc ibi.

z ¶ Si bona suscepimus de manu dñi &c. Id est (dicit glo. ordi.) si ad æterna bona tendimus/ cur non mala præsentia sustinemus? Oportet em̃ per multas tribulatiões itrare in regnum dei. c. Saluator. in princip. 1. quæsti.3. vel scdm glo. interlinearẽ. Si bona temporalia recepimus/ quare etiam temporalia mala non recipiemus. cũ si sine dei flagellis vitã trãsigeremus. in filiorum eius numero computari non speraremus. Vt enim ait Augustinus. Si exceptus es a numero flagellorũ: exceptus es a numero filiorum. Ita Archi. Augustinum citans in c. Quid ergo circa princi. de pœnitẽ. distinc.3.

a ¶ Sparserunt puluerẽ sup caput suũ in cœlum. Mystice: Puluis: terrena intelligẽtia est. Caput: mens. Cœlũ: præceptum locutionis supnæ. Puluerem ergo super caput in cœlũ spargere: est seculari intellectu mentem corrũpere/ & de verbis cœlestib9 terrena sentire. Circa hanc declarationem (quæ est glo. ordi. post Grego.) est bonus tex. in ca. Vino inebriantur. in prin. 37. distinc. & facit c. Quidam. in fi.24. quæsti.3.

b ¶ Maledixit diei suo &c. An ex his poterit Iob argui impatientiæ: videatur per Gregorium hic concludentem ꝙ non: & declarentur hæc omnia vt per eum.

c ¶ Qui leuiter locutus sum &c. Perinde videtur ac si diceret. Sermonem meum defenderem/ si hunc cum rationis pondere protulissem. At postq̃ lingua/ leuitate vsa conuincitur: quid restat nisi vt conticendo refrenetur. Pro hac declaratione (quæ est glo. ordi.) facit bonus tex. in argumẽ. in c. Consideret. versi. Tanto itaq; magis. de pœnitẽ. distinc.5. dum ibi dicitur. Tanto magis sibi caueat & cohibeat se anima: quæ sæpe vel semel rapta & corrupta est/ timeatq; iam docta experimento quod ignorauit. Hæc ibi.

d ¶ Vnum locutus sum &c. Vnum loqui/ illicite (dicit glo. ordi.) est res flagello dignas agere. Aliud vero loqui: est etiam de flagello murmurare. Vnde est sensus. Rectum quidẽ me inter homines credidi/ sed te (domine) loquente: & ante flagella prauum/ & post flagella me rigidum inueni. In conspectu enim dei nemo mundus est dicit textus citans quod habetur Iob.26. in c. Si enim. col.ũ. pe. de pœni. distinc.2.

e ¶ Iob seruus meus orabit pro vobis &c. Quia amici Iob speciẽ hæreticorum tenent/ per Iob offerre iubentur: quia iram domini sacrificio placare non possunt/ nisi ad catholicã fidem quã Iob significat conuertantur. vt salutem eius precibus obtineãt/ cuius fidem peruersis assertionibus impugnabant. Tex. est hoc dictum (quod est glo. ordi.) probans in c. Sic populus. in cap. Odit deus. & in c. Illi offerunt. 1. quæsti.1. iuncto c. Ad abolendam. ibi: errorem suum abiurauerint. de hære. & c. Super eo. ibi: ecclesia nulli claudit gremium redeũti. eodẽ ti. lib.

sexto. Sola quippe ecclesia est per quam sacrificium dominus accipiat libenter: sola quę pro errantibus interce-dat fiducialiter. Vnde etiam de agni hostia dñs pręcepit/ dicens. In vna domo comedetis: nec efferetis de carni-bus eius foras. Ita dicit Gregorius hic. & habetur in c. Quia ex sola ecclesia. 24: quęsti. 1.
f ❡ Dominus benedixit nouissimis Iob magis q̃ principio. Licet hęc iuxta historiã veraciter dicta sunt: ta-men sub typo gesta sunt sanctę ecclesię: quę etsi multos nunc tentatione percussionis amittit: in fine tamen du-plicia recipit/ quando susceptis gentibus ad fidem etiam Iudæa consentit. Pro hoc dicto glo. ordi. facit quod notat Archi. in c. Semel. 2. de cõse. distic. 2. de quo dictũ est in verb. Cõuertere. super illud Psalmistę. Conuertentur ad vesperam/ & famẽ patiant vt canes/ & circuibũt ciuitatem.

tes/ & Sophar Naamathites: & fecerunt sicut locutus fuerat dominus ad eos. & suscepit dominus faciem Iob. Dominus quoq; cõuersus est ad pœnitentiam Iob/ cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit dominus omnia quęcunq; fuerant Iob duplicia. Venerunt autem ad eũ omnes fratres sui/ & vniuersæ sorores suæ/ & cuncti qui nouerãt eum prius: & comederunt cum eo panem in domo eius. Et mouerũt super eum caput: & cõsolati sunt eum super omni malo/ quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei vnusquisq; ouem vnam/ & inaurem auream vnam. Dominus [f] autem benedixit nouissimis Iob magis/ q̃ principio eius. Et facta sunt ei quatuordecim milia ouium/ & sex milia camelorum/ & mille iuga boum/ & mille asinæ: & fuerunt illi septẽ filij & tres filiæ. Et vocauit nomen vnius Dien: & nomen secundę Casiam/ & nomen tertiæ Cornustibij. Non sunt autem inuentæ mulieres speciosæ/ sicut filiæ Iob in vniuersa terra. Deditq; [g] eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. Vixit autem Iob post flagella hæc/ centum qudraginta annis: & vidit filios suos/ & filios filiorũ suorum/ vsq; ad quartam generationem: & mortuus est senex/ & plenus dierum.

Iacobi. 5. b ❡ Sufferentiam Iob audistis: & finem domini vidistis.

Matth. 3. a. **Ioannes baptista.** ❡ Venit Ioannes baptista predicans [h] in deserto Iudęæ: dicens. Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorum. Hic est enim de quo dictum est per Esaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto: parate [i] viam domini/ rectas facite semitas eius.

Matth. 3. a. ❡ Ioannes habebat [k] vestimentum de pilis camelorum/ & zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locustæ & mel siluestre. Tunc exibat ad eum Hierosolyma/ & omnis Iudæa & omnis regio circa Iordanem: & baptizabantur [l] ab eo in Iordane/ confitẽtes peccata sua.

Matth. 3. c. ❡ Ioãnes vidẽs multos Phariseorũ & Saduceorũ veniẽtes ad baptismũ suũ: dixit eis. Progenies viperarũ quis demõstrabit vos fugere a ventura ira. Facite [m] ergo fructum dignũ pœnitentiæ. Et ne velitis [n] dicere

g ❡ Dedit eis pater suus hęreditatẽ inter fratres earũ. Idem cautũ est humano iure: vt scilicet sorores cũ fratrib⁹ ad paternã veniant hęreditatẽ. l. Maximũ vitiũ. C. de libe. pręte. l. lege. 12. tabularũ. C. de legi. herę. Anagogice autẽ: pater sorores cũ fratribus ad hęreditatẽ admittit: quia pater noster cœlestis: infirmos cum perfectis ad regnũ suũ recipit. Neq; enim pro solis venit perfectis sed & pro imperfectis/ & vtrisq; verę viam vitę demõstrauit. c. exiit q seminat. §. porro. versi. Nec his quisq;. de ver. sig. libro. 6.

h ❡ Prędicans & dicens/ pœnitẽtiam agite. Beatus Ioãnes baptista & saluator noster: exordium prędicationis suę a pœnitẽtia sumpserũt/ dicentes. Pœnitentiã agite: appropinquabit enim regnum cœlorum. ostendẽtes ad regna cœlorum neminem posse attingere/ nisi primum per pœnitentiam deo curauerit satisfacere. Ita dicit tex. in c. Voluissent. i fine. de pœni. distinc. 3. alia quæ hic dici possent dicta sunt in verb. Ihesus.

i ❡ Parate viã dñi. In quo supple solo renasci poterãt qui parabãtur. i. exterius abluebãtur. Ita hæc verba declarãtur per textũ cum glo. in c. Nõ regenerabantur. de conse. dist. 4.

k ❡ Habebat vestimentũ de pilis camelorũ: & zonam pelliceã circa lumbos eius. Esca autẽ eius erat locustę. Ioannes in semetipso erudit pœnitẽtes/ & formã vitæ exhibet: in deserto habitans/ de locustis viuens/ & pilos cameli vestiens. In veste enĩ Ioãnis monemur vt asperis vtamur ad refrenationẽ carnis. In cibo: vt non arte paratis/ sed naturalib⁹ cibis vtamur. Hęc declaratio est glo. or. pro qua notetur tex. in c. t. versi. Priscis. 21. quęsti. 4. dũ ibi dicitur. Priscis temporibus omnis sacratus vir/ cũ mediocri aut vili veste conuersabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam/ sed propter venustatem accipitur: elationis habet calumniã. Secundo tex. in c. Nec tales in princi. de conse. distinc. 5. vbi dicitur. Nec tales accipiamus cibos quos aut difficulter digerere: aut comestos magno paratos & perditos labore doleamus. Olerum & pomorum ac leguminũ facilior apparatus est/ & arte impendijsq; cocorum non indiget: & sine cura sustentat humanum genus moderate sumptus: quia nec auide deuoratur quod irritamenta gulę non habet/ & leuiori digestione decoquitur. Nemo enĩ vno aut duobus cibis hisq; vilibus vsq; ad instomachationẽ ventris oneratur. Hæc ibi.

l ❡ Baptisabantur, ab eo confitentes peccata sua. Recurratur ad annotationem istis verbis factam s. in verbo Baptisare.

m ❡ Facite fructum dignũ pœnitẽtię. Non ait simpliciter/ facite fructum pœnitẽtię: sed dignũ. Non enim par debet esse fructus boni operis: eius qui nichil vel minus peccauit/ & eius qui grauius cecidit. Hęc declaratio est glo. or. & eandem ponit tex. expressus in c. quis aliquãdo. col. penul. de pœni. disti. 1. de quo textu dictũ est in annotatione huius sententiæ s. in verb. Dignus.

n ❡ Ne velitis dicere intra vos. patrẽ habem⁹ Abrahã. Id est (dicit glo. iterlinearis.) in semine Abrahę ne

confidatis: quasi ex hoc solo salus sit. Non enim sanctorum filij sunt dicendi/ qui tenent loca sanctorum: sed qui exercent opera eorum. c. Non est facile. 40. distinc.

o ℂ Omnis arbor quę non facit fructum bonū/ excidetur. Videatur annotatio in verb. Arbor.

p ℂ Baptiso vos aqua. Recurratur ad verbum Baptisare.

q ℂ Baptisabit in spiritusancto & igne. Idē dicit textus. & ibi glo. in verb. Igne: Ignē exponit pro charitate. in c. Secundū. 19. distinc.

intra vos : patrem habemus Abraham. Dico enim vobis / quoniam potens est deus de lapidibus istis / suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo [o] arbor quæ non facit fructum bonum / excidetur : & in ignem mittetur. Ego quidem [p] baptizo vos in aqua in pœnitentiam. Qui autem post me venturus est / fortior me est : cuius non sum dignus calciamenta portare : ipse vos baptizabit [q] in spiritusancto & igni. cuius ventilabrum in manu sua : & permundabit aream suam / & congregabit triticum in horreū suum. Paleas [r] autem cōburet igni inextinguibili.

ℂ Venit Ihesus a Galilæa in Iordanem ad Ioannem: vt baptizaretur [s] ab eo. Ioannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari: & tu venis ad me & cętera. Et supra in verbo Ihesus. Matth. 3. d.

ℂ Ioannes cum audisset in vinculis opera Christi : mittens duos de discipulis suis / ait illi. Tu [t] es qui venturus es : an alium expectamus? Et respondens Ihesus / ait illis. Euntes renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis. Cœci vident / claudi ambulant / leprosi mundantur / surdi audiunt / mortui resurgunt / pauperes euangelizantur : & beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus / cœpit [v] Ihesus dicere ad turbas de Ioanne. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce [x] qui mollibus vestiuntur / in domibus regum sunt. Sed quid existis videre / Prophetam? Etiam dico vobis & plusq̃ prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto [y] angelum meum ante faciem tuam / qui pręparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis: non surrexit maior inter natos mulierum Ioanne baptista. Qui autem minor est in regno cœlorum / maior est illo. A diebus autem Ioannis baptistæ vsq̧ nunc / regnum cœlorum vim patitur: & violenti rapiunt illud. Omnes enim prophetæ & lex vsq̧ ad Ioannem prophetauerunt: & si vultis recipere / ipse est [z] Helias qui venturus est. Mat. 11. a. b

ℂ Venit Ioannes neq̧ manducans / neq̧ bibens: & dicunt (Iudęi) dæmonium habet. Matth. 11. c

ℂ Audiuit Herodes tetrarcha famam Ihesu: & ait pueris suis. Hic est Ioannes Baptista : ipse surrexit a mortuis & ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Ioannem / & alligauit eum / & posuit eum in carcerē propter Herodiadē vxorē fratris sui. Dicebat enim illi Ioānes. Nō licet [a] tibi habere eā. Et volēs [b] eū occidere timuit populum. Mat. 14. a b

r ℂ Paleas comburet igne inextinguibili. Declara vt s. in verbo Ignis.

s ℂ Vt baptisaretur ab eo. De baptismo Christi dictū est in verb. Baptisare. & in verb. Ihesus. vbi videatur.

t ℂ Tu es qui venturus es: an alium expectamus? Ioannes interficiendus ab Herode interrogat: non quia dubitet / q alijs dixerat. Ecce agnus dei. qui & vocem patris audiuerat. Hic est filius meus dilect⁹: sed vt missi signa videntes / & alij ad ipsorum relationē crederent / & dictis eius opera Christi fidem facerēt: ne alius Christ⁹ expectaretur. Sicq̧ Ioānes non ꝓpter se / sed propter aliorum instructionē misit. Oportet enī prę latum & eum qui aliorum docendorum curam gerit: aliqua nonnunq̃ facere pro aliorum instructione / & suorum dictorum confirmatione: quę alias facturus non esset. prout probat bo. tex. in c. Vnico. col. 1. in fi. de sacra. vnc. & in c. Quatuor. in fine. 12. quęsti. 2.

v ℂ Cœpit Ihesus dicere / vt turbę scirent Ioānem non sibi: sed discipulis quęsijsse vt dictum est annotatione proxima.

x ℂ Ecce qui mollibus vestiuntur: in domibus regum sunt. Hęc sententia ponitur in c. 1. 21. quęst. 4.

y ℂ Mitto angelum meum. Qui græce angelus / latinę nuncius dicitur. Recte ergo qui nunciare supernum nūcium venerat / angelus vocat. vt dignitatem seruet in nomine: quam explet in operatione. Hæc declaratio est Grego. pro qua videatur quod dictum est supra in verbo Angelus super illud Psalmistę. Qui facit angelos suos spiritus: & ministros suos ignem vrentem.

z ℂ Iste est Helias qui venturus est. Ioannes dicitur Helias non scdm stultos philosophos & quosdam hęreticos: qui reuersionem animarum introducunt. sed ꝙ iuxta aliud testimonium euangelicum venerit in spiritu & virtute Helię / & eandem spiritus vel gratiam habuerit vel mensuram. Sed & vitę austeritas rigorq̧ mētis Helię & Ioannis pares sunt. vterq̧ in eremo zona pellicea cingebatur. Ille quoniā regem Achab & Iezabel impietatis arguit: fugere compulsus est. Iste quia Herodis & Herodiadis illicitas arguit nuptias capite truncatus est. Pro hac declaratione (quę est Hieronymi) est tex. in c. Queritur. versi. Item opponitur. 22. quęsti. 2. de quo tex. dictum est in verb. Helias. in fi.

a ℂ Non licet tibi habere eam. Declaretur vt in verb. Herodes.

b ℂ Volens eum occidere timuit populum. Videatur qd dictum est in verb. Herodes.

c ¶ Cum iuramento pollicitus eſt. Circa hoc iuramentum & eius ſolutionẽ recurratur ad ſcripta in verbo. Herodes.

d ¶ Decollauit Ioannem in carcere. Grego. in tertio moralium. arti. 12. de hac Ioannis morte loquens dicit. Non ſine grauiſſima admiratione perpendo ꝙ ille prophetiæ ſpiritu intra matris vterum impletus atq;(vt ita dixerim) priuſq̃ naſceretur renatus. Ille amicus ſponſi. ille quo inter natos mulierum maior nemo ſurrexit. Ille ſic propheta/ vt plus etiam q̃ propheta/ ab iniquis in carcerem mittitur/ & pro puellæ ſaltatu capite truncatur: & vir tantæ ſeueritatis/ pro riſu turpium moritur. Nunquid non credimus aliquid fuiſſe quod in eius vita ille morte ſic deſpecta tergeret? Sed quãdo ille vel in cibo peccauit qui locuſtas ſolummodo & mel ſyluestre edit? quid deo vel de qualitate ſui regminis deliquit: qui camelorum pilis corpus operuit? Quid de cõuerſatione ſua offendere potuit/ qui de heremo nõ receſſit? Quid illum loquacitatis noxa polluit/ qui diſiũctus longe ab hominibus fuit? Quando illum vel ſilentij culpa attigit/ qui tam vehementer ad ſe venientes increpauit: dicens. genimina viperarum quis demonſtrabit vobis fugere a ventura ira? Quid eſt ergo ꝙ Ioannes dei voce laudatur: & tamen pro temulentis verbis in ſaltationis premium moritur. Quid eſt: ꝙ deus omnipotens ſic vehementer in hoc ſeculo deſpicit/ quos ſic ſublimiter ante ſecula elegit? Niſi hoc ꝙ pietati fidelium patet. quoniã idcirco ſic eos premit in infimis: quia videt quomodo remuneret ſummis/ & ſoras vſq; ad deſpecta deijcit: quia vſq; intus ad incomprehenſibilia perducit. Pro hac ſententia eſt bonus tex. de tribulatitione iuſtorum loquens in cap. Nõ omnis. verſi. Quis nos poteſt, 5. quæſtio. 5. & in cap. Aduerſitas. in principio. 7. quæſtio. 1.

quia ſicut prophetam eum habebant. Die autem natalis Herodis/ ſaltauit filia Herodiadis in medio: & placuit Herodi. vnde cum [c] iuramento pollicitus eſt ei dare quodcunq; poſtulaſſet ab eo. At illa præmonita a matre ſua. Da michi (inquit) in diſco caput Ioannis baptiſtæ. Et contriſtatus eſt rex. propter iuſiurandum autem: & propter eos qui pariter recumbebant: iuſſit dari. Miſitq; & decollauit [d] Ioannem in carcere. Et allatum eſt caput eius in diſco: & datum eſt puellæ/ & illa attulit matri ſuæ. Et accedentes diſcipuli eius tulerunt corpus eius: & ſepelierunt illud.

Lucæ. 1. a. b. ¶ Apparuit Zachariæ oranti angelus domini/ ſtans a dextris altaris incenſi. Et Zacharias turbatus eſt videns/ & timor irruit ſuper eum. Ait autem ad illum angelus. Ne timeas Zacharia: quoniam exaudita eſt deprecatio tua. Et vxor tua Elizabeth pariet tibi filium: & vocabis nomen [e] eius Ioannem. Et erit [f] gaudium tibi & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino. vinum & ſiceram non bibet: & ſpirituſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ: & multos filiorum Iſrael cõuertet ad dominum deum ipſorum. Et ipſe præcedet [g] ante illum in ſpiritu & virtute Heliæ: vt cõuertat corda patrum in filios/ & incredulos ad prudentiam iuſtorum parare domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad angelum. Vnde hoc ſciam? Ego [h] enim ſum ſenex: & vxor mea proceſſit in diebus ſuis. Et reſpondens angelus dixit. Ego ſum Gabriel qui aſto ante deum: & miſſus ſum loqui ad te/ & hæc tibi euangelizare. Et [i] ecce

e ¶ Vocabis nomen eius Ioannem. Singularitas huius nominis ex eo ſatis liquet ꝙ ab ipſo deo imponitur. Vnde & Ioannes interpretatur in quo eſt gratia. Ita dicit glo. ordina. Circa quam notari poteſt quod dicit gloſa. Ioannes And. in ſupraſcriptione procemij/ clementinarum. in verbo Ioannes: vbi dicit vnum quod & ipſe dicere poſſum. Gratioſum hoc nomen Ioannes per interpretationes/ deriuationes/ vel ethymologias extollere: non eſt meũ/ ſuſpitionis ratio patet. Hæc glo. Subiungit tamen pro aliquali huius nominis commendatione. ꝙ in apoſtolatu hoc nomen ſuper cetera viguit. Eſt enim. 22. qui clementinas emiſit/ cum tamen reliqua Romanorum pontificum nomina. 11. non tranſcenderint numerum: idq; etiam ſolius benedicti nomen aſcendit. Inter Canoniſtas etiam commentatores hoc nomen viguit. habuimus enim Ioannem Teuthonicũ/ Ioannem Galcñ/ Valteranum/ Ioannem hyſpanum/ Ioannem Fauentinũ. Io. de Faucona. Io. de Acona. Io. de Deo. Ioannem de Languicella Ceſenenatẽ. Ioannem monachum Cardinalem. Ego etiam (dicit Ioan. And. de ſe loquens) qui minor ſum inter duodecim doctores collegij Bononieñ. me quattum fuiſſe Ioannem nunc inter eos ſolus: ſed inter commentatores decimus etiam denigro papyrum/ forte non dignus occupare membranas. Hæc Ioan. And. qui tametſi de ſe humilia loquatur/ canonicã tamen ſapientiam ſuis commentis adeo locupletauit: vt ab annis cẽtum omnes reliquos commẽtatores excellerit. cui etiam principatus omnium conſenſu in eo datus eſt: vt eius commentum textui ſit appoſitum. ita Ioannem Andreæ Franciſcus zabarella in ſuo clemẽtinarum procemio commendat. Mea autem tempeſtate duos noui huius nominis non infimos ſcriptores. Alter eſt Ioannes Malleret doctor Pictauenſis regiuſq; apud Burdegalos ſenator: quo præceptore aliquando vſus ſum. Hic emiſit ſolennem tractatum de electione. Alter eſt Ioan. de Selua Lemouicus pariſiaco ſenatui nunc aſcriptus: qui celebrem edidit tractatum de beneficio: qui propter vberem eius ſynceramq; doctrinam ſic ſe commendat vt aliena non egeat commendatione. Taceo ꝙ ego huius nominis nunc ſcribam. Neq; enim ſcriptoribus aſcribi dignus. Vtinã autem alijs ſcribendi obtuliſſe argumentum habeat non indignus.

f ¶ Et erit tibi gaudium & exultatio. Monentur parentes non minus gratias agere deo pro ortu ſanctorum filiorum q̃ pro meritis. Non enim paruum munus dei eſt dare liberos propagatores generis & ſucceſſionis hæredes. Agant igitur parentes gratias/ quia genuerunt: filij/ quia generati: matres quia honorantur præmijs coniugij. Pro hac declaratione (q̃ eſt glo. ordi.) videtur quod ſecundum iura humana dictum eſt ſupra in verbo Filius. ſuper illud Sapientis. Ne iocunderis in filijs impijs ſi multiplicentur. vbi habetur de vtilitate prolis.

g ¶ Ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Heliæ. Videatur quod dictum eſt ſupra. eodem. 3.

h ¶ Ego enim ſum ſenex: & vxor mea proceſſit in diebus ſuis. Et ſic communi naturæ curſu filios ſperare nõ poſſumus. l. Si maior. De legi. hære. notatur in. l. Sancimus. C. de nup.

i ¶ Et ecce eris tacens. Intuitu ſacerdotij ei non parcitur dicit Chriſoſtomus ſed ob hoc plectitur amplius: quia circa fidem cæteris preeſſe debebat. prout etiam apud canoniſtas notat Panormitanus in Rubrica de ſumma trinitate & fid. catholic.

k ℭ Vt impleti sunt dies officij eius abijt in domum suam. Quia vicis suæ tempore: pontifices templi officijs mancipati/ non solum a complexu vxorum/ sed etiam a domorum ingressu abstinebant. Nostri autem sacerdotes quibus nō carnalis successio/ sed perfectio spiritualis q̄ritur: quotidie p̄sto esse debent altari: q̄bus perpetua castitas indicitur. Tex. est quo habetur hæc sententia (quam ponit hic glo. ordi.) in cap. Sacerdotibus. iuncto cap. Tenere debet. 31. distinct. & in. c. Recurrat. §. His ita. respondetur. versi. hinc etiam sacerdotibus. 32. q. 4.

eris tacens: & non poteris loqui vsq; in diem quo hæc fiant: pro eo ꝙ non credidisti verbis meis/ quæ implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur ꝙ tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos. & cognouerunt ꝙ visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis & permansit mutus. Et factum est vt [k] impleti sunt dies eius officij: abijt in domum suam.

ℭPost hos dies concepit Elizabeth vxor Zachariæ: & occultabat [l] se mensibus quinq;/ dicens. Quia sic fecit michi dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. Luc. 1. c.

ℭExurgens autem Maria in diebus illis/ abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Iudæ/ & intrauit in domum Zachariæ/ & salutauit Elizabeth. Et factum est vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth/ exultauit [m] infans in vtero eius & c. Et supra in verbo Elizabeth. Luc. 1. d.

ℭElizabeth impletum [n] est tempus pariendi: & peperit filium. Et audierunt vicini & cognati eius: quia magnificauit dominus misericordiam suam cum illa & congratulabantur ei. Et factum est in die octauo: venerunt circuncidere puerum/ & uocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit. Nequaq̄: sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant [o] autem patri eius/ quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit/ dicens. Ioannes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertum est autem illico os eius & lingua eius/ & loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum/ & super omnia montana Iudææ diuulgabantur omnia verba hæc. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo/ dicentes. Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: & prophetauit [p] dicens. Benedictus dominus deus Israel: quia visitauit/ & fecit redemptionem plebis suæ & c. Luc. 1. f. & g. in princi.

ℭPuer crescebat & confortabatur spiritu: & erat in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel. Luc. 1. in fi.

ℭInterrogabant Ioannem turbæ/ dicentes. Quid faciemus? Respōdens autem dicebat illis. Qui [q] habet duas tunicas/ det vnam non habenti: & qui habet escas: similiter faciat. Luc. 3. b. & f.

ℭVenerunt Publicani vt baptizarentur a Ioanne: & dixerunt ad illum. Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nichil [r] amplius q̄ quod constitutum est vobis/ faciatis. Interrogabant autem eum & milites: dicentes. Quid faciemus & nos? Et ait illis. Neminem [s] concutiatis/ neq; calumniam faciatis: & contenti estote stipendijs vestris. Luc. 3. c.

ℭFuit homo missus a deo: cui nomen erat Ioannes. Hic venit in te- Luc. 1. a.

l ℭ Occultabat se mēsibus quinq; & c. Occultat: quia partꝰ sui erubescit ætatem: ne in senectute libidini vacasse videatur: quę etiā in iuuentute non debet exerceri/ nisi sobolis causa. & tamen lætatur carere opprobrio sterilitatis quia opprobrium est mulieribus non habere filios nō habere premia nuptiarum. Propterea ipsæ nuptiæ celebrantur & coitus carnalis/ in tempore congruo generationi excusatur. Hæc declaratio (quæ est Ambrosij per glo. ordi. citati) probatur per textum apertum in cap. Vir cū propria. 33. quæstione. 4. & in cap. Nerui. in fi. 13. distinc. iuncto. c. Pudor est fœminis nuptiarum premia non habere. 32. quæstio. 2.

m ℭ Exultauit infās in vtero eius. Quia lingua non poterat/ animo exultante salutat/ & suæ præcursionis officium inchoat/ quod postea prædicamdo demonstrat. capitu. Voluissent. in fi. de pœniten. distinct. 1. c. Hæc autem §. Ex his omnibus. paulo ante fiñ. 23. q. 4.

n ℭ Impletū est tempus pariēdi. Videatur quod istis verbis diffuse satis annotatū est in verbo Elizabet. vbi tempora gerendi partus numerata sunt.

o ℭ Innuebant patri eius. Cui (dicit Ambrosius) vt incredulitas affatum/ ita abstulerat anditum. Tametsi enim mutitas & surditas non se semper comitentur. Sepe tamen vbi mutitas est: ibi est & surditas/ & econtra. l. Discretis. in prin. C. qui de. testa. fa. pos.

p ℭ Et prophetauit. Magna largitas diuinæ pietatis. Ecce loquela quæ sola ablata est diffidenti/ cum spiritu prophetiæ restituta est credenti. Sæpe enim deus resurgenti maiorem q̄ antea habuerit gratiam cōfert. capitu. Fidelior. 50. distinct.

q ℭ Qui habet duas tunicas det non habenti. De duabus tunicis diuidendis datur præceptum: quia si vna diuidatur/ nemo vestitur in dimidia tunica: & nudus remanet qui accipit/ & qui dedit. Misericordiæ enim ipsius pro possibilitate humanæ conditionis seruetur mensura. vt non sibi vnusquisq; totum eripiat: sed quod habet cum paupere partiatur capi. In singulis. in fine. vbi habetur hoc dictum/ quod hic ponitur per glo ordina. 86. distinctio.

r ℭ Nichil amplius q̄ quod constitutum est vobis faciatis. Idest nichil pro vectigalibus accipite quod accipi non debeat. Et sic satis innuit statutorum vectigalium exactionem licitam esse. de quo dicetur in verbo Tributum.

s ℭ Neminem concutiatis neq; calumniam faciatis: & contenti estote stipendijs vestris. Videatur quod dictum est in verb. Contentus. in annotatione istorum verborum Contenti estote stipendijs vestris.

ss ¶Helias es tu? Et dixit. Non sum. Ex his verbis nobis quæstio valde implexa generatur. Alioquippe in loco dominus respondit. Si vultis scire: Ioannes/ipse est Helias. Requisitus autem Ioannes/dicit. Non sum Helias. Quomodo ergo propheta veritatis est: si eiusdem veritatis sermonibus concors nõ est. Sed si subtiliter veritas ipsa requiratur: hoc quod inter se quodammodo contrarium sonuit/quomodo contrarium non sit/inuenitur. Ad Zachariam namq́ de Ioanne angelus dixit. Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Heliæ: quia scilicet sicut Helias secundum domini aduentum præueniet/ ita Ioannes præuenit primum. Sicur ille pcursor venturus est iudicis: ita iste præcursor factus est redẽptoris. Ioãnes igitur in spiritu Helias erat: in persona Helias non erat. Quod autem dominus fatetur de spiritu/hoc Ioannes denegat de persona. quia & iustum sic erat/vt discipulis dominus spiritualem de Ioanne sententiam diceret: & Ioãnes turbis carnalibus non de suo spiritu/sꝫ de suo corpore respoderet. Hęc declaratio est Gregorij in homilia. Pro qua facit textus allegatꝰ ꝯ eodẽ.ꝫ. vbi etiam de hac materia dictum est.

stimonium/vt testimonium perhiberet de lumine/ vt omnes crederẽt per illum. Non erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine.

Ioan.1.c.d. ¶Miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas ad Ioannem: vt interrogarent eum. Tu quis es? Et confessus est/ & non negauit. Et confessus est: quia nõ sum ego Christus. Quid ergo/Helias[s] [t]es tu? Et dixit: non sum. Propheta[t] es tu? & respondit/non. Dixeruut ergo ei. Quis es tu? vt responsum demus his qui miserũt nos. Quid dicis de te ipso? Ait. Ego vox clamãtis in deserto/dirige viam domini: sicut dixit Esaias propheta. Et qui missi fuerant/erant ex Pharisæis: & interrogauerunt eum/ & dixerunt. Quid ergo baptizas: si tu non es Christus/neq́ Helias/neq́ propheta? respõdit eis Ioannes/dicẽs. Ego [v] baptizo in aqua. medius autem vestrũ stetit/quem vos nescitis: ipse est qui post me venturus est/qui ante me factus est: cuius non sum dignus vt soluam eius corrigiam calciamenti. Hęc in Bethania facta sunt trans Iordanem/ vbi erat Ioannes baptizans.

Ioan.1.d. ¶Vidit Ioannes Ihesum venientem ad se: & ait. Ecce [x] agnus dei: ecce [y] qui tollit peccata mundi. hic est de quo dixi: post me veniet vir qui ante me factus est: quia prior me erat/& ego nesciebam eum: sed vt manifestetur in Israel propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Ioannes dicens. Quia vidi spiritum descẽdentem [z] quasi columbam de cœlo/& mãsit super eum: & ego nesciebã eum: sed qui misit me baptizare in aqua/ille michi dixit. Super quem videris spiritũ descendentem/& manentem super eum: hic [a] est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi/& testimonium perhibui: quia hic est filius dei.

Ioan.1.e. ¶Altera die iterum stabat Ioannes/& ex discipulis eius duo: & respiciẽs Iesum ambulantem dixit. Ecce agnus dei. Et supra Iesus.

Ioan.5.f. ¶Ioannes erat (dixit Iesus) Lucerna ardens & lucens.

Ioan.10.i fi. ¶Iesus abijt trans Iordanem/in eum locum vbi erat Ioannes baptizans primum/& mansit illic. & multi venerũt ad eum/& dicebãt. Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quęcunq́ dixit Ioãnes/vera erant. Et supra Iesus.

Matth.4.d. **¶Ioannes euangelista.** ¶Vidit Iesus duos fratres Iacobum Zebedei & [b] Ioãnem fratrẽ eius in naui cum Zebedeo patre eorũ reficientes rhetia sua & vocauit eos. Illi autem statim relictis rhetibus & patre secuti sunt eum.

¶Hic Ioannes adfuit Christi transfigurationi. Vide in verbo Iesus. Matth.17.a.

¶Quia scriptura de Ioanne euãgelista persępe loquitur: vel sub nomine discipuli quem diligebat Iesus: vel sub appellatione filij Zebedei. Cętera quæ ipsum concernunt vide in verbo discipulus. Ioan.19.e.&.21.in fine. in verbo Iesus. Matthæi.20,c.&.26.c.&. Ioan.19.e.& in verb. Petrus. Ioã.21.g.

t ¶Propheta es tu? Non.s. Non sum is propheta quem me esse putatis. Respondet enim habita relatione ad suam & ipsorũ/qui eum interrogabant intentionem. Vnde tametsi hæc verba aliquid mendacij videntur includere: cum nedum ppheta/sed plusq̃ propheta esset: tamen apud deum nichil mendacij habent annexum. Diuina em̃ iudicia verba nostra talia foris audiunt/qualia ex intimis proferuntur. capi. Humanæ aures. in princip.22.q.5.& verba deseruiũt intẽtiõi/nõ autẽ intẽtio verbis. c. Secundo requis. de appel.

v ¶Ego baptizo in aqua. &c.s. non ita putetur audaciæ quod ago/quia corpora abluo aqua: non aufero peccata vt sicut nascendo & prædicando p̃cursor sum: ita & baptizando: sꝫ iste mediꝰ inter vos ẽ qui peccata tollit. capi. Nõ regenerabantur. cum ca. Nemo tollit. de cõs. dis.4.

x ¶Ecce agnus dei. Videatur ãnota. in verbo. Ihesus.

y ¶Ecce qui tollit peccata mũdi. Recurrat ad verbum Ihesus.

z ¶Descẽdentẽ quasi colũbã. Videat qd dictũ est ĩ verb. Ihesꝰ. Mat.3. vbi agit de baptismo Chri.

a ¶Hic est qui baptizat in spiritu sancto. Hinc dicit textus (de baptismate quod ab adultero/fure/vel alio criminoso confertur loquens) in cap. Secundum.19.dist. Per talium baptisma munus ad percipientem peruenit illibatum/quia vox illa quę sonuit per columbam. Hic est filius meus &c. Omnium maculam humanę pollutionis exclusit. Quod declaratur cum dicitur: hic est qui baptizat in spũsãcto & igne. Nam si visibilis solis istius radij eum per loca fœtidissima transeunt: nulla contactus inquinatione maculantur. Multo magis ipsius qui istum visibilem fecit virtus: nulla ministri indignitate polluitur. Et idem probatur in cap. Baptismus. in fi. de consecra. distin.4. vbi etiam hæc verba citantur.

b ¶Et Ioannem fratrem eius. Hic est Ioan. euangelista Marie Solomę verbiparę virginis sororis filius: qui gra-

Iocundari. Iocundus et Iocunditas.

¶Ecce q̄ bonum [c] / & q̄ iocundum habitare fratres in vnum. Psal.132.a.

¶Qui sibi nequam [d] est / cui alij bonus? & non iocundabitur in bonis suis. Eccl.14.a.

¶Ne iocunderis [e] in filijs impijs si multiplicētur &c. Et supra Filius. Eccl.16.a.

¶Qui [f] iocundatur in malicia / denotabitur. Eccl.19.b.

¶Iocūditas cordis hæc est vita hominis. & thesaurus sine defectione sanctitatis. & exultatio viri est longæuitas. Eccl.30.d.

Ionas.

¶Factum est verbum domini ad Ionam filium Amathi: Ione.1.a.
dicens. Surge & vade in Niniuem ciuitatem grandem & prędica in ea: quia ascendit malicia eius coram me. Et surrexit [g] Ionas vt fugeret in Tharsis a facie domini. Et inueniens nauem euntem in Tharsis. dedit naulum eius & descendit in eam. Dominus autem misit ventum magnum in mare / & facta est tempestas magna in mari: & nauis periclitabatur conteri. & timuerunt nautæ: & clamauerunt viri ad deum suum. & miserunt [h] vasa quæ erant in naui in mare / vt alleuiaretur ab eis.

¶Descendit Ionas ad interiora nauis: & dormiebat sopore graui. Ione.1.b.c.d.
Et accessit ad eum gubernator: & dixit ei. Quid tu sopore depri meris? Surge / inuoca deum tuum: si forte recogitet de nobis / & non pereamus. Et dixit vir ad collegam suum. Venite & mittamus sortes: & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt [i] sortes: & cecidit sors super Ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis / cuius causa malum istud sit nobis. quod est opus tuum: quæ est terra tua / & quo vadis / vel ex quo populo es tu? Et dixit ad eos: Hebræus ego sum: & dominum deum cœli ego timeo: qui [k] fecit mare & aridam. Et timuerunt viri timore magno: & dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti? Cognouerunt

wissim⁹ fuit & schismaticorū & hereticorū insectator. Quę eni de vitandis siue schismaticis siue hæreticis verbis docuit: factis exhibuit. prout est bo. tex. citans auctoritatem discipuli sui Policarpi in c. Ois.24.q̄st.1. de quo textu dictū est §. in verbo Aue. super illud apostoli. Qui dicit ei aue / communicat operibus eius malignis.

c ¶Ecce q̄ bonum & q̄ iocundum. Videatur quod dictum est in verb. Frater.

d ¶Qui sibi nequam est. &c. Hæc sentētia corticetenus accepta mentē auari describit / qui de bonis proprijs lætari nequit: sed continua cunquirendorum bonorum in hiatione torquetur. cap. Sicut hi l prin.47. dis. Allegorice autem significat philosophos & hæreticos qui sine fide Christi congregant diuitias praui dogmatis: quæ nichil proficiunt eis / immo pœnā conferunt ęternam. cap. Omnem vim inuentorum suorum.37. dist. iuncto cap.3. de hęreti.

e ¶Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicentur. Videatur quod istis verbis annotatum est in verb. Filius.

f ¶Qui iocundatur in malicia / denotabitur. Videatur textus allegatus §. in verb. Gloriari. super illud Psalmistę. Quid gloriaris in malicia qui potens es in iniquitate?

g ¶Surrexit Ionas vt fugeret &c. Putans q̄ iram dei vitare posset in alieno loco / si Iudæam relinquat. in qua solummodo deum notum putabat: & in hoc (dicit glo. interli.) imitatus est Cain qui a facie domini fugit: & cuius exemplo fugiunt a domini conspectu peccatores. capi. Et venit. vbi bonus text⁹. de pœniten. distin.1. & dictum est in verb. Cain.

h ¶Miserunt vasa quæ erant in naui in mare / vt alleuiaretur ab eis. Lege Rhodia cauetur vt si leuandæ nauis gratia iactus mercium factus est / omnium contributione sarciatur quod pro omnibus datum est. l.1. ff. ad l. Rho. de iac. Vnde si nauis vrbis leuandæ causa (quia intrare flumen vel portum non potuerit cum onere) quædam merces in scapham traiectæ sunt: ne aut extra flumen periclitentur / aut in ipso ostio vel portu. eaq; scapha subuersa est: ratio haberi debet inter eos qui in naue merces saluas haberent / cum his qui in scapha perdiderunt: perinde tanq̄ si iactura facta esset. Idq; Sabinus lib.2. responsorum probat. Textus est ita dicens in l. Nauis onustæ. in princip. ff. eodem. Quod si iactu de naue facto / alicui⁹ res q̄ in naue remanserunt deteriores factæ sunt: videndum est an conferre cogendus sit. quia non debet duplici damno onerari: & collationis & q̄ res deteriores factæ sunt. Sed defendendum est hunc conferre debere. prout est tex. satis diffusus / modū quo hoc casu conferri debet declarans. in d. l. Nauis onustæ. §. Cum autem. ff. ad l. Rho. de Iac. Res autem quæ iactuntur / si postea apparuerint vel exaustæ fuerint: exonerabitur collatio. debent enim eis quorum erant restitui. & damni ex iactatione illati fiet æstimatio. Non autem tales res efficiuntur apprehendentium: quia per iactum ex necessaria causa factum / non fuerunt habitæ pro derelictis. l.2. §. fi. & l. Qui leuandæ. ff. eodē. & §. fi. institu. de re. di. Nisi forsan ex modo iactandi aliud esset præsumendum: vt quia liber apertus fuisset proiectus. tunc enim videretur habitus pro derelicto. l. Falsus. §. Si iactum. ff. de furtis. Et notat Panormi. in cap. Cum dilecti. super glo. in verb. Dilapidatione. de accusa. De rebus vero quę ex naufragio perduntur: an efficiantur occupantium / textus est in auten. Nauigia. C. de furtis: dicens. Nauigia quocūq; loco peruenerint: si quocūq; casu contingente rupta fuerint / vel alias ad terram peruenerint; tam ipsa nauigia q̄ nauigantium bona / illis integre reseruentur ad quos spectabant anteq̄ nauigia huiusmodi periculum incurrissent: sublata penitus omnium locorum consuetudine / quę huic aduersatur sanctioni: nisi talia sint nauigia quę pyraticam exerceant prauitatem: aut sint nobis aut Christiano nomini inimica. & in capi. Excommunicationi.1. respon. de rapto. vbi dicitur. Illi qui Christianos naufragium patientes: quibus secundum regulam fidei auxilio esse tenētur: damnata cupiditate spoliant rebus suis. nisi ablata reddiderint excommunicationi se nouerint subiacere. Hęc ibi. Olim tamen lege Rhodia (sic dicta a Rhodo insula in qua antiquitus magnus mercatorum vsus fuit) naufragium patientes licitum erat spoliare. Textus est cum glo. in cap. Rhodię leges.2. distin.

i ¶Miserunt sortes / & cecidit sors super Ionam. Q: hic fugitiuus sorte deprehenditur / non agitur virtute sortium sed voluntate dei. Non ergo hoc exemplo debemus credere vel vti sortibus: quia priuilegia singulorum non possunt legem facere commvnem. Tex. est in cap. Non exemplo (vbi hęc verba quę sunt glo. ordi. hic ponuntur.) 26. quęst.2. & idem probatur in c. Non statim. eadē causa. & q.

k ¶Qui fecit mare & aridā. Cū confiteaī creatorē maris: & aridę: cur aridā relinquēs arbitraī se conditorē maris in mari posse vitare? Recogitare poti⁹ debuit & dicere. Si ascēdero in cœlū tu ib

lic es: si descendero in infernũ ades. Vnde & super eo versu posuit Anselmus hoc distichõ. Quo fugis enchatade quascũq; accesseris oras. Sub ioue semp eris: bene fac si viuere q̃ris. glo. est hęc dicta ponens in c. Et venit. i verbo abscondi. de pœnitentia disti. 1.

l ℭ Tollite me & mittite in mare. Fatetur crimen morte dignum: & confessioni suę/ maresęuiens/ ipsius p sortem depræhensio/ & futura maris quietatio astipulãtur. Vnde recte missus in mare videtur iure humano cõsiderato. Vbi eñ cũ cõfessione mortiferum crimẽ fatentis alia adsunt adminicula/ stari põt illi confessioni. prout est bo. tex. in l. Qui sententiam. C. de pœnis. & notatur in l. 1. §. Si quis vltro. ff. de quæstio.

enim q; a facie domini fugeret/ quia indicauerat eis Ionas: & dixerũt ad eum. Quid faciemus tibi: & cessabit mare a nobis? Et dixit ad eos. Tollite [l] me/ & mittite in mare: & cessabit mare a vobis. Scio enim ego: quoniã propter me tempestas hæc grandis venit super vos. Et remigabant viri vt reuerterentur ad aridam/ & non valebant: quia mare ibat & intumescebat super eos. Et clamauerunt ad dominum: & dixerunt. Quæsumus domine/ ne pereamus in anima viri istius: & ne des super nos sanguinem innocentẽ: quia tu domine sicut voluisti fecisti. Et tulerunt Ionam & miserunt in mare: & stetit mare a feruore suo. Et timuerunt viri timore magno dominum: & immolauerunt hostias domino & vouerunt vota.

Ionæ. 2. c. integrum. ℭ Pręparauit dominus piscem grandem vt deglutriet Ionam. Et erat Ionas [m] in vẽtre piscis tribus diebus & tribus noctibus. Et orauit Ionas ad dominũ deũ suum de vtero piscis: & dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dominum: & exaudiuit me. De ventre inferi clamaui: & exaudisti vocem meã. Et proiecisti me in profundum in corde maris: & flumen circundedit me. Omnes gurgites tui/ & fluctus tui super me trãsierunt. Et dixi. Abiectus sum a facie oculorum tuorũ. verũtamen rursus videbo templum sanctũ tuum. Circũdederunt me aquæ: vsq; ad animam abyssus vallauit me: pelagus operuit caput meum. Ad extrema mõtium descendi: terræ vectes concluserunt me in æternum: & subleuabis de corruptione vitam meam/ domine deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea: domine recordatus sum/ vt veniat ad te oratio mea/ ad templum sanctum tuum. Qui [n] custodiunt vanitates/ frustra misericordiam suam derelinquẽt. Ego autẽ in voce laudis immolabo tibi: quæcunq; voui pro salute mea domino. Et dixit dominus pisci. Et euomuit Ionam in aridam.

Ionę. 3. c. totum. ℭ Factum est verbum domini ad Ionã secundo/ dicens. Surge & vade in Niniuen ciuitatem magnam: & prędica in ea prædicationẽ quam loquor ad te. Et surrexit Ionas/ & abijt in Niniuen iuxta verbum domini. Et Niniue erat ciuitas magna/ itinere trium dierum. Et cœpit Ionas ĩtroire ciuitatẽ itinere diei vnius/ & clamauit/ & dixit. Adhuc [o] quadragita dies: & Niniue subuertetur. Et crediderũt viri Niniuitæ in domino: & prædicauerunt ieiunium. & vestiti [p] sunt saccis a maiore vsq; ad minorem. Et peruenit verbum ad regem Niniue. Et surrexit de solio suo/ & abiecit vestimentũ suũ a se: & indutus est sacco/ & sedit in cinere: & clamauit & dixit. In Niniue ex ore regis & principum eius: dicens. Homines [q] & iumenta & boues & peccora non gustent quicq̃/ nec pascantur/ & aquam non bibant: & operiantur saccis homines/ & iumenta/ & clament ad dominum in fortitudine: & conuertatur vir a via sua mala/ & ab iniquitate quæ est in manibus

m ℭ Et erat Ionas in ventre cete trib⁹ diebus & tribus noctibus. Sic fuit Christus in ventre terræ trib⁹ diebus & tribus noctibus. Declarando vt dictum est i verbo Ihesus.

n ℭ Qui custodiũt vanitates/ frustra misericordiam suam derelinquunt. Cum omnia sint vanitas/ oẽs faciunt vanitatem: non oẽs tamẽ custodiũt. Solis ergo custodientibus vanitatem id est in vanitate criminũ perseuerantib⁹: tãq̃ derelinquentibus eum q̃ misericordia ẽ: denegat misericordia. Pro hoc dicto qđ est de mẽte glo. or. est bo. tex. i c. fina. §. Charitas aũt. ibi: omnis homo mẽdax/ & vanitati similis factus dicitur. de pœ. dist. 2. iuncto c. fi. in fi. ibi qui impœnitẽs moritur/ oĩno moritur & ęternaliter cruciatur. de pœni. dist. 7.

o ℭ Adhuc quadragita dies & Niniue subuertet. Hęc erat diuina sententia/ quæ tñ postea Niniuitis agẽtibus pœnitentiã immutata est. Vnde videant tex. in c. Vnusquisq;. in fi. in cap. Incõmutabilis. & in c. Non semper. 22. q. 4. & alij allegati s̃. in verbo deus. super illđ Exodi. Non est deus vt homo vt mentiat: neq; vt fili⁹ hominis vt mutet. & addatur tex. de Niniuitis loquens i c. Voluissent §. Deniq;. versi. Niniuitæ. de pœni. distin. 1. vbi dicitur. Niniuitæ cum audirent adhuc. xl. dies/ & Niniue subuertetur: ex edicto regis & principum/ pœnitentiã egerunt dicentes. Quis scit si cõuertatur & viuat & ignoscat deus: & relinquat post se benedictionem? Hac humilitate & satisfactione/ iminentem subuersionem euadere meruerunt: quorum exemplis euidenter ostenditur q; nullus a deo consequatur veniam nisi primum satisfecerit sibi per pœnitentiam. Hæc ibi.

p ℭ Vestiti sunt saccis a minore vsq; ad maiorẽ. Quia (dicit glo. interli.) null⁹ sine peccato/ nec infans vni⁹ diei. put etiam post Iacobum dicit tex. in c. Si enim §. Eligat. de pœni. dist. 2.

q ℭ Homines & iumenta/ boues & pecora non gustent quicq̃. i. nedũ rationales sed & stulti: & nedũ prudẽtes: sed & simplices ieiunent. Hanc declarationem ponit glo. interli. circa quam posset hęsitari: an istud sit necessitatis in ieiunijs indictis ab ecclesia: vt scilicet nedum mali/ sed & boni & recte ac scđm deum viuẽtes ieiu-

nent. in qua dubitatione videt Panor. tenere ꝙ non: dum dicit ꝙ sufficit ꝙ non ieiunans non offendat finē propter quē ieiunia videntur esse instituta. Ita sentit Panor. in cap. Quoniam contra falsam. in vlti. no. de proba. Verius tamen est ꝙ imo omnes tenentur: quia potuit præcipiens ex multis causis moueri: & cū leges constitutæ sunt nō licet. de ipsis sed scdm ipsas iudicare. c. In istis. 4. dist in. Ita dominus meus Decius/ qui diffusius loquitur in d. cap. Quoniam. in vltimo notabili.

eorum. Quis [r] scit si conuertatur & ignoscat deus: & reuertatur a furore iræ suæ & non peribimus? Et vidit deus opera eorum: quia conuersi sunt de via sua mala / & misertus [s] est deus super maliciā quam locutus fuerat/ vt faceret eis & non fecit.

¶ Afflictus est Ionas afflictione magna/ & iratus est: & orauit ad dominum/ & dixit. Obsecro domine: nunquid non hoc est verbum meū cum adhuc essem in terra mea? Propter hoc præoccupaui vt fugerem in Tharsis. Scio [t] enim quia tu deus clemens & misericors es: patiens & multæ miserationis / & ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle quæso animā meā a me: quia melior est michi mors q̄ vita. Et dixit dominus. Putasne bene irasceris tu? Et egressus est Ionas de ciuitate / & sedit contra orientem ciuitatis. Et fecit sibimet vmbraculum ibi: & sedebat subter illud i vmbra/ donec videret quid accideret ciuitati. Et præparauit dominus hederam & ascendit super caput Ionæ: vt esset vmbra super caput eius & protegeret eū. Laborauerat enim. & lætatus est Ionas super hedera letitia magna. & parauit deus vermē ascēsu diluculi in crastinum: & percussit hederam/ & exaruit. Et cum ortus fuisset sol/ præcepit dominus vento calido & vrenti: & percussit sol super caput Ionæ/ & æstuabat. Et petiit animæ suę vt moreretur. Et dixit. Melius est michi mori q̄ viuere. Et dixit dominus ad Ionā. Putasne bene irasceris tu super hederam? Et dixit. Bene irascor ego vsq ad mortem. Et dixit dominus. Tu doles super hederā in qua non laborasti/ neq fecisti vt cresceret: quę sub vna nocte nata est/ & sub vna nocte periit. Et ego [v] nō parcam Niniue ciuitati magnæ: in qua sunt plus q̄ centū viginti milia hominum/ qui nesciūt quid sit inter dexteram & sinistram suam/ & iumenta multa. Ionæ.4.c. totum.

Ionathas.

¶ Vide supra in verbo Dauid.

Ioseph filius Iacob filii Isaac.

¶ Recordatus est dominus Rachelis vxoris Iacob/ & exaudiuit eam/ & aperuit vuluam eius: quæ concepit & peperit filium/ dicens. Abstulit deus [x] opprobrium meum: & vocauit nomen eius Ioseph. Gene. 30. c.

¶ Ioseph cum sedecim annorum esset/ pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphę vxorum patris sui: accusauitq fratres suos apud patrem crimine pessimo. Gene. 37. a.

¶ Israel seu Iacob [y] diligebat Ioseph super omnes filios suos: eo ꝙ in senectute genuisset eum / fecitq [z] ei tunicam polymitam. Ge. 37. a. bc

r ¶ Quis scit si conuertat & ignoscat de⁹. &c. Videatur quod annotatum est his verbis in verbo ignoscere.

s ¶ Et misertus est. &c. Recurrat ad annotationem factā s. eodē. o.

t ¶ Scio dñe q̄a tu deus clemens & misericors es. &c. Hinc dicit Augu. Quia diuinitatis natura est clemēs & pia: magisq ad indulgentiā q̄ ad vindictā prona: q̄a non vult mortē peccatoris/ sed vt cōuertatur & viuat: si quis post lapsum peccatorum ad verā pœnitentiam se conuertit/ cito a misericorde iudice venia impetrabit. c. Quia diuinitatis. vbi hęc sententia Aug. ponitur. de pœ. dist. 1.

v ¶ Et ego nō parcam Niniue ciuitati in qua sunt. &c. Pepercit ergo dñs Niniue ciuitati propter puulos & innocentes in ea existētes: cū tñ Sodomam deleuerit nulla paruulorum habita ratiōe. Quid ergo diuersū? Dici pōt q ratione quadruplici pepercit domin⁹ Niniuitis. Prima ꝑpter misericordiā suā quā ex inscrutabili suo iudicio vni dat & alteri non dat. Hunc enim humiliat/ & hunc exaltat: quia calix in manu dñi vini meri plen⁹ mixto. Pro hac rōne est textus apertus Augu. in c. Si ex bono. i pri. de pœ. dist. 4. & in c. Nabuchodonósor. 23. q. 4. Secundo propter pœnitentiā & morū conuersionem. ꝑvt hic diffuse habetur in textu. & in c. Voluissent. §. Niniuitę. & in c. q̄obrem. paulo post pri. de pœni. distin. 1. Tertio propter Iudęorum & populi Israel partem/ quæ tunc exul erat in ciuitate Niniue qui boni erant & deū diligentes ac p̄dicantes. Vñ ipsorū merita cęteris malis ꝓfuerunt. Quādoq em̄ quis per alium consequitur/ qđ ex se ipso consequi non posset. l. Si cōmunē. ff. quēad. serui. amit. Et quarto ꝓpter paruulos quorū dñs innocentiā voluit respicere. ꝑut etiā in punienda vniuersitate/ habet nonnūq innocentię paruulorū rō. c. Romana. §. Vniuersitatis. de sen. excō. lib. 6. Has rōnes (quas iuribus confirmaui) ponit frater Io. Raulin⁹ in sermonibus suis quadragesimalibus. sermone. 3. col. ff.

x ¶ Abstulit deus opprobrium meum. Declara vt in supⁱ dictū est s. in verb. Io. baptista. t.

y ¶ Israel diligebat Ioseph sup oēs filios suos: eo ꝙ in senectute genuisset eū. Ioseph vn⁹ ex. 12. filiis Iacob prę cæteris patri dilectus. Chrm significauit (dicit glo. or.) quē deus pater secundū carnē datū: cæteris fratrib⁹ ex Abrahę stirpe ꝓgenitis prętulit. De eo qppe dixit. Hic est filius meus dilectus in quo michi bñ cōplacuit ipm audite. c. ff. de conse. dis. 3. Vñ amabat eū Iacob eo ꝙ in senectute genuisset eū. Senescēte em̄ mūdo filius dei de virgie natus fuit/ dicit iex. in epistola. Reddentes honorem. §. Et qm. ibi: in vltimis dieb⁹. C. de sum trinitate.

z ¶ Fecitq ei tunicam polymitam. Ioseph qui inter fratres vsq in finem iustus perseuerasse describit sola

talarē tunicā habuisse perhibetur. Nam quid est talaris tunica nisi actio consummata? Quasi enī protensa tunica/ talū corporis operit:cū bona actio ante dei oculos/vsq ad vitę nos terminū tegit. Hinc ē q p Moysen caudam hostię in altari offerre pręcipimur: vt videlicet omne bonū quod incipim⁹/etiā perseuerantiæ fine cōpleamus. Circa hoc dictū(quod Gregorij est in primo lib.moraliū. versi. si.)notet text⁹ sumptus ex Ezechiele in c. Si auerterit.& in c. Si refugientes. de pœ.dist.4.vbi ostēditur iustitiam priorē non prodesse/si posteriora fuerint iniustitiæ sordibus maculata. Qualis ei qsq hinc exit/talis iudicabitur. dicit textus in cap. Qualis.25.dist. Erat autē hęc tunica talaris polymita.i.varietate colorum distincta: quā & oipotens pater dedit filio suo/dādo quidē quosdā apl'os/quosdā aūt pphetas/alios vero euangelistas/alios pastores & doctores. Ita de hac veste polymita loquitur Bernar. in apologia sua ad Vuillermū abbatē Cluniacensem.folio.1. col.2. Circa quā videri pōt tex.(hanc varietatē apostolorū/ prophetarum/ euangelistarū/& doctorum ponens)in c. Cū ex iniuncto. circa prin.& i c.Sicut in vno. de hære.

Videntes [a] autem fratres eius quia a patre plus cūctis filijs amaretur: oderant eum/ nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui. Accidit [b] quoq vt visum somnium narraret fratribus suis: quę causa/ maioris odij seminarium fuit: dixitq Ioseph fratribus suis. Audite somnium meum quod vidi. Putabam [c] nos ligare manipulos in agro;& quasi consurgere manipulū meum & stare: vestrosq manipulos circūstātes adorare manipulum meum. Respōderunt fratres eius. Nunquid rex noster eris;aut subijciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorū atq sermonum/inuidiæ & odij fomitē fratribus ministrauit. Aliud quoq vidit somniū quod narrās fratrib⁹ ait. Vidi per somnium/quasi solem & lunam & stellas vndecim adorare me. Quod cum patri suo & fratribus retulisset:increpauit eū pater suus/& dixit. Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? Num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram? Inuidebant igitur ei fratres sui. Pater vero rem tacitus considerabat.

Gene.37.d. ¶Ioseph perrexit post fratres suos pascentes gregem patris sui. Qui cum vidissent eum procul/anteq accederet ad eos cogitauerunt illum occidere;& mutuo loquebantur. Ecce somniator venit;venite occidamus eum/ & mittamus in cisternam veterem: dicemusq fera pessima deuorauit eum. & tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens autem hæc Ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum; & dicebat. Non interficiamus animam eius/nec effundamus sanguinem eius;sed proijcite in cisternam veterem quę est in solitudine;manusq vestras seruate innoxias. Hoc autem dicebat volēs eripere eum de manibus eorum:& reddere patri suo.

Gene.37.e.f.g. ¶Confestim vt Ioseph peruenit ad fratres suos: nudauerūt [d] eū tunica talari & polymita. Miseruntq eum in cisternam veterem: quæ nō habebat aquam. Et sedentes vt comederent panem;viderunt viatores Ismaelitas venire de Galaad; & camelos eorum portantes aromata/ & resinam & stacten in Aegyptum. Dixit ergo Iudas fratribus suis.

a ¶Videntes fratres eius: q a patre plus cunctis filijs amaret oderant eū/nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui. Fratres Chri scdm carnē Iudæi/de quorū cognatione carnem suscepit (vt ē bo.tex.in c. Cū igitur.§. Hac itaq. versicu. Est & alia causa. ibi: qui sibi carnis ppinquitate erat coniunct⁹.35.q 1.)quia videbāt q gratia virtutū in eo fiebat/quod testabatur patris pręcipuam dilectionem. Eos enī deus plus diligere præsumitē quibus plus perfectiōis tribuit(dicit glo. I cap. Principium. in verb varia.de pœni.dis.2.)Inuidebant nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui/ sed varijs contumelijs eum afficiebāt. c. Suggestū ē. versi. Ideo fratres.7. q.1.& virtutes suas calumniātes/eū in pncipe dęmoniorū dęmonia eijcere blasphemabant.§.1.21.dist.

b ¶Accidit quoq vt visum somniū referret fratrib⁹ suis, &c. Siquis contēdat in eo/q somnia sua Ioseph adhuc adolescentulus narrabat: quorū tunc mysteriū ignorabat vanitatem posse notari. Ego tn mysterio magis siue simplicitati pueri deputandū arbitror/q̄ vanitati. Quę tamen(si qua fuit)per ea quę passus legitur/potuit expiari. Nōnullis enī/aliqua aliquando de se per reuelationem iocunda monstrant: quę etsi humanus animus absq vlla vanitate scire non pōt/ non minus ideo eueniet qd monstratum est: sic tamē vt illa vanitas impunita non sit/ qui de magnitudine reuelationis aut permissionis in se vel leuiter exaltauit. Sicut enī medicus nō solum vnguento/sed igne vtitur & ferro:quo omne qd in vulnere sanādo superfluum excreuerit secet & vrat/ne sanitatem quæ ex vnguento procedit impediat: sic medicus animarū deus/huiusmodi animę procurat tētationes/immittit tribulationes/quibus afflicta & humiliata; gaudium vertat in luctum/ & reuelationem putet illusionem. Vnde fit: vt & vanitate careat/ & veritas reuelationis non pereat. Sic Pauli extollentia p stimulos carnis opprimitur:& ipse reuelationibus crebris attollitur. Sic zacharię infidelitas/linguæ obligatione mulctatur: & angeli veritas suo in tempore manifestanda non mutatur. Hæc tota sententia est Bernardi in suo tractatu de gradibus humilitatis/in primo gradu.e.fi. Circa quam videātur quę de somniorum vanitate dicētur in verbo somniū.& bo. tex (de iustorum tribulatione p omnimoda ipsorū expiatione & virtutum luarū tuitamine loquens)in d.c.Non omnis. versi. Quis nos pōt.5.q.5.& in c. Quid ergo.circa me.de pœ.dist.3.

c ¶Putabam nos ligare manipulos. &c. Hoc spiritualiter in Christo impletum est. Vnde adorabūt eum omnes reges/omnes gentes seruient ei. Et in noie Ihesu omne genu flectatur/cœlestiū/terrestriū & infernorū. cap. Decet domum.de immu. eccle.lib.vj.

d ¶Nudauerunt eum tunica talari & polymita:miseruntq in cisternam veterem quæ nō habebat aquā. Sic Christus expoliatus carne humana missus est in cisternam.i.descendit in infernum seu limbum/in quo non erat aqua: id est refrigerium diuinæ visionis.prout post Albericum de Rosate dictum est s.in verbo infern⁹.

e ℂ Acquieuerunt fratres sermonibus eius & prætereuntibus Madianitis. &c. Sic Christus a fratribus repulsus/ a gentibus fidei merito est acquisitus. d. c. Cum igitur. §. Hac itaq͂. versi. Deinde in cæcitate suæ perfidiæ. 35. quæstione prima.
f ℂ Vendiderunt viginti argenteis. Ioseph per Iudæ consiliũ distrahit. & Christus per consiliũ Iudæ Scariothis venundatur. c. Qui studet. versi. Iudas. 1. q. 1.

Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum: & cælauerimus sanguinē ipsius. Melius est vt vendatur Hismaelitis: & manus nostrę non polluatur. Frater enim/ & caro nostra est. Acquieuerunt [e] fratres sermonibus illius: & pretereuntibus Madianitis negociatoribus: extrahentes eum de cisterna vendiderunt [f] eum Hismaelitis negociatoribus viginti argenteis: qui duxerunt eum in Aegyptum. Reuersusq͂ Ruben ad cisternam/ nō inuenit Ioseph: & scissis vestibus reuersus ad fratres ait. Puer non comparet: & ego quo ibo. Tulerunt autem tunicam eius: & in [g] sanguine hedi quem occiderant tinxerunt: mittentes qui ferrent ad patrem: & dicerēt. Hanc inuenimus: vide an tunica filij tui sit/ an non? Quam cũ cognouisset pater: ait. Tunica [h] filij mei est. Fera pessima deuorauit Ioseph. Scissisq͂ vestibus īdutus est cilicio/ lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius: vt lenirent dolorem patris/ noluit cōsolationem accipere: sed ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseuerante in fletu Madianitæ vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari eunucho Pharaonis magistro militum.

ℂ Inuenit Ioseph gratiam corā domino suo/ & ministrabat ei: a quo Gene. 39. a.
præpositus omnibus gubernabat creditā sibi domũ/ & vniuersa quæ ei tradita fuerant. Benedixitq͂ dominus domui Aegypti propter Ioseph: & multiplicauit tam in ædibus/ q̃ in agris cunctam eius substātiam: nec quicq̃ aliud nouerat nisi panem quo vescebatur.

ℂ Erat Ioseph pulchra facie & decorus aspectu. Post multos itaq͂ dies Gene. 39. b. vsq͂ ad finē.
iniecit domina [i] sua oculos suos in Ioseph: & ait. Dormi mecũ. Qui nequaq̃ [k] acquiescens operi nefario: dixit ad eā. Ecce dominus meus/ omnibus michi traditis ignorat quid habeat in domo sua: nec quicq̃ est q͂ non in mea sit potestate vel non tradiderit michi/ præter te quæ vxor eius es. Quomodo ergo possum hoc malum facere: & peccare in dominum meũ? Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebantur: & mulier molesta erat adolescenti. Et ille [l] recusabat stuprum. Accidit autem quadam die vt intraret Ioseph domũ/ & operis quippiam absq͂ arbitris faceret: & ipsa apprehensa lacinia vestimēti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto [m] in manu eius pallio: fugit & egressus est foras. Cumq͂ vidisset mulier vestem in manibus suis/ & se esse contemptam: vocauit ad se homines domus suæ & ait ad eos. En introduxit virum hebræũ/ vt illuderet nobis. Ingressus est ad me vt coiret mecũ.

g ℂ In sanguine hedi quē occiderant tinxerunt. Sic & Iudęi Christi vitam infamare nitebantur: dicentes. q͂a Samaritanus es & dęmoniũ habes. c. Nonne benedicimus. de præsump.
h ℂ Tunica filij mei est. Sic & testimoniũ p̄hibuit Christo oīpotēs pater dicens. Hic est filius meus. d. c. si. de cōsecra. distin. 3.
i ℂ Domina sua. i. vxor Putiphari eunuchi Quomodo aũt vxorē habebat q eunuchus erat: proindeq͂ rei vxorię operam dare non poterat? Sed q͂dā sunt eunuchi nō vtroq͂ s3 altero tm̄ genitali carētes q possunt generare. l. Pōponius. cum l. se. ff. de edi. edic. & notatur per do. meũ Iaso. in §. Sed & illud. institu. de adop.
k ℂ Qui nequaq̃ acquiescens operi nefario dixit ad eam. Ecce dñs meus &c. Qui mũdi successibus eleuatus/ luxuria se tētari sentit: si Ioseph ad memoriā reuocat in arce se castitatis seruat: qui dũ sibi a dña conspiceret pudicitiæ damna suaderi: ait. Ecce dominus meus &c. Quibus verbis ostēdit: q͂a bona quæ assecutus fuerat/ repēte memoriæ intulit: & malũ quod se pulsabat/ uicit: & quia perceptæ gratiæ meminit/ vim culpæ imminētis fręgit. Cum eñ voluptas lubrica tentat in prosperis. hęc ipsa sunt prospera aculeo tētatiōis opponēda/ vt eo erubescamus praua cōmittere: quō nos a deo meminimus gratuita dona recepisse: & illatam gratiam exteriorum munerũ vertamus in arma virtutũ/ vt sint ante oculos q̃ percepimus/ & quę nos illiciunt iudicamus. Quia eñ voluptas ipsa ex p̄speritate nascitur/ eiusdem p̄speritatis est consideratione feriēda: quatenus hostis noster vnde oritur/ inde moriatur. Considerandũ quippe est ne acceptũ munus vertamus in vitiũ/ ne per fauorē vitę nos absorbeat vorago nequitię. Irā nāq͂ cōtra nos superni iudicis inextinguibiliter accendimus/ si contra benignitatē illius etiam ex ipsa sua largitate pugnamus. Hæc tota sententia est Gregorij in tertio libro moraliũ. versi. 37. Circa quā notes tex. ex Osee p̄pheta sumptus. in c. Vę eis. de pœ. dist. 4. dũ ibi dr̃. Vę eis qui recesserunt a me/ q̃m vastabunt: quia præuaricati sunt in me. Ego tamē redemi eos: & ipsi locuti sũt contra me mendacia/ & non clamauerũt ad me in corde suo/ sed vlulabant in cubilibus suis/ sup triticũ & vinum ruminabāt: & recesserunt a me/ & tamē ego erudiui eos & confortaui eos/ & confortaui brachia eorũ/ & in me cogitauerunt maliciam. Hęc ibi. vbi glo. in verb. Ruminabant dicit tales increpari: quia abũdātiā rerũ quā habebant nō ad deũ referentes/ sæpius ad voluptatē/ q̃ ad fauces reuocabant/ vt inde delectabilius pascerēt: nichil nisi cibos & luxurias quęrentes.
l ℂ Ille recusabat stuprũ. Stuprum p̄prie virginũ est illicita defloratio. c. 2. §. Stuprũ. 36. q. 1. Quādoq͂ tñ largius sumit pro actu sc3 carnali cũ vidua. l. Inter stuprum. ff. de verb. si. & q̃nq͂ etiā p̄ adulterio. put hic sumit. & in c. Nemo. in pri. 32. q. 4. & notat glo. in d. c. §. stuprum.
m ℂ Relicto in manu eius pallio fugit/ & egressus est foras. Allegorice dũ synagoga Christum purũ hominē

credens/adulterino cōplexu constringere voluit: ipse tegimen literę oculis eius obiecit. Et ad cognoscendi di-
uinitatis potentiā conspicuum se gentibus præbuit. Hæc allegorica declaratio est Gregorij in secundo lib. mo-
ralium. versi. 69. in prin. pro qua facit tex. s. allegatus in c. Cum igitur §. Hac itaq. versi. deinde 35. q. 1.
n ¶ Iratus est valde. Nec id quidem iniuria/ si verbis vxoris veritas respōdisset. Quid enim marito grauius
vxoris adulterio? l. Codicillis. §. Instituto. ibi. sed & alia michi deteriora fecit. ff. de leg. 2. & dictū est s. in verb.
adulter. c.

Cumq ego succlamassem & audiuit vocē meā: reliquit palliū quod tenebam/ & fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito reuertenti domum: & ait. Ingressus est ad me seruus hebræus quem adduxisti vt illuderet michi. Cumq audisset me clamare: reliquit palliū quod tenebam & fugit foras. His auditis & nimium credulus verbis cōiugis/ iratus [n] est valde: tradiditq Ioseph in carcerem vbi vincti regis custodiebantur. & erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum Ioseph & misertus est illius: & dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui [o] tradidit in manu illius vniuersos vinctos qui in custodia tenebantur: & quicquid fiebat/ sub ipso erat: nec nouerat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo: & omnia opera illius dirigebat.

Gene. 40. toto capite. ¶ Ioseph duorum vinctorum/ pincernæ scilicet regis Aegypti & pistoris/ interpretatus est somnia: & tamē omnibus prospere succedentibus prępositio pincernarum/ oblitus est interpretis sui. vbi diffusius de dictis somnijs/ & eorum interpretatione videri potest.

Ge. 41. d. e. f ¶ Ioseph Pharaonis Aegypti regis somnium declarans/ dixit. Ecce septē anni fertilitatis magnæ venient in vniuersa terra Aegypti: quos sequentur septē anni alij tātæ [p] sterilitatis/ vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. Consumptura est enim fames omnem terram: & vbertatis magnitudinem/ perditura est inopiæ magnitudo. Quod autem vidisti secundo: ad eandem rem pertinens somnium firmitatis indiciū est. eo q fiat sermo dei/ & velocius impleatur. Nunc ergo prouideat rex virū sapiētem & industrium: & pręficiat eū terræ Aegypti/ qui constituat prępositos per cunctas regiones: & quintam partē fructuum per septem annos fertilitatis/ qui iam nunc futuri sunt/ congreget in horrea: & omne frumētum sub Pharaonis potestate condatur: serueturq in vrbibus/ & præparetur futuræ septem annorum fami/ quæ oppressura est Aegyptum: & non consumetur terra inopia. Placuit Pharaoni consiliū & cunctis ministris eius. Locutusq est ad eos. Num inuenire poterimus talem virum/ qui spiritus dei plenus sit. Dixit ergo ad Ioseph: quia ostendit tibi deus omnia quę locutus es: nunquid sapientiorem & similem tui inuenire potero? Tu eris super domum meam: & ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Vno tantum regni solio te pręcedā. Dixitq rursum Pharao ad Ioseph. Ecce [q] constitui te super vniuersam terram Aegypti. Tulitq annulum de manu sua/ & dedit eum in manu eius: vestiuitq eum stola bissyna/ & collo torquē auream circūposuit. Fecitq eum ascendere super currum suum secundum: clamante pręcone vt omnes coram eo genu flecterent: & prępositū esse scirent vniuersæ terræ Aegypti. Dixit quoq rex Aegypti ad Ioseph. Ego sum Pharao: absq tuo imperio/ non mouebit quisq manum aut pedem in omni terra Aegypti. vertitq nomē eius & vocauit eum lingua Aegyptiaca/ saluatorem mundi. Deditq illi vxorem Assenech filiam Putifaris sacerdotis Heliopoleos.

Gene. 41. g. ¶ Egressus est itaq Ioseph ad terram Aegypti. Trigita autem annorum erat Ioseph quādo stetit in cōspectu regis Pharaonis: & circuiuit omnes regiones Aegypti. Venitq fertilitas septem annorū: & in manipulos redactæ segetes/ congregatæ sunt in horrea Aegypti. Omnis

o ¶ Qui tradidit in manu ipsius vniuersos vinctos. &c. An principi carceris licuerit hoc facere. Videatur bo. text. in l. Nō est facile. ff. de custo. reo. vbi di. Nō est facile tyroni custodia credenda. Nā ei prodita is culpę reus est/ qui eā cōmisit. nec vni sed duobus custodia cōmittenda est. Hęc ibi.

p ¶ Tātę sterilitatis/ vt obliuioni tradatur cuncta retro abūdātia. Hoc casu quādo vbertas a sterilitate superatur/ debet iure humano/ solitæ mercedis remissio fieri colonis/ seu conductoribus agroꝝ (docente Grego. ix. in c. Propter sterilitatē de loca.) Propter sterilitatē afficientē magno incōmodo cōductores colonis pro rata pensionis remissio est faciēda: nisi cum vbertate pcedentis vel subsequētis anni valeat sterilitas cōpensari. Vnde dicit tex. in l. Licet. C. de loca. Licet certis annuis qtitatibus fundū conduxeris/ si tamen expressum nō est/ vt si cum lue tēpestatis/ vel alio cœli vitio accidissent dāna/ ad onus tuum pertinerent: & quæ euenerunt sterilitates/ vbertate aliorum annorū repensatę nō pbabūtur. Rationem tui iuxta bonā fidem haberi recte postulabis. Hęc ibi. Dicitur aūt sterilitas vbertatē superare/ qtū ad hoc vt hæc remissio fieri debeat/ qn habita vbertatis & sterilitatis ratiōe/ adhuc colonus seu cōductor soluendo integram pensionē remaneret deceptus vltra dimidiā iusti precij. Ita dicūt Bar. & Bal. in d. l. Licet. Salycetus tamen ibi dicit ad opinionem rusticorum esse recurrendum.

q ¶ Ecce constitui te super vniuersam terram Aegypti &c. Ioseph de carcere eductus super Aegyptum constituitur: & Christus resurgēs accepit nomē quod est super omne nomen/ vt in noie Iesu omne genu flectat cœlestium terrestriū &

infernorum.d.cap. Decet domum. de immu.eccle.lib.6.

r ¶ Quibus ille respondit. Ite ad Ioseph. In angustia spiritualis famis (dicit glosa interlinearis) consilium vnicum est vt recurramus ad horrea Ioseph: id est sacratas scripturas/a sanctis patribus nobis ad consolationem inopię reseruatas. Pro hac sententia est bo. tex. qui in superioribus transcriptus est. in c. Sicut stellas cœli. 38. distin.

s ¶ Aperuitq; horrea. &c. Vt aperiantur horrea tempore famis/potest fieri compulsio. Tametsi enim regula sit neminẽ vt vendat esse cõpellendũ: tamẽ nõ pcedit famis tẽpore. Tunc enim horrea aperire & grana vendere quilibet his abundans cõpelli potest. Ita sentit Bar. i l. Annona. ff. de extraor. crimi. in l. 1 §. Cura carnis. ff. de offi. pfec. vr. Bal. in l. 1. C. de epis. audien. & do. meus Iason. in l. Nec emere. in prin ci. C. de iure delibe. & s. dictum est.

t ¶ Triticũ venũdetur. Triticũ generale nomẽ est ad omne quod in area teritur. l. Triticũ. vbi notat. ff. de ver. obliga.

v ¶ Per salutẽ Pharaonis nõ egrediemini hinc &c. Circa hæc verba notetur textus in c. Mouet §. Alia quæstio. versi. sic etiã. 22. q. 1. vbi dicitur. Iurare per creaturas malũ est: qa a deo prohibitũ est. Sed seruare quod iuratur bonum est/ vt euitet peccatũ mẽdacij & dolositatis. Sed obijcitur ꝙ Ioseph vir sanctus per creaturas iurauit dũ dicit fratribus suis. Per salutẽ Pharaonis nõ egrediemini hic. Sed sciendum est ꝙ sancti non tam per creaturas/q̃ per creatorẽ creaturarum iurabant: nec i creaturis aliud q̃ creatorẽ ipsarũ venerabantur sicut Ioseph qui p Pharaonẽ iurando/hoc i eo veneratus est: ꝙ dei iudicio positus erat in infimis. Vñ aplus ait. Oĩs potestas a domino deo est. Deus aũt per creaturas iurare prohibuit/ne vel more gentilium aliquod numen deitatis creaturis inesse crederetur/ vel ne creaturas contemptibiles iudicando/cõmissa pro nichilo duceremus. ri ęcibi.

x ¶ Vos aũt eritis in vinculis. An de iure hũano qui custodię carcerali mancipat debeãt vinculari/est celebris textus. in l. 1. C. de custo. reo. de quo dictũ est s. i verbo Hieremias. f.

y ¶ Eo ꝙ per interpretẽ loqueretur ad eos. Quasi non intelligẽs linguam eorum: quo casu

etiam frugum abundãtia in singulis vrbibus cõdita est. Tantaq; fuit multitudo tritici/vt arenę maris coęquaret/& copia mẽsurã excederet.

¶Nati sunt Ioseph filij duo anteq̃ veniret fames quos peperit ei Assenem filia Putipharis sacerdotis heliopoleos. *Gene.41.g.* Vocauitq; nomẽ primogeniti Manasses / dicens. Obliuisci me fecit deus omnium laborum meorum/& domũ patris mei. Nomẽ quoq; secũdi appellauit Ephraĩ/ dicens. Crescere me fecit deus in terra paupertatis meæ. Igitur transactis septem vbertatis annis qui fuerant in Aegypto: cœperũt venire septem anni inopiæ/quos prędixerat Ioseph. Et in vniuerso orbe fames præualuit. In cuncta autẽ terra Aegypti fames erat: qua esuriẽte clamauit populus ad Pharaonem/alimẽta petens: quibus [r] ille respõdit. Ite ad Ioseph & quicquid ipse vobis dixerit/facite. Crescebat autem quotidie fames in omni terra: aperuitq; [s] Ioseph vniuersa horrea & vendebat Aegyptijs: nam & illos oppresserat fames. Omnesq; prouinciæ veniebãt in Aegyptũ vt emerẽt escas/& malũ inopię tẽperarẽt.

¶Audiens Iacob ꝙ alimenta venderẽtur in Aegypto: dixit filijs suis. *Gene.42.a.* Quare negligitis/audiui ꝙ triticum [t] venditur in Aegypto: descẽdite & emite nobis necessaria/vt possimus viuere: & non cõsumamur inopia. Descẽderunt igitur fratres Ioseph decem vt emerent frumenta in Aegypto: Beniamin domi retento a Iacob: qui dixerat fratribus eius/ ne forte in itinere quicq̃ patiatur mali. Ingressi sunt terram Aegypti cum alijs qui pergebant ad emendum.

¶Cum adorassent Ioseph fratres sui/& cognouisset eos: quasi ad alienos durius loquebatur. *Gene.42.b c.d.e.f.g.* interrogans eos/vnde venistis? Qui responderunt. de terra Chanaam/vt emamus victui necessaria. Et tamen fratres ipse cognoscens/non est cognitus ab eis. Recordatusq; somniorũ quæ aliquando viderat: ait ad eos. Exploratores estis: vt videatis infirmiora terræ/venistis. Qui dixerunt. Nõ est ita domine: sed serui tui venerunt vt emerent cibos. Omnes filij vnius viri sumus. Pacifici venimus/nec quicq̃ famuli tui machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter est/immunita terræ huius considerare venistis. At illi dixerunt. Duodecim (inquiunt) fratres serui tui/ sumus filij viri vnius in terra Chanaam: minimus cum patre nostro est/ alius non est similis. hoc est ait quod locutus sum. Exploratores estis: iam nunc experimẽtum vestri capiam. Per salutem [v] Pharaonis non egrediemini hinc: donec veniat frater vester minimus. Mittite ex vobis vnum vt adducat eum: vos [x] autem eritis in vinculis/ donec probẽtur quæ dixistis/ vtrum vera an falsa sint. Alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus: die autem tertio eductis de carcere/ait. Facite quæ dixi & viuetis: deum enim timeo. Si pacifici estis / frater vester vnus ligetur in carcere: vos autem abite & ferte frumenta quæ emistis in domos vestras: & fratrẽ vestrũ minimũ ad me adducite/ vt possim vestros pbare sermones/ & nõ moriamini. Fecerunt vt dixerat: & locuti sunt ad inuicem. Merito hæc patimur: quia peccauimus in fratrem nostrum/videntes angustias animæ illius dum deprecaretur nos/& non audiuimus. Idcirco venit super nos ista tribulatio. E quibus vnus Ruben ait. Nunquid non dixi vobis/nolite peccare in puerum: & non audistis me? En sanguis eius exquiritur. Nesciebãt autẽ ꝙ intelligeret Ioseph/eoq; [y] per iterpretẽ loqueretur ad

etiã iure hũano loquitur alter ad alterum p interpretẽ. Vnde inter hoies diuersarum linguarũ se inuicẽ nõ intelligentiũ/põt cõtrahi stipulatio mediãte interpte. Tex.est vnicus & singularis in iure. tn. l. i.§.fi.ff.de verbo. obliga. Et eodẽ modo iter psonas se inuicẽ non intelligentes/põt contrahi matrimoniũ per interptem. Ita Panor. in c. Ex lris. de spõsali. Silr iudex põt ferre sniam iter psonas diuersarũ linguaꝝ/adhibito iterpretẽ:q linguã iudicis ptibus exponat. Ita Bal.in l. iudices. C.de sen. & interlo. omni. iudi.

eos. Auertitq; se parũper/& fleuit:& reuersus locutus est ad eos. Tollensq; Simeon:& ligans illis prçsentibus/iussit ministris vt implerent eorum saccos tritico:& reponerẽt pecunias singulorum in saccis suis/ datis supra cibarijs in via. Qui fecerunt ita. At illi portantes frumẽta in asinis suis/profecti sunt. Apertoq; [z] vnus sacco vt daret iumẽto pabulũ in diuersorio: contẽplatus pecuniã in ore sacculi: dixit fratribus suis. Reddita est michi pecunia: en habetur in sacco. Et obstupefacti/ turbatiq; mutuo dixerũt. Quidnã est hoc quod fecit nobis deus? Venerũtq; ad Iacob patrẽ suũ in terra Chanaã & narrauerũt ei omnia q̃ accidissent sibi/dicẽtes. Locutus est nobis dominus terræ dure:& putauit nos esse exploratores prouĩciç. Cui respõdimus. Pacifici sumus/ nec vllas molimur insidias. Duodeci fratres vno patre geniti sumus: vnus nõ est super. minimus cũ patre nostro est in terra Chanaã. Qui ait nobis. Sic pbabo q; pacifici sitis. Fratrẽ vestrũ vnũ dimittite apud me/& cibaria domib9 vestris sumite & abite. Fratrẽq; vestrũ minimũ adducite ad me: vt sciã q; nõ sitis exploratores:& istũ q tenetur in vinculis/recipere possitis: ac deiceps q̃ vultis emendi habeatis licẽtiã. His dictis: cũ frumẽta effunderẽt/ singuli repererũt i ore sacculorũ ligatas pecunias: exterritisq; simul oibus/dixit pater Iacob. Absq; liberis me eẽ fecistis. Ioseph nõ est sup. Simeõ tenet i viculis/& Bẽiami auferetis. In me hæc oia mala reciderũt. Cui respõdit Rubẽ. Duos [a] filios meos iterfice si nõ reduxero illũ tibi. Trade illũ i manu mea. Ego eũ tibi restituã. At ille. nõ descẽdet (inquit) filius meus vobiscũ. frater eius mortuus est/& ipse solus remansit. Siquid ei aduersitatis acciderit in terra ad quam pergitis: deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

Gene.43.d. ❡ (Dicẽte Iuda ad patrẽ. Nisi reduxero & reddidero Bẽiami tibi/reus ero peccati i te omni tẽpore) Tulerũt fratres Ioseph mũera & pecuniã duplicẽ & Bẽiami (eorũ patre Iacob vt ita facerent annuẽte) descẽderũtq; in Aegyptũ & steterũt corã Ioseph: quos cũ ille vidisset & Bẽiami simul/pcepit dispẽsatori domus suæ: dicẽs. Introduc viros domũ/ & occide victias & istrue cõuiuiũ: qm̃ hodie mecũ sũt comesturi meridie. Fecit ille quod sibi fuerat iperatũ/& itroduxit viros domũ. Ibiq; exterriti dixerũt mutuo. Propter pecuniã quã retulimus prius i saccis nostris itroducti sum9/vt deuoluat i nos calũniã: & violẽter subijciat seruituti & nos & asinos nostros. Quãobrẽ i ipsis forib9 accedẽtes ad dispẽsatorẽ locuti sunt. Oramus dñe vt audias nos. Iã ante descẽdim9 vt emeremus escas: quib9 emptis cũ venissem9 ad diuersoriũ aperuim9 saccos nostros/& iuenim9 pecuniã i ore saccorũ: quã nũc eodẽ põdere reportauimus. Sed & aliud attulimus argẽtũ/vt emamus q̃ nobis necessaria sunt. Nõ [b] est in nostra cõsciẽtia quis posuerit eã i marsupijs nřis. At ille respõdit. Pax vobiscũ: nolite timere. deus vester & de9 patris vestri det vobis thesauros i saccis vestris: nã pecuniã [c] quã dedistis michi/pbatã ego habeo. Eduxitq; ad eos Symeõ. Et itroductis domũ attulit aquã/& lauerũt pedes suos: deditq; pabulũ asinis eorũ. Illi vero parabãt mũera donec igrederet Ioseph meridie. Audierãt eni q; ibi essent cõmesturi panẽ. Igit igress9 est Ioseph domũ suã: obtulerũtq; ei mũera/tenẽtes i manib9 suis:& adorauerũt pni i terrã. At ille clemẽter resalutatis eis iterrogauit eos/dicẽs. Sanus ne est pater vester senex

z ❡ Apertoq; &c. Fratres Ioseph dant argentum: quia iudæi conuersi/dimittũt literam occidẽtẽ & accipiũt spiritũ viuificantẽ. Reperitur tñ argẽtũ in ore saccorũ: qa propter fructũ spiritualis intelligẽtiæ nõ deseritur nitor eloquentiæ. Hoc dictum est glo. or. circa qd videri põt tex. in c. Legim9. i. versi. Legit etiã. & vers. in Leuitico. 37. distin.
a ❡ Duos filios meos interfice &c. Ruben dixit patri: duos filios meos interfice/si nõ reduxero illũ tibi: nec tamẽ obtinuit. At Iudas: dicẽs. Reus ero peccati i patrẽ si non reduxero/ impetrauit. pront habet in c. seq. Plus ergo ẽ reũ esse peccati q̃ corporaliter occidi. Ita dicit glo. or. hic. p qua est tex. rotũd9 in c. Ita ne. 32. q. 5. & in c. Sacris. qd me. cã.
b ❡ Non est in nřa cõsciẽtia qs posuerit eã i marsupijs nostris. Ex pptera furti argui non possunt: cũ furtu sine voluntate furandi nõ committat. l. i. ff. de fur. §. i. insti. de obli. q ex delic. nascuntur. Sufficit tñ q; anim9 furãdi sit in principali/quis nõ sit in accessorio. Vnde dicit tex. i l. Qui saccũ. ff. de fur. Qui saccum habentẽ pecuniam substraxit/ furti actiõe etiã sacci noie tenetur. Qm̃uis nõ sit eius animus sacci furti pfedi. Hæc ibi.
c ❡ Pecuniã quã dedistis michi/ pbatã ego habeo. Mendaciũ videt: sed aliqd significare credẽdũ est. Argentũ eñ qd dat & non minuit/qd & pbatũ appellatũ est: illd forte est de quo dr psal. 11. Eloqa dñi/eloquia casta: argẽtũ igne examinatũ/ pbatum terrç/purgatum septuplũ. i. pbatũ pfecte. Hçc declaratio est Aug. p glo. or. citata. p qua facit bo. tex. i sçpe allegato. c. Reuertimini. in fi. 16. q. i vbi pbat/ Eloqa dñi i alios dispsa: nõ minuere eius q ea seminat eruditionẽ/sed augere. & sic q; pecunia veroi dei data non minuitur/ sed probata retinetur.

de quo dixeratis michi. Adhuc viuit? Qui respõderũt. Sospes est seru⁹ tuus pater noster: adhuc viuit. Et incuruati adorauerũt eũ. Attollẽs autem Ioseph oculos vidit Bẽiamin fratrem [d] suum vterinum/ & ait. Iste est frater vester paruulus de quo dixeratis michi. Et rursum. Deus inquit. Misereatur tui fili mi. Festinauitq; i domum: quia commota fuerant viscera eius super fratre suo/ & erumpebant lachrymæ. & introiens cubiculum fleuit. Rursumq; lota facie egressus continuit se/ & ait. Ponite panes. Quibus appositis: seorsum Ioseph/ & seorsum fratribus/ Aegyptijs quoq; qui vescebantur simul seorsum. Illicitum [e] est enim Aegyptijs comedere cum Hebræis: & prophanum putant huiuscemodi conuiuium. Sederunt [f] coram eo primogenitus iuxta primogenita sua/ & minim⁹ iuxta ætatẽ suã: & mirabãt nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorq; pars venit Beniamin: ita vt quinq; partibus excederet. Biberuntq; & inebriati sunt cum eo.

¶ Præcepit Ioseph dispẽsatori domus suæ dicens. Imple saccos eorũ frumento q̃tum possunt capere: & pone pecuniam singulorũ in summitate sacci. Cyphum autem meũ argẽteũ & preciũ quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factũq; est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamq; vrbem exierant/ & processerant paululum: tũc Ioseph accersito dispẽsatore domus/ ait. Surge (inquit) persequere viros: & apprehensis dicito. Quare [g] reddidistis malũ p bono. Cyphus quem furati estis/ ipse est in quo bibit dominus meus: & in quo augurari solet. Pessimã rem fecistis. Fecit ille vt iusserat & apprehensis per ordinem/ locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur dominus noster vt serui tui tãtũ flagitij cõmiserit. Pecuniã quam inuenimus in summitate saccorũ reportauim⁹ ad te de terra Chanaã. Et quomodo consequẽs est/ vt furati simus de domo dñi tui aurũ vel argẽtũ? Apud quẽcunq; fuerit inuentũ seruorũ tuorũ quod quæris moriatur: & nos erimus serui dñi nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta vestrã sentẽtiã. Apud quẽcunq; fuerit inuẽtum: ipse sit seruus meus: vos autem eritis innoxij. Itaq; festinato deponẽtes in terrã saccos/ aperuerũt singuli. Quos scrutatus/ incipiẽs a maiore vsq; ad minimũ: inuenit [h] cyphũ i sacco Beniami. At illi scissis vestibus/ oneratisq; rursum asinis: reuersi sunt in oppidum: primusq; Iudas cum fratribus ingressus est ad Ioseph. Necdum enim de loco abierat. Omnesq; ante eum pariter in terram corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis? An ignoratis [i] q nõ sit similis mei i augurãdi sciẽtia? Cui Iudas. Quid respõdebimus (inquit) dño meo vel quid loq̃mur: aut iuste poterimus obtẽdere? De⁹ inuenit iniquitatẽ seruorũ tuorũ. En oẽs serui sum⁹ dñi mei: & nos/ & apud quẽ iuẽtus est cyphus. Respõditq; Ioseph. Absit a me vt sic agã. Qui furatus est cyphũ/ ipse sit seruus meus. vos autẽ abite liberi ad patrẽ vestrũ. Accedẽs autẽ propius Iudas cõfidẽter ait. Oro dñe audi me vt loquatur seruus tuus verbũ in auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo. Tu es eñi post Pharaonẽ dñs me⁹. Interrogasti pri⁹ seruos tuos: habetis patrem aut fratrem? & nos respõdimus tibi domino meo. Est

Gene.44.c. totum.

d ¶ Fratrem suum vterinum. Iacob & Beniamin eisdẽ patre & matre/ Iacob scz & Rachel/ nati erãt. put de Ioseph habetur. Gene.30.c. & de Beniamin. Gene.35.c. Vnde inspecto iure hũano Beniamin nõ poterat dici frater vterinus Ioseph. Is enim frater vterinus dicitur qui ab eadem matre sed diuerso patre natus est/ dicit glo. in l. Licet. C. de inoffi. testa. in verbo vterini/ & in Auctẽn. de consan. & vte. fratri. in verb. vterini. colla. 7. & notat Aretin⁹ in. §. 1. in fi. insti. de legi. agna. succes. Sed dicẽdus erat frater simpliciter/ aut frater cõsanguine⁹. Cõsanguine⁹ eñ frater dr nõ solũ q ab eodẽ patre & diuersa matre natus est: sed etiam qui natus est ab eisdem patre & matre. put est bonus textus in dicto. §. 1. in principio. instituti. de legiti. agna. successione. Refert autem plurimum inter fratres vtriq; coniunctos/ & fratres coniunctos ex vno latere tantum. Et rursus refert inter fratres coniũctos ex parte patris/ & fratres cõiunctos ex parte matris. prout hæc pbant in d. l. Fratres. C. de inoffi. testa. iũcta Auctẽn. post fratres. C. de legi. here. & dictũ est aliquid s. in verb. Frater.

e ¶ Illicitũ ẽ Aegyptijs comedere cum hæbręis. Videatur quod dictum est in annotatione isti⁹ sententię ã. in ver. Conuiuium.

f ¶ Sederunt corã eo: primogenitus iuxta primogenita sua/ & minimus iuxta ętatẽ suam. Aetati maiori in honorib⁹ defert. put late dictum est ã. in verb. Antiquus. Quãdoq; tamẽ nõ ętas maior/ sed vel antiquior receptio/ vl potioritas ordis in honorib⁹ deferendis attenditur. prout diffuse notat p canonistas in c. Statuim⁹. de maio. & obe.

g ¶ Quare reddidistis malũ p bono. Duæ sunt retributiones iniquorũ. Alterũ est nõ reddere bonũ p bono. Alterum reddere malũ p bono. Sed hoc posteri⁹/ deteri⁹ est. c. Sex differẽtię primo rñso. 23. q. 3. & dictũ est in verb. Dauid.

h ¶ Inuenit cyphũ in sacco Beniamin. Beniamin q fratrũ minim⁹ erat significat Paulũ q minimũ se dixit apostolorũ. Per hoc aũt q inuẽtus ẽ cyph⁹ in sacco Beniamin qd aliud indicat: nisi qa i corde Pauli/ cœlestis doctrinæ iam psulgebat eloquium dũ esset erudit⁹ i lege? Sed qa sub tectus non erat deo: itra saccũ erat cyphus/ doctrina itra legẽ/ lucerna intra modiũ. Missus tñ Ananias manũ iposuit/ marsupiũ soluit: & argẽtũ resplẽduit. & decidẽtib⁹ squamis q̃si sacci vinculis/ soluto sacco. deposito legis velamie adeptus ẽ g̃ræ libertatẽ & reuelata facie euangeliũ pdicat. Hæc mystica declaratio est Isidori/ circa quã videdus tex. Aug. vbi q̃ hic dicunt de Paulo pbantur. in cap. Quis nos pot. 23. q. 4.

i ¶ An ignoratis quod non sit similis mei

nobis pater senex / & puer paruulus : qui in senectute illius natus est / cuius [ii] vterinus frater mortuus est : & ipsum solum habet mater sua: pater vero tenere diligit eum. Dixistiq; seruis tuis. Adducite eum ad me / & ponam oculos meos super illũ. Suggessimus tibi domino meo. Non potest puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit / morietur. Et dixisti seruis tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscum / non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum / narrauimus ei omnia quæ locutus est dominus meus. Et dixit pater noster. Reuertimini & emite nobis parum tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum / proficiscemur simul: alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad quæ ille respondit. Vos scitis ꝙ duos filios genuerit michi vxor [k] mea. Egressus est vnus & dixistis : bestia deuorauit eum : & hucusq; non comparet. Si tuleritis & istum / et aliquid ei in via contigerit: deducetis canos meos cum mœrore ad inferos. Igitur si intrauero ad seruum tuum patrem nostrum / & puer defuerit : cum anima illius ex huius anima dependeat: videritq; eum non esse nobiscum morietur. & deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie seruus tuus sum qui in meam hunc recepi fidem: & spopondi / dicens. Nisi reduxero eum peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaq; seruus tuus pro puero in ministerio domini mei: & puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem absente puero: ne calamitatis quæ oppressura est patrem meum testis assistam.

Gene.45.a.b.c.d. ¶Non se poterat vltra cohibere Ioseph multis corã astantibus. vnde præcepit vt egrederentur cuncti foras : & nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. Eleuauitq; vocem cum fletu quam audierunt Aegyptij / omnisq; domus Pharaonis : & dixit fratribus suis. Ego sum Ioseph. Adhuc pater meus viuit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille cleme͂ter. Accedite (inquit) ad me. Et cum accessissent prope. Ego sum (ait) Ioseph frater vester quem vendidistis in Aegyptum. Nolite pauere. Neq; vobis durum esse videatur ꝙ vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me deus ante vos in Aegyptum. Biennium est enim ꝙ cœpit fames in terra esse : & adhuc quinq; anni restant quibus nec arari poterit nec meti. Præmisitq; me deus vt reseruemini super terram: & escas ad viue͂dum habere possitis. Non [l] vestro consilio / sed dei voluntate huc missus sum. qui fecit me quasi patrem Pharaonis & dominum vniuersæ domus eius: ac principem in omni terra Aegypti. Festinate & ascendite ad patrem meum: & dicetis ei. Hæc mandauit filius tuus Ioseph. Deus fecit me dominum vniuersæ terrę Aegypti. Desce͂de ad me ne moreris: & habita in terra Iessen. Erisq; iuxta me tu & filij tui / & filij filiorum tuorũ: oues tuę & armenta tua & vniuersa quæ possides: ibiq; te pascam. Adhuc enim quinq; anni residui sunt famis: ne & tu pereas & omnis domus tua / & omnia quæ possides. En oculi vestri & oculi fratris mei Beniamin vide͂t / ꝙ os meum loquatur ad vos. Nunciate patri meo vniuersam gloriam meam: & cũcta quæ vidistis in Aegypto. Festinate & adducite eum ad me. Cumq; amplexatus recidisset in collũ Beniamin fratris sui / fleuit [m] : illo quoq; similiter fle͂te super collũ eius. Osculatusq; est Ioseph omnes fratres suos / & plorauit super singulos.

Gene.45.f.g ¶Ioseph fratribus suis in terrã eorũ redeũtibus / dedit plaustra secũdũ

in augurãdi sciat? Quid hoc sibi velit q̃ri solet. An quia nõ serio sed ioco dictũ est / vt exitus docet: non est habendũ me͂dacium. Me͂dacia enim a mendacibus serio agũtur non ioco. Cum aute͂ quæ non sunt tanq̃ ioco dicuntur / non putantur mendacia. Ita dicit Augustinus / relatus p glosam ordina. hic. & habetur in c. Quod aute͂ fratribus. 22. q̃stio. 2. vbi de hoc dicto facta argumentatione: id probandũ / ꝙ ea non imputentur me͂dacia quæ ioco dicũtur. Subiũgitur pro solutione. Sed in veteri testame͂to multa permittebantur: quorũ exe͂plis hodie vti nõ licet. Vñ Grego. Si qs p vet⁹ testame͂tum vult suũ tueri me͂daciũ: qa minus illic quibusdã fortasse nocuerit / dicat necesse est: rerum alienarum raptum / retributionem iniuriæ: quæ infirmis illis concessa sunt / sibi nocere nõ posse. quæ omnia cunctis liquet / q̃ta animaduersione veritas insequitur: quæ nobis iam significationis suæ vmbra postposita / i vera carne declaratur. Hæc sunt verba tex. in dicto cap. Quod aũt. in fine. iuncto cap. Si quis per vetus. quod est c. sequens. eade͂ causa & q̃st. ii

ii ¶Cuius vterinus frater. &c. Videatur quod dictum est supra eodem. d.

K ¶Vxor mea. Ista est Rachel / quæ fuit pricipalis & prima vxor ei⁹ & etiam sola q̃tum fuit ex petitione Iacob. quia Lia fuit sibi coniuncta per deceptionem Labã: & duę ancillę ad petitione͂ Rachelis & Liæ. prout de his omnibus visum e͂s. in verb. Iacob.

l ¶Non vestro cõsilio sed dei huc voluntate missus sum. Hominis est enim præparare viam: sed domini est dirigere gressus. cap. Sit rector. in fine. 43. disti.

m ¶Fleuit. Hæ lachrymæ / non ex tristitia sed ex gaudio & pietate prodeunt : prout etiam de talibus lachrymis est textus in clementina. Si dominum. colũ. tertia. de reliq. & venera. sancto.

n ℭ Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinq; ſtolis optimis. Cũ apoſtoli binas ſtolas.i. ſciẽtiam diuinitatis & humanitatis Chriſti receperint/poſteaq; ad prædicandum miſſi fuerint.c. Qui eccleſiaſticis.§. Ecce 36.diſt. Beniamin.i.Paulus accepit ampliora munera: & plus cæteris omnibus laborauit.d.c. Quis nos poteſt:in fine,23.q.4.

o ℭ Inter amplexus fleuit. Videatur quod dictum eſt ſecunda ſuperiori annotatione.

Pharaonis imperiũ/& cibaria in itinere. Singulis quoq; proferri iuſſit binas ſtolas: Beniamin [n] vero dedit trecentos argenteos cum quinq; ſtolis optimis: tantundem pecuniæ & veſtium mittens patri ſuo: addens ei aſinos decem / qui ſubueherent ex omnibus diuitijs Aegypti: & totidem aſinas triticum in itinere paneſq; portantes. Dimiſit ergo fratres ſuos: & proficiſcentibus ait. Ne iraſcamini in via. Qui aſcendentes ex Aegypto/ venerũt in terram Chanaã ad patrem ſuũ Iacob: & nunciauerunt ei/dicentes. Ioſeph filius tuus viuit. Et ipſe dominatur in omni terra Aegypti. Quo audito Iacob quaſi de graui ſomno euigilans/tamẽ non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cũq; vidiſſet plauſtra & vniuerſa quæ miſerat: reuixit ſpiritus eius/& ait. Sufficit michi ſi adhuc filius meus Ioſeph viuit. vadã & videbo illum anteq̃ moriar.

ℭ Iacob dei voce premonitus profectus eſt in Aegyptũ. Omnes autẽ animæ domus Iacob quæ ingreſſæ ſunt in Aegyptum fuere ſeptuaginta. Miſit autem Iudam ante ſe ad Ioſeph in Aegyptum/ vt nunciaret ei: & ille occurreret in Ieſſen. Quo cum perueniſſet: iuncto Ioſeph curru ſuo/aſcẽdit obuiam patri ad eundẽ locum. Videnſq; eum irruit ſuper collum eius: & inter [o] amplexus fleuit. Dixitq; pater ad Ioſeph. Iam lætus moriar: quia vidi faciẽ tuã/& ſuperſtitẽ te reliquo. Gene.46. paulo ãte finẽ. vbi de alijs verbis Ioſeph ad patrẽ & fratres.

ℭ Ioſeph patri (prius per eum Pharaoni oblato) & fratribus ſuis dedit poſſeſſionem in Aegypto/in optimo terræ loco Rameſſes: vt precperat Pharao. & [p] alebat eos/omnemq; domum patris ſui: prebens cibaria ſingulis. Gene.47.c.

ℭ Ioſeph (pecunia & pecoribus pro alimentorum diſtributione iam acceptis) emit omnẽ terram Aegypti: vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas pre magnitudine famis. Subiecitq; eam Pharaoni: & cũctos populos eius / a nouiſſimis terminis Aegypti vſq; ad extremos fines eius: preter terram ſacerdotum quæ a rege tradita fuerat eis: quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis prebebantur. Et idcirco nõ ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas. Dixitt ergo Ioſeph ad populos. En vt cernitis & vos & terram veſtram Pharao poſſidet: accipite ſemina & ſerite agros vt fruges habere poſſitis. Quintam partem regi dabitis / quatuor reliquas permitto vobis in ſementem/& in cibum familijs & liberis veſtris. Qui reſponderunt. Salus noſtra in manu tua eſt. Reſpiciat nos tantum dominus noſter: & læti ſeruiemus regi. Ex eo tempore vſq; in preſentem diem in vniuerſa terra Aegypti regibus quinta pars ſoluitur: & factum eſt quaſi in legem abſq; terra ſacerdotali quæ libera ab hac conditione fuit. Gc.47.ef.

ℭ Habitauit Iſrael (hoc eſt Iacob) in Aegypto/id eſt in terra Ieſſen: & poſſedit eã. Auctuſq; eſt & multiplicat⁹ nimis: & vixit in ea decem & ſeptem annis. Factiq; ſunt omnes dies vitæ illius centũ quadraginta ſeptem annorum. Cũq; appropinquare cerneret diem mortis eius: vocauit filium ſuum Ioſeph/& dixit ad eum. Si inueni gratiam in cõ- Gene.47.in fine.

p ℭ Et alebat eos. Et ſi iure hũano fili⁹ patrẽ egẽtem debet alere/ idq; vt faciat officio iudicis cogitur.l. Si qs a liberis. in prin.ff.de liberis agnoſ. Extranei tñ heredes filij: ad ea preſtanda q̃ viuus filius ex officio pietatis ſuæ dabat/inuiti cogi nõ debent: niſi in ſummã egeſtatem pater deductus eſt.d.l. Si quis a liberis.§. Itẽ reſcriptũ eſt.ff.de li.ag.

q ℭ Preter terrã ſacerdotũ &c. Circa hæc verba notãdus eſt tex.in c. Tributũ.§. q̃uis. cũ c. ſeq.23.q.8. vbi dr̃. Impialibus exactionib⁹/eccleſiaſtici prouẽt⁹ nõ vidẽt ſubijciendi. Nam cũ tẽpore famis cunctorũ Aegyptiorũ terrã ſibi emeret Pharao atq; ſub eadẽ fame/ſue ſeruituti cunctos ſubijceret/ſacerdotibus ita neceſſaria ſubminiſtrauit: vt nec poſſeſſionib⁹/nec libertate nudarẽt. dño extũc pnũciãte: ſacerdotes i omni gẽte liberos eſſe oportere. Vnde Cõſtãtinus & Cõſtans hanc immunitatẽ dederunt ecclĩæ/dicẽtes. In qualibet ciuitate/ in quolibet oppido/ vel vico/ vel caſtello/ vel municipio/ quicũq; voto Chriſtianæ religiõis meritũ/ eximiæ ſingulariſq; virtutis oib⁹ intimauerit: ſecuritate ppetua potiat: gaudere eũ & gloriari ex fide ſemp volumus. Sciẽtes magis religionibus/q̃ officijs & labore corporis/ vel ſudore: noſtrã rẽp. cõtineri. Valẽtinian⁹ quoq; & Valens decreuerũt / dicentes. Vniuerſos quos cõſtiterit cuſtodes ecclĩaR eſſe/ & ſanctorũ locorũ ac religioſis obſeqis deſeruire: attentatiõis nullã moleſtiã ſuſtinere decreuim⁹. Impator quoq; Iuſtinianus / Sancimus (ait) res ad venerabiles eccleſias vel xenõces/ monaſteria vel ptochotrophia vel brephotrophia vel orphanotrophia vel hierocomona / vel ſi qd taie aliquod conſortium eſt deſcendentes ex qualicũq; curiali libertate ſiue inter viuos ſiue mortis cauſa ſiue in vltimis voluntatibus/habita lucratiuorum inſcriptionibus liberas eſſe/ & immunes: lege ſcilicet quæ ſub huiuſmodi inſcriptionibus poſita eſt. In alijs quidem perſonis ſuum robur obtinente in parte autem eccleſiaſtica vel aliarum domuum quæ his pijs conſortijs deputatæ ſunt / ſuo vigore pietatis intuitu mitigando.

Hinc etiam in Parisiensi concilio legitur. Secundum canonicam authoritatem & cōstitutionem domini impatoris Lodouici: de ecclesiastico agro & manso vel si quilibet pro loco sepulturę aliquid largitus ecclesiæ fuerit: de decimis etiā & oblationib⁹ fideliū/null⁹ quēquem prǫsbyterorum aliquem censum persoluere cogat: nec q̄sq̄ cuiuslibet ordinis vel dignitatis exinde quicq̄ substrahat/aut redhibitionem quamcūq; exigat temporalem. Quod si fecerit: cōmunione vsq; ad satisfactionem priuetur: & regia potestate dare cogatur. Hæc ibi. Secundo notetur tex. in c. Nō minus. i prin. de immu. eccle. dum ibi dicitur. In diuersis mūdi partibus cōsules ciuitatum & rectores / necnon & alij q̄ potestatem habere vidētur: tot onera frequēter imponūt ecclesijs vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotiuз videatur q̄ sub Pharaōe fuerit q̄ legis diuinę notitiā nō habebat. Ille qdē omnibus alijs subactis: sacerdotes & possessiōes eorum in pristina libertate dimisit: & eis alimoniam de publico administrauit. Isti vero onera sua fere vniuersa imponūt ecclesijs: & tot angarijs eas affligunt/ vt eis quod Hieremias deplorat cōpetere videatur. Princeps prouinciarū facta est sub tributo. Hæc ibi. Cętera quæ p resolutione materiæ (an scз ecclesiæ cōpelli possint ad aliqua onera reip. supportanda de eorum bonis et prouētibus) possēt hic dici: dicentur in verbo tributum.

spectu tuo t pone manum tuā sub fœmore meo: & facies michi misericordiam & veritatem: vt nō [r] sepelias me in Aegypto/sed dormiam cum patribus meis: & auferas me de hac terra/condasq; in sepulchro maiorum meorum. Cui respondit Ioseph. Ego faciam quod iussisti. Et ille. Iura [s] ergo (inquit) michi. Quo iurante adorauit Israel dominum conuersus ad lectuli caput.

Gene.48.a ¶Nūciatum est Ioseph q̄ ægrotaret pater suus. Qui assumptis duobus filijs Manasse & Ephraim ire perrexit.

Gene.48.b. ¶Videns Iacob duos filios Ioseph/ dixit ad eum. Qui sunt isti. Respondit. Filij mei sunt quos dedit michi dominus in loco isto. Adduc (inquit) eos ad me vt benedicam [t] illis. Oculi enim Israel caligauerāt prę nimia senectute/& clare videre nō poterat. Applicatosq; ad se deosculatus & circumplexus eos / dixit ad filium suum. Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit michi deus semen tuum. Cūq; tulisset filios suos Ioseph de gremio patris/ adorauit pronus in terrā: & posuit Ephraim ad dexteram suam / id est ad sinistram Israel: Manassen vero in sinistra sua/ad dexteram scilicet patris/ applicuitq; ambos ad eum. Qui extēdēs manum dexterā posuit super caput Ephraī iunioris fratris: sinistram autem super caput Manasse qui maior natu erat commutans manus.

Gene.48.d. ¶Videns Ioseph q̄ posuisset pater suus dexteram manum super caput Ephraim: grauiter accepit. Et apprehēsam manum patris/leuare conatus est de capite Ephraim & transferre super caput Manasse. Dixitq; ad patrem. Non ita conuenit pater: quia hic est primogenitus. Pone dexteram tuam super caput eius. Qui renuens/ait. Scio fili mi scio: & iste quidem erit in populos/& multiplicabitur: sed frater eius iunior/maior erit illo: & semen eius crescet in gentes. Benedixitq; [v] eis in ipso tempore.

Gene. vltio a.&.b. ¶Iacob finitis mandatis quibus filios instruebat: collegit pedes suos super lectulum & obijt. Appositusq; est ad populum suum. Quod cernens Ioseph ruit super faciem patris/ flens & deosculans eum. Præcepitq; seruis suis medicis / vt aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadauerum conditorum. Fleuitq; [x] eum Aegyptus septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad Pharaonis familiam. Si inueni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus Pharaonis: eo q̄ adiurauerit me pater meus/ dicēs. En morior: in sepulchro meo quod fodi michi i terra Chanaā/ sepelies me. Ascendā igitur & sepeliam patrē meū ac reuertar. Dixitq; ei Pharao. Ascende & sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascēdēte ierūt cū eo omnes senes dom⁹ Pharaonis: cūctiq; maiores natu terræ Aegypti: domus Ioseph cum fratribus suis/absq; paruulis & gregibus atq; armētis/q̄ dereliquerūt in terra Iessen. Habuit quoq; in

r ¶Vt non sepelias me i Aegypto. Instar huius sancti patriarchæ possumus de sepultura/ in loco maiorum habenda/ solicitos nos ostendere. De quo dicetur in verbo Sepultura.

s ¶Iura ergo michi. Pro veritatis confirmatiōe iuramentū exigi potest/nisi eum a quo exigimus sciremus aut speraremus deieraturū. Pro vtroq; dicto est bonus textus Augustini. in cap. Qui exigit. 22. q. 4. vbi dicitur. Qui exigit iurationem: multuз interest si nescit illū iuraturum falsum/ an scit. si enim nescit/ & ideo dicit: iura michi vt fides ei sit/non est peccatum: tamen humana tētatio ē. si aūt scit eū fecisse & cogit eū iurare/homicida est. Ille enim suo periurio se interimit: sed iste manum interficiētis & impressit & pressit. Hæc ibi. Cætera dicentur. ī. iurare.

t ¶Vt benedicam eis. Quē effectū habeat benedictio paterna/notāt Bal. in proœ. decre. & do. me⁹ Iason in Auctēn. Non licet. C. de libe. p̄te. & dictū est s. in verb. Esau.

v ¶Benedixitq; eis. Glo. in cap. Ecclesiarum. 11. dist. dicit hanc benedictionem Ephraim & Manasse fuisse a Iacob factam cancellatis manibus.

x ¶Fleuitq; eum Aegyptus triginta diebus. Videatur quod de obseruatione dierū in lugendis mortuis.

dictum est ℥.in verbo flere. super illd Numeri. Omnis multitudo videns occubuisse Aaron fleuit super eo trigīta diebus. y ¶ Sepelierunt eum in spelūca duplici. De hac duplici spelūca est textus in c. Ebron. 13.q.2.de quo dictum est ℥.in verbo Abraham.

z ¶ Reuersus est Ioseph i Aegyptū patre sepulto. His ꝗ pietatis officia cōcernūt expletis/ad domestica curanda negocia possumus redire. prout & Moysem fecisse legit.e.ſi.88.dist.c.Nisi cum pridē.colū.pe.de renūci.

comitatu currus & equites: & facta est turba non modica. Venerūtq; ad aream Azad quæ sita est trans Iordanem: vbi celebrantes exequias planctu magno atq; vehementi impleuerunt septem dies. Quod cum vidissent habitatores terræ Chanaam: dixerunt. Plāctus magnus est iste Aegyptiis. Et idcirco appellauerūt nomen loci illius/plāctus Aegypti. Fecerunt ergo filij Iacob sicut præceperat eis: & portātes eum in terram Chanaam/ sepelierunt [y] eum in spelūca duplici quam emerat Abrahā cū agro in possessionem sepulchri ab Ephron Etheo/ contra faciem Mambre.

¶Reuersus [z] est Ioseph in Aegyptum cum fratribus suis/ & omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timētes fratres eius/& mutuo colloquentes. Ne forte memor sit iniuriæ quam passus est/& reddat nobis omne malum quod fecimus: mandauerunt ei dicentes. Pater tuus præcepit nobis anteq̄ moreretur vt hæc tibi verbis illius diceremus. Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum/ & peccati atq; maliciæ quam exercuerunt in te. Nos quoq; oramus vt seruo dei patri tuo dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis fleuit Ioseph. Veneruntq; ad eum fratres sui: & proni adorantes in terram dixerunt. Serui tui sumus. Quibus ille respondit. Nolite timere. Nū dei possum resistere volūtati? Vos [a] cogitastis de me malum/sed deus vertit illud in bonū: vt exaltaret me sicut in presentiarum cernitis: & saluos faceret multos populos. Nolite timere. Ego pascam vos & paruulos vestros. Consolatusq; est eos/& blāde ac leniter locutus est. & habitauit in Aegypto cum omni domo patris sui. Vixitq; centūdecē annis: & vidit Ephraim filios vsq; ad tertiam generationem. Filij quoq; Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis. Post mortem meam deus visitabit vos: & ascendere vos faciet de terra ista/ad terram quam iurauit Abrahā Isaac & Iacob. Cūq; adiurasset eos atq; dixisset. Deus visitabit vos: asportate [b] ossa mea vobiscum de loco isto. Mortuus est expletis cētum decem vitæ suæ annis: & conditus aromatibus/repositus est in loculo in Aegypto.

Gene. vltio. e.d.

¶Ioseph princeps fuit fratrū: firmamentū gentis/rector fratrū: stabilimētū populi: & ossa ipsius visitata sunt/ & post mortē ꝓphetauerūt. Eccli.49.d.

a ¶ Vos cogitastis de me malum/ & de⁹ vertit illd in bonum: vt exaltaret me sicut in p̄sentiarū cernitis. Circa hęc verba/& pro cōpendiosa historię Ioseph collectione/ notandum venit quod dicit Gregori⁹. in 6.moraliū. versi.32. vbi dicit. Ioseph somniū viderat ꝙ suo manipulo fratrum eius se manipuli prosternebāt. Somniū viderat ꝙ sol & luna se cū reliquis stellis adorabant. Quę quia pure fratribus retulit/ eorū corda protin⁹ futuræ dñationis inuidia/ pauorq; percussit: cūq; hunc ad se venire conspicerent malicia feruētes dixerunt. Ecce somniator venit: venite occidamus eum/ & videam⁹ quid illi ꝓfuerint somnia sua. Cūq; se eius dominio subijci metuunt/ somniatorē in puteum deponūt/ cūq; Hismaelitis transeuntibus vēdūt: qui i Aegyptum ductus/ seruituti subditus/ luxurię accusatione dānatus/ castitatis merito adiut⁹/ ꝓphetiæ iudicio ereptus/ oi Aegypto pręlatus est: per supernam vero sapientiā ꝓuidus frumenta cōgessit/ ꝗ̄ futuro periculo necessitatis obuiauit. Cūq; i orbem fames irruit: de alimentorum præparatiōe sollicitus Iacob/ filios i Aegyptum misit: qui frumentorum dispēsatiōi pręposítū Ioseph nescientes inueniunt. Atq; vt mererentur alimenta percipere ei eorum dispensatorem compulsi sunt prouis in terram ceruicibus adorare. Pensemus igitur gestæ rei ordinē: pensemus quō sapientes in ipsa sua astutia vis diuina cōphendat. Ideo ab eis venditus fuerat Ioseph ne adoraretur: sed ideo est adoratus/quia venditus. Astute nāq; aliquid agere ausi sunt/ vt dei consiliū mutarent: sed diuino iudicio quod declinare conati sunt/ renitendo seruierunt. Inde quippe coacti sunt dei voluntatē peragere/ vnde hanc moliti sunt astute cōmutare. Sic sic diuinū consilium dū deuitatur impletur: sic humana sapientia dum reluctatur cōprehenditur. Timuerunt fratres ne Ioseph super eos excresceret: sed hoc quod diuinitus dispositū fuerat/ cauendo factum est vt eueniret. Humana ergo sapientia in seipsa comprehensa est: quę voluntati dei vnde per intentionē restitit/ inde eius impletioni militauit. Pro his verbis Ioseph & eorū declaratione per Gregoriū: sufficiat citare quod dicit textus cum glosa in allegato cap. Et venit. de pœ.dist.1. dum ibi dicitur. Adam fugit a cōspectu dei: & interrogatus respōdit. Audiui vocem tuam & abscondi me: sed (dicit glosa) frustra se a conspectu dñi quis abscondit: quia si ascendero in cœlum tu illic es/ si descendero in infernū ades. quasi velit dicere. Frustra quis diuinæ nititur contraire voluntati: quia dū eam se declinare putat/ ab ea capitur.

b ¶ Asportate ossa mea. De hac sepultura Ioseph sic loquitur textus. cū glo. i d.c. Vnaquęq;. versi. Ioseph 13.q.2. Ioseph moriens in Aegypto: rogauit fratres suos vt tēpore visitationis suæ/ ossa sua secū deferrent: & in sepulchro patrū suorū ea collocarēt. vbi glo. in verb. Visitatiōis dicit. Ioseph hoc petijsse vel qa tūc ignominiosum erat nō sepeliri cū patribus/ vel qa ꝓuidit in spū qa dñs resurgere deberet ibi: & multos resurrecturos cū illo/ quorū forte erat vnus. c ¶ Ossa ipi⁹ visitata sunt/ & post mortē ꝓphetauerūt. Significat his verbis ꝙ ossa Ioseph post mortē suā fuerūt visitata. i. accepta a filijs Israel ac delata in Sichem ꝓ sepultura: put ipe eis iniunxerat/ prophetizando de his quę post mortē suā erāt eis obuētura. put habet in supiori ꝓxima sentētia.

Hæc declaratio est de mente glo. or. hic: & glo. interli. in Exodo.c.13. In expositione illorum verborum. Tulit Moyses ossa Ioseph secum: eo q adiurasset filios Israel: dicens. Visitabit vos deus efferte ossa mea hinc vobiscū. Vñ aduertendum est q circa deferenda mortuorū ossa ad lōginquas partes sepulturę sortiendæ gratia/ magnus nonnūq abusus fuit obseruatus: quē constitutione sua Bonifacius octaus extirpare volēs sic statuit. Detestādæ feritatis abusum/ quē ex quodam modo horribili nōnulli fideles improuidæ prosequūtur: nos pię deuotionis

Joseph sponsus verbipare virginis Marie.

Matth.1.b. ¶ Iacob [d] genuit Ioseph virum [e] Mariæ/ de qua [f] natus est Ihesus qui vocatur Christus.

Matth.1.c. ¶ Cum esset desponsata mater Ihesu Maria Ioseph: anteq̄ [g] conuenirent/ inuenta est in vtero habens de spiritusancto. Ioseph [h] autem vir eius: cum esset iustus/ & nollet eam traducere: voluit occulte dimittere eam. Hæc autē eo cogitāte: ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph: dicens. Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariam cōiu-

ducti proposito: ne abusus pdicti seuitia vlterius corpora humana dilaceret/ mentesq fidelium horrore cōmoueat & cōturbet auditū. digne decreuimus abolēdū. Præfati nāq fideles huius suæ improbandę vtiq cōsuetudinis vitio intendentēs. Si quisq̄ ex eis genere nobilis vel dignitatis titulo insignis/ prętertim extra partiū suarum limites debitum naturę persoluat/ in suis vel alijs partibus sepultura electa/ defuncti corpus ex quodā impietatis affectu truculenter exenterent: ac illud membratim vel in frustra immaniter cōcidentes/ ea subsequēter aquis immersa exponunt ignibus decoquēda. Et tandē ab ossibus tegimento carnis excusso: eadē ad partes prædictas mittunt seu deferunt tumulanda. Quod non solū diuinæ maiestatis conspectui abominabile plurimū reddit: sed etiam hūanæ considerationis obtutibus occurrit vehementer abhorrendum. Volentes igitur (prout officij nostri debitum exigit) illud in hac parte remediū adhibere/ per quod tantæ abominationis tanteq immanitatis & impietatis abusus penitus deleatur/ nec extēdatur ad alios: apostolica authoritate statuimus & etiā ordinamus: vt cūquis/ & cuiuscūq status aut generis seu dignitatis extiterit/ in ciuitatibus/ terris seu locis in quibus catholicę fidei cultus viget/ diem de cetero claudet extremū: circa cadauera defunctorum huiusmodi abusus vel similis nullatenus obseruetur: nec fideliū manus tanta imanitate fœdet. Sed vt defunctorum corpora/ sic impie ac crudeliter non tractentur: deferant ad loca in quibus viuentes elegerit sepeliri: aut in ciuitate/ castro vel loco vbi decesserunt: vel loco vicino ecclesiasticę sepulturę tradātur ad tempus: ita q demum incineratis corporibus: aut alias vbi sepulturam elegerint deportent & sepeliātur in eis. Alioquin prędicti defuncti executor vel executores aut familiares eius seu quiuis alij cuiuscūq ordis/ conditionis/ status aut gradus fuerint/ etiā si pontificali dignitate prefulgeant. Qui contra huius nostri statuti & ordinationis tenorē præsumpserint defunctorū corpora sic inhumaniter & crudeliter pertractare vel facere pertractari: excōicationis sententiā/ quā ex nunc in ipsos pferimus/ ipso facto se nouerint incursuros. A qua non nisi per apostolicā sedē (pręterq̄ in mortis articulo) possint absolutionis bñficium obtinere. Et nichilominus ille cuius corpus sic inhūanę tractatum fuerit/ ecclīastica careat sepultura. Hæc est Bonifacij octaui constitutio: quæ habetur in extrauaganti. detestandę. in titulo de sepulturis.

d ¶ Iacob genuit Ioseph. Matthęus dicit Ioseph filiū fuisse Iacob filij Mathan. Lucas aūt dicit eū fuisse filiū Heli filij Mathat. Quid igitur (An contrarij sint euangelistę(Sed Matthęus filiationem naturæ. Lucas vero filiationē legalē respicit. Vnde sciendū q (vt refert Eusebius Cęsariensis in sua historia ecclesiastica. lib.1.c.6.) Mathan & Mathat diuersis temporibus de vna eadēq vxore Hesta noie singulos filios pcrearūt: quia Mathan qui per Salomonē descendit/ vxorē eam primus acceperat: & relicto vno filio Iacob noie/ defunctus est: post cuius obitum (qm̄ lex/ viduam alij viro nō vetat nubere) Mathat q per Nathan genus ducit cū esset ex eadē tribu: sed non ex eodem genere. relictam Mathan accepit vxorē: ex qua ipe suscepit filiū nomine Heli. sicq ex diuerso patrū genere efficiunt Iacob & Heli vterini fratres: quorū alter. i. Iacob fratris Heli sine liberis defuncti vxorem ex mandato legis accipiens/ genuit Ioseph: natura quidē germinis suum filiū. Propter qd & scribitur Iacob genuit Ioseph: scdm vero legis pceptum/ Heli efficitur filius: cuius Iacob/ quia frater erat: vxorem ad suscitandū fratris semen acceperat. Pro hac declaratione facit quod habet in l.1. in prin. ff. de adop. vbi dicit iurisconsultus/ filios non solū natura verumetiā adoptiones faciunt. Et sic duo patres haberi possunt. Alter naturalis p generationem: alter legalis per adoptionem. Et idē probat in l 2. versic. Imperio magistratus. eodē ti. Pro hac etiam declaratione facit quod habet in c. Hismael. 50. dist. de quo dictū est s. in verb. Ihesus. Lucæ.3. in annotatione illorum verborū. Qui fuit Heli. vbi etiam hęc declaratio data est: sed nō ita protense.

e ¶ Virum Mariæ. Videatur quod istis verbis annotatū est. in verb. Generare. & ibi dictis addendo notetur/ q verum & perfectū matrimoniū fuit inter Mariam & Ioseph: & propterea merito Ioseph Mariæ vir appellatur: sufficit em̄ solus consensus eorū de quorū quarūq consensu & coniūctionibus agitur: qui solus si defuerit/ cętera etiā cum ipso coitu celebrata frustrantur. dicit tex. in c. Sufficit.27.q.2. Cum ergo inter Mariam & Ioseph verus matrimonij consensus accesserit. (put habetur in c. Beata. versi. Consensus. eadē causa & qst10.) Verum inter eos matrimoniū fuit: tametsi oino in copulam nō cōsenserit/ sed se diuinę voluntati cōmiserit prout probat in d.c. Beata de quo dictū est s. in verbo Cognoscere sup illd Matth. Quomodo fiet istud/ qm̄ virum non cognosco. Et ita etiam transit Panor. in c. Cōmissum. in primo nota de sponsali. & pro hoc est ibi bo. tex. Ibi em̄ probatur q si is qui cum aliqua contrahere matrimonium iurauit: ingredi velit monasteriū: debet (vt eius iuramentum exoluat) dare ei consensum matrimonij per verba de pręsenti: & postea ante copulā ingredi religionem. Sic ergo cōtrahit matrimoniū/ & tamen nō habet consensum in copulā: imo habet contrarium cōsensum igit &c. Secundo facit: quia matrimoniū verum & perfectū cōtrahi potest ab eo qui est in extremis cōstitutus. & sic qui nullā de cōsummando matrimonio per copulā carnalē spē habet/ & intātū q per illud matrimonium legitimabunt filij prius ex concubina suscepti. Ita tenet Io. An. in c. Tanta. Qui filij sunt legiti. & in regula. Sine culpa. col.2. versi. In cōtrarium. de regu. iu. in vj. igitur. &c.

f ¶ De qua natus est Ihesus. Videatur annotatio in verbo Generare.

g ¶ Anteq̄ conuenirent. Tex est hęc verba declarans in c. Quod dicitur. de verbo. signi. de quo textu dictū est s. in verb. Conuenire. Non dicitur autē hic anteq̄ in seu priusq̄ sponsi adduceretur domum. hunc enim morem seruabat antiquitas vt sponsę in sponsorū domibus haberent. c. Priusq̄.27.q.2.

h ¶ Ioseph autem vir eius cum esset iustus/ & nollet eam traducere: voluit occulte dimittere eam. Aug. de verbis dñi hanc sententiā declarans/ ait. Si solus nosti quia aliqs peccauerit in te: & eū vis corā oibus arguere/ non es corrector/ sed pditor. Vñ vir iustus Ioseph tāto flagitio qd de vxore fuerat suspicatus magna benignitate

pepercit. Aestuabat itaq; certa adulterij suspicio: & tamen quia ipse solus sciebat/noluit diuulgare/sed occulte dimittere: volens prodesse peccanti/non punire peccantem. Pro hac declaratione est textus rotondus in cap. Si peccauerit. 2. quæstione prima. in prima colū. de quo textu dictum est in verbo dimittere. in annotatione huius sententiæ.

i ¶ Quod enī in ea natū est/de spiritu sancto est. Videat quod istis verbis annotatū est ẞ. in verb. Ihesus.

gem tuam. Quod [i] enim in ea natum est/de spiritusancto est &c. Et supra in verbo Ihesus.

¶Exurgēs Ioseph a somno/ fecit sicut præceperat ei angelus domini: & accepit [k] coniugem suā/& nō [l] cognoscebat eam donec peperit filiū suum primogenitum; & vocauit [m] nomen eius Ihesum. Mat.1.i &.

¶Ioseph commonitus ab angelo/accepit [n] puerum Ihesum & matrē eius nocte/& secessit in Aegyptum. Et diffusius supra in verbo Ihesus. Matth.2.c.

¶Ioseph in Aegypto angelus domini in somnis apparuit/dicēs. Surge & accipe puerum & matrem eius / & vade in terram Israel; defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri. Cōsurgens autem accepit puerum & matrem eius/& venit in terram Israel. Audiens autem ꝙ Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre suo timuit illo ire: & admonitus in somnis secessit in partes Galilææ: & veniēs habitauit in ciuitate quæ vocatur Nazareth. Et supra in verbo Ihesus. Mat.2.d.e.

¶De Ioseph/qui cum Maria desponsata sibi vxore prægnante ascēdit in Bethleem ciuitatē Dauid/ vt ibidem profiteretur iuxta edictū quod exierat a Cæsare Augusto: vt describeretur vniuersus orbis: habetur Lucæ.2.a.& supra Ihesus.

¶Ihesus putabatur filius Ioseph qui [o] fuit Heli/qui fuit Mathat/ qui fuit Leui/qui fuit Melchi/qui fuit Iamne/qui fuit Ioseph. Lucę.3.e.

¶De Ihesu dicebatur in Nazareth: hic est filius Ioseph.

Ioseph ab Arimathia. ¶Ioseph ab Arimathia vir diues & nobilis decurio/discipulus erat Ihesu: hic accedens ad Pilatum petijt [p] sibi dari corpus Ihesu: quo accepto inuoluit illud in sydone mūda/& posuit in monumento suo nouo/quod exciderat de petra. Mat.27.g.

¶Ioseph ab Arimathia discipulus erat Ihesu / sed occultus propter metum Iudæorum. Ioan.19.g.

Ioseph iustus. ¶Hic Ioseph Christi frater dicebatur. Matth. 13.g. in fine/& Marci.6.a.

¶Ioseph q vocabatur Barsabas qui cognominatus est iustus & Mathia simul statutis/ miserūt apostoli sortes: & cecidit [r] sors super Mathiam &c. Et infra Matthias. actuū.1.is.

¶Ioseph qui cognominatꝰ est Barsabas/ab apostolis leuites quod est interpretatum filius cōsolationis; Cyprius genere/cum haberet agrū vendidit eum: & attulit precium/& posuit [s] ante pedes apostolorum. actuū.4.is.

Iosue. ¶Iosue Moyse orante pugnauit contra regem Amalech: & fugauit eum/& populum eius in ore gladij. Et diffusius infra in verbo Moyses. Exodi.17.d

¶Iosue filius Nun/minister erat Moysi/& electus [t] e pluribus. Numeri.11.

¶Iosue filius Nun/& Caleb filius Iephone qui et ipsi lustrauerūt terram filijs Israel promissam (alijs lustratoribꝰ pleraq; perniciosa de ea referentibus) sciderunt vestimenta sua/& ad omnem multitudinem filiorū Israel locuti sunt. Terra quā circuiuimus valde bona est. Si propitius fuerit dominus: inducet nos in eam / & tradet humum lacte & melle manantem. Nolite rebelles esse contra dominum: neq; timeatis populum terræ huius/quia sicut panem/ ita eos possumus deuorare. Nūeri.14.b

k ¶Accepit Mariā coniugem suam. Non in domo accepit eam: nec enī adhuc dimiserat eam de domo / sed de animo suo deposuerat eam: & iterum in animū suum eam recepit. Hęc declaratio est Chrysosto. pro qua facit d.c. Priusq̄.27.q.2. iuncto d.c. si peccauerit. col.1.2 q.1. i dicto enim c. Priusq̄. satis probatur ꝙ iam in domo eam habebat. i d. vero c. Si peccauerit: ꝙ eā ab aīo suo deposuerat.

l ¶Non cognoscebat eā/donec peperit filium suū primogenitū Ex hac sententia quidā peruersissime suspicant & alios filios Mariā habuisse: cū tamē mos diuinarum scripturarū sit: vt primogenitū nō vocent quem fratres sequūtur/sed eū qui prior natus fuit. Ita dicit textus (qui Hieronymi est) i c. Ioseph. de verb. sig. Qui aūt id crediderūt fuerūt quidā Eluidiani vocati/ qui dixerunt post Christum natum/alios Mariam filios ex Ioseph viro peperisse. c. Quidam. versic. Eluidiani.24.q.3.

m ¶Vocauit nomē eius Ihesum. Videat qd istis verbis annotatū est in verb. Ihesus.

n ¶Accepit puerū & matrem eiꝰ. Recurratur ad verbum Ihesus.

o ¶Ioseph qui fuit Heli / q fuit Mathat. videq̄ dictū est s. eodem. in prima annota.

p ¶Petijt sibi dari corpus. Facta est annotatio s. in verb. Ihesus.

q ¶Inuoluit illud in syndone mūda. Textꝰ est circa hęc verba vidēdus in c. Consulto. de cōsecra. dist.1. de quo dictū est in verb. Ihesus. i annotatione istorum verborum.

r ¶Cecidit sors super Mathiā. Recurrat ad verb. Matthias.

s ¶Et posuit ante pedes apłorū. Vt sic cōeꝫ cū eis viti ageret: de qua cōi vita dictū ē s. i verb. Cōiu. vbi videatur.

t ¶Electꝰ e pluribꝰ. De hac electiōe Iosue dicet i.6. pxima annota.

v ¶ Dominus nobiscum est/ nolite metuere. Non enim in multitudine bellantium victoria belli/ sed in auxilio domini est. c. Si non ex fidei merito. in prin. 23. quęsti: 4. de quo textu dictum est supra in verb. Gedeon. Iudicum. 7. in princip.

x ¶ Soli vixerūt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Hic notetur textus in c. Ieiuniū. versi. In quinto mense. 76. distin. de quo dictum est ſ. in verb. Ieiunium.

Recessit ab ab eis omne præsidium: dominus [v] nobiscū est/ nolite metuere. Cūq; clamaret omnis multitudo/ & lapidibus vellet eos opprimere: apparuit gloria domini super tectū fœderis/ cunctis videntibus filijs Israel.

Nūeri. 14. f ¶ Iosue filius Nū & Caleb filius Iephone soli [x] vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram.

Nūeri. 27. d ¶ Tolle Iosue filium Nun in [y] quo est spiritus dei (dixit dominus ad Moysem) & pone manum tuam super eum. Qui stabit corā Eleazaro sacerdote/ & omni multitudine: & dabis ei præcepta cunctis videntibus/ & partem [z] gloriæ tue: vt audiat eum omnis synagoga filiorum Israel. Pro [a] hoc si quid agendum erit: Eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbum eius ingredietur & egredietur ipse & omnes filij Israel cum eo/ & cætera multitudo. Fecit [b] Moyses vt pręceperat dominus. Cūq; tulisset Iosue/ statuit eum coram Eleazaro sacerdote & omni frequētia populi: & impositis capiti eius manibus/ cūcta replicauit quæ mandauerat ei dominus.

Deute. 34. c ¶ Iosue filius Nun repletus est spiritu sapientæ: quia Moyses posuit super eum manus suas/ & obedierunt ei filij Israel.

¶ Moyse mortuo dixit dominus ad Iosue. Moyses [c] seruus meꝰ mortuus est. Surge & transi Iordanem/ tu & omnis populus tecum in terram quā ego dabo filijs Israel (Et subiungitur) Sicut cum Moyse fui ita ero tecum. Confortare & esto robustus: terram quam daturus sum populo huic/ diuides: pro qua iuraui patribus vt traderem eam illis. Iosue. 1. a. b. vbi alia verba domini ad Iosue videri possunt.

Iosue. 1. c. vsq; ad finē. ¶ Pręcepit Iosue principibus populi/ dicens. Trāsite per medium castrorum & imperate populo/ ac dicite. Præparate vobis cibaria: quoniam post diem tertiū trāsibitis Iordanē/ & intrabitis ad possidēdam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoq; & Gadditis/ & dimidiæ tribui Manasse ait. Mementote sermonis quē præcepit vobis Moyses famulus domini: dicēs. Dominus deus vester

y ¶ Virum in quo est spiritus dei. Iubetur tamen Moyses manus ei imponere: ne quisq̄ quātalibet pollens gratia/ sacramenta cōfirmationis audeat recusare. Pro hoc dicto (quod est glosę ordinarię) facit quod habet p glo. in c. Remissionem. §. Sed notandū. 1. quęsti. 1. per doc. in c. Veniens. de transac. & in c. Quāto. de cōsuetu. vbi cōcluditur/ hoc sacramentum confirmatiōis esse necessitatis: ita scilicet/ ꝙ ab aliquo salus sine eo haberi non pōt si cōtēnatur & dictū est ſ. in verb. Cōfirmare.

z ¶ Et partem gloriæ tuę. Idest facies eū sociū glorię tuę. Nō eni res huiusmōi quasi partiliter diuisę/ minuūtur: sed totę sunt oībus/ totę singulis qui earū habent societatē. Gratia nanq; cōmunicata cęteris/ augetur potius q̄ minuatur. vt est bo. tex. in c. Reuertimini. in fi. 16. quęsti. 1.

a ¶ Pro hoc si quid agēdum erit: Eleazar sacerdos cōsulet dominū. Per hoc moraliter istruimur (dicit glo. ordīaria) vt quisqs accipiat potestatem in populo/ scdm magisteriū diuinæ legis (quę in sacerdotis officio maxime cōmendatur) vitam suam & subditorum ordinet atq; regat. Epla iterclaras. versi. Quobrē (vbi bo. tex. pro hac declaratione). C. de sum. trini.

b ¶ Fecit Moyses sicut pręceperat ei dominus. Cūq; tulisset Iosue/ statuit eum corā Eleazaro sacerdote & omni frequentia populi. Licet ergo dn̄s de constituendo principe pręcepisset & elegisset: tamen conuocatur etiam synagoga. Requiritur ergo in ordinando sacerdote etiam populi p̄sentia: vt sciant omnes & certi sint/ ꝙ qui præstantior est ex omni populo/ qui doctior/ qui sanctior/ qui in omni virtute eminentior: ille eligitur ad sacerdotiū: & hoc attestante populo/ ne qua postmodū retractatio cuiq̄/ ne qs scrupulus resideret. Hoc est autē qd & apostolus pręcipit in ordinatione sacerdotis/ dicens. Oportet illū & testimonium habere bonū ab ijs qui foris sunt. Ego tamen & amplius aliquid video in eo quod dicit (quia conuocauit Moyses omnē synagogā) vt hoc sit/ colligere omnes animi vires & in vnū cōgregare virtutes: vt cū sermo de sacerdotalibus habet sacramētis: vigilent omnes animi virtutes & intentę sint/ vt nichil sciētię/ nichil in eis sapientię/ nichil desit industrię: sed adsit omnis multitudo sensuū/ adsit omnis cōgregatio sanctaꝝ cogitationum: vt quid sit pontifex/ quid vnctio/ qd indumēta eius: cōferens intra sacrariū cordis sui possit aduertere. Ita dicit textus in c. Licet ergo. 8. quęsti. 1. qui de hoc facto Moysi/ & assumptione Iosue in principē populi loqtur: tāets ibi de synagoga/ hic vero de frequētia populi textꝰ loquat. sed ille textꝰ literā. 70. interpretū respicit: hic aliā. Ita sentit Archi. in c. Si ergo. circa prin. eadē causa & quęsti. Qz tn̄ in d. c. Licet. dicit populū in electiōe sacerdotis conuocandū: intelligendū est hodie nō vt vocē det/ & cū clericis sacerdotē eligat: hoc eni inhibitū est. c. Messana. c. Quisqs. de elec. sed vt electio facta p eccl'iasticos populo publicet: vt sic omniū & eccl'iasticoꝝ & seculariū assensu pmoueatur: quē tn̄ assensum/ si non vellet populus pręstare/ non p hoc irritaret electio dicit glo. in c. 1. in verb. Plebibus. 62. dist. Sed tn̄ papa posset eū cogere vt cederet/ assignato tamen sibi bono cambio. Neq; enim cū scandalo populi debet aliquis preesse. Ita Inno. in c. Nisi cū pridē. de renū. De hac etiā assumptione Iosue in ductorē populi ex pręcepto dn̄i/ est celebris tex. in d. c. Si ergo. de quo videat ſ in verb. Ihesus. in. 2. annota.

c ¶ Moyses seruus meus mortuus est (subiungitur) Sicut fui cum Moyse &c. Ex hoc testimonio & alijs pbatur Moyses defunctus vt dei famulus & deo placens. quis in eo illa vindicta completa sit/ ꝙ non in terram promissionis intrauerit. Ex qua datur intelligi: deum in bonis seruis suis aliqua corporaliter vel temporaliter vindicare: & tamen eos inter vasa honesta & vtilia habere. Pro hoc dicto (quod est glo. ordi. est clarus textꝰ in sæpe allegato c. Non omnis. in fine, 5. quęsti. 5.

d ¶Qui non obedierit cunctis sermonibus quos præceperis ei / moriatur. Similis est textus ex apostolo sumptus in c. Qui resistit. 11. questi. 3.

e ¶Siccato Iordanis alueo. De hac siccatione aluei Iordanis est textus in c. Reuera. versi. Iordanis. de cõsecra. distinc. 2. de quo textu dictum est s. in verb. Ihesus. Matth. 26.

f ¶Solue calciamentũ tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas sanctus est. Nos etiam si vita & meritis accedamus ad deum / & digni efficiamur vt assistat nobis deus: dicetur nobis vt soluamus a pedibus animę nostrę / si qd in eis est mortalis vinculi. Qz si ab anima nostra & sensibus / omne vinculũ mortalis culpę absoluimus: cõtinuo libenter adhæret nobis & assistit de9. Hęc sentẽtia est glo. ord. p qua est tex. clarus sępe s. allegatus in c. Si em. col. 2. de pœni. dis. 1.

g ¶Circuite vrbem &c. Hierico luna interpretatur dicit Isidor9. & est tex. i c. Ecclesia. §. his ita. versi. Hierico. 1. q. 4. Luna vero mundũ significat. d. c. Ecclesia. versi. Hierico. Quia sicut luna menstruis cõpletionibus deficit / ita mundus ad cõsummationẽ temporum currẽs quotidianis defectibus cadit. c. De quotidianis. in prin. de cõse. distinc. 3. & c. Adhuc psldi instant. in fi. de pœni. distic. 3. In arca vero ecclesia figuratur. prout est tex. in extrauag. vnã sanctam. in titu. de maio. & obed. Fortes prędicatores in tubis æneis. Vnde & dictum est. Quasi tuba exalta vocem tuã ca. Sit rector. col. 2. 43. distinc. Hanc autẽ vrbem Hierico septem diebus ferentes archam Israelitę / in æneis tubis clangentib9 circũeunt: & muri eius p arcę pręsentiã et tubarũ sonitum cadunt: quia in hoc tempore: quod septẽ dierũ vicissitudine voluitur / dum archa fertur: idest dum orbem terrarũ circumiens ecclesia / mouemur ad prędicatorum voces quasi ad tubarum sonum muri Hierico: id est elatio mũdi & superba infidelitatis obstacula corruunt. c. Fundamẽta. in prin. de elec. lib. 6.

h ¶Illato anathemate. Israelitæ iterpretãtur viri videntes deũ: & significant multitudinem sanctorum. Lapides ergo & thesauri Hierico anathematizãtur: vt significetur q muri vitiorum & huius mundi thesauri (qui per lapides & thesauros Hierico designantur) non debent transire in sortem sanctorum. Ita dicit tex. in ca. Ecclesia. §. his itaq;. 1. questi. 4. in versi. Israelitæ.

dedit vobis requiem & omnem terram. Vxores vestræ & filij vestri ac iumenta manebũt in terra quã tradidit vobis Moyses trans Iordanẽ. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu: & pugnate pro eis donec det dominus requiem fratribus vestris / sicut & vobis dedit: & possideant ipsi quoq; terram quã dominus deus vester daturus est eis. & sic reuertimini in terram possessionis vestræ / & habitabitis in ea quam vobis dedit Moyses famulus domini trans Iordanem contra solis ortum. Responderuntq; ad Iosue atq; dixerunt. Omnia quæ præcepisti nobis faciemus: & quocunq; miseris ibimus. Sicut obediuimus in cunctis Moysi / ita obediemus & tibi: tantum sit dominus deus tecum / sicut fuit cũ Moyse. Qui contradixerit ori tuo / & non obedierit[d] cũctis sermonibus quos pręceperis ei: moriatur. Tu tantum confortare & viriliter age.

¶Misit Iosue filius Nun de Sethim duos viros exploratores in abscõdito: & dixit eis. Ite & considerate terram vrbemq; Hierico. Et per discursum capituli habetur de dictis exploratoribus / & Raab meretrice in cuius hospitio fuerunt excepti. Iosue.2.a.

¶(Siccato[e] / pro trãsitu Iosue & populi Israel sibi cõmissi / Iordanis alueo. Positisq; duodecĩ lapidibus in alueo / & totidẽ in sicco: ĩ perẽnẽ siccati Iordanis memoriam. prout habetur Iosue.3. toto capite &.4.a.b.) Magnificauit dominus Iosue coram omni Israel / vt timerent eũ sicut timuerant Moysem dum adhuc viueret. Iosue.4.c.

¶De secunda circũcisione facta per Iosue: habetur Iosue.5.a. & diffuse in verbo circuncidere.

¶Cum esset Iosue in agro vrbis Hierico / leuauit oculos & vidit virũ stantem contra se euaginatum / tenentẽ gladium: perrexitq; ad eum / & ait. Noster es: an aduersariorũ? Qui respõdit. Nequaq̃: sed sum princeps exercitus domini: & nunc venio. Cecidit Iosue pronus in terrã: & adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad seruũ suum? Solue[f] (inquit) calciamentum tuum de pedibus tuis. locus enim in quo stas sanctus est. Fecitq; Iosue vt sibi fuerat imperatum. Iosue.5.d.

¶Dixit dominus ad Iosue. Ecce dedi in manu tua Hierico / & regem eius / omnesq; fortes viros. Circuite[g] vrbem cũcti bellatores semel per diem: sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollẽt septẽ buccinas / quarũ vsus est ĩ iubileo: & pręcedẽt archã fœderis. Septiesq; circuibitis ciuitatem / & sacerdotes clangẽt buccinis. Cũq; insonuerit vox tubæ longior atq; cõcisior: & in auribus vestris increpuerit. conclamabit omnis popul9 vociferatione maxima: & muri funditus corruent ciuitatis / ingredienturq; singuli per locum contra quẽ steterint. Iosue.6.a.

¶(His quæ iusserat dominus peractis / Illatoq;[h] per Iosue in ciuitatẽ & omnia quæ in illa erant anathemate) muri ciuitatis Hierico illico corruerunt. Et ascendit vnusquisq; per locũ qui contra se erat. Ceperuntq; ciuitatem / & interfecerunt omnia quę erant in ea: a viro vsq; ad mulierẽ / ab infante vsq; ad senẽ. Boues quoq; & oues & asinos in ore gladij percusserunt. Duobus autẽ viris qui exploratores missi fuerant: dixit Iosue. Ingredimini domũ mulieris meretricis: & produ- Iosue.6.e.

i ¶ Raab veró meretricem & domũ patris eius &c. Qui inuenti sunt in domo Raab/saluati sunt ab interitu vrbis: & quicunq; vere intra ecclesiam reperiuntur saluãtur. Extra hanc domum.i. extra ecclesiã nemo saluatur. c. Quia ex sola (vbi hoc dictum glo. ordi. probatur). 24. questi. 1.
ii ¶ Posuit insidias. Recurratur ad verbum insidię.
k ¶ Deposuerunt cadauer eius de cruce. Videatur qd de cadaueribus punitorũ deponendis dictũ est s. in verb. Cadauer. & diffusius dicetur in verb. Patibulum.

cite eam/& omnia quæ illius sunt: sicut illi iuramento firmastis. Ingressiq; iuuenes eduxerunt Raab & parẽtes eius/fratres quoq; & cunctam suppellectilem ac cognationem illius: & extra castra Israel manere fecerunt. Vrbem autem & omnia que inuenta sunt in ea/succenderunt: absq; auro & argento & vasis æneis ac ferro/quæ in ærarium domini consecrarunt. Raab ⁱvero meretricem & domum patris eius & omnia q̃ habebat fecit Iosue viuere/& habitauerũt in medio Israel vsq; in presentem diem/eo q̄ absconderit nuncios quos miserat vt exploraret Hiericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram domino qui suscitauerit & ædificauerit ciuitatem Hiericho. In primogenito suo fundamenta illius iaceat: & in nouissimo liberorũ ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum Iosue: & nomen eius vulgatum est in omni terra.

¶ De Achã qui anathemate reus factus/iussu Iosue lapidatus est: habetur Iosue.7. Et supra Anathema.

Iosue.8.a.b.c.d. ¶ Iosue (expugnaturus ciuitatem Hai/vniuersumq; ciuitatis populũ delere volens) posuit ⁱⁱ insidias post ciuitatem: quę (egressis de ciuitate perq̃multis ad debellandum Iosue) confestim surrexerunt/& pergentes ad ciuitatem ceperunt & succenderunt eam.

Iosue.8.f. ¶ Iosue fecit ciuitatem Hai tumulum sempiternum: regẽ quoq; eius suspendit in patibulo vsq; ad vesperã & solis occasum. Præcepitq; Iosue/& deposuerũt ᵏ cadauer eius de cruce: proieceruntq; in ipso introitu ciuitatis/congesto super eo magno aceruo lapidum: qui permanet vsq; in præsentem diem.

Iosue.8.f.g ¶ Tunc ˡ ædificauit Iosue altare domino deo Israel in monte Hebal: sicut præceperat Moyses famulus domini filijs Israel. Et scriptum est in volumine legis Moysi altare de lapidibus impolitis quos ferrũ non tetigit. & obtulit super eo holocausta domino: immolauitq; pacificas victimas. & scripsit super lapides deuteronomium legis Moysi: quod ille digesserat corã filijs Israel. Omnis autẽ popul⁹/& omnes maiores natu ducesq; ac iudices/stabãt ex vtraq; parte arcæ in cõspectu sacerdotum qui portabant archam fœderis domini: vt aduena ita & indigena. Media pars eorum iuxta mõtem Garizim/& media iuxta mõtẽ Hebal/sicut præceperat Moyses famulus domini. Et primũ quidẽ benedixit populo Israel. Post hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis & cuncta quæ scripta fuerant in legis volumine. Nichil ex his quæ Moyses iusserat reliquit intactum: sed vniuersa replicauit coram omni ᵐ multitudine Israel/mulieribus ac paruulis & aduenis qui inter eos morabantur.

¶ De Iosue a Gabaonitis per eorum simulationem decepto: habetur Iosue. 9. & diffuse in verbo Gabaon.

¶ De varijs prelijs strenuissime gestis a Iosue: habetur Iosue.10.&.11.

Iosue.10.b. ¶ Locutus est Iosue domino in die qua tradidit Amorreũ in cõspectu filiorum Israel: dixitq; coram eis. Sol contra Gabaon ne mouearis: & luna contra vallem Hailon. Steteruntq; sol & luna/donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum?

l ¶ Tunc ędificauit altare de lapidib⁹ impolitis quos ferrũ non tetigit. Omnes qui in Christũ credimus lapides viui esse dicimur. Sicut autẽ lapides validiores primi iaciũtur in fundamẽto: vt ipsis supponi possit ędificij pondus. Secũdi veró & paulo inferiores proximi ordinantur sic intelligendũ est de lapidibus viuis. Apostoli enĩ & pphetę sunt in fundamẽtis: vnde superędificati super fundamẽtum apostolorũ & prophetarũ ipso summo angulari lapide Christo Ihesu. Ipẽ autẽ Christus spiritualis ędificij fundamentum est. Vnde fundamentum aliud nemo potest ponere preter id qd positũ est: quod est Ihesus Christ⁹. In hoc ædificio oportet esse altare de lapidib⁹ viuis/quos ferrum nõ tetigit. i. oportet eos q spiritualeędificiũ volunt ædificare: esse itegros carne & spiritu. i. ab omni labe purgatos & vnanimitatem & concordiã inter se obseruare. Hęc moralis declaratio videt esse de mẽte glo. or. qoꝫ pbat in quatuor textib⁹ simul iunctis: scilicet in c. Fundamẽta. in prin. de elec. in. 6. in c. Cum Paulus. 1. q. 1. in c. Si enĩ. colũ. 5. ibi: diabolus cũ viderit nos ædificasse fœnũ &c. de pœnitẽ. dist. 2. & in c. Perlatũ est. in fi. 50. dist. In dicto enĩ c. Fundamẽta. pbatur aplos & prophetas fundamẽta eẽ militantis ecclesiæ. in dicto aũt c. Cum Paulus/Christũ totius esse boni operis fundamentũ. In dicto vero c. Si enĩ/vt validum sit spirituale ædificiũ ab omni nos macula esse purgãdos. & in d. c. perlatũ: dissidẽtes & inter se non vnanimes ab ecclię cõione eẽ pellẽdos/& sic ędificium spũale facere non posse cũ extra ecclesiam nichil vtiliter ędificari possit. d. c. qa ex sola 24. q. 1.

m ¶ Corã omni multitudine Israel/mulieribus ac paruulis & aduenis. Et sic omnibus lex dei debet enunciari. Ardua tamen perfectioribus/minora infirmioribus enuncientur. c. In mandatis. c. si. versi. Pariter. 43. distinc.

Stetit itaq; sol in medio cœli: & nō festinauit occumbere spacio vnius diei. Non fuit antea & postea tam longa dies obediente domino voci hominis: & pugnante pro Israel.

℄ Cepit [n] Iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad Moysem: & tradidit eam in possessionem filijs Israel secundū partes & tribus suas: quieuitq; terra a prelijs. Iosue.11.in fine.

℄ Omnes reges/quos deuicit Iosue/triginta vnus. Iosue.12.fi.

℄ Iosue (diuisa inter filios Israel promissionis terra prout habetur Iosue.13.& sequentibus vsq; ad.23. Recensitisq; eis amplissimis in ipsos dei beneficijs : prout habetur Iosue vltimo.a .b. c. & interrogatione eis facta: an deo vero/vel dijs alienis vellent seruire. Ipsisq; dicētibus. Absit a nobis vt seruiamus dijs alienis & relinquamus dominum/& rursum domino deo nostro seruiemus & obediētes erimus præceptis eius) Percussit fœdus & proposuit populo præcepta atq; iudicia i Sichem. Scripsit quoq; omnia verba hæc in volumine legis domini: & tulit lapidem prægrandem/posuitq; eum super quercum quæ erat in sanctuario domini: & dixit ad omnem populum. En lapis [o] iste erit vobis in testimonium q; audieritis omnia verba domini quæ locutus est vobis: ne forte postea negare velitis: & mentiri domino deo vestro. Dimisitq; populum/singulos in possessionē suam. Post hæc mortuus est Iosue filius Nun seruus domini centum & decem annorum. Sepelieruntq; eum in finibus possessionis suæ in Thānathsare quæ est sita in monte Ephrai a septētrionali parte mōtis Gaas. Seruiuitq; Israel domino cunctis diebus Iosue & seniorum/qui longo tempore vixerāt post Iosue/ & qui nouerāt omnia opera domini quæ fecerāt in Israel. Cætera quæ dicit scriptura de Iosue sub nomine Ihesus naue : videātur in verbo Ihesus.circa principium. Iosue.vltio 8.

Irasci. Iratus. Iracūdus. Ira & Iracūdia.

℄ Cum iratus fueris (domine) misericordiam facies: & in tempore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te. Thobię.3.c.

℄ Simulatores & callidi prouocant iram [p] dei. Iob.36.b.

℄ Non [q] te superet ira vt aliquem opprimas. Iob.36.c.

℄ Irascimini [r] & nolite peccare : quæ dicitis in cordibus vestris/ & in bilibus vestris compungimini. Psal.4.c.

℄ Domine [s] ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Psal.6.a.

℄ Nunquid irascetur dominus per singulos dies? psal.7.c.

℄ Psallite domino omnes sancti eius: & confitemini memoriæ sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius: & vita in volūtate eius. psal.29.a.

℄ Conturbatus est ira oculus meus: anima mea & venter meus. Psal.3.a.

℄ Iratus es domine: & misertus es nobis. Psal.59.a.

n ℄ Cepit Iosue omnem terram &c. Circa hæc verba notetur textus in c. fi. versi. Per scientes.23.quęsti.5. vbi dicitur. Deus per filios Israel/voluit peccata punire Amorreorū & Chananeorū & aliarum gentium/quarū terram Israelitis possidendā dedit: quibus etiam pręcepit vt nemini eorum parcerent/sed omnes morti traderent. Quod autē propter peccata eorū hoc illis cōtigerit: ex verbis domini apparet/qui cum diceret ad Abraham. Semini tuo dabo terram hanc: veluti quęreret. quare non modo eam das michi: audiuit. Nondū enī sunt peccata Amorreorū consummata. quę tunc intelligūtur fuisse cōsummata/cū populus ille de ægyptiaca seruitute liberatus/ terram eorum: sicut Abrahę pmissum fuerat/ in hæreditatem accepit. Hęc ibi.

o ℄ En lapis iste erit vobis in testimoniū. Hęc verba qui altius pscrutātur (dicit glo. ordi.) tantū virum tam insipientē non putant: vt verba dei quæ locutus est populo/ lapidem audisse credidderit. qui etiā si in hominē effigiatus esset/aures haberet & non audiret: sed per hunc lapidē illum significauit q est lapis offensionis non credētibus Iudęis : & petra scādali/ quem reprobauerūt ędificantes: & factus est i caput anguli: de quo dicit. Bibebāt autem de spirituali consequente eos petra. Petra autē erat Christus. c. Reuera . versi. Si illud qd miraris. de consecra. distinc.2. & notat Archi. in c. Fundamēta. super verb. Angulari lapide. de elec. lib.6.

p ℄ Iram dei. Ira dei non est vt hominis. i. pturbatio conciati animi : sed tranquilla iusti supplicij constitutio. Ita dicit tex. in c. pductior. versi. fina. de pœni. dist. 3. & idē probat text9 in c. Episcopus §. Si ergo iniuste. versi. Vnde Beda. 11. quęsti.3.

q ℄ Non te superet ira vt aliquē opprimas. Pro hoc dicto est bo. tex. in c. Ira. 11. q.3. de quo dicetur statim. ad Rom 12.

r ℄ Irascimini & nolite peccare. Id est irascimini vobis de pręteritis peccatis/ & vlterius nolite peccare. Hęc declaratio est glo. interli. & probatur in c. Irrisor. cū sex sequētibus. de pœni. dis. 3. vel irascimini peccatis aliorum: non alios dedignando/sed eorū peccata misericorditer corripiendo. Ita enim continget vos non peccare. c. Vera iustitia. 45. distinc. Est enim quędam ira per vitiū/ & quędā ira per zelum. Prima excœcat/& ista est mala. Prouer.27. Ira non habet misericordiā/ nec erumpens furor. Secunda ira turbat/& est bona: tum quia peccata punit incorrigibiliū vt patet de Matathia.1. Ma.2. & de Phinees Numeri.25. & .23.q. 8.c. Occidit. tum quia peccata corrigit erubescentiū. Vnde Psal. Irascimini & nolite peccare: tum qa peccatis cōpatitur ex infirmitate peccantiū. Exodi.16. dimiserūt vsq; mane. & sequit. Iratus est Moyses. Ita notāter dicit Archi. in c. Aduersitas. col.2. i fi. 7. q. 1. vel irascimini & nolite peccare. i. si motus surgit animi q nō est in potestate/ non ei cōsentiat ratio: qd ergo cōsuetudinis est pmittit/qd culpę phibet. Pro hac declaratiōe glo. or. facit tex. Augustini sępe ā allegatus in c. Sed pensandū. 5. distinc.

s ℄ Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Videatur quod annotatū est isti sen-

tentiæ s. in verb. Furor. & addatur: ꝙ deus proprie non dicit irasci hominibus sed vitijs. Tex. est in c. Quobrē. versi. Rursum asserit. de pœniten. distinc. 1.

r ℭ Effunde iram tuam &c. Per Antiochum cū idolatriā Iudaicæ plebis dn̄s puniret: & pacem quā ex lege dei abiecta / & ex sacris nationū assumptis quęrebāt / illis in perniciē verteret: quia dei dispositionē ignorans / suę facultati deuastationē illius plebis attribuit: imprecatur in eum propheta dicens. Effunde iram tuā in gentes quę te non nouerūt: & in regna quę non inuocauerunt nomen tuū. ne forte dicant in gētibus / vbi est deus eorū. Ita dicit tex. in c. fi. §. Hinc notandū. 23. q. 5. vbi Archi. exponendo / dicit. Effunde iram tuam. i. plenariā iram tuam mitte / & hoc in futuro: in gentes quę te non nouerūt. i. quę te noscere non voluerūt & in regna. i. in principes illarū gentiū quę nomen tuum non inuocauerūt. Nec hoc est cōtrariū euāgelicę lectioni siue sententiæ qua dicitur. Seruus q̄ nescit voluntatē dn̄i sui / plagis vapulabit paucis. Quia loquitur de seruis tantū: & multū distat inter seruos voluntatē dn̄i sui nesciētes / & tamen in familia eius & domo viuentes: & inter inimicos voluntatē eius scire nolentes nec eum inuocantes: & insuper in seruis eius eum impugnantes. Hæc Archi.

v ℭ Munus absconditū extinguit iras. Videatur qd dictum est s. in verb. Eleemosina. super illud. Ignē ardentē extinguit aqua / & eleemosina resistit peccatis.

y ℭ Ne sis velox ad irascendū. Consimile videtur quod dicit Hiero. in c. Nunq̄. in princi. de conse. distinc. 5. vbi dicit tex. Irā vince patiētia.

z ℭ Aufer irā a corde tuo: & maliciam a carne tua. Circa hanc sententiam notetur quod dicitur per Archidia. in c. Si euāgelica. in princi. 55. distic. ꝙ scilicet tres sunt irę species. Nam quędā in animo nascitur / sed vsq; ad exteriorē iniuriam non producitur: & hęc est de qua dicit. Qui irascitur fratri suo / reus erit iudicio. i. qui interius iram cōcipit retinens / ęternę dānationis iudiciū non euadit. Hęc ira significat per filiā archisynagogi defunctā in thalamo. Alia est ira quę procedit vsq; ad generales contumelias. De hac dicit. Qui dixerit fratri suo Racha. i. cōtumelias ei ingesserit / reus erit consilio. i. grauiori iudicio reus erit. Et hęc figurat per filiū viduę qui deferebatur mortuus extra ciuitatem: quia cum extra mentē ad actum ira prouocatur / anima extra septa mētis vsq; ad exercitiū prauę actionis siue operationis / mortua defertur. Quādo vero vsq; ad speciales cōtumelias prorumpit / grauius facit. De qua dicit. Qui dixerit fratri suo fatue / reus erit gehēnę ignis: quia q̄to grauiores sunt cōtumelię / tāto illum qui cōtumelias ingerit / infamię fœtor corrumpit. Ergo oīs homo tu iram fuge / quę hostis est sapiētię / degenerat a ratione / excedit mensuram iustitię: amicitias rumpit / fœdera diuidit / concordias perimit, aufert pacē pectoris / excludit sabbatum perennitatis. Cuius consilij pōtest esse capax / cuius deliberationis corpus quod ira inflāmat / furor exasperat. Hæc Archidi.

Psal. 78. b. ℭ Effunde [t] domine iram tuam in gentes / quæ te non nouerunt: & in regna quæ nomen tuum non inuocauerunt.

Psal. 89. c. ℭ Quis nouit dn̄e ptātē iræ tuę & prę timore tuo irā tuā dinumerare.

puer. 12. c. ℭ Fatuus indicat statim iram suam.

puer. 15. a. ℭ Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem.

puer. 15. b. ℭ Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est mitigat suscitatas.

prouc. 17. d. ℭ Ira patris / filius stultus: & dolor matris quæ genuit eum.

puer. 21. b. ℭ Munus [v] absconditum extinguit iras: & donū in sinu / indignationem maximam.

proūe. 27. a ℭ Ira non habet misericordiam.

prouc. 26. b ℭ Iras mitigat qui stulto imponit silentium.

Eccli. 7. a. ℭ Melior est ira risu: qa p tristitiā vult⁹ / corrigitur anim⁹ delinquētis.

Ecclēs. 7. b. ℭ Ne [y] sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit.

Eccli. 11. d. ℭ Aufer [z] iram a corde tuo: & amoue maliciam a carne tua.

Eccli. 4. a. ℭ Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram.

Eccli. 5. b. ℭ Misericordia & ira a deo cito proximant: & in peccatores respicit ira illius.

Eccli. 7. b. ℭ Memento iræ quoniam non tardabit.

Eccli. 8. d. ℭ Cum iracundo non facias rixam.

Eccli. 16. a. ℭ In gente incredibili exardescet ira.

Eccli. 18. c. ℭ Spiritum ad irascendum facilem / quis poterit sustinere?

Eccli. 19. d. ℭ Est correctio [a] mendax in ira contumeliosi.

Eccli. 20. a. ℭ Q̄ᷓ bonum [b] est arguere / q̄ irasci.

Eccli. 25. c. ℭ Non est ira super iram mulieris.

Eccli. 27. in fi ℭ Ira & furor / vtraq; execrabilia sūt: & vir [c] peccator cōtinēs illorū erit

Ecci. 28. a. ℭ Homo [d] homini reseruat iram / & a deo quęrit medelam. In hominē similē sibi non habet misericordiā / & de peccatis suis deprecat. Ipse dū caro sit / reseruat iram: & propitiationem petit a deo. Quis exorabit pro peccatis illius?

Ecci. 30. d. ℭ Zelus & iracundia minuent dies.

Ecci. 39. c. ℭ Quomodo cathaclismus aridam inebriauit. ita ira [e] dei gētes quæ non exquisierunt eum hæreditabit.

Esaię. 64. c. ℭ Ne irascaris domine satis: & ne vltra memineris iniquitatis nostrę.

Matth. 5. c. ℭ Omnis [f] qui irascitur fratri suo / reus erit iudicio. Qui autem dixerit

a ℭ Est correctio mendax in ira contumeliosi. Videat quod in huius annotatione sententiæ dictum est satis diffuse s. in verb. Contumeliosus.

b ℭ Q̄ᷓ bonum est arguere / q̄ irasci. Ira enī iustitiā dei operatur. c. Eps. §. Si ergo. versi. Si ex aio. 11. q. 3.

c ℭ Vir peccator cōtinēs illoꝝ erit. Ira si qdē trāsitoria est / veniale est peccatū: si pseueret / est mortale. Ita Archi. in c. Vnū orariū §. Aitas. col. 3. 25. dist.

d ℭ Homo homini reseruat iram &c. Videatur qd dictum est superiori proxima annotatione.

e ℭ Ira dei gentes quę non exquisierūt eum / hęreditabit. Recurrat ad ea quæ dicta sunt s. eodē. t in fine.

f ℭ Qui irascitur fratri suo / reus erit iudicio &c. Pro declaratione istorum trium dictorum recurrat ad ea quę dicta sunt s. eodē. 3. & s. in verb. Frater. Matthęi. 5.

g ¶ An deus iniquus est qui infert iram? Absit. Facit textus in c. Quid ergo. 23. quęsti. 5. de quo dicetur infra in verb. Iudicare. super illud Naum prophetę. non iudicat deus bis in idipsum.

h ¶ Non vos defendentes: supple animo vindicandi. Hanc declaratione͂ sentit subsequens ratio ibi. scriptu͂ est em͂. michi vindicta͂/ & ego retribua͂. Ratio em͂ declarat dictu͂ l. Cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. 2. & ita etia͂ hęc verba sentit esse declara͂da textus circa tota͂ hanc sententia͂ vide͂dus. in c. Ira. 11. q. 3. vbi dicit. Ira sæpe etia͂ innoce͂tes ad crime͂ adducit: qa du͂ iusto amplius irascimur & volumus aliena coercere peccata/ grauiora co͂mittimus. Ideo apostolus ait. Non vos vindica͂tes charissimi/ sed date locu͂ irę: hoc est declinemus ea͂ ne nos illa corripiat. Vnde dn͂s Ihesus mitte͂s ad eua͂gelisandu͂ discipulos/ misit eos sine auro/ sine argento/ sine pecunia/ sine virga: vt ince͂tiua litis/ & instrumenta eriperet vltionis. Hęc ibi. Cętera dicent in ver. Vindicta.

fratri suo racha/ reus erit co͂silio. qui autem dixerit fatue/ reus erit gehennæ ignis.

¶ Qui incredulus est filio/ no͂ videbit vita͂: sed ira dei manet sup eum. Ioan. 3. d.

¶ Reuelabitur ira dei de cœlo super omnem impietatem &c. Et supra impietas. ad ro͂a. 1. b.

¶ Secu͂dum duritiam tuam & impœnitens cor/ thesaurizas tibi ira͂ in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei &c. ad ro͂a. 2. a.

¶ Nunquid iniquus est deus qui infert[g] iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? ad ro͂a. 3. a.

¶ Non vosmetipsos (sitis) defendentes charissimi: sed date locu͂ iræ/ sicut scriptum est. Michi vindictam/ & ego retribuam dicit dominus. ad ro͂a. 12. d

¶ Ira opus est carnis. Et supra caro. Ad gala. 5. d

¶ Eramus[i] natura filij iræ sicut & cæteri. ad ephe. 2. a

¶ Sol[k] non occidat super iracundiam vestram. ad ephe. 4.

¶ Vos patres nolite ad iracundia͂ prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina & correctione domini. Ephe. 6. a.

¶ Non posuit nos deus in terram: sed in acquisitionem salutis. 1. thessa. 5. b

¶ Episcopum oportet esse non[l] iracundum. Ad titu͂. 1. b

¶ Ira[m] viri iustitiam dei non operatur. Iacobi. 1. c.

¶ Diabolus habens[n] iram magnam ad vos descendit. Et latius supra in verbo diabolus. Apoca. 12. c

Irreprehensibilis.

¶ Oportet episcopum irreprehensibilem[o] esse. 1. timo. 3. a.

Irridere.

¶ Peccatum eoru͂ domine cora͂ facie tua non deleatur: quia irriserunt ædificantes. 2. esdrę. 4. a

¶ Fœdum est apud Assyrios si fœminam irrideat virum agendo: vt immunis ab ea transeat. Iudith. 12. c

¶ Nunquid[p] cum cæteros irriseris non confutaberis? Iob. 11. a.

¶ Obseruabit peccator iustum/ & stridebit super eum dentibus suis: dominus autem irridebit eum. quoniam prospicit q̄ veniat dies eius. Psal. 36. b.

¶ Stultus irridet disciplinam patris sui. puer. 15. a.

¶ Non irrideas hominem in amaritudine animæ suæ. est enim qui humiliat & exaltat circunspector deus. Eccli. 7. a.

¶ Quotiens & quanti irridebunt fatuum. Et. s. in verbo fatuus. Eccli. 20. b.

i ¶ Eramus natura filij irę sicut & cęteri. Recurrat ad verbu͂ filius.

k ¶ Sol non occidat super iracundia͂ vestra͂. Hac sententia monemur ne si qua aliqua͂do in nobis ira subrepat/ sinamus ea͂ durare. Ea em͂ quę cito extirpat/ paru͂ obest. Vnde dicit tex. in c. Si qs iratus. in princi. 2. q. 3. Si quis iratus crimen alicui temere obiecerit: co͂uitiu͂ non est pro accusatione habendu͂. sed permisso tractandi spacio: si id qd iratus dixit/ p scriptura͂ sese probaturu͂ fateat. q̄ si forte resipisce͂s/ quæ per iracundia͂ dixerit iterare aut inscribere noluerit: no͂ vt reus criminis teneatur. Hęc ibi. Et in l. Quicquid calore. ff. de regu. iur. dr Quicqd calore iracu͂dię vel fit vel dicit: non prius ratu͂ est/ q̄ si perseuerantia apparuerit iudiciu͂ animi fuisse. Ideoq̄ in breui reuersa vxor/ nec diuertisse videtur. Hęc textus. d. l. qcquid. De qua l. notabiliter scribit Ludo. Ro. in singu. suis. singulari. 508. & facit textus in l. Licitatio. in princip. ff. de publicanis.

l ¶ Non iracundum. Videatur annotatio in verb. Episcopus.

m ¶ Ira viri iustitia͂ dei non operatur. Circa hanc sententia͂ notetur primo tex. in c. Episcopus. §. si ergo. versi. Ex animo. 11. quęsti. 3. vbi dicitur. Ex animo est iniusta sente͂tia/ cum aliquis seruata integritate iudiciarij ordinis/ in adulterum vel in quemlibet criminosum: non amore iustitię sed liuore odij inductus/ sententia͂ profert. Vnde Beda super epistolam Iacobi ait. Ira viri iustitiam dei non operatur: quia qui iratus in aliqua͂ sententiam profert. etsi ille q̄tum ad se/ iustam reportet sententiam: iste tamen qui non amore iustitię sed liuore odij in eum sententia͂ dedit: iustitiam dei in quem perturbatio non cadit/ non imitatur. Hæc ibi. Scdo textus in c. Illa pręposítoru͂ cade͂ cau. & quęsti. vbi dicitur. Illa pręposítorum solicitudo vtilis est: illa est cautela laudabilis/ in qua totum ratio agit/ & furor sibi nichil vendicat: restringenda sub ratione potestas est/ nec quid agendum priusq̄ concitata ad tranquillitate͂ mens redeat. Nam co͂motionis tempore iustum putat omne quod fecerit. Hęc tex. d. c. Illa. cui astipulatur textus in c. Relatum. in si. 5. quęsti. 2. Tertio tex. in c. Su͂t qui opes. 17. quęsti. 4. vbi dicitur. Sunt qui opes suas tumultuario mentis impulsu vbi ecclesiæ contulerint/ postea reuoca͂das putauerunt: quibus nec prima merces gratia est nec secu͂da: quia nec prima merces iudicium habuit/ & secunda habuit sacrilegium.

n ¶ Habens iram magnam. Diabolus em͂ appellat ira & furor dei dicit tex. in c. Non solu͂. in si. 23. q. 5.

o ¶ Irreprehensibilem. Declaretur vt dictum est s. in verb. Episcopus.

p ¶ Nunquid cum cęteros irriseris non confutaberis? Facit tex. in c. 1. 21. q. 4. de quo in verb. Deridere.

q ¶ Dixit enim in corde suo nõ requiret. Qui deũ nõ esse malorũ punitorẽ dicit/ipsum irritat. Siquidẽ vt nullũ relinquit bonũ irremuneratũ/ita nullũ relinquit malũ impunitũ.c.qd ergo.circa mediũ.de pœni.dis.3.

r ¶ Non irritatur. Id est non prouocatur ad iram. Est enim passionum omnipotentissima dicit tex. in c. Charitas est vt michi videtur. de pœni. distinc.2.

s ¶ Abijt Isaac ad Abimelech regẽ Palestinorum. Sic refutante Iudęa verbũ euãgelij.i.panẽ verbi dei: Christus trãsijt ad gẽtes quæ per naturalẽ rationẽ credebant. verum creatorẽ quẽ significat Abimelech qui interpretatur pater meus tex. hoc dictum est glosę interlinearis. & probatur in c. Cũ igitur.§. hac itaq. versi. Deinde. 35. quęsti.1.

Psal.5.c. **Irritare.** ¶ Secundum multitudinem impietatum eorũ expelle eos: quoniam irritauerunt te domine.

Psal.9.f. ¶ Irritauit impius deum: dixit [q] enim in corde suo non requiret.

1.cori.13.b. ¶ Charitas non [r] irritatur. Et supra charitas.

Isaac. ¶ De prenunciatione cõceptionis Isaac/ eiusq natiuitate/ circuncisione/ac eiusdem patri suo precepta immolatione: habetur in verbo Abraham. Genesis.17.21.22.&.24.

¶ De duobus filijs Isaac Esau & Iacob: habetur in verbo Esau & in verbo Iacob. Genesis.25.&.27.

Gene.26.a. ¶ Orta fame super terram/post eam sterilitatem quæ acciderat in diebus Abrahã: abijt [s] Isaac ad Abimelech regẽ Palestinorum i Gerara. Apparuitq ei dominus/& ait. Ne descendas in Aegyptũ: sed quiesce in terra quam dixero tibi/& peregrinare in ea: eroq tecum & benedicam tibi. Tibi enim & semini tuo dabo vniuersas regiones has/complens iuramentũ q spopõdi Abrahã patri tuo: & multiplicabo semẽ tuũ sicut stellas cœli. Daboq posteris tuis vniuersas regiões has/& bñdicẽtur in semie tuo oẽs gẽtes terrę: eo q obedierit Abrahã voci meæ & custodierit pcepta & mãdata mea: & cerimonias legesq seruauerit.

Ge.26.b.c. ¶ Mansit itaq Isaac in Geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super vxore sua: respondit. Soror [v] mea est. Timuerat [x] enim cõfiteri q sibi esset sociata coniugio: reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumq pertransissent dies plurimi: & ibidẽ moraretur / prospiciẽs Abimelech rex Palestinorũ per fenestrã vidit eum iocãtẽ cũ Rebecca vxore sua: & accersito eo/ait. Perspicuũ est q vxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam esse? respondit. Timui ne morerer propter eã. Dixitq Abimelech. Quare imposuisti nobis. Potuit coire quispiã de populo cũ vxore tua: & induxeras [y] super nos grande peccatum. Præcepitq omni populo/dicens. Qui [z] tetigerit hominis eius vxorem/morte morietur.

Ge.26.c.d.e ¶ Seminauit autem Isaac in terra illa & inuenit in ipso anno centuplum. Benedixitq ei dominus: & locupletatus est homo. & ibat proficiẽs atq succrescens/donec magnus vehemẽter effectus est: habuitq possessiones ouium & armentorum & familiæ plurimum. Ob hæc [a] inuidẽtes ei palestini: omnes puteos [b] quos foderant serui patris illius Abraham/illo tempore obstruxerunt/implentes humo: in tantum vt ipse Abimelech diceret ad Isaac. Recede a nobis quoniã potentior factus es nobis valde. Et ille discedens vt veniret ad torrentem Geraræ/ habitaretq ibi: rursum fodit alios puteos quos foderant serui patris sui Abraham: & quos illo mortuo olim obstruxerant Philistini. Appellauitq eos ijsdẽ nominibus quib9 ante pater vocauerat. Foderũtq in torrente & repererunt aquam viuam. Sed & ibi iurgiũ fuit pastorũ Geraræ aduersus pastores Isaac: dicentiũ. Nostra est aqua. Quãobrẽ nomẽ putei ex eo q acciderat vocauit calumniã. Foderũt autẽ & aliũ/ & p illo quoq rixati sunt: appellauitq eũ inimicitias. Profectus inde

v ¶ Soror mea est. Vide textũ qui hic posset accõmodari in c. quęrit. 22. quęsti.2. de quo dictũ est s. in verb. Abraham. Gene.20.

x ¶ Timuerat enim confiteri. Non fuit cõfessus sed non negauit. Veritas enim quãdoq cęlari potest/sed non falsitas exprimi. d.c. quęrit. iuncto c. primũ & capitale. eadẽ cau. & quęsti.

y ¶ Induxeras super nos grande peccatũ. Videtur tamen dici posse q cum ei non fuisset adulteriũ cõmissum: quia sine dolo seu scientia nõ cõmittitur. l. penul. ff. de adul.

z ¶ Qui tetigerit huius hominis vxorẽ/morte morietur. Videat qd dictũ est s. in verb. Adulteriũ. in. 1. anno. & vlterius aduertatur/ q vxor adultera/adulterij pœnã nõ euadit/tametsi dicat q marit9 suus adulterio suo causam dedit/ sibiq lenociniũ exhibuit. Textus est in l.2.§. si publico. ff. de adul. & notat in l. Cũ mulier. ff. solu. ma. quod verum est de pœna criminali/de pœna autẽ ciuili aut sepationis thori dicatur vt ibi.

a ¶ Ob hęc inuidentes &c. Inuidia enim ex auctis aliorũ facultatib9 solet plerũq suboriri. vt est bonus tex. cũ glo. in verb. Inuidiã. in l. Nec quicq.§. Obseruare. ff. de offi. procon. & lega.

b ¶ Puteos quos foderũt serui patris illius/ illo tẽpore obstruxerunt implẽtes humo. Nos puteos fodimus/cũ scriptura alta penetramus quos occulte Allophili replẽt: quia terrenas cogitationes ingerunt/ & diuinæ scientiæ aquam tollunt. Vnde Psal. Declinate a me maligni & scrutabor mandata dei mei. Sæpe enim cum verbis diuinis intendimus/ dæmonum insidias grauius toleramus: qui menti nostrę terrenarum cogitationum puluerem aspergunt/ vt intentionis oculos a luce intimę visionis obscurẽt. Hæc declaratio est glo. ordi. quæ confirmari potest per textũ sæpe s. allegatum in c. Nulli dubium est. versi. Nam diabolus.3. quęsti.1.

c ¶ Edificauit tibi altare. An quolibet loco possit altare extrui. est bonus tex. §. transcriptus in c. Placuit. vt altaria. de conse. distinc. 1. d ¶ Iurauerūt sibi mutuo surgentes mane. Id est iurauerūt saliua ieiuna propter reuerentiā iuramenti. Hęc declaratio est de Lira. pro qua est tex. apertus in c. Honestū etiā videtur 22. q. 5. vbi dr. Iuramēta de honestate esse a ieiunis pstanda. e ¶ Sepultus est cū Rebecca cōiuge sua. Idē dicit tex. in c. Ebron. 13. q. 2. de quo & cęteris quę hic dici possent videatur §. in verb. Abraham. Gene. 25. e.

f ¶ Isai genuit Dauid regē. Idē tex. in c. Dominus. in §. 56. distinc. g ¶ Beat⁹ tu Israel. Vere beatus Israel. i. vidēs deū: sic eīn Israel interpretatur. c. Ecclia §. His ita respondet. versi. Israelitę. 1. q. 4. Dicit tñ Archi. i c. Si ergo. colū. t. 8. q. 1. q Hieronym⁹ hāc interpretationē nō approbat/ sed scdm eū interptatur a dño directus. h ¶ Iratusq dñs tradidit eos &c. Circa haec verba notādus est tex. in c. si. Paulopost princi. 23. q. 5 vbi dicit. Puniūtur peccata per hoies sicut p iudices q potestate ad tēpus viuntur. Puniuntur peccata etiā per populos sicut legimus: quia sæpe ab alienigenis dei iussu excitatis propter diuinę maiestatis offensam subactus est populus Iudęorum. Hinc notandū est q aliqñ punit deus peccata per nescientes: aliqñ per sciētes. Per nesciētes peccata punit/ sicut p nōnullos reges gētiliū populū Israeliticū delinquentē. aliquando afflixit/ aliqñ captiuauit &c. Hęc ibi. i ¶ Audiebat afflictorum gemitus/ & liberabat eos de manu vastātiū. Tex. est similis sententiæ i c. voluissēt. §. ex his. versi. denique plebs. de pœnitē. disti. 1. vbi dicitur. Plebs Israelitica ob culpā suę trāsgressionis captiuitati tradita: nō ante liberari meruit/ q̄ sua peccata cōfitens: Danielis & aliorū sanctorū pcibus veniā accepit. Hęc ibi. k ¶ Vt in ipsis experiar Israel. Experientia pprie fit vt cognoscatur aliquid ignotum: & ideo nō experit deus aliquid ad hoc q aliquid fiat sibi notū: cū nichil ipsum lateat: sed dicitur experiri aliquid: vt p hoc aliqua fiant nota alijs/ quę erāt eis ignota. & hoc modo deus experiebatur filios Israel in gentibus alijs: quia q̄diu seruiebāt dño præualebant eis: quādo autē derelinquebāt dñm eis subijciebātur. & per hoc obedientia & inobedientia filiorū Israel ad deū hoibus erant notæ. Hęc declaratio est Nico-

fodit alium puteum/ pro quo non contēderunt. Itaq vocauit nomen ei⁹ latitudo: dicēs. Nūc dilatauit nos dñs/ & fecit crescere super terrā.
¶ Ascēdit autē Isaac ex illo loco i Bersabee: vbi apparuit ei dñs i ipsa nocte/ dicēs. Ego sū deus Abrahā patris tui: noli timere/ quia ego tecū sū. Benedicā tibi/ & multiplicabo semē tuū ppter seruū meū Abrahā. Itaq ędificauit[c] ibi altare dño: & iuocato nomine dñi extēdit tabernaculū: pcepitq seruis suis vt foderēt puteū. Ad quē locū cū venissēt de Geraris Abimelech & Ochozat amicus illius & Phicol dux militū/ locutus est eis Isaac. Quid venistis ad me hominē quē odistis & expulistis a vobis? Qui respōderūt. Vidim⁹ tecū esse dominū: & idcirco nūc diximus. Sit iuramētū iter nos: & ineamus fœdus/ vt nō facias nobis quicq̄ mali: sicut et nos tuorū nichil attigimus/ nec fecimus qd te læderet: sed cū pace dimisim⁹ auctū benedictiōe dñi. Fecit ergo eis cōuiuiū: & post cibum & potū surgētes mane iurauerūt[d] sibi mutuo: dimisitq eos Isaac pacifice i locū suū. Ecce autē venerūt in ipso die serui Isaac: ānūciātes ei de puteo quē foderāt atq dicētes. Inuenim⁹ aquā. Vñ appellauit eū abūdātiā. & nomē vrbi ipositū est Bersabee vsq i pñtē diē. Gene. 26. f g
¶ Cōpleti sunt dies Isaac cētū octogita annorum. Cōsūptusq ætate/ mortu⁹ est senex & plen⁹ dierū: & sepelierūt eū Esau & Iacob filij sui. Gene. 35. d.
¶ Sepultus[e] est Iacob in spelunca duplici cum Rebecca coniuge sua. Gene. 49. d.

Isai. ¶ Obeth genuit Isaai: Isai[f] genuit Dauid regem. Ruth. vltio in fine.

Israel. ¶ Erant filij Iacob (qui & Israel) duodeci. Filij Lię primogenitus Rubē & Symeon & Leui & Iudas & Isachar & Zabulō. Filij Rachel/ Ioseph & Bēiamin. Filij Bale ancillę Rachelis/ Dan & Neptalim. Filij Zelphe ancillę Liæ/ Gad & Aser. Gene. 35. d.
¶ Beat⁹[g] tu Israel qs similis tui popule q saluaris i dño? scutū auxilij tui & gladius glię tuę. Negabūt te inimici tui & tu eorū colla calcabis. Deute. 33. d.
¶ (Mortuo Iosue alijsq q nouerāt q̄ fecerat dñs cū Israel) surrexerūt alij q non nouerāt dñm/ & opa q̄ fecerat cū Isrl. Fecerūtq filij Isrl malū i cōspectu dñi: & seruierūt Baali/ ac dimiserūt dñm deū patrū suorū q eduxerat eos de terra Aegypti: & secuti sūt deos alienos: deos quoq populorū qui habitabāt i circuitu eorū & adorauerūt eos/ & ad iracūdiā cōcitauerūt dñm: dimittētes eū & seruientes Baal & Astaroth. Iratusq[h] dñs cōtra Israel tradidit eos i man⁹ diripiētiū. qui cœperūt eos & vēdiderūt hostib⁹ q hitabāt per gyrū: nec potuerūt resistere aduersarijs suis/ sed quocūq pgere voluissēt man⁹ dñi sup eos erat/ sicut locut⁹ est/ iurauit eis: & vehemēter afflicti sūt. Suscitauitq dñs iudices q liberarēt eos de vastātiū manib⁹: sed nec eos audire voluerūt fornicātes cū dijs alienis & adorātes eos. Cito deseruerūt viā p quā igressi fuerāt patres eorū: & audiētes mādata dñi oia fecere cōtraria. Cūq dñs iudices suscitaret/ i dieb⁹ eorū flectebat mia & audiebat[i] afflictorū gemit⁹: & liberabat eos de cęde vastātiū. Postq̄ aūt mortu⁹ eēt iudex: reuertebāt & multo faciebāt maiora q̄ fecerāt patres eorū: sequētes deos alienos seruiētesq eis & adorātes illos. Nō dimiserūt adinuētiones suas & viā durissimā p quā ambulare cōsueuerāt. Iratusq est furor dñi in Israel: & ait. Quia irritū fecit gens ista pactum meum qd pepigerā cū patribus eorum/ & vocē meam audire cōtempsit: & ego non delebo gentes quas dimisit Iosue & mortuus est/ vt[k] in ipsis experiar Israel verū custodiāt Iudicū. 2. b. vsq ad finē.

colai de Lira. est optimus text9 in simili in c. Nec mirū. in fi.26.q.6. vbi exponēdo illud Deutero.13. Si surrexerit in medio tui ppheta/aut qui somniū dicat se vidisse &c. nō audies verba pphetę aut somniatoris: qa tentat vos dñs de9 vester/ vt palā fiat vtrū diligatis eum an non. Dicit tex. Quasi quęreret cur ea quę a pseudo pphetis dicūtur/ pmittat deus euenire/ causam tētationis exposuit: ad cognoscendū vtiq eo⁊ dilectione/ vtrū eam habeant erga deū suum. cognoscendū vero ab ipsis potiusq̄ ab illo qui scit omnia anteq̄ fiant. Hęc ibi.

viam domini/& ambulēt in ea sicut custodierūt patres eorum an nō.
Dimisit ergo dñs omnes nationes has/& cito subuertere noluit/nec tradidit in manus Iosue.
¶De filiorū Israel prǽuaricationibus/ & a qbus fuerint gentibus oppressi / & per quos iudices ex copiosa ī eos diuina clemētia ab oppressionibus erepti/habetur Iudicum.3.6.vsq ad.11.
¶De filijs Israel qui petierunt sibi dari regem: habetur diffuse in verbo Rex.1.Regum.8.
2.para.9.b ¶Diligit deus Israel: & vult sanare eum in æternū (dixit regina Saba ad Salomonem) Idcirco [l] posuit te super eum regem.
psal.75.a. ¶Notus in Iudęa deus: in Israel magnum nomen eius.
Psal.134.a. ¶Iacob elegit sibi dominus: & Israel in possessionem sibi.
psal.146.a. ¶Aedificās Hierusalē sibi dominus/dispersiones Israelis cōgregabit.
Esaię.1.a. ¶Cognouit bos possessorē suum/& asinus presepe domini sui. Israel autem me non cognouit: & populus meus non intellexit: dicit dñs.
Hiere.31.a.b.c. ¶In illo tēpore: dicit dominus. Ero [m] deus vniuersis cognationibus Israel: & ipsi erunt michi in populum. Hæc dicit dominus. Inuenit [n] gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. Vadet ad requiem suam Israel. Lōge dominus apparuit michi: & in charitate perpetua dilexi te. Ideo attraxi te miserans. Rursumq; ædificabo te: & ædificaberis virgo Israel. Adhuc ornaberis tympanis tuis: & egredieris i choro ludētium. Adhuc plātabis vineas in mōtibus Samariæ. Plātabunt plātātes: & donec tēpus veniat nō vindemiabūt: quia erit dies in qua clamabunt custodes in mōte Samariæ/& in mōte Ephraim. Surgite: & ascēdamus in Siō ad dominū deū nostrū: quia hæc dicit dominus. Exultate in lætitia Iacob & hinnite cōtra caput gentium: personate/ canite/& dicite. Salua dñe populū tuū reliquias Israel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis: & cōgregabo eos ab extremis terræ. Inter quos erūt cęcus & claudus/& pregnās & pariēs/ simul cœt9 magnus reuertentiū huc. In fletu veniēt: & in mīa reducā eos. Et adducā eos p torrētes aquarū in via recta: & nō ipigēt in ea: quia factus sum Israeli pater: & Ephraim primogenitus meus est. Audite verbū dñi gētes: & annūciate in insulis quæ procul sunt: & dicite. Qui dispersit Israel/cōgregabit eū: & custodiet eum sicut pastor gregē suū. Redimet eū dñs Iacob: & liberabit eū de manu potētioris. Et veniēt/& laudabūt i mōte Siō: & cōfluēt ad bona dñi sup frumēto/vino/& oleo/& fœtu pecorū/& armētorū: eritq; aīa eorū quasi hort9 irrigu9: & vltra nō esuriēt. Tūc letabit virgo i choro: iuuenes & senes simul. Et cōuertā luctū eorū in gaudiū/& cōsolabor eos/& lætificabo a dolore suo. Et inebriabo aīam sacerdotū piguedie: & popul9 me9 bonis meis adiplebit: ait dñs.
Amos.2.b. ¶Super tribus sceleribus Israel &c. Vt infra in verbo scelus.
ad rōa.9.b. ¶Non omnes qui ex circuncisione sunt Israel/Israelitę [o] sunt.
Oseę.3.i fi. ¶Filij Israel dies multos sedebūt sine rege & sine principe/ & sine sacrificio/& sine altari/& sine ephot/ & sine theraphim. Et post hæc reuertētur filij Israel/& querēt dominū deum suum: & Dauid regē suū: & paucbunt ad dominum & ad bonum eius in nouissimo dierū.

puer.26.a. **Iterare.** ¶Sicut [p] canis qui reuertitur ad vomitū: ita imprudens qui iterat stultitiam suam.
Eccli.7.b. ¶Non [q] iteres verbum in oratione tua.

l ¶Idcirco posuit te super eum regē. Facit tex. in c. Audacter. versi. Tale ergo. 8. qsti.1. vbi dicitur. Promeritis populi/aut i verbo aut opere potens: a deo tribuitur rector ecclesię.
m ¶Ero de9 vniuersis cognationib9 &c. Hęc tota sentētia literaliter accepta id dicere videtur qd dicit psalmograph9. Cōuertētur (inquiēs) ad vesperā/& famē patientur vt canes: & circuibūt ciuitatem. quem versiculū de Israelitis itelligit Archi. in c. Semel.2. de cōsecra. distinc.2.
n ¶Inuenit gratiā in deserto populus q remāserat gladio. Qui eñi exierunt ab ægypto mortui sunt in deserto: & sic populus q inuenit grām fuerūt eo⁊ filij q terrā pmissionis acceperūt. Hęc declaratio ē de Lira/circa quā notet tex. in c. qd ergo: ibi. Israelitarū cadauera prostrauit i eremo.23.quęsti.5.
o ¶Hi sunt Israelitę. Idest ad Israel vere ptinentes p imitationē fidei. Nō eñi veri sancto⁊ filij sunt qui tenent loca scto⁊/ sed q exercēt opa eo⁊/ dicit tex. sępe ā. allegat9. in c. Non est facile. i fi.40.dis.
p ¶Sicut canis &c. Canis vomēs cibū quo pect9 ei9 pmebat abijcit. Cū redit ad vomitū/quo leuiatus fuerat onerat: & q admissam plangūt neqtiā q mētis itinia deprimebat/ cōfitēdo pijciunt: quā post cōfessionē dū appetūt resumūt. Hęc declaratio (q est glo. or.) pbat p textū clarū i c. Irrisor. & i c. q admissa.1.&.2.& i c. Lauamini. de pœni. dist.3.
q ¶Nō iteres verbū in orone tua. Idest (dicit glo. iterline.) sic pœnitere/ sic cōfitere pctm vt nō sit iterādū. i. ad pœnitētiā seu cōfessione eiusdē pcti redeundū. Quādoq eñi tam impfecta est cōfessio/ vt iterari debeat. Vñ si quis plura habens criminalia peccata. Quędā fuerit confessus & quædam scienter cęlauerit. Si postea alteri sacerdoti cōfiteatur tenetur peccata prius cōfessa iterum

confiteri. Ita tenet Archi. in c. fi. de pœni. dis. 3. & Panor. in c. Omnis vtriusq; sexus. In. 1. no. per illum textū. in ver. Omnia. de pœni. & remis. Qz si nullum peccatū sciēter cęlasset / nō teneret iterare cōfessionē / etiā in pascha te: dū iuxta statutū concilij generalis cōfitetur proprio sacerdoti. quis ei prius non fuisset confessus / nec alteri de eius cōsensu: sed alicui ex religiosis priuilegiatis / de quib⁹ habet in cle. dudū. de sepul. Veritas em̄ est ꝙ illi q prędictis fratribus confitētur nō magis tenent eadē peccata iterū confiteri / ꝗ si ea alias cōfessi fuissent proprio sacerdoti / iuxta cōcilium generale. Tex. est vbi dānat cōtraria assertio cuiusdā doctoris Pariēsis in extraua. vas electionis. in ti. de hęre. Potest etiā hęc sentētia i corū eruditionē accōmodari / qbus ex officio incumbit sacramenta administrare: vt sc; caueant / ne ea ab ipsis vel alijs collata / iterare p̄sumant. c. qd quidā. vbi amplius tex. 1. q. 1. c. Ostēdit. de cōse. distinc. 4. l. 1. C. ne sacrum bap. reite. Vn̄ dicit tex. in c. 1. de sacra. non ite. Quęsiuisti si cōfirmationis sacramentū in eo debeat iterari / q per errorē fuit nō chrismate sed oleo delinit⁹. Ad qd breuiter duxim⁹ respondendū: ꝙ in talib⁹ non est aliqd iterādū / sed caute supplendū qd incaute fuerat pretermissum. Et in c. fi. eodē ti. dicit tex. presbyter & diacon⁹ cū ordinātur / manus impositionē tactu corporali / ritu ab apostolis itroducto: recipiunt. qd si omissum fuerit / nō est aliquaten⁹ iterandū: sed statuto tēpore ad hmōi ordines cōferēdos / caute supplendū est qd per errorem exciterit p̄termissuz. Hęc ibi. Sunt tamē aliqua sacramēta q̄ iterātur / de qbus habetur in c. Remissionē. §. sed notandū. 1. q. 1. & in c. Veniens. de trāsac. vbi videatur.

¶ Non iteres [r] verbum nequam & durum: & non minoraberis. Eccli. 19. b.

Iter. ¶ Iter impiorum peribit. psal. 1. in fi.

Et latius supra impius.

¶ Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare dei. Psal. 49. d.

¶ Iter [s] facite ei qui ascendit super occasum: dominus nomen illi. psal. 67. a.

¶ Benedictus dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Psal. 67. e.

¶ Iter impiorum decipiet eos. puer. 12.

¶ Iter deuium ducit ad mortem. puer. 12. in fi.

¶ Ambulans recto itinere / despicitur ab eo qui infami graditur via. puer. 14. a.

¶ Iter pigrorum quasi sepes spinarum. puer. 15. c.

¶ Melior est pauper ambulās in simplicitate: ꝗ diues ī prauo itinere. puer. 28. a.

¶ Ex [t] itinere fuit Ihesus fatigatus. Et supra Ihesus. Ioā. 4. a.

Iubilare Iubilus & Iubilatio. ¶ Ascēdit [v] deus in iubilo: & dominus in voce tubæ. Psal. 46. a.

¶ Iubilate deo omnis terra: psalmum dicite nomini eius. Psal. 65. a.

¶ Beatus populus qui scit iubilationem. Psal. 88. c.

¶ Iubilemus deo salutari nostro. Psal. 94. a.

Iubileus. ¶ Sanctificabis [x] annum quinquagesimum: & vocabis remissionē cūctis habitatoribus terræ vestræ: ipse est eni iubileus. Reuertetur homo ad possessionē suā / & vnusquisq; rediet ad familiam pristinam: quia iubileus est / & quīquagesimus annus. Nō seretis atq; metetis spōte in agro nascentia: & primitias vindemiæ nō colligetis / ob sanctificationem iubilei: sed statim oblata comedetis. Leui. 25. b.

r ¶ Ne iteres verbum durū & non minoraberis. Idest post fletū nō cōmittas qd iterū necesse sit flere. d. c. Irrisor. & d. c. qui admissa. 1. & 2. de pœni. dis. 3. vel qd semel iniq̄ dixisti / nō iteres. Qui em̄ iterat maliciā / eā in ītimis cordis cēsetur habere reconditā. c. Si qs semel. de pœni. dist. 2. Vn̄ iteratio delicti aggrauat pœnā ipsius: vt est tex. no. in c. Hi qui. 15. q 8. & in l. 3. C. de epis. audi. s ¶ Iter facite ei q ascēdit sup occasum. Iter facimus deo nostro / qn̄ corda nr̄a ab iniquitatū sordibus emūdamus. Neq; em̄ aliter in nos intrare vellet. d. c. Si em̄. col. 2. de pœni. dis. 2. t ¶ Ex itinere. Iter prout hic sumit sc; pro terra qua itur de loco ad locū non ab vno tantū sed ab oībus / nō est species seruitutis: sed ius quoddā ex publico cōpetens. Circa qd sufficiat trāscribere notabilē decisionē Baldi in l. Obseruare. C. quo appel. non recipiunt. vbi dicit ꝙ si quis velit pbare / ꝙ iuit per aliqd iter de vno loco ad aliū locū / non sufficit / ꝙ per vnū testē probet pfectio per primā medietatē itineris: & per aliū testē profectio p aliā medietatē. sed de toto itinere debet pbatio fieri p duos testes. & ita etiā tenet Ludo. Ro. in cōsi. suis. cōsi. 8. Prout autē iter est species seruitutis / nichil aliud est ꝗ ius eūdi / ambulādi hoīs / nō etiā iumentū agēdi aut vehiculū. l. 1. in prin. ff. de ser. rusti. p̄di. & isti. de serui. in prin. de quo habet diffuse i Rub. ff. de itine. actuq; priua. v ¶ Ascēdit de⁹ in iubilo. Videat qd dictū est in ver. Ascēdere. & addat ꝙ Iubil⁹ pprie est gaudiū qd verbis explicari nō pōt / nec tn̄ penit⁹ reticeri. Ita dicit glo. in cle. Si dn̄m. in ver. Iubilet. de reli. & ve. san. x ¶ Sctificabis ānū quīqgesimū: & vocabis remissionē &c. Anno Chr̄i natalis tricētesimo s. millesimū Bonifaci⁹ papa octau⁹ ānū Iubileū / plenarie sc; oim peccaminū remissiōis īstituit: sed ipm cētesimo quoq; anno ptraxit: put habet in sua extrauagāti / antiquoꝝ / in ti. de pœni. & remis. Clemēs autē sext⁹ Bonifacij successor / ipsius diuini Iubilei īstitutionē cōprobans: sublata in cētesimū quēq; annū dilatione / qnquagesimi cuiusq; annualis tp̄is reuolutiōe ipm p̄fixit / in hec verba. Nos attēdentes ꝙ ann⁹ qnquagesimus i legē Mosayca: quā nō venit dn̄s soluere / sed spiritualiter adiplere: Iubileus remissionis & gaudij / Sacerq; dierū nūerus: quo lege fit remissio / cēsebat. qdq; ipse qnquagenari⁹ nūerus in testamētis: veteri qdē ex legis datione / nouo ex visibili spūssancti i discipulos missione / p quē dat pctoꝝ remissio: singulariter honorat. ꝙq; huic plura & grādia diuinarū adaptant mysteria scripturarū: & clamorē peculiaris populi nr̄i / Romani videlicet / hoc hūiliter supplicātis / ac nos instar Moysi & Aarō p pprios & solēnes nūcios ad hoc destinatos / specialiter orātis p toto populo chr̄iano: & dicētis. Dn̄e aperi eis thesaurū tuū / fontē aquę viuę desiderātes benign⁹ exaudire: nō qdē vt sicut illius Israelitici populi indurati cesset murmuratio: sed vt istius prędilecti populi / & cunctorū fideliū augeat deuotio / fides splendeat / spes vigeat / & charitas vehementius incalescat. volentesq; ꝗplurimos huiusmodi indulgentiæ fore participes / si pauci multorum respectu / propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centesimū peruenire: de f nos. cōsi. cōcessionē indulgentię ex supradictis & alijs iustis causis ad annū quinquagesimū duximus reducendā. statuētes de fratrū nroꝝ cōsilio / & apl'icę plenitudine potestatis:

Leui.25.b. ¶Anno y iubilei redient omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam ciui tuo vel emes ab eo: ne cõtristes fratrem tuum/ sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo iuxta supputationẽ frugum vendet tibi. Quanto plures anni remãserint post iubileũ: tanto crescet & pretium: quanto minus temporis minorauerit: tanto minoris emptio constabit. Tempus enim frugum vendet tibi.

¶De redẽptione q̃ fit in ãno iubileo vide latius ĩfra ĩ verbo redimere.

Nũeri vltimo.b. ¶Cum iubileus .i. quinquagesimus aunus remissionis aduenerit: cõfundatur sortium destributio / & aliorum possessio ad alios transeat.

Iosuæ.6.a. ¶Buccinarum vsus est in iubileo.

Gene.49.b. **Iuda.** ¶Non z auferetur sceptrum de Iuda: neq; dux de fœmore eius/ donec veniat qui mittendus est. & ipse erit expectatio gentium.

¶De filijs Iuda per generationes/ & familias/ & domos cognationum suarũ per noĩa singulorũ/ a vicesimo anno & supra omnes qui poterãt ad bella procedere: recensiti sunt septuaginta quattuor milia sexcenti.

Numeri.1.cap.c. ¶Dauid super Iudam regnauit in Hebron septem annis & septẽ mẽsibus: & in Hierusalem triginta tribus annis super omnem Israel & Iudam. Et supra Dauid.

3.reg.14.f. ¶Fecit a Iuda malum coram domino: & irritauerunt super omnibus quæ fecerant patres eorum in peccatis suis quæ peccauerũt. Aedificauerunt enim sibi aras/ & statuas / & lucos super omnem collem excelsum: & subter omnem arborem frondosam: sed & effœminati fuerãt in terra: feceruntq; omnes abominationes gentium/ quas attriuit dominus ante faciem filiorum Israel.

Hiere.17.a. ¶Peccatũ Iuda scriptũ est stilo ferreo in vngue adamantino: exaratũ super latitudinẽ cordis eorũ/ & in cornibus ararũ eorum. Cum recordati fuerunt filij eorum ararũ suarum & lucorum suorum: lignorũq; frondẽtiũ in montibus excelsis/ sacrificantes in agro: fortitudinẽ tuã & omnes thesauros tuos in direptionẽ dabo. Excelsa tua propter peccata in vniuersis finibus tuis. Et reliqueris sola ab hæreditate tua quã dedi tibi: & seruire b te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras.

vt vniuersi fideles qui vere pœnitẽtes & confessi: in anno a natiuitate eiusdẽ Millesimo tricentesimoquinquagesimo pxime futuro/ & deinceps ppetuis futuris tẽporibus de quinquaginta in qnquaginta annis Petri & Pauli aploꝝ basilicas & Lateranen. ecclesiã (quã inclytę recordationis Constãtinus postq̃ per beatũ Siluestrũ/ sicut p eosdẽ apostolos deo reuelante cognouit: renatus fonte baptismatis fuerat: & a contagio leprę mundatus / in honorẽ saluatoris construxisse: quãq; idẽ beatus Siluester nouo sanctificationis & Chrismationis genere/ dedicasse legũtur: & in cui9 ecclesię parietib9/ p̃fati saluatoris imago depicta primũ toti populo Ro. visibiliter apparuit/ deuotius veneranda: quam ex his & alijs certis & rõnabilibus causis: vt ipsa ecclesia pariter indulgẽtię prędictę priuilegio decoretur: & deuotus ab eodẽ saluatore qui in pręfatis aplis mirabilis prędicatur/ eorum meritis & precibus indulgẽtię meteatur percipere largitatẽ/ in hoc cẽsuimus venerandã) causa deuotionis mõ prędicto visitauerit: plenissimã omniũ peccatorũ suorum veniã cõsequãtur. Ita videlicet: vt quicũq; voluerint indulgentiã huiusmõi assequi: si Romani/ ad min9. 30. si vero peregrini/ aut forẽses/ quindecim dieb9 modo simili ad prędictas basilicas accedere teneant. Adijciẽtes vt hi etiã qui pro ea cõsequẽda/ ad easdẽ basilicas & ecclesiã accedent/ post iter acceptũ ipediti legitime/ quo minus ad vrbẽ illo anno valeant puenire: aut in via vel dierũ prætaxato numero non cõpleto/ in dicta vrbe decesserint: vere pœnitentes vt p̃mittit & confessi/ eandẽ indulgentiam cõsequãtur. Hęc cõstitutio Clementis habetur i extrauagãti. dudũ. §. Nos autẽ. in d. tit. de pœni. & remis. Postea vero Paulus papa secũdus/ & Sixtus quartus/ dictũ annũ Iubileũ ad breui9 tñ reducẽtes/ illũ ad annũ. xxv. aplica auctoritate restrinxerũt: decernẽtes simul cũ p̃dictis Petri & Pauli basilicis/ & Lateranen. eccl'ia/ sanctę Marię maioris ecclesiã esse visitandã. Statuens etiã dictus Sixtus quartus anno Iubileo durãte: omnes alias indulgentias/ quibuscũq; locis aut ecclesijs (Romanis dũtaxat exceptis) esse suspensas. prout hęc probantur in extrauaganti. Quẽadmodũ. in d. ti. de pœni. & remis.

y ¶Anno Iubilei &c. Pro hac & sequẽtibus sentẽtijs notetur qd dicit Archi. 7. dist. in prin. vbi dicit Erat annus Iubileus in veteri testamento quolibet quinquagesimo: & tunc qui erat seruus/ liber efficiebat/ & carcerati dimittebãtur. Et est Iubileus sermo hebraicus/ & interpretatur annus remissionis in quo clangebant tubæ/ & ad oẽs reuertebat antiqua possessio: debita absoluebantur & confirmabat libertas. Ita dicit Isido. sed in histo. Geñ. 14. dicitur sic. A victoria Abrahã tradunt Iubileum initium sumpsisse/ pro redẽptione captiuorũ. Iobel eñ interpretat remissio vel initiũ: vñ Iubile9 remissionis vel initialis siue initiat9. Ob hoc autẽ cõstitut9 est quiquagesimus: qa tunc erat Loth quinquagita annorũ/ vel tũc erat qnquagesim9 annus ex quo dñs locutus est Abrahę in via: vel ex quo egressus est de Tharã: vel Abrahã perit9 fuit Astroꝝ/ in qbus (scdm quosdã) zoroastẽ magicę artis inuentorẽ instruxit. Nouerat eñ q intẽperies aeris q̃ fit ex eleuatis vel depulsis planetis/ semp vsq; ad quiquagita annos ad tẽperiẽ redit: & inde qd vidit fieri in astris voluit imitari in terris. Et licet dicat a Iobel/ tñ causa euphonię nõ dr iobile9 sed Iubile9. Hæc Archi. vbi s. Cętera pleraq; q̃ hic de anno Iubileo dici possent/ nisi breuitati studendũ esset: videant p Io. de ana. i suo tractatu de Iubileo/ quẽ posuit in lectura sua. post ti. de cri. fal.

z ¶Nõ auferet sceptrũ de Iuda. Trib9 Iuda fuit bellicosior cęteris/ & primã aciẽ in bellis & regis priuilegiũ obtinebat: sc; vt de ea sola crearet rex. Ita dicit Archi. i c. Dñs. paulo ante fi. 56. dis. & idẽ sentit Panor. in Rub. de Iudęis. Vñ hac snia p̃dicit tãdiu reges de tribu Iuda Iudęos habituros esse: donec Chr̃s venerit: qd & cõtigisse videm9.

a ¶Fecit Iuda malũ corã dño. Hęc trib9 Iudę p̃uaricatio ex Roboã idolatrę regis eoꝝ imitatiõe sumpsit exordiũ: vt hic dicit Ni. de Lira. p quo facit vulgarũ illud dictũ/ de quo per Hostiẽ. in c. Cum dilecti. de accusa. & per glo. in c. Ex merito. 6. quęsti. 1. Totus componitur orbis regis ad exemplum.

b ¶Seruire te faciã inimicis tuis. Hinc dicũt Canonistę q Iudęi subijci debẽt christianis. c. Iudęi. de testi.

Vñ alibi tex. dicit: ꝙ Iudęi debēt saltē per effectū opis se illorū seruos recognoscere: quos Christi mors liberos/ & illos seruos effecit. Propria em̄ culpa perpetuę eos subiecit seruituti. c. Etsi Iudęos. & ibi notatur de Iudęis. Et ideo licet Iudęus contra christianū testificari non possit. c. Non potest. c. Si hęreticus. 2. q. 7. tamen christianus contra Iudęum testificatur/ quolibet contrario priuilegio per reges aut principes Iudęis concesso non obstante. Textus est in clemē. 1. de testibus. Cætera dicentur in verb. Iudęus. c ℂNon auferetur sceptrū de Iuda &c. Recurrat ad superiꝰ verbū pximū. in. 1. anno.

d ℂ Iudas genuit Phares &c. Idē textꝰ in c. Dominus. 56. distinc.

e ℂ Surrexit Iudas q vocabat Machabeꝰ. Matathia decedente Iudas Machabeus filius eiꝰ successit i locū ipsius quē adiuuabāt oēs fratres eiꝰ & vniuersi q se iūxerāt pri eiꝰ. Quid ergo in hoc facto nobis innuit nisi ꝙ redēptor nr̄ postq̄ passione ac resurrectiōe sua cōpleta ascēdit i cœlos/ successores sibi in euāgelica pdicatione/ misso de cœlo spūsancto: aplos primū ordinauit/ q merito Iudę noie/ hoc est cōfitētes/ cēsent: qa de ipsis Lucas in euāgelio ait. Erāt semper in tēplo laudātes & benedicētes deū. Hos ergo oēs fratres sui & vniuersi q se cōiunxerāt pri eius adiuuabant: qa minoris ordinis viri/ & oēs credētes q dogmate Christi ad fidē eiꝰ cōuenerūt/ in attestatione euāgelij pro viribus choro aplorū collaborabāt. Hęc declaratio est glo. or. circa quā videndus est bo. tex. qd in hac declaratiōe de aplis & eis collaborātibus dicit: cōprobans in c. Fundamēta. in pri. de elec. libro. 6.

f ℂ Ascēdamus nunc mūdare sancta. Qui dei sui/ & eorū quę ad eiꝰ cultū ptinebāt reminiscuntur: ostēdunt se iuste pugnasse: vt scilicet ea q̄ ab inimicis veri dei cultus in ipsius depressionē agebātur propellerent. quo casu licitum esse militare indubiū est: cū & toties militare licitū sit/ quoties non cupiditate aut crudelitate: sed pacis studio/ & vt mali coerceant & boni subleuētur/ militia assumit. c. Noli existimare. c. qd culpat. c. Militare. c. Apud veros. 23. q. 1. de quo videat diffusius in verb. Bellū. & in verb. Militare.

g ℂ Cecidit in bello. Iure hūano si vnꝰ fratrū in bello intestatus decedat pri/ quęrunt eiꝰ bona: nō vt hęreditas/ sed vt peculiū. l. pe. C. de castrē. pe. lib. 12. l. 2. ff. codē. Hodie tn̄ fres cū pre succedūt fratri itestato decedēti: & occupātur eiꝰ bona vt hęreditas. §. Si igit defunctus. in aut. de hęre. ab itesta. Qz si testamentū fecerit & fratrē suū eundēq commilitonē hęredē instituerit: successio eius tota fratri instituto quæretur/ & ei erit in castrensi peculio. neq in ea poterit pater iure patrię po-

ℂDomui Iuda miserebor: & saluabo eos in domino deo suo: & non saluabo eos in arcu & gladijs/ & in bello/ & in equis/ & in equitibus. Osee. 1. c.

ℂIudiciū domini cum Iuda/ & visitatio super Iacob: iuxta vias eius & iuxta adinuentiones eius reddet ei. Osee. 12. a.

ℂSuper tribus sceleribus Iuda/ & super quatuor non conuertam eū: eo ꝙ abiecerit legē domini/ & mādata eius non custodierit. Deceperūt enim eos idola sua: post quæ abierant patres eorum. Et mittam ignē in Iudæam & deuorabit ædes Hierusalem. Amos. 2. a b

Iudas filius Iacob filij Isaac filij Abrahā.

ℂLia vxor Iacob concepit & peperit quartum filium/ & ait. Modo cōfitebor domino. Et ob hoc vocauit eum Iudam: cessauitq parere. Gene. 29. g.

ℂDixit Iudas fratribus. Quid nobis proderit si occidamus fratrem nostrum Ioseph? Et supra in verbo Ioseph. Gene 37. f.

ℂQuæ ventura erāt Iudæ/ Iacob moriturus prędicens: ait. Iuda te laudabūt fratres tui. Manus tuę i ceruicibus inimicorū tuorū: adorabūt te filij patris tui. Catulus leonis Iuda. Ad prædā fili mi ascendisti: requiescēs accubuisti vt leo & quasi leena: quis suscitabit eū? Nō [c] auferetur sceptrū de Iuda/ & dux de fœmore eius: donec veniat qui mittēdus est: & ipse erit expectatio gentium. Gene. 49. b.

ℂIudas multiplicauit vrbes munitas. Osee. 8. d.

ℂIudas [d] genuit Phares a quo generatio ptrahit. Et. s. gñratio. Math. 1.

Iudas Machabeus.

ℂ Mathathia mortuo surrexit [e] Iudas q vocabat Machabeus/ filius eiꝰ p eo: & adiuuabāt eū oēs fratres eiꝰ/ & vniuersi q se cōiūxerāt patri eiꝰ: & pliabātur pliū Israel cū lætitia & dilatauit gloriā populo suo: & iduit se loricā sicut gigas: & succinxit se arma bellica sua in plijs: & protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis: & sicut catulus leonis rugiēs in venatione. Et persecutus est iniquos perscrutās eos: & qui cōturbabāt populū suū eos succēdit flāmis: & repulsi sunt inimici eius pre timore eius. Et omnes operarij iniquitatis cōturbati sunt: & directa est salus i manu eius. Et exacerbabat reges multos: & lętificabat Iacob i operibus suis: & in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulabat ciuitates Iuda/ & auertit impios ex eis: & auertit iram ab Israel. Et nominatus est vsq ad nouissimum terræ. 1. Machab. 3. a. & in discursu capitu. &. c. sequē. habetur de varijs prælijs a Iuda & fratribus strenuissime gestis.

ℂ(Victorijs pluribus habitis) dixit Iudas & fratres eius. Ecce cōtriti sunt inimici nostri: ascēdamus [f] nūc mūdare sancta & renouare. &c. vt habetur diffuse supra in verbo altare. 1. Mach. 4. c. f. g.

ℂ(Alijs victorijs per Iudā & fratres cōsecutis. vt Mach. 5. 6. & 7. fœdereq pacis cū Romanis inito vt. 1. Mach. 8. Pugnātibꝰ Iuda ac fratribꝰ cōtra exercitū a Demetrio missum) cecidit i bello Iudas & cęteri fugerunt. Et Ionathas & Simon tulerunt Iudam fratrem suum: & sepelierūt eum in sepulchro patrum suorum in ciuitate Modin. Et fle- 1. macha. 9. b. in fi. & c.

uerunt eum ois populus Israel plãctu magno: & lugebãt dies multos/ & dixerũt. Quomodo cecidit potẽs qui saluũ faciebat populũ Israel.

2. Macha.5. In fine. ℭ (Præ nimia Antiochi in Iudæos persecutione) Iudas Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum: ibiq; inter feras vitã in montibus cum suis agebat. & fœni [h] cibo vescentes demorabantur/ ne participes essent coinquinationis.

2. macha.8. a.&.b. ℭ Iudas Machabeus & qui cũ illo erant introibãt latenter in castella: & cõuocãtes cognatos & amicos & eos qui permãserãt in Iudaismo/ assumẽtes: eduxerunt ad se sex milia virorũ. Et inuocabant dominũ vt respiceret in populũ qui ab omnibus calcabatur / & misereretur tẽplo quod cõtaminabatur ab impijs. Misereretur etiã exterminio ciuitatis quæ esset ilico complananda: & vocem sanguinis ad se clamantis audiret: memoraretur quoq; iniquissimas mortes innocẽtum paruulorũ/ & blasphemias nomini suo illatas: & indignaretur super his. At Machabeus cõgregata multitudine intolerabilis gẽtibus efficiebatur. Ira enim domini in misericordiam cõuersa est. Et superueniẽs castellis & ciuitatibus improuisus succẽdebat eas: & oportuna loca occupans: nõ paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur & fama virtutis eius vbiq; diffũdebatur.

2. macha. 8. c.d.e.f. ℭ (Nicanore contra Iudæos bellum faciente) Iudas indicauit his qui secum erant Iudæis Nicanoris aduẽtum. Ex quibus quidem formidantes: & non credentes dei iustitiæ/ in fugam vertebantur. Alij vero (si qui de his supererant) veniebãt / simulq; dominum deprecabãtur: vt eriperet eos ab ipso Nicanore/ qui eos priusq̃ cominus veniret: vẽdiderat. Et si nõ propter eos/ propter testamentum tamẽ quod erat ad patres eorum: & propter inuocationẽ sancti & magnifici nominis eius super ipsos. Conuocatis autem Machabeus septem milibus qui cum ipso erant [i] rogabat ne hostibus reconciliarentur/ neq; metuerent inique venientium aduersum se hostium multitudinẽ: sed fortiter contẽderent/ ante oculos habentes contumeliam/ quæ in loco sancto ab his iniuste esset illata. Itemq; & ludibrio habitæ ciuitatis iniuriam/ adhuc etiam veterum instituta conuulsa. Nam illi quidem armis confidunt (a.t) simul & audacia: nos autem in omnipotente domino (qui potest & venientes aduersum nos / & vniuersum mundum vno nutu delere) confidimus. Admonuit autẽ eos & de auxilijs dei quæ facta sunt erga parẽtes: & q̃ sub Sẽnacherib cẽtũ octogintaquinq; milia perierũt/ & de prelio quod eis aduersus Galatas fuit i Babylonia: vt oẽs vbi ad rẽ vẽtũ est/ Macedonibus socijs hæsitãtib⁹: ipsi sex milia soli pemerũt cẽtũ vigĩti milia ꝑpter auxiliũ illis datũ de cœlo: & bñficia ꝑ his pluria cõsecuti sunt. His verbis cõstãtes effecti sũt: & ꝑ legib⁹ & patria mori pati. Constituit itaq; fratres suos duces vtriq; ordini Simonẽ & Iosephũ & Ionathã subiectis vnicuiq; millenis & qngẽtenis: ad hoc etiã ab Esdra lecto illis sãcto libro: & dato signo adiutorij dei: i pria acie ipe dux cõmisit cũ Nicanore. Et facto sibi adiutore oipotẽte/ interfecerũt sup nouẽ milia hoim: maiorẽ autẽ ptẽ exercitus Nicanoris vulnerib⁹ debilẽ factã fugere cõpulerũt. Pecunijs vero eorũ q̃ ad ẽptionẽ ipsorũ venerãt sublatis: ipos vsq;q̃q; psecuti sũt. Sed [i] reuersi sunt ora cõclusi: nã erat ãte sabbatũ. Quã ob causã nõ pseuerauerũt insequẽtes. Arma autẽ ipsorũ & spolia cõgregãtes sabbatũ agebãt/ benedicẽtes dominũ qui liberauit eos in isto die: misericordiæ initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus & orphanis & viduis diuiserunt spolia: & residua [k] ipsi cum suis habuere.

2. macha.10 a.b. ℭ Machabeus & qui cum eo erant/ domino se protegente templum quidem & ciuitatem recepit: aras autem quas alienigenæ per plateas extruxerãt/ itemq; delubra demolitus [l] est. Et purgato tẽplo: aliud [m] altare fecerũt. & de ignitis lapidibus igne cõcepto sacrificia obtulerunt: post bienniũ/ & incensum/ & lucernas/ & panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominũ prostrati in terrã/ ne amplius talibus malis inciderẽt. Sed & si quãdo

testatis vsumfructum sibi vẽdicare. tametsi frater institutus/ sit in eius potestate. tex. est i l Cũ allegas. C. de cas. pecu. li. 12.

h ℭ Fœni cibo vescẽtes &c. Nobis lectio actuum Iudæ/ ita proficit: si cõstantiæ ei⁹ ac sobrietatis virtutes imitari voluerimus: nec præponamus delicias mũdi ac põpam huius seculi iustitiæ & veritati dei. Hæc sentẽtia est glo. ordi. Pro qua est optim⁹ tex. in c. Nisi bella. i pri. 23. q. 1. de quo videat i ver. Bellũ. k. i fi.

i ℭ Sed reuersi sunt ora cõclusi. Nã ante erat sabbatũ. Propter aduenieẽs sabbatum/ fugiẽtes persequi destiterunt: existimãtes se sabbatũ temeraturos si in eo persequerẽtur hostes. Tametsi enim etiã sabbato hostib⁹ inuadentibus licitũ sit obsistere. Inuadere tñ aut psequi si nulla vrgeat necessitas/ licitũ nõ est. pu est bon⁹ tex. i c. Si nulla. 23. q. 8. de quo videatur i verb. Bellũ. k. circa me.

k ℭ Et residua ipsi cum suis habuere. De captis in bello seu spolijs hostium/ videatur ĩ. in verb. Bellum m.

l ℭ Demolit⁹ est. An hodie chrianis/ Iudæorũ synagogas liceat demoliri/ est tex. decidẽs q̃ nõ. i c. Iudæis de Iudæis. & in l. In synagoga. C. eodẽ. de quo diffus⁹ videat ĩ. in verb. Barnabas. e.

m ℭ Aliud altare fecerũt. De his quæ possent hic dici/ videatur in verbo Altare g.

n ℭ Templū ab alienigenis pollutū fuerat. Recurrat ad ea quę dicta sunt in verb. Antiochus. 1. Macha. 6. in annotatione signata. e. o ℭ Recordātes ꝙ ante modicū tēporis &c. Facit tex. in superiorib⁹ trāscriptus. in c. Sciscitaris. paulo ante finē. ibi: cū trāquillitas reddita fuerit &c. 7. q. 1. p ℭ Decreuerūt cōi pręcepto &c. Hodie episcopoꝝ est decernere in suis diocesibus/ qui dies pro festis admittendi sint & colēdi. c. Cōquestus. in fi. de ferijs. c. j. in fi. de conse. dist. 3. q ℭ Inuenerūt autē sub tunicis interfectoꝝ &c.

peccassent: vt ab ipso mitius corriperētur: & non barbaris ac blasphemis hominibus traderētur. Qua die autem templum [n] ab alienigenis pollutū fuerat: contigit eadē die purificationē fieri vicesima & quinta mensis/ qui fuit casleu. Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum: recordātes [o] ꝙ ante modicum tēporis diem solennē tabernaculorū in mōtibus & in speluncis more bestiarū egerāt. Propter quod thyrsos & ramos virides & palmas præferebant ei/ qui prosperauit mundare locum suum. Et [p] decreuerunt communi præcepto & decreto vniuersæ genti Iudęorum oībus annis agere dies festos istos.

ℭ De alijs prælijs Iudę Machabei/ vide. 2. Machab. 12. toto capite.

ℭ (In pugna Iudę Machabei contra Gorgiam contigit quosdā ruere Iudæorum) Iudas autem collecto exercitu venit in ciuitatem Odollā. Mach. 12. g.
Et cum septima dies superueniret: secundū cōsuetudinem purificati/ in eodem loco sabbatū egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas: vt corpora prostratorum tolleret/ & cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Inuenerunt [q] autē sub tunicis interfectorū de donarijs idolorum: quæ apud Iamniā fuerunt: a quibus lex prohibet Iudęos. Omnibus ergo manifestū factū est ob hāc causam eos corruisse. Omnes itaq; benedixerūt iustū iudicium domini: qui occulta fecerat manifesta. Atq; ita ad preces conuersi: rogauerunt vt id quod factū erat delictum: obliuioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populū conseruare se sine peccato: sub oculis videntes quæ facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione: duodecim milia dragmas argenti misit Hierosolymā offerri [r] pro peccatis mortuorū sacrificium: bene & religiose de resurrectione cogitans. Nisi eni eos qui ceciderant resurrecturos speraret: superfluum videretur & vanum orare pro mortuis. Et quia consyderabat ꝙ hi qui cum pietate dormitionē acceperant/ optimā haberent repositā gratiā. Sācta [s] ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare/ vt a peccatis soluantur.

Iudas Scarioth.

ℭ Abijt [t] vnus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotū: & ait illis. Quid vultis michi dare: & ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argēteos. Et supra Ihesus. Math. 19. b.

ℭ Iudas Scarioth dederat Iudæis signum dicens. Quēcunq; osculatus fuero: ipse est tenete eū/ & ducite caute. Accedens ergo ad Ihesum dixit. Aue rabbi: & osculatus est eum. Dixitq; illi Ihesus. Amice/ ad quid venisti? Et supra Ihesus. vbi diffusius. Math. 25. c.

ℭ Iudas scarioth videns ꝙ damnatus esset (Ihesus) pœnitētia [v] ductus retulit [x] triginta argenteos principibus sacerdotū & senioribus dicēs, Maht. 27. a

Hi q ab hoste pp̄ter idolatriam occultā prostrati sunt/ quos meli⁹ significant q̄ eos: qui in secreto cordis se p cupiditatē atq; auaritiam cōtaminānt? Quasi eīn de idoloꝝ donarijs sub tunica gestant/ qui virtutū opera causa cupiditatis terrenæ seu ambitiōe humanę laudis foris agitant: sed sub velamine pietatis dolum nequitię intus cęlant. Tales merito ab hostibus prosternuntur: qa virus doli (quod corā aspectu hoim latuit) interni iudicis intuitū nō fefellit. Pro hac declaratiōe (quæ est glo. or. hic) est tex. apertus Gregorij in c. Multi. in fi. iuncto prin. c. Sequentis. de pœnitē. distic. 2. de quo tex. videat s. in ver. Aurū. o. r ℭ Offerri pro peccatis mortuorū. Qꝛ post exitū vitę pręsentis pro fidelium peccatis exorandū sit/ & eleemosinarum opus agendū: quaten⁹ hi pro quorum remedio res agitur a peccatis soluantur: & pręsens locus ostēdit/ & in euāgelio dominus vbi de spūsancti blasphemia disputauit: irremissibile peccatum illud ostēdens. Cū eīn dixerit illud vnū irremissibile eē pctm̄: ostēdit alia tam in p̄senti q̄ etiā in futura vita posse remitti. put etiā dicit tex. ī c. Qualis. 25. dist. Qualiter autem pro defunctoꝝ salute agendū sit: videātur textus canonū allegati s. in verb. Argentū. p. & in verb. Defunct⁹. in. 1. annotatiōe vbi diffuse de hac materia. s ℭ Sancta ergo & salubris &c. Hæc sentētia habet s. in ver. Defunctus. & ibidē declaratur. t ℭ Abijt vnus de duodecim. Huic sentētiæ facta est triplex annotatio s. in verb. Ihesus vbi videatur: & ibidē dictis addat textus cū glo. in auten. Iusiurandū qd pręstat ab his &c. §. fi. colla. 2. vbi pp̄ter istorū. 30. argenteorū cupiditatē/ proponit iudicib⁹ in exemplū vt illius dānationem ex cupiditate incursam exhorrescant. Secundo addat ꝙ Iudas ex multiplicibus in eum dn̄i beneficijs ab eo vendēdo debuisset dimoueri. Siquidē eum tāta patiētia tolerauit/ vt ipsum cū cęteris euāgelisare miserit. c. Significastis. in fi. & c. Christus. in fi. 1. q. 1. Eucharistiā confectā manibus suis/ & ore suo cōmendatā: ei sicut cęteris apostolis tradiderit. d. c. Christus. in prin. ipsum a societate apostoloꝝ non eiecerit. c. Nichil. & c. de manifesta. 2. q. 1. & 23. q. 4. Tu bonus. & c. Iudicet in fi. de pœni. dist. 1. & scelus suū alijs nō ppalauerit nisi saltē indeterminate/ dicēs. Vnus vestrum me traditurus est. c. Si sacerdos. de offi. ordina. Tertio addat ꝙ Iudas vendendo Christū cōmisit sacrilegiū/ plagiū/ & symoniā. Ita Archi. in d. c. Quid ergo. in pri. 23. q. 4. v ℭ Pœnitētia duct⁹. Iudas pœnituit sed male: laqueo nāq; se postea suspēdit. Ita dicit tex. in c. Iudas. in pri. de pœ. dis. 3. x ℭ Retulit principibus sacerdotū & senioribus/ dicēs. Peccaui. Nemo pœnitere potest quē non sustineat vnitas ecclesię. Ideoq; nō petat qs sacerdotes p aliquā culpā ab vnitate ecclīę diuisos. Iudas eīn q pœnitēs iuit ad

pharifeos reliquẽs apoſtolos:nichil inuenit auxilij/ niſi augmentũ deſperationis. Dixerũt eñi. Quid ad nos? tu videris ſi peccaſti:tibi ſit/non tibi ſuccurrimus/non peccata tua charitatiue ſuſcipimus/non comportanda promittimus/nec qualiter deponas onus docem⁹:quid eñ nobis & miſericordię?ſi nec opera ſequimur iuſtitiæ: iſſet ad fratres/iſſet ad illos qui orauerant pro ſocru Petri febricitante/qui Chananeam improbam/miſericordię obtulerant/iterrogaſſet Petrum pro ſe fundentẽ lachrymas/non fugiſſet Mariam & Marthã quę vitã Lazaro impetrauerant/non

Peccaui tradens ſanguinẽ iuſtũ. At illi dixerũt. Quid ad nos/tu videris? Et proiectis argẽteis in tẽplo receſſit:& abiẽs [y] laqueo ſe ſuſpẽdit.

Lucæ.6.c. ¶Iheſus vocauit diſcipulos ſuos: & elegit ex eis duodecim/& iter eos Iudam Scarioth qui [z] fuit proditor.

Lucæ.22.a. ¶Intrauit [a] ſathanas in Iudã qui cognominabatur Scarioth vnũ de duodecim:& abijt & loquutus eſt cũ principibus ſacerdotũ & magiſtratibus quẽadmodũ Iheſum traderet eis. & gauiſi ſunt & pacti ſunt pecuniam illi dare/& ſpopõdit & quęrebat oportunitatem vt traderet illum ſine turbis.

Ioan.6.i fi. ¶Vnus ex vobis diabolus eſt (dixit Chriſtus ad apoſtolos) intelligẽs de Iuda Scariothis qui traditurus erat eum.

Ioan.12 a. ¶Cum Maria Magdalena vnguẽtum ſuper caput Iheſu fudiſſet/ dixit vnus ex diſcipulis Iheſu Iudas Scariothis qui erat eũ traditurus. Quare hoc vnguẽtum non [b] venijt trecẽtis denarijs/ & datum eſt egenis. Dixit autem hoc/nõ quia de egenis pertinebat ad eum: ſed quia [c] fur erat/& loculos habẽs ea quæ mittebantur portabat.

Ioan.13.e. ¶(Quærẽti a Iheſu diſcipulo quẽ diligebat) Dñe quis eſt q tradet te? Reſpondit Iheſus. Ille eſt cui ego intinctum [d] panem porrexero. Et cum intinxiſſet panem dedit Iudæ Simonis Scariothis. Et poſt buccellam [e] introiuit in eum ſathanas. Et dixit ei Iheſus. Quod facis/fac citius (& ſubiungitur) Cum [f] ergo accepiſſet ille buccellam/diſceſſit continuo. Erat autem nox. Et ſupra in verbo Iheſus.

Actuũ.1.c. ¶Iudas Scarioth fuit dux eorum qui comprehenderunt Iheſum. Et

turbã plorantẽ/ quę vnicum filiũ acquiſierat viduę:iuit ad diuiſos/& diuiſus perijt. Ita dicit textus cuius hęc oĩa verba ſunt.i c.t.§.laboret.verſi. Ideoq. de pœni.diſ.6. Et dicit tex.in c. His poteſtatis. paulo ante fi.de pœni.diſt.1. Arbitror ꝙ Iudas potuiſſet tãta miſeratione dñi/non excludi a venia ſi pœnitẽtiam nõ ſolũ apud Iudęos:ſed apud Chriſtũ gesſiſſet.

y ¶Abiẽs laqueo ſe ſuſpendit. Idẽ dicit in c. Qui ſtudet.verſi. Iudas. 1.q.1. Et dicit text⁹ Hierony.in c. Nichil Iudæ. de pœni. diſt.c.3. Nichil Iudę profuit egiſſe pœnitentiã per quã ſcelus corrigere nõ potuit:ſi quãdo frater ſic in fratrẽ peccat: vt emendare valeat qd peccauit/poteſt ei diuinitus dimitti: ſi autẽ pmaneant opera/fruſtra voce aſſumitur pœnitentia:hoc eſt qd de eo dicitur. Et oratio ei⁹ fiat in peccatũ: vt nõ ſolũ emendare nequiuerit pditionis nefis/ſed pprij homicidij ſcelus addidit. Hæc ibi. Et in c. Sceleratior. eadẽ diſt. dicit Leo papa. Sceleratior oĩbus o Iuda/& infœlicior oĩbus extitiſti:quem non pœnitẽtia reuocauit ad deum/ſed deſperatio traxit ad laqueũ. Expectaſſes cõſummationẽ criminis tui/& donec ſanguis Chriſti pro peccatoribus funderet/informis leti ſuſpendiũ diſtuliſſes. Hęc tex. qui (vt ex eo liquet) ſentit Chriſtũ ſuperuixiſſe Iudę/ſicq; Iudã ante Chriſti mortẽ deſperaſſe. Hiero. tñ contrariũ videt innuere/dũ de duobus latronibus cum Chriſto crucifixis verba faciens/dicit. Alter pręcedit Petrũ in paradiſo: alter Iudã in inferno. Sed hoc dictũ nichil obſtat: quia dici poteſt ꝙ mors Iudę ſecuta eſt mortẽ latronis. Pręceſſit tamen mortẽ Chriſti qui ante latrones eſt mortuus. Vnde non fregerũt eius crura. Ita ſentit glo.1. in d.c. Sceleratior. Dicit tamẽ Archi. ibi poſt Hugo. ꝙ veriſimile videtur Iudã poſtq̃ retulit triginta argenteos:ſtatim ex impatientia doloris & deſperatione ſalutis/ſe ſuſpendiſſe. & ſic nec Chriſti nec latronũ mortem expectaſſe. Refert nichilominus quoſdã dicere/ꝙ demum viſa reſurrectione quã non ſperabat ſe ſuſpendiſſe: quod non eſt autenticũ. Hęc Archi. De hac etiam Iudę deſperatione loquens textus in c.. Inter hęc hircũ. l.1.in fi. de pœni. diſt.3. dicit. Iudas (inquit) peccaui tradens ſanguinẽ iuſtum: ſed in pectore habuit ignem alienum/ quo inflãmante cucurrit ad laqueum. Indignus autẽ remedio fuit:quia non pura mente pœnituit. Hęc tex. vbi Archi. poſt Auguſtinũ dicit. Iudã non tñ ſcelus qd cõmiſit/q̃tum deſperatio de venia dãnauit: & idẽ (tametſi p alia verba) dicit Archi. poſt Hiero. in d.c. Sceleratior. in prin. vbi pręmittit. Q: Iudas ideo deſperauit:quia ad eius memoriã non reduxit dei miſericordiã/quę ſupexaltat iudiciũ: ſed tñ eius iuſtitiã. hinc eſt ꝙ nõ dixit. Peccaui tradens ſanguinẽ miſericordẽ/ſed peccaui tradens ſanguinẽ iuſtum. De hac pręterea deſperatione tex. eſt in c. Si non licet paulopoſt princi.23.quęſti.5. vbi dicit. Iudę factũ merito deteſtamur/eumq; veritas iudicat cũ laqueo ſe ſuſpẽdit/ſceleratę illius traditionis auxiſſe potius q̃ expiaſſe cõmiſſum: qm de dei miſericordia deſperãdo exitiabiliter pœnitens: nullũ ſibi ſalubris pœnitẽtię locũ reliquit:& q̃uis ſe occidendo/ſceleratiſſimũ hominũ occiderit:tñ non ſolum Chriſti/verũ ſuę mortis reus/finiuit hanc vitã: qa licet propter ſcelus/alio tamẽ ſuo ſcelere mortuus eſt. Hęc ibi. z ¶Qui fuit proditor. Idẽ probat in d.c. Chriſt⁹.1.q.1. & in c. qd ergo. i fi.23.q.4. & dicit tex. in c. Ieiunia. de cõſe. diſt.3 ꝙ quarta feria Iudas traditionẽ dñi cogitauit: & ppterea ſuadet ibi vt quarta feria ieiunet. a ¶Intrauit in eum ſatanas. Videat ſequens.2.annotatio.

b ¶Non venit trecentis denarijs. Videatur qd dictum eſt in verb. Iheſus. Matthęi.26.6.

c ¶Sed quia fur erat. Et non qualiſcunq; fur/ſed loculorũ dñicorum: nec qualiſcũq; furti/ſed peculatus. Peculatus eñi furtũ dicitur de re publica:& non ſic iudicatur furtũ rei priuatę quomodo publicæ. Vnde & qui de eccleſia aliquid furatur/Iudę proditori cõparatur. Tex. eſt vbi hęc pbãtur in d.c. Quid ergo.23.q.4. & facit textus in c. Tu bonus. ibi cũ ſciret furẽ eſſe. eadẽ cau. & quęſti. d ¶Cũ intinxiſſet. Videat annotatio in verb. Iheſus. e ¶Poſt buccellam introiuit in eũ ſatanas. Videatur quod in iſtorum annotatione verborum dictũ eſt ſ. in verb. Iheſus. & ibi dictis addat tex. in c. Quod quidã.§. Q: uis poſſit.1.q.1. vbi dicitur. Ipſa ſalus nr̃a buccellã Iudę dedit/ſtatim cum buccella nõ bon⁹/ſed malignus ſpũs intrauit: quare?nõ qa bonus nõ daret bonũ:ſed qa malus male accepit bonũ:ſicq; bonũ effectũ/bonũ nõ habuit:qa vbi illud faceret nõ inuenit. Hęc ibi. f ¶Cũ accepiſſet buccellã diſceſſit cõtinuo:erat aũt nox. Ex hoc videt ꝙ Chrs Iudę cũ cęteris apl̃is euchariſtiã nõ dederit. Dedit eñ eã poſt alios cibos Luca teſtãte/ dũ ait. Sił̃r & calicẽ poſtq̃ cœnauit/ dicẽs. Sed hic dicitur ꝙ poſt buccellã ei datã inter cœnandũ ſtatim diſceſſit: igitur &c. Et ad hoc facit:qa ſcdm

Matthęũ Christus statim dixit bibẽtibus calicẽ. Non bibam amodo de hoc genimine vitis/donec bibã illud nouum vobiscũ in regno patris mei. Iudas ergo non aderat qui cum eis non erat bibiturus in regno. Contrariũ tamen dicit tex. in d.c. Christus. I. quęsti. I. in d.c. Tu bonus. 23.q.4. & in c. Aduersitas. versi. Ecce elongaui. 7. quęsti. I. Et pro hoc facit qd dicit Lucas/qui statim post calicẽ traditorem cõmemorat: dicens. Hic est calix noui testamẽti in sanguine meo qui pro vobis effundetur. Verũtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Quotquot autem interfuerũt/eucharistiam acceperũt Marco attestãte/qui ait. Et biberũt ex illo omnes iuxta qd ipse Christ⁹ pręceperat testãte Matthęo. Bibite ex eo omnes. Et ita tenendum videtur: prout etiã tenet Archi. in d.c. Cum Paulus. vbi ponit oĩa p̃missa. I.q.I. & idem tenet in d.c. Aduersitas.§. Cũ autẽ. 7. quęsti. I

ff ℭ Crepuit medius/ & diffusa sũt viscera ei⁹. In hoc quodãmodo delatũ est ori quo osculatus erat deũ: ne per os effunderetur. Ita dicit Archi. in d.c. Sceleratior. de pœnitẽ. distinc. 3.

g ℭ Frater Iacobi. Videatur quod dictũ est in verb. Iacobus.

h ℭ Iudęorũ. Iudęi dicuntur qui ad literam Mosaycam legem tenẽt/circũcidẽdo & alia legalia sequendo. Vnde qui nimis adhęrẽt literæ/iudaizare dicũtur. Dicunt autẽ Iudęi a nomine dignioris tribus/scilicet a tribu Iuda/quę inter alios bellicosior extitit/ & in bellis primã aciẽ & regni priuilegiũ obtinuit/ sed vt de ea sola rex crearet. Ita dicit Hostien. in sũma sua. ĩ ti. de Iudęis. & idem sentiunt Panor. & alij. in Rubri. de Iudęis.

possedit agrum de mercede iniquitatis: & suspensus crepuit[ff] medius: & diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus in Hierusalem: ita vt appellaretur ager ille lingua eorum alchedemach/hoc est ager sanguinis.

Iudas Iacobi.

ℭMulti Ihesum in patria sua docentem audientes/dicebant. Nonne hic est faber filius Mariæ/frater [g] Iacobi & Ioseph & Iudæ/& Simonis? Mar.6.a.

ℭIhesus vocauit discipulos suos/ & elegit duodecim ex ipsis: & inter eos Iudam Iacobi. Lucę.6.c.

Iudeus & Iudea.

ℭDe rigẽtissima Iudęorũ per regẽ Antiochũ persecutione habetur diffuse. s̃. i verbo Antiochus. vbi videatur.

ℭNotus in Iudæa deus: in Israel magnum nomen eius. Psal.75.a.

ℭFacta est Iudæa sanctificatio eius: Israel potestas eius. Psal.113.a.

ℭDe modo sepeliendi Iudæorum [h]: vide infra Sepultura.

ℭDe modo succedẽdi inter Iudæos/vide supra hereditas. in princi.

ℭIn Ihesum multi Iudæorum principũ crediderũt: sed propter Phariseos non confitebantur/vt [i] de synagoga non eijcerentur. Ioan.12.f.

ℭVirtus dei est in salutem omni credenti: Iudæo primum & græco. ad rõa.1.b.

ℭAn Iudæorũ deus tãtũ? nõne & gẽtiũ? imo & gẽtiũ. Quoniã quidẽ vnus est deus qui iustificat circuncisionẽ ex fide/& præputium per fidẽ. ad rõa.3.pe pe finem.

ℭNon [k] est distinctio Iudæi & græci. Nam idem dominus omnium/ diues in omnes qui inuocant illum. Ad rõa.10.c

ℭIudæi signa petunt/& Græci sapientiam quærunt. I.ad co.1.c.

ℭSine offensione [l] estote Iudæis & gentibus & ecclesiæ dei. I.cori.10.g

ℭSi tu (ait Paulus ad Petrum) cum Iudæis sis gentiliter viuis/& non iudaice: quomodo gentes cogis iudaizare? Et infra Paulus. ad gala.2.c

ℭNos natura Iudęi sumus: & non ex gentibus peccatores. Ad gala.2.c

i ℭ Vt de synagoga non eijcientur. Synagoga apud Iudęos/idem est qd
ecclesia apud nos: & synagoga græce/latine interpretatur congregatio: quia ibi se congregant. sed nos appella
mus ecclesiã quod vocabulum græcum est/ & latine idem sonat qd cõuocatio. vnde vocabulũ nostrum est pręstã
tius vocabulo Iudęorũ: cũ ipsorum vocabulũ etiam pecoribus cõueniat. Ita dicit Panor. in c. Iudęi. de iudęis.
An autẽ synagogas Iudęorũ tolerare/an vero demoliri possimus & euertere saltẽ in terris christianis. text⁹ est
probans q̃ non. in d.c. Iudęi. de quo videat quod dictũ est s̃. in verb. Barnabas. Imo etiã christiani vetãtur ne
Iudęos in suarũ celebratione festiuitatũ fustibus aut lapidibus aliquatenus pturbent. c. Sicut iudęi.§. I. de Iu
dęis. Et ne ad synagogas eorũ ire phibeãtur/sanxit lex ne aliquis christianus eos die sabbati aut reliquis suis
festiuitatibus in iudiciũ trahat. Tex. est in l. die sabbati. C. eodẽ. Sarraceni autẽ (qui sic vocantur a Sara vxore
Abrahę: cũ tamẽ dici deberẽt Agareni ab Agar ancilla ex qua ipsi descenderũt. prout notat Panor. in Rub. de Iu
dęis) locũ quo ad orandũ cõueniunt vocãt mesquitã. de quo & eorũ mesqtis Clemens quintus in cõcilio Vieneñ.
emisit constitutionẽ in hęc verba. Cedit in offensam diuini nois & opprobriũ fidei christianęq̃ in quibusdã mũ
di ptibus pricipib⁹ chrianis subiectis/in qb⁹ iterdũ seorsum/iterdũ vero pmixti cũ chrianis habitãt Sarraceni
sacerdotes eorũ/zabazala vulgariter nuncupati/in tẽplis seu mesqtis suis ad q̃ ijdẽ Sarraceni cõueniũt: vt ibidẽ
adorẽt pfidũ Machometũ/dieb⁹ singulis/certis horis in loco aliquo eminẽti: eiusdẽ Machometi nomẽ chrianis
& Sarracenis audiẽtib⁹/alta voce inuocãt & extollũt: ac ibidẽ verba quędã in illi⁹ honorẽ publice pfitẽtur. Ad
locũ insup/vbi olim qdã sepult⁹ extitit Sarracenus: quẽ vt sanctũ Sarraceni alij venerant & colũt: magna Sarra
cenorũ earũdẽ priũ/& etiã aliarũ cõfluit publice mltitudo: ex qb⁹ nrę fidei nõ modicũ detrahit/& graue i cordi
b⁹ fideliũ scãdalũ generat. Cũ aũt hęc in diuinę maiestatis displicẽtia/nõ sint vllaten⁹ tolerãda (sacro approbãte
cõcilio) ipsa ĩ terris chrianorũ districtis fieri deiceps/ihibem⁹ vniuersis & singulis pricipib⁹ catholicis: sub quo
rũ dñio dicti Sarraceni morant & fiũt p̃dicta/sub obtestatiõe diuini iudicij obnixi⁹ iniũgẽtes/quaten⁹ ipsi tãq̃
veri catholici & chrianę fidei seduli zelatores opprobriũ qd tã ipsis/q̃ cęteris chricolis p pręmissa ingerit: debi
ta cõsideratiõe pẽsantes/ipm vt p inde ęternę btitudinis pmiũ assequant: de terris suis oĩno auferant/& a suis
subditis auferri pcurẽt: inhibẽdo expresse ne pręfata iuocatio seu pfessio nois ipius sacrilegi Machometi publi
ce/aut pegrinatio pręlibata ab aliquo in eorũ existẽte dñio/audeat attẽtari de cętero vel quõlibet sustineri. Hi
vero q sec⁹ psumpserit cõtra diuinã reuerẽtiã/taliter castigẽtur ab ipis/q̃ alij eorũ exẽplo pterriti a pręsumptiõe
simili arceant. Hęc est Clemẽtis cõstitutio: quę habet in clemẽ. vnica. de Iudęis. vbi glo. in verb. zabazala loquit
de sacerdotib⁹ Sarracenorũ/seu ministris mesquitarũ ipsorũ. De qb⁹ reseruo dicẽdũ. j. Sacerdos. k ℭ Nõ
est distinctio Iudęi & gręci. Videat qd in huius annotatiõe sentẽtię dictum est in verb. Gręcus. l ℭ Sine
offensione estote Iudęis. Iudęi in plerisq̃ casib⁹ sunt iter chrianos sine offensiõe. Prio q̃tũ ad hoc vt antiquę eorũ

synagogę tolerentur. d.c.Iudęi. & c. Consuluit. de Iudęis. & dictū ē s. annotatiōe pxima. Secūdo vt possint matrimoniū cōtrahere/ etiā in gradu prohibito a lege canonica: qa constitutionib⁹ canonicis non arctant. Vñ si matrimonium in tertio vel quarto gradu inter Iudęos cōtractum sit valet: nec separat etiā si ad fide veniant catholicam baptismi suscipiendo sacramentum. Tex.est in c. Gaudemus. de diuor. & in c. de infidelibus. de cō sang.& affi. Ius tamē ciuile titus Iudęorū in matrimonijs contrahēdis nō admittit. Tex.est in l. Nemo Iudęorū. C.de Iudę. Sed vtroq iure/ canonico & ciuili iter Iudęū & Christianā/ aut Christianū & Iudęam inhibet matrimoniū. Tex. est in l. Ne qs christianū. C.de Iudæ. & in c. Cauе. in prin. 28. qsti. 1. Tertio vt possint agere & cōuenire Christianos apud iudices nostros/ nō apud seniores eorum: imo etiā vt possint eligere arbitrū etiā Iudęū cui⁹ sententiā ordinarius exequet. Tex. est in l. Iudæi cōi Romano iure. iūcta. l. Si qua. C.de Iudęis. Quarto: vt inuiti ad baptismū compelli nō possint. c. Sicut Iudæi. in prin. eo. titu. Quinto: vt bonas eorū consuetudines & pręsertim in suis festiuitatib⁹ obseruare non possint prohiberi / nec alias ab ipsis celebrandis impediri. d.c. Sicut Iudæi. §. 1. Sexto: vt sua bona possunt prout melius valent vendere/ certo in venditione suarū rerum ptio nullatenus stattuendo. l. Nemo exterus. C.de Iudęis. Septimo: vt etiam pro sceleribus eorū non possint ab aliquo offendi auctoritate priuata/ sed tantū auctoritate iudicis. l. Nullus. C. eodem. Et octauo: vt nullus ab eis coacta possit exigere seruitia: nisi quę ipsi tēpore pręterito facere consueuerunt. c. Sicut Iudęi. versic. Adhoc. eodem titulo. In plęrisq etiam casibus Christiani sunt Iudæis offensioni. Nec id quidem iniuria cum eos propria culpa submiserit seruituti. cap. Et si Iudęos. in principio. de Iudęis. Primus casus est: quia vniuersitati Iudęorum nichil pōt legari. tex. ē. i l. 1. C. eodē. Secūd⁹: vt ad aliquā dignitatē vl administrationē i ciuitate nō possint pmoueri. l. fi. C. eodē. c. Nulla. in prin. 54. dist. Q si aliqd eis officiū iniunctū susceperint: tā diu Christianorum cōio in cōmercijs & alijs denegat/ donec in vsus pauperum Christianorū: sedm prouidentiā diocesani epi conuertat/ quicqd fuerint a christianis adepti occasione officij sic suscepti: & officiū cū pudore dimittant/ qd irreuerenter assumpserunt. Ita dicit tex. in c. Cum sit. in fi. de Iudæis. Possunt tamen principes redditus suos Iudęis vendere vel paganis: christiano tn̄ cum eis deputato/ per quē Iudęi siue Sarraceni sine Christianorum iniuria regalia cōsequātur. c. Ex spūali. in fi. de Iudæis. Tertius est: vt nullū christianum possint in eorū seruitio domestico habere. c. Iudæi siue Sarraceni. & c. Adhæc. c. eodem ti. Quart⁹ est: vt cōtra christianos non possint ferre testimoniū. c. Iudęi. de testib⁹. Et nichilominus Christiani cōtra eos ferre possint. cle. 1. eo. ti. & dictū est in verb. Iuda. Quintus: vt nullū seruū christianum possint emere: etiā vt eo vtantur extra seruitium domesticū. c. 2. vbi plenius de hoc videndū est de Iudęis. l. Vnica. C. Ne christia. manci. Sext⁹: vt in die parasceues seu veneris sancta/ hostia vel fenestras apertas tenere nō possint: sed clausas tenere debēt tota die. c. quia super his. eo. ti. de Iudęis. Septimus: vt in dicta die parasceues in publicū prodire minime audeant. c. In nōnullis. versi. pe. eo. titu. Octauus: vt tam masculi Iudęi q fœminę in omni prouincia christianorū/ & omni tēpore/ qualitate habit⁹ publice ab alijs populis distinguātur. d. c. In nōnullis. in prin. Vñ dicit Hostien. in summa huius ti. col. 2. q Marsiliæ deferunt totam sericā ante pectus ad modum stellę: & mulieres oralia in capite. Nonus vt qtūcūq boni medici sint/ nichil lucrent cū christianis: quia nec ipsos vocare debēt in suis infirmitatib⁹: nec ab eis recipere medicinā. c. Null⁹. 28. q. 1. Decimus: vt in cōuiuijs suis christianos habere/ vel ad cōuiuia Christianorū vocari nō possint. Tex. est in c. Omnes. in prin. eadē causa & qstio. Vndecimus: vt si qui eorū vsuras pniciosissimā eorum consuetudinē seu potius corruptelā insequentes acceperint/ ad restitutionē cōpellant. c. Post miserabilem. de vsu. Duodecimus: vt si delinquant in legē naturæ vel diuinā: possint ab ecclesia coerceri / vt late p Panor. post Innocen. ibi. in c. Quod super his. de voto. & dictū est s. in verb. foris. Decimustertius: vt si aliquis Iudæ⁹ cognoscat carnaliter christianam: debeat puniri pœna arbitraria. Ita dicit pceptor meus Decius post alios quos allegat in c. 1. in. 4. col. de consti. Vnde dicit Oldrar. in consi. suis. consi. 133. incipiente. Quomodo puniat Iudęus. q cum Iudęus de facto fuisset accusatus: & probatus cognouisse christianā: fuerūt ei virilia incisa. & dicit se ea vidisse ante palaciū in ciuitate Auinionensi. Decimusquartus: vt ad officia publica etiā post susceptum baptismū admitti nō possint/ saltem sine interuallo alicui⁹ tēporis. Tex. est reputatus singularis. in c. Cōstituit. 17. q. 4. quē allegat sing. Ludo. Ro. in sing. suis. singu. 672. & idem probat quoad dignitates ecclesiasticas. in c. 1. 48. dist. & dictū est in verbo diacones. Decimusquintus & vltimus est: vt scholas Christianorū causa disciplinę cum eis acquirendę intrare prohibeant. Ita tenet Panor. c. 1. col. 1. de Iudæis. & sequit pceptor meus Deci⁹. in cap. Consuluit. 3. de appella.

¶ Multa alia de Iudæis videri possunt in verbis Ihesus & Lazarus.

ad gala. 1. c. **Iudaismus.** ¶ Proficiebā in Iudaismo (inquit Paulus) supra multos coætaneos meos in genere meo: abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum.

Exo. 18. c. d **Iudicare. Iudicatus & Iudicium.** ¶ Sedit Moyses vt iudicaret populum qui assistebat Moysi a mane vsq ad vesperam. Quod cum vidisset Ietro cognatus eius/ omnia scilicet quæ agebat in populo: ait. Quid est quod facis in plebe? Cur solus sedes & ois populus prestolatur de mane vsq ad vesperā. Cui respōdit Moyses. Venit ad me populus quærens sententiā dei. Cūq acciderit eis aliqua disceptatio/ veniūt ad me vt iudicē iter eos: & ostēdā pcepta dei & leges ei⁹. At ille. Non bonam (inquit) rem facis. Stulto labore consumeris: & tu & populus iste qui tecū est. Vltra vires tuas est negociū. Solus illud nō poteris sustinere: sed audi verba mea atq consilia: & erit dn̄s tecū. Esto tu populo i his q ad deū pertinēt/ vt referas q dicūtur ad eū: ostēdasq populo cerimonias & ritū colēdi/ viāq per quā ingredi debeāt: & op⁹ quod facere debeāt. Prouide autē de omni plebe viros [m] sapiē-

m ¶ Viros sapientes. Alias est viros potentes: qui sc3 per suam sapientiam & experientiam possint iudicare. Ita de Lira hic. Vnde aduertendum est pro iure humano: q etiam imperiti literarum possunt esse iudices/ & in causis iudicare: debent tamē habere assessores literatos/ quorum cōsilio regantur. Tex est quem ita declarāt ibi Cy. Bal. Saly. & cōiter moderni in l. Certi iuris. C. de iudi. & ita etiam (q sc3 literarum imperiti/ possint ee iudices) tenet glo. in l. 2. ff. Quod quisq iu. in l. fi. C. de sen. ex peri. reci. in c. Ad nostrā. de consuetu. & in cap.

Qui vult.de pœni.dist.6. Istud procedit etiam in iudice delegato.glo.est in c.Scifcitatus.in verb. Impedimento.de rescrip. & hoc casu poterit sententiam ferre per aliū/ vt concludūt glo. & Bar .in l.fi.C.de sen.ex pe.reci.& dominus meus Deci⁹.in dicto c. Scifcitatus.in fi.& do. Iason.in d.l.Certi iuris.in.1.colū.vbi allegat alios idem tenentes. Dicūt tñ Anto.de Bu.& Panor.in c.1.per illum textū in verbo & statuta canonū nō ignorant. de consangui.& affi. Q̄ si iudex ignarus canonū iudicat in causa matrimoniali: q̄uis valeat sententia/ tamē peccat: quia debuit alteri delegare vl̄ peritos cōsulere.dicit etiā Io. Fa. in.§.similiter.institu.de excusa.tuto. ꝙ Tametsi Iperitus iuris possit esse iudex: tamē nō omnino debet esse imperitus literarum/ sed saltē scire debet legere & scribere. Et ita declarat.d.l.Certi iuris.quam etiam declarans Gemi.10.distinc. in summa dicit ꝙ si non sit literarū/causarū tamen peritia in iudice eē debet.

tes & timētes [n] deum: in quibus [o] sit veritas/& qui [p] oderint auaritiā: & cōstitue ex eis tribunos & cēturiores/& quiquagenarios/& decanos qui [q] iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referent ad te: & ipsi minora tantummodo iudicent: leuiusꝙ sit tibi/ partito in alios onere. Si hoc feceris adimplebis imperium domini: & præcepta eius poteris sustētare: & omnis hic populus reuertetur ad loca sua cum pace. Quibus auditis Moyses: fecit omnia quæ ille sugesserat. Et electis viris strēnuis de cuncto Israel/constituit eos principes populi: tribunos & centuriones/ & quinquagenarios & decanos/ qui iudicabant plebem domini omni tempore. Quicquid autem grauius erat/referebant ad eum: faciliora tantummodo iudicantes.

¶In [r] iudicio/plurimorum non acquiesces sentētiæ vt a vero deuies. Exodi.23.a
Pauperis [s] quoꝙ non misereberis in iudicio.

¶Nolite facere aliquid iniquum in iudicio: in regula/ in pondere/in Leui.19.g.
mensura.

¶Aequum [t] iudicium sit inter vos/siue ciuis siue peregrinus peccaue- Leui.24.d.
rit: quia ego sum dominus deus vester.

n ¶ Et timētes deum. Facit tex.ic.1.versi.Caueāt.de len.& re iudi.li.vj.vbi dr̄. Caueāt ecclesiastici iudices & prudenter attēdāt vt in causarum ꝓcessibus/nil vendicet odiū: vl̄ fauor vsurpet. Timor exulet/ p̄mium aut expectatio p̄mij iustitiam non euertat/ sed stateram gestent in manibus lances appendant equo libramine vt in omnibus quæ in causis agenda fuerint presertim in concipiendis sententijs & ferendis prę oculis habeāt solū deū/ illius imitantes exemplū qui q̄relas popoli tabernaculum ingressus ad dominum referebat/ vt scdm eius imperium iudicaret. Hęc ibi. Cætera quæ hic dici possent/dicent in subsequentibus sententijs.

o ¶ In quibus sit veritas/ vitę.s.& iustitię. vitę quia iudex criminosus seu existens in peccato mortali: licet ex potestate officij alios iudicare possit/ tñ peccat iudicādo. put notāter dicit Panor.in Rob.de vita & no.cleri.in.1.colū.& est bo.tex.in c. Iudicet.in prin.3.q.7. iustitię vt scienter/ aut per errorē imputabilē/ alteri⁹ iustitiam nō euertat.d.c.1.de re iudi.li vj.& satis dicetur in subsequentibus sententijs.

p ¶ Et qui oderunt auaritiam. Hinc dicit celebris tex.Gregorij.in c.Qui recte.21.q.3. Qui recte iudicat & præmium remunerationis expectat fraudem in deū perpetrat/ quia iustitiam quam gratis impartiri debuit acceptione pecuniæ vendidit/ bonis male vtuntur qui pro temporali lucro iuste iudicant. Tales quippe ad veritatem nō iustitię defensio: sed amor p̄mij prouocat quibus si spes nūmi substrahitur: confestim a iustitię cōfessione recedunt. Acceptio nūmorum pręuaricatio veritatis est. Vnde pro iusto dicitur. Qui excutit manus suas ab omni munere/ iste in excelsis habitabit/ & in c.Non licet.eadē causa & q̄stio. Dicit tex.Aug. Non licet iudici vendere iustū iudiciū.& si liceat aduocato vendere iustū patrociniū/ & iurisconsulto rectū consiliū: Et idē pbat tex.in c.Nō sane.circa prin.14.q.5.& in l. Venales.C.Quan.prouo.non est ne.

q ¶ Iudicent populū omni tēpore. Iure hūano iudices iudicare possunt omni tēpore.i.nō solū matutino/ sed etiā meridiano & vespertino.§.sedebūt.in Auct.de iudicibus.coll.7.Nocturno tñ tēpore iudicare nō possunt. Q̄ si iudicū/ sn̄ia p eos de nocte lata non valet. Ita cōiter concludūt doc.in l. Nō minorē.C.de transac.in l.More Romano.ff.de ferijs.& in c.consuluit.vbi bo tex.de offi.dele.de quo videatur quod satis ample scribit p̄ceptor meus Iason.in d.l.Nō minorē.col.1.An aūt diebus feriatis possit iudicari.dictū est s̄.in verb.dies.

r ¶ In iudicio plurimorū nō acquiesces sn̄ię: vt a vero deuies. Pro hac sn̄ia & cæteris in diuino aut hūano iure de iudicio loquentibus: est aduertendū summarie/ ꝙ iudiciū multipliciter assumi solet. Quādoꝙ em̄ iudiciū idē est ꝙ actio: vt iudiciū familię herciscundę.i.actio.l.in trib⁹.ff de iudi.c. Ex literis.de pba. Quādoꝙ est lis siue cōtrouersia: vt iudiciū pendet de hæreditate.l.1.scdo rñso.ff.ad Trebel.l. Quod debet.ff.de pecul. q̄nꝙ est authoritas.vt negocia ecclesiastica nō sunt iudicio laicorū disponēda.c. Decernim⁹.extra de iudi. Quādoꝙ est forus: vt causa iurispatronatus debet diffiniri iudicio ecclesiastico.i.in foro eccl̄ię.c.q̄to.de iudi. Quādoꝙ est arbitriū.c.a iudicibus.2.q.6.l.Arbitro.ff. Qui satis cogan.c. Ab arbitris.de offi.deleg.lib.vj.vbi probat arbitros iudices dici: ergo & arbitria iudicia. Quādoꝙ est vltia volūtas: vt iudiciū testatoris nō debet eē cassū.l.1.C de sa.eccle. c.Licet.de sepul.in vj. Quādoꝙ est q̄stio: vt iudiciū ambiguū est ad Papā referēdū.c.Per venerabilē.§.Rationibus.qui filij sint legi.l. Quoniā.C.de ordi.iudi. Quādoꝙ est discretio: vt furiosus & impubes nō possunt eē iudices/ qa carēt iudicio.i.discretiōe.l.Cum p̄tor.ff.de iudi.c.Graue.de prębē.in antiq. Quādoꝙ ē sn̄ia: vt Iudex punire pōt eos q suo neglexerit parere iudicio.i.sn̄ię.c. De causis.de offi.deleg.c.Si duob⁹.de appel.in fi.c.ff.de p̄scrip.l.Qui cōcubinā.§.Si hæres.ff.de lega.3.& ita hic sumi pōt.& Eccl̄iasti.18.ibi. Ante iudiciū iustitiā tibi para. Quādoꝙ ē instātia. vt iudiciū perit triennio.i.instātia.l.Properandū.C.de iudi c. Venerabilis. eo.ti. Quādoꝙ est discusso negocij p sn̄iam terminādi: vt in Ru.ff.&.C.de iudi.& in c.Forus.de verb.sig. Quādoꝙ ē potestas iudicandi. l.Iudiciū soluit.ff.de iudi. Quādoꝙ est pnicies. Vnde ap̄s.1.ad Cori.11. Qui māducat & bibit indigne corpus & sanguinē dn̄i: iudiciū sibi manducat & bibit. Quandoꝙ est pœna: vt in Matthæo. Qui occidit/ reos erit iudicio.i.in pœna.& in Io. Qui bona egerūt/ ibūt in vitā ęternā: q vero mala/ in resurrectionē iudicij.i.pœnę æternę. Et q̄nꝙ est ꝓcessus iudicialis.c.1. de iudi.in vj.c.Pia.de excep.eo.li.has acceptiones iudicij numero quindecim congerit Io.mo.in Ru.de iudi.in extrauagantibus communibus.

s ¶ Pauperis non misereberis in iudicio. Hinc dicit Aug.in c. Ne amisso.23.q.4.Ne amisso iudicio sis pauperi in mala causa misericors: cuius si parcis sacello.i.paupertati: percutis cor & tanto nequiorem reddis/ q̄to iustū sibi fauere videt. Hęc ibi.

t ¶ Aequū iudiciū sit inter vos siue ciuis siue &c. Qui eñi recte iudicat/

ftaterā in manu geftat: 45 dift.c. Omnis qui: vt ita magnū iudicet ac paruū. c. Nouit. de iudi.
v ¶ Iudicabat populū. Videatur quod diffufe dictū eft ſ. in verbo Delbora.
x ¶ Si cōtempſi ſubire iudiciū cum ſeruo meo &c. Iure humano ſeruus nedū cum domino/ ſed nec etiam cum extraneo poteſt eſſe in iudicio/ vel tanꝗ reus vel tanꝗ actor/ vel tanꝗ iudex: & ſi cōdemnatio aliqua in perſonam eius facta ſit/ quod factum eſt non ſubſiſtit. Tex. eſt. in l. Seruus. C. de iudi. Fallit in aliquibus caſibus.

Deute.14.c ¶Non peruertes iudicium aduenę & pupulli.

Deu.27.c. ¶Maledictus qui peruertit iudicium aduenæ pupilli & viduæ. Et infra in verbo maledictus.

Iudicū.4.a ¶Delbora prophetis vxor Lapidoth iudicabat[v] populum: & ſedebat ſub palma quæ nomine illius vocabatur: aſcendebantq ad eam filij Iſrael in omne iudicium. Et ſupra in verbo Delbora.

1.regū.16.b ¶Iuxta intuitum hominis ego non iudico: ait dominus.

Thobię.3.a ¶Iuſtus es domine/ & omnia iudicia tua vera ſunt: & omnes viæ tuę/ miſericordiæ & veritas & iudicium.

Iob.6.d. ¶Loquentes id quod iuſtum eſt: iudicate.

Iob.8.a ¶Nunquid deus ſupplantabit iudicium: aut omnipotens ſubuertet quod iuſtum eſt?

Iob.10.a ¶Indica michi domine cur me ita iudices?

Iob.31.b. ¶Si contempſi ſubire[x] iudicium cum ſeruo meo/ & ancilla mea cum diſceptarent aduerſum me. Quid enim faciam cum ſurrexerit ad iudicandum deus: & cum quęſierit/ quid reſpondebo illi? Nunquid non in vtero fecit me. qui & illū operatus eſt/ & formauit me i vulua vnus?

Iob.34.a. ¶Iudicium eligamus nobis: & inter nos videamus quid ſit melius.

Iob.34.b. ¶Deus non condemnabit fruſtra/ nec omnipotēs ſubuertet iudiciū.

Iob.34.l. ¶Nunquid[y] qui non amat iudicium ſanari poteſt?

Iob.36.a. ¶Deus iudicium pauperibus tribuet.

Pſal.1.a. ¶Non reſurgunt/ impij in iudicio. Et latius ſupra impius.

pſal.7.c. ¶Iudica me[z] domine ſecundum iuſtitiam meam: & ſecūdum innocentiam meam ſuper me.

Pſal.25.a. ¶Iudica me domine: quoniam ego in innocētia mea ingreſſus ſum. & in domino ſperans non infirmabor.

Pſal.9.b. ¶Parauit[a] dominus in iudicio thronum ſuum: & ipſe iudicabit orbem terræ in æquitate: iudicabit populos in iuſtitia.

Pſal.18.c. ¶Iudicia[b] domini vera/ iuſtificata in ſemetipſa: deſyderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum: & dulciora ſuper mel & fauū. Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendis illis retributio multa.

Pſal.35.b. ¶Iudicia tua (domine) abyſſus multa.

pſal.36.f. ¶Conſyderat[c] peccator iuſtum/ & quærit mortificare eum: dominus autem nō derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.

Certis enī ex cauſis/ etiā aduerſus dominos ſeruis cōſiſtere permiſſum eſt. i. ſi qui ſuppreſſas tabulas teſtamenti dicant in quibus libertatē ſibi relictam aſſeuerant. Itē arctioris annonæ/ populi Romani. cēſus etiam fraudati/ & falſæ monetæ criminis reos dn̄os detegere ſeruis pmiſſuꝫ eſt. Prætereà/ ſi fideicōmiſſariā libertatē ab his petant: ſed & ſi qui ſuis nūmis redēptos ſe & nō manumiſſos cōtra placiti fidē aſſeuerent. Liber etiam eē iuſſus/ ſi rationes reddiderit: arbitrū contra dominū de rationibus excutiendis recte petet. Sed & ſi quis fidē alicuius elegerit vt nūmis ei⁹ redimat/ atq; his ſolutis manumittat: nec ille oblatā pecuniam ſuſcipere velle dicat. Contractus fidem detegendi ſeruo poteſtas tributa eſt. Ita dicit textus cui⁹ hæc verba ſunt in l. Vix certis. ff. de iudicijs. vbi per glo. & doc. aſſignantur alij caſus qb⁹ ſeruis ſtare i iudicio pmittit. Recurrat ad eū locum.
y ¶ Nunquid q nō amat iudiciū ſanari poteſt. Circa hanc ſententiā notāda eſt doctrina Archi. in c. Aliorū. 9. q. 3. vbi dicit. Multiplex reperiri iudiciū. Quoddā ē iudiciū extremū quod a Chriſto fiet: & de hoc ſtatim ſubſequētur ſnię. Aliud eſt iudiciū quo ſacerdos iudicabat īter lepra & leprā qd iudiciū ſignificabat iudiciū confeſſiōis: quo ſacerdos iudicat inter lepram & lepram. i. peccatū & peccatū. & de hoc videbitur. J. in verbo lepra. Aliud eſt iudiciū conſcientię/ de quo ap̄ls. Si nos diiudicaremus: non vtiq; iudicaremur. Et eſt iudicium eccleſię/ quo p̄lati iudicant eccleſiā. c. Cū ab eccleſiarū. de offi. or. Primū iudiciū non amāt/ ſeu a primo iudicio recedunt obſtinati & contēnentes: de quibus legitur in Eccleſiaſtico. Conſidera opera dei: quia nemo poſſit corrigere qd ille deſpexerit. A ſecūdo iudicio confeſſiōis recedūt recidiuātes. Vñ Iob. Nunquid qui nō amat iudiciū ſanari pōt? A tertio iudicio cōſcientiæ recedūt negligentes: ſicut filius prodigus/ de quo legit ꝙ abijt in regionē longinquā. ſed poſtea ad ſe reuerſus. i. ad ppriā conſcientiā ait. Q̄ti mercenarij i domo &c. A quarto iudicio eccleſiæ ſcilicet: recedunt contumaces. de qbus habetur in c. Cōtumaces. 50. diſ. Hęc Archi
z ¶ Iudica me dn̄e &c. Circa iſtos duos pſalmographi verſiculos/ notet tex. in c. Vt cognouerūt. §. Opponit. verſi. Charitatē. de pœ. diſ. 2. vbi dr̄. Si charitatē nō habebat Dauid: qua temeritate iudicari rogabat: dicens. Iudica me deus ſcdm iuſtitiā meā. & ſecundum innocentiā meā ſuper me. Et rurſum. Iudica me domine/ qm̄ ego in innocentia mea ingreſſus ſum &c.
a ¶ Parauit in iudicio thronum ſuū &c. Hæc ſnīa de extremo iudicio loquit. de quo ſtatim aliquid dicet.
b ¶ Iudicia domini vera/ iuſtificata in ſemetipſa. i. (dicit Aug.) Iudicia dn̄i non indigent alterius authoritate. Pro hac declaratione facit bo. tex. Anacleti papę. in c. Si oia. 6. q. 1. vbi dr̄. Si oia in hoc ſeculo vindicata eſſent/ locū diuina iudicia non haberēt: ſuperuacuis laborat impēdijs/ q ſolē certat facibus adiuuare. Ideoq; ſi aliquis putat in hoc deo placere: ꝙ ſeruos accuſat/ & vt meliores fiant dicit ſe hoc agere: inuanum laborat: & plus inuidię ſtimulis agitat/ ꝙ charitatis. quoniā diuinę gratię plenitudo adiectiōe hūana nō indiget: nec vlla regrit cōmendationis augmenta. Hęc ibi.
c ¶ Conſiderat peccator iuſtum &c. Recurrat pro annotatione ad verbum conſiderare,

d ¶ Recte iudicate filij hominū. Iure humano & respectu fori contētiosi iudex qui non recte iudicat si quidē id fecerit per imprudentiam/ facit litem suā.i.tenet parti quā læsit ad interesse: nō tñ insolidū/ sed eatenus quatenus superiori æquū videbitur.l. Si iudex.ff.de va.& extraor.cognitio.& insti.de obli.quæ ex quasi delic. nas. in prin. Si tamē esset filiusfa. nō posset cōdemnari nisi peculio tenus.i.in tāta q̄titate/ q̄ta tūc in peculio fuit cū sententiā dicebat. Tex. est in l. Si filiusfamilias. in prin. ff. de iudi. Si vero per dolum.i.scienter & sponte nō recte iudicauerit/ corruptus gratia vel pecunia aut etiā alteris partis inimicitia extimulatus: tenetur insolidū ad verā æstimationē litis.d.l. Si filiusfa.in fi. & efficit infamis.l.fi. C.de pœna iudi. qui male iudi. De iure aūt canonico/ si quis iudex ecclesiasticus ordinarius aut etiam delegatus/ famæ suæ prodigus & proprij psecutor honoris/ contra consciētiā & contra iustitiam/ in grauamen partis alterius quicq̄ fecerit p gratiam vel per sordes: ab executione officij p annum nouerit se suspēsū: ad æstimationē litis parti quā læserit nichilominus condēnandus. sciturus q̄ si suspensiōe durante dānabiliter ingesserit se diuinis: irregularitatis laqueo se inuoluet/ a qua non nisi per summū pōtificem poterit liberari: saluis alijs constitutionibus/ q̄ iudicibus male iudicantibus pœnas ingerunt & infligunt. Ita dicit tex. in c.i.§. Si quis autē. de re iudi. lib. vj. Cōstitutiones aūt iudices male iudicantes punientes/ sunt hæ quæ in huius annotatiōis principio dictæ sunt/ q̄ etiam ponuntur per glo. in c. i. loc etiā. in glo. fina. 2. q. 6. De iure tamen nouissimo auctentico/ statutū est vlterius: vt iudex per dolum suum male iudicans/ condēnetur in triplum si ciuilis sit causa: si vero criminalis/ punitur in confiscatione propriæ substantiæ. Tex. est in Auctē. vt litigan. in exor. litis iurent. colla. 9 in.§. Si quis aūt. & habetur in Auctēn. Nouo iure. C.de pæni. iudi. q̄ ma. iudi.

¶ Si vere vtiq̄ iustitiam loquimini/ recte [d] iudicate filij hominum. Psal.75.a.

¶ Deus iudicium tuum regi da: et iusticiam tuam filio regis. Iudicare populum tuū in iusticia/ et pauperes tuos in iudicio. Suscipiāt mōtes pacem populo: et colles iustitiā. Iudicabit pauperes populi/ et saluos faciet filios pauperum et humiliabit calumniatorem. psal.71.a.

¶ Honor regis iudicium diligit. Psal.98.a.

¶ Iudicia tua domine iocunda sunt. Psal.118.d.

¶ Memor fui iudiciorum tuorum (domine) & consolatus sum. Psal.118.g.

¶ Confige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Psal.118.p.

¶ Iudica iudicium meum/ et redime me domine: propter eloquiū tuū viuifica me. psal.118.u.

¶ Septies [e] in die laudem dixi tibi domine: super iudicia iustitiæ tuæ. psal.118.x.

¶ Iudicia tua domine adiuuabunt me. psal.118.y.

¶ Non intres in iudicium cū seruo tuo domine: quia non iustificabi[f]tur in conspectu tuo omnis viuens. Psal.142.a.

¶ Dominus [g] facit iudiciam iniuriam patientibus. Psal.145.b

¶ Tibi soli peccaui/ et malum coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis/ et vincas cum iudicaris. Psal.50.b.

¶ Accipere [h] personam impij in iudicio non est bonum: vt declines a veritate iudicij. puer.18.a.

¶ Parata sunt derisoribus iudicia. proue.19.d

¶ Qui cognoscit faciem in iudicio non benefacit. puer.28.a.

¶ Iudicabit orbem terrarum in iustitia/ et populos in æquitate. Psal.97.i fi.

¶ Lætare iuuenis in adolescentia tua: et in bono sit cor tuū/ in diebus iuuētutis tuæ et ambula in vijs cordis tui/ et i intuitu oculorum tuorū. Et scito q̄ pro [i] omnibus his adducet te deus in iudicium. Eccles.11.d

¶ Cuncta [k] quæ fiunt adducet deus in iudicium/ pro [l] omni errato siue bonum [m] siue malum sit. Eccles.12.d

¶ Diligite iustitiā/ qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate/ et i simplicitate cordis quærite illum: quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum. apparet autem eis qui fidem habent in illum. Sapiē.1.a.

e ¶ Septies in die. Recurratur ad verbū dies. & ad verbum laus.

f ¶ Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuēs. Eius comparatione qui mutabilitatem nescit/ omnis creatura vitiosa dicit: quia mutabilitatis est capax/ iuxta illud. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Ita dicit textus in c. si. circa fi. de pœni. distin. 2.

g ¶ Dominus facit iudicium omnibus iniuriā patientib⁹. Videatur diffusa annotatio s. I verb. iniuria.

h ¶ Accipere personam in iudicio &c. Qui cognoscit faciem in iudicio &c. Circa istas duas sententias/ notetur celebris textus Gregorij. in c Quatuor modis. 11.q 3. vbi dicitur. Quatuor modis hūanū iudiciū peruertitur. Timore: dū metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescim⁹. Cupiditate: dum p̄mio alicui⁹/ animum corrumpimus. Odio: dum contra quemlibet aduersarium molimur. Amore: dum amico vel propinquo cōtendimus præstare auxilium. Quam vero graue sit/ vel odio/ vel amicitia/ vel metu/ vel munere/ vel quomodolibet iudiciū peruertere August in⁹ testatur dicens. Quicūq̄ aūt cōsanguinitate/ aut amicitia/ seu hostili odio vel inimicitijs in iudicando ducitur: peruertit iudicium Christi/ qui est iustitia: & fructū illius vertit in dānationis amaritudinem. Ita dicit tex. in c. Quicūq̄ autem consanguinitate. eadem causa & quæstio.

i ¶ Pro omnibus his adducet te deus in iudicium. Videatur quod dicetur proxima annotatione.

k ¶ Cuncta quæ fiunt adducet deus in iudicium. Non igitur immerito loquens imperator de hoc iudicio appellat ipsum terribile. prout est textus in.§. finali. in Auctenti. Iusiuran. quod præstatur ab his qui admini. suscī. collatione secunda.

l ¶ Pro omni errato. Etiam (dicit glosa interlinearis) pro omni verbo ocioso etiam ignoranter prolato. Pro hoc est textus apertus Hiero. in c. Quotiens. in fine. 22. quæstio. 5.

m ¶ Bonum sit supple de genere/ sed ex circūstantia malum: vt quia finis propter quem fit bonum/ malus est. Tunc enim & ipsum quod bonum erat/ redditur malum. c. Vide q̄stum. 1. q. prima.

n ¶ Iusti iudicabunt nationes. Videatur qd dicit Archid. in c. Vereor. 8.q.1. de quo dictū ē ī verb. dies. q.
o ¶ Horrendę & cito apparebit vobis &c. Circa hāc sententiā notet bo. tex. apud legistas. in l. Rē nō nouā. paulo ante fi. C. de iudi. vbi dr. Omnes omnino iudices Romani iuris disceptatores / non aliter litium primordiū volumus accipere: nisi prius ante sedem iudicialē sacrosanctę deponant scripturę: & hæ permaneant non solū in principio litis / sed etiā in omnibus cognitionibus vsq3 in ipsum terminū / & diffinitiuę sententiæ recitationē. Sic etenim attendentes ad sacrosanctas scripturas / & dei psentia consecrati / ex maiori præsidio lites dirimenī sciturī q nō magis alios iudicant q ipsi iudicabunt: cum etiā ipsis magis q partib9 iudiciū terribile est. Si quidē litigatores sub hominib9 ipsi autē deo inspectore adhibito causas pferunt trutinādas. Hęc ibi.
p ¶ Potentes aūt potenter tormenta patienī. Idem pbat tex. in c. Pręcipue. 11.q.3. & i c. Nulli. 25.q.1.
q ¶ In iudicādo ēsto misericors vt pater. Pupillis / viduis & cæteris miserabilibus personis iudex in iudicando se se misericordem exhibere non debet vt alijs iniustitiā faciat. c. Ex tenore. de foro. cōpe. Misericordia aūt quę talib9 personis in iudicādo debet / est / vt celeri expeditione causa ipsarū decidatur. vtq3 pro litigando extra prouinciā trahi nō possint. Ipse vero alios possint trahere. Tex. est in l. vnica. C. Quādo ipe. iter pupil. & viduas &c. Aut misericordia: vt data paritate probationū pro ipsis iudicari debeat. c. fi. in fi. in verb. Fauorabili de re iudica.
r ¶ Ante iudiciū interroga teipm &c. Recurrat ad verb. iterrogare.
s ¶ Ante iudicium para iustitiam tibi. Ante iudiciū. i. ante sententiā. Ita exponit hęc verba Io. mo. in Rub. de iudicijs. in extrauag. & dictum ē ā. eodē. sup illd. in iudicio / plurimorum nō acquiesces sentētiæ / via vero deuies.
t ¶ Domin9 ad iudicandū veniet. &c. Hęc sententia & plerę3 sequētes de futuro extremo iudicio loquitur. Vnde videātur quę de eo dicta sunt in verbo dies. Iohel. 2. Sed ibi dictis addēdo / noletur primo textus in Auctien. iniuran. qd præstatur ab his. §. fi. colla. 2. vbi illud iudiciū appellat / terribile iudiciū magni dei & saluatoris nostri / domini nostri Ihesu Christi. Secūdo addatur / q huic iudicio reseruata sūt facta summi pōtificis: quia terreno non subijcitur iudicio. Aliorū em̄ hominū causas deus voluit per homines tern. inatet: sed sedis apl'icę pręsulem suo sine q̄stione reseruauit arbitrio. Voluitq3 beati Petri apl'i successores cœlo tātū debere innocentiā: & subtilissimi discussoris indagini / inuiolatā habere cōscientiā. Ita dicit tex. in c. Aliorum. in prin. 9. q 3. De hoc sī / an scz papa aliquo iudicet terreno iudicio / videat ā. in verb. Cōciliū. Tertio addat q huic iudicio secreta ac dubia sunt reseruata. De eis em̄ temerariū ē homini iudicare. c. Cōsuluisti. versi. Occulta. 2. q. 5. c. Nomē pśbyteri. 2. q. 1. Quarto addat tex. in c. Nūqd Cain. paulo aū fi. de pœ. dis. 1. vbi dr. Qualem te inuenit de9 cū vocat / talē pariter & iudicat.
v ¶ Ego dñs diligens iudiciū & odio habens rapinam in holocaustū. Recurrat ad verbū holocaustū.
x ¶ Iudicate mane iudicium. His verbis literaliter in-

Sapiē.3.b. ¶ Iusti[n] iudicabunt nationes: & dominabuntur populis. &c.
Et infra Iustus.

Sapiē.6.a. ¶ Audite reges & intelligite: discite iudices finium terræ. Prębete aures vos qui cōtinetis multitudines / & placetis vobis in turbis nationū: quoniam data est a domino potestas vobis: & virtus ab altissimo. qui interrogabit opera vestra: & cogitationes scrutabitur: quoniam cum essetis ministri regni illius: non recte iudicastis / nec custodistis legem iustitiæ: neq3 secūdum voluntatem dei ambulastis. Horrēdæ &[o] cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his qui præsunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes[p] autem potēter tormenta patiētur. Nō enim substrahit personam cuiusq̄ dominus: qui est omnium dominator: nec verebitur magnitudinē cuiusq̄. quoniam pusillum & magnum ipse fecit: & æqualiter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

Eccli.4.b. ¶ In iudicando[q] esto pupillo misericors vt pater. Et diffuse infra pupillus.

Eccli.18.c. ¶ Ante[r] iudiciū iterroga teipsū & i cōspectu dei iuenies ppiciationē.

Eccli.19.c. ¶ Ante[s] iudicium para iustitiam tibi.

eccli.19.ifi. ¶ Est iudicium quod non probatur esse bonum.

Eccli.20.a. ¶ Concupiscentia spadonis deuirginauit iuuenculā: sic qui facit per vim iudicium iniquum.

Eccli.25.a. ¶ Q3 speciosum caniciei iudicium.

Eccli.38.c. ¶ Memor esto iudicij mei sic eni erit & tuū: michi heri / & tibi hodie.

Eccli.43.b. ¶ In verbis sancti stabunt ad iudiciū & non deficient in vigilijs suis.

Esaię.3.c. ¶ Stat ad iudicandum dominus & stat ad iudicandos populos. Dominus[t] ad iudiciū veniet cum senibus populi sui & pricipibus eius.

Esaię.16.b. ¶ Pręparabitur i misericordia solium & sedebit super eum dominus in veritate in tabernaculo Dauid / iudicans & quęrens iudicium & velociter reddens quod iustum est.

Esaię.32.a. ¶ Ecce in iustitia regnabit rex / & principes in iudicio preerunt.

Esaię.54.d ¶ Omnem linguam resistentem tibi (domine) in iudicio iudicabis.

Esaię.61.c. ¶ Ego[v] dñs diligens iudicium & odio habens rapinā in holocaustū.

Hiere.21.d. ¶ Iudicate[x] mane iudicium / & eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea & succēdatur: & non sit qui extinguat propter maliciam studiorum vestrorum.

Oseę.4.a. ¶ Iudicium domino erit cum habitatoribus terræ.

Amos.5.b. ¶ Conuertitis in absynthium iudicium.

zacha.7.c. ¶ Hæc ait dominus exercituum dicens. Iudicium verum iudicate / & miserationes facite / vnusquisq3 cum fratre suo. Et viduam & aduenā & pauperem nolite calumniari.

tellectis/videatur quod dictum est s. eodem in prima sententia. in quinta annotatione.

¶Accedam ad vos in iudicio: & ero testis velox maleficis & adulteris & periuris/& qui calumniantur mercedē mercenarij: & humiliant viduas & pupillos: & opprimunt peregrinum nec timuerunt me: dicit dominus exercituum. Mala.3.b.

¶Nolite [y] iudicare: & non iudicabimini. Nolite condemnare: & non condēnabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. & i qua mensura mensi fueritis: remetietur vobis. Math.7.a

¶Petrus ait Ihesu. Ecce nos reliquimus oīa/ & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Ihesus autē dixit illis. Amen dico vobis/ q̄ vos qui secuti estis me: in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ/ sedebitis [z] & vos iudicantes duodecim tribus Israel. Math.19.d.

¶Qui credit in filium non iudicatur. Qui autem non credit iam [a] iudicatus est: quia non credidit in nomine vnigeniti filij dei. Ioan.3.c.

¶Pater [b] non iudicat quenq̄/ sed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent filium/ sicut honorificant patrem. Et supra filius. Ioan.5.d.

¶Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate. Ioan.7.c.

¶Si quis audierit verba mea / & non custodierit: ego [c] nō iudico eum (ait Christus) Non enim veni vt iudicem mundum: sed vt saluificem mundum. Qui spernit me/& nō accipit verba mea: habet qui iudicet eum. Sermo quem loquutus sum/ ille iudicabit eum in nouissimo die. Ioan.12.g.

¶Princeps mundi huius iam iudicatus est. Ioan.16.b.

¶Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas: in quo [d] enim alterum iudicas teipsum condemnas. Eadem enim agis quæ iudicas. Scimus autem quoniā iudiciū dei est scdm veritatē/ in eos qui talia agunt &c. ad rōa.2.a.

¶Tu quis [e] es qui iudicas seruum alienū? domino suo stat aut cadit: stabit [f] autem. Potens est enim deus statuere illum. Nam alius [g] iudicat diem iter diem: alius autem iudicat omnem diem. Vnusquisq; in suo sensu abundet. adrōa.14.a

¶Qui non manducat/ manducantem non iudicet. Et latius in verbo manducare. Ad rōa14.a

¶Beatus [h] qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. ad ro.14.d.

y ¶ Nolite iudicare/ & non iudicabimini. Pro huius sentētię declaratione est bo. tex. in c. Deus oīpotens. 2.q.1. de quo videatur s. in verb. clamor. in.2. annota. Et notetur tex. vbi hęc snia ponitur. 23.q.1. in prin. vbi glo. dicit hanc sententiā loqui de iniuste iudicantibus. Et ita etiā dicit Archi. in c. Deus oīpotens. Vel secundo (dicit eadē glo.) loquitur hæc snia de nō habētibus iurisdictionē. Talibus enī de alijs (licet criminosis) iudicare non licet eos diffamādo. put dictū est s. in verb. detrahere. Nec etiā eos puniendo: nisi salte eorum sint potestati subiecti. quo casu punire possūt: moderamie tn̄ seruato: vt habetur in l.1. C. de emen. seruo. & in l. Vnica. C. de emēda. ppin. & in c. Ea vindicta. cū simi. 23.q.4. Alioqui ponire nō debēt. qa iudiciorum vigor/ iurisq; publici tutela videt in medio constituta: ne qs̄q̄ sibi pmittere valeat vltionē. dicit tex. in l. Nullus tanq̄ Iudęus. C. de Iudæis. facit tex. in l. Extat. ff. qd metu cā. & in c. Cū minister. 23.q.5. dū ibi dr. Cū minister iudicis occidit eū/ quē iudex iussit occidi: profecto si id spōte faciat/ homicida ē. etiā si eū occidat quē scita iudice debuisse occidi. Hæc ibi.

z ¶ Sedebitis & vos iudicantes. 12. tribus Israel. Recurrat ad ea quę dicta sunt in verb. dies. Iohel.2.q. in prin. post Archi. i c. Vereor. 8.q.1.

a ¶ Iudicatus est. i. iudicari pręscitus est. Ita declarant glo. & Archi. in c. Benedictus. de pœ. distin.4.

b ¶ Pater omne iudicium dedit filio. Declaretur vt post Archi. dictū est s. in verbo filius.

c ¶ Ego non iudico eū. Modo/ supplēdū est (dicit Augu.) ne obsit pcedēti sententię. Pater omne iudicium dedit filio. Quare aūt modo non iudicat/ ostendit dicens. Non enī veni vt iudicē mundū: sed vt saluificem mundū. i. vt saluū faciaz mundum. Nūc ergo est tempus misericordię. post erit iudicij. c. in pręsenti seculo. 13.q.2. vel ego non iudico eū. i. (dicit Chryso.) non sum causa perditionis eius: sed ipse qui verba mea spernit. c. Non est q̄ cuiq̄. 15. quæstio.1.

d ¶ In quo alterum iudicas/ teipsum condēnas. Tex. est eiusdem sentētię in c. Multi sacerdotes. circa me. 40. distin. de quo dictū est in verb. cōdēnare. Ex hac itaq; sententia (dicit tex. in c. Nichil iniquius. 32.q.6.) nichil iniquius q̄ causa fornicationis dimittere vxorem/ si & ipse cōuincitur fornicari. Occurrit enī illud: in quo alterum iudicas/ teipsum condēnas. Eadem enī agis quę tu iudicas. Quapropter quisquis fornicationis causa vult abijcere vxorē suā: prior debet esse a fornicatione purgatus & immunis. Hęc ibi. & est textus sumptus ex Aug. in trac. de sermo. do. in monte.

e ¶ Tu quis es/ qui iudicas alienum seruū? &c. Hęc sententia declarat per tex. in c. Multi corrigunt pau lo añ fi.2 q.1. & in c. Deus oīpotens. eadē cā & q̄sti. & in c. Nullū. 30.q.5. de quibus textibus dictū est/ in huius ānotatione snię. s. in verb. dñs. Illis itaq; textibus innitētibus huic sniæ colligit: nos ad mala de alijs credēda/ nō debere esse pcipites: sed oīa prius maturo considerare iudicio. Vnde Gregorius (Ioāni Corinthiorū epō scribēs.) Si qd ad aures tuas (ait) de aliquo clerico peruenerit/ quod te iuste possit offendere: facile nō credas/ nec ad vindictam te res accendat incognita: sed pręsentibus ecclesię tuę senioribus/ diligenter est veritas perscrutanda: & tūc (si qualitas rei poposcerit) canonica districtio culpā feriat delinquentis. Et ad hoc etiā facit bo. tex. in c. Eorum. 11.q.3. de quo dictū est s. in verb. Confundere. super illud Prouer. 18. Qui prius respondet q̄ audiat: stultum se esse demonstrat/ & confusione dignum.

f ¶ Stabit aūt. Hoc loco monemur (dicit glo. or.) vt dubia i meliorē partem interpretemur: & ad hoc est tex. apertus in c. Estote misericordes. de regu. iuris. in antiq.

g ¶ Nā alius iudicat diem inter diē. i (dicit glo. or.) vnus certis tn̄ diebus abstinēdū esse dicit: alius vero omni die. Suo autē sensu quilibet relinquat. Tex. est Aug. quo filis snia ponit in c. Quotidie. de cōsecra. dist.2.

h ¶ Beatus qui non iudicat semetipsum in eo/ quod probat. Textus est huius sententiæ declaratiuus in c.

Omnes deinceps.28.q.1.de quo dictum est in verbo Beatus.
i ¶ Nichil enim michi conscius sum. Recurratur ad verbum Conscius.
k ¶ Nolite ante tempus iudicare. Adhuc nescimus qualis in terribili iudicio dei quisque futurus sit. Unde Paulus egregius predicator: ait, Nolite ante tempus iudicare. Ita dicit textus in c. Sacerdotibus. in fi.11.q.1. de quo diffusius videat supra in verb. dies. iohel.2.q. Pro hac etiam snia est bo. tex. in d.c. Multi. & in cap. Deus omnipotens.2.q.1.

1.cori.2.d. ¶Spiritualis homo iudicat omnia: & ipse a nemine iudicatur &c.

1.cori.4.a. ¶Michi pro minimo est/an a vobis iudicer/ aut ab humano die: sed neque meipsum iudico. Nichil [i] enim mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me/dominus est.

1.cori.4.a. ¶Nolite [k] ante tempus iudicare/quousque veniat dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum: & manifestabit cõsilia cordium: & tũc laus erit vnicuique a deo.

1.cori.5.d. ¶Quid [l] michi de his quæ foris sunt iudicare. Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis: nam eos qui foris sunt deus iudicabit?

1.cori.6.a. ¶Audet [m] aliquis vestrum habens negocium adversus alterum/iudicari apud iniquos & non apud sanctos. An nescitis quoniã sancti de hoc mũdo iudicabũt. Et si in vobis iudicabitur mũdus: indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis [n] qm̃ angelos iudicabimus: q̃tomagis secularia [o]? Secularia igitur iudicia si habueritis: cõtemptibiles qui sunt in ecclesia: illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiẽs quisque qui possit iudicare inter fratrem suum/sed frater cum fratre iudicio contendit/& hoc apud infideles. Iam [p] quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriã accipitis? Quare nõ magis fraudem patimini?

1.cori.11.f. ¶Probet seipsum homo & sic de pane illo edat/& de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne: iudicium [q] sibi manducat & bibit/ non diiudicans corpus domini.

1.cori.11.f. ¶Si nosipsos [r] diiudicaremus/nõ vtique iudicaremur. dum iudicamur autem a domino corripimur/ vt non cum hoc mundo damnemur.

ad gala.5.d ¶Qui conturbat vos portabit iudicicium quicunque est ille.

2.cio.4.a. ¶Iudicaturus est Christus viuos & mortuos.

Ad heb.9.g. ¶Statutum est hominibus semel mori/post hoc [s] autem iudicium.

Iacobi.2.c. ¶Iudicium [t] sine misericordia illi fiet qui non facit misericordiam.

Iacobi.4.c ¶Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrẽ suum detrahit legi & iudicat legem. Si autẽ iudicas legem nõ es factor legis/sed iudex. Vnus

l ¶ Quid michi de his que foris sunt iudicare. Recurratur ad ea que dicta sunt s. in verbo foris.
m ¶ Audet aliquis vestrũ iudicari apud iniquos. i. apud infideles/ apud quos etiam canonice sanctiones & ciuilia instituta phibẽt nos iudicari. c. Cũ sit. & c. pe. de iude. & l. fi. C. eodẽ.
n ¶ Nescitis quia angelos iudicabimus: q̃tomagis secularia? Hec sententia ponit in c. Per venerabilẽ. versicu. pe. Qui filij sint legiti.
o ¶ Secularia iudicia si habueritis: contẽptibiles qui sunt in ecclesia/constituite ad iudicandum. i. aliquos fideles & sapientes/ in iudices pmouete qui et si non sint maioris meriti. i. quibus precipua tractandorum spiritualiũ cura nõ incumbat. Talibus enim hec nõ sunt cõmittẽda. Ista declaratio est de mente glo. ordi. pro qua facit id quod beatus Petrus ad clementẽ discipulũ scripsit: inquiens. Te oportet irreprehensibiliter viuere & sũmo studio niti vt oẽs vite huius occupationes abijcias: ne fideiussor existas/ ne aduocatus litiũ fias: neve in vlla aliqua occupatiõe preus inuenaris/mundialis officij occasione perplexus. Neque enim iudicem/ neque cognitorẽ seculariũ negociorum hodie te ordinare vult Christus: ne prefocatus presentibus hominum curis/ non possis verbo dei vacare. Hec vero opera: que tibi minus congruere diximus: exhibeant sibi inuicẽ vacantes laici/ & te nemo occupet ab his studijs per que salus hominibus datur. Hec sunt verba Petri ad Clementem/que habentur in c. Te quidem.11.questione prima.
p ¶ Iã quidẽ omnino delictũ est in vobis: quod iudicia habetis inter vos. Aug pro istorum verborum declaratiõe dicit: Perfectis licet sua repetere simpliciter. i. sine cã/ sine lite/ sine iudicio: sed nõ cõuenit eis iure mouere causam añ iudicẽ. Infirmis vero licet repetere sua mouẽdo causã añ iudicẽ/ & iudiciũ habẽdo cõtra fratrẽ: sed nõ cõtentiose vel fraudulenter/ nec apud infideles iudices. Et pro hac declaratiõe est tex. cũ glo. 10. & Archi. 14. q. 1. i prin. in versi. Itẽ apls. Tex. aũt in c. 1. §. His ita respõdet. & §. Similiter sentit alios duos intellectus ibi enim dr. Prohibetur perfecto in iudicio stare captando lucrũ/ sed non euitãdo dãnũ. Vel prohibet sibi stare in iudicio sed nõ alijs. Alijs enim corã iudice astitisse/ & pro eis iudicẽ interpellasse nõnullos sanctorum legimus. Hec ibi. Sed hoc non repetere. s. sua in iudicio: potius cõsilij est q̃ precepti. Vñ Aug ait quod debetur etsi benigne remittit: nõ tñ inique petit. c. Quod debet. eadẽ cã & q̃st. put et dictũ est s. in verb. frater. vbi hec snia ponit. & ibi alia hic dicenda videant.
q ¶ Iudiciũ sibi manducat & bibit. Declara vt dictũ est s. eodẽ. super illd. In iudicio/ plurimorũ nõ acquiesces sententie: vt a vero deuies. Cætera annotanda huic snie videant in verb. mãducare.
r ¶ Si nos ipsos diiudicaremus &c. Si nos ipsos diiudicaremus pœnitẽdo/ affligendo/ dãnãdo nos de peccato/ nõ iudicaremur. s. ad pœnã. i. nõ puniremur. Hãc sniam ita declarat glo. in c. Tres sunt aũt. versi. Tertia. vbi ponit hæc snia. de pœ. dist. 1.
s ¶ Post hoc aũt iudiciũ. Vt hoc iudiciũ post mortẽ futurũ declinemus/ voluntariã dũ superstites sumus agamus pœnitentiã. Si enim hic sufficienter nos ipsos afflixerimus/ altero seculo nequaq̃ affligemur. Scriptum est enim. Nõ consurget super eundẽ duplex tribulatio. vel secũdũ aliam literã. Nõ iudicat deus bis in idipsum. c. Sceleratior. §. His auctoritatibus. in fi. cum glo. in verbo in idipsum. de pœ. dist. 3. & in c. Sunt plures. §. Auctoritates. in fi. eodem ti. & dist.
t ¶ Iudicium sine misericordia illi fiet &c. Hic dicit tex. in c. Plerũque. §. His ita. versi. Illi enim. 2. q. 7. Qui

est enim legislator & iudex qui potest perdere & liberare. Tu autē quis es qui iudicas proximum tuum?

¶Tempus [v] est vt incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum 1.petri.4.d
a nobis: quis finis eorum qui non credunt euangelio? Et si iustus quidem vix saluabitur: impius & peccator vbi parebunt?

¶Malis iudiciū iam olim non cessat: & perditio eorū non dormitat. 2.petri.2.a

¶Nouit [x] deus iniquos in diem iudicij reseruare cruciandos. 2.petri.2.b

¶De signis quæ præcedent finale iudicium: vide in verbo Signum/ Cetera in verbo proximo.

Iudex.

¶Quod iustum est iudicate. Nulla erit distātia persona- Deute.1.c.
rum. Ita [y] paruum audietis/ vt magnū: siue ciuis sit ille/ siue peregrinus. Nec accipietis cuiusq̄ personam: quia dei iudicium est. Q[uod] si [z] difficile vobis aliquid visum fuerit: referte ad me (dicit Moyses) & ego audiam.

¶Iudices & magistros cōstitues (ait dominus) i omnibus portis tuis i Deute.16.d
quas dominus deus tuus dederit per singulas tribus suas: vt iudicent populum iusto iudicio/ nec in alteram partem declinent.

¶Iosaphat constituit iudices in cunctis ciuitatibus Iuda munitis/ 2.para.19.b
per singula loca: & præcipiens iudicibus. Videte (ait) quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium/ sed dei. & quodcunq; [a] iudicaueritis/ in vos redundabit. Erit [b] timor dei vobiscum: & cum [c] diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas: nec personarum acceptio/ nec cupido munerum. In Hierusalem quoq; Iosaphat constituit leuitas/ & sacerdotes/ & principes familiarum in Israel: vt iudicium & causam domini iudicarēt habitatoribus eius. Præcepitq; eis: dicēs. Sic agetis in nomine domini fideliter/ & corde perfecto. Omnē causam quæ venerit ad vos fratum vestrorum/ inter cognationem & cognationem: vbicunq; questio est/ de lege de mandato/ de cerimonijs/ de iustificationibus: ostendite eis. vt non peccent in dominū: & ne veniat ira dei super vos/ & super fratres vestros. Sic ergo agentes nō peccabitis. Amazias [d] autem sacerdos & pontifex vester/ in his quæ ad deum pertinent præsidebit. Porro Zabadias filius Hismael super ea opera erit quę ad regis officiū pertinēt:

cum de sua iustitia presumunt/ misericordiam peccantibus negandā putant/ & impendentes rephendūt: a dn̄o pcussi intereunt. iudiciū quippe sine misericordia erit illis qui noluīt facere misericordiam delinquentib9. qd per Salomonem dicitur. Noli esse nimis iustus: quia est iustus qui perit in iustitia sua. Hæc ibi.

v ¶Tempus est vt incipiat iudiciū a domo dei. Hoc dictū ponitur in c. Et purgabit. 50. distī.

x ¶Nouit deus iniquos in diem iudicij reseruare cruciandos. Nichilo tamē secius plęriq; sunt qui etiā in hoc seculo cruciātꝭ: vt sic temporale suppliciū sit eis æterne dānatiōis initium. c. Sunt plures. in fine. de pœni. distinc. 3.

y ¶Ita magnum iudicatis vt paruū. Hinc dicit Innocen. tertius i in c. Nouit. col. 2. de iudi. Præmisso q̄ ad papā spectat quemlibet super peccato corrigere. Si forsan dicetur q̄ aliter cum regibus & aliter cū alijs est agendum/ dicemus: scriptum nouimus in lege diuina. Ita magnum iudicabis ac paruū: nec erit apd̄ te acceptio personaꝝ. Et i c. fi. 9. q̄st. 3. dicit textus. Necesse ē secundū sacrarū scripturarū documēta ac secundū iustitię tramitem/ & accusatū & accusatorē/ simul adesse: & vnā partē quantacūq; & qualicūq; prędita sit authoritate/ sic prorsus audiri: vt alteri parti nullū pręiudiciū irrogetur. Hæc ibi.

z ¶Q[uod] si difficile &c. Sic etiam iure humano nonnūq̄ dubium quod i negocij discussione suboritur est ad principem referendum. l. 1. C. de rela. l. fi. C. de legi. & cap. Per venerabilem. paulo ante finem. Qui filij sint legitimi.

a ¶Quodcūq; iudicaueritis in vos redūdabit. Tex. est idem pbās in l. Rem non nouā. circa me. C de iudicijs. de quo dictum est verb. pximo. super illud Sapiētię. Horrendę & cito apparebit vobis. Et facit textus in cap. Temerarium. 11. quæstio. 3. dum ibi dicitur. Temerarium iudiciū plęrūq; nichil nocet ei de quo temere iudicatur. Ei aūt qui temere iudicat/ ipsa temeritas necesse est vt noceat. Quomodo autem iure humano quodcūq; iudex iudicat in eum redundet dictum est s. in verbo iudicare. super illud psal. Si vere loquimini iustitiam: recte iudicate filij hominum.

b ¶Sit timor dei vobiscum &c. Recurratur ad ea quę dicta sunt in verbo iudicare. in prima annotat.

c ¶Cum diligentia cuncta facite. Iudex negocia quę coram eo ventilantur/ cum diligentia debet expedire. Iurgātium enim controuersias celeri sententia terminare/ & ęquitati conuenit & rigori. Dicit textus in c. secūdo. de re iudicata. & facit textus in l. Properandum. C. de iudi. & in c. Finem litibus. de do. & contu. cū similibus. Cum nimia tamen festinatione non est ferenda sententia: sed tantum tēporis effluxisse conuenit q̄ iudex verisimiliter instructus esse potuerit. Tex est & ibi notat in c. Tam literis. de in fide. testi. & notat Bar. in l. Prolatam. C. de sen. & inter. omnium iudicum. Hinc dicit tex. in c. Iudicantem. 30. q. 5. Iudicātem oportet cūcta rimari/ & ordinē rerum plena inquisitione discutere/ interrogandi/ respōdendi/ obijciendiq; prębita patientia ab eo: vt ibi actio ambarum partiū illuminata sit pleniter. nec litigantibus iudex prius velit sua sententia obuiare: nisi quādo iam peractis oib9/ nichil habeant in q̄stione quod pponant: & tādiu actio ventiletur/ quousq; ad rei veritatem perueniat. Frequenter interrogari oportet/ ne aliquid pręrermissum forte remaneat quod annecti conueniat. Hęc ibi. Et ppterea etiam dicit tex. pręmissam regulā cū eius limitatiōe pbans in cle. Sępe. paulo post prin. de verb. sig. Iudex amputet dilationū materiā/ litem q̄to poterit faciat breuiorem/ exceptiones/ appellationes dilatorias/ & frustratorias repellendo. Partium aduocatorum & pcuratorum contentiones & iurgia/ testiumq; superfluā multitudinem refrenādo. Non sic tñ litem iudex abbreuiet/ quin pbationes necessarię & defensiones legitimę admittantur. Hæc tex. Qui tametsi in causis loquat summarijs/ tñ q̄tū ad hoc procedit etiam in alijs causis. pront ibidem dicit glo in verb. Amputat.

d ¶Amazias autem &c.

Porro zabadias &c. Hoc loco probari videt iurisdictionem ecclesiasticam & temporalem distinctas esse seu diuisas. Vt scilicet temporalis ad regem/ecclesiastica seu spiritualis pertineat ad ecclesiã. Et p hoc etiã est bo. tex. in c. Causam. quę le. 2. Qui filij sint legi. De hac tamen materia videat qd diffuse dictũ est s. in verbo Gladius.

e ℭ Constitue iudices & arbitros. Recurratur ad verbum arbiter.

f ℭ Et ponas scandalum in agilitate tua. Quisquis enim metu alicui⁹ potestatis veritatem occultat/iram dei super se prouocat: quia magis timet hoiem q̃ deũ. dicit tex. in cap. Quisquis. 11. q. 3.

habensq́ magistros & leuitas coram vobis. Confortamini/& agite diligenter. & erit dominus vobiscum in bonis.

3. Esdrę. 8. c ℭ Tu Esdras (dixit rex Artaxerxes) constitue [e] iudices & arbitros in tota Syria & Phœnice: & omnes qui legem dei tui non nouerunt/ doce: vt quotquot transgressi fuerint legem/diligenter plectantur siue morte/siue cruciatu/siue etiam pecuniæ mulctatione vel abductione.

Psal. 7. b. ℭ Deus iudex iustus fortis & patiens/ nunquid irascetur per singulos dies?

Psal. 140. b ℭ Absorpti sunt/iuncti Petræ iudices eorum.

Eccli. 7. a. ℭ Noli quærere fieri iudex/ nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis. & [f] ponas scandalum in agilitate tua.

Eccl. 8. a. ℭ Non [g] iudices contra iudicem: quoniam secundum quod iustum est/iudicat.

Eccl. 10. a. ℭ Secundum [h] iudicem populi: sic & ministri eius.

Eccl. 20. d. ℭ Exenia [i] & dona excæcant oculos iudicum: & quasi mutus in ore auertit correctiones eorum.

Hiere. 29. f. ℭ Ego [k] sum iudex & testis: dicit dominus.

Michę. 3. c. ℭ Audite hoc principes domus Iacob: iudices domus Israel/qui abominamini iudicium/& omnia recta peruertitis. Qui ædificatis Siõ in sanguinibus & Hierusalẽ in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant: & sacerdotes eius in mercede docebant. Et prophetæ eius in pecunia diuinabant: & super dominum requiescebant: dicentes. Nunquid non dominus in medio nostrum? Nunquid venient super nos mala? Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur: &

g ℭ Nõ iudices cõtra iudicem: qm̃ secundũ quod iustum est iudicat. Iure etiã humano pręsumitur pro iudice. tex. ẽ in l. 2. in verbo. qd non arbitramur. C. de offi. ciuil. iudicũ. & in c. Bonę memoriæ. 2. §. Porro. & ibi Panor. de elec. Vñ dicit tex. in c. In pręsentia. de renũ. Cum iudex non semp ad vnam speciẽ probatiõis applicet mẽtẽ suã sed ex cõfessionibus/ depositionibus/ allegationibus & alijs q̃ in eius p̃sentia pręponũtur formet animi sui motum: & tanta sit iudicialis auctoritas: vt semper p ipso pręsumi debeat/ donec contra ipsum aliquid legitime cõprobet stãdũ sniã fuit: nisi aduersarius eam ostenderit irritandam. Hęc ibi. Et intãtũ pro facto iudicis pręsumit: q spoliatus a iudice non pōt petere restitutionẽ/ ex regula quę vult: q spoliat⁹ añ omnia venit restituẽdus/iuxta l. Si quis ad se fundum. C. ad l. Iuliã. de vi. Ita notat glo. in cap. Præsentium. in glo. fina. ad finem. 7. quęstiõe. 1. Intellige quando iudicialiter esset spoliatus: secus si extra iudicialiter & ordine iuris nõ seruato: tũc qm̃ pro iudice non pręsumitur ita intelligitur glosa. 4. quæstione prima. in summa/ quã ita itelligit Abbas. in cap. Conquerente. in vltimo notabi. de restitu. spoliato. & de hoc per eundem Abba. Panormita. in cap. Consultationibus. col. 2. de iu. pa. & in cap. Dilectus. l. 1. colum. secunda. de rescrip. & in cap. Cum causa. in prima col. de offi. delega. & per Fely. in cap. Si quando. col. prima. de offi. deleg.

h ℭ Secundum iudicem populi: sic & ministri eius. Facit textus in cap. Magne. paulo post prin. de Voto. dum ibi dicitur. Quod a pręlatis agitur/facile trahitur a subditis in exemplum. Hinc dicit glosa in cap. Ex merito. in verbo cadant. 6. q. 1. Totus cõponitur orbis regis ad exemplum.

i ℭ Exenia & dona auertunt oculos iudicũ &c. Videatur quod in huius annotatione sententiæ/dictum est supra in verbo exenia. & ibi dictis addatur q in quacunq́ causa/ siue priuata/ siue publica/ siue fiscali data fuerit pecunia iudici vl' aduersario: id est procuratori vel aduocato aduersarij/corrũpẽdi ipsius causa. amittit actionem is qui diffidentia iustę sententiæ/in pecuniæ corruptela speciem negocij reposuerit. Tex. est in l. prima. C. de pœna iudi. qui male iudi. Nouo tamen iure/qui dicit se dedisse vel promisisse alicui pecuniam/& personam declarauerit/ veniam meretur. Sed qui accepit vel promissionem suscepit: si causa pecuniaria sit/ dati triplum/promissi duplũ a comite rerum priuatarum exigatur/dignitate seu cingulo amisso. Si vero criminalis causa fuerit: confiscatis omnibus bonis in exilium mittatur. Sed si datum vel promissum litigator probare nequiuerit: persona que dicitur suscepisse iuret/q neq́ per se/neq́ per alium accepit/vel promissionẽ habuerit: & sic libera sit. Sed litigator qui non potuit ostendere in causa pecuniaria/litis æstimationem a comite rerum priuatarum exigatur/lite sustinente proprium euentum. In criminali: omnibus bonis confiscatis/causis apud competentem iudicem legitime terminandis. Sed si persona a litigatore manifestata: prædictum iusiurandum refutauerit/ memoratis subiecerat pœnis. Si quis tamen litigantium iurauerit se non dedisse vel promisisse: si intra decem menses ostendatur dedisse post sententiam/ memoratis pœnis: dantes & accipientes subiacebunt. Textus est cuius hæc verba sunt. in Auctentico. Nouo iure. C. eodem titulo. Qz si pecunia nõ detur/ sed aliquod munus non corrumpendi/ sed conciliandi sibi iudicis causa: ad hoc tamen vt iudicium cum omni puritate procedat/ respui debet. Nisi forsan esculentum fuerit vel poculentum/mera liberalitate oblatũ/ quod paucis consumi possit diebus. Ita dicit textus in cap. Statutum. §. Insuper. in principio. de rescrip. libro sexto. Qui textus: q̃uis loquatur in iudicibus delegatis: procedit tamen etiam in iudicibus ordinarijs. vt est bonus tex. & ibi notat Panor. colũ. prima. in cap. Cum ab omni. de vita & honestate clericorum. vbi per doc. diffusius videatur de hac materia.

k ℭ Ego sum iudex & testis. Idem probat tex. in cap. Aliorum. 9. quęstio. 3.

Hierusalem [l] quasi aceruus lapidum erit : & mons templi in excelsa syluarum.

¶Princeps [m] postulat: & iudex in reddendo est. micheę.7.a

¶Filij vestri (dixit Christus ad Iudæos) iudices vestri erunt. Lucæ.11.c.

¶Ihesus constitutus est iudex viuorum atq mortuorum. Actuū.10.g.

¶Ecce iudex ante ianuam assistit. Iacobi.5.b. Et supra in verbo Ianua.

¶Cætera vide in verbis iudicare & iudicium.

Iudich. ¶Iudich vidua in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum: in quo cū puellis suis clausa morabatur. & habēs super lumbos suos cilicium. Ieiunabat [n] diebus omnibus / præter sabbata & neomenias & festa domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis: cui [o] vir suus reliquerat diuitias multas / & familiā copiosam / ac possessiones armētis boum & gregibus ouium plenas. Et erat hæc in omnibus famosissima: quoniā timebat dominum valde. nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Iudich.8.a.b.

¶Iudich cum audisset quoniā Ozias promisisset / q transacto quinto die traderet ciuitatem Assyrijs: misit ad prębyteros Chābri & Charmi. Et venerunt ad illam: & dixit illis. Quod est hoc verbū in quo cōsensit Ozias: vt tradat ciuitatē Assyrijs: si intra quinq dies non venerit nobis adiutorium. Et qui [p] estis vos / qui tentatis dominum? Non est iste sermo qui misericordiam prouocet sed potius qui iram excitet / & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini: & in arbitrium vestrū diem constituistis ei? Sed quia patiens dominus est: in hoc ipso pœniteamus / & indulgētiam [q] eius fusis lachrymis postulemus. Non enim quasi homo / sic deus comminabitur: neq [r] sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras / & in spiritu constituti humiliato / seruientes illi dicamus: flentes domino vt secundum voluntatem suam / sic faciat nobiscum cito misericordiam suam: vt sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum: ita etiam de [s] nostra humilitate gloriemur. quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum: qui dereliquerunt deum suum / & adorauerunt deos alienos: pro quo scelere dati sunt in gladium / & in rapinam / & in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum deum nescimus præter ipsum. Expectemus humiles consolationē eius: & exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum: & humiliabit omnes gentes quæcunq insurgunt contra nos: & faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres / quoniam vos qui estis præsbyteri in populo dei: & ex [t] vobis pendet anima illorum: ad eloquium vestrum corda eorū erigite: vt memores sint / quia tentati sunt patres nostri vt probarētur: si vere colerent deum suum. Memores esse debent / quomodo pater no- Iudich.8.b.c.d.

l ¶ Hierusalem quasi aceruus lapidum erit. Nemo ambigat Hierusalē / propter scelera quę in hac sententia leguntur / fuisse subuersam. Ita dicit tex. vbi hoc dictum Michee prophetę (licet per alia verba) ponitur. in c. iudices. prima quæstione prima.

m ¶ Princeps postulat / & iudex in reddendo est. Iure hūano: princeps non recognoscens superiorem / qualis est summus pōtifex / aut iperator / vel rex Francię / pōt esse iudex in causa propria siue causa patrimonij siue delicti. Ita cōiter cōcludunt canonistę in c. Cū venissent. de iudi. & legistę i l. Qui iurisdictioni pręest. ff. de iurisdic. omniū iudi. De honestate tn̄ causam ꝓpriā debet alteri discutiendam committere. Et ita sępe multi pōtifices fecerunt: vt eorum innocētiā expurgarent a criminib⁹ quibus infamati erant. Sic Damasus Romanus de adulterio infamatus se purgauit / vt est textus Hiero. citās in c. Nos si incōpetenter. versi. Itē Hiero. refert. 2.q.7. Sic Sext⁹ fecit / cū a quodā Basso iniuste persequeretur. vt dicitur. 2.q.5. i c. Mandastis. Sic de Leone legitur ea. causa & q̄st. i c. Auditū est. Sic etiam egit Petrus apl's / vt refert Gratian⁹ i c. Petr⁹. 2.q.7. & Grego. ea. cā & q̄sti. c. Si q̄s sup. An autē aliquo casu necessariū sit sūmo pōtifici alteri⁹ subire iudicium: videat quod dictū est s. in verbo conciliū. & qd notat p̄ceptor me⁹. in d. c. Cū venissent (vbi p̄missa posuit) in. 2. col. de iudi.

n ¶ Ieiunabat diebus oib⁹ pręter sabbata &c. Videat annotatio istis verbis facta s. i verbo ieiunare.

o ¶ Cui vir suus reliq̄rat diuitias multas. Iure hūano vir moriēs vxori de diuitijs suis relinquere pōt: expresse ei relinquēdo / aut tacite vel expresse donationē ei iā factā cōfirmādo. Tex. ē in l. Donatiōes quas parentes. C. de dona. iter vi. & vxo. vel si intestatus decedat / neminē de parētib⁹ / liberis / aut ꝓpinquis sibi successuris dimittēdo: tūc em̄ / fisco excluso / vxor marito succedit. Tex. est in l. 1. C. Vn̄ vir & vxor. De hac materia diffusius videat per doct. in Auté. pręterea. C. Vn̄ vir & vxor.

p ¶ Qui estis vos q tētatis dn̄m? Quid sit tētare dominū / dicetur. ī. in verb. Tētare.

q ¶ Indulgentiā eius fusis lachrymis postulemus. facit tex. in c. Fleat. de pœ. dist. 7.

r ¶ Neq vt filius hominis ad iracundiā ꝓuocabitur. idem probat textus in c. Productor. versi. fina. de pœ. dist. 3. de quo videatur s. in verbo Ira. in prima annota.

s ¶ in humilitate nostra gloriemur. Declaretur vt in simili dictū est s. in verbo Exaltatio. super illud Iacobi. Glorietur frater humilis in exultatione sua.

t ¶ Et ex vobis pendet anima illorum. Recurratur ad verbum pręsbyter.

ster Abraham tentatus est: & per multas [v] tribulationes probatus/dei amicus effectus est. Sic Isaac/sic Iacob/ sic Moyses : & omnes qui placuerunt deo/per multas tribulationes trāsierunt fideles. Illi autem qui tentationes suas non susceperunt cum timore domini/ & impatientiā suam & improperium murmurationis suæ contra dominum protulerunt: exterminati sunt ab exterminatore/& a serpentibus perierunt. Et nos ergo non vlciscamur nos / pro his quæ patimur : sed reputantes / peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella domini: quasi serui qui corripimur ad [x] emēdationem/& non ad perditionem nostram euenisse credamus. Et dixerunt illi Ozias & presbyteri. Omnia quæ locuta es vera sunt: & non est in sermonibus tuis vlla reprehēsio. Nunc ergo ora pro nobis dominum : quoniam mulier sancta es/ & timens deum. Et dixit illis Iudich. Sicut quod potui loqui/dei esse cognoscitis: ita quod facere disposui: probate si ex deo est/& orate [y] vt firmum faciat deus consilium meum. Stabitis [z] vos ad portam nocte ista : & ego exeam cum Abra mea/ & orate: vt sicut dixistis in diebus quinq; respiciat dominus populum suum Israel. Vos autem nolo vt scrutemini actū meum: & vsq; dum renunciem vobis/nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deū nostrum. Et dixit ad eam Ozias princeps Iudæ. Vade in pace: & dominus sit tecum in vltionē inimicorum nostrorum. Et reuertentes abierunt.

Iudich.6. ¶ Iudich ingressa est oratorium suum: & induens se cilicio/posuit cinerem super caput suum: & prosternēs se domino/clamabat ad dominum: dicens. Domine deus patris mei Simeō/qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum/ qui violatores extiterunt/in coinquinatione sua: & denudauerūt femur virginis/in cōfusionem: & dedisti mulieres illorum in prædam/& filias illorum in captiuitatem: & omnem prædam in diuisionem seruis tuis/qui zælauerunt zęlum tuum: subueni quæso te domine deus michi viduæ. Tu enim fecisti priora/ & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viæ tuæ paratę sunt : & tua iudicia in tua prouidentia posuisti. Respice castra cōtra Assyriorum nunc sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es: quando post seruos tuos armati currebant/ confidentes in quadrigis & in equitatu suo/ & in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum: & tenebræ fatigauerunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus: & aquæ operuerunt eos. Sic [a] fiant & isti domine/qui confidunt in multitudine sua : & in curribus suis: & in contis suis/& in sagittis suis/& in lanceis gloriantur: & nesciunt/quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio: & dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio: & allide virtutē illorum/in virtute tua: & cadat virtus eorū in iracūdia tua: qui promittūt se violare sancta tua: & polluere tabernaculū nominis tui : & deijcere gladio suo cornu altaris tui. Fac dn̄e/vt gladio ꝓprio eius superbia amputetur: capiatur [b] laqueo oculorū suorū in me: & percuties eū ex labijs charitatis meæ. Da michi in animo cōstātiā: vt cōterā illū/& virtutē eius/vt euertā illū. Erit enim hoc memorialę nominis tui/cū manus fœminæ deiecerit eū. Nō eni in multitudine est vir⁹ tua dn̄e: neq; i equorū viribus volūtas tua est. Nec superbi ab initio placuerūt tibi: sed [c] hūiliū & māsuetorū sēp tibi placuit depcatio. De⁹ cœlorū creator [d] aquarū: & dn̄s toti⁹ creaturæ/ exaudi me miserā depcātē: & de tua misericordia ꝓsumētē. Mem̄eto dn̄e testamēti tui: & da verbum in ore meo/ & in corde meo consilium corrobora : vt domus tua in sanctificatione permaneat: & omnes gentes agnoscant/quia tu es deus/& non est alius præter te.

v ¶ Per multas tribulationes. Pro his quę hic in materia tribulationum dici possent: recurratur ad verbum Tribulatio.

x ¶ Ad emendationem/& non ad perditionem. Facit tex. clar⁹ in cap. Aduersitas. in prin. 7. quæstio. 1.

y ¶ Orate vt firmū faciat deus consiliū meum. Hominis est enim præparare viam suam: domini autem dirigere gressus suos cap. Sicut. §. Necesse. in fi. 47. dist.

z ¶ Stabitis vos ad ad portam. Mystice Iudich. id est ecclesia/cōmēdat præsbyteris portam id est castrorum dei solicitam custodiam: vt peruigili & solicita cura cōtra hostium insidias semper parati assistant: & orationibus muniti. Pro hoc dicto (quod est glo. ordi.) est bonus textus in cap. fi. versic. Est & aliud. 36. disti. de quo dictum est supra in verbo Aaron. folio primo. pagina secunda.

a ¶ Sic fiant & isti domie &c. Hoc dicit Iudich non ex delectatiōe pœnæ/ sed amore iustitię. Sicut etiam prophetę vindicem manum domini in aliquos desiderarunt/non amore vindictæ: sed zęlo iustitiæ: put est diffusus text⁹ in c. Ea vindicta. 23. quæstione. 4.

b ¶ Capiatur laqueo oculorum suorum in me. Facit textus in c. Nec solo. 33. quęstio. 5. de quo dictum est. in verbo decor super illud Ecclesiastici. Virginem ne cōspicias: ne forte scandalizeris i decore illi⁹.

c ¶ Humiliū & māsuetorū semper tibi placuit deprecatio. Videatur quod dictū est in verbo humilis.

d ¶ Creator aquarum. i. creator populorum. Hæc declaratio est glo. īterlinearis. de qua dictū est supra. in verbo aqua. super illud Esaię. Beati qui seminatis super omnes aquas.

¶Cum ceſſaſſet Iudich clamare ad dominũ : ſurrexit de loco in quo Iudich. 10. a.b.
iacuerat proſtrata ad dominum. Vocauitq; Abram ſuam/& deſcen=
dens in domum ſuam/abſtulit a ſe cilicium/& exuit ſe veſtimentis vi=
duitatis ſuæ: & lauit corpus ſuũ/& vnxit ſe myrtho optimo: & diſcri=
minauit crinem capitis ſui/& impoſuit mitrã ſuper caput ſuũ : & in=
duit ſe veſtimentis iocũditatis ſuæ: induitq; ſandalia pedibus ſuis/ aſ=
ſumpſitq; dextrariola & lilia & inaures & annulos/& omnibus orna=
mentis ſuis ornauit ſe. Cui etiã dominus contulit ſplendorem. Quo=
niam omnis [e] iſta compoſitio/non ex libidine ſed ex virtute pẽdebat:
& ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliauit: vt incom=
parabili decore omnium oculis appareret. Impoſuit itaq; Abræ ſuæ
aſcopam vini/ & vas olei & polentam & lapates & panes & caſeum:
& profecta eſt. Cũq; veniſſent ad portam ciuitatis inuenerunt expe=
ctantem Oziam & præſbyteros ciuitatis. Qui cum vidiſſent eam ſtu=
pentes mirati ſunt nimis pulchritudinẽ eius. Nichil tamen interro=
gantes eam/dimiſerunt trãſire: dicentes. Deus patrum noſtrorum det
tibi gratiam: & omne conſilium tui cordis ſua virtute corroboret: & glorietur ſuper te Hie=
ruſalem/& ſit nomen tuum in numero ſanctorum & iuſtorum. Et dixerunt hi qui illic erãt
omnes vna voce. Fiat [f]/fiat. Iudich vero orãs dominũ tranſiuit per portas/ipſa & Abra eiꝰ.
¶Factum eſt autem cum deſcenderet montem circa ortum diei : occurrerunt ei explorato= Iudich. 10. b &.c.
res Aſſyriorum/& tenuerunt eam: dicentes. Vnde venis? aut quo vadis? Quę reſpondit. Fi=
lia ſum Hebræorum. Ideo [g] ego fugi a facie eorum: quoniã futurum agnoui ꝙ dentur vo=
bis in deprædationem : pro eo ꝙ contẽnentes vos/noluerunt tradere ſeipſos: vt inuenirent
miſericordiam in conſpectu veſtro. hæc de cauſa cogitaui mecum: dicens. Vadam ad faciẽ
principis Holofernis/vt [h] indicem illi ſecreta eorum: & oſtendam illi quo aditu poſſit obti=
nere eos. Ita vt non cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audiſſent viri illi verba eius/
conſyderabant faciem eius : & erat in oculis eorum ſtupor: quoniam pulchritudinem eius
mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam. Conſeruaſti animam tuam/eo ꝙ tale reperiſti cõ=
ſilium : vt deſcenderes ad dominum noſtrum. Hoc autem ſcias:
quoniam cum ſteteris in conſpectu eius/bene tibi faciet: & eris gratiſ=
ſima in corde eius. Duxeruntq; illam ad tabernaculum Holofernis/
annunciãtes eam. Cumq; intraſſet ante faciem eius/ſtatim captus eſt
in ſuis oculis Holofernes. Dixeruntq; ad eum ſatellites eius. Quis cõ=
tẽnat populum Hebræorum/qui tam decoras mulieres habent: vt nõ
pro his merito pugnare contra eos debeamus?
¶Videns Iudich Holofernem ſedẽtẽ in conopeo quod erat ex purpu= Iudich. 10. d in fine.
ra & byſſo & auro & ſmaragdo & lapidibus pręcioſis intextum: & cũ
in faciem eius intendiſſet: adorauit [i] eum/proſternẽs ſe ſuper terram.
Et eleuauerunt eam ſerui Holofernis iubente domino ſuo.
¶Holofernes dixit Iudich : æquo animo eſto / & noli pauere ĩ corde iudich. 11. a. b.c.d.
tuo. quoniã ego nũq̃ nocui virũ qui voluit ſeruire Nabuchodonoſor
regi. Populus autem tuus ſi non contempſiſſet me: non eleuaſſem lan
ceam meã ſuper illum. Nunc autẽ dic michi qua ex cauſa receſſiſti ab
illis: & placuit tibi vt venires ad nos. Et dixit illi Iudich. Sume verba
ancillæ tuæ. quoniam ſi ſecutus fueris verba ancillæ tuæ : perfectam
rẽ faciet dñs tecum. Viuit enim Nabuchodonoſor rex terræ: & viuit
virtus eius q̃ eſt ĩ te/ad correptionẽ [k] omniũ aiarũ errãtiũ: qm̃ nõ ſolũ
hoĩes ſeruiẽt illi ꝑ te: ſed & beſtię agri obtẽperãt illi. Nũciat eni animi
tui induſtria vniuerſis gẽtibus: & indicatũ eſt omni ſeculo: qm̃ tu ſolꝰ
bonus & potẽs es in omni regno eius: & diſciplina tua oibus prouin=
cijs prędicatur. Nec hoc latet quod locutus eſt Achior: nec illud igno=
ratur quod ei iuſſeris euenire. Conſtat enim deum noſtrum ſic pecca=

e ¶Quoniã omnis iſta compoſitio non ex libidine/ ſed ex virtute pendebat. Videatur qđ iſtis verbis annotatum eſt ſupra iu verbo Compoſitio.

f ¶Fiat ſiat. Perinde eſt ac ſi dictũ eſſet. Amen amen: vt notat Panor. ĩ cap. Et ſi Chriſtꝰ. de iureiuran.

g ¶Ideo ego fugi &c. Iudich per hæc verba. Reatum videtur incurriſſe mendacij/niſi dicatur. prout in ſimili dicit tex. in c. Gaudemus. verſicu. Quia vero. de diuor. ꝙ ſcilicet ꝑpter inſtinctũ ſpiritusſancti excuſatur a mendacio.

h ¶Vt indicem illi ſecreta illorum. Iure humano/ſi hæc quæ Iudich dicebat vera fuiſſẽt capitis ſupplicio plectẽda fuiſſet. Qui enim malo cõſilio/ & proditoris animo patriã relinquit hoſtium numero habẽdus eſt) ſiue fœmina ſiue maſculus ſit: & capite punit. Textus eſt in l. Poſtliminiũ §. Tranſfugæ. ff. de capti. & poſtli. reuer. iuncta. l. Omne delictũ. §. Exploratores. & l. ꝑditores. ff. de re. milita.

i ¶Adorauit eum. Non perturbatione timoris/ſed obſeruatione ordinis. Scriptum quippe eſt. Deum timete/regem honorificate: & qui poteſtati reſiſtit/dei ordinationi reſiſtit. cap. Qui reſiſtit. 11. quæſtione. 3. Cętera. j. Rex.

K ¶Ad correptionem omnium animarum errantium &c. Qz dominus etiam per infideles/ fidelium peccata ſępe puniat. Eſt celebris & diffuſus textus in cap. finali.

tis offensum: vt mandauerit per prophetas suos ad populum / q tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciũt se offendisse deum suum filij Israel: tremor tuus super ipsos est. Insuper etiã fames inuasit eos: & ab ariditate aquæ / iam inter mortuos computantur. Deniq; hoc ordinant: vt interficiant pecora sua / & bibant sanguinem eorum / & sancta domini dei sui / quæ præcepit deus non contingi in frumento / vino / & oleo: hæc cogitauerunt impendere: & volunt consumere quę nec manibus deberent contingere. Ergo quoniam hæc faciunt: certum est q in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua / cognoscens / fugi ab illis: & misit me dominus hæc ipsa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum [l] colo: etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua & orabo deum: & dicet michi quando eis reddat peccatum suum. Et veniens nunciabo tibi. ita vt ego adducam te per medium Hierusalem: & habebis omnem populum Israel sicut oues quibus non est pastor: & non latrabit vel vnus canis contra te. Quoniam hęc michi dicta sunt per prouidentiam dei. Et quoniã iratus est illis deus: hæc ipsa missa sum nunciare tibi.

Iudich.11.d ¶Placuerunt omnia verba Iudich coram Holoferne & coram pueris eius: & mirabantur ad sapientiam eius: & dicebant alter ad alterum. Non est talis mulier super terram in aspectu / in pulchritudine / & in sensu verborum. Et dixit ad illam Holofernes. Bene fecit deus qui misit te ante populum: vt des illum in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua: si fecerit michi hoc deus tuus: erit & deus meus: & tu in domo Nabuchodonosor magna eris: & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.

Iudich.12.a b. ¶Iussit Holofernes introire Iudich vbi repositi erant thesauri eius: & iussit illic manere eam: & constituit quid daretur illi de conuiuio suo. Cui respondit Iudich: & dixit. Nunc [m] non potero manducare ex his quæ michi præcipis tribui: ne veniat super me offensio. Ex his autem quæ michi detuli manducabo. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi ista quæ tecum detulisti: quid faciemus tibi? Et dixit Iudich. Viuit anima tua domine meus: quoniam non expendet hæc ancilla tua: donec faciat deus in manu mea hæc / quæ cogitaui. Et induxerunt illam serui eius in tabernaculum quo præceperat. Et petijt dum introiret: vt daretur ei copia nocte [n] / & ante lucem egrediendi foras ad orationem / & deprecandi dominum: & præcepit cubicularijs suis / vt sicut placeret illi exiret / & introiret ad adorandum deum suum per triduum.

Iudich.12.b ¶Exibat Iudich noctibus in vallẽ Bethuliæ: & baptizabat se in fonte aquæ: & vt ascendebat / orabat ad dominum deum Israel: vt dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo / vsq; dum acciperet escam suam in vespere.

Iudich.12.c d. ¶Factum est quarto die. Holofernes fecit cœnã seruis suis: & dixit ad Vagao eunuchũ suum. Vade / & suade hebręam illam: vt spõte cõsentiat habitare mecum. Fœdum est enim apud Assyrios si fœmina irrideat virũ agẽdo: vt imunis ab eo trãseat. Tũc itroiuit Vagao [o] ad Iudich: & dixit. Non vereat̃ bona puella itroire ad dñm meũ: vt honorificetur ãte faciẽ eius / & mãducet cũ eo / & bibat vinũ i iocũditate. Cui Iudich respõdit. Quę [p] ego sum / vt cõtradicã dño meo? Omne quod erit ante oculos eius bonũ & optimũ faciã. Quicquid autẽ illi placuerit hoc michi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ. Et surrexit &

§. Hinc notandum. 23. quęstione quinta.

l ¶Deũ colo etiã nunc apud te. Colendus est deus a fidelibus / etiã apud infideles: quibus si verbũ velint eis diuinũ pmulgare: petita prius & obtenta prælatorum suorum licentia / auctoritate apl'ica concedit. vt his cibis cũ modestia & gratiarũ actione (seruata tẽporũ qualitate iuxta canonicas sanctiões) vti liceat q eis ab ipsis infidelibus apponẽtur. Text⁹ est in c. Qr̃ sit. de Iudęis.

m ¶Nõ potero mãducare ex his q michi p̃cipis. Facit tex. i c. Sicut sati⁹. 32. q. 4. de quo tex. dictũ est supra in verbo Cibus. o.

n ¶Nocte & ante lucem. Iste horę sũt deprecationib⁹ ad deũ fundẽdis aptissimæ: put dictũ est s. in verbo Confiteri. super illud psal. Media nocte surgebã ad cõfitendũ tibi. & in verbo dies. super illd Psal. Septies in die laudem dixi tibi.

o ¶Tunc introiuit Vagao ad Iudich: & dixit. Non vereatur &c. Quæ vagao hortat̃ (put hic dicit glo. interlinearis.) ad illicitas voluptates pertinẽt. Vnde lenocinij crimẽ incurrit. de quo crimine videri potest diffusus / & clar⁹ textus in Auctentico. de leno. colla. 2. in l. palam. §. Lenocinium. ff. de ri. nup. in l. 1. §. Lenocinij. ff. de adul. & in c. Apud misericordem. §. Crimẽ. cum glosa. in verbo vxorem. 32. q. 1.

p ¶Quę ego sum vt contradicam domino meo? &c. Intelligit Iudich de domio. i. de deo suo. Vnde rea mendacij dici non potest. Tametsi hęc verba aliter p Vagao fuerint accepta. Vagao eñ malo / Iudich aũt bono fine innitebatur. quo casu (dicit Grego.) humanę aures talia verba nostra iudicant / qualia foris sonant. Diuina vero iudicia talia foris audiunt / qualia ex intimis proferũtur. de quo dicto Gregorij est textus in cap. Humanæ aures. in principio. 22. quæstione. 4.

ornauit se vestimento suo: & ingressa/stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis cōcussum est: erat enim ardens in cōcupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes. Bibe nūc/& accūbe in iocunditate: quoniam inuenisti gratiam coram me. Et dixit Iudich. Bibam domine: quoniā magnificata est anima mea hodie/præ omnibus diebus meis. Et accepit / & manducauit / & bibit coram ipso ea quæ parauerat illi ancilla eius. Et [q] iocundus factus est Holofernes ad eam: bibitq vinū multum nimis/quantum nunq̄ biberat in vita sua.

¶Vt sero factum est festinauerūt serui Holofernis ad hospitia sua: & Iudich.13.a b.
conclusit Vagao hostia cubiculi: & abijt. Erant aūt omnes fatigati a vino. Eratq Iudich sola ī cubiculo. Porro Holofernes iacebat ī lecto/ nimia ebrietate sopitus: dixitq Iudich puellæ suæ / vt staret foras an cubiculum: & obseruaret. Stetitq Iudich ante lectū orās cū lachrymis & labiorum [r] motu in silentio: dicēs. Confirma me domine deus Israel: & respice in hac hora ad opera manuum mearū: vt sicut promisisti/Hierusalem ciuitatē tuam erigas: & hoc quod credēs per te posse fieri cogitaui/perficiam. Et cum hæc dixisset: accessit ad colūnam quę erat ad caput lectuli eius: & pugionem eius qui in ea ligatus pēdebat/ exoluit. Cumq euaginasset illum apprehēdit comam capitis eius: & ait. Cōfirma me domine deus meus ī hac hora: & percussit bis in ceruicem eius: & abscidit [s] caput eius: & abstulit conopeum eius a colūnis: & euoluit caput eius truncum. Et post pusillum exiuit: & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ: & iussit vt mitteret illud in peram suam. Et exierunt duæ secūdum consuetudinem suam/quasi ad orationem: & transierunt castra/& gyrātes vallē venerūt ad portam ciuitatis: & dixit Iudich a longe custodibus [t] murorum. Aperite portas quoniam nobiscum est deus/qui fecit virtutem in Israel.

¶Factum est cum audissent vocem Iudich custodes murorum: vocaue- Iudich.13.b &.c.
runt præsbyteros ciuitatis. Et occurrerūt ad eam omnes a minimo vsq ad maximum. quoniam sperauerunt eam iam non esse venturā. Et accēdentes luminaria congyrauerunt circa eam vniuersi. Illa autē ascendens in eminentiorem locum: iussit [v] fieri silētium. Cumq omnes tacuissent: dixit Iudich. Laudate [x] dominum deum nostrum/ qui non deseruit sperātes in se: & in me ancilla sua adimpleuit misericordiam suam/quam promisit domui Israel: & interfecit in manu mea/ hostem populi sui in hac nocte: & proferens de pera caput Holofernis: ostēdit illis/dicēs. Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum. Et ecce conopeum illius in quo recūbebat in [y] ebrietate sua: vbi & per manum fœmine percussit illum dominus deus noster. Viuit autem ipse dominus: quoniā custodiuit [z] me angelus eius: & hinc euntem/& ibi commorantem: & inde huc reuertentem: & non permisit me dominus ancillam suā coinquinari: sed sine pollutione peccati/ reuocauit me vobis gaudentem/in victoria sua/in euasione mea/ in liberatione vestra. Cōfitemini illi omnes: quoniam bonus/quoniam in seculum misericordia eius. Et ibi de verbis populi & Oziæ & Achior gentilis ad Iudich videri potest.

¶Dixit Iudich ad omnem populum. Audite me fratres. Suspendite iudich.14.a
caput hoc super muros nostros: & erit cū exierit sol/accipiat vnusquisq arma sua: & exite cum impetu: non vt descendatis seorsum/ sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit vt fugiāt ad principem suum excitandum ad pugnam. Cūq duces eorum concurrerint ad tabernaculum Holofernis: & inuenerint eum truncum/in suo san-

q ¶Iocundus fact⁹ est Holofernes ad illam. Nec id quidem mirū. qa vēter mero ęstuās facile despumat in libidines. dicit tex. 35. disti. ī prin.

r ¶Et labiorum motu in silentio. De oratione q̄ in silētio fit/ an prępōderet orationi vocali: tractat glo. mag. in cle. Si dnm. de reliq. & vene. san. & s. dictū est.

s ¶Abscidit caput ei⁹. An dici possit (vt de Sansone dicit tex. in allegato cap. Gaudemus. de diuor.) q sc3 Iudich velut hęc oīa agēs instinctu spūssancti / fuerit ab homicidio excusata.

t ¶Dicit custodib⁹ murorum. Aperite portas. A murorū custodib⁹ recte petit vt portas aperiant. Non eñ licet alicui muros vel transcendere/ vel rūpere vt ciuitatē introeat. Est nāq pœna capitis constituta in eos/ qui aliquid ī muros deliquerūt: trāscendendo sc3 vel rūpēdo/ sicut fecit Remus frater Romuli. Vnde Lucan⁹. Fraterno primi maduerūt sanguie muri. Tex. est p̄missa pbans in. §. Sanctæ quoq res. iuncta glosa in verbo deliquerint. insti. de re. di. & in l. fi. ff. codē

v ¶Iussit fieri silētiū. Circa hæc verba notari potest text⁹ in c. In loco. 5. q. 4. de quo dictū est s. i verb. Cōtumelia. Prouerbio. 22.

x ¶Laudate dominū deū nostrū. Victoriā quā de hoste habuit/ nō sibi sed deo (put debet) ascribit. Et ita etiā facit imperator in l. 1. in pri. C. de vete. iu. enuc.

y ¶In ebrietate sua. Ostendit ebrietatē Holofernis/suæ interfectioni causam dedisse. Vnde videat qd ī fili dicit tex. 35. dist. in fine principij. vbi dr̄ Loth quem Sodoma nō vicit/vina vicert.

z ¶Custodiuit me angelus ei⁹. Angelus superna nobis pietate custos datus/ efficit vt tentationibus non succumbam⁹. i. vt i pctm̄ nō plabamur: aliaq nobis vtilia subministrat. de qb⁹ diffuse dictū ē s. i verbo angel⁹. sup illd psal. De⁹ facit angelos suos spūs: & ministros suos ignem vrentem.

guine volutatum: decidet super eos timor. Cũq̧ cognoueritis fugere eos: ite post illos securi: quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris.

Iudich.15.c ¶Filij Israel (Iudich innitẽtes consilio) Assyrios de suis expulerũt finibus. Cũq̧ victores ad Bethuliam reuertebantur: omnia quæ illorũ erant/ abstulerunt secum: ita vt non esset numerus in pecoribus & iumẽtis/ & vniuersis monilibus eorum: vt a minimo vsq̧ ad magnum omnes diuites fierent de prædationibus eorum.

Iudich.15.c d. ¶Ioachim summus pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum vniuersis præsbyteris suis / vt videret Iudich. Quæ cum exisset ad illum: benedixerunt eam omnes vna voce: dicentes. Tu gloria Hierusalem/ tu lætitia Israel/ tu honorificentia populi nostri: quia fecisti viriliter: & cõfortatum est cor tuum: eo q̧ castitatem [a] amaueris: & post virum tuum alterum nescieris. Ideo & manus domini confortauit te: & ideo eris benedicta in æternum. Et dixit omnis populus. Fiat/ fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel. Porro autem vniuersa quæ Holofernis peculiaria fuisse probata sunt: dederunt Iudich/ in auro & argẽto & vestibus & gemmis/ & omni supellectili: & tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus & virginibus & iuuenibus: in organis & citharis.

¶Iudich cantauit canticum de quo habetur. Iudich.16.a.b.c.

Iudic.16.c. d. ¶Factum est post hæc: omnis populus post victoriam venit [b] in Hierusalem adorare dominum: & mox vt purificati sunt/ obtulerunt omnes holocausta & vota: & repromissiões suas. Porro Iudich vniuersa vasa bellica Holofernis quæ dedit illi populus/ & conopeũ quod ipsa sustulerat de cubili ipsius: obtulit in anathema obliuionis. Erat autẽ populus iocundus secundum faciem sanctorum: & per tres menses gaudium huius victoriæ celebratum est cum Iudich. Post dies autem illos: vnusquisq̧ rediit ĩ sua: & Iudich magna facta est ĩ Bethulia: & præclarior erat vniuersæ terræ Israel. Erat [c] etiam virtuti castitas adiuncta: ita vt non cognosceret virũ omnibus diebus vitæ suæ: ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat [d] autem diebus festis incedẽs cũ magna gloria. Mãsit autem in domo viri sui/ annos centum quinq̧: & dimisit [e] Abram suam liberã: & defuncta est/ ac sepulta [f] cum viro suo in Bethulia. Luxitq̧ illam omnis populus diebus septem. In omĩ autem spacio vitæ eius nõ fuit qui perturbaret Israel: & post mortem eius annis multis. Dies autem victoriæ huius festiuitatis/ ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur: & colitur a Iudæis ex illo tẽpore vsq̧ in pręsentem diem.

Iob.1.a. **Iugum.** ¶Fuit possessio Iob/ quinquaginta iuga boum &c. Et latius supra in verbo Iob.

Eccl.28.c. ¶Beatus [g] qui non attraxit iugum linguæ: & vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius/ iugum ferreum est: & vinculum illius/ vinculum æreum est.

Eccl.33.d. ¶Iugum & lorum curuant collum durum: & seruum [h] inclinãt operationes assiduæ.

Eccl.40.a. ¶Occupatio magna creata est omnibus hominibus: & iugum graue super filios Adam/ a die exitus de ventre matris eorum: vsq̧ in diem sepulturæ in matrem omnium.

Eccli.vi.d. ¶Collum [i] vestrum subijcite iugo sapientiæ.

Hiere.28.c. ¶Iugum ferreũ posui (ait dominus) super collũ cũctarũ gẽtiũ istarũ.

a ¶Eo q̧ castitatem amaueris. Videat qd dictũ est in verb. Castitas.

b ¶Venit in Hierusalẽ adorare dñm. Adepta de hostibus victoria/ grãs deo exhibere docemur. Et hoc etiam vt faciamus/ exemplo suo nos ĩstruit imperator in l.1. in pri. C. de offi. pfc. pto. aphri.

c ¶Erat virtuti castitas adiuncta. Castitas enĩ nedũ in virginali/ sed etiã in viduali & mrimoniali statu reperit. put dictũ est s. in ver. Castitas. sup illud Sapiẽtię. Q̃ pulchra est casta gñatio &c.

d ¶Erat dieb9 festis incedens cũ magna glia. Videatur qd istis verbis ãnotatũ est/ i ver. Festũ.

e ¶Dimisit Abram suã liberã. Vel inter viuos ea manumissa: vel in testamento libertate data. qbus casibus libertatẽ seruis acquiri statuit ius humanum. Seruorũ nãq̧ libertates in testamẽto relictas/ tam directas q̃ fideicõmissarias: ad exemplũ inter viuos libertatũ valere decreuit imperator/ lege Fusia canina cessante/ nec impediẽte testantiũ p suis seruis clementes dispositiones effectui mancipari. Tex. est ita dicẽs i l. vnica. C. de l. Fusia ca. tollẽ.

f ¶Sepulta cũ viro suo. Videat qd dictũ est supra in verb. Abraham Gene.25.o.

g ¶Beatus qui non attraxit iugũ lingue. Attrahit iugũ linguæ/ qui detractoribus facilẽ auditũ prębet. Neq̧ enĩ minus est criminis/ detractiones libẽter audire/ q̃ detrahere. put ẽ bo. tex. & ibi notabiliter Archi. in c. Ex merito. 6. q. 1. de quo videatur s. in verb. Detractio. o.

h ¶Seruũ inclinant operatiões assidue. Qui varijs iuoluitur diaboli tentamẽtis/ vt eorũ quodãmodo seru9 esse videatur: cõtinuo se dedat nũc corporei/ nunc mentalis laboris exercitio: & iclinabit. i. minus se solitis motibus sentiet agitari. Hinc dicebat Hieronymus facito semp aliquid operis/ vt te semp diabolus iueniat occupatũ. c. Nunq̃. paulopost princ. de cõse. distinc. 5.

i ¶Collũ vestrũ subijce e. iiij.

Nũeri.30.a ℭSi quis virorum se constrinxerit iuraměto/non [x] faciet irritum verbum suum: sed omne quod promisit implebit.

Nũeri.30.c ℭSi iuramento se constrinxerit puella / quæ est in domo patris sui: & in ætate adhuc puellari: quod iurauit opere [y] complebit / si pater suus iuramentum quo obligauit animam suam cognoscẽs / tacuerit. Sin autem statim vt audierit contradixerit pater: iuramentum [z] eius irritum erit: nec obnoxia tenebitur sponsioni. Et infra in verbo vouere. vbi latius de votis cum iuramento factis.

Iosue.9.c.i ſ.&.d.i pri ℭGabaonitas non percusserũt Iosue & populus suus/eo ꝙ [a] iurassent eis principes multitudinis in nomine domini dei Israel. Murmurauit itaq; omne vulgus contra principes Israel. Qui responderunt eis. Iurauimus eis in nomine domini dei Israel: & idcirco non possumus eos contingere: sed hoc faciemus eis. Reseruentur quidem vt viuant/ ne contra nos ira domini concitetur si periurauerimus: sed sic viuãt/ vt in vsus vniuersæ multitudinis ligna cædant/ aquasq; comportent.

Iudich.1.d. ℭIurauit Nabuchodonosor per thronum & regnum suum.

Psal.109.b. ℭIurauit dominus/& nõ pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum/ secundum ordinem Melchisedech.

psal.118.o. ℭIuraui domine/& statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.

Eccl.23.a. ℭIurationi [b] non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo: & nominibus sanctorum nõ admiscearis: quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim seruus interrogatus assidue a liuore non minuitur: sic omnis iurans & nominans/in toto a peccato non purgabitur.

Eccl.23.b. ℭVir multum iurans/implebitur iniquitate: & non discedet a domo illius plaga. Et si frustrauerit fratrẽ: delictum illius super ipsum erit. & si dissimulauerit: delinquit dupliciter. & si in [c] vacuum iurauerit: non iustificabitur. Retribuetur enim retributione domus illius.

Eccli.27.b. ℭLoquela multum iurans: horripilationem capiti statuet: & irreuerentia ipsius obturbatio aurium.

x ℭNon faciet irritum verbum suum. Istud procedit iure humano etiã si quis metu compulsus iurauerit. Tex. est in c. Si vero aliquis. de iureiurã. Secũdo procedit etiam si quis iurauerit id soluere/quod solutũ repeti potest. Adhuc eñ irritum suum iuramentũ facere non debet. vnde qui vsuras soluere iurauit/tenetur soluere: licet postea repetere possit. c. Debitores eodẽ titu. Tertio procedit etiã si vellet iuramentũ adimplere per equipollens: vt si is qui iurauit soluere vellet compensare. Nam talis audiri non debet. Iuramentum enim debet adimpleri in forma specifica c. Ad nostram. eodem ti. Quarto procedit etiã in monachis/de cõsensu sui abbatis/ ꝓprias eorũ personas ad quãdam seruitutis speciem: puta ad tenendum obstagium: cũ iuramẽto obligantibus. Adhuc nãq; tale iuramentũ obligatorium debet obseruari. c. Ex rescripto. in princip. eodẽ titu. Quinto procedit etiã si volens iuramẽti sui obseruationẽ declinare/appellationẽ interponat: dũ ab eo iuramẽti sui petitur obseruatio. Tali eñ appellatione nõ obstante/ iuramentũ nõ obseruãdo/ reatũ incurrit periurij. casus est i c. Breui. eodẽ ti. Sexto ꝓcedit etiã si cõtractus principalis sit nullus. Nã nichilominꝰ iuramentũ super eo appositum debet obseruari. Bonꝰ est tex. in c. Significante. de pigno. Hęc sententia sic ampliata fallit. primo: qñ is in cuius fauorẽ iuratum est/nõ adimplet illud cuius respectu iuramẽtum fuit interpositũ. qa tunc ad sui obseruationem iuramenti/ iurans nõ tenetur. tex. est i c. Peruenit. le. 1. de iureiu. in fi. Secũdo fallit: qñ iurãs in melius cõmutat implementũ sui iuramẽti. Tex. est in d. c. Peruenit. in pri. Tertio fallit: quãdo quis iurat contrariũ eius qd iam iurauerat. Primũ nãq; iuramentũ obligatoriũ est/sed nõ secundũ glo. est reputata singu. in c. Licet mulieres. de iureiu. lib. 6. nisi scdm iuramentũ rõne maiori iuuaret ꝙ primũ. qa tunc obseruandũ esset scdm iuramẽtũ: imposita pœnitẽtia de piurio/qd incurrit rõne trãsgressionis primi iuramẽti. Tex. est in c. Tua nos. eodẽ ti. in antiq. Quarto fallit: vbicũq; iuramẽtũ est cõtra bonos mores. Nõ eñ est obligatoriũ cõtra bonos mores pręstitũ iuramentũ. c. Nõ est obligatoriũ. de reg. iuris. in. 6. Vñ dicit tex. in c. Cũ quidã. §. fi. de iureiu. Illi q iurãt nõ loqui patri vel matri sorori vel fratri: aut eis humanitatis subsidiũ nõ exhibere/ Absoluẽdi sunt (supple ad cautelã qa obligatoriũ nõ est iuramentũ) ab illius obseruantia iuramẽti cũ illicitũ sit & cõtrariũ rõni. iniuncta tñ eis de hoc/ꝙ male iurauerãt pœnitẽtia cõpetenti. Hęc ibi. Hęc etiã limitatio seu fallẽtia/ probat p textꝰ claros: q videri possunt in c. Si publicis. in c. Est etiã. in c. qd Dauid. in c. Iurauit in c. Si aliqd. in c. Vnusqsq;. i c. Qui sacramẽto in c. Nõ est obseruandũ. in c. Achbe. & in c. Inter cętera. 22. q. 4. & in c. Sicut ex lris. de iureiu. & in l. Quidã. ff. de cõdi. istitu. cũ simi. Quito fallit: qñ superuenit iusta causa iuramentũ nõ obseruãdi. Vñ qui aliquã iurauit in vxorẽ ducere/ si ipsa postea fornicet vel aliqua grauis deformitas corporis ei obueniat: nõ tenetur eã ducere. c. Quẽadmodũ. de iureiu. Cętera quę potuissent hic cumulari/videant p Io. An. & alios in d. c. Nõ est obligatoriũ.

y ℭOpere cõplebit. Alioqui ętate sua puellari nõ obstãte/ reatũ incurret piurij. Neq; eñ ętas excusat a periurio. bo. est tex. in c. Vnico. de delic. pue. An aũt iuramẽtũ litis decisiuũ possit impubes pręstare Cõis resolutio est ꝙ sic si velit: & ei imputat q ei detulit. l. q iurasse. in prin ff. de iureiu. Sed si nolit nõ tenet iurare. l. Iusiurandũ. & ad pecunias. §. Pupillo. ff. eodẽ. Quis q pubes est/ vel iurare debeat vel referre. l. Manifeste. ff. eodẽ.

z ℭIuramentũ eius irritũ erit. Idẽ dicit tex. in c. Si quis pręuẽtus. §. 1. 22. q. 4.

a ℭEo ꝙ iurassent eis. De iuramento Gabaonitis pręstito/ an fuerit obligatorium/ videatur quod satis diffuse dictum est ꝭ. in verb. Gabaonitæ.

b ℭIurationi non assuescat os tuũ: multi eñ casus i illa. Hinc dicit tex. in c. Ita ergo. 22. q. 1. Ita pręcepisse dñm intelligit ne iuraret. i. ne qsq; sicut bonũ appetat iusiurandũ/ & assiduitate iurãdi ad piuriũ p cõsuetudinẽ delabat. quapropter q intelligit nõ in bonis/ sed in necessarijs iurationẽ habendã: refrenet se quãtũ põt vt non eã vtat/ nisi necessitas cogat: videlicet cũ videt pigros esse hoĩes ad credendũ qd eis vtile est credere/ nisi iuramento firmet. Hęc ibi.

c ℭSi in vacuũ iurauerit/non iustificabit. Idẽ ꝓbat tex. in c. Necesse est. 22. q. 4.

mat. ꝙ etsi testis deficiat/ innocentis fidem sola iusiurandi taxatio manifestat. Unde etiam dicit Augustinus super epistolam ad Galathas. Non est contra pręceptū dei iuratio: quę a malo nō iurantis est/ sed increduli a quo iurare cogitur. Nam hic intelligitur/ ita dominū prohibuisse a iuramēto: vt q̄tum in ipso est/ quisq; non iuret. qd multi faciunt in ore habētes iurationē/ tanq̄ magnū & suaue aliquid. Nam vtiq; apostolus nouit pręceptum domini: & tamen iurauit. Non enim audiendi sunt/ qui has iurationes esse non putant: quid eñ facient de illa iuratione. Quotidie morior p vestram gloriā fratres/ quā habeo in Christo Iesu dño nostro. quā gręca exemplaria manifestissimā iurationē esse ostēdūt. Prohibemur ergo iurare cupiditate aut dilectione iurandi: q̄uis enim iuramentū amplius sit q̄ est est/ non non: & ideo a malo sit: non tñ a malo tuo/ sed infirmitatis aut icredulitatis eorum qui nō aliter mouētur ad fidem. Et ꝑpterea dicit idē Augustin⁹ i epistola ad Publicolā. In nouo testamēto dictum est/ ne oīno iuremus: qd michi quidē propterea dictum esse videtur. non q̄ iurare peccatum est/ sed quia peierare imane peccatū est: a quo longe nos esse voluit/ qui oīno ne iuremus commonuit. Et idē Augustin⁹ in sermone dñi in monte. lib. I. dicit. Tu malum nō facis/ qui bene vteris iuratione: quę etsi non bona/ tamen necessaria est vt alteri persuadeas/ qd vtiliter persuades: sed a malo est illius cuius infirmitate iurare cogeris. Præmissa omnia habētur. 22. quęsti. I. in prin. iuncto cap. I. 2. & 3 &c. Tu malum.

est: a malo [i] est.

Matth. 23. b ¶Qui iurat in altari: iurat in eo/ & in omnibus quæ super illud sunt. Et quicunq; iurauerit in templo: iurat in illo/ & in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in cœlo: iurat in throno dei/ & in eo qui sedet super eum.

¶De Petro qui (obiiciēti sibi ꝙ Christi discipulus esset) cœpit detestari/ & iurare: quia non nouisset hominem: habetur Matthæi. 26. c. & infra Petrus.

Marci. 6. d. ¶Propter [k] iusiurandum & simul discumbentes: iussit Herodes amputari caput Ioannis Baptistę. Et supra in verbo Ioānes Baptista.

Ad heb. 6. c. ¶Abrahæ promittens deus quoniam neminem haberet per quem iuraret maiorem: iurauit [l] per semetipsum/ dicens. Nisi benedicēs/ benedicam te: & multiplicans/ multiplicabo te: & sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem.

Ad. heb. 6. c ¶Homines [l] per maiorem sui iurant: & omnis [m] controuersię eorum finis ad confirmationem est iuramentum.

ad heb. 7. c. ¶Alij sine iureiurando sacerdotes facti sunt: Ihesus autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iurauit dominus & non pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum secūdum ordinē Melchisedech.

Iacobi. 5. c. ¶Ante omnia fratres mei nolite [n] iurare: neq; [o] per cœlum/ neq; per terram/ neq; aliud [p] quodcunq; iuramentum. Sit autem sermo vester: est est/ non non: vt non sub iudicio decidatis.

Iurgium.

puer. 6. b. ¶Homo apostata vir inutilis: omni tēpore iurgia [q] seminat.

i ¶A malo est. Cū iuramentū dicatur procedere a malo non credētis (vt dictum est annotatione proxima) videtur ꝙ etsi iurare peccatū non sit/ iuramentū tamē recipere malum sit: sed noīe mali/ non malicia sed peccati pœna intelligitur. Ex pœnali eñ infirmitate incredulitas illa processit/ qua ad iurandū cōpellimur. Ipsum autē iurare sicut peccatū non est: ita iuramentū ab aliquo recipere/ malū non est. Unde Augustinus scribit ad Publicolā. Q̄uis dictū sit ne iuremus: nusq̄ me in scripturis sanctis legisse memini/ ne ab aliquo iuramentū recipiamus. Ita dicit text⁹ in c. Si peccatū. versi finali. iuncto c. sequēti 22. q. I. vbi tñ sciremus aliquē iuraturū falsum: recipere ab eo iuramētum peccatum esset. prout est bonus tex. in c. Qui exigit. 22. q. 5. de quo dictum est in verbo Ioseph. Gene. 48. & idem si sciremus eum verisimiliter non obseruaturum iuramentū. tex. est in c. Clericos. de coha. cle. & mulie.

k ¶Propter iusiurandum &c. Recurratur ad ea quę dicta sunt. in verb. Herodes. & ad. c. I. cū quinq; sequentibus. 22. quęsti. 4. vbi agitur de illicitis iuramētis non obseruandis. & idē dicit in c. Si aliquid forte. eadē causa & quęsti.

l ¶Iurauit per semetipsum. Circa hęc verba & prin. sentētię seq. videatur tex. in c. Etsi Christus. de iureiu. de quo dictum est supra eodē. g.

m ¶Omnis controuersię eorū finis ad cōfirmationem est iuramentū. Hęc verba possunt iure humano accōmodari etiam ad controuersiā iudicialem. Decidūtur eñ pleręq; iudiciales controuersię iuramēto/ qd vel a parte parti/ vel a iudice in probationis supplementū parti defertur. prout est tex. in. §. Item si quis postulāte. insti. de actio. in l. Non erit. §. dato. ff. de iureiurā. iuncta l. Admonēdi. ff. eodē. & c. fi. eo. ti. & ibi amplissime tractat materia iuramēti/ & pręsertim iuramenti necessarij: quod scilicet a iudice parti defertur/ vt finis cōtrouersię partium imponatur.

n ¶Nolite iurare. Prohibet indiscretū seu freques & incautū iuramentū. nō autē prohibet ne iuret legitima causa iurādi subsistente. 22. q. I. in prin. & dictū est s. eodē g. & h.

o ¶Neq; per cœlū neq; p terrā. An in casibus in qbus iurari pōt/ possit iurari p creaturas: sicut posset iurari p creatorē: videt text⁹ ꝙ nō. in d. c. Et si Christus. paulopost pri. Breuiter dici potest p quasdā creaturas iurari posse: vt per crucē/ per euangeliū/ per ordinē/ per salutē principis: qa in istis habet respect⁹ pricipaliter ad creatorē. secus si haberet respectus ad ipsam creaturā dūtaxat/ intēdens illā inuocare in testioniū seu ad cōfirmationē act⁹. tūc eñ honorē deo debitū ipenderet creaturę: & sic cōmitteret idolatriā. Ita istā materiā resoluit. Panor. i d. c. Et si Chrs. in. 2. oppo. & est bo. glo. in c. quoties. in verb. Salutē. I. q. 7.

p ¶Neq; aliud qdcunq; iuramentū. An indistincte ꝓhibeamur iurare/ allegati sunt text⁹ ꝓbātes ꝙ non. supra eodē. h. Sed cōpendiose cōcludēdo materiā/ dicatur ꝙ licitū est iuramentū in sex casib⁹. Primus est pro pacis vel amoris cōnexione. c. I. 26. q. I. Secūdus est ꝓ purgatione ꝓprię infamię. 2. quęst. 5. c. Pręsbyter. & c. Cū in iuuētute. cū similib⁹. de purga. cano. Tertius est ꝓ fide & fidelitate. de cōse. dist. 2 c. De forma. 22. q. 5. Quartus est pro obediētia. c. Quāq̄. 23. dist. Quint⁹ est pro veritate inquirenda/ siue in testibus/ siue in alijs. d. c. Et si Christus. in fi. & c. Quāq̄. cū simi. 14. quęsti. 2. Sextus est pro dāno dato vel dando. c. In primis. 2. quęsti. I. Quos sex casus subsequentia duo carmina complectūtur. Pax & fama fides reuerentia cautio damni. Defectus viri sibi poscunt sacra tueri.

q ¶Iurgia seminat. Iurgia proprie dicuntur litigantiū in iudicio contētiones: dicit eñ iurgiū quasi iuris

gartium eo ꝙ hi qui cauſam dicunt iure diſceptāt: ita dicit textus in c. Forus. verſi. Iurgiū, de verbo. ſig. vnde dicit textus. in c. 2. de re iudica. Iurgantiū cōtrouerſias celeri oportet ſentētia terminare. Quādoq; tamen pro contentionibuss extra iudicialibus accipitur. c. Geſta. ibi ſemine iurgiorum. 74. diſtinc.

r ℭ Angelus crudelis mittetur contra eum. Angelus crudelis diabolus dicitur: quia a dño cōtra peccatores mittit. vt in pręſenti eos affligat: & ita ſit eis tēporale ſuppliciū/ æterni futuri principiū. c. Sunt plures. verſi. finali. & c. ſeq. de pœni. diſtinc. 3.

s ℭ Qui dimittit aquam caput eſt iurgiorū. Declaretur vt ſ. in verb. Dimittere.

t ℭ Iuſtitias dilexit. Quid ſit iuſtitia declarat text⁹. inſti. de iuſti. & iure. in princ. & in l. iuſtitia. ff. eo. dicens ꝙ eſt conſtans & perpetua voluntas ius ſuum vnicuiq; tribuēs. vł ſcdm gloſas ibi. Iuſtitia eſt habitus animi/ cōmuni vtilitate ſeruata: ſuam cuilibet tribuens dignitatē. Et hæc eſt diffinitio Tullij. Vel iuſtitia eſt virt⁹ quę plurimū prodeſt in his quæ minimū poſſunt. Et hæc eſt Platonis. Vel iuſtitia eſt animi congrua diſpoſitio in ſingulis reb⁹ recte diiudicans. Et hęc eſt Accurſij gloſatoris. Quę diffinitiones declarētur vt ibi per doc.

v ℭ Nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Hinc dicit Raban⁹ de eccleſiaſticis preſſuris libro. 1, Non imperpetuū dānamur cum iniuſte iudicamur/ dicēte Pſalmiſta. Nec dānabit eū cum iudicabił illi. Multi eñ ſacerdotum/ culpam zęlo dei perſequi profitētur: ſed dū indiſcrete hoc agitur/ ſacrilegij facin⁹ incurrunt: & dum pręcipites quaſi ad emendandū ruunt/ ipſi quoq; multo magis in deterius cadūt. Hæc ſentētia Rabani habetur in cap. Non imperpetuum. 24. quęſti. 3.

x ℭ Iuſtus vt palma florebit. Declaretur vt ſupra in verb. Florere.

y ℭ Beati q faciunt iuſtitiam in oīni tempore. Videatur quod iſtis verbis annotatū eſt ſ. in verb. Beatus.

z ℭ Corripiet me iuſtus in miſericordia. Recurratur ad verbū Corripere.

a ℭ Iuſtitia liberabit a morte. Iuſtitia eñ habita/ habentur omnes aliæ virtutes ſcdm Ambro. in hexamerō: vbi ſic dicit. vbi prudentia/ interdum eſt malicia: vbi fortitudo/ ibi iracūdia: vbi temperantia/ ibi impietas: vbi autē iuſtitia/

ℭ Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. puer. 13. b.

ℭ Melior eſt buccella panis cum gaudio: q̄ domus plena victimis cū iurgio. puer. 17. a.

ℭ Semp iurgia quærit malus: angelus [r] autē crudelis mitteł cōtra eū. puer. 17. b.

ℭ Qui [s] dimittit aquā: caput eſt iurgiorum. Et ſupra dimittere. puer. 17. c.

ℭ Suſurrone ſubſtracto/ iurgia conquieſcunt. puer. 26. c.

ℭ Qui ſe iactat & dilatat: iurgia concitat. puer. 28. d.

ℭ De iurgijs ſtultorum vide infra in verbo Stultus.

Iuſtitia Iuſtus & Iuſte.

ℭ Credidit Abrahā deo: & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Et ſupra in verbo Abraham. Gene. 15. b.

ℭ Quid prodeſt deo: ſi iuſtus fuerit homo? Iob. 22. a.

ℭ Iuſtus dominus/ & iuſtitias [t] dilexit: ęquitatem vidit vultus eius. Pſal. 10. b.

ℭ Iuſtitiæ domini rectæ lętificantes corda. Pſal. 18. c.

ℭ Oculi domini ſuper iuſtos: & aures eius in preces eorum. Pſal. 33. c.

ℭ Prætende iuſtitiam tuam domine his/ qui recto ſunt corde. Pſal. 35. c.

ℭ Confirmat iuſtos dominus. Pſal. 36. c.

ℭ Iuſti hæreditabunt terram: & inhabitabunt in ſeculum ſeculi ſuper eam. Os iuſti meditabitur ſapientiam: & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in ore ipſius: & non ſupplantabuntur greſſus eius. Conſyderat peccator iuſtum: & quærit mortificare eum. Dominus autem nō derelinquet eum in manibus eius: nec [v] damnabit eum cum iudicabitur illi. Pſal. 36. e.

ℭ Iunior fui etenim ſenui: & non vidi iuſtum derelictum/ nec ſemen eius quærens panem. Pſal. 36. e.

ℭ Annunciaui iuſtitiam tuam in eccleſia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu ſciſti. pſal. 39. b.

ℭ Iuſtitia domine/ plena eſt dextera tua. Pſal. 47. b.

ℭ Lętabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo: & laudabūtur omnes recti corde. pſal. 63. b.

ℭ Iuſti epulentur & exultent in conſpectu dei: & delectentur in lętitia. pſal. 67. c.

ℭ Tota die lingua mea meditabitur iuſtitiā tuam (domine) cum confuſi & reueriti fuerint qui quęrunt mala michi. pſal. 70. i fi.

ℭ Iuſtitia ante eum ambulabit: & ponet in via greſſus ſuos. pſal. 84. b.

ℭ Iuſtitia & iudicium/ pręparatio ſedis tuæ (domine) pſal. 88. c.

ℭ Iuſtus [x] vt palma florebit: ſicut cedr⁹ libani multiplicabitur in domo domini. Pſal. 91. c.

ℭ In memoria ęterna erit iuſtus: ab auditione mala non timebit. pſal. 111. b.

ℭ Beati qui cuſtodiunt iudicium/ & faciunt [y] iuſtitiā in omni tēpore. pſal. 105. a.

ℭ Aperite michi portas iuſtitiæ: ingreſſus in eas confitebor domino: hæc porta domini/ iuſti intrabunt in eam. pſal. 117. c.

ℭ Iuſtus es domine: & rectum iudicium tuum: mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua & veritatem tuam nimis. pſal. 118. s. i principio.

ℭ Iuſtitia tua (domine) iuſtitia in æternum: & lex tua veritas. pſal. 118. s.

ℭ Corripiet [z] me iuſtus miſericordia: & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Pſal. 140. a.

ℭ Iuſtus dñs in omnibus vijs ſuis: & ſanctus in oībus operibus ſuis. pſal. 144. d

ℭ Dominus erigit eliſos: dominus diligit iuſtos. pſal. 145. b.

ℭ Iuſtitia [a] liberabit a morte. puer. 10. a.

Prouerbiorum.10.a. ℂNon [b] affliget dominus fame animam iusti.
10.b. ℂBenedictio domini super caput iusti.
10.b. ℂMemoria iusti cum laudibus est.
10.b. ℂVena vitae/os iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.
10.c. ℂArgentum electum/lingua iusti: cor autem impiorum pro nichilo.
10.c. ℂLabia iustorum erudiunt plurimos.
10.d. ℂDesyderium suum iustis dabitur.
ℂExpectatio iustorum/letitia: spes autem impiorum peribit.
ℂIustus in aeternum non commouebitur.
ℂOs iusti parturiet sapientiam: lingua prauorum peribit.
10.in fine. ℂLabia iusti consyderant placita: & os impiorum peruersa.
11.a. ℂSimplicitas iustorum diriget eos.
ℂIustitia simplicis diriget viam suam.
ℂIustitia rectorum liberabit eos: & in insidijs suis capientur iniqui.
11.b. ℂIustus de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo.
ℂIn bonis iustorum/exaltabitur ciuitas: & in perditione malorum/ erit laudatio.
ℂBenedictione iustorũ exaltabitur ciuitas: & ore ĩpiorũ subuertetur.
11.c. ℂSemen iustorum saluabitur.
11.d. ℂIusti [c]/quasi virens folium germinabunt.
11. ppe finẽ. ℂFructus iusti/lignum vitae.
11.in fine. ℂSi iustus in terra recipit: q̃tomagis impius & peccator?
12.a. ℂRadix iustorum non commouebitur.
ℂCogitationes iustorum iudicia: & consilia impiorum frauduléta.
12.b. ℂDomus iustorum permanebit.
ℂNouit [d] iustus animas iumentorum suorum.
ℂRadix iustorum proficiet.
ℂEffugiet iustus de angustia.
12.d. ℂNon [e] contristabit iustum quicquid ei acciderit.
ℂQui negligit damnum propter amicum: iustus est.
12.in fine. ℂIn semita iustitiae vita: iter autem deuium ducit ad mortem.
13.a. ℂVerbum mendax/iustus detestabitur: impius autem confundit & confundetur.
ℂIustitia custodit innocẽtis viã: impietas autẽ peccatorẽ supplantat.
13.b. ℂLux iustorum laetificat: lucerna autem impiorũ extinguetur.
13.c. ℂIusti [f] misericordes sunt & miserantur.
13.d. ℂPeccatores persequitur malum: & iustis retribuentur bona.
13.in fine. ℂIustus [g] comedit & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.
14.b. ℂInter iustos morabitur gratia.
ℂDomus impiorum delebitur: tabernacula iustorum germinabunt.
ℂEst via quae videtur homini iusta: nouissima autem eius ducunt ad mortem.
ℂPossidebunt paruuli iustitiam: & expectabunt astuti scientiam.
ℂIacebunt mali ante bonos: & impij ante portas iustorum.
ℂSperat iustus in morte sua.
14.d. ℂIustitia eleuat gentem: miseros [h] autem facit populos peccatum.
14. ppe fi. ℂIn abundanti iustitia/virtus magna est.
15.a. ℂDomus iusti/plurima fortitudo: & in fructibus impij conturbatio.
15.b. ℂVota [i] iustorum/placabilia sunt domino.
ℂQui sequitur iustitiam: diligitur a domino.
15.c. ℂVia iustorum/absq̧ offendiculo est.

sibi omnisi virtutũ est cõcordia. Vñ etiã Aug. ait in.4. de ci. dei. Amota iustitia/regna magna sunt latrocinia: & posita iustitia: etiã tyrannides sunt iusta regna. Hęc dicta refert Albe: de Rosa. in dictionario suo: in ver. Iustitia. Sed suffocat̃ iustitia: & q̃ ab ea dat̃ a morte liberatio prępedit̃. ex 12. abusiõibus hui9 seculi/quas Cyprian9 enumerãs: dicit has esse/sapiẽs sine operibus/senex sine religione: adolescens sine obedientia/diues sine eleemosina/ fœmina sine pudicitia/dñs sine virtute/christian9 cõtẽtiosus/ paup supb9/ rex iiquus/ eps negligens/ plebs sine disciplina/ popul9 sine lege. Glo. est q̃ Cyprianũ citãs hęc dicit/ ĩ cle. 1. §. qa vero. ĩ verb. Curias. ĩ si. de statu mona.

b ℂNon affliget dñs fame aĩam iusti. Nisi pro exercitio & virtutũ suarũ augmẽto maiori. c. Non ois. versi. exercet. 5. q. 5.

c ℂIusti q̃si florẽs foliũ germiabũt. facit tex. ĩ c. oẽs: circa me. 47. dis. de quo s̃. in ver. Florere.

d ℂNouit iust9 aias iumẽtorũ suorũ. Archi. in c. Iudicet. ĩ si. de pœ. dist. 1. dicit Pręlat9 tenet̃ reddere rõnẽ de aĩa subditi/ & tradere sibi eucharistiam & alia sacramẽta: in quorũ collatiõe vertit̃ periculũ/nisi eã quã debet solicitudinẽ adhibeat: vt sciat cui det. & iõ dr̃ p Salomonẽ puerb. 27. Agnosce vultum pecoris tui. & 12. c. Nouit iustus aias iumẽtorũ suorũ. Hęc Archi.

e ℂNõ cõtristabit iustũ &c. Videat̃ qd̃ dictũ est in verb. Contristari.

f ℂIusti misericordes sunt & miserant̃. Idẽ pbat tex. ĩ c. ois q iuste iudicat. & ĩ c. disciplina. & in c. Et q emendat. cũ si. 45. dist.

g ℂIustus comedit/ & replet aiam suã: vẽter aũt ipiorũ isaturabilis. Siĺis est snia ĩ c. qd dicã. circa med. 14. q. 4. dũ ibi dr̃. Fideli hoĩ tot9 mũdus diuitię sunt: ĩfideli autẽ nec obolus.

h ℂMiseros facit populos peccatum. Istis verbis facta ẽ annotatio s̃. ĩ verb. Gẽs vbi videat̃.

i ℂVota iustorum placabilia. Haec sentẽtia habet̃ in c. Scriptum est. 14. quęsti. 1.

k ¶ Deus orationes iustorum exaudiet. Quid autē de orationibus iniustorū an exaudiātur a dño. videatur qd dictū est s̄. in verb. Exaudire: super illud Io.6. Scimus quia deus peccatores non audit.
l ¶ Melius est parū cum iustitia q̄ multi fructus cū iniqtate. Hęc sentētia varijs modis declarata est s̄. in verb. Fructus. vbi videatur. m ¶ Senectus quę in vijs iustitię reperiet. Senectus quę in vijs iustitię nō reperit/est vna de. 12. seculi abusionib⁹: de qbus dictū est s̄. codē sup illud Prouer. Iustitia liberabit a morte.

¶ Mens iusti meditabitur obedientiā: os impiorum redundat malis. Prouerbiorum.15.d.
¶ Dominus orationes [k] iustorum exaudiet. 15.d.
¶ Initium viæ bonæ / facere iustitiam: accepta autem apud deum magis / q̄ immolare hostias. 16.a.
¶ Melius [l] est parum cum iustitia: q̄ multi fructus cum iniquitate. 16.b.
¶ Voluntas regis labia iusta: qui recta loquitur dirigetur. 16.b.
¶ Semita iustorum / declinat mala. 16.c.
¶ Corona dignitatis / senectus [m] quæ in vijs iustitiæ reperietur. 16. ppe fine.
¶ Qui iustificat [n] ipiū / & cōdēnat iustū: aboiabilis est vterq̧ apd̄ deū. 17.c.
¶ Turris fortissima / nomē dñi: ad ipsam currit iustus / & exaltabitur. 18.b.
¶ Iustus [o] prior est accusator sui: venit amicus eius & inuestigabit eū. 18.c.
¶ Melior est pauper iustus: q̄ vir mendax. 19.c.
¶ Iustus qui ābulat in simplicitate sua: beatos post se filios derelinquet. 20.b.
¶ Excogitat [p] iustus de domo impij / vt detrahat impios a malo. 21.b.
¶ Gladium [q] iusto est facere iudiciū: & pauor operātibus iniquitatē. 21.c.
¶ Pro iusto dabitur impius: & pro recto iniquus. 21.c.
¶ Thesaurus desideratus / & oleum in habitaculo iusti: & imprudens homo dissipat illud. 21.c.
¶ Qui sequit iustitiā / & misericordiā: iueniet vitā & iustitiā & gloriā. 21.c.
¶ Qui iustus est: tribuet & non cessabit. 21.d.
¶ Septies [r] in die cadet iustus / & resurget: impij autē corruēt in malū. 24.b.
¶ Qui dicunt impio / iustus es: maledicent eis populi / & detestabuntur eos tribus. 24.c.
¶ Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absq̧ terrore erit. 28.a.
¶ Qui decipit iustos in via mala / in iteritu suo corruet: & simplices [s] possidebunt bona eius. 28.b.
¶ In exultatiōe iustorū multa gloria est: regnātib⁹ ipijs ruinę hoīnū. 28.b.
¶ Cum surrexerint impij / abscondentur homines: cum illi perierint / multiplicabuntur iusti. 28. in fine.
¶ In multiplicatione iustorū lætabitur vulgus: cum impij sumpserint principatum / gemet populus. 29.a.
¶ Iustus lætabitur atq̧ gaudebit. 29.a.
¶ Nouit iustus causam pauperum. Impius ignorat scientiam. 29.a.
¶ Viri sanguinū oderunt simplicem: iusti autem quęrūt animā eius. 29.b.
¶ Iustum & impium iudicabit dominus. Ecclesiastes 3.c.
¶ Noli [t] esse iustus multum: neq̧ plus sapias q̄ necesse est. 7.c.
¶ Iustus perit i iustitia sua: & ipius multo viuit tēpore i malicia sua. 7.c.
¶ Bonum est te sustentare iustum: sed & ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet deum nichil [v] negligit. 7.c.
¶ Non [x] est homo iustus in terra qui faciat bonum & non peccet. 7.c.
¶ Sunt iusti quibus mala proueniūt / quasi opera egerint impiorum: & sunt impij qui ita securi sunt / quasi iustorum facta habeant. 8.c.
¶ Diligite iustitiā / qui iudicatis terrā. Et supra in verbo Iudicare. Sapiē.1.a.

n ¶ Qui iustificat impium &c. Idē pbat tex. in c. Si quis dixerit. 11. quęsti.3.
o ¶ Iustus prior est accusator sui. Idest omnis qui vere iustus est & peccantium errata conspicit: primo seipm inspicit / deinde vbi solicit⁹ seipm accusauerit: alios benigne corrigit. Pro hac declaratiua sentētia (quę est glosę ordiarię) est tex. clarus in cap. Iudicet. de pœni. distinc.1.
p ¶ Excogitat iust⁹ de domo impij &c. Declaretur hęc sententia vt dictum est s̄. in verb. Excogitare.
q ¶ Gaudium iusto &c. Recurratur ad verbū Gaudium.
r ¶ Septies in die cadet iust⁹ & resurget. Circa hanc sententiā notet textus in c. Quis. versi. fina. iuncto prin. c. sequētis. de pœni. distic.3. vbi dicit. Q per pœnitētiā non semel tantū / sed sæpissime peccata remittātur: auctoritate probat. Ait em̄ Hiero. ad Rusticū de pœnitētia. Septies in die cadit iustus / & resurgit: si cadit quomodo iustus: si iustus quomō cadit? sed iusti vocabulū nō amittit / qui per pœnitētiā semp resurgit: & non solū septies / sed etiā septuagesies septies delinquēti si cōuertat ad pœnitentiā peccata donantur. Hęc ibi.
s ¶ Simplices possidebūt bona eius. Sic est quod alibi dicit Sapiēs. Thesaurizant iustis diuitię ipiorum. de quo dicto est bo. tex. in c. si. paulo ante fi.23. quęsti.7.
t ¶ Noli esse iustus multū. Iudiciū sine misericordia erit illis / q nolunt facere misericordiā delinquētibus cū p Salomonē dicat. Noli esse iustus multū: qa est nimis iustus q perit in iustitia sua. Ita dicit tex. i c. Plerūq̧. §. Itē obijcitur. paulo ante fi.2.q.7. & idē pbatur in c. Non potest. §. Pręcepta.23.q.4. & in c. Serpēs. i fi. de pœni. dist.1. vbi posito hoc dicto Salomonis / subiungit. Debet em̄ iustitiā tēperare moderatio. Nā quēadmodū tibi curādus prębeat: quē fastidio habes / q contēptui se / non cōpassioni futurū putet. Hęc ibi.
v ¶ Nichil negligit. Idest oībus sine delectu psonarū benefacit. Tex. est vbi hæc declaratio (quę est glo. interlinearis) probat. in c. Si qs despicit. versi. fina. cum c. sequenti. 42. distinc.
x ¶ Non est homo iustus qui nō peccet &c. De hoc est text⁹ diffusus q videri pōt in c. Si em̄. de pœni. dist.2.

y ¶ Iuſtitia perpetua eſt & immortalis: iniuſtitia autē mortis eſt acquiſitio. Circa hanc ſententiā notādus venit text⁹/ q ei multū aſtipulatur. in auten. vt oēs obe. iudi. prouin in prin. colla. 5. vbi dicit. Vnā eſſe omniū perfectiſſimā virtutē/ arbitrandū eſt hoibus: quæ iura oibus diſtribuit. Hęc eſt ex cauſa cognominata iuſtitia. Etenī ſcdm vnāquāq; aliarū virtutū: niſi ſubſequātur hui⁹ bona: fiet nichil hoꝝ quę cōpetunt. Itaq; nec fortitudinē/ q nō eſt cū iuſtitia/ laudabim⁹: cū ſcilicet patria lingua fortitudinē in armis/ virtutē appellet ſolū: & ſi qs ab ea iuſtitiā ſubtrahat/ ad delictoꝝ occaſionē ſolūmodo/ nō quorundam bonorū fiet occaſio. (Et ſubiungit) Plurima ſiniſtra hoies machinant & perpetrāt: tanq̄ perpetuā virtutē habituros ſe cōfidētes. & non reſpiciūt ad milia & decies milia exempla: qaſero tandē & in perſonis inumerabilibus/ ex impotētib⁹ videmus potētes procedere/ ex nō diuitibus diuites. In omne autē ęuū pene/ ex potētibus proceſſerūt inanes/ ex diuitibus pauperes: dum patrū iniuſtitiā ſoboles eſt ſecuta. & non cogitant neq; reputant: qm̄ qd ipſi quaſi per ſe machinātur/ poteſtatibus vtentes: hęc forſan cōtra eos q ex eis pcreātur agunt/ non eadē potētia ſequēte ſobolē quæ illos ſequitur. Hæc ibi.

Sapiē.1.d. ¶ Iuſtitia [y] perpetua eſt immortalis: iniuſtitia autem mortis eſt acquiſitio. Impij autem manibus & verbis accerſierūt illam: & exiſtimātes illam amicam/ defluxerunt & ſponſiones poſuerunt ad illam: quoniā morte digni ſunt qui ſunt ex parte illius.

Eccl.2.c.d. ¶ Dicunt impij. Circunueniamus [z] iuſtum/ quoniam inutilis eſt nobis: & contrarius eſt operibus noſtris: & improperat nobis peccata legis: & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Promittit ſe ſcientiā dei habere: & filium dei ſe nominat. Factus eſt nobis in traductionem cogitationum noſtrarum. Grauis eſt nobis etiam ad videndum: quoniam diſſimilis eſt nobis vita illius: & immutatæ ſunt viæ eius. Tāq̄ nugaces æſtimati ſumus ab illo: & abſtinet ſe a vijs noſtris/ tāq̄ ab immūdicijs: & pręfert nouiſſima iuſtorū: & gloriat ſe patrē habere deū. Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſint: & tentemus quæ ventura ſunt illi: & ſciemus quę erunt nouiſſima illius. Si enim eſt verus filius dei/ ſuſcipiet illum: & liberabit illum de manibus contrariorum. Cōtumelia [a] & tormento interrogemus eum: vt ſciamus reuerētiam eius/ vt probemus patiētiā eius. Morte turpiſſima cōdēnemus eū. Erit eni & reſpectus ex ſermonib⁹ illius. Hæc cogitauerūt & errauerūt. Excæcauit enim illos malitia eorū: & neſcierūt ſacramēta dei/ neq; mercedē ſperauerunt iuſtitiæ: nec iudicauerūt honorem animarum ſanctarū.

Sapiē.3.a.b. ¶ Iuſtorum [b] animæ in manu dei ſunt: & non tanget illos tormentū mortis. Viſi ſunt oculis inſipiētiū mori: & æſtimata eſt afflictio exitus illorum. Et ab itinere iuſto abierunt in exterminium: & q a nobis eſt iter exterminij/ illi autē ſunt in pace. Et ſi corā hoibus tormenta paſſi ſunt: ſpes illorum immortalitatē plena eſt. In paucis [c] vexati/ in multis bene diſponentur: quoniā deus tentauit eos & inuenit illos dignos ſe. Tanq̄ aurum in fornace probauit illos/ & tanq̄ holocauſti hoſtiam accepit illos: & in tempore erit reſpectus illorum. Fulgebunt [d] iuſti/ & tanq̄ ſcintillę in arundineto diſcurrēt. Iudicabunt nationes & dominabuntur populis: & regnabit dominus illorum in perpetuum.

Sapiē.4.b. ¶ Iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit: in refrigerio erit.

Sapien.4.c ¶ Condemnat iuſtus mortuus/ viuos impios.

Sapiē.5.a.b ¶ Stabūt [e] iuſti in magna cōſtātia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerūt/ & qui abſtulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili/ & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis: gementes præ anguſtia ſpiritus/ dicentes intra ſe: pœnitentiam [f] agentes & præ an-

z ¶ Circūueniamus iuſtum &c. Hac ſentētia bonos aſſiduā maloꝝ pati pſecutionē docemur. De quo etiā eſt bonū dictū Hieronymi in c. Qui ſcdm carnē. in ipr. 23. q. 4. dū ibi dicit. Qui ſcdm carnē natus eſt/ perſequitur ſpūalē. Et in c. Nulli dubiū eſt. ipri. 3. q. 1. vbi dicit. Nulli dubiū eſt/ qa boni a malis ſemp perſequūtur & tribulantur.

a ¶ Contumelia & tormento interrogemus eum. Iuſtus dn̄s & redēptor noſter Chriſtus/ cōtumelijs fuit & tormentis iterrogatus. c. Sciſcitaris. circa med. 7. q. 1.

b ¶ Iuſtorū animę in manu dei ſunt/ & non tanget illos tormentum mortis. Ideſt iuſtorū animæ a corporib⁹ ſeparatę ſunt in manu diuinę miſericordię per ſecuritatem glorię conſequendę. Nam a tempore paſſionis Chriſti per quam ianua gloriæ aperta eſt: ſi non habeant aliquid purgandum/ ſtatim euolant ad gloriam. ſi autem habeant aliquid purgandum/ detinentur in manu iuſtitiæ in pœna purgatorij: ſunt tamen ſecuræ de ſua beatitudine conſequenda. Hęc declaratio eſt Nicolai de Lira. pro qua eſt textus apertus in c. Tempus. 13. queſti. 2. de quo dictum eſt s. in verb. Anima. in fi. & ibi de hac materia.

c ¶ In paucis vexati: in multis bene diſponētur. Facit bo. tex. in c. 1. colū. 3. de pœni. diſt. 5. dū dicit. Pœnitens/ omnia ſacerdote iubente paratus ſit facere pro recipienda vita animę/ quęcūq; faceret pro euitanda corporis morte: & hoc cum deſyderio. quia vitam recuperat infinitam. Hæc ibi.

d ¶ Fulgebunt iuſti & tanq̄ ſcintillę in arundineto diſcurrēt. His verbis notari ſolent quatuor dotes corporis/ beatorū poſt reſurrectionē. de quibus habetur per Panor. in c. 1. colū. 3. de ſum. tri. & fide catho.

e ¶ Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerūt &c. Iniuſti etiā aduerſus iniuſtos ſtabunt. prout eſt bo. tex. in c. Si quis diaconus. paulo ante finē. 50. diſt. dū ibi dicit. Ipſi quibus cū periculoſa & falſa miſericordia indulgere videmur: cū ante tribunal Chriſti pro tātis peccatis dānandis aduenerint/ cōtra nos cauſam dicturi ſunt: q dū aut durā aſperitatē linguę eoꝝ expauim⁹/ aut falſa blādimēta/ & periculoſas adulationes ipſorum libenter accepimus: in eiſdē permanere peccatis eis inutiliter induſimus: aut ipſa peccata augere permiſimus. Hæc ibi.

f ¶ Pœnitentiā agētes/ quę tn̄ eis nichil poterit vtilitatis afferre. d. c. In pręſenti ſeculo. 13. q. 2.

gustia spiritus gementes. Hi sunt quos habuimus aliquando in deri=
sum & in similitudinē improperij. Nos insensati vitā illorum ęstima=
bamus insaniam: & finem illorum sine honore. Ecce quomodo com=
putati sunt inter filios dei: & inter sanctos/sors illorum est. Ergo erra=
uimus a via veritatis: & iustitiæ lumē non luxit in nobis: & sol intelli=
gentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perdi=
tionis: & ambulauimus vias difficiles: viam autem domini ignoraui=
mus. Quid nobis profuit superbia/aut diuitiarum [g] iactantia quid cō
tulit nobis? Trāsierūt omnia illa tāq̄ vmbra & tāq̄ nūci⁹ p̄currēs &c.

¶Iusti in perpetuum viuent: & apud dominum est merces eorum: & Sapien.5.c.
cogitatio illorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris/&
diadema speciei de manu domini: quoniā dextera tua teget eos/ & in
brachio sancto suo defendet illos.

¶Qui custodierint [h] iustitiam iustæ iudicabuntur: & qui didicerint Sapiē.6.b.
iusta/inueniant quid respondeant.

¶Si iustitiam [i] quis diligit: labores [k] huius magnas habent virtutes. Sapiē.8.b.
Sobrietatem enim & sapiētiam docet/& iustitiam & virtutem; quibus
vtilius nichil est in vita hominibus.

¶Iusti [l] tulerunt spolia impiorum: & decantauerunt domine nomen Sapiē.10.d.
sanctum tuum: & victricem manum tuam laudauerunt pariter.

¶Cum sis iustus (domine) iuste omnia disponis. Sapiē.12.a.

¶Benedictum est lignum per quod fit iustitia. Sapiē.14.a

¶Nosse te (domine) consummata iustitia est: & scire iustitiam & vir= Sapiē.15.a.
tutem tuam/radix est immortalitatis.

¶Concupiscens sapientiam/ conserua iustitiā: & dominus præbebit Eccli.1.d.
illam tibi.

¶Pro iustitia agonizare pro anima tua: & vsq̄ [m] ad mortē certa pro Eccli.4.d.
iustitia: & deus expugnabit pro te inimicos tuos.

¶Viri [n] iusti sint tibi conuiuæ. Eccli.9.d.

¶Benefac iusto: & inuenies retributionem magnam. & si nō ab ipso: Eccli.12.a.
certe a domino.

¶Ante [o] iudicium para iustitiam tibi. Eccli.18.c.

¶Est iustus/qui se nimium submittit a multa humilitate: & est iustus Eccli.19.d.
qui inclinat faciem suam: & fingit se nō videre quod ignoratum est.

¶Si sequaris iustitiam/apprehendes illam: & indues quasi poderem Eccli.27.b.

g ¶Diuitiarum iactantia quid contulit nobis. Videatur quod dictum est in verb. Iactantia.

h ¶Qui custodierint iustitiā/iuste iudicabūtur. Vt recte custodiatur iustitia/iudicaturos nos consyderemus oportet: taleq̄ a iusto iudice iudiciū/quale fecerimus subituros. c. 1. de re iudi. lib. 6. & l. Rē non nouā. i ff. C. de Iudi. Vnde dicit tex. in c. Tunc vera. in prin. 11. q. 3. Tunc vera est absolutio pręsidētes/ cū interni sequit arbitriū iudicis.

i ¶Si iustitiam quis diligit. Quisquis iustitiā diligere seu sectari desyderas: deum prius ama/ vt ameris a deo. Amabis autē illum: si in hoc illum imitaberis/vt velis oībus prodesse: nemini nocere. Tunc te virū iustum omnes appellabunt/obsequentur/ venerabuntur & diligēt. Et de isto amore iustitię Hugo libro. 1. de sacramentis sic ait. Sicut iustitia amatori suo deesse nō potest: ita illi a quo nō amatur nullatenus pōt adesse. Ratio scdm eum est. quia iustitiā pfecte amare/ est esse iustum: quā q̄to plus dilexeris iustior eris. Ita dicit Alberi. de Ro. in dictionario suo. i verbo Iustitia. in. 1. no. in fine.

k ¶Labores huius magnas habēt virtutes. Videatur tex. in auten. vt oēs obe. iudi. prouin. colla. 5. in prin. de quo dictum est s. eodē super illud. Iustitia perpetua est & immortalis.

l ¶Iusti tulerūt spolia impiorum. Circa hęc verba notet text⁹ Augu. in c. Si de rebus. in prin. 23. q. 7. vbi Augustin⁹ ad quosdam hęreticos scribens: ait. Si de rebus vel locis ecclesiasticis quę nō tenetis q̄rimini/ possunt & Iudæi iustos se dicere/ & iniquitatē nobis obijcere: qa locū in quo impij regnauerunt/ modo christiani possidēt. Quid ergo indignum/si ea quę tenebant hæretici: scdm parem voluntatē/dn̄i catholici tenēt? Ad oēs iniquos & impios illa vox dn̄i valet. Auferetur a vobis regnū dei: & dabitur genti faciēti iustitiā. An frustra scriptum est? Labores iniustorum pij edent. quapropter magis mirari debetis: q̄ adhuc tenetis aliquid/q̄ q̄ aliquid amisistis. Et in c. fi. paulo ante fi. eadē causa & quęsti. vbi dicit. Si consideremus qd scriptū est in libro Sapiētię. Iusti tulerūt spolia impiorū. Item quod legitur in prouerbijs. Thesaurizātur iustis diuitię impiorū. tunc videbimus nō esse quęrendū qui habeāt res hęreticorum/sed qui sint in societate iustorum. Hæc ibi.

m ¶Vsq̄ ad mortem certa pro iustitia. Eligibilior est enim mors q̄ iustitiæ transgressio. c. Ita ne. 32. quęsti. 4. c. Sacris. quod me. cau. cum similibus.

n ¶Viri iusti sint tibi cōuiuę. Videat qd istis verbis annotatū est in verb. Cōuiua.

o ¶Ante iudiciū para iustitiā tibi. Hoc dictū declarat Io. Mo. in Rub. de iudi. in extrauag. & dictū est s. in verb. Iudiciū. sed ibi dictis addatur: q̄ hęc sentētia potest adaptari foro seu iudicio contētioso: vt velit/q̄ anteq̄ subeam⁹ cū aliquo iudiciū parem⁹ nobis iustitiā: qa si in iudicij pricipio nō adsit nobis iustitia/ nō poterim⁹ obtinere. tāetsi iudicio pendēte nobis iustitia supueniat. Et ita adaptādo istā sententiā est textus clarus idē pbans in l. Nō potest videri. ff. de iudi. vbi Bar. & alij satis imorātur in hac materia. Pro cuius aliquali resolutione potest notari textualis decisio. in c. Abbate sane. §. Pręfatus igitur. de re iudica. lib. 6. vbi dicitur. Quod Abbas & conuentus de bonefac proposuerunt intentionē actoris/ex his quę post litē cōtestatā accidūt/posse fundari: eaq̄ debere i iudiciū deuenire. tunc locū habet/qn̄ ex certa & expressa causa specialiter non est actum. Ex his eīn quę post inchoatū iudiciū eueniūt: qn̄ causa fuit exposita specialis/nec debet nec potest iudicis animus ad proferendā sententiā informari. qa cū certæ causæ facta est mētio: vtpote donationis vel vēditiōis aut alteri⁹ specialis: oportet icepti iudicij tēpus attēdi/ vt liqdo cognoscat: an tūc iterfuerit actoris pꝑter illa q̄ specialē comitant causam/& necessario adesse debēt. veluti loc⁹ & tēpus & hmōi q̄ sunt solicite atten-

denda: & sinequibus causa vacua & inualida censeretur. Sed cum est in genere absq alicuius causę declaratiõe petitum: non sic oportet accepti iudicij tempus inspici: quia non requiruntur/nec sunt oportuna/nec attendi possunt huiusmodi comitantia in hoc casu. Et licet aliquibus curiosis aliter forsan appareat/quando actũ est causa aliqua non expressa: vtilius tamẽ videtur: negocia tali expediri compendio/ q̃ per quandam exactã subtilitatem longo dispendio protogari. & pręsertim cum nõnulla pro vtilitate cõi/contra iuris asperitatem ex ęquitatis mansuetudine tolerari noscãt. Hęc ibi. Cætera quę hic i hac materia dici possent: videãtur per doc. in d.l. Non potest.

honores: & inhabitabis cum ea/& proteget te in sempiternũ: & in die agnitionis inuenies firmamentum.

Ecci.33.b. ¶Contra malum/bonum est: & cõtra vitam/mors: sic & contra [p] virũ iustum peccator.

Ecci.35.b. ¶Oblatio iusti impinguat altare.

Esaię.3.b. ¶Dicite iusto quoniã bene: quoniã fructũ adiuẽtionũ suarũ comedet

Esaię.5.f. ¶Væ qui iustificatis impium pro muneribus: & iustitiam iusti aufertis ab eo.

Esaię.11.f. ¶Iudicabit (dicit Esaias de Christo) in iustitia pauperes: & erit iustitia cingulum lumborum eius.

Esaię.28.c. ¶Ponam in pondere iudicium: & iustitiam in mensura.

Esaiæ.51.a. b.c. ¶Audite me (dicit dominus) qui scitis iustũ. populus meus lex mea ĩ corde eorũ. Nolite timere [q] opprobrium hominum: & blasphemiam eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum: sic comedet eos vermis: & sicut lanam: sic deuorabit eos tinea. Salus autẽ mea in sempiternũ erit: & iustitia mea in generationes generationum.

56.a. ¶Facite iustitiam: quia iuxta est salus mea vt veniat: & iustitia mea/ vt reuelet.

57.a. ¶Iustus [r] perit: & non est qui cogitet in corde suo.

64.b. ¶Facti sumus vt immundi omnes nos: & quasi [s] pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ.

65.d. ¶Iustos anteq̃ clament: ego exaudiam (dicit dominus) Adhuc illis loquentibus ego audiam.

Ezechie.3.f ¶Si conuersus iustus a iustitia sua fuerit: & fecerit iniquitatem: ponã offendiculum coram eo. Ipse in peccato suo morietur: & nõ erunt [t] in memoria iustitiæ eius quas fecit. Et diffusius.s̃. i verbo Cõuersus.

Ecci.18.a.b ¶Vir si fuerit iustus/& fecerit iudicium & iustitiam / in mõtibus non comederit: & oculos suos nõ leuauerit ad Idola domus Israel: & vxorem proximi sui non violauerit: & hominẽ non cõtristauerit: pignus debitori reddiderit: per vim nichil rapuerit: panẽ suũ esuriẽti dederit: & nudum operuerit vestimento: ad vsuram non cõmodauerit: & amplius nõ acceperit: ab iniquitate auerterit manum suam: & iudicium verum fecerit inter virum & virum: & in pręceptis meis ambulauerit: & iudicia mea custodierit & faciat veritatem: hic iustus [v] est. vita viuet ait dominus deus.

Eccli.18.e. ¶Iustitia [x] iusti super eum erit: & impietas impij super eum.

Eze.33.c.d. ¶Iustitia iusti nõ liberabit eum in quacũq; die peccauerit: & impietas impij nõ nocebit ei ĩ quacũq; die [y] cõuersus fuerit ab ĩpietate sua. Et iustus non poterit viuere in iustitia sua / in quacũq; die peccauerit. Etiam si dixero iusto q; vita viuat / & cõfisus in iustitia sua fecerit iniquitatem: omnes iustitiæ eius obliuioni tradẽtur: & in iniquitate sua quam operatus est/morietur. Si autem dixero impio: morte morieris: & egerit pœnitentiam a peccato suo/feceritq; iudicium & iustitiam: & pignus restituerit ille impius: rapinamq; reddiderit: in mandatis vitę ambulauerit: nec fecerit quicq̃ iniustum: vita [z] viuet/& non morietur. Omnia peccata eius quę peccauit/non imputabuntur ei. Iudicium & iustitiam fecit: vita viuet.

Abacuc.1.b ¶Impi⁹ p̃ualet aduersus iustũ: p̃pterea egreditur iudiciũ peruersum.

p ¶Contra virũ iustum peccator. Facit textus in d. c. Qui scdm carnem. in prin. 23.q.4. & in d.c. Nulli.3.q.1.

q ¶Nolite timere opprobrium hominum &c. Idem cõmonet text⁹ in c. fina. ĩ fine. 47. dist. vbi ponitur dictum apostoli. Si hominibus placerem: Christi seru⁹ non essem.

r ¶Iustus perit. Iust⁹ perit. i. affligitur. quãdoq; corporaliter & temporaliter simul cum impio: prout de hoc est bonus text⁹ Sixti papæ. in c. In sancta. de consecra. disti.1. vbi dicitur. In sancta apostolica sede statutum est: vt sacra vasa non ab alijs q̃ a sacratis/dominoq; dicatis hominibus contractentur: ne pro talibus præsumptionibus dominus iratus / plagas imponat populo suo: & hi etiam qui non peccauerint pereãt. quia perit iust⁹ sæpissime pro impio. Hæc ibi.

s ¶Quasi pannus menstruatę omnes iustitię nostrę. Circa hęc verba põt videri diffus⁹ tex. in c. Si em̃. de pœ. dist.2.

t ¶Et non erit in memoria iustitię quas fecit. Videaẽ tex. idem dicens. in c. Si auerterit. de pœ. dist.4. & p alijs quę hic dici possent. Recurratur s̃. ad verbũ cõuersus.

v ¶Hic iustus est. Iustus enim proprie dr̃ quasi ius tuens: qui scilicet custodit ius. Ita dicit Archi. in c.1. in fine. 22. quæstio.2.

x ¶Iustitia iusti super eũ erit &c. Videatur quod dictum est s. in verb. Anima. super illd̃. Anima q̃ peccauerit/ipa morietur.

y ¶In quacunq; die cõuersus fuerit. Videtur qd istis verbis annotatũ ẽ s̃. in verb. conuertere.

z ¶Vita viuet & non morietur.

¶Iustus [a] in fide sua viuet. Abacuc. 2. a

¶Beati [b] qui persequutionem patiuntur propter iustitiam. Matth. 5. a.

¶Nisi abũdauerit [c] iustitia vestra plusq̃ Scribarum & Phariseorum non intrabitis in regnum cœlorum. Matth. 5. c.

¶Non veni vocare iustos (ait Christus) sed peccatores. Matth. 9. b

¶Qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Matth. 10. d

¶Iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Matth. 13. f.

¶Ita gaudium [d] erit super vno peccatore pœnitẽtiam agente/ q̃ super nonagintanouem iustis qui non indigent pœnitentia. Lucæ. 15. b

¶Iustitia [e] fructus est spiritus. ad rõa. 14. c

¶Euigilate iusti/ & nolite peccare. 1. cori 15. d.

¶Iusto non est lex posita. Et infra in verbo lex. 1. timo. 1. b.

¶Si iustus vix saluabitur impius & peccator vbi parebunt? 1. petri. 4. d

¶Qui [f] facit iustitiam ex deo est. 1. ioan. 2. d.

¶Qui facit iustitiã: iustus est/ sicut & ille iustus est. 1. ioan. 3. b.

¶Ioseph cognominatus est iustus. vide supra in verbo Ioseph iustus.

¶Qui iustus [g] est iustificetur adhuc. Apoca. 22. c

¶Cętera supra in verb. euenire. Ecclesiastes. 6. in verb. Ihesus. Math. 3. & infra in verbo sapientia. Sapien. 10.

Iustificare Iustificatus & Iustificatio.

¶Nunquid homo/ dei comparatione iustificari potest? Iob. 4. b.

¶Si iustificare me voluero: os meum condemnabit me. Iob. 9. c.

¶Nunquid vir verbosus iustificabitur? Iob. 11. a.

¶Iustificationem [h] meam quam cœpi tenere non deseram. Et supra Cor. Iob. 27. a.

¶Tibi soli peccaui & malum coram te feci/ vt iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris. Psal. 50. a.

¶Humilem & pauperem iustificate. Psal. 81. a.

¶Legem pone michi domine viam iustificationũ tuarum/ & exquirã eam semper. psal. 118. e.

¶Cantabiles michi erant domine iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. psal. 118. g.

¶Super senes intellexi quia iustificationes tuas quęsiui. psal. 118. g.

¶In bonitate tua (domine) doce me iustificationes tuas. psal. 118. i.

¶Non intres [i] in iudicium cum seruo tuo domine: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. psal. 142. a.

¶Qui iustificat [k] impium & cõdemnat iustũ/ abominabilis est vterq; apud deum. puer. 17. c.

¶Qui sine timore est/ non potest iustificari. Eccli. 1. c.

¶Iustifica [l] pusillum & magnum similiter. Eccli. 5. d.

¶Non iustifices te ante deum/ quoniam agnitor cordis ipse est. Eccli. 7. a.

¶Peccantem in animam suam quis iustificabit? Eccli. 10. d.

¶Deus solus iustificabitur. Eccli. 18. a.

Vide ... ictum est in verbo deus. super illud Exo. Non est deus vt homo/ vt mentiatur: neq; vt filius hominis/ vt mutetur.

a ¶Iustus in fide sua viuet. Vbi ergo sana fides non est: ibi iustitia esse nõ potest. Ita ex hoc dicto infert Augu. in c. Vbi sana fides. in prin. 24. q. 1. Cętera videantur in verbo fides.

b ¶Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiã. Recurratur ad verbum beatus.

c ¶Nisi abũdauerit iustitia vestra &c. Circa hanc sententiã notet textus in c. Non dubito. in fi. de consecra. dis. 4. dũ ibi dr. Sicut bono cathecumino baptismꝰ deest ad regnum cœlorũ capessendum: sic malo baptisato vera cõfessio. Qui enim dixit. Nisi q̃s renatꝰ fuerit ex aqua & spiritu sãcto &c. ipse etiam dixit. nisi abũdauerit iustitia vestra plusq̃ scribarum pharisęorum: nõ intrabitis in regnum cœloꝝ. Hæc ibi.

d ¶Ita gaudiũ erit super vno peccatore &c. Recurratur ad verbum Gaudium.

e ¶Iustitia & fructus spiritus. Hic notet quod dicit Archi. in d. c. Vbi sana fides. 24. q. 1. vbi dicit/ q; iustitia multipliciter sumit. Quandoq; enĩ iustitia est ęquanimitas tolerãdi inopiã & tẽperantiã habere in abundantia. Tex. est in c. Quod dicit. in pri. 41. distin. Quãdoq; iustitia est patriã & socios defẽdere. Tex. est in c. Fortitudo. 23. q. 4. Quandoq; est aliorũ infirmitatibꝰ cõpati. c. Vera iustitia. in prin. 45. dist. Et q̃nq; est ius suũ vnicuiq; reddere. vbi etiã iustum q̃nq; pro iniusto redditur. cap. Sex sunt differẽtiæ. cap. fina. principij. 23. quæstione. 3.

f ¶Qui facit iustitiam ex deo est. Summum nãq; in rebꝰ bonũ est iustitiã colere/ ac sua cuiq; iura seruare: & in subiectos non sinere q̃d potestatis est fieri: sed q̃d ęquũ ẽ custodiri. Ita dicit tex. in c. Si seculi leges. alias est in cap. Cum deuotissimã. 12. quæstione secunda.

g ¶Qui iustus est/ iustificetur adhuc. Tex. est circa hęc verba vidẽdus in c. Quantũlibet. in fi. 47. dis. de quo dictum est in superioribus.

h ¶Iustificationẽ meã quã cœpi tenere nõ deseram. Videatur quod in horũ annotatiõe verborum dictum est in verbo Cor. & in verbo Deserere.

i ¶Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Recurratur ad verbum iudicium.

k ¶Qui iustificat impium &c. Facta est annotatio in verbo iustus.

l ¶Iustifica pusillum & magnum similiter. Facit textꝰ in cap. Nouit. col. 2. de iudi. de quo dictum est in verbo Iudex

Ecci.15.ifi. ¶Non iustificabitur [m] caupo a peccatis labiorum.
Ecci.31.a. ¶Qui aurum diligit non iustificabitur.
Esaię.50.c. ¶Iuxta est qui iustificat me.
Danie.9.c. ¶Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciē tuā domine: sed in miserationibus tuis multis.
Matth.11.c ¶Iustificata [n] est sapientia a filijs suis.
Ad rōa.3.d. ¶Iustificati estis gratis per gratiam dei: per redemptionem quæ est in Christo Ihesu.
ad rōa.6.b. ¶Qui mortuus est/iustificatus est a peccato.
ad rōa.8.a. ¶Resurrexit Christus propter iustificationem nostram.
¶Cætera in verbis pdestinare ad Roma.2. Fides ad Gala.2. & Iaco.2. & Iustus Apoca.22.

Iuuenis & Iuuentus.

¶De Roboam qui iuuenum [o] cōsilio obtemperans amisit partem regni sui: habetur .2. Paralipo.10.c. & infra in verbo Roboam.
Iob.30.a. ¶Derident me iuniores tempore/dicebat Iob.
Iob.32.b. ¶Iunior sum tempore/vos autem antiquiores: idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam.
Psal.[illegible]4.b. ¶Delicta iuuentutis meæ/& ignorantias [p] ne memineris domine.
Psal.70.a. ¶Domine tu es spes mea/a iuuentute mea.
psal.70.c. ¶Docuisti me domine a iuuentute mea.
Psal.102.a. ¶Renouabitur [q] vt aquilæ/iuuentus tua.
Psal. 148.b ¶Iuuenes & virgines/senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius.
puer.20.d. ¶Exultatio iuuenum fortitudo eorum: & dignitas senum canicies.
Ecclēs.11.d. ¶Lætare iuuenis in adolescētia tua: & in bono sit cor tuum/in diebus iuuentutis tuæ: & ambula in vijs cordis tui/& intuitu oculorū tuorū. & scito [r] q pro omnibus his/adducet te deus in iudicium.
Ecclēs.12.a. ¶Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ: anteq̄ veniat tempus afflictionis tuæ: & appropinquent anni/de quibus dicas: non michi placent.
Ecci.6.b. ¶A iuuētute tua excipe doctrinā: & vsq ad canos inuenies sapiētiā.
Ecci.25.a. ¶Quæ [s] in iuuentute tua non congregasti: quomodo in senectute tua inuenies?
Ecci.30.b. ¶Curua ceruicem filij in iuuentute sua.
Eccli.30.c. ¶Non des filio tuo potestatem in iuuentute sua.
1.ad tio.5.a ¶Iuuenes obsecra vt fratres: anus vt matres: iuuenculas vt sorores.
2.timo.2.d ¶Iuuenilia desyderia fuge.
ad titū.2.b. ¶Iuuenes hortare vt sobrij sint.
¶De iunioribus [t] viduis/vide infra in verbo vidua.

m ¶Non iustificabitur caupo a peccatis labiorum. Recurratur ad verbum difficile.
n ¶Iustificata est sapientia a filijs suis. Pro elucidatione sententię notetur quod dicit tex.(qui Aug. est) in c. Quod dicit. in prin. 41. dist. vbi dicitur. Quod dicit dominus in euangelio. iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis. ostendit filios sapientiæ intelligere: nec in abstinendo nec in manducando esse iustitiā: sed in ęquanimitate tolerandi inopiam/& tēperantia per abundantiā non se corrumpendi/atq opportune sumendi vel non sumendi ea/quorum non vsus sed cōcupiscentia reprehēdēda est. Hęc tex. vbi Archi. dicit q in hac auctoritate/iuris canonici sapientia tripliciter cōmendatur. Ostenditur eñ recta/sapida & fœcunda. Recta/q2 appetitū rectificat propter rectitudinem canonū diuinorū. Nam sancto spiritu suggerente/ipsi canones scripti sūt: cap. Si quis diaconus. §. Ecce. in prin. 50. dist. & in c. Violatores. 25. q. 1. Vnde dicit iustificata est quia rectum & iustum facit. Nam secūdū Aug. Iustitia est rectitudo volūtatis. Sapida/q2 affectū delectat propter suauitatē pmissorum in ipsa contentorum: fœcūda quia filios attollit. Vnde ait a filijs suis. Hæc Archi.
o ¶Iuuenū consilio. De hoc iuuenum cōsilio per Roboam delecto/dictum est aliquid s. in verbo Consiliū.
p ¶Et ignorantias meas ne memineris domine. Istis verbis facta est annotatio in verbo delictum
q ¶Renocabit vt aquilę iuuētus tua. Aqla senescēs grauatur rostri immoderatione crescentis/sic vt os aperire nequeat & cibum sumere/& īde lāguescit: sed quodam naturali modo collidit ad petram rostrum/& excutit onus rostri & redit ad cibū: & omnia sic in ea reparant vt fieri iuuenis videatur. Sic & nos peccatorū nostrorū grauamine prępedimur ne cibū salutarem valeamus sumere: quia qui in peccatorū sordibus degens: hūc cibum accepit/iudicium sibi mā ducat & bibit. c. Qui timorē. de consecra. disti. 2. Vnde ad petram. i. Christū debemus confugere/vt eo adiutore grauamen deponamus peccaminū: & sic veterē exuentes hominē & nouū induētes/renouari dicemur. c. Quomodo. in prin. de pœ. dis. 2. & tunc tantū & non prius/ad cibū salutarem q Christus est assumendum/poterimus accedere. c. 1. versi. Paucat prętere a. de pœ. dist. 5. De hoc aūt dicto psal. Meminit glosa in c. In quibus. de cōse. dist. 2. de qua dictū est in verb. aquila.
r ¶Scito q pro oib9 his adducet te deus in iudicium. Recurratur ad verbū iudicium.
s ¶Quę in iuuentute tua non congregasti &c. Circa hæc verba notari potest quod dicit tex. in l. fi. §. Filius aūt. C. de bo. quę liberis &c. vbi dicit tex. Melius est coarctare iuueniles calores/ne cupidini dediti/tristem exitū sentiant qui eos post dispersum expectat patrimonium. Hęc ibi.
t ¶De iunioribus viduis. De istis viduis iunioribus notabiliter loquens textus in Auctē. de non eligen. secundo nubē. §. Cum igitur. versi. Optimum. colla. 1. dicit. Optimum est atq laudabile & dignum oratione/vt mu

heres h[illegible] se honeste tractent: quatenus quæ semel ad virũ venerũt: seruent inuiolatũ morientiũ thorũ. Et hmõi mulierẽ miramur pariter & laudamus / & non pcula virginitate ponimus. Sin autẽ non valuerit (cum forsitan & iuuenis non hæc patiat) nec possit cõtra feruorẽ naturę resistere. Nõ est torquenda ꝑpter hoc / necei interdicẽdæ sunt cõmunes leges: sed ad viri alterius veniat nuptias honeste / & ab omni luxuria abstineat. Hæc ibi. Cætera in verbo Vidua.

Finis litteræ. I.

v ¶ In kalendis. i. in mensiũ exordijs. Quod mẽsium exordia kalendę dicant / dicit etiam glosa in cap. Propter. i ver. ideib⁹ 18. dis. & Io. An. i data sexti decre. in verbo quinto nonas. & glo. in l. Eũ qui kalendis. ff. de verb. obliga. & in l. Cũ bissextus. ff. de verbo. sig. cum simili. Et quia hęc materia vtilis est & vsitata: vt pote cũ in bullis Apostolicis / dierũ numerus apponi non soleat nisi p kalẽdas Nonas & Idus. Ideo breuiter est aduertendũ post Archi. i d. c. Propter. colum. secũda. 18. distinctio. & Ioan. Andreę. in dicta data sexti ꝙ dies mensis cuiuslibet q̃tum ad appellationem ipsorũ distinguntur per kalendas / nonas / & idus. Kalende dicuntur primus dies mensis a calo quod est voco: quia tũc flebat vocatio ad nũdinas siue nonas. vñ calendæ scribi deberet potius q̃ k lendæ: & iste nundinæ erant vel in quinta die mensis vel in septima. Vnde in prima die mensis dicimus kalendis: in secundo dicimus quarto nonas / si sit mensis habens quatuor nonas quasi quarto die añ nonas. Si vero sit mẽsis habens sex nonas / dicimus sexto nonas quasi sexto die ante nonas. Sunt eñ menses quatuor qui habent sex nonas. Alijs tantũ quatuor nonas habẽtibus. prout iudicat sequens distichon. Sex maius nonas October / Iulius / & mars. Quatuor at reliqui / tenet idus quilibet octo. In Martio igitur prima die dicimus kalendis. In secũda sexto nonas. i. sexto die ante nonas. In tertia quinto nonas. i. quinta die ante nonas: & sic deinceps vsq̃ ad diem septimã / qua die di[illegible] nonis eã die erant nũdinę. Post has nonas siue essent in quinta siue in septima die scdm diuersitatem mensiũ [illegible] postea denominantur dies ab idibus. Idus aũt interpretat diuisio: quia tũc diuidebant nundinę: & qa idus erant semp in octaua die post nundinas / quia nundinę durabant per octo dies in quolibet mẽse: ideo statim post nonas siue quinta siue septima die mensis essent dicebatur & dr hodie octauo idus. i. octauo die ante idus. Sequenti die dicebatur. vij. idus. i. septimo die ante idus. & sic de singulis / vsq̃ ad idus & tunc dicitur idibus sicq̃ in quolibet mense idus sunt vel in. 13. vel. in. 5. die / post quam diẽ & sic post idus statim denominãtur dies a kalendis sequẽtis mensis. & scdm ꝙ maior distantia est vsq̃ ad sequentẽ mensem / vel minor: quod põt esse vel propter nonas / quę non sunt ęquales in quolibet mense vt dictum est: vel propter hocꝙ vnus mensis habet plures dies quã alius / vel propter vtrũq̃. Ideo si mẽsis habet vnũ & triginta dies / ac quatuor nonas sicut Ianuarius: dicimus post id⁹: & sic post diem. 13. 19. kalendas. i. 19. die ante kalendas: & sic. 18. die exeunte Ianuario: sequenti die dicim⁹. 18. kalẽdas. i. 18. die añ kalẽdas: & sic cõsecutiue vsq̃ ad vigiliã kalẽdaꝝ: & sic ad postremã die mẽsis. & tũc dicim⁹ pridie kalẽdas: vel (si min⁹ latinũ kalẽdarij sermonẽ nolim⁹ abrogare) kalẽdas scdo Si vero mensis habeat tñ. 30. dies nonas: tũc stati post id⁹ dicim⁹. 18. kalẽdas & postea. 17. & sic de singulis. Quod si mẽsis hũerit solos. 28. dies / &. 4. nonas: tunc post idus dicimus. 16. kalẽdas. i. 16. die ante kalendas: & sic. 15. exeunte Februario. Si aũt mensis habuerit. 31. dies / & sex nonas: tũc post idus & sic post diem decimamquintã / dicim⁹. 17. kalendas. i. 17. ante kalendas. & sic. 16. exeunte Martio. Idem in alijs. De numero aũt dierũ singulorũ mensium dant duo versus sequentes. Iunius / Aprilis / sepiẽ / nouemq̃ tricenos Plus etenim reliqui: sed Februus octo vicenos. Cui si bissext⁹ fuerit / superadditur vnus. De hoc aũt bissexto satis diffuse loquitur glo. quę videri põt in d. l. Cũ bissextus. in verb. Kalendis. & in verb. Vigintinouem. ff. de verbo. signifi.

Kalende. ¶ Si quãdo habebitis epulum / & dies festos / & kalẽdas: canetis tubis super holocaustis & victimis pacificis: vt sint vobis ĩ recordationẽ dei vestri. Nũeri. 10. b

¶ In kalendis v. i. in mẽsium exordijs offeretis holocaustum domino, vbi latius de ista oblatione. Nũeri. 28. b

¶ De cõuiuio Saulis in kalẽdis habetur. 1. Regũ. 20. 1. regũ. 20.

¶ Kalendas x vestras / & solennitates vestras odiuit anima mea: dicit dominus. Esaię. 1. d.

Finis litteræ. K.

x ¶ Kalendas vestras odiuit anima mea. De his quę dici possent in istorum annotatione verborum: videatur in verbo dies. super illud Pauli ad Gala. 4. Dies obseruatis & menses & tẽpora & annos: timeo ne sine causa laborauero in vobis. De celebritatibus aũt quæ in aliquorum calẽdis mensium occurrũt: vide quod dictum est in verbo Festum. Numeri. 10. b. Regi immortali inuisibili soli deo honor & gloria.

¶ Promptuarij diuini iuris ac vtriusq̃ humani: Põtificij videlicet & Cæsarei: tomi prioris. Finis.